Digitized by Google

C. 11. 48

C.VI

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

FRANCISCI ARCHIEPISCOPI ROTHOMAGENSIS, NORMANIÆ PRIMATIS, APOLOGIA EVANGELII, PRO CATHOLICIS,

AD IACOBVM MAIORIS BRITANNIÆ REGEM.

Εἰς ἈΠΟΛΟΓΙΑΝ τοῦ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ κεῖμαι.
Philipp. 1.

LVTETIÆ PARISIORVM,
Apud ANTONIVM STEPHANVM, Typographum Regium, viâ Iacobæâ, ad inſigne Oliuæ Roberti Stephani.

M. DC. XXV.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Digitized by Google

EPIGRAMMA AVCTORIS.

ANGLE faue: Nouus ingreditur tua templa Sacerdos,
Et reuocat gentis patria Sacra tua:
Sacra velut portans Solymis apicatus Aaron
Monſtrat iter populis, nube tegente Deum.
PACIS amygdaleos fundam redeuntis honores,
Et mea adoptiuas Arca fouebit opes.
Quíque videbatur durus DE SCHISMATE Codex,
Virga ſit; ac frondens dum regit, apta regi.
Pande ſinus, Gens Alma; aureſq; BRITANNICE CÆSAR:
Iam tua cæruleis ROMA TRIVMPHAT aquis.
In medio mihi PAVLVS erit, Templúmque tenebit,
PRÆDICET antiquis vt renouanda modis.
Sicque, quod optanti non contigit AVGVSTINO,
Hanc ROMAM, hunc PAVLVM ſæcula noſtra vident.

Digitized by Google

Hic ille, magnis non minor Maioribus,
HARLÆVS, è Bulleniâ eq; Ambaſiâ
Repullulaſcens ſurculus propagine:
Qui vel Ioëiuſæ (ſed Ioeuſa et auſpice)
Suffectus alter alteri Atlanti Hercules:
Ingentis heres vnicus Perronij,
Dum Quæſtiones, Gorgiæ inſtar, quaſlibet,
Vel imparatus, eſt paratus ſoluere:

Sorbona cuius voce blandùm fulminat:
Græcè explicantem quem poli myſteria
Franciſcus ex ambone quondam vt audiit;
In eadem Athenas admigraſſe credidit;
Linguaq; ſuri patriâ Dionyſium:
Orbis Monarchas edocet qui reddere
ECCLESIÆ PACEM, atq; Litteris decus:
Per quem TRIVMPHAT ROMA, PAVLVS PRÆDICAT.

Nec voto meliùs Africani Præſulis
Vllus repræſentauerit, quàm qui modò
Apollinari Præſes in Panegyri,
Fauente Clero ac comprobante Gallico,
Denſo adſtupente litteratorum choro,
Ipſos Alumnos inter, ipſos in lares
Viuum reduxit Africanum Præſulem.

Io. Bapt. Bilotius.

FRANCISCI

ARCHIEPISCOPI ROTHOMAGENSIS,

NORMANIÆ PRIMATIS,

AD JACOBVM MAIORIS BRITANNIÆ REGEM,

PROSPHONETICVS,

SIVE

PRÆFATIO SALVTATORIA.

SI quanta de te, MAXIME REX, ſperare iuſſit, poſt Iſaacum Caſaubonum, Cardinalis PERRONIVS, tanta nobis ante obitum maturè præſtitiſſet; non tam triſte auctoritatis & prudentiæ ſuæ deſiderium reliquiſſet: neque mihi aut ſcribendum, aut pluribus eſſet inſtituti mei ratio exponenda.

Duorum labori ego hominum parſiſſem lubens,
Mei te rogandi, & tui reſpondendi mihi.

Sed quoniam alter, magnâ ſapientum bonorumque penuriâ, vir egregius, coniunctiſſimuſque mecum conſiliorum omnium ſocietate, alieniſſimo Reipublicæ Chriſtianæ tempore, tibi, (vt quondam Iuniori Theodoſio Auguſtinus, periculoſiſſima Neſtorij tempeſtate, inſtante Epheſina Synodo, iam iamque Auguſtinum, nihilque, poſt vnum Cyrillum, Auguſtino maius exſpectante) extinctus eſt; alterius verò, id eſt, Caſauboni, grauiſſimo teſtimonio caream, cùm diligentiæ, tum charitatis; eſt aliqua mea pars virilis & muneri vicarium ſuccedere, & quid

verbis vltro citroque, de moderanda regni tui religione, cum Iſaaco habitis, inter nos diſputatum, ac pæne concluſum ſit, apud te, SAPIENTISSIME REX, definire. Itaque diuturni ſilentij, quo eram his temporibus vſus, (quoniam verum & illud, tametſi
» à Photio reſponſum, Octauæ Synodi Actione Quinta: Vo-
» CEM VEL TACENTIS DEVS AVDIT; Τῆς φωνῆς, καὶ σιγῶντος, ὁ Θεὸς ἀκούει) non timore aliquo, ſed partim dolore, partim verecundia, finem hodiernus dies attulit; idémque initium, quæ vel-
» lem, quæque ſentirem, meo more, dicendi. Cùm igitur fides (quod ad Neſtorium ſcribit Cyrillus, vbi eum malè ſentire reſciuit, ἡνίκα ἔμαθεν αὐτὸν κακῶς φρονεῖν, ſiue, vt cum deprehendit, HOMINICOLAM, Ἀνθρωπολάτρην, quo Neſtorium nomine poſt Concilium Ieroſolymitanum, ſub Hormiſda & Ioanne, Synodicâ illâ ad Conſtantinopolitanum Ioannem, quæ Conſtantinopolitanæ Synodi ſub Agapeto & Menna, Actione Quinta, exſtat, Pontifex ille Max. Agatho, Sextæ Oecumenicæ Synodi Actione Quarta, vocat, cùm quædam ex ſecundo eius libro adfert, quem PRÆCLARAM INI-
» TIATIONEM, Ἐπιφανῆ Μύησιν, inſcripſerat,) tam inſigniter læderetur,
» totque paſſim peruerterentur; quî tandem tacere hîc licuit? Annon
» ante tribunal Chriſti ſiſtemur? An INTEMPESTIVI SILENTII ra-
» tionem reddituri, atque APOLOGIAM habituri non ſumus; præ-
» ſertim nos, qui ea de re hunc in locum ab eo euecti ſumus, vt
» quæ oportet, prædicemus? Ecquid nunc, obſecro, conſilij ca-
» piam? Tuam hîc namque pietatem appellare compellor: Πῶς οὖν ἔνι σιωπῆσαι, πίστεως ἀδικουμένης, καὶ τοσούτων διεστραμμένων; ἢ οὐ παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ; οὐκ ΑΠΟΛΟΓΗΣΟΜΕΘΑ δὴ, τῆς ΑΚΑΙΡΟΥ
Esa.6. v.5. ΣΙΩΠΗΣ ἕνεκα; (iuxta diuinum illud oraculum, ſcilicet, VÆ MIHI QVIA TACVI) καί τοίγε τεταγμένοι παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸ λέγειν, ἃ δεῖ· τί δὲ
» ποιήσω νῦν; δεῖ γάρ με βουλεύσασθαι μετὰ τῆς σῆς θεοσεβείας. Vereamur (inquit Hormiſdas Papa, Epiſtolâ ad Monachos ſecundæ Syriæ, quæ, Actione Quinta Concilij Conſtantinopolitani, ſub Agapeto &
» Menna exſtat) ſegniter declarare LEGES VERITATIS, cùm obſti-
» natè errores defenduntur: Αἰδεσθῶμεν νωχελῶς σαφηνίζεσθαι ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΤΟΥΣ ΝΟΜΟΥΣ, ὁπότε ἐπιμόνως διεκδικῶνται αἱ πλάναι. Sed ad ordinem nos referamus, ad propoſitamque rationem tranquillè, quantùm quidem domus Dei patietur zelus, reuertamur. Menſe Quintili ſuperioris anni, quo mihi de eius morte eſt allatum, Idus integras Caſaubonus conſumpſerat, litteris ad me ſcriptis, quibus planum facere ſummis argumentis niteretur, vt calamum in manus ſumerem: me Latinè ſibi videri ſatis commodè loqui; orationem meam caneſcere, habereque ſuam quandam maturitatem, & quaſi ſenectutem: nec dubitandum, relictis Gallicis, ad Latina ſcripta conuolare, eo certè, cui præſtò erat, doctiſſimo Rege digna; indignè nimirum paſſus, Heroëm illum noſtrum PERRONIVM, vulgari ſermone diſputaſſe, Regiaque Opera, ac ſua perquàm ſanè egregia, aliâ, quàm, vt ita dicam, Catholicâ,

& eruditorum propria lingua edidiſſe. Atque etiam addebat, gratiæ ſcilicet cauſa, audendum tandem hac ætate florentiſſima, hoc laborioſiſſimo ingenio, quod poſteritas, more Patrum, inter Antiquæ Linguæ ſcripta ac monumenta ſua reconderet: ipſi demum ECCLESIÆ, vel laboranti, vel certè quotidie MILITANTI, vt par eſt, pro virili ſubuenirem. Ego contra obſiſtere ac reniti: cauſari verò potiſſimùm, vt hunc à me laborem deprecarer, vix ferendum, maximè inter ipſa Pontificatus primordia, quæ SVB NOSTRO ILLO VENERABILI SOCRATE, (vti de ſancto Fulberto Carnotenſi Epiſcopo, ad condiſcipulum Berengarium ſcribit Adelmanus, ex Scholaſtico Leodienſi, Epiſcopus Brixienſis) FRANCISCO DE IOIEVSA, Cardinali Rothomagenſi, Legato Apoſtolico, qui, Socratico more, ſapienter ad Diſciplinam, ac Mores, omnia conuertebat, feliciſſimè auſpicatus eram: Primùm, nunquam altercandum cum Principe; nedum congrediendum cum Rege: Omnem præterea orationis ſuccum fundi, atque abire in preces & lacrymas, quas in ipſo primariæ noſtræ Rothomagenſis ædis aditu, & ipſis adytis, vbique Regiæ atque antiquæ Anglicæ pietatis ſpirantia ſigna, ex adeuntium oculis elicerent; ad eum planè modum, quo Gregorius Alter Pont. Max. priore, περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων, ſiue De Sacris Imaginibus, ad Leonem Iſaurum Imperatorem, Epiſtola, de ſe ſcripſit: Nouit Charitas Chriſti, quòd quando Templum Sancti Principis Apoſtolorum Petri ingredimur, & Sancti pictam imaginem contemplamur, compunctione compellimur, & inſtar imbris pluente cælo, lacrymæ noſtræ funduntur: Οἶδεν ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ὅτι ὅταν εἰσέλθωμεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου κορυφαίου Πέτρου, καὶ θεωρήσωμεν τὴν ζωγραφίαν τοῦ ἁγίου, εἰς κατάνυξιν ἐρχόμεθα, καὶ ὥσπερ ὑετὸς ἐκ τῆς τοῦ ἀέρος βροχῆς, οὕτω τὰ δάκρυα ἡμῶν καταχέονται. Præfandum denique honorem magni illius HENRICI MAGNI Doctoris, Hæreſeoſque & MORNÆI, Victoris ac Domitoris, PERRONII: præcipuè quòd in his artibus pro mea parte verſor, quarum ille Princeps fuit, æquitate, induſtria, temperantia, defenſione miſerorum, odio improborum. Quin etiam Sacris Theologis, (quos paſſim Græco alio nomine Θεηγόρους, Latino DEILOQVOS, Octaua vocat Oecumenica Synodus, exemplo Septimæ, quæ extrema Actione quarta, ſanctum Ioannem τὸν Θεολόγον, DEILOQVVM; & Actione ſeptima Gregorium Nazianzenum, τὸν τῆς Θεολογίας ἐπώνυμον, COGNOMENTO DEILOQVVM Latinè interpretata eſt; & Actione ſexta: & octaua, DEILOQVVM DAVID, τὸν Θεοφάντορα Δαβίδ) quod in Actoribus Græcis quondam fieri didicimus, vſuuenturum credas: ſæpe illum qui eſt ſecundarum aut tertiarum partium, cùm poſſit aliquantò clariùs dicere, quàm ipſe primarum, multùm ſummittere, vt ille princeps quàm maximè excellat, cui primas ſine controuerſia deferre, &, quod aiunt, duntaxat ſuffragari debet. Neque mirum ſanè (inquit de Cyrillo ad Cyrillum ſanctiſſimus Cæleſtinus Papa, is quem Epiſtola ad Imperatorem Leonem, Epiſcopi Europæ, Ioannes Heracleæ, Theophronius

Aphrodiſiadis, Theotechnus Cyclenſis, & Babulas Nouæ Theodoſiopolis, SVCCESSOREM SANCTI, ET VENERANDI, ET CVSTODIS CLAVIVM REGNI COELORVM PETRI, nominant) PROVIDENTISSIMVM CHRISTI SACERDOTEM, Fidei amore ac ſtudio incenſum, tanta virtute decertare: tum vt abſurdæ aduerſariorum temeritati obuiam eat, tum maximè vt curæ ſuæ concreditos eiuſmodi admonitionibus confirmare queat: Καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν, ΤΟΝ ΠΡΟΝΟΗΤΙΚΩΤΑΤΟΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΙΕΡΕΑ, ὑπὲρ τοῦ τῆς πίστεως ἔρωτος, τοιαύτῃ διαμάχεσθαι ἀρετῇ· ὥστε τῇ ἀτόπῳ τῶν ἐναντίων τόλμῃ ἀνθίστασθαι δυνάσθαι, καὶ τοὺς αὐτῷ ἐμπιστευομένους, τοιαύταις ὑπομνήσεσι βεβαιοῦν. Haudquaquam verò ijs propterea tacendum, qui proximas PERRONIO partes agerent:

Et Mæcenati, Maro cùm cantaret Alexim,
Nota tamen Marſi fuſca Melænis erat.

Theologicorum enim cognatio ſtudiorum & artium, quàm iſta, quâ vos, aiebam, delectamini, Latini ſermonis & eloquentiæ, longè præſtantiùs eſt coniuncta. Cæterùm, nolle abduci ab illo variarum lectionum curſu, quo ſingula recenſerem ac diſpicerem, de quibus tandem aliquando iudicium ac ſententiam ferrem: Me denique non ceſſatorem, ſed ſpectatorem eſſe velle ac decrêſſe: nec
2. Cor. 10. meo tempore, ac ſuo, IVVANDÆ ECCLESIÆ defuturum. Non
v. 12. enim audemus (quod ALTER SPONSI AMICVS, vt libro DE VNITATE ECCLESIÆ Auguſtino placet, Paulus noſter ſcribendum docuit) inſerere aut comparare nos quibuſdam, qui ſeipſos commendant: ſed ipſi in nobis noſmetipſos metientes, & comparantes noſmetipſos nobis: aut, (quod ſignificantiùs Græcè) Sed non intelligunt, quòd ipſi ſeſe ſeipſis metiuntur; & ſeſe ſibi ipſis comparant: ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς, ἑαυτοὺς μετροῦντες, καὶ συγκρίνοντες ἑαυτοὺς ἑαυτοῖς, οὐ συνιοῦσιν. Maximè verò, ne, quod ſapienter de Photio dictum eſt, apud me locum haberet: Doctor eſt conſtitutus antequam diſceret; & priùs ILLVMINARE voluit, quàm ILLVMINARI: id quod Conſtitutio Catholica Romanáque Eccleſia auerſatur: Πρὶν διδαχθῆναι, προεχειρίσθη Διδάσκαλος, καὶ ΠΡΙΝ ΦΩΤΙΣΘΗΝΑΙ, ΦΩΤΙΣΕΙΝ (elegans duplex alluſio ad nomen tenebricoſi Photij eſt) ἠθέλησε. Τοῦτο δ᾽ ἡ Καθολικὴ Διάταξις, καὶ ἡ τῶν Ῥωμαίων Ἐκκλησία, ἐκτρέπεται, in Epiſtola Nicolai Pont. Max. ad Michaëlem Imperatorem, quæ lecta eſt Octauæ Synodi Actione quarta. Adoleſcentia enim, tanquam ver, ſignificat, oſtendítque fructus futuros, reliqua tempora demetendis fructibus & percipiendis accommodata ſunt; & quaſi poma ex arboribus, ſi cruda ſunt, vi auelluntur, ſi matura & cocta, decidunt; ſic doctrinam, vt vitam, adoleſcentibus vis aufert, ſenibus maturitas:

Vt eſſe Phœbi dulcius lumen ſolet
Iamiam cadentis, aſtra cùm repetunt vices,
Premiturque dubius nocte vicina dies.

Ac præterea deſiderandum eſt, in hiſce maximè fructibus ingenij,

quod dies atque ætas mitificet. namque

> -hominis ſpeciem materna ſumit in aluo,
> Perque ſuos intus numeros componitur infans,
> Nec, niſi maturus, communes exit in auras.

Et certè faciliùs, ſicut in vitibus, reuocantur ea quæ ſeſe nimiùm profuderunt, quàm, ſi nihil valet materies, noua ſarmenta culturâ excitantur: ſic in ſcriptore, ſiquidem ferreus eſſe nolit, vt de Attilio Licinius dicere ſolebat, præſtat eſſe tempore quod luxuriet, vnde aliquid amputes, quàm, quòd in eo ſuccus ſit, qui eſſe diuturnus nequit, vbi nimis celeriter eſt maturitatem aſſecutus. Needum certè rebar, feliciſſimum optatiſſimúmque illum illuxiſſe diem, quo poſſem, ſi maximè vellem: aut certè tam amans mei abſque riuali eram, vt me aliqua ex parte crederem aſſecutum, (quamuis, vt hæc nonnulla in me eſſe poſſent, magno ſtudio mihi à pueritia diu multúmque elaboratum ſit) nec primam illam iuſtamque modeſtiam exuerem animo, vt præcerperem fructus ſapientioris ætatis, niſi nobiſmetipſis accidiſſet, vt, quanquam eſſent multò magis alia lugenda, tamen hoc doleremus; quòd, quo tempore ætas noſtra perfuncta rebus ampliſſimis, tanquam in portum confugere deberet, non inertiæ neque deſidiæ, ſed Paſtoralis otij moderati atque honeſti; tum arma ſunt ea ſumpta, quibus PSEVDOAPOSTOLI, (qui Paulo noſtro OPERARII SVBDOLI, Ἐργάται Δόλιοι, dicti ſunt,) Paſtores illi-ipſi, qui didicerant iis vti PRO CATHOLICIS glorioſè, quemadmodum ſalutariter vterentur, non modò ſcire non laborabant, ſed in TEMPORE TENTATIONIS poſtmodum receſſuri, futurique, vt iterum Paulus ait, FILII SVBTRACTIONIS, ſua priùs in CATHOLICOS, in ſuos, atque in ſe arma conuertebant. Teſtari facilè ſuos quiſque poſſet, quod de Germanici exercitu Arminius olim Germanorum Proceres, Taciti Annalium ſecundo: Hos eſſe ROMANOS Variani exercitus FVGACISSIMOS, QVI NE BELLVM TOLERARENT, SEDITIONEM INDVERINT. Hoc igitur, & vehementer quidem, vt aſſertores vnitatis vindicéſque libertatis decet, doluimus ac dolemus. En cur cæteri Reges ſtabilem eſſe ſuam fortunam arbitrentur, ſi fœderum interpretes, Regnum Regis Regum, terreſtre illud Cælorum Regnum, Gigantæo more, at impunè, turbent; ac Regem fugitiuus, dominum ſeruus accuſet? Minor enim (inquit Pontifex Maximus Cæleſtinus, Epiſtola ad Ioannem Archiepiſcopum Antiochenum) cura eſt obſidentis inimici, quàm intra mœnia debacchantis; leuiúſque ſollicitat Lupus, extra ouilia pererrans, quàm intra Gregem, locum Paſtoris inuadens: quia bellum pluſquam ciuile eſt, cùm intra Eccleſiam, id eſt, intra ipſam Dei domum, tela ſectæ impiæ iaciuntur: Ἐλάττων γάρ ἐστιν ἡ φροντὶς, πολιορκοῦντος τοῦ ἐχθροῦ, ἢ ἐντὸς τειχῶν ἐκβακχεύοντος. καὶ κουφότερον παρενοχλεῖ ὁ λύκος, ἐκτὸς τῶν ποιμνίων ἀποπλανώμενος, ἤπερ ἐν αὐτῇ τῇ ἀγέλῃ, τόπον ποιμένος ἐπιλαβόμενος. ἐπειδήπερ πλέον τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ἐστὶν, ὅταν ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας, τοῦτ' ἐστιν αὐτοῦ τοῦ οἴκου τοῦ

1. Cor. 11. v. 13.

Hebr. 10. v. vlt.

Θεοῦ, δόγματα ἀκοντίζεσθαι τῆς ἀσεβοῦς θρησκείας. quod more ſuo DE VNI-
» TATE ECCLESIÆ Cyprianus dixiſſet, TANTI MERITI, (vt de
Baptiſmo contra Donatiſtas libro primo loquitur de eo Auguſti-
» nus) TANTÆ ECCLESIÆ, TANTI PECTORIS, TANTI ORIS,
» TANTÆ VIRTVTIS EPISCOPVS, & (vt ſecundo libro idem Au-
» guſtinus) TANTO EXCELLENTIOR, QVANTO HVMILIOR:
» Plus metuendus eſt & cauendus Inimicus, cùm latenter obrepit: cùm
» per Pacis imaginem fallens, occultis acceſſibus ſerpit: VNDE ET NO-
» MEN SERPENTIS ACCEPIT. Hæc Cyprianus: qui extremo libro
ſecundo contra Gaudentium, dictus eſt LECTISSIMVS TESTIS
CATHOLICI NOMINIS. Videbam præterea Propheticos ſermo-
nes, hui! toties in Neſtoriano Schiſmate, ex Romani Pontificis ore
Hier. 5. v. vlt. » fuſos: Horribilia facta ſunt ſuper terram: PROPHETÆ INIQVI-
» TATES PROPHETIZANT: Φοβερὰ ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς· ΟΙ ΠΡΟΦΗ-
Ezech. 13. v. 9. » ΤΑΙ ΑΔΙΚΙΑΝ ΠΡΟΦΗΤΕΥΟΥΣΙΝ. ac rurſus: Extendam gla-
» dium meum (aliàs, manum meam) ſuper Prophetas, qui vident
» mendacia, & loquuntur vana. In DISCIPLINA (Græcè, IN SCIEN-
» TIA) POPVLI mei non erunt, neque in SCRIPTVRA DOMVS
» ISRAEL ſcribentur, & in terram Iſraël non intrabunt, quia Po-
» pulum meum ſeduxerunt: Ἐκτενῶ τὴν μάχαιράν μου (aliàs, χεῖρά μου)
ἐπὶ τοὺς Προφήτας, τοὺς ὁρῶντας ψευδῆ, καὶ λαλοῦντας κενά· ΕΝ ΤΗ ΕΠΙ-
ΣΤΗΜΗ ΤΟΥ ΛΑΟΥ μου οὐκ ἔσονται, οὐδὲ ΕΝ ΤΗ ΓΡΑΦΗ ΤΟΥ
ΟΙΚΟΥ ΙΣΡΑΗΛ γραφήσονται, καὶ εἰς τὴν γῆν τοῦ Ἰσραὴλ οὐκ εἰσελεύσον-
» ται, ὅτι τὸν λαόν μου ἐπλάνησαν. Et quanquam (vt Alexandri Alexan-
» driæ Archiepiſcopi Encyclicæ verbis vtar) de eorum exitio per-
» magnum animis dolorem capimus; & maximè, quòd CVM EC-
» CLESIÆ DOGMATA ALIQVANDO DIDICISSENT, NVNC AB
» ILLIS DESCIVERVNT: de illis tamen non magnopere miramur.
» idem namque non Hymenæo ſolùm & Phileto contigerat, ſed Iu-
» dæ etiam ante illos, qui Saluatoris Diſcipulus fuit, poſtea proditor
» & APOSTATA, ſiue deſertor illius factus. Atque iſtarum rerum
» neutiquam ignari aut imperiti fuimus. Dominus enim prædixe-
Marc. 13. v. 6. » rat: Videte, ne quis vos ſeducat; nam multi venient in nomine meo,
Luc. 21. v. 8. » dicentes: Ego ſum, & tempus appropinquauit, & multos ſeducent;
» ne eatis poſt illos. PAVLVS etiam, cùm iſta à Saluatore didiciſ-
1. Tim. 4. v. 1. 2. 3. » ſet, ſcripſit, quòd nouiſſimis temporibus, quidam deficerent à fi-
» de ſana; attendentes SPIRITIBVS ERRORIS, & doctrinis Dæ-
» moniorum Veritatem auerſantium: Λυπούμεθα μὲν οὖν, ἐπὶ τῇ ἀ-
πωλείᾳ τούτων, καὶ μάλιστα, ὅτι ΜΑΘΟΝΤΕΣ ΠΟΤΕ ΚΑΙ ΑΥΤΟΙ
ΤΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, ΝΥΝ ΑΠΕΠΗΔΗΣΑΝ. οὐ ξενιζόμεθα
δέ· τοῦτο γὰρ καὶ Ὑμέναιος καὶ Φιλητὸς πεπόνθασι, καὶ πρὸ αὐτῶν Ἰούδας, ἀκο-
λουθήσας τῷ Σωτῆρι, ὕστερον δὲ προδότης καὶ ΑΠΟΣΤΑΤΗΣ γενόμε-
νος. καὶ περὶ τούτων δὲ αὐτῶν, οὐκ ἀδίδακτοι μεμενήκαμεν. ἀλλ' ὁ μὲν Κύριος
προείρηκε, Βλέπετε, μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ. πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνό-
ματί μου, λέγοντες, Ἐγώ εἰμι, καὶ ὁ καιρὸς ἤγγικε, καὶ πολλοὺς πλανήσουσι· μὴ
πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν. ὁ δὲ ΠΑΥΛΟΣ μαθὼν ταῦτα παρὰ τοῦ Σωτῆρος,

ἔγραψεν, ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς, ἀποστήσονταί τινες τῆς πίστεως τῆς ὑγιαινούσης, προσέχοντες ΠΝΕΥΜΑΣΙ ΠΛΑΝΗΣ, καὶ διδασκαλίαις Δαιμονίων, ἀποστρεφομένων τὴν ἀλήθειαν. Prodiit nimirum iſte, non parandæ Pacis antiſtes, ſed Schiſmatis inflammandi ſignifer: ac, quoniam apud Paulum Schiſmata ſunt ſeditiones, tanquam alter Maronianus Drances, SEDITIONE POTENS, Antonius Spalatenſis: (etenim de Mercenariis Paſtoribus diligenter cauet, & ſancit OEcumenici Sardicenſis Concilij Synodica, τούτους μηδὲ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ ΟΝΟΜΑΖΕΙΝ, μηδὲ ὅλως ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ ΤΙΝΑ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΥΣ ΕΧΕΙΝ, μηδὲ ΔΕΧΕΣΘΑΙ ΤΙΝΑ ΠΑΡΑ ΤΟΥΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, μηδὲ ΓΡΑΦΕΙΝ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΥΣ. Iſtos neque EPISCOPOS APPELLARE, neque omnino aliquam COMMVNIONEM CVM EIS HABERE, neque LITTERAS AB IPSIS RECIPERE, neque AD ILLOS SCRIBERE) atque in fines fletúſque noſtros derepentè irrumpens, aures tuas occupatiſſimas, dum aliquid illis dignum meditor, tot tantiſque præjudiciis implet; vt, niſi conſtantiæ tuæ atque æquitati planè conſiderem, deſperarem prorſus mihi Orthodoxo Archiepiſcopo viciniori, id eſt, REGVLÆ ECCLESIASTICÆ & Religionis iure, tuo, ac Fidei domeſtico, locum quem Sacri Canones poſtulant, ad dicendum ſupereſſe. Nos autem (vt cum Paulo Apoſtolicè loquar) non in immenſum gloriabimur: ſed ſecundùm menſuram REGVLÆ, quâ menſus eſt nobis Deus menſuram pertingendi vſque ad vos. Non enim, quaſi non pertingentes ad vos, ſuperextendimus nos. Vſque ad vos enim peruenimus in EVANGELIO Chriſti. Non in immenſum gloriantes in alienis laboribus; ſpem autem habentes, CRESCENTIS FIDEI VESTRÆ in vobis magnificari, SECVNDVM REGVLAM NOSTRAM, in abundantiam. Etiam in illa quæ vltra vos ſunt Euangelizare: non in Aliena Regula, IN IIS QVÆ PRÆPARATA SVNT, gloriari. Sanè è Laïcis quilibet (vti ad quendam Neſtorij ſtudioſum, ſcribit Alexandrinus Patriarcha) de ſua duntaxat vita rationem redditurus eſt: nos verò, quorum humeris Sacerdotij Liturgicum onus incumbit, non pro nobis tantùm, ſed PRO OMNIBVS CHRISTI FIDELIBVS, RATIONEM REDDITVRI, ſiue, APOLOGIAM EDITVRI, SVMVS: Καὶ ἕκαστος μὲν ΤΩΝ ΕΝ ΤΑΞΕΙ ΛΑΙΚΩΝ, τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς ΥΠΕΡΑΠΟΛΟΓΗΣΕΤΑΙ, ἡμεῖς δὲ, οἱ ταῖς τῆς Ἱερωσύνης Λειτουργίαις πεφορτισμένοι, οὐχ ὑπὲρ μόνον ἑαυτῶν, ἀλλ' ΥΠΕΡ ΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΠΙΣΤΕΥΟΝΤΩΝ ΕΙΣ ΧΡΙΣΤΟΝ, ΑΠΟΛΟΓΗΣΟΜΕΘΑ. Quantùm, quæſo, mutatus ab illo Spalatenſi Archiepiſcopo, cui BERNARDINVS nomen erat, VNITATIS præcone acerrimóque defenſore; quem, in penultimo Concilio Generali, ſub Iulio Secundo, Seſſione Primâ, tanquam primo agmine, impetum primum facientem in Schiſma, Synodali Sermone Primo, (PER QVEM DEFVNCTVS ADHVC LOQVITVR) inter ſacra Miſſarum ſolennia adhuc cernimus, æternúmque cernemus, in Actis Decimi Septimi OEcumenici Con-

1. Cor. 11. v. 20.

1. Cor. 10. v. 14.

v. 15.

v. 16.

cilij, quod Vniuerſale Lateranenſe Quintum eſt! Aſt iſte, ſuorum
ſuique diſſimilis Antonius, haud de incunda reddendáve Chriſto ra-
tione cogitans, ſed Eccleſijs Chriſti nefariam peſtem machinans,
non Apologiam, ſed Apoſtaſiam edit, Regioſque, ſi queat, peruade-
re animos tentat, in ſuaque crudelia vota conuertere. Verùm, ſuam
citiùs abijciet humanitatem, quàm extorquebit tuam. Dicam planè,
INVICTISSIME REX, quod ſentio: ſi in hac tanta tua gloria lenitas
tanta non eſſet, quantam tu per te, per te, inquam, obtines, (intelli-
go quid loquar:

--nec te quiſquam moderatiùs vnquam
Imperij potuit frena tenere ſui;)

acerbiſſimo luctu redundaret iſta, quam emiſſarij eius appellant,
Victoria; quâ ſe anticipaſſe & viciſſe Regium animum, prædicat
» ac triumphat. Hinc (vt olim Epiſtolà ad Sanctum Proclum, ſanctæ
memoriæ Cyrillus vſurpaſſe fertur à Quinta Synodo, Collatione
» Quinta) SECVNDVM ILLVD QVOD ALICVBI A POETA DICTVM
» EST APVD GRÆCOS, QVOD OCCASIONE PATROCLI, SVAS CALA-
» MITATES VNAQVÆQVE LVGEBAT, natum, APOLOGIA EVANGELII,
inſcriptionis meæ argumentum; quo, labanti pæne in Philippen-
ſium animis Euangelio, PAVLVS humeros ſupponere viſus eſt, & Pa-
ad Phil. c. 1. v. 15. 16. » ſtorale munus cumulatiſſimè declarare. Quidam quidem, inquit, &
» propter inuidiam & contentionem: quidam autem & propter Bonam
» Voluntatem, Chriſtum prædicant: quidam ex Charitate, ſcientes,
» quoniam in defenſionem Euangelij poſitus ſum; aut certè Græcè,
Quoniam in APOLOGIAM EVANGELII poſitus ſum; ὅτι εἰς ΑΠΟ-
ΛΟΓΙΑΝ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ κεῖμαι: quod Ambroſiano, in ſepti-
mum Poſterioris ad Corinthios caput, EXCVSATIONEM; at Interpre-
Phil. 1. v. 16. ti noſtro apud Paulum, DEFENSIONEM; apud Petrum, SATISFA-
2. Tim. 4. v. 16. CTIONEM ſonat. Qui profectò verborum Apoſtolicorum ſonitus,
2. Cor. 7. quem noſtrûm non afficiat, fugere planè ſe ipſe, & hominem ex ho-
1. Petr. 3. v. 15. mine exuens, pietatem ac naturam ipſam odiſſe videatur. Mihi verò
vox illa ſemper eſſe grauiſſima viſa eſt; & me monitoris loco, propter
BRITANNICAM Inſulam. velut in arce aut ſpecula poſitum, & prope
in litore ac portu conſtitutum, deſignare, vt me, quaſi murum, op-
Galat. 6. v. 16. ponam pro Domo Iſraël; & CATHOLICIS, ISRAEL DEI, qui ſunt co-
1. Rom. 9. v. 3. gnati mei ſecundùm Fidem, Fidei propugnaculo ſim futurus. Ad
quæ, cùm vel temporum neceſſitate, extincto PERRONIO, vel ho-
minum inuidiâ, ANTONIO prodeunte, depoſcerer; nihil mihi po-
tius fuit, quàm vt te, IACOBE, conuenirem, Regem, & Prouinciæ,
» & Familiæ noſtræ, iuſtis de cauſis, amiciſſimum. Nos (inquiunt, &
nos cum illis, Ionathas ſummus Sacerdos, & Seniores Gentis, & Sacer-
dotes, & Reliquus Populus Iudæorum, Epiſtola illa ad Spartiatas, quos
Arius Spartiatarum Rex, Epiſtola ad Oniam ſummum Sacerdotem,
eſſe de genere Abraham docuerat; quarum Epiſtolarum vtraque
1. Mach. 12. v. 6. » priore Machabæorum libro extat) cùm nullo horum indigeremus,
» HABENTES SOLATIO SANCTOS LIBROS QVI SVNT IN MANIBVS

NOSTRIS, maluimus mittere ad vos, renouare fraternitatem & ami- «
citiam, ne fortè alieni efficiamur à vobis. multa enim tempora «
tranſierunt, ex quo miſiſtis ad nos. NOS ERGO IN OMNI TEMPORE, «
SINE INTERMISSIONE, IN DIEBVS SOLEMNIBVS, ET CÆTERIS QVI- «
BVS OPORTET, MEMORES SVMVS VESTRI IN SACRIFICIIS QVÆ OF «
FERIMVS, ET IN OBSERVATIONIBVS, SICVT FAS EST ET DECET «
MEMINISSE FRATRVM. Lætamur itaque de gloria veſtra. Nos au- «
tem circumdederunt multæ tribulationes & multa prælia, & impu- «
gnauerunt nos REGES qui ſunt in circuitu noſtro. Noluimus ergo «
vobis moleſti eſſe, neque cæteris ſocijs & amicis noſtris, in his præ- «
lijs. Habuimus enim de cœlo auxilium, & liberati ſumus nos, & «
humiliati ſunt inimici noſtri. Deſiderauit Ezechias Rex (vt Baſi- «
lëenſi Seſſione vltima, ex quarto REGVM, REGIOQVE REGVM PRO- c. 2. v. 19.
PHETA ISAIA, appoſitè animaduerſum eſt) vt fieret PAX & VERI Iſ. 39. v. vlt.
TAS in diebus ſuis: & nos deſiderio deſiderauimus vt PAX &
VNIO, in qua Chriſtiana Veritas eſt, Eccleſiæ, in diebus noſtris, TE IVVANTE, detur. Porro, priſcum illud Apologeticum ſcribendi genus ſecutus ſum, (vtpote & Patientiæ Modeſtiæque Chriſtianæ accommodatius, & Regum Majeſtate dignius, & noſtro Paſtorali officio, in Columbæ Chriſti gemitibus exprimendis, aptius atque ſanctius) quò propiùs ad veterum illorum vtriuſque Linguæ Patrum laudem, ſi fas eſſet, accederem: quam maximè meruerunt, dum apud Imperatores, PRO FINIENDA PERSECVTIONE; vel poſtmodum etiam apud Reges, PRO VNIENDA ECCLESIA, ſimilibus votis, pro fratribus ſuſpirarunt. Vnde cùm reſpirat Sanctus ille Xyſtus Tertius Pontifex Maximus (Epiſtolâ illâ ex qua mutuatur aduersùs Hæreſes teſtimonium, verè Schiſmaticorum Hæreticorumque omnium ætatum Æternus Malleus, Vincentius noſter Lirinenſis) ad Archie-
piſcopum Antiochiæ Ioannem ſcribit: Non parum nobis oneris, «
non parum laboris incumbit, vt Eccleſiæ Domini macula deſit & «
ruga. Quàm ſuper hoc eſſe ſolliciti nos debeamus, CLEMENTISSI- «
MORVM & CHRISTIANISSIMORVM REGVM CVRA teſtatur. Aſpi- «
ce, frater chariſſime, cœleſti negotio quàm ſe vigilanter impende- «
rint. Cogitationum furias neſciuerunt: NEC DIGNATI SVNT TER- «
RENA CVRARE, NISI COELESTIBVS PARVISSENT. Quoties APO- «
STOLICAM SEDEM, quoties diuerſos fratres eorum ſermo commo- «
uit? impenderunt ſe eius negotio, qui ſe eorum nunquam negauit «
imperio. Sciat ſe illi fœnerare ſollicitudinem ſuam, qui eam cum «
grandi reddat vſura. De qua re nos conuenit gloriari, quia COE- «
LESTEM REGEM videmus FOEDERATOS REGES habere terrarum. «
Intelligunt, ſicut ait Dauid, & eruditi ſunt qui iudicant terram: « Pſal 2.
quando, ſicut dicit alibi, ipſi, & omnes populi, laudant nomen « v. 10.
Domini. Hactenus ille Xyſtus Pont. Max. Ac demum Hor- «
miſdas, eiuſdem Primæ Sedis Antiſtes, Epiſtolâ ad Epiphanium Conſtantinopolitanum Patriarcham, QVA IPSI VICARIAM SEDIS APOSTOLICÆ PRÆFECTVRAM, IN RECIPIENDIS LAPSIS, DELE-

GAVIT, quæque Conſtantinopolitano Concilio, ſub Agapeto &
» Menna, Actione quinta, inſerta eſt: Clara enim Cæleſtis miſeri-
» cordiæ demonſtratio procedit, QVANDO REGES SÆCVLI, CAVSAS
» DE FIDE CVM GVBERNATIONE POLITIÆ CONIVNGVNT, ET EC-
» CLESIARVM DVCES CONFERENTIA AD PROPRIAM DISPENSATIO-
» NEM, MEMORES OFFICII, IMPLENT. Talibus directoribus indige-
» bat Chriſtiana Religio, poſt procellas diſcordiæ, qui prouidentiſſi-
» ma diſpoſitione, conquieſcentibus turbinibus, PACEM DIV PE-
» REGRINATAM, extra poſita hyeme, reducerent; & poſt hæc in fu-
» tura ſæcula, proprij propoſiti exemplaria extendentes, ſibi-ipſis ad-
» ſcribi indubitanter oſtenderent, ſi quid Deo placitum poſteri ab
» ipſorum imitatione facerent: ΣΑΦΗΣ ΓΑΡ ΕΝΤΕΥΘΕΝ ΤΗΣ ΟΥΡΑΝΙΟΥ ΕΥΣΠΛΑΓΧΝΙΑΣ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΠΡΟΕΙΣΙΝ, ΟΤΑΝ ΚΑΙ ΟΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΤΑΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΑΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ, ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΣΥΖΕΥΓΝΥΟΥΣΙ, ΚΑΙ ΟΙ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΗΓΟΥΜΕΝΟΙ, ΤΑ ΣΥΝΤΕΙΝΟΝΤΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΔΙΑΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝ, ΜΕΜΝΗΜΕΝΟΙ ΤΟΥ ΚΑΘΗΚΟΝΤΟΣ, ΕΚΤΕΛΩΣΙ. Τοιούτων ἔχρῃζε, μετὰ τὰς τῆς διχονοίας καταιγίδας, ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία, ἰθυντήρων, οἵ τινες κατευνασθεισῶν, προνοητικωτάτῃ διαθέσει, τῶν θυελλῶν, ΤΗΝ ΕΠΙ ΠΟΛΥ ΞΕΝΩΘΕΙΣΑΝ ΕΙΡΗΝΗΝ, ἐξωθέντος τοῦ χειμῶνος, ἐπανάξοισι· καὶ εἰς τοὺς μέλλοντας μετὰ ταῦτα αἰῶνας, τῆς ἰδίας προθέσεως τὰ ὑποδείγματα ἐπεκτείνοντες, ἑαυτοῖς ἐπιγεγράφθαι ἀναμφιβόλως ἐπιδείξοισιν, εἴ τι Θεῷ ἀρέσκον οἱ μεταγενέστεροι, ἀπὸ τῆς αὐτῶν μιμήσεως ποιήσοισιν. Imò verò, ſaltem quod & ipſi Reges, ipſi Imperatores facere, lege Diſciplinæ noſtræ, non dubitant, id nos quoque, mutuo parique zelo, Pontificio iure, Catholico arbitrio, faciamus. Imperatores, Cæſares, Victores, Triumphatores, Maximi, Semper-Auguſti, Theodoſius & Valentinianus, quot quantique viri, cùm ad eum qui ſuprà, Antiochenum Ioannem, incredibili zelo, περὶ τῆς (vt loquuntur) Εἰρήνης, καὶ Ἑνώσεως τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν· (vt nos Latinè) DE SANCTARVM ECCLESIARVM PACE AC VNIONE, publicè ſcriberent, palàm referrent! Is vero Iunior Theodoſius fuit, quem nunc Græci in Beatorum ordinem referunt: quem ſeptimo ſuo libro teſtatur Socrates, Regiam ſuam Monaſterio conſtituiſſe ſimilem: (οὐκ ἀλλοιότερα δὲ Ἀσκητηρίου, inquit, κατέστησε τὰ Βασίλεια) quo denique regnante, ait, tota Conſtantinopolitana Ciuitas, VNA ECCLESIA facta eſt, καὶ ὅλη μὲν ἡ πόλις, ΜΙΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ἐγένετο: præcinente nimirum, cumque Populo, Pœnitentiam agente Rege. Valentinianus demum ille eſt, qui ὁ μέγας, atque MAGNVS, à Gregorio Secundo poſteriore ſua ad Leonem Iſaurum De Sanctis Imaginibus Epiſtola, appellatus, à præclaro illo IVVANDÆ ECCLESIÆ ſtudio inſtitutóque, eſt. Quidni ſimiliter audebimus? Numquid noſtrûm quiſpiam, quod de carente ſepulchro Priamo, queri veteribus in Tragœdijs ſolent,

--& flamma indiget,
Ardente Troja?

» Nam (vt Cyrilli verbis ad Neſtorij ſtudioſum vtar) ſi pró gloria

Dei veritatem prædicare formidauerimus, ne videlicet in aliquam «
moleſtiam incidamus; qua quæſo fronte, Sanctorum Martyrum «
Certamina & Triumphos, apud Populum laudibus euchemus? «
quippe quos, vno hoc nomine præcipuè decantamus, quòd magna «
animi conſtantia præſtiterunt hoc quod dictum eſt; Vſque ad « Eccl. 4. v.
mortem certa pro veritate: Εἰ γὰρ δεδίαμεν ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ τὴν « 33.
ἀλήθειαν εἰπεῖν, ἵνα μὴ περιπέσωμεν ἀηδίαις, ποίῳ λοιπὸν προσώπῳ τὰ τῶν ἁ-
γίων μαρτύρων Ἐγκώμια ποιησόμεθα πρὸς τοὺς Λαούς; οὓς ἐπαινοῦμεν. ὅτι περ τε-
τηρήκασι τὸ εἰρημένον· Ἕως θανάτου ἀγώνισαι ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. Dummodo
non Theodoſij, non Valentiniani deſint, non deerunt per quos
Paſtoralis Cura Regium Principatum & molliat hominibus, & lu-
cretur Deo: ne quando contingat, quod de furente exultanteque;
ac in Clerum impotenter dominante Neſtorio, reclamat Conſtan-
tinopolitanus populus: Βασιλέα ἔχομεν, Ἐπίσκοπον οὐκ ἔχομεν: REGEM
HABEMVS, EPISCOPVM NON HABEMVS; at memores ſimus il-
lius Auguſtiniani Oraculi De Epiſcopatu Epiſcopalique Dignitate,
libro De Geſtis cum Emerito Donatiſtarum Epiſcopo: Fratres «
mei, ſi Dominum cogitamus, LOCVS ISTE ALTIOR, SPECVLA VI- «
NITORIS EST, NON FASTIGIVM SVPERBIENTIS. Pontificium eſt «
facere quod iubeas, imitari quod doceas; ſemperque noſtrum erit
præuenire, de quo, tanquam de officio, exemplis Principum mo-
nendus ſis. Cogunt certè exempla, ex & ab Regijs egregijſque of-
ficijs petita, qualia hæc profectò agnoſcunt, teſtanturque ad Sy-
meonem Stylitam Theodoſius & Valentinianus ijdem, cùm ſe
ſuoſque, regnumque ſuum orationibus eius, epiſtolâ commendant,
rogantque à Deo Opt. Max. impetret, Vti nobis, inquiunt, (id eſt «
ſibi, id eſt, Regibus) præcipuè qui conuenientem curam DE PA- «
CE RELIGIONIS ipſius gerimus, bona ab ipſius poteſtate copioſè «
ſuppeditentur: πρὸς δὲ ἡμῖν ἐξαιρέτως τοῖς ποιουμένοις τὴν ἀμείζουσαν ΠΕ- «
ΡΙ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗΝ, τῆς αὐτοῦ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ φροντίδα, τὰ ἀγαθὰ παρὰ τῆς
αὐτοῦ δυνάμεως ἄφθονα χορηγεῖσθαι. Scilicet ex Diacono ac Archiman-
drita Baſilio, Lectore & Monacho Thalaſſio, reliquiſque Con-
ſtantinopoli degentibus Monachis, in illa ad ſeſe, de congreganda
Synodo, (quæ poſthac Magna Epheſina fuit) SVPPLICATIONE, au-
dierant: Quamobrem iterum atque iterum, IMMORTALEM, pien- «
tiſſimamque FIDEM VESTRAM obteſtamur (ſumma nimirum, ſe- «
cundùm Conſtantinopolitanos Monachos, Regum in Chriſto Ma-
jeſtas, Heroïca Fides: ac vtinam redeant feliciſſima illa ſæcula, in
quibus non VESTRA MAIESTAS, ſed VESTRA FIDES, in Regum
titulis reponatur! quemadmodum Conſtantinus ille cognomento
Pogonatus, orthodoxæ religionis amantiſſimus, Epiſtolâ ad Do-
num Pont. Max. de conuocanda aduerſùs Monothelitas, Eutychia-
norum traduces, Sexta Oecumenica Synodo, ſatis votum illud
ſuum verè Regium hac inſcriptione inſinuat: IMPERATOR FLA-
VIVS CONSTANTINVS, FIDELIS, MAGNVS REX, Αὐτοκράτωρ Φλά-
βιος Κωνσταντῖνος, ΠΙΣΤΟΣ, ΜΕΓΑΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ:) ne ORTHODOXAM «

» ECCLESIAM ORTHODOXI Pientiſſimique REGNI veſtri tempori-
» bus, ab Hæreticis adulteratam, in poſterùm neglectui habeatis.
» Non expetimus, contumelias indignè nobis illatas vindicari; (Deus
» nouit) deſideramus autem, Chriſtianæ Fidei fundamentum incon-
» cuſſum immotumque perſiſtere. Veſtra proinde Majeſtas ſacram
» & Oecumenicam Synodum, primo quoque tempore, huc coire
» iubeat; Quò, PRÆSENTE SYNODO, CHRISTVS DOMINVS SAN-
» CTISSIMAM ECCLESIAM DENVO VNIAT, POPVLVMQVE SVVM,
» TAM DISPERSVM, IN VNVM REDVCAT; AC SACERDOTES SINCE-
» RÆ FIDEI PRÆDICATORES, PRIVSQVAM INIVSTA IMPIAQVE IL-
» LA DOCTRINA LATIVS SERPAT, LOCO SVO RESTITVAT: Παρακαλοῦμεν οὖν τὴν ΑΘΑΝΑΤΟΝ ΥΜΩΝ καὶ εὐσεβεστάτην ΠΙΣΤΙΝ, ὥστε μὴ παριδεῖν ἐκ τοῦ λοιποῦ, τὴν ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ, ΜΟΙΧΕΥΟΜΕΝΗΝ ΠΑΡΑ ΑΙΡΕΤΙΚΩΝ, ἐν τοῖς καιροῖς ὑμῶν τῶν ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ, καὶ εὐσεβεστάτων ΒΑΣΙΛΕΩΝ· οὐχ ὡς διὰ τοῦτο τὰς ὑμετέρας ὕβρεις βουλόμενοι ἐκδικεῖν, (ὁ Θεὸς οἶδεν,) ἀλλ' ὡς θέλοντες τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, ἀσάλευτον μένειν· καὶ κελεύσῃ τὸ ὑμέτερον κράτος, τὴν ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν σύνοδον παραγενέσθαι ἐνταῦθα ἤδη, ΙΝΑ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΠΑΡΑΓΕΝΟΜΕΝΗΣ, ΤΗΝ ΑΓΙΩΤΑΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ Ο ΘΕΟΣ ΕΝΩΣΗ, ΚΑΙ ΤΟΝ ΛΑΟΝ ΣΥΝΑΞΗ, ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΙΕΡΕΑΣ ΑΠΟΛΑΒΕΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΗΣ ΑΛΗΘΙΝΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΗΡΥΓΜΑΤΙ ΠΟΙΗΣΗ, ΠΡΟ ΤΟΥ ΕΙΣ ΠΛΑΤΟΣ ΤΗΝ ΑΔΙΚΟΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ ΕΛΘΕΙΝ. Et profectò Auguſtini MAGISTRALIA VERBA ſunt, libro primo contra Duas Epiſtolas Gau-
» dentij, Donatiſtarum Thamugadenſis Epiſcopi: VERBA EPISTO-
» LÆ; Ad docendum, inquit, Populum Iſraël, Omnipotens Deus
» PROPHETIS præconium dedit, NON REGIBVS imperauit. Serua-
» tor animarum Dominus Chriſtus, ad inſinuandam Fidem, PISCA-
» TORES, NON MILITES, miſit. AD HÆC RESPONSIO: Audite ergo
» Prophetas Sanctos, & SANCTOS PISCATORES; & moleſtos non
» patiemini RELIGIOSISSIMOS REGES. Iam enim & ſuperiùs oſten-
» di, AD CVRAM PERTINVISSE REGIS, vt Niniuitæ Deum placa-
» rent, cuius iram Propheta annunciauerat. QVANDIV ERGO VOS
» NON TENETIS ECCLESIAM QVAM PRÆNVNCIAVERVNT PISCA-
» TORES, APOSTOLI PLANTAVERVNT; TAMDIV REGES, QVI EAM
» TENENT, RECTISSIME AD SVAM CVRAM IVDICANT PERTINERE,
» NE VOS ADVERSVS EAM REBELLETIS IMPVNE. Nam Deus &
» REGES habuit inter Prophetas: Dauid quippe SANCTVS, quod
» non poteſtis ignorare, REX fuit. Audite itaque PROPHETANTEM
» REGEM, & nullum RELIGIOSVM REGEM formidabitis IRASCEN-
» TEM: Audite, inquam, PROPHETAM REGEM dicentem de Chri-
Pſ. 71. 8. » ſto; DOMINABITVR A MARI VSQVE AD MARE, ET A FLVMI-
» NE VSQVE AD TERMINOS ORBIS TERRÆ: Et non timebitis Chri-
» ſtianum REGEM ſuccenſentem vobis HANC ECCLESIAM BLAS-
» PHEMANTIBVS; QVÆ, SICVT A REGE PROPHETATA EST, EXHI-
Dan. 3. v. 96. » BETVR VSQVE AD TERMINOS ORBIS TERRÆ. Quia & Rex Na-
» buchodonoſor, quamuis Propheta non fuerit, eos tamen qui
blaſphema-

blaſphemarent Deum Sidrach, Miſach, & Abdenago, RELIGIO- «
SA SEVERITATE coërcuit. VERBA EPISTOLÆ: Munda- «
næ, inquit, militiæ, nunquam Deus exſpectauit auxilium: qui ſo- «
lus poteſt de viuis & mortuis iudicare. AD HÆC RESPONSIO: «
NON MVNDANÆ MILITIÆ DEVS EXSPECTAT AVXI- «
LIVM, QVANDO REGIBVS LARGITVR POTIVS BENEFI- «
CIVM, QVI EIS INSPIRAT VT IN REGNO SVO CVRENT «
FIERI DOMINI SVI PRÆCEPTVM. QVIBVS ENIM DICTVM «
EST; ET NVNC, REGES, INTELLIGITE: ERVDIMINI « Pſ. 2. 10.
QVI IVDICATIS TERRAM: SERVITE DOMINO IN «
TIMORE; SENTIVNT SVAM POTESTATEM ITA DO- «
MINO SERVIRE DEBERE, VT EA POTESTATE PLE- «
CTANTVR QVI NOLVNT EIVS VOLVNTATI SERVI- «
RE. QVOD AVTEM DE MILITIBVS FACIS INVIDIAM, «
SI VTIQVE ISTA CVRA, SICVT IAM DOCVIMVS «
IN SCRIPTVRIS SANCTIS (ſubaudi, AD REGES) PER- «
TINERE DEMONSTRATVR; PER QVOS ID ACTVRI «
SVNT REGES ADVERSVS REBELLES CIRCVMCEL- «
LIONES, ET INSANOS EORVM SIVE PARTICIPES, «
SIVE PRINCIPES, NISI PER SVBDITOS MILITES? «
Et extremo libro ſecundo: Quamobrem ſecundùm veriſſimum hoc «
tuum teſtimonium, & tuam veriſſimam expoſitionem, quoniam «
Religio eſt quam Dulcitius Tribunus tenet: Profectò religio eſt, «
quâ te ad noſtram communionem præceptum Imperatoris impel- «
lit. VNDE FIT CONSEQVENS, VT RELIGIO SIT ETIAM «
QVA CHRISTIANVS IMPERATOR AD CVRAM SVAM IV- «
DICAT PERTINERE NE IN RES DIVINAS IMPVNE «
PECCETVR: A QVO TV NON VIS CVRARI, NISI EA «
QVÆ TERRENA REPVBLICA CONTINENTVR. Vnde «
& REGEM Niniuitarum oblitus quid legeris, Populo de a- «
genda pœnitentia, non mandaſſe dixiſti: (hæc enim verba tua «
ſunt ad me.) Quid, inquis, miſeros decipis? Ionæ Deus præce- «
pit, PROPHETAM Dominus ad Populum miſit. Nihil tale REGI «
mandauit. Aduerte ergo quid ſcriptum ſit, & noli iraſci tibi ipſi, «
qui vel diuina ſcripta non recolis, vel tu potiùs miſeros decipis. «
Surrexit Ionas, & abijt in Niniuen, ſicut locutus eſt Dominus. Ni- « Ionæ 3.
niue autem Ciuitas magna erat, quaſi viæ tridui: & cœpit Ionas « v. 5.
ingredi ciuitatem quaſi vnius diei iter, & prædicauit, & ait; Ad- «
huc triduum, & Niniue ſubuertetur. Et crediderunt viri Nini- «
uitæ Domino, & indixerunt ieiunium, & ſaccos induerunt à «
maiore vſque ad minorem. cúmque perueniſſet ſermo ad RE- «
GEM ciuitatis Niniue, ſurrexit de ſede ſua, & detraxit ſibi ve- «
ſtimenta, & ſe circumdedit ſacco, & conſedit in cinere, PRÆ- «
DICATVRQVE A REGE ET A POTENTIBVS, DI- «
CENS: Homines & iumenta & oues & boues, non guſtent «
quidquam, nec paſcantur, & aquam non bibant. Et induti «

» ſunt ſaccos homines, & iumenta proclamauerunt ad Domi-
» num impensè: & auerſus eſt vnuſquiſque à via nequitiæ ſuæ, &
» iniquitatis quam in manibus habebat. AVDIS-NE TANDEM RE-
» GEM CVRASSE QVOD, AD REGVM CVRAM TIBI DISPLICEAT
» PERTINERE? CERTE VT IMPENSE AGERETVR QVOD, MINVS
» QVAM OPORTVERAT, AGEBATVR. Ideo ergo Niniuitæ non ſunt
» exſpoliationibus proſcriptionibuſque, vel terrore militum ad pœ-
» nitentiam, IMPERIO REGIS, arctati; quia OBEDIENTER iuſſa fe-
» cerunt. NON ITAQVE OSTENDIMVS POPVLVM ISTA PERPESSVM,
» QVIA NEC TV OSTENDIS REGEM FVISSE CONTEMPTVM. PROIN-
» DE CVM REGIBVS, EA QVÆ SECVNDVM DEVM SVNT, RELI-
» GIOSO TIMORE IVBENTIBVS, QVISQVIS OBTEMPERAT, TIMORE
» INCIPIENS, ET AD DILECTIONEM PROFICIENS, A DOMINO AC-
» CIPIT PACEM: NON SICVT PACEM DAT SÆCVLVM, QVONIAM
» SÆCVLVM DAT PACEM, PROPTER TEMPORALEM VTILITATEM;
» DOMINVS AVTEM PROPTER ÆTERNAM SALVTEM. Ergo quia
» iſta RELIGIO eſt, in qua eſt Tribunus Dulcitius (neque enim
» verba tua negaturus es) SVPERSTITIO eſt pars Donati, vnde te
» vult erui huius religio: ſuperſtitio eſt, quòd te quæris occide-
» re; quod valde prohibet huius religio: SVPERSTITIO EST, QVOD
» ERGA ISTA CVRAM IMPERATORIS REPREHENDIS; QVAM SVSCE-
» PIT EXSEQVENDAM HVIVS RELIGIO. Vnde Martyrius, Epiſco-
pus Gortynæ, in ſubſcriptione Synodicæ Epiſcoporum Cretæ,
» ad Imperatorem Leonem, hæc addit: Incolumem Veſtram Po-
» teſtatem, TVENTEM PACEM SANCTARVM DEI ECCLESIA-
» RVM, Sancta & VIVIFICATRIX Trinitas, omni tempore vitæ,
» conſeruet, Piiſſime & CHRISTO-AMABILIS Imperator. Quibus
ex Patrum teſtimonijs, vtroque gladio & Bellum Chriſtianum
geri, & Pacem Chriſtianam quæri, eo duce, certum eſt, qui in
Libro SERMONVM Iſaïæ Prophetæ, DE SACRA PONTIFI-
CVM AC REGVM CONCORDIA docturus, & Reges, NVTRI-
CIOS; Reginas, NVTRICES; & Eccleſiam, MATREM fecit. Vtrum-
que verò indicaſſe tum maximè viſus eſt Chriſtianorum Regum
& primus & ſummus, is qui plus Aris quàm Armis, MAGNI
cognomen ſibi meruit, Conſtantinus; quique ex diligentiſſi-
ma IVVANDÆ ECCLESIÆ cura, à Manſueto, Mediolanen-
ſi Archiepiſcopo, datâ ad Conſtantinum Pogonatum Epiſto-
lâ, diuino planè elogio, AVCTOR CHRISTIANÆ RELIGIONIS
dictus eſt; cùm ſic vniuerſam Chriſti Eccleſiam congregatam
» Niceæ, Oratione DE PACE, aggreditur: Ac tametſi, inquit,
» lætor equidem vehementer, cùm iam veſtrum conſeſſum in-
» tueor; tunc tamen arbitror me res maximè ex animi ſenten-
» tia geſturum, vbi omnes vos animorum coniunctione colliga-
» tos, & vnam, eamque communem inter omnes, & PACIFICAM
» SYMPHONIAM atque concordiam (QVAM QVIDEM VOS, CVM SITIS
» DEO CONSECRATI, ALIIS ETIAM A DEO, TANQVAM LEGATIONIS

MVNERE, PRO CHRISTO FVNGENTES IMPERARE CONSENTANEVM EST) TRIVMPHARE intellexero: Καὶ χαίρω μὲν ὁρῶν τὴν ὑμετέραν ὁμόνοιαν· τότε δὲ μάλιστα κείνω κατ' εὐχὰς ἐμαυτὸν πράξειν, ἐπειδὰν τὰς ψυχὰς ἀνακεκραμένας ἴδοιμι τοὺς πάντας, μίαν τε κοινὴν ΒΡΑΒΕΥΟΥΣΑΝ τοῖς πᾶσιν ΕΙΡΗΝΙΚΗΝ ΣΥΜΦΩΝΙΑΝ, ΗΝ ΚΑΙ ΕΤΕΡΟΙΣ ΥΜΑΣ ΠΡΕΠΟΝ ΑΝ ΕΙΗ ΠΡΕΣΒΕΥΕΙΝ, ΤΟΥΣ ΤΩ ΘΕΩ ΚΑΘΙΕΡΩΜΕΝΟΥΣ. Faxit Deus Optimus Maximus, vt Regia tandem in te Maieſtas ſibi dicendum putet, quod olim Theodoſio Magno ſcripſit Conſtantinopolitana Synodus: Initio quidem noſtri ad TVAM PIETATEM ſcripti (Pietas enim, iuxta Conſtantinopolitanum Concilium, diuinus Regiæ Majeſtatis ſplendor) gratias agimus DEO, QVI TVÆ PIETATIS IMPERIVM CONSTITVIT AD COMMVNEM PACEM ECCLESIARVM, ET SANÆ FIDEI CONFIRMATIONEM: ΑΡΧΗ μὲν ἡμῖν τοῦ πρὸς τὴν ΣΗΝ ΕΥΣΕΒΕΙΑΝ γράμματος, εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεὸν, ΤΟΝ ΑΝΑΔΕΙΞΑΝΤΑ ΤΗΣ ΥΜΕΤΕΡΑΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ ΤΗΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑΝ, ΕΠΙ ΚΟΙΝΗ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΕΙΡΗΝΗ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΥΓΙΟΥΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΣΤΗΡΙΓΜΩ. Tunc enim, ex Chalcedonenſi Actione quarta, vniuerſi CATHOLICI atque Orthodoxi acclamabimus: Vnus Deus qui hoc fecit. Multi anni Regum; MAGNI NOMINIS REGVM (aliàs, MAGNORVM REGVM; quales profectò MAIORIS BRITANNIÆ REGES ſunt) multi anni: Multi anni SENATVS: Multi anni IVDICVM: Orthodoxorum multi anni. HÆC INTEGRA ADVNATIO, HÆC PAX ECCLESIARVM: Εἷς Θεὸς ὁ τοῦτο ποιήσας. Πολλὰ τὰ ἔτη τῶν Βασιλέων· ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝΥΜΩΝ (aliàs, τῶν ΜΕΓΑΛΩΝ) ΒΑΣΙΛΕΩΝ, πολλὰ τὰ ἔτη· πολλὰ τὰ ἔτη ΤΗΣ ΣΥΓΚΛΗΤΟΥ· πολλὰ τὰ ἔτη ΤΩΝ ΑΡΧΟΝΤΩΝ· τῶν Ὀρθοδόξων, πολλὰ τὰ ἔτη. ΑΥΤΗ ΤΕΛΕΙΑ ΕΝΩΣΙΣ· ΑΥΤΗ Η ΕΙΡΗΝΗ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ: Vel, ex Conſtantinopolitani Quarti, ſiue Oecumenici Octaui Concilij Actione decima, quod Baſilio, Conſtantino, ac Leoni Impp. ac Eudoxiæ Auguſtæ acclamatum, in antiqua Anaſtaſij Bibliothecarij Interpretatione legitur: Deus conſeruet imperium veſtrum; per vos VNIVERSALIS ECCLESIA Pacem obtinuit. PRINCEPS PACIS Deus pacificet Imperium veſtrum; CÆLESTIS REX TERRESTRES CONSERVET. Nam (vt magno Dei Spiritu, ad Imperatorem Leonem, Epiſcopus Philippopolis Valentinus ſcribit) COMPENSATIONEM IVSTITIÆ POTIVS, QVAM DONVM A CHRISTO, REGALIA SCEPTRA PERCIPIENTES; COMPENSATIONEM RVRSVS DEO REDDITIS VESTRVM IMPERIVM CONSERVANTI, DVM INCESSABILITER COGITATIS, QVATENVS SECVRAM AB OMNI HÆRETICA TEMPESTATE ECCLESIAM EIVS, ET SINE FLVCTVATIONE, SERVETIS. Talis à Nicolao Papa Quinto laudatus ille Angliæ Rex, abhinc ducentos ferme annos, in Pontificio illo Diplomate, Pro Bono Pacis, SVPER APPROBATIONE ACTORVM ET GESTORVM IN CONCILIO BASILEENSI, his verbis: Tractatuque Oratorum chariſſimorum in Chriſto filiorum Francorum, ANGLIÆ, & Renati Siciliæ, Regum; necnon Delphini Viennenſis Primogeniti Francorum Regis illuſtris, PACEM ECCLESIÆ REDDITAM videbamus. Hoc ergo

Opus (quod qui, vt ſuum quondam Triſtium Ingenioſus Poëta,
SCRIPTVM REGALE dixerit, & Regibus mecum gratulabitur, & Ec-
cleſiæ gaudebit) DE TOLLENDO SCHISMATE, id eſt, DE PACE, in tres
conieci Libros: quorum Primus, DE ECCLESIA; Secundus, DE DIS-
CIPLINA ECCLESIÆ; Tertius, DE DOCTRINA ECCLESIÆ, antiquo
more, ſed inuento planè nouo, & (vt norunt Fideles) meo, diſpu-
tabit. Quæ cùm liceat ſentire, & liceat dicere:

(Inuidia infelix furias amnemque ſeuerum
Cocyti metuet, tortoſque Ixionis angues,
Immanemque rotam, & non exſuperabile ſaxum.)

Præclarè enim & verè Claudianus Mamertus, Epiſcopus Viennen-
ſis, (Eucherij ac Sidonij æqualis, quique, Sancto Sidonio oculato te-
ſte, ſacri eius celeberrimi Eccleſiaſtici Hymni de Cruce, PANGE
LINGVA GLORIOSI, quem poſtea imitatus legitur Diuus Thomas,
» auctor eſt) altero ſuo libro De Statu Animæ: Mortalium generi (in-
» quit) naturâ datum eſt, vt abſtruſa fortiùs quærat, vt negata magis
» ambiat, vt tardiùs adepta plus diligat; & eò flagrantiùs ametur veri-
» tas, quò vel diutiùs deſideratur, vel laborioſiùs quæritur, vel tardiùs
» inuenitur. Ac in Primo certè Libro, dum Eccleſiam in Angliam,
quaſi ſacram quandam coloniam, Iſaias deducit, ac opus DE VNI-
TATE ECCLESIÆ maiorem in modum complet; probatur, an po-
» tiùs (quia vt probatione egeat indignum eſt) illuſtratur, QVOD
» NEQVE CONTRA REGNVM, NEQVE CONTRA SACERDOTIVM, FAS
» SIT INSVRGERE; Oτι οὔτε ΒΑΣΙΛΕΙΑ, οὔτε ΙΕΡΩΣΥΝΗ θεμιτὸν ἐπανίστα-
σθαι· quod libro quinto, capite ſecundo, inter Conſtitutiones
Apoſtolorum, poſitum eſt; quæ à Sancto Clemente Pont. Max.
conſcriptæ creduntur, quæ à veteribus Græcis quàm maximi
fiunt, & quæ ab Eccleſijs Æthiopum, vt verè Apoſtolicæ, rece-
ptæ ſunt. Secundus, quoniam, vt in ætatibus Senectus, ſic in
exemplis auctoritatem habet Antiquitas, antè exorſam, & potiùs
detextam Anglicanam, ab vltima ſiue Tertia Conuerſione Bri-
tannorum, hoc eſt, à Conuerſione Anglorum, retexit Hiſtoriam;
2.Cor.13.v.9. ad veſtram, vt Doctor Gentium diceret, Κατάρτισιν (CONSVMMA-
TIONEM vertit Interpres, nos REFORMATIONEM, ac INSTAVRA-
TIONEM, & ad verbum, RECONCINNATIONEM, ſiue REDINTE-
GRATIONEM; Verbali deducto de Græco verbo, quo Matthæus
v.21 quarto Euangelij capite vtitur, cùm vetus vulgatum illud REFI-
v.19. CIENTES RETIA, quod Marci primo, COMPONENTES RETIA di-
citur, è Græco fonte, καταρτίζοντες τὰ δίκτυα, hauſtum, atque Latinè
expreſſum eſt.) idque, vt Beda, is qui Venerabilis vſurpatur, gloria-
ri ſolet, ex Anglo-Romanis Commentarijs atque Actis. Tertium
2.Cor.12. » denique Librum PAVLVS PRÆDICANS, qui raptus eſt in Paradi-
v.4. » ſum, EIQVE VERBA INEFFABILIA SVNT CREDITA, (vt Galata-
rum Eccleſiæ, Parte tertia Actorum Concilij Chalcedonenſis, Sy-
nodicè declarant) tanquam in manus ſumit; ac vt Doctor Gentium,
de ſcripto, ius & ſententiam de Controuerſis Quæſtionibus dicit.

HEREDITAS enim Chriſti (inquit libro primo contra Litteras Petiliani Donatiſtæ, Auguſtinus) in omnibus Gentibus conſtituta, aduersùs omnes EXHEREDATAS HÆRESES tuta eſt. Atque vt totius Operis ordinem ſub vnum aſpectum, tanquam ſummam, calculis quaſi ſublatis, ponam; hæc omnis ratio, hæc facies noſtri inſtituti erit. Argumentum Apologetici, Reuerſio potiùs quàm Conuerſio Angliæ eſt ad Eccleſiæ Vnitatem, (ſiue, vt loquitur Auguſtinus libro ſecundo contra Litteras Petiliani Donatiſtæ, AD HANC EVIDENTISSIMAM TOTIVS ORBIS VNITATEM; & libro primo contra Gaudentium, Thamugadenſem Epiſcopum, HOC EVIDENTISSIMVM DEI OPVS; vel, vt tertio contra Litteras Petiliani libro ait, VNITATEM SAGENÆ DOMINICÆ EX OMNI GENERE PISCIVM CONGREGANTIS) id eſt, ad Eccleſiaſticam Pacem; ad Antiquitatem, id eſt, ad ſe, Priſtinumque ſplendorem; ad Traditiones Patrum, id eſt, ad Apoſtolicam Doctrinam. Obſtabit diſſenſione Schiſma? Motus animorum, Regia res, Pacificatio componet, crebróque ingeret Regis Pacifici Propheticum illud, quod ſummum ac perpetuum Auguſtini in Schiſmate Donatiſtarum antidotum erat: FILIVS MALVS IPSE SE IVSTVM DICIT, EXITVM AVTEM SVVM NON ABLVIT. quod ex Græca illa Septuaginta inſignium virorum Interpretatione conuerſum eſt, Prouerbiorum viceſimo-quarto: *Ἔκγονον κακὸν δίκαιον ἑαυτὸν κρίνει, τὴν δ᾽ ἔξοδον αὐτοῦ οὐκ ἀπένιψεν.* Quem locum Sanctus Hieronymus, libro primo aduersùs Pelagianos, ſic extulit: FILIVS MALVS IVSTVM SE FACIT, ET NON LAVAT EXITVM SVVM. Exitus enim & Separationis ab Eccleſia, ſiue à Fratribus, quæ cauſa eſſe, quæ ratio Patri aut Matri reddi poteſt? Exitum, inquit, ſuum (ait Auguſtinus libro ſecundo contra Gaudentium) vtique illum de quo dicit Apoſtolus Ioannes; Ex nobis exierunt: OMNINO NON ABLVIT, NON DEFENDIT, NON EXCVSAT, NON PVRGAT. 1. Ioan. 2. Quare & DE SCHISMATE, & DE OFFICIO PRINCIPIS CHRISTIANI, quod ſummum ſedandi Schiſmatis atque Diſcordiæ remedium eſt; & de Iſaïæ ſacris laborantis ac MILITANTIS ECCLESIÆ Prognoſticis; (quorum, ex interpretatione Hieronymi, vltimum de BRITANNICA ECCLESIA eſt) vno verbo, DE IVVANDA ECCLESIA, Liber Primus aget. Id autem IVVANDÆ ECCLESIÆ munus quantopere, dum Leoni Imperatori gratulantur, commendent Iulianus, Proclianus, Epiphanius, Daniel, Amatius, & Euphraſius, Primæ Galatiæ Epiſcopi, cum ſuo illo Metropolita Anaſtaſio, Ancyrano Antiſtite, quis non videat, ſi modò hanc eorum Synodicæ ſententiam legerit? Quapropter, mox vt Deus vos ad ſolium Imperiale perduxit, PRIMITIAS LARGITORI VESTRO CLARISSIMAS obtuliſtis, id eſt, LEGEM HANC ERRONEIS DOGMATIBVS RESISTENTEM, ECCLESIASTICÆ VERITATIS ADIVTRICEM. Noceat Angliæ, ſenſibus (quod Apoſtolus vetat) repueraſcere voluiſſe, ac ferme factam immemorem ſui? In memoriam, & Britannicæ Eccleſiæ iura in veteri Romano iure, & facta parentum, Gregorio teſte ac ſcriptore 1. Cor. 14. v. 20.

digna, Conſilium noſtrum Regium, Secundo Libro habendum,
reuocabit. Ergo CENTVM QVATVORDECIM Anglicæ Nouita-
tis, ceu horrendi, etiam Regno, cuiuſdam monſtri capita, Secun-
dus notabit Liber; quæ manu tua, IACOBE REX, qui non ſine
cauſa gladium portas, ſtrenuè ſanctéque amputabit. Si quidem,
vt (quod maximè cum Regibus faciendum eſt) philoſophemur
paucis; doceo Altero volumine, vel nunquam Anglos fuiſſe Chri-
ſtianos, vel eo prorsùs pacto debere eſſe, non quo ſunt Nouatores
Angli, ſed quo ſunt CATHOLICI Angli, qui fundatæ ac primò
conſtitutæ Anglicanæ Eccleſiæ primas deciſiones, velut recepti
Euangelij certas conditiones appoſitas, hodieque ſequuntur. Haud
enim diſputatione, ſed conſilio; neque contentione, at prudentia:
ſed nec, vt ita dicam, animis, verùm oculis, in hac parte, ſiue in
luſtranda ac repetenda veteri Anglorum Diſciplina, eſt opus.
Adeo longis ac peregrinis concertationibus hactenus contra AN-
GLICANVM CANONEM peccatum videtur; quia fruſtra toties aliâ
viâ tentatum eſt, cùm Deus Opt. Max. vt vel inuitis ac reniten-
tibus hominibus, conſeruaret fundatam, fundatæ integras leges at-
que prima inſtituta, ſingulari Angliæ priuilegio, Arcanoque Pro-
uidentiæ Miraculo, ad noſtra vſque tempora, ſeruata indicarit.
Hinc in Chalcedonenſibus Actis Petrus ille, Rauennas Epiſco-
pus, Epiſtolâ ad Eutychem, ex Abbate Hæreſiarcham factum:
» Triginta (inquit) annis Humanæ Leges Humanas adimunt Quæ-
» ſtiones; & Chriſti generatio, quæ diuina lege ſcribitur Inenarrabi-
» lis, poſt tot ſæcula, DISPVTATIONE TEMERARIA ventilatur? Quid
» Origenes, PRINCIPIORVM SCRVTATOR, incurrerit; quomodo Ne-
» ſtorius lapſus ſit diſputans de Naturis, non latet prudentiam
» tuam. Magi Chriſtum in cunabulis, Deum myſticis muneribus
» confitentur: & SACERDOTES, Quis ſit qui Virginali partu, de
» Spiritu Sancto natus eſt, DOCENDA INTERROGATIONE diſqui-
» runt? Cùm vagitum daret Ieſus in cunis, GLORIA IN EXCELSIS
» DEO, clamat cæleſtis exercitus: & modò, quando in nomine Ieſu
» omne genu flectitur Cæleſtium, Terreſtrium, & Infernorum,
» Originis eius quæſtio commouetur? Nos, Frater, vnà cum APO-
2. Cor. 5. » STOLO dicimus; Etſi nouimus Ieſum SECVNDVM CARNEM, ſed
v.16. » nunc iam non nouimus, nec poſſumus curioſè (aliàs, iniurioſè)
» perſcrutari; qui iubemur HONOREM DARE ET TIMOREM RED-
» DERE; ET EXSPECTARE, NON DISCVTERE, QVEM IVDICEM CON-
» FITEMVR: Τριάκοντα ἔτεσιν, οἱ Ἀνθρώπινοι Νόμοι, τὰς Ἀνθρωπίνας ἀνατρέ-
πουσι Ζητήσεις. ἡ τοῦ Χριστοῦ δὲ γένεσις, ἥτις τῷ θείῳ νόμῳ ἀνεκδιήγητος γέγραπται,
μετὰ τοσούτους αἰῶνας ΔΙΑΛΟΓΙΣΜΩ ΑΠΟΝΕΝΟΗΜΕΝΩ ἐρευνᾶται; Τί Ὠρι-
γένης, ὁ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ (aliàs, ΑΡΧΩΝ) ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ ὑπέμεινε· ποίῳ
τρόπῳ Νεστόριος ὠλίσθησε, διαλογιζόμενος περὶ φύσεων· οὐ λανθάνει τὴν σὴν
σύνεσιν. οἱ Μάγοι τὸν Χριστὸν ἐν σπαργάνοις, Θεὸν, μυστικοῖς δώροις, ὡμολόγησαν,
καὶ οἱ ΙΕΡΕΙΣ, τίς ἐστιν ὁ παρθενικῷ τοκετῷ, ἐκ πνεύματος ἁγίου τεχθεὶς ΕΠΙ-
ΠΟΝΩ (aliàs, ΛΥΠΗΤΕΑ) ΕΡΕΥΝΗΣΕΙ ἐκζητοῦσιν. ὅτε βοὴν ἐδίδου ὁ Χρι-

στὸς ἐν τοῖς ἀπαρχμοῖς, ΔΟΞΑ ΕΝ ΤΨΙΣΤΟΙΣ ΘΕΩ, ὁ οὐράνιος ἀνεβόα στρατὸς, καὶ νῦν, ὅτε ἐν ὀνόματι Ιησοῦ Χριστοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων, τῆς Αρχαιογονίας αὐτοῦ ζήτησις κινεῖται. ἡμεῖς δὲ, ἀδελφὲ, μετὰ τοῦ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ λέγομεν, καὶ εἰ ἐγνώκαμεν Χριστὸν ΚΑΤΑ ΣΑΡΚΑ, ἀλλὰ λοιπὸν νῦν οὐ γινώσκομεν, οὔτε δυνάμεθα ἐφύβριστα, (aliàs, περιέργως,) ἐρευνᾶν, οἵτινες κελευόμεθα ΤΙΜΗΝ ΔΙΔΟΝΑΙ, ΦΟΒΟΝ ΑΠΟΔΙΔΟΝΑΙ, καὶ ΕΚΛΕΓΕΣΘΑΙ, ΟΤΚ ΕΡΕΤΝΑΝ, ΟΝ ΚΡΙΤΗΝ ΟΜΟΛΟΓΟΤΜΕΝ. Vtri verò, CATHOLICI-ne, an Nouatores, hanc Regulam Anglicanam ſeruent, vel ex ſola ſingulorum, quæ apponimus, capitum lectione, & Regis, & cuiuſvis, nunc ſatis ſuperque auditis partibus, tandem, vt in ſacro Regum Conſiſtorio fit, facile, & vt vocant, de plano, ac ſummarium paternumque iudicium erit. Iam verò, vt Hiſtoricarum olim, quæ Secundo Libro explanantur; ſic Rerum forſitan Controuerſarum, obruet perturbatus ordo? Toto Tertio Libro, in Quatuor Apoſtolicos Locos ac Canones, DE SACRIFICIO, DE OPERIBVS BONIS, DE LIBERO ARBITRIO, ac DE CVRA PRO MORTVIS GERENDA, mixta grauitati breuitate, Regia Majeſtas, quæ fideliter de iure controuerſo audiet, ſapienter diſtribuet, maturéque ac benignè interpretabitur. Itaque quemadmodum ECCLESIAM aduersùs Schiſma Primo MILITANTEM Libro; in Secundo, de Nouitate ac Mendacio iure ac meritò TRIVMPHANTEM inducimus: ſic Tertio ac extremo Libro, PAVLVM PRÆDICANTEM facimus; tanquam Primum Angliæ Patronum, cuius nomini Primum Anglicanum Templum, in honorem Dei, nuncupatum fuit; eumque, ſub quo primùm Angli nomen Domini ſacrificijs incruentis inuocare cœperunt. Præco enim PAVLVS & certaminis, & legitimè certandi, vſque in finem, Diſciplinæ: qui proinde, quod aiunt, opus denique noſtrum apud Regem coronabit; tametſi IN CERTAMINIBVS IPSI AGONOTHE- «
TÆ SIVE MVNERARII, QVI PRÆSVNT ET MVNERA VICTORIBVS «
PROPONVNT, NON CITHAROEDIS NEGLECTIS, CITHARAS EORVM «
CORONANT, vt his Græcis verbis, Athenienſis Philoſophus Chri- «
ſtianus, Athenagoras in Apologia, quæ LEGATIO PRO CHRISTIANIS, Πρεσβεία περὶ Χριστιανῶν, inſcripta eſt, expreſſit; οὐδὲ γὰρ ἐπὶ τῶν ἀγωνιστῶν, παραλιπόντες οἱ Ἀθλοθέται τοὺς κιθαριστὰς, τὰς κιθάρας στεφανοῦσιν αὐτῶν· Dicant etiam Eccleſiæ (inquit Auguſtinus libro ad Donatiſtas, «
poſt Collationem) ad quas PAVLVS APOSTOLVS ſcribit, ROMA- «
NORVM, Corinthiorum, Philippenſium, Coloſſenſium, Theſſalo- «
nicenſium: nam de Galatia & Epheſo, iam ſupra dictum eſt. Di- «
cant ergo & iſtæ; Litteras ad nos datas, Fratres, quotidie legitis, «
qui vultis adhuc eſſe de Parte Donati. IN IPSIS EPISTOLIS PER «
NOMEN PACIS NOS APOSTOLVS SALVTAVIT, DICENS; GRATIA «
VOBIS ET PAX A DEO PATRE ET DOMINO NOSTRO IESV «
CHRISTO. QVARE PACEM IN NOSTRIS EPISTOLIS LEGENDO «
DIDICISTIS, ET EAM NOBISCVM TENERE NOLVISTIS? Appoſui «
verò, ex more quoque Theologorum Veterum, hanc PRÆFATIO-

NEM SALVTATORIAM, inſtat trinæ ORATIONIS illius SALVTATORIÆ; quæ ΠΡΟΣΦΩΝΗΤΙΚΟΣ, De Recta Fide, cùm ad Imperatorem Theodoſium, tum ad Reginas; hoc eſt, ad Imperij conſortem σύμβιόνque Eudoxiam, & Pulcheriam Auguſtam ſororem, à Principe Theologorum Cyrillo, (ſiquidem NOVVS PAVLVS, vt videbitur infra, ob præreptam omnibus, nimirum DE INCARNATIONE VERBI, quæ MATERIA MATERIARVM vocitari ſolet, ac Theologicarum omnium Quæſtionum fons & caput eſt, palmam, ab vniuerſa quondam Eccleſia renunciatus eſt) PROSPHONETICA, inquam, dicta, ac maximæ Epheſinæ Synodo, ante eiuſdem Cyrilli noſtri APOLOGETICVM ad eundem Imperatorem, tanquam ſtella quædam præuia, ac PERPETVÆ, vt Mathematici vocant, OSTENSIONIS, præmiſſa & quaſi præfixa eſt. Nouum enim aliter videri poſſit, PROSPHONETICVM, ſiue SALVTATORIVM, ACCLAMATORIVM, atque ALLOCVTORIVM (triplex namque hæc, in Concilijs, eius vocis interpretatio eſt) dicendi Pontificium atque Theologicum genus (quo nimirum Patres, vt ſancta quadam ac Theologica exercitatione, in congreſſibus conuentibuſque, in ſalute danda, vtebantur; vt in ipſo aditu ius ad adyta, communionemque eorumdem myſteriorum eiuſdem Eccleſiæ, teſtificarentur ac mutuò ſignificarent, tanquam arcanis diuiniſque ſermonibus, primo cuique doctori Orthodoxo, Spiritus Sancti ſcholam aperturi) nouum, inquam, erit, queis nouus erit longè antea dictus PROSPHONETICVS, ſiue SERMO PROSPHONETICVS, vel potiùs PRÆFATIO PROSPHONETICA, id eſt, SALVTATORIA, Conſtantini Auguſti ad ſanctam Nicænam Synodum, apud Gelaſium Cyzicenum, in Actis Primi Concilij Niceæ habiti; ac viciſſim Oecumenici Conſtantinopolitani Concilij, ad Imperatorem Theodoſium Magnum; nec non & Chalcedonenſis, ad Marcianum Auguſtum; itemque Sextæ Oecumenicæ Synodi, (quæ ALIVS SOL, ἄλλος ἥλιος, in Exemplari Synodicorum Theodori, Sanctiſſimi Ieroſolymorum Patriarchæ, Septimi Generalis Concilij Actione tertia, dicta eſt) ad Imperatorem Conſtantinum Pogonatum; immò & Trullanorum Patrum Synodi Quiniſextæ, ad Iuſtinianum PIVM: aut quibus videbitur noua Oratio viceſima quarta Orientalis Eccleſiæ Theologi, in Ægyptiorum, videlicet Epiſcoporum, aduentum; quam Græci SALVTATORIAM appellant. Mitto autem ad te hoc Scriptum, tanquam (vt diceret ad Reginas Cyrillus) SPIRITALE XENIVM, ξένιον πνευματικόν· MENTIS FIRMAMENTVM, ἔρεισμα νοῦ· ANIMÆ LVMEN, ψυχῆς ἀγλάϊσμα· CORDIS CORONAM, καρδίας στέφανον. ac ſi mauis, Tres Libros, velut Tres Legatos, iuxta Africanum illum præclarum ac Pacificum Canonem, Africani Concilij (quod ex Africanis omnibus Synodis, vndequaque, ſub Bonifacio & Cæleſtino, cùm De modo proſequendæ Appellationis ad Sedem
» Apoſtolicam, ageretur, collectum eſt) Triceſimum Sextum: Dein-
» de Placuit, vt his peractis LEGATI etiam PRÆDICANDÆ PACIS,

ATQVE VNITATIS GRATIA, ſine qua SALVS CHRISTIANA non «
poteſt obtineri, è numero noſtro ad ipſorum Donatiſtarum, ſiue «
quos habent Epiſcopos, ſiue ad Plebes mittantur, per quos omni- «
bus in notitiam perferatur, QVAM NIHIL HABEANT QVOD AD- «
VERSVS ECCLESIAM CATHOLICAM IVSTE POSSINT DICERE: ma- «
ximè vt manifeſtum fiat omnibus, per Geſta etiam Municipalia, «
propter documentorum firmitatem, quid ipſi de Maximianiſtis «
SCHISMATICIS SVIS egerint; vbi eis DIVINITVS demonſtratur ſi «
attendere velint, TAM INIQVE TVNC ILLOS AB ECCLESIÆ VNI- «
TATE PRÆCISOS, QVAM INIQVE NVNC CLAMANT A SE MAXI- «
MIANISTAS SCHISMA FECISSE: ex quorum tamen numero, quos «
iam PLENARII CONCILII SVI AVCTORITATE damnauerant, in «
ſuis Honoribus denuo receperunt, & Baptiſmum, quem damnati «
& excluſi dederant, acceptauerunt: vt videant, QVAM STVLTO «
CORDE RESISTANT PACI ECCLESIÆ TOTO ORBE DIFFVSÆ, CVM «
ISTA FACIANT PRO PARTE DONATI; NEQVE SE ISTORVM, «
QVOS ITA RECEPERVNT, COMMVNIONE, PROPTER INVITVM «
PACIS CONTAMINARI DICANT; ET NOS CONDEMNENT, (ID EST, «
ECCLESIAM CATHOLICAM, ET IAM IN EXTREMIS TERRARVM «
PARTIBVS CONSTITVTAM, PER EORVM COMMVNIONEM, IN- «
QVINATAM,) QVOS TVNC ACCVSANTES CONVINCERE NEQVI- «
VERVNT. Qui ſanè Canon; DE MITTENDIS LEGATIS, adeo vete- «
ribus placuit, vt è Latino in Græcum conuerſus, in Codice Canonum Eccleſiæ Africanæ, Capitulo ſexageſimo nono, hunc in modum legatur: Ἤρεσεν ἔπειτα, ὥστε τούτων πραχθέντων, ΤΟΠΟΤΗΡΗΤΑΣ περὶ τοῦ ΚΗΡΥΞΑΙ ΕΙΡΗΝΗΝ, ΚΑΙ ΕΝΟΤΗΤΑ (ἧς τινος χωρὶς, ἡ τῶν ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΣΩΤΗΡΙΑ καθίστασθαι οὐ δύναται) πεμφθῆναι, ἐκ τοῦ ἡμετέρου ἀριθμοῦ, πρὸς τοὺς τῶν αὐτῶν Δονατιστῶν, εἴτε τινας ἔχουσιν Ἐπισκόπους, εἴτε λαούς· δι᾽ ὧν ΤΟΠΟΤΗΡΗΤΩΝ, πᾶσιν ἐν γνώσει γένηται, ΠΩΣ ΟΥΔΕΝ ΕΧΟΥΣΙΝ ΕΥΛΟΓΟΝ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ· καὶ μάλιστα, ἵνα φανερὸν πᾶσι γένηται, διὰ τῶν Πολιτικῶν Γεπραγμένων, πρὸς πίστωσιν τῆς ἀποδείξεως. ἅπερ αὐτοὶ τῶν Μαξιμιανιστῶν, ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΣΧΙΣΜΑΤΙΚΩΝ, ἔπραξαν, ἔνθα αὐτοῖς ΘΕΟΘΕΝ ἀποδείκνυται, ἐὰν ἐπισκέψαι θελήσειεν. ΟΥΤΩΣ ΑΔΙΚΩΣ ΤΟΤΕ ΑΥΤΟΥΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΑΠΟΣΧΙΣΑΝΤΑΣ, ΩΣΠΕΡ ΚΡΑΖΟΥΣΙΝ ΑΔΙΚΩΣ ΑΠ᾽ ΑΥΤΩΝ ΤΟΥΣ ΜΑΞΙΜΙΑΝΙΣΤΑΣ ΝΥΝ ΑΠΟΣΧΙΣΑΙ. ἐκ δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τούτων, οὕς τινας φανερᾷ ΤΗΣ ΟΙΚΕΙΑΣ ΒΟΥΛΗΣ ΑΥΘΕΝΤΙΑ, (id eſt, PROPRII AC DOMESTICI SENSVS AVCTORITATE OMNIMODA) κατεδίκασαν· μετὰ ταῦτα ἐν ταῖς ἰδίαις Τιμαῖς ἀπεδέξαντο· καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ, οἱ παρ᾽ αὐτοῖς καταδεδικασμένοι καὶ ἐκβεβλημένοι δεδώκασι, προσεδέξαντο, πρὸς τὸ διαγνῶναι, ΓΩΣ ΜΩΡΑ ΚΑΡΔΙΑ ΑΝΤΙΤΑΣΣΟΝΤΑΙ ΤΗ ΕΙΡΗΝΗ, ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΝ ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΚΟΣΜΩ ΔΙΑΚΕΧΥΜΕΝΗΣ, ΤΑΥΤΑ ΠΟΙΟΥΝΤΕΣ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΔΟΝΑΤΟΥ, ΚΑΙ ΜΗ ΛΕΓΟΝΤΕΣ ΕΑΥΤΟΥΣ ΜΟΛΥΝΕΣΘΑΙ ΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΑΡ᾽ ΑΥΤΟΙΣ, ΟΥΤΩΣ ΔΙΑ ΤΟ ΑΚΟΥΣΙΟΝ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΑΝΑΛΕΧΘΕΝΤΩΝ· ΗΜΙΝ ΔΕ ΦΙΛΟΝΕΙΚΟΥΝΤΕΣ, ΤΟΥΤ᾽ ΕΣΤΙ, ΤΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ΕΤΙ ΜΗΝ ΚΑΙ ΤΗ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΣΧΑΤΟΙΣ ΜΕΡΕΣΙ ΤΗΣ ΓΗΣ ΚΑΘΕΣΤΩΣΗ, ΔΙΑ ΤΗΣ ΜΙΑΣ ΜΕΝ ΤΟΥΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ, ΩΝ ΤΙΝΩΝ ΠΡΩΗΝ ΚΑΤΗΤΙΩΝΤΟ ΠΑΝΤΕΣ, ΕΛΕΓΞΑΙ ΑΥΤΟΥΣ ΟΥΚ ΗΔΥΝΗΘΗΣΑΝ. Mitto igitur ad te tres hoſce admonitores, non nimis verecundos, quamuis Chriſtianam modeſtiam præferant. Noſti enim profectò os animumque Deo confidentis, ac pro miſeris atque miſerandis fratribus deprecantis Chriſtiani:

--qui timidè rogat,
Docet negare.--

Maximè verò ſolent, quorum inſtitutum Pax atque Vnitas eſt, CATHOLICI majoribus plerumque curis angi, qui procul abſentes rerum euentum audiunt, quàm qui ſemetipſos in certamina dederunt: quod olim Græcis verbis Concilium Epheſinum ſcripſit in Synodica ad Epiſcopos Conſtantinopoli repertos, Eulalium, Eutrechium, Acacium, Chryſaphium, Ieremiam, Theodulum, Iſaïam: Εἰώθασι γὰρ πλεῖον ὑπὸ τῆς μερίμνης πιέζειν, οἱ πόῤῥωθεν μανθάνοντες τὰ γινόμενα, ἢ οἱ τοῖς ἀγῶσιν ἐμβεβηκότες αὐτοῖς (aliàs, ἐμβεβληκότες ἑαυτούς·) Itaque metuo ne te fortè flagitent: ego enim mandaui vt rogarent. Nam ſi tu paulo tardiùs feceris, id eſt, vt ego interpretor, diligentiùs, imò prouidentiſſimè, quod poſtulabunt; nunquam tibi (quoniam CVNCTATIO, SERVILIS; STATIM EXEQVI, REGIVM VIDETVR; & vt Oedipus apud Tragicum ait,

--Veritas odit moras;)

tuam ſcriptionem Regiam feliciter euenire credent. quæ quidem capeſſendæ iuuandæque veritatis, Regali illa ſpe, noſtris amicis, PERRONIO (qui ſanè, quod de Attico Archiepiſcopo Epheſino ſcribit ad Neſtorium Cæleſtinus Pontifex Maximus, ὁ διδάσκαλος τῆς καθολικῆς πίστεως, MAGISTER CATHOLICÆ FIDEI, mihi ſemper dicendus eſt) cæteriſque ætatis noſtræ Theologis, diuinis viris, ac mihi, litterarium aditum ad tuam cognitionem patefecit. Ac vtinam tantumdem mihi liceret quantùm cum Gaudentio, extremo ſecundo ſuo libro, Auguſtino licuit! Namque cum Auguſtino
» dicerem: Eia Frater Gaudenti, noli perdere occaſionem, quam tibi
» etiam per tuam linguam Dominus dedit. An fortè ad hoc iraſce-
» ris, quod Fratrem voco? Dum hæc Auguſtinus,

Pallada prætereo: res agit illa tuas.

Nouo tantùm dico, DOCTISSIME REX, virtute tua, REGIS PHILOSOPHI, hac ætate cui Doctrina pæne ſeruilis eſt, inuento, nouum quoque eſſe ſapientiâ tuâ debuiſſe admiſſionis atque introductionis genus.

Pagina iudicium DOCTI ſubitura mouetur
PRINCIPIS, vt Clario miſſa legenda Deo.

Ea autem DOCTORVM REGVM, Regiorumque Doctorum, in Scriptura diuinitus inſpirata laus, quòd huiuſcemodi à Deo vnicè diligi tradantur. En audis in Deboræ Cantico monentem Deum:
v. 9. » COR MEVM DILIGIT PRINCIPES ISRAEL, Iudicum Quinto? At

Hebraïca Veritas, DOCTORES ISRAEL, (vt Paraphraſis Chaldaica;
SCRIBAS ISRAEL) habet: tanta eſt tamque Deo grata PRINCIPIS
DOCTORIS coniunctio. Ac ne Dauidem, (CVIVS TE IMITATOREM
ESSE DECET, OMNESQVE OPTANT, οὗ μιμητὴν εἶναί σε προσήκει, καὶ
πάντες εὔχονται, vt ad Imperatorem Conſtantium Athanaſius in Apo-
logia dicebat) totum ſe, Regijs delicijs ſpretis, ad diuinorum Li-
brorum veras delicias transferentem, ex Pſalmo centeſimo duode-
viceſimo repetamus, dum canit: In iuſtificationibus tuis medita- v. 16.
bor; ſiue ἐμφατικώτερον, propriè, DELICIABOR; in diuina voce laten-
te quadam vi: præter Marcianum illum Imperatorem, cui in Chal-
cedonenſi Synodo Vniuerſus Orbis, Actione ſexta, acclamat: SA-
CERDOTI IMPERATORI MVLTOS ANNOS: ECCLESIAS TV ERE-
XISTI, VICTOR BELLORVM, DOCTOR FIDEI: ΤΩ ΙΕΡΕΙ, ΤΩ ΒΑΣΙΛΕΙ,
τὰς ἐκκλησίας σὺ ὤρθωσας, ΝΙΚΗΤΑ ΠΟΛΕΜΩΝ, ΔΙΔΑΣΚΑΛΕ ΠΙ-
ΣΤΕΩΣ: Alfonſum Aragoniæ Regem in medio ponimus, tantùm
voluptatis ex Diuinæ Scripturæ lectione capientem, vt vtrumque
Teſtamentum, cum Gloſſis & Commentarijs, QVATER-DECIES
perlegiſſe, proïndeque ſacram Paginam memoriâ ita tenuiſſe, vt
non ſolùm res, ſed & verba etiam ipſa, pluribus locis ſine ſcripto
redderet; Antonius Panormita ſcripſerit, eiuſque Scholiaſtes Æneas
Syluius, qui tandem Pontificatum meruit, confirmârit. Et præ
omnibus, (vt Sextæ Synodi Actione quarta, de Imperatore Iuſti-
niano, ad Imperatores ſcribit Summus Pontifex Agatho) æmula-
tor veræ & Apoſtolicæ fidei, piæ memoriæ Iuſtinianus Auguſtus:
cuius Fidei rectitudo, quantùm pro ſyncera confeſſione Deo pla-
cuit, tantùm REMPVBLICAM CHRISTIANAM exaltauit: Et vtique
ab omnibus gentibus eius religioſa memoria veneratione digna
cenſetur, CVIVS FIDEI RECTITVDO, PER AVGVSTISSIMA EIVS
EDICTA IN TOTO ORBE DIFFVSA, LAVDATVR: Καὶ ὁ ὑπὲρ πάντας
ζηλωτὴς τῆς ἀληθείας, καὶ τῆς ἀποστολικῆς πίστεως, ὁ ἐν ἁγίοις τῇ μνήμῃ Ἰουστινια-
νὸς ὁ βασιλεὺς, οὗτινος ἡ ὀρθότης τῆς πίστεως, ὁπόσον ὑπὲρ τῆς εἰλικρινοῦς ὁμολο-
γίας τῷ Θεῷ ἤρεσε, τοσοῦτον ΤΗΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΤΑΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑΝ
ὕψωσε, καὶ μέχρι τοῦ νῦν, ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν, ἡ αὐτοῦ θεοσεβὴς μνήμη προσκυνή-
σεως ἀξιοῦται. ΟΥΤΙΝΟΣ Η ΟΡΘΟΤΗΣ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ, ΔΙΑ ΤΩΝ ΣΕΒΑ-
ΣΜΙΩΝ ΑΥΤΟΥ ΙΝΔΙΚΤΩΝ, ΕΝ ΟΛΩ ΤΩ ΚΟΣΜΩ ΔΙΑΧΕΘΕΙΣΑ, ΕΠΑΙ-
ΝΕΙΤΑΙ. Denique Conſtantinus ipſe Pogonatus, quem Vniuerſum
idem Concilium, nunc FIRMAMENTVM ECCLESIARVM, τὸ στήριγμα
τῶν ἐκκλησιῶν, Actione decima ſeptima; nunc ſequenti Actione, LV-
MINARIVM PACIS, τῶν φωστήρων τῆς εἰρήνης, appellat; ſua etiam Edicta
Sanctorum Patrum teſtimonijs refertiſſima teſtatiſſimaque exhi-
bet, ac promulgat: ne humana magis quàm diuina auctoritate, im-
perio potiùs quàm ratione, populum Dei regere, aut rurſus con-
templationis & ſanctorum ſcientiæ, Regium ſtudium, artem,
vſumque negligere videatur. Atque vtinam quietis temporibus, at-
que aliquo, ſi non bono, ſaltem certo ſtatu Eccleſiaſticæ tranquil-
litatis Chriſtianæque libertatis, hæc inter nos ſtudia, quæ tuo

certè nomine ac Majeſtate digna ſunt, exercere poſſemus. Redi-
rent magni illius Athenagoræ Philoſophica in Apologia vota, quæ
» PRO PRINCIPVM ÆQVITATE, AC FELICITATE SÆCVLI, proque
» Imperatoribus M. Aurelio Antonino, & L. Aurelio Commodo,
» Armeniacis, Sarmaticis, ET QVOD MAXIMVM EST, PHILOSOPHIS;
Αὐτοκράτορσι Μάρκῳ Αὐρηλίῳ Ἀντωνίνῳ, καὶ Λουκίῳ Αὐρηλίῳ Κομμόδῳ, Ἀρ-
μενιακοῖς, Σαρματικοῖς, ΤΟ ΔΕ ΜΕΓΙΣΤΟΝ, ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ, nuncupabat.
O vtinam, atque iterum vtinam, quod ad bellum ſacrum corda-
tè ſedatéque conficiendum, Oecumenica Synodus Lateranenſis
Quarta, Primaque Lugdunenſis, excommunicatione ſanxit: Si quis
Chriſtianæ Reipublicæ Principum, quominus pactæ eſſent inter
ſe quadriennij induciæ, prohibuiſſet; id nunc honeſtæ diſputatio-
nis lege ſancias; quæ Regia & firma eſſe, niſi per te Doctiſſimum
Principem, haud quaquam poteſt; ſalutaris, & rem infinitam (huius
ſæculi Controuerſias) terminans, niſi tempore & loco præſtitutis,
certis ac commodis, minimè, quo nullum animorum damnum at-
que detrimentum maius eſt, æſtimanda erit. Quamobrem ſolem-
nis ea fuit CONVENTIONIS DONATISTARVM forma, quæ Concilio
Africano Primo ſub Innocentio præſcripta, Africano Concilio ſub
Cæleſtino & Bonifacio incluſa, Africanæ tandem Eccleſiæ Iuri Ca-
» nonico affixa eſt: CONVENIMVS VOS, EX CONCILII NOSTRI CA-
» THOLICI AVCTORITATE MISSI, DE VESTRA CORRECTIONE GAV-
» DERE CVPIENTES, CONSIDERANTES DOMINI CHARITATEM, QVI
Matt. 5. v. 9. » DIXIT: BEATI PACIFICI, QVIA IPSI FILII DEI VOCABVNTVR:
» ET ADMONVIT PER PROPHETAM ETIAM HIS QVI DICVNT SE
Iſ. 66. v. 5. iuxta LXX. » FRATRES NOSTROS NON ESSE, DICERE NOS DEBERE; FRATRES
» NOSTRI ESTIS. HANC ERGO PACIFICAM EX CHARITATE VE-
» NIENTEM COMMVNIONEM NOSTRAM CONTEMNERE NON DEBE-
» TIS: AT SI QVID VERITATIS HABERE VOS ARBITRAMINI, NON
» DVBITETIS ADSERERE, ID EST, VT CONGREGATO VESTRO CON-
» CILIO, DELIGATIS EX VOBIS QVIBVS CAVSAM ADSERTIONIS
» VESTRÆ COMMITTATIS, VT ET NOS POSSIMVS HOC FACERE,
» VT ETIAM DE NOSTRO CONCILIO DELIGANTVR QVI CVM EIS
» QVOS DELEGERITIS, CONSTITVTO LOCO ET TEMPORE, QVID-
» QVID QVÆSTIONIS EST, QVOD VESTRAM A NOBIS SEPARAT
» COMMVNIONEM, CVM PACE DISCVTIANT; ET TANDEM ALI-
» QVANDO, ADIVVANTE DOMINO DEO NOSTRO, FINEM VETER-
» NOSVS ERROR ACCIPIAT, NE PROPTER ANIMOSITATEM HO-
» MINVM, INFIRMI NOSTRI ET IGNARI POPVLI, SACRILEGA
» DISSENSIONE DISPEREANT. SI ENIM HOC FRATERNE ACCEPE-
» RITIS, VERITAS FACILE DILVCESCET: SI AVTEM HOC FACE-
» RE NOLVERITIS, DIFFIDENTIA VESTRA FACILE INNOTESCET.
Quæ pars quinquageſimi noni Africani Canonis in Codicis Afri-
cani nonageſimo ſecundo Capitulo, ſic Græcè reddita eſt: ΣΥΝ-
ΕΡΧΟΜΕΘΑ ΥΜΙΝ ΑΥΘΕΝΤΙΚΩΣ ΑΠΟΣΤΑΛΕΝΤΕΣ ΕΚ ΤΗΣ ΗΜΕ-
ΤΕΡΑΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ, ΕΠΙΘΥΜΟΥΝΤΕΣ ΧΑΡΗΝΑΙ ΠΕΡΙ

ΤΗΣ

ΤΗΣ ΗΜΕΤΕΡΑΣ ΔΙΟΡΘΩΣΕΩΣ. ΕΠΙΣΤΑΜΕΘΑ ΓΑΡ ΤΗΝ ἈΓΑΠΗΝ
ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΕΙΠΟΝΤΟΣ, ΜΑΚΑΡΙΟΙ ΟΙ ΕΙΡΗΝΟΠΟΙΟΙ, ΟΤΙ
ΑΥΤΟΙ ΥΙΟΙ ΘΕΟΥ ΚΛΗΘΗΣΟΝΤΑΙ. ΥΠΕΜΝΗΣΕ ΔΕ ΔΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟ-
ΦΗΤΟΥ, ΩΣΤΕ ΕΤΙ ΜΕΝ ΚΑΙ ΤΟΙΣ [ΜΗ] ΒΟΥΛΟΜΕΝΟΙΣ ΛΕΓΕΣΘΑΙ
ΑΔΕΛΦΟΙΣ ΗΜΩΝ ΛΕΓΕΙΝ ΗΜΑΣ, ΑΔΕΛΦΟΙ ΗΜΩΝ ΕΣΤΕ. ΤΑΥ-
ΤΗΝ ΤΟΙΝΥΝ ΤΗΝ ΕΞ ΑΓΑΠΗΣ ΕΙΡΗΝΙΚΗΝ ΕΡΧΟΜΕΝΗΝ ΗΜΕ-
ΤΕΡΑΝ ΑΝΑΜΝΗΣΙΝ, ΕΞΟΥΘΕΝΗΣΑΙ ΟΥΚ ΟΦΕΙΛΕΤΕ, ΙΝΑ, ΕΑΝ
ΤΙ ΠΟΤΕ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΕΧΕΙΝ ΗΜΑΣ ΟΙΗΣΘΕ, ΑΝΤΙΛΑΒΕΣΘΑΙ ΤΟΥ-
ΤΟΥ ΜΗ ΑΜΦΙΒΑΛΗΤΕ· ΤΟΥΤ' ΕΣΤΙΝ, ΙΝΑ ΣΥΝΑΧΘΕΙΣΗΣ ΣΥ-
ΝΟΔΟΥ ΥΜΩΝ ΕΠΙΛΕΞΟΙΤΕ ΕΞ ΥΜΩΝ ΑΥΤΩΝ ΤΟΥΣ ΟΦΕΙ-
ΛΟΝΤΑΣ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑ ΕΜΠΙΣΤΕΥΘΗΝΑΙ ΤΗΣ ΤΟΙΑΥΤΗΣ ΗΜΩΝ
ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΙΑΣ· ΟΠΩΣ ΚΑΙ ΗΜΕΙΣ ΔΥΝΗΘΩΜΕΝ ΤΟ ΑΥΤΟ ΠΟΙΗ-
ΣΑΙ· ΤΟΥΤ' ΕΣΤΙΝ, ΙΝΑ ΕΚ ΤΗΣ ΗΜΕΤΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΠΙΛΕ-
ΓΩΣΙΝ ΟΙ ΟΦΕΙΛΟΝΤΕΣ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΕΞ ΥΜΩΝ ΕΠΙΛΕΓΕΝΤΩΝ
ΕΝ ΩΡΙΖΟΜΕΝΩ ΤΟΠΩ ΚΑΙ ΚΑΙΡΩ, ΠΑΝ ΤΟ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΕΩΣ ΕΧΟ-
ΜΕΝΟΝ, ΤΟ ΤΗΝ ΗΜΕΤΕΡΑΝ ΑΦ' ΗΜΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ ΧΩΡΙΖΟΝ,
ΕΙΡΗΝΙΚΩΣ ΕΞΕΤΑΣΑΙ· ΚΑΙ ΚΑΝ ΟΨΕΠΟΤΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΟΥ
ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΚΑΙ ΘΕΟΥ, ΤΕΛΟΣ Η ΠΑΛΑΙΑ ΔΕΞΗΤΑΙ ΠΛΑ-
ΝΗ, ΜΗΠΟΤΕ ΔΙΑ ΠΕΙΣΜΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΑΣΘΕΝΕΙΣ ΨΥΧΑΙ, ΚΑΙ
ΑΠΕΙΡΟΙ ΛΑΟΙ, ΙΕΡΟΣΥΛΩ ΤΙΝΙ ΧΩΡΙΣΜΩ ΑΠΟΛΩΝΤΑΙ. ΕΑΝ
ΓΑΡ ΤΟΥΤΟ ΑΔΕΛΦΙΚΩΣ ΚΑΤΑΔΕΞΗΣΘΕ, ΕΥΧΕΡΩΣ Η ΑΛΗΘΕΙΑ
ΔΙΑΦΑΝΗΣΕΤΑΙ· ΕΙ ΔΕ ΤΟΥΤΟ ΠΟΙΗΣΑΙ ΜΗ ΘΕΛΗΣΗΤΕ, Η Α-
ΠΙΣΤΙΑ ΥΜΩΝ ΕΥΘΕΩΣ ΓΝΩΡΙΣΘΗΣΕΤΑΙ. Futurum namque ali-
ter eſt, quod de ijs quæ coram Tiberio aduersùs ambitum & po-
tentium preces tam multa conſtituta ſunt, narrabat Tacitus, An-
nalium Primo: SED DVM VERITATI CONSVLITVR, LIBERTAS «
CORRVMPEBATVR. quodque conſectarium eſt, dictum illud de «
eodem Tiberio, ibidem, vbi renuiſſet quod inundante Tiberi,
cenſuit Aſinius Gallus, nempe vt libri Sibyllini adirentur: PER- «
INDE DIVINA HVMANAQVE OBTEGENS. Fructus enim ingenij, & «
virtutis, omniſque præſtantiæ & charitatis, tum maximè inter
Chriſtianos capitur, cùm in proximum quemque, qui modò Pa-
trum ritu, ſanctè de Deo philoſophari velit, confertur. Hinc de-
mum plenâ illa officij & charitatis Epiſtola centeſima quadrage-
ſima ſeptima, ad Proculeïanum, Partis Donatianæ Epiſcopum,
Auguſtinus DE SCHISMATE FINIENDO agens, locumque
illum ſapientiſſimè ſanctiſſiméque tractans, ait: Neque vllo mo- «
do poſſum tantam occaſionem BENIGNI ANIMI TVI deſe- «
rere, vt quantùm vires Dominus præbere dignabitur, QVÆ- «
RAM TECVM ATQVE DISCVTIAM, QVÆ CAVSA, «
QVÆ ORIGO, QVÆ RATIO IN ECCLESIA CHRISTI, «
CVI DIXIT; PACEM MEAM DO VOBIS, PACEM MEAM « Io. 14.27.
RELINQVO VOBIS, TAM LVGENDÆ ATQVE PLANGENDÆ «
DISCESSIONIS EXTITERIT? Deinde, vt loquitur Scriptura, Sicut « Pſ. 125.
torrens in Auſtro diffunditur, hac ſancta lamentatione Auguſtinus: v. 4.
Rogo te, quid nobis eſt cum veteribus diſſenſionibus, vt huc vſque «

[library stamp]

» vulnera illa durauerint, quæ animoſitas hominum ſuperborum
» noſtris membris inflixit? quorum vulnerum putrefactione ETIAM
» DOLOREM PERDIDIMVS, quo ſolet Medicus implorari. Vides
» quanta & quàm miſerabili fœditate Chriſtianæ domus familiæque
» turbatæ ſint. Mariti & Vxores de ſuo lecto ſibi conſentiunt, & DE
» CHRISTI ALTARI diſſentiunt: per illum ſibi iurant vt inter ſe Pacem
» habeant, & in illo habere non poſſunt. Filij cum Parentibus vnam
» Domum habent ſuam, & Domum Dei non habent vnam. Succe-
» dere in eorum hereditatem cupiunt, cum quibus de Chriſti heredi-
» tate rixantur. Serui & Domini COMMVNEM DEVM DIVIDVNT, qui
Phil. 2. » formam ſerui accepit, vt omnes ſeruiendo liberaret. HONORANT
v. 7. » NOS VESTRI, HONORANT VOS NOSTRI: PER CORONAM NOSTRAM
» NOS ADIVRANT VESTRI; PER CORONAM VESTRAM VOS ADIV-
» RANT NOSTRI. Omnium verba ſuſcipimus, neminem offendere vo-
» lumus: QVID NOS SOLVS CHRISTVS OFFENDIT, CVIVS MEMBRA
» LANIAMVS? Et homines quidem cauſas ſuas ſæculares apud nos fi-
» nire cupientes, quando eis neceſſarij fuerimus, ſic nos SANCTOS ET
» DEI SERVOS appellant, vt negotia terræ ſuæ peragant: aliquando
» agamus & nos NEGOTIVM SALVTIS noſtræ & ſalutis ipſorum, non
» de auro, non de argento, non de fundis & pecoribus, pro quibus re-
» bus quotidie SVBMISSO CAPITE ſalutamur, vt diſſenſiones hominum
» terminemus: SED DE IPSO CAPITE NOSTRO TAM TVRPIS INTER
» NOS ET PERNICIOSA DISSENSIO EST. Quantumlibet capita ſubmit-
» tant, qui nos ſalutant vt eos concordes in terra faciamus; de cælo
» vſque ad Crucem ſubmiſſum eſt Caput noſtrum, IN QVO CONCOR-
» DES NON SVMVS. Rogo te atque obſecro, SI EST IN TE ALIQVA
» HVMANITAS, QVAM MVLTI PRÆDICANT, HIC APPAREAT BONITAS
» TVA, SI NON PROPTER HONORES TRANSITORIOS SIMVLATVR: VT
» CONTREMISCANT IN TE VISCERA MISERICORDIÆ, ET VELIS ALI-
» QVANDO REM DISCVTI, INSTANDO NOBISCVM ORATIONIBVS, ET
» OMNIA PACIFICE CONFERENDO, NE MISERÆ PLEBES, QVÆ NO-
» STRIS HONORIBVS OBSEQVVNTVR, PREMANT NOS OBSEQVIIS
» SVIS IN IVDICIO DEI, SED POTIVS NOSTRA NON FICTA CHARITA-
» TE NOBISCVM REVOCATÆ AB ERRORIBVS ET DISSENSIONIBVS, IN
» VERITATIS ET PACIS ITINERA DIRIGANTVR. Ac ne (quia hæc de
quibus potiſſimùm agimus, ſpiritualia bona ſunt) ab hac maximè
Chriſtiana Regula eximi ſe ſibi blandiantur Temporales Reges;
Chriſtianam Charitatem, ſumma quidem commendatione Regum,
Iac. 2. v. 8. LEGEM REGALEM, ΝΟΜΟΝ ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ, in ſua Catholica vocari,
te, IACOBE, IACOBVS docet. Vnde proximè à me allata Generalia
Concilia hanc in Reges DE SERVANDO PACIS QVADRIENNIO per-
» petuam clauſulam piè inuiolatéque ſeruant: Quòd ſi fortè Cenſu-
» ram Eccleſiaſticam vilipenderint, poterunt non immeritò formida-
» re, ne per auctoritatem Eccleſiæ, circa eos, tanquam PERTVRBATO-
» RES NEGOTII CRVCIFIXI, ſæcularis potentia inducatur. Canon cer-
tè alter Oecumenicus Septimæ Synodi, rem vniuerſam ſic vniuersè

definit: Quoniam pſallentes repromittimus Deo: In iuſtificationibus tuis meditabor, non obliuiſcar ſermones tuos. OMNES QVIDEM CHRISTIANOS HOC SERVARE SALVBERRIMVM EST: ſed præcipuè hos qui HIERARCHICAM conſecuti fuerint DIGNITATEM. Vnde definimus, Omnem qui ad Epiſcopatus prouehendus eſt gradum, modis omnibus PSALTERIVM noſſe: vt ex hoc, etiam omnis Clericus qui ſub eo fuerit, ita moneatur & imbuatur. Inquiratur autem diligenter à METROPOLITA, ſi in promptu habeat legere SCRVTABILITER, ET NON TRANSITORIE, tam ſacros CANONES & ſanctum EVANGELIVM, quàm DIVINI APOSTOLI LIBRVM & omnem diuinam SCRIPTVRAM: atque ſecundùm Dei mandata conuerſari, & docere populum ſibi commiſſum. SVBSTANTIA ENIM SVMMI SACERDOTII NOSTRI, SVNT ELOQVIA DIVINITVS TRADITA, ID EST, VERA SCRIPTVRARVM DIVINARVM SCIENTIA: quemadmodum MAGNVS PERHIBET DIONYSIVS; quod ſi diſceptauerit, hæſitauerit, ac non ita facere ac docere libenter voluerit, nullatenus CONSECRETVR. Ait enim PROPHETICE Deus; Tu Scientiam repuliſti, & ego repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi: Ἐπειδήπερ ψάλλοντες συντασσόμεθα τῷ Θεῷ· ἐν τοῖς δικαιώμασί σου μελετήσω, οὐκ ἐπιλήσομαι τῶν λόγων σου. ΠΑΝΤΑΣ ΜΕΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥΣ ΤΑΥΤΑ ΦΥΛΑΤΤΕΙΝ ΣΩΤΗΡΙΟΝ, κατ᾽ ἐξαίρετον δὲ τοὺς ΤΗΝ ΙΕΡΑΤΙΚΗΝ ἀμπεχομένους ΑΞΙΑΝ. ὅθεν ὁρίζομεν, πάντα τὸν προάγεσθαι μέλλοντα εἰς τὸν τῆς ἐπισκοπῆς βαθμὸν, πάντως τὸ ΨΑΛΤΗΡΙΟΝ γινώσκειν, ἵνα ἐκ τούτου καὶ πάντα τὸν κατ᾽ αὐτὸν κλῆρον, οὕτω νουθετῇ μυεῖσθαι· ἀνακρίνεσθαι δὲ ἀσφαλῶς ὑπὸ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ, εἰ προθύμως ἔχει ἀναγινώσκειν ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΣ, ΚΑΙ ΟΥ ΠΑΡΟΔΕΥΤΙΚΩΣ, τούς ΤΕ ἱεροὺς ΚΑΝΟΝΑΣ καὶ τὸ ἅγιον ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ, τήν τε ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΒΙΒΛΟΝ, καὶ πᾶσαν τὴν θείαν ΓΡΑΦΗΝ, καὶ κατὰ τὰ θεῖα ἐντάλματα ἀναστρέφεσθαι, καὶ διδάσκειν τὸν κατ᾽ αὐτὸν λαόν. ΟΥΣΙΑ ΓΑΡ ΤΗΣ ΚΑΘ᾽ ΗΜΑΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΕΣΤΙ ΤΑ ΘΕΟΠΑΡΑΔΟΤΑ ΛΟΓΙΑ, ΕΙΤΟΥΝ Η ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΓΡΑΦΩΝ ΑΛΗΘΙΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ, καθὼς ὁ ΜΕΓΑΣ ΑΠΕΦΗΝΑΤΟ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ. Εἰ δὲ ἀμφισβητοίη, καὶ μὴ ἀσμενίζοι οὕτω ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν, μὴ ΧΕΙΡΟΤΟΝΕΙΣΘΩ. ἔφη γὰρ ΠΡΌΦΗΤΙΚΩΣ ὁ Θεὸς, Σὺ Ἐπίγνωσιν ἀπώσω, κἀγὼ ἀπώσομαί σε, τοῦ μὴ Ἱερατεύειν μοι. Ex quo ſanè olim in Oxonienſi Concilio, ſub Honorio Tertio Pont. Max. & Stephano Archiepiſcopo Cantuarienſi, PRO REFORMANDA ECCSIA ANGLICANA celebrato, nata Canonica illa ſingularis Anglicana lex: ET QVIA IVXTA SCRIPTVRÆ TESTIMONIVM, VOTA NOSTRA TENEMVR REDDERE DOMINO DEO NOSTRO, SALVBRITER DECERNIMVS ADVERTENDVM, VT EPISCOPI FORMAM SVÆ PROFESSIONIS IN SVA CONSECRATIONE PROLATAM, BIS IN ANNO CORAM SE LEGI FACIANT DILIGENTER, VT TANTO MELIVS PROFESSIONIS SVÆ RECORDENTVR, QVANTO SÆPIVS EORVM FVERIT AVRIBVS INCVLCATA. Inculcatur verò repetiturque demum is Anglicanus Canon in Concilio Londinenſi, ſub Gregorio Nono & Otthone Sedis Apoſtolicæ Legato, ante quadringentos ferme annos, his verbis: Quid ad VENERABILES PATRES

Pſal. 118. v. 117.

Oſ. 4. v. 6.

» Archiepiſcopos & Epiſcopos incumbat ex officio faciendum, no-
» men dignitatis eorum, quod eſt EPISCOPVS, id eſt, SVPERINTEN-
» DENS, exprimit euidenter. Intendere quippe habent, & ſupra gre-
Luc. 2. » gem ſuum, iuxta verbum Euangelicum, NOCTIS VIGILIAS
v. 8. » CVSTODIRE. Cùm igitur eſſe debeant forma gregis, ad
» quam ſe debent ſubditi reformare, quod nequit fieri, niſi om-
» nibus ſe exhibeant in exemplar; exhortamur eos in Domino
» & monemus, vt moram trahentes APVD CATHEDRALES EC-
» CLESIAS, congruenter ibidem MISSAS CELEBRENT, in præcipuis
« ſaltem ſolemnitatibus, & DIEBVS DOMINICIS, IN QVADRAGESI-
« MA ET ADVENTV: Circumeant præterea Diœceſes ſuas tempori-
» bus opportunis, corrigendo & reformando, CONSECRANDO EC-
» CLESIAS, & VERBVM VITÆ in agro Dominico ſeminando. AD
» QVÆ OMNIA MELIVS EXSEQVENDA, PROFESSIONEM QVAM IN
» SVA CONSECRATIONE FECERVNT, SALTEM BIS IN ANNO,
» ET IN MAIORI QVADRAGESIMA, FACIANT SIBI LEGI. Ita-
» que omnes, ac præſertim Reges, atque NOS, QVI (vt De Bono
Patientiæ, ex Minutij Felicis imitatione, Cyprianus Auguſtino di-
» ctus, libro ſecundo contra Creſconium Grammaticum, DEFENSOR
» CATHOLICÆ VNITATIS ET PACIS) PHILOSOPHI NON VERBIS,
» SED FACTIS SVMVS; NON VESTITV SAPIENTIAM, SED VERITA-
» TE PRÆFERIMVS; QVI VIRTVTVM CONSCIENTIAM MAGIS QVAM
» IACTANTIAM NOVIMVS; QVI NON LOQVIMVR MAGNA, SED VI-
» VIMVS; QVASI SERVI ET CVLTORES DEI, PATIENTIAM QVAM
» MAGISTERIIS CÆLESTIBVS DISCIMVS, OBSEQVIIS SPIRITALIBVS
» PRÆBEAMVS; nobiſque philoſophari ſanctè, & Chriſtianum &
» glorioſum eſſe ducamus. Hoc autem facit SANITAS PACIS, (in-
» quit De Baptiſmo contra Donatiſtas libro ſecundo Auguſtinus) vt
» cùm diutius aliqua obſcuriora quæruntur, & propter inueniendi
» difficultatem, diuerſas pariunt in fraterna diſceptatione ſententias,
» donec ad verum liquidumve perueniatur, VINCVLVM PERMA-
» NEAT VNITATIS; NE IN PARTE PRÆCISA, REMANEAT INSA-
» NABILE VVLNVS ERRORIS. Et ideo plerúmque DOCTORIBVS,
» minùs aliquid reuelatur, vt eorum PATIENS ET HVMILIS CHARI-
» TAS, in qua fructus major eſt, comprobetur, VEL QVOMODO
» TENEANT VNITATEM, CVM IN REBVS OBSCVRIORIBVS DIVER-
» SA SENTIVNT; VEL QVOMODO ACCIPIANT CHARITATEM, CVM
» CONTRA ID QVOD SENTIEBANT, DECLARATVM ESSE COGNO-
» SCVNT. Quorum duorum manifeſtatum tenemus VNVM in Beato
» Cypriano; id eſt, QVOMODO TENVERIT VNITATEM CVM EIS
» A QVIBVS DIVERSVM SENTIEBAT. Ait enim, (in Exordio vide-
licet Concilij Carthaginienſis, qui locus ab Auguſtino vrgeri ſo-
» let) NEMINEM IVDICANTES, AVT A IVRE COMMVNIONIS ALI-
» QVEM, SI DIVERSVM SENSERIT, AMOVENTES. ALTERVM au-
» tem, id eſt, QVOMODO ACCIPERE POTVERIT VERITATEM, CON-
» TRA ID QVOD SENTIEBAT, INVENTAM; etſi litteræ tacent, ME-

RITA CLAMANT : ſi Epiſtola non inuenitur, CORONA TESTATVR: «
ſi Concilium non indicat Epiſcoporum, Conſortium indicat An- «
gelorum. Non enim paruum documentum eſt PACATISSIMÆ ANI- «
MÆ, in ea VNITATE Martyrium meruiſſe, VNDE SE, DIVERSVM «
SENTIENS, NOLVIT SEPARARE. Homines enim ſumus. Vnde «
aliquid aliter ſapere quàm ſe res habet, HVMANA TENTATIO eſt: «
NIMIS AVTEM AMANDO SENTENTIAM SVAM, VEL INVIDENDO «
MELIORIBVS, VSQVE AD PRÆCIDENDÆ COMMVNIONIS ET CON- «
DENDI SCHISMATIS VEL HÆRESIS SACRILEGIVM PERVENIRE, «
DIABOLICA PRÆSVMPTIO EST. In nullo autem aliter ſapere quàm «
res ſe habet, ANGELICA PERFECTIO eſt. Qui itaque homines ſu- «
mus, ſed SPE ANGELI ſumus, quibus æquales in reſurrectione fu- « Matt. 22.
turi ſumus; QVAMDIV PERFECTIONEM ANGELI NON HABEMVS, « v. 30.
PRÆSVMPTIONEM DIABOLI NON HABEAMVS. Ideo dicit Apoſto- «
lus: Tentatio vos non apprehendat, niſi HVMANA. Humanum eſt « 1. Cor. 10.
ergo aliquid aliter quàm ſe res habet, ſapere. Propterea dicit, alio « v. 13.
loco: Quotquot ergo perfecti, hoc ſapiamus; & ſi quid aliter ſapi- « Phil. 3. 15.
tis, hoc quoque vobis Deus reuelabit. Quibus autem reuelat, cùm «
voluerit, ſiue in hac vita, ſiue poſt hanc vitam, niſi AMBVLANTIBVS «
IN VIA PACIS, ET IN NVLLAM PRÆCISIONEM DEVIANTIBVS? «
Non quales iſti ſunt, qui VIAM PACIS non cognouerunt, nec pro- « Pſal. 13.
pter aliud, Vnitatis vinculum diruperunt. Ideoque APOSTOLVS « v. 3. Epheſ. 4.
cùm dixiſſet; Et ſi quid aliter ſapitis, hoc quoque vobis Deus reue- « v. 3.
labit: ne putarent, præter VIAM PACIS, quod aliter ſapiebant, ſibi «
poſſe reuelari, continuò addidit; Verumtamen in quod perueni- « Phil. 3.
mus, in eo ambulemus. In quo ambulans Cyprianus, perſeueran- « v. 16.
tiſſimâ tolerantiâ, fuſo ſanguine, SED IN VNITATE FVSO, (quia ſi «
traderet corpus ſuum vt arderet, & non haberet Charitatem, nihil « 1. Cor. 13.
ei prodeſſet,) per Martyrij confeſſionem, peruenit ad ANGELICAM « v. 3.
LVCEM; vt ſi non antea, ibi certè reuelatum agnoſceret, quòd «
cùm aliter ſaperet, SENTENTIAM DIVERSÆ OPINIONIS, VINCVLO «
NON PRÆPOSVIT VNITATIS. Hæc nos cum Auguſtino, & nobiſ- «
cum Auguſtinus. Quemadmodum enim ſubterraneæ aquæ (inquit «
ad Conſtantinopolitanum Concilium Nazianzenus) partim in imo «
prorſus occultantur, partim in anguſtias redactæ ebulliunt, atque «
eruptionem iamiam quidem auribus pollicentur, cæterùm adhuc «
morantur; partim denique in altum erumpunt: ad eundem modum, «
eorum QVI DE DEO PHILOSOPHANTVR (vt eos, qui omnino im- «
probi ac perfidi ſunt, miſſos faciam) alij abditam omnino atque «
occultam ſibi ipſis pietatem habent, alij à partus doloribus non «
longè abſunt: ij nimirum qui impietatem quidem fugiunt, ſed pie- «
tatem libero atque intrepido animo minimè prædicant, ſiue conſi- «
lio quodam ac diſpenſatione in Fidei doctrina vtentes; ſiue ob me- «
tum atque ignauiam, & fugientes, verùm & mente quidem & ſen- «
tentia ſani ſunt, vt affirmant, cæterùm plebis ſanitati minimè con- «
ſulunt; perinde atque ipſi ſeſe, non item alios, ſuæ curæ ac fidei «

» commiſſos habeant. Alij verò theſaurum quoque in medium pro-
» ferunt, pietatis fœtum, parturientium inſtar, retinere nequeuntes;
» nec quod ſoli ipſi ſalutem conſequantur, ſalutem exiſtimantes, niſi
» in alios quoque hoc bonum redundet. quo in numero vtinam ipſe
» collocer: ac ſi qui mecum LAVDABILI AVDACIA præditi, piam
» doctrinam profiteri non verentur: Ὥσπερ γὰρ τῶν βρυχίων ὑδάτων, τὰ μὲν ἐν βάθει κρύπτεται παντελῶς, τὰ δὲ παφλάζει συγχωρούμενα, καὶ τὴν ἔκρηξιν ὑπισχνεῖται· οὕτω καὶ τῶν ΦΙΛΟΣΟΦΟΥΝΤΩΝ ΠΕΡΙ ΘΕΟΥ, ἵνα μὴ λέγω τοὺς παντελῶς ἀγνώμονας, οἱ μὲν πάντη κρύφιον καὶ λανθάνουσαν ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς τὴν εὐσέβειαν, οἱ δὲ τὴν ὠδῖνος ἐγγύς, ὅσοι τὸ μὲν ἀσεβὲς φεύγουσι, τὸ δὲ εὐσεβὲς οὐ παρρησιάζονται· εἴτε οἰκονομίᾳ τινὶ χρώμενοι περὶ τὸν λόγον, εἴτε δειλίᾳ, πρὸς τοῦτο καταφεύγουσιν. ἀλλὰ τὴν μὲν διάνοιαν ὑγιαίνουσιν, ὥς φασι, τὸν λαὸν δὲ οὐχ ὑγιάζουσιν, ὥσπερ ἑαυτῶν, οὐκ ἄλλων προστασίαν ἐγχειρισθέντες· οἱ δέ, καὶ δημοσιεύουσι τὸν θησαυρόν, οὐ στέγοντες ΤΗΝ ΩΔΙΝΑ ΤΗΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ, οὐδὲ τό, μόνοι σώζεσθαι, σωτηρίας νομίζοντες, εἰ μὴ καὶ ἄλλοις τὸ καλὸν ὑπερβλύσειε. μεθ' ὧν ἐγὼ ταττοίμην, ἤ, εἴ τινες μετ' ἐμοῦ ΤΗΝ ΚΑΛΗΝ ΤΟΛΜΑΝ τολμῶντες, ὁμολογοῦν τὴν εὐσέβειαν.

Haud ſecus ac fractæ rector ſi fortè carinæ,
Littoribus ſolus vacuis ex æquore ſoſpes
Adnatet, incerti trepidant tendántne, negéntve
Iactato dextras, ipſamque odere ſalutem
Vnius amiſſa ſuperantis puppe magiſtri.

Vt enim Leges omnium ſalutem ſingulorum ſaluti anteponunt: ſic Reges, & quiuis vir bonus, & ſapiens, & legibus parens, & ciuilis officij non ignarus, vtilitati omnium, pluſquam vnius alicuius, aut ſuæ conſulere debet; nec magis Patriæ proditor, quàm communis vtilitatis aut ſalutis, propter ſuam vtilitatem aut ſalutem, deſertor vituperandus eſt. Cùm enim Mundus Dei numine regatur, & quaſi communis vrbs ac ciuitas hominum cælitumque, immo verò vnuſquiſque noſtrum eius Mundi pars ſit; ex eo illud naturâ conſequitur, vt communem vtilitatem noſtræ anteponamus. Vnde in

1. Cor. 13. » Regula Auguſtinus: Charitas, inquit, de qua ſcriptum eſt, quòd
v. 5. » non quærit quæ ſua ſunt, ſic intelligitur, QVIA COMMVNIA PRO-
» PRIIS, NON PROPRIA COMMVNIBVS ANTEPONIT: & ideo quan-
» tò plus rem communem quàm propria veſtra curaueritis, tantò
» vos ampliùs profeciſſe noueritis; vt in omnibus quibus vtitur
» TRANSITVRA NECESSITAS, ſupereminеat QVÆ PERMANET
» CHARITAS. Ac omnium quidem ſapientiſſimè Apoſtolus, Ro-
Rom. 14. » manam atque Apoſtolicam Eccleſiam docens: Non ergo blaſphe-
v. 16. » metur BONVM NOSTRVM: (Græcè VESTRVM BONVM. quod in
» nonnullis etiam Latinis Codicibus legitur) Non eſt enim REGNVM
» DEI Eſca & Potus, ſed Iuſtitia & PAX, & Gaudium in Spiritu San-
» cto. Qui enim in hoc ſeruit Chriſto, placet Deo, & probatus eſt
» Hominibus. Itaque QVÆ PACIS SVNT, ſectemur, & quæ Ædifica-
» tionis ſunt, in inuicem cuſtodiamus. Noli propter eſcam DESTRVE-
» RE OPVS DEI. Hactenus DE RERVM ORDINE: De ipſis Rebus
autem, ſæpenumero, DOCTISSIME REX, vereor ne reprehendar,

cùm hæc ad te ſcribam, qui tum in litteratura, tum in optimo genere litteraturæ, tantùm proceſſeris. Quod ſi facerem quaſi te erudiens, non hortans, iure reprehenderer:

(Scimus & ad noſtras cùm ſe tulit impetus artes,
Ingenij currant flumina quanta tui)

ſed ab eo plurimùm abſum: neque vt ea cognoſcas, quæ tibi notiſſima ſunt, ad te mitto; ſed, vt Paulus ait, TANQVAM IN MEMORIAM VOS REDVCENS; & quia facillimè in nomine tuo acquieſco, & quia te habeo æquiſſimum eorum Chriſtianorum ſtudiorum, quæ mihi de Rege Regum communia tecum ſunt, æſtimatorem & iudicem. Et mihi Nulla eſt maior (quod quarto capite libri de Catechiſandis Rudibus tradidit Auguſtinus) ad amorem inuitatio, quàm præuenire amando. Et nimis durus eſt animus qui dilectionem ſi nolebat impendere, nolit rependere. Tibi verò

Rom. 15. v. 15.

Certiſſima eſt regnare cupienti via,
Laudare modica.--

Quemadmodum ergo Agricolæ (vt altero ſuo ad Reginas libro ait is, qui Sextæ Synodi Actione quarta, CONSTANTISSIMVS ORTHODOXÆ FIDEI PRÆDICATOR, ὁ συστατικὸς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως κήρυξ, vocatur, noſter Cyrillus) fragrantiſſimos quoſque flores opportuno tempore ex agris decerpunt, decerptoſque ac ſcitè in calathis compoſitos, DOMINIS ſuis offerunt, quos illi mox beneuolè gratoque animo complectuntur, eorumdemque decôre ac venuſtate mirificè afficiuntur: ita nos qui docendi munus ſuſcepimus, ex Diuina Scriptura, veluti ex agro quopiam, non florum citò marceſcentium decorem ſpectandum exhibemus; ſed Sermonum ac MYSTAGOGIÆ, (ſiue Theologiæ Myſticæ) quæ per Spiritum Sanctum, pietatis in Chriſtum immarceſſibilem venuſtatem continet, magnaque ſuauitate & vbertate illius myſterium redolet, fragrantiam. Scriptum eſt enim, quod Chriſti bonus odor ſumus Deo: Γηπόνοι μὲν οὖν ἐξ ἀγρῶν, τὰ εὐοσμότατα τῶν ἀνθέων κατὰ καιροὺς ἀποκείραντες, εἶτα ταῦτα ταλάροις ἐνθέντες, ἀποφέρουσι τοῖς ΔΕΣΠΟΤΑΙΣ, οἱ δὲ καὶ λίαν ἀσμένως προσίενταί τε, καὶ τοῖς ἐξ ὡραίων ἐπιγάνυνται)· ἡμεῖς δὲ, ὅσοι τὸ Διδασκαλικὸν ἔχομεν Ἐπιτήδευμα, καθάπερ ἐξ ἀγροῦ τῆς Θεοπνεύστου Γραφῆς, οὐκ εὐμάραντον θέαν προσκομίζομεν Ἀνθέων, Λόγους δὲ μᾶλλον, καὶ ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΑΝ, τὴν διὰ τοῦ πνεύματος, ἀμάραντον ἔχουσαν τῆς εἰς Χριστὸν εὐσεβείας τὸ κάλλος, εὐωδιάζουσάν τε καὶ μάλα πλουσίως, τὸ αὐτοῦ μυστήριον. γέγραπται γὰρ, ὅτι Χριστοῦ εὐωδία ἐσμὲν τῷ Θεῷ. Hæc ille (inquam) EPISCOPORVM PATER Cyrillus, quem, Paulo Emiſeno Epiſcopo in MAGNA ALEXANDRIÆ ECCLESIA De Natali Domini verbum prædicante, Populus, τὸν ἐπισκόπων τὸν πατέρα, media in concione appellauit, cùm exclamaret; EPISCOPORVM PATREM SERVA DOMINE, τὸν ἐπισκόπων τὸν πατέρα, Κύριε σῶσον, altera Homiliâ Pauli Emiſeni. Attendes igitur, vt ſoles, diligenter, eamque Controuerſiam DE PACE (vt loquuntur priſci illi propoſiti nobis Eccleſiarum Pacificatores) dijudicabis, quæ mihi fuit cum Caſaubono (heu quondam

2. Cor. 2. v. 15.

tuo!) ſingulari certè tunc magnæque ſpei viro, ac de bono littera-
rum, de bono Angliæ, ſeriò, licet ſerò, cogitante; ni, tanquam
Trojanus ille Palinurus, cælo nimiùm confiſus ſereno, in ſuorum
» ac ſuis, in Angliæ vndis periculiſque, tandem dormitaſſet. Quid tu
dicis, (ex Auguſtino inquiebam, Sermone Super Geſtis cum Eme-
» rito) quando oras, rogo te? Pater noſter, qui es in cælis. DEO
» GRATIAS. Secundùm magiſterium Domini noſtri addidiſti, Qui
» es in cælis. Singulos enim Patres habebamus in terris, VNVM in-
» uenimus ſimul in cælis. Pater noſter qui es in cælis, ipſum inuo-
» cas Patrem. PATER NOSTER VNAM CONIVGEM VOLVIT HABE-
» RE. QVI ERGO ADORAMVS VNVM PATREM, QVARE NON AGNO-
» SCIMVS VNAM MATREM? Itaque ſi quis mei conſilij cauſam ra-
tionemque cognouerit, is vnà & id quod facio, probabit, & in hac
cauſa profectò neminem mihi eſſe præponendum actorem puta-
» bit, in qua PRO CATHOLICIS futurus ſum RECTÆ ET IMMACV-
» LATÆ FIDEI ADVOCATVS; ὁ τῆς ὀρθῆς καὶ ἀμωμήτου πίστεως συνήγο-
» ρος· vt de Archiepiſcopo Cyrillo (qui in ijs, quæ pro Quinta Syno-
do ſcripſit Pelagius Secundus Pont. Max. DEFENSOR ECCLESIÆ
dictus eſt) Chalcedonenſis Concilij Actione tertia traditum eſt.
» Summitte ad ea QVÆ DE LIBRIS LOQVVTVRVS SVM, aures tuas:
(quemadmodum poſteriore ſuo ad Conſtantium Auguſtum libro,
» quem Conſtantino ipſe tradidit, loquitur Hilarius) Fidem tuam ad
» Deum erigas. Audi quod proficit ad Fidem, AD VNITATEM, ad
» Æternitatem. Loquuturus ſum tecum CVM HONORE REGNI ET
» FIDEI TVÆ, omnia AD ORIENTIS ET OCCIDENTIS PACEM
» profutura. Habebit, credo, ſuum & hîc locum illud Chriſtiani
Octauij apud Tertulliani æqualem, Minutium Felicem, inſignem
» illum Romanum Cauſidicum Chriſtianum, in Dialogo: BRITAN-
» NIA SOLE DEFICITVR, SED CIRCVMFLVENTIS MARIS TEPORE
» RECREATVR. Nam vt non minùs iucundè quàm verè, de Pacis
» ſpe ac Pace ſcripſit in Anacephalæoſi Epiphanius; ET SIC NO-
» STRA MATER TENET ECCLESIA, QVÆ TRANQVILLVS EST PA-
» CIS PORTVS, HILARITAS SPIRANS CYPRVM VINEÆ, ET NOBIS
» EVLOGIÆ (id eſt, Euchariſtiæ) BOTRVM FERENS, AC POTVM
» SOLVENTEM CVRAS, SCILICET MERVM VERVMQVE SANGVI-
» NEM CHRISTI QVOTIDIE DISPENSANS: Καὶ οὕτως ἔχει Η ΜΗΤΗΡ
ἡμῶν ἐκκλησία, ὁ ΛΙΜΗΝ Ο ΕΥΔΙΟΣ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ, ἡ εὐφρασία ἡ πνέου-
σα τὴν κύπριν τῆς ἀμπέλου, καὶ βότρυν φέρουσα ἡμῖν τῆς ΕΥΛΟΓΙΑΣ, καὶ τὸ
λυσίπονον ἡμῖν πόμα, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, αἷμα Χριστοῦ χαριζομένη, ἄκρα-
» τον, ΑΛΗΘΕΣ. VOS ERGO (vt cum Auguſtino loquar libro tertio
» contra Litteras Petiliani Donatiſtæ) SANCTA GERMINA VNICÆ
» MATRIS CATHOLICÆ, quis demum erit totius noſtræ Controuer-
ſiæ finis, MAGNO IACOBO prædicite; & ſi aditus vel auditus patet,
Chriſtiana mecum Libertate dicite. Is nempe, MAXIME REX, ſi
rectè imitantur hamos dona; vt quemadmodum in fabulis, qui ali-
quandiu, propter ignorantiam ſtirpis & generis, in famulatu

fuerint, cùm cogniti ſunt, & aut Deorum, aut Regum filij inuenti, retinent tamen charitatem in Paſtores, apud quos patrium ſplendorem lucemque receperunt: ſic poſtquam & tibi, & quibus malueris Nouatoribus, parueris, (ſi te noſtrâ, quantuacumque eſt, operâ, eius Eccleſiæ filium, vbi Chriſtus, « Quotquot receperunt « eum, dedit eis poteſtatem FILIOS DEI FIERI: ac te, inquam, Sanctorum REGVM Veteris Anglicanæ Diſciplinæ, vt patriti illius & auiti Sceptri, ſucceſſorem inueneris) in ROTHOMAGENSES PASTORES, ſi modò te tuis veris certiſque Patribus Anglicanis CATHOLICIS reddiderint, eam ſemper charitatem retinebis, quam ſaluti tuæ paternè commodabunt. Ioan. 1. v. 12.

FINIS PROSPHONETICI.

APOLOGETICVS,

SIVE

APOLOGIA EVANGELII.

LIBER PRIMVS.

ECCLESIA MILITANS; VEL, DE IVVANDA ECCLESIA.

PATRVM noſtrorum memoriâ, nihil Eccleſiæ intolerabiliùs, nihil populo Dei luctuoſius aut funeſtius accidiſſe conſtat, quàm cùm Magnentius, dicis causâ ſe profeſſus Chriſtianum, ab Imperatore Conſtantio deſciuiſſet: quandoquidem olim ne gregarius quidem miles, in Chriſtianorum Annalibus, Tertulliano teſte, inueniri potuerit, qui deficeret, & aduerſùs Imperatores, quantumuis Ethnicos, Chriſtianorum importuniſſimos ac infeſtiſſimos hoſtes, à partibus aliquando ſtaret inſurgentium Tyrannorum. « Vnde CASSII ET NIGRI ET ALBINI? (inquit miſſo illo Romam ad Pontifices, ſub ipſis Quintæ Perſecutionis initijs, Apologetico) « Vnde qui inter duas Lauros obſident Cæſarem? « Vnde qui faucibus eius exprimendis palæſtricam exercent? « Vnde qui armati Palatium irrumpunt, omnibus * TOT SIGERIIS, atque Parthenijs audaciores? « DE ROMANIS, NISI FALLOR, id eſt, DE NON CHRISTIANIS. « atque adeo « CAP. I.

* Locus Tertulliani reſtitutus ex Vetuſtiſſimo Cod. MS. Bibliothecæ Puteanæ.

» omnes illi, ſub ipſa vſque impietatis eruptione, & ſacra faciebant
» pro ſalute Imperatoris, & genium eius deierabant, alij foris, alij
» intus; & vtique PVBLICORVM HOSTIVM nomen Chriſtianis da-
» bant. Ac deinde, cùm ſuo Apologetico nihil ſe profeciſſe vide-
ret, libro pro tuenda ſaltem Africana Prouincia ſua, moderanda-
que recrudeſcente Perſecutione, ad Gentilem illum Præfectum
» Carthaginis Africæque Præſidem Scapulam, exclamat: Sic & circa
» Majeſtatem Imperatoris infamamur, tamen NVNQVAM ALBI-
» NIANI, NEC NIGRIANI, VEL CASSIANI, INVENIRI POTVERVNT
» CHRISTIANI: ſed idem ipſi, qui PER GENIOS eorum in pridie
» vſque iurauerant, qui pro ſalute eorum hoſtias & fecerant, & vo-
» uerant, qui Chriſtianos ſæpe damnauerant, hoſtes eorum ſunt re-
» perti. CHRISTIANVS NVLLIVS EST HOSTIS, NEDVM IMPERA-
» TORIS, QVEM SCIENS A DEO SVO CONSTITVI, NECESSE EST
» VT ET IPSVM DILIGAT, ET REVEREATVR, ET HONORET, ET
» SALVVM VELIT, CVM TOTO ROMANO IMPERIO, QVOVSQVE
2.Theſſ.2. v. 7. » SÆCVLVM STABIT: TAMDIV ENIM STABIT. COLIMVS ERGO ET
» IMPERATOREM SIC, QVOMODO ET NOBIS LICET, ET IPSI EX-
» PEDIT; VT HOMINEM A DEO SECVNDVM, ET QVIDQVID EST,
» A DEO CONSECVTVM, ET SOLO DEO MINOREM. Vnus inuen-
tus eſt Magnentius (quem ea re INFAMEM, Δυσώνυμον, Athanaſius in
Apologia ad Conſtantium appellat) eius partis Imperij quæ ad
Occidentem colebatur, audaciſſimus prædo. Sed quod longè de-
ploratiſſimum fuit, cœptum ſimul videri vtrinque Chriſtiana a-
gmina, & ſignum ſalutis, conciliationis & conſociationis noſtræ;
ſignum, inquam, Crucis, Labarum, ex amborum præferri parti-
bus, & ſceleratiſſimi diſcordiæ ac tyrannidis ſacrilegij vexillum im-
punè ſtatui,

—infeſtiſque obuia ſignis
Signa, pares Aquilas, & pila minantia pilis.

Quibus oculis exiſtimas, OPTIME REX, vidit Pannonia, immo
intueri potuit Chriſtianus orbis, Cruci Crucem ferme contrariam,
Chriſti nomen contra Chriſtum in Labaro ventilatum, & cum
Chriſtianis Chriſtianos ferino ritu congredi, & Chriſtianum ſan-
guinem fundere, pro quo ſeruando ipſius Chriſti fuſus eſt ſan-
guis? Rubebat nimirum Chriſtianus ager, non ſanguine marty-
rum, ſed militum; non hoſtium, ſed ciuium; non alienorum, ſed
fratrum; & Crucifixi auſpicijs, non patientia, ſed carnificina exer-
CAP. II. cebatur. QVÆ quamquam ſunt per ſe magna, & talia, vt
ſola recordatione afficiant, eóque vehementiùs moueant, quò tum
ſenſu tum memoria, quaſi primo tam recordationis quàm doloris
morſu, malorum initia acerbiora eſſe ſolent, (quæ præſertim in
corpore Eccleſiæ myſtico, pungunt ac conuellunt:) ſi tamen ad
tempora noſtra conferas, non modò non ſuperiora cum præſen-
tibus coæquabis; ſed nihil veterum, quantacumque replices, cum
hodiernis malis inuenies comparandum. Nunc enim VBI PRIMO
(quod

(quod de Donatiſtis , libro DE VNITATE ECCLESIÆ, dixit, ex imitatione Optati, Auguſtinus) EPISCOPVM CON- «
TRA EPISCOPVM LEVAVERVNT, dum violato fractoque Crucis Labaro, SACRILEGÆ DISSENSIONIS ALTA- «
RE contra Altare impunè (proh dolor!) ſtatuitur ; Eccleſiam tot tantaque circumſiſtunt, vt hæ miſeriæ ac calamitates non ſolùm hominum, ſed etiam temporum noſtrorum eſſe videantur. Enimverò tam pugnantibus inter ſe placitis, & per breuia interſtitia facilè variantibus, Inconſutilem Chriſti Io. 19. v. 23.
Tunicam lacerant, vt non ſine lacrymis, quod flens Hilarius ad Conſtantium de ſuis Nouatoribus ſcripſit, id de noſtris neceſſariò nunc dicendum ſit; factam ab eis fuiſſe fidem TEMPORVM, non EVANGELIORVM. Non poſſum diſpoſitè ſingula recenſere, aut omnia enumerare, ſi cupiam. Opus eſt non ſolùm ingenio, verùm etiam artificio quodam ſingulari. Vnum hoc malum videtur eſſe, & à me pro vno ponitur, DE SCHISMATE (bonâ veniâ me audies) ANGLICANO. Permittite hîc mihi, obſecro (inquit pro me, in Apo- «
logia, diuinus Philoſophus Athenagoras) dicendi, immo excla- «
mandi altiùs, libertatem, QVAM MIHI CORAM REGI- «
BVS PHILOSOPHIS DISSERENTI, ET APOLOGIAM «
STRVENTI, NON NEGATVM IRI SPERO: Ἐπιτρέψατε «
ἐνταῦθα τοῦ λόγου ἐξακούστου μετὰ πολλῆς κραυγῆς γεγονότος, ἐπὶ παρρησίαν ἀναγαγεῖν, ΩΣ ΕΠΙ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ ΑΠΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΝ. Plura ſunt, & prope infinita : ſed ea quo pacto diſtinguere ac ſeparare poſſum, neſcio. Tu, REX, ipſe doctiſſimus, id demonſtres. Eſt parricidij, quòd CONIVRATIONEM SVLPHVREAM ex Religionis diſſidio declaras eſſe ortam : eſt perduellionis, quòd coniuratos ciues in Principem pæne armauit : eſt maieſtatis, quòd Henrici Octaui regnum honore ſpoliauit; &, quod plus dolendum eſt, Imperij tui gloriam in inuidiam traxit : eſt ſceleris, quòd religiones maximas violauit : eſt crudelitatis, quòd in ciues, ſocios atque amicos nouum ac ſingulare ſupplicij genus excogitauit : eſt peculatus & impietatis, cùm quòd Chriſti BLASPHEMAT BO- « Iac. 2. v. 7.
NVM NOMEN QVOD INVOCATVM EST SVPER «
VOS ; tum quòd publicè Populi Chriſtiani Signum, de præ- «
da hoſtium captum, poſitum Imperatoris noſtri nomine, multis in locis non dubitauit auferre. Inter quæ (vt Concilij «
Tyrij ad Conſtantinopolitanum ſub Hormiſda Synodicis verbis vtar, quæ Actione quinta Conſtantinopolitani ſub Agapeto & Menna, quemuis æquum lectorem Chriſtianum mouent) & VENERABILIS CRVX lapidata eſt ab his qui cum ipſo «
nidificant : Ἐφ' οἷς Ο ΤΙΜΙΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ ἐλιθάσθη, παρὰ τῶν «
ἐμφωλευόντων σὺν αὐτοῖς. Grauiora ſanè, quàm quæ deplorant, his

verbis Sardicenſes Patres: Lectæ enim ſunt litteræ, quas Theognius in fraudem Conſacerdotum noſtrorum, Athanaſij, Marcelli, & Aſclepæ finxerat, vt etiam IMPERATORES in hos viros concitaret; & hoc ita eſſe, ij qui Theognij per id temporis miniſtri fuere, commonſtrarunt: vt interim omittamus Virginum denudationes, Eccleſiarum incendia, carceres eorum qui in Sacris miniſtri erant. QVÆ SCELERA NVLLA ALIA DE CAVSA, QVAM OB INFAVSTAM ABOMINANDAMQVE ARIOMANITARVM (id eſt, Furentium Arianorum) HÆRESIM, COMMISSA SVNT. Omnia enim iſta mala coacti ſunt experiri, qui eorum communionem recuſabant. His igitur conſpectis, in anguſtum cogebantur eorum conſilia, cùm facta ſua perpuderet confiteri: Ανεγνώσθη γὰρ γράμματα τὰ περὶ Θεόγνιον, πλαττόμενα κατὰ τῶν Συλλειτουργῶν ἡμῶν, Ἀθανασίου, καὶ Μαρκέλλου, καὶ Ἀσκληπᾶ, ἵνα καὶ ΒΑΣΙΛΕΑΣ κατ' αὐτῶν κινήσωσι. Καὶ ταῦτα ἤλεγξαν οἱ γενόμενοι τότε διάκονοι Θεογνίου. πρὸς τούτοις, παρθένων γυμνώσεις, ἐμπρησμοὺς ἐκκλησιῶν, φυλακαὶ κατὰ τῶν Λειτουργῶν. ΚΑΙ ΤΑΥΤΑ ΠΑΝΤΑ ΔΙ' ΟΥΔΕΝ ΕΤΕΡΟΝ, Η ΔΙΑ ΤΗΝ ΔΥΣΩΝΥΜΟΝ ΑΙΡΕΣΙΝ ΤΩΝ ΑΡΕΙΟΜΑΝΙΤΩΝ. οἱ γὰρ παραιτούμενοι τὴν πρὸς τούτους κοινωνίαν, ἀνάγκην εἶχον πειραθῆναι τούτων. ταῦτα τοίνυν συνορῶντες, εἰς στενὸν εἶχον τὰ τῆς προαιρέσεως. ᾐσχύνοντο μὲν γὰρ ὁμολογεῖν, ἃ δεδράκασι. Ac poſtea: Sed quia eorum SYCOPHANTIÆ, VINCVLA, CÆDES, VERBERA, FALSÆ EPISTOLÆ, CONTVMELIÆ, VIRGINVM DENVDATIONES, EXTERMINATIONES, DEVASTATIONES ECCLESIARVM, INCENDIA, TRANSPOSITIONESQVE A MINORIBVS CIVITATIBVS AD MAIORES PAROECIAS, (id eſt, vt nunc loquimur, à Minoribus Epiſcopatibus, ad Maiores: quia Eccleſiaſticus Canon vetat, ne extra Ciuitates Epiſcopatus fierent; & à minùs amplis, ad pinguiora Sacerdotia, vel lucri, vel ambitionis causâ. cuius facti quia Arianæ factionis ſignifer ac vexillarius Euſebius auctor ac princeps fuit, ideo Ariani Schiſmatis ſpeciale peccatum ac ſingulare crimen & dicitur, & eſt) & quod grauiſſimum eſt, denuo per eoſdem excitata contra Rectam Fidem infeliciſſima Arianorum Hæreſis, reticenda non ſunt: Ἐπεὶ οὖν οὐκ ἔδει παρασιωπῆσαι, οὐδὲ ἀνεκδιηγήτους ἐᾶσαι τὰς συκοφαντίας, τὰ δεσμὰ, τοὺς φόνους, τὰς πληγὰς, τὰ περὶ τῶν πλαστῶν ἐπιστολῶν, τὰς αἰκίας, τὰς γυμνώσεις τῶν παρθένων, τὰς ἐξορισίας, τὰς καθαιρέσεις τῶν ἐκκλησιῶν, τοὺς ἐμπρησμοὺς, τὰς ΜΕΤΑΘΕΣΕΙΣ (mirandus veterum Sacerdotalis vigor! & quando hæc erunt, vt hoc pro crimine ſit! En, quod turpius eſt, nunc relictâ & quaſi repudiatâ Sponsâ, ad Minora, ſed pinguiora, impunè tranſitur!) ΑΠΟ ΜΙΚΡΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΕΙΣ ΜΕΙΖΟΝΑΣ ΠΑΡΟΙΚΙΑΣ, καὶ πρό γε πάντων, τὴν κατὰ τῆς Ὀρθῆς Πίστεως ἐπαναστᾶσαν δυσώνυμον Ἀρειανὴν αἵ-

μενον, δι' αὐτῶν. Et hæc in celeberrima illa, quæ in altera Athanaſij
Apologia eſt, ad omnes Epiſcopos Synodica, Sardicenſe Conci-
lium Oecumenicum, vbi reſpirare licuit, & omnium ætatis illius
malorum radicem, ſi non extirpare, at plangere Arianum Schiſma.
Hæc de Scripturis Sanctis documenta proferimus, (inquit ſecundo “
libro contra Epiſtolam Parmeniani, Auguſtinus) VT APPAREAT “
FACILE NON ESSE QVIDQVAM GRAVIVS SACRILEGIO SCHISMA- “
TIS, QVIA PRÆCIDENDÆ VNITATIS NVLLA EST IVSTA NECESSI- “
TAS, cùm ſibi nequaquam ſpiritaliter nocituros malos ideo tole- “
rent boni, ne ſpiritaliter ſeiungantur à bonis, cùm diſciplinæ ſe- “
ueritatem conſideratio cuſtodiendæ pacis refrenat, aut differt; “
quam tamen Securitas exerit, CVM APPARET, SINE VVLNERE, “
SCHISMATIS, AD SALVBREM CORRECTIONEM POSSE ALIQVID “
ECCLESIASTICO IVDICIO VINDICARI. Dicimus enim, MAGNVM “
NOMEN DOMINI ESSE, CVM EIS QVI EVM METVVNT; QVAM- “
VIS PERMIXTI SINT TVRBIS EORVM QVI EVM NON METVVNT. “
& illud quod APOSTOLVS ait: Nouit Dominus qui ſunt eius; & “ 2.Tim. 2.
recedat ab iniuſtitia omnis qui inuocat nomen Domini. Si enim “ v. 19.
BONO PACIS (ne ante tempus, cùm zizania colliguntur, eradice- “
tur ſimul & triticum) neceſſitate cogitur quiſquam eſſe inter iniu- “
ſtos, recedat ab iniuſtitia, & ſecurus inuocet nomen Domini. SI- “
MILITER ENIM ET AB INIVSTIS RECEDIT, ET AB EIS EXIT; “
ATQVE SEPARATVR INTERIM CORDE, VT ETIAM CORPORE A “
TALIBVS IN FINE SEPARARI MEREATVR. Illud verò quid ſit, “
iam non queo dicere: quo nomine appellem, neſcio; quod SEPA-
RATIONIS (vt primo libro De Baptiſmo contra Donatiſtas loqui-
tur Auguſtinus) IMMANISSIMVM SCELVS voluntates ſic abalie-
nat, & tanta diſſenſione diſiungit, vt quamuis ipſum corpus, non
ſine maximo dolore, membrorum à ſe auulſionem patiatur, ipſa-
que membra, etiam auulſa, quadam vi penitus inſitâ communio-
nis naturæ, mutuo tamen ſenſu quandoque non priuentur aliorum,
non modò cæterorum, ſed nec quemquam ſui habere curam ſinat.
Vnde libro primo DE SCHISMATE aduersùs Parmenianum, San-
ctus Epiſcopus Mileuitanus, Optatus: CATHOLICAM facit ſimplex “
& verus intellectus, intelligere ſingulare ac veriſſimum Sacramen- “
tum, & Vnitas animorum. SCHISMA verò, ſparſo coagulo Pa- “
cis, DISSIPATIS SENSIBVS GENERATVR, LIVORE NVTRI- “
TVR, ÆMVLATIONE ET LITIBVS ROBORATVR, vt deſerta Ma- “
tre CATHOLICA, IMPII FILII DVM FORAS EXEVNT, ET SE “
SEPARANT (VT VOS FECISTIS) A RADICE MATRIS ECCLESIÆ, “
INVIDIÆ FALCIBVS AMPVTATI, ERRANDO REBELLES ABSCE- “
DVNT. Scilicet Conſtantino Auguſto experto credendum eſt, “
cùm reſcribens ad Alexandrinam Eccleſiam, Eccleſiaſticas Diſcor-
dias, MORTIFERA VENENA, Θανάσιμα φάρμακα, appellat; & apud
Socratem, Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ libro primo, ait: DISSENSIO- “

» NES AVTEM ANIMORVM, SCHISMATA, TVMVLTVS ILLOS, ET
» LETALIA DISCORDIARVM (VT ITA DICAM) VENENA, VERI-
» TATIS SPLENDOR, IVXTA CHRISTI MONITVM, PENITVS OBRVIT
» DELEVITQVE: ΤΑΣ ΔΙΧΟΝΟΙΑΣ, ΤΑ ΣΧΙΣΜΑΤΑ, τοὺς θορύβους ἐκείνους, καὶ ΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΦΩΝΙΩΝ, ἵν' οὕτως εἴπω, ΘΑΝΑΣΙΜΑ ΦΑΡΜΑΚΑ, κατὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ κέλευσιν, Η ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΕΝΙΚΗΣΕ ΛΑΜΠΡΟΤΗΣ. Nondum Anglia nomen Chriſto dederat, cùm tenuerunt fortè illum locum ac noſtrum ſerui, fugitiui, barbari, hoſtes, in quibus erant omnia quæ ſceleri propiora ſunt, quàm religioni: quorum nulli vim naturæ, quæ blanda eſt omnium conciliatrix, tantam inferre conati ſunt. Sed neque tam ſerui illi Dominorum, quàm Schiſmaticus opinionum ac libidinum: neque tam fugitiui illi à Dominis, quàm ille (qui, vt Schiſmaticorum Princeps Diabolus, DRACO, διὰ τὸ, Sancto Theophilo Patriarcha Antiocheno auctore, libro ſecundo ad Autolycum, ἀποδεδρακέναι αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, QVOD A DEO FVGERIT, ſiue, QVOD FVGITIVVS A DEO SIT, meritò dicendus eſt) à iure & à legibus: neque tam barbari lingua & natione illi, quàm iſte natura & moribus: neque illi tam hoſtes hominibus, quàm hic Deo eſt immortali. Quæ deprecatio eſt igitur ei reliqua, qui indignitate ſeruos, temeritate fugitiuos,
CAP. III. ſcelere barbaros, crudelitate hoſtes vicerit?

PAVLO ante lacrymas in Magnentij defectione tyrannica, atque in miſero & indigniſſimo Chriſtianorum armorum conflictu, vix tenebamus, dum audita tantùm, & ab alijs accepta, dolenter diceremus: & rectè ac meritò, vel etiam præteritâ veterum ſociorum innocentium miſeriâ, commouebamur. Quid nunc noſtris temporibus, ipſis cernentibus oculis, in noſtro ſanguine, tandem facere debemus? Nam ciuium Chriſtianorum, (ferme dixi, Romanorum) multò magis quàm veterum, quod dicitur, Romanorum, SANGVIS CONIVNCTVS exiſtimandus eſt: quoniam id, & ſalutis omnium ratio, & veritas poſtulat. Omnes hoc loco ciues Chriſtiani, & qui adſunt, & qui vbicumque ſunt, PRO CATHOLICIS Tuis noſtram charitatem deſiderant, noſtram fidem implorant, noſtrum auxilium requirunt; omnia ſua iura, commoda, auxilia, totam denique libertatem in noſtris ſententijs, commiſeratione, atque APOLOGIA EVANGELII defenſioneque, apud te (quem in nos, non tam VNITATIS inimici, quàm SEDIS VNITATIS, ſiue PRIMÆ SEDIS, inuidi concitant, dum de Primatu contra Primatum am-
CAP. IV. bitiosè certant) verſari arbitrantur.

HIC vetus illa Antoniana dicendi ratio atque auctoritas appoſitè proferretur: excitaretur Eccleſia, denudaretur à pectore, cicatrices numerarentur, ſimul & de illo vulnere quod illa in capite ab hoſtium duce accepit, multa dicerentur: vt cùm ſingula conueniant, cætera quoque, atque omnia, eſſent paria. Verùm ſi, vt in illo notiſſimo iudicio M. Aquillij, causâ prope peroratâ,

ipſe ſuum Aquillium arripuit Antonius, conſtituitque in conſpectu omnium, tunicamque eius à pectore abſcidit, vt cicatrices populus Romanus iudiceſque aſpicerent aduerſo corpore exceptas: ſic ſtatuerem Eccleſiam, vt omnia quæ in Capite & in Membris, ab hoſtium ducibus ac ſatellitibus vulnera accepit, in medium proferrem, & ſingula digito orationeque demonſtrarem; à ſuſcepto munere procul abducerer, tamque otioſè in percurrendis ac recenſendis malis, quæ omnium ſub aſpectum cadunt, vagaretur oratio, vt ad inueſtiganda præſcribendaque remedia, in quo quidem genere potiſſimùm verſari ac totus eſſe debeo, nonniſi moleſtiſſimè reuocarer. Accedit quòd cùm nec declamatoriè, vt mihi gloriam quæſijſſe videar; nec accuſatoriè, vt alicui periculum creem, hoc perpetuo opere acturus ſim, atque ab huiuſcemodi rebus quàm longiſſimè ſemper abſim; mihi ſic opportunè temperandum eſt, vt maximè verear, ob illum SPALATENSEM ANTONIVM, ne, ſi aut aliquid caſu reticeam, nouum aliquod Antonianum conſultò omiſiſſe; aut ſi cuncta expromam, cum ſtomacho commeminiſſe putidum ſit: in quorum altero deſideraretur officium noſtrum, in altero rurſus ad Philippicas redire videremur.

CAP. V.

DELIBERANDVM igitur nobis vnum illud reſtat, Quæ, & à Quo videlicet, huic morbo ac mortifero vulneri adhibenda eſt curatio atque medicina,

Dum trepidæ res, & medicinam vulnera poſcunt.

Vnde APOLOGIA ad Conſtantium Athanaſius: Ita quoque inſidiantes Ioſepho, ipſa conſcientia redarguebat, & Labanis in IACOBVM malignitas ex fronte apparebat. Certè tu aduerſariorum in fugiendo latitandoque conſcientiam vides, NOSTRAM AVTEM, QVI APOLOGIAM EDIMVS, SIVE RESPONDEMVS, LIBERTATEM: non enim De poſſeſſionibus lis eſt, ſed De Sententia Eccleſiæ. QVI LAPIDE FERITVR, QVÆRIT MEDICVM. Grauiores autem ſunt Calumniæ, quàm lapidum plagæ. Eſt enim Calumnia CLAVA, & GLADIVS, & IACVLVM INCVRABILE, vt dixit Salomon: ſed his Veritas mederi poteſt, QVÆ VBI NEGLIGITVR, VVLNERA ACCEPTA ACERBIORA FIVNT, NEQVE ALIVNDE CAVSAM TRAXIT ISTA PER OMNES ECCLESIAS TVRBATIO: Οὕτω τοὺς ἐπιβουλεύσαντας τὸν Ἰωσὴφ ἡ συνείδησις ἤλεγξε. Τοῦ δὲ Λάβαν ἡ κατὰ τοῦ ΙΑΚΩΒ πονηρία, ἐκ τοῦ προσώπου δέδεικται. ὁρᾷς γοῦν ἐκείνων μὲν τὴν ὑποψίαν, φευγόντων καὶ κρυπτομένων. ΗΜΩΝ ΔΕ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ ΑΠΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ· οὐ γὰρ περὶ κτημάτων νῦν ἡ κρίσις, ἀλλὰ περὶ δόξης τῆς Ἐκκλησίας. Ο ΛΙΘΩ ΚΡΟΥΟΜΕΝΟΣ, ΖΗΤΕΙ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟΝ. Τῶν δὲ λίθων ὀξύτερα τὰ ἐκ τῆς Διαβολῆς ἐστι πλήγματα· ΡΟΠΑΛΟΝ ἐστιν ἡ Διαβολή, καὶ ΜΑΧΑΙΡΑ, καὶ ΤΟΞΕΥΜΑ ΑΚΙΔΩΤΟΝ, ὡς εἶπε Σολομών· καὶ ταῦτα μόνη ἡ ΑΛΗΘΕΙΑ ἰᾶσθαι δύναται. ΤΑΥΤΗΣ ΔΕ ΠΑΡΟΡΩΜΕΝΗΣ, ΑΥΞΑΝΕΙ ΔΕΙΝΟΤΕΡΟΝ ΤΑ ΤΡΑΥΜΑΤΑ. ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ ΠΑΝΤΑ, ΤΑ ΠΑΝΤΑΧΟΥ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΤΕΤΑΡΑΚΤΑΙ. Regium ſanè munus. quod quidem tuum, IACOBE, ſatis intelligis, ſancto, non profano illo Imperatoris Conſtantij obeundum more, de quo Hilarius; VNITATEM PRO-

Prou. 25. v. 18.

CVRAT, NE PAX SIT: neu quis alius Æſculapius, qui ſpeculum in-
ueniſſe, primuſque vulnus obligauiſſe dicitur, aut contempletur aut
ſanet. Inducebat olim nobiliſſimus ſanctiſſimuſque ille MAGNI-
VOCVS, Μεγαλοφωνότατος, (ſic Actio ſexta Septimæ Synodi loquitur)
Iſaïas vates, vt eſt conſuetudo Dialogorum, reſponſurum Fratrem;
Iſ. 3. v. 7. » Non ſum MEDICVS, & in domo mea non eſt panis, neque veſti-
8. » mentum: nolite conſtituere me PRINCIPEM Populi. Ruit enim
» Ieruſalem, & Iudas concidit, quia lingua eorum, & adinuentiones
» eorum contra Dominum, vt prouocarent oculos MAIESTATIS
» eius. Ex qua quidem ſententia ſacri huius alumni Regum, vnicui-
que noſtrûm reliquum eſſe conſtat, Medicum Regem vnum adhi-
bendum, vnum eſſe oportere qui ad medicinam Reipublicæ acce-
dat. Quam certè ſententiam Sexta Synodus Actione decima octa-
ua, in Oecumenici Concilij SERMONE ACCLAMATORIO, qui PROS-
PHONETICVS dicitur, ad Imperatorem Conſtantinum Pogona-
» tum, ſic Latinè expreſſam habet: Vos enim per Chriſtum benignè
» regnatis, Chriſtus verò per vos Eccleſijs ſuis pacem delegit impar-
» tiri. Quæ quidem longè elegantiùs ſonat his ſuis Græcis verbis:
Ὑμεῖς μὲν διὰ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΧΡΗΣΤΩΣ βασιλεύετε· Χριστὸς δὲ, δι' ὑμῶν ἀ-
γαπᾷ ταῖς Ἐκκλησίαις αὐτοῦ τὴν εἰρήνην βραβεύεσθαι. Ac poſtea ibidem
in fine, eâ Scripturæ interpretatione concludunt Conſtantinopoli-
tani Patres, ſiue Concilium vniuerſam Eccleſiam repræſentans:
Habac. 3. » Et Luna ſtetit in ordine ſuo; id eſt, Eccleſia & ſponſa Chriſti ſuo
v. 11. » decore amicta eſt, & pietatem, tanquam virginitatis ſtolam, indui-
» tur: & orthodoxæ fidei pleniùs ſartâ PERPETVA PACE MVNDVM
» ILLVSTRAT. Audite hæc omnes qui terrenum hoc tabernaculum
» vos exuiſtis & qui poſtea naſcituri eſtis: PRÆSENTIBVS ENIM NON
» AVDITVS SED VISVS EST SATISFACTIO: & ſoli ſapienti & poten-
Luc. 2. » ti Deo gratiarum laudes enixiùs offeramus, Gloria in excelſis Deo,
v. 14. » & in terra Pax, decantantes, DVM CHRISTO OMNIPOTENTI COM-
» PLACVIT SVSCITARE PRINCIPEM DEO DILECTVM, QVI VNITA-
» TIS ECCLESIARVM MEDIATOR EFFECTVS EST: Καὶ ἡ σελήνη ἔστη ἐν
τῇ τάξει αὐτῆς· ἡ Ἐκκλησία, φαμὲν, καὶ νύμφη Χριστοῦ, τὴν ἑαυτῆς σεμνότητα
περιβάλλεται, καὶ τὴν εὐσέβειαν, ὡς παρθενίαν καταστολίζεται, καὶ τὴν τῆς ὀρθοδο-
ξίας πληροφορουμένην φαιδρότητα, δᾳδουχεῖ ΤΩ ΚΟΣΜΩ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗΝ,
ΑΝΕΚΛΕΙΠΤΟΝ. Ἀκούσατε ταῦτα πάντες, ὅσοι τε τὸ γεῶδες τοῦτο σκῆνος ἀπεξ-
εδύσασθε, καὶ ὅσοι μετατίκτεσθαι μέλλετε. ΤΟΙΣ ΕΝΕΣΤΩΣΙ ΓΑΡ ΟΡΑ-
ΣΙΣ, ΟΥΚ ΑΚΟΗ, Η ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΙΣ. καὶ τῷ μόνῳ σοφῷ τε καὶ δυνα-
μένῳ Θεῷ, ΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΝ ΥΜΝΟΝ ἐκτενῶς ἀνατείνωμεν· Δόξα ἐν ὑψί-
στοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς Εἰρήνη, προσᾴδοντες, ΤΩ ΕΥΔΟΚΗΣΑΝΤΙ ΧΡΙΣΤΩ
ΤΩ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΩ, ΑΝΑΣΤΗΣΑΙ ΒΑΣΙΛΕΑ ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟΝ ΤΗΝ
ΕΝΩΣΙΝ ΤΑΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙΣ ΒΡΑΒΕΥΣΑΝΤΑ. Et profectò,

--alitur vitium, viuitque tegendo,
Dum MEDICAS adhibere MANVS ad vulnera PASTOR
Abnegat, & meliora Deos SEDET omnia poſcens.

Quantum enim Eccleſia Auctoritatis habet à Deo, tantumdem

certè Præſidij à Regibus, velut Dei adminiſtris, & quaſi manibus, quærit: vt ſeditiones ac turbas ruinaſque quas, vel excitant, vel edunt, tanquam ſeditioſi atque furioſi Tribuni, Paſtores mercenarij, ſeu potiùs Lupi Rapaces; à corpore ſuo, vt periculum quod in omnes intenditur, propulſet propellatque. Hinc primi Chriſtianorum Principum ad Eccleſiam Nicomedienſem contra Euſebium & Theognium illa vox: Nunc veſtrum eſt ad Deum illa fide reſpicere, in qua ſemper vos fuiſſe conſtat, & in qua manere, omniaque pietatis officia exſequi conſentaneum eſt. ita cùm Epiſcopos CASTOS, & ORTHODOXOS, & HVMANOS habemus, gaudemus: ſi quis autem ad illarum peſtium vel memoriam, vel laudem, inconſulto auſu, accendatur, confeſtim eius audacia OFFICIO SERVI [AC MEDICI] DEI, id eſt, MEO, comprimetur: Νῦν ὑμέτερόν ἐστι, πρὸς τὸν Θεὸν ἐκείνῃ τῇ πίστει βλέπειν, ᾗ πάντοτε καὶ γεγενῆσθαι, καὶ συνεστηκέναι, καὶ εἶναι πρέπει, καὶ διαπράξασθαι. οὕτως Ἐπισκόπους ΑΓΝΟΥΣ τε, (PRIMO) καὶ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥΣ, (SECVNDO) καὶ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΥΣ, (TERTIO) ἔχοντες, χαίρομεν· Εἰ δέ τις, ἢ πρὸς μνήμην τῶν λυμεώνων ἐκείνων, ἢ πρὸς ἔπαινον ἀπρονοήτως ἐξαφθῆναι τολμήσει, παραχρῆμα τῆς ἰδίας τόλμης ΔΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥ ΘΕΡΑΠΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, τουτέστιν, ΕΜΟΥ, ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ, ἀνασταλήσεται. Ac certè docet eadem Cyrillus ad Iuuenalem Ieroſolymorum Epiſcopum, ſcribens hunc omnino in modum: Oportet autem litteris ad CHRISTIANISSIMVM pientiſſimumque IMPERATOREM cæteroſque in magiſtratu conſtitutos miſſis, iiſdem perſuadere; hinc quidem, ne pietati quæ eſt in Chriſtum, vlla ratione hominem anteferat; inde verò, VT TERRARVM ORBI RECTÆ FIDEI STABILITATEM CONCILIET, QVÆQVE A MALO PASTORE LIBERET: niſi is tamen ita comparatus ſit, vt omnium conſilijs obſequi velit: Δεῖ δὲ ὑμᾶς ἀναγκαίως, καὶ ΤΩ ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΩ, καὶ εὐσεβεστάτῳ ΒΑΣΙΛΕΙ, καὶ ἅπασι δὲ τοῖς ἐν τέλει, γράψαι, καὶ συμβουλεῦσαι, μὴ προτιμῆσαι τῆς εἰς Χριστὸν εὐσεβείας, ἄνθρωπον· ΑΛΛΑ ΧΑΡΙΣΑΣΘΑΙ ΤΗ ΟΙΚΟΥΜΕΝΗ ΤΟ ΒΕΒΑΙΟΝ, ΕΙΣ ΠΙΣΤΙΝ ΟΡΘΗΝ, ΚΑΙ ΠΟΙΜΕΝΟΣ ΑΠΑΛΛΑΞΑΙ ΠΟΝΗΡΟΥ ΤΑ ΘΡΕΜΜΑΤΑ. εἰ μὴ ταῖς ἁπάντων εἴκει συμβουλαῖς. Quodquidem IVVANDÆ ECCLESIÆ præceptum ac munus cùm intelligerent Valentinianus & Marcianus Auguſti, DEO-AMABILI, τῇ θεοφιλεῖ, Synodo, quæ Nicææ conuenerat, ſcribunt, vt Chalcedonem ſe transferat: hocque alterum Imperatorium Reſcriptum ad EPISCOPALE CONCILIVM, (vt loquitur Sanctus Leo) quod poſtea Chalcedonenſe fuit, auream illam ſententiam ac verè Regiam aſſeruat: Ea quæ expediunt VERITATI & ORTHODOXÆ FIDEI, atque PACI & DISCIPLINÆ ac QVIETI Sanctarum & CATHOLICARVM Eccleſiarum, omnibus præponenda eſſe cenſemus: Τὰ συμβαλλόμενα τῇ ΑΛΗΘΕΙ καὶ ΟΡΘΟΔΟΞΩ ΠΙΣΤΕΙ, καὶ τῇ ΕΙΡΗΝΗ, καὶ τῇ ΕΥΤΑΞΙΑ τῶν ἁγιωτάτων, καὶ ΚΑΘΟΛΙΚΩΝ Ἐκκλησιῶν, πάντων ἡγούμεθα προτιμότερα. poſtquam dixiſſent ſanctiſſimi illi Imperatores: Vnde ſi placet Veſtræ Pietati, ad Chalcedonenſium ciuitatem tranſire dignemini: Illuc enim excurremus,

» licet hîc nos PVBLICÆ CAVSÆ retineant: Ὅθεν, εἰ παρασταίη τῇ ὑμετέρᾳ θεοσεβείᾳ, εἰς τὴν Χαλκηδονέων πόλιν παραγενέσθαι, καταξιώσατε· ἐκεῖσε γὰρ ἐκδραμούμεθα, εἰ καὶ ἐνταῦθα ΔΗΜΟΣΙΑΙ ἡμᾶς ἐπέχουσι ΧΡΕΙΑΙ. Sicque relictis Heracleæ Bellicis, ad Eccleſiaſticas curas, Chalcedonem, tanquam ad Eccleſiæ MILITANTIS caſtra, ſacri noſtri Imperatores ſeſe contulerunt. Nec dubitandum quin certa ac prope infinita ſit vtriuſque gladij conuenientia atque opportunitas, quámque ſalutaria ſint quæ à coniunctione philoſophiaque illa communi, & verè propriéque Chriſtiana, remedia morbis animorum & petuntur & adhibentur. Vnde ORIENTIS SVMMI SACERDOTES ET SACERDOTES, in Quaternionibus miſſis ad Septimam Synodum, oblatiſque Actione tertia, Taraſio, Archiepiſcopo Conſtantinopoleos: SA-
» CERDOTIVM enim IMPERII Sanctificatio & Conſtitutio; & IM-
» PERIVM, SACERDOTII FORTITVDO ET FIRMAMENTVM: de qui-
» bus SAPIENS QVIDAM PRINCEPS, ET IN SANCTIS REGIBVS BEA-
» TISSIMVS, AIT: MAXIMVM DONVM DEVS HOMINIBVS PRÆSTI-
» TIT SACERDOTIVM ET IMPERIVM: Illud quidem adornans &
» regens CÆLESTIA; hoc verò gubernans legibus iuſtis TERRE-
» STRIA. Nunc veraciter medius maceriæ paries ſolutus eſt, & Con-
» cordia Diſcordiæ principatur, & INCVRVATVR VNITATI DIVO-
Phil. 4. » SIO, & fugâ lapſa diſparuit diſſonantia: ET PAX DEI, quæ exſu-
v. 7. » perat omnem ſenſum, iucundo vultu triumphat, & fiducialiter
» conuerſatur: ΙΕΡΩΣΥΝΗ γὰρ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ἁγιασμός ἐστι, καὶ διαστοιχείωσις, καὶ ΒΑΣΙΛΕΙΑ, ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΙΣΧΥΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΑΙΩΜΑ, περὶ ὧν ΣΟΦΟΣ ΤΙΣ ΑΝΑΞ, ΚΑΙ ΕΝ ΒΑΣΙΛΕΥΣΙΝ ΑΓΙΟΙΣ, ΕΦΗ, ΜΑΚΑΡΙΣΤΟΤΑΤΟΣ, ΜΕΓΙΣΤΟΝ ΔΩΡΟΝ ΘΕΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ ΠΑΡΕΣΧΕΝ, ΙΕΡΩΣΥΝΗΝ, ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΝ, τὴν μὲν ΤΑ ΟΥΡΑΝΙΑ κατακοσμοῦσαν, καὶ διέπουσαν, τὴν δὲ οἰακίζουσαν θεσμοῖς δικαίοις ΤΑ ΕΠΙΓΕΙΑ. Νῦν ἀληθῶς τὸ μεσόπιχον τοῦ φραγμοῦ διαλέλυται, καὶ Συμφωνία κατάρχει Διαφωνίας, καὶ ΥΠΟΚΥΠΤΕΙ ΤΗ ΕΝΩΣΕΙ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ, καὶ φροῦδος κατέστη διάστασις, καὶ ■ ΕΙΡΗΝΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν, φαιδρῶς πομπεύει τῷ προσώπῳ, καὶ παρρησιαστικῶς πολιτεύεται. Quod cùm intelligerent Baſilius Diaconus ac Archimandrita, Thalaſſius Lector atque Monachus, reliquique Chriſtiani Monachi, qui Neſtorianis temporibus Conſtantinopoli degebant; ſic ſuam ad Imperatores ΔΕΗΣΙΝ, ſiue Libellum ſupplicem, (quo enixè Theodoſio & Valentiniano ſupplicant, vt ad reſtituendum Eccleſiarum, quas Neſtorius, quem IVDAICÆ INTELLIGENTIÆ, vno verbo, Ἰουδαιόφρονα, Sextæ Synodi Actio decima octaua vocat, diſcindebat, nexum & pacem, ad ſynodum, quæ poſtea Ephe-
» ſi congregata eſt, Epiſcopos conuocaret) ordiuntur: Immenſa illa
» Dei Optimi Maximi benignitas & clementia, quæ mortalium ge-
» nus ſuis donis & bonis nunquam cumulare deſinit, in omnibus &
» ſuper omnia conſpicua eſt. Porro autem inter alia Dei beneficia
» non immeritò cenſenda eſt VERITATIS COGNITIO, & ODIVM
» FALSÆ COGNITIONIS: quo nimirum explorata perſpectaque ha-

beamus Fidei Myſteria, iam inde ab initio, à Sanctis APOSTOLIS, «
MARTYRIBVS, CONFESSORIBVS, & EPISCOPIS, CONSPIRANTI- «
BVS AD ID QVOQVE RELIGIOSISSIMIS PRINCIPIBVS, Catholicæ «
Eccleſiæ tradita. Hauſimus autem hanc fidei notitiam, PRIMO «
quidem ab APOSTOLORVM PRINCIPE PETRO, ſecundùm RE- «
VELATIONEM, & COGNITIONEM, & CONFESSIONEM, & TRA- «
DITIONEM poſteris dicente, ac docente: Tu es Chriſtus Filius Dei « Matt. 16.
viui. DEINDE verò A IACOBO Apoſtolo & ARCHIEPISCOPO, « v. 16.
Ioanne Apoſtolo & Euangeliſta, reliquiſque EVANGELISTIS, MAR- «
TYRIBVS, CONFESSORIBVS, EPISCOPIS. POSTREMO autem ab o- «
mnibus Patribus, qui CONSVBSTANTIALI TRINITATI crediderunt «
& credunt: Η φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀναριθμήτων παρὰ ἀνθρώποις κα- «
λῶν μετουσίαν δωρησαμένη τε, καὶ δωρουμένη περὶ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ἐν πᾶσι
καὶ ἐπὶ πᾶσίν ἐστιν. ἐν τούτοις δὲ τοῖς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ δωρεαῖς, ἔνεστιν Η ΑΛΗΘΙΝΗ
ΓΝΩΣΙΣ, καὶ ΤΟ ΜΙΣΟΣ ΤΗΣ ΨΕΥΔΩΝΥΜΟΥ ΓΝΩΣΕΩΣ. ὥστε εἰδέναι
ἡμᾶς, τὴν ἄνωθεν, καὶ ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τῶν ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ, καὶ ΜΑΡΤΥΡΩΝ,
καὶ ΟΜΟΛΟΓΗΤΩΝ, καὶ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΑΓΙΩΝ, ΣΥΝΕΡΓΟΥΝΤΩΝ ΚΑΙ
ΤΩΝ ΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, παραδοθεῖσαν τῇ ΚΑΘΟΛΙΚΗ Ἐκ-
κλησίᾳ πίστιν· ΠΡΩΤΟΝ, ΥΠΟ ΠΕΤΡΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ, ΤΟΥ ΠΡΩ-
ΤΟΣΤΑΤΟΥ, εἰπόντος κατὰ ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΝ καὶ ΓΝΩΣΙΝ, καὶ ΟΜΟΛΟ-
ΓΙΑΝ, καὶ ΠΑΡΑΔΟΣΙΝ τοῖς μετὰ ταῦτα· ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ
τοῦ ζῶντος. ΚΑΙ ΙΑΚΩΒΟΥ τοῦ ἀποστόλου, καὶ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ (hinc
Apoſtolicis temporibus coæuam vides ARCHIEPISCOPI & dignita-
tem & nomen) καὶ Ἰωάννου τοῦ ἀποστόλου, καὶ εὐαγγελιστοῦ, καὶ τῶν λοιπῶν
ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΩΝ, ΜΑΡΤΥΡΩΝ, ΟΜΟΛΟΓΗΤΩΝ, ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ, καὶ
πάντων τῶν πιστευσάντων, καὶ πιστευόντων ΤΗ ΟΜΟΟΥΣΙΩ ΤΡΙΑΔΙ. Hoc
eſt exhortationis exordium; hic verò epilogus: Rogamus proinde, «
vt magnificentiſſimi Præfecti Nouæ Romæ prouidentiâ, ij omnes «
qui aduersùs Orthodoxos inſurgunt, iuſtitiæque, quam iactant, præ- «
textu, non paucis inſultant; tantiſper compeſcantur, donec ea o- «
mnia quæ ad Fidem pertinent, corrigantur. Quòd ſi noſtram ſup- «
plicationem pro nihilo habueritis, Vos coram immortali ſæculo- « 1 Tim. 1.
rum REGE, inuiſibili, ſolo ſapiente Deo, qui noſtræ ſalutis causâ « v. 17.
deſcendit, & vt voluit, inter homines apparuit, & ad iudicandum « Act. 10.
viuos & mortuos iterum venturus eſt; cui etiam omne genu flecti- « v. 42.
tur, cæleſtium, terreſtrium & infernorum, cui & omnis quoque « Phil. 2. v. 10.
lingua confitetur; INNOCENTIÆ NOSTRÆ TESTES APPELLAMVS. «
Conſtat enim de Oecumenica Synodo cogenda, quæ & FIDEM «
MVNIRE, & QVÆ HIC VEL FRACTA, VEL LABEFACTATA SVNT, «
CORRIGERE ET INSTAVRARE POSSET, (neque enim per Dei gra- «
tiam eiuſdemque tutelam, quæ potenter in nobis operatur, IN- « Matt 16.
FERNORVM PORTÆ, QVÆ SVNT HÆRETICORVM ORA, aduersùs « v. 18.
eam aliquando præualebunt, aut euertere illam poterunt) Maie- «
ſtatem veſtram omni contentione & ſtudio nos rogaſſe; QVO PA- «
CE ECCLESIÆ REDINTEGRATA, PRECES CONSVETAS PRO COM- «
MVNI OMNIVM SALVTE, VESTRIQVE REGNI INCOLVMITATE «

» PLACIDE, ET CATHOLICE, ET CONCORDI ANIMORVM CONSEN-
» SIONE, AD DEVM TRANSMITTERE LICEAT. AMEN : Ἀξιοῦμεν οὖν
προνοίᾳ τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου ἐπάρχου τῆς νέας Ῥώμης, κωλύεσθαι τοὺς κατὰ τῶν
Ὀρθοδόξων ἐπανισταμένους, καὶ προφάσει δικαιολογιῶν, ὥς φασιν, ἐπιχειροῦντας
κατά τινος, ἕως ὅτε τὰ τῆς πίστεως διόρθωσιν λάβοι. εἰ δὲ παρακούσητε, ἡμῶν ἀμε-
λήσαντες, διαμαρτυρόμεθα ὑμῖν ἐνώπιον τοῦ ΒΑΣΙΛΕΩΣ τῶν αἰώνων, ἀφθάρτου,
ἀοράτου, μόνου σοφοῦ Θεοῦ, τοῦ ἐλθόντος, καὶ ἐπιφανέντος, ὡς ἠθέλησε, διὰ τὴν
σωτηρίαν ἡμῶν, καὶ πάλιν ἐρχομένου κρῖναι ζῶντας, καὶ νεκρούς, ᾧ κάμψει πᾶν γό-
νυ, ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται
αὐτῷ, ὅτι ἀθῷοί ἐσμεν. ἡμεῖς γὰρ ὑμᾶς παρεκαλέσαμεν περὶ Συνόδου Οἰκουμε-
νικῆς, τῆς δυναμένης ἀκριβῶς κρατῦναι, καὶ ἀνορθῶσαι τὰ σαλευόμενα, εἴτουν κα-
ταρραγέντα. οὐ κατισχύσουσι γὰρ αὐτῆς, διὰ τῆς χάριτος, καὶ ἀντιλήψεως τοῦ Θεοῦ, τῆς
ἐνεργούσης ἐν ἡμῖν, κακῶσαι ΠΥΛΑΙ ΑΔΟΥ, ΑΤΙΝΑ ΕΣΤΙ ΤΑ ΣΤΟΜΑ-
ΤΑ ΤΩΝ ΑΙΡΕΤΙΚΩΝ. ἵνα τούτου τυχόντες, τὰς συνήθεις εὐχὰς ΕΝ ΟΜΟ-
ΝΟΙΑ, ὑπὲρ τῆς Κοινῆς Σωτηρίας, καὶ τῆς Βασιλείας ὑμῶν, Εὐαρέστως, καὶ Ὀρθοδόξως,
τῷ Θεῷ ἀναπέμπωμεν. Ἀμήν. SACRA verò IMPERATORIA, De indi-
cenda Epheſina Synodo, ad Cyrillum Archiepiſcopum, cæteroſque
Metropoleωn Epiſcopos, miſſa, hanc omnium optimè ſententiam
» declarat: Reipublicæ noſtræ conſtitutio eâ quæ in Deum eſt pie-
» tate præcipuè nititur ; MVLTAQVE INTER HANC ET ILLAM CO-
» GNATIO AC FAMILIARITAS INTERCEDERE SOLET. Nam & ex ſe
» inuicem pendent, & vtraque proſperis alterius ſucceſſibus incre-
» menta ſumit : quandoquidem VT VERA RELIGIO IVSTA ACTIO-
» NE PERFICITVR, ITA RESPVBLICA EX VTROQVE SPLENDESCIT.
» Cùm itaque Deus Imperij habenas nobis tradiderit, iiſque qui im-
» perio noſtro parent, PIETATIS ET SECVRITATIS quoddam quaſi
» VINCVLVM nos eſſe voluerit; harum inter ſe ſocietatem, partim
» quidem priuatâ noſtrâ prouidentiâ freti, partim quoque humano
» præſidio vſi, indiuulſam perpetuò conſeruare enixè contendimus:
» ad eumque modum promouendæ pietati, propter Reipublicæ ſalu-
» tem, incumbimus, vt in omnibus ferè ſubditorum noſtrorum
» commodo intenti, vnum hoc perpetuò vrgeamus contendamuſ-
» que ſedulò; vt piè religioſéque priuatim viuant omnes, &, vt pios
» decet, in Republica verſentur vniuerſi. Denique vtrique, quàm
« par eſt, curam impendere non deſiſtimus. Fieri enim vix poteſt,
» vt qui alteri ſeriò inuigilant, alterius curam negligant : Ἤρτηται τῆς
εἰς Θεὸν εὐσεβείας ἡ τῆς ἡμετέρας πολιτείας κατάστασις, ΚΑΙ ΠΟΛΥ ΤΑΥΤΗΣ
ΕΝΕΣΤΙ ΤΟ ΣΥΓΓΕΝΕΣ ΤΕ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΕΣ. Ἔχεται γὰρ ἀλλήλων, καὶ
ἑκάτερα τῇ τῆς ἑκατέρας συναύξεται προκοπῇ. ΩΣΤΕ ΤΗΝ ΜΕΝ ΑΛΗΘΗ
ΘΡΗΣΚΕΙΑΝ, ΤΗ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΓΙΑ, ΤΗΝ ΔΕ ΠΟΛΙΤΕΙΑΝ ΥΠ' ΑΜΦΟ-
ΤΕΡΩΝ ΣΥΓΚΡΟΤΟΥΜΕΝΗΝ ΕΚΛΑΜΠΕΙΝ. βασιλεύειν οὖν τεταγμένοι πα-
ρὰ Θεοῦ, ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ τε τῆς τῶν ὑπηκόων ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ ΤΕ ΚΑΙ ΕΥΠΡΑ-
ΓΙΑΣ τυγχάνοντες, ἀρραγὲς ἀεὶ τὸ προσφυὲς τούτων φυλάττομεν, τῇ τε προ-
νοίᾳ καὶ ἀνθρώποις μεσιτεύοντες, κἀκείνῃ μὲν ὑπουργοῦμεν, εἰς τὴν τῆς πολι-
τείας αὔξησιν, διὰ πάντων δὲ, ὡς εἰπεῖν, τῶν ὑπηκόων γινόμενοι, τοῦτ' ἔστιν
ΕΥΣΕΒΕΙΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΥΕΣΘΑΙ. κατὰ τὸ εὐσεβέσι πρέπον, παρασκευά-

ζομένων, ἑκατέρου τε δεόντως ἐπιμελούμενοι. οὐδὲ γὰρ ἔνεστι τοῦ θατέρου μεταποιούμενον, μὴ ὁμοίως καὶ τοῦ ἑτέρου φροντίσαι. Denique ALTISONA ECCLE- «
SIÆ TVBA, Sanctus videlicet Sedis Apoſtolicæ Papa, Leo; Cuius «
ſententiam (inquit Hadrianus Pont. ad Imperatorem Baſilium
ſcribens, in Apoſtolico illo Breui, quod Actione prima, inter Acta
Synodica Concilij Generalis Octaui, relatum ac recitatum eſt) «
quidquid vbique Catholicum eſt, velut cæleſte miratur, celebrat, «
& veneratur oraculum; Epiſtolâ ad Pulcheriam Auguſtam, contra «
Secundam Pſeudoſynodum Epheſinam, de Iuniore Theodoſio Im-
peratore loquens: Quod vt obtinere, inquit, mereamur, probatiſ- «
ſimæ nobis fidei Pietas tua, QVÆ LABORES ECCLESIÆ SEMPER «
ADIVVAT, ſupplicationem noſtram apud Clementiſſimum Prin- «
cipem, ſibi ſpecialiter à Beatiſſimo PETRO Apoſtolo legatione «
commiſſa, dignetur aſſerere: vt priuſquam ciuile, hoc eſt, exitiale «
bellum intra Eccleſiam conualeſcat, REDINTEGRANDÆ VNITATIS «
COPIAM, Deo auxiliante CONCEDAT; ſciens Imperij ſui viri- «
bus profuturum, quidquid CATHOLICÆ LIBERTATI, benigna «
ipſius fuerit diſpoſitione collatum. Hactenus APOSTOLICÆ ME- «
MORIÆ, ὁ τῆς ἀποστολικῆς μνήμης, atque Apoſtolicus Pater, ὁ ἀπο-
στολικὸς πατὴρ, vt Actione quarta Sextæ Synodi nuncupatur, in
Epiſtola Agathonis Pont. Max. ad Imperatorem & Auguſtos. Po-
ſtremò Iuſtinianus Imperator, Conſtitutione contra Anthimum,
Seuerum, Petrum, & Zoaram; quæ in fine Actorum Concilij Con-
ſtantinopolitani ſub Agapeto & Menna, interque Nouellas, exſtat:
Rem non inſolitam Imperio, inquit, & nos facientes, ad præſen- «
tem venimus legem. Quoties enim SACERDOTVM SENTENTIA «
quoſdam, indignos Sacerdotio, DE SACRIS SEDIBVS depoſuit, «
quemadmodum Neſtorium, Eutychem, Arium, Macedonium, & «
Eunomium, ac quoſdam alios, ad iniquitatem non minores illis; «
toties IMPERIVM eiuſdem ſententiæ & ordinationis cum SACER- «
DOTVM AVCTORITATE fuit. SICQVE DIVINA PARITER ET «
HVMANA CONCVRRENTIA, VNAM CONSONANTIAM RECTIS SEN- «
TENTIIS FECERE: Πρᾶγμα οὐκ ἀήθες τῇ βασιλείᾳ καὶ ἡμεῖς πράττοντες, «
ἐπὶ τὸν παρόντα ἐληλύθαμεν νόμον· Ὁσάκις γὰρ Η ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΨΗΦΟΣ, τι-
νὰς τῶν οὐκ ἀξίων τῆς ἱερωσύνης, τῶν ΙΕΡΑΤΙΚΩΝ κατεβίβασε ΘΡΟΝΩΝ,
(ὁποῖον δὴ Νεστόριόν τε, καὶ Εὐτυχῆ, Ἄρειόν τε καὶ Μακεδόνιον, καὶ Εὐνόμιον, καὶ
ἄλλους δή τινας, τοὺς εἰς κακίαν οὐκ ἐλάττους ἐκείνων,) τοσαυτάκις Η ΒΑΣΙ-
ΛΕΙΑ σύμψηφος γέγονε τῇ ΤΩΝ ΙΕΡΕΩΝ ΑΥΘΕΝΤΙΑ, ΩΣΤΕ ΤΑ ΘΕΙΟ-
ΤΕΡΑ ΤΕ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΣΥΝΔΡΑΜΟΝΤΑ ΜΙΑΝ ΣΥΜΦΩΝΙΑΝ
ΤΑΙΣ ΟΡΘΑΙΣ ΠΟΙΕΙΣΘΑΙ ΨΗΦΟΙΣ. Eſt enim quædam Medicina
certè (quam idem ſanctus ROMÆ ARCHIEPISCOPVS, Leo ille Ma-
gnus, Epiſtolâ ad Oecumenicam Synodum, nondum Nicæâ Chal-
cedonem translatam; MEDICINAM IVSTITIÆ, τῆς δικαίας θεραπείας:
Sacrum verò Pogonati Reſcriptum ad Leonem Secundum Pont.
Max. Sextæ Synodi Actione decima octaua, PIETATIS DOGMATA
ET CATAPLASMATA, τῆς εὐσεβείας δόγματά τε καὶ ΚΑΤΑΠΛΑΣΜΑΤΑ,

appellat.) nec tam fuit hominum generi infenſa atque inimica
Natura, vt corporibus tot res ſalutares, animis nullam inuenerit.
Hinc profectò Cæleſtinus Papa, Epiſtolâ ad Clerum Populumque
Conſtantinopolitanum, cùm de Neſtoriana Perſecutione, cum
» Clericis Conſtantinopolitanis agit, ait: Curare nunc veſtrum eſt
» quodcumque vulnus inflixit, & his præbere medicinam qui eius
» ſermonibus ſauciati ſunt: Νῦν ὑμέτερόν ἐστι θεραπεῦσαι ὃ παρ' ἐκείνου
τραῦμα, καὶ ἰάσασθαι τοὺς ῥήμασι πεπληγμένους παρ' αὐτοῦ. De animis ergò
Natura eſt hoc etiam merita meliùs, quòd corporum adiumenta
adhibentur extrinſecùs, animorum ſalus incluſa in his ipſis eſt.
Sed quò maior eſt in eis præſtantia & diuinior, eò maiore indigent diligentia. itaque bene adhibita ratio cernit quid optimum ſit; neglecta multis implicatur erroribus:

Vt corpus redimas, ferrum patieris & ignes,
Arida nec ſitiens ora lauabis aqua:
Vt valeas animo, quidquam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore maius habet.

Ad te igitur, Reipublicæ Medicum, mihi iam conuertenda omnis oratio eſt. Omnia ſunt excitanda tibi, CLEMENTISSIME REX, vni, quæ iacere ſentis Schiſmatis impetu, quod neceſſe fuit, perculſa atque proſtrata: conſtituenda iudicia, reuocanda fides, comprimendæ libidines, propaganda Religio, inſtauranda Diſciplina, reſarcienda FRATRVM CONCORDIA; omnia quæ dilapſa iam fluxe-
» runt, ſeueris legibus vincienda ſunt: Vt (quod olim, anno Pontificatus tertio, Gregorius Decimus Pont. Max. Michaëli Palæologo, Græcorum Imperatori, paulò poſt Concilium Lugdunenſe, ſcripſit)
» & de tuo AD SINVM VNITATIS ECCLESIASTICÆ reditu indubi-
» tatum exſpectare valeas præmium, & de alijs per te redeuntibus ti-
» bi plenioris debeatur retributionis augmentum. Perſta ergo: &
» quod cœpiſti, ſollicitè cum omni diligentia & ſollicitudine proſe-
» quaris, efficacem pro poſſe daturus operam, vt nec in aliquibus
» eiuſdem ſchiſmatis reliquiæ qualeſcunque ſuperſint. Non fuit recuſandum in tanto ciuili bello, tantoque animorum ardore & armorum, quin quaſſata Reſpublica, quicumque tandem euentus fuiſſet, multa perderet & ornamenta dignitatis, & præſidia ſtabilitatis ſuæ: multaque ex vtraque parte quiſque faceret iratus, quæ idem ſedatus fieri prohibuiſſet. VTRISQVE (quod de Romanis Germaniſque crudeliter aperto Marte, contraria acie certantibus, Annalium Secundo Tacitus ſcribit) NECESSITAS IN LOCO, SPES IN VIRTVTE, SALVS EX VICTORIA; vtrinque forſan,

--nec ſat rationis in Armis.

Quæ quidem nunc tibi omnia belli vulnera curanda ſunt, quibus, præter te, mederi nemo poteſt.

--cur, vni patriam ſi affligere fas eſt,
Vni ſit ſeruare nefas?--

» Nam afflictionum genera quibus (ab Henrici Octaui temporibus,)

vexati

vexati ſumus (vt Conſtantinopolitanum Concilium verbis Synodicis loqui nos quondam docuit, in Epiſtola ad Damaſum, Ambroſium, Brittonem, Valerianum, Acholium, Anemium, Baſilium, cæteroſque Sanctos Epiſcopos qui Romæ congregati erant) vix numero comprehendi poſſunt: propterea fortaſſe quòd pœ- „ næ peccatis debitæ nobis perſoluendæ erant: fortaſſe autem, quòd „ benignus Deus per ingentem rerum aduerſarum multitudinem „ nos exercere volebat. Pro quibus Deo certè agendæ ſunt gratiæ, „ qui per tot cruciatus erudiuit ſeruos ſuos, & ſecundùm multitu- „ dinem miſerationum ſuarum rurſus eduxit nos in refrigerium. „ Nobis quidem diuturno otio, & multo tum tempore tum labore, „ AD ECCLESIARVM EMENDATIONEM opus erat, VT CORPVS „ EARVM, TANQVAM DIVTVRNO MORBO VEXATVM, CVRATIO- „ NIBVS PEDETENTIM ADHIBITIS RECREANTES, TANDEM AD „ PRISTINAM PIETATIS SANITATEM REDVCAMVS. Nam etſi „ maximè videmur perſecutionis aſperitate liberati, & Eccleſias „ diu ab Hæreticis occupatas modò recuperare; tamen Lupi nobis „ permultum faceſſunt moleſtiæ: ac licet ab ouilibus abacti ſint, „ in ſyluis tamen greges diripere, conuentus contrarios nobis au- „ dacter opponere, POPVLORVM SEDITIONES CONCI- „ TARE NON CESSANT; denique nihil omnino prætermit- „ tunt, quod Eccleſijs quidquam adferre poſſit incommodi: Πᾶσαι γὰρ ὄντως ἐφ' ἡμᾶς αἱ θλίψεις ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ ἀριθμόν. ἴσως μὲν, ἐπειδὴ δίκας ἁμαρτημάτων ἐτίναμεν· ἴσως δὲ, καὶ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ, διὰ τοῦ πλήθους τῶν παθημάτων ἡμᾶς γυμνάζοντος. τούτων μὲν οὖν τῷ Θεῷ χάρις, ὃς καὶ διὰ τοσούτων θλίψεων τοὺς ἑαυτοῦ δούλους ἐξεπαίδευσε, καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν αὐτοῦ, πάλιν ἐξήγαγεν ἡμᾶς εἰς ἀναψυχήν. ἡμῖν δὲ μακρᾶς μὲν ἔδει σχολῆς, καὶ πολλοῦ χρόνου, καὶ πόνου, ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΙΝ, ΙΝ' ΩΣΠΕΡ ΕΚ ΜΑΚΡΑΣ ΑΡΡΩΣΤΙΑΣ, ΤΑΙΣ ΚΑΤΑ ΜΙΚΡΟΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΙΣ ΤΟ ΣΩΜΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΚΝΟΣΗΛΕΥΟΝΤΕΣ, ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑΝ ΤΗΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ ΥΓΙΕΙΑΝ ΕΠΑΝΑΓΑΓΩΜΕΝ. καὶ γὰρ, εἰ τὰ μάλιστα δοκοῦμεν τῆς τῶν διωγμῶν ἀπηλλάχθαι σφοδρότητος, καὶ τὰς ἐκκλησίας χρονίως παρὰ τῶν αἱρετικῶν κατασχεθείσας, ἀρτίως ἀνακομίζεσθαι· πλὴν ἀλλὰ βαρεῖς ἡμῖν Λύκοι, καὶ μετὰ τὸ τῆς μάνδρας ἐξωσθῆναι, κατὰ τὰς νάπας τὰ ποίμνια διαρπάζοντες, Αντισυνάξεις τολμῶντες, ΔΗΜΩΝ ΚΙΝΟΥΝΤΕΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΙΣ, ὀκνοῦντες οὐδὲν εἰς τὴν τῶν ἐκκλησιῶν βλάβην.

REGIA illa Regis Regum & ſoror, & coniux, quæ in Canticis, In vno oculorum, in vno crine colli, cor ipſius Domini, temporibus Regis Salomonis, vulnerabat; nunc tuis, IACOBE, qui non modò SERENISSIMVS, cum Regibus cæteris; ſed præ cæteris, vt ille, PACIFICVS, tuo voto ſingularique elogio, nuncuparis; apto, ac inuento ad Serenitatem ac Tranquillitatem & Clementiam Pacificationemque ingenioſè declarandam & augendam vocabulo, (vt cùm in Chalcedonenſibus Actis, Epiſtolâ De conuocando in Italia Concilio, ad Iuniorem Theodoſium

CAP. VI.

Cant.4.v.9.

Leo Magnus dixit; TRANQVILLISSIME PRINCIPVM, Γαληνότατε Βα-
Cant.5.v.7. σιλεῦ) vulnerata atque deformata iaceat? INVENERVNT ME, in-
quit, CVSTODES QVI CIRCVMEVNT CIVITATEM, (Londinum, ſi
auſcultaſſes, nominaſſet.) PERCVSSERVNT ME: (& id fers vt onus,
& pateris vt iniuriam, & ſinis vt qui prohibere poſſis!) ET VVL-
NERAVERVNT ME: (ô tempora! ô mores!) Sed necdum omnia,
proh veſtram fidem Reges! TVLERVNT, inquit, PALLIVM MEVM
MIHI CVSTODES MVRORVM: à Diuo, quaſi diceret, Gregorio con-
ceſſum olim, vt ſequente Libro videbitur, Anglicanæ Eccleſiæ
PALLIVM diuiſerunt; aut ſuper ſacram illam veſtem miſerunt
ſortem; aut, ſi mauis vt PALLIVM ſit τὸ κάλυμμα, quod Scho-
lium Græcum habet, Græcorum καλυμμαύχιον, (vnde Gallicanum
CAMAIL, quod Latini Rituales Libri vulgò Italica voce MOZZET-
TAM vocant) media in voce reſiſtens, dolore ac ſingultu preſſa,
viſa eſt vindicare proquiritans, poſt amiſſum ſemel OMOPHO-
RIVM, ſiue PALLIVM, ac ornamentum ſplendoremque priſtinæ
CAP. VII. dignitatis. ET tamen illa eſt ſimul & Orbis Regina, &
Eph.2.v.6. Æterni Regni heres, quæ in regno tuo, apud te diuerſata conſe-
dere faciet, vt dicitur, in cæleſtibus, vbi Regibus omnibus
Matt. 4.v.23. prædicauerit EVANGELIVM REGNI, incipiens A CIVITITATE
& 9.v.35. Marc.1.v.14. MAGNI REGIS; illa de qua libro DE VNITATE ECCLESIÆ, nun-
» quam ſine elogio nominandus Cyprianus: Eſſe Martyr non po-
» teſt qui in Eccleſia non eſt: ad REGNVM peruenire non poterit,
» qui EAM QVÆ REGNATVRA EST, derelinquit. Illa, inquam, cui
ab infinitis propemodum ſæculis diuinitus vaticinatum eſt, ac
Iſ. 60. » ſcriptum: Suges LAC GENTIVM, & MAMMILLA REGVM lactabe-
v. 16. » ris: & ſcies quia ego Dominus ſaluans te, & REDEMPTOR TVVS
» fortis Iacob. Pro ære adferam aurum, & pro ferro adferam ar-
» gentum, & pro lignis æs, & pro lapidibus ferrum: & ponam
» Viſitationem tuam PACEM, & PRÆPOSITOS (id eſt, Epiſcopos)
» tuos Iuſtitiam. Non audietur vltra iniquitas in terra tua, vaſti-
» tas & contritio in terminis tuis; & occupabit Salus muros tuos,
» & portas tuas Laudatio. Verùm cui non eſt millies decanta-
Iſ. 49. » tum id quod paulò ſuperiùs eſt: Ecce leuabo ad GENTES ma-
v.22. » num meam, & ad populos exaltabo ſignum meum. Et adferent
» filios tuos in vlnis, & filias tuas ſuper humeros portabunt. Et
» erunt REGES Nutricij tui, & REGINÆ Nutrices tuæ: vultu in ter-
» ram demiſſo ADORABVNT TE; & puluerem PEDVM tuorum lin-
» gent. Et ſcies quia ego Dominus, ſuper quo non confunden-
» tur qui exſpectant eum. Quem Propheticum locum Leo Se-
cundus, Pont. Max. Relatione ad Imperatorem Conſtantinum
Pogonatum, hunc in modum vrget, Sextæ Synodi Actio-
» ne decima octaua: Scriptum eſt igitur de vobis, CLEMEN-
» TISSIME ATQVE HVMANISSIME PRINCI-
» PVM, & de eadem ſancta Eccleſia, Toto terrarum Orbe
Iſ.49.v.23. » diffuſa. Erunt, inquit, REGES Nutricij tui, pariterque

ſcriptum eſt: Honor REGIS iudicium diligit; quia dum diuina rebus humanis præponitis, & orthodoxam fidem curis ſæcularibus incomparabiliter antefertis, quid aliud quàm rectum iudicium, Dei cultui mancipatis, & ſacrificium puriſſimum, atque holocauſtum diuinæ ſuauitatis odore fragrans, in ARA veſtri PECTORIS, eius inuiſibili maieſtati mactatis? Καὶ γὰρ γέγραπται περὶ ὑμῶν, ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΤΑΤΕ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, καὶ περὶ τῆς αὐτῆς ἁγίας ἐκκλησίας, τῆς ἐν ὅλῳ διακεχυμένης τοῦ κόσμῳ· Ἔσονταί, φησι, ΒΑΣΙΛΕΙΣ οἱ τροφεῖς σου. ὡσαύτως δὲ γέγραπται, τιμὴ ΒΑΣΙΛΕΩΣ, κρίσιν ἀγαπᾷ. ἐπεὶ τὰ θεῖα τῶν ἀνθρωπίνων προτιμῶντες πραγμάτων, καὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ἀπαρασπάστως, τῶν βιωτικῶν προκρίνοντες φροντίδων, τί ἕτερον, ἤπερ ὅτι τὴν ὀρθὴν τοῦ Θεοῦ κρίσιν σεβάζεσθε, καὶ καθαρωτάτην θυσίαν, καὶ ὁλοκαύτωμα ἐκχέον θείας εὐωδίαν ἐν τῷ ΒΩΜΩ τοῦ ὑμετέρου ΣΤΗΘΟΥΣ, σφαγιάζετε, τῇ αὐτοῦ ἀοράτῳ μεγαλειότητι; Quonam, quæſo, tuo, an meo (vt ita dicam) fato, adhuc impedior, vt nondum ad te, ô REX, ſcribere audeam, quod ad Imperatorem Baſilium Hadrianus Pont. Max. quondam ſcripſit, eſtque lectum atque intellectum in Octaua Oecumenica Synodo? Sed & tu FELIX IMPERATOR, & multis præconijs dignus, qui verborum ſemina diuinorum, non vt ager petris, aut ſpinis, aut volucribus occupatus; ſed, vt cætera bona, bono corde ſuſcipiens, fructum multiplicem attuliſti; &, quaſi VERVS ECCLESIASTES, mox perceptis habenis Imperij, ECCLESIÆ PACI CONSVLERE MAGIS QVAM AD CÆTERAS RES HVMANAS ATTENDERE, PROCVRASTI; AC FERE ALTER QVODAMMODO SALOMON, ID EST, PACIFICVS, TEMPORIBVS NOSTRIS APPARVISTI: audiſti quippe verba Dei Patris tui, & non dimiſiſti Legem ECCLESIÆ MATRIS TVÆ, adeo vt quod deceſſori tuo pro ea ſuggerebatur, ipſe perfeceris. Illud (inquam) non audeam, at hoc præfari audeam tibi, quod in illa ad Imperatorem Epiſtola ſequitur: A propoſito noli recedere: &, quouſque VNITAS fiat ECCLESIÆ, nulli ſtude, quæſumus, deſidiæ cedere: Nemini quippe profuit vnquam bonum incepiſſe, & minimè conſummaſſe. Quamobrem vt Regnum, quod temporaliter aſſecutus es, perenniter adipiſcaris, coronamque pro corruptibili, capias incorruptam; hoc pietatis opus perficere ſatage, perfectumque coram ſummo Agonotheta Christo, repræſentare decerta. Hæc De REGVM COMMVNIONE, vt loquitur libro primo contra Litteras Petiliani Donatiſtæ Auguſtinus.

Pſal. 98. v. 4.

CAP. IIX.

HVIVS verò amantiſſimæ & cariſſimæ Sponſæ, Eccleſiæ, apud Diſcipulum quem diligebat, Ieſus perſonam ſuſtinens, cùm bis ait, PAX VOBIS, Manuum ac Lateris, medio in ſpatio cicatrices oſtentans; duplici Pace veluti colliganda & concludenda docturus vulnera, vt ſemper fuit apertiſſimus, ſe ſuoſque commendans; & vt ſuos in ſe Apoſtoli reſpicerent, & reſpiciendos darent, innuens: (ac ſi diceret Vlyſſeum illud, indignatus aliquem noſtrùm Aiacem;

--ſunt & mihi VVLNERA, CIVES,
Ipſo pulcra loco:)

Ioan. 20. v. 17. » Stetit in medio, & dixit eis; Pax Vobis. Et cùm hoc dixiſſet, oſten-
» dit eis Manus & Latus. Gauiſi ſunt ergo Diſcipuli, viſo Domino.
» Dixit ergo eis ITERVM; Pax Vobis: Sicut miſit me Pater, & ego
» mitto vos. Ne dubites, REX: non altera, vt aiunt, manu panem porrigit, altera lapidem præfert; hinc Pacem, inde Vulnera: NON MINANDO ſcilicet, SED MONENDO, demonſtrat, nec terrâ nec cælo, neque cum Deo, neque ſecum pacem habituros eos, quæ ſit pax, ac non potiùs pactio ſeruitutis; qui Chriſti, non nunc patientis, (iam enim non moritur) ſed in Membris Eccleſiaque ſua compatientis, PACE Vulnera non curet. (Rom. 6. v. 9.) Vnde Epiſcopus Celebrans, Populum prima vice hac formula ſalutat, PAX VOBIS, ad eum ex Altari, quod Chriſtum ſignificat, conuerſus. Qua de re olim ante quadringentos ferme annos, tertia Parte, Quæſtione
» octuageſima tertia, OMNISCIVS Thomas: QVINQVIES ſe Sacer-
» dos vertit ad Populum, ad ſignificandum quòd Dominus die Re-
» ſurrectionis QVINQVIES ſe manifeſtauit; vt ſupra dictum eſt in
» Tractatu De Reſurrectione Chriſti. Salutat autem SEPTIES Po-
» pulum, ſcilicet QVINQVE vicibus, quibus ſe conuertit ad Popu-
» lum; & Bis, quando ſe non conuertit, (ſcilicet, cùm ante PRÆFA-
» TIONEM dicit, DOMINVS VOBISCVM; & cùm dicit, PAX DOMI-
» NI SIT SEMPER VOBISCVM) ad deſignandam SEPTIFORMEM Gra-
» tiam Spiritus Sancti. EPISCOPVS AVTEM CELEBRANS IN FESTIS,
» IN PRIMA SALVTATIONE, DICIT; PAX VOBIS: QVOD POST RE-
» SVRRECTIONEM DISCIPVLIS DIXIT DOMINVS, CVIVS PERSONAM
» REPRÆSENTAT PRÆCIPVE EPISCOPVS. Quapropter omnium ſapientiſſimè breuiſſiméque Apoſtolus, Apoſtolicam Romanam do-
Rom. 8. v. 6. » cens Eccleſiam: Prudentia autem Spiritus, inquit, Vita & Pax. Quod cùm cogitaret Auguſtinus, quarto libro De Baptiſmo con-
» tra Donatiſtas, ſcriptum reliquit: Quomodo ergo iſti erant IN
» VNITATE, qui non erant IN PACE? Vox enim non mea, aut
» alicuius hominis, ſed ipſius Domini: nec per homines ſonuit, ſed
Luc. 2. v. 14. » per Angelos, nato Chriſto; Gloria in excelſis Deo, ET IN TER-
» RA PAX HOMINIBVS BONÆ VOLVNTATIS. Quod vtique, nato
» in terris Chriſto, non ſonaret ore Angelico, niſi Deus hoc vellet
» intelligi, Eos ESSE IN VNITATE CORPORIS CHRISTI, QVI SVNT
» IN PACE CHRISTI; EOS AVTEM ESSE IN PACE CHRISTI, QVI
» SVNT BONÆ VOLVNTATIS. Porro ſicut in Beneuolentia Bo-
» NA VOLVNTAS, ſic in Maleuolentia MALA VOLVNTAS eſt.
Hæc Auguſtinus, Fratrum diſſidentium, perturbantiumque Concordiam ac Pacem, id eſt, Schiſmaticorum, malignitatem ſuggillans:

PAX plenum virtutis opus, PAX ſumma laborum,
PAX belli exacti pretium, pretiumque pericli.
Sidera PACE vigent, conſiſtunt terrea PACE.
Nil placitum ſine PACE Deo: non munus ad ARAM
Cùm cupias offerre, probat, ſi turbida fratrem

Mens impacati ſub pectoris oderit antro.
Nec ſi flammiuomis Chriſti pro nomine martyr
Ignibus inſilias, ſeruans INAMABILE VOTVM
Bile ſub obliqua, pretioſam proſit IESV
Impendiſſe animam, MERITI QVIA CLAVSVLA PAX EST.
Non inflata tumet, non inuidet æmula fratri: 1. Cor. 13.
Omnia perpetitur patiens, ATQVE OMNIA CREDIT:
Numquam læſa dolet, cuncta offenſacula donat.
Occaſum lucis, veniâ præcurrere geſtit,
Anxia, ne ſtabilem linquat Sol conſcius iram.
Quiſque litare Deo mactatis vult holocauſtis,
Offerat in primis PACEM: nulla hoſtia Chriſto
Dulcior: hæc ſolo SANCTA AD DONARIA vultum
Munere conuertens, liquido oblectatur odore.

Hæc de Pace olim, quæ nunc tibi, IACOBE REX, Seniori Theodoſio Theodoſijque filijs, Carmine De Concordiæ & Diſcordiæ pugna, Aurelius Prudentius, Poëta Chriſtianus, in Pſychomachia canebat. Vnde lamentantur Græciæ Prælati, litteris ad Gregorium Decimum Pont. Max. datis, in Lugdunenſi Generali Concilio, in Vnione Græcorum, quæ, imperante procuranteque Michaële Palæologo, quondam celebrata eſt: Non ſolùm nunc, ſed priùs « beatiſſimæ & ſanctiſſimæ veſtræ Eccleſiæ magnam faciebamus di- « uiſionem integritatis, & Eccleſiarum Chriſti totaliter VNITATEM « dilacerabamus. Quomodo qui vnius paſtoris ſumus, non in vnum « & inter vnum aggregamur ouile, nec vnum replemus mandatum « Chriſti? ſed ea quæ ſunt diſcordiæ magis eligimus, &, BONO PA- « CIS AMISSO, inuenire non quærimus illud quod ex bono zelo no- « bis declarabatur? E contrario verò exſultat triumphatque Oratione tertia DE PACE, Theologus veterum Græcorum Gregorius, dum huiuſmodi exordio ſic Pacem ex abrupto aggreditur & ſalutat: PAX AMICA, non te duntaxat, ſed nomine quoque ipſo iucun- « da, quam nunc populo dedi, ac recepi; haud ſcio an ſinceram ab « omnibus vocem, ſpirituque dignam, ac non potiùs publica pacta « Deo teſte violata, quò grauior ſit noſtra condemnatio. PAX AMICA, « meditatio mea, & decus meum, quam Dei, & cuius Deum, & quam « Deum eſſe audimus; (velut in illis Apoſtoli verbis: Pax Dei, & « Deus Pacis, &, ipſe eſt Pax noſtra) ac ne ſic quidem eam reuere- « mur. PAX AMICA, bonum ab omnibus quidem laudatum, à paucis « autem conſeruatum; vbinam nos tanto iam temporis ſpatio reliquiſti? « Quando ad nos reditura es? Equidem te ſupra mortales « omnes cupio, & exoſculor, ac præſentem complector, & abſen- « tem multis luctibus & lacrymis reuoco; qualibus nec Patriarcha « ille Iacob, Ioſephum à fratribus quidem venditum; vt autem ipſe « exiſtimabat, à fera raptum: nec Dauid amicum ſuum Ionathan in « bello interemptum, aut poſtea filium Abſalonem. Quorum alter « paternis viſceribus diſtortus clamabat: Fera Ioſephum rapuit; fera «

Phil. 4. v. 7. 1. Cor. 13. v. 11. Eph. 2. v. 14. Gen. 37. v. 33.

» mala & immitis: cruentamque pueri veſtem propoſitam, quaſi fi-
» lij carnes, oſculabatur; eadem re ſcilicet & dolorem ſuum incen-
» dens, & mitigans. Alter nunc montibus illis, in quibus prælium
2. Reg. 1. v. 21. » commiſſum fuerat, dira omnia imprecatur: Montes Gelboë, di-
» cens, ſuper vos, nec pluuia, nec ros cadat. Ac rurſus: Quomodo
ibid. v. 25. » Ionathæ arcus & vires ceciderunt? Nunc parricidæ velut inſonti
» ſatisfacit, ac cum mortuo in gratiam redit: hoc quoque fortaſſe
» nomine pro filio dolens, quòd manus aduersùs patrem intentarat,
» (huiuſmodi quippe paternus affectus eſt) quemque bellum ſibi, vt
» hoſtem, inferentem propulerat, ac profligarat, eundem exanimem
» velut amicum deſiderat; natura nimirum, qua nihil eſt violentius,
» inimicitiam ſuperante: ΕΙΡΗΝΗ ΦΙΛΗ, τὸ γλυκὺ καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα, ὃ νῦν ἔδωκα τῷ λαῷ καὶ ἀντέλαβον. οὐκ οἶδα εἰ παρὰ πάντων γνησίαν φωνὴν καὶ ἀξίαν τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ μὴ δημοσίας συνθήκας ἀθετουμένας ὑπὸ Θεῷ μάρτυρι, ὥστε καὶ μεῖζον εἶναι νῦν τὸ κατάκριμα. ΕΙΡΗΝΗ ΦΙΛΗ τὸ ἐμὸν μελέτημα, καὶ καλλώπισμα, ἣν Θεοῦ τε εἶναι ἀκούομεν, καὶ ἧς Θεὸν τὸν Θεὸν καὶ αὐτὸν Θεόν, ὡς ἐν τῷ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης, καὶ αὐτός ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, καὶ οὐδ' οὕτως αἰδούμεθα. ΕΙΡΗΝΗ ΦΙΛΗ τὸ παρὰ πάντων μὲν ἐπαινούμενον ἀγαθόν, ὑπ' ὀλίγων δὲ φυλαττόμενον. ποῦ ποτε ἀπέλιπες ἡμᾶς; τοσοῦτος ἐξ οὗ χρόνος ἤδη; καὶ πότε ἐπανήξεις ἡμῖν; ὡς λίαν σε ποθῶ καὶ ἀσπάζομαι διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ παροῦσαν περιέπω, καὶ ἀποδοῦσαν ἀνακαλοῦμαι πολλοῖς θρήνοις καὶ δάκρυσιν, οἵοις οὔτε Ἰακὼβ τὸν Ἰωσὴφ ἐκεῖνον ὁ πατριάρχης, ὑπὸ μὲν τῶν ἀδελφῶν πεπραμένον, ὑπὸ δὲ θηρίου ἡρπασμένον, ὡς ᾤετο· οὔτε Δαβὶδ Ἰωνάθαν τὸν ἑαυτοῦ φίλον ἔργον πολέμου γενόμενον, ἢ τὸν υἱὸν Ἀβεσσαλὼμ ὕστερον. ὧν ὁ μὲν σπλάγχνοις πατρικοῖς σπαραττόμενος, θηρίον ἥρπασεν, ἐβόα, τὸν Ἰωσὴφ θηρίον πονηρὸν καὶ ἀνήρπασεν, καὶ τὴν τοῦ παιδὸς ἐσθῆτα ᾑμαγμένην προθεὶς, ὡς τὰς τοῦ παιδὸς σάρκας περιεπτύσσετο, τῷ αὐτῷ καὶ φλεγόμενος καὶ παραμυθούμενος. ὁ δὲ νῦν μὲν τοῖς ὄρεσι καταρᾶται καθ' ἃ ὁ πόλεμος, ὄρη τὰ Γελβουὲ, λέγων, μὴ πέσοι ἐφ' ὑμᾶς μήτ' ὑετὸς, μήτε δρόσος· καὶ πῶς τόξον ἔπεσεν Ἰωνάθαν καὶ δυνάμεις; νῦν δὲ ἀπολογεῖται, ὡς οὐδὲν ἠδικηκότι τῷ πατροφόνῳ, καὶ τῷ νεκρῷ σπένδεται, ἴσως καὶ κατὰ τοῦτο ὑπεραλγῶν τοῦ παιδὸς, ὅτι κατὰ τοῦ πατρὸς ἀνετείνατο χεῖρα. τοιοῦτο γὰρ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ᾧ ὡς ἐχθρὸν ἠμύνατο πολεμοῦντα, ὡς φίλον ποθεῖ τεθνηκότα, καὶ νικᾷ τὴν ἔχθραν ἡ φύσις ἧς οὐδὲν βιαιότερον. MANVS porro, vt dictum eſt, ET LATVS Chriſtus Dominus Diſcipulis indicat; ne à manu hoſtium per eius latus nos petamur. Nunc verò in communi Omnium Gentium religione, communione, ac pace, inque his ſacris quæ in Pace Chriſti maiores noſtri ab Apoſtolis adſcita atque accerſita coluerunt; negligentes (dum & læduntur & violantur) ac diſſoluti ſi

CAP. IX. » cupiamus eſſe, quî poſſumus? ET nunc, REGES, intel-
Pſ. 2. v. 10. » ligite (ex hoc ſecundo Pſalmo, ἀναμελῳδοῦντος ἐν πνεύματι τοῦ μακαρίου Δαβὶδ, SVAVITER IN SPIRITV MODVLANTE BEATO DAVIDE; vt Cyrillus de Fide ad Theodoſium loquitur, antiquiſſima omnium & pleniſſima ac perfectiſſima obſecratio & hortatio Patrum eſt ad
» Reges:) Erudimini qui iudicatis terram: Seruite Domino in timo-
» re, & exſultate ei cum tremore. Apprehendite Diſciplinam, ne
» quando iraſcatur Dominus, & pereatis de via iuſta. Quo loco ſibi

ac cæteris Regibus perficienda QVATVOR ipſe Rex Vates Vniuerſam Eccleſiam admonebat: quorum Primum, INTELLIGENTIA; Secundum, SERVITVS; Tertium, EXSVLTATIO; Quartum denique, DISCIPLINA capeſſenda eſt. Ac quod ad docilitatem atque INTELLIGENTIAM ERVDITIONEMQVE attinet, intelligite in primis Regis Canticorum MANVS TORNATILES: ex quibus proïnde « Cant. 5. v. 14. ſemper aliquid ita decîditur ac decidit, vt ad tornum pæne fabricatæ videantur. Aureæ verò ſunt, plenæ hyacinthis; non vt pri- « mum illum Imperatorem Chriſtianum delicatiſſimis verſibus cauillabatur Ablauius:

Saturni aurea ſæcla quis requirat?
Hæc ſunt Gemmea, ſed Neroniana.

quòd nec Iram, nec Coronam capite deponeret; cùm Vxorem, & Lactantij noſtri diſcipulum, Filium, vt fertur, peremiſſet; & aureum gemmeumque diadema aſſiduiſſimè ferret. Verùm aureæ plenæque hyacinthis illæ manus, quæ ſceptra diſpenſant ac Regibus ſpargunt, (vnde olim

Hinc ſceptra accipere, & primos attollere faſces,
Regibus omen erat)

ea certè lege ac conditione, vt ſemper aliquid, velut è torno, pauperibus cedat: vt lædi ac violari vulneribus non ſinant tam liberales manus; id eſt, Populum Dei, vbi ſemel regere Reges aſſueuerint, pauperes & afflictos ac ſpoliatos (vno verbo dicere debui, CATHOLICOS) ſolentur, plena manu laudent, ac priſtino ſplendori & quieti glorioſiſſimè & magnificentiſſimè reſtituant.

CAP. X.

QVID tam porro regium, tam liberale, tam munificum, quàm opem ferre ſupplicibus, excitare afflictos, dare ſalutem, liberare periculis, retinere in ciuitate? Hoc eſt enim pro- « prium Dei veri, POTENTIÆQVE REGALIS, (inquit Lactantij do- « ctor Arnobius, libro primo Diſputationum aduersùs Gentes) be- « nignitatem ſuam negare nulli, nec reputare quis mereatur, aut mi- « nimè: cùm naturalis infirmitas peccatorem hominem faciat, non « voluntatis ſed iudicationis electio. Quod quidem dictum docto- « ris, breuiore ſimplicioreque ſententia confirmat ipſe Lactantius, libro ſuo ad Conſtantinum quinto: Siquidem, inquit, ſocialis eſt « hominis ac benefica natura, quo ſolo cognationem cum Deo ha- « bet. Itaque illud erat inſitum priſcis illis, quos CASCOS Ennius « appellat, nullis vt fas eſſet, niſi Regibus, vt Purpurâ, ita Hyacintho vti. quod quidem, præter Ieſum filium illum Sirach, Ezechiel ſine dubio comprobauit. Ab eo (inquit Eccleſiaſticus) qui vtitur « Eccl 40. v. 4. Hyacintho ET PORTAT CORONAM, vſque ad eum qui operitur « lino crudo: vt inuentum prouidentiæ temperamentum, quo te- « nuiores cum principibus æquari ſe putarent, velut veteris prouerbij admonitu, exprimeret. Ezechiel verò veſtitos Hyacintho Princi- « Ezech. 23. v. 6. pes & Magiſtratus commemorat, & te (mihi quidem: ita verò tibi videatur) velut inter cæteros Reges, vnum, IACOBE, vt obloquatur

& colloquatur, appellans & interpellans, ad Inſulas conuertitur,
ſub Tyri prophetico typo, temporibus Chriſti, honore Regio per-
Ezech. 27. » illuſtres: Quercus de Baſan dolauerunt in Remos tuos: & TRAN-
v. 6. » STRA tua fecerunt tibi ex ebore Indico, & PRÆTORIOLA de IN-
» SVLIS ITALIÆ (nam ex Italiâ miſſus à Gregorio vir Apoſtolicus
veſter AVGVSTINVS: &, vt plura non dicam, apud vos, tanquam
Nauis Petri Tranſtra & Prætoriola, Cellulas ædificauit ac Monaſte-
v. 7. » riola) Byſſus varia DE ÆGYPTO texta eſt tibi IN VELVM, vt po-
» neretur in malo: HYACINTHVS ET PVRPVRA de Inſulis Eliſa fa-
» cta ſunt operimentum tuum. Hîc nempe ſolemnis illa Iſaïæ Pro-
v. 21. phetia, decimo nono capite: ET VOTA VOVEBVNT DOMINO, ET
SOLVENT, de Monachorum Sacrarumque Virginum Velandarum
Inſtituto Ægyptiaco, (quod, præter Hieronymum, explicat libro de
» Vnitate Eccleſiæ, alibique, Auguſtinus DE MILLIBVS SERVORVM
» DEI QVI PER EREMVM SANCTA SOCIETATE VIVVNT, id eſt, in
» Ægypto temporibus Auguſtini viuebant, PERFECTIONEM PRÆ-
» CEPTI EVANGELICI STVDENTES TENERE. QVO DICTVM EST,
Matt. 19. » VIS PERFECTVS ESSE? VADE, VENDE OMNIA QVÆ HABES, ET
v. 21. » DA PAVPERIBVS, ET HABEBIS THESAVRVM IN CÆLIS: ET VE-
» NI, SEQVERE ME) ad vltimas quoque Inſulas velut extenditur ac
defertur, vbi non Hyacinthus, non Purpura deſit; vt de Sanctimo-
nialibus Africanis, memoriæ quondam proditum eſt: quibus, te-
ſtimonio Optati, libro ſexto, tanquam Regis Regum Sponſis, Ve-
lum ſacrum Purpureum, ſiue Laneas MITRELLAS Purpureas, im-
CAP. XI poni ab Epiſcopo moris erat. SPONSI manus, dicet ali-
quis, video tornatiles, aureas, ac hyacinthis plenas; &, quandoqui-
dem ita vis, à Rege regias (nam ſponſa ſine manibus eſt, toto Can-
tico: cùm non ſe defendere, ſed à Regio Sponſo Regibuſque de-
fendi debeat) Verùm quid ad Pauperes? quid ad CATHOLICOS?
Attendite quæſo, REGES, & quàm apta ſint ea inter ſe, intelligetis;
ſi, vt fieri ſolet, pro meo munere, digitum ad fontes intendero.
Circumſpicite pauliſper mentibus veſtris hoſce ipſos homines qui
quondam numero Septuaginta & ampliùs Religionis Interpretes,
nomen dederunt Sacræ Paginæ Codicibus Græcis, non ſine cauſa
ac latente myſterio, ſeruata primigenia Hebræorum voce, Ptole-
mæo Regi locum illum Canticorum reddidiſſe, non PLENÆ HYA-
CINTHIS, ſed REPLETÆ THARSIS, πεπληρωμέναι Θαρσὶς: ac pro Hya-
cinthis, aut Chryſolithis, vt Sexta fert Editio, PAVPERES, quod He-
bræa vox THARSIS ſua origine ſonat, ſuppoſuiſſe. Quis enim
neſciat, φιλόψυχον & amantiſſimum ſuorum Deum, in oculis, vt in-
tueatur & amet; in manibus, vt tueatur ac iuuet, atque in cælum
ferre quos ſemel ſeruandos decreuerit? Plenæ igitur Pauperum,
vel Pauperibus ac ſpoliatis manus: quibus ſola CATHOLICORVM
(Preces nimirum & Lacrymæ) arma relicta; immo quibus ipſa
etiam, ſi Deo placet, Religionis iura erepta ſunt. Atque hæc, ſi-
Iob. 10. v. 7. » ue non eſſe, vt ait, qui de manu ſua poſſit eruere, ſignificet; ſiue

de eorum qui ſunt eius, fide, conſtantia, ac fidelitate, vt ad æmulandum prouocet, & ſe zelotem declaret, pro ſuo ſummo erga nos amore, glorietur; ſiue labores pro ſe exantlatos atque exhauſtos commonſtret in gemmas ei conuertendos, cui pretioſa in conſpe- Pſal. 115.
ctu mors Sanctorum eius. Etenim ſic olim Ægyptiacos lateres in v. 15.
Propheticos Sapphiros, apud Tobiam, atque Iſaïam; & Bouem, Ter- Tob. 13. v. 21.
tium Animal, in Cherub, ſecunda Viſione apud Ezechielem, deci- Iſ. 54. v. 11. Ezech. 10.
mo capite, commutaſſe; ac ordine inuerſo, primo loco (cùm pri- v.
mo capite contra eſſet) poſuiſſe, ad legentium & intelligentium Ezech. 1. v. 26.
maximam conſolationem, patet.

CAP. XII.

AC de INTELLIGENTIA quidem REGVM ſatis: nunc ad ea quæ ſecundo loco erant poſita, progrediatur oratio. Vix audeo dicere, SERVITVS eſt: ſed Seruitus Domini, quam Dauid ſeruiuit: ſed Seruitus quæ facit ac inaugurat Reges; cùm Seruire Deo, Regnare ſit. Ergo

Seruire liceat: aliquis hoc Regi negat?

Qui teretes aures habent, intelligenſque iudicium, non commouentur nominibus iſtis: quæ niſi commodè explicarentur, aliàs metum incuterent. Vident igitur rerum agendarum ordinem, &, vt ita dicam, concordiam. Qui omnium concordiſſimè vnquam ſcripſit, Sanctiſſimus Auguſtinus, non Angliæ noſtræ popularis, ſed ciuis totius mundi, quaſi vnius vrbis, dicendi docendique perfector ille ac magiſter; Quattuor, inquam, Diuus ille noſter, non Hipponenſis ſolùm Vrbis, ſed & Orbis Doctor, ad Bonifacium Comitem, Epiſtolâ quinquageſimâ, in eam ſententiam, DE DOMINICA REGVM SERVITVTE, non obſcurè memorauit. Acturus itaque ſeriò & ex inſtituto, DE MODERATE COERCENDIS HÆRETICIS, ſecundi Pſalmi verſum, quem interpretatur, aggreditur, vt ſolet; atque exorſus, hæc ait, quæ in hunc locum meritiſſimò deriuamus: SERVITE DOMINO IN TIMORE, ET EXSVLTATE EI CVM « Pſal. 2.
TREMORE. Quomodo ergo REGES Domino ſeruiunt in ti- « v. 11.
more, niſi ea quæ contra iuſſa Domini fiunt, RELIGIOSA SE- «
VERITATE prohibendo atque plectendo? Hoc PRIMVM eſt; «
illud ALTERVM. Aliter enim ſeruit quia Homo eſt; aliter, «
quia etiam Rex eſt: quia homo eſt, ei ſeruit viuendo fideli- «
ter; quia verò etiam REX eſt, ſeruit, leges iuſta præcipientes, & «
contraria prohibentes, conuenienti vigore ſanciendo: ſicut ſeruiuit «
EZECHIAS, lucos & templa Idolorum, & illa Excelſa, quæ contra « 4. Reg. 18.
præcepta Dei fuerant constructa, deſtruendo: ſicut ſeruiuit IOSIAS, « v. 4. 4. Reg. 23.
talia & ipſe faciendo: ſicut ſeruiuit REX NINIVITARVM, vniuer- « v. 4.
ſam ciuitatem ad placandum Dominum compellendo: ſicut ſerui- « Ion. 3. v. 6.
uit DARIVS, Idolum frangendum in poteſtatem Danieli dando, « Daniel. 14.
& inimicos eius leonibus ingerendo: ſicut ſeruiuit NABVCHODO- « v. 21. Daniel. 3.
NOZOR, de quo iam diximus, omnes in regno ſuo poſitos à blaſ- « v. 96.
phemando Deo lege terribili prohibendo. Et illud SECVNDVM «
Auguſtini dictum: cui paulò poſt Cæleſtinus Papa tanquam ſubſcribens adſtipulatur, in fine Actionis ſecundæ Epheſinæ, Epiſto-

lâ aduerſùs Neſtorianum Schiſma, ad Iuniorem Theodoſium Im-
» peratorem, dum ait: Pietatem Veſtram ſub diuini obſecrantes ob-
» teſtatione iudicij, ne quid TVRBIDÆ NOVITATI licere Veſtra
» Manſuetudo permittat; neue facultas aliqua HIS QVI DIVINÆ
» MAIESTATIS POTENTIAM IN HVMANÆ DISPVTATIONIS RA-
» TIONEM ARCTARE CONTENDVNT, quò perturbetur PAX ECCLE-
» SIASTICA, tribuatúr. MAIOR VOBIS FIDEI CAVSA DEBET ES-
» SE, QVAM REGNI; AMPLIVSQVE PRO PACE ECCLESIARVM CLE-
» MENTIA VESTRA DEBET ESSE SOLLICITA, QVAM PRO OMNIVM
» SECVRITATE TERRARVM. Subſequuntur enim omnia proſpera, ſi
» primitus quæ Deo ſunt cariora ſeruentur. ABRAHAM FIDE FLO-
» RVIT, OMNEMQVE ORBEM GLORIA SVÆ PROSPERITATIS IM-
» PLEVIT. Moyſes, populi liberator, zelo Domini contra eos, ſi
» quos à Dei cultu receſſiſſe probarat, armauit. DAVID REGEM ſua
» præcepta ſeruantem, in regno, vt ille inimicos ſuos ſubderet, Do-
» minus cuſtodiuit. His, rogo, exemplorum vallati præſidio, fide,
» obſeruatione, virtute VNIVERSALIS ECCLESIÆ in Deum noſtrum,
» pijſſimum cultum, ne ſibi aliquid DISSENSIO vindicet, cuſtodite.
» PRO VESTRI ENIM IMPERII [SALVTE] GERITVR, QVIDQVID PRO
» QVIETE ECCLESIÆ, VEL SANCTÆ RELIGIONIS REVERENTIA
» LABORATVR. Ac ipſe quidem ante, ad Vincentium, Auguſtinus
DE VI CORRIGENDIS HÆRETICIS, ſcripſerat Epiſtolâ quadrage-
» ſima octaua: His ergo DOMINICIS LVCRIS impediendis ad con-
» tradicendum, me opponerem COLLEGIS meis, ne in montibus, &
» collibus veſtris, id eſt, in TVMORIBVS SVPERBIÆ VESTRÆ, Chri-
» ſti oues errantes in PACIS OVILE colligerentur; vbi eſt vnus grex,
» & vnus paſtor? Ita ſanè huic prouiſioni contradicere debui, ne
» res, quas dicitis veſtras, perderetis, & ſecuri Chriſtum proſcribere-
» tis: VT IVRE ROMANO, TESTAMENTA CONDERETIS; ET IVRE
» DIVINO PATRIBVS CONDITVM TESTAMENTVM, VBI SCRIPTVM
Gen. 22. v. 18. » EST, IN SEMINE TVO BENEDICENTVR OMNES GENTES, CALV-
» MNIOSIS CRIMINATIONIBVS RVMPERETIS: vt in emptionibus &
» venditionibus, liberos contractus haberetis; ET VOBIS DIVIDE-
» RE, QVOD CHRISTVS EMIT VENDITVS, AVDERETIS: vt quod
» quiſque veſtrûm cuiquam donaſſet, valeret; & quod donauit Deus
Pſal. 49. v. 2. » deorum, A SOLIS ORTV VSQVE AD OCCASVM VOCATIS
» FILIIS, NON VALERET: vt de terra corporis veſtri in exſilium
» non mitteremini; & de REGNO SANGVINIS SVI, A MARI
» VSQVE AD MARE, ET A FLVMINE VSQVE AD TERMI-
» NOS ORBIS TERRÆ, CHRISTVM EXSVLEM FACERE CONARE-
» MINI? immo verò SERVIANT REGES TERRÆ CHRISTO,
» ETIAM LEGES FERENDO PRO CHRISTO. At omnium optimè li-
bro ſecundo contra Litteras Petiliani, poſtquam multis Scripturæ
locis, REGVM CVM SANCTIS AMICITIAS recenſuiſſet, diligenter-
que eum locum tractaſſet aduerſùs Petilianum Donatiſtam, qui
enumerare conatus erat quos Reges iuſti ſenſiſſent inimicos, cùm

pro defenſione Regum, multò plures Scripturam proferre, Augu-
ſtinus confirmaret quos habuiſſent amicos. Poſtquam ergo, enu-
meratione facta ab Abraham ad Danielem, De Munificentia Regia
in Sanctos peroraſſet, tandem paulò poſt, nonnullis alijs interie-
ctis, DE SACRA REGVM DEI SERVITVTE, ſic diſputat: Quòd «
autem nobis calumniamini, dicentes, à nobis in vos ad iracundiam «
REGES SÆCVLI concitari, dum eos non docemus Diuinam Scri- «
pturam, ſed potiùs malitiam noſtram ſuggerimus; non puto vos «
vſque adeo ſurdos eſſe aduersùs ipſa Sanctorum Codicum eloquia, «
vt non potiùs timeatis ne nouerint ea, ſed (velitis, nolitis) intrant «
Eccleſiam; &, ſi nos tacemus, LECTORIBVS ADMOVENT AVREM: «
atque, vt de cæteris taceam, iſtum ipſum plerumque Pſalmum, «
quem tu commemoraſti, intentiſſimè accipiunt. Dixiſti enim, «
quòd eos non doceamus, nec eos volentes ſinamus vt nouerint «
quod ſcriptum eſt: ET NVNC REGES, INTELLIGITE, ERVDIMI- « Pſal. 2. v.10.
NI, QVI IVDICATIS TERRAM: SERVITE DOMINO IN TIMORE, « v.11.
ET EXSVLTATE EI CVM TREMORE: APPREHENDITE DISCIPLI- « v.12.
NAM, NE QVANDO IRASCATVR DOMINVS, &c. Credite & iſta «
CANTARI, & illos audire: ſed vtique audiunt & illud ſuperius in «
eodem Pſalmo, quod tu, niſi fallor, propterea præterire voluiſti, «
ne timuiſſe intelligereris. Audiunt ergo illud: Dominus dixit ad «
me, Filius meus es tu: Ego hodie genui te: Pete à me, & dabo ti- « v.7.
bi GENTES; hæreditatem tuam, & poſſeſſionem tuam TERMINOS «
TERRÆ. QVO AVDITO, VTIQVE MIRANTVR ESSE ALIQVOS «
QVI HVIC HEREDITATI CHRISTI CONTRADICVNT, ET EAM «
AD EXIGVAM PARTEM TERRÆ REDIGERE CONANTVR; miran- «
teſque fortaſſe, QVÆRVNT propter id quod in ſequentibus au- «
diunt: SERVITE DOMINO IN TIMORE; IN QVO ILLI SERVIRE «
POSSINT, IN QVANTVM REGES SVNT? Omnes enim homines ſer- «
uire Deo debent; aliter COMMVNI CONDITIONE, qua homines «
ſunt: aliter DIVERSIS DONIS; quòd ille aliud agit in rebus huma- «
nis, ille aliud. NON ENIM AVFERENDA IDOLA DE TERRA, «
QVOD TANTO ANTE FVTVRVM PRÆDICTVM EST, POSSET QVIS- «
QVAM IVBERE PRIVATVS. HABENT ERGO REGES, EXCEPTA «
GENERIS HVMANI SOCIETATE, EO IPSO QVO REGES SVNT, VN- «
DE SIC DOMINO SERVIANT; QVO MODO NON POSSVNT QVI «
REGES NON SVNT. Iſta ergo cùm cogitant, audiunt & illud, «
quod DE TRIBVS PVERIS ipſe commemoraſti; & audiunt SOLEN- «
NITATE MIRABILI. Tunc enim EADEM SCRIPTVRA MAXIME «
IN ECCLESIA CANTATVR, QVANDO IPSA FESTIVITAS FERVEN- «
TIORES FACIT, ETIAM EOS QVI CÆTERO ANNO PIGRIORES «
SVNT. Quid ergo putatis animi habere Chriſtianos Imperatores, «
cùm audiunt, Tres Pueros miſſos in caminum ignis ardentis, quia «
REGI ad iniquitatem adorandi ſimulacra, conſentire noluerunt; «
NISI VT COGITENT, PIAM LIBERTATEM SANCTORVM, NEC RE- «
GIA POTESTATE, NEC POENÆ IMMANITATE, POSSE SVPERARI. «

» GAVDEANTQVE, SE NON ESSE EX NVMERO TALIVM REGVM, QVI
» CONTEMPTORES IDOLORVM, QVASI SACRILEGOS, PVNIEBANT?
» Porro autem cùm in ſequentibus audiunt eundem REGEM, non
» ſolùm Puerorum, ſed & flammarum, Deo ſeruientium, tanto mi-
» raculo territum, etiam ipſum cœpiſſe Deo SERVIRE in timore, &
» exſultare cum tremore, & apprehendiſſe diſciplinam; nonne intel-
» ligunt, ideo iſta eſſe conſcripta, & tanta celebritate recitari, vt &
» SERVIS DEI, NE AD SACRILEGIVM REGIBVS CEDANT; ET IPSIS
» REGIBVS, VT AD RELIGIONEM DEO CREDANT, PROPONANTVR
» EXEMPLA? Volentes ergo & iſti, ex ipſius admonitione Pſalmi,
» QVEM TV QVOQVE INSERVISTI SCRIPTVRIS TVIS, intelligere &
» erudiri, & ſeruire Domino in timore, & exſultare cum tremore, &
» apprehendere diſciplinam; quàm intentè audiunt, quid ille REX
Dan. 3. v. 96. » poſtea dixerit! Dixit enim, propoſiturum ſe decretum omnibus
» populis quibus imperabat, vt quicumque dixiſſent blaſphemiam in
» Deum Sidrach, Miſach, & Abdenago, interirent, & domus eorum
» diſpergerentur. Et ſi hoc eum decreuiſſe cognoſcunt, ne blaſ-
» phemaretur DEVS TEMPERATOR IGNIVM, ET LIBERATOR
» TRIVM PVERORVM, profectò cogitant quid decernere debeant in
» Regno ſuo, ne in ſuis Fidelibus idem ipſe Deus exſufflетur, RE-
» MISSOR PECCATORVM, & LIBERATOR IAM TOTIVS ORBIS TER-
» RARVM. Vide itaque, cùm aduerſùs vos aliquid PRO VNITATE
» CATHOLICA Reges Chriſtiani conſtituunt, ne fortè in labijs ve-
» ſtris, tanquam ſcripturarum diuinarum imperitos, eos arguatis; in
» corde autem veſtro ſatis DOCTOS eſſe doleatis. Quis enim ferat
» iſtam veſtram ſacrilegam odioſamque fallaciam, in ipſo vno Da-
Dan. 6. v. 16. » niele REGES accuſare, quia in lacum leonum miſſus eſt, & REGES
» non laudare, quia ſublimiter honoratus eſt; cùm etiam quando
» miſſus eſt, magis eum ſaluum futurum, quàm moriturum, ipſe Rex
» crederet, & de illo ſollicitus, non cœnaret? Deinde audetis dice-
» re Chriſtianis, QVID VOBIS EST CVM REGIBVS SÆCVLI? quia
» Daniel à Rege perſecutionem paſſus eſt; & non reſpicere IPSVM
Dan. 2. » DANIELEM, SOMNIA REGIBVS FIDELITER INTERPRETANTEM,
» DOMINVM REGEM APPELLANTEM, MVNERA ET HONORES AC-
» CIPIENTEM? Itemque & ijſdem tribus Pueris, quòd recuſantes
» adorare ſtatuam, in flammam miſſi ſunt, INVIDIÆ FLAMMAS DE
Dan. 3. » REGIBVS EXCITARE; quòd autem à REGE ſic prædicati & ſic ho-
» norati ſunt, tacere & abſcondere? Ecce REX fuerat perſecutor
» cùm obiecit leonibus Danielem; quid cùm eo ſaluo recepto gau-
Dan. 6. » dens & gratulans, inimicos eius dilaniandos & conſumendos eiſ-
» dem Leonibus miſit; fuit perſecutor, an non fuit? Volo reſpon-
» deas. Si enim fuit, cur ei Daniel ipſe non reſtitit, cùm præſertim
» tanta familiaritate facillimè potuiſſet? & nobis dicitis, vt REGES ab
» hominum perſecutione reuocemus. Si autem præterea perſecutor
» non fuit, quia ſcelus in ſanctum virum commiſſum iuſtiſſimè vindi-
» cauit; quomodo vindicandum eſt à REGIBVS, quòd CHRISTI

SACRA-

SACRAMENTA EXSVFFLANTVR, ſi Prophetæ membra, quia in pe- «
riculum miſſa ſunt, ſic vindicari meruerunt? Item concedo, & ma- «
nifeſtum eſt, perſecutorem fuiſſe REGEM, cùm tres Pueros, quòd ſi- «
mulacrum adorare noluerunt, miſit in flammam: ſed quæro, vtrùm «
fuerit perſecutor, cùm illud decretum propoſuit, Vt interirent, & «
domus eorum vaſtarentur, qui blaſphemarent vnum Deum verum? «
Si enim perſecutor fuit, cur ad verba perſecutoris RESPONDETIS, «
AMEN? Si autem non fuit, cur eos perſecutores dicitis, qui vos à «
blaſphemiæ furore deterrent? Si enim cogunt vos ſupplicare Ido- «
lo, illi ſunt ſimiles impio Regi, vos tribus Pueris: ſi autem prohi- «
bent repugnare Chriſto, vos eſtis impij, ſi hoc facitis. QVID SINT «
AVTEM ILLI, SI TERRIBILITER HOC VETANT, ego non dico: «
tu inueni aliud quod dicas, ſi PIOS IMPERATORES non vis dicere. «
Si hæc exempla de Daniele & Tribus Pueris ego commemorarem, «
fortaſſe reſiſteres, ET IN HÆC NOSTRA TEMPORA EX ILLIS TEM- «
PORIBVS SVMI NON DEBVISSE, CLAMARES. Deo gratias, quia ea «
ipſe poſuiſti, ad id quidem quod volebas; ſed vides ea potiùs valuiſ- «
ſe ad id quod nolebas. An non eſt iſta veſtra fallacia, ſed error hu- «
manus eſt? Vtinam ita ſit! EMENDA ERGO, NE TIMEAS: NON INDE «
ERIS MINOR; IMMO VERO MAIORIS INGENII EST, ANIMOSITATIS «
FLAMMAS CONFITENDO EXTINGVERE, QVAM FALSITATIS NE- «
BVLAS INTELLIGENDO VITARE. Denique libro tertio contra Cre- «
ſconium Grammaticum: REGES cùm in errore ſunt, pro ipſo «
errore leges contra Veritatem ferunt; cùm in veritate ſunt, ſi- «
militer contra errorem pro ipſa veritate decernunt: ITA ET «
LEGIBVS MALIS PROBANTVR BONI, ET LEGIBVS BONIS «
EMENDANTVR MALI. REX Nabuchodonozor peruerſus, le- «
gem ſæuam dedit, Vt ſimulacrum adoraretur: idem correctus, «
ſeueram, Ne Deus verus blaſphemaretur. IN HOC ENIM «
REGES SICVT EIS DIVINITVS PRÆCIPITVR, DEO «
SERVIVNT IN QVANTVM REGES SVNT, SI IN SVO «
REGNO BONA IVBEANT, MALA PROHIBEANT; NON «
SOLVM QVÆ PERTINENT AD HVMANAM SOCIE- «
TATEM, VERVM ETIAM QVÆ AD DIVINAM RE- «
LIGIONEM. Fruſtra dicis; RELINQVAR LIBERO AR- «
BITRIO: cur enim non in homicidijs & in ſtupris, & in qui- «
buſque alijs facinoribus & flagitijs, LIBERO TE ARBITRIO «
DIMITTENDVM ESSE PROCLAMAS? Quæ tamen omnia «
iuſtis legibus comprimi, vtiliſſimum ac ſaluberrimum eſt. DE- «
DIT QVIDEM DEVS HOMINI LIBERAM VOLVNTA- «
TEM; SED NEC BONAM, INFRVCTVOSAM; NEC MA- «
LAM, ESSE VOLVIT IMPVNITAM. Quiſquis Chriſtia- «
num, inquis, perſequitur, Chriſti eſt INIMICVS. Verum di- «
cis: ſed hoc in illo perſequitur, quod Chriſto eſt INIMICVM. «
Neque enim Dominus in ſeruo, pater in filio, maritus in con- «
iuge, cùm ſint vtrique Chriſtiani, non debent perſequi vitia «

» Chriſtianæ contraria Veritati. An verò, ſi non perſequantur, non » rei negligentiæ meritò tenebuntur? SED IN OMNIBVS TE- » NENDVS EST MODVS APTVS HVMANITATI, CONGRVVS CHA- » RITATI, VT NEC TOTVM QVOD POTESTATIS EST, EXSERATVR; » ET IN EO QVOD EXSERITVR, DILECTIO NON AMITTATVR: IN EO » AVTEM QVOD NON EXSERITVR, MANSVETVDO MONSTRETVR. » VBI VERO NVLLA EX DIVINIS HVMANISQVE LEGIBVS POTESTAS » CONCEDITVR, NIHIL IMPROBE ATQVE IMPRVDENTER AVDEA- TVR. TERTIVM verò dictum Auguſtini ad Bonifacium, ſuperiorem » quam aſſignauit diſtinctionem inculcans, eſt huiuſmodi: In hoc er- » go ſeruiunt Domino REGES, in quantum ſunt REGES, cùm ea fa- » ciunt ad ſeruiendum illi, quæ non poſſunt facere niſi REGES. QVARTVM denique atque VLTIMVM Doctoris noſtri monitum orationem efficit pleniorem, & hanc ſententiam mira quadam pero- » ratione concludit: Quapropter ſi POTESTATE, inquit, QVAM PER » RELIGIONEM AC FIDEM REGVM, TEMPORE QVO DEBVIT, DIVI- » NO MVNERE ACCEPIT ECCLESIA, ij qui inueniuntur in Vijs & in » Sepibus, id eſt, in HÆRESIBVS & SCHISMATIBVS, coguntur intrare, » NON QVIA coguntur, reprehendant; SED QVO cogantur, attendant. » Conuiuium Domini, VNITAS eſt CORPORIS CHRISTI, non ſolùm » IN SACRAMENTO ALTARIS, ſed etiam IN VINCVLO PACIS. Vnde Concilium Oecumenicum Lateranenſe Tertium, Canone vigeſimo ſeptimo ſiue vltimo, hanc in Albigenſes legem promulgans, » hæc habet: Sicut ait Beatus Leo, licet Eccleſiaſtica Diſciplina Sa- » cerdotali contenta Iudicio, cruentas non efficiat vltiones; CATHO- » LICORVM TAMEN PRINCIPVM CONSTITVTIONIBVS ADIVVATVR, » vt ſæpe quærant homines ſalutare remedium, dum corporale ſuper » ſe metuunt euenire ſupplicium.

CAP. XIV.

SED nunquam te, Auguſtine, niſi omnia quæ percunctati erimus, explicaris, dimittimus. Valeant iſta in proteruos Schiſmaticos; vſurpentur & in quoſque Hæreticos atque Sectarios: hoc damus, & libenter quidem. Sed deſine, quæſo, communibus locis: domi nobis iſta naſcuntur; & quid definias, vide: quid in Donatiſtis Lutheranos, Zuinglianos, Caluiniſtas, & id huiuſmodi Minorum Gentium,

Et penitus Toto Diviſos Orbe BRITANNOS,

quaſi cum Orbe, ac pro Orbe, Communioneque Orbis ac Omnium Gentium, præſens ſpiritu, inauditos damnes? Quæramus igitur, Num qui ab Antiquorum ratione nunc deſciſcunt, & ea quæ à NOVO iſto PORPHYRIO, (vt in BVLLA APOSTOLICA contra Errores Martini Lutheri & ſequacium, Leo Papa Nonus, quem vulgò Decimum nominant, loquitur) LVTHERO, &, quandoquidem ita vis, VViclefo, Zuinglio, Caluino, cæteris id genus Nouatorum, nouata ſunt, probant, ſeſe à nobis ſeparent: & ſint-ne Schiſmatici, ſi ſe ſepararint? Nos, ne per ſomnum quidem, ſeceſſiſſe ab illis, vt compertum omnibus, & natura atque experientia hiſtoriaque docet: ſic neque vnquam Aduerſarij calumniari auſi ſunt. Et certè ab eo con-

uentu atque cœtu liquet eſſe ſeparatum, cuius fana atque delubra à traditoribus, vt aiunt, ac perfugis vacua ac deſerta relicta ſunt: qualia profectò nulla Sectarios huc vſque, quæ relinquerentur, habuiſſe, tam clarum eſt, vt probatione non egeat. Sunt igitur illi qui ſeſe à nobis ſeparare cœperunt, & (quod nimis dolendum eſt!) ſeparарunt. Sed An debuerunt, immo potuerunt? hoc cardine tota vertitur Controuerſia: quæ penes te eſt, Auguſtine; ex cuius vnius ore nunc pendemus. Tuæ enim ſunt nunc partes docere, Quod, & Qua de cauſa, diſſidium factum ſit; vt videamus, ſatiſne iſta ſit iuſta defectio, immo, NVM IVSTA OMNINO ALIQVA DEFECTIO SIVE A FRATRIBVS SEPARATIO ESSE POSSIT? Audite Iuuenes, audite INSVLÆ, & attendite Populi de longè Auguſtinum SENEM (Senex enim ſe Iuuenem ſuperauit, & hæc ad Vincentium, ex Rogatiana Hæreſi Donatiſtam, quadrageſimâ octauâ Epiſtolâ ſcripſit) quem IVVENEM Senes attentiſſimè audiebant: Cygneum neſcio quid, & ſolito dulcius, audietis. Nos AVTEM (ac ſi Apoſtolicum in morem diceret; « ô Vincenti frater, non ego, ſed Dominus) IDEO CERTI SVMVS (non « dubitanter loquitur, ſed fortiter aſſeuerat, Eccleſiæ Vniuerſæ ac Vniuerſalis nomine) NEMINEM (ne Anglos quidem excipit) SE A COM « MVNIONE OMNIVM GENTIVM IVSTE SEPARARE POTVISSE. Deus « ipſe in difficili argumento adfuit: & certè oraculum eſt. Nec talium ratio redditur: & tamen pro ſapientia & beneuolentia ſua ſalua publica auctoritate, reddit. Rationem audiamus & miremur: Quia non quiſque noſtrûm in Iuſtitia ſua, ſed in Scripturis Diuinis, « quærit Eccleſiam, & vt promiſſa eſt, reddi conſpicit. Ipſa eſt enim « de qua dicitur: Sicut Lilium in medio ſpinarum; ita proxima mea « Cant. 2. in medio filiarum. quæ nec SPINÆ dici poſſent, niſi MALIGNITA- « v. 2. TE MORVM; nec FILIÆ, niſi COMMVNIONE SACRAMENTORVM. « Quod & repetit libro DE VNITATE ECCLESIÆ (quem EPISTOLAM vocat, quemque contra Petiliani, Conſtantinienſis Epiſcopi Donatiſtæ Epiſtolam ſcripſit:) Eſt in Canticis Canticorum, inquit, QVOD « DE SANCTA ECCLESIA DICTVM OMNIS CHRISTIANVS AGNOSCIT: « Sicut Lilium in medio Spinarum; ita Proxima mea in medio Filia- « Cant. 2. rum. Vnde appellat SPINAS, niſi PROPTER MALIGNITATEM MO- « v. 2. RVM? & eaſdem vnde FILIAS, niſi PROPTER COMMVNIONEM « SACRAMENTORVM? Ac poſtea: Ego ipſam ECCLESIAM requiro? « VBI SIT, quæ audiendo verba Chriſti & faciendo, ædificat ſuper « petram; & audiendo & faciendo tolerat eos, qui audiendo & non « faciendo ædificant ſuper arenam? VBI SIT Triticum, quod inter « Matt. 13. Zizania creſcit, vſque ad meſſem; non quid fecerint vel faciant « v. 30. ipſa Zizania? VBI SIT PROXIMA CHRISTI IN MEDIO FILIA- « RVM MALARVM, SICVT LILIVM IN MEDIO SPINARVM; « NON QVID FECERINT, VEL FACIANT IPSÆ SPINÆ? VBI SINT « Piſces Boni, qui, donec ad litus perueniant, tolerant Piſces Malos « Matt. 13. pariter irretitos; non quid fecerint vel faciant ipſi Piſces Ma- « v. 48. li?

QVÆ ſit autem illa SACRAMENTORVM COMMVNIO, CAP. XIV.

& quantopere à Deo & Eccleſia, noſtri Doctoris ore, commende-
tur; nullus ſum, ſi non ex eo potiſſimùm intelligo, quòd tantope-
re, tam audacter, tam libenter, ac liberè quamlibet ab ea Separa-
tionem Sacrilegam, Impiam, immo DIABOLICAM, hac in Epiſto-
la, milleque alijs locis, pronunciat; quia tunc contingit, dum non
in COMMVNIONE OMNIVM GENTIVM (vt ſuperiùs dixit) habe-
» tur. Non illos, aut illos homines (inquit ad Vincentium Auguſti-
» nus) ſed multas ciuitates videmus fuiſſe Donatiſtas, nunc eſſe Ca-
» tholicas; deteſtari vehementer DIABOLICAM SEPARATIONEM, di-
» ligere ardenter VNITATEM. Et libro primo contra Epiſtolam
Parmeniani, Donatiſtarum Carthaginienſis Epiſcopi, Succeſſoriſ-
» que Donati, de Donatiſtis loquens; PROPTER IPSAM SEPARA-
» TIONIS SACRILEGAM INIQVITATEM, INNOCENTES ESSE NON
» POSSVNT. Hoc enim magis credibile eſt, ſi tamen Hoſius ab Hi-
» ſpanis damnatus, à Gallis eſt abſolutus; ſic fieri potuiſſe, vt falſis
» criminationibus Hiſpani circumuenti, & callida inſidiarum frau-
» de decepti, contra innocentem ferrent ſententiam; & poſtea PA-
» CIFICE IN HVMILITATE CHRISTIANA CEDERENT SENTENTIÆ
» COLLEGARVM, quibus illius innocentia comprobata eſt: ne per-
» uicaci & animoſa peruerſitate priores ſuas ſententias defendendo,
» IN SACRILEGIVM SCHISMATIS, QVOD OMNIA SCELERA SVPER-
» GRADITVR, cæcitate impietatis, irruerent. Sicuti iſti miſeri fece-
» runt, ET NEC SERO SALTEM TOTIENS DIVISI, ATQVE CON-
» SCISSI SENTIVNT QVOD FECERVNT. Ac paulo poſt, de Hiſpanis
diſputans, Collegarum ſententijs acquieſcentibus in accuſatione
» Hoſij Cordubenſis, ait: Quàm enim hoc factum eſt DE MANSVE-
» TVDINE CHRISTIANA, tam illud DE CONTENTIONE DIABOLICA:
» & ideo non mirum quòd iſta Humilitate PAX cuſtodita eſt, & illa
» elatione dirupta. Et libro ſecundo, vbi de Chriſto ſermo eſt: Nec à
» Phariſæis (inquit Auguſtinus) dedignaretur ille baptizari, ſi habe-
» rent huiuſmodi Baptiſmum Phariſæi, à quo ille, certi Sacramenti
» gratiâ, voluit baptizari. NAM ET CVM CIRCVMCIDENDVS ESSET,
» NVNQVID IOANNES QVÆSITVS EST? HOC ENIM A IVDÆIS FIERI
» IAM SOLEBAT. ET CVM PRO ILLO ESSET OFFERENDVM LEGALE
» SACRIFICIVM, NVNQVID DEVITATVM EST ILLVD TEMPLVM,
Matt. 21. v. 13. » QVOD AB EO VOCATVR SPELVNCA LATRONVM? NEC
» BONIS OBERANT MALI: QVONIAM DOMINVS QVI AIT,
Leuit. 19. v. 2. » SANCTI ESTOTE, QVIA EGO SANCTVS SVM; ITA INVIOLA-
» BILITER FACIT SANCTOS SVOS VERSARI INTER MALOS,
» SI CVSTODIVNT EAM QVAM ACCIPIVNT SANCTITATEM,
» QVEMADMODVM IPSE DOMINVS IESVS NVLLA CONTAGIO-
» NE MALIGNITATIS IN IVDÆORVM GENTE POLLVTVS EST;
» NEQVE CVM ILLA PRIMA SACRAMENTA, SECVNDVM ILLAM
» PERFECTAM HVMILITATIS VIAM, FACTVS SVB LEGE, SVSCEPIT;
» NEQVE CVM POSTEA DISCIPVLIS ELECTIS, CVM SVO TRADITO-
» RE, VSQVE AD EXTREMVM OSCVLVM VIXIT. Eius enim exem-

plò, non ſolùm non facientes mala, ſed etiam non conſentientes «
vlli malitiæ, inter paleam frumenta ſecura ſunt; quia neque talia «
faciunt, neque conſentiunt facientibus: ETIAMSI IN EADEM SE- «
GETE, VSQVE AD MESSEM; IN EADEM AREA, VSQVE AD VEN- «
TILATIONEM; INTRA EADEM RETIA, VSQVE AD SEPARATIO- «
NEM, QVÆ IN LITORE FVTVRA EST, BONI TOLERENT MALOS. «
Sed iſti ſunt verè cæci duces cæcorum, qui & in numero ſuorum, «
tam multos malos vident, & VIAM PACIS non vident: & vt ſe, non «
ad ſuſtinendum inuicem, PROPTER VNITATIS VINCVLVM; ſed «
ad diuidendum abinuicem, PROPTER SCHISMATIS SACRILEGIVM, «
ſequantur homines, perſuadent. Ac libro tertio: Dum ergo habi- «
tamus in ſpe, cogitemus non quod ſumus, ſed quod erimus: quia «
filij quidem Dei ſumus, ſed nondum apparuit quod erimus; quia «
cùm apparuerit, ſimiles ei erimus: quoniam videbimus eum ſicuti «
eſt. In tali ſpe habitantes, quia hæc habitatio non habet malos, nec «
CONVENTICVLA VANITATIS, nec facinoroſos, nec iniquos, nec im- «
pios, patimur: & eos tamen non in ſpe, quæ non videtur, patimur «
IN CONGREGATIONE CATHOLICA, TOTO ORBE DIFFVSA, donec «
tranſeat iniquitas; donec tempore Meſſis Zizania colligantur; do- « Matt. 13. v. 40.
nec VLTIMO VENTILABRO à Frumento Palea ſeparetur; donec Pi- «
ſces boni à Piſcibus malis, cum quibus intra eadem retia congrega- «
ti ſunt, in littore eligantur; donec Hœdi ab Ouibus, cum quibus « Matt. 25. v. 32.
ſub vno Paſtore, in eiſdem paſcuis, tandiu paruerunt, in vltimo «
ad ſiniſtram ſegregentur. Iam placet, & expedit, vt aliquot ſeli- «
gamus loca quæ etiam in cæteris ſpiritum ſapiant Auguſtinianum. Auguſtinum enim, vt ſolent quamplurimi, fruſtra adferas, immo iniuriam Auguſtino inferas, ni in medium proferas quæ diuinam illam vim præferant Auguſtini: aliter enim feceris (cùm ſcripta, vt ingenia, immo vt tempora, varia ſint) vt in Auguſtino etiam ſit quandoque requirendus Auguſtinus. Itaque PRIORE LOCO ſonet in auribus illud ex Epiſtola centeſima quinquageſima ſecunda, quæ nomine Concilij Cirtenſis ſcripta ab Auguſtino ad Donatiſtas eſt, vel potiùs ad Populum Donatianæ Factionis: quâ quidem Epiſtolâ Syluanus Senex, Valentinus, Aurelius, Innocentius, Maximinus, Optatus, Auguſtinus, Donatus, & cæteri Epiſcopi, de Concilio Cirtenſi exponunt, Quomodo Donatiſtarum Epiſcopi in Concilio conuicti ſint, hortanturque vt nunc ſaltem redeant ad
Eccleſiæ Communionem, ne pòſt, non feciſſe ſerò pœniteat: Deni- «
que (vt fert Auguſtiniana illa Cirtenſis Synodica) poſteaquam non «
potuerunt efficere, quod conati ſunt, id eſt, vt cauſa non ageretur; «
ipſa actio demonſtrauit quid timuerint, quando in omnibus victi «
ſunt. CONFESSI SVNT ENIM CONTRA ECCLESIAM CATHOLI- «
CAM, QVÆ TOTO TERRARVM ORBE DIFFVNDITVR, NIHIL «
SE HABERE QVOD DICERENT, QVIA DIVINIS SANCTARVM «
SCRIPTVRARVM TESTIMONIIS OPPRESSI SVNT, QVIBVS EC- «
CLESIA DESIGNATVR INCIPIENS AB IERVSALEM, «

» CREVISSE PER LOCA IN QVIBVS APOSTOLI PRÆDICAVERVNT,
» ET NOMINA EORVMDEM LOCORVM IN SVIS EPISTOLIS ET A-
» CTIS CONSCRIPSERVNT, ET INDE DIFFVNDI PER CÆTERAS
» GENTES: CONTRA ISTAM ECCLESIAM SE NON HABERE CAVSAM,
» MANIFESTA VOCE PROFESSI SVNT. Vbi eſt euidentiſſima in no-
» mine Dei noſtri VICTORIA. Cùm enim confirmant Eccleſiam,
» CVI NOS COMMVNICARE, IPSOS AVTEM NON COMMVNICARE,
» MANIFESTVM EST; olim ſe victos eſſe teſtantur: & vobis, ſi ſapi-
» tis, apertiſſimè indicant, quid dimittere, & quid tenere debeatis;
» non in ea falſitate quà vobis non ceſſant adhuc vſque mentiri, ſed
» in illa veritate quam victi coacti ſunt confiteri. QVISQVIS ERGO
» AB HAC CATHOLICA ECCLESIA FVERIT SEPARATVS, QVANTVM-
» LIBET LAVDABILITER SE VIVERE EXISTIMET, HOC SOLO SCE-
» LERE, QVOD A CHRISTI VNITATE DISIVNCTVS EST, NON HA-
» BEBIT VITAM; SED IRA DEI MANET SVPER EVM. QVISQVIS
» AVTEM IN HAC ECCLESIA BENE VIXERIT, NIHIL EI PRÆIVDI-
Gal.6.v.5. » CANT ALIENA PECCATA; QVIA VNVSQVISQVE IN EA PROPRIVM
» ONVS PORTABIT, SICVT APOSTOLVS DICIT: ET QVICVNQVE IN
1.Cor. 11. » EA CORPVS CHRISTI MANDVCAVERIT INDIGNE, IVDICIVM SI-
v.19. » BI MANDVCAT ET BIBIT: NAM ETIAM HOC IPSE APOSTOLVS
» SCRIPSIT. CVM AVTEM DICIT; IVDICIVM SIBI MANDVCAT,
» SATIS OSTENDIT, QVIA NON ALTERI IVDICIVM MANDVCAT,
» SED SIBI. Hoc nos egimus, & oſtendimus, & obtinuimus, quia
» COMMVNIO MALORVM non maculat aliquem PARTICIPATIO-
» NE SACRAMENTORVM, ſed CONSENSIONE FACTORVM. Ac tan-
» dem in fine Epiſtolæ: Si autem nihil horum facere vultis, & ma-
» nifeſtiſſima veritate conuictam Partis Donati falſitatem adhuc ſe-
» qui deſideratis, mundi erimus à pœna veſtra, quando vos ſerò poſt-
» ea pœnitebit. Si verò id quod vobis præſtitit Deus, non contem-
» pſeritis, & poſt cauſam tam diligenter actam, & tam diligenter
» manifeſtatam, peruerſam conſuetudinem relinquentes, PACI
» CHRISTI, ET VNITATI conſenſeritis; de veſtra correctione gau-
» debimus: ET SACRAMENTA CHRISTI, QVÆ IN SACRILEGIO
» SCHISMATIS, AD IVDICIVM HABETIS, VTILIA ET SALVBRIA VO-
» BIS ERVNT, CVM IN CATHOLICA PACE HABVERITIS CAPVT
1.Pett.4. » CHRISTVM, VBI CHARITAS COOPERIT MVLTITVDINEM PECCA-
v.8. » TORVM. Hæc PRIMO loco Auguſtinus. SECVNDO loco pro-
deat in medium locus ille Epiſtolæ centeſimæ ſexageſimæ primæ,
ad Honoratum, Partis Donati Epiſcopum; qua Honoratum horta-
tur Auguſtinus, vt per litteras placidè reddat rationem, Quomo-
» do nomen Eccleſiæ ad Donatiſtas ſolos reciderit: Itaque breuiter
» inſinuamus, quid à te reſponderi deſideremus. Quoniam ECCLE-
» SIAM DEI, quæ CATHOLICA dicitur, SICVT DE ILLA PROPHE-
» TATVM EST, PER ORBEM TERRARVM DIFFVSAM VIDEMVS, ar-
» bitramur nos non debere dubitare DE TAM EVIDENTISSIMA
» COMPLETIONE SANCTÆ PROPHETIÆ, QVAM DOMINVS ETIAM

IN EVANGELIO CONFIRMAVIT, ET APOSTOLI, PER QVOS EA- «
DEM ECCLESIA DILATATA EST, SICVT DE ILLA PRÆDICTVM «
ERAT. Nam & in capite SACROSANCTI PSALTERII ſcriptum eſt «
de filio Dei: Dominus dixit ad me; Filius meus es tu, ego hodie « Pſ.2. v.7.
genui te: poſtula à me, & dabo tibi GENTES hereditatem tuam, & « v.8.
poſſeſſionem tuam TERMINOS TERRÆ. Et ipſe Dominus Ieſus Chri- «
ſtus dicit, Euangelium ſuum IN OMNIBVS GENTIBVS futurum. Et « Matt. 24. v. 14.
Apoſtolus PAVLVS, ANTEQVAM SERMO DEI IN AFRICAM PER- «
VENISSET, in ipſo capite Epiſtolæ quam ſcribit ad Romanos: Per « Rom.1. v. 5.
quem accepimus, inquit, gratiam & Apoſtolatum, ad obediendum «
fidei IN OMNIBVS GENTIBVS pro nomine eius. Deinde ipſe AB «
IERVSALEM in circuitu per totam Aſiam vſque in Illyricum «
Euangelium prædicauit, Eccleſias conſtituit atque fundauit; non «
ipſe, ſed gratia Dei cum eo, ſicut ipſe teſtatur. QVID AVTEM «
EVIDENTIVS APPARERE POTEST, QVAM CVM IN EIVS EPISTO- «
LIS NOMINA ETIAM REGIONVM VEL CIVITATVM INVENIMVS? «
Ad ROMANOS, ad Corinthios, ad Galatas, ad Epheſios, ad Phi- «
lippenſes, ad Theſſalonicenſes, ad Coloſſenſes ſcribit. Ioannes «
etiam ſcribit AD SEPTEM ECCLESIAS, quas commemorat in illis « Apoc.2. v. 1.
partibus conſtitutas, (IN QVIBVS ETIAM VNIVERSALEM ECCLE- «
SIAM SEPTENARIO NVMERO INTELLIGIMVS COMMENDARI) «
EPHESVM, SMYRNAM, SARDES, PHILADELPHIAM, LAODICEAM, «
PERGAMVM, THIATYRAM. Quibus omnibus Eccleſijs nos hodie «
communicare, manifeſtum eſt; ſicut manifeſtum eſt, vos iſtis Ec- «
cleſijs non communicare. QVÆRIMVS ERGO VT NOBIS RESPON- «
DERE NON GRAVERIS, QVAM CAVSAM FORTE NOVERIS, QVA «
FACTVM EST, VT CHRISTVS AMITTERET HEREDITATEM SVAM «
PER ORBEM TERRARVM DIFFVSAM, ET SVBITO IN SOLIS AFRIS, «
NEC IPSIS OMNIBVS, REMANERET. Etenim Eccleſia Catholica «
eſt etiam in Africa, quia per omnes terras eam Deus eſſe voluit, & «
prædixit. Pars autem veſtra, quæ Donati dicitur, non eſt in omni- «
bus illis locis, in quibus & litteræ, & ſermo, & facta Apoſtolica «
cucurrerunt. Sed ne dicatis, NON VOCARI ECCLESIAM NOSTRAM «
CATHOLICAM, SED MACARIANAM, SICVTI EAM VOS APPELLATIS: «
Noſſe debes, quod facillimè poteſt in illis omnibus partibus, vn- «
de iſtas terras Euangelium Chriſti perfudit, nec nomen Donati ſci- «
ri, nec nomen Macarij. Veſtra autem, quia DONATI PARS dicitur, «
NEC VOS NEGARE POTESTIS, & omnibus notum eſt, vbicumque «
eſt Veſtra Communio. Dignare ergo reſcribere nobis, vt ſciamus, «
QVOMODO GERI POSSIT, VT ECCLESIAM SVAM CHRISTVS DE «
TOTO ORBE PERDIDERIT, ET IN VOBIS SOLIS HABERE COEPE- «
RIT. VESTRVM ENIM EST HÆC OSTENDERE: NAM NOBIS SVF- «
FICIT AD CAVSAM NOSTRAM, QVOD COMPLERI PROPHETIAM «
ET SCRIPTVRAS SANCTAS PER ORBEM TERRARVM VIDEMVS. «
Sic SECVNDO. Nunc TERTIO Auguſtinus, Epiſtolâ centeſimâ
ſexageſima ſecunda, contra Donatiſtarum Pertinaciam; quâ Epi-

ſcopis Donatiſtarum, Glorio, Eleuſio, Felicibus, Grammatico, & cæteris oſtendit, quantâ impudentiâ perſiſtant in ſuo Schiſmate,
» tot iudicijs conuicti: Et adhuc baptizant extra Eccleſiam, ET, SI
» POSSINT, REBAPTIZANT ECCLESIAM: SACRIFICANT IN DISSEN-
» SIONE ET SCHISMATE, ET PACIS NOMINE POPVLOS SALVTANT,
» QVOS A PACE SALVTIS EXTERMINANT. CONSCINDITVR VNI-
» TAS CHRISTI, BLASPHEMATVR HEREDITAS CHRISTI, EXSVF-
» FLATVR BAPTISMA CHRISTI; & nolunt in ſe iſta per ordinarias
» humanas poteſtates FLAGELLIS TEMPORALIBVS emendari, ne in
» æternas pœnas pro tantis ſacrilegiis deſtinentur. NOS EIS OBII-
» CIMVS FVROREM SCHISMATIS, REBAPTIZATIONIS INSANIAM, AB
» HEREDITATE CHRISTI, QVÆ PER OMNES GENTES DIFFVSA EST,
» NEFARIAM SEPARATIONEM. DE CODICIBVS NON TANTVM NO-
» STRIS, SED ETIAM EORVM, RECITAMVS ECCLESIAS, QVARVM
» NOMINA HODIÈ LEGVNT, ET QVIBVS HODIE NON COMMVNI-
» CANT. Quæ cùm recitantur in Conuenticulis eorum, LECTORI-
» BVS ſuis dicunt, PAX TECVM; & cum ipſis plebibus, quibus illæ
» litteræ ſcriptæ ſunt, pacem non habent: & ipſi nobis obiiciunt vel
» falſa crimina mortuorum, vel etiamſi vera, tamen aliena: non in-
» telligentes in ijs quæ nos eis objjcimus, omnes illos teneri; in ijs
» verò quæ nobis objjciunt, PALEAM VEL ZIZANIAM MESSIS DO-
» MINICÆ REPREHENDI, AD FRVMENTA AVTEM CRIMEN NON
» PERTINERE. Neque conſiderantes, quia quibus mali placent in
» Vnitate, ipſi communicant malis: quibus autem diſplicent, & eos
Matt.13. v.29. » emendare non poſſunt, neque ante tempus Meſſis audent zizania
» eradicare, ne ſimul eradicent & triticum; NON FACTIS EORVM,
» SED ALTARI CHRISTI COMMVNICANT. ita vt non ſolùm non ab
» eis maculentur, ſed etiam diuinis verbis laudari prædicarique me-
» reantur; quoniam ne nomen Chriſti per HORRIBILIA SCHISMATA
» blaſphemetur, PRO BONO VNITATIS tolerant, quod PRO BONO
» ÆQVITATIS oderunt. Si habent aures, audiant, quid Spiritus di-
Apoc. 2. v. 1. » cat Eccleſijs. Sic enim in Apocalypſi Ioannis legitur: Angelo, in-
» quit, Eccleſiæ Epheſi ſcribe; Hæc dicit, qui tenet ſeptem ſtellas in
» dextera ſua, qui ambulat in medio ſeptem Candelabrorum aureo-
» rum: Scio opera tua, & laborem, & patientiam, & quia non potes
» ſuſtinere malos, & tentaſti eos qui ſe dicunt Apoſtolos eſſe, & non
» ſunt; & inueniſti eos mendaces, & patientiam habes, & ſuſtinuiſti
» eos propter nomen meum, & non defeciſti. Quòd ſi de angelo
» ſuperiorum cælorum, & non DE PRÆPOSITIS ECCLESIÆ vellet
v. 4. » intelligi, non conſequenter diceret; Sed habeo aduersùm te, quod
» charitatem tuam primam reliquiſti: Memor eſto itaque vnde exci-
» deris, & age pœnitentiam, & prima opera fac: ſin autem, venio
» tibi, & mouebo candelabrum tuum de loco ſuo, niſi pœnitentiam
» egeris. Hoc ſuperioribus Angelis dici non poteſt, qui perpetuam
» retinent charitatem: vnde qui defecerunt, & lapſi ſunt, Diabolus
» eſt, & Angeli eius. Ergo Primam Charitatem dicit, quia ſuſtinuit

Pſeudoapoſtolos, propter nomen Chriſti: quam iubet vt repetat, &
faciat priora opera ſua. Et obijciuntur nobis crimina malorum
hominum, non noſtra, ſed aliena, & ipſa partim incognita: quæ ſi
etiam vera & præſentia videremus, & zizanijs propter frumenta
parcentes, PRO VNITATE TOLERAREMVS; non ſolùm nulla repre-
henſione, ſed etiam non paruula laude nos dignos diceret, quicun-
que Scripturas Sanctas non corde ſurdus audiret. TOLERAT AA- Exod. 32.
RON multitudinem idolum exigentem, & fabricantem, & adoran-
tem: TOLERAT MOYSES aduersùs Deum tot millia murmuran- Exod. 16. v. 2.
tia, & toties offendentia ſanctum nomen eius: TOLERAT DA- 1. Reg 19.
VID Saülem perſecutorem ſuum, ſceleratis moribus cæleſtia deſe- 23 & 26.
rentem, magicis artibus inferna quærentem; occiſum vindicat, 1. Reg. 15. 1. Reg. 28.
Chriſtum etiam Domini, PROPTER SACRAMENTVM VENERAN- 2. Reg.
DÆ VNCTIONIS, appellat: TOLERAT SAMVEL nefandos filios 1. Reg. 3.
Heli, peruerſoſque filios ſuos, quos populus, QVIA TOLERARE & 8.
NOLVIT, diuina veritate accuſatus, diuina ſeueritate correptus eſt:
TOLERAT DENIQVE ipſum populum ſuperbum contemptorem
Dei: TOLERAT ISAIAS in quos tam multa vera crimina iacula-
tur: TOLERAT HIEREMIAS à quibus tanta perpetitur: TOLE-
RAT ZACHARIAS Phariſæos & Scribas, quales illo tempore fuiſſe
Scriptura teſtatur. Scio me multos prætermiſiſſe: legant qui volunt,
legant qui poſſunt, ELOQVIA CÆLESTIA, inuenient omnes ſanctos
Dei ſeruos & amicos SEMPER HABVISSE QVOS IN SVO POPVLO
TOLERARENT; cum quibus tamen illius temporis Sacramenta
communicantes, non ſolùm non inquinabantur, ſed etiam lauda-
biliter ſuſtinebant: Studentes, ſicut ait Apoſtolus, ſeruare vnitatem Epheſ. 4.
Spiritus in vinculo pacis. Attendebant etiam poſt Domini aduen- v. 3.
tum, vbi multò plura huius tolerantiæ per totum orbem inuenire-
mus exempla, ſi omnia ſcribi & in auctoritatem redigi potuiſſent;
tamen hæc ipſa quæ habemus, aduertite. TOLERAT IPSE DOMI-
NVS IVDAM, DIABOLVM, FVREM ET VENDITOREM SVVM: SI- Ioan. 13.
NIT ACCIPERE INTER INNOCENTES DISCIPVLOS, QVOD FIDE- v. 26.
LES NOVERVNT, PRETIVM NOSTRVM: TOLERANT APOSTOLI
Pſeudoapoſtolos; & inter ſua quærentes non quæ Ieſu Chriſti, Phil. 2.
Paulus non ſua quærens, ſed quæ Ieſu Chriſti, cum glorioſiſſima v. 21.
tolerantia conuerſatur. Poſtremò quod paulo antè commemoraui,
diuina voce laudatur, ſub Angeli nomine, PRÆPOSITVS ECCLE-
SIÆ; quòd cùm odiſſet malos, eos tamen tentatos & inuentos, pro Apoc. 2.
nomine Domini, tolerauit. Item paulo poſt Auguſtinus: Non enim v. 2.
nobis diſplicent quia tolerant malos, ſed quia INTOLERABILITER
mali ſunt, propter Schiſma, PROPTER ALTARE CONTRA ALTA-
RE, PROPTER SEPARATIONEM AB HEREDITATE CHRISTI TOTO
ORBE DIFFVSA, ſicut tanto antè promiſſa eſt. VIOLATAM PA-
CEM, CONSCISSAM VNITATEM, iterata Baptiſmata, exufflata Sacra-
menta, QVÆ IN SCELERATIS QVOQVE HOMINIBVS SANCTA
SVNT, plangimus & lugemus. Quæ ſi paruipendunt, intueantur

» exempla quibus demonſtratum eſt, quanti hæc penderit Deus. QVI
» FECERVNT IDOLVM, vſitata gladij morte perempti ſunt; QVI VE-
» RO SCHISMA FACERE VOLVERVNT, HIATV TERRÆ PRINCIPES
» DEVORATI, & turba conſentiens igne conſumpta eſt. DIVERSI-
» TATE POENARVM, DIVERSITAS AGNOSCITVR MERITORVM. Poſt-
» hac verò ſequitur illud Auguſtino digniſſimum: Certè non chartis
» veteribus, non archiuis publicis, non geſtis forenſibus aut Eccleſia-
» ſticis agimus: MAIOR LIBER NOSTER, ORBIS TERRARVM EST:
» IN EO LEGO COMPLETVM, QVOD IN LIBRO DEI LEGO PRO-
Pſal. 2. » MISSVM. Dominus, inquit, dixit ad me; Filius meus es tu: ego ho-
v. 7. » die genui te: poſtula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, &
» poſſeſſionem tuam terminos terræ. HVIC HEREDITATI QVI NON
» COMMVNICAT, QVOSLIBET LIBROS TENEAT, EXHEREDATVM SE
» ESSE COGNOSCAT. Hanc hereditatem quiſquis expugnat, alienum
» ſe eſſe à familia Dei ſatis indicat. Certè de traditione diuinorum
» librorum vertitur quæſtio, vbi hereditas iſta promiſſa eſt. ILLE ER-
» GO CREDATVR TESTAMENTVM TRADIDISSE FLAMMIS, QVI
» CONTRA VOLVNTATEM LITIGAT TESTATORIS. QVID TIBI FE-
» CIT, ô Pars Donati, QVID TIBI FECIT ECCLESIA CORINTHIO-
» RVM? Quod autem de iſta dico, de omnibus talibus, & tam longè
» poſitis, intelligi volo. Quid vobis fecerunt? quæ nec omnino quid
» feceritis, nec quos infamaueritis, noſſe potuerunt? An quia Lucil-
» lam Cæcilianus in Africa læſit, LVCEM CHRISTI ORBIS AMISIT?
» Tandem ſentiant quod fecerunt: meritò, certo annorum interual-
» lo, in oculos eorum reuolutum eſt opus ipſorum. Ac tandem de-
» nique ibidem Auguſtinus: Quid apertius cernitur? Quid æquius
» poſtulatur? videtis hæc omnia, & noſtis, & gemitis: & tamen vi-
» det & Deus, quòd & vos IN TAM PESTIFERA ET SACRILEGA
» PRÆCISIONE nulla res cogit remanere. Si pro adipiſcendo SPIRITA-
» LI REGNO carnalem ſuperetis affectum, & amicitias hominum, quæ
» in iudicio Dei nihil proderunt, pro deuitandis ſempiternis pœnis,
» non timeatis offendere. Ecce ite, conſulite: quid contra hæc no-
» ſtra poſſint reſpondere, cognoſcite. Si proferunt Chartas, proferi-
» mus Chartas: ſi falſas noſtras eſſe dicunt, hoc nos de ſuis dicere non
» indignentur. NEMO DELET DE CÆLO CONSTITVTIONEM DEI:
» NEMO DELET DE TERRA ECCLESIAM DEI. ILLE TOTVM OR-
» BEM PROMISIT: ISTA TOTVM ORBEM REPLEVIT, ET MALOS
» HABET, ET BONOS, SED NEC IN TERRIS AMITTIT NISI MALOS,
» NEC IN CÆLVM ADMITTIT NISI BONOS. Porro QVARTA Au-
guſtini ſententia ex Epiſtola ſequente, id eſt, ex centeſima ſexage-
ſima tertia, petenda eſt, ad eoſdem, DE CONCORDIA SARCIEN-
DA: vbi refert Auguſtinus quæ cœpta ſint agi De Concordia cum
Fortunio, Donatiſtarum Epiſcopo; monens & hortans, vt ſine tu-
multu, quod placidè cœptum eſt, perficiatur conuentu frequentio-
re. quo quidem loco hæc ait: Deinde quærere cœpimus, QVÆNAM
» ILLA ESSET ECCLESIA, vbi viuere ſic oporteret? VTRVM ILLA

QVÆ, SICVT SANCTA TANTO ANTE SCRIPTVRA PRÆDIXERAT, « SE TERRARVM ORBE DIFFVNDERET; AN ILLA QVAM PARS EXIGVA, VEL AFRORVM, VEL AFRICÆ, CONTINERET? hic primò « aſſerere conatus eſt, VBIQVE TERRARVM ESSE COMMVNIONEM « SVAM. QVÆREBAM, VTRVM EPISTOLAS COMMVNICATORIAS, « QVAS FORMATAS DICIMVS, POSSET QVO VELLEM DARE? ET « AFFIRMABAM QVOD MANIFESTVM ERAT OMNIBVS, HOC MODO « FACILLIME ILLAM TERMINARI POSSE QVÆSTIONEM. Parabam « autem, vt, ſi conſentiret, ad illas Eccleſias à nobis tales litteræ mit- « terentur, QVAS IN APOSTOLICIS AVCTORITATIBVS PARITER « LEGEREMVS ILLO IAM TEMPORE FVISSE FVNDATAS. Sed quia « res apertè falſa erat, permixtis verbis, citò inde diſceſſum eſt. « Quam quidem ſententiam ibidem illuſtrat Auguſtinus, inquiens: Id ergo quærendum, Vtrùm illi perſecutionem propter iuſtitiam « paſſi fuerint? In qua quæſtione diſcuti cupiebam, quod quidem « omnibus clarum erat, VTRVM EOS IN VNITATE ECCLESIÆ CON- « STITVTOS, AN SCHISMATE IAM DIVISOS, MACARIANA TEMPO- « RA INVENERINT? vt qui videre vellent, Vtrum propter iuſtitiam « perſecutionem paſſi fuerint, id potiùs attenderent, VTRVM SE « RECTE A TOTIVS ORBIS VNITATE PRÆCIDERINT? Quòd ſi iu- « ſtè feciſſe inuenirentur, manifeſtum eſſet, eos propter iniuſtitiam « potiùs quàm propter iuſtitiam, paſſos perſecutionem; & ideo nu- « mero Beatorum adiungi non poſſe: de quibus dictum eſt: Beati « Matt. 5. v. 10. qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam. Et: QVÆREBAM, « QVOMODO SE ISTI IVSTE SEPARASSENT AB INNOCENTIA CÆ- « TERORVM CHRISTIANORVM, QVI PER ORBEM TERRARVM SVC- « CESSIONIS ORDINEM CVSTODIENTES, IN ANTIQVISSIMIS EC- « CLESIIS CONSTITVTI, PENITVS IGNORARENT QVI FVERINT IN « AFRICA TRADITORES, QVI CERTE NON POSSENT COMMVNI- « CARE NISI EIS QVOS SEDERE IN SEDIBVS EPISCOPALIBVS AV- « DIEBANT. Reſpondit, Tamdiu tranſmarinarum partium Eccleſias « manſiſſe innocentes, donec conſenſiſſent in eorum ſanguinem, « quos Macarianam perſecutionem pertuliſſe dicebat. Vbi ego poſ- « ſem quidem dicere, nec inuidiâ Macariani temporis, Innocentiam « Tranſmarinarum Eccleſiarum contaminari potuiſſe, quandoquidem « nullo modo probaretur illis auctoribus feciſſe etiam quæ fecerat. « Sed de compendio quærere malui, ſi Macarij ſæuitiâ, ex quo in eum « conſenſiſſe dicebantur Tranſmarinæ Eccleſiæ, ſuam innocentiam « perdiderunt, VTRVM SALTEM PROBARETVR, VSQVE AD ILLA « TEMPORA, DONATISTAS CVM ORIENTALIBVS ECCLESIIS CÆ- « TERISQVE ORBIS PARTIBVS, IN VNITATE MANSISSE? Et: De « Nouo enim Teſtamento oſtendi quidem non poſſe, quòd iuſtus « quiſquam interfecerit aliquem: SED TAMEN ILLVD PROBARI « POSSE IPSO EXEMPLO DOMINI, SCELERATOS AB INNOCENTIBVS « FVISSE TOLERATOS. TRADITOREM ENIM SVVM, QVI IAM PRE- « TIVM EIVS ACCEPERAT, VSQVE AD VLTIMVM PACIS OSCVLVM, «

» INTER INNOCENTES SECVM ESSE PERPESSVS EST. Quibus non
» tacuit, eſſe inter illos tanti ſceleris hominem : & tamen PRIMVM
» SACRAMENTVM CORPORIS ET SANGVINIS SVI, NONDVM ILLO
» EXCLVSO, COMMVNITER OMNIBVS DEDIT. Et : Nos dicebamus,
» Deum videre corda noſtra, quæ ipſi non poſſent; & illos temere
» ſibi adhuc iſta metuere, quæ ſi contigerint, à malis contingere,
» quibus deteriores ipſi habent : NEC TAMEN IDEO NOS A CATHO-
» LICA COMMVNIONE SEGREGARE DEBERE, ſi quid fortè, nobis in-
» uitis, vel etiam, ſi valuerimus, contradicentibus, factum fuerit, cùm
» TOLERANTIAM PACIFICAM didicerimus, dicente APOSTOLO;
Epheſ. 4. v. 3. » Sufferentes inuicem in dilectione, ſtudentes ſeruare vnitatem Spi-
» ritus, in vinculo pacis. Quam pacem atque tolerantiam, illos non
» tenuiſſe dicebamus, QVI SCHISMA FECERVNT; vt nunc inter ſuos,
» qui mitiores eorum ſunt, GRAVIA TOLERENT, NE SCINDATVR
» QVOD SCISSVM EST, CVM LEVIORA NOLLENT PRO IPSA VNI-
» TATE TOLERARE. DICEBAMVS ETIAM, NONDVM FVISSE TEM-
» PORIBVS VETERVM PACEM VNITATIS ET TOLERANTIAM, TAN-
» TA COMMENDATIONE PRÆDICATAM, SICVT EXEMPLO DOMI-
» NI, ET NOVI TESTAMENTI CHARITATE : & tamen Prophetas il-
» los & ſanctos viros dicere ſolere in populum ſcelera eorum, cùm
» tamen ſe ab illius populi Vnitate & à Communione pariter acci-
» piendorum Sacramentorum, quæ tunc fuerunt, diuellere non ten-
» taſſent. QVINTVM Auguſtini documentum ſequens quoque Epi-
ſtola, videlicet centeſima ſexageſima quarta, miniſtrabit. quæ qui-
dem eſt DE ORIGINE SCHISMATIS, & ad Emeritum Donatiſtam
ſcripta : quâ virum alioqui probum & liberaliter eruditum, inuitat
vt reſpondeat, quâ iuſtâ causâ Schiſma mouere potuerit ? Exor-
» dium Epiſtolæ eſt : EGO CVM AVDIO QVENQVAM BONO INGE-
» NIO PRÆDITVM, DOCTRINISQVE LIBERALIBVS ERVDITVM,
» QVANQVAM NON IBI SALVS ANIMÆ CONSTITVTA SIT, TAMEN
» IN QVÆSTIONE FACILLIMA SENTIRE ALIVD, QVAM VERITAS
» POSTVLAT, QVO MAGIS MIROR, EO MAGIS EXARDESCO NOSSE
» HOMINEM, ET CVM EO COLLOQVI : VEL, SI ID NON POSSIM,
» SALTEM LITTERIS, QVÆ LONGISSIME VOLANT, ATTINGERE
» MENTEM EIVS, ATQVE AB EO VICISSIM ATTINGI, DESIDERO.
» SICVT TE ESSE AVDIO TALEM VIRVM, ET AB ECCLESIA CA-
» THOLICA, QVÆ, SICVT SANCTO SPIRITV PRÆNVNTIATA EST,
» TOTO ORBE DIFFVNDITVR, DISCERPTVM DOLEO ATQVE SE-
» CLVSVM, QVAM OB CAVSAM, NESCIO. Nam certum eſt, magnæ
» parti Romani orbis, ne dicam etiam Barbaris gentibus, quibus
Rom. 1. 14. » quoque debitorem ſe dicebat Apoſtolus, quorum Chriſtianæ fidei
» Communio noſtra contexitur, IGNOTAM ESSE PARTEM DONATI:
» NEC EOS OMNINO SCIRE VEL QVANDO, VEL QVIBVS CAVSIS,
» EXORTA SIT ISTA DISSENSIO. Quos vtique omnes Chriſtianos ab
» eis criminibus quæ Afris obiicitis, niſi innocentes eſſe fatearis,
» cogeris dicere, omnium malefactis obnoxios, cùm apud vos perditi,
vt mitiùs

vt mitiùs dixerim, latent, vos omnes eſſe pollutos. Non enim neminem de veſtra communione pellitis: aut tunc primùm pellitis, cùm primum illud, vnde pellendus eſt, fecerit. An non aliquanto tempore latentem, & poſtea proditum, conuictumque damnatis? Quæro igitur, Vtrùm vos contaminauerit eo tempore quo latebat? Reſpondebis, nullo modo. Nullo ergo tempore contaminaret, etiamſi ſemper id lateret: nam & mortuorum nonnulla ſæpe commiſſa produntur; nec fraudi eſt Chriſtianis, qui eis communicauere viuentibus. Cur ergo vos TAM TEMERARIA ATQVE SACRILEGA DIREMPTIONE præſcidiſtis à communione innumerabilium Eccleſiarum Orientalium, quas ſemper latuit, & adhuc latet, quod in Africa geſtum eſſe aut docetis, aut fingitis? Alia enim quæſtio eſt, Vtrùm illa vera dicatis, quæ quidem nos multò probabilioribus documentis falſa eſſe conuincimus, & in veſtris magis ea ipſa quæ obijcitis, tunc probata declaramus. Sed hæc, vt dixi, alia quæſtio eſt, tunc aggredienda & diſcutienda cùm opus fuerit. Illud nunc attendat vigilantia mentis tuæ, NEMINEM CONTAMINARI POSSE IGNOTORVM IGNOTISQVE CRIMINIBVS. Vnde manifeſtum eſt, A COMMVNIONE ORBIS, cui ſeu falſa, ſeu vera crimina quæ Afris intendiſtis, prorſus ignota ſunt, & ignota ſemper fuerunt; SACRILEGO SCHISMATE VOS ESSE SEPARATOS. Quanquam & illud non eſt tacendum, etiam cognitos malos bonis non obeſſe in Eccleſia, SI EOS A COMMVNIONE PROHIBENDI, AVT POTESTAS DESIT, AVT ALIQVA RATIO CONSERVANDÆ PACIS IMPEDIAT. Qui ſunt enim qui apud Prophetam Ezechielem, & ante vaſtationem perditorum ſi- *Ezech. 9.*
gnari meruerunt, & cùm illi vaſtarentur, euadere illæſi; niſi, vt ibi *v. 4.*
manifeſtiſſimè oſtenditur, qui mœrent & gemunt peccata, & iniquitates populi Dei, quæ fiunt in medio eorum? Quis autem quod ignorat gemit & mœret? Ex eadem ratione etiam PAVLVS APOSTOLVS Falſos Fratres tolerat. Non enim de incognitis ait; Omnes *Phil. 2.*
ſua quærunt, non quæ Ieſu Chriſti: quos tamen ſecum fuiſſe ma- *v. 21.*
nifeſtat. Ex quo autem genere ſunt qui vel thurificare idolis, vel CODICES DIVINOS tradere, quàm mori maluerunt, niſi ex eorum qui ſua quærunt, non quæ Ieſu Chriſti? Addit autem, eo loci valde notandas Conſiderationes ſeptem Auguſtinus. quarum Prima eſt: NEQVE ENIM VOBIS OBIICIMVS NISI SCHISMATIS CRIMEN, QVAM ETIAM HÆRESIM MALE PERSEVERANDO FECISTIS. Quanti autem diuino iudici pendatur hoc facinus, lege quod te legiſſe non ambigo. Inuenies Dathan & Abiron hiatu terræ deuoratos; *Num. 16.*
cæteroſque omnes qui eis conſenſerant, igne de medio eorum exi- *v. 32.*
ſtente, conſumptos. Illud ergo ſcelus ad exemplum deuitandi Dominus Deus præſenti ſupplicio denotauit, vt, cùm talibus patientiſſimè parcit, quali vltimo iudicio reſeruet, oſtenderet. Secunda: Sed hoc ipſum eſt quod vos arguit in iudicio Dei, Frater Emerite, quòd, cùm videretis tam magnum malum eſſe diuidi Partem Donati, vt Optatus potiùs in Communione tolerandus exiſtimaretur, quàm

» illud admitteretur; PERMANETIS IN EO MALO QVOD IN DIVIDENDA ECCLESIA CHRISTI, A VESTRIS MAIORIBVS PERPETRATVM EST. Tertia: Non enim Optatum, etiamſi fortè falsâ periclitatur inuidiâ, ſed te defendis, cùm dicis; Ignoro qualis iſte fuerit. Quantò magis ergo quales fuerint Afri, (quos ignotiores arguis) Orientalis Orbis ignorat? à quibus tamen Eccleſijs, quarum nomina habes IN LIBRIS, & recitas, NEFARIA DISSENSIONE diſiungeris. Si Thamugadenſem Epiſcopum veſtrum, famoſiſſimum & peſſimè diffamatum, non dico Cæſarienſis, ſed Sitifenſis collega eius, eiuſdemque temporis, ignorabat; quomodo Traditores Afros, quicunque illi fuerint, Eccleſia Corinthiorum, Epheſiorum, Coloſſenſium, Philippenſium, Theſſalonicenſium, Antiochenorum, Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, CÆTERARVMQVE ORBIS PARTIVM, AB APOSTOLIS IN CHRISTO ÆDIFICATARVM, aut noſſe potuit, aut damnari à vobis meruit, quia non potuit? ET TAMEN EIS NON COMMVNICATIS, & dicitis non eſſe Chriſtianos, & eos rebaptizare conamini. Quid dicam? Quid querar? aut quid exclamem? Si cum homine cordato loquor, indignationis huius aculeos tecum participo. Nam vides profectò quæ dicerem, ſi vellem dicere. An fortè fecerunt inter ſe maiores veſtri Concilium, & DAMNAVERVNT, PRÆTER SE, TOTVM ORBEM CHRISTIANVM? Itane ad hoc perducta eſt rerum exiſtimatio, vt Concilium Maximianenſium, qui DE VESTRA PRÆCISIONE PRÆCISI SVNT, quia vobis comparati pauciſſimi ſunt, non valeat aduersùs vos; & VESTRVM CONCILIVM VALEAT ADVERSVS GENTES, HEREDITATEM CHRISTI, ET POSSESSIONEM EIVS TERMINOS TERRÆ? MIROR SI HABET IN CORPORE SANGVINEM, QVI DE HAC RE NON ERVBESCIT. Quarta: Tota igitur quæſtio eſt, VTRVM NIHIL MALI SIT SCHISMA, AVT VTRVM SCHISMA NON FECERITIS? vt pro bono opere poteſtatibus reſiſtatis, non pro malo, vnde vobis acquiratis iudicium. Pro-

Matt. 5. v. 15. » pterea prouidentiſſimè Dominus non ait; Beati qui perſecutionem patiuntur, tantùm: ſed addidit, propter iuſtitiam. Si ergo iuſtitia eſt quam operati eſtis in illa DISSENSIONE, in qua etiam permanetis; ſecundùm ea quæ ſuprà dixi, noſſe abs te cupio: SI AVTEM INIQVITAS EST, ORBEM CHRISTIANVM DAMNARE INAVDITVM, VEL QVIA NON AVDIVNT QVÆ VOS AVDISTIS, VEL QVIA NON EIS PROBATVM EST QVOD TEMERE CREDIDISTIS, AVT SINE CERTO DOCVMENTO ACCVSASTIS; & ideo rebaptizare velle tot Eccleſias, ipſius Domini, cùm hîc adhuc eſſet in carne, & Apoſtolorum eius prædicatione ac labore fundatas: quia vobis licet, aut neſcire Afros collegas veſtros malos, ſimul viuentes, ſimul Sacramenta tractantes; aut etiam ſcire, ſed tolerare, ne Pars Donati diuidatur; illis autem, in Orbe remotiſſimo conſtitutis, non licet neſcire, quod vos de Afris, aut noſtis, aut creditis, aut audiſtis, aut fingitis:

Quæ tanta eſt peruerſitas amplecti ſuam iniquitatem, & poteſta- «
tum accuſare ſeueritatem? Quinta: Quid ergo? Vos Flauiano «
quondam VICARIO, PARTIS VESTRÆ homini, quia, legibus ſer- «
uiens, nocentes quos inuenerat, occidebat, non communicaſtis? «
Sed à vobis, inquies, Romani Principes aduersùm nos prouocan- «
tur. Immo à vobis aduersùm vos ipſos, qui ECCLESIAM, cuius il- «
li, SICVT TANTO ANTE PRÆDICTVM EST, iam membra ſunt, «
(De Christo enim dictum eſt: Et adorabunt eum OMNES REGES « Pſal. 71. v. 11.
terræ) & PRÆCISIONE LANIARE auſi eſtis, & rebaptizare pertina- «
citer audetis. Noſtri autem aduersùs illicitas & priuatas veſtrorum «
violentias, quas & vos ipſi, qui talia non facitis, doletis & gemitis; «
A POTESTATIBVS ORDINATIS TVITIONEM PETVNT; non qua «
vos perſequantur, ſed qua ſe defendant. SICVT APOSTOLVS « Act. 23.
PAVLVS ADVERSVS IVDÆOS CONIVRANTES VT EVM NECA- «
RENT, ANTEQVAM ESSET ROMANVM IMPERIVM CHRISTIA- «
NVM, EGIT VT SIBI TVITIO ETIAM ARMATORVM DARETVR. «
Sed illi Principes qualibet occaſione cognoſcentes, VESTRI SCHI- «
SMATIS NEFAS, conſtituunt aduersùs vos pro ſua ſollicitudine ac «
poteſtate, quod volunt. Non enim fruſtra gladium portant: Dei « Rom. 13. v. 4.
enim miniſtri ſunt, vindices in iram, in eos qui malè agunt. Po- «
ſtremò etiamſi aliqui noſtrorum non CHRISTIANA MODERATIO- «
NE iſta faciunt, diſplicet nobis: SED TAMEN NON PROPTER EOS «
RELINQVIMVS CATHOLICAM ECCLESIAM, SI EAM ANTE VL- «
TIMVM TEMPVS VENTILATIONIS A PALEA PVRGARE NON POS- «
SVMVS, quando & vos propter Optatum, cùm eum pellere non «
audebatis, Partem Donati non reliquiſtis. Atenim dicitis, qua- «
re nos adiungi vobis vultis, ſi ſcelerati ſumus? Quia viuitis adhuc, «
& corrigi poteſtis, ſi velitis. CVM ENIM NOBIS CONIVNGIMINI, «
HOC EST, ECCLESIÆ DEI, HEREDITATI CHRISTI, CVIVS POSSESSIO «
SVNT TERMINI TERRÆ, VOS CORRIGIMINI VT IN RADICE VIVA- «
TIS. De ramis enim fractis ſic ait Apoſtolus: Potens eſt enim Deus « Rom. 11. v. 23.
iterum inſerere illos. Sexta quæ eſt De Chriſti Baptiſmate & de «
Schiſmatico qui in Parte Schiſmatis baptizatur: NAM VBICVMQVE «
EST, IPSVM EST; SED NON ETIAM ILLE QVI HOC ACCIPIT, VBI- «
CVMQVE EST, IPSE EST. ITAQVE PRIVATAM HOMINVM IM- «
PIETATEM DETESTAMVR IN SCHISMATE; BAPTISMVM VERO «
CHRISTI VBIQVE VENERAMVR: quia ſi deſertores ſecum IMPE- «
RATORIS SIGNA traducant, illis vel damnatione punitis, vel in- «
dulgentia correctis, ſalua ſigna recipiuntur, ſi ſalua manſerunt. «
Septima: QVÆRITVR AVTEM, VTRVM VESTRA, AN NOSTRA, «
SIT ECCLESIA DEI? QVAPROPTER ILLVD QVÆRENDVM EST «
A CAPITE, CVR SCHISMA FECERITIS? Si non RESCRIPSERIS, ego «
apud Deum, quantum credo, facilem cauſam habeo, quia viro, quem «
audiui, EXCEPTO SCHISMATE, BONVM ET LIBERALITER INSTRV- «
CTVM, PACIFICANTES LITTERAS MISI: TV VIDERIS QVID ILLI RE- «
SPONDEAS, CVIVS NVNC LAVDANDA PATIENTIA, IN FINE VERO «
TIMENDA SENTENTIA EST. Si autem reſcripſeris, EA CVRA QVA «

» TIBI SCRIPTVM VIDES, aderit miſericordia Dei, vt aliquando error
» qui nos dirimit, ET AMORE PACIS, ET RATIONE VERITATIS, in-
» tereat. SEXTVM Auguſtinianum Oraculum, è proxima huic Epi-
ſtola ſonat, nempe centeſima ſexageſima quinta, De Donatiſta-
rum Diſſidio, ad Generoſum: vbi & Summorum Pontificum, vſ-
que ad Auguſtini tempora, auditur ſucceſſio, & aperitur vetus il-
le Eccleſiæ Catholicæ mos, reſpondentis Lectori Epiſtolarum Pau-
li, PAX TECVM: qui ſuperiùs ex centeſima ſexageſima ſecunda ſi-
gnatus eſt. Itaque cùm ſingulari quodammodo iure, plus cæte-
» ris noſtra ſit, diligenter notemus ac recenſeamus. Quoniam (in-
» quit Auguſtinus) nobis notam eſſe voluiſti Epiſtolam quam ad
» te Donatiſtarum PRESBYTER dedit, quamquam eam tu quoque
» CATHOLICO ANIMO deriſeris; tamen vt ei potiùs, ſi non deſperatè
» deſipit, conſulas, hæc ad eum reſcripta petimus perferas. Ille enim
» ORDINEM CHRISTIANITATIS ciuitatis veſtræ tibi vt inſinuaret,
» iuſſiſſe ſibi Angelum ſcribit, CVM TV TENEAS CHRISTIANITA-
» TEM, NON CIVITATIS TVÆ TANTVM, NEC TANTVM AFRICÆ,
» VEL AFRORVM, SED TOTIVS ORBIS TERRÆ, QVÆ ANNVNCIA-
» TA EST ET ANNVNCIATVR OMNIBVS GENTIBVS. Vnde illis parum
» eſt, quòd PRÆCISOS ESSE non pudet: nec ſibi ſubueniunt, vt,
» cùm poſſunt, REDEANT AD RADICEM; niſi etiam ſecum alios
» præcidere, &, ſicut LIGNA ARIDA, in ignem deſtinare conentur.
» Quapropter ſi tibi ipſi Angelus aſtitiſſet, quem ſibi ille propter te
» aſtitiſſe, quantum arbitramur, aſtuta vanitate confingit, & hæc ipſa
» tibi dixiſſet, quæ iſte mandato illius tibi ſe inſinuare dicit; oportet
Gal. 1. v. 8. » te APOSTOLICÆ SENTENTIÆ memorem fieri: qui ait: Licet ſi
» nos aut Angelus de cælo vobis euangelizauerit, præter id quod
» euangelizamus vobis, anathema ſit. Euangelizatum eſt enim tibi
Matt. 24. v. 14. » per vocem ipſius Domini Ieſu Chriſti, Quod OMNIBVS GENTI-
» BVS annunciabitur Euangelium eius, & tum finis erit. EVANGE-
» LIZATVM tibi eſt PER PROPHETICAS ET APOSTOLICAS LIT-
Gal. 3. v. 16. » TERAS, quòd Abrahæ dictæ ſunt promiſſiones & ſemini eius,
» quod eſt Chriſtus, cùm ei diceret Deus; In ſemine tuo benedi-
Gen. 12. v. 4. » centur OMNES GENTES. Has ergo PROMISSIONES tenen-
» ti, ſi tibi Angelus de cœlo diceret; DIMITTE CHRISTIANITA-
» TEM ORBIS TERRÆ, ET TENE PARTES DONATI, cuius ordo ti-
» bi exponitur in Epiſtola Epiſcopi tuæ ciuitatis, anathema eſſe de-
» beret: QVIA TE A TOTO PRÆCIDERE, ET IN PARTEM CON-
» TRVDERE CONARETVR, ET ALIENARE A PROMISSIS DEI.
» Si enim ORDO EPISCOPORVM SIBI SVCCEDENTIVM con-
» ſiderandus eſt, quantò CERTIVS, ET VERE SALVBRITER, ab ipſo
» PETRO numeramus, cui TOTIVS ECCLESIÆ FIGVRAM GEREN-
Matt. 16. v. 18. » TI Dominus ait; Super hanc petram ædificabo Eccleſiam meam,
» & portæ inferorum non vincent eam? PETRO ENIM SVC-
» CESSIT LINVS, LINO CLEMENS, CLEMENTI ANA-
» CLETVS, ANACLETO EVARISTVS, EVARISTO ALEXANDER,

ALEXANDRO XYSTVS, XYSTO TELESPHORVS; TELESPHORO IGINVS, IGINO ANICETVS, ANICETO PIVS, PIO SOTER, SOTERI ELEVTHERIVS, ELEVTHERIO VICTOR, VICTORI ZEPHERINVS, ZEPHERINO CALIXTVS, CALIXTO VRBANVS, VRBANO PONTIANVS, PONTIANO ANTHERVS, ANTHERO FABIANVS, FABIANO CORNELIVS, CORNELIO LVCIVS, LVCIO STEPHANVS, STEPHANO XYSTVS, XYSTO DIONYSIVS, DIONYSIO FELIX, FELICI EVTYCHIANVS, EVTYCHIANO GAIVS, GAIO MARCELLINVS, MARCELLINO MARCELLVS, MARCELLO EVSEBIVS, EVSEBIO MILTIADES, MILTIADI SYLVESTER, SYLVESTRO MARCVS, MARCO IVLIVS, IVLIO LIBERIVS, LIBERIO DAMASVS, DAMASO SIRICIVS, SIRICIO ANASTASIVS. In hoc ORDINE SVCCESSIONIS nullus DONATISTA Epiſcopus inuenitur. Sed ex tranſuerſo ex Africa ordinatum miſerunt, qui paucis præſidens Afris in vrbe Roma Montenſium vel Cuzupitarum vocabulum propagauit. IN ILLVM AVTEM ORDINEM EPISCOPORVM QVI DVCITVR AB IPSO PETRO VSQVE AD ANASTASIVM, QVI NVNC EANDEM CATHEDRAM SEDET, ETIAMSI QVISQVAM TRADITOR PER ILLA TEMPORA SVBREPSISSET, NIHIL PRÆIVDICARET ECCLESIÆ, ET INNOCENTIBVS CHRISTIANIS: QVIBVS DOMINVS PROVIDENS, AIT DE PRÆPOSITIS MALIS; QVÆ DICVNT FACITE; (Matt. 23. v. 3.) QVÆ AVTEM FACIVNT, FACERE NOLITE: DICVNT ENIM, ET NON FACIVNT. Vt certa ſit ſpes fidelibus, quæ NON IN HOMINE, SED IN DOMINO collocata, nunquam TEMPESTATE SACRILEGI SCHISMATIS diſſipetur: ſicut iſti diſſipati ſunt qui legunt in CODICIBVS SANCTIS Eccleſias, quibus Apoſtoli ſcripſerunt, ET NVLLVM IN EIS HABENT EPISCOPVM. QVID AVTEM PERVERSIVS ET INSANIVS, QVAM LECTORIBVS EASDEM EPISTOLAS LEGENTIBVS DICERE; PAX TECVM: ET AB EARVM ECCLESIARVM PACE SEPARARE, QVIBVS IPSÆ EPISTOLÆ SCRIPTÆ SVNT? Deinde Auguſtinus paulo poſt: QVANQVAM, inquit, NOS NON TAM DE ISTIS DOCVMENTIS PRÆSVMAMVS, QVAM DE SCRIPTVRIS SANCTIS, VBI HEREDITAS CHRISTI VSQVE AD TERMINOS TERRÆ PROMISSA EST IN OMNIBVS GENTIBVS: VNDE ISTI, NEFARIO SCHISMATE SEPARATI, IACTANT CRIMINA IN PALEAM MESSIS DOMINICÆ, QVÆ NECESSE EST VSQVE AD FINEM PERMIXTA TOLERETVR, DONEC VLTIMO IVDICIO TOTA AREA VENTILETVR. Vnde manifeſtum eſt iſta crimina ſeu vera, ſeu falſa, non pertinere AD FRVMENTA DOMINICA quæ per totum agrum, id eſt, ISTVM MVNDVM, vſque in finem ſæculi oportet creſcere, ſicut non falſus Angelus in huius errore, ſed Dominus in Euangelio loquitur. Denique antequam Epiſtolam concludat Auguſtinus, ſic loquitur: Quòd ſi ab eis quos ore proprio, tanquam ſceleratos & ſacrilegos, damnauerunt, & quos ILLIS PRIMIS SCHISMATICIS, QVOS VIVOS TERRA OBRVIT,

» comparatunt, non maculantur, cum eis rurſus in honore ſuo re-
» ceptis communicant: euigilent aliquando, cogitent quanta cæci-
» tate, & quantâ inſaniâ dicant, ORBEM TERRARVM ignotis Afro-
» rum criminibus eſſe maculatum, ET HEREDITATEM CHRISTI,
» QVÆ PROMISSA EXHIBITA EST IN OMNIBVS GENTIBVS, PEC-
» CATIS AFRORVM, PER CONTAGIONEM COMMVNICATIONIS,
» FVISSE DELETAM: quando ſe nolunt deletos & maculatos videri,
» dum eis communicant, quorum crimina cognita iudicarunt. SE-
PTIMVM Auguſtini noſtri monitum ſequens DE VNITATE EC-
CLESIÆ Epiſtola, centeſima videlicet ſexageſima ſexta, exhibet; cu-
» ius hæc ſingularis notandaque inſcriptio eſt: AVGVSTINVS, EPI-
» SCOPVS CATHOLICVS, DONATISTIS. Quid vobis vultis faciamus,
» qui quando vobis dicimus vt cauſam noſtram & veſtram patienter
» audiatis, NON NOSTIS NISI SVPERBIRE ET INSANIRE? Nam vtique
» oſtenderemus vobis, quia potius illi Traditores fuerunt, qui Cæci-
» lianum & ſocios eius, quaſi Traditionis crimine, damnauerunt; &
» dicitis: Recedite à plebibus noſtris, quas docetis vt vobis credant,
» & Chriſto non credant. VOS ENIM EIS DICITIS, PROPTER TRA-
» DITORES, QVOS NON OSTENDITIS, REMANSISSE ECCLESIAM
» CHRISTI IN SOLA AFRICA PARTIS DONATI: quod non de Le-
» ge, non de Propheta, non de Pſalmo, non de APOSTOLO, non de
» Euangelio; ſed de corde veſtro, & de parentum veſtrorum calu-
Luc. 24. v. 26. » mnijs recitatis. CHRISTVS AVTEM DICIT; PRÆDICARI IN NOMI-
» NE SVO POENITENTIAM ET REMISSIONEM PECCATORVM, PER
» OMNES GENTES, INCIPIENTIBVS AB IERVSALEM: CVI ECCLE-
» SIÆ, EX ORE CHRISTI MANIFESTÆ, VOS NON COMMVNICA-
» TIS, ET ALIOS IN VESTRAM PERDITIONEM TRAHENTES, LIBE-
» RARI NON VVLTIS. Deinde: ET QVIDQVID ALIVD CONTRA
» CATHOLICOS DICERE CONSVEVISTIS, VT A PACE ECCLESIÆ
» CHRISTI INFELICES SEPARETIS, ET INFELICITER SEPAREMINI.
» De nulla quidem nos hominis poteſtate præſumimus, quamuis
» vtique multo ſit honeſtius præſumere DE IMPERATORIBVS, quam
» præſumere de Circumcellionibus; præſumere DE LEGIBVS, quàm
» præſumere de Seditionibus. Sed MEMINIMVS SCRIPTVM ESSE:
Ier. 17. v. 5. » Maledictus omnis qui ſpem ſuam ponit in homine. Vnde ergo
» præſumimus, ſi vultis noſſe; ILLVM COGITATE, DE QVO PRO-
Pſal. 71. v. 11. » PHETA PRÆNVNCIAVIT, DICENS; ADORABVNT EVM OMNES
» REGES TERRÆ, ET OMNES GENTES SERVIENT ILLI. ET IDEO
» HAC ECCLESIÆ POTESTATE VTIMVR QVAM EI DOMINVS ET
» PROMISIT, ET DEDIT. Imperatores enim ſi in errore eſſent,
» quod abſit, pro errore ſuo contra veritatem leges darent, per
» quas iuſti & probarentur & CORONARENTVR, non faciendo
» quod illi iuberent, quia Deus prohiberet. Sicut iuſſerat Na-
» buchodonoſor, vt aurea ſtatua adoraretur: quod qui facere no-
» luerunt, Deo, talia prohibenti, placuerunt. QVANDO AVTEM
» IMPERATORES VERITATEM TENENT, PRO IPSA VERITATE

CONTRA ERROREM IVBENT, QVOD QVISQVIS CONTEMPSERIT, IPSE SIBI IVDICIVM ACQVIRIT. Nam & inter homines pœnas luit, & apud Deum ſortem non habebit, qui hoc facere noluit quod ei PER COR REGIS ipſa Veritas iuſſit. Item: SI IVSSIONES REGVM non pertinent AD PRÆDICANDAM RELIGIONEM, ET SACRILEGIA PROHIBENDA, Quare AD EDICTVM REGIS talia iubentis, etiam IPSI VOS SIGNATIS? An ignoratis verba Regis eſſe Nabuchodonoſor; Signa & oſtenta quæ fecit mihi Dominus Deus excelſus, placuit mihi in conſpectu meo annunciare, quàm magnum & potens ſit regnum eius, regnum ſempiternum, & poteſtas eius in ſæcula ſæculorum? An cùm hoc audieritis, non reſpondetis, AMEN; & hoc dicto clara voce AD EDICTVM REGIS, VOS IN SANCTA SOLEMNITATE SIGNATIS? Sed modo QVIA nihil apud Imperatores poteſtis, nobis inde vultis facere inuidiam. Si autem aliquid poſſetis, quanta faceretis, quando nihil poteſtis, & non ceſſatis? Et: Tunc Conſtantinus, prior contra Partem Donati, SEVERISSIMAM LEGEM dedit. Hunc imitati filij eius, talia præceperunt. Quibus ſuccedens Iulianus DESERTOR CHRISTI ET INIMICVS, ſupplicantibus veſtris Rogatiano & Pontio, libertatem PERDITIONI PARTIS DONATI permiſit. Denique TVNC REDDIDIT BASILICAS HÆRETICIS, QVANDO TEMPLA DÆMONIIS, eo modo putans Chriſtianum nomen poſſe perire de terris, SI VNITATI ECCLESIÆ DE QVA LAPSVS FVERAT, INVIDERET, ET SACRILEGAS DISSENSIONES LIBERAS ESSE PERMITTERET. Hæc erat eius prædicanda IVSTITIA, quam ſupplicantes Rogatianus & Pontius laudauerunt, DICENTES HOMINI APOSTATÆ, QVOD APVD EVM SOLA IVSTITIA HABERET LOCVM. Denique: QVÆ EST ENIM PEIOR MORS ANIMÆ, QVAM LIBERTAS ERRORIS? Sed iam tollamus iſta omnia de medio, amemus PACEM, QVAM OMNIS DOCTVS ET INDOCTVS INTELLIGIT PRÆPONENDAM ESSE DISCORDIÆ; diligamus & teneamus Vnitatem. HOC IVBENT IMPERATORES, QVOD IVBET ET CHRISTVS; QVIA CVM BONVM IVBENT, PER ILLOS NON IVBET NISI CHRISTVS. Et nos etiam PER APOSTOLVM obſecrat, vt idipſum dicamus omnes, & non ſint in nobis SCHISMATA, neque dicamus: Ego quidem ſum PAVLI, ego autem Apollo, ego verò Cephæ, ego autem Chriſti, ſed ſimul omnes non ſimus niſi Chriſti: quia nec diuiſus eſt Chriſtus, nec Paulus crucifixus eſt pro nobis, quantò minùs Donatus? nec in nomine Pauli baptizati ſumus, quantò minùs in Donati? Poſtremò: Attendite quàm maniſeſtiſſima veritate PER COR REGIS, quod in manu Dei eſt, ipſe Deus dixerit in iſta ipſa lege, quam contra vos prolatam dicitis; eſt autem, ſi intelligatis, prolata pro vobis. Attendite quid habeant VERBA PRINCIPIS: Nam, ſi in eis, qui primò initiati ſunt, idcirco religio baptiſmatis iudicatur infirma, quòd ij, à quibus accipitur, peccatores putentur, toties renouari neceſſe erit traditum Sa-

Dan. 3. v. 99.

1. Cor. 1. v. 10.

» cramentum, quoties indignus inuentus fuerit collati Baptiſmatis
» adminiſtrator, & fides noſtra, non ex noſtræ voluntatis arbitrio,
» neque ex diuini muneris gratia, SED EX MERITIS SACERDOTVM,
» ET CLERICORVM QVALITATE PENDEBIT. Faciant mille Con-
» cilia Epiſcopi veſtri, HVIC VNI ſententiæ reſpondeant, & ad
» quod volueritis, conſentimus vobis. Hinc obiter: Intelligite
» quid vobiſcum agatur, perire vos non vult Deus in SACRILEGA
» DISCORDIA, alienatos à MATRE veſtra Catholica. Et quod ma-
» gnificum atque illuſtre Auguſtini corollarium eſt: In Scripturis
» didicimus CHRISTVM, in Scripturis didicimus ECCLESIAM: Has
» Scripturas communiter habemus; quare non in eis & CHRISTVM,
» ET ECCLESIAM communiter retinemus? Nos, vbi agnouimus eum
Galat. 3. v. 16. » de quo dicit Apoſtolus; Abrahæ dictæ ſunt promiſſiones & ſemi-
» ni eius: (non dicit; Et Seminibus, tanquam in multis, ſed tanquam
» in vno, & Semini tuo, quod eſt Chriſtus) ibi agnouimus ECCLE-
Gen. 12. v. 3. » SIAM, de qua dicit Deus ad Abraham: In ſemine tuo benedicen-
» tur OMNES GENTES. Vbi agnouimus Chriſtum in Pſalmo de ſe
Pſal. 2. v. 7. » prophetantem; Dominus dixit ad me, Filius meus es tu, ego ho-
» die genui te; ibi agnouimus ECCLESIAM, in eo quod ſequitur: Po-
» ſtula à me, & dabo tibi GENTES hereditatem tuam, & poſſeſſio-
» nem tuam terminos terræ. Vbi agnouimus CHRISTVM, in eo quod
Pſal. 49. v. 2. » ſcriptum eſt; Deus Deorum Dominus locutus eſt: ibi agnouimus
» & ECCLESIAM, in eo quod ſequitur; Et vocauit terram A SOLIS
» ORTV VSQVE AD OCCASVM. Vbi agnouimus CHRISTVM, in eo
Pſal. 18. v. 6. » quod ſcriptum eſt; Et ipſe tanquam ſponſus procedens de thala-
» mo ſuo, exſultauit vt Gigas ad currendam viam; ibi agnouimus &
» ECCLESIAM, in eo quod paulo ſuperiùs dicitur; IN OMNEM TER-
v. 5. » RAM exiuit ſonus eorum, ET IN FINES ORBIS TERRÆ verba eo-
» rum: IN SOLE poſuit tabernaculum ſuum. Ipſa eſt Eccleſia in
» Sole poſita, HOC EST, IN MANIFESTATIONE OMNIBVS NOTA,
» VSQVE AD TERMINOS TERRÆ. Vbi agnouimus CHRISTVM, in
Pſal. 21. v. 17. » eo quod ſcriptum eſt; Foderunt manus meas & pedes meos: dinu-
» merauerunt omnia oſſa mea, ipſi verò conſiderauerunt & aſpexe-
» runt me, & diuiſerunt ſibi veſtimenta mea, & ſuper veſtimentum
» meum miſerunt ſortem: ibi agnouimus & ECCLESIAM, in eo quod
v. 28. » paulo pòſt in Pſalmo ipſo dicitur; Commemorabuntur & conuer-
» tentur ad Dominum VNIVERSI FINES TERRÆ, & adorabunt in
» conſpectu eius VNIVERSÆ PATRIÆ GENTIVM, quoniam Domi-
» ni eſt regnum, ET IPSE DOMINABITVR GENTIVM. Vbi agnoui-
Pſal. 56. v. 6. & 12. » mus CHRISTVM, in eo quod ſcriptum eſt; Exaltare ſuper cœlos,
» Deus, ibi agnouimus & ECCLESIAM in eo quod ſequitur; ET SV-
» PER OMNEM TERRAM Gloria tua. Vbi agnouimus CHRISTVM,
Pſal. 71. v. 1. » in eo quod ſcriptum eſt; Deus iudicium tuum Regi da, & iuſti-
» tiam tuam filio Regis; ibi agnouimus & ECCLESIAM, in eo quod
v. 8. » de ipſa in Pſalmo ipſo dicitur; Et dominabitur A MARI VSQVE
» AD MARE, ET A FLVMINE VSQVE AD TERMINOS ORBIS TER-

RARVM; Coram illo procident Æthiopes, & inimici eius terram «
lingent; REGES THARSIS, & INSVLÆ, munera offerent; Reges «
Arabum & Saba dona adducent, & adorabunt eum OMNES RE- «
GES TERRÆ, OMNES GENTES SERVIENT ILLI. Vbi agnouimus «
CHRISTVM, in eo quod ſcriptum eſt; Lapidem de monte ſine ma- « Dan. 2.
nibus præciſum, fregiſſe omnia Regna terrarum; vtique illa quæ « v. 34.
de culturis Dominum præſumebant: ibi agnouimus & ECCLE- «
SIAM, in eo quod dictum eſt; Lapidem iſtum creuiſſe, & factum «
montem magnum, ET REPLEVISSE OMNEM TERRAM. Vbi agno- «
uimus CHRISTVM, in eo quod ſcriptum eſt; Præualebit Dominus « Soph. 2.
aduerſus eos, & exterminabit omnes Deos Gentium terræ: ibi agno- « v. 11.
uimus & ECCLESIAM, in eo quod illic ſequitur; Et adorabunt in «
conſpectu eius, vnuſquiſque de loco ſuo, OMNES INSVLÆ GEN- «
TIVM. Vbi agnouimus CHRISTVM, in eo quod ſcriptum eſt; «
Deus AB AFRICO veniet, & ſanctus DE MONTE VMBROSO, ope- « Habac. 3.
riet cælos virtus eius: ibi agnouimus ECCLESIAM, in eo quod ſe- « v. 3.
quitur; Et laudis eius PLENA EST TERRA. AB AFRICO ENIM « Ioſue 15.
POSITA EST IERVSALEM: SICVT LEGITVR IN LIBRO IESV NA- « v. 8.
VE, VNDE NOMEN CHRISTI DIFFVSVM EST; ET IBI EST MONS «
VMBROSVS, MONS OLIVETI, VNDE ASCENDIT IN CÆLVM, VT «
COOPERIRET CÆLOS VIRTVS EIVS, ET IMPLERETVR ECCLE- «
SIA PER OMNEM TERRAM LAVDIS EIVS. Vbi agnouimus CHRI- «
STVM, in eo quod ſcriptum eſt; Sicut ouis ad immolandum du- « Iſ. 53.
ctus eſt, & ſicut agnus coram tondente ſe, fuit ſine voce, ſic non « v. 7.
aperuit os ſuum, (& cætera, quæ illic de eius paſſione dicuntur:) ibi «
agnouimus & ECCLESIAM, in eo quod illic dicitur; Lætare ſteri- « Iſ. 54. v. 1.
lis, quæ non paris: erumpe & exclama, quæ non parturis; quo- «
niam multi filij deſertæ, magis quàm eius quæ habet virum. Dixit «
enim Dominus; Dilata LOCVM TABERNACVLI tui, & aulæas tuas «
confige, non eſt quòd parcas: porrige longiùs funiculos, & palos «
validos confirma, etiam atque etiam in dextram atque ſiniſtram «
extende. Semen enim tuum hereditabit gentes; & ciuitates, quæ «
deſertæ erant, inhabitabis: non eſt quòd metuas, præualebis enim: «
nec erubeſcas, quòd deteſtabilis fueris. Confuſionem enim in per- «
petuum obliuiſceris, ignominiæ viduitatis tuæ non eris memor, «
quoniam ego ſum Dominus, qui feci te; Dominus nomen eius. «
Et qui eruit te, ipſe Deus Iſraël VNIVERSÆ TERRÆ vocabitur. «
Conſectaria verò duo Auguſtinus apponit, quorum Alterum eſt:
Quos autem corrigere non valemus, etiamſi neceſſitas cogit, pro «
ſalute cæterorum, vt Dei Sacramenta nobiſcum communicent; «
peccatis tamen eorum non communicemus: quod non fit niſi con- «
ſentiendo & fauendo. Sic enim eos in iſto mundo, IN QVO EC- «
CLESIA Catholica PER OMNES GENTES DIFFVNDITVR, quem «
agrum ſuum Dominus dicit, tanquam zizania inter triticum, vel «
in hac VNITATIS AREA tanquam paleam permixtam frumento, vel «
intra RETIA VERBI ET SACRAMENTI tanquam malos piſces cum «

» bonis incluſos, vſque ad TEMPVS MESSIS, aut VENTILATIONIS,
» aut LITORIS toleramus, ne propter illos eradicemus & triticum,
» aut grana nuda ante tempus de area ſeparata, non in horreum mit-
» tenda purgemus, ſed volatilibus colligenda proijciamus; AVT DI-
» RVPTIS PER SCHISMATA RETIBVS, DVM QVASI MALOS PISCES
» CAVEMVS, IN MARE PERNICIOSÆ LIBERTATIS EXEAMVS. Pro-
» pter hoc enim his atque alijs ſimilitudinibus Dominus ſeruorum
» ſuorum tolerantiam confirmauit, ne, dum ſe boni putant permix-
» tione culpari, PER HVMANAS ET TEMERARIAS DISSENSIONES,
» aut paruulos perdant, aut paruuli pereant. Quod vſque adeo Cæle-
» ſtis Magiſter cauendum præmonuit, vt etiam de Præpoſitis malis
» plebem ſecuram faceret, ne propter illos doctrinæ ſalutaris CA-
» THEDRA deſereretur, IN QVA COGVNTVR ETIAM MALI BONA DI-
» CERE: Neque enim ſua ſunt, quæ dicunt, ſed Dei, QVI IN CATHE-
» DRA VNITATIS DOCTRINAM POSVIT VERITATIS. Alterum: Ecce
» Scripturæ communes, ecce vbi nouimus Chriſtum, ecce vbi
» nouimus Eccleſiam. Si Chriſtum ipſum tenetis, ipſam Eccleſiam
» quare non tenetis? SI IN IPSVM CHRISTVM QVEM LEGITIS, ET
» NON VIDETIS, TAMEN PROPTER VERITATEM SCRIPTVRARVM
» CREDITIS, QVARE ECCLESIAM NEGATIS, QVAM ET LEGITIS
» ET VIDETIS? Hæc vobis dicendo, & ad hoc BONVM PACIS ET
» VNITATIS ET CHARITATIS vos compellendo, inimici vobis facti
» ſumus, & mandatis quia occidetis nos, qui veritatem vobis dici-
» mus, & in errore vos perire, quantum poſſumus, non permittimus.
» Vindicet nos Deus de vobis, VT IPSVM ERROREM VESTRVM IN
» VOBIS OCCIDAT, & nobiſcum de veritate gaudeatis. Amen. OCTA-
VA Auguſtini veritas Epiſtola quoque ſequenti, quæ numero cen-
teſima ſexageſima ſeptima eſt, declaratur: in qua quidem ad Fe-
ſtum ſcribens Auguſtinus, docet rectè Legibus ſanari Donatiſtas.
» Aduersùs autem iſtos, inquit, quid dicam? quorum tam pernicioſa
» peruerſitas, vel damnorum terrore coercetur, vel DOCETVR EXSI-
» LIO, quàm quòd vbique diffuſa ſit Eccleſia, ſicut futura prædicta
» eſt, QVAM MALVNT OPPVGNARE, QVAM AGNOSCERE? Quid
» deinde Auguſtinus? Illud videlicet: Habent apud Deum illi iudi-
» ces cauſam ſuam ſiue bonam, ſiue malam. Quid fecit ECCLESIA
» TOTO ORBE DIFFVSA, quæ non ob aliud ab iſtis rebaptizanda
» cenſetur, niſi quia in ea cauſa in qua quid veri eſſet, iudicare non
» potuit, eis potiùs qui iudicare potuerunt, quàm eis qui nec ſupe-
» rati ceſſerant, credendum putauit? O MAGNVM CRIMEN OMNIVM
Gen. 12. v. 3. » GENTIVM, QVAS IN SEMINE ABRAHÆ BENEDICENDAS PRO-
» MISIT DEVS, SICVT PROMISIT, EXHIBVIT! At quàm præclarè &
» illud: HÆC EST HÆRETICA IVSTITIA, vt quia ORBIS TERRA-
» RVM non damnat crimen incognitum, Pars Donati damnet OR-
» BEM TERRARVM inauditum: ſed ſanè SVFFICIT ORBI TERRA-
» RVM TENERE PROMISSIONES DEI, ET IN SE VIDERE COM-
» PLERI, QVOD PROPHETÆ TANTO ANTE PRÆCINVERVNT, IN

EISDEM SCRIPTVRIS agnoſcere Eccleſiam, vbi & REX eius CHRISTVS agnoſcitur. Vbi enim de Chriſto talia prædicta ſunt, qualia completa in Euangelio legimus; illic prædicta ſunt de Eccleſia, qualia COMPLERI TOTO ORBE IAM CERNIMVS. Hinc ibidem tertiò: Reſiſtunt autem duobus modis, aut ſæuiendo, aut pigreſcendo. Quid igitur hîc faciat ECCLESIÆ MEDICINA, ſalutem omnium MATERNA CHARITATE conquirens, TANQVAM INTER PHRENETICOS ET LETHARGICOS ÆSTVANS? Nunquid contemnere, nunquid deſiſtere, vel debet, vel poteſt? Vtriſque ſit neceſſe eſt moleſta, quia neutris eſt inimica. Nam & Phrenetici nolunt ligari, & Lethargici nolunt excitari; ſed perſeuerat DILIGENTIA CHARITATIS, Phreneticum caſtigare, Lethargicum ſtimulare, ambos amare. AMBO OFFENDVNTVR, SED AMBO DILIGVNTVR: ambo moleſtati, quandiu ægri ſunt, indignantur; ſed ambo ſanati gratulantur. Denique non ſicut putant, & ſicut iactant, tales eos ſuſcipimus, quales fuerunt, ſed omnino mutatos; quia ESSE CATHOLICI NON INCIPIVNT, NISI HÆRETICI ESSE DESTITERINT. Neque enim Sacramenta eorum nobis inimica ſunt, quæ cum illis nobis ſunt communia, quia non humana ſunt, ſed diuina. Proprius eorum error auferendus eſt, quem malè imbiberunt, non Sacramenta, quæ ſimiliter acceperunt, QVÆ AD POENAM SVAM PORTANT ET HABENT, QVANTO INDIGNIVS HABENT, ſed tamen habent. Errore itaque derelicto, SEPARATIONIS PRAVITATE CORRECTA, ab Hæreſi AD ECCLESIÆ PACEM tranſeunt, quam non habebant, ſine qua illis pernicioſum fuerat quod habebant. Sed ſi cùm tranſeunt, ficti ſunt, NON EST HOC IAM NOSTRVM, SED DEI IVDICIVM. Et tamen quidam cùm ficti putarentur, quoniam IVSSIONIS ad nos TERRORE tranſierunt, tales poſteriùs in nonnullis tentationibus inuenti ſunt, vt quibuſdam VETERIBVS CATHOLICIS præferrentur. Non ergo nihil agitur, cùm INSTANTER agitur. Neque enim ſolis humanis terroribus MVRVS DVRÆ CONSVETVDINIS expugnatur, ſed etiam diuinis auctoritatibus atque rationibus fides & intelligentia mentis inſtruitur. NONVM Auguſtini aureum dictum profert ſequens etiam Epiſtola, centeſiſexageſima octaua, ad Euſebium, De rebaptizato à Donatiſtis transfuga Matricida: Corripitur ab Epiſcopo ſuo iuuenis, crebris cædibus matris inſanus, & impias manus, nec illis diebus, cùm etiam ſeueritas legum ſceleratiſſimis parcit, à viſceribus, vnde natus eſt, reuocans: minatur eidem matri, ſe in Partem Donati tranſiturum, & eam, quam incredibili furore ſolet cædere, perempturum: minatur ei, tranſit ad Partem Donati, rebaptizatur furens, ET IN MATERNVM SANGVINEM FREMENS, ALBIS VESTIBVS CANDIDATVR. Conſtituitur INTRA CANCELLOS eminens atque conſpicuus, & omnium gementium oculis MATRICIDII MEDIATOR, TANQVAM RENOVATVS, opponitur. Hæccine tandem tibi placent, vir grauiſſime? Nequaquam hoc de te crediderim. Noui conſiderationem

» tuam. CÆDITVR MATER CARNALIS IN MEMBRIS, QVIBVS GE-
» NVIT, ET NVTRIVIT INGRATVM; PROHIBET HOC ECCLESIA
» MATER SPIRITALIS, CÆDITVR ET IPSA IN SACRAMENTIS,
» QVIBVS GENVIT, ET NVTRIVIT INGRATVM. NONNE TIBI VI-
» DETVR DIXISSE, PARRICIDIALITER FRENDENS; QVID FACIAM
» ECCLESIÆ, QVÆ ME PROHIBET CÆDERE MATREM MEAM? IN-
» VENI QVID FACIAM. INIVRIIS, QVIBVS POTEST, ETIAM IPSA
» FERIATVR, FIAT IN ME ALIQVID, VNDE MEMBRA EIVS DO-
» LEANT. VADAM MIHI AD EOS QVI NOVERVNT EXSVFFLARE
» GRATIAM. IN QVA IBI NATVS SVM, DESTRVERE FORMAM,
» QVAM IN VTERO EIVS ACCEPI. AMBAS MATRES MEAS SÆVIS
» CRVCIATIBVS TORQVEAM: QVÆ ME POSTERIOR PEPERIT, EF-
» FERAT PRIOR. AD EIVS DOLOREM SPIRITALITER MORIAR:
» AD ILLIVS CÆDEM CARNALITER VIVAM. DECIMA Auguſtini
contra Schiſmaticos vox, Epiſtola ſequente, id eſt, centeſima ſexa-
geſima nona, ad eundem Euſebium, DE CLERICORVM COERCEN-
» DA LICENTIA, auditur: Cùm Deus imperet, vt loquamur & præ-
» dicemus verbum, & docentes, quæ non oportet, refellamus, & in-
2.Tim. 4. v. 2. » ſtemus opportunè, atque importunè, ſicut Dominicis & APOSTO-
» LICIS Litteris probo; NVLLVS HOMINVM MIHI SILENTIVM DE
» HIS REBVS PERSVADENDVM ARBITRETVR. Violenti autem vel
» latrocinantes, ſi quid audendum putauerint, non deerit Dominus
» ad tuendam ECCLESIAM ſuam, QVI IVGO SVO IN GREMIO EIVS
» TOTO ORBE DIFFVSO, OMNIA TERRENA REGNA SVBIECIT. Poſt
Epiſcopalem illam diuinamque, DE NON TIMIDE TACENDO IN
SCHISMATE, ſententiam, Epiſtolâ proximâ, quæ centeſima ſeptua-
geſima eſt, exſtat ad Seuerinum Conſanguineum ſuum, Auguſti-
» ni Vndecimum Documentum: Cogitaui enim non ſine cauſa, hoc
» exortum eſſe in animo tuo, vt recoleres conſanguinitatem noſtram;
» niſi quia fortaſſe perſpicis, ſicut noui non leue pondus prudentiæ
» tuæ, QVAM SIT DOLENDVM, VT QVI SECVNDVM CARNEM
» FRATRES SVMVS, IN CHRISTI CORPORE NON VNA SOCIETATE
» VIVAMVS; PRÆSERTIM QVIA FACILE TIBI EST ATTENDERE ET
» VIDERE CIVITATEM SVPER MONTEM CONSTITVTAM, DE QVA
Matt. 5. v. 4. » DOMINVS AIT IN EVANGELIO, QVOD ABSCONDI NON POSSIT.
» IPSA EST ENIM ECCLESIA CATHOLICA; VNDE ΚΑΘΟΛΙΚΗ, GRÆCE
» APPELLATVR, QVOD PER TOTVM ORBEM TERRARVM DIFFVNDI-
» TVR. HANC IGNORARE NVLLI LICET, IDEO SECVNDVM VERBVM
» DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI, ABSCONDI NON POTEST. Pars
» autem Donati in ſolis Afris calumniatur ORBI TERRARVM, & non
» conſiderat, ea ſterilitate, qua fructus Pacis & Charitatis noluit affer-
» re, AB ILLA RADICE ORIENTALIVM ECCLESIARVM SE ESSE PRÆ-
» CISAM, VNDE EVANGELIVM IN AFRICAM VENIT; VNDE TERRA
» SI EIS ADFERATVR, ADORANT. Ac tandem addit: Sed neſcio quæ
» CARNALIS CONSVETVDO, Frater Seuerine, ibi vos tenet; & olim
» doleo, olim gemo; maximè prudentiam tuam cogitans, & olim te
videre

videre deſidero, vt de hac re tecum loquerer. QVID ENIM PRO-
DEST VEL SALVS, VEL CONSANGVINITAS TEMPORALIS,
SI ÆTERNAM CHRISTI HEREDITATEM SALVTEMQVE PER-
PETVAM, IN NOSTRA COGNATIONE CONTEMNIMVS? Hæc
me interim ſcripſiſſe ſuffecerit, quæ duris cordibus valde pau-
ca ſunt, & prope nulla; animo autem tuo, quem bene noui,
valde multa ſunt, & valde magna. NON ENIM MEA SVNT,
QVI NIHIL SVM, NISI QVOD EXSPECTO MISERICOR-
DIAM DEI; SED IPSIVS DEI OMNIPOTENTIS, QVEM QVIS-
QVIS IN HOC SÆCVLO CONTEMPSERIT PATREM, INVE-
NIET IN FVTVRO IVDICEM. Ad DVODECIMVM pergamus
Auguſtini iudicium, ex ſequente Epiſtola centeſima ſeptuageſi-
ma prima: vbi, ſub perſona Eccleſiæ Catholicæ, cohortatur o-
mnes Donatiſtas, vt reſipiſcentes redeant ad Communionem:
Vt quid vos à Totius Orbis Vnitate, NEFARIO SCHISMATIS SA-
CRILEGIO diuiſiſtis? Attenditis falſa quæ vobis dicuntur ab
hominibus, aut mentientibus, aut errantibus, De Traditione
Codicum Diuinorum, VT IN HÆRETICA SEPARATIONE mo-
riamini; & non attenditis quod vobis IPSI CODICES DICVNT,
vt in CATHOLICA PACE viuatis. Quare aperitis aures ad ſer-
monem hominum, dicentium quod nunquam probare potuerunt;
& ſurdi eſtis aduersùs ſermonem Dei, dicentis: Dominus dixit
ad me; Filius meus es tu: ego hodie genui te: poſtula à me, & Pſ.2.v.7.
dabo tibi GENTES hereditatem tuam, & poſſeſſionem tuam ter-
minos terræ? Abrahæ dictæ ſunt promiſſiones, & ſemini eius. Non Gal.3.v.16.
dicit, Et Seminibus, tanquam in multis; ſed tanquam in vno, Et
Semini tuo, quod eſt Chriſtus. In ſemine, inquit, tuo benedicen- Geneſ.22.
tur omnes gentes. Erigite oculos cordis, & conſiderate TOTVM v.18.
ORBEM TERRARVM, quomodo in ſemine Abrahæ benedicuntur
OMNES GENTES. Tunc ab vno credebatur, quod nondum vide-
batur; iam vos VIDETIS, & adhuc INVIDETIS. PASSIO DOMINI
PRETIVM EST ORBIS TERRARVM. ILLE TOTVM ORBEM REDE-
MIT, ET VOS CVM TOTO ORBE AD LVCRVM VESTRVM NON
CONCORDATIS, SED POTIVS AD DAMNVM VESTRVM IN PARTE
LITIGATIS, VT TOTVM PERDATIS. Audite in Pſalmo, quo pretio
redempti ſumus: Foderunt, inquit, manus meas & pedes meos: di- Pſ.21.v.17.
numerauerunt omnia oſſa mea. Ipſi verò conſiderauerunt, & con-
ſpexerunt me: diuiſerunt ſibi veſtimenta mea, & ſuper veſtimen-
tum meum miſerunt ſortem. Quare DIVISORES VESTIMENTORVM
Domini eſſe vultis, & TVNICAM ILLAM CHARITATIS, DESVPER TEX-
TAM, quam nec perſecutores eius diuiſerunt, tenere CVM TOTO
ORBE non vultis? In Pſalmo ipſo legitur, quia Totus Orbis eam
tenet: Commemorabuntur, inquit, & conuertentur ad Dominum v.28.
vniuerſi fines terræ; & adorabunt in conſpectu eius vniuerſæ pa-
triæ gentium; quoniam ipſius eſt REGNVM, & ipſe dominabitur GEN-
TIVM. Aperite AVRES CORDIS, & audite, quia Deus deorum Dominus

Pſal. 49. v. 1. » locutus eſt, & vocauit terram à ſolis ortu vſque ad occaſum, ex
» Sion ſpecies decoris eius. Si hoc non vultis intelligere, audite
» Euangelium, iam per os proprium loquente ipſo Domino, & di-
Luc. 24. v. 44. » cente: Quia oportebat de Chriſto compleri omnia quæ de illo
» ſcripta ſunt in Lege & Prophetis, & Pſalmis, & prædicari in no-
» mine eius pœnitentiam & remiſſionem omnium peccatorum,
» PER OMNES GENTES, incipientibus ab Ieruſalem. Quod in
» Pſalmo dixit, VOCAVIT TERRAM A SOLIS ORTV VSQVE
» AD OCCASVM; hoc in Euangelio dixit, INCIPIENTIBVS AB
» IERVSALEM. Ac paulò pòſt: Chriſtianos vos dicitis, & Chriſto
Matt. 13. v. 30. » contradicitis. Ipſe dixit; Sinite vtraque creſcere VSQVE AD
» MESSEM: non dixit, Creſcant Zizania, decreſcant Frumenta.
v. 38. » Ipſe dixit; AGER EST HIC MVNDVS: non dixit; Ager
v. 39. » eſt Africa. Ipſe dixit; Meſſis EST FINIS SÆCVLI: non
» dixit; Meſſis eſt Pars Donati. Ipſe dixit; MESSORES ANGE-
» LI SVNT: non dixit; Meſſores Principes Circumcellionum
» ſunt. Sed, quia pro Zizanijs, Triticum accuſaſtis, vos eſſe Ziza-
» nia demonſtraſtis; ET, QVOD EST GRAVIVS, ANTE TEMPVS
» VOS A TRITICO SEPARASTIS. Maiores enim veſtri, quo-
» rum IN SACRILEGA PRÆCISIONE perſeueratis, quidam
» Geſtis Municipalibus codices ſanctos, & INSTRVMENTA ECCLE-
» SIÆ Perſecutoribus tradiderunt, quidam eos fatentes dimiſerunt,
» & eis communicauerunt, & vtrique Carthaginem furioſa factio-
» ne conuenerunt, De Crimine Traditionis, de quo ipſi inter ſe
» iam conſenſerant, INAVDITOS DAMNAVERVNT, EPISCOPVM
» CONTRA EPISCOPVM ORDINAVERVNT, ALTARE CONTRA
» ALTARE EREXERVNT. Item poſtea: EVIGILATE AD SALV-
» TEM; AMATE PACEM, REDITE AD VNITATEM: Hæc vobis
» quemadmodum geſta ſunt, quando vultis, omnia recitamus. Il-
» le communicat malis, qui conſentit factis malorum, non qui to-
» lerat in agro Dominico zizania vſque ad MESSEM, vel paleam vſ-
» que ad VLTIMAM VENTILATIONEM. Si malos odiſtis, vos ipſi
» mutamini AB SCELERE SCHISMATIS. Si malorum permixtionem
» timeretis, Optatum inter vos, IN APERTISSIMA INIQVITATE VI-
» VENTEM, per tot annos non teneretis: QVEM CVM MODO MAR-
» TYREM DICITIS, SVPEREST VT EVM PROPTER QVEM MOR-
» TVVS EST, CHRISTVM DICATIS. Poſtremò, quid vos offendit OR-
» BIS CHRISTIANVS, à quo vos NEFARIO FVRORE PRÆCIDISTIS?
» Et quid apud vos promeruerunt Maximianiſtæ, quos à vobis da-
» mnatos, & per iudicia publica de BASILICIS proturbatos, in
» ſuo rurſus honore recepiſtis? Quid vos offendit PAX CHRI-
» STI, contra quam vos diuiditis ab eis quos infamatis? Et quid
» vos promeruit PAX DONATI, pro qua ſuſcipitis quos damna-
» tis? Ac paulo inferiùs: Si Traditio Codicum ſcelerata eſt, quam
» Deus in REGEM, qui Ieremiæ librum incendit, MORTE PVBLI-
» CA vindicauit, QVANTO SCELERATIVS EST SACRILEGIVM

SCHISMATIS, cuius auctores, quibus Maximianiſtas compara- «
ſtis, aperta terra viuos abſorbuit? At DECIMO TERTIO loco Au- «
guſtinus Epiſtolâ centeſimâ ſeptuageſimâ tertiâ, ad Criſpinum vel
Criſpinianum: Chriſtus te potiùs terreat. Cui volo ſcire quid re- «
ſpondeas, ſi tibi dicat; Criſpine, carum fuit pretium tuum ad «
emendum timorem Mappalienſium: ET VILIS MORS MEA AD «
EMENDVM AMOREM OMNIVM GENTIVM? Plus valuit rebapti- «
zandis colonis tuis quod numeratum eſt de ſacculo tuo, quàm ba- «
ptizandis populis meis quod manauit de latere meo? Scio te plura «
audire poſſe, ſi Chriſto aurem præbeas, & ex ipſa tua poſſeſſione «
admoneri, quàm impia contra Chriſtum loquamini. Si enim HV- «
MANO IVRE præſumis firmè te poſſidere quod emiſti argento tuo; «
quantò firmiùs DIVINO IVRE poſſidet Chriſtus quod emit ſan- «
guine ſuo? Et ille quidem inconcuſsè poſſidebat totum quod emit, «
de quo dictum eſt: Dominabitur à mari vſque ad mare, & à flu- « Pſal. 71. v. 8.
mine vſque ad terminos ORBIS TERRÆ. Sed certè, quomodo «
confidis non te perditurum quod in Africa videris emiſſe, qui «
Chriſtum dicis, TOTO ORBE PERDITO, ad ſolam Africam re- «
manſiſſe? DECIMA QVARTA Auguſtini Sententia hæc eſt, Epi- «
ſtolâ ducenteſimâ tertiâ, ad Maximinum Epiſcopum Donatiſtam:
Noui enim quæ ſit Eccleſia Catholica: GENTES SVNT HEREDI- «
TAS CHRISTI, & poſſeſſio Chriſti termini terræ. Noſtis & vos, «
aut, ſi non noſtis, aduertite: facillimè à volentibus ſciri poteſt. «
Deinde: Quod ergo tam pio & tam religioſo animo facis, ſi ta- «
men facis, vt Eccleſiæ Catholicæ Baptiſmum non iteres, ſed ap- «
probes potiùs, tanquam VNIVS VERISSIMÆ MATRIS, QVÆ «
OMNIBVS GENTIBVS ET REGENERANDIS SINVM PANDIT, ET «
REGENERATIS VBERA INFVNDIT; TANQVAM VNIVS POSSESSIO- «
NIS CHRISTI, SESE VSQVE AD TERRÆ TERMINOS PORRIGEN- «
TIS: SI HOC VERE FACIS, cur non erumpis in exſultantem & «
liberam vocem? Item: Veſtem Chriſti & qui diuiſerunt, non vio- «
lauerunt: & illi adhuc Chriſtum non reſurrecturum crediderant, «
ſed morientem videbant. SI A PERSECVTORIBVS VESTIS NON « Ioan. 19. v. 24.
CONSCISSA EST PENDENTIS IN CRVCE, CVR A CHRISTIANIS «
DESTRVITVR SACRAMENTVM SEDENTIS IN CÆLO? Denique: «
Si autem placuerit, credimus de miſericordia Domini, qui timen- «
tes ſibi diſplicere, & conantes placere, nunquam deſerit, quòd «
inter vos & nos, citò Pax erit: NE PROPTER HONORES NOSTROS, «
DE QVA SARCINA PERICVLOSA RATIO REDDETVR, MISERÆ «
PLEBES CREDENTES IN CHRISTVM HABEANT IN DOMIBVS SVIS «
COMMVNES CIBOS, ET MENSAM CHRISTI COMMVNEM HABE- «
RE NON POSSINT. NONNE INGEMISCIMVS, QVOD VIR ET «
VXOR, VT FIDELITER CONIVNGANT CORPORA SVA, IVRANT «
SIBI PLERVMQVE PER CHRISTVM; ET IPSIVS CORPVS CHRI- «
STI, DIVERSA COMMVNIONE, DILANIANT? Hoc tantum Scan- «
dalum, TANTVS DIABOLI TRIVMPHVS, tanta pernicies ani- «

» marum, ſi per tuam modeſtiam & prudentiam, & dilectionem
» quam debemus ei qui pro nobis ſuum ſanguinem fudit, ablata de
» medio in his regionibus fuerit; QVIS EXPLICET VERBIS, QVAM
» TIBI PALMAM PRÆPARET DOMINVS, VT AD CÆTERA MEMBRA
» SANANDA, QVÆ PER TOTAM AFRICAM TABEFACTA MISERA-
» BILITER IACENT, A TE PROFICISCATVR TAM IMITABILE ME-
» DICINÆ DOCVMENTVM? Quàm vereor, quoniam cor meum vi-
» dere non potes, ne tibi cum inſultatione potiùs, quàm cum dile-
» ctione loqui videar! Sed certè ampliùs quid faciam, non in-
» uenio, NISI VT INCIPIENDVM SERMONEM MEVM TIBI OFFE-
» RAM, ANIMVM DEO. Porro Auguſtiniana DECIMA QVINTA
Obſeruatio eſt, Epiſtolâ ducenteſimâ quartâ, ad Donatum Preſby-
terum Donatiſtam, QVOMODO COGENDI HOMINES AD BONA?
» Si voluntas mala, inquit, ſuæ permittenda eſt libertati, quare
» PAVLVS non eſt permiſſus vti peſſima voluntate qua perſequeba-
Act.9.v.8. » tur Eccleſiam, ſed PROSTRATVS EST VT EXCÆCARETVR; ET
» EXCÆCATVS EST, VT MVTARETVR; MVTATVS, VT MITTE-
» RETVR; MISSVS, VT QVALIA FECERAT IN ERRORE, TALIA
» PRO VERITATE PATERETVR? Ac poſtea: Foris autem ab Ec-
» cleſia conſtitutus, ET SEPARATVS A COMPAGE VNITATIS ET
» VINCVLO CHARITATIS, ÆTERNO SVPPLICIO PVNIRERIS,
» etiamſi pro Chriſti nomine viuus incendereris. Hoc eſt enim,
1.Cor.13. » quod ait APOSTOLVS; Etſi tradidero corpus meum vt ardeam,
v.3. » Charitatem autem non habeam, nihil mihi prodeſt. Et paulò
» pòſt: Quò autem vocaris, ibi eſt Veritas & Pietas, QVIA IBI EST
» CHRISTIANA VNITAS, ET SANCTI SPIRITVS CHARITAS: quid
» adhuc tibi eſſe conaris inimicus? Ideo præſtitit miſericordia Dei,
» vt & nos & Epiſcopi veſtri tam frequenti numeroſoque conuen-
» tu Carthaginem veniremus, atque inter nos de ipſa diſſenſione
» ORDINATISSIME CONFERREMVS. Geſta conſcripta ſunt, noſtræ
» etiam Subſcriptiones tenentur: lege, vel patere vt tibi legantur, &
» tunc elige quod volueris. Poſtremò Auguſtinus ſic eò loci vrget:
» Conſidera omnia, retracta diligenter, & elige quid ſequaris; Vtrùm
» nobiſcum IN CHRISTI PACE, IN ECCLESIÆ CATHOLICÆ VNITA-
» TE, IN FRATERNA CHARITATE gaudere; AN PRO NEFARIA DISSEN-
» SIONE, pro Donati Parte, pro SACRILEGA DIVISIONE, importunita-
» tem noſtræ circa te dilectionis diutiùs ſuſtinere? Attendis enim, &
Ioan.6. » ſæpe repetis (ſicut audio) quod in Euangelio ſcriptum eſt, receſſiſſe à
v.67. » Domino Septuaginta Diſcipulos, & arbitrio ſuæ malæ atque impiæ
» diſceſſionis fuiſſe permiſſos; cæteriſque Duodecim, qui remanſerant,
v.68. » fuiſſe reſponſum: Nunquid & vos vultis ire? Et non attendis quia
» TVNC PRIMVM ECCLESIA NOVELLO GERMINE PVLLVLABAT,
» NONDVMQVE IN EA FVERAT COMPLETA ILLA PROPHETIA:
Pſal. 71. » ET ADORABVNT EVM OMNES REGES TERRÆ, OMNES GENTES
v.11. » SERVIENT ILLI. QVOD VTIQVE, QVANTO MAGIS IMPLETVR,
» TANTO MAIORE VTITVR ECCLESIA POTESTATE, VT NON SO-

LVM INVITET, SED ETIAM COGAT AD BONVM. Hoc tunc Do- «
minus ſignificare volebat, qui quamuis haberet magnam Poteſta- «
tem, PRIVS tamen elegit commendare Humilitatem. Hoc & in «
illa Conuiuij Similitudine ſatis euidenter oſtendit; vbi miſit ad in- «
uitatos, & venire noluerunt, & ait ſeruo: Exi in plateas & vicos ci- « Luc.14.
uitatis, & pauperes, & debiles, & cæcos, & claudos introduc huc. « v.21.
& ait ſeruus Domino; Factum eſt, vt imperaſti, & adhuc locus eſt. «
Et ait Dominus ſeruo; Exi in vias & ſepes, & compelle intrare, vt «
impleatur domus mea. VIDE NVNC QVEMADMODVM DE IIS «
QVI PRIVS VENERVNT, DICTVM EST, INTRODVC EOS. NON «
DICTVM EST, COMPELLE. ITA SIGNIFICATA SVNT ECCLESIÆ «
PRIMORDIA ADHVC CRESCENTIS, VT ESSENT VIRES ETIAM «
COMPELLENDI. Proïnde, quia oportebat eius iam viribus & ma- «
gnitudine roborata etiam compelli homines AD CONVIVIVM SA- «
LVTIS ÆTERNÆ; poſteaquam dictum eſt; Factum eſt, quod iuſ- « v.22.
ſiſti, & adhuc eſt locus; Exi, inquit, in vias & ſepes, ET COM- «
PELLE INTRARE. Quapropter ſi ambularetis quieti extra hoc CON- «
VIVIVM SALVTIS ÆTERNÆ ET SANCTÆ VNITATIS ECCLESIÆ, «
tanquam IN VIIS VOS INVENIREMVS; nunc verò quia per multa «
mala & ſæua, quæ in noſtros committitis, tanquam ſpinis & aſpe- «
ritate pleni eſtis, VOS TANQVAM IN SEPIBVS INVENIMVS, & «
INTRARE COMPELLIMVS. QVI COMPELLITVR, QVO NON VVLT «
COGITVR; SED CVM INTRAVERIT, IAM VOLENS PASCITVR. «

Epiſtolâ autem ducenteſimâ nonâ, ad Feliciam Virginem, quæ ma-
lâ quorundam Eccleſiæ Paſtorum vitâ non leuiter ſcandalizata
fuerat; vbi eam monet ne ſcandalis offenſa ab Eccleſia recedat,
Auguſtinus hoc DECIMVM SEXTVM Oraculum fundit: Nam hæc «
ipſe Dominus in Euangelio ita prædixit; Væ mundo à ſcandalis: « Matt.18.
oportet venire ſcandala; Væ autem homini illi per quem ſcanda- « v.7.
lum venit. Qui ſunt ipſi homines, niſi de quibus dicit Apoſto- «
lus; Sua quærentes, non quæ Ieſu Chriſti? ALII SVNT ERGO, « Phil.2.
QVI PROPTEREA TENENT PASTORALES CATHEDRAS, VT CHRI- « v.21.
STI GREGIBVS CONSVLANT: ALII VERO, QVI PROPTEREA IN «
EAS SEDENT, VT SVIS HONORIBVS TEMPORALIBVS ET COM- «
MODIS SÆCVLARIBVS GAVDEANT. ISTA DVO GENERA PASTO- «
RVM, ALIIS MORIENTIBVS, ALIIS NASCENTIBVS, IN IPSA EC- «
CLESIA CATHOLICA NECESSE EST VSQVE AD FINEM SÆCVLI «
ET VSQVE AD DOMINI IVDICIVM PERSEVERENT. Si enim tem- «
poribus Apoſtolorum fuerunt tales, inter quos falſos fratres Apo- «
ſtolus gemeret, & diceret; Periculis in falſis fratribus: NEC EOS « 2.Cor.11.
PER SVPERBIAM SEPARARET, SED PER TOLERANTIAM SVSTI- « v.26.
NERET; Quantò magis temporibus noſtris neceſſe eſt vt ſint, cùm «
de tempore huius ſæculi, quod propinquat ad finem, apertiſſi- «
mè Dominus dicat: Quoniam abundabit iniquitas, refrigeſcet cha- « Matt. 24.
ritas multorum. Sed quod ſequitur nos debet conſolari & exhor- « v.12.
tari: Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. SICVT «

» AVTEM SVNT PASTORES BONI ET MALI: SIC ETIAM IN IPSIS
» GREGIBVS SVNT BONI ET MALI. BONI, OVIVM NOMINE SI-
» GNIFICANTVR; MALI VERO, HOEDI APPELLANTVR: SED COM-
» MIXTI PARITER PASCVNT, DONEC VENIAT PRINCEPS PASTO-
» RVM, QVI DICTVS EST VNVS PASTOR, ET, QVEMADMODVM
Matt.25. v.32. » IPSE PROMISIT, SEPARET, SICVT PASTOR, OVES AB HOEDIS.
» NOBIS ENIM IMPERAVIT CONGREGATIONEM, SIBI AVTEM SER-
» VAVIT SEPARATIONEM: QVIA ILLE DEBET SEPARARE, QVI
» NESCIT ERRARE. Nam qui ſeparare ante tempus, quod ſibi Do-
» minus ſeruauit, ſuperbi ſerui facilè auſi ſunt; ipſi potiùs AB VNI-
» TATE CATHOLICA SEPARATI SVNT. Nam SCHISMATE IMMVN-
» DI, mundum gregem vnde habere potuerunt? Ac demum vt ple-
na oratio ſit, perfectaque, DE NON DESERENDA, vt in Epiſtola ad
Heb.10.v.25. Hebræos dicitur, COLLECTIONE NOSTRA, Conſultatio ac COM-
» MONITORIVM, vt verbo noſtri Lirinenſis vtar; adiecit: Nec, pro-
» pter filios iniquitatis, PASCVA deſerant VNITATIS. In CATHOLI-
» CA ENIM ECCLESIA, QVÆ NON IN SOLA AFRICA, SICVT PARS
» DONATI, SED PER OMNES GENTES, SICVT PROMISSA EST, DI-
» LATATVR ATQVE DIFFVNDITVR, IN VNIVERSO MVNDO, ſicut
Coloſſ.1. v.6. » dicit Apoſtolus, fructificans & creſcens; & boni ſunt, & mali. Ab
» ea verò SEPARATI, quamdiu contra illam ſentiunt, boni eſſe non
» poſſunt; QVIA ETSI ALIQVOS EORVM BONOS VIDETVR OSTEN-
» DERE QVASI LAVDABILIS CONVERSATIO, MALOS EOS FACIT
Matt 12. v.30. » IPSA DIVISIO, dicente DOMINO: QVI MECVM NON EST, AD-
» VERSVM ME EST; ET QVI MECVM NON COLLIGIT, SPARGIT.
» Vnde & exhortor, DOMINA MERITO SVSCIPIENDA, ET IN CHRI-
» STI MEMBRIS HONORANDA FILIA, vt quod tibi Dominus præſti-
» tit, fideliter teneas, eumque corde toto diligas, ET EIVS ECCLE-
» SIAM, qui te non permiſit virginitatis tuæ fructum cum perditis
» perdere, vel perire. SI ENIM DE ISTO SÆCVLO EXIRES SEPARA-
» TA AB VNITATE CORPORIS CHRISTI, NIHIL TIBI PRODESSET
» SERVATA INTEGRITAS CORPORIS TVI. Nunc DECIMO SEPTI-
MO ac Penultimo loco reponenda recenſendaque ducenteſima vi-
geſima tertia Epiſtola integra eſt, ad Theodorum Epiſcopum, DE
» RECIPIENDIS DONATISTIS: Cùm Beneuolentia Tua mecum lo-
» queretur, quomodo ſuſceperimus Clericos ex Parte Donati, SI VO-
» LVERINT ESSE CATHOLICI; placuit mihi illud quod tibi reſpondi,
» etiam hac ad te data Epiſtola ſcribere: vt ſi quis de hac re te interro-
» gauerit, etiam manu mea prolata, quid de hac re ſentiamus, vel fa-
» ciamus, oſtendas. Scias ergo, nos non in eis deteſtari, niſi DIS-
» SENSIONEM ipſorum, PER QVAM SCHISMATICI VEL HÆRETI-
» CI FACTI SVNT: QVIA ECCLESIÆ CATHOLICÆ VNITATEM ET
» VERITATEM NON TENENT, IN EO QVOD PACEM CVM POPV-
» LO DEI NON HABENT, QVI TOTO TERRARVM ORBE DIFFVN-
» DITVR; ET IN EO QVOD IN HOMINIBVS BAPTISMVM CHRISTI
» NON AGNOSCVNT. Improbamus ergo malum errorem eorum,

quem habent; bonum autem nomen Dei, quod habent, & Sacramentum eius, agnoſcimus in eis, & veneramur, & amplectimur: Sed propterea dolemus errantes, & eos per charitatem Chriſti lucrari Deo cupimus, vt ſanctum Sacramentum, quod foris ab Eccleſia habent ad perniciem, IN PACE ECCLESIÆ habeant ad ſalutem. SI ERGO TOLLANTVR DE MEDIO MALA HOMINVM, ET HONORENTVR IN HOMINIBVS BONA DEI, ERIT FRATERNA CONCORDIA, ET AMABILIS PAX IN CORDIBVS HOMINVM. Vincat PERSVASIONEM DIABOLI, Charitas Chriſti. Itaque cùm ad nos veniunt ex Parte Donati, mala illorum non ſuſcipimus, ID EST, DISSENSIONEM ET ERROREM; ſed ipſa tolluntur de medio, tanquam Impedimenta Concordiæ: & amplectimur FRATRES STANTES CVM EIS, ſicut dicit Apoſtolus, IN VNITATE SPIRITVS, IN VINCVLO PACIS; & agnoſcentes in eis BONA DEI, ſiue SANCTVM BAPTISMVM, ſiue BENEDICTIONEM ORDINATIONIS, ſiue CONTINENTIÆ PROFESSIONEM, ſiue CONSIGNATIONEM VIRGINITATIS, ſiue Fidem Trinitatis, & ſi qua alia ſunt: quæ omnia ETIAMSI ERANT, NIHIL TAMEN PRODERANT, quando Charitas non erat. QVIS AVTEM VERE DICIT, SE HABERE CHRISTI CHARITATEM, QVANDO EIVS NON AMPLECTITVR VNITATEM? Cùm ergo AD CATHOLICAM veniunt, NON HIC ACCIPIVNT QVOD HABEBANT: SED VT PRODESSE ILLIS INCIPIAT, QVOD HABEBANT, ACCIPIVNT HIC QVOD NON HABEBANT. Hîc enim accipiunt RADICEM CHARITATIS IN VINCVLO PACIS, ET IN SOCIETATE VNITATIS: Vt non ad damnationem, ſed ad liberationem illis valeant omnia quæ habent Sacramenta Veritatis. NON DEBENT GLORIARI SARMENTA, QVIA NON SVNT SPINARVM LIGNA, SED VITIS: SI ENIM NON IN RADICE VIXERINT, CVM TOTA SPECIE SVI IN IGNEM MITTENTVR. De quibuſdam autem ramis fractis dixit Apoſtolus; Quia potens eſt Deus iterum inſerere illos. Et ideo, Dilectiſſime Frater, quoſcunque illorum videris fortè dubitantes, quo ordine ſuſcipiantur à nobis; oſtende illis iſtam, quam bene noſti, manum meam, & ſi eam habere voluerint, habeant: quia teſtem Deum facio ſuper animam meam, ſic eos me ſuſcepturum, vt non ſolum Baptiſmum Chriſti quem acceperunt, ipſum habeant, ſed etiam honorem PACTIMONII & continentiam. DECIMA OCTAVA Auguſtini Sententia hæc vltima eaque breuiſſima & acutiſſima eſt, Epiſtolâ ducenteſima trigeſima octaua, ad Caſtorium: RETRIBVATVR EI PAX ÆTERNA QVÆ PROMISSA EST ECCLESIÆ, QVI INTELLEXIT SIBI NON EXPEDIRE, QVOD PACI NON EXPEDIAT ECCLESIÆ. Atque hæc Auguſtino digna DE SCHISMATE AC SEPARATIONE Auguſtinus ex Epiſtolis deſumpta, id eſt, ex ijs locis petita in quibus ingenij acies viſque iudicij maior eſſe & apparere ſolet.

Eph. 4. v. 3.

Rom. 11. v. 23.

CAP. XV.

VNDE verò illa tam ſalutaria præcepta ducta ſunt, indidem & huc Auguſtini Euangelica Similia transferamus. Auſcultate, atque attendire: de

Regno veſtro Æterno agitur, TEMPORALES REGES! Quis veſtrûm
ex Auguſtino paſſim non videat meridiana profectò luce clarius,
Iac.4.v.12. Chriſtum Dominum, qui, apud Iacobum, VNVS EST LEGISLA-
TOR ET IVDEX, QVI POTEST PERDERE ET LIBERARE, & (vt
Luc.3.v.17. Baptiſta pingebat) CVIVS VENTILABRVM IN MANV EIVS, (VEN-
TILABRVM VLTIMVM, & IVDICIARIAM SEPARATIONEM, libro
quarto contra Creſconium Grammaticum, vocat Auguſtinus; &
IVDICIVM LITORIS, De vnico Baptiſmo, contra Petilianum) ne-
mini certè tradendum, ſed reſeruandum ſibi: Ieſum, inquam, pœ-
Matt.13. nis æternis ſanxiſſe, ne ſepararetur in Via, ſed in Fine Sæculi, (vn-
v.30.& 39. de Separatio Tertulliano, qui eam, DISCRETIONEM vocat, dici-
tur CONDITIO IVDICII, in Apologetico aduerſùs Gentes) neve
quis mortalium tale quid vnquam, etiam tunc, auderet, neve at-
tingeret, edixiſſe, atque homini videri dixiſſe;

Quam pro me curam geris, hanc precor, Optime, pro me
Deponas: --

v.40. ſed Angelis ipſis, quos MESSORES inſtituit, (MESSORES ENIM
SVNT ANGELI, quemadmodum inſtat & vrget ſemper ex Euange-
lio, ex ore Chriſti adhuc loquentis, Auguſtinus) ſicut priùs Homi-
nes fecerat AGRICOLAS, vt procul eſſet hominum ambitio atque
temeritas; hanc prouinciam atque procurationem demandaſſe.
» TALES ENIM MESSORES ERRARE NON POSSVNT, (inquit, extre-
» mo primo libro, contra Epiſtolam Parmeniani, Auguſtinus) vt vel
» Frumenta pro Zizanijs colligant, vel pro Frumentis Zizania reli-
» gent. Iſti autem cùm quaſi ZIZANIA GERMINATA fugiunt, ſeipſos eſ-
» ſe Zizania demonſtrarunt, in MANIFESTISSIMO SACRILEGIO con-
v.30. » tra Sententiam Domini prædicantes, VT, CVM ILLE DICAT: SINI-
» TE VTRAQVE CRESCERE VSQVE AD MESSEM; ISTI PER TAM
» MAGNVM AGRVM, ID EST, PER TOTVM MVNDVM, ZIZANIA
» CRESCERE, FRVMENTA VERO DIMINVTA, ET IN SOLA AFRI-
» CA REMANSISSE, CONTENDANT; CHRISTO, REGI ET PRINCI-
» PI NOSTRO, SACRILEGAM FACIENTES INIVRIAM. Scriptum eſt
Prou.14. » enim: IN LATA GENTE, GLORIA REGIS; IN DIMINVTIONE AV-
v.28. » TEM POPVLI, CONTRITIO PRINCIPIS. Et libro ſecundo: Certè
» arbitror, quòd neminem iſtorum offendere debeo, ſi Donato
» Deum præpoſuero. Quantumlibet enim ament Donatum, plùs
» timent Deum. Poſtremò, quantùm ipſi ament Donatum, nos no-
Rom 3. v.4. » uimus; quia ſolus Deus verax eſt, omnis autem homo mendax.
Rom.9. v 5. » CHRISTVS ergo, qui ſuper omnia Deus eſt benedictus in ſæcula,
» & qui veriſſimè de ſe ipſo dixit: Ego ſum via, veritas & vita; cùm
Ioan.14. v.6. » ſerui eius ab eo quærerent, vtrùm vellet eos ire, & colligere ziza-
Matt.13. » nia, Sinite, inquit, vtraque creſcere, vſque ad meſſem. DONATVS
v.30. » autem dicit, Zizania quidem creuiſſe, Frumenta verò eſſe diminu-
» ta. eligant iſti, cui credant. CHRISTVS, ID EST, VERITAS, DI-
v.38. » CIT; Ager eſt hic Mundus: DONATVS autem dicit, Agrum Dei
» in ſola Africa remanſiſſe. eligant cui credant. CHRISTVS, ID EST,

VERITAS, DICIT; in tempore meſſis dicam meſſoribus: Colligite « Matt. 13.
primùm zizania; & exponit, dicens; Meſſis eſt Finis ſæculi: Do- « v. 30. & 39.
NATVS autem dicit, PER PRÆCISIONEM PARTIS SVÆ, ante Meſ- «
ſem à Frumentis Zizania ſeparari. eligant cui credant. CHRISTVS, «
ID EST, VERITAS, DICIT; Meſſores ſunt Angeli: DONATVS au- « v. 40.
tem dicit ſe, atque Collegas ſuos, hoc feciſſe ante meſſem, quod ille «
dixit ANGELOS in meſſe facturos. eligant cui credant. Certè Chri- «
ſtianos ſe dicunt: Chriſtum eis Donatumque proponimus. SI «
VERBA DANT CHRISTO, COR AVTEM DONATO, QVID SINT «
CONSIDERENT. Ego parco, non inuehor, non exaggero, DOLO- «
REM NOSTRVM MAGIS PREMO QVAM PROMO. Si autem di- «
cunt, ſe Chriſto dare cor ſuum; Chriſto ergo credant dicenti, «
quòd PER TOTVM MVNDVM ET FILII REGNI CRESCANT, & Fi- «
lij Maligni: non Donato dicenti, quòd per totum mundum FILII «
MALIGNI tantummodo creuerint, FILII autem BONI vſque ad ſo- «
lam Africam diminuti ſint. Quòd ſi Chriſto credunt, non iam di- «
cimus cum Eccleſijs Orbis Terrarum, ſed cum ipſo Euangelio, Pa- «
cem habeant, QVOD AB IGNE SE CONSERVASSE IACTITANT, «
quod factis non probant. Ac tandem, De Baptiſmo, contra Donati- «
ſtas, libro quarto, cùm obijcerent Donatiſtæ: At enim inuenimus «
Apoſtolos in omnibus Epiſtolis ſuis exſecrari & deteſtari HÆRE- «
TICORVM SACRILEGAM PRAVITATEM; ita vt dicant, Sermonem «
eorum, ſicut Cancer, ſerpere; hæc inter cætera reſpondet: Quam- «
quam & iſtos, de quibus ait Apoſtolus, Sermo eorum ſicut Cancer « 2. Tim. 2.
ſerpit; vellem intelligere foris fuiſſe, ſed Cyprianus ipſe me non « v. 17.
ſinit. Cùm enim, ad Antonianum ſcribens, oſtenderet, ANTE «
TEMPVS VLTIMÆ SEPARATIONIS IVSTORVM ET INIQVORVM, «
NVLLO MODO ESSE, PROPTER COMMIXTIONEM MALORVM, AB «
VNITATE ECCLESIÆ RECEDENDVM, vbi declarat QVAM SIT «
SANCTVS, ET ILLA, QVAM MERVIT, MARTYRII CLARITATE DI- «
GNISSIMVS, ait: Quantus arrogantiæ tumor eſt, quanta humilitatis «
& lenitatis obliuio, & arrogantiæ ſuæ quanta iactatio, vt quis au- «
deat, aut facere ſe poſſe credat, QVOD NEC APOSTOLIS CON- «
CESSIT DOMINVS, vt Zizania à Frumento putet ſe poſſe diſcer- «
nere, aut quaſi Palam ferre, & Aream purgare conceſſum ſit, Pa- «
leas conetur à Tritico ſeparare! cumque APOSTOLVS dicat; In « v. 20.
domo autem magna non ſolùm ſunt Vaſa aurea & argentea, ſed & «
lignea & fictilia; aurea & argentea vaſa videatur eligere, lignea «
verò & fictilia contemnere & abijcere & damnare; quando, NON «
NISI IN DIE DOMINI, Vaſa lignea, diuini ardoris incendio con- «
cremenentur, & fictilia ab eo cui data eſt ferrea virga, frangantur? Sic «
igitur arguens Cyprianus, eos QVI, TANQVAM MALORVM CON- «
SORTIVM DEVITANTES, SE AB VNITATE DIRVPERANT, oſten- «
dit, MAGNAM DOMVM quam dixit APOSTOLVS, vbi eſſent non «
ſolùm Vaſa Aurea & Argentea, ſed etiam Lignea & Fictilia, non «
ſe intellexiſſe niſi ECCLESIAM, vbi eſſent Boni & Mali, DONEC «

» IN FINE, SICVT AREA VENTILATA, PVRGETVR. Hæc Auguſtinus. qui mox libro ſequenti, videlicet quinto, hæc de Cypriano
» aurea & ad verbum diſcenda edidit: Sed iam ad illa ELOQVIA PA-
» CIFICA Cypriani, hoc eſt, ad Epiſtolæ finem, omnibus conſidera-
» tis pertractatiſque peruentum eſt, QVÆ ME LEGENTEM ET SÆPE
» REPETENTEM NON SATIANT: TANTA EX EIS IVCVNDITAS FRA-
» TERNI AMORIS EXHALAT, TANTA DVLCEDO CHARITATIS
» EXVBERAT! Hæc tibi, inquit, breuiter, pro noſtra mediocritate,
» reſcripſimus, Frater Cariſſime, nemini præſcribentes aut præiudi-
» cantes, quominus VNVSQVISQVE EPISCOPORVM, quod putat, fa-
» ciat, HABENS ARBITRII SVI LIBERAM POTESTATEM. Nos quan-
» tum in nobis eſt, propter Hæreticos, cum Collegis & Coëpiſcopis
» noſtris non contendimus, cum quibus Concordiam & DOMINI-
1. Cor. 11. v. 16. » CAM PACEM tenemus; maximè cùm & APOSTOLVS dicat: Si quis
» autem putatur contentioſus eſſe, nos talem conſuetudinem non ha-
» bemus, neque Eccleſia Dei. Seruatur à nobis patienter & leuiter
» CHARITAS ANIMI, HONOR COLLEGII, VINCVLVM FIDEI, CON-
» CORDIA SACERDOTII. Propter hoc etiam libellum DE BONO
» PATIENTIÆ, quantùm valuit Noſtra Mediocritas, permittente &
» INSPIRANTE Domino, conſcripſimus: quem ad te, pro mutua di-
» lectione, tranſmiſimus. In his verbis multa conſideranda ſunt, qui-
» bus in hoc viro (qui dilexit DECOREM DOMVS DOMINI, ET LO-
Pſ. 25. v. 8. » CVM TABERNACVLI HABITATIONIS EIVS) CHRISTIANÆ CHA-
» RITATATIS FVLGOR ELVCET. Primò, QVIA id quod ſenſit non
» tacuit; Deinde, QVIA tam manſuetè & pacificè protulit; QVIA
» CVM IIS, qui aliud ſentiebant, ECCLESIASTICAM PACEM tenuit;
» QVIA in Vnitatis Vinculo tantam ſalubritatem eſſe intellexit; QVIA
» eam tantùm dilexit, & ſobriè cuſtodiuit; QVIA VIDIT ET SEN-
» SIT, etiam diuerſa ſentientes, poſſe ſalua Charitate ſentire. Ne-
» que enim cum malis tenere ſe diceret DIVINAM CONCORDIAM &
» Dominicam Pacem. BONVS QVIPPE HABERE ERGA MALOS PA-
» CEM POTEST; TENERE AVTEM CVM EIS PACEM NON POTEST,
» QVAM IPSI NON TENENT. Poſtremò, QVIA nemini præſcribens
» neque præiudicans, quominus VNVSQVISQVE EPISCOPORVM,
» quod putat, faciat, HABENS ARBITRII SVI LIBERAM POTESTA-
» TEM, etiam nobis QVALIBVSCVMQVE LOCVM DEDIT PACIFICE
» SECVM ISTA TRACTANDI. Præſens eſt enim, NON SOLVM PER
» LITTERAS SVAS, SED ETIAM PER IPSAM, QVÆ IN ILLO MAXI-
» ME VIGVIT, ET MORI NVNQVAM POTVIT, CHARITATEM. Huic
» ergo inhærere & conglutinari deſiderans, ſi non impediar INCON-
» VENIENTIA peccatorum meorum, ORATIONIBVS EIVS ADIVTVS,
» diſcam ſi potero per litteras eius, quanta pace per eum Eccleſiam
» ſuam Dominus, ET QVANTO SOLATIO, GVBERNAVERIT: & per
» eius ſermonis affectum, VISCERIBVS HVMILITATIS indutus, ſi quid
» verius ſentio CVM ORBE TERRARVM, non ei præponam cor meum,
» nec in eo ipſo quòd aliter ſentiens, non tamen diremptus eſt ab

Orbe Terrarum. Majus quippe in eo robur virtutis eminuit, cùm «
iſta Quæſtio NONDVM DISCVSSA nutaret, quòd aliter ſentiens «
quàm multi Collegæ, tantam moderationem obtinuit, VT EC- «
CLESIÆ DEI SANCTAM SOCIETATEM, NVLLA SCHISMATIS LA- «
BE TRVNCARET; quàm SI OMNIA NON SOLVM VERACITER, «
SED ETIAM PARITER, SINE ISTA VIRTVTE, SENTIRET. Neque «
enim placeo, SI EIVS INGENIVM FACVLTATEMQVE SERMONIS «
ET DOCTRINÆ VBERTATEM, SANCTO CONCILIO CVNCTARVM «
GENTIVM, CVI PROFECTO INTERFVIT PER SPIRITVS VNITA- «
TEM, præponere affectem; præſertim iam in tali veritatis luce po «
ſito, VBI CERTISSIME CERNIT QVOD HIC PACATISSIME REQVI- «
REBAT. Ex illa enim vbertate, hæc noſtra quæ videntur eloquia, «
tanquam INFANTILIA RVDIMENTA, DERIDET: ibi videt QVA «
REGVLA PIETATIS HIC EGERIT, VT NIHIL ESSET EI IN ECCLE- «
SIA CARIVS VNITATE: ibi etiam ineffabili delectatione contuetur, «
QVAM PROVIDA ET MISERICORDISSIMA DISPENSATIONE DEVS «
INFIRMA MVNDI ELEGIT, VT TVMORES NOSTROS CVRARET; « 1.Cor.1.
STVLTA MVNDI ELEGIT, VT CONFVNDERET SAPIENTES; AT- « 27.
QVE IN ORDINIBVS MEMBRORVM ECCLESIÆ SVÆ TAM SALV- «
BRITER OMNIA COLLOCARET, NE DE INGENIO VEL LITTERIS «
SVIS, QVAS ADHVC IGNORARENT, CVIVS MVNERE HABERENT, «
ELECTOS SE AD ADIVTORIVM EVANGELICVM HOMINES DI- «
CERENT, ATQVE INDE PESTIFERA INFLARENTVR SVPERBIA. «
O quàm gaudet Cyprianus! quantò ſereniùs in illà luce contue- «
tur, pro quanta ſalute humani generis factum ſit, vt inueniatur «
aliquid quod meritò reprehendi poſſit, quamuis in Chriſtianis, «
ET PIIS LITTERIS ORATORVM, ET NON INVENIATVR IN LIT- «
TERIS PISCATORVM! Itaque vna quæ poſſit hîc eſſe bonorum à «
malis ſeparatio atque ſeceſſio, erit, ſi TEMPLO cùm ſemper com- «
municandum ſit, CORDE tamen nuſquam cum illis communicare «
nobis proponamus, vt mille locis diſtinguit DOCTOR VNITATIS,
Auguſtinus, id eſt, vt libro De vnico Baptiſmo, contra Petilia-
num, explicat, Separatio fiat, MORVM DISSIMILITVDINE, NON
CORPORVM SEGREGATIONE; ALITER VIVENDO, NON AD ALIA «
CONVENTICVLA VENIENDO. Sic, inquit, nec cum malis, vnum «
fiunt, nec AB ECCLESIÆ VNITATE diſcedunt. Et libro tertio «
contra Litteras Petiliani Donatiſtæ, dum DE TOLERANDA COM-
MIXTIONE MALORVM agit: Hæc quippe Commixtio, inquit, non «
Æterna, ſed TEMPORALIS; nec Spiritalis, ſed CORPORALIS eſt. «
In qua NON ERRABVNT ANGELI, quando colligent malos de me- «
dio iuſtorum, & mittent eos in caminum ignis ardentis. Nouit enim « 2.Tim.2.
Dominus qui ſunt eius. Et ſi ab iniquis AD TEMPVS CORPORA- « v.19.
LITER NON POTEST, recedat tamen ab ipſa iniquitate omnis qui «
nominat nomen Domini. LICET ENIM A MALIS INTERIM, VI- «
TA, MORIBVS, CORDE, AC VOLVNTATE SEPARARI AC DISCE- «
DERE: QVÆ SEPARATIO SEMPER OPORTET CVSTODIATVR: «

» CORPORALIS AVTEM SEPARATIO AD SÆCVLI FINEM FIDEN-
» TER, PATIENTER, FORTITER EXSPECTETVR; PROPTER QVAM
Pſal 26. v. vlt. » EXSPECTATIONEM dictum eſt; SVSTINE DOMINVM, VIRILITER
» AGE, CONFORTETVR COR TVVM, ET SVSTINE DOMINVM. Maxima
» quippe PALMA TOLERANTIÆ eſt, inter ſubintroductos Falſos Fra-
» tres, ſua quærentes, non quæ Ieſu Chriſti, dilectionem non ſuam
» quærentium, ſed quæ Ieſu Chriſti, nullâ TVRBVLENTA ET TE-
» MERARIA DISSENSIONE turbare; NEC VNITATEM SAGENÆ DO-
» MINICÆ, EX OMNI GENERE PISCIVM CONGREGANTIS, dum ad
» Litus, id eſt, ad Finem ſæculi, ducitur, ſuperbè, NEFARIA CONTEN-
» TIONE dirumpere: cùm ſe putat quiſque aliquid eſſe, cùm nihil
» ſit, atque ita ſeipſum ſeducit, ET SVFFICERE VVLT AD POPVLO-
» RVM CHRISTIANORVM SEPARATIONEM, ſuum vel ſuorum iudi-
» cium, qui malos quoſdam, Communione Sacramentorum Chri-
» ſtianæ Religionis indignos, ſe apertiſſimè noſſe dicunt: de quibus
» tamen, quidquid noſſe ſe dicunt, Vniuerſæ Eccleſiæ, quæ per
» Omnes Gentes, SICVT EST PRÆDICTA, diffunditur, perſuadere non
» poſſunt. ET CVM ISTORVM QVASI QVOS NOVERVNT, REFV-
» GIVNT COMMVNIONEM, ILLIVS DESERVNT VNITATEM, CVM
» POTIVS DEBERENT, SI ESSET IN EIS CHARITAS OMNIA SVFFE-
» RENS, NE SE A BONIS DIVIDERENT, QVOS IN OMNIBVS GEN-
» TIBVS ALIENA MALA DOCERE NON POTERANT, IPSI IN VNA
» GENTE TOLERARE, QVOD NOVERANT. Hinc optatò ſcriptum
legimus multò antè ab Optato (quem Auguſtinus, vt ſanctum Africæ ſuæ Doctorem, proculdubio imitatus eſt) libro ſeptimo
» DE SCHISMATE, aduersùs Parmenianum: NEFAS EST ENIM VT
» EPISCOPI FACIAMVS, QVOD APOSTOLI NON FECERVNT; QVI
» PERMISSI NON SVNT VEL SEMINA SEPARARE, VEL DE TRITI-
» CO ZIZANIA EVELLERE. Par eſt autem vt Agni & Hœdi iiſdem errent Paſcuis, eodem contineantur Ouili; vt Vaſa in honorem & Vaſa in contumeliam in eadem domo ſint; vt Boni Malique Piſces eoſdem Mari natent; vt Triticum & Zizania eodem Agro creſcant; atque vt Frumentum & Palea eâdem Areâ recondantur. Nam neque in Campo, ſed in Caula; neque in Initio, ſed in Fine; neque in Sagena, ſed in Litore; neque in Semente aut Mente, ſed in Meſſe; neque in Collectione, ſed in Ventilatione,

Cùm grauiter tunſis gemit AREA frugibus, & cùm
Surgentem ad Zephyrum PALEÆ iactantur INANES,

Separandi tempus ac locus erit. quæ ſi præpoſterè ſuſcepta ſint, ANTE TEMPVS LITORIS DAMNABILITER SEPARANT, (vt libro ſecundo contra Gaudentium, Auguſtinus loquitur) turpiterque ac
» flagitioſè in SCHISMA neceſſe eſt degenerent. Quandoquidem (in-
» quit, libro DE VNITATE ECCLESIÆ, Auguſtinus) cùm ad Litus, id
» eſt, ad Finem Sæculi, ventum fuerit, fiet DEBITA SEPARATIO,
» non HVMANA TEMERITATE, ſed DIVINO IVDICIO. Vnde, qui
» humana temeritate graui aliqua re per ſeditionem commoti,

Spem

Spem tamen Vnitatis darent, planeque dici SCHISMATICI, ſiue SEPARATI, refugerent, DIACRINOMENI, ſiue HÆSITANTES, velut mitiore verbo triſtitiam rei mitigante, dicebantur. Quales profectò illi qui ex Leontio Byzantino, De Sectis, Actione ſexta, HÆSITANTES, ΔΙΑΚΡΙΝΟΜΕΝΟΙ, vocabantur, qui Synodum Chalcedonenſem non recipiebant. Et profectò exſtat Septimæ Synodi Actione quinta, teſtimonium ac locus Ioannis DIACRINOMENI De Eccleſiaſtica Hiſtoria, Ἰωάννου τοῦ ΔΙΑΚΡΙΝΟΜΕΝΟΥ ἐκ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας. Verùm in Epiſtola lamentatio & lugubris DE SEPARATIONE AC SCHISMATE illa vox ad Alexandrum, Alexandri Alexandriæ Archiepiſcopi, de Arianis verba facientis: Quin etiam INCONSVTILEM ET INDISSOLVBILEM CHRISTI TVNICAM, quam carnifices noluerunt diſcindere, hi diſcerpere non dubitarunt: ἀλλὰ καὶ ΤΟΝ ΑΡΡΗΚΤΟΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΧΙΤΩΝΑ, ὃν οἱ δήμιοι διελεῖν οὐκ ἐβουλήσαντο, αὐτοὶ σχίσαι ἐτόλμησαν. Meliùs enim (inquit, De Vnico Baptiſmo contra Petilianum Auguſtinus) audimus ſanctam Scripturam, quàm vel cuiquam calumniamur de peccatis alienis, vel cuiuſquam ſimilem calumniam formidamus. Anima enim [Ezech. 18. v. 4.] quæ peccauerit, ipſa morietur: Et, Vnuſquiſque proprium onus portabit: [Gal. 6. v. 5.] Et, QVI MANDVCAT ET BIBIT INDIGNE, NON ALTERI, SED [1. Cor. 11.] SIBI IVDICIVM MANDVCAT ET BIBIT: Et, ſinuntur vtraque creſcere [v. 29. Matt. 13.] ad Meſſem, ne cùm ante tempus colliguntur Zizania, eradicetur [v. 30.] ſimul & Triticum: ET, COMMIXTI OPTIMIS PASCVIS HOEDI AGNIQVE PASCVNTVR, DONEC A PASTORE, QVI ERRARE NON POTEST, SEGREGENTVR: Et, ex omni genere Piſcium RETIA Complentur VNITATIS, donec ad IVDICIVM LITORIS perducantur. Niſi quòd iſti ſuâ peruerſâ falſaque ſententiâ ſibi præiudicant, qui propter aliena peccata iuſtè ſe dicunt AB ORBIS CHRISTIANI COMMVNIONE ſeparatos. Per hanc enim abſurdam inſanamque opinionem ipſi faciunt, vt eis quorundam ſuorum peccata omnibus imputentur. Quod ſi iuſtum arbitrantur, rei ſunt omnes cuiuſlibet apud ſe in vno homine inuenti manifeſtiſſimi criminis: ſi autem hoc ſicut iniuſtum eſt, iniuſtum eſſe cognoſcunt, REI SVNT OMNES INIQVISSIMÆ SEPARATIONIS. Vnde Chalcedonenſibus Actis, à Patribus Selectiſſimi Duo Canones inſerti ſunt, qui per Concilium Antiochenum Primum, ſub Iulio Primo habitum, tanquam per canalem ex Apoſtolico fonte, id eſt, ex Apoſtolorum Canonibus, ad nos manarunt, vt legere eſt Actione de Caroſo & Dorotheo, Chalcedonenſis Concilij Actione quarta; vbi Auctoritate Synodica lecti, & in Synodica Acta, ad perpetuam rei memoriam, relati ſunt. Alter quidem DE IIS QVI SEPARANTVR; alter verò DE IIS QVI SEIPSOS SEPARANT, Περὶ τῶν ἑαυτοὺς ἀφοριζόντων, eſt. Ac prior certè quartus Antiochenus ex vigeſimo nono Apoſtolico, hac verborum formula conceptus eſt: Si quis Epiſcopus, à Synodo depoſitus, aut Preſbyter, aut Diaconus, aut omnino QVI EST SVB REGVLA, à Proprio

» Episcopo, auſus fuerit ampliùs aliquid Sacri litvrgici mi-
» nisterii gerere, ſiue Epiſcopus, iuxta ſuperiorem conſuetudi-
» nem, ſiue Preſbyter, ſiue Diaconus; poſtea non liceat ei ne in al-
» tera quidem Synodo, ſpem reſtitutionis nec ſatisfactionis (aliàs,
» Apologiæ, ſiue defenſionis) locum habere: Sed et omnes
» qvi ei commvnicant; eiiciantvr ex Ecclesia:
» et maxime si postqvam cognovervnt senten-
» tiam in prædictos latam, iis commvnicare
» avsi fverint: ΕΙ τις Ἐπίσκοπος ὑπὸ συνόδου καθαιρεθεὶς, ἢ Πρε-
σβύτερος, ἢ Διάκονος, ἢ ὅλως ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΟΣ, ὑπὸ τοῦ ΙΔΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟ-
ΠΟΥ, τολμήσειέ τι πρᾶξαι ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ, εἴτε Ἐπίσκοπος κατὰ τὴν
προάγουσαν συνήθειαν, εἴτε ὁ Πρεσβύτερος, μηκέτι ἐξὸν εἶναι αὐτῷ, μηδὲ ἐν
ἑτέρᾳ συνόδῳ ἐλπίδα ἀποκαταστάσεως, μηδὲ ΑΠΟΛΟΓΙΑΣ χώραν ἔχειν. ΑΛΛΑ
ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΚΟΙΝΩΝΟΥΝΤΑΣ ΑΥΤΩ ΠΑΝΤΑΣ ΑΠΟΒΑΛΛΕΣΘΑΙ ΤΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, ΚΑΙ ΜΑΛΙΣΤΑ, ΕΙ ΜΑΘΟΝΤΕΣ, ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΙΝ, ΤΗΝ
ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΠΡΟΕΙΡΗΜΕΝΩΝ ΕΞΕΝΕΧΘΕΙΣΑΝ, ΤΟΛΜΗΣΕΙΑΝ ΑΥΤΟΙΣ
ΚΟΙΝΩΝΕΙΝ. Poſterior autem Antiochenus quintus ex Apoſtolico
» trigeſimo ſecundo, ſic ſe habet: Si qvis presbyter avt dia-
» convs, contempto proprio episcopo, se ab ecclesia segre-
» gaverit, ac seorsim congregationem habverit, et alta-
» re constitverit: si commonenti episcopo non acqvieve-
» rit, nec consentire vel obedire volverit, semel et ite-
» rvm ac tertivm vocanti, is omnino deponatvr, nec vl-
» tra remedivm conseqvi, nec proprivm honorem reci-
» pere possit. Qvod si perseveraverit tvmvltvari et
» Ecclesiam pertvrbare, per potestatem externam, tan-
» qvam seditiosvs corrigatvr: ΕΙ τις Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, κα-
ταφρονήσας τοῦ ΙΔΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ, ἀφώρισεν ἑαυτὸν τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἰδίᾳ
συνήγαγε, καὶ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΝ ΕΣΤΗΣΕ, καὶ τοῦ Ἐπισκόπου προσκαλεσαμένου
αὐτὸν ἀπειθοίη, καὶ μὴ βούλοιτο αὐτῷ πείθεσθαι, μηδὲ ἀκούειν (aliàs, ὑπακούειν) καὶ
Πρῶτον καὶ Δεύτερον, καὶ Τρίτον Καλοῦντι, τοῦτον παντελῶς καθαιρεῖσθαι, καὶ μηκέτι θε-
ραπείας τυγχάνειν, μήτε ἀπολαμβάνειν αὐτὸν δύνασθαι τὴν τιμήν. εἰ δὲ παραμένοι, θο-
ρυβῶν, καὶ ἀναστατῶν τὴν ἐκκλησίαν, ΔΙΑ ΤΗΣ ΕΞΩΘΕΝ ΕΞΟΥΣΙΑΣ, ΩΣ ΣΤΑ-
ΣΙΩΔΗ, ΑΥΤΟΝ ΑΠΟΣΤΡΕΦΕΣΘΑΙ. Hæc occaſione Caroſi ac Doro-
thei cæterorumque Eutychetis & Dioſcori Sectam ſectantium Mo-
nachorum, olim geſta, in Nouos Apoſtatas, ad emendationem eo-
rum qui cum ſimilibus deſertoribus Monachis, ſiue Lvthervs, ſi-
ue alius ſit, ſeſe ſeparabunt, dicta atque in hunc locum tranſlata
ſunt ad ſempiternum Damnatæ Perfidiæ, id eſt, Condemnati Schi-
ſmatis, monumentum. Aſt è contrario Vniuerſæ Eccleſiæ in Regijs
» Imperatoris Iuſtiniani laudibus celebrandis triumphalis illa vox: et
» hoc bonvm tibi servabatvr, zizania tv eiecisti, eccle-
» sias tv emvndasti; Quintæ Oecumenicæ Synodi Conſtanti-
» nopolitanæ Secundæ, Collatione quarta. Ipſa eſt ergo ecclesia
» (inquit ad Vincentium Auguſtinus) quæ intra Sagenam dominicam
» cum Malis Piſcibus natat, a qvibvs corde semper et moribvs

SEPARATVR ATQVE DISCEDIT, vt exhibeatur viro ſuo glorioſa, non habens maculam neque rugam. CORPORALEM AVTEM SEPARATIONEM IN LITORE MARIS, HOC EST IN FINE SÆCVLI, EXSPECTAT, CORRIGENS QVOS POTEST, TOLERANS QVOS CORRIGERE NON VALET: NON TAMEN PROPTER EORVM, QVOS NON CORRIGIT, INIQVITATEM, IPSA BONORVM DESERIT VNITATEM. Quapropter inter librorum REGVM Interpretes ſæpe dubitatum eſt, cur prior pars eius operis ab vno tantùm Samuele, cùm Reges plures, ſcriptores plures, ſint; poſterior à pluribus Regibus inſcribatur? Ac reſponſum, primam illam partem de Regno adhuc Vnito agere; poſtremam, de Regno in regnum Iuda & Iſraël Diuiſo: quandiu verò Regnum vnitum eſt, licet plures Reges ſibi ſuccedentes habeat, vnum tantùm habere creditur. Ad hæc, in Vnitate Sacerdotis Vnitas Regni oſtenſa ac præfigurata eſt. Eccleſia enim tametſi Prælatos Pontificeſque plures habuerit; eos nihilominus, quoniam habuit ſemper tanta charitate concordes, in vnoque omnium Maximo ac Pontifice Summo conuenientes, VNVM tantùm habuiſſe videtur. Vnde eſt illud: Vulneraſti cor meum in VNO oculorum tuorum: Canticorum quarti. quod De Vnitate Prælatorum qui Eccleſiæ ſpeculæ ac tanquam oculi vigiles ſunt, Philo Carpathius (qui, vt in Vita ſancti Epiphanij, apud Metaphraſten legitur, à ſancto Epiphanio Epiſcopus ordinatus eſt) interpretatur, ac ſi, Vulneraſti cor meum in Vnitate Prælatorum tuorum, Sponſus ad Sponſam, in ſacro Chriſti & Eccleſiæ Epithalamio dixiſſet. Et certè ideo Auguſtinus, Sermone Super Geſtis cum Emerito, miratur filios Ancillarum de Iacob, in VNAM HEREDITATEM aduocatos, & ait: SIMVL NVMERATI SVNT OMNES PATRIARCHÆ DVODECIM, NVLLVM AB ALTERO VTERI DIVERSITAS SEPARAVIT, QVIA OMNES CHARITAS SOCIAVIT. Quare ſubtiliùs an veriùs ſcripſerit Diuus Bernardus, incertum eſt, Sermone quadrageſimo primo, De modo bene viuendi, qui inſcribitur DE CONCORDIA; cùm ait: Nihil eſt quod Diabolus tantùm timeat, quantùm Concordiam & Charitatem. Nam ſi totum quod habemus, damus propter Deum, hoc Diabolus non timet, quia ipſe nihil habet: ſi ieiunamus, hoc Diabolus non timet, quia ipſe nunquam comedit: ſi vigilamus, hoc Diabolus non timet, quia ipſe nunquam dormit. Sed ſi Charitatem & Concordiam tenemus, hoc Diabolus vehementer timet. quare? Quia hoc tenemus in Terra, quod ipſe in cælo tenere noluit. Haud mirum igitur ſi Nicæna Synodus, octauo Canone, diligenter cauet, NE IN VNA CIVITATE DVO EPISCOPI PROBENTVR EXSISTERE, ἵνα μὴ ἐν τῇ πόλει ΔΥΟ Ἐπίσκοποι ὦσιν, id eſt, vt vulgò Veteres dixere, Neu DVO Epiſcopi ſedeant in eadem Sede; ad Vnitatis ſcilicet vim tam demonſtrandam, quàm retinendam. Quamobrem Beatus Hieronymus, in primum caput Aggæi, ait: Denique in Geneſi

Ephes. 5. v. 27.

Cant. 4. v. 9.

» cùm in Primo Die dictum ſit, & in Tertio, & in Quarto, &
» in Quinto, & in Sexto, poſt conſummationem operum ſin-
Geneſ. 1. » gulorum; Et vidit Deus quia bonum eſt: IN SECVNDO, iux-
» ta Hebraïcum, & Aquilam, & Symmachum, & Theodotionem,
» non habetur. NEQVE ENIM POTERAT SECVNDVS DIES,
» QVI NVMERVM FACIT QVI AB VNIONE DIVIDIT,
» QVOD BONVS ESSET, DEI SENTENTIA COMPRO-
» BARI. Idemque docet, priore contra Iouinianum libro. ac in
Apologia pro his ſuis aduersùs Iouinianum libris, hanc ſuam
» interpretationem ab aliquorum calumnijs tuetur, & addit: Scili-
» cet non enumerandum mihi eſt qui Eccleſiaſticorum DE IM-
» PARI NVMERO diſputarunt, Clemens, Hippolytus, Orige-
» nes, Dionyſius, Euſebius, Didymus; noſtrorumque Tertullia-
» nus, Cyprianus, Victorinus, Lactantius, Hilarius: quorum Hi-
» larius, DE SEPTENARIO, id eſt, IMPARI NVMERO, diſ-
» ſerens, quæ & quanta dixerit, ad Fortunatum liber illius teſti-
» monio eſt. An forſitan Pythagoram, & Archytam Tarentinum,
» & Scipionem in ſexto De Republica, DE IMPARI NVME-
» RO proferam diſputantes? Et ſi hos audire noluerint obtrecta-
» tores mei, Grammaticorum ſcholas eis faciam conclamare, Nu-
» mero Deus impare gaudet. Grande piaculum. Euerſæ ſunt Ec-
» cleſiæ: Orbis audire non poteſt, ſi mundiorem Virginitatem di-
» ximus eſſe, quàm Nuptias, ſi PAREM NVMERVM IMPA-
» RI SVBIECIMVS, & Veteris Teſtamenti typos Euangelicæ ve-
» ritati profeciſſe monſtrauimus. Immo verò cùm Deus Secun-
do Die aquas quæ ſub firmamento erant, ab ijs quæ erant Su-
per firmamentum, diuideret; à laude quoque, vt de cæteris Se-
cundæ Diei operibus dictum eſt, abſtinuiſſe conſultò videtur. Nul-
la enim tribuitur commendatio, vbi exercetur diuiſio. Quo ſen-
ſu, libro ſecundo contra Litteras Petiliani, Auguſtinus ſcripſit, de
» Chriſto loquens: IPSE EST ENIM PAX NOSTRA, QVI
» FECIT VTRAQVE VNVM; NON DONATVS, QVI FE-
» CIT DE VNO DVO. Vnde ſic in Diuiſionis nomine luſiſſe,
tametſi ſeriò ac in re ſeria, Hadrianum Pont. Max. in ea ad Ba-
ſilium Imp. Epiſtola quæ Actione prima Vniuerſalis Conci-
» lij Octaui refertur, legimus: Alterum verò nominatum in ſcri-
» ptis tuis Metropolitam, Domino diſpenſante, non vidimus: quia
» enim, ſicut iſte, à Reuerendo Patriarcha Ignatio, ita ſeorſum
» ille à Photio TYRANNO mittebatur. Volens Deus oſtendere,
» NON IN DVO Eccleſiam ſuam fore ſcindendam, quod videlicet
4.Reg. 17. v. 21. » malum Ieroboam quondam in Iſraël Rex impius egit: Volens
» etiam nos auctoris huiuſmodi Sciſſionis nec ipſam quoque vi-
» ſionem percipere; antequam ad nos perueniret, IVSTO IV-
» DICIO SVO, PELAGO COOPERVIT EVM: ET QVI PO-
» PVLVM DEI DIVISERAT, DIVISA EST SVPER EVM
» AQVA, DEVENITQVE IN PROFVNDVM, TANQVAM LAPIS.

Sed, quod valde notandum, & quod vehementer ad propoſitum facit, illud eſt videlicet, idem ſemper in ore Eccleſiæ fuiſſe SCHISMATICVM, HÆRETICVM, & DIVISOREM, vt ex vndevigeſima Actione Sextæ Synodi liquet, vbi Vniuerſa Eccleſia exclamat: Definitio Orthodoxa eſt: Contradicenti huic definitioni Anathema: Qui contradixerit huic definitioni, HÆRETICVS eſt: Qui contradixerit huic definitioni, DIVISOR eſt: Ὁ ὅρος Ὀρθόδοξός ἐστι. τῷ ἀντιλέγοντι τῷ ὅρῳ, ἀνάθεμα. Ὁ ἀντιλέγων τῷ ὅρῳ, ΑΙΡΕΤΙΚΟΣ ἐστιν. Ὁ ἀντιλέγων τῷ ὅρῳ, ΔΙΑΙΡΕΤΗΣ ἐστιν. Hæc Sexta Synodus: quæ paulò ante in Exclamationibus, Conſtantino Pogonato Imperatori gratulans, dixerat: DIVIDENTES & confundentes tu perſecutus es: Τοὺς ΔΙΑΙΡΟΥΝΤΑΣ καὶ συγχέοντας, σὺ ἐδίωξας. Huc ſpectant Aureæ illæ Catenæ, quibus, Exodi duodetrigeſimo, Summi Sacerdotis veſtes tam arctè Exod. 28.
nectuntur, vt ab inuicem ſeparari non queant. Meritò ergo Gre- v. 24.
gorius, & libri primi Epiſtolâ vigeſimâ quartâ, & libro Paſtoralis Curæ, Malogranata Summi Pontificis interpretans; Sicut, inquit, in Malo Punico vno exteriùs cortice multa interiùs grana muniuntur: SIC INNVMEROS SANCTÆ ECCLESIÆ POPVLOS VNITAS FIDEI CONTEGIT, QVOS INTVS DIVERSITAS MERITORVM TENET. Atque idem qui ſupra, Bernardus, Sermone quinquageſimo nono in Cantica, verſiculum illum ſecundi capitis explanans; Vox Turturis audita eſt in terra noſtra: Non planè, inquit, Principatum ſonat vox iſta, ſed Conſortium, ſed Familiaritatem: tanquam Sponſus hoc dicit, non tanquam Dominus. Quid? Conditor eſt, & Conſortem ſe reputat. Amor loquitur, qui dominum neſcit: CARMEN nimirum AMORIS eſt, nec alijs hoc quàm amatorijs fulciri oportuit. Amat & Deus: nec aliunde hoc habet, ſed IPSE EST VNDE AMAT; & ideo, vehementiùs, QVIA NON AMOREM TAM HABET, QVAM HOC EST IPSE. Verùm quos amat Amicos habet, non Seruos. Denique Amicus fit de Magiſtro: Nec enim Amicos Diſcipulos diceret, ſi non eſſent. VIDES AMORI CEDERE ETIAM MAIESTATEM? Ita eſt, Fratres, NEMINEM SVSPICIT AMOR, SED NE DESPICIT QVIDEM. Omnes ex æquo intuetur qui perfectè ſe amant, ET IN SEIPSO CELSOS HVMILESQVE CONTEMPERAT: nec modò pares, ſed VNVM eos facit. Tu Deum forſitan adhuc ab hac AMORIS REGVLA excipi putas: ſed Qui adhæret Deo, VNVS ſpiritus eſt. Additque propterea dictum 1.Cor.6.
fuiſſe, IN TERRA NOSTRA, non, IN TERRA MEA; Quia Amor, v 17.
inquit, Proprietatem abnuit, Societatem non reſpuit. Scilicet, quod ſatis indicat Bernardus, olim Deus voce tonitrui, voce multitudinis, voce aquarum multarum perſonabat; quia minis homines perterrebat: nunc voce Turturis, qui eſt vnionis & conſortij amantiſſimus; quippe cum hominibus conſortium inire deſiderat. Hoc autem Iuſtorum conſortium, hanc Sanctorum cum Deo, adeoque inter ſe in Vnitate Eccleſiæ, Vnitatem, Sanctus Cyprianus, cuius ANIMVS PRÆCIPVA CHARITATE PLENISSIMVS, PER QVEM CVM

» COLLEGIS DIVERSA SENTIENTIBVS PACATISSIMVS MANSIT, ET
» IN VNITATE ECCLESIÆ PASSIO GLORIOSA (vt de eo loquitur Auguſtinus, libro ſecundo contra Gaudentium) qui primus eo de argumento ſcripſit, ac Librum inſignem DE VNITATE ECCLESIÆ, edidit; affirmat tantam eſſe, quanta eſt Radiorum cum Sole, Riuulorum cum Fonte, Ramorum cum Radice. Quemadmodum enim fieri non poteſt inter hæc, ita nec inter hos, nec inter Deum & Iuſtos, ſeparatio. Eandem ob cauſam, quemadmodum notat ibidem idem Cyprianus, in βασιλειῶν, (vt citare Lactantius ſolet) id
3. Reg. 11. v. 30. eſt, REGVM, tertio, Ahias Propheta pallium ſuum nouum in duodecim partes ſcidit; Chriſtus verò Dominus paſſus non eſt Tuni-
Ioan.19.v.23. cam ſuam Inconſutilem diſſecari, Ioannis vndeuigeſimo: quoniam Synagoga à Chriſto diuiſa, in ſe quoque per inteſtinas diſcordias erat diuidenda; at verò Eccleſia, ſicut à Chriſto indiuiſa eſt, ita indiuiſam ſuorum omnium membrorum retinet Vnitatem. Ac tandem DE VNITATE, ait, ſuper Petrum VNVM voluiſſe Dominum ædificare Eccleſiam ſuam; vt VNITATEM manifeſtaret, VNAM CATHEDRAM conſtituiſſe, ac VNITATIS ORIGINEM AB VNO INCIPIENTEM, ſua auctoritate diſpoſuiſſe; ſicque exordium AB VNI-
Eph.4.v.3. TATE proficiſci; Paulum SACRAMENTVM VNITATIS, (Epheſiorum quarto) docuiſſe; EPISCOPATVM VNVM ATQVE INDIVISVM eſſe; ECCLESIAM VNAM eſſe, quomodo Solis multi Radij, ſed Lumen VNVM; & Rami arboris multi, ſed Arbor VNA; Eccleſiæ VNVM CAPVT eſſe, ORIGINEM VNAM; Eccleſiam VNAM MATREM eſſe, FOECVNDITATIS SVCCESSIBVS (quod antea, INCREMENTO FOECVNDITATIS, dixerat) copioſam; Eccleſiam, VNAM DOMVM noſſe, VNIVS CVBICVLI SANCTITATEM caſto pudore cuſtodire; Eccleſiæ VNITATEM DE DIVINA FIRMITATE VENIENTEM, SACRAMENTIS CÆLESTIBVS COHÆRENTEM, (quòd in Deo Tres VNVM ſunt) ſcindi non poſſe; Tunicam Chriſti, quæ de ſuperiore parte non conſutilis, ſed per totum textilis erat, ſignare VNITATEM quam Chriſtus portabat, DE SVPERIORE PARTE VENIENTEM, ID EST, DE CÆLO, ET A PATRE VENIENTEM, QVÆ AB ACCIPIENTE AC POSSIDENTE SCINDI OMNINO NON POTERAT, SED TOTAM SEMEL ET SOLIDAM FIRMITATEM INSEPARABILITER OBTINEBAT; ſicque repræſentari Eccleſiæ CONCORDIAM COHÆRENTEM, & SACRAMENTO VESTIS ET SIGNO declarari ECCLESIÆ VNITATEM: Idem ergo eſſe, tria hæc, VNITATEM DEI, VESTEM DOMINI, ECCLESIAM CHRISTI; Cæterùm, Eccleſiam eſſe VNANIMITATIS HOSPITIVM; VNITATEM ECCLESIÆ eſſe non modò VNITATIS CONCORDIAM, ſed eſſe tanquam Matris Eccleſiæ MATRICEM. Hæc ſumma dictorum AMANTISSIMI VNITATIS Cypriani, quem Vincentius Lirinenſis, SANCTORVM OMNIVM ET EPISCOPORVM ET MARTYRVM LVMEN appellare minimè dubitauit. Hinc celeberrimâ illâ, DE VI CORRIGENDIS HÆRETICIS, ad Vincentium Donatiſtam, Epiſtolâ, Auguſtinus

ſcripſit: Gratias Domino, qui nos à DIVISIONE collegit, ET HOC «
VNI DEO CONGRVERE, VT VNITATE COLATVR, OSTENDIT. «
Ac paulò pòſt, Cyprianum & Agrippinum Epiſcopos, EPISCOPOS VNITATIS appellat: QVOD nimirum Cyprianus (& cum eo Agrippinus,) VNITATEM ORBIS TERRÆ ATQVE OMNIVM GENTIVM ET DILIGENDO TENVIT, ET DISPVTANDO DEFENDIT. Ex quo effectum eſt, vt olim CATHOLICA ECCLESIA, & VNITAS, pro eodem ſumeretur, vt ex eodem Auguſtino, de Donatiſtis loquente, patet: qui libro primo contra Epiſtolam Parmeniani, Quæ cùm ita «
ſint, inquit, cùm & diuinis & humanis legibus ita damnentur; tan «
ta eſt tamen MANSVETVDO CHRISTIANA, vt non ſolùm teneant «
BASILICAS, quas iam præciſi ædificauerunt, ſed nec eas omnes red- «
diderint VNITATI, quas ab exordio VNITAS tenuit. Vnde Tertullianus, redditurus rationem PRO CHRISTIANIS, in Apologetico, quidnam eſſent Chriſtiani, ſic paucis declarat: CORPVS SVMVS «
DE CONSCIENTIA RELIGIONIS, ET DISCIPLINÆ VNITATE, ET «
SPEI FOEDERE. Atque hæc obiter dicendi anſam dedit Alexan- «
dri Archiepiſcopi, DE INCONSVTILI CHRISTI TVNICA, argumentum, quod omnibus omnium de Schiſmate tractantium communibus locis ſegetem ac materiam præbuit. Porro admonet, in Apologia ad Guilielmum, Bernardus, non ſolùm Inconſutilem, ſed etiam Polymitam Chriſti Tunicam fuiſſe; qualis Ioſephi illa exſtitit, Geneſis trigeſimo ſeptimo. POLYMITAM, inquit, ob multorum « Geneſ 37. v. 3.
ordinum, qui in ea ſunt, multimodam diſtinctionem; INCONSV- «
TILEM verò, propter Indiſſolubilis Charitatis indiuiduam Vnita- «
tem. Quod ex Diuo Paulo confirmat, dicente, prioris ad Corin- «
thios duodecimo: Diuiſiones gratiarum ſunt, idem autem Spiritus: « 1. Cor. 12. v. 4.
& diuiſiones miniſtrationum ſunt, idem autem Dominus: & diui- «
ſiones operationum ſunt, idem autem Deus, qui operatur omnia «
in omnibus. Vnde Diuus ipſe Paulus valde miratur, eſſe aliquas «
in Eccleſia Dei diſcordias poſſe, cùm ait, primæ Corinthiorum vndecimo: Conuenientibus vobis in Eccleſiam, audio SCISSVRAS eſ- « 1 Cor. 11. v. 18.
ſe inter vos; & ex parte credo. At cur non credit ex toto, ſed tan- «
tùm ex parte? Quia ſcilicet incredibile pæne erat tantum facinus, præſertim inter eos qui in Eccleſiam Dei conuenerant. Quamuis enim, antequam ad Eccleſiam accederent, paſſim diſcordias ſeminaſſent; tamen in Eccleſia Dei conſtituti, ob Vnitatis Symbolum Chriſtianæ, mutuam fouere concordiam maximè tenebantur. Vnde in Sciſſura, ſeu Schiſmate Photij, tremit horretque pingere calamus, quò tandem Orthodoxorum Epiſcoporum, Oecumenicè ac Synodicè eius Depoſitioni ſubſcribentium, zelus, an potiùs ſanctus ac diuinus furor, euaſerit! Scribit Nicetas, cognomento Dauid Paphlagon, Prolegomenis ad Octauam Synodum, in Ignatio, de Epiſcopis: Subſcripſere Depoſitioni calamis, non nudo atramento; «
ſed, in quo penitus contremiſcas (vt eos, qui rem norant, aſſeue- «
rantes audiui) IPSO SALVATORIS SANGVINE TINCTIS: ita, in- «

» quam, demum Photium exauctorarunt damnaruntque, vnaque omnes
» ab illo ORDINATOS: Ὑπογράφουσι δὲ τῇ καθαιρέσει, οὐ ψιλῷ τῷ μέλανι, τὰ χειρόγραφα ποιούμενοι, ἀλλὰ ὃ φρικωδέστατον, ὡς τῶν εἰδότων ἀκοῦσαι, διαβεβαιούμενοι, ΚΑΙ ΕΝ ΑΥΤΩ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΤΩ ΑΙΜΑΤΙ ΒΑΠΤΟΝΤΕΣ ΤΟΝ ΚΑΛΑΜΟΝ, οὕτως ἐξεκήρυξαν Φώτιον, οὕτως αὐτὸν κατεδίκασαν, καὶ πάντας τοὺς ΚΕΧΕΙΡΟΤΟΝΗΜΕΝΟΥΣ ὑπ' αὐτοῦ. SCISSVRAS verò cùm ait, reſpicere mihi ad noſtram, quam ſupra ex Cypriano attigi, Ahiæ Prophetæ, videtur, hiſtoriam; cùm è duodecim partibus, in
3.Reg.11. v.30. » quas pallium ſciderat, decem Ieroboamo tradens dixit: TOLLE TI-
» BI DECEM SCISSVRAS. Sub quarum typo PARTEM DONATI, Partem Lutheri, & cæteras id genus, ſic lamentatur Iſaïas, capite vigeſimo
Iſ.22.v.9. » ſecundo; Et SCISSVRAS CIVITATIS DAVID videbitis, quia
» multiplicatæ ſunt. Quantumuis alioqui Regni Seditiones ex Religionis quoque Seditionibus oriundas, vterque præmonſtraret. Quas namque SCISSVRAS Propheta nominat, has Seditiones Rupertus, Abbas Tuitienſis, interpretatur, in decimi Oſeæ locum illum;
Oſ. 10. v. » Tranſire fecit Samaria REGEM ſuum quaſi ſpumam ſuper faciem
» aquæ; ingenioſè commentatus illis decem Pallij Sciſſuris, decem Regni Seditiones portendi. Quarum PRIMA, Ieroboami in Roboam, Regum tertio, capite duodecimo; quâ illum de Regno Decem Tribuum exturbauit: SECVNDA, Baaſæ in Nadab, decimo quinto ibidem; vbi videlicet illum per inſidias aggreſſus interfecit: TERTIA, Zambri ſerui Regis Helæ in ipſum Helam, decimo ſexto; cùm temulentum Regem irruens oppreſſit ac peremit: QVARTA, Armi militiæ Principis in ipſum Zambri Regem, quâ, vbi ſupra, illum in vrbe Regia commorantem ſic obſedit, vt ſi non ad deditionem, certè ad occiſionem ſui coëgerit. nam Zambri, ne caderet in exitium ab inteſtino hoſte paratum, ſibi fecit incendium, quo pariter cum aula regia deflagrauit: QVINTA, Iehu in Ioramum, quarti Regum nono; vbi fugienti Ioramo ſagittam inter ſcapulas infixit, & per cor in partem vlteriorem tranſmiſit: SEXTA, Regis Sellum in Zachariam, decimo quinto; ipſum palàm & aggredientis & obtruncantis: SEPTIMA, Regis Manahem in Sellum, ibidem; quem in Samaria percuſſit occiditque: OCTAVA, Regis Phacee in Phaceiam, citato loco; eumque in turre domus regiæ è medio ſuſtulit: NONA, Regis Oſee in Phacee, ibidem; nec citra mortem perſequentis: DECIMA, Aſſyriorum Regis Salmanazaris in Oſee, decimo ſeptimo quarti Regum; qua illum ſub iugum miſit, ac in ſeruitutem perpetuam redegit, inque Aſſyrios nunquam ampliùs remigraturum tranſtulit. Vides vt Regnum ex Decem Tribubus conflatum, in Decem Sciſſuras, ſeu in factiones laceretur decem? ita planè æquum erat, vt Regnum quod à vero Deo ſe abſciderat, in ſeipſo ſcinderetur; & Reges qui in Deum rebellauerant, ſeque à Communione Populi Dei ſeparauerant, Rebel-
» lionis ac Schiſmatis talionem paterentur. Quòd ſi (vt in Hadriani Papæ Sexti APOSTOLICO BREVI, ad Fredericum Saxonum Du-

cem, aduerſùs Lutherum, doctiſſimè ſanctiſſiméque ſcriptum eſt)
ob durius imperium fortaſſis, aut quorumdam Paſtorum ſeu igna- «
niam, ſeu malitiam, Schiſmata excitanda putatis; nunquid non ex «
libro Regum audiſtis adeo indignatum fuiſſe Dominum aduerſùs «
Decem Tribus Filiorum Iſraël, & in omne ſemen eorum; vt di- « 4.Reg.17.
moueris eos, & tradiderit in direptionem, donec proijceret eos à « v.20.
facie ſua? Ob quam tandem culpam, niſi quòd, ob durius impe- «
rium Salomonis, & imprudentius arrogantiuſque reſponſum Ro- « 3.Reg 12.
boam Regis Ieruſalem, ſciſſæ fuerunt à tribu Iuda & Beniamin? «
QVAM PRÆSENS SEMPER FVERIT DOMINVS VINDEX SACER- « 1.Reg.15.
DOTIBVS SVIS, an non Saül ab REGIO abiectus Honore, & Ozias «
REX Iuda percuſſus leprâ, PROPTEREA QVOD QVÆ SACERDO- « 2.Par.26.
TVM ERANT, CONTRA SACERDOTES DOMINI SVNT AVSI VSVR- « v.19.
PARE, ſufficienti vobis potuerunt eſſe argumento? Qua de re mi- «
rificè, meo iudicio, in Synodi Vniuerſalis Octauæ Præfatione, ſcri-
pſiſſe videtur Anaſtaſius Bibliothecarius, & Abbas Romanus, nu-
ptiarum filij Baſilij Monocratoris cum filia Imperatoris Ludouici,
AD VTRIVSQVE, vt loquitur, IMPERII VNITATEM, IMMO TO-
TIVS CHRISTI ECCLESIÆ LIBERTATEM, toto ſeptennio diligen-
tiſſimus fideliſſimuſque proxeneta. is nempe qui Romanorum
Pontiff. Vitas à ſancto Petro vſque ad Nicolaum illum Primum,
ſcripſit, quem Synodus Vniuerſalis Octaua, Actione prima, ALTE-
RVM HELIAM ZELOTEN, iure appellat: ille ipſe qui in Latinam
linguam Concilium Septimum Generale vertit; Octauam Oecu-
menicam Synodum, Conſtantinopolitanam Quartam, cui ipſe in-
terfuit, Latinè quoque reddidit, Hadrianoque Pont. Max. inſcripſit.
Aurea igitur hæc eius verba ſunt: Poſtquam Imperatores Roma- «
norum, qui nunc Græcorum appellantur, variorum fautores vel «
incentores effecti errorum, ſanctam Chriſti Eccleſiam diuerſis hæ- «
reſibus SCINDERE minimè formidauerunt, SCIDIT Deus Impe- «
perium eorum; & in Occiduis Partibus paulatim regnare, ſuperno «
decernente iudicio, ceſſauerunt: donec Romanos Pontifices ſuis «
prauitatibus incuruare conantes, nec valentes, ac per hoc multipli- «
cibus pœnis afficientes, Heſperiæ poteſtatem iam prorſus amitte- «
rent, Occidentis etiam amiſſo Imperio: nihilominus Romanis Pon- «
tificibus, quia iam iubere nequeunt, ſuadere nituntur, ſuis læſis fa- «
uorem ſenſibus accommodandum. Sed quia iſti CVM PETRO «
SVPER PETRAM VERÆ CONFESSIONIS STANTES, peſtiferam ſug- «
geſtionem AVDIRE POSSVNT, OBAVDIRE NON POSSVNT, mox «
illi, quoniam aliter eos lædere nequeunt, patrios & antiquos termi- «
nos transferunt, PRIVILEGIA SEDIS APOSTOLICÆ corrumpunt, «
& pæne omnia IVRA DISPONENDARVM DIOECESEΩN auferunt, at- «
que ſuis hæc fautoribus conſentaneis & ſectatoribus conferunt, cum «
quibus etiam ius, quod SEDES APOSTOLICA ſuper prædictas regio- «
nes habuit, quia iuxta ſe ſitæ videbantur, vſurpant, & CONSTAN- «
TINOPOLITANÆ DIOECESI nequiter applicant. Cum Papa videatur «

» dicere Innocentius ad Alexandrum Antiochenum inter alia ſcri-
» bens: Non ergo viſum eſt ad mobilitatem neceſſitatum munda-
» narum, Dei Eccleſiam commutari, honores aut diuiſiones per-
» peti, quas pro ſuis cauſis faciendas duxerit Imperator; ſed his nec
» ipſi diu fruuntur, ſiquidem iam memorata Vulgarorum gens pro-
» tinus irruit, & vniuerſa circa Danubium occupat; ſicque Græci
» Principes quod SEDI ſubripiunt APOSTOLICÆ, in duplum quodam-
» modo, & ſecundùm legem, reſarcinant. Nam cum iure diœceſeos
» vſurpatæ, etiam ſua, id eſt, Imperij proprij partem poteſtatis, amit-
» tunt. Verùm tandem aliquando volens omnipotens Deus, qui olim
» filios Iſraël, etiam poſt triginta & quadringentos annos, ab affli-
» gentium preſſuris eripuit, ſalubremque doctrinam edocuit, has etiam
» regiones, cum populo ſuo ad rectum fidei tramitem, æquamque iu-
» ſtitiæ normam perducere, inſpirauit iam memorato Principi Vul-
» garorum PER MERITA PETRI (cuius in arcto ſitus, interuentio-
» nem ſibi apud Deum adeſſe precatus eſt, ſicque de numeroſis cu-
» neis hoſtium triumphauit) mittere Romam, & à Sede Apoſtolica
» fidei & SANÆ TRADITIONIS POSTVLARE DOCTRINAS: quod pius
» Princeps non ſegnis exſecutor effecit: & mittens ad APOSTOLICAM
» SEDEM, cui deceſſor veſter, tunc Papa, egregiæ ſanctitatis, præſide-
» bat, Nicolaus: & non ſolùm dogmata orthodoxæ fidei, verùm
» etiam SANCTÆ VITÆ DISCIPLINAM ab ea, quia & ad vtrumque
» idoneos inſtitutores expetiit & accepit, PAVLVM SCILICET POPV-
» LONIENSEM, ET FORMOSVM PORTVENSEM, SANCTÆ CONVER-
» SATIONIS ANTISTITES. Qui ad Principem peruenientes, totam-
» que iam memoratorum Vulgarorum patriam, cuius ſupra partes
» commemorauimus, peragrantes, TERRAM CORDIVM LINGVÆ
» VOMERE PRÆSCINDENDO, & Chriſtum, exſtirpatis errorum ve-
» pribus, in hominum mente plantando, fluentiſque ſacri Baptiſmi ri-
» gando, atque IMPOSITIONE MANVVM SVPER CAPITA FIDELIVM,
» ET DEO DICATA TEMPLA VEL ALTARIA, INCREMENTVM PER-
» FECTIONIS PER SANCTVM SPIRITVM INVOCANDO, dum APO-
» STOLICVS ille PONTIFEX, &, vt ita dicatur, CÆLESTIS HOMO, ET
» TERRESTRIS ANGELVS, ſuperſtes habitus eſt, minimè ceſſauerunt.
» Ad cuius imitationem eadem agi ſtrenuè tu, ſucceſſor eius, ALMÆ
» AC SVMMÆ MAGNITVDINIS PRÆSVL, medullitus anhelaſti, & in
» his conſummandis ſatagere non ceſſaſti. In tantum autem pietas
» creuerat Principis & abundabat circa Beatum Petrum venerationis
» affectu, vt QVADAM DIE MANV PROPRIA CAPILLOS SVOS AP-
» PREHENDERET, ET CONTEMPLANTIBVS CVNCTIS SE ROMANIS
» MISSIS TRADIDERIT, dicens: OMNES PRIMATES ET CVNCTI PO-
» PVLI VVLGARORVM TERRÆ COGNOSCANT AB HODIERNO DIE
» ME SERVVM FORE POST DEVM, BEATI PETRI ET EIVS VICARII.
Atque hæc magnificè Anaſtaſius. Idcircò contra Sciſſuras in Sacra Doctrina OMNIA VNVM ſunt atque appellantur, HVGONE noſtro
» VICTORINO teſte, libro ſecundo De Arca Noë: Sacra Scriptura;

Liber eſt vitæ; Cuius Origo Æterna, cuius Incorruptibilis Eſſentia, «
cuius Cognitio Vita, cuius Scriptura Indelebilis, cuius Inſpectus «
Deſiderabilis, cuius Doctrina Facilis, cuius Scientia Dulcis, cuius «
Profunditas Imperſcrutabilis, cuius VERBA INNVMERABILIA, ET «
VNVM TAMEN VERBVM OMNIA. Vnum Omnia, voluit di- «
cere noſter Hugo (qui quondam LINGVA AVGVSTINI dictus eſt) quoad Senſum, vel potiùs quoad Conſenſum, cuius quandoque ſtudio ductus, ac ſpiritu feruens, CVM SICVT SCIENTIA, ITA ZELO CATHOLICÆ VERITATIS, CÆTERIS ÆQVALIBVS ANTEIRET (vt ad annum Chriſti CIↃ CXXXVI Cardinalis Baronius loquitur) ad Ioannem, immo aduersùs Ioannem Archiepiſcopum Hiſpalenſem, Apoſtatam (vt nos aduersùs Spalatenſem, DE CONFESSIONE FIDEI, Epiſtolam illam ſcripſit, quam INSIGNEM Cardinalis Capuanus Bellarminus, De Scriptoribus Eccleſiaſticis, in HVGONE DE SANCTO VICTORE appellat, cuius memorabilis & pæne cæleſtis inſcriptio hæc eſt: IOANNI QVONDAM HISPALEN- «
SIVM ARCHIEPISCOPO HVGO SERVVS CRVCIS CHRISTI. Al- «
ludebat autem antedicto loco ad illud, quòd In principio erat Verbum, in quo Omnia Vnum ſunt, quodque eſt non quodammodo, ſed omnimodè Omnia, reuelante, Ioannis decimo ſeptimo,
Chriſto, dum Patrem orat; Rogo vt omnes VNVM ſint, ſicut tu « Ioan. 17.
Pater in me, & ego in te; VT ET IPSI IN NOBIS VNVM SINT. « v. 21.
Talis nimirum eſſe Vnitas Chriſtianorum debuit, quæ diuinam Chriſti & Patris Vnitatem perfectiſſimè imitetur ac repræſentet. Qua de re Dionyſius Areopagita, Sanctus ille Athenarum Epiſcopus & Martyr, cuius Sextæ Synodi Actione quarta, in Agathonis Pont. Max. ad Imperatorem & Auguſtos Epiſtola; & Actione octaua, teſtimonium ponderatum eſt, Scriptor certè antiquiſſimus ac eruditiſſimus, Hierarchiæ Eccleſiaſticæ capite tertio, hanc quæſtionem dubitationemque proponit; Quare nomina communia cæteris Sacramentis, τῶν ἁγίαις ἱεραρχικαῖς τελεταῖς, (Sacramenta ille ſic nominat, quaſi dicas, HIERARCHICAS TELETAS, vel SACRAS TELETAS, ac PERFECTIONES, ſiue HIERARCHICA SACRAMENTA, quemadmodum Opus ſuum De Sacramentis, inſcripſit propter ſummam dignitatem & perfectionem arcanam, DE PHILOSOPHIA, Ambroſius) nempe Κοινωνία, & Σύναξις, COMMVNIO ac SYNAXIS de Euchariſtia ἐξαιρέτως ἀπονενέμηται, peculiariter vſurpantur: Cùm vnaquæ- «
que PERFECTIVA SACRORVM OPERATIO, id eſt, vnumquodque «
Sacramentum, ſiue omnia Sacramenta, vitas noſtras diuiſas, id eſt, «
diuerſis paſſionibus ac vitiis obnoxias, (Sic paſſim apud hunc Scriptorem DIVISIO, aut DISSECTIO, in malam partem ſumitur, è Platonis & Platonicorum diſciplina, quam ex libris Moſis hauſerant, de quibus ſecundùm Hieronymum ſuprà: atque illi Coniunctioni opponitur, per quam Vnum cum Chriſto efficimur) ad Dei- «
ficationem reducat, per quam VNI aſſimilamur, & rerum diuiſa- «
rum ad Vnitatem Deo conuenientem contractione, Communio- «
nem atque Vnionem nobis largiatur cum VNO (id eſt Deo, qui «

& Vnus & Vnum eſt:) ἑκάστης ΙΕΡΟΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΣ, καὶ τὰς μεριστὰς ἡμῶν ζωὰς, εἰς ἑνοειδῆ θέωσιν συναγούσης, καὶ τῇ τῶν διαιρετῶν θεοειδεῖ συμπτύξει, τὴν πρὸς ΤΟ ΕΝ Κοινωνίαν, καὶ Ἕνωσιν δωρουμένης. Reſpondet autem Dionyſius; Euchariſtiam propterea appellationes omnibus Sacramentis communes ſibi vindicare, quia reliqua, verbi gratia, Baptiſmus, de quo ante dixit; & Ordinis Sacramentum, quod poſtea explicat, per Euchariſtiam perficiantur: non enim perfectè illa tradita cenſeri, niſi Euchariſtia, quaſi cæterorum (propter ſummam Vnionem atque Vnitatem) conſummatio, acceſſerit. Addit, ſimillimum poſſe & in Baptiſmo obſeruari, quod Φώτισμα, ILLVMINATIO, Antiquæ Eccleſiæ (vt ex eo ad Hebræos loco omnes

Hebr. 6. v. 4. » norunt: Impoſſibile eſt eos qui ſemel ILLVMINATI ſunt) dicebatur; quum tamen DONVM ILLVMINATIONIS etiam alia Sacramenta conferant. Porro ipſam Communionem cum Vno adeo vrget Dionyſius, vt in libro De Sacramentis, ſiue De Eccleſiaſtica Hierarchia, Σύναξις, SYNAXIS, quemadmodum & Κοινωνία, COMMVNIO, non ſignificet Congregationem Populi, vt ipſius ætate ea vox accipiebatur, quæ & Συνέλευσις, CONVENTVS, Paulina phraſi (CON-

1. Cor. 11. v. 18. VENIENTIBVS, Συνερχομένων) Iuſtino dicitur; ſed Coniunctionem cum Chriſto, quæ fit per Euchariſtiæ Sacramenti participationem. » Vnde ad caput quartum Pachymeres: Obſerua autem, inquit, ſolam LITVRGIAM in qua DIVINORVM MYSTERIORVM fiunt participes qui digni ſunt, à Dionyſio appellari SYNAXIN. Nam eo ſenſu id nomen ipſe accipit, non quia συνάγεται, congregatur, populus, vt aliquis exiſtimare queat; ſed PROPTER COMMVNIONEM CVM VNO, per quam Seruatori Chriſto, vt membra capiti συναγόμεθα, coniungimur: Σημείωσαι δὲ ὅτι ΣΥΝΑΞΙΝ μόνην τὴν ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ φησί, καθ᾽ ἣν ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ κοινωνοῦσιν ΟΙ ΑΞΙΟΙ. ἐπὶ τούτῳ γὰρ καὶ τὸ ὄνομα λαμβάνει, οὐ διὰ τὸ συνάγεσθαι τὸν λαὸν, καθὼς οἰηθείη τις, ἀλλὰ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ, καθ᾽ ἣν τῷ Σωτῆρι Χριστῷ, ὡς μέλη τῇ κεφαλῇ συναγόμεθα. Et rectè quidem. Nam ipſum Deum, qui per Sacramenta hanc Coniunctionem operatur, Dionyſius CONIVNCTOREM, Συναγωγὸν, propterea appellat, initio Hierarchiæ Cæleſtis, cùm ait: καὶ ἐπιστρέφει ἡμᾶς πρὸς τὴν ΤΟΥ ΣΥΝΑΓΩΓΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ἑνότητα καὶ ΘΕΟΠΟΙΟΝ ΑΠΛΟΤΗΤΑ· Et conuertit nos ad CONIVNCTORIS PATRIS Vnitatem, ac SIMPLICITATEM DEIFICATIVAM. Ac ſi reuelaret Dionyſius, Deum ſub Synagoga primùm, quaſi ſub typo CONIVNCTIONIS, apparuiſſe, vt veluti ſenſim nos tandem per Eccleſiæ ſuæ Myſterium ad ſuam, tanquam paternam hæreditariamque VNITATEM, ſecum perfectè æternúmque conuerteret. Vnde in Synodica Prouinciæ Helleſponti, ad Leonem Imperatorem, Seleucus Amaſiæ Metropolis Epiſcopus, Vranius Iboreæ, Erythrius Amiſi, Ælianus Sinopenſis, Hyperitius Tili, Paulus Adratenus, omnia ſe dicere ac petere credunt pro Alexandrina Sede, quam Timotheus Apollinariſta tyrannicè inuaſerat, proque » vniuerſa Ægyptiaca Diœceſi, cùm rogant, Vti SANCTIS ECCLESIIS

ILLIC

ILLIC POSITIS VNITAS CONFERATVR. Quare idem
prorſus tibi, REX, cum SCHISMATE, quod congreſſuro Da-
uidi cum Gigante, faciendum eſt. Elegit ſibi quinque limpidiſ- 1.Reg.17.
ſimos lapides de torrente, & miſit eos in peram paſtoralem. Sed v. 40.
cùm ad pugnam ventum eſt, Feſtinauit Dauid & cucurrit ad pu- v.48.
gnam ex aduerſo Philiſtæi. Et miſit manum ſuam in peram, tu-
litque VNVM Lapidem, & fundâ iecit, & circumducens, per-
cuſſit Philiſtæum in fronte: & infixus eſt lapis in fronte eius, &
cecidit in faciem ſuam ſuper terram. Præualuitque Dauid aduer-
sùm Philiſtæum IN FVNDA ET LAPIDE, percuſſumque Phi-
liſtæum interfecit. Explicat Auguſtinus, Paraphraſi in Titulum
Pſalmi Triumphalis, centeſimi quadrageſimi tertij, IPSI DA-
VID AD GOLIAM, de hac Dauidica Victoria compoſiti: QVIN-
QVE, inquit, LAPIDES POSVIT, VNVM MISIT: LIBRI
QVINQVE LECTI SVNT, (Lex nimirum, ſeu diuinæ Le-
gis Pentateuchus, quem Auguſtinus ſubintelligit) SED VNITAS
VICIT. Nec aliò ſanè reſpexit Leo ille Secundus Pont. Max. Epi-
ſtolâ ad Imp. Conſtantinum Pogonatum, cùm Sextæ Synodi
Actione decima octaua, tanquam Vniuerſi Orbis voce exclamat:
O ſancta MATER ECCLESIA, exſurge, depone pallium mœ-
roris, & induere ſtolam iucunditatis tuæ. Ecce filius tuus, CON-
STANTISSIMVS PRINCIPVM, DEFENSOR TVVS, ADIV-
TOR TVVS: ne commouearis, accinctus eſt gladium Verbum Dei,
quo diuidit Incredulos à Fidelibus, induit ſe loricam Fidei, &
galeam Spem ſalutis. En propugnator tuus, (confide, ne metuas)
NOVVS DAVID; non ille Rex vnius gentis Iudaïcæ, ſed hic
tuus Chriſtianæ plebis pijſſimus princeps, Nazareni ſanguine pur-
puratus, deiecit GOLIAM MAGNILOQVVM hoſtem tuum,
& cunctum agmen eius huc illuc diſperſit, PERCVSSIT FRON-
TEM EIVS IACTV LAPIDIS: VBI NON INERAT SI-
GNACVLVM PIETATIS: amputatum eſt caput eius, & in mem-
bris eius nullus vigor relictus eſt. EN VBIQVE TRIVMPHVS
PORTATVR IN PILO: Ὦ ἁγία ΜΗΤΗΡ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ἀνάστηθι,
ἀπόθου τὸ ἔνδυμα τῆς στυγνότητος, καὶ ἔνδυσαι τὴν στολὴν τῆς εὐφροσύνης σου.
ἰδοὺ ὁ υἱός σου, Ο ΣΥΣΤΑΤΙΚΩΤΑΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, Ο ΣΟΣ
ΕΚΔΙΚΗΤΗΣ, ΚΑΙ ΒΟΗΘΟΣ ΣΟΥ, μὴ ταραχθῇς· περιεζώσατο
γὰρ ῥομφαίαν τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, ἐν ᾧ διαιρεῖ τοὺς Ἀπίστους ἀπὸ τῶν Πιστῶν. ἐνε-
δύσατο Πίστεως θώρακα, καὶ περικεφαλαίαν σωτηρίας Ἐλπίδα. ἰδοὺ ὁ σὸς πρό-
μαχος, Ο ΝΕΟΣ ΔΑΒΙΔ· μὴ φοβηθῇς· θάρσει· οὐ γὰρ ἐκεῖνος ὁ ἑνὸς τοῦ Ἰου-
δαϊκοῦ ἔθνους Βασιλεὺς, ἀλλ' ἔστι ὁ σὸς, ὁ τοῦ φιλοχρίστου λαοῦ εὐσεβέστατος Βα-
σιλεὺς, πορφυρωθεὶς ἐν τῷ τοῦ Ναζωραίου αἵματι, τὸν σὸν πολέμιον ΤΟΝ ΜΕ-
ΓΑΛΟΡΡΗΜΟΝΑ ΓΟΛΙΑΘ κατέβαλε, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν φάλαγγα
πανταχοῦ διεσκόρπισε, ΚΑΙ ΕΠΑΤΑΞΕΝ ΑΥΤΟΥ ΠΛΗΓΗ ΛΙΘΟΥ
ΤΟ ΜΕΤΩΠΟΝ, ΕΝΘΑ ΣΦΡΑΓΙΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ ΟΥΧ Υ-
ΠΗΡΧΕ· καὶ τῆς κεφαλῆς ἀφαιρεθείσης, οὐδεμία ἰσχὺς περιελείφθη· ΚΑΙ ΙΔΟΥ
ΠΑΝΤΑΧΟΥ ΕΠΙ ΔΟΡΑΤΟΣ ΘΡΙΑΜΒΕΥΕΤΑΙ. Hinc De Vni-

tate Taraſius Patriarcha Conſtantinopoleos, in Apologetico ad Po-
pulum dicto, ante Septimam Synodum, pulcerrimè ſic diſputat:
» Neſcit Eccleſiæ LEX vel TERMINVS Sectam ſiue Contentionem,
» SED SICVT NOVIT CONFITERI VNVM BAPTISMA, VNAM FIDEM;
» ITA ET CONCORDIAM VNAM IN OMNI ECCLESIASTICO NEGO-
» TIO. Nihil enim eſt in conſpectu Dei tam acceptum atque placa-
» bile, QVAM VT VNVM SIMVS, ET VNA EFFICIAMVR ECCLESIA
» CATHOLICA, QVEMADMODVM IN SINCERÆ NOSTRÆ FIDEI
» SYMBOLO CONFITEMVR. Et petimus nos, Fratres, vt reor & vos,
» quoniam ſcio vos timorem Dei habere, à Piiſſimis & Orthodoxis
» Imperatoribus noſtris, Synodum Vniuerſalem colligi: VT EFFI-
» CIAMVR NOS, QVI VNIVS DEI SVMVS, VNVM: ET QVI TRINI-
» TATIS cultores exiſtimus, VNITI, ET VNANIMES, ET COLLEGÆ, &
» qui Capitis noſtri Chriſti ſumus, efficiamur CORPVS VNVM com-
» pactum atque connexum: & qui Sancti Spiritus ſumus, efficiamur
» NON CONTRA INVICEM, SED PRO INVICEM: & qui VERITATIS
» exiſtimus, efficiamur id ipſum ſapientes atque dicentes, & non ſit
Phil 4.v.7. » in nobis certamen ſiue diſſenſio; vt PAX DEI, quæ exſuperat o-
» mnem ſenſum, muniat omnes nos: Οὐκ οἶδεν ὁ τῆς Ἐκκλησίας ΝΟΜΟΣ
ΚΑΙ ΟΡΟΣ ἔριν, ἢ φιλονεικίαν, ΑΛΛ' ΩΣΠΕΡ ΟΙΔΕΝ ΟΜΟΛΟΓΕΙΝ ΕΥ-
ΣΕΒΩΣ, ΕΝ ΒΑΠΤΙΣΜΑ, ΜΙΑΝ ΠΙΣΤΙΝ, ΟΥΤΩ ΚΑΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑΝ
ΜΙΑΝ, ΕΠΙ ΠΑΝΤΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΣ. οὐδὲν οὕτως ἐστὶν
ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ εὐαπόδεκτον, καὶ εὐάρεστον, ΩΣ ΤΟ ΕΝΩΘΗΝΑΙ ΗΜΑΣ, ΚΑΙ
ΓΕΝΕΣΘΑΙ ΜΙΑΝ ΚΑΘΟΛΙΚΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ, ΚΑΘΑ ΚΑΙ ΕΝ ΤΩ ΣΥΜ-
ΒΟΛΩ ΤΗΣ ΕΙΛΙΚΡΙΝΟΥΣ ΗΜΩΝ ΠΙΣΤΕΩΣ ΟΜΟΛΟΓΟΥΜΕΝ. καὶ αἰ-
τοῦμεν, ἀδελφοὶ, οἶμαι δὲ, καὶ ὑμεῖς, ἐπειδὴ γινώσκω τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ἔχειν ὑμᾶς, πα-
ρὰ τῶν Εὐσεβεστάτων καὶ Ὀρθοδόξων Βασιλέων ἡμῶν, Σύνοδον Οἰκουμενικὴν συνα-
θροισθῆναι, ΙΝΑ ΓΕΝΩΜΕΘΑ ΟΙ ΤΟΥ ΕΝΟΣ ΘΕΟΥ, ΕΝ· καὶ οἱ τῆς Τριά-
δος, ΗΝΩΜΕΝΟΙ, ΚΑΙ ΟΜΟΨΥΧΟΙ, ΚΑΙ ΟΜΟΤΙΜΟΙ· οἱ τῆς κεφαλῆς ἡμῶν
Χριστοῦ, ΣΩΜΑ ΕΝ, συναρμολογούμενον, καὶ συμβιβαζόμενον· οἱ τοῦ ἁγίου Πνεύ-
ματος, ΟΥ ΚΑΤ' ΑΛΛΗΛΩΝ, ΑΛΛΑ ΣΥΝ ΑΛΛΗΛΟΙΣ· οἱ τῆς ἀληθείας, τὸ
αὐτὸ φρονοῦντες, καὶ λέγοντες, καὶ μὴ ᾖ ἔρις καὶ διχοστασία ἐν ἡμῖν. ὅπως Η
ΕΙΡΗΝΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν, φρουρήσῃ πάντας ἡμᾶς. His
accedit Regium illud Conſtantini & Irenes ad Epiſcopos Nicææ
» congregatos ſcriptum, Septimæ Synodi Actione prima: Propter
» quod Euangelicè omnibus prædicans edicebat, (nempe Chriſtus Do-
Matt. 5. v.9. » minus) Beati Pacifici: quoniam ipſi filij Dei vocabuntur. Ergo intra
» hanc Beatitudinem, quæ nobis nobilitatem adoptionis filiorum do-
» nauit, inueniri pium Imperium noſtrum volens, ad Pacem & Con-
» cordiam, omnem ROMANAM REMPVBLICAM noſtram dirigere fe-
» ſtinat. Præcipuè autem ſanctarum Dei Eccleſiarum BONI ORDINIS
» ſollicitudinem ſumere cupit, atque SACERDOTVM mercari ſem-
» per VNITATEM procurat. Orientis, Septentrionis, Occidentis, &
» Meridiei: & Præſules adſunt, Deo volente, per Vicarios ſuos,
» vnà cum reciprocis reſcriptis ad Synodicas Litteras, quæ miſſæ
» ſunt à ſanctiſſimo Patriarcha. Iſta enim antiquitus LEX SY-

NODICA CATHOLICÆ ECCLESIÆ, quæ A FINIBVS VS- «
QVE AD FINES ſuſcepit Euangelium. Igitur beneplacito & «
nutu eius congregauimus vos Sanctos SACERDOTES ipſius, «
QVI DISPOSVISTIS TESTAMENTVM EIVS SVPER IN- « Pſ. 49. v. 5.
CRVENTA SACRIFICIA, vt definitionibus Synodorum, quæ rectè «
dogmatizauerunt, iudicium veſtrum ſimile fiat, & cunctis ſplendor «
Spiritus illuceſcat. Nemo enim accendens lucernam, ponit eam « Matt. 5.
ſub modio, ſecundùm Domini vocem, ſed ſuper candelabrum, vt « v. 15.
luceat omnibus qui in domo ſunt. Sic enim & LEGISLATIO- «
NES, quæ olim à Patribus noſtris piè traditæ ſunt nobis, ſe- «
quemini; & ſanctæ Dei Eccleſiæ IN PACIFICO ORDINE «
permanebunt: Διὸ καὶ εὐαγγελικῶς πᾶσι κηρύττων ἔλεγε· Μακάριοι οἱ εἰ- «
ρηνοποιοὶ, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται. Ταύτης οὖν τῆς μακαριότητος τῆς
χαριζομένης ἡμῖν τὴν εὐγένειαν τῆς υἱοθεσίας, ἐντὸς γενέσθαι προαιρου-
μένη, ἡ ἡμετέρα εὐσεβὴς Βασιλεία, πρὸς Εἰρήνην καὶ Ὁμόνοιαν πᾶ-
σαν τὴν ΡΩΜΑΙΚΗΝ ἡμῶν ΠΟΛΙΤΕΙΑΝ διαθεῖναι σπεύδομεν.
ἐξαιρέτως δὲ, καὶ τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν ΕΥΤΑΞΙΑΣ φρον-
τίζειν βουλόμεθα, καὶ ΤΗΝ ΤΩΝ ΙΕΡΕΩΝ ΕΝΩΣΙΝ διὰ
παντὸς ἐμπορεύεσθαι προαιρούμεθα ἀνατολῆς, ἄρκτου, δύσεώς τε, καὶ με-
σημβρίας· καὶ πάρεισι, Θεοῦ εὐδοκήσαντος, διὰ τῶν αὐτῶν Τοποτηρητῶν, με-
τὰ καὶ τῶν ἀντιγράφων, τῶν ἀποσταλέντων συνοδικῶν γραμμάτων, παρὰ
τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου. Οὗτος γάρ ἐστιν ἀρχῆθεν ΝΟΜΟΣ ΣΥΝΟ-
ΔΙΚΟΣ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, τῆς ΑΠΟ ΠΕ-
ΡΑΤΩΝ ΕΙΣ ΠΕΡΑΤΑ δεξαμένης τὸ εὐαγγέλιον. τοιγαροῦν εὐδο-
κίᾳ καὶ ἐπινεύσει αὐτοῦ, συνηγάγομεν ὑμᾶς τοὺς Ὁσιωτάτους αὐτοῦ ΙΕΡΕΙΣ,
ΤΟΥΣ ΔΙΑΤΙΘΕΜΕΝΟΥΣ ΤΗΝ ΔΙΑΘΗΚΗΝ ΑΥΤΟΥ,
ΕΠΙ ΘΥΣΙΑΙΣ ΑΝΑΙΜΑΚΤΟΙΣ, ἵνα τοῖς ὅροις τῶν ὀρθῶς δογματισα-
σῶν συνόδων, ἡ κρίσις ἡμῶν ἐφάμιλλος γένηται, καὶ πᾶσιν ἡ αἴγλη τοῦ πνεύ-
ματος καταλάμψῃ· οὐδεὶς γὰρ ἅψας λύχνον, τίθησιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον,
κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνὴν, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ὅπως λάμψῃ πᾶσι τοῖς ἐν
τῇ οἰκίᾳ. οὕτω γὰρ καὶ ταῖς ἄνωθεν παρὰ τῶν πατέρων ἡμῶν εὐσεβῶς παρα-
δοθείσαις ἡμῖν θεσμοθεσίαις ἐξακολουθήσετε, καὶ αἱ ἅγιαι τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαι
ΕΝ ΕΙΡΗΝΑΙΑ ΤΑΞΕΙ διαμενοῦσιν. Vnde ſequenti Actione, id
eſt, ſecunda, Ioannes DEO-AMABILIS Preſbyter, & Legatus
Orientalis Diœceſeos, de Hadriano Primo Pont. Max. & Tara-
ſio Conſtantinopolitano Patriarcha, loquens, ad Synodum dixit:
VNVM ſentientes & confitentes IVSTITIA & PAX oſculatæ « Pſ. 84. v. 11.
ſunt. PHERONYMA enim (id eſt, verè ſuo nomini reſpondens) «
IRENE, & decreto Dei regnans & imperans, diuinitus mota, & «
decorem Eccleſiæ deſiderans atque volens, litteris vſa, IVSTI- «
TIAM PHERONYMAM, SANCTISSIMAM VIDELICET «
ECCLESIAM ROMANAM, amplexa eſt: & mouit in medium «
tranſire, & præſens, SANCTVM lætificare COLLEGIVM: ſed «
& Orthodoxam patefacere Fidem: ΤΟ ΕΝ φρονοῦντες καὶ ὁμολογοῦν- «
τες ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ καὶ ΕΙΡΗΝΗ κατεφίλησαν. ἡ γὰρ ΦΕΡΩΝΥΜΟΣ
ΕΙΡΗΝΗ, καὶ ψήφῳ Θεοῦ βασιλεύουσα, καὶ κρατοῦσα θείως κινουμένη,

καὶ τὴν εὐπρέπειαν τῆς ἐκκλησίας ποθοῦσα, καὶ θέλουσα, γράμμασι χρησαμένη ΤΗΝ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ ΤΗΝ ΦΕΡΩΝΥΜΟΝ, ΤΗΝ ΑΓΙΩΤΑΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΡΩΜΗΣ κατεφίλησε, καὶ κεκίνηκεν εἰς μέσον παρελθεῖν, καὶ τὴν παροῦσαν ΑΓΙΑΝ ΟΜΗΓΥΡΙΝ εὐφρᾶναι, καὶ τὴν Ὀρθόδοξον Πίστιν φανερῶσαι. Atque hæc DE VNITATE dicta ſint, quæ videlicet ex Euangelio ſpiritualia arma aduersùs Schiſmatis diuiſionem Tibi, SERENISSIME IACOBE, ECCLESIÆQVE MILITANTI miniſtrabit. Sed receptui canitur: Ad Auguſtini noſtri, tanquam ad VNITATIS, caſtra no-

CAP. XVI. » tiſſima tutiſſimaque recurramus. CVR non (inquit Pelagius Secundus Pont. Max. in extremo libro, quem pro Quinta Synodo ſcripſit) ad memoriam, PRO VNITATE SERVANDA, Beati » Auguſtini dictum reducitur? qui, dum De Vnico Baptiſmate lo- » queretur, idcirco Cyprianum Martyrem, qui De Iterando Bapti- » ſmate ſcripſerat, defunctum perhibuit, quia licèt prauum quid ſen- » ſerit, NVNQVAM TAMEN SE A TOTIVS ECCLESIÆ COMMVNIO- » NE SVSPENDIT. Sic igitur permanere in SANCTITATE SERVAN- » TE conſtat, Fratres Dilectiſſimi, QVIA DVM VOS AB ECCLESIÆ » VNITATE DISIVNGITIS, OMNE VIRTVTIS MERITVM PERDIDI- » STIS, ETIAMSI RECTE TENEATIS. Scriptum quippe eſt: Pacem » ſequimini cum omnibus, & Sanctimoniam, ſine qua nemo vide- » bit Dominum. (Hebr. 12. v. 14.) Vnde idem Auguſtinus diſputans aduersùs Donatiſtas, ſæpe dicit, PACEM, CHARITATEM, VNITATEM ECCLESIÆ ſoluere ac dimittere peccata: & PER GEMITVS COLVMBÆ, id eſt, per Orationes Sanctorum, REMISSAM ſiue Remiſſionem Peccatorum dari. Loca ſunt libro tertio De Baptiſmo, capite decimo ſeptimo, & decimo octauo; & libro quarto, capite vigeſimo primo; & libro ſexto, capite quarto: Tractatu denique centeſimo vigeſimo primo ſuper Ioannem, & alibi. Et ne ſcrupulus tenuiſſimus reſidere aliquis videatur, non manifeſtior eſt, inquit Auguſtinus, nobis Chriſtus, quàm ſit Eccleſia manifeſta: nec euidentius, Ieſum Mariæ filium, eſſe Chriſtum, quàm hanc COMMVNIONEM GENTIVM, cui iungimur, eſſe ipſam Eccleſiam quam credamus. Atqui de Chriſto inter Chriſtianos, quis is eſſet, nuſquam eſt dubitatum: conſequens igitur eſt, vt quænam dicenda illa ſit, nec inter Catholicos ac Orthodoxos, immo nec inter Chriſtianos, oriri quæſtio de Eccleſia poſſit. Vitium eſt enim, conſequentia reprehendere, cùm prima conceſſeris. Sed quid ego argumentor? quid plura diſputo? Recito de Epiſtola ad Vincentium re- » liqua: ACVTVM AVTEM ALIQVID VIDERIS DICERE, CVM CATHO- » LICÆ NOMEN NON EX TOTIVS ORBIS COMMVNIONE INTERPRE- » TARIS, SED EX OBSERVATIONE PRÆCEPTORVM OMNIVM DIVINO- » RVM ATQVE OMNIVM SACRAMENTORVM, QVASI NOS ETIAM, SI » FORTE HINC SIT APPELLATA CATHOLICA, QVOD TOTVM VERACI- » TER TENEAT (CVIVS VERITATIS NONNVLLÆ PARTICVLÆ, ETIAM » IN DIVERSIS INVENIVNTVR HÆRESIBVS) HVIVS NOMINIS TE- » STIMONIO NITAMVR AD DEMONSTRANDVM ECCLESIAM IN

OMNIBVS GENTIBVS, ET NON PROMISSIS DEI, TAM MVLTIS « TAMQVE MANIFESTIS ORACVLIS IPSIVS VERITATIS. Sed nempe « hoc eſt totum quod nobis perſuadere conaris, ſolos remanſiſſe « Rogatiſtas, QVI CATHOLICI RECTE APPELLARI POSSINT, EX « OBSERVATIONE PRÆCEPTORVM OMNIVM DIVINORVM ATQVE « SACRAMENTORVM: ET VOS ESSE SOLOS, in quibus inueniat Fi- « dem, cùm venerit Filius Hominis. DA VENIAM, NON CREDI- « DIMVS. Licet enim & hoc audeas forſitan dicere, vt in vobis poſ- « ſit inueniri fides, quam ſe in terra non inuenturum Dominus dixit, « Luc. 18. v. 8. & NON VOS IN TERRA, SED IN CÆLO eſſe deputandos; NOS TA- « MEN APOSTOLVS ITA aliàs ſollicitos CAVTOS REDDIDIT, vt etiam « Angelum de cælo nobis aliud Euangelizantem, præterquam quod « Gal. 1. v. 8. accepimus, Anathema debere eſſe præceperit. Quomodo autem « confidimus ex diuinis litteris accepiſſe nos, CHRISTVM MA- « NIFESTVM, ſi non inde accepimus & ECCLESIAM MANI- « FESTAM? quaslibet quiſque anſas & vncos aduersùs ſimplicita- tem veritatis intexat, quaslibet nebulas callidæ falſitatis offun- « dat; Sicut Anathema erit qui annunciauerit, Chriſtum neque « paſſum eſſe, neque tertia die reſurrexiſſe: quoniam in veritate « Euangelica accepimus; Oportebat Chriſtum pati & reſurgere à « Act. 17. v. 3. mortuis tertia die: SIC ERIT ANATHEMA QVISQVIS ANNVN- « CIAVERIT ECCLESIAM PRÆTER COMMVNIONEM OMNIVM GEN- TIVM, quia eadem veritate conſequenter accepimus; & prædi- « cari in nomine eius pœnitentiam & remiſſionem peccatorum PER « OMNES GENTES, incipientibus ab Ieruſalem: & inconcuſsè te- « nere debemus; Quiſquis vobis annunciauerit præter quàm quod « accepiſtis, anathema ſit. Si autem vniuerſos Donatiſtas non au- « dimus, SE PRO ECCLESIA CHRISTI SVPPONENTES, quia nul- lum pro ſe teſtimonium de diuinis libris proferunt, quo id do- ceant; quantò minùs, rogo te, Rogatiſtas audire debemus, qui nec illud pro ſe interpretari conabuntur quod ſcriptum eſt: Vbi pa- « Cant. 1. v. 6. ſcis? vbi cubas in meridie? Hæc vno digna Auguſtino. Ac ne « docendæ plebeculæ memoriola vacillaret, Pſalmum quemdam, eius generis quos olim ABECEDARIOS in Eccleſia Africana vo- cabant, (vti paulo ante Auguſtinum triginta ferme annis, Grego- rius Theologus Paræneticum ſcripſit ABECEDARIVM, ἀλφάβητον Carmen: ac paulo poſt, nempe triginta quoque circiter annis, C. Cælius Sedulius, Preſbyter Scotus, Theodoſio Iuniore, HYMNVM ALPHABETICVM De Chriſto edidit; A SOLIS ORTVS CARDINE: quem in Natalis & Epiphaniæ Feſtis Eccleſia poſtea retinuit, ac ma- gna populi conſolatione cecinit) quò facilius cauſa Schiſmatis & cognoſceretur, & mente ac auribus retineretur, certis quibuſdam verſiculis atque rythmis, idem Auguſtinus contra PARTEM DO- NATI compoſuiſſe ac vulgò decantandum propoſuiſſe, prudenter ſanè gloriatur. De quo quidem illud in primis quod in medio eſt, audiamus;

Nos amemus PACEM CHRISTI, gaudeamus in VNITATE.
Si qui mali ſunt in Eccleſia, nil nobis poſſunt nocere:
Si non poſſunt vobiſcum eſſe, excludantur SALVA PACE:
Si non poterunt excludi, excludantur vel DE CORDE.
Ezech 9. v. 4. Dixit Ezechiel SANCTVS, quoſdam conſignatos eſſe,
QVI GEMVNT PECCATA FRATRVM, ET NON SE SEPARANT INDE.
SIC NOS PROPTER MALOS FRATRES, NON SEPAREMVR A MATRE,
Quod tunc impij fecerunt, EXTRA LEVANTES ALTARE,
Vt peiores nunc haberent, QVAM QVOS SE FINGVNT FVGISSE.
OMNES QVI GAVDETIS DE PACE, MODO VERVM IVDICATE.

Item:

Omnis qui Scripturas legit, nouit quid volo aperire:
Ioannes Baptiſta dixit tunc ad Iudæos apertè,
Matt. 3. v. 12. Quòd illos, tanquam Aream ſuam Chriſtus poſſet ventilare,
Matt. 9. v. 38. Miſit in Meſſem operarios Diſcipulos prædicare;
Per quos Area collecta eſt, & VENTILATA DE CRVCE:
Tunc Iuſti, tanquam Frumentum, Eccleſias impleuerunt caſtè,
VENDENTES QVÆ POSSIDEBANT, ET MVNDO DICENTES VALE.
Illi tanquam ſemen erant, quod Toto diſperſum eſt Orbe,
Matt. 13. Vt alia ſurgeret Meſſis, QVÆ VENTILANDA EST IN FINE.
Hæc creſcit inter ZIZANIA, quia ſunt HÆRESES vbique;
HVIVS PALEA SVNT INIVSTI, QVI NON SVNT IN VNITATE.

Deinde:

Pone in corde AREAS DVAS, vt poſſis quò dico, videre.
Certè & priores habebant SANCTOS, ſicut oſtendunt Scripturæ:
3. Reg. 19. v. 18 & Rom. 11. v. 4. Nam & SEPTEM MILLIA VIRORVM Deus ſe dixit reliquiſſe:
Et Sacerdotes & REGES, multi IVSTI ſunt in Lege.
VBI HABES TANTOS PROPHETAS, HABES MVLTOS ET DE PLEBE.
DIC MIHI QVIS TVNC IVSTORVM SEPARAVIT SIBI ALTARE?
Multa ſcelera admittebat iniquus populus ille:
Idolis ſacrificatum eſt, tot occiſi ſunt Prophetæ,
ET NEMO TAMEN IVSTORVM RECESSIT AB VNITATE.
Iuſti iniuſtos ſufferebant, VENTVRO VENTILATORE.
VNO TEMPLO MISCEBANTVR, SED MIXTI NON ERANT CORDE.
Dicebant in illos tanta, ET VNVM HABEBANT ALTARE.
Omnes qui gaudetis DE PACE, modò verum iudicate.

Poſthæc:

Quid vobis ad hæc videtur? SECVNDA MESSIS ECCLESIÆ,
Quæ PER TOTVM ORBEM creſcit, plura debet ſuſtinere:
Habet enim Domini exemplum & in IVDA Traditore.
HVNC INTER BONOS FEREBAT, HVNC MISIT ET PRÆDICARE;
MALVS SERVVS PRÆDICABAT, SED CHRISTVS ERAT IN FIDE:
QVIA QVI IVDICI CREDEBANT, NON CVRABANT DE PRÆCONE.
Matt 26. Quando dedit SANCTAM COENAM, nec tunc illum excluſit inde:
Et poſſet per illum tradi, etiamſi exîſſet ante,
SED NOBIS EXEMPLVM DATVM EST, MALOS FRATRES TOLERARE;
VT QVANDO NON POSSVNT EXCLVDI, SOLO SEPARENTVR CORDE.

Omnes qui gaudetis DE PACE, modò verum iudicate.
Quæ certè ſententia tantùm Auguſtino placuit, vt, illuſtrandi cauſâ, verbis quibuſdam additis, hunc in modum breuiter ſub finem repeteret:

Non enim peiores erant illo Iuda Traditore, Matt. 26.
Cum quo Apoſtoli ceperunt PRIMVM SACRAMENTVM COENÆ, Ioan. 13.
Cùm tanti ſceleris reum inter ſe iam ſcirent eſſe:
NEC TAMEN HOS INQVINABANT SORDES IN ALIENO CORDE.

Ac poſtremò:

Scitis CATHOLICA quid ſit, & quid ſit PRÆCISVM A VITE.
Si qui ſint inter vos cauti, veniant, viuant in radice;
Antequam nimis areſcant, iam liberentur ab igne.
Ideo non rebaptizamus, quòd VNVM SIGNVM eſt in Fide:
Non quia vos ſanctos videmus, ſed ſolam FORMAM tenere,
QVIA IPSVM FORMAM HABET SARMENTVM QVOD PRÆCISVM EST DE VITE.
SED QVID ILLI PRODEST FORMA, SI NON VIVIT DE RADICE?
Venite, FRATRES, ſi vultis, vt inſeramini in Vite:
Dolor eſt, cùm vos videmus PRÆCISOS ita iacere.
NVMERATE SACERDOTES VEL AB IPSA PETRI SEDE;
ET IN ORDINE ILLO PATRVM, QVIS CVI SVCCESSERIT, VIDETE.
IPSA EST PETRA QVAM NON VINCVNT SVPERBÆ INFERORVM PORTÆ. Matt. 16. v. 18.
Omnes qui gaudetis DE PACE, modò verum iudicate.

Quibus præmiſſis, hæc tandem ſumma eſt, totiuſque Carminis Auguſtino digna concluſio:

Audite, FRATRES, quod dico, & mihi iraſci nolite:
Quia non ſunt falſa quæ auditis, poteſtis & conſiderare.
Quid ſi ipſa nunc ECCLESIA vos alloquatur CVM PACE,
Et dicat; O FILII MEI, QVID QVERIMINI DE MATRE?
QVARE ME DESERVISTIS, iam volo à vobis audire.
ACCVSATIS FRATRES VESTROS: ET EGO LACEROR VALDE.
Quando me premebant Gentes, multa tuli cum dolore;
Multi me deſeruerunt, ſed fecerunt in timore:
Vos verò nullus coëgit ſic contra me REBELLARE:
DICITIS MECVM VOS ESSE, SED FALSVM VIDETIS ESSE.
EGO CATHOLICA DICOR, ET VOS DE DONATI PARTE.
Iuſſit me Apoſtolus PRO REGIBVS MVNDI orare: 1. Tim. 2. v. 1.
VOS INVIDETIS QVOD REGES IAM SVNT IN CHRISTIANA FIDE.
Si filij eſtis, quid inuidetis, quia auditæ ſunt preces meæ?
Quando enim DONA miſerunt, noluiſtis acceptare,
ET OBLITI ESTIS PROPHETAS, QVI ILLVD PRÆDIXERVNT ANTE,
QVOD GENTIVM REGES MAGNI MISSVRI ESSENT DONA ECCLESIÆ. Pſ. 67. v. 30.
Quæ dona cùm reſpuiſtis, oſtendiſtis vos non eſſe, Pſ. 71 v 10. &
Et Macarium coëgiſtis ſuum dolorem vindicare. 11. Iſ. 49. v. 23.
Sed ego quid vobis feci, VESTRA MATER, in Toto Orbe? & 60. v. 10.
Expello malos quos poſſum, quos non poſſum, cogor ferre: & 16.

Fero illos donec ſanentur, aut SEPARENTVR IN FINE.
VOS ME QVARE DIMISISTIS, ET CRVCIOR DE VESTRA MORTE?
Si multùm malos odiſtis, QVALES HABETIS, videte.
SI ET VOS TOLERATIS MALOS, QVARE NON IN VNITATE?
Vbi nemo rebaptizat, NEC ALTARE CONTRA ALTARE?
Malos tantos toleratis, ſed nulla bona mercede;
Quia quod debetis PRO CHRISTO, PRO DONATO vultis ferre.
CANTAVIMVS VOBIS, FRATRES, PACEM, SI VVLTIS AVDIRE.
VENTVRVS EST IVDEX NOSTER: NOS DAMVS, EXIGIT ILLE.

Præclarum Auguſtini DE PACE, vel potiùs Antiquæ Eccleſiæ, Carmen. Eſt enim & rebus, & verbis, & modis, Chriſtianum, ſiue vtile; id eſt, cum facile, tum graue: & fatebor quidem, tale, vt quemadmodum cùm in Sole ambulem, etiamſi aliam ob cauſam ambulem, fit naturâ tamen vt colorer; ſic cùm iſtum Africanum Pſalmum, ab Auguſtino populariter ſcriptum, ſtudioſiùs recito, vt à me ſuperiùs ſiue dicta, ſiue allata, velut obiter, confirmem, ſentio orationem meam illius cantu, quaſi Africano quodam Sole, colorari. Ergo præclarè, Orientalis Eccleſiæ Sol, Nazianzenus, Oratione tertia
» DE PACE, ſic perorationem ſuam illuminat: PACIFICI illius,
» inquit, munus, hoc eſt, PACEM, reuereamur, quam nobis hinc diſ-
» cedens, quaſi aliud quoddam legatum, reliquit. Vnum hoc bel-
» lum agnoſcamus, quod cum aduerſarijs poteſtatibus committitur.
Iſ.66.v.5. » DICAMVS, FRATRES NOSTRI VOS, IIS QVI NOS ODERVNT, ſi
iuxta LXX. » tamen id æquo animo patiantur. EXIGVVM QVIDDAM CONCE-
» DAMVS, VT, QVOD MAIVS EST, RECIPIAMVS, NIMIRVM CON-
» CORDIAM: CEDAMVS, VT SVPEREMVS. VIDETE PALÆSTRÆ LE-
» GES, ATHLETARVM CERTAMINA, QVI EX EO PLERVMQVE
» QVOD HVMI IACENT, IIS QVI SVPRA SITI SVNT, VICTORIAM
» EXTORQVENT. Hos æmulemur, non inexplebiliores Conuiuas aut
» Mercatores, qui partim immodicis epulis ingurgitati, partim ni-
» mijs mercibus onerata naue, ventrem potiùs diſruperint, ac nauim
» ſecum demerſerint, quàm vt ex hac inexplebili auiditate fructum
» vllum capiant. Ita, dum parua lucra captant, grauiſſimis damnis
» afficiuntur. Atque ipſe quidem hæc clamo, & conteſtor: nec, quod
Iſ.61.v.1. » ait Scriptura, facere deſinam: Propter Sion non tacebo, & propter
» Ieruſalem non quieſcam: Αἰδεσθῶμεν δὲ δῶρον ΤΟΥ ΕΙΡΗΝΙΚΟΥ τὴν ΕΙΡΗΝΗΝ, ἣν ἐνθένδε ἀπιὼν ἀφῆκεν ἡμῖν, ὥσπερ ἄλλο τι ἐξαιρέτιον. ἕνα πόλεμον εἰδῶμεν τὸν κατὰ τῆς ἀντικειμένης δυνάμεως. ΕΙΠΩΜΕΝ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΜΙΣΟΥΣΙΝ ΗΜΑΣ, εἰ ἄρα δέχονται. ΣΥΓΧΩΡΗΣΩΜΕΝ ΤΙ ΜΙΚΡΟΝ ΙΝΑ ΜΕΙΖΟΝ ΑΝΤΙΛΑΒΩΜΕΝ, ΤΗΝ ΟΜΟΝΟΙΑΝ· ΗΤΤΗΘΩΜΕΝ, ΙΝΑ ΝΙΚΗΣΩΜΕΝ. ΟΡΑΤΕ ΝΟΜΟΥΣ ΑΘΛΗΣΕΩΣ, ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΣΤΩΝ ΑΓΩΝΙΣΜΑΤΑ, ΟΙ ΤΩ ΚΑΤΩ ΚΕΙΣΘΑΙ, ΠΟΛΛΑΚΙΣ ΝΙΚΩΣΙ ΤΟΥΣ ΥΠΕΡΚΕΙΜΕΝΟΥΣ. Τούτους ζηλώσωμεν, μὴ τῶν Δαιτυμόνων τοὺς ἀπληστοτέρους, ἢ τῶν Εμπόρων, ὧν οἱ μὲν ἀμέτρως ἐμφορηθέντες τῶν παρακειμένων, οἱ δὲ τὴν ναῦν φορτίσαντες, θᾶττον ἐῤῥάγησαν, καὶ συγκατέδυσαν, ἢ τι τῆς ἀπληστίας ἀπέλαυσαν, ἵνα μικρὰ κερδήσωσι τὰ μεγάλα ζημιωθέντες. ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτα καὶ

βοῶ, καὶ διαμαρτύρομαι, καὶ ὅ τῆς γραφῆς πειθὼ οὐ παύσομαι, Διὰ Σιὼν οὐ σιωπήσομαι, καὶ διὰ Ἱερουσαλὴμ οὐκ ἀνήσω. Poſſum perſequi innumerabilia Auguſtini noſtri teſtimonia; ſed ea ipſa quæ dixi, fuiſſe ſentio longiora; orationem autem eius ſententijs congruentem, & aptam ad animos permouendos, eorum maximè qui, quod Atticorum quondam erat, religioſas aures habent: modò ferant pro Donatiſtis LVTHERANOS, pro Rogatiſtis ſupponi ZVINGLIANOS, Breuiſſimum, vt ait, Fruſtum, de Fruſto Maiore præciſum. Quod vbi de Rogatiſtis noſtris Auguſtinus diceret, finem DE SCHISMATE ET VNITATE dicendi faciens, facto ſilentio, velut ECCLESIÆ MAGISTER, mox annuat, vt reiectis in Tertium Librum quæ huic ſententiæ addenda videri poſſint, PAVLI PRÆDICANTIS Commentarijs, ad ea quæ ſequuntur Tertiæ Commonitionis Pſalmi, DE REGVM IN DOMINO EXSVLTATIONE, gradum faciamus atque reſpiremus. Hoc modo CATHOLICORVM innocentiæ defenſio intercluſa reſpirat. Reſpiramus à metu cædis, emergimus à fluctibus ſeruitutis, reuiuiſcimus, nondum re, ſed ſpe Reipublicæ recuperandæ, CAP. XVII.

--vt Sol qui tectus aquoſis
Nubibus ante fuit, victis è nubibus exit.

Tertio nunc igitur loco, PER SANCTAM REGVM DOMINICAM, SIVE IN DOMINO, EXSVLTATIONEM, Fratres noſtri, CATHOLICI, tuam fidem, O REX, obteſtantur, miſericordiam implorant. Quem enim alium appellent? quem orent? quem obſecrent? Quòd ſi penitus perſpicere poſſes CATHOLICORVM Fidei CONCORDIAM, omnes Fratres iudicares, & horum conſenſum conſpirantem, & pæne conflatum, in hac prope æqualitate fraterna videres proſternere ſe, & fracto animo atque humili, tibi ſupplicare, vt tuis conſerues ſuos, id eſt, nobis CATHOLICOS ANGLOS. Hoc ſcilicet cæleſte Cæleſtis Imperij in terris arcanum eſt, eaque regnantis vox:

--recipit hoc Regnum duos:
Meum eſſe credo, quidquid eſt, Frater, tuum.

Neque enim (inquit, libro DE VNITATE ECCLESIÆ, Auguſtinus) «
quia & in Orbe Terrarum plerumque Regna diuiduntur, ideo & «
CHRISTIANA VNITAS diuiditur; cùm in vtraque parte CATHOLICA «
inueniatur Eccleſia. Hinc & illa auditur adhuc, & in auribus Re- «
gum ſonat Acclamatio Conſtantinopolitani Populi & Synodi in Conſtantinopolitano Concilio ſub Hormiſda & Ioanne, quæ in Concilio Conſtantinopolitano ſub Agapeto & Menna, Actione quinta, refertur: FRATRES CHRISTIANI, VNA ANIMA; ΑΔΕΛΦΟΙ «
ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ, ΜΙΑ ΨΥΧΗ, dum de Orthodoxis, dum de CATHOLICIS, ſiue, vt Auguſtinus loquitur, CATHOLICIS CHRISTIANIS, contra Hæreticum, contra Acephalum, Seuerum, ſermo eſt. Vnde ſequenti Acclamatione, Populus exclamat: FRATRES OR- «
THODOXI, VNA ANIMA: FRATRES PER FIDEM, VNA ANIMA; vbi «
Græcè tantùm reperitur quod prius eſt, nempe ΑΔΕΛΦΟΙ ΟΡΘΟ-

ΔΟΞΟΙ, ΜΙΑ ΨΥΧΗ. Videre mihi videor Epheſinos illos Patres, in Relatione ad Pientiſſimos Impp. miſſa per Iuuenalem, Firmum, Flauianum, Arcadium, Theodotum, Acacium, Euoptium, Epiſcopos, & Philippum Preſbyterum, APOSTOLICÆ SEDIS LEGATVM: videor, inquam, videre, dum audio loquentes de Cyrillo ac Me-
» mnone Archiepiſcopo Epheſino, hoc modo: Rogamus proinde
» Maieſtatem Veſtram, vt & nos quoque (OMNES ENIM, VINCTIS
» VTPOTE FRATRIBVS SANCTÆQVE SYNODI PRÆSIDIBVS, COL-
» LIGATI SVMVS) à vinculis ſoluat: *Δεόμεθα τοίνυν τῦ Ὑμετέρου Κράτους, λύσατε καὶ ἡμᾶς αὖθις τῶν δεσμῶν·* ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΘΑ ΓΑΡ ΤΟΙΣ ΔΕΔΕΜΕΝΟΙΣ, ΩΣ ΑΔΕΛΦΟΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΕΔΡΟΙΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΗΜΩΝ ΣΥΝΟΔΟΥ. Quod quàm magnum ſit, fictæ veterum fabulæ declarant: in quibus tam multis tamque variis ab vltima antiquitate repetitis, tria vix, in omni falſa Religione, amicorum paria reperiuntur, vt ad Oreſtem peruenias profectus à Theſeo. Exſultabis autem Domino cum tremore, ac ſancto velut tripudio auſpicabere, ſi cum Quatuor ac viginti Senioribus Coronatis atque Regibus, qui primo Eccleſiæ Magiſterio, (volui dicere Martyrio: nec in hoc me ipſe caſtigo) tandem aliquando fore viſi ſunt Ioanni Theologo,
Apoc. 4. v. 10. » dum in raptu procidebant ante Sedem in Throno, & adorabant vi-
» uentem in ſæcula ſæculorum, & mittebant CORONAS ſuas ante
» Thronum; Purpuram, & Sceptrum, & illa inſignia regia Chriſto ſubmiſeris atque ſubieceris: crediderisque, te, qui non ſine cauſa
Rom. 13. v. 4. (vt cum Apoſtolo dicere ſolemus) gladium portas, potiùs miniſtrum, & præbitorem, ac baiulum gladij, quàm Dominum; portaréque te Domini, vt diceret Auguſtinus, IVRIDICVM GLADIVM, quo ſeditioſorum Schiſmaticorum conatus perditos vindices, non quo
» Eccleſiam diuidas, aut CATHOLICOS ſeces. Lætamur, eos (inquit
» ad Neſtorium, de Conſtantinopolitanis Clericis Cæleſtinus Papa)
» præmium confeſſionis acquirere, ſed dolemus quòd EPISCOPO PERSEQVENTE (addam, ſi modò per Regiam Maieſtatem licet, quòd REGE SILENTE, id eſt, in eo qui nutu prohibere poteſt, SINENTE: queruntur enim gemebundi CATHOLICI,

--vultus eſt illi Iouis,
Sed Fulminantis: --)

Χαίρομεν ὅτι τὸ ἔπαθλον τῆς ὁμολογίας ἐκέρδησαν, ἀλλὰ λυπούμεθα, ὅτι ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ὁ ΔΙΩΚΩΝ. Hinc Clerus Conſtantinopolitanus, in Obteſtatione ac Libello Supplici ad Imperatorem, pro Sancta Epheſina
» Synodo: Cùm non ignoremus, inquit, Veſtram Pietatem, Sanctas
» Dei Eccleſias, Fidemque piam in illis prædicatam, & A PATRIBVS
» NOBIS TRADITAM, magni ſemper feciſſe; qualiter præterea illius
» cauſâ à nobis huc vſque elaboratum ſit, & quantum ipſius ſtudio
» Veſtra Pietas præſtiterit; non dubitamus præſentem Eccleſiæ tur-
» bationem ad veſtras CHRISTI-AMANTES aures referre. Etenim pro-
» feſſionis noſtræ ſcopus, Piiſſimi Imperatores, præter alias leges,
» OMNIBVS QVOQVE PRINCIPATIBVS ET POTESTATIBVS OBE-

DIENDVM ESSE CAVET, DVMMODO TAMEN EIVSMODI OBEDIENTIA ANIMÆ CONFERAT. Quòd ſi illa inter vtilitatis limites non verſetur, tunc ETIAM ADVERSVS VESTRVM APICEM cum libertate audendum eſſe, DIVINARVM LEGVM INTERPRETES monent: præſertim verò, ſi Regia Maieſtas recta quoque fide ornata fuerit, id munus virtutis eximiæque laudis loco ducimus, quandiu illud nobis aſſiduè canunt: Loquebar in conſpectu REGVM, & non confundebar. & hortantur IN SIMILIBVS LIBERE LOQVENDI TEMPORIBVS imitationem hanc non omittere: εἰδότες τὴν Ὑμετέραν Εὐσέβειαν πολλήν τινα λόγον ποιουμένην, τῶν τε ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν, τῆς τε ἐν αὐταῖς κηρυττομένης εὐσεβοῦς, καὶ ΕΚ ΠΑΤΕΡΩΝ ΗΜΙΝ ΠΑΡΑΔΕΔΟΜΕΝΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ, καὶ οἷα μὲν ἡμῖν ὑπὲρ αὐτῆς προσεπιπίπτει, ἡλίκη δὲ πάλιν διὰ τὴν ὑπὲρ αὐτῆς σπουδὴν ὑπῆρκται Τῇ Ὑμετέρᾳ Εὐσεβείᾳ, θαρροῦμεν διὰ τοῦτο ταῖς ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟΙΣ ὑμῶν ἀκοαῖς, καὶ τὴν ἐν Χερσὶν ἀναδιδάσκομεν τῶν ἐκκλησιῶν ταραχήν. ὁ γὰρ τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ ἡμετέρου σκοπὸς, Εὐσεβέστατοι Βασιλεῖς, πρὸς ταῖς ἄλλαις νομοθεσίαις, ΚΑΙ ΤΟ ΔΕΙΝ ΠΕΙΘΑΡΧΕΙΝ ΠΑΣΑΙΣ ΑΡΧΑΙΣ ΤΕ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑΙΣ, ΠΑΡΕΓΓΥΑ, ΜΕΧΡΙΣ ΑΝ Η ΠΕΙΘΩ ΔΟΚΟΙΗ ΛΥΣΙΤΕΛΗΣ ΕΙΝΑΙ ΤΑΙΣ ΨΥΧΑΙΣ. ἐπειδὰν δὲ τὸν τοῦ συμφέροντος ὅρον ἐκφύγῃ, τηνικαῦτα Παρρησιάζεσθαι, ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΥΜΕΤΕΡΑΝ ΚΟΡΥΦΗΝ, ΟΙ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΝΟΜΩΝ ΕΞΗΓΗΤΑΙ παρακελεύονται. καὶ διαφερόντως· Εἰ καὶ ἡ Βασιλεία τῷ τῆς Ὀρθοδοξίας ἐγκαλλωπίζεται πράγματι, ἐν μέρει κατορθωμάτων καὶ αὐτοὶ λογιζόμενοι τοῦτο, καὶ λίαν ἐπὶ τούτῳ φιλοτιμούμενοι, ἕως ὅτου, τὸ, Ἐλάλουν ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, καὶ οὐκ ᾐσχυνόμην, συνεχῶς ἡμῖν ἐπᾴδουσι, καὶ διὰ τούτων προτρέπουσιν, ΕΝ ΤΟΙΣ ΟΜΟΙΟΙΣ ΤΗΣ ΠΑΡΡΗΣΙΑΣ ΚΑΙΡΟΙΣ, μὴ ἀπολιμπάνεσθαι τῆς μιμήσεως. Vincet igitur Chriſtus (vt Cyrillus Homiliâ Epheſi habitâ, in Ioannem Antiochenum Schiſmaticum, ſiue qui, vt ad verbum è Græco exprimam, SCHISMATIZAVERAT, κατὰ Ἰωάννου τοῦ Ἀντιοχείας ἀποσχίσαντος) & vt maximè VVLNVS INFLIGERE queas, adhuc ita vincet. Quòd ſi per aſtutiam iniuriam feceris, NOLENS CORONASTI. Donatum enim nobis eſt PRO CHRISTO PATI. Qui enim credit in illum, non iudicatur; qui verò non credit, iam iudicatus eſt: Οὐκοῦν νικήσει Χριστός· κἂν ἰσχύσῃς ΤΡΩΣΑΙ, καὶ οὕτω νενίκηκε. κἂν ἀδικήσῃς ἐκ πανουργίας, ΕΣΤΕΦΑΝΩΣΑΣ ΟΥΚ ΕΚΩΝ. ἡμῖν γὰρ ἐχαρίσθη τὸ, ΥΠΕΡ ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΑΣΧΕΙΝ. ὁ γὰρ πιστεύων εἰς αὐτὸν, οὐ κρίνεται· ὁ δὲ μὴ πιστεύων, ἤδη κέκριται. Vnde quod Andromacha illa ad Vlyſſem, id potenti cuique Chriſtianus CATHOLICVS, fidei ac zeli conſcius, vel tacitus clamat:

Pſal. 118. v. 46. Phil. 1. v. 19. Ioan. 3. v. 18.

> Si vis, Vlyſſe, cogere Andromacham metu,
> Vitam minare: nam mori votum eſt mihi.

Hinc Romanorum octauo, Apoſtolus adferens locum ex Pſalmo quadrageſimo tertio, tempore Diſperſionis Populi Iudaïci ad Deos falſos non declinantis, à quopiam VIRO DEI conſcripto, & pijs Dei cultoribus ad precandum canendumque tradito; qui ſenſu Prophetico altiore Perſecutionem Eccleſiæ Primitiuæ repræſentat, ait: Sicut ſcriptum eſt. Quia propter te mortificamur tota die, Rom. 8. v. 36.

» æſtimati ſumus ſicut Oues Occiſionis. Sed in his omnibus Supe-
» ramus propter eum qui dilexit nos. At quænam quæſo Pauli illa vox pro Patimur, SVPERAMVS? Immo SVPERVINCIMVS, vt ex Græco ὑπερνικῶμεν, legunt Tertullianus in Scorpiaco, Cyprianus libro tertio Teſtimoniorum, ac Epiſtolâ vigeſimâ ſextâ: item Auguſtinus libro vigeſimo ſecundo de Ciuitate Dei, capite vigeſimo tertio; & De Doctrina Chriſtiana libro quarto, capite vigeſimo, & alibi. Scilicet, vt annotant Commentatores Græci, ea voce plus aliquid quàm ſimplex victoria ſignificatur. Eſt autem ſingulare victoriæ genus, Electis proprium, non reſiſtendo, ſed patiendo & moriendo, idque Chriſti Saluatoris exemplo, vincere eum qui te

Hebr. 12. v. 4.

» perſequi velit. Quare de reſiſtentibus, vt ait Apoſtolus, vſque ad
» ſanguinem & perſeuerantibus in Chriſtiana Vnitate Fidelibus, meritò dicentem inducit in Octauio ſuo nobilis Chriſtianus ille Ro-
» manus Cauſidicus Minutius Felix Ethnicum Cæcilium: DVM MO-
» RI POST MORTEM TIMENT, INTERIM MORI NON TIMENT. Ego verò iſtud non poſtulo, inquies: ita certè exiſtimo. noui enim te, noui animum Regium; ſtudia denique virtutis, humanitatis, doctrinæ, plurimarum artium atque optimarum nota mihi omnia ſunt. Itaque certò ſcio, te non petere ſanguinem: ſed parum attendis. res enim eò ſpectat, vt eâ tolerandi Schiſmatis pœnâ, in qua adhuc CATHOLICI ſunt, non videaris eſſe contentus: &

Dubiam ſalutem qui dat afflictis, negat.

Nunquid non audis Conſtantinopolitanum Clerum vbi proximè
» ſupra, cùm ait: Quamobrem, CHRISTI-AMANTES Imperatores,
» ſedulò curate, ne ECCLESIA QVÆ, MORE NVTRICIS, VOS EDV-
» CAVIT, ac trophæa aduersùs hoſtes citra difficultatem Maieſtati
» Veſtræ erigit, in poſterum diſſipetur; NEVE REGNI VESTRI TEM-
» PORE, MARTYRVM SÆCVLVM SPECTANDVM EXHIBEATIS: quin
» potiùs maiorum veſtrorum erga Eccleſiam amorem ac ſtudium
» memoriâ repetentes, ac quemadmodum vnuſquiſque eorum Im-
» perij ſui tempore SANCTORVM PATRVM SYNODIS CELEBRATIS
» PARVERIT, PATRVMQVE SANCTIONES LEGIBVS SVIS MVNIEN-
» DO, QVAM ILLIS DEFERRET OBSERVANTIAM SATIS OSTEN-
» DERIT: ita & vos quoque parem affectum erga Sanctam Syno-
» dum, quam modò congregaſtis, alacriter ſuſcipite; vt ipſa gratia-
» rum actiones PRO IMPERIO VESTRO purè ſanctéque perſoluat; &
» nos quoque pro Maieſtatis Veſtræ ſtabilitate ſinceras ad Chriſtum
» Dominum preces tranſmittamus, Pijſſimi Chriſtianiſſimique Impe-
» ratores: Μηδαμῶς τοίνυν, ὦ ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟΙ Βασιλεῖς, ΤΗΝ ΤΙΘΗΝΗΣΑΜΕΝΗΝ ΥΜΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ, ἀπορριπτουμένην περιΐδητε, τὴν ἀκμὴν τῷ ὑμετέρῳ κράτει κατὰ τῶν ἀντιπάλων ἐγείρουσαν τρόπαια· ΜΗΔΕ ΜΑΡΤΥΡΙΟΥ ΚΑΙΡΟΝ ΤΟΥΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΥΜΩΝ ΑΝΑΔΕΙΞΗΤΕ ΧΡΟΝΟΥΣ. ἀλλὰ τὴν τῶν προγόνων ὑμῶν, περὶ τὴν Ἐκκλησίαν, στοργὴν ἀναλαβόντες κατὰ νοῦν, καὶ ὅπως ἕκαστος ἐκείνων ΤΗ κατὰ τοὺς οἰκείους καιροὺς ΓΕΝΟΜΕΝΗ ΣΥΝΟΔΩ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ, ΕΠΕΙΘΑΡΧΗΣΕ, ΚΑΙ ΤΗ, ΔΙΑ

ΤΟΥΣ ΟΡΟΥΣ ΤΟΥΣ ΠΑΡ' ΑΥΤΩΝ ΤΕΘΕΝΤΑΣ ΟΧΥΡΩΣΑΙ, ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙ ΑΥΤΟΥΣ ΑΙΔΩ, ΔΙΕΔΙΔΑΞΑΝ. οὕτω καὶ αὖθις τὰ ἴσα, περὶ τὴν νῦν παρ' ὑμῶν συγκροτηθεῖσαν Ἁγίαν Σύνοδον, φρονήσειν προθυμήθητε. ὡς αὖ τοὺς παρ' αὐτῆς ΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΥΣ ΥΜΝΟΥΣ ὑπὲρ τῆς Βασιλείας ὑμῶν, καθαρῶς καὶ ἁγνῶς καρπώσησθε. καὶ ἡμεῖς, τὰς ὑπὲρ τῆς διαμονῆς τοῦ Ὑμετέρου Κράτους εὐχὰς εἰλικρινεῖς ἀναπέμπομεν τῷ δεσπότῃ Χριστῷ, Εὐσεβέστατοι καὶ Φιλόχριστοι Βασιλεῖς. Sed iam hoc totum prætereo, non tam vt ne offendam tuas patientiſſimas aures, quàm quia non ad iudicem, ſed ad patriæ parentem loquor. At parum eſt me hoc meminiſſe; ſpero etiam te, qui obliuiſci nihil ſoles, niſi iniurias, Chriſtianiſſimi illius Imperatoris exemplo, quo, DE VNIENDA ECCLESIA, ad Ioannem Antiochenum ſcribente, lecta atque audita verè Regia illa vox: Habes hæc à nobis; nec dubitamus, ſi ſinceram immotamque, & CHRISTIANA SEDVLITATE dignam, animi noſtri ſententiam inſpexeris, quin totis viribus totáque mentis virtute in hoc incumbes, vt ea omnia QVÆ A NOSTRA PIETATE, ORTHODOXÆ FIDEI SANCTARVMQVE ECCLESIARVM VNIENDARVM CAVSA, SANCITA ET ORDINATA SVNT, tempeſtiuè conficiantur, nullum eius rei gratià Laborem, aut Fatigationem, aut IGNOMINIÆ CONTEMPTVM, AVT INIVRIARVM CONDONATIONEM recuſans: Ἔχεις παρ' ἡμῶν ταῦτα, καὶ οὐκ ἀμφιβάλλομεν, ὡς παντὶ σθένει καὶ πάσῃ δυνάμει, εἰλικρινῆ καὶ ἀμετάπτωτον ἑωρακὼς τὴν ἡμετέραν πρόθεσιν, καὶ ἀξίαν ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΣΤΑΣΕΩΣ, συμπεράξεις καὶ αὐτός, καὶ οὐδένα Κάματον, ἢ Σκυλμόν, οὐχ ΥΒΡΕΩΣ ΚΑΤΑΦΡΟΝΗΣΙΝ, οὐκ ΑΜΝΗΣΙΚΑΚΙΑΝ (aliàs, ΑΜΝΗΣΤΙΑΝ) ΟΡΓΗΣ ἀναδέξασθαι παραιτήσῃ, ὑπὲρ τοῦ, ΤΑ ΠΑΡΑ ΤΗΣ ΗΜΕΤΕΡΑΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ, ΕΝΕΚΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΙΣΤΕΩΣ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΤΑΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΕΝΩΣΕΩΣ, ΠΡΟΣΤΑΧΘΕΝΤΑ, πέρατι παραδοθῆναι. Ac multò de te credibilius eſt, quoniam ante veniam ignoſcis; atque hoc eſt animi, hoc etiam ingenij tui, vt ſpem noſtram haud quidem inaniter lactes; Seceſſionem cauſam illam Anglicanam, non Schiſma; ciuile diſſidium, non hoſtile odium & exiſtimes & voces, vtriſque, quod neceſſe eſt, cupientibus Rempublicam ſaluam: ſed aduerſariorum partim conſilijs, partim ſtudijs, à communi vtilitate aberrantibus. Verùm vt omittam communem cauſam, veniamus ad noſtram.

CAP. XIIX.

REGIVM eſt, IACOBE, quod cogito: VIAM REGIAM ingredior, quam ſemper ab Eccleſia Catholica iniri ſolitam, docuit, Eccleſiæ Græcæ Theologus, Nazianzenus, in media Conſtantinopolitana Synodo, cùm de veris CONSVBSTANTIALIS prædicatoribus, Trinitatiſque cultoribus, ſermo eſſet: Nos VERO (id eſt, Nazianzeni ac Patrum more, Eccleſia Dei, Eccleſia Catholica, ſiue Orthodoxi atque CATHOLICI) MEDIA ET REGIA VIA INCEDENTES, IN QVA VIRTVTES QVOQVE, VT HORVM PERITIS PLACET, SITÆ SVNT, CREDIMVS IN PATREM, ET FILIVM, ET SPIRITVM SANCTVM, EIVSDEM SVBSTANTIÆ ET GLORIÆ: ΑΥΤΟΙ ΔΕ, inquit, τὴν ΜΕΣΗΝ βαδίζοντες, ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΚΗΝ, ἐν ᾧ καὶ τὸ τῶν ἀρετῶν ἵστηκεν, ὡς δοκεῖ τοῖς ταῦτα δεινοῖς, πιστεύομεν εἰς Πατέρα, καὶ Υἱόν, καὶ Πνεῦμα Ἅγιον, Ὁμοούσιά τε, καὶ Ὁμόδοξα. Ea, REX, Via eſt, quâ EXSVLTARE

ac triumphare queas : ſeu Numerorum vigeſimo primo, Iſraëlem, ipſum populum Dei, VIA REGIA gradientem ſpectes; ſeu noſtram apud te præfationem eam eſſe rectiorem ac meliorem probes, quâ ineuntibus Synodis Toletani Patres apud ſuos Reges olim vtebantur: quam quidem, vt Regium animum firmarent, atque ab omni errore ſecurum redderent, VIAM REGIAM ſemper vocauere. Intellige-

Deut. 2. v. 27. bant profectò, Regiâ, id eſt, PVBLICA (vt illud Numerorum, Deuteronomij ſecundo redditur) & communi viâ errari non poſſe; Regeſque dum caperent publica Regeque digna conſilia, ſe ſuoſque

Prou. 16. v. 10. » regere ſapienter ſolere. Diuinatio, (exclamat ille ſapientiſſimus » Regum) IN LABIIS REGIS, in iudicio non errabit os eius: ſcilicet ne quis aſtu & verſutia fidat ſe euaſurum, dum de quadruplatoribus, in CATHOLICOS nunc graſſantibus, iudicare tandem aliquando voluerit; aut perſuaſurum vt erret, dum ſequetur Deum Ducem, ſibi VIA REGIA, hoc eſt, medio Eccleſiæ ſenſu, quo regimur atque in tuto collocamur, præeuntem. Vnde in Concilio Epheſino, Actione quinta, TANQVAM E CATHEDRA, Cyrillus Concilij moderator ac præſes, de Ioanne Antiocheno eiuſque ſe-

» ctatoribus agens : Vel certè, inquit, ſi venire recuſant, nec confi- » dunt probationibus, hoc ipſo condemnationis ſententiæ ſubiaceant. » maxime verò, quia, ſicut rurſus ex propoſita ab illis chartula con- » ſtat, vanas ac futiles illas calumnias ad Pientiſſimorum Impp. no- » ſtrorum aures detulerunt. PRÆCIPVE autem Sanctitati Veſtræ » ſummopere curæ eſſe decet, NE PIÆ PRINCIPVM AVRES PER FAL- » LACIAM CAPIANTVR ; cùm non ignoret, ſacris litteris proditum

Prou. 14. iuxta LXX. » eſſe, NVLLVM MENDAGIVM A LINGVA REGI DICATVR: ET NVL- » LVM MENDACIVM AB ORE EIVS EGREDIATVR : Ἢ γοῦν αἰσθόμενοι τὴν ἄφιξιν. καὶ ἐκδύντας πρὸς τοὺς ἐλέγχους, αὐτόθι καταγινώσκεσθαι, μάλιστα, ὅτι καθὰ πάλιν ἐν τῷ προτεθέντι παρ' αὐτῶν χαρτίῳ γέγραπται, ψυχρὰς καὶ ἑώλους συκοφαντίας, εἰς τὰς τῶν εὐσεβεστάτων ΒΑΣΙΛΕΩΝ ἐνηνόχασιν ἀκοάς. δεῖ δὲ ΜΑΛΙΣΤΑ ὑμῶν τὴν Ὁσιότητα πλείστην ποιεῖσθαι φροντίδα, ΤΟΥ ΜΗ ΠΑΡΑΛΟΓΙΖΕΣΘΑΙ ΠΡΟΣ ΤΙΝΩΝ ΤΑΣ ΕΥΣΕΒΕΙΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΟΥΝΤΩΝ ΑΚΟΑΣ· εἰδυῖαν τὸ εἰρημένον παρὰ τῆς θείας γραφῆς. ΜΗΔΕΝ ΨΕΥΔΟΣ ΑΠΟ ΓΛΩΣΣΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙ ΛΕΓΕΣΘΩ· ΚΑΙ ΟΥΔΕΝ ΨΕΥΔΟΣ ΑΠΟ ΣΤΟΜΑΤΟΣ ΑΥΤΟΥ, ΟΥ ΜΗ ΕΞΕΛΘΗ. Quod cùm Phœniciæ Secundæ Libaniſiæ Epiſcopi cogitarent, ad Imperatorem Leonem ſuam ſic or-

Prou. 21. v. 1. » diuntur Synodicam : VERE COR REGIS IN MANV DEI, ET COR » DEI IN CONSILIO REGIS : propterea qui ab eo Imperij retina- » cula ſunt ſortiti, NVMQVAM DECIPIVNTVR, ſubiectos » autem magna ſollicitudine gubernantes : DEI ENIM COR HA- » BENT, VNDE POSSIDENT DONVM SAPIENTIÆ ATQVE SOLATII » (aliàs, CONSILII) VNDE MERVERINT CORONARI. Quapropter olim Archimandritæ, Epiſtolâ ad Marcianum Auguſtum, Actione quarta Chalcedonenſi, non MAIESTATEM, ſed DIVI- » NITATEM Imperatoris hunc in modum præfantur: Hæc » autem correctio ſeruabatur veſtro AMICO-CHRISTI Imperio,

ve non in Recta Fide fiat SCHISMA, ſed vt Fides firmetur à DIVINITATE VESTRA: Αὕτη δὲ ἡ διόρθωσις ἐπετρέπετο τῇ ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΩ ὑμῶν Βασιλείᾳ, πρὸς τὸ μὴ ΣΧΙΣΜΑ γίνεσθαι ἐν τῇ Ὀρθοδοξίᾳ· ἀλλὰ τὴν πίστιν στερεωθῆναι ΥΠΟ ΤΗΣ ΘΕΙΟΤΗΤΟΣ ΥΜΩΝ. Item Actione decima, in Imperatorio COMMONITORIO pro Cauſa Ibæ, Edeſſeni Epiſcopi, ad Damaſcium Tribunum & Notarium Prætorianorum, Marcianus Imperator: Feſtina, inquit, ſecundùm ea quæ NOSTRÆ DIVINITATI viſa ſunt, pergere ad partes Orientales: Σπούδασον τοίνυν κατὰ τὰ παραστάντα ΤΗ ΗΜΕΤΕΡΑ ΘΕΙΟΤΗΤΙ, ἀπελθεῖν εἰς τὰ μέρη τῆς ἀνατολῆς. Immo & Actione decima quarta, in ipſis Synodicis Actis, hæc leguntur: Καὶ τῆς λοιπῆς Ἁγίας, καὶ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τῆς ΚΑΤΑ ΘΕΣΠΙΣΜΑ ΤΟΥ ΘΕΙΟΤΑΤΟΥ, ΚΑΙ Εὐσεβεστάτου ΥΜΩΝ ΔΕΣΠΟΤΟΥ, ἐν τῇ Χαλκηδονέων πόλει συναθροισθείσης· Et reliquo Sancto Vniuerſalique Concilio (ſubaudi, ad Euphemiæ conueniente atque congregato) quod in Chalcedonenſium ciuitate DIVALI SANCTIONE collectum eſt. Hæc Vetus Latina Editio, quæ paulo aliter inflexiſſe videtur Græcorum illud: SECVNDVM IVSSVM DIVINISSIMI AC RELIGIOSISSIMI DOMINI NOSTRI. Quod quidem clarè exprimitur in ſequente Libello Supplici Sabiniani Epiſcopi, ad Valentinianum & Marcianum Augg. vbi ait: CREDENS itaque nutu diuino ſuper omnium principatum ac dominationem conſiſtere VESTRAM DIVINITATEM, adſum ſupplicans atque rogans Veſtram Pietatem, vt mei PROVIDENTIAM fieri, & cauſam meam examinari præcipiatis: ΠΙΣΤΕΥΩΝ οὖν νεύματι θείῳ, εἰς τὴν τῶν ὅλων ἀρχὴν, καὶ δεσποτείαν, ἐπιστῆναι, ΥΜΩΝ ΤΗΝ ΘΕΙΟΤΗΤΑ πάρειμι λιπαρῶν, καὶ καθικετεύων ὑμῶν Τὴν Εὐσέβειαν, κελεῦσαι, ΠΡΟΝΟΙΑΝ μου γίνεσθαι, καὶ ζητηθῆναι τὰ κατὰ τὴν ἐμὴν ὑπόθεσιν. Denique in OEcumenica Synodo Conſtantinopolitana Secunda, quæ Quinta Synodus nominatur, Collatione prima, defunctus Marcianus Imperator DIVÆ RECORDATIONIS dicitur, in Iuſtiniani ad Patriarchas & Epiſcopos Reſcripto. Porro Subſcriptio Conſtitutionis Imperatoris Iuſtiniani contra Anthimum, Seuerum, Petrum, & Zoaram, in fine Conſtantinopolitani Concilij ſub Agapeto & Menna, hunc titulum præfert: DIVINA SVBSCRIPTIO, Η ΘΕΙΑ ΥΠΟΓΡΑΦΗ. Sextæ verò Synodi Actione quarta Summus Pontifex Agatho, in Epiſtola ad Conſtantinum MAIOREM IMPERATOREM, Heraclium & Tiberium Auguſtos, DIVALES APICES, αἱ Θειώδεις χειρεῖαι, dixit, vt Imperatorios appellaret. Immo ipſa OEcumenica Synodus, Actione decima octaua in SERMONE ACCLAMATORIO Concilij ad Imp. Pogonatum, DIVALIA PRÆCEPTA Θειοτάτας Προστάξεις, pro Imperatorijs poſuit, his Synodicis ad Imperatorem verbis: Verumtamen veſtris DIVALIBVS PRÆCEPTIS acquieſcentes, tam antiquæ Romæ & APOSTOLICÆ SVMMITATIS ANTISTES, (vox Græca, vt Vetus notauit Interpres, PONTIFICALISSIMVM ſonat,) quàm NOS HVMILES, Chriſti tamen Sacerdotes atque Miniſtri,

» ille quidem pro ſe litterarum paginam, eoſque qui eius perſo-
» nam deſcriberent, Sacerdotes conſtituit, nos autem omnes cum
» eis ſimul DEO-AMABILE Solium Tuæ Fortitudinis corporaliter cir-
» cumſtetimus: Καὶ δὴ ΘΕΙΟΤΑΤΑΙΣ ὑμῶν ΠΡΟΣΤΑΞΕΣΙΝ εἴξαντες, ὅ,τε τῆς πρεσβυτάτης Ῥώμης, καὶ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΩΤΑΤΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ, καὶ ΗΜΕΙΣ ΟΙ ΕΛΑΧΙΣΤΟΙ, Χεισοῦ δὲ ὅμως Ἱερεῖς, καὶ Θεράποντες, ὁ μὲν, ἀνθ' ἑαυτοῦ τὴν τῶν γραμμάτων εἰκόνα, καὶ τοὺς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ διαγράφοντας ἱερέας, συνέστησεν, οἱ δὲ, σὺν αὐτοῖς, καὶ πάντες ἅμα, τὸν ΘΕΟΤΙΜΗΤΟΝ θρόνον τοῦ Κράτους σου, σωματικῶς περιέστημεν. Eadem denique Actione exemplum Epiſtolæ Pogonati Imperatoris ad Romanam Synodum, (quam Papa Agatho collegerat contra Monothelitas, quaſi præuiam ad Sextam OEcumenicam, vt ſuam ſententiam futuræ Synodo fortiùs denuntiare, clariuſque, id eſt, Synodicè, ſignificare poſſet) EXEMPLAR DIVINÆ IVSSIONIS, Latinè inſcribitur, Græcè Αντίγραφος Θεία Σάκρα. Ac, vt cætera prætercam de huiuſcemodi re teſtimonia, illud certè valde notandum eſt, Regum ad Epiſcopos Epiſtolas ac Reſcripta, cum SACRAS, tum DIVINA SCRIPTA, in ipſis Conciliorum Actis, ſolere nominari. Vnde Imp. Iuſtiniani ad beatiſſimum Ioannem Metropolitanum Epiſcopum Epiſtola, SACRA EPISTOLA inſcribitur, Quintæ Synodi Collatione quinta; & Epiſtola Conſtantini & Irenes Auguſtorum, ad Hadrianum Primum Pont. Max. DIVALIS SACRA eſt, ante Septimæ Synodi Actionem primam; necnon & Theodoſij & Valentiniani ad Sanctiſſimum Cyrillum Alexandrinum, in Epheſina Synodo, Epiſtola prior Græcè etiam ΣΑΚΡΑ, poſterior ΘΕΙΟΝ ΓΡΑΜΜΑ nuncupatur, DIVINVM SCRIPTVM, vel RESCRIPTVM. Ex quo demum factum eſt, vt pro eodem quoque ſumerentur; quemadmodum ex eo patet, quòd Cæſareum Diploma, ſiue Imperatorium Reſcriptum, ad Sanctam OEcumenicam Epheſinam Synodum, hanc Græcè inſcriptionem cùm habeat: Ἴσον ΘΕΙΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣ, ἀποσταλέντος δι' Ἀριστολάου τριβούνου, καὶ νοταρίου, Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ Ἀντιοχείας ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ, ΚΑΙ ΕΝΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ, ſic è Græco olim conuerſum
» ac Latinè redditum eſt: Exemplum SACRÆ Imperatoriæ, per
» Ariſtolaum Tribunum & Notarium miſſæ ad Ioannem Antio-
» chenum Epiſcopum, DE SANCTARVM ECCLESIARVM
» PACE ET VNIONE CONSTITVENDA. Deinde vbi ſcriptum eſt, ΘΕΙΟΝ ΓΡΑΜΜΑ, ἀποσταλὲν τῇ Ἁγίᾳ Συνόδῳ, διὰ Κανδιδιανοῦ ΚΟΜΗΤΟΣ ΔΟΜΕΣΤΙΚΩΝ, τοῦ καὶ τὴν εὐταξίαν τῆς Συνόδου ἐγχειρισθέντος, ibidem Latina Vetus Interpretatio hunc locum ſic extulit:
» SACRA ad Sanctam Synodum miſſa per Candidianum COMITEM
» DOMESTICORVM, cui ſeruandi ordinis cura demandata eſt. Sic & in Chalcedonenſi Actione decima tertia Glorioſiſſimi Iudices dixerunt: Τὸ μὲν ΘΕΙΟΝ ΓΡΑΜΜΑ, τῆς ΘΕΙΑΣ λήξεως Οὐαλεντινιανοῦ, καὶ Οὐάλεντος, τιμηκότος τῇ Νικαέων πόλει τὸ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ, ἰδικῶς παρακελεύεται, τῶν ἄλλων μηδὲν ὑφαιρεῖσθαι πόλεων. καὶ ὁ ΚΑΝΩΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ, περὶ ἑνὸς Μητροπολίτου, καθ' ἑκάστην τὴν ἐπαρχίαν διαγορεύει. Τί τοίνυν ΤΗ ΑΓΙΑ ΣΥΝΟΔΩ παρίσταται περὶ τούτου; ἡ Ἁγία Σύνοδος ἐβόησεν· ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΚΡΑΤΕΙΤΩΣΑΝ· ΤΟΙΣ ΚΑΝΟΣΙ ΤΟ ΙΚΑΝΟΝ ΓΙΝΕΣΘΩ. Cuius dicti hæc Vulgata Interpretatio eſt : SACRÆ autem LITTERÆ DIVINÆ MEMORIÆ Valentiniani & Valentis, quæ tunc Nicænæ ciuitati præbuerunt METROPOLITICVM IVS, propriè præcipiunt ab alijs ciuitatibus nihil auferri : & REGVLA Sanctorum Patrum, DE VNO METROPOLITA IN VNAQVAQVE PROVINCIA, decreuit. Quid igitur hac de re CONCILIO SANCTO videtur? Sancta Synodus clamauit : CANONES TENEANT, CANONIBVS SATISFIAT. Actorum Sextæ Synodi exordium eſt Conſtantini Pogonati Imperatoris Epiſtola ad Donum Pont. Max. ſed quæ, morte Doni, Agathoni ſucceſſori tradita eſt; quæ Græcè ΘΕΙΑ ΣΑΚΡΑ, Latinè DIVALIS SACRA inſcribitur, necnon & altera ad Georgium Conſtantinopolitanum Archiepiſcopum data. Hinc in Synodicis Actis, SACRARVM COMITES, ac COMITES SACRENSES, dicebantur ij per quos Imperatorum SACRÆ ad Synodos mitterentur, teſte inſcriptione illa Imperatorij ad Synodum Reſcripti, quæ in altera parte Actorum Epheſini Concilij, in Actis Conciliabuli legitur : Ἴσον ΣΑΚΡΑΣ, ἀποσταλείσης διὰ Ἰωάννου τοῦ ΚΟΜΗΤΟΣ ΤΩΝ ΣΑΚΡΩΝ, παρὰ τῶν εὐσεβεστάτων ΒΑΣΙΛΕΩΝ, τῇ Ἁγίᾳ, καὶ Μεγάλῃ Συνόδῳ· Exemplum SACRÆ per Ioannem SACRARVM COMITEM, à Pientiſſimis Imperatoribus ad Sanctam & Magnam Synodum miſſæ. Ac poſtmodum, in Epiſtolis CATHOLICORVM: Ἴσον ἀναφορᾶς τῆς ἁγίας Συνόδου πρὸς τὴν ΣΑΚΡΑΝ, τὴν ἀναγνωσθεῖσαν παρὰ τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου ΚΟΜΗΤΟΣ ΤΩΝ ΣΑΚΡΩΝ Ἰωάννου· Exemplum Relationis Sanctæ Synodi, quâ SACRÆ lectæ per Ioannem SACRARVM COMITEM reſpondetur. Deinde Latinè tantùm: Exemplar Epiſtolæ Ioannis COMITIS SACRENSIS, ex Epheſina ciuitate ad Imperatores perſcriptæ. Quamobrem Sanctus Theodotus, Ancyræ Epiſcopus, Sermone ſecundo De Natiuitate Domini, (qui ὡραῖος λόγος πάνυ, HOMILIA ADMODVM PVLCRA, à Græcis olim dictus eſt) Cyrillo præſente, habito, ac lecto frequenti Epheſina Synodo, dum perorat, hac comparatione vtitur, vt probet iniuriam Humanitati Chriſti à Iudæis crucifigentibus illatam, in Deum corporaliter inhabitantem referri : Vt autem, inquit, & hoc ipſum quoque tibi perſpicuum euadat, ad exemplum in exordio propoſitum orationem rurſus reducamus. Fingamus itaque REGEM quempiam ſermonem depromere, qui libertatis, vel aliorum REGALIVM MVNERVM, quibus oportet, impertiendorum, decretum in ſe contineat; illudque in charta aliqua, quam SACRAM vocant, litteris expreſſum, ad hanc vel illam ciuitatem mittere : ſi hanc, quæ ITALORVM LINGVA dicitur SACRA, aliquis perfidus, & inobediens, & ciuitatis inimicus, ac REGIS hoſtis,

» intercipiat, interceptamque dilaceret; iam dic mihi, quid hîc lace-
» ratum eſt, chartáne ſola, an etiam Decretum REGIVM? Atqui ſi
» ſola charta dilaniata dicatur, paruo admodum ipſa laceratio pote-
» rit redimi; tenebiturque hac ratione lacerator, aut nulli, aut ſanè
» vix quinque obolorum mulctæ obnoxius. Eiuſmodi autem ſu-
» premum ſupplicium dependit pœnáque afficitur capitali, vt qui
» non ſolùm CHARTAM diſruperit, ſed REGIVM quoque DECRE-
» TVM lacerauerit: CVM VTIQVE IMPERIALE VERBVM, SECVN-
» DVM SE, IMPATIBILE, TALEQVE SIT, QVOD SVA IPSIVS NA-
» TVRA NEQVE MANIBVS CONTRECTARI, NEQVE DISCINDI POS-
» SIT. ET TAMEN IPSVM QVOQVE DISCISSVM DICITVR, QVIA
» CHARTÆ ET LITTERARVM PASSIONEM, TANQVAM PROPRIAM,
» IN SE TRANSFERT. CERNIS HINC QVO PACTO ID QVOD NVL-
» LI SECVNDVM SE PASSIONI OBNOXIVM EST, EO IPSO PASSIO-
» NI SVBIICIATVR, QVOD CVM PATIBILI NATVRA COMMVNI-
» CATIONEM SORTIATVR? NEQVE ENIM SERMO, QVOD AD
» PROPRIAM NATVRAM ATTINET, DILANIATVS EST; ET TAMEN
» CHARTÆ ELEMENTORVMQVE PASSIONEM IN SE EXCEPIT. Ne
» igitur iactet ſe Iudæus, tamquam qui purum hominem cruci affi-
» xerit. nam quod cernebatur CHARTA QVIDEM ERAT; quod
» verò in ea abditum latitabat, REGIVM erat VERBVM, NON LIN-
» GVA, SED NATVRA PRODVCTVM: VERBVM namque Vnigenitus
» dicitur, non PROLATITIVM, ſed SVBSTANTIALE ac SVBSISTENS:
» neque in propria natura patiebatur aliquid, cùm eſſet IMPATIBI-
» LE VERBVM; ſed illius quod cernebatur, patique poterat, PAS-
» SIONES VELVTI PROPRIAS IN SE TRANSFEREBAT. Et quemad-
» modum SERMO REGIVS & LITTERARVM NATVRAM in ſe ſuſ-
» cepit, & CHARTÆ PASSIONEM ſibi ipſi appropriauit: ita Vni-
» genitum Dei Verbum CRVCIFIXI CORPORIS PASSIONES SIBI FE-
» CIT PROPRIAS. Quare vt is qui SACRAM REGIAM violauit,
» veluti qui ipſum REGIS VERBVM diſcerpſerit, vltimo afficitur
» ſupplicio: ſic Iudæus quoque id quod cernebatur crucifigens, per-
» inde pœnas dabit, vt qui in ipſummet Dei Verbum impius extite-
» rit. Iam enim Deus illorum ſcelus, tamquam ſuam iniuriam, vl-
» ciſcitur: Καὶ ἵνα σοι καὶ τοῦτο γένηται σαφὲς, ἐπὶ τὸ ἐν ἀρχῇ ῥηθὲν ὑπόδειγμα
τὸν λόγον ἀναγάγωμεν. κείσθω γὰρ ΒΑΣΙΛΕΑ φθέγξασθαι λόγον. καὶ τοῦτον ἐντυποῦ-
σθαι διὰ γραμμάτων, χάρτῃ τινὶ, ΤΗΝ ΛΕΓΟΜΕΝΗΝ ΣΑΚΡΑΝ, ἐξαποστέλ-
λειν ταῖς πόλεσι λόγον ἠμφιεσμένον, καὶ χάρτῃ καὶ γράμμασιν, ἐλευθερίαν χαρι-
ζόμενον, ἢ ἄλλα ΔΩΡΑ ΒΑΣΙΛΙΚΑ τοῖς δεομένοις κομίζοντα. ἀλλὰ ταύτην τὴν
ΣΑΚΡΑΝ, τὴν λεγομένην ΤΗ ΤΩΝ ΙΤΑΛΩΝ ΦΩΝΗ, ὑποδεχέσθω ἄπι-
στός τις, καὶ ἀπειθὴς, καὶ τῆς πόλεως ἐχθρὸς, καὶ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ πολέμιος, καὶ
λαβὼν τὸν χάρτην, διαρρηγνύτω· τί ἐρράγη ἐντεῦθεν; εἰπέ μοι. ὁ χάρτης μόνος, ἢ καὶ
ὁ λόγος ὁ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ; καὶ μὴν, εἰ ὁ χάρτης μόνον διερράγη, αὐτὸ μόνον εὔω-
νον ἦν τὸ φθαρὲν, εὔθυνος ὁ ῥήξας, ἢ πέντε ὀβολοῖς μόνοις ὑπεύθυνος ἦν, ἀλ-
λὰ δίδωσι δίκην τὴν ἐσχάτην, καὶ τιμωρεῖται, καὶ τὴν ἐπὶ θάνατον ἄγεται, οὐχ ὡς
ΧΑΡΤΗΝ λυμηνάμενος μόνον, ἀλλ' ὡς καὶ ΛΟΓΟΝ διαρρήξας ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ, ΚΑΙ

ΜΗΝ Ο ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΟΓΟΣ, ΕΣΤΙΝ ΑΠΑΘΗΣ; ΟΥΤΕ ΧΕΡΣΙ ΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΟΣ ΤΗ ΕΑΥΤΟΥ ΦΥΣΕΙ, ΟΥΔΕ ΔΙΑΡΡΑΓΗΝΑΙ ΔΥΝΑΜΕΝΟΣ. ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΑΥΤΟΣ ΔΙΕΡΡΑΓΗ, ΤΟΥ ΧΑΡΤΟΥ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΟ ΠΑΘΟΣ ΟΙΚΕΙΩΣΑΜΕΝΟΣ. ΟΡΑΣ ΠΩΣ ΤΟ ΑΠΑΘΕΣ ΔΕΧΕΤΑΙ ΠΑΘΟΣ, ΕΠΕΙΔΑΝ ΦΥΣΕΙ ΚΟΙΝΩΝΗΣΗ ΠΑΘΗΤΙΚΗ; ΟΥΔΕ ΓΑΡ Ο ΛΟΓΟΣ, ΤΗ ΟΙΚΕΙΑ ΦΥΣΕΙ, ΔΙΕΡΡΗΚΤΟ. ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΘΟΣ ΤΟΥ ΧΑΡΤΟΥ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ, ΕΔΕΞΑΤΟ. *μὴ θαῤῥείτω τοιγαροῦν ὁ Ἰουδαῖος, ὡς ψιλὸν ἄνθρωπον σταυρώσας. τὸ γὰρ φαινόμενον,* ΧΑΡΤΗΣ ΗΝ, *τὸ δὲ ἐν αὐτῷ χρυσούμενον*, ΛΟΓΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ, ΕΚ ΦΥΣΕΩΣ, ΟΥ ΔΙΑ ΓΛΩΤΤΗΣ ΠΡΟΕΝΕΧΘΕΙΣ. ΛΟΓΟΣ *μὲν γὰρ ὁ Μονογενὴς λέγεται*, ΟΥ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΔΕ, ΑΛΛ' ΟΥΣΙΩΔΗΣ, ΚΑΙ ΕΝΥΠΟΣΤΑΤΟΣ, *οὐδὲν μὲν τῇ οἰκείᾳ φύσει πάσχων, ὢν* ΑΠΑΘΗΣ ΛΟΓΟΣ, ΙΔΙΑ ΔΕ ΠΟΙΟΥΜΕΝΟΣ ΤΑ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΠΑΘΗΜΑΤΑ. *Καὶ ὥσπερ* Ο ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ *καὶ* ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΗΝ ΦΥΣΙΝ *ἐδέξατο αὐτὸς, καὶ τὸ* ΠΑΘΟΣ ΤΟΥ ΧΑΡΤΟΥ, *ἴδιον τοῦ λόγου γεγένηται, οὕτως ὁ Μονογενὴς Θεὸς Λόγος* ΤΑ ΤΟΥ ΚΑΘΗΛΩΘΕΝΤΟΣ ΙΔΙΑ ΠΕΠΟΙΗΤΑΙ ΠΑΘΗ. *διὰ τοῦτο ὥσπερ ὁ* ΣΑΚΡΑΝ ΒΑΣΙΛΙΚΗΝ *λυμηνάμενος, ὡς* ΒΑΣΙΛΕΩΣ *ῥήξας τὸν* ΛΟΓΟΝ, *τὴν ἐπὶ θάνατον ἄγεται· οὕτως ὁ σταυρώσας Ἰουδαῖος τὸ φαινόμενον, δίκας δίδωσιν, εἰς αὐτὸν τὸν Θεὸν Λόγον ἐκτείνας τὸ τόλμημα. ὁ γὰρ Θεὸς λοιπὸν, ὡς ἴδιον πάθος, ἐκδικεῖ τὸ γινόμενον.* Hæc adeodata Adeodatus, ſiue diuinus REGVM THEOLOGVS, Theodotus. Ex quo effectum eſt vt Orthodoxorum Impp. Epiſtolæ in Sancta Sanctorum Romæ referrentur, in limineque Sanctuarij, tanquam ſacræ quædam res, adſeruarentur, vti factum à ſe, more maiorum, ſcribit, Epiſtola Priore ad Leonem Iſaurum Imp. ante Septimam Synodum, Gregorius Secundus Pont. Max. his verbis: ACCEPTAS EPISTOLAS TVAS, IN "
SANCTA ECCLESIA REPOSITAS, IN LIMINE CONFESSIONIS SAN- "
CTI ET GLORIOSI AC PRINCIPIS APOSTOLORVM PETRI, DILI- "
GENTER SERVAMVS, VBI ET CHRISTI-AMANTIVM PRÆDECES- "
SORVM TVORVM, QVI PIE IMPERARVNT, SVNT LITTERÆ: *Δεξάμενοι τὰς ἐπιστολάς σου, ἀσφαλῶς διακατέχομεν* ΕΝ ΤΗ ΑΓΙΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, *ἀποκειμένας εἰς τὸ προάστιον τῆς* ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ *τοῦ ἁγίου, καὶ ἐνδόξου, καὶ Κορυφαίου τῶν ἁγίων Ἀποστόλων*, ΠΕΤΡΟΥ· *ὅπου εἰσὶ καὶ* ΑΙ ΤΩΝ, ΚΑΙ ΠΡΟ ΣΟΥ, ΒΑΣΙΛΕΥΣΑΝΤΩΝ ΕΥΣΕΒΩΣ ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΩΝ. O commemoranda iudicia, & egregiam exiſtimationem quorumdam noſtri, vt perhibent, ordinis!

Qui ſibi ſemitam non ſapiunt, alteri monſtrant viam! Scilicet Pſeudo-Archiepiſcopus ac deſertor Antonius, plus Rege, plus omnibus, plus APOSTOLO AVGVSTINO, ſapere profitetur. Magnum ſanè crimen, & obiectum Neſtorio, & in eo inuentum, atque à Cyrillo damnatum, de eo potiſſimùm querente, ac apud Romanum Pontificem Cæleſtinum expoſtulante: Et quia (clamat "
Cyrillus) hoc Neſtorius non ignorat, SE OMNIBVS SAPIENTIO- "
REM exiſtimat; SE SOLVM Diuinæ Scripturæ ſcopum attigiſſe "
autumat; SE SOLVM Chriſti myſterium cognouiſſe ſomniat. At- "
qui quomodo non magis ſecum reputat, cùm omnes per Terrarum "

» Orbem ſparſi Orthodoxi Episcopi et Laici, Chriſtum Deum,
» Virginem verò quæ illum genuit, Dei-param eſſe confiteantur; se
» solvm qvi hoc inficiatvr, errare? Καὶ τοῦτο εἰδὼς, οἴεται,
ΟΤΙ ΠΑΝΤΩΝ ΕΣΤΙ ΣΟΦΩΤΕΡΟΣ· καὶ ΜΟΝΟΣ οἶδε τὸν σκοπὸν τῆς Θεο-
πνεύστου Γραφῆς, καὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ μυστήριον. καί τοι πῶς οὐκ ἔδει πληροφορεῖσθαι
μᾶλλον αὐτὸν, ὅτι πάντων τῶν κατὰ πᾶσαν τὴν Οἰκουμένην Ὀρθοδόξων ΕΠΙΣΚΟ-
ΠΩΝ ΚΑΙ ΛΑΙΚΩΝ ὁμολογούντων, ὅτι καὶ Θεὸς ἦν (aliàs, ἐστὶν) ὁ Χριστὸς,
καὶ Θεοτόκος ἡ τεκοῦσα αὐτὸν Παρθένος; ΠΛΑΝΑΤΑΙ ΜΟΝΟΣ ΑΥΤΟΣ ΤΟΥ-
ΤΟ ΑΡΝΟΥΜΕΝΟΣ; Ac viciſſim ad Cyrillum, de Neſtorio Cæle-
» ſtinus Papa: Quid enim cum ijs agat, qui inter ſe conſentiunt, qui
» se Solvm quæ optima ſunt, ſapere arbitratus, à noſtra fide diſ-
» ſentit? Τί γὰρ ποιεῖ μετὰ τῶν ἀλλήλοις ὁμονοούντων, ὃς ΜΟΝΟΣ ἑαυτῷ φρονεῖν
δοκεῖ τὰ ἄριστα, ἀπὸ τῆς ἡμετέρας διχονοεῖ πίστεως; Sed ô præclaram potiùs beatè viuendi, & apertam, & ſimplicem, & directam, & Regiam Catholicorvm Viam, quæ non præceps, non lubrica; ſed plana & ſtabilis, & ad gloriam proxima eſt, & quaſi compendiaria!

Cap. XIX.

Qvod ſi erratum eſt ſpe falſa & fallaci, redeamus in viam, atque illam laudis rectiſſimam,

--quà limite noto
Appia longarum teritur Regina viarvm,

Romanam ſcilicet, quam Reges, maiores tui, tritam tibi, Iacobe, reliquerunt. Quare quando, vt Augures & Aſtrologi ſolent, ego quoque, qui Antiſtes, velut Augur publicus, ex meis ſuperioribus prædictis conſtitui apud te auctoritatem augurij & diuinationis meæ, vt nunc tuæ; debet habere fidem noſtra prædictio: iſtos, mihi crede, qui in negotio Fidei, non iuſtitiæ, ſed litigandi tradunt vias, aliquando procul à tuis finibus amandabis. Quod quidem ipſum, neſcio qua permotus animi diuinatione, non deſperans, eò tamen rem adducam vt nihil diuinatione opus ſit. Quamquam Chryſippus Diuinationem definijt, Vim cognoscentem, et videntem, et explicantem signa qvæ a diis, hominibvs portendantvr: officivm avtem eivs esse prænoscere, dii erga homines mente qva sint, qvidve significent, qvemadmodvm ea procvrentvr atqve expientvr. Deus autem erga nos mente qua ſit, quidve ſignificet, facilè quiſque prænoſcet, ſi ſtatueris & deliberaueris, Optime ac Sapientissime Rex, ad Medicinam Eccleſiæ accedere: in quibus deliberationibus omnis ferè noſtra conſumebatur oratio. Quemadmodum verò ea procurentur atque expientur, ei, qui iam mihi viſus eſt Exſultare Domino cum tremore, ſatis erit ſi ſubindicauero, quòd Heroïcis ætatibus, quas à noſtris quidem, non tam ſæculis quàm annis ſcimus eſſe diſiunctas, accepimus contigiſſe: cùm Diuus Henricus Imperator huius nominis primus, Beatum Stephanum, Hungariæ Regem, ad Chriſtum fidemque conuertiſſet, & fuiſſe, & habitos eſſe Apoſtolos Reges. Vidiſſes, inquit pientiſſimus Hiſtoricus Anonymus horum temporum ſcriptor, Reges Apostolos:

quâ temporum gloriâ ſi vnquam priuemur; vel patriæ ADEO-GVBERNATVS, Θεοκυβέρνητος, IVSTVS ille, MAGNI HENRICI filius, LVDOVICVS noſter; vel certè Eccleſiæ, ac tibi tu, IACOBE, inuidebis. SED hæc fuerit nobis tanquam leuis armaturæ prima orationis excurſio: nunc, te duce, cominus agamus Experiamur itaque, volente & hortante REGE, ſi poſſumus. poterimus autem, Deo dante, cornua commouere iſtius, quo iam nomine te medico, & voluntatum arbitro, appellem? Si leniter, Diſputationis, Erroris, Seceſſionis, Timoris; ſi duriùs, Spei, Cupiditatis, Odij, Pertinaciæ; ſi grauiſſimè, Temeritatis, Calamitatis, Parricidij, Perduellionis, Imminutæ Maieſtatis, Sceleris, Crudelitatis, Peculatus, Impietatis, Separationis, Seditionis, Sacrilegij, vno & communi verbo, SCHISMATIS ANGLICANI. Neque id ego dico, vt inuidioſum ſit in eos quorum iſta conſcientiæ contagio improuidas occupauit mentes: quorum tantùm abeſt vt non miſereamur, quin ipſa eorum, vt fratrum, noſtra eſſe vulnera, CONCORPORALES cùm ſimus, vt loquitur ac declarat Paulus, & ſentimus ipſi & vociferamur. DEFENDENDA ENIM RELIGIO EST, inquit libro quinto Lactantius, NON OCCIDENDO, SED MORIENDO; NON SÆVITIA, SED PATIENTIA; NON SCELERE, SED FIDE: ILLA ENIM MALORVM SVNT, HÆC BONORVM; ET NECESSE EST, BONVM IN RELIGIONE VERSARI, NON MALVM. Verùm, vt iſtos perfugas, hoſpites, peregrinos, (HOSTIS enim apud maiores noſtros is dicebatur, quem nunc PEREGRINVM dicimus) aduenaſque arceam atque ſubmoueam, tento: quibus, cùm, plangore & lamentatione Eccleſiæ, vt aſſiduo Columbæ gemitu, iam pridem occalluere aures, ipſi CATHOLICOS, vel etiam iacentes ad pedes, ſupplicum voce prohibuerunt, Et ſuper dolorem (inquit apud HYMNIDICVM, in Chriſto, Eccleſia) VVLNERVM meorum addiderunt. Quorum igitur impunitas tuæ clementiæ laus eſt, eorum ipſorum ad crudelitatem te acuet oratio? Optimè enim Euoptius, Ptolemaïdis Epiſcopus, frequenti quondam Epheſina Synodo, cùm de anathematizanda Neſtorij Epiſtola DE FIDE, ageretur, dixit: Quemadmodum qui REGVM Numiſma adulterant, iuxta legum ſanctiones, extremo ſupplicio ſubijciuntur: ita quoque RELIGIOSISSIMVS NESTORIVS, (habita eſt, REX IACOBE, in hac appellatione ratio non meriti, ſed dignitatis) qui Rectæ Fidei dogma adulterare veritus non eſt, cùm apud Deum, tum apud homines quoque, quauis pœna dignus eſt: Ὥσπερ οἱ τὸ ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ Νόμισμα παραχαράττοντες, τιμωρίας παρὰ τὴν νόμων εἰσὶ τῆς ἐσχάτης ὑπόκεινται, οὕτω καὶ ὁ ΕΥΛΑΒΕΣΤΑΤΟΣ ΝΕΣΤΟΡΙΟΣ, τὸ Δόγμα τῆς Ορθοδοξίας παραχαράξαι τολμήσας, καὶ παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις πάσης ἄξιός ἐστι τιμωρίας. Tolerabiliora fuerunt cætera quæ vel principum libido, vel multitudinis leuitas, vel regnandi ambitio, vel armatorum furor, vel potentiorum metus, vel vlciſcendi deſiderium, vel denique humanus error potuit ſuadere ad tempus. Sed quod illi tibi inſuſurrant; Caue

[Margin: CAP. XX.]
[Margin: Phil. 3. v. 6.]
[Margin: Pſal. 68. v. 27.]

Eccleſiam Vnias, Caue Credas, Caue ignoſcas, Caue audias, Caue medearis, Caue te fratrum pro fratrum ſalute obſecrantium miſereat: hæc nec hominum, nec ad hominem vox eſt: hanc æquo animo nemo ferre poteſt. In ſimiles inuehi cum Paciano, Epiſtolâ tertiâ, liceret: Ergo & filij ſanguinum vos eritis. Non enim PACEM FRATRVM, ſed SANGVINEM concupiſcitis. Fides falſa, eſt veſtra crudelitas. Luget Eccleſiæ Senatus, mœret Equeſter Ordo, tota Chriſtiana Reſpublica confecta ſenio eſt: ſqualent Sanctorum Monachorum municipia, affligantur nouæ CATHOLICORVM coloniæ, agri denique ipſi tot populorum quot ſegetum, tam beneficum, tam ſalutarem, tam manſuetum Principem ac Medicum deſiderant. Num ad æmulandum non prouocat illud de Leone Imperatore ſummum Epiſcoporum Cappadociæ Primæ elogium, dum Cæſareæ illius Archiepiſcopus Alypius, Epiſtolâ ſuâ Synodicâ, ait: Inuigilas autem, & cuncta conſideras ſecundùm Bonos Paſtores, ne Lupis liceat Oues arripere: AVT CERTE SECVNDVM OPTIMOS MEDICORVM, ALLIGAS VVLNERA, ET EIS PRÆBES DENVO MEDICINAM. Cooperetur itaque Dominus huic Veſtræ Pietatis intentioni, & Modum inueniat QVATENVS OMNIA QVÆ DIVISA SVNT, COPVLENTVR, ET DISRVPTA TOTIVS CORPORIS MEMBRA RVRSVS COMPAGINENTVR, ET TOTVM ECCLESIÆ CORPVS SALVBRITATI REDDATVR, VNITVMQVE SERVETVR.

CAP. XXI. An verò, Angliæ Patres Conſcripti ac Iudices, vos ſoli ignoratis? vos hoſpites in veſtro regno verſamini? veſtræ peregrinantur aures, neque in hoc peruagato Regni ſermone verſantur, quas Antonius leges (ſi leges nominandæ ſunt, ac non faces regni, & peſtes Eccleſiæ, abſit dicto inuidia) fuerit impoſiturus vobis omnibus atque inuſturus? FILIVS SINE PATRE, TIRO SINE PRINCIPE, DISCIPVLVS SINE MAGISTRO, SEQVENS SINE ANTECEDENTE, INQVILINVS SINE DOMO, HOSPES SINE HOSPITIO, PASTOR SINE GREGE, EPISCOPVS SINE POPVLO, vt quondam de VICTORE, primo Donatiſtarum Romano Pſeudo-Epiſcopo, præclarè ſcripſit, ſuo libro ſecundo, Optatus. Exhibe, quæſo, Antoni; exhibe, non librum, ſed librarium illud Legum veſtrarum, quod te ais eripuiſſe è domo, & ex medijs aris atque armis turbáque nocturna, tanquam Palladium, ſuſtuliſſe, cùm fugeres gregem, & ex Paſtore Mercenarius fieres: vt præclarum inde munus atque inſtrumentum Schiſmatis, (quo nulla capitalior peſtis eſt, quippe quod cum probro priuato imperij dedecus coniungit) ad aliquem, ſi nactus eſſes qui tuo arbitrio Eccleſiam ſcinderet, deferre poſſes. Veteris illius Epigrammatis ad Criticum, cui non venit in mentem?

Iactat inæqualem Matho me feciſſe Libellum:
Si verum eſt, laudat Carmina noſtra Matho.
Æquales ſcribit Libros CALVINVS & Vmber.
Æqualis Liber eſt, Critice, qui malus eſt.

Siccine Sapientiſſimos Anglorum cenſes, cùm ad meliorem men-

Digitized by Go

tem ventum eſt non diſcernere, non cernere quæ ſit illa tua perſonata MVLIER FORTIS, quæ Pacifici Salomonis ſanctam quamdam ementita Mineruam, in Centonis tui Centuriatorij limine, velvt in Prologo quodam GALEATO, armata ſedet? Illuſa ſanè ab adulterante verbum te Leuitæ illa vxor eſt de Bethlehem Iuda, Iud.19.v.25. dum violato hoſpitij Eccleſiæ ſanctiſſimo IVRE GENTIVM, ſub Archiepiſcopali nomine, VNITATEM, DISCIPLINAM, DOCTRINAMQVE corrumpis. Vidit olim ſimile quid de ALEXANDRINÆ ECCLESIÆ ADVLTERO Timotheo Concilium Myrenſe: videre, contraque armatum Alexandrinum illud Schiſma ſcripſere Petrus Archiepiſcopus Myrenus, Eudoxius Epiſcopus Chomatenus, Cyrinus Patarenus, Stephanus Limyrenus, Eudoxius Acalandenus, Leontius Araxenus, Andreas Tloærorum, Nicolaus Acraſſenus, Athanaſius Xanthenſis, Hypatius Sidymenſis, Pannitius Aſcandenus, Anatolius Olympienſis, Cyrinus OEneandenus, Nicolaus Gaunenus, Aquilinus Padullenus, Nicolaus Balburenus, Ariſtodemus Phaſelitanus, Theodorus Antiphellenſis, Palladius Corydallanus, Romanus Bunenſis, Heliodorus Narenſis, Leontius Calindenus; vno, inquam, ſpiritus impetu hi omnes, agmine facto, his verbis Synodicis Imperatorem, in pietate vt in Imperio, Marciani, ſucceſſorem, Leonem aggrediuntur: Tunc exſiliuimus, & vultum, ſecundùm quod ſcriptum eſt, triſtem habentes atque demiſſum, & vtramque manum ad inuicem conferentes, atque dicentes: Oblitus eſt Iſ 49. v 14. noſtri Dominus; reliquit nos Dominus. Quid iam nos SACERDOTES faciemus? QVOMODO PASTORES, cùm MERCENARIVM vidimus greges ita diſpergere? QVOMODO COMPATIENTES, cùm hæc examinari minimè ſupplicamus? QVOMODO REVERENDI, qui cultum SANCTI BAPTISMATIS obſcuratum deſpicimus? QVOMODO ECCLESIÆ PRÆSVLES, NEFANDVM ADVLTERIVM reticentes? QVOMODO EXEMPLVM FIDELIVM, cùm PATERNARVM REGVLARVM CVSTODES in temporibus pietatis Eccleſiæ fluctuant? Tranquillitas diuinæ ſcientiæ continet vniuerſa, & NAVIS ORTHODOXORVM duceretur forſitan in profundum, niſi IMPERATOR PIVS exiſteret, pro purpura Virtutibus fulgens, ARMIS VTENS ADVERSVS HOSTES, VENERABILI CRVCE, & hac vocatus appellatione, qua PER CLEMENTIAM CHRISTVS vocari dignatus eſt: Recubans, Geneſ 49. v. 9. inquit, ſoporatus eſt ſicut LEO. Oportebat tunc ſecundùm Prophetæ Ieremiæ vocem, nouiſſimum quærere locum, & die noctuque Ierem. 9. v. 1. ea quæ ſunt commiſſa, lugere. Non enim vna eſt MVLIER, ſecundùm Hiſtoriam, quæ Iniuſtitiam & Vim pertuliſſe dignoſcitur. Breuiter itaque, CHRISTO-AMABILIS IMPERATOR, Hiſtoriam quoque audire dignare. Aliquando Leuita vir, violentiam paſſus in Iud. 19. v. 25. coniuge, & contumeliam ferre non valens, & iniuriam ſceleris immenſam eſſe conſpiciens; dum mulier mane mortua fuiſſet inuenta, plurimis contumeliam inferentibus; diuidens eam in VNDECIM partes, VNDECIM Iſraël tribubus deſtinauit: ET PROPTEREA VN-

» DECIM, ET NON DVODECIM, QVIA VNAM TRIBVM SCIEBAT
» INIVRIOSOS ET LVXVRIOSOS HABERE VIROS. Tunc omnes
» vndique ad vltionem velociſſimè concurrerunt, pro Litteris, mu-
» lieris Membra ſuſcipientes, & velut inimicos, Fratres proprios ex-
» pugnantes, dum tanti ſceleris præſumptio atque mortis, dilectio-
» nem cognationis excluderet. Inſuper etiam Anathematizauerunt
» eos, ne ſponſam ab eis ſumerent, aut darent ſponſum eis: & niſi
» REMEDIVM SAPIENTIÆ fuiſſet poſt hæc inuentum, etiam nomen
» tribus Beniamin eſſet ablatum. Ea ſiquidem quæ nunc geſta ſunt,
» illis comparata, crudelitate maiora ſunt. Non enim Vna Eccleſia
» hanc pertulit læſionem, nec vnus Sacerdos occiſus eſt, ſed OMNIS
1. Cor. 10. v. 17. » ECCLESIA & OMNIS PONTIFEX eſt necatus (VNVM enim, ſecun-
» dùm BEATI PAVLI vocem, omnes pariter ſumus, & VNVM MEM-
Epheſ. 4. v. 15. » BRVM; & Fratres VNVM habemus CAPVT, Chriſtum:) Eccleſiaſti-
» cæ Sanctiones, & Conſtituta conculcata, Regulæ Sanctorum Pa-
» trum ſpretæ ſunt. Dominus Totius Orbis terrarum Chriſtus, NV-
» TRITOR PIETATIS, & ORTHODOXÆ FIDEI PROPVGNATOR, oc-
Luc. 21. v. 14. » caſionem dedit loquendi CORAM REGIBVS, & non timendi. AN-
» TIQVI IVRA LOQVEBANTVR, ETIAM AVDIRE NOLENTIBVS.
» Ipſe autem, MITISSIME ATQVE CLEMENS, noſtras imbuit aures,
Eſ 5. v. 20. » vt malum tanquam malum notemus: Væ, inquit, qui dicit Malum
» Bonum, & Amarum Dulce. Ad iuſtam igitur indignationem ro-
» gamus, excitamus, atque ſupplicamus, vt BAPTISTERIA, & ALTA-
» RIA, SACERDOTIVM, REGVLAS vindices PATRVM, ſceleris do-
» mino feruentiſſimè vlto, PROVIDEAS ECCLESIIS SALVATORIS
» QVIETEM. Hæc tibi pro Tragico tuo, DE MVLIERE FORTI, Pro-
logo dicta ſint, vbi quiqui rabula declamandi auctor eſt,

—iras

Et verba locat.—

At quàm quæſo indignum eſt vt ipſo exordio PRAVE FACVNDVS (quod Tacitus ait, primo libro Annalium, de Sempronio Graccho, qui Iuliam in matrimonio M. Agrippæ temerauerat) ſuſceperis quamprimùm docendos Anglos, quænam dicenda ſit Salomoniaca MVLIER illa FORTIS; qui Scholas Occidentis omnes, quo tempore Damaſcenus Orienti prælux it, per Venerabilem ſuum, magnum certè Eccleſiæ Doctorem, Bedam, Prouerbiali illo loco aduersùs cunctas Hæreſes, aduersùs hanc præſentem, necdum ijs temporibus natam, Sectam, munierunt! Monuerunt ſcilicet, vbique diffuſam ac
Prou. 31. v. 10. DE VLTIMIS FINIBVS pretium eius. Monuerunt confidere in ea COR VIRI SVI, & Hoſtium ſeu Schiſmatum ſeu Hæreſeum ſpolijs ornatam. Monuerunt, NAVEM INSTITORIS Petri eſſe. Monue-
Pſ. 118. v. 62. runt, eam de nocte ſurgere; ad Dauidicum illud Melos; Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi. Monuerunt, hanc vnam Euangelicum Agrum emiſſe, ac de fructu manuum ſuarum, labore Apoſtolico, plantauiſſe VINEAM. Monuerunt, haud aliam eſſe quæ Guſtauit & Vidit quàm ſcilicet ſuauis eſt Dominus, quàm bona eſt negotiatio

negotiatio eius. Monuerunt, ideo ſemper duraturam quòd NON EXTINGVETVR IN NOCTE LVCERNA EIVS, & non timebit domui ſuæ à frigoribus niuis. Monuerunt, & Regis Magni ſponſam & Regiam & Regibus ac Regum Conuerſione atque Donis ornandam; nec mirandum ſi Byſſus & PVRPVRA indumentum eius. Monuerunt, nobilem IN PORTIS fore virum eius qui per Vicarium ſedet cum Senatoribus Terræ, & Fidei cauſas in Generalibus Concilijs iudicat ac definit. Monuerunt, illam os ſuum aperuiſſe Sapientiæ, & LEGEM CLEMENTIÆ in lingua eius, cùm lingua peccata ſoluit ac remittit. Monuerunt, illam eſſe quam non modò prioribus ſæculis Patres, ſed & poſterioribus Filij BEATISSIMAM prædicauerunt; immo ſi non Antonius, at VIR EIVS Chriſtus Dominus & laudauit eam. Monuerunt, ſupergreſſam eſſe Vniuerſas Sectas numero, dignitate, duratione, ſplendore, operibus magnis & bonis. Legendus modò vnius Bedæ Preſbyteri Angli DE MVLIERE FORTI Libellus planè aureus, Septimo Operum Tomo; nihil profectò de diuino illo argumento deſiderabitur quod ad ECCLESIÆ noſtræ CATHOLICÆ laudem ac fidem ſpectet, cuius non aliqua vox in Hebraïco Alphabeto, quo myſticè diſtinguitur, ceu Prophetico quodam concentu aut theatro reſonabit. Et dubitamus adhuc Prouidentiæ circa Angliam arcana demirari, quam futuris tamque diſtantibus malis conſtat tam vetera tamque propinqua remedia parauiſſe? Ac profectò Auguſtinus ei præluxerat, libro tertio contra Litteras Petiliani Donatiſtæ, dum ait: « VOS ERGO SANCTA GERMINA VNICÆ MATRIS CATHOLICÆ, « huiuſmodi ſceleris & erroris exemplum, ſubditi Domino, quantâ poteſtis vigilantiâ præcauete, quantálibet doctrinæ ac famæ luce præfulgeat, lapidemque ſe eſſe iactet pretioſum, « QVISQVIS (quamuis nimirum SPALATENSIS ANTONIVS foret) « VOS TRAHERE VOLVERIT POST SEIPSVM, MEMENTO « QVOD ILLA MVLIER FORTIS, ET VNA VNI AMABILIS VIRO SVO, QVAM IN VLTIMO PROVERBIORVM SANCTA SCRIPTVRA DESCRIBIT, PRETIOSIOR « EST LAPIDIBVS PRETIOSIS. Nemo dicat, illum ſequar, « quoniam ipſe me Chriſtianum fecit; aut, illum ſequar, quoniam me baptizauit. « Neque qui plantat, eſt aliquid, neque qui rigat; ſed qui incrementum dat Deus. « Et Deus Charitas eſt; & qui manet in Charitate, in Deo manet, & Deus in illo manet. « NVLLVS ETIAM PRÆDICANS NOMEN CHRISTI ET GESTANS AC MINISTRANS SACRAMENTVM CHRISTI, SEQVENDVS EST CONTRA VNITATEM CHRISTI. « Auguſtino verò dux ac præuius ſanctus Pacianus in Pyrrhinæi iugis, Barcilonæ Epiſcopus, caſtitate & eloquentia, & tam vita quàm ſermone clarus, Epiſtolâ tertiâ ad Sympronianum Nouatianum, CONTRA TRACTATVS NOVATIANORVM:

1.Cor.3. v.7.
1.Ioan.4. v.16.

» Adultera Mulier, Hæretica Congregatio eſt : CATHOLICA enim
» ab initio de viri ſui thoro & thalamo non receſſit, nec alienos
» amatores aut extraneos concupiuit. Vos exulem formam nouo
» colore pinxiſtis; vos thorum veſtrum à coniugio ſeparaſtis anti-
» quo; vos à MATRIS VNICVBÆ Corpore receſſiſtis, nouo placen-
» di genere, nouis corruptelarum illecebris expoliti. En vt iam de
te, ANTONI, quàm de Neſtorio veriùs iſta Cæleſtini Papæ ad Cy-
» rillum verba, ſcribantur! QVI TAMEN PASTOR ET NOMINIS ET
» PROFESSIONIS SVÆ OBLITVS, SEMETIPSVM IN RAPACEM LV-
» PVM TRANSFORMAVIT, GREGEM QVEM SERVARE DEBVE-
» RAT, MODIS OMNIBVS DISPERDERE CONNITENS : Ὃς τῆς προσηγορίας ταύτης, καὶ τοῦ ἐπαγγέλματος ἐπιλελησμένος, αὐτὸς ἑαυτὸν ΕΙΣ ΑΡΠΑΓΑ ΛΥΚΟΝ μετήλλαξεν, (aliàs, μετέβαλεν) ἐπιθυμῶν ἀπολέσαι τὴν ἀγέλην, ἣν αὐτὸς ὤφειλε συντηρῆσαι.

Ac veluti pleno LVPVS inſidiatus ouili,
Cùm fremit ad caulas, ventos perpeſſus & imbres;
Nocte ſuper media, tuti ſub matribus agni
Balatum exercent; ille aſper & improbus ira
Sæuit in abſentes: collecta fatigat edendi
Ex longo rabies, & ſiccæ ſanguine fauces.

Tibi pro te, Antoni, ſemel, ac tui ſimilibus, qui famem, famæ præferunt, obiter, etſi ſatis clemens ſum in diſputando, mihi licuerit, vt tibi fas fuit (quod Cantuarienſi ſatis compertum eſt) alieno ſcribere calamo; ſic alienis verſibus, hoc, eſt alieno fere ſtomacho, ſubiraſci. Quid mihi obſtrepis, aut me reſpicis illis oculis quibus tum ſolebas, cùm Spalato cedens, Pontifici Maximo iratus, SPIRANS MINARVM AC CÆDIS IN DISCIPVLOS DOMINI, omnia omnibus minabare? Dixi quod neceſſe fuit: tibi cùm omnia liceant, mihi aliquid non licet?

Act.9.v.1.

Sit mihi fas audita loqui. ---

Tu verò eſto conditione vna contentus, quòd plura non dicam, nî me interpelles, mea Regi PRO REGE COMMVNI, ὑπὲρ τοῦ Κοινοῦ Βασιλέως, (vt Cæleſtino Papa auctore ac teſte, Epiſtolâ ad Neſtorium, Archiepiſcopus Epheſinus Atticus aduerſus Neſtorium feciſſe viſus eſt) conſilia De ſalute Anglicanæ Eccleſiæ tranquillè explicantem.

Haud ſecus Eridani ſtagnis, ripáve Cayſtri
Innatat albus olor, pronoque immobile corpus
Dat fluuio, & pedibus tacitas eremigat vndas.

Officium enim Epiſcopi, officium ac munus Gubernatoris eſt in nauigando : cùm alij malos ſcandunt, alij per foros curſant, alij ſentinam exhauriunt; ille clauum tenens, quietus ſedet in puppi. Non enim INDOCTE (id eſt, imperitè) DOCEMVS (vt quondam ad Centum Quinquaginta Epiſcopos, Oratione in Conſtantinopolitano Concilio habita, dixit Nazianzenus) οὐ γὰρ ΑΠΑΙΔΕΥΤΩΣ
» ΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝ : nec aduerſarios contumelijs & conuitijs inceſſi-

mus, quemadmodum plerique faciunt; NON CVM SERMONE, SED CVM LOQVENTE confligentes; οὐδὲ ταῖς ὕβρεσι βαλλόμενοι, ὅπερ πάσχουσιν οἱ πολλοὶ, ΜΗ ΤΩ ΛΟΓΩ μαχόμενοι, ΤΟΙΣ ΔΕ ΛΕΓΟΥΣΙΝ· ac rationum & argumentorum infirmitatem maledictis interdum obtegentes; non aliter ac SEPIAS atramentum ante ſe vomere aiunt, vt piſcatores effugiant, aut latendo aliquid ipſæ capiant; καὶ τὴν ἀσθένειαν ἔστιν ὅτε τῶν λογισμῶν ταῖς ὕβρεσι συγκαλύπτοντες, ὥσπερ τὰς ΣΗΠΙΑΣ λόγος ἐμεῖν τὸ μέλαν πρὸ ἑαυτῶν, ἵνα τοὺς θηρεύοντας διαφύγωσιν, ἢ τῷ λανθάνειν θηράσωσιν. Verùm nos pro Chriſto bellum gerere, HOC ARGVMENTO PLANVM FACIMVS, Quòd ſecundùm Chriſtum, qui PACIFICVS AC MANSVETVS eſt, atque infirmitates noſtras portauit, dimicamus; ἀλλὰ τὸ περὶ Χριστοῦ πολεμεῖν ΔΕΙΚΝΥΜΕΝ, ἐν τῷ μάχεσθαι κατὰ Χριστὸν, τὸν ΕΙΡΗΝΙΚΟΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΡΑΟΝ, καὶ τὰς ἀσθενείας ἡμῶν βαστάσαντα. Nec in veræ doctrinæ detrimentum PACI ſtudemus, nonnihil de animorum contentione remittentes, VT FACILITATIS AC MANSVETVDINIS FAMAM COLLIGAMVS: (non enim quod bonum eſt, malè aucupamur) & rurſum, PACEM COLIMVS, LEGITIME PVGNANTES, atque intra limites noſtros, SPIRITVSQVE CANONES AC REGVLAM, noſmet continentes, οὔτε εἰρηνεύομεν κατὰ τοῦ λόγου τῆς ἀληθείας ὑφιέντες τι, ΔΙΑ ΔΟΞΑΝ ΕΠΙΕΙΚΕΙΑΣ. οὐ γὰρ κακῶς τὸ καλὸν θηρεύομεν, καὶ ΕΙΡΗΝΕΥΟΜΕΝ, ΕΝΝΟΜΩΣ ΜΑΧΟΜΕΝΟΙ, καὶ εἴσω τῶν ἡμετέρων ὅρων καὶ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ. Ac de his quidem ita ſentio, cunctiſque ANIMARVM OECONOMIS, ſiue DISPENSATORIBVS, & VERBI THESAVRARIIS, Legem ſtatuo: VT NEC PER DVRITIAM, HOMINVM ANIMOS EXASPERENT, NEC PER SVBMISSIONEM ELATOS ET INSOLENTES EFFICIANT; SED PRVDENTER ET CONSVLTE IN FIDEI CAVSA SE GERANT, NEC IN ALTERVTRO HORVM MEDIOCRITATEM EXCEDANT: Περὶ μὲν οὖν τούτων, οὕτω γινώσκω, καὶ νόμον τίθημι πᾶσι τοῖς ΨΥΧΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΟΙΣ, καὶ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΤΑΜΙΑΙΣ· ΜΗΤΕ ΤΩ ΣΚΛΗΡΩ ΤΡΑΧΥΝΕΙΝ, ΜΗΤΕ ΤΩ ΥΠΕΣΤΑΛΜΕΝΩ ΚΑΤΕΠΑΙΡΕΙΝ, ΑΛΛ' ΕΥΛΟΓΟΥΣ ΕΙΝΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΛΟΓΩΝ, ΜΗΔ' ΕΤΕΡΩ ΤΟ ΜΕΤΡΟΝ ΥΠΕΡΒΑΙΝΟΝΤΑΣ. Vera tamen Philemonis ſententia, apud Antiochenum Patriarcham Theophilum, libro tertio ad Autolycum, eſt: DIFFICILIS RES EST AVDITOR NON INTELLIGENS, ET SEDENS; NAM PROPTER DEMENTIAM SEIPSVM NON CVLPAT: Χαλεπὸν ἀκροατὴς ἀσύνετος καθήμενος. ὑπὸ γὰρ ἀνοίας οὐχ ἑαυτὸν μέμφεται. Quod de Antonio dici iure optimo poteſt.

CAP. XXII.

VERVM nunc ad te conuertimur, & quoniam, OPTIME REX, de Eccleſia veſtra conſuli cœpti ſumus, tribuenda opera Eccleſiæ, efficiendumque profectò eſt, ne ſententia ſine conſilio lata, ne damnatio ſine defenſione CATHOLICIS illata dici poſſit. Hoc ſaltem obtinebimus, SERENISSIME REX, ne quis nobis illud Propheticum exprobret: Nunquid RESINA non eſt in Galaad, aut MEDICVS non eſt Ier. 8. v. vlt.

» ibi? Quare ergo non eſt obducta CICATRIX Filiæ Populi » mei? Quid enim per Reſinam, (inquit citans hunc locum Pelagius Pont. Max. celeberrimâ illâ Epiſtolâ, quæ inter Fragmenta Quintæ Synodi exſtat, ad Eliam Aquileienſem, & alios Iſtriæ Epiſcopos Schiſmaticos qui Damnationi TRIVM CAPITVLORVM non conſentiebant; quam LIBRVM appellat, dum eius meminit, Beatus Gregorius, libri ſecundi Epiſt. trigeſimâ ſextâ, ad Epiſcopos HIBERNIÆ; quamque ab eodem Diuo Gregorio, cùm adhuc tantùm eſſet Diaconus, ſcriptam fuiſſe nomine Pelagij Papæ, teſtatur » Paulus Diaconus, libro tertio De Geſtis Longobardorum) quæ » fomentum ignis eſt, quæ & in ornamentum domus marmora diſ- » ſipata coniungit, niſi Charitas deſignatur? quæ & in amore corda » ſuccendit, & vt ſanctam Eccleſiam VNITATIS ornamento com- » ponat, diſcordes hominum mentes per PACIS in ſe ſtudium ligat? » Quid per Galaad, quæ ACERVVS TESTIMONII interpretatur, ni- » ſi in Scripturæ Sacræ altitudinem innumera ſententiarum denſitas » dicitur? Quid per MEDICI vocabulum, niſi vnus quiſque Præ- » dicator? Quid per non obductam Filiæ Cicatricem, niſi culpa ple- » bis ante Dei oculos nuda monſtratur? RESINA ERGO IN GALAAD » DEFVISSE CONVINCITVR, SI PRO OSTENDENDA VERITATE, » CVM TANTA ADSINT SCRIPTVRÆ SACRÆ TESTIMONIA, ADSO- » CIANDO VOS SANCTÆ ECCLESIÆ, NEQVAQVAM DIGNE ARDO- » RIS CHARITAS EXHIBETVR: ET VELVT ABSENTE MEDICO CI- » CATRIX NON OBDVCITVR, SI, EXHORTATIONE CESSANTE, TAN- » TÆ SCISSIONIS CVLPA NVLLO VOLVMINE SVBSEQVENTIS PA- » CIS OPERITVR. Verùm, vt hac ipſa ratione ſummam mei promiſſi compleam, poſtquam hactenus te MEDICVM oſtendi, quod nunc vnum reſtat, RESINAM, panchreſtumque medicamentum adfero, vt vulneri præſtò ſit, ne ſuſcepto Deliberationis muneri vlla tandem ex parte defuiſſe videamur, vbi demonſtrauerimus duo illa quæ ſupra intendimus, videlicet Eccleſiæ Schiſmati QVÆ, & à QVO facienda eſt Medicina? Qui parti ciuium conſulunt, partem negligunt, rem pernicioſiſſimam in ciuitatem inducunt, ſeditionem atque diſcordiam: ex quo euenit vt alij populares, alij ſtudioſi optimi cuiuſque videantur, pauci vniuerſorum. Itaque proſpiciendum arbitror, vt conſulere omnibus, mederi vniuerſorum incommodis, prouidere communi ſaluti Eccleſiæ ante omnia iure ac merito exiſtimemur & dicendi ſimus, priuſquam nimirum Rebus Anglicis, quod commodiùs Secundo Libro fiet, nominatim ſuccurramus. Reperias multos quibus periculoſa & calida conſilia quietis cogitationibus ſplendidiora & maiora videantur: plures qui rationem bono conſilio à Deo immortali mortalibus datam, in fraudem malitiamque conuertunt: quam-plurimos qui illud vulnus, quod ſanare conamur, dicendo refricant: innumeros qui in re ſeria, immo ſeueriſſima, velut eandem perpetuo repetunt

cantilenam, & millies reiecta denuo reguſtant: infinitos verò qui ad conſiliandum vel inexplicabilia, vel tantùm inchoata atque imperfecta, vel quæ ad finem pertingere, & exitum inuenire, aut nullo modo, aut non niſi ſummis difficultatibus, poſſunt, prope dixerim, fabulari ſolent. Poſtquam ſublata Sapientia eſt (inquit libro quarto è ſeptem, ARNOBII AVDITOR IMITATORQVE Lactantius) tum demum ſibi homines Sapientum nomen vindicare cœperunt. TVM AVTEM NEMO SAPIENS VOCABATVR, CVM OMNES ERANT. Vtinamque nomen illud ALIQVANDO PVBLICVM, quamuis ad paucos redactum, tamen vim ſuam retineret! Ac paulo poſt, de Septem Sapientibus agens, exclamat Lactantius: O miſerum calamitoſumque ſæculum, quo per orbem totum Septem ſoli fuerunt, qui HOMINVM vocabulo cierentur! « « « « « « « «

Et mala ſunt vicina bonis: errore ſub illo
Pro vitio virtus crimina ſæpe tulit.

Immo verò, quod de Militibus Romanis qui in militia Germanica ſub Germanico militauerant, reducebanturque Oceano, Tacitus Annalium ſecundo memorat, quorum magna pars claſſe vecta, clade naufragij perirent; id de Malis Conſiliarijs, tanquam vectoribus ac Nauicularijs, importunè imprudenterque iuuantibus, dicendum putem: MILESQVE PAVIDVS, ET CASVVM MARIS IGNARVS, DVM TVRBAT NAVTAS, VEL INTEMPESTIVE IVVAT, OFFICIA PRVDENTIVM CORRVMPEBAT. Vnde maximè nos quidem exquirimus, ea conſilia quæ ad Concordiam Ordinemque ciuium ac fratrum pertineant. Nec iratorum hominum ſtudium pro conſilio ducimus, vel damus. cúmque in conſilio capiendo prudentia, in dando ſolùm fides requiratur & religio, quod nobis veriſſimum videbitur, QVI REGVM SOLVS PHILOSOPHATVR, audiet. Quòd ſi conſilium non fuerit prudens, at certè ab optima fide & optimo animo proficiſcetur. « « «

CAP. XXIII. CONSILIA temporum ſunt, quæ in horas mutari vides: nemoque doctus vnquam mutationem conſilij, inconſtantiam dixit eſſe. Nunc temporis igitur nobis erit, & quod ineamus, & vnde ad mutationem conſilij, optimum ſanè pœnitenti portum, Fratres illos noſtros, Schiſmatis tempeſtate abreptos, tandem reducamus. SICVT ENIM LAVDABILE EST (inquit libro tertio contra Creſconium Grammaticum Auguſtinus) A VERA SENTENTIA NON AMOVERI, ITA CVLPABILE PERSISTERE IN FALSA: QVAM NVNQVAM TENERE, PRIMA LAVS EST; SECVNDA, MVTARE: VT AVT EX INITIO VERA PERMANEAT, AVT, MVTATA FALSA, VERA SVCCEDAT. CONSILIA primùm hoc Primo Libro, deinde ACTA Secundo, poſtea EVENTVS Tertio exponam: quæ ſi tibi, DOCTISSISIME REX (licet afferenti noua, nouo optatiſſimoque verbo ſalutare & affari REGEM; quippe, vt Annalium vndecimo ſcriptum eſt, promiſcuum Patris Patriæ cognomentum: « « « « « « « « «

» Nova in rempvblicam merita, non vsitatis vocabvlis » honoranda) Rex, inquam, doctissime, (tam iucunda diſſerenti appellatio eſt, vt calamus quidem repetere geſtiat) ſi tibi probentur dicenda; ipſe primus de inuento, quod tuum erit, Regio more gaudens ac triumphans, ne quis Euangelium, vt fit, erubeſcat, nouam, ita equidem confido, ſententiam feres, eamque quam contrarij contrariam tenent (præ gaudio & ſpe, ſine lacrymis non poſſum dicere) palàm antiquabis. Noli obſecro dubitare, Potentissime Rex, ſimilem illi gloriæ laudem quàm-ſæpiſſime quærere. Reges enim ad Deum nulla re propiùs accedunt, quàm ſalutem hominibus dando. Nihil habet nec Maieſtas tua maius, quàm vt poſſis, nec Doctrina tua ac Pietas carius aut illuſtrius, quàm vt velis Chriſto conſeruare quàm-plurimos. Quale, quæſo, quámque Regium fuit Paræneticon illud Baſilij Imperatoris, quod quidem in Octaua OEcumenica Synodo, Actione ſexta, lectum eſt, » cuius hæc ardens inflammanſque peroratio fuit: Ita Spiritvales » Patres, atqve Ecclesiæ et veritatis vindices, qvi » chrismate Aaronem, zelo Phineem, ivdicio Salomonem » figvratis; quærite ouem perditam, errantem reducite, &, diſpen» ſatorum more, illis nonaginta nouem hanc adiungite. Vos porro, » quibus medico opus, nobilia Chriſti membra, ſed mali Dæmonis » operâ, a capite seivncta, admittite admonitionis, immo, » (neque enim dicere erubeſco; tanta veſtri miſeratione teneor) De» precationis orationem. Deſcendite in conſcientiæ veſtræ pe» netralia; reperietis profectò peſſimè vos ab Eccleſia diſiungi. Ne» qvaqvam tvrpe dvcendvm est, morbvm aperire, et » medicinæ poenitentiæqve locvm dare. Nvllvm, fra» tres, dedecvs est svpplicem esse Deo: svpplices illi » svnt, qvi Ecclesiæ et spiritvalibvs patribvs proci» dvnt. Quòd ſi omnino hoc ignominiam arbitramini, ego vobis » ipſe exemplum ſubmiſſionis efformabo, stvltvs et insipiens » sapientibvs, et iis qvi ob sapientiam in veneratione » estis. Ego in peccatis volutatus, vobis, qvi pvri estis, virtu» tiſque cultores, primvs me in terram abiicio. Per cal» catvm pergite os mevm; incedite per ocvlos meos; pro » nihilo dvcite hvmeros imperatoris pede premere: » omnia vltima lvbens volens svbibo, dvmmodo vos vi» deam ad concordiam redire, dvmmodo nec animæ de» trimentvm patiar, nec commvnis hvmani generis ho» stis diabolvs trivmphet. Hæc ego etiam atque etiam obte» ſtor. Vos ſi contumaces in ſententia perſtiteritis, ipſi videritis; in» nocens ego ſum à perditione veſtra. Eia, Fratres, prospectare » opportvnivs tempvs, aut rervm mvtationem exſpectare » deſinite. Si factvm vnivs hominis vestri, qvod omni ra» tione caret, et ex fravde doloqve compositvm, tan» tam excitavit tempestatem; ivdicivm qvatvor Pa-

TRIARCHARVM QVIS RESCINDERE POTERIT ? AD QVEM VT "
AB ANATHEMATIS CENSVRA EXPEDIAMINI, CONFVGIETIS, QVI "
IN QVADRVPLICI HOC PATRIARCHARVM FORO DAMNAMINI? "
Ναὶ ΠΑΤΕΡΕΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΕΚΔΙΚΟΙ, οἱ τυπωθέντες ΚΑΤΑ ΤΟ ΧΡΙΣΜΑ, τὸν Ἀαρών, ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΖΗΛΟΝ, τὸν Φινεές, ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΙΝ, τὸν Σολομῶντα· ἐπιζητήσατε δὲ τὸ ἀπολωλὸς πρόβατον, ἐπιστρέψατε δὲ τὸ πεπλανημένον, τοῖς ἐν ἐννενήκοντα ἐννέα προβάτοις, οἰκονομίας τρόπῳ, συγκαταμίξατε. καὶ ὑμεῖς οἱ τῆς ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ δεόμενοι, τὰ τίμια μέλη τοῦ Χριστοῦ, τὰ ἀπὸ τοῦ πονηροῦ δαίμονος, ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΗΣ ΧΩΡΙΣΘΕΝΤΑ, δέξατε ΠΑΡΑΙΝΕΣΕΩΣ λόγον, οὐκ αἴσχιον μοι ἢ εἰπεῖν καὶ ΠΑΡΑΚΛΗΣΕΩΣ. Εἰς τοῦτο γάρ με κατηνέγκεν ὁ πρὸς ὑμᾶς ἔλεος. Ἐρευνήσατε τὰ ταμεῖα τῆς συνειδήσεως, καὶ εὑρήσετε κακῶς ὑμᾶς τῆς ἐκκλησίας διεσταμένους. ΟΥΚ ΑΙΣΧΡΟΝ, ΤΟ ΠΑΘΟΣ ΦΑΝΕΡΩΣΑΙ; ΚΑΙ ΤΟΠΟΝ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΙΑΤΡΕΙΑΣ ΕΠΙΖΗΤΗΣΑΙ. ΟΥΔΕΜΙΑΝ ΑΙΣΧΥΝΗΝ ΕΧΕΙ, ΑΔΕΛΦΟΙ, ΤΟ ΠΡΟΣΠΕΣΕΙΝ ΤΩ ΘΕΩ. ΕΚΕΙΝΩ ΠΡΟΣΠΙΠΤΟΥΣΙΝ ΟΙ ΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙΣ ΠΑΤΡΑΣΙΝ ΥΠΟΠΙΠΤΟΝΤΕΣ. Εἰ ὅλως τοῦτο αἰσχύνην ἡγεῖσθε, ἐγὼ τύπος ὑμῖν γίνομαι ταύτης τῆς ταπεινώσεως· Ο ΑΝΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΑΣΟΦΟΣ, ΤΟΙΣ ΣΟΦΟΙΣ ΚΑΙ ΕΠΙ ΓΝΩΣΕΙ ΣΕΜΝΥΝΟΜΕΝΟΙΣ· ἐγὼ ὁ ἐν ἁμαρτίαις κατειλημμένος, ΥΜΩΝ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ, καὶ ἀρετῆς ἐπιμελουμένων· ΠΡΩΤΟΣ ΕΜΑΥΤΟΝ ΕΠ' ΕΔΑΦΟΣ ΡΙΠΤΩ· ΕΠΙΒΗΤΕ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΕΜΑΣ ΠΑΡΕΙΑΣ, ΚΑΙ ΔΙΑ ΤΩΝ ΕΜΩΝ ΟΦΘΑΛΜΩΝ ΟΔΕΥΣΑΤΕ· ΜΗ ΗΓΗΣΗΣΘΕ ΜΕΓΑ, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΑΤΗΣΑΙ ΜΕΤΑΦΡΕΝΑ· ΠΑΝΤΑ ΠΑΘΕΙΝ ΠΡΟΘΥΜΟΣ ΕΓΩ, ΜΟΝΟΝ ΙΔΟΙΜΙ ΚΟΙΝΗΝ ΕΝΩΣΙΝ, ΜΟΝΟΝ ΨΥΧΗΝ ΜΗ ΖΗΜΙΩΘΩ, ΚΑΙ ΕΠΙΧΑΡΗ Ο ΚΟΙΝΟΣ ΕΧΘΡΟΣ, Ο ΔΙΑΒΟΛΟΣ. Ταῦτα ἐγὼ μὲν παρακαλῶ· εἰ δὲ οὐ πεισθήσεσθε, ὑμεῖς ὄψεσθε· ἀθῶος ἐγὼ τῆς ὑμῶν ἀπωλείας. Καταλείψατε δὲ ΚΑΙΡΟΣΚΟΠΕΙΝ, Ἀδελφοί, καὶ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΑΛΛΟΙΩΣΙΝ ἀναμένειν. ΕΙΠΕΡ ΠΡΑΞΙΣ ΕΝΟΣ ΑΝΔΡΟΣ ΥΜΕΤΕΡΟΥ, ΟΥΔΕΝ ΕΥΛΟΓΟΝ ΕΧΟΥΣΑ, ΟΛΗ ΔΕ ΠΕΠΛΑΣΜΕΝΗ ΤΥΓΧΑΝΟΥΣΑ, ΤΟΣΑΥΤΗΝ ΖΑΛΗΝ ΕΙΡΓΑΣΑΤΟ· ΠΡΑΞΙΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΩΝ ΘΡΟΝΩΝ, ΤΙΣ ΛΥΣΑΙ ΔΥΝΗΣΕΤΑΙ; ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΤΙΝΑ ΚΑΤΑΦΕΥΞΕΣΘΕ, ΛΥΣΙΝ ΑΙΤΟΥΜΕΝΟΙ ΤΟΥ ΔΕΣΜΟΥ, ΥΠΟ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΤΟΥΤΩΝ ΘΡΟΝΩΝ ΚΑΤΑΚΡΙΝΟΜΕΝΟΙ; Quod quidem unum à Communione cum Patriarchalibus Sedibus argumentum, maximè negatiuum, adeo vrget illa præſertim Antiquitas, vt maximus ille ſapientiſſimuſque ac DOCTISSIMVS Baſilius Imperator in hoc vim poſuerit, aculeumque fixerit potentiſſimæ ſuæ perorationis. Qui enim ante natam hanc Hæreticam Ignorantiam dixiſſet, CVM NVLLA SEDE PATRIARCHALI COMMVNICAS; proculdubio rem hoſtemque confeciſſet, cùm omnis ad aliquem Patriarcham Chriſtianus ſit, vt ad fundatam Apoſtolico labore Eccleſiam, reducendus. Nec alio certè telo ferocientem AVGVSTANA CONFESSIONE Germanum depreſſit, immo confeſtim vnoque ictu oppreſſit Patriarcha Conſtantinopolitanus Ieremias, quàm cùm VVittembergenſibus hanc vltimam CENSVRAM ORIENTALEM inflixit; vt nimirum ad Occidentis Patriarcham, Romanum videlicet Pontificem,

ſe conferrent, cum ſua Patriarchali Sede ſentirent, nihil præter quàm ab ea traditum ſit, profiterentur ac crederent, quandoquidem, vt De Præſcriptionibus Tertullianus ait, NIHIL VLTRA SCIRE, OMNIA SCIRE EST. Et magno equidem Dei præſidio accidit, vt hæc Nouitas nihil prorſus proferret, quod non æquè vni Sedi ac alteri, immo quod non modò Patriarchalibus, verùm etiam Sedibus omnibus, ac ſingulis Totius Orbis Eccleſijs repugnaret. Quo in loco iudicium eorum requirere ſoleo, qui ſolius ſtudio Nouitatis, vltro ſe conferunt ad Antonianas partes, vt Antiquitatis cupidi eſſe magis videantur. Tu verò, ſi in tua, REX, quæ virorum doctorum eſt, patientia, DE IVVANDA ECCLESIA ſeriò cogites, id eſt, ſi omnia Regis officia & munera exſequare, hoc eſt, Paſtores iuueris attentione Populorum, & tanquam lumini oleum inſtilles, ne Charitas animúſve extinguatur; ipſe omnium quoque vitæ meritis, & quod in Græco ſermone tritum atque celebratum eſt, MYSORVM VLTIMVS: auctor tamen ego audendi inter primos adſum, qui te publicis precibus, vt nunc CONSILIIS, iuuem. Nec Epiſcopales certè Regibus ſpernendæ Preces, cùm vel Militares fuerint Imperatoribus etiam Ethnicis formidandæ, vt ex his M. Aurelij Antonini Imp. verbis patet, Epiſtolâ ad Senatum Romanum; quæ teſtatur, Chriſtianos victoriæ Romanorum contra Bar-
» baros cauſam fuiſſe; apud Iuſtinum Apologia priore: INDE IGI-
» TVR INCIPIENTES, PERMITTEMVS HISCE CHRISTIANIS ESSE:
» VT NE EO GENERE ARMORVM ADVERSVS NOS (Precibus videli-
» cet) ILLI VTENTES, VOTI COMPOTES FIANT: ΑΥΤΟΘΕΝ ΟΥΝ ΑΡΞΑΜΕΝΟΙ, ΣΥΓΧΩΡΗΣΩΜΕΝ ΤΟΙΣ ΤΟΙΟΥΤΟΙΣ ΕΙΝΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙΣ, ΙΝΑ ΜΗ ΚΑΘ' ΗΜΩΝ ΤΙ ΤΟΙΟΥΤΟΝ ΑΙΤΗΣΑΜΕΝΟΙ ΟΠΛΟΝ, ΕΠΙΤΥΧΩΣΙ. Conſilia verò poſteriore ſua ad Theſſalonicenſes Pau-
2.Theſſ. c.vlt.v.13. » lus prouocat, cùm ait: Vos autem, FRATRES, nolite deficere be-
» nefacientes. Quòd ſi quis non obedit verbo noſtro per Epiſtolam,
» hunc notate: & ne commiſceamini cum illo, vt confundatur. Et
» nolite QVASI INIMICVM exiſtimare, ſed corripite VT FRATREM. Græcum enim verbum νουθετεῖτε, non per CORRIPITE, ſed per ADMONETE CONSILIIS, reddidit Pauli Ambroſianus Interpres. Ex quo me monitum facilè credas, IACOBE REX, vt (cùm PERRONIANÆ Epiſtolæ, tanquam Verbo Pauli per Epiſtolam, minimè acquieueris) non ad Argumenta, ſed ad CONSILIA (tantum licentiæ dat gloria) pro Tua Tuique Regni ſalute confugiam.

CAP. XXIV.

BREVI præcîdam. Cùm conſulerent Athenienſes Apollinem Pythium, quas potiſſimùm religiones tenerent; oraculum editum eſt: EAS QVÆ ESSENT IN MORE MAIORVM. quo cùm iterum veniſſent, Maiorumque Morem dixiſſent ſæpe eſſe mutatum, quæſiuiſſentque quem Morem potiſſimùm ſequerentur è varijs, reſpondit; OPTIMVM. Et profectò ita eſt, vt id habendum ſit OPTIMVM & Deo proximum, quod ſit ANTIQVISSIMVM; idque ANTIQVISSIMVM quod ſit OPTIMVM. Vnde Auguſtinus, libro ſecundo contra Lit-

teras Petiliani Donatiſtæ: Cur in BASILICIS poſſidendis Iuliani reſcriptum tenetis, & in ECCLESIÆ PACE amplectenda Chriſti Euangelium non tenetis? Clamamus & nos, quæ perperam geſta ſunt, in ANTIQVVM ſtatum cuncta reuocentur. ANTIQVIVS eſt Euangelium Chriſti, quàm Reſcriptum Iuliani: ANTIQVIOR eſt Vnitas Chriſti, quàm Pars Donati: ANTIQVIORES ſunt Eccleſiæ Preces ad Dominum PRO VNITATE CHRISTI, quàm Rogatiani, & Pontij, & Caſſiani ad Iulianum pro Parte Donati. An perperam geritur, CVM REGES PROHIBENT DIVISIONEM; & non perperam geritur, DVM EPISCOPI DIVIDVNT VNITATEM? Perperam geritur, CVM AD DEFENDENDAM ECCLESIAM CHRISTI TESTIMONIO REGES SERVIVNT; & non perperam geritur, CVM AD NEGANDAM ECLLESIAM CHRISTI TESTIMONIO, EPISCOPI CONTRADICVNT? qualis nempe iſte Antonius Spalatenſis. Et Hilarius contra Conſtantium Auguſtum, libro ſuo priore, poſtquam dixiſſet: Proclamo tibi, Conſtanti, quod Neroni loquuturus fuiſſem, quod ex me Decius & Maximianus audirent: Contra Deum pugnas, contra Eccleſiam ſæuis, Sanctos perſequeris, PRÆDICATORES CHRISTI odis, Religionem tollis, TYRANNVS NON IAM HVMANORVM, SED DIVINORVM. Poſtquam hæc, inquam, dixiſſet Hilarius, quid ſequitur? nempe illud: Hæc tibi à me atque illis ſocia atque communia ſunt: at verò nunc propria tua accipe. Chriſtianum te mentiris, Chriſti nouus hoſtis es: ANTICHRISTVM PRÆVENIS, & arcanorum myſteria eius operaris. Condis fidem, contra viuens: DOCTOR PROPHANORVM ES, INDOCTVS PIORVM: EPISCOPATVS TVIS DONAS, BONOS MALIS DEMVTAS: Sacerdotes CVSTODIÆ mandas: exercitus tuos ad terrorem Eccleſiæ diſponis: SYNODOS CONTRAHIS, & Occidentalium fidem ad impietatem compellis: concluſos vrbe vna minis terres, fame debilitas, hieme conficis, DISSIMVLATIONE DEPRAVAS. Orientales autem diſſenſiones ARTIFEX nutris, blandos elicis, fautores inſtigas; VETERVM TVRBATOR ES, PROPHANVS NOVORVM ES. Omnia ſæuiſſima ſine inuidia glorioſarum mortium peragis. NOVO INAVDITOQVE INGENII TRIVMPHO DE DIABOLO, VINCIS, ET SINE MARTYRIO PERSEQVERIS. Rectè autem huic grauiſſimo DE ANTIQVITATE loco conuenit nobiliſſima illa Arnobij ſententia, libro primo Diſputationum Aduersùs Gentes, cùm De Mundi Opificio agit: Superciliosa nimiùm res eſt, CVM IPSE SIS NON TVVS, aliena etiam in poſſeſſione verſeris, potentioribus dare conditionem velle, vt id fiat, quod cupias, non quod in rebus inueneris ANTIQVIS CONDITIONIBVS FIXVM. Quare de Neſtorio exclamat Cæleſtinus Papa, Epiſtolâ ad Clerum Populumque Conſtantinopolitanum: Apertè ergo dilectioni veſtræ, quod ſine lacrymis non poſſumus dicere, nuntiamus. Mouit DIALECTICVS (vel, DISPVTATOR) Veſter prælium Veritati: ANTIQVÆ FIDEI INTVLIT MANVS: Εκίνησεν Ο ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΟΣ ΥΜΩΝ μάχην πρὸς τ̃ ἀλήθειαν. ΤΗ

» ΑΡΧΑΙΑ ΠΙΣΤΕΙ, ΧΕΙΡΑΣ ΕΠΗΝΕΓΚΕ. Exſecratur enim (vti fert Synodica Inſtructio Legatorum Agathonis Papæ, à Romano Concilio ad Sextam OEcumenicam Synodum miſſorum, quæ lecta eſt Actio-
» ne quarta) VERA CONFESSIO PIETATIS, iuxta diuerſitates tempo-
» rum variari, ſicut nec ipſe varietatem admittit, de quo eſt ipſa ve-
Malach.3. v.6. » ra confeſſio, qui dicit: Ego ſum, & non ſum mutatus. Ἀποπέπτωκε γὰρ πρὸς τὰς διαφορὰς τῶν καιρῶν, Η ΑΛΗΘΗΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ ποικίλλεσθαι, καθὼς οὐδὲ αὐτὸς τὴν ποικιλίαν προσεδέξατο, περὶ οὗ ἐστιν αὕτη ἡ ἀληθὴς ὁμολογία, ὅς λέγει· Ἐγώ εἰμι, καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι. Ac certè ita ſe res habet. Sacris enim Ceremoniiſque retinendis, Maiorum Inſtituta tueri (quoniam Antiquitas ita proximè accedit ad Deum, vt ab ipſo Deo tradita Religio ſit) Chriſtiani eſt Sapientis: qui ſi vel tranſuerſum quidem vnguem è conſuetudine recedi perſpexerit, ad illud inſtitutum PRIMVM atque OPTIMVM, parabilem reditum per Antiquorum ac Maiorum Morumque Veterum Viam ſemper habet. Noui enim ac ſinguli decipi & decipere poſſunt; nemo Veteres, neminem Veteres, ac nemo Omnes, neminem omnes vnquam fefellerunt. Quapropter Cyrillus hanc de lecta in Epheſina Synodo, Capreoli Africæ Primatis (ſub quo Auguſtinus in Cælum transla-
» tus eſt) Orthodoxa Epiſtola ſententiam tulit: Et hæc REVERENDISSI-
» MI ET AMANTISSIMI-DEI Carthaginis Epiſcopi Capreoli quæ lecta
» eſt Epiſtola, cùm dilucidam ſententiam in ſe contineat, Fidei Ge-
» ſtorum inſeratur. VVLT ENIM ANTIQVA FIDEI DOGMATA CON-
» FIRMARI; NOVA VERO, ET ABSVRDE EXCOGITATA, ET IMPIE
» DIVVLGATA, REPROBARI AC PROSCRIBI: Καὶ ἡ ἀναγνωσθεῖσα ἐπιστολὴ ΤΟΥ ΕΥΛΑΒΕΣΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΥ Ἐπισκόπου τῆς Καρθαγένης Καπρεόλου, ἐμφερέσθω τῇ πίστει τῶν Ὑπομνημάτων, φανερὰν ἔχουσα διάνοιαν. ΒΟΥΛΕΤΑΙ ΓΑΡ, ΤΑ ΜΕΝ ΑΡΧΑΙΑ ΚΡΑΤΥΝΕΣΘΑΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΔΟΓΜΑΤΑ, ΤΑ ΔΕ ΝΕΑΡΑ, ΚΑΙ ΑΤΟΠΩΣ ΕΞΕΥΡΗΜΕΝΑ, ΚΑΙ ΑΣΕΒΩΣ ΕΙΡΗΜΕΝΑ, ΑΠΟΔΟΚΙΜΑΖΕΣΘΑΙ, ΚΑΙ ΕΚΒΑΛΛΕ-
» ΣΘΑΙ. Iam quid in Actis ſequitur, audiamus: Omnes Epiſcopi ſi-
» mul exclamauerunt: HÆ OMNIVM VOCES: HÆC OMNES ASSERI-
» MVS: HOC OMNIVM EST VOTVM· Πάντες οἱ Ἐπίσκοποι ἀνεφώνησαν, ΑΥΤΑΙ ΠΑΝΤΩΝ ΑΙ ΦΩΝΑΙ, ΤΑΥΤΑ ΠΑΝΤΕΣ ΛΕΓΟΜΕΝ, ΑΥΤΗ ΠΑΝΤΩΝ Η ΕΥΧΗ. Nec verò quiſquam aliter arbitrari poteſt, niſi qui nullam vim cæleſtem exiſtimat, numenve diuinum: quem neque imperij Regum magnitudo, nec Sol ille, nec Cæli & Signorum motus, nec viciſſitudines rerum atque ordines mouent; neque id quod maximum eſt, Maiorum Sapientia, qui Sacra, qui Ceremonias, qui Religionis Diſciplinam & ipſi ſanctiſſimè coluerunt, & nobis ſuis poſteris prodiderunt. Mentes enim illæ quæ ex hominum vita ad Cælitum religionem ſanctimoniamque demigrarunt, non aliter quàm nos, viæ duces quos ſequerentur, habuere; nec alijs nos legibus adſtrinxerunt, quàm quibus ipſæ priùs tenerentur. Inde Cyrillus, Archiepiſcopus Alexandrinus, Epiſtolâ ad
» Monachos Ægypti: Ante omnia, inquit, recta in vobis & ſincera,

nullique prorſus reprehenſioni obnoxia fides exiſtat. ita namque, ita, inquam, & vos quoque SANCTORVM PATRVM PIETATEM iiſdem veſtigijs proſequentes, in ſupernas illas Beatorum ſedes olim immigrabitis, cæleſtiaque tabernacula vna cum illis incoletis. Qua de re DIVINVS Iſaias ita ſcribit: Oculi tui videbunt Ieruſalem, habitationem opulentam; tabernacula quæ non concutientur: Ἔστω δὲ καὶ ὑμῶν, καὶ πρό γε τῶν ἄλλων, ἡ πίστις ὀρθὴ, καὶ ΑΚΑΠΗΛΕΥΤΟΣ, καὶ τὸ ἀνεπίπληκτον ἔχουσα παντελῶς· οὕτω γὰρ οὕτω καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ ΤΗΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ἰχνηλατοῦντες ΕΥΣΕΒΕΙΑΝ, ἐναυλισθήσεσθε σὺν αὐτοῖς ταῖς ἄνω μοναῖς, καὶ σκηνὰς οἰκήσετε τὰς ἐν οὐρανοῖς, ὧν καὶ Ο ΘΕΣΠΕΣΙΟΣ Ἡσαΐας διαμέμνηται, λέγων· Οἱ ὀφθαλμοί σου ὄψονται Ἱερουσαλὴμ, πόλις πλουσία, σκηναὶ, αἳ οὐ μὴ σεισθῶσιν. Hinc Sanctus Dalmatius Archimandrita, in ſua pro Concilio Epheſino APOLOGIA, vbi in ſuggeſtum aſcendiſſet, in media oratione dixit: IMPERATOR omnia quæ facta ſunt, ordine audiuit, audiendoque gauiſus eſt, & Deo gratias egit. Neque audiuit ſolùm, ſed narrationis quoque ſeriem Sanctæ Synodi, ſicut illius Maieſtatem decebat, comprobauit; non meis quidem verbis ad hoc inductus, ſed PATRVM ET AVORVM SVORVM FIDEM SEQVVTVS: Ο ΔΕΣΠΟΤΗΣ γὰρ (DOMINVS; qui Græcè ΔΕΣΠΟΤΗΣ, nunc Gallicè vulgo, SIRE, de Regibus dicitur) πάντα ἀκολούθως ἤκουσε τὰ γεγενημένα, καὶ ἐχάρη μετ' εὐχαριστίας τῆς πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ συνεφώνησε τοῖς ῥήμασι τῆς ἀκολουθίας τῆς Ἁγίας Συνόδου, ὡς πρέπει τῇ αὐτοῦ Βασιλείᾳ, οὐ τοῖς ἐμοῖς ῥήμασιν ἐξακολουθήσας, ἀλλὰ ΤΗ ΠΙΣΤΕΙ ΤΩΝ ΠΑΠΠΩΝ, (quaſi, PAPPARVM) ΑΥΤΟΥ, ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΩΝ. Quapropter Sancta Septima OEcumenica Synodus Actionem quintam hac clauſula, hoc voto in Conſtantini & Irenes Impp. ſalutem, concludit: DEPOSITORES NOVITATIS, quæ pridem facta eſt, Domine conforta. PIAM DA DOMINE VITAM EIS: Τοὺς ΚΑΘΑΙΡΕΤΑΣ ΤΗΣ προγενομένης ΚΑΙΝΟΦΩΝΙΑΣ, Κύριε κράτυνον. ΕΥΣΕΒΗ ΚΥΡΙΕ ΖΩΗΝ ΑΥΤΟΙΣ. Eſt enim admirabilis quædam continuatio ſerieſque rerum, vt alia ex alia nexa, & omnes inter ſe aptæ colligatæque videantur, donec ad primos illos ſanctiſſimos fideliſſimoſque magiſtros, prædicatores & teſtes, auctoremque religionis Chriſtum, velut certis quibuſdam gradibus aſcendendo deueniamus. Quapropter altero Canone, hunc in modum decernit Conſtantinopolitana Prima Synodus: Eccleſias autem Dei, quæ ſunt IN BARBARICIS GENTIBVS conſtitutæ, regere atque adminiſtrare oportet SECVNDVM CONSVETVDINEM, QVÆ A PATRIBVS OBTINVISSE DIGNOSCITVR: Τὰς δὲ ΕΝ ΤΟΙΣ ΒΑΡΒΑΡΙΚΟΙΣ ΕΘΝΕΣΙ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, ΟΙΚΟΝΟΜΕΙΣΘΑΙ χρὴ, ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΡΑΤΗΣΑΣΑΝ ΣΥΝΗΘΕΙΑΝ, ΠΑΡΑ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ (aliàs, ΣΥΝΗΘΕΙΑΝ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ.) Quod altera quæ eſt Dionyſij Exigui, Editio ſic reddit: Eccleſias autem Dei in Barbaricis Gentibus conſtitutas gubernari conuenit IVXTA CONSVETVDINEM QVÆ EST A PATRIBVS OBSERVATA. Hinc Septimi Generalis Concilij Actione quarta, Sancta Synodus dixit: DIVINITVS-SONANTIVM PATRVM Doctrinæ nos correxerunt. Ex ipſis haurientes veritatem, potati ſumus. Eos

Iſ.33.v.20.

» ſequentes, mendacium perſecuti ſumus. Ab eis edocti Venerabiles » Imagines ſalutamus: PATRES PRÆDICANT, FILII OBEDIENTIÆ » SVMVS, ET CONGRATVLAMVR IN FACIE MATRIS, TRADITIONE » ECCLESIÆ CATHOLICÆ, Credentes in Vnum Deum, in Trinitate » laudandum, Honorabiles Imagines ſalutamus. Qui ſic ſe non habent, Anathema ſint: Qui ita non ſentiunt, procul ab Eccleſia » pellantur. NOS ANTIQVAM LEGISLATIONEM ECCLESIÆ CATHOLICÆ SEQVIMVR: Nos IVRA PATRVM conſeruamus: Nos, » EOS QVI ADDVNT QVID VEL AVFERVNT EX CATHOLICA ECCLESIA, Anathematizamus: Nos SVBINTRODVCTAM NOVITATEM » CHRISTIANOS-ACCVSANTIVM, Anathematizamus. Nos Venerabiles Iconas ſalutamus. Nos, eos qui ſic ſe non habent, Anathemati » ſubmittimus. CHRISTIANOS-ACCVSANTIBVS, ID EST, IMAGINES » CONFRINGENTIBVS, ANATHEMA SIT. HIS QVI ASSVMVNT DICTA SANCTÆ SCRIPTVRÆ, QVÆ SVNT CONTRA IDOLA, IN VENERABILES IMAGINES, Anathema. His QVI NON SALVTANT » Sanctas ac Venerabiles Iconas, Anathema. His qui appellant SACRAS AC VENERANDAS IMAGINES, Idola, Anathema. His qui dicunt quòd veluti ad Deos, Chriſtiani ad Iconas accedant, Anathema. His qui communicant ſcienter, iniuriam & INHONORANTIAM » inferentibus Venerabilibus Imaginibus, Anathema. His qui dicunt, quòd excepto Chriſto Domino noſtro, ALIVS NOS ERVERIT AB IDOLIS, Anathema. HIS QVI AVDENT DICERE, CATHOLICAM ECCLESIAM IDOLA ALIQVANDO RECEPISSE, ANATHEMA: Η Ἁγία Σύνοδος ἐξεβόησε· ΤΩΝ ΘΕΟΦΘΟΓΓΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ αἱ διδασκαλίαι ἡμᾶς διωρθώσαντο, ἐξ αὐτῶν ἀρυσάμενοι τὴν ἀλήθειαν, ἐποτίσθημεν. αὐτοῖς κατακολουθήσαντες, τὸ ψεῦδος ἐδιώξαμεν. παρ' αὐτῶν διδαχθέντες, τὰς Σεπτὰς Εἰκόνας ἀσπαζόμεθα. ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΗΡΥΤΤΟΥΣΙ, ΤΕΚΝΑ ΥΠΑΚΟΗΣ ΕΣΜΕΝ, ΚΑΙ ΕΓΚΑΥΧΩΜΕΘΑ ΕΝ ΠΡΟΣΩΠΩ ΜΗΤΡΟΣ, ΤΗ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Πιστεύοντες εἰς Ἕνα Θεὸν τὸν Θεὸν ἐν Τριάδι ΑΝΥΜΝΟΥΜΕΝΟΝ· τὰς Τιμίας Εἰκόνας ἀσπαζόμεθα. Οἱ μὴ οὕτως ἔχοντες, Ἀνάθεμα ἔστωσαν. Οἱ μὴ οὕτως φρονοῦντες, πόῤῥω τῆς Ἐκκλησίας ἐκδιωχθήτωσαν. ΗΜΕΙΣ ΤΗ ΑΡΧΑΙΑ ΘΕΣΜΟΘΕΣΙΑ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΠΑΚΟΛΟΥΘΟΥΜΕΝ. Ἡμεῖς ΤΟΥΣ ΘΕΣΜΟΥΣ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ φυλάττομεν. ΗΜΕΙΣ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΤΙΘΕΝΤΑΣ ΤΙ, Η ΑΦΑΙΡΟΥΝΤΑΣ ΕΚ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Ἀναθεματίζομεν. Ἡμεῖς ΤΗΝ ΕΠΕΙΣΑΚΤΟΝ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΝ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΚΑΤΗΓΟΡΩΝ, Ἀναθεματίζομεν. Ἡμεῖς τὰς Σεπτὰς Εἰκόνας ἀσπαζόμεθα. Ἡμεῖς τοὺς μὴ οὕτως ἔχοντας, τῷ Ἀναθέματι καθυποβάλλομεν. ΤΟΙΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΚΑΤΗΓΟΡΟΙΣ, ΗΤΟΙ ΤΟΙΣ ΕΙΚΟΝΟΚΛΑΣΤΑΙΣ, ΑΝΑΘΕΜΑ. Τοῖς ΕΚΛΑΜΒΑΝΟΥΣΙ ΤΑΣ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ ΡΗΣΕΙΣ, ΤΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΕΙΔΩΛΩΝ, ΕΙΣ ΤΑΣ ΣΕΠΤΑΣ ΕΙΚΟΝΑΣ, Ἀνάθεμα. Τοῖς μὴ ἀσπαζομένοις τὰς Ἁγίας καὶ Σεπτὰς Εἰκόνας, Ἀνάθεμα. Τοῖς ἀποκαλοῦσι τὰς ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΣΕΠΤΑΣ ΕΙΚΟΝΑΣ, Εἴδωλα, Ἀνάθεμα. Τοῖς λέγουσιν, ὅτι ὡς θεοῖς οἱ Χριστιανοὶ ταῖς Εἰκόσι προσέρχονται, Ἀνάθεμα. Τοῖς κοινωνοῦσιν ἐν γνώσει, τοῖς ὑβρίζουσι, καὶ ἀτιμάζουσι τὰς Σεπτὰς Εἰκόνας, Ἀνάθεμα. Τοῖς λέγουσιν, ὅτι πλὴν

Χριστοῦ

Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ΑΛΛΟΣ ΕΡΡΥΣΑΤΟ ΗΜΑΣ ΕΚ ΤΩΝ ΕΙΔΩΛΩΝ, Ἀνάθεμα. ΤΟΙΣ ΤΟΛΜΩΣΙ ΛΕΓΕΙΝ ΤΗΝ ΚΑΘΟΛΙΚΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΕΙΔΩΛΑ ΠΟΤΕ ΔΕΔΕΧΘΑΙ, ΑΝΑΘΕΜΑ. Quæ quidem fermè omnia repetit inculcatque eadem Synodus, Actione ſeptima & octaua. Denique ipſa Octaua Synodus, Actione prima, Romanæ Eccleſiæ libellum continet, cuius initium eſt: Prima ſalus eſt, Rectæ Fidei REGVLAM AC CANONES cuſtodire; Deinde à CONSTITVTIS DEI ET PATRVM nullatenus deuiare: quæ nos ſecuti, Anathematizamus OMNES HÆRESES, ET HANC IPSAM QVÆ EST ICONOMACHORVM: Πρώτη Σωτηρία ἐστὶ, τοὺς τῆς Ὀρθῆς Πίστεως ΚΑΝΟΝΑΣ φυλάττειν, καὶ ἀπὸ τῶν ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ, μηδαμῶς ἐκκλίνειν. Ταύτης οὖν ἑπόμενοι καὶ ἡμεῖς, Ἀναθεματίζομεν ΠΑΣΑΣ ΤΑΣ ΑΙΡΕΣΕΙΣ, ΚΑΙ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΩΝ. Quoniam ergo hunc DE ANTIQVITATE ſermonem ab Athenienſibus exorſus ſum, concludendum videtur, de ijs qui Antiquitatem ſpernunt, illud rectè vſurpari debere quod de ijſdem ipſis Athenienſibus Legati quondam Lacedæmoniorum dixerunt, cùm Athenis à cuncto conſeſſu plauſus eſſet multiplex datus, vbi, ludis, ſenem ſeſſum recepiſſent, cui locus nuſquam datus à ſuis ciuibus eſſet; ATHENIENSES SCIRE QVÆ RECTA ESSENT, SED FACERE NOLLE.

NEC verò hominum interitu, ſententiæ quoque occidunt, ſed lucem auctoris fortaſſe deſiderant; vt non errantem, & vagam, ſed ſtabilem certamque ſententiam de Deo Immortali habeamus. Quocirca Magnus ille IMMORTALITATIS AMATOR, Athanaſius, (vt eum Synodica Epiſcoporum Prouinciæ Ponti ad Leonem Imperatorem appellat) in præclaro illo ſuo de Synodis Arimini, quæ eſt Italiæ; & Seleuciæ, quæ eſt Iſauriæ, celebratis, Libro, hanc æternæ memoriæ Nicænam, admirandam planè ſæclis omnibus, Obſeruationem, tanquam Oraculum, edidit: Siquidem, inquit, nec CONSVLEM, nec MENSEM, nec DIEM addiderunt, (in Symbolo ſcilicet ac Symboli ſubſcriptione Nicæni Patres, de quibus eo loci Athanaſius loquitur) ſed in negotio Paſchatis non abhorruerunt ab iſtiuſmodi appendice. Ibi enim placuit vt adderetur; VISVM EST: tunc enim primùm viſum eſt, vt omnes obtemperarent, id omnibus communiter proponi. De Fide verò non ſcripſerunt, VISVM EST; ſed, AD ISTVM MODVM CREDIT CATHOLICA ECCLESIA: & ſtatim Confeſſio ipſa credendi adiuncta eſt, vt oſtenderent, eam non NOVAM eſſe ſententiam, ſed APOSTOLICAM; & quæ ipſi ſcripſiſſent, non eſſe ſua INVENTA, ſed Apoſtolorum DOCVMENTA: Οὐ γὰρ προσέγραψαν Ὑπατείαν, καὶ Μῆνα, καὶ Ἡμέραν· ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ Πάσχα ΕΔΟΞΕ τὰ ὑποτεταγμένα. τότε γὰρ ἔδοξε πάντας πείθεσθαι. περὶ δὲ τῆς πίστεως, ἔγραψαν, οὐκ ΕΔΟΞΕΝ, ἀλλ', ΟΥΤΩΣ ΠΙΣΤΕΥΕΙ Η ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ. καὶ εὐθὺς ὡμολόγησαν πῶς πιστεύουσιν, ἵνα δείξωσιν ὅτι μὴ ΝΕΩΤΕΡΟΝ ἀλλ' ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΝ ἐστιν αὐτῶν τὸ ΦΡΟΝΗΜΑ. καὶ ἃ ἔγραψαν, οὐκ ἐξ αὐτῶν ΕΥΡΕΘΗ,

CAP. XXV.

ἀλλὰ ταῦτ' ἐστὶν, ἅπερ ΕΔΙΔΑΞΑΝ οἱ Ἀπόστολοι. Hæc Nicæni Patres, quibus præfuit Hoſius, ille vir præcipuus Symboli conditor, de quo Sardicenſes Patres in celeberrima illa ad omnes Epiſcopos Synodica, quæ Apologiâ ſecundâ apud Athanaſium exſtat: Et imprimis PRÆCLARA SENECTVTE HOSIVS, HOMO ET OB ÆVI LONGITVDINEM, ET CONFESSIONEM SVAM, ET OB TANTOS SVOS LABORES, OMNI REVERENTIA DIGNVS: Καὶ μάλιστα τοῦ εὐγηρεστάτου Ὁσίου, τοῦ καὶ διὰ τὸν Χρόνον, καὶ τὴν Ὁμολογίαν, καὶ διὰ τὸ, τοσοῦτον Κάματον ὑπομεμενηκέναι, πάσης αἰδοῦς ἀξίου τυγχάνοντος. Ac in ipſo propemodum libri De Synodis exordio, Athanaſius ſic vehementer de Sirmianæ Profeſſionis Fidei auctoribus queritur: Quin Verbis ſuis De Fide CONSVLES adſcribunt, ſub quibus res acta eſt: Vrſacius enim & Valens Germiniuſque, cum cæteris ſuis gregalibus, id fecere, QVOD ANTEA NEC FACTVM, NEC AVDITVM EST APVD CHRISTIANOS. Cùm enim ſcripſiſſent, eam fidem quam voluerunt, addidere & CONSVLEM, & MENSEM DIEMQVE eius temporis; VT OMNIBVS PRVDENTIBVS PALAM FACERENT, NON OLIM, SED NVNC DEMVM EORVM FIDEM SVB CONSTANTIO INITIVM ACCEPISSE. OMNIA ENIM RESPECTV SVÆ HÆRESEOS SCRIPSERVNT. Deinde cùm ſimularent ſe de Domino ſcribere, alium ſibi Dominum, Conſtantium ſcilicet, creauerunt. Ille enim ipſis impiè agendi facultatem præbuit: ſuumque CÆSAREM ÆTERNVM appellauerunt, qui FILIVM DEI ÆTERNVM eſſe negant. Adeo ſe pro impietate CHRISTOMACHOS (id eſt, Christi hoſtes) præbent: Καὶ τὴν ΥΠΑΤΕΙΑΝ τῶν παρόντων Χρόνων προέγραψαν, τῶν παρ' αὐτῶν ἐκτεθειμένων ῥημάτων, δῆθεν περὶ πίστεως. Οὐρσάκιος γὰρ καὶ Οὐάλης, καὶ Γερμίνιος, καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς, πεποιήκασιν Ο ΜΗΤΕ ΓΕΓΟΝΕ ΜΗΤΕ ΗΚΟΥΣΘΗ ΠΩΠΟΤΕ ΠΑΡΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙΣ. γράψαντες γὰρ ὡς ἤθελον αὐτοὶ πιστεύειν, προσέταξαν ΤΗΝ ΥΠΑΤΕΙΑΝ, καὶ ΤΟΝ ΜΗΝΑ καὶ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑΝ τοῦ παρόντος χρόνου, ΙΝΑ ΔΕΙΞΩΣΙ ΠΑΣΙ ΤΟΙΣ ΦΡΟΝΙΜΟΙΣ, ΟΤΙ ΜΗ ΠΡΟΤΕΡΟΝ, ΑΛΛΑ ΝΥΝ ΕΠΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΥ, ΑΡΧΗΝ ΕΧΕΙ ΤΟΥΤΩΝ Η ΠΙΣΤΙΣ. ΠΑΝΤΑ ΓΑΡ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΙΔΙΑΝ ΑΙΡΕΣΙΝ ΒΛΕΠΟΝΤΕΣ, ΕΓΡΑΨΑΝ. πρὸς τούτοις, περὶ τοῦ Κυρίου προσποιούμενοι γράφειν, ἄλλον δεσπότην ὀνομάζουσιν ἑαυτοῖς, Κωνστάντιον. αὐτὸς γὰρ ἦν ὁ τὴν δυναστείαν τῆς ἀσεβείας αὐτοῖς παρέχων. καὶ ΑΙΩΝΙΟΝ δὲ αὐτὸν ΒΑΣΙΛΕΑ εἰρήκασιν οἱ τὸν ΥΙΟΝ ΑΙΔΙΟΝ ἀρνούμενοι. οὕτως εἰσὶ πρὸς ἀσέβειαν, ΧΡΙΣΤΟΜΑΧΟΙ. Quare poſtea, Actione ſecunda, Concilium Chalcedonenſe, In Expoſitione Fidei Concilij Nicææ habiti, hac inter cæteras Acclamatione vtitur: Hæc Vera Fides, Hæc Sancta Fides, HÆC SEMPITERNA FIDES. Αὕτη ἡ Ἀληθινὴ Πίστις· Αὕτη ἡ Ἁγία Πίστις· ΑΥΤΗ Η ΑΙΩΝΙΑ ΠΙΣΤΙΣ. Nunc venio ad grauiſſimam querelam & atrociſſimam ſuſpicionem eorum qui ſe ſepararunt, quæ non ipſis magis quàm cùm omnibus CATHOLICIS Anglis, tum maximè Eccleſiæ Vniuerſæ, ac omnibus nobis prouidenda erit. Quam etſi ex antedictis video eſſe falſam, nunquam tamen verbis extenuabo, cùm poſſim: eorum enim cautio, noſtra cautio eſt; vt ſi in alterutro fortè peccandum ſit, malim profectò videri nimis ti-

midus, quàm parum prudens. Queruntur igitur mecum, atque vehementiùs, & interdum iracundiùs expoſtulant, MAIORVM MOREM IN ECCLESIA ESSE MVTATVM; ac ſuam ſuſpicionem pro ſuo, pro Anglorum, pro noſtro, immo pro OMNIVM GENTIVM crimine ac damnatione habent. O plumbeum pugionem!

—& vnum hoc deme noſtris cladibus,
Falli!---

Nec mora, confeſtim rem gerendam ducunt: tumultum decerni, iuſtitium edici, ſaga ſumi, delectum haberi dicunt oportere. Quod eſt huiuſce rei ius? quæ conſuetudo? quod exemplum? ſecedere Fratres, ſecernere ſe à nobis, ſeparare ſeſe? Eccleſiam integram non modò inſimulare, ſed ſcindere; & quod caput eſt, omnia incerta dicere? APOPLEXIA eſt (inquit Epiphanius Diaconus, Orthodoxorum perſonam in Diſputatione ſuſtinens, contra Gregorium Neocæſareæ Epiſcopum Iconoclaſtam, Septimæ Synodi Actione ſexta) hoc dicere & ſentire: neque enim inculpabiles culpare eſt viri prudentis: ΑΠΟΠΛΗΞΙΑ τοῦτο λέγειν καὶ φρονεῖν. οὐδεὶς γὰρ ἀνδρὸς σώφρονος, τὸ αἰτιᾶσθαι ἀναιτίους. Hinc Gangrenſis Concilij Synodicâ, exclamant ad Coëpiſcopos Armenos, De-Euſtathianis, Gangrenſes Patres: Sed nec communis his omnibus & vna ſententia eſt. Singuli enim, prout videtur & libet, ad ACCVSATIONEM ECCLESIÆ nitendo, tanquam rector non ſit, vel addunt decreta, vel minuunt: Οὔτε γὰρ κοινὴ γνώμη ἑαυτῶν λοιπὸν ἐγένετο· ἀλλ' ἕκαστος, ὥσπερ αὐ ἐνεθυμήθη, τοῦτο προσέθηκεν ἐπὶ ΔΙΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, καὶ ἑαυτοῦ ΒΛΑΒΗ. Quare olim Dioſcorus, ex Alexandrino Patriarcha, Eccleſiæ deſertor ac Hæreſiarcha, collega Eutychetis, Actione tertia Chalcedonenſi, dicere cogitur, cùm Ioannes Germaniciæ Epiſcopus eum vt ſe purget, inuitat Synodi nomine, his verbis: Adeſto, & à macula libera Sanctam Dei Eccleſiam; Παραγενοῦ, καὶ ἀπάλλαξον σπίλου, τὴν Ἁγίαν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν: Dioſcorus, inquam, dicere ac ex primis principijs CATHOLICORVM reſpondere cogitur: MACVLAM NON HABET CATHOLICA ECCLESIA; ABSIT: Σπίλον οὐκ ἔχει ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία· μὴ γένοιτο. Cui haud aliter occurrit, Orthodoxè, quantumuis non Orthodoxo animo, reſpondenti, Ioannes Epiſcopus Orthodoxus à Synodo miſſus; quàm hac aurea ſententia, noſtris vtinam temporibus ſatis cognita! DELICTA SACERDOTVM, COMMVNIS EST TVRPITVDO: Τὰ ἁμαρτήματα τῶν Ἱερέων, κοινὸν αἶσχός ἐστιν. Sed DELICTA SACERDOTVM ab ECCLESIÆ MACVLA rectè populariterque diſtinguere, quotus quiſque, vel cùm volet, ſciet; vel cùm ſciet, volet?

In caput alta ſuum labentur ab æquore retro
Flumina, conuerſis ſolque recurret equis:
Terra feret ſtellas; cælum findetur aratro;
Vnda dabit flammas: & dabit ignis aquas:
Omnia naturæ præpoſtera legibus ibunt:
Parſque ſuum mundi nulla tenebit iter.

Omnia iam fient, fieri quæ poſſe negabam:
Et nihil eſt de quo non ſit habenda fides.
Hæc ego vaticinor, quia ſum deceptus ab illo,
Laturum miſero quem mihi rebar opem.

Ab illo videlicet Antonio deceptus, quem pro Coarchiepiſcopalis Collegij noſtri munere, non Eccleſiæ vulneribus vnguem, ſed afflictæ mecum Angliæ, id eſt, extremæ propemodum atque angu-
2. Cor. 11. v. 29. lari noſtræ viciniæ, (in qua Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis ſcandalizatur, & ego non vror?) opem laturum, oleumque
» Euangelicum adhibiturum, ſperare meritò debuiſſemus. Niſi fortè
» bonum eſt (inquit ad Vincentium Auguſtinus) ſedere & non ad-
» uersùs fratrem detrahere; ſed ADVERSVS FRATRES OMNES IN O-
» MNIBVS GENTIBVS CONSTITVTOS, QVIBVS TESTIMONIVM PERHI-
Geneſ 26. v. 4. » BENT PROPHETÆ, CHRISTVS, APOSTOLI: CVM LEGITVR; IN
» SEMINE TVO BENEDICENTVR OMNES GENTES: CVM LEGITVR;
Malach. 1. v. 11. » AB ORTV SOLIS VSQVE AD OCCASVM SACRIFICIVM MVNDVM
» OFFERTVR NOMINI MEO, QVONIAM GLORIFICATVM EST NO-
» MEN MEVM IN GENTIBVS, DICIT DOMINVS. AVDI, DICIT DO-
» MINVS: NON; DICIT DONATVS, AVT ROGATVS, AVT VINCEN-
» TIVS, AVT HILARIVS, AVT AMBROSIVS, AVT AVGVSTINVS:
Pſ 71. v. 17. » SED; DICIT DOMINVS: CVM LEGITVR; ET BENEDICENTVR IN
» TE OMNES TRIBVS TERRÆ, OMNES GENTES MAGNIFICABVNT
» EVM; BENEDICTVS DOMINVS DEVS ISRAEL, QVI FECIT MIRA-
» BILIA SOLVS: ET BENEDICTVM NOMEN GLORIÆ EIVS IN ÆTER-
» NVM ET IN SÆCVLVM SÆCVLI: ET REPLEBITVR GLORIA EIVS
» OMNIS TERRA. FIAT, FIAT. ET TV SEDES CARTENNIS, ET CVM
» DECEM ROGATISTIS, QVI REMANSISTIS, DICIS; NON FIAT, NON
Luc 24. v. 44. & ſeqq. » FIAT. Audis loqui EVANGELIVM: Oportebat impleri omnia, quæ
» ſcripta ſunt in Lege, & Prophetis, & Pſalmis, de me: & tunc ape-
» ruit illis ſenſum, vt intelligerent Scripturas; & dixit eis: Quoniam
» ſic ſcriptum eſt, & ſic oportebat pati Chriſtum, & reſurgere à mor-
» tuis tertia die, & prædicari in nomine eius pœnitentiam & remiſ-
» ſionem peccatorum PER OMNES GENTES, incipientibus ab Ie-
» ruſalem. Legis etiam ACTVS APOSTOLORVM, quemadmodum hoc
» Euangelium cœperit ab Ieruſalem, vbi primò illos centum viginti
» Spiritus Sanctus impleuit; atque inde in Iudæam, atque Samariam,
» & in OMNES GENTES exierit, ſicut eis dixerat aſcenſurus in cælum;
Act. 1. v. 8. » Eritis mihi teſtes in Ieruſalem, & in tota Iudæa, & Samaria, &
Pſ. 18. v. 5. » VSQVE IN FINES TERRÆ: quia IN OMNEM TERRAM exiuit ſonus
» eorum, & IN FINES ORBIS TERRÆ verba eorum. ET TV CONTRA-
» DICIS DIVINIS TESTIMONIIS, TANTA FIRMITATE ROBORATIS,
» TANTA LVCE MANIFESTATIS; ET AD ISTAM PROSCRIPTIONEM
» CHRISTI HEREDITATEM PERDVCERE CONARIS: VT
» CVM IN EIVS NOMINE (SICVT DIXIT) PRÆDICETVR
» POENITENTIA IN OMNIBVS GENTIBVS, QVISQVIS

HAC FVERIT PRÆDICATIONE COMMOTVS, IN QVALIBET PARTE ORBIS TERRARVM, NISI QVÆSIERIT ET INVENERIT LATENTEM IN MAVRITANIA CÆSARIENSI CARTENNENSEM VINCENTIVM, AVT ALIQVEM EX EIVS NOVEM AVT DECEM CONSORTIBVS, DIMITTI EI PECCATA NON POSSINT. Quid non audeat TYPHVS MORTICINÆ PELLICVLÆ? quò non ſe præcipitet præſumptio carnis & ſanguinis? Hoccine eſt bonum opus tuum, propter quod non timeas poteſtatem? TANTVM SCANDALVM PONIS ADVERSVS FILIVM MATRIS TVÆ, PARVVLVM SCILICET ET INFIRMVM, PROPTER QVEM CHRISTVS EST MORTVVS, NONDVM CIBO PATERNO IDONEVM, SED ADHVC MATERNO LACTE NVTRIENDVM: ET HILARII LIBROS MIHI OPPONIS, VTI NEGES ECCLESIAM CRESCENTEM IN OMNIBVS GENTIBVS, VSQVE IN FINEM SÆCVLI; QVAM DEVS CONTRA INCREDVLITATEM VESTRAM CVM IVRATIONE PROMISIT? ET CVM ESSETIS INFELICISSSIMI, SI TVNC QVANDO PROMITTTEBATVR, RESISTERETIS, NVNC ETIAM CVM REDDITVR, CONTRADICITIS. Hæc Auguſtinus. Sed quid ego dicam? aut qua vi vocis, qua grauitate verborum, quo dolore animi dicam? tametſi dolor me non deficit, vt cætera in dicendo, digna re, digna dolore meo ſuppetant, magis elaborandum eſt.

Curæ leues loquuntur, ingentes ſtupent.

Quòd autem vos (inquit ad Donatiſtas libro ſecundo contra litteras Petiliani Auguſtinus) à Totius Orbis Communione ſeparatos videmus (QVOD SCELVS ET MAXIMVM ET MANIFESTVM, ET OMNIVM VESTRVM EST) ſi exaggerare velim, tempus me citiùs quàm verba deficient. Et hoc tu ſi defendere velis, ea es obiecturus Orbi Terrarum, quæ ſi obijcienda ſunt, admones vnde ampliùs accuſeris: ſi obijcienda non ſunt, non defenderis. Vſurum verò me alio genere dicendi non putaram, quàm leni atque æquabili, & ad conſilium dandum accommodato: ſed tumultuoſiſſimè interpellat Antonius, nec zelum noſtrum cohibere fas vltrà.

Vix tempero animo, vix dolor frænos capit.
Sic, cùm feras veſtigat, & longo ſagax
Loro tenetur Vmber, ac preſſo vias
Scrutatur ore, dum procul lento ſuem
Odore ſentit, paret, & tacito locum
Roſtro pererrat: præda cùm propior fuit,
Ceruice tota pugnat, & geſtu vocat
Dominum morantem, ſeque retinenti eripit.

Patere, IVSTISSIME REX, ſi tantiſper ac paulo liberiùs quàm par eſſe, aut Maieſtatem tuam decere videri poſſet, caleſcat digrediaturque oratio, dum Antonij DE MVTATO MAIORVM MORE,

ira inſultatióque deferueſcat. Nec verò alienus, aut indignus Maieſtate zelus, & Regi Regum gratiſſimus, & Æternis Conſilijs, vt nunc Tuis, intereſſe ſolet. Non tamen inſultabo vehementiùs, nec volitabo in hoc inſolentiùs, neque in iſtum nugatorem inuehar. Nec exſpectandum, dum ad omnia dicam, quæ à plagiario iſto importunè adeoque intempeſtiuè dicta ſunt. Vniuersâ potiùs illius cæterorumque qui in eo loquuti ſunt, immo oblatrarunt, ratione ad hanc quæſtionem, velut quamdam rerum ſummam, collectâ, cum tota noſtra confligendum puto. Nam Centuriatorum Antonianis Centonibus iſtis, vt quidam noſtrorum Scriptorum ſolent, ego non ſum tantum honorem habiturus, vt ad ea quæ dixerint, certo loco, aut ſingulatim vnicuique reſpondeam. Sic breuiter, quoniam non conſultò, ſed caſu, in eorum mentionem incidi, quaſi præteriens, hac extrema parte Libri ſatisfaciam vniuerſis. Quemadmodum enim de impio Amalrico, vel potiùs Almarico, ſiue Amorrico Carnotenſi, qui TRANSSVBSTANTIATIONEM negabat, Vniuerſale Concilium Lateranenſe Quartum (cui Angliæ Rex per Legatos ſuos, Abbatem videlicet de Bello Loco, Thomam de Hundintona & Godefridum de Croucumbe, interfuit) altero ſuo capite Decretorum quondam dixit, ac de ſimilibus proinde ſimiliter
» dicendum edixit, Antonius is eſt; CVIVS MENTEM SIC PATER
» MENDACII EXCÆCAVIT, VT EIVS DOCTRINA NON TAM HÆ-
» RETICA CENSENDA SIT, QVAM INSANA.

CAP. XXVI.

QVID agam? cùm prope omnem vim verborum eiuſmodi quæ ſcelere Schiſmatis digna ſunt, alijs in rebus conſumpſerim? neque hoc prouiderim, vt varietate attentos tenerem ad quos loquor? quemadmodum de tanta re dicam? opinor vnus modus atque vna ratio eſt; rem, id eſt, ECCLESIAM, quam tibi Prima Libri Parte IVVANDAM propoſui, nunc hac Secunda INDICANDAM AC DEMONSTRANDAM proponam, immo vt rem manifeſtam in medio ponam: quæ tantum habet ipſa grauitatis, vt neque mea, quæ nulla eſt, neque cuiuſquam, ad inflammandos legentium animos, eloquentia requiratur. Nec equidem eam cogito conſectari: quamuis hæc fortaſſe ieiuniùs dicantur: verumtamen cùm de rebus grandioribus dicas, ipſæ res verba rapiunt; ita fit quaſi ſponte cum grauior tum etiam ſplendidior oratio. Iſtiuſmodi autem res dicere ornatè velle, puerile eſt; planè autem & perſpicuè expedire poſſe, docti & intelligentis viri. Progrediamur igitur quo tandem modo poterimus. Quod enim ad Centum Quinquaginta Conſtantinopolitanos Patres, ſiue ad Vniuerſale Concilium Secundum, olim dixit Gregorius Theolo-
» gus, id iure nunc vſurpem: Moabitis quidem & Ammonitis nec
» aditus ad Eccleſiam Dei pateat, hoc eſt, DIALECTICIS ET MALE-
» CVRIOSIS ſermonibus, qui Dei Generationem ac Proceſſionem,
» quæ nullis verbis explicari poteſt, inquirentes, aduersùs diuinita-
» tem temere inſurgunt: perinde ſcilicet ac ſi ea quæ vim omnem
» & facultatem verborum ſuperant, ab ipſis ſolis percipi poſſe

oportcat, vel omnino percipi non poſſe; quia ipſi ea intellectu «
adſequi nequeant: Μωαβίτας μὲν, καὶ Ἀμμανίτας, (vt vigeſimo ter- « Deut. 23. v. 3.
tio Deuteronomij legitur) μηδὲ εἰσιτητὸν Ἐκκλησίαν ἔστω Θεοῦ, Λόγοις
ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΟΙΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΚΟΠΡΑΓΜΟΣΙΝ. οἱ Γέννησιν
Θεοῦ πολυπραγμονοῦντες, καὶ Πρόοδον ἄρρητον, κατεξανίστανται τολμηρῶς
θεότητος. ὡς δέον, ἢ ἐφικτὰ μόνοις εἶναι τὰ ὑπὲρ λόγον, ἢ μηδὲ εἶναι, ὅτι μὴ αὐ-
τοὶ κατειλήφασιν. Sed iſta omittamus. ſi hæc non ad Chriſtianos, non
ad aliquos amicos Chriſtiani nominis, non ad eos qui Chriſti Ec-
cleſiæ nomen audîſſent; denique ſi non ad homines, verùm ad be-
ſtias, aut etiam, vt longiùs progrediar, ſi in aliqua deſertiſſima ſo-
litudine ad ſaxa & ad ſcopulos hæc conqueri & deplorare vellem:
tamen omnia muta atque inanima, tanta atque indigna rerum a-
trocitate commouerentur. Nunc verò, cùm loquar, præſente & au-
diente REGVM DOCTISSIMO, apud Vniuerſos Eccleſiæ Pontifi-
ces, non modò FONTES LACRYMARVM, Auguſtino, Oratione De
Quinque Hæreſibus, quondam dictos; ſed & CONCORDIÆ FON-
TEM, ΤΗΝ ΠΗΓΗΝ ΤΗΣ ΟΜΟΝΟΙΑΣ, in SACRA Imperatoria ad
Ioannem Archiepiſcopum Antiochenum, (DE SANCTARVM EC-
CLESIARVM PACE ET VNIONE; περὶ τῆς Εἰρήνης καὶ ἑνώσεως τῶν ἁγίων
ἐκκλησιῶν, quæ inter Epheſina Acta eſt:) id eſt, apud legum iudicio-
rumque & Iuris Religionis Sapientiſſimos Interpretes, antiſtites ce-
rimoniarum & ſacrorum, auctores ac magiſtros publicæ religionis;
timere non debeo ne non vnus Spalatenſis MOREM MAIORVM
ignoraſſe dicendus ſit, cæteri omnes ſimili imprudentiæ & erroris
ſuſpicione ac periculo liberandi atque vindicandi iudicentur. In «
his autem exſequendis (vt Græciæ Prælatos quondam per litteras «
monebat, è Lugdunenſi Synodo, Gregorius Pontifex) vtiliùs & ef- «
ficaciùs adimplendis, eidem PRINCIPI conſtanter & fideliter ad- «
hærete, ipſum fulcite CONSILIIS, & auxilijs adiuuate. Decet enim «
vos PRÆLATOS præcipuè, qui conſtituti eſtis IN SPECVLA VERI- «
TATIS, lumen alijs oſtenſuri, oberrantes de tenebris errorum edu- «
cere, deuios in viam rectitudinis reuocare, vt vobis adimplentibus «
officij debitum, æterni plenitudine præmij veſtrorum laborum exi- «
tus compleatur. Idque maximè me adſecuturum confido, cùm «
apud Caſtos pro Virgine Eccleſia agendum ſit: de qua Archiepi-
ſcopus ille Sanctiſſimus Guitmundus Auerſanus, altero ſuo libro
de Euchariſtia: Sed & illud quòd DE VIRGINE natus eſt Chriſtus, «
nobis eſt ſignum, quòd & nos DE MATRE VIRGINE in Chriſto «
renaſcimur, quam deſpondit Apoſtolus Vni Viro VIRGINEM CA- «
STAM exhibere Chriſto, quæ eſt ECCLESIA. Quod cùm attigiſſet «
Auguſtinus, libro DE VNITATE ECCLESIÆ, capite quarto, dixit:
Totus Chriſtus CAPVT & CORPVS eſt. Caput Vnigenitus Dei «
Filius, & Corpus eius ECCLESIA: Sponſus & Sponſa, DVO IN «
CARNE VNA. Ac Gregorius, verè Magnus, ad Apoſtolicum Do- «
gma, ex duodecimo prioris ad Corinthios, alludens, libro duode-
trigeſimo Moralium, capite ſexto: Quid enim, inquit, SANCTA «

» Eccleſia, niſi ſuperni ſui Capitis Corpus eſt? in quâ Alius Al-
» ta videndo, Oculus; Alius, recta operando, Manus; Alius,
» ad iniuncta diſcurrendo, Pes; Alius, præceptorum vo-
» cem intelligendo, Auris; Alius, malorum foetorem, bo-
» norumque fragrantiam diſcernendo, Naris eſt. Nec a-
liud profectò Conſtantinus ipſe Magnus, cùm in Sacroſancto con-
uentu Nicæno apud Pontifices ageret, plus vno Antistitum O-
mnium consessu ac consensu, in quo quidem Eccleſiæ Caſti-
tas atque Integritas maximè eminet, ſuſcipere ſuſpicereque oſten-
dit, Oratione illa ſua ad Pontifices pro Domo Dei, ad Concilium
Nicænum; Περὶ Εἰρήνης, de pace habita: quâ tantopere olim Pa-
trum noſtrorum animos ad concordiam conſtantiamque erexiſſe
» creditus eſt. Quoniam mihi admodum, inquit, in optatis fuit,
» amici charissimi, iſto veſtro Conſeſſu aliquando frui; iam eo
» potitus, Regi & moderatori omnivm Deo ideo gratias me agere
» debere fateor, quòd mihi præter alia omnia largitus eſt, vt istvd
» qvod omnibvs fere bonis antecellit, nempe vos in
» vnvm convocatos, vnamqve omnivm et consentientem
» esse volvntatem, ocvlis tandem aspiciam: Εὐχῆς μὲν ἐμοὶ
τέλος ἦν, Ω ΦΙΛΟΙ, τῆς ὑμετέρας ἀπολαῦσαι χορείας. τούτου δὲ τυχὼν, εἰδέναι
ΤΩ ΒΑΣΙΛΕΙ ΤΩΝ ΟΛΩΝ τὴν χάριν ὁμολογῶ, ΟΤΙ ΜΟΙ ΠΡΟΣ ΤΟΙΣ
ΑΛΛΟΙΣ ΑΠΑΣΙ, ΚΑΙ ΤΟΥΤΟ ΚΡΕΙΤΤΟΝ ΑΓΑΘΟΥ ΠΑΝΤΟΣ, ΙΔΕΙΝ
ΕΔΩΡΗΣΑΤΟ. ΦΗΜΙ ΔΗ, ΤΟ, ΣΥΝΗΓΜΕΝΟΥΣ ΟΜΟΥ ΠΑΝΤΑΣ
ΑΠΟΛΑΒΕΙΝ, ΜΙΑΝ ΤΕ ΚΟΙΝΗΝ ΑΠΑΝΤΩΝ ΟΜΟΦΡΟΝΑ ΓΝΩΜΗΝ
» ΘΕΑΣΑΣΘΑΙ. Deinde: Nolite igitur pati, vt vlla inuidiæ tempe-
» ſtas, noſtris rebus proſperis inimica, iſtud bonum labefactet, ne-
» que cùm Tyrannorvm theomachia (id eſt, Gigantæa in
» Deum pugna) iam Dei virtute profligata ſit, vt denuo perditus
» Dæmon divinam legem, maleuolorum obtrectationibus lace-
» randam objiciat: Qvandoqvidem intestina seditio in Ec-
» clesia Dei conflata, mvlto plvs molestiarvm et a-
» cerbitatis, qvam qvodvis bellvm pvgnave videtvr
» mihi in se complecti: atqve hæc longe plvs qvam ex-
» terna, doloris afferre videntvr: Μὴ δὴ οὖν βάσκανός τις ἐ-
χθρὸς, τοῖς ἡμετέροις καλοῖς λυμαινέσθω· μηδὲ τῆς τῶν ΤΥΡΑΝΝΩΝ ΘΕΟΜΑ-
ΧΙΑΣ ἐκποδὼν ἀρθείσης, Θεοῦ σωτῆρος δυνάμει, ἑτέρως ὁ φιλοπόνηρος δαί-
μων ΤΟΝ ΘΕΙΟΝ ΝΟΜΟΝ βλασφημίαις περιβαλλέτω. ΩΣ ΕΜΟΙΓΕ
ΠΑΝΤΟΣ ΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΙ ΜΑΧΗΣ ΔΕΙΝΗ ΚΑΙ ΧΑΛΕΠΩΤΕΡΑ, Η
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΝΕΝΟΜΙΣΤΑΙ ΣΤΑΣΙΣ.
ΚΑΙ ΜΑΛΛΟΝ ΤΑΥΤΑ ΤΩΝ ΕΞΩΘΕΝ, ΛΥΠΗΡΑ ΚΑΤΑΦΑΙΝΕΤΑΙ.
» Tertio: Cùm igitur Dei Opt. Max. nutu & auxilio adiutus, vi-
» ctoriam ab hoſtibus reportaſſem, nihilque amplius mihi reliquum
» putarem; quàm vt tum Deo gratias agerem, tum vnà cum his qui,
» Deo opem ferente, per me eſſent in libertatem vindicati, commu-
» nem lætitiam animo perciperem, vt primùm diſſenſio veſtra ad
» aures meas, præter omnem ſpem peruenit, rumorem illum de ea

allatum non planè neglexi, ſed optans in primis vt huic rei, MEO MINISTERIO, REMEDIVM inueniretur, omnes vos abſque mora accerſiui: Ὅτε γοῦν τὰς κατὰ τῶν πολεμίων νίκας νεύματι καὶ συνεργίᾳ τοῦ κρείττονος ἠράμην, οὐδέν τε λείπειν ἐνόμιζον, ἢ Θεῷ μὲν νομίζειν τὴν χάριν, συγχαίρειν δὲ καὶ τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ δι' ἡμῶν ἠλευθερωμένοις, ἐπεὶ τὴν ὑμετέραν διάστασιν, παρ' ἐλπίδα πᾶσαν ἐπυθόμην, οὐκ ἐν δευτέρῳ τὴν ἀκοὴν ἐθέμην· τυχεῖν δὲ καὶ τοῦτο ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ, ΔΙ' ΕΜΗΣ, εὐξάμενος, ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ, τοὺς πάντας, ἀμελλητὶ ΣΥΜΜΕΤΕΣΤΕΙΛΑΜΗΝ. QVARTO: Ac tametſi lætor equidem vehementer, cùm iam VESTRVM CONSESSVM intueor; tunc tamen arbitror me res maximè ex animi ſententia geſturum, vbi omnes vos animorum coniunctione colligatos, & vnam eamque communem inter omnes & tranquillam concordiam (QVAM QVIDEM VOS, CVM SITIS DEO CONSECRATI, ALIIS ETIAM A DEO, QVASI LEGATIONE PRO HOMINIBVS FVNGENTES, IMPETRARE CONSENTANEVM EST) Triumphare intellexero: Καὶ χαίρω μὲν ὁρῶν τὴν ΥΜΕΤΕΡΑΝ ΟΜΗΓΥΡΙΝ, τότε δὲ μάλιστα κρίνω κατ' εὐχὰς ἐμαυτὸν πράξειν, ἐπειδὰν ταῖς ψυχαῖς ἀνακραθέντας ἴδοιμι τοὺς πάντας, ΜΙΑΝ ΤΕ ΚΟΙΝΗΝ ΒΡΑΒΕΥΟΥΣΑΝ ΤΟΙΣ ΠΑΣΙΝ ΕΙΡΗΝΙΚΗΝ ΣΥΜΦΩΝΙΑΝ, ΗΝ ΚΑΙ ΕΤΕΡΟΙΣ ΥΜΑΣ ΠΡΕΠΟΝ ΑΝ ΕΙΗ ΠΡΕΣΒΕΥΕΙΝ, ΤΟΥΣ ΤΩ ΘΕΩ ΚΑΘΙΕΡΩΜΕΝΟΥΣ. QVINTO ac VLTIMO; Itaque ne vlla ſit, quæſo, in vobis mora, O CHARISSIMI AC SACRI MINISTRI DEI, ET OPTIMI FAMVLI SALVATORIS; ne grauemini, inquam, deinceps cauſas diſſenſionis inter vos graſſantis, iam penitus tollere: primóque omnium operam detis, vt omnia vincula quibus constricta tenetur Controuerſia, LEGIBVS PACIS diſſoluatis. Sic enim & ei qui ſuper omnia eſt, Deo placitura feceritis, ET MIHI, CONSERVO VESTRO, maximam gratiam feceritis: Μὴ δὴ οὖν μέλλετε, Ω ΦΙΛΟΙ, μὴ δὴ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΙ ΘΕΟΥ, ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΠΑΝΤΩΝ ΗΜΩΝ ΔΕΣΠΟΤΟΥ ΤΕ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΟΣ ΑΓΑΘΟΙ ΘΕΡΑΠΟΝΤΕΣ, τὰ τῆς ἐν ὑμῖν διαστάσεως αἴτια, ἐντεῦθεν ἤδη φέρειν εἰς μέσον ἀρξάμενοι, πάντα σύνδεσμον ἀμφιλογίας, ΝΟΜΟΙΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ἐπιλύσασθε. οὕτω γὰρ καὶ τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ τὰ ἀρεστὰ διαπεπραγμένοι εἴητε ἄν, ΚΑΜΟΙ ΤΩ ΥΜΕΤΕΡΩ ΣΥΝΘΕΡΑΠΟΝΤΙ, ὑπερβάλλουσαν δώσετε χάριν. Quæ Constantini, SACROSANCTI PRINCIPIS, oratio Sermone Seueriani DE PACE, cùm à Beato Ioanne Chryſoſtomo ſuſceptus eſſet, mirum in modum illuſtratur. Is ergo Gabalenſis Syriacæ Eccleſiæ Epiſcopus, qui vt vir eloquentiſſimus ſæpe inuitari ſolitus (quod in libro De Viris Illuſtribus Gennadius tradit) à Sancto Ioanne Chryſoſtomo & ab Arcadio Imperatore, ad habendos in Conſtantinopolitana Eccleſia Sermones, ſic Pacifico eo Sermone DE REDITV diſſeruit: Hodie Chriſtus, qui eſt REX PACIS, cum ſua Pace procedens, fugauit omne diſſidium, diſſenſiones depulit, diſcordiam perturbauit. Et ſicut Cælum ſplendor Solis, ita Eccleſiam fulgor Pacis illuminat. O quàm deſiderabile nomen Pacis! quàm Religionis Chriſtianæ ſtabile fundamentum, & ALTARIS DOMINICI CÆLESTIS ARMATVRA! Et quid poſſumus DE PACE proloqui? PAX NOMEN EST

Epheſ. 2. v. 14. » IPSIVS CHRISTI, ſicut dicit & APOSTOLVS; Quia Chriſtus PAX NO-
» STRA, qui fecit vtraque vnum, QVÆ NEQVE FIDE, SED INVIDIA DIA-
» BOLI, DISSIDEBANT. Verùm, ſicut PROCEDENTE REGE, & plateæ
» mundantur, & tota ciuitas diuerſis floribus & ornatibus CORONATVR,
» vt nihil ſit quod minùs dignum vultui REGIS appareat: ita & nunc,
» PROCEDENTE CHRISTO REGE PACIS, omne quod triſte eſt, aufe-
» ratur è medio, & illuceſcente veritate, fugetur mendacium: fugiat
» diſcordia, reſplendeſcente CONCORDIA. Et ſicut frequenter fieri vi-
» dimus vbi REGVM vel Fratrum tabulæ pinguntur, vt in vtriſque
» vnanimitatis declarentur inſignia, artifex, picto fœmineo habitu,
» poſt tergum vtriuſque, CONCORDIAM ſtatuit, brachiis ſuis vtrum-
» que complectentem; indicans quòd hi qui videntur corporibus ſe-
» parati, ſententiis & voluntate conueniant: ita nunc PAX DOMINI
» media aſſiſtens, & vtrumque noſtrum, gremio palpante, conne-
» ctens, diſcreta corpora in vnum conuenire animum, vlnis iungen-
» tibus, docet. In qua ſine dubio completur ſermo Propheticus, qui
Eccl. 40. v. 25. » ait: ET ERIT CONSILIVM PACIFICVM INTER VTROSQVE. Et he-
» ſternò quidem PATER NOSTER COMMVNIS (ſubintelligit Chryſo-
» ſtomum) Euangelico PACEM Sermone præfatus eſt: hodie verò nos
» VERBA PACIS exponamus. Ipſe nos heſternò, reſupinis manibus,
» in verbo Pacis excepit: & nos hodie, dilatato pectore vlniſque pa-
» tentibus, ad Dominum CVM MVNERIBVS PACIS OCCVRRAMVS.
» Iam bella deſtructa ſunt: PVLCRITVDO PACIS obtinuit.

Frondibus Actiacis comptos redimita capillos,
 PAX, ades: & TOTO mitis in ORBE mane.
Dum deſint hoſtes; deſit quoque cauſa triumphi:
 Tu Ducibus Bello gloria maior eris.
Sola gerat miles, quibus arma coërceat, arma:
 Canteturque ferâ nil niſi pompa tubâ.
Horreat ÆNEADAS & Primus & Vltimus Orbis:
 SI QVA PARVM ROMAM TERRA TIMEBIT, AMET.
Tura, SACERDOTES, Pacalibus addite Flammis,
 Albaque perfuſa victima fronte cadat.
VTQVE DOMVS, QVÆ PRÆSTAT EAM, CVM PACE PERENNET,
 AD PIA PROPENSOS VOTA ROGATE DEOS.

Hæc pro te, IACOBE, tanquam pro BRITANNICO CÆSARE, Eccleſiæ Vota ſint; vt habeas vnde nihil præter cœlum Conſtantino inuideas, ſi ECCLESIÆ in terris MILITANTI & adjutor & pacificator factus, Chriſto, qui pro te Mundum vicit, Britannicum Imperium tuum viceris, dignuſque, ſancta quadam noua ambitione, eſſe ſatagas, qui ex parta Eccleſiæ Chriſtoque Britannia, BRITANNICI nomen primus ineas primus reportes. Sic reddita Eccleſiæ Pace, fracto Schiſmate, fractus debilitatuſque Antonius, fruſtra recalcitrans, aut ſe adtollere conatus, ad meliorem fortè mentem & ipſe ſe recipiet; ac ſubter ſupraque reuoluens ſeſe, cùm Dei de ſe iudicium ſemel cogita-

uit,certiùs certè,me explicante, quàm hactenus, temporum atque annalium memoriam replicans,velut ab inferis, aut ex ſomno, excitabit conſcientiam ſuam, (cui per Iſaïam dicit Dominus; Et ornaſti te REGI vnguento, & multiplicaſti pigmenta tua. Miſiſti Legatos tuos procul, & humiliata es vſque vſque ad inferos) atque ſua ſacerdotali (quæ in eo ſola, ſi auferri potuiſſet, relicta non eſſet) virtute ſe inuoluet, poſtliminio tandem rediturus: « Iſ. 57. v. 9. « «

Qualis ſæpe viæ deprenſus in aggere ſerpens,
Ærea quem obliquum rota tranſiit, aut grauis ictu
Seminecem liquit ſaxo lacerumque viator;
Nequicquam longos fugiens dat corpore tortus,
Parte ferox, ardenſque oculis, & ſibila colla
Arduus attollens: pars vulnere clauda retentat
Nexantem nodis, ſeque in ſua membra plicantem.

qualiter olim de fracto contritoque per Athanaſium, eiuſque ſucceſſorem, Petrum, Alexandrinum Archiepiſcopum, Ario, is qui THEOLOGVS, Θεολόγος, à Græcis dictus eſt, Nazianzenus philoſophabatur. Vtitur enim hoc ſimili, Oratione vigeſima quarta, quæ à Græcis SALVTATORIA (quod quidem Antiquorum Patrum SALVTATORIVM dicendi genus in Præfatione attigimus) dicta eſt, εἰς τοὺς Αἰγυπτίους ἐπιδημήσαντας, IN ÆGYPTIORVM ADVENTVM; id eſt, quæ ad Ægyptios Epiſcopos habita eſt. Nempe ea eſt quâ eos ſalutauit (mira enim perpetuaque Patrum inter ſe Theologica Exercitatio atque Literaria Diſciplina, qualis vtinam noſtris temporibus reuiuiſcat!) qui ad eum, Eccleſiaſticarum quarundam quæſtionum cauſâ, ſimul cum Ægyptia plebe nauigarant, quæ annuum illud frumentum quod Conſtantinus Magnus ciuibus Conſtantinopolitanis donauerat, Conſtantinopolim ex Ægypto deportarat. In ea itaque SALVTATORIA Oratione hæc Nazianzenus ait: A quibus, id quod medium « fuit, exciſum & contritum eſt: tametſi paululum adhuc, & langui- « dè, velut SERPENTIS INTERCISI CAVDA, palpitet: Ὑφ' ὧν τὸ μέσον ἐξε- « κόπη, καὶ συνετρίβη, κἂν ἔτι σπαίρῃ, μικρά τε, καὶ ἀσθενῆ, καθάπερ ΤΟ ΟΥΡΑΙΟΝ ΔΙΑΚΟΠΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΟΦΕΩΣ.

CAP. XXVII.

Nec ſum equidem miratus, eum, qui caput ipſum reliquiſſet, reliquis membris non parcere. Nec talia quoque miratus legitur admirandus planè, Epiſtolâ ad Clerum Populumque Conſtantinopolitanum, Cœleſtinus Papa, de Neſtorio agens, his verbis: Sancti & Deo-AMABILIS Fratris & « COEPISCOPI mei Cyrilli per Filium meum Poſſidonium Diaco- « num ad me directa relatio, EA CONTRA VOS AGI LOQVITVR, QVÆ « POTEST IN ECCLESIÆ MEMBRA AGERE QVI EIVS CAPITI NON « PEPERCIT: Ἡ ἀναφορὰ τοῦ ἁγίου καὶ ΘΕΟΕΡΑΣΜΙΟΥ, τοῦ Ἀδελφοῦ καὶ ΣΥΝ- « ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ μου Κυρίλλου, ἣν ἀπέστειλέ μοι διὰ τοῦ υἱοῦ ἡμῶν Ποσειδωνίου, τοῦ Διακόνου ἑαυτοῦ, ΤΑΥΤΑ ΕΔΙΔΑΞΕ ΠΡΑΤΤΕΣΘΑΙ ΚΑΘ' ΥΜΩΝ, ΑΠΕΡ ΔΥΝΑΤΑΙ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΠΟΙΕΙΝ Ο ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΗΣ ΜΗ ΦΕΙΣΑΜΕΝΟΣ. Dic tamen, dum licet, Antoni, quid tibi, vix milleſima ex parte notus, tantùm nocuit Vniuerſus Orbis, vt mu-

tatum ab eo MOREM MAIORVM criminere? Tu me, inquiet, alieno,
ſiue tuo vitio, inſcium atque inuitum irretias? orbabiſque luce
propter vim ſceleris alieni? itane verò? tu tua pericula communi
periculo defendes: dum, vt Tragicus Furens, vbique notus, perdidi-
ſti exilio locum? Tu tibi tam bellus eris, vt, ſine me, ſolus per te pec-
care non poſſis? & labente Spalatenſi vno, fractus neceſſe eſt illàba-
tur Orbis? Impauidum certè ferient ruinæ tuæ; cùm tu tuique ſimi-
les, minima ſint pars mei.

Sua quemque tantùm, me omnium clades premit:
Mihi cuncta pereunt.----

O rem, quam homines ſoluti, à cura liberati, ridere non deſinant;
triſtiores autem ſine maximo dolore audire non poſſint! Anto-
niuſne, qui ex Pontificis Maximi domo religionem eripuit, is in
meam intulit? ex iſto ore religionis verbum excidere aut elabi po-
teſt? cùm tu, homo fanatice, eodem ore accuſando Vniuerſum Or-
bem, quòd malè de religione decerneret, impuriſſimè teterriméque
violaſti. Te miror, Antoni, quorum facta imitere, eorum exitus non
perhorreſcere. Aſpicite, aſpicite, Pontifices, hominem religioſum:
&, ſi vobis videtur, quod eſt bonorum Pontificum, monete eum,
modum quemdam eſſe religionis; nimiùm eſſe ſuperſtitioſum non
oportere; vimque ac locum ſuum hîc habere Tiberianum illud,
» ex ſecundo Annalium: NON ID TEMPVS CENSVRÆ; NEC SI QVID
» IN MORIBVS LABARET, DEFVTVRVM CORRIGENDI AVCTOREM.
Sed & magna vis eſt Conſcientiæ in vtramque partem; vt neque
timeant qui nihil commiſerunt, & pœnam ſemper ante oculos ver-
ſari putent qui peccarint. Mea mihi conſcientia pluris eſt, quàm
tuus aut tuorum ſermo. De me honorificentiſſimè ſemper populus
Chriſtianus, ſemper Omnes Gentes loquentur, nulla vnquam ob-
muteſcet vetuſtas. Quæ verò tam immemor poſteritas, quæ tam in-
gratæ litteræ reperientur, quæ meam gloriam non immortalitatis
gloriâ proſequantur? Quin hoc tempore ipſo, cùm omnes à tuis præ-
curſoribus & amicis faces inuidiæ meæ ſubiiciuntur; tamen omni
in hominum cœtu gratiis agendis, & gratulationibus habendis, &
» omni ſermone celebramur. Quæ verò noſtrâ memoriâ (inquit Ni-
cetas ille, cognomento Dauid Paphlagon, in Ignatio, Prolegomenis
» ad Octauam Synodum) rectè facta creduntur, illa multò acriùs, opi-
» nor, priorum mentes ad virtutis decus æmulandum inflammant:
Ὅσα δ' αὖ τοῖς καθ' ἡμᾶς κατορθοῦσθαι πιστεύοιτο χρόνοις, μᾶλλον ἂν οἶμαι, ταῦτα παροξύ-
» νειν τοὺς ἀρχαιοτέρους, καὶ πρὸς τὸ ἴσον τῆς ἀρετῆς διερεθίζειν ζῆλον. Contem-
» plare (vt tertiâ quondam Epiſtolâ, Sanctus Pacianus ad Symproni-
» num dixit) quot noſtros VNVS aſpicias, quot meorum populis so-
» LVS occurras. Nónne vt ſtillicidia fontibus magnis; nónne vt ab
» Oceano quædam gutta, ſorberis? Et vituperare quiſquam illam quam
filij BEATISSIMAM prædicant, vt ſupra de Muliere Forti dictum
eſt, vitæ parentem Eccleſiam, & hoc parricidio ſe inquinare audet,
& tam impiè ingratus eſſe, vt eam accuſet, quam vereri deberet,
etiamſi

etiamſi minùs percipere potuiſſet? Nunc Video, Antoni,

--- fructus eſt ſcelerum tibi,
Nullum ſcelus putare. ---

attamen adhuc, vel fruſtra, monendus es, tibique dicendum quod de Neſtorio, Epiſtolâ ad Clerum Populumque Conſtantinopolitanum, dixit, ſæpe quidem laudatus, nunquam tamen ſat à nobis laudandus, Cæleſtinus Papa: Deprehendimus interdum ſe ſiniſtra diſputatione prodentem; interdum latentem quibuſdam cuniculis, & ſua venena celantem: & cùm oportuerit, nos, ſequentes ſententiam prudentiſſimi Salomonis, nullum ad eius imprudentiam præbere reſponſum, ne ſimiles ei eſſemus: ſuademus tamen vt APOSTOLOS ac PROPHETAS nobiſcum ſequatur; NE, CVM OMNIBVS SOLVS CONTRADICIT, SOLVS AB OMNIBVS REIICIATVR: Κατειλήφαμεν αὐτὸν ἐνίοτε σκαιᾷ διαλέξει προδιδόμενον, ἐνίοτε κρυπτόμενον τισὶ λανθανούσαις διόδοις, καὶ σκέποντα τὰ ἴδια δηλητήρια. καὶ δέον ἡμᾶς ἀκολουθοῦντας τῇ γνώμῃ τοῦ σοφωτάτου Σολομῶντος, μηδεμίαν διδόναι ἀπόκρισιν πρὸς τὴν ἄνοιαν αὐτοῦ, μὴ ὅμοιοι αὐτῷ γινώμεθα· ὅμως συμβουλεύομεν, ἵνα μεθ' ἡμῶν τοῖς ΑΠΟΣΤΟΛΟΙΣ καὶ τοῖς ΠΡΟΦΗΤΑΙΣ ἀκολουθήσῃ· ΜΗ ΩΣ ΠΑΣΙ ΜΟΝΟΣ ΑΝΘΙΣΤΑΤΑΙ, ΜΟΝΟΣ ΠΑΡΑ ΠΑΝΤΩΝ ΕΚΒΛΗΘΗ. Sed, vt certò ſcio, hic error, & hæc indoctorum animis offuſa caligo eſt, quòd tam longè retroſpicere non poſſunt; nec eos à quibus vita inſtructa primò ſit, fuiſſe diuinitùs inſpiratos recordantur. Quapropter (inquiebat olim pro me magnus ille Auguſtinus, libro ſecundo contra Litteras Petiliani Donatiſtæ, hoc eſt, cuiuſdam Antonij Epiſcopi Apoſtatæ) puto iuſtum eſſe quod poſtulo, vt TESTAMENTVM DEI, QVOD IAM OLIM APERTVM EST, aliquantum aduertamus; & QVEM NON INVENERIMVS TRADITI COHEREDEM, IPSVM IVDICEMVS TRADITORIS HEREDEM: ILLE PERTINEAT AD CHRISTI VENDITOREM, QVI CHRISTVM NEGAT ORBIS REDEMPTOREM. Nempe quando ſe poſt reſurrectionem Diſcipulis demonſtrauit, & palpanda membra dubitantibus præbuit, hoc illis ait: Quoniam ſic ſcriptum eſt, & ſic oportebat Chriſtum pati, & reſurgere tertia die, & prædicari in nomine eius pœnitentiam & remiſſionem peccatorum PER OMNES GENTES, incipientibus ab Ieruſalem. ECCE A QVA HEREDITATE VOS ALIENATIS, ECCE CVI HEREDI RESISTITIS: ITANE VERO PARCERET CHRISTO IN TERRA AMBVLANTI, QVI CONTRADICIT IN CÆLO SEDENTI? Adhuc non intelligitis; quoniam quidquid nobis obijcitis, ſermoni eius obijcitis. PROMITTITVR CHRISTIANVS ORBIS, ET CREDITVR: IMPLETVR ET CONTRADICITVR. Cogitate, obſecro, quid pati pro tanta impietate debuiſtis, & tamen ſi quid paſſi eſtis, neſcio, non vidi, non feci. TV HODIE, QVI NON PATERIS VIM PERSECVTIONIS MEÆ, REDDE MIHI RATIONEM SEPARATIONIS TVÆ. Sed iterum ac ſæpè dicturus es, QVÆ SI NON PROBAS, AD NEMINEM PERTINENT; SI AVTEM PROBAS, AD ME NON PERTINENT. Ac ibidem: Petilianus dixit; Monet etiam Dominus Chriſtus, Cauete à Pſeudoprophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium: intus au-

Prou. 16. v. 4.
Luc 14. v. 46.
Matt. 7. v. 15.

» tem ſunt Lupi rapaces. Ex fructibus eorum cognoſcetis eos. Auguſti-
» nus reſpondit, ſi abs te quæram quibus nos fructibus Lupos eſſe rapa-
» ces cognoſcatis, dicturus es crimina aliena, nec in eis quorum eſſe di-
» cuntur, vnquam probata. Si autem tu à me quæras, quibus fructibus
» vos potiùs eſſe Lupos rapaces cognoſcamus, OBIICIO SCHISMATIS
» CRIMEN, quod tu negabis, ego autem ſtatim probabo: NEQVE
» ENIM COMMVNICAS OMNIBVS GENTIBVS ET ILLIS ECCLESIIS APO-
» STOLICO LABORE FVNDATIS. Hic dicturus es, Non communico
» Traditoribus & Homicidis: RESPONDET TIBI SEMEN ABRAHÆ:
» Hæc ſunt illa crimina, VEL NON VERA; VEL NON MEA. Sed hæc in-
» terim ſepono, TV OSTENDE ECCLESIAM. Iam vox illa mihi ſonabit,
Matth. 24. » quam in Pſeudoprophetis, vitandam Dominus monuit, OSTENDEN-
v. 23. » TIBVS PARTES, ET AB VNIVERSO ALIENARE CONANTIBVS: Ecce
Luc. 24. » HIC eſt Chriſtus, Ecce ILLIC. Sed vſque adeo putas veras oues Chriſti
v. 47. » cor non habere, quibus dictum eſt, NOLITE CREDERE, VT LVPVM
a Iſ. 6. v. vlt. b 9. v. 7. » audiant dicentem, Ecce HIC eſt Chriſtus, & PASTOREM non audiant
c ibid. » dicentem, PER OMNES GENTES incipientibus ab Ieruſalem? Arcana
d 10. v. 20. e v. 22. vox, & digna Auguſtino, & me digna, hoc eſt, Vniuerſo Orbe. A Pla-
f 12. v. vlt. tone Philoſophiáque didiciſti, ſi quid tamen didiciſti, naturales eſſe
g 14. v. 30. h v. vlt. conuerſiones rerum publicarum. At (quod in Oratione M. Hortali,
i 16. v. 1. k v. 5. pauperis, ſed generoſi Nobilis, qui nepos Oratoris Hortenſij fuit, Ta-
l 18. v. 4. » citus ſecundo Annalium refert) MAIORES MEI MERVERANT VT
m v. vlt. » POSTEROS HABERENT. At longè alijs moribus viuo: Æterni Regis
n 19. v. 17. o v. 18. legibus ſempiternis fruor; Illa Ego Reſpublica Omnium Gentium
p v. 19. Domina, quæ ECCLESIA dicor, [a] Semen Sanctum; [b] Solium Dauid;
q v. 24. [c] REGNVM A MODO ET VSQVE IN SEMPITERNVM; [d] Domus Iacob;
r 20. v. vlt. ſ 21. v. 8. [e] Populus Iſraël; [f] Habitatio Sion; [g] Primogeniti pauperum; [h] Sion;
t v. 16. [i] Petra deſerti: Mons filiæ Sion; [k] Tabernaculum Dauid; [l] LOCVS DO-
u 21. v. 22. x v. 23. MINI; [m] Locus nominis Domini exercituum; Mons Sion; [n] Terra Iuda;
y 24. v. 21. [o] CIVITAS SOLIS; [p] Altare Domini; Titulus Domini; [q] Benedictio in
z 25. v. 3. aa v. 7. medio terræ; [r] INSVLA, (quia, A MARI AD MARE;) [ſ] SPECVLA DO-
bb v. 6. MINI; [t] Gloria Cedar; [u] Clauis domus Dauid; [x] Solium gloriæ; [y] Mili-
cc v. 10. tia cæli; [z] Populus fortis; CIVITAS GENTIVM Robuſtarum; [aa] Facies
dd 26. v. 1. ee v. 2. vinculi colligati ſuper omnes populos; Tela quam Dominus orditus
ff v. 7. eſt ſuper omnes nationes, (quaſi mappa [bb] CONVIVII PINGVIVM, de
gg v. 8. hh v. 9. quo illic ſermo eſt) [cc] Manus Domini; [dd] Vrbs fortitudinis noſtræ;
ii v. 10. [ee] GENS IVSTA CVSTODIENS VERITATEM; [ff] Semita Iuſti; [gg] Semita
kk v. 19. ll 27. v. 2. Iudiciorum Domini; [hh] Habitatores orbis; [ii] Terra Sanctorum;
mm v. 10. [kk] Ros lucis; [ll] Vinea meri; [mm] Ciuitas munita; Ciuitas ſpecioſa;
nn v. vlt. oo 28 v. 5. [nn] Mons Sanctus; [oo] CORONA GLORIÆ; Sertum exſultationis; [pp] Spi-
pp v. 6. ritus iudicij; [qq] Lapis in fundamentis Sion; Lapis probatus, angularis,
qq v. 16. pretioſus, in fundamento fundatus; [rr] MVLTITVDO OMNIVM GEN-
rr 29. v 8. ſſ 30. v. 29. TIVM; [ſſ] Mons Domini; [tt] Pulcritudo Pacis; TABERNACVLA FIDV-
tt 32. v. 18. CIÆ; Requies opulenta; [uu] Ciuitas ſolemnitatis noſtræ; Ieruſalem;
uu 33. v. 20. Habitatio opulenta; TABERNACVLVM QVOD NEQVAQVAM
xx 34. v. 16. yy v. 17. TRANSFERRI POTERIT; [xx] Liber Domini; [yy] Sors; [zz] Lilium; Glo-
zz 35. v. 1. & 2. ria Libani; Decor Carmeli & Saron; Gloria Domini; Decor Dei

noſtri; [a] Semita & Via; & Via ſancta; DIRECTA VIA, ITA VT [a] v. 8.
STVLTI NON ERRENT PER EAM; [b] Saluatio; [c] TABERNA- [b] 37. v. 32.
CVLVM PASTORVM; [d] DOMVS DOMINI; [e] Mons excelſus; [f] Ge- [c] 38. v. 11. [d] v. 10.
nerationes; [g] Semen Abraham; [h] GENTES; [i] Fœdus populi; LVX [e] 40. v. 9.
GENTIVM; [k] Domus Cedar; HABITATORES PETRÆ; Vertex [f] 41. v. 4. [g] v. 9.
Montium; [l] AB ORIENTE ADDVCTVM SEMEN, ET AB OCCI- [h] 42. v. 1.
DENTE CONGREGATVM, ([m] de Sion enim exiuit Lex & Verbum [i] v. 6.
Domini de Ieruſalem; atque à Ieruſalem in Oriente, iuxta Euange- [k] v. 11. [l] 43. v. 5.
licum illud, quod ſemper Auguſtino contra Donatiſtas in ore fuit: [m] Iſ. 2. v. 3.
[n] INCIPIENTIBVS AB IERVSALEM, Prædicari cœptum eſt: [n] Luc 24. v. 47.
Romæ verò, perpetuum in Occidente, iuxta Verbum Domini,
TV ES PETRVS, Sederi. atque adeo Antiochia adductum
Ieroſolymitanum ſemen, Romano, ceu materno ſinu coaluit) [o] Fi- [o] Iſ. 43. v. 6.
lij Domini; [p] OMNES GENTES CONGREGATÆ; Collectæ Tribus; [p] v. 9.
[q] TESTES DOMINI; [r] Populus Domini; Electus Domini; [s] Popu- [q] v. 10. & 12. [r] v. 20.
lus à Domino formatus Domino, vt laudem Domini narret (vnde [s] v. 21.
quotidiana ſua Cantica ab eo verſiculo Eccleſia orditur: [t] Domine [t] Pſ. 50. v. 17.
labia mea aperies, ET OS MEVM ANNVNTIABIT LAVDEM TVAM) [u] Iſ. 44. v. 4.
[u] Salices iuxta præterfluentes aquas; Iſraël, [x] NVNTII DOMINI; Ci- [x] v. 26.
uitates Iuda; [y] TEMPLVM; [z] Salus æterna; [aa] OMNES FINES TER- [y] vlt. [z] 45. v. 17.
RÆ; [bb] OMNIS LINGVA; [cc] Omne ſemen Iſraël; [dd] Ciuitas ſancta; [aa] v. 22.
[ee] CAMINVS PAVPERTATIS; [ff] Pharetra Domini; [gg] Ornamentum [bb] v. 24. [cc] v. vlt.
Sponſæ; SPONSA; [hh] Deliciæ; Hortus Domini; [ii] LVX POPVLORVM; [dd] 48. v. 2.
[kk] Generationes generationum; [ll] PLANTATI CÆLI, ET FVNDATA [ee] v. 10.
TERRA; [mm] Ciuitas Sancti; [nn] Brachium ſanctum Domini in oculis [ff] 49. v. 2. [gg] v. 18.
Omnium Gentium; [oo] SEMEN LONGÆVVM, (ad diſtinctionem [hh] 51. v. 3.
Synagogæ, quæ fuit temporanea;) [pp] PROPTER QVAM REDEMPTOR [ii] v. 4. [kk] v. 8.
SANCTVS ISRAEL DEVS OMNIS TERRÆ VOCABITVR; [qq] IN MI- [ll] v. 16.
SERATIONIBVS MAGNIS CONGREGATA; [rr] Cui in miſericordia ſem- [mm] 52. v. 1. [nn] v. 10.
piterna miſertus eſt Redemptor Dominus; [ss] CVI SICVT IN DIE- [oo] 53. v. 10.
BVS NOE IVRAVIT, NE INDVCERET AQVAS NOE VLTRA SV- [pp] 54. v. 5.
PRA TERRAM; SIC IVRAVIT, VT NON IRASCATVR EI, ET NON [qq] v. 7. [rr] v. 8.
INCREPET EAM, (quam certè illuſtrem DE ÆTERNITATE ECCLE- [ss] v. 9.
SIÆ Prophetiam cæcus ſit qui non videat: at quis etiam Spalaten-
ſis non videt?) Cui dixit miſerator Dominus; PAVPERCVLA, tem- v. 10. & ſeqq.
peſtate conuulſa, abſque vlla conſolatione: Ecce ego ſternam per
ordinem lapides tuos, & fundabo te in Sapphiris, & ponam Iaſpi-
dem propugnacula tua; & portas tuas in lapides ſculptos, & omnes
terminos tuos in lapides deſiderabiles: vniuerſos filios tuos doctos
à Domino; & MVLTITVDINEM PACIS FILIIS TVIS. Et IN IVSTI-
TIA FVNDABERIS: Recede procul A CALVMNIA, quia non ti-
mebis; & A PAVORE, quia non appropinquabit tibi. ECCE ACCO-
LA VENIET, QVI NON ERAT MECVM, ADVENA QVON-
DAM TVVS ADIVNGETVR TIBI. Ecce ego creaui fa-
brum ſufflantem in igne prunas, & proferentem vas in opus ſuum,

» & ego creaui interfectorem ad diſperdendum. Omne vas, quod
» fictum eſt contra te, non dirigetur: & OMNEM LINGVAM RE-
» SISTENTEM TIBI IN IVDICIO IVDICABIS. Hæc eſt
» HEREDITAS SERVORVM DOMINI, & IVSTITIA EO-
CAP. » RVM APVD ME, dicit Dominus. SED quò feror?
XXIIX. quò maternum dolorem ſequor? pæne dum hæc IN SPIRITV
loquor, & oracula fundo, oratio mea præteruehitur aures tuas,
Prou 1. v. 8. » Antoni. Audi, Fili mi, DISCIPLINAM PATRIS tui; & ne di-
» mittas LEGEM MATRIS tuæ.

Fremitu Leonis qualis audito tener
Timidum Iuuencus applicat MATRI latus:
At ille ſæuus, MATRE ſubmota, Leo
Prædam minorem morſibus vaſtis premens
Frangit vehitque: talis è noſtro ſinu
Te rapiet hoſtis.

Pſ 77. v. 1. » Attendite, Popule meus, legem meam: inclinate aurem veſtram in
Deuter. 32 v. 1 » verba auris mei. Audite, Cœli, quæ loquor: audiat Terra verba
» oris mei. Mater ſum; tametſi IN VIRGA venio ad vos, retra-
1. Cor 4. v 21. » hit tamen SPIRITVS LENITATIS, materna mollit viſcera,
1. Cor. 9. v 16. » nec ferè vltra iraſcor. Væ mihi tamen ſi non euangelizauero. Au-
Iſ. 1. v. 2. » dite ergo, Cœli, & auribus percipe, Terra, quoniam Dominus
» loquutus eſt. Filios enutriui & exaltaui, ipſi autem ſpreuerunt
» me. Auerſantur obiurgantem, quam lactantem ſunt in gremio
amplexati. Etſi ſemper anus & ſemper antiqua,

Lac mihi non æſtate nouum, non frigore defit:

nec vnquam deerit, quam appetant mammam; vetuſtate potiùs
» prouecta, quàm decrepita, neque deliro, neque balbutio. MISE-
» RA EST SENECTVS, QVÆ SE ORATIONE DEFEN-
» DIT: nullaque eſt honeſtè acta ſuperior ætas, quæ fructus non ca-
Iſ 50. v. 4. & 5. » piat Auctoritatis extremos. Dominus dedit mihi linguam eruditam,
» vt ſciam ſuſtentare eum qui laſſus eſt, verbo. Erigit manè, manè
» erigit mihi aurem, VT AVDIAM QVASI MAGISTRVM. Do-
» minus Deus aperuit mihi aurem: ego autem non contradico. Vt
filios verò cariſſimos moneo, vt vltima Prophetæ dicta, in quibus
» nunc reſpirare cœpi, ponderent ac ſcrutentur. Ex perſona Corpo-
1. Tim. 3. v. 15. » ris Chriſti, quæ eſt Eccleſia Dei viui, Columna & Firmamen-
» tum Veritatis, (vt olim Contra Litteras Petiliani, libro ſecundo,
» loquebatur Auguſtinus) Toto Orbe terrarum diffuſa, propter Euan-
Col. 1. v. 23 » gelium quod prædicatur, ſicut dicit Apoſtolus, in omni creatura,
» quæ ſub cœlo eſt: Ex perſona Orbis Terræ; de quo idem Dauid,
Pſ 92. v. 1. » cuius verba non intelligitis, dicit, CONFIRMAVIT ORBEM
» TERRÆ, QVI NON COMMOVEBITVR: quem tu pec-
» catis alienis non commotum eſſe, ſed omnino periiſſe conten-
» dis. Ex illius ergo perſona reſpondeo ego. Ioannes certè, PI-
SCATOR MEVS (quam apud me vocem ſæpiùs audiuit, pluri-

múmque amauit, ac ferè ſemper in ore habuit, GALLORVM DOCTOR Hilarius; cuius ſemper in hac Republ. viuet auctoritas) PISCATOR, inquam, ille meus, (heu quanta, & quàm alta quadam mente præditus!) multa vidit ad me ſpectare, cùm noſtri Iſaïæ verſum illum, quem ipſa laudaui, DE DOCTIS A DOMINO, magiſtri ore proprio interpretatum, Euangelio à ſe ſcripto inſeruit. Eſt ſcriptum, (non modò ait ille, ſed inſuper Dominus) in Prophetis; ET ERVNT OMNES DOCIBILES DEI. Quo vno verſiculo ſatis armati ſemper aduersùs Schiſmata Hæreſeſque fuimus, etiam nullis armis datis. Ex quo quis, amabò, non credat, cætera de me intelligenda, De ſtatu Euangelico, De Eccleſia, heu! nunc, vt quondam, ſuâ; quam blandè PAVPERCVLAM, ac ferme Animulam ſuam, appellat tempeſtate conuulſam, id eſt, fluctibus Schiſmatis, qui agunt, ſed extollunt nauem illam ſuam, quæ fluctuat, at non mergitur, actam. Denique abſque vlla conſolatione vocat, cui ipſe vnica ſpes, vnica conſolatio ac requies eſſe vult. Quid ad hæc, Fili mi, Antoni; Antoni, Fili mi, reſpondeas? Audi ſemel, audi denuò, audi millies æternúmque Auguſtinum meum, libro primo contra Gaudentium tui ſimilem, Epiſcopum Donatiſtam, hoc eſt, Eccleſiæ Catholicæ calumniatorem: Sicut & Dominus cùm dixiſſet; Beati qui perſecutionem patiuntur, niſi addidiſſet, PROPTER IVSTITIAM, non ſolos ſignificaret qui pro ſua in Domino patientia CORONANTVR; ſed etiam illos qui iuſtis legibus puniuntur. Quapropter ſi ad vos putatis hæc iuſtorum verba quæ ſcripta ſunt, pertinere, priùs an iuſti ſitis, oſtendite. HABETIS ENIM RES MAGNAS, QVAS INTER VESTRAS IVSTITIAS VENTILETIS; DIVISIONEM CHRISTI, RESCISSIONEM SACRAMENTORVM CHRISTI, DESERTIONEM PACIS CHRISTI, BELLVM CONTRA MEMBRA CHRISTI, CRIMINATIONES IN CONIVGEM CHRISTI, NEGATIONEM PROMISSORVM CHRISTI. Fruſtra occurras obiicienti ſe pro me, ac omnibus dicenti, immo prædicenti, me IN IVSTITIA fundatam iri; mihi meas ſufficere coniugales tabulas, nomenque ſanctum pudicitiæ, caſtitatis ac ſanctimoniæ quod colo, vt mihi recedendi à calumnia, nec eam timendi, atque vel ab ipſo refellendi labore immunitas data eſſe videatur. Eſt qui pro me loquatur; Domine vim patior: reſponde pro me, qui Accolam, qui non erat meus, mihi iungendum prædicas; & ADVENAM (credo equidem SPALATENSEM ANGLICANVM) QVONDAM MEVM, adiungendum profiteris. Rumuſculos interim Antonianos quid morer? quandoquidem mihi ſpondes, in teque recipis, te ſanctiſſimè eſſe obſeruaturum, diligentiſſiméque facturum, vt OMNEM LINGVAM RESISTENTEM mihi, in Iudicio (tua enim ſacra ſolemniaque verba ſunt) aliquando tandem per me ſis iudicaturus.

Ioan. 6. v. 45.

Matt. 5. v. 10.

Iſ. 38 v. 14.

Iſ. 54. v. 17.

TALIBVS orabat dictis, Araſque tenebat
CAP. XXIX. Eccleſia:

Qualis populea mœrens Philomela ſub vmbra,
Amiſſos queritur fœtus, quos durus arator
Obſeruans, nido implumes detraxit: at illa
Flet noctem, ramoque ſedens miſerabile carmen
Integrat, & mœſtis latè loca queſtibus implet.

Integrat, & mœſtis latè loca queſtibus implet.

» HÆC VERBA (vt loquitur libro ad Donatiſtas, poſt Collationem,
» Auguſtinus PER ORBEM TERRÆ VNIVERSA PERSONAT ECCLE-
» SIA. Itaque, Cùm, ſicut ait Beatus Hilarius, (vt Quadrageſima Baſi-
» leënſi Seſſione notatum eſt) PROPRIVM ECCLESIÆ eſſe ſoleat, vt
» tunc vincat cùm læditur: tunc intelligat, cùm arguitur: tunc ſecura
Geneſ. 7. » ſit, cùm ſuperata videtur: (Arca enim, per quam Eccleſia deſigna-
v. 17. » tur, eleuata eſt in ſublime:) patêre, Antoni, tua conſilia non ſentis?
conſtrictam iam omnium conſcientiâ teneri coniurationem tuam
non vides? Dum enim vnum Iſaïam audis, (quem Septimæ Synodi,
& Orthodoxorum nomine, Actione ſexta, μεγαλοφωνότατον Epipha-
nius Diaconus in Gregorium Neocæſareæ Epiſcopum diſputans;
Octaui verò Vniuerſalis Concilij ad Vniuerſalem Papam Synodica,
haud ſine myſterio, MAGNIVOCVM vocat) omnes tibi loqui Pro-
phetas puta, obuerſari Patriarchas, adeſſe Apoſtolos, monere Euan-
Iſ. 6. v 3. geliſtas, in vnoque Duo Teſtamenta, quaſi Duo Seraphim claman-
tia ſibi certatim, mutuum dare teſtimonium: vtpote qui Euangelij
gloriam cum vaticinationis laude coniunxerit, ſeque Euangeliſtam
peræquè ac Prophetam declararit ac reuelarit; cùm, perſonam Do-
mini ſuſtinens, in has voces, quadrageſimo primo capite, prorum-
Iſ. 41. v. 27. » peret: PRIMVS ad Sion dicet; Ecce adſum: & Ieruſalem EVANGE-
» LISTAM dabo. Qui ſanè locus, vetus illud Hieronymi dictum, ha-
ctenus lectum, at nondum intellectum; ſine creditum, ſed nun-
quam probatum, & declarat & probat, Iſaïam, Euangeliſtam po-
tiùs quàm Prophetam fuiſſe aſſerentis. Nunc in longum ſermonem
me reuocas, Antoni; &, niſi me retinerem, libenter cum iſta ora-
tione tecum prolaberer. Verùm his de rebus non neceſſe habeo di-
cere ea omnia quæ me gemitus Matris Eccleſiæ cupit commemo-
rare. tametſi pietas poſtulat; tamen quia poſtulat, non flagitat,
multa præteribo. Vide quàm tecum agam non inimicè. Certos mi-
hi fines terminoſque conſtituam, extra quos egredi non poſſim, ſi
maximè velim: vt & mihi ſit propoſitum de quo dicam; & expoſita
habeas, Antoni, quæ docearis; & IACOBVS REX iam ante animo
proſpicere poſſit, quibus de rebus IN HAC CELLA CONCORDIÆ
Iſaïam noſtrum, pro MILITANTE ECCLESIA, id eſt, PRO CATHO-
LICIS, ſit auditurus perorantem. Sedebit verò intra hos cancellos,
quos mihi ipſe circumdedi, diuinus ille Vates; tanquam Arbiter
honorarius, ac pacis, concordiæ, compoſitionis auctor, medium ſe
feret, dum ſe ſuaque prognoſtica ad nos applicarit. Quando igitur

me in hunc locum deduxit oratio, diſrumpatur licet iſta furia, at-
que audiat hæc ex me, quoniam laceſſiuit: docebo vnius ore quic-
quid ij qui interiores ſcrutantur & reconditas litteras, nobis tradi-
dere. Ades itaque animo, & omitte timorem, Antoni; & quæ di-
cam, trade memoriæ. Tam enim es excors, vt tota in oratione te-
cum ipſe pugnes; vt non modò non cohærentia inter ſe dicas, ſed
maximè diſiuncta atque contraria; vt non tanta mecum, quanta te-
cum tibi ſit contentio. Quid eſt? num conturbo te? non enim for-
taſſe ſatis, quæ diſtinctiùs dicuntur, intelligis. Sed tamen hæc eſt
ſumma concluſionis meæ; vt quod de lectis à ſe Neſtorij libris, ait
ad eumdem Neſtorium Cæleſtinus Papa, id de tuis principiò dicam:
In his quidem à nobis inueſtigatus, deprehenſus, & tentus es, quòd «
multiloquio labebaris, dum vera inuoluis obſcuris; rurſus vtraque «
confundens, vel confiteris negata, vel niteris negare confeſſa. Sed in «
Epiſtolis tuis apertam non tam de fide noſtra, quàm de te, tuliſti «
ſententiam; volens de Deo Verbo, aliter quàm FIDES habet O- «
MNIVM, diſputare. Ecce nunc in quam de te vocamur Sententiam; «
ECCE QVÆ TVARVM SVNT BENEFICIA NOVITATVM: poſt quam «
ignoratus Electus es, cognitus Accuſaris: Ἀνιχνευθεὶς μὲν ἡμῖν, καὶ δι- «
ρεθεὶς, καὶ καταχθεὶς, Πολυλαλίᾳ τινὶ ἐξωλίσθαινες, τ' ἀληθῆ τοῖς σκοτεινοῖς ἐγ-
καλύπτων, καὶ πάλιν συγχέων ἑκάτερα, τῷ ὁμολογεῖν μὲν τὰ ἀρνηθέντα, ἐπιχει-
ρεῖν δὲ ἀρνεῖσθαι τὰ ὡμολογημένα. ἐν δὲ ταῖς σαῖς Ἐπιστολαῖς, φανερὰν ἀπόφασιν,
οὐχ οὕτω περὶ τῆς ἡμετέρας πίστεως, ὡς περὶ σαυτοῦ ἐξενήνοχας· θέλων, περὶ τοῦ
Θεοῦ Λόγου, ἄλλως κηρύξαι, ἢ ὥσπερ Η ΠΑΝΤΩΝ ΠΙΣΤΙΣ ἔχει. ἰδοὺ τοίνυν εἰς οἵαν
καλούμεθα ἀπόφασιν, περὶ σοῦ. ἰδοὺ οἷαί εἰσιν αἱ ΕΥΕΡΓΕΣΙΑΙ τῶν σῶν ΚΑΙΝΟ-
ΤΗΤΩΝ. (aliàs ΚΕΝΟΤΗΤΩΝ, VACVITATVM, vel VANITATVM:
vana enim, vacuaque fidei eſt Nouitas.) ἀφ' οὗ ἀγνοούμενος μὲν, Ἐπι-
λέγεσθαι γνωσθεὶς δὲ, Κατηγορήθης. Videſne (vt non altiùs repetam quàm
par eſt) illam reliquam Iſaïæ Prophetæ partem quæ Caput Quintum
& Quinquageſimum inchoat: vbi Vates paulum inflauit vehemen-
tiùs, habuitque plus ſolito incitationis ac diuini motus? Vnde in-
ſignis ille Chriſtianus Philoſophus Athenienſis, Athenagoras, in
Apologia ſua, ſeu Legatione Pro Chriſtianis: Nec dubito quin «
vos, DOCTISSIMI ET SAPIENTISSIMI PRINCIPES, Hiſtorias & «
Scripta Moſis, ISAIÆ, Ieremiæ, & reliquorum Prophetarum ali- «
qua ex parte cognoueritis, qui extra ſe ſuaſque cogitationes poſiti, «
DIVINI SPIRITVS impulſu, quidquid ille in ipſis efficiebat, elo- «
quebantur: quum SPIRITVS eis, ceu organis, vteretur; VT TIBIIS «
AD INFLANDVM VTI SOLET TIBICEN: Νομίζω καὶ ὑμᾶς, ΦΙΛΟΜΑ- «
ΘΕΣΤΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣΤΑΤΟΥΣ ὄντας, οὐκ ἀνοήτους γεγονέναι,
οὔτε, τῶν Μωσέως, οὔτε τῶν ΗΣΑΙΟΥ καὶ Ἱερεμίου, καὶ τῶν λοιπῶν Προφητῶν,
οἱ κατ' ἔκστασιν τῶν ἐν αὐτοῖς λογισμῶν κινήσαντος αὐτοὺς τοῦ ΘΕΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑ-
ΤΟΣ, ἃ ἐνηργοῦντο, ἐξεφώνησαν· συγχρησαμένου τοῦ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ, ΩΣΕΙ
ΚΑΙ ΑΥΛΗΤΗΣ, ΑΥΛΟΝ ΕΜΠΝΕΥΣΑΙ. Itaque ab eo loco ex quo
loqui Eccleſia ceſſauit, iam ordiamur explicare, quæſo, cum qui
quaſi officinas inſtruxit Sapientiæ: & quæ fusè ab alijs diſputantur

ac liberè, ea nunc articulatim diſtinctéque dicamus. Nec enim ſatisfiet huic loco qui nunc eſt in manibus, niſi in proprias ſedes diſtinctis breuiterque concluſis ſententiis, ſeparatim ſingula transferamus. Sic enim profectò hunc Theologicum locum, DE VNITATE ECCLESIÆ, optima arte complebimus, ſi quod ab antiquis, antiquorumque diligentiſſimo Auguſtino, non tam prætermiſſum, quàm non tentatum eſt, ſuppleamus, aut ſaltem audeamus; vno videlicet vnius Iſaïæ orationis filo Eccleſiam ſemper eamdem demonſtrare, ac, quod operis noſtri caput & gloria eſt, in MAIOREM
» BRITANNIAM, Iſaïa teſte, deducere. Accipiamus (exclamat Augu-
» ſtinus Libro DE VNITATE ECCLESIÆ) per os ISAIÆ SANCTI diui-
» na reſponſa, & eius ora tanquam DEI ORACVLA ſciſcitemur. Si-
» leant HVMANARVM CONTENTIONVM ANIMOSA ET PERNICIOSA
» CERTAMINA; inclinemus aurem Verbo Dei. Dicat ISAIAS vbi Ec-
» CLESIAM SANCTAM Deo reuelante præuiderit, VT IN VERBIS
» FVTVRA DICENTIS, IAM NVNC PRÆSENTIA VIDEA-
CAP. MVS. PRIMVS eſto DE ECCLESIA MILITANTE ver-
XXX. » ſiculus: ET FERIAM VOBISCVM PACTVM SEMPITERNVM, MISERI-
Iſ. 55. v. 3. » CORDIAS DAVID FIDELES. Cuius quondam dicti explanator eſſe haud alius certè debuit, quàm PAVLVS; qui primis illis naſcentis Eccleſiæ temporibus, Antiochiæ Piſidiæ, vt Acta teſtantur Apoſtolica, Synagogam ingreſſus, poſt lectionem Legis & Prophetarum, ſurgens, & manu ſilentium indicens, ait, poſt longam ſatis auream que orationem illam primam (quam tum primùm habuit, cùm à Spiritu Sancto cum Barnaba ſegregatus eſſet) mox peroraturus:
Act. 13. v. 14. » Quod autem ſuſcitauit eum à mortuis, ampliùs iam non reuerſu-
Iſ. 55. v. 3. » rum in corruptionem, ita dixit; QVIA DABO VOBIS SANCTA DA-
» VID FIDELIA. Grandia ſanè verba, ac PAVLO digna, dum diuino Spiritu, & velut continuato raptu, Sacrorum Vatum effata incognita interpretaretur. Ab illo enim quo nos, Prophetæ loco, procurationis Apoſtolicæ munus exſequens Sapiens ille Chriſtianorum PAVLVS, ſolemni ritu, volente Deo, ab Eccleſia delegatus ac miſſus, agendi capienda duxit primordia ab iis verbis quæ hunc potiſſimùm ſenſum habeant: Dabo vobis firmas illas Dauidis beneficentias; ſeu quæcumque illi veriſſimè viſus ſum aliquando polliceri. Itaque vt promiſſiones liberaliſſimi munificentiſſimique Domini intelligantur gratuitæ, MISERICORDIAS ipſe Spiritus Sanctus vocat: qui cùm ſpirat in Gentium Doctore Paulo, SANCTA ſic appellat, ne quid varium aut commutabile, ne quid multiplex vel diſcrepans, ne quid denique fragile aut humanum putes. Sanctitas enim eſt ipſa colendorum ſcientia: quâ ſemel imbuti ſatis præmonemur, quicquid homini à Deo auditum atque promiſſum eſt, ſupra hominis ſortem ac conditionem eſſe: ſiquidem veridicæ diuinæ voces, veridicas adiunctas habent ſempiternæ bonitatis & veritatis cauſas, nec vlla hominum temporumve viciſſitudine falli atque interuerti queunt. O conſtantiam æterni promiſſi & fidem miram!

Sed ô potiùs diuinæ ſponſionis diuinique ſacramenti, quo ſe Deus Dauidi, hominum more; obligauerat, abdita retruſaque ac profunda myſteria! At qua nunc arte Pauli, qui vt grandis verbis, ita ſententijs creber, ſic aperta, ſic patentia ſunt, vt non aliò traducere argumentum, ad incorruptionem ſcilicet carnis Chriſti in ſepulcro, reſurrectionemque ſignificandam & comprobandam, quod illi eò loci præſtandum erat; ſed illuſtrare noſtram, DE SEMPITERNO CHRISTI ET ECCLESIÆ REGNO, ſententiam videatur. Alia igitur ex alijs aperit, dum diſputat ferme hunc in modum: Mihi Paulo probandum reſtat, Ieſum non ampliùs reuerſurum in corruptionem, id eſt, in ſepulcrum, corruptioni deſtinatum locum: id confirmo auctoritate ipſius Dei, apud Iſaïam dicentis; DABO VOBIS SANCTA DAVID FIDELIA, ſiue, vt vulgò ex Propheta legitur, MISERICORDIAS DAVID FIDELES. Quidni poſſim? Num promiſſus non eſt Dauidi æternùm manſurus Filius? Ex quo conſequitur, nec illum Filium, nec eius Regnum, quod eſt ECCLESIA, abſorberi morte potuiſſe, vel vnquam poſſe. Vides, Antoni, ex Propheticorum Apoſtolicorumque verborum coniunctione effici, perpetuum fore Regnum illud quod in Omnes Gentes, per Eccleſiam, Chriſtus ſortitus eſt. Vnde ſequitur: Ecce Teſtem populis dedi eum, Ducem ac Præceptorem GENTIBVS. Cuius quidem rei promiſſa Dauidi facta, adeo certa ſunt, vt Deus ipſe, quaſi fidem ſuam liberaturus, à fide promiſſionis ac pacti iſtius, cæterorum fidem velut mutuetur & ſumat; ac ſi diceret: Sicut promiſſa Dauidi DE CHRISTO ET ECCLESIA, facta, certiſſima fuerunt; ſic quæ nunc vobis promitto, recipio, ſpondeo, à me ſunt paratiſſima, & certò quidem erunt. Sed videns, vt ait Vates, non videt Antonius, iſte vir optimus, (vereor ne ſe derideri putet, quòd iterum iam dico, optimus) ſimilis tamen videnti eſt, præferente lucem Paulo, propiúſque admouente; ac hæret, v. 4.

Vt primùm iuxta ſtetit, agnouitque per vmbram
Obſcuram, qualem primo quis ſurgere menſe
Aut videt, aut vidiſſe putat per nubila Lunam.

O miſerum, ſiue illa tibi nota non ſunt, nihil enim boni noſti: ſiue ſunt, qui apud tales viros tam impudenter loquare.

CAP. XXXI.

SECVNDVS Iſaiæ ſelectorum verſiculus, qui quidem Chriſti maximè attingunt Eccleſiam, quem reddendum ſuſceperim, is eſt. atque hunc ſequenteſque reddam, ſi potero, breui: Ecce GENTEM quam neſciebas, vocabis; & GENTES quæ te non cognouerunt, ad te current, propter Dominum Deum tuum & Sanctum Iſraël, quia glorificauit te. Is. 55. v. 5. Quid igitur Eccleſia? Gens ex Gentibus facta, ac quaſi conflata, ſiue (quod priore Libri huiuſce parte accuratè docuit Auguſtinus) COMMVNIO OMNIVM GENTIVM; cuius, vt ego quidem interpretor, vocatio, vnitas; congregatio, vniuerſitas; ſanctitudo, curſus; perpetuitas, ſucceſſio; maieſtas, antiquitas; duratio denique, gloria, æternitas, atque immortalitas Gentium. Vnde

meritò pro ſua ſapientia Auguſtinus, Libro DE VNITATE ECCLE-
» SIÆ ſcripſit: IPSE ENIM VNVS HOMO, QVOD EST CORPVS CHRI-
Gen. 5. v. 24. c. 19. v. 16. » STI EX MVLTIS CONSTANS, TANQVAM ENOCH DEO PLACENS
» TRANSFERETVR, ET TANQVAM LOT DE SODOMIS, ET TAN-
» QVAM NOE DE DILVVIO, LIBERABITVR. Hæc Allegorica Propheticaque Auguſtinus: qui quidem eodem Libro paulò ante certam hanc Fidelibus DE ECCLESIA ſententiam ac Theologiam ſtatuerat:
» FIDELISSIMVS DISPENSATOR EIVS, DOCTOR GENTIVM IN
Gal. 1. v. 6. » FIDE ET VERITATE, quia ipſe in eo loquebatur, hæc dicit: Miror
» quod ſic tam citò transferimini ab eo qui vos vocauit in gratiam
» Chriſti, in aliud Euangelium, quod non eſt aliud, niſi aliqui ſunt
» conturbantes vos, ET VOLENTES CONVERTERE EVANGELIVM
» CHRISTI. Sed licet ſi nos, aut Angelus de Cælo vobis Euangelizauerit
» præterquàm quod Euangelizauimus vobis, anathema ſit. Sicut præ-
» diximus, & nunc iterum dico; Si quis vobis Euangelizauerit præter-
» quam quod accepiſtis, anathema ſit. EVANGELIZATA EST NO-
Luc. 24. » BIS ECCLESIA PER TOTVM ORBEM TERRARVM FVTVRA. Hoc
v. 44. & 47. » in Lege & Prophetis, & Pſalmis eſſe prænunciatum ipſe Dominus
» teſtificatus eſt, QVI EAM COEPTVRAM AB IERVSALEM ET, PER
Act. 1. v. 8. » OMNES GENTES PERMANATVRAM ESSE PRÆDIXIT, TESTES SIBI
» FVTVROS IN IERVSALEM: ET IN TOTA IVDÆA ET SAMARIA,
» VSQVE AD TOTAM TERRAM, CVM IAM IN CÆLVM ASCENDE-
» DERET, PRÆNVNCIAVIT. Hæc verba facta ſecuta ſunt. Quomo-
» do cœptum ſit ab Ieruſalem, & deinde proceſſum in Iudæam &
» Samariam, & inde in totam terram, VBI ADHVC CRESCIT ECCLE-
» SIA, DONEC VSQVE IN FINEM ETIAM RELIQVAS GENTES, VBI
» ADHVC NON EST, OBTINEAT; Scripturis Sanctis teſtibus conſe-
» quenter oſtenditur: Quiſquis aliud Euangelizauerit, anathema ſit.
» ALIVD AVTEM EVANGELIZAT, QVI PERIISSE DICIT DE CÆTE-
» RO MVNDO ECCLESIAM, ET IN PARTE DONATI (licet nunc idem dicere IACOBE REX, De Parte Lutheri, Caluini, VViclefi, & reli-
» quorum qui ſe ſeparant) in ſola Africa remanſiſſe dicit. ERGO
» ANATHEMA SIT. Hæc Auguſtinus. At nunquid de ſolis ijs qui tum vitam viuebant mortalium, narrationem ſuam Propheta inſtituit, nihilque ſpectabit ad poſteros, qui, ordine quo ſati ſumus, tum demum naſcituri erant? Quæ inter mortales immortalitas, niſi perpetua ſerie ſucceſſioneque naſcentium ac renaſcentium? qui, ſicut quondam à Moſe virgâ demonſtratum eſt, vbi ſerpentis potiùs quàm currentis ac ſe attollentis naturæ mortalitatem exuerint, in fine ſæculi, velut apprehensâ caudâ, æternitatem conſequentur; & tandem, vti etiam ſenſus iſte Auguſtino placuit, VIRGA REGNI
» erunt. Idcirco (inquit ſeptimo, ſiue vltimo ſuo libro, Lactantius, ad
» Imperatorem Conſtantinum) Mundus factus eſt, vt naſcamur: ideo
» naſcimur, vt agnoſcamus factorem Mundi ac noſtri Deum: ideo
» agnoſcimus, vt colamus: ideo colimus, vt immortalitatem pro la-
» borum mercede capiamus; quoniam maximis laboribus cultus Dei

conſtat: ideo præmio immortalitatis afficimur, vt ſimiles Angelis effecti, SVMMO PATRI AC DOMINO in perpetuum ſeruiamus, ET SIMVS ÆTERNVM DEO REGNVM. Hæc ſumma rerum eſt, hoc arcanum Dei, HOC MYSTERIVM MVNDI. Huc vſque LACTEA VBERTAS Lactantij, cuius dictum æternam vim habet: ea tamen inſita communitati lege, ſi ſuccedentium ordo

--- primo auulſo non deficit alter
Aureus, & ſimili frondeſcit virga metallo.

Quia difficile eſt (inquit Sanctus Cæleſtinus Papa, ad Neſtorium, DE EPHESINÆ CATHEDRÆ SVCCESSIONE agens) continuari quæ bona ſunt: nam ſibi ſæpe alternis vicibus aduerſa ſuccedunt: Ἐπειδὴ δυσχερές ἐστιν ἐκτείνεσθαι τὰ καλά· πολλάκις γὰρ ἑαυταῖς ἀμείβουσαι αἱ ἐναντιότητες διαδέχονται. Porro, tametſi nihil clarius quàm Eccleſiam per Totum Orbem diffundi, quomodo tamen initio creuerit, quos progreſſus fecerit, qua ratione in Omnium Gentium Communione poſita ac ſita ſit, nihil ijs obſcurius qui veterem Eccleſiæ Theologiam & Hiſtoriam ignorant. Quare cùm hoc opere non modò Credendi, ſed & Intelligendi profiteamur artem, vtrumque, ſed ab Omnium Gentium Doctore, fideli Eccleſiaſtico Hiſtorico Auguſtino, ſumamus. Is ECCLESIASTICOS ſuos ANNALES Libro DE VNITATE ECCLESIÆ ſic orditur: Iam verò iſtæ diuinæ voces DE VNIVERSA ECCLESIA, ita manifeſtæ ſunt, vt contra eas NISI HÆRETICI ANIMOSA PERVERSITATE ET CÆCO FVRORE, latrare non poſſint. Sed prædictam demonſtrauimus Eccleſiam in Verbo Dei, Sponſo eius, ſiue per Legem & Prophetas, & Pſalmos, ſiue per os proprium, ab Ieruſalem cœpturam, & peruenturam vſque ad terminos Orbis Terræ. QVOMODO AVTEM COEPERIT AB IERVSALEM ET IN OMNES GENTES INDE DIFFVSA FRVCTIFICET, in eodem Verbo Dei etiam per Apoſtolos demonſtratur, ſicut ſcriptum eſt in Actibus Apoſtolorum, quod iam commemoraui dixiſſe Dominum: Eritis mihi teſtes in Ieruſalem, & in Act. 1. v. 8.
tota Iudæa, & Samaria, & VSQVE IN TOTAM TERRAM. Deinde ſequitur: Hæc cùm dixiſſet, videntibus illis eleuatus eſt, & nubes ſuſce- v 9.
pit eum ab oculis eorum. Et cùm intuerentur in Cælum euntem illum, ecce duo viri aſtiterunt illis in veſte candida qui & dixerunt; Viri Galilæi, quid ſtatis aſpicientes in cælum? Iſte Ieſus qui aſſumptus eſt à vobis in cælum, ſic veniet quemadmodum vidiſtis eum euntem in cælum. Tunc reuerſi ſunt in Ieruſalem, à monte QVI VOCATVR ELÆON, qui eſt iuxta Ieroſolymam, Sabbathi habens iter. Et cùm introïſſent, aſcenderunt in ſuperiora, vbi erant inhabitantes Petrus & Ioannes, Iacobus & Andreas, Philippus & Thomas, Bartholomæus & Matthæus, Iacobus Alphæi, & Simon Zelotes, & Iudas Iacobi. Hi omnes ERANT ASSERVIENTES VNANIMES ORATIONI, cum Mulieribus, & Maria, quæ fuit mater Ieſu, & Fratribus eius. In his autem diebus ſurgens Petrus in medio Diſcipulorum, dixit: Erat autem turba hominum circiter centum viginti. Deinde narratur, Petro faciente ſermonem, quemadmodum Matthias in locum Iudæ, traditoris Domini,

» ſubrogatus ſit. Et poſt eius ORDINATIONEM ſequitur Scriptura, di-
Act.2.v.1. » cens: Et cùm complerentur dies Pentecoſtes, erant omnes ſimul in eo-
» dem loco, & factus eſt repentè de cælo ſonus, velut DECVRRENTIS
» SPIRITVS VEHEMENTIS, & repleuit totam domum vbi erant ſeden-
» tes, & viſæ ſunt illis DISTRIBVTÆ Linguæ, velut ignis: CONSEDIT au-
» tem ſuper vnumquemque eorum, & repleti ſunt omnes Spiritu San-
» cto, & cœperunt loqui varijs linguis, proüt Spiritus dabat PRONVN-
» TIARE illis. Erant autem inhabitantes Ieruſalem viri religioſi Iudæi
» ex omni gente quæ eſt ſub cælo. Cumque facta eſſet hæc vox, conue-
» nit multitudo, ac mente confuſa eſt, quia audiebat vnuſquiſque eo-
» rum ſuâ linguâ loquentes eos. Stupebant autem & mirabantur, ad
» inuicem dicentes: Nonne omnes iſti qui loquuntur, Galilæi ſunt?
» Et quomodo nos audiuimus vnuſquiſque propriam linguam in
» qua nati ſumus? Parthi, & Medi, & Elamitæ, & qui inhabitant
» Meſopotamiam Iudæi, & Cappadociam, Pontum, & Aſiam, Phry-
» giam, & Pamphyliam, Ægyptum, & partes Libyæ quæ ſunt ad
» Cyrenem, & qui aduenerant Romani, Iudæi quoque, & aduenæ
» Cretenſes, & Arabes, audiebant loquentes illos ſuis linguis Magna-
» lia Dei. Stupebant autem & HÆSITABANT, adinuicem dicentes:
» Quidnam vult hoc eſſe? Alij verò irridebant eos, dicentes, Quia
» muſto pleni ſunt iſti. Stans verò Petrus cum Vndecim Diſcipulis,
» eleuauit vocem ſuam, & locutus eſt, dicens: Viri Iudæi, & vniuerſi
» qui habitatis Ieruſalem, hoc vobis notum ſit; & cætera quibus eos
» exhortabatur ad fidem. Quæ cùm terminaſſet, ſequitur Scriptura
Act 2.v.37 » ita narrans: His igitur auditis, compuncti ſunt corde, dicentes ad
» Petrum & ad Apoſtolos: Quid faciemus, Viri Fratres? Oſtendite
» nobis. Petrus autem dixit ad eos: Pœnitentiam agite, & baptize-
» tur vnuſquiſque veſtrûm in nomine Ieſu Chriſti in remiſſionem
» peccatorum, & accipietis gratiam Spiritus Sancti. Vobis eſt enim
» promiſſio, & filijs veſtris, & omnibus qui longè ſunt, QVOSCVM-
» QVE ADVOCAVERIT Dominus Deus noſter. Et alijs quidem ver-
» bis plurimis teſtificabatur eis, dicens: Saluamini à generatione pra-
» ua hac. Illi verò, recepto verbo hoc, crediderunt, & baptizati ſunt:
» ET ADIECTÆ SVNT IN ILLA DIE ANIMÆ CIRCITER TRIA MIL-
» LIA. ECCE QVEMADMODVM COEPTA EST AB IERVSALEM, IN-
» DE ITVRA ECCLESIA PER OMNES LINGVAS: QVOD ETIAM
» PRÆSIGNATVM EST IN EIS QVI IBIDEM CONSTITVTI ACCEPTO
» SPIRITV SANCTO, LINGVIS OMNIBVS SVNT LOCVTI. Iam PER
» ALIAS GENTES quemadmodum ierit, quod etiam ipſe Petrus præ-
» dixerat, vbi ait: VOBIS EST PROMISSIO ET FILIIS VESTRIS, &
» omnibus qui longè ſunt, QVOSCVMQVE ADVOCAVERIT Domi-
» nus Deus noſter, deinceps videamus. Narrantur enim conſequen-
» ter ea quæ tunc geſta ſunt Ieroſolymis, vſque ad paſſionem STE-
» PHANI DIACONI: vbi etiam Saulus commemoratur conſentiens
Act.8.v.1. » occiſioni eius. Qua completa, ita deinde narratur: Facta eſt autem
» in illa die Perſecutio magna in Eccleſia quæ erat Ieroſolymis,

omneſque

omneſque diſperſi ſunt in regionibus Iudeæ & Samariæ, exceptis Apo- «
ſtolis, qui remanſerunt Ieroſolymis. Videte quemadmodum deinceps «
impleatur quod PER ORDINEM Dominus dixerat: Eritis mihi TE- « Act.1.v.8.
STES in Ieruſalem, & in tota Iudæa, & Samaria, & VSQVE IN TOTAM «
TERRAM. Iam in Ieruſalem factum erat, ſequebatur in Iudæa & Sa- «
maria, PROPTER QVOD illi diſperſi ſunt in Regionibus Iudææ & «
Samariæ. Hoc enim de illis mox dicitur: At illi qui diſperſi erant, « Act.8.v.4.
tranſeuntes per ciuitates & caſtella, EVANGELIZABANT Verbum Do- «
mini. Quia verò ierant & Apoſtoli, audito quòd recepiſſet Samaria « v.14.
verbum Dei, QVANDO PER IMPOSITIONEM MANVS EORVM ACCE- «
PERVNT SPIRITVM SANCTVM; ita dicitur de Petro & Ioanne: Petrus « v.25.
autem & Ioannes, teſtificati verbum Domini, redibant Ieroſolymam, «
multiſque viris Samaritanorũ EVANGELIZABVNT tranſeuntes. Dein- «
de narratur de illo Eunucho, qui rediens ab Ieroſolymis à Philippo « v.27.
baptizatus eſt: & de ipſo Philippo dicitur: Angelus autem Domini ra- « v.39.
puit Philippum ab eo, & ampliùs non vidit eum Eunuchus. Ibat au- «
tem viâ ſuâ gaudens: Philippus autem inuentus eſt veniſſe in Azotum. «
Vnde reuertens EVANGELIZABAT per omnes ciuitates, vſque dum «
veniret in Cæſaream. Sic ergo inuenitur & per Iudææ & per Samariæ «
Ciuitates prædicatum Euangelium. RESTABAT ergò vt prædicaretur «
EX ORDINE ETIAM PER OMNES GENTES, ſicut Dominus dixerat, «
VSQVE IN TOTAM TERRAM. Vocatur ergo Saulus de cælo: FIT EX « Act.9.v.3.
PERSECVTORE PRÆDICATOR: & dicit de illo Dominus ad Ananiam. «
Vade, quoniam vas electionis eſt mihi, vt portet nomen meum coram « v.15.
GENTIBVS & REGIBVS. & Filijs Iſraël MAGNIFICARI. Ego enim mon- «
ſtrabo ei quanta patietur propter nomen meum. IAM ITAQVE TENE- «
MVS ECCLESIAM IN IERVSALEM, ET PER TOTAM IVDÆAM ET «
SAMARIAM. Vnde apertiſſimè paulo poſt dicitur: Eccleſiæ quidem « v.31.
per totam Iudæam, & Galilæam, & Samariam habebant Pacem, IN- «
STRVCTÆ ET CONFIRMATÆ IN TIMORE DOMINI, & CONSOLA- «
TIONE SPIRITVS SANCTI replebantur. Deinde, paucis interpoſitis, « Act.10.
venitur ad eum locum vbi Cornelius Centurio credidit, & baptizatus « v.vlt.
eſt cum ſuis, qui omnes Gentiles erant incircumciſi. Quod antequam «
fieret, Petrus VIDIT IN ASSVMPTIONE MENTIS, cùm oraret, Cæ- « v.11.
lum apertum, & quattuor initijs ligatum vas quoddam, tanquam «
linteum LIMPIDVM, in quo erat omne genus quadrupedum, & «
ferarum & volucrum cæli. Et facta eſt vox; Petre, ſurge, occide & «
manduca. Ait autem Petrus: Domine, nunquam manducaui omne «
commune & immundum. Et vox rurſus ad eum: Quæ Deus MVNDA- «
VIT, tu communia ne dixeris. Quòd autem per hoc viſum GENTES «
CREDITVRÆ ſignificatæ ſint, non eſt opus vt conijciamus, ipſe quip- «
pe Apoſtolus hoc exponit in illa Voce (aliàs, illo Vaſe) ſibi de- «
monſtratum. Cùm enim ingreſſus eſſet domum vbi erat Cor- «
nelius, & multi conueniſſent, dixit ad eos: Vos meliùs ſcitis, «
quomodo abominandum ſit VIRO IVDÆO IVNGI AVT ACCE- «
DERE AD ALIENIGENAM: ſed mihi oſtendit Deus, nullum «

» communem aut inquinatum dicere hominem. ITA EXPOSVIT
» illam vocem quam de animalibus in illo Linteo demonſtratis au-
» dierat : Quæ Deus mundauit , tu ne communia dixeris. IAM
» CVI NON APPAREAT , ILLO VASE SIGNIFICATVM ORBEM TER-
» RARVM CVM OMNIBVS GENTIBVS ? VNDE ETIAM QVATTVOR
» INITIIS ERAT ALLIGATVM , PROPTER NOTISSIMAS QVATTVOR
» PARTES , ORIENTEM , OCCIDENTEM , AVSTRVM ET AQVILO-
» NEM , QVAS SÆPISSIME SCRIPTVRA COMMENDAT. Iam ve-
» rò PAVLVS miſſus ad Gentes, quæ loca circumierit diſſeminans
» Verbum Dei , & NATAS CONFIRMANS ECCLESIAS , lon-
» gum eſt commemorare. Qui Iudæi cùm reſtitiſſent Antiochiæ,
Act. 13. » ipſe & Barnabas dixerunt ad eos : Vobis oportebat primùm lo-
v. 46. » qui Verbum Dei, ſed quoniam repuliſtis illud, & indignos vos iu-
» dicaſtis Vita Æterna, ECCE CONVERTIMVR AD GENTES. Sic enim
Iſ. 49. v. 6. » præcepit nobis Dominus : Poſui te lumen GENTIBVS , vt ſis in ſa-
Act. 13. » lutem VSQVE AD EXTREMVM TERRÆ. & ſequitur, dicens: Audien-
v. 48. » tes autem Gentes perceperunt Verbum Dei, & crediderunt quot-
» quot erant deſtinati ad vitam æternam. ECCE ET HIC COMMEMO-
» RATVM EST TESTIMONIVM EX PROPHETA ISAIA, QVOD ET NOS
» POSVIMVS, VT SIT SALVS VSQVE AD EXTREMVM TERRÆ. Vt ergo
» non commemorem Gentes quæ poſt Apoſtolorum tempora credide-
» runt & acceſſerunt Eccleſiæ; illæ ipſæ ſolæ quas in Sanctis Litteris, in
» Actibus,& EPISTOLIS APOSTOLORVM, ET IN APOCALYPSI IOAN-
» NIS INVENIMVS, QVAS VTRIQVE AMPLECTIMVR, ET QVIBVS VTRI-
» QVE SVBDIMVR, dicant iſti nobis QVEMADMODVM AFRICANA SE-
» DITIONE PERIERINT. Has enim accepimus , NON EX CONCILIIS
» CONTENDENTIVM EPISCOPORVM, NON EX DISPVTATIONIBVS NO-
» VITIIS, NON EX FORENSIBVS VEL MVNICIPALIBVS GESTIS; SED EX
Act. 11. » LITTERIS SANCTIS CANONICIS. ANTIOCHENA ECCLESIA, vbi pri-
v. 26. » mùm appellati ſunt Diſcipuli, Chriſtiani, quomodo potuit Afrorum
» perire criminibus? QVIS TAM VEHEMENS AFRICVS tam longè po-
» tuit ablatam ſpargere peſtilentiam, vbi nec nomina eorum, per quos
» ortum eſt hoc malum, nota eſſe potuerunt, Athenis, Iconio, Lyſtris?
» QVIS DELEVIT ECCLESIAS APOSTOLICO LABORE FVNDATAS? In
» extremis Epiſtolæ ad Romanos dicit idem Apoſtolus, DOCTOR GEN-
Rom. 15. » TIVM: Audaciùs autem ſcripſi vobis, ex parte, tanquam COMMEMO-
v. 15. » RANS vos, propter gratiam quæ data eſt mihi à Deo, vt Miniſter ſim
» Chriſti Ieſu, in Gentibus CONSECRANS Euangeliũ Dei, vt fiat Oblatio
» Gentium acceptabilis, ſanctificata in Spiritu Sancto. Habeo ergo glo-
» riam in Chriſto Ieſu, ad Deum. Non enim audeo quidquam eorum
» loqui QVORVM non perfecerit Chriſtus per me in obedientiam Gen-
» tium verbo & opere, in poteſtate ſignorum & prodigiorum, IN VIR-
» TVTE SPIRITVS SANCTI: ITA VT EGO AB IERVSALEM, ET IN CIR-
» CVITV VSQVE IN ILLYRICVM, EXPLEVERIM EVANGELIVM CHRI-
» STI. Quærite, Donatiſtæ, ſi neſcitis, quærite ab Ieruſalem per terrena
» itinera in circuitu vſque in Illyricum, QVOT MANSIONES SINT, SI

TOT ECCLESIAS COMPVTEMVS? Dicite quemadmodum PER AFRICANAS CONTENTIONES perire potuerunt? Ad Corinthios, ad Epheſios, ad Philippenſes, ad Theſſalonicenſes, ad Coloſſenſes, VOS SOLAS APOSTOLI EPISTOLAS IN LECTIONE, NOS AVTEM EPISTOLAS IN LECTIONE AC FIDE, ET IPSAS ECCLESIAS IN COMMVNIONE, RETINEMVS. Iam verò GALATIA NON VNA ECCLESIA EST, SED IN EA REGIONE INNVMERABILES. Corinthios autem videte quemadmodum ſalutauerit: Paulus Apoſtolus Ieſu Chriſti per voluntatem Dei, & Timotheus frater, Eccleſiæ Dei quæ eſt Corinthi, cum ſanctis omnibus qui ſunt in vniuerſa Achaïa. Quot putatis eſſe Eccleſias in vniuerſa Achaïa? Fortaſſe VBI ACHAIA SIT NESCITIS, ET DE TAM INCOGNITA PROVINCIA, TANTA CÆCITATE, IVDICATIS, VT EAM CRIMINIBVS AFRORVM PERIISSE DICATIS. Nonne plena ſunt FLORENTISSIMIS ECCLESIIS omnia loca quæ Petrus nominauit, Pontus, Galatia, Cappadocia, Aſia, Bithynia? Quid, Ioannes quibus ſcripſit, Smyrnæ, Pergami, Thyatiræ, Sardis, Philadelphiæ, Laodiciæ, quæ ſunt Eccleſiæ? Dicat mihi ALIQVIS VESTRVM, VBI SINT, QVANTVM AB INVICEM DISTENT? FORTASSE MODO ID QVÆRITIS VEL LEGENDO VEL AVDIENDO, COGNOSCERE. Cognoſcite ergo etiam quàm longè ab Africa remotæ ſint, & dicite nobis, cur eas omnino vobis incognitas, & in Apoſtolicis Litteris manifeſtatas tam SACRILEGA TEMERITATE ACCVSETIS, & tanta dementia criminibus Afrorum perijſſe dicatis? POSTREMO, QVID DE ILLIS IN SANCTIS CANONICIS LIBRIS SCRIPTVM SIT, SCIO; QVID DE ILLIS VOS DICATIS, NESCIO. Certè ſicut nos eas legimus Eccleſias Chriſti ex Codicibus quos & vos veneramini: SIC ET VOS ex Codicibus quos & nos veneramur, quemadmodum perierint, LEGITE NOBIS. AN PLACET VOBIS, VT CONTRA ECCLESIAS, QVÆ MEMBRA SVNT VNIVS ECCLESIÆ TOTO ORBE DIFFVSÆ, QVAS NOBIS SPIRITVS SANCTVS PER SCRIPTVRAS SVAS COMMENDAVIT ET TRADIDIT, VNDELIBET PROLATA QVÆLIBET HOMINVM MALEDICTA CREDAMVS? HOC QVIDEM VOBIS PLACET, SED NOBIS NON PLACET. QVIBVS AVTEM IVSTIVS PLACEAT, & vos videtis; ſed VICTI ANIMOSITATE, NON VVLTIS VINCI VERITATE. Ecce ſunt Scripturæ Dei. Ecce ſunt in eis ECCLESIÆ ET VNIVERSALI TOTIVS ORBIS NOMINE, ET NOMINATIM DESIGNATÆ ET EXPRESSÆ: QVID MAIORES VESTRI COLLEGIS SVIS obiecerint, neſcierunt; quales ea cauſa iudices habuerit, neſcierunt: quomodo ergo perierunt? ECCE SVNT SCRIPTVRÆ, QVIBVS CREDO; ECCE SVNT ECCLESIÆ, QVIBVS COMMVNICO. VBI TIBI LEGO NOMINA EARVM, IBI MIHI LEGE CRIMINA EARVM. Si autem aliunde clamas, vel recitas, poſt vocem Paſtoris noſtri, per ora Prophetarum, per os proprium, per ora Euangeliſtarum, nobis apertiſſimè declaratam; voces veſtras non admittimus, non credimus, non accipimus. Quæ ſunt

1 Cor. 1. v. 1.

1 Petr. 1. v. 1.

Apoc. 1. v. 11.

Ioan. 10. » oues meæ, inquit PASTOR CÆLESTIS, vocem meam audiunt, & ſe-
v. 27. » quuntur me. VOX EIVS DE ECCLESIA NON EST OBSCVRA. Quiſquis
» ab eius Grege errare non vult, HVNC AVDIAT, HVNC SEQVATVR.
Hæc prædicto loco Auguſtinus, cuius ſuperior iungenda ſententia
eſt, vbi DE MANIFESTATIONE ECCLESIÆ contra Obſcuritatem
» quam Hæretici obtendunt, Catholicè hunc in modum diſputat: Si
» autem Obſcuram eſſe adhuc dicunt, & hinc ipſum CAPVT audiamus
» VERISSIMVM DEMONSTRATOREM CORPORIS SVI. Cùm enim di-
Luc. vlt. » xiſſet, quia oportebat adimpleri omnia ſcripta in Lege & Prophetis &
v. 44. » Pſalmis, de me, tanquam quæreremus Vtrum in eo quod dixit DE
» ME, illic intelligenda eſſet ECCLESIA, propter id quod ſcriptum eſt;
Gen. 2. » Erunt DVO IN CARNE VNA: vt non ſolùm DE CAPITE, verum-
v. 24. » etiam DE CORPORE, certa diuina Oracula teneremus? Sequitur Euan-
Luc. 24. » geliſta & dicit: Tunc aperuit illis ſenſum, vt intelligerent Scripturas,
v. 45. » & dixit illis, Quoniam ſic ſcriptum eſt, & ſic oportebat Chriſtum pa-
» ti, & reſurgere à mortuis tertia die. Hìc ipſum CAPVT oſtenditur,
» quod etiam ſe manibus diſcipulorum præbuit contrectandum. Vide
» QVEMADMODVM DE CORPORE adiungat, quod eſt Eccleſia, VT
» NOS, NEC IN SPONSO NEC IN SPONSA ERRARE PERMITTAT: Et
» prædicari, inquit, in nomine eius pœnitentiam & remiſſionem pec-
» catorum, PER OMNES GENTES, incipientibus ab Ieruſalem. QVID
» HAC VOCE VERACIVS, QVID DIVINIVS, QVID MANIFESTIVS? ME
» PIGET EAM COMMENDARE VERBIS MEIS, & HÆRETICOS NON PV-
» DET EAM OPPVGNARE VERBIS SVIS. Dicant ea teſtimonia, quæ
» poſui de Lege, & Prophetis & Pſalmis, obſcura eſſe ET FIGVRATE
» DICTA, etiam aliter poſſe intelligi, quanquam & in eis egerim quan-
» tum potui, vt nec hoc audeant dicere. Sed ecce dicant: nunquid &
» obſcurè dictum, aut ænigmatis velamento adumbratum eſt, quod
v. 46. » ipſe Chriſtus dixit: Quia ſic ſcriptum eſt, & ſic oportebat Chriſtum
» pati, & reſurgere tertia die, & prædicari in nomine eius pœniten-
» tiam, & remiſſionem peccatorum PER OMNES GENTES, incipien-
Pſ. 56. v. 5. » tibus ab Ieruſalem? SI OBSCVRVM EST; Dormiui conturbatus:
» nunquid obſcurum eſt, Quia oportebat Chriſtum pati? SI OBSCV-
Pſ. 107. v. 6. » RVM EST; Exaltare ſuper cælos, Deus: Nunquid obſcurum eſt; Et
Pſ. 56. v. vlt. » Reſurgere tertia die? SI OBSCVRVM EST; Super omnem terram
Luc. 24. » gloria tua: nunquid obſcurum eſt; Et prædicari in nomine eius
v. 47. » pœnitentiam, & remiſſionem peccatorum PER OMNES GENTES?
Pſ. 49. v. 1. » SI OBSCVRVM EST; Deus Deorum Dominus locutus eſt, & vo-
» cauit terram A SOLIS ORTV VSQVE AD OCCASVM: nunquid ob-
» ſcurum eſt; Et Prædicari in nomine eius pœnitentiam, & re-
» miſſionem peccatorum PER OMNES GENTES? SIC ENIM TER-
» RA vocata eſt à Solis ortu vſque ad occaſum, QVEMADMODVM
Matt. 9. » ipſe ait: Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores in pœnitentiam.
v. 13. Pſ. 49. v. 2. » SI OBSCVRVM EST; Ex Sion ſpecies decoris eius: nunquid obſcu-
Luc. 24. » rum eſt; Incipientibus ab Ieruſalem? Ipſa eſt enim Sion, quæ Ieru-
v. 47. » ſalem. Sed quid ad me? Dicant ea quæ poſui de Lege, & Prophetis

& Pſalmis, non pertinere ad hæc verba Domini quæ in Euangelio «
leguntur. Non curo, nec reſiſto. Certè tamen niſi in Lege, & Pro- «
phetis, & Pſalmis hoc prædictum eſſet, ſiue in eis teſtimonijs, quæ «
ipſe adhibui, ſiue in alijs, nequaquam dixiſſet Dominus: Oportet « Luc. 24.
impleri omnia quæ ſcripta ſunt in Lege Moyſi, & Prophetis, & « v. 44.
Pſalmis, de me. Ac deinde aperto eorum ſenſu vt intelligerent Scri- «
pturas, doceret ea ipſa quæ de illo ſcripta ſunt in Lege, & Prophe- «
tis, & Pſalmis, eo modo vt diceret, QVONIAM SIC SCRIPTVM EST, «
ET SIC OPORTEBAT CHRISTVM PATI, & reſurgere tertia die, & «
prædicari in nomine eius pœnitentiam, & remiſſionem peccatorum «
PER OMNES GENTES, incipientibus ab Ieruſalem. NON EGO PO- «
TVERIM IN LEGE, ET PROPHETIS ET PSALMIS HÆC SCRIPTA «
COGNOSCERE: IBI TAMEN HOC ESSE SCRIPTVM ILLE DICIT, QVI «
VERITAS EST. Sed etſi hæc ibi ſcripta eſſe non diceret, PROCVL «
DVBIO SVFFICERET CHRISTIANIS QVOD CHRISTVS IPSE DIXIS- «
SET; Oportere Prædicari in nomine ſuo pœnitentiam & remiſſio- «
nem peccatorum PER OMNES GENTES, INCIPIENTIBVS AB IERVSA- «
LEM. Sed dubitantes diſcipulos ſuos quamuis conſpecto & contrecta- «
to eius corpore, MAIORE DOCVMENTO SCRIPTVRARVM voluit «
confirmare, quàm quòd ſe ipſe viſibilem atque palpabilem morta- «
lium ſenſibus admouebat. TENEAMVS ERGO ECCLESIAM EX ORE «
DOMINI DESIGNATAM, VNDE COEPTVRA, ET QVOVSQVE PER- «
VENTVRA ESSET; COEPTVRA SCILICET AB IERVSALEM, ET PER- «
VENTVRA IN OMNES GENTES. Hîc iam quiſquis dixerit, Ieruſalem «
NON ILLAM VISIBILEM CIVITATEM INTELLIGENDAM, ſed figuratè «
poſitam, vt ſpiritaliter accipiatur tota ECCLESIA ÆTERNA in cælis, «
& ex parte in terris PEREGRINA, poteſt dicere etiam illud figuratè di- «
ctum: Quia oportebat Chriſtum pati, & Reſurgere tertia die. Quod « Luc. 24.
quiſquis dixerit, nec quoquomodo Chriſtianus habendus eſt. Sicut « v. 46.
ergo illud propriè poſitum eſt, ita & quod adiunctum eſt: OMNIVM «
GENTIVM ECCLESIA incipiente ab Ieruſalem. Expoſuit enim Domi- «
nus hæc de ſe dicta eſſe in Lege, & Prophetis, & Pſalmis, & VTIQVE «
IPSA EXPOSITIO NON POTVIT ESSE FIGVRATA, ALIOQVIN NON «
ESSET EXPOSITIO. Deinde cùm Ieruſalem figuratè poſita & ſpiritali- «
ter intellecta, Vniuerſam Eccleſiam ſignificet; QVOMODO VNIVERSA «
ECCLESIA INCIPIET AB VNIVERSA ECCLESIA, TANQVAM IERVSA- «
LEM INCIPIAT AB IERVSALEM? Manifeſtum eſt ergo PROPRIE PO- «
SITVM de illa ciuitate, VNDE ETIAM COEPISSE PROBATVR ECCLE- «
SIA, etiam atque etiam IPSO MANIFESTANTE, ET NVLLAM INSIDIA- «
RVM LATEBRAM CALLIDITATI HÆRETICÆ RELINQVENTE. Sic «
enim ſequitur & dicit: Et vos horum teſtes: & ego mitto promiſſio- « v. 49.
nem meam ſuper vos. Vos autem ſedete in ciuitate quoaduſque in- «
duamini virtute ex alto. IN QVA VTIQVE CIVITATE SEDERE EOS «
IVSSIT, QVOADVSQVE INDVERENTVR VIRTVTE EX ALTO, ID EST, «
EX SPIRITV SANCTO, QVEM SE MISSVRVM ESSE PROMISERAT; AB «
EA COEPTVRAM PRÆDIXIT ECCLESIAM. Si autem non eam putant «

v. 50. » eſſe Ieruſalem, audiant quod ſequitur; Produxit autem illos vſque
» Bethaniam, & leuauit manus ſuas, & benedixit illos. Et factum eſt
» cùm benedixiſſet illos, diſceſſit ab eis: & ipſi reuerſi ſunt cum gaudio
» magno in Ieruſalem, ET FVERVNT SEMPER IN TEMPLO, laudan-
» tes Deum. ECCE VBI OSTENDITVR ILLA CIVITAS, IN QVA
» EOS SEDERE IVSSIT, DONEC INDVERENTVR VIRTVTE EX AL-
» TO. Ac paulò poſt Auguſtinus: Quid ad hæc dicunt qui Chriſtia-
» nos ſe SVPERBISSIME dicunt, & Chriſto apertiſſimè contradicunt?
» NOS HANC ECCLESIAM TENEMVS. CONTRA ISTAS DIVINAS
» VOCES NVLLAS HVMANAS CRIMINATIONES ADMITTIMVS. MO-
» VET ENIM NOS PLVRIMVM QVOD DOMINVS NOSTER AIT, cui
» non credere, Sacrilegium & impium eſt. NOVISSIMIS VERBIS SVIS
» QVÆ HABVIT IN TERRA, HÆC PRIMITIVÆ ECCLESIÆ DOCV-
» MENTA SALVBRIA & NOVISSIMA DERELIQVIT. His enim di-
» ctis, mox aſcendit in Cælum; præmunire voluit aures noſtras ad-
» uerſùs eos QVOS PROCEDENTIBVS TEMPORIBVS EXSVRRECTV-
Matt 24. » ROS ESSE PRÆDIXERAT, & dicturos, ECCE HIC CHRISTVS, EC-
v. 23. » CE ILLIC. QVIBVS NE CREDEREMVS, admonuit. NEC VLLA
» NOBIS EXCVSATIO EST SI CREDIDERIMVS CONTRA VOCEM PA-
» STORIS NOSTRI TAM CLARAM, TAM APERTAM, TAM MANIFE-
» STAM; vt nemo vel obtuſus ET TARDVS CORDE POSSET DICE-
Luc. 24. » RE; NON INTELLEXI. Quis enim non intelligat; Sic oportebat
v. 46. » Chriſtum pati, & Reſurgere tertia die, & Prædicari in nomine eius
» pœnitentiam, & remiſſionem peccatorum PER OMNES GENTES,
» incipientibus ab Ieruſalem? QVIS NON INTELLIGAT; ERITIS MI-
Act. 1. v 8. » HI TESTES in Ieruſalem, & in tota Iudæa, & Samaria, & vſque in
» TOTAM TERRAM? His dictis, eleuatus eſt, & nubes ſuſcepit eum,
» & viderunt eum euntem in cælum, QVID HOC EST, ROGO? CVM
» VERBA NOVISSIMA HOMINIS MORIENTIS AVDIVNTVR ITVRI
» AD INFEROS, NEMO EVM DICIT ESSE MENTITVM; ET IMPIVS
» IVDICATVR HERES QVI FORTE ILLA CONTEMPSERIT. QVOMO-
» DO ERGO EFFVGIEMVS IRAM DEI, SI VEL NON CREDENTES,
» VEL CONTEMNENTES REPVLERIMVS VERBA NOVISSIMA? ET
» VNICI FILII DEI ET DOMINI NOSTRI AC SALVATORIS, ET ITV-
» RI IN CÆLVM, ET INDE PROFECTVRI, QVIS EA NEGLIGAT?
» QVIS NON OBSERVET? ET INDE VENTVRI, VT OMNIBVS IVDI-
» CET? Habeo MANIFESTISSIMAM VOCEM Paſtoris mei commen-
» dantis mihi, ET SINE VLLIS AMBAGIBVS EXPRIMENTIS ECCLE-
» SIAM: mihi imputabo ſi ab eius grege, quod eſt ipſa ECCLESIA, per
» verba hominum ſeduci atque aberrare voluero, cùm me præſer-
Ioan 10. » tim admonuerit, dicens; Quæ ſunt oues meæ, vocem meam au-
v. 27. » diunt, & ſequuntur me. ECCE VOX EIVS CLARA ET APERTA:
» hac audita qui eum non ſequitur, quomodo ſe ouem eius dicere
» audebit? Nemo mihi dicat: O quid dixit Donatus, aut quid dixit
» Parmenianus, aut Pontius, aut quilibet illorum. QVIA NEC CA-
» THOLICIS EPISCOPIS CONSENTIENDVM EST, SICVBI FORTE FAL-

LVNTVR, VT CONTRA CANONICAS DEI SCRIPTVRAS ALIQVID « SENTIANT. Sed qui cuſtodito Vnitatis & Charitatis vinculo, in « hoc incidunt, fiet in eis quod Apoſtolus ait, Et ſi quid aliter ſapi- « Phil 3. tis, hoc quoque Deus vobis reuelabit. Et libro tertio contra Cre « v 5. ſconium Grammaticum: O VÆSANA PERVERSITAS HOMINVM, « LAVDARI TE CREDIS, DE CHRISTO CREDENDO QVOD NON « VIDES; ET DAMNARI TE NON CREDIS, DE ECCLESIA NEGAN- « DO QVOD VIDES, CVM ILLVD CAPVT IN CÆLO SIT, HOC COR- « PVS IN TERRA? AGNOSCIS CHRISTVM in eo quod ſcriptum eſt, « Exaltare ſuper cælos Deus: ET NON AGNOSCIS ECCLESIAM in eo « Pſ 107. quod ſequitur; & SVPER OMNEM TERRAM Gloria tua. AGNO- « v 6. SCIS CHRISTVM in eo quod ſcriptum eſt; Foderunt manus meas « Pſ 21. v. 17. & pedes meos. dinumerauerunt omnia oſſa mea: Ipſi verò conſide- « rauerunt & conſpexerunt me, diuiſerunt ſibi veſtimenta mea, & « ſuper veſtem meam, miſerunt ſortem: ET NON AGNOSCIS ECCLE « SIAM in eo quod paulo pòſt ſequitur; Commemorabuntur & con « v 28. uertentur ad Dominum, vniuerſi fines terræ: Et adorabunt in con- « ſpectu eius, vniuerſæ patriæ Gentium: AGNOSCIS CHRISTVM, in « eo quod ſcriptum eſt; Deus iudicium tuum REGI da, & iuſtitiam « Pſ 71. v. 2. tuam filio REGIS: ET NON AGNOSCIS ECCLESIAM, in eo « quod Pſalmus ipſe teſtatur; Dominabitur A MARI VSQVE AD « v. 8. MARE, & à Flumine vſque ad terminos Orbis Terræ: Coram illo « decident Æthiopes, & inimici eius terram lingent. Reges Thar- « ſis & INSVLÆ munera offerent, REGES Arabum & Saba dona ad- « ducent: Et adorabunt eum omnes Reges terræ, OMNES GENTES « ſeruient ei? AGNOSCIS CHRISTVM, vbi dicitur ad Iudæos. Non eſt « Mal 1. mihi voluntas in vobis, dicit Dominus omnipotens: Nec accipiam « v. 10. Sacrificia de manibus veſtris, (qui vtique Chriſti aduentus abſtulit « illa omnia Sacrificia Iudæorum) ET NON AGNOSCIS ECCLESIAM, « in eo quod ſequitur; Quoniam ab ortu Solis, vſque ad occaſum, « v. 11. glorificatum eſt nomen meum in Gentibus, dicit Dominus omni- « potens? AGNOSCIS CHRISTVM, in eo quod dicit Propheta. Sicut « Iſ 53. v. 7. ouis ad immolandum ductus eſt: & cætera quæ ibi de illo, TAN- « QVAM IN EVANGELIO, leguntur: ET NON AGNOSCIS ECCLE- « SIAM, in eo quod paulo pòſt dicit; Lætare ſterilis, quæ non paris, « Iſ 54. v. 1. erumpe & clama, quæ non parturis: quoniam multi filij deſertæ « magis quàm eius quæ habet virum. Dixit Dominus: Dilata locum « v. 2. tabernaculi tui, & aulæas tuas confige, non eſt quod parcas, con- « fige longiùs funiculos, palos validos confirma, etiam atque etiam « in dexteram atque ſiniſtram extendens. Semen enim tuum here- « ditabit Gentes, & ciuitates quæ deſertæ erant, inhabitabis. NON « EST QVOD METVAS, PRÆVALEBIS ENIM, nec erubeſcas, quod de- « teſtabilis fueris: Confuſionem enim in perpetuum obliuiſceris, « ignominiæ & viduitatis tuæ non eris memor: Quoniam ego ſum « Dominus qui facio te, Dominus nomen ei, & qui eruit te, IPSE « DEVS ISRAEL VNIVERSÆ TERRÆ VOCABITVR. IN HIS CERTE «

» Litteris Sanctis Ecclesiam didicit Cyprianvs, vt dice-
» ret ſic: Ecclesia Domini lvce perfvsa per orbem totvm
» radios svos porrexit, ramos svos per vniversam ter-
» ram copia vbertatis extendit. Huic, Creſconi, Tantæ
» manifestationi divinorvm eloqviorvm calumniaris, in-
» tuendo residva gentivm, quæ nondum occupauit Ecclesia;
» quanta occupauerit, vnde ad residva tenenda qvotidie
» diffvnditvr, non attendis. Quomodo enim Prophetiarum iſta-
» rum futuram perfectionem non negas, qui tantum prouectum, cui
» debetur ipſa perfectio, negare non dubitas, non dico aduersùs vo-
» ces diuinas; ſed iam aduersùs tuas? Nam & de te, vi magna ipſius
» veritatis, expreſſum eſt vt diceres neſciens, vel non attendens quid
» dixeris; quòd in Chriſtianum nomen totus quotidie vertitur mun-
» dus. Cvr ergo hvic Ecclesiæ qvæ toto mvndo cre-
» scendo dilatatvr, non commvnicat pars donati? videli-
» cet ne à Peccatoribus polluatur? Et vbi eſt, quòd non iſtam ve-
» ſtram quæ in Africa remanens Orbi Terrarum calumniatur, aut ex
» Africa in paucis latentibus peregrinatur; ſed illam quæ ramos ſuos
» per vniuerſam terram, copiâ vbertatis, extendit, noluit deſeri Cy-
» prianus, etiamſi in eius communione non tantvm sint, vervm
» appareant peccatores? dicens: Nam etſi videntur in Eccleſia
» eſſe Zizania, non tamen impediri debet vel fides, vel charitas no-
» ſtra: vt quoniam Zizania eſſe in Eccleſia cernimvs, ipſi de Ec-
Cap. XXXII. » clesia recedamvs. Sed ad tertivm verſiculum
Propheticum veniamus: Et erit Dominus nominatus in signvm
Iſ 55. v. 13. » æternvm, qvod non avferetvr. Quàm numeroſè cadat &
quadret iſta verborum coniunctio, quis non videat, ſi modò vnum
Spalatenſem exceperis? De nomine quippe Domini ſequitur paulo
c. 56. v. 5. » inferiùs: Dabo eis (Eunuchis ſcilicet, qui ſe caſtrauerunt propter re-
» gnum cælorum) in domo mea, & in muris meis locum, & nomen
» melius à filijs & filiabus: Nomen sempiternvm dabo eis qvod
» non peribit. vbique ſonat auditurque diuini Chriſtianorum no-
minis immortalitas, & Eccleſiæ ſempiterna memoria ac æterna fi-
delitas. Atque vt perpetuum tantæ rei ſit monumentum, quod
nulla vnquam deleat obliuio, Signum, vt Trophæum, Crucis in
Eccleſiæ erigitur Titulum (hinc, veteri Eccleſiaſtico verbo, Titv-
c. 11. v. 9. » lvs Eccleſia eſt) ſicut idem prædixerat Iſaïas: Repleta eſt Terra
» Scientiâ Domini, ſicut aquæ maris operientes. In die illa radix
» Ieſſe, qui ſtat in signvm Populorum, ipſum gentes depreca-
» buntur. Quod certè Signum perpetuo ſtabit: ſiquidem (vt ex alijs
eiuſdem Prophetæ verbis ſupra notatum eſt) Signvm æternvm
dicetur, qvod non avferetvr. Quò reſpiciens Iulius Mater-
nus Firmicus, libro De Myſterijs & erroribus Profanarum Religio-
Exod. 17. v. 11. » num, ſubtiliter dixit, capite vigeſimo ſecundo: Vt Amalech vince-
» retur, extenſis manibus Moyſes hæc imitatus eſt cornua: Vt fa-
» cilivs impetraret qvod magnopere postvlabat, Crv-

CEM SIBI FECIT EX VIRGA. Et certè Paulus, Romanos docens « Vocationem Eccleſiæ atque Gentium, radicem omnium cenſuit eſſe hunc DE RADICE Ieſſe locum, primumque ex Iſaïa, (cuius, poſt Dominum, vnicus ac ſingularis perpetuuſque Interpres extitit) in medium ſic legitur protuliſſe: Et rurſus ISAIAS ait: Erit RADIX IESSE; & qui exſurget REGERE GENTES, in eum GENTES ſperabunt. « Rom. 15. v. 12. Locum autem hunc Propheticum, & Apoſtolicam Interpretationem, Libro De Vnitate Eccleſiæ, ſic declarat Auguſtinus, vno Iſaïa, inſtar Prophetarum omnium, primiſque his verbis Vnitatem Eccleſiæ ex Prophetis probans: Repleta eſt, inquit (nempe Iſaïas) VNIVERSA Terra, vt cognoſcat Dominum, vt aqua multa operiat mare. Et erit in illa die RADIX IESSE, & qui exſurget PRINCIPIVM HABERE IN NATIONES, & in eum GENTES ſperabunt. RADICEM Ieſſe Chriſtum eſſe, ex ſemine Dauid ſecundùm carnem natum, nullus quoquo modo Chriſtianus ignorat: & ſi contentioſus eſt, cum APOSTOLO contendat, qui hoc teſtimonio in Litteris ſuis vtitur. Hæc Auguſtinus, ab eo verſiculo probationis ſuæ exordium ſumens per vnum Prophetam Iſaïam faciendæ: QVID IN PROPHETIS, inquit, QVAM MVLTA ET QVAM MANIFESTA SVNT TESTIMONIA ECCLESIÆ PER OMNES GENTES TOTO ORBE TERRARVM DIFFVSÆ; pauca commemorans, plura relinquens OTIO DILIGENTIÆ CVM DEI TIMORE LEGENTIBVS. « Iſ. 11. v. 9.

CAP. XXXIII.

QVARTO igitur loco ſanctum illud Auguſtini OTIVM DILIGENTIÆ, nobis ab Auguſtino relictum, aſſequamur atque capeſſamus. Iam ergo illa interpretanda verba ſint: Adducam eos in MONTEM SANCTVM MEVM, & lætificabo eos in DOMO ORATIONIS MEÆ: Holocauſta eorum & Victimæ eorum placebunt mihi SVPER ALTARI MEO, quia DOMVS MEA, DOMVS ORATIONIS VOCABITVR CVNCTIS POPVLIS, ait Dominus Deus, qui congregat diſperſos Iſraël: adhuc congregabo ad eum congregatos eius. « Iſ. 56. v. 7. Mons Sanctus Eccleſia eſt, vel potiùs Ciuitas ſuper Montem conſtituta. Vnde Auguſtinus, libro ſecundo contra Litteras Petiliani Donatiſtæ: Iam ros Hermon ſuper Montes Sion, quomodolibet abs te accipiatur, non eſtis in montibus Sion; QVIA NON ESTIS IN CIVITATE SVPER MONTEM CONSTITVTA, QVÆ CERTVM SIGNVM HOC HABET, QVOD ABSCONDI NON POTEST. NOTA EST ERGO OMNIBVS GENTIBVS, PARS AVTEM DONATI IGNOTA EST PLVRIBVS GENTIBVS: NON EST ERGO IPSA. Hæc valde notanda Auguſtinus. Non Synagogæ, ſed Eccleſiæ opus, omnes Gentes in Templum Dei admittere: ex quo conſequitur, vt ſi non CORDE, at TEMPLO (quemadmodum ſupra, priore Libri parte, ex Auguſtino diligentiſſimè notauimus) cum OMNIBVS, hoc eſt, cum OMNIBVS GENTIBVS, neceſſariò communicandum ſit. Ac per hoc (inquit, contra Creſconium Grammaticum libro tertio, Auguſtinus) qui pro incerto alieno malo PACEM CHRISTI reſpuit, certiſſimè malus eſt: quandoquidem Cyprianus, nec pro certa permixtorum ma-

» litia Zizaniorum PACEM deſeruit FRVMENTORVM, qui ſcribens
» ad Maximum dixit: ETSI VIDENTVR IN ECCLESIA ESSE ZIZA-
» NIA, NON TAMEN IMPEDIRI DEBET FIDES AVT CHARITAS NO-
» STRA, VT, QVONIAM ZIZANIA ESSE IN ECCLESIA CERNIMVS,
» DE ECCLESIA RECEDAMVS. Non dixit, Suſpicamur, Opinamur,
» Arbitramur, Conijcimus, Credimus: ſed CERNIMVS, dixit. O
» verbum quo cuncta dubitatio tolleretur, vt CORPVS CHRISTI non
» diuideretur! Si ſola Frumenta deſideras, GEME IN LABORE AGRI,
» GAVDE IN SPE HORREI, tolera Malos IN COMMVNIONE SA-
» CRAMENTORVM CHRISTI, ne ante LITORIS TEMPVS retia di-
» rumpendo, FIAS QVOD TOLERARE NOLVISTI. Itaque quod il-
lius, id eſt, Synagogæ, temporibus vix eſt tentatum; huius, nempe Eccleſiæ, ætate non adulta, ſed fere naſcente duntaxat, perfectum eſt. Etenim Gentiles, quos vocant, non niſi per Chriſtum, ſed poſt Chriſtum, in Templum ab Eccleſia intromiſſi, quæ homines Dei gratia diuinæ conſortes naturæ, ac Dei quaſi gentiles
» facit. Vnde libro quarto Lactantius: Illa quoque præcipua fuit
» cauſa cur Deus Crucem maluerit, quòd illa exaltari eum fuit ne-
» ceſſe, & OMNIBVS GENTIBVS Paſſionem Dei noteſcere. Nam
» quoniam is qui patibulo ſuſpenditur, & conſpicuus eſt omnibus,
» & cæteris altior: CRVX POTIVS ELECTA EST, QVOD SIGNIFI-
» CARET ILLVM TAM CONSPICVVM, TAMQVE SVBLIMEM FVTV-
» RVM, VT AD EVM COGNOSCENDVM PARITER ET COLENDVM,
» CVNCTÆ NATIONES EX OMNI ORBE CONCVRRERENT. Deni-
» que nulla gens tam inhumana eſt, nulla regio tam remota, cui aut
» Paſſio eius, aut Sublimitas Maieſtatis ignota ſit. EXTENDIT ERGO
» IN PASSIONE MANVS SVAS, ORBEMQVE DIMENSVS EST, VT
» IAM TVNC OSTENDERET, AB ORTV SOLIS VSQVE AD OCCA-
» SVM, MAGNVM POPVLVM, EX OMNIBVS LINGVIS ET TRIBVBVS
» CONGREGATVM, SVB ALAS SVAS ESSE VENTVRVM, SIGNVM-
» QVE ILLVD MAXIMVM ATQVE SVBLIME, FRONTIBVS SVIS SVS-
» CEPTVRVM. CVIVS REI FIGVRAM IVDÆI ETIAM NVNC EXHI-
» BENT, CVM LIMINA SVA DE CRVORE AGNI NOTANT. Ac
» paulo poſt: FRONS ENIM, SVMMVM LIMEN EST HOMINIS: ET
» LIGNVM SANGVINE DELIBVTVM, CRVCIS SIGNIFICATIO EST.
Omnes videlicet amplectitur complectiturque, ac promiſcuè & communiter admittit, atque pari honore proſequitur Eccleſia, cum quibus habet, vt loquitur Auguſtinus, libro ſecundo contra Creſconium Grammaticum, SOCIETATEM REGNI. Nec verò apud omnium communem illam Matrem, vt nec apud vnum omnium Parentem Chriſtum, vlla vnquam erit perſonarum acce-
Col.3.v.11. » ptio: vbi non eſt Gentilis & Iudæus, Circumciſio & Præputium,
» Barbarus & Scytha, ſeruus & liber: ſed omnia, & in omnibus Chri-
» ſtus. Vnde Libro DE VNITATE ECCLESIÆ, Auguſtinus definit:
» Item quicunque credunt quidem quòd Chriſtus Ieſus, ita vt di-
» ctum eſt, in carne venerit, & in eadem carne in qua natus & paſ-

ſus eſt, reſurrexerit, & ipſe ſit filius Dei, Deus apud Deum, & cum «
Patre vnum, & incommutabile verbum Patris, per quod facta ſunt «
omnia: SED TAMEN AB EIVS CORPORE QVOD EST ECCLESIA, «
ITA DISSENTIVNT, VT EORVM COMMVNIO NON SIT CVM TO- «
TO QVACVNQVE DIFFVNDITVR, SED IN ALIQVA PARTE SEPA- «
RATA INVENIATVR: MANIFESTVM EST EOS NON ESSE IN CA- «
THOLICA ECCLESIA. At quorſum iſta? quin potiùs recordemur, «
Chriſtum ipſum noſtram Prophetiam Quartam, De Templo, de
ſe, deque Eccleſia, non ſolùm verbis, ſed etiam factis, expoſuiſſe;
cùm turpiſſimam emendi & vendendi in Templo, ac quæſtuoſiſſi-
mam mercaturam atque nundinationem flagello vindicaret, ac
vendentes & ementes extemplò de Templo exterminaret. Quod
quidem Matthæi, Marci, ac Lucæ Sacram percurrentibus Hiſto-
riam adeo liquet, vt nihil familiariùs omnium in ore Chriſtiano-
rum verſetur, quàm verſiculus ille: DOMVS MEA, DOMVS ORA- « Matt.21. v.13.
TIONIS VOCABITVR; quod CVNCTIS POPVLIS diuinus Iſaïas præ- « Marc.11. v.17.
dixerat. Et certè huius tanti tamque illuſtris facti commemoratio
nonniſi ſummam iucunditatem recordantibus adferre, nec ſine læ- Luc.19. v.46.
titia efferri poteſt. Viſus enim eo præclaro facinore Dominus ape- Iſ.56.v.7.
rire Templum Gentibus, exactis Iudæis; in Eccleſiam tamen Gen-
tium, vbi eos incredulitatis ſuæ pœnituerit, cooptandis. Nec alia
equidem mente Propheta noſter ita exorſus eſt: Adducam eos in « ibid.
MONTEM SANCTVM meum, & LÆTIFICABO EOS in DOMO «
ORATIONIS meæ. Quod vt ita ſit, quid habet iſta res aut magis «
lætabile, aut magis glorioſum, quàm quòd inde, qui quondam alie-
niſſimi eramus, cùm caneretur, NOTVS IN IVDÆA DEVS; in Re- « Pſ.75.v.2.
gnum Cælorum cælo terrâque admiſſos ac receptos nos conſpice-
mur? Quemadmodum enim Sol recedens, quaſi triſtitiâ quâdam
contrahit terram, tum viciſſim accedens lætificat, vt cum cælo hi-
larata videatur: ſic iure nunc in Domino gloriemur, cùm nulla ſit
natio tam grandis quæ habeat Deos appropinquantes ſibi, ſicut Deut.4 v.7.
Deus noſter adeſt nobis qui lætificat nos (arcanis verbis vt Prophe-
ticis noſtris vtar) in Domo Orationis ſuæ. eoque maximè quòd
Sancti etiam priores, Inſtrumenti videlicet Veteris Patres, Omnes « Hebr.11.
Teſtimonio Fidei probati, non acceperunt repromiſſionem, (quæ « v.39.&40.
per Omnium Gentium Templum figuratur) Deo pro nobis melius «
aliquid prouidente, vt non ſine nobis conſummarentur; nobiſque «
Templi, quod nonniſi noſtri Dauidis claue aperiendum erat,

Veſtibulum ante ipſum, primoque in limine, --

ad communem gloriam præſtolarentur. Præclarus quoque exor-
nator huius loci Apoſtolus, eùm ſic Chriſtianos aggreditur: Pro- « Rom.15.
pter quod ſuſcipite inuicem, ſicut & Chriſtus ſuſcepit vos IN HO- « v.7.
NOREM DEI. Dico enim Chriſtum Ieſum Miniſtrum fuiſſe Cir- «
cumciſionis PROPTER VERITATEM DEI, AD CONFIRMANDAS «
PROMISSIONES PATRVM: Gentes autem SVPER MISERICORDIA «

Pſ.17 v.50. » honorare Deum, ſicut ſcriptum eſt. Quo quid acrius apertiúſue,
2 Reg.22. v.50. atque ſignificantius dici poſſit, non intelligo.. Inſtat enim Paulus,
Pſ. 116. v. 1. premit atque vrget nos AD PERFECTAM TEMPLI FIDEIQVE CON-
Iſ. 11. v. 10. CORDIAM, argumentis ab eo potiſſimùm loco ductis, quòd Chriſtus nos IN HONOREM DEI, ſiue IN TEMPLVM, ſicut olim, vbi ſupra ab Iſaïa, quem citat, promiſſum erat, receperit: atque, vt ad Apoſtolica verba propiùs accedam, IN GLORIAM DEI (Græcè enim ſcripſit Apoſtolus, Εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ) id eſt, Scripturæ more, IN COMMVNE TEMPLVM, aſſumpſerit. Vnde nos Sacramenti Confirmationis (quod eſt SACRAMENTVM PLENITVDINIS GRATIÆ) Rituales Libri TEMPLVM GLORIÆ vocant, cuius perfecta, vnctione Chriſmatis, Epiſcopali manu, Dedicatio Conſecratioque fit. Quare Auguſtinus, Libro DE VNITATE ECCLESIÆ, inter probationes à Pſalmis petitas pro INDICANDA ECCLESIA, hanc adfert
Pſ.56.v.vlt » ex quinquageſimo ſexto: cuius verſiculum, Exaltare ſuper Cælos
» Deus, & ſuper Omnem Terram GLORIA tua; ſic illuſtrat: Ecce ha-
» bes Chriſtum in Paſſione dormîſſe, & Reſurrectione ſuper Cælos
» aſcendiſſe. Et vnde GLORIA eius ſuper Omnem Terram, NISI
» QVIA ECCLESIA EIVS PER OMNEM TERRAM? In his duabus ſen-
» tentijs breuiſſimis vos, Hæretici, totum quod inter nos agitur, in-
» terrogo. Exaltare, inquit, ſuper Cælos Deus, & ſuper Omnem
» Terram GLORIA tua: CVR DOMINVM CHRISTVM EXALTATVM
» SVPER CÆLOS PRÆDICATIS, ET EIVS GLORIÆ SVPER OMNEM
» TERRAM NON COMMVNICATIS? Hæc doctè Auguſtinus. Hinc DE VOCATIONE ECCLESIÆ, ſiue OMNIVM GENTIVM, Paulus his dictis copioſè agit. Ad hæc, partes docet Mediatoris impleuiſſe Chriſtum, vt qui Dominus Templi Omniumque foret, eſſe tamen Circuncisionis ac Templi voluerit adminiſter: non ſolùm antecapta Circumciſione Legem probans, dein ſuſcepto Baptiſmo, AD
Hebr. 7. v. 19. PERFECTVM adducens; ſed quia potiſſimùm in Commune Omnium Templum nos omnes introduxit, veritatem complens promiſſi Patribus ac Prophetis quondam facti; ea tamen lege, vt ſi quandoque CORDE, nunquam tamen TEMPLO, Vnitatis ac Pacis Chriſti Symbolo atque Cuſtode, abſque Sacrilegio Schiſmatis violatæque Religionis, ſeparemur in Via. Vnde in fine libri quarti, Lactan-
» tius: Sola igitur CATHOLICA ECCLESIA eſt, quæ verum cultum
» retinet. Hic eſt fons veritatis, hoc eſt domicilium fidei, HOC
» TEMPLVM DEI: QVOD SI QVIS NON INTRAVERIT, VEL A QVO
» SI QVIS EXIVERIT, A SPE VITÆ AC SALVTIS ÆTERNÆ ALIENVS
» EST. Et Auguſtinus illud ſæpiùs repetendum, inculcat libro ſecun-
» do contra Epiſtolam Parmeniani: Qui autem ſunt Templum Dei
Phil. 2. » viui, & in medio nationis TORTVOSÆ apparent ſicut luminaria in
v. 15. » mundo, Verbum Vitæ habentes, nihil eos quod PRO VNITATE to-
» lerant, inficit, nec anguſtiantur, quia IN ILLIS HABITAT ET DEAM-
» BVLAT DEVS. Et exeunt de medio malorum, atque ſeparantur
interim

interim CORDE, ne fortè cùm id facere PER SEDITIONEM SCHI-
SMATIS volunt, PRIVS A BONIS SPIRITALITER, QVAM A MALIS
CORPORALITER SEPARENTVR. Quæ cuncta plenè perfectéque ex
eodem Auguſtino noſtro, (ferè dixi ex altero, ſi fas eſſet, Paulo; at In-
terprete quidem Pauli Fideliſſimo atque Sapientiſſimo) oſtenſa ſunt,
cùm De SCHISMATE, vel certè potiùs DE PACE ATQVE CONCOR-
DIA, ſuperiùs ageremus. Et profectò ita ſe res habet, vt cùm non
Moyſes, ſed Ioſüe, cui conſultò nomen in Ieſum diuinitus muta-
tum accepimus, in terram Populum Dei introduceret promiſſam,
præſignificatum ſit, nos ab vno Ieſu Chriſto Seruatore noſtro in
communem locum ac patriam, vnde egredi ne dum regredi vſquam
liceat, intromittendos; id eſt, nunc in Vniuerſalis Eccleſiæ tempo-
rale Templum, exin verò in æternam Cæli Ædem introducen-
dos eſſe, in promiſſa Patribus ſempiterna Felicitate locandos. HIC
TEMPLI MAXIMI IANVA EST (inquit libro quarto Lactantius) HIC
LVCIS VIA, HIC DVX SALVTIS, HIC OSTIVM VITÆ.

Cedit item retro, de terra quod fuit ante,
In terram: ſed quod miſſum eſt ex ætheris oris,
Id rurſus Cæli FVLGENTIA TEMPLA receptant.

Quæ cùm ita ſint, acerriméque nihilominus & Schiſmatici & Hæ-
retici repugnent, illum quæſo Auguſtini Epilogum recordemur Li-
bri illius ſingularis atque inſignis, DE VNITATE ECCLESIÆ: Me-
mentote enim quid illi Diuiti dictum ſit, cùm apud Inferos tor-
queretur, & ad fratres ſuos aliquem ex mortuis mitti vellet: Ha- Luc. 16.
bent illic, inquit, Moyſem & Prophetas. Et cùm ille diceret, non v. 29.
eos credituros, niſi ad eos iſſet aliquis mortuorum: Si Moyſem,
inquit, & Prophetas non audiunt, nec ſi quis ex mortuis reſur-
rexerit, credent. Dixit Moyſes, quòd In ſemine Abrahæ bene- Gen. 22.
dicentur OMNES GENTES. Dixerunt Prophetæ: Tu vocaberis v. 18. Iſ. 62. v. 4.
VOLVNTAS MEA, & Terra tua ORBIS TERRARVM: & ; Com- Pſ. 21. v. 28.
memorabuntur, & conuertentur ad Dominum VNIVERSI FINES
TERRÆ. His & talibus TAM MANIFESTIS PRÆNVNTIATIONI-
BVS ECCLESIAM DEMONSTRANTIBVS, iſti credere noluerunt.
SVRREXIT DOMINVS A MORTVIS, DIXIT IN NOMINE SVO Luc. 24.
PRÆDICARI POENITENTIAM ET REMISSIONEM PECCATORVM v. 47.
PER OMNES GENTES, INCIPIENTIBVS AB IERVSALEM. ILLI QVI
MOYSI ET PROPHETIS NON CREDIDERVNT, NEC
DOMINO RESVRGENTI A MORTVIS CREDIDERVNT.
QVID RESTAT, NISI VT DIVITIS ILLIVS TORMEN-
TA SORTIANTVR? CONCORS admodum dictis CAP.
Prophetia quæ ſequitur, QVINTA: Qui autem fiduciam habet XL.
mei, hereditabit terram, & poſſidebit MONTEM SANCTVM Iſ. 57. v. 13.
MEVM: & dicam; VIAM facite, præbete ITER, declinate
de SEMITA, auferte offendicula de via Populi mei. quia hæc
dicit Excelſus & Sublimis, HABITANS ÆTERNITATEM: &
Sanctum nomen eius IN EXCELSO ET IN SANCTO HABITANS, &

» cum contrito & humili ſpiritu; vt viuificet ſpiritum humilium,
» & viuificet cor contritorum. NON ENIM IN SEMPITER-
» NVM LITIGABO, NEQVE VSQVE AD FINEM IRASCAR. Quàm multa vident Pictores in vmbris & in eminentia, quæ nos non videmus? Quàm multa, quæ nos fugiunt in cantu, exaudiunt in eo genere exercitati? qui primo inflatu tibicinis, Antiopam eſſe aiunt, aut Andromacham, cùm id nos ne ſuſpicemur quidem. Horum ſimillima DE ECCLESIA vix ſyllabatim dicebamus, cùm venit, flumen orationis aureum fundens, Vates, qui priſco VIDENTIVM ritu, cum in reditu populi à captiuitate, vel pingendo, vel pangendo ac canendo, & audiuit & vidit, quem cæteri nondum audiebant aut videbant. & ſignari ait quidquid Succeſſio atque Hereditas, quidquid Sancti Montis Poſſeſſio, quidquid in cælum Populi Dei, pro varijs hominum vitæ inſtitutis, Via, Iter, Semita, quidquid denique Æternitatis Habitatio portendebat. Chriſtum videre mihi videor diuino ſpiritu conflantem Eccleſiam, eique Simplicitatis dantem partes, ſibi ſumentem Prudentiæ, vt anteactis ſæculis & regnante Synagoga ſolitas mortalium lites dirimat: & ne quod ei ipſi cum Eccleſia expoſtulandi tempus ſit, ac æterno conſilio, & ſempiterno fœdere, finem iræ, vt controuerſiæ, faciat; ſe auctorem, ſe ducem, ſe pacificatorem Eccleſiæ ſuæ appellat, atque in æternas
» cauſas futurorum euentus refert: NON ENIM IN SEMPITER-
» NVM LITIGABO, inquit, NEQVE VSQVE AD FINEM
» IRASCAR. Quapropter Imperatorium Conſtantini Reſcriptum, ad Eccleſias, hæc inter plurima grauiter præclaréque ſcripta con-
» tinet: Vnum enim LIBERTATIS NOSTRÆ DIEM FESTVM, hoc
» eſt, SANCTISSIMÆ PASSIONIS, Saluator noſter nobis tradidit,
» VNAMQVE SVAM ECCLESIAM CATHOLICAM ESSE VOLVIT; CV-
» IVS QVIDEM MEMBRA, TAMETSI IN MVLTA ET VARIA LOCA
» DISPERSA SINT, TAMEN VNO SPIRITV, HOC EST, DIVINA VO-
» LVNTATE ET NVTV FOVENTVR ATQVE COALESCVNT: Μίαν γὰρ ἑορτήν, τὴν ΤΗΣ ΗΜΕΤΕΡΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΗΜΕΡΑΝ, τουτέστι, ΤΗΝ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΘΟΥΣ, ὁ ἡμέτερος παρέδωκε Σωτήρ· καὶ ΜΙΑΝ ΕΙΝΑΙ ΤΗΝ ΚΑΘΟΛΙΚΗΝ ΑΥΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΒΕΒΟΥΛΗΤΑΙ. ΗΣ ΕΙ ΚΑΙ ΤΑ ΜΑΛΙΣΤΑ ΕΙΣ ΠΟΛΛΟΥΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ ΤΑ ΜΕΡΗ ΔΙΗΡΗΤΑΙ, ΑΛΛ' ΟΜΩΣ ΕΝΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙ, ΤΟΥΤΕΣΤΙ, ΤΩ ΘΕΙΩ ΒΟΥΛΗΜΑΤΙ, ΘΑΛΠΕΤΑΙ.

CAP. XXXV. SEXTO loco, Eccleſia Iſaïæ, Regio Vati, nunc eſt MERIDIES, quo ſi iudicatum erit non liquere, Eccleſiam deficere extinguique poſſe, decretum quoque ſit; nunc FONTIS GELIDA PERENNITAS, quæ temperet ac continenter profluat; nunc SEDES ET FVNDAMENTVM ÆTERNÆ GENTIS, penes quam ſumma rerum, ac ſæculorum cenſeatur principatus; nunc ALTITVDO TERRÆ, cuius eminentia ſaluti atque præſidio eſſe ſolet; nunc deinceps CIBVS HEREDITATIS IACOB: quam, credo, hereditatem, vt cibum, capeſſunt quibus Eccleſia cibos fert, &, vt mater, cibos ſuppeditat illius myſtici Iacob, cuius corpus ſimul Cibus eſt atque Hereditas.

Sententiarum capita ſunto: Et tenebræ tuæ erunt ſicut MERIDIES: « Iſ. 58. v. 10.
Et eris quaſi hortus irriguus, & ſicut Fons aquarum, CVIVS « v. 11.
NON DEFICIENT AQVÆ: Et ædificabuntur in te deſerta «
ſæculorum, FVNDAMENTA GENERATIONIS ET GENE- «
RATIONIS ſuſcitabis: Tunc delectaberis ſuper Domino, & ſuſ- « v. 14.
tollam te ſuper ALTITVDINES TERRÆ: ET CIBABO TE «
HEREDITATE IACOB PATRIS TVI. Os enim Domini lo- «
cutum eſt. Quid quæſo locutum? ET TENEBRÆ TVÆ ERVNT «
SICVT MERIDIES. tantum abeſt vt Eccleſia ſit vnquam defectura, quandoquidem vel Tyrannorum vel Malorum Paſtorum ingruentibus atque vrgentibus tenebris, Eccleſia in fide, quod meridies in luce, hominibus præfulgebit. Quò ſanè reſpexit Chriſtus Domi-
nus, cùm diceret: COELVM ET TERRA TRANSIBVNT, VERBA AV- « Matt. 14.
TEM MEA NON PRÆTERIBVNT. Etenim vt nihil de futura in fine « v. 35. Marc. 13.
ſæculi, IMMVTATIONE (vt loquitur Paulus) dicam: maxima Eclipſi, v. 31.
qualis illa exſtitit patiente Chriſto, ruere orbis, cælum terraque 1. Cor. 15.
tranſire ac miſceri, ſol extingui videtur. Quid denique? ET ERIS v. 51.
QVASI HORTVS IRRIGVVS. Scilicet, vt libro ſecundo contra Litteras Petiliani Donatiſtæ, Auguſtinus: Quod tunc PARADISVS, «
hoc nunc ECCLESIA. Ac paulo poſt: Sicut autem per verba Dei «
nouimus VBI SIT PLANTATVS PARADISVS, ſic per verba Chriſti «
VBI SIT ECCLESIA, didicimus. PER OMNES, inquit, GENTES « Luc. 24.
incipiens ab Ieruſalem. AB ISTO VNIVERSO AD PARTEM QVAM- « v. 47.
LIBET QVISQVIS SEPARAT HOMINEM, ILLE DIABOLI FILIVS ET «
HOMICIDA CONVINCITVR. Deficiat igitur non modò mortalium «
oculos lux, ſed Hereditatem Domini, cibus hereditatis Domini, antea neceſſe eſt, quàm Eccleſia vllo vnquam tempore defectura ſit, aut ratione defici cogitari queat. Cibare verò Hereditate, preſſum ac premens orationis genus quis ponderet, cæteroqui parum æqua mente, qui mortalium Eccleſiam ab immortali Deo immortalitate atque æternitate alendam ac fouendam non fateatur? non credat? Cumque nouum atque diuinum, eoque mirabilius ſit illud dicendi genus ad Eccleſiæ vetuſtatem perennitatemque commendandam, imo inculcandam; vnum illud obſeruandum reſtat, quòd vt cibi adminiſtratione atque adiectione non modò veteres reſarciuntur vires, ſed & nouæ in dies, bene conſtituto animanti, accreſcunt: ita profectò tantum abeſt vt Eccleſia vnquam fracta ac debilitata ſit; quin etiam eundo, quod de Fama dicitur, vires acquirit; tantóque ſuccreſcunt altiùs, quantò firmiùs atque ſecuriùs hereditate, quaſi paſtu ac cibo, fructu-ve ligni vitæ vſa, perpetuitate, velut hereditario iure, librata nititur; & magis ac magis in Deum atque Æternitatem adſurgit. Quare cum Arca Noë, nouo quodam modo ac ritu, Eccleſiam Chriſti confert, libro quarto, qui De Diluuio Mundi eſt, his verſibus Sanctus Auitus Alcimus, Archiepiſcopus Viennenſis, vir nobiliſſimus, ſanctiſſimus & doctiſſimus, ac HORMISDÆ PAPÆ, vt ex Pontifi-

cia ad ipſum Epiſtola conſtat, IN GALLIIS VICARIVS:

Hæc inter miſeri feruentia funera mundi
Prægrauis inſanis pulſatur motibus Arca,
Compageſque tremunt, ſtridens iunctura laborat;
Nec tamen obſtructam penetrat vis improba, quamquam
Verberet, & ſolidam fluctu feriente fatiget.
Non aliter crebras ECCLESIA VERA procellas
Suſtinet, & ſæuis nunc diuexatur ab vndis:
Hinc Gentilis agit duros ſine more furores;
Hinc Iudæa fremit, rabidoque hanc impetit ore:
HÆRESEΩN veſana furens exinde CHARYBDIS
Concutit, & Graiûm ſapientia ſtulta Sophorum.
QVÆ QVANQVAM INTER SE VARIO CERTAMINE PVGNANT,
Debellanda tamen ſi quando Eccleſia, gaudent
Conſenſu vnanimi CHRISTI conſurgere contra
NAVICVLAM, & vanis mendacia fingere verbis,
SED CLAVSAM VACVO PVLSANT IMPVNE LATRATV.

Eccleſia (inquit Auguſtinus libro quarto de Baptiſmo, contra Donatiſtas) Paradiſo comparata, indicat nobis, poſſe quidem eius BAPTISMVM Homines etiam foris accipere, ſed SALVTEM BEATITVDINIS extra eam neminem vel percipere, vel tenere. Nam & flumina de fonte Paradiſi, ſicut Scriptura teſtatur, etiam foras largiter manauerunt. Nominatim quippe commemorantur, & per quas terras fluant, & quia extra Paradiſum conſtituta ſunt, omnibus notum eſt: Nec tamen in Meſopotamia vel in Ægypto, quò illa flumina peruenerunt, eſt FELICITAS VITÆ quæ in Paradiſo commemoratur. ITA FIT, VT CVM PARADISI AQVA SIT EXTRA PARADISVM, BEATITVDO TAMEN NON SIT, NISI INTRA PARADISVM. SIC ERGO BAPTISMVS ECCLESIÆ POTEST ESSE EXTRA ECCLESIAM; MVNVS AVTEM BEATÆ VITÆ NON NISI INTRA ECCLESIAM REPERITVR: quæ ſuper Petram etiam fundata eſt, quæ ligandi & ſoluendi claues accepit. HÆC EST VNA QVÆ TENET ET POSSIDET OMNEM SVI SPONSI ET DOMINI POTESTATEM; per quam CONIVGALEM POTESTATEM etiam de ancillis Filios parere poteſt: qui ſi non ſuperbiant, IN SORTEM HEREDITATIS vocabuntur; ſi autem ſuperbiant, extra remanebunt.

CAP. XXXVI.

QVA voce, tanquam è Somno Prophetico excitatus, quaſi concurratur ad arma, dux ille noſter Iſaïas in clypeum inſurgit, & Oraculum fundere SEPTIMVM cæleſtis adigit furor. Et timebunt, inſit, qui ab Occidente, nomen Domini; & qui ab ortu Solis, gloriam eius: cùm venerit quaſi fluuius violentus, quem Spiritus Domini cogit: & venerit Sion Redemptor: & eis qui redeunt ab iniquitate in Iacob, dicit Dominus: HOC FOEDVS MEVM CVM EIS, DICIT DOMINVS: SPIRITVS MEVS QVI EST IN TE, ET VERBA MEA QVÆ POSVI IN ORE TVO, NON RECEDENT DE ORE TVO, ET DE ORE SEMINIS TVI, ET DE ORE SEMINIS SEMINIS TVI, DI-

Iſ. 59. v. 19.

GIT DOMINVS, A MODO ET VSQVE IN SEMPITERNVM. Theophra- «
ſtus ille, qui à diuinitate loquendi, nomen inuenit, moriens accu-
ſaſſe Naturam dicitur, quòd Ceruis & Cornicibus vitam diutur-
nam, quorum nihil intereſſet; hominibus, quorum intereſſet, tam
exiguam vitam dediſſet: quorum ſi ætas potuiſſet eſſe longinquior,
futurum fuiſſe, vt, omnibus perfectis artibus, omni doctrina, ho-
minum vita erudiretur. Querebatur igitur, ſe tum cùm illa vide-
re cœpiſſet, extingui. Nobis certè Chriſtianis, quibus demonſtran-
da SVCCESSIO, tolerabiliùs vitæ breuitas accuſanda eſſet, quæ lu-
cem mortalibus eripit, cùm primùm, ſiue euerſa Hæreſi, ſiue pro-
fligato Schiſmate, perpetuam Eccleſiæ, ſemper ſuæ parti ſuperſti-
tis, de ſeque continuò renaſcentis, permanſionem ac lucem non
contemplandi ſed vix aſpiciendi poteſtas fuit. Verùm, vt Turpio-
ne Ambiuio, etſi magis delectatur qui in prima cauea ſpectat; de-
lectatur tamen etiam, qui in vltima: ſic prima ætas prope intuens
origines rerum, magis lætabatur ipſo primo proximoque adſpectu;
ſed delectatur etiam noſtra, procul eas ſpectans, tantùm quantùm
ſat eſt. Si quis nihilominus diutiſſimè ſenex, Henochi, Heliæ, vel
ſaltem illius, vt creditur, IMMORTALITATIS CANDIDATI, Ioannis,
æqualis ac coæuus eſſet, qui ſenſibus integris, hominum ex homi-
nibus, velut ex illa Troïana machina prodeuntium ortus, tanquam
ex ſpecula, cerneret; huic profectò æternus ille naſcentium ſibi-
que ſuccedentium ordo mirabiles Eccleſiæ amores excitaret: ſiqui-
dem non ſolùm Partem, ſed & Totum Vniuerſumque Eccleſiæ,
quod nunc nos duntaxat animo, id oculis ipſe vidiſſet. Quocir-
ca vaferrimus ille Moabitarum Rex, vt conducti ac illaqueati mer-
cede Balaami exſecrationibus publicis locum daret; VENI MECVM, « Num. 23.
inquit, IN ALTERVM LOCVM, VNDE PARTEM ISRAEL VIDEAS, « v. 13.
ET TOTVM VIDERE NON POSSIS. INDE MALEDICITO EI. Quo «
loco latenter dictum agnoſcimus, eum cui conſideratè penituſque
videnti tota atque vniuerſa Eccleſia perſpectiſſima ſit, tantundem
Toti quæſiturum laudis, quantum inuidiæ ac criminis Parti temerè
parauiſſet. Non enim à perfecto Totum, ſed Pars quàm longiſſimè
ſemper abeſt. hæc enim illius perfectione abſoluitur: illud verò
omnium Partium numeris atque abſolutione conſtat. Atque adeo
cùm ſingula ſuam, quaſi precariam, pulcritudinem in Totius coa-
gmentationem conferant; non è qualibet Parte Totum, ſed ex Toto
quæque Pars cenſenda eſt. Ætas porrò ſuccedit ætati; Eccleſiæque
partes, vt fert natura fluentium, aliæ alias apprehendentes, conti-
nuantur: quas ſi ſequeremur, eandem atque conſtantem credere-
mus in Toto, quam ex Parte mutatam, cùm nunquam mutata ſit,
plerumque etiam fingimus aut ludimus.

Prouidit ille Maximus mundi Parens,
Cùm tam rapaces cerneret fati minas,
Vt damna ſemper ſobole repararet nouâ.

Illudimur, Antoni, ſi circumferimur iſtis vel furioſorum vel pue-

rorum nugis; & relicto fonte, riuulos hinc inde conſectemur. Sionis ille Propheticus Liberator noſter, Orbe per te caret eo, à cuius ceruicibus iugum ſeruile deiecerat. At, quæſo, diligentiùs attendamus. dicendus idem à nobis ex obſeruatione perbeati Hieronymi, ἀγχιστεὺς; qui, vt aſſequendo Prophetarum ſenſu vir ille longè omnibus ingenio & doctrina præſtans, ſcriptum reliquit, PROPINQVVM, non ſecus ac Vulgatæ Editionis Græcæ, ῥυόμενος, REDEMPTOREM, ſonat. Quemadmodum enim arctior eſt colligatio & ſocietas propinquorum, ac ſubeſſe propinquis locis celeri-
Exod. 4. v. 25. ter poſſumus: ſic vbi Chriſtus Eccleſiæ ſuæ SPONSVS SANGVINVM factus eſt, coniunctior exſtitit hominum cum Deo propinquitas, vt Eccleſiæ ſuæ nullo tempore ac loco deeſſe vnquam exiſtimandus ſit. Sed Prophetiam hanc Septimam Apoſtolica Interpretatione, ceu præclarâ quâdam clauſulâ, concludamus. Doctor Gentium, cùm ſe Romanis intelligendi magiſtrum præbet, ita hunc locum, ad Septuaginta Interpretum mentem ac Propheticum ſenſum extulit, vt ſententiæ ſuæ DE DVRATIONE ECCLESIÆ VSQVE AD IVDÆORVM OMNIVM, IN FINE SÆCVLI, CONVERSIONEM, (ſiue PER ACCESSVM, ATQVE ADOPTIONEM AD ECCLESIAM GENTIVM, AD DEVM REVERSIONEM) ET VLTRA; aptè
Rom. 11. v. 25. » congrueret: Nolo enim vos ignorare, Fratres, MYSTERIVM hoc
» (vt non ſitis vobis ipſis ſapientes) quia cæcitas ex parte contigit in
» Iſraël, donec PLENITVDO GENTIVM intraret, & ſic omnis Iſraël
Iſ. 59. v. 20. » ſaluus fieret, ſicut ſcriptum eſt: VENIET EX SION QVI ERIPIAT,
» ET AVERTAT IMPIETATEM A IACOB: ET HOC ILLIS A ME
» TESTAMENTVM, CVM ABSTVLERO PECCATA EO-
CAP. XXXVII » RVM.

OCTAVO, Poſtquam (ex proximè allatis) Fœderis Domini cum Eccleſia certiſſimus ſponſor, Totum, non Partem inhabitantis Spiritus Sancti fideliſſimus teſtis, & verborum irreuocabilium, nec vnquam de ore Eccleſiæ recedentium, ad ſempiternam rei memoriam, acerrimus vindex Iſaïas exſtitit; vt quaſi honori velificetur ſuo, rem poſt annos circiter ſexcentos futuram
Iſ. 60. v. 1. » confeſtim repræſentat, his ſequentibus verbis: Surge, & illuminare
» Ieruſalem: quia venit LVMEN TVVM, & GLORIA DOMINI ſuper
» te orta eſt. Quia ecce tenebræ operient terram, & caligo populos:
» ſuper te autem orietur Dominus & GLORIA EIVS in te videbitur.
» ET AMBVLABVNT GENTES IN LVMINE TVO, ET REGES IN
» SPLENDORE ORTVS TVI. Et quis vltra REGIBVS imponat, & de-
» feciſſe Eccleſiam dicat? ISTI ergo (inquit, de Schiſmaticis agens,
» Auguſtinus, libro DE VNITATE ECCLESIÆ) VEL IMPERITE, VEL
» FALLACITER AGENTES, COLLIGVNT DE SCRIPTVRIS TALIA,
» QVÆ VEL IN MALOS BONIS VSQVE IN FINEM PERMIXTOS, VEL
» DE VASTATIONE PRIORIS POPVLI IVDÆORVM, DICTA REPE-
» RIVNTVR: ET VOLVNT EA DETORQVERE IN ECCLESIAM DEI,
» VT TANQVAM DEFECISSE AC PERIISSE DE TOTO ORBE VI-

DEATVR. NONO quid ſequitur? Leua, inquit, in « CAP.
circuitu oculos tuos, & vide: omnes iſti CONGREGATI ſunt, ve- « XXXIIX
nerunt tibi: Filij tui DE LONGE venient, & Filiæ tuæ DE LATE- « 11.6 o.v.4
RE ſurgent. Tunc videbis & afflues, & mirabitur & dilatabitur cor «
tuum. QVANDO CONVERSA FVERIT AD TE MVLTITVDO MA- «
RIS, Fortitudo Gentium venerit tibi: Inundatio Camelorum ope- «
riet te, Dromedarij Madian & Epha: omnes de Saba venient, Au- «
rum & Tus deferentes, & laudem Domino annunciantes. Omne «
pecus Cedar congregabitur tibi: arietes Nabaioth miniſtrabunt ti- «
bi: OFFERENTVR SVPER PLACABILI ALTARI MEO, ET DOMVM «
MAIESTATIS MEÆ GLORIFICABO. Oculi, tanquam ſpeculatores, «
altiſſimum locum obtinent, ex quo plurima circunſpicientes fun-
gantur ſuo munere; ac duo lumina ab animo ad oculos perforata
ſunt, vt oculorum tum intenſione, tum remiſſione, tum coniectu,
tum hilaritate, motus ſignificemus, & viciſſim conijciamus, animo-
rum: quapropter, Leua, inquit Vates, in circuitu oculos, & vide. «
vel vt aures ab oculis vincerentur; vel quia populus aures hebetio-
res, oculos acres & acutos habet; vel, vt certè prædixeram, quo-
niam oculis haud ſomno conniuentibus, ſed vigilantiſſimis, non in
Partem, ſed in Totius è partibus exſurgentis formam, acies circum-
ferenda eſt. Iam verò quid alia circuitione aut anfractu opus eſt,
cùm nobis in oculis ſit Multitudo, & pariter in oculis Multitudi-
nis ſimus? vt ſit vtendum alio quàm experientia interprete: quin
potiùs directò rem nunc apertam, atque ita omnium oculis expo-
ſitam, comprehenſam teneamus? Deus ſiquidem iamdiu exhibuit
maioribus noſtris quod non cernere non poſſumus, ſi modò ocu-
los attollamus, quo vno labore delicatiſſimis iſtis Eccleſiæ repre-
henſoribus opus eſſe Iſaïas demonſtrat. Quare iure meritiſſimo,
in Oecumenico, ſiue Vniuerſali Concilio Decimo Quarto, Secundo
videlicet Lugdunenſi, ſub Gregorio Decimo, & Rudolpho Impera-
tore, Frater Petrus Oſtienſis Epiſcopus, (id eſt, vt Acta Synodica
interpreter, Petrus ex Ordine Minorum, Cardinalis Oſtienſis Car-
dinaliumque Decanus) concionem habiturus in ſpem venientium
ad Concilium & Eccleſiæ Communionem ac Pacem Græcorum, ab
Imperatore Michaële Palæologo Vniuerſaque Eccleſia Orientali
conciliandam, hunc locum pro Themate aſſumpſit: LEVA IN CIR- «
CVITV OCVLOS TVOS ET VIDE: OMNES ISTI CONGREGATI SVNT, «
VENERVNT TIBI; tanquam optimum à quo ECCLESIÆ VNIVER- «
SALITAS potiſſimùm demonſtranda foret. Haud enim præclario-
rem illuſtrioremque ſibi relictum cenſuit, poſtquam ex Baruchi
quinto, pro Expeditione Ieroſolymitana Vnioneque Græcorum,
contra Schiſma, Sanctus Bonauentura, Cardinalis Albanenſis, in
eandem ſententiam, coram Synodo concionatus, nobiliſſimum il-
lum verſiculum, peropportunè elegiſſet: Exſurge Ieruſalem, & ſta « Baruch. 5.
in excelſo: & circumſpice ad Orientem, & inde collige filios tuos ab « v. 5.
Oriente vſque ad Occidentem. FORTITVDO verò GENTIVM, «

» omnium conſenſu (vt his ſequentis Prophetiæ verbis patet : VT
» AFFERATVR AD TE FORTITVDO GENTIVM, ET REGES EARVM
» ADDVCANTVR; vbi idem variè dicturus Propheta FORTITVDINEM GENTIVM, ac REGES EARVM, pro eodem ſumit) Regum Maieſtas ad Fidem Chriſti venientium eſt; tanto ſplendore, omnium Eccleſiam reſpicientium feriens oculos, vt Chriſtianorum temporibus, ignorare Eccleſiam, minuere ſit Maieſtatem Regum: quorum gloria, vt clariſſima nota, nunc cum Chriſti honore, atque cum Eccleſiæ dignitate ac antiquitate coniuncta eſt. Nunquid illud Auguſtini non recordamur THEOLOGICVM AC PROPHETICVM ARGVMENTVM REGVM, quod vrgere aduersùs Donatiſtas ſolebat; ac vt familiare eſſet, populo canendum dabat, Pſalmo illo noſtro contra Partem Donati, qui ſupra priore huius libri Parte auditus eſt? Eccleſia loquitur atque ait:

DICITIS MECVM VOS ESSE, SED FALSVM VIDETIS ESSE:
EGO CATHOLICA DICOR, ET VOS DE DONATI PARTE.
1.Tim.2. v. 2. IVSSIT ME APOSTOLVS PRO REGIBVS MVNDI ORARE;
VOS INVIDETIS QVOD REGES IAM SVNT IN CHRISTIANA FIDE:
SI FILII ESTIS, QVID INVIDETIS QVIA AVDITÆ SVNT PRECES MEÆ?
QVANDO ENIM DONA MISERVNT, NOLVISTIS ACCEPTARE;
Pſ 67. v. 30. Pſ. 71. v. 10. & 11. Iſ. 49. v. 23. & 60. v. 10. & 16. ET OBLITI ESTIS PROPHETAS; QVI ILLVD PRÆDIXERANT ANTE,
QVOD GENTIVM REGES MAGNI MISSVRI ESSENT DONA ECCLESIÆ.

In quo quidem Argumento Auguſtiniano-Prophetico videris, SAPIENTISSIME REX, ſi tantillum animi reflectas, duplici nomine
» deſignari: Altero, his Propheticis verbis, QVANDO CONVERSA
» FVERIT AD TE MVLTITVDO MARIS, FORTITVDO GENTIVM VE-
» NERIT TIBI: Inſularum enim nobiliorum atque illuſtriorum Reges, qui FORTITVDO GENTIVM dicuntur, ſatis eo loci indicauit Vates; Altero, vbi Vatis Interpres Auguſtini Pſalmus, vltimo illo verſu:

Quòd Gentium REGES MAGNI miſſuri eſſent Dona Eccleſiæ; te proprio quaſi nomine, MAIORIS BRITANNIÆ REGEM, κατ᾽ ἐξοχὴν, compellare videtur, à cuius maioribus, (quod honoris & grati animi causâ dictum velim) tot tantaque maiores noſtri, tanquam miſſa Eccleſiæ, tanquam miſſa Deo, & vt ſanctiſſimè oblata, acceperunt, & vt Propheticè prædicta, religioſiſſimè prædicarunt. Nec te pœniteat, MAGNIFICENTISSIME REX, noſtris Auguſtinianis argumentis quaſi domeſticis laudibus conuinci, cuius auita liberalitate iampridem ROTHOMAGENSES deuincti ſumus. Noſtra enim argumenta, tuorum; & quia tuorum, tua ſunt munera.

CAP. XXXIX. AT iam Iſaïæ noſtri mutata velificatio eſt, pro Nauibus, NVBES; pro Vectoribus ac Nauicularijs, COLVMBAS in Nidis ſuis, ceu Feneſtris, ſpe-

culatur ac videt. Qui ſunt iſti (DECIMA Prædictio eſt cum ſtupo- « Iſ. 60. v. 8.
re admirantis !) qui vt NVBES volant, & quaſi COLVMBÆ ad Fe- «
neſtras ſuas ? ME ENIM INSVLÆ EXSPECTANT, ET NAVES MARIS «
IN PRINCIPIO, VT ADDVCAM FILIOS TVOS DE LONGE; argen- «
tum eorum, & aurum eorum cum eis, nomini Domini Dei tui, & «
Sancto Iſraël, quia glorificauit te. Et ædificabunt FILII PEREGRI- «
NORVM muros tuos, & REGES EORVM MINISTRABVNT TIBI. «
Quot FILII illi PEREGRINORVM Angli nobis Monumenta egre-
gia, Monaſteria inſigniora, Baſilicas illuſtriſſimas (miſerum me:
conſumptis enim lacrymis, tamen infixus animo hæret dolor) illu-
ſtriſſimas inquam Baſilicas, ceu certiſſima Fidei quam retinemus at-
que antiquiſſima trophæa erexerunt, quæ acerbiſſimæ nunc ſubij-
ciunt voci Perfidiæ præconis! Sed ad reliqua Prophetica eius vati-
cinationis pergamus. In Indignatione enim mea percuſſi te, & in « v. 10.
Reconciliatione mea miſertus ſum tui: Et aperientur portæ tuæ iu- «
giter: die ac nocte non claudentur, VT ADFERATVR AD TE FOR- «
TITVDO GENTIVM, ET REGES EARVM ADDVCANTVR. Gens «
enim & REGNVM QVOD NON SERVIERIT TIBI, PERIBIT: & Gen- «
tes ſolitudine vaſtabuntur. Gloria Libani ad te veniet: abies & bu- «
xus, & pinus ſimul AD ORNANDVM LOCVM SANCTIFICATIONIS «
MEÆ; & locum pedum meorum glorificabo. ET VENIENT AD «
TE CVRVI FILII EORVM QVI HVMILIAVERVNT TE, ET ADO- «
RABVNT VESTIGIA PEDVM TVORVM OMNES QVI DETRAHE- «
BANT TIBI, ET VOCABVNT TE CIVITATEM DOMINI, SION SAN- «
CTI ISRAEL. Clariora certè nec ipſe quidem deſideret Antonius. «
Atque vt ab ipſa calce ordiar, ne ſe impunè laturum putet, audiat
quæ fortè non volet: ſibi videlicet anteriorum Schiſmaticorum, vel
Eccleſiæ Tyrannorum, perdito ac profuſo nepoti, curuato corpu-
ſculo, ad illam redeundum Eccleſiam, quam ſingularem Deus at-
que vnigenam procreauit, Iſaïas Toto Orbe diffuſam docuit, ac
SPIRITVS DOMINI (qui repleuit Orbem Terrarum) certis notis & Sap. 1. v. 7.
luminibus diſtinxit atque illuſtrauit. ET ADORABVNT, inquit, VE- «
STIGIA PEDVM TVORVM OMNES QVI DETRAHEBANT TIBI. «
Quod ſi aliquando præſtandum erit, quò plus honoris ac venera-
tionis, adorandus ipſe, Sponſus Sponſæ ſuæ impertiat, & cum ea
communicet; in paranymphum atque laudatorem Eccleſiæ Ponti-
ficem, quàm in vituperatorem ac calumniatorem Antonium, mul-
to maximè quadrabit, cæteroqui varijs à Deo Opt. Max. homini-
bus tributus, prope tamen diuinus, ille honos. Ex quo enim Pe-
trus ſedere cœpit,

VRBS oritur (quis tunc hoc illi credere poſſet?)
VICTOREM TERRIS IMPOSITVRA PEDEM.

Vnde Sigiſmundus ille Imperator, Vnionis & Pacis Eccleſiæ dili-
gens ac ſingularis amator, qui Perpinianum vſque, Sede ſua Ger-
manica relicta, peregrinatus, Eccleſiæ causâ, ſumptis ſecum ſex
Conſtantienſis Concilij Legatis, ad Ferdinandum Arragoniæ Regem,

& ad Benedictum Decimum Tertium, ſiue Petrum Lunam, ſe contulit, vt TRICEPS illud SCHISMA componeret: ille ipſe, verè magnus, Sigiſmundus, cùm Ioannes Papa Vigeſimus Tertius, Oecumenicæ Synodi Conſtantienſis conuocator, ſe abdicantibus ambobus alijs ſuo Pontificatus iure ceſſurum iureiurando coram Al-
» tari confirmaſſet; SVRGENS (inquit Concilium Conſtantienſe:
» quod Anglia & vidit, & recepit, Seſſione ſecunda) DE SVA CA-
» THEDRA, REGRATIATVS FVIT EIDEM DOMINO NOSTRO, NO-
» MINE CONCILII ET SVO, FLECTENDO GENVA, DEPONENDO CO-
» RONAM, ET OSCVLANDO PEDES EIVSDEM DOMINI NOSTRI:
» Non Antonij aut Antoniani. Atque hæc obiter DE SACRO EC-
» CLESIÆ PEDVM OSCVLO dicta ſint. Et vocabunt te, (vbi ſcili-
» cet redierint ad meliorem frugem ac mentem) CIVITATEM DO-
» MINI; SION SANCTI ISRAEL. Terra nunquam ſine vſura reddit quod accepit; ſed aliàs minore, plerumque maiore cum fœnore: quod quidem, velit nolit, bono modo iſti diuinæ prouidentiæ, quæ mundi mens vſuram dat vitæ, tanquam pecuniæ, nulla præſtituta die, tandem referet ſoluetque TERRESTRIS ARCHIPIRATA Antonius. Sed dum tantos proceſſus facit, ad Prophetiæ finem euolat, non excurrit oratio. ac iam è conſpectu ferè fugiens noſtra illa, non tam Nubes, quàm Quadriremis Prophetica, euolarit. Principio enim Iſaïas proſpexerat malum erigi, anchoras præcidi, pleniſſimis velis nauigare APOSTOLOS & Prædicatores Chriſti, qui vt Nubes volant, id eſt, quorum quiſque

—exemplo Nubis aquoſæ
Fertur, & ex alto ſeductas æthere longè
Deſpectat terras, totumque ſuperuolat orbem:

ac EVANGELISTAS, qui quaſi COLVMBÆ ad feneſtras ſuas, quadrato agmine, Domini Paſſionem aſſiduè gemunt, eaſque partes vnde cuncta cernant (quæ quaſi feneſtræ ſunt animi ac lumina, ad cæleſtes excipiendos, viciſſimque emittendos radios) diuino Pneumati ſemper apertas ac patentes habent. Sanctus quippe Spiritus Columbis exprimi ac repræſentari tum in Baptiſterijs ſeu Sacris Fontibus, tum in Altaribus, appenſis, olim in Eccleſia ſolebat. Si quintam Septimæ Synodi Actionem conſulas, inuenies locum ex Deprecatione, ſiue Supplicatione quæ lecta eſt Actione quinta Sanctæ Synodi Conſtantinopolitanæ (ſub Menna congregatæ, contra Seuerum Hæreticum & Acephalum) oblata quondam Ioanni Patriarchæ, & alteri Conſtantinopolitanæ Synodo ſub Hormiſda à Clericis & Monachis Antiochenſium MAGNÆ CIVITATIS
» SANCTÆ DEI ECCLESIÆ; cuius initium eſt: Porro præſumptum
» eſt ab eo etiam hoc, ô Beatiſſimi. Eas enim QVÆ IN TYPVM
» SANCTI SPIRITVS SVNT, AVREÆ ET ARGENTEÆ COLVMBÆ
» SVSPENSÆ SVPRA DIVINOS FONTES DIVINAQVE ALTARIA, cum
» alijs defraudabat, dicens, non oportere COLVMBAS NOMINARI
» SPIRITVM SANCTVM: Τετόλμηται δὲ αὐτῷ καὶ τοῦτο, ὦ Μακαριώτατοι,

Τὰς γὰρ ΕΙΣ ΤΥΠΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΧΡΥΣΑΣ ΤΕ ΚΑΙ ΑΡΓΥΡΑΣ ΠΕΡΙΣΤΕΡΑΣ ΚΡΕΜΑΜΕΝΑΣ ΥΠΕΡΑΝΩ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΚΟΛΥΜΒΗΘΡΩΝ ΚΑΙ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΩΝ, μετὰ τῶν ἄλλων ἐσφετερίσατο λέγων, οὐ χρῆναι ἐν εἴδει περιστερᾶς ὀνομάζεσθαι τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Hactenus Clerici Antiochenæ Eccleſiæ, qui hanc Epiſtolam ad Synodicam Concilij Conſtantinopolitani reſcripſerunt, quæ hodieque, vbi ſupra, inter Acta Conſtantinopolitana exſtat. Propheta poſtmodum nunc aſpicit, admiratur, ſtupeſcit, & vix tandem fatus; Qui ſunt, ait, iſti, qui vt NV- «
BES volant, & quaſi COLVMBÆ ad Feneſtras ſuas? vel, SICVT «
COLVMBÆ CVM PVLLIS AD ME? vt multis ſæclis ante hanc ætatem toto cecinit Eccleſia Oriente. Sic enim Hieronymus Latinè expreſſit Græcorum verba, καὶ ὡσεὶ περιστερὰ σὺν νεοσσοῖς ἐπ' ἐμέ; Itaque

> Qualis ſpeluncâ ſubito commota Columba,
> Cui domus & dulces latebroſo in pumice nidi;
> Fertur in arua volans, plauſumque exterrita pennis,
> Dat tecto ingentem; mox aëre lapſa quieto,
> Radit iter liquidum, celeres neque commouet alas:

ſic, Gentium Vocatione facta, in Vniuerſum Orbem Eccleſia trepidans conuolat: quos ſibi pepererat filios Christo, ceu illud Par Luc.2.v.24.
Turturum, aut Duos Pullos Columbarum, velut ex ouis aut è nidis excludit ac fouet; martyrij tumultu commota, eius tandem domus, id eſt, Orationis Domus, quàm cùm maximè celebratur: nunc ſecura, ſuorumque periculo cautior, reuolat; celeriter, ſed tranquillè, in cælum tendit; ac, contempta morte, de qua, vt de Perſecutoribus, triumphat, pennas deargentatas poſterioraque ſua IN VIRI- Pſ.67.v.14.
DITATE, ſiue in virore potiùs quàm pallore auri (vtrumque enim Græca illa vox, χλωρότης, cum in Pſalmo ſexageſimo ſeptimo, vt apud Hieronymum, Auguſtinum, Hilarium videre eſt; tum in Apocalypſeos Equo Mortis PALLIDO: vel, vt è Græco ſignifican- Apoc.6.v.8.
tiùs reddendum foret, PALLIDO-VIRIDI, χλωρῷ, & ſignificat, & diſtinguit) oſtentans; certiſſima ſpe mortis cum meliore æternaque vita commutandæ, nec vlla alia re ampliùs commoueri poteſt. Quare ſic vtrumque coniungit, altero ſuo Sermone, Innocentius Tertius Pont. Max. habito in Duodecima Oecumenica Synodo, videlicet Lateranenſi Quarta, vt ex Actis Synodicis patet: Sicut per «
Columbam deſignatur ECCLESIA, ſic per Pennas Columbæ deſi- «
gnantur SACERDOTES ECCLESIÆ; qui verbis & exemplis eam ſub- «
leuant ad cæleſtia. Vnde ſponſus de Sponſa dicit, in Canticis: «
Vna eſt Columba mea, Perfecta mea. Cuius Pennas perfectè PRO- « Cant.6.
PHETA deſcribens, dicit: QVI SVNT HI QVI VT NVBES VOLANT, « v.8. Iſ.60.v.8.
ET QVASI COLVMBÆ AD FENESTRAS SVAS? Pennæ deargentatæ «
ſunt illi qui diuinis ſunt eloquijs eruditi; ſecundùm illud: Eloquia « Pſ.11.v.7.
Domini, eloquia caſta, argentum igne examinatum, probatum ter- «
ræ, purgatum ſeptuplùm. Hinc alibi dicitur: Oculi tui ſicut Co- « Cant.5.
lumbæ, quæ lacte ſunt lotæ, ſedentes ſuper fluenta pleniſſima. Ha- « v.12.

ctenus ad Synodum ad noſque Pontifex Innocentius. Hæc verò Eccleſiæ æterna conſtantia atque auctoritas, non eorum eſt, qui ſub nube, vt dicitur, Solem non ferunt: ſed eorum, qui Petri vehuntur ac volant Naue; & cum Auguſtino, Myſticas ac Propheticas
Pſ.96.v.4. » Nubes, ex illo Dauidis: Adluxerunt, (ſiue, vt legit Auguſtinus, Ap-
» paruerunt) fulgura eius Orbi Terræ: vidit, & commota eſt terra; ſic
» interpretantur: Vnde Fulgura de Nubibus? Quæ ſunt Nubes Dei?
» Prædicatores Veritatis. Vides autem in cælo Nubem nebuloſam,
» obſcuram, & habet intus neſcio quid latens. Si coruſcet de Nube,
» emicat ſplendor: EX EO IPSO QVOD CONTEMNEBAS, INDE EX-
» SILIVIT QVOD EXPAVESCAS. Miſit ergo Dominus noſter Ieſus
» Chriſtus APOSTOLOS ſuos, PRÆDICATORES ſuos SANCTOS, velut
» NVBES: videbantur homines, & contemnebantur; QVOMODO VI-
» DENTVR NVBES, ET CONTEMNVNTVR ANTEQVAM DE EIS EX-
» SILIAT QVOD MIRERIS. Erant enim illi primùm homines, car-
» nem portantes, infirmi; deinde idiotæ, indocti, ignobiles: ſed erat
» in illis quod fulguraret, erat in illis quod coruſcaret. Accedebat
Act.9. » PETRVS, homo piſcator: orabat, & ſurgebat mortuus. FORMA HV-
» MANA, NVBES ERAT; SPLENDOR MIRACVLI CORVSCATIO ERAT.
» Sic in verbis, ſic in factis, cùm Miranda dicunt, & Miracula fa-
» ciunt, apparuerunt Fulgura eius Orbi Terræ: VIDIT ET COMMO-
» TA EST TERRA. Si non eſt verum, ſi non TOTA TERRA IAM
» CHRISTIANA CLAMAT AMEN, COMMOTA FVLGORIBVS DE ILLIS
» NVBIBVS ERVMPENTIBVS. Columbæ porrò ad Feneſtras, noſtrorum hominum, id eſt, inter Chriſtianos Sapientum, vitam, eorumque, quod ſequuntur, quietum philoſophandi genus, repræſentare apprime rectè dicuntur. Similem enim, fateor, mihi videri vitam hominum, & mercatum eum qui, maximo ludorum apparatu, totius Græciæ celebritate habebatur. nam vt illic alij corporibus exercitatis gloriam & nobilitatem coronæ petebant; alij emendi aut vendendi quæſtu & lucro ducebantur: erat autem quoddam genus eorum, idque vel maximè ingenuum, qui nec plauſum, nec lucrum quærebant; ſed viſendi causâ veniebant, ſtudioſéque perſpiciebant quid ageretur, & quo modo: Item nos arbitror, quaſi in mercatus quadam celebritate ex vrbe aliqua, ſic in hanc Chriſtianam vitam ex alia vita & natura profectos, alios gloriæ ſeruire; alios pecuniæ: raros eſſe quoſdam, qui, cæteris omnibus pro nihilo habitis, rerum naturam ſtudioſè intueantur. Hos ego COLVMBAS PROPHETICAS, & PHILOSOPHOS EVANGELICOS appello, id eſt enim veteri verbo, Chriſtianæ Sapientiæ Studioſos. Et vt illic liberaliſſimum erat ſpectare, nihil ſibi acquirentem: ſic in vita longè omnibus ſtudijs contemplationem rerum cognitionemque præſtare, ſemper Eccleſiæ Chriſti, ex Chriſti de Maria ac Martha iudicio, perſuaſum fuit. Maximè verò per Columbas Propheticas admodum opportunè deſignati Apoſtoli ab ijs & creduntur & intelliguntur quibus Allegoricum Myſterium latens aperuit, Libro De Vnitate Eccleſiæ,

Auguſtinus;

Auguſtinus; vbi Prophetias ex libro Pſalmorum DE VNIVERSALITATE ECCLESIÆ, explicans, ait: Ibi etiam dicuntur hæc, vbi agnoſcatur Eccleſia Toto Orbe diffuſa, omnibus etiam REGIBVS Chriſto ſubiugatis. Et dominabitur, inquit, A MARI vſque AD MARE, & à flumine vſque ad terminos Orbis Terræ. A FLVMINE vtique vbi eum Spiritus Sanctus IN COLVMBÆ SPECIE, & vox de Cælo manifeſtauit. Ex quibus Auguſtini verbis ſatis eluceat manifeſtaturos Chriſtum diuinitus inſpiratos Apoſtolos, baptizaturoſque ac docturos omnes Gentes, egregiè COLVMBAS, appoſitéque ad Euangelicam Hiſtoriam, appellari. Quapropter antea, libro ſecundo contra Litteras Petiliani, dixerat: Attende quæ loca teneatis, & cuius hereditati non communicetis, & cogitate non REGIBVS SÆCVLI, ſed REGI CHRISTO, quid reſpondere poſſitis. De illo dictum eſt: Dominabitur A MARI vſque AD MARE, & A FLVMINE vſque ad Terminos Orbis Terrarum. Quo vtique Flumine, niſi vbi baptizatus eſt, & vbi ſuper eum COLVMBA deſcendit, MAGNVM CHARITATIS ET VNITATIS INDICIVM? Pſ.71.v.8.

CAP. XL.

ATQVE vt ad citeriora & notiora nobis veniamus, vſurpemus denuo illud noſtri Prophetici Euangelij dictum, à cuius parte ferè exorſi ſumus; quod quidem ordine VNDECIMVM ſequitur: Pro eo quòd fuiſti derelicta, & odio habita, & non erat qui per te tranſiret, ponam te in ſuperbiam ſæculorum, gaudium in generationem & generationem: & ſuges LAC GENTIVM, & MAMILLA REGVM lactaberis: & ſcies quia ego Dominus ſaluans te, & Redemptor tuus fortis Iacob. Pro ære adferam aurum, & pro ferro adferam argentum, & pro lignis æs, & pro lapidibus ferrum: ET PONAM VISITATIONEM TVAM PACEM, ET PRÆPOSITOS TVOS IVSTITIAM. Non audietur vltra iniquitas in terra tua, vaſtitas & contritio in terminis tuis: & occupabit SALVS muros tuos, & portas tuas LAVDATIO. non erit tibi ampliùs Sol ad lucendum per diem, nec ſplendor Lunæ illuminabit te: ſed erit tibi Dominus in LVCEM SEMPITERNAM, & Deus tuus in gloriam. Non occidet vltra Sol tuus, & Luna tua non minuetur: quia erit tibi Dominus in LVCEM SEMPITERNAM, & complebuntur dies Luctus tui. Populus autem tuus OMNES IVSTI in perpetuum hereditabunt terram, GERMEN PLANTATIONIS MEÆ, opus manus meæ ad glorificandum. Minimus erit in mille, & paruulus in GENTEM FORTISSIMAM: ego Dominus in tempore eius ſubitò faciam iſtud. Iſ.60.v.15.

O vitæ Eccleſia dux! ô Eccleſiæ Prouidentia gubernatrix, expultrixque errorum! quid non modò nos, ſed omnino vita hominum ſine te eſſe potuiſſet? Tu Gentes peperiſti: tu diſſipatos homines in ſocietatem vitæ conuocauiſti: tu eos inter ſe primò ſacris, deinde templis, tum religionis & vitæ communione iunxiſti. Tu inuentrix legum, tu magiſtra morum & diſciplinæ fuiſti: ad te confugimus, à te opem petimus: tibi nos, vt

antea maxima ex parte, ſic nunc penitus totoſque tradimus. Eſt
autem vnus dies bene & ex præceptis tuis actus, peccanti im-
mortalitati anteponendus. Cuius igitur potiùs opibus vtamur,
quàm tuis? quæ & vitæ tranquillitatem largita nobis es, & ter-
rorem erroris, vt mortis, ſuſtuliſti? Huc reſpice, Antoni, dum
» lucet: Erit enim tibi Dominus, inquit Propheta, in lucem.
Hem! quid ais? Deus bone, mea lux, meum deſiderium! Sin-
gularia duo quædam in lucem non modò Antonij, ſed & omnium
» Gentium admirabiliter nunc profers: ET PONAM, (ais, tuam
» Eccleſiam alloquens) VISITATIONEM TVAM, PACEM; ET
» PRÆPOSITOS TVOS, IVSTITIAM. ac paulo poſt: Et oc-
» cupabit SALVS muros tuos, & portas tuas LAVDATIO. Græ-
ci enim, dum priorem verſiculum hunc in modum reddunt: καὶ δώσω
» τοὺς ΑΡΧΟΝΤΑΣ σου ἐν εἰρήνῃ, καὶ τοὺς ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ σου ἐν δικαιοσύνῃ. ET
» DABO PRINCIPES TVOS IN PACE, ET EPISCOPOS TVOS IN IVSTI-
» TIA, vt è Græco τῶν ἑβδομήκοντα, in Latinum, cum Hieronymo con-
uertimus: ſic, meo quidem iudicio, videntur interpretari quod ſub-
eſt; roganti videlicet Eccleſiæ, nec PRINCIPVM Chriſtianorum
PACEM, nec EPISCOPORVM SANCTITATEM defuturam. Tantum
verò inualuit interioris huius intelligentiæ ſenſus, quod ad alte-
ram partem, id eſt, Eccleſiæ, ſeu Paſtorum eius, ſanctitudinem
ſpectat, vt inter Chriſtianos, temporibus Auguſtini, prouerbij
locum facilè obtineret. Sit nobis autem inſtar omnium, vel
ab ipſis hoſtibus, ſiue Schiſmaticis atque Hæreticis, etiam cum
Epiſcopis dum agerent, vſurpari ſolitum fuiſſe. O magna vis Ve-
ritatis, quæ contra hominum ingenia, calliditatem, ſolertiam,
» facilè ſe per ſe ipſam defendat! O violentia Veritatis, (inquit, li-
bro ad Donatiſtas, poſt Collationem, capite octauo, Auguſtinus)
» quæ ſuos non in carne, ſed in corde, torquet inimicos, vt eam con-
» fiteantur inuiti! Et (vt idem ibidem, capite vigeſimo quarto) O
» violentia Veritatis, quolibet eculeo, quibuſlibet vngulis fortior,
» ad exprimendam confeſſionem! Secundini, quæſo, Manichæi,
(contra quem, librum vnum edidit Auguſtinus, omnium, ſuo
iudicio, quos aduersùs Manichæos vnquam ſcripſit, accuratiſſi-
mum, vt ſecundo Retractationum, capite decimo, teſtatur,) ex-
tremæ partis Epiſtolæ ad Auguſtinum, vbi SANCTITATIS
præfatione eum vt Epiſcopum ſalutat, dicta valde notanda hunc
in locum transferamus. Ponderanda certè ſunt quæ ſequuntur:
Luc.1.v.71. » Salutem enim ex inimicis noſtris (vt Zacharias in Cantico ait)
continent. Nam futuris ſæculis ita prouidente Deo, non Scri-
» pturæ non Eccleſiæ ſenſu vacant: SED TVÆ (Secundini ver-
» ba ſunt) ADMIRANDÆ SVBLIMIQVE PRVDENTIÆ CVM
» TALIA A ME EXPONVNTVR, TALE EST QVALE SI IOR-
» DANIS OCEANO AQVAM COMMODET, AVT SOLI
» LVCERNA LVCEM, AVT POPVLVS EPISCOPO SANCTI-
» TATEM. Quod quidem teſtimonium, quod in aliena re leue eſſet,

id in ſua, quoniam contra illum eſt, grauiſſimum debet eſſe. Nec minùs illud Petiliani apud Auguſtinum, libro ſecundo contra Litteras Petiliani: Petilianus dixit, Nec adeo mirum quòd tibi no- « men EPISCOPI illicitè aſſumis. Hæc eſt vera Diaboli Conſuetu- « dō, ita demum decipere, ſi ſibimet vendicet VOCABVLVM « SANCTITATIS, Apoſtolo prædicante: Nec mirum eſt, inquit, « 2.Cor. 11. quoniam ipſe Satanas transfigurat ſe velut Angelum Lucis, & « v. 14. magiſtros ſuos quaſi miniſtros iuſtitiæ. Nec mirum eſt ergo quòd « te falsò EPISCOPVM vocas. Nam & illi Angeli perditi, AMATO- « RES VIRGINVM MVNDANARVM, qui carnem corrum- « pendo corrupti ſunt, licèt diuinis exuti virtutibus, Angeli eſ- « ſe deſierint, nomen tamen retinent ANGELORVM, ſeſeque ſem- « per ANGELOS putant, qui diuina ſoluti militia, in exercitum « Diaboli ſimiles tranſierunt, DEO MAGNO clamante; Non per- « Gen. 6. v. 3. manebit Spiritus meus in hominibus iſtis in æternum, quoniam « caro ſunt. Hæc Petilianus, quòd Epiſcopi in Scripturis Apoſto- « licis ANGELI dicerentur. Et non pudebit te, Antoni, Secundino Manichæo & Petiliano Donatiſta inferiorem eſſe, ac propter quos hanc ſuauiſſimam Chriſti lucem aſpexeris, eos indigniſſimè luce priuare velle atque conari, vt facis; dum mutationes & defectus in Eccleſiam inducis, id eſt, Epiſcopos, tanquam LVCEM MVNDI, extinguis? Haud grauiùs certè accuſari Neſtorius potuit, quàm quòd Primò, NEC DEVM TIMET, οὐ Θεὸν φοβούμενος· Secundò; NEC HOMINES REVERETVR, οὐκ ἀνθρώπους αἰσχυνόμενος· Tertiò; NEC EPISCOPOS VENERATVR, ΟΥΚ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ ΕΥΛΑΒΟΥΜΕΝΟΣ· Quartò; NON SACERDOTEM, NON CLERICVM, NON SANCTVM MONACHVM, NON RELIGIOSVM LAICVM, HONORAT, οὔτε Ἱερέα τινὰ, οὐ Κληρικόν τινων, οὐχ ΑΓΙΟΥΣ Μοναχούς, οὐκ εὐλάβειαν Λαϊκῶν· Quintò demum; NON POENAM INIQVIS DECRETAM FORMIDAT; NON DENIQVE SENTENTIAM AVT LEGEM IN EOS LATAM QVI IN MINISTERIO SVO IRAM DEI PROVOCANT, CVRAT; οὐ τὸν κατὰ τῶν ἀδικούντων ἐπηρτημένον φόβον, οὐ τὸν νόμον τῶν ἐκπληρούντων διακονίαν τινὰ Θεῷ εἰς ὀργὴν κατὰ τῶν ἀξίων. Hæc Conſtantinopolitani Monachi, illo ſuo ad Impp. Theodoſium & Valentinianum Libello Supplici, ad congregandamque Synodum, quæ tandem Epheſi celebrata eſt, exhortatorio. Hinc quiſquis eſſet qui ab Epiſcopo proprio retraheret, SEPARATOR dicebatur, & eo nomine, vt omnium incendiorum fax omniumque reorum turpiſſimus, notabatur. Exemplo ſit amplificatio illa Auguſtiniana, libro ſecundo contra Litteras Petiliani Donatiſtæ: Ita- « ne verò Optatus, quem Pagani, Iudæi, Chriſtiani, noſtri, ve- « ſtri, per Africam totam, Furem, Raptorem, Proditorem, Op- « preſſorem, SEPARATOREM; & quæ ſequuntur. Quapropter Cy- « rillus (Homiliâ Epheſi in Neſtorium habitâ IN STATIONE AD SANCTAM MARIAM) Epiſcopale faſtigium, Ὕψος οὐράνιον, CÆLESTEM SVBLIMITATEM, vocat. Ioannes verò Epiſcopus

Antiochenus, cæterique qui cum illo erant, Epiſtolâ ad Xyſtum
Epiſcopum Romanum, & Cyrillum Alexandrinum, & Maxi-
mianum Conſtantinopolitanum, Epiſcopi munus, DIVINVM
EPISCOPATVS MINISTERIVM appellat, Τὴν Θείαν τῆς Ἐπισκοπῆς Λει-
τουργίαν. Alter quoque Ioannes Conſtantinopolitanus Patriarcha,
Epiſtolâ ſuâ Synodicâ, Conſtantinopolitano Concilio ſcilicet ſub
Hormiſda habito, quæ ſequente Conſtantinopolitano ſub Aga-
peto & Menna, Actione quinta, legitur, Epiſcopatus meminit, vt
INVIOLABILIS MINISTERII MAGNI DEI ET SALVA-
TORIS NOSTRI IESV CHRISTI, Τῆς Ἀχράντου Ὑπηρεσίας
τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Hinc illa Populi Ac-
clamatio, IN SANCTA ANTIQVA ECCLESIA, ἐν τῇ Ἀρ-
χαίᾳ Ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ, Tyri in Concilio Tyrio: cuius Acta Actio-
» ni inſeruntur ſupradictæ: SVRSVM MITTE EPISCOPOS,
» SVRSVM MITTE ORTHODOXOS; Ἄνω βάλε τοὺς ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ,
» ἄνω βάλε τοὺς Ὀρθοδόξους· vel, MITTE SVRSVM EPISCOPOS, MITTE
» SVRSVM ORTHODOXOS; Πέμψον φέρε τοὺς ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ,
πέμψον φέρε τοὺς Ὀρθοδόξους. Ex quo factum eſt, vt Theodoſius Iu-
nior aliquando deceptus, quamtumlibet ſtans à partibus Epheſi-
ni Conciliabuli, contra Concilium Epheſinum, Theodoreto ta-
» men Epiſcopo Cyri reſponderit: EQVIDEM EPISCOPO IMPE-
» RARE NON POSSVM. Rem autem omnem Epiſtola eiuſdem Theo-
doreti, Chalcedone ad Alexandrum Hieropolitanum ſcripta, ape-
rit atque illuſtrat, his verbis dialogi inter Theodoſium ac Theo-
» doretum habiti, quem Theodoretus refert: Nouerat autem Rex
» Pientiſſimus quòd Multitudo congregaretur contra nos; & ſolis
» nobis occurrens, dicebat: NOVI QVOD MALE CONGRE-
» GAMINI. Dicebam autem ei: Quia dediſti fiduciam loquendi,
» cum venia audi; Iuſtum eſt Hæreticos quidem excommunica-
» tos in Eccleſijs agere; nos verò qui pro fide certamus, & pro-
» pter hoc ab illis communionis exſortes factos, non intrare in
» Eccleſiam? Et ille reſpondebat: Et ego quid faciam? Reſpondi
» igitur illi: Quod fecit Magiſter tuus Comes Largitionum in Ephe-
» ſo. Ille enim vt inuenit nonnullos congregari, nos autem non
» congregari, compeſcuit eos dicens: SI NON FVERITIS PA-
» CIFICI, NON CONCEDAM VNI PARTI CONGREGARI. Et oporte-
» bat etiam Tuam Pietatem PRÆCIPERE hìc EPISCOPO, ne permit-
» teret neque illis neque nobis congregari, donec conueniamus; vt
» iuſta tua ſententia omnibus nota fiat. Ad hæc dicebat: EQVIDEM
» EPISCOPO IMPERARE NON POSSVM. Itaque reſpondi ego: IGITVR
» NEQVE NOBIS IMPERES, & accipiemus ECCLESIAM, & congregabi-
» mur, & cognoſcet Tua Pietas, QVOD MVLTO PLVRES NOBISCVM
» SVNT QVAM CVM ILLIS. Hactenus Theodoretus, Epiſtolâ illâ quæ
Latinè tantùm exſtat. Tanta verò in veneratione erant Epiſcopi,
vt eorum capita oſculari pro religione eſſet, quòd nimirum ſa-
cræ quædam Sanctitatis & Sapientiæ Sedes ac domicilia forent.

Ex quo illud Auguſtini, contra Litteras Petiliani libro ſecundo: Eant nunc, & OSCVLENTVR TIBI CAPVT qui abs te baptizati ſunt, QVORVM CAPITA OLEO TVO PERIERVNT. Ac paulo poſt: Quid ergo facient QVIBVS VNXIT CAPITA reus criminis capitalis? NONNE ET IPSI VOBIS CAPITA OSCVLANTVR, de quorum capitibus per hunc intellectum malè iudicatis? Hinc idem Auguſtinus, Sermone De Emerito, ad Cæſarienſis Eccleſiæ Plebem, Inuocationem nominis Dei ſuper Caput Epiſcopi, inter præcipuos Conſecrationis eius ritus notat: INVOCATIO NOMINIS DEI SVPER CAPVT IPSORVM QVANDO ORDINANTVR EPISCOPI, Inuocatio illa DEI EST, non Donati. Non eum ſuſcipio Epiſcopum, SI, QVANDO EST ORDINATVS, SVPER CAPVT EIVS Donatus eſt INVOCATVS. Sed ad poſteriorem verſiculum tandem veniamus: Et occupabit SALVS muros tuos, & portas tuas LAVDATIO; vel, vt rurſùm Hieronymus, non modò Hebraïcorum, ſed & Græcorum Prophetarum Interpres: Sed vocabuntur SALVTARE muri tui, & portæ tuæ Sculptura. Vbi certè poſt Euſebium notauit idem Interpres, Σωτήριον, ſiue SALVTARE, ipſum IESVM in Hebraïco ſonare fonte, ijſdemque elementis & characteribus poſitum, quibus Seruator noſter ſcribi conſueuit. Ipſe eſt enim, inquit, fortitudo murorum Eccleſiæ, QVÆ HABET PORTAS IN LAVDE DOMINI; vt qui ingrediuntur eam, PRIMVM DISCANT laudare Dominum & nomen illius confiteri. Quòd autem LXX. pro LAVDE interpretati ſunt γλύμμα, id eſt, SCVLPTVRAM; hoc poſſumus dicere, QVOD PORTÆ ECCLESIÆ CVNCTIS DEBEANT CÆLATÆ ESSE VIRTVTIBVS, PER QVAS INGREDIAMVR AD EAM.

CAP. XLI.

Quapropter eſt hoc in more poſitum inſtitutoque Maiorum, quod ad vſque Barbaros atque Ethnicos, Religionis Veræ corruptores quidem, at æmulos, peruagatum eſt; Poſtem teneri in dedicatione templi oportere. ibi enim poſtis eſt, vbi templi aditus, & valuæ ambulationis ingredientium egredientiumque domo Dei, qui eo loci auguſtè ſanctéque veneraturi æternum Numen, huc illuc vndequaque confluunt. Ac nos quidem hodie Antiſtites, dum aliquam ædem conſecrare & publicè dedicare aggredimur, Pontificio noſtro iure valuas Sacro Chriſmate non vngere, religio eſt, poſt cruces ſemel atque iterum in valuis infernè ſupernéque Lituo Paſtorali deſcriptas atque repetitas: vt Cordium Scrutator ac Iudex, cuius delinitor eſſe debet Chriſtus, POPVLI ſui VOTA benignè excipiat, eique vim ac VIRTVTEM SACRAMENTORVM ſuorum diſpenſet; vt & illic, quod in ſacris eſt formulis, SACRAMENTORVM VIRTVS & VOTORVM obtineatur EFFECTVS. Accommodatiſſimè verò cadit hæc orationis pars in Propheticum illum locum, qui DVODECIMVS à nobis nunc tractandus erit. Omnis enim vnctura noſtra vnctionis Chriſti arcana ac myſtica ſignificatio eſt, hominem Deo [Sap. 1. v. 6.]

iungendo vngentis. Cùm enim de oleo æterno, Verbique hominis facti myſterio, οἰκονομίᾳque agitur, IVNGERE, VNGERE eſt: vnctuſque dicitur Homo Deus, quoniam Deo creditur Homo iunctus atque copulatus ſiue vnitus. nihil autem eſt copulantius, quàm ipſa Diuinitas; quâ velut Oleo lætitiæ, Deus vnxit Chriſtum præ Partipibus, ſeu mauis, præ Conſortibus ſuis, vt Regius Pſaltes, quarto & quadrageſimo carmine celebrauit. Sed ad Iſaïam reuertamur:

Pſ. 44. v. 8.

Iſ. 61. v. 1. » Spiritus Domini ſuper me, inquit, eò quòd VNXERIT Dominus » me: ad annunciandum manſuetis miſit me, vt mederer contritis » corde, & prædicarem captiuis indulgentiam, & clauſis apertionem, » vt prædicarem annum placabilem Domino, & diem Vltionis Deo » noſtro: vt conſolarer omnes lugentes: vt ponerem lugentibus Sion, » & darem eis CORONAM, pro cinere; oleum gaudij, pro luctu; » PALLIVM LAVDIS, pro Spiritu mœroris: ET VOCABVNTVR IN » EA FORTES IVSTITIÆ, PLANTATIO DOMINI AD GLORIFICAN- » DVM. Quod quidem vaticinium DE CHRISTO ET ECCLESIA intelligendum eſſe, vel ipſe locus admonebat, qui ab agente doctorem Nazarenum Chriſto, de ſe, deque ſtatu Euangelico, quàm diligentiſſimè apud Lucam interpretatus eſt. A principio, quemadmodum res geſta ſit, Dominicus Hiſtoricus Lucas, his verbis ex-

Luc. 4. v. 16. » ponit: Et venit Nazareth, inquit, vbi erat nutritus, & intrauit, ſe- » cundùm conſuetudinem ſuam, die Sabbathi in Synagogam, & ſur- » rexit legere. ET TRADITVS EST ILLI LIBER ISAIÆ PROPHETÆ. » Et vt reuoluit librum, inuenit LOCVM vbi ſcriptum erat; Spiritus » Domini ſuper me: propter quod VNXIT me: Euangelizare paupe- » ribus miſit me, ſanare contritos corde, prædicare captiuis remiſſio- » nem, & cæcis viſum; dimittere confractos in remiſſionem, prædi- » care annum Domini acceptum, & diem retributionis. ET CVM » PLICVISSET LIBRVM, reddidit Miniſtro, & SEDIT. Et omnium » in Synagoga oculi erant intendentes in eum. Cœpit autem dice- » re ad illos: QVIA HODIE IMPLETA EST HÆC SCRIPTVRA IN » AVRIBVS VESTRIS. Et omnes teſtimonium illi dabant: & mira- » bantur IN VERBIS GRATIÆ quæ procedebant de ore ipſius. Præ-

Matt. 5. v. 1. terea, dum, agens DE SERMONE DOMINI IN MONTE, octo Matthæus Euangelicas Beatitudines recenſet; & fuiſſe, & habitos eſſe, tertio loco beatos eos commemorat, quos OMNES LVGENTES, ac LVGENTES SION, noſter Iſaïas ſuperioribus verbis prædixit ac no-

v. 4. minauit. Hoc enim præſcriptum Euangelicum, BEATI QVI LVGENT: QVONIAM IPSI CONSOLABVNTVR; illi ſanè Prophetico, VT CONSOLARER OMNES LVGENTES: VT PONEREM LVGENTIBVS SION, germanum eſſe, noſcitur ab ijs qui vtriuſque Scripturæ, Nouæ ac Veteris, collationem inſtituere, atque attentioribus animis conſiderare ſolent. Beatiſſimi enim illi vtrobique certè dicuntur, quos nulli metus terrent, nullæ ægritudines exedunt, nullæ libidines incitant, nullæ futiles lætitiæ languidis liquefaciunt voluptatibus; atque vtrobique vnus idemque Chriſtus Dominus

declaratur doctor felicitatis demonſtrandæ, auctor adſequendæ.
Mirari igitur, Antoni, deſine, quantæ ſit auctoritatis illa Propheti-
ca ſententia, quam vnicam primus ipſe Dominus prima ſua con-
cione Nazarethæ habita, vbi primùm Baptiſmo tinctus eſt, non ſo-
lùm attigiſſe, ſed enucleaſſe, & ſingulariter grauiterque ponderaſ-
ſe legitur. Chriſto Prophetam Euangelizante, atque ad nos no-
ſtraque ſingula referente, quæ ſequuntur facilè De Eccleſia di-
cta eſſe credamus: ET VOCABVNTVR IN EA FORTES IVSTITIÆ, «
PLANTATIO DOMINI AD GLORIFICANDVM; vel vt Septuaginta «
Hieronymi: ET VOCABVNTVR GENERATIONES IVSTITIÆ, PLAN- «
TATIO DOMINI IN GLORIAM. Nec aliunde neceſſe eſt quærere «
Interpretem. in promptu enim eſt, nunquam ſatis laudandus Hie-
ronymus, qui omnes omnium Propheticarum rerum fontes ani-
mo ac memoria continet: Poſtquam, inquit, & Apoſtoli, & Apo- «
ſtolici viri, pro cinere & mœroris ſpiritu, oleum gaudij, & PAL- «
LIVM, ſiue iuxta LXX. καταστολὴν δόξης; id eſt, STOLAM GLORIÆ «
LAVDISQVE, ſuſceperint: tunc vocabuntur GENERATIONES IV- «
STITIÆ, PLANTATIO DOMINI GLORIOSA; vel iuxta Hebraïcum «
אֵילֵי per extenſam vtramque ſyllabam, FORTES DEIQVE IVSTI- «
TIÆ, aut Plantatio Domini ad glorificandum. Nec verò Apoſto- «
licis temporibus, ſed Apoſtolicâ Eccleſiâ, circumſcribitur Apoſto-
licorum virorum iſta laus. FORTES etenim illi IVSTITIÆ, deno-
tandæ perpetuitatis causâ, GENERATIONES IVSTITIÆ appellantur.
Nam quamdiu Portæ Inferi ſtabunt, bellandi tandiu neceſſitas erit:
atque ſuis adeo Fortiſſimis Firmiſſimiſque, (in quibus, ſicut Au-
guſtinus ſæpe dixit, quantumuis iactata, eminere atque apparere
ſolet) opus eſt Eccleſiam magis ac magis abundare. Neque me hoc
loco, Antoni, fortibus oculis ſpectes. Dirimit enim litem, nobiſ-
que rem omnem verbis inſequentibus Iſaïas adiudicat: Vos autem « Iſ.61. v.6.
(quaſi nomine nos appellans) SACERDOTES DOMINI vocabimini: «
Miniſtri Dei noſtri, dicetur vobis: Fortitudinem Gentium come- «
detis, ET IN GLORIA EORVM SVPERBIETIS. Vbi tria notauit «
Hieronymus, quæ oſcitantis ac dormitantis eſſet ſapientiæ præteri-
re. Principio ait: CORONA enim PATRVM, gloria liberorum; & «
PROFECTVS POPVLI, EPVLÆ SACERDOTVM. Deinde: Fortitudo «
autem Gentium, Triumphus eſt Martyrum, & nos in eorum glo- «
ria ſuperbi ſumus; non ea ſuperbia quæ in vitio eſt, cui Deus reſi- « Iac.4. v.6.
ſtit, & humilibus dat gratiam: ſed ea quæ PRO POTENTIA ET «
GLORIA accipitur. vnde & Moyſi cornuta facies erat, qui dicere « Exod.34.
poterat: Inter inimicos noſtros cornu ventilabimus. Et PRO SV- « v. 19.
PERBIA GLORIÆ, interpretatus eſt Aquila: καὶ ἐν δόξῃ αὐτῶν, ΠΟΡ- « Pſ.43. v.6.
ΦΥΡΑ ΕΝΔΥΣΕΣΘΕ, id eſt, PVRPVRA VESTIEMINI; vt inſigne «
REGII decoris oſtenderet. Hæc ſecundo loco Hieronymus, quæ «
Purpuratorum Eccleſiæ ſymbolum myſticamque ſignificationem
ſcitè admodum aperiunt, Purpuramque Eccleſiaſticam produnt
hoc implere myſterij, vt Potentiam & Gloriam Chriſti deſignet

per Militantem Eccleſiam ſuam ac ſanguine Martyrum tin-
ctam, De Gentium Tyrannis Trivmphantem, inſigne Regii
decoris adſumentis. Vnde tantum abeſt vt de Purpura Sacerdo-
tum ipſi facienda Eccleſiæ inuidia ſit, quinimmo de impleta in ea
Prophetia gratulandum ac ſanctè cogitandum omnino ſit, vtpote
quòd ad myſterium, non ad pompam, Prophetico inſtituto, cir-
cumferri ab Eccleſiæ Regvm spiritvalivm Purpurata parte,
quæcunque tandem illa ſit, debeat. Et profectò Mulier illa Fortis,
quæ omnium conſenſu, immo Antonij ſenſu (ſi ſenſus in illo vl-
lus eſt) Eccleſia eſt, Prouerbiorum trigeſimo primo, Purpurea veſte
Prou. vlt. v. 22. » induitur, Salomone dicente: Byssvs et pvrpvra indvmentvm
» eivs. In cuius ſignum atque argumentum, Africanæ Sanctimo-
niales, vt ex Optato, initio ferme huius Libri, diximus, Velo Sa-
cro Purpureo ornatæ atque illuſtres erant. Poſtremò, Interpreta-
tionis Prophetarum facilè princeps, Hieronymus, hanc ſententiam
Iſ. 61. v. 7. » explicans: Propter hoc in terra ſua duplicia poſſidebunt: lætitia
» ſempiterna erit eis; ſubiungit: Pro quo in Septuaginta legitur,
» οὕτως ἐκ δευτέρας τὴν γῆν κληρονομήσουσιν· id eſt, Sic terram secvndo
» possidebvnt. Et gaudium ſempiternum erit ſuper caput eorum,
» vt qui poſſederant terram in Iudææ anguſtiſſimis finibus, poſtea
» Vniversvm orbem poſſideant. De qua terra Pater loquitur
Pſ. 2. v. 8. » Seruatori: Poſtula à me, & dabo tibi Gentes hereditatem tuam,
» & poſſeſſionem tuam Terminos terræ. Hoc autem præſtitit
» Dominus, qui diligit iudicij veritatem, & odio habet rapinam in
» holocauſto. Hactenus Hieronymus. Iam verò Prophetam ipſum,
Iſ. 61. v. 9. » clauſulam addentem Euangelicam, audiamus: Et ſcient (inquit) in
» Gentibvs ſemen eorum, & germen eorum in medio populorum:
» omnes qui viderint eos, cognoſcent illos, Qvia isti svnt se-
» men cvi benedixit Dominvs. Gaudens gaudebo in Domino,
» & exſultabit anima mea in Deo meo: quia indvit me vesti-
» mentis salvtis; et indvmento ivstitiæ circvmdedit
» me, quaſi Sponſum decoratum Corona, & quaſi ſponſam or-
» natam monilibus ſuis. Sicut enim terra profert germen ſuum, &
» ſicut hortvs germen ſuum germinat: Sic Dominvs Devs ger-
» minavit ivstitiam et lavdem coram vniversis gentibvs.
Hoc loco Græci, ſenſum velut ornantes Propheticum, paululum
» inflectunt; vt cum ijs legendum ſit: Sicvt sponso circvmpo-
» svit mihi mitram. Quod apertiùs auſus eſt Aquila ſic apud
Commentatorem Propheticum, id eſt, Hieronymum, totidem,
ſed ſignificantioribus his duobus verbis transferre; ΙΕΡΑΤΕΥΜΕΝΟΣ
» ΣΤΕΦΑΝΩ: quod in lingua noſtra, inquit Hieronymus, dicitur,
» Sacerdotii portans coronam. quâ videlicet redimitus ſub
Propheticis velaminibus ſubindicatur atque apparet vniuerſorum
Pontifex Chriſtus Dominus, dum Pontificem Maximum Omnivm
gentivm, cæteroſque Minorvm gentivm Pontifices infulatos
med ijs in ſacris cernimus atque ſuſpicimus. Ac tuâ cauſâ,

Cap. XLII.

Antoni, vt video, longiores ſumus. nunc MOREM MAIORVM ſatis agnoſcis in Eccleſia, nec mutatum iri, nec mutari poſſe; proindeque coram Rege, nos, hunc locum DE ECCLESIA ſemel atque adeo plenè cumulatéque tractantes, audiente, nec mutatum fuiſſe, fateare; nunquam à Propheta noſtro, niſi doctior modeſtiorque diſceſſurus. Reliqua verò noſtri Iſaïæ memorabilia cæleſtiaque dicta, numeris potiùs, & quaſi punctis, quàm commentarijs diſtincta, in breuiſſimos locos conijciam, vt hanc Propheticam perorationem, HVMANISSIME REX, quaſi quoddam audias feſtiuum acroama, ne ſine corollario ab Antonio diſcedas; atque vt nos amplectare libentiùs, quò nulla nos ex parte munus aſſignatum à Deo defugiſſe ſenties, omneſque Antonianas partes & copias ictu cominus, & Propheticorum coniectione telorum, à nobis pulſas, fractas debilitataſque iudicabis. Enitar quidem: ſed intento opus eſt animo, ne omnia dilabantur, ſi vnum áliquod effugerit. Nullum niſi loco poſitum, & tanquam in vermiculato emblemate, vt ait Lucilius, ſtructum verbum videbis. Atque vt nouo Regiæ vtilitatis genere te, IACOBE, audientem attentumque faciam; tibi perſuadeas, ſi te Chriſti & Eccleſiæ æternæ gloriæ auditorem præbueris, te tuæ laudis, auulſo Schiſmate, paucos poſt annos futurum ſpectatorem; me, meo quidem iure, tuæ virtutis atque pietatis præconem. Ad id autem quod velle ſenſeram, abundè ſatisfactum eſſe debet voluntati tuæ. Nam ne præterirem aliquid quod ad argumentum in omni ratione PRO DEFENDENDA ECCLESIA reperiendum pertineret, plura quàm à te deſiderata erant, ſum complexus: fecique quod ſæpe liberales venditores ſolent, vt cùm ædes fundumue vendiderint, rutis cæſis receptis, concedant tamen aliquid emptori, quod ornandi causâ aptè & loco poſitum eſſe videatur: ſic tibi nos ad id quod quaſi mancipio dare debuimus, ornamenta quædam voluimus non debita accedere, vt Regis Regum Sponſam nonniſi ornatam, ac Regiè quidem, ſi quid ingenio ac diligentia poſſemus, tibi Regi oſtenderemus. Sed ab Iſaïa ſolito quidpiam grauius & Regium quiddam inaudio: mihique Propheticum videtur Theatrum ita reſonans, vt vſque Londinum voces referantur. Hodie primùm Veritas vocem contra Inuidiam miſit. Propter Sion, (clamat Iſaïas) « Iſ.61.v.1.
non tacebo, & propter Ieruſalem non quieſcam, donec egrediatur «
VT SPLENDOR Iuſtus eius, & Seruator eius VT LAMPAS accendatur. ET VIDEBVNT GENTES IVSTVM TVVM, ET CVNCTI REGES INCLYTVM TVVM, & vocabitur tibi NOMEN NOVVM, quod os Domini nominabit. Et eris CORONA GLORIÆ in manu Domini, & DIADEMA REGNI in manu Dei tui. NON VOCABERIS VLTRA DERELICTA: ET TERRA TVA NON VOCABITVR AMPLIVS, DESOLATA: SED VOCABERIS, VOLVNTAS-MEA-IN-EA; ET TERRA TVA, INHABITATA. quia complacuit Domino in te, & terra tua inhabitabitur. Habitabit enim Iuuenis cum Virgine, & habitabunt in te filij tui. Et gaudebit Sponſus ſuper Sponſam, ET «

» GAVDEBIT SVPER TE DEVS TVVS. SVPER MVROS TVOS CON-
» STITVI CVSTODES, TOTA DIE ET TOTA NOCTE IN PERPETVVM
» NON TACEBVNT. Hæc Iſaïas TERTIO-DECIMO loco proponebat.
» bat. Vbi pro eo quod legitur; Sed vocaberis, Voluntas-mea-in-ea,
» & terra tua, Inhabitata, legit Auguſtinus: Tum enim vocaberis,
» Voluntas-mea, & terra tua, ORBIS-TERRARVM: indeque ex eo
potiſſimùm Iſaïæ loco, de Donatiſtis Libro DE VNITATE ECCLESIÆ
SIÆ triumphat, hunc locum vrget, nec quidquam vltra in Iſaïa
(quem vnum ex Prophetis ſeligit) Propheticum quærit aut quæ-
» rere curat; & clamat: QVID DICI ADHVC MANIFESTIVS EXIGEN-
» DVM EST? ECCE EX VNO PROPHETA, quàm multa, quàm clara!
» & tamen reſiſtetur & contradicetur, NON CVIQVAM HOMINI, SED
» SPIRITVI DEI ET EVIDENTISSIMÆ VERITATI? Et tamen ab eis
» qui nomine Chriſtiano gloriari volunt, GLORIÆ CHRISTI IPSIVS
» INVIDETVR, ne iſta quæ tanto antè de illo prænunciata ſunt, cre-
» dantur impleri, cùm iam non prænunciantur, ſed OSTENDVNTVR,
» VIDENTVR, TENENTVR. Ac poſtea Auguſtinus: Aliquid ergo pro-
» ferte quod non contra vos veriùs interpretetur, SED QVOD IN-
» TERPRETE OMNINO NON EGEAT. SICVT NON EGET INTER-
Gen. 22. v. 18. » PRETE: In ſemine tuo benedicentur OMNES GENTES, quia Semen
Gal 3. v. 16. » Abrahæ Chriſtum, non ego ſed APOSTOLVS Interpretatur. SICVT
Iſ. 62. v. 4. » NON EGET INTERPRETE: Tu enim vocaberis Voluntas-mea, & ter-
» ra tua ORBIS-TERRARVM; QVIA EI DICITVR, QVAM NEMO
» CHRISTIANVS NISI ECCLESIAM CHRISTI INTELLIGIT. SICVT
Pſ. 21. v. 28. » NON EGET INTERPRETE: Commemorabuntur & conuertentur ad
» Dominum vniuerſi fines terræ: Et adorabunt in conſpectu eius vni-
» uerſæ PATRIÆ GENTIVM, quoniam ipſius eſt REGNVM, & ipſe do-
» minabitur GENTIVM; quia in eo Pſalmo dicitur, vbi Paſſio Domi-
» ni etiam TESTE EVANGELIO declaratur. SICVT NON EGET INTER-
Luc. 24. v. 46. » PRETE: Quia oportebat Chriſtum pati & reſurgere tertia die, &
» prædicari in nomine eius pœnitentiam & remiſſionem peccatorum
» PER OMNES GENTES, Incipientibus ab Ieruſalem. SICVT NON
Act. 1. v. 8. » EGET INTERPRETE: Eritis mihi teſtes in Ieruſalem, & in tota Iu-
» dæa & Samaria; & vſque in totam terram. Cœpiſſe enim Eccleſiam
» ab Ieruſalem, atque inde eſſe circum Iudæam, & Samariam, & cæ-
» teras Gentes, conſequentia geſta teſtantur, CANONICIS firmata Do-
Matt. 24. v. 14. » CVMENTIS. SICVT NON EGET INTERPRETE: Et prædicabitur
» hoc EVANGELIVM REGNI, in VNIVERSO ORBE, in teſtimonium
» OMNIBVS GENTIBVS, & tunc veniet finis. Interrogatus enim Do-
» minus de fine huius ſæculi, cùm quædam initia PARTVRITIONVM
v. 6. » dixiſſet, ait: Sed nondum ſtatim finis. Finem autem futurum prædi-
» xit poſt prædicationem Euangelij IN VNIVERSO ORBE IN OMNI-
Matt. 13. v. 30. » BVS GENTIBVS. SICVT NON EGET INTERPRETE: Sinite vtraque
» creſcere vſque ad Meſſem: QVIA CVM EGERET INTERPRETE,
» IPSE DOMINVS INTERPRETATVS EST ET IPSE EXPOSVIT, CVI
» NEMO CONTRADICERE POTEST, MAXIME IN EA PARABOLA,

« QVÆ AB ILLO PROLATA EST: ET IPSE AIT BONVM SEMEN ESSE FILIOS REGNI; AGRVM, MVNDVM; MESSEM, FINEM SÆCVLI. Tale aliquid proferte, vel vnum, quo apertiſſimè Africa declaretur VEL IN RELIQVIS SOLA DERELICTA, VEL AD PRINCIPIVM RENOVANDI ET IMPLENDI ORBIS SOLA SERVATA. NEQVE ENIM TOT TESTIMONIIS COMMENDARETVR, QVOD ERAT CITO PERITVRVM: ET SIC TACERETVR, AVT QVOD SOLVM ESSET RELINQVENDVM, AVT EX QVO SOLO TOTVM ESSET REPARANDVM ET IMPLENDVM. Si autem non poteſtis quod tam iuſtè à vobis flagitamus, oſtendere, credite veritati, conticeſcite, obdormiſcite, A FVRORE EXPERGISCIMINI IN SALVTEM. Denique libro primo contra Gaudentium, capite vigeſimo: Omittamus alia, & NOVISSIMA VERBA EIVS IN TERRIS audiamus, vbi videamus QVAM FIDEM DE ECCLESIA reliquit Apoſtolis, QVALE TESTAMENTVM quodammodo fecerit, non vitam finiturus, ſed ſine fine victurus; non mittendus in Sepulcrum, ſed aſcenſurus in Cælum. Surgens enim à mortuis, poſteaquam apparuit Diſcipulis ſuis, intuendus oculis, manibuſque tractandus: Oportebat, inquit, im- Luc. 24.
pleri quæ ſcripta ſunt in Lege, & Prophetis, & Pſalmis de me; Tunc v. 44.
aperuit illis ſenſum vt intelligerent Scripturas, & dixit eis: Quoniam ſic ſcriptum eſt, & ſic oportebat pati Chriſtum, & Reſurgere tertio die, & Prædicari in nomine eius pœnitentiam & remiſſionem peccatorum PER OMNES GENTES, Incipientibus ab Ieruſalem. ITEMQVE IN MONTE OLIVETI, POSTQVAM NIHIL VLTERIVS IN TERRIS POSITVS DIXIT, SED QVOD MAXIME FVERAT NECESSARIVM, HOC COMMENDAVIT EXTREMVM. Multi quippe erant futuri per vniuerſas partes terræ, VENDICATVRI SIBI NOMEN ECCLESIÆ, & contra Vniuerſam DOMVM, quæ per Vniuerſam Terram cantat CANTICVM NOVVM, de quo ſcriptum eſt:
Cantate Domino CANTICVM NOVVM: Cantate Domino OMNIS Pſ. 95. v. 1.
TERRA: de ſuarum quiſque RVINARVM ANGVLIS (nollem, ANGLIS, Optime Rex) latraturi. Aliud namque Apoſtoli audire cupiebant, & quod illis maximè fuerat neceſſarium, non quærebant. Dic nobis, inquiunt, ſi in tempore hoc PRÆSENTABERIS, & quan-
do REGNVM ISRAEL? At ille; Non eſt, inquit, veſtrum noſſe tem- Act. 1. v. 7.
pora vel momenta, quæ Pater poſuit in ſua poteſtate, ſed accipietis virtutem ſuperuenientis Spiritus Sancti in vos, & eritis mihi Teſtes in Ieruſalem, & in totam Iudæam & Samariam, & VSQVE AD TERMINOS TERRÆ. His dictis nubes ſuſcepit eum. Nihil vlteriùs verbis addidit: HOC TANTO TENACIVS QVANTO POSTERIVS AVDIENTIVM MENTIBVS FIXIT. HANC SPONSAM SVIS AMICIS SPONSVS ABIENS COMMENDAVIT. HANC ERGO DE SANCTA ECCLESIA [FIDEM] DISCIPVLIS DERELIQVIT: HVIC FIDEI DONATISTÆ RESISTITIS, ET PRO FIDE, QVAM DOMINVS CHRISTVS RELIQVIT APOSTOLIS, VOS PERSECVTIONEM FERRE CONTENDITIS: HVIC HOMINIS FILIO, QVI ECCLESIAM SVAM INCIPIENTEM AB IERVSALEM ET PER OMNES GENTES FRV-

» CTIFICANTEM ATQVE CRESCENTEM, TANTA DILIGENTIA COM-
» MENDAVIT; MIRA CÆCITATIS IMPVDENTIA CONTRADICITIS,
» ET PROPTER FILIVM HOMINIS VOS MALA SVSTINERE CLAMA-
» TIS. AN HOC FORTASSIS IDEO DICITIS, QVIA VOBIS ALIVM
» FILIVM HOMINIS INVENISTIS, CVIVS NOMINE VOCITEMINI, DE
» CVIVS PARTE DICAMINI? ERRATIS, NON EST IPSE, QVAN-
» DO PROPTER FILIVM HOMINIS PATI PERSECVTIONEM, FELICI-
» TATIS ESSE DICEBAT, SEIPSVM ILLE SPONSVS, NON ADVLTE-
CAP. » RVM PRÆDICABAT. QVARTO verò DECIMO magna
XLIII. voce veriſſimum pulcerrimumque iuſiurandum Iſaïas affert: Iura-
Iſ.62.v.8. » uit Dominus IN DEXTERA ſuâ & IN BRACHIO FORTITVDINIS
» ſuæ, SI DEDERO TRITICVM TVVM VLTRA, CIBVM INIMICIS
» TVIS: ET SI BIBERINT FILII ALIENI VINVM TVVM IN QVO
» LABORASTI. Quia qui congregabunt illud, comedent, & laudabunt
» Dominum: & qui comportant illud, bibent in atrijs ſanctis meis.
» Tranſite, tranſite per portas, præparate viam populo, planum fa-
» cite iter, & eligite lapides, ET ELEVATE SIGNVM AD POPVLOS. Ec-
» ce Dominus auditum fecit IN EXTREMIS TERRÆ. Dicite, Filiæ
» Sion; Ecce Saluator tuus venit: Ecce Merces eius cum eo, & opus
» eius coram illo: Et vocabunt eos POPVLVS SANCTVS REDEMPTI
» A DOMINO. Tu autem vocaberis, QVÆSITA CIVITAS, ET NON
» DERELICTA.

O Fides alma, apta pinnis, & Iuſiurandum Iouis!

CAP. QVINTO-DECIMO, ſiue PENVLTIMO tandem loco,
XLIV. Propheta definit ad quantum Eccleſia duratura ſit tempus, & ait:
Iſ.65.v.22. » Non ædificabunt, & alius habitabit: non plantabunt, & alius co-
» medet: SECVNDVM ENIM DIES LIGNI, ERVNT DIES POPVLI
» MEI, ET OPERA MANVVM EORVM INVETERABVNT: ELECTI
» MEI NON LABORABVNT FRVSTRA, NEQVE GENERABVNT IN
» CONTVRBATIONE: QVIA SEMEN BENEDICTORVM DOMINI EST,
» ET NEPOTES EORVM CVM EIS. ERITQVE ANTEQVAM CLA-
» MENT, EGO EXAVDIAM: ADHVC ILLIS LOQVENTIBVS, EGO AV-
» DIAM. Lupus & Agnus paſcentur ſimul: Leo & Bos comedent pa-
» leas: & Serpenti puluis panis eius: NON NOCEBVNT NEQVE OC-
» CIDENT IN OMNI MONTE SANCTO MEO, DICIT DOMINVS. Quæ
cùm ita ſint, vt myſticis myſtici ligni annis Eccleſiæ annos metia-
mur, ſeriem ſemper ſibi ſimilis Eccleſiæ, ſucceſſioniſque eius ra-
tum ordinem, ac velut conſtantiam atque concordiam perpetuita-
ti ac propemodum æternitati profectò æquabimus. Nec certè ſe-
cus dixerit vllus mortalium, qui Ligni Prophetici normam ac re-
gulam ſecutus videri velit. ſiue cum Ligni Vitæ immortalitate
compares, vt Septuaginta, quos vocant, Interpretibus placuiſſe,
Pſ.1.v.3. apud Hieronymum legitur: ſiue cum Ligni Dauidici, cuius folium
Ierem. 17. v. 8. non defluet, longinquitate conferas; quò ſuis locis Ieremias & Eze-
Ezech.47. v.7. chiel reſpexiſſe atque alluſiſſe viſi ſunt: ſiue potiùs Sponſi palmare
illud Canticorum lignum diuturnitate æquipares; de quo dicitur:
Aſcendam

Aſcendam in Palmam, & apprehendam fructus eius. Quod Lignum, quæ Palma, Crux certè Dominica erit: cuius pretij ac redemptionis infinitos æternoſque vberrimos fructus Eccleſiæ Chriſti immortalitatem ſecum allaturos, Iſaïas docet. Quocirca ipſa Chriſtiana Eccleſia, Chriſti Crucis viciſſim, vt loquitur Eccleſiæ Apoſtolus, MORTIFICATIONEM docens, dies populi Domini, dies Ligni eſſe debere Dominici, per os Iſaïæ, & gloriatur & vrget. Atque ad id quod agitur, aptè congruenterque de Palma dictum eſt; ad naturamque rerum accommodatiſſimè. Vt enim Palmam inter arbores ſingularem, ac prope vnicam credimus, quæ, quantumuis exciſa, ſemper fruticetur, continuóque de ſe renaſcendi velut immortalem vim habeat; (proptereaque Græcum Palmæ nomen Phœnix auis, quam ſibi ſemper ſuperſtitem eſſe aiunt, ſortita & tanquam mutuata eſſe videatur:) ſic Eccleſia è Chriſto nata, quamdiu Crux, paſſio, ſanguis, merita Chriſti alteris ſæclis proderunt, & quaſi reuiuiſcent; tamdiu certè recreabitur fidelis illa atque optima diuturnitatis procuratrix & cuſtos, ſuaque ſuccedentium infinita poſteritate, vel in æternitatem perpetuanda erit. Haud ſecus planè ac illa «Cant.7. v.8. Gal.6. v.12.

Vna eſt quæ reparet ſeque ipſa reſeminet Ales,
Aſſyrij PHOENICA vocant: nec fruge nec herbis,
Sed Turis lacrymis & ſucco viuit Amomi.
Hæc vbi quinque ſuæ compleuit ſæcula vitæ,
Ilicis in ramis, tremulæque cacumine PALMÆ,
Vnguibus & duro nidum ſibi conſtruit ore:
Quo ſimul ac Caſias, & Nardi lenis ariſtas,
Caſſaque cum fulua ſubſtrauit Cinnama Myrrha;
Se ſuper imponit, finitque in odoribus æuum.
Inde ferunt, totidem qui viuere debeat annos,
Corpore de patrio paruum Phœnica renaſci.
Cùm dedit huic ætas vires, onerique ferendo eſt,
Ponderibus nidi ramos leuat arboris altæ,
Fertque pius cunaſque ſuas patriumque ſepulcrum,
Perque leues auras Hyperionis vrbe potitus,
Ante fores ſacras Hyperionis æde reponit.

CAP. XLV.

SEXTO denique DECIMO ac VLTIMO, vix Eccleſiam non ad breue exiguumque duraturam tempus, ſed Eccleſiam Chriſti fore Chriſti Paſſioni coæuam, Deo loquente, noſter Iſaïas confirmauit: cùm Chriſtus Vniuerſum Orbem in Eccleſiam ſic ædificat, vt, velut ſuum perfectiſſimum opus, Patris æternitati atque omnipotentiæ, ſuo nomine ac ſanguine, conſecraſſe videatur. In extremo ergo iſto Libro Prophetico, quaſi in extrema parte & concluſione muneris ac negotij ſui Prophetici, diligentiſſimus Iſaïas vt eſſet, (cùm intelligeret id quod poſtea contra Fauſtum Manichæum Auguſtinus, non minùs verè, quàm ſubtiliter, diſputauit; priùs videlicet IVDICES factos, dein-

de ſecutos REGES: nempe quia primò IVDICIVM, deinceps REGNVM futurum eſt) ſub Iudicij typo, CHRISTI REGNVM (quod
1. Cor. 15. v 24. quidem, vt tradidit Paulus, aliquando tandem Deo & Patri tradet) ac ſub Omnium Gentium nouiſſima conuocatione, Omnium Gentium Primam Conuocationem, ſiue Eccleſiæ Vocationem, Multiplicationem ac Deductionem in Colonias, necnon, vt initio diximus, ECCLESIÆ noſtræ BRITANNICÆ FVNDATIONEM adum-
Iſ. vlt. v. 18. » brat, ac pæne his diuinis verbis repræſentat: Ego autem opera eo-
» rum, & cogitationes eorum: Venio vt congregem cum OMNI-
» BVS GENTIBVS ET LINGVIS: & venient & videbunt gloriam
» meam. Et ponam in eis SIGNVM, & MITTAM EX EIS QVI SAL-
» VATI FVERINT, AD GENTES IN MARE, in Africam & Lydiam
» tendentes ſagittam: in ITALIAM & Græciam, AD INSVLAS
» longè, ad eos qui non audierunt de me, & non viderunt gloriam
» meam. Et annuntiabunt gloriam meam Gentibus: ET ADDV-
» CENT OMNES FRATRES VESTROS DE CVNCTIS GEN-
» TIBVS DONVM DOMINO, in equis, & in quadrigis, & in le-
» ćticis, & in mulis, & in carrucis, ad montem Sanćtum meum Ieru-
» ſalem, dicit Dominus, quomodo ſi inferant filij Iſraël munus
» in Vaſe Mundo in Domum Domini: ET ADSVMAM EX EIS
» IN SACERDOTES ET LEVITAS, DICIT DOMINVS: Quia
» SICVT CÆLI NOVI, ET TERRA NOVA, QVÆ EGO FA-
» CIO STARE CORAM ME, DICIT DOMINVS; SIC STABIT
» SEMEN VESTRVM ET NOMEN VESTRVM. Et erit men-
» ſis ex menſe, & ſabbathum ex ſabbatho: VENIET OMNIS CA-
» RO VT ADORET CORAM FACIE MEA, DICIT DOMI-
» NVS. Et egredientur, & videbunt cadauera virorum qui præuari-
» cati ſunt in me: vermis eorum non morietur, & ignis eorum non
» extinguetur: & erunt vſque ad ſatietatem VISIONIS OMNI
» CARNI. Hîc & Libri Prophetici & BRITANNICÆ noſtræ PROPHETIÆ finis: In quo ſumma totius EVANGELICÆ PROPHETIÆ Iſaïæ his duobus verbis ſolis continetur, nempe VISIO CARNIS: cuius certè in initio & fine Propheticorum Sermonum ſubtiliter aduertenda coniunćtio eſt, cùm prima Libri vox, VISIO ſit; vltima verò, CARNIS: vt coniunćtione extremorum, quod pleriſque in libris Propheticis fit, argumentum Myſterij prædicendi, videlicet in hoc INCARNATIO VERBI, pateret, quâ Chriſtus & Eccleſia tanquam DVO IN CARNE VNA & creduntur & ſunt. Plenus inconſideratiſſimæ ac dementiſſimæ temeritatis ſit, qui ſuopte ingenio ſequi velit, quod ſine Hieronymi conſilio adſequi nequeat; id eſt, difficillimum hunc locum in quo nunc verſamur: vnde, velut Eteſiarum flatu, maritimos noſtros Propheticos curſus celeres & certos in Britanniam dirigendos ſperemus. vtrum igitur malumus? ſtatimne nos vela facere? aut quaſi è portu egredientes, paulu-

lum remigare ? Nunc iam, quocumque cum Hieronymo fere-
mur, danda nimirum vela ſunt. Optimum ſanè ducem ſequi-
mur : à quo non veriſimile eſt, cùm cæteræ partes Iſaïæ benè de-
ſcriptæ ſint, Epilogum, tanquam ab inerti Oratore, eſſe negle-
ctum. Quàm blandè primùm, quàm ingenioſè circumuolitat!
dum cuncta, ſeu belli, ſeu viæ impedimenta, quæ Vates retulit,
explicans, hunc in modum præfari cœpit : Qui veloces ſunt in Fi- «
de, EQVIS vehuntur: qui multiplices in Gratia, QVADRIGIS : qui «
conſolatione indigent, TECTIS LECTICIS ET VMBRACVLIS ; vt «
audire mereantur: Per diem Sol non vret te, neque Luna per no- « Pſ. 120. v. 6.
ctem. MVLOS autem in Scripturis Sanctis dupliciter accipimus: vel «
in Sterilitate & Continentia ; qualibus ſedit Dauid & Salomon; « 3. Reg. 1.
quorum alter interpretatur FORTIS MANV ; alter, PACIFICVS : vel « v. 33.
in mala parte ; de quibus dicitur : Nolite fieri ſicut Equus & Mu- «
lus, quibus non eſt intellectus. quibus præpoſitus erat Doëg. « Pſ. 31. v. 9. 1. Reg. 21.
CARRVCÆ autem, pro quibus (vt ſupra diximus) LXX.. Tecta Ve- « v. 7.
hicula, cæteri Vehicula ſimpliciter tranſtulerunt ; illi intelligendi, «
de quibus Apoſtolus loquitur : Inuicem onera veſtra portate. Porro « Gal 6. v. 2.
LAMPENÆ, ſplendentia Sanctorum intelligenda ſunt Corpora, & «
Animæ fide Domini Illuminatæ : quibus dici poteſt : Vos eſtis lux « Matth 5.
mundi. Hic autem omnis apparatus illò proficit, vt ingrediamur « v. 15.
Sanctam Ciuitatem Dei, ſiue Sanctum Montem Domini Ieruſa- «
lem : non illam quæ occìdit Prophetas, & quæ lapidat miſſos ad « 23. v 37.
ſe ; ſed Ieruſalem Cæleſtem. de qua crebro diximus : Quæ autem « Gal. 4.
ſurſum eſt Ieruſalem, libera eſt, quæ eſt Mater Noſtra. Et iterum : « v. 26.
Sed acceſſiſtis ad Sion montem, & Ciuitatem Dei viuentis, Ieruſa- « Hebr. 12.
lem Cæleſtem. Quod vel DE PRÆSENTI ECCLESIA poſſumus « v. 22.
intelligere, QVÆ TOTO ORBE PER APOSTOLOS CONGREGATA «
EST ; Vel de futura, vt impleatur illud quod Apoſtolus Sancto «
Spiritu Prophetauit : Rapiemur in nubibus obuiam Domino in « 1. Theſſ. 4.
aëra, & ſic ſemper cum Domino erimus. Atque hæc primùm « v. 17.
Prophetarum Interpres, & quaſi Mens, noſter Hieronymus. dein-
de verò, occaſione data deſcribendæ fabulæ potiùs quàm hære-
ſeos, eorum quos Chiliaſtas, vel Milliarios, ſiue Millenarios, vo-
cauit Antiquitas : qui, tanquam inexercitati hiſtriones, in extre-
mo actu corruiſſe dicuntur ; velut aliud agens, & tamen quaſi,
cum id genus hæreticis, quod aiunt, velis equiſque decertans,
nos velis paſſis in BRITANNIAM peruehit : noſque tibi, PO-
TENTISSIME REX, in CATHOLICORVM, id eſt, BEA- Matt. 5. v. 10.
TORVM, qui perſecutionem patiuntur propter Iuſtitiam, INSV-
LIS ſiſtit. Si Inſulam BRITANNIAM cœpero cogitare, nunquam
præ nimio animi affectu, ac pæne ardore, ita quidem exiſtimo,
PROPHETICO DE ECCLESIA OPERI, tam maximè neceſſario, fi-
nem imponam. Sed ventum in Inſulam nobiliſſimam eſt : im-
ponat ſuo iure ac more Hieronymus, quæ ſummatim perſcripſi
pleniùs enarraturus : Iudæi, inquit, & IVDAICI ERRORIS, «

» HEREDES Hebionitæ, qui pro humilitate ſenſus, nomen PAVPE-
» RVM ſuſceperunt, omneſque mille annorum delicias præſtolan-
» tes; equos & quadrigas, & rhedas, & lecticas, ſiue BASTERNAS, &
» dormitoria, muloſque & mulas, & carrucas, & diuerſi generis ve-
» hicula, ſic intelligunt vt ſcripta ſunt: Quod videlicet in Conſum-
» matione Mundi, quando Chriſtus Ieruſalem regnaturus aduene-
» rit, & Templum fuerit inſtauratum, & immolatæ Iudaïcæ Victi-
» mæ; de Toto Orbe reducantur Filij Iſraël: nequaquam adſumptis
» alis, ſed SARRACO GALLICO, Couiniſque bellicis, & EQVIS
» Cappadociæ atque HISPANIÆ, ac RHEDIS ITALIÆ: & matronæ
» eorum Lecticis referantur, atque BASTERNIS; nequaquam ſuper
» equos, ſed ſuper mulos Numidiæ. QVI autem SENATORIÆ FVE-
» RINT DIGNITATIS, ET LOCVM PRINCIPVM OBTINVERINT DE
» BRITANNIS, Hiſpanis, GALLISQVE extremis hominum MORI-
» NIS, & vbi bicornis ſinditur Rhenus, IN CARRVCIS VENIANT,
» occurrentibus ſibi CVNCTIS GENTIBVS, quæ eorum ſeruituti fue-
» rint præparatæ. Huc vſque Diuinus Interpres Hieronymus: apud quem QVI SENATORIÆ FVERINT DIGNITATIS, ET LOCVM PRINCIPVM OBTINVERINT DE BRITANNIS, quid aliud, quæſo, monſtrant quàm Solem ſub nube, id eſt, quàm ſub Hebionitica Fabula, tanquam nebula, ANGLICANÆ ECCLESIÆ Orientem, ac ſummis viris eximijſque doctoribus, ceu cæleſtibus radijs, refulgentem Solem? Ac certè præterea BRITANNICOS PRINCIPES BRITANNICVMQVE SENATVM deſignant, quos olim in IVVANDA ECCLESIA atque euertendo Schiſmate, operam ſanguinemque poſuiſſe gloriamur; domeſticiſque exemplis, IACOBE REX, tecum agimus, & quantum tibi expedit, & nobis licet, certamus, teque ad ea, ſine ſanguine tamen, dum aliter licet, prouocamus. Atque hæc de ijs quæ ſecundo loco poſuerat Hiero-
» nymus. Nouiſſimè autem ſequentem verſiculum explanans: ET
» ADSVMAM EX EIS IN SACERDOTES ET LEVITAS,
» DICIT DOMINVS: interpretatur de enumeratis ſupra Genti-
» bus: de Mari, de Africa, de Libya, de Cappadocia, de ITALIA,
» de Græcia, DE CVNCTIS INSVLIS, quarum habitatores primùm
» non audierant Dominum, nec viderant gloriam eius, ET POSTEA
» VERTENTVR IN SACERDOTES; vt qui fuerant cauda, ſint ca-
» put; & qui caput, vertantur in caudam.

CAP. XLVI. SED quid opus eſt plura? iam enim ipſius Hieronymi ſermo noſtram omnem DE ECCLESIA tum fidem tum ſententiam partim explicauit, partim confirmauit, id eſt, ECCLESIAM in MAIOREM BRITANNIAM deduxit, cùm ſub Fabula Hebionitica DE BRITANNIS, EXTREMISQVE HOMINVM MORINIS, in vim Prophetici Edicti agit, DE CVNCTISQVE INSVLIS INSVLARIBVSQVE VIRIS IN SACERDOTES VERTENDIS, id eſt, DE BRITANNICA ECCLESIA, Vltimæ Prophetiæ Vltima prope dicta interpretatur,

vrget, explanat. Iam, quoniam criminibus Antonij ſatis reſpondi, plerúmque diſſimulans auctorem; de ipſo Antonio emendatore & correctore noſtro quædam dicenda ſunt; nec enim omnia effundam: vt ſi ſæpiùs decertandum ſit, vt erit, ſemper nouus veniam: quam facultatem mihi multitudo iſtius vitiorum peccatorumque largitur. Sunt enim quædam, Antoni, quæ honeſtè non poſſum dicere. Tu autem eo liberior, quòd ea in te admiſiſti, quæ à verecundo inimico audire non poſſes. Sed reliquum curſum videte: quem quidem celeriter perſtringam; incîdam enim oportet media, ne nimis ſerò ad extrema veniamus. Ex quibus profectò omnibus facilè cernas, SAPIENTISSIME REX, quàm laudabiliter & Catholicè, quàm ſapienter, quámque animosè & fortiter à noſtro Theologorum Collegio, apud quos vetus illa magiſtra pudoris & modeſtiæ ſeueritas cenſoria retinetur, in Antonij libros animaduerſum, ac ne longiùs ſerperent, prouiſum ſit. VENITE AD CATHOLI- «
CAM CONCORDANTEM, QVAM CYPRIANVS NON DESERVIT «
FLVCTVANTEM, inquit, extremo ſecundo libro De Baptiſmo con- «
tra Donatiſtas, Auguſtinus. Earum enim rerum nullam ſibi Antonius neque inficiandi rationem, neque defendendi facultatem reliquit: omnibus in rebus coarguitur à me, conuincitur à teſtibus, vrgetur confeſſione ſua, manifeſtis in maleficijs tenetur, & manet etiam, ac tacitus facta mecum ſua recognoſcit:

> Ceu ſtimulante fame, rapuit cùm Martius agnum
> Auerſo Paſtore lupus, fœtumque trementem
> Ore tenet preſſo, tum ſi veſtigia curſu
> Auditis celeret balatibus obuia Paſtor;
> Iam ſibimet metuens, ſpirantem dentibus imis
> Reiectat prædam, & vacuo fugit æger hiatu.

Hæc eſt vero ACADEMIA PARISIENSIS, Vnitatis Eccleſiæ, Sedisque Petri ac Apoſtolicæ Communionis religioſa perpetuaque DEFENSTRIX, talis videlicet etiam nunc, qualem hac altera ſua Epiſtola ad PARISIENSES data, Pontifex ille dictus VIR HVMILIS, ET DEVOTVS ZELATOR CASTITATIS ET IVSTITIÆ, Vrbanus Sextus, ad perpetuam rei memoriam, Carolo Quarto & VVenceſlao Impp., repræſentat: VRBANVS Epiſcopus SERVVS SERVO- «
RVM DEI, dilectis filijs Rectoribus, Magiſtris, DOCTORIBVS, «
Scholaribus ac Vniuerſitati Studij Pariſienſis, Salutem & Apoſtoli- «
cam benedictionem. Inter, immo ſuper cæteras Studentium Vni- «
uerſitates, in quibus SCIENTIARVM GEMMA reſplendet, veſtra «
PARISIENSIS velut QVODDAM SIDVS radiat, & pulſis ignoran- «
tiæ ac erroris tenebris doctrinæ ſuæ lumine circumlucet. Ex ipſa «
nempe, velut ex quodam PVRISSIMO FONTE, SEMPER ſani dogma- «
tis riuuli profluxerunt, qui per innumeros alueos proniùs diſcur- «
rentes, falſarum opinionum lumen abſterſerunt. Huiuſmodi qui- «
dem Fontis claritatem NVLLA VNQVAM, quantumuis impetuoſa, «
vis pluuiæ turbidauit. Vos itaque DILECTISSIMI FILII, qui ex hoc «

» limpidiſſimo Fonte DVLCISSIMAS LITTERAS auido hauſtu elicitis,
» congaudemus vobis, & Sanctæ Romanæ congratulamur Eccleſiæ,
» cui talia ligna fructus producentia dulciſſimos ſecus decurſus aqua-
» rum in tam ingenuo viridario SVMMVS PARENS REX plantauit,
» cui diu congaudemus, & exſultat ſpiritus noſter, quando intra FE-
» LICIA CASTRA STVDII PARISIENSIS tot doctiſſimos ac magna-
» nimos veritatis & Orthodoxæ fidei pugiles intuemur. GEMAT HÆ-
» RETICORVM PRAVITAS quantum poteſt, & euacuet contra tam
» munitiſſima caſtra pharetras ſuas TVRBA SCHISMATICA: nam ſunt
» milites ALVMNI NOSTRI ad reſiſtendum promptiſſimi, Veritatis
» & Fidei thorace muniti, habentes bicipitia ſpicula, quibus hoſtium
» corda penetrentur. Habent & FACES ARDENTISSIMAS CHARITATIS,
» quibus illorum machinæ confundantur. Habent & ſcaturientis
» fontis vndas, quibus eorum faculæ protinus extinguantur; vt nec
» illud prætereamus cuius ſola recordatione plurimum conſolamur,
» quodque nuper cum ingenti gaudio, fide dignorum relatione, per-
» cepimus, QVEMADMODVM VOS ADVERSVS EORVMDEM HÆ-
» RETICORVM ATQVE SCHISMATICORVM ASSERTIONEM SVB-
» DOLAM CONTRA NOS IMPVDICE LOQVENTIVM, NONNVLLAS
» SANCTAS, VERAS, ET SALVBERRIMAS, ET QVALES PROFESSIO-
» NEM VESTRAM DECET, IN NOSTRVM, IMMO MEMORATÆ FI-
» DEI FAVOREM ET VERITATIS DEFENSIONEM SENTENTIAS PV-
» BLICE TENVISTIS, ET CONTRA QVOSCVMQVE CONTRARIVM
» PROFITENTES DEFENSASTIS; pro quibus Vniuerſitatem veſtram
» iteratis in Domino laudibus proſequentes, deuotionem veſtram re-
» quirimus & hortamur attentiùs, ac per aſperſionem ſanguinis
» Ieſu Chriſti, cuius in hac parte res agitur, obſecramus, quatenus
» cauſam iuſtitiamque noſtram toti mundo notoriam, quam dicti
» Pſeudo-Chriſtiani, VERI SATELLITES ANTICHRISTI, obnubilare,
» ac SCHISMA PERNICIOSISSIMVM in Dei Eccleſia ſuſcitare moliun-
» tur, ſuſcipere, immo iam ſuſceptam velitis defenſare, tanquam le-
» gitimi certatores; & ne INCONSVTILIS VERI IOSEPH TVNICA
» lanietur, ſub diuinæ potentia dexteræ vos murum inexpugnabilem
» opponatis, hoſtiumque multitudinem nullatenus formidetis, SVB
» SIGNIS MILITANTES VICTRICIBVS VERITATIS. Quæ licet quan-
» doque calumniantium fuſcatis argumentorum coloribus impugne-
» tur, vinci tamen non poteſt, & illorum nequit multitudine con-
» culcari. NIHIL ENIM FACILIVS QVAM PRO VERITATE BELLA-
» RE, NVLLI CLARIORES TRIVMPHI, NVLLA PINGVIORA SPOLIA
» REPORTANTVR, QVAM QVÆ VERITAS DEFENSA POLLICETVR.
» Eia ergo, ATHLETÆ MAGNANIMI VERITATIS, Orthodoxæ Fidei
» DEVOTISSIMI DEFENSORES, contra illorum Impugnatores & Ho-
» ſtes FELICITER INSVRGATIS, vt proinde præter æternæ mercedis
» præmia humanarumque laudum præconia, Noſtram & APOSTO-
» LICÆ SEDIS Benedictionem & gratiam ac exauditionem in veſtris
» petitionibus, tanquam bene meritis, reportetis. Datum Romæ apud

S. Mariam trans Tyberim, XI. Kalend. Decemb. Pontificatus noſtri Anno primo. Hactenus Vrbanus Pontifex. Et quoniam in eum ampliſſimum ordinem CONSTANTISSIMÆ LIBERTATIS ac VERITATIS PARISIENSIS, & DOCTISSIMÆ ANTIQVISSIMÆQVE GRAVITATIS SIMPLICITATISQVE SORBONICÆ, olim ante ſuſceptam Prouinciam, dum adhuc, quod aiunt, in Minoribus eſſem, necdum ex Commendatario Sancti Victoris Pariſiorum Abbate factus Archiepiſcopus Rothomagenſis, Normaniæ Primas, meo labore cooptatus ſum; meo quoque iure facturus videor, ſi cenſorium iſtud iudicium ac notationem, MEMORIA BONÆ SOCIETATIS IMPAVIDVS (quod apud Tacitum de Segeſte olim, Annalium primo, dictum eſt) adſcribam: vnde Poſteritas ſempiternum fidei ac concordiæ noſtræ monimentum ſpeculetur atque cuſtodiat, vſurpetque ſecurè ſecum illud De Temporibus Tiberianis dictum: MANEBANT ETIAM TVM VESTIGIA MORIENTIS LIBERTATIS. Malè enim cum poſteris ageretur, ni res quas fideliter à Maioribus accepimus, à nobis præclarè geſtæ atque adminiſtratæ, ad illos eâdem tandem viâ peruenirent. Nec verò dubitat Agricola, quamuis ſenex, quærenti, cui ſerat, reſpondere; DIIS IMMORTALIBVS, QVI ME NON ACCIPERE MODO HÆC A MAIORIBVS VOLVERVNT, SED ETIAM POSTERIS PRODERE. Nam certiſſimum eſt, quòd non alijs telis Audacia Nouitatem armauerit, quàm ijs quæ nudatæ Veritati, temporum iniuria atque obliuione, ſurrepta ſunt. Excipiat ergo Ventura Ætas, & nunc ex Antro Sorbonico, tanquam Sibyllino, Pariſienſia noſtra oracula actutum fundenda audiamus. Inueniet illic Antonius, quod de Ioanne Apoſtolo & Euangeliſta, Primo Epheſiorum Epiſcopo, Epheſi contingere legitur apud Auguſtinum, ſpirantes cineres ROBERTI noſtri DE SORBONA, qui Sancto Ludouico Galliarum Regi à Confeſſionibus fuit, quique SOCIOS primùm SORBONICOS inſtituit, magno Reipublicæ Chriſtianæ bono, tanquam, quod primo Annalium Tacitus ait, SODALIVM AVGVSTALIVM SACERDOTIO, VT QVONDAM T. TATIVS RETINENDIS SABINORVM SACRIS, SODALES TITIOS INSTITVERAT. Eſt enim Antonio grauis aduerſaria conſtituta & parata incredibilis quædam confeſſio, quâ fortaſſis vafrè ac veteratoriè ſe ſuaque ſcripta iudicio noſtro Sorbonico legitur ſubieciſſe. Ergo hæc, quæ robuſtioris improbitatis ſunt, omittamus: loquamur potiùs de nequiſſimo genere leuitatis, & humilitatis iſtius ſubdolæ & fictæ. Itaque recitetur CENSVRA:

— hoſtis eſt, quiſquis mihi
Non monſtrat hoſtem. ---

ἀπεστείλαμεν γὰρ ὑμῖν, ἵνα καὶ ἡ ὑμετέρα ΘΕΟΣΕΒΕΙΑ *σύμψηφος τοῖς παρ' ἡμῖν ὁρισθεῖσι γένηται, καὶ γινώσκητε, ὅτι ἡ* ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, *οὐ παραιτεῖ τοὺς εἰς αὐτὴν πλημμελοῦντας.* quo quidem Heroïco olim dicto Oecumenicum Concilium Sardicenſe Synodicam ſuam ad Alexandrinam Eccleſiam concluſit, vt in Magni Athanaſij legere eſt

» Apologia ſecunda; id eſt: Quæ ideo ad vos miſimus, vt veſtra IN
» DEVM PIA RELIGIO ſuffragetur SENTENTIIS A NOBIS LATIS, ſi-
» mulque intelligat, ECCLESIAM CATHOLICAM NEQVAQVAM
» DISSIMVLANTER CVM IIS AGERE QVI IPSAM OFFENDVNT. Vt
enim, Seſſione trigeſima ſexta, Conſtantienſe Concilium, contra Pe-
» trum de Luna agens; præclarè edixit: FRVSTRA IVDICIVM CO-
» GNOSCENDO GERITVR, NISI QVOD COGNITVM EST, IVDICIA-
» LI CALCVLO TERMINETVR. Sic Antoni,

Nec tua te ſontem tantummodo ſecula norint:
Perpetuæ crimen Poſteritatis eris.

O miſerum te, ſi intelligis; miſeriorem, ſi non intelligis, hoc lit-
teris mandari, hoc memoriæ prodi, huius rei ne poſteritatem qui-
dem omnium ſeculorum vnquam immemorem fore!

» CENSVRA

» SACRÆ FACVLTATIS THEOLOGIÆ PARISIENSIS,
» IN QVATVOR PRIORES LIBROS DE REPVBLICA
» ECCLESIASTICA,

» AVCTORE

» MARCO ANTONIO DE DOMINIS, ARCHIEPISCO-
» PO SPALATENSI:
» Londini apud Io. Billium typis excuſos,
» Anno M. DC. XVII.

» HÆRESIM, naturam & aſtum Serpentis imitari, qui eius ingenium
» norunt, facilè omnes agnoſcunt. nam quemadmodum Serpens,
» præter atrum virus quod vndique iaculatur, caudam quoque ad
» caput ſæpe retorquet; ſiue totam dum colligit iram, ſiue vt tor-
» pentes & languidas vires acriùs exſuſcitet: ita etiam Hæreſis, vbi
» in varia fidei dogmata obrepere tentauerit, nec tamen quidquam
» profuiſſe, ſed venenum marcido iam corpore fruſtra vomuiſſe &
» perdidiſſe conſpexerit, ad ſuum tandem principium, & à cauda ad
» caput per ſinuoſa volumina, Serpentis more, redire, ſeque ad no-
» uam rabiem animare ſolet. Id cùm pleriſque Hæreſibus comper-
» tum habeamus, quarum ortus & interitus ſimiles exſtitere, & ad
» eumdem ſcopum, tam in fine quàm in primordio, ſemper colli-
» marunt; in hac quæ noſtro infelici tempore, ex Orci tenebris ex-
» citata eſt, luce meridiana clarius emicat. Siquidem cùm anno quin-
» genteſimo decimo ſeptimo ſupra milleſimum, NEFARIVS APO-
» STATA, Martinus Lutherus, violatis non ſolùm Monaſterij, in quo
» per aliquot annos delituerat, ſeptis; ſed etiam effractis VERECVNDIÆ
» CHRISTIANÆ repagulis, IN SVMMVM VNIVERSALIS ECCLESIÆ
» PONTIFICEM varias cœpiſſet exſpuere calumnias, atque illius SV-
» PREMAM POTESTATEM non tantùm imminuere & labefactare, ſed

etiam funditus euertere ſtuduiſſet; PESTILENS autem EIVS HÆRE- «
SIS pleriſque in Prouincijs, Deo duce, iam iam effeta & moriens, «
ad exitum properaret: Ecce, EVOLVTO CENTVM ANNORVM SPA- «
TIO., nempe hoc decimo ſeptimo ſupra milleſimum ſexcenteſi- «
mum, ALTER APOSTATA, ET ECCLESIÆ PERDVELLIS, in me- «
dium prodire auſus eſt, eamdemque defectionem contra Eccleſiam, «
& GENERALEM CHRISTI IN TERRIS VICARIVM, renouare co- «
gitans, LIBRVM NEFARIVM INNVMERIS HÆRESIBVS REFERTIS- «
SIMVM edere, HÆRETICA TEMERITATE, præſumpſit. Quo in ne- «
gotio fortaſſe verendum, ne plus periculi & damni, quàm olim à «
Luthero, Eccleſiæ immineat & emergat: non tam quòd LVTHERA- «
NVM SCHISMA ab vno Pſeudo-Religioſo cœperit, iſtud verò ab «
homine varijs titulis laruato, & præcipuis Eccleſiæ honoribus au- «
cto; ſed etiam quòd, non ſine magno bonorum omnium luctu, «
pleroſque diuerſis in locis, prætextato & ementito CATHOLICO- «
RVM nomine, non ita, vt par eſt, in SVPREMVM ECCLESIÆ ANTI- «
STITEM propenſos experiamur. Quapropter FACVLTAS PARISIEN- «
SIS, officij ſui non immemor, Maiorumque ſuorum, qui omnis gene- «
ris erroribus, CENSVRÆ animaduerſione notandis ſtrenuè labora- «
runt, veſtigijs inſiſtens, & optimè ſciens, pari apud Deum peccati rea- «
tu teneri qui, cùm ratio poſtulat vt loquantur, indiſcretè ſilere volunt, «
ac qui mendacium ipſum & falſitatem obtrudunt; Murum ſe pro « Ezech. 13.
Domo Iſraël opponere, & venienti huic CONTAGIOSO MORBO ma- « v. 5.
turè occurrere voluit. Cúmque anno Domini milleſimo ſexcenteſi- «
mo decimo ſeptimo, die trigeſima Octobris, Magiſter Nicolaus «
YSAMBERT, eiuſdem Facultatis Doctor & Syndicus, pro officio ſuo, «
in ſolemni Congregatione, habita in maiori Aula Collegij SOR- «
BONÆ, poſt Miſſam de Spiritu Sancto, more ſolito celebratam, «
OPVS DE REPVBLICA ECCLESIASTICA, AVCTORE MARCO AN- «
TONIO DE DOMINIS, ARCHIEPISCOPO SPALATENSI, APVD IO. «
BILLIVM LONDINI EDITVM, M. DC. XVII. obtuliſſet, & de innu- «
meris, QVIBVS TOTVM SCATET, Hæreſibus & Erroribus grauiter «
eſſet conqueſtus; tum etiam quòd, vt faciliùs ſuæ peſtiferæ doctri- «
næ virus incautis hominibus inſtillaret, SCHOLAM PARISIENSEM «
reipſa idem ſecum velle, verbiſque duntaxat à ſeipſo diſſentire im- «
pudenter iactaret: prædictuſque Syndicus ſupplex à FACVLTATE «
THEOLOGICA petijſſet, vt è ſuo Cœtu aliquos ſeligeret, qui præ- «
dictum Opus ANTONII DE DOMINIS, quàm diligentiſſimè per- «
voluerent, ac ſequentibus Comitijs, quæ in eo deprehenderent, «
fideliſſimè renuntiarent; eius ſupplicationi annuens SACRATISSI- «
MA FACVLTAS, quinque Magiſtros Theologos nominauit, qui «
ſingulas Operis Propoſitiones accuratiſſimè adnotarent, atque ad «
Comitia proxima pariter omnia referrent. «
Itaque ſequentibus Kalendis Decembris eiuſdem anni, in ſolemni «
Congregatione apud SORBONAM, poſt Miſſam de Spiritu Sancto, «
vt moris eſt, celebratam, ipſi DD. ac Magiſtri deputati RETVLE- «

» RVNT, ſe opus prædictum MARCI ANTONII DE DOMINIS attentè perlegiſſe, &, CORAM TOTA FACVLTATE, tot tantaſque Propoſitiones HÆRETICAS, SCHISMATICAS, ERRONEAS, SCANDALOSAS, TEMERARIAS, PIARVM CATHOLICARVMQVE AVRIVM OFFENSIVAS; & præſertim in SANCTAM SEDEM APOSTOLICAM, ECCLESIAM ROMANAM, eiuſque Pontificem Maximum, CHRISTI IN TERRIS VICARIVM, & BEATI PETRI SVCCESSOREM, CONTVMELIOSAS, de verbo ad verbum ex prædicto Opere decerptas protulerunt; vt ijs recitandis, ac cum ipſo Opere conferendis, longum tempus effluxerit.

» Quibus auditis, & re tota in deliberationem per Decanum eiuſdem FACVLTATIS adducta, & maturè conſiderata, IPSA FACVLTAS

» Primò CENSVIT, prædictum Opus de Republica Eccleſiaſtica, Auctore MARCO ANTONIO DE DOMINIS, tanquam LEGI DIVINÆ, ANTIQVIS ECCLESIÆ CANONIBVS, VETERVM PATRVM DOCTRINÆ, TRADITIONI, ET PRAXI ECCLESIÆ CATHOLICÆ OMNINO CONTRARIVM, HÆRETICVM, IMPVDENTISSIMIS CALVMNIIS, ERRORIBVS, ATQVE INNVMERIS MENDACIIS REFERTISSIMVM, TOTIVS ORDINIS HIERARCHICI SVBVERSIVVM, DAMNANDVM, EXSECRANDVM, ET POPVLO CHRISTIANO PENITVS INTERDICENDVM; PROVT DE FACTO DAMNAT ET EXSECRATVR.

» Secundò CENSVIT, ex tot tantiſque Hæreſibus, Erroribus, Calumnijs, Mendacijs, & cæteris id genus portentis, aliqua eſſe ſeligenda, & Cenſuræ propriæ notâ afficienda, vt ex paucis iſtis, quàm meritò fuerit prædictum Opus CONDEMNATVM, & quàm CONTAGIOSVM & EXSECRANDVM, quiſque facilè dignoſcat.

» Tertiò CENSVIT, vniuerſos ECCLESIÆ CATHOLICÆ Præſules, ac Ciuiles Magiſtratus, humillimè eſſe obſecrandos, & per viſcera miſericordiæ Dei obteſtandos, vt prædicti Operis lectione & retentione populo Chriſtiano interdicant, &, ſi opus ſit, ſuæ interdictioni tam iuſtæ CENSVRAS & POENAS adiungant: & TANDEM, ne huius Operis Condemnatio quemquam lateat, CENSVRAM hanc typis eſſe euulgandam. Datum Pariſijs in noſtra Congregatione Generali, apud COLLEGIVM SORBONÆ celebrata, Anno Domini milleſimo ſexcenteſimo decimo ſeptimo, die decima quinta Decembris.

» De mandato DD. Decani, & Magiſtrorum SACRÆ FACVLTATIS THEOLOGIÆ PARISIENSIS.

» PHILIPPVS BOVVOT.

» PROPOSITIONES ALIQVOT

» Inter innumeras alias ſelectæ ex QVATVOR PRIORIBVS LIBRIS De Republica Eccleſiaſtica, Auctore MARCO ANTONIO DE DOMINIS, ARCHIEPISCOPO SPALATENSI, per SACRAM THEOLOGORVM PARISIENSIVM FACVLTATEM damnatæ.

In expositione consilii svæ profectionis, «

Nvmero X. «

Ecclesia ſub Romano Pontifice, non eſt ampliùs Eccleſia, ſed Reſ- «
publica quædam humana, ſub Papæ Monarchia tota temporali: «
Vinea eſt ad ſolum Noë inebriandum: Grex eſt quem paſtor emun- «
gat ad ſanguinem, tondeat, immo radat, immo excoriet & mactet. «

Hæc Propoſitio primâ ſui parte eſt Hæretica; dicit enim «
veram Ecclesiam (cùm non alia ſit quàm quæ Romano «
Pontifici paret) iam desiisse: pro reliqua verò parte eſt «
calvmniosa et scandalosa. «

Lib. I. Cap. I. Nvmero I. «

Qui de Republica Eccleſiaſtica, ſicut de purè humanis philoſo- «
phantur, mihi videntur non parum à recto tramite aberrare: non «
modò quia in ea requirunt veram iuriſdictionem, hoc eſt, vim coa- «
ctiuam & ſubiectionem externam; vbi tamen omnis gloria eius ab «
intus. «

Hæc Propoſitio, quà parte Veram Iuriſdictionem, id eſt, vim «
coactiuam & ſubiectionem externam Eccleſiæ denegat, eſt Hære- «
tica, et totivs ordinis Hierarchici pertvrbativa, «
atque Confvsionem Babylonicam in Eccleſia generans. «

Nvmero XIII. «

Sacerdotes omnes mortales in Eccleſia Chriſti, quicumque illi ſint, «
non tam dicuntur propriè Sacrificium offerre, quod verè & pro- «
priè ſolus Chriſtus obtulit; quàm Sacrificij illius memoriam cele- «
brare: Hoc facite in meam commemorationem. « Luc. 22. v. 19

Hæc Propoſitio, ſi intelligat actionem Sacerdotum Miſſam ce- « 1.Cor.11.
lebrantium non eſſe verum & proprium Sacrificium, eſt Hære- « v. 24.
tica. «

Cap. II. Nvmero VII. «

Inquiunt Apoſtoli: Nos orationi & miniſterio verbi inſtantes eri- « Act.6.v.4.
mus: non dicunt: Nos legibus coactiuis condendis ac Tribunali va- «
cabimus: Nos pro arbitrio præcipiendo, puniendo, dominando; ſed «
orationi & miniſterio verbi inſtantes erimus, quia aliud ſibi com- «
miſſum officium non agnoſcebant. «

Hæc Propoſitio eſt Hæretica in illis verbis; Quia aliud ſibi «
commiſſum officium non agnoſcebant. «

Cap. III. Nvmero XVIII. «

Diſparitatem poteſtatis inter Apoſtolos, eſſe humanum inuentum, «
in ſacris Euangelijs & diuinis noui Teſtamenti ſcripturis minimè «
ſubſiſtens. «

Hæc Propoſitio eſt Hæretica et Schismatica, de Iuriſdi- «
ctione Apoſtolica Ordinaria, Qvæ in solo divo Petro svb- «
sistebat, intellecta. «

Nvmero XXXIII. «

Monarchiæ formam non fuiſſe immediatè in Eccleſia à Chriſto «
inſtitutam. «

» Hæc Propoſitio eſt Hæretica, Schismatica, Ordinis
» Hierarchici svbversiva, et pacis Ecclesiæ pertvrba-
» tiva.

» Cap. IV. Nvmero II.

» Si de vero & proprio Vicario loquamur, qui perfectiſſimè Chriſti
» vices, poſt eius in cælum aſcenſum, plenè geſſerit, geratque in ter-
» ris, & geſturus ſit vſque ad conſummationem ſæculi; quis dubitat
» eſſe Spiritum Sanctum Paracletum?
» Hæc Propoſitio eſt Erronea et pericvlosa, atqve hæ-
» resim Macedonii expresse redolens, in verbo Vicarii pro-
» priè ſumpti.

» Cap. VI. Nvmero XXXV.

» Petrus ferme ſtatim ab illa eadem Fide decidit, ſcilicet poſt confeſ-
» ſam Chriſti diuinitatem, Matth. xvi. neque ſemel, ſed ſæpius titu-
» bauit, etiam poſt Chriſti Aſcenſionem & Spiritus Sancti illapſum.
» Hæc Propoſitio eſt Erronea, temeraria, et in Beatvm
» Petrvm contvmeliosa.

» Cap. VIII. Nvmero X.

Ioan. 21. v. 17. Matt. 15. v. 24. Rom. 15. v. 8.

» Paſce oues meas, hoc eſt, Iſraëlitas, qui tunc ſoli erant Chriſti oues:
» vnde & dicebat; Non svm missvs nisi ad oves qvæ perie-
» rvnt domvs Israel. & Paulus ipſum Dominum vocat Mini-
» ſtrum Circumciſionis.
» Hæc Propoſitio in verbo, Solos Israelitas, eſt Hæretica,
» & Ignorantiam crassissimam avctoris prodit.

» Cap. XII. Nvmero V.

» Tametſi Articuli Ioannis Hus, aliquid ſimile cum meis aſſertioni-
» bus continerent, damnatos tamen non eſſe legitimè, quia eorum
» ſingulorum examen non apparet.
» Hæc Propoſitio eſt Falsa, erronea, ac in concilivm
» constantiense, qvasi legitime non processerit in da-
» mnandis erroribvs hvssitarvm, contvmeliosa.

» Nvmero Eodem.

» Doctrina in Articulis Ioannis Hus contenta, nimirum in Eccleſia
» non dari vnum Caput Supremum & Monarcham, præter Chri-
» ſtum: Chriſtum ſuam Eccleſiam per multos miniſtros, ſine vno iſto
» Monarcha mortali, regere perfectè & gubernare; eſt doctrina Ca-
» tholica, à Sanctis Patribus egregiè explicata & confirmata.
» Hæc Propoſitio eſt Hæretica quoad ſingulas partes.

» Nvmero XII.

» Si quid incommodi habet Ariſtocratia, cui Monarchia facilè poſ-
» ſit obuiare; Eccleſiam Spiritu Chriſti inſtructam, propterea & in
» ſingulis Eccleſijs voluiſſe Monarchiam, & in ſe tota Ariſtocratiam.
» Hæc Propoſitio eſt Hæretica et Schismatica, quatenus vult
» Eccleſiam Vniuerſalem, ſecundùm ſe totam, eſſe Ariſtocraticam.

» Nvmero XLII.

» Deus Spiritum ſuum toti Eccleſiæ promiſit, non alligando ipſum
certis

certis perſonis, ſiue certo generi perſonarum, putà ſolis Preſbyte- «
ris, aliiſve Clericis ad miniſteria Eccleſiaſtica deputatis; ſed ipſum «
voluit eſſe per omnes, licèt non per ſingulos, diffuſum: & conſen- «
ſus totius Eccleſiæ, in aliquo articulo, non minùs intelligitur in «
Laïcis, quàm etiam in Preſbyteris & Prælatis. Sunt enim etiam Laï- «
ci in Eccleſia, immo ex Eccleſia, ipſiuſque ſolidam & maiorem par- «
tem conſtituunt. «

Hæc Propoſitio eſt HÆRETICA, ET STATVS ECCLESIÆ PER- «
TVRBATIVA, quatenus ad Fidei Propoſitiones ſtatuendas, CON- «
SENSVM LAICORVM requirit. «

LIB. II. CAP. I. NVMERO IX. «

Sicut Apoſtoli ſimul & in ſolidum Ariſtocraticè curam gerebant «
Eccleſiæ, cum poteſtate æquali & vniuerſali; ita Epiſcopi omnes, «
ſimul & in ſolidum, eamdem regunt Eccleſiam ſinguli cum ple- «
na poteſtate. «

Hæc Propoſitio eſt HÆRETICA ET SCHISMATICA, quoad vlti- «
ma verba; Singuli cum plena poteſtate. «

NVMERO XIII. «

Epiſcopi dicuntur Apoſtolorum ſucceſſores, qui in eorum officio, «
quod erat Apoſtolorum omnium commune, ſuccedunt, omnes «
omnibus in ſolidum. «

HÆRETICA eſt, ET SCHISMATICA, cùm agat de Iuriſdictionis «
Apoſtolicæ poteſtate. «

NVMERO XV. «

In poteſtate vniuerſali ſuccedunt Epiſcopi, non modò vniuerſi, «
ſed etiam ſinguli. «

HÆRETICA eſt ET SCHISMATICA, vt duæ præceden- «
tes. «

CAP. IV. NVMERO XVII. «

De Ordine nihil prorſus habemus quo ipſius inſtitutio ad modum «
Sacramenti appareat. «

Hæc Propoſitio eſt HÆRETICA, SCANDALOSA, ET STATVI «
SACERDOTALI ET EPISCOPALI CONTVMELIOSA. «

NVMERO XXVI. «

Non eſt Ordo verum Sacramentum, ſed mera ad miniſterium de- «
putatio ſine iſtis characteribus & impreſſionibus. «

Hæc Propoſitio tota eſt HÆRETICA ſecundùm vtramque ſui «
partem; & proüt negat Ordinem eſſe Verum Sacramentum, & «
proüt in ea Characterem non imprimi aſſerit. «

NVMERO XXVII. «

Si quis ex Laïco, ſeu Diacono, aliove gradu infra Preſbyteratum, «
immediatè in Epiſcopum ordinetur, is pleniſſimè erit Epiſcopus; «
& ex tali Ordinatione habet totam etiam Preſbyteralem Pote- «
ſtatem. «

Hæc Propoſitio eſt HÆRETICA, ET SCANDALOSA, per ſaltum «
volens aliquos ad Epiſcopatum promoueri poſſe. «

» NVMERO XXXIII. & XLI.

» Auguſtinus agnoſcit tantùm Duo vera & propria Sacramenta, quæ
» clarè & expreſsè pateant à Chriſto eſſe inſtituta.

» Hæc Propoſitio FALSA eſt, ET IN BEATVM AVGVSTINVM
» CONTVMELIOSA.

» CAP. VI. NVMERO XVI.

» Dicat mihi noſter hic DEVS RIDICVLVS, ſeu VICEDEVS, ſi
» nemo præter ipſum poteſt Epiſcopum ab vna Eccleſia ad aliam
» transferre?

» Hæc Propoſitio eſt CONTVMELIOSA, SCANDALOSA, ET PIA-
» RVM AVRIVM OFFENSIVA.

» CAP. VIII. NVMERO XIII.

» Dico Romanam Eccleſiam, & ex magnitudine ciuitatis, & ex eo
» quòd eam duo primi Apoſtoli fundauerunt, Petrus & Paulus, &
» ex alijs capitibus, extra ius diuinum, habuiſſe vt ſemper reputa-
» ta ſit Eccleſia Principalis, non tamen Domina & Regina ſuper
» vniuerſas Chriſti Eccleſias: Neque Auguſtinus, neque vllus ex
» antiquioribus Patribus, ſummam Eccleſiaſticarum rerum in Ro-
» mana Cathedra poſuerunt. ERAT ERGO, ET EST, ECCLE-
» SIA PRÆCIPVA, NOBILITATE, EXISTIMATIONE, NO-
» MINE, ET DIGNITATIS AVCTORITATE; NON REGIMI-
» NIS ET IVRISDICTIONIS PRINCIPATV.

» Hæc Propoſitio eſt HÆRETICA ET SCHISMATICA, QVATE-
» NVS APERTE INSINVAT, ROMANAM ECCLESIAM, IVRE DI-
» VINO, AVCTORITATEM IN ALIAS ECCLESIAS NON HABERE.

» CAP. X. in Titulo.

» Sacros Miniſtros ad Cælibatum iure non teneri.

» Hæc Propoſitio eſt HÆRETICA, ET STATVS CLERICORVM,
» ET TOTIVS REIPVBLICÆ CHRISTIANÆ PERTVRBATIVA.

» NVMERO LXX.

» Quamuis Epiſcopi, inducta conſuetudine, vt ſi coniugati eſſent,
» in ſui promotione ceſſarent in poſterum ab opere nuptiarum: id
» tamen non faciebant ex religione aut cautione, quaſi putarent id
» eis iam minimè licere; ſed ex deuotione, & perfectioris cuiuſdam
» puritatis amore, &c. Hanc tamen deuotionem non omnes Preſby-
» teri, qui ſunt multò plures, ſunt amplexi; ſed ſoli qui liberè volue-
» runt. Et ita Preſbyteris liberum manſit, vt qui poſſent capere, ca-
» perent.

» Hæc Propoſitio, pro prima ſui parte, FALSA eſt; pro ſecunda ve-
» rò, quâ dicit, Preſbyteris liberum manſiſſe matrimonium, eſt HÆ-
» RETICA.

» CAP. XI. NVMERO XL.

» Cælibatus à libera pendet Clericorum voluntate & electione: & ſi
» poſt Sacros Ordines quis contrahat matrimonium, id firmum erit
» & legitimum.

» Hæc Propoſitio eſt HÆRETICA, quatenus Vniuerſalis Ec-

cleſiæ CONSVETVDINI & CONSENSVI repugnat. «

NVMERO XLIII. «

Concludimus primò, Votum Solemne Monachorum, ſi quid effi- « cit vltra Votum Simplex eorumdem iam Vitam Monachalem am- « plexorum; id totum ſola Eccleſiaſtica conſtitutione efficere. « Concludimus ſecundò, ſolemnitates has, Voti ſcilicet, impedi- « re quidem ac vetare ne matrimonium contrahatur, contractum « tamen poſt illas ex eis non dirimi, ſed eſſe ratum, firmum, & « validum, tam in Monacho, quàm in Moniali; ſicut poſt Votum « Simplex. «

Hæc Propoſitio, quoad ſecundam illam partem; Contractum ta- « men, &c. eſt HÆRETICA, SCANDALOSA, ET ECCLESIÆ STA- « TVS PERTVRBATIVA. «

NVMERO XLV. «

Si propria auctoritate, ſine cauſa legitima, quis Monachus Pro- « feſſus, fiat deſertor; hic ſanè peccat contra Deum, & damna- « tionem habet: ſed Eccleſia nihil habet contra illum in foro ex- « terno; habet tantùm cum illo negotium in foro conſcientiæ, pro- « pter peccatum; vt non abſoluatur, niſi redeat; aut ſi legitima « cauſa abſoluatur, etiam non rediturus per irritationem vel com- « mutationem Voti. Quòd ſi vxorem duxerit, pœniteat de peccato « deſertionis, ſed permaneat in coniugio: neque enim ampliùs in- « diget vlla diſpenſatione; IPSE ENIM PER ASSVMPTIONEM STA- « TVS INCOMPOSSIBILIS CVM MONACHATV, SECVM SATIS DIS- « PENSAVIT; quia longè arctius eſt vinculum Connubij, quàm Mo- « nachalis profeſſionis. «

Hæc Propoſitio, quoad ſecundam partem; Eccleſia nihil ha- « bet, &c. eſt HÆRETICA: quoad illam aliam partem; Si vxorem « duxerit, permaneat in coniugio, &c. eſt etiam HÆRETICA, SCAN- « DALOSA, ET ECCLESIÆ PERTVRBATIVA. «

LIB. III. CAP. VII. NVMERO VLTIMO. «

Totus Concilij Tridentini ſcopus fuit, vt ampliſſimam iam ex in- « numeris vſurpationibus Papalem Poteſtatem non modò ſtabiliret, « ſed etiam faceret ampliorem: Solus enim Papa, ſolaque Roma; « Concilium illud rexit, ſtruxit, & inſtruxit. «

Hæc Propoſitio eſt FALSA, CONTVMELIOSA, ET VIAM APE- « RIENS AD MVLTAS HÆRESES, IN HOC CONCILIO CONDEMNA- « TAS, RENOVANDAS. «

CAP. VIII. NVMERO XIV. «

Vnumquemque Epiſcopum iure diuino eſſe Vniuerſalem. «

Hæc Propoſitio eſt HÆRETICA ET SCHISMATICA, AC VNITA- « TIS ECCLESIÆ SVBVERSIVA. «

CAP. X. NVMERO XLII. «

Monarchiam ſemper Chriſtus à ſua Eccleſia amouit, & eam ipſa « Eccleſia eſt abominata. «

Hæc Propoſitio eſt HÆRETICA, SCHISMATICA, ET OR- «

» DINIS ECCLESIASTICI PERTVRBATIVA ET SVBVERSIVA.

» NVMERO XLIV.

» Falſum eſt, Vnionem Eccleſiæ Catholicæ in Vnitate Rectoris Vi-
» ſibilis conſiſtere.

» Hæc Propoſitio eſt HÆRETICA ET SCHISMATICA, quatenus
» negat VNITATEM Rectoris Viſibilis ad VNIONEM Eccleſiæ fa-
» cere.

» LIB. IV. CAP. I. NVMERO I.

» Supremus Eccleſiæ Romanæ Primatus, ipſiuſque ſupra cæteras o-
» mnes Chriſti Eccleſias, imperium, re vera nullis ſolidis innititur
» fundamentis.

» Hæc FALSA eſt, ET VIAM AD HÆRESES ET SCHISMATA
» STERNENS.

» NVMERO XXV.

» Neque Antiochiæ, neque Romæ Petrus propriè ſedit; qui non vt
» ſederet, ſed vt excurreret, Apoſtolatum accepit: & quocumque per-
» gebat, ſemper ſuam Cathedram, hoc eſt, Epiſcopalem Poteſtatem,
» ſecum deferebat; quam nulli certo loco alligatam habebat.

» Hæc Propoſitio eſt FALSA, & quæ IGNORANTIAM AVCTORIS
» PRODIT.

» CAP. II. NVMERO XI.

» Tota, vt vidimus, Antiquitas Vniuerſalitatem Romani Epiſcopa-
» tus penitus ignorauit.

» Hæc Propoſitio eſt, vt præcedens, FALSA, & eamdem IGNO-
» RANTIAM AVCTORIS OSTENDIT.

» NVMERO XXXVI.

» Romanam Eccleſiam eſſe conſtat perfectiſſimè Schiſmaticam, QVÆ
» SE A CORPORE ECCLESIÆ VNIVERSALIS TVNC ABSCIDIT, QVAN-
» DO MEMBRVM IPSIVS ESSE RECVSAVIT: & quod peius eſt, &
» Schiſmati addit Tyrannidem verè Antichriſtianam, Caput ſe contra
» Chriſtum, qui ſolum & verum ſuæ Eccleſiæ Caput eſt, conſtituit.

» Hæc Propoſitio eſt HÆRETICA ET SCHISMATICA.

» CAP. VI. NVMERO II.

» Omnes ſanè Epiſcopi ſunt omnium Apoſtolorum, etiam Petri, in
» ſolidum ſucceſſores. Et paulo poſt: Non enim Petrus habuit quid-
» quam peculiare, in quo ei dari debeat magis quàm cæteris omni-
» bus, Succeſſio.

» Prior Propoſitio, qua parte ſtatuit ſingulos Epiſcopos eſſe Petri
» Succeſſores, eſt CAPTIOSA; quia Petrus, vltra Poteſtatem ORDI-
» NIS, in qua ei ſuccedunt Epiſcopi, aliam habuit IVRISDICTIONIS
» APOSTOLICÆ, cui SOLVS ROMANVS PONTIFEX ſuccedit: Poſte-
» rior eſt HÆRETICA, SCHISMATICA, ET HIERARCHICI ORDINIS
» PERTVRBATIVA.

» NVMERO VII.

» Planum eſt, Papatum hunc eſſe totum fictitium, commentum ho-
» minum, à Chriſti inſtitutione remotiſſimum.

Hæc Propoſitio eſt HÆRETICA, vt iam ſupra notatum eſt.

NVMERO XIX.

Abſolutè nego, Romanum Pontificem eſſe Petri peculiarem, quocumque iure, Succeſſorem: ex iure enim diuino colligimus, Romanum Pontificem non poſſe vlla ratione peculiari, Petro ſuccedere.

Hæc Propoſitio eſt HÆRETICA ET SCHISMATICA, ATQVE ROMANO PONTIFICI CONTVMELIOSA.

CAP. VII. NVMERO VI.

POTESTATIS PLENITVDO, VT OPTIME DOCENT PARISIENSES, DATA EST ECCLESIÆ VNIVERSÆ, HOC EST, OMNIBVS ET SINGVLIS EPISCOPIS IN SOLIDVM.

Hæc Propoſitio eſt CONTVMELIOSA IN FACVLTATEM PARISIENSEM, in particula, SINGVLIS EPISCOPIS.

EODEM NVMERO.

Sciant etiam, de iure diuino, veram Iuriſdictionem in Eccleſia nullam eſſe; ſed totam Charitate regi, &c.

Hæc Propoſitio eſt HÆRETICA, ET ORDINIS HIERARCHICI SVBVERSIVA.

NVMERO IX.

PARISIENSIVM DOCTRINA ENVCLEATE INTELLECTA, NIHIL DISCREPAT A MEA HIS LIBRIS TRADITA DOCTRINA, ET AB IPSA VERITATE. Et paulo poſt: SCHOLA ITAQVE PARISIENSIS ET NOSTRA EST, ET REIPSA POTESTATI STVDET ARISTOCRATICÆ, NON MONARCHICÆ. QVARE EX EIVS QVOQVE DOCTRINA, PAPATVS NVLLO POTEST SOLIDO SVBSISTERE FVNDAMENTO.

MERA CONTRA FACVLTATEM PARISIENSEM IMPOSTVRA.

CAP. VIII. NVMERO LIII.

Sed ego quoque illiteratum, & notoriè ac inſigniter ſceleſtum, ex Sanctorum Patrum dictis inſinuaui, Sacrum Ordinem non ſuſcipere: & Sacrum Ordinem poſſe amitti.

Hæc Propoſitio eſt HÆRETICA, ET INTER HÆRESES BOHEMORVM IN CONCILIO CONSTANTIENSI CONDEMNATA.

CAP. X. NVMERO XI.

Concilia Occidentalia, vt Lateranenſe ſub Innocentio III. Lugdunenſe ſub Gregorio X. & Florentinum, &c. ſub iugo Monarchiæ Romanæ Eccleſiaſticæ iam dominantis gemendo, applaudere tanto Monarchæ ſunt coacta.

Hæc Propoſitio eſt FALSA, CALVMNIOSA, ET SCANDALOSA.

NVMERO XCV.

BEDAM, ANSELMVM, HVGONEM VICTORINVM, ET BERNARDVM, inter MONARCHICOS non quidem DECIPIENTES, ſed potiùs DECEPTOS, reponimus. Et paulo poſt: Alios verò poſteriores magna ex parte paraſitos, & aſſentatores, malæque fidei deceptores, & contra propriam ſcientiam & conſcientiam contentioſos, & verboſos diſputatores, iſthac in cauſa reijcimus penitus, ne dicam, contemnimus.

» Hæ Propoſitiones ſunt CONTVMELIOSÆ.

» NVMERO XCIX.

» Si quis verò opponat, in Concilio Conſtantienſi fuiſſe VViclefi & » Huſſi Articulum DE PRIMATV PAPÆ, ab eis negato, condemna- » tum, &c. Reſpondemus, Patres Concilij Conſtantienſis MONAR- » CHIAM ECCLESIASTICAM tenuiſſe, & COMMVNISSIMO iam ER- » RORE fuiſſe infectos.

» Hæc Propoſitio, quoad vltima verba, eſt HÆRETICA, ET IN » CONCILIVM CONSTANTIENSE CONTVMELIOSA.

» CAP. XI. NVMERO XV.

» Si Sede vacante, Canonici Lateranenſes, cum reliquo Romanarum » Eccleſiarum proprio Clero, & Senatu Populoque Romano con- » iuncti, Pontificem Romanum eligerent, & eundem ſic electum, fa- » cerent ab Epiſcopis circumuicinis, etiam non Cardinalibus (ſi Epi- » ſcopi Cardinales renüerent) conſecrari; is verus & legitimus eſſet » Romanus Pontifex, multò magis quàm ille quem in Conclaui eli- » gerent Cardinales & conſecrarent.

» Hæc Propoſitio eſt SEDITIOSA, ET SCANDALOSA, HÆRETICA » QVOAD FORMAM ET MODVM ELECTIONIS.

» EODEM NVMERO.

» QVOD PARISIENSES, CARDINALES SOLOS FACIVNT TOTIVS EC- » CLESIÆ VNIVERSALIS NOMINE, PAPÆ ELECTORES, EST MERA » VANITAS; QVIA SVPPONVNT IN ECCLESIA VNIVERSALI VNVM » PAPAM VNIVERSALEM, QVI TOTI PRÆSIT ECCLESIÆ VNIVER- » SALI, TANQVAM EPISCOPVS VNIVERSALIS.

» Hæc Propoſitio eſt ERRONEA, cuius error cadit in particulam, » MERA VANITAS; & quoad ſuppoſitionem quam PARISIENSIBVS » tribuit, FALSA: eiuſque falſitas in hæc verba, tanquam EPISCOPVS » VNIVERSALIS, cadit; QVASI ALII EPISCOPI SINT TANTVM PA- » PÆ VICARII.

» PRÆDICTARVM PROPOSITIONVM QVALIFICATIO LE- » CTA ET APPROBATA EST IN PRÆFATA FACVLTATIS THEO- » LOGIÆ PARISIENSIS CONGREGATIONE, ET IN ORDINEM RE- » DACTA ANNO ET DIE PRÆFATIS.

De Mandato dictorum DD. Decani & Magiſtrorum SACRA-
TISSIMÆ FACVLTATIS THEOLOGIÆ PARISIENSIS.

PHILIPPVS BOVVOT.

Hactenus PARISIENSIS CENSVRA, in Antoniumque animaduerſio, illius nempe in morem quam octaua ac decima quinta, & per Martinum Quintum Pont. Max. vltima, Seſſione, Oecumenica Conſtantienſis Synodus in inſigniores, id eſt, deteſtabiliores Ioannis VViclefi ANGLI, (quem PSEVDO-CHRISTIANVM vocat) Quadraginta quinque Articulos edidit, approbans non modò quod Cantuarienſis

Primas, & Eboracenſis Antiſtes, SEDIS APOSTOLICÆ LEGATI IN ANGLIA, de VViclefi libris ſuo iudicio ſtatuiſſent, ac ipſa deinceps Concilij Romani Acta, ſed etiam quidquid OXONIENSIS FACVLTATIS Cenſura, ſuper ducentis & ſexaginta Articulis eiuſdem declaraſſet. ATQVE hæc habui DE IVVANDA ECCLESIA quæ dicerem: ad quam vtinam laudem perueniatis, Fratres, quos nobis vel Hæreſis ſuſtulit, vel Schiſma inuidit; vt ea quæ ex me, apud SAPIENTISSIMVM REGEM diſputante, audiſtis, re experti, probare poſſitis. DIXI periculoſiora SCHISMATIS, quàm Tyrannidis, quàm Hæreſeos, quàm Ethniciſmi, eſſe vulnera ECCLESIÆ MILITANTI. Expoſui mala SCHISMATIS Eccleſiæ prope infinita. Demonſtraui pæne digito, Eccleſiam, quam vel occultarat, vel inobſcurarat Antonius, acceptis tum in Capite, tum in Membris vulneribus, ſuo CAP. XLVII.

-------per Aras
Sanguine fœdantem, quos ipſe ſacrauerat, ignes,

& Pontifex & Sponſus Eccleſiæ ſuæ Chriſtus. Deliberatum eſt, REGES (quos ECCLESIÆ FILIOS, diuinæ voluntatis prærogatiuâ, appellare ſolemus) proprijs manibus, ECCLESIÆ MATRI, non externis hoſtibus magis quàm domeſticis laboranti, piè ſubuenire ac ſanctè opitulari debere. Conſtitutum eſt, CHRISTI (quam Mundus dare non poteſt) PACEM numquam habituros eos, qui ECCLESIÆ PACEM non modò negarint, ſed nec procurarint. Probatum eſt, non modò diuinarum rerum, vt & humanarum, in Regibus INTELLIGENTIAM requirendam ac curam; ſed SERVITVTEM Domini Regibus ſeruiendam; ſed in Domino, non quidem temere, at cum ſancto quodam tremore, liberis digno, Regibus EXSVLTANDVM atque geſtiendum; ſed auidè Sanctam Dei ECCLESIÆQVE DISCIPLINAM Regibus arripiendam, retinendam eſſe. Conſtat, nemini SEPARARE fas eſſe: nec AGRICOLARVM, ſeu HOMINVM; ſed MESSORVM, ſeu ANGELORVM opus, ac diuiſum imperium, & velut vno ſortitu, partitè ab Euangelio vtriſque diuinitus datum atque declaratum. Liquet, ECCLESIAM, quam altera Libri parte, propter te, SAPIENTISSIME REX, per te IVVANDAM; altera, propter Antonium, tibi INDICANDAM propoſui: tam definitam, tam manifeſtam, tam certam; quàm definitus, quàm manifeſtus, quàm certus ſit Chriſtus. Certum eſt, non magis de MYSTICO, quàm de VERO Chriſto; id eſt, de Eccleſia, quàm de ipſo Chriſto, ſiue dubitari, ſiue diſputari, ſiue inquiri poſſe. Tractatus eſt diligenter ſimul & breuiter, nouo quodam noſtro genere, id eſt, veterrimo veriſſimoque, Auguſtinianum in morem, ſingularis, iſque vniuerſus, DE VNITATE ET SCHISMATE locus, Auguſtino Duce ac Iudice, qui, neſcio quo Antoniano fato, nunc æque Spalatenſem ac Fuſſalenſem olim (& in Africa, & apud Bonifacium ac Cæleſtinum Pontifices, vt ex ducenteſima ſexageſima prima Epiſtola Auguſtini ad Cæleſtinum patet) ANTONIVM & fortiter reprimit, & ſuauiter

Ioann. 14. v. 27.

coërcet. Explicata eſt quoque obiter Nota Religionis Antiquitas: ac nihil optimo antiquius, nihilque viciſſim antiquiſſimo melius, editum atque odictum eſt. Eccleſia porrò ipſa pro ſe locuta eſt, tamque pertinacem habuit patronum, ſiue PROPHETICVM EVANGELISTAM, ſiue EVANGELICVM PROPHETAM dixeris, diuinum Iſaïam, vt quamlibet Hæreſim aut Sectam conceſſuram arbitrer, conuictam hoc priore Libro, dignitati. Etenim ſit impudens, ſi Eccleſiæ diutius repugnet; AVT SI MVTATVM ESSE, AVT MVTATVM IRI, AVT MINIMVM MVTARI QVIDEM POSSE IN ECCLESIA MAIORVM MOREM, VEL SVSPICETVR, VEL METVAT. Quare illam quidem dimittamus, vt Pauli, Coloſſenſem Eccleſiam

Col. 2. v. 23. docentis, Magiſtrali Verbo vtar, ἐθελοθρησκείαν, CVLTVM VOLVNTARIVM, vel RELIGIONEM AD PLACITVM, ac VOLVNTARIAM ſeu AFFECTATAM RELIGIONEM (quam, SVPERSTITIONEM Vulgatus Interpres appellat) aut ἐθελοπερισσοθρησκείαν, tricompoſito vocabulo: quo poſthac imitatione vſus Epiphanius eſt, in Hæreſi Phariſæorum; id eſt, SVPERVACANEAM RELIGIONEM SPONTE ASSVMPTAM, SIVE ADSCITITIAM: quam ἐθελοσοφίαν, contra Doſitheos, Hæreſi Samaritanorum, videlicet FICTITIAM ET ARBITRARIAM SAPIENTIAM, vocauerat; Fulmine Sorbonico deiectam, & Antonij ſe finibus tenere iubeamus; ne blanditijs eius illecebriſque, acturi DE DISCIPLINA ECCLESIÆ, vel DE FINIENDO SCHISMATE,

» ſequentis Libri ſeueritas retardetur. In hoc enim (vt de Neſtorio dixit, Epiſtolâ ad Clerum Populumque Conſtantinopolitanum,
» Cæleſtinus Papa) qui de Deo noſtro aliter diſputat, QVAM IPSE
» DE SE AVT DE IPSO APOSTOLI TRADIDERVNT, quid ſpei in-
» ueniemus, ignoro: qui non ſolùm attritos non alligat, ſed & con-
» terit alligatos; non ſolùm eliſos non eleuat, ſed & ſtantes conatur
» elidere; non ſolùm diſperſa non colligit, ſed & collecta diſpergit:
» quamuis nec conteri poſſit DOMINO CONSECRATA ATQVE DI-
» CATA MENS, nec elidi qui ſtat virtute cæleſti; ſic nec SACRA TVR-
» BA diſpergi: Ἐν γὰρ τούτῳ ἀγνοῶ, ποίαν ἐλπίδα εὑρήσομεν, ὃς περὶ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἄλλως διαλαμβάνει, Η ΑΥΤΟΣ ΠΕΡΙ ΕΑΥΤΟΥ, Η ΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ ΠΕΡΙ ΑΥΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΔΩΚΑΣΙΝ. οὐ μόνον τοὺς συντετριμμένους οὐ συνδεσμεῖ, ἀλλὰ καὶ συντρίβει τοὺς συνδεδεμένους· οὐ μόνον τοὺς καταβεβλημένους οὐκ ἐγείρει, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἱσταμένους καταβάλλειν ἐπιχειρεῖ· οὐ μόνον τοὺς διεσπαρμένους οὐ συνάγει, ἀλλὰ καὶ τοὺς συνηγμένους διαμερίζει. Εἰ καὶ μάλιστα, οὔτε συντριβῆναι δύναται ΔΙΑΝΟΙΑ ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΗ ΘΕΩ, οὔτε καταβληθῆναι ἱστάμενος οὐρανίᾳ δυνάμει, οὔτε τὸ ΙΕΡΟΝ ΠΛΗΘΟΣ διαμερίζεται. Nunc, OPTIME REX, ſecretò hoc audi: tecum habeto: ne Spalatenſi quidem Li-

1. Reg. 9. v. 24. » berto tuo dixeris: præter duo nos, reſcierit nemo; Ecce quod re-
» manſit, pone ante te, & comede: (vt Primo Iſraëlitarum Regum,
» Pontificem olim dixiſſe legimus) quia de induſtria ſeruatum eſt tibi, quando Populum vocaui. Cúmque recordor id quod paulo ſecus apud Theodoretum eſt, παρὰ τοῦ λαοῦ, quod quidem noſtri dicunt, A POPVLO, vel SEORSVM A POPVLO; fateor, IACOBE,

vt Viam Regiam munias, atque ſecurum iter affectes, quò Ma-
iorvm Morem in Maiorum tuorum veſtigijs tritum, & quaſi
impreſſum, tutiſſimò quæras, in eoque inſiſtas; vſum loquendi
populo concedens, ſcientiam tibi Secvndo, tanquam Regali,
Libro, ſciens prudenſque reſeruaui, tam Inveniendæ regvm
Disciplinæ, (quæ ſuperioris Paræneſis noſtræ, ex ſecundo Pſal- Pſ. 2. v. 12.
mo, ad Reges, Qvarta atque Vltima Pars eſt) quàm aperien-
di De instavranda Ecclesiæ disciplina, vnici digni Rege,
digni Iacobo conſilij. De tympano mandvcavi, de cymba- “
lo bibi, et Religionis secreta perdidici: Ἐκ Τυμπάνου βέ- “
βρωκα, καὶ κυμβάλου πέπωκα, γέγονα μυστικὸς, vt eſt apud Iulium Firmi-
cum Maternum, egregio illo libro de mysteriis et erroribvs
profanarvm religionvm, quem ad Conſtantium & Conſtan-
tem Auguſtos (quos, ob reuerentiam, non Fidei, ſed Maieſtatis,
Sacrosanctos principes vocat) primis illis periculoſis quidem,
at optimis temporibus, ſcripſit. Quare, quod Auguſtum ferunt,
Athenis initiatus cùm eſſet, vbi poſtea Romæ pro Tribunali, De
privilegio Sacerdotvm Atticæ Cereris cognoſceret, & quæ-
dam Secretiora proponerentur; dimiſſo concilio & corona cir-
cumſtantium, Solvm audijſſe diſceptantes, vt veteres ac re- “
ceptas (inquit Tranquillus) cærimonias reverentissime co- “
leret: id iam iam pro Vera Religione, pro tvorvm privile- “
gio Sacerdotvm Anglorvm, pro Catholicorvm ivre, in
audienda hac noſtra Apologia pro Catholicis, facere videare.
Solus audi: ſolum adhibe Secvndvm hunc Librvm, id eſt, Hi-
storiam nostram Anglicanam, Teſtem, &, vt in rebus me-
moriâ noſtrâ antiquioribus fit, Conſiliarium ac Iudicem; vel ſal-
tem, vt Lacedæmonij Regibus ſuis dederunt, (quod priore libro
De Diuinatione ſcriptum eſt) Avgvrem assessorem. Nunc de “
mysteriis dicere tempus admonet (vt aiebat Ambroſius, initio “
libri quem De ijs qui Myſteriis initiantur, conſcripſit; atque ipſam “
Sacramentorvm rationem edere: quam ante Baptiſmum (haud “
procul deflectam ab Ambroſio, ſi dicam, Ante Populum) ſi putaſ- “
ſemus inſinuandam nondum initiatis, Prodidisse potiùs quàm “
Edidisse æſtimaremur: “

Cæsaris arma canant alij: nos Cæsaris aras.

Ac quoniam eò loci ventum eſt, vbi nec interuentus, nec interpel-
latio erit, & continentem orationem audire mauis; cùm in huius
Primi Voluminis fine pauliſper reſpiraro, ſequens Liber mecum
Imperii tvi arcana Christiana, tuorumque Britannorvm
Catholicæ Eccleſiæ religionem, fidem, conſtantiam, iura, laudes
denique omnes, vno Chriſtianæ (veteris videlicet Anglicanæ)
disciplinæ ore; partim officio, partim ſpe, tibi gratulans, nobis
gaudens, De Schismate trivmphans, decantabit.

FINIS LIBRI PRIMI.

APOLOGETICVS,

SIVE,

APOLOGIA EVANGELII.

LIBER SECVNDVS.

ROMA TRIVMPHANS.

VEL,

DE DISCIPLINA ECCLESIÆ.

EN huius, NATE, auſpicijs illa inclyta ROMA CAP. I.
IMPERIVM TERRIS, animos æquabit Olympo;
Septemque vna ſibi muro circumdabit arces,
Felix prole virûm: qualis Berecynthia mater
Inuehitur curru Phrygias turrita per vrbes,
Læta Deûm partu, centum complexa nepotes,
Omnes cælicolas, omnes ſupera alta tenentes.
Huc geminas nunc flecte acies, hanc aſpice gentem,
ROMANOSQVE TVOS.----

Licet enim verſibus iiſdem, mihi nunc ab Iſaïa impoſitam Eccleſiæ perſonam ſuſtinenti, affari te, IACOBE REX AC FILI, quibus affatur pium & Filium & Regem Anchiſes ille vir haud magna

cum re, ſed FIDE PLENVS, vt de eo Enniano qui loquitur ad Flamininum, in Catone, translatum atque repetitum, non modò pueri ſæpe audiuimus, ſed etiam nunc, & quoties illud, O TITE, me-
» moramus, iucundè recordamur. QVAMVIS, (vt olim ad Marcellinum Tribunum ſcribebat Auguſtinus, Epiſtolâ quinquageſimâ no-
» nâ ſupra centeſimam) QVONIAM CHRISTIANO LOQVOR, MAXI-
» ME IN TALI CAVSA NON ARROGANTER DIXERIM, AVDIRE TE
» EPISCOPVM CONVENIT IVBENTEM, DOMINE EXIMIE, ET MERI-
» TO INSIGNIS, ATQVE CARISSIME FILI. Quamquam me non fidem ſolùm ac veritatem, ſed & magnam rem, nempe Religionem & Fidem Chriſti, Eccleſiamque CATHOLICORVM Orthodoxam, Româ deportaſſe, humanitatem & prudentiam tuam atque vniuerſum orbem intelligere certò ſcio. Iampridem enim ſcripſit, Epiſtola REGVLARI prima, Innocentius Primus ad Decentium Eugubinum Epiſcopum, manifeſtum fuiſſe Eccleſias in omni Italiâ, Galliâ, Hiſpaniâ, Africâ, Siciliâ, ac INSVLIS interiacentibus poſitas, à nullo alio quàm à Petro, vel eius Diſcipulis & Succeſſoribus, inſtitutas eſſe. Iampridem enim, Theodoſij ac Valentiniani ore, Epheſi in auribus Eccleſiæ ſonuit, ac frequenti Epheſina Synodo audita Regia vox eſt; ROMANÆ RELIGIONIS SACERDOTES, ΤΗΣ ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΙΕΡΕΑΣ, Oecumenici Concilij Orthodoxos CATHOLICOSQVE Epiſcopos omneſque in his Orientales (ac quod mirandum planè Nouatoribus eſt, Sanctum Cyrillum Alexandrinum Patriarcham) propter ſummam & Pontificis auctoritatem, & Vrbis, dicendos eſſe; vt ex Sacro Imperatorio Reſcripto ad Acacium Berrhoenſem Epiſcopum, ac Simeonem ex Antiocheno Patriarcha (proindeque Primæ, ſed non Fixæ, Petri Cathedræ Seſſore) Anachoretam, aliaſque Metropoles & Prouincias, vel minimùm attentè legenti colligere facile eſt. Quæ cuncta ita ſufficiunt, vt nil neceſſe ſit ex Metaphraſte, ad Iunij vigeſimum nonum diem, addere, Beatum Petrum vſque ad BRITANNOS, Chriſti Fidem annuntiando, pertigiſſe, ECCLESIAMQVE BRITANNICAM proinde, cùm Occidentalem Orbem luſtraret, fundaſſe. Ex quo tamen non inuitus ſuſpicor, iiſdem rebus te, quibus me ipſum, interdum grauiùs apud te commoueri: quòd ei ſcilicet, cuius ope potiſſimùm ac magiſterio diſſeminata ac propagata Religio atque Eccleſia ſit, (& quam ECCLESIÆ CATHOLICÆ RADICEM ET MATRICEM, quadrageſimâ quintâ Epiſtolâ, Cyprianus appellat; quòd non tantùm Carthaginienſis Eccleſia, ab ea Fidem accepiſſet, ſed etiam Mauritania atque Numidia, quæ ſub ipſa continentur) Eccleſiæ VNITAS ORIGINIS, ſiue cæterarum Eccleſiarum principatus, non tam imprudenter quàm
» impudenter, denegetur. Ad hanc enim Eccleſiam, propter poten-
» tiorem PRINCIPIALITATEM, neceſſe eſt omnem conuenire Eccle-
» ſiam, hoc eſt, EOS QVI SVNT VNDIQVE Fideles; in qua ſemper AB
» HIS QVI SVNT VNDIQVE, conſeruata eſt ea quæ eſt ab Apoſto-
» lis Traditio, inquit millies in Scholis noſtris, ex tertio capite libri
tertij

tertij decantatus Irenæus. Quàm longè alia viuebatur lege temporibus Cælestini Papæ, cùm de Anaſtaſio, Alexandrinorum Eccleſiæ Prudentiſſimo Sacerdote, id eſt, Sapientiſſimo Epiſcopo, Epiſtolâ ad Clerum Populumque Conſtantinopolitanum, ſic loquens legitur: Fugatus illinc, & in noſtris partibus roboratus eſt. Denique hîc ei redintegratus eſt ſtatus, ET IN HAC SEDE QVIETEM COMMVNIONIS INVENIT, A QVA SEMPER CATHOLICIS SVBVENITVR: Ἐδιώχθη ἐκεῖθεν, καὶ ἐν τοῖς ἡμετέροις μέρεσιν ἀνεκτήσατο. ἀμέλει ἐνταῦθα αὐτῷ ἡ κατάστασις ἀνεκαινίσθη, ΚΑΙ ΕΝ ΤΟΥΤΩ ΤΩ ΘΡΟΝΩ ΕΥΡΕ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΑΝΑΠΑΥΣΙΝ, ΑΦ' ΟΥ ΑΕΙ ΤΟΙΣ ΚΑΘΟΛΙΚΟΙΣ ΓΕΝΝΑΤΑΙ ΒΟΗΘΕΙΑ. Hoc enim tacitus nullo modo præterire poſſum, vt à quo vno reliqua, aut velut membra, aut tanquam coloniæ, deducta & quaſi deriuata ſint, id naſcendi ſui principium, & quaſi ſeminarium Reipublicæ Chriſtianæ, non ipſum caput, ac propè dixerim, fontem, agnoſcant atque fateantur. Vnde Chalcedonenſis Concilij Actione prima, Paſchaſinus Reuerendiſſimus Epiſcopus, & VICARIVS SEDIS APOSTOLICÆ, ſic olim, SACRO APPROBANTE CONCILIO, exorſus eſt: Beatiſſimi atque APOSTOLICI VIRI, (Græcè ſignificantiùs, APOSTOLICI EPISCOPI) Papæ Vrbis Romæ, QVÆ EST CAPVT OMNIVM ECCLESIARVM, præcepta habemus præ manibus, quibus præcipere dignatus eſt EIVS APOSTOLATVS, vt Dioſcorus (Alexandrinorum Archiepiſcopus) non ſedeat in Concilio: Τοῦ μακαριωτάτου καὶ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ (APOSTOLICI EPISCOPI) τῆς Ῥωμαίων πόλεως, ΚΕΦΑΛΗΣ ΥΠΑΡΧΟΝΤΟΣ ΠΑΣΩΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ, προστάξεις ἔχομεν, ἐν αἷς κατηξίωσε διαλαλῆσαι, ὅπως Διόσκορος μὴ συγκαθεσθῇ τῷ Συνεδρίῳ. Scilicet Maioribus noſtris, vt eſt apud poëtam neſcio quem, notum illud erat:

Iuppiter, arce ſua Totum cùm ſpectet in Orbem,
Nil niſi ROMANVM, quod tueatur, habet.

Ex quo potiſſimùm effectum eſt, vt, GRANDI QVODAM PRIVILEGIO, Romanus Pontifex CVSTOS FIDEI, Φύλαξ τῆς πίστεως, à Patribus habitus dictuſque fuerit; vt Epheſina Acta, Cæleſtino Papæ, ΚΕΛΕΣΤΙΝΩ ΤΩ ΦΥΛΑΚΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ, CÆLESTINO CVSTODI FIDEI, acclamatum teſtantur. Nec non & poſtea inſertum Chalcedonenſibus Actis inſigne monumentum illud eſt Petri Epiſcopi Rauennatis, Epiſtolâ ad Eutychem: In omnibus autem hortamur te, FRATER HONORABILIS, vt his quæ à Beatiſſimo Papa Romanæ Ciuitatis ſcripta ſunt, OBEDIENTER attendas; QVONIAM BEATVS PETRVS, QVI IN PROPRIA SEDE ET VIVIT ET PRÆSIDET, PRÆSTAT QVÆRENTIBVS, FIDEI VERITATEM. NOS ENIM PRO STVDIO PACIS ET FIDEI, EXTRA CONSENSVM ROMANÆ CIVITATIS EPISCOPI, CAVSAS FIDEI DEFINIRE NON POSSVMVS: Ἐπὶ πᾶσι δὲ προτρεπόμεθά σε, ΑΔΕΛΦΕ ΤΙΜΙΩΤΑΤΕ, ὥστε τοῖς παρὰ τοῦ Μακαριωτάτου Πάπα τῆς πόλεως Ῥώμης, γραφομένοις ΠΕΙΘΑΡΧΟΥΝΤΩΣ προσέχειν· ΕΠΕΙΔΗ Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΠΕΤΡΟΣ, ΟΣ ΕΝ ΤΗ ΙΔΙΑ ΚΑΘΕΔΡΑ

ΚΑΙ ΖΗ, ΚΑΙ ΠΡΟΚΑΘΗΤΑΙ, ΔΙΔΩΣΙ ΤΟΙΣ ΖΗΤΟΥΣΙ, ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑΝ. ΗΜΕΙΣ ΓΑΡ ΣΠΟΥΔΗ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ, ΕΚΤΟΣ ΣΥΝΕΣΕΩΣ (aliàs, ΣΥΝΑΙΝΕΣΕΩΣ) ΤΟΥ ΡΩΜΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ, ΤΑΣ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΑΙΤΙΑΣ ΔΙΑΓΝΩΝΑΙ ΟΥ ΔΥΝΑΜΕΘΑ. Simile quoque illud ibidem in SACRIS LITTERIS Valentiniani, Placidiæ, atque Eudoxiæ, ad Theodoſium; quibus eum
» hortantur vt iuberet, in partibus Italiæ Concilium celebrari: Roga-
» tus ſum ſcribere VESTRÆ MANSVETVDINI De Fide, quæ cùm ſit
» CONSERVATRIX OMNIVM FIDELIVM ANIMARVM, dicitur pertur-
» bata: quam nos, à Maioribus noſtris traditam, debemus cum omni
» competenti deuotione defendere, ET DIGNITATEM PROPRIÆ VE-
» NERATIONIS BEATO APOSTOLO PETRO INTEMERATAM, ET
» IN NOSTRIS TEMPORIBVS, CONSERVARE: QVATENVS BEATIS-
» SIMVS ROMANÆ CIVITATIS EPISCOPVS, CVI PRINCIPATVM SA-
» CERDOTII SVPER OMNES ANTIQVITAS CONTVLIT, LOCVM HA-
» BEAT AC FACVLTATEM DE FIDE ET SACERDOTIBVS IVDICA-
» RE, Domine Sanctiſſime Pater, & Venerabilis Imperator. HV-
» IVS ENIM REI GRATIA, SECVNDVM SOLEMNITATEM CONCI-
» LIORVM, ET CONSTANTINOPOLITANVS EPISCOPVS EVM PER
» LIBELLOS APPELLAVIT, PROPTER CONTENTIONEM QVÆ OR-
» TA EST DE FIDE. Huic itaque poſtulanti, & coniuranti ſalutem
» noſtram communem, annuere non negaui, quatenus ad TVAM
» MANSVETVDINEM meam petitionem ingererem, vt prædictus Sa-
» cerdos, congregatis ex Omni Orbe etiam reliquis Sacerdotibus in-
» tra Italiam, omni præiudicio ſubmoto, à principio omnem cauſam
» quæ vertitur, ſollicita probatione cognoſcens, SENTENTIAM FE-
» RAT, QVAM FIDES ET RATIO VERÆ DIVINITATIS EXPOSTVLAT.
» Non debet enim noſtris temporibus NOVITAS RELIGIONIS turba-
» rum petulantiâ introduci, CVM INCOMMOTA FIDES HACTENVS
» FVERIT CONSERVATA: Ἠξιώθην γράψαι πρὸς τὴν ΣΗΝ ΗΜΕΡΟΤΗΤΑ περὶ τῆς Πίστεως· ἥ τις ΦΥΛΑΞ ὑπάρχουσα ΠΑΣΩΝ ΤΩΝ ΠΙΣΤΕΥΟΥΣΩΝ ΨΥΧΩΝ, λέγεται ταράττεσθαι. ἣν ἡμεῖς ἀπὸ τῶν προγόνων παραδοθεῖσαν, ὀφείλομεν μετὰ τῆς προσηκούσης καθοσιώσεως ἐκδικεῖν, ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ ΕΥΛΑΒΕΙΑΣ ΤΗΝ ΑΞΙΑΝ ΤΩ ΜΑΚΑΡΙΩ (aliàs, ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΩ) ΑΠΟΣΤΟΛΩ ΠΕΤΡΩ ΑΤΡΩΤΟΝ, ΚΑΙ ΕΝ ΤΟΙΣ ΗΜΕΤΕΡΟΙΣ ΧΡΟΝΟΙΣ ΔΙΑΦΥΛΑΤΤΕΙΝ. ΙΝΑ Ο ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΡΩΜΑΙΩΝ ΠΟΛΕΩΣ, Ω ΤΗΝ ΙΕΡΩΣΥΝΗΝ ΚΑΤΑ ΠΑΝΤΩΝ (aliàs, ΤΗΝ ΑΚΡΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΥΠΕΡ ΠΑΝΤΑΣ) Η ΑΡΧΑΙΟΤΗΣ ΠΑΡΕΧΕΙ, ΧΩΡΑΝ ΚΑΙ ΕΥΠΟΡΙΑΝ ΕΧΗ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ ΙΕΡΕΩΝ ΚΡΙΝΕΙΝ, Δέσποτα Αγιώτατε Πάτερ καὶ Σεβάσμιε Βασιλεῦ. ΤΟΥΤΟΥ ΓΑΡ ΧΑΡΙΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΘΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΟΔΩΝ, ΚΑΙ Ο ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΥΤΟΝ ΕΠΕΚΑΛΕΣΑΤΟ ΔΙΑ ΛΙΒΕΛΛΟΥ, ΕΝΕΚΑ ΤΗΣ ΑΝΑΚΥΨΑΣΗΣ (aliàs, ΠΕΡΙΚΥΨΑΣΗΣ) ΦΙΛΟΝΕΙΚΙΑΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ. τοῦτο οὖν αἰτοῦντι, καὶ ἐνευχομένῳ τὴν κοινὴν Σωτηρίαν ἡμῶν, ἐπινεῦσαι οὐκ ἠρνησάμην, ὃ πρὸς τὴν ΣΗΝ ΗΜΕΡΟΤΗΤΑ

τὴν ἐμὴν αἴτησιν οἰκειώσασθαι, ἵνα ὁ προλεχθεὶς Ἱερεὺς, συναχθέντων ἐκ πάσης
τῆς Οἰκουμένης καὶ τῶν λοιπῶν Ἱερέων, ἐντὸς τῆς Ἰταλίας, παντὸς προκείμα-
τος ἀποκινηθέντος, ἐξ ὑπαρχῆς τὴν στρεφομένην αἰτίαν, πεφροντισμένῃ δοκι-
μασίᾳ διαγνοὺς, ΕΞΟΙΣΗ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΙΝ, ΗΝ Η ΠΙΣΤΙΣ, ΚΑΙ Ο
ΤΗΣ ΑΛΗΘΟΥΣ ΘΕΙΟΤΗΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΑΠΑΙΤΕΙ. οὐ γὰρ ὀφείλει ἐν τοῖς
ἡμετέροις καιροῖς ΚΑΙΝΟΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ εἰσάγεσθαι, θορύβῳ προπετείας,
ΑΣΑΛΕΥΤΟΥ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΜΕΧΡΙΣ ΩΔΕ ΔΙΑΦΥΛΑΧΘΕΙΣΗΣ.
Præterea Gallæ Placidiæ, PERPETVÆ AVGVSTÆ ET MA-
TRIS, ad Theodoſium filium, quid diuinum illud ſcriptum vl-
tra dicendo commemorem? Hac itaque gratia, inquit, TVA MAN- «
SVETVDO tantis turbis reſiſtens, veritatem Fidei CATHOLICÆ «
RELIGIONIS immaculatam ſeruari præcipiat, VT SECVN- «
DVM FORMAM ET DEFINITIONEM APOSTOLICÆ SEDIS, «
quam & nos, TANQVAM PRÆCELLENTEM ſimiliter vene- «
ramur, IN STATV SACERDOTII illæſo manente per omnia Fla- «
uiano, ad CONCILIVM APOSTOLICÆ SEDIS, iudicium tranſmit- «
tatur; IN QVA PRIMVS ILLE QVI CÆLESTES CLAVES DIGNVS «
FVIT ACCIPERE, PRINCIPATVM EPISCOPATVS ORDINAVIT: «
Τούτου χάριν ἡ ΣΗ ΗΜΕΡΟΤΗΣ τοῖς τοσούτοις θορύβοις ἀντιπίπτουσα τὴν ἀλή-
θειαν, ἄσπιλον τὴν πίστιν ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ διαφυλαχθῆ-
ναι προσταξάτω· ΙΝΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΤΥΠΟΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΟΡΟΝ ΤΟΥ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ, ὃν καὶ ἡμεῖς ὁμοίως, ΩΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕ-
ΝΟΝ, προσκυνοῦμεν, ΕΝ ΤΗ ΣΤΑΣΕΙ ΤΗΣ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ, ἀ-
βλαβοῦς μένοντος ἐν πᾶσι Φλαβιανοῦ, ἐν τῇ ΣΥΝΟΔΩ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΙ-
ΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ, ἡ δίκη διαπεμφθείη, ΕΝ Ω ΠΡΩΤΟΣ ΕΚΕΙΝΟΣ Ο
ΤΑΣ ΟΥΡΑΝΟΥ ΚΛΕΙΣ ΑΞΙΩΘΕΙΣ ΥΠΟΔΕΞΑΣΘΑΙ, ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΟ-
ΠΗΝ ΤΗΣ ΑΡΧΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΕΚΟΣΜΗΣΕ ΔΗΛΑΔΗ (aliàs, ΤΟ ΠΡΩ-
ΤΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ ΚΑΘΙΔΡΥΣΕΝ.) Ac tandem
concludit: Diligentiùs autem etiam in hoc prouidete, ne QVOD «
PRISCIS TEMPORIBVS NOSTRA GENERATIO CVSTODIVIT, ſub «
nobis imminui videatur, & PER PRÆSENS EXEMPLVM (perſe- «
quentium ſcilicet Flauianum Conſtantinopolitanum Archiepiſco-
pum, quòd ab Secundo Concilio Epheſino, atque ab Orientalibus
ad Romanum Pontificem, tanquam ad Apoſtolicam Sedem ſupre-
mumque tribunal, appellaſſet) SCHISMATA GENERENTVR INTER «
EPISCOPOS ET SANCTAS ECCLESIAS: Ἐπιμελέστερον δὲ κἀκείνου προ- «
νοῆσαι· ἵνα μὴ, ΟΠΕΡ ΕΝ ΤΟΙΣ ΑΝΩΤΕΡΟΙΣ ΧΡΟΝΟΙΣ Η ΗΜΕΤΕΡΑ
ΓΕΝΕΑ ΔΙΕΦΥΛΑΞΕΝ, ἐφ᾽ ἡμῶν δόξῃ μιαίνεσθαι (aliàs, μειοῦσθαι) καὶ ΔΙΑ
ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΣΧΙΣΜΑΤΑ ΠΡΟΧΩΡΗΣΑΙ, ΕΝ
ΤΕ ΤΟΙΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΙΣ, ΚΑΙ ΤΑΙΣ ΑΓΙΩΤΑΤΑΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙΣ. Epi-
ſtolâ verò ad Pulcheriam Auguſtam filiam Romanus Pontifex, VIO-
LATÆ FIDEI VINDEX dicitur: ac tandem ſcriptum eſt: Vt omnibus «
integris permanentibus, ad APOSTOLICÆ SEDIS [IVDICIVM] IN «
QVA PRIMVS APOSTOLORVM BEATVS PETRVS, QVI ETIAM CLAVES «
REGNI CÆLESTIS SVSCIPIENS, SACERDOTII PRINCIPATVM TENVIT, «
EPISCOPATVS CAVSA MITTATVR. DEBEMVS ENIM PRIMATVM IN «

» OMNIBVS IMMORTALI CONVERSATIONI TRIBVERE, QVÆ TO-
» TVM MVNDVM PROPRIÆ VIRTVTIS DOMINATIONE COMPLE-
» VIT, ET NOSTRO IMPERIO ORBEM GVBERNANDVM SERVAN-
» DVMQVE COMMISIT. Vnde non mirum ſi Actione Secunda hunc
in modum de Sancto Leone Magno, Pontifice Romano ac Ma-
» ximo acclamatur: Anathema ei qui ita non credit: PETRVS PER
» LEONEM ITA LOCVTVS EST: Ἀνάθεμα τῷ μὴ οὕτω πιστεύοντι. ΠΕ-
ΤΡΟΣ ΔΙΑ ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΑΥΤΑ ΕΞΕΦΩΝΗΣΕΝ. Quod quidem cæ-
leſte dictum poſtea imitati Conſtantinopolitani Patres OEcume-
nicæ Synodi Sextæ, in totius Concilij SERMONE ACCLAMATO-
RIO ad Imp. Conſtantinum Pogonatum, dum de Romana Fidei
» Confeſſione dicunt: Charta & atramentum videbatur & PER A-
» GATHONEM PETRVS LOQVEBATVR: Χάρτης καὶ μέλαν ἐφαίνετο, καὶ
ΔΙ' ΑΓΑΘΩΝΟΣ Ο ΠΕΤΡΟΣ ΕΦΘΕΓΓΕΤΟ. Qui ſanè Leo propterea
OECVMENICVS ARCHIEPISCOPVS, Οἰκουμενικὸς Ἀρχιεπίσκοπος, nun-
cupatus eſt, Actione tertia, in Libello Theodori Diaconi Alexan-
drini, ad OECVMENICVM ARCHIEPISCOPVM Leonem, OECVME-
NICAMQVE Chalcedonenſem Synodum, qui contra Dioſcorum
exhibitus fuit. Itaque Marcianus Imperator, Oratione illa Regia
quam ad Chalcedonenſe Concilium habuit, Actione ſexta, noſtri
Leonis, tanquam APOSTOLICVM THRONVM GVBERNANTIS, τοῦ
τὸν ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΝ ΘΡΟΝΟΝ ΚΥΒΕΡΝΩΝΤΟΣ; ſumma cum laude ac
fide meminit. Actione verò octaua, vniuerſum Concilium clamat
» in cauſa Theodoreti; POST DEVM LEO IVDICAVIT: Μετὰ τοῦ Θεοῦ
Λέων ἐδίκασεν. Denique in Epheſinis Actis Philippus Legatus Apo-
» ſtolicus ad Synodum ait: Non enim ignorat Veſtra Beatitudo,
» quòd CAPVT TOTIVS FIDEI & Apoſtolorum Beatus PETRVS
» Apoſtolus ipſe eſt: Οὐ γὰρ ἀγνοεῖ ὑμῶν ἡ μακαριότης, ὅτι Η ΚΕΦΑΛΗ
ΟΛΗΣ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ, ἢ καὶ τῶν Ἀποστόλων, ὁ μακάριος ΠΕΤΡΟΣ ὁ Ἀπό-
στολος. Ex quo effectum eſt, vt Imp. Conſtantinus Pogonatus, in
ſuo illo Sacro Reſcripto ad Leonem Secundum Pont. Max. Sextæ
Synodi Actione decima octaua, ſic Pontificem ad conuellendam
» Monothelitarum Hæreſim hortatus ſit: Quamobrem viriliter age,
» & confortare, & verbi gladio accingere, eumque exacue zelo Di-
» uino: ſta firmus propugnator pietatis, omnemque HÆRETICVM
» AVDITVM & introductionem præcidere ſtude: QVEMADMODVM
» ET PRIMITVS IVDAICI AVDITVS SENSVM GLADIO PERCVTIENS
» PETRVS ABSTVLIT, LEGALIS ET SERVILIS SYNAGOGÆ PRÆSI-
» GNIFICANS SVRDITATEM: Οὐκοῦν ἀνδρίζου, καὶ ἴσχυε, καὶ τὴν τοῦ λόγου ῥομφαίαν πε-
ριέζωσαι, καὶ θείῳ ζήλῳ ταύτην παράθηξον, καὶ στῆθι ἑδραῖος τῆς εὐσεβείας ὑπέρμα-
χος, καὶ πᾶσαν ΑΙΡΕΤΙΚΗΝ ΑΚΟΗΝ καὶ εἰσήγησιν ἐκτεμεῖν προθυμήθητι·
ΚΑΘΑ ΚΑΙ ΠΕΤΡΟΣ ΤΟ ΠΡΟΤΕΡΟΝ, ΤΟ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΚΡΟΑ-
ΣΕΩΣ ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΟΝ ΤΗ ΜΑΧΑΙΡΑ ΠΑΤΑΞΑΣ, ΑΦΕΙΛΕΤΟ, ΤΗΣ
ΝΟΜΙΚΗΣ ΤΕ ΚΑΙ ΑΝΔΡΑΠΟΔΩΔΟΥΣ ΣΥΝΑΓΩΓΗΣ ΠΡΟ-
ΔΙΑΓΡΑΦΩΝ ΤΗΝ ΚΩΦΕΥΣΙΝ. Denique Gregorius Secun-
dus Pont. Max. Epiſtola priore De Sacris Imaginibus, ad Leonem

Iſaurum Imperatorem, ante Septimam Synodum; Atque vtinam, «
inquit, Dei munere nobis contingat, vt per Martini viam inceda- «
mus, TAMETSI OB PLEBIS VTILITATEM VIVERE VOLVMVS ET «
SVPERVIVERE; quandoquidem Occidens Vniuerſus ad humilita- «
tem noſtram conuertit oculos: ac licèt tales non ſumus nos, illi «
tamen magnopere nobis confidunt, ET IN EVM CVIVS DENVN- «
TIAS TE IMAGINEM EVERSVRVM ATQVE DELETVRVM, SAN- «
CTI SCILICET PETRI; QVEM OMNIA OCCIDENTIS REGNA VEL- «
VT DEVM TERRESTREM HABENT: Ἀξιοῖ καὶ ἡμᾶς ὁ Κύριος τὴν «
ὁδὸν τοῦ Μαρτίνου πορευθῆναι, ΑΛΛΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΤΩΝ ΠΟΛΛΩΝ
ΩΦΕΛΕΙΑΝ ΘΕΛΟΜΕΝ ΖΗΣΑΙ ΚΑΙ ΕΠΙΖΗΣΑΙ. ὅτι Πᾶσα
ἡ Δύσις εἰς τὴν ἡμετέραν ἀποβλέπει ταπείνωσιν· εἰ οὐκ ἡμεῖς τοιοῦτοι, ἀλλ' ἐ-
κεῖνοι μεγάλην πίστιν ἔχουσιν εἰς ἡμᾶς, ΚΑΙ ΕΙΣ ΟΝ ΕΠΑΓΓΕΛΛΗ
ΚΑΤΑΛΥΣΑΙ ΚΑΙ ΑΦΑΝΙΣΑΙ ΤΟΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΤΟΥ
ΑΓΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ, ΟΝ ΑΙ ΠΑΣΑΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΙ ΤΗΣ ΔΥ-
ΣΕΩΣ, ΘΕΟΝ ΕΠΙΓΕΙΟΝ ΕΧΟΥΣΙΝ. Poſtremò producen-
dus in medium nobis eſt Patriarcha Conſtantinopolitanus ipſe, vi-
delicet ex Octauæ Synodi Actione tertia, Sanctus Ignatius, cuius
hîc integra ad Nicolaum Papam Pont. Max. recitanda Epiſtola
eſt: Ad artus humani corporis plagis & vulneribus ſaucios curan- «
dos, medendi ars magnam medicorum copiam ſuppeditauit; in «
membris autem Chriſti Dei ac Saluatoris, omnium Capitis ac «
Sponſi CATHOLICÆ & Apoſtolicæ Eccleſiæ, VNVM TANTVM AC «
SOLVM SELECTVM AC VNIVERSALISSIMVM (Græcè CATHOLICIS- «
SIMVM) MEDICVM, TVAM NEMPE FRATERNAM PATERNAM- «
QVE SANCTITATEM, Supremum & Fortiſſimum Dei Verbum «
conſtituit, cùm PETRO Supremo Sanctiſſimoque Apoſtolorum «
Vertici dixit: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccle- « Matt. 16.
ſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersùs eam. Et « v. 18.
rurſum: Tibi dabo claues REGNI cælorum. Et quod ligaueris ſu- «
per terram, ligatum erit in cælis: & quod ſolueris, erit ſolutum. «
HVIVSCEMODI ENIM BEATAS VOCES NON SOLI APOSTOLO- «
RVM PRINCIPI, PRIVATA QVADAM SORTE, TRANS- «
SCRIPSIT ET ASSIGNAVIT, SED PER IPSVM AD «
OMNES ROMANÆ SEDIS PONTIFICES ILLI SVCCESSVROS TRANS- «
MISIT. Hinc retro olimque ſemper, cùm Hæreſes & ſcelera pul- «
lularent, noxias illas herbas & Zizania APOSTOLICÆ SEDIS VE- «
STRÆ SVCCESSORES exſtirparunt; & nunc Tua Beatitudo «
dignè tractans acceptam à Chriſto poteſtatem, veritatis hoſtes «
fudit: &, latronum more, in Chriſti ouile per feneſtram aſcenden- «
tem, contraque Deum adeò ſe per arrogantiam ſurrigentem, vt «
etiam aduersùs ſacroſanctam & inculpatam tuam poteſtatem Syno- «
dum refingeret, & clanculum REGEM per legatos ſollicitaret; ME- «
DICA MANV SACROSANCTÆ ET APOSTOLICÆ AVCTORITA- «
TIS, à communi Eccleſiæ corpore præcidiſti: & nos ab illo propter «
ſcelus oppreſſos, vt AMANTISSIMVS FRATRVM, rectè innocentes «

» pronuntiaſti, noſtræque nos Eccleſiæ per litteras reſtituiſti. Nam
» DIVINITVS-EVECTVS Imperator noſter, VT FIDELISSIMVS FILIVS
» VESTER, Tuæ Sanctitatis ſententiam & decretum EXSECVTVS,
» vtrumque (me inquam & Photium) pro æquitate cauſæ tractauit.
» De quibus omnibus, Deo votis rite perſolutis, virum religioſiſſi-
» mum Ioannem, Sylæi Metropolitam, miſimus, qui & noſtram cau-
» ſam tueatur, ET SIMVL RERVM ECCLESIASTICARVM DEINCEPS
» ADMINISTRANDARVM RATIONEM, QVÆ DEO VESTRÆQVE SA-
» PIENTIÆ PROBABITVR, ACCIPIAT. Etenim cùm duplex ſit Sa-
» crorum hominum CONSECRATIO: aliorum quidem, qui à nobis
» initiati ſunt, quique pro nobis ſponte chirographa conſcripſerunt:
» aliorum verò qui ab ſceleſtiſſimo Photio conſecrati, chirographa
» vel lubentes, vel coacti ſcripſere; rogamus vt de his omnibus ali-
» quid decernatur. DEMVM PETIMVS, VT VESTRÆ SANCTITATIS
» LEGATI AD NOS MITTANTVR IDONEI, QVIBVSCVM ECCLESIÆ
» NOSTRÆ STATVM BENE ET CONVENIENTER DISPONAMVS:
Τῶν ἐν τοῖς μέλεσιν ἀνθρώπων περιφυσωμένων τραυμάτων τε καὶ μωλώπων πολλοὺς ἰατροὺς ἡ τέχνη προεχειρίσατο. τῶν ἐν τοῖς μέλεσι δὲ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος, τῆς πάντων ἡμῶν κεφαλῆς καὶ νυμφίου, τῆς ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ΕΝΑ ΚΑΙ ΜΟΝΟΝ ΕΞΗΡΗΜΕΝΟΝ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΘΟΛΙΚΩΤΑΤΟΝ ΙΑΤΡΟΝ ΑΥΤΟΣ Ο ΘΕΑΡΧΙΚΩΤΑΤΟΣ ΚΑΙ ΠΑΝΑΑΚΕΣΤΑΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΠΡΟΕΧΕΙΡΙΣΑΤΟ, ΤΗΝ ΣΗΝ ΔΗΛΟΝΟΤΙ ΑΔΕΛΦΙΚΗΝ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΚΗΝ ΟΣΙΟΤΗΤΑ, δι' ὧν φησι Πέτρῳ τῷ Τιμιωτάτῳ καὶ Κορυφαιοτάτῳ τῶν Ἀποστόλων· σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς· καὶ πάλιν, σοὶ δίδωμι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας· καὶ ὃ ἂν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ ἂν λύσῃς, ἔσται λελυμένον. ΤΑΣ ΔΕ ΤΟΙΑΥΤΑΣ ΜΑΚΑΡΙΑΣ ΦΩΝΑΣ, ΟΥ ΚΑΤΑ ΤΙΝΑ ΠΑΝΤΩΣ ΑΠΟΚΛΗΡΩΣΙΝ ΤΩ ΚΟΡΥΦΑΙΩ ΜΟΝΩ ΠΕΡΙΕΓΡΑΨΕΝ, ΑΛΛΑ ΔΙ' ΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΠΑΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΚΑΤ' ΕΚΕΙΝΟΝ ΙΕΡΑΡΧΑΣ ΤΗΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑΣ ΡΩΜΗΣ ΠΑΡΕΠΕΜΨΕ. Καὶ τούτου χάριν ἔκπαλαι καὶ ἀνέκαθεν, ἐν ταῖς ἀναφυείσαις αἱρέσεσι καὶ παρανομίαις ἐκριζωταὶ τῶν πονηρῶν ζιζανίων γεγόνασιν ΟΙ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ ΥΜΩΝ ΔΙΑΔΟΧΟΙ. καὶ νῦν δὲ ἡ Σὴ Μακαριότης, ἀξίως διαεπθεῖσα τῆς δεδομένης σοι ΧΡΙΣΤΟΘΕΝ ἐξουσίας, τοὺς τῆς ἀληθείας ἀντιπάλους κατέβαλε, καὶ τοὺς διὰ τῆς θυρίδος εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων λῃστρικῶς εἰσελθόντας, καὶ καταλαζονευσαμένους τοῦ Θεοῦ τοσοῦτον, ὥστε καὶ Συνόδους ἀναπλάσαι κατὰ ΤΗΣ ΣΗΣ ΑΝΕΠΙΛΗΠΤΟΥ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ, καὶ πρὸς τὸν ΡΗΓΑ (Ludouicum videlicet Imperatorem, Regem Galliæ, propter Gallici nominis amplitudinem, Latino REGIS nomine ac titulo Græcè retento atque in ΡΗΓΑ conuerſo) λανθανόντως ἐκπέμψαντας, ΤΗ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΚΗΣ ΣΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙΗΚΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ, τοῦ κοινοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἐξέτεμες σώματος, καὶ τοὺς ἠδικημένους ἡμᾶς ὡς ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΣ ἐδικαίωσας δικαίως, καὶ τῇ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίᾳ, δι' ὧν ἔγραψας, ἀποκατέστησας. ὁ γὰρ ΘΕΟΠΡΟΒΛΗΤΟΣ ἡμῶν Βασιλεὺς τῇ γνώμῃ καὶ ψήφῳ τῆς Σῆς Ὁσιότητος ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΜΕΝΟΣ, ΩΣ ΤΕΚΝΟΝ ΥΜΩΝ ΠΙΣΤΟΤΑΤΟΝ ἑκατέρῳ κατ' ἀξίαν ἀπένειμεν. Ἀνθ' ὧν ἀποδίδομεν τῷ Θεῷ τὰς ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΥΣ ΕΥΧΑΣ

πέμψαντες, πεπόμφαμεν Ἰωάννην τὸν εὐλαβέστατον Μητροπολίτην Συλαίου, ἅμα μὲν δι᾽ ἡμῶν ἀπολογησόμενον, ΑΜΑ ΔΕ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΦΕΞΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΝ ΛΗΨΟΜΕΝΟΝ ΤΑΣ ΔΟΚΟΥΣΑΣ ΤΩ ΘΕΩ ΚΑΙ ΤΗ ΥΜΕΤΕΡΑ ΣΟΦΙΑ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ. Διττῆς γὰρ οὔσης τῆς τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑΣ· καὶ τῆς μὲν ἐξ ἡμῶν αὐτὴν δεδεγμένον, καὶ χειρογραφησάντων ὑφ᾽ ἡμῶν καθαιρέτως. τῆς δὲ παρὰ τοῦ ἀνοσιωτάτου καὶ παλαμναίου Φωτίου, ἄλλων μὲν ἑκόντων, ἄλλων δὲ βιαζομένων παρ᾽ ἐκείνου· περὶ τούτων πάντων ἀξιοῦμεν δοθῆναι διάταξιν. ΕΤΙ ΓΕ ΜΗΝ ΖΗΤΟΥΜΕΝ ΚΑΙ ΤΟΠΟΤΗΡΗΤΑΣ ΤΗΣ ΥΜΕΤΕΡΑΣ ΜΑΚΑΡΙΟΤΗΤΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ ΑΞΙΟΛΟΓΟΥΣ ΕΑΘΕΙΝ, ΙΝΑ ΣΥΝ ΑΥΤΟΙΣ ΚΑΛΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΗΚΟΝΤΩΣ ΔΙΟΙΚΗΣΩΜΕΝ ΤΗΝ ΚΑΘ᾽ ΗΜΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ. Mox, Actione quarta, lecta eſt Epiſtola Nicolai Papæ ad Michaëlem Imperatorem, hoc exordio atque documento : PRINCIPATVM DIVINÆ PO- «
TESTATIS , quem conditor omnium Deus electis Apoſtolis ſuis «
largitus eſt , PRINCIPI APOSTOLORVM PETRO PRÆ CÆTERIS «
TRADIDIT , cùm dixit : Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædifi- « Matt.16. v. 18.
cabo Eccleſiam meam. Et rurſum ad Petrum : Et tu aliquando con- « Luc.22.
uerſus, confirma Fratres tuos. PETRVS IGITVR VNIVERSAM AD- « v.32.
MINISTRARE ECCLESIAM PERPETVA SVCCESSIONE IVBETVR. «
Sæpenumero enim conuentus à ſanctis Patribus celebratus eſt, SED «
SINE ROMANÆ SEDIS ET HVIVS PONTIFICVM AVCTORITATE «
CONFECTVM EST NIHIL : ΤΗΝ ἈΡΧΗΝ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ, «
ἣν ὁ πάντων δημιουργὸς τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ Ἀποστόλοις ἐδαψιλεύσατο, ΤΩ ΚΟΡΥΦΑΙΩ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΠΕΤΡΩ ΥΠΕΡ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΕΔΩΚΕΝ, εἰπών· σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ Πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν. καὶ πάλιν εἶπε πρὸς τὸν Πέτρον, καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου. Ο ΤΟΙΝΥΝ ΠΕΤΡΟΣ ΤΗΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΠΕΡΙΕΠΕΙΝ ΟΥ ΔΙΑΛΕΙΠΕΙΝ ΚΕΛΕΥΕΤΑΙ. καὶ γὰρ πολλάκις συνέλευσις γέγονε τῶν ἁγίων πατέρων, ΑΛΛ᾽ ΑΝΕΥ ΤΗΣ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ ΚΑΘΕΔΡΑΣ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΑΥΤΗΣ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ, ΟΥΔΕΝ ΗΝΥΣΘΗ. Non obtundam diutiùs iſtis, quorum plenæ Conciliorum , hoc eſt, vt ita dicam, REGISTRORVM ECCLESIÆ , paginæ , aures tuas, DOCTISSIME REX ; iamdudum vereor, ne oratio mea aliena ab iudicij tui ratione & propoſita dicendi conſuetudine eſſe videatur. Nunc ad ROMAM noſtram TRIVMPHANTEM, DISCIPLINAMQVE tuæ ECCLESIÆ tractandam reuertar; ne hæc à me ſine cauſa commemorata ſint. Hoc dico, hanc ipſam Romam , antiquiſſimam , religioſiſſimam, principem omnium ſacrorum quæ apud omnes gentes nationeſque fiunt, ex ſuis templis ac ſedibus, Schiſmaticorum operâ, fruſtra dici credive ſublatam. Fingant qui legêre aut audiuere nuſquam ſacratiſſimas illas Eccleſiæ Chriſti voces, quæ tot columnis, quot ſyllabis, Eccleſiæ de ſuo Paſtore fidem fulciunt ac ſuſtentant : SEDES PETRI ; SANCTA SEDES, ὁ Ἅγιος Θρόνος · SEDES PRINCIPIS APOSTOLORVM ; THRONVS PRINCIPIS PETRI , ὁ Θρόνος τοῦ κορυφαίου Πέτρου · REGNI CÆLESTIS CLAVIGERI APOSTOLICA SEDES, ET PRÆCIPVA AC SVMMA DIGNITAS ET POTESTAS ; CATHEDRA

APOSTOLICA; ROMANA ECCLESIA, IN QVA SEMPER APOSTOLICÆ CATHEDRÆ VIGVIT PRINCIPATVS; PRIMA CATHEDRA CORYPHÆI APOSTOLORVM THRONI PETRI, ἡ Πρώτη Καθέδρα τοῦ κορυφαίου ἐν Ἀποστόλοις τοῦ Θρόνου Πέτρου· SVMMA SEDES; CÆTERARVM SEDIVM MAGISTRA, τῶν λοιπῶν Θρόνων μείζων καὶ διδάσκαλος· OMNIVM ECCLESIARVM MATER ET MAGISTRA; SANCTA CATHOLICA ET APOSTOLICA ROMANA ECCLESIA, ἡ Ἁγία καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ τῶν Ρωμαίων Ἐκκλησία· INCORRVPTA COLVMNA ECCLESIARVM; APOSTOLICVS THRONVS; SEDES APOSTOLICA; COMMVNIO APOSTOLICA; PONTIFICIVM; CAPVT OMNIVM ECCLESIARVM, ἡ Κεφαλὴ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν· PRIMATVS ECCLESIARVM; PRIMA SEDES; APOSTOLICA AVCTORITAS; SVPREMVS APOSTOLICVS THRONVS, ὁ κορυφαιότατος, ὁ Ἀποστολικὸς Θρόνος· APOSTOLICA ARX ET SVMMITAS, ἡ Ἀποστολικὴ Ἀκρόπολις· PRIMATVS SANCTÆ ROMANÆ ECCLESIÆ, Τὸ πρωτεῖον τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τῆς Ῥώμης· SPIRITVALIS DOMINATIO ECCLESIÆ ROMANÆ, Η πνευματικὴ δεσποτεία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ῥώμης· PRINCIPATVS DIVINÆ POTESTATIS, Η ἀρχὴ τῆς θείας ἐξουσίας· MATRIX ECCLESIA; MATER VNIVERSORVM CHRISTI FIDELIVM ET MAGISTRA; ROMANÆ ECCLESIÆ, DISPONENTE DOMINO, SVPER OMNES ALIAS ORDINARIÆ POTESTATIS PRINCIPATVS; APOSTOLICI THRONI MAGISTRALIS AVCTORITAS, ἡ Αὐθεντία τοῦ Ἀποστολικοῦ Θρόνου· PRIMÆ CATHEDRÆ OMNIMODA POTESTAS, τῆς Πρώτης καθέδρας ἡ αὐθεντία· APOSTOLATVS VESTER; VESTRVM DIVINVM ET APOSTOLICVM IVDICIVM, ἡ ὑμετέρα ἔνθεος καὶ Ἀποστολικὴ γνώμη· COANGELICA SANCTIMONIA VESTRA; THRONVS PRÆCELLENS, ὁ Θρόνος, ὁ Προηγούμενος· PRINCIPATVS EPISCOPATVS, ἡ Ἐπισκοπὴ τῆς Ἀρχιερωσύνης, vel τὸ Πρωτεῖον τῆς Ἐπισκοπικῆς Ἀξίας· PRINCIPATVS SACERDOTII, ἡ Ἀκρότης τῆς Ἱερωσύνης· CONCILIVM APOSTOLICÆ SEDIS; ROMANÆ RELIGIONIS SACERDOTES, τῆς Ρωμαϊκῆς Θρησκείας οἱ Ἱερεῖς· Hæc ad Sedem: ad Sedentem verò illa pertinent; PAPA, ὁ Πάπας· SVMMVS PONTIFEX; PASTORVM PRINCEPS; APOSTOLICÆ CATHEDRÆ PAPA; APOSTOLICÆ SVMMÆ PRÆSVL; VNIVERSALIS ECCLESIÆ PRÆSVL; OECVMENICVS, ſiue VNIVERSALIS, PAPA, ὁ Οἰκουμενικὸς Πάπας· APOSTOLICVS; APOSTOLICVS DOMINVS, vel DOMNVS APOSTOLICVS; COANGELICVS PATER PATRVM; DOMINVS COANGELICVS HIERARCHA, Δεσπότης Ἰσάγγελος ὁ Ἱεράρχης· COANGELICVS PAPA; PATER NOSTER SPIRITALIS; PATRIARCHA PATRIARCHARVM, ET SVMMVS SACERDOS SVMMORVM SACERDOTVM; MAGNÆ AC PRIMÆ SEDIS SVMMVS PONTIFEX; SANCTISSIMVS DOMINVS NOSTER ET BEATISSIMVS PRÆSES, ὁ Δεσπότης ἡμῶν ὁ ἁγιώτατος καὶ μακαριώτατος Πρόεδρος· CVNCTARVM SEDIVM PATRIARCHA, ὁ Πατριάρχης πάντων τῶν Θρόνων· PRINCIPIS (id eſt, Petri, quem PRIMVM APOSTOLORVM ET EMINENTISSIMVM MARTYRVM Auguſtinus, libro ſexto de Baptiſmo contra Donatiſtas, appellat) SVCCESSOR, Τοῦ κορυφαίου διάδοχος· CAPVT ECCLESIÆ; ROMANÆ ECCLESIÆ PAPA; HIERARCHA, ὁ Ἱεράρχης;

SANCTISSIMVS DOMINVS ET MAGNVS PONTIFEX, ὁ Ἁγιώτατος Δεσπότης καὶ μέγας Ἀρχιερεὺς· ARCHIEPISCOPVS, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος· OECVMENICVS ARCHIEPISCOPVS, ὁ Οἰκουμενικὸς Ἀρχιεπίσκοπος· EPISCOPORVM EPISCOPVS; APOSTOLICÆ SVMMITATIS PONTIFICALISSIMVS ANTISTES AC PRÆSES, ὁ τῆς Ἀποστολικῆς ἀκροπόλεως ΑΡΧΙΕΡΑΤΙΚΩΤΑΤΟΣ προέδρος· OECVMENICÆ ECCLESIÆ PROTOTHRONVS, ὁ Πρωτόθρονος τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας· SVMMVS APOSTOLORVM VERTEX, ἡ κορυφαία τῶν Ἀποστόλων ἀκρότης· SANCTI SPIRITVS ORGANVM, τὸ Ὄργανον τοῦ ἁγίου πνεύματος· PONTIFEX ET VNIVERSALIS CATHEDRÆ PRÆSES, ὁ Ἀρχιερεὺς καὶ Πρόεδρος τῆς Οἰκουμενικῆς Καθέδρας· TVA SVMME-CORYPHÆA PATERNITAS, Η σὴ κορυφαιοτάτη πατρότης· SVMMVS PAPA, ὁ Κορυφαιότατος Πάπας· CVSTOS FIDEI, ὁ Φύλαξ τῆς Πίστεως· VIOLATÆ FIDEI VINDEX; APOSTOLICVS PATER, ὁ Ἀποστολικὸς Πατήρ· APOSTOLICVS EPISCOPVS, ὁ Ἀποστολικὸς Ἐπίσκοπος· APOSTOLICVS PONTIFEX, ὁ Ἀποστολικὸς Ἀρχιερεὺς· CAPVT TOTIVS FIDEI, Η Κεφαλὴ ὅλης τῆς Πίστεως· & id genus reliqua infiniti numeri & argumenti, quæ cuiuis antiquitatis perdiligenter ſtudioſo obuia ferme vbique eſſe conſtat. Quibus olim commotior Auguſtinus, Petiliano Donatiſtæ,
libro ſecundo contra eiuſdem Litteras, dixit: Verumtamen, ſi omnes «
per Totum Orbem tales eſſent, quales vaniſſimè criminaris, CA- «
THEDRA TIBI QVID FECIT ECCLESIÆ ROMANÆ, IN QVA PE- «
TRVS SEDIT, ET IN QVA HODIE ANASTASIVS SEDET; vel Ec- «
cleſiæ Ieroſolymitanæ, in qua Iacobus Sedit, & in qua hodie IOAN- «
NES Sedet, QVIBVS NOS IN CATHOLICA VNITATE CONNECTI- «
MVR, & à quibus vos NEFARIO FVRORE ſeparaſtis? QVARE AP «
PELLAS, CATHEDRAM PESTILENTIÆ, CATHEDRAM APOSTOLI- «
CAM? Si propter homines, quos putas legem loqui & non facere, «
numquid Dominus Ieſus Chriſtus propter Phariſæos, de quibus ait, «
Dicunt enim & non faciunt; CATHEDRÆ, in qua ſedebant, vllam «
fecit iniuriam? Nonne illam CATHEDRAM MOYSI commenda- «
uit, ET ILLOS, SERVATO CATHEDRÆ HONORE, REDARGVIT? «
Ait enim: Cathedram Moyſi ſedent. Quæ dicunt facite, quæ au- «
tem faciunt, facere nolite: dicunt enim & non faciunt. HÆC SI «
COGITARETIS, NON PROPTER HOMINES QVOS INFAMATIS, «
BLASPHEMARETIS CATHEDRAM APOSTOLICAM, CVI NON COM- « Matt. 23,
MVNICATIS. SED QVID EST ALIVD QVAM NESCIRE QVID DI- « v. 2.
CERE, ET TAMEN NON POSSE NISI MALEDICERE? At locis iſtis «
communibus deſinamus, ad propoſitumque DE PRIMA ANGLICANÆ ECCLESIÆ ORIGINE redeamus. Itaque fit neſcio qua diuinitus indita lege naturæ, vt cuius ſatu cæteri homines editi ſumus, humani generis parentem & caput, nec inuiti, nec poſcentibus alijs, & honoratè, & honorificè, & grauiter palàm prædicemus. Nos verò, vt de nobis tantùm loquamur, ac noſtrarum rerum non negligentes, magis quàm aliorum curioſi, videamur; nos, inquam, Normanni atque Angli, Romanæ Vitis, aut Eccleſiæ & APOSTOLICI SEMINIS, TRADVCES (vt libro De Præſcriptionibus Tertullia-

nus loquitur) & propagines, miſſu Dei ac Apoſtolica certiſſima miſſione, inſitiones Euangelicæ, & veluti cæleſtes quædam emiſſiones, nunc à generatoribus noſtris, vt à caulibus braſſiciſque, quod Viti à natura tributum ferunt, tanquam à peſtiferis & nocentibus, refugere dicemur, nec eos vlla ex parte contingere? Vites clauiculis adminicula, tanquam manibus, apprehendunt, atque ita ſe erigunt vt animantes: quaſi homines, quorum ſymbola ſunt, docturæ ipſæ Religionem ac Solertiam, quâ quidem ſibi ſurſum versùs ſuorum adiumenta quærant & comparent, nitanturque Maioribus ſuis, ac demum à quibus regendi ſint, ab ijſdem ſe erigendos in cælum ſperent.

Horreat ÆNEADAS & primus & vltimus orbis:
Si qua parum ROMAM terra timebit; amet.

Vnde ſapienter à Patribus noſtris, quarto Sardicenſi Canone, cautum atque prouiſum eſt, vt Toto Orbe, quemadmodum Inſtitutionis ſic & Deſtitutionis ſeu Depoſitionis Epiſcoporum, ſupremus Iudex Romanus Pontifex diceretur & eſſet. Obſeruauit olim ſcriptus à Theognoſto Monacho & Archimandrita Veteris Romæ & Exarcho Conſtantinopolitano, Ignatij Patriarchæ nomine, ad Nicolaum Papam Libellus de tota Ignatij cauſa, proque Metropolitanis Decem, Quindecim Epiſcopis, Cœnobiarcharum inſuper ac Preſbyterorum Monachorumque infinita multitudine. In eo quippe, inter Prolegomena ad Octauam Synodum, hæc legere eſt quæ
» ſequuntur: Et in Sardicenſi Concilio Canon Quartus: Si quis Epi-
» ſcopus fuerit depoſitus, dicatque ſe habere defenſionem; NON
» PRIVS SVFFICIATVR IN EIVS LOCVM ALIVS, QVAM DE EO RO-
» MANÆ ECCLESIÆ PONTIFEX DECERNAT: Καὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου Κανών ἐστιν ὁ λέγων, ὡς ἐάν τις Ἐπίσκοπος καθαιρεθῇ, καὶ λέγῃ, πάλιν ἔχειν ἀπολογίαν, ΜΗ ΠΡΟΤΕΡΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΘΕΔΡΑΝ ΑΥΤΟΥ ΕΤΕΡΟΝ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΘΗΝΑΙ, ΠΡΙΝ ΑΝ ΤΩΝ ΤΗΣ ΡΩΜΑΙΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ, ΟΡΟΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥΤΟΥ ΕΞΕΝΕΓΚΕΙΝ. Porrò Synodica Nicolai Pont. Max. id eſt, Epiſcopi SANCTÆ CATHOLICÆ ET APOSTOLICÆ ROMANÆ ECCLESIÆ, Τῆς Ἁγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς τῶν Ῥωμαίων Ἐκκλησίας, ad omnes veræ pietatis cultores ſanctiſ-
» ſimos & religioſiſſimos Patriarchas, Metropolitas, & ceteros Epi-
» ſcopos Clericoſque, ac cunctos qui ſunt in Aſia, Europa, Libya,
» Fideles, hæc octauo tandem loco habet: In Octauo eſt Admoni-
» tio, ne quis veſtrûm LATROCINALI SYNODO contra Ignatium
» conſentiat & abripiatur, ſed noſtram ſententiam ſequatur. ITEM-
» QVE, NOS NIHIL VERITOS, NE MALE IVDICAVERIMVS, HÆC
» SCRIPSISSE. NAM SEDES PETRI A NEMINE IVDICATVR, NISI
» AB EO QVI ILLI CLAVES REGNI DEDIT: SED VOS VT ANTI-
» QVVM MOREM SERVETIS, NEQVE IVDICETIS, NEQVE APPRO-
» BETIS QVIDQVAM, SINE NOSTRA AVCTORITATE. Hæc autem
» eò ſcripſi vobis, quòd non ita pridem venerit ad nos Palatinus Spa-
» tharius cum Imperatoris Epiſtola, QVI GLORIABATVR AB IMPE-

RATORE SYNODVM ADORNARI, eò quòd nos iam præſcriptam iniuriam (Ignatio factam) noluerimus approbare: Καὶ ἐν Ὀγδόῃ, Παραινέσεις, ἵνα μή τις συναπαχθῇ ὑμῶν τῇ κατὰ τοῦ Ἰγνατίου ΛΗΣΤΡΙΚΗ ΠΡΑΞΕΙ, ἀλλ' ἕπεσθαι τῇ ἡμετέρᾳ γνώμῃ. ΚΑΙ ΟΤΙ ΟΥ ΔΕΔΙΟΤΕΣ ΗΜΕΙΣ, ΩΣ ΠΑΡΑΚΡΙΝΑΝΤΕΣ ΤΑΥΤΑΣ ΕΓΡΑΨΑΜΕΝ. ΟΥΔΕ ΓΑΡ Ο ΠΕΤΡΟΥ ΘΡΟΝΟΣ ΥΠ' ΑΛΛΟΥ ΚΡΙΝΕΤΑΙ, Η ΑΠΟ ΤΟΥ ΔΕΔΩΚΟΤΟΣ ΑΥΤΩ ΤΑΣ ΚΛΕΙΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ. ΑΛΛ' ΙΝΑ ΥΜΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΝ ΔΙΑΦΥΛΑΤΤΗΣΘΕ ΜΗ ΚΡΙΝΕΙΝ, Η ΣΥΝΑΙΝΕΙΝ, ΑΝΕΥ ΤΗΣ ΗΜΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ. Τοῦτο δὲ ἔγραψα, διότι μετὰ τὸν παρελθόντα χρόνον ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς Βασιλικὸν Σπαθάριον, μετὰ καὶ ἐπιστολῆς βασιλικῆς ΕΓΚΑΥΧΩΜΕΝΟΝ, ΟΤΙ ΣΥΝΟΔΟΝ ΕΥΤΡΕΠΙΖΕΙ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ, διότι μὴ καταδέξασθαι ἡμᾶς τὴν γεγραμμένην ἀδικίαν. Ac, quod maximè notandum eſt, vt ius illud Fidei, ius publicum, in Vniuerſum Orbem, (qui in hoc Symbolum, adueniente Chriſto, à Romano Monarcha deſcriptus eſt) ſibi ſartum tectumque atque illibatum Romana Eccleſia ſeruaret; eiuſdem Octauæ Synodi Actione quarta, viſitur exſtatque adhuc antiquus mos, vt neminem, etiamſi Epiſcopum, niſi edita ſcriptoque oblata Romano Pontifici Profeſſione Fidei, in Diui Petri ædem admitti fas eſſet: Ampliſſimi Magiſtratus dixere: SOLET ROMANA ECCLESIA AB OMNIBVS ADVENIS PROFESSIONEM FIDEI EXIGERE, AC TVM DEMVM AD SANCTI PETRI ÆDEM ADMITTERE. Seruarunt-ne iſti hanc formam, an non? Legati Romani dixere; SERVARVNT: Οἱ Μεγαλοπρεπέστατοι Ἄρχοντες εἶπον· ΕΘΟΣ ΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΡΩΜΑΙΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΑΝΤΑ ΑΝΘΡΩΠΟΝ ΕΠΙΞΕΝΟΥΜΕΝΟΝ ΑΠΑΙΤΕΙΝ ΤΟΝ ΛΙΒΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΑΥΤΟΥ, ΚΑΙ ΕΑΝ ΑΥΤΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΠΕΤΡΟΝ ΕΙΣΕΡΧΕΣΘΑΙ. ἐποίησαν οὗτοι κατὰ τὸν τύπον τοῦτον ἢ οὔ; Οἱ Τοποτηρηταὶ τῆς Ῥώμης, εἶπον· ΕΠΟΙΗΣΑΝ ΟΥΤΩΣ.

CAP. II.

SED vt concitato nauigio, cùm remiges inhibuerunt, retinet tamen ipſa nauis motum & curſum ſuum, intermiſſo impetu pulſuque remorum: ſic in ſequente hoc Libro, poſtquam rectè contra iſtum, quem nunc quidem pæne nefas eſt nominare, Antonium, deſitum eſt diſputari; parem tamen, niſi moderemur, obtinet oratio reliqua curſum, hactenus ſcriptorum ſimilitudine & vi concitata.

Vt fractus Auſtro Pontus etiam nunc tumet,
Quamuis quieſcat languidis ventis dies:
Ita mens adhuc vexatur, excuſſo metu.

At quorſum hoſte vel fracto, vel certè nullo, metuat, paueat, pugnet? quorſus vel minimùm iam moueatur ac contendat oratio? Nam ſine aduerſario nulla luctatio eſt: Quin potiùs, de Pſeudo-Spalatenſis illius ſententia, id eſt, vt ego interpretor, in ECCLESIAM ROMANAM & Calumnia & Sacrilegio; aut vt clariùs, ne quid à nobis, IACOBE REX, celari videare, SCHISMATE AC HÆRESI, te ſpectante deportatum, nunc, te decernente, Triumphum agat? Nec certè alia eſt noſtra illa ROMA TRIVMPHANS, quâ dignum regio apparatu ſpectaculum, Secundum ſcilicet hoc Volumen, exornaui-

mus atque inſcripſimus, vt illud ex ſecundo Annalium Taciti, INVICTOS ET NVLLIS CASIBVS SVPERABILES ROMANOS agnoſcas, nec iuueniliter exſultantem aut inſolenter iactantem efferre ſeſe coram te quidem Filio, at verò Rege, ſuſpiceris. Hæc eſt enim
» VERÆ FIDEI REGVLA, (inquit Agatho Pont. Max. ad Imperatorem & Auguſtos Epiſtolâ, quæ Sextæ Synodi Actione quarta, Synodicè
» lecta eſt) quam & in proſperis & in aduerſis viuaciter tenuit ac de-
» fendit. HÆC SPIRITALIS MATER VESTRI TRANQVILLISSIMI IM-
» PERII APOSTOLICA CHRISTI ECCLESIA, QVÆ PER DEI OMNI-
» POTENTIS GRATIAM A TRAMITE APOSTOLICÆ TRADITIONIS
» NVNQVAM ERRASSE PROBABITVR, NEC HÆRETICIS NOVITA-
» TIBVS DEPRAVATA SVCCVBVIT; SED VT AB EXORDIO FIDEI
» CHRISTIANÆ PERCEPIT AB AVCTORIBVS SVIS, APOSTOLORVM
» CHRISTI PRINCIPIBVS, ILLIBATA FINE TENVS PERMANET, ſecun-
» dùm ipſius Domini Saluatoris diuinam pollicitationem, quam
» SVORVM DISCIPVLORVM PRINCIPI in Sacris Euangelijs confeſ-
Luc. 22. v. 31. » ſus eſt: Petre, Petre, (inquiens) ecce Satan expetiuit vt cribraret vos,
» ſicut qui cribrat triticum: Ego autem pro te rogaui vt non deficiat
» Fides tua: & tu aliquando conuerſus, confirma FRATRES tuos.
» Conſideret itaque VESTRA TRANQVILLA HVMANITAS, quo-
» niam Dominus & Saluator omnium, cuius Fides eſt, qui FIDEM
» PETRI non defecturam promiſit, confirmare eum fratres ſuos ad-
» monuit, QVOD APOSTOLICOS PONTIFICES, MEÆ EXIGVITATIS
» PRÆDECESSORES, CONFIDENTER FECISSE SEMPER CVNCTIS EST
» COGNITVM; quorum & puſillitas mea, licèt impar & minima, pro
» ſuſcepto tamen diuina dignatione miniſterio, pediſſequa cupit exſi-
» ſtere: *Αὕτη δέ ἐστι* ΤΗΣ ΑΛΗΘΟΥΣ ΠΙΣΤΕΩΣ Ο ΚΑΝΩΝ, *ἥν τινα, καὶ ἐν τοῖς ἀτυχήμασι, καὶ ἐν τοῖς ἐναντίοις θερμῶς ἐκράτησε, καὶ ἐξεδίκησεν·* ΑΥΤΗ Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ ΥΜΕΤΕΡΟΥ ΓΑΛΗΝΑΙΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ, Η ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑ. ΗΤΙΣ ΔΙΑ ΤΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΔΥΝΑΜΟΥ ΘΕΟΥ ΑΠΟ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ ΟΥΔΕΠΟΤΕ ΠΛΑΝΗΘΗΝΑΙ ΔΕΙΚΝΥΤΑΙ, ΟΥΤΕ ΤΟΙΣ ΤΩΝ ΑΙΡΕΤΙΚΩΝ ΚΑΙΝΙΣΜΟΙΣ ΣΤΡΕΒΛΩΘΕΙΣΑ ΥΠΕΠΕΣΕΝ. ΑΛΛΑ ΚΑΘΩΣ ΕΚ ΠΡΟΟΙΜΙΩΝ ΤΗΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΠΙΣΤΕΩΣ ΠΑΡΕΛΑΒΕΝ ΑΠΟ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ ΑΥΘΕΝΤΩΝ ΤΩΝ ΚΟΡΥΦΑΙΩΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ, ΑΠΑΡΑΤΡΩΤΟΣ ΜΕΧΡΙ ΤΕΛΟΥΣ ΜΕΝΕΙ, *Κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος θείαν ἐπαγγελίαν, ἣν* ΤΩ ΕΞΑΡΧΩ ΤΩΝ ΕΑΥΤΟΥ ΜΑΘΗΤΩΝ, *ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ὡμολόγησε, φήσας, Πέτρε, Πέτρε, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐξήτησε τοῦ σινιάσαι ὑμᾶς, ὡς ὁ σινιάζων τὸν σῖτον· ἐγὼ δὲ περὶ σοῦ ἠρώτησα, ἵνα μὴ ἐκλείψῃ ἡ πίστις σου· καὶ σύ ποτε ἐπιστραφεὶς στήριξε τοὺς* ΑΔΕΛΦΟΥΣ *σου. Κατανοησάτω τοίνυν* Η ΥΜΕΤΕΡΑ ΓΑΛΗΝΑΙΑ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ, *ὅτι ὁ Κύριος καὶ Σωτὴρ πάντων, οὗ τινος ἡ πίστις ἐστὶν, ὃς τὴν* ΠΙΣΤΙΝ *τοῦ* ΠΕΤΡΟΥ *μὴ ἐκλεῖψαι ὑπέσχετο, τοῦτον ὑπεμνήσε τοὺς ἑαυτοῦ στηρίζειν ἀδελφούς·* ΟΠΕΡ ΤΟΥΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥΣ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ, ΤΗΝ ΕΜΗΝ ΕΛΑΧΙΣΤΙΑΝ ΠΡΟΗΓΗΣΑΜΕΝΟΥΣ, ΠΑΡΡΗΣΙΑΣΤΙΚΩΣ ΑΕΙ ΠΕΠΟΙΗΚΕΝΑΙ ΠΑΣΙΝ ΕΓΝΩΣΘΗ. *ὧν τινων καὶ ἡ ἐμὴ σμικρότης, εἰ καὶ ἄνισος, καὶ ἐλάχιστος,*

ὅμως

ὅμως ἕνεκεν τῆς προσεληλυθυίας ἐκ τῆς θείας ῥοπῆς διαφορίας, ἀκόλουθος ἐπιθυμεῖ ὑπάρχειν.

Quin etiam GALLVM, noctem explaudentibus alis,
Auroram clara conſuetum voce vocare,
Neve queunt rapidi contra conſtare LEONES,
Inque tueri, ita continuò meminere fugaï.
Nimirum quia ſunt GALLORVM in corpore quædam
Semina, quæ cùm ſunt oculis immiſſa LEONVM,
Pupillas interfodiunt, acremque dolorem
Præbent, vt nequeant contra durare feroces.

Atque hoc eò ampliùs te à me præmonitum eſſe oportuit, quò ab iſta nimis officioſorum interpretum noua licentia ac turba mihi magis cauendum eſt, à quibus non ſenſus Eccleſiæ, non ipſe meus animi, quem etiam nunc exprimo, ſenſus tutus aliter eſſe potuiſſet. Quæ certè cautio à Chriſto Domino, eiuſque Apoſtolis PETRO ET PAVLO, adhibita eſt, vt DE CÆSAREO REGIOQVE IVRE edicerent, ne, quoniam Galilæi eſſent, GALILÆORVM nomine malè apud Principes audirent, quibus infeſtiſſima ea Hæreticorum ſecta erat, Herodis Magni tempore recèns orta, auctore Iuda quodam Galilæo, cuius Gamaliel Actuum quinto meminit; quæ SOLVM DEVM HABENDVM Act. 5. v. 37.
DOMINVM AC PRINCIPEM, μόνον ἡγεμόνα καὶ δεσπότην τὸν Θεὸν, clamitaret, vti Ioſephus, ſecundo capite Libri Antiquitatum decimi octaui, refert. Haud dubium eſt quin proferrent locum Vnum ex Deuteronomij ſexto decimoque; Dominum Deum tuum timebis, & illi ſoli « Deut. 6.
ſeruies: & Alterum, ex vigeſimo tertio; NON ERIT VECTIGAL PEN- « v. 5. & 10. v. 20.
DENS·EX FILIIS ISRAEL; qui apud Septuaginta, ex ijſque apud Hie- « c. 23.
ronymum, Epiſtolâ centeſimâ quadrageſimâ ſextâ, apudque Tertullianum, libro de Pudicitia, citatus reperitur. Hac ſpecie, ex Galilæorum principijs ac erroribus in Principes, Phariſæi tentant, Matthæi vigeſimo ſecundo, vt Hieronymus in Epiſtolæ ad Titum tertium caput, docet; ijſque pari cautione, reddenda quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, re- Matt. 22.
ſpondetur. Denique, ne apud Principes huius ſæculi & Magiſtratus re- v. 21.
gionum, odor mortis in mortem, non odor vitæ in vitam, foret Chri- 2. Cor. 2.
ſtiana Religio, ſi qui fortè Chriſtiani legibus illorum edictiſque mi- v. 16.
nùs obtemperarent; ac rurſus, ne ipſi Fideles Religionis Priuilegio, ſeſe ab Sæcularis Poteſtatis obedientia exemptos exiſtimarent, (quæ opinio non ſolùm falſa eſt & erronea, verùm etiam Rempublicam vehementer perturbat) diligenter eis Apoſtoli commendabant & inculcabant hoc Obedientiæ præceptum. Quam ob cauſam & Petrus, prioris Epiſtolæ capite ſecundo, idipſum Fideles admonere ſollicitus fuit; 1. Petr. 2. v. 13.
vt pote qui, æquè ac Iacobus, ad Iudæos, in Diſperſione poſitos, conſcriberet; quos maiori cura in Regum Legumque reuerentia retinendum erat. PAVLVS verò, ſicut Hieronymus teſtatur, vbi ſupra, ſæpe aduersùs GALILÆORVM DOGMA ſententias ſtringit: vt cùm dicit: Omnis anima Poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Et ſcri- Rom. 13. v. 1.
bens ad Titum: Admone, inquit, illos PRINCIPIBVS & Poteſtati- Tit. 3. v. 1.

Rom. 13. v. 7. » bus ſubditos eſſe; vel cùm item Romanos inſtituit, dicens: Reddi-
» te omnibus debita; cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal:
& his ſimilia. Denique neceſſum fuit vt, quoniam IVDAS iſte, cuius meminimus, auctor ſectæ huius Galilæorum nefandæ exſtitiſſet, ſuâ quoque CATHOLICA, Beatus ille Apoſtolus, Sanctus IVDAS, eiuſdem nominis, inter Galilæos Chriſti Galilæi Diſcipulos, hunc
Ep. Iud. v. 8. » errorem, hoc ſcelus condemnaret, his verbis: DOMINATIONEM AV-
» TEM SPERNVNT; eius Sectarios, Sodomæ & Gomorrhæ comparans,
v. 7. pœnaſque eaſdem IGNIS ÆTERNI interminans, ne qua vel ex nomine, ſuſpicio in Apoſtolicam Orthodoxiam Eccleſiamque CATHOLICAM oriretur. Hinc credas facilè, ſi memineris, DOCTISSIME REX, nihil priſcis illis apud Imperatores, Apologiarum conditoribus, ad tractandum difficilius viſum eſſe, quàm cùm locum illum, lubricum ſanè, quantumuis apertum ac planum, præ manibus haberent, DE CHRI-
Epheſ. 5. v. 5. Matt. 4. v. 23. STI REGNO ac DE EVANGELIO REGNI; cuius Sacra precum Chriſtianarum formulà, vel in ipſa Oratione Dominica, ſine qua rem diuinam facere fas non eſt, plenam amiciſſimi deſiderij (ADVENIAT REGNVM TVVM!) doctore Chriſto inſtitutam ac ſolemnem, mentionem facit. Principum ille ſimplex ac diligens cultor Iuſtinus, qui Philoſophiæ pallium Martyrij purpurâ tinxit, & ferulam in æternum ſceptrum immortalemque coronam commutauit, verſatus eſſe in ſimili argumento legitur, dum APOLOGIAM

--- huic noſtræ ſimilem, quò ſæpè ſolemus
Paſtores ouium teneros depellere fœtus,

ad Imperatorem PIVM ac PHILOSOPHVM ſcriberet. Talis enim erat, vt Principem placaret CHRISTIANIS, ſiue Chriſtianæ Reipublicæ, qualem pro ROMANIS tuis, id eſt, CATHOLICIS Anglis, ac potiùs (vt non tam ſerò, quàm ſeriò videbis) pro te, apud te, qui nobiſcum ita
1. Reg. 10. v. 12. Philoſopharis, vt SAVL (quod aiunt) INTER PROPHETAS, nobis eſſe videare, noſtrumque chorum ingredi; qualem, inquam, ipſe commentationem, nec pretio, nec arte, nec ambitione ductus aggredior.

CAP. III. CÆTERVM nihil erat veterum illorum in ore ſonantius, nihil conſtantius, quàm vt qui non ſolùm liberos homines, ſed & ſeruos, ac ipſas, ſi loqui poſſent, brutas animantes, ſuis vti vocibus conceſſuri eſſent, Philoſophiæ quoque Chriſtianæ (cùm Philoſophorum nulla vulgi, nulla publica verba ſint) poteſtatem facerent ſuo more loquendi, ſuiſque ſaltem verbis frui ſinerent. qua quidem facultate non modò non priuati eſſent Stoïcorum greges, ſolos Sapientes liberos, immo Reges eſſe, ſuo modo philoſophantium; ſed nec Epicureorum agmina de ſuis vnquam depellerentur hortulis, quamuis vnam Dominam atque Reginam Voluptatem & agnoſcerent & profiterentur. Id quoque commune omnium ferè artium eſſe: aut enim noua ſunt rerum nouarum facienda nomina, aut ex alijs transferenda. quòd ſi minutæ artes faciunt, quæ in ſuis rebus tot iam ſæcula verſantur, quantò id magis nobis concedendum eſt, qui ſummam de ſummo immenſoque Deo, artium illam artem, ac æternum & cæleſte Regnum tanquam hæreditatem paternam & adire

& quaſi nunc primùm, ab aduentu Chriſti, tractare conamur? Nam bene etiam meritura Chriſti Eccleſia videatur de CIVIBVS SANCTORVM AC DOMESTICIS DEI, ſi eos non modò copiâ rerum Eph.2.v.19. auxerit, vt præſtitit domicilij Immortalitatis ac ſediũ Sanctorum aditu; ſed etiam verborum, quibus dignè ac ſecurè de Deo philoſophari poſſit. Audere ergo nouis verbis vti auctore Chriſto, quem cæli auctorem, ac Noui Cælorum Regni, ſæclis alijs incogniti, prædicatorem atque ſponſorem haberet. vnis aliter Chriſtianis liberum ne eſto, quid de Summo, æterno, incommutabilique Bono ſentiant, definire; immo eis, velut ex edicto, Princeps (ſi quis ſit) Philoſophus Sapientiſſimus iubeat vt ſortiri verba diſcant, loqui verò, quod Hominis proprium eſt, prohibeantur. Chriſtianorum enim quis ignorat quàm ſit ſubtile, vel ſpinoſum potiùs, diſſerendi genus, quibus etiam verba parienda ſunt, imponendaque noua nouis rebus nomina? quod quidem nemo mirabitur mediocriter doctus, cogitans, in omni arte, cuius vſus vulgaris communiſque non ſit, multam nouitatem nominum eſſe, cùm conſtituantur earum rerum vocabula quæ in quaque arte verſentur. Itaque & Dialectici & Phyſici verbis vtuntur ijs quæ ipſi Græciæ nota non ſunt. Geometræ vero, Muſici, Grammatici, etiam more quodam loquuntur ſuo. Item ipſæ Rhetorum artes, quæ ſunt totæ forenſes, atque populares, verbis tamen in dicendo quaſi priuatis vtuntur ac ſuis. Atque, vt omittamus has artes elegantes & ingenuas, ne opifices quidem tueri ſua artificia poſſent, niſi vocabulis vterentur nobis incognitis, vſitatis ſibi. Quin etiam Agricultura quæ ab omni politiore elegantia abhorret, tamen eas res in quibus verſatur, nominibus notauit nouis. quò magis hoc Theologo faciendum eſt: Ars enim eſt Theologia Vitæ: de qua diſſerens arripere verba de foro non poteſt. Quòd ſi in ijs diſciplinis quas plerique vberiores putant, conceſſum à Græcia eſt, vt doctiſſimi homines de rebus non peruulgatis, inuſitatis verbis vterentur; quantò id vel nobis Chriſtianis magis eſt concedendum, qui Cæli myſteria nunc primùm audemus attingere, quibus datum, non modò promiſſum, eſt REGNVM CÆLORVM, ac prædicatum EVANGELIVM REGNI? Quòd ſi quædam non Matt.4.v.23. & 9. v.35. paſſim omnibus communicentur, non magis eo nomine reprehendi iure Chriſtianos poſſe, quàm ſuos ipſi Philoſophos reprehendant, diſciplinam ſuam diuidere ſolitos in ἐξωτερικά, quæ foras proferuntur, patentque omnibus; & ἐσωτερικά, quæ intra Scholæ fines continentur, ſuntque propria diſcipulorum interioris admiſſionis. Vnde Gregorius Theologus in priore Inuectiua: Sunt " etiam, inquit, apud nos quidam Sermones PER OCCVLTATIONEM " prolati, (aut, proferendi,) nolo diffiteri: Εἰσὶν καὶ παρ' ἡμῖν " ΚΑΤ' ΕΠΙΚΡΥΨΙΝ λόγοι τινες· οὐκ ἀρνήσομαι. Atque hæc fuit de rerum nominibus, deque ipſis rebus, communis Patrum vox; &, vt de Eccleſia ſub Rachelis typo ſcriptum eſt, PLORATVS Ier.31.v.15. ET VLVLATVS MVLTVS; vt vno ore nos compellare Antiqui- Matt.2.v.18

tas videretur, ſuæque Poſteritati conſulere hoc ſaluberrimo documento; præmonendos eſſe mortales, ne quid temporale cogitarent; dum ſequendam immortalitatem REGNI nomine, ipſis, cælo teſte, pollicemur. Debuiſſe porro additum eſt, rimari prius myſtica verba quibus medijs in Sacris Liturgiam noſtram præmunimus, antequam ſolemni ritu Dominica recitetur oratio; vbi Pontifex exclamat, ΑΝΩ ΤΑΣ ΚΑΡΔΙΑΣ, quod noſtris hominibus, SVRSVM CORDA, dicitur; vt nil niſi diuinum, nil niſi Dei cæleſte illud Regnum, quod reli-
» quum eſt, ſpirare videatur. Nam arma militiæ noſtræ (vt Corinthios,
2 Cor. 10. v. 4. » poſteriore ſua Epiſtola, Paulus monet) non Carnalia ſunt; ſed Po-
» TENTIA DEO (οὐ Σαρκικὰ ἀλλὰ ΔΥΝΑΤΑ ΤΩ ΘΕΩ) ad deſtructio-
» nem munitionum. Conſilia (λογισμοὺς, id eſt, Syllogiſmos Græcorum, inquit Theophylactus, ſimplex per compoſitum exponens)
» deſtruentes & omnem Altitudinem extollentem ſe aduersùs SCIEN-
» TIAM DEI: & in captiuitatem redigentes omnem intellectum in
» obſequium Chriſti. Et in promptu habentes vlciſci omnem ino-
» bedientiam, QVVM IMPLETA FVERIT VESTRA OBEDIENTIA.
Quo certè loco quinque APOSTOLICÆ MILITIÆ partes faciendas diuinus Paulus admonet, ex Sæcularis vel Corporalis Militiæ comparatione ſumptas. Prima eſt; Deſtruere munitiones fortes & validas: quod per Arma DEO POTENTIA fieri Apoſtolus docet. Secunda; Deſtruere Conſilia, ſeu Cogitationes, id eſt, quidquid ingenioſè contra Fidem Chriſtianam excogitari poteſt. Tertia; deſtruere Machinas quæ ſublimitate videri inexpugnabiles queant. Quarta; hoſtes ducere captiuos, & ſuo Principi ſubiugare. Quinta, eaque poſtrema; Inobedientes ac Rebelles per iuſtam animad-
Matt. 11. v. 12. uerſionem Canonicam vlciſci. Talibus Apoſtolicis animis, Violenti REGNVM CÆLORVM rapiemus, QVVM IMPLETA FVERIT,
2. Cor. 10. v. 6. Iacobe Rex, VESTRA OBEDIENTIA. Cuius equidem Regni voto Eccleſia Romana, OMNIVM ECCLESIARVM MATER AC MAGI-
Matt. 18. v. 3. STRA, vt Euangelicum in morem repueraſceret, præeuntes ad Chriſtum infantes pueros Sanctiſſimos illos Innocentes, qui non loquendo ſed moriendo, Chriſtum confeſſi ſunt, ſuauiſſimis his maternis proſequitur vocibus, Regnumque ſuum optimis omnium quos vnquam Chriſtiani cecinere Poëtæ, verſiculis ſequentibus blandiens, hunc in modum nobis repræſentat:

Saluete flores Martyrum,
Quos lucis ipſo in limine,
Chriſti inſecutor ſuſtulit,
Ceu turbo naſcentes roſas:
Vos, prima Chriſti victima,
Grex immolatorum tener,
Aram ante vt ipſam ſimplices
Palma & CORONIS luditis!

Quæ quidem carmina eò numeroſiùs atque aptiùs cadunt, quò ille ipſe qui ijs vaticinatus eſt, re & nomine prudens Senator Chriſtianus

Prudentius, nihil ſe prudentiùs facturum arbitratus eſt, quàm ſi clauſula quadam ſingulari, Chriſtianorum non modò Crucis inimicos, ſed etiam certiſſimæ, quam præ ſe ferebant, immortalis gloriæ æternique Regni ſponſionis inuidos, perſtringeret; ac poſtquam Regni Chriſti & Herodis comparationem ſemel inſtituiſſet, Herodianos, (dicam, ſi pateris, Regios) ſuſurros infantilibus voculis retunderet. Atque hæc Symmachi ἀντίμαχος ac antagoniſta, orſus aliquid magnum, ac velut

---auſus ſe credere cælo,

CHRISTIANVS ille noſter HORATIVS, (quo certè eum in ordine Sidonius noſter reponit) diuinâ ſuâ lyrâ modulatus, cæleſti Primorum Cælitum hymno, Eccleſiæ naſcentis laudes, ROMÆ TRIVMPHANTIS Regnum, Chriſti ſempiternos honores, Regibus celebrauit. ET quoniam tu ita vis, vt præter propoſitum, data occaſione, DE TEMPORALIBVS agamus, eóque delapſa eſt oratio, vt in GALLICANVM CHRISTIANVMQVE SENECAM, ſanctiſſimum Epiſcopum Sidonium, incideremus; antequam futuræ diſputationi viam aperiamus, vt aliquid præloquar, Regium ſanè ex eius tuíque (ita equidem de te ſemper magnificè ſentiam) animi ſententia conſilium expromam. Scribit ad Conſentium, virum domi militiæque nobilem ac primarium: hortatur, laudat, quòd cœperit de Eccleſia ædificanda, dotanda, locupletandaque cogitare. hinc ſermonis anſas dat, quibus reconditos eius ſenſus tenêre poſſimus: CAP. IV.

« Inuigiletque, inquit, cæleſtibus lingua præconijs, anima ſenten-
« tijs, dextera donarijs; præcipuè tamen dextera donarijs: quia
« QVIDQVID ECCLESIIS SPARGIS, TIBI COLLIGIS: AD CVIVS
« EXERCITIA VIRTVTIS ILLVD VEL PRINCIPALITER TE POTE-
« RIT ACCENDERE, QVOD INTER OPES QVASLIBET POSITI
« (QVÆ BONA STVLTIS FALSO VOCANTVR) SI QVID AGIMVS,
« NOSTRVM; SI QVID HABEMVS, ALIENVM EST.

Qua quidem contorta & aculeata ſententia effectum ſit neceſſe eſt, vt, quod in poëticis laudem habet, ſublimi iam ferientes ſidera vertice, & quod ante diximus, iam Ciues Sanctorum & Domeſtici Dei, audeamus contemnere opes; atque exiſtimemus (quod Ambroſianus notat Commentator, in illum noni capitis poſterioris Epiſtolæ ad Corinthios verſiculum, ex Pſalmo; IVSTITIA eius manet in æternum) hanc Miſericordiam ideo IVSTITIAM appellari, quia iuſtum eſt non ſoli ſibi retinere, quod in commune datum eſt omnibus à Deo. Ex quo demum neceſſariò conſequetur, vt eum minuere Maieſtatem Regum, eorumque ſanctam Propheticam illam Magnificentiam, priore noſtro Libro diuinitus auditam atque acceptam, indigniſſimè violare exiſtimemus, qui tam perditè de Eccleſia ſentire velit, eiuſque ſpem tam abiectam tamque deſperatam fingat, vt quæ reliquerit omnia, & ſecuta Chriſtum fuerit, retento centuplo, ad temporales diuitias, tanquam ad ſaxum, adhæreſcat, æternamque illam vitam, vel ipſis Regibus,

Epheſ. 2. v. 19. — Pſ. 111. v. 3.

Eccleſiæ manu porrigendam, poſſidere vnquam ſit neglectura, aut cum Temporalibus Regum diuitijs ac Regnis commutatura.

Eſt ille in cælis, numeros qui præterit omnes,
Angelicus ſine fine chorus, qui laude perenni
Conclamat celebratque Deum, famulantia ſuetus
Ferre miniſteria, & iuſſis parêre ſupernis.
HI NVNC, quod rectum mortalia corda precantur,
Concipitur dignis ſacro quod pectore votis,
QVIDQVID LARGA MANVS COLLECTIS SPARGIT EGENIS,
EXCIPIVNT, SANCTOQVE FERVNT SVPER ASTRA VOLATV,

vt Chriſtianus ille Poëta, Sanctus Auitus Alcimus, libro quarto, qui De Diluuio Mundi inſcribitur, olim legitur ceciniſſe. Ac certè ita fert Chriſtiana Religio, vt nihil celeberrima illa Cæleſtini Papæ, ſiue ſententia, ſiue regula, ad Clerum Populumque Conſtantinopolitanum ſcribentis, certius ſit: Vnde Chriſtianorum nullus illatum ſibi temporale deflere debet exſilium; QVIA EORVM NEMO EXSVL EST DEO. Timeamus, ne è regione viuorum, hoc eſt, ab illa quam noſtram patriam eſſe volumus, exſulemus. illud enim noſtrum eſt, illud perpetuum, illud æternum. NOSTRVM ENIM NON EST VNDE TRANSITVR; SED ILLA VERE NOSTRA SVNT, QVÆ SPES CERTISSIMA POLLICETVR: Οὖν οὐδεὶς τῶν Χριστιανῶν κλαῦσαι ὀφείλει τὴν ἐπενεχθεῖσαν αὐτῷ πρόσκαιρον ἐξορίαν, ΟΤΙ ΕΚΕΙΝΩΝ ΟΥΔΕΙΣ ΕΞΩΡΙΣΜΕΝΟΣ ΕΣΤΙ ΘΕΩ. μᾶλλον δὲ φοβηθῶμεν, μὴ ἀπὸ τῆς χώρας τῶν ζώντων, τουτέστιν ἀπ' ἐκείνης ἣν ἡμετέραν θέλομεν εἶναι πατρίδα, ἐξορισθῶμεν. ἐκεῖνό ἐστιν ἡμέτερον, ἐκεῖνο διηνεκές, ἐκεῖνο αἰώνιον. ΟΥΚ ΕΣΤΙ ΓΑΡ ΕΚΕΙΝΟ ΗΜΕΤΕΡΟΝ, ΔΙ' ΟΥ ΜΟΝΗ ΠΑΡΟΔΟΣ· ΑΛΛΑ ΤΑΥΤΑ ΑΛΗΘΩΣ ΗΜΕΤΕΡΑ, ΑΠΕΡ ΑΣΦΑΛΕΣΤΑΤΗ ΕΛΠΙΣ ΕΠΑΓΓΕΛΛΕΤΑΙ. Quare meritò, Epiſtolâ centeſimâ trigeſimâ octauâ, ad FRATRES CONCLERICOS & Vniuerſam Hipponenſem Plebem, DE VESTIENDIS PAVPERIBVS agens, intermiſſumque à ſuis ciuibus morem exprobrans, Auguſtinus, quamquam afflicti varijs cladibus eſſent, hunc Philoſophiæ Chriſtianæ locum ſic vrget: Non ſolùm ergo non debetis minùs facere OPERA MISERICORDIÆ, ſed etiam debetis ampliùs quàm ſoletis. Sicut enim ad loca munitiora feſtinantiùs migrant, qui ruinam domus vident, contritis parietibus, imminere: ſic corda Chriſtiana quantò magis ſentiunt mundi huius ruinam, crebreſcentibus tribulationibus, propinquare, tantò magis debent bona quæ in terra recondere diſponebant, in Theſaurum Cæleſtem impigra celeritate transferre: vt ſi aliquis humanus caſus acciderit, gaudeat qui de loco ruinoſo emigrauit; ſi autem nihil tale fuerit ſubſequutum, NON CONTRISTETVR QVI QVANDOQVE MORITVRVS, IMMORTALI DOMINO, AD QVEM VENTVRVS EST, BONA PROPRIA COMMENDAVIT. His dictis inſtat Auguſtinus, vt, ſe abſente, ſanctum illum morem non omittant, quò conſtet non PROPTER ſuam PRÆSENTIAM, ſed PROPTER DEI PRÆCEPTVM, QVI NVNQVAM EST ABSENS, eos facere ſolere quod multis annis, ſe præſente, & aliquando

etiam abſente, feciſſent. Accedit haud tacenda illa totius Operis Diuinarum Inſtitutionum præclara peroratio, digna Lactantio, Magno Conſtantino Imperatore digna: Hunc ſequamur omnes (de Chriſto, duce Iuſtitiæ, nobis diuinitus miſſo ac tradito, ſermo eſt) hunc audiamus, huic deuotiſſimè pareamus, quoniam ſolus (vt ait Lucretius)

Veridicis hominum purgauit pectora dictis,
Et finem ſtatuit torpedinis atque timoris,
Expoſuitque BONVM SVMMVM, quò tendimus omnes,
Quid foret; atque viam monſtrauit limite puro,
Qua poſſemus ad id recto contendere curſu.

Nec monſtrauit tantùm, ſed etiam præceſſit: ne quis, difficultatis gratia, ITER VIRTVTIS horreret. Deſeratur, ſi fieri poteſt, via perditionis & fraudis, in qua mors, voluptatis illecebris adoperta, celatur. Et quantò quiſque, annis in ſenectutem vergentibus, adpropinquare cernit illum diem, quo ſit ei ex hac vita demigrandum; cogitet, quàm purus abſcedat, quàm innocens ad iudicem veniat: NON VT FACIVNT, QVORVM CÆCIS MENTIBVS LVX NEGATVR, QVI, IAM DEFICIENTIBVS CORPORIS VIRIBVS, IN HOC ADMONENTVR INSTANTIS VLTIMÆ NECESSITATIS, VT CVPIDIVS, VT ARDENTIVS HAVRIENDIS LIBIDINIBVS INTENDANT. Qua ex voragine liberet ſe quiſque, dum licet, dum facultas adeſt, ſeque ad Deum tota mente conuertat; vt illum diem ſecurus exſpectet, quo PRÆSES DOMINVSQVE MVNDI, Deus, de ſingulorum factis cogitationibuſque iudicabit. QVÆCVMQVE HIC EXPETVNTVR, NON NEGLIGAT, SED ET FVGIAT: POTIOREMQVE ANIMAM SVAM IVDICET, QVAM BONA ISTA FALLACIA, QVORVM INCERTA ET CADVCA POSSESSIO EST. MIGRANT ENIM QVOTIDIE, ET MVLTO VELOCIVS EXEVNT, QVAM INTRAVERANT: ET TAMEN SI NOBIS VSQVE AD VLTIMVM LICEAT ISTIS FRVI, ALIIS CERTE RELINQVENDA SVNT. NIHIL NOBISCVM FERRE POSSVMVS, NISI VITAM BENE ATQVE INNOCENTER ACTAM. ILLE AD DEVM COPIOSVS, ILLE OPVLENTVS ADVENIET, CVI ADSTABVNT CONTINENTIA, MISERICORDIA, PATIENTIA, CHARITAS, FIDES. HÆC EST HEREDITAS NOSTRA, QVÆ NEC ERIPI CVIQVAM, NEC TRANSFERRI AD ALTERVM POTEST. ET QVIS EST, QVI HÆC BONA PARARE AC ADQVIRERE SIBI VELIT? Veniant qui eſuriunt, vt cæleſti cibo ſaturati, ſempiternam famem ponant. Veniant qui ſitiunt, vt aquam ſalutarem de perenni cæleſtique fonte pleniſſimis faucibus trahant. Hoc cibatu atque potu Dei, & cæci videbunt, & ſurdi audient, & muti loquentur, & claudi ambulabunt, & ſtulti ſapient, & ægroti valebunt, & mortui reuiuiſcent. Quiſquis enim CORRVPTELAS TERRÆ, virtute calcauerit, hunc ARBITER ille SVMMVS ET VERAX ad lucem vitamque perpetuam ſuſcitabit. Nemo diuitijs, nemo faſcibus, nemo etiam REGIA POTESTATE confidat: IMMORTALEM ISTA NON

» FACIVNT. Nam quicumque rationem hominis abiecerit, ac PRÆ-
» SENTIA SECVTVS, in humum ſe ipſe proſtrauerit, TANQVAM DE-
» SERTOR DOMINI, ET IMPERATORIS, ET PATRIS SVI, punie-
» tur. Intendamus ergo Iuſtitiæ, quæ nos INSEPARABILIS COMES
» ad Deum ſola perducet; & DVM SPIRITVS HOS REGIT ARTVS,
1. Tim 1. » infatigabilem militiam Deo militemus: STATIONES VIGILIASQVE
v. 18. & 6. » CELEBREMVS: congrediamur cum hoſte, quem nouimus, fortiter;
v. 12.
Luc. 2. v. 8. » vt victores, ac deuicto aduerſario TRIVMPHANTES, præmium vir-
» tutis, quod ipſe promiſit, à Domino conſequamur. Itaque dili-
gentiſſimè apagete fatale hoc portentum prodigiumque Chriſtia-
næ Reipublicæ: amouete à populo Dei: eripite atque auferte ab
oculis veſtris, REGES: à tuis, IACOBE, auribus abijce; ſententiæ il-
» lius, ex primo Annalium Taciti, de Tiberio, memor: Erogandæ
» per honeſta pecuniæ cupiens: quam virtutem diu retinuit, cùm
2. Cor. 12. » cæteras exueret. NON VESTRA, SED VOS, inquiet vobis Paulus,
v. 14. Eccleſiam appetere, ſi paulo attentiùs rem tantam, vt par eſt, in-
troſpiciatis. Age verò, SAPIENTISSIME REX, nunc infer oculos in
Domum, in Ciuitatem, in Regnum Dei, vno verbo, in Eccleſiam;
& quandoquidem ita loqui decuit, noſtram TRIVMPHANTEM RO-
MAM, ſiue Sanctiſſimam illam ECCLESIÆ Chriſti Regiam DISCI-
PLINAM: vel potiùs tute introſpice in mentem tuam; inſuſurrabit-
1 Cor. 4. v. 6. que tibi iterum Paulus, transfiguranſque in ſe, vt loquitur, Eccle-
ſiam, totam tibi ac tuis in te Anglis grauiſſimam ſuam Corinthia-
2. Cor. 12. » cam ſententiam, ſuis verbis explicabit: Quid eſt enim quod minus
v. 13. » habuiſtis præ cæteris Eccleſijs, niſi quod ego ipſe non grauaui vos?
» Donate mihi hanc iniuriam. Ecce, tertio hoc paratus ſum venire
» ad vos: & non ero grauis vobis. NON ENIM QVÆRO QVÆ VE-
» STRA SVNT, SED VOS. NEC ENIM DEBENT FILII PARENTI-
» BVS THESAVRIZARE SED PARENTES FILIIS. Ego autem liben-
» tiſſimè impendam, & ſuperimpendar ipſe pro animabus veſtris: li-
» cèt plus vos diligens, minus diligar. Sed eſto: ego vos non graua-
» ui: ſed cùm eſſem aſtutus, dolo vos cepi. Numquid per aliquem
» eorum quos miſi ad vos, circumueni vos? Rogaui Titum (quod
Corinthijs TITVS ab Apoſtolo miſſus, id Anglis poſtea AVGV-
» STINVS, ab Sede atque Auctoritate Apoſtolica miſſus, fuit) & mi-
» ſi cum illo Fratrem. Numquid Titus (diceret nunc, NVNQVID
» AVGVSTINVS) vos circumuênit? nonne eodem ſpiritu ambulaui-
» mus? nonne ijſdem veſtigijs? olim putatis quòd excuſemus nos apud
» vos? Coram Deo in Chriſto loquimur: OMNIA AVTEM, CARISSIMI,
» PROPTER ÆDIFICATIONEM VESTRAM. Timeo enim, ne fortè cùm
» venero, non quales volo, inueniam vos: & ego inueniar à vobis,
» qualem non vultis: ne fortè contentiones, æmulationes, animoſi-
» tates, diſſenſiones, detractiones, ſuſurrationes, inflationes, SEDI-
» TIONES ſint inter vos: ne iterum cùm venero, humiliet me Deus
» apud vos; & lugeam multos ex ijs qui ante peccauerunt, & non
» egerunt pœnitentiam ſuper immunditia, & fornicatione, & impu-

dicitia quam geſſerunt. At quàm egregio veréque Regio exemplo dein, Epiſtolâ ad Hebræos ſcriptâ, ſuam illam ſententiam illuſtrauit! Etenim duo, inter cætera, Moſis elogia Paulus in medium protulit, vt vetus illud Eccleſiæ dictum, quodammodo præuidens, in tumultuantium animis infigeret; « CAP.V.

Non eripit mortalia,
Qui regna dat cæleſtia.

ad quod ſcribendum, nil de hodierno hymno cogitans, currente Stylo, Librarij noſtri geſtientis ſequente admonitu, atque ominis accepti ſignificatione non parua, haud ſine diuina ſorte ac numinis conſilio, ipſo Epiphaniæ Domini ac SANCTORVM REGVM feſto die, quem Græci, LVMINVM SACRVM, τ̃ Ἡμέραν τ̃ Φώτων vocant; illuminandæ causâ huius, DE SACRA ECCLESIÆ PONTIFICVM AC REGVM CONCORDIA, orationis, viſus ſum acceſſiſſe. Sed ad Paulum noſtrum reuertamur. Illud igitur in primis de Moyſe Moyſiſque parentibus celebre elogium Paulus primo loco proponebat: Fide « Hebr. 11.
Moyſes, natus, occultatus eſt menſibus tribus à parentibus ſuis, eò « v. 23.
quòd vidiſſent elegantem infantem, ET NON TIMVERVNT REGIS «
EDICTVM. Hoc verò alterum longè illuſtrius, aureum, & ad ver- «
bum profectò ediſcendum: Fide Moyſes, grandis factus, negauit ſe «
eſſe filium filiæ Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei, «
QVAM TEMPORALIS PECCATI HABERE IVCVNDITATEM; maio- «
res diuitias æſtimans, theſauro Ægyptiorum, IMPROPERIVM CHRI- «
STI: aſpiciebat enim in REMVNERATIONEM. Fide reliquit Ægy- «
ptum, NON VERITVS ANIMOSITATEM REGIS: INVISIBILEM «
ENIM TANQVAM VIDENS SVSTINVIT. Quemadmodum enim priùs «
cum rerum temporalium amantiſſimis Corinthijs Apoſtolus egerat; ita nunc cum auariſſimis cupidiſſimiſque Hebræis ſic ſe gerit, vt cùm vtrique viderentur, poſthabitis cæteris omnibus, ſua commoda fortunaſque colere, idcirco duobus illis locis ex profeſſo locum DE TEMPORALIBVS accuratiùs tractans, in altero perſonam induat patris, filiorum bonis conſulere ſoliti; in altero denique exhibeat populi Dei ducem, verùm non modò Chriſti, ſed & Petri, & Eccleſiæ Symbolum, qui vel ampliſſimum regnum ſibi oblatum magnificè contempſerat, vbi de ea, quam à Domino ſuo accepturus eſſet, futura æterna REMVNERATIONE, ſemel cogitare cœpiſſet. Quorſum igitur hæc tam multa DE TEMPORALIBVS? an ex-
perimentum quæritis eius qui in Paulo, vt ipſe de ſe prædicat, lo- 2. Cor. 13. v. 3.
quitur Chriſtus? Vnus ſit nobis inſtar omnium, plenus ille ſummæ auctoritatis locus, quo quidem in rem negotiumque ſerui fugitiui Oneſimi, ac Domini ſui Philemonis, ſeſe Paulus interpoſuiſſe ſcribit. Quis, quæſo, tale nunc ex illo ſeditioſorum aut delicatiſſimorum Aulæ ſuſurronum grege; quid, inquam, huiuſcemodi in re priuata ac domeſtica ferat? Attamen his verbis aggreditur vrgetque Philemonem, ANGLIÆ ſingulari quadam ratione APOSTO-
LVS, vt poſthac videbitur, noſter ipſe Paulus: Propter quod mul- « Ad Philem. v. 8.

» tam fiduciam habens in Chriſto Ieſu IMPERANDI TIBI QVOD AD
» REM PERTINET : propter Charitatem magis obſecro. Ac dein-
v. 11. » ceps, de Oneſimo loquens: Tu autem illum, vt mea viſcera, ſu-
» ſcipe: quem ego volüeram mecum detinere, vt pro te mihi mini-
» ſtraret IN VINCVLIS EVANGELII: ſine conſilio autem tuo nihil
» volui facere, vti ne velut EX NECESSITATE Bonum tuum eſſet,
» ſed VOLVNTARIVM. Forſitan enim ideo diſceſſit ad horam à te, vt
» æternùm illum reciperes: iam non vt Seruum, ſed pro ſeruo, cariſ-
» ſimum Fratrem, MAXIME MIHI; QVANTO AVTEM MAGIS TIBI,
v. 20. » ET IN CARNE, ET IN DOMINO? Poſtremò ſequitur: Ego Paulus
» ſcripſi mea manu: ego reddam, VT NON DICAM TIBI, QVOD ET
» TE IPSVM MIHI DEBES: ITA, FRATER. Ego te fruar in Domino:
» Refice viſcera mea in Domino. CONFIDENS IN OBEDIENTIA
» TVA SCRIPSI TIBI: ſciens quoniam & ſuper id, quod dico, fa-
» cies.

--imperij pignòra iuncta vides.

Sed præcipitat oratio, incurritque in alieni operis dicta, Pauli videlicet nimis multa: quibus ægrè admodum videatur Tertius Liber orbari, qui PAVLVS PRÆDICANS inſcribetur.

CAP. VI. NVNC verò propiùs curru Britannico ROMAM TRIVMPHANTEM hoc in toto volumine ſpectemus.

Ipſe caput tonſæ folijs ornatus oliuæ,
Dona feram. iam nunc ſolemnes ducere pompas
Ad delubra iuuat, cæſoſque videre iuuencos;
Vel ſcena vt verſis diſcedat frontibus; vtque
Purpurea intexti tollant aulæa BRITANNI.
In foribus pugnam ex auro, ſolidoque elephanto
Gangaridum faciam, VICTORISQVE ARMA QVIRINI.

At etiam qui triumphant, eóque diutiùs viuos hoſtium duces ſeruant, vt his per triumphum ductis, pulcerrimum ſpectaculum fructumque victoriæ populus Romanus percipere poſſit; tamen cùm de foro in Capitolium currum flectere incipiunt, illos duci in carcerem iubent; idemque dies & victoribus imperij, & victis vitæ fi-
2 Cor. 1. v. vlt. » nem facit. Itaque triumphemus: NON QVIA DOMINAMVR FIDEI
» VESTRÆ, SED ADIVTORES SVMVS GAVDII VESTRI: ne ei, de
Habac. 1. v. 10. » quo vetus Prophetica Lex ſanxit; ET IPSE DE REGIBVS TRIVM-
» PHABIT, defuiſſe vlla ex parte videamur, ſi Triumphi eius vel minimas partes, quas quidem implere ac ſuſtinere ſua PER TOTVM ORBEM DIFFVSA Eccleſia debuerit, temere falsâque quâdam modeſtiâ, omittamus. Ac ne Chriſtiani iugi atque oneris nomine, quod ſatis omnes animaduertunt ex antedictis deſignari, inuolutum imperium reformides: vtque nihil, præter errorum, ſiue Hæreſium, ſiue Schiſmatum, finem, aut, ſi mauis, Victoriam DE SCHISMATE reportandam, ſuſpicere; Apoſtolicam Coloſſenſium ſcholam adeamus, atque docentem dicentemque de Chriſto audia-
Col. 2. v. 13. » mus: Et vos, cùm mortui eſſetis in delictis, & præputio carnis

veſtræ, conuiuificauit cum illo, donans vobis omnia delicta, delens, quod aduersùs nos erat, CHIROGRAPHVM DECRETI, quod erat contrarium nobis, & ipſum tulit de medio, affigens illud cruci: ET EXPOLIANS PRINCIPATVS ET POTESTATES, TRADVXIT CONFIDENTER, PALAM TRIVMPHANS ILLOS IN SEMETIPSO. id eſt, cùm de illis Triumphaſſet per Crucem; vel, Thriumphatis illis per Crucem; vel, in ea Cruce quæ fuit inſtar Triumphalis Currus. Vides Coloſſis Triumphantem Chriſtum: ſi currum flectere Corinthum cœperimus, ROMAM TVAM, hoc eſt, cum Eccleſiarum illa Principe Romana, CATHOLICAM ET APOSTOLICAM ECCLESIAM, vna cùm Chriſto victore Sponſo, ac ſui Sponſi victoris nomine, eodem curru Corinthi Triumphantem ſpectabis, atque miraberis

---& miſſum media de Pace Triumphum.

DEO AVTE MGRATIAS, (ouantis Apoſtolicæ Eccleſiæ vox eſt) QVI SEMPER TRIVMPHAT NOS (id eſt, triumphare facit) IN CHRISTO IESV. At quo, quæſo, TRIVMPHI genere? APOSTOLICI, procul dubio, id eſt, FIDEI ET DISCIPLINÆ. Sentio enim quæ ſequuntur, iamque ſpirat in Apoſtolicis ſcriptis interpretationis odor: ET ODOREM, inquit, NOTITIÆ SVÆ MANIFESTAT PER NOS IN OMNI LOCO: QVIA CHRISTI BONVS ODOR SVMVS DEO, in ijs qui ſalui fiunt, & in ijs qui pereunt: Alijs quidem ODOR MORTIS IN MORTEM; Alijs autem ODOR VITÆ IN VITAM. Sedere in equis Triumphantium prætextati potiſſimùm filij ſolent: quid mirum igitur, ſi nos, Dei voluntate, ac ſummo Chriſti beneficio, Filij, HEREDES QVIDEM DEI, COHEREDES AVTEM CHRISTI, effecti, rebus, gratiæ dono, velut communiter geſtis, pæne ſimul cum Patre Triumphemus? ac quidquid in Romam Romanumque nomen dici ab inuidis, potiùs quàm inimicis, conſueuit, tanquam MILITARES IOCOS, accipiamus; & velut, de quouis vero CATHOLICO Regnum ſuum in cælum transferente, dictum vſurpemus, viciſſimque reddamus, quod de Priamo Chorus ille Mulierum, in Troade canit;

2.Cor.2. v. 14.

Rom.8.v.17.

---Felix Priamus,
Dicimus omnes: SECVM, EXCEDENS,
SVA REGNA TVLIT! ----

neque ex ea Vrbe Triumphari patiamur, ſine qua nunquam ſacri Imperatores ac Maiores noſtri ex Vniuerſo Orbe Apoſtolicè Triumpharunt? Quidni enim agnoſcamus Apoſtolos Triumphaſſe, canente præſertim de Apoſtolis Triumphali quodam Cantu Eccleſia?

Eccleſiarum Principes,
BELLI TRIVMPHALES DVCES;
Cæleſtis aulæ milites,
Et vera mundi lumina:

Deuota Sanctorum Fides,
Inuicta Spes credentium,
Perfecta Chriſti Charitas,
Mundi TRIVMPHAT Principem.
In his Paterna gloria,
In his voluntas Spiritus,
Exſultat in his Filius,
Cælum repletur gaudio.

TRIVMPHALIS enim VIR eſt, qui Θριαμβικὸς Ἀνὴρ dictus Plutarcho, ille nimirum qui Triumpho potitus eſt. Ac meritò TRIVM, Fidei ſcilicet, Spei, & Charitatis; dein verò PATRIS, FILII, ac SPIRITVS SANCTI, in hoc Triumphali Eccleſiæ Cantico mentio fit. A TRIBVS enim (quæ, vt nos, TRIA dicunt) Græci, TRIVMPHI deducunt nomen: vel à ficulnis folijs, quæ THRIA, ΘΡΙΑ, eorum linguâ dicuntur; quoniam & ijs in Triumphis vti mos priſcus erat. Quod tamen eodem redit, cùm à TRIBVS etiam apud eos THRIORVM deriuetur nomen; quippe quòd ficulnum folium quodammodo trilingue ſit, ac trianguli formam efficiat. Is verò Chriſtianorum Conſubſtantialem Trinitatem profitentium demum eſt, meâ ſententiâ, iuſtus veruſque Triumphus ac vetus, cùm bene de Chriſtiana Republica meritis, ac Veterem ficulneumque iſtum Hominem, cum moribus & actibus ſuis, exuentibus; Nouumque Hominem, qui ſecundùm Deum creatus eſt in iuſtitia & ſanctitate veritatis, induentibus, teſtimonium à conſenſu Ciuitatis datur: in cuius priſtina communione, vnicuique Eccleſiæ, vt ſit CATHOLICÆ particeps, neceſſariò manendum eſt. Quemadmodum enim PERRONIVS noſter, princeps huius memoriæ Theologorum, præclarè, vt cætera, dicere ſolebat; FIDES CHRISTI, DOCTRINAQVE CHRISTIANA, CHRISTIANOS: COMMVNIO AVTEM ECCLESIÆ, AC PRIMÆ SEDIS, CATHOLICOS FACIT.

Eph. 4. v. 22. & 24.

--- ſtat magni nominis vmbra:
Qualis frugifero Quercus ſublimis in agro,
Exuuias veteres populi, ſacrataque geſtans
Dona ducum, nec iam validis radicibus hærens,
Pondere fixa ſuo eſt, nudoſque per aëra ramos
Effundens, TRVNCO, NON FRONDIBVS, EFFICIT VMBRAM:
Sed quamuis primo nutet caſura ſub Euro,
Tot circum ſyluæ firmo ſe robore tollant,
SOLA TAMEN COLITVR. ---

Atque is eſt huiuſcemodi Triumphus, Regio, immo Rege, non modò ſpectatore, ſed ſcriptore, dignus: quem Baſilius, Conſtantinus, & Leo, qui IN CHRISTO IESV IMPERATORES AVGVSTI dici & voluerunt, & meruerunt, in Sacro illo Diplomate, quod in extrema Octaua OEcumenica Synodo exſtat, de damnato Photio, Trium-

Triumphanteque Ignatio, in Conſtantinopolitanum Thronum reducto, deſcribunt. Itaque de Conſtantinopolitanis Patribus loquentes, hæc habent: Nam condemnatione dignos, & turbationis «
auctores, cum horum ACEPHALO CAPITE, Regulariter atque Sy- «
nodicè, irreprehenſibili iudicio condemnauerunt, & reprobauerunt: «
ei autem, qui patenter iniuſtitiam paſſus eſt, legitimo ſcilicet Sum- «
mo Sacerdoti, & ijs qui circa ipſum ſunt, DECREVERVNT ET «
CONTVLERVNT TRIVMPHVM. Et mirabere, quid « CAP. VII.
tandem habet iſte Britannicus currus? quid vinctus ante currum, SORBONICE profligatus, Antonius? quid ſimulacra receptorum ac reuertentium ad Fidem oppidorum, REPERTIS INTER SPOLIA «
EORVM CATENIS, QVAS IN ROMANOS, VT NON DVBIO EVEN- «
TV, PORTAVERANT, vt in Germanica illa ADVERSVS ARMINIVM «
pugna reperire Germanico contigit, Taciti Annalium ſecundo; vbi MILES IN LOCO PRÆLII TIBERIVM IMPERATOREM SALVTAVIT, «
STRVXITQVE AGGEREM, ET IN MODVM TROPHÆORVM ARMA, «
SVBSCRIPTIS VICTARVM GENTIVM NOMINIBVS, IMPOSVIT? quid «
argentum, quid aurum in pios Eccleſiæ Pauperum ac Paſtorum, æternos, potiùs quàm temporales, vſus? quid LEGATI in equis & Tribuni? quid clamor militum ſpargentium militares iocos? quid tota illa pompa? quid denique Londini porta illa Triumphalis, qua inuectus in interiorem Angliam eſt Auguſtinus; vbi vetera ſecum recolentibus, ordine deſcripta, inſtructa, ornataque emineat, atque appareat Veteris Anglicanæ DISCIPLINÆ Hiſtoria, teſtis temporum, lux veritatis, vita memoriæ, magiſtra vitæ, nuntia vetuſtatis, meo prope domeſtico æternoque præconio, immortalitati commendanda? Efficiam profectò vt & illa mirari deſinas, SAPIENTISSIME REX, atque, quod maximum eſt, (quodque Germanico Tacitus, Annalium primo, factitatum narrat) perficiam vt poſſe velis, DECERNI TRIVMPHVM, MANEN- «
TE BELLO. Et quoniam cauſam ſuſcepi antiquiorem memoria «
tua atque noſtra, faciam quod ab initio rerum Romanarum, vſque ad P. Mutium Pontificem Max. Pontifices facere ſolebant. Nam, memoriæ publicæ retinendæ cauſâ, res omnes ſingulorum annorum mandabat litteris Pontifex Max. efferebatque in album, & proponebat tabulam domi, poteſtas vt eſſet populo cognoſcendi; ijque etiam qui tunc conficiebantur libri, ANNALES MAXIMI nominabantur. Hanc ſimilitudinem ſcribendi ſequar, & ſine vllis ornamentis, monimenta ſolum temporum, hominum, locorum, geſtarumque rerum proferam ac proponam: &, dum intelligatur quid dicam, vnam dicendi laudem, breuitatem eſſe putabo. Paululum tamen me erigam, atque addam Hiſtoriæ maiorem ſonum vocis: nec, ſicut dicendo ſimpliciter breuiterque fit, tantùm dolabo; ſed tractu orationis leui & æquabili perpoliam illud opus: neque tantummodo narratorem me, ſed rerum exornatorem aliquantulùm præbebo, vbi Fidei ac Tibi, OPTIME REX, altioribus conſilijs ſuccurrendum erit. Ac tandem

vnde aberrauerat, rediijt, Deo duce, oratio.

Te ſine nil altum mens inchoat. en age ſegnes
Rumpe moras: vocat ingenti clamore Cithæron.

immo Eccleſia, vt ſe ſuaque tibi, ac per te teipſum æterna tua poſteritate dignum, ſibi hoc Triumphali Regalique Opere commendem. Clamat enim fortiùs atque diſtinctiùs, quàm cùm ipſam, interpellante transfuga, in Iſaïæ velut cunis, ferme dixerim vagientem, Primo Libro expreſſimus. Vt enim omnes veteres Philoſophi ad incunabula accedebant, quòd in primis puerorum ætatulis facillimè ſe arbitrarentur Naturæ vocem poſſe agnoſcere, & veram innocentemque voluptatem aut imitari, aut conſequi: ſic ad ECCLESIAM INDICANDAM acceſſimus, ne fruſtra IVVANDÆ conſilium ſuſcepiſſes; vt naſcituram, vt è ſinu Prophetico mouentem ſe, vt manibus repentem potiùs quàm gradientem in citeriores noſtras partes, conſpicarère: ac mox intelligeres, quonam pacto, quibuſve conditionibus, Maiores tui, ac tuum illud Britannicum ſacris EX AQVIS (vt diceret Ambroſius) ORTVM GENVS, factumque Chriſtianum, tanquam obſtetricantibus Apoſtolicis viris, noſtrum demum myſticum Moyſem in cunis illis Propheticis excepiſſent. Neceſſe eſt enim, his dictis atque cognitis, alterum ſit de duobus, vt AVT fatendum ſit Nouatoribus tuis, Anglos nunquam verè fuiſſe Chriſtianos: (quo quidem nil non modò abſurdius, ſed nec ſceleratius, nec inhumanius, nec tua certè Maieſtate indignius, dici poteſt;) AVT concedendum, eam, quam tenent tui CATHOLICI, vitæ rationem, hanc normam, hanc regulam, hanc præſcriptionem eſſe veteris Anglorum Chriſtianæ DISCIPLINÆ. Id enim ſequentibus conficiam, efficiam-
Pſ. 7. v. 8. que vt cæcum Nouatorum agmen in foueam cadat, quam fecit:

Haud ſecus ac ſtabulis procurans otia PASTOR
In foueam parco tectam velamine frondis
Ducit nocte LVPOS, poſitæ balatibus agnæ.

CAP. VIII. » ATQVI hæc omnia (inquit optimus Eccleſiæ defenſor, ac Religionis Iuris Controuerſi doctor omnium facilè princeps, Gallus noſter, Sancti Martini ac Sancti Cyrilli Alexandrini æqualis, ex grauiſſimo Senatore Hieromonachus Lirinenſis VINCEN-
» TIVS, tertio poſt Epheſinam, cui interfuit, Synodum, anno) nun-
» quid vllam aliam ob cauſam, niſi vtique, dum pro cæleſti dogma-
» te HVMANÆ SVPERSTITIONES (eas nunc, IACOBE, Hæ-
» retici REFORMATIONES vocant: cùm REGVLA FIDEI ſit
» IRREFORMABILIS) introducuntur? dum BENE FVNDATA
» Antiquitas, SCELESTA NOVITATE ſubruitur? dum SVPE-
» RIORVM INSTITVTA violantur? dum reſcinduntur SCITA
» PATRVM? dum conuelluntur DEFINITA MAIORVM? dum ſe-
» ſe intra SACRATÆ ATQVE INCORRVPTÆ VETVSTATIS caſtiſſimos
» limites, PROFANÆ AC NOVELLÆ CVRIOSITATIS libido non
» continet? Magnifica ſanè atque præclara LIRINENSIS oratio; & quæ ſuadeat, vt, quod dicere ſolitum aiunt Ennium, flammam

à ſapiente faciliùs ore in ardente opprimi, quàm bona dicta teneat; id nunc modo noſtro vſurpemus: nec teneamus, quæ maximè tamen tenenda ac prompta habenda ſunt, tanti Doctoris commodè acutéque dicta, quæ in ipſo Eccleſiæ ore verſantur, ſuntque huiuſmodi: Quomodo FIDEM eorum (de Chriſti nominis Confeſſoribus ac Martyribus agit) poſſumus denegare, quorum VICTORIAM prædicamus? Prædicamus planè, inquam, ô venerande AMBROSI, (is eſt non Mediolanenſis, ſed ad quem ſcribit Vincentius) laudanteſque miramur. nam quis ille tam demens eſt, qui eos, & ſi adſequi non eualeat, non exoptet ſequi, QVOS A DEFENSIONE MAIORVM FIDEI, NVLLA VIS DEPVLIT? non minæ, non blandimenta, non vita, non mors, non Palatium, non ſatellites, non IMPERATOR, non Imperium, non homines, non dæmones? Quos, inquam, PRO RELIGIOSÆ VETVSTATIS TENACITATE, tanto munere Dominus dignos iudicauit, vt per eos proſtratas reſtauraret Eccleſias, extinctos ſpiritaliter populos viuificaret, DEIECTAS SACERDOTVM CORONAS REPONERET, nefarias illas NOVELLÆ IMPIETATIS, NON LITTERAS, SED LITVRAS, INFVSO CÆLITVS EPISCOPIS FIDELIVM LACRYMARVM FONTE, (vnde primo noſtro Libro qui DE VNITATE ECCLESIÆ eſt, Auguſtinus, Epiſcopos, FONTES LACRYMARVM, Oratione De Quinque Hæreſibus, appellabat) deleret? Vniuerſum poſtremò iam pæne mundum, ſæua REPENTINÆ HÆRESEOS tempeſtate perculſum, ad Antiquam Fidem, à NOVELLA PERFIDIA; ad Antiquam Sanitatem, à NOVITATIS VESANIA; ad Antiquam Lucem, à NOVITATIS CÆCITATE, reuocaret. Hæc ſecundò dicta Lirinenſis. adderem eò quidem libentiùs quæ ſequuntur tertio loco poſita, quò longè, meo iudicio, grauiora ac vtiliora ſunt, ni in alienis dictis nimius eſſe viderer. At profectò nihil eſt quod ſalua tua, IACOBE REX, vtilitate, cuius potiſſimum causâ ſcribimus, demi poſſit; noſtraque appellanda ſemper eſſe duxi, apud Chriſtianos, (quorum documenta vna atque communia ſunt) quæ vel cum noſtris, propter ſummam doctoris auctoritatem, ex neceſſitate communicanda ſint; vel quæ docentis mentem ac ſententiam aut ſic aperiant, aut ſic declarent, vt id etiamſi alius non dixiſſet, vltro tamen dicenti occurriſſe ac dicendum fuiſſe, videri poſſet. itaque pergamus. MOS ISTE, inquit, SEMPER IN ECCLESIA VIGVIT, VT QVO QVISQVE FORET RELIGIOSIOR, EO PROMPTIVS NOVELLIS ADINVENTIONIBVS CONTRAIRET. Exemplis talibus plena ſunt omnia. Sed ne longum fiat, vnum aliquod, ET HOC AB APOSTOLICA POTISSIMVM SEDE, SVMEMVS; VT OMNES LVCE CLARIVS VIDEANT, BEATORVM APOSTOLORVM BEATA SVCCESSIO QVANTA VI SEMPER, QVANTO STVDIO, QVANTA CONTENTIONE, DEFENDERIT SVSCEPTÆ

» SEMEL RELIGIONIS INTEGRITATEM. Quondam igitur
» venerabilis memoriæ AGRIPINVS, Carthaginienſis Epiſcopus,
» primus omnium mortalium contra DIVVM CANONEM, contra
» VNIVERSALIS ECCLESIÆ REGVLAM, contra SENSVM OMNIVM
» CONSACERDOTVM, contra MOREM ATQVE INSTITVTA MA-
» IORVM, rebaptizandum eſſe cenſebat. Quæ PRÆSVMPTIO tan-
» tum mali inuexit, vt non ſolùm Hæreticis omnibus FORMAM
» SACRILEGII, ſed etiam quibuſdam CATHOLICIS occaſionem præ-
» buerit erroris. Cùm ergo vndique AD NOVITATEM REI cuncti
» reclamarent, atque omnes quaqua verſum Sacerdotes, pro ſuo quiſ-
» que ſtudio, reniterentur; tunc Beatæ Memoriæ PAPA STEPHA-
» NVS, APOSTOLICÆ SEDIS ANTISTES, CVM CÆTERIS quidem
» Collegis ſuis, ſed tamen PRÆ CÆTERIS, reſtitit; DIGNVM, vt opi-
» nor, EXISTIMANS, SI RELIQVOS OMNES TANTVM FIDEI DE-
» VOTIONE VINCERET, QVANTVM LOCI AVCTORITATE SVPERA-
» BAT. Denique in Epiſtola quæ tunc ad Africam miſſa eſt, his
» verbis ſanxit; NIHIL NOVANDVM ESSE, NISI QVOD TRA-
» DITVM EST. Intelligebat enim VIR SANCTVS ET PRVDENS,
» nihil aliud rationem pietatis admittere, niſi VT OMNIA QVA
» FIDE A PATRIBVS SVSCEPTA FORENT, EADEM FI-
» DE FILIIS, CONSIGNARENTVR: NOSQVE RELIGIO-
» NEM, NON QVA VELLEMVS, DVCERE; SED POTIVS,
» QVA ILLA DVCERET, SEQVI OPORTERE; IDQVE ES-
» SE PROPRIVM CHRISTIANÆ MODESTIÆ ET GRAVI-
» TATIS, NON SVA POSTERIS TRADERE, SED A MAIO-
» RIBVS ACCEPTA SERVARE. Quis ergo tunc vniuerſi ne-
» gotij EXITVS? quis vtique, niſi vſitatus & ſolitus? RETENTA
» EST SCILICET ANTIQVITAS, EXPLOSA NOVITAS. Sed fortè tunc
» ipſi NOVITIÆ ADINVENTIONI patrocinia defuerunt? immo verò
» tanta vis ingenij adfuit, tanta eloquentiæ flumina, tantus adſer-
» torum numerus, tanta veri ſimilitudo, TANTA DIVINÆ LEGIS
» ORACVLA, SED PLANE NOVO AC MALO MORE INTELLECTA;
» vt mihi omnis illa CONSPIRATIO nullo modo deſtrui poſſe vi-
» deatur, niſi ſola tanti moliminis cauſa, ipſa illa ſuſcepta, ipſa
» defenſa, ipſa laudata NOVITATIS PROFESSIO deſtituiſſet. Admi-
randa ſanè perfectaque Lirinenſis noſtri narratio; quæ ECCLESIASTI-
CÆ DISCIPLINÆ ANTIQVVM IVRIS ORDINEM & ANTIQVITATIS
ET NOVITATIS Pſychomachiam, curioſis ſanè oculis perſpicien-
dum ſpectaculum, ſumma cum vtilitate, ſumma cum iucunditate
exhibet. Omnem enim Controuerſiam Eccleſiaſticam dirimendi,
artem, tanto artificio, tanta grauitate, tanta ſimplicitate Chriſtia-
na prodit; vt ſanctè prudenterque ſimul, SCHISMATIS Hæ-
reſiſque & ortum & exitum doceat, quóque tandem modo Chri-
ſtiana lis in Nouitatem inferenda, informanda, ac terminanda ſit. Eſt
enim quidam rerum exitus in iudicijs, maximè Religionis, quęrendus,
CAP. IX. quo litigantium refrænetur vel temeritas vel ardor. At præ-

ter TERTIVM Lirinenſe Vetuſque Gallicanum Documentum,
quantum, Deus immortalis! illud, quod Quartum erit, quámque
ſcitu neceſſarium, noſtris periculoſiſſimis temporibus, cum proui-
dentiæ arcanum, tum antiquæ Maiorum Fidei decretum, his paulo
poſt verbis Sanctiſſimus ille vir profert! Et ô rerum, inquit, mira
conuerſio! auctores eiuſdem opinionis CATHOLICI, conſectatores
verò HÆRETICI iudicantur! abſoluuntur magiſtri, condemnan-
tur diſcipuli! conſcriptores librorum FILII REGNI erunt, adſer- Matt. 15.
tores verò gehenna ſuſcipiet! Nam quis ille tam demens eſt qui v. 38.
illud SANCTORVM OMNIVM ET EPISCOPORVM ET MARTYRVM
LVMEN, Beatiſſimum Cyprianum, cum cæteris Collegis ſuis, in æter-
num dubitet regnaturum eſſe cum Chriſto? aut quis tam ſacrile-
gus, qui Donatiſtas, (addas licèt, pari ratione, Lutheranos, Zuin-
glianos, Caluiniſtas) & cæteras PESTES, quæ illius auctoritate Con-
cilij (notiſſimi videlicet iſtius Conciliabuli Africani) rebaptizare ſe
iactitant, IN SEMPITERNVM NEGET ARSVROS ESSE CVM DIABO-
LO? Quod quidem mihi diuinitus videtur promulgatum eſſe Iudi-
cium; PROPTER EORVM MAXIME FRAVDVLENTIAM, QVI CVM
SVB ALIENO NOMINE HÆRESIM CONCINNARE MACHINENTVR,
CAPTANT PLERVMQVE VETERIS CVIVSPIAM VIRI SCRIPTA
PAVLO INVOLVTIVS EDITA; QVÆ, PRO IPSA SVI OBSCVRITA-
TE, DOGMATI SVO QVASI CONGRVANT; vt illud neſcio quid
quodcumque proferunt, NEQVE PRIMI NEQVE SOLI ſentire vi-
deantur. Quorum ego nequitiam duplici odio dignam iudico:
vel eò quòd Hæreſeos venenum propinare aliis non extimeſcunt,
VEL EO ETIAM QVOD SANCTI CVIVSQVE VIRI MEMORIAM,
TANQVAM SOPITOS IAM CINERES, PROFANA MANV VENTI-
LANT; & quæ ſilentio ſepeliri oportebat, REDIVIVA OPINIONE
diffamant: ſequentes omnino veſtigia AVCTORIS SVI CHAM, qui Geneſ. 9.
nuditatem VENERANDI NOE, non modo operire neglexit, verùm
quoque irridendam cæteris enuntiauit. vnde tantam LÆSÆ PIE-
TATIS meruit offenſam, vt etiam poſteri ipſius peccati ſui maledi-
ctis obligarentur; beatis illis fratribus longéque diſſimilis, qui nu-
ditatem ipſam REVERENDI PATRIS, neque ſuis temerare oculis, ne-
que alienis patêre voluerunt, ſed auerſi, vt ſcribitur, texerunt eum.
QVOD EST, ERRATVM SANCTI VIRI, NEC APPROBASSE, NEC PRO-
DIDISSE; atque idcirco BEATA in poſteros BENEDICTIONE dona-
ti ſunt. SED hactenus Lirinenſis: cuius virtuti non ſo- CAP. X.
lùm doctrina, ſed & eloquentia, ſi quærimus, ſumma coniuncta
eſt; cuiúſque non in ſententia ſolùm, ſed etiam in nutu legitur re-
ſidetque auctoritas. Dignus ſanè vir quem ſibi auctorem, quem
ducem, quem magiſtrum in dijudicandis Controuerſijs Perro-
nius noſter delegerit. Quod enim de Tertulliano Cyprianum
ferunt, (quem tantopere nuper is auctor commendabat) ſi
quando ab anagnoſte legendum poſtularet, DA MAGISTRVM,
dixiſſe; id de Vincentio Lirinenſi dictitare GALLICANVS

CYPRIANVS ſolebat. Et certè ſæpenumero, ſenex, à cuius latere non diſcedebam, mihi ſe quotannis Vincentij ſui COMMONITORIVM relegere conſueuiſſe teſtatus eſt; nec erubeſcere ſe ſæpe ſæpius, idque à PEREGRINO, (ea enim libri inſcriptio eſt) admoneri, quo pacto ad ECCLESIÆ, de Schiſmate TRIVMPHANTIS, Victorias, Romano theatro, hoc eſt Toto Orbe, celebrandas, Gallicanus Cothurnus aptandus foret. Solum ſcilicet Vincentium artem, ſolum iudicium, ſolum grauitatem, ſolum ſanctam quamdam in eo genere peritiam & eloquentiam videri habere, ac SPIRITVM BREVITER SAPIENTERQVE DIRIMENDARVM CONTROVERSIARVM ſortitum eſſe; vt qui Senator, vt qui Prouinciæ Præfectus, vt qui Sanctæ LIRINENSIS ACADEMIÆ conſummatus perfectuſque Philoſophus eſſet. omniaque in pondere, numero, ac menſura diceret. Ac quoniam, eo præſertim dicente, Nouitatis procuratores, litem, vt credibile eſt, non conteſtabuntur; videamus, SERENISSIME REX, Vtri tuorum Anglorum, CATHOLICI-ne, an alij, Nouitatem intentarint; ac repentinam, turbulentiſſimam, ſpurciſſimamque ſeditionum atque diſcordiarum ciuilem tempeſtatem excitarint? Quanto ſpiritu ſcribit ad Clerum Populumque Conſtantinopolitanum
» Cæleſtinus Papa! Quanta dicenda Victoria eſt, VBI SACERDOS,
» (de Neſtorio loquitur) PRÆDICATIONE MVTATA, CATHOLICO-
» RVM FACTVS EST PERSECVTOR? contra PAVLVM prope in omni-
» bus ſentiens, qui Euangelij Domini, quod ante fuerat perſecutus,
» factus eſt poſtea PRÆDICATOR: Πηλίκη δὲ ἐκείνη ἡ Νίκη λεκτέα, ΟΠΟΥ Ο ΙΕΡΕΥΣ ΑΛΛΑΓΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ, ΔΙΩΚΤΗΣ ΤΩΝ ΚΑΘΟΛΙΚΩΝ ΕΓΕΝΕΤΟ; ἰδικῶς, ἐν ἅπασι κατὰ ΠΑΥΛΟΥ φρονῶν, ὃς τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Κυρίου, οὗ διώκτης ἦν πρότερον, ὕστερον ἐγένετο ΚΗΡΥΞ. Nam qui locus quietis & tranquillitatis pleniſſimus, tua videlicet Anglia, fore videbatur; in eo maximæ moleſtiarum & violentiſſimæ tempeſtates ſubitò exortæ ſunt. Tempeſtates ſæpe certo aliquo cæli ſigno commouentur, ſæpe obſcura aliqua ex cauſa concitantur: ſed nec cæli ſigno commotæ, vt ſtatim patebit, nec obſcura ex cauſa concitatæ ſunt HENRICI fluctibus procellæ patriæ, quibus ſedandis, iam iamque commutandis, naui Reipublicæ Chriſtianæ fluitante in alto, tecum ſtrenuè nauiterque laboramus. Principio quidem, ne diſſimulanter agamus,

Idem Amor exitium eſt pecori, pecoriſque magiſtro:

Deinceps verò clauum tenuit Inuidia, quæ ſuſpiciones, quæ diſcordias, quæ iras furoreſque huc vſque vel ſuppoſuit, vel accendit; vt altero tuo ferme, IACOBE REX, ſæculo, quod ſequitur in paſtorali illo dialogo, vnde priorem verſum exprompſimus, pro veriſſimo habeatur. ſcilicet nunc

His certè neque Amor cauſa eſt: vix oſſibus hærent:
Neſcio quis teneros oculus mihi faſcinat agnos.

Nec ignoro, vt qui multò ante proſpexerim, quanta noua tempeſtas Inuidiæ nobis impendeat, cùm, SAPIENTISSIME IACOBE, te

meque in puppi viderint. Sed ſummi gubernatores in magnis tempeſtatibus nonnunquam à vectoribus admoneri ſolent; nec ijs nobiſcum deërit locus, quibus, æquè ac mihi, prora & puppis, vt in prouerbio Græcorum eſt, fuerit tui conſilijs noſtris inſtruendi; vt rationes noſtras, tuis fluctuantibus Anglis, tanquam optima quædam vela, explices.

Nvnc age, qui Reges, Erato, quæ tempora rerum, Cap. XI.
Quis Latio antiqvo fuerit ſtatus?---
---Maior rerum mihi naſcitur ordo:
Maius opus moueo.---

Magnum enim opus omnino & arduum, Iacobe Rex, conamur: ſed nihil difficile Deum Deique Eccleſiam Catholicosqve Tuos amanti putandum eſt. Amo autem, & ſemper amaui, cum ipſa Anglicana Eccleſia, ingenium, ſtudia, mores tuos. incendor porrò quotidie magis, non deſiderio ſolùm, quo quidem conficior, congreſſus ac doctiſſimos ſermones requirens tuos; ſed etiam admirabili fama virtutum incredibilium, quæ ſpecie diſpares, prudentiâ coniunguntur. Quid enim tam diſtans, quàm à Seueritate Comitas? quis tamen vnquam te aut æquitatis amantior eſt habitus, aut dulcior; Quid tam difficile, quàm in plurimorum controuerſijs dijudicandis, ab omnibus diligi? conſequeris tamen, vt eos ipſos quos contra ſtatuas, æquos placatoſque dimittas. Itaque efficis, vt, cùm gratiæ causâ nihil facias, omnia tamen ſint grata quæ facis. Iam, quantum illud eſt, quòd, in maximis occupationibus, nunquam intermittis ſtudia doctrinæ! ſemper aut ipſe ſcribis aliquid, aut me alioſve tuis ſcriptis vocas ad ſcribendum. Quod ipſum nunquam adtigiſſem, tempora timens inimica virtuti; niſi tibi, vel per Legatos tuos, hortanti, & mihi caram Collegæ noſtri, Senonenſis Archiepiſcopi, Perronii Cardinalis memoriam, tanquam Fratris Sanctiſſimum, quod in Lege eſt, fidei ac religionis Semen, Chriſtianæ Consangvinitatis disciplinæqve iure excitanti, non parère nefas eſſe duxiſſem. Gen. 38. v. 8. Deut. 25. v. 5.

Laudanda feci iuſſus, hoc vnum meum eſt.

Quidni igitur præter cætera, horum qui Tres mei Libri ſunt, Præfatione diligenter expoſita; quidni, inquam, teſtificer, me à te, quia pro te, rogatum, & recuſantem, hæc ſcribere eſſe auſum? Volo enim mihi tecum commune eſſe crimen (ſi quidem ita liberè loqui cum Doctissimo Rege, ac familiariter cum Rege Philosophante verſari non modò licet, ſed decet) vt ſi ſuſtinere tantam quæſtionem non potuero, iniuſti oneris impoſiti tua culpa ſit, mea recepti. In quo tamen iudicij noſtri errorem laus tibi dati muneris compenſabit. Itaque ad Regium Conſilium, tanquam vocati, accedamus; tuique Regni Arcana Christiana, quæ & à te exſpectantur, & iampridem deſiderantur à tuis, dum iſtis controuerſiarum, De temporalibvs, quaſi domeſticis tricis liberati ſumus; nec vlla ampliùs traducimur opinione Nouitatis; Antiqua

illa Veritate ac Fide, & ſoli nunc apud te tractemus, & tibi alijs, pro tua prudentia atque æquitate, (ne inter eos dicendus ſis, qui,
Rom. 1. v. 23. iuxta Apoſtolum, VERITATEM DEI in iniuſtitia detinent,) reſeranda tradamus.

CAP.XII. NE fugite hoſpitium: neve ignorate LATINOS,
Saturni gentem, haud vinclo, nec legibus æquam:
Sponte ſua, VETERISQVE DEI SE MORE TENENTEM.
Atque equidem memini (fama eſt obſcurior annis,)

credidiſſe, immo & ſcripſiſſe quamplurimos, Deum Opt. Max. cuius hoc templum eſt omne quod conſpicis, Londini tamen, vt multis volüit in locis, fanum antiquiſſimum & ſanctiſſimum DIVI PAVLI habuiſſe, hodieque habere, quod vetuſtiſſima AVGVSTINI Anglorum Apoſtoli (ſemper enim fuerunt qui dicerentur APO-
2.Cor.8.v.23. STOLI ECCLESIARVM, id eſt, Legati ab Eccleſijs miſſi, quorum octauo capite poſterioris ad Corinthios mentio eſt; quo ſenſu, vt
Phil.2. v. 25. nunc Auguſtinus Anglorum, ſic Epaphroditus Philippenſium, APOSTOLVS, ſecundo ad Philippenſes vocari videtur) religione liberatum, vt aiunt, & effatum, ſiue nuncupatum atque conſecratum & publicè dedicatum eſſet.

-- quis hoc credat, niſi ſit pro Teſte Vetuſtas?

Templum porrò iſtud ALDIBERTI illius ANGLORVM REGIS, qui ſuos Anglos, velut liberali manu, Chriſto primus aſſeruiſſe dicitur, pietate ac ſumptibus exædificatum, à fundamentiſque excitatum ferunt, in tutelam ſalutis ac ſempiternam ſui memoriam, quòd Fidem Religionemque Chriſtianam amplexus tenuiſſet. Eſt enim haud paulo verius quàm quod Platoni placuit, qui Muſicorum ait cantibus mutatis, mutari Ciuitatum ſtatus: Regum vita victuque mutato, mores mutari ſolere Ciuitatum. Quò pernicioſiùs de Rep. vitioſi merentur Principes, quòd non ſolùm vitia concipiunt ipſi, ſed & ea in Ciuitatem infundunt; neque ſolùm obſunt, quòd illi ipſi corrumpuntur, ſed etiam quòd corrumpunt; pluſque exemplo, quàm peccato, nocent. Hinc Eccleſia & Vniuerſalis & Vniuerſa, in Concilio Epheſino, Synodicâ ad Clerum Populumque Conſtanſtantinopolitanum, DE DEPOSITIONE NESTORII, hæc inter cæ-
» tera ait, Actione tertia: Orandus eſt autem vobis Deus intenta
» precatione. vt DIGNVS SEDE MAGNÆ CIVITATIS aliquis declare-
» tur, qui VESTRA EPISCOPIZET (id eſt, Vt verus Epiſcopus ve-
» ſtrum Epiſcopatum adminiſtret.) NAM SI REGIA CIVITAS PIE
» FVERIT GVBERNATA, CÆTERÆ QVOQVE OMNES ECCLESIÆ
» SANCTÆ DEI COMMODVM HINC REPORTABVNT: τὸ δ' ὑμετέρας εὐχῆς γενέσθω ἔργον, ἐπιτεταμένως πληθυνομένης πρὸς Θεὸν, ΤΟΝ ΑΞΙΟΝ ΤΟΥ ΘΡΟΝΟΥ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΕΩΣ ἀναδειχθῆναι, ΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΕΙΝ ΤΑ ΥΜΕΤΕΡΑ ΜΕΛΛΟΝΤΑ· ΤΗΣ ΓΑΡ ΒΑΣΙΛΕΥΟΥΣΗΣ ΕΥΣΕΒΩΣ ΙΘΥΝΟΜΕΝΗΣ ΠΟΛΕΩΣ, ΚΟΙΝΟΝ ΤΑΙΣ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΑΓΙΑΙΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙΣ ΤΟ ΕΡΓΟΝ (aliàs, τὸ ΚΕΡΔΟΣ) ΓΙΝΕΤΑΙ.
Cæterùm, quod in ciuitatibus ratione quadam, agnationibus fami-

liarum diſtinguntur ſtatus; id in rerum natura tanto eſt magnificentius, tantóque præclarius, vt homines, Regum exemplo, beneficio verò Chriſti, Dei agnatione & gente teneantur. Vnde ad
Reginas Cyrillus: Nam etſi REGIVM veſtrum genus, iam inde ab «
exordio longa temporum ſerie hucvſque eſt propagatum, & vlte- «
riùs, vt credimus, in poſterum adhuc propagabitur; non ob id ta «
men ILLVD QVOD IN CHRISTO EST, REGNVM capeſſere, & ea «
quæ illi grata ſunt, facere & ſentire obmittitis: partim quidem præ- «
claris actionibus, inculpataque Fide, vt paulo ante dicebamus, præ- «
ſtantes; partim rurſum cùm veſtras tum PRINCIPVM quoque ve- «
ſtrorum Aulas VIRGINITATIS GLORIA condecorantes; partim de- «
nique SVMPTVOSISSIMA TEMPLA CHRISTO DOMINO EXCITAN- «
TES. NAM ET HOC QVOQVE PIETATIS STVDIVM, INTER CÆ- «
TERA, ILLE SANCTIS VESTRIS ANIMIS IMPERTITVS EST: Αἷμα «
μὲν γὰρ ὑμῖν ἄνωθεν, καὶ ἐκ μακρῶν ἥκει χρόνων τὸ ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ. παρατενεῖ δὲ καὶ εἰς δεῦρο, καὶ ἔτι, καθὰ πεπιστεύκαμεν. ἀλλ' ἰδοὺ δὴ καὶ μάλα σαφῶς, καὶ ΤΗΣ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ἐπιδραττόμεναι, τὰ αὐτῷ δοκοῦντα φρονεῖν τε καὶ δρᾶν σπουδάζετε. τοῦτο μὲν, ὡς ἔφην, ἔργοις τε καὶ ἀμωμήτῳ διαφαίνουσαι πίστει, καὶ τὰς ἰδίας τε καὶ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥΣ Αὐλὰς, τῇ τῆς ΠΑΡΘΕΝΙΑΣ καταλαμπρύνουσαι ΔΟΞΗ. τοῦτο δὲ ΠΟΛΥΤΕΛΕΣΤΑΤΟΥΣ ΑΝΙΣΤΩΣΑΙ ΝΑΟΥΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. ΚΕΧΑΡΙΣΤΑΙ ΓΑΡ ΠΑΡ' ΑΥΤΟΥ ΤΑΙΣ ΑΓΙΑΙΣ ΥΜΩΝ ΨΥΧΑΙΣ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥΤΟ. Sed ad ſuſceptam ANGLICANAM HISTORIAM propoſitumque redeamus. Tum demum DOROVERNA ciuitas, quæ poſtea, mutato, vt fit, nomine, CANTVARIA eſt appellata, rerum potiebatur, Sedeſque Regni Anglicani erat. Ibi ALDIBERGA Chriſtiana, ex Regum Francorum, vt vtamur veteri verbo, proſapia, Regis ALDIBERTI fideliſſima coniunx, inſtare zelo, maritum ſuum bonitate placare, concordiâ lenire, viamque precibus atque prudentia, tanquam altera Rahab, ſacris Euangelicíſque ſpeculatoribus admittendis præmunire. Ioſ. 2. v. 1. Quid, quæſo, tandem? Audax videlicet præclari facinoris Heroïna illa, ac in propaganda Fide

---- tanti dux fœmina facti,

à Diuo GREGORIO adiuta, (Pontifice illo Maximo, qui primus hoc nomen inuênit, Magnique cognomen æterna cum poſteritatis laude eſt conſecutus) & Regis & Regni Conuerſionem ad Chriſtum facilè impetrauit.

MAGNE, tuum nomen rerum eſt menſura tuarum!

Vbi enim illa vigilantiſſimo noſtro Gregorio ſemel aditum ad Regis cognitionem patefecit, confeſtim dimiſſo à ſe, ac in Angliam miſſo Cœnobij ſui Abbate, cui nomen AVGVSTINVS erat, Inſulam pæne Britannicam, Chriſti nomine, Gregorius occupat; paulo poſtquam Auguſtinus in itinere Germanico creatus Epiſcopus, in Inſulam, tanquam Ierichonte, admiſſus eſt, ſedemque ſuam ac Euangelij, Cantuariæ fixit. Simulatque enim Angli Apoſtolicos viros ROMA accipiunt, ſeſſumque inter ſe recipiunt, vrbs Can-

tuaria efficitur illico Fidei ſeminarium, Sanctitatis emporium, conſilij publici caput, ſociorum ara, Euangelij portus, omnium denique Orbis Gentium communionis ac conuenientiæ cum VRBE, argumenti neceſſitas. Ex eo enim cui non patet, Fidei Oſtium Romanis clauibus aperiendum, à Romanoque Pontifice patefaciendum eſſe? Spemque fore, vt quod ſub GREGORIO PRIMO olim apertum eſt, ſub altero nunc Sedente GREGORIO, DECIMO videlicet TERTIO, ab altero ALDIBERTO, poſt Myſticum ac Apoſtolicum Duodenarium nominum hominumque circulum, velut poſtliminio, noſtris temporibus, arcanâ quâdam prouidentiâ, reſeretur?

CAP. XIII. Ac ne ſanctiſſima illa integerrimaque Patrum DISCIPLINA corrueret, elaberetur que memoriâ fluentis conſeneſcentiſque ætatis; mirandum profectò quemdam in modum, Eccleſiæ Anglicanæ diuina prouidentia proſpexit atque conſuluit. Nam, quemadmodum Vniuerſalis Eccleſia, vt priore Libro oſtenſum eſt, ita omnis omnino mutationis expers, ſuo iure nobis videri debet, vt nec errorum, nec temporum varietate, quidquam detrimenti patiatur: ſic beneficio quodam ſingulari ac prope ſummo, Anglicis rebus eò vſque Chriſtus prouiſum eſſe voluit, vt intuens & reſpectans, quæ aliquando impendêrent perículoſiora tempora, tam maximâ, quanta eſſe poſſet, partis Vniuerſi ac quaſi priuatæ Eccleſiæ, prærogatiuâ, primam illam Gregorianam veteris Anglicanæ DISCIPLINÆ rationem ſartam tectam habuerit, reſeruaritque ad hunc vſque diem; vt, prolatis quaſi conditionibus, qui ab ea receſſiſſe repertus eſſet, à vera Religione atque auita Fide diſceſſiſſe cerneretur:

Credite dicenti: mira, ſed acta, loquor.

Sit ergo maximum iſtuc Imperij tui arcanum, SAPIENTISSIME REX, vt cùm tibi, Volumine primo, demonſtratam Eccleſiam perſuaſeris, non potuiſſe mutari; ipſe item credas, cæteriſque, qua vales arte atque auctoritate, inſinües, nec Anglicanam tuam Eccleſiam, quaſi caſtiſſimam Vniuerſalis illius æmulam, interire aut deficere vnquam poſſe, quandiu Gregorij Magni germaniſſima ſcripta permanebunt. Vt igitur Acta Romanæ, id eſt, Veteris Anglicanæ, DISCIPLINÆ, commodè prudenterque percurramus, Gregorium noſtrum, tanquam æquis paſſibus, proſequamur. Id autem, ſpero, faciemus, ſi ipſum quaſi introducamus loquentem: ne Inquam, & Inquit, ſæpius interponere neceſſe ſit, & tanquam à præſente coram haberi ſermo, vel inuitiſſimis Nouatoribus, videatur. Omnia igitur Gregorij Papæ dicta DE CONVERSIONE ANGLORVM, referam: deinde, poſt ſingula quæque notatu digniſſima, tanquam animaduerſionis ac diligentiæ excitandæ causâ, interpretationem ſubijciam; vt poſtremò quaſi oculis cernas, MAXIME REX, minutis quibuſdam interrogatiunculis, & tanquam punctis, breuiterque concluſis ſententijs, QVIS NOSTRVM, vt ante dictum eſt, PRÆVIVM SEDITIONIS SATELLITEM, NEFANDAM

NOVITATEM, AFFECTARIT? Quamquam enim vtamur, admodumque delectemur oratione perpetua, tamen commodiùs, cùm in rebus ſingulis inſiſtas, intelligas concludi quid velis & ad exitum perueniri. Cùm enim fertur, quaſi torrens, oratio, quamuis multa cuiuſque modi rapiat, nihil tamen teneas, nihil apprehendas, nuſquam orationem rapidam coërceas. Atque id vt ſine lite atque controuerſia, vt in Sacro Conſiſtorio Regiò fieri decet, conſequare; temporum atque Eccleſiæ vnicum grauiſſimumque teſtem loquentem audiamus, vt ex ipſis Angliæ fundamentis, Apoſtolicas Traditiones, quarum ſemper retinentiſſima fuit, eruamus. Gregorius enim, conſeruatis notatiſque temporibus, nihil cùm illuſtre prætermitteret, prioris æui memoriam vno Litterarum faſciculo colligauit. Neſcire autem quid ante quàm natus ſis, acciderit, id eſt ſemper eſſe puerum. Quid enim eſt ætas hominis, niſi cùm memoria rerum veterum cum ſuperiorum ætate contexitur? Commemoratio autem Antiquitatis, exemplorumque prolatio, ſumma cum delectatione & auctoritatem orationi adfert, & fidem. Ergo, explicatis ordinibus temporum, vno in conſpectu omnia videbis: quæ cùm ſtudioſè tractare cœpero, ipſa tibi, SAPIENTISSIME REX, tractatio litterarum ſalutaris erit. Illud tamen, quod iam in ipſa Præfatione diximus, meminerimus, nihil nos præcipiendi causâ eſſe dicturos: atque ita potiùs acturos, vt exiſtimatores videamur loqui, non magiſtri. In quo tamen longiùs progredimur, quòd videmus non te hæc ſolum, DOCTISSIME REX, eſſe lecturum, qui ea multò quàm nos, qui quaſi docere videamur, habeas notiora. Sed hunc Librum etiamſi minùs noſtra commendatione, tuo tamen nomine, diuulgari neceſſe eſt. En

Auia Pieridum peragro loca, nullius ante
Trita ſolo: iuuat integros accedere fontes,
Atque haurire; iuuatque nouos decerpere fructus;
INSIGNEMQVE MEO CAPITI PETERE INDE CORONAM,
Vnde priùs nulli velarint tempora Muſæ:
Primum quòd MAGNIS doceo de Rebus, & Actis:
RELLIGIONVM animum NODIS exſoluere pergo.

ECCE igitur orditur explanatque Gregorius Prophetæ Iobi è trigeſimo ſexto capite verſiculum illum, in quo quidem DE BRITANNIA cæteriſque nobiliſſimis Inſulis, vaticinari cœpit: Si voluerit extendere Nubes, quaſi tentorium, & fulgurare lumine ſuo deſuper; CARDINES quoque MARIS operiet. Caput illud inſcribit Gregorius: Quòd diffuſis per Orbem Prædicatoribus, manſio præparata eſt Deo in credentium cordibus, & CLARESCENTIBVS MIRACVLIS, vſque ad terminos mundi nomen Chriſti peruenit. additque Gregorius ſuam fideliſſimam Interpretationem, quæ eſt huiuſmodi: Quid enim ſentire FVLGVRA, niſi MIRACVLA, debemus? de quibus per Pſalmiſtam dicitur; Fulgura multiplicabis, & conturbabis eos. Per has ergo Nubes lumine ſuo deſuper fulgu-

CAP. XIV.

« Iob. 36. v. 29.

« Pſ. 143. v. 6.

» rat; quia per Prædicatores Sanctos INSENSIBILITATIS NOSTRÆ TENEBRAS etiam MIRACVLIS illuſtrat. Cúmque Nubes iſtæ verbis pluunt, cúmque miraculis vim coruſcæ lucis aperiunt, EXTREMOS ETIAM MVNDI TERMINOS IN DIVINO AMORE CONVERTVNT. Vnde rectè ſubditur: CARDINES QVOQVE MARIS OPERIET: Quod FACIENDVM quidem Eliu vocibus audiuimus, ſed AVCTORE DEO iam FACTVM cernimus. Omnipotens enim Dominus coruſcantibus nubibus CARDINES MARIS operuit: quia emicantibus PRÆDICATORVM MIRACVLIS ad Fidem etiam TERMINOS MVNDI perduxit. Ecce enim pæne Cunctarum iam Gentium corda penetrauit: ECCE IN VNA FIDE ORIENTIS LIMITEM OCCIDENTISQVE CONIVNXIT: ECCE LINGVA BRITANNIÆ, QVÆ NIL ALIVD NOVERAT, QVAM BARBARVM FRENDERE, IAMDVDVM IN DIVINIS LAVDIBVS HEBRÆVM COEPIT HALLELVIA RESONARE. Ecce quondam tumidus, iam ſubſtratus Sanctorum pedibus ſeruit Oceanus, eiuſque barbaros motus, quos Terreni Principes edomare ferro nequiuerant, hos, pro diuina formidine, SACERDOTVM ORA SIMPLICIBVS VERBIS LIGANT: & qui cateruas pugnantium infidelis nequaquam metuerat, iam nunc fidelis HVMILIVM LINGVAS TIMET. Quia enim perceptis cæleſtibus verbis, CLARESCENTIBVS quoque MIRACVLIS virtus ei diuinæ cognitionis infunditur, eiuſdem diuinitatis terrore refrenatur, vt praua agere metuat, ac totis deſiderijs AD ÆTERNITATIS GRATIAM peruenire concupiſcat. Vnde hîc quoque conuenienter adiungitur: PER HÆC ENIM IVDICAT POPVLOS, ET DAT ESCAS MVLTIS MORTALIBVS. Per hæc nimirum verba Prædicatorum, id eſt, GVTTAS NVBIVM; per hæc FVLGVRA MIRACVLORVM, Deus populos iudicat: quia eorum corda territa ad pœnitentiam vocat. Nam dum ſuperna audiunt, dum mira opera attendunt, mox ad corda ſua redeunt, & ſe de anteactis prauitatibus affligentes, æterna tormenta pertimeſcunt. Sed per eaſdem Nubes, per quas TERROR infligitur, etiam ESCA datur: quia magna Prædicatorum diſpenſatio eſt, vt ſic ſciant ſuperbientium mentes affligere, vt etiam afflictas nouerint conſolationis eloquio nutrire; quatenus & peccantes, de æternis ſupplicijs terreant, & pœnitentes, DE SVPERNI REGNI GAVDIIS paſcant. Vnde bene ipſe diſpenſationis ordo ſeruatus eſt, vt ordinatè Eliu diceret, quòd per has Nubes priùs IVDICAT POPVLOS, & poſtmodum Eſcas præbet: quia nimirum omnipotens Deus per Prædicatores ſuos priùs nos de praua actione corripiens concutit, & poſtmodum per ſpem conſolans nutrit. Si enim diuina diſpenſatio per has Nubes iudicium modò non ageret, nequaquam eiſdem Nubibus dixiſſet; Accipite Spiritum Sanctum. Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt. Et rurſum, ſi per eas ieiuna noſtra corda non paſceret, nequaquam de eſurientibus populis, Diſcipulis Dominus diceret; DATE ILLIS VOS MANDVCARE. Quod ſic tunc eorum

Ioan. 20. v. 22.

Matt. 14. v. 16.

MANIBVS

MANIBVS factum credimus, vt hoc eorum VERBIS quotidie fieri «
ſine ceſſatione videamus. Quid enim agit PETRVS, cùm PER EPI- «
STOLAS LOQVITVR, niſi vt verbi pabulo corda noſtra male ieiu- «
na ſatientur? Quid PAVLVS, quid Ioannes, PER EPISTOLAS «
LOQVENTES, operantur; niſi vt mentes noſtræ cæleſtia alimen- «
ta percipiant, & ínediæ ſuæ faſtidium, quo moriebantur, vin- «
cant? Dicatur ergo; Si voluerit extendere Nubes, quaſi tento- «
rium ſuum, & fulgurare lumine ſuo deſuper, CARDINES quoque «
MARIS operiet: Per hæc enim iudicat populos, & dat eſcas mul- «
tis mortalibus. Ac ſi apertè diceret: Si ſanctos ſuos in miniſte- «
rio prædicationis extendit, eorumque VERBA MIRACVLIS «
ADIVVAT, Totius Mundi limites ad Fidem vocat, per quæ & «
priùs ſuperbientes iudicat, & poſt per Verbum conſolationis nu- «
triens in ſpe humiles roborat. Sed cùm ESCAS dare mortalibus «
diceret, notandum quòd non ait, Omnibus, ſed Multis: quia vi- «
delicet ſcriptum eſt; Non omnium eſt Fides: Et quibuſdam di- « 1.Theſſ.3. v.2.
citur; Propterea vos non auditis, quia ex Deo non eſtis. Et rur- « Ioan. 8.
ſum; Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater, qui miſit me, tra- « v.47.
xerit eum. Et rurſum; Nouit Dominus qui ſunt eius. Vnde IN « Ioan.6.
IPSA quoque SANCTA ECCLESIA PLVRIMI FIDEM TENENT, « v.44.
ET VITAM FIDEI NON TENENT: HVMILITATIS DOMINICÆ «
SACRAMENTA percipiunt, ſed humiliari Dominica Imitatione con- «
temnunt: blanda diuini eloquij PRÆDICAMENTA communi- «
cant, ſed apud ſe immanes in tumore perſeuerant. Vnde hîc quo- «
que, poſtquam PER CARDINES MARIS AGGREGATÆ ECCLE-
SIÆ LATITVDO SIGNATA EST, aptè ſubiungitur: IN MANI- «
BVS ABSCONDIT LVCEM. Atque hæc primo loco Gregorius: vbi «
celeberrimam primamque, DE MAIORIS BRITANNIÆ CONVERSIONE, Prophetiam, à PROPHETA NATVRÆ ECCLESIÆQVE GENTIVM Iobo, QVINQVIES illo VICTORE, τῷ Πεντάθλῳ, (quo nomine Sophronius, Archiepiſcopus Hieroſolymitanus, Epiſtolâ ad Sergium Conſtantinopolitanum Patriarcham, Beatum Iobum vocat, vti ex eiuſdem Sophronij Libro Synodico Sexta Synodus, Actione vndecima, protulit) editam, omnium omnino primus aperuit. Noſtro more ingrediamur; vel potiùs, quandoquidem ex pacto agimus, noſtram Interpretationem Gregorianis dictis, immo oraculis, ſubiungamus, eaque paululum reguſtemus:

Sacra recognoſces Annalibus eruta priſcis.

AGAMVS igitur, at pingui Minerua, vt aiunt: ne à Chriſtiana Simplicitate, quæ fideliſſima eſt Veritatis cuſtos, longiùs recedamus. Neque enim id ad viuum reſeco, vt illi qui hæc ſubtiliùs differunt, fortaſſe verè, ſed ad communem vtilitatem parum. Itaque ſeptem partibus ſuæ, ſiue à ſe allatæ, Prophetiæ Interpretationem conſtare voluit Magnus ille Gregorius. PRIMA Pars Miracula, & Fulgura Miraculorum, vt ipſius verbis vtar, continet. SECVNDA, cum Britannis Neophytis non Anglicum CAP. XV.

ſed Hebræum cantat Halleluia, docetque ſatis qua lingua (id eſt, haud vernaculâ, ſed Eccleſiaſticâ) BRITANNICA ECCLESIA naſcens laudes diuinas olim celebrarit? Illud ſcilicet Eccleſiaſticum HALLELVIA eſt de quo, longè ante Cantuarienſem Auguſtinum, Hipponenſis Auguſtinus quondam, Sermone ſuper Geſtis cum Emeri-
» to: Extra ECCLESIAM CATHOLICAM totum poteſt, præter SALV-
» TEM. Poteſt habere Honorem; poteſt habere Sacramentum; po-
» teſt CANTARE HALLELVIA; poteſt reſpondere AMEN; poteſt
» Euangelium tenêre; poteſt in nomine Patris & Filij & Spiritus
» Sancti Fidem & habere & prædicare: SED NVSQVAM NISI IN
» ECCLESIA CATHOLICA SALVTEM POTERIT INVENIRE. TERTIA Sanctos agnoſcit, Sanctorumque pedibus ſubſternit Oceanum. QVARTA repræſentat Sacerdotum ora, quæ metuendos Principibus populos ſimplicibus verbis ligant, auctore eo qui ligandi atque ſoluendi PONTIFICIVM, ſiue omnimodam poteſtatem, ſuis
Ioan.20. » diſcipulis dedit; quique dixit: Accipite Spiritum Sanctum: quo-
v. 22. » rum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis,
» retenta ſunt. QVINTA conceptum de anteactis peccatis dolorem, veræ pœnitentiæ neceſſariò copulandum definit; ne potiùs mutatio conſilij, quàm, quæ à pœna dicta eſt, pœnitudo videretur. Cecinit hæc libro tertio in Geneſin, qui DE SENTENTIA DEI inſcribitur, Sanctus Auitus Alcimus, Archiepiſcopus Viennenſis, vir nobiliſſimus, ſanctiſſimus, & doctiſſimus, hoc diſticho:

Dum locus eſt flendi, dum ſe clementia Chriſti
Pandit, FLETE ADMISSA, NEC INDE ADMITTITE FLENDA.

» Hæc Beatus Auitus, Epiſcopus & Confeſſor: CVIVS FIDE (vt ad natalem eius diem, Nonis Februarij, Eccleſia in Martyrologio ca-
» nit) ET INDVSTRIA, ATQVE MIRABILI DOCTRINA, AB INFE-
» STATIONE ARIANÆ HÆRESIS GALLIÆ DEFENSÆ SVNT. SEXTA Eccleſiam profitetur, docetque Sanctam eſſe, atque in ipſa Sancta Catholica Chriſtianorum Eccleſia animaduertit, Fidem tenêre quamplurimos, qui tamen Vitam Fidei non teneant. quò nimirum à Charitate & Conſcientia Fidem ita diſtinguendam eſſe ſignificet, vt hominis in peccata lapſum non neceſſariò Fidei iacturа conſequatur. SEPTIMA denique atque VLTIMA Gregorianæ orationis pars ſic diffuſam Toto Orbe veram Eccleſiam declarat, vt non alijs finibus quàm Cardinibus Maris (vt de BRITANNICA ECCLESIA nuper fundata agnoſcit) aggregatæ Eccleſiæ latitudinem ſignatam eſſe teſtetur. Verùm hæc ludorum atque pompæ: nos autem iam in aciem dimicationemque veniamus.

CAP. XVI.

ADMISSVS ergo in Angliam per Auguſtinum interpretem internuntiumque ſuum noſter Gregorius, apud ALDIBERGAM Anglorum Reginam, DE CONIVGE AD MELIORA EXHORTANDO agit, atque hac eam Epiſtola ſalutat:
» Qui poſt terrenam poteſtatem, Regni cæleſtis gloriam cupit acqui-

rere, ad faciendum lucrum Creatori ſuo, debet enixiùs laborare, «
vt ad ea quæ deſiderat, operationis ſuæ gradibus poſſit aſcendere: «
ſicut vos feciſſe gaudemus. Remeantes igitur, dilectiſſimus Filius «
noſter, LAVRENTIVS Preſbyter, & PETRVS Monachus, qua- «
lis erga REVERENDISSIMVM FRATREM ET COEPISCO- «
PVM noſtrum AVGVSTINVM, Gloria Veſtra exſtiterit, quan- «
taque illis ſolatia vel qualem charitatem impenderit, retulerunt. Et «
omnipotentem Deum benediximus, qui CONVERSIONEM GEN- «
TIS ANGLORVM mercedi veſtræ dignatus eſt propitius reſeruare. «
Nam, ſicut per recordandæ memoriæ Helenam, Matrem pijſſimi «
Conſtantini Imperatoris, ad Chriſtianam fidem corda Romano- «
rum accendit: ita & per Gloriæ Veſtræ ſtudium in ANGLORVM «
Gente ei miſericordiam confidimus operari. Et quidem iam du- «
dum Glorioſi FILII NOSTRI Coniugis veſtri animos prudentiæ «
veſtræ bono, ſicut reuera Chriſtianæ, debuiſtis inflectere, vt pro «
REGNI & animæ ſuæ ſalute, FIDEM, QVAM COLITIS, SEQVE- «
RETVR: quatenus & de eo, & per eum De Totius Gentis Conuerſio- «
ne digna vobis in cæleſtibus gaudijs retributio naſceretur. Nam «
poſtquam, ſicut diximus, & recta FIDE Gloria Veſtra MVNITA, «
& LITTERIS DOCTA eſt, hoc vobis nec tardum, nec debuit eſſe dif- «
ficile. Et quoniam, Deo volente, aptum nunc tempus eſt, agite, vt, «
diuina gratia cooperante, cum augmento poſſitis quod neglectum «
eſt reparare. Itaque mentem Glorioſi Coniugis veſtri in dilectio- «
ne Chriſtianæ Fidei adhortatione aſſidua roborate, veſtra illi ſol- «
licitudo augmentum in Dei amore infundat, atque ita animos «
eius, etiam pro ſubiectæ ſibi gentis Pleniſſima Conuerſione ſuccen- «
dat; vt & magnum omnipotenti Domino de deuotionis ſuæ ſtu- «
dio ſacrificium offeratis, & ea quæ de vobis narrata ſunt, creſcant, «
& vera eſſe modis omnibus approbentur. Quia bona veſtra non «
ſolùm iam apud ROMANOS, QVI PRO VITA VESTRA FORTIVS «
ORAVERVNT; ſed etiam per diuerſa loca, & vſque Conſtantinopo- «
lim, ad SERENISSIMVM PRINCIPEM peruenerunt. Vt ſicut nobis «
de Chriſtianitatis veſtræ ſolatijs lætitia facta eſt, ita quoque de per- «
fecta operatione veſtra ANGELIS fiat gaudium in cælis. Sic vos «
in adiutorio ſupradicti REVERENDISSIMI FRATRIS ET «
COEPISCOPI noſtri, & Seruorum Dei QVOS ILLVC MISIMVS, «
in Conuerſione Gentis veſtræ, deuotè ac totis viribus exhibete; vt «
& hîc feliciter cum Glorioſo FILIO NOSTRO Coniuge veſtro regne- «
tis, & poſt longa annorum tempora, futuræ quoque vitæ gaudia, «
quæ finem habere neſciunt, capiatis. Oramus autem omnipotentem «
Deum, vt Gloriæ Veſtræ cor & ad operanda quæ diximus, gratiæ «
ſuæ igne ſuccendat, & æternæ mercedis fructum vobis de placita ſibi «
operatione concedat. Ecce Gregorij recitata Prima, DE ECCLESIA «
BRITANNICA AC DE PROPAGANDA FIDE, Epiſtola eſt; ſi non
mole ponderoſa, at ſenſu certè grauis, nec ab vllo noſtrûm ſic-
cis oculis contemplanda. Etenim in Aldiberga noſtra ſuos ad

Fidem conuertente Anglos, quis non deploret ſimilem tibi, IACOBE REX, differri gloriam, cui nihil præter hanc diuinam miſericordiam deeſt? Si ſexum ſpectemus, prouidentiam intuebimur, quæ & Deo, gloriæ, & nobis humilitatis anſam præbeat: ſin autem doctrinam, qua ſupra muliebrem ſortem euectam teſtatur Gregorius,
» (his videlicet verbis: NAM POSTQVAM, SICVT DIXIMVS, ET CER-
» TA FIDE GLORIA VESTRA MVNITA, ET LITTERIS DOCTA EST,
» HOC VOBIS NEC TARDVM, NEC DEBVIT ESSE DIFFICILE) ſpem naſcentem ac ſurgentem cernemus noſtris temporibus fore, vt, conceſſo cælitus Anglis, noſtro ſæculo, Principe, qui æquè Doctrinæ ac Regni hereditario iure potiatur, vnà cum Doctrina Fides ac Pietas ad antiquos ritus ac mores reuerſuræ eſſe videantur. Antiquæ autem Fidei atque Pietatis Octo conditiones ac leges hac Epiſtola contra Nouatores recenſentur. PRIMA eſt; REGES, qui ſalu-
Phil. 2. v. 12. tem ſuam, vt ſcriptum eſt, operantur, in Regni cæleſtis gloriam, bonorum operum ſuorum quaſi gradibus, aſcendere ac ſubleuari. SECVNDA: Preſbyterum, gradus atque ordinis, non ætatis eſſe cognomen; vt in eo qui vocatur FILIVS, Laurentio Preſbytero, obſeruare licet. TERTIA; Preſbyterum quidem FILIVM, at Epiſcopum Romani Pontificis REVERENDISSIMVM FRATREM ET COEPISCOPVM dici. Ex quo cæcus ſit qui non videat, quantum ſit inter Epiſcopum & Preſbyterum dignitatis conſtitutum diſcrimen. Quæ quidem proximæ conditiones duæ, tametſi Anglos non percellunt, hac in parte Antiquitatis ſatis retinentes, perturbant ſaltem quoslibet Sectarios, qui Hierarchiam quoquo modo oppugnant, quibuſcum nihilominus aliquo ſocietatis iure vtuntur. Quapropter, ne quid diſſimulando omittam ac peccem, aut ne tam anxiè & ſuperſtitiosè Anglorum à Gallis Nouatoribus cauſam diuidam, velut mutuis teſtimonijs, tanquam communes aduerſarios, vtroſque, vtriſque facilè patientibus, ſi modò, vt par eſt, Victoriam Saluti poſtponunt, vincamus. Etenim vindicare ſibi ſuo iure & poteſt & ſolet partem Patria, eorum quæ diſpenſanda alijs, nobis ſuppeditat. Ac præterea, vt auctor eſt Cæleſtinus Papa, Epiſtolâ ad Neſtorium, de Neſtorio loquens, in materia DE PECCATO ORIGINALI, ab illorum temporum Hæreticis, Pelagianis, diſſentiente, atque cum
» Catholicis ſentiente, Catholicéque hac ex parte ſcribente; NVN-
» QVAM SINE SVSPICIONE EA QVÆ SIBI SVNT ADVERSA, CONVE-
» NIVNT. EIICERENTVR DENIQVE, SI TIBI SIMILITER DISPLICE-
» RENT: Οὐδέποτε ἀνυπόπτως τὰ ἐναντία ἑαυτοῖς συμφωνεῖ· ἀλλὰ μὴν ἐξεβάλλοντο, εἰ καὶ σοὶ ὁμοίως ἀπήρεσκον. Itaque & illud DE SACRA EPISCOPORVM AVCTORITATE, AC ORDINIBVS SACRIS, DEQVE PRESBYTERI AB EPISCOPO DISCRIMINE, dicamus: reſcripſiſſe nimirum OEcumenicum Concilium Sardicenſe, in Synodica illa ad omnes
» Epiſcopos, quæ apud Athanaſium eſt, Apologiâ ſecundâ: Immo
» præter hæc omnia, depoſitos olim & eiectos, ob Arianam hæreſim,
» non ſolùm receperint, ſed AD MAIORES GRADVS EVEXERINT,

EX DIACONIS PRESBYTEROS, EX PRESBYTERIS EPISCOPOS FACIENTES; non in alium vſum, quàm vt impietatem diſſeminarent latiúſque diffunderent, & PIAM FIDEM corrumperent: Ἐπὶ τοίνυν πρὸς τούτοις πᾶσι, καὶ τοὺς πάλαι καθαιρεθέντας καὶ ἐκβληθέντας, διὰ τὴν τῶν Ἀρείου αἵρεσιν, οὐ μόνον ἐδέξαντο, ἀλλὰ καὶ ΕΙΣ ΜΕΙΖΟΝΑ ΒΑΘΜΟΝ ΠΡΟΗΓΑΓΟΝ· ΔΙΑΚΟΝΟΥΣ ΜΕΝ, ΕΙΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥΣ, ΑΠΟ ΔΕ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩΝ ΕΙΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ· δι' οὐδὲν ἕτερον, ἢ ἵνα τὴν ἀσέβειαν διασπείρωσι καὶ πλατύνωσι δυνηθῶσι, καὶ ΤΗΝ ΕΥΣΕΒΗ διαφθείρωσι ΠΙΣΤΙΝ. Quapropter Nazianzenus, in Conſtantinopolitano Concilio, Oratione illa ad Centum Quinquaginta Epiſcopos, Epiſcopalem Cathedram τὸ Ἐπίφθονον Ὕψος καὶ Ἐπικίνδυνον, id eſt, INVIDIOSVM ET PERICVLOSVM FASTIGIVM, vocat. Ac tandem, de ſpontanea ſua Conſtantinopolitani Throni abdicatione ibidem loquens, ait: NON ENIM DEI QVOQVE IACTVRAM FACIENT, QVI THRONIS CESSERINT; SED SVPERNAM CATHEDRAM HABEBVNT HIS MVLTO SVBLIMIOREM ET TVTIOREM: Οὐ γὰρ καὶ τὸν Θεὸν ἀπολοῦσιν οἱ ΤΩΝ ΘΡΟΝΩΝ παραχωρήσαντες, ΑΛΛ' ΕΞΟΥΣΙ ΤΗΝ ΑΝΩ ΚΑΘΕΔΡΑΝ· Η ΠΟΛΥ ΤΟΥΤΩΝ ΥΨΗΛΟΤΕΡΑ ΤΕ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΣΤΕΡΑ ΕΣΤΙ. Sed, quod longè maius eſt, Paſchaſinus & Lucentius Reuerendiſſimi Epiſcopi, & Bonifacius Preſbyter, VICARII APOSTOLICI CATHEDRÆ ROMÆ, Οἱ Τοποτηρηταὶ τῆς Ἀποστολικῆς Καθέδρας τῆς Ῥώμης, Chalcedonenſi Actione quinta, dixerunt, cùm quæſtio orta eſſet de Epiſcopis à Photio ordinatis, ab Euſtathio verò amotis, & poſt Epiſcopatum Preſbyteris eſſe iuſſis: EPISCOPVM IN GRADVM PRESBYTERI REDIGERE, (aliàs, DEMITTERE) SACRILEGIVM EST: Ἐπίσκοπον εἰς Πρεσβυτέρου ΚΑΤΑΓΕΙΝ βαθμὸν, ΙΕΡΟΣΥΛΙΑ ΕΣΤΙΝ. Cætera, quæ in hanc Catholicam ſententiam ſequuntur, quærat, quem minima ea de re dubitatio tangat: eò quippe loci offendet, quid cum Eccleſia ſentiendum ſit. Præterea obſerues, hanc, vt incautæ huic noſtræ Poſteritati proſpiceretur, iiſdem pæne verbis ſententiam, Actione decima quinta, inter Synodicos referri Canones, Canone vigeſimo nono: EPISCOPVM IN PRESBYTERI GRADVM DEDVCERE, EST SACRILEGIVM: Ἐπίσκοπον εἰς Πρεσβυτέρου βαθμὸν ΦΕΡΕΙΝ, Ἱεροσυλία ἐστίν. Sed ad rem noſtram redeamus. QVARTA, Petri Monachi facta mentione, Monaſticum Inſtitutum probat, vetatque in Monachos impunè graſſari; vt qui Religionis Chriſtianæ in Anglia primi parentes magiſtrique exſtiterunt. Et certè Copronymus ille ſit neceſſe eſt, vetus illud portentum Imperij, de quo Sanctus Germanus, Conſtantinopolitanus Patriarcha, prædixit, vt, auctore Theophane, Annales Græcorum teſtantur, quòd cùm Baptiſmo Infans expiaretur, Sacrum Lauacrum ſtercore, vnde fœdiſſimum cognomen ſortitus eſt, inquinaſſet; Rempublicam & Eccleſiam, huius aliquando flagitijs polluendam: ſit, inquam, Copronymus, qui Monachos, quos IMMEMORANDOS, Ἀμνημονεύτους, ille appellabat, oderit; quo aliquando compulſi, vt Hiſtorici Græci narrant, pallio & cucullo depoſito, inire coniugia, & vitam ſordidis artibus tolerare; & cuius tyrannide, tradita militibus Monaſteria, vt Sacri Monachatus

memoria deleretur. Iure ergo ac meritò primitiua Anglia Monachos recepit. Quocirca in ipſo QVARTO SYNODICO EVANGELIO, id eſt, Oecumenico Chalcedonenſi Concilio, è Quattuor primis vno, quæ, Sacrorum Quattuor Euangeliorum inſtar, Gregorius veſter probauit, Capitulum Primum Imperatoris Marciani, è Tribus quæ Synodo propoſuit, (quæque agnouit potiùs debere ECCLESIASTICIS CANONIBVS FIRMARI, quàm IMPERATORIIS AC SÆCVLARIBVS
» LEGIBVS SANCIRI, cùm ad Synodum ait: Quædam CAPITVLA
» ſunt, quæ ad honorem VESTRÆ REVERENTIÆ vobis ſeruauimus,
» decorum eſſe iudicantes, à vobis hæc REGVLARITER potiùs FOR-
» MARI PER SYNODVM, quàm NOSTRA LEGE SANCIRI: Τινά ἐστι ΚΕΦΑΛΑΙΑ, ἅτινα πρὸς τιμὴν ΤΗΣ ΥΜΕΤΕΡΑΣ ΕΥΛΑΒΕΙΑΣ ὑμῖν ἐφυλάξαμεν, πρέπον ἡγησάμενοι, παρ' ὑμῶν ταῦτα ΚΑΝΟΝΙΚΩΣ ΚΑΤΑ ΣΥΝΟΔΟΝ ΤΥΠΩΘΗΝΑΙ, Η ΜΟΝΟΙΣ ΘΕΣΠΙΣΘΗΝΑΙ ΗΜΕΤΕΡΟΙΣ) è Tribus, inquam, Imp. Marciani Capitulis, à Synodo probatis, Primum
» ſic incipit, Actione ſexta: Eos qui verè & ſincerè Solitariam arri-
» piunt Vitam, DEBITO HONORE DIGNOS IVDICAMVS: Τοὺς ἀληθῶς, καὶ εἰλικρινῶς, τὸν Μονήρη μετιόντας Βίον, ΤΗΣ ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΗΣ ΑΥΤΟΙΣ ΑΞΙΟΥΜΕΝ ΤΙΜΗΣ. Quod quidem REGIVM CAPITVLVM Primum, Quartus poſtmodum Concilij Canon fuit, Actione decima quinta,
Ioſ. 10. v. 14. ijſdem ferè, ſed Synodicis, verbis, OBEDIENTE DOMINO VOCI HOMINIS, ac Imperatoriæ Regiæque Pietati obſecundante Eccleſia: Οἱ ἀληθῶς καὶ εἰλικρινῶς τὸν Μονήρη μετιόντες Βίον, ΤΗΣ ΠΡΟΣΗΚΟΥΣΗΣ ΑΞΙΟΥΣΘΩΣΑΝ ΤΙΜΗΣ. Cuius quidem Canonis duplex Latina Ver-
» ſio atque Editio eſt. Altera: Qui verè & ſincerè SINGVLAREM
» (aliàs, Solitariam) ſectantur Vitam, COMPETENTER HONOREN-
» TVR. Altera: Qui verè & PVRE Solitariam eligunt Vitam, DI-
» GNI SVNT CONVENIENTI HONORE. Et tamen tui Angli, HVMANISSIME PRINCEPS, contra ius faſque illud & DIVINVM & REGIVM, acerbè, & contumelioſè, & nequiter inuehuntur in Monachos, Monachorumque inſtitutum & odêre, & perſequuntur, & damnant. O tempora inimica virtutis! O mores Beneficiorum immemores! Neque enim probamus eos, qui & nomine & habitu &
2. Tim. 3. v. 5. inſtituto Sancto Monaſtico Speciem pietatis præferentes, Virtutem autem eius abnegantes, abutuntur. Quin deteſtandus nobis videtur Apoſtata Lutherus, vt quondam Valentiniano ac Marciano Impp. Eutyches. En, Reſcripto ad Palladium Præfectum Prætoriorum Orientis, Valentinianum Præfectum Illyrici, Tatianum Præfectum Vrbis, Vincomalum MAGISTRVM DIVINORVM OFFICIORVM, ac Conſulem Deſignatum, De confirmandis quæ à Sancta Synodo Chalcedonenſi contra Eutychem & eius Monachos conſtituta ſunt, quid aiunt? Τοὺς μέντοι γε παρὰ τούτου Κληρικοὺς ὄντας τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως, καὶ ΜΟΝΑΧΟΥΣ, τοὺς δὲ αὐτῷ οἰκήσαντας Εὐτυχεῖ ΚΑΤΑΓΩΓΙΟΝ, (οὐδὲ γὰρ λέγειν προσήκει ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ, ὅπερ τοὺς τῆς εὐσεβείας ἔχειν ἐραστὰς) τοὺς εἰς τοῦτο ἐλάσαντας μανίας, ὥστε, καταλειφθείσης τῆς εὐσεβῶς προσκυνουμένης θρησκείας, καὶ τῆς ΣΥΝΟΔΙΚΗΣ ΚΡΙΣΕΩΣ, οἱ σχεδὸν ἐκ πάσης τῆς

Οἰκουμενικῆς συναχθέντες ἐν Χαλκηδόνι, ΩΡΙΣΑΝ ΙΕΡΕΙΣ, ἀκολουθῆσαι ΤΟΙΣ ΦΑΥΛΟΙΣ ΔΙΔΑΓΜΑΣΙΝ ΕΥΤΥΧΟΥΣ, ἐπειδήπερ τὸ ἀληθὲς φῶς καταλείψαντες, τὸ σκότος ἐπιλέξασθαι δεῖν ᾠήθησαν, ΠΑΣΑΙΣ ΤΑΙΣ ΤΙΜΩΡΙΑΙΣ, ΤΑΙΣ ΚΑΙ ΤΩΔΕ ΤΩ ΝΟΜΩ, ΚΑΙ ΤΑΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑΙΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΑΙΡΕΤΙΚΩΝ ΩΡΙΣΜΕΝΑΙΣ ΚΑΤΑΣΧΕΘΗΝΑΙ ΚΕΛΕΥΟΜΕΝ. καθάπερ αἱ πρότερον Εὐσεβεῖς Διατάξεις, περὶ Μανιχαίων ἐτύπωσαν: Eos autem qui antehac Clerici Orthodoxæ Fidei fuere, & MONACHI, qui quondam Eutychis habitauere DIVERSORIVM, ſiue in eodem cum Eutyche habitauêre DIVERSORIO; (neque enim MONASTERIVM dicendum eſt, quod Religionis habuit inimicos) qui ad hoc vſque inſaniæ proceſſerunt, vt relicto venerabilis religionis cultu, & SYNODICO DECRETO, quod Totius pæne Orbis Chalcedone coadunati DECREVERE SACERDOTES, INFAVSTAM EVTYCHETIS ſequantur ASSERTIONEM: quia vera luce deſerta tenebras eligendas eſſe crediderunt, OMNIBVS POENIS QVÆ VEL HAC VEL PRÆCEDENTIBVS LEGIBVS ADVERSVS HÆRETICOS DEFINITÆ SVNT, IVBEMVS TENERI, ſicut præcedentes Religioſiſſimæ Conſtitutiones de Manichæis conſtituêre. Idem de Pſeudo-Monacho ac Pſeudo-Eremita Luthero, cæteriſque qui non Apoſtolicam in Pace, ſed Apoſtaticam in turbis ac tumultu vitam viuunt, Chriſtianitatis illi Heroës procul dubio edixiſſent. Quare, Patrum veſtigijs inſiſtentes, Quartum Chalcedonenſem Canonem, ex Regio Scripto iterum apud te piè prudenterque integrum pronuntiamus: Qui VERE & SINCERE ſingularem (aliàs, Solitariam) ſectantur Vitam, competenter honorentur. Quoniam verò quidam, vtentes habitu Monachali, Eccleſiaſtica negotia Ciuiliaque conturbant, circumeüntes indifferenter Vrbes, nec non & Monaſteria ſibi inſtituere tentantes; PLACVIT, nullum quidem vſquam ædificare aut conſtituere Monaſterium, vel ORATORII DOMVM, præter CONSCIENTIAM (aliàs, VOLVNTATEM,) CIVITATIS EPISCOPI. Monachos verò per vnamquamque Ciuitatem aut Regionem, ſubiectos eſſe Epiſcopo, & Quietem diligere, & intentos eſſe tantummodo IEIVNIO & ORATIONI, in locis in quibus renuntiauerunt ſæculo, permanentes: nec ECCLESIASTICIS verò, nec SECVLARIBVS Negotijs Communicent, vel in aliquo ſint Moleſti, propria Monaſteria deſerentes: NISI FORTE HIS PRÆCIPIATVR, (aliàs, PERMISSVM FVERIT) PROPTER OPVS NECESSARIVM, AB EPISCOPO CIVITATIS. Nullum verò Recipere in Monaſterijs Seruum, vt ſit cum eis Monachi obtentu, (aliàs, Monachus) PRÆTER SVI DOMINI CONSCIENTIAM. (aliàs, VOLVNTATEM,) Transgredientem verò hanc DEFINITIONEM noſtram, EXCOMMVNICATVM ESSE DECERNIMVS, NE NOMEN DEI BLASPHEMETVR. Verumtamen Epiſcopum conuenit Ciuitatis, COMPETENTEM MONASTERIORVM PROVIDENTIAM GERERE: Οἱ ΑΛΗΘΩΣ καὶ ΕΙΛΙΚΡΙΝΩΣ τὸν ΜΟΝΗΡΗ μετιόντες ΒΙΟΝ, τῆς προσηκούσης ἀξιούσθωσαν τιμῆς. ἐπειδὴ δέ τινες τῷ Μοναχικῷ κεχρημένοι Προσχήματι, τάς τε Ἐκκλησίας, καὶ τὰ Πολιτικὰ διαταράττουσι

Πράγματα, περιιόντες ἀδιαφόρως ἐν ταῖς πόλεσιν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Μοναστήρια ἑαυτοῖς συνιστᾶν ἐπιτηδεύοντες, ΕΔΟΞΕ, μηδένα μηδαμοῦ οἰκοδομεῖν, μηδὲ συνιστᾶν Μοναστήριον, ἢ ΕΥΚΤΗΡΙΟΝ ΟΙΚΟΝ, παρὰ ΓΝΩΜΗΝ ΤΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ. Τοὺς δὲ καθ' ἑκάστην πόλιν καὶ χώραν μονάζοντας, Ὑποτετάχθαι τῷ Ἐπισκόπῳ, καὶ τὴν Ἡσυχίαν Ἀσπάζεσθαι, καὶ Προσέχειν μόνῃ ΤΗ ΝΗΣΤΕΙΑ, καὶ τῇ ΠΡΟΣΕΥΧΗ, ἐν οἷς τόποις ἀπετάξαντο Προσκαρτεροῦντες, μήτε δὲ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΙΣ, μήτε ΒΙΩΤΙΚΟΙΣ παρενοχλεῖν Πράγμασιν, ἢ Ἐπικοινωνεῖν, καταλιμπάνοντας τὰ ἴδια Μοναστήρια· ΕΙ ΜΗ ΠΟΤΕ ΑΡΑ ΕΠΙΤΡΑΠΕΙΕΝ, ΔΙΑ ΧΡΕΙΑΝ ΑΝΑΓΚΑΙΑΝ, ΥΠΟ ΤΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ· Μηδένα δὲ προσδέχεσθαι ἐν τοῖς Μοναστηρίοις δοῦλον, ἐπὶ τῷ μονάσαι, Παρὰ ΓΝΩΜΗΝ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΥ. Τὸν δὲ παραβαίνοντα τοῦτον ἡμῶν τὸν ΟΡΟΝ, ΩΡΙΣΑΜΕΝ, ΑΚΟΙΝΩΝΗΤΟΝ ΕΙΝΑΙ, ΙΝΑ ΜΗ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΒΛΑΣΦΗΜΗΤΑΙ. Τὸν μέντοι Ἐπίσκοπον τῆς πόλεως, χρή, ΤΗΝ ΔΕΟΥΣΑΝ ΠΡΟΝΟΙΑΝ ΠΟΙΕΙΣΘΑΙ ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΩΝ. Cæterùm Aſcetæ ſolitariam vitam degentes, STVDIOSI dicti ſunt olim, tanquam ſoli ij eſſent veræ virtutis cultores. Exſtat apud Septimam Synodum, poſt Canones, SERMO LAVDATORIVS, Sanctæ pronuntiatus Synodo ab Epiphanio Diacono Eccleſiæ Catanæ, Siculorum Prouinciæ, ac LOCISERVATORE Thomæ Archiepiſcopi Sardorum Inſulæ; cuius extrema ferme hæc verba ſunt, per apoſtrophen ad Eccleſiam Catholicam: » Decet enim te & omnium Sanctorum Apoſtolorum, & Prophetarum, Confeſſorum, » Patriarcharum, & Sanctorum Patrum, STVDIOSORVM quoque ac » Martyrum, & totius PII COLLEGII Formatas Imagines interiùs in » picturarum confectionibus ferre: quatenus ipſa perfectionem » Orientis, qui te ab alto circumfulſit, omni viſione oſtentes. QVINTA, Mercedi Deus Populorum Conuerſionem reſeruat adſcribitque, & maxime Regibus, ſi in Euangelio propagando laborare nitantur. SEXTA, demonſtrat, Anglorum Regem, ab Anglicana Eccleſia condita, ROMANI PONTIFICIS FILIVM ſolitum appellari: à quo tamen, id eſt, à parente, adeoque à teipſo, impiè atque crudeliter, ſi modò Nouatoribus credas, tanquam ab Antichriſto, SAPIENTISSIME IACOBE, abhorrebis. SEPTIMA, confirmat Fidei conducere, vt Conuerſionis Operarijs Deus Opt. Max. dignam remunerationem in cælo, tanquam in loco debitum, retribuat. OCTAVA porrò atque extrema conditio eſt; vt diuina Gratia credatur Cooperans: neu ſine diuina gratia, ſuperbè atque impotenter; ſine noſtris autem viribus, otioſè atque inaniter, quidpiam à nobis ſuſceptum atque tentatum ſit.

CAP. XVII.

NEC verò fruſtra ſuſcepta aut temere tentata ANGLORVM CONVERSIO eſt ad Apoſtolicam Chriſti Fidem, cuius leges quaſi ſparſas, tibi vno ordine colligimus. Etenim Rex ALDIBERTVS Chriſti iugo cum Vxore ſociatur: eique confeſtim De ſua deque ſuorum Anglorum Conuerſione Gregorius gratulans, ſequenti Epiſtola, Regium animum, paternis verbis, hunc in modum erigit ac firmat: » Propter hoc Omnipotens Deus » bonos quoſque ad populorum regimina perducit, vt per eos,

omnibus quibus prælati fuerint, dona ſuæ pietatis impendat. Quod « in ANGLORVM Gente factum cognouimus: cui Veſtra Gloria, id- « circo præpoſita eſt, vt per bona, quæ vobis conceſſa ſunt, etiam « ſubiectæ vobis genti ſuperna beneficia præſtarentur. Et ideo, Glo « rioſe FILI, eam quam accepiſti diuinitus gratiam, SOLLICITA « MENTE cuſtodi. Chriſtianam Fidem in populis tibi ſubditis ex- « tendere feſtina. Zelum rectitudinis tuæ in eorum Conuerſione « multiplica: Idolorum cultus inſequere: Fanorum ædificia euerte: « ſubditorum mores in magna vitæ mundicia, EXHORTANDO, TER- « RENDO, BLANDIENDO, CORRIGENDO, ET BONI OPERIS EXEM- « PLA MONSTRANDO, ædifica; vt illum retributorem inuenias in « cælo, cuius nomen atque cognitionem dilataueris in terra. Ipſe « enim Veſtræ quoque Gloriæ nomen etiam poſteris glorioſius red- « det, cuius vos honorem quæritis & ſeruatis IN GENTIBVS. Sic enim « Conſtantinus quondam, Pijſſimus Imperator, ROMANAM REM « PVBLICAM à peruerſis Idolorum cultibus reuocans, Omnipotenti « Domino Deo noſtro Ieſu Chriſto ſecum ſubdidit, ſeque, cum ſub- « iectis populis, tota ad Deum mente conuertit. VNDE FACTVM « EST, VT ANTIQVORVM NOMEN PRINCIPVM SVIS VIR ILLE « LAVDIBVS VINCERET; ET TANTO IN OPINIONE PRÆDECESSO « RES SVOS, QVANTO ET IN BONO OPERE, SVPERARET. Et nunc « itaque Veſtra Gloria cognitionem vnius Dei Patris & Filij & Spiri- « tus Sancti, REGIBVS, AC POPVLIS SIBIMET SVBIECTIS feſtinet in- « fundere, vt & antiquos Gentis ſuæ Reges laudibus ac meritis tran- « ſeat; & quantò in ſubiectis ſuis aliena peccata deterſerit, tantò « etiam de peccatis proprijs, ante Omnipotentis Dei TERRIBILE « EXAMEN, ſecurior fiat. REVERENDISSIMVS autem FRATER noſter « AVGVSTINVS Epiſcopus, IN MONASTERII REGVLA DOCTVS, Sa- « cræ Scripturæ SCIENTIA repletus, Bonis, AVCTORE DEO, Operi- « bus præditus, quæque vos admonet, libenter audite, deuotè pera- « gite, ſtudiosè in memoria reſeruate: QVIA SI VOS EVM IN EO « QVOD PRO OMNIPOTENTE DEO LOQVITVR, AVDITIS; IDEM « OMNIPOTENS DEVS HVNC PRO VOBIS EXORANTEM CELERIVS « EXAVDIET. SI ENIM (QVOD ABSIT) VERBA EIVS POSTPONI- « TIS, QVANDO EVM OMNIPOTENS DEVS POTERIT AVDIRE « PRO VOBIS, QVEM VOS NEGLIGETIS AVDIRE PRO DEO? Tota « igitur mente cum eo vos IN FERVORE FIDEI ſtringite; atque ad- « niſum illius, virtute, quam vobis Diuinitas tribuit, adiuuate: VT « REGNI SVI VOS IPSE FACIAT ESSE PARTICIPES, CVIVS VOS « FIDEM IN REGNO VESTRO RECIPITIS, ET FACITIS CVSTODIRI. « Præterea ſcire Veſtram Gloriam volumus, quia, ſicut in Scriptura « Sacra, ex verbis Domini Omnipotentis, agnoſcimus, præſentis « mundi iam terminus iuxta eſt, & SANCTORVM REGNVM ventu- « rum eſt, quod nullo vnquam poterit fine terminari. Appropin- « quante autem eodem Mundi Termino, multa imminent, quæ ante « non fuerunt, videlicet IMMVTATIONES AERIS, Terroreſque de « Luc. 21. v. 11.

» cælo, & CONTRA ORDINEM TEMPORVM Tempeſtates, Bella, Fames,
» Peſtilentiæ, Terræ Motus per loca. Quæ tamen non omnia noſtris
» diebus ventura ſunt, ſed poſt noſtros dies omnia ſubſequentur.
» Vos itaque, ſi qua ex his euenire in terra veſtra cognoſcitis, nullo-
» modo veſtrum animum perturbetis, quia idcirco hæc ſigna de fine
» ſæculi præmittuntur, vt de animabus noſtris debeamus eſſe ſolliciti,
» de mortis hora ſuſpecti; vt Venturo Iudici in BONIS ACTIBVS in-
» ueniamur præparati. Hæc nunc, Glorioſe FILI, paucis locutus
» ſum, vt cùm Chriſtiana Fides in REGNO veſtro excreuerit, noſtra
» quoque apud vos locutio latior excreſcat; & tantò plus loqui li-
» beat, quantò ſe in mente veſtra gaudia de Gentis veſtræ perfecta
» Conuerſione multiplicant. Parua autem XENIA tranſmiſi, quæ
» vobis parua non erunt, cùm à nobis ex BEATI PETRI Apo-
» ſtoli fuerint BENEDICTIONE ſuſcepta. Omnipotens itaque Deus
» in vobis gratiam ſuam, quam cœpit, cuſtodiat atque perficiat, atque
» & hîc vitam veſtram per multorum annorum curricula extendat,
» & poſt longa tempora IN CÆLESTIS PATRIÆ CONGREGATIONE
» recipiat. Integram, IACOBE REX, dum audis, quam huc tranſtuli,
Prou. 1. v. 8. Epiſtolam; Audi, vt in ſacro prouerbio eſt, DISCIPLINAM Patris tui, qui te, in Aldiberto, FILII ſuauiſſimo illo nomine videtur appellare. Videre iam incipis iterum in iſta blanda appellatione, quanta ſit Patriæ tuæ Antiquitatis diuina admurmuratio. Neminem quidem, qui modò attentè conſideret, adeo infatuare potuerit contraria Nouitas, quin vna voce, prima ſuſceptæ Religionis Anglicana lex, ne quid ſecus credas, facilè reclamarit. PRIMO igitur, vt ſupra notatum, Angliæ Rex ECCLESIÆ ROMANÆ FILIVS dicendus eſt, quantumuis Romani Pontificis hoſtes Antichriſtiani moleſtè ferant, immo ſubringantur. SECVNDO; acceptæ Fidei gratia, etiam Angliæ Regi, quem Nouatores ECCLESIÆ CAPVT ferunt, SOLLICITA MENTE cuſtodienda eſt; vtpote quæ ſemel admiſſa, omnino amitti & funditus euerti Nouitatis perfidiâ poſſit. TERTIO; Deum eſſe in cælo remunerandi operis auctorem certa animi notione præſentit, eumque hominibus, ætatis piè ſeueréque exactæ fructum quem meruerunt, retribuentem facit. QVARTO; Conſtantinum in BONO OPERE deprehendit, ac pio Principi, præter Æternum illud Cælorum Regnum, hîc famæ Centuplum, tanquam diuinas quaſdam Centeſimas, cum Anatociſmi anniverſario, Chriſtum obſeruaturum eſſe, pollicetur. Vnde Conſtantinopolitani Monachi in Supplicatione ad Theodoſium ac Valentinia-
» num: Vos, inquiunt, OB ID IN MINISTROS, ET QVASI VI-
» CARIOS, DEVS ASSVMPSIT, VT ILLIVS GLORIAM STRENVE
» PROPVGNETIS, QVI ILLVSTRI QVOQVE HONORE VOS CV-
» MVLAVIT ET CVMVLAT SVBINDE, VOBISQVE CVM OMNIBVS
» SANCTIS, QVI MVNVS SVVM PRÆCLARE OBIERVNT, MERCE-
» DEM TEMPORE SVO REDDET. QVIBVS ET ILLVD QVOQVE DI-
Matt. 25. v. 23. » CTVRVS EST: EVGE SERVE BONE ET FIDELIS, QVIA SVPER

PAVCA FVISTI FIDELIS, SVPER MVLTA TE CONSTITVAM; INTRA IN GAVDIVM DOMINI TVI. QVI VERE CHRISTIANI SVNT, HIS IPSIS VERBIS PER OPERA CREDVNT: Εἰς τοῦτο γὰρ ὑμᾶς ἔθετο ὁ Θεὸς ΔΙΑΚΟΝΟΥΣ ὑπὲρ τῆς δόξης αὐτοῦ τοῦ δοξάσαντος ὑμᾶς καὶ δοξάσοντος, καὶ ἀποδιδόντος ὑμῖν τὸν μισθὸν μετὰ πάντων τῶν ἁγίων, τῶν καλῶς φυλαξάντων τὰς ἐγχειρισθείσας αὐτοῖς διακονίας· πρὸς οὓς εἶπεν· Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ, καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγα ἧς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου. ΟΙ ΟΝΤΩΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ, ΤΟΥΤΟΙΣ ΤΟΙΣ ΛΟΓΟΙΣ ΔΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΩΝ ΠΙΣΤΕΥΟΥΣΙΝ. QVINTO: Epiſcopus Auguſtinus Romani Pontificis REVERENDISSIMVS FRATER denuo nuncupatur, vt proximè notatum ac diſputatum eſt. SEXTO: commendatur à Diuo Gregorio Auguſtinus eo potiſſimùm nomine, quòd IN MONASTERII REGVLA, id eſt, in Inſtituto Monaſtico Monaſticaque DISCIPLINA, exercitatus foret. Id autem, præter laudem Monaſticam, quam tui Nouatores non admittunt, optimo ſenſu additum eſt; vt qui videlicet in regendis alijs multùm & ſæpe verſatus eſſet, officio Epiſcopi pæne par haberetur. Quapropter meritò vniuerſos è Monachis Epiſcopos ſuos eligit Orientalis Eccleſia; gaudetque Gallicana noſtra, ſpe redeuntis illius fœliciſſimi Lirinenſis Sæculi, exercitatiſſimum in ARTE illa ARTIVM, Regimine Animarum, DOMNVM illum RVADIVM, è nobiliſſima Pariſienſi Cartuſia, vt è militari tabernaculo in CONSERANENSEM ſolem & puluerem proceſſiſſe, ac ſub nomine BRVNONIS CONSERANENSIS, Gregorianum in morem, Monaſticum Dialogum cum Cura Paſtorali coniungere. Quid non dulcius ſperemus cùm ſic CARTVSIENSES florilegæ illæ apes

----diſtendunt Nectare CELLAS?

SEPTIMO; neminem noſtrûm latêre arbitror, ex Gregoriano Auguſtini elogio, quo Bonis, AVCTORE DEO, Operibus præditus prædicatur, condocefieri Primum Angliæ Chriſtianum Regem, Bona Opera non ſolùm Fide credenda, ſed Fidei, maximè Epiſcopo, iungenda eſſe: vt qui alios, cum Apoſtolo, moneat BONIS OPERIBVS PRÆESSE; & præſit ipſe, & proſit. OCTAVO: Idcirco, inquit, Gregorius, ſigna de fine ſæculi præmittuntur, vt de animabus noſtris debeamus eſſe SOLLICITI, de mortis hora ſuſpecti, vt venturo Iudici IN BONIS ACTIBVS inueniamur PRÆPARATI: ac ſi nos moneret, primùm cum timore ac tremore operandam ſalutem noſtram: deinde de mortis hora diffidendum, & ſanctiore vita antecedentibus annis præcauendum eſſe, vt Mors & Gratia in interitu noſtro concurrant atque coniungantur; in quo potiſſimùm conſiſtit ſummum illud amicorum Dei PERSEVERANTIÆ DONVM, de quo Concilia loquuntur; quod quidem nunquam ſub meritum cadit, atque IN CONIVNCTIONE GRATIÆ CVM MORTE poſitum eſt: vnde Articulo Mortis nobis nihil debet eſſe ſuſpectius. Poſtremo ex ea ſententia colligitur, nil Bonis Operibus ad ſalutem vtilius, quæ, Æterno Iudici dum ſiſtimur, nos paratiſſimos atque

Tit. 3. v. 8.

Phil. 2. v. 12.

tutiſſimos reddunt. Nono : Xenia, id eſt, pia ſanctaque munera quæ ad primum Chriſtianorum Angliæ Regum tranſmiſit, ſiue præmiſit Gregorius; Divi Petri reliqvias eſſe, non modò ſu-
» ſpicor, ſed pro certo polliceor atque confirmo. Parua autem, in-
» quit, Xenia tranſmiſi, quæ vobis parua non erunt, cùm à vo-
» bis Beati Petri Apoſtoli fuerint Benedictione ſuſcepta. Similibus enim muneribus, ac velut Apoſtolicis quibuſdam præmijs, Reges remunerandi Pontificius mos erat. Cuiuſmodi verò illa fuerint, explicat idem Pontifex infinitis propemodum locis, ſed maximè ad Childebertum Francorum Regem ſcribens, eique Preſbyterum, cui Candidvs nomen erat, commendans; quem Beati Petri Apostolorvm Principis, (vt loquitur) adminiſtrando in Gallia Patrimonio, in Dynamii Patricij locum, ſufficien-
» dum curauerat: Claves præterea Sancti Petri, inquit, in qui-
» bus de vincvlis catenarvm eius incluſum eſt, Excellen-
» tiæ vestræ direximus, quæ collo vestro svspensæ, à ma-
» lis vos omnibus tueantur. Poſtea verò ad Necharedum Viſigotho-
» rum Regem: Clavem verò parvvlam à Sacratissimo Beati
» Petri Apoſtoli Corpore, Pro eivs benedictione tranſmiſimus,
» in qua ineſt ferrum de catenis eius incluſum : vt quod collum
» illius ad martyrium ligauerat, veſtrum ab omnibus peccatis ſoluat.
» Crvcem quoque dedi latori præſentium, vobis offerendam, in
» qua lignvm dominicæ crvcis ineſt, & capilli Beati Ioan-
» nis Baptistæ; ex qua ſemper Solativm nostri Salvato-
» ris, per intercessionem præcvrsoris eius habeatis. Ecquonam poſthac modo appenſa collo, vt ſacra quædam diuini præſidij pignora atque amuleta, Crucem ac Crucis Dominicæ lignum, Sanctorumque Reliquias, à Regum aliorumve Chriſtianorum pectoribus Nouatores tui detrahant, atque ſuperſtitionis condemnent? immo nunc taciti, credo, quantumuis fremant, venerantur; poſtquam ex Primo eorum Doctore Gregorio, Sancti præcvrsoris intercessionem, vnde cæterorum quoque Sanctorum interceſſio neceſſariò ſequitur, didicerunt. Summam autem præſidij ſpem in Sanctorum Reliquijs, Chriſtianorum priſcos Reges collocaſſe, & nonniſi præcedentibus Reliquijs equitantium ac bellantium factum conſuetudoque declarat, & Magni illius Conſtantini Porphyretica Columna, in medio Conſtantinopolitano foro erecta, confirmat, in cuius baſi, ad Vrbis præſidium Fideique monimentum Reliquiæ conditæ eſſent. Cæterum, cùm ea quæ de hoc argumento dici poſſunt, infinita propemodum videantur, Socraticum illud vnum de Theodoſio Iuniore addamus, ſimuſque, eo tanquam Heroïco Regum exemplo, contenti. Itaque Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ libro ſeptimo, Λέγεται δὲ (inquit Socrates Scholaſticus) τοῦ Χεβρῶν ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ἐν Κωνσταντίνου πόλει τελευτήσαντος, ΣΑΚΚΟΝ ἐπιζητῆσαι, καὶ σφόδρα ἐρρυπωμένον περιβαλέσθαι, ΠΙΣΤΕΥΣΑΣ ΜΕΤΑΛΑΒΕΙΝ ΤΙ ΕΚ ΤΗΣ
» ΤΟΥ ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ ΑΓΙΟΤΗΤΟΣ. id eſt: Fertur præterea (videlicet Theodo-

Theodoſius Secundus) SACCVM, quo EPISCOPVS Chebrorum, qui Conſtantinopoli mortẽ obijt, indutus erat, quæſiuiſſe, eumque, quantumuis ſordidatũ induiſſe: FIDE NIMIRVM PERSVASVM SE ALIQVID EX MORTVI SANCTIMONIA INDE PERCEPTVRVM. Verùm nihil vetat, quin, præter Socraticum illud, hunc quoque Confeſſionis Baſilij, Ancyræ Epiſcopi, Articulum, OEcumenicè probatum, proferamus ex Septima Synodo, Actione prima: Expetens etiam & INTERCESSIONES INTEMERATÆ DOMINÆ NOSTRÆ SANCTÆ DEI GENITRICIS MARIÆ, Sanctarumque & Cæleſtium Virtutum, & Omniũ omnino Sanctorum, atque SANCTA ET PRETIOSA LIPSANA eorum CVM OMNI HONORE SVSCIPIENS ſaluto, & HONORABILITER ADORO, FIDEM HABENS PER ILLOS PARTICEPS FIERI SANCTIMONIÆ: Ἐξαιτούμενος καὶ τὰς ΠΡΕΣΒΕΙΑΣ ΤΗΣ ΑΧΡΑΝΤΟΥ ΔΕΣΠΟΙΝΗΣ ΗΜΩΝ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ, τῶν τε Ἁγίων καὶ Ἐπουρανίων Δυνάμεων, καὶ Πάντων τῶν Ἁγίων, καὶ ΤΑ ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΤΙΜΙΑ ΛΕΙΨΑΝΑ αὐτῶν ΜΕΤΑ ΠΑΣΗΣ ΤΙΜΗΣ ΑΠΟΔΕΧΟΜΕΝΟΣ ἀσπάζομαι, καὶ ΤΙΜΗΤΙΚΩΣ ΠΡΟΣΚΥΝΩ, ΠΙΣΤΙΝ ΕΧΩΝ ΜΕΤΕΧΕΙΝ ΠΑΡ' ΑΥΤΩΝ ΑΓΙΑΣΜΟΥ. Sanctorum autem Veneratio ſic omnium optimè Regio Exemplo illuſtratur, eadem Septima approbante Synodo, vbi ſupra, à Theodoſio Ammorij Epiſcopo, in Libello ſuo, his verbis: Si enim REGVM LAVREATA, & Iconas miſſas ad Ciuitates vel Regiones, OBVII ADEVNT POPVLI CVM CEREIS ET INCENSIS, non cera perfuſam tabulam, ſed IMPERATOREM honorantes; quantò magis oportet in Eccleſijs Chriſti Domini noſtri Iconem depingi Saluatoris Dei noſtri, & Intemeratæ Matris eius, Omniumque Sanctorum & BEATORVM PATRVM & STVDIOSORVM (id eſt, vt ſupra diximus, Monachorum;) quemadmodum & Sanctus Baſilius ait: Nam & opera magna bellorum Scriptores, & Pictores, deſignant: illi quidem ſermone ornantes, iſti verò tabulis exarantes; ET MVLTOS AD FORTITVDINEM EREXERVNT VTRIQVE. Et rurſus ipſe idem: Quantum laboraſti vtique homo, vt inuenires vnum ex Sanctis obſecrantem Dominum? & Chryſoſtomus dicit: Sanctorum enim gratia non reſcinditur morte, non hebeſcit obitu; SED POSTEAQVAM DEFVNCTI FVERINT, VIVIS POTENTIORES EXSISTVNT: & alia multa, & immenſa. ET IDEO ROGO VOS SANCTI, ET CLAMO; Peccaui in cælum & CORAM VOBIS: ſuſcipite me, ſicut ſuſcepit Deus Luxurioſum, & Meretricem, & Latronem. Quærite me, ſicut quæſiuit Chriſtus Ouem, quæ perijt, Luc. 14. quamque ſuper humeros ſuos ſuſtulit, vt fiat gaudium coram Deo v. 4. & Angelis eius ſuper ſalute & pœnitentia mea, PER INTERVENTIONEM VESTRAM, O SANCTISSIMI DOMINI: Εἰ γὰρ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΛΑΥΡΑΤΟΙΣ, καὶ Εἰκόσιν ἀποστελλομέναις ἐν πόλεσι, καὶ χώραις, ΑΠΑΝΤΩΣΙ ΛΑΟΙ ΜΕΤΑ ΚΗΡΩΝ, ΚΑΙ ΘΥΜΙΑΜΑΤΩΝ, οὐ τὴν κηρόχυτον σανίδα τιμῶντες, ἀλλὰ τὸν ΒΑΣΙΛΕΑ, πόσῳ μᾶλλον χρὴ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἀνιστορεῖσθαι τὴν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, καὶ τῆς Ἀχράντου αὐτοῦ Μητρὸς, καὶ τῶν Ἁγίων Πάντων καὶ ΜΑΚΑΡΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ, καὶ ΑΣΚΗΤΩΝ· καθὼς καὶ ὁ Ἅγιος Βασίλειος λέγει; Ἐπεὶ καὶ πολέμων ἀνδραγαθήματα, καὶ

λογογράφοι καὶ ζωγράφοι πολλάκις διασημαίνουσιν, οἱ μὲν τῷ λόγῳ κοσμοῦντες, οἱ δὲ τοῖς πίναξιν ἐγχαράττοντες. καὶ πολλοὺς διήγειραν εἰς ἀνδρίαν ἑκάτεροι. καὶ πάλιν ὁ αὐτός· Πόσα ἂν ἔχαμες ἄνθρωπε, ἵνα εὕρῃς ἕνα ἐκ τῶν Ἁγίων δυσωποῦντα τὸν Κύριον; καὶ ὁ Χρυσόστομος λέγει· ἡ γὰρ τῶν Ἁγίων χάρις οὐ διακόπτεται θανάτῳ, οὐκ ἀμβλύνεται τελευτῇ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟ ΘΑΝΕΙΝ, ΤΩΝ ΖΩΝΤΩΝ ΕΙΣΙ ΔΥΝΑΤΩΤΕΡΟΙ· καὶ ἄλλα πολλὰ ἄμετρα. ΚΑΙ ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΠΑΡΑΚΑΛΩ ΥΜΑΣ ΑΓΙΟΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, ΚΑΙ ΒΟΩ· Ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιον ὑμῶν. δέξασθέ με, ὡς ἐδέξατο ὁ Θεὸς τὸν Ἄσωτον, καὶ τὴν Πόρνην, καὶ τὸν Λῃστήν. ζητήσατέ με, καθὼς ἐζήτησεν ὁ Χριστὸς τὸ ἀπολωλὸς Πρόβατον, ὃ ἀνέλαβεν ἐπὶ τῶν ὤμων· ὅπως γένηται χαρὰ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ ἐμῇ Σωτηρίᾳ καὶ μετανοίᾳ, ΔΙΑ ΤΗΣ ΤΩΝ ΠΑΝΑΓΙΩΝ ΥΜΩΝ ΔΕΣΠΟΤΩΝ ΜΕΣΙΤΕΙΑΣ. Præ cæteris autem Eccleſia Romana, omnium Eccleſiarum & magiſtra & mater, per ſacras illas ſuas Beati Petri Reliquias Diuum ſibi Petrum medijs in Synodis adeſſe non ſolùm animo, ſed & corpore, gloriata eſt. Teſtis ille vnus, omnium inſtar, Sanctus Xiſtus Pont. Max. Epiſtolâ ad Alexandrinum Cyrillum, poſt initam inter ipſum Cyrillum Ioannemque Antiochenum
» pacem: In vnum, inquit, congregati APOSTOLICI de eius victo-
» ria gratulantur. O relatio digna mittente, digna conuentu! Gau-
» dij cæleſtis iudicium tales habere debuit cognitores, & quia res &
» cauſa depoſcit, locum quoque conuenit non taceri (aliàs, intueri.)
» Ad Beatum Apoſtolum Petrum FRATERNITAS VNIVERSA conue-
» nit. Ecce adiutorium congruens, auditoribus conueniens audiendis.
» Habuerunt COEPISCOPI NOSTRI illum congratulationis teſtem,
» quem habemus HONORIS EXORDIVM. Sanctæ namque & Venerabili
» Synodo, quam natalis mihi dies, fauente Domino, congregarat: quia
» ſic credendum eſt, IPSE PRÆSEDIT, quandoquidem probe-
» tur NEC SPIRITV, NEC CORPORE defuiſſe. Adfuit Palmæ
» qui Contentioni non defuit. Hæc Sanctus Xiſtus Papa. DECIMO atque VLTIMO pænè omiſeram, quod omnino prætereundum non fuit, quantopere videlicet, & quatenus Regibus, & maximè Anglorum, IN PROPAGANDA FIDE laborandum ſit. Argumentum ſanè huic inſtituto, huic loco, huic denique tempori aptum ac congruens; quo Diuina Sapientia ſic res humanas attingente à fine vſque ad finem fortiter, ac diſponente omnia ſuauiter, veteri Gregoriana vigilantia ac cura SANCTAM EVANGELICAMQVE CONGREGATIONEM DE PROPAGANDA FIDE nouus noſter Gregorius, huius nominis Decimus Quintus, inſtituit; de qua vberrimos EVANGELII fructus reportaturos nos ſperamus atque confidimus.
» Monitum enim illud Gregorianum recordor: Et nunc itaque Ve-
» ſtra Gloria cognitionem vnius Dei Patris & Filij & Spiritus San-
» cti REGIBVS ac populis ſibimet ſubiectis feſtinet infundere, vt
» & ANTIQVOS Gentis ſuæ REGES laudibus ac meritis tranſeat; &
» quantò in ſubiectis ſuis aliena peccata deterſerit, tantò etiam de
» peccatis proprijs ante Omnipotentis Dei TERRIBILE EXAMEN
» ſecurior fiat. At quantò tibi nunc magis, IACOBE REX, cætera

ſpero prolixa eſſe atque expedita, dum vnus populis quidem innumeris, ſed domitis, præes, vbi Deo omnia ad Vnitatem ſuauiter quoque, vt diximus, fortiterque dirigente, in tuum Britannicum Imperium tot antiqua Regum nomina, te regnante, confluxerunt!

Annue conanti per laudes ire tuorum:
Deque meo pauidôs excute corde metus.
Da mihi te placidum. ---

SED paulò vberiore filo reliquam Anglicanam Gregorij Eccleſiaſticam Hiſtoriam Veteremque DISCIPLINAM texamus atque perſequamur. Id modò erit, ſi in priorem velut faſciculum eas Gregorianas Epiſtolas addamus, quæ rerum geſtarum in Conuerſione Anglorum, quam hactenus cum propheticè, tum hiſtoricè generaliter expoſui, ſingulas partes minutatim gradatimque deſcribunt. Vna enim, vt notum eſt, certiſſima ac planiſſima ad Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ ſimpliciſſimam veritatem via eſt, quam de rebus præſertim à ſe geſtis, Patrum nobis Epiſtolæ contriuerunt. CAP. XIIX.

Inuenies illîc & FESTA DOMESTICA vobis:
Sæpe tibi pater eſt, ſæpe legendus auus.

Itaque ordine PRIMA eſto noſtri Gregorij DE REBVS ANGLICANIS ad SYAGRIVM Epiſcopum Auguſtodunenſem Epiſtola, qua ſic eum aggreditur: « MAGISTRA BONORVM OMNIVM CHARITAS, « quæ nil ſapit extraneum, nil aſperum, nil confuſum; ita exercet « corda & corroborat, vt nil graue, nil difficile exiſtimet, ſed fiat to- « tum dulce quod agitur. Huius igitur cùm ſit proprium NVTRI- « RE CONCORDIAM, SERVARE CONIVNCTA, DISSOCIATA CON- « IVNGERE, PRAVA DIRIGERE, ET VIRTVTES CÆTERAS PERFE- « CTIONIS SVÆ MVNIMINE SOLIDARE: quiſquis in eius radices ſe « inſerit, nec à viriditate deficit, nec fructibus inaneſcit; quia humo- « res fœcunditatis opus efficax non amittit. Atque ideo multum ti- « bi condelector atque congaudeo, quòd ſic eadem charitate te præ- « ditum, multorum teſtificatione, comperio, vt & ipſe QVÆ SACER- « DOTIS SVNT, DECENTER EXHIBEAS, & alijs te laudabiliter imitan- « dum oſtendas. Quia igitur IN PRÆDICATIONIS OPERE, quamdiu « cogitans, ANGLORVM Genti per AVGVSTINVM, quondam Monaſte- « rij MEI Præpoſitum, NVNC FRATREM ET COEPISCOPVM NOSTRVM, « impendere ſtudui; ita ſollicitum atque deuotum, adiutoremque in « omnibus te, vt oportuit, fuiſſe cognouimus, vt magnum me ſibi « Fraternitas Tua hac de re faceret debitorem. Tantæ rei conſide- « ratione commonitus, ne infructuoſus erga te viderer exſiſtere, Frater- « nitatis Tuæ PETITIONEM, nulla pertuli ratione poſtponere. Proin- « de, ſecundùm poſtulationis tuæ deſiderium, PALLII te VSV, quod « intra Eccleſiam tuam habere debeas, ad SACRA tantùm MISSA- « RVM SOLEMNIA CELEBRANDA, Deo AVCTORE, præ- « uidimus honorandum. Quod tamen ita tibi dandum eſſe decre- « uimus, Si prius PER SYNODI DEFINITIONEM emendari promiſe- «

» ris quæ corrigenda mandauimus. Quia dignum profectò eſſe cre-
» dimus, vt cum mentis grauitate, qua Deo te propitio pollêre didi-
» cimus, HABITVS quoque EXTERIORIS CLARIOR in te CVLTVS
» accreſceret: præſertim cùm te hunc non ad ſuperfluæ elationis pom-
» pam, ſed PRO GENIO ET HONORE TVÆ arbitramur ECCLESIÆ
» petiuiſſe. Cuius ne indumenti munificentiam nudam videamur
» quodammodo contuliſſe, hoc etiam pariter proſpeximus conceden-
» dum, vt METROPOLITÆ, ſuo per omnia LOCO ET HONORE ſer-
» uato, Eccleſia ciuitatis Auguſtodunæ, CVI OMNIPOTENS DEVS
» PRÆESSE TE VOLVIT, poſt LVGDVNENSEM Eccleſiam eſſe debeat,
» & hunc ſibi locum & ordinem, EX NOSTRÆ AVCTORITATIS IN-
» DVLGENTIA, vendicare. Cæteros verò Epiſcopos, SECVNDVM OR-
» DINATIONIS SVÆ TEMPVS, ſiue ad Conſidendum in Concilio, ſiue
» ad Subſcribendum, vel in qualibet alia re, ſua attendere loca decre-
» uimus, & ſuorum ſibi PRÆROGATIVAM ORDINVM vendicare: quia
» omnino RATIONIS ORDO nos admonet vt cum VSV PALLII ali-
» qua ſimul, ſicut diximus, largiri PRIVILEGIA debeamus. Sed quo-
» niam cum HONORIS AVGMENTO, cura quoque ſollicitudinis debet
» accreſcere, vt cultui veſtium ACTIONIS quoque ORNAMENTA
» conueniant; oportet vt enixiùs in cunctis ſe ſtudijs VESTRA FRA-
» TERNITAS exerceat. Sit circa ſubiectorum actus vigilans: vt ve-
» ſtrum illis Exemplum, inſtructio; & Vita, magiſtra ſit. Linguæ ve-
» ſtræ exhortatione DISCANT QVOD METVANT, ET DOCEANTVR
» QVOD DILIGANT: vt dum talenta credita lucro multiplicata reddi-
Matt. 25. v 21 & 23. Luc 19. v. 17. » deris, in die retributionis audire ſis meritus; Euge, ſerue bone & fi-
» delis, intra in gaudium Domini tui. CVRAM præterea CONGREGAN-
» DÆ SYNODI, quam vobis atque alijs Fratribus Noſtris, PRO ILLICITA-
» RVM RERVM PROHIBITIONE FIENDAM ſcripſimus, veſtræ ſpecialiter
» ſollicitudini noueritis incumbere. Vnde quia Præcellentiſſimos FI-
» LIOS noſtros, FRANCORVM REGES, magnam vobis nouimus dile-
» ctionem impendere, omni vos ſtudio omnique agere adniſu neceſ-
» ſe eſt; vt quod DE SYNODO CONGREGANDA mandauimus, Frater-
» nitatis Veſtræ diligentiâ compleatur, atque omnia illic quæ pro ani-
» marum ſalute ſcripſimus, cenſeantur, quatenus per hoc & vos zelum
» veſtrum, & qualiter vobis illicita diſpliceant, oſtendatis; & Nos
» vtiliter prouidiſſe, qui veſtram ad hoc præ cæteris perſonam ELIGI-
» MVS, videamur. Huc vſque hæc ad Syagrium, penes quem Gallicana-
rum ſumma rerum erat, Gregorius. O miram & manifeſtam depre-
henſionem Nouitatis! Contemplare, SERENISSIME REX, in ipſis
primis tuæ Religionis fundamentis; PRIMO: Sacerdotem; à
quo quidem Sacrato Nomine omnes propè huius temporis Secta-
rij, tanquam Gorgone viſa, abhorrent. SECVNDO: Monaſte-
rium; ac Monaſterij Gregoriani Præpoſitum Auguſtinum, Primum
Anglorum Antiſtitem, exſtitiſſe. Nunc verò, quia Nouatoribus placet,
in Anglia ijs qui vitam ſectantur Monaſticam, non ſolùm bonis, vt
malè rem gerentibus patribus, ſed & tecto & aqua, & igni, vt illis

qui de maieſtate damnati ſunt, interdici ſolet: idque in patria, quam
vt cernimus, ſuis quondam nobilitatam inſtitutis, multo ſudore ac
ſanguine, Monachorum manus, vt ait Apoſtolus, & plantauerunt, 1.Cor.3.v.8.
& rigauerunt. At qui quantique olim, libenter ex Nazianzeno au-
dire poſſis, cùm Oratione prima DE PACE, habita SVPER VNIO-
NE MONACHORVM, ἐπὶ τῇ ἑνώσει τῶν Μοναζόντων, ait: Omnia enim «
quæ in alijs cernebam, fomites quidam mihi erant, Diſſidijque «
Fraterni monimenta, Vigiliæ nempe, Ieiunia, Preces, Lacrymæ, «
Calloſa genua, Pectoris conuerberationes, SVSPIRIVM EX IMO «
MANANS, Pernox Statio, MENTIS AD DEVM PEREGRINATIO, «
TENVIS INTER ORANDVM FLETVS, pharmacum, audientium ani- «
mos ad compunctionem incitans; ipſi præterea Pſallentes, ipſi GLO- «
RIFICANTES (id eſt, Conſubſtantiali Trinitati Gloriam, ſiue Glori- «
ficationis Hymnum, GLORIA PATRI, Concinentes,) ipſi Legem « Pſ.1.v.2.
Domini diu noctuque meditantes; ipſi Exſultationes Dei in guttu- « Pſ.149.
ribus ferentes: ATQVE HÆC ETIAM VITÆ DEO GRATÆ PVL- « v.6.
CRA PROGRAMMATA, (id eſt, non modò INDICIA ET ARGV- «
MENTA, ſed propriè SCRIPTA QVÆ PVBLICE PROPONVNTVR
ALIQVID INDICANTIA AVT FIERI IVBENTIA, ſeu TABELLÆ
PVBLICE PROPOSITÆ, VT QVOD IN EIS SCRIPTVM EST, AB O-
MNIBVS LEGATVR, & tanquam RESCRIPTA PRINCIPVM ac EDI-
CTA) TACITI illi PRÆCONES, nempe SORDIDA ET SQVALIDA «
COMA, PEDES NVDI, ET APOSTOLICOS IMITANTES, NIHIL «
MORTVVM FERENTES, Apta & moderata TONSVRA, Amictus fa- «
ſtum coercens, Zona ob ornatus neglectum culta & ornata Pal- «
lium nonnihil reſtringens, ita vt reſtringere minimè videatur, Greſſus «
conſtans, Oculus minimè vagus, Subriſus blandus, vel potiùs Mollis «
Riſus, Impetus quidam, Riſus petulantium caſtigans, Sermo à Ra- «
tione incitatus, SILENTIVM SERMONE PRÆSTANTIVS, Laudatio «
ſale condita, non ad blanditias comparata, ſed ad meliora diri- «
gens, Obiurgatio laudatione optabilior, Modus triſtitiæ & animo- «
rum relaxationis, atque vtriuſque Permixtio, & Connexio, Molli- «
ties fortitudine, Auſteritas pudore temperata (ſic vt neutra ab al- «
tera lædatur, ſed vtraque alterius opera laudem conſequatur) MO- «
DVS TVM IN COMMVNE PRODEVNDI, TVM SECEDENDI (illud, «
ad aliorum Inſtructionem ac PÆDAGOGIAM; hoc, ad ſuam ipſo- «
rum MYSTAGOGIAM, ſiue vt ipſimet SPIRITVS MYSTERIIS im- «
buantur, ad contemplandaque Spiritus Arcana Anagogica velut «
manu ducantur; atque ita vtrumque, VT ET IN COMMVNI SOLI- «
TVDINEM SERVENT, ET IN SOLITVDINE FRATERNAM BENE- «
VOLENTIAM ET CHARITATEM) & quæ his adhuc maiora & ſu- «
blimiora ſunt, Opes in paupertate, Poſſeſſio in peregrinatione, «
Gloria in contemptu, Potentia in infirmitate, FOECVNDITAS IN «
COELIBATV (SIQVIDEM PRÆSTANTIORES FOETVS ILLI SVNT, «
QVI SECVNDVM DEVM EXSISTVNT, QVAM QVI A CARNE OR- «
TVM DVCVNT) Qui delicijs minimè ſtudere, pro delicijs habent, «

» Qui Cæleſtium cauſa humiles ſunt, Qui in Mundo nihil habent
» & ſupra Mundum exſiſtunt, Qui etiam in carne extra carnem vi-
» uunt, Qui pro Portione Dominum habent, QVI PROPTER RE-
» GNVM INOPIA LABORANT, ET PROPTER INOPIAM REGNANT:
» Hi me, MEÆ OPES AC DELICIÆ MEÆ, & præſentes ſplendidum
» atque illuſtrem reddebant, & abſentes mœrore contrahebant: Καὶ πάντα μοι ἦν ὑπεκκαύματα, καὶ ὑπομνήματα, τῆς τῶν Ἀδελφῶν Διαζεύξεως, Ἀγρυπνίαι, Νηστεῖαι, Προσευχαί, Δάκρυα, Τύλοι γονάτων, Στηθῶν ἐπιτιμήσεις, Στεναγμὸς ἐκ βάθους ἀναπεμπόμενος, Στάσις πάννυχος, Νοῦ πρὸς Θεὸν ἐκδημία, Θρῆνος ἐν δεήσει λεπτός, ΦΑΡΜΑΚΟΝ τοῖς ἀκούουσι κατανύξεως· Οἱ Ψάλλοντες, Οἱ Δοξάζοντες, Οἱ Μελετῶντες τὸν νόμον Κυρίου ἡμέρας καὶ νυκτός, Οἱ τὰς Ὑψώσεις τοῦ Θεοῦ ἐν τοῖς λάρυγξι φέροντες. ΚΑΙ ΤΑΥΤΑ ΔΗ ΤΑ ΚΑΛΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑ ΘΕΟΝ ΒΙΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ, ΚΑΙ ΜΗΝΥΜΑΤΑ, ΟΙ ΣΙΩΠΩΝΤΕΣ ΚΗΡΥΚΕΣ, Αὐχμῶσα καὶ πιναρὰ κόμη, Πόδες γυμνοὶ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙΣ ΕΠΟΜΕΝΟΙ, ΜΗΔΕΝ ΝΕΚΡΟΝ ΦΕΡΟΝΤΕΣ, Κουρὰ σύμμετρος, Περιβολὴ τῦφον κολάζουσα, Ζώνη ΤΩ ΑΚΟΣΜΩ ΚΟΣΜΙΑ, μικρόν τι τοῦ Χιτῶνος ἀνασέλλουσα, καὶ ὅσον μὴ ἀνασέλλειν, Βάδισμα εὐσταθές, Ὀφθαλμὸς οὐ πλανώμενος, Μειδίαμα προσηνές, μᾶλλον δὲ Ὁρμὴ μειδιάματος, Ἀκρασίαν Γέλωτος σωφρονίζουσα, ΛΟΓΟΣ ΤΩ ΛΟΓΩ ΚΙΝΟΥΜΕΝΟΣ, ΣΙΩΠΗ ΛΟΓΟΥ ΤΙΜΙΩΤΕΡΑ, Ἔπαινος ἄλατι ἠρτυμένος, οὐ πρὸς θωπείαν, ἀλλ' ὁδηγίαν τοῦ κρείττονος, Ἐπίπληξις εὐφημίας ποθεινοτέρα· Μέτρα κατηφείας καὶ ἀνέσεως, καὶ δι' ἀμφοτέρων Μῖξις, καὶ Κρᾶσις, Τὸ Ἁπαλὸν τῷ Γενναίῳ, τὸ Αὐστηρὸν Αἰδοῖ σύγκρατον, ὡς μηδ' ἕτερον ὑπὸ τοῦ ἑτέρου παραβλάπτεσθαι, ἀλλ' ἀμφότερα δι' ἀλλήλων εὐδοκιμεῖν· Μέτρα τῆς εἰς τὸ κοινὸν ἐπιμιξίας καὶ Ὑποχωρήσεως, τῆς μὲν τοὺς ἄλλους Παιδαγωγούσης, ΤΗΣ ΔΕ ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ ΜΥΣΤΑΓΩΓΟΥΣΗΣ· καὶ τῆς μὲν ΕΝ ΤΩ ΚΟΙΝΩ ΤΟ ΑΚΟΙΝΟΝ φυλαττούσης, ΤΗΣ ΔΕ ΕΝ ΤΩ ΑΜΙΚΤΩ ΤΟ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΝ ΚΑΙ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΝ· Καὶ ἃ μείζω τούτων ἔτι καὶ ὑψηλότερα, Ὁ ἐν πενίᾳ πλοῦτος, Ἡ ἐν παροικίᾳ κατάσχεσις, Ἡ ἐν ἀτιμίᾳ δόξα, Ἡ ἐν ἀσθενείᾳ δύναμις, Ἡ ἐν ἀγαμίᾳ ΚΑΛΛΙΤΕΚΝΙΑ, ΕΙΠΕΡ ΚΡΕΙΤΤΟΝΑ ΤΩΝ ΑΠΟ ΣΑΡΚΟΣ ΑΡΧΟΜΕΝΩΝ, ΤΑ ΚΑΤΑ ΘΕΟΝ ΓΕΝΝΗΜΑΤΑ, ΟΙ ΤΡΥΦΩΝΤΕΣ ΤΩ ΜΗ ΤΡΥΦΑΝ, Οἱ ταπεινοὶ ὑπὲρ τῶν οὐρανίων, Οἷς μηδὲν ἐν Κόσμῳ, καὶ ὑπὲρ τὸν Κόσμον, Οἱ σαρκὸς ἔξω καὶ ἐν σαρκί, Ὧν μερὶς Κύριος, ΟΙ ΠΤΩΧΟΙ ΔΙΑ ΒΑΣΙΛΕΙΑΝ, ΚΑΙ ΔΙΑ ΠΤΩΧΕΙΑΝ ΒΑΣΙΛΕΥΟΝΤΕΣ· οὗτοί με καὶ παρόντες λαμπρὸν ἐποίουν, Η ΕΜΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ, ΤΟ ΕΜΟΝ ΑΓΑΘΟΝ ΕΝΤΡΥΦΗΜΑ, καὶ ἀπόντες συνέστελλον. TERTIO: PALLIVM atque VSVM PALLII notabis, inſigne quidem Summi Eccleſiaſtici Magiſtratus. QVARTO: Eccleſiam pro Templo poſitam. tametſi enim Sectarij tui Eccleſias, ſiue Baſilicas, non conſeruarunt, at ſaltem reſeruarunt; noſtri verò funditus euerterunt. QVINTO: ſi ad Sacra, IACOBE REX, Miſſarum Solemnia reuocandi ſunt Nouatores, cur, te auſcultante, non audiunt CELEBRANTEM (vt hîc hodieque dicitur) Syagrium Gallicanum Epiſcopum: quem ſe, DEO AVCTORE, honorificentiſſimè ſacris veſtibus ornare, ſuis veluti manibus ad rem diuinam faciendam, noſter ANGLICANÆ ECCLESIÆ FVNDATOR & gloriatur & ſcribit? SEXTO: Metropolitam

ac Metropolitæ LOCVM ET HONOREM ex Traditione Patrum, ac iuxta Canonem, inuictiſſimis ECCLESIASTICÆ HIERARCHIÆ hoſtibus, ſignat. SEPTIMO: Pontificiæ AVCTORITATIS INDVLGENTIAM, ſiue, vt nunc loquimur, MOTVM PROPRIVM ac PLENITVDINEM POTESTATIS, (ſeruatis tamen ſeruandis) in alios Epiſcopos iſtud Auguſtodunenſis Eccleſiæ tanquam incrementum latens non latenter ſed apertè declarat. OCTAVO: Epiſcopis Galliæ, ORDINATIONIS, ſiue CONSECRATIONIS ordine conſedendum decernit, vt hodie quoque apud nos conſuetudo ratioque viget. Vocat autem Gregorius hanc aliorum alijs præpoſitionem PRÆROGATIVAM ORDINVM, quam quidem, vel modeſtiſſimo cuique, ratione dignitatis, ſatis inſinuat eſſe retinendam. NONO: multiplicatione talentorum, Gloria ſub meritum cadit. DECIMO: Prouincialia Concilia auctoritate ac iuſſu Romani Pontificis ſæpenumero fieri ſolita, ex demandata Syagrio prouincia, nemini dubium eſſe poteſt; ac Nationalium in Gallia, ei Epiſcopo congregandorum & curam & auctoritatem olim fuiſſe datam conſtat, quem Summi Pontificis nutus atque delectus, & ſanctitatis, & induſtriæ, & potentiæ gloriâ, omnium præcellentiſſimum iudicaſſet.

CAP. XIX.

IAM verò Locus & Ordo poſtulant vt ad SECVNDAM Hiſtoriæ Partem, id eſt, SECVNDAM Gregorij noſtri de rebus Anglicanis Epiſtolam, quæ quidem ad BRVNICHILDAM Francorum Reginam ſcripta eſt, tranſeamus: « Poſtquam Excellentiæ Veſtræ SOLLICITVDO REGIA « eſt vbique gubernatione laudabilis, ad augmentum gloriæ ſuæ vi- « gilantiorem ſe debet & prouidam exhibere; VT QVOS CONSILIO « REGIT EXTERIVS, PERIRE INTERIVS NON PERMITTAT; quate- « nus per fructum piæ ſollicitudinis, poſt huius, quod geritis, TEM- « PORALIS REGNI FASTIGIVM; ad Æterna, Deo auctore, poſſitis « REGNA pertingere. Quod quidem hac vobis confidimus poſſe ra- « tione contingere, ſi inter alia bona, DE ORDINANDIS curam SA- « CERDOTIBVS geſſeritis. Quorum officium in tantam ILLIC, ſic- « vt didicimus, ambitionem perductum eſt, vt SACERDOTES ſubi- « to, quod graue nimis eſt, ex LAICIS Ordinentur. SED QVID ISTI « ACTVRI, QVID POPVLO PRÆSTATVRI SVNT, QVI NON AD « VTILITATEM, SED FIERI, AD HONOREM, EPISCOPI CONCVPI- « SCVNT? Hi ergo qui necdum quod docere debeant, didicerunt, « quid aliud agunt, niſi vt paucorum prouectus illicitus, fiat multis « interitus, & in confuſionem, ECCLESIASTICÆ MODERATIONIS « OBSERVANTIA deducatur? quippe vbi nullus REGVLARIS ORDO « obſeruatur. NAM QVI AD EIVS REGIMEN IMPROVIDVS, ET « OB HOC PRÆCIPITATVS MAGIS, ACCEDIT, QVA ADMONITIONE « SVBIECTOS ÆDIFICET, CVIVS EXEMPLVM NON RATIONEM DO- « CVIT, SED ERROREM? Pudet profectò, pudet alijs tales imperare, « quod ipſi neſciunt cuſtodire. Nec illud quidem quod ſimili emen- « dationi tradendum eſt, prætterimus, ſed omnino exſecrabile & eſſe « grauiſſimum deteſtamur; quod SACRI illi ORDINES per SIMO- «

» NIACAM HÆRESIM, quæ PRIMA CONTRA ECCLESIAM orta, &
» DISTRICTA MALEDICTIONE damnata eſt, conferantur. Hinc er-
» gò agitur, vt SACERDOTII DIGNITAS in deſpectu, & SANCTVS
» ſit HONOR in crimine. Perit vtique reuerentia, adimitur DISCI-
» PLINA, QVIA QVI CVLPAS DEBVIT EMENDARE, COMMITTIT:
» & nefaria ambitione HONORABILIS SACERDOTII ducitur in de-
» prauatione CENSVRA. Nam QVIS DENVO VENERETVR QVOD
» VENDITVR, AVT QVIS NON VILE PVTET QVOD EMITVR? vnde
» valdè contriſtor, & TERRÆ ILLI condoleo: quia dum Sanctum
» Spiritum, QVEM PER MANVS IMPOSITIONEM OMNIPOTENS
» DEVS HOMINIBVS LARGIRI DIGNATVR, Diuino Munere habere
» deſpiciunt, ſed præmijs aſſequuntur; SACERDOTIVM ILLIC SVB-
» SISTERE DIV NON ARBITROR. Nam vbi DONA SVPERNÆ GRA-
» TIÆ venalia iudicantur, ad Dei ſeruitium non vita quæritur, ſed
» magis contra Deum pecuniæ venerantur. Quia igitur tantum fa-
» cinus non ſolum illis periculum, verùm etiam VESTRO REGNO
» ſatis eſt noxium, ſalutantes Excellentiam Veſtram PATERNO AF-
» FECTV, petimus vt de huius prauitatis emendatione Deum vobis
» placabilem faciatis. Et vt nulla deinceps valeat occaſione commit-
» ti, Synodum fieri IVSSIO VESTRA conſtituat, vbi præſente Dile-
» ctiſſimo Filio noſtro CYRIACO Abbate, ſub diſtricta anathematis
» interpoſitione debeat interdici, ne vllus EX LAICO HABITV ſubi-
» to ad EPISCOPATVS audeat GRADVM accedere, neque pro ECCLE-
» SIASTICIS ORDINIBVS cuilibet quidquam dare, vel auſus ſit acci-
» pere: VT DOMINVS ET REDEMPTOR NOSTER SIC QVÆ VE-
» STRA SVNT, FACIAT; SICVT EXCELLENTIAM VESTRAM IN IIS
» QVÆ SVA SVNT, PIA ESSE VIDERIT DEVOTIONE SOLLICITAM.
» Curam verò & ſollicitudinem eiuſdem Synodi quam fiendam de-
» creuimus, Fratri Coëpiſcopoque noſtro SYAGRIO, QVEM VE-
» STRVM PROPRIVM NOVIMVS, ſpecialiter delegare curauimus:
» quem, petimus vt & ſupplicantem libenter audire & ope iuuare
» dignemini; quatenus quod ad mercedem veſtram reſpiciat, remoto
» huius mali contagio in cunctis finibus iuri veſtro ſubiectis, PIA
» ET DEO PLACITA procedat Ordinatio Sacerdotum. CVI FRATRI
» NOSTRO PRO EO QVOD SE IN EA PRÆDICATIONE QVÆ AN-
» GLORVM GENTI, AVCTORE DOMINO, FACTA EST, DEVOTVM
» VEHEMENTER EXHIBVIT, PALLIVM AD MISSARVM SOLEMNIA
» VTENDVM TRANSMISIMVS: vt quia IVVARE SPIRITALIA ſtuduit,
» APOSTOLORVM PRINCIPIS ſolatio, in ipſo quoque inueniatur
» SPIRITALI ORDINE profeciſſe. Omnino præterea admirati ſu-
» mus, quod in Regno veſtro Iudæos Chriſtiana mancipia poſſidere
» permittitis. Quid enim ſunt Chriſtiani omnes, niſi Membra Chri-
» ſti? quorum videlicet Membrorum Caput cuncti nouimus quia
» fideliter honoratis. Sed quàm diuerſum ſit, Excellentia Veſtra per-
» pendat, Caput honorare, & Membra ipſius hoſtibus calcanda ſub-
» mittere? Atque ideo petimus vt Excellentiæ Veſtræ conſtitutio de

Regno ſuo huius prauitatis mala remoueat, vt in hoc vos ampliùs «
dignas cultrices Omnipotentis Domini demonſtretis, quòd Fideles «
illius ab inimicis eius abſoluitis. His auditis, quò ſe vertet Noui- «
tas? PRIMVM enim, vt ait Gregorius, per fructum piæ ſollicitudi-
nis Reges ad ÆTERNA, Deo auctore, poſſunt REGNA pertinge-
re. SECVNDVM; nulla Regum cura ſanctior eſſe poteſt, quàm ſi
DE ORDINANDIS SACERDOTIBVS, id eſt, ne indigni ad Epi-
ſcopatum adſumantur, cogitarint atque præuiderint. TERTIVM;
ambitioſam DISCIPLINÆ perturbationem notat, cùm Sacerdotes, ſi-
ue Epiſcopi, qui SACERDOTES MAGNI, etiamque ſimpliciter at-
que abſolutè, SACERDOTES, vt primarij ſacrorum Antiſtites, αὐτο-
νομαστικῶς vocitantur, ſubitò, quod graue nimis eſſe ait, (eſt enim
contra Apoſtolicum DE NEOPHYTIS Canonem ac Traditionem 1.Tim.3.v.6.
Patrum) ex Laïcis ordinantur. Quæ quidem Pontificia expoſtula-
tio Sacrorum Ordinum diſtinctionem illuſtrat, & quaſi gradus ſta-
tuit à Chriſti lege præſcriptos; atque inde etiam, quod nonnullis
Nouatorum inuiſum viſum eſt, Clericos à Laïcis ſecernit ac ſeuocat.
QVARTVM; ſic ipſe Sacros Ordines Apoſtolicorum eſſe temporum
docet declaratque Gregorius, vt SIMONIACAM HÆRESIM, omnium
PRIMAM contra Eccleſiam fuiſſe ortam commemoret. Quæ qui-
dem teterrima peſtis tunc horrendum in modum graſſabatur in
Gallia, ſæpe de alijs laudata, ſemper verò de Simonia culpata à Scri-
ptoribus Antiquis, donec tandem (vt, Latinæ Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ
Princeps, notauit Cardinalis Baronius) Sanctorum Eligij Antiſti-
tis Nouiomenſis ac AVDOENI ARCHIEPISCOPI ROTHOMAGENSIS
operâ, per Dagobertum Regem compreſſa eſt. In eo autem hanc
HÆRESIM PRIMAM potiſſimùm errore poſitam eſſe affirmat Gre-
gorius, quòd Simon ille Magus, alijque eius aſſentatores ſibi per-
ſuaſerint, Epiſcopatum ac reliquos Eccleſiæ Sacros Ordines, ven-
dibiles eſſe potuiſſe. Porrò Imperatoria ſiue Theodoſiana ea Lex
quæ in Neſtorium lata, ac SACRA LEX, Θεῖος Νόμος, dicta eſt, vt
pote quæ Sacris Epheſinorum Patrum Decretis ancillaretur, Neſto-
rianam ad Simonianam Hæreſim refert, tanquam ad omnium Hæ-
reſeωn fontem. Caput quoddam Legis huiuſcemodi eſt: Quam- «
obrem hac lege ſancimus, quotquot vbicunque exſecrandæ opi- «
nionis Neſtorij ſequaces exſtiterint, eos SIMONIANORVM nomine «
appellandos eſſe. Æquum eſt enim vt qui auerſi à Deo impietatem «
SIMONIS æmulantur, eamdem cum illo appellationem ſortiantur. «
Quo etiam modo Ariani, Sanctione BEATÆ MEMORIÆ Conſtan- «
tini, vocati ſunt PORPHYRIANI, quòd eamdem cum PORPHY- «
RIO impietatem imbibiſſent: Διὰ ταῦτα νομοθετοῦμεν, τοὺς ἀπανταχοῦ τῆς «
Νεστορίου ἀθεμίτου δόξης κοινωνοὺς, ΣΙΜΩΝΙΑΝΟΥΣ ὀνομάζεσθαι. προσήκει γὰρ
τοὺς ἐν τῇ τοῦ θείου ἀποστροφῇ (aliàs, ἀπογραφῇ) τοῦ ΕΚΕΙΝΟΥ μιμουμένους
δυσσέβημα, τὴν αὐτὴν ἐκείνῳ κληρονομεῖσθαι προσηγορίαν. ὃν τρόπον οἱ Ἀρειανοὶ νό-
μῳ τοῦ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΗΞΕΩΣ (id eſt, DIVINÆ SORTIS SANCTO-
RVM) Κωνσταντίνου, ΠΟΡΦΥΡΙΑΝΟΙ, διὰ τὸ ὅμοιον τῆς ἀσεβείας, ἐκ ΠΟΡ-

ΦΥΡΙΟΥ προσαγορεύονται. Vbi profectò mirari Maiorum noſtrorum diligentiam nunquam deſino, qui Hæreſis non ſolùm rem, ſed & nomen, nominis mutatione ac in generis ſui principium reductione, ſapientiſſimè extinxerunt. Sic enim & ſibi ac ſuis, viuis atque præſentibus cauere, & poſteris opportunum legis remedium præſcribere ſimul potuerunt. QVINTVM; Epiſcopatus, SACERDOTII DIGNITAS, SANCTVS HONOR, ac HONORABILE SACERDOTIVM appellatur. SEXTVM; Collatione Ordinis, Spiritus Sanctus per manus impoſitionem, diuino munere, confertur. SEPTIMVM; Simoniaca Hæreſis non ſolùm animarum ſaluti, ſed etiam Reipublicæ ac Regni tranquillitati & ſecuritati noxia atque inuidioſa, Regum auctoritate procul ab Eccleſiæ finibus arcenda eſt. OCTAVVM; paterno affectu, quem pro Romani Pontificis dignitate atque auctoritate, vt ſupra notatum eſt, erga Reges gerere ſolitus eſt Gregorius, Francorum Reginam ad IVVANDAM ECCLESIAM ſuamque Regnum teterrima Hæreſeos peſte liberandum hortatur. NONVM; Cyriacum Abbatem DILECTISSIMVM FILIVM appellat Gregorius: & GREGORIANI ANGLI nihil ABBATIS nomine atque appellatione odioſius fingent? DECIMVM; LAICVS HABITVS ab Epiſcopali atque Eccleſiaſtico hîc prorſus diſtinguitur; dum Brunichildis iuſſu haberi vult in Gallia Synodum Gregorius, cuius auctoritate cautum ſit, neu quis EX LAICO HABITV ſubitò ad Epiſcopatus audeat gradum aſcendere; neve pro Eccleſiaſticis Ordinibus cuilibet quidquam dare, vel à quopiam accipere audeat. VNDECIMVM; Syagrius, quamuis non Archiepiſcopus, ſed ſolummodo Epiſcopus, atque Lugdunenſis Archiepiſcopi ac Primatis, vt loquuntur Canones, Suffraganeus, tanquam delegatus à Sede Apoſtolica conuocandæ Synodo, toti Eccleſiæ Gallicanæ præficitur. Nec mirum ei videri poſſit, cui OEcumenici Sardicenſis Concilij
» ea quinti Canonis pars nota fuerit: Si quis autem poſtulet ſuum
» negotium rurſus audiri, & ad ſuam ſupplicationem ROMANORVM
» EPISCOPVM iudicare (aliàs, mouere; ſi pro κρίνειν, legatur κινεῖν, vti
» quibuſdam placuit) viſum fuerit; VT A PROPRIO LATERE PRE-
» SBYTEROS mittat; erit in poteſtate IPSIVS (Græcè, IPSIVS EPI-
» SCOPI) quodcumque rectè habere probauerit; & ſi decreuerit opor-
» tere eos mitti, qui CVM EPISCOPIS ſint iudicaturi, HABENTES AV-
» CTORITATEM EIVS A QVO MISSI SVNT; & hoc ponendum eſt:
Εἰ δέ τις ἀξιοῖ καὶ πάλιν αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα ἀκουσθῆναι, καὶ τῇ δεήσει τῇ ἑαυτοῦ τὸν ΡΩΜΑΙΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ κρίνειν (aliàs, κινεῖν) δόξειεν, ἵν' ΑΠΟ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΠΛΕΥΡΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥΣ ΑΠΟΣΤΕΙΛΗ, ἔσται ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ, ὅπερ ἂν καλῶς ἔχειν δοκιμάσῃ· καὶ (aliàs, κἂν) ὁρίσῃ, δεῖν ἀποσταλῆναι τοὺς ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ κρινοῦντας, ΕΧΟΝΤΑΣ ΤΕ ΤΗΝ ΑΥΘΕΝΤΙΑΝ ΤΟΥΤΟΥ, ΠΑΡ' ΟΥ ΑΠΕΣΤΑΛΗΣΑΝ· καὶ τοῦτο θετέον. Ex hoc enim & LEGATOS A LATERE, ἀπὸ τοῦ πλευροῦ, & AD APOSTOLOS APPELLATIONEM, ἔχοντάς τε τὴν αὐθεντίαν (id eſt, Omnimodam Poteſtatem) τούτου, παρ' οὗ ἀπεστάλησαν, cæcus ſit qui non

viderit. DVODECIMVM; cum Brunichilde locum de IVVANDA ECCLESIA, vberiùs tractans Gregorius, VT PIA, inquit, ET DEO PLACITA PROCEDAT ORDINATIO SACERDOTVM; inſtat vt repudientur ij, qui, quaſi furiæ concitatæ, ad Epiſcopatum, tanquam ad funus Reipublicæ Chriſtianæ, non Boni Operis, vt ait Apoſtolus, (1. Tim. 3. v. 1.) deſiderio, ſed ambitionis vanitate atque alis, conuolant. deinceps verò vrget vt Eccleſiæ Simoniaca labes, quæ diuturnitate non vaneſcit, manibus Regijs repentinò eluatur. TERTIVM DECIMVM; Gregorij diuinum illud in commendationem Angliæ factum, ipſis Gregorianis verbis attentè repetamus. in ipſis enim quot apices, tot certè Veteris Anglicanæ Catholicæ Fidei argumenta latent, immo patent: Cui, inquit, Fratri noſtro (videlicet, Syagrio Auguſtodunenſi Epiſcopo Gallicano) pro eo quòd ſe in ea prædicatione, quæ ANGLORVM Genti, AVCTORE DOMINO, facta eſt, deuotum vehementer exhibuit, PALLIVM ad MISSARVM SOLEMNIA vtendum tranſmiſimus: vt quia IVVARE SPIRITALIA ſtuduit APOSTOLORVM PRINCIPIS ſolatio, in ipſo quoque inueniatur SPIRITALI ORDINE profeciſſe. Vides, SAPIENTISSIME REX, Gregorium remunerantem celeberrimum illum Galliæ Epiſcopum Syagrium, Archiepiſcopali Pallio; quod PLENITVDINEM POTESTATIS, coniunctionemque cum Sede Apoſtolica, atque cum culmine Apoſtolico, Pontificioque Petri faſtigio proximitatem, denotat ac repræſentat. Tanta eſt Archiepiſcoporum dignitas, tantus ordo, tantus principatus. Ex quo aliquando effectum legimus vt magnæ cuiuſdam rei denotandæ cauſa, Baſilius Diaconus & Archimandrita, nec non & Thalaſſius Lector ac Monachus, reliquique qui CHRISTIANI, ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ, à Græcis dicebantur, (vt hodie apud nos Ignatiani longè ſuauiùs, quidquid Aduerſarij garriant, IESVITÆ, more illo Maiorum vocantur. quod forſan hactenus obſeruatum non eſt) atque Conſtantinopoli degebant, Monachi, in illa ſua De congreganda Synodo, quæ poſtea Magna Epheſina fuit, ad Impp. Theodoſium & Valentinianum SVPPLICATIONE, non modò APOSTOLVM, ſed & ARCHIEPISCOPVM Iacobum Fratrem Domini, bis, Græcis verbis illis, Ἰακώβου Ἀποστόλου, καὶ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ, nuncuparint. Atque adeo tanta in Oriente fuit, vt Condemnationi Eutychis, ſiue Eutycheris, & Receptioni Decretalis Epiſtolæ Leonis Magni ad Flauianum ſubſcribere Ægyptiacæ Diœceſis Epiſcopi, id eſt, quotquot Alexandrinæ Sedi ſubiiciebantur, recuſarint, quantumuis Orthodoxi, quantumuis Dioſcori eorum Archiepiſcopi in Hæreſim lapſi Depoſitionis auctores; donec in depoſiti locum ordinato Archiepiſcopo, ſententiam cum eo ferrent, ſine quo, vtpote Prouinciæ Capite, ne os quidem aperire poſſent. Totius rei celebrem illuſtremque hiſtoriam Chalcedonenſis Concilii Actio quarta continet; vbi vrgente mirum in modum Generali Synodo, dum ad ſubſcribendum compellantur atque compelluntur, torqueri eos videas, conſtanterque tamen perſeuerare inter Fidei debitum, ſuæque

regionis, ac veluti communis patriæ, morem, atque in Archiepiſco-
» palem dignitatem obſeruantiam. Quapropter poſtquam Omnes
» Reuerendiſſimi Epiſcopi clamauerunt : Subſcribant Damnationi
» Dioſcori, *πάντες οἱ Εὐλαβέστατοι Ἐπίσκοποι ἐβόησαν· ὑπογράψωσι τῇ καθαι-*
» *ρέσει Διοσκόρου·* Magnificentiſſimi & Glorioſiſſimi Iudices, & Ampliſ-
» ſimus Senatus dixerunt : Quoniam Reuerendiſſimi Epiſcopi Ægy-
» ptiorum, non vt repugnantes CATHOLICÆ Fidei, ſubſcribere in
» præſenti DISTVLERVNT Epiſtolæ ſanctiſſimi ARCHIEPISCOPI Leo-
» nis; ſed dicentes, CONSVETVDINEM ESSE IN ÆGYPTIACA RE-
» GIONE, EXTRA SENTENTIAM ET IVSSIONEM ARCHIEPISCOPI
» NIHIL TALE SE POSSE : POSSVNT AVTEM SVSTINERE SE DONEC
» CONSECRETVR EPISCOPVS, QVI ORDINANDVS EST, MAGNÆ
» CIVITATIS ALEXANDRINÆ : rationabile nobis & clemens eſſe ap-
» paruit, vt IN EODEM HABITV exſpectent in REGIA CIVITATE,
» & DILATIONEM HABEANT VSQVE AD ORDINATIONEM AR-
» CHIEPISCOPI MAGNÆ CIVITATIS ALEXANDRIÆ. Paſchaſinus Re-
» uerendiſſimus Epiſcopus, VICARIVS SEDIS APOSTOLICÆ, dixit: Si
» præceperit POTESTAS VESTRA, & iubetis illis aliquid præſtari HV-
» MANITATIS, fideiuſſoribus datis, non exeant DE ISTA Ciuitate,
» quandiu Alexandria Epiſcopum accipiat. Magnificentiſſimi &
» Glorioſiſſimi Iudices & Ampliſſimus Senatus dixerunt : SANCTIS-
» SIMI PASCHASINI SIT FIRMVM IVDICIVM. Vnde permanentes IN
» PROPRIO HABITV Reuerendiſſimi Epiſcopi Ægyptiorum aut dent
» FIDEIVSSORES, ſi hoc illis eſt poſſibile; aut PER SACRAMENTVM
» eis credatur: quia exſpectant ORDINATIONEM futuri Epiſcopi ma-
» gnæ Ciuitatis Alexandriæ : Οἱ *μεγαλοπρεπέστατοι, καὶ ἐνδοξότατοι* Ἄρχον-
*τες, καὶ ἡ ὑπερφυὴς Σύγκλητος, εἶπον· ἐπεὶ οἱ Εὐλαβέστατοι Ἐπίσκοποι τῶν Αἰγυ-
πτίων, οὐχ ὡς μαχόμενοι τῇ* ΚΑΘΟΛΙΚΗ *Πίστει, ὑπογράψαι τῇ ἐπιστολῇ τοῦ
θειοτάτου* ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ *Λέοντος ἐπὶ τοῦ παρόντος* ΑΝΕΒΑΛΛΟΝΤΟ, *ἀλ-
λὰ φάσκοντες*, ΕΘΟΣ ΕΙΝΑΙ ΕΝ ΤΗ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΕΙ, ΠΑΡΑ
ΓΝΩΜΗΝ ΚΑΙ ΔΙΑΤΥΠΩΣΙΝ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΗΔΕΝ
ΤΟΙΟΥΤΟΝ ΠΟΙΕΙΝ, ΚΑΙ ΑΞΙΟΥΣΙΝ ΕΝΔΟΘΗΝΑΙ ΑΥΤΟΙΣ ΑΧΡΙ
ΤΗΣ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑΣ ΤΟΥ ΕΣΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ ΜΕΓΑ-
ΛΟΠΟΛΕΩΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ, *εὔλογον ἡμῖν ἐφάνη, καὶ* ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΝ, *ὥστε
αὐτοῖς μένουσιν* ΕΠΙ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΣΧΗΜΑΤΟΣ, *ἐν τῇ* ΒΑΣΙΛΕΥΟΥΣΗ ΠΟ-
ΛΕΙ, ΕΝΔΟΣΙΝ ΠΑΡΑΣΧΕΘΗΝΑΙ, ΑΧΡΙΣ ΑΝ ΧΕΙΡΟΤΟΝΗΘΗ ΑΡ-
ΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΝ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΕΩΣ. *Πασχασῖνος ὁ
Εὐλαβέστατος Ἐπίσκοπος, καὶ* ΤΟΠΟΤΗΡΗΤΗΣ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ
ΘΡΟΝΟΥ, *εἶπεν· Εἰ προστάττει* Η ΥΜΕΤΕΡΑ ΕΞΟΥΣΙΑ, *καὶ κελεύετε τί
ποτε αὐτοῖς παρασχεθῆναι* ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑΣ *ἐχόμενον*, ΕΓΓΥΑΣ *δότωσαν, ὅτι
οὐκ ἐξέρχονται* ΤΑΥΤΗΣ ΤΗΣ *Πόλεως, ἕως οὗ ἡ Ἀλεξανδρέων Ἐπίσκοπον δέ-
ξηται.* Οἱ *μεγαλοπρεπέστατοι καὶ ἐνδοξότατοι Ἄρχοντες, καὶ ἡ ὑπερφυὴς Σύγκλη-
τος, εἶπον·* Η ΤΟΥ ΟΣΙΩΤΑΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΠΑΣΧΑΣΙΝΟΥ ΨΗΦΟΣ,
ΒΕΒΑΙΑ ΕΣΤΩ. *ὅθεν μένοντες* ΕΠΙ ΤΟΥ ΟΙΚΕΙΟΥ ΣΧΗΜΑΤΟΣ *οἱ Εὐλα-
βέστατοι Ἐπίσκοποι τῶν Αἰγυπτίων, ἢ* ΕΓΓΥΑΣ *παρέξουσιν, εἰ τοῦτο αὐτοῖς δυνατόν,
ἢ* ΕΞΩΜΟΣΙΑ *καταπιστευθήσονται, ἀναμένοντες* ΤΗΝ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑΝ *τοῦ*

ἐσομένου

ἐσομένου ἐπισκόπου τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως. Actione autem vndecima, in cauſa Baſſiani Epiſcopi, Leontius Reuerendiſſimus Epiſcopus Magneſiæ, ex Codice relegit REGVLAM nonageſimam quintam, quæ videlicet IN REGVLIS PATRVM ex decimo ſexto Antiocheni Concilij Canone hunc locum obtinebat: Si quis Epiſcopus vacans, ſuper Eccleſiam vacantem ſemetipſum inijciens, ſubripuerit Sedem PRÆTER PERFECTVM CONCILIVM; hunc expellendum eſſe, licèt omnis populus, quem arripuit, eum elegerit. PERFECTA VERO SYNODVS ILLA EST, CVI INTEREST ET METROPOLITANVS EPISCOPVS: Εἴ τις Ἐπίσκοπος σχολάζων, ἐπὶ σχολάζουσαν ἐκκλησίαν ἑαυτὸν ἐπιρρίψας, ὑφαρπάζοι τὸν θρόνον ΔΙΧΑ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΕΛΕΙΑΣ, τοῦτον ἀπόβλητον εἶναι· κἂν εἰ πᾶς ὁ λαὸς, ὃν ὑφήρπασεν, ἕλοιτο αὐτόν· ΤΕΛΕΙΑΝ ΔΕ ΕΙΝΑΙ ΣΥΝΟΔΟΝ ΕΚΕΙΝΗΝ, Η ΣΥΜΠΑΡΕΣΤΙ ΚΑΙ Ο ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ. Ex quo quidem, quanta ſit Metropolitana ſiue Archiepiſcopalis Dignitas, cernere eſt: ſine qua etiam Generalibus Concilijs conſenſus ſubſcriptioque non datur, cuiuſque præſentiâ Concilia perficiuntur, ſiue ſuam obtinent perfectionem. Deinde verò, quoniam ad Romani Pontificis PASTORALEM CVRAM Gentium Conuerſio ſpectaret, nil non molitur Gregorius, quò labores pro Sancta illa Expeditione Anglicana ſuſceptos atque exantlatos, honoris Apoſtolici gloriâ compenſet. Quid verò MISSAS? quid PALLII VSVM INTER IPSA MISSARVM SOLEMNIA, vltra dicendo commemorem? quin potiùs quæ nunc à nobis expoſita ſunt DE Romani Pontificis CVRA PASTORALI, deque myſtica Sacri Pallij ſignificatione, vltimis illis Gregorii verbis confirmemus, cùm hanc adfert conceſſi Pallij rationem: Vt quia IVVARE SPIRITALIA ſtuduit APOSTOLORVM PRINCIPIS ſolatio, in ipſo quoque inueniatur SPIRITALI ORDINE profeciſſe. Etenim, vt omittam illud inprimis maximè notandum, ſcilicet Petrum, à Gregorio, APOSTOLORVM PRINCIPEM nominari, & in tenellis illis naſcentis Chriſtianitatis Anglicanæ cordibus inſcribi, vt creſcente Fide, cum Petro quoque creſceret Vnitatis Amor, Conuerſionem Angliæ dictam PETRI SOLATIVM fateare neceſſe eſt; eumque Spiritali Ordine atque gradu augeri, ac Petro propiùs fortiuſque iungi, in ipſaque Petri Plenitudine Poteſtatis, ſiue PONTIFICIO, veluti proficere, qui Pallium à Sede Apoſtolica acceptum induerit. Vnde quinto Decretorum capite Concilij Oecumenici Lateranenſis Quarti, ſub Innocentio Tertio Pont. Max. vbi DE DIGNITATE PATRIARCHARVM agitur, poſtquam De Antiquis Patriarchalium Sedium Priuilegiis habitus ſermo eſt, continuò ſubiungitur: Ita quòd poſtquam eorum Antiſtites à Romano Pontifice receperint PALLIVM, QVOD EST PLENITVDINIS OFFICII PONTIFICALIS INSIGNE, præſtito ſibi FIDELITATIS ET OBEDIENTIÆ Iuramento, licenter & ipſi ſuis Suffraganeis PALLIVM largiantur, recipientes pro ſe PROFESSIONEM CANONICAM, & pro Romana Eccleſia SPONSIONEM OBEDIENTIÆ ab eiſdem.

Quamobrem venerandæ Diui Petri, Apoſtolorum Principis, Reliquiæ laneo huic amiculo, ſiue Pallio, etiamnunc inſuuntur: quò innuatur Petri Poteſtatem communicatam quidem eſſe nobiſcum, translatam verò ad Romanos Pontifices, Petri veros vnicoſque ſucceſſores, fuiſſe; à quibus huiuſcemodi & poteſtatis teſtimonium, & dignitatis ornamentum accipimus. Vnde Theodorus Balſamon, Patriarcha Antiochenus, Georgij Xiphilini Conſtantinopolitani Patriarchæ, cui ſuum Opus dedicat, æqualis, in Nomocanonem Photij, magnæ quidem eruditionis, ſed maioris nequitiæ viri, ac Conſtantinopolitanæ Sedis Tyranni, Titulo octauo, Canone primo, tradit; ad Beatum Cyrillum à Sancto Cæleſtino Papa miſſum fuiſſe PHRYGIVM, Βασιλικὸν λῶρον, quo plena quoque Apoſtolicæ Sedis Poteſtas ſignificatur; eoque deinceps, more Pontificis Romani, non tantùm in Epheſino Concilio, vt pro Romano Pontifice Præſidis partes impleret, fuiſſe inſignitum, ſed eo eius etiam ſucceſſores in Solemnibus Sacris, dum Procederent aut Sacrificarent, vſos ac vti ſolitos eſſe. Inde ortum vt Archiepiſcopis Alexandrinis conceſſum ſit vt VNIVERSI ORBIS IVDICES appellentur, non modò Hiſtorici Græci narrant, verumetiam Græcarum Eccleſiarum Traditio confirmat: hodieque Archiepiſcopi Alexandrini, Κριταὶ τῆς Οἰκουμένης, ORBIS IVDICES, ſalutantur, idque in Titulis ſuis Patriarchalibus habent. Vniuerſæ rei ſatis demonſtrat originem ipſa Balſamonis oratio, Scholiumque in DECRETVM CONSTANTINI PRO
» PRIMA SEDE: Nota (inquit iſte, tametſi æquè ac Photius, Schi-
» ſmaticus, Photij Antiochenus Interpres) quòd ex præſenti edicto,
» ſeu REGIA Iuſſione, SANCTI ET MAGNI Conſtantini, ius habet
» Papa Romanus Imperatorijs Priuilegijs fruendi, PRÆTER SOLAM
» CORONAM: & ideo in omnibus quæ vbique fiunt PROCESSIONI-
» BVS, & DIVINIS eorum MYSTERIIS, REGIO LORO caput eius
» tegitur. Induitur autem etiam veris veſtimentis, & cum vero Im-
» peratoris more equitat, eoſque qui ei ſubſunt, Imperatorijs digni-
» tatibus honorat. QVIA AVTEM SECVNDA SYNODVS DEDIT AR-
» CHIEPISCOPO CONSTANTINOPOLITANO OMNIA PAPÆ ROMANI
» PRIVILEGIA, CONATI SVNT NONNVLLI PATRIARCHÆ, VT ILLE
» CERVLVS, ET DOMINVS MICHAEL, ET ALII, EADEM SIBI PRI-
» VILEGIA ARROGARE, SED EIS NON RECTE CESSIT. Clericos au-
» tem Conſtantinopolitanos dignitatibus honorari non eſt vetitum,
» ſed eæ quoque ſunt mutilæ. Ius autem habet ex hoc Edicto Char-
» tophylax, equitandi, IN FESTO SANCTORVM NOTARIO-
» RVM, Equum Patriarchalem, cum albo linteamine. Oporteret
» autem etiam eius caput, vtpote PATRIARCHALIS CATE-
» NARII, tegi AVREA TIARA, quæ etiam in Chartophyla-
» cio, ſeu Tabulario, ſita eſt. HVIVS QVOQVE TEMPO-
» RIS PATRIARCHA ALEXANDRINVS, EX PRÆSEN-
» TI EDICTO, IVS HABET VT CVM PHRYGIO CE-
» LEBRET. HABVIT AVTEM HANC FACVLTATEM

Sanctvs Cyrillvs Alexandrinvs a Romano Papa «
Cælestino, qvando facta est Ephesina Synodvs adversvs «
Nestorivm. Cvm non posset Cælestinvs adesse Ephesi, «
et ivdicare Nestorivm, visvm est vt Sancto Cyril- «
lo a Cælestino permitteretvr hvic Synodo præside- «
re. Vt itaqve constaret evm habere ivs et avtori- «
tatem Papæ, Sedit cvm Phrygio, et condemnavit «
Nestorivm. Ab eo ergo tempore cvm eodem Phrygio «
Sacrificant et procedvnt Patriarchæ Alexandrini, et «
non verentvr reprehendi. Lege etiam S. Cælestini «
de ea re Epistolam sitam in Actis Tertiæ Synodi: «
Σημείωσαι, ὅτι ἀπὸ τοῦ παρόντος Ἰνδίκτου, ἤτοι ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ προστάγματος, ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ Κωνσταντίνου, δικαιοῦται ὁ Πάπας Ρώμης, διὰ πάντων τῶν βασιλικῶν προνομίων μεγαλύνεσθαι, ΑΝΕΥ ΜΟΝΟΥ ΤΟΥ ΣΤΕΜΜΑΤΟΣ. Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἐν ταῖς ὁπουδήποτε γινομέναις ΠΡΟΕΛΕΥΣΕΣΙΝ αὐτοῦ, καὶ ταῖς ΘΕΙΑΙΣ αὐτοῦ ΙΕΡΟΤΕΛΕΣΤΙΑΙΣ, ΔΙΑ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ ΛΩΡΟΥ τὴν κεφαλὴν κατακαλύπτεσθαι. ἀμφιέννυται δὲ καὶ ἀληθινὰ ὑποδήματα, καὶ καβαλλικεύει μετὰ ἀληθινοῦ σελλοχαλίνου, κατὰ τοὺς Βασιλεῖς. τιμᾷ δὲ καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ, διὰ Ἀξιωμάτων Βασιλικῶν. ΟΤΙ ΔΕ Η ΔΕΥΤΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΔΕΔΩΚΕ ΤΩ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΩ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΤΑ ΠΡΟΝΟΜΙΑ ΠΑΝΤΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ, ΕΠΕΧΕΙΡΗΣΑΝ ΤΙΝΕΣ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ, ΩΣ Ο ΚΗΡΟΥΛΟΣ ΕΚΕΙΝΟΣ, ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΣ ΜΙΧΑΗΛ, ΚΑΙ ΕΤΕΡΟΙ, ΤΟΙΣ ΑΥΤΟΙΣ ΑΠΟΣΕΜΝΥΝΕΣΘΑΙ ΠΡΟΝΟΜΙΟΙΣ· ΟΥ ΓΕΓΟΝΕ ΔΕ ΑΥΤΟΙΣ ΕΙΣ ΚΑΛΟΝ ἡ ἐγχείρησις, τιμᾶσθαι δὲ διὰ ἀξιωμάτων τοὺς κληρικοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, οὐ κεκώλυται, πλὴν καὶ ταῦτα κεκολοβωμένα εἰσίν. ὁ δὲ κατὰ καιροὺς Χαρτοφύλαξ, ἀπὸ τοῦ παρόντος Ἰνδίκτου, δικαιοῦται καβαλλικεύειν, ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΛΙΤΗΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΝΟΤΑΡΙΩΝ, τὸ Πατριαρχικὸν ἄλογον, μετὰ ὀθονίου λευκοῦ. ἔδει δὲ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ΩΣ ΚΑΤΗΝΑΡΙΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ, σκέπεσθαι, μετὰ ΧΡΥΣΗΣ ΤΙΑΡΑΣ, ἥτις καὶ ἐν τῷ Χαρτοφυλακίῳ ἀπόκειται. ΑΛΛΑ ΚΑΙ Ο ΚΑΤΑ ΚΑΙΡΟΥΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΙΝΔΙΚΤΟΥ, ΔΙΚΑΙΟΥΤΑΙ ΜΕΤΑ ΛΩΡΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙΝ. ΕΛΑΒΕ ΓΑΡ ΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑΝ ΤΑΥΤΗΝ Ο ΑΓΙΟΣ ΚΥΡΙΛΛΟΣ Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ, ΑΠΟ ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ ΚΕΛΕΣΤΙΝΟΥ, ΟΤΕ Η ΕΝ ΕΦΕΣΩ ΓΕΓΟΝΕ ΣΥΝΟΔΟΣ, ΚΑΤΑ ΝΕΣΤΟΡΙΟΥ. ΤΟΥ ΓΑΡ ΚΕΛΕΣΤΙΝΟΥ ΜΗ ΔΥΝΑΜΕΝΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΑΙ ΕΙΣ ΕΦΕΣΟΝ, ΚΑΙ ΚΡΙΝΑΙ ΤΟΝ ΝΕΣΤΟΡΙΟΝ, ΣΥΝΕΔΟΞΕΝ ΕΠΙΤΡΑΠΗΝΑΙ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΚΥΡΙΛΛΟΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΚΕΛΕΣΤΙΝΟΥ, ΠΡΟΚΑΘΙΣΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ, ΑΝΤ' ΑΥΤΟΥ. ΕΙΣ ΓΟΥΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΝ ΤΟΥ ΕΧΕΙΝ ΑΥΤΟΝ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟΝ ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ ΚΕΛΕΣΤΙΝΟΥ, ΕΚΑΘΙΣΕ ΜΕΤΑ ΛΩΡΟΥ, ΚΑΙ ΚΑΤΕΔΙΚΑΣΕ ΤΟΝ ΝΕΣΤΟΡΙΟΝ. ΕΚ ΤΟΤΕ ΟΥΝ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΛΩΡΟΥ ΙΕΡΟΥΡΓΟΥΣΙ ΚΑΙ ΠΡΟΟΔΕΥΟΥΣΙΝ ΟΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ, ΚΑΙ ΑΙΤΙΑΣΙΝ ΟΥΧ ΥΠΟΠΤΕΥΟΥΣΙΝ. ΑΝΑΓΝΩΘΙ ΤΗΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥΤΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ, ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΕΛΕΣΤΙΝΟΥ, ΚΑΤΕΣΤΡΩΜΕΝΗΝ ΟΥΣΑΝ ΕΙΣ ΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ Γ. ΣΥΝΟΔΟΥ. Sed ad inſtitutum de Pallio ſermonem reuertamur. Porrò

autem Macarius, Antiochenus Patriarcha, detecta eius Monothelitica Hæreſi, eò quòd PLENITVDINEM POTESTATIS denotaret, Iuriſdictioniſque Archiepiſcopalis Pallium ſignum eſſet, Sextæ Synodi
» Actione octaua, iubente Synodo, Omophorio exuitur: Sancta Sy-
» nodus exclamauit: HÆRETICVM ſeipſum manifeſtè demonſtrauit.
» NOVO DIOSCORO Anathema: Huiuſmodi deponatur: NOVVM
» DIOSCORVM foras mitte: NOVO APOLLINARIO MALOS ANNOS:
» Meritò ab Epiſcopatu alienetur; NVDETVR CIRCVMPOSITO EI PAL-
» LIO. ET DENVDATO EO, ATQVE IN MEDIO ADSTANTE, VNA CVM
» STEPHANO EIVS DISCIPVLO, Theophanes Venerabilis Preſbyter, &
» Abbas Monaſterij Baïarum, interrogauit eoſdem Macarium & Ste-
» phanum: Habuit Humaná Voluntatem Dominus noſter Ieſus Chri-
» ſtus, & Impeccabilem? Η Αγία Σύνοδος ἐξεβόησεν. ΑΙΡΕΤΙΚΟΝ ἑαυτὸν περιδήλως ἀπέδειξε. ΤΩ ΝΕΩ ΔΙΟΣΚΟΡΩ Ανάθεμα. Ο τοιοῦτος καθαιρείσθω. ΤΟΝ ΝΕΟΝ ΔΙΟΣΚΟΡΟΝ ἔξω βάλε. ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΑΠΟΛΙΝΑΡΙΟΥ ΚΑΚΑ ΤΑ ΕΤΗ. Δικαίως τῆς Επισκοπῆς ἀλλοτριούσθω. ΓΥΜΝΟΥΣΘΩ ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΑΥΤΩ ΩΜΟΦΟΡΙΟΥ. ΚΑΙ ΓΥΜΝΩΘΕΝΤΟΣ ΑΥΤΟΥ, ΕΙΣ ΜΕΣΟΝ ΤΕ ΕΣΤΩΤΟΣ, ΑΜΑ ΣΤΕΦΑΝΩ ΤΩ ΑΥΤΟΥ ΜΑΘΗΤΗ, Θεοφάνης ὁ Θεοσεβέστατος Πρεσβύτερος, καὶ Ηγούμενος τοῦ μοναστηρίου Βαίων, ἠρώτησε τοὺς αὐτοὺς, Μακάριόν τε καὶ Στέφανον, Εἰ εἶχεν Ανθρώπινον Θέλημα ὁ Κύριος ἡμῶν Ιησοῦς Χριστὸς, καὶ Αναμάρτητον; Hinc Nicetas, cognomento Dauid, Paphlagon, in Vita ſiue Certamine ſancti Patris noſtri Ignatij, Archiepiſcopi Conſtantinopolitani, tanquam Prologus Galeatus ad Octauam Synodum, nar-
» rat: Poſt longam ergo verborum altercationem, laborem, & cuncta-
» tionem, ſolâ impotenti freti potentiâ, præter ius faſque omne, pan-
» noſa & ſordenti veſte primò induunt, & cùm PONTIFICALEM STO-
» LAM impoſuiſſent, poſtea à tergo exuunt. Erat autem Hypodiaconus
» quidam, Procopius nomine, ab Eccleſia eiectus; quippe quem mente
» inſanum, moribuſque profanum Patriarcha non ita pridem gradu
» mouerat. Hic primus ablato à Patriarcha PALLIO, veſteque reliqua
» ſacra, illud ſolemne proclamabat: INDIGNVS: Μετὰ πολλὴν οὖν τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἅμιλλαν, καὶ σπουδὴν καὶ τριβὴν, καὶ ἐνδεῖα δικαιοσύνης νόμον, μόνῃ δὲ τῇ ἐξουσίᾳ μανικῶς χρώμενοι, ἐνδύουσι τοῦτον ἱμάτια διερρωγότα καὶ ῥυπῶντα, ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΕΡΑΤΙΚΗΝ ΣΤΟΛΗΝ περιβαλόντες, ἐκ τοῦ ὄπισθεν ἀπαμφιάζουσιν. ἦν δέ τις ἐκκήρυκτος Υποδιάκονος, Προκόπιος τοὔνομα, ΤΟΝ ΛΟΓΟΝ ΑΛΟΓΟΣ, ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΒΕΒΗΛΟΣ, ὃν ὁ Πατριάρχης πρῴην διὰ τοῦτο ἔρριψε τοῦ βαθμοῦ. οὗτος πρῶτος ἀναιρούμενος ΤΟ ΩΜΟΦΟΡΙΟΝ, καὶ τὴν λοιπὴν ἐσθῆτα, ἐβόα ΤΟ, ΑΝΑΞΙΟΣ. Ac poſtea ibidem idem Auctor, de Photio, qui in Ignatij Sedem
» inuaſerat, hæc ſcribit: Tanta gloriæ dominandique ſiti æſtuabat vt il-
» lius causâ per furioſam ambitionem, omnem DIVVM CANONEM, ac
» iura omnia ſacraque permiſceret. In primis autem hoc agebat, vt or-
» dinationes Patriarchæ tranſmutaret, atque ab eo damnatos Sedibus
» reſtitueret. Sed cùm id Imperatori nō probaretur, videte quid tentarit:
» Conſecratos à Sancto Ignatio RESECRARE conatur. Quòd cùm æquè
» parum ſuccederet, omneſque indigniſſimè ferrent, atque exſecraren-
» tur; nē ita quidem defecit iniquitas: HVMERALIBVS ET ORARIIS, ET

ALIIS STATVS SACERDOTALIS COEMPTIS INSIGNIBVS, SECRETO «
PRECES SVPER EA QVASDAM, SI TAMEN PRECES, ET NON PO- «
TIVS DIRÆ EXSECRATIONES APPELLANDÆ SVNT, PRONVNTIA «
BAT; SICQVE EA SINGVLIS LOCO MVNERIS LARGITIONISQVE «
DABAT: Οὕτως ἐπέχειν ἐν δίψῃ, πάντα ΚΑΝΟΝΑ ΘΕΙΟΝ, καὶ πᾶσαν Θεσμοθεσίαν ἱερὰν, διὰ τὸ αὐτοῦ φιλαρχίας συγχέας, καὶ δοξομανίας. πρὸ τούτων δὲ πάντων, πειρᾶται τὴν τοῦ Πατριάρχου προεχείρισιν μεθιστᾶν, καὶ τοὺς κατ' αὐτὸν καθηρημένους ταῖς Ἐκκλησίαις ἀντικαθιστᾶν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἤρεσκεν οὕτως τῷ ΒΑΣΙΛΕΙ, ὁρᾶτε οἷα ἐτόλμα· τοὺς ὑπὸ τοῦ Ἁγίου τετελεσμένους ἐπειρᾶτο ΑΝΑΧΕΙΡΟΤΟΝΕΙΝ· ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦτο τῶν ἀτοπωτάτων ἔδοξε, καὶ ἀπευκτὸν, οὐδ' οὕτως ἠπόρησεν ἡ πονηρία· ΩΜΟΦΟΡΙΑ ΔΕ ΚΑΙ ΩΡΑΡΙΑ ΩΝΟΥΜΕΝΟΣ, ΚΑΙ ΟΣΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΤΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΛΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΕΙ ΤΕΛΕΙΩΣΕΩΣ, ΚΑΙ ΤΟΥΤΟΙΣ ΕΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩ ΟΙΚΕΙΑΣ ΕΠΙΛΕΓΩΝ ΕΥΧΑΣ, ΕΙΓΕ ΤΑΥΤΑΣ, ΕΥΧΑΣ, ΑΛΛ' ΟΥ ΔΥΣΦΗΜΙΑΣ ΕΝΑΓΕΙΣ, ΟΝΟΜΑΖΕΙΝ ΧΡΕΩΝ, ΟΥΤΩΣ ΕΚΑΣΤΩ, ΛΟΓΩ ΦΙΛΟΤΙΜΙΑΣ ΕΔΙΔΟΥ, ΚΑΙ ΧΑΡΙΣΜΑΤΟΣ.
Porro Actio ſecunda Octauæ Synodi, quæ eſt DE LAPSIS, poſt datum Lapſorum in Tyrannide Photij Epiſcoporum Libellum, oblatumque Sanctiſſimo Patriarchæ Ignatio, hæc habet: Patriarcha «
dixit: Ponatur Libellus SVPER PRETIOSA LIGNA, & ſic receptum «
mihi porrigant: Quo facto Patriarcha accipiens EPISCOPALIA SV- «
PERHVMERALIA, ijs dedit, & Theodoro, Epiſcopo Cariæ, dixit: «
Ecce ſanus factus es, iam noli ampliùs peccare, ne quid deteriùs ti- « Ioan. 5.
bi contingat: ſingulique ſuo quiſque loco adſederunt, actis immen- « v. 14.
ſis Deo gratijs: Εἶπεν οὖν ὁ Πατριάρχης, τεθήτω ὁ Λίβελλος ΕΙΣ ΤΑ ΤΙ «
ΜΙΑ ΞΥΛΑ, καὶ οὕτως αὐτὸν λάβωσι, καὶ δώσουσί μοι αὐτοί. οὗ γεγονότος, ἔλαβεν ὁ Πατριάρχης ΤΑ ΩΜΟΦΟΡΙΑ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ, καὶ δέδωκε τούτοις, εἰπὼν πρὸς Θεόδωρον τὸν Καρίας· ἴδε, ὑγιὴς γέγονας, μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρον τί σοι γένηται. καὶ ἐκάθισεν ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν τάξιν μετ' εὐχαριστίας πολλῆς.
Priſcum verò illud atque Apoſtolicum indumenti genus cur Laneum eſſe oportuerit, multiplex quidem, verùm vna atque altera potiſſimùm ratio percommodè adferenda hîc eſt. Prima videtur ex eo ſumpta quòd PASTORES OVIVM SVMVS, ac proinde optimo Gen. 47. v. 3.
iure ſericis abſtinemus, cùm aliquid myſterij ſignificandi ſubeſt. Quam rationis partem diſtinctè declarat Septimæ Synodi decimus quintus Canon, qui inſcribitur; Quod non oporteat SACRATVM VI- «
RVM veſtimentis pretioſis indui, Ὅτι οὐ δεῖ ΙΕΡΑΤΙΚΟΝ ΑΝΔΡΑ ἱματίοις «
πολυτελέσιν ἀμφιέννυσθαι· Omnis iactantia & ornatura corporalis aliena «
eſt à SACRATO ORDINE. Eos ergo Epiſcopos vel Clericos qui ſe «
FVLGIDIS & CLARIS veſtibus ornant, emendari oportet: quòd ſi «
in hoc permanſerint, EPITIMIO tradantur: ſimiliter eos QVI VN- «
GVENTIS INVNGVNTVR. Quoniam verò radice amaritudinis ex- «
orta, contaminatio facta eſt in CATHOLICA Eccleſia, CHRISTIANOS- «
CALVMNIANTIVM HÆRESIS; etiam hi qui hanc receperunt, non «
ſolùm IMAGINARIAS PICTVRAS abominati ſunt, ſed & omnem re- «
uerentiam repulerunt, eos qui religiosè ac piè viuunt offendentes: «
(aliàs, odio habentes:) ac per hoc completur in eis quod ſcriptum «

Eccl. 1. v. 32. » eſt : Abominatio eſt Peccatori Dei cultus. IGITVR SI INVENTI
» FVERINT DERIDENTES EOS QVI VILIBVS ET RELIGIOSIS VE-
» STIMENTIS AMICTI SVNT, PER EPITIMIVM CORRIGANTVR.
» PRISCIS ENIM TEMPORIBVS OMNIS SACRATVS VIR CVM ME-
» DIOCRI AC VILI VESTE CONVERSABATVR. OMNE QVIPPE
» QVOD NON PROPTER NECESSITATEM SVAM, SED PROPTER
» VENVSTATEM ACCIPITVR, ELATIONIS HABET CALVMNIAM,
» quemadmodum Magnus ait Baſilius. Sed neque EX SERICIS TEX-
» TVRIS veſtem quis variatam induebat: neque apponebat VARIO-
» RVM COLORVM ORNAMENTA, IN SVMMITATIBVS VESTIMEN-
Matt. 11. v. 8. » TORVM. Audierant autem ex DEISONA LINGVA, quia Qui mol-
» libus veſtiuntur, in domibus REGVM ſunt: Πᾶσα βλακεία καὶ κόσμησις σωματικὴ ἀλλοτρία ἐστὶ ΤΗΣ ΙΕΡΑΤΙΚΗΣ ΤΑΞΕΩΣ. τοὺς οὖν ἑαυτοὺς κοσμοῦντας Ἐπισκόπους ἢ Κληρικοὺς δι' ἐσθῆτος ΛΑΜΠΡΩΝ καὶ ΠΕΡΙΦΑΝΩΝ, τούτους διορθοῦσθαι χρή· εἰ δὲ ἐπιμένοιεν, ΕΠΙΤΙΜΙΩ παραδίδοσθαι· ὡσαύτως καὶ ΤΟΥΣ ΤΑ ΜΥΡΑ ΧΡΙΟΜΕΝΟΥΣ. ἐπειδὴ γὰρ ῥίζα πικρίας ἄνω φύουσα μίασμα γέγονεν ἐν τῇ ΚΑΘΟΛΙΚΗ Ἐκκλησίᾳ, Η ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΚΑΤΗΓΟΡΩΝ ΑΙΡΕΣΙΣ, καὶ οἱ ταύτην δεξάμενοι, οὐ μόνον τὰς εἰκονικὰς ἀναζωγραφήσεις ἐβδελύξαντο, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν εὐλάβειαν ἀπώσαντο, τοὺς σεμνῶς καὶ εὐσεβῶς βιοῦντας προσοχθίζοντες. καὶ πεπλήρωται ἐπ' αὐτοῖς τὸ γεγραμμένον, Βδέλυγμα ἁμαρτωλῷ θεοσέβεια. ΕΙ ΕΥΡΕΘΩΣΙ ΤΟΙΝΥΝ ΕΓΓΕΛΩΝΤΕΣ ΤΟΙΣ ΤΗΝ ΕΥΤΕΛΗ ΚΑΙ ΣΕΜΝΗΝ ΑΜΦΙΑΣΙΝ ΠΕΡΙΚΕΙΜΕΝΟΙΣ, ΔΙ' ΕΠΙΤΙΜΙΟΥ ΔΙΟΡΘΟΥΣΘΩΣΑΝ. ΕΚ ΓΑΡ ΤΩΝ ΑΝΩΘΕΝ ΧΡΟΝΩΝ ΠΑΣ ΙΕΡΑΤΙΚΟΣ ΑΝΗΡ, ΜΕΤΑ ΜΕΤΡΙΑΣ ΚΑΙ ΣΕΜΝΗΣ ΑΜΦΙΑΣΕΩΣ ΕΠΟΛΙΤΕΥΕΤΟ. ΠΑΝ ΓΑΡ Ο ΜΗ ΔΙΑ ΧΡΕΙΑΝ ΑΛΛΑ ΔΙΑ ΚΑΛΛΩΠΙΣΜΟΝ ΠΑΡΑΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ, ΠΕΡΠΕΡΕΙΑΣ ΕΧΕΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΝ, ὡς ὁ Μέγας ἔφη Βασίλειος. ἀλλ' οὐδὲ ΕΚ ΣΗΡΙΚΩΝ ΥΦΑΣΜΑΤΩΝ πεποικιλμένην ἐσθῆτα ἐνεδιδύσκετό τις, οὐδὲ προσετίθεσαν ΕΤΕΡΟΧΡΟΑ ΕΠΙΒΛΗΜΑΤΑ ΕΝ ΤΟΙΣ ΑΚΡΟΙΣ ΤΩΝ ΙΜΑΤΙΩΝ. ἤκουσαν γὰρ ΕΚ ΤΗΣ ΘΕΟΦΘΟΓΓΟΥ ΓΛΩΤΤΗΣ, ὅτι οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες, ἐν τοῖς οἴκοις τῶν ΒΑΣΙΛΕΩΝ εἰσίν. Quod ad ſecundam rationem attinet cur, laneum Pallium ſit, diſputat vnus omnium optimè ſanctiſſimus ille Iſidorus Abbas, Diui Ioannis Chryſoſtomi diſcipulus, qui in Peluſio Ægypti monte, inter diuinas illas Aſceticas Monachorũ mentes, ita purè caſtéque de Deo philoſophabatur, vt idẽ Apoſtolicus Sacræ Scripturæ Interpres ſimul breuiſſimus ac longiſſimus habitus ſit. Exſtat ergo centeſima triceſima ſexta libri primi Iſidori Epiſtola ad Herminum Comitem, in qua de ſacro amiculo illo laneo, quod Græci OMOPHORIVM, Ωμοφόριον (id verò SVPERHVMERALE ſonat) nos Latinè PALLIVM dicimus, hunc in modum agit: Ὅσον αὐτὸς ἄπληστος εἶ πρὸς τὴν μάθησιν, τοσοῦτον ἐγὼ πρόθυμος πρὸς τὴν δήλωσιν, μόνον εἰ Θεὸς δῷ ταῖς εὐχαῖς σου τὴν εὕρεσιν ἄνωθεν. Η ΟΘΟΝΗ, μεθ' ἧς ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΣΙΝ ἐν τοῖς ΑΓΙΟΙΣ οἱ ΔΙΑΚΟΝΟΙ, τὴν τοῦ Κυρίου ἀναμιμνήσκει ΤΑΠΕΙΝΩΣΙΝ, νίψαντος τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, καὶ ἐκμάξαντος. Τὸ δὲ τοῦ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΩΜΟΦΟΡΙΟΝ ἐξ ΕΡΕΑΣ ὄν, ἀλλ' οὐ λίνου, τὴν τοῦ ΠΡΟΒΑΤΟΥ δορὰν σημαίνει. ὅπερ πλανηθὲν ζητήσας ὁ Κύριος, ἐπὶ τῶν οἰκείων ὤμων ἀνέλαβεν. Ο ΓΑΡ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

ΕΙΣ ΤΥΠΟΝ ΩΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΕΚΕΙΝΟΥ ΠΛΗΡΟΙ. καὶ δείκνυσι πᾶσι διὰ τοῦ σχήματος, ὅτι ΜΙΜΗΤΗΣ ἐστὶ τοῦ Ἀγαθοῦ καὶ Μεγάλου Ποιμένος, ὁ τὰς ἀσθενείας φέρειν τοῦ Ποιμνίου προβεβλημένος. καὶ πρόσεχε ἀκριβῶς. ἡνίκα γὰρ αὐτὸς ὁ Ἀληθινὸς Ποιμὴν παραγίνηται ΔΙΑ ΤΗΣ ΤΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ, καὶ ὑπανίσταται, καὶ ἀποτίθεται ΤΟ ΣΧΗΜΑ ΤΗΣ ΜΙΜΗΣΕΩΣ ὁ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ, αὐτὸν δηλῶν παρεῖναι τὸν Κύριον, τὸν τῆς ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ Ἡγεμόνα, καὶ Θεὸν καὶ Δεσπότην. Cuius quidem aureolæ oratiunculæ ſingulas ſententias preſsè ac enucleatè, ſi velimus, ſic interpretari licebit. PRIMA; quæ præfationis, & tanquam exordij, locum obtinet, eſt: Quantum tu inexplebili es « cupiditate diſcendi, tantum ego dicendi ad ea quæ quæris, tantum- « que ad eadem explicanda promptus atque procliuis ſum: dummo- « do Deus, precibus tuis commotus, inuentionem mihi cœlitus con- « cedat. SECVNDA: ALBA illa cum qua DIACONI in SANCTIS SAN- « CTORVM Liturgicè miniſtrant, HVMILITATEM Domini, qui Di- « ſcipulorum pedes lauit & extersit, nobis in memoriam redigit. « TERTIA: Id autem OMOPHORION, (id eſt, SVPERHVMERALE, ſi- « ue PALLIVM,) quod EPISCOPVS, (videlicet EPISCOPVS METRO- « POLITANVS, ſiue Archiepiſcopus: qui, vt Epiſcopus, quia Summus Sacerdos eſt, κατ' ἐξοχὴν SACERDOS; ſic quoniam Summus ipſe Prouinciæ Epiſcopus, per quamdam excellentiam ſimpliciter atque abſolutè EPISCOPVS dicendus eſt) humeris geſtat, atque ex « LANA, non ex lino contextum eſt; OVIS illius, quam Dominus « Luc 15. v. 4. & 5. aberrantem quæſiuit, inuentamque humeris ſuis ſuſtulit, vellus de- « ſignat. QVARTA: EPISCOPVS ENIM QVI CHRISTI TYPVM GE- « RIT, OPVS EIVS COMPLET; atque ipſo etiam habitu geſtuque il- « lud omnibus oſtendit, ſe Boni illius ac Magni Paſtoris partes age- « re, eiuſque eſſe perfectum IMITATOREM ac REPRÆSENTATOREM; « ad Gregiſque infirmitates ferendas ſe eſſe propoſitum. QVINTA, « atque Vltima: Ac diligenter animum attende. Nam cùm ipſe Ve- « rus Paſtor PER ADORANDORVM EVANGELIORVM APERTIONEM « accedit, tum demum EPISCOPVS adſurgit, atque REPRÆSENTA- « TIONIS HABITVM deponit: hinc nimirum Dominum, ipſum PA- « STORALIS ARTIS Ducem, ipſum Deum, ipſum Herum, adeſſe ſi- « gnificans. Quam quidem clauſulam nemo quantumlibet doctus, « intelliget, niſi in Eccleſiæ Orientalis ritibus optimè verſatus ſit. Si verò vſum Græcarum rerum percalluerit, inter ſtatas ſolemneſque Cerimonias quæ Pontificatu continentur, hanc maximam & occultiſſimam mecum rimabitur, quæ in CHRISTIANORVM SACRIFICIO, quod apud Græcos incredibili cerimonia fit, Archiepiſcopo ſacra faciente, obſeruari ſolet. Miſſus quippe ab Archiepiſcopo accepta poteſtate ac benedictione ad recitandum, vel potiùs prædicandum Euangelium, Diaconus, Archiepiſcopi manu, Omophorio, ſiue Pallio, quaſi demiſſo, potiùs quàm depoſito, brachium dextrum induit: quo ſic ornatus Sacra Euangelia, quæ manibus defert, haud ſine latente myſterio, ſit aperturus. Atque illud eſt

quod non quidem apertiùs, ſed acriùs ſignificantiúſque ad Myſticum Cerimoniarum Ius alludens, vltimâ ſuâ ſententiâ, ſic grauiter
» Theologus noſter Peluſiota commemorat: Nam cùm ipſe Verus
» Paſtor, PER ADORANDORVM EVANGELIORVM APERTIONEM
» accedit; tum demum EPISCOPVS adſurgit, atque REPRÆSENTA-
» TIONIS HABITVM deponit: hinc nimirum Dominum, ipſum PA-
» STORALIS ARTIS Ducem, ipſum Deum, ipſum Herum adeſſe ſigni-
» ficans. Euangeliorum enim & Præſentia & Apertio myſtica eſt:
Matt. 5. v. 2. nec alio ſanè inſtrumento atque monimento Chriſtus OS SVVM APERIENS, ac Eccleſiam ſuam docens, rectiùs vnquam repræſentandus fuit. Quapropter, vt memoriæ proditum eſt, in media illa, quæ Epheſi habita eſt, Oecumenica Synodo, vbi tertiùm ſe totam Eccleſia caſtè conſpicere ac ſanctè mirari potuit; Thronus erectus atque paratus eſt: in medioque (tanquam Sponſo ſuo Eccleſia puluinar poſuiſſet) Sacrorum Codicum Volumen collocatum fuit; quo
Matt. 18. v. 20. Chriſtus adeſſe, Concilioque præeſſe, vt Promiſſi ſui veritatem ac ſummam compleret, ſignificaretur: atque ita Eccleſia, id eſt, Epiſcopi, tremenda quadam ſupplicatione atque gratulatione Deo Opt. Max. decreta, quaſi Triumphi prærogatiuâ, inſtinctum diuinum afflatumque futurum, tanquam DEO MEDIO, præſenſit. Solemnem hanc ſacramque formulam Theodoſio & Valentiniano Impp. ſignificat à ſe religioſiſſimè ſeruatam Sacra Epheſina Synodus, in Relatione ad Religioſiſſimos Imperatores, De Depoſitione
» Neſtorij, his verbis: Cum itaque ſequenti die in SANCTA ET MA-
» GNA ECCLESIA, quæ appellatur MARIA, conueniſſemus, SAN-
» CTVMQVE EVANGELIVM, QVOD IPSVM CHRISTVM PRÆSEN-
» TEM NOBIS MONSTRABAT, IN THRONO, QVI MEDIVM LOCVM
» OBTINEBAT, PROPOSITVM ESSET, Canonum formâ ſeruatâ, TRES
» rurſum alios SANCTISSIMOS Epiſcopos ad ipſum miſimus, mo-
» nentes ſimul ac rogantes (ſupple, Neſtorium) vt Sanctæ Synodo
» ſeſe ſiſteret, ſuæque doctrinæ defenſionem proferret: Τῇ δὲ ἐπαύριον συναχθέντες ἐν τῇ ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, τῇ καλουμένῃ ΜΑΡΙΑ, ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΕΝ ΤΩ ΜΕΣΑΙΤΑΤΩ ΘΡΟΝΩ, ΚΑΙ ΑΥΤΟΝ ΗΜΙΝ ΠΑΡΟΝΤΑ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ ΔΕΙΚΝΥΟΝΤΟΣ, ἡμεῖς μὲν ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΝ, καὶ αὖθις ἀπεστείλαμεν πρὸς αὐτὸν ΤΡΕΙΣ ἑτέρους ΑΓΙΩΤΑΤΟΥΣ Ἐπισκόπους, παρακαλοῦντες ἀπαντῆσαι εἰς τὴν Ἁγίαν Σύνοδον, καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ τὴν ἀπολογίαν ποιήσασθαι. Ac certè inde ortum habuit Sententiæ Depoſitionis Neſtorij formula ab Epheſino, Vniuerſali Concilio edita, at-
» que his verbis concepta: IGITVR DOMINVS NOSTER IESVS CHRI-
» STVS, QVEM SVIS ILLE BLASPHEMIS VOCIBVS IMPETIVIT, PER
» SANCTISSIMAM HANC SYNODVM EVMDEM NESTORIVM EPI-
» SCOPALI DIGNITATE PRIVATVM, ET AB VNIVERSO SACERDO-
» TVM CONSORTIO ET COETV ALIENVM ESSE DEFINIT: Ὁ βλασφημηθεὶς τοίνυν παρ' αὐτοῦ ΚΥΡΙΟΣ ἡμῶν ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΩΡΙΣΕ διὰ τῆς παρούσης Ἁγιωτάτης Συνόδου, ἀλλότριον εἶναι τὸν αὐτὸν Νεστόριον ΤΟΥ

ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟΥ ΑΞΙΩΜΑΤΟΣ, καὶ πάντος ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΙΕΡΑΤΙΚΟΥ.
Quod quidem procul dubio factum eſt, vt Chriſti eſſe videretur
Sententia, non Synodi; videlicet præſente per Euangelium, de-
cernente per Synodum Chriſto. Qui ſanè ritus Chalcedone quo-
que diligenter ſeruatus, nec poſtea relictus fuit. Quapropter OEcu-
menici Chalcedonenſis Concilij Actione prima legere eſt: ANTE- «
POSITIS IN MEDIO SACROSANCTIS ET VENERABILIBVS EVANGE- «
LIIS, Paſchaſinus Reuerendiſſimus Epiſcopus & VICARIVS SEDIS «
APOSTOLICÆ, cùm in medio vnà cum his viris Reuerendiſſimis «
Collegis ſuis ſtetiſſet, dixit: ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΕΝ ΤΩ ΜΕΣΩ ΤΟΥ Α- «
ΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΑΧΡΑΝΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ, Πασχασῖνος ὁ Εὐλαβέστατος
Ἐπίσκοπος ΦΥΛΑΞ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ, ὡς ἔστη ἐν μέσῳ μετὰ
καὶ τῶν συνελθόντων αὐτῷ, ἔφη. Ac iterum eadem Actione: Congrega- «
ta rurſus SANCTA ET MAGNA Synodo, PROLATIS SANCTIS ET «
TREMENDIS EVANGELIIS, & Præſidente Sanctiſſimo Archiepiſco- «
po noſtro Flauiano, in SECRETARIO EPISCOPII: Συναχθείσης αὖθις «
τῆς ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ Συνόδου, ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΚΑΙ
ΦΡΙΚΤΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩΝ, καὶ Προεδρεύοντος τοῦ Ἁγιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου
ἡμῶν Φλαυιανοῦ ἐν τῷ ΣΗΚΡΗΤΩ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΕΙΟΥ. Et Actione
quarta: Reſidentibus omnibus ANTE ALTARIS SANCTISSIMI «
CANCELLOS, PROPOSITIS IN MEDIO SACROSANCTIS EVANGE- «
LIIS, Glorioſiſſimi Iudices & Ampliſſimus Senatus dixerunt: Καθε- «
σθέντων πάντων ΠΡΟ ΤΩΝ ΚΑΓΚΕΛΛΩΝ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΘΥΣΙΑ-
ΣΤΗΡΙΟΥ, ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΕΝ ΤΩ ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ Α-
ΧΡΑΝΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ, οἱ Ἐνδοξότατοι Ἄρχοντες, καὶ ἡ Ὑπερφυὴς Σύγκλη-
τος, εἶπον. Denique Actione quinta, cùm Subſcriptio apponenda
decernitur Definitioni, Quòd Sancta Maria, THEOTOCOS, Θεοτό-
κος, dicenda, atque in Symbolo (quod Quinta Synodus vbique fer-
me MATHEMA FIDEI, vel ſimpliciter MATHEMA, appellat) cre-
denda ſit; Vniuerſa Synodus clamat: PETIMVS VT DEFINITIO «
SVBSCRIBATVR CORAM EVANGELIIS: Ὁ ὅρος δεόμεθα ὑπογραφῇ «
ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩΝ. Hinc Actione quarta, tanquam Chriſto
per Euangelia præſente, de Dioſcori Damnatione dicitur: DIO- «
SCORVM CHRISTVS DEPOSVIT, Διόσκορον ὁ Χριστὸς καθεῖλε. Iuliani «
quoque Epiſcopi Coënſis inde ductum argumentum eſt, Epiſtolâ
ad Leonem Imperatorem, cùm de probando ac recipiendo Chal-
cedonenſi Concilio, ait: Supplicamus igitur Veſtræ Potentiæ, vt «
inuiolabiliter conſeruetis ea quæ A CHRISTO per ipſum de ipſo «
bene ſunt conſtituta. Vbi enim tantorum erat congregata Mul- «
titudo Pontificum, & SANCTORVM PRÆSENTIA EVANGELIORVM, «
& frequens ſimul Oratio, ILLIC CREATVRÆ TOTIVS OPIFICEM, «
INVISIBILI VIRTVTE CREDIMVS FVISSE PRÆSENTEM. Atque «
hæc Tertia, ſiue Epheſina, Quartaque, ſeu Chalcedonenſis, OEcu-
menica Synodus: quorum ſimilia tam Primo quàm Secundo Ge-
nerali Concilio factitata fuiſſe haud incertum foret, ſi Primæ ac
Secundæ, id eſt, Nicænæ ac Conſtantinopolitanæ, Synodi Acta

ipſa exſtarent. Quinta, quæ Conſtantinopolitana Secunda eſt, præter innumera loca vbi ſimile quid vſurpatum colligitur, (quandoquidem nec Græca omnia, nec integra ad nos hactenus Acta peruenere, quæ formulas omnes rituſque ſeruatos continerent) Collatione quinta, ex Pſeudoſynodo Mopſueſtena, SANCTISSIMI
» EPISCOPI dixerunt: Iſta quidem quæ REVERENDISSIMORVM CLE-
» RICORVM ſcientiæ & memoriæ ſunt, declarant robur eorum quæ
» mota ſunt: ſupereſt verò, vt etiam præſentem rem teſtimonium
» ſequatur eorum qui extra Sacrum Concilium ſunt. Singulatim
» igitur præſentes clariſſimi & honeſtiſſimi & laudabiles viri intro-
» ducti, qui etiam ætate priores demonſtrati ſunt, declarent tam vi-
» tæ tempus, quàm ea quæcumque ſciunt, propter cauſam quæ nunc
» mouetur, PER PRÆSENTIA DIVINA ET VENERABILIA EVANGE-
» LIA priùs confirmantes ea quæ dicturi ſunt. Ex quibus profectò patet eorum quoque temporum ſacra laudabiliſque conſuetudo, quámque mos iſte diligenter ſeruatus, vt qui non in Generalibus Concilijs modò, ſed & in Prouincialibus, qualis Mopſueſtena erat, retineretur. At clariùs Actione decima quarta, Propoſita in hac Synodo, antiquo ritu, Euangelia fuiſſe conſtat, his ſequentibus ver-
» bis: Sanctum Concilium dixit: Tranſeat in medium Georgius
» DEO AMABILIS Diaconus, & Chartophylax, TACTISQVE PROPO-
» SITIS SACROSANCTIS CHRISTI DEI NOSTRI EVANGELIIS, ſatis-
» faciat nobis, ſi præſignati hi duo libri, & volumen, quomodo ea
» inuenit, & in Bibliotheca VENERABILIS PATRIARCHII percepit,
» ita etiam nunc ſunt. TANGENS IGITVR PRÆPOSITA SACROSAN-
» CTA DEI ELOQVIA IDEM DEO-AMABILIS DIACONVS ET CHAR-
» TOPHYLAX GEORGIVS DIXIT: PER ISTAS SANCTAS VIRTVTES
» ET DEVM QVI LOCVTVS EST PER EAS, CVM VERITATE HI
» DVO LIBRI MEMBRANACEI SANCTI QVINTI CONCILII, & Volu-
» men Septimæ Actionis eiuſdem Sancti Quinti Concilij, iuxta quod
» iam & excuſi ſunt & prolati, ita etiam nunc manifeſtati ſunt, &
» ſicut, & pridem eos in Bibliotheca VENERABILIS PATRIARCHII
» inueni atque ſuſcepi, & neque additum eſt quidquam à me, ne-
» que ſubtractum per me; neque cum conſcientia mea à quo-
» quam omnium; ſed & Liber Chartaceus eiuſdem Sancti Quinti
» Concilij, qui in præſenti à me inuentus eſt in eadem Bibliotheca
» VENERABILIS PATRIARCHII, ita eſt, ſicut ibidem inuentus eſt
» depoſitus. Et ſurgentes Reuerendiſſimi Epiſcopi eiuſdem Sancti
» Concilij, aſſumenteſque in manibus tam prædictos Duos Libros
» Membranaceos, & Volumen Chartaceum, accuratéque eadem lo-
» ca inſpicientes, quæ accuſata ſunt, eaque conferentes cum Char-
» taceo Libro, quem in recenti protulerat Georgius DEO-AMABI-
» LIS Diaconus, & Chartophylax, nec non & cum alijs antiquis
» Chartaceis Libris eiuſdem Sancti Quinti Concilij, dixerunt: Ἡ Ἁγία Σύνοδος εἶπε· παρελθέτω εἰς μέσον Γεώργιος ὁ ΘΕΟΣΕΒΕΣΤΑΤΟΣ Διάκονος καὶ Χαρτοφύλαξ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΩΝ ΑΧΡΑΝΤΩΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΗΜΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩΝ ΕΦΑΠΤΟΜΕΝΟΣ, πληροφορησάτω ἡμᾶς, εἰ ταῦτα
τὰ προδηλούμενα δύο βιβλία, καὶ τὸ εὐαγγέλιον, ἵν᾽ ἔμπροσθεν ηὗρεν αὐτὰ, καὶ παρέ-
λαβεν, ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ ΤΟΥ ΕΥΑΓΟΥΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ, οὕτως καὶ νῦν
εἰσι. ΚΑΙ ΑΨΑΜΕΝΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΩΝ ΑΧΡΑΝΤΩΝ ΤΟΥ
ΘΕΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩΝ, Ο ΑΥΤΟΣ ΘΕΟΣΕΒΕΣΤΑΤΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΚΑΙ
ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΞ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΕΙΠΕ· ΜΑ ΤΑΣ ΑΓΙΑΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΑΥ-
ΤΑΣ, ΚΑΙ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΤΟΝ ΛΑΛΗΣΑΝΤΑ ΔΙ᾽ ΑΥΤΩΝ σὺν ἀληθείᾳ,
ταῦτα τὰ δύο ἐν σώματι βιβλία τῆς Ἁγίας Πέμπτης Συνόδου, καθὼς καὶ ἤδη προ-
ενέχθησαν καὶ προεκομίσθησαν, οὕτως καὶ νῦν τυγχάνουσιν ἀκριβῶς, ὡς καὶ ἤδη
αὐτὰ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ ΤΟΥ ΕΥΑΓΟΥΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ηὗρον, καὶ παρέλα-
βον. καὶ οὔτε προσετέθη ἐξ ἐμοῦ τί ποτε, οὔτε ὑφῃρέθη, οὔτε εἴδησίς μου ἐξ οἱου-
δήποτέ τινος τῶν πάντων. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ παρόντος εὑρεθὲν παρ᾽ ἐμοῦ, ἐν τῇ
αὐτῇ Βιβλιοθήκῃ ΤΟΥ ΕΥΑΓΟΥΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ Χαρτῷον Βιβλίον, τῆς
αὐτῆς Ἁγίας Πέμπτης Συνόδου, οὕτως ἐστὶ καθὼς ἐκεῖσε εὑρέθη ἀποκείμενον.
Καὶ ἀναστάντες οἱ τῆς Ἁγίας Συνόδου ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ, καὶ ἐν
χερσὶ λαβόντες τά τε εἰρημένα Δύο ἐν σώματι Βιβλία, καὶ τὸ Χαρτῷον εὐαγγέ-
λιον, καὶ ἀκριβῶς τοῖς κατηγορηθεῖσιν ἐν αὐτοῖς τόποις κατεπισκεψάμενοι, καὶ
ἀντιβάλλοντες αὐτὰ πρὸς τὸ Χαρτῷον Βιβλίον, τὸ ἐπὶ τοῦ παρόντος προσκομισθὲν
ὑπὸ Γεωργίου τοῦ ΘΕΟΣΕΒΕΣΤΑΤΟΥ Διακόνου καὶ χαρτοφύλακος, ἔτι μὴν
καὶ πρὸς ἕτερα Χαρτῷα ἀρχαῖα Βιβλία τῆς αὐτῆς Ἁγίας Πέμπτης Συνόδου,
εἶπον. Sancta Synodus Sexta, Generalis Conſtantinopolitana Tertia,
Actione prima ſub Agathone Papa hæc habet : PROPOSITIS IN «
MEDIO SACROSANCTIS CHRISTI DEI NOSTRI EVANGELIIS; «
Προκειμένων ἐν μέσῳ τῶν Ἁγίων καὶ Ἀχράντων Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ΕΥΑΓ-
ΓΕΛΙΩΝ · idemque ſingulis Synodi Actionibus vbique. Septima,
Secunda videlicet Nicæna, ex Anaſtaſij Bibliothecarij verſione,
hunc ritum ſic expoſitum præfert, Actione prima, cui congruunt
ſequentes : PROPOSITIS SANCTIS ET INTEMERATIS DEI EVAN- «
GELIIS; Προκειμένων τῶν Ἀχράντων καὶ Ἁγίων τοῦ Θεοῦ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩΝ. «
Ac poſtea ibidem in SACRA Conſtantini & Irenes Impp. ad Vni-
uerſam Synodum : Igitur quoniam à Toto terrarum Orbe colle- «
git vos Deus, CONSILIVM SVVM STATVERE VOLENS, ecce PRO- «
POSITIS SANCTIS EVANGELIIS ET INTELLIGIBILITER CLAMAN- «
TIBVS; IVSTE IVDICATE : State ſtabiles Pietatis Propugnatores; «
& omnem NOVITATEM VOCVM, & NOVITER-APPARENTEM SE- «
DITIONEM recidere procurate; quemadmodum & PETRVS, PRI- «
MVS PRINCEPS COLLEGII APOSTOLICI, (vel, vt Vulgata fert hu- «
ius Septimæ Synodi Editio: hæc enim qua vtimur, Vetus Anaſta-
ſij eſt; PETRVS APOSTOLICÆ SEDIS PRIMVS DVX) qui ſeruilis «
deceptionis amentiâ percuſſâ, IVDAICÆ AVDITIONIS SENSVM «
Gladio abſtulit. Extendite SECVRIM SPIRITVS, & omnem arbo- « Matt. 3. v. 10.
rem germinantem fructum contentionis & diſſenſionis, ac Intro- « Luc. 3. v. 9.
ductæ Nouitatis, aut MAGISTERIALIBVS VOCIBVS tranſplanta- «
te, aut Canonicis Increpationibus concidite, & in ignem futuræ «
gehennæ tranſmittite; vt integrum Eccleſiæ Corpus compactum «
& conueniens, atque Paterna Traditione corroboratum PAX SPI- «

» RITVS cuſtodiat, & totius Romanæ Reipublicæ noſtræ conſtitu-
» tio ſimul tranquilla cum Fidei tranquillitate conſiſtat: Καὶ ἐπειδὴ ἀφ'
ἀπὸ πάσης τῆς οἰκουμένης ὁ Θεὸς συνήγαγεν ὑμᾶς, ΒΟΥΛΗΝ ΤΗΝ ΟΙΚΕΙΑΝ
ΣΤΗΣΑΙ ΘΕΛΩΝ, ἤδη ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩΝ,
ΚΑΙ ΝΩΗΤΩΣ ΒΟΩΝΤΩΝ· ΔΙΚΑΙΩΣ ΚΡΙΝΑΤΕ· στῆτε ἑδραῖοι τῆς εὐσε-
βείας ὑπέρμαχοι, καὶ πᾶσαν ΚΑΙΝΟΦΩΝΙΑΝ, καὶ ΝΕΟΦΑΝΗ ΕΙΣΗΓΗ-
ΣΙΝ, ἐκτεμεῖν προθυμήθητε· καὶ καθὰ ΠΕΤΡΟΣ Ο ΠΡΩΤΑΡΧΟΣ ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΟΜΗΓΥΡΕΩΣ (heu, quàm luculenta quámque No-
uitatis inimica oratio) τὴν ἀνδραποδώδη ἀπόνοιαν πατάξας, ΤΟ ΤΗΣ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΚΡΟΑΣΕΩΣ ΑΙΣΘΗΤΗΡΙΟΝ τῇ Μαχαίρᾳ ἀφείλετο. Ανατεί-
νατε τὴν ΑΞΙΝΗΝ τοῦ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ, καὶ πᾶν δένδρον ποιοῦν καρπὸν ἐρεσχε-
λίας, καὶ διχονοίας, καὶ Επεισάκτου Καινοτομίας, ἢ ταῖς ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΑΙΣ ὑμῶν
ΦΩΝΑΙΣ μεταφυτεύσατε, ἢ Κανονικαῖς Επιτιμήσεσι συγκόψατε, καὶ εἰς τὸ πῦρ
τῆς μελλούσης γεέννης παραπέμψατε, ἵνα ὁλόκληρον τῆς Εκκλησίας τὸ σῶμα ἁρμο-
λογούμενον, καὶ συμβιβαζόμενον, καὶ τῇ Πατρικῇ Παραδόσει χρηματιζόμενον, Η
ΕΙΡΗΝΗ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ διαφυλάξῃ· καὶ ἡ τῆς ὅλης Ρωμαϊκῆς ἡμῶν Πο-
λιτείας κατάστασις ΣΥΓΓΑΛΗΝΙΑ ΤΗ ΓΑΛΗΝΗ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ. Deni-
que in priore Synodica Taraſij, MISERICORDIA DEI, Epiſcopi
Conſtantinopoleos NOVÆ ROMÆ, ad Hadrianum Papam SENIO-
» RIS ROMÆ, poſt Septimæ Synodi Canones: Siquidem & nos co-
» mites nobis adſciſcentes DEO-AMABILES viros & LOCI-SERVATO-
» RES veſtros, ſimiliter & eos, qui de Oriente venerant, perreximus
» ad eamdem Metropolim. QVI CVM OMNES SEDISSEMVS, CAPVT
» FECIMVS CHRISTVM. IACEBAT ENIM IN SANCTA SEDE EVAN-
» GELIVM SANCTVM; CONTESTANS OMNIBVS NOBIS SACRATIS
» VIRIS, QVI CONVENERAMVS; IVDICIVM IVSTVM IVDICATE:
» IVDICATE INTER SANCTAM DEI ECCLESIAM, ET NOVITATEM,
» QVÆ FACTA EST. Et cùm PRÆLATÆ PRIMITVS VESTRÆ FRA-
» TERNÆ SANCTITATIS LITTERÆ legerentur, præſtolabantur o-
» mnes (aliàs, COMMVNI conſidebamus CORONA omnes) Spiritali-
» bus Eduliis, TANQVAM IN REGALIBVS COENIS, fruentes, quæ
» Chriſtus per Litteras tuas epulantibus præparabat: ET, SICVT OCV-
» LVS, TOTVM CORPVS AD RECTITVDINIS ET VERITATIS SEMI-
» TAM OSTENDEBAS. Sic ergò dirupta membra in vnum conuenie-
» bant; ſic vera conſonantia confirmabatur; SIC CATHOLICA EC-
» CLESIA VNITATEM RECIPIEBAT: Καὶ δὴ ἡμεῖς συνεκδήμους ἡμῖν λαβόν-
τες, τούς τε ΘΕΟΦΙΛΕΙΣ ἄνδρας καὶ ΤΟΠΟΤΗΡΗΤΑΣ ὑμῶν, ὡσαύτως καὶ τοὺς
ἐκ τῆς Ανατολῆς ἐληλυθότας, ἀφικόμεθα ἐν τῇ αὐτῇ Μητροπόλει. ΚΑΙ ΠΡΟΚΑ-
ΘΕΣΘΕΝΤΩΝ ΑΠΑΝΤΩΝ ΗΜΩΝ, ΚΕΦΑΛΗΝ ΕΠΟΙΗΣΑΜΕΘΑ ΧΡΙ-
ΣΤΟΝ. ΕΚΕΙΤΟ ΓΑΡ ΕΝ ΑΓΙΩ ΘΡΟΝΩ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ,
ΕΠΙΦΩΝΟΥΝ ΠΑΣΙΝ ΗΜΙΝ ΤΟΙΣ ΣΥΝΕΛΘΟΥΣΙΝ ΙΕΡΟΥΡΓΟΙΣ ἈΝ-
ΔΡΑΣΙ· ΚΡΙΜΑ ΔΙΚΑΙΟΝ ΚΡΙΝΑΤΕ· ΔΙΚΑΣΑΤΕ ΤΗ ΑΓΙΑ ΤΟΥ
ΘΕΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ΚΑΙ ΤΗ ΓΕΝΟΜΕΝΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ. ΚΑΙ ΠΡΟ-
ΚΡΙΘΕΝΤΩΝ ἀναγνωσθῆναι ΤΩΝ ΤΗΣ ΥΜΕΤΕΡΑΣ ΑΓΙΟΤΗΤΟΣ ΓΡΑΜ-
ΜΑΤΩΝ, ἦμεν ἐν κοινῇ χορείᾳ, ἅπαντες τοῖς Πνευματικοῖς Εδέσμασιν, ΩΣ ΕΝ
ΒΑΣΙΛΙΚΟΙΣ ΔΕΙΠΝΟΙΣ, ἐντρυφῶντες, ἅπερ ὁ Χριστὸς διὰ τῶν σῶν Γραμ-
μάτων

μάτων διωχισμένοις διετέτιζε. ΚΑΙ ΩΣ ΟΦΘΑΛΜΟΣ ΤΟ ΟΛΟΝ ΣΩΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΤΗΣ ΕΥΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΤΡΙΒΟΝ ΥΠΕΔΕΙΚΝΥΤΕΣ. οὕτως δύο τὰ διερρωγότα μέλη εἰς ἓν συνεβιβάζετο· οὕτως ἡ ἀληθὴς συμφωνία ἐκρατύνετο· ΟΥ-ΤΩΣ Η ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΝ ΕΝΩΣΙΝ ΑΠΕΛΑΜΒΑΝΕ. Octaua Vniuerſalis Synodus in exordio Actionis primæ, Interprete eodem Anaſtaſio Bibliothecario: PROPOSITIS PRETIOSIS ET VIVIFICIS LIGNIS, ET INTEMERATIS SALVTIS NOSTRÆ EVANGELIIS IN DEXTRIS PARTIBVS CATECHVMENIORVM NOMINATISSIMI TEMPLI SANCTÆ AC MAGNI NOMINIS SOPHIÆ. Nunc verò Græca exemplaria quæ exſtant, ſimiliter quoque ſic habent: Προτεθέντων τῶν Τιμίων Ξυλων καὶ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩΝ ἐν τοῖς δεξιοῖς μέρεσι τῶν ΚΑΤΗΧΟΥΜΕΝΕΙΩΝ (CATECHVMENIA dicuntur loca in quibus Catechumeni inſtruuntur) τοῦ περιωνύμου ναοῦ τῆς Ἁγίας καὶ ΜΕΓΑΛΩΝΥΜΟΥ Σοφίας. Nona, SYNODVS PACIS, quæ Lateranẽſis Prima eſt, à Calixto Secundo Pont. Max. quem ideo Pacis imaginem manu geſtantem pingunt, indicta, PRO PACE ET CONCORDIA INTER ECCLESIAM ET IMPERIVM CELEBRANDA (ſiue, vt loquitur Vrſpergenſis Abbas, OB RECONCILIATIONEM REGNI ET SACERDOTII, vel, DE FACIENDA INTER REGNVM ET SACERDOTIVM CONCORDIA,) ſi Acta Synodica ab iniuria temporum tuta ad poſteros tranſmiſiſſet, procul dubio, vt ex antecedentibus videre eſt, eumdem ritum expreſſum reliquiſſet. Decima, nempe Lateranenſis Secunda, ſub Innocentio Secundo, PRO IVRE CLERI, Contra Anacletũ & Victorem, Antipapas, eorumque fautores, celebrata, eamdem vel temporum iniuriam vel hominum incuriam paſſa, quem ordinem, quos ritus ſeruarit, indicare non poteſt præter ea quæ facilè ex ſuperioribus ſuppleueris. Quid verò Vndecima, ſcilicet Lateranenſis Tertia, quæ contra Hæreſes Catharorum, quos Vualdenſes & Albigenſes alij appellant, & contra Schiſmaticos ab Antipapis ordinatos, Alexandro Tertio Pont. Max. Sedente, Friderico Primo Imperante, inſurgit? Pari temporum naufragio Acta illa Lateranenſia deſunt. Duodecima, Lateranenſis Quarta ſub Innocentio Tertio (quæ paulo recentioris Eccleſiaſticæ Diſciplinæ promptuarium eſt) aduersùs Albigenſium & Almarici Hæreſes Abbatiſque Ioachimi Errores coacta, ac PRO BELLO SACRO habita, ſuis quoque deſtituitur plenioribus Actis; & ſi cui placet ea cuncta eſſe quæ reſtant, ſubintellecta profectò ea Ritualis Formula Cerimoniaque eſt, facilè ex Synodis quærenda anteactis. Decima Tertia, Lugdunenſis Prima, causâ Friderici Secundi Imperatoris, Expeditioniſque in Terram Sanctam ſuſcipiendæ, ab Innocentio Quarto conuocata, ſuis item Actis ferme omnibus orbata eſt. Decima Quarta, Secunda Lugdunenſis, SVPER SVBSIDIO TERRÆ SANCTÆ ET SVPER VNIONE GRÆCORVM ET SVPER REFORMATIONE MORVM, ſub Gregorio Decimo & Rudolpho Imperatore, ſimiliter quoque ſuis quidem integris Actis caret, BREVIQVE NOTA eorum quæ illic geſta ſunt, ſuperſtite illuſtratur. Ac ea quidem Synodus eſt ad quam euocatus Sanctus Thomas Aquinas, in itinere obdormiuit in Domino; cui verò Sanctus Bonauentura,

Lugduni Cardinalis Epiſcopus Albanenſis creatus, interfuit, & in qua diem ſuum obijt. Nec ſanè, paucis cognita, omittenda breuis Hiſtoria eſt, quam ſic Synodicorum Actorum quæ ſuperſunt Fragmenta commemorant: Eodem anno & menſe, die Dominica, decima quinta eiuſdem, hora matutinali obijt CLARÆ MEMORIÆ FRATER BONAVENTVRA ALBANENSIS EPISCOPVS, QVI FVIT HOMO EMINENTIS SCIENTIÆ ET ELOQVENTIÆ, VIR QVIDEM SANCTITATE PRÆCIPVVS, VITA, COMMISERATIONE AC MORIBVS EXCELLENTISSIMIS DECORATVS, BENIGNVS, AFFABILIS, PIVS, ET MISERICORS, VIRTVTIBVS PLENVS, DEO ET HOMINIBVS DILECTVS, QVI SEPVLTVS EST IPSO DIE DOMINICO, IN LOCO FRATRVM MINORVM, LVGDVNI; CVIVS EXSEQVIIS INTERFVIT DOMINVS PAPA CVM OMNIBVS PRÆLATIS QVI ERANT IN CONCILIO, ET TOTA CVRIA; ET FRATER PETRVS, OSTIENSIS EPISCOPVS, CELEBRAVIT MISSAM,
2. Reg. 1. v. 26. ET PRÆDICAVIT, PROPOSITO THEMATE; SCILICET: DOLEO SVPER TE, FRATER MI IONATHA. MVLTÆ LACRYMÆ ET GEMITVS IBI FVERVNT. HANC EI GRATIAM CONCESSERAT DOMINVS, QVOD QVICVNQVE EVM VIDEBANT, IPSIVS AMORE, INCONTINENTI, (Gallica vox, quæ CONFESTIM, ſonat, vulgóq; dicitur noſtro idiomate INCONTINENT; quod quidem cautè notaui, ne quis inconſideratè cum AMORE coniungeret) CAPIEBANTVR EX CORDE. Hactenus Concilium Oecumenicum Lugdunenſe Secundum; cuius Seſſione quinta, poſtridie habita, Dominus Papa allocutus eſt Concilium, dicens: Quomodo Eccleſia Dei INÆSTIMABILE DAMNVM perpeſſa fuerit ex obitu Fratris Bonauenturæ ALBANENSIS EPISCOPI; & mandauit omnibus Prælatis & omnibus Preſbyteris PER TOTVM MVNDVM, vt quilibet eorum VNAM MISSAM deberet CANTARE pro Anima ipſius (en loquendi nouum genus eſt, CHANTER LA MESSE, &, FAIRE CHANTER LA MESSE POVR L'AME DE QVELQV'VN?) & aliam pro Anima ipſius, & aliam PRO ANIMABVS OMNIVM ALIORVM QVI MORTVI SVNT ADVENIENDO, STANDO, SEV REDEVNDO AD CONCILIA SIVE AD CONCILIVM. Atque hæc DE SERAPHICO DOCTORE: nunc ad reliquas Synodos pergamus. Decima Quinta, Viennenſis eſt, tempore Clementis Papæ Quinti Pont. Max. & Henrici Septimi Imperatoris, ex qua CLEMENTINÆ emanarunt, Bonifacij quoque Octaui à Philippi Francorum Regis accuſationibus Abſolutio, Templariorum Exterminatio, Hæreſeôn Petri Ioannis, Fraticellorum, & Dulciniſtarum, Begardorum, & Beguinorum Condemnatio, Expeditioniſque pro Terra Sancta Decretum atque Inſtitutũ. Cæterùm Hiſtoria Synodi mutila & ſine Actis. Vnde non mirũ eſt, ſi ſimiles cum hac reliquæ Euangeliorũ Apertionem atque Symbolicam Chriſti Præſentiá, de qua loquimur, haud adpingant. At Decima Sexta, Oecumenicũ nimirum ac Vniuerſale Concilium Florentinum, priſcum illum Synodicorum Sacrorum morem, Seſſione prima Florentina (nam Ferrariæ Conciliũ priùs conſederat) repetit & deſcribit: Super ALTARE autem PROPOSITVS erat SANCTI EVANGELII LIBER APERTVS, medius inter Capitum Thecas Sanctorum Apoſtolorum PETRI ET PAVLI, Cereis vtrinque TRI-

BVS appoſitis: Ἐπάνω δὲ τοῦ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΥ ΠΡΟΕΚΕΙΤΟ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΑΠΕΠΤΥΓΜΕΝΟΝ, καὶ ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν αὐτοῦ, αἱ Στῆλαι τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΥ, μετὰ Λαμπάδων ἑκατέρωθεν ΤΡΙΩΝ. Sed omnium optimè ad propoſitumque accommodatiſſimè in Prima antea Ferrarienſi: Cæterùm IN MEDIO TEMPLI, ATQVE INTER DVOS CLEROS, ANTE SACRVM ALTARE, SOLIVM Pulcerrimum poſuere, perquam ornatum apparatumque aureo velamento, IN QVO SEDIT IVDEX MAGNVS ET IVSTVS DOMINVS NOSTER IESVS CHRISTVS, HOC EST, SANCTVM EVANGELIVM, APPOSITIS HINC INDE SANCTORVM APOSTOLORVM PETRI ET PAVLI CAPITIBVS, CEREISQVE ANTE ILLA ACCENSIS. Et erat planè die illo ſpectaculum viſu horrendum & admirationis plenum. Nam Eccleſia facta erat velut ALTERVM CÆLVM; vt illud Canticum nobis in mentem venerit, LVMINOSVM CÆLVM; TOTA VISA EST ECCLESIA, QVÆ LVCIDOS REDDIT FIDELES; IN QVA STANTES ACCLAMAMVS, DOMVM ISTAM CONSERVA DOMINE: ΜΕΣΟΝ ΔΕ ΤΟΥ ΝΑΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΥΟ ΜΕΡΩΝ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΥ, ΕΜΠΡΟΣΘΕΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ, ἔστησαν ΘΡΟΝΟΝ Ὡραιότατον, πάνυ κεκοσμημένον, καὶ εὐπρεπισμένον μετὰ χρυσοῦ βλαττίου. ΕΠΑΝΩ ΔΕ ΕΚΑΘΙΣΕΝ Ο ΜΕΓΑΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΣ ΚΡΙΤΗΣ, Ο ΚΥΡΙΟΣ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ, ΗΓΟΥΝ, ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ. ΕΞ ΕΚΑΤΕΡΩΝ ΔΕ ΤΩΝ ΜΕΡΩΝ ΑΥΤΟΥ ΕΚΕΙΝΤΟ ΑΙ ΚΑΡΑΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΥ, ΚΑΙ ΛΑΜΠΑΔΕΣ ΑΝΑΠΤΟΥΣΑΙ ΕΜΠΡΟΣΘΕΝ ΑΥΤΩΝ, καὶ ἦν ἰδεῖν φρικτὸν καὶ ξένον θέαμα, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ἡ Ἐκκλησία ΩΣ ΟΥΡΑΝΟΣ ἐγένετο, ὥστε καὶ μνησθῆναι τοῦ λέγοντος, ΟΥΡΑΝΟΣ ΠΟΛΥΦΩΤΟΣ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΝΕΔΕΙΧΘΗ ΑΠΑΣΑ, ΦΩΤΑΓΩΓΟΥΣΑ ΤΟΥΣ ΠΙΣΤΟΥΣ· ΕΝ Η ΕΣΤΩΤΕΣ ΚΡΑΥΓΑΖΟΜΕΝ, ΤΟΥΤΟΝ ΤΟΝ ΟΙΚΟΝ ΣΤΕΡΕΩΣΟΝ ΚΥΡΙΕ. Splendidiora ſane quàm quæ habet Theologica documenta antiquaque monumenta hæc Decima Sexta Generalis Synodus, non eſt qui quærat. Quare non vltra ſiue in Lateranenſi ſub Leone Nono, vulgò Decimo, Pont. Max. Oecumenica Decima Septima ac Penultima, ſiue in Decima Octaua atque Vltima Tridentina, magnopere requirendum ea de re quidquam eſt, cùm is ritus per Patrum noſtrorum memoriam ad nos ſatis luculenter peruenerit. His dictis ſic illuſtratus Synodicè ac Oecumenicè Sanctus Peluſiota Iſidorus, Synodi Matiſconenſis Primæ, ſub Pelagio Secundo & Gunthéramno Rege, cui quidem Syagrius, (ad quem ſupra ſcribebat Gregorius) ille Æduorũ Epiſcopus & interfuit, & hac formula; SYAGRIVS IN CHRISTI NOMINE EPISCOPVS ECCLESIÆ ÆDVORVM, CONSTITVTIONIBVS NOSTRIS SVBSCRIPSI, ſubſcripſit, neceſſariam recordationem ingerit: VT ARCHIEPISCOPVS, (inquit ſexto Canone Gallicana Eccleſia) SINE PALLIO MISSAS DICERE NON PRÆSVMAT. Diximus Vſum, diximus Significationem, diximus Materiam, iam iamque Figuram Pallij dicamus, quam in carminibus Pictauienſis illius Epiſcopi, Venantij Fortunati, velut Solem ſub nube, primùm videamus. Vela enim Sanctæ Cruci oblata in Eccleſia à Diuo Gregorio Archiepiſcopo Turonenſi erecta, PALLIA poëticè appellat: quòd inſtar Archiepiſcopalis Pallij

Crucum imaginibus contexta diſtinctaque eſſent. ſic ergo canit libro ſecundo Epigrammatum, Epigrammate tertio, De Sancta Cruce:

Denique ſancta Cruci hæc Templa Gregorius offert,
 PALLIA dum coperit, ſigna gerendo Crucis:
Dona repente dedit diuina potentia Chriſti:
 Mox fuit & voti cauſa ſecuta pij.
PALLIA nam meruit, ſunt quæ Cruce textile pulcra,
 OBSEQVIISQVE ſuis CRVX habet alma Cruces.
SERICA cui NIVEIS agnata eſt bractea telis,
 ET TEXTIS CRVCIBVS MAGNIFICATVR OPVS.
Sic citò PONTIFICI dedit hæc deuota voluntas,
 Atque dicata Cruci condita Vela placent.

Quem quidem ſanctiſsimum antiquiſſimumque morem, PALLIVM Crucibus conſignandi, hunc in modum Sanctus Germanus ille, Iſauri Iconomachi magnanimus expugnator, Conſtantinopolitanus Patriarcha, (cuius in deponendo ſuo, tradendoque Imperatori, PALLIO, potiùs quàm Hæreticæ Cacodoxiæ ac Icomomachiæ ſubſcriberet, fortiſſimum inuictiſſimumque animum celebrat Theophanes) interpretatus eſt, libro qui HISTORIA ECCLESIASTICA ET MYSTICA SPECVLATIO, Ἱστορία Ἐκκλησιαστικὴ καὶ Μυστικὴ Θεωρία, inſcribitur:
» SVPERHVMERALE, ſiue PALLIVM, eſt
Exod. 28. v.2. » Pontificis duntaxat, Stolæ Aaronis in morem: quam quidem in
» Lege Pontifices geſtabant, longa redimicula SINISTRO HVME-
» RO circumponentes, ad ſignificandum Iugum mandatorum Chri-
» ſti. Præterea PALLIVM quo inuoluitur EPISCOPVS (ſubau-
» di, METROPOLITANVS, ſic per antonomaſiam dictus) indi-
Luc.15.v.5. » cat ſecundo Ouis illius vellus quam cùm errantem inueniſſet Do-
» minus, SVPER HVMEROS aſſumpſit, ac reliquis non erranti-
» bus annumerauit. CRVCES autem habet, quoniam Chriſtus
Ioan. 19. v.17. » SVPER HVMERVM Crucem ſuam baiulauit. Adde quòd qui
Matt. 10. v.38. » volunt ſecundùm Chriſtum viuere, SVPER HVMEROS Cru-
» cem eius tollunt: quæ afflictio & malorum perpeſſio eſt: SYMBO-
& 16 v 24. Marc 8. v.34 Luc.9 v 23. 14. v.27. » LVM ENIM AFFLICTIONIS, CRVX: Τὸ ΩΜΟΦΟΡΙΟΝ ἐστὶ τοῦ Ἀρχιερέως, κατὰ τὴν Στολὴν τοῦ Ἀαρὼν, ἥνπερ ἐφόρουν οἱ ἐν νόμῳ Ἀρχιερεῖς, σινδονίοις μακροῖς ΤΟΝ ΕΥΩΝΥΜΟΝ ΩΜΟΝ περιπτύσσοντες, κατὰ τὸν ζυγὸν τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ. Τὸ δὲ ΩΜΟΦΟΡΙΟΝ, ὃ περιβέβληται Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ, δηλοῖ τὴν τοῦ Προβάτου δορὰν, ὅπερ πλανώμενον εὑρὼν ὁ Κύριος, ΕΠΙ ΤΩΝ ΩΜΩΝ αὐτοῦ ἀνέλαβε, καὶ σὺν τοῖς μὴ πεπλανημένοις ἠρίθμησεν. ἔχει δὲ καὶ ΣΤΑΥΡΟΥΣ, διὰ τὸ καὶ τὸν Χριστὸν ΕΠΙ ΤΟΥ ΩΜΟΥ βαστάσαι τὸν Σταυρὸν αὐτοῦ. ἔτι δὲ καὶ οἱ θέλοντες κατὰ Χριστὸν ζῆν, ΕΠΙ ΤΩΝ ΩΜΩΝ αἴρουσι τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, ὅ ἐστιν ἡ κακοπάθεια. ΣΥΜΒΟΛΟΝ ΓΑΡ ΚΑΚΟΠΑΘΕΙΑΣ Ο ΣΤΑΥΡΟΣ· Ac tadem Clemens Secundus Pont. Max. Epiſtolâ illâ Canonicâ ad Ioannem Archiepiſcopum Salernitanum, qua factam eius Translationem ex Epiſcopatu Peſtano in Salernitanum con-
» firmat, eique Pallium concedit: Vnde in nomine Patris & Filij, &

Spiritus Sancti, ARCHIEPISCOPALI PALLIO, noſtra Apoſtolica « manu, dilectionem veſtram inſigniuimus, quo vtaris toties in anno, quoties prædeceſſores tuos eo vſos fuiſſe conſtat. In quo, « quia DE VELLERE OVIS EST; intellige te Ouium Paſtorem. « Et quia eo CIRCVMCINGERIS, ET ETIAM CIRCA HVMEROS portas: cognoſcas & vndique circumſpicias, ne aliqua erret, & in morſus incidat Luporum. Quod ſi aliquando (quod « abſit) contigerit: eam habeas in humeros ad caulam reportare, & priſtinæ ſocietati coadunare. Quòd verò ANTE ET RETRO CRVX DOMINI habetur; illud Apoſtolicum ſemper docet ante oculos tuæ mentis habere: Mihi Mundus Crucifixus eſt, « Gal. 6. & ego Mundo. « v. 14. Ex dictis facilè intelligas quorſum ſic loquatur Euſtathius Preſbyter, Eutychij Archiepiſcopi Conſtantinopolitani Diſcipulus, apud Surium, Die Sexto Aprilis, Tomo ſecundo, cùm Viſionem de Ordinatione Eutychij ſibi diuinitus oſtenſam narrat, vbi iuſſu Amaſeæ Epiſcopi Conſtantinopolim ad Synodum indictam mittitur: OVIS ERRANTIS TYPVM SVPER HVMEROS TOLLIT, in SEDEM SVBLIMEM aſcendit, IN SOLIO SEDET, atque PASTORVM PRINCIPEM CHRISTVM IN CÆLVM REVERTENTEM IMITATVR. Dicit « enim ipſe quoque Populo Vniuerſo Verbum illud, quod coniunctionem conciliationemque & CONSERVATIONEM ſignificat, nempe, PAX OMNIBVS; atque ab omnibus illud viciſſim accipit. De Iure autem Romanorum Pontificum mittendi tradendique Conſtantinopolitanis Patriarchis Pallij, Luitprandus Ticinenſis Diaconus, qui poſtmodum Cremonenſis Epiſcopus fuit, vir ob eruditionem & prudentiam, auctoritatis ſummæ, ſi conſulendus hîc, quo nihil opportunius videtur; Sed quid hoc « commemorem? (inquiet in Relatione Legationis ſuæ, qua nimirum functus eſt, nomine Berengarij Imperatoris, ad Conſtantinum Imperatorem Græcum, anno Domini nongenteſimo quadrageſimo ſexto) cùm IPSA CONSTANTINOPOLITANA Eccleſiæ noſtræ Sanctæ CATHOLICÆ atque Apoſtolicæ Eccleſiæ ROMANÆ meritò ſit SVBIECTA. SCIMVS, IMMO VIDEMVS, « CONSTANTINOPOLITANVM EPISCOPVM PALLIO « NON VTI, NISI SANCTI PATRIS NOSTRI PERMISSV. « Verùm cùm IMPIISSIMVS ALBERICVS, quem non ſtillatim cupiditas, ſed velut torrens impleuerat, Romanam Ciuitatem ſibi vſurparet, DOMINVMQVE APOSTOLICVM quaſi ſeruum proprium in conclaui teneret: Romanus Imperator filium ſuum Theophylactum Eunuchum, Patriarcham conſtituit. « Cumque eum Alberici cupiditas non lateret, miſſis eò muneribus ſatis magnis, effecit, VT EX PAPÆ NOMINE, THEOPHYLACTO PATRIARCHÆ LITTERÆ MITTERENTVR, QVARVM AVCTORITATE TVM IPSE TVM SVCCESSORES ABSQVE PAPARVM PERMISSV PALLIIS VTERENTVR. Ex quo turpi commercio «

» VITVPERANDVS MOS inoleuit, VT NON SOLVM PATRIARCHÆ, » SED ETIAM EPISCOPI TOTIVS GRÆCIÆ, PALLIIS VTANTVR. » Quod quàm abſurdum ſit, cenſere opus non eſt. Sed nimis multa DE PALLIO, nî quod ſcribit ad Archiepiſcopum Barenſem, Eliam, Vrbanus Secundus Pont. Max. eſſet SVPPLEMENTVM TOTIVS SACERDOTALIS ORDINIS; aut, vt Paſchalis Secundus ait ad Archiepiſcopum Poloniæ, PLENITVDO PONTIFICALIS OFFICII; vel, vt in Vita Sancti Malachiæ Archiepiſcopi Ardinachæ, totius Hiberniæ Metropolitani, à Sancto Bernardo ſcripta legitur, PLENITVDO HONORIS. Quamquam data occaſione, ſemel interpretari conſultius fuit, quàm vel ignorata relinquere, vel quaſi Penelopem, telam retexentem, paſſim ſæpius iteranda retractare. Itaque ad Gregorium GREGORIANAMQVE noſtram HISTORIAM, tanquam domum, redeamus. Quod antequam faciamus, ne quid intelligentiæ ſuperiorum deſit, rurſumque vt breuitati conſulatur, Gregorij, ſine notis, Epiſtolam ad Theodoricum & Theobertum Re- » ges, ceu quoddam huius partis hiſtoriæ celeuſma, audiamus: Gre- » gorius Theodorico & Theoberto REGIBVS Francorum A PARI- » BVS. CVM REGNI VESTRI NOMEN INTER CÆTERAS GENTES » GRATIA OLIM CHRISTIANÆ RELIGIONIS EFFVLSERIT, valde ſtu- » dendum eſt, vt VNDE GLORIOSIORES CÆTERIS GENTIBVS EMI- » NETIS, inde Omnipotenti Domino, QVI DAT SALVTEM REGIBVS, » perfectiùs placeatis; & Fidem quam colitis, ADIVTRICEM in omni- » bus habeatis. Optaueramus quidem, PRÆCELLENTISSIMI FILII, » noſtrum ad vos ſolita dirigere viſitatione, ſermonem, vt charitatis » officijs PATERNVM monſtraremus AFFECTVM. Sed quia animum » res contriſtat illicita, ſic vnum nos conuenit exhibere, vt aliud ſub » ſilentio, quod emendatione indiget, minimè relinquamus. Quod ſi » diligenter attenditis, pro ſalutis veſtræ nos loqui incolumitate co- » gnoſcetis. Fertur autem Simoniaca Hæreſis, QVÆ PRIMA CON- » TRA DEI ECCLESIAM DIABOLICA PLANTATIONE SVBREPSIT, » & in ipſo ortu ſuo, ZELO APOSTOLICÆ VLTIONIS percuſſa atque » damnata eſt, in REGNI veſtri finibus dominari; CVM IN SACER- » DOTIBVS FIDES SIT ELIGENDA CVM VITA. Si enim Vita deeſt, » Fides MERITVM non habet, Beato IACOBO adteſtante, qui dicit; Iacob 2. v.17.& vlt. » Fides ſine Operibus mortua eſt. Quæ enim Opera eſſe valeant Sa- » cerdotis, qui honorem TANTI SACRAMENTI conuincitur obtine- » re per præmium? Ex qua re agitur, vt ipſi quoque qui SACROS » ORDINES appetunt, non vitam corrigere, non mores componere » ſtudeant: ſed diuitias quibus HONOS SACER emitur, ſatagant con- » gregare. Hinc fit etiam vt inſontes & pauperes à SACRIS ORDI- » NIBVS prohibiti deſpectique reſiliant. & dum innocentia diſplicet, » dubium non eſt, quòd præmium illic delicta commendent: quia » VBI AVRVM PLACET, IBI ET VITIVM. Hinc igitur non ſolùm » in Ordinatoris & Ordinati animam letale vulnus infligitur; VE- » RVMETIAM EXCELLENTIÆ VESTRÆ REGIMEN, VESTRORVM

EPISCOPORVM CVLPA, QVORVM MAGIS INTERCESSIONIBVS IVVARI DEBVERAT, PRÆGRAVATVR. Si enim dignus is Sacerdotio creditur, cui non actionis merita, ſed præmiorum copia ſuffragatur; reſtat vt nihil ſibi in Honoribus Eccleſiaſticis GRAVITAS, nil defendat INDVSTRIA, ſed totum AVRI PROFANVS AMOR obtineat. Et dum vitia remunerantur honore, IN LOCVM VLTORIS, is qui fortaſſe fuerat VLCISCENDVS, adducitur: atque hinc Sacerdotes non proficere, ſed perire potiùs iudicantur. Vulnerato namque Paſtore, quis curandis ouibus adhibeat medicinam? aut quomodo Populum ORATIONIS CLYPEO tueatur, qui iaculis ſe hoſtilibus feriendum exponit? aut qualem de ſe fructum producturus eſt, cuius graui peſte RADIX infecta eſt? Maior ergo metuenda eſt locis illis fore calamitas, vbi TALES INTERCESSORES ad locum regiminis adducuntur, qui Dei in ſe magis iracundiam prouocant, quam PER SEMETIPSOS populis placare debuerant. AVDIVIMVS AVTEM, QVIA ECCLESIARVM PRÆDIA TRIBVTA NVNC PRÆBEANT: ET MAGNA SVPER HOC ADMIRATIONE SVSPENDIMVR, SI AB EIS ILLICITA QVÆRANTVR ACCIPI, QVIBVS ETIAM LICITA RELAXENTVR. Nec hoc quoque malũ SOLLICITVDO NOSTRA patitur negligenter omittere, quòd quidam inſtinctu gloriæ inanis illecti, EX LAICO repentè HABITV Sacerdotij Honorem arripiunt: ET QVOD DICERE PVDET, ET GRAVE TACERE EST; REGENDI RECTORES, ET QVI DOCENDI SVNT DOCTORES, NEC ERVBESCVNT FIERI NEC METVVNT. Ducatum animarum impudenter adſumunt, quibus via omnis ignota ductoris eſt; & quò vel ipſi gradiantur, ignari ſunt. quod quàm prauum, quámve ſit temerarium, ſæculari etiam ordine, & diſciplina, monſtratur. NAM DVM DVX EXERCITVS NON SINE LABORE ET SOLLICITVDINE EXPERTVS ELIGITVR, QVALES ANIMARVM DVCES ESSE DEBEANT, QVI AD EPISCOPATVS CVLMEN IMMATVRA CVPIVNT FESTINATIONE CONSCENDERE; HVIVS SALTEM REI COMPARATIONE CONSIDERENT, ET AGGREDI REPENTE INEXPERTOS LABORES ABSTINEANT: ne cæca honoris ambitio & ipſis in pœnam ſit, & alijs peſtifera erroris ſemina iaciat: QVIPPE QVI NON DIDICERVNT QVOD IPSI DOCEANT. Proinde, PATERNO ſalutantes AFFECTV, petimus, EXCELLENTISSIMI FILII, vt hoc TAM DETESTABILE MALVM de REGNI veſtri ſtudeatis finibus prohibere; & nulla apud vos excuſatio, nulla contra animam veſtram ſuggeſtio locum inueniat: quia FACIENTIS proculdubio CVLPAM HABET, QVI QVOD POTEST CORRIGERE NEGLIGIT EMENDARE. Qua de re vt magnum Omnipotenti Domino munus valeatis offerre, SYNODVM CONGREGARI PRÆCIPITE. In qua ſicut FRATRIBVS COEPISCOPISQVE NOSTRIS mandauimus, PRÆSENTE DILECTISSIMO FILIO NOSTRO CYRIACO ABBATE, ſub Anathematis debeat obligatione conſtitui, nullum pro Eccleſiaſtico Ordine aliquid vnquam dare, nullum accipere; nec quemquam EX LAICIS ad Sacerdotium REPENTE

» tranſire: quatenus hanc vobis mercedem, & hîc & in futura vita » Redemptor noſter, cuius Sacerdotes interiùs ab hoſte perire non » ſinitis, recompenſet. Omnino præterea admirati ſumus, quòd in » REGNO veſtro Iudæos Chriſtiana Mancipia poſſidere permittitis. » Quid enim ſunt Chriſtiani omnes, niſi membra Chriſti? Quorum » videlicet membrorum caput cuncti nouimus, quia fideliter hono- » ratis: ſed quàm diuerſum ſit, Excellentia Veſtra perpendat, caput » honorare, & membra ipſius hoſtibus calcanda permittere. Atque » ideo petimus vt Excellentiæ Veſtræ Conſtitutio de REGNO ſuo » huius prauitatis mala remoueat; vt in hoc vos ampliùs dignos cul- » tores Omnipotentis Domini demonſtretis, quòd Fideles illius ab Ini- » micis eius ABSOLVITIS. TERTIA Sacræ huius Hiſtoriæ Pars erit tertia quoque noſtri Gregorij Epiſtola, (nempe illa ad DESIDERIVM Epiſcopum Galliæ) DE IVVANDIS CHRISTI OPERARIIS, qui ad Angliæ Conuerſionem à Sede Apoſtolica mitte- » bantur: Cùm multa, inquit, nobis bona de veſtris fuiſſent ſtudijs » nunciata, ita cordi noſtro nata eſt lætitia, vt negare ea quæ ſibi » Fraternitas Veſtra concedenda popoſcit, minimè pateremur. Sed » poſt hoc, peruenit ad nos, quod ſine verecundia memorare non » poſſumus, Fraternitatem Tuam, GRAMMATICAM quibuſdam ex- » ponere. Quam rem ita moleſtè ſuſcepimus, ac ſumus vehementiùs » adſpernati, vt ea quæ priùs dicta fuerunt, in gemitum & triſtitiam » verteremus: quia IN VNO SE ORE CVM IOVIS LAVDIBVS, CHRI- » STI LAVDES NON CAPIVNT. Et quàm graue nefandumque ſit » Epiſcopis canere, quod nec Laïco religioſo conueniat; ipſe conſi- » dera. Et quamuis Dilectiſſimus Filius noſter CANDIDVS Preſby- » ter poſtmodum veniens, hac de re ſubtiliter requiſitus, negauerit, » atque conatus vos fuerit excuſare; de noſtris tamen adhuc animis » non receſſit: quia QVANTO EXSECRABILE SIT DE SACERDOTE » ENARRARI, TANTO VTRVM ITA NECNE SIT, DISTRICTA ET » VERACI OPORTET SATISFACTIONE COGNOSCI. Vnde, ſi poſt » hoc euidenter ea quæ ad nos perlata ſunt, falſa eſſe claruerint; nec » VOS NVGIS ET SECVLARIBVS LITTERIS ſtudere contigerit; Deo » noſtro gratias agimus, qui cor veſtrum maculari blaſphemis nefan- » dorum laudibus non permiſit, & de concedendis quæ poſcitis, ſe- » curè iam & ſine aliqua dubitatione tractamus. MONACHOS Verò » quos vnà cum Dilectiſſimo Filio noſtro, LAVRENTIO Preſbytero, » & MELLITO Abbate, ad Reuerendiſſimum Fratrem, & Coëpiſco- » pum noſtrum, AVGVSTINVM, tranſmiſimus, vobis in omnibus » commendamus; vt, Fraternitate Veſtra ſollicitante, nulla illos ad » proficiſcendum mora valeat impedire. In qua quidem Epiſtola, præter tenuiſſimum Hiſtoriæ filum, nil noui eſſe conſtat, cuius obſeruatio nouam aliquam nobis rerum antiquarum ſcientiam ingeneret, ſi modò vnum illud exceperis Gregorij monitum, quo Deſiderium, Gallicanum Epiſcopum, à docenda Grammatica deterret, in quo veteris illius arcanæ ac myſticæ Epiſcopalium munerum

CAP. XX.

Disciplinæ veſtigia ſeueritatis apparent, cùm id Preſbyteri, non Epiſcopi, officium ſit, ex Decima quarta Actione Synodi Sextæ: vbi Conſtantinopolitani Preſbyteri cuiuſdam, Conſtantini nomine, his verbis mentio fit: De Capitulo autem eiuſdem Latini Libri certiſſimè ſcit Conſtantinus AMANTISSIMVS-DEI PRESBYTER huius Sanctæ Magnæ Dei Eccleſiæ, & LATINVS GRAMMATICVS: Τὸ δὲ περὶ τοῦ τοιούτου Ρωμαϊκοῦ βιβλίου Κεφάλαιον, ἀσφαλῶς ἐπίσταται καὶ Κωνσταντῖνος ὁ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ τῆς ἐνταῦθα Αγιωτάτης Μεγάλης Εκκλησίας, καὶ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΣ ΡΩΜΑΙΚΟΣ. Ne tamen ab ordine ſolito recedamus, ac proinde ne tantulum de recta ratione deflectere videamur; & hîc aliquid, quandoquidem nullum eorum quæ dicenda eſſent, dictum priùs à nobis non fuit, recordemur, ac veluti repetamus. PRIMO; eſſe Angliæ debere parentum loco Monachos. DEINDE; Monachos, Preſbyteros, Abbates, à Gregorio, Chriſtianæ Religionis nomine, maximoperè commendari. POSTREMO; Preſbyteros quidem Dilectiſſimos duntaxat Filios; Epiſcopos autem Reuerendiſſimos Fratres & Coëpiſcopos Romani Pontificis, & eſſe, & dici.

QVARTA autem Gregorij ſiue Epiſtola, ſiue Hiſtoriæ Pars, eiuſdem ſanè argumenti, VIRGILIO Archiepiſcopo Arelatenſi tunc Galliarum Primati inſcripta eſt. Scribit ergo ad eum quæ ſequuntur Gregorius: Cùm diuinæ lectionis teſtimonio, Idolorum ſeruitus auaritia nuncupetur, quo ſtudio de domo Dei ſit pellenda, cognoſcitur; & à quibuſdam Sacerdotibus, quod gementes dicimus, non cauetur. TENET ENIM CAPTIVVM COR SÆVA CVPIDITAS, ET LICITVM ESSE SVADET MALVM QVOD IMPERAT, ATQVE ID AGIT, VT VNO EODEMQVE GLADIO ET DANTEM ET ACCIPIENTEM INTERIMAT. QVIS IGITVR POST HOC LOCVS CONTRA AVARITIAM TVTVS ESSE PRÆVALEAT, SI DEI ILLI A PRIVATIS SACERDOTIBVS APERIATVR ECCLESIA? QVANDO OVIVM SEPTA INVIOLATA CVSTODIET, QVI INTRARE LVPVM INVITAT? PROH NEFAS! ILLICITO MANVS MVNERE POLLVIT, ET ALIOS SE BENEDICTIONE CREDIT ERIGERE, CVM IPSE IAM SIT PROPRIA INIQVITATE SVBSTRATVS, ET SVA NIHILOMINVS AMBITIONE CAPTIVVS. Huius ergo mali RAPACITAS, quia arcem veſtræ mentis nunquam intrauerit, & innoxias habere vos manus de ORDINATIONIBVS perhibetis, Omnipotenti Deo gratias agite: & tantò vos Dei debitores eſſe cognoſcite, quantò illæſi ab huius morbi contagione, eo cuſtodiente, manſiſtis. Sed hæc vobis minùs quàm poterant, bona proficiunt, ſi hæc & in alijs ſollicitè non vetatis. Sicut autem in te illud tibi malum diſplicuit, ita hoc in fratre zelare debueras. Nam cùm diuina præcepta moneant, proximos noſtros ſicut nos ipſos diligere debere, non paruæ culpæ eſt deſpicere; ET QVOD SIBI QVISQVE METVIT, ALIIS NON TIMERE. Vel nunc ergo, Dilectiſſime Frater, da operam, vt quod à correptione quieſcendo, in alijs perdidiſti, reſarcias: & ab hac, quos potueris, prauitate compeſcas; atque vt Synodus, ad eradendam ipſam

CAP. XXI.

» Hæreſim, congregari poſſit, inſiſtas: quatenus, cum Dilectionis
» Veſtræ mercede, MELIVS AB OMNIBVS CAVEATVR, QVOD, AV-
» CTORE DEO, OMNIVM FVERIT CONSTITVTIONE DAMNATVM.
» Peruenit præterea ad nos, Fratrem & Coëpiſcopum noſtrum, SE-
» RENVM, prauos homines omnino in ſocietate ſua recipere: ita de-
» nique vt Preſbyterum quemdam, qui poſt LAPSVM CARNIS, in
» ſuis adhuc dicitur iniquitatibus volutari, familiarem habeat: quod
» à vobis ſubtiliter requirendum eſt. Et ſi ita conſtiterit, curæ vo-
» bis ſit NOSTRA eum ſic VICE corrigere; vt & qui talem recipit,
» non familiaritate fouere, ſed diſcat potiùs vltione comprimere: &
» qui receptus eſt, idem diſcat cum lacrymis peccata diluere, non ini-
» quitatem in immunditijs cumulare. MONACHOS verò quos ad Re-
» uerendiſſimum Fratrem & Coëpiſcopum noſtrum AVGVSTINVM
» tranſmiſimus, Fraternitas Veſtra habeat in omnibus commenda-
» tos: & ita eis ad proficiſcendum ſolatiari ſtudeat atque concurre-
» re, vt, vobis ſibi opitulantibus, celeriter, Deo protegente, quò di-
» recti ſunt, valeant peruenire. Iam quid notatu dignum ſit, operæ pretium eſt cognoſcere; diligentiamque, vt fecimus, Maiorum, nobiſcum perpetuò recolere ac ſanctè venerari, qui, noſtrâ causâ, tot firmas ECCLESIASTICÆ DISCIPLINÆ veluti cautiones fieri ſuis monimentis voluerunt. PRIMA igitur Epiſtolæ Pars EPISCOPALEM BENEDICTIONEM ſignat: cùm ad eam alludens, ait, pudendum, immo nefandum eſſe, Archiepiſcopum ijs manibus alijs benedicere, quibus accepto munere prauis Sacerdotibus ad Epiſcopale faſti-
» gium euehendis, Simoniaca labe ſeipſum polluiſſet. PROH NE-
» FAS! (inquit Gregorius) ILLICITO MANVS MVNERE POLLVIT,
» ET ALIOS SE BENEDICTIONE CREDIT ERIGERE, CVM IPSE IAM
» SIT PROPRIA INIQVITATE SVBSTRATVS, ET SVA NIHILOMINVS
» AMBITIONE CAPTIVVS. SECVNDA de Sacris Epiſcoporum Ordinationibus ab Archiepiſcopo celebrandis tractat. TERTIA hortando admonet Archiepiſcopi apud Deum mercedem diſtrictiore Conciliorum DISCIPLINA æſtimari. QVARTA autem quid, quæſo, ſonat, cùm Arelatenſis Archiepiſcopus, noſtri Gregorij Romani Pontificis Vicarius, in mandatis habet, vt tanquam delegatus à Sede Apoſtolica, ſeuerè animaduertat in Serenum Epiſcopum, ſi modò compertum ſit Epiſcopi domum ac familiam patêre vitioſis, præcipuéque Preſbyteris incontinentia lapſis: quibus vnus in pœnitentia portus, vnum in lacrymis refugium aſſignandum eſſet? Nec ſolùm in Gallia Romanus Pontifex, ſed in omnibus ferè longinquis regionibus tanquam ſpirituales quoſdam Proreges, Archiepiſcopos habuit, Sedis Apoſtolicæ Vicarios, ac potiùs Legatos, qui vices ſuas implerent, Maiorum tamen Cauſarum iudicijs Apoſtolicæ Sedi reſeruatis. Leo enim Magnus, octuageſimâ quartâ Epiſtolâ, ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem Archiepiſcopum ſcribens, eum non modò per Orientem, à ſe factum Romani Pontificis Vicarium, ſed & olim Theſſalonicenſes Archiepiſcopos Sedis Apo-

ſtolicæ Vicarios exſtitiſſe declarat: QVONIAM SICVT, inquit, PRÆ- «
CESSORES MEI PRÆCESSORIBVS TVIS, ITA ETIAM EGO DILE- «
CTIONI TVÆ, PRIORVM SECVTVS EXEMPLVM, VICES MEI MO- «
DERAMINIS DELEGAVI: VT CVRAM, QVAM VNIVERSIS ECCLE- «
SIIS PRINCIPALITER EX DIVINA INSTITVTIONE DEBEMVS, IMI- «
TATOR NOSTRÆ MANSVETVDINIS EFFECTVS ADIVVARES, ET «
LONGINQVIS AB APOSTOLICA SEDE PROVINCIIS PRÆSEN- «
TIAM QVODAMMODO NOSTRÆ VISITATIONIS IMPENDERES: «
QVIA DE CONTINENTI OPPORTVNOQVE PROSPECTV PROMPTVM «
TIBI ESSET AGNOSCERE, QVID IN QVIBVSQVE REBVS VEL «
TVO STVDIO COMPONERES, VEL NOSTRO IVDICIO RESERVA- «
RES. NAM CVM MAIORA NEGOTIA ET DIFFICILIORES CAV- «
SARVM EXITVS LIBERVM TIBI ESSET SVB NOSTRÆ SENTEN- «
TIÆ EXSPECTATIONE SVSPENDERE, NEC GRATIA TIBI, NEC «
NECESSITAS FVIT, IN ID QVOD MENSVRAM TVAM EXCEDE- «
RET, DEVIANDI. ABVNDANT ENIM APVD TE MONITORVM «
SCRIPTA NOSTRORVM, QVIBVS TE DE OMNIVM ACTIONVM «
TEMPERANTIA FREQVENTER INSTRVXIMVS: VT COMMENDA- «
TAS TIBI CHRISTI ECCLESIAS, PER EXHORTATIONEM CHARI- «
TATIS, AD SALVBRITATEM OBEDIENTIÆ PROVOCARES. Ac pau- «
lo poſt: VICES ENIM NOSTRAS ITA TVÆ CREDIDIMVS CHARI- «
TATI, VT IN PARTEM SIS VOCATVS SOLLICITVDINIS, NON IN «
PLENITVDINEM POTESTATIS. Denique in fine Epiſtolæ: CON- «
NEXIO TOTIVS CORPORIS VNAM SANITATEM, VNAM PVLCRI- «
TVDINEM FACIT. ET HÆC QVIDEM, CONNEXIO TOTIVS QVI- «
DEM CORPORIS VNANIMITATEM REQVIRIT, SED PRÆCIPVE EXI- «
GIT CONCORDIAM SACERDOTVM. QVIBVS ETSI DIGNITAS «
NON SIT COMMVNIS, EST TAMEN ORDO GENERALIS: QVO- «
NIAM ET INTER BEATISSIMOS APOSTOLOS IN SIMILITVDINE «
HONORIS FVIT QVÆDAM DISCRETIO POTESTATIS, ET CVM «
OMNIVM PAR ESSET ELECTIO, VNI TAMEN DATVM EST VT «
CÆTERIS PRÆEMINERET. DE QVA FORMA EPISCOPORVM «
QVOQVE EST ORTA DISTINCTIO, ET MAGNA DISPOSITIONE «
PROVISVM EST NE OMNES SIBI OMNIA VINDICARENT; SED «
ESSENT IN SINGVLIS PROVINCIIS SINGVLI, QVORVM INTER «
FRATRES HABERETVR PRIMA SENTENTIA: ET RVRSVS QVI- «
DAM IN MAIORIBVS VRBIBVS CONSTITVTI, SOLLICITVDINEM «
SVSCIPERENT AMPLIOREM, PER QVOS AD VNAM PETRI SE- «
DEM, VNIVERSALIS ECCLESIÆ CVRA CONFLVERET, ET NIHIL «
VSQVAM A SVO CAPITE DISSIDERET. QVI ERGO SCIT SE «
QVIBVSDAM ESSE PRÆPOSITVM, NON MOLESTE FERAT ALI- «
QVEM SIBI ESSE PRÆLATVM: SED OBEDIENTIAM QVAM EXIGIT, «
ETIAM IPSE DEPENDAT. ET SICVT NON VVLT GRAVIS ONERIS «
SARCINAM FERRE, ITA NON AVDEAT ALII IMPORTABILE PON- «
DVS IMPONERE. DISCIPVLI ENIM SVMVS HVMILIS ET MITIS «
MAGISTRI, DICENTIS: DISCITE A ME, QVIA MITIS SVM, ET « Matt.11. v.29.

HVMILIS CORDE; ET INVENIETIS REQVIEM ANIMABVS VE-
STRIS. IVGVM ENIM MEVM SVAVE EST, ET ONVS MEVM LE-
VE. QVOD QVOMODO EXPERIEMVR, NISI ET ILLVD IN OB-
Matt. 23. v. 11. Luc. 14. v. 14. & 18. v. 14. SERVANTIAM VENIAT, QVOD IDEM DOMINVS AIT: QVI MAIOR EST VESTRVM, ERIT MINISTER VESTER? QVI AVTEM SE EXALTAT, HVMILIABITVR: ET QVI SE HVMILIAT, EXALTABITVR. Hinc ortum creditur, vt quoniam Theſſalonicæ, Romani Pontificis ſedebat Vicarius, Clerici vndequaque confluerent, ibique nimiùm diu cum Eccleſiarum ac Regulæ DISCIPLINÆQVE ECCLESIASTICÆ detrimento ſpecie cauſarum Eccleſiaſticarum verſarentur; ſextus decimus Canon Sardicenſis Occumenici Concilij ſcriptus ſit: AETIVS Epiſcopus dixit: Non ignoratis QVALIS QVANTAQVE ſit Theſſalonicenſium METROPOLIS. Sæpe itaque ad eam EX ALIIS PROVINCIIS Preſbyteri & Diaconi accedunt, & breuis temporis mora non contenti, permanent, & omne tempus illic agentes tranſigunt; vel vix tandem poſt plurimum tempus in ſuas Eccleſias reuerti coguntur. De ijs ergo definiendum eſt. HOSIVS Epiſcopus dixit: Ea Decreta quæ de Epiſcopis conſtituta ſunt (ſeptimo ſcilicet, qui DE RESIDENTIA eſt, Canone) ſeruentur etiam in huiuſmodi perſonis: ΑΕΤΙΟΣ Ἐπίσκοπος εἶπεν· οὐκ ἀγνοεῖτε, ΟΠΟΙΑ, ΚΑΙ ΠΗΛΙΚΗ τυγχάνῃ ἡ τῶν Θεσσαλονικέων ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ. πολλάκις τοίνυν εἰς αὐτὴν ΑΠΟ ΕΤΕΡΩΝ ΕΠΑΡΧΙΩΝ Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι παραγίνονται, καὶ οὐκ ἀρκούμενοι βραχέος διατριβῇ χρόνου, ἐναπομένουσι, καὶ ἅπαντα τὸν χρόνον αὐτόθι ποιοῦντες διατελοῦσι· ἢ μόλις μετὰ πλεῖστον χρόνον εἰς τὰς ἑαυτῶν ἐπανιέναι Ἐκκλησίας ἀναγκάζονται. περὶ τούτων οὖν ὁριστέον. ΟΣΙΟΣ Ἐπίσκοπος εἶπεν· οὗτοι οἱ Ὅροι, οἱ καὶ ἐπὶ τῶν Ἐπισκόπων ὡρισμένοι, φυλαττέσθωσαν καὶ ἐπὶ τούτων τῶν προσώπων. Sicque, non ab Eccleſia Romana, ſed à Curia Romana Theſſalonicenſi ignauos tanquam

--- à præſepibus arcent.

QVINTA velut Apoſtolicos Nuncios in Angliam ad Auguſtinum Monachos à Gregorio noſtro tranſmiſſos vehit: eoſque non, vt Nouatores garriunt, inter otioſos, ſed inter operarios; non inter hypocritas, ſed inter cultores; non inter Apoſtaticos, ſed inter Apoſtolicos ac fideles ſeruos & amicos collocat.

CAP. XXII.

SED in Quintæ huius Partis præcedentis Epiſtolæ locum Quinta Anglicanæ Veteris Hiſtoriæ atque DISCIPLINÆ Pars quæ ſequitur, ſuccedit. Itaque vt facere ſolent ij qui faſciculum ſoluunt, Epiſtolam ad ÆTHERIVM Galliæ Epiſcopum, quæ Gregorianarum ordine Quinta erit, aperire properemus. Euangelizantium Monachorum, vt video, commendatio eſt, qui vt Nubes volant, quemadmodum apud Iſaïam, ſuperiore libro, prædictum eſt, & ſicut Columbæ AD FENESTRAS SVAS. Epiſtolarum veſtrarum (inquit ad Gallicanum illum Antiſtitem Anglicanæ Expeditionis Dux Gregorius) plena venerabili grauitate locutio ita ſibi cordis noſtri iunxit affectum, vt mutuum ſemper libeat miſcere ſermonem: quatenus etſi corporali veſtra non valemus frui præſentia, nil ſibi contra nos abſentia

abſentia hoc intercurrente valeat commercio vendicare. Quantus « autem in vobis ECCLESIASTICI ORDINIS AMOR eniteat, quanta ſit « DILECTIO DISCIPLINÆ, quantum obſeruantiæ ſtudium ſalubrium « decretorum, ex illo quòd noſtram ſubmiſsè & omnino libenter « adhortationem accipitis, & ſeruandam inuiolabiliter prædicatis, « oſtenditis. Quia igitur ad aliorum emendationem promptum cor « geritis, & VETVSTATIS MALVM, libera, ſicut decet, voce damna- « tis; poſtquam & aliis Fratribus & Coëpiſcopis noſtris ipſa volun- « tas eſt, oportet vnanimes contra DOMINICOS HOSTES inſurgere. « Et vt Auaritiam de domo Dei SYNODALI debeatis DEFINI- « TIONE proiicere, nihil in dandis Eccleſiaſticis Ordinibus auri ſæ- « ua fames inueniat, nil blandimenta ſurripiant, nil gratia conferat; « HONORIS PRÆMIVM VITÆ SIT PROVECTVS, SAPIENTIÆ INCRE- « MENTVM MODESTIA MORVM: vt obtinente huiuſmodi obſer- « uantia, & indignus, qui præmiis quærit aſcendere, iudicetur; & « dignè, cui bonum teſtimonium actio perhibet, honoretur. Hæc « vobis, Dilectiſſime Frater, cura ſit, hæc animis veſtris ſollicitudo « ſemper inuigilet, vt & Zelum quem litteris oſtenditis, cordis veſtri « teſtem eſſe, opere demonſtretis. Itaque ASSIDVE INSTANTER- « QVE AD CONGREGANDAM SYNODVM IMMINETE, & ita vos eni- « xiùs exhibete, VT NOMINIS DIGNITATEM OFFICII ADMINISTRA- « TIONE COMPLEATIS. De eo verò quod Eccleſiæ veſtræ conceden- « dum EX ANTIQVA CONSVETVDINE depoſcitis, requiri IN SCRINIO « fecimus, & nihil inuenimus. Vnde nobis Epiſtolas ipſas quas vos « dicitis habere, tranſmittite, vt ex eis quid concedendum eſt, colli « gamus. GESTA verò VEL SCRIPTA BEATI IRENÆI iamdiu eſt quòd « ſollicitè quæſiuimus, ſed hactenus ex eis inueniri aliquid non va- « luit. Præterea Fraternitas Veſtra MONACHOS quos ad Reueren- « diſſimum Fratrem & Coëpiſcopum noſtrum AVGVSTINVM di- « reximus, habere ſtudeat commendatos in omnibus, ſuamque illis « Charitatem propter Deum exhibeat, atque illis ita STVDIO SA- « CERDOTALI enixè concurrat, vt ſuo eos ſolatio ad agendum « iter ADIVVARE feſtinet: vt dum nulla eis illic res morandi cau- « ſas intulerit, & hi celeriùs pergere, & vos mercedem de præſtitis « inuenire poſſitis. En iterum atque iterum commendat Gregorius, PRIMO; Eccleſiaſticos Ordines: SECVNDO; Epiſcopatum, eo nomine, quòd Epiſcopi, & Fratres, & Coëpiſcopi Romani Ponti- ficis & ſunt & dicuntur. TERTIO; poſtquam Ætherium hortatus eſt VT NOMINIS DIGNITATEM, OFFICII ADMINISTRA- TIONE COMPLERET, id eſt, ſe eſſe ÆTHERIVM, vt EPI- SCOPVM, meminiſſet, ac re vt nomine teſtificaretur, cùm de Irenæo Archiepiſcopo ac Primate Lugdunenſi agit, queriturque, Sanctiſſimi illius viri Opera, quæ GESTA VEL SCRIPTA vocat, quamuis à ſe multo labore quæſita, nondum ſuis temporibus reperta fuiſſe; Irenæum, ritu noſtro, BEATI nomine, quod Sanctis omnibus præfamur, appellat. QVARTO; Ætherium Eccleſiæ Gallicanæ Epiſco-

pum, vt habeat Monachos à ſe commendatiſſimos Gregorius rogat, Monachorumque cauſam, quod omnes boni facere ſolent, contra Nouatores enixè ſuſcipit. QVINTO; STVDIVM SACERDOTALE, vt maximam Charitatem atque Epiſcopalem curam exprimat, quaſi prouerbij loco adfert. SEXTO; docet iis in certiſſima remuneratione mercedem eſſe repoſitam, qui Monachis, qui Angliæ Conuerſioni, qui IVVANDÆ ECCLESIÆ, qui denique promulgando

CAP. XXIII. Euangelio, ardentiore ſtudio deſeruirent. Sexta autem Gregorianæ Hiſtoriæ Pars litteras ad AREGIVM Galliæ Epiſcopum, in ſimilem Monachorum ROMANÆ MISSIONIS in Angliam, com-
» mendationem, ſcriptas continet, hoc exemplo: Cùm in Fraterna di-
» lectione vnum cor, vnus ſit animus, ſicut in alterius proſperis mens
» lætatur, ita in aduerſis affligitur: quia in vtroque particeps eſſe, LE-
» GE CHARITATIS, adſtringitur. Atque ideo major nos de triſtitia ve-
» ſtra mœror inuaſerat, ne fortaſſe prolixi luctus afflictio aſſiduo cor
» veſtrum dolore pulſaret, & vitam gemitibus oneraret. Sed ſuſce-
» ptis Charitatis Veſtræ Epiſtolis, optato ſumus gaudio conſolati,
» atque Omnipotenti Domino gratias egimus, quia & HVMANITA-
» TEM VESTRAM incolumem, & animum ad conſolationem rediiſſe
» cognouimus. Nec enim aliter de vobis fuerat exiſtimandum, niſi
» quia quicquid aduerſitatis eſt, SACERDOTALI ſine dubio PATIEN-
» TIA vinceretis. Qualiter præterea in abſcindenda SIMONIACA HÆ-
» RESI olim Fraternitatis Veſtræ Zelus exarſerit, bene recolimus. Vn-
» de hortamur vt operam ſtudioſiùs impendentes, DISTRICTA inter
» alia quæ ſcripſimus CONCILII DEFINITIONE damnetur: quatenus,
» dum voluntatis noſtræ Intentio, Sollicitudinis veſtræ fuerit ope
» completa, & Omnipotenti Deo oblationem pleniſſimam de vitio-
» rum correptionibus offeratis, & ad aliorum ædificationem, quali-
» ter in vobis PASTORALIS OFFICII CVRA fulgeat, oſtendatis. Expe-
» rientia autem vitæ veſtræ nos prouocat, quam valde multis præ-
» minere cognouimus, vt de vobis hac in re grande ſolatium præſu-
» mamus. Et ideo feruorem veſtrum, ſicut Deo auctore cœpiſtis,
» explete: vt bona quæ in vobis recta intentione cœpta ſunt, iuuan-
» te Deo, Creatore omnium, rectiùs impleantur. Præterea Mona-
» chis quos ad Reuerendiſſimum Fratrem & Coëpiſcopum noſtrum
» tranſmiſimus, Charitatem ſuam Fraternitas Veſtra, vt conſueuit,
» impendat: & ita eis tam per ſe, quàm per alios quos potuerit, ad
» proficiſcendum ſolatiari ſtudeat: vt dum, vobis prouidentibus, nullas
» illic difficultates vel moras habuerint; & nos quod de vobis confidi-
» mus, ſentiamus; & Deus vobis Omnipotens PRO CONVERSIONE
» ANIMARVM pro quibus tranſmiſſi ſunt, SVAM GRATIAM
» RECOMPENSET. Nouam verò, Gregori, Nouatoribus Virtutem obiicis: quam niſi in animis atque in oculis Angliæ excitaſſes, Sectariorum vel inuidia, vel certè ſtupor (Hæreſis, an pecudis dicam?) æterno ſilentio & oppreſſiſſet & ſepeliſſet.

In hac enim Epiſtola atque Anglicanæ Hiſtoriæ Parte, PRIMO SACERDOTALES VIRTVTES velut ex alto emergunt, ac inter omnes, præque omnibus, SACERDOTALIS PATIENTIA, tanquam inſignita notâ Sacerdotalis Virtutis apparet, vbi DE ÆGRITVDINE LENIENDA ET LEVANDO LVCTV, cum Aregio Gallicano quoque noſtro Gregorius noſter Chriſtianum in morem philoſopharetur. SECVNDO; poſtquam Sacerdotalis illa Virtus, PATIENTIA, declarata eſt; quippe quæ ex præſcripto Euangelico Animabus Poſſidendis omnium aptiſſima ſit, ad Perfectionemque Chriſtianam accommodatiſſima, quæ in ſe aliiſque attentè regendis, atque ad Deum inſtanter conſtanterque ac perſeueranter dirigendis, communi conſenſu poſita creditur: ſic tractatur locus, Quæ quantaque differentia ſit Pontificis Maximi, & Minorum cæterorum Pontificum? vt cum ſuis Ordine Fratribus, Iuriſdictionis atque Auctoritatis ratione Parentis locum Romanus Antiſtes ſemper tenuiſſe cernatur. Quamuis enim nil præter Canonem, nil ſine Canone Antiqui Romani Pontifices agerent, immo nulla alia re magis quàm Eccleſiaſtico Canone, ſiue REGVLA ECCLESIASTICA, ſuam ſummam Auctoritatem Iuriſdictionemque retinere poſſe confiderent, atque, vt ſe ÆQVI BONI obſeruantiſſimos præberent, ad celebrandas Synodos Epiſcopos hortarentur: Romani tamen Pontificis, vt non obſcurè innuit ipſe Gregorius, Intentio implenda, Epiſcopis Sollicitudo complenda incumbebat, atque hinc ipſi Eccleſiæ prouidentis Paterna auctoritas; illinc neceſſaria facilè decernentium Fratrum gerendus mos, atque diuina communio mira quadam DISCIPLINÆ conſpiratione concordiaque apparebat. Quid enim, quæſo, illa Gregorij verba aliud ſonant? Vnde hortamur, (inquit) vt operam « ſtudioſiùs impendentes, DISTRICTA inter alia quæ ſcripſimus CON- « CILII DEFINITIONE damnetur: quatenus dum Voluntatis Noſtræ « INTENTIO SOLLICITVDINIS Veſtræ fuerit Ope completa, & O- « mnipotenti Deo OBLATIONEM PLENISSIMAM DE VITIORVM COR- « REPTIONIBVS offeratis, & ad aliorum ædificationem, qualiter in « vobis PASTORALIS OFFICII CVRA fulgeat, oſtendatis. TERTIO; « Gregorius, Sollicitudinis Opem, quam ſibi in promouenda Synodo Aregius præſtiturus eſſet, GRANDE SOLATIVM vocat: videlicet ſentiens atque decernens ad curam atque onus ſpectare Romani Pontificis quæcumque Epiſcoporum Ordinem, Auctoritatem, Vigilantiam, Concilium attingerent. QVARTO; hîc Monachorum nomen eſt adeo frequens, tantiſque commendationibus illuſtre, vt etiamſi aliquæ nationes & gentes Monachorum inſtituto, quantumuis laudabili, carere potuiſſent, ſolis Anglis, ſine Monachis, vix eſſe, non dicam CATHOLICIS, ſed leuiter ac ſola ſpecie Chriſtianis, licuiſſe videri poſſet. Iure igitur Monaſticus Ordo in Sectarios ac Nouatores Anglos Paulinum illud vſurpet: Nonne opus meum « vos eſtis in Domino? Et ſi aliis non ſum Apoſtolus, ſed tamen « vobis ſum: nam SIGNACVLVM APOSTOLATVS mei vos «

Luc. 21. v. 19.

1. Cor. 9. v. 1.

» eſtis in Domino. MEA DEFENSIO apud eos qui me interrogant, hæc
» eſt. QVINTO, Monachi rurſus ANIMARVM CONVERSIONI inuigi-
lant, atque ob cariſſimam ſibi Angliam maria tranſmittunt, con-
tra quos tamen Lemani lacûs Ranæ tam importunè tamque intem-
peſtiuè quotidie ῥ·πρίζουσιν atque declamitant. SEXTO atque VLTIMO;
» Deus vobis, (inquit ad Epiſcopum Aregium Gregorius Pontifex
» Maximus,) SVAM GRATIAM RECOMPENSET: Ex quo ſubintelliga-
mus atque doceamur, à Deo Opt. Max quamuis ſua munera noſtra
2.Tim.4.v.8. faciat eſſe merita, CORONAM IVSTITIÆ. quam prædicat Agonothe-
ta Paulus, Victoribus qui legitimè certauerint, repoſitam iri; nec
obſtare Gratiam Debito Iuſtitiæ aut Remunerationi Meriti, nec Me-
CAP. XXIV. ritum atque Mercedem Gratiæ muneribus officere. SED Septima
inſtat Hiſtoriæ Pars atque Epiſtola Gregorij ad MENNAM, Tholoſa-
num Archiepiſcopum, alioſque complures Epiſcopos Gallicanos: in
qua breuiloquentem Gregorium facit, & caritatis ardor feſtinantis
ad opus, & matura meſſis ad quam in nomine Domini Monachos,
Laurentium Preſbyterum & Mellitum Abbatem, fide currentes ac
ſpe volantes, ad Gentium, ſiue Anglorum, Conuerſionem adiutores
atque operarios, tanquam cohortem auxiliariam, celeriter mittit.
» Licèt Fraternitatem Veſtram ſuſcepti (inquit) officij cura commo-
» neat, vt religioſis viris, & præcipuè IN CAVSA ANIMARVM LABO-
» RANTIBVS, omni debeat adniſu concurrere, non tamen abs re eſt, ſi
» Sollicitudinem Veſtram Epiſtolarum noſtrarum ſermo pulſauerit:
» quia SICVT IGNIS AVRA FLANTE FIT GRANDIOR, ITA BONÆ MEN-
» TIS STVDIA COMMENDATIONE PROFICIVNT. Quia igitur Redem-
» ptoris noſtri GRATIA COOPERANTE, tanta de ANGLORVM GENTE
» ad CHRISTIANÆ FIDEI GRATIAM multitudo conuertitur, vt Reue-
» rendiſſimus COMMVNIS Frater & Coëpiſcopus noſter AVGVSTINVS,
» eos qui ſecum ſunt, ad hoc opus exſequendum per diuerſa loca, aſ-
» ſerat non poſſe ſufficere; aliquantos ad eos MONACHOS, cum Dile-
» ctiſſimis & COMMVNIBVS Filiis, LAVRENTIO Presbytero & MEL-
» LITO Abbate, præuidimus tranſmittendos. Et ideo Fraternitas Ve-
» ſtra eis charitatem quam decet, exhibeat, atque ita illis, vbicumque
» neceſſe fuerit, auxiliari feſtinet: quatenus dum vobis opitulantibus
» nullas illic remorandi cauſas habuerint, & ipſi veſtra ſe releuatos
» conſolatione congaudeant, & vos ſolatiorum exhibitione in cauſa
» pro qua directi ſunt, poſſitis participes inueniri. PRINCIPIO, Re-
demptoris noſtri GRATIA COOPERANS legitur, ne Deus vel gra-
tiam ſuam vacuam atque inanem humano generi infudiſſe, vel
Chriſtianis naſcentium lege debitam atque optimam libertatis na-
turam, inuidiſſe, vel denique ſuorum conatus ac labores defraudaſſe,
quod Sectarij delirant, crederetur. Vides, OPTIME REX, defenſum &
quaſi inſertum Conuerſioni Anglorum Liberum Arbitrium no-
ſtrum: primiſque Chriſtianis Anglis eam fieri Prædicationem ſolitam,
quæ non modò cooperationem noſtram cum Dei gratia coniun-
geret; ſed, quod longè maius eſt, quæ diuinam gratiam noſtris

facerct cooperantem conatibus: vt qui noſtrorum operum áctores nos reddidiſſet, auctores quoque ac dominos in ſanguine Filij ſui efficeret. Quod quidem, vt non plura dicam, diuinitus inſtitutum ac veluti temperatum eſt, ne SVPERBVS ERROR aut noſtris viribus confidere, aut de diuini auxilij atque potentiæ defectu conqueri iuſta aliqua ratione poſſe vnquam videretur. DEINDE verò, poſtquam de Gratia & Libero Arbitrio actum eſt, confirmat Gregorius, Epiſcopos, Romani Pontificis & Archiepiſcoporum COMMVNES FRATRES; Abbates autem atque Preſbyteros, COMMVNES FILIOS, appellandos eſſe. Quis enim aliter interpretatus ſit, Auguſtinum Communem Fratrem, Laurentium & Mellitum, Communes Filios, datâ ad Archiepiſcopum Toloſanum Epiſtolâ, dici? POSTREMO, in hac Gregorij Epiſtola eſt extrema, ſancta quædam, vt cenſeo, meritorum ſodalitas: dum cauſæ futuros docet participes Gallicanos Epiſcopos, qui IVVANDÆ cauſa ECCLESIÆ in Anglia naſcentis, miſſos ab Apoſtolica Sede Operarios benignè exciperent ac fouerent.

EXPLICATA Septima, ad Octauam Gregorij Partem ac Epiſtolam, qua cœpimus via, pergamus. Ea autem ad Francorum Regem THEODORICVM ſcripta eſt, his verbis, quorum exordium in te, SAPIENTISSIME REX, mirificè quadrat: EXCELLENTIÆ VESTRÆ INDEX CORDIS EPISTOLA, QVANTA IN VOBIS FVLGEAT CVM REGIA POTESTATE PRVDENTIA, ITA LVCVLENTI COPIA SERMONIS EDOCVIT; VT DVBIVM ESSE NON VALEAT QVIDQVID LAVDABILE DE VOBIS FAMA NARRAVERIT. Et quoniam adhortationem noſtram adeò REGIIS ANIMIS veſtris per LAVDIS PRÆDICAMENTA placuiſſe ſignaſtis, vt quidquid ad Dei noſtri cultum, quidquid ad ECCLESIARVM REVERENTIAM, quidquid ad HONOREM pertinere cognoſcitis SACERDOTVM, & ſtudioſè ſtatui, & velitis in omnibus cuſtodiri: iterata vos PRO VESTRA MAGNA MERCEDE adhortatione pulſamus, VT CONGREGARI SYNODVM IVBEATIS, & ſicut dudum ſcripſimus, CORPORALIA in Sacerdotibus VITIA, & Simoniacæ Hæreſeos Prauitatem, OMNIVM EPISCOPORVM DEFINITIONE damnari, atque de REGNO veſtro amputari faciatis, NEC PLVS ILLIC PECVNIAM OBTINERE QVAM PRÆCEPTA DOMINICA, PERMITTATIS. Nam cùm omnis Auaritia, Idolorum ſit Seruitus, quiſquis hanc, & maximè in dandis Eccleſiaſticis Honoribus, vigilanter non præcauet, INFIDELITATIS PERDITIONI ſubijcitur; etiamſi tenêre Fidem verbis, quam negligit facto, videatur. Sicut ergo contra exteriores hoſtes, ita quoque contra INTERIORES ANIMARVM ADVERSARIOS ſtudete eſſe ſolliciti; vt per hoc quòd Dei noſtri Inimicis fideliter repugnatis, & hîc feliciter ipſius protectione regnetis, & ad æterna poſtmodum gaudia, eius duce gratia, veniatis. Quanta præterea bona Reuerendiſſimo Fratri & Coëpiſcopo noſtro AVGVSTINO ad ANGLORVM

CAP. XXV.

» Gentem proficiſcenti Excellentia Veſtra præbuerit, reuertentes ab
» eo quidam MONACHI retulerunt. Vnde vberes referentes gra-
» tias, petimus vt his quoque MONACHIS qui ad eum directi ſunt,
» ſuffragia veſtra copioſiùs præbere, atque eos ad proficiſcendum
» IVVARE dignemini: vt quantò beneficia veſtra eis ampliùs exhi-
» betis, tanto maiorem VICISSITVDINEM ab Omnipotenti Deo,
» CVI SERVIVNT, exſpectetis. Eccleſiarum Reuerentia huius Epi-
ſtolæ PRIMA conditio eſt. SECVNDA; Sacerdotum honor. TER-
TIA; Eccleſiaſtici Honores, ſiue Ordinum Gradus, atque Magi-
ſtratus. QVARTA; IVVANDÆ ECCLESIÆ duo Regum præmia:
quorum alterum, hîc feliciter Dei protectione regnare; alterum,
ad æterna poſtmodum gaudia, dei gratia duce, peruenire. QVIN-
TA; Auguſtinus & Reuerendiſſimus, & Frater, & Coëpiſcopus di-
ctus. SEXTA; Monachorum teſtimonium de liberalitate atque
munificentia, vel potiùs Charitate Regia Theodorici Galliæ Regis
in IVVANDA Anglia, IVVANDISQVE ad Conuerſionem Anglo-
rum Operarijs à Romano Pontifice miſſis. SEPTIMA; Operum
» Remuneratio his vltimis verbis demonſtrata, Vt quantò, inquit
» Gregorius, beneficia veſtra eis ampliùs exhibetis, tantò maiorem
» VICISSITVDINEM ab Omnipotenti Deo, CVI SERVIVNT, exſpectetis.
Magna certè Piorum Regum dignitas, Deque IVVANDA ECCLE-
SIA ſeriò cogitantium, vt eorum diuinæ beneuolentiæ atque iu-
ſtitiæ remuneratio ad referendæ gratiæ viciſſitudinem, Deo aucto-
CAP. XXVI. re, Gregorio teſte, pertinere videatur. NONA Hiſto-
riæ Pars erit, altera data ad eumdem Francorum Regem THEODO-
RICVM Epiſtola quæ ſequitur, eiuſdem omnino argumenti, vt pa-
» tet: Qui paternæ adhortationis verba libenti animo ſuſcipit, & SI-
» NV CORDIS amplectitur, EMENDATOREM ſe VITIORVM fore pro-
» cul dubio profitetur. Ex qua re ſatis nos Excellentiæ Veſtræ cer-
» tos reddit abſoluta promiſſio. NAM EIVS QVEM IDONEVM AD
» SOLVENDVM ESSE COGNOSCIMVS, VERBA PRO PIGNORE TENE-
» MVS. Itaque Excellentia Veſtra Dei noſtri mandatis inhærens,
» STVDIVM AD CONGREGANDAM SYNODVM pro ſua Mercede ad-
» hibere dignetur, vt omne à Sacerdotibus CORPORALE VITIVM,
» ET SIMONIACA HÆRESIS, quæ PRIMA in Eccleſijs INIQVA AM-
» BITIONE ſurrexit, POTESTATIS veſtræ imminente CENSVRA,
» CONCILII DEFINITIONE tollatur, & abſciſſa à radicibus ampute-
» tur: ne, ſi ampliùs illîc aurum quàm Deus diligitur, qui modò
» TRANQVILLVS IN ſuis PRÆCEPTIS deſpicitur, IRATVS IN VIN-
» DICTA poſtmodum ſentiatur. Et hoc quidem quia pro vobis lo-
» quimur, idcirco innuere ſæpius non ceſſamus, vt prodeſſe Excel-
» lentiſſimis ac DVLCISSIMIS FILIIS noſtris, vel ex importunitate,
» poſſimus. NAM REGNO VESTRO PER OMNIA PROFICIT, SI
» QVOD CONTRA DEVM IN ILLIS PARTIBVS GERITVR, EMEN-
» DATIONE VESTRÆ EXCELLENTIÆ CORRIGATVR. Quanta præ-
» terea bona proficiſcenti ad ANGLORVM Gentem Reuerendiſſimo

Fratri & Coëpiſcopo noſtro, AVGVSTINO, Excellentia Veſtra im- «
penderit, referentibus quibuſdam MONACHIS, qui ab eo reuerſi «
ſunt, cognouimus. De qua re maximas gratias exſoluentes petimus, «
vt & MONACHIS præſentium portitoribus, quos ad eumdem Fra- «
trem direximus, veſtra vberiùs beneficia miniſtretis: quatenus, dum «
vobis patrocinantibus, nullas illic difficultates inuenerint, ſed cœ- «
ptum iter, Chriſto adiuuante, peregerint, vberiorem MERCEDIS «
veſtræ fructum ANTE DEI NOSTRI OCVLOS faciatis. PRIMO: Dei «
Mercede dignus Rex, ad Romani Pontificis voluntatem, ac moni-
tum, Synodi procurator. Et profectò ita ſe res habet, vt cùm Le-
gis Veteris REGNVM SACERDOTALE, in Nouæ Legis REGALE Exod. 19. v. 6
SACERDOTIVM euaſerit, ne Euangelica minuatur Maieſtas, Impe- 1. Petr. 2. v. 9.
rium rerum Spiritualium ſit penes Sacerdotem. Legis tamen de Malach. 2.
ore Sacerdotis requirendæ ea ratio perpetua fuit, vt cùm Pontifi- v. 7.
cis Maximi & Epiſcoporum & Imperatorum ac Regum partes fo-
rent in obeundo Synodico munere, cum ſumma Vtriuſque Gla-
dij conuenientia, de qua Primo Libro tam multa diximus; Honore Rom. 12.
inuicem, quod Paulus præcipit, præuenirent. Ac, vt ea quæ in hanc v. 10.
ſententiam dicuntur propemodum infinita, & paucioribus & po-
tioribus quoque, quàm ea quæ adferri vulgò ſolent, rationibus con-
traham, atque complectar; nec Regiam Maieſtatem in Conuocan-
dis Concilijs repudiantibus adulabor, nec rurſus Sæculari Poteſtati
in res Spirituales, quod à doctore Chriſtiano abſit, indulgebo. Me-
dia, eaque certa, recta, ac tuta via eſt, & Chriſtianorum Imperato-
rum ad Chriſtianam atque ECCLESIASTICAM PACEM vel tuendam,
vel conciliandam, ſummum Chriſtianorum Principum Officij ius,
ac refugium ad Epiſcopos, tanquam Dei Sacerdotes ac internun-
tios conſulendos, in congreganda Synodo, ceu cogendis Chriſtia-
næ Reipublicæ Comitijs, fuiſſe: & Pontificum auctoritatem omni-
modam, in iudicando decernendoque quid Scrutando Scripturas Ioan. 5. v. 39.
de quaque re cenſerent, exſtitiſſe. In quo quidem nunquam ſatis Act. 17. v. 11.
mirari ſoleo vel rudem aſſentantium, nihilque Regibus permitten-
tium Simpliciorum quorumdam Theologorum αἰσχρηνίας, vel effre-
natam Aulicorum Suſurronum, Summorum Eccleſiæ Dei Pontifi-
cum auctoritatem minuere volentium, temeritatem ac impuden-
tiam, apud te, DOCTISSIME REX: cui imponere conari, ſumma le-
uitas eſt; placere ſine ratione velle, ſumma dementia. Itaque, Quis
in Concilijs fuerit Iudex, ſiue Vter, Pontifex-ne an Imperator? nùnc
à CATHOLICIS Quæritur, ad Fidemque ac Theologiam pertinet:
Quis conuocauerit? aliud agentium eſt ad Hiſtoriamque ſpectat,
quæ non iudicium reſpicit, ſed neceſſitatem temporum ac rerum.
Vnde Gregorius Secundus Pont. Max. poſteriore ſua Epiſtola DE
SANCTIS IMAGINIBVS, Περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων, ad Leonem Iſaurum Im-
peratorem, ſic Hæreticum, ſic Tyrannum aggreditur: Sed obſe- «
quutus ex peruicaci animo tuo ac domeſticis perturbationibus, & «
ſcripſiſti: IMPERATOR SVM ET SACERDOS. Enimvero qui ante «

» te fuerunt Imperatores, hoc opere ac ſermone demonſtrarunt, qui
» curam geſſerunt Eccleſiarum vnà CVM PONTIFICIBVS cupiditate
» zeloque incenſi, rectæque Fidei Veritatem perueſtigantes; Con-
» ſtantinus Magnus, Theodoſius Magnus, VALENTINIANVS MA-
» GNVS, & Conſtantinus IVSTINIANI PATER, qui Sextæ Synodo
» INTERFVIT. Imperatores iſti religiosè imperarunt; ET CVM PON-
» TIFICIBVS VNO CONSILIO AC SENTENTIA SYNODOS CONGRE-
» GANTES, atque Veritatem Dogmatum perquirentes, Sanctas Ec-
» cleſias CONSTITVERVNT ET ORNARVNT. HI SVNT SACERDO-
» TES ET IMPERATORES, qui id opere demonſtrarunt: tu verò ex
» quo Imperium occupaſti, DEFINITIONES PATRVM perpetuò non
» cuſtodiſti; SED CVM SANCTAS ECCLESIAS FIMBRIATIS AVREIS
» VESTIBVS CONVESTITAS ET VARIEGATAS INVENISSES, EAS OR-
» NATV PRIVASTI ATQVE VASTASTI: Ἀλλ' ἐξηκολούθησας τῷ πείσμα-
τι, καὶ τοῖς οἰκείοις σου πάθεσι, καὶ ἔγραψας, ΟΤΙ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΑΙ ΙΕΡΕΥΣ
ΕΙΜΙ· καὶ τοῦτο οἱ πρὸ σοῦ ΒΑΣΙΛΕΙΣ ἔδειξαν, ἔργῳ καὶ λόγῳ, οἱ κτισάμενοι,
καὶ φροντίσαντες τῶν Ἐκκλησιῶν, ΑΜΑ ΤΟΙΣ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣΙΝ ἐκζητήσαντες
πόθῳ καὶ ζήλῳ τῆς Ὀρθοδοξίας τὴν Ἀλήθειαν· Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας, καὶ Θεο-
δόσιος ὁ Μέγας, καὶ ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ, καὶ Κωνσταντῖνος ὁ ΙΟΥ-
ΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΠΑΤΗΡ Ο ΤΗΣ ΕΚΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ. οὗτοι οἱ Βασιλεῖς θεο-
πρεπῶς ἐβασίλευσαν, ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ, ΜΙΑ ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ ΓΝΩ-
ΜΗ ΤΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥΣ ΣΥΝΑΘΡΟΙΣΑΝΤΕΣ, καὶ τὴν Ἀλήθειαν τῶν Δο-
γμάτων ἐκζητήσαντες, τὰς ἁγίας Ἐκκλησίας ΣΥΝΕΣΤΗΣΑΝΤΟ ΚΑΙ ΚΑ-
ΤΕΚΟΣΜΗΣΑΝ. ΟΥΤΟΙ ΕΙΣΙΝ ΙΕΡΕΙΣ, ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΙΣ, οἵτινες καὶ τῷ
ἔργῳ ἐπεδείξαντο. ΣΥ ΔΕ, ΑΦ' ΟΥ ΕΠΕΛΑΒΟΥ ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ, ΟΥΚ
ΕΦΥΛΑΞΑΣ ΕΙΣ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥΣ ΟΡΟΥΣ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ, ΑΛΛ' ΕΥ-
ΡΩΝ ΤΑΣ ΑΓΙΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΝ ΚΡΟΣΣΩΤΟΙΣ ΧΡΥΣΟΙΣ ΠΕΡΙΒΕ-
ΒΛΗΜΕΝΑΣ, ΠΕΠΟΙΚΙΛΜΕΝΑΣ, ΑΠΕΚΟΣΜΗΣΑΣ, ΚΑΙ ΗΡΗΜΩΣΑΣ.
» Ac paulo poſt: Audi HVMILITATEM NOSTRAM, Imperator, ceſ-
» ſa, ET SANCTAM ECCLESIAM SEQVERE, PROVT INVENISTI AT-
» QVE ACCEPISTI: NON SVNT IMPERATORVM DOGMATA, SED PON-
» TIFICVM, QVONIAM CHRISTI SENSVM NOS HABEMVS: Ἄκουσον
» ΤΗΣ ΤΑΠΕΙΝΩΣΕΩΣ ΗΜΩΝ Βασιλεῦ, καὶ παῦσαι, ΚΑΙ ΑΚΟΛΟΥΘΗ-
» ΣΟΝ ΤΗ ΑΓΙΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ΚΑΘΩΣ ΕΥΡΕΣ, ΚΑΙ ΠΑΡΕΛΑΒΕΣ· ΟΥΚ
» ΕΙΣΙ ΤΑ ΔΟΓΜΑΤΑ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, ΑΛΛΑ ΤΩΝ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ,
» ΟΤΙ ΗΜΕΙΣ ΝΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΧΟΜΕΝ. Denique hanc ſententiam
» ſic fortiter concludit idem Gregorius: Et ecce tibi PALATII ET
» ECCLESIARVM ſcribo diſcrimen, IMPERATORVM ET PONTIFI-
» CVM, agnoſce illud & Saluare, nec Contentioſus eſto. Si quis à te
» REGIA INDVMENTA, Purpuram, Diadema capitis, Trabeam abſ-
» tulerit & Obſequij Ordines, futurum eſt vt ab hominibus turpis,
» deformis & abiectus habearis, quem in ſtatum Eccleſias redegiſti:
» quod enim ipſe non habes, ſanctas Eccleſias ORNATV PRIVASTI,
» deformeſque reddidiſti. NAM QVEMADMODVM PONTIFEX IN-
» TROSPICIENDI IN PALATIVM POTESTATEM NON HABET, AC
» DIGNITATES REGIAS DEFERENDI; SIC NEQVE IMPERATOR IN

ECCLESIAS INTROSPICIENDI, ET ELECTIONES IN CLERO PERAGENDI, NEQVE CONSECRANDI, VEL SYMBOLA SANCTORVM SACRAMENTORVM ADMINISTRANDI, SED NEQVE PARTICIPANDI ABSQVE OPERA SACERDOTIS. SED VNVSQVISQVE NOSTRVM IN QVA VOCATIONE VOCATVS EST A DEO, IN EA MANEAT. (1.Cor. 7. v. 24.) VIDES, IMPERATOR, PONTIFICVM ET IMPERATORVM DISCRIMEN? Si quiſpiam te offenderit, domum eius publicas & ſpolias, ſolam illi vitam relinquens, tandemque illum etiam vel ſuſpendio necas, vel capite truncas, vel relegas, eumque longè à liberis & ab omnibus cognatis & amicis ſuis amandas. PONTIFICES NON ITA; SED VBI PECCARIT QVIS, ET CONFESSVS FVERIT, SVSPENDII, VEL AMPVTATIONIS CAPITIS LOCO, EVANGELIVM ET CRVCEM EIVS CERVICIBVS CIRCVMPONVNT, EVMQVE TANQVAM IN CARCEREM IN SECRETARIA, SACRORVMQVE VASORVM ÆRARIA CONIICIVNT, IN ECCLESIÆ DIACONIA, ET IN CATECHVMENIA ABLEGANT, AC VISCERIBVS EORVM IEIVNIVM, OCVLISQVE VIGILIAS, ET LAVDATIONEM ORI EIVS INDICVNT, CVMQVE PROBE CASTIGARINT, PROBEQVE FAME AFFLIXERINT, TVM PRETIOSVM ILLI DOMINI CORPVS IMPARTIVNT, ET SANCTO ILLVM SANGVINE POTANT: ET CVM ILLVM VAS ELECTIONIS RESTITVERINT, AC IMMVNEM PECCATI, SIC AD DOMINVM PVRVM INSONTEMQVE TRANSMITTVNT. VIDES, IMPERATOR, ECCLESIARVM IMPERATORVMQVE DISCRIMEN: Καὶ γράφω σοι τὰς διαφορὰς ΤΟΥ ΠΑΛΑΤΙΟΥ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ, ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΚΑΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ, καὶ ἐπίγνωθι, καὶ σύνηθι, καὶ μὴ φιλονίκει. Ἐάν τις ἄρῃ ἐκ σοῦ τὰς ΒΑΣΙΛΙΚΑΣ ΕΝΔΥΣΕΙΣ, τὴν Πορφύραν, τὸ Διάδημα τῆς κεφαλῆς, τὴν Ἀλουργίδα, τὰς Τάξεις τῶν Πομπῶν, οὕτως μέλλεις θεωρεῖσθαι παρὰ τῶν ἀνθρώπων ἄσημος, καὶ ἄμορφος, καὶ οὐδαμινός, καθὼς κατέστησας τὰς Ἐκκλησίας. ΟΠΕΡ γὰρ ΟΥΚ ΕΧΕΙΣ σὺ, τὰς ἁγίας Ἐκκλησίας ΑΠΕΚΟΣΜΗΣΑΣ, καὶ ἀμόρφους κατέστησας. ΩΣΠΕΡ ΓΑΡ ΟΥΚ ΕΧΕΙ ΕΞΟΥΣΙΑΝ Ο ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΕΓΚΥΨΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΛΑΤΙΟΝ, ΚΑΙ ΠΡΟΒΑΛΕΣΘΑΙ ΑΞΙΑΣ ΒΑΣΙΛΙΚΑΣ, ΟΥΤΩΣ ΟΥΤΕ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΕΓΚΥΨΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, ΚΑΙ ΨΗΦΟΥΣ ΠΟΙΗΣΑΣΘΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΛΗΡΟΝ, ΟΥΤΕ ΑΓΙΑΖΕΙΝ, ΚΑΙ ΧΕΙΡΙΖΕΙΝ ΤΑ ΣΥΜΒΟΛΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ, ΑΛΛ' ΟΥΤΕ ΜΕΤΑΛΑΜΒΑΝΕΙΝ ΧΩΡΙΣ ΙΕΡΕΩΣ. ΑΛΛ' ΕΚΑΣΤΟΣ ΗΜΩΝ, ΕΝ Η ΚΛΗΣΕΙ ΕΚΛΗΘΗ ΥΠΟ ΘΕΟΥ, ΕΝ ΤΑΥΤΗ ΜΕΝΕΤΩ. ΒΛΕΠΕΙΣ, ΒΑΣΙΛΕΥ, ΤΑΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΤΩΝ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ, ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΩΝ; Ἐὰν τις ἁμαρτήσῃ, σὺ Βασιλεῦ, δημεύεις τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ γυμνοῖς, ἐάσας ἔχειν τὴν ψυχὴν, καὶ τέλος, κἀκεῖνον ἢ ἀπάγχεις, ἢ ἀποκεφαλίζεις, ἢ ἐξορίζεις, καὶ ἀλλοδαπὴν αὐτὸν ποιεῖς τῶν τέκνων, καὶ πάντων τῶν συγγενῶν, καὶ φίλων αὐτοῦ. ΟΙ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΟΥΧ ΟΥΤΩΣ, ΑΛΛ' ΟΤΑΝ ΑΜΑΡΤΗ ΤΙΣ, ΚΑΙ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΗΤΑΙ, ΑΝΤΙ ΤΗΣ ΑΓΧΟΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΠΟΚΕΦΑΛΙΣΜΟΥ, ΠΕΡΙΤΙΘΕΑΣΙΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΡΑΧΗΛΟΝ ΑΥΤΟΥ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ, ΚΑΙ ΤΟΝ ΣΤΑΥΡΟΝ, ΚΑΙ ΦΥΛΑΚΙΖΟΥΣΙΝ ΑΥΤΟΝ ΕΙΣ ΤΑ ΚΕΙΜΗΛΙΑΡΧΕΙΑ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑ ΔΙΑΚΟΝΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΞΟΡΙΖΟΥΣΙΝ ΑΥΤΟΝ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑ ΚΑΤΗΧΟΥΜΕΝΙΑ,

ΚΑΙ ΝΗΣΤΕΙΑΝ ΕΙΣ ΤΑ ΕΝΤΕΡΑ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΟΦΘΑΛΜΟΥΣ ΑΓΡΥΠΝΙΑΝ, ΚΑΙ ΔΟΞΟΛΟΓΙΑΝ ΕΝ ΤΩ ΣΤΟΜΑΤΙ ΑΥΤΟΥ ΕΜΠΟΙΟΥΣΙ. ΚΑΙ ΟΤΕ ΚΑΛΩΣ ΠΑΙΔΕΥΣΩΣΙ, ΚΑΙ ΚΑΛΩΣ ΛΙΜΑΓΧΟΝΗΣΩΣΙ, ΠΑΡΑΒΑΛΛΟΥΣΙΝ ΑΥΤΩ ΤΟ ΤΙΜΙΟΝ ΣΩΜΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ, ΚΑΙ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΑΙΜΑ ΠΟΤΙΖΟΥΣΙΝ ΑΥΤΟΝ, ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΗΣΑΝΤΕΣ ΑΥΤΟΝ ΣΚΕΥΟΣ ΕΚΛΟΓΗΣ, ΚΑΙ ΑΝΑΜΑΡΤΗΤΟΝ, ΟΥΤΩΣ ΑΥΤΟΝ ΠΡΟΠΕΜΠΟΥΣΙ ΚΑΘΑΡΟΝ ΚΑΙ ΑΜΩΜΟΝ ΠΡΟΣ ΚΥΡΙΟΝ. ΒΛΕΠΕΙΣ, ΒΑΣΙΛΕΥ, ΤΑΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΩΝ; Rem igitur totam TRIBVS facillimis OBSERVATIONIBVS abſoluo atque definio, quæ alioquin innumeris vel erroribus, vel difficultatibus implicari ſolet. Ex quo fit vt Docti raró meliores, Boni vix doctiores, ex illa diſputatione recedant; tametſi vberrimus, illis PASCENDÆ, his IVVANDÆ, ECCLESIÆ, vtriſque in ea ſit Ædificationis locus. Cùm ergo ex Conciliorum Actis petenda huius dubij ſolutio ſit, deque Primorum Quattuor Conciliorum, duntaxat Duo, Epheſina videlicet, ac Chalcedonenſia, ſuperſint, vt in prioribus illis ſæculis, quæ tui, REX, Theologi tecum agnoſcunt, immoremur, PRIMA hæc ex Chalcedonenſibus OBSERVATIO ſit. Synodica Chalcedonenſis Generalis Concilij ad Sanctum Leonem Papam illud inprimis habet, de QVINGENTIS VIGINTI Epiſcopis, qui Chalcedone, Valentiniani & Marciani Impp. nutu conuenerant.

» QVIBVS TV QVIDEM (inquit Pon-
» tificum Collegium, ac Concilium ad Papam) SICVT MEMBRIS
» CAPVT, PRÆERAS, in his qui tuum tenebant ordinem, (aliàs, qui
» tuas vices gerebant) beneuolentiam præferens. Imperatores verò fide-
1. Eſdr. 3. v. 2. » les AD ORDINANDVM DECENTISSIME PRÆSIDEBANT, SICVT ZO-
» ROBABEL ET IESVS, ECCLESIÆ, TANQVAM IERVSALEM, ÆDIFICA-
» TIONEM RENOVARE CIRCA DOGMATA ADNITENTES: Ὧν σὺ μὲν,

ΩΣ ΚΕΦΑΛΗ ΜΕΛΩΝ ΗΓΕΜΟΝΕΥΕΣ, ἐν τοῖς τὴν σὴν τάξιν ἐπέχουσι, τὴν εὔνοιαν ἐπιδεικνύμενος. ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΔΕ ΠΙΣΤΟΙ, ΠΡΟΣ ΕΥΚΟΣΜΙΑΝ ΕΞΗΡΧΟΝ, ΩΣ ΖΟΡΟΒΑΒΕΛ ΤΩ ΙΗΣΟΥ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, ΚΑΘΑΠΕΡ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ, ΤΗΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΔΟΓΜΑΣΙΝ ΟΙΚΟΔΟΜΙΑΝ ΑΝΑΝΕΟΥΝ ΠΡΟΘΥΜΟΥΜΕΝΟΙ. Ac, quod maximum eſt, ipſe Marcianus Imperator, Actione ſextâ eiuſdem Chalcedonenſis Concilij, ſic

» omnia Catholicè declarat: Huic rei remedium volentes imponere,
» ſanctam veſtram COLLEGIMVS (vel, Congregauimus) Synodum, la-
» boribus, quos ex itinere ſuſcepiſtis, euentum maximum fore creden-
» tes, vt Vera Religio firmaretur, quatenus omnis interiectus error
» atque caligo auferretur ab intelligentiis ſeductorum, & prout ipſa ſe
» Diuinitas hominibus propria voluntate manifeſtauit, & vt SANCTO-
» RVM PATRVM DOCTRINA Puriſſimam & Veriſſimam animis omniũ
» præfulgentem expoſuit Fidem, ſic humanum genus coleret, & de
» reliquo omnis auferatur audentibus præſumptio DE NATIVITATE
» DOMINI ET SALVATORIS NOSTRI IESV CHRISTI, aliter ſentien-
» di, aut diſputandi, præter hæc quæ prædicata quidem ſunt à San-
» ctis Apoſtolis, tradita autem nunc conſonè à Trecentis decem &

octo Sanctis Patribus noſtris, qui Nicææ conuenerunt. SICVT «
ETIAM DEO-AMICISSIMI LEONIS PAPÆ VRBIS ROMÆ, QVI «
SEDEM APOSTOLICAM GVBERNAT, MISSA AD SANCTÆ ME- «
MORIÆ FLAVIANVM, NOVÆ REGIÆ ROMÆ EPISCOPVM, EPI- «
STOLA TESTATVR. Amputato igitur omni inconuenienti ſtudio, «
& eiecto omni patrocinio, & locum nullum habente auaritia, «
CVNCTIS VERITAS VESTRIS EXPOSITIONIBVS INNOTESCAT. NOS «
ENIM AD FIDEM CONFIRMANDAM, NON AD POTENTIAM OSTEN- «
DENDAM, EXEMPLO RELIGIOSI PRINCIPIS CONSTANTINI, SY- «
NODO INTERESSE VOLVIMVS; VT INVENTA VERITATE, NON «
VLTRA MVLTITVDO, PRAVIS QVORVNDAM DOCTRINIS AT- «
TRACTA, DISCORDET: Ταύτην ἰάσασθαι βουλόμενοι, τὴν Ἁγίαν Ὑμῶν «
ΗΘΡΟΙΣΑΜΕΝ Σύνοδον, τῶν τῆς ὁδοιπορείας μόχθων ἀποτέλεσμα μέγιστον ἔσε-
σθαι πιστεύσαντες, τὴν τῆς Ἀληθοῦς Θρησκείας βεβαίωσιν. ὥστε τὴν ἐπικειμένην
Ἀχλὺν ταῖς τῶν ἀνθρώπων τῶν πεπλανημένων ἐννοίαις, ἀναιρεθῆναι. καὶ καθὼς
αὐτὸς ὁ Θεῖος τοῖς ἀνθρώποις, οἰκεία βουλήσει, ἑαυτὸν κατέστησε φανερὸν, καὶ ὡς Η
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ τὴν Καθαρωτάτην καὶ Ἀληθι-
νὴν ταῖς ἁπάντων ψυχαῖς ἐκλάμπουσαν Πίστιν ἐξέθετο, οὕτω δὲ ἀνθρώπινον θρη-
σκεύειν γένος, καὶ τοῦ λοιποῦ πᾶσαν ἐξαιρεθῆναι τοῖς τολμῶσιν αὐθάδειαν, ΠΕΡΙ
ΤΗΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΥ, ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΗ-
ΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἕτερόν τι φρονεῖν, ἢ διαλογίζεσθαι, παρὰ τὰ κηρυχθέντα μὲν
παρὰ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, παραδοθέντα δὲ νῦν συμφώνως παρὰ τῶν Τριακοσίων
δεκαοκτὼ Ἁγίων Πατέρων ἡμῶν, τῶν ἐν Νικαίᾳ. ΟΝ ΤΡΟΠΟΝ ΚΑΙ ΤΟΥ
ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΥ ΛΕΟΝΤΟΣ, ΤΟΥ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΔΟΣ ΡΩΜΗΣ ΑΡ-
ΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ, ΤΟΥ ΤΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΝ ΘΡΟΝΟΝ ΚΥΒΕΡΝΩΝ-
ΤΟΣ, ΕΠΙΣΤΟΛΗ, ΔΙΑΠΕΜΦΘΕΙΣΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΤΗΣ ΕΥΛΑΒΟΥΣ
ΜΝΗΜΗΣ ΦΛΑΒΙΑΝΟΝ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΒΑΣΙΛΙΔΟΣ ΡΩΜΗΣ
ΓΕΓΟΝΟΤΑ, ΣΗΜΑΙΝΕΙ. Ἀναιρουμένης τοίνυν πάσης ἀτόπου σπουδῆς, ἐκ-
βαλλομένης τε ἁπάσης προστασίας, καὶ τῆς ἀπληστίας χώραν ἐχούσης οὐδεμίαν,
Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΤΑΙΣ ΥΜΩΝ ΕΚΘΕΣΕΣΙ ΦΑΝΕΡΟΥΣΘΩ. ΗΜΕΙΣ ΓΑΡ
ΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΙΣ ΠΡΑΤΤΟΜΕΝΟΙΣ ΠΡΟΣΘΗΣΟΝΤΕΣ, ΟΥ ΔΥΝΑ-
ΜΕΩΣ ΕΠΙΔΕΙΞΙΝ ΠΟΙΗΣΟΜΕΝΟΙ, ΠΑΡΕΙΝΑΙ ΤΗ ΣΥΝΟΔΩ ΕΔΟ-
ΚΙΜΑΣΑΜΕΝ, ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΠΟΙΗΣΑΜΕΝΟΙ, ΤΟΝ ΤΗΣ ΜΑΚΑΡΙΑΣ
ΛΗΞΕΩΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ· ΩΣΤΕ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΕΥΡΕΘΕΙΣΗΣ,
ΜΗ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΤΑ ΠΛΗΘΗ ΥΠΟΣΤΡΟΜΕΝΑ ΦΑΥΛΑΙΣ ΤΙΝΩΝ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΙΣ, ΔΙΧΟΝΟΕΙΝ. In qua quidem Obſeruatione & Pon-
tificis & Imperatoris partes vides. Atque hæc ipſa Synodus Chal-
cedonenſis: in qua tam præclari facinoris, nempe Depoſitionis Dio-
ſcori, Alexandrini Patriarchæ, cauſa his verbis Octauæ Synodi
Actione tertia recolitur atque celebratur, in Epiſtola qua Hadria-
nus Pont. Max. reſpondet Sancto Ignatio, Conſtantinopolitano Pa-
triarchæ, DE SCHISMATICO ET ADVLTERO (id eſt alienæ Eccleſiæ
inuaſore) PHOTIO, περὶ τοῦ Σχισματικοῦ καὶ Μοιχοῦ Φωτίου· Illos verò «
qui in impio Conciliabulo Conſtantinopoli in Sedis Apoſtolicæ «
contumeliam & dedecus celebrato, ſponte ſubſcripſerunt, cuiuſ- «
cumque ſint ordinis aut profeſſionis, nullâ veniâ clementiáque «

» dignandos iudicamus; NISI EIVSDEM QVAM OFFENDERE CONATI
» SVNT, ECCLESIÆ INGENS EOS PRÆVENIAT COMMISERATIO. Quod
» & in Generali Concilio Chalcedonenſi factum eſt, cùm Dioſcorus
» Sanctiſſimo Papæ MAGNÆ ROMÆ, Leoni, eſt auſus Excommunica-
» tionem impingere. HINC ET ANATOLIVS DIXIT, DIOSCORVM
» NON PROPTER FIDEM CONDEMNATVM ESSE, SED QVOD EX-
» COMMVNICATIONEM LEONI PAPÆ FECERIT: Περὶ δὲ τῶν ἐν τῷ
Ἀθεμίτῳ Συνεδρίῳ, τῷ ἐφ' ὕβρει καὶ ἀτιμίᾳ τοῦ Ἀποστολικοῦ Θρόνου ἐν Κωνσταντι-
νουπόλει γεγενημένου ἑκουσίως ὑπογεγραφότων, ἧς ἴνος εἶ ἐντάξεως, ἢ ἐπαγγελίας,
μηδεμιᾶς χρηστότητος ἀξίους εἶναι κρίνομεν, ΕΙ ΜΗ Η ΠΟΛΛΗ ΕΥΣΠΛΑΓΧΝΙΑ
ΤΗΣ ΑΥΤΗΣ ΚΑΘΕΔΡΑΣ, ΗΝ ΒΛΑΨΑΙ ΕΠΕΧΕΙΡΗΣΑΝ, ΠΡΟΦΘΑΣΗ.
ὅπερ καὶ ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ τῇ κατὰ Χαλκηδόνα γέγονεν. ἐτόλμησε γάρ ποτε ὁ
Διόσκορος, καὶ Ἀκοινωνησίαν συνθεῖναι εἰς τὸν ἁγιώτατον Πάπαν ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ
ΡΩΜΗΣ Λέοντα. ΕΝΤΕΥΘΕΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΟΣ ΦΑΣΚΕΙ, ΩΣ ΟΥ ΠΕΡΙ
ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΤΑΚΕΚΡΙΤΑΙ ΔΙΟΣΚΟΡΟΣ, ΑΛΛ' ὅτι ΑΚΟΙΝΩΝΗΣΙΑΝ
ΕΠΗΓΑΓΕ ΤΩ ΜΑΚΑΡΙΩ ΠΑΠΑ ΛΕΟΝΤΙ. Quid tum, quæſo, ſequitur?
» Lectis in hunc modum Epiſtolis, ad Imperatorum Acclamationes
» verſi Conuentum ſoluerunt; Οὕτω τῶν Ἐπιστολῶν ἀναγνωσθεισῶν, ΕΙΣ ΕΥ-
ΦΗΜΙΑΝ ΤΩΝ ΒΑΣΙΑΕΩΝ ἐτράπησαν, καὶ τὸ Σύλλογον διέλυσαν. Nunc in
Epheſino Concilio, Depoſitionis Sententiam in Neſtorium, Con-
ſtantinopolitanum Patriarcham, in Chalcedonenſi verò in Dioſco-
rum, Patriarcham Alexandrinum, Pontificis Romani auctoritate latâ
videbimus. Pro SECVNDA igitur OBSERVATIONE eſto Sententia De-
poſitionis à Sancta Oecumenica Epheſina Synodo, contra Neſto-
rium lata, quæ eſt huiuſmodi, Parte Secunda Actorum; Actione pri-
» ma: Sancta Synodus dixit: Cùm præter cætera Impiiſſimus Neſto-
» rius, neque noſtræ citationi parére, neque SANCTISSIMOS RELI-
» GIOSISSIMOSQVE EPISCOPOS à nobis deſtinatos admittere voluerit,
» non potuimus ad eorum, quæ impiè docuit, examinationem ani-
» mum non adiungere. DEPREHENDENTES itaque partim ex LITTE-
» RIS COMMENTARIISQVE ipſius hîc publicè lectis, partim è
» SERMONIBVS, quos nuperrimè in hac Epheſiorum Metropoli
» habuit, quique teſtimoniis comperti ſunt, illum impiè Sentire &
» Prædicare: COACTI per SACROS CANONES, & EPISTOLAM SAN-
» CTISSIMI PATRIS NOSTRI, ET COMMINISTRI CONSACERDOTIS
» CÆLESTINI ROMANÆ ECCLESIÆ EPISCOPI, Lacrymis ſubinde
» perfuſi, ad LVGVBREM hanc contra eum SENTENTIAM neceſſariò
» venimus: IGITVR DOMINVS NOSTER IESVS CHRISTVS, QVEM
» SVIS ILLE BLASPHEMIS VOCIBVS IMPETIVIT, PER SANCTISSI-
» MAM HANC SYNODVM EVMDEM NESTORIVM EPISCOPALI DIGNI-
» TATE PRIVATVM, ET AB VNIVERSO SACERDOTVM CONSORTIO
» ET COETV ALIENVM ESSE DEFINIT: Η Ἁγία Σύνοδος, εἶπε· Πρὸς τοῖς
ἄλλοις, μήτε ὑπακοῦσαι βουληθέντος τοῦ Ἀσεβεστάτου (aliàs, Τιμιωτάτου) Νεστορίου
τῇ παρ' ἡμῶν κλήσει· μήτε μὴν τοὺς παρ' ἡμῶν ἀποσταλέντας ΑΓΙΩΤΑΤΟΥΣ ΚΑΙ
ΘΕΟΣΕΒΕΣΤΑΤΟΥΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ δεξαμένου, ἀναγκαίως ἐχωρήσαμεν ἐπὶ
τὴν ἐξέτασιν τῶν δυσσεβηθέντων αὐτῷ· καὶ φωράσαντες αὐτὸν, ἔκ τε τῶν ΕΠΙ-
ΣΤΟΛΩΝ,

ΣΤΟΛΩΝ, καὶ ἐκ τῶν ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν ἀρτίως παρ' αὐτοῦ ΡΗΘΕΝΤΩΝ κατὰ τήνδε τὴν Μητρόπολιν, καὶ προσμαρτυρηθέντων, δυσσεβῶς φρονοῦντα, καὶ κηρύττοντα, ΑΝΑΓΚΑΙΩΣ ΚΑΤΕΠΕΙΧΘΕΝΤΕΣ, ἀπό τε ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ, καὶ ἐκ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ, ΚΑΙ ΣΥΛΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΚΕΛΕΣΤΙΝΟΥ, ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΤΗΣ ΡΩΜΑΙΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, Δακρύσαντες πολλάκις, ἐπὶ τὴν ΣΚΥΘΡΩΠΗΝ κατ' αὐτοῦ ἐχωρήσαμεν ΑΠΟΦΑΣΙΝ. Ο ΒΛΑΣΦΗΜΗΘΕΙΣ ΤΟΙΝΥΝ ΠΑΡ' ΑΥΤΟΥ ΚΥΡΙΟΣ ΗΜΩΝ, ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ, ΩΡΙΣΕ ΔΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΗΣ ΑΓΙΩΤΑΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ, ΑΛΛΟΤΡΙΟΝ ΕΙΝΑΙ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΝΕΣΤΟΡΙΟΝ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟΥ ΑΞΙΩΜΑΤΟΣ, ΚΑΙ ΠΑΝΤΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΙΕΡΑΤΙΚΟΥ. Porrò huius dicti intelligentia, ex ijs petenda eſt quæ Actione ſecunda, in Interpretatione Depoſitionis, tanquam nomine Synodi, Legatis Apoſtolicis reſpondet Firmus Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus: APOSTOLI- «
CA, ET SANCTA SEDES COELESTINI, SANCTISSIMI EPISCOPI, per «
Litteras, quas ad Religioſiſſimos Epiſcopos, ad Cyrillum, inquam, «
Alexandrinum, & Iuuenalem Ieroſolymitanum, & Rufum Theſ- «
ſalonicenſem; necnon ad Sanctas Conſtantinopolis & Antiochiæ «
Eccleſias miſit, ETIAM ANTE de præſenti negotio SENTENTIAM «
REGVLAMQVE PRÆSCRIPSIT, QVAM NOS QVOQVE SECVTI, (Cùm «
TERMINVS Neſtorio ad emendationem datus dudum iam præteriiſ- «
ſet, multúmque præterea temporis poſt noſtrum, IVXTA RELIGIO- «
SISSIMI IMPERATORIS DECRETVM, in Epheſiorum Ciuitatem ad- «
uentum, fluxiſſet, atque hîc non parum temporis commorati eſſe- «
mus, vt DIES AB IMPERATORE PRÆFINITVS, elapſus iam eſſet; quo- «
niam Neſtorius à nobis citatus non paruit,) FORMAM ILLAM EXE- «
CVTIONI MANDAVIMVS, CANONICVM APOSTOLICVMQVE IVDI- «
CIVM IN ILLVM PROFERENTES: ΚΑΙ ΠΡΟΤΕΡΟΝ ΨΗΦΟΝ ΕΠΕΣΧΕ «
ΚΑΙ ΤΥΠΟΝ ΤΩ ΠΡΑΓΜΑΤΙ Ο ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΣ ΚΑΙ ΑΓΙΟΣ ΘΡΟΝΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΕΛΕΣΤΙΝΟΥ, διὰ γραμμάτων, τῶν πρὸς τοὺς Θεοφιλεστάτους Ἐπισκόπους· φημὶ δὴ Κύριλλον τὸν τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ Ἰουβενάλιον, τὸν Ἱεροσολύμων, καὶ Ῥοῦφον, τὸν τῆς Θεσσαλονικέων· καὶ πρὸς τὰς ἁγίας ἐκκλησίας, τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ· Ω ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΑΝΤΕΣ ΚΑΙ ΗΜΕΙΣ, πάλαι τῆς ΠΡΟΘΕΣΜΙΑΣ τῆς δεδομένης Νεστορίῳ, εἰς διόρθωσιν παρελθούσης, καὶ πολλῶν διαγενομένων χρόνων, ἐπειδὴ τῶν Ἐφεσίων κατελάβομεν, ΤΟΥΤΟ ΤΟΥ ΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΡΟΣΤΑΞΑΝΤΟΣ, καὶ ἐνταῦθα διατρίψαντες χρόνον οὐκ ὀλίγον, ὥστε καὶ ΤΗΝ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΑΡΕΛΘΕΙΝ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑΝ, (aliàs, διζείας,) ἐπειδὴ προσκαλεσαμένων ἡμῶν Νεστόριον, οὐχ ὑπήκουσε, ΤΟΝ ΤΥΠΟΝ ΕΞΕΒΙΒΑΣΑΜΕΝ, ΚΑΝΟΝΙΚΗΝ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΝ ΑΥΤΩ ΚΑΤΑΝΟΗΣΑΝΤΕΣ ΚΡΙΣΙΝ. Vt autem ea quorum in hac Sententiæ Depoſitionis Interpretatione mentio fit, nempe Diem Neſtorio ab Apoſtolica Sede corã Cyrillo, Alexandrino Patriarcha, eius Collega, tanquã Apoſtolicæ Sedis Legato, dictam, Decem Dierum Terminum eidem ad Palinodiam præfinitum, atque conſtitutum, ac demum Sententiam à Summo Pontifice Cæleſtino, antè Chalcedonenſe Decretum latam, minimè præteream, ex Epiſtola Cæ-

» leſtini ad Cyrillum, de Neſtorio hæc neceſſe eſt adferamus: Vniuerſi
» proinde quos ille tanquam ſibi obſiſtentes à Communione, vt puta-
» uit, ſemouit, in noſtra Societate ſe permanere intelligant. AC SCIAT
» SE IPSVM COMMVNIONEM POSTHAC NOBISCVM HABERE NON POS-
» SE, SI DOCTRINÆ APOSTOLICÆ ADVERSATVS, PERVERSAM HANC
» VIAM CONTVMACITER VRGERE PERREXERIT. QVAMOBREM NO-
» STRÆ SEDIS AVCTORITATE ADSCITA, NOSTRAQVE VICE ET LOCO
» CVM POTESTATE VSVS, EIVSMODI NON ABSQVE EXQVISITA SEVE-
» RITATE SENTENTIAM EXSEQVERIS, NEMPE VT NISI DECEM DIE-
» RVM INTERVALLO, AB HVIVS NOSTRÆ ADMONITIONIS DIE NV-
» MERANDORVM, NEFARIAM DOCTRINAM SVAM CONCEPTIS VER-
» BIS ANATHEMATIZET, EAMQVE, DE CHRISTI DEI NOSTRI GENE-
» RATIONE FIDEM IN POSTERVM CONFESSVRVM SE SPONDEAT,
» QVAM ET ROMANA, ET TVÆ SANCTITATIS ECCLESIA, ET VNI-
» VERSA DENIQVE RELIGIO CHRISTIANA PRÆDICAT, ILLICO SAN-
» CTITAS TVA ILLI ECCLESIÆ PROSPICIAT. Is verò modis omnibus
» ſe A NOSTRO CORPORE ſegregatum eſſe intelligat, vt qui omnem
» MEDENTIVM CVRAM adpernatus, nec non inſtar peſtiferi morbi, per
» vniuerſum CORPVS ECCLESIÆ inſano modo graſſatus, tam ſe ipſum
» quàm cæteros omnes ſibi commiſſos in extremum exitium præcipi-
» tare ſtuduerit. Eadem hæc & ad SANCTOS quoque FRATRES ET
» COEPISCOPOS NOSTROS Ioannem, Rufum, Iuuenalem, & Flauianum
» perſcripſimus; QVO NOSTRA, IMMO VERO DIVINA CHRISTI DO-
» MINI NOSTRI SENTENTIA, PLVRIBVS DE EO SIT MANIFESTA: Ὅθεν μενέτωσαν ἐν τῇ Κοινωνίᾳ, οὓς αὐτὸς ἀντιλέγοντας αὐτῷ, ἀπεκίνησε τῆς Κοινωνίας. καὶ γινωσκέτω (aliàs, γινωσκέτωσαν) ὅτι αὐτὸς ΤΗΝ ΗΜΕΤΕΡΑΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ ἔχειν οὐ δυνήσεται), (aliàs, δυνάται) ἐὰν ἐν ταύτῃ τῇ τῆς διαστροφῆς ὁδῷ παραμείνῃ, ἐνδυμπούμενος τῇ Ἀποστολικῇ Διδαχῇ. συναφθείσης σοι τοίνυν ΤΗΣ ΑΥΘΕΝΤΙΑΣ ΤΟΥ ΗΜΕΤΕΡΟΥ ΘΡΟΝΟΥ, ΚΑΙ ΤΗ ΗΜΕΤΕΡΑ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΔΙΑΔΟΧΗ ΕΠ' ΕΞΟΥΣΙΑ χρησάμενος, ταύτην ἐκβιβάσεις ἀκριβεῖ στερρότητι ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΙΝ· ἵνα, ἢ ἐντὸς ΔΕΚΑ ΗΜΕΡΩΝ, ἀριθμουμένων ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ὑπομνήσεως ταύτης, τὰ κακὰ κηρύγματα ἑαυτοῦ ΕΓΓΡΑΦΩ ΟΜΟΛΟΓΙΑ ἀθετήσῃ (aliàs, ἀναθεματίσῃ,) καὶ ἑαυτὸν διαβεβαιώσηται ταύτην κατέχειν τὴν πίστιν ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΥ ΗΜΩΝ, ἣν καὶ Η ΡΩΜΑΙΩΝ καὶ Η ΤΗΣ ΣΗΣ ΑΓΙΟΤΗΤΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, καὶ Η ΚΑΘΟΛΟΥ ΚΑΘΟΣΙΩΣΙΣ κατέχει, (aliàs, θρησκεία κηρύττει) ἤ, ἐὰν μὴ τοῦτο ποιήσῃ, εὐθὺς Η ΣΗ ΑΓΙΟΤΗΣ (aliàs, Ὁσιότης) ἐκείνης τῆς Ἐκκλησίας προνοησαμένη, μάθῃ αὐτὸν παντὶ τρόπῳ ΑΠΟ ΤΟΥ ΗΜΕΤΕΡΟΥ ΣΩΜΑΤΙΟΥ ἀποκινητέον τυγχάνειν. ὅς, οὔτε ΤΩΝ ΘΕΡΑΠΕΥΟΝΤΩΝ ΙΑΣΙΝ ἠθέλησε καταδέξασθαι, καὶ εἰς ἀπώλειαν αὐτοῦ καὶ πάντων τῶν αὐτῷ πεπιστευμένων, οἷα λοιμώδης νόσος ἐπείγεται δραμεῖν, διὰ παντὸς τοῦ τῆς ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΩΜΑΤΟΣ ἐλαυνόμενος. τὰ δ' αὐτὰ ἐγγράψαμεν πρὸς τοὺς ΑΓΙΟΥΣ ΑΔΕΛΦΟΥΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ ΗΜΩΝ, Ἰωάννην, Ῥοῦφον, Ἰουβενάλιον, καὶ Φλαβιανόν· ΙΝΑ ΦΑΝΕΡΑ Η Η ΠΕΡΙ ΑΥΤΟΥ ΗΜΩΝ, ΜΑΛΛΟΝ ΔΕ Η ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΗΜΩΝ, ΘΕΙΑ ΑΠΟΦΑΣΙΣ. Et rurſus illud ex eiuſ-
» dem Cælestini Epiſtola ad Neſtorium: Ad Clerum quoque, inquit,
» Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, vel omnes qui cenſentur nomine

Chriſtiano, qualia neceſſitas poſtulauit, ſcripta direximus, vt ſi in «
peruerſæ diſputationis obſtinatione perſiſtis, neque hæc, QVÆ FRA- «
TER CYRILLVS PRÆDICAT, nobiſcum prædicaueris, A NOSTRO «
COLLEGIO, cum quo tibi non poteſt eſſe Communio, te intelli- «
gant ſeparatum, ſcituri, exemplo iam cauti, qualiter animæ ſuæ, de- «
cocto & maturo iudicio, debeant prouidere. Apertè igitur hanc no «
ſtram ſcias eſſe Sententiam, vt niſi DE CHRISTO DEO NOSTRO ea «
prædices quæ ROMANA, & Alexandrina, & VNIVERSALIS ECCLE- «
SIA CATHOLICA TENET, ſicut & ſancta Conſtantinopolitanæ ma- «
gnæ vrbis Eccleſia, AD TE VSQVE OPTIME TENVIT; & HANC PER- «
FIDAM NOVITATEM, quæ hoc quod Venerabilis Scriptura coniun- «
git, nititur ſeparare, INTRA DECIMVM DIEM, à primo innoteſcentis «
tibi huius conuentionis die numerandum, APERTA ET SCRIPTA «
CONFESSIONE damnaueris, AB VNIVERSALIS TE ECCLESIÆ CA- «
THOLICÆ COMMVNIONE DEIECTVM. Quam FORMAM ad te NO- «
STRI IVDICII per memoratum Filium meum, Poſſidonium Diaco- «
num, cum omnibus chartis ad ſanctum Conſacerdotem meum, me- «
moratæ Alexandrinæ vrbis Antiſtitem, qui ad nos ſuper hoc ipſo «
pleniùs retulit, deſtinauimus, VT AGAT VICE NOSTRA, QVATENVS «
STATVTVM NOSTRVM, ET TIBI ET VNIVERSIS FRATRIBVS INNO- «
TESCAT. QVIA OMNES DEBENT NOSSE QVOD AGITVR, QVOTIES «
OMNIVM CAVSA TRACTATVR: Καὶ πρὸς τὸν ΚΛΗΡΟΝ δὲ τῆς Ἐκκλησίας, τῆς «
κατὰ Κωνσταντινούπολιν, καὶ πάντας τοὺς ἐπιγραφομένους τὸ τοῦ Χριστοῦ ὄνομα, οἷα ἀ-
πῄτησεν ἡ ἀνάγκη, ἀπεστείλαμεν γράμματα· ἵνα, εἰ ἐν τῇ τῆς διεστραμμένης διαλέ-
ξεως παραμονῇ διατελέσῃς, καὶ μὴ ταῦτα, ΑΠΕΡ Ο ΑΔΕΛΦΟΣ ΚΥΡΙΛΛΟΣ
ΜΕΘ' ΗΜΩΝ ΚΗΡΥΤΤΕΙ, κηρύξῃς, μάθωσί σε ἀποκεχωρίσθαι τοῦ Ἡμετέρου Συνε-
δρίου, μεθ' ὧν σοι οὐ δύναται κοινωνία εἶναι· εἰσόμενοι καὶ τοῦτο, καὶ λοιπὸν ὄντες τῷ
ὑποδείγματι ἀσφαλεῖς, ὅπως τῆς ψυχῆς ἑαυτῶν προνοεῖσθαι ὀφείλουσι, καθεψη-
μένῃ καὶ πεπεμμένῃ κρίσει. Φανερῶς τοίνυν ἴσθι ταύτην ΗΜΩΝ εἶναι τὴν ΑΠΟ-
ΦΑΣΙΝ· ὡς, ἐὰν μὴ περὶ τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ταῦτα κηρύξῃς, ἅπερ καὶ ἡ
ΡΩΜΑΙΩΝ, καὶ ἡ Ἀλεξανδρέων, καὶ ΠΑΣΑ Η ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑ-
ΤΕΧΕΙ, ὡς καὶ ἡ ἁγία ἡ κατὰ τὴν μεγάλην Κωνσταντινούπολιν Ἐκκλησία ΕΩΣ
ΣΟΥ ΚΑΛΛΙΣΤΑ ΚΑΤΕΣΧΕ· καὶ ΤΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΑΠΙΣΤΟΝ ΚΑΙΝΟΤΗ-
ΤΑ, ἥτις ἐπιχειρεῖ χωρίζειν ἅπερ συνάπτει ἡ Ἁγία Γραφή, ΕΝΤΟΣ ΔΕΚΑΤΗΣ
ΗΜΕΡΑΣ, ἀριθμουμένης, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης τῆς ὑπομνήσεως, ΦΑΝΕΡΑ ΚΑΙ
ΕΓΓΡΑΦΩ ΟΜΟΛΟΓΙΑ ΑΘΕΤΗΣΗΣ, ΑΠΟ ΠΑΣΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ τῆς
ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΕΚΒΕΒΛΗΣΑΙ. ὅνπερ ΤΥΠΟΝ πρὸς σὲ ΤΗΣ
ΗΜΕΤΕΡΑΣ ΚΡΙΣΕΩΣ, διὰ τοῦ μνημονευθέντος υἱοῦ ἡμῶν Ποσιδωνίου τοῦ Δια-
κόνου, μετὰ πάντων τῶν χαρτίων, πρὸς τὸν Ἅγιον, καὶ Συνεπίσκοπόν μου, τῆς μνημο-
νευθείσης Ἀλεξανδρείας ἱερέα, τὸν περὶ τούτου ἡμῖν ἐντελέστερον διενεγκόντα, ἀπε-
στείλαμεν· ΙΝΑ ΤΟΠΟΤΗΡΩΝ ΗΜΙΝ ΤΟΥΤΟ ΠΡΑΞΗ, ΩΣΤΕ ΤΟ ΠΑΡ'
ΗΜΩΝ ΩΡΙΣΜΕΝΟΝ, ΣΟΙ ΤΕ ΚΑΙ ΠΑΣΙ ΤΟΙΣ ΑΔΕΛΦΟΙΣ ΦΑΝΕ-
ΡΩΘΗΝΑΙ· ΕΠΕΙΔΗ ΠΑΝΤΕΣ ΕΙΔΕΝΑΙ ΟΦΕΙΛΟΥΣΙ ΤΟ ΠΡΑΤΤΟΜΕΝΟΝ,
ΟΣΑΚΙΣ Η ΠΕΡΙ ΚΟΙΝΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΣ Η ΣΚΕΨΙΣ. Hæc Cæleſtinus,
cuius celeberrimum illud dictum Epiſtolâ poſt Damnationem Ne-
ſtorij, ad Sanctam Synodum Epheſinam ſcriptâ: Longiùs quidem «

» ſumus poſiti: Sed PER SOLLICITVDINEM Totum propiùs intue-
» mur. OMNES HABET BEATI PETRI APOSTOLI CVRA PRÆSEN-
» TES. Huius autem Cyrillum fuiſſe in Synodo Vicarium, præter ea
quæ proximè ſunt allata, cæteraque quæ diximus, cùm de Pallio a-
geremus, Actio ſecunda Secundæ Partis Actorum Epheſinorum
demonſtrat; vbi hæc in limine, ad perpetuam rei memoriam, digito
Dei, tanquam in Teſtamenti ac Pacti cuiuſdam tabulis, inſcripta ſunt:
» POST CONSVLATVM DOMINORVM NOSTRORVM SEMPER AVGV-
» STORVM, FLAVII QVIDEM, THEODOSII XIII. ET FLAVII, VALEN-
» TINIANI VERO III. SEXTO IDVS IVLII, QVI DIES IVXTA ÆGY-
» PTIOS, EST EPIPHI SEXTVSDECIMVS, SYNODO CONGREGATA IN
» EPHESIORVM METROPOLI, EX DECRETO RELIGIOSISSIMORVM
» CHRISTIANISSIMORVMQVE IMPERATORVM, AC SEDENTIBVS IN
» RELIGIOSISSIMI EPISCOPI MEMNONIS EPISCOPALI ÆDE, PIISSI-
» MIS EPISCOPIS, CYRILLO ALEXANDRINO, QVI ET CÆLESTI-
» NI QVOQVE SANCTISSIMI AC BEATISSIMI ROMANORVM EC-
» CLESIÆ ARCHIEPISCOPI LOCVM REGEBAT; ET IVVENALI, IE-
» ROSOLYMORVM, ET MEMNONE EPHESIORVM, ET FLAVIANO
» PHILIPPENSIVM, QVI ET RVFI QVOQVE REVERENDISSIMI
» THESSALONICENSIVM EPISCOPI LOCVM TENEBAT, ET THEO-
» DOTO ANCYRÆ GALATIÆ PRIMÆ, ET FIRMO CÆSAREÆ CAP-
» PADOCIÆ PRIMÆ, AC OMNIBVS QVI IN COMMENTARIORVM
» ORDINE SVPRA RECENSITI SVNT, ET BESVLA DIACONO CAR-
» THAGINIS; INGRESSISQVE AC CONSIDENTIBVS, QVI EX OC-
» CIDENTE VENERANT, ARCADIO ET PROIECTO PIISSIMIS DEO-
» QVE DILECTISSIMIS EPISCOPIS ET LEGATIS, NECNON DEI
» AMANTISSIMO PHILIPPO, APOSTOLICÆ SEDIS PRESBYTERO
» ET LEGATO: ΤΟΙΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΥΠΑΤΕΙΑΝ ΤΩΝ ΔΕΣΠΟΤΩΝ
ΗΜΩΝ, ΦΛΑΥΙΟΥ ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ ΤΟ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ, ΚΑΙ
ΦΛΑΥΙΟΥ ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΥ ΤΟ ΤΡΙΤΟΝ, ΤΩΝ ΑΙΩΝΙΩΝ ΑΥ-
ΓΟΥΣΤΩΝ, ΠΡΟ ΕΞ ΕΙΔΩΝ ΙΟΥΛΙΩΝ, Η ΤΙΣ ΕΣΤΙ ΚΑΤ' ΑΙ-
ΓΥΠΤΙΟΥΣ ΕΠΙΦΙ. ιϛ. ΣΥΝΟΔΟΥ ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΕΙΣΗΣ ΕΝ ΤΗ
ΕΦΕΣΙΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ, ΕΚ ΘΕΣΠΙΣΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΕΥΣΕΒΕΣΤΑ-
ΤΩΝ ΚΑΙ ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, ΚΑΙ ΚΑΘΕΣΘΕΝΤΩΝ ΕΝ
ΤΩ ΕΠΙΣΚΟΠΕΙΩ ΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΜΕΜΝΟ-
ΝΟΣ, ΤΩΝ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ, ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΑΛΕ-
ΞΑΝΔΡΕΙΑΣ, ΔΙΕΠΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΤΟΠΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ
ΚΑΙ ΟΣΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΤΗΣ ΡΩΜΑΙΩΝ ΕΚΚΛΗ-
ΣΙΑΣ ΚΕΛΕΣΤΙΝΟΥ, ΚΑΙ ΙΟΥΒΕΝΑΛΙΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥ-
ΜΩΝ, ΚΑΙ ΜΕΜΝΟΝΟΣ ΤΩΝ ΕΦΕΣΙΩΝ, ΚΑΙ ΦΛΑΥΙΑ-
ΝΟΥ ΦΙΛΙΠΠΩΝ, ΕΠΕΧΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΤΟΠΟΝ ΡΟΥ-
ΦΟΥ ΤΟΥ ΕΥΛΑΒΕΣΤΑΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΘΕΣΣΑΛΛΟ-
ΝΙΚΕΩΝ, ΚΑΙ ΘΕΟΔΟΤΟΥ ΑΓΚΥΡΑΣ ΓΑΛΑΤΙΑΣ ΠΡΩ-
ΤΗΣ, ΚΑΙ ΦΙΡΜΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ ΠΡΩ-
ΤΗΣ, ΚΑΙ ΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΓΕΝΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ
ΕΝ ΤΗ ΣΤΑΣΕΙ ΤΩΝ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΩΝ, ΚΑΙ ΒΕΣΟΥΛΑ

ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΚΑΡΘΑΓΕΝΗΣ, ΕΙΣΕΛΘΟΝΤΩΝ ΤΕ, ΚΑΙ ΣΥΝΕΔΡΕΥΣΑΝΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΣ ΕΣΠΕΡΑΣ ΤΩΝ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΩΝ ΚΑΙ ΘΕΟΣΕΒΕΣΤΑΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ, ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΕΥΤΩΝ, ΑΡΚΑΔΙΟΥ, ΚΑΙ ΠΡΟΙΕΚΤΟΥ, ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ, ΚΑΙ ΛΗΓΑΤΟΥ. Quibus pleniſſimè confirmatis, pro TERTIA atque VLTIMA OBSERVATIONE, ſit Sententia Depoſitionis Dioſcori, in Chalcedonenſi Oecumenica Synodo, Auctoritate Sancti Leonis Papæ lata, Actione tertia. Ergo Acta Synodica ſic ſe habent: PASCHASINVS Epiſcopus Lilybætanus, Prouinciæ Siciliæ, & cum ipſo Lucentius Epiſcopus Eſculanenſis (aliàs, Herculanenſis) & Bonifacius Preſbyter Magnæ Romanæ Eccleſiæ, TENENTES LOCVM SANCTISSIMI ET BEATISSIMI ARCHIEPISCOPI APOSTOLICÆ SEDIS MAGNÆ ET SENIORIS ROMÆ LEONIS, Pronunciarunt: Manifeſta facta ſunt, quæ à Dioſcoro, quondam, Alexandriæ Magnæ Ciuitatis (aliàs, Eccleſiæ) Epiſcopo, commiſſa ſunt ADVERSVS SANCTARVM REGVLARVM ORDINEM, & ECCLESIASTICAM DISCIPLINAM, tam ex ijs quæ dudum examinata ſunt, in priori Conſeſſu, quàm ex ijs quæ hodie acta ſunt. Hic enim (vt plurima intermittamus) Eutychem, ſimilia ſibi ſapientem, & REGVLARITER A PROPRIO DAMNATVM EPISCOPO, (id eſt, Sanctiſſimo Patre noſtro & Archiepiſcopo quondam Flauiano) PRÆSVMENS SIBI PRIMATVM, Irregulariter in Communionem ſuſcepit, priuſquam conſidêret in Epheſo cum DEI-AMANTISSIMIS EPISCOPIS. Sed illis quidem APOSTOLICA SEDES VENIAM PRÆSTITIT DE IIS QVÆ IBI NON VOLVNTARIE AB EIS GESTA SVNT, QVI ET HACTENVS PERMANSERVNT OBEDIENTES SANCTISSIMO ARCHIEPISCOPO LEONI, ET OMNI SANCTO, ET VNIVERSALI CONCILIO: HVIVS GRATIA ET IN SVA COMMVNIONE EOS SICVT CONFIDELES SVSCEPIT. Hic autem & hactenus permanſit glorians in eis, pro quibus eum oportebat gemere, ET SE TERRÆ PROSTERNERE. Super hæc verò neque Epiſtolam legi permiſit BEATISSIMI PAPÆ LEONIS, ſcriptam ad ſanctæ memoriæ Flauianum, & hoc frequenter rogatus, à portitoribus recitari eam, & cum iuramento fieri lectionem promittens. QVA NON LECTA SCANDALVM ET LÆSIONEM SANCTÆ DEI ECCLESIÆ PER TOTVM ORBEM TERRÆ PRÆTVLERVNT. Sed tamen talibus ab eo audacter commiſſis, deliberabamus, vt de priore ſua peſſima actione aliqua ei præſtaretur clementia, ſicut & cæteris Reuerendiſſimis Epiſcopis, & ijs qui neque ſimilem ei auctoritatem iudicandi habuerint, (aliàs, etſi non ſimilem ipſi cauſam iudicij habuerint.) Sed quoniam ſecundis exceſſibus priorem iniquitatem valde tranſcendit, (PRÆSVMPSIT ENIM ET EXCOMMVNICATIONEM DICTARE ADVERSVS SANCTISSIMVM ET BEATISSIMVM ARCHIEPISCOPVM MAGNÆ ROMÆ LEONEM; Inſuper etiam Multi Libelli multis eius pleni iniquitatibus, contra eum in SANCTO &

» Magno Concilio oblati ſunt; & Semel, & Secundò, & Tertiò,
» per Dei-Amantissimos Episcopos Regulariter vocatus, mini-
» mè voluit obedire, propriâ vtique conſcientiâ ſtimulatus; Et hos,
» qui à Diuerſis Concilijs Regvlariter damnati ſunt, contra Divi-
» nas leges svscepit) ideo ipſe contra ſe elicuit Sententiam,
» diuerſimodè Ecclesiasticos conculcans Canones. Vnde San-
» ctissimvs et Beatissimvs Archiepiscopvs Magnæ et
» senioris Romæ, Leo, per nos, et per præsentem san-
» ctam Synodvm, vna cvm ter Beatissimo et omni lav-
» de digno Beato Petro Apostolo, qvi est petra et
» crepido Catholicæ Ecclesiæ, et rectæ fidei fvnda-
» mentvm, nvdavit evm tam Episcopatvs dignitate,
» qvam etiam et ab omni Sacerdotali alienavit mini-
» sterio. Igitur Sancta hæc & Magna Synodus, qvæ placent
» regvlis, ſuper memorato Dioſcoro decernat. Anatolivs Ar-
» chiepiſcopus Regiæ Conſtantinopolis Nouæ Romæ dixit: Hæc ea-
» dem Apostolicæ Sedi per omnia ſapiens, concors Sententiæ ef-
» ficior ſuper Damnatione Dioſcori, quondam Alexandrinæ Magnæ
» Ciuitatis Epiſcopi, qui ſeipſum ab omni Sacerdotali mini-
» sterio oſtendit alienum, eo quòd omnibus Sanctorvm Pa-
» trvm regvlis exſtitit inobediens, & Tertio Canonice vo-
» catvs noluit obtemperare. Hactenus Synodica Chalcedonenſia Acta Depoſitionis Dioſcori Alexandrini Patriarchæ, cui cæteri Antiſtites eadem mente, ac eodem planè ſenſu ibidem ſubſcribunt: Græcè autem ſic exſtant: ΠΑΣΧΑΣΙΝΟΣ Ἐπίσκοπος Λιλυβαίου τῆς Σικελίας, καὶ μετ' αὐτοῦ Λουκίνσιος Ἐπίσκοπος Ερχουλάνων, καὶ Βονιφάτιος πρεσβύτερος τῆς Ἐκκλησίας τῆς μεγάλης Ῥώμης, ΕΠΕΧΟΝΤΕΣ ΤΟΝ ΤΟΠΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΡΩΜΗΣ, ΚΑΙ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΛΕΟΝΤΟΣ, Ἀπεφήναντο· Δῆλα γεγένηται τὰ τετολμημένα Διοσκόρῳ, τῷ γενομένῳ τῆς Ἀλεξανδρέων Μεγάλης Ἐκκλησίας Ἐπισκόπῳ, κατὰ τῆς τῶν ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΑΞΕΩΣ, καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Καταστάσεως, ἔκ τε τῶν ἤδη ἐξετασθέντων ἐν τῇ πρώτῃ συνεδρείᾳ, καὶ ἀπὸ τῶν σήμερον πεπραγμένων. ἔστι γὰρ, ἵνα τὰ πολλὰ παραλείψωμεν, Εὐτυχῆ τὸν ὁμόδοξον αὐτοῦ, ΚΑΝΟΝΙΚΩΣ ΚΑΘΑΙΡΕΘΕΝΤΑ, ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ, τοῦ ἐν Ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Φλαβιανοῦ, ΑΥΘΕΝΤΗΣΑΣ, ΑΚΑΝΟΝΙΣΤΩΣ ΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ ἐδέξατο, πρὶν συνεδρεῦσαι ἐν τῇ Ἐφεσίων μετὰ ΤΩΝ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ. ἀλλ' ἐκείνοις μὲν Ο ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΣ ΘΡΟΝΟΣ ΣΥΓΓΝΩΜΗΝ ΑΠΕΝΕΙΜΕΝ, ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΕΚΕΙΣΕ ΜΗ ΚΑΤΑ ΓΝΩΜΗΝ ΥΠ' ΑΥΤΩΝ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΟΙΣ, ΟΙ ΚΑΙ ΔΙΕΤΕΛΕΣΑΝ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ, ΕΠΟΜΕΝΟΙ ΤΩ ΤΕ ΑΓΙΩΤΑΤΩ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΩ ΛΕΟΝΤΙ, ΚΑΙ ΠΑΣΗ ΤΗ ΑΓΙΩΤΑΤΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΑΓΙΑ ΣΥΝΟΔΩ. ΟΥ ΔΗ ΧΑΡΙΝ ΚΑΙ ΕΝ ΤΗ ΕΑΥΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΟΜΟΠΙΣΤΟΥΣ ΕΔΕΞΑΤΟ. ἔστι δὲ μέχρι τοῦ παρόντος ἐνέμεινε σεμνυνόμενος ἐπ' ἐκείνοις ἐφ' οἷς ἔδει στένειν, ΚΑΙ ΕΙΣ ΓΗΝ ΚΕΚΥΦΕΝΑΙ. πρὸς τούτοις δὲ, οὐδὲ τὴν ἐπιστολὴν ἀναγνωσθῆναι συνεχώρησε ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΠΑ ΛΕΟΝΤΟΣ, τὴν γραφεῖσαν παρ' αὐτοῦ πρὸς ΤΟΝ ΕΝ

ΑΓΙΟΙΣ ΤΗ ΜΝΗΜΗ Φλαυιανὸν, καὶ ταῦτα, πολλάκις παρακληθεὶς ἀναγνῶναι ταύτην ἀπὸ τῶν κεκοινωνηκότων, καὶ μεθ' ὅρκων ποιήσασθαι τὴν ἀνάγνωσιν ὑποσχόμενος. ΗΣ ΜΗ ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΗΣ, ΣΚΑΝΔΑΛΟΥ ΚΑΙ ΒΛΑΒΗΣ ΑΙ ΑΝΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΗΝ ΕΠΕΙΡΑΘΗΣΑΝ ΑΓΙΩΤΑΤΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ. Ἀλλ' ὅμως τοιούτων παρ' αὐτοῦ τολμηθέντων, ἐσκοπούμεν ἐκ τῆς προτέρας πράξεως, φιλανθρωπίας αὐτὸν ἀξιῶσαι, ὡς καὶ τοὺς λοιποὺς ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΥΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ, καί τοι μηδὲ αἰτίαν, (aliàs, αὐθεντίαν) παραπλησίως αὐτῷ τῆς κρίσεως ἐσχηκότας, (aliàs, ἐσχηκότας.) ἐπειδὴ δὲ τοῖς δευτέροις τὴν προτέραν παρανομίαν ὑπερηκόντισεν, (ΕΤΟΛΜΗΣΕ ΓΑΡ ΚΑΙ ΑΚΟΙΝΩΝΗΣΙΑΝ ΥΠΑΓΟΡΕΥΣΑΙ, ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΟΣΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ῬΩΜΗΣ, ΛΕΟΝΤΟΣ· πρὸς δὲ τούτοις, καὶ Λιβέλλων πολλῶν, παρανομιῶν μεστῶν, κατ' αὐτοῦ προσενεχθέντων ΤΗ ΑΓΙΑ καὶ ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΝΟΔΩ, καὶ ἅπαξ, καὶ δὶς, καὶ τρὶς, διὰ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ, Κανονικῶς κληθεὶς, οὐχ ὑπήκουσεν, ὑπὸ τοῦ συνειδότος δηλονότι κεντούμενος, καὶ τοὺς παρὰ τῆς Συνόδου διαφόρων ἐνθέσμως ΚΑΘΑΙΡΕΘΕΝΤΑΣ, ΠΑΡΑΝΟΜΩΣ ἐδέξατο,) αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ τὴν ψῆφον ἐξήνεγκε, διαφόρως ΤΟΥΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥΣ πατήσας ΘΕΣΜΟΥΣ. ὅθεν Ο ΑΓΙΩΤΑΤΟΣ, ΚΑΙ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑΣ ΡΩΜΗΣ, ΛΕΩΝ, ΔΙ' ΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΗΣ ΑΓΙΩΤΑΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ, ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΤΡΙΣΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ, ΚΑΙ ΠΑΝΕΥΦΗΜΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ, ΟΣ ΕΣΤΙ ΠΕΤΡΑ, ΚΑΙ ΚΡΗΠΙΣ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΙΣΤΕΩΣ Ο ΘΕΜΕΛΙΟΣ, ΕΓΥΜΝΩΣΕΝ ΑΥΤΟΝ ΤΗΣ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ, ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΙΕΡΑΤΙΚΗΣ ΗΛΛΟΤΡΙΩΣΕΝ ΑΞΙΑΣ. Τοιγαροῦν ἡ Ἁγιωτάτη αὕτη, καὶ Μεγάλη Σύνοδος, ΤΑ ΔΟΞΑΝΤΑ ΤΟΙΣ ΚΑΝΟΣΙΝ, ἐπὶ τῷ μνημονευθέντι Διοσκόρῳ ψηφίσεται. ΑΝΑΤΟΛΙΟΣ Ἐπίσκοπος τῆς βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης, εἶπε· τὰ αὐτὰ ΤΩ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΩ ΘΡΟΝΩ διὰ πάντων φρονῶν, σύμψηφος κἀγὼ γίνομαι ἐπὶ τῇ καθαιρέσει Διοσκόρου, τοῦ γενομένου Ἐπισκόπου τῆς Ἀλεξανδρέων Μεγαλοπόλεως, ἑαυτὸν ΠΑΣΗΣ ΙΕΡΑΤΙΚΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ἀλλότριον ἀποδείξαντος, διὰ τὸ ἐν ἅπασιν ἀπειθῆσαι ΤΟΙΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΚΑΝΟΣΙ, καὶ ΤΡΙΤΟΝ ΚΑΝΟΝΙΚΩΣ ΚΛΗΘΕΝΤΑ, καὶ μὴ ὑπακοῦσαι θελήσαντα. Atque hæc DE SACRA PONTIFICVM AC REGVM CONCORDIA. Ex quibus omnibus, pluſquam neceſſe eſt, patet, ad quem Synodica Iuriſdictio proindeque Iuridica Synodi Indictio, de iure pertineat. Id autem vnum curioſis moleſtiſque huius quæſtionis diſputatoribus polliceor atque ſpondeo, nuſquam de ijs quæ à me partim propoſita, partim expoſita ſunt, niſi iratos, dubitaturos eſſe. Cæterùm ne quid præter Chriſtianam Politicam Principiſque Chriſtiani Officium, in celebrandis Synodis Imperatores ac Reges præſtitiſſe atque contuliſſe exiſtimet, ſciat cautus attentuſque Lector, hac nos cautione monitos ac munitos certioreſque factos Antiquitatem voluiſſe; videlicet Principes abſtinuiſſe ſibique temperaſſe adeo, vt TOPICIS ſiue LOCALIBVS Concilijs nunquam intereſſent, intelligendum relicturi ſe in OECVMENICIS vel GENERALIBVS Synodis potiùs REIPVBLICÆ CHRISTI, quàm ECCLESIÆ CHRISTI, curam ſuſcipere. Quod vt accuratiùs

ventilemus, Tertium inprimis, mox Sextum Septimæ Synodi Canonem proferamus. Tertius Canon eſt qui quidem ſic inſcribitur:
» QVOD NON OPORTEAT PRINCIPES ELIGERE EPISCOPVM: Ὅτι
» οὐ δεῖ Ἄρχοντας ψηφίζεσθαι Ἐπίσκοπον. Omnis Electio, inquit, A PRIN-
» CIPIBVS FACTA Epiſcopi aut Preſbyteri aut Diaconi, irrita maneat,
» ſecundùm REGVLAM quæ dicit; SI QVIS EPISCOPVS SÆCVLA-
» RIBVS POTESTATIBVS VSVS, ECCLESIAM PER IPSAS OBTINEAT,
» DEPONATVR; ET SEGREGENTVR OMNES QVI ILLI COMMVNI-
» CANT. Oportet enim vt qui prouehendus eſt in Epiſcopum, AB
» EPISCOPIS ELIGATVR; quemadmodum à Sanctis Patribus qui a-
» pud Nicæam conuenerunt, IN REGVLA definitum eſt, quæ dicit:
» Epiſcopum conuenit maximè quidem ab omnibus, qui ſunt in
» Prouincia, Epiſcopis ORDINARI. Si autem hoc difficile fuerit, aut
» propter inſtantem neceſſitatem, aut propter itineris longitudinem,
» TRIBVS tamen omnimodis in id ipſum conuenientibus, ET ALIIS
» PER LITTERAS CONSENTIENTIBVS, tunc CONSECRATIO fiat.
» FIRMITAS autem eorum quæ geruntur, per vnamquamque Pro-
» uinciam Metropolitano tribuatur Antiſtiti: Πᾶσαν ψῆφον ΓΙΝΟΜΕ-
ΝΗΝ ΠΑΡΑ ΑΡΧΟΝΤΩΝ, Ἐπισκόπου, ἢ Πρεσβυτέρου, ἢ Διακόνου, ἄκυρον
μένειν, κατὰ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ, τὸν λέγοντα· ΕΙ ΤΙΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΟΣΜΙ-
ΚΟΙΣ ΑΡΧΟΥΣΙ ΧΡΗΣΑΜΕΝΟΣ, ΔΙ' ΑΥΤΩΝ ΕΓΚΡΑΤΗΣ ΕΚΚΛΗ-
ΣΙΑΣ ΓΕΝΗΤΑΙ, ΚΑΘΑΙΡΕΙΣΘΩ, ΚΑΙ ΑΦΟΡΙΖΕΣΘΩ, ΚΑΙ ΟΙ ΚΟΙ-
ΝΩΝΟΥΝΤΕΣ ΑΥΤΩ ΠΑΝΤΕΣ. δεῖ γὰρ τὸν μέλλοντα προβιβάζεσθαι εἰς
Ἐπισκοπὴν, ΥΠΟ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΨΗΦΙΖΕΣΘΑΙ. καθὼς παρὰ τῶν Ἁγίων Πα-
τέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ ὥρισται ΕΝ ΤΩ ΚΑΝΟΝΙ, τῷ λέγοντι, Ἐπίσκοπον προσ-
ήκει μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ ΚΑΘΙΣΤΑΣΘΑΙ. εἰ δὲ δυσ-
χερὲς εἴη τὸ τοιοῦτον, ἢ διὰ κατεπείγουσαν ἀνάγκην, ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ, ἐξ ἅ-
παντος ΤΡΕΙΣ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένους, συμψήφων γινομένων, καὶ τῶν ἀπόντων,
συντιθεμένων διὰ γραμμάτων, τότε τὴν ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑΝ ποιεῖσθαι. τὸ δὲ
ΚΥΡΟΣ τῶν γινομένων δίδοσθαι καθ' ἑκάστην Ἐπαρχίαν τῷ Μητροπολίτῃ. Sex-
» tus verò Canon huiuſcemodi eſt: Vt efficiatur LOCALIS SYNO-
» DVS per annum: Περὶ τοῦ γίνεσθαι ΤΟΠΙΚΗΝ ΣΥΝΟΔΟΝ κατὰ χρόνον.
» Quoniam quidem REGVLA EST (inquit Generalis Synodus) quæ
» dicit: Bis in anno per ſingulas Prouincias oportere fieri per Con-
» uentum Epiſcoporum, REGVLARES INQVISITIONES; propter fati-
» gationem, & vt opportunè habeantur ad iter agendum hi qui con-
» gregandi ſunt, definierunt Sextæ Synodi Sancti Patres, omni excu-
» ſatione remota, modis omnibus SEMEL IN ANNO fieri, & depra-
» uata corrigi. Hunc ergo Canonem & nos renouamus. ET SI
» QVISQVAM PRINCEPS INVENTVS FVERIT HOC PROHIBERE,
» COMMVNIONE PRIVETVR. Si quis verò Metropolitanorum hoc ne-
» glexerit agere, abſque neceſſitate vel vi, ſeu aliqua rationabili occaſio-
» ne, CANONICIS POENIS ſubiaceat. Dum autem Synodus agitur SVPER
» CANONICIS ET EVANGELICIS NEGOTIIS, oportet Congregatos Epi-
» ſcopos IN MEDITATIONE & ſollicitudine fieri cuſtodiendorum diui-
Pſ.18.v.12. » norum & VIVIFICORVM Domini Mandatorum; In cuſtodiendis enim

illis retributio multa: quia & Lucerna Mandatum, LEX autem LVX, « Prou. 6. v. 23
& Via Vitæ Argutio & DISCIPLINA eſt; & Mandatum Domini lu- « Pſ. 18. v. 9.
cidum illuminans oculos. Porrò non habeat Metropolitanus li- «
centiam, ex his quæ defert Epiſcopus ſecum, ſiue iumentum, ſiue «
aliam ſpeciem expetendi. Quod ſi hoc egiſſe conuictus fuerit, «
SOLVAT QVADRVPLVM: Ἐπειδήπερ ΚΑΝΩΝ ΕΣΤΙΝ ὁ λέγων, δὶς τοῦ «
ἔτους καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν, χρὴ γίνεσθαι διὰ συναθροίσεως Ἐπισκόπων ΤΑΣ
ΚΑΝΟΝΙΚΑΣ ΖΗΤΗΣΕΙΣ. διὰ γοῦν τὴν συντριβὴν, καὶ τὸ ἐνδεῶς ἔχειν
πρὸς ὁδοιπορίαν τοὺς συναθροιζομένους, ὥρισαν οἱ τῆς Ἕκτης Συνόδου Ὅσιοι
Πατέρες, ἐξ ἅπαντος τρόπου καὶ προφάσεως ΑΠΑΞ ΤΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ γίνε-
σθαι, καὶ τὰ ἐσφαλμένα διορθοῦσθαι. τοῦτον οὖν τὸν Κανόνα καὶ ἡμεῖς ἀνανεοῦμεν·
ΚΑΙ ΕΙ ΤΙΣ ΕΥΡΕΘΗ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥΤΟ ΚΩΛΥΩΝ, ΑΦΟΡΙΖΕΣΘΩ· εἰ
δέ τις ἐκ τῶν Μητροπολιτῶν ἀμελήσει τοῦτο γίνεσθαι ἐκτὸς ἀνάγκης, καὶ βίας, καὶ
τινος εὐλόγου προφάσεως, τοῖς ΚΑΝΟΝΙΚΟΙΣ ΕΠΙΤΙΜΙΟΙΣ ὑποκείσθω. τῆς
δὲ Συνόδου γινομένης ΠΕΡΙ ΚΑΝΟΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΩΝ ΠΡΑΓΜΑ-
ΤΩΝ, δεῖ τοὺς συναθροισθέντας Ἐπισκόπους, ἐν μελέτῃ καὶ φροντίδι γίνεσθαι, τοῦ
φυλάττεσθαι τὰς θείας καὶ ΖΩΟΠΟΙΟΥΣ ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ. ἐν γὰρ τῷ φυλάσ-
σεσθαι αὐτὰς, ἀνταπόδοσις πολλή· ὅτι καὶ λύχνος, ἐντολή, νόμος δὲ, φῶς. καὶ ὁδὸς
ζωῆς, Ἔλεγχος, καὶ Παιδεία. καὶ ἡ ἐντολὴ Κυρίου τηλαυγὴς, φωτίζουσα ὀφθαλ-
μούς· μὴ ἔχειν δὲ ἄδειαν τὸν Μητροπολίτην, ἐξ ὧν ἐπιφέρονται οἱ Ἐπίσκοποι μετ'
αὐτῶν, ἢ κτῆνος ἢ ἕτερον εἶδος ἀπαιτεῖν. εἰ δὲ τοῦτο ἐλεγχθῇ, ΑΠΟΤΙΣΕΙ ΤΟ
ΤΕΤΡΑΠΛΑΣΙΟΝ. Quæ cùm ita ſint, ne quid inde Zelo Regio ac
Imperatoriæ Maieſtati detractum putes, ecce illud valde notandum
factum apponimus ex Actione quinta Octauæ Oecumenicæ Syno-
di perlegendum, quod huc magno Regum ac Eccleſiæ Exemplo
tranſlatum videatur: Lectis omnibus Epiſtolis, Elias RELIGIOSIS- «
SIMVS PRESBYTER & SIGILLVS (id eſt, CVSTOS SIGILLI, qui cor- «
ruptè SYNCELLVS dicitur) Patriarchij Hieroſolymitani; Noſtis, in- «
quit, omnes, præteritis annis ab Imperatoribus Synodos eſſe coa- «
ctas: Ipſe Imperator conteſtetur, vnde, & à quo miſſi peruenerí- «
mus: Nobis autem iam præſentibus, & duos ferè annos hîc, ante- «
quam ſanctiſſimi Legati Veteris Romæ aduenirent, verſantibus; «
IMPOSVIT IPSE IMPERATOR CERVICIBVS NOSTRIS ENCOLPIVM «
SVVM, CVM HOC DICTO: EN ECCLESIÆ IVDICIVM AC RATIO- «
NEM EXIGET DEVS A VESTRIS CAPITIBVS IN DIE IVDICII; VT «
NIHIL EX GRATIA VEL AFFECTV FACIATIS. Nos ergo ex CHRI- «
STVM-AMANTIS Imperatoris obteſtatione, ita fuimus hactenus af- «
fecti, vt Iuſtitiæ ratio poſtulabat: Καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν πασῶν τῶν «
ἐπιστολῶν Ἡλίας ὁ ΘΕΟΣΕΒΕΣΤΑΤΟΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ, καὶ ΣΙ-
ΓΙΛΛΟΣ (corruptè, ΣΥΓΚΕΛΛΟΣ) τοῦ Θρόνου Ἱεροσολύμων· Οἴδατε
πάντες, εἶπεν, ὅτι ἐν τοῖς παρελθοῦσι χρόνοις ΟΙ ΒΑΣΙΛΕΙΣ ἦσαν οἱ συγκροτοῦντες
τὰς Συνόδους. αὐτὸς οὖν ὁ Βασιλεὺς μαρτυρησάτω, πόθεν, καὶ παρὰ τίνος ἀποσταλέν-
τες ἀφίγμεθα. ἡμῶν δὲ παραγενομένων ἐνταῦθα, καὶ διατριψάντων ἐπὶ δυσὶ σχεδὸν ἔτε-
σι, πρὸ τοῦ καταλαβεῖν τοὺς Ἁγιωτάτους Τοποτηρητὰς τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ΕΠΙΤΕ-
ΘΕΙΚΕ ΤΟΙΣ ΗΜΕΤΕΡΟΙΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΡΑΧΗΛΟΙΣ ΤΟ ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ

ΑΥΤΟΥ· ΚΑΙ ΕΙΠΕΝ· ΙΔΟΥ, ΤΟ ΚΡΙΜΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙ Ο ΘΕΟΣ ΕΚ ΤΩΝ ΤΡΑΧΗΛΩΝ ΥΜΩΝ, ΕΝ ΤΗ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΕΩΣ, ΙΝΑ ΜΗΔΕΝ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΝ Η ΕΜΠΑΘΕΙΑΝ ΠΟΙΗΣΗΤΕ. *Καὶ ἡμεῖς τοίνυν κατὰ τὴν τοῦ* ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟΥ *Βασιλέως παρακέλευσιν, οὕτω διετέθημεν μέχρι τοῦ νῦν, ὡς ἀπαιτεῖ τῆς Δικαιοσύνης ὁ λόγος:* Sed referamus nos in ordinem rerum memorabilium, quæ in HAC NONA Gregorianæ noſtræ Hiſtoriæ Parte numeris quaſi ſignandæ erunt. Diximus, quod viſum eſt, PRIMO loco: nunc SECVNDO, quod videbitur, dicamus. SECVNDO igitur Simoniaca Prauitas, quæ inſtar Hæreſis, vt Gregorius inculcat, IN ECCLESIIS INIQVA AMBITIONE SVRREXIT, per Galliæ Eccleſias, quamquam impunè, magno bonorum dolore, graſſaretur; non vtique deſerendum propter Malos Eccleſiam, ſuadet Gregorius; nec Separationem à Malis, ſed Remedia Synodica contra impendentia mala præſcribit. Rectiſſimè ergo ac veriſſimè Theodoſius, in illa ſua Sacra, ad Alexandrinum Cyrillum: Oportet, inquit, Sacerdotes ET MORVM SVAVITATE ET FIDEI DILIGENTIA ADMIRANDOS ESSE; tum VITÆ SIMPLICITATEM apertè omnibus in rebus actionibuſque oſtendere ac præferre; ac certò denique ſecum ſtatuere, vniuſcuiuſque rei naturam, potiſſimùm verò incorruptæ pietatis doctrinam ſedulo inueſtigandi ſtudio faciliùs quàm pertinaci animorum contentione inueniri. Etenim iam inde à primis vſque temporibus non imperantis cuiuſpiam, aut certè imperium vſurpantis, interminationes aut proteruiæ, ſed SANCTORVM PATRVM SACRARVMQVE SYNODORVM DECRETA EAM NOBIS CONSTITVERVNT. Nam Religionem prudentiâ & conſilio magis quàm cuiuſpiam imperio firmari nulli opinor dubium eſſe poteſt: *Τοὺς δὲ Ἱερέας χρὴ*, ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΤΩΝ ΗΘΩΝ ΧΡΗΣΤΟΤΗΤΟΣ, ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΠΙΣΤΙΝ ΑΚΡΙΒΕΙΑΣ ΘΑΥΜΑΖΕΣΘΑΙ, *καὶ τὴν* ΑΠΛΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΒΙΟΥ *διὰ παντὸς ἐπιδείκνυσθαι· γινώσκειν τε, ὡς τὴν ἑκάστου πράγματος φύσιν, καὶ τοὺς περὶ τὴν εὐσέβειαν μάλιστα λόγους, μᾶλλον ἂν εὕροι ζήτησις, ἤπερ αὐθάδεια. καὶ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν αὐτοῖς, οὐκ ἀπειλή τινος δυναστεύοντος, ἢ δυναστεύειν νομίζοντος, ἀλλ'* Η ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΒΟΥΛΗ ΚΑΤΕΣΤΗΣΑΤΟ. *καί τοι παντὶ δῆλον, ὡς Θρησκεία τὸ βέβαιον* ΟΥΚ *ἂν* ΕΚ ΚΕΛΕΥΣΕΩΣ *ἔχοι*, ΜΑΛΛΟΝ Η ΣΥΝΕΣΕΩΣ. TERTIO; Reges Galliæ, Romani Pontificis Filij Excellentiſſimi ac DVLCISSIMI, antiquo Eccleſiæ Gallicanæ iure, olim vocabantur. Immo, & FILII BENEDICTIONIS, vt ex his verbis Epiſtolæ patet, Innocentij Quarti Pont. Max. ad SANCTVM LVDOVICVM Franciæ Regem, eum ad OEcumenicum Concilium Lugdunenſe Primum, id eſt, Vniuerſale, ſeu Generale Decimum Tertium, inuitantis; in quo, Friderico Secundo Imperatore depoſito, Dux Expeditionis Pro Terra Sancta Recuperanda electus eſt: Huiuſmodi autem noſtrum

deſiderium ſic, FILI BENEDICTIONIS, adimpleas. Fruatur hac auita laude LVDOVICVS noſter DECIMVS TERTIVS, &, quod in Turcicis Oraculis DE VICTORE LVDOVICO arcanum ferunt, Maiorum Triumphos, dum ſuperat, impleat.

—·—LATINOS

In tantum ſpe tollet AVOS: nec ROMVLA quondam
Vllo ſe tantum TELLVS iactabit ALVMNO.
Heu PIETAS, heu PRISCA FIDES!—
—MANIBVS DATE LILIA PLENIS.

Sed audi Politicum Sanctiſſimi Pontificis, ex Regulæ Eccleſiaſticæ viſceribus depromptum, Chriſtianiſſimis dignum Regibus Conſilium: Regno veſtro (inquit Gregorius) per omnia proficit, ſi « quod contra Deum in illis partibus geritur, emendatione Veſtræ « Excellentiæ corrigatur. QVARTO; præter cætera quæ de Au- « guſtino ac Monachis idemtidem tractata ſunt, Præmiorum in cælo Diuerſitas atque Inæqualitas Gloriæ, proportione Meritorum, ſubindicatur his verbis: Petimus vt & MONACHIS præſen- « tium portitoribus, quos ad eumdem Fratrem direximus, veſtra « vberiùs beneficia miniſtretis: quatenus, dum vobis patrocinan- « tibus, nullas illîc difficultates inuenerint, ſed cœptum iter, Chri- « ſto adiuuante, peregerint, vberiorem Mercedis veſtræ fructum an- « te Dei noſtri oculos faciatis. HÆC dum Romæ ge- « CAP. XXVII. runtur, interea Gregorius ad CLOTHARIVM Francorum Regem Epiſtolam ſcribit, ordine noſtro Decimam, quæ Decimam quoque Hiſtorici noſtri Centonis Partem conficiet: Inter tot cu- « ras & ſollicitudines, quas pro ſubiectarum vobis Gentium re- « gimine ſuſtinetis, exſiſtere vos IN CAVSA DEI laborantibus « ADIVTORES, eximiæ laudis & Magnæ Mercedis eſt. Et quia ta- « les vos præcedentibus bonis oſtenditis, vt præſumere de vobis me- « liora poſſimus, AD EA QVÆ PRO MERCEDE VESTRA SVNT, « libentiſſimè prouocamus. Quidam igitur qui cum Reuerendiſſimo « Fratre & Coëpiſcopo noſtro AVGVSTINO ad ANGLORVM Gen- « tem perrexerant, remeantes, quanta eumdem Fratrem noſtrum Ex- « cellentia Veſtra in præſentia poſitum, caritate receperit, quantiſque « ſuffragijs proficiſcentem ADIVVERIT, narrauerunt. Sed quia illa Deo « noſtro opera grata ſunt ſemper, quæ à vobis cùm cœperint, non « recedunt, PATERNO AFFECTV ſalutantes petimus, vt MONACHOS, « præſentium portitores, quos ad prædictum Fratrem noſtrum, vnà « cum Dilectiſſimis Filijs noſtris LAVRENTIO Preſbytero & MELLITO Abbate tranſmiſimus, habeatis peculiariter commendatos. Et « quidquid illis ante exhibuiſtis, his quoque ad laudis veſtræ cumu- « lum vberiùs impendatis: quatenus, dum vobis prouidentibus cœ- « ptum ſine mora iter expleuerint, Bonorum Veſtrorum Omnipo- « tens Deus Recompenſator exiſtat, atque vobis & IN PROSPERIS « CVSTOS & in aduerſitatibus ſit adiutor. Præterea peruenit ad nos, « quòd SACRI illic ORDINES cum datione pecuniæ conferantur. «

» Et vehementer affligimur, ſi ad Dei Dona NON MERITIS acceditur
» SED PRÆMIIS proſilitur. Et quia hæc SIMONIACA HÆRESIS Prima
» in Eccleſia ſurgens, Apoſtolorum eſt auctoritate damnata, petimus
» VT PRO MERCEDE VESTRA Congregari Synodum faciatis: quatenus
» OMNIVM SACERDOTVM DEFINITIONIBVS compreſſa, & radici-
» tus amputata, nullas illic vires de cætero, in periculo animarum,
» inueniat; nec vlteriùs ſub qualibet excuſatione permittatur exſur-
» gere: vt tantò vos Omnipotens Deus contra aduerſarios veſtros
» exaltet, quantò vos in ſuis mandatis zelum habere, & pro anima-
» rum ſalute, quæ huius fuerant SCELERIS GLADIO perituræ, viderit co-
» gitare. Pontificia Regis Inſtitutio hæc eſt, Sex gradibus conſtans. PRIMVS; Sancta Regum Merces apud Deum creſcit, ſi quantò plus eos ad ſe Reſpublica euocat grauioribus curis, tantò minùs à IVVANDÆ ECCLESIÆ propoſito auocentur. SECVNDVS; PATERNO AFFECTV Romanus Pontifex Galliæ Regem ſalutat, ne quis poſthac in Rege Filij, in Pontifice Patris nomen Antiquitati fruſtra inuiderit. TERTIVS; adhuc & Monachi, & Laurentius Preſbyter, & Mellitus Abbas, tanquam Euocatorum firma manus, aut Regum Sociorum auxilia voluntaria, compârent. QVARTVS; Bo-
» norum Veſtrorum, (inquit ad Clotharium Galliæ Regem Grego-
» rius) Omnipotens Deus Recompenſator exiſtat, atque vobis, & IN
» PROSPERIS CVSTOS, & in aduerſitatibus ſit adiutor; notabili ſententia, eoque magis, quòd in Monachorum, quibus Angli aduerſantur, commendationem apud Regem habita eſt. QVINTVS; Sacros Ordines, DEI DONA Gregorius vocat. SEXTVS; Denique DISCIPLINAM ECCLESIÆ, ad Synodum, atque Sacerdotum Definitiones, refert, ac peregrinantes erranteſque Regum mores, tanquam hoſpites, ad IVVANDAM ECCLESIAM, quaſi domum deducit, Synodique procurandæ Regibus apud Deum Mercedem repoſitam eſſe aſſeuerat.

CAP. XXVIII. VNDECIMA Gregorianæ Hiſtoriæ Pars, Epiſtola eſt Vndecima, videlicet illa altera quam ad Francorum Reginam BRVNICHILDEM, de IVVANDA ECCLESIA conſcripſit.
» Earum litterarum exemplum eſt: Gratias Omnipotenti Deo refe-
» rimus, qui inter cætera pietatis ſuæ dona, quæ Excellentiæ Veſtræ
» largitus eſt, ita vos AMORE CHRISTIANÆ RELIGIONIS
» impleuit, vt quidquid ad animarum lucrum, quidquid AD PRO-
» PAGATIONEM FIDEI pertinere cognoſcitis, deuota men-
» te & pio operari ſtudio non ceſſetis. Quanto autem fauore,
» quanta opitulatione Excellentia Veſtra Reuerendiſſimum Fratrem
» & Coëpiſcopum noſtrum AVGVSTINVM, proficiſcentem ad AN-
» GLORVM Gentem, ADIVVERIT, nec ante ſilentio fama conticuit,
» & poſtea quidem ab eo ad nos MONACHI redeuntes ſubtiliter re-
» tulerunt. Et quidem hæc DE CHRISTIANITATE VESTRA
» mirentur alij, quibus adhuc beneficia veſtra minùs ſunt cognita:
» nam nobis, quibus experimentis iam nota ſunt, non mirandum eſt,
» ſed gaudendum, quia per hoc quod alijs impendiſtis, VOS IVVATIS.

Quæ

Quæ autem, QVANTAQVE in Conuerſione ſupra ſcriptæ Gentis Redemptor noſter fuerit MIRACVLA operatus, Excellentiæ Veſtræ iam notum eſt. Ex qua re magnam vos oportet habere lætitiam: quia maiorem ſibi partem hac in re præſtitorum veſtrorum ſolatia vindicant, cuius, poſt Deum, AVXILIIS Verbum illic Prædicationis innotuit. NAM QVI ALTERIVS BONVM ADIVVAT, SVVM FACIT. Sed vt Mercedis veſtræ magis magiſque ſit fructus vberior, petimus vt MONACHIS præſentium portitoribus, quos cum Dilectiſſimis Filiis noſtris LAVRENTIO Preſbytero & MELLITO Abbate, ad prædictum Reuerendiſſimum Fratrem & Coëpiſcopum noſtrum, pro eo quòd illos qui ſecum ſunt, ſufficere ſibi dicit non poſſe, tranſmiſimus, patrocinij veſtri ſuffragia benigniùs miniſtretis, atque ita eis in omnibus adeſſe dignemini: quatenus dùm bonis Excellentiæ Veſtræ initiis meliora ſucceſſerint, & nullas illic moras vel difficultates inuenerint, tantò erga vos, ac DVLCISSIMOS NOBIS Nepotes veſtros, Dei noſtri miſericordiam prouocetis, quantò pro eius amore vos in huiuſmodi cauſis miſericorditer exhibetis. Vix notatione iam dignum eſt quod PRIMO loco occurrit, noſtro ſæpius ſermone contritum: videlicet Archiepiſcopum illum Cantuarienſem, totius Angliæ Primatem atque Apoſtolum, Auguſtinum, & Reuerendiſſimum, & Fratrem, & Coëpiſcopum Romani Pontificis; Monachoſque Anglis, vt Sanctitatis nomine cariſſimos, ſic patrio Antiquitatis iure maximè retinendos eſſe. SECVNDO verò loco, patrata in conuerſione Angliæ, auctore Chriſto, Miracula quanta pietate iactat! vt quæ in oculis Galliæ atque Eccleſiæ luce, Romæ iam verſarentur. TERTIO; Chriſtianam Sententiam Nouatoribus vel inauditam, vel inuiſam (qui Sanctorum Communionem, ac Bonorum Operum delere Communicationem conantur) Gregorius celebrat: NAM QVI, inquit, ALTERIVS BONVM ADIVVAT, SVVM FACIT; Galliæ Regno partem gloriæ Miraculorum, ac Reginæ Brunichildi Sperandæ poſtmodum Æternæ Mercedis ac Gloriæ, ob Anglorum Suſceptam Conuerſionem, pollicitus. Vnde nemini mirum eſſe debet, ſi etiam nunc ego Gallus quoque Epiſcopus, pro antiqua conſuetudine, & quaſi patrio iure, Anglorum Conuerſioni ſeriò inuigilem. QVARTO; ſolitam, Monachorum, Preſbyteri, atque Abbatis, commendationem addit, ne quid Nouatoribus Anglis nouandum relinqueret. SED vim Gregorij in Apoſtolicis dictis atque factis propiùs contemplemur. Quod quidem bene feliciterque ſucceſſerit, ſi agentem eum cum ſuo noſtroque Auguſtino, in hanc Duodecimam Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Veteris Angliæ Partem inducamus. Itaque Duodecima, ordine noſtro, Epiſtola ad AVGVSTINVM recitetur: GREGORIVS AVGVSTINO EPISCOPO ANGLORVM. Gloria in excelſis Deo, & in terra Pax hominibus bonæ voluntatis. quia Granum Frumenti mortuum cadens in terram, multum fructum adtulit, ne ſolùm regnaret in cœlo CVIVS MORTE VIVIMVS, CVIVS INFIRMITA-

CAP. XXIX.

Luc.2.v.14.

Io.12.v.24.

» TE ROBORAMVR, CVIVS PASSIONE A PAS-
» SIONE ERIPIMVR, CVIVS AMORE IN BRITAN-
» NIA FRATRES QVÆRIMVS QVOS IGNORAMVS, CVIVS
» MVNERE QVOS NESCIENTES QVÆREBAMVS, INVENI-
» MVS. Quis autem narrare hîc ſufficiat, quanta lætitia in o-
» mnium corde Fidelium fuerit exorta, quòd Gens ANGLORVM, ope-
» rante Omnipotentis Dei gratia, & Tua Fraternitate laborante, ex-
» pulſis errorum tenebris, SANCTÆ FIDEI luce perfuſa eſt: quòd deuo-
» tione integerrima IAM CALCAT IDOLA, quibus priùs væſano timore
» ſubiacebat: quòd Omnipotenti Deo puro corde ſubſternitur: quòd
» à praui operis lapſibus SANCTÆ PRÆDICATIONIS REGVLIS liga-
» tur: quòd Præceptis Diuinis SVBIACET ET intellectu SVBLEVA-
» TVR: quòd VSQVE AD TERRAM SE IN ORATIONE HVMILIAT,
» NE MENTE IACEAT IN TERRA. Cuius hoc opus eſt? niſi eius qui
Io.5.v.17. » ait: Pater meus vſque nunc operatur, et ego operor? Qui vt Mun-
» dum oſtenderet non ſapientiâ hominum, ſed ſua ſe virtute con-
Act.4.v.13. » uertere, PRÆDICATORES ſuos quos in mundo miſit, ſine litteris
» elegit: hoc etiam modo faciens, quia in ANGLORVM Gente FOR-
» TIA dignatus eſt PER INFIRMOS operari. Sed eſt in iſto DONO CÆ-
» LESTI, Frater Cariſſime, quod cum magno gaudio vehementiſ-
» ſimè debeat formidari. Scio enim quia Deus PER DILECTIONEM
» TVAM in Gente quam eligi voluit, MAGNA MIRACVLA oſtendit.
» Vnde neceſſe eſt vt de eodem Dono Cœleſti ET TIMENDO GAV-
» DEAS, ET GAVDENDO PERTIMESCAS. Gaudeas videlicet, quia AN-
» GLORVM ANIMÆ PER EXTERIORA MIRACVLA AD INTERIO-
» REM GRATIAM PERTRAHVNTVR: pertimeſcas verò, ne inter SIGNA
» quæ fiunt, infirmus animus in ſui præſumptione ſe eleuet; & vnde
» FORAS in honore attollitur, inde per inanem gloriam INTVS
» cadat. Meminiſſe etenim debemus, quòd Diſcipuli cum gaudio
» à PRÆDICATIONE redeuntes, dum CÆLESTI MAGISTRO
Luc. 10. v.17. » dicerent: Domine, in nomine tuo Dæmonia nobis ſubiecta fue-
ibid.v.20. » runt; protinus audierunt: Nolite gaudere ſuper hoc, ſed potiùs
» gaudete quia nomina veſtra ſcripta ſunt in cœlo. Non enim o-
» mnes Electi Miracula faciunt, ſed tamen nomina omnium in cœlo
» tenentur adſcripta. VERITATIS ETENIM DISCIPVLIS
» ESSE GAVDIVM NON DEBET, NISI DE EO BO-
» NO QVOD COMMVNE CVM OMNIBVS HABENT,
» ET IN QVO FINEM LÆTITIÆ NON HABENT.
» Reſtat itaque, Frater Cariſſime, vt inter ea quæ, operante Deo,
» exteriùs facis, ſemper te interiùs ſubtiliter iudices, ac ſubtiliter
» intelligas & temetipſum, Qui ſis, ET QVANTA SIT IN EA-
» DEM GENTE GRATIA, PRO CVIVS CONVERSIONE
» ETIAM FACIENDORVM SIGNORVM DONA PERCEPI-
» STI. Et ſi quando Creatori noſtro, ſeu per linguam, ſiue per ope-
» ra, reminiſceris deliquiſſe, ſemper hæc ad memoriam reuoces,
» VT SVRGENTEM CORDIS GLORIAM MEMORIA REATVS PREMAT.

Et quidquid DE FACIENDIS SIGNIS acceperis, vel accepiſti,
hæc non tibi, ſed illi reputes donata, pro quorum tibi ſalute
collata ſunt. Occurrit autem menti iſta cogitanti, quid de vno
Dei famulo actum ſit, etiam egregiè electo. Certè Moyſes cùm
Dei Populum ex Ægypto educeret, mira, ſicut Fraternitas Tua
nouit, Signa in Ægypto operatus eſt. In Sina Monte quadra- Exod. 24.
ginta diebus & noctibus ieiunans, Legis Tabulas accepit: Inter v. 18. 9. v. 23.
coruſcos tonitruos, pertimeſcente omni populo, Omnipotentis
Dei ſeruitio ſolus familiari etiam collocutione coniunctus eſt: Ru- Exod 17.
brum Mare aperuit: In itinere ducem habuit Nubis Columnam: v. 14. 13. v. 21.
Eſurienti populo Manna de cælo pluit: Carnem deſiderantibus 16. v. 4. &
vſque ad ſatietatem nimiam in Eremo per Miraculum miniſtra- 14. Num. 11.
uit. Sed cùm iam ſitis tempore ad Petram ventum fuiſſet, diffi- v. 20.
ſus eſt, ſeque de eadem aquam educere poſſe dubitauit: quam iu- 9. v. 20.
bente Domino percuſſit, atque aquas effluentes aperuit. Quan-
ta autem poſt hæc per triginta & octo annos in deſerto Miracu-
la fecerit, quis enumerare, quis inueſtigare valeat? Quoties res
dubia animum pulſaſſet, recurrens ad Tabernaculum, ſecretò Do- 7. v. 89.
minum requirebat: atque de ea protinus, Deo loquente, doceba-
tur. Iratum populo Dominum placabat ſuæ precis interuentio- Exod. 32.
ne: Surgentes IN SVPERBIA ATQVE IN DISCORDIA diſ- v. 14. Deut. 11.
ſidentes dehiſcentis terræ hiatibus abſorbebat: Victorijs premebat v. 6.
hoſtes: Signa monſtrabat CIVIBVS. Sed cùm iam ad REPRO- Exod. 17. v. 11.
MISSIONIS TERRAM ventum fuiſſet, vocatus in Montem Num. 21.
eſt, & quam culpam ANTE ANNOS TRIGINTA, vt dixi, ET v. 9.
OCTO fecerat, audiuit; quia DE EDVCENDA AQVA dubi- 17. v. 4. Deut. 32.
tauit: Et propter hoc quia REPROMISSIONIS TERRAM in- v. 51.
trare non poſſet, agnouit. Qua in re conſiderandum nobis eſt,
quàm timendum ſit Omnipotentis Dei iudicium, qui per illum
famulum ſuum tot Signa faciebat, cuius culpam longo tempore
adhuc ſeruabat in cogitatione. Igitur, Frater Cariſſime, ſi & il-
lum agnoſcimus poſt Signa pro culpa mortuum, quem Omnipotenti
Deo nouimus præcipuè electum; QVANTO NOS DEBEMVS METV
CONTREMISCERE, QVI NECDVM ADHVC NOVIMVS SI ELECTI SV-
MVS? De Reproborum verò Miraculis quid dicere debeo? cùm Tua
Fraternitas nouerit quid in Euangelio Veritas dicit: Multi venient Matt. 7.
in illa die, dicentes mihi; Domine, in nomine tuo prophetauimus, & v. 22.
in tuo nomine Dæmonia eiecimus, & in tuo nomine virtutes multas
fecimus: Sed dicam illis, Quia neſcio qui eſtis: Recedite à me Operarij
Iniquitatis. Valde ergo premendus eſt animus inter Signa & Miracu-
la, ne fortaſſis in his propriam gloriam quærat, & PRIVATO ſuæ
exſultationis GAVDIO exſultet. Per Signa enim, animarum lu-
cra quærenda ſunt, & illius gloria, cuius virtute illa eadem Si-
gna geruntur. Vnum verò nobis Dominus Signum dedit, de
quo & vehementer gaudere, & ELECTIONIS GLORIAM in nobis
poſſimus agnoſcere, dicens: In hoc ſcietur quia mei diſcipuli eſtis, Ioan. 13. v. 35.

» ſi dilectionem habueritis adinuicem. Quod ſignum Propheta requi-
Pſal. 85. v. vlt. » rebat, cùm diceret: Fac mecum, Domine, SIGNVM IN BONVM, vt
» videant qui oderunt me, & confundantur. Hæc autem dico, quia au-
» ditoris mei animum in Humilitate ſternere cupio. SED IPSA TVA
» HVMILITAS HABEAT FIDVCIAM SVAM. Nam peccator ego ſpem
» certiſſimam teneo, quia per Omnipotentis Creatoris ac Redempto-
» ris noſtri Dei ac Domini Ieſu Chriſti gratiam, IAM PECCATA TVA
» DIMISSA SVNT: ET IDCIRCO ELECTVS ES, VT PER TE DIMITTAN-
» TVR ALIENA. Nec habebis luctum de quolibet reatu in poſterum,
» qui de multorum Conuerſione gaudium conaris facere in cælo. Idem
» verò Conditor & Redemptor, noſter cùm DE POENITENTIA HOMI-
Luc. 15. v. 7. » NIS loqueretur, ait: Ita dico vobis, maius gaudium erit in cælo ſuper
» vno peccatore pœnitentiam agente, quàm ſuper nonaginta nouem
» iuſtis, quibus non opus eſt pœnitentia. Et, ſi de vno Pœnitente grande
» fit gaudium in cælo, QVALE GAVDIVM FACTVM CREDIMVS DE
» TANTO POPVLO A SVO ERRORE CONVERSO, QVI AD FIDEM VE-
» NIENS, MALA QVÆ EGIT, POENITENDO DAMNAVIT? In hoc ita-
» que Cœli & Angelorum gaudio repetamus ipſas quas prædiximus
Luc. 2. v. 14. » voces Angelorum. Dicamus igitur, dicamus omnes; Gloria in ex-
» celſis Deo, & in terra Pax hominibus bonæ voluntatis. Apoſtoli-
ca hæc Epiſtola reconditas atque interiores ſententias continet, nu-
meris, tanquam notis atque ſignis, quo cœpimus quidem ordine,
ſed paulo attentiùs diligentiúſque conſignandas. Etenim PRIMO;
ſimul ac notantur in Conuerſione Angliæ facta ab Auguſtino Mi-
racula, INTERIORIS GRATIÆ mentio fit, tanquam adhæreſcen-
tis ſiue ipſi animæ Inhærentis: cuius tamen contrarium Nouato-
» res veteratoriè inducunt. Verba Gregorij ſunt: Gaudens videlicet
» quia ANGLORVM ANIMÆ per Exteriora Miracula ad INTERIO-
» REM GRATIAM pertrahuntur. SECVNDO; hæc quæ ſequitur ſen-
tentia enucleanda videtur, quam ex Euangelio concludit & VELVT E
CATHEDRA decernit ac pronuntiat noſter Gregorius: Non ex eo ca-
pite Chriſtianis præcipuè gloriandum, quòd Miracula patrent; ſed
ex eo maximè, quòd eorum nomina in cælo, tanquam ſcripta
ſint, à Beatis illis Mentibus, quæ cæleſtem Æternitatis regionem
1. Cor. 13. v. 12. incolunt, non per tranſennam, aut in ænigmate, vt hîc à nobis di-
citur, videri, ſed velut in ſpeculo, & quaſi fixa ac impreſſa, legi at-
» que conſiderari poſſint: VERITATIS ETENIM DISCIPVLIS ESSE
» GAVDIVM NON DEBET, NISI DE EO BONO QVOD COMMVNE
» CVM OMNIBVS HABENT, ET IN QVO FINEM LÆTITIÆ NON
» HABENT. TERTIO; Apoſtolicæ illæ Miraculorum virtutes, à Gre-
gorio, FACIENDORVM SIGNORVM DONA nominantur; moneturque
Auguſtinus, ei qui Apoſtoli perſonam ſuſceperit, in hac meditatio-
» ne verſandum ac laborandum eſſe: Qui ſis, & Quanta ſit in eadem
» Gente gratia, pro cuius Conuerſione etiam FACIENDORVM SIGNO-
» RVM DONA percepiſti! QVARTO; quum tot Signis Eccleſia ſe Chri-
ſti Sponſam declaret, Chriſtuſque per ſuam Eccleſiam portendat quid

velit; obſurdeſcere tamen neſcio quomodo Nouatores ſolent, vt nec ea quæ ab ea monentur, audiant, quemadmodum primum Anglorum Apoſtolum à Romano Pontifice & monita & documenta, Sedis Apoſtolicæ Eccleſiæque nomine tradita, accepiſſe legimus. Exempli cauſâ, quot quantaque Sectarij de ſua cuique nota Prædeſtinatione fabulantur? E contrario, Gregorius, de Moyſe loquens, cuius, quantumlibet patratis Miraculis, etiam poſt diuini colloquij familiaritates, & duodequadraginta annos, hæſitantiam ad Petram, Deus, Vitæ atque Promiſſæ Terræ Sanctæ ingreſſûs ſeueriſſima priuatione mulctauit: Igitur, Frater Chariſſime (inquit) ſi & illum «
agnoſcimus poſt Signa pro culpa, mortuum, quem Omnipotenti «
Deo nouimus præcipuè electum; QVANTO NOS DEBEMVS METV «
CONTREMISCERE, QVI NEC DVM ADHVC NOVIMVS SI ELECTI «
SVMVS? Nouatores verò, Apoſtolo ſuo doctiores atque certiores, nil non nouerunt, immò, ſi credimus, inuenerunt; vnam ſecuti falſæ ſecuritatis viam, quæ ad licentiam impudentiamque impunitate deducit. QVINTO; ne quis de Miraculorum virtute atque veritate dubitet, addit Gregorius: Per Signa enim animarum lucra quæ- «
renda ſunt, & illius gloria cuius virtute illa eadem Signa gerun- «
tur. SEXTO; vnam diuinæ Electionis in nobis Notam, nempè Cha- «
ritatem, Gregorius confirmat his verbis: VNVM verò Dominus no- «
bis SIGNVM dedit, de quo & vehementer gaudere, & ELECTIONIS «
GLORIAM in nobis poſſimus agnoſcere; dicens; In hoc ſcietur quia «
mei Diſcipuli eſtis, ſi DILECTIONEM habueritis adinuicem. Quod « Io.13.v.35.
Signum Propheta requirebat, cùm diceret: Fac mecum, Domine, « Pſ.85.v.17.
SIGNVM IN BONVM, vt videant qui oderunt me, & confundantur. «
SEPTIMO; per Epiſcopos dimittuntur peccata, eliguntürque Epi- «
ſcopi, vt per eos aliena peccata remittantur: ET IDCIRCO, (inquit «
ad Auguſtinum Gregorius) ELECTVS ES, VT PER TE DIMITTANTVR ALIENA, ſubaudi, peccata; de quibus illic ſermo erat. OCTAVO atque VLTIMO; hinc Cœli ANGELORVMQVE Gaudium, illinc Terræ atque Hominum, id eſt, ANGLORVM, Pax inſonat. auditur à læua Anglorum Conuerſio; à dextra autem Regni Chriſti in GREGORIANA noſtra ANGLIA reſultat Eccleſiaſtica Tranquillitas. Quæ ſi vnquam ignoto mortalibus Prouidentiæ munere reditura ſunt, hoc altero IACOBVM REGEM, illo altero BRITANNICVM frui REGNVM, ô Deus bone, meis lacrymis, vel meo ſanguine, noſtris temporibus largiaris! Quin etiam corpus libenter obtulerim, ſi repræſentari morte mea libertas patria ac antiqua Eccleſiæ, cariſſimæque in Chriſto Angliæ, poteſt; vt aliquando dolor populi CATHOLICI pariat quod iamdiu parturit. SED ad inſtituta CAP.
reuertamur. Tertia Decima Hiſtoriæ noſtræ Pars, Epiſtola Tertia XXX.
Decima eſt; altera videlicet ad eum qui ſupra, noſtrum VIRGILIVM, ARCHIEPISCOPVM ARELATENSEM: quâ quidem & Auguſtino portum, & ſibi ſpeculam paſtorali Virgilij vigilantia parat, ne quid operi incœpto, vel moleſtiarum onere, vel comitum vitio, no-

» ceat. Itaque ſic paucis affatur Virgilium Gregorius: Quantus ſit af-
» fectus venientibus ſponte Fratribus impendendus, ex eo quòd ple-
» rúmque ſolent Charitatis cauſâ inuitari, agnoſcitur. Et ideo ſi COM-
» MVNEM FRATREM, AVGVSTINVM Epiſcopum, ad vos venire con-
» tigerit, ita illum dilectio veſtra, ſicut decet, affectuosè dulciterque
» ſuſcipiat; vt & ipſum conſolationis ſuæ bono refoueat, & alios,
» qualiter Fraterna Charitas colenda ſit, doceat. Et quoniam ſæpius
» euenit vt hi qui longè ſunt poſiti, priùs ab aliis quæ ſunt emen-
» danda, cognoſcant, ſi quas fortaſſe Fraternitati Veſtræ SACERDO-
» TVM VEL ALIORVM culpas intulerit, vnà cum eo reſidentes, ſub-
» tili cuncta inueſtigatione perquirite. Et ita vos in ea quæ Deum
» offendunt & ad iracundiam prouocant, diſtrictos ac ſollicitos exhi-
» bete, vt aliorum emendationem & vindicta culpabilem feriat, &
» innocentem falſa opinio non affligat. Hac Epiſtola Gregorius vnam tantummodo rem, maximam quidem atque pulcerrimam, id eſt, Hierarchiam, declarat, dùm ad Archiepiſcopum, in quo plurimus ineſſe ſolet (vt diceret Ambroſius) SACERDOTALIS VIGOR, Sacerdotum ab Epiſcopis immo Epiſcoporum cauſas deferendas docet.

CAP. XXXI. QVARTA decima Gregoriana Anglicanæ Hiſtoriæ ſiue DISCIPLINÆ Pars tantò futura Notis illuſtrior quantò ſenſu nobis vberior erit; litteras multiiuges adfert, Epiſtolam nempe Quartam Decimam, ad MELLITVM Abbatem: quæ mandata à Gre-
» gorio, ſiue à Pontifice Maximo, ad Auguſtinum, hæc habet: Poſt
» diſceſſum (inquit Gregorius) Congregationis noſtræ quæ tecum
» eſt, valde ſumus ſuſpenſi redditi, quia nil de proſperitate veſtri iti-
» neris audiſſe nos contigit. Cùm verò vos Deus Omnipotens ad
» Reuerendiſſimum virum Fratrem noſtrum AVGVSTINVM perdu-
» xerit, dicite ei, quòd diu mecum DE CAVSA ANGLORVM cogitans
» tractaui; videlicet quia Fana Idolorum deſtrui in eadem Gente mi-
» nimè debeant, ſed ipſa quæ in eis ſunt Idola deſtruantur; AQVA
» BENEDICTA FIAT; IN EISDEM FANIS ASPERGATVR; ALTARIA
» CONSTRVANTVR; RELIQVIÆ PONANTVR: quia ſi Fana eadem be-
» ne conſtructa ſunt, neceſſe eſt à cultu Dæmonum in obſequium
» Veri Dei commodari: vt dum Gens ipſa eadem Fana ſua videat non
» deſtrui, de corde errorem deponat, & Deum Verum cognoſcens &
» adorans, AD LOCA QVÆ CONSVEVIT, FAMILIARIVS CONCVR-
» RAT. Et quia boues ſolent in Sacrificio Dæmonum multos occidere,
» debet his etiam hac de re aliqua Solemnitas immutari: vt DIE DEDI-
» CATIONIS, vel NATALITIO SANCTORVM MARTYRVM, QVORVM
» ILLIC RELIQVIÆ PONVNTVR, Tabernacula ſibi circa eaſdem EC-
» CLESIAS, quæ ex FANIS cõmutatæ ſunt, DE RAMIS ARBORVM faciant,
» & RELIGIOSIS CONVIVIIS Solemnitatem celebrent: Nec Diabolo
» iam animalia immolent, ſed ad laudem Dei IN ESV SVO animalia
» occidant, ET DONATORI OMNIVM DE SATIETATE SVA GRA-
» TIAS REFERANT: VT DVM EIS ALIQVA EXTERIVS GAVDIA RE-
» SERVANTVR, AD INTERIORA GAVDIA CONSENTIRE FACILIVS

VALEANT. Nam duris mentibus SIMVL OMNIA ABSCINDERE impoſſibile eſſe non dubium eſt: quia is qui locum ſummum aſcendere nititur, GRADIBVS VEL PASSIBVS, NON SALTIBVS, eleuatur. Sic Iſraëlitico Populo in Ægypto Dominus ipſe quidem innotuit, SED TAMEN EI SACRIFICIORVM VSVS, QVOS DIABOLO SOLEBANT EXHIBERE, IN CVLTV PROPRIO RESERVAVIT, vt eis in ſacrificio ſuo animalia immolare præciperet: QVATENVS COMMVTANTES, ALIVD DE SACRIFICIO AMITTERENT, ALIVD RETINERENT: vt etſi ipſa eſſent animalia quæ offerre conſueuerant, verumtamen Deo hæc, & non Idolis immolantes, IAM SACRIFICIA IPSA NON ESSENT. Hæc igitur Dilectionem Tuam prædicto Fratri neceſſe eſt dicere, vt ipſe in præſenti illic poſitus perpendat qualiter omnia debeat diſpenſare. Hîc iam Nouitatis impetus reflectatur, ac Nouatorum ardor reſtinguatur neceſſe eſt, ſi modò ignis in aquam coniectus continuò reſtingui & refrigerari conſueuit. En hoc illud eſt quod PRIMO Gregorius dixit: AQVA BENEDICTA FIAT? SECVNDO; IN EISDEM FANIS ASPERGATVR? TERTIO; ALTARIA CONSTRVANTVR? QVARTO; RELIQVIÆ PONANTVR? Ad hæc QVINTO Gregorius; Dies Feſtos atque Solemnes, Eccleſiæ decreto atque Summi Pontificis auctoritate, vt nunc, ita olim à Patribus noſtris, rite ſolitos celebrari; rectéque etiam ac laudabiliter, quod ſæpe CATHOLICIS ſtolidi Nouatores exprobrant, inſtitutos nonnullos fuiſſe qui in Rituum Gentilitiorũ locum, religione informandis continendiſque in officio populis, mutato cultu ſuccederent, in verique Dei honorem cederent. Quapropter non dubitauit Cyrillus ille Alexandrinus, contra Iulianum Apoſtatam, libro decimo, circa finem, tanquam oraculum fundere: Mos erat Chaldæorum, vt fœderum certiores facerent, per medias tranſire victimarum partes æqua portione diuiſas, atque ita rem pactumque apud eos PATRIA LEX firmabat. Hunc patrium ritum ſeruari præcepit Deus, dicens: Sume mihi vaccam triennem, & capram trimam, & arietem annorum trium, turturem quoque & columbam. Quod cùm admodum (Geneſ. 15. verſ. 9.) rectè intelligeret DIVINVS (vel ad vim atque originem verbi, QVI DEVM SEQVEBATVR) ABRAHAM, tametſi Deus vnum illud facere præcepiſſet, ipſe cætera de ſuo addens, ſecundùm fœderis regionis illius LEGEM IVRAMENTI, immolata diuiſit per medium, & vtraſque partes contra ſe altrinſecus poſuit, tanquam confeſtim inter diuiſiones illas, vt pactum æqualiter ratum haberet, hinc inde deſilituro ac tranſituro Deo. Viderit enim quis apud poſteriores talia iuramenta, apud barbaros facta, & apud quoſdam antiquiores. Vnde Sophocles in Antigone introducit quemdam Nuncium, cui etiam præceptum erat Polynicis corpus ſeruare, Thebanorum duci dicentem: (Creon hic erat:)

> Eramus autem parati & ferrum tollere manibus,
> Et ignem DIVIDERE, & deos adiurare.

NAM EVNTES PER MEDIVM IGNEM, ET FERRVM FERENTES MA-

Admouere oculis diſtantia ſidera noſtris:
Ætheraque ingenio ſuppoſuere ſuo.
Sic petitur cælum: non, vt ferat Oſſan Olympus;
Summaque Peliacus ſidera tangat apex.
NOS QVOQVE SVB DVCIBVS CÆLVM METABIMVR ILLIS:
PONEMVSQVE SVOS AD VAGA SIGNA DIES.

Quid SEXTO Gregorius? Nunc Feſto DEDICATIONIS Die, Sacrum Epulum exhibet; nunc NATALITIA dat Natali Sanctorum Martyrum Die; quorum, IVRE APOSTOLICO, quemadmodum ſe diuinus ille Ioannes in Apocalypſi vidiſſe teſtatus eſt, SVB ALTARI Reliquiæ, tanquam & publicæ fidei Depoſita, & communis ſpei ſanctiſſima quædam ac certiſſima Pignora, reconduntur. SEPTIMO; Templa Gentilium, ſi ſtrictim ſumas, FANA; Chriſtianorum verò, ECCLESIÆ, quidquid Nouatores garriant, aptè propriéque dicuntur. OCTAVO; magnum quiddam ſonant illa Gregorij ſequentia verba: Et RELIGIOSIS CONVIVIIS Solemnitatem celebrent. Hoc enim loco commemorare operæpretium eſt, quot quantaſque ob cauſas Maiores noſtri, Veteres illi admodum Antiqui, ſolemni Chriſtianorum ritu, Sacrum Epulum, quod quidem de Charitatis nomine, AGAPEN dixere, olim celebrarint. Quattuor omnino fuiſſe reperio; NATALITIA, FVNERA, CONNVBIA, & ECCLESIARVM DEDICATIONES. Obſtrepebant Manichæi, (atque etiamnunc pro Manichæis, ſi fas eſt, aut ſi tantulùm diſſimules, Noui Nouitij Nouatores:) Pagani ARIS, DELVBRIS, SIMVLACRIS, VICTIMIS, ATQVE INCENSO Deum colendum putant. Ego ab his in hoc quoque multùm diuerſus incedo, qui ipſum me, ſi modò ſum dignus, RATIONABILE Dei TEMPLVM, puto Viuum VIVÆ MAIESTATIS: Simulacrum, Chriſtum Filium eius, accipio: ARAM, MENTEM BONIS ARTIBVS ET DISCIPLINIS IMBVTAM: Honores quoque Diuinos ac Sacrificia IN SOLIS ORATIONIBVS, ET IPSIS PVRIS AC SIMPLICIBVS, pono. QVOMODO ERGO SCHISMA SVM PAGANORVM? Hactenus enim & IVDÆORVM me poteras dicere SCHISMA, quia & Omnipotentem Deum colam; quod ſibi & Iudæus omnis audaciter aſſumit: cùm non conſiderares RITVVM DIVERSITATEM, qua à me coleretur Omnipotens, & à Iudæis; ſi tamen Omnipotentem Iudæi colunt. Sed interim de opinione tractamus, quæ ſic & Paganos de Solis cultura fefellit, vt de Omnipotentis, Iudæos. SED NE VESTRVM QVIDEM SCHISMA, SI A ME DIXERIS, VERVM EST, quamuis Chriſtum venerer & colam; quia ALIO eum RITV colo, & alia Fide, quàm vos. SCHISMA VERO AVT NIHIL IMMVTARI DEBET AB EO VNDE FACTVM EST, AVT NON MVLTVM: vt puta vos, qui deſciſcentes à Gentibus MONARCHIÆ OPINIONEM primo vobiſcum diuulſiſtis, id eſt, vt omnia credatis ex Deo: SACRIFICIA VERO EORVM VERTISTIS IN AGAPES, IDOLA IN MARTYRES, QVOS VOTIS SIMILIBVS COLITIS; DEFVNCTORVM VMBRAS VINO PLACATIS ET DAPIBVS: SOLEMNES GEN-

Apoc. 6. v. 9.

» TIVM DIES CVM IPSIS CELEBRATIS, vt Calendas & Solſtitia; de
» vita certè mutaſtis nihil: ESTIS SANE SCHISMA, A MATRICE SVA
» DIVERSVM NIHIL HABENS, NISI CONVENTVM. Nec non & prio-
» res veſtri Iudæi, ſegregati etiam ipſi à Gentibus, SCVLPTVRAS ſo-
» lùm dimiſerunt: Templa verò, & Immolationes, & Aras, & Sa-
» cerdotia, atque Sacrorum Miniſterium, eodem ritu exercuerunt, ac
» multò ſuperſtitioſiùs quàm Gentes. DE OPINIONE vero MONAR-
» CHIÆ in nullo etiam ipſi diſſentiunt à Paganis: QVARE CONSTAT
» VOS ATQVE IVDÆOS SCHISMA ESSE GENTILITATIS, cuius Fidem
» tenentes & ritus, MODICE QVAMVIS IMMVTATOS, de ſola Con-
» uentuum diuiſione putatis vos eſſe SECTAS. Atque hæc Manichæo-
rum Os ac Princeps ille infelix horribiliſque atque infauſtus Fauſtus:
quem Auguſtinus Eccleſiæ Doctor, trium ac triginta, quæ ingenti
planéque admirando illo Allegoriarum Opere aduersùs eum con-
» ſcripſit, viceſimo volumine ſic refellebat: Vbi ſunt ergo SACRIFI-
» CIA VESTRA, SIMPLICES AC PVRÆ ORATIONES VESTRÆ, cùm
» ſint fallaces & impuræ blaſphemiæ? & tamen volo mihi dicatis vn-
» de iſta omnia quæ laudatis in vobis, his nominibus appelletis; vt
» dicatis TEMPLVM, ARAM, SACRIFICIVM? Si enim Vero Deo iſta
» vera non debentur, CVR LAVDABILITER IN VERA RELIGIONE
» PRÆDICANTVR? SI AVTEM DEO VERO VERVM SACRIFICIVM
» RITE DEBETVR, VNDE ETIAM DIVINI HONORES RECTE APPEL-
» LANTVR; CÆTERA QVÆ DICVNTVR SACRIFICIA, AD SIMILITV-
» DINEM FIVNT CVIVSDAM VERI SACRIFICII. Hæc autem partim
» ſunt IMITAMENTA falſorum & fallacium Deorum, hoc eſt Dæ-
» moniorum, SVPERBE ſibi ab eis quos deceperint, DIVINOS HO-
» NORES exigentium, ſicut ſunt vel erant omnia in Templis Idoliſ-
» que Gentilium: partim PRÆDICAMENTA venturi VNIVS VERIS-
» SIMI SACRIFICII, QVOD PRO PECCATIS OMNIVM CREDENTIVM
» OFFERRI OPORTERET: qualia erant præcepta diuinitus Antiquis
» Patribus noſtris, VBI ERAT ET ILLA MYSTICA VNCTIO, QVA
» CHRISTVS PRÆFIGVRABATVR: VNDE ET IPSVM NOMEN A
» CHRISMATE DICITVR. Proinde VERVM SACRIFICIVM, quod
» VNI VERO debetur DEO, QVO EIVS ALTARE SOLVS CHRISTVS
» IMPLEVIT, in victimis pecorum IMITATA Dæmonia ſibi ARRO-
1 Cor. 10. v. 20. » GANTER expoſcunt. Vnde dicit Apoſtolus: Quæ immolant Gen-
» tes, Dæmonijs immolant, & non Deo: NON QVOD OFFEREBATVR
» CVLPANS, SED QVIA ILLIS OFFEREBATVR. Hebræi autem in vi-
» ctimis pecorum quas offerebant Deo, multis & varijs modis, ſicut
» re tanta dignum erat, PROPHETIAM CELEBRABANT FVTVRÆ VI-
» CTIMÆ QVAM CHRISTVS OBTVLIT. VNDE IAM CHRISTIANI,
» PERACTI EIVSDEM SACRIFICII MEMORIAM CELEBRANT, SA-
» CROSANCTA OBLATIONE ET PARTICIPATIONE CORPORIS ET
» SANGVINIS CHRISTI. Manichæi verò neſcientes quid damnan-
» dum ſit in Sacrificijs Hebræorum, ET QVOD TENENDVM VEL
» OBSERVANDVM IN SACRIFICIIS CHRISTIANORVM; Vanitatem

ſuam offerunt Diabolo qui eos decepit, RECEDENTES A FIDE, in- «1.Tim.4.v.1.
tendentes SPIRITIBVS SEDVCTORIBVS, & DOCTRINIS DÆMONIO- «
RVM, in Hypocriſi MENDACILOQVORVM. Hæc eſt Auguſtini ad «
primam Obiectionis Partem reſponſio: ad Secundam verò his ver-
bis accedit: Nec Sacrificia eorum (ſcilicet Paganorum) vertimus in «
AGAPES, ſed Sacrificium illud quod paulo antè commemorari in- «
telleximus, dicente Domino: Miſericordiam volo, quàm Sacrifi- «Oſeæ 6.
v.6.
cium. AGAPES ENIM NOSTRÆ PAVPERES PASCVNT, SIVE FRV- «Matth.9.
GIBVS, SIVE CARNIBVS. Paſcitur enim creatura Dei de creatura «v.13.& 12.v.7.
Dei, quæ hominis dapibus congrua eſt. Vobis autem quia Dæmo- «
nia MENDACILOQVA perſuaſerunt, NON AD REGENDAM CAR- «
NEM, SED AD EXERCENDAM BLASPHEMIAM, abſtinere à cibis «1.Tim.4.v.3.
quos Deus creauit, ad percipiendum cum Gratiarum Actione, Fi- «
delibus, & iis qui cognouerunt Veritatem, quoniam omnis crea- «
tura Dei bona eſt, nihil abiiciendum quod cum Gratiarum Actio- «
ne percipitur; ingrati Creatori, & pro largis eius beneficiis Sacri- «
legas retribuentes iniurias, QVONIAM PLERVMQVE IN AGAPI- «
BVS ETIAM CARNES PAVPERIBVS EROGANTVR, Miſericordiam «
Chriſtianorum ſimilem dicitis Sacrificiis Paganorum: quorum non- «
nullis in hoc quoque ſimiles eſtis. Propterea enim nefas habetis «
pecora occîdi, quia humanas animas in ea reuolui arbitramini; «
quod in quorundam Gentilium libris inuenitur: quamquam à po- «
ſterioribus aliter intellectum eſſe dicatur. Poſtremò autem Tertiam «
Argumenti Partem ſic diluit Auguſtinus: Nam quod etiam hinc no- «
bis calumniatur Fauſtus, quòd MARTYRVM MEMORIAS honora- «
mus, IN HOC DICENS NOS IDOLA CONVERTISSE; non tam me «
mouet, vt huic calumniæ reſpondeam, quàm vt ipſum Fauſtum «
oſtendam ſtudio calumniandi, etiam ab ipſius Manichæi vanitati- «
bus exorbitare voluiſſe, & in vulgarem atque POETICAM PAGA- «
NORVM OPINIONEM, à quibus ſe alieniſſimum cupit videri, ne- «
ſcio quomodo incautum incidiſſe. Cùm enim dixiſſet, nos vertiſſe «
IDOLA IN MARTYRES, quos VOTIS, inquit, ſimilibus colitis; DE- «
FVNCTORVM VMBRAS Vino placatis & Dapibus: Sunt ergò Vm- «
bræ Defunctorum? Nunquam hoc in veſtris Sermonibus audiui- «
mus, nunquam in litteris legimus. Immo contradicere ſoletis talibus «
opinionibus; aſſerentes, Animas mortuorum malas, minúſve pur- «
gatas, aut in reuolutiones ire, aut in grauiores aliquas pœnas: bo- «
nas autem, IN NAVES imponi, & IN CÆLO NAVIGANTES tranſire «
hinc in illud PHANTASMA TERRÆ LVMINIS, pro qua pugnando «
perierant: ITA NONNVLLAS ANIMAS CIRCA SVORVM CORPORVM «
SEPVLCHRA DETINERI. Vnde igitur Vmbræ Defunctorum? quæ «
ſubſtantia earum? qui locus? ſed maledicendi cupiditate FAVSTVS, «
quid profiteretur oblitus eſt; aut fortè dormitans, vmbras ſo- «
mniando dictauit, nec cùm Verba ſua legeret, euigilauit. Populus AV- «
TEM CHRISTIANVS MEMORIAS MARTYRVM RELIGIOSA SOLE- «
MNITATE CONCELEBRAT, ET AD EXCITANDAM IMITATIONEM, VT »

» MERITIS EORVM CONSOCIETVR, ATQVE ORATIONIBVS ADIV-
» VETVR: ITA TAMEN VT NVLLI MARTYRVM, SED IPSI DEO
» MARTYRVM SACRIFICEMVS, QVAMVIS IN MEMORIAS (aliàs,
» MEMORIIS) MARTYRVM, CONSTITVAMVS ALTARIA. Quis enim
» ANTISTITVM in locis SANCTORVM CORPORVM aſſiſtens ALTA-
» RI, aliquando dixit; Offerimus tibi, Petre, aut PAVLE, aut Cypria-
» ne! ſed QVOD OFFERTVR, offertur Deo, qui Martyres CORONA-
» VIT, apud MEMORIAS eorum quos cognouit; vt ex ipſorum loco-
» rum admonitione maior affectus exſurgat, AD ACVENDAM CHA-
» RITATEM, ET IN ILLOS QVOS IMITARI POSSVMVS, ET IN IL-
» LVM QVO ADIVVANTE POSSVMVS. Colimus ergo Martyres eo
» CVLTV DILECTIONIS ET SOCIETATIS, quo & in hac vita colun-
» tur SANCTI HOMINES DEI, quorum COR ad talem pro Euange-
» lica veritate paſſionem PARATVM eſſe ſentimus. Sed illos TANTO
» DEVOTIVS, QVANTO SECVRIVS poſt certamina ſuperata; quantò
» etiam fidentiore laude prædicamus iam in vita feliciore VICTORES,
» quàm in iſta adhuc vſque PVGNANTES. At verò eo cultu, quæ Græ-
» cè LATRIA dicitur, Latinè VNO VERBO DICI NON POTEST,
» cùm ſit quædam propriè Diuinitati debita ſeruitus; nec colimus,
» nec colendum ducimus niſi Vnum Deum. CVM AVTEM AD HVNC
» CVLTVM PERTINEAT OBLATIO SACRIFICII, vnde Idololatria di-
» citur eorum qui hoc etiam Idolis exhibent; nullo modo tale ali-
» quid offerimus, aut offerendum præcipimus, vel cuiquam Marty-
» ri, vel cuiquam SANCTÆ ANIMÆ, vel cuiquam Angelo: & quiſ-
» quis in hunc errorem delabitur, CORRIPITVR PER SANAM DO-
» CTRINAM, ſiue vt CORRIGATVR, ſiue vt CONDEMNETVR, ſiue vt
» CAVEATVR. Ipſi enim Sancti, vel Homines vel Angeli, exhiberi
» ſibi NOLVNT, quod Vni Deo deberi NORVNT. Apparuit hoc in
Act. 14. v.10. & 11. » PAVLO & Barnaba, cùm commoti Miraculis quæ per eos facta
» ſunt, Lycaonij, tanquam Diis, immolare voluerunt: conſciſſis enim
» veſtimentis, confitentes & perſuadentes ſe Deos non eſſe, iſta ſibi fieri
Apoc. 19. » vetuerunt. Apparuit & in Angelis, ſicut in Apocalypſi legimus,
v.10. & 22. v.9. » Angelum ſe adorari prohibentem, ac dicentem Adoratori ſuo;
» Conſeruus tuus ſum & fratrum tuorum. Iſta ſibi planè SVPERBI
» SPIRITVS exigunt Diabolus & Angeli eius, ſicut per omnia Tem-
» pla & Sacra Gentilium: Quorum ſimilitudo in quibuſdam etiam
» ſuperbis hominibus expreſſa eſt: ſicut de BABYLONIIS quibuſ-
» dam REGIBVS memoriæ commendatum tenemus. Vnde
Dan. 6. » SANCTVS DANIEL accuſatores ac perſecutores pertulit, quòd RE-
v.7. » GIS Edicto propoſito, Vt nihil à quoquam Deo peteretur, niſi à
v.11. » REGE ſolo; Deum ſuum, hoc eſt, Vnum & Verum Deum, adora-
» re deprecarique deprehenſus eſt. QVI AVTEM SE IN MEMORIIS
» MARTYRVM INEBRIANT, QVOMODO A NOBIS APPROBARI
» POSSVNT, CVM EOS, ETIAMSI IN DOMIBVS SVIS ID FACIANT,
» SACRA DOCTRINA CONDEMNET? SED ALIVD EST QVOD DOCEMVS,
» ALIVD QVOD SVSTINEMVS: ALIVD QVOD PRÆCIPERE IVBE-
MVS:

MVS: ALIVD QVOD EMENDARE PRÆCIPIMVR; ET DONEC EMEN- «
DEMVS, TOLERARE COMPELLIMVR. Alia eſt DISCIPLINA «
CHRISTIANORVM, alia luxuria vinolentorum, vel ERROR «
INFIRMORVM. Verumtamen & in hoc ipſo diſtant culpæ vi- «
nolentorum & ſacrilegorum: Longè quippe minoris peccati eſt, «
ebrium redire à Martyribus, quàm vel ieiunum ſacrificare Mar- «
tyribus. Sacrificare Martyribus dixi, non dixi SACRIFICARE «
DEO in Memorijs Martyrum; QVOD FREQVENTISSIME «
FACIMVS, ILLO DVNTAXAT RITV QVO SIBI SACRI- «
FICARI NOVI TESTAMENTI MANIFESTATIONE PRÆ- «
CEPIT: QVOD PERTINET AD ILLVM CVLTVM QVÆ «
LATRIA DICITVR, ET VNI DEO DEBETVR. Sed quid «
agam? & tantæ cæcitati iſtorum HÆRETICORVM quando de- «
monſtrabo QVAM VIM HABEAT, quod in Pſalmis canitur: «
SACRIFICIVM LAVDIS glorificabit me; & illic via eſt vbi « Pſal. 49. v. vlt.
oſtendam ſalutare meum? HVIVS SACRIFICII CARO ET «
SANGVIS ante Aduentum Chriſti PER VICTIMAS SIMILI- «
TVDINVM PROMITTEBATVR: in Paſſione Chriſti PER SA- «
CRAMENTVM MEMORIÆ CELEBRATVR: ac per hoc tan- «
tum intereſt inter Sacrificia Paganorum & Hebræorum, quantum «
inter IMITATIONEM ERRANTEM, & PRÆFIGVRATIO- «
NEM PRÆNVNTIANTEM. Sicut autem non ideo contemnen- «
da vel deteſtanda eſt VIRGINITAS SANCTIMONIA- «
LIVM, quia & Veſtales virgines fuerunt; ſic non ideo reprehen- «
denda Sacrificia Patrum, quia ſunt & Sacrificia Gentium: quia ſic- «
vt inter illas virginitates MVLTVM DISTAT, QVAMVIS NI- «
HIL ALIVD DISTET, NISI QVÆ CVI VOVEATVR AT- «
QVE REDDATVR; ſic inter Sacrificia Paganorum & Hebræo- «
rum multum diſtat, eo ipſo quòd hoc ſolum diſtat, quæ cui ſint «
oblata & immolata: illa ſcilicet SVPERBÆ IMPIETATI DÆ- «
MONIORVM, id ipſum ſibi ob hoc arrogantium, quod habe- «
rentur Dij, quia DIVINVS HONOR EST SACRIFICIVM; «
illa verò Vni Deo, vt ei offerretur SIMILITVDO PROMIT- «
TENS VERITATEM SACRIFICII, cui erat OFFERENDA «
IPSA REDDITA VERITAS, in Paſſione Corporis & Sangui- «
nis Chriſti. Atque hæc digna Auguſtino Auguſtinus, ad illuſtran- «
dum Gregorium, ex quo DE RELIGIOSIS CONVIVIIS atque AGAPE tanta, tam neceſſaria, tam multa. Quæ ſi iudicio certo ponderes, quot ſyllabas, tot profectò CATHOLICORVM APOLOGIAS reperies.

CAP. XXXII.

QVINTA Decima Hiſtoriæ noſtræ Parte, Epiſtola Gregorij DE REBVS ANGLICIS Quinta Decima, nempe altera AD AVGVSTINVM ANGLORVM ſcripta, occurrit: Cùm certum ſit pro Omnipotente Deo laboran- «
tibus ineffabilia ÆTERNI REGNI præmia reſeruari, nobis ta- «
men eis neceſſe eſt honorum beneficia tribuere, vt in SPIRITA- «
LIS OPERIS ſtudio ex remuneratione valeant multipliciùs inſu- «

» dare. Et quia NOVA ANGLORVM ECCLESIA ad Omnipotentis Dei
» gratiam, eodem Domino largiente, & te laborante, perducta eſt;
» VSVM tibi PALLII, ad ſola MISSARVM SOLEMNIA agenda, conce-
» dimus, ita vt per loca ſingula DVODECIM EPISCOPOS ordines, qui
» tuæ ditioni ſubiaceant: quatenus LVNDONIENSIS Epiſcopus Ciuita-
» tis ſemper in poſterum A SYNODO PROPRIA DEBEAT CONSECRA-
» RI, atque HONORIS PALLIVM ab hac SANCTA ET APOSTOLICA,
» cui, AVCTORE DEO, deſeruio, SEDE percipiat. Ad EBORACAM
» verò Ciuitatem TE VOLVIMVS EPISCOPVM MITTERE
» quem ipſe iudicaueris ORDINANDVM: ita vt ſi eadem Ciuitas cum
» finitimis locis Verbum Dei receperit, IPSE quoque DVODECIM
» EPISCOPOS Ordinet, ET METROPOLITANI HONORE PERFRVA-
» TVR; quia ei quoque, ſi vita comes fuerit, PALLIVM TRIBVERE,
» Domino fauente, proponimus: quem tamen FRATERNITATIS VO-
» lumus DISPOSITIONI ſubiacere. Poſt obitum verò tuum, ita Epi-
» ſcopis quos Ordinauerit, præſit, vt LVNDONIENSIS Epiſcopi nul-
» lo modo ditioni ſubiaceat. Sit verò inter Lundoniæ & Eboracæ
» Epiſcopos iſta diſtinctio, VT IPSE PRIOR HABEATVR, QVI PRIVS
» FVERIT ORDINATVS. COMMVNI autem CONCILIO & CONCOR-
» DI ACTIONE quæque erunt PRO CHRISTI ZELO agenda, diſ-
» ponant, vnanimiter recta ſentiant, & ea quæ ſenſerint, non ſibi-
» met diſcrepando, perficiant. Tua ergo Fraternitas non ſolùm eos
» Epiſcopos quos Ordinauerit, neque eos tantummodo qui per Ebo-
» racenſem Epiſcopum fuerint Ordinati, ſed etiam OMNES BRITAN-
» NIÆ SACERDOTES HABEAT, DOMINO DEO NOSTRO AVCTORE,
» SVBIECTOS: quatenus ex Vita & Lingua TVÆ SANCTITATIS, &
» Recte Credendi, & Bene Viuendi formam percipiant, atque OFFI-
» CIVM SVVM FIDE AC MORIBVS PROSEQVENTES, ad Cæleſtia, cùm
» Dominus voluerit, Regna pertingant. Hîc hîc tentandum eſt ſi
forte expergefacere tuos, IACOBE REX, Nouatores poſſimus, qui his auditis, quaſi ſemiſomnes ſtupent. Audiunt enim PRIMO, vt de Operum æternis præmijs ac Spirituali & Eccleſiaſtica remuneratione taceam, AVCTORITATEM ET VSVM PALLII Primo Anglorum Epiſcopo Auguſtino, atque Anglicanæ Eccleſiæ, olim à Sede Apoſtolica Romanoque Pontifice conceſſum, vt ſuperioris Libri initio dicturos nos pollicebamur. SECVNDO; MISSARVM SOLEMNIA, quæ Nouatores tam impudenter oppugnant, peregiſſe atque celebraſſe; ac in illis duntaxat auguſtis tremendiſque myſterijs, ARCHIEPISCOPALI PALLIO, ſiue OMOPHORIO, tanquam ſacra quadam & ſingulari veſte, vſum ſanctiſſimum Anglorum Apoſtolum Auguſtinum, ſic manifeſtum eſt, vt iam Nouatores fronte ſententiam occultare non poſſint. Atque in eorum quæſo gratiam, omniumque qui æquo animo in ipſa Antiquitate, Vtri noſtrûm verè dicendi ſint NOVATORES? requi-
» runt; ipſa Gregorij ad Auguſtinum verba ponderemus: Et quia, in-
» quit, NOVA ANGLORVM ECCLESIA ad Omnipotentis Dei gratiam
» eodem Domino largiente, & te laborante, perducta eſt, VSVM

tibi PALLII AD SOLA MISSARVM SOLEMNIA AGENDA "
concedimus: ita vt per loca ſingula Duodecim Epiſcopos Or- "
dines qui tuæ ditioni ſubiaceant: quatenus Lundonienſis Epiſco- "
pus Ciuitatis ſemper in poſterum A SYNODO PROPRIA de- "
beat CONSECRARI, atque HONORIS PALLIVM ab hac "
SANCTA ET APOSTOLICA, cui, AVCTORE DEO, deſer- "
uio, SEDE percipiat. Ex quibus verbis Tria, meo iudicio, Con- "
ſectaria ſunt: quorum primum velut TERTIVM Corollarium eſt; "
Epiſcoporum Ordinationem CONSECRATIONEM appellandam eſſe. QVARTVM; Archiepiſcopale Pallium, HONORIS PALLIVM in Occidentali Eccleſia, ac præſertim in Veteris Angliæ DISCIPLINA, ex Iſaïæ ſexageſimo primo, vt facile conijcere eſt, olim ſolitum dici. (Iſ. 61. v. 3.) QVINTVM; Sortitionis Pontificatus Maximi AVCTOREM DEVM; Romanamque Sedem, SANCTAM ET APOSTOLICAM SEDEM & haberi, & eſſe; atque ab ea Lundonienſem Epiſcopum HONORIS PALLIVM accipere poſſe ac debere. Quid vltra debuit (vt in Prophetis eſt) per (Iſ. 5. v. 4.) Gregorium Deus facere Anglicanæ Vineæ ſuæ, & non fecit? Res enim Gregorio ita præuiſa atque præcauta eſt, vt, niſi Nouatorum vel vitio, vel damno, periculoſior ſit in Anglia Morum quàm Temporum Conuerſio, futurum fuerit vt vel illo ſolum PALLII Hereditario Iure, nulla vnquam impeditura ſit Ætas aut Nouitas, quominus Anglicana Eccleſia Romanæ Sedis Communionem, tanquam à Maioribus acceptam hereditatem, adeat. Atque hæc QVINTO loco dicta ſint. SEXTO autem METROPOLITANI HONOS in medium profertur; atque iterum Archiepiſcopalis Pallij veneranda mentio fit. SEPTIMO; Epiſcoporum Iuriſdictiones à Romano Pontifice diſpenſantur, ſtatuuntur, diſtinguntur.

Gentibus eſt alijs tellus data Limite certo:
ROMANÆ ſpatium eſt VRBIS & ORBIS idem.

OCTAVO; Religioſum inter Archiepiſcopos Honorem Gregorius Ordinatione, ac Ordinationis ordine & tempore metiendum, vt inter Epiſcopos iam alibi ſupra decernit, dum ait: Sit "
vero inter Lundoniæ & Eboracæ Epiſcopos iſta diſtinctio, vt "
ipſe prior habeatur, qui priùs fuerit Ordinatus. NONO; o "
mnes Britanniæ Sacerdotes ſubijcit Auguſtino Gregorius; vt & Britannia Sacerdotes habere atque retinere doceatur, & Epiſcopi atque Sacerdotis vel Preſbyteri quanta ſit, DOMINO (vt loquitur Gregorius) DEO NOSTRO AVCTORE, differentia innoteſcat. Ratio verò quam adiungit Gregorius, ſatis ſuperque declarat, ab Epiſcopis & Fidei & Morum normam ipſis non modo Laïcis, ſed etiam Preſbyteris petendam eſſe, atque Statum Eccleſiæ ſub Romano Pontifice Monarchicum ſemper exſtitiſſe. Si quis verò malit Sacerdotum nomine Gregorium ſuo, vt ſupra vidimus, more intellexiſſe Epiſcopos, qui SACERDOTES MAGNI, ac per excellentiam

tanquam ſoli eſſent veri Sacerdotes, quorum cæteri vices gerunt, ſæpenumero SACERDOTES ſimpliciter olim dicti: vnde nata nouantium Caluiniſtarum ἀνιστορησία eſt, Sacræ Hierarchiæ in Anglicano Primatu ſiue Primatia Anglicana luculentiſſimum documentum erit.

CAP. XXXIII. IAM ſerò quidem aggreſſi, ſed ſeriò ingreſſi ſumus diſputationem ac locum DE DISCIPLINA ECCLESIÆ, vbi Romana Eccleſia de Nouitate TRIVMPHARE ſolet. En igitur illum locum Veteris videlicet Anglicanæ Hiſtoriæ, Gregoriana Fide, atque Epiſtolà Sextâ Decimâ, quæ ad FELICEM, Siciliæ Epiſcopum data eſt, proſequamur. Hæc autem Pars Sexta Decima Antiquitatis Anglicæ ſic ſe habet: Reuerendiſſimo Fratri FELICI Epiſcopo Gregorius, SERVVS SERVORVM DEI. Caput noſtrum quod eſt Chriſtus, ad hoc ſua MEMBRA nos eſſe voluit, vt per eius largam Charitatem & Fidem, vnum nos in ſe CORPVS efficeret: cui ita nos adhærere conuenit, vt quia ſine ipſo nihil eſſe poſſumus, per ipſum poſſimus eſſe quod dicimus. AB ARCE CAPITIS res nulla nos diuidat; ne ab eo, ſi membrum eius eſſe refugimus, & velut deiecti de Vite palmites, areſcamus. Vt ergo Redemptoris noſtri habitaculum eſſe mereamur, in dilectione ipſius toto mentis ſtudio maneamus. Ipſe namque, ait: Qui diligit me, ſermonem meum ſeruabit: & Pater meus diliget eum: & ad eum veniemus, & apud eum manſionem faciemus. (Ioan. 14. v. 23.) Exegit ergo dilectio tua, Frater Cariſſime, vt EX AVCTORITATE SEDIS APOSTOLICÆ tuis deberemus CONSVLTIS reſpondere. Quod licèt non prolixe ſed ſuccinctè agere feſtinemus, propter quaſdam importunitates, QVÆ NOSTRIS PRÆPEDIENTIBVS PECCATIS IN NOS SVPERVENERE, tuis tamen hoc per reliqua SANCTORVM PATRVM INSTITVTA ſtudijs perquirere latiùs & inueſtigare committimus. Non enim poteſt mens attrita, ET HONORIBVS ET IMPORTVNITATIBVS GRAVATA, & oppreſſionibus ſoluta, liberè de his loqui. Non ergo iſta ob id prætulimus, vt hæc & alia quæ neceſſaria fore cognouerimus, TVÆ SANCTITATI velimus denegare: ſed vt quod hîc minùs inuenitur, latiùs perquiratur. DE TRIBVS enim APOSTOLICAM SEDEM, in qua alitus es & doctus, CAPITVLIS conſulendum, PRÆDECESSORVM TVORVM SEQVENS EXEMPLA, credidiſti, id eſt, DE CONSANGVINITATIS CONIVNCTIONE, & DE VEXATIONE EPISCOPORVM A SVBDITIS, & DE ECCLESIARVM DVBITATONE CONSECRATIONVM. Quod autem ſcripſi AVGVSTINO, ANGLORVM GENTIS EPISCOPO, ALVMNO videlicet, vt recordatus es, TVO, DE CONSANGVINITATIS CONIVNCTIONE, ipſi & ANGLORVM Genti, quæ nuper ad Fidem venerat, ne à bono quod cœperat, metuendo auſteriora, recederet; SPECIALITER ET NON GENERALITER, cæteris me ſcipſiſſe cognoſcas. Vnde & mihi OMNIS ROMANA CIVITAS exſtitit

ceſtis, nec ea intentione hæc illis ſcriptis mandaui, vt poſtquam «
firma radice in Fide fuerint ſolidati, ſi infra propriam fuerint «
conſanguinitatem inuenti, non ſeparentur; aut infra Affinitatis «
Lineam, id eſt, vſque ad Septimam Generationem, coniungan- «
tur: ſed adhuc illos NEOPHYTOS exſiſtentes ſæpiſſime eos «
priùs illicita docere vitare, & verbis ac exemplis inſtruere, & «
quæ poſt de talibus egerint rationabiliter & fideliter excludere «
oportet. Nam iuxta Apoſtolum, qui ait: Lac vobis potum de- « 1.Cor.3.
di, non eſcam; iſta ILLIS modò, NON POSTERIS, vt præfi- « v. 2.
xum eſt, temporibus tenenda indulſimus; ne bonum, quod in- «
firma adhuc radice plantatum eſt, erueretur, ſed cœptum fir- «
maretur, & vſque ad perfectionem cuſtodiretur. Sanè ſi in his «
ſecus quàm debuimus aliquid egimus, non propter ipſam, ſed «
commiſerando actum eſſe cognoſcas. Vnde TESTEM INVO- «
CO DEVM, qui cogitationes omnium nouit, cuius etiam ocu- « Hebr. 4.
lis omnia nuda ſunt & aperta. NAM SI EA DESTRVEREM « v. 13.
QVÆ ANTECESSORES NOSTRI STATVERVNT, NON «
CONSTRVCTOR, SED EVERSOR ESSE IVSTE COMPRO- «
BARER, teſtante Veritatis voce, quæ ait: Omne REGNVM in « Luc. 11.
ſe ipſum diuiſum non ſtabit, ET OMNIS SCIENTIA ET LEX « v. 17.
ADVERSVS SE DIVISA, DESTRVETVR. Ideoque NECES- «
SE EST VT OMNES CONCORDITER STATVTA SAN- «
CTORVM PATRVM NOSTRORVM TENEAMVS: nihil vi- «
delicet PER CONTENTIONEM agentes, ſed ad omne ſtudium «
bonæ deuotionis vnanimes DIVINIS ET APOSTOLICIS CON- «
STITVTIONIBVS, auxiliante Domino, pareamus. O QVAM «
BONA EST CHARITAS, QVÆ ABSENTIA PER IMAGINEM, PRÆ- «
SENTIA SIBIMETIPSIS EXHIBET PER AMOREM! diuiſa vnit, «
confuſa ordinat, inæqualia ſociat, imperfecta conſummat. Quàm «
rectè PRÆDICATOR EGREGIVS Vinculum perfectionis vocat: quia « Coloſſ.3.
VIRTVTES quidem CÆTERÆ PERFECTIONEM GENERANT, SED « v.14.
TAMEM EAS ITA CHARITAS LIGAT, VT AB AMANTIS MENTE «
DISSOLVI IAM NEQVEANT. His rite perpenſis, Charitati «
Tuæ iam dictis indulſi; nec præceptum dedi, ſed CONSILIVM; «
nec REGVLAM in his Poſteris vllis tenendam tradidi, ſed de duo- «
bus periculis quod facilius vitandum ſit, oſtendi. SI IGITVR «
IN REBVS SÆCVLARIBVS SVVM CVIQVE IVS ET PROPRIVS «
ORDO SERVANDVS EST, QVANTO MAGIS IN ECCLE- «
SIASTICIS DISPOSITIONIBVS NVLLA DEBET INDVCI «
CONFVSIO, NE IBI DISCORDIA LOCVM INVENIAT, VN- «
DE PACIS BONA DEBENT PROCEDERE? QVOD HAC RATIO- «
NE SERVABITVR, SI NIHIL POTESTATI, SED TOTVM ÆQVI- «
TATI TRIBVITVR. Quapropter multùm cor noſtrum MAGNI- «
TVDINI VESTRÆ congaudet, QVOD SIC VOS IN VESTRIS «
ACTIBVS STVDIOSOS INVENIMVS, VT ET NOSTRI CVRAM HA- «
BEATIS: quatenus talia vobis non ſolùm APVD HOMINES GLORIAM, «

» ſed & APVD OMNIPOTENTEM DOMINVM PRÆMIA MERCEDIS ac-
» quirant. Cæterum SVPER VEXATIONE EPISCOPORVM, quia nos
» conſulere voluiſtis, SCIMVS QVIA A NVLLIS VITA PRÆSVLVM
1 Reg. 24. » PERTVRBARI DEBET: quoniam ſi Dauid, REGVM IVSTISSIMVS, in
v. 7. » Saül, quem conſtabat iam à Domino reprobatum & abiectum eſſe,
» manum mittere non præſumpſit; quantò magis cauendum eſt, ne
» MANVM DETRACTIONIS AVT DEHONORATIONIS quidam mittant
» in VNCTVM DOMINI, vel in PRÆDICATORES SANCTÆ ECCLE-
» SIÆ: quia eorum Vexatio ſiue Detractio ad Chriſtum pertinet,
» CVIVS VICE IN ECCLESIA LEGATIONE FVNGVNTVR: Vnde ſum-
» mopere cauendum Omnibus Fidelibus, ne clanculò aut publicè
» EPISCOPVM SVVM, ID EST, VNCTVM DOMINI, detractionibus
Num. 12. » aut vituperationibus dilanient; perpendentes illud exemplum Ma-
v. 1. » riæ, quia pro eo quòd Moyſi, Famulo Dei, propter Æthiopiſſam
v. 10. » detraxit, immunditia Lepræ mulctata ſit: & illud Pſalmiſtæ: Nolite
Pſal. 104. v. 15. » tangere CHRISTOS meos, & in PROPHETIS meis nolite malignari. Et
Exod. 22. » LEGE DIVINA legitur: Diis non detrahes, & POPVLI tui PRINCIPI
v. 28. » non maledices. Vnde valde prouidendum eſt ſubditis, tam Clericis
» quàm Laïcis, ne EPISCOPORVM, ne PRÆPOSITORVM vitam TE-
» MERE reprehendant, ſi quid eos fortaſſe agere REPREHENSIBILITER
» vident; NE VNDE MALA REDARGVVNT, INDE PER ELATIONIS
» IMPVLSVM IN PROFVNDIORA MERGANTVR. Admonendi ſunt
» etiam, ne cùm culpas PRÆPOSITORVM ſuorum conſiderant, con-
» tra eos audaciores fiant: SED SIC EORVM PRAVA APVD SEMET-
» IPSOS CONSIDERENT, VT DIVINO TIMORE CONSTRICTI, FERRE
» SVB EIS IVGVM REVERENTIÆ NON RECVSENT, quoniam facta
» ſuorum EPISCOPORVM vel PRÆPOSITORVM oris gladio non ſunt
» ferienda, etiam cùm rectè reprehendenda videntur: quoniam A
» PRÆDECESSORIBVS NOSTRIS & à reliquis multis Sanctis Epiſcopis
» STATVTVM fore cognoſcimus, VT OVES PASTORES SVOS NON
» REPREHENDANT, NEC EOS CRIMINARI VEL ACCVSARE PRÆSV-
» MANT: quia CVM IN PRÆPOSITOS DELINQVIMVS, EIVS ORDI-
» NATIONI QVI NOBIS EOS PRÆTVLIT, OBVIAMVS. Vnde Moyſes
Exod. 16. » dum contra ſe & Aaron conqueri populum cognouiſſet, ait: Nos
v. 8. » enim quid ſumus? nec contra nos eſt murmur veſtrum, ſed con-
» tra Deum. Quapropter admonendi ſunt ſubditi VTRIVSQVE OR-
» DINIS VIRI, vt cùm MAGISTRORVM facta conſpiciunt, ad ſuum
» cor redeant, & de eorum increpationibus non præſumant: quia
Matt. 10. » non eſt Diſcipulus ſuper Magiſtrum, nec Seruus ſuper Dominum
v. 24. » ſuum. DE DEDICATIONVM verò ECCLESIARVM DVBITATIO-
Luc. 6. v. 40. » NE, ſuper qua inter cætera nos conſuluiſtis, hoc vos rite Tenêre
Ioan. 13. » debetis, quod nos AB ANTECESSORIBVS TRADITVM accepimus: id
v. 16. & » eſt, VT quoties tam de Baptiſmo aliquorum, vel CONFIRMATIO-
15. v. 20. » NE, quàm DE ECCLESIARVM CONSECRATIONE dubitatio habe-
» tur, & nec Scriptis nec Teſtibus ratio certa habetur, verùm Baptizati
» vel CONFIRMATI, ſiue ECCLESIÆ CONSECRATÆ ſunt;

vt Baptizentur tales ac CONFIRMENTVR, atque Eccleſiæ CANONICE DEDICENTVR, ne talis dubitatio ruina Fidelibus fiat. QVONIAM NON MONSTRATVR ITERATVM, QVOD NON CERTIS INDICIIS OSTENDITVR RITE PERACTVM. Hæc nos, adminiculante Diuina gratia, ITA tenêre cupimus, vobiſque, vt poſtulatis, tenêre & docere mandamus, VT EA QVÆ A SANCTIS PATRIBVS ANTE NOS SVNT STATVTA, NON PROTERVE IRRVMPERE, SED FIDELITER SERVARE OPTEMVS. Vnde Redemptoris Miſericordiam exoramus, vt ſua vobis omnibus gratia ſuffragetur, & effectu implere vos tribuat, quod velle conceſſit: quia in hac re tantò COMMODA RETRIBVTIONIS accreſcunt, quantò & STVDIVM LABORIS augetur. Progeniem verò ſuam vnumquemque de his qui fideliter edocti ſunt, etiam firma radice plantati, ſtant inconuulſi, VSQVE AD SEPTIMAM obſeruare decernimus GENERATIONEM. Et quamdiu ſe affinitate agnoſcunt propinquos, ad huius copulæ non accedere ſocietatem præſumant: nec eam quam aliquis ex propria conſanguinitate coniugem habuit, VEL ALIQVA ILLICITA POLLVTIONE MACVLAVIT, in coniugium ducere vlli profectò licet Chriſtianorum, vel licebit: quia inceſtuoſus eſt talis coitus, & abominabilis eſt Deo, & cunctis bonis hominibus. Inceſtuoſos verò nullo Coniugij nomine reputandos A SANCTIS PATRIBVS dudum STATVTVM eſſe legimus. IDEO NOLVMVS NOS IN HAC RE A VOBIS, SIVE A CÆTERIS FIDELIBVS REPREHENDI, quod in his ANGLORVM GENTI INDVLSIMVS, non formam dando, ſed conſideratione, ne CHRISTIANITATIS BONVM quod cœperant, imperfectum dimitterent, egimus. PATERNA ergo vos DILECTIONE ſalutantes hortamur, vt propoſitas opportunitate occaſiones in veſtra efficacia enixiùs elaborare debeatis, atque id modis quibus poſſibile fuerit omni ſtudio agere contendatis; quatenus PRÆDICABILE DESIDERIVM veſtrum in auxilium omnium, adiuuante Domino, compleatis. Nec hoc quoque IN HAC SOLLICITVDINIS PARTE RELINQVIMVS, QVOD OMNES INCESTVOSI A LIMINIBVS SANCTÆ ECCLESIÆ SINT SEPARANDI, QVOVSQVE PER SATISFACTIONEM PRECIBVS SACERDOTVM, EIDEM SANCTÆ ECCLESIÆ CATHOLICÆ RECONCILIENTVR. Sunt enim mali ſegregati à bonis, iniqui à iuſtis: vt ſaltem RVBORE SVO conſcientias ſuas recognoſcant, & conuertantur à prauitatibus ſuis. Et, ſi incorrigibiles apparuerint, ſegregentur à Fidelibus vſque ad ſatisfactionem, iuxta Saluatoris Domini ſententiam, quâ inter cætera DE PECCANTE IN SE FRATRE PRÆCIPIENDO, ait: Si peccauerit in te Frater tuus, corripe eum inter te & ipſum ſolum: ſi te audierit, lucratus es Fratrem tuum: ſi autem non audierit te, adhibe tecum Duos vel Tres, vt in ore Duorum vel Trium teſtium ſtet omne verbum: quòd ſi non audierit, dic ECCLESIÆ: ſi autem ECCLESIAM non audierit, ſit tibi ETHNICVS & PVBLICANVS. His ergo & aliis multis SANCTORVM PATRVM auctoritatibus ſegregandi ſunt mali à bonis, ne pereant iu-

Matt. 18. v. 15
Luc. 17. v. 3.

Eccl. 7. v. 16. » ſti pro iniuſtis, ſicut ſcriptum eſt: Perit iuſtus pro impio. Debet
» enim diſcretio fieri inter bonos & malos, ſicut eſt inter hœdos &
» oues. Manifeſta quoque peccata non ſunt occulta correctione pur-
» ganda, ſed PALAM SVNT ARGVENDI QVI PALAM NOCENT; vt
» dum aperta obiurgatione ſanantur, ij qui, eos imitando, delique-
» rant, corrigantur. DVM enim VNVS CORRIPITVR, PLVRIMI
» EMENDANTVR. Et melius eſt vt pro multorum ſalute vnus con-
» demnetur, quàm per vnius licentiam multi periclitentur. Nec mi-
» rum ſi inter homines hæc ratio cuſtoditur, cùm & INTER IVMEN-
» TA hoc fieri perſæpe cognouimus, vt ea quæ ſcabiem aut impetigi-
» nem habere videntur, SEPARENTVR à ſanis, ne illorum morbo ſa-
» na damnentur & pereant. Vnde volumus nos in vnum conuenire
» Epiſcopos, vt de incidentibus cauſis fiat diſceptatio, & ſalubris DE
» ECCLESIASTICA OBSERVATIONE collatio, quatenus dum per hoc &
» præterita corriguntur & REGVLAM futura ſuſcipiunt, Omnipotens
» vbique Dominus FRATRVM ORE collaudetur: CVIVS VOBIS AD-
» ESSE PRÆSENTIAM, SI HÆC OBSERVAVERITIS, SCITOTE; quia
Matt. 18. v. 20. » ſcriptum eſt: Vbi fuerint Duo vel Tres congregati in nomine meo,
» ibi in medio eorum ſum. Si ergo dignatur adeſſe duobus vel tri-
» bus congregatis, quantò magis non deerit, vbi plures conueniunt
» SACERDOTES? Et quidem quia adhibendum BIS in anno Conci-
» lium, PATRVM ſit REGVLIS inſtitutum, non latet. Sed ne fortè
» aliqua excuſatio ſit, SEMEL decreuimus congregari, VT EXSPECTA-
» TIONE CONCILII NIHIL PRÆSVMATVR ILLICITVM: NAM PLE-
» RIQVE, ET SINE AMORE IVSTITIÆ, METV EXAMINATIONIS, ABS-
» TINENT AB HOC QVOD OMNIVM NOTVM EST POSSE DISPLI-
» CERE IVDICIO. Hanc, Frater Cariſſime, Obſeruantiam NOSTRIS
» RELINQVENDAM POSTERIS teneamus, & omnia quæ ad eruditio-
» nem noſtram SACRIS APICIBVS ſcripta ſunt, cuſtodiamus, atque
» ad ea quoſcumque poſſumus excitemus. Certum quippe eſt, quia
» ſi toto corde præceptis ſalutaribus nos occupamus, omnem vitio-
» rum labem effugimus: quia dum his quibus ædificamur, innitimur,
» locum ſine dubio deceptionis excludimus. Quapropter oportet vt
» enixiùs in cunctis ſtudioſos vos circa Fratres atque Subiectos oſten-
» datis, vt omnes cum quibus aliti eſtis, atque didiciſtis SANCTÆ
» ROMANÆ ECCLESIÆ PRÆCEPTIONIBVS PARERE, APOSTOLICÆ
» SEDIS PRÆCEPTA MVLTIPLICARE, apertiſſiméque nota facere co-
» gnoſcant: quia quod ſpecialiter tibi tuiſque, vt tuæ litteræ inno-
» tuerunt, CONSVLTIS ſcribimus, GENERALITER OMNIBVS TENE-
» RE MANDAMVS. Circa Subiectorum autem actus Fraternitas Tua
» ſit vigilans, VT CVM ILLIS EXEMPLVM, INSTRVCTIO, ET VITA
» MAGISTRA SIT, LINGVÆ VESTRÆ EXHORTATIONE DISCANT
» QVOD METVANT, ET DOCEANTVR QVOD DILIGANT: vt dum
» talenta credita cum lucro multiplicant, IN DIE RETRIBVTIONIS,
Matt. 25. » annuente diuina gratia, audire mereamini: Euge, Serue bone & fi-
v. 21. & 23. » delis, intra in gaudium Domini tui. Curam præterea de omnibus

quæ vobis aliiſque Fratribus veſtris, & generaliter cunctis pro il- «
larum rerum prohibitione ſcripſimus, habere vos per omnia co- «
gnoſcamus: quia omni ſtudio omnique adniſu neceſſe eſt Fraterni- «
tatis veſtræ vigilantia compleatur, atque illic omnia quæ pro ani- «
marum ſcripſimus ſalute, fideliter recenſeantur: quatenus & vos «
per hoc, veſtrum zelum, qualiter vobis illicita diſpliceant, oſtenda- «
tis, ET NOS VTILITER PROVIDISSE QVI VOS AC VESTRAM AD «
HOC PRÆ CÆTERIS PERSONAM ELEGIMVS, videamur. Omni- «
potens Deus ſua vos protectione cuſtodiat, honoremque perce- «
ptum moribus ſeruare concedat. Amen. Atque hæc, longiſſi- «
mâ Epiſtolâ ad FELICEM, Siciliæ Epiſcopum, Gregorius: nunc Antiquitates in ea inuentas, noſtro more, Nouitatibus opponamus. PRIMA in hac Gregorianæ Hiſtoriæ Parte Antiquitatis effigies in eo eminet atque apparet, quòd in Pontificijs Reſcriptis atque Decretis, Romanus Pontifex illud, vt hodieque fit, SERVVS SERVORVM DEI, vt ſe omnium Paſtoralem atque Apoſtolicam curam ſuſcepiſſe indicet, Saluti præmittere conſueuit. Ergo nouum eſt, (ſi modò quid nouum atque intentatum Nouatoribus vſquam eſſe poteſt) Auctoritatem Pontificiam, quam demonſtrat, &, quamquam caput, tanquam ſui partem, includit Anglicana Antiquitas, vlla ex parte Anglos audere criminari. Atque adeo Gregorius Epiſtolam ſic exorſus eſt: Reuerendiſſimo Fratri Felici Gregorius, SER- «
VVS SERVORVM DEI. SECVNDA Antiquitas Romanam Sedem, «
APOSTOLICAM SEDEM agnoſcit. TERTIA in his Gregorij verbis latet; PRÆDECESSORVM TVORVM SEQVENS EXEMPLA: vt Apo- «
ſtolicam ſiue Romanam Sedem, de Fide ac DE DISCIPLINA ECCLESIÆ, more Maiorum, conſulendam declararet, tametſi illa ex omnium quoque Eccleſiarum floribus mel ſuum conficeret. Quod cùm ante ſexcentos annos, exemplis verbiſque noſtri Gregorij confirmaret Berno, vir doctus, Augienſis Abbas, libro De Officio Miſſæ, ſiue DE QVIBVSDAM REBVS AD MISSÆ OFFICIVM PERTINENTIBVS, vbi Gallicanum Miſſale Vetus cum Romano confert, hanc de Benedicto Octauo Papa, de Sancto Henrico Primo Imperatore, de ſe Hiſtoriam narrat: Nam ſi ideo, vt ſæpe dictum, il- «
lum ANGELICVM HYMNVM (intelligit Berno Canticum, GLORIA «
IN EXCELSIS) prohibemur in feſtiuis diebus canere, EO QVOD «
ROMANORVM PRESBYTERI NON SOLENT EVM CANERE, poſſu- «
mus ſimili modo POST EVANGELIVM Symbolum reticere, quod «
Romani vſque ad hæc tempora DIVÆ MEMORIÆ Henrici Impe- «
ratoris, nullomodo cecinerunt, ſed ab eodem interrogati, cur ita «
agerent, me coram aſſiſtente, audiui eos eiuſmodi reſponſum red- «
dere; videlicet: QVOD ROMANA ECCLESIA NON FVISSET ALI- «
QVANDO VLLA HÆRESEOS FÆCE INFECTA, SED SECVNDVM «
SANCTI PETRI DOCTRINAM IN SOLIDITATE CATHOLICÆ FIDEI «
PERMANERET INCONCVSSA; ET IDEO MAGIS HIS NECESSARIVM «
ESSE ILLVD SYMBOLVM SÆPIVS CANTANDO FREQVENTARE, «

» QVI ALIQVANDO VLLA HÆRESI POTVERVNT MACVLARI. At
» Dominus Imperator non antea deſijt, quàm omnium conſenſu id
» Domino BENEDICTO APOSTOLICO perſuaſit, vt ad PVBLICAM
» MISSAM illud decantarent. Sed vtrùm hanc conſuetudinem ſer-
» uent adhuc, affirmare non poſſumus, quia certum non tenemus.
Hactenus Berno, apud quem Romanus Clerus eam reſponſionem
vſurpat quam Sanctorum Hieronymi atque Auguſtini temporibus,
Commentariolo ſuo in Symbolum inſeruerat Aquileienſis Preſby-
» ter Ruffinus, his verbis: Verùm, priùs quàm incipiam DE IPSIS SER-
» MONVM VIRTVTIBVS diſputare, illud non importunè commonen-
» dum puto, quòd in diuerſis Eccleſijs aliqua in his verbis inueniun-
» tur adiecta. IN ECCLESIA TAMEN VRBIS ROMÆ HOC NON DE-
» PREHENDITVR FACTVM: quod ego propterea eſſe arbitror, QVOD
» NEQVE HÆRESIS VLLA ILLIC SVMPSIT EXORDIVM: ET MOS INI-
» BI SERVATVR ANTIQVVS, EOS QVI GRATIAM BAPTISMI SVSCE-
» PTVRI SVNT, PVBLICE, ID EST, FIDELIVM POPVLO AVDIENTE,
» SYMBOLVM REDDERE: ET VTIQVE AD ADIECTIONEM HVIVS
» SALTEM SERMONIS EORVM QVI PRÆCESSERVNT IN FIDE, NON
» ADMITTIT AVDITVM. IN CÆTERIS AVTEM LOCIS QVANTVM IN-
» TELLIGI DATVR, PROPTER NONNVLLOS HÆRETICOS ADDITA
» QVÆDAM VIDENTVR, PER QVÆ NOVELLÆ DOCTRINÆ SENSVS
» CREDERETVR EXCLVDI. NOS TAMEN ILLVM ORDINEM SEQVI-
» MVR, QVEM IN AQVILEIENSI ECCLESIA, LAVACRI GRATIA, SVS-
» CEPIMVS. QVARTA tribus illis quæſtionum generibus contine-
tur, quæ huic Epiſtolæ ſcribendæ materiam ſuppeditauerunt; vide-
licet, DE CONSANGVINITATIS CONIVNCTIONE, DE VEXATIONE
EPISCOPORVM A SVBDITIS, DE ECCLESIARVM DVBITATIONE CON-
Luc.18.v.2. SECRATIONVM: quæ hodierni Sectarij, qui nec Deum timent, nec
Homines reuerentur, vel quia non curant, vel quia impugnant,
haud anxiè quærunt. QVINTA hæc eſt: Ideoque neceſſe eſt, inquit
Gregorius, vt omnes concorditer STATVTA SANCTORVM PATRVM
teneamus; nihil videlicet per contentionem agentes, ſed ad omne
ſtudium bonæ deuotionis, vnanimes Diuinis & APOSTOLICIS CON-
STITVTIONIBVS, auxiliante Domino, pareamus. Duæ autem ſunt
huius Quintæ Obſeruationis partes: quarum alterâ Romani Ponti-
fices, ſiue Pontifices Maximi, SANCTI PATRES nominantur; alte-
râ verò Romanæ Conſtitutiones, APOSTOLICÆ & ſunt & dicun-
tur. SEXTA; poſtquam Sanctorum Patrum, id eſt, Romanorum
Pontificum, Statuta eſſe ſeruanda decreuit Gregorius, affirmat, ob-
ſeruantiam, qua Diuinam Chriſti in Petro Auctoritatem, id eſt,
Apoſtolicam ſiue Romanam Sedem, colimus, non ſolùm apud Ho-
mines Gloriam, ſed & apud Omnipotentem Dominum Mercedis,
vt loquitur, Præmia promereri, ac tanquam hereditatem acquirere
atque obire. SEPTIMA; Gregorius Epiſcoporum Vexationem hor-
rendam ac deteſtabilem declarat; Epiſcopum appellat VNCTVM
DOMINI; ac tandem Epiſcopi & Prædicatorum Sanctæ Eccleſiæ

vexationem, ſiue detractionem, definit ad Chriſtum pertinere, CVIVS VICE, inquit, IN ECCLESIA LEGATIONE FVNGVNTVR: ex illo procul dubio Pauli Poſterioris ad Corinthios quinto; PRO CHRISTO ergo LEGATIONE FVNGIMVR, tanquam DEO EXHORTANTE PER NOS. Obſecramus pro Chriſto, Reconciliamini Deo. Addit præterea, admonendos eſſe ſubditos, tam Clericos quàm Laïcos, dum praua apud ſemetipſos Epiſcoporum facta conſiderant, vt diuino timore conſtricti, ferre ſub eis IVGVM REVERENTIÆ non recuſent. Ratio autem quæ à Gregorio redditur, hæc eſt: Quia cùm in Præpoſitos delinquimus, eius ordinationi qui nobis eos prætulit, obuiamus. OCTAVA; Gregorius hanc Eccleſiaſticam Regulam à Maioribus acceptam tradit: Quoties tam de Baptiſmo vel Confirmatione, quàm de Eccleſiarum Conſecratione dubitatio habetur, & nec Scriptis nec Teſtibus ratio certa habetur, vtrùm Baptizati vel CONFIRMATI, ſiue Eccleſiæ Conſecratæ ſint, baptizentur tales ac confirmentur, atque Eccleſiæ CANONICE DEDICENTVR. Quocirca De Baptiſmate non repetendo Sanctus ille, verè ἄλκιμος, Auitus, quarto ſuo libro, qui De Diluuio Mundi inſcribitur, agens, argumentum ex inducto ſemel, & iterum non inducendo Diluuio, tanquam Mundi Baptiſmate, his verſibus quos edidit, ducit: 2 Cor. 5. v. 20.

Sic vnum Genitor IVRANS Baptiſma SACRABAT,
Vt ſemel abluto Lymphis Purgantibus orbem,
Baptiſmum haud liceat nobis ſperare Secundum.

Huius verò Antiquiſſimi atque Apoſtolici Canonis cauſam aſſignat Gregorius; Ne talis dubitatio ruina Fidelibus fiat: quoniam non monſtratur iteratum, quod non certis indicijs oſtenditur ritè peractum. NONA, Conſanguinitatis Gradus continet Veteri Apoſtolica Lege præſcriptos, intra quos Nuptiæ, non Matrimonij dignitate, ſed ſceleris ſocietate, coniunguntur. DECIMA, Indultum, (vt vocant) Apoſtolicum exhibet, ſiue Primam Diſpenſationem cum Anglis, Romani Pontificis Gregorij auctoritate, ſuper nonnullis Gradibus Conſanguinitatis factam; vt adhuc tenera & laſciuientia, necdum dura pati, Chriſtianorum more, ſolita, renaſcentium Anglorum colla Chriſtiano Iugo paulatim aſſueſcerent. VNDECIMA; Felicem Epiſcopum PATERNA DILECTIONE ſalutans Gregorius, admonet, Romanum Pontificem ita Fratrem eſſe, vt Epiſcoporum Pater & Patriarcha ſit. DVODECIMA; Illam XII. Tabularum Legem, INCESTVM PONTIFICES SVPREMO SVPPLICIO SARCIVNTO, tanquam ab iniuſtis poſſeſſoribus vindicans, grauiora peccata, qualia profectò Inceſta ſunt, adeo ſeuerè punienda decernit, vt arcendi ab Eccleſia à cæteriſque Fidelibus ſeparandi ſint qui talia committunt, quouſque Per Satisfactionem, PRECIBVS SACERDOTVM, eidem Sanctæ Eccleſiæ CATHOLICÆ reconcilientur. DECIMA TERTIA; congregatis Epiſcopis etiam in Concilijs Nationalibus, immo &

Prouincialibus intereſſe Chriſtum, prædicat Gregorius; in iiſque agendum de duobus eſſe: quorum alterum eſt, VT DE INCIDENTIBVS CAVSIS FIAT DISCEPTATIO; alterum verò, VT SALVBRIS DE ECCLESIASTICA OBSERVATIONE COLLATIO HABEATVR; quæ certiſſimam Regulam Eccleſiaſticam parit. Gregorius porrò ſua dicta confirmat notiſſimo illo teſtimonio Chriſti, quod quidem apud Matthæum his verbis ſcriptum reperitur: Vbi fuerint Duo vel Tres congregati in nomine meo, ibi in medio eorum ſum. ac tandem exclamat: Si ergo dignatur adeſſe Duobus vel Tribus congregatis, quantò magis non deerit vbi plures conueniunt SACERDOTES? Quare Sexta Synodus, Actione decima octaua, poſtquam Vniuerſalia Quinque Concilia probaſſet, ſanctеque commendaſſet, & congregatos Epiſcopos DEI-FEROS PATRES, ΘΕΟΦΟΡΟΥΣ ΠΑΤΕΡΑΣ, nuncupaſſet, illud nobis de ſe ſcriptum reliquit: Et quidem nos omnes Chriſto Deo continente, quod ſtudebamus, facilè confecimus. DEVS ENIM MOVEBAT, DEVS CORONABAT CONSESSVM: Καὶ δὴ πάντας ἡμᾶς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ συνέχοντος, ὃ σπουδαζόμενον, εὐμαρῶς διηνύσαμεν· ΘΕΟΣ ΓΑΡ ΗΝ Ο ΕΝΕΡΓΩΝ, ΚΑΙ ΣΤΕΦΑΝΩΝ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ. Ac poſtea eadem Actione, Imperator Conſtantinus Pogonatus, in Sacro ſuo Reſcripto ad Leonem Secundum Pontificem Maximum: Compluries enim Eccleſia IMPRESSIONIBVS HÆRESVM periculosè ægrotauit: at non aliter ORTHODOXIÆ accepit MEDICINAM, quàm Piorum & CHRISTI-AMANTIVM Imperatorum Adhortationibus, Sacerdotum vero A-DEO-INSTINCTORVM Conſenſionibus ac Cœtibus: Πολλάκις γὰρ ἡ Ἐκκλησία, ταῖς ΕΙΣΒΟΛΑΙΣ ΤΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ἐπικινδύνως ἐνόσησεν, ἀλλ' οὐχ ἑτέρως ἐδέξατο ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΤΗΝ ΙΑΣΙΝ, εἰ μὴ ταῖς τῶν εὐσεβῶν καὶ ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΩΝ Βασιλέων Προσκλήσεσι, καὶ ταῖς τῶν ΘΕΟΦΟΡΩΝ ΙΕΡΕΩΝ Συνεδρίοισί τε καὶ Συνελεύσεσι. Ex eo autem quòd Concilijs interſit Chriſtus; Synodalis, Conuentus, ANGELICVS; CHORVS, Ἀγγελικὸς Χορὸς, ANGELICA MILITIA, Ἀγγελικὴ Στρατηγία, vel Ἀγγελικὴ Στρατιὰ, Generalis Concilij Chalcedonenſis Actione tertia in Libello Iſchyrionis Diaconi, necnon & in Libello Sophronii ad Sanctum Leonem, ac SACROSANCTVM CONCILIVM, appellatur.

Matt 18. v. 20.

DECIMA QVARTA exhortationem, DISCIPLINA veteri, id eſt, Nouatoribus oppoſitâ atque contrariâ, plenam ſubiicit: Quapropter (ad Epiſcopum Felicem inquiebat Gregorius) oportet vt enixiùs in cunctis ſtudioſos vos circa FRATRES ATQVE SVBIECTOS oſtendatis, vt omnes cum quibus aliti eſtis atque didiciſtis SANCTÆ ROMANÆ ECCLESIÆ PRÆCEPTIONIBVS parêre, APOSTOLICÆ SEDIS PRÆCEPTA MVLTIPLICARE, apertiſſiméque nota facere cognoſcant: quia quod ſpecialiter tibi tuiſque, vt tuæ litteræ innotuerunt, CONSVLTIS ſcribimus, generaliter omnibus tenêre mandamus. DECIMA QVINTA atque VLTIMA, Sedis Apoſtolicæ in Epiſcopos auctoritatem ſic etiam optimè repræſentat, dum vehementer commendans Gregorius Felici demandatam Epiſcopalem Animarum Curam, hæc addit: Quatenus & vos per hoc, veſtrum zelum, qualiter vobis illicita diſpliceant

ceant, oſtendatis, ET NOS VTILITER PROVIDISSE, QVI VOS AC VESTRAM AD HOC PRÆ CÆTERIS PERSONAM ELEGIMVS, videamur. AC tandem ex offuſis Nouitatis tenebris in clariſſimam Antiquitatis lucem emerſimus; & iam propiùs admoti, ac prope dicam, appulſi, quaſi terram videmur videre, aliquandoque in portum ex longa nauigatione eſſe venturi. DECIMVM SEPTIMVM Gregorianæ Hiſtoriæ Veteris Angliæ, Caput apparet, non iam naſcentis, ſed adultæ, ac, vt loquitur Auguſtinus, FVNDATISSIMÆ ECCLESIÆ. His ergo Eccleſia Anglicana latentibus incrementis adoleuerat, cùm Toto Orbe notiſſimo Sancti Medardi Sueſſionenſis Priuilegio Epiſcoporum conſenſu concedendo atque firmando, Auguſtini noſtri Cantuariorum Archiepiſcopi & Angliæ Primatis quæritur auctoritas atque ſubſcriptio, quippe qui cæteras iam priores Eccleſias ſua grauitate ſuæque Eccleſiæ Anglicanæ SANCTA NOVITATE atque auctoritate roboraret. Itaque ſubſcribit ordine ac dignitate quintus Auguſtinus hoc nomine ac formula: AVGVSTINVS CANTVARIORVM EPISCOPVS SVBSCRIPSIT. Quoniam verò celeberrimum illud Pontificium, id eſt, Gregorianum, Diploma huiuſcemodi eſt, vt ea quæ in re diſperſa atque infinita viderentur eſſe, ratione & diſtributione ſub vno aſpectu ponat, ſiue perfectam Totius Eccleſiæ ſimilitudinem ac imaginem referat; operæpretium eſt integrum ſubiicere; vt & Eccleſiæ Vnitas, & Conſenſus Vniuerſitas, & Epiſcoporum Dignitas & Angliæ ſub Romano Pontifice Communitas, & Romanæ Sedis Auctoritas, & Eccleſiæ Gallicanæ in Monachos Pietas, & Franciæ Regum in Monaſteria Charitas, & omnis denique Religionis, cui poſt Epiſcopos ipſi Reges ſubſcribunt, Antiquitas à Nouitate vindicetur. Itaque Diploma recitemus, ex quo tanquam certiſſimo notiſſimoque Gregorij ſcripto Gregorius Septimus in Henricum Quartum, Imperatorem, argumentatus legitur, maximè cùm ad Herimannum Metenſem Epiſcopum, Epiſtolâ vigeſimâ libri octaui ſcribit: Pretioſiſſimis lapidibus in Diademate Chriſti meritò renitentibus, omnibuſque Sanctæ Dei Eccleſiæ membris, quorum VNIVERSALE CAPVT eſt Chriſtus, GREGORIVS, licèt SANCTÆ ROMANÆ SEDIS PONTIFICIO ſublimetur, humillimus tamen SERVORVM DEI SERVVS. Quando CATHOLICORVM REGVM corda, ad ea quæ PONTIFICALIBVS ſunt MONITIS prouocanda, ita ardenti deſiderio, diuina præueniente gratia, ſuccenduntur, vt ab eis vltro poſcantur; tantò ſunt lætiùs concedenda, QVANTO EA IPSA QVÆ CVPIVNT, SI NOLLENT FACERE, PETI DEBVERANT. Proinde iuxta FILIORVM noſtrorum Præcellentiſſimorum ſcripta Regum, BRVNICHILDIS, ac Nepotis eius THEODORICI, MONASTERIO SANCTÆ DEI GENITRICIS MARIÆ, AC BEATORVM PETRI APOSTOLORVM PRINCIPIS, NECNON PROTOMARTYRIS CHRISTI, STEPHANI, quod eſt in SVESSORVM Ciuitate ſitum, vbi SANCTVS MEDARDVS requieſcere, & VIR VE-

CAP. XXXIV.

» nerabilis Gairaldvs Abbas præeſſe videtur, huiuſmodi privi-
» legia avctoritatis nostræ decreto indulgemus, & ea ple-
» niùs confirmamus privilegia quæ à Bonæ Memoriæ Domino,
» Papa Ioanne, comitante Illuſtrium Regum clementia, Clota-
» rii ſcilicet & Sigeberti, huius noſtræ Filiæ ivgalis, ipſi loco
» svb anathematis vincvlo ſunt conceſſa vel indvl-
» ta, concedimus atque firmamus. Statuentes, nullum Regvm, An-
» tistitvm, vel Iudicum, nullum quacumque præditum digni-
» tate, ea quæ à Præcellentissimis Regibvs, vel qui-
» buſlibet aliis Deum timentibus, loco conceſſa ſunt, vel conferen-
» tur, ſub cuiuſlibet occaſionis ſpecie minuere vel auferre, vel ſuis
» vſibus applicare; ſed cuncta quæ Deo servientibvs Mona-
» chis oblata ſunt, vel offerri contigerit, perenni tempore illi-
» bata, & ſine aliqua inquietudine volumus poſſideri, eorum vſibus
» pro quorum ſuſtentatione conceſſa ſunt, modis omnibus profu-
» tura. Concedimus etiam, vt obeunte Abbate, non alius ibi
» quicumque obreptionis aſtutiâ Ordinetur, niſi quem Com-
» mvnis Consensvs Monachorvm elegerit, aut præui-
» derit Ordinandum. Caueant autem præfati Monachi Simonia-
» cam hæresim, ne potentia Regvm vel Antiſtitum conuicti,
» loco Paſtoris ſuſcipiant Tyrannvm. Quod omnino fieri pro-
» hibemus; & eundem Abbatem cauſa Ordinationis ſuæ, aliquid
» dare præſumere vetamus: ne hac occaſione quæ à Fidelibus Piis
» locis offeruntur, vel oblata ſunt, conſumantur. Et quia Fama
» Religionis Deo servientivm Monachorvm noſtras peruenit
» ad aures, quibus Vir vitæ venerabilis Gairaldvs præeſſe
» dignoſcitur, iuſtis petitionibus Præcellentiſſimorum Regum, Brv-
» nichildis atque Theodorici, fauentes, ob amorem Domini
» Medardi, tantam Divini honoris dignitatem et secvri-
» tatem concedimus perenni tempore manſuram. Auctoritate igi-
» tur diuina, vice beati Petri Apostolorvm Prin-
» cipis, conſenſu omnium Romanorvm Pontificvm, & volun-
» tate Totivs Senatvs Romani, ſuadente nobis viro
» Apostolico Anserico, Succeſſorum vrbis Pontifice, et
» omnivm Galliæ Episcoporvm favente ivdi-
» cio, decernimus, Vt nullus Archiepiſcoporum vel Archi-
» diaconorvm Fratres præfatæ Basilicæ de Ordinatione ſui
» Abbatis vel Ecclesiasticorvm Gradvvm Assvm-
» ptione inquietet, ſed ſecundùm Prærogativam ipſius
» loci vobis modò recitatam, Beatiſſimi Prædeceſſoris noſtri Do-
» mini Ioannis Papæ tempore decretam, & Apostolica
» Avctoritate firmatam, Ordinationem ſui Abbatis
» ipſi Fratres peragant, & Ecclesiasticorvm Gradvvm
» dignitatem ſuſcipiant, Consecrationes quoque
» Fontivm, & Scrvtinii mysteria in ipſo Monaſte-
» rio celebrent; Chrismatis quoque, ac Olei Altaris, Ca-

LICIS, CORPORALIS, A Quocumque voluerint Pontifice «
BENEDICTIONEM expetant; ne TANTVS HONOR à quo- «
quam RECTORE, vllius occaſionis cauſâ, vel neceſſitatis, in- «
termittatur; ne vileſcat TANTÆ SVBLIMITATIS locus, San- «
ctæ MARIÆ & BEATI PETRI, necnon & PROTOMARTY- «
RIS, & DOMINI MEDARDI MERITIS SACRATVS: quem «
CAPVT MONASTERIORVM TOTIVS GALLIÆ Conſtitui- «
mus, nulliuſque ditioni patimur ſubeſſe, ſed VELVT HÆC «
SEDES ROMANA SPECVLATIONEM SVAM TOTI OR- «
BI INDICIT, ET NOVAS CONSTITVTIONES (aliàs,) «
CONSVETVDINES OMNIBVS MITTIT, ET OMNIVM «
PERSONARVM SERVITIO CARET; ita præfatus locus, re- «
mota omni conſuetudine peſſimâ REGVM, ANTISTITVM, «
IVDICVM, exemplum DIVINÆ RELIGIONIS & honeſtatis «
cæteris exhibeat Monaſteriis, & ſuper ea PLENA gaudeat LI- «
BERTATE. Cuius Rectores & Filij præſentes & ſucceſſuri TAN- «
TVM SVB REGVM CVSTODIA POSITI admonitionem «
SANCTI PETRI ET SVCCESSORVM ſuorum huius Sanctæ «
Romanæ Sedis Pontificum auctoritate proclament: &, ſi incum- «
bit neceſſitas, adeant. HVIVS REI GRATIA FRATRIBVS DIRI- «
GENDIS IN VIA TANTI ITINERIS FILIA NOSTRA BRVNICHIL- «
DIS REGINA XX MANSOS INGENVOS, ET TOTIDEM SERVI- «
LES, CVNCTA INTEGRITATE ÆTERNALITER FACTA PRÆCEP- «
PTIONE IVXTA FINEM ALPIVM CONTVLIT: ET MVLTOS «
ALIOS REDITVS TERRARVM OB HANC CAVSAM DELEGAVIT, «
SITOS IN EIVSDEM ITINERIS SPATIO. Tuſiacum verò & Mor- «
tinetum Fiſcos Regios communiter AD STIPENDIA FRATRVM «
dedit, & ita omnes Villas DEO ET SANCTO MEDARDO tradi- «
tas, vel tradendas, ſua præceptione concluſit, vt quicumque SV- «
PER TERRAS DOMINI MEDARDI habitare voluerit, vel ſtete- «
rit, ſiue ſeruus, ſiue liber, cuiuſcumque ſit, alterius dominio pri- «
uetur, ET SANCTÆ DEI GENITRICIS SERVITIO APTETVR, nec «
vltrà redeundi licentiam habeat. Quòd ſi fugerit, REPVTETVR «
VT SERVVS NVNCIVSQVE SANCTÆ DEI ECCLESIÆ. «
De Altaribus quoque iuxta inſtitutionem Domini PAPÆ IOAN- «
NIS, Apoſtolica auctoritate confirmamus, vt qui fuerit Rector «
præfati Monaſterij, fiat præterea ALTARIVM PRÆSVL, & «
omnium Eccleſiarum ſibi pertinentium, & inde præfatorum «
Sanctorum PRÆCIPVO ALTARI LVMINARIA exhibean- «
tur, & HOSPITALITAS PEREGRINORVM CVM REVE- «
RENTIA AGATVR. Subiungimus & aliud Edictum: Si cauſa «
capitalis criminis ABBAS eſt deponendus, non priùs deponatur «
donec DEPOSITORES Apoſtolicam Auctoritatem requirant, & «
ita ſint tres METROPOLITANI cum SVFFRAGANEIS ſuis, «
& ABBATES QVAMPLVRIMI. In ipſo autem CONCILIO «

» accuſatores, vnuſquiſque cum DVODECIM TESTIBVS, præ-
» ſentes aſſiſtant, & ita Veri Iudicij examine probent ſe vidiſſe, vt
» audiente CONCILIO obteſtentur. Ad vltimum verò ipſe AB-
» BAS rationes ſuæ excuſationis reddat, ET IVRISIVRANDI
» PACTO SVPRA SACRORVM MYSTERIA QVATTVOR
» EVANGELIORVM SATISFACIAT. Tunc verò ſi
» conuictus fuerit, correctione deponatur : ſin autem, ſuo hono-
» ri reddatur, & ECCLESIASTICÆ DIGNITATIS MY-
» STERIA recipiat, & INTER SACRA MISSARVM SOLE-
» MNIA BENEDICTIONEM ET PRÆDICATIONEM iuxta
» Inſtituta Domini PAPÆ IOANNIS peragat, & ſuæ CONVER-
» SATIONIS VITAM melioribus exemplis deducat. Monachis
» quoque hanc proponimus ſententiam; vt nullus eorum, inuidiâ, aut
» odio ABBATIS, quod abſit, comprimatur, vel extranearum per-
» ſonarum cenſura plectatur. Quòd ſi culpa PRINCIPALIS VI-
» TII deliquerit, priuatim intra Clauſtrum eiuſdem Monaſterij ab
» ipſo ABBATE & SPIRITVALIBVS FRATRIBVS argua-
» tur, & à Corpore SANCTÆ CONGREGATIONIS ſegrege-
» tur. Quòd ſi perſeuerante contumacia abſciſſus fuerit, præcipi-
» mus illi vt PRECATORIAS accipiens LITTERAS quodcum-
» que voluerit ingrediatur Monaſterium, aut CAVSA POENITENTIÆ,
» huius SEDIS APOSTOLICÆ licentiam petat; & ſuſceptis à
» DOMINO PAPA litteris, liber ſuum Monaſterium repetat. Hæc
» igitur omnia quæ huius Apoſtolicæ Auctoritatis & NOSTRÆ
» PRÆCEPTIONIS PRIVILEGIO continentur, præfati Mona-
» ſterij Rectoribus & Filiis præſentibus & futuris, & omnibus Mo-
» naſteriis ipſi loco ſubiectis vel ſociatis, SVB ANATHEMATE
» SERVANDA conſtituimus. Si quis autem REGVM, ANTI-
» STITVM, IVDICVM, vel quarumcumque ſæcularium perſonarum,
» huius Apoſtolicæ Auctoritatis & NOSTRÆ PRÆCEPTIO-
» NIS DECRETA violauerit, aut contradixerit, aut negligenter
» duxerit, vel Fratres inquietauerit, vel conturbauerit; vel aliter or-
» dinauerit, cuiuſcumque dignitatis vel ſublimitatis ſit, HONORE
» SVO PRIVETVR, ET VT CATHOLICÆ FIDEI DEPRA-
» VATOR, VEL SANCTÆ DEI ECCLESIÆ DESTRVCTOR, CON-
» SORTIO CHRISTIANITATIS ET CORPORE AC SANGVI-
» NE DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI ſequeſtretur, & O-
» MNIVM MALEDICTIONVM ANATHEMATE, quibus INFI-
» DELES ET HÆRETICI ab initio ſæculi vſque in præſens da-
» mnati ſunt, CVM IVDA TRADITORE DOMINI, IN IN-
» FERNO INFERIORI damnetur; niſi dignâ pœnitentiâ
» præfatorum SANCTORVM ſibi propitiauerit CLEMEN-
» TIAM, & Fratrum COMMVNEM RECONCILIAVERIT CON-
» CORDIAM. Ego GREGORIVS, Sanctæ Romanæ Se-
» dis Antiſtes huic PRIVILEGIO ſubſcripſi. Euterius,

Arelatenſis Archiepiſcopus ſubſcripſit. Gregorius, Portunenſis «
Epiſcopus ſubſcripſit. Andreas, Albanenſis Epiſcopus ſubſcripſit. «
AVGVSTINVS, CANTVARIORVM EPISCOPVS ſubſcripſit. Anaſta- «
ſius, Tiburtineæ Epiſcopus ſubſcripſit. Sergius, Præneſtinæ Epiſco- «
pus ſubſcripſit. Petrus, Ananiæ Epiſcopus ſubſcripſit. Agnellus, «
Furrinæ Epiſcopus ſubſcripſit. MELLITVS, LVNDONIÆ EPISCO- «
PVS ſubſcripſit. Ioannes, Veliternenſium Epiſcopus ſubſcripſit. «
Tiberius, Syluæ Candidæ Epiſcopus ſubſcripſit. Marinianus, Ra- «
uennatis Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſit. Vitulinus, Sipuntinenſis «
Epiſcopus ſubſcripſit. Ioannes, Syracuſanorum Epiſcopus ſubſcri- «
pſit. Sabinianus, Tudertinorum Epiſcopus ſubſcripſit. EVLOGIVS, «
ALEXANDRIÆ EPISCOPVS ſubſcripſit. DOMINICVS, CARTHAGI- «
NIENSIS EPISCOPVS ſubſcripſit. Fortunatus, Neapolitanorum Epi- «
ſcopus ſubſcripſit. Ioannes, Surrentinus Epiſcopus ſubſcripſit. Pri- «
mæuius, Nuncienſium Epiſcopus ſubſcripſit. Felix, Portuenſium «
Epiſcopus ſubſcripſit. Glorioſus, Oſtienſium Epiſcopus ſubſcripſit. «
Conſtantius, Narnienſis Epiſcopus ſubſcripſit. Conſtantius Medio- «
lanenſis Epiſcopus ſubſcripſit. SVTELLIVS, BVRDEGALENSIVM «
EPISCOPVS ſubſcripſit. Vitalis, Veſuncenſium Epiſcopus ſubſcri- «
pſit. Bonifacius, Placentiæ Epiſcopus ſubſcripſit. SYAGRIVS, AV- «
GVSTODVNENSIVM EPISCOPVS ſubſcripſit. FLAVIVS, REMORVM «
EPISCOPVS ſubſcripſit. ANSERICVS, SVESSORVM EPISCOPVS ſub- «
ſcripſit. THEODORICVS REX ſubſcripſit. BRVNICHILDIS REGI- «
NA ſubſcripſit. Ego PETRVS SANCTÆ ROMANÆ SEDIS ſubſcri- «
ſi & ſigillaui. Datum VII. Kalend. Iunij Anno ab Incarnatione «
Domini; Quingenteſimo nonageſimo tertio, Menſe Iunio, Indi- «
ctione vndecima. Hic Orbe Toto, tanquam communis periculi «
propulſandi cauſâ, concurritur, videturque relinqui quaſi ſempiternum retinendæ conuenientiæ, repudiandæque Nouitatis monimentum: quod quidem ſit poſteris etiam noſtris ad memoriam æternitatis, ara Religionis Antiquæ. Aſia verò atque Africa, cum Europa noſtra ita conſentiunt, vt credibile ſit non aliam ob cauſam Eulogium, Alexandrinum Patriarcham, ac Dominicum, Archiepiſcopum Carthaginienſem, Africæ Primatem, cum Gregorio noſtro, Romanæ Sedis Antiſtite ac Pontifice Max. huic vni Diplomati ſubſcripſiſſe; quàm vt Eccleſiæ CATHOLICÆ Vnitati atque ſibi ECCLESIAM ANGLICANAM (cuius Primas Auguſtinus huic poſtea SVESSIONENSI PRIVILEGIO ſubſcripſit) inſeruiiſſe, & contra Nouitatem armaſſe Romanus Pontifex, Occidentali atque Orientali Eccleſia teſte, Poſteritatis oculis legeretur. Porrò Dominicus Carthaginienſis Primas is erat qui de ſuſcepto Pontificatu, Gregorio noſtro gratulans, Quattuor ad eam Romam Legatos miſit, Epiſcopos videlicet duos, Donatum & Quod-vult-Deum, victorem Diaconum, & Angelum Notarium; per quos poſt gratulationis impertitum officium, petiit ab eodem, vt conceſſa ſuæ Eccleſiæ Priuilegia ſalua eſſe vellet. Ad quem Gregorius, libro ſe-

cundo Paſtoralem reddens Epiſtolam, hæc De Priuilegiis habet:
» De Ecclesiasticis verò Privilegiis quod veſtra Fraternitas
» ſcribit: hoc poſtpoſita dubitatione teneat, quia sicvt nostra
» defendimvs, ita singvlis qvibvsqve Ecclesiis sva ivra
» servamvs: Nec cvilibet, favente gratia, vltra qvam
» meretvr, Impertior: nec vlli hoc qvod svi ivris est, am-
» bitv stimvlante, derogo: sed fratres meos per omnia
» honorare cvpio; sicqve stvdeo honore singvlos svb-
» vehi; dvmmodo non sit qvod alteri ivre ab altero
» possit opponi. Hæc de his ipſe, equidem Gregorio digna, Gre-
Matth. 18. v. 16. gorius. Cùm autem, vt ſcriptum eſt, in ore Duorum aut Trium ſtet omne verbum; duobus prætereà fideliſſimis Angliæ teſtibus, Avgvstino & Mellito, altero Cantuariæ, altero Lundoniæ ſiue Londini, Epiſcopis, conſignata atque communita eſt huius Pontificij Diplomatis auctoritas: ne quid ad præcauendum ac ſedandum, ſi quando oriretur, Anglicanum Schiſma, à primis illis Eccleſiæ Anglicanæ Fundatoribus prætermiſſum eſſet. Iam verò & ipſum quid contineat Diploma, interiùs exploremus ac diſcutiamus. Ac Primvm quidem illud mecum, Sapientissime Rex,
» conſidera: Gregorivs, licèt Sanctæ Romanæ Sedis Ponti-
» ficio svblimetvr, humillimus tamen servorvm Dei ser-
» vvs. Vides Gregorium eius sedis Pontificio præcellentiſſimum, in qua ſederat ille Apoſtolorum Princeps, cui, vt vetus orantis Eccleſiæ vox eſt, Ligandi atque Soluendi Pontificivm, ſiue Omnimodam Poteſtatem, Dominus omnium, Traditis Clauibus, dedit. Secvndvm; Reges Filios, te audiente ac vidente, appellat Romanus Pontifex Gregorius. Tertivm; Sueſſionenſe Cœ-
» nobium vocat Gregorius, Monaſterium Sanctæ Dei Genitricis Ma-
» riæ, ac Beatorum Petri Apostolorvm Principis, necnon
» Protomartyris Chriſti, Stephani, quod eſt in Sueſſorum Ciuitate ſi-
» tum, vbi Sanctus Medardus requieſcere, & Vir venerabilis
» Gairaldus præeſſe videtur. Qvartvm; contemplare quòd quamuis Sueſſionenſi Priuilegio cùm Alexandrinus Patriarcha, tum Africæ Primas, & Rex Reginàque Galliæ ſubſcribant atque ſuffragentur; vnius tamen Gregorij Romanive Pontificis in Reſcripto ſonat auditurque auctoritas: idque etiam non tanquam nouum aliquod inuentum, ſed velut à certiſſima auctoritate olim, pro Regum Chriſtianiſſimorum deſiderio, ab Apoſtolica Sede quæſitum, atque iampridem ſub Ioanne, huius nominis Tertio Pontifice Maximo, vſurpatum. Itaque diligenter notanda in hanc Sententiam
» verba ſunt: Huiuſmodi Privilegia, Auctoritatis Noſtræ Decre-
» to, indvlgemvs, & ea pleniùs confirmamus privilegia quæ à
» bonæ memoriæ Domino Papa Ioanne, comitante Illuſtrium Re-
» gum Clementia, Clotarij ſcilicet & Sigeberti huius noſtræ Filiæ
» Ivgalis, ipſi loco svb anathematis vincvlo ſunt conceſſa vel
» indvlta, concedimus atque terminamus. Qvintvm; ad ea quæ

ſequuntur, ſi modò id ferre poſſint, animo attendant quæſo Nouatores: AVCTORITATE igitur DIVINA, (inquit Gregorius) VICE BEATI PETRI APOSTOLORVM PRINCIPIS, Decernimus. SEXTVM; Archiepiſcoporum auctoritas, vel Plenitudo Poteſtatis, ſiue Metropolitanorum, τὸ κῦρος, vt Magna Synodus Nicæna, quarto Canone præcipit, agnoſcitur; dum eam, Sueſſionenſis Monaſterij cauſâ, reprimit Gregorius compeſcitque, neu fortè poſthac in Abbatem & Monachos Sancti Medardi ſuo iure vtantur atque animaduertant. SEPTIMVM; Archidiaconorum pariter mentione, dum eos quoque arcet à procuratione huius Monaſterij, & officium & poteſtatem compeſcendo ac diſpenſando declarat. OCTAVVM; de Ordinatione ſiue Inſtitutione Abbatis, & ECCLESIASTICORVM GRADVVM ASSVMPTIONE, Sueſſione haberi ſolita, agit Gregorius. NONVM; Conſecrationes FONTIVM, & SCRVTINII, vt loquitur Gregorius, MYSTERIA, numquid hic Nouatores non agnoſcent, non ſtupebunt? DECIMVM; Chriſmatis, ac Olei Sancti, ſiue Catechumenorum, ſiue Infirmorum, Altaris, Calicis, Corporalis, meminit ea lege Gregorius, vt Benedictionem ſiue Conſecrationem à Pontifice, id eſt, Epiſcopo, priuſquam Eccleſiæ vſui ſint, ſortiantur. VNDECIMVM; Sancti Medardi Monaſterium dicitur, TANTÆ SVBLIMITATIS LOCVS, Sanctæ Mariæ, & Beati Petri, nec non & Protomartyris, & Domini Medardi MERITIS SACRATVS. Sanctorum enim cum Chriſto regnantium & Merita & Orationes prodeſſe Patres noſtri ſemper conſtanterque crediderunt. Vnde in Chalcedonenſi Concilio Generali Quarto Actione vndecima Cecropius Reuerendiſſimus Epiſcopus Sebaſtopolis dixit: DOMNE Stephane cognoſce QVANTVM POTEST Flauianus, Beatæ Memoriæ, ETIAM POST MORTEM (aliàs, ET IMPERATOR BEATÆ MEMORIÆ, ETIAM POST MORTEM) ΚΥΡΙ Στέφανε, πόσα δύναται Φλαυιανὸς καὶ ὁ Βασιλεὺς, ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ: Reuerendiſſimi Epiſcopi & Clerici Conſtantinopolitani clamauerunt: VERITAS SIC HABET: OMNES HÆC IPSA DICIMVS. FLAVIANI ÆTERNA MEMORIA: ORTHODOXI ÆTERNA MEMORIA: ECCE VLTIO, ECCE VERITAS. FLAVIANVS POST MORTEM VIVIT: MARTYR PRO NOBIS ORET. FLAVIANVS POST MORTEM FIDEM EXPOSVIT. FLAVIANVS HIC EST. Orthodoxus Hîc eſt. Multos annos Imperatori. FLAVIANVS NOBISCVM IVDICAT: Πάντες οἱ Εὐλαβέστατοι Ἐπίσκοποι, καὶ οἱ Κληρικοὶ Κωνσταντινουπόλεως, εἶπον. Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΟΥΤΩΣ ΕΧΕΙ. ΠΑΝΤΕΣ ΤΑ ΑΥΤΑ ΛΕΓΟΜΕΝ. ΦΛΑΥΙΑΝΟΥ ΑΙΩΝΙΑ Η ΜΝΗΜΗ· ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΙΩΝΙΑ Η ΜΝΗΜΗ. ΙΔΕ ΕΚΔΙΚΗΣΙΣ, ΙΔΕ ΑΛΗΘΕΙΑ. ΦΛΑΥΙΑΝΟΣ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ ΖΗ. Ο ΜΑΡΤΥΣ ΥΠΕΡ ΗΜΩΝ ΕΥΞΕΤΑΙ. ΦΛΑΥΙΑΝΟΣ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ ΤΗΝ ΠΙΣΤΙΝ ΕΞΕΘΕΤΟ. ΦΛΑΥΙΑΝΟΣ ΩΔΕ ΕΣΤΙΝ. Ο Ὀρθόδοξος ΩΔΕ ΕΣΤΙΝ. Πολλὰ τὰ ἔτη τοῦ Βασιλέως. ΦΛΑΥΙΑΝΟΣ ΗΜΙΝ ΣΥΝΔΙΚΑΖΕΙ. DVODECIMVM; Hæc Sedes Romana, inquit Gregorius, ſpeculationem ſuam Toto Orbi indicit, & NOVAS CONSTITVTIO-

NES (aliàs , CONSVETVDINES) omnibus mittit. Quid igitur mirum videri debet, ſi quam, in dies, SANCTAM NOVITATEM in via morum, ab antiqua primaque , ac Apoſtolica Sede & exſpectemus & admittamus? DECIMVM TERTIVM ; Appellatio prouocatioque ad Sedem Apoſtolicam tanta erat veneratione , naſcentis Eccleſiæ Anglicanæ temporibus , vt Regina Brunichildis Sueſſionenſibus Monachis, præter Monaſterij reditus annuos, ex Fiſco Regio cenſum fundumque, atque agros ad Alpes vſque certos, aſſignaret. Id autem factitabat, ne quid Romanum iter impediret , & quò plus Sueſſione Romam viæ eſſet, eò plus viatici atque ſubſidij ſuis amantiſſimis Dei cultoribus compararet , ac faciliùs Exempti , ne quid inultum foret, ad primam Sedem commearent. DECIMVM QVAR-
» TVM, Sanctio Regia eſt: Vt quicumque SVPER TERRAS DOMINI
» MEDARDI habitare voluerit , vel ſteterit , ſiue ſeruus , ſiue liber
» cuiuſcumque ſit , alterius dominio priuetur , & SANCTÆ GENI-
» TRICIS SERVITIO aptetur. Scilicet , vt Proclus Epiſcopus Cyzici
Homiliâ quondam Conſtantinopoli DE INCARNATIONE habita,
» Sedente Neſtorio, egregiè in Æde Maiore diſputauit: SACRA DEI-
» PARA VIRGO MARIA eſt Τὸ ἀμόλυντον τῆς παρθενίας κειμήλιον , ILLI-
» BATÆ VIRGINITATIS PVRVS THESAVRVS , DECVSQVE ET OR-
» NAMENTVM ; ὁ λογικὸς τοῦ δευτέρου Ἀδὰμ παράδεισος , SPIRITVALIS vel
» RATIONALIS , SECVNDI ADAMI PARADISVS ; Τὸ ἐργαστήριον
» τῆς ἑνώσεως τῶν φύσεων , VNIONIS NATVRARVM OFFICINA;
» ἡ πανήγυρις τοῦ σωτηρίου συναλλαγμάτων, SALVTARIS RECONCILIATIO-
» NIS PANEGYRIS ; ἡ παστάς, ἐν ᾗ ὁ λόγος ἐνυμφεύσατο τὴν σάρκα, THALA-
» MVS IN QVO VERBVM HVMANAM CARNEM SIBI DESPONSA-
» VIT ; ἡ ἔμψυχος τῆς φύσεως βάτος, ἣν τὸ τῆς θείας ὠδῖνος πῦρ οὐ κατέκαυσεν, ANI-
» MATVS NATVRÆ RVBVS, QVEM DIVINI PARTVS IGNIS NON
» COMBVSSIT ; ἡ ὄντως κούφη νεφέλη, ἡ τὸν ἐπὶ Χερουβὶμ μετὰ σώματος βαστάσασα,
» VERE LEVIS ILLA NVBES QVÆ SVPER CHERVBIM SEDENTEM
» IN CORPORE SVO GESTAVIT ; Ὁ τοῦ ἐξ οὐρανοῦ ὑετοῦ καθαρώτατος πόκος,
» ἐξ οὗ ὁ ποιμὴν τὸ πρόβατον ἐνεδύσατο , VELLVS MVNDISSIMVM CÆLE-
» STI PLVVIA MADENS, EX QVO PASTOR OVEM INDVIT; ἡ δούλη καὶ
» μήτηρ, ANCILLA ET MATER ; ἡ παρθένος καὶ οὐρανός, VIRGO ET COE-
» LVM ; ἡ μόνη θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους γέφυρα, SOLVS DEO AD HOMINES
» PONS ; Ὁ φρικτὸς τῆς οἰκονομίας ἱστὸς , ἐν ᾧ ἀρρήτως ὑφάνθη ὁ τῆς ἑνώσεως χι-
» τών. οὗπερ ἱστουργὸς μὲν ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ τὸ ΑΓΙΟΝ· ἔριθος δὲ , Η ΕΞ ΥΨΟΥΣ
» ΕΠΙΣΚΙΑΣΑΣΑ ΔΥΝΑΜΙΣ. ἔριον δὲ, ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΝ ΤΟΥ ΑΔΑΜ ΚΩΔΙΟΝ·
» κρόκη δὲ, Η ΕΚ ΠΑΡΘΕΝΟΥ ΑΜΟΛΥΝΤΟΣ ΣΑΡΞ. κερκὶς δὲ, Η ΑΜΕΤΡΗΤΟΣ
» ΤΟΥ ΦΟΡΕΣΑΝΤΟΣ ΧΑΡΙΣ· τεχνίτης δὲ, Ο ΔΙ' ΑΚΟΗΣ ΕΙΣΠΗΔΗΣΑΣ
» ΛΟΓΟΣ, ADMIRANDÆ ILLIVS OECONOMIÆ TELA, IN QVA INEF-
» FABILI QVODAM MODO ADMIRABILIS ILLIVS VNIONIS TVNICA
» CONTEXTA EST : CVIVS QVIDEM TEXTOR EXSTITIT SPIRITVS
» SANCTVS; NETRIX, VIRTVS EX ALTO OBVMBRANS; LANA, VE-
» TVSTA ADAMI PELLIS; TRAMA , IMPOLLVTA VIRGINIS CARO;
» RADIVS TEXTORIVS, IMMENSA GESTANTIS GRATIA ; ARTIFEX,

VERBVM PER AVDITVM ILLAPSVM. Τίς εἶδε, τίς ἤκουσεν, ὅτι μήτραν «
ὁ Θεὸς ἀπεριγράπτως ᾤκησε; καὶ ὃν οὐρανὸς οὐκ ΕΧΩΡΗΣΕ, γαστὴρ τῆς παρθένου οὐκ «
ΕΣΤΕΝΟΧΩΡΗΣΕΝ· QVIS VIDIT? QVIS AVDI- «
VIT TALIA? INCIRCVMSCRIPTVS DEVS VTE- «
RVM INHABITAT! QVEM COELVM NON CEPIT, «
VENTER VIRGINIS CONCEPIT! Hæc Proclus Cy-
zicenus. Porrò Antiochus Epiſcopus (quem in Exhortatorio ad
Reginas Libello citat Cyrillus, vt eius grauiſſimo teſtimonio atque
auctoritate conſequatur id quod eo loci intendit, conuincatque
hanc vocem, Θεοτόκος, DEIPARA, haud Veteribus Patribus igno-
tam; ſed familiarem fuiſſe) de Christo loquens: Quem heſterno, «
inquit, die, immaculato puerperio Saluatorem nobis MATER VI- «
TÆ, MATER PVLCRITVDINIS, MATER MAGNIFICENTIÆ, LV- «
CIFERA (vt quæ ſcilicet, ante Luciferum genitum, gignit; Lucife- « Pſ 109. v 3.
ri ſuperbiæ, humilitate victrix) SPEIFERA (vel vt hodie in La- «
tinis Litaniis canitur, MATER SPEI) DEIPARA, MIRIPARA, VIR- «
GO-MATER peperit MARIA; Ὃν χθὲς ἀχράντοις λοχείαις σωτῆρα ἡμῖν ἡ «
ΖΩΟΤΟΚΟΣ, Η ΚΑΛΛΙΟΤΟΚΟΣ, Η ΜΕΓΑΛΟΤΟΚΟΣ, ἡ ΦΑΕΣΦΟ-
ΡΟΣ, ἡ ΕΛΠΙΔΟΦΟΡΟΣ, ἡ ΘΕΟΤΟΚΟΣ, ἡ ΞΕΝΟΤΟΚΟΣ, ἡ ΠΑΡΘΕΝΟ-
ΜΗΤΩΡ ὤδινε ΜΑΡΙΑ. Ab Arianis certè in huius ſæculi Antidico-
marianos, Nouatorum deriuatus error eſt; adſtruentibus, inquit
Ammon. Archiepiſcopus HADRIANOPOLEOS, (illius celeberri-
mæ vrbis ex qua quondam ROTHOMAGVM tranſlatus, id eſt, vt
hodie loquimur, ad cuius Titulum, FRANCISCI DE IOIEVSA
CARDINALIS ROTHOMAGENSIS LEGATI APOSTO-
LICI primùm Coadiutor ordinatus ſum) effutientibus, inquam,
Beatam Virginem communi Mulierum legi adſtrictam in puer-
perio exſtitiſſe. Sic enim ipſe ait DE DEO VERBO inter Te-
ſtimonia Patrum apud Cyrillum, vbi ſupra: CLARE PATET, «
IN QVANTAM IMPIETATEM PROLABANTVR «
ARIANI, QVI DEIPARAM MARIAM IIS SACRIFI- «
CIIS QVÆ PRO PVERPERIS EX LEGE OFFERRI MOS «
ERAT, OPVS HABVISSE ADSERVNT: Ἤδη μὲν ἔδειξα
τὴν ἀσέβειαν, ᾗ περιπίπτουσιν οἱ ΑΡΕΙΑΝΟΙ, λέγοντες, χρείαν ἐσχηκέναι
τὴν ΘΕΟΤΟΚΟΝ ΜΑΡΙΑΝ, τῶν κατὰ τὸν νόμον τότε προσφε-
ρομένων θυσιῶν, ὑπὲρ τῶν τικτουσῶν γυναικῶν; Quàm ſanctiùs ibi-
dem Seuerianus Epiſcopus: QVANDOQVIDEM VER- «
BVM QVOD SVPERNE ARCANA QVADAM «
INEXPLICABILIQVE AC INCOMPREHENSA «
RATIONE, EX DEO PATRE AB OMNI ÆTER- «
NITATE NASCITVR; ID IPSVM INFERNE EX «
VIRGINE MARIA IN TEMPORE GENERATVR: «
QVO NIMIRVM, QVI NATI ERANT INFERNE, «
EX DEO RENASCANTVR DENVO SVPERNE: Ὁ γὰρ γεννη- «
θεὶς ΑΝΩΘΕΝ ἐκ πατρὸς Λόγος, ΑΠΟΡΡΗΤΩΣ, ΑΦΡΑΣΤΩΣ, ΑΚΑΤΑ- «

ΛΗΠΤΩΣ, ΑΙΔΙΩΣ, ὁ αὐτὸς ἐν χρόνῳ γεννᾶται ΚΑΤΩΘΕΝ ἐκ παρ-
θένου ΜΑΡΙΑΣ· ἵνα οἱ πρότερον γεννηθέντες ΚΑΤΩΘΕΝ, ΑΝΩΘΕΝ γεννη-
θῶσιν ἐκ δευτέρας, τοῦτ' ἔστιν ἐκ Θεοῦ. Scilicet aduerſari Chriſto priùs eum
oportet qui Matri Chriſti audeat aduerſari. Hinc Græci ex Septima
Oecumenica Synodo iuxta Theodori Studitæ Canonem, Quadra-
geſimæ Dominicâ primâ, quod nos Latini Maioris Hebdomadæ
Feriâ Quintâ, dum in omnes Hæreſes Anathematiſmos publicè in
Eccleſia pronuntiant, hunc Anathematiſmi cantare verſiculum ſo-
lent: ARIO PRIMO THEOMACHO, (id eſt, Gigantæo more contra
» Deum pugnanti) AC OMNIVM HÆRESEVM PRINCIPI ET AV-
» CTORI; Ἀρείῳ τῷ πρώτῳ Θεομάχῳ, καὶ ἀρχηγῷ τῶν αἱρέσεων. ANATHEMA
» TER, Ἀνάθεμα τρίς: Populo cum Clero reſpondente. Contra verò,
» Cyrilli ore Concilium Epheſinum, vt dulce illud Hymnographi Da-
uidis Verbum apud nos, de Beata Virgine, impleretur, IN TRIBV-
Pſ. 4. v. 2. » LATIONE DILATASTI MIHI, Homiliâ Epheſi in Neſtorium, poſt
» Latam in eum à Synodo Depoſitionis Sententiam, habitâ, Quando
SEPTEM ad SANCTAM MARIAM deſcênderunt, ἡνίκα κατῆλθον ΟΙ
» ΕΠΤΑ πρὸς τὴν ΑΓΙΑΝ ΜΑΡΙΑΝ: Salue itaque, inquit, à nobis SAN-
» CTA MYSTICA TRINITAS, quæ nos omnes in hanc MARIÆ DEI-
» PARÆ ECCLESIAM conuocaſti. SALVE à nobis Deipara MARIA:
ΧΑΙΡΟΙΣ τοίνυν παρ' ἡμῶν ΑΓΙΑ ΜΥΣΤΙΚΗ ΤΡΙΑΣ, ἡ τούτους ἡμᾶς πάν-
τας συγκαλεσαμένη ἐπὶ τήνδε τὴν ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΜΑ-
» ΡΙΑΣ. χαίροις παρ' ἡμῶν Μαρία θεοτόκε· VENERANDVS TOTIVS ORBIS
» THESAVRVS, Τὸ σεμνὸν κειμήλιον ἁπάσης τῆς οἰκουμένης· LAMPAS INEX-
» TINGVIBILIS, Ἡ λαμπὰς ἡ ἄσβεστος· CORONA VIRGINITATIS, Ὁ στέ-
» φανος τῆς παρθενίας· SCEPTRVM RECTÆ DOCTRINÆ, ΤΟ ΣΚΗΠΤΡΟΝ
» ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ· TEMPLVM INDISSOLVBILE, Ὁ ναὸς ὁ ἀκατάλυ-
» τος· LOCVS EIVS QVI LOCO CAPI NON POTEST, Τὸ χωρίον τοῦ ἀχω-
» ρήτου· MATER ET VIRGO, Ἡ μήτηρ, καὶ παρθένος· PER QVAM IS BE-
» NEDICTVS IN SANCTIS EVANGELIIS NOMINATVR, QVI VENIT
Luc. 1. v. 42. » IN NOMINE DOMINI, Δι' ἧς ὀνομάζεται ἐν τοῖς Ἁγίοις Εὐαγγελίοις, εὐλο-
» γημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου· SALVE, QVÆ IMMENSVM INCOM-
» PREHENSVMQVE IN SANCTO VIRGINEO VTERO COMPREHEN-
» DISTI, ΧΑΙΡΟΙΣ, Ἡ τὸν ἀχώρητον χωρήσασα ἐν μήτρᾳ ἁγίᾳ παρθενικῇ· PER
» QVAM SANCTA TRINITAS SANCTIFICATVR, GLORIFICATVR
» ET ADORATVR, Δι' ἧς ἡ τριὰς ἁγιάζεται, καὶ δοξάζεται, καὶ προσκυνεῖται·
» PER QVAM PRETIOSA CRVX CELEBRATVR ET IN VNIVERSO
» ORBE ADORATVR, ΔΙ' ΗΣ Ο ΣΤΑΥΡΟΣ Ο ΤΙΜΙΟΣ ΟΝΟΜΑΖΕΤΑΙ,
» ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΕΙΤΑΙ ΕΙΣ ΠΑΣΑΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΗΝ· PER QVAM CÆ-
» LVM EXSVLTAT, Δι' ἧς ὁ οὐρανὸς ἀγάλλεται· PER QVAM ANGELI
» ET ARCHANGELI LÆTANTVR, Δι' ἧς ἄγγελοι καὶ ἀρχάγγελοι εὐ-
» φραίνονται· PER QVAM DÆMONES FVGANTVR, Δι' ἧς δαίμονες φυ-
» γαδεύονται· PER QVAM TENTATOR DIABOLVS CÆLO DECIDIT,
» Δι' ἧς ὁ διάβολος πειράζων ἔπεσεν ἐξ οὐρανοῦ· PER QVAM PROLAPSA
» CREATVRA IN CÆLVM ADSVMITVR, Δι' ἧς τὸ ἐκπεσὸν πλάσμα

εἰς οὐρανοὺς ἀναλαμβάνεται· PER QVAM VNIVERSA CREATVRA, IDOLORVM VÆSANIA DETENTA, AD VERITATIS AGNITIONEM PERVENIT, Δι' ἧς πᾶσα ἡ κτίσις, εἰδωλομανίᾳ κατεχομένη, εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλήλυθεν· PER QVAM SANCTVM BAPTISMA OBTINGIT CREDENTIBVS, Δι' ἧς τὸ βάπτισμα ἅγιον γίνεται τοῖς πιστεύουσι· PER QVAM OLEVM EXSVLTATIONIS, ΔΙ' ΗΣ ΕΛΑΙΟΝ ΑΓΑΛΛΙΑΣΕΩΣ· PER QVAM TOTO TERRARVM ORBE FVNDATÆ SVNT ECCLESIÆ, ΔΙ' ΗΣ ΕΙΣ ΠΑΣΑΝ ΤΗΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΤΕΘΕΜΕΛΙΩΝΤΑΙ, (ex illo Cyrilli ne mireris ſi tot tantæque ac maximè Primariæ Principeſque Eccleſiæ BEATÆ MARIÆ, vt ROTHOMAGENSIS NOSTRA; immo quod totâ Galliâ, ac ferme terrarum vbique poſt hominum memoriam vulgò dici ſolet, NOSTRÆ DOMINÆ titulo cenſeantur) PER QVAM GENTES ADDVCVNTVR AD POENITENTIAM, ΔΙ' ΗΣ ΕΘΝΗ ΑΓΟΝΤΑΙ ΕΙΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΝ, Et quid plura dicam? καὶ τί πολλὰ λέγω; PER QVAM VNIGENITVS DEI FILIVS IIS QVI IN TENEBRIS ET IN VMBRA MORTIS SEDEBANT, LVX RESPLENDVIT, Δι' ἧς ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ θεοῦ, φῶς ἔλαμψε, τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις· PER QVAM PROPHETÆ PRÆNVNTIARVNT, ΔΙ' ΗΣ ΠΡΟΦΗΤΑΙ ΠΡΟΕΜΗΝΥΣΑΝ. PER QVAM APOSTOLI SALVTEM GENTIBVS PRÆDICANT, ΔΙ' ΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ ΚΗΡΥΤΤΟΥΣΙ ΣΩΤΗΡΙΑΝ ΤΟΙΣ ΕΘΝΕΣΙ· PER QVAM MORTVI EXSVSCITANTVR Δι' ἧς νεκροὶ ἐγείρονται· PER QVAM REGES REGNANT PER SANCTAM TRINITATEM, ΔΙ' ΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΒΑΣΙΛΕΥΟΥΣΙ ΔΙΑ ΤΡΙΑΔΟΣ ΑΓΙΑΣ. (arrige aures, atque hîc introſpice, DOCTISSIME REX.) Ecquis hominum LAVDABILISSIMAM ILLAM MARIAM pro dignitate celebrare queat? Καὶ τίς δυνατὸς ἀνθρώπων, λέγειν ΤΗΝ ΠΟΛΥΥΜΝΗΤΟΝ ΜΑΡΙΑΝ;

Hactenus THEOLOGORVM PRINCEPS, quo nomine Cyrillum libenter appellare ſoleo. Porrò Baſilius, Epiſcopus Ancyræ, Actione prima Septimæ Synodi, ex Libello in ſua Fidei Confeſſione, coram Chriſti Eccleſia Nicææ congregata, ita legit: Expetens etiam & INTERCESSIONES Intemeratæ DOMINÆ NOSTRÆ Sanctæ Dei Genitricis MARIÆ, Sanctarumque & Cæleſtium Virtutum, & omnium omnino Sanctorum, atque Sancta & Pretioſa LIPSANA (id eſt, Reliquias) eorum omni honore ſuſcipiens ſaluto, & HONORABILITER ADORO, fidem habens illorum particeps fieri Sanctimoniæ: ἐξαιτούμενος καὶ τὰς ΠΡΕΣΒΕΙΑΣ τῆς ἀχράντου ΔΕΣΠΟΙΝΗΣ ΗΜΩΝ Θεοτόκου τῆς Ἁγίας, τῶν τε Ἁγίων καὶ Ἐπουρανίων Δυνάμεων, καὶ Πάντων τῶν Ἁγίων· καὶ τὰ ἅγια καὶ τίμια ΛΕΙΨΑΝΑ αὐτῶν μετὰ πάσης τιμῆς ἀποδεχόμενος ἀσπάζομαι, καὶ ΤΙΜΗΤΙΚΩΣ ΠΡΟΣΚΥΝΩ, πίστιν ἔχων μετέχειν περὶ αὐτῶν Ἁγιασμοῦ. Cui tandem Confeſſioni ſic reſpondet Taraſius Conſtantinopolitanus Patriarcha: Omne hoc SACRATVM COLLEGIVM Deo gloriam & gratiarum actiones rependit ſuper hac Confeſſione quam CATHOLICÆ obtuliſti ECCLESIÆ. Sancta Synodus dixit: GLORIA DEO, QVI VNIT INTER SE DISSIDENTIA: Πᾶσα Η ΙΕΡΑΤΙΚΗ ΟΜΗΓΥΡΙΣ ΑΥΤΗ, τῷ θεῷ δόξαν καὶ εὐχαριστίαν ἀναπέμπει, ἐπὶ ταύτῃ σου τῇ ὁμολογίᾳ, ἣν προσήγαγες ΤΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ. ἡ Ἁγία

gorio, habenda eſt: quarum altera, VT ECCLESIASTICÆ DIGNI- «
TATIS MYSTERIA RECIPIAT: altera, VT INTER SACRA MIS- «
SARVM SOLEMNIA BENEDICTIONEM ET PRÆDICA- «
TIONEM, iuxta Inſtituta Domini Papæ Ioannis, PERAGAT. Ac «
certè De diuini verbi Prædicatione inter Sacra Miſſarum ſolemnia
olim fieri ſolita, Cyrillus, Epiſtolâ ſuâ primâ ad Cæleſtinum Papam,
veterem Orientis conſuetudinem ſatis innuit, dum de Neſtorio ſic
loquitur: Ad Neſtorium autem quod adtinet, & MAGNI ILLI AD- «
MIRABILESQVE ET CELEBRATI PATRES NOSTRI, qui ſacram «
Virginem Deiparam eſſe dixerunt, & nos ipſi quoque qui adhuc ſu- «
perſtites ſumus, vna cum ipſis Anathemate percuſſi ſumus. Quam- «
uis enim is ore ſuo id facere noluerit, attamen SEDENS & audiens, «
alium, nempe ſupra memoratum Dorotheum, vt hoc diceret, in- «
duxit ſubornauitque: CVI ETIAM CONFESTIM, VBI E CATHEDRA «
DESCENDISSET, IN DIVINORVM MYSTERIORVM CELEBRATIONE «
AC SACRIFICIO COMMVNICAVIT: Ὅσον γὰρ τὸ καθ' αὐτὸν καὶ ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ «
ΗΜΩΝ ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ, ΚΑΙ ΘΑΥΜΑΣΤΟΙ, ΚΑΙ ΕΥΔΟΚΙΜΟΙ, Θεοτόκον εἶναι
τὴν Ἁγίαν εἰπόντες Παρθένον, ἀναθεματίσθησαν, καὶ ἡμεῖς δὲ σὺν αὐτοῖς, οἱ ζῶντες
ἔτι. καὶ ἐπειδὴ ἰδίᾳ φωνῇ τοῦτο ποιῆσαι οὐκ ἠθέλησεν, ἄλλον ἔστησε τὸν μνημονευθέντα Δωρό-
θεον, καὶ τοῦτο εἰπεῖν παρεσκεύασεν. αὐτοῦ ΚΑΘΕΖΟΜΕΝΟΥ καὶ ἀκούοντος. Ω ΚΑΙ ΚΑ-
ΤΕΛΘΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥ ΘΡΟΝΟΥ, ΕΥΘΥΣ ΚΕΚΟΙΝΩΝΗΚΕΝ, ΕΠΙΤΕΛΕΣΑΣ
ΤΑ ΘΕΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ. Ac certè idem ex eiuſdem ad Acacium Beroën-
ſem Epiſtola patet; vbi prædicandi Euangelij rationem à Patribus ob-
ſeruatam, ſi quis quærat, dum queritur Cyrillus, ex Cyrillo audiat:
Quorſum quæſo adtinebat ſubtilia illa & arcana in medium addu- «
cere? quin potiùs MORALIBVS EXPOSITIONIBVS, Populis dum «
præſumus, proſumus? NISI PLENE PERFECTEQVE POS- «
SIDEMVS DOGMATICAM, (id eſt, Theologiam Scholaſti- «
cam:) Ποία γὰρ ὅλως ἡ χρεία, καὶ εἰς μέσον ἄγεσθαι τὰ οὕτω λεπτὰ καὶ κε- «
κρυμμένα; διὰ τί δὲ μὴ μᾶλλον ΗΘΙΚΑΙΣ ΕΞΗΓΗΣΕΣΙΝ ὠφελοῦμεν τοὺς
Λαοὺς, εἰ μὴ σφόδρα ἔχομεν ἱκανῶς εἰς ἀκρίβειαν, ΤΗΝ ΔΟΓΜΑΤΙΚΗΝ;
Et rectè quidem. Inter Sacra quippe Miſſarum Solemnia Sacrum
Symbolum, ſiue Fidem, recitari; deinde explicari, ac morum præ-
cepta dari mos erat. Teſtis Germanus ille Conſtantinopolitanus
Patriarcha, Epiſtolâ ad Thomam Epiſcopum Claudiopoleos, Se-
ptimæ Synodi Actione quarta: Confitens pariter & Filij Dei Per- «
fectam Incarnationem, & alia SECVNDVM VIRTVTEM SA- «
CRATISSIMI SYMBOLI, QVOD PLEBS CHRISTI CON- «
CORDITER ANTE MYSTICAM ET SANCTAM OBLATIO- «
NEM OFFERT DEO: Συνομολογοῦντες καὶ τῆς τοῦ υἱοῦ Θεοῦ Τελείας «
Ἐνανθρωπήσεως, καὶ τῶν ἄλλων ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΥΝΑΜΙΝ ΤΟΥ ΙΕ-
ΡΟΥ ΣΥΜΒΟΛΟΥ, ΟΠΕΡ Ο ΛΑΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΟΜΟΦΡΟΝΟΣ ΠΡΟ
ΤΗΣ ΜΥΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΓΙΑΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ, ΠΡΟΣΑΓΕΙ ΘΕΩ. VIGESI-
MVM; Gregorius, eos qui virtute Monaſtica ſunt prouectiores,
SPIRITVALES ſiue Pneumaticos, non Pſychicos aut ANI-
MALES nouo Sectariorum more, appellauit. Eccleſiaſtica autem

Regula Gregorij De Monacho peccante, quæ id potiſſimùm continet, hæc eſt: Quòd ſi culpâ principalis vitij deliquerit, priuatim intra Clauſtrum eiuſdem Monaſterij ab ipſo Abbate & SPIRITVALIBVS FRATRIBVS arguatur, & à Corpore SANCTÆ CONGREGATIONIS ſegregetur. VIGESIMVM PRIMVM; Romanus Pontifex ſummam in omnes Totius Orbis Antiſtites iuriſdictionem atque auctoritatem exercet, grauiſſimis pœnis in eos latis, qui ſecus faxint quàm quod Romanæ Sedis Apoſtolicum Diploma decreuerit. VIGESIMVM SECVNDVM atque VLTIMVM; quod tamen inter prima Veteris DISCIPLINÆ fundamenta numerandum eſt, ex quibus tantus ſurrexit olim Sacerdotalis Vigor; videlicet, nihil vnquam, ſpretis omiſſiſve Epiſcopis, fuiſſe à Sede Apoſtolica Monachis, quantacumque pietate florerent, conceſſum atque permiſſum: tamdiu nimirum Priuilegiis duraturis, quamdiu, cum quadam huiuſmodi ſancta licentia, Monaſticæ Regulæ integritas, populi Chriſtiani ædificatio, & Epiſcoporum honos Sacroſanctus, ſtare poſſet. Vnde tantum abeſt, vt contra Epiſcopos Romana ſiue Apoſtolica Priuilegia militent; quin potiùs, non equidem contra ſe, vt credibile eſt, ſed pro ſe, Anſericus ille Sueſſionenſis Epiſcopus, quem, APOSTOLICVM VIRVM, Gregorius noſter appellat; ſuaſiſſe legitur, vt id Sanctiſſimus Papa Gregorius concederet: quod certè Gregorius intellexit, De Conſenſu Fratrum, id eſt, Epiſcoporum Iudicio, omnium votis condonari poſſe.

CAP. XXXV. NVNC verò obſeruandum reſtat, illum, cuius memoria in benedictione eſt, Eulogium, Alexandrinum Patriarcham, qui Orientalis Eccleſiæ nomine, huic Sueſſionenſi Priuilegio ſubſcripſit, haud equidem alium ab eo exſtitiſſe, ad quem Gregorij noſtri exſtat Epiſtola, De Anglicana Eccleſia, à ſe, id eſt, à Romano Pontifice, atque ab Apoſtolica Sede fundata; quæ DVODEVIGESIMVM in hac Anglicana Hiſtoria locum ſuo ſibi iure vindicabit. En igitur Gregorium cum Eulogio, diligenter ſermocinantem audiamus: COMMVNIS FILIVS præſentium lator, SANCTITATIS VESTRÆ ſcripta deferens, ægrum me reperit, ægrum reliquit, qua ex re contigit, vt ad largum Veſtræ Beatitudinis fontē, breuis Epiſtolæ me vix parua potuiſſet aqua reſeruare. Superni autem muneris fuit, vt in dolore corporis poſitus, ſuauiſſima VESTRÆ SANCTITATIS ſcripta ſuſciperem, quæ me de doctrina Alexandrinæ Eccleſiæ, DE CONVERSIONE HÆRETICORVM, DE CONCORDIA FIDELIVM ſublimiter lætificaret: quatenus ipſa mentis lætitia immanitatem mihi moleſtiæ temperaret. Et quidem de bonis veſtris noua ſemper exſultatione gaudemus, ſed tamen, ita nos perfectè agere, noua eſſe nullo modo deputamus. Quod enim creſcit SANCTÆ ECCLESIÆ populus, quod ad Cæleſte Horreum SPIRITALES SEGETES multiplicantur, hoc de Omnipotentis Dei gratia, quæ in BEATISSIMIS VOBIS largè influit, nunquam habuimus incertum. Gratias itaque Omnipotenti Deo ſoluimus, quia impletum videmus in nobis eſſe, quod ſcriptum eſt: Vbi plurimæ ſegetes, ibi manifeſta eſt multitudo boum.

Prou. 14. v. 4.

Si enim bos fortis ARATRVM LINGVÆ in terram cordis audientium « non transfixiſſet, tanta Fidelium ſeges non ſurrexiſſet. Sed quoniam « verè in bonis quæ agitis, ſcio, quòd & alijs congaudetis, veſtræ vo- « bis gratiæ vicem reddo, & NON DISSIMILIA nuntio: quia, dum « GENS ANGLORVM in MVNDI ANGVLO poſita, in cultu lignorum « ac lapidum perfida nunc vſque remaneret, EX VESTRÆ MIHI ORA- « TIONIS ADIVTORIO PLACVIT, vt ad eam MONASTERII MEI MO « NACHVM in Prædicationem tranſmittere, DEO AVCTORE, debuiſ- « ſem. Qui DATA A ME LICENTIA A GERMANIARVM EPISCOPIS, « EPISCOPVS FACTVS, cum eorum quoque ſolatijs, ad prædictam « gentem IN FINE MVNDI perductus eſt: & iam nunc de eius ſalu- « te & opere ad nos ſcripta peruenerunt: quia TANTIS MIRACVLIS, « vel ipſe, vel hi qui cum eo tranſmiſſi ſunt, in gente eadem coru- « ſcant, vt APOSTOLORVM VIRTVTES in SIGNIS quæ exhibent, imi- « tari videantur. In SOLEMNITATE autem DOMINICÆ NATIVITA- « TIS, quæ hac Prima Indictione tranſacta eſt, PLVS QVAM DECEM « MILLIA ANGLI ab eodem nuntiati ſunt Fratre & Coëpiſcopo « noſtro baptizati. Quod idcirco narraui, VT COGNOSCATIS QVID « IN ALEXANDRINO POPVLO, LOQVENDO, ET QVID IN MVN- « DI FINIBVS AGITIS ORANDO. VESTRÆ ENIM ORATIONES « SVNT IN EO LOCO VBI NON ESTIS, QVORVM OPERATIO- « NES SANCTÆ MONSTRANTVR IN EO LOCO IN QVO ESTIS. « Præterea de EVDOXII HÆRETICI perſona, DE CVIVS ERRO- « RE IN LATINA LINGVA NIHIL REPERI, mihi A VESTRA BEA- « TITVDINE largiſſimè gaudeo ſatisfactum. VIRORVM quippe « FORTISSIMORVM, BASILII, GREGORII, atque EPIPHA- « NII Teſtimonia protuliſtis, & manifeſtè peremptum cognoſci- « mus eum, in quem HEROES NOSTRI tot iacula dederunt. « De his verò Erroribus, QVI NVNC IN CONSTANTINO- « POLITANA ECCLESIA PROBANTVR EXORTI, doctiſſimè « omnia, ET VT IVDICIVM TANTÆ SEDIS PROFERRE DECVIT, « reſpondiſtis. Vnde Omnipotenti Deo gratias agimus, QVIA « ADHVC ARCÆ DEI INSVNT TABVLÆ TESTAMEN- « TI. Quid eſt enim SACERDOTALE COR, niſi ARCA TE- « STAMENTI? in qua quia SPIRITALIS DOCTRINA viget, « proculdubio Tabulæ Legis iacent. Indicare quoque VESTRA « BEATITVDO ſtuduit, iam ſe quibuſdam non ſcribere SVPER- « BA VOCABVLA, QVÆ EX VANITATIS RADICE PRODIERVNT; « & mihi loquitur, dicens; SICVT IVSSISTIS. Quod verbum IVSSIO « NIS, peto, à meo auditu remouete; quia ſcio, Quis ſum, Qui eſtis. « LOCO ENIM FRATRES ESTIS, MORIBVS PATRES. NON ERGO IVSSI, « SED QVÆ VTILIA VISA SVNT, INDICARE CVRAVI. Non tamen inue- « nio VESTRAM BEATITVDINEM, hoc ipſum, quod memoriæ veſtræ « intuli, perfectè retinere voluiſſe. Nam dixi, nec mihi vos, nec cuiquam « alteri tale aliquid ſcribere debere: & ecce in præfatione, quam « ad me ipſum, qui prohibui, direxiſtis, SVPERBÆ APPELLATIONIS «

» ver bum, VNIVERSALEM me PAPAM dicentes, imprimere curaſtis.
» Quod peto mihi DVLCISSIMA SANCTITAS vltra non faciat: QVIA
» VOBIS SVBTRAHITVR, QVOD ALTERI, PLVSQVAM RATIO EXI-
» GIT, PRÆBETVR. Ego enim NON VERBIS quæro proſperari, SED
» MORIBVS. Nec honorem eſſe deputo, in quo Fratres meos hono-
» rem ſuum perdere cognoſco. MEVS NAMQVE HONOR EST FRA-
» TRVM MEORVM SOLIDVS VIGOR. Tunc ego verè honoratus ſum,
» cùm ſingulis quibuſque HONOS DEBITVS non negatur. Si enim
» VNIVERSALEM me PAPAM Veſtra Sanctitas dicit, NEGAT SE HOC
» ESSE, QVOD ME FATETVR, VNIVERSVM: Sed abſit hoc. Recedant
» verba, QVÆ VNITATEM INFLANT, CHARITATEM VVLNERANT. Et
» quidem in SANCTA CHALCEDONENSI SYNODO, atque poſt à ſubſe-
» quentibus Patribus, hoc Deceſſoribus meis oblatum VESTRA SAN-
» CTITAS nouit. Sed tamen nullus eorum vti hoc vnquam vocabulo vo-
» luit: VT, DVM IN HOC MVNDO HONOREM SACERDOTVM DILIGE-
» RENT OMNIVM, APVD OMNIPOTENTEM DEVM CVSTODIRENT
» SVVM. Proinde debitum ſalutationis alloquium ſoluens, peto vt
» in Sanctis Orationibus veſtris mei memores eſſe dignemini: quate-
» nus à peccatorum meorum nexibus, quia meis meritis non valeo,
» veſtris interceſſionibus me Dominus abſoluat. Huc vſque, SERE-
NISSIME REX, CATHOLICORVM Patronum Gregorium, tanquam contra præuiſam animo Nouitatem Anglicanam, ipſo, prope dixerim, Antiquitatis ore perorantem audis. Eho, tu digitum in ſingulas partes noſtro more non intendes? PRIMO; MISSIO ANGLICANA à Gregorio, id eſt, à Romano Pontifice, à Papa, à Sede Romana, ſiue Apoſtolica, ortum atque initium habet. SECVNDO; Monaſterij ſui Monachum, diuinæ Prædicationis cauſâ, in Angliam mittit Gregorius. TERTIO; Epiſcopi non niſi auctoritate Romani Pontificis fiunt; vt pote apud quem Summum Ordinationis Ius reſidet: ex quo intellectum eſt, neque enim aliter intelligi id poſſet, quid
» ſibi vult de Auguſtino Angliæ Apoſtolo Gregorianum illud? QVI
» DATA A ME LICENTIA, A GERMANIARVM EPISCOPIS, EPISCOPVS
» FACTVS. Ex quo Gallicana Anglicanaque ac Germanica illuſtratur Hiſtoria; in quas ætatis noſtræ maximi ſcriptores peccant, cùm De Gregorianis Temporibus ac DE ORDINATIONE CONSECRATIONEQVE AVGVSTINI ANGLORVM EPISCOPI agunt, quem non in Germania A GERMANIARVM EPISCOPIS, ſed in Gallia ab Antiſtite Arelatenſi Ordinatum ferunt; quod ad Annum Gregorij Duodecimum, id eſt, Chriſti ſexcenteſimum primum, neſcio quomodo etiam ipſi BARONIO, Gregorij noſtri lectori cultorique diligentiſſimo excidit. QVARTO; ANGLICANA MISSIO prope infinitis illuſtratur Miraculis, vt, quæ ſequuntur de Auguſtino eiuſque Sociis, à Gregorio
» ſcripta, legentibus patent; Tantis MIRACVLIS vel ipſe, vel hi, qui
» cum eo tranſmiſſi ſunt in Gente eadem (de Anglicana ſermo eſt)
» coruſcant, vt APOSTOLORVM VIRTVTES in Signis, quæ exhi-
» bent, imitari videantur. QVINTO; Natalis Chriſti dies feſtus,

atque ſolemnis eſt à Patribus acceptus, ſi Sanctiſſimum Patrem audimus Gregorium, dum ait: In SOLEMNITATE autem DO- «
MINICÆ NATIVITATIS, quæ hac prima Indictione tranſa- «
cta eſt, PLVS QVAM DECEM MILLIA ANGLI ab eodem «
nunciati ſunt Fratre & Coëpiſcopo noſtro baptizati. SEXTO; «
vt Orationis vim ac Bonorum Operum in Epiſcopo lucentium exprimat, inſignem Theologici animi ſententiam in laudibus Eulogij declarat, his verbis, Eulogio Gregorius: Quod idcirco narra- «
ui, vt cognoſcatis, quid in Alexandrino populo LOQVENDO, & «
quid in Mundi finibus agitis ORANDO. Veſtræ enim ORATIONES «
ſunt in eo loco vbi non eſtis, quorum OPERATIONES SAN- «
CTÆ monſtrantur in eo loco in quo eſtis. SEPTIMO; Orien- «
talis Eccleſiæ atque Eulogij Patriarchæ artem in expugnandis, auctoritate Patrum, Hæreticis, magnopere commendat Gregorius, apud illos nimirum intelligens, DISCIPLINÆ Talenta quæ ſuperlucrati ſunt Apoſtoli, tanquam ſacra quædam Fidei Traditioniſque DEPOSITA, religioſè adſeruari. qua de re verba Gregorij libenter vſurpo: Præterea, inquit, de EVDOXII Hæretici, DE CV- «
IVS ERRORE IN LATINA LINGVA NIHIL REPERI, mihi à VE- «
STRA BEATITVDINE largiſſimè gaudeo ſatisfactum. VIRORVM «
quippe FORTISSIMORVM, BASILII, GREGORII, atque EPI- «
PHANII Teſtimonia protuliſtis, & manifeſtè peremptum cogno- «
ſcimus eum, in quem HEROES NOSTRI tot iacula dederunt. «
Sanctos vero Patres Viam intelligendi atque explicandi tradit Oecumenicum Sardicenſe Concilium, Synodicâ ad omnes Epiſcopos, apud Athanaſium, Apologiâ Secundâ, his verbis: Recitata quo- «
que ſunt ſcripta COLLEGÆ NOSTRI IN SACRIS Marcel- «
li, & deprehenſa eſt Euſebij DOLOSA ARS. Quæ enim Mar- «
cellus PER MODVM QVÆSTIONIS tractauerat, ea tanquam ita eſſe «
profiteretur, calumniati ſunt. Recitata quoque ſunt in his Quæ- «
ſtionibus QVÆ ANTECEDERENT ET SVBSEQVERENTVR; ET IN- «
VENTA EST BONA ET RECTA FIDES ISTIVS VIRI. Non enim «
ex SANCTA MARIA, vt ipſi aſſeuerabant, Verbo Dei initium at- «
tribuit, NEQVE FINEM EIVS REGNO CONSTITVIT; SED RE- «
GNVM EIVS INITIO ET FINE CARERE, SCRIPTIS PRODIDIT: «
Ἀνεγνώσθη δὲ καὶ τὸ σύγγραμμα τοῦ ΣΥΛΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ Μαρκέλλου, καὶ εὑρέθη ἡ τῶν περὶ Εὐσέβιον Η ΚΑΚΟΤΕΧΝΙΑ. ἃ γὰρ ΩΣ ΖΗΤΩΝ Ο ΜΑΡΚΕΛΛΟΣ εἰρήκει, ταῦτα ὡς ὁμολογούμενα διαβεβλήκασιν. ἀνεγνώσθη γοῦν ΤΑ ΕΞΗΣ, ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟ ΑΥΤΩΝ ΤΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ, καὶ Ὀρθὴ ἡ Πίστις τοῦ ἀνδρὸς εὑρέθη. οὔτε γὰρ ἀπὸ τῆς ΑΓΙΑΣ ΜΑΡΙΑΣ, ὡς αὐτοὶ διεβεβαιοῦντο, ἀρχὴν ἐδίδου τῷ τοῦ Θεοῦ λόγῳ, ΟΥΤΕ ΤΕΛΟΣ ΕΧΕΙΝ ΤΗΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑΝ ΑΥΤΟΥ· ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑΝ ΑΝΑΡΧΟΝ, ΚΑΙ ΑΤΕΛΕΥΤΗΤΟΝ εἶναι ΤΗΝ ΤΟΥΤΟΥ ΕΓΡΑΨΕ. Vbi noſtrorum temporum, IACOBE REX, imaginem vides, cùm omnium primus docuit HENRICI MAGNI Regius Catechiſtes ac Doctor noſter PERRONIVS, qua quiſque Arte DOLOSAM illam Pleſſæi Mornæi ARTEM ac Euſebianam κακοτεχνίαν, iam facilè

eluderet, quâ quidem pro Reſponſis Propoſita, pro Decretis Quæſita, pro Solutis Dubia, Patrum ore, at non more, imprudentibus impudenter, non tam proponere quàm ſupponere ſolitus erat; vt ex FONTANO-BELLAQVÆÆ COLLATIONIS ACTIS, Henrico Magno teſte, poſt tamdiu duraturas ſuas, quamdiu hominum memoria viuet, AD CLERVM POPVLVMQVE PARISIENSEM HOMILIAS in Eccleſia Sancti Mederici habitas, apertiſſimè innotuit. Quod tandem aliquan-
Pſ. 71. v. 1. » do MAIORIS BRITANNIÆ Regi, & re, & nomine Magno, Deus
» IVDICIVM TVVM (IACOBO, inquam,) REGI da, & IVSTITIAM
» TVAM Filio (IACOBI) Regis, vt pro ſe proque Filio, Regni herede, Salomone canere Rex Pſalmographus quondam ſolebat. Porrò quod ad Patrum lectionem auctoritatemque attinet, Baſilius Epiſcopus Ancyræ, ex Libello hanc ſuam ad Oecumenicam Septimam
» Synodum, Confeſſionem legit, Actione prima: His qui ſpernunt
» MAGISTERIA SANCTORVM PATRVM, & TRADITIONEM CA-
» THOLICÆ ECCLESIÆ, prætendentes & adſumentes voces Arij, Ne-
» ſtorij, Eutychetis, & Dioſcori, ATQVE PERHIBENTES, QVOD NI-
» SI DE VETERI AC NOVO TESTAMENTO EVIDENTER FVERIMVS
» EDOCTI, NON SEQVEMVR DOCTRINAS SANCTORVM PATRVM,
» NEQVE SANCTARVM GENERALIVM SYNODORVM ATQVE TRA-
» DITIONEM CATHOLICÆ ECCLESIÆ, ANATHEMA; Τοῖς ἀθετοῦσι ΤΑΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ, καὶ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΝ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ προφασιζομένοις, καὶ ἀναλαμβάνουσι τὰς φωνὰς τοῦ Αρείου, Νεστορίου, Εὐτυχοῦς, καὶ Διοσκόρου, ΩΣ ΕΙ ΜΗ ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΑΣΦΑΛΩΣ ΔΙΔΑΧΘΩΜΕΝ, ΟΥΧ ΕΠΟΜΕΘΑ ΤΑΙΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΙΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩΝ ΣΥΝΟΔΩΝ, ΚΑΙ ΤΗ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, ΑΝΑΘΕΜΑ. OCTAVO; Sacerdotale ſiue Epiſcopale Cor, quanto myſterio, quantaque dignitatis Epiſcopalis commendatione, ARCAM TESTAMENTI vocat Gregorius, vt in Epiſcopali Iudicio, nec alibi, Euangelicæ Legis Tabulæ repoſitæ ſint, atque videantur, indeque errorum ſequatur damnatio! NONO; Eulogius Alexandrinus Patriarcha Epiſtolâ ad Gregorium Pontificem datâ, inter cætera quamplurima, quæ non exſtant, reuerentiæ priſca veſtigia, quam aduerſus Romanam ac Apoſtolicam Sedem adhibet, toto Oriente, vt & Occidente, creditam omnium principem, matrem, ac magiſtram; hæc duo verba, SICVT IVSSISTIS, interſerit: quæ, ſine Gregorij noſtri admiranda ſanè modeſtia, cum reliquis, tanquam communi naufragio, periiſſent. Ex qua quoque aurea illa, Pontifice Maximo digna, ſententia emerſit, dum procul à ſe reijcit Gregorius VNIVERSALIS PAPÆ appellationem, quaſi vnus qui omnium maximus, ſolus pariter Epiſcopus videretur; atque Humilitate adſurgens, in has Veritatis (quæ cum Humi-
» litate non pugnat) voces prorumpit: MEVS HONOR EST HONOR
» VNIVERSALIS ECCLESIÆ. Atque vt Gregorij modeſtiæ coniuncta quoque Theologica Veritas à me ſupra allati ſenſus manifeſtè

videatur, ſequentia verba, vt Nouatores tui ampliùs ne hiſcere quidem audeant, apud te, quæſo, ponderabis: Si enim VNIVERSALEM « me Papam Veſtra Sanctitas dicit, negat ſe hoc eſſe quod me fatetur « VNIVERSVM. Sed abſit hoc. Recedant verba quæ VNITATEM « inflant, CHARITATEM vulnerant. DECIMO; Mirandum porrò « in modum Sedis Romanæ Romanique Pontificis Pontificatus Maximus illuſtratur, dum oblatus ab Oecumenica Chalcedonenſi Synodo Romano Antiſtiti VNIVERSALIS PAPÆ Titulus, à nullo tamen Romanorum Pontificum, ad Gregorium vſque, teſte Gregorio, vſurpatur: ita vt neſcias quid priùs mirere, aut Eccleſiæ CATHOLICÆ in ſuos Pontifices Maximos venerationem maximam ardentemque zelum: an verò ſummam Maximorum Pontificum modeſtiam, vnamque admirabilem planè, non dominandi, ſed vigilandi in Eccleſiam, CATHOLICAM, Paſtoralem, atque Vniuerſalem Curam. Hinc exclamat Gregorius, ſuæ quidem Sedis Auctoritatem agnoſcens, Vſum verò Auctoritatis, tanquam nauigium aliquod, ſapienter moderans: Et quidem IN SANCTA CHALCEDO- « NENSI SYNODO, atque poſt A SVBSEQVENTIBVS PATRIBVS hoc « Deceſſoribus meis oblatum Veſtra Sanctitas nouit. Sed tamen nul- « lus eorum vti hoc vmquam vocabulo voluit: vt dum in hoc mun- « do honorem Sacerdotum diligerent OMNIVM, apud Omnipo- « tentem Deum, cuſtodirent SVVM. Sed de his ſatis ſuperque di- « ctum eſt.

CAP. XXXVI.

EXTREMA iam, eaque nec laborioſa, reſtat Anglicanæ Hiſtoriæ VNDEVIGESIMA PARS: quæ tantò Regiis auribus dignior habenda eſt, quantò magis, immo potiùs tota, Anglicana erit. INTERROGATIONES numero ſunt VNDECIM, Auguſtini noſtri, illius Primatis Patriarchæ atque APOSTOLI ANGLIÆ; totidemque RESPONSA ac Decreta Romani Pontificis, id eſt, GREGORII, ſuper iis potiſſimùm Quæſtionibus, quæ nouellis, & vt Apoſtolica Scriptura loquitur, QVASI MODO-GENITIS Chriſtianis Anglis occurrebant: quas quidem, vt conſcientiam publicam liberaret, ſuæ ipſius teſtimonio, atque òfficio ad Apoſtolicam Sedem, Auguſtinus, Veteris Anglicanæ DISCIPLINÆ ſolemni ritu, deferebat. 1.Petr.2.v.2.

PRIMA INTERROGATIO AVGVSTINI. «

Quæro, PATER BEATISSIME, DE EPISCOPIS, Qualiter cum ſuis « CLERICIS conuerſentur: Vel de his quæ Fidelium OBLATIONI- « BVS accedunt ad ALTARIA; & Quantæ debeant fieri portiones; « & Qualiter Epiſcopus AGERE in Eccleſia debeat? «

RESPONSIO BEATISSIMI GREGORII PAPÆ «
VRBIS ROMÆ. «

Qualiter Epiſcopus AGERE debeat in Eccleſia, SACRA SCRIPTV- « RA teſtatur, quam te bene noſſe non dubium eſt; ET SPECIALI- « TER BEATI PAVLI AD TIMOTHEVM EPISTOLÆ, in quibus eum « erudire ſtuduit; Qualiter in Domo Dei conuerſari debuiſſet? Mos « AVTEM APOSTOLICÆ SEDIS EST, ORDINATIS EPISCOPIS PRÆ- «

» CEPTVM TRADERE, VT DE OMNI STIPENDIO, QVOD ACCEDIT, QVATTVOR FIERI DEBEANT PORTIONES: VNA VIDELICET EPISCOPO ET FAMILIÆ EIVS, PROPTER HOSPITALITATEM ET SVSCEPTIONEM; ALIA CLERO; TERTIA VERO PAVPERIBVS; QVARTA ECCLESIIS REPARANDIS. Sed quia Tua Fraternitas MONASTERII REGVLIS ERVDITA, ſcorſum viuere non debet à CLERICIS ſuis, IN ECCLESIA ANGLORVM, QVÆ AVCTORE DEO NVPER AD FIDEM PERDVCTA EST, hanc debet inſtituere CONVERSATIONEM, quæ in INITIO NASCENTIS ECCLESIÆ fuit PATRIBVS NOSTRIS, in quibus nullus eorum, ex his quæ poſſidebat, ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia.

» SECVNDA INTERROGATIO AVGVSTINI.

» Opto enim doceri, An Clerici CONTINERE NON VALENTES, poſſint contrahere; &, ſi contraxerint, an debeant ad ſæculum redire?

» RESPONSIO BEATI GREGORII PAPÆ.

» Si qui verò ſunt Clerici EXTRA SACROS ORDINES CONSTITVTI, qui ſe continere non poſſunt, ſortiri vxores debent, ET STIPENDIA SVA EXTERIVS ACCIPERE. quia & de iiſdem Patribus, de
Act.4.v.35. » quibus præfati ſumus, nouimus ſcriptum, quòd diuidebatur ſingulis, prout cuique opus erat. De eorum ergo STIPENDIO cogitandum, atque prouidendum eſt, & SVB ECCLESIASTICA REGVLA SVNT CONTINENDI, vt bonis moribus viuant, & CANENDIS PSALMIS inuigilent, & ab omnibus illicitis COR' & LINGVAM & CORPVS, Deo auctore, conſeruent. Communiter autem iam De Faciendis Portionibus, vel Exhibenda Hoſpitalitate, & ADIMPLENDA MISERICORDIA, nobis quid erit loquendum, CVM OMNE QVOD SVPEREST, NECESSITATIBVS, IN CAVSIS PIIS AC RELIGIOSIS EROGANDVM EST? Domino & magiſtro omnium dicen-
Luc. 11. v. 41. » te: QVOD SVPEREST, DATE ELEEMOSYNAM, & ecce omnia munda ſunt vobis.

» TERTIA INTERROGATIO AVGVSTINI.

» Cur, cùm VNA ſit FIDES, ſunt Eccleſiarum CONSVETVDINES tam DIVERSÆ? ET ALTERA CONSVETVDO MISSARVM EST IN ROMANA ECCLESIA, ATQVE ALIA IN GALLIARVM ECCLESIIS TENETVR?

» RESPONSIO BEATI GREGORII PAPÆ.

» Nouit Fraternitas Tua Romanæ Eccleſiæ Conſuetudinem, in qua ſe meminit enutritam. Sed mihi placet, vt ſiue in Romana, ſiue in GALLIARVM, ſeu in qualibet Eccleſia aliquid inueniſti, QVOD PLVS OMNIPOTENTI DEO POSSIT PLACERE, ſollicitè eligas, & in ANGLORVM ECCLESIA, quæ adhuc AD FIDEM NOVA eſt, inſtitutione præcipua QVÆ DE MVLTIS ECCLESIIS COLLIGERE POTVISTI, infundas. NON ENIM PRO LOCIS RES, SED PRO BONIS REBVS LOCA AMANDA SVNT. Ex SINGVLIS ergo QVIBVSQVE ECCLESIIS, quæ PIA, quæ RELIGIOSA, quæ RECTA ſunt, elige; ET HÆC QVASI IN FASCICVLVM COLLECTA, APVD

ANGLORVM MENTES IN CONSVETVDINEM DEPONE. «

QVARTA INTERROGATIO AVGVSTINI. «

Obſecro, quid pati debeat, ſi quis de ECCLESIA aliquid furto extulerit? « «

RESPONSIO BEATI GREGORII PAPÆ. «

Hoc Tua Fraternitas, ex perſona fûris penſare poteſt, qualiter valeat corrigi. Sunt enim quidam qui habentes ſubſidia, furtum perpetrant: & ſunt alij, qui in hac re ex inopia delinquunt. Vnde neceſſe eſt, vt quidam damnis, quidam verò VERBERIBVS; & quidam diſtrictiùs, quidam verò leuiùs corrigantur. Et cùm paulo diſtrictiùs agitur, EX CHARITATE agendum eſt, & NON EX FVRORE: quia ipſi hoc præſtatur, qui corrigitur, ne gehennæ ignibus tradatur. SIC ENIM NOS FIDELIBVS TENERE DISCIPLINAM DEBEMVS, SICVT BONI PATRES CARNALIBVS FILIIS SOLENT: QVOS ET PRO CVLPIS, VERBERIBVS FERIVNT; ET TAMEN IPSOS QVOS DOLORIBVS AFFLIGVNT, HABERE HEREDES QVÆRVNT, ET QVÆ POSSIDENT, IPSIS SERVANT, QVOS IRATI INSEQVI VIDENTVR. Hæc ergo charitas in mente ſeruanda eſt. & ipſe modus correctionis dictat, vt mens extra rationis regulam omnino nihil faciat. Addis etiam, Quo augmento ea quæ furto de Eccleſijs abſtulerunt, reddere debeant? SED ABSIT, QVOD ECCLESIA CVM AVGMENTO RECIPIAT QVOD DE REBVS TERRENIS VIDETVR AMITTERE, VT LVCRA DAMNIS QVÆRAT. « « « « « « « « « « « « « « « « « « «

QVINTA INTERROGATIO AVGVSTINI. «

Peto, An debeant duo germani Fratres ſingulas Sorores ſuſcipere, quæ ſunt ab illis longa progenie generatæ? « «

RESPONSIO BEATI GREGORII PAPÆ. «

Hoc fieri omnibus modis licet. Nequaquam enim in ſacris Eloquijs inuenitur, quod huic Capitulo contradicere videatur. « «

SEXTA INTERROGATIO AVGVSTINI. «

Vſque ad quotam generationem Fideles debeant cum propinquis ſibi coniugio copulari: Et nouercis & cognatis ſi liceat coniugio copulari? « « «

RESPONSIO BEATI GREGORII PAPÆ. «

Quædam TERRENA LEX in Romana Republica permittit, vt ſiue Frater, ſiue Soror, ſeu duorum Fratrum germanorum, vel duarum Sororum Filius, & Filia miſceantur. Sed EXPERIMENTO DIDICIMVS, ex tali coniugio ſobolem non poſſe ſuccreſcere. Et SACRA LEX prohibet Cognationis Turpitudinem reuelare. « Leuit. 18. v. 6. Vnde neceſſe eſt, vt iam Tertia vel Quarta generatio Fidelium licenter ſibi iungi debeat. Nam Secunda quam diximus à ſe omni modo debet abſtinere. Cum Nouerca autem miſceri, graue eſt facinus: quia in Lege ſcriptum eſt: Erunt duo in carne vna. « Gen. 2. v. 24. qui Turpitudinem Nouercæ, quæ vna caro cum Patre fuit, reuelare præſumpſerit, profectò Patris Turpitudinem reuelauit. Cum Cognata quoque miſceri prohibitum eſt, quæ per coniunctionem priorem, CARO FRA- « « « « « « « « « « « « «

» TRIS facta eſt. Pro qua re etiam Ioannes Baptiſta capite truncatus eſt, & SANCTO MARTYRIO coronatus. CVI NON EST DICTVM, VT CHRISTVM NEGARET: NEC PRO CHRISTI CONFESSIONE OCCISVS: SED QVIA IDEM DOMINVS NOSTER IESVS
Ioan. 14. v. 6. » CHRISTVS DIXERAT; EGO SVM VERITAS; QVIA PRO VERITATE OCCISVS EST IOANNES, PRO CHRISTO SANGVINEM FVDIT.

» SEPTIMA INTERROGATIO AVGVSTINI.

» Declarari poſco, An ſic turpiter coniunctis, ſit indicenda ſeparatio, & SACRÆ COMMVNIONIS deneganda OBLATIO?

» RESPONSIO BEATI GREGORII PAPÆ.

» Quia verò multi ſunt in ANGLORVM Gente, qui dum adhuc in Infidelitate eſſent, huic Nefando Coniugio dicuntur admixti, AD FIDEM VENIENTES admonendi ſunt, vt ſe abſtineant, & graue hoc peccatum eſſe cognoſcant. Tremendum Dei iudicium timeant, ne pro carnali delectatione tormenta æterni cruciatus incurrant. Non tamen pro hac re SACRI CORPORIS AC SANGVINIS DOMINI COMMVNIONE priuandi ſunt, NE IN EIS ILLA VLCISCI VIDEAMVR, IN QVIBVS SE PER IGNORANTIAM ANTE LAVACRVM BAPTISMATIS ADSTRINXERVNT. In hoc enim tempore Sancta Eccleſia quædam PER FERVOREM corrigit, quædam PER MANSVETVDINEM tolerat, quædam PER CONSIDERATIONEM diſſimulat atque portat, vt ſæpe malum quod auerſatur, PORTANDO ET DISSIMVLANDO COMPESCAT. Omnes autem qui ad Fidem veniunt, admonendi ſunt ne aliquid tale valeant perpetrare. Si qui autem perpetrauerint, CORPORIS ET SANGVINIS DOMINI COMMVNIONE PRIVANDI SVNT: quia ſicut in his, quæ per ignorantiam fecerunt, culpa aliquatenus toleranda; ita in his fortiter inſequenda, qui non metuunt ſciendo peccare.

» OCTAVA INTERROGATIO AVGVSTINI.

» Peto, ſi longinquitas itineris magna interiacet, vt Epiſcopi facilè non poſſint conuenire, An debeat ſine aliorum Epiſcoporum præſentia Epiſcopus Ordinari?

» RESPONSIO BEATI GREGORII.

» Et quidem etiam in ANGLORVM ECCLESIA, in qua adhuc SOLVS TV EPISCOPVS inueniris, Ordinare Epiſcopum non aliter niſi cum Epiſcopis potes. Nam quando DE GALLIIS Epiſcopi VENIVNT, illi in Ordinationem Epiſcopi TESTES tibi adſiſtant. Sed Fraternitatem Tuam ita volumus in Anglia Epiſcopos Ordinare, VT IPSI SIBI EPISCOPI LONGO INTERVALLO MINIME DISIVNGANTVR, QVATENVS NVLLA SIT NECESSITAS, VT IN ORDINATIONE CONVENIRE NON POSSINT: PASTORVM QVOQVE ALIQVORVM PRÆSENTI VALDE EST VTILIS, VT FACILLIME DEBEANT CONVENIRE. Cùm igitur, DEO AVCTORE, ita fuerint Epiſcopi etiam in propinquis ſibi locis Ordinati, per omnia Epiſcoporum Ordinatio ſine aggregatis TRIBVS VEL QVATTVOR Epiſcopis fieri non debet. Nam in ipſis rebus Spiritalibus, vt ſapienter &

mature diſponantur, exemplum trahere à rebus etiam Carnalibus «
poſſumus. CERTE ENIM DVM CONIVGIA IN MVNDO CELE- «
BRANTVR, CONIVGATI QVIQVE VOCANTVR, VT QVI IN VIA «
CONIVGII IAM PRÆCESSERVNT, IN SVBSEQVENTI QVOQVE «
GAVDIO MISCEANTVR. CVR NON ERGO IN HAC SPIRITALI «
ORDINATIONE, QVA PER SACRVM MYSTERIVM HOMO DEO «
CONIVNGITVR, TALES CONVENIANT, QVI VEL IN PROFECTV «
ORDINATI EPISCOPI GAVDEANT, VEL PER EIVS STVDIA OMNI- «
POTENTI DOMINO PRECES PARITER FVNDANT? «

NONA INTERROGATIO BEATI AVGVSTINI. «

Poſtulo etiam, Qualiter debemus cum GALLIARVM ATQVE BRI- «
TANNIARVM Epiſcopis agere? «

RESPONSIO BEATI GREGORII PAPÆ. «

IN GALLIARVM EPISCOPOS NVLLAM TIBI AVCTORITATEM TRI- «
BVIMVS: QVIA AB ANTIQVIS PRÆDECESSORVM MEORVM TEM- «
PORIBVS PALLIVM ARELATENSIS EPISCOPVS ACCEPIT, QVEM «
NVNC PRIVARE AVCTORITATE PERCEPTA MINIME DEBEMVS. «
Si igitur contingat vt Fraternitas Tua ad GALLIARVM PROVIN- «
CIAM tranſeat, & aliquid EX AVCTORITATE agendum fuerit, CVM «
EODEM ARELATENSI EPISCOPO DEBET AGERE, qualiter ſi qua ſunt «
IN EPISCOPIS vitia, corrigantur: Qui ſi fortè in DISCIPLINÆ vigo- «
re tepidus exiſtat, Tuæ Fraternitatis ZELO ACCENDENDVS eſt. Cui «
etiam Epiſtolas fecimus, vt cùm TVÆ SANCTITATIS præſentia in «
Galliis fuerit, & ipſe tota mente ſubueniat, & quæ ſunt Creatoris «
Noſtri Iuſſioni contraria, ab Epiſcoporum moribus compeſcatis. «
Ipſe autem AVCTORITATE PROPRIA Epiſcopos Galliarum iudi- «
care non poteris, SED SVADENDO, BLANDIENDO, BONA QVO- «
QVE OPERA TVA EORVM IMITATIONI MONSTRANDO, prauorum «
mentes ad Sanctitatis ſtudia REFORMA, quia ſcriptum eſt in Lege: «
Per alienam meſſem tranſiens, falcem mittere non debet, ſed ma- « Deut.23.
nu ſpicas conterere & manducare. FALCEM ergo IVDICII mitte- « v.vlt.
re non potes in eam ſegetem, quæ alteri videtur eſſe commiſſa, ſed «
per effectum Boni Operis FRVMENTA DOMINICA VITIORVM «
SVORVM PALEIS EXSPOLIA, & in ECCLESIÆ CORPVS monendo «
& perſuadendo, QVASI MVNDANDO, conuerte. Quidquid verò «
EX AVCTORITATE agendum eſt, CVM prædicto ARELATENSI «
EPISCOPO agatur, NE PRÆTERMITTI POSSIT HOC QVOD ANTI- «
QVA PATRVM INSTITVTIO INVENIT. Britannorum verò omnes «
Epiſcopos Tuæ Fraternitati committimus, VT INDOCTI DOCEAN- «
TVR, INFIRMI PERSVASIONE ROBORENTVR, PERVERSI AVCTO- «
RITATE CORRIGANTVR. «

OBSECRATIO AVGVSTINI. «

Obſecro, vt RELIQVIÆ SANCTI SIXTI MARTYRIS nobis tranſ- «
mittantur. «

CONCESSIO GREGORII. «

Fecimus quod petiiſti, quatenus Populus, qui in loco quodam «

» SANCTI SIXTI MARTYRIS CORPVS DVXERVNT VENERARI:
» (quod Tuæ Fraternitati NEC VERVM NEC VERACITER SANCTVM
» videtur,) CERTA Sanctiſſimi & Probatiſſimi Martyris BENEFICIA
» SVSCIPIENS, colere INCERTE non debeat. Mihi tamen videtur
» quia ſi Corpus quod à Populo cuiuſdam Martyris eſſe creditur,
» nullis illic MIRACVLIS coruſcat, & neque aliqui de antiquio-
» ribus exiſtant, qui ſe A PARENTIBVS Paſſionem eius audiſſe
» fateantur; ita RELIQVIÆ quas petiſti SEORSVM CONDENDÆ
» ſunt, vt locus, in quo præfatum corpus iacet, modis omnibus OB-
» STRVATVR, nec permittatur Populus CERTVM deſerere, & INCER-
» TVM venerari.

» DECIMA INTERROGATIO AVGVSTINI.

» SI PRÆGNANS MVLIER DEBEAT BAPTIZARI? Aut, poſtquam ge-
» nuerit, poſt quantum tempus poſſit Eccleſiam intrare? Aut etiam
» ne morte præoccupetur, quod genuerit, poſt quot dies hoc liceat
» SACRI BAPTISMATIS SACRAMENTA percipere? Aut, poſt quan-
» tum temporis huic vir poſſit in carnis copulatione coniungi? Aut,
» ſi menſtrua conſuetudine tenetur, an Eccleſiam introire ei liceat,
» aut SACRÆ COMMVNIONIS SACRAMENTA percipere? Aut, vir
» ſuæ Coniugi permixtus, antequam lauetur aqua, ſi Eccleſiam intra-
» re poſſit, vel etiam ad MYSTERIVM SACRÆ COMMVNIONIS ac-
» cedere? QVÆ OMNIA RVDI ANGLORVM GENTI OPORTET
» HABERE COMPERTA.

» RESPONSIO BEATI GREGORII.

» Hoc non ambigo, Fraternitatem Tuam eſſe requiſitam; cui etiam
» reſponſum addidiſſe me arbitror. Sed hoc quod ipſe dicere,
» aut ſentire potuiſti, credo quòd mea apud te volueris reſpon-
» ſione firmari. Mulier etenim prægnans cur non debeat Bapti-
» zari, cùm non ſit ante Omnipotentis Dei oculos culpa aliqua
» FOECVNDITAS CARNIS? Nam cùm primi parentes noſtri in
» Paradiſo deliquiſſent, Immortalitatem quam acceperunt, recto
» Dei iudicio, perdiderunt. Quia itaque Omnipotens Deus huma-
» num genus pro culpa ſua funditus extinguere noluit, ET IM-
» MORTALITATEM HOMINIS PRO PECCATO SVO ABSTVLIT, ET
» TAMEN PRO BENIGNITATE SVÆ PIETATIS, FOECVN-
» DITATEM SOBOLIS EI RESERVAVIT. Quod ergo natu-
» ræ humanæ ex competenti Dei dono ſeruatum eſt, qua ratione po-
» terit à SACRI BAPTISMATIS GRATIA prohiberi? Illi quippe My-
» ſterio, IN QVO OMNIS CVLPA FVNDITVS EXTINGVITVR, val-
» de ſtultum eſt ſi DONVM GRATIÆ contradicere poſſe videatur. Cùm
» verò enixa fuerit mulier, poſt quot dies debeat Eccleſiam intrare,
Leuit. 12. v. 4. » Teſtamenti Veteris præceptione didiciſti: vt pro Maſculo diebus Tri-
» ginta tribus, pro Femina vero SEXAGINTA SEX debeat abſtine-
» re. Quod tamen ſciendum eſt, quia IN MYSTERIO accipi-
» tur. Nam ſi eâdem horâ quâ genuerit, actura gratias intrat Ec-
» cleſiam, nullo peccati pondere grauatur. VOLVPTAS ENIM

CARNIS,

« CARNIS, NON DOLOR, IN CVLPA EST. In carnis autem commixtione voluptas eſt: in prolis verò partu dolor, & gemitus. Vnde & ipſi PRIMÆ MATRI OMNIVM dicitur: In doloribus paries. Si itaque enixam mulierem prohibemus Eccleſiam intrare, ipſam ei POENAM ſuam IN CVLPAM deputamus. Baptizari autem vel enixam mulierem, vel hoc quod genuerit, ſi mortis periculo vrgetur, vel ipſa hora eadem qua gignit, vel hoc quod gignitur, eadem qua natum eſt, nullo modo prohibetur; quia ſicut SANCTI MYSTERII GRATIA viuentibus atque diſcernentibus cum magna diſcretione prouidenda eſt: ita quibus mors imminet, ſine vlla dilatione offerenda eſt, ne dum adhuc tempus AD PRÆBENDVM REDEMPTIONIS MYSTERIVM quæritur, interueniente paululum mora, inueniri non valeat qui redimatur. Ad eius verò concubitum vir eius accedere non debet, QVOVSQVE QVI GIGNITVR, ABLACTETVR. PRAVA autem in Coniugatorum Moribus CONSVETVDO SVRREXIT, vt mulieres, filios quos gignunt, nutrire contemnant, eoſque aliis mulieribus ad nutriendum tradant. QVOD VIDELICET EX SOLA CAVSA INCONTINENTIÆ VIDETVR INVENTVM: quia dum ſe continere nolunt, deſpiciunt lactare quos gignunt. Hæ itaque quæ filios ſuos EX PRAVA CONSVETVDINE aliis ad nutriendum tradunt, niſi Purgationis Tempus tranſierint, viris ſuis non debent admiſceri; quippe quia & ſine partus cauſa, cùm conſuetis menſtruis detinentur, viris ſuis miſceri prohibeantur, ita vt morte LEX SACRA feriat, Si quis vir ad menſtruatam mulierem accedat. Quæ tamen mulier, dum ex conſuetudine Menſtrua patitur, prohiberi Eccleſiam intrare non debet: quia ei NATVRÆ SVPERFLVITAS IN CVLPAM non valet imputari: Et per hoc quod INVITA PATITVR, iuſtum non eſt vt Eccleſiæ ingreſſu priuetur. Nouimus namque quòd mulier quæ ſanguinis fluxum patiebatur, poſt tergum Domini humiliter veniens, veſtimenti eius fimbriam tetigit, atque ſtatim ab ea ſua infirmitas receſſit. Si ergo in fluxu ſanguinis poſita laudabiliter potuit Domini veſtimentum TANGERE, cur etiam quæ Menſtruum Sanguinis patitur, ei non liceat Domini Eccleſiam intrare? Sed dices, illam Infirmitas compulit; has verò, de quibus loquimur, Conſuetudo conſtringit. Perpende autem, Frater Cariſſime, quia OMNE QVOD IN MORTALI CARNE PATIMVR, EX INFIRMITATE NATVRÆ, EST DIGNO DEI IVDICIO POST CVLPAM ORDINATVM. Eſurire namque, ſitire, æſtuare, algere, laſſeſcere, ex infirmitate naturæ eſt. Et quid eſt aliud contra famem alimenta, contra ſitim potum, contra æſtum auras, contra frigus veſtem, contra laſſitudinem requiem quærere, niſi MEDICAMENTA quædam contra ægritudines explorare? Feminis namque & Menſtruus ſui ſanguinis fluxus ægritudo eſt. Si igitur bene præſumpſit quæ veſtimentum Domini in languore poſita tetigit, quod vni perſonæ Infirmanti conceditur; cur non concedatur cunctis

Geneſ.3. v.16.

Leuit.20. v.18.

Matth.9.v.20. Marc.5. v.25. Luc.8.v.43.

» mulieribus, quæ naturæ ſuæ vitio infirmantur? SANCTÆ autem
» COMMVNIONIS MYSTERIVM in eiſdem diebus percipere non de-
» bet prohiberi. SI AVTEM EX VENERATIONE MAGNA PERCI-
» PERE NON PRÆSVMIT, LAVDANDA EST: SED SI PERCIPIAT,
» NON EST IVDICANDA. (BONARVM QVIPPE MENTIVM EST
» ETIAM IBI ALIQVO MODO CVLPAS SVAS AGNOSCERE, VBI
» CVLPA NON EST) QVIA SÆPE SINE CVLPA AGITVR, QVOD VENIT
» EX CVLPA: VNDE ETIAM CVM ESVRIMVS, SINE CVLPA COMEDI-
» MVS; QVIBVS EX CVLPA PRIMI HOMINIS FACTVM EST, VT ESV-
» RIREMVS. Menſtrua enim conſuetudo mulieribus non aliqua culpa
» eſt, videlicet quia naturaliter accidit: Sed tamen quia natura ipſa
» ita vitiata eſt, vt etiam ſine voluntatis ſtudio videatur eſſe polluta, ex
» culpæ venit vitio, in quo ſeipſam qualis per iudicium facta ſit hu-
» mana natura, cognoſcat, vt homo qui ſponte culpam perpetrauit,
» reatum culpæ portet inuitus. Atque ideo fœminæ, quæ cùm ſe-
» metipſas conſiderant in menſtrua conſuetudine, ad SACRAMEN-
» TVM DOMINICI CORPORIS ET SANGVINIS accedere non præſu-
» munt, de ſua recta conſideratione laudandæ ſunt. Dum verò Per-
» cipiendi EX RELIGIOSA VITÆ CONSVETVDINE eiuſdem MYSTERII
» AMORE RAPIVNTVR, reprimendæ, ſicut diximus, non ſunt. Sicut
» enim in Veteri Teſtamento, Exteriora Opera ſeruabantur: ita in
» Teſtamento Nouo, non tam quod exteriùs agitur, quàm id quod
» interiùs cogitatur, ſollicita intentione attenditur, vt ſubtili ſen-
» tentia puniatur. Nam cùm multa, Lex, velut immunda, non man-
Matth. 15. v. 11. » ducari præcipiat, in Euangelio tamen Dominus ait: Non quod in-
« trat in os, coinquinat hominem. Atque paulo poſt ſubiecit, ex-
Ibid. v. 19. » ponens: Ex corde exeunt cogitationes malæ. VNDE VBERTIM IN-
» DICATVM EST, QVIA ILLVD AB OMNIPOTENTI DEO POLLVTVM
» ESSE IN OPERE OSTENDITVR, QVOD EX POLLVTÆ COGITA-
» TIONIS RADICE GENERATVR. Vnde Paulus quoque Apoſtolus
Tit. 1. v. 15. » dicit: Omnia munda Mundis; Coinquinatis autem & Infidelibus,
» nihil eſt mundum. Atque mox eiuſdem Coinquinationis cauſam
Ibid. » nuncians, ſubiungit: Coinquinata ſunt enim eorum & Mens &
» Conſcientia. Si ergo cibus ei immundus non eſt, cuius mens im-
» munda non eſt, cur quod munda mente mulier ex natura patitur,
» ei in immunditiam reputetur? Vir autem cum propria Coniuge
» dormiens, NISI LOTVS AQVA, INTRARE ECCLESIAM NON DEBET,
» SED NEQVE LOTVS INTRARE STATIM DEBET. Lex autem VE-
Leuit. 15. 17. » TERI populo præcepit, vt mixtus vir mulieri, & lauari aqua de-
» beat, & ANTE SOLIS OCCASVM Eccleſiam non intrare. Quod in-
» telligi ſpiritualiter poteſt: quia Mulieri Vir miſcetur, quando illi-
» citæ Concupiſcentiæ Animus in cogitatione per delectationem con-
» iungitur. Qui, niſi priùs IGNIS CONCVPISCENTIÆ à mente de-
» ferueat, dignum ſe CONGREGATIONE FRATRVM exiſtimare non
» debet: quia ſe grauari per nequitiam prauæ voluntatis videt. Quam-
» uis enim de hac re DIVERSÆ hominum nationes DIVERSA ſen-

tiant, atque alia cuſtodire videantur; ROMANORVM TAMEN SEMPER AB ANTIQVIORIBVS VSVS FVIT, POST ADMIXTIONEM PROPRIÆ CONIVGIS, LAVACRI PVRIFICATIONEM QVÆRERE, ET AB INGRESSV ECCLESIÆ PAVLVLVM REVERENTER ABSTINERE. Nec hoc dicentes, culpandum putamus eſſe Coniugium: ſed quia ipſa licita admixtio coniugis ſine voluptate carnis fieri non poteſt, ideo A SACRI LOCI INGRESSV abſtinendum eſt. Non enim de adulterio vel fornicatione, ſed de legitimo coniugio natus fuerat qui dicebat, Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, Pſ. 50. v. 7.
& in DELICTIS PEPERIT me mater mea. Qui enim in iniquitatibus conceptum ſe nouerat, in delicto ſe natum gemebat. QVIA PORTAT ARBOR IN RAMO HVMOREM VITII SVI, QVOD TRAXIT EX RADICE. In quibus verbis non ipſam ADMIXTIONEM coniugum, INIQVITATEM nominat, ſed ipſam videlicet VOLVPTATEM ADMIXTIONIS. Sunt enim multa licita ac legitima, & tamen in eorum actu aliquatenus fœdamur: SICVT ſæpe iraſcendo, culpas inſequimur, & tranquillitatem in nobis animi perturbamus; & cùm rectum ſit quod agitur, non eſt tamen approbabile, quòd in eo animus perturbatur. Contra quippe vitia delinquentium iratus fuerat, qui dicebat; Turbatus eſt præ ira oculus meus. Pſ. 6. v. 8.
Quia enim non valet niſi tranquilla mens IN CONTEMPLATIONIS LVCEM SE SVSPENDERE, in ira ſuum oculum turbatum dolebat: quia dum malè acta deorſum inſequitur, confundi tamen atque turbari A SVMMORVM CONTEMPLATIONE cogebatur. Et laudabilis ergo eſt ira contra vitium, & tamen moleſta, quia turbatum ſe, reatum aliquem incurriſſe æſtimabat. OPORTET ITAQVE LEGITIMAM CARNIS ESSE COPVLAM, VT CAVSA PROLIS SIT, NON VOLVPTATIS; ET CARNIS COMMIXTIO, CREANDORVM LIBERORVM SIT GRATIA, NON SATISFACTIO VITIORVM. Si quis ergo ſua coniuge, non cupidine voluptatis captus, ſed ſolummodo liberorum creandorum gratiâ vtitur, iſte profectò de ingreſſu Eccleſiæ, ſeu DE SVMENDO CORPORIS DOMINICI SANGVINISQVE MYSTERIO, ſuo eſt derelinquendus iudicio: quia à nobis prohiberi non debet accipere, QVI IN IGNE POSITVS NESCIT ARDERE. Cùm verò non amor procreandæ ſobolis, ſed voluptas dominatur in OPERE COMMIXTIONIS, habent Coniuges etiam, de ſua commixtione QVOD DEFLEANT. Hoc enim eis concedit SANCTA PRÆDICATIO, & tamen de ipſa conceſſione metu animum concutit. Nam cùm Paulus Apoſtolus diceret: Qui ſe 1. Cor. 7. v. 2.
continere non poteſt, habeat vxorem ſuam; ſtatim ſubiungere curauit: Hoc autem dico ſecundùm indulgentiam, non ſecun- v. 6.
dùm imperium. Non enim indulgetur quod licet & iuſtum eſt. Quod enim indulgeri dixit, CVLPAM eſſe demonſtrauit. Vigilanti ergo mente penſandum eſt, quòd in Sina monte Dominus Populum à mulieribus abſtinere præcepit. Et ſi illic vbi Dominus PER CREATVRAM SVBDITAM hominibus loquebatur,

» tanta prouiſione eſt munditia corporis requiſita, vt qui verba Dei
» perciperent, mulieribus permixti non eſſent: quantò magis, qui
» CORPVS DOMINI OMNIPOTENTIS accipiunt, cuſtodire in
» ſe munditiam carnis debent, ne ipſi INÆSTIMABILIS MYSTE-
» RII MAGNITVDINE prægrauentur? Hinc etiam ad Dauid de
1 Reg. 21. v. 4. » pueris ſuis per Sacerdotem dicitur, vt ſi à mulieribus mundi eſſent,
» Panes Propoſitionis acciperent, niſi priùs mundos eos Dauid à mu-
» lieribus fateretur. Tunc autem vir qui poſt commixtionem con-
» iugis lotus fuerit aqua, etiam SACRÆ COMMVNIONIS MY-
» STERIVM valet accipere, CVM ei iuxta præfinitam ſententiam
» etiam LICVERIT INTRARE.

» VNDECIMA INTERROGATIO AVGVSTINI.

» Quæro etiam, Si poſt illuſionem, quæ per ſomnium ſolet accide-
» re, vel CORPVS DOMINI quilibet accipere valeat; vel ſi SACER-
» DOS ſit, SACRA MYSTERIA CELEBRARE?

» RESPONSIO BEATI GREGORII PAPÆ.

» Hunc quidem TESTAMENTVM VETERIS LEGIS, ſicut in
Leuit. 15. v. 2. 5. & 10. » ſuperiori Capitulo iam diximus, POLLVTVM DOMINO dicit, & ni-
» ſi lotum aquâ, etiam vſque ad veſperam, Intrare Eccleſiam non
» concedit. Quod tamen ſpecialiter ad illum populum, ſpiritualiter
» autem (aliàs, aliter) intelligens ſub eodem intellectu accipiet,
» quem præfati ſumus: quia quaſi per ſomnium illuditur, qui ten-
» tatur immunditiâ, vanis imaginibus in cogitatione inquinatur. Sed
» lauandus eſt aquâ, vt culpas cogitationis lacrymis abluat. Et niſi
» priùs IGNIS TENTATIONIS receſſerit, reum ſe quaſi vſque ad
» veſperam cognoſcat. Sed eſt in eadem Illuſione valde neceſſaria
» diſcretio, quia valde ſubtiliter penſare debet, ex qua re accidat
» menti dormientis. Aliquando enim ex Crapula, aliquando EX
» NATVRÆ SVPERFLVITATE vel Infirmitate, aliquando ex
» Cogitatione procedit pollutio. Et quidem cùm EX NATVRÆ
» SVPERFLVITATE vel Infirmitate euenerit, omnimodo hæc
» Illuſio non eſt timenda; QVIA HANC ANIMVS NESCIENS,
» PERTVLISSE MAGIS DOLENDVS EST, QVAM FECISSE.
» Cùm verò vltra modum appetitus gulæ in ſumendis alimentis rapi-
» tur, atque idcirco HVMORVM RECEPTACVLA grauantur, ha-
» bet exinde animus aliquem reatum, non tamen vſque ad prohibi-
» tionem percipiendi SACRI MYSTERII, vel MISSARVM SO-
» LEMNIA CELEBRANDI, cùm fortaſſe aut Feſtus Dies exigit, aut
» EXHIBERI MYSTERIVM, pro eo quòd Sacerdos alius in lo-
» co deeſt, ipſa neceſſitas compellit. Nam ſi adſunt alij, qui IM-
» PLERE MYSTERIVM valent, Illuſio per Crapulam facta, A PER-
» CEPTIONE SACRI MYSTERII prohibere non debet, ſed
» ab IMMOLATIONE SACRI MYSTERII abſtinere, vt arbitror, humi-
» liter debet, ſi tamen dormientis mentem turpis imaginatio non
» concuſſerit, (aliàs, dormientem turpi imaginatione Illuſio non con-
» cuſſerit.) Nam ſunt quidam in quibus ita plerumque Illuſio naſci-

tur, vt eorum animus, etiam in ſomno corporis poſitus, turpibus «
imaginationibus non fœdetur. Qua in re vnum tibi oſtenditur, «
quòd ipſa mens omnino rea non ſit tunc; ſed ſuo iudicio penitus «
libera, cùm ſe, etſi dormienti corpore, nihil meminerit vidiſſe, ta- «
men, in vigiliis corporis meminit ſe in ingluuiem cecidiſſe. Si verò «
ex turpi cogitatione vigilantis, oritur Illuſio in mente dormientis, «
patet animo ſuus reatus. Videt enim à qua radice inquinatio illa «
proceſſerit, QVI QVOD COGITAVIT SCIENS, HOC PER- «
TVLIT NESCIENS: & propter talem Pollutionem à SACRO «
MYSTERIO, ea die abſtinere oportet. Sed penſandum eſt, ipſa «
Cogitatio vtrùm in Suggeſtione, an Delectatione, vel, quod maius «
eſt, peccati Conſenſu acciderit. Tribus enim modis impletur o- «
mne Peccatum: videlicet Suggeſtione, Delectatione, Conſenſu. «
Suggeſtio quippe fit per Diabolum, Delectatio per Carnem, Con- «
ſenſus per Spiritum: QVIA CVM PRIMAM CVLPAM SVG- «
GESSIT; EVA, VELVT CARO DELECTATA EST; ADAM, «
VELVT SPIRITVS, CONSENSIT. Et neceſſaria eſt magna diſ- «
cretio, vt inter Suggeſtionem, Delectationem, & Conſenſum «
IVDEX SVI ANIMVS PRÆSIDEAT. Cùm enim malignus «
Spiritus peccatum ſuggerit in mente, ſi nulla peccati delectatio «
ſequatur, peccatum omnimodo perpetratum non eſt: cùm verò «
caro delectari cœperit, tunc peccatum incipit naſci. Si autem «
etiam ad Conſenſionem ex deliberatione deſcendis, tunc pecca- «
tum cognoſcitur perfici. In Suggeſtione igitur PECCATI SE- «
MEN eſt, in Delectatione fit Nutrimentum, in Conſenſu fit Per- «
fectio. Et ſæpe contingit, vt hoc quod Malignus Spiritus ſe- «
minat in cogitatione, Caro in delectationem trahat, nec ta- «
men Animus eidem Delectationi conſentiat. Et cùm Caro ſine «
animo delectari nequeat, ipſe tamen animus Carnis voluptati- «
bus reluctans, in delectatione carnali aliquo modo ligatur in- «
uitus, vt ei ex ratione contradicat, nec conſentiat: & tamen ea «
delectatione ligatus ſit, ſed ligatum ſe vehementer ingemiſcat: «
Vnde & ILLE CÆLESTIS EXERCITVS PRÆCIPVVS MI- «
LES gemebat, dicens: Video aliam Legem in Membris meis re- « Rom. 7. v. 23.
pugnantem Legi Mentis meæ, & captiuum me ducentem in Le- «
ge Peccati, quæ eſt in Membris meis. Si autem captiuus erat, «
minimè repugnabat: quapropter & captiuus erat, & captiuus non «
erat, & repugnabat. Igitur LEGI MENTIS eius LEX, quæ «
IN MEMBRIS eſt, repugnabat. PVGNABAT AVTEM, QVA- «
PROPTER CAPTIVVS NON ERAT. Ecce itaque homo eſt, «
ita dixerim, & Captiuus & Liber: Liber ex Iuſtitia quam diligit, «
Captiuus ex Delectatione quam portat inuitus. Atque hæc Au- «
guſtinus ad Gregorium, viciſſimque ad Auguſtinum Grego- «
rius.

CAP. XXXVII.

QVA de re, antequam dicere incipio, perpauca mihi de CENTVRIATORIBVS ISTIS MA-

GDEBVRGENSIBVS verba facienda ſunt: immò iſta quibus ſcripſerant verbis, eorum, ſi qua in fraudulentis & mendacibus Hiſtoricis ſubeſſe poteſt, exponenda fides, ſiue Iudicium, ſeu potiùs, frigida calumnia de duobus vltimò allatis inſignibus Gregorianis ſcriptis, videlicet SVESSIONENSI PRIVILEGIO ac INTERROGATIONIBVS AVGVSTINIANIS. Ex eo enim Iudicio velut ex incendio nudus videbitur Gregorius veſter effugere. Ac de altero quidem verecundè ſatis, haud tamen dubitanter, hunc in modum ordiuntur, Centuriâ ſextâ: Exemplum
» PRIVILEGIORVM Monaſterij in Sueſſorum Ciuitate, quod
» Gregorius dedit, exſtat in libro eius duodecimo, capite XXXII. Capita
» ſunt: I. Ne donata ei Monaſterio cuiquam fas ſit abalienare. II. vt
» Monachi habeant poteſtatem eligendi Abbatem, & ordinandi. III.
» FONTIVM CONSECRATIONES, & Scrutinij Myſteria in ipſo
» Monaſterio celebrent. IV. CHRISMATIS, OLEI, ALTARIS, CA-
» LYCIS, CORPORALIS BENEDICTIONEM, A QVOCVM-
» QVE PONTIFICE EXPETANT. V. Sit Caput Monaſteriorum
» Galliæ, nulliuſque ditioni ſubſit. VI. Tantùm Pontificibus Roma-
» nis pareat. VII. Rector Monaſterij fiat, & ALTARIVM PRÆSVL.
» IIX. Si Abbas ob cauſam capitalem deponendus ſit, non priùs id fiat,
» niſi Pontifex Romanus ratum id fecerit. Et in eo Iudicio ſint Tres
» METROPOLITANI cum SVFFRAGANEIS, & Abbates Quam-
» plurimi. Accuſatores cum Duodecim Teſtibus adſint. Hactenus Centuriatores de altero ſiue de Primo, quod licet inuitiùs, at honeſtiùs quàm de iniquiſſimis ſperares, SAPIENTISSIME REX, non quia negare non audent, (quid enim non audent?) ſed quia non poſſunt, admittunt, vnáque cum illis Octo illa Antiquitatis & Veritatis Inſignia quæ noſtri Nouatores admiſiſſe nollent, &, ſi poſſent, erubeſcerent. Quod autem ad alterum ſiue Secundum attinet Gregorianum Opuſculum, quamuis eſſe germaniſſimum agnoſcant, mirum eſt cùm DE BRITANNICIS DOCTORIBVS agunt, quot quantaſque nebulas offundere nitantur, ne Solem illum Angliæ, AVGVSTINVM intelligo, eiuſque clariſſimam lucem, GREGORIANAM eius dicere volui HISTORIAM, plenis oculis intueamur. Spero equidem fore, SERENISSIME REX, te quantumuis veritatis cupidiſſimum, non tam ad iracundiam pluſquam millia illa Centuriata mendacia, moueant, quàm illorum Magdeburgenſium, apud quos omnia tanquam vocibus ebriorum perſonant, inconſtanter dicta, ad riſum prouocabunt. Sic igitur quaſi inter ſobrios bacchari vinolenti videntur, ac de tuorum Anglorum Apoſtolo infinita negando
» affirmant. Adeo (quod de nonnullis Germanis Annalium primo
» Tacitus ſcripſit) cuncta incuriâ diſiecta erant, nec belli timor: ac
» ne Pax quidem niſi languida & ſoluta inter temulentos. AVGV-
» STINVS Romanus, (inquiunt, Centuriâ Sextâ) Ordinis Benedi-
» cti Monachus, A GREGORIO PAPA, anno Domini DLXXXII,

Mauricij decimo quarto, cum quadraginta comitibus Italis, & aliquot Gallis, MITTITVR in Angliam, vt eam ROMANO PONTIFICI lucretur, eiuſque quæſtuoſæ & ſuperſtitioſæ IVRISDICTIONI SVBIICIAT. Cùm autem aliquantulum itineris confeciſſet, FRATRES, SVÆ CVTI METVENTES, incipiunt propoſitum mutare; Gentis ferocitatem, & Linguæ Britannicæ imperitiam expendentes. Ne autem temere id quod cœperant, videantur abieciſſe, Auguſtinum ad Gregorium remittunt; qui ab illo reuerſus, adfert litteras conſolatorias, & adhortatorias, ad cœptum opus perficiendum. Bed. lib. I. Cap. XXIII. Hiſtoriæ Anglicæ. Ingreſſus Cantionum Inſulam, quæ Tanaros nominatur, anno Domini DXCVI. EDELBERTVM Regem cum Vxore ſua SVPERSTITIOSA, (id eſt, Centuriatorum linguâ, CHRISTIANA) RELIGIONE ROMANA, (id eſt, Centuriatorum quoque idiomate, CHRISTIANA) imbuit, ea tamen conditione, vt omnino liber & non coactitius iſte PONTIFICIVS CVLTVS eſſet. A plebe IN DOROBERNENSEM, quæ nunc CANTVARIA dicitur, ARCHIEPISCOPVM electus, AB ETHERIO ARELATENSI CONSECRATVR: Londino, qui HACTENVS ea dignitate vſus fuerat, ſuo iure priuato. Poſtea, CONVOCATA SYNODO, ROMANOS RITVS ET CONSVETVDINES ILLIS ECCLESIIS OBTRVSIT: nimirum ALTARIA, VESTES, IMAGINES, MISSAS, CALYCES, CRVCES, CANDELABRA, THVRIBVLA, VEXILLA, VASA SACRA, LVSTRALES AQVAS, ROMANARVM CEREMONIARVM CODICES, OBLATIONES, PROCESSIONES, POMPAS, DECIMAS, ET SIMILIA, quæ hactenus Britanni ignorabant, CONTENTI ASIANIS ET GRÆCIS CEREMONIIS: (id eſt, Centuriatorum etiam dialecto, Idolis, quæ, vt ſupra vidimus, per Auguſtinum Gregorius deſtruxit) & poſtulauit, vt eodem tempore Paſcha celebrarent, & Baptiſmum RITIBVS ROMANORVM adminiſtrarent, & GENTI ANGLORVM vna ſecum prædicarent, SEQVE ARCHIEPISCOPVM SVVM AGNOSCERENT. Cùm autem Britanni nollent decretis eius parêre, ATROX BELLVM CONCITAVIT, ET LIBERTATEM ECCLESIÆ TVENTES PERSECVTVS EST. Beda li. II. cap. II. Scripſit de ſuo ſucceſſu proſpero, AD GREGORIVM LIBRVM VNVM; & Eccleſiarum ſuarum Statuta, LIBRVM VNVM; ET QVÆSTIONES VNDECIM, AD QVAS GREGORIVS EI RESPONDET lib. XII. tom. XII. quas etiam Beda refert lib. I. cap. XXVII. HISTORIÆ ANGLICÆ.

A Gregorio PALLIVM, RELIQVIAS SANCTORVM, & ſimilia SVPERSTITIONVM INSTRVMENTA, & ſocios Mellitum, Iuſtum, Paulinum, Rufinianum, EX ROMA ACCEPIT. Bed. lib. eodem, cap. XXIX.

Eccleſiam Saluatoris Cantuariæ inſtaurauit, & MONASTERIVM IN HONOREM PETRI exſtruxit. Beda lib. eodem, cap. XXXIII.

MIRACVLA ETIAM EVM FECISSE NARRANT: SED CVM AD SVPERSTITIONIS CONFIRMATIONEM PE-

» NITIVS QVAM AD VERITATIS DIVINÆ, DIRECTA
» FVERINT, MERITO SVSPECTA SVNT. ET GREGO-
» RIVS, FORTE NON SINE CAVSA, EVM PER LIT-
» TERAS HORTATVS EST, NE DE IPSIS NIMIVM
» GLORIARETVR. Bed. lib. eodem, capite XXXI. ILLVD CER-
» TE, QVOD CÆCO VISVM RESTITVISSE DICITVR,
» AD SVI HONORIS ET EXALTATIONIS SVPER BRI-
» TANNIÆ EPISCOPOS CONFIRMATIONEM, NON CA-
» RET SVSPICIONE, QVOD VEL ARTIBVS MAGICIS EF-
» FECTVM SIT, AVT ALIOQVIN FICTITIVM.

» CVM AVTEM ANNOS TREDECIM BRITANNICAS
» ECCLESIAS DIVEXASSET, ET ROMANO ANTICHRI-
» STO SVBIECISSET, obiit Septimo Cal. Iunij, circiter annum
» Domini Sexcenteſimum octauum. Balæus. Sed obliuione, vt vino, ſepultos dimittamus illos Anglicani nominis hoſtes: qui dum ſibi non conſtant; præclarum illud Auguſtini Epitaphium ſequenti Centuria, id eſt, Septima, ex tertio capite ſecundi libri Bedæ refe-
» runt: HIC REQVIESCIT DIVVS AVGVSTINVS DORO-
» VERNENSIS EPISCOPVS PRIMVS, QVI OLIM HVC A
» GREGORIO ROMANO PONTIFICE DIRECTVS, ET A
» DEO MIRACVLORVM OPERATIONE SVFFVLTVS,
» EDILBERTVM REGEM ET GENTEM ILLIVS AB IDO-
» LORVM CVLTV AD FIDEM CHRISTI PERDVXIT. Sed quanti id refert, ſi ex vino vacillantes, dum ANGLORVM APOSTOLVM culpant, Anglos nunquam fuiſſe Chriſtianos vlulant? Horrendum tamen, ac dictu nefas ſemper apud nos, qui ſanctiùs de Sanctis ac de tuis rebus æſtimamus, erit. Neſciant verò Romani tui; ne amore patriæ, cenſorium ſtylum, cuius mucronem multis remediis Maiores noſtri retuderunt, æquè poſthac atque illum Dictatorium gladium, acuant. Vt autem extremum habeat aliquid oratio mea, & vt ego ante dicendi finem faciam, quàm tu, MAXIME REX, me attentè audiendi; concludam illud de Auguſtino, de Conſultatione Anglicana, de Sententiis Conſultiſque Romanis. Et quoniam quidquid in iis poſitum eſt, ſola lectione patet, argumentum varietate diſtinguitur, atque id omne huiuſmodi eſt, vt iam huius Secundi Libri epilogo facilè capi ac repræſentari poſſit; hæc erit ſumma concluſionis meæ; VT QVEMADMODVM PRIORE LIBRO PROBATVM EST, NON MODO NON MVTARI, SED NEC MVTATVM ESSE, NEC MVTARI QVIDEM POSSE MAIORVM MOREM IN ECCLESIA, QVÆ ANTIQVITATE, TANQVAM DIVINÆ VNITATIS AC VERITATIS TRIPODE, NITITVR: SIC POSTERIORE HOC SECVNDO LIBRO CONFECTVM AC APERTISSIME ET PLANISSIME EXPLICATVM ATQVE DEMONSTRATVM EST, AB IPSO ANGLICANÆ ECCLESIÆ NASCENTIS EXORDIO REM DIVINAM IN

ANGLIA, NOSTRO ROMANO, ID EST, CATHOLICO, RITV FIERI AC CELEBRARI COEPTAM; NIHILQVE ANGLOS CATHOLICOS IN HIS SACRIS QVÆ A MAIORIBVS ACCEPERVNT, IMMVTASSE, SED PATERNARVM SEMPER TRADITIONVM SVIQVE VETERIS ANGLICANI PONTIFICII IVRIS RETINENTES; QVAM VNIVERSALIS ECCLESIA PROPHETICIS PROMISSIS, AC EVANGELICO ORACVLO, CONSTANTIAM NACTA FVISSE CREDITVR, HANC IN VNITATE SORTITOS, HANC APOSTOLICA FIDE IMITATOS, HANC GRANDI QVODAM PROVIDENTIÆ PRIVILEGIO, CONSERVATIS PRIMIS SVSCEPTÆ RELIGIONIS GREGORIANIS PONTIFICIIS TABVLIS, ET VIDERI ET ESSE SEMPER CONSECVTOS. EX QVO NECESSARIO INTELLIGITVR ATQVE EFFECTVM EST, VT ETIAMSI IVRE FIERET, ID QVO NIHIL VNQVAM ABSVRDIVS COGITARI POTEST, SICVTI EX ANTEDICTIS LIQVET, VIDELICET VT ALICVBI GENTIVM ALIQVA NATIO à ROMANA AC APOSTOLICA SEDE IMPVNE DEFICERET; IPSA TAMEN ANGLIA ROMANI PONTIFICIS PATERNO, PROINDEQVE ÆTERNO, IVRI NVSQVAM RECLAMARE POSSET: NOTISSIMO ILLO ARGVMENTO PAVLI, QVO INTERDVM FAMILIARITER VSVS EST, & NOS POST EVM VTIMVR: NONNE OPVS MEVM VOS “ 1.Cor.9.v.1.
“ ESTIS IN DOMINO? ET SI ALIIS NON SVM APOSTOLVS,
“ SED TAMEN VOBIS SVM: NAM SIGNACVLVM APOSTOLATVS
“ MEI VOS ESTIS IN DOMINO. MEA DEFENSIO APVD EOS,
“ QVI ME INTERROGANT, HÆC EST. Adeo tuis Anglis, ac tibi, IACOBE, Anglorum Regi Deus & Optimus & Maximus videri voluit, vt cùm modis omnibus IVVANDAM quaſi ſuſcepiſſet Anglicanam ECCLESIAM, ita ſalutariter prouiderit, atque proſpexerit, vt à Gregorio duce Anglicanæ veritatis hiſtoricæ, idem relictum eſſet & acceptæ à Romano Pontifice Chriſtianitatis, & conſeruandæ cum Sede Apoſtolicâ Vnitatis, ſempiternum Fidei monimentum. Quapropter, SAPIENTISSIME REX, Sectariorum tuæ Angliæ, tanquam Nouatorum, turpem illam fabulam, DE REFORMANDA ANGLICANA FIDE, explodamus. Theatra enim Chriſtianitatis, vt vides, tota cum Gregorio reclamant; ac mox ille, qui dixit: Spectaculum (quod Græcè “ 1.Cor.4.v.9.
“ eſt Θέατρον) facti ſumus Mundo, & Angelis, & Hominibus: qui
“ quidem ſuas partes toto Tertio ſequente Libro acturus eſt. Quantum autem abſint à priore forma, ad quam ſe reducere ac referre omnia fabulantur, in Schiſmate Anglicano cernere eſt:

——————iacet ingens litore truncus,
Auulſumque humeris Caput, & ſine nomine Corpus.

Sed iam ſentio me eſſe longiùs prouectum quàm propoſita ratio poſtularet. Verùm admirabilis compoſitio DISCIPLINÆ, incredibiliſque rerum traxit ordo. Antiquam verò formam ac ſpeciem hæc tibi, OPTIME REX, breuis antedictorum me-

moria, atque recognitio ſub vno aſpectu ponet. Mimi enim iam exitus, non Fabulæ, qualis à me illa Nouatorum Anglicana (ex
1.Tim.4.v.4. Paulinis illis ad Timotheum verbis: AD FABVLAS AVTEM CONVERTENTVR) dicta eſt, ſpectatores eludere. Cùm enim in Mimo clauſula non inuenitur, fugit aliquis è manibus, deinde ſcabella concrepant, aulæum tollitur. At ſic Nouatores non effugient, mihi credas, ac potiùs tibi, immo Imperij tui Chriſtianis Conſiliis, CATHOLICISQVE Arcanis, quæ ex mei Primi Libri perorationis pacto,
Matth.13. v.52. non ſecus ac Euangelicus ille, QVI PROFERT DE THESAVRO SVO NOVA AC VETERA, protuli. Nunc, me tuam compellante fidem, eos, tuo Regio exemplo atque imperio, Felici illa Neceſſitate QVÆ AD MELIORA COMPELLIT, Intrare Compelles.

CAP. XXXVIII.

LEGES enim Chriſtianæ, leges Patriæ, leges Anglicanæ, Antiquæ, ac Primæ; hæ nimirum fuerunt, & erunt Gregorianæ, & Apoſtolicæ, & Pontificiæ, CENTVM QVATVORDECIM, ne minutiora Legum Capita numeremus: PRIMA; Miracula, Miraculiſque credere. SECVNDA; Non Vernaculum ſed Hebræum Halleluia cantare. TERTIA; Eccleſiæ Sanctæ Sanctos agnoſcere. QVARTA; Sacerdotalis Oris ac Manus, ligandi atque ſoluendi poteſtatem, immo potentiam reuereri. QVINTA; Chriſtianam Pœnitentiam eſſe non modò futura cauere, ſed etiam præterita plangere. SEXTA; Eccleſiam Sanctam eſſe, quantumuis multi Fidem teneant, qui Vitam Fidei, ſiue Charitatem, non tenent. SEPTIMA; Eccleſiam Chriſti CATHOLICAM eſſe, id eſt, Toto Orbe diffuſam. OCTAVA; Reges Cœlum Bonis Operibus promereri. NONA; Preſbyterum, gradus atque ordinis, non ætatis eſſe cognomen. DECIMA; Epiſcopum Preſbytero ſuperiorem eſſe. VNDECIMA; Monachos omnibus amplectendos, vt Deo Hominibuſque probatos, ac maximè Anglis vnicè colendos, vt Chriſtianæ Religionis in Anglia Fundatores ac Patres. DVODECIMA; Sanctitatem, ac Sanctitatis vnam inter alias mercedem, Regum Salutem, atque Conuerſionem populorum eſſe. DECIMA TERTIA; Anglorum Regem ab Anglicana Eccleſia condita, Romani Pontificis FILIVM, & eſſe & dici. DECIMA QVARTA; Operariis Conuerſionis Anglicæ ad hanc Chriſtianam Fidem, mercedem in Cœlo ex iuſtitia deberi. DECIMA QVINTA; Gratiam Dei Cooperantem dari, vt in Supernaturali Opere & Virtus à Deo, & Libertas intelligatur in nobis. DECIMA SEXTA; Fidem ſemel acceptam, quemlibet, etiam Angliæ Regem, Nouatorum Eccleſiæ Caput, amittere poſſe. DECIMA SEPTIMA; Deum vlciſcendæ iniuriæ vindicem, Boni quoque Operis, tanquam beneficij, remunerandi auctorem eſſe. DECIMA OCTAVA; Pio Principi Deum, Chriſti promiſſis ac ſanguine, & Vitæ Æternæ & Centupli Famæ debitorem eſſe conſtitutum. DECIMA NONA; Bona, Auctore Deo, Opera eſſe, ac vnicuique, maximè Epiſcopo, non ſolùm Fide Cre-

denda, ſed etiam Fidei omnino Coniungenda, ac paterno ſuo exemplo proponenda: VIGESIMA; Neminem noſtrum de ſua Prædeſtinatione ac Salute eſſe certum, ac vnumquemque cum Timore ac Tremore Salutem ſuam Operari debere: VIGESIMA PRIMA; Sacras Diui Petri Reliquias Claue, Clauium Regni Cœlorum Petro traditarum, & ad Petri Succeſſores tranſmiſſarum, indice, incluſas, & AD REGEM ANGLIÆ cæteroſque Chriſtianos Reges ac Principes ab Apoſtolica Sede mitti ſolitas, ſalutares, ac religiosè venerandas, atque adſeruandas, & collo geſtandas ad omnia mala debellanda eſſe. VIGESIMA SECVNDA; Beati Petri Apoſtoli, vt ipſe quadam ſua Epiſtola loquitur, TABERNACVLVM, non humanum cadauer, 2.Pet 1.v.13.
aut vilem puluiſculum, ſed SACRATISSIMVM CORPVS, cum Gregorio, id eſt, cum Angliæ Proto-Apoſtolo, appellandum eſſe. VIGESIMA TERTIA; Ferrum Catenarum Petri, quæ collum eius in Martyrio vinciebant, collo appenſum, ab omnibus, vt ait Gregorius, peccatis ſoluere, id eſt, Venialia detergere, ac Mortalibus venientibus occurrere, & ni diffidas, liberare. VIGESIMA QVARTA; Crucis vſum Sanctum eſſe, eumque qui Capillos Beati Ioannis Baptiſtæ cum Ligno Dominicæ Crucis, Cruce incluſo, geſtauerit, ſemper ſolatium noſtri Saluatoris per Interceſſionem Præcurſoris eius, teſte Gregorio, eſſe habiturum. VIGESIMA QVINTA; Orationes Interceſſioneſque Sanctorum in Cœlo regnantium, nobis & credendas & ſperandas eſſe. VIGESIMA SEXTA; Sacerdotis cœleſtem vim, ac diuinum nomen, Archiepiſcopalis Pallij Auctoritatem & Vſum, Significationemque Myſticam, necnon & Sacroſancta Miſſarum Solemnia Nouatoribus incognita, aut certè violata, Anglicanæ Eccleſiæ, doctore Gregorio, celebrante Syagrio, Sacræ Expeditionis Anglicanæ adiutore acerrimo, probatiſſima, certiſſima, ac ſanctiſſima ſemper atque ab initio extitiſſe. VIGESIMA SEPTIMA; Templa Chriſtiana rite atque olim ECCLESIAS conſueſſe nominari. VIGESIMA OCTAVA; Epiſcoporum Metropolitanorum, ſiue Archiepiſcoporum, Locum, Dignitatem, Splendorem, Iura denique omnia, ſarta tecta eſſe debere. VIGESIMA NONA; Pontificis Maximi Apoſtolicum, id eſt, Summum Eccleſiaſticum Tribunal, atque in Epiſcopos ac Metropolitas Animaduerſionis Ius, ex Archiepiſcopalis Pallij conceſſione Syagrio Epiſcopo facta, ſatis apertè colligi, etiamſi meliora nobis argumenta deeſſent. TRIGESIMA; Ordinationis, ſiue Conſecrationis, ordinem in Epiſcopali conſeſſu ſemper eſſe ſeruandum, eamque Πρωτοκαθεδρίαν, id eſt, PRIMVM CONSESSVM, nemini ex Patrum interpretatione ac præcepto, negligendam, à Gregorio PRÆROGATIVAM ORDINVM appellari. TRIGESIMA PRIMA; Cœlorum Regnum vim pati, ac Matt.11.v.12.
Violentis patêre; qui multiplicatis, ceu Talentis, Operibus Gratiæ, æternam illam gloriam rapere, auxiliante Domino, totis viribus certatim feſtinant. TRIGESIMA SECVNDA; Concilia Prouincialia auctoritate Pontificis Maximi ſæpe congre-

gata eſſe; Nationalia vero cùm non ſint congregabilia naturâ abſque Sedis Apoſtolicæ iudicio, cum ſibi præfeciſſe Præſidem, quem Romani Antiſtitis ſententia atque arbitrium tuliſſet, vt videre eſt in Syagrio Auguſtodunenſi Præſule, Lugdunenſis Archiepiſcopi Suffraganeo, qui ad id munus eâ viâ delectus ſupra ſeniores Epiſcopos, immò ſupra Archiepiſcopos, adde & ſupra proprium Archiepiſcopum, lectus ac viſus eſt. TRIGESIMA TERTIA; Sacerdotes, ac Epiſcopos, non ex Laicis, ſed ex Clericis aſſumendos eſſe; neque Chriſtianos omnes Clericos, ſed Laicos eſſe, quantacumque dignitate præfulgeant, niſi Sacerdotio, aut Gradu vel Ordine Sacri Miniſterij à populi turba & quaſi fæce, diuinitus, id eſt diuina ordinatione, ſegregentur. TRIGESIMA QVARTA; Sacros Ordines Inſtitutionis Chriſti, ac Apoſtolicorum temporum eſſe, ex Prima Simoniaca Hæreſi, quam omnium Primam fuiſſe adſtruit Eccleſiæ Doctor Gregorius, apertiſſimè conuinci. TRIGESIMA QVINTA; Epiſcopatum, SACERDOTII DIGNITATEM, SANCTVM HONOREM, ac HONORABILE SACERDOTIVM, ab Antiquis appellatum eſſe. TRIGESIMA SEXTA; Collatione Ordinis Epiſcopo Spiritum Sanctum per Manuum Impoſitionem diuino munere conferri. TRIGESIMA SEPTIMA; Omnem Hæreſim, aut Sectam, ab Eccleſia damnatam, præſertim Simoniacam, (qualem omnium nunc conſtat eſſe Nouatorum, ſe pro Veris Dei Miniſtris ſupponentium ac intrudentium, turbam,) velut quamdam ſeditioſorum factionem, Regum imperio, ſaltem relegatione atque amandatione, à populo Dei arcendam, atque cohibendam eſſe. TRIGESIMA OCTAVA; Epiſcopos ac Clericos à Laicis, vt Gradu atque Moribus, ſic & Veſtibus differre; vt liquet, ex congreganda, IVVANTE Brunichilde, IVBENTE Gregorio, Gallicana Synodo: cuius auctoritate cautum ſit, neu quis ex Laico Habitu ad Epiſcopatus audeat Gradum accedere. TRIGESIMA NONA; Archiepiſcoporum Benedictionem manibus impertiendam atque conſignandam apud Chriſtianos Inuocatione Dei nominis, qui Vnus ac Trinus eſt, ſanctam eſſe ac religioſam. QVADRAGESIMA; Virgilium, Arelatenſem Archiepiſcopum, vice Gregorij, id eſt Romani Pontificis, Epiſcopum nomine Serenum, (quem Maſſilienſem ferunt) ſuſpecti contubernij accuſatum, Iure, ac vt dicitur Viâ Iuris, corrigere potuiſſe. QVADRAGESIMA PRIMA; Irenæum, Occidentalis Eccleſiæ Orientem illum Solem, non IRONÆVM, vt Hæreticorum mimus turpiter coram Deo, qui non irridetur, ludit; ſed BEATVM IRENÆVM, appellandum eſſe, eo nomine quo Cœlitum Sanctus quiſque, Patrum noſtrorum exemplo, cum laude, religione, ac fide, à nobis vſurpari ſolet. QVADRAGESIMA SECVNDA; SACERDOTALES VIRTVTES eſſe, atque inter eas præcipuam, vt potè Heroïcam maximéque Coronandam, PATIENTIAM; id eſt tam ſibi quàm aliis Epiſcopalem ſiue Apoſtolicam à Chriſto Domino inſtitutam imperandi facultatem; vnde illud Epiſcopi Sidonij dictum

Gal.6.v.7.

ctum de Sacerdote, ac de Sacerdotaliter viuente; MALO SACERDOTALEM VIRVM, QVAM SACERDOTEM. QVADRAGESIMA TERTIA; Ad Pontificem Maximum MAIORES, quas vocant, CAVSAS ſpectare, eumque Synodicarum, reliquarumque rerum, vt SAPIENTEM ARCHITECTVM, quod aiebat Paulus, FVNDAMENTVM PONERE, cæteros Minores Pontifices SVPERÆDIFICARE, ſiue partes Romanæ Sedis eſſe, vt res fiant, ac rite rectéque fiant, modum verò rerum agendarum, reliquarum Sedium inferiorum eſſe. QVADRAGESIMA QVARTA; Ita Deum ſua Dona in nobis noſtra Merita eſſe velle, vt cùm Gloriam donet, noſtra tamen Opera coronet. QVADRAGESIMA QVINTA; Millies Epiſcopos Romani Pontificis & Archiepiſcoporum FRATRES; Abbates autem atque Preſbyteros, FILIOS nominandos eſſe. QVADRAGESIMA SEXTA; Sanctam Meritorum Sodalitatem eſſe, eoſque laborum Sanctorum hîc degentium, fieri ſingulariter participes, qui cum Sanctæ Sedis Operariis Apoſtolicis, fidem, operam, zelum, bona quoque temporalia, in Euangelij munere communicare non dubitant. QVADRAGESIMA SEPTIMA; Reuerentiam aduersùs Eccleſias adhibendam eſſe. QVADRAGESIMA OCTAVA; Sacerdotes eſſe ſanctè honorandos. QVADRAGESIMA NONA; Regum ECCLESIAM IVVANTIVM Duplex Præmium eſſe; videlicet & Feliciter, & Æternùm regnare. QVINQVAGESIMA; In celebrandis Synodis, & Romani Pontificis & Epiſcoporum & Regum eas eſſe varias, quamuis in vnum concurrentes, partes; quemadmodum in Theodorico, Francorum Rege, notandum fuit: vt penes Maiores Pontifices ſit Indicere; Minores, Decernere; Principes, vt Concilia fiant, potenter Procurare, & vt facta ſeruentur, contumaces cogere, ac miniſtris legibus ſacros morum magiſtros Canones reuerenter tueri. QVINQVAGESIMA PRIMA; Chriſtianam Vnitatem ac Pacem, tanquam Euangelicum Rete, NEC PROPTER MVLTOS, NEC PROPTER MALOS, vt Patres loquuntur, ſcindendum aut rumpendum eſſe. QVINQVAGESIMA SECVNDA; Reges Galliæ Romani Pontificis FILIOS EXCELLENTISSIMOS ac DVLCISSIMOS, antiquo Eccleſiæ Gallicanæ iure, olim vocitatos eſſe. QVINQVAGESIMA TERTIA; Præmiorum Gloriæ, vt Meritorum Gratiæ, Inæqualitatem fore. QVINQVAGESIMA QVARTA; GRATIAM CONVERSIONIS, ſiue Gratiam qua iuſtificamur, & ad Deum atque à Creatura ad Creatorem conuertimur, internam atque inhærentem eſſe. QVINQVAGESIMA QVINTA; Incertam eſſe mortalibus mortalium PRÆDESTINATIONEM AD VITAM, vnamque diuinæ electionis in nobis à Chriſto Domino eſſe declaratam ac oſtenſam ſiue reuelatam notam, nempe Charitatem; ſi modò eam, vt ait Apoſtolus, teneamus de Corde puro, & Conſcientia bona, & Fide non ficta. QVINQVAGESIMA SEXTA; Per Epiſcopos peccata dimitti; Epiſcopoſque eligi, vt per eos aliena peccata remittantur. QVINQVAGESIMA SEPTIMA; Archiepiſcoporum Animaduerſionem in Sacerdotes ac Epiſcopos, proinde-

1.Cor.3.v.10.

1.Tim.1.v.5.

que ab Epiſcopis ad Archiepiſcopos prouocationem, ſiue Appellationem, legitimam eſſe. QVINQVAGESIMA OCTAVA; Aquam Benedictam more Maiorum fieri, eiuſque aſperſione Fana profana expiari. QVINQVAGESIMA NONA; In Gentilium Templis in Eccleſias commutandis atque dedicandis, Altaria conſtrui debere, in iiſque Reliquias reponendas eſſe. SEXAGESIMA; Dies Feſtos atque Solemnes, vt Dedicationis, vel Natalis Sanctorum Martyrum, & reliquos huiuſmodi, Eccleſia iubente, Pontifice decernente, rite celebrari ſolitos, rectéque etiam ac laudabiliter aliquos ex Gentilium ritibus in Eccleſiæ morem atque vſum inuectos ac translatos; vt tanquam ab iniuſtis poſſeſſoribus auferretur quod Deo conſecraretur Vero & Immortali. SEXAGESIMA PRIMA; Agapem, ſiue Sacrum ac ſolemne Chriſtianorum Epulum, quattuor potiſſimùm ob cauſas à Patribus celebrari conſueuiſſe, videlicet Natalitia, Funera, Connubia, Dedicationes. SEXAGESIMA SECVNDA; Nouatorum de Chriſtianorum Sacrificio opinionem ac Sectam, Hæreſim Manichæorum eſſe ab Auguſtino detectam, vt ipſis Auguſtinianis verbis pleniſſimè ſupra demonſtratum fuit. SEXAGESIMA TERTIA; Anglicanam naſcentem Eccleſiam in Auguſtini ſui Anglorum Epiſcopi perſona vſam Archiepiſcopali Pallio AD MISSARVM SOLEMNIA, & quidem ſola, vt hodieque apud nos moris eſt, qui finitis Miſſarum maioribus Sacris, Pallium exuimus; Auguſtinumque Angliæ Apoſtolum MISSARVM SOLEMNIA, quæ Nouatores tam impudenter oppugnant, peregiſſe, atque celebraſſe. SEXAGESIMA QVARTA; Epiſcoporum Ordinationem CONSECRATIONEM appellandam eſſe. SEXAGESIMA QVINTA; Archiepiſcopale Pallium, HONORIS PALLIVM in Occidentali Eccleſia ſolitum dici. SEXAGESIMA SEXTA; Sortitionis Pontificatus Maximi auctorem Deum; Romanamque Sedem, SANCTAM & APOSTOLICAM SEDEM & haberi & eſſe, atque ab ea Lundinienſem Epiſcopum Honoris Pallium accipere poſſe, ac debere. SEXAGESIMA SEPTIMA; Epiſcoporum Iuriſdictiones à Romano Pontifice diſpenſari, ſtatui, diſtingui. SEXAGESIMA OCTAVA; In Archiepiſcoporum, vti & de Epiſcopis dictum eſt, conſeſſu, Ordinationis Tempus ſequendum eſſe. SEXAGESIMA NONA; Salutem Apoſtolicam Pontificis Reſcriptis præmitti ſolitam, hac antiqua formula concipi, SERVVS SERVORVM DEI, vt cunctorum Dei Seruorum curam, ac, vt loquitur Paulus, INSTANTIAM QVOTIDIANAM, & SOLLICITVDINEM OMNIVM ECCLESIARVM, ſuſcipere ac gerere Pontifex Maximus intelligatur. SEPTVAGESIMA; Apoſtolicam ſiue Romanam Sedem, de Fide, ac DE DISCIPLINA ECCLESIÆ, More Maiorum conſulendam eſſe. SEPTVAGESIMA PRIMA; Eos qui Romanum Pontificem SANCTI PATRIS appellatione ac nomine ſalutauerint, iure ac merito, & ex Eccleſiæ vſu atque Religionis Antiquitate feciſſe ac facere. SEPTVAGESIMA SECVNDA; Summorum Pontificum Decretales Epiſtolas, DIVINAS & APOSTOLICAS CONSTITVTIONES à Gregorio nominatas

2 Cor. 11. v. 28.

videri. SEPTVAGESIMA TERTIA; In Apoſtolicam Sedem Obſeruantiam ac Reuerentiam magni apud Deum meriti eſſe. SEPTVAGESIMA QVARTA; Epiſcopum Veteres VNCTVM DOMINI appellaſſe, & quaſi Sanctum, ſemper Inuiolatum defendiſſe: nec tam Hominis mores, quàm Dei Latentem in eo poteſtatem attendiſſe. SEPTVAGESIMA QVINTA; Baptiſmum, Confirmationem, Eccleſiarum Dedicationem, quam CONSECRATIONEM vocat Gregorius, nonniſi in dubio, id eſt, cùm nec Scriptis, nec Teſtibus ratio certa haberi poteſt; repetendam eſſe ac repeti poſſe. SEPTVAGESIMA SEXTA; Certos eſſe Conſanguinitatis Gradus, intra quos, vt quidam nominatus Poëta cecinit, INNVPTÆ INIVNGVNTVR NVPTIÆ, id eſt, contra ius faſque coniunctæ. SEPTVAGESIMA SEPTIMA, Indulti Apoſtolici, ſiue Diſpenſationis, vt vocant, Romani Pontificis, ſuper quibuſdam Conſanguinitatis Gradibus in matrimoniis contrahendis, vſum legitimum; ac naſcente Anglicana Eccleſia, ſic in Anglia receptum fuiſſe, vt de parentibus ante ſuis Angli dubitare debeant, quàm de communi illo parente, Romano Pontifice, dubitare ſuos ſinant. SEPTVAGESIMA OCTAVA; Pontificem Maximum, ita Fraternè cum Epiſcopis egiſſe, vt tanquam Patris loco eſſet, quo reuera ſemper fuit, plerumque etiam Paternè ageret. SEPTVAGESIMA NONA; Excommunicatos Eccleſiæ Matri per ſatisfactionem reddi, ac Sacerdotum precibus eidem Sanctæ Eccleſiæ CATHOLICÆ reconciliari. OCTVAGESIMA; Nationalibus, immo & Prouincialibus Conciliis Chriſtum intereſſe, & quaſi contra hoſtium copias adſiſtere, ex illo loco Matthæi: Vbi fuerint Duo vel Tres congregati in nomine meo, Matt 18.
in medio eorum ſum, Gregorium, TANQVAM E CATHEDRA definiſſe. OCTVAGESIMA PRIMA; Epiſcopos Sanctæ Romanæ Eccleſiæ v. 20.
præceptionibus ſemper paruiſſe, ac Apoſtolicæ Sedis mandata, tanquam Apoſtolica, exhauſiſſe, eiſque Pontifices Maximos quamplurima tenenda mandaſſe, laboreſque multos delegaſſe. OCTVAGESIMA SECVNDA; Celeberrimum illud Sueſſionenſe Diploma, ad quod condendum Totus Orbis concurrere viſus eſt, & ſe Fidei Anglicanæ ab illis iam ſæculis, contra horum temporum Nouatores, ſubſcripſiſſe miratus eſt; non tam Priuilegij Indultum, aut Primæ, id eſt, Romanæ Sedis, ſummæ auctoritatis veſtigium, quàm ad Anglicanam Antiquitatem ac Veritatem retinendam, ſingularis diuinæ prouidentiæ in Anglos perpetuam memoriam, ſempiternumque exſtare Symbolum atque Monimentum. OCTVAGESIMA TERTIA, Monaſteria Sanctæ Dei Genitricis, aut Sanctorum, velut PETRI Apoſtolorum Principis, vel Protomartyris Chriſti, Stephani nomine, rectè religioſéque Deo nuncupari. OCTVAGESIMA QVARTA; Anglicanam Eccleſiam prope lactentem in gremio Matris Romanæ Eccleſiæ, tanquam ſacrum aliquod, vt veteri verbo vtar, lallare audiiſſe Gregorianam illam, id eſt, Pontificiam, vocem Apoſtolico viro digniſſimam, ac antiquitatis & fiduciæ pleniſſimam; AV- «
CTORITATE DIVINA, VICE BEATI PETRI, APOSTOLORVM «

Principis decernimvs. Octvagesima qvinta; Archiepiſcoporum plenitvdinem potestatis eſſe, ſed vt ab Apoſtolica Sede per Pallium acceptam, eam quandoque Romanum Pontificem, certis ex cauſis ac partibus, de consilio fratrvm, compeſcere potuiſſe. Octvagesima sexta; Archidiaconorum in Veteri Eccleſia non ſine honore mentionem fieri, eorumque dignitatem ac poteſtatem in procurandis Eccleſiis verſari. Octvagesima septima; Benedictionem Abbatis, quam Gregorius Ordinationem Abbatis vocat, antiquam ac probatam eſſe. Octvagesima octava; Consecrationes fontivm hîc apud Gregorium ab Vniuerſa Vniuerſalique Eccleſia agnoſci. Octvagesima nona; Chriſmatis, ac Olei Sancti, Altaris, Calycis, Corporalis, vſum ſanctiſſimum eſſe, vbi fuerint Pontificali Benedictione conſecrata. Nonagesima; Merita Sanctorum in Cælo regnantium ad nos vſque pertinere, & à Gregorio Sueſſionenſe Sancti Medardi Monaſterium, locvm Domini Medardi meritis sacratvm dici. Nonagesima prima; Eccleſiaſticæ Diſciplinæ fontem Sedem Apoſtolicam eſſe, iuxta illud nunquam ſatis dicendum
» Gregorij; hæc Sedes Romana specvlationem svam toto
» orbi indicit, et novas constitvtiones (aliàs, consvetvdi-
» nes) omnibvs mittit. Nonagesima secvnda; Illuſtri Reginæ Galliæ facto, Appellationum ſiue prouocationum ad Sedem Apoſtolicam, inſignitam & quaſi ſtratam Viam Regiam eſſe, cùm nimirum Brunichildis, vt Sueſſionenſibus Monachis tutum commodumque ad limina Apostolorvm aditum pararet, ad Alpes vſque viaticum ſuo Fiſco perduxit. Nonagesima tertia; Eccleſiarum ac Monaſteriorum immunitates munificentiâ Regum laudabiliter variis iuribus auctas, atque nobilitatas eſſe. Nonagesima qvarta; De cultu Virginis haud vllum exſtare potuiſſe clarius monimentum, quàm quod vetus regia illa ſanctio prodidit, quæ in Sueſſionenſis Monaſterij commendationem lata eſt; quod quidem poſtea Sancti Medardi vocitatum fuit, cùm antea Monasterivm Sanctæ Dei Genitricis Mariæ appellaretur: eſtque huiuſmo-
» di; vt qvicvmqve svper terras Domini Medardi habi-
» tare volverit, vel steterit, sive servvs, si-
» ve liber cvivscvmqve sit, alterivs Dominio
» privetvr, et Sanctæ genitricis servitio aptetvr. Nonagesima qvinta; Cereos atque lampades in Eccleſiis accendi, mediis in ſacris adhiberi, lvminaria, vt hodieque apud nos Gallos, (lvminaires) nuncupari, Altaribus aptari, in More Maiorum, videntibus, ſcientibus, atque approbantibus Primis Anglis, poſitum fuiſſe. Nonagesima sexta; Maiores noſtros, Præcipvi altaris, id eſt Maioris, vt nunc vocant, (cùm Principem aram Latini Veteres dicerent) meminiſſe; & ex ſacro aliorum Altarium prouentu, ei ſacra Lumina ſiue Luminaria, quæſiiſſe, ac quærenda ſtatuiſſe. Nonagesima septima; Romani Pontificis aucto-

ritatem, APOSTOLICAM AVCTORITATEM, in Gregoriano Canone, de Depoſitione Abbatis Sancti Medardi Sueſſionenſis, nominatum eſſe. NONAGESIMA OCTAVA; Epiſcopos Archiepiſcopi Comprouinciales, Canonum ritu ac noſtro, SVFFRAGANEOS, renaſcente Anglia appellari. NONAGESIMA NONA; Abbatum nomen, dignitatem, numerum innumerum primis Anglicanis temporibus & fuiſſe, & magno in loco fuiſſe. CENTESIMA; Iuriſiurandi, tactis Sacroſanctis Euangeliis iurari ſoliti, ſanctiſſimum pactum, antiquiſſimam cerimoniam, ac vſitatiſſimam Purgationem Canonicam habitam eſſe. CENTESIMA PRIMA; Abbates, inter Sacra Miſſarum Solemnia, iis qui intereſſent, Benedictionem impertiiſſe. CENTESIMA SECVNDA; Diuini Verbi Prædicationem inter Sacra Miſſarum Solemnia haberi conſueuiſſe, & ab Abbatibus Pontificaliter peroratum eſſe; vt videlicet Prædicatio, quæ eſt PARS EVANGELII, lectum Euangelium illico ſequeretur, ante ipſam Profeſſionem Fidei mox in Symbolo emittendam, eo ſenſu, id eſt Eccleſiæ, quo in Eccleſia explicatum erit. CENTESIMA TERTIA; Monachos Perfectos, id eſt, vt definit Paulus, eos qui exercitatos habent ſenſus ad diſcretionem boni & mali, SPIRITVALES Apoſtolico verbo appellandos eſſe. CENTESIMA QVARTA; Summam in Patriarchas & in omnes Totius Orbis Antiſtites Iuriſdictionem atque Auctoritatem Romani Pontificis exercitam eſſe, grauiſſimis pœnis in eos latis qui ſecus faxint quàm quod Romanæ Sedis Apoſtolicum Diploma decreuiſſet. CENTESIMA QVINTA; Miſſionem Anglicanam à Gregorio, id eſt, à Romano Pontifice, à Papa, à Sede Apoſtolica, ſiue Romana, ortum atque initium habuiſſe. CENTESIMA SEXTA; Epiſcopos nonniſi auctoritate Romani Pontificis in Sacrum illud Pontificum Collegium cooptandos; vt pote apud quem Summum Ordinationis Ius reſidere cernatur: atque Auguſtinum Angliæ noſtræ Apoſtolum, data à Gregorio licentia, atque facta poteſtate, à Germaniarum Epiſcopis Epiſcopum ad expeditionem Anglicanam factum, ac conſecratum eſſe. CENTESIMA SEPTIMA; Anglicanam Miſſionem tantis Miraculis coruſcaſſe, vt Apoſtolorum virtutes, in Signis, quæ exhiberent, imitari, teſte Gregorio, ſpectante Orbe, viderentur. CENTESIMA OCTAVA; Dominicæ Natiuitatis Solemnitatem (quæ à Proclo Cyziceno Epiſcopo Homiliâ De Incarnatione Verbi, VIRGINEA PANEGYRIS, Παρθενικὴ Πανήγυρις, dicta eſt) maximam ſemper fuiſſe, in ea Conuerſionem Anglorum illuxiſſe; & quoniam Angli eo ſacratiſſimo die ab Auguſtino ad decem & ampliùs millia baptizati, ſiue illuminati, ac regenerati ſunt, omnium Angliæ Feſtorum primum ac principium, omni ſane gaudio celebrandum, iure ac Maiorum More rite haberi. CENTESIMA NONA; Epiſcopalis Orationis vim ingentem eſſe, & ad promouendam Vocationem Gentium Conuerſionemque Populorum maturandam, & ad ſigna ac Prodigia, etiam per alios longè diſſitos, & quaſi hominum vltimos, actuoſam eſſe. CENTESIMA DECIMA; Orientalis Eccleſiæ,

Heb. 5. v. vii.

atque Eulogij, Alexandrini Patriarchæ, artem in expugnandis auctoritate Patrum Hæreticis, magnopere commendandam Gregorio videri, ac Patres, exempli causâ Baſilium, Gregorium, Epiphanium, reliquos, HEROAS NOSTROS, Gregoriano oraculo appellatos eſſe. CENTESIMA VNDECIMA; Sacerdotale ſiue Epiſcopale Cor, Sacrâ Gregorij Philoſophiâ, ARCAM TESTAMENTI nuncupatum eſſe. quo nomine poſtea quadringentis abhinc annis, Sanctum Antonium de Padua, primum illum Franciſcani Ordinis Sacrarum litterarum Doctorem atque Profeſſorem, (qui PERPETVVS HÆRETICORVM MALLEVS dicebatur) Honorius Tertius Pont. Max. appellauit, cùm eum mirabiliter concionantem audiuiſſet. Cuius quidem

Ier. 1. v. 11. dicti ratio optimè conſtat, ob Legem Latentem, Virgam Vigilan-

Apoc. 2. v. 17. tem, atque Sacri oris Vim Sacroſanctum MANNA ABSCONDITVM proferentem; ſicut de Tribus Dei Maximis Muneribus, ipſo Dei ore, Arcâ Teſtamenti includi iuſſis, Cyri Antiſtes Theodoretus, in Exodum

» Quæſtione ſexageſima dixit: Symbola Maximorum ſuorum Mune-
» rum ac Donorum intus recondi atque adſeruari mandauit. Tabu-
» læ enim LEGISLATIONEM monſtrabant; SACERDOTIVM, Virga;
» Manna, ESCAM IN EREMO & PANEM NON MANVFACTVM; Pro-
» pitiatorium verò PROPHETIÆ SYMBOLVM erat. Nam inde PRÆ-
» DICTIONES emanabant: Τὰ σύμβολα τῶν Μεγίστων αὐτοῦ Δωρεῶν, ἔνδον κεῖσθαι προσέταξεν. αἱ γὰρ Πλάκες τὴν Νομοθεσίαν ἐδήλουν, τὴν Ἱερωσύνην ἡ Ῥάβδος, τὸ Μάννα ΤΗΝ ΕΝ ΕΡΗΜΩ ΤΡΟΦΗΝ, καὶ τὸν ΑΧΕΙΡΟΠΟΙΗΤΟΝ ΑΡΤΟΝ· τὸ δέ γε Ἱλαστήριον, ΤΗΣ ΠΡΟΦΗΤΕΙΑΣ ΣΥΜΒΟΛΟΝ ἦν· ἐκεῖθεν γὰρ αἱ ΠΡΟΡΡΗΣΕΙΣ ἐγίνοντο. CENTESIMA DVODECIMA; Alexandrinum Patriarcham cum Romano Pontifice, dum ageret hæc duo verba, SICVT IVSSISTIS, honoris causâ ac reuerentiæ erga Primam Sedem, interpoſuiſſe. CENTESIMA DECIMA TERTIA; VNIVERSALIS PAPÆ Titulum ab Oecumenica Chalcedonenſi Synodo, atque à Subſequentibus Patribus, vt ait Gregorius, Pontifici Maximo oblatum ac decretum fuiſſe, atque auctoritatem Primæ Sedis in Vniuerſalem Eccleſiam ſic ab omnibus creditam eſſe, vt vndique Toto Orbe conquirerentur vocabula, non ad Romani Pontificis Primatum inducendum, ſed ad Romani Pontificis Apoſtolici Primatûs excellentiam digna veneratione proſequendam, Totique Orbi ſubmiſſis faſcibus repræſentandam; vt, CAPITE conſtituto, SCHISMATIS tolleretur occaſio. CENTESIMA DECIMA QVARTA; Non modò Maiores Cauſas ad Romanam Sedem olim delatas eſſe, ſed & de Minoribus Pontificem Maximum conſuli cœptum ac ſolitum ab ipſo Conuerſionis Angliæ exordio, eamque primam fuiſſe Veteris Anglicanæ ECCLESIÆ DISCIPLINAM, hodieque in eam ſententiam exſtare Vndecim ſiue Interrogationes, ſiue Quæſita Auguſtini, Primi Anglorum Epiſcopi, DE MORIBVS ECCLESIÆ, ad Gregorium, Veteris Romæ Epiſcopum, totidemque Gregorij Reſponſa ad Auguſtinum, ANGLORVM EPISCOPVM, tranſmiſſa in Saxoniam Tranſmarinam: videlicet PRIMVM; De Obuentionibus Eccleſiaſti-

cis diuidendis: SECVNDVM; De Clericis Contrahentibus poſt Clericatum: TERTIVM; De Diuerſis Conſuetudinibus diuerſarum Eccleſiarum non improbandis. Quo certè loco hanc inter DE DIVINIS OFFICIIS Quæſtiones ſcitu digniſſimam Auguſtinus mouet; QVONAM POTISSIMVM NASCENTI ANGLICANÆ ECCLESIÆ VTENDVM MISSALI, CVM ALIVD ROMANVM, ALIVD GALLICANVM FORET? Cui Quæſtioni occurrens Gregorius ſuadet potiùs vti pro reliquarum Eccleſiarum varietate rituque laudabili MISSALE componat ANGLICANVM, at ex omnibus omnium Eccleſiarum Conſuetudinibus collectum. Cùm ergo TERTIA INTERROGATIO AVGVSTINI ea eſſet: Cur, cùm VNA ſit FIDES, ſunt « Eccleſiarum CONSVETVDINES tam DIVERSÆ? ET ALTERA CON- « SVETVDO MISSARVM EST IN ROMANA ECCLESIA, ATQVE ALIA « IN GALLIARVM ECCLESIIS TENETVR? Hæc quoque Beati Gregorij « Reſponſio fuit: Nouit Fraternitas Tua Romanæ Eccleſiæ conſuetu- « dinem, in qua ſe meminit enutritam. Sed mihi placet, vt ſiue in Ro- « mana, ſiue in GALLIARVM, ſeu in qualibet Eccleſia aliquid inueniſti « QVOD PLVS OMNIPOTENTI DEO POSSIT PLACERE, ſollicitè eligas, « & in ANGLORVM ECCLESIA, quæ adhuc AD FIDEM NOVA eſt, in- « ſtitutione præcipua QVÆ DE MVLTIS ECCLESIIS COLLIGERE PO- « TVISTI, infundas. NON ENIM PRO LOCIS RES, SED PRO BONIS « REBVS LOCA AMANDA SVNT. Ex SINGVLIS ergo QVIBVSQVE « ECCLESIIS, quæ PIA, quæ RELIGIOSA, quæ RECTA ſunt, elige: « ET HÆC QVASI IN FASCICVLVM COLLECTA, APVD ANGLORVM « MENTES IN CONSVETVDINEM DEPONE. Quem locum doctus il « le Abbas Augienſis Berno ſic vrgebat PRO GALLICANO MISSALI, ante ſexcentos annos, cùm DE CANENDO ANGELICO HYMNO, (id eſt, GLORIA IN EXCELSIS DEO) non ſolùm in Paſchate, ſed etiam Luc.2.v.14. in Die Dominicæ Natiuitatis (quo primùm cælitus, inquit, auditus eſt) immo in omni Die Dominico & Natalitiis Sanctorum, Libro De Officio Miſſæ diſputaret: Ad hæc poteſt aliquis dicere, tunc tem- « poris GALLOS & Hiſpanos in MISSARVM ſuarum celebritate, NON- « DVM HABVISSE VSVM SANCTÆ ROMANÆ ECCLESIÆ. Quod & « nos NON NEGAMVS. Teſtatur hoc Abbas Hilduinus, VIR IN DI- « VINA LEGE APPRIME ERVDITVS, in ea Epiſtola quam ad Ludo- « uicum Imperatorem direxit, Pro Paſſione Sanctorum Martyrum « Dionyſij & Sociorum eius: vbi inter alia quæ ſuæ narrationi vi « debantur congrua, hæc adiecit; Cui aſtipulari videntur ANTIQVIS- « SIMI ET NIMIA VETVSTATE PENE CONSVMPTI MISSALES LI- « BRI, CONTINENTES MISSÆ ORDINEM, MORE GALLICO: QVI « AB INITIO RECEPTÆ FIDEI VSVS IN HAC OCCIDENTALI PLAGA « EST HABITVS, VSQVEQVO TENOREM QVO NVNC VTITVR, RO- « MANVM SVSCEPIT. In noſtri quoque Monaſterij Archiuo, habe- « tur MISSALIS LONGE ALITER ORDINATVS QVAM ROMANÆ « ECCLESIÆ SE HABEAT VSVS. Et quod iis omnibus maius eſt, cùm «

» VNA ſit FIDES, Cur ſuper MISSARVM CELEBRATIONE, Gallia-
» rum Eccleſiæ à Romana diſcordant? AVGVSTINO requirenti, GRE-
» GORIVS Reſpondit: Nouit Fraternitas Tua Romanæ Eccleſiæ Con-
» ſuetudinem, in qua ſe meminit enutritam. Sed mihi placet vt ſiue
» in Romana, ſiue in qualibet Eccleſia aliquid inueniſti QVOD PLVS
» OMNIPOTENTI DEO POSSIT PLACERE, ſollicitè eligas, & ANGLO-
» RVM ECCLESIÆ, quæ adhuc NOVA eſt AD FIDEM, inſtitutione
» præcipua, quæ de multis Eccleſijs colligere potuiſti, infundas: NON
» ENIM PRO LOCIS RES, SED PRO BONIS REBVS LOCA AMANDA
» SVNT. Ex ſingulis ergo quibuſque Eccleſijs, quæ PIA, quæ RE-
» LIGIOSA, quæ RECTA ſunt, eligas; & hæc quaſi VASCVLO collecta,
» apud ANGLORVM mentes in Conſuetudinem vertas. His ſatis in-
» ſtruimur exemplis, NIL NOS DELINQVERE, SI EA QVÆ EX AV-
» CTORITATE PONTIFICVM QVI ILLVM SANCTVM VIRVM TEM-
» PORE PRÆCESSERVNT, INSTITVTA SVSCEPIMVS, & vel EX GAL-
» LICANARVM ECCLESIARVM, aut Hiſpanicarum VSV MVTVAVI-
» MVS, Fideli Deuotione ſeruamus; imitantes ipſius BEATISSIMI PA-
» PÆ PRÆDICANDAM HVMILITATEM; Qui cùm reprehenderetur à
» quibuſdam, QVOD ALIARVM ECCLESIARVM MOREM SEQVERE-
» TVR, inter alia fatetur, dicens: Si quid boni vel ipſa videlicet CON-
» STANTINOPOLITANA vel altera Eccleſia habet EGO ET MINORES
» MEOS QVOS AB ILLICITIS PROHIBEBO, IN BONO IMITARI
» PARATVS SVM. STVLTVS EST ENIM QVI IN EO SE PRIMVM
» EXISTIMAT VT BONA QVÆ VIDERIT, DISCERE CONTEMNAT.
» Nam ſi ideo, vt ſæpe dictum, illum ANGELICVM HYMNVM pro-
» hibemur IN FESTIVIS DIEBVS canere, EO QVOD ROMANORVM
» PRESBYTERI NON SOLENT EVM CANERE, poſſumus ſimili modo
» POST EVANGELIVM, Symbolum (videlicet Nicenum aut Conſtan-
tinopolitanum, vt ex eodem Bernone ac Ruffino ſuperiùs adnota-
» uimus) reticere, quod ROMANI vſque ad hæc tempora DIVÆ ME-
» MORIÆ Henrici Imperatoris nullomodo cecinerunt. Sed redeamus
ad Auguſtiniana Quæſita & Diſputata, Gregorianaque Reſponſa.
QVARTVM; De Pœnitentia Furum, & reſtitutione Eccleſiaſticarum
rerum: QVINTVM; Quòd duo Fratres poſſunt contrahere cum
duabus Sororibus: SEXTVM; Qui ſint in contrahendo prohibiti Gra-
dus Conſanguinitatis & Affinitatis? SEPTIMVM; Quòd Neophyti
in gradu prohibito iuncti, nec ſeparandi ſunt, nec SACRA COM-
MVNIONE priuandi; ſed admonendi qui ſoluti ſunt, vt abſtineant:
OCTAVVM; Quòd ſunt neceſſarij Epiſcopi in Epiſcopi Conſecra-
tionem: NONVM; Qualiter Metropolitanus in aliena prouincia ſe
habere debeat? DECIMVM; Quòd mulier prægnans & Puer natus
poſſit baptizari; Quòd menſtruata ab Eccleſiæ ingreſſu non prohi-
beatur, & Quòd poſt Coniugale Debitum, ſiue, vt omnium caſtiſ-
1.Cor.7 v.3. ſimè dixit Paulus, τὴν ὀφειλομένην εὔνοιαν, DEBITAM BENEVOLEN-
TIAM, &, vt alicubi legitur, τὴν ὀφειλομένην τιμήν, DEBITVM HONO-
REM, Coniuges ab Eccleſiæ ingreſſu abſtinere debeant, donec

ſcilicet animum à ſenſu carnis reuocarint, purgarint: VNDECIMVM denique ac VLTIMVM; Quando Nocturna Pollutio CELEBRATIONEM & COMMVNIONEM impediat? Atque hæc ſunt Vndecim Auguſtini Quæſita, Vndecimque Reſponſa Gregorij. in quorum DECIMO duo valde obſeruanda videntur, nempe DE COMMVNICANTE MENSTRVATA, ET CONIVGATA ABSTINENTE POST COPVLAM. Etenim primo loco Gregorius, antiqui Canonis ſeueritati moderatur, cumque Anglis præſertim diſpenſat. Namque Canon Eccleſiaſticus, is perpetuus fuit, qui annis ducentis & quinquaginta poſt Romanam Sedem conditam, ſcriptus in Sancti Dionyſij Patriarchæ Alexandrini, Athanaſij laudibus celeberrimi, Epiſtola Canonica, ad Baſilidem, Canone ſecundo, legitur: De Mulieribus verò « quæ menſtrua patiuntur, deceatne ſic affectas in DOMVM DEI in- « trare, ſuperuacaneum eſt quærere. Haud enim eas, credo, fideles ac « religioſæ cùm ſint, auſuras in hoc ſtatu vel ad SANCTAM MENSAM « accedere, vel CORPVS AC SANGVINEM CHRISTI adtingere. Ne- « Matt. 9. v. 20.
que enim illa Hæmorroiſſa Mulier, quæ duodecim annos fluxum « Marc. 5.
ſanguinis patiebatur, ad ſalutem conſequendam eum, ſed eius tan- « v. 25.
tùm fimbriam tetigit. Orare enim quomodocumque ſe habeat « Luc 8. v. 43.
aliquis, & vtcumque ſit affectus, Domini meminiſſe, & auxilium « implorare, non eſt reprehendendum. Ad SANCTA autem SANCTORVM qui non Anima & Corpore purus eſt, accedere prohi- « bebitur: Περὶ δὲ τῶν ἐν ἀφέδρῳ Γυναικῶν, εἰ προσήκει αὐτὰς οὕτω διακειμένας « εἰς τὸν ΟΙΚΟΝ εἰσιέναι τοῦ ΘΕΟΥ, περιττὸν καὶ τὸ πυνθάνεσθαι νομίζω. οὐδὲ γὰρ αὐτὰς, οἶμαι, πιστὰς οὔσας, καὶ εὐλαβεῖς, τολμήσειν οὕτω διακειμένας, ἢ ΤΗ ΤΡΑΠΕΖΗ ΤΗ ΑΓΙΑ προσελθεῖν, ἢ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ προσάψασθαι. οὐδὲ γὰρ ἡ τὴν δωδεκαετῆ ῥύσιν ἔχουσα, πρὸς τὴν ἴασιν ἔθιγεν αὐτοῦ, ἀλλὰ μόνου τοῦ κρασπέδου. Προσεύχεσθαι μὲν γὰρ ὅπως ἂν ἔχῃ τις, καὶ ὡς ἂν διάκειται, μεμνῆσθαι τοῦ Δεσπότου, καὶ δεῖσθαι βοηθείας τυχεῖν, ἀνεπίφθονον. Εἰς δὲ τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων, ὁ μὴ πάντῃ καθαρὸς καὶ Ψυχῇ καὶ Σώματι, προσιέναι κωλυθήσεται. Ex quo ſanè loco conficitur, eam aduersùs Euchariſtiam adhibendam eſſe reuerentiam, quam Corpus Chriſti Aſpectabile ſiue Viſibile, tanquam ſibi debitam, ſummo iure Cultus poſtulaſſet, vti variis ex Synodicis locis Imperatoriiſque Reſcriptis Antiochenus Patriarcha, Theodorus Balſamon, Scholiis ſuis in hunc locum probat. Confirmat autem Hæmorroiſſæ exemplo Dionyſius: quod quidem Euangelicum in Veterum ore Patrum, dum locus DE EVCHARISTIA EFFECTIBVSQVE EVCHARISTIÆ tractaretur, ferè ſemper erat. Vnus omnium inſtar eſto Nazianzenus Gregorius, Oratione Funebri Sororis ſuæ Gorgoniæ, cùm de mirabili eius per Euchariſtiæ virtutem curatione ab inſolenti ac planè prodigioſo quodam efferueſcentiæ ſanguinis morbo agit: Deſperatis, inquit, omnibus aliis « auxiliis, ad MORTALIVM OMNIVM MEDICVM confugit, atque in- « tempeſta nocte captata, cùm morbus non nihil remiſiſſet, AD AL- « TARE CVM FIDE PROCVMBIT, eumque QVI SVPER IPSO COLI- « TVR, cum ingenti clamore inuocans, OMNIBVSQVE NOMINIBVS «

» APPELLANS, atque omnia ea quæ vnquam mirificè geſſerat, velut
» in memoriam ei reuocans: (nam vtriuſque Teſtamenti hiſtorias cal-
» lebat) tandem PIA & Præclarâ quâdam IMPVDENTIA effertur.
a Matt. 9. v. 20. » Eam, quæ Chriſti [a] fimbriâ ſanguinis profluuium compreſſerat, imi-
Marc 5. » tatur. Quidque fecerit, audite. Cùm caput ſuum pari cum clamo-
v. 25. » re, lacrymiſque quibus abundabat (mulierculæ illius inſtar quæ
Luc 8. » olim Chriſti [b] pedes rigauit) ALTARI admóuiſſet, nec ſe priùs illud
v. 43. b Matt. 26. » dimiſſuram eſſe denunciaſſet, quàm ſanitatem obtinuiſſet, ac dein-
v. 7. » de hoc ſuo pharmaco corpus totum perfudiſſet, ET SI QVID VSPIAM
Marc. 14 v. 3. » ANTITYPORVM PRETIOSI CORPORIS AVT SANGVINIS MANVS VT
Luc. 7. » THESAVRVM RECONDIDERAT, ID LACRYMIS ADMISCVISSET (ô
v. 37. Ioan. 11. » rem admirandam! ſtatim liberatam ſe morbo ſentit, atque & corpore
v. 2. » & animo & mente leuis diſcedit, hanc ſpei mercedem conſequuta,
» vt quod ſperauerat, obtineret, animæque firmitate corpori firmi-
» tatem compararet. Hæc magna quidem ſunt & egregia: cæterùm
» vera. His omnes tam ſani quàm ægrotantes FIDEM HABETE; vt ſa-
» nitatem vel integram conſeruetis, vel amiſſam recuperetis; Ac nar-
» rationem hanc à me iactantiæ causâ nequaquam inſtitutam fuiſſe
» hinc liquidò conſtat, quòd eam rem, quandiu ipſa vixit, tectam &
» ſilentio compreſſam nunc primùm pateſeci. Ac ne nunc quidem ſanè
» detexiſſem, niſi mihi periculi cuiuſdam timor inceſſiſſet, ſi TANTVM
» MIRACVLVM, nec fidelibus, nec INFIDELIBVS, nec huius ætatis ho-
» minibus, nec POSTERIS impertirem: Γαίτων ἀπογνοῦσα τῶν ἄλλων, ἐπὶ ΤΩΝ ΠΑΝΤΩΝ ΙΑΤΡΟΝ καταφεύγει, καὶ νυκτὸς ἀωρίαν τηρήσασα, μικρὸν ἐνδούσης αὐτῇ τῆς νόσου, ΤΩ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΩ ΠΡΟΣΠΙΠΤΕΙ, ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ, ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΠ' ΑΥΤΩ ΤΙΜΩΜΕΝΟΝ ΑΝΑΚΑΛΟΥΜΕΝΗ, μεγάλῃ τῇ βοῇ, ΚΑΙ ΠΑΣΑΙΣ ΤΑΙΣ ΚΛΗΣΕΣΙ, καὶ πᾶσαν αὐτὸν τῶν πώποτε δυνάμεων ΥΠΟΜΝΗΣΑΣΑ. Σοφὴ γὰρ ἐκείνη ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΝΕΑ, τέλος ΕΥΣΕΒΗ τινὰ καὶ καλὴν ΑΝΑΙΣΧΥΝΤΙΑΝ ἀναισχυντεῖ· Μιμεῖται καὶ τοῖς κρασπέδοις τοῦ Χριστοῦ ξηράνασαν τὴν πηγὴν αἵματος· καὶ τί ποιεῖ; τῷ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΩ τὴν κεφαλὴν ἑαυτῆς προσθεῖσα, μετὰ τῆς ἴσης βοῆς, καὶ δάκρυσι τούτῳ πλουσίοις, ὥσπερ τις πάλαι τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ καταβρέχουσα, καὶ μὴ πρότερον ἀνήσειν, ἢ τῆς ὑγείας τυχεῖν ἀπειλοῦσα· εἶτα τῷ παρ' ἑαυτῆς φαρμάκῳ τούτῳ, τὸ σῶμα πᾶν ἐπαλείφουσα, ΚΑΙ ΕΙ ΠΟΥ ΤΙ ΤΩΝ ΑΝΤΙΤΥΠΩΝ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ, Η ΧΕΙΡ ΕΘΗΣΑΥΡΙΣΕ, ΤΟΥΤΟ ΚΑΤΑΜΙΓΝΥΣΑ ΤΟΙΣ ΔΑΚΡΥΣΙΝ, ὢ τοῦ θαύματος, ἀπῆλθεν εὐθὺς αἰσθομένη τῆς σωτηρίας, κούφη καὶ σῶμα, καὶ ψυχὴν καὶ διάνοιαν, μισθὸν ἐλπίδος λαβοῦσα τὸ ἐλπιζόμενον, καὶ τῇ τῆς ψυχῆς εὐρωστίᾳ, κομισαμένη τὴν τοῦ σώματος. Ταῦτα μεγάλα μὲν, οὐ ψευδῆ δέ· τούτοις ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΑΠΑΝΤΕΣ, καὶ νοσοῦντες, καὶ ὑγιαίνοντες· ἵν' οἱ μὲν ἔχητε τὴν ὑγίειαν, οἱ δὲ ἀπολάβητε. καὶ ὅτι μὴ κόμπος τὸ διήγημα, δῆλον ἐξ ὧν ζώσης κατασιγήσας, νῦν ἐξεκάλυψα· καὶ οὐδ' ἂν νῦν ἐδημοσίευσα, εὖ ἴστε, εἰ μή τις ἐπῄει με φόβος, ΘΑΥΜΑ ΤΟΣΟΥΤΟΝ καταχρύψαι, καὶ πιστοῖς, καὶ ΑΠΙΣΤΟΙΣ, καὶ τοῖς νῦν, καὶ ΤΟΙΣ ΥΣΤΕΡΟΝ. Secundo autem loco obſeruandum illud alterum Gregorij dictum videri poſſit, notandum meo iudicio maximè, dum DE CONIVGATA POST COPVLAM ABSTINENTE agens, Puritatem Euangelicam ex Legali Puritate, velut
» ex Vmbra Solem, metitur: Vigilanti ergo, inquit, mente penſandum

eſt quòd in Sina monte Dominus populum abſtinere à mulieri- «
bus præcepit. ET SI ILLIC, vbi Dominus PER CREATVRAM SVB- «
DITAM hominibus loquebatur, tanta prouiſione eſt MVNDITIA «
CORPORIS requiſita, vt QVI VERBA DEI PERCIPERENT, Mulieri- «
bus mixti non eſſent: QVANTO MAGIS qui CORPVS DOMINI «
OMNIPOTENTIS accipiunt, cuſtodire in ſe MVNDITIAM CARNIS «
debent, ne ipſi INÆSTIMABILIS MYSTERII Magnitudine prægra- «
uentur? Vbi Gregorius CREATVRAM SVBDITAM opponens COR- «
PORI DOMINI OMNIPOTENTIS, & VERBA DEI ÆTERNI, VERBO ÆTERNO DEI, innuit, non per Angelum, ſed per Se, non per aliquid Vicarium ſed per Proprium Corpus, non Per Effigiem, (vt locuti olim, Cypriani temporibus,) ſed per Naturam, Chriſtum Dominum Diuinæ Euchariſtiæ intereſſe. Quod eò videri credibilius certiuſque debet, quò de Gregorij, quod valdè notandum eſt, libris nec auſus quidem vnquam eſt ipſe dubitare Berengarius. Auctor nobis ſit Berengarianorum Temporum fideliſſimus ac locupletiſſimus teſtis Guitmundus Archiepiſcopus Cardinaliſque Auerſanus. Is enim altero ſuo de
Veritate Euchariſtiæ libro: Quòd ſi obiicias, inquit, vt dici aſſolet, quia «
Berengarius VITAS SANCTORVM pro auctoritate non recepit, SCIAS «
quia tametſi quaſdam Sanctorum Vitas non recipit, BEATI GRE- «
GORII TAMEN LIBROS NVNQVAM EVM RESPVISSE, PROVT RE- «
CORDOR, ACCEPI. Quapropter & Dialogum BEATI GREGORII «
pro auctoritate adſumpſimus, in quo de Martyrio memorantur iſta «
quæ diximus. TANTVS ENIM AVCTOR NON EA SCRIBERET, NISI «
ET IPSE VERA ESSE CREDERET, ET DIGNA CREDI A POSTERIS «
IVDICARET. Hactenus Guitmundus. «

Sed nos immenſum ſpatiis confecimus æquor,
Et iam tempus equûm fumantia ſoluere colla.

Habes, SAPIENTISSIME REX, Vndeuiginti Partibus à me confectam, atque in ſeſe conſtantem tuam ANGLICANAM HISTORIAM, id eſt, ab amantiſſimo Anglorum Gregorio, (vt pote qui, Ioanne Diacono teſte, ANGLOS, honoris & amoris cauſâ, interpoſitâ litterâ ANGELOS vocitare blandè ſolitus erat; atque ita nollet eos emptos vt alia mancipia glebis tradi, ſed inter Angelos collocari, in Monaſteriis ſcilicet, ad Vitam Angelicam excolendam,) fideliſſimè ac diligentiſſimè pertractatam, Veteris Angliæ ſiue ECCLESIÆ DISCIPLINAM. Vtere & fruere nunc, vt tuo iure, Maiorum tuorum Regiis illis gazis atque exemplis. Tecum reputa tot reperta atque exiſtimanda eſſe Arcana Imperij DEFENSORIS FIDEI, quot inuentæ ac tuis ſubminiſtratæ ſunt Conſiliis, Veteris Regni Chriſti in Anglia quondam ſub tuis Maioribus florentiſſimi, tanquam APOLOGIÆ EVANGELII partes, defenſiones ſacræ. Mirare quid ſupereſſe poſſit dubitationis aut ſcrupuli poſt DECEM ET QVATTVOR SVPRA CENTVM iamiam numeratas CONCLVSIONES illas, vt quæ magis eminerent; præter innumeras, quæ in ſuis principiis, quaſi ſignis, quæ quidem dum occultant, indicant, pro cuiuſque ingenio,

atque æquitate relegentibus, licèt latentes, notabuntur. Conſilium tuum aduoca, tuæ voluntatis Regiæ eiuſmodi prærogatiuam daturus, vt Senatores tui explorent, Sit-ne Sapientis cum re mutare conſilium? Deliberent, Vtrùm concedendum ſit, Aut Anglos (quod abſit) numquam fuiſſe Chriſtianos; Aut eâ eſſe debere priſcâ formâ, quam tui hactenus ſecuti ſunt CATHOLICI ANGLI, non nouâ, id eſt, Teutonicâ, qualem Sectarij tui præferunt? Iudicent, anne glorioſum ſit ei Vnionem Eccleſiæ vrgere, ac procurare, qui Rex, qui DOCTISSIMVS REX, qui Regis Rex ſucceſſor, & heres illius, quem PRO VNITATE ECCLESIÆ, de ſcindente Eccleſiam Luthero, Scriptis Reſcriptiſque Regiis, animo Regio, Patrum noſtrorum memoriâ triumphaſſe, ac DEFENSORIS FIDEI Titulùm pro ſe ſuiſque Succeſſoribus reportaſſe, tam notum eſt, quàm tunc ignotum in Anglia Lutheranum inuentum erat? Si victor Lutheri, non libidinis ac ſui, (pace Regum dixerim) imparibus humeris ſub tanto gloriæ pondere gemuit, huc ingenij neruos, huc zeli lacertos adhibe, quibus ingentem illam ruentis gloriæ & orbis machinam fulcias ac ſuſtentes, vt & Chriſtianæ vniuerſitati vtilitate conſtet, hanc VNIENDÆ ECCLESIÆ laudem Anglicanis Regibus non tam ereptam quàm tibi reſeruatam fuiſſe; Anglicanæ verò Eccleſiæ, exemplo probes te eſſe, quem poſt multos annos omnes Reges Poſteri æternùm ſequantur, dum tu Vnitatem inducens ſub antiquo capite, ALDIBERTVM Vnitatis, vt Eccleſiæ, illum receptorem; quia primum, imitere; quia vnum, æquipares. Id autem conſequimur, OPTIME REX, ſi quod Lundonienſis Pauli Templum, in Fidei receptæ publicam gratulationem ac fidele teſtimonium, Aldibertum condidiſſe, memoriæ proditum eſt; ipſe futurus noſtrorum temporum Aldibertus alter, tanquam reædificare moliaris: id eſt, poſtquam ROMA noſtra, te iudice, de Antiquitatis tuæ ac DISCIPLINÆ ECCLESIÆ hoſtibus TRIVMPHAVIT, te, opus noſtrum coronante, PAVLVS, quaſi Angliæ tuæ Patronus, & tutelaris ac honorarius Apoſtolus, Templum reædificet, id eſt, PRÆDICET. Quapropter, quoniam in Capitolium, triumphantium more, currum flectere cœpimus, AD ROMANOS orantem PAVLVM, ſiue ad CATHOLICOS Anglos, Nouatoribus tuis, qui hactenus deerrauerant, præſentibus, tanquam Catechumenis, Viam Domini, ac DOCTRINAM ECCLESIÆ toto Tertio atque Vltimo ſequente Libro PAVLVM PRÆDICANTEM audiamus. Vt enim in tertio de Bello Punico ſecundo ſcriptum eſt, *(Act. 18. v. 26.)*

Iamque tibi veniet tempus quo maxima rerum
Nobilior ſit ROMA malis: hinc nomina noſtro
Non indigna POLO referet labor; hinc tibi PAVLVS.

SECVNDI LIBRI FINIS.

APOLO-

APOLOGETICVS,

SIVE,

APOLOGIA EVANGELII.

LIBER TERTIVS.

PAVLVS PRÆDICANS,

VEL,

DE DOCTRINA ECCLESIÆ.

INSTITVENTI mihi, MAXIME REX, eum Sermonem referre & mandare huic Tertio Libro, quem poſt Antonij Diſputationem, ac Gregorij Hiſtoriam, PAVLVS habuiſſet, ſi eum Londini, reddita per te Eccleſiæ Pacē, DOCTRINAM ECCLESIÆ Henricianis Nouatoribus exponentem, Aldibertæis verò noſtris, ac verè tuis, Antiquis CATHOLICIS Anglis, DE VNITATE gratulantem, id eſt, PRÆDICANTEM, audires; iucundi CAP. I.
ſanè, qualis eſſe Angelis ſolet ſuper vno peccatore pœnitentiam Luc.15.v.7.
agente, DE ANTONII REDITV AC CONVERSIONE, rumoris neſcio & 10.
quid afflauerat. Recurrebat etiam Iſaïæ Vatis Propheticum illud:
Ecce accola veniet, qui non erat mecum; ADVENA (QVONDAM « Iſ.54.v.15.
TVVS) ADIVNGETVR TIBI; cuius quidem in ipſius Eccleſiæ lo- «
quentis ore, interpretatione PRIMO Libro poſita, aliquid huiuſmodi, his verbis, ſi memoriâ tenes, à nobis quaſi diuinitus præſigni-

lib.1.c.28. » ficatum erat: QVI ACCOLAM, QVI NON ERAT MEVS, MIHI
» IVNGENDVM PRÆDICAS, ET ADVENAM (CREDO EQVIDEM SPA-
» LATENSEM ANGLICANVM) QVONDAM MEVM, ADIVNGENDVM
Matt. 3. v. 9. » PROFITERIS. Memineram inſuper, Quia potens eſt Deus de lapidi-
Luc.3.v.8. » bus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ (vt illud ex tertio Matthæi de nouo Apoſtata Luthero ac Frederico Saxonum Duce Lutheri propugnatore vſurpat in Apoſtolico BREVI ad Fredericum Hadrianus Sextus Pont. Max.) ac de iſtis præſertim per Sedem Apoſtolicam eſt ſolitus, qui non tantum ab Vnitate recedunt quin ſemper aliquid de Vnitatis Radice tenêre videantur; quale de Antonio Pontificis Maximi fictitium Antichriſtianiſmum, inuitiſſimis Nouatoribus tuis, coram te fortiter refutante, inaudiſſe ſe memorare ſolent qui ex Anglia ad nos, tanquam ad ſacram aliquam ſa-
» lutis anchoram, quotidie confluunt atque confugiunt. SEDIS
» ENIM APOSTOLICÆ MODERATIO HANC TEMPE-
» RANTIAM SERVAT, VT ET SEVERIVS AGAT CVM OBDV-
» RATIS, ET VENIAM CVPIAT PRÆSTARE CORRECTIS. Quod quidem Leonis Magni Paſtorale dictum, Epiſtolâ ad Pulceriam Auguſtam, inter OEcumenici Chalcedonenſis Concilij Acta repoſitum, Græcè tunc quoque, ad Eutychetem in gremium Eccleſiæ reducendum, redditum fuit his verbis, ad ſempiternam rei ROMANÆQVE MANSVETVDINIS memoriam, plurima cum Lapſis de Canonum ſeueritate diſpenſantis, ac plus cæteris Eccleſiis miſericorditer remittentis atque condonantis, vt pote cui Dominici illius SEPTVAGIES SEPTIES, ſenſum Petrus altiùs infixit: Καὶ γὰρ τοῦ ΘΡΟΝΟΥ τοῦ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ἦν σύμμετρον, ταύτην φυλάττειν τὴν ἀκρίβειαν, ὥστε καὶ σκληρότερον προσάγειν κατὰ τῶν ἐπιμενόντων, καὶ ΣΥΓΓΝΩΜΗΣ ΑΞΙΟΥΝ τοὺς τὴν διόρθωσιν ἐπιγινώσκοντας. Vnde & nobis Spes reditus Antonij, & Antonio Venia Indulgentiaque Canonum, hac Veteri Apoſtolica Lege IN SPIRITV LENITATIS exſpectanda
» fuit, ADDVCTO præſertim IN SPEM CLEMENTIÆ ROMANÆ, vt
» de Segimundo, qui SACERDOS APVD ARAM VBIORVM CREATVS
» RVPERAT VITTAS, PROFVGVS AD REBELLES, loquitur Tacitus, Annalium Primo. Quidquid autem de ANTONIO ſit, quem perſolutis PRIMO Libro quas meruerat pœnis, diuinæ miſericordiæ iudicio relinquimus, quique à nobis, tanquam Atlas, vt aiunt, inductus erat, qui Ioue tonante, cæli onus & fulmina ac minas ferret:

—(ſi noui Herculem,
Lycus Creonti debitas pœnas dabit.
Lentum eſt: dabit. dat. hoc quoque eſt lentum: dedit.)

mihi liceat exclamare tecum, OPTIME IACOBE: O fallacem Hæreticorum ſpem, fragilemque Schiſmaticorum inuidiam & inanes contentiones mortalium contra immortalem Chriſti, qui
Rom.6.v.9. iam non moritur, ſponſam Eccleſiam! Nouatorum profecto
Matt.16.v.18. ſtudia medio in ſpatio, quaſi Portæ Inferi, vel franguntur,

vel corruunt; & ante in ipſo curſu obruuntur, quàm ſibi quem adfingunt portum, conſpicere poſſint, vno illis relicto communi cum Pœnitentibus illo portu, Mutatione Conſilij.

Nam ſera nunquam eſt ad bonos mores via;

QVEM POENITET PECCASSE, PÆNE EST INNOCENS.

Quam in ſententiam Taraſius, Conſtantinopolitanus Patriarcha, in Synodica ad Ioannem Preſbyterum, Hegumenum, (id eſt, Monachorum Ducem & Abbatem) & ANACHORETAM, (id eſt, SEGREGATVM,) A MVNDANIS CVRIS, Καὶ Ἀναχωρητὴν τῶν κοσμικῶν φροντίδων, apud Septimam Synodum, ſcriptum reliquit: Pœnitentia, inſignis eſt Armatura, Magna Salutis Via, «
HOSPITA REGNI CÆLORVM, (aliàs, REGNI CÆLORVM «
CONCILIATRIX ATQVE DISPENSATRIX) Incorruptibilis «
Viæ Dux, MARTYRICORVM CERTAMINVM ÆQVIPARATIO; ad «
Deum viam Indicans, & cum ipſo nos eſſe Faciens; HVMANI GE- «
NERIS BACVLVS (vel potiùs, SCIPIO: ægrorum enim ac ſenum «
propriè βακτηρία, qua vtitur Pſalterium Græcum, Pſalmo vigeſimo Pſ. 22. v. 4.
ſecundo) Cadentium & Lapſorum Surrectio. Beati qui hanc am- «
plectuntur & huic adhærent, CVM ANGELIS VITAM ÆQVA- «
LEM DVCVNT. Qui hanc exercent, ab omni malo declinant, & «
bonum faciunt. Pœnitentia eſt COALVMNA ET FAMILIARIS «
(id eſt, Contubernalis & Eiuſdem Familiæ ac Domus: Græcè enim «
eſt ὁμόοικος) Dilectionis, Eleemoſynæ, Orationis, Ieiunij, Abſtinen- «
tiæ, Temperantiæ, Humilitatis, Manſuetudinis, Bonitatis, Mode- «
ſtiæ (Græcè Ἐπιεικείας: illius videlicet quæ PRO BONO PACIS, non «
ſequitur ſummum Ius, ſed interdum de ſuo iure cedit) & vt verum «
vno verbo dicam, HÆC OMNIA EST POENITENTIA. Si quis au- «
tem hanc contaminat & contemnit, non inter ſeruatos, ſed inter «
perditos numerandus eſt; quorum vermis non moritur, & ignis « Iſ. vlt.
non extinguitur: Μέγα Ὅπλον ἡ Μετάνοια, Μεγάλη Σωτηρίας Ὁδὸς, ΠΡΟ- « v. vlt. Marc. 9.
ΞΕΝΟΣ ΟΥΡΑΝΩΝ ΒΑΣΙΛΕΊΑΣ, Ἀφθάρτου Ζωῆς Ὁδηγὸς, ΜΑΡΤΥΡΙΚΩΝ v. 44.
ΑΘΛΗΣΕΩΝ ΠΑΡΙΣΟΣ, πρὸς Θεὸν Ὁδηγοῦσα, καὶ σὺν Θεῷ εἶναι Ποιοῦσα, ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΒΑΚΤΗΡΙΑ, Πιπτόντων Ἀνάστασις. Μακάριοι οἱ ταύτην ἀσπαζόμενοι, οἱ ταύτῃ προσέχοντες, ΜΕΤΑ ΑΓΓΕΛΩΝ ΣΥΝΔΙΑΙΤΩΝΤΑΙ ΟΙ ΤΑΥΤΗΝ ΑΣΚΟΥΝΤΕΣ (hinc Monachi ASÇETÆ) ἐκκλίνουσιν ἀπὸ παντὸς κακοῦ, καὶ ποιοῦσιν ἀγαθόν. Μετάνοια ἐστὶ ΤΡΟΦΟΣ ΚΑΙ ΟΜΟΟΙΚΟΣ Ἀγάπης, Ἐλεημοσύνης, Προσευχῆς, Νηστείας, Ἐγκρατείας, Σωφροσύνης, Ταπεινοφροσύνης, Χρηστότητος, Ἀγαθωσύνης, Ἐπιεικείας, καὶ τῶν τούτοις ἀκολούθων· τ' ἀληθὲς εἰπεῖν, ΤΑΥΤΑ ΜΕΤΑΝΟΙΑ. Καὶ εἴ τις ταύτην αἰκίζει, ἐν τοῖς σωζομένοις οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις, ἐν οἷς ὁ σκώληξ οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται. Quamobrem Alexander ille Alexandriæ Archiepiſcopus, Epiſtolâ quam ad cognominem ſuum Alexandrum paulo ante Nicænam Synodum, ſcribit, hæc inter cætera habet: Et cùm multæ aliæ curationes «
ad eos ſanandos qui hoc errore vulnerati ſunt, ſuppetebant; tum «
iſtud etiam REMEDIVM ad medicinam Populo ab iſtis decepto «

» faciendam inuentum eſt, ſi modò obtemperare voluerint, & cùm
» conſenſum COLLEGARVM noſtrorum intelligant, eorum hortatu
» ad POENITENTIAM ſe ſeriò recipere: Πολλῶν γάρ μοι βοηθημάτων πρὸς τοὺς βλαβέντας πεπορισμένων, καὶ τοῦτο εὕρηται ΛΥΣΙΦΑΡΜΑΚΟΝ, τῶν ὑπ' αὐτῶν ἀπατηθέντος λαοῦ, πειθομένων, καὶ ταῖς τῶν ΣΥΛΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ ἡμῶν συγκαταθέσεσιν εἰς ΜΕΤΑΝΟΙΑΝ, διὰ τούτου ἔρχεσθαι σπουδαζόντων.

Ægrè tamen, animi dubius, reuerti ANTONIVS potuerit:

Non ſecus ac liquidis Phrygius Mæander in vndis
Ludit, & ambiguo lapſu refluitque fluitque,
Occurrenſque ſibi venturas adſpicit vndas,
Et nunc ad fontes, nunc ad mare verſus apertum,
Incertas exercet aquas: ita Dædalus implet
Innumeras errore vias, VIXQVE IPSE REVERTI
AD LIMEN POTVIT, TANTA EST FALLACIA TECTI.

Sed quoniam adtigi cogitatione vim varietatemque prouidentiæ, humana conſilia aut diſſipantis, aut certè in melius vertentis; non vagabitur oratio mea longiùs, atque iis ipſis definietur locis ac viris, qui hoc Sermone quem referre cœpimus, concludendi erunt:

Et PAVLI ſtare Ingentem miraberis Vmbram.

CAP. II. REGEM illum atque Imperatorem Apoſtatam, Iulianum, ferunt, vbi crudeliter graſſari non ſucceſſiſſet, callidè ſæuire cœpiſſe, ac inaudibili edicto ſanxiſſe, ne in Studiis Humanitatis ac litterarum, Græcorumque inſtitutis ac diſciplinis verſari Chriſtianis liceret; Eloquentiæ videlicet ac politioris litteraturæ acerbiſſimo funere, Chriſtianam, ſi queat, non modò Veræ Simplicitatis in animo, ſed maximè Doctæ Prudentiæ conſtantiæque in dictis & factis, quæ primo loco Chriſto Doctore numerata eſt, (Matt. 10. v. 16.) Eccleſiæ Scientiam & Gloriam extincturus. Præclarum tunc quoddam ac ſingulare ſæcliſque omnibus memorabile Apolinariorum, Patris & Filij, & conſilium & factum Socrates Scholaſticus tacitum non tulit, ſed ſcriptis egregiè illuſtrauit ſuis. Ambo, inquit, Sacros Codices, tamquam diuiſis inter ſe penſis, orſi ſunt diuinitus aggredi. Ille, Scripturam Veterem Homericis ſiue Heroïcis celebrare atque contexere carminibus; hic, Nouam in Platonis Dialogos coniicere. vterque Tyranni intolerantiam & artem diuina quadam potentia & arte deludere, perficereque mirandum opus, alter alterius ope, vt Eccleſiæ, ſuæ virtutis, id eſt, Propheticorum de ſe Librorum Homerum præconem inueniret, & eâ Platonis linguâ, cùm vellet, vteretur, qua Iouem ipſum, Veteres illi Philoſophi perhibent, ſi modo Græcè voluiſſet, fuiſſe locuturum. Atque vtinam, iterum autem vtinam, Apolinarij Iunioris nobiliſſimum Opus illud exſtaret, in quo quidem PAVLVM noſtrum Platonico more omnem Orationem eius DE CHRISTIANIS LEGIBVS, quaſi vno æſtiuo die ſuauiter fortiterque perorantem, id eſt, PRÆDICAN-

TEM, nullo non labore audiremus. Sed periit ille iucundiſſimi argumenti Liber: de quo certè, quamuis Græcè loqui in Latino Sermone non plus ſoleam, quàm in Græco Latinè, libenter illud quod de Libri auctore Socrates Hiſtoricus, decimo quarto libri tertij capite, dixit, Græcè vſurpem: Ὁ δὲ ΝΕΩΤΕΡΟΣ ΑΠΟΛΙΝΑΡΙΟΣ, ἅτε πρὸς τὸ λέγειν παρεσκευασμένος, τὰ Εὐαγγέλια, καὶ τὰ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑ ΔΟΓΜΑΤΑ, ἐν τύπῳ ΔΙΑΛΟΓΩΝ ἔθετο, καθὰ καὶ ΠΛΑΤΩΝ παρ' Ἕλλησι. quæ tamen Latinè ſic interpretor: IVNIOR ille APOLINARIVS, eloquentiſſimus cùm eſſet, ipſa Euangelia & APOSTOLICA DOGMATA, DIALOGORVM in morem compoſuit, ad eum prorſus modum ac dicendi formam quam PLATO quondam apud Græcos illuſtrauerat. Hæc ille. Amborum autem Apolinariorum, ſi principatum ſuum tenuiſſent, id eſt, ſi in Vnitate ac Pace Eccleſiæ manſiſſent, ob præclarum illud vtriuſque factum, libenter hoc panegyrico memoriam, vt hiſtoriam, honeſtarem:

Fortunati ambo, ſi quid mea carmina poſſunt,
Nulla dies vnquam memori vos eximet æuo,
Dum domus Æneæ Capitoli immobile ſaxum
Accolet, Imperiumque PATER ROMANVS habebit.

De me autem ſuſcipe, IACOBE REX, pauliſper meas partes, & eum iam te eſſe finge qui ego ſum. liberæ enim ſunt cogitationes noſtræ, & quæ volunt ſic intuentur, vt ea cernimus quæ videmus. Finge igitur cogitatione imaginem eius tecum loquentis PAVLI, quem ſermocinantem ſiue PRÆDICANTEM, Chriſtianis ſeruauerat Apolinarius ille, cui Græci ipſi ſolebant ſuæ linguæ ſubtilitatem elegantiamque concedere. Quid vultu extimuiſtis, Nouatores? quonam modo ille vos viuus afficeret, qui, nullo docente, in vobis mortuus, & in ſuæ Secretioris Sapientiæ Arcanis, illis diuinis Epiſtolis, tanquam ſepultus, vel minima cogitatione percuſſit? Quamquam vos recordor hoc toto Tertio Libro ſedere Catechumenos ac dociles auditores PAVLI, qui nunc apud Regem, Patrum noſtrorum more, per me facilè, Deo dante, vobis reſtituetur atque reuiuiſcet. Viuit enim & adhuc PRÆDICAT in ſuis libris ac æternis monimentis Gentium Doctor, & ANGLIÆ PATRONVS ſingularis, PAVLVS. Quapropter Cæleſtinus Papa, Epiſtolâ ad Clerum CATHOLICVMQVE Conſtantinopolitanum Populum, ſic ſermonem exorſus eſt: Ad eos QVI FACIVNT ECCLESIAM DEI, mihi locuturo det APOSTOLICVS SERMO Principium, vt SANCTI DISCIPVLI priùs audiant illius qui PRÆDICAVIT Gentibus, verba DOCTORIS: Πρὸς τούτους μοι διαλεχθησομένῳ, ΟΙ ΤΙΝΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΘΕΟΥ ΠΟΙΟΥΣΙ, παράσχοι ὁ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ προοίμιον, ἵνα ΟΙ ΕΥΛΑΒΕΙΣ ΜΑΘΗΤΑΙ, πρῶτον ἀκούσωσιν ἐκείνου τοῦ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ τὰ ῥήματα, ὃς τοῖς ἔθνεσιν ΕΚΗΡΥΞΕΝ. Nec aliud certè Apoſtolorum Epiſtolæ, quàm ſcriptæ Homeliæ & fuerunt & ſunt; vt iis quibus Apoſtoli Apoſtolicique

viri verbis non poſſent, ipſi ſuis ſcriptis Euangelium prædicarent. Ex quo effectum eſt vt in mox allato Cæleſtini Apoſtolico Reſcripto, his verbis elogium de Chryſoſtomo Ioanne conceptum ſit:
» Quid non animis veſtris ERVDITIO SANCTÆ MEMORIÆ Epiſcopi
» Ioannis infudit, cuius ſermo adſtruens CATHOLICAM Fidem, To-
» to Orbe diffuſus eſt? Qui nuſquam per doctrinam ſuam defuit;
» QVIA VBICVMQVE LECTVS EST, PRÆDICAVIT: Τί οὐκ ἐνέβαλε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν Η ΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΤΟΥ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΜΝΗΜΗΣ Ἐπισκόπου Ἰωάννου; οὗ ὁ λόγος εἰς πάντα τὸν κόσμον ἐξεχύθη, οἰκοδομῶν τὴν ΚΑΘΟΛΙΚΗΝ Πίστιν; ὅς οὐδαμοῦ κατὰ διδασκαλίαν ἀπῆν; ΟΠΟΥ ΓΑΡ ΔΗΠΟΤΕ ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ, ΕΚΗΡΥΞΕΝ. Ac CHRISTIANORVM MORALIVM auctor Gregorius, in Iobum, trigeſimum ſextum caput explanans, hæc habet, ex Secundo noſtro Libro in hunc locum opportunè transferenda:
» Quid enim, inquit, agit Petrus, cùm per Epiſtolas loquitur, niſi
» vt Verbi Pabulo corda noſtra malè ieiuna ſatientur? Quid PAVLVS,
» quid Ioannes, PER EPISTOLAS LOQVENTES operantur, niſi vt men-
» tes noſtræ CÆLESTIA ALIMENTA percipiant, & Inediæ ſuæ faſti-
» dium, quo moriebantur, vincant? Vir quoque ac Doctor ille Apoſtolicus, Cyprianus, hunc octauum ex primo capite ad Romanos
Rom. 1. v. 8. verſiculum, FIDES VESTRA ANNVNTIATVR IN VNIVERSO MVNDO, Prophetice dictum eſſe exiſtimans, Epiſtolâ quinquageſimâ ſe-
» ptimâ, ad Cornelium Papam hæc ait: Dum apud vos vnus animus,
» & vna vox eſt, Eccleſia omnis Romana confeſſa eſt. Claruit, Fra-
» tres Cariſſimi, Fides quam de vobis Beatus Apoſtolus PRÆDICAVIT:
» hanc laudem virtutis & ROBORIS FIRMITATEM, IAM TVNC IN
» SPIRITV PRÆVIDEBAT, ET PRÆCONIO FVTVRORVM MERITA
» VESTRA CONTESTANS, DVM PARENTES LAVDAT, FILIOS PRO-
» VOCABAT. Haud quaquam enim aliò reſpexiſſe putandus eſt nobiliſſimus antiquitatis teſtis, Sanctus Paulinus, Nolæ Epiſcopus, dum Martiniani naufragium pangit: (illius videlicet amatoris PAVLI, cuius Salutem ac Vitam Epiſtolæ PAVLI, ab eo circumgeſtari ſolitæ, mediis in vndis tutatæ eſſent) atque hæc ad Cytherium de Martiniano canit:

Abeunte ſomno, fit ſui tandem memor,
  Recipitque ſeſe expergitus,
Et adiacentes pectori tangit ſuo
  EPISTOLAS APOSTOLI.
Hunc in pauore codicem, ſed neſciens,
  Rebus relictis ſumpſerat;
Vel ille codex SPIRITV VIVENS SACRO
  Non ſentienti adhæſerat.
Metire quæſo, quis, niſi Chriſtus, ſuo
  Dedit hunc miniſtro Præſulem?
Teſtatur iſte nec cogitatum ſibi
  Illo pericli tempore,
Vt implicatam ſarcinis membranulam
  Meminiſſet illinc tollere.

Quod ſi ſubiſſet in metu mentem ſuam,
Non & vacaſſet quærere:
SED IN SVARVM LITTERARVM CORPORE
PAVLVS MAGISTER ADFVIT:
AMANSQVE puro corde LECTOREM ſui,
De mortis abduxit manu.
Iterum eximendos è maris fundo viros
Largitus eſt PAVLO Deus.
Quæ quondam in ipſo nauigante APOSTOLO
Fuit Poteſtas Gratiæ,
HÆC NVNC PER EIVS SVFFRAGATA LITTERAS
MARTINIANO ET CÆTERIS,
Qui Chriſtianis tunc cohæſerant fugâ,
Diſcrimen à diſcrimine
Tutum parauit; vt fideles impiis
Diſcriminarat naufragos.

Sed non exaudimus noſmetipſos, neque adtendimus quæ in manibus ſunt. Quantum enim quæſo quattuor præſertim illi diſtichorum ordines ſonant? quos antequam vlteriùs progredior, libenter vobiſcum iterabo. Ac primos illos verſus quo ſpiritu Paulinus edidit!

Vel ille Codex SPIRITV VIVENS SACRO,
Non ſentienti adhæſerat.

item:

Sed in ſuarum Litterarum Corpore
PAVLVS, Magiſter ADFVIT.

deinde:

AMANSQVE puro corde LECTOREM SVI,
De mortis abduxit manu.

poſtremò:

HÆC NVNC PER EIVS SVFFRAGATA LITTERAS
MARTINIANO ET CÆTERIS.

Namque ſi animos incitatos ſtudioſè aliquantùm reflectitis, intelligetis profectò Paulinum illud Paulini carmen, vt Phidiæ ſignum, ſimul aſpectum & probatum iri; ac præterea nullo negotio conficere id quod probare ac dicendo conſequi nitebamur: nempe PAVLVM adhuc noſtros ingredi Dialogos, noſtriſque temporibus, ſi non videri, at audiri PRÆDICANTEM poſſe. PAVLVS Apoſtolus «
(inquit Auguſtinus, in Enarratione Pſalmi centeſimi trigeſimi)
quamuis ex Perſecutore factus PRÆDICATOR, abundantiorem gra- «
tiam conſecutus eſt in omni labore Apoſtolico quàm cæteri Apo- «
ſtoli: vt magis Deus oſtenderet ſuum eſſe quod dat, non hominis: «
quomodo ſolent MEDICI potentiam ſuæ artis in deſperatis oſten- «
dere. Audiet ergo iterum Latinè PRÆDICANTEM, «

—ſimilemque videbit
Varroni PAVLVM redeuntem ſaucia ROMA.

Quòd ſi interdum paulo elegantiùs videbitur diſputare, quàm in Sermonibus, cùm à ſe, Epiſtolari ſtylo; tum Hiſtorico, à Luca, conſcriptis, ipſe conſueuit; ei attribuitote, qui non tam in ſermone rudis eſſe, quàm videri voluit: ei, quem conſtat Romanarum rerum perſtudioſum fuiſſe in ſenectute, cùm Romæ Chriſtum & loquendo & moriendo PRÆDICAT,

Ceruice cæſa truncus in pronum ruit,
Querulum cucurrit murmure incerto caput:

1. Cor. 2. v. 5. 9. v. 22. Ep. ad Hebr. ei, qui Scientiam loquitur inter Perfectos; ei, qui Omnia Omnibus factus, quibuſcum voluit, vt cum Hebræis familiaribus ſuis, ac Legis Diuinæ peritis, elegantiſſimè communicat: ei, qui linguas hominum nouit & Angelorum, quidni potiùs ANGLORVM dicam? dum mihi alludere cum Gregorio licet, ſicut extremo ſuperiore Libro notatum eſt. Etenim vicini noſtri Angli Theologi cum Toto Orbe de eloquentia ſtudiiſque humanitatis, tanquam de aliquo opulentiſſimo regno ac litterarum imperio, ſumma cum laude certant. Et profectò à Conuerſione Anglorum viris ſemper litteratis ac ſtrenuis Maior Britannia in Orbe Chriſtiano, ceu in Agro Dominico, floruit. Necdum certè elapſi octuaginta anni ab Eccleſia Britannica condita, cùm ſub Agathone Romana Synodus ad Oecumenicam Sextam in Apoſtolicorum Legatorum SVGGESTIONE SYNODICA, Actione quarta Conſtantinopolitana, hæc habet:

» Præterea ſatisfaciendum eſt NOSTRO EXIGVO FAMVLATVI APVD
» SERENISSIMORVM DOMINORVM NOSTRORVM CLEMENTIAM,
» pro tarditate miſſarum ex Concilio noſtro perſonarum, quas dirigi
» per ſuam auguſtiſſimam SACRAM, Veſtrum Piiſſimum Faſtigium
» iuſſit. Primum quidem quòd numeroſa multitudo noſtrorum
» VSQVE AD OCEANI REGIONES extenditur, cuius itineris lon-
» ginquitas in multi temporis curſum protelatur. SPERABAMVS DEIN-
» DE DE BRITANNIA, THEODORVM CONFAMVLVM ATQVE COE-
» PISCOPVM NOSTRVM, MAGNÆ INSVLÆ BRITANNIÆ ARCHIE-
» PISCOPVM ET PHILOSOPHVM, CVM ALIIS QVI IBIDEM VS-
» QVE HACTENVS DEMORANTVR, EXINDE AD NOSTRAM HV-
» MILITATEM CONIVNGERE, atque diuerſos huius Concilij Epiſcopos
» in diuerſis regionibus conſtitutos, vt à GENERALITATE totius Con-
» cilij SERVILIS noſtra SVGGESTIO fieret; ne ſi tantum pars, quod age-
» batur, cognoſceret, partem lateret: & maximè, qui in medio gentium,
» tam Longobardorum quámque Sclauorum, nec non FRANCORVM,
» GALLORVM, & Gothorum, atque BRITANNORVM, plurimi Con-
» famulorum noſtrorum eſſe noſcuntur, qui & de hoc curioſè ſata-
» gere non deſiſtunt, vt cognoſcant quid IN CAVSA APOSTO-
» LICÆ FIDEI peragatur: qui quantum prodeſſe poſſunt, DVM IN
» CONSONANTIA FIDEI NOBISCVM TENENTVR, nobiſque concorditer
» ſentiunt: tantum, quod abſit, ſi quid ſcandali in FIDEI CAPITV-
» LO patiantur, inueniuntur infeſti atque contrarij. NOS AVTEM,
» LICET HVMILLIMI, SVMMIS VIRIBVS ENITIMVR, VT

CHRISTIANI VESTRI IMPERII RESPVBLICA, IN QVA „
BEATI PETRI APOSTOLORVM PRINCIPIS SEDES „
FVNDATA EST, CVIVS AVCTORITATEM OMNES CHRI- „
STIANÆ NOBISCVM NATIONES VENERANTVR ET COLVNT, „
PER IPSIVS BEATI PETRI APOSTOLI REVERENTIAM, OMNIVM „
GENTIVM SVBLIMIOR ESSE MONSTRETVR: Πρὸς τούτοις, ΑΠΟ- „
ΛΟΓΗΤΕΟΝ ΕΣΤΙΝ ἡμῖν ΤΟΙΣ ΕΛΑΧΙΣΤΟΙΣ ΟΙΚΕΤΑΙΣ, ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΥΜΕΝΕΙΑΝ ΤΩΝ ΓΑΛΗΝΟΤΑΤΩΝ ΗΜΩΝ ΔΕΣΠΟΤΩΝ, χάριν τῆς βραδύτητος τῶν σταλέντων ἐκ τῆς ἡμετέρας Συνόδου προσώπων, οὓς στάλῆναι διὰ τῆς σεβασμίας αὐτῆς ΣΑΚΡΑΣ, ἡ Ὑμετέρα Κορυφὴ παρεκελεύσατο. πρῶτον μὲν οὖν, ὅτι ἀναρίθμητον πλῆθος τῶν ἡμετέρων, ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ ΚΛΙΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΩΚΕΑΝΟΥ ἐπικτείνεται· ἧς τινος Συνόδου τὸ μῆκος, ἐν πολλῇ χρόνου περιδρομῇ διατείνει. ΕΙΤΑ ΕΛΠΙΖΟΜΕΝ ΑΠΟ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΝ ΤΟΝ ΣΥΝΔΟΥΛΟΝ ΗΜΩΝ, ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΙΣΚΟΠΟΝ, ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΝΗΣΟΥ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΝ, ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΟΝ, ΜΕΤΑ ΑΛΛΩΝ ΕΚΕΙΣΕ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟΝ ΔΙΑΓΟΝΤΩΝ, ΕΚΕΙΘΕΝ ΤΗ ΗΜΕΤΕΡΑ ΕΝΩΘΗΝΑΙ ΜΕΤΡΙΟΤΗΤΙ, καὶ διαφόρους ταύτης τῆς Συνόδου Ἐπισκόπους, ἐν διαφόροις κλίμασι τυγχάνοντας. ἵνα ἐξ ὅλης τῆς ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΤΗΣ ΔΟΥΛΙΚΗΣ ἡμῶν Συνόδου, ἡ ἡμετέρα ΑΝΑΦΟΡΑ γένοιτο. μήπως, εἰ ΜΟΝΟΜΕΡΩΣ τὸ πραττόμενον γνωσθήσεται, τὸ μέρος λάθῃ, καὶ μάλιστα, ἐπειδὴ ἐν μέσῳ τῶν ἐθνῶν, τῶν τε Λογγοβάρδων, καὶ Σκλάβων, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ΦΡΑΓΚΩΝ, καὶ Γότθων, καὶ ΒΡΕΤΤΑΝΩΝ πλεῖστοι, ἐκ τῶν Συνδούλων ἡμῶν, εἰσὶ) γειτνιάζονται· οἵτινες καὶ περὶ τούτου περιεργάζεσθαι οὐκ ἀφίστανται, ἵνα γνώσωνται, τί ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ πράττεται. οἵτινες, ὁπόσον ὠφελῆσαι δύναν), ἐπειδὴ ἐν τῇ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ, μεθ' ἡμῶν κρατοῦνται, καὶ ἡμῖν ὁμοφωνοῦσι, τοσοῦτον, ὅσον ἄπιστοι, ἐὰν σκάνδαλόν τι ποτε ἐν τῷ ΚΕΦΑΛΑΙΩ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ὑπομείνωσιν, εὑρίσκονται ἐχθροί, καὶ ἐναντίοι. ΗΜΕΙΣ ΔΕ, ΕΙ ΚΑΙ ΕΛΑΧΙΣΤΟΙ, ΑΛΛ' ΟΜΩΣ, ΑΠΟ ΟΛΗΣ ΙΣΧΥΟΣ ΘΑΡΡΟΥΜΕΝ, ΙΝΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΤΑΤΟΥ ΥΜΩΝ ΚΡΑΤΟΥΣ Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ, ΕΝ Η ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΤΟΥ ΚΟΡΥΦΑΙΟΥ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ Ο ΘΡΟΝΟΣ ΤΕΘΕΜΕΛΙΩΤΑΙ, ΟΥ ΤΙΝΟΣ ΤΗΝ ΑΥΘΕΝΤΙΑΝ, ΤΗ ΑΛΗΘΕΙΑ, ΠΑΝΤΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΤΑ ΕΘΝΗ, ΑΜΑ ΗΜΙΝ ΠΡΟΣΚΥΝΟΥΣΙ, ΚΑΙ ΣΕΒΟΥΣΙ, ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΙΜΗΝ, ΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΑΠΟΔΕΙΧΘΗ ΥΨΗΛΟΤΕΡΑ. SED naufragus ecce PAVLVS noſter PRÆDICAT. Tenemus enim eum, quem quærimus, ſed animo: nam manu ſi prehendiſſem, ne ipſe quidem ſuâ tantâ eloquentiâ mihi perſuaſiſſet vt ſe dimitterem. Quin ergo, IACOBE, quod ex illo notiſſimo Apoſtolico, tum Corinthiaco noſtro, tum IACOBÆO more ac præſcripto, in myſteriis fit, ſeſſum imus, & tacemus? Etenim iam Angli tui PAVLVM intuentur, ſeſeque ad audiendum paratos ſignificant, (vt ait Alcimus, ſingulari illo libro DE CONSOLATORIA CASTITATIS LAVDE, ad Fuſcinam Sororem)

CAP. III.

1. Cor. 14. v. 30.
Iac. 2. v. 3.

Biſſeptena PII quod ſpargit Epiſtola PAVLI.

Quam auidè ſinguli ſub tanto Doctore, (qui Seſſione Vndecimâ Lateranenſi, à Leone Decimo Pont. Max. SACRO APPROBANTE CONCILIO, in Conſtitutione Synodica DE MODO PRÆDICANDI, dictus eſt PRÆDICATORVM PRINCEPS) tanquam ſedendo victuri, arripimus Magiſtri Epiſtolas, ceu naufragij tabulas ac tabellas, quas extenta manu, ſicut in Actis ſolet, ſilentium indicente, nunc & naufragium quod in Anglia paſſus eſt, indicante, nobis vniuerſis ac ſingulis porrigit, nullo alio præter ſe auctore atque interprete, explicandas atque declarandas:

Act.13.v 16.

--fer, PAVLE, in deuia recti
Pectora: --

I præ, SAPIENTISSIME REX, ſequor certiſſimum Myſtagogum ſui (ὑπηχιστάτοις enim μυσταγωγοί, ſolertiſſimos myſteriorum doctores Cyrillus, Epiſtolâ de Symbolo ad Monachos, vocat) quem, te, vt Reges olim affatus eſt quamplurimos, immo, (quoniam Chriſtianis primordiis ſemper familiare miraculum) Aldibertum ipſum, cùm Apoſtolus Angliæ tutelam ſuſciperet, id enim & credibile & credere pium eſt; ſic honorificè, ſic ſalutariter affari puta:

CAP. IV. ILLE EGO ſum PAVLVS, IACOBE REX,
1. Tim. 2. v -. & 11. Gentium atque Angliæ tuæ REGVMQVE PRÆDICATOR, APO-
1. v. 11. STOLVS, ac DOCTOR: de quo Dominus ad Ananiam, quaſi ſe-
Act 9.v.15. » cum luctantem, dixit: Vade, quoniam VAS electionis eſt mihi
» iſte, vt portet nomen meum coram Gentibus & REGIBVS, &
2. Petr. 3. » Filiis Iſraël: de quo Petrus ſcripſit; Propter quod, Cariſſimi, hæc
v 14. » exſpectantes ſatagite immaculati & inuiolati ei inueniri IN PA-
Rom. 2. » CE, & Domini noſtri longanimitatem, ſalutem arbitremini; ſicut
v. 4. » & cariſſimus Frater Noſter PAVLVS, ſecundùm DATAM SIBI
» Sapientiam, ſcripſit vobis, ſicut & in omnibus EPISTOLIS lo-
» quens in eis de his: IN QVIBVS SVNT QVÆDAM DIFFI-
» CILIA INTELLECTV, QVÆ INDOCTI ET INSTABI-
» LES DEPRAVANT, SICVT ET CÆTERAS SCRIPTV-
» RAS, AD SVAM IPSORVM PERDITIONEM. Vos igitur,
» Fratres, præſcientes cuſtodite: NE INSIPIENTIVM ERRORE TRA-
» DVCTI EXCIDATIS A PROPRIA FIRMITATE. creſcite vero IN
» GRATIA ET IN COGNITIONE Domini noſtri & Saluatoris Ieſu
» Chriſti. Ipſi gloria & nunc & in DIEM ÆTERNITATIS.
Rom. 1. v. 14. » Amen. Ex quo fit, OPTIME IACOBE, vt qui Sapientibus & Inſipientibus debitor ſum, Salutis tuæ ac Regni tui cauſâ, omnia cupiens, non grauatè difficiliora mearum Epiſtolarum loca apud te illuſtrem atque explanem, in quibus cum Luthero HENRICVS OCTAVVS Zizania ſuperſeminauit. Ac primùm, vt aliquid de me dicam, antequam, confirmata rectè credentium Fide, Nouatorum dubiis occurrere ac ſatisfacere incipio; à meis illis Concionibus, ſiue PRÆDICATIONIBVS, quæ exſtant quæque in Actis leguntur, dicendi initium facturus ſum: vt quæ neceſſaria

erunt, omnia reliquo Sermoni diſputationique noſtræ præmuniri videantur. SEPTEM omnino ſunt, REX IACOBE, habitæ ac ſcriptæ Oratiunculæ meæ, quas in Apoſtolicarum Viſitationum, ſiue Procurationum curſu, coram Domino IN SIMPLICITATE CORDIS effudi. Ab ea autem quam Cæſareæ ad Regem habui, (is Agrippa erat) tui ac honoris causâ, quem REGI, QVASI PRÆCELLENTI, ſemper habendum Frater Noſter Petrus edixit, tanquam ab alio principio exordiar. En legis noſtrorum Actuum vigeſimo ſexto, Sermonum meorum PRIMVM (qui ordine SEXTVS ſiue penultimus foret, ni præpoſterè, & ad tuam intelligentiam accommodatè, ipſum priore loco recenſuiſſem) legis, inquam, quæ mihi in APOLOGIAM EVANGELII poſito, ac tuorum apud te CATHOLICORVM cauſam peroranti, in ipſo ſermonis exordio dicenda ſint? Neque enim, vt video, mihi alio exordio vtendum eſt, ſi quod olim Agrippæ Regi, id tibi, REX, paucis immutatis dicam, extenta de Cælo manu, tanquam dictorum factorumque meorum iis rationem redditurus, qui mutatis vicibus mihi ſuorum, ſi neglexerint, tandem aliquando reddent, Iudice illo qui iam mihi IVSTITIÆ CORONAM repoſitam & reddidit & impoſuit: DE OMNIBVS QVIBVS ACCVSOR ab Anglis, REX IACOBE, ÆSTIMO ME BEATVM, APVD TE CVM SIM DEFENSVRVS ME HODIE, MAXIME TE SCIENTE OMNIA, ET QVÆ APVD Anglos SVNT CONSVETVDINES ET QVÆSTIONES: PROPTER QVOD OBSECRO PATIENTER ME AVDIAS. NEQVE VERO INSANIO, Nouatores, SED VERITATIS ET SOBRIETATIS VERBA LOQVOR: SCIT ENIM DE HIS REX, AD QVEM ET CONSTANTER LOQVOR: LATERE ENIM EVM NIHIL HORVM QVÆ de noſtra Veteri Anglia ſuperiore libro DICTA SVNT, ARBITROR. NEQVE ENIM IN ANGVLO QVIDQVAM HORVM GESTVM EST. CREDIS, REX IACOBE, PROPHETIS? SCIO QVIA CREDIS. & quia credis, cùm Gregorij dictis, de Prophetia Conuerſionis ac Conuerſione Anglorum, tum à me dicendis credes. OPTO AVTEM APVD DEVM ET IN MODICO ET IN MAGNO, NON TANTVM TE, SED OMNES QVI HOC AVDIVNT, HODIE FIERI TALES, QVALIS ET EGO SVM, VINCVLIS HIS in quæ cum CATHOLICIS tuis iterum quotidie coniicior, EXCEPTIS.

Act.15. v.36. Epheſ.6.5. Col.3.v.22. 1.Petr.2.v.13. Phil.1.v.16. 2.Tim.4. v.8. Act.26. v.2.

CAP. V.

SED vt referam me ad ordinem, à quo longiùs quàm voluntas fuit, digreſſa eſt oratio mea; in medium SECVNDO loco prodeat meus ille omnium Sermonum PRIMVS, Antiochiæ Piſidiæ dictus, qui Trium horum Librorum Primo (qui ECCLESIA MILITANS, vel DE IVVANDA ECCLESIA, inſcribitur) allatus atque explicatus eſt, cùm trigeſimo capite, locus DE SVCCESSIONE AC INFALLIBILITATE ECCLESIÆ, ſecundùm Eccleſiæ Prophetam, id eſt, Iſaïam, (quem vt rerum Eccleſiæ auctorem religioſiſſimum laudaueram) grauiſſimè tractaretur. Euoluite atque recitate teſtimonium Actuum capitis decimi tertij, ne quid dicendorum vos prætereat, aut

Act.13. v.17.

elabatur. Atque hæc Prima, vel Antiochena ſiue AD POPVLVM
CAP. VI. ANTIOCHENVM, mea Concione. SECVNDA verò non Iudæorum, vt prior, ſed Gentilium, quorum erat poſterior cura, ad Athenienſes fuit, percurioſum hominum genus, & ad dicendum aut diſcendum aliquid noui ſemper paratum, vt ex illo
Act 17. v. 21. » capitis decimiſeptimi Actuum notum eſt: ATHENIENSES AV-
» TEM OMNES, ET ADVENÆ HOSPITES, AD NIHIL ALIVD
» VACABANT, NISI AVT DICERE, AVT AVDIRE ALIQVID
» NOVI. Illa autem mea Euangelij prædicatio, & ſumma auctoritate Areopagi ac Vrbis, & argumenti nouitate, DE PROPONENDA ſcilicet GENTIBVS FIDE, & IGNOTI DEI occaſione captata, ad Chriſtumque translatione facta, & Areopagitæ Dionyſij vnà cum
Act 17. v. vlt. coniuge Damari Conuerſione illuſtrior, legitur decimo ſeptimo
CAP. VII. Actuum à Spiritu Sancto verbis deſcripta Apoſtolicis. SED relictis Athenis: Miletum appellamus, & poſtquam ad Reges, ad
Act 20. v. 18. Iudæos, ad Gentiles diximus; nunc ad PASTORES, qui MAIORES NATV ECCLESIÆ appellati ſunt, conuertatur oratio. Notiſſima huius Scripturæ lectio eſt, quam vigeſimum caput Actuum habet, vbi TERTIO PRÆDICANTEM me, DE CVRA PASTORALI AC MARTYRIO, etiam nunc ferè quotidie, dum Triumphos Martyrum celebratis, audi-
CAP IIX. tis. QVARTA iam ſequitur Ieroſolymitana PRÆDICATIO reticenda cum reliquis; cuius hoc ad Plebem exordium fuit
Act. 22. v. 1. » vigeſimo ſecundo Actuum: Viri FRATRES ET PATRES, audite
» quam ad vos nunc reddo rationem. Cúmque ſic exorſus eſſem eum prorſus in modum quo me quoque hodie, confirmatis in Fide Fratribus CATHOLICIS, Nouatoribus Anglis rationem redditurum pollicitus ſum, eo ſe Ieroſolymitani attentiores præbuerunt, ſi bene Apoſtolicam meminiſti Hiſtoriam; quòd Hebraicè me PRÆDICANTEM audirent: ac notanda multa populariter dicere per-
CAP. IX. texi. CÆSARIENSIS QVINTA eſt Oratio noſtra ad Felicem illum Præſidem, apud quem, accuſante me Oratore Tertullo,
Act. 24. v. 10. quem Ananias Sacerdotum Princeps aduocatum, vt Iudæorum inuidiæ velificaretur, inuocauerat; ea PRÆDICATIONE quæ Actuum vigeſimo quarto exſtat, mei patrocinium ſuſcepi. Atque hæc QVIN-
CAP. X. TO. SEXTO autem, Cæſareæ me PAVLVM iterum PRÆDICANTEM primo loco audiſti, Viam Domini ac DOCTRINAM EC-
Act. 26. v. 2. CLESIÆ Regi Agrippæ, vxorique eius Bernici Reginæ, apud Feſtum, Præſidis Felicis, cuius proximè mentionem fecimus, vicarium ac ſucceſſorem, tradere feſtinantem. Quocirca quoniam APOLOGIÆ VEL DEFENSIONIS EVANGELII PRÆDICATIONEM illam, tanquam egregium regiumque ſermonem reminiſceris, ab hoc vigeſimo ſexto
Act. vlt. v. 17. Actuum in illum duodetrigeſimi atque vltimi capitis locum, qui VLTIMAM quoque ſiue SEPTIMAM noſtram videlicet illam ROMANAM HOMELIAM continet, commigremus: vbi tanquam Romæ, quaſi nimis multa ac diu de nobis dicendo feſſi, ac noſtra mox AD ROMANOS

Epiſtolica

Epiſtolica Apoſtolicaque documenta ſuo loco PRÆDICATVRI paululum reſpiremus. Interea dum hæc parantur, fideliſſimus teſtis atque diligentiſſimus comes meus ille, ſi modo illum conſulas, loquetur Lucas, & cum fine Hiſtoriæ Actuum, noſtrarum quoque SEPTEM illarum Veterum PRÆDICATIONVM finis erit. vt, qui auſcultante Rege, animo adeſtis, PAVLVM denuo PRÆDICANTEM audiatis.

ILLA tanquam cygnea fuit Apoſtoli Gentium vox & oratio, quam quaſi exſpectantes, poſt RESOLVTIONEM meam, vel potiùs, vt in Codice Cypriani, Epiſtolâ eius octauâ legitur, ASSVMPTIONEM, ſiue Vltimum meum Raptum (quem nos NATALEM, Mortales INTERITVM vocant) veniebant veniuntque quotidie AD APOSTOLORVM LIMINA, in Romanam Apoſtolicamque Curiam, Templum ſcilicet illud Sanctitatis, Amplitudinem mentis Conſilij Publici, Caput Vrbis & Orbis, Aram ſociorum, Portum omnium Gentium, Vindicem temeritatis, Moderatricem officij; confluebant, inquam, Romam, vt veſtigium illud ipſum, in quo illud ego PAVLVS PRÆDICANS poſtremum inſtitiſſem contuerentur. De rebus ipſis vtere tuo iudicio, REX IACOBE, nihil enim impedio; voſque, CATHOLICI FRATRES, Auditores & Factores Chriſtianæ Legis, & vos INFIRMI IN FIDE ASSVMENDI Filioli (quos in Perfidæ Nouitatis odium, ſupra vocaui NOVATORES: & hæc aliquando fuiſtis, ſed proximo Libro abluti eſtis, ſed agnitione veritatis ſanctificati eſtis) vtimini rebus à me geſtis: Fidem autem in vobis quæ eſt in Chriſto Ieſu, legendis noſtris efficite firmiorem atque pleniorem. & non (ſicut « blaſphemamur, & ſicut aiunt quidam nos dicere, quorum damna- « tio iuſta eſt) cum diuidentibus Chriſtum & Eccleſiam hodiernis « Nouatoribus Schiſmaticis ac Hæreticis, erremus, vt iam non ſi- « mus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni Vento Doctrinæ « IN NEQVITIA HOMINVM, in aſtutia ad circunuentionem Erroris: « vel, vt è verbo ad verbum Græca mea Epheſina Latinè conuertam, Vt ne ſimus ampliùs pueri qui fluctuemus & circumferamur quouis « Vento Doctrinæ IN HOMINVM ALEA, per veteratoriam, ad inſi- « dioſè Fallendum, verſutiam. Græcis enim certum eſt, ΚΥΒΕΙΑΝ dici, « quam Latini ALEAM vocant. Quapropter vt hominum deſultoriam, vt ita dicam, leuitatem ſignificarem, in SCHISMA Hæreſimque degenerantium, ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, hoc eſt, IN HOMINVM ALEA dixi: pro qua ILLVSIONEM, ad id alludens, poſuit duodeuigeſimo capite vigeſimi ſecundi De Ciuitate Libri Auguſtinianus Codex. Ad Aleatorum enim fraudes NEQVITIA atque ASTVTIA CIRCVMVENTIOQVE ERRORIS referuntur: quod per ALEAM ac VETERATORIAM AD INSIDIOSE FALLENDVM VERSVTIAM, ſiue πανουργίας, acutiùs videtur exprimi. Auctores enim defenſoreſque SCHISMATVM Scripturá vt Alea vtuntur, nec ſenſum Domini proferunt, ſed ſortiuntur; difficiléque vbi iacta eſt, vt dicitur, alea, redeunt ad meliorem frugem. Præterea Salutem hominum vt talos componunt, & quaſi præſtigiis inductis, ſic errantium ſecum oculos decipiunt ac fugiunt, vt quod

Margin: CAP. XI. — 1.Tim.4.v.6. — Iacob.1.22. — Rom.14 v.1. — 1.Cor.6.v.11. — Rom.3.v.8. — Epheſ.4.v.14.

Iſ.6.v 9. Iſaïas prædixit, VIDENTES NON VIDEANT. Vnde ſignanter ex me
Epiphanius in Manichæos, vanas & ineptas ſubtilitates, Κυβευτικὴν Δι-
δασκαλίαν, ALEATORIAM DOCTRINAM, nuncupat. Atque hæc omnia
AD CIRCVMVENTIONEM ERRORIS, ſiue (vt, vbi ſupra, Auguſtinus
vertit) AD MACHINATIONEM ERRORIS; ſibi enim ipſi aliiſque Schi-
ſmatici atque Hæretici nefariam erroris peſtem machinantur. Venit
2. Timo.4 v.3. » enim tempus cùm SANAM DOCTRINAM non ſuſtinebunt, ſed ad ſua
» deſideria COACERVABVNT SIBI MAGISTROS PRVRIENTES AVRI-
» BVS: & à Veritate quidem auditum auertent, ad FABVLAS autem con-
» uertentur. Vnde quoniam talibus MAGISTRIS, meo ſenſu, tanquam
» poſſeſſione, pulſus videor, ac dum vix me inter eos agnoſco, canitur
» & carmen illud;

Iamque aderat, multa vix cognoſcendus in vmbra,
PAVLVS:----

placuit de cœlitum ſententia conſtituere, quo pacto in rem (quod
aiunt) præſentem veniretur; ac proinde is eſto exorſus orationis
CAP. XII. meæ. QVÆ igitur mea mens, quis germanus ſenſus
Epiſtolarum mearum erit? Complectar breui, diſſeram pluribus: is e-
nim eſt vnus atque certiſſimus quem AVGVSTINVS A GREGORIO in
Angliam primùm intulit: quem Eccleſiæ praxis atque vſus ſanxit:
quem ſupra explicata Vetus Anglicana DISCIPLINA tenuit: quem
Regina Aldiberga coluit: quem Aldibertus Rex amplexus eſt: quem
Patres veſtri, Sancti illi priores Anglorum Chriſtiani, ſecuti ſunt: at-
que, vt ad me redeam, quem denique omnium ego Seruorum, ac iam
Ioan.15.v.14. verè AMICORVM DEI, Cœlitum qui in Anglia inuocari cœpti ſunt,
primus Vetere in Templo Aldibertæo illo Chriſti, nuncupato PAV-
LINO, (quamuis, vt rectè Beda veſter, ex ſuperiorum temporum memo-
ria recordatus eſt; ſub Petri ac Pauli communi inuocatione eſſet, idque
Romanæ Coloniæ conſentaneum foret) tacitus docui concordi Ec-
cleſię, id eſt, Oecumenicæ ac Vniuerſalis Fidei ore; quo vno certè reme-
dio, vt vos videbitis, contra Schiſmata ac Hæreſes, ab erroris aut igno-
rantiæ calumniis tenebriſque vindicatus ſum. Ac veteres illi maius
quiddam animo complexi, quoniam noſtra lectitarent, immo me vix
è manibus dimitterent; atque ita mecum aſſiduiſſimè verſarentur, vt
faciendum ſapienter præcepit auditor ac neceſſarius interpreſque no-
ſter Chryſoſtomus, (cùm nulla alia arte quàm Familiaritate ac Vſu capi
ac intelligi poſſim) quemadmodum ipſe quondam Epheſios his verbis
Epheſ.3. v.4. » docui: PROVT POTESTIS LEGENTES INTELLIGERE PRVDENTIAM
» MEAM IN MYSTERIO CHRISTI: plus multò etiam vidiſſe videntur,
quàm quantum veſtrorum ingeniorum acies intueri nunc poteſt. O-
mnia enim hæc in Epiſtolis noſtris quæ clara, & quæ obſcura, vnum
eſſe, & vnâ vi atque vnâ conſenſione DOCTRINÆ conſtricta eſſe dixe-
runt. Nullum eſt enim genus rerum, quod aut auulſum à cæteris per ſe
ipſum conſtare, aut quo cętera ſi careant, vim ſuam atque æternitatem
conſeruare poſſint. Sed hæc maior eſſe ratio videtur, quàm vt homi-
num poſſit ſenſu aut cogitatione comprehendi. Ergo hinc ne capia-
mus exordium, ſed deſcendamus ad turbas: ac quoniam propriis locis

myſteria latent, diſtincto opere quandoque aperienda, nunc communibus nos defendamus; atque adeò quandoquidem magna cum audiendi expectatione conſiditur, quæramus dicendorum ſedes noſtro non inopportunas Sermoni.

CAP. XIII.

Ac quoniam Chriſtianorum omnis contrà extraque Eccleſiam Secta aut SCHISMA aut HÆRESIS eſt (vt ſapienter attigiſſe videtur Epiſcopus quidam nomine Arcadius, Apoſtolicæ Sedis Legatus, in Concilio Epheſino, cùm Sententiæ Depoſitionis in Neſtorium latæ ſubſcribit his verbis, Actione tertia: Arcadius Epiſcopus & APOSTOLICÆ SEDIS LEGATVS, ſententiæ latæ in Neſtorium, Auctorem SCHISMATIS & HÆRESIS, omnis BLASPHEMIÆ ac IMPIETATIS, Subſcripſi: Ἀρκάδιος Ἐπίσκοπος, καὶ ΠΡΕΣΒΕΥΤΗΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΚΑΘΕΔΡΑΣ, τῇ ἐξενεχθείσῃ Ἀποφάσει κατὰ Νεστορίου, τοῦ Αὐθέντου τοῦ ΣΧΙΣΜΑΤΟΣ, ΚΑΙ ΑΙΡΕΣΕΩΣ, ἀπάσης ΒΛΑΣΦΗΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΕΒΕΙΑΣ, Ὑπέγραψα.) De SCHISMATE, Primùm: Deinde, De HÆRESI, generatim atque vniuersè loquamur: Poſtremò, CREDENDORVM SVMMAM, quæ Nouatorum quæſtionibus infinitis implicata eſt, ſeparatim, articulatim, diſtinctéque explicemus. In partienda autem diſputatione noſtra, vbi SCHISMA inſonuit, video quoſdam ſtrepitu ſignificare neſcio quid, & non eoſdem vultus quos proxima mea præfatione præbuerunt, in hanc concionem mihi retuliſſe. Quare à vobis, qui nihil de me, ſupra id, vt Corinthios monebam, (2. Cor. 12. v. 6.) quod vidiſtis in me, aut audiſtis ex me, credidiſtis, vt eam voluntatem quam ſemper habuiſtis, erga me retineatis, peto: à vobis autem, quos leuiter immutatos eſſe ſentio, paruam exigui temporis vſuram, non quidem bonæ de me opinionis, quæ in veſtris mentibus diuinitus ſat inſita eſt; ſed grauitatis, ſed docilitatis, ſed pietatis, poſtulo, vt quidquid inuerſo nomine DE SCHISMATE ANGLICANO dicendum ſubodoramini, id poſtea pace veſtra, vel potiùs pro Pace veſtra, ac Bono Pacis dictum, non quaſi prouocati à me, ſed tanquam reuocati, ſaltem intelligatis. Neque enim ante apud vos, vt potui, ac fortaſſe debui, Schiſmatis Anglicani feci mentionem; & conſultò quidem, ne aut refricare obductam iam ſuperiore Libro Angliæ cicatricem viderer, aut aliquid alieniſſimo tempore nouæ diſſenſionis commouere, præſertim qui otij & concordiæ, ac veſtrorum commodorum PATRONVM me in omne tempus Angliæ profeſſus ſim. Completi ſunt animi aureſque veſtræ, FRATRES, non adeo illicitum eſſe SCHISMA, quin nonnullas ob cauſas, veſtro vel diuino iudicio cognitas, noſtro, ſi Deo placet, occultas, diſſidere atque à præſentis temporis Eccleſia ſeparare ſeſe, aut per naturam fas ſit aut per leges Chriſtianas liceat. Hæc ſi qui crediderunt, illud priùs crediderint neceſſe eſt, me non generaliter DE SCHISMATE dixiſſe, me non Anglos in Corinthiis fermè nominatim exclamaſſe: (1. Cor. 1. v. 9.) Fidelis Deus per quem vocati eſtis in SOCIETATEM Filij eius IESV Chriſti Domini noſtri. Obſecro autem vos, FRATRES, per NOMEN Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt id ipſum dicatis omnes, & non ſint in vobis SCHISMATA: ſitis autem perfecti in eodem SENSV, & in eadem SENTENTIA. Significatum eſt enim mihi

» de vobis, FRATRES mei, ab iis qui ſunt Chloës, quia Contentiones ſunt inter vos. Hoc autem dico, quod vnuſquiſque veſtrûm dicit: Ego quidem ſum PAVLI, ego autem Apollo, ego verò CEPHÆ: ego autem Chriſti. DIVISVS EST CHRISTVS? Nunquid PAVLVS crucifixus eſt pro vobis? aut in nomine PAVLI baptizati eſtis? Gratias ago Deo, quòd neminem veſtrûm baptizaui, niſi Criſpum, & Caium: ne quis dicat quòd in nomine meo baptizati eſtis. Baptizaui autem & Stephani domum: cæterùm neſcio ſi quem alium baptizauerim. ALTERA eſt etiam illa noſtra, & tibi, REX IACOBE, certè non inaudita vox, illuſtri rem totam confirmans exemplo, naturamque VNITATIS ECCLESIÆ contra peſtem Schiſmatis admodum familiariter exprimens: Sicut enim corpus vnum eſt, & membra habet multa, omnia autem membra corporis cùm ſint multa, vnum tamen corpus ſunt: ITA ET CHRISTVS. Etenim in vno Spiritu omnes nos IN VNVM CORPVS baptizati ſumus, ſiue Iudæi, ſiue Gentiles, ſiue ſerui, ſiue liberi, & omnes in vno ſpiritu potati ſumus. Nam & corpus non eſt vnum membrum, ſed multa. Si dixerit pes; quoniam non ſum manus, non ſum de corpore; NVM IDEO NON EST DE CORPORE? Et ſi dixerit auris: Quoniam non ſum oculus, non ſum de corpore; NVM IDEO NON EST DE CORPORE? Si totum corpus, oculus, vbi auditus? Si totum auditus, vbi odoratus? Nunc autem poſuit Deus membra vnumquodque eorum IN CORPORE, ſicut voluit. Quòd ſi eſſent omnia vnum membrum, VBI CORPVS? Nunc autem multa quidem membra, VNVM AVTEM CORPVS. Non poteſt autem oculus dicere manui; Opera tua non indigeo: aut iterum CAPVT PEDIBVS; Non eſtis mihi neceſſarij. Sed multò magis quæ videntur membra corporis infirmiora eſſe, NECESSARIORA SVNT: & quæ putamus ignobiliora membra eſſe corporis, HIS HONOREM ABVNDANTIOREM CIRCVMDAMVS; & quæ inhoneſta ſunt noſtra, ABVNDANTIOREM HONESTATEM HABENT. Honeſta autem noſtra nullius egent, SED DEVS TEMPERAVIT CORPVS; EI CVI DEERAT, ABVNDANTIOREM TRIBVENDO HONOREM, VT NON SIT SCHISMA IN CORPORE, ſed idipſum pro inuicem ſollicita ſint membra. Et ſi quid patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra: ſiue gloriatur vnum membrum, congaudent omnia membra. VOS AVTEM ESTIS CORPVS CHRISTI, ET MEMBRA DE MEMBRO. Sed quoniam oppreſſi iam ſumus opinionibus non modò Anglicani vulgi, verùm etiam hominum leuiter eruditorum, qui quæ complecti tota nequeunt, hæc faciliùs diuulſa & quaſi diſcerpta contrectant, & qui tanquam à ſententiis verba, ſic ab animo corpus, & à corpore partes ſeiungunt; quorum ſine interitu fieri neutrum poteſt; ſignificabo breui, vbi mirus ille omnium quaſi conſenſus doctrinarum concentuſque, videlicet IN VNITATE, cuius SCHISMA

1.Cor.12. v 12.

diuiſio ac euerſio eſt, reperiatur. An me tam mei oblitum eſſe exiſtimatis, vt vobis hoc præſertim munus putem diutiùs poſſe debere? Quinam igitur, inquiet aliquis, ille tuarum Epiſtolarum locus? TERTIVS eſt ſcilicet, quo ſic eoſdem, nimirum Corinthios, non tam gregem docendi, quàm ducendi cupidos, ac SINE NOBIS REGNANTES perſtringebam, vt duobus pæne verbis impreſſum atque penitus defixum, immo in medullis Metropoleos Achaiæ ac viſceribus Corinthi hærentem aculeum relinquerem. Quæ enim maior vis ad conuellenda Schiſmata vſquam eſſe potuit, quàm mucronis huius acutiſſimæ & ſubtiliſſimæ ſententiæ, quaſi vtrinque ferientis, qui tunc in manibus erat, cùm DE SPIRITVALIBVS fortiſſimè agentes, ac SPIRITVALIA SPIRITVALIBVS COMPARANTES, in omni genere amplificationis exarſimus, & magna voce diximus: AN A VOBIS VERBVM DEI PROCESSIT? AVT IN VOS SOLOS PERVENIT? Num-ne Anglia Romæ, tanquam imago, reſonabit, & quaſi Communionis atque Vnitatis ore referet quinque illas (ceu QVINQVE Meo Senſu VERBA) accepti à Romanis Euangelij, Confeſſionis voces: A VOBIS VERBVM DEI PROCESSIT? an Schiſmati reſpondeat, PROCESSIT; quia ex maiori Angliæ parte ceſſit? At fortaſſis IN VOS SOLOS PERVENIT, immo verò, quemadmodum de altero dictum eſt: DE SION EXIBIT LEX, ET VERBVM DOMINI DE IERVSALEM; de altero quoque ſcriptum legimus: IN OMNEM TERRAM EXIVIT SONVS EORVM, ET IN FINES ORBIS TERRÆ VERBA EORVM. Itaque Christiana Lex nec ab Anglis PROCESSIT, nec ad Anglos ſolos PERVENIT. Reſtat igitur vt neque ſibi interpretari ac canere, neque ſibi ſolis viuere Anglis noſtris liceat. Namque ei qui Princeps non eſt, Principem ſiue Priorem aliquodve principium ac caput agnoſcere neceſſe eſt, ipſiſque Communitatis Leges ſeruandæ ſunt, quibuſcum eſſe cœpit aliqua communitas. Quemadmodum enim, vt ad me, ſiue ad Membrorum comparationem, quaſi quodammodo iterum redeam; quemadmodum, inquam, membris vtimur priuſquam didicimus cuius ea vtilitatis cauſa habeamus: ſic inter vos à Chriſtianis parentibus oriundos, religione, tanquam diuina ſorte, ad ſacram communitatem, quam Eccleſiam dicimus, coniuncti & conſociati eſtis; vſuque ipſo Baptiſmali præuio, quaſi dubitationi, QVÆNAM DICENDA ECCLESIA SIT, VT QVÆNAM DICENDA MATER SIT, occurritis. Vniuerſalis porrò Eccleſia, cùm vniuerſale quid, ſiue quoddam VNVM IN MVLTIS ſit: Chriſtiano cuilibet & in Communitate Fidei, Eccleſiæ Vnitas; & in Vnitate Eccleſiæ, Fidei ac Diſciplinæ Communitas ſeruanda eſt. Eſt enim (vt fert natura Vniuerſalium) & VNVM & MVLTVM de eſſentia Eccleſiæ. Exempli causâ ponendum videtur illud ipſum quod tumultuantibus Corinthiis oppoſui. DE DISCIPLINA Moribuſque ECCLESIÆ agebatur; Prophetandi dignitatem, ordinem, ac libertatem deſcripſi, Mulieres à docendi munere arcui, atque DE TRADITIS, ET DE VNITATE IN COMMVNITATE, COMMVNITATEQVE

1.Cor. 4.v.8.
1.Cor.2.v.13.
1.Cor.14.v.36.
ibid.v.19.
Iſ.2.v 3.
Pſal.18.v.5. & Rom. 10. v.18.

IN VNITATE SERVANDA, hunc in modum tandem peroraui: AN A VOBIS VERBVM DEI PROCESSIT? AVT IN VOS SOLOS PERVENIT? hinc, Schiſmatis impotentiam ad ſeque omnia rapientem tyrannidem; illinc, ſuperbam ſui magiſtram, Hæreſim diſſipans: neu à ſe aut in ſe Corinthij eſſe ſomniarent, ſed Apoſtolo ſuo ſubditi & in Corpore Eccleſiæ perſeuerarent. Hac arte regendarum animarum Corinthios compeſcui ac fregi, vel potiùs illis exſultantibus, hanc ſententiam ſemper in ore habendam, tanquam frenos furoris, inieci: AN A VOBIS VERBVM DEI PROCESSIT? AVT IN VOS SOLOS PERVENIT? vt & ſe & alios ferre diſcerent, ac illorum verborum memoriam, A VOBIS, &, IN VOS, ſæpius refricarent, meique æternùm meminiſſent, atque aliis exemplum non ſimiliter laſciuiendi eſſent. Sic & in Communitate Vnitas, & in Vnitate ſeruata eſt Communitas. Quiſquis enim inſtat ac vrget, AN A VOBIS VERBVM DEI PROCESSIT? ſatis acriter innuit, tale accipiendum Euangelium quale traditur; ita vt nec detrahendo, nec addendo,

Matth.5. v.19. IOTA VNVM AVT VNVS APEX à Chriſtiana Lege prætereundus ſit, donec omnia fiant. Qui verò interrogat, AVT IN VOS SOLOS PERVENIT? haud quaquam ſanè aliud intelligat neceſſe eſt, quàm cum aliis vnà ſiue communiter ſentiendum, atque, vt dicere ſolemus,

Galat.2.v.14. AD VERITATEM EVANGELII ὀρθοποδοῦντων, ſeu RECTE RECTAQVE; (hoc eſt, neque ad ſiniſtram, neque ad dextram flectendo) ambulandum eſſe.

Rom.14. v.vlt. Etenim quod non eſt ex Fide, peccatum eſt; extra Vnitatem eſt, Schiſmaticum eſt; vt in LITVRGICIS ORDINATIONIBVS Eccleſia meo ore canit:

Matth.12. v.30. ac qui cum Chriſto non eſt, contra Chriſtum eſt; & qui cum Eccleſiæ Chriſti Vnitate non colligit, pro Schiſmate ſpargit. Hinc ortum eſt vt qui Corpus Chriſti Myſticum, quod eſt Eccleſia, quemadmodum quandoque monui, ſcindunt ac diuidunt, grauiùs, teſte Chryſoſtomo, peccent iis qui corpus Chriſti Reale ac Verum clauis confixerunt vel lancea perfoderunt, τῶν τὸ σῶμα αὐτοῦ διατεμνόντων, vt Homilia vndecima in Epiſtolam noſtram ad Epheſios declarat. QVARTA denique, eaque maximè memoriâ tenenda, DE VNITATE ECCLESIÆ aduerſùs Schiſma, ſententia noſtra eſt, Hebræorum decimo; vbi

Heb.10.v.24. v.25. » diximus: Et conſideremus inuicem in prouocationem Charitatis &
» Bonorum Operum; NON DESERENTES COLLECTIONEM NOSTRAM,
» ſicut conſuetudinis quibuſdam, ſed conſolantes: & tantò magis,
» quantò videritis appropinquantem diem. His enim palàm profeſſi ſumus, Chriſtianis, cum Fratribus, ſi non ſemper CORDE, at ſemper TEMPLO, vel, vt loquimur, COLLECTIONE, communicandum eſſe. Sed toti huic quæſtioni DE SCHISMATE, quæ in ECCLESIA MILITANTE ſiue Primo Libro, à duodecimo capite diligenter admodum, Auguſtinianum in morem, ventilata eſt, abunde ſatisfactum videtur; ſi modò vnum ex eodem fonte, id eſt, Auguſtino, CERTISSIMO DOCTORE DEMONSTRATOREQVE ECCLESIÆ, addideris, ſingulari illo libro De Catechizandis Rudibus,

vbi ſingularem hanc DE ECCLESIA ſententiam profert, vel potiùs
naſcenti Eccleſiæ ſic obſtetricatur: Neque enim ob aliud ante Ad- «
uentum Domini ſcripta ſunt omnia quæ in ſanctis Scripturis legi- «
mus, niſi vt illius commendaretur aduentus, & FVTVRA præſigna- «
retur ECCLESIA, id eſt, POPVLVS DEI PER OMNES GENTES, «
QVOD EST CORPVS EIVS: adiunctis atque adnumeratis omnibus «
Sanctis, qui etiam ante aduentum eius in hoc ſæculo vixerunt, ita «
eum credentes venturum eſſe, ſicut nos, veniſſe. Sicut enim IACOB, « Gen.25.v.26.
MANVM priùs dum naſceretur, emiſit ex vtero, qua etiam PEDEM «
prænaſcentis fratris tenebat, deinde vtique ſecutum eſt CAPVT, «
tum demum neceſſario MEMBRA CÆTERA: ſed tamen CAPVT non «
tantùm Membra, quæ ſecuta ſunt, ſed etiam ipſam Manum quæ «
in naſcendo præceſſit, DIGNITATE AC POTESTATE PRÆCESSIT; & «
quamuis NON TEMPORE APPARENDI, tamen NATVRÆ ORDINE prius «
eſt: Ita & Dominus Ieſus Chriſtus, etſi antequam appareret in car- «
ne, ET QVODAMMODO EX VTERO SECRETI SVI, ad hominum « 1. Tim.2.v.5.
oculos mediator Dei & hominum homo procederet, qui eſt ſuper « Rom.9 v.5.
omnes Deus benedictus in ſæcula, PRÆMISIT IN SANCTIS PA- «
TRIARCHIS ET PROPHETIS QVANDAM PARTEM CORPORIS SVI, «
QVA VELVT MANV SE NASCITVRVM ESSE PRÆNVNCIANS, «
etiam Populum, præcedentem ſuperbè, VINCVLIS LEGIS TAN- «
QVAM DIGITIS QVINQVE SVPPLANTAVIT: quòd & per QVIN- «
QVE TEMPORVM ARTICVLOS prænunciari venturus prophetari- «
que non deſtitit: & huic rei conſonans per quem Lex data eſt QVIN- «
QVE LIBROS conſcripſit. Et ſuperbi carnaliter ſentientes, & ſuam « Rom.10.v.3.
Iuſtitiam volentes conſtituere, NON APERTA MANV CHRISTI «
REPLETI SVNT BENEDICTIONE, SED CONSTRICTA ATQVE CON- «
CLVSA RETENTI SVNT. Itaque illis obligati ſunt PEDES, & ceci- «
derunt, nos verò ſurreximus & erecti ſumus. Quamuis ergo, vt « Pſ.19.v.9.
dixi, præmiſerit Dominus Chriſtus QVANDAM PARTEM CORPO- «
RIS SVI in Sanctis, qui eum naſcendi tempore præferunt, tamen «
ipſe eſt CAPVT CORPORIS ECCLESIÆ: illique omnes eidem Cor- « Coloſſ. 1.
pori, cuius ille Caput eſt, cohæſerunt, credendo in eum quem « v.18.
prænunciabant. NON ENIM PRÆCVRRENDO DIVVLSI SVNT, SED «
ADIVNCTI POTIVS OBSEQVENDO. NAM, ETSI MANVS A CA- «
PITE PRÆMITTI POTEST, CONNEXIO TAMEN EIVS SVB CA- «
PITE EST. Quapropter omnia, quæ ante ſcripta ſunt, vt nos do- «
ceremur, ſcripta ſunt, & figuræ noſtræ fuerunt, & in figura con- « 1.Cor.10.
tingebant eis: ſcripta ſunt autem propter nos, in quos finis ſæcu- « v.2.
lorum obuenit. Hæc quàm nouè, quàm aptè, quàm mirabiliter Au- «
guſtinus, vides. Quibus dictis nos modum aliquem conuerſo ad te,
REX IACOBE, tanquam ad diuiſæ Angliæ populi parentem, ſermo-
ne, & finem PRIMÆ Parti ac Orationi noſtræ, quæ eſt DE SCHI-
MATE, faciamus; cumque Tragico illo exclamemus, inducen-
te Patrem diſcerpti membra reponentem atque componentem
Gnati:

O triſte fractis Orbitas annis malum!
Complectere artus, quodque de Gnato eſt ſuper,
Miſerande, mœſto pectore incumbens foue.
Disjecta, Genitor, membra laceri corporis
In ordinem diſpone, ET ERRANTES LOCO
RESTITVE PARTES. Fortis hîc dextræ locus:
Hîc læua, frenis docta moderandis manus,
Ponenda: læui lateris agnoſco notas.
Quàm magna lacrymis pars adhuc noſtris abeſt!
Durate trepidæ lugubri officio, manus;
Fletuſque largos ſiſtite, arentes genæ,
Dum Membra Gnato Genitor adnumerat ſuo,
Corpuſque fingit; hoc quidem eſt formâ carens,
Et turpe, multo & vulnere ambeſum vndique.
QVÆ PARS TVI SIT DVBITO, SED PARS EST TVI:
Hîc hîc repone, non ſuo, at vacuo loco.

CAP. XIV. Ac paucis multa quidem DE SCHISMATE dicta ſunto. NVNC quoniam DE HÆRESI dicendum eſt, fracto Schiſmate ſuperbiat licet, ac de ſe quod ſupereſt, tamquam Scripturæ (cuius magna pars verſibus deſcripta eſt) ac noſtræ laudis æmula, poëticè quoque loquatur

——illa
Exanguis, turbante metu: DISCORDIA dicor,
Cognomento HERESIS, Deus eſt mihi diſcolor, inquit:
Nunc minor aut maior; modò duplex, & modò ſimplex,
Cum placet aëreus & de phantaſmate viſus.
Aut innata anima eſt: quoties volo ludere Numen,
PRÆCEPTOR BELIAL MIHI FIT, domus eſt plaga mundi.

Gal 6.v.7. Sed nolite errare: Deus non irridetur; quemadmodum Galatas iiſdem olim verbis docui. Verùm enim habemus tanquam ream confitentem Hæreſim, ac Hæreticorum vitam ſuis depingentem coloribus:
» Qui quidem (vt tertio, quod DE HÆRETICIS eſt, ſuorum Decreto-
Iud.15.v.4. rum capite, Oecumenicum Lateranenſe Quartum, olim ad Sampſonicam colligatarum vulpecularum hiſtoriam alludens, non minùs præ-
» clarè quàm ſubtiliter dixit:) Facies quidem habent diuerſas, ſed caudas
» ad inuicem colligatas, quia de Vanitate (aliàs, de Varietate) conue-
» niunt in idipſum. Quid ergo hæremus aut moramur vltra? Reuocate in memoriam quæ duobus duntaxat peruulgatis locis DE HÆRESI, ATQVE HÆRETICO, quondam diſſerui. Alter eiuſmodi eſt ad Co-
» rinthios, cùm DE VELANDIS MVLIERIBVS ſermo incidiſſet: Si quis
» autem (inquiebam) videtur CONTENTIOSVS eſſe; nos talem CON-
» SVETVDINEM non habemus, neque ECCLESIA DEI: Hoc autem
» præcipio: non laudans quòd in melius ſed in deterius conuenitis.
» Primum quidem conuenientibus vobis IN ECCLESIAM, audio SCIS-
» SVRAS (Græcè SCHISMATA σχίσματα) eſſe inter vos: & ex parte credo.
» Nam oportet & HÆRESES eſſe, vt qui PROBATI ſunt, manifeſti fiant

in vobis. Conuenientibus ergo vobis in vnum, iam non eſt DOMINI- «
CAM COENAM manducare? vnuſquiſque enim SVAM COENAM præ- «
ſumit ad manducandum. Hic prior de Euchariſtia locus, ob Hæ- «
reſim lubricus, qui monito illo, tanquam cuſtode, tuendus fuit.
Exorſus verò ſum ab ipſa prima Cœna quám cum Diſcipulis ſuis
Dominus egit: quam libro de Eccleſiaſtica Hierarchia Θειότατον Δεῖ-
πνον καὶ Ἀρχισύμβολον τῶν τελετῶν, DIVINISSIMAM COENAM ET
ARCHISYMBOLVM SACRIFICIORVM, ſiue DIVINISSIMAM ET
OMNIVM COENARVM QVÆ FIVNT, COENAM PRIMAM, vel DI-
VINISSIMAM COENAM, IN QVA SVNT INSTITVTA SYMBOLA
RERVM QVÆ FIVNT, (id eſt Euchariſtiæ quæ hodie celebra-
tur) Dionyſius vocat. Alter autem ad Titum, amantiſſimum Diſci-
pulum, Cretæ Epiſcopum. is fuit, cùm in eo Domus Dei zelum « Tit.3.v.10.
accenſurus dixi: HÆRETICVM HOMINEM, POST VNAM ET SE- «
CVNDAM CORREPTIONEM, DEVITA, SCIENS QVIA SVBVER- «
SVS EST, ET DELINQVIT, CVM SIT PROPRIO IVDICIO CON- «
DEMNATVS, Αὐτοκατάκριτος. Vnde ex Altero quidem Primùm colli-
getis, Fratres, nec apud Nos, ſcilicet Iudæos, ſiue Statum Syna-
gogæ; nec apud ECCLESIAM DEI, hoc eſt, neque in Veteri, ne-
que in Nouo, vt nunc loquuntur, Teſtamento, contentiosè age-
re licitum eſſe: ſed Sacerdotem, Iudicio Dei, Legis Quæſtiones ter-
minare; Deinde, Hæreſes, vt Primo Libro dictum eſt, SCISSVRAS
eſſe; Tum, huiuſcemodi Sectas ad Bonorum Probationem eſſe opor-
tere; PROBATOSQVE eos appellandos, qui in Vnitate & Fratrum
Concordia conſtanter remaneant: atque Schiſma in Hæreſim, rur-
ſuſque declinantem Hæreſim in Schiſma conuerti; Hæreſiſque,
quaſi horribilis cuiuſdam Monſtri, caput ac caudam idem Schiſma
eſſe. Denique quod ad Fidem attinet, nihil SVVM, & non Vnita-
tis, ſed Vnius tantùm proprium, poſſe DOMINICVM dici; Cœnam-
que eam haud cenſeri DOMINICAM debere, quæ non omnium,
ſed cuiuſquam priuati ingenij ſit, ac non potiùs eius cui omnes,
(cùm Dominus omnium ſit) ac non ſibi, viuant. Cœna enim Do-
mini priuatæ epulæ non ſunt naturâ ſuâ, ſed publica quædam o-
nium Fidelium inuitatio. Vnde appoſitiſſimè notiſſimus ille Mo-
ralis Philoſophus Plutarchus, in hanc rem, libri octaui Problemate
ſexto: τὸ δεῖπνον φασὶ, ΚΟΙΝΑ, διὰ τὴν ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ, καλεῖσθαι. καθ' ἑαυ-
τοὺς γὰρ ἠρίστων ἐπιεικῶς οἱ πάλαι Ῥωμαῖοι, συνεδείπνουν τοῖς φίλοις: Aiunt COE- «
NAM Romanis dictam ob Κοινωνίαν, COMMVNIONEM: VETERES enim «
ROMANOS ſolos modicè prandere ſolitos; cœnare verò VNA cum «
amicis. Ex altero autem illo, videlicet meæ ad Titum Epiſtolæ lo- «
co, ecquis non videat quæ quantaque in piſcandis Hæreticis adhi-
benda cautio ſit? Semper enim verendum eſt cum eo familiariter
verſari, vel eius conſuetudine vti, qui proprio iudicio condemna-
tus, id eſt, agnita Veritate, ſciens prudenſque peccat. Vnde Ter-
tullianus, De Præſcriptionibus, aduerſùs Hæreticos: HÆRESES, in- «
quit, dictæ Græca voce, ex interpretatione ELECTIONIS, quâ quis «

» ſiue ad inſtituendas, ſiue ad ſuſcipiendas eas vtitur pileo, & SIBI
» DAMNATVM dixit Hæreticum, QVIA ET IN QVO DAMNA-
» TVR, SIBI ELEGIT. Nobis verò nihil ex noſtro arbitrio indu-
» cere licet, ſed nec eligere quod aliquis de arbitrio ſuo induxerit.
» Apoſtolos Domini habemus auctores, qui nec ipſi quidquam ex
» ſuo arbitrio quod inducerent, elegerunt; ſed acceptam à Christo
» DISCIPLINAM fideliter Nationibus adſignauerunt. Itaque etiamſi
Gal 1.v.8 » Angelus de cœlis aliter euangelizaret, Anathema diceretur à no-
Tit.3.v.10. » bis. Hæreticus ergo, vt vno dicam verbo meoque, & meminiſtis enim ipſi, & referre poteſtis, Αὐτοκατάκριτος eſt, SVOPTE IVDICIO CONDEMNATVS, ſiue, vt Doctor ille Afer vertebat, SIBI DAMNATVS; vel, vt Auguſtinus De Baptiſmo contra Donatiſtas libro quinto, A SEMETIPSO DAMNATVS: quandoquidem probè ſciat, quod Primo Libro probatum eſt, nulli, quamlibet ob cauſam, Separare fas eſſe; aut, ſicut Timotheum præmonui, ab eo quod traditum eſt, ALITER-DOCERE, Ἑτεροδιδασκαλεῖν. Verè nimirum SIBI DAMNATVS eſt, qui poſt conuictam
Hebr.11.v.1. conſcientiam in pertinacia perſeuerat. Eſt autem Fides non modò ſperandarum ſubſtantia rerum, argumentum non apparentium, ſiue illud quo exſtant quæ ſperantur, & quod demonſtrat quæ non cernuntur; ſed etiam Ἔλεγχος οὐ βλεπομένων, id eſt propriè, CONVICTIO INEVIDENTIVM. Quo ſanè CONVICTIONIS verbo, libro ſecundo De Peccatorum meritis & remiſſione, vſus eſt Auguſtinus: ex quo neceſſariò conuincitur vt SIBI DAMNATVS ſit. Nemo
Hebr.6.v.4. enim SEMEL ILLVMINATVS, niſi contra PROPRIVM IVDICIVM, id eſt CONSCIENTIAM, aut ab VNITATE, per Schiſma, aut à COMMVNITATE per Hæreſim recedit. Hinc Conſtantinopolitanum Concilium, ſub Hormiſda & Ioanne, vti legere eſt Actione quinta in Conſtantinopolitano ſequenti ſub Agapeto & Menna,
» contra Seuerum pronunciat: QVOD SEVERVS, QVI SEI-
» PSVM AB HAC ECCLESIA SEPARAVIT, IVDICIO SEIPSVM SVBMI-
» SERIT, OMNIBVS MANIFESTVM EST. SEQVENTES ITAQVE ET
» NOS, DIVINOS CANONES, AC SANCTOS PATRES, ALIENVM I-
» PSVM PVTAMVS, ET A DIVINIS CANONIBVS PER SVAM BLA-
» SPHEMIAM CONDEMNATVM ANATHEMATIZAMVS ET NOS: ὅτι Σεβῆρος ΧΩΡΙΣΑΣ ΕΑΥΤΟΝ τῆς ἁγίας ταύτης ἐκκλησίας, ΕΑΥΤΟΝ κρίματι ὑπέβαλε, πρόδηλον πᾶσι. Ἑπόμενοι τοίνυν καὶ ἡμεῖς ΤΟΙΣ ΘΕΙΟΙΣ ΚΑΝΟΣΙ, ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΑΣΙΝ, ἀλλότριον τοῦτον ἡγούμεθα, καὶ ὑπὸ τῶν ΘΕΙΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ἤδη, διὰ τῆς βλασφημίας αὐτοῦ, κατακριθέντα, Ἀναθεματίζομεν καὶ ἡμεῖς. Ac quoniam duos habui præ cæteris amantiſſimos mei, mihique viciſſim multis nominibus commendatiſſimos: quorum alter, (vt ANGLO-ROMANVS veſter Gregorius, libro DE CVRA PASTORALI, notaſſe primus dicitur,) Calcari, videlicet Titus; alter Fræno, nempe Timotheus, indigebat: illi IMPERIVM, huic verò MODESTIAM, qua ſibi moderaretur, ſeque ad mediocritatem reuocaret, identidem ingeſſi. Quapropter Tito,

cui non tam zeli quàm animi excitandi causâ, ſanctaque quadam Epiſcopali fiducia potiùs quàm audacia armandi, ARGVE CVM OMNI IMPERIO, dixeram; continuò reiiciendos, excutiendos, recidendoſque Hæreticos poſt vnam aut alteram correptionem animoſè ac fortiter, vt aliquando tandem auderet, edixi; audiente alia ex parte Timotheo: STVLTAS ET SINE DISCIPLINA QVÆSTIONES DEVITA: SCIENS QVIA GENERANT LITES. SERVVM AVTEM DOMINI NON OPORTET LITIGARE; SED MANSVETVM ESSE AD OMNES, DOCIBILEM, PATIENTEM, CVM MODESTIA CORRIPIENTEM EOS QVI RESISTVNT VERITATI: NEQVANDO DEVS DET ILLIS POENITENTIAM AD COGNOSCENDAM VERITATEM, ET RESIPISCANT A DIABOLI LAQVEIS, A QVO CAPTIVI TENENTVR AD IPSIVS VOLVNTATEM. Hæreticos autem dicimus (Canonis ſexti Concilij Conſtantinopolitani Primi ſiue Generalis Secundi verba ſunt) & qui olim ab Eccleſia abdicati ſunt, ET QVI SVNT POSTEA A VOBIS ANATHEMATIZATI. Adhæc autem & eos qui ſe Sanam quidem Fidem confiteri præ ſe ferunt, AVVLSI autem ſunt ET ABSCISSI, & aduersùs CANONICOS noſtros EPISCOPOS congregationem faciunt: ΑΙΡΕΤΙΚΟΥΣ δὲ λέγομεν, τούς τε πάλαι τῆς ἐκκλησίας ἀποκηρυχθέντας, ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΜΕΤΑ ΤΑΥΤΑ ΥΦ' ΥΜΩΝ ΑΝΑΘΕΜΑΤΙΣΘΕΝΤΑΣ. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ τοὺς τὴν ΠΙΣΤΙΝ μὲν τὴν ΥΓΙΗ προσποιουμένους ὁμολογεῖν, ΑΠΟΣΧΙΣΑΝΤΑΣ δὲ καὶ ἀντισυνάγοντας (aliàs, ΑΠΟΣΧΙΣΘΕΝΤΑΣ δὲ καὶ ἀντισυναγαγόντας) τοῖς ΚΑΝΟΝΙΚΟΙΣ ἡμῶν ΕΠΙΣΚΟΠΟΙΣ. Huiuſmodi verò in Diſciplina Eccleſiaſtica olim nec Chriſtiani cenſebantur, vt ex trigeſimo primo Laodiceno Canone facilè cernas, quem profero: Quod non oporteat cum HÆRETICIS VNIVERSIS Nuptiarum fœdera celebrare, nec eis filios dare vel filias, ſed magis accipere, ſi tamen CHRISTIANOS ſe fieri promittant: ὅτι οὐ δεῖ πρὸς ΠΑΝΤΑΣ ΑΙΡΕΤΙΚΟΥΣ ἐπιγαμίας ποιεῖν, ἢ διδόναι υἱοὺς, ἢ θυγατέρας, ἀλλὰ μᾶλλον λαμβάνειν, εἴγε ἐπαγγέλλοιντο ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ γίνεσθαι. Quod autem, REX IACOBE, & ipſe iam audis DE VITANDIS HÆRETICIS, referre memento ad duas potiſſimùm cauſas. Altera eſt, quòd ſcilicet Hæreſiarchæ DÆMONIA à me dicti ſunt, IN HYPOCRISI LOQVENTIA MENDACIVM, ET CAVTERIATAM HABENTIA SVAM CONSCIENTIAM, tanquam fugitiuam aut Stigmaticam. Vnde Hæreticorum capita Hæreſiarchæ illi, tanquam CAVTERIO inuſtæ partes, quaſi ſenſus omnis expertes, & dicuntur & ſunt, vt irritos conatus ad conuerſionem eorum edere videare. Adde quòd Excommunicatio, quâ, tanquam igne, purgatur Eccleſia, CAVTERII quoddam genus eſt, vt in Sancto Malachia notauit Bernardus: quoniam vtroque videlicet ea quibus applicueris & mortificantur & reſcinduntur. Reſpiciebam præterea ad id quod facturi erant Carpocratiani Hæretici, de quibus Irenæus, libri primi capite vigeſimo quarto: Alij verò ex ipſis ſignant CAVTERIANTES ſuos Diſcipulos in poſterioribus partibus exſtantiæ dextræ auris: vt ſicut aurem, ſic & conſcientiam caute-

Tit. 1. v. vlt.

2. Tim. 2. v. 23.

1. Tim. 4. v. 2.

riatam habituros, maximè nouiſſimorum temporum Hæreticos, quaſi digito monſtrarem. Bene autem Hypocriſim cum Mala Conſcientia coniunxi: nam quiſquis virtutem ſimulat, eo ipſo ſibi teſtis eſt ſe ea carere. Altera Vitandi Hæretici ratio eſt, quoniam
2.Tim.2.17. Hæreticorum ſermo VT CANCER SERPIT: quod quidem in cauſa Hymenæi & Phileti, qui à veritate exciderant, ad Epheſinum Epiſcopum, Timotheum illum noſtrum, ſcripſi. Hæreſim autem ſemper prouidi, eidemque Timotheo ſignificaui, ex indiligenti bonæ conſcientiæ cuſtodia, quam veri Chriſtiani vnicè colendam ducunt,
1.Tim.1. v.18. » prouenturam eſſe, inquiens: HOC PRÆCEPTVM commendo tibi,
» FILI Timothee, ſecundum præcedentes in te PROPHETIAS, vt mi-
» lites in illis BONAM MILITIAM, habens Fidem & BONAM CON-
» SCIENTIAM, quam quidam repellentes, circa Fidem naufragaue-
» runt: ex quibus Hymenæus & Alexander, quos tradidi Satanæ VT
» DISCANT NON BLASPHEMARE. Quæ cuncta cùm ita ſe habeant, vna mihi ſententia concluſiſſe, ac tanquam peroraſſe, remque confeciſſe videor, cùm, intactum multis, orationis meæ verſiculum il-
2.Tim 3. v.8. » lum Timotheo ſuggeſſi: Quemadmodum autem Iamnes & Mam-
» bres reſtiterunt MOYSI; ita & hi reſiſtunt VERITATI (de nouiſſimorum dierum, ſiue periculoſorum veſtrorum temporum Hære-
» ticis, velut indicans loquebar) homines CORRVPTI MENTE, repro-
» bi circa Fidem, ſed vltrà non proficient: inſipientia enim eorum ma-
» nifeſta erit omnibus, ſicut & illorum fuit. Adludebam enim, quod
Exod. 7. v.11. » omnes norunt, ad verſiculum illum Exodi: Vocauit autem Pharao
» Sapientes & Maleficos: & fecerunt etiam ipſi per INCANTATIONES
» ÆGYPTIACAS & ARCANA QVÆDAM ſimiliter: Proieceruntque
» ſinguli Virgas ſuas, quæ verſæ ſunt in DRACONES: ſed deuorauit
» VIRGA AARON Virgas eorum. Quanquam verò Magorum Pharaonis deſint citato loco nomina, ſupplenda tamen ex Traditione duxi, vt cum Verbo Dei SCRIPTO etiam NON SCRIPTVM, More Maiorum, curreret. Viderat ſimile quid Frater noſter Petrus, cùm
2.Petr.2.v.1. » admonens: Fuerunt, inquit, & Pſeudoprophetæ in populo, ſicut
» & in vobis erunt MAGISTRI MENDACES, qui introducent SECTAS
» PERDITIONIS. Sed, vt ante dixi, VLTRA NON PROFICIENT. Vt enim Eccleſia quondam congregata Sardicæ in Synodica illa ad omnes Epiſcopos, quam altera Athanaſij Apologia continet, primis illis temporibus de Hæreticis Arianis, quos ARIOMANITAS vocat,
» ſcripſit: Sed non vltra, hæc facere permiſſi ſunt. EST ENIM PRÆ-
» POSITVS AC ANTISTES ECCLESIARVM DOMINVS qui
» pro illis proque omnibus nobis mortem paſſus, ac per ſeipſum,
» ipſum in cœlum TRANSITVM nobis quoque omnibus LAR-
» GITVS eſt: Ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πολὺ ταῦτα ποιεῖν συνεχωρήθησαν· ἔστι γὰρ ὁ ΠΡΟΙΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ, Ο ΚΥΡΙΟΣ, ὁ ὑπὲρ τούτων, καὶ πάντων ἡμῶν, θάνατον ὑπομείνας, καὶ δι' ἑαυτοῦ, τὴν εἰς οὐρανὸν ΑΝΟΔΟΝ πᾶσιν ἡμῖν, ΔΕΔΩΚΩΣ. Idem de omnibus Schiſmaticis Hæreticiſque eſto iudicium, vt nec negligendi, nec tamen formidandi ſint in ea Gentium Com-

munione

munione cui præeſt proſpicitque Dominus; in eo denique in Cæ-
lum Tranſitu atque Aſcenſu, cuius ſe Viam Chriſtus fieri eſſeque
declarauit. Nam oportet meminiſſe verbi Domini Ieſu, quoniam
ipſe dixit; ET PORTÆ INFERI NON PRÆVALEBVNT ADVERSVS « Matt.16.
EAM. Valent enim, ſed non præualent: premunt, ſed non oppri- « v.18.
munt: oppugnant ſed non expugnant. Vnde ad Clerum Populum-
que Conſtantinopolitanum celeberrimâ Epiſtolâ Cæleſtinus Papa:
NVNQVAM, inquit, NOSTRI REGIS ARMA VINCVNTVR: Οὐδέποτε «
τὰ ὅπλα ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΗΜΩΝ ἡττᾶται. Itaque ſeductores proficiunt
quidem, ſed non vltra; ſiue, vt optimè, VNITATIS AC ZELI VERA
IDEA, Cyprianus, DE VNITATE ECCLESIÆ agens, legit: SED NON «
PROFICIENT PLVRIMVM. Ter autem Pharaonis illi Magi, Iamnes «
& Mambres (qui Moyſi & Aaroni Fratribus oppoſiti, Fratres cre-
duntur) inſipientiæ vel amentiæ ac imbecillitatis manifeſtè conui-
cti, Scriptura teſte, ſunt. Primùm, Exodi ſeptimo, quando Virga Exod 7.v.12.
Aaron deuorauit virgas eorum. Deinde, octauo Exodi, quando in
Tertio Signo deficientes, dicere compulſi ſunt: DIGITVS DEI EST Exod.8 v.19.
HIC. Tertiò, cum, Exodi nono capite, ad Sextum Signum ſtare co- Exod.9.v.11.
ram Moyſe, propter vlcera quæ in ipſis erant, non poterant. Haud
aliter ſanè Hæretici, & Paſtorali Epiſcoporum Virgæ, & Apoſtoli-
cis Eccleſiæ Signis, & Supremis Dei tandem de ſe Iudiciis atque
Suppliciis, quantumuis renuentes & inuiti, cedere coguntur, poſt-
quam VIRGA VIRTVTIS Dei Patris (de qua Pſalmo centeſimo no- Pſ.109.v.2.
no) incarnata fuit. Vnde Irenæus, tertij aduersùs Hæreſes libri ca-
pite vndetrigeſimo, cuius inſcriptio eſt, QVARE VIRGA MOYSI
SERPENS FACTVS EST? Propter hoc autem, inquit, & Moyſes «
oſtendens typum, proiecit VIRGAM in terram, vt EA INCARNA- «
TA omnem Ægyptiorum præuaricationem quæ inſurgebat aduer- «
ſus Dei diſpoſitionem, argueret & abſorberet. Etenim eò loci Ire- «
næus contra Valentinianos inſurgens, probat, Allegorico exemplo
INCARNATIONIS VIRGÆ Moſaïcæ, INCARNATIONEM VERBI: vt
quemadmodum Virga Moſis in terram proiecta fiebat Caro; ſic
cùm Filius Dei, tanquam VIRGA VIRTVTIS DEI emiſſa à Domi- «
no ex Sion, deſcendens de cælis, in terris viſus eſt, & cum homini- « Baruch. 3.
bus conuerſatus eſt, miſſum à Patre Verbum in terris Caro factum « v. vlt. Ioan. 1.
eſt, & habitauit in nobis & vidimus Gloriam eius. Qua de re cenſe- « v.14.
mus conſulendum, Eccleſiæ IN MATERIA DE INCARNATIONE
Conſultorem longè omnium optimum, Cyrillum, decimo quinto
capite DE VIRGA MOYSIS, in Scholio DE VNIGENITI INCARNA-
TIONE, quod Tertia Parte Actorum Concilij Epheſini Latinè tan-
tùm exſtat. Ac ne quid in hac parte à nobis prætermiſſum ſit, ma-
ximam eius capitis partem, quæ Theologicas illas rationes conti-
net, recitabimus: Animaduerte in his natura & veritate Filium «
Dei, tanquam ſi quædam VIRGA ſit Patris. VIRGA AVTEM IN- «
SIGNE EST REGNI. IN FILIO ENIM HABET OMNIVM POTESTATEM. «
Denique etiam DIVINVS DAVID; Thronus tuus, inquit, Deus in « Pſ.44. v.7.

» ſæculum ſæculi: & Virga Æquitatis, VIRGA REGNI tui. Sed eam
» proiecit in terram: ID EST, terreno corpore circumdedit, ſiue per
» humanitatem miſit in terram: Tunc enim in ſimilitudinem fa-
» ctus eſt malignorum hominum ſcilicet. Malignitatis autem ſignum
» eſt SERPENS. Quòd autem verum ſit, hinc deſcribitur. Ipſe enim
» Dominus noſter Ieſus Chriſtus in imaginem & figuram DISPEN-
» SATIONIS factæ cum Carne, pro Serpente accipitur Æneo, quem
Num. 21. v. 9. & Ioan. 3. v. 7. » erexit Moyſes. Et ſicut, inquit, Moyſes, exaltauit Serpentem in
» deſerto; ita exaltari oportet Filium Hominis, vt omnes qui credunt
» in ipſum, non pereant, ſed habeant vitam æternam. Quemadmo-
» dum enim Serpens factus ex ære, ſalutis erat periclitantibus cauſa;
» (ſanabantur enim in eum reſpicientes:) eodem modo etiam Domi-
» nus noſter Ieſus Chriſtus eis qui eum vident quidem, in ſimilitu-
» dine malignorum, eo quòd factus ſit homo, non ignorant tamen
» quòd DEVS ſit VIVIFICVS; cauſa erit vitæ, & dat poſſe venenoſa
» animalia vitare; id eſt, Contrarias Poteſtates. Id quoque huius rei
Exod. 7. v. 12. » figura ſit, quòd AARON VIRGA alias deuoraret, quas in terram
» Magi proiecerant. Igitur Virga quidem in terram proiecta eſt,
» non tamen Serpens remanſit; reſumpta autem, fuit quod erat.
» Nam licèt facta ſit, vt ante dixi, IN SIMILITVDINE NOSTRA PA-
» TRIS VIRGA, id eſt, Filius, per quem habet omnium poteſtatem;
» hac autem impleta DISPENSATIONE reuolauit in cælum, & FVIT
Pſal. 44. v. 7. » ITERVM TANQVAM IN MANV PATRIS, VIRGA ÆQVITATIS AC
Marc. 16. v. 20. » REGNI. Sedet enim ad dexteram genitoris ſui PROPRIA MAIE-
» STATE, Sedes altiſſimas obtinens, ET CVM CARNE. Hæc Cyril-
Luc. 1. v. 33. lus ſiue ECCLESIÆ THEOLOGVS: cuius Regni non erit finis; cu-
ius Omnipotentis Sceptri ſymbolum Paſtoralis Epiſcoporum Vir-
ga inſtituta ſuperiori parte incurua, ac Serpentis more (quod in
Eccleſia Orientali, Serpentes Duo in Baculo Paſtorali ſculpti ac ſu-
periori Baculi parte intorti, præter Euangelicæ Prudentiæ Symbo-
lum, appoſitè ſignant) quaſi in ſeipſam reuertens, Diuinitatis ty-
pum gerit: recta vero demiſſaque inferiùs Humanitatis Chriſti hu-
militatem rectitudinemque mirabiliter indicat.

Hunc modo Serpentem, BACVLVM qui nexibus ambit,
Perſpice: & vſque nota: viſam vt cognoſcere poſſis,
Vertar in hunc: ſed maior ero: tantuſque videbor
In quantum verti CÆLESTIA CORPORA debent.

In hoc autem differunt DVÆ INCARNATIONES illæ, quòd altera facta eſt Conuerſione Virgæ in naturam Carnis: altera Aſſumptione ſubſtantiæ Carnis ad Virgam Patris ac Perſonam Verbi. Vtrique tamen vel hoc maximè proprium eſt, quòd in vtraque Incarnatione vtrumque, tam ſcilicet VIRGA MOSIS, quàm VIRGA PATRIS ſiue Verbum, factum eſt reuera ac realiter Caro. Allatam verò vt adferret exprimeretque differentiam Sanctus Theodotus Ancyranus Epiſcopus, Theodoreti æqualis, audiente ac legente poſtea attente Concilio illo Epheſino, omnium longè maximo,

Homiliâ in die Natiuitatis Domini habitâ confert, Nili fluuium
manentem Hebræis aquam, Ægyptiis ſanguinem manantem fa-
ctum, cum Incarnato Verbo, quod Deus apud Patrem manens,
Hominibus in homine apparuit, ac immutabiliter cœpit eſſe quod
non erat, non deſiſtens eſſe quod erat; μείνας, ὃ ἦν, καὶ γενόμενος,
ὃ οὐκ ἦν. Sic autem Veritatem Carnis cum Verbi Immutabilita-
te componit, Allegorico exemplo, ſuperiori prorſus ſimili, in
quo Virga Caro facta, Virga tamen in ſe ſemper cùm redibat;
Virga, vt videbatur, in ſe manebat: Neque enim, inquit, dicere «
mihi potes, quomodo Ægyptiorum ille fluuius ſanguis factus eſt, «
immutabili manente ipſa aquæ natura. Namque idem Nilus & «
Hebræis AQVA (ſic enim eo ſemper vſi ſunt) & Ægyptiis SAN- «
GVIS ERAT; ET FACTVS EST QVOD NON ERAT, MANENS «
QVOD ERAT: Οὐδὲ γὰρ σύ μοι δυνάσαι λέγειν, πῶς ὁ τῶν Αἰγυπτίων πο- «
ταμὸς αἷμα γεγόνει, ἀμεταβλήτου μεινάσης τῆς τοῦ ὕδατος φύσεως· καὶ γὰρ ὡς
ὕδατι μὲν οἱ Ἑβραῖοι ἐκέχρηντο, ΑΙΜΑ δὲ τοῖς Αἰγυπτίοις ὁ Νεῖλος ἐγένετο,
ΚΑΙ ΓΕΓΟΝΕΝ, Ο ΟΥΚ ΗΝ, ΜΕΙΝΑΣ, Ο ΗΝ. Et poſtea; Quo- «
modo igitur Aqua Nili manens Aqua, facta eſt Sanguis? Πῶς οὖν «
τὸ Ὕδωρ τοῦ Νείλου μεῖναν Ὕδωρ, Αἷμα γεγένηται; ac paulo poſt: Haud «
quaquam enim Aquæ natura corrupta eſt. Et hoc oſtendebant He- «
bræi hanc potabilem habentes. Verùm manſit illa ipſa natura in- «
tra proprios fines, ET FACTA EST SANGVIS, QVOD NON ERAT, «
DEO SVPRA OMNEM RATIONIS CAPTVM MIRACVLVM DE- «
MONSTRANTE: Οὐδὲ γὰρ ἐφθάρη ἡ φύσις τοῦ ὕδατος. καὶ ἐδήλουν οἱ Ἑβραῖοι, «
τοῦτο πότιμον ἔχοντες. ἀλλ' ἔμεινε καὶ αὐτὴ ἡ φύσις ἐν ἰδίοις ὅροις, ΚΑΙ ΓΕΓΟ-
ΝΕΝ ΑΙΜΑ, ΟΠΕΡ ΟΥΚ ΗΝ, ΘΕΟΥ ΥΠΕΡ ΛΟΓΟΝ ΔΕΙΚΝΥΝΤΟΣ
ΤΟ ΘΑΥΜΑ. Quapropter tria tantùm aſſeruabantur in Arca, Ta-
bulæ, Manna, Virga; vt Arcæ figura aptior foret eius Radicis Ieſ-
ſe, eius Sacerdotalis Virgæ ex arida ac ſterili Virgine aliquando
tandem florituræ, quæ hinc Verbi Incarnationem in Tabulis, inde
Corporis & Sanguinis Euchariſtiam in Manna repræſentaret. Nam
vt de Manna quod clariſſimum eſt, omittam, Tabulæ certè Legis
hominibus datæ, ipſa ſcriptione Digito Dei (qui ſanè Spiritus San-
ctus eſt, vt Eccleſia docet, dum canit; DEXTRÆ DEI TV DIGITVS)
Verbi Dei in lapide facta, Verbum Conſubſtantiale Patris, ſuper-
uentu ac obumbratione ſiue operatione Spiritus Sancti in Virgine
(haud ſecus incorrupta viro, ac ſi lapidea eſſet,) quaſi ſcriptum at-
que conſignatum hominibus à Patre datum, graphicè depingunt,
& omnino declarant. Sed relicta Virga & Baculo, quæ me, vt Pſal- Pſ.22. v. 4.
miſta canit, conſolata ſunt, quia (vt Gregorius libro de Cura Paſto-
rali docet) Virga percutimus, Baculo ſuſtentamur; ſatis ſuperque di-
cta ea ſint de HÆRESI, quam percutimus, atque SCHISMATE, con-
tra quod ſuſtentamus: quorum vtrumque ſeptimo capite Poſterio-
ris ad Corinthios, INQVINAMENTVM SPIRITVS, μολυσμὸν πνεύματος, 2.Cor.7. v.1.
cum Idololatria vocauimus, cum eaque coniunximus. Ac de vtro-
que equidem præclarè Auguſtinus, Epiſtolâ quadrageſimâ ſecundâ,

» ad Idololatras Madaurenſes: Videtis certè, inquit, multos præciſos
» à Radice Christianæ Societatis, quæ per Sedes Apo-
» stolorvm & svccessiones Episcoporvm, Certa per Orbem
» Propagatione diffunditur, de ſola figura originis, ſub Chriſtia-
» no nomine, quaſi Arescentia Sarmenta, gloriari, quas Hæ-
» reses et Schismata nominamus: præuiſa-prædicta, ſcripta ſunt
Cap. XV. » omnia. Opvs nunc aggredior plenum variis quæſtio-
nibus, atrox dubiis, diſcors ſolutionibus, ipſa etiam niſi cum cha-
ritate certetur, Eccleſiæ pace difficile ac ſæuum. Ivs ſiquidem illud
omne quod periculoſa tempora, qualia certè veſtra ſunt, Contro-
versvm vocant, cuius interdum nimium altercando veritas amit-
titur; meis, id eſt, Apoſtolicis ſententiis verbiſque definio. Atque
id meo vel iure, vel certè munere, quandoquidem ex meorum fere
verborum interpretatione tota ampliſſima illa ſeges vel nata eſt, vel
creuit, vt ex Epheſinis Actis patet. In iis enim & Beatiſſimus Cæle-
ſtinus Pontifex Maximus, & Sanctiſſimus Cyrillus Alexandrinus
Patriarcha, vterque novvs Pavlvs, ΝΕΟΣ ΠΑΥΛΟΣ, ab Vniuerſa
Vniuerſalique Synodo acclamatus eſt, quòd in Controuerſis Quæ-
ſtionibus de fide, Pauli mentem ac ſententiam, id eſt, ſcriptorum
meorum veram germanamque explanationem nacti eſſent; ac ſi pro
iure dicundo, Pavlvm noſſe ſat foret. Sed Pavlvs Prædicans
nunc ipſe ſe ſcribentem explicabit. Principio qvattvor præſer-
tim clariſſimis in rebus lapſos eſſe plures vno miror, qui ſibi auctor
eſſe ſeditionis aut ſectæ voluerit ac tentauerit, nempe in tollendo
contra religionem omnem Sacrificio, quo quidem ſummam Dei
Opt. Max. maieſtatem, tanquam grati aliquo munere noſtro, quam-
tumuis ſuo, adimus: libertate, contra experientiam, quam vt re-
rum magiſtram cæteris in rebus ſaltem reueremur: Cvra pro
1. Cor. 11. v. 14. mortvis gerenda, ad quam tamen exercendam, et ipsa natv-
ra, (quo argumento Corinthios ad Velandas Mulieres vrgere ſo-
lebam) docet vos, & humanitas inuitat, & horror ille cogit in
omnium mentibus inſidens, cùm non maiori curæ eſſe vident ho-
» minibus homines quàm brutæ ſint animantes Qvem (vt de hor-
rore rebaptizandi dixit quinto contra Donatiſtas de Baptiſmo Li-
» bro Auguſtinus) divinitvs infvsvm esse crediderim, vt ad-
» versvs qvaslibet dispvtationes qvas infirmi discvtere
» neqveunt, horrore ipso Ecclesia mvniretvr: Bonorvm
denique opervm procvratione, quo vno Societatis Chriſtianæ
vinculo Mortales inter ſe Chriſti ſanguine colligantur, ad Chriſti-
que Immortalitatem, datis velut ſibi de cælo vel conditionibus, vel
pignoribus, ſe trahendos ſperant. Etenim hodierni Hæretici, ac ſi
qui ſuperſint Henriciani tui, Deum ſummo atque vno quem ſi-
bi reſeruauit, Religionis cultu; Chriſtianos, naturali Experientiæ quæ
Hebr. 5. v. 14. » etiam in actibus ſupernaturalibus viget, ſenſu ac magiſterio; (Cùm
» Perfectorum ſit ſolidus cibus, eorum qvi exercitatos habent
» sensvs ad diſcretionem boni & mali) Homines, Humanitatis ſenſu,

ac Mortuorum, verbi gratia Parentum, debito honore: ad quorum nihilominus memoriam ſemper aliqua pars eius Mandati, QVOD IN PROMISSIONE PRIMVM EST, pertingit; ac poſtremo Societatem Sanctorum, multiplicatione talentorum ac Operum fructu, quantum quidem in ipſis ſitum eſt, priuant, immo, ſpoliant, & Epheſ.6.v.2.

—quod habet proprium Furor,
In ſe ipſe ſæuit.—

Vnde primo libro de Trinitate Hilarius: Inter hæc emerſerunt DESPERATA IN SE, ET SCÆVA IN OMNES impiæ TEMERITATIS INGENIA. Atque illud quod Præfatione faciendum primum fuit, factum atque tranſactum eſt. Quæ ſi ſingula vos fortè non mouent, vniuerſa certè tamen inter ſe coniuncta atque connexa mouere debebunt. Sed ad ſingula nihilominus reuertamur. nec enim vniuerſo generi hominum ſolùm, ſed etiam ſingulis à Deo Immortali, cui honor & gloria in ſæcula ſæculorum, Amen, conſuli & prouideri ſolet; DOMINVSQVE IESVS ſeparatim ab vniuerſis ſingulos & dirigit & diligit. Itaque ſigillatim vnamquamque rem attingamus, totumque Controuerſum Opus QVATTVOR TRACTATIBVS, tanquam Partibus, provt rês tulerit, abſoluamus. ac primo loco DE CHRISTIANORVM SACRIFICIO dicamus. 1.Tim.1.v.17.

CAP. XVI.

MAGNVS erat, (inquit, in nonageſimum quintum Pſalmum Chryſoſtomus: nec miremini me quaſi aliena laudare; libenter enim diſcipulos meos, Eccleſiæ Doctores, ac præſertim LITTERALEM MORALEMQVE Interpretem meum plerumque audio, vt & DOCTRINALEM, quî haud alius eſt, vt alicubi ex Beda dicemus, quàm ipſe Auguſtinus) & ſine modo, Sacrificiorum in Lege numerus; quæ omnia NOVA ILLA ſuperueniens GRATIA, vnam & VERAM ſtatuens HOSTIAM, Vno complectitur SACRIFICIO: Καὶ πολὺς ἦν καὶ ἄμετρος ἀριθμὸς θυσιῶν, τῶν κατὰ νόμον. Ἡ δὲ ΝΕΑ ΧΑΡΙΣ (nimirum Chriſtus Dominus, qui, vt ex Patribus PERRONIVS noſter immo veſter notat, SVBSTANTIALIS GRATIA eſt) ἐλθοῦσα, ΔΙΑ ΜΙΑΣ περιέγραψε πάσας, καὶ μίαν ΑΛΗΘΙΝΗΝ ἔστησε ΘΥΣΙΑΝ. Ac in decimum caput Epiſtolæ noſtræ prioris ad Corinthios, Homiliâ vigeſimâ quartâ, de Chriſto loquens: Et SACRIFICIVM ipſum, ſuccedentium more, mutans, & pro animalium victimis SEIPSVM OFFERRI PRÆCIPIENS: Καὶ τὴν ΘΥΣΙΑΝ αὐτὴν ἀμείψας, καὶ ἀντὶ τῆς ΑΛΟΓΟΥ σφαγῆς, ΕΑΥΤΟΝ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙΝ ΚΕΛΕΥΣΑΣ. Ac ſi diceret Chryſoſtomus; Quippe qui Patris Λόγος, ac Solus SVBSTANTIALIS Λόγος, præfiguratus ac præſignificatus, Ἀλόγοις Sacrificiis, ſuo tempore ac in temporis plenitudine, vices ſuas obiret, ac iuxta illud, TVNC DIXI; ECCE VENIO; victima fieret. Hæc ille, non Eloquentiæ ſub Libanio auditor, necnon & Scholæ deſignatus ſucceſſor, ni factus Chriſtianus eſſet: nô Philoſophiæ ſub Andragathio peritiſſimus: nô Theologiæ ſub Diodoro magiſtro clarior Diſcipulus; ſed TVBA MVNDI, OS AVREVM; MIRACVLVM VNIVERSI, Eccleſiæ ætate meliore dictus. de quo Auguſtinus, prioris contra Iulianum libri capite ſexto: Ingredere SANCTE IOANNES, ingredere, ET CONSIDE CVM FRATRIBVS TVIS, (Eccleſiæ ſcilicet Vniuerſalis Doctoribus Hebr.10.v.7. & Pſ.39.v.7.

ac Patribus, quos eó loci vndique Auguſtinus colligit ac in me-
» dium profert) A QVIBVS NVLLA RATIO, NVLLA TENTATIO TE
» SEPARAVIT. ac paulo poſt: Sed abſit vt tu ALIVD SAPERES, &
» in ea (nempe Eccleſia Catholica) TAM PRÆCIPVVS EMINERES.
Sed ad propoſitum VNICI SACRIFICII argumentum reuertamur.
» Nunc (ſcilicet reſpondet Leo, Sermone octauo de Paſſione Domi-
» ni) Carnalium Sacrificiorum varietate ceſſante, omnes differentias
» Hoſtiarum, VNA CORPORIS ET SANGVINIS TVI IMPLET OBLA-
» TIO. Ac omnium optimis, & quantumuis myſticis, verbis id expli-
cat potiùs quàm implicat Euſebius, priore libro de Demonſtratio-
» ne Euangelica: Quin igitur & SACRIFICAMVS, & THVRE SVFFI-
» MVS, modò quidem IPSAM COMMEMORATIONEM MAGNÆ IL-
» LIVS VICTIMÆ; modò verò AB IPSO TRADITA MYSTERIA SA-
» CRIFICALI RITV CELEBRANTES, & illam quæ PRO SALVTE NO-
» STRA EST, EVCHARISTIAM PER PIOS HYMNOS, perque PRECES
» SACRIFICALIA VOTA ipſi DEO OFFERENTES. modò verò noſ-
» metipſos TOTALITER CONSECRANTES IPSI, & PONTIFICI eius
» ΛΟΓΩ ſiue VERBO, ipſo corpore & anima dedicati: Οὐκοῦν, καὶ
ΘΥΟΜΕΝ, καὶ ΘΥΜΙΩΜΕΝ, ποτὲ μὲν ΤΗΝ ΜΝΗΜΗΝ ΤΟΥ ΜΕΓΑ-
ΛΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ, ποτὲ δὲ ΤΑ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΥ ΠΑΡΑΔΟΘΕΝΤΑ ΜΥΣΤΗ-
ΡΙΑ, ΕΠΙΤΕΛΟΥΝΤΕΣ, καὶ τὴν ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ ἡμῶν ΕΥΧΑ-
ΡΙΣΤΙΑΝ, δι' εὐσεβῶν ΥΜΝΩΝ τε καὶ ΕΥΧΩΝ, ΤΩ ΘΕΩ ΠΡΟΣΚΟΜΙ-
ΖΟΝΤΕΣ. ποτὲ δὲ σφᾶς αὐτοὺς ΟΛΩ ΚΑΘΙΕΡΟΥΝΤΕΣ αὐτῷ, καὶ τῷ γε ΑΡ-
ΧΙΕΡΕΙ αὐτοῦ ΛΟΓΩ, αὐτῷ Σώματι καὶ Ψυχῇ ἀνακείμενοι. Quæ cùm ita
ſint, ea quæ Chryſoſtomo de Αλόγων Sacrificiis nunc diximus, cum
2. Cor. 12. v. 4. Euſebij Pontifice Λόγῳ ſi iunxeris, intelliges ARCANA VERBA
QVÆ NON LICET HOMINI LOQVI. Atque hæc vt Libro Primo,
plurima DE VNITATE ECCLESIÆ dicta ſunt, ſic DE VNITATE SA-
CRIFICII, quæ illius indiuidua comes, nunc ſatis multa. Sacrificium
autem eſt oblatio externa facta ſoli Deo, qua ad agnitionem hu-
manæ infirmitatis, & profeſſionem diuinæ maieſtatis à legitimo
miniſtro res aliqua ſenſibilis & permanens, ritu myſtico conſecra-
» tur & tranſmutatur. Soli Deo inquam: Quis enim (vt Chryſoſto-
mus ex Thracia, at tanquam pro confini Aſia; Leo ex Europa; ex
Africa mihi ordine ſuo nunc veluti ſuccinit de Ciuitate Dei DI-
VINVS ILLE CIVIS SANCTORVM, AC DOMESTICVS DEI, Au-
» guſtinus,) qui SACRIFICANDVM cenſuit, niſi ei quem DEVM
» aut ſciuit, aut putauit, aut finxit? Atque alibi diſputans Con-
tra Aduerſarium Legis & Prophetarum, anonymum illum librum
» ſibi à Fratribus Carthagine miſſum: Dæmon, ſibi, ait, SACRI-
» FICIVM non exigeret, niſi Deo Vero deberi ſciret. Nam ob-
» ſequia cætera quæ diuinitati exhibentur, auſi ſunt ſibi etiam ſu-
» perbiæ faſtu homines arrogare: rariſſimi autem commemorantur,
» qui ſibi vt ſacrificaretur, cùm REGIA POTESTATE poſſent,
» auſi fuerint imperare. QVICVMQVE TAMEN AVSI SVNT,
» PER HOC SE DEOS HABERI VOLVERVNT. Quemad-

modum verò SOLI, ſic & Vni Deo Sacrificium fit. non enim ſolùm Deo fit, ſed ita fit, vt quiſquis Sacrificium alicui fecerit, ſuum eſſe Deum ex conſequenti in illo actu, velit nolit, agnoſcat atque fateatur neceſſe eſt. Quamobrem vtrumque videtur iunxiſſe Euſebius, Oratione de laudibus Conſtantini: INCRVENTA verò & RATIONABILIA SACRIFICIA quæ per PRECES MYSTICAS ac INEFFABILEM THEOLOGIAM fiunt ORDINI CHOROQVE SACERDOTVM SVORVM, quis ſolus celebrare tradidit alius, quàm ſolus noſter Saluator? Ideo & PER VNIVERSVM TERRARVM ORBEM ALTARIA ERECTA SVNT, ET ECCLESIARVM CONSECRATIONES ſoli MONARCHÆ OMNIVMQVE REGI Deo AB OMNIBVS GENTIBVS offeruntur: ΑΝΑΙΜΟΥΣ δὲ, καὶ ΛΟΓΙΚΑΣ ΘΥΣΙΑΣ τὰς δι' εὐχῶν τῆς ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ, τοῖς αὐτοῦ ΘΙΑΣΩΤΑΙΣ (vnde apud Dionyſium ORDO DIVINA CANENTIVM, τῶν τὰ θεῖα ᾀδόντων, THIASOTARVM, ſiue THIASOTICVS dicitur) τίς μόνος ἐπιτελεῖν παρέδωκεν ἄλλος, ἢ μόνος ὁ ἡμέτερος Σωτήρ; διὸ καὶ ΕΠΙ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΟΛΗΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΗΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ, ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΑ ΣΥΝΕΣΤΗ, ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ τε ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΑ, Μόνῳ τῷ ΠΑΜΒΑΣΙΛΕΙ Θεῷ, ΠΡΟΣ ΑΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ διαπεμπόμενα. Ac de Demonſtratione Euangelica, libro primo: VNI vero SOLI Domino, iuxta diuinum oraculum, ALTARE INCRVENTORVM AC RATIONABILIVM SACRIFICIORVM, ſecundùm Noua Noui Teſtamenti Myſteria, TOTVM PER ORBEM erectum eſt: ΕΝΙ δὲ ΤΩ ΜΟΝΩ Κυρίῳ, κατὰ τὸ ἱερὸν λόγιον, ΚΑΙ ΤΟΥΤΩ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΝ ΑΝΑΙΜΩΝ ΚΑΙ ΛΟΓΙΚΩΝ ΘΥΣΙΩΝ, κατὰ τὰ ΚΑΙΝΑ μυστήρια τῆς νέας καὶ ΚΑΙΝΗΣ διαθήκης, ΚΑΘ' ΟΛΗΣ ΤΗΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΗΣ ἀνεγήγερται. Ac optimè, vigeſimo primo libri vigeſimi contra Fauſtum Manichæum, Auguſtinus: Populus Chriſtianus MEMORIAS Martyrum RELIGIOSA SOLEMNITATE concelebrat, & ad excitandum imitationem, & VT MERITIS EORVM CONSOCIETVR, ATQVE ORATIONIBVS ADIVVETVR: ita tamen vt nulli Martyrum, ſed ipſi DEO MARTYRVM, ſacrificemus; quamuis in Memoriis (aliàs, Memoria) Martyrum CONSTITVAMVS ALTARIA. Quis enim ANTISTITVM IN LOCIS SANCTORVM CORPORVM ASSISTENS ALTARI, aliquando dixit; OFFERIMVS TIBI Petre, aut PAVLE, aut Cypriane? SED QVOD OFFERTVR, OFFERTVR DEO, qui Martyres CORONAVIT, apud Memorias eorum quos CORONAVIT, vt ex ipſorum LOCORVM ADMONITIONE maior affectus exſurgat AD ACVENDAM CHARITATEM, ET IN ILLOS QVOS IMITARI POSSVMVS, ET IN ILLVM QVO ADIVVANTE POSSVMVS. Colimus ergo Martyres eo CVLTV DILECTIONIS ET SOCIETATIS quo & in hac vita coluntur SANCTI HOMINES DEI, quorum cor ad talem pro EVANGELICA VERITATE paſſionem paratum eſſe ſentimus. Sed illos tantò deuotiùs quantò ſecuriùs poſt incerta omnia ſuperata:

» quantò etiam fidentiore laude prædicamus iam in vita feliciore
» victores, quàm IN ISTA ADHVC VSQVE PVGNANTES. At verò
» illo cultu qui Græcè Latria dicitur, Latinè vno verbo dici non po-
» teſt, cùm ſit QVÆDAM PROPRIE DIVINITATI DEBITA SERVI-
» TVS; nec colimus, nec colendum docemus, niſi VNVM Deum.
» Cùm autem AD HVNC CVLTVM pertineat OBLATIO SACRIFI-
» CII (vnde Idololatria dicitur, eorum qui hoc etiam Idolis exhi-
» bent) nullo modo tale aliquid offerimus aut offerendum præci-
» pimus vel cuiquam Martyri, vel cuiquam SANCTÆ ANIMÆ, vel
» cuiquam Angelo: Et quiſquis in hunc errorem delabitur, COR-
» RIPITVR PER SANAM DOCTRINAM, SIVE VT CORRIGATVR,
» SIVE VT CONDEMNETVR, SIVE VT CAVEATVR. Quibus ſanè
ſimillima ſunt quæ idem Auguſtinus ſcripſit, vigeſimo ſeptimo ca-
» pite octaui libri De Ciuitate Dei, in eamdem ſententiam: Nec ta-
» men nos eiſdem Martyribus Templa, Sacerdotia, Sacra, & Sacrifi-
» cia, conſtituimus: quoniam non ipſi, ſed Deus eorum nobis eſt
» Deus. Honoramus ſanè Memorias eorum, tanquam SANCTORVM
» HOMINVM DEI, qui VSQVE AD MORTEM SVORVM CORPORVM,
» pro veritate certarunt, vt innoteſceret vera Religio, falſis Religioni-
» bus fictiſque conuictis: quod etiam, ſi qui antea ſentiebant, timen-
» do reprimebant. Quis autem audiuit aliquando Fidelium, STAN-
» TEM SACERDOTEM AD ALTARE ETIAM SVPER SAN-
» CTVM CORPVS MARTYRIS (quoniam videlicet SVB ALTARI,
Apoc. 6. v. 9. non SVPRA ALTARE, ex illo Apocalypſeos: VIDI SVBTVS ALTA-
RE, collocandæ ex Veteri Auguſtiniana ac Africana DISCIPLINA,
» Sanctorum Reliquiæ) AD DEI HONOREM CVLTVMQVE CON-
» STRVCTVM dicere in Precibus; OFFERO TIBI SACRIFICIVM Petre,
» vel PAVLE, vel Cypriane? cùm apud eorum Memorias OFFE-
» RATVR DEO, qui eos & Homines & Martyres fecit, ET SANCTIS
» SVIS ANGELIS CÆLESTI HONORE SOCIAVIT; vt ea celebritate &
» DEO VERO illorum de Victoriis gratias agamus, & nos ad imitatio-
» nem TALIVM CORONARVM atque Palmarum eodem inuocato in au-
» xilium ex eorum memoriæ renouatione adhortemur? Quæcumque
» igitur adhibentur RELIGIOSORVM OBSEQVIA in Martyrum locis,
» Ornamenta ſunt Memoriarum, non Sacra vel Sacrificia Mortuorum
» TANQVAM DEORVM. Quicumque etiam Epulas ſuas eò deferunt
» (quod quidem à CHRISTIANIS MELIORIBVS non fit, & in pleriſ-
» que terrarum nulla talis eſt Conſuetudo) tamen quicumque id fa-
» ciunt, QVAS CVM APPOSVERINT, ORANT ET AVFERVNT VT
» VESCANTVR, VEL EX EIS ETIAM INDIGENTIBVS LARGIANTVR;
» Sanctificari ibi eas volunt PER MERITA MARTYRVM in nomine
» DOMINI MARTYRVM. Non autem iſta eſſe SACRIFICIA
» MARTYRVM nouit, qui nouit VNVM QVOD DEO ILLIC
» OFFERTVR SACRIFICIVM CHRISTIANORVM. Hæc ſecundo loco
Auguſtinus. Nec prætermittenda illa Auguſtini tanquam clau-
ſula, quæ decimo capite libri vigeſimi ſecundi eiuſdem operis

habetur his verbis: NOS Martyribus noſtris NON TEMPLA ſicut « Diis, SED MEMORIAS, ſicut Hominibus Mortuis. quorum apud « Deum viuunt Spiritus, fabricamus. Nec ibi erigimus Altaria, in « quibus SACRIFICEMVS Martyribus, SED VNI DEO ET MARTY- « RVM ET NOSTRO, SACRIFICIVM IMMOLAMVS; ad quod SA- « CRIFICIVM ſicut HOMINES DEI qui Mundum in eius confeſſio- « ne vicerunt, ſuo loco & ordine nominantur, non tamen à SA- « CERDOTE QVI SACRIFICAT inuocantur, (quomodo enim quon- « dam ad Romanos dixi, inuocabunt in quem non crediderunt, pri- Rom. 10. v. 14. mo ſcilicet Inuocationis gradu, id eſt, cultu Latriæ, quo in nos vocamus quem in nobis inuocamus, vt ipſe paſſim Auguſtinus auctor eſt) Deo quippe non ipſis SACRIFICAT, quamuis in Memoria SACRIFICET eorum, QVIA DEI SACERDOS EST, non illorum. Hactenus SACRIFICII CHRISTIANORVM adſertor Auguſtinus. Ea videlicet eſt natura rerum, vt nihil præter Sacrificium ſit, quod alteri quàm Deo facere exteriùs non queas. Nam Adorare, ſiue humiliter ſe incuruare, Precari, Laudare, & quiduis huiuſcemodi actuum qui ad Dei religionem referuntur, communia quoque ciuili hominum inter homines ſocietati ſunt. Vnus atque vnicus Sacrificij modus eſt qui cum nemine quàm cum Deo communicari poſſit, & debeat. Hinc ortum illud Irenæi Theologicum documentum libri quarti capite trigeſimo ſecundo: Chriſtus « Diſcipulis ſuis dans conſilium, primitias Deo offerre ex ſuis crea- « turis, non quaſi indigenti, SED VT IPSI NEC INFRVCTVO- « SI NEC INGRATI SINT (videlicet quod Irenæi verba ſonant, « non ſacrificando) eum qui ex creatura panis eſt, accepit & gra- « tias egit, dicens, HOC EST CORPVS MEVM; & Calycem ſimi- « liter qui eſt ex ea creatura quæ eſt ſecundùm nos, SVVM SANGVI- « NEM CONFESSVS EST, & NOVI TESTAMENTI NOVAM DOCVIT « OBLATIONEM. Spoliat igitur Diuinitatem, Hominum, quanta « eſſe poteſt, gratitudine, atque honore eo quem ſibi ſolum atque ſingularem ipſa reſeruauit, ille qui Sacrificium à rebus humanis diuiniſque tollit. Hinc Auguſtinus Libri de Spiritu & Littera vndecimo capite: THEOSEBIA porrò ſi ad verbi originem La- « tinè expreſſam interpretaretur, DEI CVLTVS dici poterat: QVI « IN HOC MAXIME CONSTITVTVS EST, VT ANIMA EI NON « SIT INGRATA. Vnde & in ipſo VERISSIMO & SINGVLARI « SACRIFICIO, Domino Deo noſtro AGERE GRATIAS admone- « mur. Intelligit Auguſtinus, quando Sacerdos ex Altari Populum « hortatur & canit; GRATIAS AGAMVS DOMINO DEO NOSTRO. Quocirca vt Holocauſta præ cæteris Sacrificiorum generibus, propriè in Diuinæ Maieſtatis reuerentiam offerri crederentur, tota cremari Diuina Lex fuit, vt reſoluta in vaporem tota ſurſum aſcenderent, Leuit. 6. in ſignum quòd quidquid habemus, totum, quodcumque illud omne eſſe videatur; totum, inquam, quidquid habemus, Dei eſt. Cur autem brutarum animantium Triplici Terrenarum genere, Oue, Capra,

Boue; Volatilium quoque Triplici, Columba, Paſſere, Turture; iiſque tantum victimis ſeu hoſtiis in Scripta Lege ſacrificatio erat, alterius eſt omnino inſtituti: nunc vrget Chriſtianum Opus. Itaque iſtis terrenis relictis, ad maiorem, atque adeo Apoſtolicum noſtrum morem conuolemus, ac Chriſtianorum ritu quemadmodum rem olim diuinam fecerimus, doceamus.

CAP. XVII. Ac primum quidem querentibus Iudæis, ſe, derelicto Moyſe, Altari carituros, CHRISTIANORVM ALTARE imprimis inſigne prodidi meâ ad Hebræos Epiſtolâ fere extremâ, his verbis: » HABEMVS ALTARE DE » QVO EDERE NON HABENT POTESTATEM QVI TABERNACVLO » DESERVIVNT. *Hebr. 13. v. 10.* Sed vt taceam quanta fide (ex Traditione quippe Eccleſiæ) DE CHRISTIANORVM ALTARIBVS hunc ſenſum veſtris quondam Patribus tradiderint Græci, Theodoretus, Theophylactus & OEcumenius; inter autem Latinos Primaſius, Sedulius, Anſelmus, itemque vtriuſque linguæ alij quamplurimi: redeat vobis in memoriam prioris ad Corinthios ille locus: » NON PO» TESTIS MENSÆ DOMINI PARTICIPES ESSE, ET MEN» SÆ DÆMONIORVM; *1. Cor 10. v. 21.* atque ex amborum collatione ſenſum amborum aſſequemini. Ex hoc enim Corinthiorum documento Vniuerſalis Eccleſia in OEcumenica vltima Synodo Euchariſtiam à Chriſto Domino inſtitutam eſſe non ſolùm vt Sacramentum, verum etiam vt Sacrificium; quod ſemper tenuit, nuper defini» uit. Id enim (inquiunt DIVINITVS-INSPIRATI Patres) non » obſcure innuit APOSTOLVS PAVLVS, Corinthiis ſcribens, » cùm dicit: Non poſſe eos qui participatione MENSÆ DÆMO» NIORVM polluti ſunt, MENSÆ DOMINI participes fieri: per » Menſam ALTARE vtrobique intelligens. Et rectè quidem cùm pro Argumento adduco PARTICIPATIONEM MENSÆ DOMINI, credendus ſum intelligere ea quæ de Menſa Domini percipiuntur, oblata ſiue immolata eſſe, vt & quæ de Menſa Dæmoniorum, certo certiùs oblata atque immolata ſunt. Porrò » MENSAM pro ALTARI & Iſaïas ante poſuerat, dicens: Qui poni» tis Fortunæ MENSAM, & libatis ſuper eam. *Iſ 65. v. 11.* Immo & Chriſtiani Sacrificij Miniſter ac Præco Malachias Propheta, poſtquam » Dominum induxerat obiurgantem: Offertis ſuper ALTARE » meum Panem pollutum; *Malach. 1. v. 7.* ait ipſe, & quaſi de Hæreticorum iniu» riis deplorat ac conqueritur; MENSA Domini deſpecta eſt; videlicet MENSAM appellans quod prius ALTARE vocauerat. Hanc poſtea conſuetudinem Eccleſia me duce vſurpauit, vt Eccleſiaſticâ linguâ MENSA ſignificaret ALTARE. Teſtis, quibus opus eſt, omnium inſtar, erit Auguſtini DE MENSA CYPRIANI (ſiue primus De Cypriano) Sermo, ſic appellata à Reliquiis eius » ſub ea conditis, vbi & Martyrio fuerat affectus: In eodem, inquit, » loco MENSA DEO CONSTRVCTA EST; tamen MENSA dicitur » CYPRIANI, non quia ibi eſt vnquam Cyprianus epulatus, ſed quia » ibi eſt immolatus, ET QVIA IPSA IMMOLATIONE SVA PARAVIT

HANC MENSAM, non in qua paſcat ſiue paſcatur; SED IN QVA SACRIFICIVM DEO, CVI ET IPSE OBLATVS EST, OFFERATVR. Sed vt Menſa illa, quæ Dei eſt, etiam Cypriani vocetur, hæc cauſa eſt; QVIA VT ILLA MODO CINGATVR AB OBSEQVENTIBVS, IBI CYPRIANVS CINGEBATVR A PERSEQVENTIBVS. At Cyprianum ipſum antiquiorem audiamus, pulcherrimo illo libro DE CALYCE DOMINI: Sed & per Salo- Epiſt.63.
monem, inquit, Spiritus Sanctus typus DOMINICI SACRIFICII ante præmonſtrat, IMMOLATÆ HOSTIÆ, & Panis & Vini, ſed & ALTARIS ET APOSTOLORVM faciens mentionem: Sapientia, inquit, ædificauit ſibi domum, & ſubdidit columnas ſeptem. Mactauit ſuas HOSTIAS, miſcuit in cratera Vinum ſuum, & parauit MENSAM SVAM. Et miſit ſeruos ſuos conuocans CVM EXCELSA PRÆDICATIONE ad Crateram, dicens: Quis eſt INSIPIENS? declinet ad me. & EGENTIBVS SENSV, dixit: Venite, edite de meis Panibus, & bibite Vinum quod miſcui vobis. Tum ſcilicet Altaris, cùm facta MENSÆ per Salomonem mentio eſt; adeo certum, adeo antiquum Cyprianus credidit Menſæ pro Altari vſum. Quare Euſebius Aram Dominicam nunc ALTARE, Θυσιαστήριον· nunc MENSAM Τράπεζαν vocat: illud, propter OBLATIONEM SACRIFICII; hoc, propter SACRIFICII PARTICIPATIONEM. Porrò inſignis ea de re locus Athanaſij eſt Apologiâ ſecundâ: Nam de Myſteriis, inquit, inquirentes, Iudæos interrogarunt, & Catechumenos examinarunt: Vbinam, inquientes, eratis cùm Macarius acceſſit, & MENSAM ſubuertit? Illique reſponderunt, Nos intus fuimus. Iam ſi id verum eſt, ergo eo tempore OBLATIO celebrari non potuit, ſi quidem Catechumeni intus erant: æquè tamen paſſim ſcriptitarunt, STANTE PRESBYTERO ET SACRVM FACIENTE, Macarium ingreſſum ſubuertiſſe omnia: Περὶ Μυστηρίων γὰρ ἐρωτῶντες, Ἰουδαίους ἀνέκρινον, καὶ Κατηχουμένους ἐξήταζον, ποῦ ἦτε ὅτε ὁ Μακάριος ἦλθε, καὶ ἀνέτρεψε τὴν ΤΡΑΠΕΖΑΝ; κἀκεῖνοι ἀπεκρίναντο, ὅτι ἔνδον ὄντες ἐτυγχάνομεν. οὐκ οὖν οὐκ ἦν ΠΡΟΣΦΟΡΑ, εἰ Κατηχούμενοι ἔνδον ἦσαν· ἔπειτα γράψαντες πανταχοῦ, ΩΣ ΕΣΤΩΤΟΣ ΤΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ, ΚΑΙ ΕΠΙΤΕΛΟΥΝΤΟΣ, εἰσελθὼν ὁ Μακάριος, ἀνέτρεψε πάντα. Quocirca Chryſoſtomus notiſſimum illum primi Malachiæ verſiculum interpretationi nonageſimi quin- Malach.1.
ti Pſalmi inſerens MYSTICAM MENSAM, Μυστικὴν Τράπεζαν, v.11.
vt vtrumque conciliet, vocat: ne quid Cruenti ſapere, Altaris Oblatio; neue etiam Participationi Menſæ, Veritas deeſſe videretur: Vide, inquit, quomodo clare ac perſpicue MYSTICAM appellauit MENSAM, Incruentum Sacrificium: Incenſum verò Purum, Orationem illam Sanctam quæ CVM SACRIFICIO offertur: Ὅρα πῶς λαμπρῶς καὶ σαφῶς τὴν ΜΥΣΤΙΚΗΝ ἡρμήνευσε ΤΡΑΠΕΖΑΝ, τὴν Ἀναίμακτον Θυσίαν. θυμίαμα δὲ λέγει καθαρὸν, τὴν Προσευχὴν, τὴν Ἁγίαν τὴν ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΘΥΣΙΑΣ ἀναφερομένην. Vnde non minùs Sa-

pienter quàm eleganter Sanctus Theodotus Ancyranus, in Concilio Epheſino, Parte Actorum Tertia, Homiliâ primâ de Natiuita-
» te : Sed iſte, inquit, qui tunc Magos ineffabili virtute ad pietatem
» traxit, idem lætam hanc feſtiuitatem hodierno die conſtituit; NON
» IAM IN PRÆSEPI POSITVS, SED IN HAC SALVTARI MENSA
» PROPOSITVS. Illud namque PRÆSEPE MATER factum eſt hu-
» ius MENSÆ. Propterea in illo eſt poſitus, VT IN ISTA EDA-
» TVR, & Fidelibus fiat SALVTARIS CIBVS. Sed illud Præſepe qui-
» dem claram hanc MENSAM deſignauit : Ἀλλ' αὐτὸς, ὁ τότε Μάγους ἑλκύσας ἀῤῥήτῳ δυνάμει πρὸς τὴν εὐσέβειαν, καὶ νῦν τὴν φαιδρὰν πανήγυριν συνεκρότησε σήμερον. ΟΥΚ ΕΤΙ ΕΝ ΦΑΤΝΗ ΤΙΘΕΜΕΝΟΣ, ΑΛΛ' ΕΠΙ ΤΗΣ ΣΩΤΗΡΙΩΔΟΥΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΑΥΤΗΣ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΣ· ἐκείνη γὰρ ἡ ΦΑΤΝΗ, τῆς ΤΡΑΠΕΖΗΣ ταύτης ΜΗΤΗΡ ἐγένετο. διὰ τοῦτο ΕΝ ΕΚΕΙΝΗ ΤΙΘΕΤΑΙ, ἵνα ἐπὶ ταύτης ΒΡΩΘΗ, ἀλλ' ἡ μὲν φάτνη τὴν λαμπρὰν ταύτην ὑπέδειξε ΤΡΑΠΕΖΑΝ. Præterquam autem quòd ſuperioribus dictum atque probatum eſt, ſi quæ allato ex Epiſtola noſtra ad Hebræos verſiculò antecedunt, vt par eſt, ponderetis, non de ALTARI CRVCIS, ſed de ALTARI COENÆ; non de ALTARI REDEMPTIONIS, ſed de ALTARI RELIGIONIS, (vnde Euchariſtiam, capite decimo tertio vigeſimi libri contra Fauſtum, SACRAMENTVM RELIGIONIS Auguſtinus appellat:) non de ALTARI OMNIVM, ſed de ALTARI CHRISTIANORVM, cùm nos Chriſtianos HABERE ALTARE dixi, intelligitis. De quo profectò Altari Chryſoſtomus, vigeſimâ quartâ Homiliâ, in priorem meam ad Corin-
Matt. 2. v. 11. » thios : Hoc corpus, etiam iacens in Præſepi, reueriti ſunt Magi:
» & viri IMPII & Barbari, patria & domo relicta, & longam viam
» confecerunt; & quum veniſſent, cum multo metu & tremore ado-
» rarunt. Imitemur ergo vel Barbaros, nos Cælorum Ciues. Nam
» illi quidem cùm & in præſepi vidiſſent & in tugurio, neque tale
» quidpiam vidiſſent, quale tu nunc; cum magna acceſſerunt reue-
» rentia. Tu autem NON IN PRÆSEPI vides, SED IN ALTARI, non
» Fœminam eum tenentem, ſed Sacerdotem adſtantem, & Spiritum
» cum magna copia ea quæ ſunt propoſita superuolantem : Τοῦτο τὸ Σῶμα, καὶ ἐπὶ φάτνης κείμενον ᾐδέσθησαν Μάγοι· καὶ ἄνδρες ΑΣΕΒΕΙΣ, καὶ βάρβαροι, τὴν πατρίδα καὶ τὴν οἰκίαν ἀφέντες, καὶ ὁδὸν ἐστείλαντο μακρὰν, καὶ ἐλθόντες μετὰ φόβου καὶ τρόμου πολλοῦ, προσεκύνησαν. μιμησώμεθα τοίνυν κἂν τοὺς βαρβάρους, ἡμεῖς οἱ τῶν οὐρανῶν πολῖται. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ καὶ ἐπὶ φάτνης ἰδόντες, καὶ ἐν καλύβῃ, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ἰδόντες, οἷον σὺ νῦν, μετὰ πολλῆς τῆς φρίκης προσῆεσαν. σὺ δὲ ΟΥΚ ΕΝ ΦΑΤΝΗ ὁρᾷς, ΑΛΛ' ΕΝ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΩ, οὐ γυναῖκα κατέχουσαν, ἀλλ' Ἱερέα παρεστῶτα, καὶ Πνεῦμα μετὰ πολλῆς τῆς δαψιλείας τοῖς προκειμένοις ἐφιπτάμενον. Atque Homiliâ de Beato Phi-
» logonio : Cùm alienigenæ barbarique Magi ex Perſide occur-
» rant, vt illum videant in præſepi iacentem, tu verò, qui Chriſtia-
» nus es, ne breue quidem ſpacium emetiri ſuſtineas, vt hoc felici
» ſpectaculo perfruaris? Nam ſi cum fide acceſſerimus, proculdubio
videbimus

proculdubio videbimus illum in præſepi iacentem. Siquidem HÆC «
MENSA VICEM EXPLET PRÆSEPIS. NAM ET HIC PONITVR «
CORPVS DOMINICVM, non quidem faſciis inuolutum ſicuti tunc, «
ſed vndiquaque SPIRITV SANCTO conueſtitum. QVI MYSTERIIS «
INITIATI SVNT, INTELLIGVNT QVÆ DICVNTVR. Ac Magi qui- «
dem NIHIL ALIVD QVAM ADORARVNT, TIBI VERO SI CVM «
PVRA ACCESSERIS CONSCIENTIA, PERMITTEMVS VT SVMAS, ET «
SVMPTO DOMVM ABEAS: Οἱ μὲν Μάγοι, ἄνθρωποι βάρβαροι καὶ ἀλλό- «
φυλοι, ἐκ Περσίδος τρέχουσιν, ὥστε αὐτὸν ἰδεῖν ἐπὶ φάτνης κείμενον· σὺ δὲ ὁ Χριστια-
νὸς, μηδὲ μικρὸν διάστημα ἀποδύσῃς, ὥστε τῆς μακαρίας ταύτης ἀπολαῦσαι θεω-
ρίας. καὶ γὰρ ἂν μετὰ πίστεως παραγενώμεθα, πάντως αὐτὸν ὀψόμεθα ἐπὶ φάτνης κεί-
μενον. Η γὰρ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΥΤΗ, ΤΑΞΙΝ ΤΗΣ ΦΑΤΝΗΣ ΠΛΗΡΟΙ. ΚΑΙ
ΓΑΡ ΚΑΙ ΕΝΤΑΥΘΑ ΚΕΙΤΑΙ ΤΟ ΣΩΜΑ ΤΟ ΔΕΣΠΟΤΙΚΟΝ, οὐχὶ ἐσπαργα-
νωμένον καθάπερ τότε, ἀλλὰ ΠΝΕΥΜΑΤΙ πανταχόθεν περιστελλόμενον. ΙΣΑΣΙΝ
ΟΙ ΜΕΜΥΗΜΕΝΟΙ ΤΑ ΛΕΓΟΜΕΝΑ. οἱ μὲν Μάγοι ΠΡΟΣΕΚΥΝΗΣΑΝ
ΜΟΝΟΝ. ΣΥ ΔΕ ΑΝ ΜΕΤΑ ΚΑΘΑΡΟΥ ΠΡΟΣΕΛΘΗΣ ΣΥΝΕΙΔΟ-
ΤΟΣ, ΚΑΙ ΛΑΒΕΙΝ ΣΟΙ ΑΥΤΟ ΣΥΓΧΩΡΗΣΟΜΕΝ, ΚΑΙ ΑΠΕΛΘΕΙΝ
ΟΙΚΑΔΕ. De quo denique Altari intelligendum illum Apocalypſis
locum vbi ſexto capite memorat ſe vidiſſe Ioannes Sanctorum Marty-
rum SVB ALTARI Animas, docet Auguſtinus Epiſtolâ, quæ eſt ad Ca-
ſulanum, Octuageſimâ ſextâ: iſte autem (Vrbicus) qui vetera, (inquit) «
tranſiſſe ſic dicit, vt in Chriſto cederet ARA ALTARI; Gladius Ieiu- «
nio; Precibus, Ignis; Pani, Pecus; Populo, Sanguis: neſcit Altaris nomen «
magis LEGIS ET PROPHETARVM LITERIS frequentatum, & Altare «
Deo priùs in tabernaculo, quod per Moyſem factum eſt, collocatum. «
ARAM quoque in APOSTOLICIS LITERIS inueniri, vbi Martyres cla- « Apoc.6.v.9.
mant SVB Ara Dei. Dicit ceſſiſſe Ieiunio Gladium, non recordâs illum «
quo MILITES EVANGELICI armantur ex vtroque Teſtamento, Gla- «
diũ Bis acutum. Dicit ceſſiſſe Precibus Ignem, quaſi non & tunc preces «
deferebãtur in Tẽplum; & nunc à Chriſto Ignis eſt miſſus in mundum. « Luc.12.v.49
Dicit ceſſiſſe Pani Pecus, tanquam neſciens, & tunc in Domini Menſa «
PANES PROPOSITIONIS poni ſolêre, ET NVNC, SE DE AGNI IMMACV- «
LATI CORPORE PARTEM SVMERE. Dicit ceſſiſſę Poculo Sanguinem, «
NON COGITANS ETIAM NVNC SE ACCIPERE IN POCVLO SANGVINEM. «
Quantò ergo meliùs & congruentiùs vetera tranſiſſe, & noua in Chri- «
ſto facta eſſe ſic diceret, vt cederet ALTARE ALTARI; Gladius Gladio; «
Ignis Igni; PANIS PANI; Pecus, Pecori; SANGVIS SANGVINI? Hæc DE «
ALTARI illi qui me ſecuti, verbaque Apoſtolica illa mea aſſecuti ſunt:
HABEMVS ALTARE, DE QVO EDERE NON HABENT POTESTATEM «
QVI TABERNACVLO DESERVIVNT. Sed anteà de futuris dixeram, & «
quaſi, quod Augurum eſſe Gentiles aiunt, ante dixeram ea quæ vitari
potuiſſent, ſi me in conſilium adhibuiſſetis. Quâ enim, quęſo, prefatio-
ne vſus ſum vt vos attentos ad magnam quandam rem pararem! Me- « Heb.13 v.7.
mentote (inquiebam) PRÆPOSITORVM VESTRORVM qui vobis locuti «
ſunt verbum Dei, QVORVM intuentes EXITVM CONVERSATIONIS, «
imitamini FIDEM. Ieſus Chriſtus heri & hodie, ipſe & in ſęcula. Doctri- «

» nis VARIIS & PEREGRINIS nolite abduci. Optimum eſt enim gratia
» ſtabiliri cor, non eſcis, quæ non profuerunt ambulantibus in eis. quaſi
» dicerem: Cùm autem Apoſtolicis documẽtis variis variéque expoſitis, accedo ad tractanda, licèt occultis & arcanis verbis, Chriſtianorum TREMENDA MYSTERIA, ad Euangelicum Altare, Chriſti ſanguine conſecratum; ad Altare Corporis & Sanguinis Chriſti, Aræ Crucis ſacratiſſimam illam Menſam: dum pôſthac quiſque veſtrûm tanquam ſacra facturus, quod conſecratis paratiſque Altaribus fit, introibit ad Altare Dei, illud inprimis commendatum volo; iſte ſit vobis Liturgicus Canon: Vt PRÆPOSITORVM, id eſt Epiſcoporum, ſiue, vt è Syriaco reddi ſolet, ANTISTITVM, Veſtrorum, qui vobis locuti ſunt Verbum Dei, memoriam ad Altare faciatis, vel cùm recenſendi ſunt Sancti Martyres, vel cùm precibus iuuandi qui ſancto fine quieſcunt, vbi myſticum illud Sacerdotum MEMENTO, quod etiam nunc vocant, celebrabitis. Nam priſcis Eccleſiæ temporibus iidem appellabantur EPISCOPI & PRÆPOSITI, vt ex Tertulliano, Cypriano, Auguſtino, aliis ſæpiſſimè obſeruaſtis. Præter eos enim qui Verbum Scriptum reliquerunt, eorum meminiſſe debetis qui vobis LOCVTI SVNT, id eſt, TRADIDERVNT, Verbum Dei, ſiue Fidei & ECCLESIÆ DOCTRINAM. Iudæorum porrò multæ tunc erant Eccleſiæ, præſertim in Iudæa & Syria conſtitutæ; quæ ſingulæ ſuis nobilitatæ Epiſcopis, nunc hos martyrio, nunc illos ſancto quodam alio fine, quieſcentes, quaſi communis Fidei ac Spei ſinu complexæ eſſent. Ac Iacobi quidem fratris Domini, Ieroſolymorum Epiſcopi, ſeptimo Neronis anno Ieroſolymis in Domino mortui, quo ſex fermè annis plus vixi; erat memoria recens, ad quem præcipuè reſpexeram, vt omittam alterum Iacobum Ioannis fratrem, Herodis interfectum gladio, innumeroſque iam cum PROTOMARTYRE (heu nimiùm meo!) STEPHANO Coronâ Gloriæ perilluſtres; quorum in ſacro Miſſarum Canone vel expreſ-
Heb.13.v.8. ſa, vel tacita, cum veneratione, commemoratio fit. IESVS CHRISTVS HERI ET HODIE, IPSE ET IN SÆCVLA per defun-
Heb.11.v 4. ctos Epiſcopos, quaſi per plurimam hoſtiam, tanquam Abel, vobis defunctus adhuc loquitur. Itaque Præpoſitorum ſiue Epiſcoporum veſtrorum, GREGORII, AVGVSTINI, quorum alter, quòd fe-
Matth.5.v.19. cerit & docuerit, MAGNVS vocatur in Regno Cœlorum, quod eſt Eccleſia, vt ipſemet interpretatus eſt; alter, quia fidelis & prudens, in pauca fuit fidelis, ſupra multa conſtitutus eſt, eâ Fide in Gaudium Domini ſui, atque in Sanctorum numerum, relatus, quam Anglis primò ille vel potiùs in illo primus PAVLVS PRÆDICANS,
» ſicuti Secundo huius Operis Libro expoſitum eſt, declarauit. Me-
» mentote igitur Præpoſitorum veſtrorum, qui vobis locuti ſunt
» Verbum Dei, quorum intuentes Exitum Conuerſationis, IMI-
» TAMINI FIDEM. Ieſus Chriſtus heri & hodie, ipſe & in ſæ-
» cula. De veſtrorum Epiſcoporum morte actum eſt, quæ PRIMA omnium cautio adhibenda fuit, cùm turpe ſit in eo viuere in quo quis non audeat mori; & è contrà, vbi Sancti au-

deant mori, illîc viuere ſit tutum atque glorioſum. Quare duo
præſertim in Epiſcopis, qui nos (vt myſticis Eccleſiæ Verbis vtar)
præceſſerunt in SIGNO FIDEI, & dormiunt in SOMNO PACIS, di-
ligentiſſimè notanda propoſui, videlicet EXITVM CONVERSATIO-
NIS & FIDEM: quorum alterum, INTVENDVM; alterum IMITAN-
DVM præcepi: vt ſine delectu ac labore, ANTIQVORVM FIDEM;
ſine periculo, SANCTORVM FINEM ſequamini. Nunc AL-
TERA cautio maxima maximéque attendenda ſequitur: DOCTRI- « Hebr.13.v.9.
NIS VARIIS ET PEREGRINIS NOLITE ABDVCI; μὴ Περιφέρεσθε. quo «
verbo, cùm Epheſiorum quarto; Ne circumferamur omni vento « Eph.4.v.14.
Doctrinæ, ſcripſi; eodem planè non ſine cauſa vſus ſum. Περιφέ- «
ρεσθαι CIRCVMFERRI, vel CIRCVMAGI (quod proprium Impiorum
eſt qui, vt animaduertit Pſalmiſta, IN CIRCVITV AMBVLANT) ſi- « Pſ.11.v.vlt.
gnificat; niſi Παραφέρεσθαι magis vobis dici placeat, quod eſt per-
peram & in diuerſum moueri, item aberrare & abduci à recto.
VARIAS autem DOCTRINAS appello, quæ diuiſæ ſunt atque inter
ſe diſſident: PEREGRINAS verò forinſecus aduectas, aduentitias, & à
DOCTRINA domeſtica ECCLESIASTICA Apoſtolica alienas; vt vo-
cantur Peregrinæ Merces, quæ non ſunt domi natæ. Quapropter
Acacius, Ciuitatis Melitenæ Epiſcopus, in Cenſura Epiſtolæ Neſtorij,
DE FIDE inter Epheſinos Patres ſic perorat: Cæterùm quod DOCTRI- «
NA admodum PEREGRINA vtatur, vel hoc argumento clarè de- «
monſtrat, QVOD FIDEI DOGMA NVNC DEMVM OPERA «
SVA ILLVSTRATVM ESSE AFFIRMARE AVDET. His o- «
mnibus ergo, quòd à veritate quàm longiſſimè diſtent, multamque «
impietatem in ſe contineant, reiectis; AB ILLORVM QVI TALIA «
PROLOQVVNTVR, COMMVNIONE ALIENVM ME ESSE PRONVN- «
CIO: Ἤλεγξε δὲ ἑαυτὸν, καὶ ΞΕΝΗ ΔΙΔΑΧΗ χρησάμενον, ΕΝ ΤΩ ΝΥΝ «
ΠΕΦΩΤΙΣΘΑΙ ΤΑ ΔΟΓΜΑΤΑ, ΛΕΓΕΙΝ, ΔΙ' ΑΥΤΟΥ. οἷς ἅπασιν ΑΛ-
ΛΟΤΡΙΟΙΣ οὖσι τῆς ἀληθείας, καὶ πολλὴν τῆς ἀσέβειας ἔχουσιν, ἀποτάττομαι. ΑΛΛΟ-
ΤΡΙΟΝ ΕΜΑΥΤΟΝ ΤΗΣ ΤΩΝ ΤΟΙΑΥΤΑ ΦΘΕΓΓΟΜΕΝΩΝ ΚΟΙΝΩ-
ΝΙΑΣ ΠΟΙΩΝ. TERTIA denique cautio, ceu præfationis clauſula,
hæc eſt: OPTIMVM EST ENIM GRATIA STABILIRE COR, NON « Hebr.13.v.9.
ESCIS, QVÆ NON PROFVERVNT AMBVLANTIBVS IN EIS. Ver- «
bis aliis eandem ſententiam dixiſſem, ſi vtique dixiſſem: Quàm
longè optimum eſt, illâ gratiâ, illâ Superſubſtantiali Gratiâ, diui-
nâ Euchariſtiâ, Sacroſancto Chriſtianorum Myſtico Sacrificio &
Epulo ſtabilire, vel ſtabiliri, Cor (Vtrumque enim verbum Græ-
cum medium βεβαιοῦσθαι ſonat) quàm eſcis, ſiue Iudęorum Sacrificalibus
illis Cibis, Infirmis Egeniſque reuerâ Elementis, in quorum vſu ma- Gal.4.v.9.
gnam religionis partem Iudaïzantes collocant. Quorſum igitur
hæc ſpectat tam longa & tam altè repetita oratio? vt nimirum ſe-
quentia intelligantur quorſum euaſura ſint: HABEMVS ALTARE «
DE QVO EDERE NON HABENT POTESTATEM, QVI TABERNA- «
CVLO DESERVIVNT. Nunc enim profectò intelligitis Eccle- «
ſiæ ac Chriſtianorum nomine (quam certè vim vox illa pluralis,

HABEMVS, præ ſe fert atque ſortita eſt) me eſſe locutum; hanc-
Heb.10.v.23. que nos tenere Spei noſtræ CONFESSIONEM INDECLINA-
BILEM: Chriſtum REDEMPTIONIS ALTARE Religioni attu-
Matth.5.v.18. liſſe; non Religioni RELIGIONIS ALTARE ſuſtuliſſe, cùm le-
gem non ſoluere, ſed adimplere veniſſet: ac proinde Chriſtianos Al-
tare habere, de quo non Credendi ſolùm, ſed & Edendi poteſtas
» nobis facta ſit diuinis Euchariſtiæ verbis ac præceptis. Poteſtas qui-
» dem Filios Dei fieri his qui credunt in nomine eius, qui non ex
Ioan.1.v.14. » ſanguinibus neque ex voluntate carnis, ſed ex voluntate Dei: ET
» VERBVM CARO FACTVM EST, & habitauit in nobis, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν: id eſt, ſi characterem Græcum exprimas, HABI-
TAVIT IN TABERNACVLO IN NOBIS, vt figura TABER-
NACVLI (quo etiam nunc nomine locus in quo Euchariſticum
adſeruatur Manna, habitatque in nobis Chriſtus, vocitari ſolet)
vt VIRTVTEM INCARNATIONIS, & VERITATEM EV-
CHARISTIÆ digitus Dei in Ioanne adumbraret.

Sic longæua fuit, ſed non damnoſa vetuſtas,
Dum SACRVM populo VICTVM candentia Manna
Ferrent, & COELI FRVGEM terrena viderent.
MYSTICA quæ longè prædiceret antè FIGVRA,
Virgineo ex vtero purum SINE SEMINE, Chriſti
EDENDVM nobíſque aliquando Corpus EDENDVM:
Quas caperet paſcendus homo, DE SEDE SVPERNA
ILLABENTE DEO SANCTIS ALTARIBVS eſcas:

vt quinto libro, qui DE TRANSITV MARIS RVBRI eſt, Sanctus
CAP. XIIX. Auitus Alcimus, Sacris Carminibus luſit. VTRIVSQVE au-
tem Altaris, MOSAICI ſcilicet atque CHRISTIANI comparatio, cui
non introſpicienti diuina planè in noſtris rurſum ad Corinthios
1.Cor.9.13. » ſcriptis appareat? Neſcitis (diximus) quoniam qui in Sacrario ope-
» rantur, quæ de Sacrario ſunt, edunt; & qui Altari deſeruiunt, cum
» Altari participant? Ita & Dominus ordinauit iis qui Euangelium
» annunciant, de Euangelio viuere. Semper verò vt ſupplenda ne-
ceſſariò nonnulla ſint, familiaris mihi breuiloquentia facit. Exple-
bis autem facilè ſententiam omnem, ſi de meo addideris, Quoniam
& nos HABEMVS ALTARE. Vix enim aliter, ſi bene animad-
uertis, cohæreant: cùm & Legis tempore nec Doctores nec Prædi-
catores Legis deeſſent, à quibus ducenda potiori iure ſimilitudo
videretur: Sed vtrumque ET Lex, & Euangelium, habuit, PRÆDI-
CATIONEM videlicet ET SACRIFICIVM; VERBVM ET ALTARE: præ-
ter Aram Crucis, IN QVA SOLVS ET SEMEL OBTVLIT, QVI SO-
LVS ET SEMEL REDEMIT. Quapropter quoties Africanæ Eccleſiæ
Canones euoluitis atque percurritis, toties equidem, credo, Concilij
Carthaginienſis Quarti (quod Veteris Eccleſiaſticę DISCIPLINÆ prõ-
ptuarium ſemper ab omnibus habitum eſt) trigeſimus ille tertius vo-
» bis occurrit, hac formula conceptus: EPISCOPI VEL PRESBY-
» TERI SI CAVSA VISITANDÆ ECCLESIÆ, AD ALTERIVS EC-

CLESIAM VENERINT, IN GRADV SVO SVSCIPIANTVR, ET TAM- « AD VERBVM FACIENDVM QVAM AD OBLATIONEM CONSECRAN- « DAM INVITENTVR. Hinc enim confirmare hoc liquidò poſſum, duo « apud Veteres Communionis ac Sacerdotalis Societatis certiſſima Symbola exſtitiſſe, VERBVM FACIENDVM ac OBLATIONEM CONSECRANDAM; ita vt qui hoſpitaliſſimus amiciſſimuſque noſtrorum hominum fuiſſet, is Chriſti CATHEDRAM & ALTARE foris aduenienti Fratri ac Conſacerdoti obtuliſſet. Tantumque ſacer ille mos inualuit, vt retinendæ Catholicæ DISCIPLINÆ ac Communionis, Chriſtianæque Religionis tanquam anſas ipſum Concilium apprehenderet, ac poſteris ad perpetuam rei memoriam traderet. Vno SACRIFICANDI verbo vtrumque complexus vigeſimus Arelatentis Canon: VT PEREGRINO EPISCOPO LOCVS SACRIFICANDI DE- « TVR. Sed nunquamne & vos ſingulare illud meum locutionis ge- « nus quandoque expendiſtis, dum Philippenſium Eccleſiam ſic alloquor, ad eorum, id eſt, ad Chriſtianorum, Sacrificium VERBIS SACRIFICALIBVS alludens: Sed & ſi immolor ſupra Sacrificium & « Obſequium Fidei veſtræ, gaudeo, & congratulor omnibus vobis. « Idipſum autem & vos gaudete & congratulamini mihi. quod « Philip. 2. ſanè Græcè ſignificantiùs poſitum eſt, mea germana verba ſunt; ſi « v. 17. attenditis LITVRGIAM, ſiue Miſſam, vel Chriſtianorum Sacrificium, ecce auditis: ἈΛΛ' εἰ καὶ ΣΠΕΝΔΟΜΑΙ ἐπὶ τῇ ΘΥΣΙΑ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ τῆς πίστεως ὑμῶν. χαίρω δὲ καὶ συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ὑμεῖς χαίρετε. καὶ συγχαίρετέ μοι. id eſt, Quinetiam ſi PRO LI- « BAMENTO OFFERAR ſuper SACRIFICIO ET LITVRGIA « Fidei veſtræ, gaudeo & gratulor omnibus vobis. Itidem autem & « vos gaudete & gratulamini mihi. Rectè quidem dixi, SVPER « SACRIFICIO ſiue HOSTIA: nam præterquam quòd adolebatur Victima; Sanguinis adſperſio, ac etiam Vini, addebatur; quorum alterum FVNDENDO VINO (vt loquuntur Sacrarum Ordinationum Rituales Libri) IN EVCHARISTIAM SANGVINIS CHRISTI; alterum Calyce Benedictionis, cui benedicimus, 1. Cor. 10. v. 16. quique eſt Communicatio Sanguinis Chriſti, ſiue Sanguis Chriſti cui communicamus, Chriſtianorum Liturgia factitat. Perinde eſt igitur ac ſi ſcripſiſſem: Ego vos Philippenſes ad Chriſtum adduxi, cui poſtulo vt vos tanquam hoſtiam viuam Liturgico Chriſtianorum ritu, vbi Chriſtus, qui iam non moritur, ſe mortuum viuus exhibet, Mortificati quidem Carne, Viuificati autem Spiritu ſiſtatis; nec dubitem ego in hoc veſtro ſpirituali Sacrificio myſticaque Liturgia, tanquam libaminis additamentum ſanguine meo Sanguinis Chriſti teſte interuenire. Cæterùm σπένδειν libare, σπένδεσθαι fœdus ſancire eſt, quòd in fœderibus libari ſoleat. Nouo tamen quodam loquendi more σπενδίζεσθαι pro libari accepi, vt qui Legatione fungimur pro Chriſto, quemadmodum ille pro 2. Cor. 5. v. 20. & Ephel. 6. 20. vniuerſis, ſic nos pro ſingulis ſuo nomine, ſui ſanguinis pretio, noſtri libamine, fœdus ſancire intelligamur. Quo ſanè verbo delectatus

ob multas eaſque varias, vt attigi, cauſas, cùm Diſcipulo, at tunc
Epiſcopo, Collegæque noſtro Timotheo, myſticis arcaniſque ver-
bis diſceſſum potiùs quàm deceſſum, abitum quàm obitum no-
ſtrum præſignificarem, Sacrificali quoque notiſſimo illo Verbo
vſus ſum: Ἐγὼ γὰρ ἤδη ΣΠΕΝΔΟΜΑΙ, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς Ἀναλύσεως ἐφέστηκε:
2. Tim. 4. v. 6. » Ego enim iam delibor (tolle De, remaneat Libor) & tempus Reſo-
» lutionis (Remigrationis ac Domuitionis propriè, ita vt Cyprianus,
octauâ ſuâ Epiſtolâ, ASSVMPTIONIS, id eſt, Ἀναλήψεως, vt quando-
» que notauimus, legere maluit) meæ inſtat. Malui etiam ego ipſe
σπένδομαι potiùs quàm σφάζομαι, vel θύομαι, alludens ad Sanguinis aut
etiam Vini aſperſionem dictam, quæ in Sacrificiis vſurpabatur. Adeò
etiam Græcum RESOLVTIONIS verbum, videlicet ἀναλύσεως, placuit:
Phil. 1. v. 23. vt cùm mihi in cœlum, tanquam domum, repedandum, (Epiſtolâ ad
Philippenſes) dicturus eſſem; hanc dicendi formulam ſecutus ſim, τὴν
» ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ΑΝΑΛΥΣΑΙ, καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι: Deſiderium habens
» diſſolui, & eſſe cum Chriſto. Vel planiùs: Deſiderio tendens ad re-
migrationem, & vt cum Chriſto ſim, vt Hiſtoricus ille meus Lu-
cas, de regreſſuro à nuptiis Domino, capite duodecimo Euangelij,
Luc. 12. v. 36. pro, Quando reuertetur à nuptiis, Πότε ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων, dixit.
nam, τὸ ἀναλύειν, de eo dicitur non qui quouis abeat, ſed qui domum
ſe recipiat, vnde aliquandiu abfuerit. Quare Beatus Doctor Hie-
ronymus, vt in priore libro Apologiæ aduersùs Ruffinum video,
qui vobis in manibus eſt, hunc meum locum Philippenſium ci-
tans, ac τὸ ἀναλῦσαι, interpretans, pro Diſſolui, REVERTI habet.
Hinc Elias Cretenſis in Orationem Nazianzeni Gregorij vigeſimam
» quartam: Ergo per hoſpitij quidem, inquit, vocabulum, vitæ finem
» intellexit (ſcilicet Gregorius) quoniam quemadmodum qui lon-
» gum iter faciunt, labores hoſpitio leuant: ſic etiam qui ad vitæ
» finem peruenerunt, multis laboribus ſeipſos ſoluunt: Per ἀνάλυσιν
» autem, ad patriam & res ſupernas reditum. Illinc enim anima no-
» ſtra per diuinam inſpirationem ortum traxit: atque illuc rurſum,
» tanquam ad veram patriam, recurrit.

Hic ſenſus verbi: vis ea vocis erat.

Nos enim Chriſtiani, ſi quid tale acciderit, vt à Deo denunciatum
videatur vt exeamus è vita, læti & agentes gratias, paremus: emit-
tique nos è cuſtodia & leuari vinculis arbitramur; vt in æternum
& planè in noſtram domum remigrare, omnique huius vitæ, quaſi
viæ, moleſtia carentes, Domini gaudio perfrui queamus. Sed in
SACRIFICALIBVS NOSTRIS, donec è cœlo, vt ita dicam, ſer-
uatum, vel à Deo denuntiatum ſit, paululum adhuc immore-
CAP. mur. NOSTIS iam in hac materia ſonitus no-
XIX. ſtros. num tamen Româ hîc audiuntur? Euangelicâ enim Tubâ
Sanctam illam Romanam Turbam atque Eccleſiam ad Sacrificium,
Rom. 15. v. 16. » ſic quandoque inuitabam, imò accendebam: Vt ſim MINISTER
» Chriſti Ieſu in Gentibus, SANCTIFICANS Euangelium Dei, vt fiat
» OBLATIO Gentium accepta, Sanctificata in Spiritu Sancto. at quàm

Græcè clariùs & fortiùs : Εἰς τὸ εἶναί με ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΝ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὰ Ἔθνη, ΙΕΡΟΥΡΓΟΥΝΤΑ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, ἵνα γένηται Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ τῶν Ἐθνῶν, εὐπρόσδεκτος, Ἡγιασμένη Πνεύματι Ἁγίῳ. Hoc enim loco deprehendor à vobis LITVRGVS Ieſu Chriſti, SACRIFICANS, vt ἱερουργοῦντα vel SCHISMATIS iſte PRÆCVRSOR Eraſmus vertit, vt fiat προσφορὰ OBLATIO, eaque, ἡγιασμένη πνεύματι ἁγίῳ, SANCTIFICATA IN SPIRITV SANCTO, hac nimirum Liturgiæ Sacrificali Formula quâ AD OBLATA in Sacris vtimur: VENI SANCTIFICATOR OMNIPOTENS "
ÆTERNE DEVS, ET BENEDIC HOC SACRIFICIVM TVO SANCTO "
NOMINI PRÆPARATVM. Vtinam, inquiet aliquis, CONSECRATIO "
in his verbis eſſet, nihil iam profectò deſideraretur ampliùs, quo Chriſtianorum Sacrificium conſtaret! Ecce ἱερουργοῦντα, Auguſtinus explicat, & ſi modò legitis, quod quærere videmini, porrigit. Etenim apud eum, (vt ex libro Expoſitionis quarumdam Propoſitionum, ex Epiſtola ad Romanos, patet, quem Carthagine cùm Preſbyter adhuc eſſet, edidit ex Reſponſis ad FRATRVM ſiue Conſacerdotum Quæſtiones, cùm inter eos Epiſtola noſtra ad Romanos legeretur) ἱερουργῶν, CONSECRANS, Latinè redditur. Nec verò relictus eſt ſcrupulo vel minimo quidem locus, ſi quo ſermone, id eſt, Græco, Hiſtoria noſtra ſcripta eſt, inquirant Nouatores Sæculi: qui tamen ſemper dubitare, nunquam ſcire volunt. Dubitatio ſiquidem primus eſt ad Philoſophorum ſcientiam; at Fides, ad SCIENTIAM SANCTORVM, gradus. Audeant, inquam, ſed audiant quid Actuum tandem decimo tertio de nobis ac pro nobis narrabit & quaſi reſpondebit Lucas: Erant autem IN ECCLESIA quæ erat Antiochiæ, "
PROPHETÆ ET DOCTORES, in quibus Barnabas & Simon qui vo- "
cabatur Niger, & Lucius Cyrenenſis, & Manahen, qui erat Hero- "
dis Tetrarchæ collactaneus, & SAVLVS. Quid tum? MINISTRAN- "
TIBVS autem (dicere pergit Lucas) illis Domino, & IEIVNANTI- "
BVS, dixit illis SPIRITVS SANCTVS: Segregate mihi SAVLVM & "
Barnabam, in opus ad quos aſſumpſi eos. Tunc IEIVNANTES, & "
ORANTES IMPONENTESQVE eis MANVS, dimiſerunt illos. Et ipſi "
quidem MISSI A SPIRITV SANCTO abierunt Seleuciam, & inde "
nauigauerunt Cyprum. Sex profectò quædam maxima in hac Hi- "
ſtoria non latent, ſed eminent. Ac PRIMVM quidem, PROPHETAM ac DOCTOREM me vocat auctor Actuum Spiritus Sanctus, ne quid gratiæ mihi ac cæteris quibus Spiritus provt vult ſpirat, defuiſſe putetis. Vnde remotiſſimas Orbis Terrarum partes BRITANNICAS ſemper IN ÆTERNITATIS Prophetico illo Theologogorum SPECVLO quaſi intuebar, iamque complecti videbar. Videbamus enim tunc PER SPECVLVM in ænigmate, vt Corinthios olim monui, Myſteria SPECVLIS, Verbi Prædicationem ÆNIGMATI comparans. ALTERVM nunquid non cernitis? & certè ſi nondum oculos amiſiſtis, videtis me, me, inquam, ipſum qui loquor, necnon & Prophetas Doctoreſque Antiochenos (qui cæteroquin haud diſſimile aliquid ANGLICANO SCHISMATI ſuſpicari, ſi fas fuiſſet,

Prouerb. 30. v. 3.

Act. 13. v. 1.

Ioan. 3. v. 8.

1. Cor. 13. v. 12.

potuiſſemus) SACRIFICANTES, ac vt (quemadmodum in prouerbio eſt) COMMVNIA NOVE, NOVAQVE COMMVNITER, κοινὰ καινῶς, καινάque κοινῶς, dicam, LITVRGIZANTES, ſiue Chriſtianorum Sacrificium Miſſamque celebrantes. Ecquis enim preſſiùs Græcè quærenti, Paulusne ac Apoſtolici viri Liturgizauerint; (idem enim eſt ac ſi dicere quoque Latinè poſſes, MISSAVERINT) aptè ac verè conſtanterque & diſtinctè non reſpondeat cum Luca, LITVRGIZAVERVNT; &, ſi quidem ita audire vultis, MISSAVERVNT? Vndecima certè Chalcedonenſis Actio MISSAS CELEBRARVNT, dixiſſet; ſiquidem in Libello Supplici Baſſiani Epiſcopi ad Valentinianum & Marcianum Impp. audiente probanteque Quarto Generali Concilio ſcriptum eſt: Craſtina autem die Miſſas CELEBRAVIMVS omnes ſimul, & POST MISSAS, manus iniicientes incluſerunt me, & cum vi abripuerunt PALLIVM SACERDOTII MEI: Τῇ δὲ αὔριον ἡμέρᾳ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΑΝΤΕΣ πάντες ὁμοῦ, ΑΠΟ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ αὐτόχειρες γενόμενοι, κατέκλεισάν με ἐπιβουλεύσαντες καὶ μετὰ βίας ἁρπάσαντες ΜΟΥ τὸ ΠΕΡΙΒΟΛΑΙΟΝ τῆς ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ. Explicandis tamen tradendiſque Ineffabilibus Chriſtiani Sacrificij Myſteriis noua quærenda ſunt vocabula: quod Iuſtinus Martyr, Theologus in primis inſignis, ac Apoſtolicorum temporum Diſcipulus, feciſſe legitur, dum in priore, Scilicet ad Imp. Apologetico, Panem, Vinumque Myſticum, vocat Panem & Vinum EVCHARISTIZATVM, Ἄρτον καὶ οἶνον ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΘΕΝΤΑ; & Cibũ EVCHARISTIZATVM, ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΘΕΙΣΑΝ τροφὴν: & Irenæus, ne quid vobis nunc ob oculos præter Apoſtolicam Antiquitatem occurrat atque obuerſetur, libro primo aduersùs Hæreſes, capite nono, dixit, Pocula vino miſta EVCHARISTIZARE, Ποτήρια οἴνῳ κεκραμένα ΕΥΧΑΡΙΣΤΕΙΝ, Epiphanio, Hæreſi trigeſima quarta, Græca verba citante. Nec verò alio, vt Latini MISSÆ, ſic Græci quàm LITVRGIÆ vocabulo vtuntur, & quod maximum eſt, vti queunt. Et profectò id vel cæcis indicant Veteres tum Conciliorum tum Patrum Editiones: in quibus vel Latini per Maſſam, Λειτουργίαν, vel Græci per Λειτουργίαν, Latinorum Miſſam interpretati ſunt: vt videatur impudens aut inſanum omnino, de verborum ſignificationibus, quorum Vſus arbiter eſt, velle apud Neotericos contendere, & inter Lexica atque Gloſſaria conſeneſcere ac nugari. Chalcedonenſis certè Concilij vndecima Actio ſemel LITVRGIAM per SACRIFICIVM, bis per MISSAM explicat; vt non tam diximus, quàm ſuo loco pleniſſimè dicemus. Hinc RELATIO AD IOANNEM PATRIARCHAM A SYNODO CONGREGATA (quæ eſt Epiſtola Synodalis Concilij Conſtantinopolitani ſub Hormiſda, Actioni quintæ inſerta Concilij Conſtantinopolitani ſub Agapeto & Menna, cùm ſignificare vellet id quod vetus Latina Editio habet, EXPLETA MISSA IN SANCTA DEI ECLESIA HVIVS REGIÆ VRBIS, haud aliis Græcis verbis expreſſit, quàm his: ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ἐπιτελεσθείσης, ἐν τῇ Ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ τῆς βασιλίδος ταύτης τῆς πόλεως. Et in eiuſdem Conſtantinopolitani Concilij ſub Hormiſda Acclamationibus: quas dicto loco reperies, con-

tinuò additum legas vbi de Miſſa Catechumenorum ſermo eſt: Et poſt Lectionem Sancti Euangelij, EX MORE SACRA MISSA FINITA, & ianuis clauſis, ac SANCTA LECTIONE (vel potiùs SYMBOLO, quod Quinta Synodus MATHEMA FIDEI vocat) iuxta conſuetudinem lecta, tempore DIPTYCHORVM (quibus ſcilicet, vt ibidem dicitur, continebantur & recenſebantur Oecumenicorum Conciliorum & Orthodoxorum ARCHIEPISCOPORVM, Ἀρχιεπισκόπων, nomina) concurrit omnis multitudo cum magno ſilentio CIRCVMCIRCA ALTARE, & audiebant: Καὶ μετὰ τὸ ἀνάγνωσιν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου, ΕΞ ΕΘΟΥΣ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΕΠΙΤΕΛΟΥΜΕΝΗΣ, καὶ τῶν θυρῶν κλεισθεισῶν καὶ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ, κατὰ τὸ σύνηθες, λεχθέντος, τῷ καιρῷ ΤΩΝ ΔΥΠΤΥΧΩΝ, μετὰ πολλῆς τῆς ἡσυχίας, συνέδραμον ἅπαν τὸ πλῆθος, ΚΥΚΛΩ ΤΟΥ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΥ, καὶ ἠκροῶντο. Ac paulò pòſt: Et pòſt cum omni modeſtia COMPLETA FVIT CVM DEO DIVINA MISSA: Καὶ μετὰ τοῦτο, μετὰ πάσης εὐταξίας ΕΠΛΗΡΩΘΗ, ΣΥΝ ΘΕΩ, Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ. Conſulenda quoque ibidem Acta Tyria, ſiue Concilij Tyrij, ſub Hormiſda, quæ inter citata Conſtantinopolitana leguntur, vbi ſancta hæc LITVRGIÆ ſiue MISSÆ mentio eſt: Et clamauerunt Multitudo: Vnus Deus Chriſtus regnat, EPISCOPORVM MVLTI SINT ANNI, Orthodoxorum multi anni. Benedictus DOMINVS Rex, quoniam viſitauit & fecit redemptionem populo ſuo. Luc. I. v. 68.
Et adhuc turba exſpectante & exclamante, vt CONGREGATIO fieret in ORATORIO Sanctæ & Glorioſæ Dei Genitricis Virginis Mariæ, acclamauit ipſis Sanctiſſimus ARCHIEPISCOPVS noſter hæc: QVONIAM MAGNA HORA EST, ET IVSTVM EST NOS DIVINAM CELEBRARE MISSAM, PER QVAM COLITVR DEVS, IN VTILITATEM ANIMARVM NOSTRARVM, SVFFICIANT HÆC. MVLTA ENIM SVNT QVÆ LEGENDA SVNT. CVM DEO IGITVR SANCTA DOMINICA SEQVENTI IN PRÆDICTO ORATORIO DOMINÆ NOSTRÆ GLORIOSISSIMÆ DEI GENITRICIS VIRGINIS MARIÆ RELIQVA LEGEMVS, ET ITERVM ANATHEMATIZABIMVS ACEPHALVM, ET OMNES QVI CVM EO SVNT. Ipſâ autem Sanctâ Dominicâ in matutino ibidem conueniemus; vt cùm inde, CVM PSALMODIIS ET CEREIS AC INCENSIS in ipſam SANCTAM DOMVM peruenerimus, LITANIAM ET SACRAM SYNAXIM expleamus. Sic itaque omnes Viri, omneſque Fœminæ cum ſtudio conueniamus. Et poſt ipſum ſanctiſſimus Archiepiſcopus noſter ſic dixit: Notificamus veſtræ dilectioni, quomodo ſequenti Sancta Dominica huc conueniemus, vt inde CVM PSALMODIIS ET CEREIS AC TVRIBVS IN ORATORIVM DOMVS SANCTÆ DEI GENITRICIS SEMPER VIRGINIS MARIÆ, LITANIAS CANENTES PERVENIAMVS, & ibi SANCTAM SYNAXIM compleamus. Et exclamauit turba: Euphorum foras mitte. OMNES QVI SEPARANT FORAS EIICE. Anathema IIS QVI SEPARANT. Anathema QVI ALIQVEM ILLORVM recipiunt. CLERICOS QVI SEPARANT, NVLLVS SVSCIPIAT. (Latinus Codex, quod

» in Græco deeſt, poſtmodum habet: NVLLVS SVSCIPIAT. Apoſta-
» tas nullus recipiat; EOS QVI CONTRA CRVCEM PVLSAVERVNT,
» NVLLVS SVSCIPIAT.) Et poſtea acclamauit eis Sanctiſſimus AR-
» CHIEPISCOPVS NOSTER, HÆC: LVMINARIVM quoque
» SABBATHO in VESPERIS in ipſo ORATORIO San-
» ctæ Dei genitricis SEMPER-VIRGINIS Mariæ, faciemus:
Καὶ ἐξεβόησαν οἱ ἀπὸ τοῦ πλήθους· Εἷς θεὸς ὁ Χριστὸς βασιλεύς. Τῶν ἐπισκόπων πολλὰ τὰ ἔτη, τῶν ὀρθοδόξων πολλὰ τὰ ἔτη. Εὐλογητὸς ΚΥΡΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ, ὅτι ἐπεσκέψατο, καὶ ἐποίησε λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ. Καὶ ἔτι ἐπιμενόντων τῶν ἀπὸ τοῦ πλήθους, καὶ ἐκβοώντων, περὶ τοῦ γενέσθαι ΑΓΙΑΝ ΣΥΝΑΞΙΝ ἐν τῷ ΕΥΚΤΗΡΙΩ ΟΙΚΩ, τῆς ἁγίας ἐνδόξου, θεοτόκου, καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας, προσεφώνησεν αὐτοῖς ὁ ἁγιώτατος ἡμῶν ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ, ταῦτα. ΕΠΕΙΔΗ ΠΟΛΛΗ ΩΡΑ ΕΣΤΙ, ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΝ ΕΣΤΙ, ΠΟΙΗΣΑΙ ΗΜΑΣ ΤΗΝ ΘΕΙΑΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ, ΔΙ' ΗΣ ΘΕΡΑΠΕΥΕΤΑΙ Ο ΘΕΟΣ, ΕΙΣ ΩΦΕΛΕΙΑΝ ΤΩΝ ΗΜΕΤΕΡΩΝ ΨΥΧΩΝ, ΑΡΚΕΣΘΩΜΕΝ ΤΟΥΤΟΙΣ. ΠΟΛΛΑ ΓΑΡ ΕΣΤΙ ΤΑ ΕΧΟΝΤΑ ΑΝΑΓΝΩΣΘΗΝΑΙ· ΤΗ ΟΥΝ, ΣΥΝ ΘΕΩ, ΑΓΙΑ ΚΥΡΙΑΚΗ, ΤΗ ΕΠΙΟΥΣΗ, ΕΝ ΤΩ ΕΙΡΗΜΕΝΩ ΕΥΚΤΗΡΙΩ ΟΙΚΩ, ΤΗΣ ΔΕΣΠΟΙΝΗΣ ΗΜΩΝ, ΤΗΣ ΕΝΔΟΞΟΥ, ΘΕΟΤΟΚΟΥ, ΚΑΙ ΑΕΙΠΑΡΘΕΝΟΥ ΜΑΡΙΑΣ, ΤΑ ΛΟΙΠΑ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΩΜΕΝ, ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ ΑΝΑΘΕΜΑΤΙΖΩΜΕΝ ΤΟΝ ΑΚΕΦΑΛΟΝ, ΚΑΙ ΠΑΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΜΕΤ' ΑΥΤΟΥ. Τῇ δὲ αὐτῇ Ἁγίᾳ Κυριακῇ, ἕωθεν ἐνταῦθα συναγόμεθα, ἵνα, ἐντεῦθεν ΜΕΤΑ ΨΑΛΜΩΔΙΩΝ, ΚΑΙ ΚΗΡΩΝ, ΚΑΙ ΘΥΜΙΑΜΑΤΩΝ, ἐν τῷ ΑΓΙΩ ΟΙΚΩ καταντήσαντες, τὴν Λιτὴν, καὶ τὴν Ἁγίαν Σύναξιν, πληρώσωμεν, καὶ Γνώτις δὲ πᾶσαι, μετὰ σπουδῆς συνέλθωμεν. Καὶ μετ' αὐτὴν, καὶ ὁ Ἁγιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἡμῶν εἶπεν οὕτως· Γνωρίζομεν τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ, ὡς ὅτι ἐν τῇ ἐπιούσῃ ἁγίᾳ κυριακῇ, ἐνταῦθα συνερχόμεθα, ἵνα ἐντεῦθεν ΜΕΤΑ ΨΑΛΜΩΔΙΩΝ, ΚΑΙ ΚΗΡΩΝ, ΚΑΙ ΘΥΜΙΑΜΑΤΩΝ, ΛΙΤΑΝΕΥΟΝΤΕΣ, ΚΑΤΑΝΤΗΣΩΜΕΝ ΕΝ ΤΩ ΕΥΚΤΗΡΙΩ ΟΙΚΩ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ, ΚΑΙ ΑΕΙΠΑΡΘΕΝΟΥ ΜΑΡΙΑΣ, κἀκεῖσε τὴν ΑΓΙΑΝ ΣΥΝΑΞΙΝ πληρῶμεν. Καὶ ἐξεβόησαν οἱ ἀπὸ τοῦ πλήθους· Τὸν Εὔφορον ἔξω βάλε· ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΑΠΟΣΧΙΣΤΑΣ ΕΞΩ ΒΑΛΕ· ἀνάθεμα ΤΟΙΣ ΑΠΟΣΧΙΣΤΑΙΣ· ἀνάθεμα ΤΟΙΣ ΔΕΧΟΜΕΝΟΙΣ ΕΝΑ ΕΚ ΤΙΝΩΝ. ΚΛΗΡΙΚΟΥΣ ΑΠΟΣΧΙΣΤΑΣ μηδεὶς δέξηται. Καὶ λοιπὸν προσεφώνησεν αὐτοῖς ὁ Ἁγιώτατος ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἡμῶν ταῦτα. Τὸ μέντοι ΛΥΧΝΙΚΟΝ, ΤΩ ΣΑΒΒΑΤΩ ἑσπέρας, ἐν τῷ Ἁγίῳ ΕΥΚΤΗΡΙΩ ΟΙΚΩ, τῆς Ἁγίας θεοτόκου, καὶ ΑΕΙΠΑΡΘΕΝΟΥ Μαρίας, ποιούμεθα. Vnde Baſilius, Epiſtolâ ad Cæſariam Patriciam (à qua quidem ſibi auctoritatem quæſiuit quondam Anaſtaſius, Epiſcopus Nicænus) Chriſtianorum more, SACERDOTEM & LITVRGISTAM aut LITVRGVM pro
» eodem ſumit: Graue autem ac inſolens nemini videri debere in-
» quit, ſi abſente SACERDOTE vel LITVRGO cogatur quis Perſecu-
» tionis temporum neceſſitate, vt propria manu COMMVNIONEM ſu-
» mat, demonſtrare ſuperuacaneum eſt, cùm longa conſuetudo ad
» hoc probandum exempla non requirat. Omnes enim qui per de-
» ſerta ſolitariam vitam degunt, vbi deeſt Sacerdos, COMMVNIONEM
» domi ſeruantes, per ſeipſos ſumunt. Alexandriæ verò ac in Ægy-
» pto quiſque è plebe vt plurimùm, habet COMMVNIONEM domi

Τὸ δὲ ἐν τοῖς τοῦ διωγμοῦ καιροῖς ἀναγκάζεσθαί τινα, μὴ παρόντος ΙΕΡΕΩΣ, ἢ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ, τὴν ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ λαμβάνειν τῇ ἰδίᾳ χειρὶ, μηδαμῶς εἶναι βαρὺ, περιττὸν ἐστὶν ἀποδεικνύναι, διὰ τὸ τὴν μακρὰν συνήθειαν τοῦτο διʼ αὐτῶν τῶν πραγμάτων πιστώσασθαι. πάντες γὰρ ΟΙ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΕΡΗΜΟΥΣ ΜΟΝΑΖΟΝΤΕΣ, ἔνθα μὴ ἔστιν ἱερεὺς, ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ οἴκοι κατέχοντες, ἀφʼ ἑαυτῶν μεταλαμβάνουσιν. ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δὲ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ, ἕκαστος, καὶ τῶν ἐν τῷ λαῷ τελούντων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἔχει ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. Et certè Græcolatinus Codex Canonum Eccleſiæ Africanæ, Canone ſexto Concilij Carthaginienſis ſecundi, quod Latinè MISSAM, id Græcè ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ habet. Latinus Canon eſt huiuſcemodi: FORTVNATVS Epiſcopus dixit: In præteritis Conciliis ſtatutum meminimus eſſe, vt CHRISMA, vel RECONCILIATIO POENITENTIVM, necnon & PVELLARVM CONSECRATIO, à Preſbyteris non fiant; ſi quis autem emerſerit hoc faciens; quid de eo ſtatuendum ſit? AVRELIVS Epiſcopus dixit: Audiuit dignatio veſtra ſuggeſtionem Fratris & Coëpiſcopi noſtri, Fortunati; quid ad hæc dicitis? Ab vniuerſis Epiſcopis dictum eſt; CHRISMÆ (Africanè dictum pro CHRISMATIS) CONFECTIO, & PVELLARVM CONSECRATIO à Presbyteris non fiat; vel RECONCILIARE quenquam in PVBLICA MISSA, Presbytero non licere, hoc omnibus placet. Græcus verò Canon: ΦΟΡΤΟΥΝΑΤΟΣ Ἐπίσκοπος εἶπεν· Ἐν ταῖς προλαβούσαις συνόδοις μεμνήμεθα τὰ ὁρισθέντα· ὥστε ΧΡΙΣΜΑ, ἢ ΚΑΤΑΛΛΑΓΗΝ ΜΕΤΑΝΟΟΥΝΤΩΝ, ἢ ΚΟΡΩΝ ΚΑΘΙΕΡΩΣΙΝ, ἀπὸ Πρεσβυτέρων μὴ γίνεσθαι· ἐὰν δέ τις ἀναφυῇ τοῦτο πράττων, τί δεῖ περὶ τούτου ὁρίσαι; ΑΥΡΗΛΙΟΣ Ἐπίσκοπος εἶπε· τὸ δὲ ὑμέτερον ἀξίωμα ἤκουσε τὸ ὑποτεθὲν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Φορτουνάτου· τί πρὸς ταῦτα λέγετε; ἀπὸ πάντων τῶν Ἐπισκόπων ἐλέχθη· ΧΡΙΣΜΑΤΟΣ ΠΟΙΗΣΙΣ, καὶ ΚΟΡΩΝ ΚΑΘΙΕΡΩΣΙΣ, ἀπὸ Πρεσβυτέρων μὴ γίνηται· μήτε δὲ ΚΑΤΑΛΛΑΞΑΙ τινὰ εἰς ΔΗΜΟΣΙΑΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ, Πρεσβυτέρῳ ἐξεῖναι, τοῦτο πᾶσιν ἀρέσκει. Lucas ergo, quaſi oculatus teſtis, immò in Lucâ Dominus, inſtat & vrget: ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝΤΩΝ δὲ αὐτῶν τῷ Κυρίῳ: quod conuertit tamen iſte, iſte inquam, nouorum ac nouantium hominum FRONS MERETRICIS Ieren.3.v.3.
Eraſmus; DVM ERGO ILLI (at Deus bone, qui & quanti viri, vt de me ipſe taceam, Barnabas, cæterique illi Collegæ noſtri Apoſtolici!) SACRIFICARENT DOMINO. Tanta eſt Veritatis ac Fidei vis, vt qui Eccleſiæ Chriſti, volentes, nouitate noceant; nolentes quoque, nouitate proſint. Et reuera verbum λειτουργία, licèt tam ad profana quàm ad ſacra miniſteria accommodari poſſit; tamen cùm accommodatur ad Sacra, & abſolutè ponitur in Scripturis, vbique accipitur pro MINISTERIO SACRIFICII. Vnde Auguſtinus de duobus Donatis diſputans, quorum alter Schiſmatis AVCTOR, nempe Caſenſis, ſiue, vt optimè Schiſmati conueniebat cognomen, A CASIS NIGRIS: alter Fautor ac Propagator, videlicet Carthaginienſis; dixit Libro ſecundo contra Creſconium Grammaticum: Vtrum poſtremò à Donato, vel QVI PRIMVS EXTRA ECCLESIAM SACRIFICAVIT, vel qui hanc diſſenſionem maximè roborauit. Et SACRIFICARE pro MISSAM CELEBRARE, omnino ac ſimpliciter dixit

Oecumenica Lateranenſis Quarta Synodus quarto ſuo Decretorum
capite, cui titulus eſt, DE SVPERBIA GRÆCORVM CONTRA LATINOS.
» Poſtquam enim (inquiunt Lateranenſes Patres) Græcorum Eccleſia
» cum quibuſdam cōplicibus ac fautoribus ſuis, AB OBEDIENTIA SEDIS
» APOSTOTICÆ ſe ſubtraxit, in tantum Græci cœperunt abominari La-
» tinos, quòd inter alia quæ in derogationem eorum impiè cōmittebāt,
» ſi quādo Sacerdotes Latini SVPER EORVM CELEBRASSENT ALTARIA,
» non priùs ipſi SACRIFICARE volebant IN ILLIS, quàm ea, tanquam per
» hoc inquinata, lauiſſent. Baptizatos etiam à Latinis & ipſi Græci REBA-
» PTIZARE auſu temerario præſumebant, & adhuc (ſicut accepimus) qui-
» dā agere hoc non verētur. Ac in Sexta Oecumenica Λειτουργεῖν eſt MISSAS
» AGERE, his verbis, Actione decima quarta: Conſtātinus DEO AMABILIS
» Presbyter ET GRAMMATICVS LATINVS dixit: Scio Domine, tēporibus
» Pauli quondam Patriarchæ veniſſe Fortunium, qui fuit Epiſcopus
» Carthaginienſis, & cùm MISSAS ACTVRVS eſſet in Sancta Magna
» Dei Eccleſia, quæſitum eſt quomodo ſedere debuiſſet, VTRVMNE
» ANTE METROPOLITANOS, qui hîc morabantur, an poſt eos? Et requi-
» rente eodem Paulo quondam Patriarcha in Bibliotheca Patriarchij, li-
» brum Quinti Concilij, vt cognoſceret quomodo ſedere debuiſſent,
» contigit vt inueniretur & Latinus liber eiuſdem Concilij. Et exinde
» inſtructus idem Paulus, fecit eum ORDINABILITER ſedere: Κωνςαντῖνος
ὁ ΘΕΟΣΕΒΕΣΤΑΤΟΣ Πρεσβύτερος, ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΣ ΡΩΜΑΙΚΟΣ, εἶπεν·
οἶδα, δέσποτα, ὅτι ἐπὶ τῶν χρόνων Παύλου τοῦ γενομένου πατριάρχου, ἐλθόντος Φορτουνίου,
τοῦ γενομένου Ἀρχιεπισκόπου Καρθαγένης, καὶ μέλλοντος αὐτοῦ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙΝ, ἐν τῇ
Ἁγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ἐζητήθη, ὅπως ὤφειλε καθίσαι, εἴτε παρὰ τῶν μητρο-
πολιτῶν τῶν ἐνδημούντων ἐνταῦθα, εἴτε μετ' αὐτούς. καὶ δὴ ζητοῦντος τοῦ αἰδεσίμου
Παύλου, τοῦ γενομένου Πατριάρχου, τὸ βιβλίον τῆς Πέμπτης Συνόδου, ἵνα γνῷ
πῶς ὤφειλον καθίσαι, εὑρέθη, κατὰ συγκυρίαν, καὶ Ρωμαϊκὸν βιβλίον τῆς αὐτῆς
Συνόδου. κἀκεῖθεν ὁδηγηθεὶς ὁ αὐτὸς Παῦλος, ἐποίησεν αὐτὸν ΚΑΤΑ ΤΑΞΙΝ καθίσαι.
Et, vt ſuperiorum temporum, velut rem altiùs repetentes, exemplum
aliquod adferamus, vnus nobis inſtar omnium ſit Concilij Gan-
grenſis, cui magnus ille Oſius, Nicæni Præſes, interfuit, Quartus Ca-
non, qui DE PRESBYTERIS QVI HABVERE CONIVGIA, inſcribi-
» tur: Quicumque diſcernit à Presbytero QVI VXOREM HABVIT,
» quòd non oporteat, eo MINISTRANTE (aliàs, SACRIFICANTE, vt
Socratis & Zonaræ Latini Interpretes, dum hunc Canonem Au-
» ctores illi recenſent, perpetuò poſuêre) de OBLATIONE percipere,
» Anathema ſit: Εἴ τις διακρίνοιτο παρὰ Πρεσβυτέρου ΓΕΓΑΜΗΚΟΤΟΣ, ὡς μὴ
χρῆναι, ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΑΝΤΟΣ αὐτοῦ, ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΜΕΤΑΛΑΜΒΑΝΕΙΝ,
ἀνάθεμα ἔστω. Verùm addendus eſt alter eiuſdem Concilij Vltimus,
» nempe Vigeſimus: Si quis SVPERBIÆ vſus affectu, CONVENTVS
» abominatur QVI AD CONFESSIONES MARTYRVM CELEBRANTVR,
» ET MYSTERIA (vel, vt ſecunda fert Editio, SACRA; quod Tertia,
» OBLATIONES dixit) QVÆ IN EIS FIVNT, cum eorum MEMORIIS
» exſecratur, Anathema ſit: Εἴ τις αἰτιῷτο ΥΠΕΡΗΦΑΝΩ ΔΙΑΘΕΣΕΙ κεχρη-
μένος, καὶ βδελυσσόμενος, τὰς ΣΥΝΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ, ἢ τὰς ΕΝ
ΑΥΤΟΙΣ ΓΕΝΟΜΕΝΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ, καὶ τὰς ΜΝΗΜΑΣ αὐτῶν, ἀνάθεμα ἔστω.

At cur

Ac cur Vetus ille Vulgatuſque Interpres, MINISTRANTIBVS, non SACRIFICANTIBVS, è Græco in Latinum Sermonem tranſtulit? planè ſatisfacio. Miniſterij fuſum latumque nomen ſi propius attendas, Sacrificium indicans, ſed cæteras Sacerdotalis Officij explicans partes. Itaque quemadmodum apud Latinos REM DIVINAM FACERE, immo abſolute ſimpliciterque FACERE, Sacrificare eſt, itidem vbique nunc CELEBRARE (quod Græci ΕΠΙΤΕΛΕΙΝ dicunt) Generali Concilio Tridentino, Seſſione decima tertia, capite ſeptimo, vſu receptum eſt; immo apud Gallos OFFICIER, aut FAIRE L'OFFICE; Miſſam, ni quid reſtrinxeris, complectitur: ſic MINISTRARE DOMINO (ac ſi ex Gallico corruptè OFFICIARE diceres) Vulgatus Interpres poſuit, ne penuriâ verbi ſi quid minùs diceret, ſenſus laborare; ſi Sacrificium exprimeret, Interpretis, vel ſimplicitas ac fides aliquid affectare, vel prudentia primis illis temporibus Chriſtiana, etiam Catechumenis occultanda (quod iam omnes ex PERRONIANA noſtra SCHOLA norunt) Myſteria vulgare non ſine crimine videretur. Vnde Poſterioris noſtræ ad Corinthios capite nono pro LITVRGIA, OFFICIVM poſuit Interpres, 2.Cor.9.v.12.
quod poſtea ad OFFICIVM ECCLESIASTICVM ſub quo SACRIFICIVM comprehendi, vt MISSALE, debet, tranſiit. Apoſtolicus ille noſter locus eſt, verſiculo duodecimo: Quoniam Miniſterium «
huius OFFICII non ſolum ſupplet ea quæ deſunt Sanctis, ſed etiam «
abundat per multas gratiarum actiones in Domino: Ὅτι ἡ Διακονία «
τῆς ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ταύτης, οὐ μόνον ἐστὶ προσαναπληροῦσα τὰ ὑστερήματα τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ περισσεύουσα διὰ πολλῶν Εὐχαριστιῶν τῷ Θεῷ. Vides quo pacto pro MINISTERIO OFFICII Græcè eſt Διακονία τῆς ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ, id eſt, Miniſtratio ſeu Functio Miniſterij Sacri huius, ταύτης. Quapropter Theophylacti Interpres vertit; MINISTERIVM SACRI ET OBLATIONIS HVIVS. Itaque inſinuabam Miniſterium mihi delegatum ad procurandam & perferendam Eleemoſynam, eſſe functionem cuiuſdam Sacrificij Deo gratiſſimi; ea nimirum generali ratione qua omne opus bonum ad honorem Dei factum, maxime ſi fiat cum exteriori quadam oblatione, quale eſt opus Eleemoſynæ; Sacrificium in Scripturis vocatur, per analogiam atque habitudinem ad verum Sacrificium Legale. Diſtingunt ſed indicant quæ diximus, Magni illi Ancyrani Patres, Canone primo, cuius, Dionyſij Exigui Interpretatio hæc eſt: PRESBYTEROS immo- «
lantes & iterum luctamen adeuntes, ſi hoc non per illuſionem ali- «
quam, ſed ex veritate fecerint, vt iterum teneri viderentur, aut tor- «
mentis ſubiici, quo facinus pati viderentur, inuiti: hos ergo pla- «
cuit HONOREM quidem SEDIS retinere: OFFERRE autem illis, & «
SERMONEM AD POPVLVM FACERE, aut aliquibus SACERDOTALI- «
BVS OFFICIIS fungi non liceat: ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥΣ τοὺς ἐπιθύσαντας, εἶτα «
ἐπαναπαλαίσαντας, μήτε ἐκ μεθόδου τινὸς, ἀλλ' ἐξ ἀληθείας, μήτε προκατασκευάσαντας, καὶ ἐπιτηδεύσαντας, καὶ πείσαντας, ἵνα δόξωσι μὲν βασάνοις ὑποβάλλεσθαι, ταύτας δὲ, τῷ δοκεῖν, καὶ τῷ σχήματι προσαχθῆναι· τούτους ἔδοξε,

τῆς μὲν ΤΙΜΗΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΚΑΘΕΔΡΑΝ μετέχειν, ΠΡΟΣΦΕ-
ΡΕΙΝ δὲ αὐτοὺς, ἢ ὉΜΙΛΕΙΝ, ἢ ὅλως ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙΝ τι τῶν ΙΕΡΑΤΙΚΩΝ
» ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ, μὴ ἐξεῖναι. Clarius vero Canone ſecundo: Diaconi
» ſimiliter, qui immolauerunt, honorem quidem habeant, ceſſare
» vero ab omni SACRO MINISTERIO, ſiue A PANE, SIVE A CA-
» LYCE OFFERENDO, vel PRÆDICANDO. Quod ſi quidam Epiſco-
» porum conſcij ſunt Laboris eorum & Humilitatis & Manſuetudinis,
» & voluerint eis aliquid amplius tribuere, penes ipſos erit poteſtas:
Διακόνους ὁμοίως θύσαντας, μετὰ δὲ ταῦτα ἀναπαλαίσαντας, τὴν μὲν ἄλλην τι-
μὴν ἔχειν, πεπαῦσθαι δὲ αὐτοὺς πάσης τῆς ΙΕΡΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ, ΤΗΣ
ΤΕ ΤΟΥ, ΑΡΤΟΝ Η ΠΟΤΗΡΙΟΝ ΑΝΑΦΕΡΕΙΝ, Η ΚΗΡΥΣΣΕΙΝ· Εἰ
μέν τι τινὲς τῶν Επισκόπων τούτοις συνείδοιεν Κάματόν τινα, ἢ ΤΑΠΕΙΝΩΣΙΝ
ΠΡΑΟΤΗΤΟΣ, καὶ ἐθέλοιεν πλεῖόν τι διδόναι, ἢ ἀφαιρεῖν, ἐπ' αὐτοῖς εἶναι τὴν
ἐξουσίαν. Hæc Patres illi Ancyrani admodum illuſtres, quorum pars
maxima Concilio Nicæno poſtea interfuit. Denique ſeptuageſi-
» mus Trullanus Canon: Ne liceat mulieribus IN DIVINI SACRI-
1. Cor. 14. » FICII TEMPORE, loqui, ſed vt vox eſt APOSTOLI PAVLI, ſileant:
v. 34. » Non enim eis loqui permiſſum eſt ſed ſubiici, ſicut Lex dicit. Si
» quid autem volunt diſcere, domi Proprios Maritos interrogent:
Μὴ ἐξέστω ταῖς Γυναιξὶν ΕΝ ΤΩ ΚΑΙΡΩ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
λαλεῖν, ἀλλὰ κατὰ τὴν φωνὴν ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ, Σιγάτω-
σαν. οὐ γὰρ ἐπιτέτραπται αὐταῖς λαλεῖν, ἀλλ' ὑποτάσσεσθαι, καθὼς καὶ
ὁ Νόμος λέγει. Εἰ δέ τι μαθεῖν ἐθέλοιεν, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτω-
σαν. Ac plenæ ſunt auctorum rhetorumque paginæ ſimilibus
exemplis, vt ea ſemper habita populorum omnium in loquendo
Lex ſit, deficiente ſpecie ad genus eſſe recurrendum, ſeu Scripto-
ris, ſeu Interpretis perſonam ſuſtineas. Ac de non vulgandis qui-
dem Myſteriis Nazianzenus Oratione quadrageſima ſecunda vno
Exod. 12. concludit verbo, dum id quod Lege Dei cautum eſt, neu quis Pa-
v. 46. ſchalis Agni quid extra limen deferat, vetitum ſignificare docet,
ne myſteria Fidelium, ac noſtra maxime Liturgica, quis nimiùm
interpretando foras eliminet. Ex quo natum illud Chryſoſtomi
paſſim (vt Homiliâ ſexageſimâ ſeptimâ in Geneſim, Homiliâ ſe-
ptuageſimâ ſecundâ in Matthæum, Homiliâ decimâ octauâ in Po-
ſteriorem ad Corinthios, Homiliâ de Sancto Philogonio, ac Ho-
miliâ ſexageſimâ ad Populum Antiochenum, in Catecheſi ad il-
luminandos, & alibi) NORVNT INITIATI, ΙΣΑΣΙΝ ΟΙ ΜΕ-
ΜΥΗΜΕΝΟΙ. &, NORVNT FIDELES, Ἴσασιν οἱ Πιστοὶ, in Pſalmum
centeſimum quadrageſimum, & in Epiſtolam ad Galatas capite
quarto; &, NORVNT SYMMYSTÆ, Ἴσασιν οἱ Συμμύσται, Homiliâ
decimâ quintâ in Ioannem (quod poſtea imitatus Chryſoſtomi
diſcipulus Sanctus Iſidorus Ægyptius Peluſiota, NORVNT MY-
STÆ, Ἴσασιν οἱ μύσται, dixit libro quarto Epiſtolâ centeſimâ ſexa-
geſimâ ſecundâ, De Eſu atque Vſu Euchariſtiæ loquens) &, NO-
RVNT CONSECRATI, Ἴσασιν οἱ ΜΥΣΤΑΓΩΓΟΥΜΕΝΟΙ, Ho-
miliâ octuageſimâ quintâ. Inde apud Latinos, Auguſtini notiſſi-

mum illud, NORVNT FIDELES, vt in decimo de Ciuitate Dei, capite ſexto, in Pſalmum trigeſimum nonum, & centeſimum nonum, ac in Ioannem Tractatu vigeſimo ſexto, & cæteris infinitis locis. Vnde Homiliâ decimâ octauâ in poſteriorem ad Corinthios, Chryſoſtomus, DE SACRIS ORDINIBVS agens, hæc ait:
Qui ORDINATVRVS EST aliquem, FIDELIVM PRECES EXIGIT «
ILLO TEMPORE; atque illi aſſenſu ſuo quæ geruntur, comprobant, «
& acclamant illa quæ NORVNT INITIATI. Nam apud eos qui ini- «
tiati non ſunt, omnia retegere fas non eſt: Ο ΜΕΛΛΩΝ ΧΕΙΡΟΤΟ- «
ΝΕΙΝ, καὶ τὰς ἐκείνων ΕΥΧΑΣ ΚΑΛΕΙ· καὶ αὐτοὶ ἐπιψηφίζονται, καὶ ἐπιβοῶσιν, ἅπερ ΙΣΑΣΙΝ ΟΙ ΜΕΜΥΗΜΕΝΟΙ. οὐ γὰρ δὴ θέμις ἐπὶ τῶν ἀμυήτων ἐκκαλύπτεσθαι ἅπαντα. Adeoque ſeuerè ac ſtrictè hæc Chriſtiana Diſciplina (dum baptizarentur adulti) ad Auguſtini vſque tempora ſeruata eſt, vt ipſe Tractatu vndecimo in Ioannem ſcripſerit valde notanda illa verba:
Si dixerimus CATECHVMENO, Credis in «
Chriſtum? Reſpondet, Credo; & SIGNAT SE CRVCE CHRISTI: ac «
poſtea: Interrogemus eum, MANDVCAS CARNEM FILII HOMI- «
NIS, ET BIBIS SANGVINEM FILII HOMINIS? neſcit quid dicimus. «
QVIA IESVS NON SE CREDIDIT EI. «
Vnde Nicetas Acominatus, ſiue Choniates, in Alexio Comneno, Annalium tertio, veteris memor diſciplinæ, ſuam his egregiè dictis ante quadringentos circiter annos, nobilitauit Hiſtoriam: Ὅτι καὶ τὸ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ ἀνακαλυφθὲν δόγμα, πρὸς μοίρας ἐναντίας διέστησε τὸ Χριστώνυμον. καὶ λεωφόρος ἐπ᾽ ἀγορᾶς καὶ τριόδων παρὰ τοῦ βουλομένου παντὸς ΤΑ ΤΙΜΗΣ ΟΜΟΥ ΚΑΙ ΣΙΓΗΣ, ἐξεφαυλίζετο, ΑΞΙΑ. μετὰ γὰρ τὸν Ξιφιλῖνον Γεώργιον, ὃς ἔτεσιν ἑπτὰ τὴν Ἐκκλησίαν διεκυβέρνησεν, ὁ Καματηρὸς Ἰωάννης τὸν Πατριαρχικὸν εἴληφε θρόνον, καὶ δέον, τὸ, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ξιφιλίνου ἀρξάμενον, ἀπαλείφεσθαι, καὶ φυὲν δόγμα, πρόρριζον ἐκτεμεῖν· καὶ καθυποβαλεῖν μὲν ἀναθέματι τὸν γεννήτορα τοῦ τύπου, τὸν ΨΕΥΔΟΜΟΝΑΧΟΝ Σικιδίτην, ΩΣ ΑΙΡΕΣΙΑΡΧΗΝ, ΚΑΙ ΝΕΑ ΕΠΕΙΣΑΓΟΝΤΑ ΔΟΓΜΑΤΑ· τοὺς δ᾽ ἄλλους ἐχεμυθεῖν πεῖσαι τῷ καθ᾽ ἑαυτὸν ὑποδείγματι, ΩΣ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΑΥΘΙΣ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ. ὁ δὲ ΛΟΓΙΚΑΙΣ ΜΕΘΟΔΟΙΣ ἐχρῆτο, καὶ ΑΠΟΔΕΙΞΕΣΙ βιαζομέναις εἰς συγκατάθεσιν τὸν προσδιαλεγόμενον, ΕΝ ΤΟΙΣ ΥΠΕΡΦΥΕΣΙ ΚΑΙ ΜΗΔΕΝ ΕΞΩΘΕΝ ΔΕΟΜΕΝΟΙΣ ΕΠΙΤΕΧΝΗΣΕΩΣ. Quod Latinè ſic Interpretor:
Eodem tempore dogma DE DIVINIS MYSTERIIS vulga- «
tum, Chriſtianos in factiones diuiſit. Vnde in foro & triuiis RES «
VENERATIONE ET SILENTIO DIGNÆ, palàm ludibrio exponeban- «
tur. Nam Georgio Xiphilino ſeptem annis Patriarchatu functo, «
Ioannes Camaterus ſucceſſit: qui, cùm opinio quæ ſub Xiphilino «
pullularat, radicitus extirpanda, & eius auctor PSEVDOMONACHVS «
(id optimè cum Luthero conuenit) Sicidites, VT HÆRESIARCHA, «
ET NOVA SVPERINDVCENS DOGMATA condemnandus fuiſſet, & «
aliis ipſius exemplo Silentium imperandum, VT MYSTERIVM RVR- «
SVS ESSET MYSTERIVM; LOGICIS METHODIS & DEMONSTRATIO- «
NIBVS aduerſarium ſubtiliùs contendentem, ad aſſenſum cogentibus, «
IN REBVS SVPERNATVRALIBVS NIHILQVE PEREGRINO ATQVE «

» EXTRINSECVS ADVENIENTE ARTIFICIO EGENTIBVS, vtebatur.

Diſce tamen veniens ætas —

Vbi nunc repoſui illud, NOVA SVPERINDVCENS DOGMATA, vim Græcam verbumque è verbo conuertens ac exprimens, ΝΕΑ ΕΠΕΙΣΑΓΟΝΤΑ ΔΟΓΜΑΤΑ · hanc adulterinam interpretationem fuiſſe, TANQVAM HOMO SEDITIOSVS; vt SEDITIONIS nomine, NOVITATIS notam, ſi non vitaret, at tegeret eluderetque Falſa Religio. Quod latentis excuſationis genus hodieque callida ſummaque arte ſuis Sectarum condemnatis auctoribus Nouatores tanquam latibulum quærunt. Vidiſſet, ſi Immortali Gallico DE EVCHARISTIA Operi ſuperuixiſſet, INGENIVM SOLERS, MEMOR, LABORIOSVM, vno nomine, PERRONIVS: cuius laudes hoc breuiſſimo, at grauiſſimo elogio coronabat olim acerrimus Iudex dignus alia quàm qua vixit ætate, Rothomagenſis Primatus Suffraganeus Franciæ Procancellarius, GVILLELMVS Lexouienſis cognomento DV-VERIVS. Etſi enim in tanta Scriptorum, ceu ventorum in Angliam reflantium turba, haud vitarit hunc ſcopulum PERRONIVS, non patior quemquam dicere diuinum illud ingenium in Niceta, quem toties, & equidem mirum eſt, in manibus habet, lapſum fuiſſe, ſed aliquid imperfectum reliquiſſe, quò ſuprema manus tanti deſideraretur artificis. Sed de Niceta hactenus. Auſum ergo non modò dicere, ſed ſcribere, Ambroſium mirari deſinat indulgentior ætas:
» PATER TVVS (Epiſtolæ decimæ tertiæ libri ſecundi verba ſunt)
» DEO FAVENTE, VIR MATVRIORIS ÆVI DICEBAT: NON EST
» MEVM IVDICARE INTER EPISCOPOS: TVA NVNC DICIT CLE-
» MENTIA (quod nunc Regi TVA MAIESTAS, id olim vel TVA FIDES, vel TVA PIETAS, vt de Conſtantinopolitanis Monachis ac Conſtantinopolitana Synodo in Præfatione Salutatoria videre eſt: vel quandoque à Chriſtianæ Legis peritis, qualis maximopere fuit Ambroſius, qui IVRISPERITORVM ELOQVENTISSIMVS, ELOQVENTIVM IVRISPERITISSIMVS exſtitit; TVA CLEMENTIA, vt hîc vſurpatur, ad Pacificationem commendandam, dici ſolebat)
» EGO DEBEO IVDICARE? ET ILLE BAPTIZATVS IN CHRISTO
» INHABILEM SE PONDERI TANTI PVTABAT ESSE IVDICII:
» CLEMENTIA TVA, CVI ADHVC EMERENDA BAPTISMATIS SA-
» CRAMENTA SERVANTVR, ARROGAT DE FIDE IVDICIVM, CVM
» FIDEI IPSIVS SACRAMENTA NON NOVERIT. Ac vt tandem ad inſtitutum DE NON VVLGANDIS MYSTERIIS redeam, videri poſſit Fidus ac Vetus Interpres, cùm *Λειτουργοῦντων*, MINISTRANTIBVS, reddit, idem nobis dicere quod olim ad interlocutorem Orthodoxum Eraniſta, Dialogo IMMVTABILIS, apud Theodoretum: Velim te monitum vt arcanis verbis nec ita apertis mihi re-
» ſpondeas. Quidam enim fortaſſe adſtant auſcultantque non ini-
» tiati: Ἀξιῶ σε ΜΥΣΤΙΚΩΤΕΡΟΝ *ἀποκρίνασθαι · τινὲς γὰρ ἴσως παρεστήκασιν* ΑΜΥΗΤΟΙ. TERTIVM ex hoc Apoſtolico Actuum loco, documentum eſt, me cæteroſque Apoſtolos ac Apoſtolicos viros Sacrificaſſe

Ieiunos. MINISTRANTIBVS (inquit Lucas) ET IEIVNANTIBVS, Λειτουργούντων καὶ Νηστευόντων. Atqui hæc Apoſtolica Traditio piè inuiolatéque ſeruata eſt, haud ignota ei qui altero Chriſti ſæculo ad Vxorem hunc in modum ſcripſit: Latebis-ne tu (Tertullianus loquitur) cùm LECTVLVM, cùm CORPVSCVLVM tuum SIGNAS, cùm aliquid immundum flatu exſpuis, CVM ETIAM PER NOCTEM EXSVRGIS ORATVM, & non MAGIÆ aliquid videberis operari? Non ſciet maritus QVID SECRETO ANTE OMNEM CIBVM GVSTES? Et ſi ſciuerit, PANEM NON ILLVM CREDIT ESSE QVI DICITVR. Qui ſanè Tertulliani locus nullibi mihi videtur feliciùs imitatus, quàm circiter ſexaginta poſt annos apud Zenonem Veronenſem, ſcriptorem vetuſtiſſimum & elegantiſſimum, Epiſcopum illum ſanctiſſimum illuſtriſſimumque ſub Gallieno, Martyrem Veronæ, cuius libro tertio Dialogorum, capite decimo nono, Diuus Gregorius meminit. Is, Sermone De Continentia, loquens de Vxore Fideli Mariti Infidelis: Quid quòd, inquit, illius SACRIFICIVM publicum eſt, TVVM SECRETVM? illius à quouis liberè tractari poteſt: TVVM ETIAM A CHRISTIANIS IPSIS, MINIME CONSECRATIS, SINE SACRILEGIO VIDERI NON POTEST. Declarat vero Sacram illam, de qua loquimur, Conſuetudinem noſtram Concilium Carthaginienſe Tertium, (cuius alterum Matiſconenſe meminit. ſequentem citans Apoſtolicam Regulam) cùm ſic, vndetrigeſimo Capitulo, decernit. SACRAMENTA ALTARIS nonniſi à Ieiunis hominibus Celebrentur, EXCEPTO VNO DIE ANNIVERSARIO, QVO COENA DOMINI CELEBRATVR. Nam ſi aliquorum pomeridiano tempore DEFVNCTORVM, ſiue EPISCOPORVM, ſeu Clericorum ſiue cæterorum COMMENDATIO facienda eſt, SOLIS ORATIONIBVS FIAT, ſi illi qui faciunt, iam pranſi inueniantur. Quem certè Canonem, Græcos vſurpaſſe, ex eo intelliges, quòd in Græco-Latino Codice Canonum Eccleſiæ Africanæ, Capitulo quadrageſimo primo, ſic Græcè expreſſus reperiatur, (poſt Capituli Inſcriptionem, quæ eſt, VT A IEIVNIS DEO SACRIFICIA CELEBRENTVR, Περὶ τοῦ ἀπὸ ΝΗΣΤΙΚΩΝ τῷ Θεῷ προσάγεσθαι ΘΥΣΙΑΣ) ΩΣΤΕ ΑΓΙΑ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΥ, εἰ μὴ ἀπὸ ΝΗΣΤΙΚΩΝ Ἀνθρώπων, μὴ Ἐπιτελεῖσθαι· ΕΞΗΡΗΜΕΝΗΣ ΜΙΑΣ ΕΤΗΣΙΑΣ ΗΜΕΡΑΣ, ΕΝ Η ΤΟ ΚΥΡΙΑΚΟΝ ΔΕΙΠΝΟΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΤΑΙ. ἐὰν δέ τινων κατὰ τὸ δειλινὸν καιρὸν ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΩΝ, εἴτε ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ, εἴτε τῶν λοιπῶν, ΠΑΡΑΘΕΣΙΣ γένηται, ΜΟΝΑΙΣ ΕΥΧΑΙΣ ἐκπληρωθῇ, ἐὰν οἱ ταύτην ποιοῦντες, ἀριστηκότες εὑρεθῶσιν. Is deinde Canon in Concilium Africanum relatus eſt, poſituſque eſt Canonum Plenariæ illius Synodi, ſub Bonifacio & Cæleſtino celebratæ, octauo loco, & confirmatus decimo quarto Canone, qui ſic poſtmodum Græco-Latinus editus eſt in Græco-Latino Africano Codice, Capitulo quadrageſimo ſeptimo: De Fide enim NICÆNI TRACTATVS audiuimus, verùm & DE SACRIFICIIS INHIBENDIS POST PRANDIVM, VT A IEIVNIS, SICVT DIGNVM EST, OFFERANTVR, ET TVNC ET NVNC FIRMATVM EST: Περὶ τῆς Πίστεως γὰρ ΤΟΥ ΕΝ ΝΙΚΑΙΑ ΤΡΑΚΤΑΤΟΥ ἠκούσαμεν. Ἀληθές ἐστιν ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΓΙΝΟΜΕΝΩΝ ΜΕΤΑ

ΤΟ ΑΡΙΣΤΟΝ ΑΓΙΩΝ, ΙΝΑ ΑΠΟ ΝΗΣΤΙΚΩΝ, ΩΣ ΕΣΤΙΝ ΑΞΙΟΝ, ΠΡΟΣΦΕΡΩΝΤΑΙ· ΚΑΙ ΤΟΤΕ ΕΒΕΒΑΙΩΘΗ. Viſum autem fuiſſe Nobis & Spiritui Sancto ſeruare hunc morem, ſcribebat Epiſtolâ centeſimâ decimâ octauâ, ad Ianuarium, LATINORVM CYRILLVS,
» Auguſtinus, Theologorum Theologus, dicens: Illud magis moue-
» re potuit homines, vtrùm iam refecti die illa vel OFFERRENT, vel
Matth. 26. v. 26. » ſumerent EVCHARISTIAM, quòd in EVANGELIO dicitur: Cùm
» autem illi manducarent, accepit Ieſus Panem, ET BENEDIXIT.
ibid. v. 20. » Cùm etiam ſuperiùs dixiſſet; Cùm ſerò factum eſſet, recumbebat
» cum Duodecim, & manducantibus eis, dixit: Quoniam vnus ex
» vobis me tradet. Poſt enim tradidit SACRAMENTVM. Et liqui-
» dò appâret quando primum acceperunt Diſcipuli CORPVS ET
» SANGVINEM DOMINI, non eos accepiſſe Ieiunos. Nunquid ta-
» men propterea CALVMNIANDVM eſt VNIVERSÆ ECCLESIÆ,
» quòd A IEIVNIS ſemper accipitur? ET HOC ENIM PLACVIT
» SPIRITVI SANCTO, vt in honorem Tanti Sacramenti IN OS Chri-
» ſtiani prius DOMINICVM CORPVS INTRARET, quàm cæteri ci-
» bi. NAM IDEO PER VNIVERSVM ORBEM MOS ISTE SERVA-
» TVR. Neque enim quia poſt cibos dedit Dominus, propterea
» pranſi aut cœnati FRATRES ad illud Sacramentum accipiendum
» conuenire debent, aut ſicut faciebant, quos Apoſtolus arguit &
» emendat, MENSIS SVIS ISTA MISCERE. Namque Saluator quò
» vehementiùs commendaret MYSTERII ILLIVS ALTITVDINEM, vl-
» timum hoc voluit arctiùs infigere cordibus & memoriæ Diſcipu-
» lorum, à quibus ad Paſſionem digreſſurus erat. ET IDEO NON
» PRÆCEPIT QVO DEINCEPS ORDINE SVMERETVR, VT APO-
» STOLIS, PER QVOS ECCLESIAS DISPOSITVRVS ERAT, SERVA-
» RET HVNC LOCVM. Loco nunc QVARTO illud in Liturgica noſtra Actuum Hiſtoria obſeruandum eſt, Spiritum Sanctum mediis intereſſe Liturgicis Sacris, iiſque præeſſe ac præſidere, quippe qui vt Pater, Creationis; Filius, Redemptionis: ita & ipſe Spiritus, Sanctificationis operum dicendus ſit auctor. Deus enim Pater eſt ex quo omnia; Deus Filius, per quem omnia; Deus Spiritus Sanctus, in quo omnia, ſi quaſi ſingula ſingulis noſtro intelligendi more attribuere rectè velimus, vt Romanos olim docuiſſe me, vos meminiſ-
Rom. 11. v. vlt. » ſe poteſtis, ſi attentè mea illa conſideretis verba: Quis enim co-
» gnouit SENSVM DOMINI? Aut quis Conſiliarius eius fuit? Aut
» quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Quoniam EX IPSO, & PER
» IPSVM, & IN IPSO ſunt omnia: ipſi gloria in ſecula, Amen. En Deus paucis Trinus & Vnus adumbratur trinis interrogatiunculis & quaſi punctis, quibus totidem eæque breuiores reſponſiones adiunguntur, vnde ſatis ad Chriſtianæ Fidei captum diuinarum perſonarum vnaquæque notio emineat. De Patre enim PRIMA Quæ-
» ſtione agitur, cùm dicitur: Quis enim cognouit SENSVM DOMI-
» ni? Idcirco primæ quoque reſponſum eſt; Quoniam EX IPSO ſunt omnia. cuius quidem dicti rationem quandoque Frater noſter

Ioannes reddidit; hanc videlicet ſubtilem: MAIOR EST DEVS « 1. Ioan. 3.
CORDE NOSTRO, ET NOVIT OMNIA. A contrario ſiquidem argu- « v. 20.
mentari licet, ac dicere: Nemo maior eſt Deo Deique corde, cùm
Deus ex nullo, ex ipſo verò omnes quotquot per creationem fecit,
naturæ, ac tandem per gratiam & adoptionem. gloriæ ſuæ, parti-
cipes. nullus igitur nouit Dei Omnia, id eſt, Senſum Domini. AL-
TERA Quæſtio: Aut quis Conſiliarius eius fuit? Altera etiam
Reſponſio fuit: Quoniam PER IPSVM ſunt Omnia. Deus enim
Filius, Magni Conſilij Angelus, ac Verbum & Λόγος Patris, vnus
atque vnicus eſt Conſiliarius Patris. hinc PER IPSVM ſunt Omnia, Iſ. 9. v. 6.
cùm nil ſine diuina mente & fiat & ſit. TERTIA vltimaque Quæ-
ſtio erat: Aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei? ratio conti- «
nuo addita eſt: Quoniam IN IPSO ſunt omnia. qui quaſi vincu- «
lum, nexus, vnio vnitaſque in Deo, ac Patris & Filij amor, ac Spi-
ritus nempe Sanctus, Sanctificationis proinde auctor, qui tan-
quam Sacrificationis operator benedicit Sacrificium, ſuo ſancto
nomini ac numini (vt Eccleſia orat) præparatum. Itaque EX
PATRE ſunt Omnia, qua ratione Pater eſt principium ſine prin-
cipio; PER FILIVM Omnia, quatenus ipſe eſt media perſona,
per quam quodammodo operatio à Patre accepta, tum per natu-
ram tranſmittitur ad Spiritum Sanctum, tum per creationem
tranſit ad res productas. Namque, vt optimè Cyrillus, Libri ad
Reginas Sectione prima, quæ inſcribitur QVOD CHRISTVS SIT «
DEVS VNIONE TEMPLI, (id eſt, Carnis atque Humanita- «
tis; ex hoc Chriſti Euangelico, SOLVITE TEMPLVM HOC: Ioan. 2. v. 19.
quo verbo Veteres, Sacræ Theologiæ Magiſtri ac præſertim o-
mnium facilè princeps Cyrillus, Patreſque Epheſini in Materia DE
INCARNATIONE VERBI, ſapienter admodum vſi ſunt; vt
quemadmodum olim Dei Maieſtas replere Templum, ſic PLE- 2. Paral. 7.
NITVDO DIVINITATIS in homine adſumpto inhabitare COR- v. 1.
PORALITER, quod quandoque docui, intelligeretur) AD « Col. 2. v. 9.
DEVM VERBVM ADSVMPTI, ET IN EIVS GLORIAM EVE- «
CTI, EX APOSTOLICIS: Ὅτι Θεὸς ὁ Χριστὸς, ἑνώσει τῇ πρὸς τὸν Θεὸν
Λόγον εἰς τὴν αὐτοῦ δόξαν ἀναβαίνοντος, καὶ τοῦ προσληφθέντος ΝΑΟΥ, ἐκ τῶν
Ἀποστολικῶν, (nempe prioris noſtræ Corinthiorum vndecimo:) Volo au- « 1. Cor. 11.
tem vos ſcire quòd omnis VIRI caput Chriſtus eſt, caput autem MV- « v. 3.
LIERIS, Vir; caput verò CHRISTI, Deus. Beatus Lucas dum Chri- «
ſti Genealogiam texit, à Ioſeph exorſus, paulatim ad Adam vſque « Luc. 3. v. 23.
aſcendit, ac tandem infert: Qui fuit Dei; ipſum nimirum procrea- « ibid. v. vlt.
torem Deum principij loco aſſignans. Pari itaque modo omnis viri «
Caput Chriſtum definimus: per ipſum enim conditus & ad ortum «
euectus eſt. Non quòd Dei Filius Creationis illius Inſtrumentum vel «
Miniſter extiterit; SED QVOD TANQVAM NATVRALIS RERVM «
OPIFEX DIVINA VIRTVTE ILLVM PRODVXERIT. Caput «
autem Mulieris eſt Vir: quandoquidem EX CARNE illius «
ſumpta eſt, ipſumque tanquam quoddam ſui initium ſortita eſt. «

» Caput itidem Chriſti Deus eſt : ſiquidem NATVRALITER ex ipſo
» eſt. Verbum namque ex Deo & Patre genitum eſt. Iam qua
» ratione Chriſtus, cuius caput SECVNDVM NATVRAM conſti-
» tutus eſt Deus Pater, non erit Deus? Cùm autem Chriſtum appello,
» Dei Patris Verbum intelligo, quod in humana natura apparuit: Θέλω δὲ ὑμᾶς εἰδέναι, ὅτι παντὸς ΑΝΔΡΟΣ ἡ κεφαλὴ, ὁ Χριστός ἐστι. κεφαλὴ δὲ ΓΥΝΑΙΚΟΣ, ὁ Ἀνήρ. κεφαλὴ δὲ Χριστοῦ, ὁ Θεός. ὁ Μακάριος Λουκᾶς, τὴν περὶ τοῦ Χριστοῦ Γενεαλογίαν ἡμῖν συντιθεὶς, ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἰωσὴφ, εἶτα φθάσας ἐπὶ τὸν Ἀδάμ, ἐπιφέρει, λέγων, τοῦ Θεοῦ, ἀρχὴν τῷ ἀνθρώπῳ τιθεὶς, τὸν ποιήσαντα Θεόν. οὕτως ἂν εἴη φαμὲν παντὸς Ἀνδρὸς κεφαλὴν, τὸν Χριστόν. πεποίηται γὰρ δι' αὐτοῦ, καὶ παρήχθη πρὸς γένεσιν. ΟΥΧ ΥΠΟΥΡΓΙΚΩΣ ΚΤΙΖΟΝΤΟΣ ΑΥΤΟΝ ΤΟΥ ΥΙΟΥ, ΘΕΟΥΡΓΙΚΩΣ (aliàs, Θεϊκῶς) ΔΕ ΜΑΛΛΟΝ, ΩΣ ΦΥΣΕΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥ. κεφαλὴ δὲ Γυναικὸς, ὁ Ἀνήρ. Ὅτι ἐκ τῆς ΣΑΡΚΟΣ αὐτοῦ ἐλήφθη, καὶ ἐξ αὐτοῦ ὥσπερ ἔχει τὴν ἀρχήν. κεφαλὴ δὲ ὁμοίως τοῦ Χριστοῦ, ὁ Θεός. ὅτι ἐξ αὐτοῦ ΚΑΤΑ ΦΥΣΙΝ. γεγέννηται γὰρ ὁ Λόγος ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. εἶτα πῶς οὐ Θεὸς ὁ Χριστὸς; οὗ ἡ κεφαλὴ τέθειται, ΚΑΤΑ ΦΥΣΙΝ ὁ Πατήρ; Χριστὸν δὲ ὅταν λέγωμεν, ἐν ἀνθρωπείᾳ μορφῇ πεφηνότα, τὸν ἐκ Θεοῦ λόγον νοοῦμεν. Et ſic IN SPIRITV SANCTO omnia vt in fine (vnde Græcè eſt non IN IPSO, ſed IN IPSVM, εἰς αὐτὸν, tanquam in ipſum finem) quia Spiritus Sanctus in Trinitate veluti Finis eſt, à quo ad aliam perſonam non fit progreſſus, vt pote mutuo æternoque amore, in quo æternúmque conquieſcitur. Quamobrem qua, velut propria, ratione, Patri adſcribitur Potentia, Filio Sapientia, Spiritui Sancto Bonitas; certum eſt ex Patre, Per Filium, in Spiritu Sancto eſſe Omnia, A DEO PER BONITATEM PROCEDENTIA, IN DEVMQVE REDEVNTIA PER SACRIFICIVM. Sed ad propoſitum, vnde digreſſi ſumus, reuertamur. QVARTO loco notauimus, Spiritum Sanctum Sanctæ Liturgiæ, ſeu Miſſæ, Sacrificioque Chriſtianorum & adeſſe & adſpirare: vt ex verſiculo illo patet: ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝΤΩΝ δὲ αὐτῶν τῷ Κυρίῳ, καὶ ΝΗΣΤΕΥΟΝ-
» ΤΩΝ, εἶπε τὸ ΠΝΕΥΜΑ τὸ ΑΓΙΟΝ· MINISTRANTIBVS autem illis Do-
» mino & IEIVNANTIBVS, dixit SPIRITVS SANCTVS. En Sacrificio vocatus aduenit, Teſtimoniumque reddit Spiritui noſtro ac inſtituenti Chriſtianum Sacrificium Chriſto Domino Legiſlatori atque Saluatori! QVINTVM verò caput obſeruatione dignum Liturgicæ Hiſtoriæ noſtræ Cerimonia eſt Ieiunij, Orationis, Impoſitioniſque Manuum mihi (tunc SAVLO, poſtmodum PAVLO) ac Barnabæ fa-

Rom. 8. v. 16.

» ctæ poſt Spiritus Sancti adſumptionem in opus: Segregate mihi, (ait
» Spiritus Sanctus) SAVLVM & Barnabam IN OPVS ad quod ADSVM-
» PSI eos. Tunc IEIVNANTES & ORANTES, IMPONENTESQVE EIS
» MANVS, dimiſerunt illos. Diuinitus facta, ſed hominum miniſterio, ac Paſtorum manibus, ORDINATIO eſt mediis in Sacris, inuocato Sancto Spiritu, vt hodieque fit, tanquam Sacerdotum ac Præſulum Electore,

Pſ. 67. v. 15.

» iuxta Dauidicum illud DE ECCLESIASTICA HIERARCHIA: Dum DIS-
» CERNIT Cæleſtis REGES SVPER EAM, niue dealbabuntur in Selmon. Itaque Vocatio mea, Apoſtolatus meus Extraordinarius; Ordinatio mea, Ordinaria fuit: præſente quidem ac iubente Spiritu, ſed ordi-

nante Sacro Magiſtratu; ſed PRESBYTERIO ſiue Sacerdotum Collegio, vt Eccleſiæ CATHOLICÆ mos eſt, quem in Ordinando Diſcipulo ſecutus ſum, manus imponente. SEXTA denique Liturgiæ Apoſtolicæ Obſeruatio illa VLTIMO loco apparet, Miſſos atque emiſſos à Spiritu Sancto, Pontificali Ordinatione accepta: vt tanquam in arenam deſcendiſſe IN OPVS nemini, ante Impoſitionem Manuum, non à Magiſtratu Politico ſed Sacro, acceptam, fas eſſe ſignificaretur, ac tractare res ſacras, opuſque aggredi Euangelicum licere. quo ſcelere vltimi auctores Nouitatis ac Perfidiæ Schiſmatis ſe ſupra modum ſuoſque Sectatores macularunt. Poſt Ordinationem enim ſequitur: Et IPSI quidem (ego ipſe ſcilicet ac Barnabas) Miſſi à Spiritu Sancto abierunt Seleuciam, & inde nauigauerunt Cyprum. Et cùm veniſſent Salaminam, PRÆDICABANT Verbum Dei in Synagogis Iudæorum: habebant autem & Ioannem IN MINISTERIO.

I. Tim. 4. v. 14 & II. 1. v. 6.

« Act. 13. v. 4.

CAP. XX.

His ita expoſitis, & quaſi præmiſſis, nunc Introibo ad Altare Dei, ad Deum qui lætificat iuuentutem meam, Sanctorum gloria renaſcentem. Iam enim EVANGELICVM atque APOSTOLICVM ALTARE ereximus; quod Conſtantinopolitanum illud ſub Hormiſda Concilium adorat, dum Conſtantinopolitano Populo nouis acclamationibus pro Chalcedonenſi Synodo ac damnatione Seueri vrgenti reſpondet in Promulgatione ſiue Publicatione Synodi (quam Antiqui PRÆDICATIONEM vocabant, ὅπως ΕΚΗΡΥΧΘΗΣΑΝ, Quomodo PRÆDICATÆ SVNT, ſupple Synodi) Ioannes Patriarcha; vt Actione quinta Conſtantinopolitani Concilij ſub Agapeto & Menna videre eſt: Hæc patienter ſuſtinete Fratres, VT PRIVS ADOREMVS SANCTVM ALTARE: & poſt hoc do vobis Reſponſionem: Μακροθυμήσατε, Ἀδελφοί, ΙΝΑ ΠΡΟΤΕΡΟΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΣΩΜΕΝ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΝ· καὶ μετὰ τοῦτο, δίδωμι ὑμῖν ἀπόκρισιν. Ad quod Altare alludebat priorum temporum Chriſtianus Poëta, cùm de Sancto Laurentio Archileuita, ſiue Archidiacono, Hymno ſecundo caneret:

Pſ. 42. v. 4.

Hic primus è ſeptem viris
Qui ſtant ad ARAM proximi,
LEVITA ſublimis gradu,
Et cæteris præſtantior.

Cuius quidem Aræ ſiue Altaris vim perſequitur de Sancto Hippolyto agens:

Talibus Hippolyti corpus mandatur opertis,
Propter vbi appoſita eſt ARA dicata Deo.
Illa SACRAMENTI DONATRIX MENSA, eademque
Cuſtos fida ſui Martyris appoſita,
Seruat ad ÆTERNI ſpem VINDICIS oſſa ſepulcro,
Paſcit item SANCTIS Tibricolas DAPIBVS.
Mira loci pietas, & PROMPTA PRECANTIBVS ARA,
Spes hominum PLACIDA PROSPERITATE iuuat.

& ſuo quoque carmine, ALTER ECCLESIÆ IOSEPH, non qui à

Fratribus, ſed qui pro Fratribus vendi paſſus eſt, SVI VENDITOR, CHRISTI EMPTOR, Epiſcopus Paulinus, Auguſtini æqualis, dum Epiſtolâ duodecimâ ad Seuerum, ait:

DIVINVM veneranda tegunt Altaria FOEDVS,
Compoſitis SACRA cum CRVCE Martyribus.

ac felicem Sancti Felicis in Chriſto Natalem, Poëmate decimo octauo, ſiue Natali tertio, celebrans:

Te priùs alma PIO celebrans ALTARIA cultu,
PRESBYTER inſtituit, placido & moderamine rexit.

ac paulo poſt:

AVREA nunc NIVEIS ornantur limina VELIS,
Clara CORONANTVR DENSIS ALTARIA LYCHNIS,
LVMINA ceratis adolentur ODORA papyris.

Tertius demum tanquam Sacrorum Vatum Dialogo ſe inſerit Drepanius ille Florus, qui circa Saluiani tempora floruit. De Cereo Paſchali cantat:

Hunc vt per totam poſſimus dicere noctem,
Inferimus claros SACRIS ALTARIBVS ignes.

Sed illi dum canunt ad Cereum Paſchalem (quem lumine ex Petra accendi ſolitum deſcribit Prudentius, in figuram Chriſti, qui Petra ex qua noſtra Lux noſtrique veri Ignes) PASCHA NOSTRVM IMMOLATVS EST CHRISTVS; non audis, REX IACOBE, illud quod
1. Cor 5. v. 7. » Corinthiis, priore Epiſtola, ſcripſimus? Expurgate igitur Vetus Fermentum, vt ſitis Noua Conſperſio, ſicut eſtis Azymi. Etenim PASCHA noſtrum IMMOLATVS eſt Chriſtus. ITAQVE EPVLEMVR non in Fermento Veteri, neque in Fermento Malitiæ & Nequitiæ, ſed in Azymis Sinceritatis & Veritatis. Vnde citatus à Beato Thoma, Tertiæ Partis Quæſtione octuageſima tertia, Auguſtinus dicit (inquit » Diuus Thomas) in Libro Sententiarum Proſperi, SEMEL IMMOLATVS EST IN SEMETIPSO CHRISTVS, ET TAMEN IMMOLATVR QVOTIDIE IN SACRAMENTO. Etenim, vt Aquinas docet eiuſdem Quæſtionis Articulo primo ad ſecundum: SICVT CELEBRATIO HVIVS SACRAMENTI EST IMAGO REPRÆSENTATIVA PASSIONIS CHRISTI, ITA ALTARE EST REPRÆSENTATIVVM CRVCIS IPSIVS, IN QVA CHRISTVS IN PROPRIA SPECIE IMMOLATVS EST. Et in Corpore Articuli: CELEBRATIO HVIVS SACRAMENTI, IMAGO QVÆDAM EST REPRÆSENTATIVA PASSIONIS CHRISTI, QVÆ EST VERA EIVS IMMOLATIO. ET IDEO CELEBRATIO HVIVS SACRAMENTI, DICITVR CHRISTI IMMOLATIO. VNDE AMBROSIVS DICIT SVPER EPISTOLAM AD HEBRÆOS: IN CHRISTO SEMEL OBLATA EST HOSTIA AD SALVTEM SEMPITERNAM POTENS. QVID ERGO NOS? NONNE PER SINGVLOS DIES OFFERIMVS? SED AD RECORDATIONEM MORTIS EIVS. Refertur quoque ab eodem Sancto Doctore, Quæſtione octuageſima ſecunda, Quod in Concilio Toletano (Duodecimum intelligit Diuus Thomas, Decreto quinto) legitur & habetur de Conſecrat. D. II. C. Relatum; modis omnibus tenendum eſt, vt quotieſcumque SA-

CRIFICANS Corpus Chriſti & Sanguinem Domini noſtri Ieſu « IN ALTARIO IMMOLAT, toties perceptionis Corporis & Sanguinis Chriſti ſe participem præbeat. Quæ cuncta haud aliud certè ſonant quàm merito me VITAM AZYMAM à vobis exigere: quandoquidem Agnus noſter Paſchalis immolatus, ſeu Sacrificatus eſt, ἐτύϑη, nempe Chriſtus pro nobis in Ara Crucis oblatus. Ipſe enim Verus eſt Agnus (vt Eccleſia canit) qui abſtulit peccata mundi. Itaque ſicut Iudæi Fermento abſtinebant, quandiu Paſcha celebrabant: ita & vos Chriſtianum ac PERPETVVM PASCHA agentes, ſemper oportet abſtinere à Fermento Veteris ac Prauæ Conuerſationis. Ad hoc enim Chriſtus pro nobis immolatus eſt. Nec mirum profectò videri poſſit, cur poſt, IMMOLATVS EST, continuo ſequatur, ITAQVE EPVLEMVR. Poſt SACRIFICIVM enim ſequitur EPVLVM, vt hîc, poſt, Ετύϑη, Εορτάζωμεν. Vnde Archiepiſcopus ille ex Normanno Abbate Sancti Leufridi prope GALLIONEM (ROTHOMAGENSIVM PRIMATVM Patriarchium Rurale, à CARDINALIBVS DE AMBASIA Archiepiſcopi nunc Sedentis FRANCISCI HARLÆI & auunculis magnis & magnis viris, quòd futurum REGVM OVILE eſſet, vt magnificentiſſimè exſtructum ſic ingenioſiſſimè inſtructum, ac omni cùm Galliæ tum Italiæ ornamentorum copia illuſtre) Auerſanus ille Guitmundus ſecundo libro DE VERITATE EVCHARISTIÆ hunc locum Auguſtini ex Sermone ad Neophytos vrget: HOC ACCIPITE IN PANE QVOD PEPENDIT IN CRVCE; ET HOC « ACCIPITE IN CALYCE QVOD EFFVSVM EST DE CHRISTI LA- « TERE. Voluit nimirum indicare Optimus Auguſtini Interpres per « Auguſtinum, Guitmundus, id Menſæ Sacrificali apponi, quod Sacrificatum eſt, ex communi Sacrificantium more, qui qua religione immolant, eadem mox epulantur, ſibique Deum propitium arbitrantur in ſuo munere recipere. Porrò Εορτάζειν, proprie Feſtum Agitare quidem eſt, quemadmodum Africana Verſio declarat, cùm libro De Habitu Virginum Cyprianus, non EPVLEMVR, at FESTA CELEBREMVS; & Auguſtinus tertio contra Parmenianum libro, DIEM FESTVM CELEBREMVS, poſuit. Sed quoniam diebus feſtis Solemnes Epulæ ex carnibus immolatis exhiberi ſolebant; hinc etiam vſurpatur hoc verbum pro eo quod eſt & Feſtum & Solemne Epulum Celebrare: qua ſignificatione ſumitur hoc loco; vt ſit alluſio ad Typicum Agni Paſchalis Epulum, cuius immolatas carnes in Panibus Azymis, id eſt, Infermentatis, manducari Paſchalis Lex erat. Hinc MENSA, vt plene ſuperius dictum eſt, pro ALTARI poſita, quoniam de Altari ad MENSAM iretur, rei diuinæ perficiendæ causâ, cùm Manducatione fieret Immolatorum Conſumptio. Quapropter hac mea priore ad Corinthios Epiſtola, dum poſthac de Idolothytis vel Immolatitiis agitur, per me quidem licet Carnibus Immolatis veſci in Communi Menſa, at non in IDOLEIO, Menſaque Sacrificali, quæ non tam Victum quàm Religionem ſapit: Si enim quis viderit, eum qui habet SCIENTIAM in « IDOLEIO recumbentem, nonne CONSCIENTIA eius, quum ſit «

Leuit. 23. v. 6.

Exod 12. v. 8.

1. Cor. 8. v. 10.

» infirma, ædificabitur ad manducandum Idolothyta? Conſtat enim
vobis ex hiſtoria illa notiſſima quam refert Herodotus in Clio, de
Cleobi & Bitone, Gentiles veteres contra ipſum quoque Templum
ſolitos fuiſſe Solemnia Sacrificiorum Conuiuia agitare. quod appa-
ret ex Ariſtophane in Pluto: eôque pertinet illud quod ait ex Ari-
ſtotele Athenæus, μεθύειν, dici, quaſi μετὰ τὸ θύειν. Immo Solemnes
Epulas à Sacrificiis auſpicari ſolebant. Quorum omnium ratio à
1.Cor.10. v.19. » me paulo poſt reddita hæc eſt: Quid ergo dico? quòd Idolis im-
» molatum ſit aliquid? aut quòd Idolum ſit aliquid? Sed quæ im-
» molant Gentes, Dæmoniis immolant, & non Deo. nolo autem vos
» SOCIOS FIERI Dæmoniorum. Non poteſtis CALYCEM DOMINI
» bibere, & CALYCEM DÆMONIORVM: non poteſtis MENSÆ DO-
» MINI participes eſſe, & MENSÆ DÆMONIORVM. Præterea Pro-
phanæ Gentes Feſta ſua Conuiuia libationibus, & eius falſi Dei
laudibus claudere, cui Sacrificatum fuerat, conſueuerant, vt pulcrè
expreſſit Romanum illud carmen:

Poſtquam exempta fames, & amor compreſſus edendi,
Rex Euander ait; Non hæc SOLEMNIA nobis;
Has ex more DAPES, hanc tanti numinis ARAM
Vana Superſtitio, VETERVMQVE ignara DEORVM
Impoſuit: ſæuis, hoſpes Troiane, periclis
Seruati FACIMVS, meritoſque nouamus honores.

Et tandem:

Quare agite, ô Iuuenes, TANTARVM IN MVNERE LAVDVM,
Cingite fronde comas, ET POCVLA PORGITE DEXTRIS,
COMMVNEMQVE VOCATE DEVM, & date vina volentes.

Hæc porrò & Veræ & Falſæ Religionis communis Cerimonia eſt,
vt nulla prorſus reperiatur Religio, quæ vel ſine Sacrificio Epu-
lum, vel Sacrificium ſine Epulo, in honorem eius quod coleretur,
haberet. Hinc Diuus Thomas Tertiæ Partis Quæſtione octuage-
ſima ſecunda Articulo quarto, dum quærit, Vtrum Sacerdos Con-
» ſecrans teneatur ſumere Sacramentum Euchariſtiæ? Reſpondet Di-
» cendum; Quòd Euchariſtia non ſolum eſt Sacramentum, ſed etiam
» Sacrificium. QVICVMQVE AVTEM SACRIFICIVM OFFERT, DE-
» BET SACRIFICII FIERI PARTICEPS; QVIA EXTERIVS SACRIFI-
» CIVM QVOD OFFERTVR, SIGNVM EST INTERIORIS SACRIFICII,
» QVO QVIS SEIPSVM OFFERT DEO, vt Auguſtinus dicit Decimo
» De Ciuitate Dei. VNDE PER HOC QVOD PARTICIPAT SACRI-
» FICIO, OSTENDIT AD SE SACRIFICIVM INTERIVS PERTINERE:
» SIMILITER ETIAM PER HOC QVOD SACRIFICIVM POPVLO DIS-
» PENSAT, OSTENDIT SE ESSE DISPENSATOREM DIVINORVM,
» QVORVM IPSE PRIMO DEBET ESSE PARTICEPS: Sicut Dionyſius
» dicit in Libro Eccleſiaſticæ Hierarchiæ. ET IDEO IPSE ANTE SV-
» MERE DEBET, QVAM POPVLO DISPENSET. Vnde & in prædicto
» Capitulo (Canon eſt quintus Duodecimi Concilij Toletani, quem
» pro parte affirmante citauerat Diuus Thomas) legitur, QVALE EST
SACRI-

SACRIFICIVM, CVI NEC IPSE SACRIFICANS PARTICEPS ESSE DIGNOSCITVR? Per hoc autem fit Particeps, QVOD DE SACRIFICIO SVMIT: ſecundum illud Apoſtoli, Primæ Corinthiorum decimo, Nonne QVI EDVNT Hoſtias, PARTICIPES ſunt ALTARIS? Et ideo neceſſe eſt quòd Sacerdos quotieſcumque conſecrat, ſumat integrè hoc Sacramentum. Hæc & verè & ſubtiliter Diuus Thomas. Cuius equidem ſententiæ, ſi antedictis quinque ſuperiores Epiſtolæ noſtræ verſiculos addideris, plena probatio intelligentiaque erit. Itaque altiùs rem repetamus, & addamus: Propterea, chariſſimi mihi, fugite ab Idolorũ cultura; VT PRVDENTIBVS LOQVOR: vos ipſi Iudicate quod dico. Calyx Benedictionis CVI BENEDICIMVS, nonne Communicatio Sanguinis Chriſti eſt? & Panis quem frangimus, nonne Participatio Corporis Domini eſt? quoniam Vnus Panis, Vnum Corpus multi ſumus: NAM OMNES DE VNO PANE PARTICIPAMVS. Videte Iſraëlem Secundum Carnem, NONNE QVI EDVNT HOSTIAS, PARTICIPES SVNT ALTARIS? Itaque ab Idolothytis, (non in MACELLO emptis, Idolorum Sacerdotibus vendentibus partes ſuas; ſed in SACRO iis qui Dij dicebantur, CONVIVIO ſiue EPVLO manducandis) in Deorum honorem cultumque conſumptis; id eſt, non ab EPVLIS ſed ab EPVLO Chriſtianos homines auerſurus, docebã Corinthios, idcirco abſtinendum, quòd qui Deorum MENSÆ eſſent, eſſent & ALTARIS participes; qui EPVLI, & SACRIFICII; qui SACRIFICII, itidem & CVLTVS. Vnde ſic exorſus ſum: FVGITE AB IDOLORVM CVLTVRA; vt Prudentibus loquor: vos ipſi iudicate quod dico; quod certè alioquin ineptum Chriſtianis eſſet, quorum prima rudimenta ac elementa docent Idola deteſtari. Hinc quaſi probandi munere, per ſingula quæ dicuntur (quamuis vna vera ſit, nempe Chriſtiana Religio, ac Fides) Religionum genera decurrebam: quæ numero Tria videri poterant; Chriſtianorum, Iudæorum, Gentilium: in quibus ſingulis tribus communicaretur Altari, dum communicatur Menſæ. Tanta eſt Menſæ Sacrificij, Altariſque Sacrificij coniunctio ac religionis vis, vt ad ſeſe dum referunt omnia, ad inuicem inter ſe mutuò ad Deumque tandem referantur. Quòd ſi Chriſtianis Altare, Menſæ congruum, defuiſſet, probatio vtique à limine claudicaſſet. Etenim probãdum erat, eum qui Sacrificij Menſam participaret, & Altare Sacrificij, vel Sacrificium Altaris participare. Ergo hinc cœpi exordium, In Religione Chriſtiana, Cõmunicari Calyce, Participari Pane, illius nimirum Menſæ quam Sapientia poſuit. Tum, veluti facto gradu, deſcendi ad Turbam Iudaïcam, qualis mea ætate poſt Paſſionem Chriſti erat, ſuaque Sacrificia ac Religionẽ colebat, cuius non par fides, non par veritas; par tamen ſeries rerum faciendarũ, ac Sacrificalis Diſciplinę vmbra & Ritualis ordo. Ac tãdem tanquam circulo ad propoſitum redij per Superſtitionem Ethnicam, in qua ſinuoſum iter euolui à Calyce ad Mẽſam, à Menſa ad Altare, ab Altari ad Sacrificium, à Sacrificio ad Societatem ac Cultũ eorum quibus Sacrificatum ſit. ITAQVE EPVLEMVR: Sacrificium enim in Cruce peractum eſt, ſine quo noſtrum in Cœna ac Menſa peragi non poterat,

Margin notes: 1. Cor. 10. v. 18. — 1. Cor. 10. v. 14. — Prou. 9. v. 2.

Rr

cùm Sacrificij Crucis Repręſentatio ſit, VIM HISTORIAMQVE FACTI,
REM VERO PERSONAMQVE FACIENTIS continens. Vnde duo in
Materia De Sacrificio præcipuè docet Archiepiſcopus Guitmundus,
» libro primo De Veritate Euchariſtiæ: Alterum: Et tunc, inquit, nobis
» intelligendum eſt hoc quod dicitur: EIVS CARO (verba ſunt Gregorij
» quæ citat Guitmundus) IN POPVLI SALVTEM PARTITVR; dictum eſſe,
» non quia partiendo minuatur, ſed PROPTER SIMILITVDINEM FRA-
» CTIONIS, ſicut IMMOLARI QVOTIDIE DICITVR CHRISTVS PRO-
» PTER SIMILITVDINEM PASSIONIS (vt cùm agimus DE SACRIFICIO
COMMEMORATIVO, hoc Tertio Libro, cum Guitmundo exponimus)
» licèt enim HÆC MAGNI CAVSA MYSTERII SACERDOS QVASI DI-
» VIDERE VIDEATVR, Nos tamen, Dominum & Saluatorem noſtrum,
» quando corpus eius venerabile Fidelibus diſtribuitur, NON SE PER
» SINGVLOS DIVIDENTEM, SED PARTICIPATIONE SVI DIVERSOS
» CREDERE DEBEMVS VNIENTEM. Alterum Guitmundi dictum eſt,
Iſ.25.v.26. Iſaiæ vigeſimi quinti verſiculum illum DE CONVIVIO DOMINI IN
» MONTE explicantis: Propheta in Ieruſalem erat: Quid eſt ergo dicere,
» IN MONTE HOC, niſi vbi crucifixus eſt Chriſtus? Et quid eſt, CONVI-
» VIVM FACIET OMNIBVS POPVLIS; niſi quia ILLVD QVOD PEPEN-
» DIT IBI, MANDVCANT OMNES POPVLI? ſub illo (quaſi diceret Gui-
tmundus) Altari Menſa; Super illam Menſam Corporis ac Sanguinis
Sacrificium, Panis atque Vini ſpeciebus quaſi inuolutum, poſitum eſt.
Ac quoniam Chriſtianum Paſcha, Iuge Sacrificium, perpetuaque ac in
Azymis ſolemnitas eſt, æternique in Cœlo futuri, non iam ſolùm Vm-
bra, ſed Figura, Typus, atque Imago Paſchatis; ECCLESIA, quamuis
ſemper MILITET, ſemper epulatur, ſemper feriatur: tantò Synagoga
Cœlo propior, quantò meliùs ſignificantiúſque Incolatus ſui Dies
Pſ.76.v.6. (ANNOS ÆTERNOS, vt Rex Ezechias, in mente habens) in FESTA FE-
RIASQVE diſtinguit. Hinc propiore ſpe aucta lętitia, quaſi gratulabū-
dus, & tanquam ad Epulum paratáſque epulas inuitans, Corinthiis di-
1.Cor.5.v.7. » xi: Etenim Paſcha noſtrum IMMOLATVS eſt Chriſtus. Itaque EPVLE-
Rom.2.v.33. » MVR. Chriſtianorum enim Dominica illa Menſa eſt, quæ, (ô altitudo
diuitiarum Sapientiæ & Scientiæ Dei!) ſummum non tam exponit
Epheſ.3.v.4. » quàm proponit myſterium, quod aliis generationibus nō eſt agnitum
» filiis hominum, ſicuti nunc reuelatum eſt Sanctis Apoſtolis eius, &
» Prophetis in ſpiritu: GENTES eſſe Coheredes & CONCORPORA-
» LES & Comparticipes promiſſionis eius in Chriſto Ieſu per Euange-
CAP. » lium. CVIVS quidem myſterij viam his antedictis Ephe-
XXI. » ſinæ Eccleſiæ præmuniui: Huius rei gratia ego Paulus vinctus Chriſti
Epheſ.3.v.1. » Ieſu pro vobis Gentibus: ſi tamen audiſtis Diſpenſationem gratiæ Dei,
» quæ data eſt mihi in vobis. QVONIAM SECVNDVM REVELATIONEM
» NOTVM MIHI FACTVM EST SACRAMENTVM, ſicut ſupra ſcripſi in breui
» PROVT POTESTIS LEGENTES INTELLIGERE PRVDENTIAM MEAM IN
» MYSTERIO CHRISTI. Quid verò poſteà? ſcilicet illud quod nunc in
» medium protuli: Quod aliis generationibus non eſt agnitum filiis ho-
» minū; & quæ ſequūtur reliqua. Ac Chriſtus quidē Per Incarnationem

CONCORPORALIS hominibus factus eſt; Per Euchariſtiam verò, Homines CONCORPORALES Chriſto ſunt facti: vtpote qua Os & Caro Chriſti ſumus, atque inter nos in Vno Corpore Eccleſiæ Os de Oſſibus, & Caro de Carne. Quoniam (vt ſupra Corinthiis dixi) VNVS PANIS, VNVM CORPVS MVLTI SVMVS. Nam omnes de Vno 1.Cor.10.
Pane participamus. Hinc Theodoretus Incarnationem, ARCHETYPVM; Euchariſtiam, eiuſdem Archetypi IMAGINEM vocat; Panem in Tranſitione Euchariſtica cum Chriſti Corpore in Tranſitione, vt ita dicam, Hypoſtatica comparans, Dialogo tertio, his verbis: Confer igitur cum ARCHETYPO IMAGINEM, & videbis ſimilitudinem. oportet enim ſimilem eſſe Veritati Figuram. Illud enim Corpus priorem Formam retinet, & Figuram & Circunſcriptionem, &, vt ſimpliciter dicam, ipſam Corporis Eſſentiam: Παράθες τοίνυν ΤΩ ΑΡΧΕΤΥΠΩ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ, καὶ ὄψει τὴν ὁμοιότητα· χρὴ γὰρ ἐοικέναι τῇ Ἀληθείᾳ τὸν Τύπον. καὶ γὰρ ἐκεῖνο τὸ Σῶμα, τὸ μὲν πρότερον Εἶδος ἔχει, καὶ Σχῆμα, καὶ Περιγραφὴν, καὶ ἁπαξαπλῶς εἰπεῖν, τὴν τοῦ Σώματος Οὐσίαν Vnde Iſidorus Peluſiota libri primi Epiſtolâ centeſimâ nonâ: Et SVPER MYSTICA MENSA Panem Communem, Corpus Proprium SVÆ INCARNATIONIS efficiens atque exhibens: Καὶ ΕΠΙ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΜΥΣΤΙΚΗΣ, τὸν ἄρτον τὸν Κοινὸν, σῶμα ἴδιον ΤΗΣ ΑΥΤΟΥ ΣΑΡΚΩΣΕΩΣ ἀποφαίνων. Ac Sanctus Macarius Senior, Ægyptius, Sancti Antonij diſcipulus, Sanctique Pachomij atque Sancti Oreſieſis (qui Gennadio teſte in libro de viris Illuſtribus librum diuino ſale conditum De Inſtructione Vitæ Monaſticæ ſcripſit) æqualis, Homiliâ ad Monachos vigeſimâ ſeptimâ: Et quod in Eccleſia Offertur ANTITYPVM CARNIS EIVS AC SANGVINIS (nempe Panis & Vinum) iique qui participant EX APPARENTE PANE (ac ſi diceret Macarius, ex eo qui videtur eſſe Panis, reuera autem eſt Corpus Chriſti) Spiritualiter CARNEM Chriſti MANDVCANT: Καὶ ὅτι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ Προσφέρεται, ἄρτος καὶ οἶνος, ΑΝΤΙΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΣΑΡΚΟΣ ΑΥΤΟΥ, ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ, καὶ οἱ μεταλαμβάνοντες ΕΚ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΑΡΤΟΥ, Πνευματικῶς, ΣΑΡΚΑ τοῦ κυρίου ΕΣΘΙΟΥΣΙ. Atque is profectò ANTITYPORVM germanus ſenſus, ea vera acceptio: quorum in Græcorum libris frequentiſſimus vſus, ac de quorum intelligentia, tanta ſemper hactenus concertatio inter doctos ac antiquitatis peritos fuit. Conſulite ipſi ad rerum veritatem in Euchariſtia demonſtrandam Euthymium Zigabenum Monachum, qui tempore Alexij Comneni Imperatoris (vt teſtatur initio Panopliæ) in vigeſimum ſextum Matthæi ſcribit: Quemadmodum enim Supernaturaliter adſumptam carnem DEIFICAVIT, ſi ita loqui liceat: ita & hæc Ineffabiliter TRANSMVTAT in ipſum Viuificum Corpus ſuum, & in ipſum Pretioſum Sanguinem ſuum, & in gratiam ipſorum. Aut certè potiùs conſulite, vt ad propoſitum DE CONCORPORALITATE CHRISTI reuertamur, Syrum Theologũ Damaſcenum Ioãnem, quarto libro De Fide Orthodoxa, cap. decimo quarto: PARTICIPATIO autem dicitur (inquit:) per eam quippe Diuinitatem Ieſu participamus COMMVNIO verò dicitur & eſt VERE, eò quòd per eam Chriſto Com-

v.17.

» municemus, Chriſtique Carnis ac Diuinitatis ſimus participes. COM-
» MVNICEMVS, inquam, atque VNIAMVR inter nos mutuò inuicem,
» per eam. Etenim ex Vno Pane participamus omnes, Vnum Corpus
» Chriſti & Vnum Sanguinem; EFFICIMVRQVE MVTVA ALII ALIO-
» RVM MEMBRA, CONCORPORALES CHRISTI APPELLATI: METAΛΗΨΙΣ δὲ λέγεται· δι' αὐτῆς γὰρ, τῆς Ἰησοῦ Θεότητος μεταλαμβάνομεν. ΚΟΙΝΩΝΙΑ λέγεταί τε καὶ ἔστιν ΑΛΗΘΩΣ, διὰ τὸ Κοινωνεῖν ἡμᾶς δι' αὐτῆς τοῦ Χριστοῦ, καὶ μετέχειν αὐτοῦ τῆς σαρκός τε καὶ τῆς θεότητος. ΚΟΙΝΩΝΕΙΝ δὲ φημί, καὶ ΕΝΟΥΣΘΑΙ ἀλλήλοις δι' αὐτῆς. ἐπεὶ γὰρ ἐξ Ἑνὸς Ἄρτου μεταλαμβάνομεν οἱ πάντες, Ἓν Σῶμα Χριστοῦ, καὶ Ἓν Αἷμα, ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΩΝ ΜΕΛΗ ΓΙΝΟΜΕΘΑ, ΣΥΣΣΩΜΟΙ ΧΡΙΣΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΙΖΟΝΤΕΣ. Ac etiam in primis Ieroſolymitanum, quæſo, Cyrillum conſulite, reperietiſque Catecheſi Myſtagogica quarta, ſub figura ac ſpecie Panis datum Chriſtianis corpus, ſub ſpecieque & figura Vini, Sanguinem quoque Chriſti exhibitum, vt participes ſitis Corporis & Sanguinis Chriſti, Corpore ac Sanguine eius cum eo vnum atque idem effe-
» cti. Chriſtianum inſtituit, ac ſic alloquitur: In Figurâ Panis datur
» tibi Corpus, & in Figura Vini datur tibi Sanguis: Ἐν τύπῳ γὰρ ἄρτου, δίδοταί σοι τὸ σῶμα, καὶ ἐν τύπῳ οἴνου, δίδοταί σοι τὸ αἷμα. Quorſum hæc? quorſum? vt nimirum fias ſiſque Σύσσωμος, inquit, καὶ Συναίμος αὐτοῦ, CONCORPOR AC CONSANGVINEVS EIVS. Porrò in voce Συναίμος, latêre quid altioris myſterij, Arcanum Euangelicum eſt. Συναίμος, quippe propriè FRATER eſt; ex quo Dominicam ſententiam vix ali-

Matth. 12. v 49. Marc. 3. v. vlt. Luc. 8. v. 21.

ter ſatis acutè intellectam iam explicatam habeas: Hi ſunt FRATRES mei: ac rurſus, Et Soror, & FRATER eſt. quod vtrumque, ſcilicet Sororem & Fratrem, ac vtrumque proinde Seruatoris dictum, præſertim verò vltimum, Συναίμος verbi complexione & ſonat & continet. Tanta eſt nimirum Euchariſtiæ Incarnationiſque, Conſanguinitate Myſterij, affinitas; ex quo Tertulliani, tam celebrata in Scholis, deducta illa eſt CONSANGVINITAS DOCTRINÆ. Ac propterea Magnus Cyrillus, decimo ſexto capite quarti libri in Ioannem: Idcirco, inquit, & CORPVS & MEMBRA Chriſti nuncupa-
» mur, EO QVOD PER EVLOGIAM (id eſt, EVCHARISTIAM) IPSVM
» DEI FILIVM IN NOBIS-IPSIS RECIPIAMVS: Διὰ τοῦτο, καὶ ΣΩΜΑ, καὶ ΜΕΛΗ Χριστοῦ χρηματίζομεν, ΩΣ ΔΙΑ ΤΗΣ ΕΥΛΟΓΙΑΣ ΑΥΤΟΝ ΕΝ ΕΑΥΤΟΙΣ ΔΕΧΟΜΕΝΟΙ ΤΟΝ ΥΙΟΝ. Decimo autem ſeptimo capite

Ioan. 6. v. 54.

» hanc Myſticam Theologiam explicat fuſiùs his verbis: Qui man-
» ducat, inquit, meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, in me
» manet & ego in eo. Quemadmodum enim ſi quis CERAM alteri
» CERÆ coaptet, alteram eamdem cum altera effectam omnimodè
» introſpiciet: ad eum arbitror prorſus modum & is qui recipit Car-
» nem Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, & bibit pretioſum eius Sanguinem,
» vti ipſemet ait, VNVM CVM EO inuenitur, CONTEMPERATVS AC
» COALESCENS SALVATORI NOSTRO IESV-CHRISTO,
» SICVT ET COMMIXTVS EI PER EVCHARISTICAM
» PARTICIPATIONEM, ITA VT IN CHRISTO QVIDEM IPSE,

CHRISTVS VERO RVRSVS IN IPSO INVENIATVR. Sic quodammodo & nos ipſe Chriſtus in Euangelio ſecundùm Matthæum, vt pueros Pædagogus ſolet, erudiebat, dicens: Simile eſt Regnum Cœlorum, Fermento, quod cùm accepit Mulier, abſcondit in Farinæ Satis Tribus, quouſque fermentaretur totum. Quæ eſt autem illa MVLIER; quæ, prætereà eorum quæ Sata dicuntur, TRIAS, vel quid ipſum SATVM omnino eſt, ſuo loco explicabitur. In rem modò præſentem de ſolo FERMENTO dicere ſufficiat. Haud ſecùs ergo quàm PAVLVS ait (tam diligens Cyrillus fuit, vt vel minimas ac reconditas alluſiones meas myſticas annotaret) quòd modicum Fermenti totam maſſam corrumpit ſeu fermentat; SIC VEL MINIMA RVRSVS EVLOGIA (id eſt Euchariſtia) VNIVERSVM NOSTRVM IN SEIPSAM FERMENTAT CORPVS, AC PROPRIÆ ENERGIÆ VIRTVTISQVE IMPLET. Sic AVTEM ET IN NOBIS FIT CHRISTVS, ET NOS ITIDEM RVRSVS IN CHRISTO. At verò, & verè quidem dicet aliquis, quòd in Toto Conſperſionis ineſt Fermentum, ac viciſſim quòd Conſperſio eodem loquendi ordine, in Toto Fermento ineſt: Ὁ γὰρ τρώγων μου φησὶ τὴν Σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ Αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει κἀγὼ ἐν αὐτῷ. Ὥσπερ γὰρ εἴ τις ΚΗΡΟΝ ἑτέρῳ συνάψειε ΚΗΡΩ, πάντως δήπου, καὶ ἕτερον ἐν ἑτέρῳ γεγονότα κατόψεται· τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον, καὶ ὁ τὴν ΣΑΡΚΑ δεχόμενος τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, καὶ πίνων αὐτοῦ τὸ τίμιον αἷμα, καθά φησιν αὐτὸς, ἓν ὡς πρὸς αὐτὸν εὑρίσκεται, ΣΥΝΑΝΑΚΙΡΝΑΜΕΝΟΣ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΗΜΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΩΣΠΕΡ ΚΑΙ ΑΝΑΜΙΓΝΥΜΕΝΟΣ ΑΥΤΩ, ΔΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΛΗΨΕΩΣ, ΩΣ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΜΕΝ ΑΥΤΟΝ ΕΥΡΙΣΚΕΣΘΑΙ, ΧΡΙΣΤΟΝ ΔΕ ΑΥ ΠΑΛΙΝ ΕΝ ΑΥΤΩ. Οὕτω πως ἡμᾶς καὶ ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίῳ, ὁ Χριστὸς ΕΠΑΙΔΑΓΩΓΕΙ, λέγων Ὁμοία ἐστὶν ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν, Ζύμῃ· ἣν λαβοῦσα γυνὴ, ἔκρυψεν εἰς Ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον. Τίς μὲν οὖν ἡ ΓΥΝΗ, τίς δὲ τῶν καλουμένων Σάτων ἡ ΤΡΙΑΣ, ἢ καὶ τί τὸ ΣΑΤΟΝ ὅλως ἐστὶν, ἐν οἰκείῳ λελέξεται τόπῳ. Πρὸς δέ γε τὸ παρὸν, εἰς μόνην ἐροῦμεν τὴν ΖΥΜΗΝ. Ὥσπερ οὖν ὁ ΠΑΥΛΟΣ ἔφη, ὅτι μικρὰ Ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ, ΟΥΤΩΣ ΟΛΙΓΙΣΤΗ ΠΑΛΙΝ ΕΥΛΟΓΙΑ, ΣΥΜΠΑΝ ΗΜΩΝ ΕΙΣ ΕΑΥΤΗΝ ΑΝΑΦΥΡΕΙ ΤΟ ΣΩΜΑ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΑΝΑΠΛΗΡΟΙ. ΟΥΤΩ ΤΕ ΕΝ ΗΜΙΝ ΓΙΝΕΤΑΙ ΧΡΙΣΤΟΣ, ΚΑΙ ΗΜΕΙΣ ΑΥ ΠΑΛΙΝ ΕΝ ΑΥΤΩ. Καὶ γὰρ δὴ καὶ ἀληθεύων ἐρεῖ τις, ὅτι καὶ ἐν παντὶ μέν ἐστιν ἡ Ζύμη τοῦ Φυράματος, καὶ τὸ Φύραμα δὲ κατὰ τὸν ἴσον λόγον, ἐν ὅλῃ γίνεται τῇ ζύμῃ. Quapropter ad tanti tamque noui Sacramenti ſignificationem nouum vocabulum Theologicum audimus, CONCORPORALES Σύσσωμοι, quod præter quàm hoc loco, nuſquam in Scriptura reperitur. Quamuis enim DE INCARNATIONIS DOMINICÆ, VOCATIONISQVE GENTIVM AD ECCLESIÆ VNITATEM MYSTERIO, eò loci ageremus, nouo tamen Euchariſtico Verbo, hanc noſtram DE INCARNATIONE, qua Filius Dei (vt ἐνανθρωπήσαντα è Græco Conſtantinopolitano Symbolo à Gregorio Nyſſeno, vt creditur, compoſito, Dionyſius Exiguus vertit) HVMANATVS EST, Orationem, tanquam ſtella quadam, notauimus & illuminauimus, vt alterius Sacramenti

Matth. 13. v. 33.

vis ad alterum ſibi affine ac propinquum aptiùs faciliúſque decurreret. Nec verò acerrimum diligentiſſimumque illum verborum meorum inueſtigatorem,eumdem Alexandrinum Cyrillum (qui idcirco, vt ſuperiùs diximus, totius Eccleſiæ voce, acclamante Oecumenica Epheſina Synodo, Actione ſecunda, poſt Sancti Cœleſtini Papæ ad Synodum Epiſtolæ lectionem, NOVVS PAVLVS, ΝΕΟΣ ΠΑΥΛΟΣ renunciatus eſt, quòd id Epheſi toti Eccleſiæ traderet, quod Epheſinæ Eccleſiæ reliquis tradendum tradideram; non modò DE INCARNATIONE ſeu CONCORPORALITATE CHRISTI, ſed & DE EVCHARISTIA ac CONCORPORALITATE GENTIVM CVM CHRISTO) haud,inquam,Cyrillum iſta cogitatio latuit, dum Ioannem explanaret.Quo loco etiam atque etiam facite vt recordemini qua grauitate dixerit: Quamquam ipſo PAVLO dicente (Prioris videlicet ad

1.Cor.10. v.18. » Corinthios decimo)Omnes enim VNVM CORPVS ſumus in Chriſto, quoniam VNVS PANIS multi ſumus. Omnes enim EX VNO PANE participamus. Dicat enim nobis aliquis cauſam, & doceat obiter MYSTICÆ EVLOGIÆ (id eſt, Euchariſtiæ) VIRTVTEM. Haud enim ſine cauſa recipitur in nobis. At quænam quæſo illa eſt? nunquid & CORPORALITER nobis inhabitare Chriſtum facit PARTICIPATIONE AC COMMVNIONE SANCTÆ EIVS CARNIS? Exiſtimo quippe rectè dici. Scribit enim PAVLVS (hoc quem explicamus tertij Epheſiorum loco) factas eſſe Gentes CONCORPORALES & Comparticipes, & Coheredes CHRISTI. CONCORPORALES igitur quo pacto dictæ ſunt? DIGNÆ NIMIRVM REDDITÆ PARTICIPATIONE EVLOGIÆ MYSTICÆ, VNVM CVM CHRISTO EFFECTÆ SVNT CORPVS, PERINDE AC QVISQVE SANCTORVM APOSTOLORVM. Aliàs enim quorſum membra Chriſti propria, immò verò omnia

1.Cor.6. v.15. » tanquam ſua membra, cognominaſſet? Scribit namque Sic: Neſcitis quoniam Membra veſtra, Membra, ſunt Chriſti? Tollens igitur Membra Chriſti, faciam Membra Meretricis? Abſit. Sed & ipſe

Io 6. v.57. » Saluator, Qui manducat, inquit, meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, in me manet & ego in illo. In hoc enim potiſſimùm conſiderandum eſt quomodo NON SECVNDVM HABITVDINEM quamdam ſolam affectione INTELLECTVALEM in vobis fore dicit Chriſtus, SED ET SECVNDVM PARTICIPATIONEM, nempe PHYSICAM AC NATVRALEM (id eſt, Maximè Realem.) Quemadmodum enim ſi quis CERAM alteri CERÆ implicet, igneque admoto colliquefaciat, VNVM quiddam ex ambobus facit; SIC PER PARTICIPATIONEM CORPORIS CHRISTI ET PRETIOSI EIVS SANGVINIS, IPSE QVIDEM IN NOBIS, NOS VERO RVRSVS IN IPSO COADVNAMVR: Καίτοι τοῦ ΠΑΥΛΟΥ λέγοντος, οἱ γὰρ πάντες ΕΝ ΣΩΜΑ ἐσμὲν ἐν Χριστῷ, ὅτι ΕΙΣ ΑΡΤΟΣ, οἱ πολλοὶ ἐσμέν. Οἱ γὰρ πάντες ΕΚ ΤΟΥ ΕΝΟΣ ΑΡΤΟΥ μετέχομεν. Λεγέτω γάρ τις ἡμῖν τὴν αἰτίαν, καὶ διδασκέτω παρελθὼν ΤΗΣ ΜΥΣΤΙΚΗΣ ΕΥΛΟΓΙΑΣ ΤΗΝ ΔΥΝΑΜΙΝ. Γίνεται γὰρ ἐν ἡμῖν διὰ τί. ἆρ' οὐχὶ καὶ ΣΩΜΑΤΙΚΩΣ ἡμῖν ἐνοικίζουσα τὸν Χριστόν, ΤΗ ΜΕΘΕΞΕΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΥΤΟΥ ΣΑΡΚΟΣ;

ἀλλ' ἔμοιγε λέγειν ὀρθῶς. γέγραφε γὰρ ὁ ΠΑΥΛΟΣ γεγενῆσθαι τὰ ἔθνη ΣΥΣΣΩΜΑ, καὶ Συμμέτοχα, καὶ Συγκληρονόμα ΧΡΙΣΤΟΥ. ΣΥΣΣΩΜΑ τοιγαροῦν, κατὰ ποῖον ἀποφανθεῖεν τρόπον; ΑΞΙΩΘΕΝΤΑ ΓΑΡ ΜΕΤΑΣΧΕΙΝ ΤΗΣ ΕΥΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ ΜΥΣΤΙΚΗΣ, ΕΝ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΝ ΓΕΓΟΝΕ ΣΩΜΑ, ΚΑΘΑΠΕΡ ΑΜΕΛΕΙ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΕΚΑΣΤΟΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ. Ἐπεὶ, διὰ ποίαν αἰτίαν μέλη τοῦ Χριστοῦ, τὰ οἰκεῖα, μᾶλλον δὲ τὰ πάντα, ὡς αὐτοῦ κατωνόμασε μέλη; Γέγραφε γὰρ οὕτως, οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ μέλη ὑμῶν, μέλη Χριστοῦ ἐστίν; ἄρας οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ, ποιήσω πόρνης μέλη; μὴ γένοιτο· Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ, ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, φησὶ, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ. ἐν γὰρ δὴ τούτῳ μάλιστα κατιδεῖν ἄξιον, ὡς ΟΥ ΚΑΤΑ ΣΧΕΣΙΝ τινὰ μόνην, ΤΗΝ ἐν διαθέσει ΝΟΟΥΜΕΝΗΝ ἐν ὑμῖν ἔσεσθαι φησὶν ὁ Χριστὸς, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΜΕΘΕΞΙΝ, ΗΤΟΙ ΦΥΣΙΚΗΝ. Ὥσπερ γὰρ, εἴ τις ΚΗΡΟΝ ἑτέρῳ συναναπλέξας ΚΗΡΩ, καὶ πυρὶ συγκατατήξας, ἕν τι τὸ ἐξ ἀμφοῖν ἐργάζεται· ΟΥΤΩ ΔΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΛΗΨΕΩΣ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ, ΑΥΤΟΣ ΜΕΝ ΕΝ ΗΜΙΝ, ΗΜΕΙΣ ΔΕ ΑΥ ΠΑΛΙΝ ΕΝ ΑΥΤΩ ΣΥΝΕΝΟΥΜΕΘΑ.

CAP. XXII.

SIC è contrario ſermocinante me cum eorundem Epheſiorum Epiſcopo Timotheo, ab Euchariſtia ad Incarnationem, vicinitate quadam complexuque Myſteriorum confeſtim delabebatur oratio. DE DIACONIS enim SACRIFICII ALTARIS AC SACRIS MENSÆ MINISTRIS vix ſermo inſtitutus erat: DIACONI ſint vnius vxoris viri, qui filiis ſuis bene præſint, & ſuis domibus. Qui enim benè miniſtrauerint, GRADVM BONVM ſibi acquirent ET MVLTAM FIDVCIAM IN FIDE quæ eſt in Chriſto Ieſu. Hæc tibi ſcribo, ſperans me ad te venire citò. Si autem tardauero, vt ſcias quomodo oporteat te in Domo Dei CONVERSARI, quæ eſt ECCLESIA DEI VIVI, Columna & Firmamentum Veritatis. 1.Tim.3.v.12. Vix, inquam, finem De Diaconis dicendi feceram, cùm De Incarnatione Verbi; tanquam DE SACRA, vt vocant Græci, OECONOMIA, haud à Diaconi munere aliena, quodam Spiritus impetu exclamaui, ac in has voces quaſi prorupi: Et manifeſtè magnum eſt PIETATIS SACRAMENTVM; (ex quo Euchariſtiam SACRAMENTVM PIETATIS appellat Tertiæ Partis Octuageſima Quæſtione Diuus Thomas, & ſimpliciter Auguſtinus Diui Thomę ſingularis Doctor, PIETATEM, decimo capite libri tertij De Trinitate) quod manifeſtatum eſt in Carne, iuſtificatum eſt in ſpiritu, apparuit Angelis, prædicatum eſt Gentibus, creditum eſt in Mundo, aſſumptum eſt in Gloria. Græcè paulò aliter, & pleniùs: ΘΕΟΣ ἐφανερώθη ἐν Σαρκὶ, ἐδικαιώθη ἐν Πνεύματι, ὤφθη Ἀγγέλοις, ἐκηρύχθη ἐν Ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν Κόσμῳ, ἀνελήφθη ἐν Δόξῃ. ac ſi dixiſſem: Et ſine controuerſia magnum eſt PIETATIS SACRAMENTVM. DEVS conſpicuus factus eſt in carne, iuſtificatus eſt in Spiritu, (ſicut nimirum quinquageſimo capite Iſaias prædixerat: Iuxta eſt qui iuſtificat me: Iſ.50. quis contradicet mihi?) conſpectus eſt ab Angelis, prædicatus eſt Gentibus, fides illi habita eſt in Mundo, ſurſum rurſumque receceptus eſt in Gloriam. Ergo vt ad argumentum redeam, Gentes CON-

CORPORALES ſunt per Incarnationem, Deo; per Vocationem ac Vnitatem Eccleſiæ, ſibi; per Euchariſtiam, Chriſto. Qua de re, vt quondam DE INCARNATIONE Cyrillum, DE PRÆDESTINATIONE ET GRATIA Auguſtinum, DE ANGELIS ET EVCHARISTIA Thomam; ſic olim Trinitatis atque HOMOOVSII ſeu CONSVBSTANTIALIS doctorem Hilarium mirata eſt ſimiliter, licèt diſſimili quadam via philoſophantem, Gallicana Antiquitas. Octaui eius libri haud ita procul ab initio, verba ſunt digna Theologiâ Gallicanâ: Eos nunc qui inter Patrem & Filium, inquit, Voluntatis ingerunt Vnitatem, interrogo, Vtrumne PER NATVRÆ VERITATEM hodie Chriſtus in nobis ſit, an PER CONCORDIAM VOLVNTATIS? Si enim VERE verbum Caro factum eſt, & nos VERE Verbum Carnem CIBO DOMINICO ſumimus: quomodo non NATVRALITER manere in nobis exiſtimandus eſt, qui & naturam Carnis noſtræ iam inſeparabilem ſibi homo natus aſſumpſit, & naturam carnis ſuæ ad naturam æternitatis SVB SACRAMENTO NOBIS COMMVNICANDÆ CARNIS admiſcuit? ita enim omnes vnum ſumus: quia & in Chriſto Pater eſt, & Chriſtus in nobis eſt. Quiſquis ergo NATVRALITER (id NATVRALITER, dicit Hilarius, quod nunc vos REALITER, vt ΦΥΣΙΚΩΣ illud Græcorum ac Cyrilli ΜΕΘΕΞΙΝ ΦΥΣΙΚΗΝ, PARTICIPATIONEM NATVRALEM, quam paulò antè audiſtis pro REALI poſuiſſe, meliùs exprimeret; quia nihil eſt ipſa rerum naturâ, vt ita dicam, REALIVS) Patrem in Chriſto negabit, neget priùs, non NATVRALITER vel ſe in Chriſto, vel Chriſtum ſibi ineſſe: quia in Chriſto Pater & CHRISTVS IN NOBIS, vnum in his eſſe nos faciunt. Si VERE igitur carnem corporis noſtri Chriſtus adſumpſit, & VERE homo ille, quia ex Maria natus fuit, Chriſtus eſt, noſque VERE SVB MYSTERIO CARNEM CORPORIS SVI SVMIMVS, & per hoc vnum erimus, quia Pater in eo eſt, & ille in nobis; quomodò Voluntatis Vnitas aſſeritur, CVM NATVRALIS PER SACRAMENTVM PROPRIETAS PERFECTÆ SACRAMENTVM SIT VNITATIS? Non eſt humano aut SÆCVLI SENSV in Dei rebus loquendum, neque per VIOLENTAM ATQVE IMPVDENTEM PRÆDICATIONEM cœleſtium dictorum ſanitati alienæ atque impiæ intelligentiæ extorquenda peruerſitas eſt. Quæ ſcripta ſunt, legamus; & quæ legerimus, intelligamus, & tunc PERFECTÆ FIDEI officio fungemur. DE NATVRALI enim IN NOBIS CHRISTI VERITATE, quæ DICIMVS, niſi ab eo DISCIMVS, ſtultè atque impiè dicimus. Ipſe
Io.6.v.56. enim ait: Caro mea VERE eſt eſca, & Sanguis meus VERE eſt potus. Qui edit Carnem meam, & bibit Sanguinem meum, IN ME manet, & ego IN EO. DE VERITATE CARNIS ET SANGVINIS NON RELICTVS EST AMBIGENDI LOCVS: NVNC ENIM ET IPSIVS DOMINI PROFESSIONE ET FIDE NOSTRA VERE CARO EST, ET VERE SANGVIS EST. ET HÆC ACCEPTA ATQVE HAVSTA ID EFFICIVNT, VT ET NOS IN CHRISTO, ET CHRISTVS IN NOBIS SIT. Anne hoc Veritas non eſt? Contingat planè his verum non

eſſe qui Chriſtum Ieſum VERVM eſſe Deum denegant. EST ERGO « IN NOBIS IPSE PER CARNEM, ET SVMVS IN EO, DVM SECVM « HOC QVOD NOS SVMVS, IN DEO EST. QVAM AVTEM « IN EO PER SACRAMENTVM COMMVNICATÆ CARNIS ET SAN- « GVINIS SIMVS, ipſe teſtatur dicens: Et hic mundus iam me non « Io.14.v.19. videt, vos autem me videbitis, quoniam ego viuo, & vos viuetis. « Quoniam ego in Patre meo, & vos IN ME, & EGO IN VOBIS. Si « Voluntatis tantùm Vnitatem intelligi velit, cur GRADVM quem- « dam atque ordinem CONSVMMANDÆ VNITATIS expoſuit: niſi « vt cùm ille in Patre PER NATVRAM DIVINITATIS eſſet, nos contra « in eo per CORPORALEM EIVS NATIVITATEM, & ille rurſum in « nobis PER SACRAMENTORVM ineſſe MYSTERIVM crederetur? acsi « perfecta per Mediatorem Vnitas doceretur, cùm nobis in ſe ma- « nentibus, ipſe maneret in Patre; & in Patre manens, maneret in « nobis: & ITA AD VNITATEM PATRIS PROFICEREMVS, cùm qui « in eo NATVRALITER ſecundùm natiuitatem ineſt, nos quoque in eo « naturaliter ineſſemus, ipſo in nobis NATVRALITER permanente. « Quàm autem in nobis NATVRALIS HÆC VNITAS ſit; ipſe ita te- « Io 6.v.56. ſtatus eſt: Qui edit Carnem meam, & bibit Sanguinem meum, in « me manet, & ego in eo. NON ENIM QVIS IN EO ERIT, NISI « IN QVO IPSE FVERIT, EIVS TANTVM IN SE ADSVMPTAM HA- « BENS CARNEM, QVI SVAM SVMPSERIT. PERFECTÆ autem huius « VNITATIS SACRAMENTVM ſuperiùs iam docuerat, dicens: Sicut me « miſit viuens Pater, & ego viuo per Patrem; & qui manducauerit « meam carnem, & ipſe viuet per me. Viuit ergo per Patrem. Et « Quo modo PER PATREM viuit; eodem modo nos PER CARNEM « EIVS viuimus. Omnis enim comparatio ad intelligentiæ formam « præſumitur, vt id de quo agitur ſecundùm propoſitum exemplum « adſequatur. Hæc verò vitæ noſtræ cauſa eſt, quòd in nobis CAR- « NALIBVS manentem PER CARNEM Chriſtum habemus: Victuris « nobis per eum, ea conditione quâ viuit ille per Patrem. SI ERGO « NOS NATVRALITER SECVNDVM CARNEM PER EVM VIVIMVS, « ID EST, NATVRAM CARNIS SVÆ ADEPTI; QVOMODO NON NA- « TVRALITER SECVNDVM SPIRITVM IN SE PATREM HABEAT, CVM « VIVAT IPSE PER PATREM? Per Patrem autem viuit, dum natiui- « tas non alienam ei intulit diuerſamque naturam, dum quod eſt, & « ab eo eſt, nec tamen ab eo per aliquam incidentem naturæ diſſi- « militudinem ſeparatur; DVM IN SE HABET PATREM PER NATI- « VITATEM IN VIRTVTE NATVRÆ. Hæc autem idcirco à nobis « commemorata ſunt, quia Voluntatis tantùm inter Patrem & Fi- « lium Vnitatem Hæretici mentientes, VNITATIS NOSTRÆ AD « DEVM VTEBANTVR EXEMPLO, tanquam nobis ad Filium, & per « Filium ad Patrem Obſequio tantùm ac VOLVNTATE RELIGIONIS « vnitis, nulla per SACRAMENTVM CARNIS ET SANGVINIS Natu- « ralis Communionis Proprietas indulgeretur: cùm & per honorem « nobis datum Dei filij, & permanentem in nobis CARNALITER Fi- «

» lium, & in eo nobis CORPORALITER & Inſeparabiliter vnitis MY-
» STERIVM VERÆ AC NATVRALIS VNITATIS ſit prædicandum.
» Reſponſum igitur à nobis eſt STVLTITIÆ FVRENTIVM, ad de-
» monſtrationem tantùm inanis mendacij, ne imperitos fallerent VA-
» NÆ AC RIDICVLÆ ASSERTIONIS ERRORE. Cæterùm Fides Euan-
» gelica reſponſionis noſtræ neceſſitate non eguit. VNITATEM NO-
» STRAM AD DEVM Dominus pro nobis precatus eſt, ſuam verò ob-
» tinet ille & in ea manet. NEC PER SACRAMENTVM DISPENSA-
» TIONIS Vnum ſunt, ſed PER NATVRÆ NATIVITATEM, dum ni-
» hil in eo ex ſe Deus eum gignendo degenerat. Vnum ſunt, dum
» quæ de manu eius, non rapiuntur de manu Patris; dum eo cogni-
» to, Pater cognitus eſt; dum eo viſo, Pater viſus; dum in operante
» ſe, operatur Pater; dum ipſe in Patre eſt, & Pater in eo eſt. Hoc
» non præſtat CREATVRA, ſed NATIVITAS: non efficit VOLVNTAS,
» ſed POTESTAS: non loquitur VNANIMITAS, ſed NATVRA. Hæc GALLORVM THEOLOGVS, qui Actione quarta Sextæ Synodi, in Agathonis Pont. Max. ad Imperatorem & Auguſtos Epiſtola, DEFENSOR VERITATIS EGREGIVS, ὁ τῆς ἀληθείας ἐξοχώτατος ἐκδικητὴς, appellatur. Vnde tanquam pro Theologia Græca, Cyrillus, decimo
» quarto capite quarti in Ioannem libri: Et quoniam VIVIFICATI-
» VA facta eſt Saluatoris CARO, quæ quidem NATVRALI vnita eſt
» VITÆ, ipſi videlicet Dei Verbo, QVANDO EAM DEGVSTAMVS,
» TVNC IPSAM VITAM HABEMVS IN NOBIS-IPSIS COADVNATI,
» ET NOS EIDEM, QVEMADMODVM IPSA INHABITANTI VERBO: Καὶ ἐπειδὴ ΖΩΟΠΟΙΟΣ γέγονε τοῦ σωτῆρος ἡ ΣΑΡΞ, ἅτε δὴ ΤΗ ΚΑΤΑ ΦΥΣΙΝ ἡνωμένη ΖΩΗ, τῷ ἐκ Θεοῦ δηλονότι λόγῳ, ΟΤ' ΑΝ ΑΥΤΗΣ ΑΠΟΓΕΥΣΩΜΕΘΑ, ΤΟΤΕ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΕΧΟΜΕΝ ΕΝ ΕΑΥΤΟΙΣ, ΣΥΝΕΝΟΥΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΗΜΕΙΣ ΑΥΤΗ, ΚΑΘΑΠΕΡ ΟΥΝ ΑΥΤΗ ΤΩ ΕΝΟΙΚΗΣΑΝΤΙ ΛΟΓΩ. Nec non & Chryſoſtomus, Homiliâ octua-
» geſimâ tertiâ in Matthæum, de Euchariſtia tractans: Multæ Matres
» poſt partum, aliis Nutricibus Infantes dederunt, quod ipſe facere
» noluit, SED PROPRIO CORPORE NOS ALIT, ET SIBI CONIVN-
» GIT ATQVE CONGLVTINAT. Conſideremus autem, ex noſtra gene-
» ratus eſt ſubſtantia. Sed nihil hoc (inquies) ad omnes pertinet:
» immo ad omnes. Nam ſi AD NATVRAM noſtram deſcendit, patet
» quoniam AD OMNES: quòd ſi ad omnes, & ad vnumquemque pro-
» fectò. Sed quomodo non omnes inde lucrum conſecuti ſunt, in-
» quies? Id certè non illius cauſâ, qui maximè hoc optat, accidit. Sed
» eorum culpâ qui eum ſuſcipere nolunt. SINGVLIS ENIM FIDELI-
» BVS PER HOC MYSTERIVM SE CONIVNGIT: & quos peperit, EX
» SESE NVTRIT, & non aliis nutriendos tradit. HAC ETIAM RE TI-
» BI PERSVADENS CARNEM ILLAM TVAM ADSVMPSISSE: tanta igitur
» charitate atque honore affecti non torpeamus. Non videtis PAR-
» VVLOS, quanta animi alacritate mammillas arripiunt! qua preſſio-
» ne papillis infigunt labia? non minore cupiditate nos quoque, ad
» hanc Menſam, AD HVIVS CALYCIS SPIRITALEM ACCEDAMVS PA-

PILLAM. Immo verò maiore deſiderio QVASI LACTENTES (Græcè, ὑπομάζια, id eſt, propriè, QVI SVNT SVB VBERIBVS, vel QVI AB VBERIBVS PENDENT) PVERI GRATIAM SPIRITVS SVGAMVS: vnus ſit nobis dolor, vna mœſtitia, ſi hoc ALIMENTO SPIRITVALI priuamur. Non ſunt humanæ virtutis opera, QVÆ HIC IACENT; quæ tunc in illa Cœna confecit, IPSE NVNC QVOQVE HÆC EADEM OPERATVR, IPSE PERFICIT. MINISTRORVM nos ORDINEM tenemus; QVI VERO HÆC SANCTIFICAT ET TRANSMVTAT, IPSE EST: Μητέρες πολλάκις εἰσὶν, αἳ ἑτέραις ἐκδιδόασι τροφοῖς τὰ παιδία, αὐτὸς δὲ τοῦτ' οὐκ ἠνέσχετο, ΑΛΛ' ΑΥΤΟΣ ΗΜΑΣ ΤΡΕΦΕΙ ΟΙΚΕΙΩ ΣΩΜΑΤΙ, ΚΑΙ ΔΙΑ ΠΑΝΤΩΝ ΗΜΑΣ ΕΑΥΤΩ ΣΥΜΠΛΕΚΕΙ. Σκόπει δὲ, ἐγεννήθη ἐκ τῆς ἡμετέρας οὐσίας, ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο πρὸς πάντας, φασὶ, καίτοιγε πρὸς πάντας. εἰ γὰρ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΦΥΣΙΝ ἦλθε τὴν ἡμετέραν, εὔδηλον ὅτι ΠΡΟΣ ΠΑΝΤΑΣ· εἰ δὲ πρὸς πάντας, καὶ πρὸς ἕνα ἕκαστον. καὶ πῶς οὐχ ἅπαντες ἐκαρπώσαντο τὸ ἐντεῦθεν κέρδος, φησί; τοῦτο οὐ παρ' ἐκεῖνον, τὸν ὑπὲρ ἁπάντων τοῦτο ἑλόμενον, ἀλλὰ παρὰ τοὺς μὴ βουληθέντας, ΕΝΙ ΕΚΑΣΤΩ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ ΑΝΑΜΙΓΝΥΣΙΝ ΕΑΥΤΟΝ, ΔΙΑ ΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ, καὶ οὓς ΕΓΕΝΝΗΣΕΝ, ΕΚΤΡΕΦΕΙ ΔΙ' ΕΑΥΤΟΥ, καὶ οὐκ ἄλλοις ἐκδίδωσι, καὶ ΤΟΥΤΩ ΣΕ ΠΕΙΘΩΝ ΠΑΛΙΝ, ὅτι ΣΑΡΚΑ ΕΛΑΒΕ ΣΗΝ. μὴ τοίνυν ῥαθυμῶμεν, τοσαύτης ἠξιωμένοι ἀγάπης τε καὶ τιμῆς. Οὐχ ὁρᾶτε τὰ ΠΑΙΔΙΑ, μεθ' ὅσης προθυμίας δράσσεται τοῦ μαστοῦ; μεθ' ὅσης τῆς ὁρμῆς ἐμπήγουσι τὰ χείλη τῇ θηλῇ; μετὰ τοσαύτης προσίωμεν καὶ ἡμεῖς τῇ τραπέζῃ ταύτῃ, καὶ ΤΗ ΘΗΛΗ ΤΟΥ ΠΟΤΗΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ. μᾶλλον δὲ καὶ μετὰ πολλῷ πλείονος, ΕΛΚΥΣΩΜΕΝ προθυμίας, ΩΣ ΠΑΙΔΙΑ ΥΠΟΜΑΖΙΑ, ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΤΗΝ ΧΑΡΙΝ. καὶ μία ἡμῖν ἔστω ὀδύνη, τὸ μὴ μετασχεῖν ταύτης τῆς τροφῆς. οὐκ ἔστιν ἀνθρωπίνης δυνάμεως ἔργα, ΤΑ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΑ. ὁ τότε ταῦτα ποιήσας ἐν ἐκείνῳ τῷ δείπνῳ, ΟΥΤΟΣ ΚΑΙ ΝΥΝ ΑΥΤΑ ΕΡΓΑΖΕΤΑΙ. ἡμεῖς ΥΠΗΡΕΤΩΝ ΤΑΞΙΝ ἔχομεν· Ο ΔΕ ΑΓΙΑΖΩΝ ΑΥΤΑ, ΚΑΙ ΜΕΤΑΣΚΕΥΑΖΩΝ, ΑΥΤΟΣ. Ex quibus omnino patet nos ineffabili prorſus myſterio & ſumere & fieri EVCHARISTIA Carnem Chriſti, (quod pluribus eò loci docet Chryſoſtomus) quemadmodum Chriſtus INCARNATIONE & adſumpſit Carnem noſtram, & Caro noſtra factus eſt. Quare Sanctus Fulbertus, Carnotenſis Epiſcopus, Epiſtolâ primâ, ad Adeodatum, ait: In Euchariſtia, NOS IN CORPVS CRISTI TRANSFVNDI, in nobis ipſum manere non ſolùm PER CONCORDIAM VOLVNTATIS, ſed etiam PER NATVRÆ VNITÆ VERITATEM: immo NATVRALITER, id eſt, Phyſicè ac Realiter & Subſtantialiter; (ita vt non ſolùm Corporis Chriſti virtus, ſed NATVRA ſubſtantiaque ipſa participantibus Euchariſtiam inſit) ſi rectè meminiſtis Antiquos Terminos Veteris Gallicanæ SCHOLÆ, quorum apud Hilarium præter hunc exſtant multa & manifeſta veſtigia, à quo vt tunc recentiora, Fulbertus eſt libéter mutuatus, vt More Maiorum, grauiter, ſeuerè priſcéque ageret atque diſſereret. Tunc enim non modò cum aliis ſentire, ſed & cum aliis loqui mos erat. Et certè Maiores veſtri DE MYSTERIO INCARNATIONIS, SIVE, vbi me Plenitudinem Diuinitatis in Chriſto CORPORALITER inhabitantem dicere audiſſent; DE MYSTERIO EVCHARISTIÆ, SIVE, NOSTRÆ CVM

CHRISTO CONCORPORALITATIS, Chriſtum in nobis, noſque in
Chriſto NATVRALITER eſſe, manereque non ſolùm per concor-
diam Voluntatis, ſed etiam per Naturæ vnitæ veritatem, &, quod
ſupra Cyrillus poſuerat, per Participationem Naturalem, κατὰ Μέθεξιν
τὴν Φυσικὴν, vt quemadmodum ego Naturam Dei in Chriſto, ſic illi
Naturam Chriſti in nobis fortiùs exprimerent, ſcribere affectarunt.
Hinc imitatione Hilarij, Sacramentum Euchariſtiæ, SACRA-
MENTVM NOBIS COMMVNICANDÆ CARNIS Fulbertus appel-
lat. Deinde vocat INCARNATÆ DEITATIS VITALE PVLMEN-
TVM. Epiſtola vero ad Finardum, ipſis planè Hilarii verbis, SA-
CRAMENTVM COMMVNICATÆ CARNIS nominauit. Ac tandem
ibidem confirmat, EVCHARISTIAM, ſiue Dominicum illum Cibum
quem Sacræ Ordinationis vetere Gallicano myſtico illo ritu SA-
CERDOS RECENS ORDINATVS de manu ſumebat Epiſcopi, PER
QVADRAGINTA DIES MANDVCANDVM, repræſentare Cibum Cœ-
leſtem ac Suauitatem Angelicam; quâ Diſcipuli, Cœleſtis Agni
paſſione peracta, per quadraginta dies glorificati corporis reue-
lata ſpecie, tanquam cœleſti ſuauitate refecti ſunt: idque repræſen-
» tare non PER TYPICAS AVT VMBRATILES FIGVRAS, ſed PER
» INDVBITATAM VNIONIS VERITATEM. Ac diuinum in modum
Proto-Scholaſticus Damaſcenus Oratione tertia de Imaginibus:
» Non diuinæ Naturæ participes & ſocij facti ſunt Angeli, ſed ACTIO-
» NIS ET GRATIÆ: Homines verò participes & ſocij fiunt Naturæ,
» QVICVMQVE SANCTVM CHRISTI CORPVS SVMVNT ET PRE-
» TIOSVM EIVS SANGVINEM BIBVNT. Per Hypoſtaſim enim, ſiue
» Perſonam, illa Diuinitati coniunguntur, Duæque Naturæ in
» Chriſti corpore, quod à nobis ſumitur, Perſonâ coniunctæ ſunt
» ſine diſtractione. Itaque duplicis naturæ participes efficimur, Cor-
» poris, CORPORALITER vel RATIONE CORPOREA: Diuinitatis au-
» tem SPIRITVALITER, vel RATIONE SPIRITALI: immò verò vtriuſ-
» que per Vtramque Rationem, NON SECVNDVM HYPOSTASIN
» ſiue PERSONAM, IDEMTIFICATI ſumus: (Quippe qui cùm
» priùs eſſemus, poſtea coniuncti fuimus) SED SECVNDVM
» ANACRASIN, id eſt, PER CORPORIS ET SANGVINIS
» CONCRETIONEM: Οὐ μετέχουσι Ἄγγελοι, οὐδὲ ἐγένοντο Θείας κοινωνοὶ
Φύσεως, ἀλλ' ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ, ΚΑΙ ΧΑΡΙΤΟΣ. Ἄνθρωποι δὲ μετέχουσι,
καὶ κοινωνοὶ Θείας Φύσεως γίνονται, ΟΣΟΙ ΜΕΤΑΛΑΜΒΑΝΟΥΣΙ ΤΟ
ΣΩΜΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, τὸ ΑΓΙΟΝ, καὶ πίνουσι τὸ αἷμα αὐτοῦ, τὸ
ΤΙΜΙΟΝ. Θεότητι γὰρ καθ' ὑπόστασιν ἥνωται, καὶ Δύο Φύσεις ἐν τῷ μετα-
λαμβανομένῳ ὑφ' ἡμῶν σώματι τοῦ Χριστοῦ ἡνωμέναι καθ' Ὑπόστασιν εἰσὶν,
ΑΔΙΑΣΠΑΣΤΩΣ. καὶ τῶν δύο φύσεων μετέχομεν, Τοῦ Σώματος, ΣΩ-
ΜΑΤΙΚΩΣ, Τῆς Θεότητος, ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΣ. μᾶλλον δὲ ἀμφοῖν
κατ' Ἄμφω, ΟΥ ΚΑΘ' ΥΠΟΣΤΑΣΙΝ ΤΑΥΤΙΖΟΜΕΝΟΙ (ὑφι-
στάμεθα γὰρ πρῶτον, καὶ τότε ἑνούμεθα,) ΑΛΛΑ ΚΑΤ' ΑΝΑΚΡΑΣΙΝ
τοῦ Σώματος, καὶ Αἵματος. Et capite decimo quarto libri quarti De
Fide Orthodoxa: Per hoc (inquit, de Corpore ac Sanguine Chri-
ſti

ſti loquens) purgati, VNIMVR Corpori Domini, & Spiritui eius, & EFFICIMVR CORPVS CHRISTI. Iſte Panis eſt, PRIMITIÆ FVTVRI PANIS, QVI EST SVPERSVBSTANTIALIS: Δι' αὐτοῦ καθαιρόμενοι, ΕΝΟΥΜΕΘΑ τῷ σώματι τοῦ Κυρίου, καὶ τῷ πνεύματι αὐτοῦ, καὶ ΓΙΝΟΜΕΘΑ ΣΩΜΑ ΧΡΙΣΤΟΥ. οὗτος ὁ ἄρτος ἐστὶν, Η ΑΠΑΡΧΗ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ ΑΡΤΟΥ, ΟΣ ΕΣΤΙΝ ΕΠΙΟΥΣΙΟΣ. Vnde Marius Victorinus Afer (cuius meminit Auguſtinus libro octauo Confeſſionum capite ſecundo, ac Hieronymus libro de ſcriptoribus Eccleſiaſticis, quique floruit tempore Conſtantij Imperatoris, anno quadrageſimo, vt ipſe de ſe teſtatur, poſt Concilium Nicænum) libro ſecundo contra Arium; Nos CHRISTIANI, inquit, id eſt, qui in Chriſtum credimus, docemur in Euangelio quomodo Deum Patrem rogare debeamus: in qua oratione, cùm multa petimus, tum petimus Panem QVI PANIS VITA EST. Sic enim dictum eſt: Hic enim eſt Panis qui de Cælo deſcendit. Hanc Vitam & Chriſti & Dei, id eſt, Æternam, quo nomine ipſe dicit: ἐπιούσιον ἄρτον, EX EADEM ΟΥΣΙΑ PANEM, id eſt, DE VITA DEI CONSVBSTANTIALEM VITAM. Vnde enim Filij Dei erimus, niſi PARTICIPATIONE VITÆ ÆTERNÆ: quam nobis Chriſtus à Patre adferens dedit? Hoc ergo eſt, δὸς ἡμῖν τὸν ἐπιούσιον ἄρτον, id eſt, VITAM EX EADEM SVBSTANTIA. Etenim ſi quod accipimus, CORPVS CHRISTI EST, ipſe autem Chriſtus Vita eſt, quærimus ἐπιούσιον ἄρτον. DIVITIÆ ENIM IN CHRISTO CORPORALITER HABITANT. Græcum igitur Euangelium habet ἐπιούσιον. quod denominatum eſt à SVBSTANTIA, & vtique DEI SVBSTANTIA. Hoc LATINI VEL NON INTELLIGENTES, VEL NON VALENTES EXPRIMERE, non potuerunt dicere, & tantummodo QVOTIDIANVM poſuerunt, non Ἐπιούσιον. Ac tandem de ea re contra Albigenſes impiumque Almaricum TRANSSVBSTANTIATIONEM in Gallia negantes, ſic ſtatuit & reuelat Generale Concilium Lateranenſe Quartum Decreto primo ſuo Synodico, quod DE FIDE CATHOLICA inſcribitur: VNA VERO EST FIDELIVM VNIVERSALIS ECCLESIA, EXTRA QVAM NVLLVS OMNINO SALVATVR: IN QVA IDEM IPSE SACERDOS ET SACRIFICIVM IESVS CHRISTVS, CVIVS CORPVS ET SANGVIS IN SACRAMENTO ALTARIS, SVB SPECIEBVS PANIS ET VINI VERACITER CONTINENTVR, TRANSSVBSTANTIATIS PANE IN CORPVS, ET VINO IN SANGVINEM, POTESTATE DIVINA, VT AD PERFICIENDVM MYSTERIVM VNITATIS ACCIPIAMVS IPSI DE SVO, QVOD ACCEPIT IPSE DE NOSTRO. ET HOC VTIQVE SACRAMENTVM NEMO POTEST CONFICERE NISI SACERDOS, QVI FVERIT RITE ORDINATVS SECVNDVM CLAVES ECCLESIÆ, QVAS IPSE CONCESSIT APOSTOLIS, ET EORVM SVCCESSORIBVS IESVS CHRISTVS. Quis hæc Lateranenſia, ſiue credat, non miretur, ſiue non credat, ſtupeat? Illud vnum modò notemus atque attentè conſideremus: VT AD PERFICIENDVM MYSTERIVM VNITATIS ACCIPIAMVS IPSI DE SVO,

» QVOD ACCEPIT IPSE DE NOSTRO: quod antedictorum OEcu-
» menica Confirmatio eſt. Huc vſque verò & magna & multa Veteris illius vir GALLICANI COTHVRNI Hilarius, pede nunc ſublato, Diuinitatis Æternitatem ſcandens; nunc depreſſo, Humilitatis Incarnati Verbi Maieſtatem, diuinumque Euchariſtiæ Sacrificij, ſecundùm ordinem Melchiſedech apparatum, Chriſtiano ritu, cum Cyrillo, Chryſoſtomo, Damaſceno, Fulbertoque, (NOVO GALLICANÆ ECCLESIÆ HILARIO) necnon & vetere illo Victoriano Afro, Vniuerſali Concilio reuelante ac potiùs confirmante, adorans. At, inquies, non interfuit OEcumenico iſti Concilio Hilarius, tot ſæculis poſt Hilarium celebrato? Perpetua illa
» noſtra ſit, magnifica illa diuinaque Auguſtini Reſponſio: CVI PRO-
» FECTO INTERFVIT PER SPIRITVS VNITATEM, cùm aduersùs Pelagianos Concilium Cypriani iactaret ſe opponere Libris Cypriani, idque tandem exponeret eſſe Nicænum Primum OEcumenicum, tametſi multis poſt Cyprianum annis coactum, vt ſupra in ECCLESIA MILITANTE auditum eſt. Nullum ſcilicet exiſtimauit Auguſtinus certius Symbolum Vnitatis Animorum, quàm quæ ideo ab Apoſtolis in ipſo Symbolo poſita eſt, COMMVNIONEM SANCTORVM. Hactenus DE EVCHARISTICA NOSTRA CVM CHRISTO CONCORPORALITATE, quam CONTACTVM CHRISTI, vel COPVLATIONEM AC CONIVNCTIONEM CVM CHRISTO, ſiue VITAM IN CHRISTO, Græci vocitarunt. Vnde quidam è Græcis, cùm DE SACRAMENTIS Sermones inſcriberent, titulum operi, Περὶ τῆς πρὸς Χριστὸν Συναφῆς, DE NOSTRO CHRISTI CORPORALI CONTACTV; ſiue quod idem eſt, Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ Ζωῆς, DE VITA IN CHRISTO, præſcripſere. Quales videlicet ſunt Septem illi Sermones Nicolai Cabaſilæ, DE SACRAMENTIS, inter Duodecim de hoc argumento Sermones quos REGIA BIBLIOTHECA adſeruat: cui antiquâ fide conſeruandæ quantum RIGALTIO Litteræ, tantundem certè Regum Immortalitas CLERIQVE GALLICANI Splendor ac Vigilantia debebit. Quarti, quo quidem DE EVCHARISTIA tractat Cabaſilas, inſcriptio hæc eſt: Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ Ζωῆς· τίνα συντέλειαν αὐτῇ δίδωσιν Η ΙΕΡΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ; DE VITA IN CHRISTO, ET QVAM VIM AD ILLAM SACRA COM-
Hebr. 8. v. 1. » MVNIO CONFERAT? Talem decuit nos habere Pontificem. Chri-
» ſtus enim propter Incruentum in Pane & Vino Sacrificium eſt ap-
5. v. 10. » pellatus à Deo, PONTIFEX iuxta ordinem Melchiſedech: de quo
» nobis GRANDIS SERMO ET ININTERPRETABILIS ad dicendum:
» quoniam imbecilles facti eſtis ad audiendum. ETENIM CVM
» DEBERETIS MAGISTRI ESSE PROPTER TEMPVS (quot
» enim à Gregorio Auguſtinoque ſæcula fluxerunt!) rurſum indi-
» getis vt vos doceamini QVÆ SINT ELEMENTA EXORDII SER-
» MONVM DEI: Et facti eſtis quibus LACTE opus ſit, NON SOLIDO
» CIBO. Omnis enim qui lactis eſt particeps, expers eſt SERMONIS
» IVSTITIÆ: PARVVLVS enim eſt. PERFECTORVM autem eſt ſolidus

cibus, eorum qui CONSVETVDINE exercitatos habent ſenſus ad «
diſcretionem Boni & Mali. Quidni enim liceat eodem vos, qua- «
ſi populares meos, VIRI BRITANNICI, ſermone aggredi, quo tribules olim noſtros Hebræos aggreſſus ſum, cùm DE SACERDOTIO CHRISTI AC DE VTROQVE SACRIFICIO, CRVENTO INCRVENTOQVE, pro temporum tamen ratione ac auditorum captu, agere inſtituiſſemus. Ac primùm ſuſpicienda illa admirandaque hominum generi Hiſtoria occurrebat, occurrentis reuertenti à cæde Regum Abrahamo Solymorum Regis, itidemque LEGIS NATVRÆ PONTIFICIS MAXIMI, cui Melchiſedecus nomen erat. Ille ipſe eſt qui Ἀπάτωρ, Ἀμήτωρ, Ἀγενεαλόγητος,
μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, à me dictus: id eſt, ſine « Hebr. 7.
Patre, ſine Matre, ſine Genealogia, (vel, vt de Præſcriptionibus, « v. 3.
Tertullianus legit; APATOR, AMETOR, AGENEALOGITVS) nec «
Initium dierum, neque Finem vitæ habens: vt omnia iſta præter «
morem ſuum tacentis Scripturæ LOQVACISSIMVM SILENTIVM exprimeret. Quemadmodum autem id in Gentium auſpiciis SILENTIVM dicebatur, quod omni vitio caret; hîc in noſtra ad Hebræos Epiſtola tantæ tamque perfectæ rei, tanquam Myſterio aptum Silentium Scripturæ noſtrumque addidimus: vt optimus Dei Sionis hymnus (cui ſecundum Veritatem Hebraïcam, SILENTIVM LAVS) iuxta Regem Pſalmographum, Silentium crederetur. Ps.64.v.1.
Sed quoniam garrulitate ſua ſaltem id Hæreſis procacitas obtinuit, vt diutius ſilere DE MELCHISEDECHICO EVCHARISTIÆ SACRIFICIO, ſine crimine aut criminis ſuſpicione, non liceat; his profectò Eccleſiæ temporibus perficiam, Cariſſimi, vt quæ ſilentio noſtro ſupplenda ſunt, nec vltra deſideretis.

CAP. XXIII.

PRINCIPIO notandum eſt, bis in Lege Veteri fuiſſe factam Melchiſedechi mentionem: quarum alteram Geneſis DE OCCVRSV REGVM, decimum quartum Caput; alteram verò nonus ſupra centeſimum Pſalmus, qui DE CHRISTI REGALI SACERDOTIO eſt, continet. Nec mirandum quidem adeò multum eſt, eum ſine Patre, ſine Matre, Scripturæ arcano, dici, qui eius figura ſimillima foret, qui quidem myſticus Cantici Cant. 2. v. 1.
FLOS, in cælis ſolo parente Sole, SINE MATRE; in terris ſola Terra Matre Virgine, non ſubacta, ſed vltro ſinum Soli ſuo, cui ſoli nota ac nata eſt, pandente, SINE PATRE viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt. Baruch. 3. v. ult.
Etenim videbatur in noſtro dicendi genere ludi potuiſſe, ſicut quodammodo fecerat Romanus ille Stoicus, quondam habitus Sapiens, æqualiſque meus, cùm in Epiſtola
centeſima octaua ait, duos eſſe Romanos Reges, quorum alter PA- «
TREM non habet, alter MATREM. Nam de SERVII, inquit, Matre «
dubitatur, ANCI Pater nullus, Numæ nepos dicitur. Ac tacitum cer- «
te præterire non poſſum illud peracutum ac ſingulare Procli Epiſcopi Cyzici Homiliâ Conſtantinopoli habitâ ſedente Neſtorio, in MAGNA, vt loquuntur Græci, Conſtantinopolitana

Eccleſia, IN INCARNATIONEM DOMINI NOSTRI IE-
SV CHRISTI; QVOD DEI-PARA SIT BEATA VIRGO
MARIA, ET EX EA NATVS NEQVE DEVS TANTVM,
NEQVE PVRVS HOMO, SED EMMANVEL, INCONFVSE
» ET INCOMMVTABILITER DEVS ET HOMO: Nam quo-
» modo, inquit, iuxta PAVLVM, ſine Patre & Matre eſt? Si enim
» purus homo eſt, vtique non ſine Matre eſt: Matrem enim habet.
» Rurſum ſi purus Deus eſt, haud dubiè non eſt ſine Patre: habet
» enim Patrem. Nunc verò vnus idemque ſine Matre eſt, vt re-
» rum conditor eſt. ſine Patre rurſum eſt, vt homo eſt: Ἐπεὶ πῶς ὁ αὐ-
τὸς ΑΜΗΤΩΡ, ΚΑΙ ΑΠΑΤΩΡ, κατὰ τὸν ΠΑΥΛΟΝ; εἰ ψιλὸς ἄνθρωπος, οὐκ
Ἀμήτωρ· ἔχει γὰρ μητέρα. νῦν δὲ ὁ αὐτὸς, ΑΜΗΤΩΡ ΜΕΝ, ΩΣ ΠΛΑ-
ΣΤΗΣ, ΑΠΑΤΩΡ ΔΕ, ΩΣ ΠΛΑΣΜΑ· (aliàs, ΑΝΘΡΩΠΟΣ·) Vnde il-
» lud Lactantij ad Conſtantinum, libro quarto: Ipſe enim Pater Deus
» & origo & principium rerum, quoniam parentibus caret, ἀπά-
» τωρ, atque ἀμήτωρ à Triſmegiſto veriſſimè nominatur, quòd ex
» nullo ſit procreatus. Idcirco etiam Filium bis naſci oportuit vt
» ipſe fieret ἀπάτωρ atque ἀμήτωρ. In Prima enim Natiuitate Spiri-
» tali ἀμήτωρ fuit, quia ſine officio Matris, à ſolo Deo Patre proge-
» neratus eſt. In ſecunda verò Carnali ἀπάτωρ fuit, quoniam ſine
» Patris officio, Virginali vtero procreatus eſt, vt mediam inter
» Deum Homineſque ſubſtantiam gerens, noſtram hanc fragilem
» imbecillemque naturam, quaſi manu ad immortalitatem poſſet
» educere. Factus eſt & Dei Filius PER SPIRITVM, & Hominis PER
» CARNEM, id eſt, Deus & Homo. Atque hæc DE MELCHISE-
DECHI AGENEALOGIA obiter dicenda habuimus; vnà quo-
que admonituri, eos qui Domini Iugo ac Sacerdotio mancipan-
Matt. 12. v. ult. tur Chriſti, illum ſibi, reuelante Euangelio, & Sororem, & Fra-
trem, & Filium, immo Matrem, immo Patrem, immo Vxorem
Hebr. 12. v. 9. habendum iam eſſe qui cæleſtis æternique Patris (PATRIS, in-
quam, SPIRITVVM) voluntatem facit. Ac omnino grauiſ-
ſimi ſanctiſſimique illius dicti meminerint quod olim ad Neſto-
rium Cæleſtinus Papa, Epiſtolâ celeberrimâ, hunc in modum ſcri-
pſit, DE RELINQVENDO, IVRE MERITOQVE, NESTO-
» RIO agens. Ipſius in Euangelio Domini verba ſunt, quibus
Matt 10. v. 37. » ait: Non ſibi Patrem, non Matrem, non Filios, non aliquam Ne-
» ceſſitudinem debere præponi. Etenim TALIS FREQVENTER
» EST PIETAS EX QVA NASCITVR IMPIETAS; quum vin-
1. Ioan. 4. v. 16. » cente carnis affectu, Charitati illi quæ Deus eſt, CHARITAS præpo-
» nitur CORPORALIS, cuius intuitu aliquibus ſæpe deferimus. At
» vbi in eum tenditur, qui eſt ipſa Dilectio, neceſſe eſt nec illa ſer-
» uentur, quorum auctor vocatur in cauſam: Αὐτοῦ τοῦ Κυρίου, ἐν τῷ εὐαγ-
γελίῳ ῥήματά εἰσιν, οἷς φησὶ, μὴ Πατέρα, μὴ Μητέρα, μὴ Τέκνα, μήτινα Συγ-
γένειαν, ὀφείλειν αὐτῷ προτιμᾶσθαι. ΕΣΤΙ ΓΑΡ ΠΟΛΛΑΚΙΣ Η ΤΟΙΑΥΤΗ ΕΥ-
ΣΕΒΕΙΑ, ΑΦ' ΗΣ Η ΑΣΕΒΕΙΑ ΤΙΚΤΕΤΑΙ· ὅτε, νικώσης τῆς κατὰ σάρκα διαθέ-
σεως, ἐκείνης τῆς Ἀγάπης, ἥ τις ἐστὶν ὁ Θεὸς, ἡ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΑΓΑΠΗ προκεῖται),

δι' ἣν πολλάκις τιμῶμέν τινας. ἀλλ' ὅτι κατ' ἐκεῖνόν ἐστιν, ὅς ἐστιν αὐτὴ ἡ Ἀγάπη, ἀνάγκη λοιπὸν κἀκείνας τὰς ἐννοίας ἐκβάλλεσθαι, ὧν ὁ ἀρχηγὸς εἰς δίκην καλεῖται. At mirandum omnem in modum illud eſt, quòd Melchiſe-
dech & Pontifex & Rex ADSIMILATVS FILIO DEI, MANET SA- Hebr. 7.
CERDOS IN PERPETVVM, quemadmodum Hebræis noſtris non v. 3.
ſine myſterio aperui. Id enim neceſſe eſt vt Propheticum conſtet THEODIDACTI REGIS dictum: Tu es Sacerdos IN ÆTERNVM Pſ. 109. v. 4.
Secundum Ordinem Melchiſedech. ORDO autem, quiſquis ille ſit, MELCHISEDECHICVS, omnino is erit aut quem Scriptura loquitur, aut quem tacet: proindeque vel Traditioni, vel Coniecturæ, ac Diuinationi relictus; ni ex Geneſeos (ſiue Libri DE ORIGINE MVNDI, τῆς κοσμοποιΐας, vt in Epiſtola ad Acacium Epiſcopum, DE CAPRO EMISSARIO, loquitur Cyrillus) verbis, ſatis de Sacerdotio, ſatis de Sacrificio, ſatis de Pontificali eius Benedictione Abrahamo data, liquet. At verò (inquit Spiritus Sanctus in Gen. 14.
Moſe) Melchiſedech REX Salem, proferens PANEM ET VINVM v. 18.
(erat enim SACERDOS Dei Altiſſimi) BENEDICIT ei, & ait: Benedictus Abraham DEO EXCELSO. Ordo igitur Melchiſedech IN PANE ET VINO, ſi diuinare quid aliud non licet, dicendus eſt, Chriſtuſque ſecundùm Ordinem illum Sacerdos ibi tum demum erit, vbi IN PANE AC VINO quid ſacrum faciens (quemadmodum, Epiſtolâ quadringenteſimâ trigeſimâ primâ, Melchiſedech in Pane & Vino, ἱερατεύων, ſiue SACRIFICANS, Iſidoro Peluſiotæ viſus eſt) inuentus erit. Cætera porrò nil moror, ſi quæ ſint quæ Melchiſedechi & Chriſti inſtitutæ comparationi accommodatiora erunt. Sit liberum cuique quod voluerit addere, modò nobis liberum ſit à Spiritu Sancto addita atque edita retinere; nec in diuinis inuentis atque inſtitutis, damno noſtro, publico periculo, ingenioſiores aut imperioſiores, vel certè opinioſiores videri. Stulta & infelix Temeritas, in rebus diuinis velle ſuo iudicio niti, & culpare alios à quibus neceſſe eſt acceperis. Sed inter hæc emerſerunt (inquit, priore libro de Trinitate, noſter Hilarius) DESPERATA IN SE ET SCÆVA IN OMNES Impiæ Temeritatis ingenia, POTENTEM DEI NATVRAM EX NATVRÆ SVÆ INFIRMITATE MODERANTIVM: Neque vt ipſi VSQVE AD INFINITATEM OPINANDI de infinitis rebus emergerent, ſed intra finem ſenſus ſui indefinita concluderent, eſſentque ſibi ARBITRI RELIGIONIS, cùm RELIGIONIS OPVS IN SOLO OBEDIENTIÆ eſſet OFFICIO: Sui immemores, Diuinorum Negligentes, PRÆCEPTORVM EMENDATORES, (quos nunc REFORMATORES, ac RELIGIONIS, quæ tamen IRREFORMABILIS eſt, REFORMATÆ AVCTORES vocant.) Ac paulo poſt: OPTIMVS enim LECTOR eſt, qui dictorum intelligentiam exſpectet ex dictis potiùs quàm imponat, ET RETVLERIT MAGIS QVAM ADTVLERIT; neque cogat id videri dictis contineri, QVOD ANTE LECTIONEM PRÆSVMPSERIT INTELLIGENDVM. Cùm itaque de rebus Dei erit ſermo, CONCEDAMVS COGNITIONEM SVI

» Deo, dictiſque eius PRÆ VENERATIONE Famulemur. IDONEVS
» ENIM SIBI TESTIS EST, QVI NISI PER SE COGNITVS NON EST.
Hæc ſummo ingenio ſummaque ſapientia Hilarius. Ergo vt ad Sacrificalem Hiſtoriam noſtram Melchiſedechicam, id eſt, REGIAM, id eſt, PACIFICAM, id eſt, denique tuam, vt Primo Libro De Titulo PACIFICI dictum eſt, reuertamur;

Melchiſedech Vinumque & Panem ab cæde reuerſo
Obtulerat, REX ILLE SALEM, qui munere tali
MYSTICA præmiſit ſummi LIBAMINA Chriſti:

quemadmodum, Leonis Magni temporibus, Claudius Marius Victor, libro tertio in Geneſin cecinit. Addidit verò Godefridus Viterbienſis, quadringentis ab hinc annis:

SEM fuit ille ſenex, qui Melchiſedech memoratur,
VSQVE DIES ISAAC qui peruixiſſe notatur,
MOREQVE CHRISTICOLÆ SIC SVA SACRA REFERT.
Sic SVA PROGENIES per tempora SACRIFICAVIT,
VSQVE DIES AARON eadem ſacra non variauit,
Sed NOVA LEX, Moſis poſt holocauſta, dedit.

Quapropter iam credo, REX IACOBE, intelligis cur Liturgicus Ordo trium Deo gratiſſimorum Sacrificiorum mentionem faciat, Abelis, Abrahæ, Melchiſedechi, vt, præter Canonis Miſſæ hodiernum quotidianumque vſum, ex ſuperiorum temporum memoria Beatus Ambroſius retuliſſe, quarto de Sacramentis libro, le-
» gitur, iiſdem ferme quibus nunc in Liturgicis vtimur, verbis: Et di-
» cit Sacerdos; (inquit Ambroſius) ERGO memores eius glorioſiſſi-
» mæ paſſionis, & ab inferis reſurrectionis, & in cælum aſcenſionis,
» OFFERIMVS tibi hanc Immaculatam Hoſtiam, INCRVENTAM
» HOSTIAM, hunc Panem Sanctum, & Calycem Vitæ Æternæ: & pe-
» timus ac precamur, vt hanc OBLATIONEM ſuſcipias in SVBLIMI
» ALTARI tuo, per manus Angelorum tuorum, ſicut ſuſcipere di-
» gnatus es munera Pueri tui iuſti ABEL & Sacrificium Patriarchæ
» noſtri ABRAHÆ, & quod obtulit tibi SVMMVS SACERDOS MEL-
» CHISEDECH. In promptu cauſa eſt: quod Abel & Sacrificat, & Sacrificatur: Abrahami dum immolatur Filius, vt Eccleſia canit,
Apoc 13.v.8. Agnus occiditur, iam in figura, in Abelis Sacrificio, occiſus ab origine mundi; Melchiſedech demum in Pane & Vino offert. Sic
Geneſ 4.v.4. cernitur in Abele FIDES, quam Deus ante munera reſpexit: In
Rom.4.v.18. Abrahamo SPES, qui IN SPEM CONTRA SPEM CREDIDIT, quæ
Rom.5.v.5. non confundit: In Melchiſedecho CHARITAS, quæ, vt Panis ac Vinum ex multis granis triticeis, aciniſque vinaceis, ex multorum cordibus vel conflatur, vel exprimitur; ac in Melchiſedechico Sacrificio tanquam in eminentia quadam apparet. Maior autem horum eſt Charitas, & Sacrificij ratio quæ inter nos noſtramque ad Deum, Deique erga nos Charitatem perfectiùs, ipſa Oblatione, repræſentat. Quare cùm in noſtro Chriſtianorum Melchiſedechico Sacrificio Veſtis Sacerdotalis, (quam CASVLAM

vel PLANETAM vocant) ſumitur, haud aliud ſanè, genus illud Veſtis ſignificat, vt Sacerdotum CHIROTONIÆ, ſiue Ordinationis, Ritualem Formulam conſulenti liquet. Cùm enim Sacerdotalis Veſtis traditur, hæc eſt Sacrorum formula: ACCIPE VESTEM SACERDOTALEM, PER QVAM CHARITAS INTELLIGITVR. POTENS ENIM EST DEVS, VT AVGEAT TIBI CHARITATEM, ET OPVS PERFECTVM. OPVS verò PERFECTVM eſt & Charitas, & Sacrificium, & maximè Chriſtiana ſecundùm Ordinem Melchiſedech Liturgia: quam ideo Græci HAVD TEMERE VVLGANDVM SACRIFICIVM, cum Syneſio, (Epiſtolâ quinquageſimâ octauâ ad Epiſcopos) à PERFICIENDO, quod Græcum verbum τελέω, ſonat, Τελετὴν Ἀπόῤῥητον, quaſi INEFFABILEM PERFECTIONEM, nuncuparunt. Quare in Canonibus Ancyrani Concilij, & alijs, pro eo quod eſt, Accedere ad Euchariſtiam, Ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ Τέλειον, leges, id eſt, VENIRE AD ID QVOD PERFECTVM EST. Item, Μετέχειν τοῦ τελείου, PARTICIPARE ID QVOD PERFECTVM EST, & Λαμβάνειν τὸ Τέλειον, SVMERE ID QVOD PERFECTVM EST. Itaque τὸ Τέλειον, PERFECTIO aut CONSVMMATIO eſt ipſa Euchariſtia, quæ etiam Dionyſio dicitur Τελείωσις·· quia Coniunctioni noſtræ cum Chriſto, cuius inſtrumenta ſunt Verbum Dei & Sacramenta, veluti perfectionem ac vltimam manum adfert Participatio Corporis & Sanguinis Chriſti in Dominica Cœna. Nullus enim reſtat alius modus, quo in terris verſantes arctiùs cùm Chriſto capite noſtro coniungamur. Ex quo CENSVRA ECCLESIÆ ORIENTALIS capite decimo tertio mutuatur, cùm ait ad Germanos Reſponſione Prima: Hoc autem DIVINVM SANCTVMQVE SACRIFICIVM Duobus Modis ſanctificat. Altero, MEDIATIONE, ſiquidem Oblata Dona ipſo offerendi actu & ipſos offerentes ſanctificant, & eos pro quibus offerunt, quibuſque Deum PROPITIVM reddunt: Altero verò, PARTICIPATIONE; quatenus iuxta Verbum Domini, VERA nobis Eſca veruſque Potus eſt. Hac ratione ſecundùm Priorem Modum Euchariſtia eſt tam pro Viuis quàm pro Defunctis, VTPOTE PRO QVIBVS OMNIBVS SACRIFICIVM OFFERTVR: ſecundùm autem Poſteriorem Modum PRO SOLIS eſt VIVIS; quandoquidem mortui manducandi & bibendi vſum amiſerunt: ΔΙΤΤΩΣ δὲ ἁγιάζουσα φαίνεται ἡ ΘΕΙΑ αὕτη ΚΑΙ ΙΕΡΑ ΤΕΛΕΤΗ· Ἕνα μὲν Τρόπον, ΤΗ ΜΕΣΙΤΕΙΑ. Προσφερόμενα γὰρ τὰ Δῶρα, αὐτῷ τῷ προσφέρεσθαι, ἁγιάζει τοὺς προσφέροντας, καὶ ὑπὲρ ὧν προσφέρονται, καὶ ΙΛΕΩΝ αὐτοῖς ἐργάζονται τὸν Θεόν· ἕτερον δὲ, ΤΗ ΜΕΤΑΛΗΨΕΙ· ὅτι βρῶσις ἡμῖν, καὶ πόσις, κατὰ τὸν τοῦ Κυρίου λόγον, ΑΛΗΘΙΝΗ. Τούτων τῶν Τρόπων, Ο ΜΕΝ ΠΡΩΤΟΣ, ΚΟΙΝΟΣ ΓΙΝΕΤΑΙ ΖΩΣΙ ΚΑΙ ΤΕΘΝΗΚΟΣΙ. καὶ γὰρ ὑπὲρ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν Η ΘΥΣΙΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ. ὁ δὲ Δεύτερος ΜΟΝΟΙΣ ἔξεστι τοῖς ΖΩΣΙΝ. οὐ γὰρ ἐσθίειν καὶ πίνειν οἱ νεκροὶ δύνανται). Quare à Perfectione ac Fine Τελετὴ apud Demoſthenem SACERDOTIVM ſignificat. Plato quoque τελετὰς Ludos & SACRIFICIA appellauit. Augu-

Ioan. 6. v. 55.

ſtinus de Ciuitate Dei, τελετὴν interpretatur CONSECRATIONEM. Ac certè Lucianus iſte Seruatorem noſtrum Cruci fuiſſe adfixum ait, quòd apud Palæſtinam, καινὴν ταύτην τελετὴν εἰσήγαγεν, NOVVM SACRIFICIVM quaſi Nouam Religionem induxiſſet: Sacrificio videlicet, perfectione Religionis exſiſtente: Vnde Τελετάρχης, tanquam CERIMONIARVM AVCTOR AC CONDITOR, Chriſtus à Dionyſio (cui τελετουργὸς δύναμις, eidem eſt VIS DIVINA IN SACRAMENTIS ECCLESIASTICIS OPERANS, cuique τελετουργία, CONSECRATIO eſt) itemque τελετάρχια, Summa Diuinitas ac Trinitas appellatur. Denique, vt illam Τελετῆς digreſſionem concludam, Eccleſia Græca ſiue Ieremias Conſtantinopolitanus Patriarcha, in Cenſura illa, cuius proximè memini, Orientalis Eccleſiæ, Reſponſione prima ad Germanos, capite decimo. DE VERITATE CORPORIS CHRISTI agens, τελεταρχικὸν πνεῦμα, Spiritum Sanctum, Sacrificij Chriſtianorum perfectorem, omniſque Sacrificalis ac Sacramentalis gratiæ Præſidem, vocat. Igitur Sacrificium OPVS illud PERFECTVM eſt, maximè vero Melchiſedechicum Euchariſticumque Sacrificium. Atque adeo Veteres Græci, vt Hieronymum ſæpe audiſtis referentem in Epiſtola centeſima vigeſima ſexta ad Euagrium, me PAVLVM omiſiſſe dicebant Sacramentum quoddam Melchiſedech,
Hebr. 5. v. 11. & hoc vocaſſe SERMONEM ININTERPRETABILEM: quòd, inquiebant, Iudæis ſcriberem Infidelibus; vel, vt planiùs dicam, Hebræis quidem Fidelibus, in Iudæorum qui adhuc Infideles erant, gratiam. Conſtat autem Sacramentum quod non poterat Infidelibus prodi, EVCHARISTIÆ MYSTERIVM exſtitiſſe. Vnde illud Bernardi ad Eugenium Tertium, quem in BVLLA RETRACTATIONVM, Pius Secundus inter Confeſſores Summos Pontifices recenſet, dum
» Bernardi dictum de Tertio, ipſe de Quarto Eugenio vſurpat: Inda-
» gemus adhuc diligentiùs quid ſis, quam geras videlicet perſonam
» PRO TEMPORE in Eccleſia Dei. Tu es Sacerdos Magnus; tu Sum-
» mus Pontifex; tu PRINCEPS EPISCOPORVM; tu HERES APO-
» STOLORVM; tu PRIMATV Abel; GVBERNATV NOE; PATRIAR-
» CHATV Abraham; ORDINE MELCHISEDECH; DIGNITATE Aa-
» ron; AVCTORITATE Moyſes; IVDICATV Samuel; POTESTATE
» Petrus; VNCTIONE Chriſtus. Tu es cui CLAVES Traditæ, cui
» OVES Creditæ ſunt. Sunt & alij quidem CÆLI IANITORES &
Hebr. 1. v. 4. » GREGVM PASTORES; ſed tù tantò glorioſius quantò & differentius
» VTRVMQVE præ illis NOMEN hereditaſti. HABENT ILLI SIBI
» ADSIGNATOS GREGES, SINGVLI SINGVLOS: TIBI VNIVERSI CRE-
» DITI SVMVS. NEC MODO OVIVM, SED ET PASTORVM TV VNVS
» OMNIVM PASTOR. Hæc Bernardus, vbi non niſi propter Euchariſtiæ Sacrificium, Summum Chriſtianorum Pontificem ORDINE
Leuit. 7. v. 12. MELCHISEDECHVM appellat. Ac quoniam Panes qui offerebantur in Sacrificio Aaronico cum animalibus, ſemper conſpergebantur oleo, & vt plurimum inde fiebant Lagana; demus & adſperſo velut oleo, indulgentiæ locum, vt ex innumeris qui DE DOMI-

NICA COENA SACRIFICIOQVE COENÆ DOMINICÆ Oblatum
Deo, ſed hinc hominibus Prolatum, Melchiſedechicum Panem ac
Vinum, vniuerſa conſentiente Eccleſia, interpretantur: Demus in-
quam (quoniam in ore Duorum aut Trium ſtat omne verbum) vt Deut. 17. v. 6.
Duo Treſve, tanquam iurati teſtes, SERMONEM noſtrum ININ- 19. v. 15. & Matt. 18.
TERPRETABILEM, quantum nunc ad retundendam renaſcentis v. 16
Hæreſis audaciam neceſſe erit, aperiant. ITAQVE præ- CAP.
termiſſis nunc Græcis, ſeligendi videntur omnium quidem veſtrûm XXIV.
ſententia notiſſimi, locupletiſſimi, probatiſſimique illi, Auguſtinus,
Hieronymus, Cyprianus, vt nihil quod priora quattuor Sæcula non
viderint, non indicarint, immo non judicarint, vobis, quoniam ita
vultis, adferamus. AC PRIMVM quidem Auguſtinus quinque præ-
ſertim locis Hiſtoriam Melchiſedechicam explanat: In Pſalmos,
Contra Aduerſarium Legis & Prophetarum, De Ciuitate Dei, ad In-
nocentium Papam, De Doctrina Chriſtiana. Itaque Concione prima
in trigeſimum tertium Pſalmum: Erat autem, vt noſtis, Sacrificium «
Iudæorum antea ſecundùm ordinem Aaron in victimis pecorum, «
& hoc in myſterio. NONDVM ERAT SACRIFICIVM CORPORIS ET «
SANGVINIS DOMINI, QVOD FIDELES NORVNT, ET QVI EVAN- «
GELIVM LEGERVNT, QVOD SACRIFICIVM NVNC DIFFVSVM EST «
TOTO ORBE TERRARVM. Proponite ergo vobis ante oculos DVO «
SACRIFICIA: & illud SECVNDVM ORDINEM AARON, & hoc SE- «
CVNDVM ORDINEM MELCHISEDECH. Scriptum eſt enim, Iurauit «
Dominus, & non pœnitebit eum: tu es Sacerdos in æternum, ſecun- « Pſ. 109. v. 4.
cundùm Ordinem Melchiſedec. De quo dicitur: Tu es Sacerdos « Hebr. 7.
in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedec? De Domino noſtro « v. 17.
Ieſu Chriſto. Quis erat Melchiſedec? Rex Salem. Salem ciuitas «
fuit antea, illa quæ poſtea, SICVT DOCTI PRODIDERVNT, Ieruſa- «
lem dicta eſt. Ergo antequam ibi regnarent Iudæi, ibi erat ille «
Sacerdos Melchiſedec: qui ſcribitur in Geneſi, Sacerdos Dei excel- «
ſi. Ipſe occurrit Abrahæ, quando liberauit Lot de manu perſe- «
quentium: & proſtrauit eos à quibus ille tenebatur, & liberauit «
Fratrem: Poſt liberationem Fratris occurrit ei Melchiſedec. Et tan «
tus erat Melchiſedec, à quo benediceretur Abraham. Protulit Pa- « Gen. 14.
nem & Vinum, & benedixit Abraham, & dedit ei decimas Abra- « v. 18.
ham. Videte quid protulit ei quem benedixit. Et dictum eſt ei poſt- «
ea: Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedec. «
Dauid hoc IN SPIRITV dixit longè poſt Abraham. Temporibus au- «
tem Abrahæ fuit Melchiſedec. DE QVO ALIO DICIT: TV ES «
SACERDOS IN ÆTERNVM SECVNDVM ORDINEM MELCHISEDEC, «
NISI DE ILLO CVIVS NOSTIS SACRIFICIVM? SVBLATVM EST «
ENIM SACRIFICIVM AARON, ET COEPIT ESSE SACRIFICIVM SE- «
CVNDVM ORDINEM MELCHISEDEC. Ergo mutauit neſcio quis «
vultum ſuum. Quis eſt iſte Neſcio quis? Non ſic Neſcio quis: no- «
tus eſt enim Dominus noſter Ieſus Chriſtus. IN CORPORE ET «
SANGVINE SVO VOLVIT ESSE SALVTEM NOSTRAM. Vnde autem «

» commendauit Corpus & Sanguinem ſuum? De humilitate ſua. Ni-
» SI ENIM ESSET HVMILIS, NEC MANDVCARETVR, NEC BIBE-
Ioan. 1. v. 1. » RETVR. Reſpice altitudinem ipſius: In principio erat Verbum, &
» Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Ecce CIBVS
» SEMPITERNVS: ſed manducant Angeli, manducant supernæ
» Virtutes, manducant cæleſtes Spiritus, & manducant & ſaginantur,
» & integrum manet quod eos ſatiat & lætificat. Quis autem ho-
» mo poſſet ad illum cibum? Vnde cor tam idoneum illi cibo?
» OPORTEBAT ERGO VT MENSA ILLA LACTESCERET, & AD
» PARVVLOS PERVENIRET. VNDE AVTEM FIT CIBVS LAC?
» VNDE CIBVS IN LAC CONVERTITVR, NISI PER CARNEM
» TRAIICIATVR? Nam MATER HOC FECIT. QVOD MANDV-
» CAT MATER, HOC MANDVCAT INFANS. SED QVIA MINVS
» IDONEVS EST INFANS QVI PANE VESCATVR, IPSVM PANEM
» MATER INCARNAT: ET PER HVMILITATEM MAMMILLÆ ET
» LACTIS SVCCVM, DE IPSO PANE PASCIT INFANTEM. Quo-
Ioan. 1. v. 14. » modo ergo de ipſo Pane pauit nos Sapientia Dei? Quia Verbum
» caro factum eſt, & habitauit in nobis. Videte ergo humilitatem,
Pſ. 77. v. 24. » quia Panem Angelorum manducauit homo, vt ſcriptum eſt: Pa-
» nem cæli dedit eis, Panem Angelorum manducauit homo: id eſt,
» Verbum illud quod paſcuntur Angeli ſempiternum, quod eſt æ-
Phil. 2. v. 6. » quale Patri, manducauit homo; quia cùm in forma Dei eſſet, non
» rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo. Saginantur illo An-
v. 7. » geli: Sed ſemetipſum exinaniuit vt manducaret Panem Angelo-
» rum homo, formam ſerui accipiens, in ſimilitudinem hominum
» factus, & habitu inuentus vt homo, humiliauit ſe factus obediens
» vſque ad mortem, mortem autem crucis: VT IAM DE CRV-
» CE COMMENDARETVR NOBIS CARO ET SANGVIS DOMINI,
» NOVVM SACRIFICIVM, QVIA MVTAVIT VVLTVM SVVM
» CORAM ABIMELECH, ID EST, CORAM REGNO PATRIS. Prio-
» re autem libro contra Aduerſarium legis & Prophetarum: Ibi
» quippe & hoc dictum eſt: Iurauit Dominus, & non pœnitebit eum,
Pſ. 109. v. 4. » Tu es SACERDOS in æternum ſecundum ORDINEM MELCHISE-
» DECH. NOVERVNT QVI LEGVNT QVID PROTVLERIT MELCHI-
» SEDECH, QVANDO BENEDIXIT ABRAHAM, ET IAM SVNT PAR-
» TICIPES EIVS. VIDENT TALE SACRIFICIVM NVNC OFFERRI
» DEO TOTO ORBE TERRARVM (at cur quæſo non in Anglia?)
» DEI AVTEM IVRATIO, INCREDVLORVM EST INCREPATIO: &
» quòd Deum non pœnitebit, ſignificatio eſt quia hoc Sacerdotium
» non mutabit: mutauit quippe SACERDOTIVM SECVNDVM
» ORDINEM AARON. Deinde, decimo ſexto libro De Ciuitate Dei,
» capite vigeſimo ſecundo: Ibi quippe primum apparuit SACRI-
» FICIVM QVOD NVNC A CHRISTIANIS OFFERTVR DEO
» TOTO ORBE TERRARVM (ergo in Anglia: cur enim, vt an-
» te diximus, excipiatur vna?) IMPLETVRQVE illud quod lon-
» gè poſt hoc factum per Prophetam dicitur ad Chriſtum, qui fue-

rat adhuc venturus in carne, TV ES SACERDOS IN ÆTER-
NVM SECVNDVM ORDINEM MELCHISEDECH, non ſcilicet SE-
CVNDVM ORDINEM AARON, qui Ordo fuerat auferendus illu-
ceſcentibus rebus, quæ ILLIS VMBRIS prænotabantur. Poſthac
ad Innocentium Pontificem Maximum ſcribens, Epiſtolâ nonage-
ſimâ quintâ, cuius & Poſſidius in Indiculo, & ipſe ſecundi Retra-
ctationum quinquageſimo capite meminit: MELCHISEDECH, in-
quit, PROLATO SACRAMENTO MENSÆ DOMINICÆ, nouit Æ-
TERNVM eius SACERDOTIVM figurare. Poſtremò, DE DOCTRI-
NA CHRISTIANA libro quarto: In SACERDOTE MELCHISE
DECH DOMINICI SACRAMENTI PRÆFIGVRATVM VIDEMVS MY-
STERIVM, ſecundùm quod SCRIPTVRA DIVINA teſtatur, & dicit:
Et Melchiſedech Rex Salem protulit PANEM ET VINVM. Fuit au- Geneſ. 14.
tem Sacerdos Dei ſummi, & benedixit Abraham. Quòd autem Mel- v. 18.
chiſedech typum Chriſti portaret, declarat in Pſalmis SPIRITVS
SANCTVS, ex perſona Patris ad Filium dicens: Ante Luciferum ge- Pſ. 109. v. 3.
nui te: Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm Ordinem Melchi-
ſedech. Hæc Epiſcopus Auguſtinus. Iam ſuo, id eſt, SECVN-
DO loco, dicat Preſbyter Hieronymus, voſque in Marcella doceat,
ad quam Epiſtola data hæc habet: Recurre ad Geneſin & MEL-
CHISEDECH Regem Salem, HIEROSOLYMITANÆ VRBIS
PRINCIPEM, inuenies qui iam tunc, IN TYPO CHRISTI,
PANEM ET VINVM OBTVLIT, ET MYSTERIVM CHRI-
STIANVM IN SALVATORIS CORPORE ET SANGVINE DE-
DICAVIT. Sed auſcultate loquentem ad Euagrium, Epiſtolâ
centeſimâ vigeſimâ ſextâ: Sic & MELCHISEDECH, eo quòd CHA-
NANÆVS fuerit, & non de genere Iudæorum, in typum præceſſiſ-
ſe SACERDOTIS FILII DEI; de quo dicitur in centeſimo nono
Pſalmo: TV ES SACERDOS IN ÆTERNVM SECVNDVM ORDINEM Pſ. 109. v. 4.
MELCHISEDECH. ORDINEM autem eius multis modis interpretan-
tur: QVOD SOLVS ET REX FVERIT, ET SACERDOS, & Ante Cir-
cumciſionem functus Sacerdotio; VT NON GENTES EX IVDÆIS,
SED IVDÆI EX GENTIBVS SACERDOTIVM ACCEPERINT; neque
vnctus OLEO SACERDOTALI, vt Moyſis præcepta conſtituunt, Leuit. 8.
ſed OLEO EXSVLTATIONIS & Fidei Puritate. Neque Carnis & v. 2. Pſ. 44. v. 8.
Sanguinis victimas immolauerit, & brutorum animalium ſan-
guinem dextrâ ſuſceperit, ſed PANE ET VINO SIMPLICI,
PVROQVE SACRIFICIO, CHRISTI DEDICAVERIT
SACRAMENTVM. Quæſtionibus autem in Geneſim, robuſtius
quiddam apparet, vbi ait: MELCHISEDECH præputium habens,
Abrahæ benedixit circumciſo; & in Abraham, Leui; & per Leui, Aa-
ron: de quo poſtea Sacerdotium. Ex quo colligi vult (PAVLVS ſcili-
cet: nam de me tum loquebatur) Sacerdotium ECCLESIÆ HABEN-
TIS PRÆPVTIVM benedixiſſe CIRCVMCISO SACERDOTIO SYNA-
GOGÆ. Quòd autem ait: TV ES SACERDOS in æternum ſecundùm
Ordinem Melchiſedech, MYSTERIVM NOSTRVM in verbo ORDINIS

» ſignificatur; nequaquam per Aaron irrationabilibus victimis im-
» molandis, ſed OBLATO PANE ET VINO, ID EST, CORPORE ET
» SANGVINE DOMINI IESV CHRISTI. TERTIO nunc atque Vltimo
loco Teſtimonium Cypriani excipite, ad Epiſcopum Cæcilium miſ-
ſum nobiliſſimâ illâ Epiſtolâ ſexageſimâ tertiâ (vel potiùs Libro,
vt agnoſcit appellatque Auguſtinus quarto ſuo De Doctrina Chri-
» ſtiana Volumine) quæ DE SACRAMENTO CALYCIS diſputat: In
» SACERDOTE MELCHISEDECH, SACRIFICII DOMINICI SACRA-
» MENTVM PRÆFIGVRATVM videmus: ſecundùm quod SCRIPTVRA
» DIVINA teſtatur, & dicit; & Melchiſedech Rex Salem protulit Pa-
» nem & Vinum. Fuit autem Sacerdos Dei ſummi, & benedixit Abra-
» ham. Quòd autem Melchiſedech typum Chriſti portaret, declarat
» in Pſalmis SPIRITVS SANCTVS, ex perſona Patris ad Filium dicens:
Pſ.109.v.4. » Ante Luciferum genui te: Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm
» Ordinem Melchiſedech. Quæ hucuſque Cypriani dicta in quartum
Auguſtini DE DOCTRINA librum translata paulo ante meminiſtis.
» Nunc quæ ſequuntur reliqua perſequamur: Qui Ordo, inquit Cy-
» prianus, vtique hic eſt de Sacrificio illo veniens, & inde deſcendens,
» Quòd Melchiſedech Sacerdos Dei Summi fuit, Quòd Panem & Vi-
» num OBTVLIT, Quòd Abraham benedixit. Nam quis magis Sacer-
» dos Dei Summi, quàm DOMINVS noſter Ieſus Chriſtus? qui SA-
» CRIFICIVM DEO PATRI OBTVLIT, ET OBTVLIT HOC IDEM QVOD
» MELCHISEDECH OBTVLERAT, HOC EST, PANEM ET VINVM, SVVM
» SCILICET CORPVS ET SANGVINEM. Ergo ſecundùm Cyprianum,
OBLATIO à Chriſto facta eſt Deo Patri in Cœna, quod aliquando vos
» negabatis. Ac aliquantò poſt: Vt ergo in Geneſi per MELCHISEDECH
» SACERDOTEM Benedictio circa Abraham poſſet rite CELEBRARI,
» præcedit ante IMAGO SACRIFICII CHRISTI, in Pane & Vino ſcilicet
» conſtituta: quam rem perficiens & adimplens Dominus, Panem &
» Calycem Mixtum Vino OBTVLIT, & QVI EST PLENITVDO, VERI-
» TATEM PRÆFIGVRATÆ IMAGINIS ADIMPLEVIT. Cypriani tandem
teſtimoniorum hæc ſumma eſt, De Cœna Domini, cuius libri ſcri-
» ptor vel Cyprianus vel Cyprianianus ac Cypriano coæuus eſt: Signi-
» ficata olim à tempore MELCHISEDECH prodeunt Sacramenta, & Fi-
Matth.26. » liis Abrahæ facientibus opera eius, SVMMVS SACERDOS Panem pro-
v.26. » fert & Vinum. Hoc eſt, inquit, Corpus meum. SED hacte-
CAP. XXV. nus de Melchiſedecho ſatis ſuperque dictum eſt. Etenim quod
olim poſt citatos à ſe Nyſſenum, Baſilium, atque Athanaſium, in fine
Defenſionum Anathematiſmorum aduerſus Orientalium Oppoſitio-
nes ſcripſit Cyrillus, aptè nunc & quaſi iure poſt à me allatos, Auguſti-
» num, Hieronymum, ac Cyprianum, vſurpem: Sufficiunt igitur, vt
» opinor, ad certitudinem Fidei atque probationem ſapientibus ſen-
Matt.18. » tentiæ propoſitæ, DIVINA LEGE manifeſtè dicente: In ore Duorum
v.16. & » vel Trium Teſtium ſtabit omne verbum. SI QVIS AVTEM VOLVERIT
Deut 17. v.6. » ETIAM POST HÆC ADHVC CONTENDERE, AVDIAT A NOBIS: TVO
» PERGE ITINERE; NOS AVTEM DIVINAS SCRIPTVRAS ET
SANCTO-

Sanctorvm Patrvm seqvemvr fidem. Sic enim lvcrabimvr svpernæ vocationis bravivm in Christo, per qvem, et cvm qvo, Deo et patri gloria cvm sancto Spiritv in sæcvla. Amen: Απόχρη τοίνυν ΕΙΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΝ, ὥστε οἶμαι, τοῖς ΑΡΤΙΦΡΟΣΙ, τὰ προτεθέντα ῥητὰ, τοῦ ΘΕΙΟΥ ΝΟΜΟΥ διαῤῥήδην λέγοντος· ὅτι ἐπὶ στόματος Δύο Μαρτύρων, ἢ Τριῶν, σταθήσεται πᾶν ῥῆμα. ΕΙ ΔΕ ΔΗ ΤΙΣ ΒΟΥΛΟΙΤΟ, ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΟΥΤΟ ΕΤΙ ΦΙΛΟΝΕΙΚΕΙΝ, ΑΚΟΥΕΤΩ ΠΡΟΣ ΗΜΩΝ· ΙΘΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑ ΣΑΥΤΟΝ· ΗΜΕΙΣ ΔΕ ΤΟΙΣ ΟΡΘΟΙΣ ΓΡΑΜΜΑΣΙ, ΚΑΙ ΤΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΕΨΟΜΕΘΑ ΠΙΣΤΕΙ. ΚΕΡΔΑΝΟΥΜΕΝ ΓΑΡ ΟΥΤΩ ΤΗΣ ΑΝΩ ΚΛΗΣΕΩΣ ΤΟ ΒΡΑΒΕΙΟΝ, ΕΝ ΤΩ ΧΡΙΣΤΩ· ΔΙ' ΟΥ ΚΑΙ ΜΕΘ' ΟΥ ΤΩ ΘΕΩ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙ Η ΔΟΞΑ, ΣΥΝ ΑΓΙΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ, ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΙΩΝΑΣ. ΑΜΗΝ. Iam verò non modò Altare Liturgiæ ereximus, adiuimus; ſed & Pane & Vino, Melchiſedechicum in morem, ex præcepto Domini, inſtruximus: mox De vestibvs sacris et ordine Litvrgiæ ac Missæ, ne quid huic grauiſſimo omnium De Christi Christianorvmqve sacrificio Tractatui deſit, dicturi. Ego enim accepi à Domino, quod & tradidi vobis: Quoniam Dominus Ieſus in qva nocte tradebatvr, accepit panem, & gratias agens, fregit, & dixit; Accipite & manducate: Hoc est Corpvs mevm, quod pro vobis tradetur; hoc facite in meam commemorationem. Similiter & Calycem, poſtquam cœnauit, dicens: Hic Calyx Nouum Teſtamentum eſt in meo Sanguine. Hoc facite, quotieſcumque biberitis, in meam commemorationem: Quotieſcumque enim manducabitis Panem hvnc, & Calycem bibetis, Mortem Domini annunciabitis, donec veniat. Itaque quicumque manducauerit Panem hunc, vel biberit Calycem Domini indigne, reus erit Corporis et sangvinis Domini. Probet autem ſeipſum homo, & ſic de Pane illo edat, & de Calyce bibat. Qui enim manducat & bibit indigne, iudicium ſibi manducat & bibit, Non diivdicans Corpvs Domini. Ideo inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi. Quòd ſi noſmetipſos diiudicaremus, non vbique iudicaremur. Dum iudicamur autem, à Domino corripimur, vt non cvm mvndo damnemur. Itaque, Fratres mei, cùm conuenitis ad mandvcandvm, inuicem exſpectate. Si quis eſurit, Domi mandvcet, vt non in ivdicivm conueniatis. Cætera autem, cùm venero, disponam. Diſpoſui autem poſtea quid Canon Euangelicus, Apoſtolicus, Eccleſiaſticus, Liturgicus vel ſtatueret, vel ferret, vt mox videbimus, ſi modò priùs ſuperiora dicta à Corinthiis ad vos tranſlata paululùm refricauerimus: Principio omnium vox ac formula Sacrificalis eſt toties decantata, Hoc facite, vt pæne iam ſubinſulſú ſit in huius verbi interpretatione hærere. Quapropter Vltima Oecumenica Synodus, Sectionis vigeſimæ ſecúdæ cap. primo hæc declarat: Quoniá ſub priori teſtaméto, teſte Apoſtolo Paulo, propter Leuitici Sacerdotij imbecillitatem, conſummatio nó erat, oportvit,

1.Cor.11.v.23.

Tt

Heb.7.v.17. » Deo Patre miſericordiarũ ITA ordinãte, SACERDOTEM ALIVM SECVN-
» DVM ORDINEM MELCHISEDECH SVRGERE, Dominum noſtrum Ie-
» ſum Chriſtum, qui poſſet omnes, quotquot ſanctificandi eſſent, con-
» ſummare, & ad perfectum adducere. Is igitur Deus & Dominus noſter,
» etſi ſemel ſeipſum in ara Crucis, morte intercedente, Deo Patri obla-
» turus erat, vt æternam illic redemptionem operaretur; quia tamen per
» mortem, Sacerdotium eius extinguendum non erat, in Cœna nouiſſi-
» ma, qua nocte tradebatur vt dilectæ ſuæ Spõſæ Eccleſiæ VISIBILE, ſic-
» ut hominum natura exigit, relinqueret SACRIFICIVM, quo cruen-
» tum illud ſemel in Cruce peragẽdum repræſentaretur, eiuſque memo-
» ria in finem vſque ſæculi permaneret, atque illius ſalutaris virtus in re-
» miſſionem eorum quæ à nobis quottidie committuntur, peccatorum
Pſal.109.v.4. » applicaretur, Sacerdotem ſecundùm ordinem Melchiſedech ſe in æ-
» ternum conſtitutum declarans, Corpus & Sanguinem ſuum, ſub ſpe-
» ciebus Panis & Vini, Deo Patri OBTVLIT, ac ſub earumdem rerum
» SYMBOLIS, Apoſtolis, quos tunc noui Teſtamenti Sacerdotes conſti-
» tuebat, vt ſumerent, tradidit, & eiſdem, eorumque in Sacerdotio ſuc-
Luc 22.v.19. » ceſſoribus vt offerrent PRÆCEPIT, PER HÆC VERBA; HOC FACITE
1. Corint.11. v.24. » IN MEAM COMMEMORATIONEM, vti ſemper ECCLESIA CATHOLI-
» CA intellexit & docuit. Nam celebrato veteri Paſcha (quod in memo-
» riam exitus de Ægypto multitudo filiorum Iſraël immolabat) no-
» uum inſtituit Paſcha, ſeipſum ab Eccleſia per Sacerdotes ſub ſignis vi-
Exod.12. v.42. » ſibilibus immolandum, IN MEMORIAM TRANSITVS SVI EX HOC
» MVNDO AD PATREM, quando per ſui Sanguinis effuſionem nos re-
Coloſ.1.v.13. » demit, atque eripuit de Poteſtate tenebrarum, ET IN REGNVM SVVM
» TRANSTVLIT. Et hæc quidem illa MVNDA OBLATIO EST, quæ nul-
» la indignitate, aut malitia offerentium inquinari poteſt; quam Domi-
» nus per Malachiam nomini ſuo, quod magnum futurum eſſet in Gen-
» tibus, in omni loco mundam offerendam prædixit, & quam NON OB-
» SCVRE innuit APOSTOLVS PAVLVS ad Corinthios ſcribens, cùm dicit,
1.Cor.10. v.21. » Non poſſe eos qui participatione menſæ Dæmoniorum polluti ſunt,
» menſæ Domini participes fieri: PER MENSAM ALTARE VTROBIQVE
» INTELLIGENS. Hæc denique illa eſt, quæ per varias ſacrificiorum Na-
» turæ & Legis tempore ſimilitudines figurabatur. vtpote quæ bona
» omnia per illa ſignificata velut illorum omnium CONSVMMATIO ET
» PERFECTIO COMPLECTITVR. Nec verò in ſolam ac nudam Comme-
morationem hoc Altaris Sacramentum inſtitutum eſt; ſed vt eſſet
COMMEMORATIVVM SACRIFICIVM; & quidem tale, per cuius obla-
tionem, commemorando beneficium mortis Chriſti, quâ redempti
ſumus, copioſiorem eiuſdem redemptionis conſequeremur effectum.
» In quantum enim (inquit Parte Tertia, Quæſtione ſeptuageſima no-
» na, Articulo ſeptimo, DOCTORVM DOCTOR Sanctus Thomas) in
» hoc Sacramẽto repræſentatur Paſſio Chriſti, in qua Chriſtus obtulit ſe
Epheſ.5 v.2. » hoſtiam Deo, (vt dicitur Epheſiorũ quinto) habet rationem Sacrificij.
Vnde Sãctus Eucherius, Archiepiſcopus Lugdunẽſis, Homiliâ quintâ
» De Paſchate: Et ideo, inquit, quia Corpus adſũptum ablaturus erat ex

oculis noſtris, & ſideribus illaturus, neceſſarium erat vt nobis in hac «
die Sacramentum Corporis & Sanguinis ſui conſecraret, vt coleretur «
iugiter per Myſterium quod ſemel offerebatur in Pretium. VT QVIA «
QVOTIDIANA ET INDEFESSA CVRREBAT PRO HOMINVM SA- «
LVTE REDEMPTIO, PERPETVA ESSET ETIAM REDEMPTIONIS «
OBLATIO, ET PERENNIS ILLA VICTIMA VIVERET IN MEMO- «
RIA, ET SEMPER PRÆSENS ESSET IN GRATIA verè vnica & per- «
fecta HOSTIA, fide æſtimanda, non ſpecie; nec exteriori cenſenda vi- «
ſu, ſed interiori affectu. Quocirca Adelmannus, perilluſtris ille Epi- «
ſcopus Brixienſis, Epiſtolâ DE VERITATE CORPORIS DOMINI AD
BERENGARIVM, hoc effatum, vetere Theologia ac Sancti Fulberti di-
ſciplina dignum edidit: Nec aliter meliùs poſſe intelligi puto quod «
Apoſtolus de illo ait; Qui eſt ad dexteram Patris, qui etiam interpellat «
pro nobis; quàm vt interpellatio iſta fiat, non VERBA PROFERENDO, «
ſed OBEDIENTIAM ATQVE HVMANITATEM SVAM PER COM- «
MEMORATIONEM PASSIONIS DEO PATRI COMMEN- «
DANDO. Hoc quoque in eiuſdem Sacramenti inſtitutione, cùm iam «
ſub articulo ipſius paſſionis agonizaret, & ad dolores Carnis mox fu- «
turos, præſcio ſpiritu, præuitaret: hoc, inquam, certiſſimum pignus «
ſui dilectis Diſcipulis relinquens, Hoc facite, inquit, in meam com- «
memorationem: Commemorationem, inquam, CHARITATIS ERGA «
vos, pro quibus animam meam pono: ET OBEDIENTIÆ ERGA PA- «
TREM; quia ſicut mandatum dedit mihi Pater, ſic facio. At Guitmun- «
dus, Archiepiſcopus Auerſanus, DE VERITATE EVCHARISTIÆ li-
bro ſecundo: O VIRI INSIPIENTER SAPIENTES, nec AVGVSTI- «
NVM, nec cæteros auctores Sanctos, nec CONSVETA ECCLESIÆ VER- «
BA intelligentes, aut certè malè peruertentes præclarâ diligentiâ! «
Nuſquam enim AVGVSTINVS in libro DE DOCTRINA Chriſtiana, «
CIBVM ALTARIS DOMINI, Signum vel Figuram vocauit, ſed «
CELEBRATIONEM DOMINICI CORPORIS ſignum dixit: quod idem «
& NOS CREDIMVS. Nam quoties celebratio Corporis & Sangui- «
nis Domini agitur, non equidem Chriſtum iterum occidimus, ſed «
MORTEM EIVS IN IPSA ET PER IPSAM CELEBRATIONEM ME- «
MORAMVS; ESTQVE IPSA CELEBRATIO, PASSIONIS CHRISTI «
QVÆDAM COMMEMORATIO. COMMEMORATIO autem PASSIONIS «
Chriſti, IPSAM PASSIONEM ſignificat. CELEBRATIO igitur Corporis «
& Sanguinis Domini, PASSIONIS CHRISTI eſt SIGNVM. Et hoc eſt «
quod ait Beatus AVGVSTINVS. Ac paulo poſt: Nam cùm dicimus, IN «
CELEBRATIONE DOMINICI CORPORIS CHRISTVS IMMOLATVR, «
nemo CARNALITER hæc ſecundùm litteram debet accipere. Chriſtus « Rom.6.v.9.
enim ſemel mortuus, iam non moritur: mors ei vltra non domina- «
bitur. Sed dum Paſſionem eius MISSAS CELEBRANDO, memoramus, «
PRO NOBIS OLIM MORTVVS DESIGNATVR. Denique ſi quis dicat; Ce- «
lebratio Dominici Corporis eſt Dominica Paſſio, TANQVAM CARNA- «
LITER SENTIENS, à nobis repellitur. NON EST ENIM CELEBRATIO IPSA «
DOMINICA PASSIO, SED DOMINICÆ PASSIONIS IAM PERACTÆ SI- «

» GNIFICATIVA COMMEMORATIO. Et Lanfrancus, ex Cadomenſi Abbate Archiepiſcopus Cantuarienſis, libro DE EVCHARISTIÆ SA-
» CRAMENTO ADVERSVS BERENGARIVM: Vocaturque, inquit, ipſa
» CARNIS IPSIVS IMMOLATIO quæ Sacerdotis manibus fit, Chriſti
» Paſſio, Mors, Crucifixio, non REI VERITATE, ſed SIGNIFICANTE
» MYSTERIO. Hinc etiam ſcripſiſſe notum eſt Nicetam in Alexio Ter-
» tio: Nam cùm in quæſtione eſſet, VTRVM SANCTVM CHRISTI COR-
» PVS POST PERCEPTIONEM INCORRVPTIBILE SIT, quale poſt Paſſionē
» & Reſurrectionē fuit; AN CORRVPTIBILE, vt ante Paſſionem? Alij di-
» cebant, (ſcilicet ij quos Nicetas Orthodoxos agnoſcit) Incorruptibile
» eſſe, QVOD DIVINORVM MYSTERIORVM PERCEPTIO, CONFESSIO SIT
» ET RECORDATIO QVÆDAM, DOMINVM PROPTER NOS MORTVVM ET
» REDIVIVVM FVISSE, VT MAGNVS IN THEOLOGIA CYRILLVS TRA-
» DIT; ET QVAM PARTEM QVISQVE ACCEPERIT, AB EO ILLVM TO-
» TVM PERCIPI QVEM THOMAS PALPARIT, EVMQVE COMEDI POST
» RESVRRECTIONEM, VT IOANNES CHRYSOSTOMVS AFFIRMAT: Ζητήσεως οὔσης, ΕΙ ΤΟ ΜΕΤΑΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΟΝ ΑΓΙΟΝ ΣΩΜΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΑΦΘΑΡΤΟΝ ΕΣΤΙΝ, ὁποῖον μετὰ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασιν, ΕΙΤΕ ΜΗΝ ΦΘΑΡΤΟΝ, ὡς πρὸ τοῦ πάθους· οἱ μὲν ἔλεγον ἄφθαρτον. ΟΜΟΛΟΓΙΑΝ ΓΑΡ ΤΙΝΑ ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΙΝ ΕΙΝΑΙ ΤΟΥ ΤΕΘΝΑΝΑΙ ΤΕ ΚΑΙ ΑΝΑΒΙΩΝΑΙ ΔΙ ΗΜΑΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ, ΤΗΝ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ ΜΕΤΑΛΗΨΙΝ, ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΓΑΝ ΕΝ ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΥΡΙΛΛΟΝ, ΚΑΙ ΩΣ, Ο ΑΝ ΜΕΡΟΣ ΤΙΣ ΔΕΞΗΤΑΙ, ΕΚΕΙΝΟΝ ΕΙΣΔΕΧΕΤΑΙ ΟΛΟΝ, ΤΟΝ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΘΩΜΑ ΨΗΛΑΦΗΘΕΝΤΑ. ΚΑΙ ΩΣ ΕΣΘΙΕΤΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝ, ΚΑΘΩΣ Ο ΧΡΥΣΟΥΣ ΤΗΝ ΓΛΩΤΤΑΝ ΙΩΑΝΝΗΣ, ΦΗΣΙ. Nam nihil vetat eſſe commemoratiuum ſui. Vnde Auctor Operis Imperfecti, qui Chryſoſtomi ſæculo floruit, de ſigno Filij Hominis apparituro, in Cœlo, agens, Homiliâ quadrageſimâ nonâ in Matthæum:

Matt. 24. v. 30. » Tunc apparebit ſignum Filij Hominis in cœlo. Quidam putant Cru-
» cem Chriſti oſtendendam eſſe in cœlo: verius autem eſt, ipſum Chri-
» ſtum in corpore ſuo habentem TESTIMONIA PASSIONIS, id eſt, vul-
Zach. 12. v. 10. » nera Lanceæ & Clauorum, vt impleatur illud quod dictum eſt: Et
» videbunt in quem pupugerunt. Denique in quo loco præſens Euan-
» geliſta ponit, dicens; Apparebit SIGNVM FILII Hominis: alij Euange-
Marc. 13. v. 26. Luc. 21. v. 27. » liſtæ hoc ſolùm dixerunt: Et videbunt FILIVM Hominis venientem.
» videlicet oſtendentes SIGNVM CHRISTI, ESSE IPSVM CORPVS CHRI-
» STI, QVI IN SIGNO CORPORIS SVI COGNOSCENDVS EST A QVIBVS
» CRVCIFIXVS EST. Vnde in Actibus ad Apoſtolos Angelus ſic dicit:
Act. 1. v. 11. » HIC IESVS, qui receptus eſt à vobis, ſic veniet iterum, quemadmodum
» vidiſtis eum euntem in cœlum. Non ſic portatus in tali nube: nec enim
» cum tali gloria aſcendit, cum quali venturus eſt iudicare; ſed ſic veniet,
» hoc eſt, ſimiliter CVM HOC CORPORE cum quo aſcendit. VIDES ER-
» GO, QVIA QVASI SIGNVM DATVR APOSTOLIS CORPVS EIVS, dicens:
» Sic veniet. Hæc ille. Quod ſciens & agnoſcens Eccleſia Deum in
» ipſius celebratione Sacramenti ſic orat, IN QVADAM DOMINICALI ORATIONE SECRETA, vt loquitur & notauit ex Ec-

cleſiaſtico officio, ante quadringentos fermè annos, Sanctus Thomas Tertiæ Partis Quæſtione Octuageſima tertia: CONCEDE NOBIS HÆC DIGNE FREQVENTARE MYSTERIA: QVIA QVOTIES HVIVS HOSTIÆ COMMEMORATIO CELEBRATVR, OPVS NOSTRÆ REDEMPTIONIS EXERCETVR. & aliàs, Oratione ad Chriſtum conuerſa: HVMILITER DEPRECAMVR, VT QVÆ IN TVA COMMEMORATIONE NOS FACERE PRÆCEPISTI, IN NOSTRÆ PROFICIANT INFIRMITATIS AVXILIVM, Dominicâ Nonâ, & Vigeſimâ Secundâ poſt Pentecoſten. Hinc Innocentius Tertius, Pont. Max. vir multæ pietatis & doctrinæ, nec minoris prudentiæ in Eccleſia gubernandâ, Sermone ſecundo, quem in Quarto Lateranenſi Concilio Oecumenico habuit, (qui quidem in Acta Synodica relatus eſt) hęc ait:
Ergò SERVITE DOMINO IN TIMORE, ET EXSVLTATE EI CVM « Pſ.2.v.11.
TREMORE; præſertim IN SACRIFICIO IN QVO MORTIS CHRISTI «
MEMORIA CELEBRATVR. Hoc, inquit, facite in meam Commemo- « Luc.22.v.19
rationem: Et APOSTOLVS dicit: Quotieſcumque manducabitis Pa- « 1. Cor. 11.
nem hunc, & Calycem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec « v.26.
veniat. IN QVOLIBET ENIM OFFICIO NEGLIGENTIA EST PECCATVM, SED IN SACRIFICIO EST PERICVLVM. Quoniam qui manducat indignè, iudicium ſibi manducat, non diiudicans Corpus Domini. Hæc ante nocentia hæc tempora Innocētius. Sanè eodem Commemorationis argumento concludat neceſſe eſt Aduerſarius, ſi quis ſit, ac non potiùs ſui ipſius atrociſſimus hoſtis, nullum in Veteri Lege fuiſſe Sacrificium; nec Propitiatoria tantùm, ſed & Pacifica, & Holocauſta excludat. Siquidem omnia vel ad commemorationem acceptorum beneficiorum, vel ſaltem ad ſignificationem & ſpem futurorum, inſtituta fuerunt. Ac propterea cui COMMEMORATIVVM SACRIFICIVM nouum eſt, ei quoque nouum ſit neceſſe eſt in Sacris Scripturis, tanquam hoſpiti ac peregrino, AGNI PASCHALIS SACRIFICIVM, quod quidem quotannis celebrabatur ſemel, COMMEMORATIVVM FVISSE. At quòd ſimul & Verum & Commemoratiuum extiterit Agni Paſchalis Sacrificium, quis neſciat? Agni ſcilicet Paſchalis Sacrificium, Commemoratiuum erat, iubente Lege, volente Deo, Sacrificij ſcilicet illius Agni, cuius ſanguine, vt Exodi duodecimo vide- Exod.12.
re eſt, Iſraëlitarum domus in Ægypto ab Exterminatore Angelo ſemel liberatæ, immo redemptæ eſſent. Nihilominus verò & Verum & ſolum atque vnicum RELIGIONIS LEGALIS Sacrificium erat; at SACRIFICII REDEMPTIONIS LEGALIS Commemoratiuum. Quare Auguſtinus Commemoratiuum Paſſionis, non Corporis, Sacrificium dixit, Quæſtione ſexageſima prima libri Octoginta Triū Quæſtionum:
Dominus noſter Ieſus Chriſtus ipſe eſt Sacerdos noſter in æternum, ſe- « Pſal.109.v.4.
cundùm Ordinem Melchiſedech, qui ſeipſum obtulit holocauſtū pro peccatis noſtris, & eius Sacrificij SIMILITVDINEM CELEBRANDAM in SVÆ PASSIONIS MEMORIAM (cur nō in ſui Corporis Memoriā dixit pro Nouatoribus Auguſtinus?) commēdauit: vt illud quod Melchiſedech OBTVLIT DEO, IAM PER TOTVM ORBEM TERRARVM IN CHRISTI

» ECCLESIA VIDEAMVS OFFERRI. Vbi habes, REX IACOBE, Incruentum Miſſæ Sacrificium ſimilitudinem eſſe eius quod in Cruce peractum eſt; PASSIONISQVE CHRISTI, NON CORPORIS CHRISTI, COMMEMORATIVVM ESSE. Ex quo in Solemnitate Corporis Chriſti,
» prima Liturgica Eccleſiæ vox atque oratio eſt: DEVS, QVI NOBIS
» SVB SACRAMENTO MIRABILI, PASSIONIS TVÆ MEMORIAM RE-
» LIQVISTI. Habes, Miſſæ Sacrificium à Chriſto commendatum fuiſſe, VT IN PASSIONIS EIVS CELEBRARETVR MEMORIAM. Habes, Melchiſedech Panem & Vinum, Deo OBTVLISSE. Habes denique, per Totum iam Terrarum Orbem viſibiliter, vt aiunt, illud in Eccleſia offerri, quod in figura Melchiſedech obtulit Deo. Ac ne quis, quia Commemoratiuum, ideo parum Verum Sacrificium veſtrum Chriſtianorum exiſtimet; quod iam audiuit, auſcultet, nempe eumdem Auguſtinum, vndecimo capite libri De ſpiritu & Littera:
» THEOSEBIA porrò, ſi ad verbi origi-
» nem Latinè expreſſam interpretaretur, DEI CVLTVS dici poterat,
» qui in hoc maximè conſtitutus eſt, vt anima ei non ſit ingrata. Vn-
» de & in ipſo VERISSIMO ET SINGVLARI SACRIFICIO Domino
» Deo noſtro AGERE GRATIAS admonemur. Atque hæc pro PRIMA Parte Corinthiorum Inſtitutionis noſtræ. nunc SECVNDO notanda Sermonis Varietas, cùm de Calyce, ac cùm de Pane agitur. Abſolutè enim poſt Panis conſecrationem additur: HOC FACITE IN MEAM COMMEMORATIONEM; at in Calycis conſecratione, non item: verùmcum quadam determinatione, nempe, QVOTIESCVMQVE BIBETIS. Videtur enim, & rectè Scriptoribus CATHOLICIS, haud improbabile inde argumentum ſumi, quo doceant, Vſum Calycis non omnibus Fidelibus neceſſariò vſurpandum eſſe. Non enim ſine cauſa PAVLVS, inquiunt, dum per eum Spiritus & loquitur & ſpirat, eam determinationem ſpeciatim adiecit, hoc poſteriore loco. Nec verò apparet alia cauſa, quàm vt inſinuaret, non eamdem Vtriuſque Speciei paſſim à Fidelibus ſumendæ eſſe rationem; eò quòd multæ cauſæ occurrere poſſint, quæ ſuadeant aut cogant à ſpecie Vini abſtinendum eſſe, quas hîc nil neceſſe eſt ſingulas referre. Hac igitur parte non continetur præceptum, Hoc ſimpliciter FACIENDI, id eſt, DE CALYCE BIBENDI; ſed præcipitur, vt QVOTIES & quandocumque de hoc Calyce biberent, in Domini Commemorationem id facerent. TERTIO à me loco poſitum
» eſt: Itaque quicumque manducauerit Panem hunc, VEL biberit
» Calycem Domini indignè, reus erit Corporis & Sanguinis Domi-
» ni; vt iterum intelligatis ex enunciatis illis diſiunctiuè expreſſis, VEL BIBERIT, probationem duci non leuem PRO COMMVNIONE SVB VNA SPECIE. Quis enim ſic loquatur, qui non ſentiat vnam Speciem ſine altera, maximéque Panem ſine Vino, ſumi poſſe: vt, niſi ſacrifices, quamuis manducaueris, bibere minimè tenearis. Et tamen, ô altitudo! manducando bibis, & bibendo manducas: fitque, vt ſiue manducaueris, ſiue biberis indignè, reus ſis, non Corporis ſolùm,

manducando; aut Sanguinis, bibendo: ſed vtriuſque ſimul, nempe CORPORIS ET SANGVINIS DOMINI. Quare, cùm diſiunxiſſem in SPECIE, vtrumque in REATV coniunxi, his verbis: Itaque Quicumque manducauerit Panem hunc, VEL biberit Calycem Domini indignè, REVS ERIT Corporis ET Sanguinis Domini; malè videlicet accepti, atque (vt ſupplet Hieronymus, priore contra Iouinianum Libro) VIOLATI. Cùm enim diſiunctiuè dixiſſem, Ederit aut Biberit indignè, non tamen intuli, reum fore Corporis aut Sanguinis Domini; ſed coniunctim vtriuſque: tanquam qui vel edens, vel bibens, vtrumque ſumpſerit. Atque hæc DE COMMVNIONE SVB VTRAQVE SPECIE, ſiue DE SACERDOTALI LAICAQVE COMMVNIONE, vt nunc loquuntur, quæ Sacrificij noſtri conſumptio eſt, obiter dicta ſunto. VLTIMO diiudicandum ſeu diſcernendum (Codex enim Ambroſianus, NON DISCERNENS, habet) Corpus Domini dixi, vt quid Menſæ noſtræ, quid Chriſtianorum Altari ſuperponeretur poſt myſtica verba, qui habet aures audiendi, audiret. Non enim rectè quis damnatur, quòd Euchariſtiam ſumens, non diiudicet Corpus Domini ab aliis cibis; ſi id quod ſumit verè non eſt Corpus Domini, ſed alius cibus. Verùm, patefacto Domini Præcepto, cætera, quoniam huc vſque venimus, diſponamus, ad ordinemque noſtrum, DE SACRIS VESTIBVS, AC ORDINE MISSÆ, quemadmodum polliciti ſumus, reuertamur.

CAP. XXVI.

Ac primùm quidem DE VESTE SACERDOTALI agendum videtur, vt conſecrato Altari, paratâque Victimâ, necnon & Sacrificij expoſita ratione, rectè ac rite Sacrum noſtrum faciamus. Sacerdotalem Veſtem, quam Latini CASVLAM, aut PLANETAM dicunt, Græci φελόνίω, & φελώνίω ſiue φαιλονίω vel φαι'λίω, φαινόλιον, φενόλιον, (communiùs verò φελώνιον) quòd vniuerſa videatur ac tota conſpicua ſit; παρὰ τὸ φαίνεσθαι ὅλον, vocant: nullumque aliud prætereà vocabulum habent quo in ſacris vtantur, ac mentem ſuam in ea ſignificanda declarent; vt ſuprà de Liturgia dictum fuit. Hanc ego quoque ceu PENVLAM, ac, vt in tertio contra Pelagianos Dialogo, Hieronymus vertit, LACERNAM, ad Euangelicum iter, huiuſque præſentis vitæ (quæ NVNC eſt, vt dicere ſoleo, ἐν τῷ ΝΥΝ αἰῶνι propriè, IN HOC NVNC SÆCVLO; quoniam, vt paulò ante non fuit, ita mox non erit) depellendas quaſi temporis iniurias: immo tanquam Sacram quamdam Chlamydem indutus, hortor Timotheum, vt quam relîqui Troade, ſecum referat, Sacra Penula, Libriſque Sacris, ad facienda Sacra ſatis contentus. Notiſſimus locus eſt Poſterioris ad Timotheum: Τὸν ΦΕΛΟΝΗΝ, ὃν ἀπέλιπον ἐν Τρῳάδι παρὰ Κάρπῳ, ἐρχόμενος φέρε, καὶ τὰ Βιβλία, μάλιστα τὰς μεμβράνας: PENVLAM, quam relîqui Troade apud Carpum, veniens affer tecum, & LIBROS, MAXIME MEMBRANAS. Eſt verò φαινόλης, inquit Suïdas, χιτὼν ἱερατικός, VESTIS SACERDOTALIS. Quid autem ſignificet myſticum illud Indumenti genus, ſic exponit Sanctus Germanus, Conſtantinopolitanus Patriarcha (Sancti Gregorij Iunioris, ac veſtri Venerabilis Be-

[Margin: « « « beside lines 3–5; 1.Tim.4.v.8. Tit.2.v.12. beside "(quæ NVNC eſt" lines; 2.Tim.4.v.13. and « « « beside the Greek quotation lines]

dæ σύζυγος. Cuius Epiſtolæ tres Græcè & Latinè in Concilio Secundo Nicæno Actione quarta exſtant) HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ AC MYSTICÆ THEORIÆ, Ἱστορίας Ἐκκλησιαστικῆς, καὶ Μυστικῆς Θεωρίας, libro: Τὸ δὲ ΦΕΛΩΝΙΟΝ, ἐμφαίνει (ad ſuperius allatam à φαινόμενη, & ὅλον, nominis notationem ac originem alludit) τὴν ἀπὸ κοκκίνου ΠΟΡΦΥΡΑΝ, ἣν ἐπὶ τοῦ Ἰησοῦ ἐμπαίζοντες οἱ ἀσεβεῖς ἐφόρησαν. ἔστι δὲ καὶ ἡ ΣΤΟΛΗ τοῦ βαπτί-
» σματος. Latinè diceres: PLANETA, vel CASVLA, repræſentat cocci-
Matth 27. v.28. » neam illam PVRPVRAM, qua Chriſtum impij illudentes induerunt.
» Eſt verò etiam & STOLA BAPTISMATIS. Troade igitur (quæ Aſiæ Minoris ciuitas, locuſque VBI TROIA FVIT, Græcorum bello ac Poëtarum præconio illuſtris) familiariter vſus apud meum hoſpitem CARPVM (qui Καρπὸς, ſiue Fructus, poſthac Euangelij noſtri fuit, quémque poſtea ad tertium Idus Octobris Eccleſiarum Mar-
Iacob.5.v.11. tyrologia, vt loquitur Frater noſter Iacobus, BEATIFICARVNT) Phelonium, ſiue Planètam, Penulæ aut Lacernæ, vel Pallij Philoſophici in modum, vt antiquiorum quæ nunc exſtant formæ referunt, reliqueram; ſi fortè eò redeundi à Domino data facultas eſſet. Nam triplicem meum eò loci acceſſum breuis Actuum hiſtoria,
Act.16.v.8. cum altera mea ad Corinthios Epiſtola, narrat: Primùm, Actuum
2.Cor 2.v.12. decimo ſexto; Iterùm, ſecundæ Corinthiorum ſecundo: Tertiò de-
Act.20.v.6. nique, Actuum vigeſimo: quo poſtremo meo aduentu Penulam illam Sacram illic reliqui, quando & mortuum in virtute Domini noſtri Ieſu Chriſti ibidem vno ante ſcriptam hanc Epiſtolam anno ſuſcitaui. Mirum autem eſſet, ſi ex tam diſſito tamque remoto loco, VESTEM aut ARCVLAM afferri mihi iuſſiſſem, quaſi Romæ (vbi data ad Timotheum altera Epiſtola) non eſſent qui talia aut facerent, aut venderent. Præpoſterum quoque videatur, vt Itinerariam Veſtem, iter facturus, domi reliquerim, eandem itinere peracto quandoque repetiturus. Præter autem Sacras Veſtes, LIBROS, MAXIME autem MEMBRANAS, requiſiui; vt nimirum præter Ritualium Librorum vſum attentè conſiderent, quantum exiſtimare debeant omnes Epiſcopi & Paſtores, ſibi neceſſariam eſſe lectionem & ſtudium Scripturæ Sacræ, quantumcumque etiam profecerint; ſi ego PAVLVS, ab ipſo Domino inſtitutus, & myſteria Religionis edoctus, totque annis Apoſtolatu functus, adhuc quos legerem deſideraui
2.Cor 12.v.4. libros, & theodidactus, & arcanorum verborum auditor, quæ non licet homini loqui, ac (vt loquitur Lirinenſis) SECRETORVM COELI CONSCIVS, ſi intermittenda, nunquam tamen remittenda ſtudia in paſcendo grege, exemplo meo probans.

CAP. XXVII.

SED ad Sacrarum Veſtium Vſum ſe referat oratio.

Interea veniens IN SACRA VESTE Sacerdos,
ALTARIS DEXTRAM, dona daturus, adit.
Veſtibus ille ſacris tegitur: TEXIT CARO VERBVM,
Tota carens macula, tota SACRATA DEO;

inquit Hildebertus Cenomanenſis, Iuonis Carnotenſis temporibus, ante videlicet quingentos & ampliùs annos. Qui ſanè Iuo Beati

Brunonis, viri doctiſſimi, ac Carthuſianorum ſapientiſſimi Inſtitutoris, Vrbani nimirum ſecundi, Pontificis Maximi, ætate illuſtris, Sermonem DE SIGNIFICATIONIBVS INDVMENTORVM SACERDOTALIVM compoſuit. Nonnulla decerpere ac delibare placet: De INDVMENTIS, inquit, SACERDOTALIBVS, vel de PONTIFICALIBVS, diligenter conſiderandum eſt, quid in moribus Sacerdotum ſignificet illa VARIETAS VESTIVM, quid FVLGOR AVRI, quid NITOR GEMMARVM, quum nihil ibi debeat eſſe ratione carens, ſed FORMA SANCTITATIS & omnium IMAGO VIRTVTVM. Sicut enim BONA DOMVS in ipſo veſtibulo agnoſcitur: ſic Chriſti Sacerdos CVLTV SACRARVM VESTIVM oſtendit exteriùs qualis apud ſe eſſe debeat interiùs. Ipſe autem SACRARVM VESTIVM RITVS per Moſen cœpit exordium: quamuis CHRISTIANA RELIGIO PLVS INTENTA REBVS, QVAM FIGVRIS, Sacerdotes ſuos non omnibus illis veteribus induit ornamentis. Sed vt antiquus ille Anglicanæ Eccleſiæ Sacerdotalis Sacrarum veſtium ſplendor ob oculos veſtros clariùs obuerſetur, perſtringatque contradicendi magis quàm ædificandi cupidos; eumdem Iuonem ad Mathildem ANGLIÆ REGINAM, (quæ Iuonis conſanguinea erat) ſcribentem adeamus. Quantos enim ſingultus edet temporum illorum memoria vobis, VIRI ANGLI, quibus ſcripta centeſima ſeptima illa Epiſtola videtur, quæ vniuerſa recitanda eſt: REVERENDÆ ANGLORVM REGINÆ Mathildi Iuo humilis Carnotẽſis Eccleſiæ Miniſter, IN FINIBVS TERRÆ audire ſapientiã Salomonis. Quoniam vnam te eſſe de Prudẽtibus Mulieribus fama diuulgante cognouimus, corpore longè poſitam, præſentem te nobis bonæ opinionis odor exhibuit, & ad diligendam charitatem, quã in te caſtarum mentium ſponſus ordinauit, excitauit. Vnde à Tua Excellentia mutuam promereri cupimus dilectionem, quam propter præclaram memoriam REGINÆ ANGELORVM Mariæ, Eccleſiæ, cui auctore Deo, licèt indigni, deſeruimus, ante tua tempora exhibuerunt REGINÆ ANGLORVM. Nec indecens eſt Religioni & famæ tuæ, ſi quem diligere debes communi ſorte vt hominem, QVODAM PRIVILEGIO DILIGAS VT CHRISTI SACERDOTEM, & Chriſtianæ Religionis pro ſuo modulo Directorem. Hac itaque confidentia tranſmiſimus Tuæ Liberalitati duos de CANONICIS noſtris qui neceſſitatem Eccleſię noſtræ tibi referant, & benedictionem quam cordi tuo Deus immiſerit, ſicut benedictionem accipiant. PETO ETIAM VT AD IMPRIMENDAM ARCTIVS MENTI MEÆ TVÆ EXCELLENTIÆ MEMORIAM, PODEREM; VEL ALIQVAM ALIAM VESTEM SACERDOTALEM PARVITATI MEÆ TRANSMITTAS, QVALEM DECEAT ET REGINAM DARE, ET EPISCOPVM IN CELEBRATIONE DIVINORVM SACRAMENTORVM INDVERE. Valete. Concilium Oxonienſe longè poſtea, id eſt, Sancti Bonauenturæ ætate, celebratum perſeueraſſe in Anglia hunc ritum, ſatis innuit, capite DE ORNAMENTIS ECCLESIÆ: AD MINVS DVPLICIA ORNAMENTA SACERDOTALIA;

CAP. XXIIX.

» ET VT HONOR DEBITVS DIVINIS OFFICIIS IMPENDATVR, PRÆ-
» CIPIMVS VT QVI ALTARI MINISTRANT, SVPERPELLICIIS IN-
» DVANTVR. Si TERTIO Tria exponentem Bedam audierimus, In ore duorum aut trium, vt ex Euangelio vſurpare ſolemus, ſtabit omne verbum; Tribus ille locis DE SACRIS VESTIBVS agit; ac PRIMO quidem loco Sacras Sacerdotum Veſtes, vnà cum Sacerdotio, vnà cum Euangelio in Angliam inuectas, commemorat; vt & prima vltimis reſpondeant, & vltima, media, primaque ætas eandem vt DOCTRI-
» NÆ SIC DISCIPLINÆ normam ſecuta eſſe videatur. PAPA (inquit,
» priore libro Anglicanæ Hiſtoriæ) MISIT AVGVSTINO EPISCOPO
» VNIVERSA QVÆ AD CVLTVM ERANT AC MINISTERIVM ECCLESIÆ
» NECESSARIA; VASA VIDELICET SACRA, ET VESTIMENTA ALTA-
» RIVM, ORNAMENTA QVOQVE ECCLESIARVM, ET SACERDO-
» TALIA, VEL CLERICALIA INDVMENTA. Atque hæc poſt Ioannem Diaconum Beda Hiſtoricus. Nunc SECVNDO loco idem Beda, Interpres Marci, in decimum ſextum caput, hæc de Memoriæ theſauro
» ſauro profert noua & vetera: Hinc ECCLESIÆ MOS obtinuit, vt
» SACRIFICIVM ALTARIS non in Serico, neque in PANNO TIN-
» CTO, ſed IN LINO TERRENO celebretur: ſicut Corpus eſt Domini IN
» SINDONE MVNDA ſepultum, iuxta quod IN GESTIS PONTIFICALI-
» BVS, à Beato Papa Sylueſtro legimus eſſe ſtatutum. POSTREMO, Sacrorum Rituum myſtagogum agens, in Collectaneis, Capite DE SE-
» PTEM ORDINIBVS: Benè etiam, ait, ORATIONI (ex Græco Εὐχῇ, Beda Sacrificium ORATIONEM vocat: eſt enim ORATIO, ſiue PRECATIO REALIS, videlicet cum rei oblatæ munere Sacrificium) con-
» uenit ORARIVM, conueniens Officio veſtimentum. Cuius ſanè vltimi Bedæ dicti haud facilè quis, abſque vndequadrageſimo Concilij Toletani quarti Canone, intelligentiam aſſequatur. Eſt autem hu-
» iuſmodi: Si ORARIA DVO nec EPISCOPO induere quidem licet, nec
» PRESBYTERO; VTIQVE MVLTO MINVS DIACONO, QVI MINI-
» STER EORVM EST. Vnum ergo Orarium oportet LEVITAM ge-
» ſtare in ſiniſtro humero, PROPTER QVOD ORAT, ID EST, PRÆ-
» DICAT. Dexteram autem partem oportet habere liberam, vt expe-
» ditus AD MINISTERIVM SACERDOTALE diſcurrat. Caueant ergò
» amodo LEVITÆ Gemino vti Orario, ſed Vno tantùm, & PVRO,
CAP. » nec vllis COLORIBVS, aut AVRO, ornato. AVRVM
XXIX. » verò illud nunquid vobis non iniicit iucundam illam Apoſtolicorum temporum recordationem, tanquam fulgorem, notiſſimâ illâ Euangeliſtæ Ioannis, Epheſiorum Epiſcopi, hiſtoriâ; quem ante quadringentos ac mille annos, Polycrates ad Victorem Pont. Max. Epiſtolâ, quæ libro quinto Hiſtoriæ apud Euſebium exſtat, cum Lamina Aurea, tanquam ſacro Diademate, Infulatum pingit ac in medium
» profert? His accedit (inquit) Ioannes, qui ſupra pectus Domini re-
» cubuit; qui factus Pontifex, LAMINAM AVREAM (vel potiùs, PRE-
» CIOSAM MITRAM ac CYDARIM) geſtauit; qui Martyr & DOCTOR
» exſtitit; qui tandem Epheſi obdormiuit. Plura etiam adhuc ſonant

Græca Verba Polycratis: Ἔτι δὲ Ἰωάννης ὁ ἐν τῷ στήθει τοῦ Κυρίου ἀναπεσὼν, ὃς ἐγενήθη ΤΟ ΠΕΤΑΛΟΝ πεφορηκὼς, καὶ Μάρτυς καὶ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ· οὗτος ἐν Ἐφέσῳ κεκοίμηται. Mitras enim Apoſtolos geſtaſſe dum Pontificalia exercerent, lectus Actione prima Octauæ Synodi Libellus Patriarchæ Hieroſolymorum, ad Sanctum Ignatium Conſtantinopolitanum Patriarcham, fidem facit, his verbis, attentiſſimè legendis: Miſimus tibi, Venerande & Dilecte Domine, Podêrem & Superhumerale cum MITRA, Pontificalem Habitum SANCTI IACOBI APOSTOLI, FRATRIS DOMINI; Sacrum item Vas ex cimiliis Sanctæ Reſurrectionis; Craterem argenteum, cum Imaginibus expreſſum; AD SANCTIFICATIONEM ECCLESIÆ VESTRÆ: Ἐπέμψαμέν σοι τὸν Ποδήρη, καὶ τὴν Ἐπωμίδα, σὺν ΤΗ ΜΙΤΡΑ· τὴν Ἱεραρχικὴν Στολὴν ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ, ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΘΕΟΥ, τῇ σῇ ΠΕΡΙΠΟΘΗΤΩ ΚΑΙ ΤΙΜΙΑ ΚΕΦΑΛΗ. ἅμα δὲ καὶ ἱερὸν σκεῦος, τῶν κειμηλίων τῆς ΑΓΙΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ, κρατῆρα ἀργύρεον, ἐν εἰκόνι διάγλυφον, ΠΡΟΣ ΑΓΙΑΣΜΟΝ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΥΜΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.

CAP. XXX.

SED Apoſtolicum illud, vel Sacerdotale, ſiue Epiſcopale PETALON (cuius figura in Exodi AVREO PETALO præceſſit) relinquamus, vt, quaſi depoſitâ Mitrâ, ſicut in myſteriis plerumque fit, interiorem pietatis viam tanquam oratione rimemur. *Exo. 28. v. 36.* Quis (inquit Petrus Damianus, Epiſtolâ duodecimâ) cùm SACERDOTALIA conſpicit INDVMENTA, admiratione dignum illis eſſe credat, niſi quid in eis FIGVRALITER innuatur, intelligat? At ſi Spiritualis intuitus clareſcat, animaduertit, cur SANDALIA Clericorum, quæ pedes à terra diuidunt, pedum autem ſuperiora ex parte tegunt, ſed ex parte non tegunt? Conſiderat etiam cur PODERIS vſque ad talos defluat? Cur HVMERALE ex Lini ſemper fiat materie? Scrutatur nihilominus, cur IN MODVM CRVCIS ſit quadrata DALMATICA? Cur reliquis INDVMENTIS ſit ſuperimponenda CASVLA? Cur etiam MANIPVLVS in ſiniſtra parte geſtetur? quia nimirum Spiritualium potiùs quàm Carnalium oculorum vel narium pituita detergitur. Nec illud etiam ſine cauſa decernit fieri; Cur DIACONVS, qui DALMATICA non eſt indutus, CASVLA CIRCVMCINCTVS legat? CVR ETIAM IPSA DALMATICA IN SINISTRA SVI PARTE FIMBRIAM HABEAT? Hæc olim Damianus.

CAP. XXXI.

QVOD ſi in conficiendis, & quaſi fabricandis, Orariis cæteriſque Eccleſiæ Ornamentis ac Veſtibus Sacris, quantùm de pretio auctum, tantundem de dignitate diminutum obiiciat aliquis, BONVM IN ADIVTORIO, SED CARVM IN PRETIO MARTINVM æſtimans, (vt Neophytus ille REX) confeſtim occurro, audiendumque ſuadeo Sanctum Optatum, Mileuitanum Epiſcopum, qui priore contra Parmenianum Donatiſtam libro: Erant Eccleſiæ, inquit, EX AVRO ET ARGENTO quamplurima ORNAMENTA, quæ (Felix Diaconus) nec defodere terra nec ſecum portare poterat. Qui hunc TESTEM ECCLESIÆ non audierit, ſit tibi tanquam Ethnicus & Publicanus. *Matt. 18. v. 17.* Atque idcirco antè Pelagianos, nulli DE SACRIS VESTIBVS quidquam non modò oblatrare, ſed

ne hiſcere quidem auſi ſunt: ac primi illi INGRATI, (vt ſumma arte vocat Proſper) qui SVPERBO ERRORE, Dei gratiam tollebant, diſſimulanter ac latenter Honorem quoque velut ſacrilega manu raperent, Deumque cultu omni ſenſim ſpoliarent; gloriam Veſtium & Ornamentorum Deo tyrannicè fabulati ſunt eſſe contrariam. Reſtitit Altarium Chriſti prædonibus, ac ſpolia reportauit Beatiſſimus Hieronymus primo libro, aduersùs
» Pelagianos ſcribens: Quæ ſunt, rogo, Inimicitiæ contra Deum
» ſi TVNICAM habuero mundiorem? ſi Epiſcopus, Preſbyter, &
» Diaconus, & RELIQVVS ORDO ECCLESIASTICVS in
» Adminiſtratione SACRIFICIORVM cum CANDIDA VE-
» STE PROCESSERINT? Quare in quadrageſimum quartum
» Ezechielis caput ita commentatur: Per quæ diſcimus, non quo-
» tidianis & quibuſlibet pro vſu vitæ Communis pollutis Veſtibus
» nos ingredi debere in SANCTA SANCTORVM, ſed MVNDA CON-
» SCIENTIA, & MVNDIS VESTIBVS tenêre DOMINI SACRAMEN-
» TA. Ac poſtea: VESTIBVS LINEIS VTVNTVR ÆGYPTII SACER-
» DOTES, NON SOLVM INTRINSECVS, SED ET EXTRINSECVS.
» Porrò RELIGIO DIVINA ALTERVM HABITVM HABET IN MINI-
» STERIO, ALTERVM IN VSV VITAQVE COMMVNI. Itaque Epiſtolâ tertiâ ad Heliodorum, his Laudibus Nepotianum effert:
» Erat ergo ſollicitus SI NITERET ALTARE, ſi parietes abſque
» fuligine, ſi pauimenta terſa; ſi IANITOR creber in porta, VE-
» LA SEMPER IN OSTIIS; ſi SACRARIVM mundum; ſi VA-
» SA luculenta; & IN OMNES CERIMONIAS PIA SOLLICITVDO
» diſpoſita, NON MINVS, NON MAIVS negligebat officium. Paulò verò poſt, factum Nepotiani narrat in Chriſto ſanctè requie-
» ſcentis: Apprehenſa Auunculi manu, Hanc, inquit, TVNI-
» CAM, qua vtebar in MINISTERIO CHRISTI, mitte di-
» lectiſſimo mihi ÆTATE PATRI, FRATRI COLLE-
» GIO. Vbi de ſe Beatus Hieronymus loquebatur, cui Nepotianus Presbyter Sacerdotalem Veſtem legauerat: atque hæc mihi in ſacrarum Veſtium defenſionem atque commendationem dicenda nunc videntur: quæ exemplo quodam perilluſtri claudam, ne quis ſe impunè iis abuti ſperet. Sancti Victoris eſt, Vticenſis Epiſcopi, qui ſcripſit inſignes Libros Tres DE PERSECVTIONE VVANDALICA, ob inſignium Martyrum fortitudinem, qui in ea perſecutione claruerunt, lectu digniſſimos.
» Horum igitur primo, ait: (imperante Zenone, vt ipſe tertio libro
» teſtatur: id eſt, ante centum & mille ac ampliùs annos:) PROCV-
» LVS VVandalus rapaci manu cuncta depopulabatur, atque de
» PALLIS ALTARIS (proh nefas!) camiſias ſibi & femoralia faciebat.
» Qui tamen Proculus, huius rei exſecutor, FRVSTATIM SIBI COME-
» DENS LINGVAM, in breui turpiſſima conſumptus eſt morte. Nunc DE SERA NVMINIS VINDICTA impunè garriant veſtri VVANDALICI, homunciones iſti, qui ne Deum faciant noxium, ſe

Deo

Deo noxios præbent. Sanctus autem iterum Optatus optatò venit, vt Altaris Pallas deſcribat, Conſuetudinemque Chriſtianam, qua vt reliquæ menſæ, mappis; ſic Altarium, Pallis veſtiuntur. ſexto igitur libro hæc ait: Quis FIDELIVM neſcit, (neſciebant verò Nouatores veſtri; vnde nec Fidelium numero annumerandi erant; vel ſe neſcire diſſimulabant, quo viderentur infideliores eſſe). IN PERAGENDIS MYSTERIIS ipſa LIGNA LINTEAMINE cooperiri? Inter ipſa SACRAMENTA Velamen potuit tangi, non Lignum. ac poſtea: Velamina & INSTRVMENTA DOMINICA extorſiſtis, quæ iamdudum fuerant in COMMVNIONE poſſeſſa. Extorſiſtis CVM CODICIBVS PALLAS. IVDICIO SVPERBIÆ VESTRÆ vtraque arbitrati eſtis eſſe polluta: niſi fallor, hæc PVRIFICARE properaſtis: LAVISTIS proculdubio PALLAS. Atque dictorum omnium DE SACRIS VESTIBVS clauſula ſit Ilerdenſis Concilij Canon ille, qui apud Gratianum de Conſecratione exſtat: Omnis Preſbyter qui fontem lapideum habere nequiuerit, vas conueniens ſolummodo ad Baptizandi officium habeat, quod extra Eccleſiam non deportetur, ſimiliter ad CORPORALE lauandum, & ad PALLAS ALTARIS propria habeat vaſa, in quibus nihil aliud fiat. Aliæ nimirum (vt Libri noſtri Rituales habent) ſunt Altaris Pallæ, aliæ Corporales Pallæ: illæ enim ad Menſam, hæ ad Corpus Dominicum inuoluendum comparantur. Has ideo, non illas Concilium Diœceſanum Antiſiodorenſe ſub Aunachario, Anglia renaſcente in Chriſto, temporibus Gregorij Magni celebratum, paulo poſt Matiſconenſe Secundum, PALLAS DOMINICAS appellat, Capitulo trigeſimo ſeptimo: Non licet Mulieri manum ſuam ad PALLAS DOMINICAS mittere. Atque hæc DE TIMOTHEANO NOSTRO PHELONIO, VESTIBVSQVE SACRIS, dicta ſufficiant: nunc ad TOTIVS MISSÆ ORDINEM, diligenter, at breuiter, tractandum, tranſeamus, id eſt, Rerum Controuerſarum Tractatum Primum, qui DE SACRIFICIO eſt, perficiamus.

CAP. XXXII.

QVATTVOR in Sacrificio Miſſæ partes: quattuor idcirco, ad Timotheum, DE RE DIVINA ſcribens, partes feci; nec alium hìc præter Auguſtinum poſtulo interpretem, qui præter cæteros, INTERPRES DOCTRINALIS meus eſt. IN MEDIO ECCLESIÆ aperuit os eius, & impleuit eum Dominus SPIRITV SAPIENTIÆ ET INTELLECTVS. (Eccl. 15. v. 5.) Epiſtola autem noſtra Prior ad Timotheum hæc habet: Obſecro igitur primùm omnium fieri OBSECRATIONES, ORATIONES, POSTVLATIONES, GRATIARVM ACTIONES; pro omnibus hominibus; pro REGIBVS, & omnibus qui in ſublimitate ſunt. vt quietam & tranquillam vitam agamus in omni PIETATE ET CASTITATE. Hoc enim bonum eſt & acceptum coram Saluatore noſtro Deo, qui omnes homines vult ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. (1. Tim. 2. v. 1.) Græcè verſiculus primus ἐμφατικώτερον quid videtur habere: itaque priora verba Græca etiam adferamus: Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων, ποιεῖσθαι Δεήσεις, Προσευχάς, Ἐντεύξεις, Εὐχαριστίας. Vt igitur ad celeberrimam

vobis ab Auguſtino traditam Interpretationem veniamus, antequam ipſe pro Chriſtianorum Miſſa, ſiue Sacrificio, quaſi pro ſe loquatur; pauca de Græcarum vocum ſignificatione præmittenda ſunt. Δεήσεις, DEPRECATIONES ſunt; preces videlicet quibus petimus à malis liberari: Προσευχαὶ, OBSECRATIONES; quibus oramus vt bona nobis contingant: Ἐντεύξεις, INTERPELLATIONES; cùm de his qui nos lædunt, querimur. Siue, vt quamplurimi Interpretes conſentiunt, Δέησις, Supplicatio eſt qua petitur liberatio ab iis quæ moleſtiam adferunt; Προσευχὴ verò, qua beneficium aliquod petimus; Ἔντευξις denique, eorum qui nos iniuriis afficiunt, accuſatio eſt. Nam Εὐχαριστίας, vel GRATIARVM ACTIONES, qui audit, ſatis intelligit. quas quidem precibus adiungi, ſeu potiùs admiſceri ſemper

Phil. 4. v. 6. debere ſtatui, vt ex quarto Philippenſium liquet: quoniam certè qui non agit gratias de beneficiis acceptis, eo ipſo ſe præſtat indignum cui, quantumuis oranti, nouum beneficium adiiciatur. Quare GRATIAS AGENDO, ET INIVRIAS FERENDO, Semipaganus ille Romanus Stoïcus, libro ſecundo DE IRA, reſpondere quemdam Equitem narrat, quærentibus quibus potiſſimùm artibus in Aula conſenuiſſet. Alij INTERPELLATIONES interpretari malunt, quibus oratur pro Perſequentibus, vt conuertantur. Nonnulli verò eas extendunt ad vniuerſum genus orationum quæcumque pro aliis funduntur, bonis ac malis, amicis & inimicis. Ac rectè quidem: hac enim generali ſignificatione Chriſtum pro nobis interpellare

Rom. 8. v. 34. diximus, Romanorum octauo; vbi verbum eſt Græcum à quo huius loci INTERPELLATIO deducitur: ὃς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν· poſtquam dictum eſſet de Spiritu Sancto pro nobis, Gemitibus (rectiùs SVSPIRIIS, στεναγμοῖς,) Inenarrabilibus poſtulante: ὑπερεντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν. Propriè enim, ὑπερεντυγχάνειν dicitur qui aliquem ſuper alterius negotio conuenit; veluti ſi quis adeat Principem, amici cauſam expoſiturus, commendaturus, atque adiuturus. Hinc, Ὑπερέντευξις, COMPELLATIO eiuſmodi, ſeu INTERCESSIO aut DEPRECATIO, apud Gregorium Nazianzenum eſt, qui, ὑπερεντυγχάνειν, idem ac πρεσβεύειν, eſſe, ſecunda De Filio Concione affirmat; ſi modò intelligas de eo dici ſolere qui alium accuſet: vt omnino id ſit quod Latini POSTVLARE dicunt. Poſtulare enim, ſi Iuri creditur, eſt, deſiderium ſuum, vel amici ſui, in Iure apud eum qui Iuriſdictioni præeſt, exponere, vel alicuius alterius deſiderio contradicere. Vnde, ἐντυγχάνειν, eſt Conuenire, ſiue Venire ad aliquem, & cum eo de rebus ſuis conferre ſermonem. Itidem Magiſtratui ἐντυγχάνειν dicitur, qui eum ob ſua aliqua negotia conuenit; veluti cùm ad eum ſibi factam iniuriam defert. Ac ſimiliter certè Deo ἐντυγχάνει, qui eum quaſi conuenit, vel ſua, vel aliena de cauſa: qui ab eo aliquid petit, eum rogans; aut etiam pro alio intercedit; ſumptâ à Legatis metaphorâ, apud Regem aliquem pro quopiam intercedentibus, vt de GREGORIO THEOLOGO dictum eſt. Mixtæ vero accuſationis exemplum in vndecimo Epiſtolæ noſtræ ad Romanos, celeber-

rimum illud eſt; vbi de Elia Propheta dixi, ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ, κατὰ τοῦ Ἰσραήλ· COLLOQVITVR CVM DEO CONTRA ISRAEL; conquerens ei videlicet, quòd Iſraëlitæ, occiſis Prophetis, & ſuffoſſis Altaribus, ſuam quoque animam quærerent, qui vnus ſupereſſet. Quo ſanè loco Vetus Interpres & ibi vertit: INTERPELLAT DEVM ADVERSVS ISRAEL. ac ſi Deo, Iſraëlis facinora expoſuiſſet, eumque ad ſalutares pœnas ipſi infligendas vehementer inſtigaſſet. Quapropter Auguſtinus, hunc Timotheanum locum ad eas Preces propriè pertinere exiſtimat, quas Sacerdos recitat ad Altare. vt OBSECRATIONES ſint preces quæ fiunt in Miſſa ante Conſecrationem: ORATIONES, poſt Conſecrationem, vſque ad Orationem Dominicam: POSTVLATIONES, cùm Populus benedicitur. Quibus, inquit, peractis, & PARTICIPATO TANTO SACRAMENTO, GRATIARVM ACTIO CVNCTA CONCLVDIT; quam in his verbis VLTIMAM commendauit APOSTOLVS. At ſuis ſe meque explicantem verbis audiamus. Cùm ergo Quæſtiones Nouem ſibi à SPIRITVALI VIRO, Sancto Paulino, Nolæ Epiſcopo, miſſas Auguſtinus, Epiſtolâ quinquageſimâ nonâ, ſoluendas ſuſcepiſſet, QVINTAM ſic aggreditur: Illa planè difficillimè diſcernuntur, vbi ad Timotheum ſcribens, ait: OBSECRO ITAQVE PRIMVM OMNIVM FIERI OBSECRATIONES, ORATIONES, INTERPELLATIONES, GRATIARVM ACTIONES. SECVNDVM GRÆCVM ENIM ELOQVIVM DISCERNENDA SVNT. NAM NOSTRI INTERPRETES VIX REPERIVNTVR QVI EA DILIGENTER ET SCIENTER TRANSFERRE CVRAVERINT. Ecce enim ſicut ea ipſe poſuiſti: OBSECRO fieri OBSECRATIONES, non eodem verbo vtrumque dixit APOSTOLVS, qui vtique GRÆCE illam ſcripſit Epiſtolam; ſed pro eo quod in Latino eſt, OBSECRO, ille Græcè dixit παρακαλῶ. Pro eo verò quod Latinus veſter habet, OBSECRATIONES, ille poſuit Δεήσεις. Proinde alij Codices, IN QVIBVS ET NOSTRI SVNT, non habent OBSECRATIONES, ſed DEPRECATIONES. Tria porrò quæ ſequuntur, Orationes, Interpellationes, Gratiarum Actiones, plerique LATINI CODICES ſic habent. VNDE, SI VELIMVS SECVNDVM LATINÆ LINGVÆ PROPRIETATES ISTA DISCERNERE, MORE LOQVENDI, NOSTRAM VEL QVALEMCVMQVE SCIENTIAM FORTASSE TENEBIMVS: SED MIRVM SI SENTENTIAM GRÆCI SERMONIS VEL CONSVETVDINIS OBTINEBIMVS. Precationem & Deprecationem multi noſtri idem putant: & hoc quotidiano vſu iam omnino præualuit. Qui autem DISTINCTIVS Latinè locuti ſunt, PRECATIONIBVS vtebantur in optandis bonis; DEPRECATIONIBVS verò in deuitandis malis. PRECARI enim dicebant eſſe, precando bona optare; IMPRECARI, mala, quod vulgo iam dicitur, Maledicere; DEPRECARI autem, mala precando depellere. SED VSITATVM IAM LOQVENDI MODVM POTIVS SEQVAMVR; & ſiue Precationes, ſiue Deprecationes inuenerimus, quod Græcè Δεήσεις vocant; non putemus emendandum eſſe. ORATIONES verò, quas GRÆCVS habet Προσευχὰς, diſtinguere à Precibus, vel Precationibus, omnino difficile eſt.

Rom. 11. v. 2.

1. Tim. 2. v. 1.

» Quòd vero QVIDAM CODICES non habent ORATIONES, ſed ADORA-
» TIONES, quia non dictum eſt in Græco Εὐχαὶ, ſed Προσευχαὶ, non arbi-
» tror ſcienter interpretatum. Προσευχαὶ enim ORATIONES dici à Græ-
» cis, notiſſimum eſt. Et vtique aliud eſt ORARE, aliud eſt ADORARE.
Matt. 4. v. 10. » Denique non iſto verbo, ſed alio, legitur in Græco: Dominum Deum
Pſal. 5. v. 8. » tuum Adorabis. &: Adorabo ad templum ſanctum tuum. & ſi qua ſi-
» milia. Pro INTERPELLATIONIBVS autem, quod noſtri habent, SE-
» CVNDVM CODICES, CREDO, VESTROS, POSTVLATIONES poſuiſti.
» Hæc interim duo, id eſt, quòd alij POSTVLATIONES, alij INTERPEL-
» LATIONES interpretati ſunt, vnum verbum transferre voluerunt, quod
» GRÆCVS habet, Ἐντεύξεις. Et profectò aduertis & noſti aliud eſſe IN-
» TERPELLARE, aliud POSTVLARE. Non enim ſolemus dicere, Poſtu-
» lant Interpellaturi, ſed INTERPELLANT POSTVLATVRI. Verumta-
» men ex vicinitate verbum vſurpatum, CVI PROPINQVITAS IPSA IM-
» PETRAT INTELLECTVM, non eſt velut CENSORIA NOTATIONE
» culpandum. Nam & de ipſo Domino Ieſu Chriſto dictum eſt, quòd
Rom. 8. v. 34. » INTERPELLAT PRO NOBIS. Nunquid Interpellat, & non etiam Poſtu-
» lat? Immo verò QVIA POSTVLAT, PRO EO POSITVM EST, INTER-
1. Ioan. 2. v. 2. » PELLAT. Euidenter quippe alibi de eo dicitur: Et ſi quis peccauerit, AD-
» VOCATVM habemus apud Patrem, Ieſum Chriſtum, IVSTVM; & ipſe
» eſt EXORATIO pro peccatis noſtris. Quamquam fortaſſis CODICES
» apud vos in eo loco de Domino Ieſu Chriſto, non habent, Interpellat
» pro nobis; ſed, Poſtulat pro nobis. IN GRÆCO ENIM, QVO VERBO
» HIC POSITÆ SVNT INTERPELLATIONES, QVAS IPSE POSVISTI, PO-
» STVLATIONES; IPSVM ET ILLIC VERBVM EST VBI SCRIPTVM EST,
» INTERPELLAT PRO NOBIS. Cùm igitur & qui Precatur, ORET; & qui
» Orat, Precetur; & qui interpellat Deum, ad hoc interpellet vt oret &
» precetur, quid ſibi vult quòd iſta poſuit Apoſtolus, vt non ſit eorum
» negligenda diſtinctio? Excepto itaque nomine generali, & ſalua lo-
» quendi conſuetudine, ſecundùm quam ſiue dicas Precationem, ſiue
» Orationem, ſiue Interpellationem, vel Poſtulationem; vna eademque
» res intelligitur, aliqua etiam ſingulorum iſtorum proprietas inquiren-
» da eſt, ſed ad eam liquidò peruenire difficile eſt. Multa quippe hinc di-
» ci poſſunt quæ improbanda non ſint, ſed eligo in his verbis hoc intel-
» ligere, quod OMNIS, VEL PÆNE OMNIS (varios dicere voluit Augu-
» ſtinus Liturgiarum ritus, vt mox ex ſequentibus patebit) FREQVEN-
» TAT ECCLESIA, VT PRECATIONES accipiamus dictas quas facimus in
» CELEBRATIONE SACRAMENTORVM, antequam illud quod eſt IN
» DOMINI MENSA, incipiat BENEDICI. ORATIONES, cùm BENEDICI-
» TVR ET SANCTIFICATVR, ET AD DISTRIBVENDVM COMMINVI-
» TVR. quam totam petitionem FERE OMNIS ECCLESIA DOMINICA
» ORATIONE CONCLVDIT. (En Sacerdotem audis Auguſtini ore, PA-
NIS CÆLESTIS VSVM à Cæleſti Patre cælitus petentem, & Eccle-
ſiæ nomine ab Altari canentem, PATER NOSTER QVI ES IN
CÆLIS, &, PANEM NOSTRVM QVOTIDIANVM, ſiue SVPER-
» SVBSTANTIALEM DA NOBIS HODIE?) Ad quem intellectum etiam
» VERBI GRÆCI ORIGO nos adiuuat. Nam eam quam dicunt, Εὐ-

χήν, RARO ita Scriptura ponit, vt intelligatur ORATIO; ſed plerumque & multùm vſitatius, VOTVM appellat, Εὐχήν. Προσευχήν verò, quod verbum ita poſitum eſt vnde tractamus, ſemper ORATIONEM vocat. Vnde hanc verbi originem ſic ſuperiùs dixi. Nonnulli minùs eruditè intuentes, Προσευχήν, non Orationem, ſed Adorationem dicere voluerunt, quæ potiùs Προσκύνησις. Sed quia Oratio interdum dicitur quæ vocatur, Εὐχή, Adoratio putata eſt, quæ vocatur Προσευχή. Porrò ſi vſitatiùs, vt dixi, in Scripturis, VOTVM appellatur Εὐχή, excepto nomine generali Orationis; ET PROPRIE INTELLIGENDA EST ORATIO, QVAM FACIMVS AD VOTVM, id eſt, πρὸς Εὐχήν. VOVENTVR AVTEM OMNIA QVÆ OFFERVNTVR DEO, maximè SANCTI ALTARIS OBLATIO. Quo Sacramento prædicatur noſtrum aliud VOTVM MAXIMVM, quo nos VOVIMVS IN CHRISTO ESSE MANSVROS, vtique in compage Corporis Chriſti. CVIVS REI SACRAMENTVM EST, QVOD Vnus Panis, Vnum Corpus multi ſumus. 1. Cor. 10. v. 17. IDEO IN HVIVS SANCTIFICATIONE ET DISTRIBVTIONIS PRÆPARATIONE, EXISTIMO APOSTOLVM IVSSISE PROPRIE FIERI ΠΡΟΣΕΥΧΑΣ, id eſt, Orationes; vel, vt nonnulli minùs peritè interpretati ſunt, Adorationes. Hoc eſt enim AD VOTVM, quod vſitatiùs in Scripturis nuncupatur Εὐχή. INTERPELLATIONES autem, ſiue, vt VESTRI CODICES habent, Poſtulationes, fiunt, CVM POPVLVS BENEDICITVR. TVNC ENIM ANTISTITES, VELVT ADVOCATI, SVSCEPTOS SVOS PER MANVS IMPOSITIONEM (ſic Pontificalem Benedictionem, quòd Pontificis manu fieret, appellabat Auguſtinus) MISERICORDISSIMÆ OFFERVNT POTESTATI. Quibus peractis, ET PARTICIPATO TANTO SACRAMENTO, GRATIARVM ACTIO CVNCTA CONCLVDIT: quam in his etiam verbis VLTIMAM commendauit APOSTOLVS. Atque hîc Auguſtini concluſio ac dicendi finis. Cuius hoc dicto admoneor, vt quid etiam de eo Epiſtolæ noſtræ loco credendum docuerit Baſilij Frater, immo Baſilius alter, Magnus ille Nyſſenus, dicendum exiſtimem. rem non difficilem, iis præſertim cognitis quæ Oratione illa Catechetica (quam Græci MAGNAM vocant) de verſiculo illo ſequentis quarti capitis eiuſdem prioris ad Timotheum: Ἁγιάζεται γὰρ διὰ Λόγου Θεοῦ, καὶ Ἐντεύξεως, SANCTIFICATVR ENIM PER VERBVM DEI, ET ORATIONEM, ſequentibus Verbis expreſſit; EDVCATIONEM Corporis Chriſti cum Chriſti Corporis MANDVCATIONE comparans: Quomodo ergo in nobis, ſicut iam ſæpe dictum eſt, QVI PANEM VIDET, HVMANVM CORPVS VIDET QVODAMMODO, quòd cùm ille in eo fuerit, hoc fit: ita illic quoque quod Deum ſuſcepit Corpus, cùm PANIS alimentum accepiſſet, quadam ratione idem erat quod ille; alimento, vt dictum eſt, TRANSEVNTE IN NATVRAM CORPORIS. Nam quod eſt omnium proprium, id quoque pro certo & conſtanti eſt in illa Carne, nempe quòd illud quoque CORPVS PANE continebatur. Corpus autem Dei Verbi inhabitatione ad diuinam TRANSMVTATVM EST dignitatem. Rectè ergo nunc quoque Dei Verbo ſanctificatum Panem in Dei

Margin: 1. Tim. 4. v. 5.

» Verbi Corpus CREDIMVS TRANSMVTARI. ETENIM PANIS ERAT
» POTESTATE ILLVD CORPVS. Fuit autem ſanctificatus habitatio-
» ne Verbi, quod TANQVAM IN TABERNACVLO HABITAVIT IN
» CARNE. IGITVR VNDE IN ILLO CORPORE TRANSMVTATVS
» PANIS TRANSIT IN DIVINAM VIRTVTEM, PER IDEM NVNC
» FIT SIMILITER. Nam & illic, verbi gratiâ, ſanctum fecit Corpus
» CVI EX PANE ERAT SVBSTANTIA, ET QVODAMMODO IPSVM
» QVOQVE ERAT PANIS. Et hic ſimiliter Panis, ſicut dicit APOSTO-
» LVS, ſanctificatur per Verbum Dei & ORATIONEM, non eo qui-
» dem quòd Cibo mediante in Verbi Corpus euadat, SED QVOD
» STATIM PER VERBVM IN CORPVS TRANSMVTETVR, SICVT DI-
» CTVM EST A VERBO: HOC EST CORPVS MEVM: Ὥσπερ τοίνυν ἐπὶ ἡμῶν, καθὼς ἤδη πολλάκις εἴρηται, Ο ΤΟΝ ΑΡΤΟΝ ΙΔΩΝ, ΤΡΟΠΟΝ ΤΙΝΑ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΝ ΒΛΕΠΕΙ ΣΩΜΑ, ὅτι ἐν τούτῳ, ἐκεῖνο γενόμενον, τοῦτο γίνεται. οὕτω κἀκεῖ τὸ ΘΕΟΔΟΧΟΝ ΣΩΜΑ, τὴν τροφὴν ἄρτου παραδεξάμενον, λόγῳ τινὶ ταὐτὸν ἦν ἐκείνῳ, τῆς τροφῆς, καθὼς εἴρηται, ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΝ ΜΕΘΙΣΤΑΜΕΝΗΣ. τὸ γὰρ πᾶσιν ἴδιον, καὶ ἐπ' ἐκείνης τῆς σαρκὸς ὡμολογήθη, ὅτι ΑΡΤΩ κἀκεῖνο τὸ ΣΩΜΑ διεκρατεῖτο. τὸ δὲ σῶμα, τῇ ἐνοικήσει τοῦ Θεοῦ λόγου, πρὸς τὴν θεϊκὴν ἀξίαν ΜΕΤΕΠΟΙΗΘΗ. Καλῶς οὖν καὶ νῦν, τὸν τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ ἁγιαζόμενον ἄρτον, εἰς σῶμα τοῦ Θεοῦ λόγου, ΜΕΤΑΠΟΙΕΙΣΘΑΙ ΠΙΣΤΕΥΟΜΕΝ. ΚΑΙ ΓΑΡ ΕΚΕΙΝΟ ΤΟ ΣΩΜΑ, ΑΡΤΟΣ ΤΗ ΔΥΝΑΜΕΙ ΗΝ. ἡγιάσθη δὲ, τῇ ἐπισκηνώσει τοῦ λόγου, ΤΟΥ ΣΚΗΝΩΣΑΝΤΟΣ (ex primo Ioannis, vbi quemadmodum ſupra expoſuimus, pro, HABITAVIT IN NOBIS, Græcè ſcripſit diuinus Ioannes, ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, hoc eſt, HABITAVIT IN TABERNACVLO IN NOBIS) ΕΝ ΤΗ ΣΑΡΚΙ. ΟΥΚΟΥΝ ΟΘΕΝ Ο ΕΚΕΙΝΩ ΤΩ ΣΩΜΑΤΙ ΜΕΤΑΠΟΙΗΘΕΙΣ ΑΡΤΟΣ, ΕΙΣ ΘΕΙΑΝ ΜΕΤΕΣΤΗ ΔΥΝΑΜΙΝ, ΔΙΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΝΥΝ ΤΟ ΙΣΟΝ ΓΙΝΕΤΑΙ. Ἐκεῖ γὰρ ἡ τοῦ λόγου χάρις, ἅγιον ἐποίει τὸ σῶμα, Ω ΕΚ ΤΟΥ ΑΡΤΟΥ Η ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΗΝ, ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΝ ΤΙΝΑ ΚΑΙ ΑΥΤΟ ΑΡΤΟΣ ΗΝ. Ἐνταῦθά τε ὡσαύτως ὁ ἄρτος, καθώς φησιν Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ, ἁγιάζεται διὰ λόγου Θεοῦ, καὶ ΕΝΤΕΥΞΕΩΣ, οὐ διὰ βρώσεως καὶ πόσεως προϊὼν εἰς τὸ σῶμα τοῦ λόγου, ΑΛΛ' ΕΥΘΥΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΩΜΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΜΕΤΑΠΟΙΟΥΜΕΝΟΣ, ΚΑΘΩΣ ΕΙΡΗΤΑΙ ΥΠΟ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ, ΟΤΙ ΤΟΥΤΟ ΕΣΤΙ ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΟΥ.

Quapropter Nicolaus Cabaſilas, omnium Liturgiſtarum, ſiue Græ-
» cæ Liturgiæ Interpretum, longè præſtantiſſimus: CREDIMVS, in-
» quit, ipſum eſſe Dei Verbum, quod hoc myſterium efficit atque ope-
» ratur: ſic tamen, vt per Sacerdotem, PER INTERPELLATIONEM (ſi-
» ue, POSTVLATIONEM eius ac VOTVM: ΠΙΣΤΕΥΟΜΕΝ αὐτὸν εἶναι τὸν ἐνεργοῦντα τὸ μυστήριον, τὸν τοῦ Κυρίου λόγον, ἀλλ' οὕτω διὰ Ἱερέως, ΔΙ' ΕΝΤΕΥΞΕΩΣ αὐτοῦ, καὶ ΕΥΧΗΣ.

CAP. XXXIII. PORRO Ἔντευξις noſtris Latinis Theologis SACRA ORATIO eſt, vt ex Actis Sexti Romani Concilij, ſub Gregorio Septimo patet. Exſtant autem Epiſtolâ decimâ ſeptimâ libri ſexti apud Gregorium Septimum: vbi ex decreto Vltimæ Synodi Romanæ contra ſe habitæ Berengarius hanc
» Catholicam profitetur fidem: Ego BERENGARIVS corde credo, &

ore confiteor, Panem & Vinum quæ ponuntur in Altari, PER «
MYSTERIVM SACRÆ ORATIONIS, ET VERBA NOSTRI REDEM- «
PTORIS, Subſtantialiter Conuerti in Veram & Propriam ac VIVI- «
FICATRICEM Carnem & Sanguinem Ieſu Chriſti Domini noſtri, & «
POST CONSECRATIONEM eſſe Verum Chriſti Corpus, quod natum «
eſt de Virgine, & quod pro Salute Mundi oblatum in Cruce pe- «
pendit. Hoc Berengarius: quod vnum aduersùs Berengarianos «
omnes argumentum ſatis firmum erit, vt diceret Scriptura, IN Æ- Mich 4. v 5.
TERNVM ET VLTRA. Ac, vt ſemel huius INDECLINABILIS CON- Hebr. 10. v. 23.
FESSIONIS occaſione Veritatem Euchariſtiæ declarem atque illu-
ſtrem, Actionem ſextam Septimæ Synodi adeamus; in qua pri-
mum, velut aliud agendo, nempe occaſione Imaginum, renata pu-
denda illa VMBRATICORVM IMAGINARIA HÆRESIS eſt: & hinc
Gregorij Neocæſareæ Epiſcopi, Iconoclaſtæ, Obiectionem; illinc
Epiphanij Diaconi Orthodoxi Solutionem in medium de theſau-
ris noſtris proferamus. GREGORIVS igitur EPISCOPVS Obiicit:
Lætentur & exſultent, & fiducialiter agant hi qui veram Chriſti Ima- «
ginem ſinceriſſimâ animâ faciunt, & deſiderant, & colunt, ET IN SA- «
LVTEM ANIMÆ ET CORPORIS OFFERVNT: quam ipſe SACRATISSI- «
MVS IMMOLATOR & Deus noſter ex nobis, ex toto maſſam adſumens, «
ſecundùm tempus propriæ paſſionis, in typum & REMEMORATIO- «
NEM euidentiſſimam, tradidit Miniſtris ſuis. Seſe namque volun- «
tariè traditurus memorabili & Viuificæ Morti ſuæ, acceptum Panem «
benedixit, & gratias agens fregit, & dans dixit: Accipite & come- « Matt. 26. v. 26.
dite in remiſſionem peccatorum; Hoc eſt Corpus meum. Similiter « Marc. 14.
& Calycem tradens, dixit: Hic eſt Sanguis meus: Hoc facite in « v. 22.
meam commemorationem. veluti nulla alia ſpecie ab eo electa ſub « Luc 22. v. 19.
cælo, vel forma (aliàs, figura) imaginari eius INCARNATIONEM va- «
lente. Vide ergo quòd IMAGO VIVIFICI CORPORIS EIVS pre- «
tioſè ac honorabiliter facta ſit. (aliàs, En ergo IMAGO VIVIFICI «
CORPORIS, quæ pretioſè ac honorabiliter fit.) Quid enim argu- «
mentatus eſt in hoc ſapientiſſimus Deus? nonne vt oſtenderet & «
exprimeret euidenter nobis hominibus myſterium quod operatus «
eſt per diſpenſationem ſuam? QVIA SICVT ID QVOD EX NOBIS «
SVSCEPIT, MATERIA SOLA EST HVMANÆ SVBSTANTIÆ PER O- «
MNIA PERFECTÆ, NON FIGVRANTIS PROPRIE SVBSISTENTEM «
PERSONAM, VT NON ADDITAMENTVM PERSONÆ DIVINITATI «
INTERCIDAT: ITA ET IMAGINEM MATERIAM PRÆCIPVAM, ID «
EST, PANIS SVBSTANTIAM, PRÆCEPIT OFFERRI, NON FIGV- «
RANTEM HOMINIS FORMAM, NE IDOLOLATRIA SVBINTRODV- «
CATVR. Sicut ergo Corpus Chriſti, quod ſecundùm naturam ſan- «
ctum eſt, vtpote diuinitus ſanctificatum: (aliàs, Deïficatum) ita ma- «
nifeſtum eſt, quòd adoptione, id eſt, ipſa Imago eius ſancta eſt, vtpo- «
te per quamdam ſanctificationem gratiæ ſanctificata (aliàs, Deïfi- «
cata) hoc enim & mercatus eſt (aliàs, induſtriè geſſit) vt diximus, «
Dominus Ieſus, vt ſicut Carnem quam ſuſcepit, propria ſecundùm «

» naturam ſanctificatione ex ipſa vnitione Deïficauit, SIMILITER
» ET EVCHARISTIÆ PANEM, non vt falſam Imaginem naturalis Car-
» nis per Sancti Spiritus aduentum ſanctificandum, diuinum Corpus
» fieri voluit MEDIANTE SACERDOTE, QVI OBLATIONEM DE COM-
» MVNI SEPARANS AD SANCTIFICATIONEM PERTINGERE FACIT.
» Itaque Chriſti Caro ſecundùm naturam animata & intelligibilis vn-
» cta eſt Spiritu Sancto in Diuinitatem (aliàs, mente prædita vncta
» eſt per Spiritum Sanctum diuinitate) SIMILITER ET DIVINITVS
» TRADITA IMAGO CARNIS EIVS, DIVINVS VIDELICET PANIS,
» repletus eſt Spiritu Sáncto cum Calyce VITAM-FERENTIS Sanguinis
» lateris eius. Hæc ergo demonſtrata eſt, VERA IMAGO DISPENSA-
» TIONIS QVÆ IN CARNE FACTA EST, SCILICET CHRISTI DEI
» NOSTRI, quemadmodum ſupra dictum eſt; quam ipſe nobis verus
» Naturæ viuificator & fictor voce propria tradidit: Εὐφρανθήτωσαν, καὶ ἀγαλλιάσθωσαν, καὶ παῤῥησιαζέσθωσαν, οἱ τὴν ἀληθῆ τοῦ Χριστοῦ εἰκόνα, εἰλικρινεστάτῃ ψυχῇ ποιοῦντες καὶ ποθοῦντες, καὶ σεβόμενοι, καὶ εἰς σωτηρίαν ψυχῆς καὶ σώματος προσφερόμενοι· ἣν αὐτὸς Ο ΙΕΡΟΤΕΛΕΣΤΗΣ, καὶ Θεὸς, τὸ ἡμῶν ἐξ ἡμῶν ὁλικῶς ἀναλαβόμενος φύραμα, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ ἑκουσίου πάθους, εἰς τύπον, καὶ ἀνάμνησιν ἐναργεστάτην, τοῖς αὐτοῦ Μύσταις παραδέδωκε. μέλλων γὰρ ἑαυτὸν ἑκουσίως ἐκδιδόναι, τῷ ἀοιδίμῳ καὶ Ζωοποιῷ Θανάτῳ αὐτοῦ, λαβὼν τὸν ἄρτον, εὐλόγησε, καὶ εὐχαριστήσας, ἔκλασε, καὶ μεταδοὺς, εἶπε· λάβετε, φάγετε, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα. ὁμοίως καὶ τὸ ποτήριον μεταδοὺς, εἶπε· τοῦτό μου ἐστὶ τὸ αἷμα, τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὡς οὐκ ἄλλου εἴδους ἐπιλεχθέντος παρ' αὐτοῦ, ἐν τῇ ὑπ' οὐρανὸν, ἢ τύπου εἰκονίσαι τὴν αὐτοῦ ΣΑΡΚΩΣΙΝ δυναμένου. ἰδοὺ οὖν Η ΕΙΚΩΝ ΤΟΥ ΖΩΟΠΟΙΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΑΥΤΟΥ, ἡ ἔντιμος καὶ τετιμημένως πραττομένη. τί γὰρ ἐμηχανήσατο ἐν τούτῳ ὁ ΠΑΝΣΟΦΟΣ Θεός; οὐχ ἕτερόν τι, ἢ δεῖξαι καὶ τρανῶσαι φανερῶς ἡμῖν τοῖς ἀνθρώποις, τὸ πραγματευθὲν μυστήριον ἐν τῇ κατ' αὐτὸν οἰκονομίᾳ. ΟΤΙ, ΩΣΠΕΡ Ο ΕΞ ΗΜΩΝ ΑΝΕΛΑΒΕΤΟ, ΥΛΗ ΜΟΝΗ ΕΣΤΙΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΟΥΣΙΑΣ, ΚΑΤΑ ΠΑΝΤΑ ΤΕΛΕΙΑΣ, ΜΗ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΖΟΥΣΗΣ ΙΔΙΟΣΥΣΤΑΤΟΝ ΠΡΟΣΩΠΟΝ, ΙΝΑ ΜΗ ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΕΝ ΤΗ ΘΕΟΤΗΤΙ ΠΑΡΕΜΠΕΣΗ· ΟΥΤΩ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΥΛΗΝ ΕΞΑΙΡΕΤΟΝ, ΗΓΟΥΝ ΑΡΤΟΥ ΟΥΣΙΑΝ ΠΡΟΣΕΤΑΞΕΝ ΠΡΟΣΦΕΡΕΣΘΑΙ, ΜΗ ΣΧΗΜΑΤΙΖΟΥΣΑΝ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΜΟΡΦΗΝ, ΙΝΑ ΜΗ ΕΙΔΩΛΟΛΑΤΡΕΙΑ ΠΑΡΕΙΣΑΧΘΗ. ὥσπερ οὖν τὸ κατὰ φύσιν τοῦ Χριστοῦ σῶμα ἅγιον, ὡς θεωθὲν, οὕτω δῆλον, καὶ τὸ θέσει, ἤτοι ἡ εἰκὼν αὐτοῦ, ἁγία, ὡς διά τινος ἁγιασμοῦ Χάριτι ΘΕΟΥΜΕΝΗ. τοῦτο γὰρ, καὶ ἐπραγματεύσατο, ὡς ἔφημεν, ὁ δεσπότης Χριστὸς, ὅπως, καθάπερ τὴν σάρκα, ἣν ἀνέλαβε, τῷ οἰκείῳ, κατὰ φύσιν, ἁγιασμῷ, ἐξ αὐτῆς ἑνώσεως ἐθέωσεν, ΟΜΟΙΩΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΤΗΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ ΑΡΤΟΝ, ὡς ἀψευδῆ εἰκόνα τῆς φυσικῆς σαρκὸς, διὰ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπιφοιτήσεως ἁγιαζόμενον, θεῖον σῶμα εὐδόκησε γενέσθαι. ΜΕΣΙΤΕΥΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΕΝ ΜΕΤΕΝΕΞΕΙ, ΕΚ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟ ΑΓΙΟΝ, ΤΗΝ ΑΝΑΦΟΡΑΝ ΠΟΙΟΥΜΕΝΟΥ, ΙΕΡΕΩΣ. λοιπὸν ἡ κατὰ φύσιν ἔμψυχος, καὶ νοερὰ σὰρξ τοῦ Κυρίου, ἐχρίσθη Πνεύματι ἁγίῳ, τὴν θεότητα. ΩΣΑΥΤΩΣ ΚΑΙ Η ΘΕΟΠΑΡΑΔΟΤΟΣ ΕΙΚΩΝ ΤΗΣ ΣΑΡΚΟΣ ΑΥΤΟΥ, Ο ΘΕΙΟΣ ΑΡΤΟΣ, ἐπληρώθη Πνεύματος ἁγίου, σὺν τῷ ποτηρίῳ τοῦ ΖΩΗΦΟΡΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ τῆς

πλευρᾶς αὐτοῦ. αὕτη οὖν ἀποδέδεικται ΑΨΕΥΔΗΣ ΕΙΚΩΝ, ΤΗΣ ΕΝΣΑΡ-
ΚΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΗΜΩΝ, καθὼς προλέλε-
κται· ἣν αὐτὸς ἡμῖν, ὁ ἀληθινὸς τῆς φύσεως ΖΩΟΠΛΑΣΤΗΣ, οἰκειοφώνως παρα-
δέδωκε. RESPONDET EPIPHANIVS DIACONVS: Patet qualiter o-
mnis ſermo præpoſitus, quando ſemel à veritate auerſus eſt, in
multas & periculoſas prauitates à conſequentia ſeductoria profe-
ratur: quippe quod & iſti PRÆCEPTORES NOVITATIS perpeſſi
ſunt. auerſi enim à veritate PROPTER IMAGINVM FACTIONEM,
etiam in alteram EXTREMAM APOPLEXIÆ INSANIAM dilapſi ſunt.
Etenim quaſi EX DELPHICO TRIPODE torua hæc & pernicioſa
dogmata oraculo conſecuti ſunt (aliàs, vaticinati ſunt.) Sed au-
diant à PROVERBIALI VERBO: Laqueus fortis viro labia ſua, & Prou.6.
capitur proprij verbis oris. Ligna enim & fœnum & ſtipulam ap- v.2.
poſuerunt, quorum finis in combuſtionem. NVLLVS ENIM ALI-
QVANDO TVBARVM SPIRITVS, SANCTORVM VIDELICET APO-
STOLORVM, AVT ILLVSTRIVM PATRVM NOSTRORVM, INCRVEN-
TVM SACRIFICIVM NOSTRVM, QVOD IN COMMEMORATIONEM
CHRISTI DEI NOSTRI, AC OMNIS DISPENSATIONIS EIVS EFFI-
CITVR, DIXIT IMAGINEM CORPORIS EIVS. NEQVE ENIM AC-
CEPERVNT A DOMINO SIC DICERE VEL CONFITERI; SED AV-
DIVNT EVANGELICE DICENTE EO: NISI MANDVCAVERITIS CAR- Ioan 5.
NEM FILII HOMINIS, ET BIBERITIS EIVS SANGVINEM, NON IN- v.54.
TRABITIS IN REGNVM CÆLORVM. ET: QVI MANDVCAT MEAM v.54.
CARNEM ET BIBIT SANGVINEM MEVM, IN ME MANET, ET EGO
IN EO. ET: ACCEPTO PANE, GRATIAS AGENS, FREGIT, ET DEDIT Matt.26.
DISCIPVLIS SVIS, ET AIT: ACCIPITE ET COMEDITE, HOC EST v.26. Marc.14.
CORPVS MEVM: ET, ACCIPIENS CALYCEM, GRATIAS EGIT, ET v.22.
DEDIT ILLIS, DICENS; BIBITE EX HOC OMNES: HIC EST ENIM Luc.22.
SANGVIS MEVS NOVI TESTAMENTI, QVI PRO MVLTIS EFFVNDE- v.19.
TVR IN REMISSIONEM PECCATORVM. ET NON DIXIT, ACCIPITE
ET COMEDITE IMAGINEM CORPORIS MEI. Sed & PAVLVS, DIVI-
NVS APOSTOLVS, EX DIVINIS DOMINI VOCIBVS HAVRIENS, ait:
Ego accepi à Domino quod & tradidi vobis, quoniam in qua nocte 1.Cor.11.
tradebatur, accepit Panem, & gratias agens, fregit, & dixit: Accipite v.23.
& comedite, HOC EST CORPVS MEVM, quod pro vobis frangitur:
hoc facite in meam commemorationem. ſimiliter & Calycem, poſt
quam cœnauit, dicens; HIC CALYX NOVVM TESTAMENTVM EST
IN MEO SANGVINE: hoc facite, quotieſcumque biberitis, in meam
commemorationem. Quotieſcumque enim manducabitis Panem
hunc, & Calycem hunc bibetis, mortem Domini annunciabitis, do-
nec veniat. ERGO LIQVIDO DEMONSTRATVM EST, QVOD NVS-
QVAM DOMINVS, VEL APOSTOLI, AVT PATRES, IMAGINEM DIXE-
RVNT SACRIFICIVM SINE SANGVINE, QVOD PER SACERDOTEM
OFFERTVR; SED IPSVM CORPVS, ET IPSVM SANGVINEM,
ET ANTE SANCTIFICATIONIS QVIDEM CELEBRATIO-
NEM, (aliàs, CONSVMMATIONEM) ANTITYPA QVIBVSDAM,

» TYPOS QVIBVSDAM SANCTORVM PATRVM, HÆC PIE VISVM EST
» NOMINARE; quorum eſt EVSTATHIVS, propugnator Orthodoxæ
» Fidei, & Arianæ deſtructor veſaniæ; & BASILIVS, eiuſdem INFELI-
» CIS SVPERSTITIONIS depoſitor, QVI OMNE QVOD SVB SOLE EST
» PLANAM RECTORVM DOGMATVM BASIM EDOCVIT. Ex vno
» enim eodemque Spiritu diſputantes, vnus quidem eorum interpre-
Prou. 9. v. 5. » tans SALOMONIACVM DICTVM, quod in Prouerbiis legitur; Co-
» medite Panem meum, & bibite Vinum quod miſcui vobis, hæc
» dicit: Per Panem & Vinum, TYPOS corporalium Chriſti prædicat
» membrorum. Alter verò ex eodem fonte hauriens, vt nouerunt o-
» mnes SACERDOTII MYSTICI CVLTORES, in oratione DIVINÆ OB-
» LATIONIS, ita dicit: Confidentes appropinquamus SANCTO AL-
» TARI, & proponentes TYPOS ſancti Corporis & Sanguinis Chriſti
» tui, te deprecamur & te rogamus, & quod deinceps infertur, certio-
» rem Patris huius perficit intellectum, QVALITER ANTEQVAM SAN-
» CTIFICATA FVERINT, VOCATA SINT TYPI; POST SANCTIFICATIO-
» NEM AVTEM, CORPVS PROPRIE AC SANGVIS CHRISTI DICVNTVR,
» SVNT, ET CREDVNTVR. Ipſi verò viri fortes VOLENTES VENERA-
» BILIVM IMAGINVM DEMOLIRI VISIONEM, ALIAM IMAGINEM IN-
» TRODVXERVNT, QVÆ NON EST IMAGO, SED CORPVS ET SAN-
» GVIS. Porrò fatigatione (aliàs, improbitate) & aſtutia depreſſi, ſo-
» phiſmate prauo ſemet offendentes, (aliàs, decipientes) ADOPTIONE
» NOMINAVERVNT FIERI HANC DIVINAM OBLATIONEM, ET COR-
» PVS, ET SANGVINEM DOMINI. Æquali quodammodo appro-
» pinquat amentiæ, & ampliorem indiſciplinationis (aliàs, indiſci-
» plinatione) habet impietatem. Deinde dimiſſo mendacio tangunt
» pauxillum quid veritatem, DIVINVM CORPVS DICENTES FIERI.
» ET, SI IMAGO CORPORIS EST, NON POTEST ESSE HOC DIVI-
» NVM CORPVS. Ergo hinc inde circumductis, inualida omnino
» manent ea quæ ab illis ſuſurrata ſunt. SICVT ENIM OCVLVS TVR-
» BATVS NON RECTE VIDET, ITA ET IPSI NEQVAM CONFVSIO-
» NE COGITATIONVM SENSVM SVVM TVRBANTES, ET TVRBV-
» LENTVM REDDENTES, ID IPSVM PATIVNTVR QVOD INSA-
» NIENTES, ALIA SCILICET PRO ALIIS PHANTASTICE PAS-
» SI (aliàs, PHANTASTICE IVDICANTES) ALIQVANDO QVI-
» DEM IMAGINEM DICENTES SANCTI CORPORIS CHRI-
» STI INTELLIGIBILE SACRIFICIVM NOSTRVM (aliàs,
» SACRVM) ALIQVANDO VERO POSITIONE CORPVS. Porrò hæc
» paſſi ſunt, quemadmodum ſupra diximus, Imaginalium Forma-
» tionum vultum (aliàs, Sacrum aſpectum) ab Eccleſia volentes
» exterminare, GAVDENTES SVPER EVERSIONE ECCLE-
» SIASTICARVM TRADITIONVM: Ἔοικέ πως πᾶς λόγος παραβαλλό-
μενος, ἐπειδὰν τῆς ἀληθείας ἅπαξ παρεκτραπῇ, εἰς πολλὰς καὶ ἐπικινδύνους
ἀτοπίας ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν πλάνην ἀκολουθίας ἐκφέρεσθαι· ὃ λοιπὸν καὶ
οὗτοι ΟΙ ΤΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΕΙΣΗΓΗΤΑΙ πεπόνθασιν. ἐκ-
τραπέντες γὰρ τῆς ἀληθείας, ἔσχον τῆς τῶν εἰκόνων ποιήσεως, εἰς ἕτερον

ΕΣΧΑΤΗΝ ΑΠΟΠΛΗΞΙΑΣ ΜΑΝΙΑΝ κατεψεύσθησαν. ὡς γὰρ ΕΚ ΔΕΛΦΙΚΟΥ ΤΡΙΠΟΔΟΣ τὰ λοξὰ ταῦτα καὶ ἀλήθεια ἐχρησμῴδησαν δόγματα, ἀλλὰ ἐκχύουσι κατὰ τοῦ ΠΑΡΟΙΜΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ, Γαλῆς ἰσχυρὰ ἀνδρὶ, τὰ ἴδια χείλη, καὶ ἁλίσκεται ῥήμασιν ἰδίου στόματος. ξύλα γὰρ, καὶ χόρτον, καὶ καλάμην περιέθεντο, ὧν τὸ τέλος εἰς καῦσιν. ΟΥΔΕΙΣ ΓΑΡ ΠΟΤΕ ΤΩΝ ΣΑΛΠΙΓΓΩΝ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ, ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ, Η ΤΩΝ ΑΟΙΔΙΜΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΗΜΩΝ, ΤΗΝ ΑΝΑΙΜΑΚΤΟΝ ΗΜΩΝ ΘΥΣΙΑΝ, ΤΗΝ ΕΙΣ ΑΝΑΜΝΗΣΙΝ ΤΟΥ ΠΑΘΟΥΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΗΜΩΝ, ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΓΙΝΟΜΕΝΗΝ, ΕΙΠΕΝ ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΑΥΤΟΥ. ΟΥΔΕ ΓΑΡ ΠΑΡΕΛΑΒΟΝ ΑΠΟ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΟΥΤΩΣ ΛΕΓΕΙΝ, Η ΟΜΟΛΟΓΕΙΝ. ΑΛΛΑ ΑΚΟΥΟΥΣΙ ΛΕΓΟΝΤΟΣ ΑΥΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΩΣ, ΕΑΝ ΜΗ ΦΑΓΗΤΕ ΤΗΝ ΣΑΡΚΑ ΤΟΥ ΥΙΟΥ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ, ΚΑΙ ΠΙΗΤΕ ΑΥΤΟΥ ΤΟ ΑΙΜΑ, ΟΥ ΜΗ ΕΙΣΕΛΘΗΤΕ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑΝ ΤΩΝ ΟΥΡΑΝΩΝ. ΚΑΙ, Ο ΤΡΩΓΩΝ ΜΟΥ ΤΗΝ ΣΑΡΚΑ, ΚΑΙ ΠΙΝΩΝ ΜΟΥ ΤΟ ΑΙΜΑ, ΕΝ ΕΜΟΙ ΜΕΝΕΙ, ΚΑΓΩ ΕΝ ΑΥΤΩ· ΚΑΙ, ΛΑΒΩΝ ΑΡΤΟΝ, ΚΑΙ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΣΑΣ, ΕΚΛΑΣΕ, ΚΑΙ ΕΔΙΔΟΥ ΤΟΙΣ ΜΑΘΗΤΑΙΣ ΑΥΤΟΥ, ΚΑΙ ΕΙΠΕ· ΛΑΒΕΤΕ, ΦΑΓΕΤΕ, ΤΟΥΤΟ ΕΣΤΙ ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΟΥ· ΚΑΙ ΛΑΒΩΝ ΤΟ ΠΟΤΗΡΙΟΝ, ΚΑΙ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΣΑΣ, ΕΔΩΚΕΝ ΑΥΤΟΙΣ, ΛΕΓΩΝ· ΠΙΕΤΕ ΕΞ ΑΥΤΟΥ ΠΑΝΤΕΣ, ΤΟΥΤΟ ΕΣΤΙ ΤΟ ΑΙΜΑ ΜΟΥ, ΤΟ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ, ΤΟ ΠΕΡΙ ΠΟΛΛΩΝ ΕΚΧΥΝΟΜΕΝΟΝ, ΕΙΣ ΑΦΕΣΙΝ ΑΜΑΡΤΙΩΝ. ΚΑΙ ΟΥΚ ΕΙΠΕ, ΛΑΒΕΤΕ, ΦΑΓΕΤΕ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΜΟΥ. ἀλλὰ καὶ ΠΑΥΛΟΣ, Ο ΘΕΙΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ, ἐκ τῆς θείας φωνῆς τοῦ Κυρίου ἀρυσάμενος, ἔφη· Ἐγὼ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ Κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν· ὅτι ἐν τῇ νυκτὶ, ᾗ παρεδίδοτο, ἔλαβεν ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας, ἔκλασε, καὶ εἶπε· Λάβετε, φάγετε, ΤΟΥΤΟ ΜΟΥ ΕΣΤΙ ΤΟ ΣΩΜΑ, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον, τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν· ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων· ΤΟΥΤΟ ΤΟ ΠΟΤΗΡΙΟΝ Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ ΕΣΤΙΝ, ΕΝ ΤΩ ΕΜΩ ΑΙΜΑΤΙ, τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὁσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον, καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ. ΟΥΚΟΥΝ ΣΑΦΩΣ ΑΠΟΔΕΔΕΙΚΤΑΙ, ΟΤΙ ΟΥΔΑΜΟΥ, ΟΥΤΕ Ο ΚΥΡΙΟΣ, ΟΥΤΕ ΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ, Η ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ, ΕΙΚΟΝΑ ΕΙΠΟΝ ΤΗΝ ΔΙΑ ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΗΝ, ΑΝΑΙΜΑΚΤΟΝ ΘΥΣΙΑΝ, ΑΛΛΑ ΑΥΤΟ ΤΟ ΣΩΜΑ, ΚΑΙ ΑΥΤΟ ΤΟ ΑΙΜΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. ΚΑΙ ΠΡΟ ΜΕΝ ΤΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΑΣΜΟΥ ΤΕΛΕΙΩΣΕΩΣ, ΑΝΤΙΤΥΠΑ ΤΙΣΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΕΥΣΕΒΩΣ ΕΔΟΞΕΝ ΟΝΟΜΑΖΕΣΘΑΙ. ὧν ἐστιν ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ, ὁ ἀήττητος πρόμαχος τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως, καὶ τῆς Ἀρειανῆς ΚΑΚΟΔΑΙΜΟΝΙΑΣ καταλύτης. καὶ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ, τῆς αὐτῆς δεισιδαιμονίας καθαιρέτης, Ο ΤΗΝ ΥΦΗΛΙΟΝ ΤΗΝ ΛΕΙΑΝ ΒΑΣΙΝ ΤΩΝ ΟΡΘΩΝ ΕΚΔΙΔΑΞΑΣ ΔΟΓΜΑΤΩΝ. ἐξ ἑνὸς γὰρ καὶ τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος φθεγγόμενοι, ὁ μὲν ἑρμηνεύων τὸ ἐν ταῖς Παροιμίαις Σολομώντειον ῥητόν· Φάγετε τὸν ἐμὸν ἄρτον, καὶ πίετε οἶνον, ὃν κεκέρακα ὑμῖν, τάδε φησί· Διὰ τοῦ οἴνου, καὶ τοῦ ἄρτου, τὰ ΑΝΤΙΤΥΠΑ τῶν σωματικῶν τοῦ Χριστοῦ κηρύττει μελῶν. ὁ δὲ ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς ἀπαντλήσας, ὡς ἴσασι πάντες ΟΙ ΤΗΣ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΜΥΣΤΗΠΟΛΟΙ, ἐν τῇ εὐχῇ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ, ὧδέ πως, λέγων

θαρροῦντες προσεγγίζομεν ΤΩ ΑΓΙΩ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΩ. καὶ προσθέντες ΤΑ ΑΝΤΙΤΥΠΑ τοῦ ἁγίου σώματος, καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ σου, σοῦ δεόμεθα, καὶ σὲ παρακαλοῦμεν, καὶ τὸ ἑξῆς ἐπιφερόμενον ἐκδηλοτέραν τὴν ἔννοιαν τοῦ πατρὸς καταρτίζει· ΩΣ ΠΡΟ ΤΟΥ ΑΓΙΑΣΘΗΝΑΙ ΕΚΛΗΘΗ ΑΝΤΙΤΥΠΑ, ΜΕΤΑ ΔΕ ΤΟΝ ΑΓΙΑΣΜΟΝ ΣΩΜΑ ΚΥΡΙΩΣ ΚΑΙ ΑΙΜΑ ΧΡΙΣΤΟΥ ΛΕΓΟΝΤΑΙ, ΚΑΙ ΕΙΣΙ ΚΑΙ ΠΙΣΤΕΥΟΝΤΑΙ. ΑΥΤΟΙ ΔΕ ΟΙ ΓΕΝΝΑΔΑΙ, ΘΕΛΟΝΤΕΣ ΤΗΝ ΤΩΝ ΣΕΠΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΑΦΑΝΙΣΑΙ ΘΕΑΝ, ΕΤΕΡΑΝ ΕΙΚΟΝΑ ΠΑΡΕΙΣΗΓΑΓΟΝ, Η ΤΙΣ ΟΥΚ ΕΙΚΩΝ ΕΣΤΙΝ, ΑΛΛΑ ΣΩΜΑ ΚΑΙ ΑΙΜΑ. μοχθηρίᾳ δὲ, καὶ πανουργίᾳ συνεχόμενοι, σοφίσματι κιβδήλῳ ἑαυτοὺς παρακρουόμενοι, φασὶ ὀνόμασιν γίνεσθαι ταύτην τὴν θείαν προσένεξιν. καὶ ὥσπερ τοῦτο λέγειν ἐπὶ μανίας σαφοῦς, ΟΥΤΩ ΚΑΙ ΤΟ ΕΙΚΟΝΑ ΛΕΓΕΙΝ ΤΟ ΣΩΜΑ, ΚΑΙ ΑΙΜΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ, τῆς ἴσης ἔχεται παροινίας, καὶ πλέον τῆς ἀμαθίας τὴν ἀσέβειαν ἔχει. εἶτα ἀφέντες τὸ ψεῦδος, ἅπτονται μικρόν τι τῆς ἀληθείας, ΘΕΙΟΝ ΣΩΜΑ ΛΕΓΟΝΤΕΣ ΓΙΝΕΣΘΑΙ. ΚΑΙ ΕΙ ΕΙΚΩΝ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΕΣΤΙΝ, ΟΥΚ ΕΝΔΕΧΕΤΑΙ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟ ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΣΩΜΑ. ἐκ τούτου ἔνθεν κἀκεῖθεν περιφερομένοις, ἀβέβαια πάντη τὰ παρ' αὐτῶν θρυλλούμενα. ΩΣΠΕΡ ΓΑΡ ΟΦΘΑΛΜΟΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΘΕΙΣ ΟΥΚ ΟΡΘΩΣ ΟΡΑ, ΟΥΤΩ ΚΑΙ ΑΥΤΟΙ, ΤΗ ΤΩΝ ΠΟΝΗΡΩΝ ΣΥΓΧΥΣΕΙ ΛΟΓΙΣΜΩΝ, ΤΟΝ ΕΑΥΤΩΝ ΝΟΥΝ ΤΑΡΑΞΑΝΤΕΣ, ΚΑΙ ΘΟΛΩΣΑΝΤΕΣ, ΤΟ ΑΥΤΟ ΠΑΣΧΟΥΣΙΝ, ΟΙΑ ΟΙ ΜΑΙΝΟΜΕΝΟΙ, ΕΤΕΡΑ ΑΝΘ' ΕΤΕΡΩΝ ΦΑΝΤΑΖΟΜΕΝΟΙ. ΠΟΤΕ ΜΕΝ ΕΙΚΟΝΑ ΛΕΓΟΝΤΕΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΘΥΣΙΑΝ ΗΜΩΝ, ΠΟΤΕ ΔΕ ΘΕΣΕΙ ΣΩΜΑ. ταῦτα δὲ πεπόνθασι, καθὼς φθάσαντες εἴπομεν, τὴν τῶν εἰκονικῶν ἀνατυπωμάτων ὄψιν, ἐκ τῆς Ἐκκλησίας θέλοντες ἀφανίσαι. ΕΠΙΧΑΙΡΟΝΤΕΣ ΤΗ ΔΙΑΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΝ. Illuſtris ſanè locus, eóque commendandus magis ac memoria retinendus recolenduſque eſt, quò tanti mali, immo omnium quotquot inuecta in Eccleſiam graſſantiaque ſunt, multò maximi; nempe Hæreſis Berengarianæ originem aperit, erroris VMBRATICORVM nouitatem exponit, ac iucundam in re triſti & ſeuera hiſtoriam exhibens, quidquid ad Euchariſtiam pertinet, Eccleſiæ fide, Patrum ore, declarat. Itaque hiſtoricum hoc vnum ſiue Argumentum, ſiue Teſtimonium etiamſi cætera non ſuppeterent, Veritatis Euchariſticæ aduerſarios ſatis profligaret. Omnium autem Liturgia eſt ſalus, ac maximè eorum pro quibus præcipue oratur, ac myſtica offertur Hoſtia; id eſt, ſi audire vis, quemadmodum ex Timotheana noſtra aptè diximus, REGVM. Ac certè noſtris illis myſticis inſtitutis, ſacriſque diſciplinis, veram Salutis viam edoctus Sanctus ille Hieroſolymitanus Cyrillus & audiuit & vidit, cùm præ cæteris REGES recenſet, quorum ſit penes diuinam illam prouidentiam & quaſi tutelam, cura ſingularis. Itaque Catecheſis Myſtagogica quinta inter alia hæc habet: Deinde vbi hæc SPIRITVALIS VICTIMA, hoc INCRVENTVM SACRIFICIVM oblatum atque immolatum eſt, SVPER ILLA PROPITIATORIA HOSTIA, obſecramus Deum PRO COMMVNI ECCLESIARVM PACE,

1.Tim.2.v.2.

PACE, Pro Meliore Orbis Statu, PRO REGIBVS, pro MILITIBVS, & Sociis, Pro Ægrotis & Afflictis, Pro omnibus denique qui auxilio indigent: εἶτα μετὰ τὸ ἀπαρτισθῆναι τὴν ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΝ ΘΥΣΙΑΝ, τὴν ΑΝΑΙΜΑΚΤΟΝ ΛΑΤΡΕΙΑΝ, ΕΠΙ ΤΗΣ ΘΥΣΙΑΣ ΕΚΕΙΝΗΣ ΤΟΥ ΙΛΑΣΜΟΥ, παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν ΥΠΕΡ ΚΟΙΝΗΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΕΙΡΗΝΗΣ, ὑπὲρ τῆς τοῦ Κόσμου εὐσταθείας, ΥΠΕΡ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, ὑπὲρ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ, ΚΑΙ ΣΥΜΜΑΧΩΝ, ὑπὲρ τῶν ἐν ἀσθενείαις, ὑπὲρ τῶν καταπονουμένων, καὶ ἁπαξαπλῶς, ὑπὲρ πάντων τῶν βοηθείας δεομένων. Quare, quod ſupra explicatum eſt, optimo iure Timotheo noſtro dixi, Chriſtianæque Eccleſiæ edixi: Obſecro igitur primùm omnium fieri Obſecrationes, Orationes, Poſtulationes, Gratiarum Actiones. Gratiarum autem Actiones, ſiue Ευχαριστίας, hac Auguſtini ſententia, tanquam Sacrificij clauſula, intelligite. Scribit Enchiridium ad Laurentium; in quo: Neque negandum eſt, (inquit) DEFVNCTORVM ANIMAS pietate ſuorum viuentium RELEVARI, cùm pro illis SACRIFICIVM MEDIATORIS offertur, vel ELEEMOSYNÆ in Eccleſia fiunt. Sed hæc eis proſunt, qui cùm viuerent, vt hæc ſibi poſtea prodeſſe poſſent, MERVERVNT. Eſt enim quidam viuendi modus, nec tam bonus, vt non requirat iſta poſt mortem: Eſt verò talis in bono, vt iſta non requirat; & eſt rurſus talis in malo, vt nec his valeat, cùm ex hac vita tranſierit, ADIVVARI. Quocirca Hic OMNE MERITVM COMPARATVR, quo poſſit poſt hanc vitam releuari quiſpiam, vel grauari. Nemo autem ſe ſperet quod hic neglexerit, cùm obierit, apud Deum promereri. Non igitur iſta QVÆ PRO DEFVNCTIS COMMENDANDIS FREQVENTAT ECCLESIA, illi APOSTOLICÆ ſunt aduerſa SENTENTIÆ, qua dictum eſt: Omnes enim adſtabimus ante TRIBVNAL CHRISTI, vt referat vnuſquiſque ſecundùm ea quæ per corpus geſſit, ſiue bonum, ſiue malum: Quia etiam HOC MERITVM SIBI QVISQVE, CVM IN CORPORE VIVERET, COMPARAVIT, vt ei poſſent iſta prodeſſe. Non enim omnibus proſunt; Et quare non omnibus proſunt, niſi PROPTER DIFFERENTIAM VITÆ quam quiſque geſſit in Corpore? Cùm ergò SACRIFICIA ſiue ALTARIS, ſiue quarumcumque Eleemoſynarum PRO BAPTIZATIS DEFVNCTIS OMNIBVS Offeruntur, pro valde bonis, GRATIARVM ACTIONES ſunt: pro non valdè malis, PROPITIATIONES ſunt: pro valde malis, etſi nulla ſunt adiumenta mortuorum, QVALESCVMQVE VIVORVM CONSOLATIONES ſunt. Quibus autem proſunt, aut ad hoc proſunt, vt ſit plena REMISSIO, aut CERTE TOLERABILIOR FIAT IPSA DAMNATIO. Quæ quidem vltima Auguſtini verba hunc ſenſum habent, vt Sacrificia oblata, & Eleemoſynæ pro Defunctis collatæ, aut Pœnas omnes Purgatorias condonando dimittant, aut tolerabiliores iuuando reddant.

1.Tim.2.v.1. — *2.Cor.5.v.10.*

CAP. XXXIV.

ATQVE hæc pro PRIMA noſtri SERMONIS PARTE, quæ DE CHRISTIANO SACRIFICIO SACRIFICIIQVE PARTIBVS eſt, dicta ſunto. Qui breuiùs audire volet, at-

que Catholicum in morem, philoſophari paucis; Euchariſtiæ Sacrificium, quod Orientalis Eccleſia LITVRGIAM, Occidentalis, MISSAM appellat, ſtatim cognouerit, ſi modò Sanctorum Theologorum Adiuncta atque Epitheta diuinæ Euchariſtiæ exploret: tantum eſt ſanctè de Deo loquentium in amore moræ, vt blanda quadam nomenclatione ſuauiſſima quæque myſteria Fidelibus, vel de nomine ſalutanda, aperiat! Ac omnium quaſi ore ac voto Beatiſſimus Auguſtinus, OMNIVM TEMPORVM ATQVE ECCLESIARVM DOCTOR, loquatur: ex quo, tanquam ex fideliſſimo diligentiſſimoque meo, non modò inter Latinos, ſed & inter omnes, quantum ad rationes Theologicas attinet, Internuncio atque Interprete, perpetua in Epiſtolas meas Commentaria Venerabilis Beda (verè CATENATVS LABOR, vt quidam cecinit Poëta, ſanè ingenioſus) ſuppoſuit, dicam, an compoſuit? Itaque Euchariſtia Sancto Auguſtino nunc, PIETAS, De Trinitate libro tertio: nunc, GRATIA, ſcilicet Subſtantialis; nunc, PARTES, quòd partienda fidelibus ſit, vocatur, Sermone De Verbis Euangelij, citato à Beda in prioris ad Corinthios decimum Caput; & apud Gratianum, De Conſecratione, Diſtinctione ſecunda, capite quinquageſimo octauo. Sed Partes, quæ myſticam quæque ſuam ſignificationem habeant, vt in NOVEM illis Partibus videre eſt, in quas Myſticum Panem diuidebant Sacerdotes MOSARABVM, (id eſt, Chriſtianorum Arabibus commixtorum in Hiſpania ante mille annos, quaſi MIXTARABVM) quorum ritus nunc etiam nonnullæ Toletanæ Eccleſiæ retinent. In MISSA
» enim MOSARABICA legitur: Habet quæque PARTICVLA
» nomen. Quinque priores Partes dicuntur, CORPORATIO,
» NATIVITAS, CIRCVMCISIO, APPARITIO, PASSIO:
» Quatuor reliquæ, MORS, RESVRRECTIO, GLORIA,
» REGNVM, ſcilicet Chriſti. Ergo Euchariſtia Auguſtino nunc, PARTES vocatur: nunc, SACRAMENTVM CORPORIS CHRISTI; VITA (ex Apoſtolica Traditione, ab eo quod dictum eſt, inquit,

Io. 5. v. 35. Ego ſum Panis VITÆ;) ac DOMINICA MENSA; atque SACRAMENTVM MENSÆ DOMINICÆ, Epiſtolâ nonageſimâ quintâ, ad Innocentium Papam; & libro primo De Peccatorum meritis & remiſſione: nunc, SACRAMENTVM SANCTÆ MENSÆ, eodem libro: nunc, SACRIFICIVM CORPORIS ET SANGVINIS CHRISTI, libro primo De Anima, Tractatu vigeſimo ſexto in Ioannem, & Concione prima in Pſalmum trigeſimum tertium, & capite octauo vigeſimi ſecundi libri De Ciuitate Dei: nunc, PANIS

Ioan 6. v. 52. » CONCORDIÆ, Tractatu vigeſimo ſexto in Ioannem. vbi, LI-
» TIGABANT VTIQVE (inquit de Capharnaïtis Auguſtinus) AD
» INVICEM, QVIA PANEM CONCORDIÆ NON IN-
» TELLIGEBANT: nunc, SACRIFICIVM MEDIATORIS; necnon & SACRIFICIA ALTARIS, decimo ſupra centeſimum capite Enchiridij ad Laurentium: nunc, VICTIMA SANCTA, ac PRETII NOSTRI SACRAMENTVM, capite decimo tertio Confeſſionum libri

noni; tanquam ſumpta à Baſilio Magno periphraſi, qui in Liturgia, Μέγα τὸ Σωτηρίας Μυστήριον, MAGNVM SALVTIS SACRAMENTVM, Euchariſtiam vocat: nunc, COMMVNICATIO CORPORIS CHRISTI, nono capite libri vigeſimi De Ciuitate Dei: nunc, ALTARIS SACRAMENTVM, capite ſexto libri decimi De Ciuitate Dei; & De ſancta Virginitate; & SACRAMENTA ALTARIS, capitulo vigeſimo nono Concilij Tertij Carthaginienſis, cui Auguſtinus ſubſcripſit: nunc, SANCTA COENA, necnon & SACRAMENTVM COENÆ, Pſalmo Abecedario contra Partem Donati: nunc, SACROSANCTA COENA, libro ſecundo contra Litteras Petiliani Donatiſtæ: nunc, SACRIFICIVM PRETII NOSTRI, capite duodecimo libri noni Confeſſionum: nunc, VNICVM SACRIFICIVM PRO SALVTE NOSTRA, libro primo contra Creſconium Grammaticum: nunc, OBLATIO, Hæreſi quinquageſima tertia ad Quod-vult-Deum, capite vndecimo libri ſecundi Retractationum, & Canone ſeptuageſimo nono Concilij Quarti Carthaginienſis, cui Auguſtinus ſi non præfuit, at interfuit; ac SACROSANCTA OBLATIO ET PARTICIPATIO CORPORIS ET SANGVINIS CHRISTI, capite duodeuigeſimo libri vigeſimi contra Fauſtum Manichæum; atque SANCTI ALTARIS OBLATIO, Epiſtolâ quinquageſimâ nonâ ad Sanctum Paulinum: nunc SACRIFICIVM SALVTARE, Sermone trigeſimo ſecundo De Verbis Apoſtoli: nunc, SACRAMENTVM FIDELIVM, ibidem, at Sermone ſecundo: nunc, VIVIFICVM DOMINICI CORPORIS SVPPLEMENTVM, ac REDEMPTORIS MONIMENTVM, ET REDEMPTI MVNIMENTVM, ſecundo libro De Viſitatione infirmorum: nunc, PRETIVM NOSTRVM, Epiſtolâ ſexageſimâ ſecundâ ſupra centeſimam; & in Pſalmum duodequinquageſimum, Concione prima: nunc, SACRIFICIVM ECCLESIÆ, capite vigeſimo libri decimi De Ciuitate Dei, & duodevigeſimo capite libri primi contra Aduerſarium legis & Prophetarum: nunc, EPVLÆ, Sermone quadrageſimo ſeptimo de Verbis Domini: nunc, COMMVNIO CORPORIS ET SANGVINIS CHRISTI, ibidem: nunc, PASCHA CHRISTIANORVM, trigeſimo ſeptimo contra Litteras Petiliani Donatiſtæ, libro ſecundo: nunc, SACRIFICIVM IMAGINIS AGNI, (Senſu ſcilicet Anagogico, ac relato ad futuram in Cœlo ſempiternam noſtram Agni, Deo Patri, ſine ſacramentis ac velis, oblationem, tanquam ad æternum Paſcha, Sacrificiorumque omnium prototypum) quarto capite De Cataclyſmo: nunc, SACRIFICIVM SECVNDVM ORDINEM MELCHISEDECH, Enarratione in Pſalmum centeſimum ſextum; Oratione contra Iudæos; De Ciuitate Dei, libro decimo ſeptimo, capite decimo ſeptimo, libro quarto De Doctrina Chriſtiana; ac quæſtione ſexageſima prima libri Octoginta trium Quæſtionum; & SACRIFICIVM LAVDIS IN CORPORE CHRISTI, SECVNDVM ORDINEM MELCHISEDECH, libro primo contra Aduerſarium Legis & Prophetarum: nunc, COMPLETIVVM, in Pſalmum vndequadrageſimum: nunc, PANIS ET CALYX MYSTICVS, ac SACRAMENTVM RELIGIONIS, (comparatè

ſcilicet ad Sacrificium Crucis, quod eſt & Sacrificium & Sacramentum REDEMPTIONIS) capite decimo tertio vigeſimi libri contra Fauſtum: nunc, SALVBRIS REFECTIO, De Verbis Apoſtoli, Sermone ſecundo: nunc, SALVBERRIMVM SACRAMENTVM, Epiſtolâ ad Ianuarium, duodeuigeſimâ ſupra centeſimam: nunc, SACRAMENTVM MEMORIÆ, (id eſt, Sacrificium Commemoratiuum, de quo ſupra tam multa) libro vigeſimo contra Fauſtum Manichæum: nunc, SACRAMENTVM SPEI, duodecimo libro contra eumdem Fauſtum: nunc, CELEBRATIO CORPORIS ET SANGVINIS DOMINI, capite nono tertij libri De Doctrina Chriſtiana: nunc, PANIS ἐπιούσιος, SVPERSVBSTANTIALIS, duodetrigeſimo Sermone De Verbis Domini: nunc SACRAMENTVM COELESTIS PANIS, Homiliâ quinquageſimâ libri Quinquaginta Homiliarum: nunc, PANIS ANGELORVM, ſermone ſecundo De Tempore: nunc, CARO DOMINI, SANGVIS DOMINI, Sermone quadrageſimo ſexto De Verbis Domini; vbi pro, ACCEDITE AD EVCHARISTIAM, Auguſtiniana eſt
» locutio; ACCEDITE AD CARNEM DOMINI, ACCEDITE AD
» SANGVINEM DOMINI: nunc, CIBVS ANGELORVM, Enarratione in Pſamum ſeptuageſimum ſeptimum; nunc, CONVIVIVM DOMINI, Epiſtola quinquageſima; nunc PANIS COMMVNIS, Sermone vigeſimo ſeptimo de verbis Domini: nunc, CIBVS ET PANIS ÆTERNVS, Sermone vigeſimo, ibidem: nunc, SACRAMENTVM PIETATIS, SIGNVM VNITATIS, VINCVLVM CHARITATIS, tractatu vigeſimo ſexto in Ioannem: nunc SVPERSVBSTANTIALIS ANIMÆ PANIS, Sermone octuageſimo ſecundo de Tempore: nunc VERA HOSTIA REDEMPTORIS, De Tempore Sermone centeſimo octuageſimo primo: nunc, SACRAMENTVM VNITATIS, Epiſtolâ quinquageſimâ ad Bonifacium: nunc, SACRAMENTVM PANIS, (eſt enim in Pane & vino ſecundùm Ordinem Melchiſedech, & Panis illius quem contra Fauſtum ſupra, MYSTICVM vocauerat) De Conſenſu Euangeliſtarum libro tertio: nunc, SACRIFICIVM CORPORIS & SANGVINIS CHRISTI, Contra Creſconium Grammaticum, libro primo; & SACRIFICIVM CORPORIS CHRISTI, De ciuitate Dei, libro vigeſimo ſecundo, capite octauo: nunc, SACRATISSIMVS CIBVS POTVSQVE, contra eundem libro quarto: nunc, MYSTERIA CHRISTI, SACRAMENTVM CHRISTI, SACRAMENTVM DEI, & SACRAMENTVM DOMINICVM ibidem: nunc, SACRIFICIVM CHRISTIANORVM, libro vigeſimo cõtra Fauſtum Manichæum, & vigeſimo ſeptimo libri octaui De Ciuitate Dei, necnon quinto capite libri decimi ſeptimi eiuſdem Operis, ac Oratione contra Iudæos: nunc, SACRIFICIVM SANCTVM SANCTORVM, Quæſtionum Euangelicarum libro ſecundo, capite ſexto libri decimi, De Ciuitate Dei: nunc, PIETATIS CELEBRATIO, ET CELEBRATIONES SACRAMENTORVM, libro tertio De Trinitate; ac numero ſingulari, CELEBRATIO SACRAMENTORVM, Epiſtolâ ad Sanctum Paulinum quinquageſimâ nonâ: nunc, (ex primo Malachiæ) SACRIFICIVM MVNDVM, in

Mal. 1. v. 2.

Oratione aduerſus Iudæos; & OBLATIO MVNDA, trigeſimo quinto capite duodeuigeſimi libri, De Ciuitate Dei: nunc MIRABILE ET COELESTE SACRIFICIVM, in Manuali, capite vndecimo: nunc SACRAMENTVM ac SACRAMENTA CORPORIS ET SANGVINIS DOMINI, & SACRAMENTVM DOMINICI CORPORIS, ſimpliciterque numero plurali, SACRIFICIA, (quemadmodum propter cerimoniarum ac rituum Baptiſmalium multitudinem, Baptiſmum, numero multitudinis, SACRAMENTA, in Pſalmum ſeptuageſimum ſeptimum, appellat) Capitulo vigeſimo quarto Tertij Concilij Carthaginienſis, cuius ipſe pars magna fuerat Auguſtinus. quod quidem confirmatur poſtea in Concilio Africano, iiſdem planè verbis repetitis: nunc SACRAMENTA FIDELIVM, De Bono Perſeuerantiæ: nunc VERISSIMVM & SINGVLARE SACRIFICIVM, De Spiritu & Littera: nunc purè & ſimpliciter SACRIFICIVM, in Actis Eradij, ante Epiſtolam centeſimam vndecimam, & libro primo Contra Duas Epiſtolas Gaudentij, Donatiſtarum Thamugadenſis Epiſcopi: nunc COLLECTA & DOMINICVM, ex Geſtis Martyrum in Breuiculo Collationum cum Donatiſtis, Collatione Tertij Diei: nunc vulgato nomine, &, quamuis ineffabile, aut, vt ſemper meo ad Hebræos verbo vtar, ININTERPRETABILE Myſterium ſit, iam prope ſuo, MISSÆ, vel etiam MISSA. Quid verò eo nomine intelligere debeamus, Auguſtiniani Sæculi, id eſt, Quinti, Auctor certè nobiliſſimus tradet, licèt eius ætatis ætate vltimus, cuius primus omnium princeps Auguſtinus fuit. Sanctus Cæſarius eſt, Archiepiſcopus Arelatenſis, qui tempore Symmachi Papæ & Theodorici Regis Italiæ (vt in eius Vita ſcribit Cyprianus, eius diſcipulus) vixit; qui Homiliâ duodecimâ: Si diligenter attenderitis, inquit, cognoſcetis, quia non tunc fiunt MISSÆ quando diuinæ Lectiones in Eccleſia recitantur, ſed QVANDO MVNERA OFFERVNTVR: ET CORPVS VEL SANGVIS DOMINI CONSECRATVR. Nam LECTIONES ſiue PROPHETICAS, ſiue APOSTOLICAS, ſiue EVANGELICAS, etiam IN DOMIBVS VESTRIS, aut IPSI LEGERE, aut alios legentes audire POTESTIS. CONSECRATIONEM VERO CORPORIS ET SANGVINIS CHRISTI NON ALIBI QVAM IN DOMO DEI AVDIRE VEL VIDERE POTERITIS. Ideo qui vult MISSAS, ad integrum CVM LVCRO ANIMÆ ſuæ CELEBRARE, vſque quò ORATIO DOMINICA DICATVR, & BENEDICTIO POPVLO DETVR, Humiliato Corpore & Compuncto Corde ſe debet in Eccleſia continere. Reperias ergo apud Auguſtinum MISSAM ET MISSAS, Sermone ducenteſimo trigeſimo ſeptimo, qui eſt ſecundus Dominicæ vndeuigeſimæ poſt Pentecoſten, ad Menſam Diui Cypriani habitus; & apud Iuonem Epiſcopũ Carnotenſẽ, Parte ſecunda Decreti, cap. centeſimo decimo nono, EX DICTIS AVGVSTINI; & duodecimo Canone MILEVITANI CONCILII, nõ modò ab Auguſtino SVBSCRIPTI, ſed & CONSCRIPTI; itemque Concilio Carthaginienſi Secundo, Capite tertio; & Carthaginienſi Quarto, Capitulo octuageſimo quarto; in quibus Auguſtinus ſedit: ac Sermone

ducenteſimo quinquageſimo primo, De Tempore, quibus in locis ipſum AVCTOREM CLASSICVM adeundum audiendumque monemus, ne quid Auguſtini diligentia atque acumine dignum à nobis prætermiſſum hac in parte videatur. De me verò, ad Ianuarium Epiſtolâ centeſimâ decimâ octauâ, confitetur totius MISSÆ à Chriſto Domino inſtitutæ ORDINEM, quem vniuerſa vniuerſum per Orbem ſeruat Eccleſia, auctoritate Doctoris ac Apoſtoli Gentium,
» à me præſcriptum fuiſſe; huncque in modum ratiocinatus eſt: Cùm
1.Cor.11. v.33. » verò ait APOSTOLVS, de hoc Sacramento loquens; Propter quod,
» Fratres, cùm conuenitis ad manducandum, inuicem exſpectate. Si
» quis eſurit, domi manducet, vt non ad iudicium conueniatis; ſta-
» tim ſubtexuit, Cætera autem, cùm venero, ORDINABO. Vnde in-
» telligi datur, quia multum erat vt in Epiſtola totum illum AGEN-
» DI ORDINEM inſinuaret QVEM VNIVERSA PER ORBEM SERVAT
» ECCLESIA, AB IPSO ORDINATVM eſſe QVOD NVLLA MORVM
» DIVERSITATE VARIATVR. De ſe autem, Concione ſecunda in Pſalmum trigeſimum ſecundum, dum Populum hortatur, talia
» prædicat: Pro Infirmis, pro Carnaliter Sapientibus, pro Animali-
» bus & Carnalibus, tamen pro Fratribus noſtris EADEM SACRAMEN-
» TA CELEBRANTIBVS, & ſi non nobiſcum eadem, tamen VNVM
» AMEN reſpondentibus, & ſi non nobiſcum VNVM AMEN, horta-
» mur MEDVLLAS CHARITATIS VESTRÆ, fundatis ad Deum pre-
» ces: pro eis ALIQVID ENIM PRO SALVTE IPSORVM LEGIMVS IN
» CONCILIO, quod explicare vobis hodie iam tempus non ſufficit. Corpus verò Chriſti non eſſe Panem, ſiue quod eôdem redit, Euchariſtiam non eſſe Panem, ſed eſſe Verum Chriſti Corpus, vnus omnium optimè, ac vno loco nunc primùm indicando vulgandoque, Magnus revera Auguſtinus, Epiſtolâ ſexageſimâ quartâ ad Archiepiſcopum Primatemque ſuum, DE COERCENDA TEMVLENTIA
» demonſtrat, dum ait: Sed feramus hæc in luxu & labe domeſtica, &
» eorum conuiuiorum quæ priuatis parietibus continentur, ACCIPIA-
» MVSQVE CVM EIS CORPVS CHRISTI CVM QVIBVS PANEM EDE-
» RE PROHIBEMVR. Saltem de SANCTORVM CORPORVM ſepulcris,
» ſaltem DE LOCIS SACRAMENTORVM, de DOMIBVS ORATIONVM
» tantum dedecus arceatur! Hactenus os NOSTRVM Auguſtinus. Patrum autem tanquam Concilium DE DIVINA EVCHARISTIA habitum euoluamus, cuius ſuo quiſque tempore ſententiam tulerit, vt
Eccl.39.v.1. » quod in SAPIENTIA SIRACH ſcriptum eſt, exſequamur: Sapientiam
» OMNIVM ANTIQVORVM exquiret SAPIENS, & IN PROPHETIS va-
» cabit. Narrationem VIRORVM NOMINATORVM conſeruabit, & in
» VERSVTIAS PARABOLARVM ſimul introibit. OCCVLTA PROVER-
» BIORVM exquiret, & in ABSCONDITIS PARABOLARVM conuer-
» ſabitur. IN MEDIO MAGNATORVM MINISTRABIT, & IN CONSPE-
» CTV PRÆSIDIS apparebit. IN TERRAM ALIENIGENARVM GEN-
» TIVM PERTRANSIET.
» IVDICIS officium eſt, vt res, ita tempora rerum

Quærere : quæſito tempore tutus eris.
Neu igitur nos potiùs, quàm materia, deficiat dies, Euchariſtiæ,
quod in amatorio ſermone fit, ſuauiora nomina, quo nihil amabilius
eſſe poteſt, ex noſtrorum Theologorum ſelectioribus ſanctioribuſ-
que vocibus (quis enim omnia ac ſingula referre poterit?) tanquam
amati triumphales titulos, amantiſſimis, ac proinde breuiſſimis ver-
bis, (neque enim valdè amantium Deum longa fert amor) canamus.
Idque non ex ſolis veteribus illis Sanctis Patribus, QVOS, (vt ad Re-
ginas ait Cyrillus) OB RECTAM FIDEM ADMIRARI SOLEMVS, οἳ καὶ «
ἐπ' ὀρθῇ ΘΑΥΜΑΖΟΝΤΑΙ πίστει· ſed etiam vbi res poſtulabit, tanquam «
ſalutem ex inimicis noſtris, vt Zacharias prophetauit, & de manu « Luc.1.v.71.
omnium qui oderunt nos, ab iis qui non Eccleſiæ fauiſſe, ſed Schi- «
ſma fouiſſe, viſi ſunt, velut ab iniuſtis poſſeſſoribus, aut Antiqui-
tatis Teſtibus, vltro confiteri coactis, rem noſtram, rem tantam, re-
petentes. Ex Orthodoxis autem, Ne (vt de Patribus ibidem Cyril- «
lus inquit) citra delectum ac temere quicquid in mentem venerit, «
effutire videar, argumentis ex libris QVOS ILLI AD ECCLESIÆ «
VTILITATEM COMPOSVERE, petitis, atque huc in medium al- «
latis, orationis meæ veritatem confirmare ſtudebo: Ἵνα γὰρ μὴ δοκοίην,
τὸ εἰς νοῦν ἧκον ἁπλῶς, ἀβασανίστως λέγειν, ἐκ τῶν ἐκείνοις ΠΕΠΟΙΗΜΕΝΩΝ
βιβλίων, ΕΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, τὰ εἰς τοῦτο χρήσιμα συνενεγκὼν, καὶ παραθεὶς εἰς
ἀπόδειξιν, κατασφραγιῶ εἰς ἀλήθειαν τοὺς ἐμαυτοῦ λόγους. Hinc Epiſtolam
Cyrilli DE FIDE ad Neſtorium, laudaturus ac recepturus in Ephe-
ſino Concilio Valerianus Iconij Epiſcopus, duplici eam nomine
potiſſimùm commendat; & Quòd Nicæno Canoni congruat, &
Quòd eam Sanctorum Satrum fidem, non ſecùs atque precioſum
quoddam vnguentum, ſuaui fragrantia ſpirare deprehendiſſet: εὑρόν-
τες, inquit, τὴν ἐπιστολὴν, ὥσπερ τι μύρον, τὴν ἐκείνων πίστιν εὐωδίας διαπνεομέ-
νην. Neſtorij verò è contra anathematizaturus Epiſtolam Palladius,
Ciuitatis Amaſiæ Epiſcopus, dixit: Equidem propter blaſphemiam «
Neſtorij litteris incluſam, aures obturare non moror, nimioque do- «
lore correptus ita obrigeo, vt vocem edere vix poſſim. Credo etiam «
vniuerſam hanc Deo deuotam Sanctamque Synodum idem de le- «
cta paulo antè Epiſtola ſentire. Vnum hoc tantùm dixerim, nem- «
pe Epiſtolam illam ab Orthodoxa SANCTORVM PATRVM Expo- «
ſitione omnino diſtare, OB ID SANE NVLLO PACTO AGNOSCIMVS «
EAM ESSE CATHOLICÆ ECCLESIÆ: Ἐγὼ μὲν διὰ τὴν ἐγγεγραμμένην «
τῇ ἐπιστολῇ βλασφημίαν, καὶ τὰ ὦτα ἀποφράττειν οὐκ ὀκνῶ, καὶ μικροῦ λίθινος ἐγε-
νόμην ὑπὸ ἀθυμίας, ὥστε μηδὲ δύνασθαι φωνὴν ῥῆξαι τοσαύτῃ ἀθυμίᾳ κατειλημ-
μένον. πιστεύω δὲ καὶ πᾶσαν τὴν ΘΕΟΦΙΛΗ καὶ ἁγίαν Σύνοδον, τὴν αὐτὴν γνώ-
μην ἔχειν ἐμοὶ, ἐπὶ τῇ ἀρτίως ἀναγνωσθείσῃ ἐπιστολῇ. τοσοῦτον δὲ μόνον φημὶ, ὅτι
πόῤῥω σφόδρα ἀπᾴδουσα ἡ ἀναγνωσθεῖσα ἐπιστολὴ τυγχάνει τῆς ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑ-
ΤΕΡΩΝ, ἐπὶ τῇ πίστει, Ἐκθέσεως. ΔΙΟ ΔΗ ΚΑΤ' ΟΥΔΕΝΑ ΛΟΓΟΝ ΕΠΙΓΙ-
ΝΩΣΚΟΜΕΝ ΑΥΤΗΝ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΙΝΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ. Accer-
tè omnium ſapientiſſimè Capreolus, Archiepiſcopus Carthaginien-
ſis, Africæ Primas, Epiſtolâ ad Epheſinam Synodum, Actis Epheſi-

nis,auctoritate ac iuſſu Oecumenicæ Synodi, inſerta (CVI PROFECTO INTERFVIT PER SPIRITVS VNITATEM, vt quondam Nicænæ Cyprianum eius deceſſorem iam olim demortuum interfuiſſe, ex Au-
» guſtino contra Donatiſtas,iam ſæpius ſcripſimus.) Nam qui illa (inquit Capreolus Primas, poſtquam ſibi, Theodoſio ac Synodo exſpectatiſſimum Auguſtinum,morte ereptum, præfatione ſua excuſatoria luxiſſet, quòd tamdiu deſideratum atque vocatum ab Imperatore ad Synodum, ad diſſoluenda DE INCARNATIONE dubia, mittere eum non potuiſſet, qui vocante ad maiora Domino raptus
» eſſet) perpetuam ſtabilitatem retinere voluerit, quæ de CATHOLI-
» CÆ Fidei ratione ſtatuerit, is non propria auctoritate, ſed ANTIQVO-
» RVM PATRVM IVDICIO ſententiam ſuam corroborare debet: ita
» vt ea ratione partim VETERVM, partim RECENTIORVM decretis &
» ſententiis placita ſua comprobans, VNICAM ATQVE VNIGENAM
» ECCLESIÆ VNITATEM, iam inde ab initio ad præſens vſque tem-
» pus, SIMPLICI PVRITATE, INVICTA CONSTANTIQVE AVCTORI-
» TATE decurrentem ſe Aſſerere, Docere,& Tenêre oſtendat. Quam quidem Africanâ diſciplinâ & ſæculo extremoque ſpiritu paulo ante morientis, nunquam tamen morituri, Auguſtini, dignam ſententiam è Latino in Græcum ſermonem Epheſini Patres hunc in modum conuerterunt, æterniſque vtriuſque Linguæ monimentis conſignarunt: Ἐπειδὴ, ὅστις βούλεται, ἅπερ ὑπὲρ τῆς ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ἐθέσπισεν, εἰς τὸ διηνεκὲς μένειν, οὐ τῇ ΙΔΙΑ ΑΥΘΕΝΓΙΑ, ἀλλὰ τῇ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΩΝ ΨΗΦΩ, ὀφείλει βεβαιωθῆναι ὅπερ ἐφρόνησεν· ὥστε, οὕτως, τοῦτο μὲν, ἀπὸ τῶν ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΩΝ, τοῦτο δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ΝΕΩΤΕΡΩΝ ὅρων, ὅπερ διαβεβαιοῦται, δοκιμάζων, ΜΟΝΟΓΕΝΗ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑΝ, ἀπὸ τῶν παρῳχημένων καιρῶν, μέχρι τοῦ παρόντος, ὑπὸ τῶν ἡμετέρων, ΑΠΛΗ ΚΑΘΑΡΟΤΗΤΙ, καὶ ΑΗΤΤΗΤΩ ΑΥΘΕΝΤΙΑ, τρέχουσαν, ἑαυτὸν δὲ Λέγειν, καὶ Διδάσκειν, καὶ Κατέχειν.

CAP. XXXV.

EN AVCTOR CONSTITVTIONVM APOSTOLICARVM agmen ducit,qui Conſtitutionum Apoſtolicarum libro ſeptimo, capite vigeſimo ſexto, EVCHARISTIAM MYSTICAM, εὐχαριστίαν Μυστικὴν, ſiue, GRATIARVM ACTIONEM PRO SANCTA EVCHARISTIA, magno quodam arcano Theologico, inſtituit,quique ANTITYPA MYSTERIA PRECIOSI CORPORIS ET SANGVINIS CHRISTI, Τὰ Ἀντίτυπα Μυστήρια, τοῦ Τιμίου Σώματος Χριστοῦ καὶ τοῦ Αἵματος, SACRAM EVCHARISTIAM, capite decimo tertio libri quinti, vocat (ex quo Baſilius, in Liturgicis, ANTITYPA SANCTI CORPORIS ET SANGVINIS CHRISTI, τὰ ΑΝΤΙΤΥΠΑ τοῦ ἁγίου Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ mutuatus eſt) ſenſu facillimo, ac ſupra facillimè explicato; vt Euchariſtia nimirum NON CARNIS, SED INCARNATIONIS Chriſti figura dicenda ſit: SACRIFICIVM, Θυσίαν, capite duodecimo libri octaui: OBLATIONEM, Προσφορὰν, libro octauo, capite decimo tertio: COMMVNIONEM SANCTORVM MYSTERIORVM, Τῶν Ἁγίων Μυστηρίων Μετάληψιν, eiuſdem libri octaui, capite decimo quarto. Sáctus IGNATIVS, EVCHARISTIAS ET OBLATIONES, ſiue, SACRIFICIA, Εὐχαριστίας καὶ Προσφορὰς, Epiſtolà ad Smyrnæos

apud Theodoretũ Dialogo, IMPATIBIILIS, Ἀπαθὴς, ſiue tertio. Sancti verò IGNATII Epiſtolarum quæ nunc exſtant Scriptor, in Epiſtola ad Epheſios, PHARMACVM IMMORTALITATIS, Φάρμακον Ἀθανασίας, REMEDIVM AD OMNES PLAGAS, Καθαρτήριον Ἀλεξίκακον, PANEM DEI, Ἄρτον τοῦ Θεοῦ, Chriſtum in Euchariſtia appellat. IVSTINVS Martyr, EVCHARISTIAM, Εὐχαριστίαν, PANEM EVCHARISTIZATVM, Ἄρτον Εὐχαριστηθέντα, ESCAM EVCHARISTIZATAM, εὐχαριστηθεῖσαν τροφὴν, Apologiâ ad Antoninum ſecundâ. IRENÆVS, GRATIAM, Τὴν Χάριν, libro primo capite nono, & apud Epiphanium libro quoque primo, Hæreſi trigeſima quarta. TERTVLLIANVS, CONVIVIVM DOMINICVM, libro primo ad Vxorem; SACRAMENTVM BENEDICTIONIS, libro de Pudicitia, ex prioris meæ ad Corinthios decimo: vbi CALYCEM BENEDICTIONIS, τὸ Ποτήριον τῆς Εὐλογίας, dixi. ex quo equi- 1.Cor.10.v.16. dem meo dicto EVLOGIA Euchariſtiam in ARCANA THEOLOGIA ſignificare cœpit: ſicque à Græcis, ac potiſſimùm à Cyrillo poſtea, communi ferè vſu, dicta eſt, vt à Latinis quandoque BENEDICTIONIS SACRAMENTVM. At De Reſurrectione Carnis, De Oratione, necnon & De Idololatria, CORPVS DOMINI: quemadmodum, De Spectaculis, SANCTVM; & citato libro De pudicitia, OPIMITAS DOMINICI CORPORIS appellata eſt. CLEMENS ALEXANDRINVS, Alexandriæ Eccleſiæ Presbyter, Pantæni Diſcipulus, & Origenis Magiſter, grandi quodam myſterio, libro tertio, Pędagogi cap. quarto & ſeptimo, REGNVM, Τὴν Βασιλείαν: quem Regium ac Sanctum loquendi morem ſecuti poſtmodum atque imitati videntur Magni Synodiceni Patres, quadrageſimo octauo Canone: quo quidem decretum eſt; Quòd oporteat eos qui baptizantur, poſt lauacrum, CHRISMA ECCLESIÆ (Græcè nunc legimus, SVPERCOELESTE CHRISMA) accipere, & REGNI CHRISTI participes inueniri: Ὅτι δεῖ τοὺς ΦΩΤΙΖΟΜΕΝΟΥΣ, μετὰ τὸ βάπτισμα, ΧΡΙΕΣΘΑΙ ΧΡΙΣΜΑΤΙ ΕΠΟΥΡΑΝΙΩ, καὶ μετόχους εἶναι ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. Baptizati enim quandoque, vt facti Heredes Regni, Euchariſtiam, tanquam, vt ita dicam, præmanſum Regni, porrigente Matre Eccleſia, prægustabant, ſibique ius ad rem & in re, nouo quaſi titulo, quærebant. CYPRIANVS (quem ad Vincentium Epiſtolâ quadrageſimâ octauâ, & De Baptiſmo Contra Donatiſtas libro ſexto, Auguſtinus vocat PACIFICVM EPISCOPVM, ET FORTISSIMVM primo, deinde ſecundo loco GLORIOSVM, MARTYREM) libro De Vnitate Eccleſiæ, DOMINICÆ HOSTIÆ VERITATEM; in Oratione Dominica, CIBVM SALVTIS, ac COELESTEM PANEM; libro primo Epiſtolâ tertiâ, COMMVNIONEM; Sermone De Baptiſmo Chriſti, PANEM SVPERSVBSTANTIALEM; De Lapſis & de Vnitate Eccleſiæ, SANCTVM DOMINI; De Lapſis, GRATIAM SALVTAREM; libro denique tertio, Epiſtolâ decima, SANCTVM DOMINI CORPVS & libro primo, Epiſtolâ illâ ſextâ ad Magnum, quæ citatur expenditurque ab Auguſtino, libro ſeptimo De Baptiſmo, Contra Donatiſtas, DOMINICA SACRIFICIA. Auctor denique apud Cypria-

num, De Cœna Domini, PANEM ANGELORVM, MEDICAMENTVM ET HOLOCAVSTVM. Sanctus DIONYSIVS ALEXANDRINVS, Origenis Archiepiſcopus, Cypriano in Epiſcopatu paulo prior, in morte paulo poſterior; tantus, vt Athanaſius Epiſtolam, vel potiùs librum DE SENTENTIA DIONYSII EPISCOPI ALEXANDRINI, Περὶ Διονυσίου τοῦ Ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας, ſcripſerit; REM DIVINAM, Τὰ Θεῖα, apud Euſebium, capite trigeſimo ſexto libri ſexti Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ, in Hiſtoria Serapionis Pœnitentis, Epiſtolâ ad Fabium Archiepiſcopum Antiochenum; libro ſeptimo capite octauo, CORPVS ET SANGVINEM DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI, Τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Vnde ORIGENES, quaſi Archiepiſcopum ſecutus, ac Epiſcopali ſententiæ ſubſcribens, Homiliâ quintâ De Diuerſis, SANCTVM CIBVM INCORRVPTVM EPVLVM, VITÆ PANEM ET POCVLVM, dixit. Sanctus ZENO, Veronenſis Epiſcopus, & Martyr, COELESTE PRANDIVM, LÆTVM CONVIVIVM, HONESTVM, PVRVM, SALVBRE ATQVE PERPETVVM, ſermone ad Neophytos. EVSEBIVS Cæſarienſis, SACRIFICIA INCRVENTA, Θυσίας Ἀναίμους, ac HIERVRGIAS MYSTICAS, Μυστικὰς Ἱερουργίας, De Vita Conſtantini, libro quarto, capite quadrageſimo quinto; MEMORIAM, Μνήμην, capite octauo libri primi De Demonſtratione Euangelica.
Pſ.110.v.4. » alludens videlicet ad illum LIBRI PSALMORVM locum: MEMORIAM fecit Mirabilium ſuorum miſericors & miſerator Dominus: Eſcam dedit timentibus ſe; reſpicienſque ad illud quod ſupra tam multis expoſuimus de Sacrificio Commemoratiuo; INCRVENTA ET RATIONABILIA SACRIFICIA, Ἀναίμους καὶ Λογικὰς Θυσίας, Demonſtrationis Euangelicæ libro primo, capite quarto; & Oratione De laudibus Conſtantini, vbi & Ἀφιερώματα, hoc eſt, DONARIA, nuncupauit; SYMBOLA DIVINÆ OECONOMIÆ, (ſymbolum enim Incarnationis, vt ſupra probauimus, Euchariſtia eſt) Τὰ Σύμβολα τῆς ἐνθέου ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, libro octauo De Demonſtratione Euangelica, capite ſecundo; SPIRITVALEM HIERVRGIAM, τὴν Πνευματικὴν Ἱερουργίαν, libro quinto, capite tertio Demõſtrationis. CONCILIVM ANCYRANVM, OBLATIONIS SACRAMENTA ET COMMVNIONIS GRATIAM, ex Vetuſta Interpretatione Dionyſij Exigui, tametſi Græcè in altero tantùm προσφορὰ, in altero ſit Κοινωνία, id eſt, in illo ſimpliciter SACRIFICIVM, vel OBLATIO, in hoc autem COMMVNIO, Canone decimo quinto; PERFECTIONIS GRATIAM, ſiue ID QVOD EST PERFECTVM (vtrumque enim habent Verſiones, hoc Antiqua, illud Noua) ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΝ, Canone quarto & quinto; immo PERFECTIONEM quinto, & octauo, & decimo nono, & vigeſimo primo, & vigeſimo ſecundo, vti Dionyſius Exiguus ibi quoque τὸ τέλειον conuertit. Et certè Euchariſtia eſt Sancto Dionyſio PERFECTIO, Τελείωσις. Vnde tertio capite Cœleſtis Hierarchiæ (vt articulo tertio ſexageſimę quintæ Quæſtionis notat in Tertia Parte Diuus Thomas) Dionyſius dicit, quòd non contingit aliquem

perfici PERFECTIONE HIERARCHICA, niſi per Diuiniſſimam Euchariſtiam. Huius autem rationem docet Beatus Thomas, Quæſtione ſeptuageſima tertia, Articulo tertio, cùm ait: Baptiſmus eſt « Principium Spiritualis Vitæ, & Ianua Sacramentorum; Euchariſtia « verò eſt quaſi CONSVMMATIO SPIRITVALIS VITÆ, ET OMNIVM « SACRAMENTORVM FINIS, vt ſupra dictum eſt. Per Sanctificatio- « nes enim omnium Sacramentorum fit præparatio ad ſuſcipiendam « vel conſecrandam Euchariſtiam. Ac ibidem ad Tertium Doctor « Angelicus ait: Dicendum, Quòd Baptiſmus eſt Sacramentum Mor- « tis & Paſſionis Chriſti, prout Homo regeneratur in Chriſto, virtute « Paſſionis eius; ſed Euchariſtia EST SACRAMENTVM PASSIONIS CHRI- « STI, PROVT HOMO PERFICITVR IN VNIONE AD CHRISTVM PAS- « SVM. Vnde ſicut Baptiſmus dicitur SACRAMENTVM FIDEI, « quæ eſt Fundamentum Spiritualis Vitæ: ita Euchariſtia dicitur SA- « CRAMENTVM CHARITATIS, quæ eſt Vinculum Perfectio- « nis, vt dicitur Coloſſenſium tertio. Sexageſima autem Quæſtione, « Coloſſ. 3. v. 14. vbi dictum Dionyſij De Perfectione Hierarchica per Euchariſtiam adtulerat, Articulo tertio, vt probaret Sacramentum Euchariſtiæ eſſe potiſſimum inter Sacramenta, hæc habet: Omnia « alia Sacramenta ordinari videntur ad hoc Sacramentum, ſicut ad « Finem. Manifeſtum eſt enim quòd Sacramentum Ordinis or- « dinatur ad Euchariſtiæ Conſecrationem; Sacramentum verò Ba- « ptiſmi ordinatur ad Euchariſtiæ Receptionem. In quo etiam « perficitur aliquis per Confirmationem, VT NON VERE- « ATVR SE SVBTRAHERE A TALI SACRAMEN- « TO. Per Pœnitentiam etiam & Extremam Vnctionem præ- « paratur Homo ad dignè ſumendum Corpus Chriſti. Matrimo- « nium etiam, ſaltem ſua ſignificatione, adtingit hoc Sacramentum, « IN QVANTVM SIGNIFICAT CONIVNCTIONEM CHRI- « STI ET ECCLESIÆ: CVIVS VNITAS PER SACRAMEN- « TVM EVCHARISTIÆ FIGVRATVR. Vnde & APOSTO- « LVS dicit, Epheſiorum quinto: Sacramentum hoc MAGNVM eſt, « Epheſ. 5. v. 32. ego autem dico, In Chriſto, & In Eccleſia. Hæc Diuus Thomas « Ex quibus vides quàm rectè Euchariſtia dicatur â Dionyſio Τελειώσις « cùm ſit omnium Sacramentorum Τέλος. Ad quam notationem nominis alluſiſſe viſi ſunt Magni illi Ancyrani Patres, Canone vigeſimo primo, qui eſt huiuſmodi: Περὶ ἑκουσίων φόνων, ὑποπιπτέτωσαν μὲν, τῦ δὲ ΤΕΛΕΙΟΥ ἐν τῷ ΤΕΛΕΙ τῦ βίυ καταξιούσθωσαν. Qui voluntariè ho- « micidium fecerint, Pœnitentiæ quidem iugiter ſe ſubmittant, PER- « FECTIONEM verò circa Vitæ EXITVM (Græcè PERFECTIONEM « & FINEM) conſequantur. CONCILIVM LAODICENVM (ex quo « primum tam ad Græcos quàm ad Latinos Eccleſiaſtica Diſciplina manauit, Nunechio, Laodiceæ in Syria Pacatiana Epiſcopo, ac Phrygiæ Metropolitano, & auctore, & præſide,) SANCTVM MYSTERIVM, Μυστήριον Ἅγιον, Canone ſeptimo: vbi Vetus Editio Dionyſij Exigui vertit MYSTERIA SACROSANCTA; Iſidori verò Mer-

catoris; DIVINVM SACRAMENTVM; SANCTA, Τὰ Ἅγια Canone decimo quarto; SANCTAM OBLATIONEM, τὴν Ἁγίαν προσφορὰν, Canone vndevigeſimo. Magnum CONCILIVM NICÆNVM, Canone quinto, DONVM, Τὸ Δῶρον decimo tertio, DOMINICVM VIATICVM, Τὸ Δεσποτικὸν Ἐφόδιον· decimo octauo, CORPVS CHRISTI, Τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ· EVCHARISTIAM, Εὐχαριστίαν, eodem ac decimo tertio: vbi & COMMVNIONEM, Κοινωνίαν ac OBLATIONEM, Προσφορὰν; necnon & EXTREMVM, ſeu potiùs FINALE (tanquam ſcilicet oppoſitum Impœnitentiæ Finali) MAXIMEQVE NECESSARIVM VIATICVM, Τὸ τελευταῖον καὶ Ἀναγκαιότατον Ἐφόδιον, (quod quidem in plerìſque Liturgiis, VIATICVM VITÆ ÆTERNÆ, Ἐφόδιον ζωῆς αἰωνίου dictum. Poſtea Sanctus Gaudentius, Sancti Philaſtrij in Epiſcopatu Brixiæ ſucceſſor, ſecundo in Exodum Tractatu, VIATICVM NOSTRI ITINERIS, appellauit; quòd in hoc vitæ curſu atque VIA VITÆ tendentium in Cœlum perpetuum viaticum ſit; Concilio Arauſicano ſimpliciter VIATICVM, Capitulo tertio; Concilio Carthaginienſi quarto, VIATICVM EVCHARISTIÆ, Canone ſeptuageſimo octauo: Beda demum VIATICVM DOMINICI CORPORIS AC SANGVINIS, libro quarto Anglicanæ Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ, capite decimo quarto, nominante) MYSTERIVM CORPORIS ET SANGVINIS CHRISTI, ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ· AGNVM ILLVM DEI QVI TOLLIT PECCATVM MVNDI INCRVENTE A SACERDOTIBVS IMMOLATVM, ET PRECIOSVM IPSIVS CORPVS ET SANGVINEM· τὸν Ἀμνὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν αἴροντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, ἀθύτως ὑπὸ τῶν ἱερέων θυόμενον, καὶ τὸ τίμιον αὐτοῦ σῶμα καὶ αἷμα· NOSTRÆ RESVRRECTIONIS SYMBOLA, Τὰ τῆς ἡμετέρας ἀναστάσεως Σύμβολα, ſermone Dogmatico de Diatypoſibus Eccleſiaſticis, capite trigeſimo libri ſecundi Actorum Nicænorum, quæ Gelaſius Cyzicenus, tempore Baſilici Imperatoris, ſiue potiùs Tyranni, circa annum Domini quadringenteſimum ſeptuageſimum ſextum conſcripſit, vt ipſemet in Operis Præfatione teſtatur. CONCILIVM SARDICENSE, COMMV-
» NIONEM, Κοινωνίαν, Canone vndecimo: Quia nimirum communicamus
» per ipſam Chriſto, & quia participamus eius Carne & Deitate,
» & quia communicamus & vnimur ad inuicem per ipſam, vt Eccleſiæ Doctoris Thomæ verbis Scholaſticis vtar. Sanctus MACARIVS Ægyptius Abbas, APPARENTEM PANEM, Τὸν Φαινόμενον Ἄρτον· CARNEM DOMINI, Τὴν Σάρκα τοῦ Κυρίου, Homiliâ vigeſimâ ſeptimâ; INCORPORANTEM SEIPSVM IN CIBVM AC POTVM DOMINVM, Σωματοποιούμενον ἑαυτὸν εἰς βρῶσιν καὶ πόσιν, τὸν Κύριον· PANEM VITÆ AC POTVM FLVENTI SVPERCÆLESTIS, Ἄρτον τῆς Ζωῆς, καὶ πόσιν Νάματος Ἐπουρανίου, Homiliâ quartâ. ATHANASIVS, Diſputa-

Diſputatione contra Arium, PANEM CÆLESTEM ET INCORRVPTIBILEM, ET OMNIBVS EX EO SVMENTIBVS VITAM LARGIENTEM, Ἄρτον Οὐράνιον, καὶ Ἄφθαρτον, ἢ πᾶσι Ζωὴν χαριζόμενον, τοῖς μεταλαμβάνουσιν ἐξ αὐτοῦ· ac SANCTVM OMNINOQVE SANCTVM CORPVS, Τὸ Ἅγιον καὶ Πανάγιον Σῶμα. Auctor demum Sermonis apud Athanaſium, in illud Euangelij: Qui dixerit verbum contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei; ESCAM SVPERNAM, CÆLESTEM, Βρῶσιν Ἄνωθεν, Οὐράνιον· ac SPIRITVALE ALIMENTVM, Πνευματικὴν Τροφήν· Matth. 12. v. 32.
IVLIVS MATERNVS FIRMICVS, (qui fortè Iulius ille Archiepiſcopus Mediolanenſis eſt, qui interfuit Concilio Romano ſub Iulio Primo, & in Romano Martyrologio decimo octauo Iulij, Maternus appellatur, Sanctitatis & eruditionis laude clarus) IMMORTALE PABVLVM, necnon & PANEM DIVINVM, capite decimo nono libri de Myſteriis & Erroribus Profanarum Religionum. C. MARIVS VICTORINVS, Afer, ΕΠΙΟΥΣΙΟΝ ΑΡΤΟΝ, EX EADEM OYΣΙΑ PANEM, ID EST, DE VITA DEI CONSVBSTANTIALEM VITAM, libro ſecundo contra Arianos. HILARIVS, CIBVM DOMINICVM, & SACRAMENTVM COMMVNICANDÆ, & quod ſupra non animaduerſum eſt, COMMVNICATÆ CARNIS, &, SACRAMENTVM CARNIS ET SANGVINIS, De Trinitate octauo libro. DIONYSIVS MYSTICVS, vulgò AREOPAGITA dictus, (id eſt, arcano ac myſtico Chriſtiani Sapientis nomine, Areopagiticum in morem, cæcus terreſtrium, oculatus cæleſtium, ſcrutator ac iudex; nec tanquam homo videns in facie, ſed tanquam Deus in corde, ac, vt noſtrum Πνευματικὸν, SPIRITVALEM, decet, Cordium, non Aurium Doctor) SACRATISSIMAM EVCHARISTIAM, Ἱερωτάτην Εὐχαριστίαν· DIVINISSIMAM EVCHARISTIAM, Θειοτάτην Εὐχαριστίαν· SACRIFICALEM INITIATIONEM, Ἱερατελεστίαν· SACRIFICALIS INITIATIONIS OPERATIVAM EVCHARISTIAM, τὴν Ἱερατελεστικωτάτην Εὐχαριστίαν· PARTICIPATIONEM SACRIFICALIVM SACRAMENTORVM, Κοινωνίαν τῶν Τελεστικῶν Μυστηρίων· DIVINISSIMVM ET SACRVM SACRIFICIVM, Θειοτάτην καὶ Ἱερὰν Τελετήν· SACRIFICIORVM SACRIFICIVM, Τελετῶν Τελετήν· PERFECTIONEM A DEO, TANQVAM A PRINCIPIO, PROCEDENTIVM, ET IN DEVM, TANQVAM AD FINEM, PERDVCENTIVM DONORVM, Τελείωσιν τῶν Θεαρχικῶν καὶ Τελειωτικῶν Δωρεῶν· SACRAMENTVM INITIATIVVM AC PERFECTIVVM IN DEVM, Θεαρχικὸν καὶ Τελειωτικὸν Μυστήριον· MYSTERIVM QVOD OMNIVM SVMMVM AC MAXIMVM OPVS POTENTIÆ PONTIFICALIS EST, Μυστήριον τὸ πάντων Ἱεραρχικώτατον· SACRIFICATIONEM SANCTISSIMI SACRIFICII (quaſi diceret, Sacrificium Religionis Commemoratiuum, atque Applicatiuum Sacrificij Redemptionis ac Crucis, de quo tam multa ſupra) Ἱερουργίαν τῆς Ἁγιωτάτης Τελετῆς, In Eccleſiaſtica Hierarchia. 1. Reg. 16. v. 7.
Sanctus OPTATVS, Mileuitanus Epiſcopus, GRATIAM, contra Parmenianum libro quinto. vbi VENIRE AD GRATIAM, eſt accedere ad Euchariſtiam: quod Ancyrani Patres, Ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ Τέλειον, VENIRE AD PERFECTIONEM, vel, AD ID QVOD PERFECTVM

EST, ſupra dixerunt, vt attigimus non ſemel: CONVIVIVM CVIVS TOTVM DOMINIVM DEI EST, ibidem; PIGNVS SALVTIS ÆTERNÆ, TVTELAM FIDEI, SPEM RESVRRECTIONIS, libro ſexto. Sanctus CYRILLVS, SEDIS SANCTÆ CHRISTI DEI NOSTRI RESVRRECTIONIS, ID EST, HIEROSOLYMORVM, Τοῦ ΘΡΟΝΟΥ τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ, ἤτοι Ἱεροσολύμων, (vt Actione vndeuigeſima Synodus OEcumenica Sexta loquitur) Patriarcha, PANEM SVPERSVBSTANTIALEM, Ἄρτον Ἐπιούσιον· SANCTAM SANCTOQVE HORRORE TREMENDAM PRÆIACENTEM HOSTIAM, Ἁγίαν καὶ Φρικωδεστάτην ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΗΝ Θυσίαν· SANCTA PRÆIACENTIA, Ἅγια τὰ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΑ· SPIRITVALEM HOSTIAM AC VICTIMAM, Πνευματικὴν Θυσίαν· PANEM CÆLESTEM, ET CALYCEM SALVTARIS, ANIMAM ET CORPVS SANCTIFICANTES, Ἄρτον Οὐράνιον καὶ Ποτήριον Σωτηρίου, ψυχὴν καὶ Σῶμα ἁγιάζοντα· INCRVENTAM LATRIAM, Ἀναίμακτον Λατρείαν· SACRIFICIVM PROPITIATIONIS, Θυσίαν Ἱλασμοῦ· SACRA ET SPIRITVALIA MYSTERIA, Ἱερὰ καὶ Πνευματικὰ Μυστήρια, Catecheſi Myſtagogica quinta; SANCTA, SVPERCÆLESTIA, IMMORTALIA SACRAMENTA, Ἅγια, Ἐπουράνια, Ἀθάνατα Μυστήρια, in Catecheſibus paſſim. BASILIVS, (CVIVS GLORIA OMNEM TERRARVM ORBEM PERVASIT, οὗ τὸ κλέος κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διέδραμεν, vt trigeſimo ſecundo Trullano Canone ſcriptum eſt,) SANCTA MYSTERIA, Ἅγια Μυστήρια, ſeptuageſimâ ſextâ Epiſtolâ ad Epiſcopos deſtinatâ, qui ſub ipſo erant, vt non manus imponerent per pecunias, ὥστε μὴ χειροτονεῖν ἐπὶ χρήμασιν, cuius mentio eſt apud Septimam Synodum, in Altera Synodica Taraſij Patriarchæ Conſtantinopolitani ad Adrianum Pont. Max. MYSTERIVM DOMINI, Τὸ Μυστήριον τοῦ Κυρίου· BONVM, & COMMVNIONEM, vel COMMVNICATIONEM BONI, τὴν Κοινωνίαν τοῦ Ἀγαθοῦ, Epiſtolâ ad Amphilochium, Canone quinquageſimo quinto, ſeptuageſimo quarto, & octuageſimo primo; ac proinde, IPSVM BONVM, aut SVMMVM BONVM, vt apud Philoſophum exponi τὸ Ἀγαθὸν, omnibus compertum eſt; COMMVNIONEM, τὴν Κοινωνίαν, ſimpliciter, Epiſtolâ ducenteſimâ octuageſimâ nonâ ad Cæſarium Patricium, cuius meminimus, cùm locum de Liturgia ſupra tractaremus: denique in Baſilianis Liturgicis, RES SANCTIFICATAS, vel SANCTIFICATA, τὰ Ἁγιάσματα· ex quo poſtmodum Zonaras, ad Apoſtolicum octauum Canonem, τῶν Ἁγιασμάτων ſignificationem mutuatus eſt. Hæc de Baſilio, qui quidem DONVM PROFECTITIVM, Ἐξιτήριον Δῶρον, in Homilia De Charitate, Sacram idcirco Euchariſtiam appellat, quòd ſit DONVM A DISCEDENTE DONATVM, ET AD CÆLI VIATICVM DATVM, vt ſuperiùs in Nicæna Synodo de Sancto Gaudentio dictum eſt. GREGORIVS NAZIANZENVS, (qui Chalcedonenſis Concilij Actione prima, in Teſtimoniis Patrum, dictus eſt GREGORIVS MAIOR) MYSTICAM MENSAM, τὴν Μυστικὴν Τράπεζαν, Oratione quadrageſima De Baptiſmo; PANEM VIVVM, ET VITALEM (vt expreſſiſſe videtur DIVINVS EVCHARISTIÆ DOCTOR

ATQVE ILLVSTRATOR, Thomas Aquinas, dum canit totaque ex eo ac cum eo Eccleſia Chriſti:

Laudis Thema ſpecialis,
PANIS VIVVS ET VITALIS
Hodie proponitur:
Quem in ſacræ Menſa Cœnæ
Turbæ Fratrum Duodenæ
Datum non ambigitur.)

Ἄρτον Ζωτικὸν, Oratione prima De Filio, quæ eſt trigeſima quinta: MVNDISSIMAM ET INCRVENTAM OBLATIONEM, Καθαρωτάτην καὶ Ἀναίμακτον Θυσίαν, Inuectiuâ ſecundâ in Iulianum: VNICVM SACRIFICIVM, Μόνην Θυσίαν, & SACRIFICIVM CHRISTI, Θυσίαν Χριστοῦ, Oratione tertia aduersùs Iulianum: SPIRITVALE HOLOCAVSTVM, Πνευματικὴν Ὁλοκαύτωσιν, Oratione quinta ad Patrem & Baſilium Magnum: ANTITYPA PRECIOSI CORPORIS (quo ſenſu, vide ſupra in Clemente) τὰ Ἀντίτυπα τοῦ τιμίου Σώματος, Oratione vndecima De Sancta Sorore Gorgonia: EXTERNVM SACRIFICIVM, τὴν Ἔξωθεν Θυσίαν, ac MAGNORVM MYSTERIORVM ANTITYPVM, τῶν ΜΕΓΑΛΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ ΑΝΤΙΤΥΠΟΝ, Apologetico primo. Ex quibus colliges per ordinem, PRIMO ad Incarnationem, SECVNDO ad Paſſionem, ac TERTIO nunc ad Gloriam ANTITYPA dici, ac ſenſu quoque anagogico, velut proximè in Auguſtino demonſtratum eſt, (qui Euchariſtiam, quarto capite De Cataclyſmo, SACRIFICIVM IMAGINIS AGNI vocauerat) moxque in Damaſceno demonſtrabitur: qui Euchariſtiam, PANEM, PRIMITIAS FVTVRI PANIS, QVI EST SVPERSVBSTANTIALIS, Ἄρτον, τὴν Ἀπαρχὴν τοῦ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ ΑΡΤΟΥ, ὅς ἐστιν Ἐπιούσιος, appellat, libri quarti capite decimo quarto De Fide Orthodoxa. Vnde Innocentius Tertius, Myſteriorum libro quinto, capite vigeſimo quarto: Quinque, inquit, Panes ſunt nobis neceſſarij: Quattuor in Via, & Quintus in Patria; CORPORALIS, ad Suſtentationem; SPIRITVALIS, ad Informationem; DOCTRINALIS, ad Eruditionem; SACRAMENTALIS, ad Expiationem; ÆTERNALIS, ad Fruitionem. CÆSARAVGVSTANVM CONCILIVM PRIMVM, ſub Damaſo, contra Priſcillianiſtas celebratum; EVCHARISTIÆ GRATIAM, Capitulo tertio. Sanctus EPIPHANIVS, Salaminæ Epiſcopus, cuius ſcripta AB ERVDITIS PROPTER RES, A SIMPLICIORIBVS PROPTER VERBA LECTITANTVR, inquit in Catalogo Hieronymus: INTERNA, vel INTERIORA MYSTERIA, Τὰ Ἔνδοθεν Μυστήρια, libri tertij contra Hæreſes, in fine ſiue in extremo Opere, vbi inſtituta Eccleſiæ exponuntur; BOTRVM EVLOGIÆ, τὸν Βότρυν τῆς Εὐλογίας· LYÆVM POTVM, id eſt, CVRARVM AC LABORVM DOLORVMQVE SOLVTOREM POTVM, Τὸ Λυσίπονον Πόμα· necnon & SANGVINEM CHRISTI MERVM AC VERVM, Αἷμα Χριστοῦ, Ἄκρατον, Ἀληθὲς, in Compendiaria Doctrina, libro tertio; LATRIAM OECONOMIÆ, ſiue CVLTVM DISPENSATIONIS, Λατρείας Οἰκονομίας, in Epitome

Fini Operis adiecta. AMBROSIVS, ille ANTISTES DEI, vt cum Auguſtinus vocat, in fine libri ſecundi contra Pelagium & Cæleſtium, De Gratia Chriſti & Originali Peccato; ſiue ILLVSTRIVM LAVDVM TITVLO PRÆCLARVS, vt Concilium Toletanum Octauum, Capitulo ſecundo, loquitur, (cui Myſticus Orationis Dominicæ Panis, ἐπιούσιος, alicubi TRANSSVBSTANTIALIS, redditur,) nunc, SACRAMENTA, nunc, MYSTERIA, tanquam Arcana atque Secreta diuina, paſſim; SACRAMENTVM, antonomaſticè, in Apologia Sancti Dauidis; libri verò quinti De Sacramentis capite quarto, PANEM QVOTIDIANVM, QVEM GRÆCI DICVNT ADVENIENTEM; & CÆLESTE ET VENERABILE SACRAMENTVM; ac denique DIVINVM FIDELIVM SACRAMENTVM, De Obitu Satyri Fratris; necnon & FIDEI ARMA, & DEI GRATIAM, ibidem; CONVIVIVM ECCLESIÆ, libro primo De Abel & Caïn; MEDICINAM SPIRITVALEM, MEMORIAM REDEMPTIONIS NOSTRÆ, Auctor Commentariorum in prioris ad Corinthios vndecimum, quæ Sancto Ambroſio tribuuntur. GREGORIVS NYSSENVS, CORPVS CHRISTI, Σῶμα
» Χριστοῦ, & dicitur, inquit, & eſt, λέγεταί τε καὶ ἔστι, De Baptiſmo; CORPVS DEI-RECEPTIVVM, τὸ Θεοδόχον Σῶμα; VIVIFICVM CORPVS, Ζωοποιὸν Σῶμα· DIVINVM PANEM, τὸν Θεῖον Ἄρτον; CALYCEM VITAM-FERENTIS SANGVINIS, τὸ Ποτήριον τοῦ Ζωηφόρου Αἵματος, Oratione Catechetica capite trigeſimo ſeptimo. HIERONYMVS, PANEM NATVM IN BETHLEEM, libro quarto Commentariorum in Ieremiam, ad caput decimum nonum, ac in Procemio libri quinti eiuſdem Operis; PANEM CÆLESTEM, ad caput decimum quintum Matthæi; COMMVNIONEM CORPORIS CHRISTI, libro tertio contra Pelagianos; CHRISTIANVM MYSTERIVM, ad Marcellam, vt commigret Bethleem, Epiſtolâ decimâ ſeptimâ; VERVM PASCHÆ SACRAMENTVM, in vigeſimum ſextum Matthæi; VINVM SOBRIETATIS, Epiſtolâ ad Hedibiam centeſimâ quinquageſimâ, Quæſtione ſecundâ; HOSTIAM QVÆ IN CHRISTI COMMEMORATIONE MIRABILITER FIT, in Leuiticum, & cap. De hac quidem LXXVII. De Conſecrat. D. II. SANCTA, ad Theophilum Epiſcopum; MYSTERIVM, in tertium caput Eccleſiaſtis; SACROSANCTVM CHRISTI CORPVS, SACERDOTVM APOSTOLICO GRADVI SVCCEDENTIVM, ORE SACRO CONFECTVM, Epiſtolâ notiſſimâ; VLTIMAM COMMEMORATIONEM, SIVE MEMORIAM; PIGNVS PEREGRE PROFICISCENTIS, Auctor (qui putatur Pelagius) Commentariorum in priorem ad Corinthios, ad caput vndecimum, quæ quondam Hieronymo adſcripta ſunt. PALLADIVS Galata, GRATIAM, τὴν Χάριν, in Hiſtoria Lauſiaca, id eſt, ad Lauſum ſcripta. Sanctus GAVDENTIVS, Epiſcopus Brixienſis, IMAGINEM PROPRIÆ PASSIONIS; EXEM-

PLAR PASSIONIS CHRISTI; HEREDITARIVM MVNVS TESTAMENTI NOVI; PIGNVS SVÆ PRÆSENTIÆ; VIATICVM NOSTRI ITINERIS, necnon & PAVENDVM MYSTERIVM, Tractatu ſecundo De Paſchate; PANEM CÆLESTEM, VITÆ PRINCIPEM, Tractatu ſecundo De Lectione Euangelij. Ioannes CHRYSOSTOMVS, vel, Ioannes ORIS AVREI, vt Latina Interpretatio fert Alterius Synodicæ Taraſij ad Hadrianum, in fine Septimæ Synodi, PANEM VITÆ, Ἄρτον Ζωῆς, in priorem ad Corinthios Homiliâ vigeſimâ ſeptimâ; IGNEM SPIRITVALEM, Πῦρ Πνευματικὸν· MEMORIALE MYSTERIORVM, Τὸ Μνημόσυνον τῶν Μυστηρίων, Homiliâ octuageſima tertia in Matthæum; DIVINVM CORPVS, Τὸ Θεῖον Σῶμα, Homiliâ De Euchariſtia, in Encæniis; DOMINICVM CORPVS, Τὸ Σῶμα τὸ Δεσποτικὸν, Homiliâ De Beato Philogonio, necnon & tertia De Incomprehenſibili Dei Natura; MASSAM AC FERMENTVM, Μάζαν καὶ Ζύμην, in priorem ad Corinthios, Homiliâ vigeſimâ quartâ, ad refingendam nimirum PERDITIONIS MASSAM fermento Euangelico, quod abſcondit Mulier ac Sponſa Eccleſia, poſuitque in farinæ Satis Tribus, donec fermentaretur totum; TERRIBILEM AC TREMENDAM HOSTIAM, Θυσίαν φοβερὰν, καὶ φρικώδη, ibidem; TREMENDAM HOSTIAM, τὴν φρικτὴν Θυσίαν, in Epiſtolam ad Philippenſes, capite primo, Homiliâ tertiâ, & in Acta, Homiliâ vigeſimâ primâ; DOMINVM PRÆSENTEM, Τὸν Δεσπότην Παρόντα, Homiliâ vigeſimâ primâ in Acta; MAXIME TREMENDVM SACRIFICIVM, τὴν φρικωδεστάτην Θυσίαν, libro ſexto De Sacerdotio; INEFFABILIA SACRAMENTA, Ἄφατα Μυστήρια, Homiliâ vigeſimâ primâ in Acta; TREMENDA MYSTERIA, Φρικτὰ Μυστήρια, Homiliâ tertiâ in Epiſtolam ad Philippenſes; OBLATIONEM, Προσφορὰν, Homiliâ illâ decimâ octauâ in Acta: vbi oſtendit in Vicorum & Pagorum Eccleſiis, Sacrificium quidem diebus tantùm Dominicis ſolitum celebrari, at Preces & Synaxes quotidie; Εὐχαὶ ἐκεῖ διηνεκεῖς, διὰ σέ· ὕμνοι καὶ συνάξεις, διὰ σέ· ΠΡΟΣΦΟΡΑ καθ' ἑκάστην Κυριακήν. Denique DIVINA, IMMACVLATA, IMMORTALIA, SVPERCÆLESTIA, VIVIFICATIVA, TREMENDAQVE MYSTERIA, Τὰ Θεῖα, Ἄχραντα, Ἀθάνατα, Ἐπουράνια, Ζωοποιὰ, καὶ φρικτὰ Μυστήρια, in Liturgicis. AVGVSTINVS, ſupra tot tantaque Diuinæ Euchariſtiæ Myſterio digna, dixit vt ab infinita re exhauſtum eſſe non pœniteat eum, quo tamen dicente haud alius certè deſiderari videbatur, quamuis quod omnium ora compleat, omnium quoque ora deſideret. HESYCHIVS, Archiepiſcopus Salonitanus, non, vt vulgò, Ieroſolymitanus, Auguſtini ac Zoſimi Papæ æqualis, vt libro ſecundo De Euchariſtia aduerſùs Mornæum monuit in Heſychio Magnus PERRONIVS, DOMINICVM MYSTERIVM, ſexto in Leuiticum libro,

Matth. 13. v. 33.

SYNESIVS, Ptolemaïdis Epiſcopus, ARCANA, ſiue NON VVL-
GANDA, SACRIFICIA, τὰς Ἀπορρήτους Τελετὰς, Epiſtolâ contra Andro-
nicum quinquageſimâ ſeptimâ; ac ſingulari numero, Epiſtolâ ad
Epiſcopos ſequente. CYRILLVS ALEXANDRINVS,
PRINCEPS THEOLOGORVM, SANCTVM CHRISTI CORPVS, τὸ Ἅγιον
Σῶμα Χριστοῦ· CORPVS VITÆ, Σῶμα Ζωῆς, in Cyrilliana vndecimi
Anathematiſmi Defenſione, DE VIVIFICANTE CHRISTI CARNE;
COMMVNIONEM MYSTICAM, Κοινωνίαν Μυστικὴν, Epiſtolâ ad eos per-
ſcriptâ, quorum litteris notatus fuerat, quòd ſolo vulgi rumore per-
ſuaſus, impiam Neſtorij Doctrinam in peius ſerpere non ſiluiſſet,
in Actis Epheſinis; EVLOGIAM, Εὐλογίαν, paſſim communi Cyrilli
verbo; MYSTICAM EVLOGIAM, ſiue BENEDICTIONEM, τὴν Μυστι-
κὴν Εὐλογίαν, in Epiſtola ad Neſtorium, & libro quarto in Ioannem,
capite decimo quarto; BENEDICTIONEM VIVIFICAM, apud Di-
uum Thomam Catenâ in Lucæ vigeſimum ſecundum caput; SE-
MEN IMMORTALITATIS, Σπέρμα τῆς Ἀθανασίας, in Ioannem, cuius qui-
dem dicti explicandi causâ videtur ſcripſiſſe Euſebius Emiſſenus,
» (apud Theodoretum, Dialogo tertio:) Dixiſti quòd non aſſumpſi
» Corpus; reprobaſti per conſequens meam GRATIAM, (id eſt, Eu-
chariſtiam, quæ SVBSTANTIALIS GRATIA eſt, nempe Auctor Gra-
» tiæ) non recipies in METALEPSI, ſiue Communione, meam IM-
» MORTALITATEM: εἶπες, ὅτι οὐκ ἀνέλαβον σῶμα, ἠθέτησας μου τὴν ΧΑΡΙΝ, οὐ
ΜΕΤΑΛΗΨΗ μου ΤΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ. MANDVCABILEM APPOSITAM
CARNEM ASSVMPTAM, Epiſtolâ ad Theodoſium Imperatorem: vbi
Græcè de Christo ſcriptum eſt, Ἐδεστὸν προτιθεὶς καὶ τὴν Ἀναληφθεῖσαν Σάρκα,
QVOD CARNEM QVAM ADSVMPSIT, VESCENDAM PROPONIT. quo
ſanè loco duos præſcribit modos Cyrillus quibus nos Chriſtus viui-
ficat, τῷ Ζωοποιοῦ· Alterum ſuo Spiritu; Alterum ſua Carne: illum
in Auris & Cordis, hunc in Oris Cordiſque ſimul Manducatione.
Sanctus THEODOTVS, Ancyræ Galatiæ Primæ Epiſcopus, SA-
LVTARE EDVLIVM, τὸ Σωτήριον Ἔδεσμα, Homiliâ in die Natiuitatis
Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, in media Epheſina Synodo & habitâ &
lectâ. CONCILIVM ALEXANDRINVM apud Oecume-
nicam Synodum Epheſinam, Parte tertia, Declaratione vndecimi
Anathematiſmi, SANCTVM, ET VIVIFICVM, ET INCRVENTVM SA-
CRIFICIVM, τῆς Ἁγίας, καὶ Ζωοποιὸν, καὶ Ἀναίμακτον Θυσίαν, INCRVENTAM
LATRIAM, τὴν Ἀναίμακτον Λατρείαν, MYSTICAS EVLOGIAS, τὰς Μυστικὰς
Εὐλογίας, PROPRIVM CORPVS ET SANGVINEM OMNIA VIVIFICAN-
TIS VERBI, Ἴδιον Σῶμα γεγονὸς, καὶ Αἷμα, τοῦ τὰ πάντα Ζωοποιοῦντος Λόγου,
Anathematiſmo vndecimo, atque Anathematiſmi Declaratione.
THEODORETVS, Cyri Epiſcopus, ex Ambroſio ad Theodo-
ſium, DOMINI SACROSANCTVM CORPVS, τοῦ Δεσπότου τὸ Πανάγιον
Σῶμα, Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ libro quinto, capite decimo octauo; DI-
VINA MYSTERIA, τὰ Θεῖα Μυστήρια, in Eraniſta, id eſt, MENDICO
(haud enim Doctrinam certam, ſed hinc inde emendicatam, habent
Hæretici) ſiue Dialogo primo, ac in Exodum Quæſtione vigeſima

ſeptima; DIVINORVM SACRAMENTORVM SYMBOLA, in Symeone Stylita; ac MYSTICA SYMBOLA, τὰ Μυστικὰ Σύμβολα, Dialogo ſecundo; & ſimpliciter SYMBOLA, τὰ Σύμβολα, ferme vbique; SANGVINEM VVÆ, Αἷμα Σταφυλῆς, ex Patriarchali Geneſeos Prophetia, paſſim Dialogo primo; VERVM TYPI ARCHETYPVM, τοῦ Τύπου τὸ Ἀρχέτυπον, (ex quo facilè intelligas quo ſenſu & ANTITYPA, & ANTITYPVM, cùm in Nazianzeno, tum in Clemente ſupra explicandum fuit) SALVTARE SACRAMENTVM, NECESSARIVM ALIMENTVM & STIPENDIVM, in vndecimum caput primæ ad Corinthios Epiſtolæ; PRECIOSVM AC SACROSANCTVM CHRISTI CORPVS, τὸ Τίμιον καὶ Πανάγιον τοῦ Χριστοῦ Σῶμα, ibidem; AGNVM IMMACVLATVM, τὸν Ἄμωμον Ἀμνὸν, Quæſtione vigeſima quarta in Exodum; DIVINAM ESCAM, τὴν Θείαν Τροφὴν, Quæſtione vigeſima ſeptima; SACROSANCTAM ESCAM, τὴν Παναγίαν Τροφὴν, Dialogo primo; CORPVS CHRISTI ET SANGVINEM CHRISTI, Σῶμα Χριστοῦ, καὶ Αἷμα Χριστοῦ· PANEM VITÆ, Ἄρτον Ζωῆς, Dialogo ſecundo; RATIONALEM MENSAM, τὴν Λογικὴν Τράπεζαν, Sermone decimo De Prouidentia. Sanctus EVCHERIVS, Archiepiſcopus Lugdunenſis, SACRAMENTVM CORPORIS ET SANGVINIS CHRISTI; REDEMPTIONIS OBLATIONEM; VERE VNICAM ET PERFECTAM HOSTIAM; SPIRITVALIA SACRAMENTA; SALVTAREM CIBVM POTVMQVE; SACRVM DEI CORPVS ET SANGVINEM, Homiliâ quintâ De Paſchate. ISIDORVS PELVSIOTA, Monachus doctiſſimus, HIERVRGIAM INCRVENTI SACRIFICII, τὴν Ἱερουργίαν τῆς Ἀναιμάκτου Θυσίας, Epiſtolâ ad Theodoſium, nempe ſeptuageſimâ quintâ libri tertij; DIVINVM AC VERVM PASCHA, τὸ Θεῖον καὶ Ἀληθινὸν Πάσχα, libro quarto, Epiſtolâ centeſimâ ſexageſimâ ſecundâ. LEO MAGNVS, MYSTICAM DISTRIBVTIONEM SPIRITALIS ALIMONIÆ; CÆLESTEM CIBVM, Epiſtolâ vigeſimâ tertiâ ad Clerum Plebemque Conſtantinopolitanam; CORPVS CHRISTI, SANGVINEM REDEMPTIONIS NOSTRÆ, Sermone quarto De Quadrageſima. ANASTASIVS SYNAITA, Archiepiſcopus Antiochenus, Iuſtiniano Imperatore, vt ſcribit Euagrius, DIVINVM PANEM, Sermone De Sancta Communione. EVTYCHIVS, Conſtantinopolitanus Patriarcha, (qui Secundo Conſtantinopolitano Concilio præfuit) MYSTICAM HIERVRGIAM, τὴν Μυστικὴν Ἱερουργίαν, apud Nicetam, Hiſtoriâ Alexij Angeli, libro tertio. STEPHANVS PRÆFECTIANVS, DIVINA ET INVIOLATA MYSTERIA, in Quinta Synodo, Collatione quinta. Poſt quam Quintam Synodum Trullani Patres Quiniſextæ Synodi auctores, RATIONABILEM CVLTVM ET ADORATIONEM, (pro quo apud Paulum Vulgata habet, RATIONABILE OBSEQVIVM) Λογικὴν Λατρείαν Rom.12.v.1.
TOTIVS PERFECTIQVE OBLATIONEM, Ὁλοκάρπωσιν, quo primùm haud ſine myſterio, Græco nomine à Septuaginta dictum eſt HOLO- Gen.22.v.2.
CAVSTVM Iſaac, figuratiuum huius; DEVM QVI SACRIFICATVR, ET QVI DISTRIBVITVR AD CORPORVM SIMVL ET ANIMARVM ACQVISITIONEM, Τὸν Θεὸν Θυόμενον, καὶ Διαδιδόμενον εἰς σωμάτων ἡμῶν

καὶ ψυχῶν περιποίησιν, PARADISVM VOLVPTATIS, Τρυφῆς τὸν Παράδεισον, in Proſphonetico ad Iuſtinianum PIVM Imperatorem; INTELLECTVALE SACRIFICIVM MAGNI DEI, QVI EST ET VICTIMA ET PONTIFEX, Τὴν νοερὰν τοῦ μεγάλου Θεοῦ, καὶ Θύματος, καὶ Ἀρχιερέως Θυσίαν, Canone Tertio. PROCOPIVS GAZÆVS, id eſt, Gazæ in Palæſtina Sophiſta, (is cuius meminit in ſua Bibliotheca Photius, ducenteſimo ſexto) MYSTICVM PANEM QVO ALIMVR, in quadrageſimum nonum Geneſis caput. GREGORIVS MAGNVS, ANGLORVM APOSTOLVS, MYSTERIVM FIDEI, apud Gratianum, De Conſecrat. Diſtinct. II. cap. LXXIII. IMMOLATIONEM, IESV CHRISTI MYSTERIVM, libri quarti Dialogorum quinquageſimo octauo capite; DOMINICVM CORPVS, In Euangelia, Homiliâ vigeſimâ ſecundâ; CORPVS DOMINI OMNIPOTENTIS, & INÆSTIMABILE MYSTERIVM, in Reſponſis ad SANCTVM AVGVSTINVM ANGLORVM COAPOSTOLVM, Reſponſione ad Interrogationem Decimam; IMMOLATIONEM SACRI MYSTERII, ibidem, Reſponſione ad Vndecimam. Sanctus ELIGIVS, Epiſcopus Nouiomenſis, (cuius res geſtas Pater ille Veſter, cuius memoria in benedictione eſt, BEATVS AVDOENVS, ARCHIEPISCOPVS ROTHOMAGENSIS, NORMANIÆ PRIMAS, libris duobus diligenter perſecutus eſt) METVENDA PARITER ET DESIDERANDA DOMINICÆ COENÆ SACRAMENTA, & SACRAMENTORVM MAGNIFICA MYSTERIA, Homiliâ octauâ. Porrò Nouiomij in Belgio Epiſcopus is eſt qui Homiliâ decimâ diem Cœnæ Domini anniuerſarium ex communi Eccleſiæ vſu, NATALEM CALYCIS vocat, Auguſtinum imitatus: apud quem leges, SACRAMENTVM CALYCIS, De Doctrina Chriſtiana, libro quarto, capite vigeſimo primo. quem ſecutus Paſchaſius, Abbas Corbeïenſis, NATALEM CALYCIS, quoque dixit, in libris de Corpore & Sanguine Domini. CONCILIVM TRVLLANVM, ſiue QVINISEXTVM in Trullo, id eſt, in Conſtantinopolitani Palatij Secretario, cui Trullo (quod Itali dicunt LA COPVLA; Mediolanenſes, IL DVOMO) nomen erat, Iuſtiniano Iuniore Imperante, congregatum, poſt annos decem ab habito Conſtantinopolitano tertio, (Sexto illo Oecumenico ſeu Vniuerſali approbato, in quo octoginta nouem Epiſcopi Monothelitarum Hæreſim, ſub Agathone Papa, & Conſtantino Pogonato, anno ſexcenteſimo octuageſimo primo, condemnarunt) DIVINAM MISSAM, Θείαν Λειτουργίαν, & IMMACVLATVM SACRIFICIVM, τὴν Ἀχραντον Θυσίαν, Canone trigeſimo ſecundo; SACRAM LITVRGIAM, Ἱερὰν Λειτουργίαν, quinquageſimo ſecundo; IMMACVLATVM CORPVS, Τὸ Ἀχραντον Σῶμα· COMMVNIONEM SVBSTANTIALEM, vel TRANSSVBSTANTIATIONEM, Μετουσίαν· COMMVNIONEM GRATIÆ, τὴν Κοινωνίαν τῆς Χάριτος· DIVINVM DONVM, Τὸ Θεῖον Δῶρον· IMMACVLATAM COMMVNIONEM, τὴν Ἀχραντον Κοινωνίαν, centeſimo primo. Sanctus GERMANVS, Patriarcha Conſtantinopolitanus, temporibus

Gregorij Secundi & Leonis Iſaurici Imperatoris Hæretici, VIVIFICVM SACRIFICIVM, VEL SVBSTANTIAM VIVIFICAM, τὴν Ζωοποιὸν Θυσίαν ἢ Οὐσίαν· MYSTICVM VIVIFICVMQVE SACRIFICIVM, Μυστικὴν Ζωοθυσίαν· SVPERCÆLESTEM MENSAM, Ἐπουράνιον τράπεζαν· MYSTERIVM IMMORTALE, Μυστήριον Ἀθάνατον· IMMACVLATVM CORPVS, τὸ Ἄχραντον Σῶμα· MAGNVM ET INENARRABILE ET INVESTIGABILE CHRISTI MYSTERIVM, Τὸ Μέγα καὶ δυσερμήνευτον καὶ ἀνεξιχνίαστον Μυστήριον· MAGNVM ET INCOMPREHENSIBILE ET INVESTIGABILE MYSTERIVM DISPENSATIONIS FILII DEI, τὸ Μέγα καὶ ἀκατάληπτον καὶ ἀνεξιχνίαστον Μυστήριον τῆς Οἰκονομίας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ſingulari quadam alluſione Θυσίας & Οὐσίας, in Theoria Myſtica; MYSTICAM ET SANCTAM OBLATIONEM, vel potius RELATIONEM, (rurſus ſcilicet ad nos quaſi redeuntis Corporis Chriſti. tanta vis eſt, non modò Sacrificij, ſed & præſentiæ ac realitatis!) τὴν Μυστικὴν καὶ Ἁγίαν Ἀναφοράν, Epiſtolâ ad Thomam Epiſcopum Claudiopoleos, apud Septimam Synodum, Actione quarta. Venerabilis BEDA, Preſbyter Anglus, ac Doctor Hiſtoricuſque Anglorum, qui LATINORVM DAMASCENVS verè dici poſſit, SACRAMENTVM CARNIS ET SANGVINIS CHRISTI; CORPVS ET SANGVINEM CHRISTI, Homiliâ De Epiphania, & in Lucæ vigeſimum ſecundum caput, libro ſexto; MVNDISSIMA CHRISTI CORPORIS ET SANGVINIS MYSTERIA IN CRVCIS ALTARI CONSECRATA, & AZYMA TERRÆ REPROMISSIONIS, necnon & SPIRITVALES EPVLAS, ac INÆSTIMABILE ET INVIOLABILE DOMINI CORPVS, ibidem; CARNEM CHRISTI, in duodecimum caput Exodi. GRÆCORVM BEDA, Sanctus Ioannes DAMASCENVS, PARTICIPATIONEM, Μετάληψιν, poſt Chryſoſtomum Homiliâ decimâ ſeptimâ in Epiſtolam ad Hebræos. Vnde inter Epiſtolas Zonaræ, (quarum Manuſcriptus Regius Codex) tertiæ capitis vigeſimæ tertiæ ad Nectarium Monachum, titulus eſt, Εἰ φθαρτὴ ἐστὶν ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ ΜΕΤΑΛΗΨΙΣ, εἴτε καὶ ἄφθαρτος· SIT-NE SANCTA CHRISTI PARTICIPATIO CORRVPTIBILIS, AN INCORRVPTIBILIS? Deinde DIVINVM CARBONEM, τὸν Θεῖον Ἄνθρακα· alludens ſcilicet ad illum Iſaïæ Carbonem Propheticum, cui Euchariſtiam (vt multi Iſ. 6. v. 6.
ſæpe, ex Traditione Cyrilli, in Concilio Epheſino, Capite DE CARBONE, Περὶ τοῦ Ἄνθρακος, Incarnationem) eo loci comparat; PARTICIPATIONEM DIVINI IGNIS, τὴν Μετουσίαν τοῦ Θείου Πυρὸς· PANEM COMMVNIONIS, τὸν Ἄρτον τῆς Κοινωνίας· PANEM, PRIMITIAS FVTVRI PANIS, QVI EST SVPERSVBSTANTIALIS, (ſenſu nimirum anagogico, qui in Nazianzeno ac Auguſtino explicatus ſupra) Ἄρτον, τὴν Ἀπαρχὴν τοῦ Μέλλοντος Ἄρτου, ὅς ἐστιν Ἐπιούσιος, libri quarti capite decimo quarto De Fide Orthodoxa. Sanctus CAROLVS MAGNVS, Sacri Imperij ac Franciæ Rex, MAGNVM SACRAMENTVM, Epiſtolâ ad Alcuinum, De Ratione Septuageſimæ, in libro De Diuinis

Officiis: CORPORIS ET SANGVINIS DOMINICI MYSTERIVM, Auctor Operis quod Carolo Imperatori adſcribitur, De Cultu Imaginum, libro quarto, capite decimo quarto. CONCILIVM NICÆNVM SECVNDVM, OEcumenicum Septimum, Trecentorum Quinquaginta Epiſcoporum, quo Iconoclaſtarum Hæreſis damnata eſt, anno à partu Virginis octuageſimo ſeptimo ſupra ſeptingenteſimum, Hadriano Papa Primo, Conſtantino & Irene Imperatoribus: DIVINVM CORPVS, τὸ Θεῖον Σῶμα, Actione ſexta. Albinus ALCVINVS Anglus, Bedæ Diſcipulus, in Gallias à Carolo Rege Francorum euocatus: SACRAMENTVM CORPORIS ET SANGVINIS CHRISTI, libri tertij in Ioannem, capite ſeptimo; PERFECTAM EVCHARISTIAM, CORPVS ET SANGVINEM FILII DEI, libro De Diuinis Officiis, capite quadrageſimo. ACTA SANCTI IGNATII CONSTANTINOPOLITANI Patriarchæ conſcripta à Niceta, cognomento Dauide Paphlagone, Prolegomenis ad Octauam Synodum: SACRIFICIVM INTEMERATVM, Ἀχείραντος Θυσίας. APONIVS Monachus, vir doctus, qui ad annum circiter octingenteſimum duodecimum in Cantica Canticorum Salomonis ſcripſit: DESPONSATIONEM ANNVLI, ET OSCVLI TRADITIONEM, Commentariorum libro quinto. ANNVLVM quidem vocat, quòd vt gemma in Annuli pala; ſic Corpus Chriſti,
Matt. 13. v. 46 tanquam PRECIOSA MARGARITA Euangelica, in Sacramentalibus Speciebus reuera includitur atque continetur, vt ſatis innuit AMICVS ille SPONSI, (ita loquitur ad Vincentium Auguſtinus) Apoſtolus
1. Ioan. 1. v. 1. » Ioannes, prioris Epiſtolæ capite primo, his verbis: ET MANVS NO-
» STRÆ CONTRECTAVERVNT DE VERBO VITÆ. Neque enim fruſtra locus Canticorum ille, ſuperiùs Libro Primo auditus atque
Cant. 5. v. 14. » explanatus eſt: Manus eius tornatiles, aureæ, plenæ hyacinthis. OSCVLVM verò, quoniam vt Sponſa Sponſum oſculo; haud ſecus
Pſ. 18. v. 6. Eccleſia Chriſtum, tanquam Euangelicum ſuum Sponſum, procedentem de thalamo ſuo, nunc Sacramenti Euchariſtiæ oſculo contingit, donec æternis in cælo copuletur fruaturque amplexibus. Quod quidem certè ipſum OSCVLVM SANCTVM, Sacris Eccleſiæ in ritibus, ceu diuinis Epithalamijs, repræſentat; ipſa diuinitus ad-
Cant. 1. v. 1. » monita Eccleſia canente, Canticorum primo: Oſculetur me OSCV-
» LO oris ſui.

Tantus CÆLESTI venit ab ORE vigor!

Hinc poſt Oſculum ſequi adminiſtrationem Euchariſtiæ, Iuſtinus Martyr, in ſua ad Antoninum Imperatorem PRO CHRISTIANIS APOLOGIA, fuſiùs tradit. Adeo verò Chriſtus SPONSVS, Eccleſia SPONSA eſt, paſſim in Apocalypſi Ioannis, noſtræque poſterioris ad Corinthios vndecimo capite, vt & diuinarum illarum nuptiarum Epithalamium quadrageſimo quarto Pſalmo ſit; & illi Sancti amores toto Canticorum Cantico deſcribantur, ac Dramatis in morem repræſententur atque celebrentur. Vnde quemadmodum ſecundo
Gen. 2. v. 24. Geneſis, Iuncti coniugio & PATRES ET MATRES deſerere, vt ſuis

adhæreant Coniugibus, iubentur. Haud profectò ſecus decimo quarto Lucæ negatur eſſe poſſe Chriſti Diſcipulus, qui PATREM SVVM ET MATREM SVAM non oderit: comparatè videlicet, præ Chriſto Eccleſiæ Sponſo. Luc. 14. v. 26. AMALARIVS FORTVNATVS, Epiſcopus Treuirenſis, tempore Gregorij Quarti Summi Pontificis, & Ludouici Pij Imperatoris, cui Libros ſuos dedicauit, SACRIFICIVM PRÆSENS QVOD ECCLESIA CREDIT PER ANGELORVM MANVS DEFERRI ANTE CONSPECTVM DOMINI, ET SENTIT MANDENDVM ESSE AB HVMANO ORE, CREDIT CORPVS ET SANGVINEM DOMINI ESSE, AC HOC MORSV, CÆLESTI BENEDICTIONE IMPLERI ANIMAS SVMENTIVM; De Eccleſiaſticis Officiis, libro tertio, capite vigeſimo quinto. HAYMO, Epiſcopus Halberſtatenſis, Alcuïni quondam Diſcipulus, PANEM QVEM CHRISTVS TRADIDIT DISCIPVLIS SVIS OMNIBVSQVE PRÆDESTINATIS AD VITAM ÆTERNAM, ET QVEM QVOTIDIE CONSECRANT SACERDOTES IN ECCLESIA, CVM VIRTVTE DIVINITATIS QVÆ ILLVM REPLET PANEM, VERVM CORPVS CHRISTI EXISTENTEM, in caput vndecimum Prioris ad Corinthios Epiſtolæ; PANEM, QVI SICVT ILLVD CORPVS QVOD IN CRVCE DEPOSVIT PRO NOSTRA SALVTE ET REDEMPTIONE EST IMMOLATVM, ITA QVOTIDIE AD NOSTRAM SALVTEM ET REDEMPTIONEM DEO OFFERTVR, QVI LICET PANIS VIDEATVR, CORPVS EST CHRISTI, ibidem. PASCHASIVS RATBERTVS, Corbeienſis, ſiue Corbeiæ, in Germania, Abbas, Leone Quarto Pontifice Maximo, Carolo Caluo Rege, MYSTICVM SACRAMENTVM, libro verè inſigni, ac planè aureo, De Corpore & Sanguine Domini, capite quarto; ARBOREM LIGNI VITÆ, LIGNVM VITÆ, capite ſeptimo. ANASTASIVS Bibliothecarius, DIVINA SACRIFICIA, Præfatione in Octauam OEcumenicam Synodum, Conſtantinopolitanam Quartam, in Latinum Sermonem è Græco à ſe conuerſam. Sanctus FVLBERTVS, ex Roberti Francorum Regis Cancellario Epiſcopus Carnotenſis, & quod mirandum eſt, Berengarij Doctor, ac in Veteris Gallicanæ Epiſcopalis Academiæ Theologica Carnotenſi Schola Magiſter, VENERABILE SACRAMENTVM; CÆLESTE MYSTERIVM; POTENS MYSTERIVM; SACRIFICIVM PLACABILE; PIGNVS SALVTARE; SACRAMENTVM NOBIS COMMVNICANDÆ CARNIS; PANEM VITÆ; INCARNATÆ DEITATIS VITALE PVLMENTVM; IMPERIOSVM VERBI OPERANTIS OPIFICIVM, Epiſtolâ primâ ad Adeodatum: HOSTIAM; MYSTERIA; HOSTIAM SACRAM; THESAVRVM CÆLESTEM; HOSTIAM SANCTAM; PANEM A PRESBYTERO QVOTIDIANA CELEBRATIONE SACRATVM; PANEM AB EPISCOPO CONSECRATVM, ac PANEM A PRESBYTERO SANCTIFICATVM; SACRAMENTVM COMMVNICATÆ CARNIS; PANEM SANCTVM; SANCTIFICATVM PANEM; VERVM CHRISTI CORPVS; CIBVM CÆLESTEM; SVAVITATEM ANGELICAM; DOMINICVM CIBVM; SALVTIS VIATICVM;

CONSECRATVM A PRESBYTERIS CORPVS, Epiſtolâ ſecundâ ad Finardum. Hæc Fulbertus, SPECVLVM ECCLESIÆ ET FIDEI CHRISTIANÆ olim dictus, quem felix animorum parens, REGIA NAVARRA ſexdecim abhinc annis edidit, eique è Bibliotheca ſua lucem præbuit, qui reducendis huius ſæculi Berengarianis Nouatoribus lucem præfert. Hanc, REX IACOBE, audi REGVM MAGISTRAM, vnde REGIA DOCVMENTA opportuno augurio hac temporum neceſſitate prodeunt ac petuntur. Inuitat Regiæ Domus, Regij Cancellarij, Regumque Fidei Diſciplinæ, ante Berengarij lapſum, cuſtodis ac tutoris Fulberti Regium nomen. Apud REGVM DOCTISSIMVM nihil eſt quod NAVARRA metuat; Ludouico Sacra, LVDOVICO REGE, nihil eſt quod non ſperet. CONCILIVM ROMANVM SEXTVM, ſub Gregorio Septimo habitum, orta paulo poſt verum Fulberti Natalem, Berengariana Hæreſi, MYSTERIVM SACRÆ ORATIONIS, (de qua Εὐχῇ, ſeu SACRIFICALI ORATIONE, ſuperiùs tam multa) in Actis apud eumdem Gregorium, Epiſtolâ decimâ ſeptimâ libri ſexti. BERENGARIVS, ex Sacramentario Hæreſiarcha ac Fidei Nouatorum Auctore, Pœnitens, VERAM ET PROPRIAM ET VIVIFICATRICEM CARNEM ET SANGVINEM IESV CHRISTI DOMINI NOSTRI; VERVM CHRISTI CORPVS, QVOD NATVM EST DE VIRGINE, ET QVOD PRO SALVTE MVNDI OBLATVM IN CRVCE PEPENDIT, in Formula Profeſſionis Fidei quam in Concilio Romano edidit, vbi ſupra. Hæc ipſe ipſe Berengarius, qui in Altero Concilio Romano, ſub Nicolao Secundo, tandem ad inculcandam exprimendamque veritatem, SENSVALITER NON SOLVM IN SACRAMENTO, SED IN VERITATE MANIBVS SACERDOTVM, TRACTARI, FRANGI, ET FIDELIVM DENTIBVS ADTERI, profeſſus eſt. ADELMANNVS, Epiſcopus Brixienſis, qui aliquando Berengario Diacono Andegauenſi comes fuerat & condiſcipulus, ſub Vetere Epiſcopali Sancti Fulberti Gallicana Diſciplina, VITALE SACRAMENTVM, Epiſtolâ De Veritate Corporis Domini ad Berengarium. GVITMVNDVS, Auerſanus, id eſt, ex Normanno Monacho Sancti LEVFREDI prope GALLIONEM, Auerſæ in Apulia Archiepiſcopus, Sancto Gregorio Septimo ſedente, DIVINVM MANNA; CÆLESTE DIVINVMQVE CONVIVIVM: (vt inter Acta Conſtantinopolitani Concilij ſub Agapeto & Menna, Actione quinta, Theonas Diaconus, DIVINAM COMMVNIONEM;) COMMVNIONEM DOMINICAM; CIBVM ALTARIS DOMINI; SACRAMENTA NOSTRI ALTARIS, SACROSANCTAM ALTARIS OBLATIONEM, libro ſecundo De Veritate Euchariſtiæ. Chryſoſtomi Abbreuiator, THEOPHYLACTVS, Bulgarorum Archiepiſcopus, tempore Alexandri Secundi ac Romani Diogenis Imperatoris, ad annum ſcilicet milleſimum ſeptuageſimum primum, vt ex eius Epiſtolis facilè demonſtratur, CIBVM MYSTICVM, τὴν Μυστικὴν Βρῶσιν, in Ioannem: cùm ante ducentos annos eodem ſenſu SPIRITVALIS ESCA diceretur

Paſchaſio

Paſchaſio Corbeïenſi Abbati,qui omnium primus de Veritate Corporis & Sanguinis Domini in Euchariſtia ſeriò copioſéque diſputauit contra Bertramum,Preſbyterum & Monachum Gallum,quem ex primis fuiſſe perhibent qui eam in dubium reuocarunt;tametſi notum illud Paſchaſij ex PERRONIO in Bertramo, libro ſuo ſecundo De Euchariſtia: Quamuis EX HOC QVIDAM DE IGNORANTIA ERRENT, «
NEMO TAMEN EST ADHVC IN APERTO, QVI HOC ITA ESSE CON- «
TRADICAT, QVOD TOTVS ORBIS CREDIT ET CONFITETVR. Ac ea «
certè mente Theophylactus quâ ibidem: (quod ex lectione Chryſoſtomi audierat:) IN PARTICIPATIONIBVS DIVINORVM MYSTERIO- «
RVM FIDEM HABENDAM ESSE INCONCVSSAM, NEC QVÆRENDVM «
ILLVD QVOMODO? Ἐν τοῖς μεταλήψεσι ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ, πίστιν «
ἔχειν ἀδίστακτον, καὶ μὴ ζητεῖν, ΤΟ ΠΩΣ; ſcripſiſſe magno Fidelium vſu legitur. Hæc ille, quantumuis Schiſmaticus, vt ex eius Commentario in Ioannem intelligi poteſt: vbi Latinos reprehendit, quòd credant Spiritum Sanctum à Filio etiam procedere. Sanctus ANSELMVS, Archiepiſcopus Cantuarienſis, ex Italo Anglus, Lanfranci & Diſcipulus & Succeſſor; ESCAM CORPORIS CHRISTI, QVAM NOS IN PANE MANDVCAMVS; VERVM CORPVS DOMINI, In caput decimum prioris ad Corinthios; VIVVM ET VERVM CORPVS CHRISTI, In vndecimum caput. ALGERVS, ex Leodienſi Scholaſtico Cluniacenſis Monachus, GRATIAM INTERIOREM, capite tertio libri ſecundi contra Berengarium. de quo Petrus VENERABILIS Cluniacenſis Abbas, Sancti Bernardi æqualis, ex Nobili Aquitano ac Milite Monachus, initio libri De Sacrificio Miſſæ & Veritate Tranſſubſtantiationis, dicit, Lanfrancum ſcripſiſſe de Sacramento Euchariſtiæ, BENE, PLENE, PERFECTE; Guitmundum, MELIVS, PLENIVS, PERFECTIVS; Algerum, OPTIME, PLENISSIME, PERFECTISSIME. Sanctus BERNARDVS, Abbas Claraualenſis, vir planè Apoſtolicus, & non minùs gloriâ miraculorum, quàm ſapientiæ ſplendore illuſtris, tempore Innocentij Secundi; SACRAM COMMVNIONEM, Epiſtolâ ducenteſimâ quadrageſimâ ad Hildephonſum Comitem Sancti Ægidij; & alibi, SANCTVM SANCTORVM; SACRAMENTVM SACRAMENTORVM; AMOREM AMORVM; DVLCEDINEM OMNIVM DVLCEDINVM: vt τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων, ac Τελετῶν Τελετὴν, ex tertio Eccleſiaſticæ Hierarchiæ Dionyſij NOVVS ILLE GALLORVM AC LATINORVM DIONYSIVS videatur exprimere voluiſſe; CORTICEM SACRAMENTI, ET ADIPEM FRVMENTI, Sermone trigeſimo tertio in Cantica; ILLIBATVM ALTARIS SACRAMENTVM, VBI DOMINICVM CORPVS ACCIPIMVS, in Pſalmum, Qui habitat, Sermone tertio. CONCILIVM Oecumenicum LATERANENSE SECVNDVM; ſub Innocentio Secundo, DOMINI CORPORIS ET SANGVINIS SACRAMENTVM, Canone vigeſimo tertio. HVGO DE SANCTO VICTORE, Veteris Theologicæ Scholæ Pariſienſis in ACADEMIA VICTORINA, (quę Bibliothecâ Viriſque Illuſtribus ſéper Galliæ præluxit,) celeberrima, & propagator & auctor, ac Bernardi Symmyſtes; DIVINISSIMÆ EVCHARISTIÆ ASSVMPTIONEM, ſiue PLENAM ET PERFECTAM ET DIVINISSIMAM REFECTIONEM IN ASSVMPTIONE

CORPORIS ET SANGVINIS CHRISTI; SACRAMENTVM ET IMAGINEM PARTICIPATIONIS IESV, (videlicet anagogico illo ſenſu de quo in Antitypis, hocque DE SCRIPTORIBVS ECCLESIASTICIS ELENCHO, tam multa ſupra;) HOSTIAM SACRAM, DIVINISSIMAM, ET SANCTIFICANTEM SANCTIFICANTIA OMNIA ET SANCTA, altero De Sacramentis libro, Parte octaua, capite octauo. VVILLELMVS, ſeu GVLIELMVS, Monachus Anglus, (dictus BIBLIOTHECARIVS, & MALMESBERIENSIS,) VERVM ET SVBSTANTIALE CORPVS DOMINI, SICVT SANCTA ECCLESIA PRÆDICAT, libro tertio De Geſtis Pontificum Anglorum, de Dogmate Berengarij, quem HÆRESIARCHAM vocat, agens. GRATIANVS, Sancti Benedicti Monachus, ſedente Eugenio Tertio, itemque Conrado Tertio regnante, MYSTERIVM PACIS ET VNITATIS NOSTRÆ, De Conſecratione, Diſtinctione ſecunda, capite trigeſimo ſexto, in Decreto, ſiue Concordia Diſcordantium Canonum, laborioſiſſimo ſanè ac laudatiſſimo Opere quod Bononiæ, in Monaſterio Sancti Felicis quondam compoſuit. CONCILIVM Oecumenicum LATERANENSE TERTIVM, ſub Alexandro Tertio Pont. Max. DOMINICI CORPORIS PERCEPTIONEM, capite decimo ſexto Synodalium Decretorum; & PERCEPTIONEM CORPORIS ET SANGVINIS DOMINI, vigeſimo ſeptimo, ſiue vltimo. INNOCENTIVS TERTIVS, Pont Max. PRO PECCATIS MVNDI OFFERENDAM ET SVMENDAM HOSTIAM SALVTAREM, Epiſtolâ Indictionis Cōcilij Quarti Lateranēſis Generalis, ad Prouinciales Moguntinos, quæ inter Acta Synodica priorem locū obtinet. CONCILIVM LONDINENSE auctoritate Ottonis Legati Sedis Apoſtolicæ PRO REFORMANDA ECCLESIA ANGLICANA celebratum ſub Gregorio Nono, IN ECCLESIA SANCTI PAVLI: vt ad Annum Domini milleſimum ducenteſimum trigeſimum ſeptimum teſtatur celebris Hiſtoriæ Anglicanæ ſcriptor, à Vuillelmo Primo vſque ad Annum trigeſimum quintum Henrici Tertij, id eſt, à milleſimo ſexageſimo ſeptimo, vſque ad milleſimum ducenteſimum quinquageſimum, Matthæus Paris, ſeu potiùs Pariſienſis, (ſic enim in ipſo eius libro & in indice libri vocatur) Monachus Sancti Albani in Anglia: COELESTEM HOSTIAM VIVAM ET VERAM, IPSVM SCILICET VNIGENITVM DEI FILIVM, QVI IN ALTARI OFFERTVR PRO NOBIS, MANIBVS SACERDOTIS; itemque MISSAS. Sanctus THOMAS Aquinas, qui dici meruit DOCTOR ANGELICVS, cuius adeo placuit Eccleſiæ Methodus cautioque aduersùs Hæreſes, vt quod de nullo Sanctorum Doctorum (quos paulo ante Μυστιπόλους, quòd vt Cæleſtes Poli ſemper at immobiliter in Myſteriis verſantur, Septima vocauit Synodus) factum legimus, adſequendæ cognitionis eius votum deſideriumque ſolemne in publicis precibus, ſingulari doctrinæ eius ſenſu, emittat, ſic Deum Opt. Max. deprecans:
» DEVS QVI ECCLESIAM TVAM BEATI THOMÆ
» CONFESSORIS TVI MIRA ERVDITIONE CLARIFICAS, ET SAN-
» CTA OPERATIONE FOECVNDAS, DA NOBIS QVÆSVMVS, ET QVÆ
» DOCVIT, INTELLECTV CONSPICERE, ET QVÆ EGIT, IMITATIO-

NE COMPLERE, PER CHRISTVM DOMINVM NOSTRVM. Mirum ſanè Eccleſiæ votum, quod poſt vnas Scripturas ſacras, de vno Doctore ſuo Thoma intelligendo, non modò religioſè cœptum, ſed publicè conceptum atque expreſſum eſt. Atque is Thomas, qui vnus inſtar omnium delectus ad Eccleſiaſticum FESTI CORPORIS CHRISTI Officium ritu perpetuo celebrandum, Tertiæ Partis Quæſtione ſeptuageſima tertia, Articulo quarto, quærens, VTRVM CONVENIENTER HOC SACRAMENTVM PLVRIBVS NOMINIBVS NOMINETVR? Reſpondet; Dicendum quòd hoc Sacramentum habet Triplicem Significationem. VNAM quidem reſpectu PRÆTERITI; in quantum ſcilicet eſt COMMEMORATIVVM DOMINICÆ PASSIONIS, quæ fuit Verum Sacrificium, vt ſupra dictum eſt: ET SECVNDVM HOC NOMINATVR SACRIFICIVM. ALIAM autem ſignificationem habet reſpectu rei PRÆSENTIS; ſcilicet ECCLESIASTICÆ VNITATIS, cui homines aggregantur per hoc Sacramentum: & ſecundùm hoc nominatur COMMVNIO, vel SYNAXIS. Dicit enim Damaſcenus quarto libro, quòd dicitur COMMVNIO, quia communicamus per ipſam Chriſto, & quia participamur eius Carne & Deitate, & quia communicamus & Vnimur ad inuicem per ipſam. TERTIAM Significationem habet reſpectu FVTVRI; in quantum ſcilicet hoc Sacramentum eſt PRÆFIGVRATIVVM FRVITIONIS DEI, quæ erit in Patria: & ſecundùm hoc dicitur VIATICVM; quia hîc præbet nobis viam illuc perueniendi. Et ſecundùm hoc etiam dicitur EVchariſtia, id eſt, BONA GRATIA: Quia GRATIA DEI VITA ÆTERNA, (vt dicitur Romanorum ſexto) [Rom.6.v.23.] vel Quia realiter continet Chriſtum, qui eſt PLENVS GRATIA. Dicitur etiam in Græco METALEPSIS, id eſt, ASSVMPTIO: Quia, vt Damaſcenus dicit, per hoc FILII DEITATEM ASSVMIMVS. Hæc, more ſuo, clarè ſolidéque Diuus Thomas, cuius non ſelecta verba, ſed orationem perpetuam & MAGISTRALIA VERBA adferre atque audire, pro iure ſuo NOVÆ THEOLOGICÆ ACADEMIÆ, oportuit. Nunc verò ſeorſim Tria potiſſimùm ex eo colligemus Theologica Epitheta. Itaque Sancto Thomæ primùm Euchariſtia eſt SACRAMENTVM CHARITATIS, Tertiæ Partis Quæſtione ſeptuageſima tertia, & ſeptuageſima octaua; Secundò, SACRAMENTVM ECCLESIASTICÆ VNITATIS, Quæſtione ſeptuageſima tertia, ſeptuageſima nona, & octuageſima ſecunda; in qua, Articulo ſecundo ad Tertium, ait, DICENDVM QVOD EVCHARISTIA EST SACRAMENTVM VNITATIS ECCLESIASTICÆ, QVÆ ADTENDITVR SECVNDVM HOC QVOD MVLTI SVNT VNVM IN CHRISTO. Tertiò, SACRAMENTVM PIETATIS, Quæſtione octuageſima. NICOLAVS, Epiſcopus METHONES, ARRABONEM ÆTERNÆ VITÆ, τὸν Ἀῤῥαβῶνα τῆς αἰωνίου ζωῆς, De Euchariſtia in Miſſali Græco. IEREMIAS denique, (vt tandem in veſtro ſæculo ab infinita recenſione conquieſcam) Conſtantinopolitanus Patriarcha, DIVINAM MYSTAGOGIAM, Θείαν Μυσταγωγίαν, (quæ propriè SACRIFICALIS eſt AD ARCANA DEI

DEDVCTIO, & quaſi MANVDVCTIO) appellat, in Cenſura Orientalis Eccleſiæ ad Germanos Reſponſione Prima, capite decimo, & decimo tertio; cùm paulo poſt, eodem decimo capite, dicturus eſſet Cœnæ Dominicæ PANEM à Sacerdote Μυσταγωγούμενον, ſiue SACRIFICATVM. Ac tandem decimo tertio, in fine, eidem ipſi Orientali Eccleſiæ DIVINA SACRAQVE SACRIFICATIO eſt, ἡ Θεία αὕτη καὶ Ἱερὰ Τελετὴ, ſimpliciterque, SACRIFICIVM ac HOSTIA, Θυσία, quâ nimirum & qui
Heb.2.v.11. ſanctificat, & qui ſanctificatur, ex vno omnes atque vnum ſunt; tanquam vnum eſt illud quod, cùm à Schiſmaticis ſcinditur Eccleſia,
Daniel.8.v.11. c.11. v.31. c.12. v.11. ſcindi nequit, in Schiſmate Orientalium non occidit; IVGE SACRIFICIVM dictum eſt, æternumque ſecundùm Ordinem Melchiſedech, ſic Deo non modò iuuante, ſed & iurante, erit.

CAP. XXXVI.

VIDERAT Ambroſius, cùm quarto De Sacramentis libro, capite tertio, Eccleſiæ Sacramenta Sacramentis Synagogę antiquiora eſſe, ex eo potiſſimùm probat, quòd in Melchiſedech præſignificata ſint; à cuius Sacrificio, quaſi à capite, noſtrorum Sacramentorum originem repetit, eumque AVCTOREM SACRAMENTORVM vocat. Eſt enim certè omnium Sacramentorum fons SACRIFICIVM, ab eoque, tanquam, ob dona Deo oblata, riuuli remunerationis diuinę, Gratiarum Canales Sacramenta, ducuntur. Nam variè redit ad nos quod vno modo vni Deo oblatum
Eph.1.v.10. eſt, Chriſto præſertim in plenitudine temporum pro nobis immola-
Ioan.1.v.16. to: de cuius plenitudine nos omnes accepimus Sacramentorum GRATIAM PRO Sacrificij GRATIA, vt Ioannes Euangelij exordio videtur declaraſſe. Quapropter, quoniam DE SACRIFICIO egimus, reſtat vt DE SACRAMENTIS, ceu ſacris ſeptem quibuſdam corollariis, ſummatim agamus. Quandoquidem verò, vt ſupra dictum eſt, poſt Sacrificium Epulum ac Viſceratio fit, à Cœna Domini, à Sacramento
Luc.1.v.78. » Altaris, à Viſceribus Miſericordiæ Dei noſtri, in quibus (vt in Zachariæ
» Cantico eſt,) viſitauit nos Oriens ex alto, capiamus exor-
» dium. Quid autem ſit SACRAMENTVM, Diuus Bernardus ſimul & doctè & populariter docet, De Cœna Domini, Sermone primo, hunc in
» modum: SACRAMENTVM dicitur Sacrum Signum, ſiue SACRVM SE-
» CRETVM: Multa ſiquidem fiunt propter ſe tantùm; alia verò propter
» alia deſignanda, & ipſa dicuntur SIGNA, & ſunt. Vt enim de Vſuali-
» bus ſumamus exemplum, datur ANNVLVS abſolutè propter annu-
» lum, & nulla eſt ſignificatio: DATVR AD INVESTIENDVM DE HE-
» REDITATE ALIQVA, & Signum eſt; ita vt iam dicere poſſit qui acci-
» pit: Annulus nō valet quidquam, ſed Hereditas eſt quam quærebam.
» In hunc itaque modum appropinquans Paſſioni Dominus, DE GRA-
» TIA SVA INVESTIRE CVRAVIT SVOS, VT INVISIBILIS GRATIA SIGNO
» ALIQVO VISIBILI PRÆSTARETVR. Ad hæc inſtituta
» ſunt omnia Sacramenta; ad hæc EVCHARISTIÆ PARTICI-
» PATIO; AD HÆC PEDVM ABLVTIO; (eſt enim, ſecundùm Bernardum & Patres quamplurimos, inter Sacramentalia tanquam
» Præparatio ad Euchariſtiam;) ad hæc denique ipſe Baptiſmus, Ini-
Rom.6.v.5. » tium Sacramentorum omnium; in quo COMPLANTAMVR SI-

MILITVDINI MORTIS eius: VNDE ET TRINA MERSIO, TRIDVI, "
QVOD NVNC CELEBRANDVM EST, FORMAM GERIT. Sicut e- "
nim in exterioribus diuerſa ſunt ſigna, & vt cœpto immoremur "
exemplo, variæ ſunt INVESTITVRÆ, ſecundùm ea de quibus inueſti- "
mur. Verbi gratiâ, INVESTITVR CANONICVS PER LIBRVM; AB- "
BAS PER BACVLVM; EPISCOPVS PER BACVLVM ET ANNVLVM "
SIMVL: ſicut, inquam, in huiuſmodi rebus eſt; ſic & diuiſiones gra- "
tiarum diuerſis ſunt traditæ Sacramentis. Hactenus Bernardus. Pe- "
dilauium autem, ſiue Pedum lotio, haud propriè, ſed largè ſumptum, Sacramentum dici poteſt, in hunc ferme modum quo Sacramenta dicuntur omnia quæ myſticum ſenſum habent, & figuræ ſunt ac typi ſacrarum aliarum rerum. Lotio tamen illa commendatur præ cæteris, quoniam myſtico illo ritu, & ad Euchariſtiam parandam, cœnandumque cum Chriſto, Puritatis, & quam habituri eramus per Chriſti paſſionem, Purgationis, (cuius figuram fuiſſe Cyrillus in Ioannem notat) ac Humilitatis denique Chriſti, eiuſque eximiæ Charitatis mira ſignificatio eſt. Quo certè ſenſu diximus prioris ad Corinthios capite quarto: Sic nos exiſtimet ho- " 1.Cor.4.v.1.
mo, vt Miniſtros Chriſti & Diſpenſatores MYSTERIORVM Dei: "
non modò notiſſima Septem Chriſtianæ Fidei Sacramenta, quemadmodum Græci Theologi volunt; ſed & vniuerſa Religionis noſtræ à Deo reuelata dogmata & capita complexi: quæ quia ſecreta ſunt, vt abſque Dei reuelatione cognoſci nequeant, MYSTERIA appellare ſolemus. Quamuis enim Græcis Theologis MYSTERIVM, μυςήριον, idem quod Latinis SACRAMENTVM, ſonet, vt ex Editione Altera ſeptimi Canonis Concilij Laodiceni, quæ eſt Iſidori Mercatoris, conſtat; vbi κοινωνεῖν τοῦ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ἁγίου, reddit Interpres, DIVINO SACRAMENTO COMMVNICARE, & ex Magnæ Tridentinæ Synodi Seſſione vigeſima prima, interpretantis locum prioris Corinthiorum quarti, vbi MYSTERIORVM mentio eſt, & ex Auguſtino, Sermone ad Cæſarienſis Eccleſiæ Plebem, De Emerito, qui locum illum prioris noſtræ ad Corinthios decimo tertio: Et ſi noue- " 1.Cor.13.v.2.
ro MYSTERIA omnia, hoc modo legit; Quid eſt Baptiſmus? SA- "
CRAMENTVM. Audi APOSTOLVM: SI SCIERO OMNIA SACRA- "
MENTA: & SI HABVERO OMNIA SACRAMENTA; laxiore tamen "
ſignificatu ad alia præterea ſignificanda, quàm Nouæ Legis ſenſibilia ſigna ad ſanctificationem noſtram à Chriſto Domino inſtituta, excurrimus: quæ tamen ſub Incarnationis, Paſſionis, Reſurrectionis Chriſti, Redemptionis noſtræ, Vocationis Gentium, ac cæterorum huiuſmodi nominibus atque arcanis, quæ Euangelica DOCTRINA ECCLESIÆ complectitur, tanquam ſigna corporalia Gratiæ Spiritualis efficacia, primo ac per ſe comprehenduntur. Strictè Auguſtinus tertio de Doctrina Chriſtiana libro, capite nono, cùm HIERARCHIAM NOSTRAM, ſiue THEOLOGIAM SYMBOLICAM, (id eſt, apud Dionyſium, cognomento Areopagitam, Doctrinam de Sacramentis) explicat, de Nouæ Legis Sacramentis diſſerit, in mediumque, exempli

cauſa Baptiſmum ac Euchariſtiam, quaſi notiora atque vſitatiora,
» profert: Hoc verò tempore, inquit, poſteaquam Reſurrectione Do-
» mini noſtri Ieſu Chriſti manifeſtiſſimum indicium noſtræ libertatis
» illuxit, nec eorum quidem Signorum quæ iam intelligimus, operatio-
» ne graui onerati ſumus: ſed quædam pauca pro multis, eademque FA-
» CTV FACILLIMA, & INTELLECTV AVGVSTISSIMA, & OBSER-
» VATIONE CASTISSIMA, ipſe Dominus & APOSTOLICA TRADI-
» DIT DISCIPLINA; SICVTI Baptiſmi Sacramentum, & CELEBRATIO
» CORPORIS ET SANGVINIS DOMINI. Quæ vnuſquiſque cùm per-
» cipit, quò referantur, imbutus agnoſcit, vt ea non CARNALI SERVI-
» TVTE, SED SPIRITVALI POTIVS LIBERTATE, veneretur. Hæc
exempli causâ DE SACRAMENTIS Auguſtinus Baptiſmum velut
INITIATIONEM, & Euchariſtiam tanquam CONSVMMATIONEM, in
medio ponens, vt initio & fine reliqua ſubintelligantur, quæ vniuerſa,
ſparſa tamen, prout res ac dicendi ratio tulerit, variis locis explicat &
refert; quorum ante quadringentos annos vt anteriora omittamus hęc
» fidei Anglicanæ enumeratio, ordine quo ſolemus, facta hæc eſt: SA-
» CRAMENTA ECCLESIASTICA IN QVIBVS TANQVAM IN VASIS
» COELESTIBVS, SALVTIS REMEDIA CONTINENTVR, necnon OLEVM
» SANCTIFICATVM, & CHRISMA à Miniſtris Eccleſiæ purè atque de-
» uotè qualibet excluſa cupiditatis labe ſtatuimus, & ſtatuendo præci-
» pimus exhiberi, nulla difficultate in eis adhibita exhibendis, prætextu
» conſuetudinis alicuius, qua dicantur ab eis qui ea recipiunt, aliqui-
» bus aliqua perſoluenda. SACRAMENTA verò PRINCIPALIA quæ
» ſunt, & quot, propter SIMPLICIORES duximus exprimenda: ſunt e-
» nim, BAPTISMVS, CONFIRMATIO, POENITENTIA, EVCHARISTIA,
» EXTREMA VNCTIO, MATRIMONIVM, atque ORDO: de quorum
» quolibet in SACRIS CANONIBVS eſt tractatum, & pleniùs ordinatum.
» Sed quia non eſt leue, CANONEM GYRARE, & ignorare Medico ME-
» DICINALE OFFICIVM, minus graue ſtatuimus, vt in ſuſceptione Curæ
» Animarum & ORDINIS SACERDOTII, examinentur de his præci-
» puè Ordinandi. ARCHIDIACONI QVOQVE IN DECANATVVM
» SVORVM CONVENTIBVS SACERDOTES IN HIS MAXIME STVDEANT
» ERVDIRE, DOCENTES EOS QVALITER CIRCA BAPTISMVM, POE-
» NITENTIAM, EVCHARISTIAM, ET MATRIMONIVM DEBEANT SE
» HABERE. Hactenus Concilium Londinenſe, auctoritate Ottonis SE-
DIS APOSTOLICÆ LEGATI, Pro reformanda Eccleſia Anglicana ce-
lebratum, Sedente Gregorio Nono. Sed iam DE PRINCIPALI SA-
CRAMENTO, id eſt, DE EVCHARISTIA tempus eſt vt diſpute-
mus.

CAP. XXXVII.

DIVINA EVCHARISTIA, vt Theologi tradunt,
contra Malitiam præcipuè inſtituta eſt; CONFIRMATIO, contra Infir-
mitatem; ORDO, contra Ignorantiam; MATRIMONIVM, contra
Concupiſcentiam; BAPTISMVS, contra Originale Peccatum; POENI-
TENTIA, contra Actuale Mortale; EXTREMA VNCTIO, contra Re-
liquias Peccatorum: vt pro Peccatorum & Vulnerum qualitate ac
numero, Sacramentorum, tanquam Medicamentorum, præſcribe-

retur & modus & virtus. Ac id rectè quidem, quoniam & Baptiſmus, FIDEI; & Confirmatio, SPEI; & Euchariſtia, CHARITATI; & Pœnitentia, IVSTITIÆ; & Extrema Vnctio, FORTITVDINI; & Ordo, PRVDENTIÆ; & Matrimonium, TEMPERANTIÆ reſpondet. Quandoquidem igitur Charitas Chriſti vrget, primas reliqui ſermonis DE SACRAMENTIS partes, Euchariſtiæ, quæ Charitati reſpondet, & quæ quamuis verè ſit MYSTERIVM FIDEI, propriè tamen SACRAMENTVM CHARITATIS, vt Baptiſmus SACRAMENTVM FIDEI, à Veteribus Theologis dicitur, demus. Egregium, immo Regium, REX IACOBE, ſi adtendis, Opus; non modò quod de Chriſto in Euchariſtia, in Patriarchali Benedictione ſeu potiùs Prædictione, Aſer Prophetice ſcriptum eſt Geneſeos quadrageſimo nono; PINGVIS PANIS EIVS, ET PRÆBEBIT DELICIAS REGIBVS: ſed etiam ex parte ipſius Regis Regum, ſe ſuaque ſuis donantis Chriſti; ſed & ex ſumentium parte, dum in BASILICIS, Regali Diuinoque apparatu, Menſæ ac Corporis REGIS REGVM, DOMINIQVE DOMINANTIVM fiunt (ô charitas!) participes. Regalis præterea Fides, (quam in Vnione Græcorum in Lugdunenſi Oecumenica Synodo, ſub Gregorio Decimo, Grçcorũ Imperator Palæologus, ante hæc infelicia Regibuſque inimica tempora, omni Chriſti audiente probanteque Eccleſia, Regio ore ac Diplomate, profeſſus eſt:) Sacramentum Euchariſtiæ ex azymo conficit eadem ROMANA ECCLESIA, tenens & docens, QVOD IN IPSO SACRAMENTO, PANIS VERE TRANSSVBSTANTIATVR IN CORPVS, ET VINVM IN SANGVINEM DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI: Τὸ ἱερούργημα τῆς Εὐχαριστίας, ἐξ ἀζύμου ἐκτελεῖ, ἡ τοιαύτη τῆς ΡΩΜΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, κρατῦσα καὶ διδάσκουσα, ΟΤΙ ΕΝ ΑΥΤΗ ΤΗ ΙΕΡΟΤΕΛΕΣΤΙΑ, Ο ΑΡΤΟΣ ΑΛΗΘΩΣ ΜΕΤΟΥΣΙΟΥΤΑΙ ΕΙΣ ΣΩΜΑ, ΚΑΙ Ο ΟΙΝΟΣ ΕΙΣ ΑΙΜΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. Ac poſtea tandem addit, orationemque concludit in hunc modum: Supraſcripta Fidei Veritate, prout plenè lecta eſt & fideliter expoſita, VERAM, SANCTAM, CATHOLICAM, ET ORTHODOXAM FIDEM COGNOSCIMVS ET ACCEPTAMVS, ET ORE AC CORDE CONFITEMVR QVOD VERE TENET ET FIDELITER DOCET ET PRÆDICAT SANCTA ROMANA ECCLESIA, INVIOLABILITER OBSERVARE EAMDEM PROFESSIONEM, ET IN EA OMNI TEMPORE PERSEVERARE, NEC VLLO VNQVAM TEMPORE AB IPSA DISCEDERE, QVOQVOMODO, AVT DEVIARE VEL DISCORDARE PROMITTIMVS: Τὴν ἀνωτέρω γεγραφθεῖσαν τῆς Πίστεως ἀλήθειαν, καθὼς πληρέστατως ἀνέγνωσται, καὶ πιστῶς ἐκτέθειται, ΑΛΗΘΗ, ΑΓΙΑΝ, ΚΑΘΟΛΙΚΗΝ, ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΠΙΣΤΙΝ, ΤΑΥΤΗΝ ΕΙΝΑΙ ΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝ, ΚΑΙ ΑΠΟΔΕΧΟΜΕΘΑ, ΚΑΙ ΚΑΡΔΙΑ, ΚΑΙ ΣΤΟΜΑΤΙ, ΟΜΟΛΟΓΟΥΜΕΝ· ΟΤΙ ΤΑΥΤΗΝ ΑΛΗΘΩΣ ΚΡΑΤΕΙ, ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΣ ΔΙΔΑΣΚΕΙ, ΚΑΙ ΚΗΡΥΤΤΕΙ, Η ΙΕΡΑ ΚΑΙ ΑΓΙΑ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ. ΚΑΙ ΑΔΙΑΦΘΟΡΩΣ ΦΥΛΑΞΑΙ ΤΗΝ ΤΟΙΑΥΤΗΝ ΟΜΟΛΟΓΙΑΝ, ΚΑΙ ΕΝ ΑΥΤΗ ΠΑΝΤΙ ΚΑΙΡΩ ΔΙΑΜΕΙΝΑΙ, ΚΑΙ ΟΥΔΕΤΙΝΙ ΠΟΤΕ ΚΑΙΡΩ ΑΠ' ΑΥΤΗΣ ΑΝΑΧΩΡΗΣΑΙ, ΤΙΝΙ ΤΡΟΠΩ, Η ΠΑΡΟΔΕΥΣΑΙ, Η ΔΙΧΟΝΟΗΣΑΙ, ΥΠΙΣΧΝΟΥΜΕΘΑ.

2.Corinth.5. v.14.

Geneſ.49. v.20.

Apoc.19.v.16.

Hinc exclamat Arnobius, libro primo Diſputationum aduerſus Gen-
» tes: NIHIL SVMVS ALIVD CHRISTIANI, NISI MAGISTRI CHRI-
» STI, SVMMI REGIS AC PRINCIPIS VENERATORES: nihil ſi con-
» ſideres, aliud inuenies in iſta religione verſari. Hæc totius SVMMA eſt
» actionis: hic propoſitus terminus DIVINORVM OFFICIORVM, hic
» finis. Qualis quæſo ille eſt ASSISTENTIVM REGIVS ORDO ANGELO-
RVM, apud Chryſoſtomum, ſexto De Sacerdotio libro, dum Chriſti
» Sacerdos Sacris operatur Chriſti? Ego verò, inquit, & commemoran-
» tem olim quemdam audiui, cùm diceret, ſenem quemdam, virum ad-
» mirabilem, ET REVELATIONES AC VISIONES VIDERE SOLITVM,
» ſibi narraſſe, ſe tali olim viſione dignũ habitum à Deo eſſe, ac per illud
» quidem tempus derepente ANGELORVM MVLTITVDINEM conſpe-
» xiſſe quatenus aſpectus humanus ferre poterat) CANDIDIS VESTIBVS
» indutorum, ALTARE ipſum circumdantium; denique ſic capite in-
» clinatorum, VT SI QVIS MILITES PRÆSENTE REGE STANTES
» VIDEAT. id quod facilè mihi ipſe perſuadeo: Ἐγὼ δὲ, καὶ τινὸς ἤκουσα διη-
γουμένου ποτὲ, ὅτι αὐτῷ τις πρεσβύτης, θαυμαστὸς ἀνὴρ, ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΛΥΨΕΙΣ
ΟΡΑΝ ΕΙΩΘΩΣ, ἔλεγεν, ὅτι ὄψεως ἠξιώθη τοιαύτης ποτέ· καὶ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖ-
νον, ἄφνω ΠΛΗΘΟΣ ΑΓΓΕΛΩΝ ἰδεῖν, ὡς αὐτῷ δυνατὸν ἦν, ΣΤΟΛΑΣ ἀναβεβλη-
μένων ΛΑΜΠΡΑΣ, καὶ ΤΟ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΝ κυκλούντων, καὶ κάτω νευόντων, ΩΣ
ΑΝ ΕΙ ΤΙΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΣ, ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ, ΕΣΤΗΚΟΤΑΣ ΙΔΟΙ.
καὶ ἔγωγε πείθομαι. Atque hæc Chryſoſtomus, in Opere illo De Sacer-
dotio ad Baſilium illum Magnum: in quo quidem vt in cæteris cæte-
ros; ſic ſeipſum, Suïda Iudice, ſuperauit. His verbis in Chryſoſtomo
» conceptum, Suidæ de Chryſoſtomo iudicium eſt: Multa equidem il-
» le ſcripſiſſe dicitur, ſed omnia eius opera ſuperant præclari illi DE SA-
» CERDOTIO Libri, tum ſublimitate, tum elegantia; tum nitore ac le-
» pôre dicendi. Οὗτος πολλὰ συγγράψαι λέγεται· ἀφ᾽ ὧν οἱ ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ
ὑπερβάλλουσι λόγοι, τῷ τε ὕψει, καὶ τῇ φράσει, καὶ τῇ λειότητι, καὶ τῷ κάλλει τῶν
ὀνομάτων. Ac ea profectò à Rege ſimilitudo ducta adeò Chryſoſto-
mo placuit, vt mille locis eam, quantum poteſt, pingat ac coloret; nul-
lumque præſtantius, cùm De Euchariſtia agitur, ornamentum dicendi
arbitretur. EN Homiliâ vigeſimâ quartâ in Epiſtolam noſtram ad Co-
» rinthios priorem: Nam ſi quis REGEM non temere nec inconſideratè
» exceperit; quid dico REGEM? ne veſtem quidem certè REGIAM temere
» & inconſideratè immundis manibus contrectauerit quiſquam, etiam-
» ſi ſit in ſolitudine, etiamſi ſit ſolus, etiamſi nemo adſit: Εἰ γὰρ ΒΑΣΙΛΕΑ
τις οὐκ ἂν ἁπλῶς δέξοιτο· τί λέγω ΒΑΣΙΛΕΑ; ἱμάτιον μὲν οὖν ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ, οὐκ ἄν
τις ἁπλῶς ἅψαιτο, χερσὶν ἀκαθάρτοις· κἂν ἐπ᾽ ἐρημίας ᾖ, κἂν μόνος ᾖ, καὶ μηδεὶς
» ὁ παρών & quæ ſequuntur. Ac paulo poſt: Si autem Veſtem hominis
» ne auſus quidem fuerit quiſquam ſolùm tangere; quomodo Dei, qui
» eſt ſuper omnia, CORPVS, quod eſt mundum & nulli affine repre-
» henſioni, quod cum illa diuina natura eſt conuerſatum; propter quod
» ſumus & viuimus, PROPTER QVOD fractæ ſunt portæ Inferorum, &
» APERTI FORNICES COELI. (ex hac elegantia Chryſoſtomi vide
quàm aptè in Eccleſiæ Apſide Euchariſtia ſemper adſeruari conſue-

uit,) hoc accipiemus cum tanto probro & contumelia? εἰ δὲ ἀνθρωπίνου ἱματίου οὐκ ἂν τις τολμήσειεν ἁπλῶς θιγεῖν, πῶς ΤΟ ΣΩΜΑ, τοῦ ἐπὶ πάντων θεοῦ, τὸ ἄμωμον, τὸ καθαρὸν, τὸ τῇ θείᾳ ἐκείνῃ φύσει ὁμιλῆσαν, δι' ὃ ἐσμὲν, καὶ ζῶμεν, δι' Ο πύλαι θανάτου κατεκλάσθησαν, καὶ ΟΥΡΑΝΟΥ ΑΨΙΔΕΣ ΑΝΕΩΧΘΗΣΑΝ, τοῦτο μετὰ τοσαύτης ὕβρεως ληψόμεθα; TERTIO, prope Homiliæ finem: Et quid dico futura? Hic enim Terram tibi CÆLVM facit hoc Myſterium. Aperi ergo Cœli portas, & perſpice; vel potiùs non Cæli, ſed CÆLI CÆLORVM, & tunc videbis quod dictum eſt. Nam quod illic eſt omnium PRETIOSISSIMVM ET MAXIME HONORANDVM, hoc OSTENDAM tibi SITVM IN TERRA. Sicut enim in REGIA id quod eſt omnium magnificentiſſimum, non ſunt parietes, non tectum aureum; ſed CORPVS REGIS SEDENS IN SOLIO: ſic in Cœlis, REGIS CORPVS. Sed hoc tibi NVNC licet videre in Terra: Καὶ τί λέγω τὰ μέλλοντα; ἐνταῦθα γάρ σοι τὴν γῆν, ΟΥΡΑΝΟΝ ποιεῖ τοῦτο τὸ Μυστήριον. ἀναπέτασον γοῦν τοῦ οὐρανοῦ τὰς πύλας, καὶ διάκυψον. μᾶλλον δὲ, οὐχὶ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλὰ τοῦ ΟΥΡΑΝΟΥ τῶν ΟΥΡΑΝΩΝ, καὶ τότε ὄψει τὸ εἰρημένον. Τὸ γὰρ πάντων ἐκεῖ ΤΙΜΙΩΤΕΡΟΝ, τοῦτό σοι ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ ΔΕΙΞΩ ΚΕΙΜΕΝΟΝ. Ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς ΒΑΣΙΛΕΙΟΙΣ, τὸ πάντων σεμνότερον, οὐ τοῖχοι, οὐκ ὄροφος χρυσοῦς, ἀλλὰ ΤΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΣΩΜΑ, ΤΟ ΚΑΘΗΜΕΝΟΝ ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΡΟΝΟΥ· οὕτω καὶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τὸ τοῦ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΩΜΑ. ἀλλὰ τοῦτό σοι ΝΥΝ ἔξεστιν ἐπὶ γῆς ἰδεῖν. QVARTO, Homiliâ tertiâ De Incomprehenſibili Dei Natura: Tempore illo, mi Frater Chariſſime, non ſolùm homines clamorem illum tremendum reddunt, ſed etiam ANGELI Domino genu flectunt, & ARCHANGELI ſupplicant: habent ſibi tempus id idoneum, habent SACRAM illam OBLATIONEM in fauore. Itaque vt homines RAMOS OLEARVM gerentes mouere REGES conſueuerunt, eoque Arboris genere MISERICORDIAM commemorant ET HVMANITATEM: ſic ANGELI tunc pro ramis oleaginis, CORPVS DOMINI IPSVM protendentes DOMINVM rogant pro genere humano: Κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, ἀγαπητὲ, οὐκ ἄνθρωποι μόνοι βοῶσι τὴν ΦΡΙΚΩΔΕΣΤΑΤΗΝ ἐκείνην ΒΟΗΝ, ἀλλὰ καὶ ΑΓΓΕΛΟΙ προσπίπτουσι τῷ Δεσπότῃ, καὶ ΑΡΧΑΝΓΕΛΟΙ δέονται. ἔχουσι γὰρ τὸν καιρὸν αὐτοῖς συμμαχοῦντα, ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΟΡΑΝ βοηθοῦσαν, καὶ καθάπερ οἱ ἄνθρωποι, ΚΛΑΔΟΥΣ ΕΛΑΙΩΝ ἐκκόψαντες, ἐπισείουσι τοῖς ΒΑΣΙΛΕΥΣΙ, διὰ τοῦ φυτοῦ, ἐλέους αὐτοὺς καὶ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑΣ ἀναμιμνήσκοντες, οὕτω δὴ καὶ οἱ ΑΓΓΕΛΟΙ τότε, ἀντὶ κλάδων ἐλαιῶν, ΑΥΤΟ ΤΟ ΣΩΜΑ ΤΟ ΔΕΣΠΟΤΙΚΟΝ προτεινόμενοι, ΤΟΝ ΔΕΣΠΟΤΗΝ παρακαλοῦσιν, ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. QVINTO, tandem AC VLTIMO, Oratione De Sancto Philogonio: REGEM enim excepturus es PER COMMVNIONEM: cùm autem REX ingreditur animam, oportet magnam eſſe Tranquillitatem, multumque Silentium, profundam cogitationum Quietem: ΒΑΣΙΛΕΑ γὰρ ὑποδέχεσθαι μέλλεις ΔΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ. ΒΑΣΙΛΕΩΣ δὲ ἐπιβαίνοντος τῇ ψυχῇ, πολλὴν εἶναι δεῖ τὴν Γαλήνην, πολλὴν τὴν Ἡσυχίαν, βαθεῖαν τῶν λογισμῶν τὴν Εἰρήνην. Quam certè Chryſoſtomus noſter ſimilitudinem Hieroſolymitano Cyrillo acceptam referre debuit. Præluxerat enim Catecheſi Myſtagogica quinta, his verbis: Accedens ergo

» (ſupple, ad Communionem) non expanſis manuum volis accede,
» neque cum diſiunctis digitis, ſed vbi & Dexteræ tuæ, vt pote RE-
» GEM recepturæ, Siniſtram THRONVM feceris, & palmam incurua-
» ris, recipe CORPVS CHRISTI, dicens, AMEN: Προσιὼν οὖν, μὴ τεταμένοις
τοῖς τῶν χειρῶν καρποῖς προσέρχου, μηδὲ διηρημένοις τοῖς δακτύλοις· ἀλλὰ τὴν
ἀριστερὰν ΘΡΟΝΟΝ ποιήσας τῇ δεξιᾷ, ὡς μελλούσῃ ΒΑΣΙΛΕΑ ὑποδέχεσθαι, καὶ
κοιλάνας τὴν παλάμην, δέχου ΤΟ ΣΩΜΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ἐπιλέγων τὸ, Ἀμήν.
At Ieroſolymitanus Cyrillus hauſerat ex Clemente Alexandrino;
qui tertio libro Pædagogi, Euchariſtiam; REGNVM, ſummo Regum
iure ac dignitate, his verbis vocat, dum, de Oſculo Sancto, capite de-
» cimo agit: REGNO DIGNE GVSTATO, ore modeſto & myſticè clau-
» ſo, beneuolentiam animi oſtendamus, per quod maximè ſe exſerit
» manſuetudo morum: ΑΠΟΓΕΥΟΜΕΝΗΣ ΑΞΙΩΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ,
πολιτευώμεθα τὴν ψυχῆς τὴν εὔνοιαν, διὰ στόματος σώφρονος, καὶ μεμυκότος, δι' οὗ
μάλιστα διαφαίνεται πρᾶος ἤθους. Alexandrinus autem Clemens, Apo-
ſtolicum illum Clementem legerat, qui quinquageſimo ſeptimo ſe-
» cundi libri Conſtitutionum, ſcripſerat: Poſthæc fiat SACRIFICIVM,
» μετὰ δὲ ταῦτα γινέσθω ἡ ΘΥΣΙΑ. Ac non multò poſt: Vbi verò FACTA
» OBLATIO FVERIT, vnuſquiſque Ordo, tanquam ad REGIS acce-
» dendo CORPVS, per ſe ac ſeparatim cum timore ac tremore DOMI-
» NICVM CORPVS, Precioſumque Sanguinem participet: Καὶ ὅταν
ΑΝΕΝΕΧΘΗ, μεταλαμβανέτω ἑκάστη Τάξις, καθ' ἑαυτὴν, τοῦ ΚΥΡΙΑΚΟΥ
ΣΩΜΑΤΟΣ, καὶ τοῦ Τιμίου Αἵματος, ἐν τάξει μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας, ὡς ΒΑ-
ΣΙΛΕΩΣ προσερχόμενοι ΣΩΜΑΤΙ. Necnon & octaui libri capite duode-
» cimo: Vt nos in Chriſti tui, totius Naturæ tam Senſibilis quàm In-
» tellectualis Dei, REGIS noſtri, REGNO congreges, Ὅπως ἡμᾶς ἐπι-
συναγάγῃς ἐν τῇ ΒΑΣΙΛΕΙΑ τοῦ Χριστοῦ σου, τοῦ Θεοῦ πάσης Αἰσθητῆς καὶ Νοητῆς
Φύσεως, τοῦ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΗΜΩΝ. Immo & huius Theologicæ ſimilitu-
dinis origo prorſus Liturgica eſt. Ac, vt de Liturgia Baſilij taceam,
quâ REX REGVM, (quod propriè eſt Græcè, REX REGNANTIVM)
& Dominus Dominantium Fidelibus, id eſt, in gratiam Fidelium,
myſticè ſanctéque immolandus procedit, diciturque, dum Chorus
in Sabbatho Sancto pſallit: Ὁ γὰρ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΥΟΝΤΩΝ,
καὶ Κύριος τῶν κυριευόντων, προσέρχεται ΣΦΑΓΙΑΣΘΗΝΑΙ τοῖς Πιστοῖς; ipſius Li-
» turgiæ Chryſoſtomi myſtica verba ſunt: Et accedit DIACONVS, di-
» cens; Ecce accedo ad IMMORTALEM REGEM: Καὶ ὁ ΔΙΑΚΟΝΟΣ
ἔρχεται, λέγων ἰδοὺ προσέρχομαι ΤΩ ΑΘΑΝΑΤΩ ΒΑΣΙΛΕΙ. Quare in Ex-
poſitione Liturgica Sanctus ille Conſtantinopolitanus Patriarcha
» Germanus habet: Cum Timore Dei, & Fide, ac Charitate, accedite
» ad Chriſtum Deum & REGEM noſtrum; Μετὰ φόβου Θεοῦ, καὶ πίστεως, καὶ
ἀγάπης, προσέλθετε Χριστῷ τῷ Θεῷ, καὶ ΒΑΣΙΛΕΙ ἡμῶν. Hinc ſacro Aqui-
natis ore, in ſacra Liturgia Corporis Chriſti, Eccleſia canit:

In hac Menſa NOVI REGIS
Nouum Paſcha Nouæ Legis
Phaſe Vetus terminat.

Vnde & quidam metricè dixerunt (inquit idem Sanctus Aqui-

nas, Tertiæ Partis Quæſtione octuageſima prima)

REX ſedet IN COENA, Turba cinctus Duodena:
Se tenet in manibus; ſe cibat ipſe CIBVS.

Atque hæc de Egregio Regioque Diuinæ Euchariſtiæ Apparatu, REX IACOBE, vt quæ dicenda ſunt, tanquam ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΔΩΡΟΝ, animo Regio, id eſt, & humili & excelſo ſimul, accipias; Chriſtum in Sacramento, ceu Regem Cœleſtem in Terreno Throno, ac veluti IN QVODAM POSITO IN TERRIS COELO, ἀλλ' ὥσπερ ἔν τινι ἐπὶ γῆς οὐρανῷ, (vt vetus Theodoſij & Valentiniani Impp. EDICTVM REGIVM, DE HIS QVI AD ECCLESIAM CONFVGIVNT: ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ Περὶ τῶν προσφυγόντων ἐν Ἐκκλησίᾳ, quod in fine Actorum Epheſinorum exſtat, docet) venerêre, & quæ ſequentur quaſi guſtes ac memoriæ mandes.

CAP. XXXVIII. INTELLIGIS, REX IACOBE, iam profectò intelligis, cur in Regis Chriſti Sacrificio Opereque apud omnium Regem Patrem Regio, Obſecrationes, Orationes, Poſtulationes, Gratiarum Actiones, quæ fiunt ſingulariter ac maximè PRO REGIBVS, & fieri deceat, & ab Eccleſia Catholica fiant: id eſt, vno verbo, cur Ambroſius libro quarto De Sacramentis, capite quarto, dicat: Reliqua omnia quæ dicuntur, LAVDEM Deo deferunt; ORATIONE petitur pro Populo, PRO REGIBVS, pro cæteris: vbi venitur vt CONFICIATVR VENERABILE SACRAMENTVM, iã non ſuis ſermonibus SACERDOS; ſed vtitur SERMONIBVS CHRISTI, ergo SERMO CHRISTI, HOC CONFICIT SACRAMENTVM. Scilicet indicare voluit Ambroſius, his Sacrificalibus Myſticiſque atque Arcanis Verbis, HOC EST CORPVS MEVM, Euchariſtiæ Sacramentũ, tanquam SACRAMENTVM REGIS, Regia Chriſti, non Sacerdotis, omnipotentia confici; Sacrificiumque illud PRO REGIBVS nominatim fieri, quorum ſalus, ſalus populi eſt, quorum majeſtas Diuinæ majeſtatis radius atque imago eſt: vt Reges ſaltem intelligant carendo, ad quantum ſuum bonum fracta Hæreſi, quæ Regibus inteſtina eſt, redire debeant in Eccleſia fruendo. Vt igitur Angelus ille, Tobiæ dux, SACRAMENTVM REGIS (quod proculdubio ad Sacramenti Euchariſtiæ ſignificationem in myſterio eſt) abſcondere bonum dixit; OPERA autem DEI Reuelare & Confiteri honorificum: ſic nunc abſcondamus, ſilentioque reuereamur, tanquam Secretum atque Arcanum Sempiterni Regis, Diuinam illam rem; Fidem autem, quæ opus Dei eſt, quod operatus eſt in nobis à Templo ſancto ſuo, quod eſt in Ieruſalem, & REVELEMVS ET CONFITEAMVR; vt & in Fide Sacramentum, & de Sacramento retineatur Fides.

Tob.12.v.7.

Pſ.43.v.2.

CAP. XXXIX. REVELAT ET CONFITETVR Chriſtianus Orbis, id eſt, (vt libri primi De Baptiſmo, capite decimo octauo loquitur Auguſtinus) CATHOLICVS ORBIS, Magna & Sancta Synodus Nicæna, ad quam, tanquam ad inuiolabilem Legem ac Tribunal Athanaſius, vbicumque cum Ario, cum Aſterio, cum Euſebio pugnat, conſtantiſſimè prouocat. quam Hilarius in Libellis Conſtantio exhibitis, libroque De Synodis, Conſtan-

tio paternæ Fidei deſertori exprobrat, & reliquarum Synodorum quaſi Lydium lapidem ac normam eſſe contendit: quam perinde atque Eccleſiæ fluctuantis Anchoram, in Panariis & Anchorato prædicat Epiphanius: ad quam, non aliter quàm ad arcem & propugnaculum Fidei, Gratianum Auguſtum, à quo in bellum profecturo de Fide fuerat interrogatus, deducit, libris De Fide ad Gratianum, Ambroſius. Quid attinet vniuerſos ac ſingulos recenſere qui Nicænum Concilium, quaſi è Cœlo editum oraculum, venerati ſunt? Ipſæ Oecumenicæ Synodi quidquid acturæ, quidquid diſputaturæ eſſent, principiò Nicænæ ſe Fidei inhærere velle veſtigiis, profeſſæ ſunt vniuerſæ; vt magni quidam lapides videantur Nicæno ſuperextructi fundamento. Iam verò huius auguſtiſſimæ Synodi doctrinam Deus quot inſignium Doctorum diſputationibus, quot cœleſtibus miraculorum prodigiis, quot ſanctiſſimorum virorum tolerantia ac martyriis illuſtrauit? Gothorum Reges in Italia & Hiſpania, VVandalorum in Africa, Conſtantius & Valens Romanorum Imperatores, toto terrarum orbe Prætores, Milites, Exercitus, Synodos adhuc Prouinciarum, Ariminenſem etiam ac Seleucienſem, ex numeroſiſſimo Epiſcoporum grege conuentum, aduersùs Nicænos Canones inſtruxerant. Quæ tamen omnia fuerunt illis non tam hoſtiles ad exitium machinæ, quàm ad immortalem gloriam trophæa victoriæ; Deo per hæc teſtificante, ſolidiſſimâ petrâ nixam ac fundatam fuiſſe Nicænam Fidem, quam tanta fluminum, ventorum, procellarum vis labefactare non potuit. Quare Leo Magnus ad Anatolium, Conſtantinopolitanum Epiſcopum, ſcribit, Epiſtolâ ſcilicet quinquageſimâ tertiâ: » SANCTI illi & » VENERABILES Patres, qui in Vrbe Nicæna, Sacrilego » Ario cum ſua impietate damnato, MANSVRAS VSQVE » IN FINEM MVNDI LEGES ECCLESIASTICO- » RVM CANONVM condiderunt; & apud nos, & in » Toto Orbe Terrarum, IN SVIS CONSTITVTIO- » NIBVS VIVVNT; & ſi quid vſquam aliter quàm illi » ſtatuerunt, præſumitur, SINE CVNCTATIONE » CASSATVR; vt quæ AD PERPETVAM VTI- » LITATEM generaliter inſtituta ſunt, NVLLA COM- » MVTATIONE VARIENTVR. Et Epiſtola ad Pul- » cheriam, id eſt, quinquageſimâ quintâ: Quoniam contra » ſtatuta PATERNORVM CANONVM (Sanctus ſcilicet Leo Nicænos Canones PATERNOS CANONES » vocat) quæ ante longiſſimæ ætatis annos in Vrbe Nicæna SPI- » RITVALIBVS SVNT FVNDATA DECRE- » TIS, nihil cuique addere conceditur; ita vt ſi quis diuerſum » aliquid decernere velit, SE POTIVS MINVAT, quàm » illa corrumpat: quæ ſi (vt oportet) A CVNCTIS PONTI- » FICIBVS intemerata ſeruentur, per vniuerſas Eccleſias

TRAN-

TRANQVILLA erit PAX, & FIRMA CONCORDIA; nullæ de «
Menſuris harum DISSENSIONES; nullæ de Ordinationibus «
LITES; nullæ DE PRIVILEGIIS AMBIGVITATES; nulla «
erunt de aliena Vſurpatione CERTAMINA; Sed ea quæ IVRE «
CHARITATIS rationabilis eſt, & MORVM & OFFICIORVM «
ſeruabitur VNANIMITAS. Hactenus de Synodo Nicæna. quæ «
quidem non neceſſitate officij, ſed honoris causâ, dicta ſunto.
Nunc ad Nicænam DE VERITATE EVCHARISTIÆ Fidem
neceſſe eſt veniamus: Nicænam, inquam, Fidem, quam Philetus,
Amazonis Cariæ Epiſcopus, CÆLESTEM AC GLORIOSAM
FIDEM, τὴν Οὐράνιον καὶ Ἔνδοξον Πίστιν· Phanias, Harpaſorum Ci-
uitatis Cariæ Epiſcopus, SVPERCÆLESTEM, τὴν Ἐπουράνιον, in
Epheſino Concilio Actione prima vocat. PRINCIPIO igitur ſic
REVELAT ET CONFITETVR Sancta & OEcumenica Nicæ-
na Synodus, Canone decimo octauo, aut, vt Secundæ Editioni
placuit, decimo quarto: PERVENIT AD SANCTVM MAGNVM- «
QVE CONCILIVM, Ἦλθεν εἰς τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον, QVOD «
IN QVIBVSDAM LOCIS ET CIVITATIBVS, PRESBYTERIS GRA- «
TIAM SACRÆ COMMVNIONIS: (Secunda Editio, SACRAMENTA) «
DIACONI PORRIGANT: Ὅτι ἐν τισι τόποις, καὶ πόλεσι, τοῖς ΠΡΕΣΒΥΤΕ «
ΡΟΙΣ ΤΗΝ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΝ ΟΙ ΔΙΑΚΟΝΟΙ ΔΙΔΟΑΣΙ. QVOD NEC «
REGVLA, NEC CONSVETVDO TRADIDIT, VT AB HIS QVI PO- «
TESTATEM NON HABENT OFFERENDI, ILLI QVI OFFERVNT, «
CHRISTI CORPVS ACCIPIANT: Ὅπερ οὔτε Ο ΚΑΝΩΝ, οὔτε Η ΣΥΝ- «
ΗΘΕΙΑ ΠΑΡΕΔΩΚΕ, τοὺς ἐξουσίαν μὴ ἔχοντας ΠΡΟΣΦΕΡΕΙΝ, ΤΟΥΤΟΥΣ
ΤΟΙΣ ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΣΙ ΔΙΔΟΝΑΙ ΤΟ ΣΩΜΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. NECNON «
ET ILLVD INNOTVIT, QVOD QVIDEM DIACONI ANTE EPISCO- «
POS SACRA OBLATA (aliàs, EVCHARISTIAM) CONTINGANT. (aut, «
vt Secunda Editio Canonum Concilij Nicæni fert, SACRAMENTA
SVMANT:) Κἀκεῖνο δὲ ἐγνωρίσθη, ὅτι ἤδη τινὲς τῶν Διακόνων, καὶ πρὸ τῶν
ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ, τῆς ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ ἅπτονται. HÆC IGITVR OMNIA RE- «
SECENTVR; ET IN SVA DIACONI MENSVRA PERMANEANT, «
SCIENTES, QVOD EPISCOPORVM QVIDEM MINISTRI SVNT, IN- «
FERIORES autem PRESBYTERIS HABENTVR, (id eſt, SVNT, vt in Se- «
cunda Editione legitur:) Ταῦτα μὲν οὖν ἅπαντα περιῃρήσθω· καὶ ἐμμενέτω- «
σαν οἱ Διάκονοι τοῖς ἰδίοις μέτροις, εἰδότες, ΟΤΙ ΤΟΥ ΜΕΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΥΠΗΡΕΤΑΙ ΕΙΣΙ, ΤΩΝ ΔΕ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩΝ ΕΛΑΤΤΟΥΣ ΤΥΓΧΑΝΟΥΣΙ.
PER ORDINEM ERGO POST PRESBYTEROS, GRATIAM SACRÆ «
COMMVNIONIS (aut, iuxta Editionem Secundam, SACRAM «
COMMVNIONEM) ACCIPIANT; AVT EPISCOPO EIS, «
AVT PRESBYTERO PORRIGENTE: Λαμβανέτωσαν δὲ, κατὰ «
τάξιν, ΤΗΝ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΝ, μετὰ τοὺς ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥΣ. (nomen
non ætatis ſed dignitatis vides) ἢ τοῦ Ἐπισκόπου διδόντος αὐτοῖς, ἢ τοῦ
Πρεσβυτέρου. (Addit Secunda Editio, quod in Græco deeſt: QVOD «
SI NON FVERIT IN PRÆSENTI VEL EPISCOPVS VEL «
PRESBYTER, TVNC IPSI PROFERANT ET EDANT.) «

„ SED NEC SEDERE IN MEDIO PRESBYTERORVM DIA-
„ CONIS LICEAT; QVIA SI HOC FIAT, PRÆTER ORDI-
„ NEM ET REGVLAM PROBATVR EXSISTERE: Ἀλλὰ μήτε
καθῆσθαι ἐν μέσῳ τῶν Πρεσβυτέρων ἐξέστω τοῖς Διακόνοις. ΠΑΡΑ ΚΑΝΟ-
„ ΝΑ γὰρ, καὶ ΠΑΡΑ ΤΑΞΙΝ, ἐστὶ τὸ γινόμενον. SI QVIS AV-
„ TEM, ETIAM POST HAS DEFINITIONES, OBEDIRE NOLVERIT,
„ A MINISTERIO CESSARE DEBEBIT: Εἰ δέ τις μὴ θέλοι πει-
θαρχεῖν, καὶ μετὰ τοὺς ὅρους, πεπαύσθω τῆς Διακονίας. Hæc DOCTRINA
ECCLESIÆ, hæc Nicæna Fides, hic ECCLESIASTICVS CA-
NON, hæc Patrum REGVLA. Tunc enim, vt tute ſcis, REX
IACOBE, primum Eccleſia de SCHISMATE ac HÆRESI trium-
phauit, cùm infinitas propemodum de illis victorias retroactis iam
„ ſeculis antea reportaſſet. Treceṇti, (inquit Ad Gratianum Au-
„ guſtum Ambroſius, Præfatione Librorum De Fide) Decem & Octo
Sacerdotes, (id eſt, SACERDOTES MAGNI, ſiue EPISCOPI, vt Su-
„ periore Libro in Gregorio notatum eſt,) tanquam Abrahæ electi
„ iudicio, conſona Fidei virtute, victores, velut TROPHÆVM
„ Toto Orbe ſubactis perfidis, extulerunt: VT MIHI VIDEATVR
„ HOC ESSE DIVINVM, QVOD EODEM NVMERO IN CONCILIIS
„ FIDEI HABEMVS ORACVLVM, QVO IN HISTORIA PIETATIS
„ EXEMPLVM. Quod quidem Simile, tanquam Propheticum, quo-
tuſquiſque eſt Patrum qui non ſuo modo celebrarit? Et certè
vtrumque Chriſti & Abrahæ factum ita quadrat, aptéque inter ſe
Geneſ. 14. v. 14. conuenit, vt non aliam ob cauſam Abrahamum, facto agmine, vnà
cum trecentis decem & octo militibus vernaculis, Tyrannos quin-
que legi ſolitum debellaſſe videatur; quàm vt intelligeretur Chri-
Gal 6. v. 10. ſtus CREDENTIVM PATER, totidem FIDEI DOMESTICIS Epiſcopis,
quaſi commilitonibus, QVINQVE HÆRESES, ex quibus cæteræ ma-
narunt, (id eſt, PAGANOS, IVDÆOS, MANICHÆOS, SABELLIANOS,
qui & PATRIPASSIANI dicti ſunt, quoniam QVI PATER, IPSE EST
FILIVS, ac proinde PATREM PASSVM dicebant; atque ARIANOS) fa-
cta Synodo, factoque impetu, vno Nicæno gladio, quamuis non vno
tempore, profligaſſe: aduersùs quas, velut quemdam triumphalem
cantum, luculentiſſimam illam (ex cuius quinto capite multa Beda
in primum caput Epiſtolæ ad Romanos citat) DE QVINQVE HÆ-
RESIBVS, SIVE CONTRA QVINQVE HOSTIVM GENERA, Oratio-
nem poſtea Auguſtinus compoſuit. Itaque pede quo cœpimus, in
Fide Nicæna inſiſtamus. IAM ergo intelliges, REX IACOBE, qua
mente quove ſenſu decernat quintus Nicænus Canon, cùm de Bi-
„ nis Prouincialibus Conciliis quotannis celebrandis agit: CONCI-
„ LIA VERO CELEBRENTVR, VNVM QVIDEM ANTE QVADRAGESI-
„ MAM PASCHÆ; VT OMNI DISSENSIONE SVBLATA, MVNVS OFFE-
„ RATVR DEO PVRISSIMVM. (Secunda Editio paulo aliter legit, nem-
„ pe, MVNDVM ET SOLEMNE DEO MVNVS POSSIT OFFERRI; propiùs
Malach. 1 v. 11. „ alludens ad Prophetica DE EVCHARISTIA Malachiæ dicta:) SECVN-
„ DVM VERO CIRCA TEMPVS AVTVMNI; Αἱ δὲ Σύνοδοι γινέσθωσαν, Μία μὲν
πρὸ τῆς ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ, ἵνα πάσης ΜΙΚΡΟΨΥΧΙΑΣ ἀναιρουμένης,

ΤΟ ΔΩΡΟΝ ΚΑΘΑΡΟΝ ΠΡΟΣΦΕΡΗΤΑΙ ΤΩ ΘΕΩ· δευτέραν δὲ, περὶ
τὸν τοῦ μετοπώρου καιρόν. Pro DISSENSIONE autem Μικροψυχίας, Con-
cilium poſuit, quæ non DISSENSIO propriè, ſed PVSILLANIMI-
TAS eſt; Quoniam parui anguſtique ac deiecti animi, omniaque
(quod, vt ipſe agnouit Ariſtoteles, Puſillanimorum eſt) magna eſſe
exiſtimantis, Odium ac Simultas; in iis maximè qui Philoſophiæ
Chriſtianæ Magiſtri, omnia infra nos eſſe, de vnoque Cælo certan-
dum eſſe, vobis, me auctore, prodiderunt. Porrò Seditionum ac
Schiſmatum Hæreſiumque ſemina ſunt frequentes Paſtorum Diſ-
cordiæ, à quibus Gregis Vnitas corrumpi, Eccleſiaque ſcindi inci-
pit; quo nihil Chriſtiana Magnanimitate indignius cogitari poteſt.
Ac præterea qui inflatur aduersùs alium, quique ſe contra Fratrem 1.Cor.4. v.6.
exaltat, continuò humilietur atque deiiciatur neceſſe eſt, exturban-
te non modò animam, ſed & auctoritatem deprimente Peccato.
iuxta illud: Qui facit Peccatum, SERVVS eſt Peccati. Si Seruus, « Rom.6.
ergo non Dominus. At cuius Dominus erit, qui eius quod nihil v.17.
eſt, Seruus eſt? Hinc quandoque ſic per Epiſtolam PRÆDICAVI;
Nunquid PECCATVM FECI, meipſum HVMILIANS, VT VOS EXAL- « 2 Cor.11.
TEMINI? Ipſum denique PASCHALE MVNVS cum vniuerſo Dei « v.7.
populo, non alia quàm RECONCILIATIONIS Lege, AD ALTARE
OFFERENDVM, hoc à Chriſtianis flagitat, vt ante QVADRAGESI-
MAM, è medio OMNIS tollatur DISSENSIONIS PVSILLANIMITAS; vt
PVBLICÆ (veluti loquitur in Hilario Vetus Theologica Gallicana
Schola) CONSCIENTIÆ Puritas, Muneris Publici ac Sacrificij So-
lemnis Puritatem atque Vnitatem & teſtetur & faciat. Deo enim
Mundum Sacrificium negat, qui Fratri ſuo Reconciliationem de-
negat. Quamquam non tam de mitigando odio quàm de conten-
tione ſedanda, componendaque litium potiùs quam diſcordiarum
Pace, reducendaque Chriſtianitatis primæ VNANIMITATE, quæ nul-
lum ius quàm publicum nouerat, cedenteſque de iure ſuo Epiſco-
pos ἐπιεικεῖς per me Apoſtolicè ſtatuerat, eo loci ſermo ſit, vt remo- 1. Tim.3.v.3.
to ſtrepitu, nemo quæ ſua ſunt, quærat, ſed quæ Ieſu Chriſti. Quid Phil.2. v. 20.
TERTIO loco vndecimus Canon? quo quidem præceptum eſt De
Lapſis, Vti Pœnitentes DVOBVS ANNIS, SINE OBLATIONE, POPVLO «
IN ORATIONE COMMVNICENT: δύο δὲ ἔτη ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ ΚΟΙ- «
ΝΩΝΗΣΟΥΣΙ τῷ λαῷ, τῶν προσευχῶν. In Secunda autem Editione eſt:
SI TAMEN FIDELES SVNT, (id eſt Baptizati, non Catechumeni) SE- «
PTEM ANNIS ALIIS INTER POENITENTES SINT: DVOBVS AVTEM «
ANNIS IIDEM SINE OBLATIONE IN ORATIONE SOLA PARTICI- «
PENT POPVLO. Quid QVARTO tandem Canon decimus tertius? «
Περὶ δὲ τῶν ἐξοδευόντων, Ο ΠΑΛΑΙΟΣ ΚΑΙ ΚΑΝΩΝΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ φυλαχθή-
σεται καὶ νῦν· ὥστε, εἴ τις ἐξοδεύοι, ΤΟΥ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΑ-
ΤΟΥ ΕΦΟΔΙΟΥ, μὴ ἀποστερεῖσθαι. εἰ δὲ ἀπογνωσθεὶς, καὶ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ πάλιν
τυχὼν, καὶ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ μεταλαβὼν, πάλιν ἐν τοῖς ζῶσιν ἐξετασθῇ, μετὰ τῶν ΚΟΙΝΩ-
ΝΟΥΝΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΧΗΣ ΜΟΝΗΣ ἔστω. καθόλου δὲ καὶ περὶ παντὸς οὑτινοσοῦν
ἐξοδεύοντος αἰτοῦντος τοῦ μετασχεῖν ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ, Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ μετὰ

» δοκιμασίας ἐπιδότω, (aliàs, μεταδιδότω ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ.) DE IIS QVI
» AD EXITVM VENIVNT, ETIAM NVNC LEX ANTIQVA REGVLA-
» RISQVE (Græcè CANONICA plus aliquid ſonat) SERVABITVR;
» ITA VT SI QVIS EGREDITVR E CORPORE, VLTIMO ET NECES-
» SARIO, (Græcè ἀναγκαιοτάτου, OMNINO NECESSARIO,) VIATICO
» MINIME PRIVETVR. QVOD SI DESPERATVS ET CONSECVTVS
» COMMVNIONEM, OBLATIONISQVE PARTICEPS FACTVS, ITERVM
» CONVALVERIT; SIT INTER EOS QVI COMMVNIONEM ORATIO-
» NIS TANTVMMODO CONSEQVVNTVR. GENERALITER AVTEM
» OMNI CVILIBET IN EXITV POSITO, ET POSCENTI SIBI COM-
» MVNIONIS (aliàs, EVCHARISTIÆ) GRATIAM TRIBVI, EPISCOPVS
» PROBABILITER (aliàs, POSTQVAM PROBAVERIT) EX OBLATIONE
» DARE DEBEBIT. Hunc porrò Canonem ſic paulo aliter extulit
» Secunda Editio: DE HIS VERO QVI RECEDVNT EX CORPORE,
» ANTIQVÆ LEGIS REGVLA OBSERVABITVR, ETIAM NVNC, ITA
» VT SI FORTE QVIS RECEDIT EX CORPORE, NECESSARIO VITÆ
» SVÆ VIATICO NON DEFRAVDETVR. QVOD SI DESPERATVS
» ALIQVIS, RECEPTA COMMVNIONE, SVPERVIXERIT, SIT INTER
» EOS QVI IN SOLA ORATIONE COMMVNICANT. DE OMNIBVS
» TAMEN IIS QVI A CORPORE RECEDVNT, IN TRADENDO EIS
» COMMVNIONEM, CVRA ET PROBATIO SIT EPISCOPO. Atque
hæc multa paucis DE VERITATE EVCHARISTIÆ Nicæni illi Patres
2.Cor.3.v.3. poſterorum memoriæ, non ATRAMENTO, (vt ſemper mei meminerim, ac meis interdum verbis loquar,) SED SPIRITV, οὐ Μέλανι, ἀλλὰ Πνεύματι, ac ſuo ſanguine, conſignarunt. Vt enim litteris conſignamus quæ monumentis mandare volumus: ſic filij in Patrum decretis res tanquam inſculptas habent. Atque illi viri Nicæni, omnium quotquot ſunt, fuerunt, erunt, ſanctiſſimi ac ſapientiſſimi, (digniſſimi certè DEIFERORVM, Θεοφόρων, nomine, quo eos, Seſſione quinta, in Nicæni Symboli titulo, Concilium Generale Florentinum appellauit) id in Spiritu ſic præſtiterunt, vt apud Socratem primo libro ſcribat ad Alexandrinorum Eccleſiam Conſtantinus: NAM QVOD TRECENTIS
» EPISCOPIS VISVM EST, NON EST ALIVD PVTANDVM,
» QVAM DEI SENTENTIA; PRÆSERTIM CVM IN TALIVM
» ET TAM PRÆCLARORVM VIRORVM MENTIBVS SACER INSIDE-
» RET SPIRITVS, QVI ILLIS DIVINAM VOLVNTATEM DECLARA-
» RIT: Ὃ γὰρ τοῖς τριακοσίοις ἤρεσεν Ἐπισκόποις, οὐδέν ἐστιν ἕτερον, ἢ ἡ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΓΝΩΜΗ, μάλιστά γε, ὅπου ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ, Τοιούτων καὶ Τηλικούτων ἀνδρῶν ταῖς διανοίαις ἐγκείμενον, ΤΗΝ ΘΕΙΑΝ ΒΟΥΛΗΣΙΝ ΕΞΕΦΩΤΙΣΕ. Horum autem ſupra iam mentionem fecerat, tanquam ἐπὶ ΣΩΦΡΟΣΥΝΗ ΤΕ, (CASTIMONIA ac MODESTIA) καὶ ΑΓΧΙΝΟΙΑ, (& SOLERTIA PRVDENTIAQVE) ΘΑΥΜΑΖΟΜΕΝΩΝ, (PLANE ADMIRANDORVM;) adeo vt Marius Victorinus, libro primo aduersùs Arium, ac Theodoretus Hiſtoriæ ſuæ libro quoque primo, verè dixerint, in hac Synodo Dei

Miniſtros, Totius Orbis Lumina, Martyrumque Multitudinem, in vnum conuentum collecta eſſe. Hoc Eccleſiæ naſcentis Lac, immo ex Perſecutione ac Martyrio renaſcentis tanquam Pacis prima vox, Sanguine meliùs loquentis quam Abel. Hinc, ore quaſi publico, Conſtantinum duo ibidem addere : Quocirca eam, inquit, quam Omnipotens Pater nobis tradidit, DOCTRINAM, amplexemur. AD FRATRES NOSTROS CHARISSIMOS, à quibus NEQVAM ET IMPVDENS DIABOLI MINISTER VOS SEGREGAVIT, redeamus ; AD COMMVNE CORPVS ECCLESIÆ ET INGENVA NOSTRA MEMBRA, TOTO PECTORE OMNIQVE STVDIO REVERTAMVR : Ἀναδεξώμεθα τοιγαροῦν, ἣν ὁ Παντοκράτωρ παρέσχε γνώμην· ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τοὺς ἀγαπητοὺς ἡμῶν ἀδελφούς, ὧν ὑμᾶς τοῦ Διαβόλου ἀναιδής τις ὑπηρέτης ἐχώρισεν· ἐπὶ ΤΟ ΚΟΙΝΟΝ ΣΩΜΑ, καὶ ΤΑ ΓΝΗΣΙΑ ΗΜΩΝ ΜΕΛΗ, σπουδῇ πάσῃ ἴωμεν. Hoc Primum ; Alterum illud eſt : Quapropter nemo veſtrum hæſitet, nemo moram interponat ; SED OMNES LVBENTIBVS ANIMIS AD VIAM VERITATIS REDITE ; vt ſimulatque ad vos aduentauero, debitas gratias OMNIVIDENTI DEO vna vobiſcum agam, quòd non modò FIDEM ſinceram nobis patefecerit ; verùm etiam CHARITATEM, quæ omnibus optanda erat, benignè largitus ſit: Διὸ μηδεὶς ἀμφιβαλλέτω, μηδεὶς ὑπερτιθέσθω, ΑΛΛΑ ΠΡΟΘΥΜΩΣ ΠΑΝΤΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΣΤΑΤΗΝ ΟΔΟΝ ΕΠΑΝΙΤΕ· ἵν' ἐπειδὰν ὅσον οὐδέπω πρὸς ὑμᾶς ἀφίκωμαι, τὰς ὀφειλομένας τῷ ΠΑΝΤΕΦΟΡΩ ΘΕΩ, μεθ' ὑμῶν ὁμολογήσω χάριτας· ὅτι τὴν εἰλικρινῆ πίστιν ἐπιδείξας, τὴν ΕΥΚΤΑΙΑΝ ἡμῖν ΑΓΑΠΗΝ ἀποδέδωκεν. Hæc Conſtantinus, hæc Nicæna Synodus. Nicænæ verò Synodi Appendix, Generale Concilium Sardicæ, (quæ nobilis Thraciæ Ciuitas, Illyrii & Myſiæ confinis, hodie vulgò TRIADIZA dicitur) vndecimo, vt notat Socrates, poſt Conſtantini obitum anno, in cauſa Athanaſij habitum, Canonum viginti, quos ad Nicænorum numerum condidit, primo nobis QVINTAM hanc NICÆNAM OBSERVATIONEM ingerit, dum de Euchariſtia ſic ſtatuit : ΟΣΙΟΣ ἐπίσκοπος πόλεως Κορδούβης, εἶπεν· οὐ τοσοῦτον Η ΦΑΥΛΗ ΣΥΝΗΘΕΙΑ, ὅσον Η ΒΛΑΒΕΡΩΤΑΤΗ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΔΙΑΦΘΟΡΑ, ἐξ αὐτῶν τῶν θεμελίων ἐστὶν ἐκριζωτέα· ἵνα μηδενὶ τῶν Ἐπισκόπων ἐξῇ, ΑΠΟ ΠΟΛΕΩΣ ΜΙΚΡΑΣ ΕΙΣ ΕΤΕΡΑΝ ΠΟΛΙΝ ΜΕΘΙΣΤΑΣΘΑΙ. ἡ γὰρ τῆς αἰτίας ταύτης πρόφασις, φανερά ἐστι. δι' ἣν τὰ τοιαῦτα ἐπιχειρεῖται. οὐδεὶς γὰρ πώποτε εὑρεθῆναι Ἐπισκόπων δεδύνηται, ΟΣ ΑΠΟ ΜΕΙΖΟΝΟΣ ΠΟΛΕΩΣ ΕΙΣ ΕΛΑΧΙΣΤΟΤΕΡΑΝ ΠΟΛΙΝ ΕΣΠΟΥΔΑΣΕΝ ΜΕΤΑΣΤΗΝΑΙ· ὅθεν συνέστηκε, ΔΙΑΠΥΡΩ ΠΛΕΟΝΕΞΙΑΣ ΤΡΟΠΩ, ὑπεκκαίεσθαι τοὺς τοιούτους, καὶ μᾶλλον ΤΗ ΑΛΑΖΟΝΕΙΑ ΔΟΥΛΕΥΕΙΝ, ὅπως ἐξουσίαν δοκοῖεν μείζονα κεκτῆσθαι. Εἰ ΠΑΣΙ τοίνυν τοῦτο ἀρέσκει, ὥστε τὴν τοιαύτην ΣΚΑΙΟΤΗΤΑ αὐστηρότερον ἐκδικηθῆναι. ἡγοῦμαι γὰρ, ΜΗΔΕ ΛΑΙΚΩΝ ΕΧΕΙΝ ΤΟΥΣ ΤΟΙΟΥΤΟΥΣ ΧΡΗΝΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ· πάντες οἱ Ἐπίσκοποι εἶπον, ΑΡΕΣΚΕΙ ΠΑΣΙΝ.

Hebr. 12. v. 24.

Hosivs, vrbis Cordubæ Epiſcopus, dixit: Non tam MALA CONSVETVDO, quàm PERNICIOSISSIMA RERVM CORRVPTELA eſt ex ipſis fundamentis penitus exſtirpanda; NE CVI EPISCOPO LICEAT A PARVA CIVITATE IN ALIAM MIGRARE. Eius enim cauſæ prætextus eſt manifeſtus propter quem talia tentantur. NVLLVS ENIM EPISCOPVS ADHVC INVENIRI POTVIT, QVI A MAIORI CIVITATE IN MINOREM TRANSIRE STVDVERIT. Vnde conſtat eos ardenti plura habendi cupiditate ſuccendi, & magis ARROGANTIÆ (aliàs, AMBITIONI) SERVIRE, VT VIDEANTVR MAIOREM HABERE POTESTATEM. Placet-ne hoc OMNIBVS, vt eiuſmodi IMPROBITAS acerbiùs vindicetur? Exiſtimo enim eos ne LAICORVM (vetus Latina Editio, LAICAM) quidem debere habere COMMVNIONEM. Omnes Epiſcopi dixerunt, PLACET OMNIBVS. Idem quaſi, SEXTO NICÆNO EDICTO, CONFIRMAT & cauet Canon ſequens, ſiue Sardicenſis Secundus: Hosivs Epiſcopus dixit: Si quis autem adeo inſanus vel audax inueniatur, vt de iis videatur aliquam afferre excuſationem, aſſerens SIBI A POPVLO ALLATAS ESSE LITTERAS; clarum eſt potuiſſe PAVCOS ALIQVOS, MERCEDE ET PRETIO CORRVPTOS, IN ECCLESIA SEDITIONEM MOVERE, vt eumdem vtique poſtulent habere Epiſcopum: (Antiqua Verſio: CVM MANIFESTVM SIT; POTVISSE PAVCOS PRÆMIO ET MERCEDE CORRVMPI, EOS QVI SINCERAM FIDEM NON HABENT, VT CLAMARENT IN ECCLESIA, ET IPSVM PETERE VIDERENTVR EPISCOPVM:) omnino ergo has FRAVDES ET ARTES puniendas eſſe exiſtimo; vt nemo poſſit, qui eſt eiuſmodi, ne IN FINE quidem, LAICA COMMVNIONE dignus haberi. An ergo hæc placet ſententia, reſpondete: RESPONDERVNT: PLACENT QVÆ DICTA SVNT: ΟΣΙΟΣ Ἐπίσκοπος εἶπεν· Εἰ δέ τις τοιοῦτος εὑρίσκοιτο μανιώδης, ἢ τολμηρὸς, ὡς περὶ τῶν τοιούτων δόξαι τινὰ φέρειν παραίτησιν, διαβεβαιούμενος ἀπὸ τοῦ πλήθους ἑαυτὸν κεκομίσθαι γράμματα· δῆλόν ἐστιν, ὀλίγους τινὰς δεδυνῆσθαι, μισθῷ καὶ τιμήματι διαφθαρέντας, ΕΝ ΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΤΑΣΙΑΖΕΙΝ, ὡς δῆθεν ἀξιοῦντας τὸν αὐτὸν ἔχειν Ἐπίσκοπον. καθάπαξ οὖν τὰς ΡΑΔΙΟΥΡΓΙΑΣ τὰς τοιαύτας, καὶ τέχνας, κολαστέας εἶναι νομίζω, ὥστε μηδένα, μηδὲ ἐν τῷ τέλει, ΛΑΙΚΗΣ γοῦν ἀξιοῦσθαι ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ. εἰ τοίνυν ἀρέσκει ἡ γνώμη αὐτὴ, ἀποκρίνασθε. ἀπεκρίναντο· ΤΑ ΛΕΧΘΕΝΤΑ ΗΡΕΣΕΝ. SEPTIMO, Sardicenſis Concilij vndeuigeſimus Canon, Laïcæ quoque Communionis, ac proinde Euchariſtiæ noſtræ, quæ aliam SACERDOTALEM ad Sacrificium, aliam LAICAM ad Sacramentum duntaxat (extra SANCTA SANCTORVM, ſiue SECRETARIVM, & Altaris Cancellos, ſumendum) COMMVNIONEM facit, hunc in modum meminit: Hosivs Epiſcopus dixit; MEÆ MEDIOCRITATIS hæc eſt ſententia: Quia QVIETI & PATIENTES eſſe debemus, & PERENNEM in omnes habere MISERICORDIAM, eos qui ſemel in CLERVM ECCLESIASTICVM ab aliquibus Fratribus noſtris promoti ſunt, ſi nolint redire ad eas ad quas nominati ſunt Eccleſias, deinceps non admitti; EVTYCHIANVM autem ne Epiſcopi quidem

ſibi nomen vſurpare, ſed neque MVSÆVM vt Epiſcopum exiſtimari. Si autem LAICAM COMMVNIONEM petiuerint, non oportet eis denegari. Omnes dixerunt, PLACET: ΟΣΙΟΣ Ἐπίσκοπος εἶπε· ΤΗΣ ΕΜΗΣ ΜΕΤΡΙΟΤΗΤΟΣ ἡ ἀπόφασις ἐστὶν αὕτη· ἐπειδὴ ΗΣΥΧΟΙ καὶ ΥΠΟΜΟΝΗΤΙΚΟΙ ὀφείλομεν εἶναι, καὶ διαρκῆ τὸν πρὸς πάντας ἔχειν οἶκτον, ἅπαξ τοὺς εἰς ΚΛΗΡΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ προαχθέντας ὑπό τινων ἀδελφῶν ἡμῶν, ἐὰν μὴ βούλοιτο ἐπανέρχεσθαι, εἰς ἣν κατωνομάσθησαν Ἐκκλησίαν, τοῦ λοιποῦ μὴ ὑποδέχεσθαι· ΕΥΤΥΧΙΑΝΟΝ δὲ μήτε Ἐπισκόπου ἑαυτῷ διεκδικεῖν ὄνομα· ἀλλ' οὐδὲ ΜΟΥΣΑΙΟΝ, ὡς Ἐπίσκοπον νομίζεσθαι. Εἰ δὲ ΛΑΙΚΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ ἀπαιτοῖεν, μὴ χρῆναι αὐτοῖς ἀρνεῖσθαι. πάντες εἶπον, ΑΡΕΣΚΕΙ· OCTAVO, Synodica Sardicenſis Concilij ad Alexandrinam Eccleſiam, apud Athanaſium alterâ ſuâ Apologiâ exſtat, vbi hæc habentur: Καίτοι τῶν περὶ Εὐσέβιον γεγραφέναι τολμησάντων, ἱστάναι τότε τὸν Ἰσχύραν, καὶ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙΝ, ὅτε ὁ Μακάριος ἐπέστη· Euſebianis contra ſcribentibus eum tum ſtetiſſe, & OBLATIONES FECISSE, ſiue SACRIFICASSE, cùm Macarius ſuperueniret. NONO, ibidem: DE CALYCE autem à Macario PRESBYTERO ATHANASII, vti ipſi aiebant, confracto, illi qui Alexandria, & Mareota, locíſque contiguis, huc venêre, teſtantur nihil horum factum eſſe; & Epiſcoporum Ægyptiorum litteris ad CONSACERDOTEM, ſiue COLLEGAM ac COMMINISTRVM NOSTRVM IVLIVM, abunde confirmatum eſt, ne ſuſpicionem quidem ibi eius rei fuiſſe: Ἐπειδὴ δὲ καὶ περὶ ΠΟΤΗΡΙΟΥ ἐθρύλλουν, ὡς κλασθέντος, περὶ Μακαρίου τοῦ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, ἐμαρτύρησαν μὲν οἱ παραγενόμενοι ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ Μαρεώτου, καὶ τῶν τόπων * , ὅτι μηδὲν τούτων πεπρᾶχθαι· καὶ οἱ Ἐπίσκοποι δὲ γράφοντες, οἱ ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, πρὸς Ἰούλιον τὸν ΣΥΛΛΕΙΤΟΥΡΓΟΝ ΗΜΩΝ, ἱκανῶς διεδείξαντο, μηδὲ ὑπόνοιαν ὅλως τοιαύτην ἐκεῖ γεγενῆσθαι. DECIMO ſequitur: Porrò monumenta Actorum, quæ aduersùs eos ſe habere aiunt, ſatis conſtat altera parte inaudita, confecta fuiſſe: & tamen in iſtis ipſis monumentis ETHNICI ET CATECHVMENI PRO TESTIMONIO INTERROGATI FVERE; ex quibus vnus Catechumenus diceret, INTVS FVISSE SE, cùm Macarius illuc venit; & alter dicebat, cùm ex eo quæreretur, Iſchyram ab ipſis toties iactitatum, ægrotum per id temporis in Cellula decubuiſſe: vt ex eo appareat, NIHIL OMNINO MYSTERIORVM ACTVM FVISSE, EO QVOD CATECHVMENI INTVS ESSENT, & Iſchyras non adeſſet, ſed ægrotus decumberet: Ἄλλως τε, ἃ λέγουσιν ὑπομνήματα ἔχειν κατ' αὐτοῦ, ἐκ μονομερείας συνέστησε γεγενῆσθαι. καὶ ὅμως καὶ ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τούτοις, ΕΘΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΚΑΤΗΧΟΥΜΕΝΟΙ ΗΡΩΤΩΝΤΟ. ἐξ ὧν εἷς κατηχούμενος ἐρωτώμενος, ἔφασκεν, ΕΝΔΟΝ ΕΙΝΑΙ, ὅτε ὁ Μακάριος ἐπέστη τῷ τόπῳ· καὶ ἕτερος ἐρωτώμενος, ἔλεγε, τὸν θρυλλούμενον παρ' αὐτῶν Ἰσχύραν, νοσοῦντα τότε κατακεῖσθαι ἐν Κελλίῳ. ὡς ἀπὸ τούτου φαίνεσθαι ΜΗΔ' ΟΛΩΣ ΓΕΓΕΝΗΣΘΑΙ ΤΙ ΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ, ΔΙΑ ΤΟ ΤΟΥΣ ΚΑΘΗΧΟΥΜΕΝΟΥΣ ΕΝΔΟΝ ΕΙΝΑΙ, καὶ τὸν Ἰσχύραν μὴ παρεῖναι, ἀλλὰ νοσοῦντα κατακεῖσθαι. Hæc in oculis Orbis, Sardicæ geſta ac deſcripta ſunt: quæ quoniam inter Orientale & Occidentale Imperium iuxta partitionem à Conſtantino Magno inter filios fa-

ctam, prope confinis eſſet, Imperatorum conſilio ad Concilium electa eſt. Iure igitur optimo hæc Sardicenſis Synodus, quæ inſtar Nicænæ ab Athanaſio in ipſo Apologiæ ſecundæ exordio MAGNA SYNODVS, ἡ Μεγάλη Σύνοδος, dicta eſt; ab Auguſtino, Epiſtolâ centeſimâ ſexageſimâ ſecundâ, PLENARIVM VNIVERSÆ ECCLESIÆ CONCILIVM; à Sulpitio, libro ſecundo Hiſtoriæ Sacræ, vt ex contextu colligere eſt, CONCILIVM EX TOTO ORBE CONGREGATVM; à Socrate ſecundi libri capite decimo ſexto Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, GENERALE CONCILIVM, Καθολικὴ Σύνοδος· iure, inquam,
» ac merito hæc in fine Concilij ſanxit: VNIVERSA QVÆ CONSTI-
» TVTA SVNT, CATHOLICA ECCLESIA IN VNIVERSO ORBE DIF-
» FVSA CVSTODIAT. Voluit ſcilicet diuina illa

--præſaga mali mens,

vt Canone, ceu rerum Capite, conſtituto, Erroris ac Schiſmatis occaſio tolleretur. Teſtes autem ac Iudices Trecenti Septuaginta Sex Epiſcopi, vt auctor eſt Sozomenus, ex Oriente, Occidente, Septentrione, omnibuſque ferme Chriſtiani Orbis Prouincijs (quarum triginta ſex nominat Athanaſius) à Iulio Romano Pontifice accerſiti, per hanc Veterem Antiquæ Fidei DISCIPLINAM, defuncti
Hebr. 11. v. 4. » adhuc loquuntur. Quæ cùm ita ſe habeant, (Magni Conſtantini,
» de Paſchate, ex Imperatorio Reſcripto ad Eccleſias, verba ſunt) lu-
» bentes hoc Decretum, tanquam DONVM DEI, & MANDATVM re-
» uera cœlitus demiſſum amplexamini. Nam QVIDQVID IN SAN-
» CTIS EPISCOPORVM SYNEDRIIS, SIVE CONCILIIS, DECERNITVR,
» ID VNIVERSVM DIVINÆ VOLVNTATI DEBET ATTRIBVI: Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, ἀσμένως δέχεσθε τὴν τοῦ Θεοῦ Χάριν, καὶ Θείαν ὡς ἀληθῶς ἐντολήν. ΠΑΝ γὰρ, ΕΙ ΤΙ Δ' ΑΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΑΓΙΟΙΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΙΣ ΠΡΑΤΤΗΤΑΙ, ΤΟΥΤΟ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΘΕΙΑΝ ΒΟΥΛΗΣΙΝ ΕΧΕΙ ΤΗΝ ΑΝΑΦΟΡΑΝ. Sicque cùm Nicæni fontes de-
Prou. 5. v. 16. riuantur foras, iuxta Salomonis Prouerbium, etiam nunc ſpiritualiter accidit, quod temporaliter accidiſſe narrat Gregorius Preſby-
» ter, Oratione DE NICÆNI CONCILII PATRIBVS: Cùm Patres,
» inquit, poſtridie eſſent precaturi Saluatorem vniuerſorum, pro ſuo
» domum reditu, ET PRO EA QVÆ EOS EXCEPIT, CIVITATE, ac-
» cidit vt in eo qui dicitur Μεσόμφαλος, (id eſt, MEDIVS VMBILICVS)
» Ingreſſus Orientalis, ſcaturirent fontes circa medium APSIDIS,
» CIRCA QVAM conſtiterat SANCTORVM CHORVS; qui quidem
» IN HODIERNVM VSQVE DIEM APPARENS OSTENDIT ORATIO-
» NVM FRVCTVOSOS EFFECTVS. Nec verò prætermittendum eſt præclarum illud corollarium Nicænum, Caput nempe eximium
» ac illuſtre prorſus à Cyziceno Gelaſio reſtitutum, DE DIVINA
» MENSA, ET DE EO QVOD IN IPSA EST MYSTERIO CORPORIS
» ET SANGVINIS CHRISTI: Περὶ τῆς ΘΕΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ, καὶ τοῦ ἐπ' αὐτῇ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. His igitur verbis, ſanè aureis, & ad verbum ediſcen-
» dis, conceptum eſt: ITERVM ETIAM HIC IN DIVINA MENSA NE

HVMILITER INTENTI SIMVS AD PROPOSITVM PANEM ET PO- «
CVLVM; SED ATTOLLENTES MENTEM, FIDE INTELLIGAMVS «
SITVM IN SACRA ILLA MENSA, AGNVM ILLVM DEI TOLLEN- «
TEM PECCATVM MVNDI, INCRVENTE A SACERDOTIBVS IMMO- «
LATVM; ET PRECIOSVM IPSIVS CORPVS ET SANGVINEM VE- «
RE SVMENTES, CREDERE HÆC ESSE NOSTRÆ RESVRRECTIO- «
NIS SYMBOLA. PROPTER HOC ENIM NEQVE MVLTVM Accipi- «
mus, SED PARVM; VT SCIAMVS, QVOD NON AD SATIETATEM, «
SED AD SANCTIFICATIONEM, SVMIMVS: Ἐπὶ τῆς ΘΕΙΑΣ ΤΡΑΠΕ- «
ΖΗΣ, πάλιν κἀνταῦθα, μὴ τῷ προκειμένῳ ἄρτῳ, καὶ τῷ ποτηρίῳ, ταπεινῶς
προσέχωμεν, ἀλλ' ὑψώσαντες ἡμῶν τὴν διάνοιαν, πίστει νοήσωμεν ΚΕΙΣΘΑΙ
ΕΠΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΕΚΕΙΝΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ, (in Menſa, non in Mente
aut Fide Sumentis, vt Nouatores fingunt) ΤΟΝ ΑΜΝΟΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ,
τὸν αἴροντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, ΑΘΥΤΩΣ ΥΠΟ ΤΩΝ ΙΕΡΕΩΝ ΘΥΟ-
ΜΕΝΟΝ· καὶ τὸ τίμιον αὐτοῦ σῶμα καὶ αἷμα, ΑΛΗΘΩΣ ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ
ΗΜΑΣ, πιστεύειν ταῦτα εἶναι τὰ τῆς Ἡμετέρας ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΣΥΜΒΟΛΑ.
διὰ τοῦτο γὰρ οὔτε πολὺ λαμβάνομεν, ἀλλ' ὀλίγον, ἵνα γνῶμεν ὅτι ΟΥΚ ΕΙΣ
ΠΛΗΣΜΟΝΗΝ, ΑΛΛ' ΕΙΣ ΑΓΙΑΣΜΟΝ. REVELAT ET Cap. XL.
CONFITETVR Totus Orbis, id eſt, Concilium Generale SE-
CVNDVM, ſiue Conſtantinopolitanum, Centum videlicet Quin-
quaginta Epiſcopi, Damaſi ac Theodoſij Magni temporibus, con-
gregati in nomine Chriſti, in ea Vrbe quam, Synodica illa Oratio-
ne ad eos habita, Nazianzenus, tunc Conſtantinopolitanus Anti-
ſtes, ORBIS OCVLVM appellat, τὸν Οἰκουμένης Ὀφθαλμὸν, ORIENTA-
LIS ATQVE OCCIDVÆ ORÆ VELVT NODVM ET VINCVLVM,
ἑῴας τε καὶ ἑσπερίου λήξεως, οἷον σύνδεσμον· AD QVAM, inquit, EXTRE- «
MI TOTIVS TERRÆ FINES CONCVRRVNT, ET A QVA VELVT A «
COMMVNI FIDEI EMPORIO INCIPIVNT: εἰς ἣν τὰ πανταχόθεν ἄκρα «
συντρέχει, καὶ ὅθεν ἄρχεται, ὡς ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ· de-
nique Μεγαλόπολιν, ac Φιλόχριστον, MAGNAM CHRISTIQVE AMAN-
TEM CIVITATEM, vocat. Oratione ergo illa, tanquam grauiſſima
quadam Concilij Præfatione, &, quod grauius eſt, Prædicatione ac
Sermone, Fideique Profeſſione ante vniuerſam Dei congregatam
Eccleſiam, PRIMO ſcriptum eſt: Vale CATHEDRA, Inuidioſum «
hoc & Periculoſum Faſtigium, PONTIFICVM Concilium, SACER- «
DOTVM non minus reuerentia & maieſtate, quàm ÆTATE orna- «
torum, & QVICVMQVE TANDEM ALII CIRCA SACROSANCTAM «
MENSAM DEO MINISTRATIS, ATQVE AD APPROPINQVANTEM «
DEVM APPROPINQVATIS: Χαῖρέ μοι, ὦ ΚΑΘΕΔΡΑ, τὸ Ἐπίφθονον Ὕψος «
τοῦτο καὶ Ἐπικίνδυνον, ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ Συνέδριον, ΙΕΡΕΩΝ αἰδοῖ καὶ ΧΡΟΝΩ
τετιμημένων, ΟΣΟΝ ΤΕ ΑΛΛΟ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΤΡΑΠΕΖΑΝ ΛΕΙ-
ΤΟΥΡΓΙΚΟΝ ΘΕΟΥ, ΚΑΙ ΕΓΓΙΖΟΝ ΘΕΩ ΤΩ ΕΓΓΙΖΟΝΤΙ. Quibus
ſanè verbis aptius quàm quibuſuis aliis præſentia Chriſti in Eucha-
riſtia ac Dominica Menſa declarata eſt; alludentibus profectò
ad illum Scripturæ locum, quem, Sancto Thoma auctore, Vni-
uerſa Chriſti Eccleſia in Diuinis Officiis Feſti Corporis Chriſti

Deut. 4. v. 7. » vſurpat : Non eſt alia Natio tam grandis, quæ habeat Deos ſuos » appropinquantes ſibi, ſicut Deus noſter adeſt nobis. Atque hæc in auribus Conſtantinopolitani Concilij, tanquam Eccleſiæ os publicum, Gregorius Theologus ea ipſa Oratione qua inſtauratam à ſe Conſtantinopoli Eccleſiaſticam Diſciplinam gloriatur in Do- » mino his verbis : Tolle per circuitum oculos tuos, & vide, quiſ- » quis es, qui Doctrinæ noſtræ cenſuram facis. Vide textam hanc
Iſ 28. v. 3. » GLORIÆ CORONAM pro mercenariis Ephraïm, & CORO- » NA CONTVMELIÆ. Vide PRESBYTERORVM CONCILIVM, Ca- » nitie & Prudentia ornatum ; DIACONORVM MODESTIAM non » procul ab eodem Spiritu remotorum ; LECTORVM CONCINNI- » TATEM PLEBIS, DISCENDI STVDIVM, tam in Viris quàm » in Feminis, VIRTVTIS HONORE PARIBVS : ac rurſus Vi- » rorum tam in PHILOSOPHIS quàm in SIMPLICIORIBVS, » omnibus diuinarum rerum ſapientia præditis ; tam in Præfectis, » quàm in Subditis, hîc videlicet omnibus rectè ſubiectis ; tam in » MILITIBVS, quàm in NOBILIBVS, ac Studioſis & Litteratis, » OMNIBVS DEI MILITIBVS, CÆTERA QVIDEM PLACI- » DIS ET MANSVETIS, PRO SPIRITV AVTEM BELLICOSIS ; omni- » bus SVPERNVM SENATVM honore afficientibus, (ad quem non » humilis & abiecta Littera, ſed viuificans Spiritus aditum aperit) » omnibus verè Doctis & Eruditis, ac VERI VERBI CVLTO- » RIBVS : tum etiam in Feminis, tam QVÆ IN MATRIMO- » NII IVGO, DEO MAGIS QVAM CARNI ADSTRICTÆ SVNT ; » quàm quæ nuptiarum expertes & liberæ, DEO SVA OMNIA CON- » SECRARVNT : ac denique tam in Iuuenibus quàm in Senibus ; quo- » rum alteri ad Senectutem præclarè contendunt ; alteri Immortali- » tatem PER VIM ſibi comparant, vt qui per meliores Spes reno-
2. Cor. 11. v. 17. » uentur. Huius CORONÆ TEXTORIBVS (quod loquor, non SE- » CVNDVM DOMINVM loquor, ſed tamen loquar) nonnihil ipſe » quoque adiumenti adtuli : Ἆρον κύκλῳ τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε, πᾶς ὁ τῶν ἡμετέρων λόγων ἐξεταστής· ἴδε τὸν ΣΤΕΦΑΝΟΝ τὸν πλακέντα τῆς ΔΟΞΗΣ, ἀντὶ τῶν μισθωτῶν Ἐφραίμ, καὶ τοῦ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΤΗΣ ΥΒΡΕΩΣ· ἴδε ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ, πολιᾷ καὶ ΣΥΝΕΣΕΙ τετιμημένων· ΔΙΑΚΟΝΩΝ ΕΥΤΑΞΙΑΝ, οὐ πόῤῥω τοῦ αὐτοῦ πνεύματος. ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ ΕΥΚΟΣΜΙΑΝ· ΛΑΟΥ ΦΙΛΟΜΑΘΕΙΑΝ· ὅσον ἐν Ἀνδράσιν, ὅσον ἐν Γυναιξὶ, ΤΗΝ ΑΡΕΤΗΝ ΟΜΟΤΙΜΟΙΣ. καὶ Ἀνδρῶν, ὅσον ἐν ΦΙΛΟΣΟΦΟΙΣ, ὅσον ἐν Ἀπλουστέροις, ΠΑΣΙ ΣΟΦΟΙΣ ΤΑ ΘΕΙΑ. ὅσον ἐν Ἄρχουσιν, ὅσον ἐν Ἀρχομένοις, ἐνταῦθα πᾶσι καλῶς Ἀρχομένοις. ὅσον ἐν ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙΣ, ὅσον ἐν ΕΥΓΕΝΕΣΙΝ, ὅσον ἐν λογίοις, καὶ περὶ λόγους, ΠΑΣΙ ΘΕΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙΣ ΗΜΕΡΟΙΣ, Τ' ΑΛΛΑ ΠΟΛΕΜΙΚΟΙΣ ΥΠΕΡ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ. πᾶσι τοῖς ΤΗΝ ΑΝΩ τιμῶσι ΣΥΓΚΛΗΤΟΝ. εἰς ἣν οὐ τὸ Γράμμα εἰσάγει τὸ Πεζὸν, ἀλλὰ τὸ Ζωοποιοῦν Πνεῦμα, ἅπασι ΛΟΓΙΟΙΣ, ὡς ἀληθῶς, καὶ τοῦ ὄντος ΛΟΓΟΥ θεραπευταῖς. καὶ Γυναικῶν, ΟΣΟΝ ΥΠΟ ΖΥΓΟΝ, ΘΕΩ ΜΑΛΛΟΝ Η ΣΑΡΚΙ ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΩΝ· (hoc Nuptæ ſiue Coniugatæ intelligant, audiantque ac credant

ſibi dictum, Coniugati illi qui DEVOTVM FEMINEVM SEXVM à nuptiis Chriſti ad Carnis nuptias auocant, nihilque minùs in MAGNO SANCTIFICATIONIS SACRAMENTO, quàm Spiritum Coniugij Sanctificationemque ſapiunt.) Ὅσον ἄζυγον, καὶ ἐλεύθερον, ΘΕΩ ΤΟ ΠΑΝ ΚΑΘΙΕΡΩΜΕΝΟΝ, ὅσον ἐν Νέοις, ὅσον ἐν Γέρουσιν· ὧν ὁ μὲν ὑπὸ γήρως καλῶς ὁδεύει, ΤΟ ΔΕ ΒΙΑΖΕΤΑΙ ΜΕΙΝΑΙ ΑΘΑΝΑΤΟΝ, ταῖς κρείττοσι τῶν ἐλπίδων ἀνακαινούμενον. τούτου τοῦ ΣΤΕΦΑΝΟΥ, ὁ ἀγελαῖος, οὐ κατὰ Κύριον ἀγελαῖος, ἀγελαῖος δ' ὅμως, κἀγώ τι συμβαλλόμενον τοῖς πλέκουσι. Sed ſat ſuperque de Conſtantinopolitano Concilio, in iis quæ ferme ſola ſuperſunt, GREGORIANIS ACTIS, actum eſto: cuius præcipui Actores, Teſtes, ac Iudices, non Caluini, Lutheri, Zuinglij, VViclefi, aut quælibet è grege turbaque Nouatorum, nouorum hominum, vel ipſa temeritate infeliciſſima ingenia; at HELLADIVS, Cæſarienſis Archiepiſcopus, Baſilij Magni Succeſſor; at PELAGIVS, Laodicenſis, quem ob Nicænam Fidem Valens in Arabiæ ſaltus relegarat; at AMPHILOCHIVS, Iconij in Lycaonia Epiſcopus, qui annos non paucos in ſolitudine tranſegerat, Baſilij & Gregorij Socius; at MARTYRIVS, Epiſcopus Marcianopolitanus; at CYRILLVS HIEROSOLYMITANVS, qui multis conflictatus ærumnis ob HOMOOVSII, ſiue CONSVBSTANTIALIS, Fidem, egregias cum Arianis obierat dimicationes; at GELASIVS, Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcopus, morum ſcientiæque fama clariſſimus; at ACHOLIVS Theſſalonicenſis, qui, vt auctor eſt Socrates, Theodoſium Magnum per Baptiſmi gratiam Chriſto regenerauit. Atque vt ISIDORVM Cyrenſem, EVLOGIVM Edeſſenum, alioſque Imperiali Sanctione commendatos, prætercam; tres illi annumerandi videntur, qui præ cæteris videntur claruiſſe. Vnus fuit GREGORIVS NYSSENVS, Magni Baſilij Frater; eidemque non magis conſanguinitate, quàm eximiæ pietatis doctrinæque laude coniunctus, ac, quemadmodum iam diximus, CONSTANTINOPOLITANI SYMBOLI, vt creditur, SCRIPTOR; qui libros à ſe aduersùs Eunomium compoſitos adtulit, eoſque Nazianzeno & Hieronymo Auditori ſuo prælegit. Alter fuit MELETIVS, Antiochenus, admirabili vir ſanctitate, quæ ſub Valentis Tyrannide, ærumnis, exilio, variis etiam Catholicorum contentionibus, crebriſque miraculis illuſtrata reſplenduit. Is eſt à quo Theodoſius, adhuc priuatus, cùm eum in ſomnis vidiſſet, Paludamento & Corona, Inſignibus Imperij, donari viſus eſt. Itaque cùm ex ſpecie, quam animo retinebat, eum in CONCILIO agnouiſſet, mirificè recreatus, honorifico Sanctiſſimi viri complexu vix expleri poſſe videbatur. Huius in funere Nyſſenus Orationem habuit, qua inſignem Confeſſorem triplici Confeſſionis gloria ſub tribus Imperatoribus celebrem, poſt obitum, pro merito illius laudauit. Tertius fuit, Sanctus Theologus videlicet noſter, NAZIANZENVS Gregorius, clariſſimum Eccleſiæ lumen; qui cùm Conſtantinopolitanam Eccleſiam Macedonio, Eudoxio, Demophilo, Arianis Epiſcopis, quorum vnus alteri ſucceſſerat, quadraginta circiter annis labefactatam, variiſque errorum

fluctibus æſtuantem cerneret, Orthodoxorum Epiſcoporum ſtudiis ac ſuffragiis incitatus ad eam regendam, ac denſiſſimis vepribus, quæ Apoſtolicam Sementem pæne oppreſſerant, ac, vt Euangelicè loquar, ſuffocauerant, expurgandam acceſſit. Docebat tunc Gregorius in Eccleſia perexigua, ad quam poſtea Impp. pietatis ſtudio accenſi, ampliſſimum Templum, ANASTASIAM nomine, quod Græcè RESVRRECTIONEM ſonat, adiecerunt; quòd eo in loco Nicæni Concilij Fides, hominum improbitate collapſa, reuixiſſet. Porro de Gregorio Nazianzeno, Confeſſione nobiliſſimo, præter ea quæ ſupra diximus, hoc memorabile eſt, quòd ſimulac Sacros Cancellos introiuit, quando Iuſſu Imperatoris Theodoſij, in Thronum erat collocandus, adorato Numine, Sol puriſſimis radiis effulſerit, nubemque illam quæ ſic radios Solis obtegebat, vt media die noctem fermè redderet, planè deiecerit; perinde ac ſi Superi accenſa cœlitus face, Gregorij lætum Deoque gratum ingreſſum ſignificarent. Hæc Conſtantinopolitana Fides, atque, vt Alexander, Alexandriæ Archiepiſcopus, in Epiſtola ad Alexandrum, de rebus circa Trinitatis myſterium credendis, loquitur: ISTA DOCEMVS, ISTA PRÆDICAMVS, ISTA SVNT APOSTOLICA ECCLESIÆ DOGMATA, pro quibus mortem oppetere non dubitamus. nec verò moramur eos qui nos ad hæc eiuranda & retractanda compellere ſtudent; & licet nos tormentis cogere aggrediantur, non tamen SPEM, QVÆ IN HAC FIDE EST, abiiciemus: Ταῦτα διδάσκομεν, ΤΑΥΤΑ ΚΗΡΥΤΤΟΜΕΝ, ταῦτα τῆς Ἐκκλησίας τὰ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑ δόγματα, ὑπὲρ ὧν καὶ ἀποθνήσκομεν, τῶν ἐξόμνυσθαι αὐτὰ βιαζομένων, ἧττον πεφροντικότες. εἰ καὶ διὰ βασάνων ἀναγκάζουσι, τὴν ἐν αὐτοῖς ἐλπίδα μὴ ἀποστρεφόμενοι.

CAP. XLI.

REVELAT ET CONFITETVR Communio Gentium, nempe Generale Concilium TERTIVM, id eſt, EPHESINVM (in damnatione enim Epiſtolæ Neſtorij omnes Epiſcopi ſimul exclamant: TOTVS TERRARVM ORBIS IMPIAM NESTORII RELIGIONEM ANATHEMATIZAT, Ὅλη ἡ Οἰκουμένη (ex quo OECVMENICVM) ἀναθεματίζει τὴν ἀσεβῆ θρησκείαν αὐτοῦ. Concilium, inquam, Epheſinum, ſiue MEVM PAVLI, Concilium: ſiquidem ſacram Diuini Verbi Oeconomiam diuinitus declaranti Cyrillo, definienti Cæleſtino, vtrique, Νέῳ Παύλῳ, NOVO PAVLO, acclamatum eſt; tanquam PAVLO Gentium Doctore, ac Vero Epheſini Concilij Præſide, per illum PRÆDICANTE, per hunc Iudicante atque Decernente. Hæc eſt illa Synodus, cuius iudicium populus qui ab Ortu Solis ad Veſperá auidè exſpectarat, incredibili gratulatione perfuſus, collucentibus tædis ac funalibus (vt Actione prima ſcriptum eſt, in Epiſtola Cyrilli ad Clerum Populumque Alexandrinum) Epiſcopos domum deduxit, prætereuntibus tura & odores, cum TVRIBVLIS incendit, impiique hominis Neſtorij condemnationem acclamatione ac plauſu fauſtiſſimo celebrauit. Cuius Synodicam, (vt Reſcriptum Epiſcoporum Conſtantinopoli inuentorum, ad Commonitorium Sanctæ Synodi teſtatur) furente Neſtorio, graſſante Candidiano Comite, Concilij perfido Palatino Cuſtode, poſt varias tandem inſidias, ad Imperatorem, arundine cuiuſdam Mendici, delatam, vbi

tam, vbi cognouit Sanctus Archimandrita DALMATIVS, admirabili vir ſanctitate, diuinæ vocis admonitu, Monaſterium egreſſus, (in quo totos quadraginta octo annos, ab omni hominum conſuetudine ſemotus, delituerat) longo Archimandritarum Monachorumque ordine, inter gratulantium Choros ac Pſalmos ad Palatium contendit, vt quid in Sacroſancta Synodo decretum eſſet ab Imperatore perdiſceret. Accurrunt etiam Anachoretæ cum Cereis & Hymnis, magnaque populi frequentia ſimul omnes ad Sancti MOCII Martyris Baſilicam conuolant, Imperatore haud alibi ſacras Concilij litteras aperturo. Quibus omnibus audientibus, Epheſiorum Patrum litteræ in Sancti MOCII Baſilica, ſingulari omnium voluptate, conclamante Populo, ANATHEMA NESTORIO, perleguntur. Atque hinc ſolemnior eſſe cœpit Deiparæ cultus, moſque primùm inualuit, vt Lampades ac Cerei in tanti facinoris memoriam inſigniſque Victoriæ monimentum, paſſim in honorem VIRGINIS accendantur, eique cum Cereis procedere atque ſupplicare ſoleant quibus cordi eſt diuinum Incarnationis Myſterium: vti factitaſſe Patres iam plenè probatum eſt. Tunc enim impleta eſt Scriptura dicens: In tribulatione dilataſti mihi; aucto videlicet per certamina ac triumphum cultu. Tanta verò, licèt ſera, diuini Numinis vindicta ſecuta eſt, vt ex impuro contradicentis Neſtorij ore vermes erumpere, blaſphemantis linguam depaſci, magno aduerſantium oſtento, viſi ſint: donec ad vltima ſupplicia rapiendus, vel ad terram eliſus, vt Euagrio placet; vel amentia abſumptus, vt Theodoretus confirmat; vel, vt Nicephoro poſtea probatum eſt, ſpecu terræ dehiſcentis abſorptus, funeſtum diem ſupremum obiret. Quare merito Generalia quæ deinceps Concilia habita ſunt, præſertim Chalcedonenſe, quod ordine QVARTVM eſt, QVINTVMQVE, Conſtantinopolitanum SECVNDVM, approbationem venerationemque, qua Epheſinam Synodum proſequebantur, varijs Actionibus teſtatiſſimam reliquere. Vterque autem Cyrilli AD REGINAS liber, Epheſini, vt omnes norunt, Concilij tanquam Præfatio eſt. Itaque illud PRIMO quaſi occurrit libri primi ſectione ſecunda, QVOD CHRISTVS EST VITA, ET VIVIFICVS, ὅτι ζωὴ καὶ ζωοποιὸς ὁ Χριστός. Vt prudentibus loquor; vos ipſi iudicate quod dico. CALYX benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio ſanguinis Chriſti eſt? & PANIS quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini eſt? QVONIAM Vnus Panis & Vnum Corpus multi ſumus, omnes enim de vno Pane & de vno Calyce participamus. Si Chriſti Caro, hominis tantum Caro fieret, quod quidem ad propriam naturam illius ſpectat, nequaquam Viuificaret. Sed neque vulgaris quoque hominis ſanguis vllam omnino per ſe & ſecundùm ſe, viuificãdi vim habet. Atqui cum ſoli Deo conueniat vitam illi impertiri quod vitæ ſpiritu deſtituitur; CORPVS AVTEM CHRISTI, ET PRECIOSVS ILLIVS SANGVIS VIVIFICENT, cui dubium eſſe poteſt quin Deus ſit Chriſtus? HINC NAMQVE

Pſal. 4. v. 2. — 1. Cor. 10. v. 15.

» CORPVS ILLIVS HABET VT SIT VIVIFICVM. Quòd ſi vt homo
» per ſe ac ſeorſum mente concipiatur, qui ſola Chriſti appellatione de-
» coratus ſit, nudamque Filii perſonam ſuſtineat, QVOMODO CORPVS
» ILLIVS POSSET ESSE VIVIFICVM? Ὡς φρονίμοις λέγω· κρίνατε ὑμεῖς
ὅ φημι. τὸ ποτήριον τῆς Εὐλογίας, ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία ἐστὶ τοῦ αἵματος τοῦ
Χριστοῦ; τὸν ἄρτον, ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία ἐστὶ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ; ὅτι εἷς
ἄρτος, ἓν σῶμα ἐσμὲν, οἱ πολλοί· οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἑνὸς ἄρτου μετέχομεν. ἡ ἀν-
θρώπου σὰρξ, ὅσον ἧκεν εἰς ἰδίαν φύσιν, οὐκ ἂν εἴη ζωοποιὸς, ἀλλ' οὐδὲ τὸ αἷ-
μα τὸ ἀνθρώπινον, εἰ κοινὸν εἴη, καὶ καθ' ἑαυτό. ΖΩΟΠΟΙΕΙ ΔΕ ΤΟ ΣΩΜΑ
ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΚΑΙ ΤΟ ΤΙΜΙΟΝ ΑΙΜΑ, ΠΡΕΠΟΝΤΟΣ ΜΟΝΩ
ΘΕΩ, ΤΟΥ ΖΩΟΠΟΙΕΙΝ ΔΥΝΑΣΘΑΙ, ΤΟ ΖΩΗΣ ΕΠΙΔΕΕΣ. Θεὸς οὖν
ἄρα ὁ Χριστός. ΟΥΤΩ ΓΑΡ ΕΣΤΑΙ ΖΩΟΠΟΙΟΝ ΤΟ ΣΩΜΑ ΑΥΤΟΥ. εἰ δὲ
ἄνθρωπος ἀνὰ μέρος νοεῖται, μόνῃ τῇ τοῦ Χριστοῦ κλήσει τετιμημένος, καὶ γυμνὸν
υἱοῦ πρόσωπον ἔχων, πῶς ἂν εἴη ΖΩΟΠΟΙΟΝ ΤΟ ΣΩΜΑ ΑΥΤΟΥ; Hinc,
REX IACOBE, ſanè colligis eo modo CHRISTI CARNEM VIVI-
FICAM ESSE, quo nullius alterius hominis Caro viuifica eſſe po-
teſt, id eſt, reapſe, ſiue Adſumendo, ſiue Sumendo; hoc eſt, tam
Sumpta in Sacramento, quàm Adſumpta à Verbo. SECVNDO, ibi-
dem Sectione quarta, QVOD CHRISTVS SIT VITA ET PROPITIA-
» TORIVM, Ὅτι ζωὴ καὶ ἱλαστήριον ὁ Χριστός· De Archiſynagogi filia
Matth.9. v.25. » ſcriptum exſtat, quòd cùm ejecta eſſet turba, intrauit Ieſus, & te-
» nuit manum eius, & ſurrexit puella: CVR, quæſo, dum Puellæ vi-
» tam reſtituit, non fuit contentus VERBO, vt in Lazari excitatio-
» ne; ſed MANVM præterea illius apprehendit? Nempe vt oſten-
» deret, CORPVS SVVM VIVIFICVM ESSE; EST ENIM
» CORPVS VITÆ. Quamobrem vnio Verbi cum Carne NATV-
» RALIS, (hoc eſt, Cyrilli phraſi, Realis) ET VERA, NON SE-
» CVNDVM SOLAM PERSONARVM COITIO-
» NEM, VEL NVDVM FAVOREM, aut SIMPLI-
» CEM VOLVNTATVM CONCORDIAM, aut ALIAM EIVS-
» MODI CONIVNCTIONEM, vt quidam imperitè nugantur:
Ἐπὶ τῇ θυγατρὶ τοῦ ἀρχισυναγώγου γέγραπται, ὅτι ὅτε ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος,
εἰσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐκράτησε τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον. διὰ τί μὴ
μᾶλλον, ὡς ἐπὶ τοῦ Λαζάρου, ἠρκέσθη ΛΟΓΩ πρὸς τὴν ἀνάστασιν τοῦ κορα-
σίου; ἐκράτησε δὲ καὶ τῆς χειρὸς αὐτῆς, ἵνα δείξῃ, ΖΩΟΠΟΙΟΝ ΤΟ ΑΥ-
ΤΟΥ ΣΩΜΑ· ΣΩΜΑ ΓΑΡ ΕΣΤΙ ΖΩΗΣ. οὐκοῦν ΦΥΣΙΚΗ, (hoc eſt
Realis, qualis eſſe ſolet in coniunctione φύσεως, ſiue Naturarum)
μᾶλλον, καὶ ΑΛΗΘΗΣ ἡ ἕνωσις, ἡ πρὸς τὴν σάρκα τοῦ Λόγου, καὶ οὐ καθά
φασιν ΕΞ ΑΜΑΘΙΑΣ τινὲς, ΩΣ ΕΝ ΜΟΝΟΙΣ ΠΕΠΡΑΚΤΑΙ ΠΡΟΣΩ-
ΠΟΙΣ, ἢ ΚΑΤΑ ΨΙΛΗΝ ΕΥΦΗΜΙΑΝ ΚΑΙ ΘΕΛΗΣΙΝ, ἤτοι ΣΥΝΑ-
ΦΕΙΑΝ ἁπλῶς. Ac paulo inferiùs, ex Euangelio ſecundùm Lucam:
Ioan. 11. v.43. » Exſuſcitauit Chriſtus Lazarum, tum Archiſynagogi quoque filiam
Luc.8.v.54. » & viduæ filium. Quis ergo neget quin VITA SECVNDVM NATVRAM
Luc.7.v.14. exſiſtat? Vt qui non tantùm VERBO ſed ſuæ quoque MANVS CONTACTV
Mortem perterrefaciat? ERAT ENIM CONSENTANEVM, IMMO VERO

OMNINO NECESSARIVM, VT CORPVS ILLIVS ESSET VIVIFICVM, «
QVI VITA ERAT SECVNDVM NATVRAM: Ἤγειρε τὸν Λάζαρον ὁ «
Χριστὸς, τὸ τοῦ Ἀρχισυναγώγου θυγάτριον, τὸν τῆς χήρας υἱὸν, εἶτα, πῶς οὐ ΖΩΗ
ΚΑΤΑ ΦΥΣΙΝ ἐστὶν, ὁ μὴ μόνῳ ΛΟΓΩ καταπαλαίειν τὸν θάνατον δυνάμε-
νος, ἀλλὰ γὰρ καὶ τῇ τῆς ΧΕΙΡΟΣ ΑΦΗ; καὶ γὰρ ἦν ἀκόλουθόν τε καὶ ἀναγ-
καῖον, ΖΩΟΠΟΙΟΝ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΣΩΜΑ, ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΦΥΣΙΝ ΖΩΗΣ.
Facit verò ad huius loci intelligentiam id quod ſupra, Sectione
videlicet prima, QVOD CHRISTVS SIT DEVS, ὅτι θεὸς ὁ
Χριστὸς, Cyrillus his verbis ſcripſerat: Et cùm hæc dixiſſet, inſuf- «
flauit, & dixit; Accipite Spiritum ſanctum: quorum remiſeritis «Ioan.20.v.22.
peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta ſunt: «
Quod hîc factum memoratur, hoc totum diuinum magnaque «
conſideratione dignum eſt. Primò namque, non erat humanæ «
naturæ opus, per exſufflationem, Apoſtolis ſpiritum ſanctum «
infundere. Deinde maius quiddam Sublimiuſque eſt, quàm «
quod in Creaturam cadat, tantam illis poteſtatem & vim po- «
tuiſſe impertiri, vt quorum vellent peccata retinere, & quorum «
rurſus viſum eſſet, relaxare poſſent. AT CVR Corporeo Flatu «
impertit Spiritum Sanctum? ideo nimirum, VT CARNEM A «
VERBO NON ALIENAM, SED PROPRIAM ILLIVS «
EXSTITISSE INTELLIGAMVS. Adde, externam illam, «
per Carnis miniſterium, exſufflationem, humanam fuiſſe; ſed «
Spiritus Sancti participes dignatione ſua efficere, diuinæ virtu- «
tis opus exſtitiſſe: Καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἐνεφύσησε, καὶ λέγει αὐτοῖς, Λάβετε «
Πνεῦμα Ἅγιον, ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται (alias, ἀφέωνται)
αὐτοῖς· ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται. ὅλον ἐστὶ θεοπρεπὲς τὸ γεγενημένον, καὶ
τοῦ πάνυ τις ἄξιον λόγου. πρῶτον μὲν γὰρ οὐκ ἀνθρώπινον τὸ ἐμφυσῆσαι τοῖς
Ἀποστόλοις, καὶ δοῦναι τὸ Πνεῦμα. εἶτα μέγα, καὶ ὑπὲρ τὴν κτίσιν, τὸ τοσαύ-
την ἐξουσίαν παρασχεῖν, ὥστε κρατεῖν, ὧν ἂν ἕλοιντο, τὰς ἁμαρτίας· ἀφιέναι
δὲ, καὶ οἷς ἂν βούλοιντο τυχόν. ΔΙΑ ΤΙ δὲ καὶ διὰ Σαρκικοῦ φυσήματος τὸ
Πνεῦμα δίδωσιν; ΟΤΙ ΜΗ ΑΛΛΟΤΡΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΓΕΓΟΝΕΝ
ΑΥΤΟΥ Η ΣΑΡΞ, ἀλλὰ ἰδικῶς αὐτοῦ. καὶ ἀνθρώπινον μὲν τὸ διὰ σαρκὸς ἐμ-
φύσημα· θεϊκῆς δὲ δυνάμεως ἔργον, τὸ μετόχους ἀποφῆναι τοῦ Πνεύματος τοὺς ἠξιωμένους.
TERTIO, ibidem, ex Euangelio ſecundùm Ioannem: Ope- «Ioan 6.v.27.
ramini non cibum, qui perit, ſed qui manet in vitam æter- «
nam, quem Filius hominis dabit vobis. Hunc enim Pater «
SIGNAVIT DEVS. CIBVM NOBIS IMPERTITVS «
EST FILIVS HOMINIS MANENTEM IN VITAM «
ÆTERNAM, NIMIRVM SVAM CARNEM: EST ENIM «
EA VIVIFICA. Iam quomodo is Deus non eſt, QVI PER «
PROPRIAM CARNEM VIVIFICARE POTEST, «
quique Deo & Patri per omnia æqualis eſt? Hoc enim, ni fal- »
lor, inſinuat, dum à Deo obſignatum ſe pronunciat. ETENIM «
OBSIGNATIONIS VOCABVLVM EXPRESSAM VTRIVS- «
QVE SIMILITVDINEM INDICAT. Quemadmodum enim ſi quis «
aureum, aut alterius cujuſuis materiæ SIGILLVM Ceræ impreſ- «

ſcrit, totam omnino Sigilli illius effigiem inducit: ita Deus Pater quoque expreſſam, conſpicuam ESSENTIALEMQVE naturæ ſuæ FIGVRAM in Filio habet. Atque iſtud eſt, quòd ſe à Patre OBSIGNATVM affirmet: Ἐργάζεσθε, φησὶ, μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην, ἀλλὰ τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει. τοῦτον γὰρ ὁ πατὴρ ΕΣΦΡΑΓΙΣΕΝ ὁ Θεός. ΒΡΩΣΙΝ ἡμῖν δίδωκεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, δηλονότι ΤΗΝ ΣΑΡΚΑ ΑΥΤΟΥ. ΚΑΙ ΓΑΡ ΕΣΤΙ ΖΩΟΠΟΙΟΣ. εἶτα πῶς ὁ θεὸς ὁ ζωοποιεῖν δυνάμενος, ΚΑΙ ΔΙΑ ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ ΣΑΡΚΟΣ, ἐοικὼς τε κατὰ πάντα τῷ θεῷ καὶ πατρί; τοῦτο γὰρ οἶδα δηλοῦν τὸ ἐσφραγίσθαι λέγειν αὐτὸν παρὰ τοῦ θεοῦ, τοῦ ἐσφραγίσθαι σημαίνοντος, τὸ ἀκριβῶς ἐμφερές. ὥσπερ γὰρ εἰ κηρῷ τις ἐμπήξει ΣΦΡΑΓΙΔΑ χρυσῆν, ἢ γοῦν ἐξ ἑτέρας ὕλης πεποιημένην, ὅλην ἐξ ὅλου τὴν ἑαυτῆς ἐμφέρειαν ἐνσημαίνεται· οὕτω καὶ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ, πρὸς τῆς ἑαυτοῦ φύσεως χαρακτῆρας, ΟΥΣΙΩΔΩΣ ἐμπρέποντας ἔχει τῷ υἱῷ. καὶ τοῦτό ἐστι ΤΟ ΕΣΦΡΑΓΙΣΘΑΙ λέγειν αὐτὸν παρὰ τοῦ πατρός. QVARTO; libro ad Reginas ſecundo,

Heb.10.v.14. poſtquam Cyrillus illum decimi Hebræorum locum: Vna enim oblatione conſummauit in ſempiternum ſanctificatos, DE SACRIFICIO CRVCIS interpretatus eſſet, addit: ipſe proinde ſecundùm humanam naturam factus eſt Pontifex, QVANQVAM, VT DEVS EST, AB OMNIBVS ILLI SACRIFICETVR, IPSE EST QVI SECVNDVM CARNEM FACTVS EST VICTIMA. Ipſe idem rurſum eſt, qui ſecundùm Diuinitatis auctoritatem, peccatis noſtris propitius ac clemens eſt. Vnus eſt ergo Dominus Ieſus Chriſtus: Αὐτὸς οὖν ἄρα γέγονεν ἀρχιερεὺς, κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ΚΑΙΤΟΙ ΠΑΡΑ ΠΑΝΤΩΝ ΤΑΣ ΘΥΣΙΑΣ ΔΕΧΟΜΕΝΟΣ ΘΕΙΚΩΣ· ΑΥΤΟΣ ΤΟ ΘΥΜΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΣΑΡΚΑ, αὐτὸς ὁ ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν ἱλασκόμενος, κατὰ γε τὴν τῆς θεότητος δύναμιν, (aliàs ἐξουσίαν.) εἷς οὖν ἄρα κύριος Ἰησοῦς Χριστός. QVINTO, de Chriſto loquens: Tunc enim, inquit, Pontificis noſtri titulum adſumpſit. Neque ita tamen Pontificio munere fungitur, VT ALIORVM SACERDOTVM MORE, EXTERNVM, HOC EST, A SE ALIENVM, SACRIFICIVM OFFERAT: ſed ipſe eſt Agnus; IPSE FRAGRANTISSIMA ILLA HOSTIA, & Spirituale

Cant.2.v.11. Holocautoma; ipſe Turtur ille gemebundus, & ſimplex Columba;

Ioan.6.v.35. Apoc.8.v.3. IPSE PANIS VIVVS, & Turibulum aureum: Chriſti enim bonus odor ſumus Deo, & ſacris literis proditum eſt: Τότε γὰρ ἡμῶν κεχρημάτικεν ἀρχιερεύς. οὐχ ὡς ΑΛΛΟΓΕΝΕΣ, ΟΘΝΕΙΟΝ ΤΕ ΠΡΟΣΑΓΩΝ ΘΥΜΑ, ΚΑΤΑ ΓΕ ΤΟ ΕΙΩΘΟΣ ΤΟΙΣ ΑΛΛΟΙΣ, ἀλλ' ὢν αὐτὸς ὁ Ἀμνὸς, Η ΕΥΟΣΜΟΤΑΤΗ ΘΥΣΙΑ, Τὸ Νοητὸν Ὁλοκαύτωμα, ἡ λαλιστάτη Τρυγὼν, ἡ ἀκέραιος Περιστερά, Ο ΑΡΤΟΣ Ο ΖΩΝ, τὸ χρυσοῦν Θυμιατήριον· Χριστοῦ γὰρ ἐσμὲν εὐωδία τῷ θεῷ, κατὰ τὸ γεγραμμένον. SEXTO; Sicut

Ioan.6.v.58. miſit me viuens Pater, & ego viuo propter Patrem: & qui manducat me, & ipſe viuet propter me. Libenter hîc eos interrogarem, qui vnum Chriſtum in duos diuidunt; Vter-nam ille ſit qui à Deo Patre miſſus, propter Patrē viuit, & OB ID VIVIFICVS EXSISTIT? nam ſi illius verbum nudum, per ſe poſitum, miſſum dicunt; QVOMODO, QVÆ-

SO, ILLVD A NOBIS, VT VIVAMVS PER ILLVD, MANDVCATVR? Nam Diuinitas ſuapte naturâ Corpore penitus vacat. Si autem hominem tantùm per ſe ſeorſum conceptum, miſſum aſſeuerant; quomodo viuificandi vim ex eo habet, quia vitam ex Patre obtinet? An non omnes, quotquot in terris degimus, Deo & Patre nos viuificante, vitam agimus? An non omnes in ipſo viuimus, moucmur, & ſumus? Cùm ergo omnes per Patrem viuamus, quomodo vnius tantùm hominis Corpus ea de cauſa Viuificum prædicatur? Cur noſtra quoque Corpora eamdem poteſtatem adepta minimè ſunt? Siquidem omnes, vt dixi, per patrem viuimus, & ſumus. Ecquid ergo ad hæc dicemus? Dei Verbum, quod in humana forma apparuit, APOSTOLVS eſt appellatum. Miſſum eſt enim AD PRÆDICANDVM Captiuis remiſſionem, & Cæcis viſum. Luc.4.v.19. Is.61.v.1. Viuit autem propter Patrem, quia ex viuente Patre genitum eſt. Oportuit enim modis omnibus eum VITAM eſſe SECVNDVM NATVRAM, qui erat ex Viuente: oportuit, inquam, Filium vitam eſſe, quia ex Viuente & Vitâ Deo patre ortum ducebat. Quoniam verò Corpus ex Sacra Virgine ſumptum ſibi adſciuit, FECIT ILLVD VIVIFICVM; & id quidem admodum congruè: EST ENIM CORPVS VITÆ OMNIA VIVIFICANTIS. Fas itaque non eſt vnum Filium & Chriſtum & Dominum, in duos Filios diſpertire: ſiquidem idem ipſe ET VITA EST, quoniam ex Vita Viuenteque Patre natus eſt; ET PER PROPRIVM CORPVS RVRSVM VIVIFICVS EST, vtpote Deus Homo, ſimilis nobis effectus: Καθὼς ἀπέστειλέ με ὁ ζῶν πατὴρ, κἀγὼ ζῶ, διὰ τὸν πατέρα. καὶ ὁ τρώγων με, κἀκεῖνος ζήσει (aliàs ζήσεται) δι' ἐμέ. ἡδέως ἂν ἐπυθόμην τῶν εἰς δύο Χριστοὺς διορίζοντων τὸν ἕνα· τίς δὴ ἄρα ἐστὶν ὁ ἀπεσταλμένος παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς, καὶ ζῶν δι' αὐτὸν, ΥΠΑΡΧΩΝ ΤΕ ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΖΩΟΠΟΙΟΣ, εἰ μὲν οὕτω γυμνὸς, καὶ καθ' ἑαυτὸν, ὁ ἐξ αὐτοῦ λόγος, ΠΩΣ ΕΣΘΙΕΤΑΙ ΠΡΟΣ ΗΜΩΝ, ΙΝΑ ΖΗΣΩΜΕΝ ΔΙ' ΑΥΤΟΝ; ἀσώματον γὰρ τῇ φύσει τὸ θεῖον. εἰ δὲ μόνον καὶ καθ' ἑαυτὸν ἄνθρωπον εἶναί φασι, τὸν ἀπεσταλμένον, πῶς ἄρα ἐστὶ ζωοποιὸς, ὅτι ζῇ διὰ τὸν πατέρα; καίτοι πῶς οὐχ ἅπαντες οἱ ἐπὶ τῆς γῆς ἐν ζῶσιν ἐσμὲν, ζωοποιοῦντος τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμᾶς, εἴπερ ἐστὶν ἀληθὲς ὅτι ζῶμεν ἐν αὐτῷ, καὶ κινούμεθα, καὶ ἐσμέν; ὅτε τοίνυν ζῶμεν ἅπαντες διὰ τὸν πατέρα, πῶς δὴ μόνον τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου σῶμα, τὸ ποιοῦν ἐστι τοῦτο, καὶ οὐχὶ μᾶλλον τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν ἔχει. καὶ τὰ ἑτέρων, εἴπερ ἅπαντες, ὡς ἔφην, ἐσμέν τε καὶ ζῶμεν διὰ τὸν πατέρα; τί οὖν πρὸς ταῦτα φαμέν; ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ κεχρημάτικεν, ὁ τοῦ θεοῦ Λόγος, ἐν ἀνθρωπείᾳ μορφῇ πεφηνώς. ἀπεστάλη γὰρ κηρύξαι (aliàs, κηρύξων) αἰχμαλώτοις ἄφεσιν, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν. ζῇ δὲ διὰ τὸν πατέρα. γεγέννηται γὰρ ἐκ ζῶντος πατρός. ἔδει γὰρ, ἔδει, πάντοτε, καὶ πάντως, κατὰ φύσιν εἶναι ζωὴν, τὸν ἐκ ζῶντός τε καὶ ζωῆς τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἐκπεφυκότα υἱόν. ἐπειδὴ δὲ ἴδιον ἐποιήσατο τὸ σῶμα τὸ ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου ληφθὲν, ζωοποιὸν ἀπέφηνεν αὐτὸ, καὶ μάλα εἰκότως. ΣΩΜΑ ΓΑΡ ΕΣΤΙ ΤΗΣ ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΖΩΟΓΟΝΟΥΣΗΣ ΖΩΗΣ. οὐκοῦν οὐ διαιρετέον εἰς υἱοὺς δύο, τὸν ἕνα υἱὸν, καὶ Χριστὸν, καὶ κύριον· εἴπερ ἐστὶν ὁ αὐτός. ζωὴ μὲν ὡς ἐκ

ζωῆς, καὶ ζῶντος πατρός. ΖΩΟΠΟΙΟΣ ΔΕ ΚΑΙ ΔΙΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΣΩΜΑ-
ΤΟΣ, ὡς καθ' ἡμᾶς γεγονώς, καὶ ἐνανθρωπήσας. Θεός. Poſtquam autem DE
VITA PATRIS (quam οὐσιώδη καρπὸν, SVBSTANTIALEM FRVCTVM,
vocat) aliquantulùm diſſeruiſſet, verba illa Ioannis quinto ſcripta
Io.5.v.27. » expendit, QVIA Filius Hominis eſt; eamque rationem ſubiungit:
» Non enim proprium eſt homini vitam intrinſecè à ſemetipſo ha-
» bere poſſe; ſed QVIA CORPVS VERBO VNITVM, VIVENTIS VER-
» BI FACTVM EST PROPRIVM, PROPTEREA, ET ID QVIDEM AD-
» MODVM CONVENIENTER, FILIVS VITAM ACCEPISSE DICITVR;
» TANQVAM VIVIFICAM IPSIVS VERBI ACTIONEM, INTERCEDEN-
» TE CORPORE, SORTITVS. QVIN ET VERBVM QVOQVE, EO QVOD
» CORPVS ASSVMPTVM, FACTVM EST SIBI PROPRIVM, HOC IPSVM
» NEMPE VITAM ACCEPISSE, QVASI PROPRIVM QVIDDAM IN SE
» TRANSFERT: Οὐ γὰρ ἴδιον ἀνθρώπου, τὸ δύνασθαι οἴκοθεν ἔχειν τὴν ζωήν. ΕΠΕΙ-
ΔΗ ΔΕ ΙΔΙΟΝ ΓΕΓΟΝΕ ΤΟΥ ΖΩΝΤΟΣ ΛΟΓΟΥ, ΤΟ ΕΝΩΘΕΝ ΑΥ-
ΤΩ ΣΩΜΑ, ΤΑΥΤΗ ΤΟΙ ΚΑΙ ΜΑΛΑ ΕΙΚΟΤΩΣ, ΩΣ ΕΧΩΝ ΑΥΤΟΥ
ΤΗΝ ΖΩΟΠΟΙΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΝ, ΛΑΒΕΙΝ ΛΕΓΕΤΑΙ ΤΗΝ ΖΩΗΝ.
ΟΙΚΕΙΟΥΤΑΙ ΔΕ ΠΑΛΙΝ ΤΟ ΧΡΗΜΑ ΑΥΤΟΣ, ΟΥ ΚΑΙ ΙΔΙΟΝ ΓΕ-
ΓΟΝΕ ΣΩΜΑ ΤΟ ΕΙΛΗΦΟΣ. SEPTIMO, in Epiſtola ſecunda Cyril-
li ad Neſtorium, cùm DE CARNE CHRISTI eum malè ſentire re-
» ſciuiſſet: ITA ergo vnum Chriſtum & Dominum confitemur; ne-
» que Hominem vnà cum Verbo adorandum dicimus, ne illud, CVM
» VERBO, aliquam diuiſionis imaginationem menti obiiciat. NEQVE
» ENIM DVOS, SED VNVM EVMDEMQVE, ADORAMVS: QVANDO-
» QVIDEM CORPVS SVVM NON EST ALIENVM A VERBO, SED I-
» PSIVS VERBI PROPRIVM; VNDE ET VNA QVOQVE CVM ILLO PA-
» TRI ASSIDET: Οὕτω Χριστὸν ἕνα καὶ κύριον ὁμολογήσομεν, οὐχ ὡς ἄνθρωπον
συμπροσκυνοῦντες τῷ λόγῳ, ἵνα μὴ τομῆς φαντασία παρεισκρίνηται, διὰ τὸ λέ-
γειν, Τὸ Σύν. ΑΛΛ' ΩΣ ΕΝΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΠΡΟΣΚΥΝΟΥΝΤΕΣ,
ΟΤΙ ΜΗ ΑΛΛΟΤΡΙΟΝ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΤΟ ΣΩΜΑ ΑΥΤΟΥ· ΜΕΘ' ΟΥ
ΚΑΙ ΑΥΤΩ ΣΥΝΕΔΡΕΥΕΙ ΤΩ ΠΑΤΡΙ. OCTAVO, Epiſtola Neſtorij
ad Cyrillum, illa ipſa cui Græci Veteres hanc notam, inſcriptionis
» loco, inſigunt; Ἥτις πᾶσιν ἀπήρεσεν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Συνόδῳ, QVÆ OMNIBVS
» IN SANCTA SYNODO DISPLICVIT: Iſta, inquam, Epiſtola, Anti-
quæ Fidei Epheſinæ, vel potiùs Oecumenicæ atque Catholicæ, illu-
ſtre hoc monimentum, dicam, an argumentum, continet. Impiè
probaturus Neſtorius, vt Cyrilli miſſam ad ſe Epiſtolam refutaret,
in Chriſto Perſonas, vt Naturas diſiungi, multa loca adfert De Ve-
ritate Carnis Chriſti in Natiuitate, in Vita, in Paſſione, ac Morte,
quæ de ſolo vero Homine, non de Deo, veræ ſoliuſque Carnis no-
mine dicantur. Ac certè inter cætera, locum DE INSTITVTIONE
AC VERITATE EVCHARISTIÆ ſic vrget ex communi omnium, id
» eſt, tam CATHOLICORVM quàm Hæreticorum ſenſu: DENIQVE,
» HOC EST, NON MEA DIVINITAS, SED CORPVS MEVM, QVOD
Matth. 26 » PRO VOBIS FRANGITVR IN REMISSIONEM PECCATORVM. SVNT
v.26. » ALIÆ INNVMERÆ SENTENTIÆ, QVÆ DIVINITATEM, NEQVE

NVPER NATAM, NEQVE CORPOREÆ PERPESSIONIS CAPACEM « ESSE, MORTALIVM GENERI TESTATVM FACIVNT; SED IPSAM « CARNEM QVÆ DIVINÆ CONIVNCTA EST NATVRÆ: Καὶ τοῦτ᾽ ἔστιν, « ΟΥΧ Η ΘΕΟΤΗΣ ΜΟΥ, ΑΛΛΑ ΤΟ ΣΩΜΑ, ΤΟ ΥΠΕΡ ΥΜΩΝ ΚΛΩΜΕΝΟΝ ΕΙΣ ΑΦΕΣΙΝ ΑΜΑΡΤΙΩΝ. καὶ μυρίων ἄλλων φωνῶν διαμαρτυρομένων τῷ ἀνθρώπων τὸ γένος, μὴ τὴν τοῦ υἱοῦ νομίζειν θεότητα πρόσφατον, ἢ παθοῦς σωματικοῦ δεκτικήν, ἀλλὰ τὴν συνημμένην τῇ φύσει τῆς Θεότητος σάρκα. Sed hæc vberiùs DVODECIMA ac DECIMA OCTAVA OBSERVATIONE tractabuntur. NONO, Epiſtola Cyrilli ac Synodi ex Ægypti Prouincia Alexandriæ congregatæ, ad Neſtorium, Περὶ τῆς Ἀκοινωνησίας, DE EXCOMMVNICATIONE; poſtquam ſcriptum eſſet: Apertiſſimè enim « Vnionem negat, ſecundùm quam alter, velut ſimul cum altero, « non adoratur, neque ſimul cum altero Deus nuncupatur; ſed « vnus idemque Chriſtus Ieſus, Vnigenitusque Dei Filius, animo « concipitur; QVI VNA ADORATIONE SIMVL CVM « SVA CARNE COLITVR: Ἀρνεῖται γὰρ ὁμολογουμένως τὴν ἕνωσιν, « καθ᾽ ἣν οὐχ ὡς ἕτερος τῷ ἑτέρῳ συμπροσκυνεῖταί τις, οὔτε μὴν συγχρηματίζει Θεός· ἀλλ᾽ εἷς νοεῖται Χριστὸς Ἰησοῦς, υἱὸς μονογενής, ΜΙΑ ΠΡΟΣΚΥΝΗΣΕΙ ΤΙΜΩΜΕΝΟΣ, ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ ΣΑΡΚΟΣ. His, inquam, dictis, ſequitur: Quin illud quoque non poſſum hoc loco non adiicere, nempe dum « Vnigeniti Filij Dei, hoc eſt, Ieſu Chriſti, Mortem, & ex mortuis « Reſurrectionem, annuntiamus, eiuſdemque in Cœlum Aſſumptionem confitemur: INCRVENTVM IN ECCLESIA SACRIFICIVM NOS « CELEBRARE, ATQVE AD MYSTICAS BENEDICTIONES ACCEDERE, EAQVE RATIONE SANCTIFICARI; VTPOTE SACRÆ CARNIS « ET PRETIOSI SANGVINIS CHRISTI, OMNIVM NOSTRVM SALVATORIS, PARTICIPES EFFECTI. NEQVE ENIM ILLAM VT CARNEM COMMVNEM SVSCIPIMVS; ABSIT HOC: NEQVE RVRSVM TANQVAM VIRI CVIVSPIAM SANCTIFICATI, AVT DIGNITATIS TANTVM ÆQVALITATE VERBO CONSOCIATI, AVT DIVINAM INHABITATIONEM SORTITI; SED TANQVAM VERE VIVIFICAM, IPSIVSQVE VERBI PROPRIAM. Nam cùm Vita ſit, vt Deus, ſecundùm « naturam, ſimulatque vnum quiddam cum ipſa ſua Carne effectum « eſt, mox viuificandi virtutem illi contulit. Quamuis ergo ad nos dicat: « Amen Amen dico vobis, Niſi manducaueritis Carnem Filij hominis, & biberitis eius Sanguinem: & reliqua; neutiquam tamen illam « communem; hoc eſt, hominis cuiuſpiam noſtræ conditionis, Carnem eſſe, exiſtimare debemus; (quomodo enim hominis Caro, ſecundùm ſuam ipſius naturam, viuifica eſſe queat?) ſed verè illius propriam qui noſtri causâ Filius Hominis & factus & appellatus eſt: « Ἀναγκαίως δὲ κἀκεῖνο προσθήσομεν. καταγγέλλοντες γὰρ τὸν κατὰ σάρκα θάνατον τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ, τουτέστιν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τήν τε ἐκ νεκρῶν ἀναβίωσιν, καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν ὁμολογοῦντες, ΤΗΝ ΑΝΑΙΜΑΚΤΟΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙΣ ΤΕΛΟΥΜΕΝ ΘΥΣΙΑΝ· πρόσιμέν τε οὕτω ΤΑΙΣ ΜΥΣΤΙΚΑΙΣ ΕΥΛΟΓΙΑΙΣ, καὶ ἁγιαζόμεθα, μέτοχοι γενόμενοι ΤΗΣ ΤΕ ΑΓΙΑΣ ΣΑΡΚΟΣ, καὶ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ, τοῦ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ. καὶ οὐχ ὡς

Ioan. 6. v. 53.

Matth. 16. v. 13.

σάρκα κοινὴν δεχόμενοι, μὴ γένοιτο· οὔτε μὴν ὡς ἀνδρὸς ἡγιασμένου, καὶ συναφθέντος τῷ λόγῳ κατὰ τὴν ἑνότητα τῆς ἀξίας, ἤγουν ὡς θείαν ἐνοίκησιν ἐσχηκότος· ἀλλ' ὡς ζωοποιὸν ἀληθῶς, καὶ ἰδίαν αὐτοῦ τοῦ λόγου. ζωὴ γὰρ ὢν κατὰ φύσιν ὡς θεὸς, ἐπειδὴ γέγονεν ἓν, πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σάρκα, ζωοποιὸν ἀπέφηνεν αὐτήν. ὥστε, κἂν λέγῃ πρὸς ἡμᾶς· ἀμὴν, ἀμὴν, λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα· οὐχ ὡς ἀνθρώπου τῶν καθ' ἡμᾶς ἑνὸς, καὶ αὐτὴν εἶναι λογιούμεθα. πῶς γὰρ ἡ ἀνθρώπου σὰρξ, ζωοποιὸς ἔσται, κατὰ φύσιν τὴν ἑαυτῆς; ἀλλ' ὡς ἰδίαν ἀληθῶς γενομένην τοῦ δι' ἡμᾶς, καὶ υἱοῦ καὶ ἀνθρώπου, γεγονότος τε καὶ χρηματίσαντος. Porrò Alexandrini Concilij Canon, ſiue Anathematiſmus Octauus è Duodecim qui Synodicæ huic Alexandrinæ ſubiiciuntur,
» ſic habet: Si quis hominem adſumptum, vnà cum ipſo Dei Verbo
» adorandum, vnà cum illo glorificandum, vnà cum illo, TANQVAM
» ALTERVM IN ALTERO EXSISTENTEM, Deum appellandum eſſe dicere auſus fuerit. (hunc enim intellectum particula CVM adiecta,
» perpetuò & neceſſariò afferre conſueuit) & NON VNA POTIVS ADO-
» RATIONE EMMANVELEM HONORAT, VNAMQVE ILLI GLORIFI-
» CATIONEM, (id eſt, Glorioſam Celebrationem, cuiuſmodi ea eſt quæ in Sacris fit, dum GLORIA IN EXCELSIS DEO, cantatur: vnde Latinè GLORIFICATIO; Græcè, quia Gloria Δόξα eſt, ΔΟΞΟΛΟΓΙΑ,
» apud Eccleſiaſticos Scriptores nomen inuenit) ATTRIBVIT, QVATE-
» NVS VERBVM FACTVM EST CARO; ANATHEMA SIT: *Εἴ τις τολμήσει λέγειν, τὸν ἀναληφθέντα ἄνθρωπον συμπροσκυνεῖσθαι δεῖν τῷ θεῷ λόγῳ, καὶ συνδοξάζεσθαι, καὶ συγχρηματίζειν θεὸν,* ΩΣ ΕΤΕΡΟΝ ΕΝ ΕΤΕΡΩ· *(τὸ γὰρ* ΣΥΝ. *ἀεὶ προστιθέμενον, τοῦτο νοεῖν ἀναγκάζει· καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον* ΜΙΑ ΠΡΟΣΚΥΝΗΣΕΙ *τιμᾷ τὸν Ἐμμανουὴλ, καὶ μίαν αὐτῷ τὴν* ΔΟΞΟΛΟΓΙΑΝ *ἀνάπτει, καθὸ γέγονε σὰρξ ὁ λόγος, ἀνάθεμα ἔστω.* DECIMO, in Anathematiſmis inſani Neſtorij, Anathematiſmis Cyrilli oppoſitis, Anathematiſmo vn-
» decimo, hæc Latinè (Græca verò omnino deſunt) habentur: SI QVIS
» VNITAM CARNEM EX NATVRÆ PROPRIÆ POSSIBILITATE VIVI-
» FICATRICEM ESSE DIXERIT, IPSO DOMINO ET DEO PRONVN-
Ioan.6.v.63. » CIANTE; SPIRITVS EST QVI VIVIFICAT, CARO NIHIL PRODEST;
» ANATHEMA SIT. Ex quo profectò intelligis, REX IACOBE, ingenio potiùs quàm veritate, id eſt, ſubtiliùs quàm veriùs, Hæreticos hactenus in veritatem Corporis Chriſti hunc locum contorſiſſe; cùm non DE CARNIS VERITATE, ſed DE CARNIS VIVIFICANDI VIRTVTE AC COMMVNICANDÆ CARNIS FRVCTV, Chriſtum Dominum egiſſe, vel aduerſario, (ſanè ante hæc tempora nato atque antiquo) teſte, conſtet. Sed in OBSERVATIONE DECIMA SEXTA, ac DECIMA OCTAVA, plura de his dicenda erunt. VNDECIMO, Epheſini Patres ex Ambroſij libro ſecundo De Fide, locum hunc adferunt inter grauiſſimas Patrum ſententias, quæ Beatam Virginem
» Deïparam declarant: Sileant igitur inanes de Sermonibus quæſtio-
1.Cor. 2.v.4. » nes, quia Regnum Dei, ſicut ſcriptum eſt, non in perſuaſione ver-
» bi eſt, ſed in oſtenſione virtutis. Seruemus diſtinctionem Diuini-
» tatis & Carnis. Vnus in vtraque loquitur Dei Filius; quia in eodem
» vtraque natura eſt. Etſi idem loquitur, non vno ſemper loquitur

modo. Intende in eo nunc gloriam Dei, nunc hominis paſſiones.
Quaſi Deus, loquitur quæ ſunt diuina; quia Verbum eſt: quaſi Ho-
mo, dicit quæ ſunt humana; quia in mea ſubſtantia loquebatur:
Hic eſt Panis viuus, qui de Cœlo deſcendit. PANIS HIC CARO EST, Ioan.6.v.51.
SICVT IPSE DIXIT: HIC PANIS QVEM EGO DABO, CARO MEA
EST. Hic eſt qui deſcendit: hic eſt quem Pater ſanctificauit, & mi- Ioan.10.v.36.
ſit in hunc mundum. Hæc ipſa littera nos docet, Sanctificatione non
Diuinitatem eguiſſe, ſed Carnem. Quem quidem locum ab Epheſino
quoque Concilio ſelectum, ab Epheſino quoque Concilio ſic Græcè
interpretatum in Epheſinis Actis legimus: Σιωπησάτωσαν τοίνυν αἱ ἀπὸ τῶν λόγων ματαίαι ζητήσεις, ὅτι ἡ τοῦ θεοῦ βασιλεία, καθὼς γέγραπται, οὐκ ἐν πειθοῖ λόγων ἀνθρωπίνων ἐστὶν, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει δυνάμεως. Φυλάξωμεν τὴν διαφορὰν τῆς θεότητος, καὶ τῆς σαρκός. εἷς ἐν ἑκατέρῳ λαλεῖ, ὁ τοῦ θεοῦ υἱὸς, ὅτι ἐν αὐτῷ ἡ ἑκατέρα φύσις ἐστίν. ὁ αὐτὸς λαλεῖ, καὶ οὐκ ἐν ἑνὶ πάντοτε διαλέγεται τρόπῳ. πρόσεχε ἐν αὐτῷ, νῦν μὲν ΔΟΞΑΝ ΘΕΟΥ, νῦν δὲ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΠΑΘΗ· ὅτι ὡς θεὸς, διδάσκει τὰ θεῖα· ἐπεὶ λόγος ἐστίν. ὡς δὲ ἄνθρωπος, λέγει τὰ ἀνθρώπινα· ἐπεὶ ἐν τῇ ἐμῇ οὐσίᾳ διελέγετο· Οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὃς κατέβη ἐξ οὐρανοῦ. ΟΥΤΟΣ Ο ΑΡΤΟΣ Η ΣΑΡΞ ΕΣΤΙ· ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΣ ΕΦΗ· ΟΥΤΟΣ Ο ΑΡΤΟΣ, ΟΝ ΕΓΩ ΔΩΣΩ, Η ΣΑΡΞ ΜΟΥ ΕΣΤΙΝ. οὗτος ἐστὶν ὁ καταβάς· οὗτός ἐστιν, ὃν ὁ πατὴρ ἡγίασε, καὶ ἔπεμψεν εἰς τὸν κόσμον· οὐδὲ αὐτὸ τὸ γράμμα ἡμᾶς διδάσκει, τοῦ ἁγιασμοῦ τὴν θεότητα χρείαν ἐσχηκέναι, ἀλλὰ τὴν σάρκα. DVODECIMO, ex
Quaternione quarto Dogmatum Neſtorij, quæ frequenti ac iubente
Synodo, audientibus omnibus, leguntur; rurſuſque Chalcedonenſi-
bus Actis, ad perpetuam rei memoriam, Actione prima, inſeruntur:
Audite itaque, & his quæ dicuntur, animum aduertite: QVI MAN- Io.6.v.56.
DVCAT, INQVIT, MEAM CARNEM. MEMINERITIS DE CARNE
SERMONEM HIC ESSE; ET CARNIS VOCABVLVM A ME ADIECTVM
NON ESSE, NE ILLIS FORSAN (id eſt, ad mentem Neſtorij, Or-
thodoxis atque CATHOLICIS) PERPERAM INTERPRETARI VI-
DEAR. Qui, inquit, manducat meam Carnem, & bibit meum San-
guinem. non dixit: QVI MANDVCAT MEAM DIVINITATEM, AVT
QVI BIBIT MEAM DIVINITATEM; SED QVI MANDVCAT MEAM
CARNEM, ET BIBIT MEVM SANGVINEM, IN ME MANET ET EGO
IN EO. Et poſt alia: Verùm ad id quod propoſitum eſt, reuertamur:
QVI MANDVCAT MEAM CARNEM, ET BIBIT MEVM SANGVINEM,
IN ME MANET, ET EGO IN EO. MEMENTOTE, QVOD DE CARNE
VERBA HIC FIANT. Sicut miſit me viuens Pater, me, inquam, quem
cernitis. Sed fortè aliquando perperam interpretor. Audiamus ex
ſequentibus: Sicut miſit me viuens Pater. Ille DIVINITATEM expo-
nit, ego verò HVMANITATEM: Iam videamus quis perperam in-
terpretetur illud: Sicut miſit me viuens Pater. Hæreticus (id eſt Aria-
nus) etiam dicit: Diuinitatem hîc exprimit. Senſus eſt enim: Miſit
me Deum Verbum. Secundùm illos, Chriſti verba hanc ſententiam
habent: Sicut miſit me viuens Pater, & ego Deus Verbum, viuo pro-
pter Patrem. Deinde quod mox ſequitur, QVOMODO ACCI-
PIENDVM EST: QVI MANDVCAT ME, ET IPSE VIVET?

hæc diximus ei, quòd noſtra Congregatio, neque LECTIONEM SACRARVM SCRIPTVRARVM habebat, neque OBLATIONEM; ſolas autem PRECES pro FIDE & veſtra MAIESTATE & DE RELIGIONE COLLOQVIA. Ergo Orthodoxi ſunt qui OBLATIONEM habent. Quid ad hæc Nouatores? DECIMOQVARTO: Epiſtola Ioannis, Himerij, Theodoreti, reliquorumque tunc ſchiſmaticorum Epiſcoporum Orientalium, qui Conſtantinopolim miſſi fuerant, ſcripta ad Rufum Epiſcopum: vbi de CATHOLICIS dicitur: Verùm noſtra lenitas nihil illis profuit; nam vſque hodie pro peruerſis illis dogmatibus decertant, & vltro in Canonis ſanctionem, vulnus accepturi, impegerunt. Habet is hanc perſpicuam ſententiam: Si quis Epiſcopus à ſancta Synodo, aut Preſbyter vel Diaconus ab Epiſcopo ſuo depoſitus, non exſpectato Synodi iudicio SACRIS MINISTERIIS ſe ingeſſerit, nullus ſe expurgandi locus, ne in alia quidem Synodo huic relictus eſto; Sed & ſi qui ſunt, qui cum eo communicauerint, hi penitus ab Eccleſia expellantur. In hanc Sanctionem inciderunt, tam hi qui Excommunicationis, quam illi qui depoſitionis Sententiam in ſe exceperunt. Nam cùm primùm ſe à nobis Depoſitos atque Excommunicatos reſciuerunt, ſtatim VNA SACRIS OPERATI SVNT, ET ADHVC SACRA FACERE PERSEVERANT, tamquam ej fidem non habeant, qui dixit: Quodcumque ligaueritis ſuper terram, erit ligatum & in cœlis: Matth. 16. v. 19.
Ἀλλ' οὐδὲν αὐτοὺς ὤνησεν ἡ Ἡμετέρα Μακροθυμία· μέχρι γὰρ τῆς σήμερον ἡμέρας, τῶν διεφθαρμένων ἐκείνων ὑπερμαχοῦντες δογμάτων· περιέπειραν δὲ ἑαυτοὺς καὶ τῷ τοῦ Κανόνος ὅρῳ (quarti videlicet Canonis Concilij Antiocheni) ὃς σαφῶς διαγορεύει· εἴ τις καθαιρεθεὶς Ἐπίσκοπος ὑπὸ Συνόδου, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, ἑαυτῷ ἐπιτρέψειε ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ, καὶ μὴ ἀναμείνας Συνόδου κρίσιν, μηκέτι χώραν αὐτὸν ἔχειν ἀπολογίας, μηδὲ ἐφ' ἑτέρας Συνόδου. ἀλλὰ καὶ τοὺς κοινωνοῦντας αὐτῷ, παντελῶς ἐξωθεῖσθαι τῆς ἐκκλησίας. τούτῳ ὅρῳ περιπεπτώκασιν, οἵ τε Καθαιρεθέντες, οἵ τε Ἀκοινώνητοι γεγενημένοι. εὐθὺς γὰρ μετὰ τὸ γνῶναι τὴν γενομένην Καθαίρεσιν, καὶ Ἀκοινωνησίαν, καὶ ΣΥΝΕΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΑΝ, καὶ διατελοῦσι ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝΤΕΣ· ὡς ἀπιστοῦντες δηλονότι τῷ εἰπόντι· Ὃ δὴ ἂν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. DECIMO QVINTO: Electo in Pamphyliæ Metropolitam Euſtathio, viro alioquin optimo, verùm ad res gerendas atque Eccleſiaſtica negotia minùs ſtrenuo ac idoneo, proindeque ſeſe ſacro Magiſtratu vltrò abdicante, rogante tamen ſacram Epheſinam Synodum, vti per eam ſibi liceret & Nomen & Honorem retinere Epiſcopi; Concilium Oecumenicum Epheſinum Decretali ſua Epiſtola ad Prouincialem Pamphyliæ Synodũ duo declarat: Alterum; Euſtachius recuſationis & abdicationis obtulit, neſcio quo pacto Libellum: CVM CONTRA OPORTEBAT, EAM QVAM SEMEL FIDEI SVÆ SACERDOTALEM CVRAM COMMISSAM HABVERAT, FORTITVDINE SPI-

» RITALI TENERE, LABORES SVBIRE, AC ANI-
» MO VOLENTI SVDOREM, CVI MERCES PRO-
» POSITA EST, SVSTINERE: Παραιτήσεως οὐκ ἴσμεν ὅπως προσ-
εκόμισε βιβλίον. ΕΔΕΙ ΓΑΡ ΩΣ ΑΠΑΞ ΕΓΚΕΧΕΙΡΙΣΜΕΝΟΝ
ΙΕΡΑΤΙΚΗΝ ΦΡΟΝΤΙΔΑ, ΤΑΥΤΗΣ ΕΧΕΣΘΑΙ ΜΕΤ' ΕΥΡΩΣΤΙΑΣ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ, ΚΑΙ ΟΙΟΝ ΑΝΤΑΠΟΔΥΕΣΘΑΙ ΤΟΙΣ ΠΟΝΟΙΣ,
ΚΑΙ ΙΔΡΩΤΑ ΤΟΝ ΕΜΜΙΣΘΟΝ ΕΘΕΛΟΝΤΙ ΥΠΟΜΕΙΝΑΙ. Alterum:
» Hominis nos SENECTVS ſanè commouit vniuerſos; NEC
» VT PRIVATAS EIVS LACRYMAS, SED TAM-
» QVAM COMMVNES REPVTANTES inquirere ſtuduimus:
Συναλγήσαμεν ἅπαντες τῷ ΠΡΕΣΒΥΤΗ, ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΝ ΕΙΝΑΙ ΛΟΓΙΣΑ-
ΜΕΝΟΙ ΤΟ ΑΥΤΟΥ ΔΑΚΡΥΟΝ, ἐσπεύδομεν μαθεῖν. ſcilicet Eccleſia
ſemper miſereri ſenum conſueuit, lacrymiſque canitiei nonnihil
plus ſolito condonare. Ex quo effectum eſt vt Proclus Epiſcopus,
Epiſtolâ ad Domnum Antiochenum, pro cauſa Athanaſij, Perrhæ
Epiſcopi, quæ decima quarta Chalcedonenſi Actione refertur,
poſtquam de Perrhenis Clericis, ſiue, Canonicis, Epiſcopum
ſuum Athanaſium indignè tractantibus, allato Abſalonis exemplo,
» dixiſſet: SIC ENIM ODIT DEVS EOS QVI ADVERSVS PA-
» TRES ARMANTVR, VT PATRVM INVASORES IN OMNI
» MVNDO INFAMIA NOTET: ΟΥΤΩ ΓΑΡ ΜΙΣΕΙ Ο
ΘΕΟΣ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑ ΠΑΤΕΡΩΝ ΟΠΛΙΖΟΜΕΝΟΥΣ, ΩΣ ΕΝ
ΠΑΣΗ ΤΗ ΚΤΙΣΕΙ ΣΤΗΛΙΤΕΥΕΙΝ ΤΟΥΣ ΠΑΤΡΑΛΟΙΑΣ,
» hæc de de Perrheno Athanaſio addit: Noui autem, DEI-AMAN-
» TISSIME, quoniam omnes complectens, in Chriſti viſceribus
» & commiſeratione plenus, CONSOLABERIS SENEM,
» ET LACRYMAS EIVS TRIBVLATIONIS ABS-
» TERGES: Οἶδα δὲ, ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΕ, ὡς πάντας περιπτυσσόμενος ἐν
σπλάγχνοις Χριστοῦ, καὶ γέμων συμπαθείας, ΟΙΚΕΙΩΣΗ ΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΗΝ,
ΚΑΙ ΑΠΟΜΑΞΕΙΣ ΑΥΤΟΥ ΤΟ ΤΗΣ ΘΛΙΨΕΩΣ ΔΑΚΡΥΟΝ. Hæc
Proclus. Ac tandem de Euſtathio ita decernit ſacra Epheſina Sy-
» nodus: Iuſtum rectumque eſſe definiuimus, vt abſque omni con-
» tradictione & NOMEN retineat Epiſcopi & HONOREM & COM-
» MVNIONEM: ea tamen lege vt neque ORDINANDI ipſe jus
» habeat, neque vbi in illam Eccleſiam venerit, SACRIFICANDI
» ex propria auctoritate; niſi id ſibi vel Adiuuandi cauſa vel Conceſ-
» ſionis ratione, affectu amoreque Chriſtiano à Fratre & Coëpiſcopo,
» ſi ita contigerit, liberaliter deferatur: Καὶ ὡρίσαμεν, δίχα πάσης ἀντι-
λογίας, ἔχειν αὐτὸν τό, τε τῆς ἐπισκοπῆς ΟΝΟΜΑ, καὶ τὴν ΤΙΜΗΝ,
καὶ τὴν ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ· οὕτω μέντοι, ὥστε μὴ ΧΕΙΡΟΤΟΝΕΙΝ αὐτὸν,
μήτε μὴν ἐκκλησίαν καταλαβόντα, ΙΕΡΟΥΡΓΕΙΝ, ἐξ ἰδίας αὐθεντίας, ἀλλ' ἢ
ἄρα Συμπαραλαμβανόμενον, εἴπερ Επιτρεπόμενον, εἰ τύχοι, παρὰ Αδελφοῦ, καὶ
Συνεπισκόπου, κατὰ Διάθεσιν καὶ Αγάπην τὴν ἐν Χριστῷ. DECIMO
SEXTO; Anathematiſmus vndecimus Cyrilli ac Synodi Ale-
» xandrinæ, vt ſupra notauimus, is eſt: Si quis ipſam Domini CAR-

NEM VIVIFICAM, ipſiuſque Verbi quod ex Deo Patre eſt, propriam eſſe negauerit, ſed veluti alterius cuiuſpiam ipſi Verbo ſecundùm dignitatem tantùm coniuncti, aut quaſi diuinam tantùm inhabitationem ſortiti, ac non potiùs Viuificam eſſe dixerit, vt modò meminimus, eo quòd Verbi, quod omnia viuificare poteſt, facta ſit propria; Anathema ſit: Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ τὴν τοῦ Κυρίου ΣΑΡΚΑ ΖΩΟΠΟΙΟΝ εἶναι, καὶ ἰδίαν αὐτοῦ τοῦ ἐκ Θεοῦ Πατρὸς λόγου, ἀλλ' ὡς ἑτέρου τινὸς παρ' αὐτὸν, συνημμένου μὲν αὐτῷ, κατὰ τὴν ἀξίαν, ἤγουν ὡς μόνην θείαν ἐνοίκησιν ἐσχηκότος, καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ΖΩΟΠΟΙΟΝ, ὡς ἔφημεν, ὅτι γέγονεν ἰδία τοῦ λόγου, τοῦ τὰ πάντα ζωοποιεῖν ἰσχύοντος, ἀνάθεμα ἔστω. Iam probati Anathematiſmi probata quoque Tertia Parte Actorum à Concilio Epheſino ampliorem explicationem atque interpretationem requirente DECLARATIO hæc eſt: SANCTVM AC VIVIFICVM INCRVENTVMQVE IN ECCLESIIS SACRIFICIVM PERAGIMVS; CORPVS QVOD PROPONITVR, SIMILITER ET PRETIOSVM SANGVINEM, NON COMMVNIS, NOBISQVE SIMILIS HOMINIS CVIVSPIAM ESSE CREDENTES, SED POTIVS TANQVAM PROPRIVM CORPVS EFFECTVM; ET SANGVINEM ETIAM VERBI QVOD OMNIA VIVIFICAT, ACCIPIENTES, SIQVIDEM COMMVNIS CARO VIVIFICARE NON POTEST. ET HOC SALVATOR IPSE TESTATVM FACIT, CARO, Ioan. 6.
INQVIENS, NON PRODEST QVIDQVAM, SPIRITVS EST QVI VI- v. 64.
VIFICAT. QVIA ENIM CARO VERBI FACTA EST PROPRIA, OB ID INTELLIGITVR ET EST VIVIFICA, QVEMADMODVM IPSE SAL-
VATOR AIT: SICVT MISIT ME VIVENS PATER, ET EGO VIVO PRO- v. 57.
PTER PATREM: ET QVI MANDVCAT ME, ET IPSE VIVET PROPTER ME. CVM ITAQVE NESTORIVS, ET QVI CVM ILLO SENTIVNT, MYSTERII HVIVS VIRTVTEM TEMERE DISSOLVANT, PROPTEREA, ET ID QVIDEM ADMODVM CONVENIENTER, EDITVS EST HIC ANATHEMATISMVS: ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ, ΚΑΙ ΖΩΟΠΟΙΟΝ, ΚΑΙ ΑΝΑΙΜΑΚΤΟΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙΣ ΤΕΛΟΥΜΕΝ ΘΥΣΙΑΝ· ΟΥΧ ΕΝΟΣ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ, ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΟΙΝΟΥ, ΣΩΜΑ ΕΙΝΑΙ ΠΙΣΤΕΥΟΝΤΕΣ ΤΟ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΝ· (hic quaſi iacentem ac per modum Victimæ, Chriſtum in Altari cernimus) ΟΜΟΙΩΣ ΔΕ ΚΑΙ ΤΟ ΤΙΜΙΟΝ ΑΙΜΑ. ΔΕΧΟΜΕΝΟΙ ΔΕ ΜΑΛΛΟΝ, ΩΣ ΙΔΙΟΝ ΣΩΜΑ ΓΕΓΟΝΟΣ, ΚΑΙ ΜΕΝΤΟΙ ΚΑΙ ΑΙΜΑ, ΤΟΥ ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΖΩΟΓΟΝΟΥΝΤΟΣ, (aliàs, ΖΩΟΠΟΙΟΥΝΤΟΣ) ΛΟΓΟΥ· ΚΟΙΝΗ ΓΑΡ ΣΑΡΞ ΖΩΟΠΟΙΕΙΝ ΟΥ ΔΥΝΑΤΑΙ· ΚΑΙ ΤΟΥΤΟΥ ΜΑΡΤΥΣ ΑΥΤΟΣ Ο ΣΩΤΗΡ, ΛΕΓΩΝ· Η ΣΑΡΞ ΟΥΚ ΩΦΕΛΕΙ ΟΥΔΕΝ· ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΕΣΤΙ ΤΟ ΖΩΟΠΟΙΟΥΝ· (Hìc, REX IACOBE, animo adeſto, hæc meditare, in his eſto) ΕΠΕΙΔΗ ΓΑΡ ΙΔΙΑ ΓΕΓΟΝΕ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ, ΤΑΥΤΗ ΤΟΙ ΝΟΕΙΤΑΙ, ΚΑΙ ΕΣΤΙ ΖΩΟΠΟΙΟΣ, ΚΑΘΑ ΦΗΣΙΝ ΑΥΤΟΣ Ο ΣΩΤΗΡ· ΚΑΘΩΣ ΑΠΕΣΤΕΙΛΕ ΜΕ Ο ΖΩΝ ΠΑΤΗΡ, ΚΑΓΩ ΖΩ ΔΙΑ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ, ΚΑΙ Ο ΤΡΩΓΩΝ ΜΕ, ΚΑΚΕΙΝΟΣ ΖΗΣΕΤΑΙ ΔΙ' ΕΜΕ. ΕΠΕΙΔΗ ΔΕ ΝΕΣΤΟΡΙΟΣ, ΚΑΙ ΟΙ ΤΑ ΑΥΤΟΥ ΦΡΟΝΟΥΝΤΕΣ, (at hoc loco, quæſo, Sacramentarios eſſe NESTORIA[illegible]OS agnoſce) ΠΑΡΑΛΥΟΥΣΙΝ ΑΜΑ-

ΘΩΣ ΤΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ ΤΗΝ ΔΥΝΑΜΙΝ, ΤΑΥΤΗ ΤΟΙ, ΚΑΙ ΜΑΛΑ ΕΙΚΟΤΩΣ, ΓΕΓΟΝΕΝ Ο ΑΝΑΘΕΜΑΤΙΣΜΟΣ. En iterum Ioannis verſiculus ille ex capite ſexto Euangelij, toties noſtris temporibus ab Hæreticis decantatus, CARO NON PRODEST QVIDQVAM, SPIRITVS EST QVI VIVIFICAT; explicatur vt ſupra OBSERVATIONE DECIMA, ac infra OBSERVATIONE DECIMA OCTAVA, non de Carne Chriſti coniuncta cum Spiritu æterno omnipotenter Viuificante, ſed de Carne à Deo ſeiuncta; ſiue non de Carne Verbi propria ſed de communi cæterorum mortalium Carne; ac denique de Virtute Viuificatrice ex naturæ propriæ poſſibilitate non de Viuificante ex vnione cum Verbo. Quoniam Viuificandi Facultas vnum eſt non mortalium ſed auctoris vitæ; Dei ſolius, in quo quod factum eſt, Vita erat, id eſt, ſolius immortalis immortale attributum. Vnde in Canonis, ſiue

Ioan.1. v.4.

» Anathematiſmi Declaratione dictum eſt, SIQVIDEM COMMV-
» NIS CARO VIVIFICARE NON POTEST, Κοινὴ γὰρ σὰρξ, ζωοποιεῖν οὐ δύναται. Ex quo apparet id ſolum atque vnicum ex ea auctoritate ſequi, approbante atque confirmante Concilio: nec am-
» pliùs audiendos iſtos qui nihil præter vnum illum verſiculum, SPI-
» RITVS EST QVI VIVIFICAT, CARO NON PRODEST QVIDQVAM, in decipiendorum auribus inſuſurrare ſolebant. Et certè magnum quidpiam præſtat hic locus dum ſpoliat hoſtem vno, quo iactanter ac populariter gloriari ſolebat, fortiſſimo telo. Sat enim in poſterum quiuis reſponderit, qui grauiter aduerſario exprobrarit, turpe Chriſtiano eſſe contra ſenſum Chriſtianitatis torquere Scripturæ verba Oecumenicè declarata, & audere contra Realitatem Carnis Chriſti in Euchariſtia eum locum adferre, ex quo ad Realitatem Carnis Chriſti in Incarnatione, probandam, indeque ex conſenſu omnium, multa vtrimque tum à CATHOLICIS, cum ab Hæreticis inferenda nihil tutius certiuſque olim foret. Si ignoranter, cur docent? Si ſcienter, cur accuſant? DECIMO SEPTIMO; in Apologetico Cyrilli pro Duodecim Capitibus aduersùs Orientales Epiſcopos Anathematiſmus Octauus, ſiue
» Octauum Caput eſt: Si quis dicere audet hominem adſumptum vna
» cum Dei verbo adorandum & conglorificandum, & Deum, tan-
» quam alterum cum altero, connominandum eſſe (hunc enim intel-
» lectum particula, CVM, adiecta, perpetuò ac neceſſariò adfert) &
» non potiùs VNA adoratione EMMANVELEM honorat, vnamque illi
» GLORIFICATIONEM attribuit, quatenus Verbum factum eſt Caro;
» Anathema ſit: Εἴ τις τολμᾷ λέγειν, τὸν ἀναληφθέντα ἄνθρωπον συμπροσκυνεῖσθαι δεῖν τῷ Θεῷ λόγῳ, καὶ συνδοξάζεσθαι, καὶ συγχρηματίζειν Θεὸν, ὡς ἕτερον ἑτέρῳ· (τὸ γὰρ, ΣΥΝ, ἀεὶ προστιθέμενον, τοῦτο νοεῖν ἀναγκάζει·) καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ΜΙΑ προσκυνήσει τιμᾷ ΤΟΝ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ, καὶ μίαν αὐτῷ τὴν ΟΜΟΛΟΓΙΑΝ προσάπτει, καθὸ γέγονε σὰρξ ὁ λόγος· ἀνάθεμα ἔστω. Sequitur
» Orientalium Oppoſitio huiuſcemodi: Proinde ad hæc dicimus,
» quod ſcite admodum præcepit his qui cum carne vnum & eumdem
» Filium adorare volunt, tanquam aliud quiddam ſit, μετ', quàm

σὺν. id quod & ipſe poſuit, ſicut prædictum eſt, dicens, IPSVM «
CVM CARNE ADORANDVM, negans autem COADORANDAM «
CVM DIVINITATE CARNEM: Πρὸς οὖν ταῦτα φαμὲν, ὡς πά- «
νυ ἐπισημαντικῶς ἐπίσκεψαι, τοῖς σὺν τῇ σαρκὶ προσκυνεῖν τὸν ἕνα καὶ τὸν αὐ-
τὸν υἱὸν βουλομένοις· ὡς ἑτέρου τινὸς ὄντος παρὰ τὸ, ΣΥΝ, τοῦ ΜΕΤΑ. ὅ-
περ αὐτὸς ἔθηκεν, ὡς προείρηται· λέγων, αὐτὸν, μετὰ σαρκὸς δεῖν προσκυνεῖ-
σθαι. ἀπαγορεύων δὲ συμπροσκυνεῖσθαι τῇ θεότητι τὴν σάρκα. Tum Cy-
rilli Apologia, ſiue Defenſio eſt ex Athanaſij DE INCARNA-
TIONE libris: Si quis Domini noſtri Carnem ſupernè eſſe di- «
cit, & non ex Virgine Maria, vel conuerſam Diuinitatem in Car- «
nem, aut confuſam aut immutatam, vel paſſibilem Domini Dei- «
tatem; VT NON-ADORANDAM DOMINI NOSTRI CAR- «
NEM VT HOMINIS, NON ADORANDAM VT DOMINI ET «
DEI CARNEM: HVNC ANATHEMATIZAT SANCTA ET «
CATHOLICA ECCLESIA DIVINO APOSTOLO OBTEMPE- «
RANS: QVI DICIT: SI QVIS VOBIS EVANGELIZAVE- « Gal. 1.
RIT PRÆTER ID QVOD ACCEPISTIS, ANATHEMA SIT: Εἴ τις « v. 9.
τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν σάρκα, ἄνωθεν λέγει, καὶ μὴ ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας· ἢ
τραπεῖσαν τὴν θεότητα εἰς σάρκα· ἢ συγχυθεῖσαν, ἢ ἀλλοιωθεῖσαν· ἢ παθητὴν
τὴν τοῦ Κυρίου θεότητα· ἢ ΑΠΡΟΣΚΥΝΗΤΟΝ ΤΗΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ Η-
ΜΩΝ ΣΑΡΚΑ, ΩΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ, ΜΗ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΗΝ, ΩΣ ΚΥΡΙΟΥ
ΚΑΙ ΘΕΟΥ ΣΑΡΚΑ· ΤΟΥΤΟΝ ΑΝΑΘΕΜΑΤΙΖΕΙ Η ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΚΑ-
ΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ΠΕΙΘΟΜΕΝΗ ΤΩ ΘΕΙΩ ΑΠΟΣΤΟΛΩ, ΛΕ-
ΓΟΝΤΙ· ΕΙ ΤΙΣ ΥΜΑΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΖΕΤΑΙ, ΠΑΡ' Ο ΠΑΡΕΛΑΒΕΤΕ,
ΑΝΑΘΕΜΑ ΕΣΤΩ. Ac paulo poſt non Athanaſij ſed ſuis verbis
Cyrillus: Itaque, vt mihi videtur, citra periculum & culpam dixe- «
rit quis, quòd Incarnatum Dei Verbum, vt pote Vnus exiſtens «
Filius, non abſque ſua carne, ſed cum illa potiùs adorandum ſit: «
QVEMADMODVM SCILICET ETIAM HOMINIS ANIMA CVM SVO «
CORPORE HONORATVR; vna autem appellatione, quod ex vtriſ- «
que conſtat, vt vnum animal, ſignificatur: Ἀκινδύνως δὲ καὶ ἀληθῶς, «
ὥσγε οἶμαι, φαίη τις ἄν, ὅτι ὁ Σαρκωθεὶς τοῦ Θεοῦ Λόγος, ὡς εἷς ὑπάρχων υἱὸς,
οὐχὶ δίχα τῆς ἑαυτοῦ σαρκὸς, μετὰ ταύτης δὲ μᾶλλον, ἐστὶ προσκυνητός. καθάπερ
ἀμέλει καὶ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ, μετὰ τοῦ ἰδίου τιμᾶται σώματος· κλήσει δὲ μιᾷ,
τὸ ἐξ ἀμφοῖν, ὡς ἓν ζῶον σημαίνεται. DECIMO OCTAVO; Ex Cyrilliana vn-
decimi Anathematiſmi Defenſione DE VIVIFICANTE CHRISTI
CARNE, de qua nimis multa, hæc ſuo loco referenda tamen, quam-
uis ferme eadem dicta videri poſſent ſuperiùs OBSERVATIONE
OCTAVA, atque DVODECIMA: Proprium igitur corpus dicimus «
factum eſſe Verbi, & non Hominis alicuius ſeorſim & ſeparatè, «
tanquam alius præter illum, Chriſtus & Filius intelligatur. Quem- «
admodum autem vniuſcuiuſque noſtrum proprium dicitur Cor- «
pus quod propriè eius eſt, ita & in vno Chriſto eſt intelligendum. «
Nam quamuis ſit noſtris corporibus cognatum, hoc eſt, conſubſtan- «
tiale (natum enim ex muliere eſt) proprium eius, vt dixi, intelligi- «
tur & dicitur. QVIA AVTEM VITA SECVNDVM NATVRAM EST «

» VERBVM, QVOD EX DEO PATRE EST, VIVIFICATRICEM EFFE-
» CIT SVAM CARNEM: ET HAC RATIONE, FACTA EST NOBIS EV-
» LOGIA, (id eſt, vt non ſemel annotatum eſt, communi verbo Cy-
» rilli, Euchariſtia) VIVIFICATRIX. PROINDE ET CHRISTVS DICE-
Ioan. 6. v. 51. » BAT: AMEN, AMEN DICO VOBIS, EGO SVM PANIS VIVVS, QVI DE
» CÆLO DESCENDI, ET VITAM DANS MVNDO. Et rurſus: PANIS
v. 54. » QVEM EGO DABO, CARO MEA EST PRO MVNDI VITA. Et iterum:
» QVI MANDVCAT MEAM CARNEM, ET BIBIT MEVM SANGVINEM,
» IN ME MANET ET EGO IN EO. VIDE IGITVR QVOMODO VBIQVE, (id eſt, ſi bene capis Cyrillum, tam in Incarnatione quàm in Euchariſtia, ſiue in vtriſque vtriuſque Materiæ locis, tam nimirum DE PANE INCARNATIONIS, quàm DE PANE EVCHARISTIÆ tractantibus,) SVVM CORPVS ILLVD E MVLIERE ADSVMPTVM NOMINAT
» PROPTER SVMMAM VNITATEM. Hæc cum ſit Myſterij ratio in ex-
» poſitione ſua, rurſus ait Neſtorius: Audite, inquit, attendentes Ver-
» ba: Qui manducat, inquit, meam Carnem. MEMORES ESTOTE
» QVOD DE CARNE EST SERMO. ET QVOD A ME NON EST ADIE-
» CTVM CARNIS NOMEN, NE ILLIS VIDEAR PERVERSE INTERPRE-
» TARI: QVI MANDVCAT MEAM CARNEM, ET BIBIT MEVM SAN-
» GVINEM. NVM DIXIT, QVI MANDVCAT MEAM DIVINITATEM, ET
» BIBIT MEAM DIVINITATEM? QVI MANDVCAT MEAM CARNEM,
» INQVIT, ET BIBIT MEVM SANGVINEM, IN ME MANET ET EGO IN
» EO, MEMORES ESTOTE QVOD DE CARNE SIT DICTVM. At enim
» peruerſè nonnumquam interpretor: audiamus igitur ex ſequentibus:
v. 57. » Sicut miſit me viuens Pater. Ille dicit Diuinitatem, ego Humanita-
» tem. Videamus quiſnam peruerſè interpretetur: Sicut miſit me vi-
» uens Pater. Dicit hoc loco Hæreticus Diuinitatem. Num dicit, mi-
» ſit me Deum Verbum viuens Pater, vt illi putant? & ego; Deus
» Verbum viuo propter Patrem. Deinde poſt hoc: Et iterum: & qui
» manducat me, & ille viuet. QVID MANDVCAMVS? DIVINITATEM-
» NE, AN CARNEM? Ἴδιον οὖν τὸ σῶμα φαμὲν γενέσθαι τοῦ λόγου, καὶ οὐκ ἀνθρώπου τινὸς ἰδικῶς, καὶ κεχωρισμένως, ἑτέρου παρ' αὐτὸν νοουμένου τοῦ Χριστοῦ καὶ υἱοῦ. ὥσπερ γὰρ ἴδιον ἡμῶν ἑκάστου λέγεται σῶμα, τὸ ἰδικῶς αὐτοῦ, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ νοητέον. καίτοι γὰρ ὑπάρχον τοῖς ἡμετέροις σώμασιν ὁμογενὲς, ἤγουν ὁμοούσιον, (γεγέννηται γὰρ ἐκ γυναικὸς,) ἴδιον αὐτοῦ, ὡς ἔφην, νοεῖται καὶ λέγεται. ΕΠΕΙΔΗ ΔΕ ΖΩΝ ΚΑΤΑ ΦΥΣΙΝ ΕΣΤΙΝ, Ο ΕΚ ΘΕΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΛΟΓΟΣ, ΖΩΟΠΟΙΟΝ ΑΠΕΦΗΝΕ ΤΗΝ ΕΑΥΤΟΥ ΣΑΡΚΑ· ΤΑΥΤΗ ΤΟΙ ΓΕΓΟΝΕΝ ΗΜΙΝ ΕΥΛΟΓΙΑ ΖΩΟΠΟΙΟΣ· ΚΑΙ ΓΟΥΝ ΕΦΑΣΚΕΝ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ· ΑΜΗΝ, ΑΜΗΝ ΛΕΓΩ ΥΜΙΝ, ΕΓΩ ΕΙΜΙ Ο ΑΡΤΟΣ Ο ΖΩΝ, Ο ΕΚ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ ΚΑΤΑΒΑΣ, ΚΑΙ ΖΩΗΝ ΔΙΔΟΥΣ ΤΩ ΚΟΣΜΩ. ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ, ΚΑΙ Ο ΑΡΤΟΣ ΔΕ, ΟΝ ΕΓΩ ΔΩΣΩ, Η ΣΑΡΞ ΜΟΥ ΕΣΤΙΝ, ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΖΩΗΣ. ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ, Ο ΤΡΩΓΩΝ ΜΟΥ ΤΗΝ ΣΑΡΚΑ, ΚΑΙ ΠΙΝΩΝ ΜΟΥ ΤΟ ΑΙΜΑ, ΕΝ ΕΜΟΙ ΜΕΝΕΙ, ΚΑΓΩ ΕΝ ΑΥΤΩ· ΑΘΡΕΙ ΔΗ ΟΥΝ ΟΠΩΣ ΠΑΝΤΑΧΟΥ ΕΑΥΤΟΥ ΣΩΜΑ ΤΟ ΕΚ ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΟΝΟΜΑΖΕΙ, ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΙΣ ΑΚΡΟΝ ΕΝΩΣΙΝ. τοῦτον ἔχοντος τοῦ Μυστηρίου τὸν λόγον, ἐν ἐξηγήσει, πάλιν ἰδίᾳ

φησὶν ὁ ΝΕΣΤΟΡΙΟΣ· ἀκούσατε τοίνυν προσέχοντες τοῖς ῥητοῖς· Ο ΤΡΩΓΩΝ ΜΟΥ, ΦΗΣΙ, ΤΗΝ ΣΑΡΚΑ· ΜΝΗΜΟΝΕΥΕΤΕ, ΟΤΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΑΡΚΟΣ ΕΣΤΙ ΤΟ ΛΕΓΟΜΕΝΟΝ· ΚΑΙ ΟΤΙ ΟΥ ΠΑΡ' ΕΜΟΥ ΠΡΟΣΤΕΘΕΙΤΑΙ ΤΟ ΤΗΣ ΣΑΡΚΟΣ ΟΝΟΜΑ. ΩΣΤΕ ΜΗ ΔΟΚΕΙΝ ΕΚΕΙΝΟΙΣ ΠΑΡΕΡΜΗΝΕΥΕΙΝ· Ο ΤΡΩΓΩΝ ΜΟΥ ΤΗΝ ΣΑΡΚΑ, ΚΑΙ ΠΙΝΩΝ ΜΟΥ ΤΟ ΑΙΜΑ. ΜΗ ΕΙΠΕΝ, Ο ΤΡΩΓΩΝ ΜΟΥ ΤΗΝ ΘΕΟΤΗΤΑ, ΚΑΙ ΠΙΝΩΝ ΜΟΥ ΤΗΝ ΘΕΟΤΗΤΑ; Ο ΤΡΩΓΩΝ ΜΟΥ ΤΗΝ ΣΑΡΚΑ, ΚΑΙ ΠΙΝΩΝ ΜΟΥ ΤΟ ΑΙΜΑ, ΕΝ ΕΜΟΙ ΜΕΝΕΙ, ΚΑΓΩ ΕΝ ΑΥΤΩ. ΜΝΗΜΟΜΕΥΕΤΕ; ΟΤΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΑΡΚΟΣ ΤΟ ΛΕΓΟΜΕΝΟΝ. Ἀλλ᾽ ἐνίοτε παρερμηνεύω. ἀκούσωμεν ἐκ τῶν ἐφεξῆς. καθὼς ἀπέστειλέ με ὁ ζῶν Πατήρ. ἐκεῖνος λέγει τὴν Θεότητα, ἐγὼ τὴν ἀνθρωπότητα. ἴδωμεν, τίς ὁ παρερμηνεύων; καθὼς ἀπέστειλέ με ὁ ζῶν Πατήρ· λέγει ἐνταῦθα ὁ αἱρετικὸς, τὴν Θεότητα. μὴ λέγει, ὅτι ἀπέστειλεν ἐμὲ τὸν Θεὸν λόγον, ὁ ζῶν Πατήρ; κατ᾽ ἐκείνους, κἀγὼ ζῶ, ὁ Θεὸς λόγος, διὰ τὸν πατέρα; εἶτα μετὰ τοῦτο· καὶ πάλιν· ὁ τρώγων με, κἀκεῖνος ζήσεται. ΤΙΝΑ ΕΣΘΙΟΜΕΝ, ΤΗΝ ΘΕΟΤΗΤΑ; Η ΤΗΝ ΣΑΡΚΑ; Ac paulo poſt Cyrillus: An vero qui viſibilem illum tanquam alium quendam eſſe filium & Chriſtum præter illud ex Deo Verbum aſſerit, cui etiam Soli, Miſſionis & Apoſtolatus munus tribuerit, NON IS NOSTRVM MYSTERIVM ANTHROPOPHAGIAM EFFICIT, Cùm ad exoletas cogitationes mentem Fidelium nefariè perducat, eaque humanis ſubiicere rationibus conetur, quæ Sola & indubia Fide capiuntur? NEQVE ENIM QVIA MINIME EDITVR DIVINITATIS NATVRA, PROPTEREA COMMVNE DIXERIT QVISPIAM SANCTVM CHRISTI CORPVS. SCIRE AVTEM OPERÆPRETIVM EST, QVOD SICVT SVPRA DIXIMVS, PROPRIVM EST CORPVS EIVS VERBI, QVOD OMNIA VIVIFICAT. QVONIAM AVTEM EST CORPVS VITÆ, VIVIFICVM EST. PROPTEREA NAMQVE MORTALIBVS NOSTRIS CORPORIBVS LARGITVR VITAM, ET MORTIS IMPERIVM EVACVAT. VIVIFICAT AVTEM NOS ÆQVALI MODO ET SANCTVS SPIRITVS CHRISTI. SPIRITVS ENIM EST QVI VIVIFICAT SECVNDVM EIVSDEM SALVATORIS VOCEM: Ἆρ᾽ οὖν ὡς ἕτερόν τινα υἱὸν καὶ Χριστὸν, παρὰ τὸν ἐκ Θεοῦ λόγον, τὸν φαινόμενον εἶναι διαβεβαιούμενος, ᾧ καὶ μόνῳ τὸ τῆς Ἀποστολῆς προσνενέμηκε χρῆμα; ΟΥΚ ΑΝΘΡΩΠΟΦΑΓΙΑΝ ΗΜΩΝ ΑΠΟΦΑΙΝΕΙ ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ, Παραστὰς ἀνοσίως εἰς ἐξιτήλους ἐννοίας τῶν πεπιστευκότων τὸν νοῦν· καὶ λογισμοῖς ἀνθρωπίνοις ὑποφέρειν ἐπιχειρῶν, ἃ μόνως, καὶ ἀζητήτῳ πίστει, παραλαμβάνεται; ΟΥ ΓΑΡ ΕΠΕΙΔΗΠΕΡ ΟΥΚ ΕΣΘΙΕΤΑΙ Η ΤΗΣ ΘΕΟΤΗΤΟΣ ΦΥΣΙΣ, ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΚΟΙΝΟΝ ΕΙΝΑΙ ΦΑΙΗ ΤΙΣ ΑΝ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΣΩΜΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. ΕΙΔΕΝΑΙ ΔΕ ΑΝΑΓΚΑΙΟΝ, ΟΤΙ, ΚΑΘΑ ΦΘΑΣΑΝΤΕΣ ΕΙΠΟΜΕΝ, ΙΔΙΟΝ ΕΣΤΙ ΣΩΜΑ ΤΟΥ ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΖΩΟΠΟΙΟΥΝΤΟΣ ΛΟΓΟΥ. ΕΠΕΙΔΗ ΔΕ ΕΣΤΙ ΣΩΜΑ ΖΩΗΣ, ΖΩΟΠΟΙΟΝ ΕΣΤΙ· ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΓΑΡ ΤΟΙΣ ΘΝΗΤΟΙΣ ΗΜΩΝ ΣΩΜΑΣΙΝ ΕΝΙΗΣΙ (aliàs, ἐνίησι) ΤΗΝ ΖΩΗΝ· ΟΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΓΕΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ· ΖΩΟΠΟΙΕΙ ΔΕ ΗΜΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΙΣΟΝ ΤΡΟΠΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ·

Ioan. 6. v. 63.

ΤΟ ΓΑΡ ΠΝΕΥΜΑ ΕΣΤΙ ΤΟ ΖΩΟΠΟΙΟΥΝ, ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΦΩΝΗΝ. Qui ſanè Ioannis verſiculus, SPIRITVS EST QVI VIVIFICAT, iam trina, vt tute, REX IACOBE, probè meminiſti, in ſuo antiquo Euangelico, ac germano ſenſu, quaſi ſententia confirmatus, vt ex OBSERVATIONE DECIMA, DECIMAQVE SEXTA, ATQVE hac DECIMA OCTAVA colligere eſt, nunc DEFENSOREM FIDEI implorat, tanquam ad te prouocans, apud quem hæc quæ in omnium tamen manibus verſatur, cauſa nunc primum attentè audita perfectéque cognita videatur. Vnum verò illud poſtulat, vt poſtquam hæc tot teſtimoniis comperta perſpectaque habeas, Regia auctoritate cautum ſit, neu cui poſtmodum impunè liceat verſiculum illum CATHOLICIS obiicere. Sat enim ampla de victis parta gloria eſt; noua illa Lex Victoriæ Silentium. Sed cætera ordine perſequamur. DECIMONONO: in Exemplo SACRÆ Imperatoriæ per Ariſtolaum Tribunum & Notarium ad Ioannem Archiepiſcopum Antiochenum miſſæ DE SANCTARVM ECCLESIARVM PACE ET VNIONE CONSTITVENDA: Περὶ τῆς ΕΙΡΗΝΗΣ, καὶ ΕΝΩΣΕΩΣ τῶν Αγιων Εκκλησιῶν· hæc tandem Theodoſius & Valentinianus De redeundo Ioanni in gratiam cum Cyrillo, ac Pace
» Eccleſiæ inter eos componenda: Interea vero dum exoptata Pa
» cis Concordiæque & mutuæ inter vos amicitiæ conuentio confir
» matur, & per illa iter ad noſtrum Colloquium vobis patefactum
» fuerit, nulla prorſus quorumcumque Epiſcoporum aut CREATIO,
» aut DEPOSITIO, aut quæcumque ORDINATIO tentabitur: ſed ſi
» quid interim huiuſmodi factum eſſe contigerit, id immotum &
» imperturbatum, ECCLESIÆ CATHOLICÆ COMPOSITIONEM ex
» ſpectet; PRÆSERTIM CVM RELIGIOSISSIMI CLERICI AD DIVINA
» MINISTERIA EXSEQVENDA SVFFICERE QVEANT, DONEC PERFE
» CTA VNIO CONSEQVATVR: Εν τοσούτῳ δὲ, ἐν ὅσῳ, ἥτε σπουδαζομένη τῆς Εἰρήνης, καὶ τῆς Ομονοίας τῆς ἡμετέρας, (aliàs, ὑμετέρας) καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλοις φιλίας, καὶ ἐκ ταύτης τῆς πρὸς ἡμᾶς προσοδοποιηθείσης συντυχίας, βεβαιοῦται συγκρότησις, μηδεμία ἐξ ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ, ἢ ΚΑΘΑΙΡΕΣΕΩΝ, ἢ καὶ οἱασδηποτοῦν ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑΣ, προσαχθήτω ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ. ἀλλ' εἴ τι καὶ μεταξὺ γενέσθαι συμβέβηκε, τοῦτο ἐν ἡσυχίᾳ μένον, ἀπεκδεχέσθω, ΤΗΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ φυλαττέτω ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΝ, ΕΠΑΡΚΟΥΝΤΩΝ ΤΩΝ ΟΝΤΩΝ ΕΥΛΑΒΕΣΤΑΤΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ, ΑΧΡΙΣ ΑΝ ΤΕΛΕΙΑ ΕΝΩΣΙΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ, ΠΡΟΣ ΤΟ ΤΑΣ ΘΕΙΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΕΠΙΤΕΛΕΙΝ. Ex quibus te, REX IACOBE, pleniùs iam perſpicere confido, quid ſibi illud velit HISTORIÆ APOSTOLORVM, ſiue Actuum: MINISTRANTIBVS ILLIS DOMINO: quod in ſingulari illo noſtro DE SACRIFICIO Tractatu ſupra enarrauimus: quamuis hic atque illic apud æquos Iudices res eadem videri poſſit, quæ diuerſis verbis declaretur. VIGESIMO; ad Epheſina Acta pertinet Epiſtola Sanctiſſimi Archiepiſcopi Cyrilli in Sanctum Symbolum, εἰς τὸ Αγιον Συμβολον, ad Anaſtaſium, Alexandrum, Martinianum, Ioannem, Paregorium Preſbyterum, &

Maximum Diaconum cæteroſque Orrhodoxæ fidei, Monachorum
Patres, cumque Monachis reliquos cælibem vitam viuentes. Itaque
hæc in ea eſt tanquam ſacra Oecumenicæ ſynodi Cyrilliana Ap-
pendix: Proinde dicebat Chriſtus: Amen, Amen dico vobis, niſi « Ioan 6.
manducaueritis Carnem filij hominis, & biberitis eius Sanguinem, « v.53.
non habebitis vitam in vobis ipſis. VIVIFICA IGITVR SVNT SANCTVM «
CORPVS ET SANGVIS CHRISTI: Corpus enim, ſicut dixi, eſt non «
hominis cuiuſdam qui vitæ ſit particeps; immo verò proprium illius «
eſt ſecundùm naturam vitæ, ipſius nimirum vnigeniti. Hæc ſen- «
tit nobiſcum AMANTISSIMVS-CHRISTI SANCTORVM PATRVM «
CHORVS, & ipſe QVI NVNC SANCTÆ CONSTANTINOPOLITANÆ «
ECCLESIÆ THRONVM EXORNAT, Religioſiſſimus & pientiſſimus «
Frater & Coëpiſcopus Proclus: Καὶ μὴν ἔφη Χριστός· Ἀμὴν, Ἀμὴν «
λέγω ὑμῖν· ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα,
οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. ΖΩΟΠΟΙΟΝ ΟΥΝ ΑΡΑ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΣΩΜΑ, ΚΑΙ
ΑΙΜΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ· Σῶμα γὰρ, ὡς ἔφην, ἐστὶν, οὐκ ἀνθρώπου τινὸς, μετόχου
ζωῆς, ἴδιον δὲ μᾶλλον τῆς κατὰ φύσιν ζωῆς. δῆλον δὲ, ὅτι τοῦ μονογενοῦς. Ταῦτα φρονεῖ μεθ'
ἡμῶν ὁ ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΧΟΡΟΣ, καὶ αὐτὸς δὲ, ὁ νυνὶ
τὸν τῆς Ἁγίας τῶν Κωνσταντινοπολιτῶν Ἐκκλησίας ΚΑΤΑΚΟΣΜΗΣΑΣ ΘΡΟΝΟΝ,
ὁσιώτατος καὶ θεοσεβέστατος ἀδελφὸς, καὶ Συνεπίσκοπος, Πρόκλος. Ac paulo poſt
tandem concludit: Coarguitur igitur vbique PERFIDIA hominum, «
qui ab his diuerſa vel ſapiunt, vel ſcripſerunt, quòd vbique pro- «
fana impuritate laboret, & à veritatis dogmatibus diſſonet: Ἐλέγχε- «
ται τοίνυν τῶν ἕτερα παρὰ ταῦτα φρονούντων, ἢ γεγραφότων, ἡ ΚΑΚΟΠΙΣΤΙΑ,
πανταχοῦ νοσοῦσα τὸ βέβηλον, καὶ τὸ τοῖς τῆς ἀληθείας ἀπᾷδον δόγμασι. VIGE-
SIMO PRIMO atque VLTIMO: Exemplum SACRÆ LEGIS, Θείου Θε-
σπίσματος, pientiſſimi Imperatoris Theodoſij aduerſus Porphyrium
ac Neſtorianos, contraque Irenæum Tyriorum Epiſcopum, hæc in
fine habet: Vt autem omnes experimento diſcant, quantopere Ma- «
ieſtas Noſtra impiæ Neſtorij fidei æmulos deteſtetur, ſtatuimus, vt «
Irenæus qui hac de cauſa noſtram indignationem olim incurrit, & «
poſtea, neſcio quomodo POST SECVNDAS NVPTIAS, ſicuti accepi- «
mus, CONTRA APOSTOLICOS CANONES Tyriorum Vrbis Epiſco «
pus creatus eſt, à ſancta quidem Tyriorum Eccleſia expellatur, pri- «
uatus autem in patrio tantùm ſolo degat, HABITV ET NOMINE «
SACERDOTIS prorſus exutus: Ὥστε δὲ πάντας τῇ πείρᾳ μαθεῖν, ὡς ἡ ἡ- «
μετέρα θειότης ἀποστρέφεται τοὺς ζηλωτὰς τῆς ἀσεβοῦς Νεστορίου πίστεως, θεσπίζο-
μεν, Εἰρηναῖον, τὸν πάλαι, διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην, τῆς ἡμῶν ἀγανακτήσεως ὑπο-
βληθέντα· καὶ μετὰ τοῦτο, οὐκ ἴσμεν ὅπως, ΜΕΤΑ ΔΥΟ ΓΑΜΟΥΣ, ὡς μεμα-
θήκαμεν, ΠΑΡΑ ΤΟΥΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥΣ ΚΑΝΟΝΑΣ, τῆς Τυρίων πόλεως
γενόμενον Ἐπίσκοπον, τῆς μὲν ἐν Τύρῳ Ἁγίας Ἐκκλησίας ἐκβληθῆναι, ἐν δὲ τῇ αὐ-
τοῦ μόνῃ πατρίδι διάγειν ἡσυχάζοντα, παντελῶς ΤΟΥ ΣΧΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ
ΤΟΥ ΟΝΟΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ἐστερημένον. Ex quibus Sacram atque
Antiquam Chriſtianorum Imperatorum ac Regum Fidem, REX
IACOBE, tanquam præſentem cernas de Sacro Sacerdotum Cæliba-
tu, deque illo Vnius Vxoris Viro, quem tertio prioris meæ ad Timo-

theum capite, Epiſcopum feci, à quo poſtmodum Apoſtolicus Canon De Bigamis ad Altare Domini non admittendis, cuius hic mentio, exemplum ac interpretatio eſt, manauit. Atque hæc De Euchariſtia pleniſſimè planiſſiméque BEATA SYNODVS, quo nomine Epheſinam Vincentius Lirinenſis appellare ſolebat.

CAP. XLII. Matt. 18. v. 16.

Ac tandem tametſi in ore duorum aut trium ſtet omne verbum, vt Euangelicorum Teſtium compleatur numerus, quarto atque vltimo loco REVELAT ET CONFITETVR, tanquam Quartum Euangelium, Chalcedonenſe Concilium Generale Quartum in Chalcedo-
» nenſium Metropoli ciuitate Bithyniæ, in Baſilica Sanctiſſimæ &
» BONÆ-AC-PVLCHRÆ-VICTRICIS Martyris Euphemiæ, Ἐν τῷ Μαρτυρείῳ τῆς Ἁγιωτάτης καὶ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ Μάρτυρος Εὐφημίας, celebratum; vt legere eſt in Inſcriptione Damnationis Dioſcori, ad Dioſcorum miſſæ, Actione tertia, necnon & de Caroſo & Dorotheo & iis qui cum eo erant, Actione quarta. Concilium ſanè, quod quidem Sexta Synodus, Actione decima octaua, quæ Græcè decima ſeptima eſt, mirificè laudat, & SACERRIMI, Πανιέρου, Leonis Epiſtolam ſiue TOMVM, Τόμον, ad Sanctum Flauianum ex Chalcedonenſi Concilio, TITVLVM (aliàs, COLVMNAM) RECTÆ FIDEI, Στήλην Ὀρθοδοξίας, nominat. Ea enim eſt, quâ lectâ frequenti Chalcedonenſi Sy-
» nodo vniuerſum Concilium Actione Secunda acclamat: Anathe-
» ma ei qui ita non credit. PETRVS PER LEONEM ITA LOCVTVS
» EST. APOSTOLI ita docuerunt: Ἀνάθεμα τῷ μὴ οὕτω πιστεύοντι. ΠΕΤΡΟΣ ΔΙΑ ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΑΥΤΑ ΕΞΕΦΩΝΗΣΕΝ. οἱ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ οὕτως ἐδίδαξαν. Quale verò quantumque, Deus bone, Concilium, cui SEXCENTI TRIGINTA Epiſcopi interſunt, vt Sexta Synodus, vbi proximè ſupra, teſtatur? Sed quod omnem prorſus ſcrupulum tollit, Actio quarta eſt ipſius Concilij Chalcedonenſis, vbi cùm de Ægyptiis Epiſcopis agitur, Lucentius Reuerendiſſimus Epiſcopus, VICARIVS SEDIS APOSTOLICÆ, Ἐπέχων τὸν τόπον τοῦ Ἀποστολικοῦ Θρόνου,
» dixit: Si errant, doceantur per Veſtram Magnificentiam, quia non
» poſſunt DECEM homines præiudicium facere, SYNODO SEXCEN-
» TORVM EPISCOPORVM, nec CATHOLICÆ FIDEI: Εἰ πλανῶνται, παρὰ τῆς Ὑμετέρας Μεγαλοπρεπείας μανθανέτωσαν, ὅτι οὐ δύνανται ΔΕΚΑ ἄνδρες, πρόκριμα ποιεῖν ΤΗ ΣΥΝΟΔΩ ΤΩΝ ΕΞΑΚΟΣΙΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ, καὶ ΤΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΠΙΣΤΕΙ. Efficiam verò vt non diutius Epiſcopalis eorum, ſiue Apoſtolica de Myſterio Euchariſtiæ deſideretur Doctrina. PRIMO loco producendus nobis grauiſſimus ille Chalcedonenſis Veritatis teſtis locus, alterius Epiſtolæ Sancti Leonis ac Romanæ Synodi ad Clerum & Plebem Conſtantinopolitanæ Vrbis. Huius Synodicæ ante Chalcedonenſe Concilium, verba ſunt:
» In quibus iſti ignorantiæ tenebris, in quo hactenus deſidiæ tor-
» pore iacuere, vt nec auditu diſcerent, vel lectione cognoſcerent,
» QVOD IN ECCLESIA DEI OMNIVM ORE TAM CONSONVM EST,
» VT NEC AB INFANTIVM LINGVIS, VERITAS CORPORIS ET
» SANGVINIS CHRISTI INTER COMMVNIS SACRAMENTA FIDEI

TACEATVR? QVIA IN ILLA MYSTICA DISTRIBVTIONE SPIRITALIS ALIMONIÆ HOC IMPARTITVR, HOC SVMITVR, VT ACCIPIENTES VIRTVTEM CÆLESTIS CIBI, IN CARNEM IPSIVS, QVI CARO NOSTRA FACTVS EST, TRANSEAMVS. Hoc vero maximè per tinet ad Myſterium noſtræ per Veritatem Euchariſticam cum Chriſto CONCORPORALITATIS: de qua tot tantaque ſuperiùs hoc libro dicta ſunt. SECVNDO; Actione prima Chalcedonenſis Concilij in actis Conſtantinopoli, poſt Eutychetis Depoſitionem; (quæ in Epheſo lecta ſub Dioſcoro, Chalcedone relecta ſunt,) Cùm Macedonius ſpectabilis Tribunus, Notarius & Referendarius proferens Sanctum Euangelium, iuſſiſſet eos qui dudum præſentes fuerant, Sacratiſſimos Epiſcopos, ſub Sacramento dicere, Si veræ ſunt legendorum monimentorum profeſſiones ab vtraque parte illatæ, Baſilius reuerendiſſimus Epiſcopus Seleucienſium Eccleſiæ dixit: HACTENVS IVRAMENTVM EPISCOPIS NESCIMVS OBLATVM. Sed & præceptum eſt nobis, à Domino Chriſto, non iurandum, neque Matt. 5. per cælum, quia Thronus Dei eſt: neque per terram, quia Scabel- v. 35. lum pedum Dei eſt: neque per caput ſuum, quemquam iurare, quia nullus poteſt vnum capillum eorum qui à Deo creati ſunt, ipſe facere. Vnuſquiſque vero SICVT ANTE ALTARE STANS, Dei timorem habens præ oculis, & propriam conſcientiam mundam ſeruans Deo, quod in memoria retinet, nullatenus habet intermittere: ΜΕΧΡΙ ΝΥΝ, ΟΡΚΟΝ ΟΥΚ ΙΣΜΕΝ ΠΡΟΣΕΝΕΧΘΕΝΤΑ ΕΠΙΣΚΟΠΟΙΣ. ἀλλὰ καὶ ἐντέταλται ἡμῖν παρὰ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, μὴ ὀμόσαι, μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι Θρόνος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ· μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι Ὑποπόδιόν ἐστι τοῦ Θεοῦ· μήτε εἰς τὴν κεφαλὴν τὴν ἑαυτοῦ τινὰ ὀμόσαι, ὅτι οὐδεὶς δύναται τρίχα, τῶν ὑπὸ Θεοῦ δημιουργηθεισῶν, αὐτὸς ποιῆσαι. ἕκαστος δὲ ΩΣ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΩ ΠΑΡΕΣΤΩΣ, τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν, καὶ τὸ ἑαυτοῦ συνειδὸς φυλάττων καθαρὸν τῷ Θεῷ, τῶν ὄντων αὐτῷ ἐν μνήμῃ, οὐδὲν ἔχει παραλεῖψαι. TERTIO; Epiſtolâ Monachorum qui ſub Eutyche, ad Concilium Epheſinum Secundum ſcripſerunt, id eſt, Narſetis Preſbyteri, Timothei, Euſebij, Conſtantini cæterorumque Diaconorum, ac Subdiaconorum, Ὑποδιακόνων, reliquorumque Monachorum, eadem Actione prima: Nobis autem præcipiebat (Flauianum intelligunt, Archiepiſcopum Conſtantinopolitanum) per directum ab eo Theodoſium Preſbyterum, cum eo præſentibus aliis Clericis, recedere à Paſtore (nimirum Eutychete) & neque loqui cum eo de cætero. Sed & res Monaſterij aduersùs ipſum CVSTODIRI (hoc ipſum enim negotiabatur) SVB NOMINE PAVPERVM, aut hoc non facientes, prohiberi, & nos cum noſtro magiſtro, A COMMVNIONE DIVINORVM MYSTERIORVM. ET SANCTVM QVIDEM ALTARE, QVOD IPSE ANTE SEX MENSES QVAM INSIDIAS MEDITARETVR, CONSECRAVIT, VACVVM DIVINO REMANSIT SACRIFICIO: Ἡμῖν δὲ προσεκελεύετο, διὰ τοῦ Ἀποσταλέντος παρ' αὐτοῦ Θεοδοσίου τοῦ Πρεσβυτέρου, συμπαρόντων αὐτῷ καὶ ἑτέρων Κληρικῶν, ἀφίστασθαι τοῦ ποιμένος, καὶ μηδὲ προσφθέγγεσθαι αὐτῷ ἔτι, καὶ τὰ τοῦ Μοναστηρίου ΦΥΛΑΤΤΕΙΝ αὐτῷ τῶν τῶν

προσευχῶν ὀνόματι· τοῦτο γὰρ ἐπραγματεύετο· ἢ τοῦτο μὴ ποιοῦντας, εἴργεσθαι καὶ αὐτοὺς, μετὰ τοῦ διδασκάλου, ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ. ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΝ ΑΓΙΟΝ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΝ, ΟΠΕΡ ΑΥΤΟΣ ΠΡΟ· ΕΞ ΜΗΝΩΝ, ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΘΕΙΣΗΣ ΕΠΙΒΟΥΛΗΣ, ΚΑΤΕΠΗΞΑΤΟ, ΚΕΝΟΝ
» ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΙΕΡΟΥΡΓΙΑΣ ΕΣΤΙ. QVARTO, ibidem paulo poſt: Et
» in hac infelicitate lacrymantes nos inuenit Salutaris dies NATALIS
» Saluatoris noſtri Dei & Domini Ieſu Chriſti; ET QVÆ OMNIBVS
» CHRISTIANIS EST IN LÆTITIA, eam nos in luctu peregimus, PRO
» ORATIONIBVS DIVINI MINISTERII, lamentationes ex lingua no-
» ſtra profundentes. In his nos & SANCTA EPIPHANIORVM DIES
» ſuſcepit. Et ſicut morti propinquantes, & animam ſuam diligen-
» tes, finem ſuum deflent; ita nos IN IMMACVLATORVM MYSTE-
» RIORVM ABLATIONE, lugentes peregimus: Ἐν ταύτῃ δακρύοντας ἡμᾶς κατέλαβε τῇ συμφορᾷ ἡ Σωτήριος ΗΜΕΡΑ ΤΩΝ ΓΕΝΕΘΛΙΩΝ τοῦ δεσπότου, καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ· ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΑΣΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙΣ ΕΥΦΡΟΣΥΝΗΝ ΥΠΑΡΞΑΣΑΝ, ἡμεῖς πενθοῦντες διετελοῦμεν, ἀντὶ ΤΩΝ ΠΡΟΣΕΥΧΩΝ ΤΗΣ ΜΥΣΤΑΓΩΓΙΑΣ. (Huc adſis animo & memoriâ, REX IACOBE, ac quid ſupra in Partibus Sacrificij explicandis ex me atque ex Auguſtino, tanquam fideliſſimo meo Interprete, in hæc verba diximus, OBSECRO PRIMVM OMNIVM FIERI Προσευχαί· & quemadmodum cùm locum DE SACRIS EPITHETIS tractaremus, oſtendimus, Euchariſtiam Euchariſtiæque Sacrificium MYSTAGOGIAM dici, recorderis,) Θρήνους ἐκ τῆς γλώττης προχέοντες· ἐν τούτοις ἡμᾶς καὶ Η ΤΩΝ ΕΠΙΦΑΝΙΩΝ ΗΜΕΡΑ διεδέξατο· καὶ ὥσπερ οἱ θανάτῳ προσομιλοῦντες, φιλοψύχως ἔχοντες, τὴν τελευτὴν κατοδύρονται, οὕτως ἡμεῖς ΕΠΙ ΤΗ ΤΩΝ ΑΧΡΑΝΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ ΑΦΑΙΡΕΣΕΙ, πενθοῦντες διετελοῦμεν. QVINTO; eadem Actione prima profertur ille ex Ambroſio locus, libro ſecundo de Fide ad Gratianum, repetiturque & Latinè & Græcè Actione ſecunda inter Patrum Teſtimonia, quæ celeberrimæ illi Leonis ad Flauianum DE INCARNATIONE DO-
» MINI Epiſtolæ adiunguntur: Seruemus Diſtinctionem DIVINITA-
» TIS & CARNIS. Vnus in vtraque loquitur Dei Filius, quia in eo-
» dem vtraque natura eſt. Etſi idem loquitur, non vno ſemper lo-
» quitur modo. Intende in eo nunc gloriam Dei, nunc Hominis
» paſſiones. Quaſi Deus loquitur quæ ſunt diuina, quia Verbum eſt:
» quaſi Homo dicit quæ ſunt humana, QVIA IN MEA SVBSTAN-
Ioan. 6. v. 51. » TIA LOQVEBATVR: Hic eſt PANIS VIVVS, qui de Cælo deſcen-
» dit. PANIS HIC CARO EST, ſicut ipſe dixit: HIC PANIS, QVEM
» EGO DABO, CARO MEA EST. Hic eſt qui deſcendit, hic eſt quem
» Pater ſanctificauit, & miſit in hunc mundum. Hæc ipſa littera nos
» docet, SANCTIFICATIONE NON DIVINITATEM EGVISSE, SED
» CARNEM. SEXTO; Actione tertia exſtat Libellus Theodori, Alexandrini Diaconi, ad Leonem Papam & Chalcedonenſe Concilium, contra Dioſcorum exhibitus, in quo quidem ipſe de ſe Theodorus
» Diaconus ait: MAIOREM HONOREM EXISTIMANS DIVINORVM
» AC VENERABILIVM MYSTERIORVM MINISTERIVM, quindecim

annos in eodem Clero permanſi, SPERANS ET MAIOREM HONO- «
REM MERERI. Hæc Theodorus: ſpem ſuam exponens aliquando «
in Domino fore vt poſt Diaconatus Labores, Presbyteratus hono-
rem ordinemque tandem conſequeretur. Græcè autem ſic habe-
tur: Μείζονα ἡγησάμενος τὴν τιμὴν, τὴν ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΕΠΤΩΝ
ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑΝ, παρέμεινα τῷ αὐτῷ Κλήρῳ, ἐπὶ δίκα καὶ πέν-
τε ἔτη. ΕΛΠΙΣΑΣ ΚΑΙ ΜΕΙΖΟΝΟΣ ΑΞΙΟΥΣΘΑΙ ΤΙΜΗΣ. Ac paulo
poſt: Quoniam igitur VESTRA DEI-AMABILITAS peruidet, quia «
non leuem iniquitatem ſuſtinui, militiam tantorum annorum con «
temnens, MAIOREM SACERDOTALEM ORDINEM arbitrans, ſup- «
plico; & quæ ſequuntur: Ἐπεὶ τοίνυν συνορᾷ Η ΥΜΕΤΕΡΑ ΘΕΟΦΙ- «
ΛΕΙΑ, ὡς οὐ τὴν τυχοῦσαν ἀδικίαν ὑπομεμένηκα, στρατείας τοσούτου χρόνου
καταφρονήσας, ΜΕΙΖΟΝΑ ΤΗΝ ΤΗΣ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΤΑΞΙΝ ἡγησάμενος,
παρακαλῶ· καὶ τὰ ἑξῆς. SEPTIMO: Ibidem, in Libello Iſchyrionis,
Alexandrini quoque Diaconi, ad Leonem Papam & Chalcedonen-
ſem aduerſùs Dioſcorum, Synodum, hæc illuſtria priſcæ fidei ac
Moris Maiorum veſtigia atque monumenta viſuntur; quæ mirum
eſt adeo hactenus in occulto fuiſſe, cùm nihil illuſtrius Antiquitas
ferat: Tanta autem contra omnes (non ſicut decebat Epiſcopum, «
ET MAXIME TANTÆ CIVITATIS, & EVANGELICÆ illius SEDIS «
Præſulem conſtitutum) perpetrare auſus eſt, vt etiam & FRVMEN- «
TVM quod à Pientiſſimis noſtris Imperatoribus Eccleſiis Libyæ, «
propter ariditatem illius Prouinciæ, & quia ibi omnino TRITI «
CVM non naſcitur, præſtitum eſt, in primis quidem VT INCRVEN- «
TA EX IPSO HOSTIA OFFERATVR; deinde vt & Peregrini, nec «
non etiam & PROVINCIALES PAVPERES aliquod mereantur ſo- «
latium, NON PERMITTERET SVSCIPERE SANCTISSIMOS EPISCO- «
POS ILLIVS PROVINCIÆ, ſed adæraret, & coëmeret memoratum «
FRVMENTVM largiſſimis pecuniis, ipſum verò in tempore famis «
grauiſſimis æſtimationibus venundaret. ET EX HOC NEQVE TER- «
RIBILE ET INCRVENTVM SACRIFICIVM CELEBRATVM EST, ne- «
que ſicut dixi, Peregrini aut Prouinciales hoc ſolatio fruiti ſunt. «
Cæterùm clariſſimæ memoriæ PERISTERIÆ negotium nullus igno- «
rauit, maximè eorum qui in hac Regia Vrbe, Noua Roma, habitare, «
noſcuntur. Illa namque PRO SVÆ ANIMÆ SALVTE Teſtamen- «
tum còndens, iuſſit multam quantitatem pecuniarum præſtari MO- «
NASTERIIS, necnon etiam XENODOCHIIS, & PTOCHIIS (aliàs, «
Pauperum Domiciliis) & aliis Pauperibus Ægyptiacæ Prouinciæ. «
Quod moleſtè ferens idem Reuerendiſſimus Vir, ob id quod in «
perſona eius hæc minimè ſunt dimiſſa, fecit eaſdem pecunias pro «
Eleemoſyna, ſcortis & aliis theatricis diſpertiri perſonis, VT NE- «
QVE INCENSVM EX OBLATIONE ILLIVS CLARISSIMÆ MEMORIÆ «
PERISTERIÆ QVANTVM AD EVM PERTINVIT, DEO OFFERRETVR: «
Τοσοῦτον δὲ κατὰ πάντας, ὡς οὐκ ἔπρεπεν Ἐπισκόπῳ, καὶ μάλιστα τηλικαύτης
πόλεως, καὶ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΟΥ ἐκείνου ΘΡΟΝΟΥ, (Alexandrina Sedes,
EVANGELICVS THRONVS, ob Euangeliſtam Marcum, qui eius Sedis

primus Epiſcopus fuit, dictus eſt. Sic & infra de Cyrillo dicitur;
QVI, inquit, IPSAM EVANGELICAM SEDEM ORNAVIT, τοῦ ΤΟΝ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΟΝ ΘΡΟΝΟΝ διακοσμήσαντος,) τυγχάνοντι, τετόλμηκεν, ὥστε καὶ
τὸν παρεχόμενον παρὰ τῶν εὐλαβεστάτων ἡμῶν ΒΑΣΙΛΕΩΝ, ΣΙΤΟΝ, ταῖς Ἐκ-
κλησίαις τῆς Λιβύης, διὰ τὸ τὴν χώραν ξηροτάτην εἶναι), καὶ μηδὲ ὅλως ΣΙΤΟΝ
ἐν αὐτῇ γεωργεῖσθαι, ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΝ ΠΡΩΤΟΙΣ ΜΕΝ ΤΗΝ ΑΝΑΙΜΑΚΤΟΝ
ΘΥΣΙΑΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΣΘΑΙ, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τοὺς παρεπιδημοῦντας, ἔτι δὲ καὶ
ΕΝΤΟΠΙΟΥΣ ΠΕΝΗΤΑΣ παραμυθεῖσθαι, ΜΗ ΣΥΓΧΩΡΕΙΝ ΔΕΧΕΣΘΑΙ
ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ ΕΚΕΙΝΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ, ἀλλ' ἐξαργυρίζειν
τὸν μνημονευθέντα ΣΙΤΟΝ, δαψιλέσι χρήμασιν, αὐτὸν δὲ καὶ τοῦτον ἐν καιρῷ σι-
τοδείας, διαπιπράσκων, βαρυτάτοις τιμήμασιν, ΩΣ ΑΠΟ ΤΟΥΤΟΥ, ΜΗ-
ΤΕ ΤΗΝ ΦΡΙΚΤΗΝ ΚΑΙ ΑΝΑΙΜΑΚΤΟΝ ΘΥΣΙΑΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΣΘΑΙ,
μήτε μὴν, ὡς ἔφην, τοὺς ξένους, ἢ καὶ τοὺς ἐντοπίους, ταύτης ἀπολαύειν τῆς πα-
ραμυθίας. τὸ γὰρ κατὰ τὴν τῆς λαμπρᾶς μνήμης Περιστερίαν πρᾶγμα, οὐ-
δεὶς ἠγνόησε· καὶ μάλιστα τῶν ἐνοικούντων ταύτην τὴν βασιλίδα νέαν Ῥώ-
μην. ἐκείνης γὰρ ὑπὲρ τῆς ἑαυτῆς ψυχῆς, ἐν τῷ διατίθεσθαι παρακελευσα-
μένης, πλείστην ποσότητα χρυσίου παρασχεθῆναι τοῖς ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΙΣ, οὐ μὴν
ἀλλὰ καὶ τοῖς ΞΕΝΩΣΙ, καὶ ΠΤΩΧΕΙΟΙΣ, καὶ ἑτέροις Πένησι τῆς Αἰγυπτιακῆς
χώρας, ἀχθεσθεὶς ὁ Εὐλαβέστατος Ἀνὴρ, ἐφ' οἷς οὐκ εἰς πρόσωπον αὐτοῦ κατέλει-
ψεν, παρασκευάζει ἐκεῖνα τὰ χρήματα αὐτοῦ παρασχεθῆναι, καὶ αὐτὴ Ἐλεημο-
σύνης, θυμέλαις, καὶ πορνείαις ἑτέροις προσώποις. ΩΣΤΕ ΜΗΔΕ ΤΗΝ ΕΥΩ-
ΔΙΑΝ, ΤΗΝ ΑΠΟ ΤΗΣ ΘΥΣΙΑΣ ΤΗΣ ΛΑΜΠΡΑΣ, ΤΗΝ ΜΝΗΜΗΝ
ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΑΣ ΑΝΕΝΕΧΘΗΝΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ, ΤΟ ΟΣΟΝ ΕΠ'
ΑΥΤΩ. OCTAVO; Idem Iſchyrion ibidem de Dioſcoro Alexan-
» drino Archiepiſcopo loquens: Qui, inquit, prohibuit me in SAN-
» CTISSIMIS ET VENERABILIBVS MYSTERIIS miniſtrare; Κωλύσας με
τὴν ΤΩΝ ΕΥΑΓΕΣΤΑΤΩΝ ΚΑΙ ΣΕΠΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ ὑπηρεσίαν
ποιήσασθαι. NONO; Athanaſius Preſbyter Alexandrinus, Alexandri-
ni Cyrilli, ex Iſidora Sorore, nepos, in Libello ad eumdem Papam
eamdemque Synodum, eadem Actione tertia contra eumdem Dio-
» ſcorum Cyrilli ſucceſſorem: Hic moriturus inquit (Sanctus vi-
delicet Cyrillus, poſtquam vt ibidem dicitur triginta & duos an-
» nos in Archiepiſcopatu vixiſſet) Teſtamentum condens, honorauit
» eum, quicumque ille poſt eum fuiſſet ordinatus Archiepiſcopus,
» plurimis & magnis legatis, de propria ſua ſubſtantia, CONIVRANS
» EVM IN SCRIPTIS PER VENERABILIA ET TERRIBILIA
» MYSTERIA, vt ipſius foueret genus, & in nullo eis laborem
» incuteret: Οὗτος μέλλων τελευτᾶν, διαθήκας θέμενος, ἐτίμησε τὸν μετ' αὐ-
τὸν γενόμενον Ἐπίσκοπον, ὅστις ἐὰν ᾖ, πλείστοις καὶ μεγάλοις λεγάτοις, ἐκ τῆς
ἰδίας ἑαυτοῦ ὑποστάσεως, ΟΡΚΩΣΑΣ ΤΟΥΤΟΝ ΕΓΓΡΑΦΩΣ, ΚΑ-
ΤΑ ΤΩΝ ΣΕΠΤΩΝ ΚΑΙ ΦΡΙΚΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ, ὥσ-
τε θάλψαι τὸ αὐτοῦ γένος, καὶ ἐν μηδενὶ κάματον αὐτοῦ παρέχειν. DE-
CIMO; In eiuſdem Actionis tertiæ Subſcriptione Sententiæ
Depoſitionis latæ in Dioſcorum Alexandrinum Patriarcham,
Francion, Epiſcopus Metropolitanus Philippopoleos, dum Dio-
» ſcorum damnat: Iudico, inquit, alienum eum eſſe tam A DI-

GNITATE

GNITATE SACERDOTALI QVAM ETIAM A COMMVNIONE TERRIBILIS MYSTERII. VNDECIMO; Item in Subſcriptionibus ibidem Iulianus Epiſcopus Hypæporum: Iudico eum eſſe alienum ab omni SACERDOTALI DIGNITATE, ET A FRVITIONE SANCTI ET INENARRABILIS MINISTERII DEI NOSTRI. DVODECIMO; Meſſalinus, Epiſcopus Laodicenſis, vbi ſupra, dixit: Oſtendit Diuinitas, quia non protractione temporum ſolent magnitudines delictorum obliuionem ſuſcipere: ſed DIVINORVM AC SANCTORVM PATRVM REGVLÆ apprehenderunt iniqua gerentem, & per nos iudicant, Dioſcorum Magnæ Alexandrinæ Ciuitatis quondam Epiſcopum foris abiici AB ECCLESIASTICO ORDINE, ET DIVINA SACERDOTALI OPERATIONE. DECIMO TERTIO; Actionis quartæ exordio: Reſidentibus omnibus ANTE ALTARIS SANCTISSIMI CANCELLOS, PROPOSITIS IN MEDIO SACROSANCTIS EVANGELIIS, Glorioſiſſimi Iudices & Ampliſſimus Senatus dixerunt: καὶ Καθεσθέντων πάντων ΠΡΟ ΤΩΝ ΚΑΓΚΕΛΛΩΝ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΥ, ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΕΝ ΤΩ ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΑΧΡΑΝΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ, οἱ Ἐνδοξότατοι Ἄρχοντες, καὶ ἡ Ὑπερφυὴς Σύγκλητος, εἶπον. DECIMO QVARTO; Eadem Actione Aëtius, Archidiaconus Conſtantinopolis Sanctæ & Catholicæ Eccleſiæ, ex Codice ad compeſcendos Eutychianos Monachos, relegit quintum illum Antiocheni Concilij Canonem ex trigeſimo primo Apoſtolico Canone: De Clericis & MONACHIS, qui ſemetipſos à Communione ſuſpendunt ſiue ſeparant, Περὶ τῶν ἑαυτοὺς ἀφοριζόντων Κληρικῶν, ἢ ΜΟΝΑΖΟΝΤΩΝ. Si quis Presbyter aut Diaconus ſuum contemnens Epiſcopum, à Communione ſemetipſum ſuſpendit, ſiue ſeparauit, Eccleſiæ (aliàs, ſe ab Eccleſiâ ſegregauerit) & ſecretiùs Collectam fecerit, (aliàs, ſeorſim Congregationem habuerit) & ALTARE CONSTITVERIT, & noluerit euocanti Epiſcopo conſentire, neque eidem acquieſcere, neque obedire, & Priùs & Secundò vocanti; hunc omnino damnari, nec vnquam curationem mereri, nec recipere eum poſſe honorem, ordinamus. Si autem permanſerit turbas faciens, & ſeditiones, Eccleſiæ, per Extraneam (aliàs, Externá) Poteſtatem TANQVAM SEDITIOSVM debere CONVERTI (id eſt coërceri) Εἴ τις Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος, καταφρονήσας τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, ἀφώρισεν ἑαυτὸν τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἰδίᾳ Συνήγαγε, καὶ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΝ ΕΣΤΗΣΕ, καὶ τοῦ Ἐπισκόπου προσκαλουμένου αὐτὸν ἀπειθοίη, καὶ μὴ βούλοιτο αὐτῷ πείθεσθαι, μήτε ὑπακούειν, καὶ Πρῶτον καὶ Δεύτερον καὶ Τρίτον καλοῦντι, τοῦτον καθαιρεῖσθαι παντελῶς, καὶ μηκέτι θεραπείας τυγχάνειν, μηδὲ ἀπολαμβάνειν αὐτὸν δύνασθαι τὴν τιμήν, εἰ δὲ ἐπιμένοι θορυβῶν, καὶ ἀναστατῶν τὴν ἐκκλησίαν, διὰ τῆς Ἔξωθεν Ἐξουσίας, ὡς στασιώδη αὐτὸν ΑΠΟΣΤΡΕΦΕΣΘΑΙ. Quibus lectis vniuerſum Chalcedonenſe Conciliū clamat: HÆC IVSTA REGVLA; HÆC REGVLA PATRVM: ΟΥΤΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣ ΚΑΝΩΝ· ΟΥΤΟΣ Ο ΚΑΝΩΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ. iubetque poſtea, Actione de Caroſo & Dorotheo & iis qui cum eo erant, iterum ab eodem Aëtio Archidiacono & MAGNÆ ECCLESIÆ, τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, Primicerio, legi ac in Synodica Acta referri. DECIMO QVINTO; Actione De Photio Epi-

ſcopo Tyri, & Euſtathio Epiſcopo Beryti, quæ eadem quarta Actio-
» ne Synodica continetur: Conſedentibus omnibus ANTE CANCEL-
» LOS SANCTISSIMI ALTARIS, Photius Reuerendiſſimus Epiſcopus
» Tyri dixit: Καὶ καθεσθέντων πάντων ΠΡΟ ΤΩΝ ΚΑΓΚΕΛΛΩΝ ΤΟΥ
ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΥ, ΦΩΤΙΟΣ ὁ εὐλαβέστατος Ἐπίσκοπος Τύρε,
» εἶπε. DECIMO SEXTO; Actione ſeptima: Reſidentibus cunctis
» ANTE CANCELLOS SANCTISSIMI ALTARIS, Magnificentiſſimi &
» Glorioſiſſimi Iudices dixerunt: Καὶ καθεσθέντων πάντων ΠΡΟ ΚΑΓΚΕΛ-
ΛΩΝ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΥ, οἱ Μεγαλοπρεπέστατοι καὶ ἐν-
δοξότατοι Ἄρχοντες, εἶπον. DECIMO SEPTIMO; Actione octa-
» ua: Reſidentibus omnibus ANTE CANCELLOS SANCTIS-
» SIMI ALTARIS, Reuerendiſſimi Epiſcopi clamauerunt:
» Theodoretus modò anathematizet, (ſubintellige Neſtorium) Καὶ κα-
θεσθέντων πάντων ΠΡΟ ΤΩΝ ΚΑΓΚΕΛΛΩΝ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ
ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΥ, οἱ εὐλαβέστατοι Ἐπίσκοποι ἐβόησαν· Θεοδώρητος ἄρτι ἀναθε-
» ματισάτω. DECIMO OCTAVO; Actione nona: Et reſidentibus o-
» mnibus ANTE CANCELLOS SANCTISSIMI ALTARIS, ingreſſus Ibas
» Reuerendiſſimus, qui fuit Edeſſenæ Ciuitatis Epiſcopus, dixit: Καὶ
καθεσθέντων πάντων ΠΡΟ ΤΩΝ ΚΑΓΚΕΛΛΩΝ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΘΥ-
ΣΙΑΣΤΗΡΙΟΥ, εἰσελθὼν Ἴβας ὁ εὐλαβέστατος, ὁ γενόμενος Ἐπίσκοπος τῆς Ἐδεσση-
νῶν πόλεως, εἶπε. DECIMO NONO; Actione decima, in negotio
» Ibæ Edeſſæ, ac Photij Tyri, Epiſcopi: Fecimus ergo eos amicos:
» SANCTA MVNERA SVPRA IN EPISCOPIO COMMVNICAVERVNT
» INVICEM PRESBYTERI ET IPSE: Ἐποιήσαμεν οὖν αὐτοὺς φίλους. ΤΑ
ΑΓΙΑ ΔΩΡΑ ΑΝΩ ΕΝ ΤΩ ΕΠΙΣΚΟΠΕΙΩ ΕΚΟΙΝΩΝΗΣΑΝ ΜΕΤ'
ΑΛΛΗΛΩΝ, ΑΥΤΟΣ, ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΙ. VIGESIMO; Eadem
Actione in Libello Samuëlis, & aliorum Presbyterorum Edeſſæ, ad
Photium & ad reliquos Epiſcopos, contra Ibam, Capitulum Ac-
» cuſationis alterum eſt: Rurſum CALYCEM GEMMATVM MAGNI
» PRETII, oblatum noſtræ Eccleſiæ à ſancto viro ante annos vnde-
» cim, inter vaſa Sanctæ Eccleſiæ non repoſuit, & neſcimus quid factum
» ſit de eo: ΟΤΙ ΤΟ ΠΟΤΗΡΙΟΝ ΔΙΑΛΙΘΟΝ, ΠΟΛΛΟΥ ΑΞΙΟΝ, προσε-
νεχθὲν τῇ ἡμετέρᾳ ἐκκλησίᾳ παρὰ ἁγίου ἀνδρὸς, ἀπὸ ἐτῶν ἕνδεκα, ἐν τοῖς κει-
μηλίοις τῆς ἐκκλησίας οὐκ ἀπέθετο· καὶ οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν ἀπ' αὐτοῦ. Vnde
» octauum Accuſationis caput eſt: Quia hæreditates & munera &
» quæ vndecumque offeruntur & CRVCES POSITAS (aliàs, DICATAS)
» AVREAS ET ARGENTEAS collecta dirigit fratri ſuo, vel conſobri-
» nis: ὅτι τὰς κληρονομίας, καὶ τὰς καρποφορίας, καὶ τὰ ὅθεν δήποτε συνεισφερόμενα,
καὶ ΑΝΑΤΙΘΕΜΕΝΑ (quæ Templorum tholis vt hodieque fit, ſuſ-
penduntur) ΣΤΑΥΡΙΑ ΧΡΥΣΑ, ΚΑΙ ΑΡΓΥΡΑ, συναγόμενα, καταβάλ-
λεται ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν, καὶ τοὺς αὐτοῦ ἀδελφιδοῦς. Ac ſtatim ſequitur ter-
» tium Accuſationis caput: Adhuc & de ORDINATIONIBVS accipit:
Ἔτι καὶ ἀπὸ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΩΝ λαμβάνει. VIGESIMO; PRIMO; Ibidem,
» Accuſatione decima: Quia dum memoria (id eſt, feſtum) fieret San-
» ctorum Martyrum, NON EST DATVM VINVM AD SACRIFICIVM
» ALTARIS, AD SANCTIFICATIONEM ET POPVLI DISTRIBVTIO-

NEM niſi admodum exiguum, & vitioſum, ac lutoſum & quaſi eo «
tempore vindemiatum: vt ex hoc cogerentur, qui deputati fuerant «
miniſtrare, de tabernis omnino vitioſi comparare ſex ſextarios, «
qui nec ſufficerent: ita vt HIS QVI SANCTVM CORPVS DISTRI- «
BVEBANT, innueret vt ingrederentur, QVIA SANGVIS NON INVE- «
NIRETVR; illis bibentibus, & tunc ac ſemper habentibus diuerſum «
& mirabile Vinum: Ὅτι μνείας οὔσης τῶν ἁγίων Μαρτύρων, ΟΥΚ ΕΔΟΘΗ ΟΙ- «
ΝΟΣ ΠΡΟΣΕΝΕΧΘΗΝΑΙ ΤΩ ΑΓΙΩ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΩ, ΚΑΙ ΑΓΙΑΣΘΗ-
ΝΑΙ, ΚΑΙ ΤΩ ΛΑΩ ΔΙΑΔΟΘΗΝΑΙ, εἰ μὴ ὀλίγος πάνυ, καὶ οὗτος φαῦλος, καὶ
πηλώδης, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ τρυγηθεὶς, ὡς ἀναγκασθῆναι τοὺς ἀφορισθέντας
ὑπηρετῆσαι, καὶ ἀπὸ καπηλείου φαῦλον πάνυ ἀγοράσαι, ἓξ ξέστας, τοὺς μηδὲ
ἐπαρκέσαντας· ὅτι (vel potiùs ὥστε) ΤΟΙΣ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΣΩΜΑ ΔΙΑΝΕ-
ΜΟΥΣΙΝ, ἔνδοθεν, εἰσελθεῖν αὐτοὺς, ΩΣ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ ΜΗ ΕΥΡΙΣΚΟ-
ΜΕΝΟΥ, αὐτῶν πινόντων, καὶ ἐσχηκότων, καὶ ἀεὶ ἐχόντων διάφορον καὶ θαυμαστὸν οἶνον.
VIGESIMO SECVNDO: ibidem in INSTRVCTIONE ET DEPRECA-
TIONE Cleri Edeſſenæ Metropolis ad Photium & Euſtathium Epiſco-
pos: Si enim aliquo tali dicto acquieſceremus, aut communicare ei qui «
dixit, aut COMMINISTRARE IN SACRIFICIO; vltimo ſupplicio «
fuiſſemus obnoxij, tanquam communicantes tali exſecrationi: Εἰ γὰρ «
τούτοις τοῖς ῥηθεῖσιν ἠνεσχόμεθα, ἢ κοινωνῆσαι τῷ εἰπόντι, ἢ ΣΥΛΛΕΙΤΟΥΡΓΗ-
ΣΑΙ ΑΥΤΩ, τῇ ἐσχάτῃ ὑπεύθυνοι ἦμεν τιμωρίᾳ, ὡς κοινωνήσαντες τοιούτῳ
μύσει. VIGESIMO TERTIO; ibidem, in fine, Actione De Do-
mno Antiocheno, Latinè tantùm ſcripta hæc toties ſuperiùs audita
formula: Reſidentibus Vniuerſis ANTE CANCELLOS SANCTI AL- «
TARIS, Maximus Reuerendiſſimus Epiſcopus Antiochiæ dixit. VI- «
GESIMO QVARTO; Actione vndecima: Et reſidentibus o- «
mnibus ANTE CANCELLOS SANCTI ALTARIS, ingreſſus Baſſianus «
Reuerendiſſimus, pridem factus Epiſcopus in Epheſiorum Metro- «
poli: Καὶ καθεσθέντων πάντων, ΠΡΟ ΤΩΝ ΚΑΓΚΕΛΛΩΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ «
ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΥ, εἰσελθὼν Βασσιανὸς ὁ εὐλαβέστατος, ὁ πρώην γενόμενος Ἐπί-
σκοπος τῆς Ἐφεσίων Μητροπόλεως. VIGESIMO QVINTO; eadem
Actione in Libello Supplici Baſſiani Epiſcopi ad Valentinianum &
Marcianum Impp. exponit Baſſianus: Quidam eorum qui SACER- «
DOTIO funguntur, necnon & alij vulgares, crudelia & interdicta «
Legibus in me facere præſumpſerunt, & talia, quæ neque à Barba- «
ris ſunt aliquando commiſſa. Spernentes enim Dei timorem & «
IMMACVLATORVM VIRTVTEM MYSTERIORVM, QVAM EX HV- «
MILLIMIS MANIBVS MEIS DEI MISERICORDIA SVSCEPERVNT, «
POSTQVAM A NOBIS MYSTERIORVM PERFECTIO (aliàs, SACRIFI- «
CIVM) CELEBRATA EST, repentè apprehendentes me, & abripien- «
tes DE SANCTA ECCLESIA, plagis afficiebant, ducentes & portan- »
tes in foro, aliquando verò, & recludentes gladiis me ſubiecerunt. «
In iis itaque dum ipſius vitæ periculum ſuſtinerem, furentes & AB- «
RIPIENTES PALLIVM SACERDOTII MEI, in ſede poſuerunt quem- «
dam ex iis qui & ipſe præſumpſerat ea quæ in me congruè facta «
ſunt, & in locum meum: Τινὲς, τῶν ἐν τῷ τάγματι ΤΗΣ ΙΕΡΑΤΕΙΑΣ, «

καὶ ἄλλων τινῶν τυγχανόντων, δεινὰ, καὶ ἀπηγορευμένα τοῖς νόμοις, εἰς ἐμὲ, ὡς εἴρηται, τετολμήκασι. καὶ τοιαῦτα, οἷα, οὔτε ὑπὸ βαρβάρων τετόλμηταί ποτε. παραφρονήσαντες γὰρ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, καὶ ΤΗΝ ΤΩΝ ΑΧΡΑΝΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ ΔΥΝΑΜΙΝ, ΗΝ ΤΙΝΑ, ΕΚ ΤΩΝ, ΤΟΥ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΤΑΠΕΙΝΟΥ, ΧΕΙΡΩΝ ΜΟΥ ΕΔΕΞΑΝΤΟ, ΜΕΤΑ ΤΟ ΤΗΝ ΤΩΝ ΑΧΡΑΝΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ ΤΕΛΕΣΑΙ ΗΜΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ, παρ' αὐτὰ χειρωσάμενοί με, καὶ ἁρπάσαντες ΑΠΟ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, πληγαῖς ᾐκίζοντό με, ἄγοντες καὶ φέροντες ἐν τῇ ἀγορᾷ· ποτὲ δὲ καὶ ἐγκατάκλειστον ποιοῦντες, ξίφει με κατέβαλον. ἐν τούτοις τοίνυν εἰς αὐτὸ τὸ ζῆν κινδυνεύοντός μου, μαινόμενοι, ἐνθρονίζουσιν, ΑΡΠΑΣΑΝΤΕΣ ΤΟ ΠΕΡΙΒΟΛΑΙΟΝ ΤΗΣ ΕΜΗΣ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ, ἕνα τινὰ, καὶ αὐτὸν, ἐξ αὐτῶν τῶν τολμησάντων, τὰ εἰς ἐμὲ γεγενημένα ἀτοπήματα, εἰς τὸν τόπον τὸν ἐμόν. VIGESIMO SEXTO; Mox ibidem, poſt Libellum ſupplicem, ſequitur Iudicialis Ordo, in quo Baſſia-

» nus Epiſcopus Iudicibus ait: Ego & Canonicè factus ſum Epiſco-
» pus, & oſtendo hoc, & à nullo depoſitus ſum, nec accuſatus ab ali-
» quo, neque culpatus. Sed & ego à iuuenili ætate mea VIXI PAV-
» PERIBVS, & Prochium feci, (id eſt, hoſpitium Pauperum) & in eo poſui
» SEPTVAGINTA LECTOS, & omnes languentes & vlceratos hoſpi-
» tio ſuſcipiebam. Memnon autem, qui fuit Epiſcopus Epheſi, in-
» uidiam habens in iſtis, quoniam diligebar ab omnibus, nihil non
» egit vt expellerer à ciuitate: & immiſit manus ſuas vt me ORDI-
» NARET Epiſcopum Euazorum, & hoc fecit. Ego autem non ac-
» quieſcebam, ſed ab hora tertia vſque ad ſextam coram ALTARI me
» plagis afflixit (aliàs, in ALTARI conficiebat,) & SANCTVM EVAN-
» GELIVM, ET ALTARE SANGVINE EST REPLETVM: Ἐγὼ, καὶ Κανονικῶς ἐγενόμην, καὶ δείκνυμι τοῦτο. οὔτε κατηγορήθην παρά τινος. ἀλλ' ἐκ νέας ἡλικίας ΖΩΝ ΤΟΙΣ ΠΤΩΧΟΙΣ, καὶ Πτωχεῖον ἐποίησα, καὶ ἔθηκα εἰς αὐτὸ ΕΒΔΟΜΗΚΟΝΤΑ ΚΡΑΒΒΑΤΙΑ, καὶ πάντας τοὺς νοσοῦντας, καὶ τετραυματισμένους ἐξένιζον. Μέμνων δὲ, ὁ γενόμενος Ἐπίσκοπος Ἐφέσου, φθονήσας τούτοις, ἐπειδὴ ἠγαπώμην παρὰ πάντων, πάντα ἐποίησεν, ἐπὶ τῷ ἐκβληθῆναί με τῆς πόλεως. καὶ ἐπέβαλε τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ἐπὶ τῷ ΧΕΙΡΟΤΟΝΗΣΑΙ με Ἐπίσκοπον Εὐάζων· καὶ τοῦτο ἐποίησεν. ἐγὼ δὲ οὐ κατεδεχόμην, ἀλλ' ἀπὸ ὥρας τρίτης, ἕως ἕκτης, ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΥ με αἴκιζεν, καὶ τὸ ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΥΓΕΜΙΣΘΗ ΑΙΜΑΤΩΝ, ΚΑΙ ΤΟ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΝ. VIGESIMO SEPTIMO; ibidem,

» paulo poſt: Craſtina autem die MISSAS CELEBRAVIMVS omnes ſi-
» mul: & POST MISSAS, manus iniicientes incluſerunt me, & cum
» vi abripuerunt PALLIVM SACERDOTII MEI, & omnia bona mea;
» & ſumentes vnum ex ipſis hunc Stephanum, fecerunt eum Epiſco-
» pum: Τῇ δὲ αὔριον ἡμέρᾳ, ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΑΝΤΕΣ πάντες ὁμοῦ, ἀπὸ τῆς ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ, κατέχειρας γενόμενοι, κατάκλειστόν με ἐποίησαν· καὶ μετὰ βίας ἁρπάσαντές ΜΟΥ ΤΟ ΠΕΡΙΒΟΛΑΙΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ, καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντά μοι, καὶ λαβόντες ἕνα ἐξ αὐτῶν, τοῦτον τὸν Στέφανον, ἐποίησαν αὐτὸν Ἐπίσκοπον. Ex quibus adhuc illuſtratum illud noſtrum Apoſtolicum Actuum Λειτουργουμένων, DOCTISSIME REX, vides. VIGESIMO OCTAVO; ibidem in eadem cauſa Baſſiani Epiſcopi, Leontius, Reuerendiſſimus Epiſcopus Magneſiæ, ex Codice relegit REGVLAM nona-

geſimam ſextam : Concilij verò Antiocheni eſt decimus ſeptimus Canon inter REGVLAS PATRVM in eum locum relatus: Si quis Epiſcopus ORDINATIONEM ACCEPERIT EPISCOPATVS,& populo præeſſe decretus, non acquieuerit ORDINATIONI, neque ei perſuaſum fuerit proficiſci ad Eccleſiam ſibi cõmiſſam, hunc Excommunicatum eſſe, donec coactus acquieſcat, aut quidquam de eo Epiſcoporum prouinciæ SYNODVS PERFECTA, (quid verò ſit Synodus Perfecta, Secundo Libro abundè dictum eſt) definiat: Εἴ τις Ἐπίσκοπος, ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑΝ λάβοι ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ, καὶ ὁρισθεὶς προΐστασθαι λαοῦ, μὴ καταδέξοιτο ΤΗΝ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑΝ, μηδὲ πείθοιτο ἀπιέναι εἰς τὴν ΕΓΧΕΙΡΙΣΘΕΙΣΑΝ αὐτῷ ἐκκλησίαν, τοῦτον εἶναι ἀκοινώνητον, ἕως ἂν ἀναγκασθεὶς καταδέξηται, ἢ ὁρίσῃ τι, περὶ αὐτοῦ Η ΤΕΛΕΙΑ ΣΥΝΟΔΟΣ, τῶν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Ἐπισκόπων. Hæc DE SVMMO SACERDOTIO referre haud extra propoſitum viſum eſt. VIGESIMO NONO; ibidem: Olympius Reuerendiſſimus Epiſcopus Theodoſiopolis dixit: Circumdedit manſionem in qua eram (videlicet Epheſi, Epiſcopum in defuncti Baſilij locum ordinaturus: qua de re in Baſſiani cauſa loquebatur Olympius) innumera multitudo: & neſciui vbi eſſem, & coram tanta poteſtate, & CORAM ALTARI quidam enudans gladium, Holoſericus nomine, qui puto COMITIANVS eſt, venit & ipſe & omnis multitudo, & portantes me, profecti ſunt (aliàs, abduxerunt) in ECCLESIAM: Et ita cum ducentis aut trecentis hominibus, & me & ipſum leuauerunt ad Sedem, & INTHRONIZATIO celebrata eſt: Περιεκύκλωσάν μου τὸ οἴκημα, ἔνθα ἤμην, πλῆθος ἄπειρον, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἑστήκειν· καὶ ἐπὶ τοσαύτης ἐξουσίας, καὶ ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΥ, τίς ποτε γυμνώσας ἀναμένων, Ὁλοσήρικος, τοῦτο ὄνομα αὐτῷ, ΚΟΜΗΤΙΑΝΟΣ τάχα ὤν, ἦλθε καὶ αὐτός, καὶ τὸ πλῆθος ἅπαν, καὶ βαστάσαντές με, ἀπήγαγον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. καὶ οὕτω μετὰ διακοσίων ἢ τριακοσίων ἀνθρώπων, καὶ ἐμέ, καὶ αὐτόν, ἀνήγαγον εἰς τὸν Θρόνον, καὶ ἐγένετο Ο ΕΝΘΡΟΝΙΑΣΜΟΣ. TRIGESIMO; Actione decima tertia: Reſidentibus omnibus ANTE CANCELLOS SACRI ALTARIS, Eunomius Reuerendiſſimus Epiſcopus Nicomedienſium dixit: Καθεσθέντων πάντων ΠΡΟ ΤΩΝ ΚΑΓΚΕΛΛΩΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΥ, Εὐνόμιος ὁ εὐλαβέστατος Ἐπίσκοπος Νικομηδείας, εἶπε. TRIGESIMO PRIMO; ibidem, in Supplicatione & Poſtulatione Eunomij Epiſcopi, & omnis Cleri Nicomedienſis Metropolis Sanctæ Dei Eccleſiæ Catholicę, ad Valentinianum & Marcianum Impp. Vnde proſternimus nos Majeſtatis Veſtræ veſtigiis, vt iubeatis arceri iniuſtitiam, quæ aduerſùm nos à Reuerendiſſimo Epiſcopo Nicæno, Anaſtaſio, eſt præſumpta; quatenus valeamus, congrua Chriſtianis pace fruentes, ſine intermiſſione (aliàs, diſtractione) MYSTERIA DIVINA PERFICERE: Προσπίπτομεν τοῖς ἴχνεσι τοῦ ὑμετέρου Κράτους, κελεῦσαι κωλυθῆναι τὴν καθ' ἡμῶν παρὰ τοῦ Εὐλαβεστάτου Ἐπισκόπου τῶν Νικαέων Ἀναστασίου πλημμεληθεῖσαν ἀδικίαν, ὡς δυνηθῆναι ἡμᾶς τῆς πρεπούσης Χριστιανοῖς εἰρήνης ἀπολαύοντας, ΑΠΕΡΙΣΠΑΣΤΩΣ, (meo equidem ad Corinthios, cùm DE SANCTA VIRGINITATE ac Sacro Cœ- 1.Cor.7.v.35.
libatu agerem, verbo) ΤΑΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΕΚΤΕΛΕΙΝ. TRIGESIMO SECVNDO; Actione Decima quarta: Et reſidentibus omnibus ANTE CANCELLOS SANCTI ALTARIS, Sabinianus Reuerendiſſimus Epiſcopus dixit: Καὶ καθεσθέντων πάντων ΠΡΟ ΤΩΝ ΚΑΓ-

ΚΕΛΛΩΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΥ, Σαβινιανὸς ὁ εὐλαβέστατος
» Ἐπίσκοπος, εἶπεν. TRIGESIMO TERTIO; Actione prima: & Reſiden-
» tibus omnibus ANTE CANCELLOS SANCTI ALTARIS, Paſchaſinus
» & Lucentius, Reuerendiſſimi Epiſcopi, VICARII SEDIS APOSTO-
» LICÆ, dixerunt: Καὶ καθισθέντων πάντων, ΠΡΟ ΤΩΝ ΚΑΓΚΕΛΛΩΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΥ, Πασχασῖνος, καὶ Λυκέντιος, οἱ εὐλαβέστατοι Ἐπίσκοποι, ΕΠΕΧΟΝΤΕΣ ΤΟΝ ΤΟΠΟΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ, εἶπον. TRIGESIMO QVARTO; Inter Acta quæ perfectam atque abſolutam Oecumenicam Chalcedonenſem Synodum conſequuntur, Epiſtola quædam Latinè tantùm exſtat Ægyptiorum Epiſcoporum, & Cleri Alexandrini ad Leonem Auguſtum, in qua quidem hæc notanda videntur, dum de quodam Timotheo Alexandrinæ Sedis non
» Epiſcopo ſed Tyranno agunt: Hoc itaque malo procedente, & vix
» adhuc facta die, dum in EPISCOPIO ſecundùm conſuetudinem dege-
» ret DEO-AMABILIS Proterius, adſumẽs ſecum Timotheus iuſtè con-
» demnatos duos Epiſcopos, & Clericos ſimiliter qui (ſicut diximus) in
» exſilio fuerant habitare damnati, tanquam MANVS IMPOSITIONEM
» SVSCEPTVRVS A DVOBVS, nullo penitus Orthodoxorum Epiſco-
» porum ex Diœceſi Ægyptiaca, præſente, (vt moris eſt in talibus
» Alexandrinorum Epiſcoporum Ordinationibus intereſſe,) vt credit,
» adeptus eſt Pontificatus Sedem, ADVLTERIVM apertè præſumens in
» Eccleſia PROPRIVM SPONSVM habente, & AGENTEM IN EA DIVINA
» MYSTERIA, & Sedem propriam REGVLARITER EXORNANTEM. Hæc Alexandrini de iſto Timotheo, quem mox vt portentum aliquod horrendumque in Eccleſia Dei monſtrũ eo potiſſimum nomine exſecrantur, quòd Epiſcopalia munia exerceret, EPISCOPVS SINE IMPOSITIO-
» NE MANVS EXSISTENS. Ac paulò pòſt: Adiecit etiam his malis, ſine
» timore peiora, dum iniquè Contra Regulas OPERATVR. Hactenus
» AGIT SACRA MYSTERIA, QVI NEQVE LAICORVM COMMVNIO-
» NEM HABERE SANCTIS CANONIBVS POTEST. TRIGESIMO QVINTO; In Epiſtola quorumdam Epiſcoporum Ægyptiacæ Diœceſis pro Timotheo Æluro, nefando Archiepiſcopo Alexandrinę Ec-
» cleſiæ, ad Leonem Imperatorem Auguſtum: Et communicauit Tuæ
» Pietati, & confitetur ſe ORTHODOXVM ita Sapientem atque Creden-
» tem, VT ETIAM COLLECTAS, ET SINE SANGVINE SACRIFICIA
» CELEBRET PRO VESTRA POTENTIA. Orthodoxiæ Sapientiæ ac Fidei Argumentum ingens INCRVENTVM SACRIFICIVM ex quo apud Reges olim cætera probarentur; tantùm abeſt vt quod Hæretici mentiuntur, nec Sacrificia Externa, nec Sacrificia Incruenta agnouerint. TRIGESIMO SEXTO; Epiſtola Sancti Leonis Papæ ad Leonem Imperatorem, De Statu Eccleſiæ Alexandrinæ, ſub Timothei Tyrannide tractans, Imperatori contraria ingerit à Ceſſationeque Sacrificij
» vrget: Nonne perſpicuũ eſt, quibus Pietas Veſtra ſuccurrere, & quibus
» debeat obuiare, ne Alexandrina Eccleſia, quæ ſẽper fuit Domus Orati-
Matt. 21. v. 13. » onis, Spelũca nũc ſit Latronum? Manifeſtum quippe eſt, per crudeliſſi-
» mam immaniſſimãque væſaniã, omne illic COELESTIVM SACRAMEN-
» TORVM lumen exſtinctum. INTERCEPTA EST SACRIFICII OBLATIO;

DEFECIT CHRISMATIS SANCTIFICATIO: ET PARRICIDIALIBVS MANIBVS IMPIORVM OMNIA SE SVBTRAXERE MYSTERIA. TRIGESIMO SEPTIMO; Valentinus Epiſcopus Philippopolitanę Metropolis Epiſtolâ ad Leonem Imperatorem de Timotheo Pſeudo-Archiepiſcopo Alexādrino ait: Nunquā DIGNITATE PONTIFICATVS indui, & IN SANCTO ALTARI STARE, ET DIVINITATI MINISTRARE CREDENDVS EST. Quæ quidem Epiſtola aut Synodica, aut ſaltem Prouincialis ex eo potiſſimùm iudicatur fuiſſe, quòd & ipſe Archiepiſcopus ritu Synodico ſubſcribit, necnon & Epictetus, Epiſcopus Diocletianopolis, ſimiliter & reliqui quorum nomina reticentur. TRIGESIMO OCTAVO; Epiſtolâ Epiſcoporum Meſopotamiæ, ad Leonem Imperatorem, dum de eodem Timotheo agitur: Et vt Sacerdotes (inquit) Chriſti lugeant eum qui talium rerum cooperator effectus eſt, & hoc in SCHEMATE SACERDOTIS, cū vtique neque poſſit eſſe, NEQVE LAICORVM VTI COMMVNIONE FIDELIVM. Trigeſimo Nono; Epiſtola Synodi Myrenſis, ad Leonem Imperatorem; Ad iuſtam igitur indignationem, rogamus, excitamus, atque ſupplicamus, vt Baptiſteria, & ALTARIA, Sacerdotium, Regulas vindices Patrum, ſceleris domino feruentiſſimè vlto PROVIDEAS Eccleſiis Saluatoris quietē. QVADRAGESIMO; Epiſtolâ Epiſcoporum Armeniæ Secundę, ad Leonē Imperatorem hęc de Timotheo iſto Alexādrino dicuntur: Sed etiam Sanctorum Gregum cædis factus occaſio impudēter cuſtodem conſtituit ſemetipſum, QVI NEQVE VOCARI DIGNATVS EST CHRISTIANVS, QVANDO CRVENTIS MANIBVS VENERABILIA MYSTERIA NON DVBITAT IMPIA PRÆSVMPTIONE CONTINGERE, ET POST DAMNATIONEM ILLAM OPERARI QVÆ EVM, NEQVE ALIOS AGENTES, SANCTORVM PATRVM REGVLÆ VIDERE PERMITTVNT. QVADRAGESIMO PRIMO; Epiſtola Epiſcoporum Secūdæ Cappadociæ ad Leonem Imperatorem, hæc de Flauiano Conſtantinopolitano Archiepiſcopo crudeliter impieque interempto: Præcipuè dum quis animo cogitet, quia NEQVE POST MORTEM DEFVNCTO SACRIFICII OBLATIONEM FIERI PERMISERVNT. QVADRAGESIMO SECVNDO; Epiſtolâ Epiſcoporum Prouincię Ponti ad Leonem Imperatorem de Flauiani nece ſcriptū eſt: Quis ſine lacrymis in hac narratione GRAVITATEM PHILOSOPHIÆ nō poſſit excedere, audiens MEDIATOREM DEI ET HOMINVM (Græcorum Veterum frequentiſſima phraſis, de Pontifice aut Pontificatu loquentium, propter eximiam repræſentationem Chriſti in Sacrificali Officio, ac inter Deum & Homines Sacerdotali munere) QVI CVM ANGELIS STETIT, QVI CVM ARCHANGELIS CHOROS EGIT (videlicet aſſiſtētibus Altari, deque Altari ad Altare Aureū quod vidit Ioānes, oblata munera reportantibus) in Venerabili Paſchę Tempore, Apocal. quo etiam Patrocinātium Collegia requieſcunt, Arma nō mouentur, Prætoria nihil agūt, & vnum omnibus Chriſtianis ſtudium eſt, à rebus aliis vacātibus, Chriſto per Orationis Puritatē, IN PASSIONIS ATQVE RESVRRECTIONIS SACRAMENTO COMMVNICARE, ab Spiritualiter Pariēte Matre fuiſſe protractū, & ab eis qui ab ipſo in eo FONTE naſcūtur Initiati, pariter & quia SACERDOS SACRIFICIORVM SINE SANGVINE

» CELEBRATORVM necatus eſt, & manus ſacrificia faciens ſuo ſanguine
» violata eſt. QVADRAGESIMO TERTIO; Epiſtola Epiſcoporum Prouinciæ Helleſponti, ad Leonem Imperatorem agitur de iſto Timotheo qui ſuprà, quem inter cætera crimina, deprehenſum eſſe Apollinariſtam conſtabat, ideoque refugere Concilium: à quo tamen extra prouincias iterum ac ſæpiùs celebrando Helleſpontiacæ Ec-
» cleſiæ ſeſe excuſari rogant; hortanturque Imperatorem, vt abſque
» tali moleſtia Regia VNITAS CONFERATVR: Noſtræ verò (inquiunt)
» Eccleſiæ, Deo Gratiæ, Veſtræ prouidentiâ Pietatis, in pace & vnani-
» mitate, & Fidei rectæ concordia magna conſiſtunt, noſtraque voce
» depoſcunt, QVATENVS RESISTATVR EIS QVI SYNODVM FIERI
» QVÆRVNT. NAM SI SÆPIVS CONVENIAMVS, ALIVD QVIDQVAM
» SAPERE POTERIMVS, PRÆTER EA QVÆ NOBIS SVNT TRADITA, A SAN-
» CTIS PATRIBVS ET SANCTIS CONCILIIS EXPLANATA: Nihil enim aliud
» ſtudent, QVI OPTANT SYNODOS CONGREGARI, niſi vt VASA SACRA
» plurimi Sanctorum Epiſcoporum vendentes, pro ſumptibus & ex-
» penſis, & ſubuectionibus animalium, pretia vniuerſa conſumant,
» & aliqui eorum in peregrinatione aut mari vitæ huius luce priuati,
» onus hoc atque peccatum congregantibus Concilium prouidere
» noſcantur. QVADRAGESIMO QVARTO; Epiſtolâ Epi-
» ſcoporum Dardaniæ, ad Leonem Imperatorem: Et ſicut Veſtra Man-
» ſuetudo diuina propitiatione continuis temporibus cuſtoditur, ſic
» & SACRA MYSTERIA nullorum ſceleſtis præſumptionibus vulne-
» rentur, ſed pietatis veſtræ laboribus. PAX MVNDO COLLATA, in ſua
» ſoliditate, intranſgreſſibili pietate ſeruetur. QVADRAGESIMO QVINTO; Epiſtolâ Epiſcoporum Primæ Galatiæ, ad Leonem Au-
» guſtum Imperatorem: cùm de nece Flauiani ageretur: Omnis Ciui-
» tas Scelerum immanitate completa eſt, & per omnes plateas, & o-
» mnes porticus ſecta membra MYSTERIA SACRA CELEBRANTIS,
» tractare feruntur, & ad nouiſſimum incenſa atque conſumpta, &
» ad cineres vſque redacta. QVADRAGESIMO SEXTO; Epiſtola
» Epiſcoporum Veteris Epiri ad Leonem Auguſtum Imperatorem:
» Cur LENEM noſtram MOLLEMQVE PACEM impugnant pro zelo,
» SIMPLICITATEM SANCTI NOSTRI ET CELEBRANDI MYSTERII
» ſuffocantes? QVO MYSTERIO NON SOLVM NOS, SED ET OMNES MINISTRI SPIRITVS SVPERANTVR. QVADRAGESIMO SEPTIMO; Epiſtolâ Varadati Monachi, ad Leonem Imperatorem, poſt
Iſa.6.v.6. Allegoriam de Altaris Carbone Prophetico, quem Iſaias, non modò manibus contrectare; ſed ne Angelus quidem niſi forficibus,
» niſi ferro contingere auſus eſt: Ita factum eſt, & in Ioanne qui ſe-
Matth.3.v.11. » cundùm ſimilitudinem artificis, tenuit, Baptizãdo in aqua Dominum,
» ad ſimilitudinẽ ignis. ET TVNC DATVM EST SANCTIS SACERDOTIBVS
» DEI TENERE CORPVS SANCTVM FILII DEI, ET NON VRVNTVR COM-
Eccl.29.v.28. » MVNICANTES HOMINIBVS CIBVM ÆTERNVM. Legitur, Vita Hominis
» Panis & Aqua: NON EST PANIS QVALEM COMEDVNT IVDÆI, ET OPERARII NON CREDENTES, QVIA VITA EST HOMINVM: SED CORPVS QVOD INTVS EST FILIVS DEI, EX MARIA VIRGINE, ET EST FI-

GMENTVM DEI, QVI EST FILIVS DEI, PANIS QVI DE COELO DE- «
SCENDIT. QVADRAGESIMO OCTAVO; ibidem paulo poſt: Quomodo «
enim oſtendere poterunt, ex quo eſt plaſmatus Adam, vſque dum «
veniſſet Chriſtus, & indutus fuiſſet carnem ex Maria Virgine, quia «
potuit quiſquam electorum tenere Verbum quod ante Luciferum « Pſ.109 v.3.
eſt, SICVT MVLTI NVNC COMEDVNT? Nunquid non di- «
ligebat Deus, ſicut diligit nunc eos qui in hac generatione ſunt? «
Diligebat eos, & in eis valde gaudebat. Sicut enim ſapiens artifex «
maſſam fermentat, & non repentè eam conſperſionem permiſcet, «
ſed ſpatio alicuius momenti quieſcit, & tunc ſumens conſperſio- «
nem, fermentat eam, ET ITA AMICIS SVIS PRÆBET AD COME- «
DENDVM: ita nunc geſtum eſt, vt ſufficiant hæc exempla NON «
CREDENTIBVS. Abraham cùm dixiſſet Saræ vt faceret fer- « Geneſ.18.v.6.
menti ſata tria, NON DIXIT EI NOMEN, eo quòd non erat «
fermento conſperſum. Et cum veniſſet Deus, & donaſſet gratiam «
Patris, ait: Simile eſt regnum cœlorum homini, qui accepit farinæ « Matt.13.v.33.
ſata tria, & abſcondit in eis modicum fermenti: Quis enim Pro- « Luc.13.v.21.
phetarum Antiquorum aut Nouiſſimorum dixit, VT MISCE- «
RETVR CONSPERSIONI FERMENTVM, niſi ipſe Chriſtus «
qui venit, vt diuinitas eius voluit, & permiſcuit Plaſma Patris, ſe- «
cundùm voluntatem Patris ſui, ſicut ſcriptum eſt: Veni facere vo- « Pſal.39.v.9.
luntatem tuam Deus? Scimus enim quia Verbum in principio erat «
ante plaſma, & ante ſolem, & ſic manſit donec hoc plaſmate opus «
eſſet: nam & Fermentum Mundi ante plaſma. QVADRAGE- «
SIMO NONO ac VLTIMO; ibidem in fine: Et qualis fuit «
OBLATIO Abraham priùs, & Iob in medio, & SANCTORVM «
NOVISSIME OFFERENTIVM; ita ſuſcepit Deus legiſlationem «
Sancti Concilij Prioris & Poſterioris: (Nicænum & Chalcedonen- «
ſe Varadatus intelligit) Vellem autem vt iuberet VESTRA DIVI- «
NITAS (vt enim in terris Dei imago Rex; ita & Regum Maieſtas «
Varadato θειότης quædam atque Diuinitas eſt: quo nomine Ma-
ximos Reges, atque Imperatores Sanctos, ſalutare Græci Chriſtiani
Veteres nonnumquam conſueuerunt, vt Primo Libro dictum eſt,)
coram ſe filiis Timothei: Abraham vnum agnum obtulit, & ſuſce- « Geneſ.22.v.13
pit Deus, & lætatus eſt: & Iob ſeptem agnas, & ſeptem boues, Vnam « Iob.42.v.8.
Oblationem Deo, & ſuſcepit Deus, & lætatus eſt; ET SANCTI «
APOSTOLI TRES PANES, QVI SVNT CORPVS CHRISTI, ET SVS- «
CEPIT. Quid putas dicturi ſunt Timothei filij? Hæc Varadatus de «
Timotheo illo Alexandrini Archiepiſcopalis Throni Tyranno, &
atrociſſimo Chalcedonenſis Concilij aduerſario atque hoſte lo-
quens. Hactenus Concilium Chalcedonenſe quod à Concilio
Conſtantinopolitano ſequenti denuò approbatum eſt. Ac præter
Sanctorum Euthymij & Auxentij Elogia atque Miracula, quibus
Chalcedonenſis vt Synodus, ita Fides enituit, Zonaras tertio An-
nalium in Marciano refert; quòd cùm Eutychianæ factionis ſectarij
decreta Concilij ſubſannarent, eiuſque auctoritatem non Chriſtiana

» veritate ſed potentia Regia ſiue Imperatoria nixam dicerent, Anato-
» lium Patriarcham conuocatis aduerſariis ita locutum fuiſſe: Quoniam
» ſententiam veſtram adhuc mordicus tenetis, neque vos perperã ſentire
» creditis, ſed nos incuſatis, quaſi Neſtorij dogma approbemus, CVM
» DVAS NATVRAS IN SALVATORE PRÆDICEMVS, vtraque citra
» confuſionem proprietatem ſuam retinente; iſtius Controuerſiæ du-
» bitatio, ſi placet, Deo permittatur. Scribatur igitur veſtra de Fide
» ſententia in vno Libello, & noſtra in altero: atque ambæ in locu-
» lo GLORIOSÆ MARTYRIS EVPHEMIÆ collocentur, & huius iu-
» dicium eſto, vtri rectè an perperam ſentiant. Hæc cùm Hæreticis
» etiam placuiſſent, libelli ſcripti, remoto lapide, qui loculum clau-
» debat, pectori Martyris apponuntur, & lapis in ſuum locum repo-
» ſitus ab vtraque parte ſignatur. Dehinc SVPPLICATIONES FIVNT
» ET PRECES AD DEVM PERVIGILES, vt demonſtret vtra ſententia
» ei cordi ſit, & quæ reiicienda videatur. Poſt triduum conueniunt,
» Imperatore etiam præſente. Aperto loculo (ô rem mirabilem) Li-
» bellus Hæreticorum AD PEDES Martyris inuenitur; alter in manu eius
» dextera; quam extendiſſe fertur ad Imperatorem & Patriarcham, ac
» libellum ei porrexiſſe. Itaque rectæ ſententiæ adſertores plaudere,
» aduerſarij verò demiſſis vultibus & præ pudore caligantibus abire,
» quidam etiam veram ſententiam amplecti: Ἐπεὶ ἔτι τῆς οἰκείας δόξης
ἀντέχεσθε, καὶ οὐ πείθεσθε, μὴ δοξάζοντες ὀρθῶς, ἀλλ' αἰτιᾶσθε ἡμᾶς, ὡς τὸ τοῦ
Νεστορίου παραδεχομένους δόγμα, ΔΥΟ ΦΥΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΚΗ-
ΡΥΤΤΟΝΤΑΣ, ἑκατέρας τηρούσης ἀσυγχύτως τὰς ἰδιότητας, ἐπιτρεπτέον, εἰ δο-
κεῖ, τῷ θεῷ, τὸ περὶ τούτου, περὶ τῆς πίστεως, φρόνημα. γραφήσεται δὲ καὶ παρ'
ἡμῶν τὸ ἡμέτερον. καὶ ἄμφω τὼ τόμω ἐν τῇ λάρνακι τεθείτων, τῆς ΠΑΝΕΥΦΗ-
ΜΟΥ Μάρτυρος ΕΥΦΗΜΙΑΣ, ἢ ταύτῃ τὴν κρίσιν δοτέον, τῶν ὀρθῶν ἢ διαστρόφων
δογματιστῶν. ἤρεσε ταῦτα καὶ τοῖς αἱρετικοῖς, καὶ οἱ τόμοι γεγράφαται, καὶ ὁ κλείων λί-
θος τὴν λάρνακα αἴρεται, καὶ οἱ χάρται, τοῖς στήθεσι τῆς μάρτυρος ἐπιτίθενται, καὶ
ὁ λίθος αὖθις τῇ λάρνακι ἐπιτίθεται, καὶ σφραγίζεται, ὑπ' ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν.
τὸ δ' ἐντεῦθεν, ἱκεσίαι πρὸς τὸν θεὸν, καὶ δεήσεις παννύχιοι, ἀποκαλύψαι, τίς αὐτῷ
τῶν δοξῶν καταθύμιος, καὶ τίς ἀποβλητέα δοκεῖ. καὶ μετὰ τρίτην ἡμέραν, συνέρχον-
ται, μηδὲ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ἀπολειφθέντος, καὶ ἀνοιγείσης τῆς λάρνακος, (ὢ τῶν θαυ-
μασίων σου Κύριε) εὑρέθη ὁ μὲν τῶν αἱρετικῶν τόμος, ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΟΣΙ τῆς μάρτυρος
κείμενος, ὁ δέ γε λοιπὸς, τῇ δεξιᾷ ταύτης χειρὶ κατεχόμενος, ΗΝ ΕΚΤΕΙΝΑΙ ΛΕ-
ΓΕΤΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ, καὶ τὸν Πατριάρχην, τὸν τόμον αὐτοῖς ἐγχει-
ρίζουσα. οἱ μὲν οὖν τὸ ὀρθὸν πρεσβεύοντες δόγμα, ἦσαν ἐν κρότοις, οἱ δὲ τούτοις ἑτε-
ρογνώμονες, κατηφιῶντες, καὶ σκότος ὑπ' αἰσχύνης περιχυθέντες, ἀπηλλάτ-
τοντο· τινὲς δ' ἐκ τούτων, καὶ πρὸς τὸ ὀρθόδοξον μετεβάλλοντο. Quæ quidem
Sacra Euphemiana Hiſtoria in Synodica ipſa Chalcedonenſi ad
Sanctum Leonem Papam his illuſtratur ac confirmatur verbis:
» Deus enim erat qui operabatur, & quæ ſuo thalamo Concilium
» coronauit ORNATA DECORE VICTORIÆ (aliàs, VICTRIX) Euphemia,
» QVÆ TANQVAM PROPRIAM CONFESSIONEM, FIDEI
» DEFINITIONEM SVSCIPIENS A NOBIS SVO SPONSO
» PER PIISSIMVM IMPERATOREM ET AMICAM CHRI-

STI AVGVSTAM OBTVLIT, OMNEM QVIDEM PERTVRBATIONEM CONTRARIORVM SEDANS, VERITATIS AVTEM CONFESSIONEM ROBORANS, VT AMICAM, E MANV AC LINGVA VNIVERSORVM DECRETIS PRO DEMONSTRATIONE (aliàs, VT OMNIBVS MANIFESTA ESSET) SVBSCRIBENS: Θεὸς γὰρ ἦν ὁ ἐνεργῶν, καὶ ἡ τὸν Σύλλογον τῷ νυμφῶνι στεφανοῦσα ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ΕΥΦΗΜΙΑ. Η, ΩΣΠΕΡ ΟΙΚΕΙΑΝ ΟΜΟΛΟΓΙΑΝ, ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΠΑΡ' ΗΜΩΝ ΔΕΞΑΜΕΝΗ ΤΟΝ ΟΡΟΝ, ΤΩ ΕΑΥΤΗΣ ΝΥΜΦΙΩ, ΔΙΑ ΤΟΥ ΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΔΟΣ, ΠΡΟΣΗΓΑΓΕ. ΠΑΣΑΝ ΜΕΝ ΤΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ ΤΑΡΑΧΗΝ ΚΑΤΕΥΝΑΣΑΣΑ, ΤΗΝ ΔΕ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ, ΩΣ ΦΙΛΗΝ ΟΜΟΛΟΓΙΑΝ ΚΡΑΤΥΝΑΣΑ, ΚΑΙ ΧΕΙΡΙ, ΚΑΙ ΓΛΩΤΤΗ, ΤΑΙΣ ΠΑΝΤΩΝ ΨΗΦΟΙΣ ΕΠΙΨΗΦΙΣΑΣΑ,' ΠΡΟΣ ΑΠΟΔΕΙΞΙΝ. Nec tacenda ſanè hoc loco eſt elegantiſſima illa Beati Aſterij Epiſcopi Amaſiæ Relatio in Euphemiam Martyrem, quæ Actione quarta Septimæ Synodi inſerta eſt: Pridem, ô viri, Demoſthenem habebam in manibus illum optimum, & Demoſthenis illa, vbi Æſchinem amaris immittit cogitationibus. Retardatus verò ſermone, & denſus intelligentia, quietem deprecatus ſum & ambulacrum: quo mihi ſolueretur puſillum animæ dolor: & procedens de habitaculo, pauxillum cum notis comitatus in forum, illinc ad Dei Templum profectus ſum, oraturus in vacatione: Cùm autem & hoc conſecutus, in obſcuro porticus domorum incederem, vidi illic picturam quandam, & me in ſummitatem viſio tulit, vt Euphranoris autem diceres eſſe diligentiam artificij, vel cuiuſque illorum veterum, qui ſculptibilem Iunonem in magnitudinem, cum modica eſſet, erigentes, etiam tabulas animatas operabantur. Veni ergo ſi velis: etenim nunc vacatio narrationis eſt, ediſſeram tibi ſcripturam. Neque enim magis praua quàm pictores, NOS vbique MVSARVM PVERI habemus remedia. Mulier quædam virgo ſacra & incorrupta, Deo pudicitiam vouens, EVPHEMIAM vocant eam. Cùm autem tyrannus aliquando piè viuentes perſequeretur, nimis alacriter mortis elegit periculum. At verò ciues & COMMVNICATORES RELIGIONIS, pro qua & obiit, vtpote virilem & ſacram virginem admirantes, IVXTA SACRARIVM THECA CONSTRVCTA, ET POSITO LOCVLO, HONORES EI CONCELEBRANT, ET ANNVAM FESTIVITATEM; NOVVVM ET PVBLICVM FACIENTES COMMERCIVM. Ergo alij quidem DEI MYTERIORVM SACRI DISPVTATORES HIEROPHANTÆ, VERBO QVOQVE MEMORIAM SEMPER HONORANT: & qualiter conſummauerit ſufferentiæ certamen, diligenter eos, qui ſimul adſunt, edocent. Pictor autem piè agens, & ipſe per artem pro viribus totam hiſtoriam eius deſignans, in ſindone iuxta thecam ſacram poſuit viſionem. Habet autem ita ſe illud amabile artificium: Excelſus ſuper thronum ſtabilis eſt iudex, amarè ac malignè aſpiciens in virginem: IRASCITVR ENIM QVANDO

VVLT ARS, ETIAM IN INANIMATIS MATERIIS. adſunt autem ſatellites principatus, & milites multi; quorum alij quidem monumentorum deſcriptores libros ferunt & codicillos: quorum alter à cera manu ſuſpenſa, aſpicit ad eam quæ iudicabatur, totam inclinans faciem, veluti iubens magis loquendum; ne laborans circa auditum, mendoſa ſcribat, ac reprehenſibilia. STABAT AVTEM VIRGO IN AQVILO INDVMENTO, AC VESTE PHILOSOPHIAM DESIGNANS, ET VT VISVM EST PICTORI, ETIAM VVLTVM VRBANVM: VT VERO MIHI VIDETVR, ANIMAM VIRTVTIBVS DECORATAM. Ducunt autem eam ad principem duo milites, vnus quidem illam ante trahens, alter autem poſt tergum vrgens, virginis temperatum pudore atque conſtantia morem. Etenim innuit quidem in terram, vt erubeſcens à vultibus marium. Stabat autem nequaquam perculſa, nihilque paſſa penes agonem timendum. Cumque ego alios interim laudarem pictores, quando intuitus ſum illius mulieris COLCHIDIS opus: quæ filiis cùm eſſet gladium illatura, MISERICORDIA ET FVRORE DIVIDIT FACIEM: Et vnus quidem oculorum inſinuat iram, alter verò matrem indicat parcentem & trementem: Nunc autem miraculum ab illa cogitatione ad hanc commutaui Scripturam; & vehementer admiror artificem, quoniam magis miſcuit colorum morem, & reuerentiam ſimul, & virilitatem temperans, affectiones per naturam repugnantes. Procedente verò anteriùs imitatione carnifices quidam in tunicis paruis nudi iam veniebant ab opere. Et quidam apprehenſo quidem capite, inclinans poſt tergum, præbebat alteri præparatam ad ſupplicium virginis perſonam. quidam verò aſtans incìdebat dentes: malleus autem, terebra, ſupplicij organa apparent. Præterea lacrymor hinc, & mihi paſſio intercìdit ſermonem. Sanguinis enim guttas ſic euidenter ſupercolorauit pictor, vt diceres has labia veraciter diſtillaſſe, & lamentatus ires. ad vincula poſthæc, & iterum virgo venerabilis IN FVLVIS VESTIBVS, ſed & ſola extendens manus in cœlum; & inuocans Deum PROCVRATOREM INTER ATROCIA. Cui oranti apparet ſuper caput SIGNVM, QVOD NVNC LEX EST CHRISTIANIS ADORARE ATQVE PRÆSCRIBERE; quódque indicium autumo fuiſſe paſſionis, quæ illam exſpectabat. Mox ergo & poſt modicum, ignem alibi validum pictor ſuccendit rubeo colore, hinc & inde rutilantem corpoream faciens flammam: ſtatuitque in medio, illam manus quidem ad cœlos expandentem, moleſtiam verò nullam in facie demonſtrantem, ſed è contrario gaudentem, quoniam ad incorpoream & beatam vitam abibat. VSQVE HVC ET PICTOR STATVIT MANVM ET EGO SERMONEM; Πρώην, ὦ ἄνδρες, Δημοσθένην εἶχον ἐν χερσί, τὸν δεινόν· καὶ Δημοσθένους ἐκεῖνα, ἔνθα δὴ τὸν Αἰσχίνην πικροῖς βάλλει τοῖς ἐνθυμήμασιν. ἐγχρονίσας δὲ τῷ λόγῳ, καὶ πυκνωθεὶς τὴν διάνοιαν, ἀνέσεως ἐδεόμην, καὶ περιπάτου. ὥστε μοι λυθῆναι μικρὸν, τῆς ψυχῆς τὸ πονούμενον. προελθὼν δὲ τοῦ δωματίου, καὶ ὀλίγον τοῖς γνωρίμοις συμβαδίσας ἐπ' ἀγορᾶς, ἐκεῖθεν εἰς τὸ τοῦ θεοῦ τέμενος ἀφικόμην, βαδιζόμενος ἐν σχολῇ. ὡς δὲ καὶ τούτου τυχὼν, ἕνα δὲ

τῶν

τὴν ὑπόστεγον δρόμον ἐβάδιζον, εἶδον ἐκεῖ γραφήν τινα, καί με κατ' ἄκρας εἷλεν ἡ θέα. Εὐφράνορος ἂν εἶπες εἶναι τὸ φιλοτέχνημα, ἢ τινος ἐκείνων τῶν παλαιῶν, οἳ τὴν γραφικὴν ᾖραν, εἰς μέγα ἐμψύχους, ὀλίγου δέοντος, ἐργασάμενοι πίνακας· δεῦρο δή, εἰ βούλει, (καὶ γὰρ σχολὴ νῦν διηγήματος,) φράσω σοι τὴν γραφήν. οὐδὲ γὰρ φαυλότερα πάντως τῶν ζωγράφων, οἱ ΜΟΥΣΩΝ ΠΑΙΔΕΣ ἔχομεν φάρμακα· Γυνή τις ἱερά, παρθένος ἀκήρατος, Θεῷ τὴν ΣΩΦΡΟΣΥΝΗΝ ΚΑΘΙΕΡΩΣΑΣΑ · ΕΥΦΗΜΙΑΝ καλοῦσιν αὐτήν · τυράννου δή ποτε τοὺς εὐσεβοῦντας ἐλαύνοντος, μάλα προθύμως τὸν ἐπὶ θανάτῳ εἵλετο κίνδυνον· οἱ δὲ δὴ πολῖται, καὶ ΚΟΙΝΩΝΟΙ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ, ὑπὲρ ἧς ἐτελεύτησεν, ὡς ἀνδρείαν ὁμοῦ καὶ ἱερὰν τὴν παρθένον θαυμάσαντες, ΠΛΗΣΙΟΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΤΗΝ ΘΗΚΗΝ ΔΕΙΜΑΜΕΝΟΙ, ΚΑΤΑΘΕΜΕΝΟΙ ΤΕ ΤΗΝ ΛΑΡΝΑΚΑ, ΤΙΜΑΣ ΤΕΛΟΥΣΙΝ ΑΥΤΗ, ΕΤΗΣΙΟΝ ΕΟΡΤΗΝ, ΚΟΙΝΗΝ ΚΑΙ ΠΑΝΔΗΜΟΝ ΠΟΙΟΥΝΤΕΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΝ. οἱ μὲν οὖν ΤΩΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ ΙΕΡΟΦΑΝΤΑΙ, ΚΑΙ ΛΟΓΩ ΤΙΜΩΣΙ ΤΗΝ ΜΝΗΜΗΝ ΑΕΙ, καὶ ὅπως ἐξετέλεσε τὸν τῆς καρτερίας ἀγῶνα, ἐπιμελῶς τοὺς συνιόντας λαοὺς ἐκδιδάσκουσιν · ὁ δὲ δὴ ζωγράφος, εὐσεβῶς καὶ αὐτός, διὰ τῆς τέχνης, κατὰ δύναμιν, πᾶσαν τὴν ἱστορίαν ἐν σινδόνι χαράξας, αὐτοῦ που περὶ τὴν θήκην ἱερὸν ἀνέθηκε θέαμα. ἔχει δὲ ὧδε τὸ φιλοτέχνημα. Ὑψηλὸς ἐπὶ θρόνου καθίδρυται δικαστής, πικρὸν καὶ δεινὸν βλέπων εἰς τὴν παρθένον. ΟΡΓΙΖΕΤΑΙ ΓΑΡ, ΟΤΑΝ ΕΘΕΛΗ, ΚΑΝ ΤΑΙΣ ΑΨΥΧΟΙΣ ΥΛΑΙΣ, Η ΤΕΧΝΗ. δορυφόροι δὲ τῆς ἀρχῆς, καὶ στρατιῶται, πολλοί · οἱ μὲν τῶν ὑπομνημάτων ὑπογραφεῖς δέλτους φέροντες, καὶ γραφίδας. ὧν θάτερος ἀναρτήσας ἀπὸ τοῦ κηροῦ τὴν χεῖρα, βλέπει, πρὸς τὴν κρινομένην σφοδρῶς, ὅλον ἐκκλίνας τὸ πρόσωπον, ὥσπερ παρακελευόμενος γεγωνότερον λαλεῖν, ἵνα μή, κάμνων περὶ τὴν ἀκοήν, ἐσφαλμένα γράφῃ, καὶ ἐπιλήψιμα. ΕΣΤΗΚΕ ΔΕ Η ΠΑΡΘΕΝΟΣ ΕΝ ΦΑΙΩ ΧΙΤΩΝΙ ΚΑΙ ΙΜΑΤΙΩ, ΤΗΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΝ ΣΗΜΑΙΝΟΥΣΑ. ΩΣ ΜΕΝ ΕΔΟΞΕ ΤΩ ΓΡΑΦΕΙ, ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΨΙΝ ΑΣΤΕΙΑ · ΩΣ ΔΕ ΜΟΙ ΔΟΚΕΙ, ΤΗΝ ΨΥΧΗΝ ΚΕΚΑΛΛΩΠΙΣΜΕΝΗ ΤΑΙΣ ΑΡΕΤΑΙΣ · ἄγουσι δὲ αὐτὴν πρὸς τὸν ἄρχοντα δύο στρατιῶται, ὁ μὲν ἕλκων ἐπὶ τὸ πρόσω, ὁ δὲ κατόπιν ἐπείγων. κεκέρασται δὲ τῆς παρθένου τὸ ἦθος, αἰδοῖ καὶ στερρότητι· νεύει μὲν γὰρ εἰς γῆν, ὥσπερ ἐρυθριῶσα ταῖς ὄψεσι τῶν ἀρρένων, ἕστηκε δὲ ἀκατάπληκτος, οὐδὲν πάσχουσα πρὸς τὸν ἀγῶνα δειλόν· ὡς ἔγωγε τοὺς ἄλλους τέως ἐπῄνουν ζωγράφους, ὅτε ἐθεασάμην τῆς γυναικὸς ἐκείνης τῆς ΚΟΛΧΙΔΟΣ τὸ δρᾶμα· ὅπως, μέλλουσα τοῖς τέκνοις ἐπιφέρειν τὸ ξίφος, ΕΛΕΩ ΚΑΙ ΘΥΜΩ ΜΕΡΙΖΕΙ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟΝ · καὶ θάτερος μὲν τῶν ὀφθαλμῶν, τὴν ὀργὴν ἐμφανίζει, θάτερος δέ, τὴν μητέρα μηνύει, φειδομένην, καὶ φρίττουσαν · νῦν δὲ τὸ θαῦμα, ἀπ' ἐκείνης τῆς ἐννοίας, πρὸς ταύτην μετατέθεικα τὴν γραφήν, καὶ σφόδρα γε ἄγαμαι τοῦ τεχνίτου, ὅτι μᾶλλον ἔμιξε τῶν χρωμάτων τὸ ἦθος, αἰδῶ τε ὁμοῦ, καὶ ἀνδρίαν κεράσας, πάθη κατὰ φύσιν μαχόμενα· προβαινούσης δὲ εἰς τὸ πρόσω τῆς μιμήσεως, δήμιοί τινες, ἐν χιτωνίσκοις, γυμνοὶ ἤδη ἤρχοντο τοῦ ἔργου · καὶ ὁ μὲν δραξάμενος τῆς κεφαλῆς, καὶ ἀνακλίνας εἰς τὸ κατόπιν, παρεῖχε τῷ ἑτέρῳ εὐτρεπὲς εἰς τιμωρίαν τῆς παρθένου τὸ πρόσωπον· ὁ δὲ παραστὰς ἐξέκοπτε τῶν ὀδόντων. σφῦρα δὲ καὶ τέρετρον φαίνεται τῆς τιμωρίας τὰ ὄργανα· δακρύω δὲ τὸ ἐντεῦθεν. καί μοι τὸ πάθος ἐπικόπτει τὸν λόγον. ταῖς γὰρ τοῦ αἵματος σταγόσιν, οὕτως ἐναργῶς ἐπέχρωσεν ὁ ζωγράφος, ὥστε εἴποις ἄν, προχεῖσθαι τῶν χειλέων ἀληθῶς, καὶ θρηνήσας ἀπέλθοις. δεσμωτήριον μετὰ ταῦτα, καὶ πάλιν ἡ παρθένος σεμνή, ΕΝ ΤΟΙΣ

ΦΑΙΟΙΣ ΙΜΑΤΙΟΙΣ, κάθηται μόνη, ἐκτείνουσα τὼ χεῖρε πρὸς οὐρανὸν, καὶ καλοῦσα Θεὸν ΕΠΙΣΚΟΠΟΝ ΤΩΝ ΔΕΙΝΩΝ· ἐσχημάτισται δ' αὐτῇ, φαίνεται ὑπὸ κεφαλῆς ΤΟ ΣΗΜΕΙΟΝ, Ο ΔΗ ΝΟΜΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙΣ ΠΡΟΣΚΥΝΕΙΝ ΤΕ ΚΑΙ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣΘΑΙ· σύμβολον, οἶμαι, τοῦ πάθους, ὅπερ αὐτὴν ἐξεδέχετο. εὐθὺς γοῦν, καὶ μετ' ὀλίγον, πῦρ ἀλλαχοῦ σφοδρὸν, ὁ ζωγράφος ἀνῆψεν, ἐρυθρῷ χρώματι ἔνθεν ἐπιλαμφθέντι, σωματοποιήσας τὴν φλόγα· ἵστησι δὲ μέσην αὐτὴν, τὰς μὲν χεῖρας πρὸς οὐρανὸν διαπλώσασαν, ἀλγηδόνα δὲ οὐδεμίαν ἐπιφαίνουσαν τῷ προσώπῳ, ἀλλὰ τοὐναντίον, γεγηθυῖαν, ὅτι πρὸς τὴν ἀσώματον καὶ Μακαρίαν ἐξεδήμει ζωήν. ΜΕΧΡΙ ΤΟΥΤΟΥ ΚΑΙ Ο ΖΩΓΡΑΦΟΣ ΕΣΤΗΣΕ ΤΗΝ ΧΕΙΡΑ, ΚΑΓΩ ΤΟΝ ΛΟΓΟΝ. Atque hic eſto DE VERITATE EVCHARISTIÆ non tam probationum quàm REVELATIONVM ET CONFESSIONVM finis. Anglicanæ certè ſunt, quandoquidem & EVPHEMIA SORBONICA, Apoſtaticam SPALAT-ANTONIANÆ Fidei Confeſſionem horum trium Primo Libro iam pridem conculcauit, & tibi, REX IACOBE, Veram atque Orthodoxam Fidem porrexit. Eſt enim PARISIENSIS AC SORBONICÆ THEOLOGORVM FACVLTATIS PATRONA (vt HIEROPHANTARVM, id eſt, SACRORVM INTERPRETVM MYSTERIORVM DEI ſemper fuiſſe ex Aſterio vidimus) HÆRESEON VICTRIX Sancta Martyr Euphemia; eſtque noſtra memoria apud noſtram Sorbonam nouo, ſolemni pompa deducto (qualis Sancti Anaſtaſij Martyris illa fuit, Septimæ Synodi Actione quarta) Melitenſium dono ille ille Pes CALCATOR PERFIDIÆ, qui Schiſma Hæreſimque & protriuit & proteret. At quàm diſpar Polychronius ille Monachus, qui Actione decima quinta Sextæ Synodi, expoſitionem ſuæ Fidei, IN OPERE MORTVI, ἐπὶ ἔργῳ νεκροῦ, apud Concilium ac Imperatorem ſe probaturum, temere falſóque iactitauit. Quem quiſquis nouorum Apoſtatarum imitatus ille eſt, meritò ſanè Synodi illius ſupplicio dignus eſt, nempe Depoſitio-
» ne Sacerdotij & Vniuerſali Acclamatione: NOVO SIMONI,
» ANATHEMA: ΤΩ ΝΕΩ ΣΙΜΩΝΙ, ΑΝΑΘΕΜΑ. Vniuerſa Chriſti
» Eccleſia adſtante atque addente: Quomodo namque eſſet poſſibi-
» le, blaſphemantem in Deum virtutes operari? Πῶς γὰρ ἂν καὶ ἐδύνατο,
βλασφημῶν εἰς Θεὸν, δυνάμεις ἐπιτελεῖν; Anglicanæ etiam potiſſimùm dicendæ eo nomine certè ſunt, REVELATIONES illæ, quo & Leo Quartus in Epiſtola ad Epiſcopos Britanniæ per Sardicenſis Concilij Canones, Eccleſiæ diſceptationes diſſoluendas docet: Anglicanæ, inquam, Anglicanæ. Teſtis tandem, vt in ore trium ſtet omne verbum, numquam ſatis audiendus Gregorius, Anglicanæ veſtræ Eccleſiæ Fundator & Auctor, cùm his, ſemper iterandis inculcandiſque verbis, non tam Quattuor Concilia, quàm Quattuor Euangelia agnoſcit,
» quattuor illa quæ huc vſque recenſuimus: Præterea, inquit, quia
» corde creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem, SICVT
» SANCTI EVANGELII QVATTVOR LIBROS, SIC QVATTVOR CON-
» CILIA SVSCIPERE, ET VENERARI ME FATEOR. NICÆNVM SCILI-
» CET, in quo peruerſum Arij dogma deſtruitur; CONSTANTINOPOLI-

TANVM quoque, in quo Eunomij & Macedonij error conuincitur: «
EPHESINVM etiam PRIMVM, in quo Neſtorij impietas iudicatur: «
CHALCEDONENSE verò, in quo Eutychis Dioſcorique prauitas re- «
probatur, tota deuotione complector, integerrima approbatione «
cuſtodio; quia in his velut in quadrato lapide, SANCTÆ FIDEI «
ſtructura conſurgit, & cuiuſlibet vitæ atque actionis norma con- «
ſiſtit. QVISQVIS EORVM SOLIDITATEM NON TENET, ETIAM- «
SI LAPIS ESSE CERNITVR, TAMEN EXTRA ÆDIFICIVM IACET. «
Ac paulo poſt: QVISQVIS ERGO ALIVD SAPIT, ANATHEMA SIT. «
QVISQVIS VERO PRÆDICTARVM SYNODORVM FIDEM TENET, «
PAX EI SIT A DEO PATRE PER IESVM CHRISTVM FILIVM «
EIVS, QVI CVM EO VIVIT ET REGNAT CONSVBSTANTIALI- «
TER DEVS IN VNITATE SPIRITVS SANCTI PER OMNIA SÆ- «
CVLA SÆCVLORVM, AMEN. Quod quidem Pontificale Gre- «
gorij dictum CONFESSIO FIDEI eſt ad Patriarchas Epiſto-
lâ vigeſimâ quartâ libri primi ſcriptâ Ioanni Epiſcopo Conſtan-
tinopolitano, Eulogio Alexandrino, Ioanni Ieroſolymitano,
& Anaſtaſio Patriarchæ Antiocheno, De Onere Paſtorali ſibi
nuper impoſito & de Fide, quam iuxta Decreta Conciliorum am-
plectitur. Hæc Euangelicè APOSTOLICVS VIR GREGO-
RIVS. Porrò Regium Imperatoris Iuſtiniani ad Patriarchas Re-
ſcriptum, prima Collatione Quintæ Generalis Synodi, nihil an-
tiquius tum Matri Eccleſiæ, tum Regibus Eccleſiæ Filiis eſſe de-
bere docet, quam vt Vna & eadem Fides, quam SANCTÆ «
QVATTVOR SYNODI confeſſæ ſunt, in Sanctis Dei Eccle- «
ſiis prædicetur. Quare eadem Collatione recitatur Eutychij Con- «
ſtantinopolitani Patriarchæ ad Vigilium Pont. Max. Epiſtola,
quæ de Tribus Capitulis agens ſic tandem concluditur: Et «
ideo petimus, præſidente nobis Veſtra Beatitudine, ſub tranquil- «
litate & Sacerdotali Manſuetudine PROPOSITIS SANCTIS EVANGE- «
LIIS, communi tractatu eadem capitula in medio proponenda, «
quæri & conferri, & finem quæſtionis imponi Deo placitum «
& conuenientem his quæ à Sanctis Quattuor Conciliis defini- «
ta ſunt: quoniam ad augmentum pacis & concordiam Eccleſia- «
rum pertinet, vt omni de medio diſſenſione ſublata, quæ à prædi- «
ctis Quattuor Sanctis Conciliis definita ſunt, inconcuſſa ſeruen- «
tur, Sanctarum Synodorum reuerentiâ in omnibus cuſtoditâ. Vigi- «
lius vero Pont. Max. Eutychio Conſtantinopolitano ita ibidem dein-
de reſpondet: Quibus ita prædictis poſtulationibus, veſtrum deſide- «
rium cognoſcentes, annuimus vt de Tribus Capitulis, ex quibus quæ- «
ſtio nata eſt, facto regulari conuentu, ſeruata æquitate, MEDIIS SA- «
CROSANCTIS EVANGELIIS, collationem cum VNITIS FRATRIBVS, «
habeamus (fortè, habeatis) & finis detur placitus Deo, & conueniens «
his quæ à Sanctis Quattuor ſunt definita Conciliis: ſcientes vtique, «
ſicut & communis profeſſionis teſtimonio declaratur, memorata- «

rum Synodorum in omnibus reuerentiam cuſtodiri. Quibus pro-
miſſis, Collatione tandem Tertia hunc in modum decernit & defi-
» nit : Confitemur Fidem tenêre & prædicare ab initio donatam à
» magno Deo & Saluatore noſtro Ieſu Chriſto, ſanctis Apoſtolis, &
» ab illis in vniuerſo mundo prædicatam, quam & ſancti Patres, con-
» feſſi ſunt & explanauerunt, & ſanctis Eccleſiis tradiderunt, & ma-
» ximè qui in SANCTIS QVATTVOR SYNODIS conuenerunt; quos
» per omnia & in omnibus ſequuntur, (aliàs, ſequimur) & ſuſcipi-
» mus, cum in aliis ſanctis Patribus : & SANCTAS QVATTVOR SY-
» NODOS, id eſt, trecentos decem & octo ſanctos Patres Nicææ con-
» gregatos ; & centum quinquaginta qui Conſtantinopoli conuene-
» runt, & Epheſi I. ducentos, & Chalcedone ſexcentos triginta, &
» omnia quæ à prædictis SANCTIS QVATTVOR CONCILIIS pro vna
» eademque Fide definita ſunt, ſuſcipimus ; & omnes condemnatos
» à prædictis SANCTIS QVATTVOR CONCILIIS, tanquam conde-
» mnatos & anathematizatos habemus, vna cum aliis Hæreticis. In
Sexta verò Synodo Actione decima quarta; Sanctum Concilium
» exclamauit, Η Αγία Σύνοδος ἐξεβόησεν· SANCTORVM QVATTVOR
» CONCILIORVM SEMPITERNA MEMORIA, Ταῖς Αγίαις Τέσσαρσι Συνό-
δοις, αἰωνία ἡ μνήμη. Sed omnium optimè declarat Primorum Quat-
tuor Magnorum Conciliorum Ordinem deſcriptio eorum quæ ge-
ſta ſunt, in Conſtantinopolitano Concilio, ſub Hormiſda & Ioan-
ne, quæ ſequentis Conſtantinopolitani Concilij ſub Agapeto &
Menna, Actioni quintæ inſerta eſt, eſtque his verbis, tanquam hi-
ſtoria relatu digniſſima, depicta ad perpetuam rei memoriam, poſt-
» quam populus acclamaſſet : QVATTVOR SYNODOS DIPTYCHIS.
» ΤΑΣ ΤΕΣΣΑΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥΣ, ΤΟΙΣ ΔΙΠΤΥΧΟΙΣ· Et cum clauſiſ-
» ſent portas, in eiſdem acclamationibus permanentibus, accipiens
» DIPTYCHA, ſanctiſſimus & beatiſſimus Archiepiſcopus & Patriar-
» cha Oecumenicus Ioannes, IVSSIT ORDINARI QVATTVOR SAN-
» CTAS SYNODOS SANCTORVM PATRVM, VIDELICET IN NI-
» CÆA CONGREGATORVM, ET IN CONSTANTINOPOLI SIMILITER
» CONVENIENTIVM SVB NECTARIO SANCTÆ MEMORIÆ, AC IN
» EPHESO CONGREGATORVM SVPER DEPOSITIONE NESTORII,
» NECNON ILLORVM DE CHALCEDONA SVPER DE-
» IECTIONE EVTYCHIS ET EIVSDEM IMPII NESTORII,
» ORDINARIQVE IVSSIT NOMINA IN SANCTA MEMORIA DE-
» FVNCTORVM ARCHIEPISCOPORVM HVIVS REGIÆ VRBIS EV-
» PHEMII, ET MACEDONII, AC ETIAM LEONIS ROMA-
» NI PONTIFICIS. Tunc voce magna OMNES DE POPVLO,
Luc.1.v.68. » tanquam vno ore clamarunt : Benedictus Dominus Deus Iſraël,
» quia viſitauit & fecit Redemptionem populo ſuo. Magnâ au-
» tem horâ ex vtraque parte conſiſtentibus, & pſallentibus hanc
» Pſalmodiam, Cantores ſuperuenientes conuerterunt ſe dicere
» TRISAGIVM. Et cum ipſi incepiſſent, TOTVS POPVLVS

QVIEVIT; ET AVDIEBAT ATTENTIS AVRIBVS TRISAGIVM. Et «
poſt lectionem Sancti Euangelij, EX MORE SACRA MISSA FINITA, «
& ianuis clauſis, ac SANCTA LECTIONE iuxta conſuetudinem le- «
cta, TEMPORE DIPTYCHORVM CVCVRRIT OMNIS MVLTITVDO «
cum magno ſilentio CIRCVMCIRCA ALTARE, & audiebant. Et «
cùm ſolùm lectæ fuiſſent à DIACONO appellationes PRÆDICTA- «
RVM SANCTARNM QVATTVOR SYNODORVM, & ſanctæ memo- «
riæ ARCHIEPISCOPORVM, Euphemij & Macedonij & Leonis, voce «
magna vniuerſi clamauerunt, GLORIA TIBI DOMINE. Et poſt hoc, «
cum omni modeſtia completa fuit cum Deo DIVINA MISSA: «

Καὶ κλεισθεισῶν αὐτῶν τῶν θύρας, καὶ ἐπιμενόντων τοῖς τῶν αὐτῶν ἐκβοήσεσι, λαβὼν ΤΑ ΔΙΠΤΥΧΑ *ὁ ἁγιώτατος καὶ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος, καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, Ἰωάννης,* ΕΚΕΛΕΥΣΕ ΤΑΓΗΝΑΙ ΤΑΣ ΑΓΙΑΣ ΤΕΣΣΑΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥΣ, ΤΩΝΤΕ ΕΝ ΝΙΚΑΙΑ ΣΥΝΕΛΘΟΝΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΩΣΑΥΤΩΣ ΣΥΝΑΧΘΕΝΤΩΝ, ΕΠΙ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΤΗΣ ΟΣΙΑΣ ΜΝΗΜΗΣ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΕΦΕΣΩ, ΕΠΙ ΤΗ ΕΚΒΟΛΗ ΝΕΣΤΟΡΙΟΥ· ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΧΑΛΚΗΔΟΝΙ, ΕΠΙ ΤΗ ΕΚΒΟΛΗ ΕΥΤΥΧΟΥΣ, ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΔΥΣΣΕΒΟΥΣ ΝΕΣΤΟΡΙΟΥ· ΚΑΙ ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΤΩΝ ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΩΝ, ΕΝ ΟΣΙΑ ΤΗ ΜΝΗΜΗ, ΚΑΙ ΓΕΝΟΜΕΝΩΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΤΑΥΤΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΔΟΣ ΠΟΛΕΩΣ, ΕΥΦΗΜΙΟΥ, ΚΑΙ ΜΑΚΕΔΟΝΙΟΥ, ΚΑΙ ΜΕΝΤΟΙ ΚΑΙ ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΜΕΝΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΡΩΜΗΣ. *Τότε φωνῇ μεγάλῃ, πάντες οἱ τοῦ λαοῦ, ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος, ἐβόησαν·* ΕΥΛΟΓΗΤΟΣ ΚΥΡΙΟΣ Ο ΘΕΟΣ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ, ΟΤΙ ΕΠΕΣΚΕΨΑΤΟ, ΚΑΙ ΕΠΟΙΗΣΕ ΛΥΤΡΩΣΙΝ ΤΩ ΛΑΩ ΑΥΤΟΥ. *Ἐπὶ πολλὴν δὲ ὥραν, ἀντιφωνούντων ἑκατέρων τῶν μερῶν, καὶ ψαλλόντων τὴν ψαλμῳδίαν ταύτην, οἱ ψάλται ἐτράπησαν, ἀνελθόντες εἶπον* ΤΟ ΤΡΙΣΑΓΙΟΝ· *Καὶ αὐτῶν ἀρξαμένων, πᾶς ὁ λαὸς* ΕΠΑΥΣΑΤΟ, *καὶ ὑπήκουσε τοῦ* ΤΡΙΣΑΓΙΟΥ· *Καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ἁγίου Εὐαγγελίου,* ΕΞ ΕΘΟΥΣ, ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΕΠΙΤΕΛΟΥΜΕΝΗΣ, *καὶ τῶν θυρῶν κλεισθεισῶν, καὶ* ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ, *κατὰ τὸ συνήθες, λεχθέντος,* ΤΩ ΚΑΙΡΩ ΤΩΝ ΔΙΠΤΥΧΩΝ, *μετὰ πολλῆς τῆς ἡσυχίας, συνέδραμον ἅπαν τὸ πλῆθος,* ΚΥΚΛΩ ΤΟΥ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΥ, *καὶ Ἠκροῶντο. Καὶ μόνον ἐλέχθησαν αἱ προσηγορίαι* ΤΩΝ ΕΙΡΗΜΕΝΩΝ ΑΓΙΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΣΥΝΟΔΩΝ *παρὰ τοῦ* ΔΙΑΚΟΝΟΥ, *καὶ τῶν ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ* ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΩΝ, *Εὐφημίου, καὶ Μακεδονίου, καὶ Λέοντος· Καὶ φωνῇ μεγάλῃ ἔκραξαν ἅπαντες,* ΔΟΞΑ ΣΟΙ, ΚΥΡΙΕ· *Καὶ μετὰ τοῦτο, μετὰ πάσης εὐταξίας, ἐπληρώθη, σὺν Θεῷ,* Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ.

CAP. XLIII.

QVAMQVAM verò in hac noſtra CONFESSIONIS APOSTOLICÆ ATQVE VETERIS ANGLICANÆ Demonſtratione Euangelica, diximus DE SACRIFICIO, diximus DE SACRAMENTO, (SACRAMENTVM quippe eſt ECCLESIASTICÆ VNITATIS, vt ex Quæſtionibus Angelici Doctoris, ſeptuageſima tertia, ſeptuageſima nona, & octuageſima tertiæ Partis, vti ſupra attigimus, conſtat; QVOD VNI- «
TAS CORPORIS MYSTICI EST FRVCTVS CORPORIS VERI PERCEPTI: «
quemadmodú Quæſtione octuageſima ſecunda docet,) adeo inquam diximus tam multa tamque fortia, vt à probandis cæteris veſtra æqui-

tas facile nobiſcum diſpenſatura ſit! verumtamen ne quid intactum in PAVLO PRÆDICANTE, quem agimus, quem ſuſpicitis, à cuius ore nunc pendetis, videatur; ſi non tractandi, at deſignandi communes ij loci ſunt ex quibus cætera mea Apoſtolica quandoque ſingulatim & opportunius petere ac perſequi poſſitis. Tu, DOCTISSIME REX, reliqua De Verbis Domini quæ ſupplenda erunt, ſupplebis: videlicet eo quo cœperamus ordine tractanda, De reliquis Sex Sacramentis, De Hæreſibus ac De Spiritu & Littera, in TRACTATV PRIMO: In SECVNDO, qui futurus erat DE BONIS OPERIBVS, ſiue De Fide & Operibus quidquid De Fide & Symbolo; De Trinitate Vnius Dei; De Vtilitate Credendi; De Prædeſtinatione Sanctorum & Bono Perſeuerantiæ; De Peccatorum Meritis ac Remiſſione & Indulgentia; De Bono Coniugali, ac Sancta Virginitate; De Diſciplina Chriſtiana; De Doctrina denique Chriſtiana, ſiue in Catechizandis Rudibus, ſiue in Ciuitate Dei tam moribus Eccleſiæ Catholicæ erigenda, quàm Hierarchicis Legibus regenda; De Petro à Paulo reprehenſo; De bene viuendo; De Traditionibus ac Baptiſmo Paruulorum; De Natura & Origine Animarum; De Contemptu Mundi; De Exſecratione Idololatriæ; De, Vi, attamen moderatè, coercendis atque corrigendis Hæreticis, ſiue, De Correctione Hæreticorum ac Schiſmaticorum; De Piorum Conſeruatione; De Peccatorum & Supplicij Menſura; De Sacris Miraculis; De Vera Fœlicitate; De Epiſcopali Officio Intercedendi pro reis; De Curioſis Quæſtionibus; De Præſentia Dei, ſiue De Præſentia Naturæ quem Deum verum & ſummum dicimus, & De Templo eius; De Coërcenda Temulentia; Quomodo voluntas Hominis ſubditur voluntati Dei; De Immanitate Schiſmaticorum; Quomodo vtendum Poteſtate Mundana; De Ornatu Chriſtianorum; De Dono Doctrinæ; De die ſupremo Mundi non inquirendo, deque Hebdomadibus Danielis; De Otio Monachorum ad pietatem non ad ignauiam conuertendo, Deque IVVANDA per eos ECCLESIA; De Ieiunio Sabbathi ac Ieiunijs priſcorum; De Malis & Fraterna Correptione patienter tolerandis, ſiue De perpetiendis malis ſpe Vitæ Cæleſtis; De Euangelio Mortuis prædicato; De Anima Incorporea (id eſt, ſoluta corpore) deque Viſis prodigioſis & Actu Animæ ſine corpore; De Quæſtionibus ad ſalutem non neceſſariis, & De Similitudinibus non per omnia rebus congruentibus diuinis, ſiue De Inquiſitione rerum diuinarum; De Orando Deo pro Incredulis; De Baptiſmo & Pœnitentia Petri; De Regula Monacharum; De Videndo Deo; De Conuictu & Seceſſu altiſſimo à tumultu rerum mundanarum, ac Tranquillitate Mentis; De profectu in contemplatione rerum æternarum; De Variis Conſuetudinibus Regionum; De Ritibus Eccleſiæ; De Gratia Noui Teſtamenti; De Orando Deo; De Afflictione Piorum; De amplectenda Vita verè Chriſtiana; De Legibus Principum Chriſtianorum aduersùs Schiſmaticos & Hæreticos euulgandis; De non temerè iudicando; De Pia

Triſtitia quam Boni ferunt ex impietate Malorum; De Veſtiendis Pauperibus; De Schiſmate Finiendo; De Cohibenda Ira; Quòd de rebus Ineffabilibus parciſſimè loquendum; De Vera Amicitia; De Præſentia Animorum nexu amicitiæ vinctorum; De Concordia ſarcienda; De exhortando ad Concordiam Eccleſiæ; De Communione Chriſtianæ Vnitatis, ſiue, De Pace Vnitatis & Charitatis; De Clericorum Coërcenda licentia; De Velandis Virginibus; De Fuga in Perſecutione; De Voto Continentiæ; De moderando ſupplicio nocentium; Quomodo cogendi homines ad bona; Quòd Chriſtianis arma tractare liceat; QVOD NEMO IVRE SCANDALIS EVERTATVR; De recipiendis Schiſmaticis; Quomodo Suſpicionibus & Calumniis ſit occurrendum; Quomodo tractandum ſit Eccleſiæ negotium; De Fato & Fortuna contra Mathematicos; Quomodo degenda ſit præſens vita, vt perueniatur ad æternam; Denique de mille aliis, ſi qui ſunt, Auguſtinianis locis. In TERTIO; DE LIBERO ARBITRIO, optandum illud De Natura & Gratia opus diuinum ac ſanctum Voluntatis & Gratiæ commercium; Fidei Spei & Charitatis cæleſtem Triadem, ac, qui difficilè rumpitur, Funiculum Triplicem; Sanctam De Iuſtitia & Iure inuiolabilemque (Quod tibi fieri non vis, alteri non facere) Diſpenſationem, ac Naturæ & Gratiæ indefectibilem Æternamque Oeconomiam. In QVARTO demum atque VLTIMO; DE CVRA PRO MORTVIS GERENDA, Statum extra corpus, ſiue ſpectes Purgationem in Sanguine Agni, ac Operum Probatorium Ignem; ſiue auſcultes Perfectam Beatitudinem Variamque ſimul Sortem Sanctorum; quodcunque illud eſt De Sermone Domini in Monte à Patribus decantatum, Diuinumque Nazianzeni Myſticorumque Theologorum ſeparatarum Animarum feliciter in Deo exſultantium Tripudium; ſiue contemplere in Opere De Sanctis, ſupermundanas Beatorum Inſulas, ac cum Chriſto regnantium atque triumphantium omniſcientem tam in iuuando & liberando, quàm in caſtigando atque plectendo Poteſtatem Iudiciariam; ſiue attendas Communionem Sanctorum, & eam CVIVS PARTICIPATIO eſt IN IDIPSVM, id eſt, in Vnitatem, & quam Mundus dare non poteſt, Eccleſiaſticam Pacem Regibus, vt æternùm regnent, æternum quærendam atque procurandam. Nos autem noſtro ordine atque eo certè ordine quo ſcriptæ ſunt, Prædicationes potiùs quàm Epiſtolas noſtras, ac familiares Sermones percurremus, & cum NOVO PAVLO, Cyrillo, in Proſphoneticis Regiis ante Apologeticum ſuum præmiſſis VETEREM atque PRÆDICANTEM obſeruabimus, PAVLINIS noſtris grauioribus ſententiis in proprios locos, & quaſi Commentarios Regum breuiſſimos, coniectis atque ſepoſitis. Quemadmodum igitur Cyrillus nihil præter Paulum, ac omnia ex Paulo ad maieſtatem vſumque Regum accommodat, in Quæſtionibus De Incarnatione Controuerſis, quæ ſui temporis Controuerſiæ erant: ſic in cæteris omnibus huius ſæculi Controuerſiis De Fide, prout res atque vtilitas tulerit, tibi, DOCTISSIME REX, tuiſque Anglis,

ac reliquis qui audituri ſunt, aceruatim iam reliqua ex me, id eſt,
ex tuo Paulo, REX IACOBE, dicam, quæ cùm perfecero, mox
CAP. XLIV. perorabo. EPISTOLAS igitur Paſtorales QVATTVORDECIM ſcripſi, ſeu potiùs Homilias, ac SERMONES DE TEMPORE
ſcriptos ad Eccleſiam Catholicam per Prouincias, ac Diœceſes, o-
Rom. 1. v. 8. » mniúmque caput Romanam Eccleſiam, miſi: vnde FIDES ANNVN-
» CIATVR IN VNIVERSO MVNDO. Horum Septem IVVANDIS
Græcorum Eccleſiis impendiſſe miretur is ſolus, qui neſcit acceptâ,
2. Petr. 3. v. 15. quam Petrus laudat, à Deo SAPIENTIA, mihi contra Græcorum
Sapientiam certandum fuiſſe; Gentium omnium Græcos ſapientiſ-
ſimos exſtitiſſe; Græcorum nomine Gentiles appellatos eſſe; Græ-
2. Cor. 11. v. 28. carumque Eccleſiarum curam, ſiue, vt meis verbis vtar, INSTAN-
TIAM, Ἐπισύστασιν (quæ propriè Multitudo quæ aduersùs aliquem
coit, idque non ſemel, ſed repetitis vicibus conſurgit) ac SOLLICI-
TVDINEM, Μέριμναν, quam veſtro ſæculo, cùm tam multa tamen
eis Eccleſia Chriſti debeat, pudendum in modum ferme abiece-
Ioan. 4. v. 38. runt) poſteris inde demandaſſe, vt (quod in Euangelio dicitur) in
labores meos introirent: ac denique Græcorum principes Athe-
Act. 17. v. 23. nienſes, IGNOTVM DEVM, notos aliis, ignotos ſibi, docuiſſe. Ac
omnium certè Epiſtolarum Pauli primò ſcripta eſt ad Theſſaloni-
cenſes Prior, vt acutè vidit eius interpres, qui veſtri Anſelmi no-
men præfert. Conſtat enim datam eſſe haud multò poſtquam ad
fidem Theſſalonicenſes conuerſi eſſent, id eſt, ſtatim ab aduentu
Act. 18. v. 5. Timothei Corinthum Theſſalonicâ reuerſi, vt ex Actuum duode-
1. Theſſ. 3. v. 2. vigeſimo, ac Theſſalonicenſium prioris capite tertio, compertum
eſt. Pauli verò Epiſtolarum nulla ante id tempus, id eſt ante An-
num Chriſti Quinquageſimum Secundum, ſcripta inuenitur. Et re-
uera Theſſalonicenſes primi inter Gentiles fidem receperunt, quod
2. Theſſ. 2. v. 13. » ſatis indicaui, his verbis, in Epiſtola ad eos poſteriore: Nos autem
» debemus gratias agere Deo ſemper pro vobis, FRATRES dilecti à
» Deo, quòd elegerit vos PRIMITIAS in ſalutem. Græcè tamen hîc
non eſt ἀπαρχὴν, PRIMITIAS, ſed ἀπ' ἀρχῆς, id eſt, AB INITIO,
quod eodem tamen redit. Cùm igitur, & Theſſalonicenſes ſim-
pliciter PRIMITIAS à Deo electas, ſiue adſumptas, ſiue ſeparatas ad
ſalutem; eoſque, qui ex aliqua regione primi ad fidem conuerſi
ſunt, eius regionis PRIMITIAS appello, tanquam fructus primi-
Rom. 16. v. 5. genios, Deo oblatos, vt Romanorum decimo ſexto, Epænetum
1. Cor. 16. v. 15. PRIMITIVVM ASIÆ, & prioris ad Corinthios decimo quoque ſex-
to, Stephanam, & Fortunatum, PRIMITIAS ACHAIÆ; (vbi Græcè
vtrobique eſt Ἀπαρχή·) alluſio eſt ad ſeparationem Primitiuorum,
Exod. 13. v. 12. Num. 15. v. 20. quæ ſecundùm Legem Moſaïcam, Exodi decimo tertio, Numero-
rum decimoquinto, & alibi fiebat. Ex quo vſus obtinuit, vt illo-
rum temporum Eccleſiam, PRIMITIVAM vocitemus. Porrò Theſ-
ſalonicenſium ciuitas, Macedoniæ Metropolis fuit, apud quos ego
poſteaquam Philippis digreſſus ſum, Euangelium Chriſti non ſine
fructu PRÆDICAVI, etſi Iudæis inſano ſtudio contra nitentibus,

decimo ſeptimo Actorum. Hos igitur recens conuerſos, quòd in- Act.17.v.15.
ter domeſticas perſecutiones, in accepta Fide, conſtantes perman-
ſiſſent, miſsâ ad eos primâ omnium Epiſtolâ, collaudo, ac Tres Vir-
tutes Myſticas Theſſalonicenſibus adtribuo; Fidem, Charitatem, &
Spem: quibus ſingulis propria quædam adapto; Fidei, OPVS, τὸ Ἔρ- 1.Theſſ.1.v.3.
γον· Charitati, LABOREM, ΤΟΝ ΚΟΠΟΝ· & Spei, SVSTINENTIAM,
ſeu Patientiam, ac Tolerantiam, ΤΗΝ ΥΠΟΜΟΝΗΝ. Nam Fides ex
Operibus oſtenditur: Charitas Laborem reddit leuem, ac facilem,
& Spes Patientiam gignit, ex octauo noſtro ad Romanos: Quod „ Rom. 8.
enim Speramus, per Patientiam exſpectamus. Poſtmodum Deo „ v. 25.
gratias ago, prout ritè Deum colendi EVCHARISTICA ratio ſole-
mnior ac commendabilior mihi ſemper fuit. Neque verò meæ
perſonæ commendationem interim omiſi, vt, qui non ſolùm pu-
rè atque ſyncerè Chriſtum iis annunciaſſem, verùm etiam, ne eos
grauarem, à ſumptu accipiendo abſtinuiſſem. Quod, cur com-
memorem, ex poſteriore mea certiùs intellectum eſt. Atque hæc
quidem Primo, Secundo, & Tertio, Capitibus. Mox præcepta vi-
tæ Chriſtianæ ſubiungo: DE VASE ſuo, in Sanctificatione & Ho- 1. Theſſ. 4.
nore Poſſidendo, ſiue De Caſto Coniugii vſu; De Voluptate, ac v. 4.
Libidine, (quam Apoſtolicè PASSIONEM DESIDERII, Πάθος Ἐπιθυ- v. 5.
μίας, ſiue MORBVM DESIDERII, cum Auguſtino, capite octauo, li-
bri primi de Nuptiis & Concupiſcentia; vel MORBVM CVPIDITA-
TIS, vel AFFECTVM CONCVPISCENTIÆ, vocaui,) fugienda; De Alie-
no nec vi nec fraude appetendo, ſeu, meis verbis, De non SV- v. 6.
PERGREDIENDO (hoc eſt, non opprimendo, μὴ Ὑπερβαίνειν, quod
quaſi ob oculos repræſentat eos qui vi oppreſſum quempiam con-
culcant) neque CIRCVMVENIENDO (propriè, Habendo quæſtui,
καὶ Πλεονεκτεῖν,) in negotio, Fratre ſuo; De non ſpernendo, (ſiue re- v. 8.
iiciendo, aut reprobando, ἀθετεῖν,) Fratre; DE CHARITATE FRA- v. 9.
TERNITATIS, id eſt, De Fraterna Charitate, περὶ τῆς Φιλαδελφίας,
& quomodo ſumus THEODIDACTI, vt diligamus inuicem. Siqui-
dem hanc rationem reddidi, cur non neceſſe haberem, vt ſcribe-
rem ad Theſſalonicenſes De Charitate Fraterna: IPSI ENIM VOS „
A DEO DIDICISTIS VT DILIGATIS INVICEM; Græco verò meo „
ſermone, quo cunctæ meæ Epiſtolæ conſcriptæ ſunt, Αὐτοὶ γὰρ ὑμεῖς
ΘΕΟΔΙΔΑΚΤΟΙ ἐστε, εἰς τὸ ἀγαπᾷν ἀλλήλους· De Tranquillitate Animi; v. 11.
De vitando otio; De opere manuum, ac non Mendicando (apud v. 12.
Eccleſiæ extraneos, ſiue EOS QVI FORIS SVNT, πρὸς τοὺς ἔξω, vi-
delicet nondum Chriſtianos) aut propter inopiam impudentiùs a-
gendo, (eſt enim & Fidelibus oneri, & Infidelibus ſcandalo;) DE v. 13.
DORMIENTIBVS, Περὶ τῶν κεκοιμημένων, ac Leniendo Luctu, & Mo-
deratione in Triſtitia ex Morte ſuorum ſeruanda; De certiſſima v. 14.
tandem Spe, & Modo Reſurrectionis, cùm Chriſtus, ἐν Κελεύσματι, v. 15.
id eſt, non tantùm IN IVSSV (vt Vulgata Verſio fert, & citatur v. 16. 17.
etiam à Tertulliano, De Reſurrectione Carnis) ſed etiam CVM
NAVTICÆ HORTATIONIS CLAMORE, Petri Nauem ad littus trahet, Luc.5.v.11.

educetque bonos, ac malos, bonoſque à malis, IN FINE SÆCVLI,
ſeparabit. Nam Græci, *κέλευσμα*, id eſt, HORTAMEN, appellant,
quod præcipuè apud Nautas eſt quaſi ſolemne, vt vno veluti con-
centu remos adducant. Magnificentiam enim & celebritatem Do-
mini repræſentaui, facta imprimis CELEVSMATIS, deinde Vocis
Archangeli, Tubæ denique mentione, vt Mortui etiam ipſi aduen-
tus Dei ſonitum audiant, & fiat quod paulo ante à me quoque ſcri-
1. Theſſ. 4. » ptum eſt: Si enim credimus, quod Ieſus mortuus eſt, & reſurrexit;
v. 14. » ita & Deus eos, qui dormierunt per Ieſum, ADDVCET (*ἄξει*) cum eo.
Poſtremo capite, nempe Quinto, ex eo quòd tempus Reſurrectio-
nis ac Iudicij Diuini incertum ſit, atque incognitum, admoneo Vi-
gilandum eſſe, Sanctiſque Operibus Inuigilandum, ne imparatos
1. Theſſ. 5. opprimat DOMINI, id eſt, Iudicij DIES, qui tanquam FVR in no-
v. 4. cte, & ſicut DOLOR IN VTERO HABENTI. Ergo hîc in fine o-
v. 3. mnium, Prioris noſtræ Epiſtolæ ſiue ſcriptæ, ac ſcripto miſſæ
PRÆDICATIONIS finis. Inde verò rerum in ea contentarum exor-
dium, ac leniſſimis ſanè ducendum verbis, quibus olim Theſſalo-
nicenſes, in accepto meis verbis, quaſi vberibus, fidei lacte, aggreſ-
2. v. 8. » ſus ſum, inquiens: Tanquam SI NVTRIX foueat filios ſuos, ita
» deſiderantes vos cupidè volebamus tradere vobis non ſolum
» EVANGELIVM DEI, ſed ANIMAS NOSTRAS; quoniam Chariſſimi
v. 11. & 12. » nobis facti eſtis: ac paulo poſt: Sicut ſcitis, qualiter vnumquem-
» que veſtrûm (ſicut PATER filios ſuos) Deprecantes vos & conſo-
» lantes, Teſtificati ſumus, vt ambularetis dignè Deo, qui vocauit
v. 19. » vos in ſuum REGNVM, & Gloriam. Et iterum; Quæ eſt enim
» noſtra ſpes, aut gaudium, aut CORONA GLORIÆ? nonne vos an-
» te Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum eſtis, IN ADVENTV eius?
3. v. 5. » Ac poſtea: Propterea & ego ampliùs non ſuſtinens, MISI AD
» COGNOSCENDAM FIDEM VESTRAM, ne fortè tentauerit vos IS
» QVI TENTAT; & inanis fiat labor noſter. Quæ poſtquam ſu-
I. THESS. III. v. 1. mus præfati, Prior eſto Prioris noſtræ ad Theſſalonicenſes PRI-
MVS omnium De Verbis Apoſtoli, atque ex Tertio Capite; DE
VANA HÆRETICORVM PRÆDESTINATIONIS FIDVCIA, verſiculus:
» Propterea & ego ampliùs non ſuſtinens, miſi ad cognoſcendam Fi-
» dem veſtram; Ne fortè tentauerit vos is, qui tentat, & inanis fiat
» LABOR noſter: *Διὰ τοῦτο κἀγὼ μηκέτι στέγων, ἔπεμψα εἰς τὸ γνῶναι τὴν πί-
στιν ὑμῶν, μήπως ἐπείρασεν ὑμᾶς* Ο ΠΕΙΡΑΖΩΝ, *καὶ εἰς κενὸν γένηται* Ο ΚΟ-
ΠΟΣ *ὑμῶν*. Ex hoc loco, vt ex multis aliis, apertiſſimè docemur,
poſſe hominem Fidelem & Iuſtificatum, à Fide & Charitate exci-
dere, & Opera bona per ſubſequens peccatum ita mortificari, vt
I. THESS. IV. v. 2. præmio ipſis alioqui debito fruſtrentur. SECVNDVS; DE APO-
» STOLICIS TRADITIONIBVS, ex Quarto Capite: Scitis enim, quæ
» PRÆCEPTA dederimus vobis, per Dominum Ieſum: *Οἴδατε γὰρ τίνας*
ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΣ *ἐδώκαμεν ὑμῖν, διὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ*. Interdum qui-
dem, Τὸ *Παραγγέλλειν*, pro, EDICERE, & INTERDICERE, genera-
liter ſumimus: Sed vt ipſa verbi notatio oſtendit, propriè de eo

Mandatorum genere dicitur, quod per manus traditur, & accipi- I. THESS. IV.
tur, vt auctor quidem ipſe mandati dicatur, Διαγγέλλειν, id eſt, PER
ALIVM SIGNIFICARE; qui verò nomine alterius, aliquid denun-
ciat, quaſi per manum acceptum, Παραγγέλλειν, quod etiam impurus
iſte Beza agnoſcit. Vnde apud Xenophontem, ἀπὸ Παραγγέλσεως,
aliquid fieri, in caſtris, vel in acie dicitur, cùm claſſico non edici-
tur, ſed per manus imperium traditur, & accipitur, vti quoque
Plato De Legibus dixit, Ἐγείρεσθαι νύκτωρ εἰς τὰς φυλακὰς, καὶ Παραγ-
γέλσεις, Excitari noctu ad cuſtodias, ac Mandata ſine ſtrepitu tra-
denda. TERTIVS; DE SPIRITV ECCLESIÆ: Itaque, qui ſpernit, «v. 8.
non hominem ſpernit, ſed Deum, QVI ETIAM DEDIT SPIRI- «
TVM SVVM SANCTVM, IN NOBIS: Τοιγαροῦν ὁ ἀθετῶν, οὐκ ἄνθρω- «
πον ἀθετεῖ, ἀλλὰ τὸν Θεόν, ΤΟΝ ΚΑΙ ΔΟΝΤΑ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΑΥΤΟΥ
ΤΟ ΑΓΙΟΝ, ΕΙΣ ΗΜΑΣ· SPIRITVM IN NOBIS, vtique, vel in Ba-
ptiſmo: proindeque haud remanet in Baptizatis Peccati Originalis
macula; ſicut Eccleſia Catholica docet, cùm De Gratia Chriſti, &
Peccato Originali, ſiue De Peccatorum Meritis & Remiſſione con-
tra Pelagianos agit; vel in Adiutorio Gratiæ (quam Quæſtionem,
DE AVXILIIS, dicimus) ac per conſequens, Gratia inhæret; vel in
Pontificio Eccleſiæ, quam qui non audierit, ſit tibi tanquam Ethnicus
& Publicanus; vel denique in Confirmationis Sacramento, in quo
Chriſtus, per Apoſtolos, eorumque Succeſſores, Spiritum ſuum San-
ctum, Fidelibus ſuis, tradendum eſſe voluit, cùm Paſtores, Petri &
Ioannis exemplo, (Actuum octauo IMPONVNT MANVS SVPER BA- «Act. 8. v. 17.
PTIZATOS, ET ACCIPIVNT SPIRITVM SANCTVM. QVARTVS; DE «
FVGIENDO FINIENDOQVE SCHISMATE: Rogamus autem vos, «I. THESS. V. v. 12.
FRATRES, vt noueritis eos, qui laborant inter vos, & PRÆSVNT VO- «
BIS IN DOMINO, & monent vos: vt habeatis illos abundantiùs in «
Charitate, propter opus illorum. PACEM HABETE CVM EIS: Ἐρωτῶ- «
μεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέναι τοὺς κοπιῶντας ἐν ὑμῖν, ΚΑΙ ΠΡΟΙΣΤΑΜΕΝΟΥΣ
ΥΜΩΝ, ΕΝ ΚΥΡΙΩ, καὶ νουθετοῦντας ὑμᾶς· Καὶ ἡγεῖσθαι αὐτοὺς ὑπὲρ ἐκπερισ-
σοῦ, ἐν ἀγάπῃ, διὰ τὸ ἔργον αὐτῶν. ΕΙΡΗΝΕΥΕΤΕ ΕΝ ΑΥΤΟΙΣ· vt ſit ſen-
ſus: Pacem habete, ac retinete, cum iis qui vobis præſunt: cauete
ſedulò ne qua occaſione diſſidium inter vos & illos excitetur. Niſi
enim Pax inter Plebem & Paſtorem conſtet, fructus in Plebe ſpera-
ri non poterit, ex miniſterio Paſtoris. Namque tunc præclarum
DE PASTORIBVS ET DE OVIBVS ſtruitur illud opus, cùm & Oues,
Paſtorum vocem audiunt, & Paſtores Boni animas ſuas ponunt
pro Ouibus ſuis. Vnde in Epiſtola ad Hebræos extrema me ſcripſiſ-
ſe memini: Obedite PRÆPOSITIS VESTRIS, & SVBIACETE EIS, ipſi «Hebr. vlt. v. 17.
ENIM peruigilant quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri, vt «
cum gaudio hoc faciant, & non gementes: hoc enim non expedit «
vobis. Προϊστάμενοι enim dicuntur Eccleſiæ Paſtores, quòd nimirum «
Gregi, verbo & exemplo præeant. Syrus autem Interpres, quaſi
ſcriptum ſit, ἱστάμενοι πρὸ ὑμῶν, ANTE VOS STANTES; hoc retulit ad
miniſtrorum morem, qui adſtant Dominis, iuſſum eorum exſpe-

I. THESS. V. ctantes: quod frequenter dictum in ſacris litteris occurrit. Ac rectè quidem in Eccleſiaſticos Præpoſitos quadrat, quos meminiſſe oportet
Matt. 20. v. 28. ſe Dei miniſtros, qui non venit miniſtrari, ſed miniſtrare. Vnde, inter Pontificales Primæ Sedis Titulos, SERVVS SERVORVM, auguſtiſſi-
Matt. 20. v. 26. Marc. 10. v. 43. » mus eſt, vt Qui, ex Prophetia Euangelica, maior eſt inter vos, ſit ve-
» ſter miniſter; quæ iugis eſſe debet in PRIMA SEDE Sedentis memoria ac meditatio: quamuis ita fidi Paſtores Gregem ſuum aſſiduè ob oculos habeant, eique miniſtrent, ac operam nauent, vt Grex tamen à Paſtore, non Paſtor à Grege ducatur ac pendeat. QVINTVS; DE SEMPER ORANDO, vel DE PERSEVERANTIA AT-
1. Theſſ. 5. v. 17. » QVE INSTANTIA IN ORATIONE: Sine intermiſſione orate, Ἀδιαλείπτως (id eſt, indeſinenter,) Προσεύχεσθε. Ex quo quidem cuiuis Apoſtolicum eſſe appareat illum orandi ordinem, quem ſemper tenuit hodieque tenet Chriſti Eccleſia, vt ſtatutis horis, ac certis cuiuſque diei temporibus, populum Dei ad ſecum vnaque oran-
Pſ. 118. v. 164. dum inuitet, Pſalmographi arripiens Lyram, SEPTIES IN DIE laudem Domino dictura. Sic enim contra Euchitas, qui cætera omittenda, ſemper orandum, ſicuti verba ſonant, docerent, Vniuerſa Dei Eccleſia cenſuit, atque interpretata eſt ante hos ANTI-EVCHITAS ortos, qui diuinum cultum exterminant. SEXTVS; DE SPIRI-
v. 19. » TV NON EXSTINGVENDO: Spiritum nolite exſtinguere, Τὸ Πνεῦμα μὴ σβέννυτε· Et poſſe amitti Gratiam ſemel acceptam, & Naturam, vt plurimum reſiſtere Gratiæ, ac Spiritui Sancto (vnde Præcepto ad excitandam quaſi ſegnem libertatem, opus ſit;) & Miracula, ac pleraque Spiritus Chariſmata, Impiorum, ac Hæreticorum, Scribarum Phariſæorumque in morem, auſu Sacrilego obſcurari, immo exſtingui declarat. Vnde Conſtitutio Synodica Lateranen-
» ſis, DE MODO PRÆDICANDI, Seſſione vndecima, hæc habet: Cæ-
» terum, ſi quibuſdam eorum, (nempe PRÆDICATORVM, de qui-
» bus eo loci ſermo eſt) Dominus futura quædam in Dei Eccleſia, in-
Am. 2. v. 11. » ſpiratione quapiam reuelauerit, vt per Amos Prophetam ipſe pro-
1. Theſſ. 5. v. 19. » mittit, & PAVLVS APOSTOLVS, PRÆDICATORVM PRINCEPS, Spi-
» ritum, inquit, nolite extinguere, Prophetias nolite ſpernere; hos
» aliorum fabuloſorum, & mendacium gregi connumerari, vel ali-
» ter impediri, minimè volumus. EXTINGVITVR NAMQVE IPSIVS
» GRATIA SPIRITVS, Ambroſio teſte, SI INCIPIENTIBVS LOQVI,
» FERVOR CONTRADICTIONE SOPITVR, & tunc Spiritui Sancto in-
» iuria certè fieri dicitur. Et quoniam res magni momenti eſt, eo
1. Io. 4. v. 1. » quòd non de facili credendum ſit omni Spiritui, ſed ſint probandi
» Spiritus, teſte APOSTOLO, an ex Deo proueniant; Volumus, vt, le-
» ge ordinaria, tales adſertæ inſpirationes, antequam publicentur, aut
» Populo prædicentur, EX NVNC APOSTOLICÆ SEDIS EXAMINI
» RESERVATÆ INTELLIGANTVR. Quòd ſi ſine moræ periculo id
» fieri non valeret, aut Vrgens Neceſſitas aliud ſuaderet, tunc eodem
» ordine ſeruato, Ordinario loci notificentur, vt ille adhibitis ſecum
» TRIBVS AVT QVATTVOR DOCTIS ET GRAVIBVS VIRIS, huiuſ-
modi

modi negotio cum eis diligenter examinato, quando id expedire « 1. THESS. V.
videbunt, ſuper quo eorum conſcientias oneramus, licentiam con- «
cedere poſſint. Hactenus Generale Concilium Vniuerſalem Eccle- «
ſiam repræſentans. SEPTIMVS; DE PROPHETANTIBVS EXAMINAN-
DIS, an ritè rectéque agant. id eſt, ritu & ex lege Eccleſiæ: cùm nec
mihi ipſi Paulo, nec Angelo, de Cœlo aliter euangelizare vnquam Gal.1.v.8.
licuerit, quàm quod Eccleſia, ſiue per me, ſiue per alium accepit.
Omnia autem PROBATE: quod bonum eſt, tenete: Πάντα δοκιμάζετε, τὸ «Theſſ.5.v.21.
καλὸν κατέχετε. Cæterùm huic germanam ac propè ſimillimam ſen- «
tentiam frater noſter Ioannes adfert, quarto capite Epiſtolæ ſuæ
prioris, his verbis: Cariſſimi, nolite omni Spiritui credere: SED «1.Ioan.4.v.1.
PROBATE Spiritus, ſi ex Deo ſint: quoniam multi Pſeudoprophe- «
tæ exierunt in mundum. Exierunt verò iam hoc ipſo ſæculo, quo «
Apoſtoli Domini, ac Apoſtolici viri, ad imbuendos Chriſtiana Re-
ligione Populos vniuerſos, totum pænè orbem terrarum peragra-
runt. Complures enim, verbi gratia, è contra Philoſophi, perinde ac
ſi eandem iniiſſent inſtituti rationem, itidem circumeundo Prouin-
cias peruagati in Orbem, Ciuitates adière nobiliſſimas, eoque præ-
textu, vt mores labefactatos corrigerent, De Reformando Orbe ſiue
De prauis moribus corrigendis, ad populum conciones habuère:
Sed ſic eos ad meliorem frugem conati ſunt (vt videbatur) induce-
re, vt tamen Gentilitiæ auitæ ſuperſtitionis cultum ſeruandum, po-
tiſſimùm inculcarent. Hinc Rhodiacæ, CORINTHIACÆ, (quaſi no-
ſtrarum ad Corinthios æmulæ) Tharſicæ, Boryſthenicæ, aliæque id
genus, à diuerſis locis, in quibus eas habuit, denominatæ; Dionis
orationes, quàm multus in his fuerit, ſatis apertè declarant. Ac o-
mnium profectò ſeductorum princeps, Apollonius Tyaneus, in
cuius vita apud Philoſtratum Dionis mentio eſt, haud vno Dione
prior, ſine poſteris fuit. Continuò enim Euphrates; Apollonij per-
neceſſarius, Demetrius, Muſonius, Damis Pythagoræus, Epictetus
Stoicus, Lucianus Epicureus, Diogenes Iunior, vt reliquos omittam,
qui Domitiani iuſſu, Vrbe pulſi ſunt, ac innumeros, quos, niſi in
turba nominare, longum ac ignobile eſt. Sed præ cæteris, Iudæi
Apoſtolicum opus accuſaturi vbique, tanquam omnibus vmbræ lo-
cis aderant, mihique negotium faceſſebant. Itaque hac Epiſtola
Theſſalonicenſes, vt Sermo Dei curreret, & clarificaretur, ſicut & «2.Theſſ.3.v.1.
apud eos illuſtrior erat, orandum pro nobis eſſe monui: Et vt libe- «v.2.
remur ab IMPORTVNIS & malis hominibus. Vbi pro, Importunis,
Græcè, Ἀτόπων, eſt; cuius vocabuli Etymon, loci priuationem ſonat.
Nam Iudæi, Pauli perſecutores, homines Abſurdi, Improbi, Inſo-
lentes, ſiue ἄτοποι, loco nuſquam conſiſtebant, ſed velut Actorum
Hiſtoria declarat, de ciuitate in ciuitatem Paulum, id eſt, me vnum
veſtrum Gentium Apoſtolum inſequebantur, vt à fide Chriſti,
quam PRÆDICABAM, homines auerterent. A quibus ego liberari
me petij, ne fructum PRÆDICATIONIS MEÆ impedire pergerent:
Nam, vt docet Actorum Apoſtolicorum Liber, vbicumque PAV-

Fff

I THESSAL. V. LVS PRÆDICANS auditus eſt, ſtatim Iudæi Zelo magno exagitati peruertere ſtudebant, ac deſtruere quidquid ille promouiſſet. Itaque ſi probandi Spiritus, nil non probandum ab Eccleſia eſt. Omnia ergo probanda legitimo publicoque Eccleſiæ iudicio: quod bonum eſt, retinendum. Adde etiam vnicuique ſanè, ſed iudicio DISCRETIONIS, non DECISIONIS. Quis enim Chriſtianus ferat omnia ſacroſanctæ Fidei dogmata quotidie reuocari ad examen, etiam ea quæ iam olim ab Eccleſia definita ſunt? aut fideles omnes eſſe earum Controuerrſiarum Iudices, ad quos nimirum Probandi (id eſt examinandi) ac Diiudicandi munus pertineat, ea certè, quæ vix intelligunt? Quorum profectò vtrumque abſurdiſſimum, nec aliò tendens, quàm, vt in Doctrina Chriſtiana nihil vnquam certi ſit, dum omnia, vt certa fiant, omnium examini & iudicio ſemper relinquuntur. Quocirca de omnibus omnino hoc non dixi, ſed de iis quæ noua proferebantur à fratribus, & probata nondum erant. Ea verò quæ à me cæteriſque Apoſtolis tradita iam Eccleſiis eſſent, non DIIVDICARI volui, ſed TENERI, vt ex altero capite alterius noſtræ ad eoſdem Theſſalonicenſes patet, quat-

2.Theſſ.2. v.14. » tuor hæc legentibus verba: TENETE Traditiones, quas didiciſtis.
» Item primæ Corinthiorum vndecimo: Laudo vos, quod, ſicut
1.Cor.11.v.2. » tradidi vobis, Præcepta mea TENETIS. Vnde Libri, quos, vt hæreticos, aut alioqui noxios Eccleſia damnauit; non ampliùs probandi, id eſt, examinandi ſunt, ſed fugiendi: qui verò probandi adhuc reſtant; non ab omnibus ſunt probandi, ſed ab iis quibus id docendi, ſiue quibus paſcendi munus incumbit. Quamobrem inter Septem Epiſcopalia munia, quæ in Ordinationis Epiſcopi ſacris Ritualibus formulis deſcribuntur, quod Epiſcopale omnium primum Populo Dei proponitur, IVDICANDI munus eſt; ſecundum, IN-
» TERPRETANDI. Vnde Conſecrator ait: Epiſcopum oportet IVDI-
» CARE, INTERPRETARI, CONSECRARE, ORDINARE, OFFERRE,
» BAPTIZARE, ET CONFIRMARE. Hinc Actione Secunda Chalcedonenſi, In expoſitione Fidei Concilij Niceæ habiti, inter Acclamationes, hæc maxima, atque vltima eſt, vt vera eſſe De Duabus
» Naturis in Chriſto, Fides demonſtraretur: PAPA LEO ITA INTER-
» PRETATVS EST, Ο ΠΑΠΑΣ ΛΕΩΝ, ΟΥΤΩΣ ΗΡΜΗΝΕΥΣΕΝ. Iure igitur ac merito Primorum Quattuor Conciliorum Generalium Acta, quæ exſtant, pręſertim Epheſini, & Chalcedonenſis, grauiſſima ſanctione, etiam Imperatoria, lectione librorum hæreticorum, tamquam Chriſtiana lege prohibitorum ſubditis interdicunt: exſtatque in Concilio Chalcedonenſi, Parte Tertia, Edictum Valentiniani & Marciani Imperatorum: quo prohibentur Diſputationes De Fide, coram vulgo. Denique Septimæ Synodi Nonus Ca-
» non ſic ſtatuit, ac decernit: Omnia puerilia ludibria, inſanaſ-
» que debacchationes, atque conſcripta, quæ falsò contra Venerabi-
» les Imagines facta ſunt, DARI OPORTET IN EPISCOPIO
» CONTANTINOPOLEOS, VT RECONDANTVR CVM CÆTERORVM

HÆRETICORVM LIBRIS. Si verò quis inuentus fuerit hæc « I. THESS. V.
occultare, ſi quidem EPISCOPVS, aut Preſbyter, vel Diaconus «
fuerit, DEPONATVR; ſi verò MONACHVS aut Laicus, ANA- «
THEMATIZETVR: Πάντα τὰ μειρακιώδη Ἀθύρματα, καὶ μανιώδη Βακ- «
χεύματα, τὰ Ψευδοσυγγράμματα, κατὰ τῶν Σεπτῶν Εἰκόνων γενόμενα, ΔΕΟΝ ΔΟΘΗΝΑΙ ΕΝ ΤΩ ΕΠΙΣΚΟΠΕΙΩ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, ΙΝΑ ΑΠΟΤΕΘΩΣΙ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΑΙΡΕΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ: εἰ δέ τις εὑρεθείη ταῦτα κρύπτων, εἰ μὲν ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ, ἢ Πρεσβύτερος, ἢ Διάκονος εἴη, ΚΑΘΑΙΡΕΙΣΘΩ. εἰ δὲ ΜΟΝΑΧΟΣ, ἢ Λαϊκός, ΑΝΑΘΕΜΑΤΙΖΕΣΘΩ. Ceſſet igitur inuidia, quæ apud Epiſcopos in Romanum Pontificem conflari quotidie ſolet, ſi flagrante Hæreſi, etiam Epiſcopis non modò lectione ſed etiam retentione Hæreticorum librorum interdictum initio ſit. Quid enim noui aut à Synodo, aut à Summo Pontifice adtentatum, quod veteri exemplo non antea Synodicè ſtatutum, non Patriarchali lege ad maiorem Hæreſis deteſtationem, communiuſque periculum vitandum, in Oriente firmatum eſt? Immo eo durior lex antiqua fuit, quòd mittendi Conſtantinopolim libri eſſent, quòd in ſolo Patriarchio recondendi, quòd cum Depoſitionis pœna in Epiſcopos interminatum ſit. Vtrumque ſapienter; illud ad terrorem, hoc ad cautelam. Audax Nouitatis facinus, dum id præceptum, ſiue hunc communem Eccleſiæ vſum ac ſenſum arguit nouitatis, meque promiſcuè Hæreticorum leuitatis ac licentiæ in hoc præſenti verſiculo, auctorem facit. Sacros verò Scripturæ diuinitus inſpiratæ Libros, nemini Eccleſia Catholica inuidet: ſed vt pueros aut inſanos celamus multa, ne aut ſibi aut nobis noceant,
ſic Rudibus & Catechumenis lac damus, non eſcam, exemplo 1. Cor. 3. v. 2.
Chriſti, qui cùm haberet Apoſtolis multa dicere, cùm non poſ- Io. 16. v. 12.
ſent tunc portare, reticuit. Nec mirum ſi, vt quondam Hebræos
præmonui; Cùm deberetis magiſtri eſſe propter tempus, rurſum « Heb. 5. v. 12.
indigetis vt vos doceamini, quæ ſint elementa exordij ſermonum «
Dei: & facti eſtis, quibus LACTE opus ſit, NON SOLIDO CI- «
BO. OMNIS ENIM QVI LACTIS EST PARTICEPS, EXPERS EST «
SERMONIS IVSTITIÆ; (PARVVLVS ENIM EST:) PERFECTORVM «
autem eſt SOLIDVS CIBVS, eorum qui Conſuetudine exerci- «
tatos habent ſenſus ad DISCRETIONEM Boni ac Mali. Quem- «
admodum ergo, nec paternum teſtamentum ipſis infantibus, ne lacerent, aut perdant, tradimus; haud ſecus ineptos, curioſos, litigioſos, ſacrilegos, prophanos, arcemus, à tantarum, ne abutantur ac polluant, contrectatione rerum. Melius eſt verò paruulis Marc. 9.
cum vno oculo intrare in regnum cœlorum, quàm (vt Allegoria v. 47.
Euangelica fert) duos oculos habentes mitti in gehennam ignis. Immo hortantur Catholici Paſtores, vt quiſque conetur efficere ſe Diuinæ Scripturæ, ex Auditore Lectorem idoneum; in qua legenda SANCTVS CAROLVS Mediolanenſis ille Archiepiſco-

I. THESS.V. pus, ECCLESIASTICÆ DISCIPLINÆ RESTAVRATOR
Eph.3.v.14. veſtris propè temporibus, genua flectere aſſiduè ſolebat ad Deum & Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti, ne quid loquente Deo in
Luc vlt.v.32. via, humilitati ac feruori, dum aperiret Scripturas, deeſſet. Hinc, vt Sancta Sanctè, ac Sanctis, mea cautio in extrema hac mea o-
v.27. » mnium prima, cæterarumque indice, Epiſtola fuit: Adiuro vos
» per Dominum, vt legatur Epiſtola omnibus SANCTIS Fratribus.
» OCTAVVS; DE INVOCATIONE SANCTORVM: Fratres, ORATE
» PRO NOBIS: Αδελφοὶ, ΠΡΟΣΕΥΧΕΣΘΕ ΠΕΡΙ ΗΜΩΝ. Si enim rectè, & citra Chriſti Mediatoris iniuriam, ille ego Paulus à Theſ-
v.25. ſalonicenſibus petij, vt Pro me orarent: turpiſſima profectò calumnia eſt Hæreticorum, dicentium, Catholicos iniuriam facere Chriſto, dum Sanctos cum eo regnantes, his Apoſtolicis totidem verbis inuocant: ORATE PRO NOBIS: ac impunè mentiri volentium eſt, nouam eſſe precandi formulam, quæ ex hoc loco, ex mea prima Epiſtola, deſumpta cernitur. NONVS ATQVE VLTIMVS; DE OSCVLO SANCTO. Salutate fratres omnes, IN
v.26. » OSCVLO SANCTO: Ασπάσασθε τοὺς ἀδελφοὺς πάντας, ΕΝ ΦΙΛΗΜΑ-
» ΤΙ ΑΓΙΩ. Præter ea quæ in Aponio ſupra, inter humana Diuinæ Euchariſtiæ Epitheta, De Oſculo Sancto diximus, Origenes in decimum ſextum Epiſtolæ ad Romanos, de eiuſmodi Apoſtolica In-
» ſtitutione, & Eccleſiæ vſu, hæc ſcribit: Ex ſermone PAVLI Mos
» in Eccleſia traditus eſt, vt, poſt orationes, OSCVLO ſe inui-
» cem ſuſcipiant FRATRES. Hoc autem Oſculum, SANCTVM
» appellat APOSTOLVS: quo nomine illud docet primum, vt ca-
» ſta ſint Oſcula, quæ in Eccleſiis dantur: deinde, vt ſimulata non
» ſint, ſicut fuerunt Iudæ. Oſculum vero Fidele, primo Caſtum ſit,
» deinde PACEM in ſe, SIMPLICITATEMQVE habeat in CHA-
» RITATE non ficta. Vnde illud Oſculum, quod quidem Tertullianus, libro de Oratione, SIGNACVLVM ORATIONIS appellat, Athenagoras, Chriſtianus Philoſophus, ADORATIONEM, ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ; Ieroſolymitanus Cyrillus Myſtagogicâ quintâ, OSCVLVM RECONCILIATIONIS, VNIVERSÆQVE INIVRIARVM MEMORIÆ DELETÆ, vno verbo RECONCILIATIONEM, Αμνησικακίαν, id eſt, MALORVM OBLIVIONEM; Clemens Alexandrinus, Pædagogi libro tertio, capite vndecimo, OSCVLVM MYSTICVM, Φίλημα Μυστικὸν ac ſignanter Frater no-
1.Pet.5.v.vlt. ſter Petrus, in extrema ſua Catholica Priore, OSCVLVM CHARITATIS, Φίλημα Αγάπης, vocat. Eſt enim Oſculum, Amoris Symbolum, à quo nomen habet à Græcis, Φίλημα, quòd Oſculo quo anima ad labiorum progreſſa oſtia, coniungitur animæ, alter in alterum pæne transfundi videatur. quod quidem longè præſtantiùs fit amore caſto, ſincero, ſpirituali, ac diuino, quam, Αγάπην, ſiue CHA-
» RITATEM vocamus. Qua de re idem ibidem Alexandrinus Cle-
» mens Pædagogi libro tertio: Regno dignè guſtato, ore modeſto, &

myſticè clauſo beneuolentiam animi oſtendamus, per quod maximè ſe exſerit manſuetudo morum: ΑΠΟΓΕΤΟΜΕΝΗΣ ἀξίως ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ, πολιτευώμεθα τῆς ψυχῆς τὴν εὔνοιαν, διὰ σώματος σώφρονος, καὶ μεμυηκότος· δι' οὗ μάλιστα ΔΙΑΚΟΝΕΙΤΑΙ Τρόπος Ημερος. I. THESS. V.
ac Auguſtinus octuageſimo tertio Sermone de Diuerſis: Poſt ORATIONEM DOMINICAM, quam accepiſtis, & reddidiſtis, dicetur PAX VOBISCVM. Et oſculantur ſe inuicem CHRISTIANI in Oſculo Sancto, quod eſt SIGNVM PACIS, ſi, quod oſtendunt Labia, fiat in Conſcientia, id eſt, QVO MODO LABIA TVA AD LABIA FRATRIS TVI ACCEDVNT, ſic cor tuum à corde illius non recedat. Quare Apoſtolicè, ac meritò, Apoſtolici Pontifices, in ſolemnibus Chriſtianorum ſacris, & Oſcula Pacis Diaconis dant, & viciſſim ab iis recipiunt, ea in Populo religione atque cautione adhibita, quam & Prophetica Multiplicatio Gentis non magnificans lætitiam, & Iſ.9.v.3.
ætas hominum in peius ruens, à vigilantia noſtra poſtulat, vtpote qui pro animabus rationem reddituri ſumus. PACEM, Τὴν Εἰρήνην, appellat illud Oſculum ſimpliciter vndeuigeſimus Laodicenus Canon, vt hodieque in Liturgicis noſtris formula ſeu Rubrica, vt vocant, DE DANDA PACE, loquendi vſum retinuit. Ergo vt præclarè, & myſterij & antiquitatis & conſuetudinis noſtræ retinens, proferendus: Quòd oporteat ſeorſum primùm POST ALLOCVTIONES EPISCOPORVM, Orationes SVPER CATECHVMENOS celebrari. Et poſtquam Catechumeni egreſſi fuerint, SVPER EOS QVI SVNT IN POENITENTIA, Precem fieri. His etiam accedentibus AD MANVM SACERDOTIS, & diſcedentibus, TRES Orationes conſummari Fidelium, ita vt Prima quidem SVB SILENTIO, Secunda verò & Tertia PER EXCLAMATIONES SOLITAS expleantur, & ita demum PACEM ſibi inuicem DABVNT. Et poſteaquam dederit Epiſcopus PRESBYTERIS Oſculum Pacis, tunc LAICI ſibi tribuent, & ita SANCTA CELEBRABITVR ORATIO. Solis autem MINISTERIO SACRO DEDITIS, ad Altare ingredi, & COMMVNICARE IBIDEM liceat: Περὶ τοῦ δεῖν ἰδίᾳ πρῶτον, ΜΕΤΑ ΤΑΣ ΟΜΙΛΙΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ, καὶ τῶν Κατηχουμένων, Εὐχὴν ἐπιτελεῖσθαι· καὶ μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τοὺς Κατηχουμένους, τῶν ἐν Μετανοίᾳ τὴν Εὐχὴν γίνεσθαι· καὶ τούτων προσελθόντων ΥΠΟ ΧΕΙΡΑ, καὶ ὑποχωρησάντων, οὕτως τῶν Πιστῶν τὰς Εὐχὰς γίνεσθαι, ΤΡΕΙΣ. Μίαν μὲν, τὴν Πρώτην, ΔΙΑ ΣΙΩΠΗΣ· τὴν δὲ Δευτέραν, καὶ Τρίτην, ΔΙΑ ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΕΩΣ πληροῦσθαι, εἶθ' οὕτως ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗΝ ΔΙΔΟΣΘΑΙ· Καὶ μετὰ τὸ τοὺς ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥΣ ΔΟΥΝΑΙ ΤΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗΝ. (vtrumque certè verum eſt, & quod Antiqua Dionyſij Exigui Verſio fert, Epiſcopum dare Presbyteris Pacem, & quod Græca Exemplaria habent, Presbyteros dare Epiſcopo Pacem: mutuum enim Oſculum eſt) τότε μετὰ

1. THESS. V. ΛΑΙΚΟΙΣ τὴν ΕΙΡΗΝΗΝ ΔΙΔΟΝΑΙ, καὶ οὔτε τὴν ΑΓΙΑΝ ΠΡΟΣΦΟΡΑΝ ΕΠΙΤΕΛΕΙΣΘΑΙ, καὶ μόνοις ἐξὸν ἐστὶ τοῖς ΙΕΡΑΤΙΚΟΙΣ εἰσιέναι εἰς τὸ Θυσιαστήριον, καὶ ΚΟΙΝΩΝΕΙΝ. Reſtat vt, cum Chryſoſtomo, huius Oſculi Sancti, quod tempore Sacrificij, inter Myſteria exhibetur, rationem adſignemus. Non audis, REX IACOBE, Chryſoſtomum, Homiliâ trigeſimâ, ſiue vltimâ, in decimum tertium Poſterioris ad Corinthios caput, id eſt, vltimo in Opus ad Corinthios Sermone, dum explicat hunc

2. Cor. 13. v. 12. » noſtrum verſiculum: SALVTATE INVICEM IN OSCVLO
» SANCTO, Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν ΦΙΛΗΜΑΤΙ ΑΓΙΩ; Quid eſt
» SANCTO? (inquit) Non ficto, non ſubdolo, quemadmodum
» Iudas Chriſtum oſculatus eſt; Ob id enim nobis datum eſt O-
» ſculum, vt ΕΜΠΥΡΕΥΜΑ CHARITATIS atque Ignicu-
» lus ac Fomes ſit, vt affectum inflammet, vt hac ratione nos ipſos
» mutuò amemus, velut FRATRES inuicem ſe amant, vt Filij Patres, PA-
» TRESQVE viciſſim Filios, immo etiam multò vehementiùs. Il-
» la enim NATVRÆ ſunt, hæc GRATIÆ: Ad hunc modum
» animæ inter ſe deuinciuntur. OB EAM CAVSAM ETIAM EX
» PEREGRINATIONE ALIQVA REVERSI, MVTVO NOS
» OSCVLAMVR, ANIMIS VIDELICET AD MVTVVM CON-
» GRESSVM ACCEDENTIBVS. HOC ENIM POTISSIMVM
» MEMBRVM EST, QVOD ANIMI AFFECTVM NOBIS
» PRÆDICAT. Quin DE HOC SANCTO OSCVLO, aliud quo-
» que afferri poteſt. Quid tandem? Templum Chriſti ſumus. ITA-
» QVE TEMPLI VESTIBVLA ET ADITVM OSCVLAMVR,
» CVM ALII ALIOS OSCVLAMVR. AN NON CERNITIS
» QVOTNAM HOMINES ETIAM HVIVSCE TEMPLI VE-
» STIBVLIS OSCVLVM FIGVNT, PARTIM INCLINATO
» CAPITE, PARTIM MANV TENENTES, ATQVE
» ORI MANVM ADMOVENTES? Ac PER HAS POR-
» TAS ET IANVAS ingreſſus eſt Chriſtus, ET AD NOS
» INGREDITVR CVM COMMVNICAMVS. Noſtis enim vos,
» qui MYSTERIORVM participes eſtis. quid dicam? Neque enim
» vulgari quodam honore OS NOSTRVM afficitur, cùm COR-
» PVS DOMINICVM EXCIPIT. eaque præſertim de cauſa, tum
» mutua oſcula iungimus. Audiant qui obſcœna loquuntur, qui
» conuitia proferunt, ac cohorreſcant, cogitantes QVALE OS
» turpent, ac dedecorent. Audiant qui obſcœnè oſculantur. Au-
» di, quæ oracula Chriſtus PER OS TVVM ediderit, atque il-
» lud ab omni macula purum conſerua. DE FVTVRA VITA
» diſſeruit; DE RESVRRECTIONE; DE IMMORTA-
» LITATE; QVOD MORS MINIME MORS SIT: ac
» ſexcenta alia Arcana. Etenim, IS QVI SACRIS INI-
» TIANDVS EST, AD SACERDOTIS OS, TANQVAM

I. THESS. V.

AD ORACVLVM ACCEDIT. Audiamus quænam horrore digna ſint. Siquidem Animam ſuam iam inde à progenitorum tempore perdidit, atque ad eam exquirendam accedit; teque conſulendum, quonam pacto eam inuenire ac recuperare queat. Tum Deus ipſi VELVT PER ORACVLVM indicat, Quanam ratione ipſa inueniri poſſit. Atque OS ISTVD VEL IPSO QVOQVE PROPITIATORIO AVGVSTIVS ATQVE HORRIBILIVS EXSISTIT. Nam Propitiatorium illud, NVSQVAM EIVSMODI VOCEM EMITTEBAT. Verùm de rebus inferioris momenti diſſerebat; nimirum DE BELLIS, AC TERRENA PACE: hæc autem omnia, DE CÆLO ET FVTVRA VITA, rebuſque nouis, ac mentis captum excedentibus: Τί ἐστιν ΑΓΙΩ; μὴ ὕπουλα, μὴ δόλερα; καθάπερ ὁ Ἰούδας τὸν Χριστὸν ἐφίλησε· διὰ γὰρ τοῦτο φίλημα δίδοται, ἵνα ΕΜΠΥΡΕΥΜΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ γένηται, ἵνα ἀνακαίῃ τὴν διάθεσιν, ἵνα οὕτως ἀλλήλους φιλῶμεν, ὡς ἀδελφοὺς ΑΔΕΛΦΟΙ, ὡς ΠΑΙΔΕΣ, Πατέρας, ὡς ΠΑΤΕΡΕΣ, Παῖδας. μᾶλλον δὲ, καὶ πολλῷ πλείονα· ἐκεῖνα μὲν γὰρ ΦΥΣΕΩΣ, ταῦτα δὲ ΧΑΡΙΤΟΣ. οὕτως αἱ ψυχαὶ ἀλλήλαις συνδέονται. ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΚΑΙ ΕΞ ΑΠΟΔΗΜΙΑΣ ΕΠΑΝΙΟΝΤΕΣ, ΑΛΛΗΛΟΥΣ ΦΙΛΟΥΜΕΝ, ΤΩΝ ΨΥΧΩΝ ΕΠΙΓΙΝΟΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΑΛΛΗΛΟΥΣ ΣΥΝΟΥΣΙΑΝ. ΤΟΥΤΟ ΓΑΡ ΜΑΛΙΣΤΑ ΕΣΤΙ ΤΟ ΜΕΛΟΣ, ΤΟ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΚΗΡΥΤΤΟΝ ΗΜΙΝ. ἐπὶ δὲ τοῦ φιλήματος τούτου τοῦ Ἁγίου, ἔστι καὶ ἕτερον λόγον εἰπεῖν. ποῖον δὴ τοῦτον; Ναὸς ἐσμὲν τοῦ Χριστοῦ· τὰ τοίνυν Πρόθυρα ΦΙΛΟΥΜΕΝ ΤΟΥ ΝΑΟΥ, ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟΝ, ΑΛΛΗΛΟΥΣ ΦΙΛΟΥΝΤΕΣ. Η ΟΥΧ ΟΡΑΤΕ, ΟΣΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΘΥΡΑ ΤΟΥ ΝΑΟΥ ΤΟΥΤΟΥ ΦΙΛΟΥΣΙΝ, ΟΙ ΜΕΝ ΚΥΨΑΝΤΕΣ, ΟΙ ΔΕ ΤΗ ΧΕΙΡΙ ΚΑΤΕΧΟΝΤΕΣ, καὶ τῷ ΣΤΟΜΑΤΙ ΤΗΝ ΧΕΙΡΑ ΠΡΟΣΑΓΟΝΤΕΣ; καὶ διὰ τούτων τῶν πυλῶν, καὶ τῶν θυρῶν, καὶ εἰσῆλθε, ΚΑΙ ΕΙΣΕΡΧΕΤΑΙ ΠΡΟΣ ΗΜΑΣ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ, ΗΝΙΚΑ ΑΝ ΚΟΙΝΩΝΩΜΕΝ· ἴσασιν οἱ τῶν ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ μετέχοντες, τὸ λεγόμενον. καὶ γὰρ οὐχ ὡς ἔτυχε ΤΟ ΣΤΟΜΑ ΥΜΩΝ, τετίμηται, ΔΕΧΟΜΕΝΟΝ ΤΟ ΣΩΜΑ ΤΟ ΔΕΣΠΟΤΙΚΟΝ. Διὰ τοῦτο μάλιστα ἐνταῦθα φιλοῦμεν. ἀκουέτωσαν οἱ αἰσχρὰ φθεγγόμενοι, οἱ λοιδορίας ἐξάγοντες, καὶ φριττέτωσαν, ΘΕΙΟΝ καταισχύνουσι ΣΤΟΜΑ. ἀκουέτωσαν οἱ αἰσχρῶς φιλοῦντες. ἄκουσον οἷα ἐφθέγξατο ΔΙΑ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΤΟΣ ΣΟΥ ὁ θεός, καὶ φύλαξον αὐτὸ ἀκηλίδωτον. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΕΛΛΟΥΣΗΣ ΖΩΗΣ διελέχθη· ΠΕΡΙ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ· ΠΕΡΙ ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ· Ὅτι Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΟΥ ΘΑΝΑΤΟΣ· τὰ ἄλλα μυρία ΑΠΟΡΡΗΤΑ. ὥσπερ γὰρ εἰς ΧΡΗΣΤΗΡΙΟΝ ΠΑΡΑΓΙΝΕΤΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΤΟΜΑ ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ,

I.THESSAL. V. ΜΥΣΤΑΓΩΓΕΙΣΘΑΙ ΜΕΛΛΩΝ. ἀκούσωμεν ὅσα τοῦτό ἐστι φρίκης μεστόν· ἡ γὰρ ἀπώλεσεν αὐτὸν τὴν ζωὴν ἐκ παρέργων, καὶ ἔρχεται αὐτὴν ἀναζητήσων, καὶ ἐρωτήσων, πῶς ἂν αὐτὴν εὕροι, καὶ ἀνακτήσαιτο. εἶτα αὐτῷ ὁ θεὸς χρῇ, πῶς ἂν εὑρεθείη, ΚΑΙ ΓΙΝΕΤΑΙ ΤΟΥ ΙΛΑΣΤΗΡΙΟΥ ΤΟ ΣΤΟΜΑ ΤΟΥΤΟ ΦΡΙΚΩΔΕΣΤΕΡΟΝ. ἐκεῖνο μὲν γὰρ τὸ ἱλαστήριον, οὐδαμοῦ τοιαύτην ἀφίει φωνὴν, ἀλλὰ πολὺ περὶ ἐλαττόνων διελέγετο πραγμάτων, ΠΕΡΙ ΠΟΛΕΜΩΝ, καὶ ΕΙΡΗΝΗΣ ΤΗΣ ΚΑΤΩ· τοῦτο δὲ ἅπαντα ΠΕΡΙ ΟΥΡΑΝΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΛΛΟΥΣΗΣ ΖΩΗΣ, καὶ πραγμάτων καινῶν, καὶ διάνοιαν ὑπερβαινόντων. Porrò quibus omnino ex cauſis honeſtè ſibi mutuò Fideles Oſculum Corporale impendant, docet aliquot enumeratione cauſarum Scriptor libri De Amicitia, capite ſexto, qui Tomo Quarto inter opera Diui Auguſtini habetur. Hactenus de ea quæ primùm data eſt Epiſtola noſtra ad Theſſalonicenſes.

CAP.XLV. II.THESSAL. Sequitur ad eoſdem Theſſalonicenſes Altera, anno ſequenti, id eſt, Chriſti, Quinquageſimo Tertio data, Corintho quoque, vt videre eſt, miſſa, cùm duodeuigeſimo Actuum liqueat ſeſquiannum me reſediſſe Corinthi, nec Athenas reuertiſſe (ſed veniſſe poſtea Epheſum) ab eo tempore, quod ſupra notatum eſt, in argumento prioris. In hac verò, ſicut nec in antecedente, non me Apoſtolum nominaui, vt ferè in omnibus aliis ſoleo. In his enim duabus Epiſtolis, nudum, abſque Epitheto, nomen meum poſui,
1.Theſſ.1.v.1. » hunc in modum exorſus: PAVLVS, & Siluanus, & Timotheus,
» Eccleſiæ Theſſalonicenſium, in Deo Patre noſtro, & Domino Ie-
» ſu Chriſto: idque propter reuerentiam Siluani, ne ſupra eum me extollere viderer, ſi peculiarem præ eo titulum vſurpaſſem. Eſt enim Siluanus ille Silas, qui poſt Barnabæ diſceſſum, adſumptus à me, vt Euangelicæ Prædicationis ſocius, ac veluti Coapoſtolus, etiam apud Theſſalonicenſes vnà mecum Chriſtum annunciauerat, & commune Epiſcopatus periculum expertus fuerat, quemadmodum Acta Apoſtolica legenti occurret. Ac eiuſdem certè Silæ
2.Cor.1.v.19. ſub nomine Siluani, primo capite poſterioris, quam ad Corinthios ſcripſi, meminiſſe me nemini dubium eſt. Timotheus verò communis noſtræ ad Theſſalonicenſes profectionis comes, vti Apoſtolorum Hiſtoria docet, & laborum particeps, maximeque à me poſtea ad eos in fide confirmandos miſſus, nobis quoque iure ac meritò in ſalute danda dicendaque adiungitur. Exemplum enim modeſtiæ, ac ſocietatis, & ſingularis obſeruantiæ meriti vniuſcuiuſque, præbendum fuit, vt æquitas Chriſtiana, quos in laboribus Charitas copularet, me auctore, non diuideret in præmiis. Sed quò me ad Hiſtorias atque Commentaria reuocatis? Sufficiat ſic omnium principem, ac primam, vtraque luce, narrationis videlicet ac interpretationis illuſtraſſe Epiſtolam, ad ſtudiorum veſtrorum ſpecimen, veſtri in Scrutandis Scripturis, ex præſcripto Domini, Laboris Paſtoralis. Nunc reliquum eſt, vt, & vtilitatis, &

breuitatis non ſolùm meminiſſe, ſed & vtrique conſuluiſſe, po- « II. THESS. I.
tiſſimùm videamur. Quæ enim ex aliis proferenda fuerunt, ſuo quæque modo exhiberi potuere: at quæ de noſtro nunc in hac veluti peroratione apponimus, noſtrum quoque ſortiri debent modum Apoſtolicæ grauitatis. Itaque in eum, quo polliciti ſumus, Cyrillianum morem, noſtra ſingula percurramus: Ac PRIMO illud occurrit; POST REMISSIONEM ÆTERNÆ POENÆ REMANERE POENAM LVENDAM TEMPORALEM: NEC SOLVM ACCEPTAM GRATIAM, SED ETIAM EFFECTVS GRATIÆ, QVI VOCANTVR MERITA, AD REGNVM DEI, ID EST, VITAM ÆTERNAM, CONFERRE; AD QVAM NISI PVRGATIS, AC DIGNIS HABITIS EFFECTISQVE, ADITVS NON EST: Ita vt, & noſipſi in vobis gloriemur in « v. 4. & 5.
Eccleſiis Dei, pro Patientia veſtra, & Fide in omnibus Perſecuti- «
onibus veſtris, & Tribulationibus, QVAS SVSTINETIS, IN «
EXEMPLVM IVSTI IVDICII DEI, VT DIGNI «
HABEAMINI REGNO DEI, PRO QVO ET PATIMINI: «
ΩΣΤΕ ἡμᾶς αὐτοὺς ἐν ὑμῖν καυχᾶσθαι, ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ, ὑπὲρ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν, καὶ πίστεως, ἐν πᾶσι τοῖς διωγμοῖς ὑμῶν, καὶ ταῖς θλίψεσιν, ΑΙΣ ΑΝΕΧΕΣΘΕ, ΕΝΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΑΣ ΚΡΙΣΕΩΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑΞΙΩΘΗΝΑΙ ΥΜΑΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, ΥΠΕΡ ΗΣ ΚΑΙ ΠΑΣΧΕΤΕ. Quin & Beda, in Commentario, recitatis meis verbis, ex quodam Auguſtini loco, qui ex altero capite, libri vigeſimi ſecundi, contra Fauſtum eſt, ita ſubiungit: Hinc etiam intelligitur, quomodo non «
parcatur Impiis, tanquam SARMENTIS PRÆCISIS, AD COMBV- «
STIONEM; quando Iuſtis non parcitur PROPTER PERFICIENDAM PVRGATIONEM. SECVNDO NEMINEM CERTVM DE PERSEVERANTIA IN BONO: In quo etiam oramus ſemper pro vobis VT DIGNE- « v. 11.
TVR vos vocatione ſua Deus noſter: Εἰς ὃ καὶ προσευχόμεθα πάντοτε «
περὶ ὑμῶν, ΙΝΑ ΥΜΑΣ ΑΞΙΩΣΗ τῆς κλήσεως ὁ Θεὸς ἡμῶν. Id Græci In- «
terpretes, exemplo quinque Fatuarum Virginum, & eius, qui ſine Veſte Nuptiali Conuiuium erat ingreſſus, rectè declarant. Dicitur autem Deus DIGNARI, Ἀξιώσῃ, nos vocatione ſua, quia per Gratiam ſuam nos vocat, licèt alioqui indignos, ſeu non promeritos Perſeuerantiam, quæ ſub meritum non cadit. Significatio enim eſt Liberalitatis in Dante, non Dignitatis in Accipiente, vt Poëtæ canere, Deum dignatum, vel non dignatum ſua menſa aliquem, ſolent. TERTIO; DE SCRIPTVRARVM CANONE, QVODQVE EIVS AD ECCLESIAM NON AD SINGVLOS IV-
DICIVM SPECTET: Rogamus autem vos, Fratres, per aduen- « v. 1.
tum Domini noſtri Ieſu Chriſti, ET NOSTRÆ CONGREGATIONIS «
IN IPSVM, (id eſt, Aggregationis, qua cum Electis rapiemur obuiam «
Chriſto; & Chriſto in Majeſtate veniente, colligemur ad ipſum, vt ad caput noſtrum; ac tanquam Aquilæ ad Corpus Dominicum

II. THESS. II. » Congregabimur) VT NON CITO MOVEAMINI A VE-
» STRO SENSV, neque terreamini, neque per SPIRITVM, neque
» per SERMONEM, neque per EPISTOLAM, TANQVAM PER
» NOS MISSAM, Quaſi inſtet Dies Domini, NE QVIS VOS SEDV-
» CAT VLLOMODO: Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, Ἀδελφοὶ, ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ΗΜΩΝ ΕΠΙΣΥΝΑΓΩΓΗΣ ΕΠ' ΑΥΤΟΝ, ΕΙΣ
ΤΟ ΜΗ ΤΑΧΕΩΣ ΣΑΛΕΥΘΗΝΑΙ ΥΜΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΝΟΟΣ, μήτε
θροεῖσθαι, μήτε διὰ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ, μήτε διὰ ΛΟΓΟΥ, μήτε ΔΙ' ΕΠΙ-
ΣΤΟΛΗΣ, ΩΣ ΔΙ' ΗΜΩΝ, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ,
ΜΗΤΙΣ ΥΜΑΣ ΕΞΑΠΑΤΗΣΗ, ΚΑΤΑ ΜΗΔΕΝΑ ΤΡΟΠΟΝ. Ex hoc
etiam loco quis non videat petitam ſacrarum Litaniarum for-
mulam, PER ADVENTVM TVVM, qua Eccleſia Catholica vtitur
in ſacris, pro re graui, cùm res, vel Charitas Chriſti, vrget nos?
QVARTO? ANTICHRISTIANISMVM NOVATORVM FICTITIVM ES-
v.3. » SE: Quoniam, niſi venerit Diſceſſio primùm, & reuelatus fuerit
» HOMO PECCATI, FILIVS PERDITIONIS, qui aduerſatur, & ex-
» tollitur ſupra omne quod dicitur Deus,. (Græcè, ſuper omnem
» qui dicitur Deus) & quod colitur, ita vt in Templo Dei ſedeat
» oſtendens ſe tanquam ſit Deus: Ὅτι ἐὰν μὴ ἔλθῃ Η ΑΠΟΣΤΑΣΙΑ πρῶ-
τον, καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΗΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ, Ο ΥΙΟΣ ΤΗΣ
ΑΠΩΛΕΙΑΣ, ὁ Ἀντικείμενος, καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ ΠΑΝΤΑ ΛΕΓΟΜΕ-
ΝΟΝ Θεὸν, ἢ Σέβασμα· ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, ὡς Θεὸν, καθίσαι,
ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν, ὅτι ἐστὶ Θεός. Suſpiret hîc Anglia tua licet, dum re-
corderis, REX IACOBE, Catholicum illud Beati Thomæ, Archie-
piſcopi Cantuarienſis, Martyris, dictum, qui in Epiſtola quadam ad
» Epiſcopos Angliæ ſic loquitur: STABIT ECCLESIA, ETSI SÆPIVS
» CONCVSSA IN EA FORTITVDINE ET FIRMITATE, IN QVA FVN-
» DATA EST, DONEC VENIAT GENERALE DISSIDIVM, DONEC
» FILIVS ILLE PERDITIONIS SVRGAT. Lutherus Apoſtata primùm
hanc fabulam de Antichriſto Germanis edidit, vt prorſus inaudita
antea eſſet. Exemplo ſit Synodica illa Conſtitutio Lateranenſis,
paulo antè à Leone Decimo Pontif. Max. Sectione vndecima, fa-
cta, SACRO APPROBANTE CONCILIO, quæ eſt DE MODO PRÆDI-
CANDI, in qua, propter populares rumuſculos, quales quotidie ad
quæſtum oriuntur, & occidunt, affore breui Mundi finem, & Anti-
chriſtum, recens natum, aut proximè venturum Iudicium in-
» ſtare; hæc lex promulgata eſt: Tempus quoque præfixum, futuro-
» rum malorum, vel ANTICHRISTI ADVENTVM, aut Certum Diem
» Iudicij PRÆDICARE, vel adſerere nequaquam præſumant, cùm VE-
Act.1.v.7. » RITAS dicat: Non eſſe veſtrum noſſe tempora, vel momenta, quæ Pa-
» ter poſuit in ſua poteſtate, IPSOSQVE, QVI HACTENVS SI-
» MILIA ADSERERE AVSI SVNT, MENTITOS, AC EORVM
» CAVSA RELIQVORVM ETIAM RECTE PRÆDICANTIVM AVCTORI-
» TATI NON MODICVM DETRACTVM FVISSE CONSTET. Hæc ſancta
Oecumenica Synodus: cuius dictis hæc addenda videtur Lactantij

ſententia, libri ſeptimi capite vigeſimo quinto ad Imperatorem II. THESSAL.
ipſa declarat, lapſum ruinamque rerum breui fore: niſi quod in- II.
columi vrbe ROMA nihil iſtiuſmodi videtur eſſe metuendum. At «
vero cùm CAPVT illud ORBIS occiderit, & ΡΥΜΗ eſſe cœperit; «
quod Sibyllæ fore aiunt, quis dubitet veniſſe iam finem rebus hu- «
manis, orbique terrarum? ILLA EST ENIM CIVITAS, QVÆ ADHVC «
SVSTENTAT OMNIA: precãduſque nobis & adorandus eſt DEVS CÆLI, «
ſi tamen ſtatuta eius & placita differri poſſunt, ne citiùs quàm «
putemus TYRANNVS ille ABOMINANDVS veniat, qui tantum facinus «
moliatur, ac LVMEN ILLVD effodiat, CVIVS INTERITV MVNDVS «
IPSE LAPSVRVS EST. At ſi non veri (inquies) ſaltem ingenioſi, qui «
Antichriſtianiſmum fingunt, Romæ, ſedente Gregorio, cœpiſſe;
quaſi verò placeant, quibus idem Eccleſiæ veſtræ & Antichriſto
ortus, veſtraque, quæ per Gregorium facta eſt, Anglia (proh ve-
ſtram fidem!) ſine Antichiſto eſſe Chriſtiana non potuit! Quare
continuò addidi: Num retinetis, quod cùm adhuc eſſem apud vos, «
hæc dicebam vobis? Et nunc quid detineat, ſcitis, vt reueletur IN « v.7.
SVO TEMPORE, ἐν τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ. Vel hinc liquet, teſte Theophyla- «
cto quòd haud pauca PAVLVS myſteria tradiderit, quæ litteris non
ſint mandata, eo potiſſimùm argumento, quòd ea, quæ hîc De
Apoſtaſia, & Antichriſto ſcripſi, coram apud Theſſalonicenſes
clariùs ac pleniùs me tradidiſſe appareat, ne hæc quidem ſcriptu-
rum, niſi occaſio compuliſſet. Sed ad illum verſiculum: NAM MYSTE- « v.7.
RIVM IAM OPERATVR INIQVITATIS; velut circulo redeamus. Quid «
(quæſo) illud, IAM OPERATVR, ſonat? Erat, vel non erat Antichri-
ſtus? ſi nondum erat, vtique Antichriſtus non eſt Romanus Epiſco-
pus, cùm ante Antichriſtum exſtiterit: quippe quòd Eccleſia Romana,
vt omnes norunt, non carebat Paſtore. Si erat, iamque, vt aiebant,
operabatur, aut tunc quoque aliquis erat, aut nullus erat Romanus
Epiſcopus, ac proinde ex duobus alterum neceſſariò conſequitur.
Vel tunc eâ quâ nunc eſt potentiâ fuiſſe Romanum Pontificem, im-
mo, & quod cogitare Antichriſtianum eſt, Diuum Petrum, cui tra-
ditæ ſunt CLAVES REGNI, Antichriſtum fuiſſe, cùm nullus præter
eum aſſignandus ſit Paſtor Romanam tunc Cathedram ſedens; vel
certè impuriſſimum eſſe, De Romano Pontifice commentum, quòd
Antichriſtus ſit, ſi iam operante Antichriſto, Romanus Antiſtes
nondum erat. Prætetea dicuntur à Chriſto Iudæi (Ioannis quinto)
Antichriſtum recepturi: Ego veni in nomine Patris mei, ET NON « Ioan.5.v.43.
accipitis me; ſi ALIVS venerit IN NOMINE SVO, illum acci- «
pietis, ſcilicet Antichriſtum. Hinc ergo etiam vaniſſimæ falſita- «
tis arguitur Hæreticorum futile figmentum, Romanum Ponti-
ficem eſſe Antichriſtum. Nam Iudæi Chriſtianam Religionem,
vna cum Romano Pontifice, qui in ea præſidet, peſſimè oderunt,
tantum abeſt, vt illum pro Meſſia aut Principe recipiant, ac pro
Deo colant. Atque hæc DE MYSTERIO INIQVITATIS,
quod ſanè nunc Antichriſtianorum, ſiue præcurſorum Antichriſti

II.THESS.II. Hæreticorum Nouantium eſt, (vt vertit ſanctus Victorinus Pictauionenſis Epiſcopus, & ſub Diocletiano Martyr, in Commentario, ſuper Apocalypſim, vbi citat hunc locum) ARCANVM MALITIÆ. Stuporis quoque, & eorum inſcitiæ, ac fortaſſis Prouidentiæ Diuinæ arcanum eſt, quòd cùm hinc Eccleſiam Romanam defeciſſe; inde verò Sedentis Antichriſti domicilium ac Thronum eſſe potuiſſe finxerunt, ſeipſos conficiunt, vt qui duraturam in tempora Antichriſti, qui reuera tantùm in fine ſæculi venturus eſt, Pontificiam Sedem tacitè fateantur. Veniet enim (vt in verſiculo, quem explicamus, dictum eſt,) DISCESSIO primùm; Deinde REVELABITVR, id eſt, adueniet (per oppoſitionem enim, Antichriſti Aduentus dicitur REVELATIO: quoniam Chriſti, cui Anti-Chriſtus opponitur, Aduentus, quia manifeſtus erit, à me non rarò REVELATIO, dictus eſt) Antichriſtus, ac tum demum DIES CHRISTI. Diſceſſio verò, ſiue Apoſtaſia, ac Generalis Defectio Antichriſtianorum à Chriſtianis, non niſi in fine ſæculi futura eſt: vbi & ſeparatio Malorum à Bonis, Hominum errore, per Generale Schiſma; & ſeparatio Bonorum à Malis, Angelorum miniſterio

» per Generale Iudicium fiet. Et (TVNC), τότε, non (NVNC,) Reuela-
» bitur ILLE INIQVVS, Græcè, EXLEX, Ἄνομος, id eſt, is qui nulla legum reuerentia tenetur, qui ius & fas omne Diuinum atque Humanum, ex profeſſo conculcat. Sunt igitur illius iniqui præcurſores veſtri temporis Hæretici, qui Poteſtatem omnem Legislatiuam Eccleſiæ adimunt, nec vllas humanas admittunt Leges, in conſcientia obligantes. De his cauendis, REX IACOBE, ad noſtros Anglos,

1.Ioan.2. » nunc neceſſe eſt, cum Ioanne, exclamem: Filioli, nouiſſima hora eſt:
v.18. » & ſicut audiſtis, quia Antichriſtus venit, nunc ANTICHRISTI MVL-
» TI facti ſunt: vbi & certum aliquem Antichriſtum venturum deſignat, & Antichriſtos per tropum Chriſti aduerſarios, Antichriſti autem emiſſarios ac prænuncios Hæreticos, atque Schiſmaticos appellandos confirmat. Præerunt ergo Antichriſto Apoſtatæ, & qui Schiſma fouent. Poſt Antichriſtum Pax, vti ſemper ſolet poſt perſecutiones graues, aliquantulâ pace ac tranquillitate Eccleſia frui;

Apoc.8.v.1. » idque ſignificatum videtur Apocalypſeωs octauo, per SILENTIVM
» illud, quod FACTVM DICITVR IN CÆLO; QVASI MEDIA HO-
» RA. Poſt Pacem Aduentus Domini. Etenim ſi demum in Aduentu Domini perimendus eſt Antichriſtus: quando conuertentur Iudæi, quos Antichriſtus ſeduxerit? nam conuertendos eos poſtquam horrendum illius interitum conſpexerint, multorum opinio eſt. Quod quidem Emblema Theologicum, tanquam Myſterium Ro-

Rom.11.v.25. » manis poſtea tradidi, his verbis: Nolo enim vos ignorare, fratres,
» MYSTERIVM hoc (vt non ſitis vobiſipſis ſapientes,) quia cæcitas
Iſ.59.v.20. » ex parte contigit in Iſraël, DONEC PLENITVDO GENTIVM intra-
» ret, & ſic omnis Iſraël ſaluus fieret: ſicut ſcriptum eſt. Veniet ex
» Sion, qui eripiat & auertat impietatem à Iacob. Et hoc illis à me
» Teſtamentum, cùm abſtulero peccata eorum: Secundùm EVAN-

GELIVM quidem, Inimici propter vos; ſecundùm ELECTIONEM II. THESS. 11.
autem Chariſſimi, propter Patres. Sine pœnitentia enim ſunt Do-
na, & Vocatio Dei: ſicut enim aliquando & vos non credidiſtis
Deo, nunc autem miſericordiam conſecuti eſtis propter incredu-
litatem illorum: ITA ET ISTI NVNC NON CREDIDERVNT IN
VESTRAM MISERICORDIAM, VT ET IPSI MISERICORDIAM CON-
SEQVANTVR. Concludit enim Deus OMNIA in Incredulitatem,
vt OMNIVM miſereatur. O altitudo diuitiarum Sapientiæ & Rom. 11.
Scientiæ Dei! Quàm incomprehenſibilia ſunt Iudicia eius, & v. 33.
ineſtigabiles Viæ eius! QVIS ENIM COGNOVIT SENSVM
DOMINI? aut QVIS CONSILIARIVS EIVS FVIT? aut QVIS
PRIOR DEDIT ILLI, ET RETRIBVETVR EI? Quoniam Ex
ipſo, & Per ipſum, & In ipſo ſunt OMNIA. Ipſi gloria in ſæ-
cula, Amen. Hæc ad Romanos. Cùm igitur antea ad Theſſalo-
nicenſes dixi de Antichriſto loquens: Quem Dominus Ieſus in- 2. Theſſ. 2.
terficiet SPIRITV ORIS SVI, & deſtruet ILLVSTRATIO- v. 8.
NE Aduentus ſui; cum Græcis Interpretibus hac comparatione
vtendum eſt, ita Antichriſtum Aduentu Chriſti conſumendum,
quemadmodum ab igne procul apparente, priuſquam admoueca-
tur, minuta animalcula conſumuntur & torpeſcunt. Hinc o-
ctauo Prophetiæ capite Danielis, Vaticinium eſt, de Interitu An-
tichriſti: Contra PRINCIPEM PRINCIPVM conſurget; & Daniel. 8.
SINE MANV contereturr. Quod verò adtinet ad tempus Con- v. 25.
uerſionis Iudæorum, dicendum eſt, viuente adhuc Antichriſto,
prædicantibus Enoch & Elia, multos eorum abiecto errore cre-
dituros in Chriſtum; reliquos verò, quos Antichriſtus ſeduxerit,
illo terribiliter interfecto, redituros ad mentem, ac ſeſe Fratri-
bus Iudæis in fidei Chriſtianæ vnitatem ſociaturos. Potens eſt Rom. 11.
enim Deus ITERVM (vt etiam ad Romanos ſcripſi) inſerere il- v. 23.
los, ΠΑΛΙΝ ἐγκεντρίσαι αὐτούς· Antichriſtum autem, quemadmo-
dum prædiximus, Deſtruet illuſtratione Aduentus ſui, ſiue (vt
Ambroſianus Interpres, & Auguſtinus è Græco conuertunt) PRÆ-
SENTIÆ SVÆ, qua iam certè contra Myſterium Iniquitatis ope-
ratur, in Sacramento Altaris, ſuaque præſentia, Eccleſiam ſuam
& conſolatur, & illuſtrat. Perituros enim cum Iudæorum Incredulis
denunciaui eos, qui CHARITATEM VERITATIS, Τὴν Ἀγάπην
τῆς Ἀληθείας, non receperunt, denunciaui; in hunc modum de An-
tichriſto loquens: Cuius eſt Aduentus ſecundùm operationem Sa- 2. Theſſ. 2.
tanæ, in omni virtute, & ſignis & prodigiis mendacibus: Et v. 9.
in omni SEDVCTIONE INIQVITATIS, iis qui pereunt,
EO QVOD CHARITATEM VERITATIS NON RECEPE-
RVNT, VT SALVI FIERENT: Ideo mittet illis Deus OPE-
RATIONEM ERRORIS, vt credant mendacio: VT IVDI-
CENTVR OMNES, QVI NON CREDIDERVNT VERITA-
TI, ſed conſenſerunt Iniquitati, ſiue (vt Cyprianus, Epiſtolâ
quinquageſimâ quintâ, vertit) SIBI PLACENT IN INIVSTI-

II. THESS. II. TIA iuxta Græcam Veritatem, ἀλλ' εὐδοκήσαντες ἐν τῇ ἀδικίᾳ. Quotidiana autem in Veritatis Euchariſtiæ Confirmationem Miracula, quamuis notiſſima, veriſſimaque auerſantur, veréque DEI VERITATEM in Iniuſtitia detinent, vt mirum non ſit, ſi tam pauci ex hodiernis Hæreticis ad veram pœnitentiam perueniant. Ea enim quæ De Euchariſtiæ, ſiue Chriſti in Sacramento, Miraculis, dicunt, dicere, peccare eſt in Spiritum Sanctum; qui hîc propriè, dum Chriſti, & Sacerdotum ore, per Spiritum Sanctum operante, conficitur Corpus Chriſti, SPIRITVS ORIS CHRISTI, mecum, ex vndecimo Iſaïæ dicendus eſt, SPIRITVM LABIORVM SVORVM, Spiritum Sanctum appellantis. Ex quo Sanctus veſter Archiepiſcopus, atque Angliæ Primas, Anſelmus, libri De Proceſſione Spiritus Sancti, capite ſeptimo, eumdem Spiritum Sanctum probat, à Filio procedere. Firmum enim ſtat verbum Domini, quòd Blaſphemia in Spiritum Sanctum non remittitur, neque in hoc ſæculo, neque in futuro; vbi æternùm plectuntur ij, qui vera ex falſis, non falſa ex veris, damnant, nihilque (cum perditiſſimis illis Academicis, contra quos Auguſtinus, DE VTILITATE CREDENDI, ſcripſit) quòd aliqua falſa ſint, verum credunt. Ac vt iſtos & cæteros, qui ſemper aliquid de fictitio illo Antichriſtianiſmo Romano inſuſurrant, ſumma quadam Argumentorum, ex quibus facilè communes loci petuntur, obruas, Hominem illum Peccati, nondum eſſe Reuelatum breuiter ſic demonſtro. PRIMO, quia nondum per omnes Gentes prædicatum eſt EVANGELIVM REGNI. SECVNDO; quia nondum completa eſt DISCESSIO, de qua ſermonem feci. TERTIO; quia nondum apparuerunt Enoch & Elias. QVARTO; quia nondum experti ſunt Chriſtiani grauiſſimam illam Perſecutionem, de qua per Antichriſtum commouenda Scripturæ loquuntur. QVINTO; quia nullus Chriſti Aduerſarius hactenus apparuit, in omni virtute & ſignis, & prodigiis mendacibus, contra Chriſtianum nomen. Hæc autem omnia, vel ante Aduentum Antichriſti vel eius tempore; ac per eum fieri oportere ex Scripturis perſpicuum eſt. SEXTO; quia non obſcurè ſignifico paulo poſtquam Antichriſtus fuerit reuelatus, Chriſtum Dominum ad Iudicium venturum. SEPTIMO, ac POSTREMO; quia ſi iamdudum Antichriſtus veniſſet, nequaquam id Eccleſiam Chriſti lateret; tum quia eius Aduentum REVELATIONEM, ſiue Manifeſtationem, vt ſupra dictum eſt, voco; tum quòd Prophetica Scriptura ſoleat, ipſis rerum Prædictarum euentibus, eluceſcere; præſertim ſi res illæ ſint præcipuæ, magnique momenti, cuiuſmodi eſt Antichriſti Aduentus. Omnia verò hæc ſatis his verbis innueram; QVONIAM NISI VENERIT. Ex hac enim ſententia, licèt ſuſpenſa, Diem Domini nondum inſtare docui, quòd quædam res, quarum aliquas, vt opportunum fuit, recenſui, haud parui ſanè temporis, aut momenti, quæ nondum acciderunt, præcedere illum de-

Marginal notes: Rom. 1. v. 18. (beside "la, quamuis notiſſima"); Iſ. 11. v. 5. (beside "ex vndecimo Iſaïæ"); Matt. 12. v. 32. (beside "probat, à Filio procedere").

beant. Nec ſine cauſa tam ſollicitè ſtudui, opinionem inſtantis Diei Domini, Fidelium mentibus eximere; ne, videlicet hac opinione deluſi, putarent vanam & fabuloſam eſſe Promiſſionem Aduentus Domini, & ſuæ Glorificationis; & per hoc à Fide Chriſtiana recederent. quemadmodum, Epiſtolâ octuageſimâ, Heſychium Auguſtinus docet. Certis igitur Argumentis, Propheticè tamen inuolutis, vtendum fuit: ne & animos ſuſpenſos in re adeo neceſſaria diutius tenerem; neue rurſus MYSTERIVM TIMORIS, non tam tradidiſſe, (vt in re diſſimili ſimiliter ex Ambroſio dictum eſt) quàm prodidiſſe, viderer. Totus ergo hic locus, Propheticus cùm ſit, mirum profectò non eſt, ſi obſcuritatem difficultatemque habeat, quæ Commentatores exerceat. præſertim cùm ea prædicantur, quæ nec hodie, niſi minima tantùm ex parte impleta ſunt: Vbi autem cætera implebuntur, « TVNC REVELABITVR ILLE INIQVVS, QVEM DOMINVS IESVS INTERFICIET SPIRITV ORIS SVI. id eſt, ſi ad litteram attendas, VERBO SVO. Eſt enim huius Periphraſis magnum pondus: quo ſignificatur interim veros Eccleſiæ Miniſtros, eſſe inſtar non modò RORIS, qui ſuper Fideles ſtillet; ſed & ORIS, per quod efflet Dominus potens illud & æternum verbum, quo velut ferreâ & ſolidiſſimâ virgâ, omnes Antichriſtianos Aduerſarios noſtros, tanquam Vas Figuli, conteret ac confringet. Itaque in illo Iſaiæ, ex vndecimo capite, citato loco, hoc ipſum Verbum iuxta Veritatem Hebraïcam, SCEPTRVM ORIS, & SPIRITVS LABIORVM, ingenti ſanè myſterio, vocatur. Nec prætermittendum profectò eſt illud perneceſſarium ſcitu, videlicet Antichriſtianiſmi deteſtandam Calumniam, quam nunc Nouatores Sedi Apoſtolicæ adſpergunt, olim à Sectariis ac Schiſmaticis, tanquam notam Conſtantinopolitano Throno inuſtam fuiſſe. Itaque huiuſcemodi Obiectio deſultoria eſt, deque Sede in Sedem, id eſt, de Conſtantinopolitana in Romanam, vel potiùs de Noua Roma in Veterem Romam, calliditate Nouatorum, migrat. Longiuſcula, ſed ſuis tamen verbis explicanda, Hiſtoria eſt Sancti Ignatij Conſtantinopolitani Patriarchæ, in Photiano Schiſmate, apud Nicetam, cognomento Dauidem Paphlagonem, in Ignatio, Prolegomenis ad Octauam Synodum: « Vt verò improbæ artes omnes contra virum Sanctum omnibus pa- « teant, Qui apprehendit ſapientes in aſtutia eorum, & conſilium « prauorum diſſipat; ille etiam Imperatori Baſilio iniecit eam men- « tem, vt ad Photium mitteret, iuberetque, omnia quæ à Patriar- « chio ſumpſiſſet, manu ſua ſcripta, quàm primùm ſibi tranſmit- « ti. Sed peierabat ille, nihil ſe ex Patriarchio ſecum accepiſſe, eò « quòd vrgeretur ad diſceſſum. Dum hæc ad Baanem Præpoſitum « dicerentur, famuli Præpoſiti, à tumultuantibus inter ſe Photij « ſeruis, ſeptem ſaccos refertos, plumboque ſignatos, in proximum « arundinetum condendos ferri animaduertunt, manuque inie « cta ereptos ad Imperatorem deportant: & dum reſignant, DVO «

II. THESS II.

Pſ. 2. v. 9.

Iob. 5. v. 13.

II.THESS. II. » VOLVMINA AVRO ARGENTOQVE BRACTEATA, SERICOQVE EXTRORSVM VELATA, INTRORSVM VERO ELEGANTER ET SCITE LITTERIS VENVSTIS EXARATA REPERIVNT. Alterum continebat Actiones Septem Synodicas, contra Ignatium, quæ nec ſunt, nec fuerunt vnquam celebratæ, ſed gratis aſtuta duntaxat mente confictæ; In quarum ſingulis initiis manu ipſius Syracuſani Aſbeſtæ (egregiè enim ad cumulum, reor, malorum, & pingendi artificium didicerat) coloribus artificioſis expreſſus erat Ignatius. O rabioſum furorem! ô furioſam rabiem, cui nihil addi poſſit! Atque in Prima quidem Actione raptatum, & verberatum Ignatium effinxit, ſupraque caput inſcripſit, DIABOLVS. Numquid non maledicti exhorreſcitis atrocitatem? Sed non eſt

Matt.10. v.28. » quod miremini. Nam ſi patremfamilias appellarunt, BEELSEBVB, domeſticos eius quomodo appellarent? In Altera Actione ſputis fœdatum, magnaque vi tractum efformauit, cum hoc elogio, PRINCIPIVM PECCATI: In Tertia, de Throno deturbatum, cum hoc titulo, FILIVS PERDITIONIS: In Quarta, vinculis colligatum, & exterminatum, itáque inſcriptum, AVARITIA SIMONIS MAGI: In Quinta, collari furca incluſum, cum hac calumnia, QVI SE EXTOLLIT SVPRA OMNE ID QVOD DICITVR DEVS: In Sexta depinxit quaſi iam damnatum, cum dicto; ABOMINATIO DESOLATIONIS. In Septima & Vltima finxit raptatum, capiteque multatum, & inſcriptio erat; ANTICHRISTVS. Quæ ego per veritatem, ſine pudore neque pronuncio, neque in mentem reuoco; ob eamque cauſam ſciatis velim me ſilentio præteriturum fuiſſe, niſi viderem horum auctores auctorumque aſſeclas hæc non ſolùm non erubeſcere ſed in his palàm etiam gloriari, Photioque ſanctitatis opinionem falsò tribuere. Sed verax ille non mentitur, qui dixit:

Prou.18. v.3. » Impius cum in profundum venerit, contemnit, ſed ſequitur eum ignominia & opprobrium. Iurauerunt per timorem Domini, & gloriam fortitudinis eius, qui in ſacrilegarum Actionum illarum lectione adfuerunt, DVO SVPRA QVINQVAGINTA, capita, ad Beati Ignatij calumniam perſcripta fuiſſe, omnium confeſſione falſa, & ex impia potiùs quàm furioſa mente conficta. Relinquebant & in ſingulis accuſationibus verſum ad finem vacuum, vt ſi quem laqueo dignum donorum & dignitatum largitione irretiſſent, mendacio is ſubſcribendo haberet locum. Et hæc quidem alter Diaboli continebat Liber. Alter verò Synodicus, in NICOLAVM PONTIFICEM ROMANVM tela torquebat, omniſque generis calumnias & atrocia maledicta in illius ſancti exauctorationem & damnationem complectebatur, impiè & tragico prope modo concinnatus; ſanè ipſe quoque dictantis STYGII DOCTORIS magiſterio & Photij miniſterio dignus. Hos eodem exemplo libros cùm impudens bis deſcribendos curaſſet: geminos quidem Libros Zachariæ & Theodoro, ſupra indicatis, cum ſingularibus laudum encomiis, multiſque ac ſplendidiſſimis muneribus ad LVDOVICVM FRANCIÆ REGEM de-

ferendos dedit, VT IS NICOLAVM PONTIFICEM VELVT EXAVCTORATVM DE THRONO DETVRBARET: duos penes ſe retinuit. Hæc quattuor volumina Imperator ille erepta, prius AD SENATVM TOTAMQVE ECCLESIAM palàm detulit; atque ita omnes Photij machinationes & impiam conſcientiam omnium oculis totique Reipublicæ ſpectandam propoſuit. Quibus viſis & auditis, attoniti omnes obſtupuere, NON SOLVM PROPTER PERVERSAM SOPHISTÆ MENTEM VERSVTAMQVE VERBOSITATEM, SED ETIAM OB INCREDIBILEM DEI PATIENTIAM, ET DIVTVRNAM VINDICTÆ DILATIONEM. Hoſce Libros ad Oecumenicam poſtea Synodum delatos, AVCTORIQVE PRÆSENTI CVM PROBRO OB OS OBTRVSOS IGNI TRADIDERVNT: Ἵνα δὲ πᾶσα ἡ κατὰ τοῦ Ἁγίου γινομένη πονηρία καταφανὴς, ὁ δρασσόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν, πολυπλόκων δὲ βουλὰς ἐξιστῶν, αὖθις ἐμβάλλει καὶ τῷ αὐτοκράτορι Βασιλείῳ λογισμόν. καὶ ἀποστέλλει πρὸς Φώτιον τὰ ἰδιόχειρα πάντα, ὅσα ἀπὸ τοῦ Πατριαρχείου κατιὼν ἔλαβεν, ἀνυπερθέτως αὐτῷ πέμψαι παρακελευόμενος. ὁ δὲ ὅρκοις ἐψεύδετο, μηδὲν τοιοῦτον ἐκεῖθεν λαβεῖν, τῷ κατεπείγεσθαι πρὸς τὴν κατάβασιν. ὡς οὖν ταῦτα παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸν Πραιπόσιτον Βαάνην ἐλέγετο, οἱ αὐτοῦ θορυβούμενοι θεράποντες, ἑπτὰ σάκκους πλήρεις ἐσφραγισμένους μολίβδῳ, εἰς τὸν πλησίον ἐνέτυπον καλαμῶνα, κατακρύβοντες, οὓς οἱ περὶ τὸν Πραιπόσιτον ἰδόντες, καὶ τὰς χεῖρας ἀφαρπάσαντες, πρὸς τὸν βασιλέα ἀπεκόμισαν. ἀνοίξαντες δὲ τούτους, ΔΥΟ ΕΥΡΙΣΚΟΥΣΙ ΒΙΒΛΙΑ, ΧΡΥΣΩ ΚΑΙ ΑΡΓΥΡΩ, ΣΥΝ ΟΞΕΣΙΝ ΕΝΔΥΜΑΣΙΝ, ΕΞΩΘΕΝ ΚΕΚΟΣΜΗΜΕΝΑ, ΕΣΩΘΕΝ ΔΕ, ΦΙΛΟΚΑΛΩΣ, ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΛΩΣ, ΓΡΑΜΜΑΣΙ ΓΕΓΡΑΜΜΕΝΑ ΤΕΡΠΝΟΙΣ. περιεῖχε δὲ τὸ ἓν, Πράξεις ἑπτὰ Συνοδικὰς, τὰς μηδέποτε οὔσας, ἢ γενομένας, κατὰ τοῦ Ἰγνατίου. μάτην δὲ, καὶ κακοδαίμονι μόνον ἀναπεπλασμένας διανοίᾳ· ἐν ταῖς ἀρχαῖς δὲ τούτων, ἐφ' ἑκάστης πράξεως, αὐτουργίᾳ τοῦ Συρακουσίου Ἀσβεστᾶ, (ἦν γὰρ καὶ ζωγράφος ὁ γεννάδας,) εἰς προσθήκην τῆς αὐτοῦ κακίας, οἶμαι, διὰ χρωματικῆς ζωγραφίας ἐνεγέγραπτο, Ἰγνάτιος· καὶ, ὢ τῆς ἀκαθέκτου λύσσης, ὢ μανίας, οὐδεμίαν ὑπερβολὴν ἀπολειπούσης. κατὰ τὴν Πρώτην μὲν Πρᾶξιν, συρόμενόν τι αὐτὸν, καὶ ῥαβδιζόμενον, ἐμόρφωσεν· ἄνωθεν δὲ τῆς κεφαλῆς, ἐπέγραψεν, Ο ΔΙΑΒΟΛΟΣ. ἆρ' οὐκ ἐφείσατο τὴν ὑπερβολὴν τῆς βλασφημίας; ἀλλὰ μὴ θαυμάσητε· εἰ γὰρ τὸν οἰκοδεσπότην ΒΕΕΛΖΕΒΟΥΛ ἐκάλεσαν, τί πρὸς τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ; κατὰ τὴν Δευτέραν δὲ, ἐμπτυόμενον, καὶ βιαίως ἑλκόμενον αὐτόν· καὶ ἡ ἐπιγραφὴ, ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ. κατὰ τὴν Τρίτην δὲ, καθαιρούμενον, καὶ Ο ΥΙΟΣ ΤΗΣ ΑΠΩΛΕΙΑΣ, ἐπιγραφόμενον· δεσμούμενον δὲ, καὶ ἐξοριζόμενον, κατὰ τὴν Τετάρτην Πρᾶξιν, εἰκόνισεν αὐτὸν, καὶ ΠΛΕΟΝΕΞΙΑΝ ΤΟΥ ΜΑΓΟΥ ΣΙΜΩΝΟΣ ἐπέγραψε. κατὰ τὴν ἀρχὴν δὲ τῆς Πέμπτης, κλοιοὺς αὐτὸν σχηματίζει περικείμενον, καὶ ἡ λοιδορία, Ο ΥΠΕΡΑΙΡΟΜΕΝΟΣ ΕΠΙ ΠΑΝΤΑ ΘΕΟΝ, ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΜΑ. Κατὰ τὴν Ἕκτην δὲ, εἰς καταδίκην αὐτὸν ἐμβαλλόμενον, εἰκόνισεν· ἡ δὲ κατ' αὐτοῦ αἰσχρολογία, ΒΔΕΛΥΓΜΑ ΤΗΣ ΕΡΗΜΩΣΕΩΣ· κατὰ τὴν Ἑβδόμην δὲ, καὶ Τελευταίαν Πρᾶξιν, συρόμενον αὐτὸν, καὶ καρατομούμενον, διεζωγράφησε, καὶ ἡ ἐπιγραφὴ αὐτοῦ, ἣν ἔγραψεν, ἦν, ὁ ΑΝΤΙΧΡΙΣΤΟΣ. Ταῦτα ἐγὼ μὲν αἰσχύνομαι, νὴ τὴν ἀλήθειαν, ἐπὶ γλώσσης ἄγειν, καὶ εἰς μνήμην τούτων ἰὼν, καὶ διὰ τοῦτο παντάπασιν, εὖ ἴστε, κατεσίγησα ἄν, εἰ μὴ ἑώρων τοὺς ταῦτα καταπραξαμένους, καὶ τοὺς αὐτῶν οἰκείους, οὐ μόνον ἐν τούτοις οὐκ ἐγκαλυπτομένους, ἀλλὰ καὶ ἐγκαλλωπιζομένους, καὶ δόξαν ἀγχινοίας ἐπιψευδομένους αὐτῷ. ἀψευδὴς γὰρ

II. THESS. II.

II. THESS. II. ὁ εἰπών, Ὅταν ἔλθῃ ὁ ἀσεβὴς εἰς βάθος κακῶν, καταφρονεῖ, ἐπέρχεται δὲ αὐτῷ ἀτιμία, καὶ ὄνειδος· ὤμοσαν μὲν κατὰ τοῦ φόβου τοῦ Κυρίου, καὶ κατὰ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, οἱ ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῶν ἐναγῶν πράξεων ἐκείνων εὑρεθέντες, ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑ ΚΑΙ ΔΥΟ ἀναμφίβολα, καὶ πᾶσιν ὡμολογημένα ψευδῆ κεφάλαια, γεγράφθαι, ἐξ ἀσεβοῦς μᾶλλον, ἢ μανικῆς διανοίας, εἰς κατηγορίαν τοῦ μακαρίου Ἰγνατίου προφερόμενα. ἑκάστης δὲ κατηγορίας, πρὸς τῷ τέλει, ἄγραφον στίχον καταλιμπάνων· εἴ τινά ποτε τῶν ἀξίων ἀγχόνης, δώροις, ἢ ἀξιώμασιν, ἀπατῆσαι δυνηθείεν, ἵν' ἔχῃ τόπον ἐγγράψασθαι τῶν ψευδῶν. καὶ ταῦτα μὲν ἡ μία τοῦ διαβόλου περιεῖχε βίβλος· ἡ ἑτέρα δὲ Συνοδική, κατὰ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ, κατεσκεύαστο, πᾶσαν συκοφαντίαν, καὶ βλασφημίαν ἄτοπον, εἰς καθαίρεσιν ἀνδρὸς ἁγίου, καὶ ἀναθεματισμόν, ἀθέως καὶ πονηρῶς δραματουργοῦσα, ἀξία καὶ αὐτὴ τῆς τε τοῦ πονηροῦ δαίμονος ὑπαγορείας, καὶ τῆς τοῦ Φωτίου ὑπουργίας· ἀπαραλλάκτως δὲ ταύτης ὁ τολμητίας, δὶς ἀναγραψάμενος, τὰς δύο μὲν Ζαχαρίᾳ παρέσχετο, καὶ Θεοδώρῳ, τοῖς προειρημένοις, μετὰ εὐφημιῶν, καὶ δώρων πολλῶν, καὶ λαμπρῶν, πρὸς ΤΟΥΣ ΤΗΣ ΦΡΑΓΚΙΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΣ ἀπενεγκεῖν, τοῦ τὸν Πάπαν Νικόλαον, ὡς καθῃρημένον, ἐξώσασθαι τοῦ Θρόνου· τὰς δύο δὲ παρ' ἑαυτῷ κατεῖχε. Τούτων τῶν τεσσάρων βιβλίων δραξάμενος ὁ βασιλεύς, ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΓΚΛΗΤΩ ΠΡΟΤΕΡΟΝ, ΚΑΙ ΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ποιήσας καταφανεῖς, τὴν ὅλην οὕτω Φωτίου σκαιωρίαν, καὶ κακίστην συνείδησιν, ὑπ' ὄψιν ἁπάσῃ τῇ πολιτείᾳ κατεστήσατο. ἐξέστη πᾶς ἄνθρωπος ὁρῶν, καὶ ἀκούων ταῦτα, ΟΥ ΜΟΝΟΝ ΕΠΙ ΚΑΚΟΝΟΙΑ ΚΑΙ ΠΑΝΤΟΡΡΗΜΟΣΥΝΗ ΤΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΗ ΥΠΕΡΒΟΛΗ ΤΗΣ ΜΑΚΡΟΘΥΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΟΧΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ· ἀλλὰ ταύτας μὲν τὰς βίβλους, ὕστερον ἐνεγκόντες ἐπὶ τῆς Συνόδου, καὶ κατὰ πρόσωπον ΤΩ ΑΥΤΟΥΡΓΩ ΑΥΤΩΝ ΠΑΡΑΣΤΗΣΑΝΤΕΣ, ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΙΣΑΝΤΕΣ, ΟΥΤΩ ΠΑΡΕΔΩΚΑΝ ΤΩ ΠΥΡΙ. Atque hæc pro QVARTA OBSERVATIONE, ſiue animaduerſione in ſecundam noſtram ad Theſſalonicenſes, ſufficiant, De futuro ante Iudicium Schiſmate, ſiue De DISCESSIONE, cuius prauiæ crebræ illæ ab Vnitate Eccleſiæ, adeoque à Regno Dei Defectiones, quæ communi verbo Schiſmata nuncupamus. Ne verò huiuſmodi turbarum ac ſeditionum portenta contingant, QVINTO admonui; CONFVGIENDVM ESSE AD TRADITIONES; SVMMVMQVE TRADITIO-
v. 15. » NVM ATQVE VNICVM ET SINGVLARE REMEDIVM ESSE: Ita-
» que, FRATRES, ſtate & TENETE TRADITIONES quas didiciſtis, ſi-
» ue PER SERMONEM, ſiue per EPISTOLAM NOSTRAM: Ἄρα οὖν, Ἀδελφοί, στήκετε, καὶ ΚΡΑΤΕΙΤΕ ΤΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ, ἃς ἐδιδάχθητε, εἴτε ΔΙΑ ΛΟΓΟΥ, εἴτε ΔΙ' ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ἡμῶν. Qui locus apertiſſimus eſt ad docendum, non omnia, quæ vel credere, vel agere diuinitus iubemur, quæue ab Apoſtolis inſtituta ſunt, eſſe Sacris Litteris comprehenſa, quod volunt Hæretici; ſed quædam in Traditione non ſcripta contineri, ita vt ab initio naſcentis Eccleſiæ, Chriſtiana Religio duplici velut iure fuerit gubernata, SCRIPTO & NON SCRIPTO; tanquam LEGIBVS & CONSVETVDINE: quod cuique benè inſtitutæ Reipublicæ commune eſt. Vnde ad fortiter, &, vt aiunt, mordicus retinendum monens, Καὶ κρατεῖτε, dixi; Græco verbo κρατεῖν, vſus; quod TOTIS VIRIBVS TENERE ſignificat, vt qui

Deum ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente, ex totis viribus apprehendere vellet, Traditiones firmiter comprehendere ac retinere ei neceſſe eſſet. Quarum quidem duo genera adſigno, diuidoque Traditiones, in NON-SCRIPTAS; quas TRADITIONES PER SERMONEM, ſiue Διὰ λόγου, appello: & in SCRIPTAS quas TRADITIONES PER EPISTOLAM, ſiue, Δι' Ἐπιστολῆς, nomino. Nunc verò has, SCRIPTVRAS; illas ſimpliciter atque abſolutè, TRADITIONES dicitis: quamuis omnia Chriſtianæ Religionis inſtituta, ſiue ea pertineant ad Fidem, ſiue ad Externum Cultum Religionis, vt ſunt Cerimoniæ, tanquam doctrinas traditas ſingulari nomine TRADITIONES, Παραδόσεις, ſoleam nuncupare. De Traditionum Auctoritate, quas APOSTOLICAS & MAGISTERIALES, Ἀποστολικὰς, καὶ Διδασκαλικὰς, ORIENTIS SVMMI SACERDOTES, ET SACERDOTES, (id eſt, PRIMI ET SECVNDI Ordinis SACERDOTES, ſiue EPISCOPI & SACERDOTES) appellant, in Quaternionibus Taraſio Conſtantinopolitano Patriarchæ oblatis, in Septima Synodo, Actione tertia, in præſentem locum Chryſoſtomus: Hinc eſt perſpicuum (inquit, de Apoſtolis loquens,) quòd non omnia tradiderunt PER EPISTOLAM (more meo Chryſoſtomus dixit, PER EPISTOLAM, quod alius diceret, SCRIPTIS, vel SCRIPTO,) ſed multa etiam SINE SCRIPTIS; & ea quoque ſunt fide digna. Quamobrem ECCLESIÆ quoque TRADITIONEM fide dignam eſſe cenſeamus. TRADITIO EST? NIHIL QVÆRAS AMPLIVS: Ἐντεῦθεν δῆλον, ὅτι οὐ πάντα ΔΙ' ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ παρεδίδοσαν, ἀλλὰ πολλὰ, καὶ ΑΓΡΑΦΩΣ. ὁμοίως δὲ κἀκεῖνα, καὶ ταῦτα ἐστιν ἀξιόπιστα. ὥστε καὶ τὴν ΠΑΡΑΔΟΣΙΝ τῆς ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, ἀξιόπιστον ἡγώμεθα. ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ ΕΣΤΙ; ΜΗΔΕΝ ΠΛΕΟΝ ΖΗΤΕΙ. Hæc PAVLO-DIDACTVS, Paulique Interpres meus Chryſoſtomus; quæ totidem fere verbis à Theophylacto, Chryſoſtomi Abbreuiatore, repetita ſunt. SEXTO; DE LEGIBVS ECCLESIASTICIS ECCLESIASTICAQVE IVRISDICTIONE: Denunciamus autem vobis, FRATRES, in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt SVBTRAHATIS VOS AB OMNI FRATRE AMBVLANTE INORDINATE, ET NON SECVNDVM TRADITIONEM QVAM ACCEPERVNT A NOBIS: (Græcè ACCEPIT, numero ſingulari, vt ad Fratrem referatur,) Παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, Ἀδελφοὶ, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ΣΤΕΛΛΕΣΘΑΙ ΥΜΑΣ ΑΠΟ ΠΑΝΤΟΣ ΑΔΕΛΦΟΥ, ΑΤΑΚΤΩΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΥΝΤΟΣ, ΚΑΙ ΜΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΝ, ΗΝ ΠΑΡΕΛΑΒΕ ΠΑΡ' ΗΜΩΝ. Senſus eſt: Præcipimus vobis, (παραγγέλλομεν ὑμῖν,) nomine & auctoritate Chriſti Domini, cuius ſumus Vicarij, idque poteſtate ab eo accepta: & quæ ſequuntur. Ex quo quidem conſtat, Eccleſiæ Præfectis datam eſſe à Chriſto præcipiendi Legeſque condendi poteſtatem: quod Hodierni tamen Hæretici non minùs imprudenter quàm impudenter negant. SEPTIMO ac POSTREMO; De MALO SCHISMATIS AC BONO PACIS: Ipſe autem Dominus PACIS DET Vobis PACEM SEMPITERNAM in omni loco: Αὐτὸς δὲ ὁ ΚΥΡΙΟΣ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ, δῴη ὑμῖν ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗΝ, ΔΙΑ ΠΑΝΤΟΣ,

[Margin notes: II. THESS. II. — 2. Theſſ. 3. v. 6. — v. 16.]

II. THESS. III. ΕΝ ΠΑΝΤΙ ΤΡΟΠΩ. Ne, quod interdum fit, Correptionem Contentio ſequatur, mea PACIS precatio eſt, atque imprecatio contra SCHISMA; ne aut ex imprudentia corripientis, aut ex obſtinatione eius qui corripitur, Pax & animorum Concordia turbetur. Quod Græci ſic interpretantur, vt nulla ex parte, contentionis eis occaſio relinquatur, neque ex Verbo, neque ex opere: quamquam hoc tantum bonum in hac vita deſideratur potiùs quàm completur. Hinc Eccleſia Catholica orare PRO PACE, necnon & DE VNIENDA ECCLESIA, ſiue DE SEDANDO SCHISMATE, & apud Deum, & apud Homines anxiè amanterque agere ſemper didicit, miſeranda
Ierem. 31. v. 15. & Matt. 2. v. 18. Rachel plorans filios ſuos, & non potuit conſolari, quia quamdiu ſunt in Schiſmate, tandiu non ſunt. Det Tibi, Tuæque Angliæ in diebus tuis, REX IACOBE, Dominus Pacis, Pacem illam ſuam ſempiternam, & in omni LOCO, Τόπῳ, vt legiſſe videtur non modò noſter Vulgatus ſed & Chryſoſtomi Interpres; & in omni MODO, Τρόπῳ, vt vulgò Græca noſtra Exemplaria habent; idque ab eo qui præui-
Iſ. 41. v. 3. dens ac ponderans huiuſcemodi alluſiones verborum, cùm tranſi-
Matt. 5. v. 18. » ret in Pace, dixit: IOTA VNVM AVT VNVS APEX non tranſibit » à Lege, donec omnia fiant.

CAP. XLVI.

I. COR. I. SED ad Epiſtolam noſtram TERTIAM, Anno Chriſti Quinquageſimo Septimo ſcriptam, id eſt, ad Corinthios PRIMAM, Epheſo (vt rectè Oecumenius diſputat) miſſam, & locus, & res admonet, vt ad penitus tollendam in æternum omnem à Fidelium cordibus Schiſmatis occaſionem, ſuſpicionemque, veniamus. Etenim quod olim ab iis qui ſunt Chloes (ſanctiſſimæ cuiuſdam mulieris apud Corinthios notæ) vt nunc ab iis qui Aldibergæ fuerunt, de qua in ROMA TRIVMPHANTE, ſiue Secundo Libro actum eſt, vti in Achaia, ſic in Anglia audio eſſe SCHISMATA inter vos, & ex parte credo quod ſupra modum fama auget, appellatque læſa patientia nominibus variis. Itaque PRIMO hæc Corinthiaca noſtra repetenda videntur; DE SCHISMATE TOL-
v. 10. » LENDO: Obſecro autem vos, FRATRES, per NOMEN Domini no-
» ſtri Ieſu Chriſti, vt idipſum dicatis omnes, ET NON SINT IN VO-
» BIS SCHISMATA: Sitis autem perfecti in eodem SENSV, & in ea-
» dem SENTENTIA. Significatum eſt enim mihi de vobis, FRATRES
» MEI, ab iis qui ſunt Chloes, QVIA CONTENTIONES SVNT INTER
» VOS. Hoc autem dico quod vnuſquiſque veſtrum dicit: Ego qui-
» dem ſum PAVLI, ego autem APOLLO; ego verò CEPHÆ; ego au-
» tem CHRISTI. DIVISVS EST CHRISTVS? Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, Ἀδελφοί, διὰ τοῦ ΟΝΟΜΑΤΟΣ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες, ΚΑΙ ΜΗ Η ΕΝ ΥΜΙΝ ΣΧΙΣΜΑΤΑ· ἦτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ ΝΟΙ, καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ΓΝΩΜΗ. Ἐδηλώθη γάρ μοι περὶ ὑμῶν, Ἀδελφοί μου, ΥΠΟ ΤΩΝ ΧΛΟΗΣ, ΟΤΙ ΕΡΙΔΕΣ ΕΝ ΥΜΙΝ ΕΙΣΙ. Λέγω δὲ τοῦτο, ὅτι ἕκαστος ὑμῶν λέγει, Ἐγὼ μέν εἰμι ΠΑΥΛΟΥ, ἐγὼ δὲ ΑΠΟΛΛΩ, ἐγὼ δὲ ΚΗΦΑ, ἐγὼ δὲ ΧΡΙΣΤΟΥ. ΜΕΜΕΡΙΣΤΑΙ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ; Quo certè loco imprimis PERFECTOS Chriſtianos voco, non Τελείους, ſed Κατηρτισμένους: quod alij vertunt COADVNATOS, COAGMENTATOS, aut

COMPACTOS; Cyprianus, COMPOSITOS, non modo libro DE VNITATE ECCLESIÆ, ſed & libro tertio Teſtimoniorum, capite octuageſimo ſexto: Quod quidem vocabulum, Secundæ Corinthiorum vltimo, repetente me, Latinus Interpres, PERFECTI ESTOTE, iterum è Græco reddidit. Vnitas enim Perfectio Eccleſiæ eſt: qualis illa Corporis Integri, & ex omnibus membris inter ſe bene compoſitis conſtantis eſſe ſolet. Id enim Græcum Participium *Κατηρτισμένοι*, ſignificat, vt totum quippiam quod ſuis omnibus partibus aptè inter ſe cohærentibus componitur. Hinc Deum in Liturgiis pro Eccleſia oramus, Vt eam PACIFICARE ET COADVNARE dignetur. Hoc autem verbum De Quantitate Diſcreta (quam vocant) propriè dicitur. Vt autem res omnes eiuſmodi ex multis partibus compoſitæ ſuis numeris conſtent, duo requiruntur: nempe vt pars nulla deſit aut ſuperſit; deinde vt omnia aptè inter ſe cohæreant. Inde factum vt *Ἄρτιος*, Integrum & Perfectum declaret, cùm videlicet de Numero Pari propriè dicatur; & *Ἀρτίζειν*, cum ſuis compoſitis non modò pro COMPONERE, ſeu COMPINGERE ac COAGMENTARE, vt Romanorum nono, ſed etiam pro PERFICERE accipiatur. Deinde etiam apud Medicos vſurpatur pro LVXATA MEMBRA IN SVVM LOCVM RESTITVERE: qua ſignificatione viſum eſt tranſlatitiè poni Galatarum ſexto. Denique etiam pro SARCIRE QVOD RVPTVM EST ET DISSOLVTVM, vt Matthæi quarto. Vnde ipſe NOVATORVM PATER, Eraſmus Græca noſtra; *ἦτε δὲ κατηρτισμένοι*, interpretari ad ſenſum coactus eſt; « SED SITIS INTEGRVM CORPVS. « Extra Totum enim nulla Pars verè integra, nedum perfecta eſt. Hinc doctè ſubtiliterque ſuo more noſter Auguſtinus, & Donatiſtarum, id eſt, Schiſmaticorum, Obiectionem, & ſuam, hoc eſt, Eccleſiæ, Solutionem proponit in Quæſtione ardua DE ECCLESIA, libro primo De Baptiſmo Contra Donatiſtas: « Sed videntur, inquit, ſibi argutiſſimè quærere « VTRVM GENERET FILIOS BAPTISMVS CHRISTI IN PARTE DONATI, AN NON « GENERET: VT, ſi conſenſerimus quòd generet, ſuam eſſe aſſeuerent « ECCLESIAM MATREM, quæ filios potuit de Chriſti Baptiſmate ge- « nerare. ET QVIA VNAM OPORTET ESSE ECCLESIAM, Ex hoc « iam noſtram non eſſe Eccleſiam criminentur. Si autem dixerimus, « Non generat: Cur ergo, aiunt, apud vos non renaſcuntur per Ba- « ptiſmum, qui tranſeunt à nobis ad vos, cùm apud nos fuerint ba- « ptizati, ſi nondum nati ſunt? « QVASI VERO EX HOC GENERET, « VNDE SEPARATA EST, ET NON EX HOC VNDE CONIVNCTA « EST, Separata eſt enim A VINCVLO CHARITATIS; ET PACIS? ſed « Adiuncta eſt IN VNO BAPTISMATE. Itaque eſt VNA Eccleſia, « quæ SOLA CATHOLICA nominatur: & quidquid ſuum habet in « Communionibus diuerſorum A SVA VNITATE SEPARATIS, per « hoc quod ſuum in eis habet, ipſa vtique generat, non illæ. Neque « enim Separatio earum generat, ſed quod ſecum de iſta tenuerunt: « quod ſi & hoc dimittant, omnino non generant. Hæc itaque in «

I.COR.I.

2. Cor. vlt. v. 11.

Rom. 9. v. 21.

Gal 6. v. 1.

Matt. 4. v. 21.

I. COR.I. » omnibus generat, cuius Sacramenta retinentur, vnde poſſit tale ali-
» quid generari: quamuis non omnes quos generat, ad eius pertineant
» Vnitatem, QVÆ vſque in finem perſeuerantes SALVAT. Neque
» enim ij ſoli ad eam non pertinent, qui SEPARATIONIS APERTO
» SACRILEGIO manifeſti ſunt, ſed etiam illi, qui in eius Vnitate cor-
» poraliter mixti, PER VITAM PESSIMAM SEPARANTVR. Etenim Si-
» monem Magum per Baptiſma, ipſa pepererat: cui tamen dictum
Act.8.v.21 » eſt, quòd non haberet partem in hereditate Chriſti. Numquid ei
» Baptiſmus, numquid EVANGELIVM, numquid Sacramenta defue-
» runt? Sed quia ei CHARITAS defuit, FRVSTRA NATVS eſt, & ei
» expediebat FORTASSE non naſci. Numquid non erant nati, quibus
1.Cor.3. v.2. » Apoſtolus ait; Tanquam paruulis in Chriſto lac vobis potum de-
» di, non eſcam? eos tamen à SACRILEGIO SCHISMATIS reuocat, in
» quod ideo irruebant, quia carnales erant: Quaſi paruulis, inquit,
» in Chriſto lac vobis potum dedi, non eſcam. Nondum enim po-
» teratis. Sed nec adhuc quidem poteſtis: carnales enim eſtis adhuc.
» Cum enim ſint inter vos Aemulatio & Contentio, nonne carnales
» eſtis, & SECVNDVM HOMINEM ambulatis? Cùm enim quis dicat,
» Ego quidem ſum Pauli, alius autem, ego Apollo; nonne homines
1 Cor.1. v.10. » eſtis? De his enim ſupra dicit: Obſecro autem vos Fratres, per no
» men Domini Ieſu Chriſti, vt idipſum dicatis omnes; & non ſint
» in Vobis Schiſmata: SITIS AVTEM PERFECTI in eodem ſenſu, &
» in eadem ſententia. Nunciatum eſt enim mihi de vobis, Fratres
» mei, ab iis qui ſunt Chloes, quia contentiones ſunt in vobis. Hoc
» autem dico, quia vnuſquiſque veſtrûm dicit: Ego quidem ſum
» PAVLI, ego autem APOLLO, ego vero CEPHÆ, ego autem CHRI-
» STI. Diuiſus eſt Chriſtus? Numquid PAVLVS crucifixus eſt pro
» vobis, aut in nomine PAVLI baptizati eſtis? Iſti ergo ſi in hac ob-
» ſtinatione & peruerſitate remanerent, certè quidem nati erant; nec
» tamen ad ipſam Eccleſiam de qua nati erant, PER PACIS ATQVE
» VNITATIS VINCVLVM pertinerent. ERGO IPSA GENERAT, ET
» PER VTERVM SVVM, ET PER VTEROS ANCILLARVM EX EIS-
» DEM SACRAMENTIS, TANQVAM EX VIRI SVI SEMINE. NON
1.Cor.10. v 6. » ENIM FRVSTRA DICIT APOSTOLVS, OMNIA ILLA IN FIGVRA
» ESSE GESTA. Sed qui ſuperbiunt & Legitimæ Matri non adiun-
Gen.21. v.10. & Gal. 4. v.30. » guntur, SIMILES SVNT HISMAELI, de quo dictum eſt: EIICE AN-
» CILLAM ET FILIVM EIVS. Non enim heres erit filius Ancillæ
» CVM FILIO MEO ISAAC. QVI AVTEM PACIFICE DILIGVNT LE-
» GITIMAM PATRIS SVI CONIVGEM, cuius legitimo iure generati
Gen.30. » ſunt, SIMILES SVNT FILIIS IACOB, QVAMVIS DE ANCILLIS NA-
» TIS, SED TAMEN EAMDEM HEREDITATEM SVMENTIBVS. Qui
» autem de vtero IPSIVS MATRIS INTVS IN VNITATE NATI negli-
Gen.25. » gunt gratiam quam acceperunt, ſimiles ſunt ESAV FILIO ISAAC,
Malach.1. v.2. Rom.9. v.13. » qui reprobatus eſt, Deo atteſtante, & dicente; Iacob dilexi, Eſau
» autem odio habui; CVM AMBO EX VNO CONCVBITV CONCEPTI,
» EX VNO VTERO NATI SINT. Hæc Auguſtinus, qui paulo poſt:

Fruſtra ergo nobis dicunt, ſi Baptiſmum noſtrum acceptatis, quid minus habemus vt nobis de veſtra communione conſulendum putetis? Reſpondemus enim: NON BAPTISMVM VESTRVM ACCEPTAMVS, quia non eſt Baptiſmus ille Hæreticorum vel Schiſmaticorum, SED DEI ET ECCLESIÆ, VBICVMQVE FVERIT INVENTVS ET QVOCVMQVE TRANSLATVS. VESTRVM AVTEM NON EST NISI QVOD PRAVE SENTITIS, ET SACRILEGE AGITIS ET IMPIE SEPARAMINI. Nam, SI CÆTERA OMNIA vera vel ſentiatis, vel habeatis, & in eadem SEPARATIONE tamen duretis ADVERSVS VINCVLVM FRATERNÆ PACIS, ADVERSVS VNITATEM OMNIVM FRATRVM, QVI TOTO ORBE TERRARVM SICVT PROMISSI SVNT ITA EXHIBITI, QVORVM OMNIVM CAVSAS ET CORDA NVLLO MODO VNQVAM NOSSE AVT DISCVTERE POTVISTIS, VT MERITO DAMNARETIS, QVIA NON POSSVNT PROPTEREA REI ESSE, QVIA IVDICIBVS ECCLESIASTICIS POTIVS QVAM LITIGATORIBVS CREDIDERVNT, HOC SOLVM MINVS HABETIS, QVOD MINVS HABET, QVI CHARITATEM NON HABET. Iam quid opus eſt vt nos retexamus? Vos ipſi in APOSTOLO inſpicite, quantú ſit, quod minus habetis. Quid autem intereſt, qui charitatem non habet, vtrùm foras auolet aliquo Vento Tentationis ablatus, an intus DE MESSE DOMINICA non recedat IN VLTIMA VENTILATIONE ſeparandus? Et tamen, tales etiam, ſi iam Semel per Baptiſmum nati ſunt, iterum eos naſci non oportet. Eccleſia quippe OMNES per Baptiſmum parit, ſiue APVD SE, id eſt, ex vtero ſuo; ſiue EXTRA SE DE SEMINE VIRI SVI, SIVE DE SE, SIVE DE ANCILLA. Sed & Eſau DE VXORE natus, PROPTER FRATERNAM DISCORDIAM ſeparatus eſt à populo Dei. Et Aſer per VXORIS QVIDEM POTESTATEM, ſed EX ANCILLA NATVS, PROPTER FRATERNAM CONCORDIAM Terram Repromiſſionis accepit. Vnde & Hiſmaëli vt SEPARARETVR A POPVLO DEI, NON OBFVIT MATER ANCILLA, ſed obfuit FRATERNA DISCORDIA: Non profuit POTESTAS VXORIS, CVIVS MAGIS FILIVS ERAT, quia PER IPSIVS IVRA CONIVGALIA, ET IN ANCILLA SEMINATVS ERAT, ET EX ANCILLA SVSCEPTVS. Sicut apud iſtos ECCLESIÆ IVRE QVOD EST IN BAPTISMO, naſcuntur quicumque naſcuntur: Sed SI CONCORDANT CVM FRATRIBVS, PER VNITATEM PACIS AD TERRAM VENIVNT REPROMISSIONIS, NON DE MATERNO VTERO RVRSVS EIICIENDI, SED IN PATERNO SEMINE AGNOSCENDI. Si autem in Diſcordia perſeuerent, AD HISMAELIS FVNICVLVM PERTINEBVNT. Prior autem fuit HISMAEL ET POSTEA ISAAC, & PRIOR ESAV, POSTERIOR AVTEM IACOB; non quia PRIOR PEPERIT Hæreſis quàm Eccleſia, aut ECCLESIA IPSA PRIVS CARNALES, vel Animales, & poſtea Spiritales: ſed QVIA, in ipſa ſorte mortalitatis noſtræ, ex quo de Adam naſcimur, non eſt prius quod Spiritale, ſed quod Animale, poſtea Spiritale. EX IPSO AVTEM ANIMALI SENSV, QVIA HOMO ANIMALIS NON PERCIPIT QVÆ SVNT SPIRITVS DEI, OMNES DISSENSIONES ET

I. Cor. 1.

Gen. 25. v. 22.

Gen. 30. v. 13.

Gen. 16. v. 14.

Gen. 16. v. 23.

1. Cor. 11. v. 15.

1. Cor. 2. v. 11.

I.COR.I. » SCHISMATA GENERANTVR: IN QVO SENSV PERSEVERANTES
» APOSTOLVS DICIT AD VETVS TESTAMENTVM PERTINERE: id
» eſt, AD TERRENORVM PROMISSORVM CVPIDITATEM: IN QVI-
1. Cor. 2. » BVS QVIDEM SPIRITALIA FIGVRANTVR; SED ANIMALIS HOMO
v. 14. » NON PERCIPIT EA QVÆ SVNT SPIRITVS DEI. Theologia ſanè
Auguſtiniana. Poſtmodum, vbi ſignificatum mihi innui ex parte
deuotæ ac Fidelis in Chriſto Chloës, coargui tacitè Corinthiorum
Paſtorum oſcitantiam, qui me DE MATRIMONIO, vt infra vide-
bitur, conſulerent; DE SCHISMATE autem quod non modò ex a-
nimorum diſſenſionibus, ſed etiam ex contentionibus verborum
plerumque naſcitur, iamque inter Corinthios quadamtenus ortum
» eſſet, ne verbum quidem feciſſent. Poſtremo (quod libro De Vni-
» co Baptiſmo obſeruat Auguſtinus) Temporibus Apoſtolorum qui
» dicebant: Ego quidem ſum PAVLI; Ego autem APOLLO; ego au-
» tem CEPHÆ, QVAMVIS NON PER IMPIORVM SED SANCTORVM,
» inquit, NOMINA, IPSI TAMEN IMPIA SCHISMATA FACIEBANT.
Hinc perpetuum ac ſolemne illud Auguſtini noſtri De Schiſmati-
cis contra Donatiſtas Apoſtolicum Argumentum, demonſtrantis,
eos qui certarum perſonarum in Fide Sectantur nomina, vt ſe vel
Arianos, vel Manichæos, vel Donatiſtas, vel Pelagianos dicerent,
aut tales haberi ac nominari paterentur, aut certè tametſi ad de-
pellendam inuidiam renuentes, meritò poſſent; dogmatum quo-
que Sectas ab Vnitate Eccleſiæ, quæ CATHOLICA eſt, alienas ſe-
ctari, ſuiſque, vel ſolis, nominibus hinc planè conuinci. Et omnium
certè Veterum vt vna ſententia, ita vna vox: quæ multo antè ad
» Conſtantinum ore Lactantij, in fine libri quarti prolata eſt: Cùm
» enim Phryges, aut Nouatiani, aut Valentiniani, aut Marcionitæ, aut
» Anthropiani, aut Ariani, ſeu quilibet alij, nominantur, CHRISTIA-
» NI ESSE DESIERVNT, QVI CHRISTI NOMINE AMISSO, HVMANA
» ET EXTERNA VOCABVLA INDVERVNT. Atque adeo ego con-
feſtim addidi: Ne quis dicat, quòd in nomine meo baptizati eſtis:
» Græcè; Quòd IN NOMEN MEVM baptizaui: Ἵνα μή τις εἴπῃ ΟΤΙ
ΕΙΣ ΤΟ ΕΜΟΝ ΟΝΟΜΑ ἐβάπτισα. id eſt, ne quis me calumnietur,
& dicat, quòd vos baptizando transſcripſerim in nomen meum; ac
de me PAVLIANOS vocari voluerim. At quorſum, inquies, Gratias
agis Deo quòd neminem Corinthiorum Baptizaris niſi Criſpum &
Caium, ne qui dicantur in nomine Pauli Baptizati? Rem omnem
Theologicam pleniùs explicat ſubtiliter ſapienterque admodum
Auguſtinus libro ſuo aureo DE VNITATE ECCLESIÆ, his verbis:
» Depoſita quippe ANIMOSITATE CONTRADICENDI, QVA TV-
» MENT OMNES QVI VERITATE DEI VINCI NOLVNT, ET SVA
» PERVERSITATE VINCVNTVR, FACILE POTESTIS INTELLIGERE,
» ET IN BONIS ESSE ET IN MALIS SACRAMENTA DIVINA, SED
» IN ILLIS AD SALVTEM, IN MALIS AD DAMNATIONEM. Et cum
» tantum diſtet inter eos, qui hæc DIGNE INDIGNEQVE tractaue-
» rint, IPSA TAMEN EADEM SVNT, ILLIS AD PRÆMIVM VALENTIA,

ISTIS

ISTIS AD IVDICIVM. Quapropter quando plures quàm Ioannes « I. COR. I.
Dominus baptizabat, ſicut in Euangelio ſcriptum eſt, vbi ſubiecit «
Euangeliſta: Quamuis ipſe non baptizabat, ſed Diſcipuli eius; CVM « Ioan.4.v.2.
TANTVM DISTARET INTER PETRVM ET IVDAM, NIHIL TAMEN «
DISTABAT INTER BAPTISMVM, QVI DABATVR PER PETRVM, «
ET QVI DABATVR PER IVDAM. Illud enim quod per eos dabatur, «
VNVM ERAT, CVM IPSI NON ESSENT VNVM. Et illud Chriſti «
erat; ILLORVM AVTEM, VNVS AD MEMBRA CHRISTI; ALTER «
AD PARTEM DIABOLI PERTINEBAT. Cùm verò Ioannes Baptiſta, «
& PAVLVS APOSTOLVS Vnum eſſent, quia VTERQVE SPONSI «
AMICVS ERAT, tamen quia NON ERAT VNVS Baptiſmus qui da- «
batur à Ioanne, & qui dabatur à PAVLO, iuſſit PAVLVS Chriſti Ba- «
ptiſmo baptizari eos qui Baptiſmo Ioannis fuerant baptizati. Ita- «
que ille Baptiſmus IOANNIS DICTVS EST, qui autem per PAVLVM «
datus eſt, NON EST DICTVS BAPTISMVS PAVLI, SED IVSSIT EOS, « Act.10.v.48.
INQVIT, BAPTIZARI IN CHRISTO. ECCE VNVM SVNT IOANNES «
ET PAVLVS, ET NON VNVM DANT. ECCE NON VNVM SVNT PE- «
TRVS ET IVDAS, ET VNVM DANT. AT VERO PETRVS ET PAV- «
LVS ET VNVM SVNT, ET VNVM DANT. ABRAHAM ET CORNE- «
LIVS EX FIDE IVSTIFICATI, VNVM SVNT, ET NON VNVM SA- «
CRAMENTVM ACCEPERVNT. Denique CORNELIVS ET SIMON MA- «
GVS non ſunt Vnum, ET VNVM SACRAMENTVM ACCEPERVNT. «
AT VERO CORNELIVS ET ILLE SPADO, QVEM PHILIPPVS IN « Act.8.v.38.
ITINERE BAPTIZAVIT, ET VNVM SVNT, ET VNVM SACRA- «
MENTVM ACCEPERVNT. Cùm ergo VNVM EST SACRAMENTVM «
NEC DIVERSI DATORES, NEC DIVERSI RECEPTORES FACIVNT «
VT NON SIT VNVM, QVOD VNVM EST. Iſti autem cùm volunt «
HOMINVM ESSE QVOD CHRISTI EST, res falſiſſimas & abſurdiſſi- «
mas perſuadere conantur, vt PROPE TOT SINT BAPTISMI, QVOT «
HOMINES, PER QVOS DANTVR. Itaque illud quod Dominus ait, «
DE HOMINE, ET OPERE HOMINIS: Arbor Bona bonos fructus fa- « Matth.7.v.
cit, Arbor Mala, fructus malos facit, iſti ad hoc detorquere conan- «
tur, vt à bono baptizatus, bonus ſit, & à malo baptizatus, ma- «
lus ſit. Vnde ſequitur eos, etiamſi nolint, vt à meliore baptizatus, «
melior ſit, & AB INFERIORE baptizatus, inferior ſit. Ex quo fit, vt «
illi, quos ante Domini Paſſionem, non ipſe Ieſus baptizabat, ſed «
Diſcipuli eius, multo Sanctiùs naſcerentur, ſi ab ipſo baptizaren- «
tur. Quis enim vel cogitare poſſit, quantum intereratinter ipſum, «
& diſcipulos eius, à quibus baptizabantur? Ergo inuidit eis San- «
ctiorem Generationem, quos à diſcipulis ſuis, ſeſe huic conſtituto, ma- «
luit baptizari? Quod vtique quiſquis credit inſanus eſt. Quid ergo «
Dominus eo ipſo demonſtrare dignatus eſt, niſi ſuum eſſe, quod «
daretur, per quemlibet daretur, & ſe baptizare, de quo AMICVS «
ille SPONSI dixerat; Hic eſt, qui baptizat, per cuiuſlibet manus Mi- « Ioan.1.v.33.
niſtri baptizaretur qui crediďiſſet in eum? DICIT ETIAM PAVLVS, «
GRATIAS DEO, QVOD NEMINEM VESTRVM BAPTIZAVI, NISI « I.Cor.1.v.14.

Hhh

I.COR.I.» CRISPVM ET GAIVM, NE QVIS DICAT, QVOD IN NOMINE
» MEO BAPTIZAVI. ET ISTE ERGO CREDATVR INVIDISSE HOMI-
» NIBVS MELIOREM SANCTIFICATIONEM, SI QVANTO MELIOR
» ERAT, TANTO MELIVS POTERANT BAPTIZARI QVI AB ILLO
» BAPTIZARENTVR: IMMO VERO AD HOC IPSVM VIGILAVIT CAV-
» TISSIMI ET FIDELISSIMI DISPENSATORIS INTENTIO, NE QVIS-
» QVAM IDEO SANCTIVS SE BAPTIZATVM PVTARET, QVOD A
» MINISTRO SANCTIORE BAPTIZARETVR; ET QVOD DOMINI
» ERAT, SERVO TRIBVERET. Quod verò non primo ſed tertio loco PETRVM nominaui, non idcirco Primatus eius prærogatiuam non agnouiſſe; quomodo nec Chriſti, quem vltimum poſui, maieſtatem minuiſſe putandus ſum. Siquidem gradatim, ſiue ordine retrogrado, ab imis ad ſumma, aſcendi ad maiores, tum hic, tum rurſus in fine capitis tertij, meipſum, vt in re odioſa primum nominans, id eſt, reuera infimo ponens loco, Chriſtum ſupremo, & Chriſto proximum Petrum: id quod diligenter ab Expoſitoribus Græcis adnotatum fuit. Itaque hic Enumerationis ordo ad ſtabiliendum quàm ad labefactandum Petri Principatum magis profectò valet. Nam quòd etiam Apollo, iuxta hunc dicendi docendique ordinem, mihi præpoſui, Epiſcopalis modeſtiæ exemplo confirmandæ fuit. Is
Act.18.v.24. vero eſt qui à me duodeuigeſimo Actuum quondam conuerſus eſt, alter poſthac Corinthi Apoſtolus me certè VERBO, ſiue SERMONE,
1.Cor.1.v.5. id eſt, Eloquentiæ Dono (de quo præ cæteris Corinthios, & primâ,
2.Cor.8.v.7. & alterâ Epiſtolâ, laudaui) ſuperans, adeo vt nonnulli, eloquentia capti, hominis Eloquentiam efferentes, Magiſtrum ſuum Apollo iactarent, Paulumque eius comparatione deprimerent. Horren-
Ioan. 19.v.36. dum ac deteſtandum Schiſma, quod Chriſtum indiuiſum, atque vnum diuidit; oſque, quod in Paſſione paſſus non eſt, comminuit
» ex eo. EGO AVTEM CHRISTI: Vox quidem Vnitatis non Schiſmatis, cùm Chriſtus omnium caput ſit: attamen & Schiſmatis ſtudiis hoc loco (quid non mortalia pectora cogit?) Chriſtum vel caput vnius factionis ſtatuentium, vel ab ea quam illi Deus æternùm coniunxit, Sponſa Eccleſia ſua, Acephalorum in morem, ſeparantium, Schiſmatica viſa eſt. Tantus eſt, REX IACOBE, in Schiſmate
Matt.7.v.21. dolus, vt quemadmodum non omnis qui dicet, DOMINE DOMINE, intrabit; ita nec dicens, EGO AVTEM CHRISTI, facilè, ac ſine examine admittendus eſt. Non enim habebit Chriſtum Auctorem qui non habebit Eccleſiam Ducem. Ex Syra verò & Arabica Interpretatione liquet, non reprehendi eos ſimpliciter qui vnius Chriſti ſeſſe dicerent, ſed qui Chriſtum ita profitebantur, vt nec Paulum, nec Apollo, nec Cepham, id eſt, nullos, (vt nunc contendunt Hæretici atque Schiſmatici) tanquam Miniſtros Chriſti & Diſpēſatores Myſteriorum Dei legitimos ac ordinarios agnoſcerent. Nec enim minùs peccat, qui eos quos Chriſtus miſit, non audit, quàm qui eos qui non miſſi ſunt, nec ſuæ ab Eccleſia teſtimonium Miſſionis habent, re-
» cipit & admittit. Itaque continuò addidi: DIVISVS EST CHRISTVS?

ſiue, NVM DISPERTITVS EST CHRISTVS? Plana etenim ſententia eſt, 1. COR. 1.
non poſſe vel aliquos Chriſti Miniſtros nullo loco haberi, vel Chriſtũ
ſuis Miniſtris opponi, quin Schiſmate veluti diſcerpatur Chriſtus.
SECVNDO; DE INFANTIBVS EX APOSTOLICA TRADITIONE BA-
BTIZANDIS, ſiue DE BAPTISMO PARVVLORVM: Baptizaui autem “ v. 16.
& Stephanæ DOMVM: Ἐβάπτισα δὲ καὶ τὸν Στεφανᾶ OIKON. Cùm enim “
Familiæ nomine, etiam pueri & infantes comprehendantur, argu-
mento valde probabili in vim Traditionis, colligunt ex hoc loco
Scriptores Catholici ſimul, & ex Actuum decimo ſexto, vbi Cuſtos Act. 16. v. 33.
carceris, cum omni domo ſua baptizatus legitur, etiam Infantes ba-
ptizatos fuiſſe; & proinde rectè eos, Eccleſiæ Catholicæ more atque
Traditione, baptizari, vt Chriſto incorporentur: cùm profectò ne-
gari nequeat eos Salutis, quæ in Chriſto eſt, id eſt, Redemptionis
ac Hereditatis eſſe capaces. Atque hæc obiter De Primitiis Achaïæ.
De cæteris verò quæ ad Materiam De Peccatorum Meritis & Remiſ-
ſione ſpectant, vide diligentiſſimum Scriptorem atque Interpretem
meum Auguſtinum: apud quem, libro quarto De Baptiſmo Con-
tra Donatiſtas, illud prope diuinum oraculum audias, cùm De Ba-
ptiſmo ageret Paruulorum: QVOD VNIVERSA TENET ECCLESIA, “
NEC CONCILIIS INSTITVTVM, SED SEMPER RETENTVM EST, NON “
NISI AVCTORITATE APOSTOLICA TRADITVM, RECTISSIME CRE- “
DITVR. dignum Auguſtino: qui ſequente quoque libro, nempe eiuſ- “
dem Operis quinto, cùm ſibi obiicerentur illa Cypriani verba, APO-
STOLI AVTEM NIHIL QVIDEM EXINDE PRÆCEPERVNT, ſcilicet
ne Hæretici rebaptizarentur: Reſpondet; SED CONSVETVDO IL- “
LA, QVÆ OPPONEBATVR CYPRIANO, AB EORVM TRADITIONE “
EXORDIVM SVMPSISSE CREDENDA EST: SICVT SVNT MVLTA, “
QVÆ VNIVERSA TENET ECCLESIA, ET OB HOC AB APOSTO- “
LIS PRÆCEPTA BENE CREDVNTVR, QVANQVAM SCRIPTA NON “
REPERIANTVR. Et libro primo contra Creſconium Grammaticum: “
Ab Hæreticis ergo venientem probate in SCRIPTVRIS CANONICIS “
denuo baptizandum: NAM ET NOS PROFERIMVS PETRO DICTVM: “
QVI LOTVS EST SEMEL, NON OPVS HABET ITERVM LAVARI. Sed “ Ioan. 13. v. 10.
etiam VOS DICITIS, PETRVS NON FVERAT APVD HÆRETICOS “
BAPTIZATVS. Proinde quia nec vos poteſtis proferre de Scripturis, “
QVARVM NOBIS COMMVNIS EST AVCTORITAS, AB HÆRETICIS “
VENIENTEM DENVO BAPTIZATVM, NEC NOS ITA SVSCEPTVM, “
QVANTVM AD HANC REM ADTINET, PAR NOBIS CAVSA EST. Et “
paulo poſt idem Auguſtinus: Proinde, quamuis huius rei certè de “
SCRIPTVRIS CANONICIS non proferatur exemplum, EARVMDEM “
TAMEN SCRIPTVRARVM ETIAM IN HAC RE A NOBIS TENETVR “
VERITAS, CVM HOC FACIMVS, QVOD VNIVERSÆ IAM PLACVIT “
ECCLESIÆ, QVAM IPSARVM SCRIPTVRARVM COMMENDAT AV- “
CTORITAS. VT QVONIAM SANCTA SCRIPTVRA FALLERE NON PO- “
TEST, QVISQVIS FALLI METVIT, HVIVS OBSCVRITATE QVÆSTIO- “
NIS, EAMDEM ECCLESIAM DE ILLA CONSVLAT, QVAM SINE VLLA “

1.COR.1. » AMBIGVITATE SANCTA SCRIPTVRA DEMONSTRAT. Si autem
» dubitas quòd Eccleſiam, quæ PER OMNES GENTES NVMEROSI-
» TATE COPIOSISSIMA DILATATVR, hæc ſancta Scriptura com-
» mendat (neque enim, ſi non dubitares, adhuc eſſes in Parte Do-
» nati,) MVLTIS ET MANIFESTISSIMIS TESTIMONIIS EX EADEM
» AVCTORITATE PROLATIS, ONERABO, vt ex tuis conceſſionibus,
» ſi nimiùm peruicax eſſe nolueris, ad hoc etiam perducaris; cùm
» priùs oſtendero, etiam Epiſtolæ meæ, cui reſpondere à contrario
» voluiſti, nihil te quod ad veritatem pertineat, reſpondere potuiſſe.

TERTIO; DE CHRISTIANORVM IVSTITIA VERA, AC INHÆ-
» RENTE: Ex ipſo autem vos eſtis in Chriſto Ieſu qui factus eſt no-
» bis SAPIENTIA A DEO, & IVSTITIA, & SANCTIFICATIO, &
» REDEMPTIO: Ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστε, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐγενήθη ἡμῖν ΣΟΦΙΑ, ἀπὸ Θεοῦ, ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ τε, καὶ ΑΓΙΑΣΜΟΣ, καὶ ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ. Quo igitur pacto Chriſtus veſtra eſt SAPIENTIA, Σοφία, ſecundùm naturam adſumptam, ob Reparationis modum ſanandæ noſtræ miſeriæ, (vt libro decimo tertio de Trinitate loquitur ac teſtatur Auguſtinus) conuenientiſſimum, videlicet quo ſe obtulit, ſiue quo oblatus eſt, quia voluit: quo etiam pacto REDEMPTIO, ſiue Ἀπολύτρωσις, SOLVTIONE PRETII, NON TRANSLATIONE DOMINII: eodem prorſus Veſtra IVSTITIA, Δικαιοσύνη, veſtra SANCTIFICATIO, Ἁγιασμός, Dono Chriſtianæ Iuſtitiæ, Sanctificationis ac Iuſtificationis Gratiâ; non Iuſtitiæ ac Sanctitatis ſuæ mera Imputatione. Ita enim ſua noſtra eſſe voluit, vt noſtrûm vnicuique quod ſuum eſt, apud ſe habere poſſe tribueret. Sicut enim Chriſtus ideo nobis Sanctificatio & Redemptio factus eſt, quia per Crucem eius ſanctificati & redempti ſumus: ſic vtique factus eſt nobis Iuſtitia, quia per Crucem eius iuſtificati ſumus; non quia Iuſtitia eius vel Diuina vel Humana nobis imputatur. Qua ratione alibi PAX noſtra, eodem ſenſu cauſali dicitur, quia Pacem nobis ſuo merito
Eph.2.v.14. conciliauit, Epheſiorum ſecundo. Hactenus de loco illo Corinthiorum valde notando, vtpote maximè Theologico, in quo tanquam ad Quatuor Præcipua Capita, vniuerſa Chriſti Beneficia reuocantur: nempe Sapientiam, in Adminiſtrando; Iuſtitiam, in Dirigendo; Sanctificationem, in Perficiendo; Redemptionem, in Liberan-
» do à Malo, ac Dando Bonum Salutis. Vt quemadmodum Scriptum
1.Cor.1.v. vlt. » eſt, QVI GLORIATVR, IN DOMINO GLORIETVR. Quæ ſanè mea tria hæc verba, quemadmodum SCRIPTVM EST, ad Totius Scripturæ ſacræ ſenſum & ingenium referri debent: cùm nullus propriè ſingularis locus Scripturæ ſit his verbis deſignandus, niſi forſitan exiſtimetur ille Propheticus Ieremiæ nono, ſimilis quidem, ſed non
Ierem.9. v.23. » omnino idem: Non glorietur SAPIENS in Sapientia ſua; & non
» glorietur FORTIS in fortitudine ſua; & non glorietur DIVES in
» diuitiis ſuis: ſed IN HOC GLORIETVR, QVI GLORIAVTR, ſcire
» & noſſe me. Similis ſanè, vt dixi, ſed non planè idem. Vniuerſæ ergo Scripturæ quaſi genius, is monſtratur eſſe; videlicet GLORIA

DEI EX HVMILITATE HOMINIS. Nam, vt non minùs verè quàm ſanctè philoſophatur Auguſtinus, in Enchiridio; ALTISSIMO AC SALVBERRIMO SACRAMENTO vniuerſa facies, atque (vt ita dixerim) VVLTVS SANCTARVM SCRIPTVRARVM bene intuentes id admonere inuenitur, VT QVI GLORIATVR, IN DOMINO GLORIETVR. Deinde libro De Prædeſtinatione Sanctorum, inter alia refert ac repetit, Beatum Cyprianum dixiſſe, ac pro titulo poſuiſſe, IN NVLLO GLORIANDVM, QVANDO NOSTRVM NIHIL SIT. Locus Cypriani eſt ex libro tertio Teſtimoniorum ad Quirinum, capite quarto, quem iterum inculcat libro quarto Contra Duas Epiſtolas Pelagianorum, Auguſtinus. Locum tamen Libero relinqui Arbitrio planum eſt, dum ſimul & Gloriari concedit, & non niſi in Domino Gloriandum admonet noſter hic Apoſtolicus locus. Vt eò redeat Gloria vnde & Gratia venit, ſine qua nec agere nec eſſe in Ordine ſupernaturali Gratiæ poſſumus; cum qua ac per quam tamen & Eſſe & Agere non DEFICIENTER, ſed POTENTER, poſſumus, vt alicubi contra Fauſtum, de eo quod dicitur, Omnipotẽs Deus non poſſe, Auguſtinus elegãter dixit: quem vtinam imitarentur illi qui quandoque parum reuerenter in nonnullis Scholis Deum quidpiam per Omnipotentiam ſuam non poſſe, ſimpliciter & ſuperbè iactanterque affirmant, vnde piæ aures læduntur, & exſpectare horrent quamuis explicationem ſequentem, vti alibi dictum eſt. Porrò qui in Deo gloriatur, hoc ipſo ſeſe humiliat, quo Deum eſſe boni ſui datorem agnoſcit, proindeque nec ſe inſolenter ſupra alios efferet. QVARTO; DONA DEI VERA, NON VMBRATICA, NON IMPVTATIVA: Nos autem non SPIRITVM HVIVS MVNDI accepimus, ſed Spiritum qui ex Deo eſt, VT SCIAMVS QVÆ A DEO DONATA SVNT NOBIS: Ἡμεῖς δὲ, οὐ τὸ ΠΝΕΥΜΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ἐλάβομεν, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ, ΙΝΑ ΕΙΔΩΜΕΝ ΤΑ ΥΠΟ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΧΑΡΙΣΘΕΝΤΑ ΗΜΙΝ. Quàm imperitè & ineptè ex his verbis Sectarij colligunt, vnumquemque Fidelium ſcire & infallibiliter certum eſſe ſe habere Dona Dei, Iuſtitiam, Charitatem, Remiſſionem peccatorum! Nam primùm non de omnibus Fidelibus loquebar, ſed de Apoſtolis: Deinde nec de omnibus ac ſingulis Dei Donis quæ vnicuique inſunt, ſed Myſteriis arcano diuinæ ſapientiæ conſilio præparatis & exhibitis atque exhibendis Societati Electorum in genere. Quocirca optimè aduerſùs Pelagianos, Homiliâ decimaquartâ libri Quinquaginta Homiliarum, hunc locum Auguſtinus intorquet, quippe qui ignorent ea quæ à Deo donata ſunt nobis, vt Fidem, Spem, Charitatem, Iuſtitiam, Bona ex Deo Opera; dum ea non Gratiæ Dei, ſed ſui Arbitrij viribus, adſcribunt. peiores certè his noſtræ ætatis Hæretici, neſcientes quæ à Deo donata ſunt nobis. Nam ſi ſcirent, non pro Vera Iuſtitia, quam Deus per Filium ſuum nobis donauit, Imputatiuam Simulatamve ſupponerent: nec pro rebus pretioſiſſi-

I. COR. I.

I. COR. II. v. 12.

I. COR. II. mis, quas ſub velamine Sacramentorum Deus ſuæ donauit Ec-
cleſiæ, nuda rerum Symbola nobis obtrudere conarentur. QVIN-
TO; VARIOS ESSE IVSTIFICATIONIS GRADVS, AC
PER CONSEQVENS PLENAM IVSTIFICATIONEM
NON PER IMPVTATIONEM, SED PER INHÆRENTIAM,
v. 15. „ ESSE: Spiritualis autem IVDICAT omnia, & ipſe A NEMI-
„ NE IVDICATVR: Ο δὲ Πνευματικὸς ΑΝΑΚΡΙΝΕΙ μὲν Πάντα,
αὐτὸς δὲ ΥΠ' ΟΥΔΕΝΟΣ ΑΝΑΚΡΙΝΕΤΑΙ. Hæc Theologica
noſtra Hominis in ANIMALEM, Ψυχικὸν, & SPIRITVALEM,
Πνευματικὸν, Diuiſio, Chriſtianè viuentium duo genera cùm fa-
ciat, IMPERFECTORVM ſcilicet ac PERFECTORVM, mirum
foret Nouatorum dogmate confundi, ni Nouitatis eſſet aſſecla
Confuſio. Ex hoc enim verſiculo cùm colligere deberent Iuſti-
ficationis ſententiam contrariam ſuæ omnibus omnia coæ-
quantis, è contrà colligunt penes vnumquemque Fidelem
eſſe de Controuerſiis Religionis Iudicandi Poteſtatem. Quaſi
verò non ſint inter Fideles etiam Bonos, multi Animales, qui-
bus Lacte non Cibo opus ſit, ac proinde ad iudicandum de
SPIRITVALIBVS inepti, quæ Chriſtus Dominus Ioan-
Ioan. 3. v. 12. „ nis tertio CÆLESTIA vocauit: cùm ait: Si TERRENA
„ dixi vobis, & non creditis; Quomodo ſi dixero vobis CÆLE-
„ TIA, credetis? Cæleſtia verò, ſiue Spiritualia, verbi gratiâ ſunt
cuiuſmodi tradidi Romanis, Epheſiis, Coloſſenſibus, DE DI-
VINA ELECTIONE AC REPROBATIONE, DE-
QVE VOCATIONE GENTIVM, ET ABIECTIO-
NE IVDÆORVM, FINALIQVE EORVM CON-
VERSIONE; Theſſalonicenſibus DE ANTICHRITO;
Hebræis, DE SACERDOTIO CHRISTI, quæque
in hac Epiſtola, DE STATV AC MODO RESVR-
RECTIONIS. Hæc enim vel non ſtatim tradebantur RV-
DIBVS, vel ſummariè tantùm: reſeruabantur autem tradenda,
vel pleniùs ac profundiùs explicanda, iis qui iam eſſent in Chri-
ſto prouectiores. Huc etiam referri poſſunt quorumdam Arti-
culorum Fidei Tropologicæ ſignificationes; vt Paſſionis, Cru-
cifixionis, Mortis, Sepulturæ, Reſurrectionis & Aſcenſionis Do-
minicæ; quas & Frater noſter Petrus & ego in Epiſtolis ad Vitæ
Chriſtianæ exhortationem opportunis locis admiſcemus. At Spi-
rituale maximè illud eſt: quod idcirco ferè ſemper SAPIENTIAM
nominaui, Arcanum videlicet Dei Conſilium, quo voluit per
Opprobrium Crucis & Humilitatem Prædicationis, confundere
Sapientiam Humanam, & Diaboli Tyrannidem deſtruere, quod-
Rom. 16. v. 25. quidem MYSTERIVM TACITVM, Μυστήριον Σεσιγημένον, & MY-
STERIVM ABSCONDITVM, Μυστήριον Αποκεκρυμμένον, appello.
Et hæc eſt Sapientia quam necdum Petrus ſortitus erat, cùm Chri-
ſto Paſſionem ſuam prædicenti, prædicantique myſterium Paſſionis,

dixit, Abſit à te Domine, non erit tibi hoc: audiuitque Spiritua- « I. COR. II.
le Spiritualis Magiſtri reſponſum; Non ſapis ea quæ Dei ſunt, ſed « Matth. 16. v. 22.
ea quæ hominum. Sapientia enim, quam in Epiſtolis meis ineſſe «
ſummam datam à Deo Frater noſter Petrus ſcripſit, propriè de re- 2. Petr. 3. v. 15.
bus altioribus & à communi notitia hominum alienis cùm ſit, non quæcumque doctrina De Deo & Chriſto intelligenda eſt, ſed ea quæ ſecretiora & altiora noſtræ Religionis myſteria continet, maximéque illa quæ circa Redemptionis Sacramentum verſantur. Exempli causâ: Credendum omnibus proponitur, Chriſtum mortuum eſſe, vt nos è poteſtate Diaboli eriperet. Perfectis autem dicitur, quo iure totum humanum genus in Diaboli poteſtatem redactum fuerit: ac rurſus quo iure atque æquitate per Chriſti mortem fuerit inde ereptum. Quod à Sancto Leone Sanctiſque reliquis Patribus ſubtiliter ac diſtinctè traditur atque exponitur: nec tamen ab Animalibus ac Paruulis TERRENORVM adhuc duntaxat capacibus, capitur; ſed à Spiritualibus atque Perfectis ſiue CÆLESTIVM auditoribus idoneis. Vnde quantò quiſque Sapientior eſt, tantò plura horum myſteriorum nouit: & quò quiſque Perfectior, eò magis horum intelligendorum tanquam Myſticæ Theologiæ, ARCANÆQVE cuiuſdam SECVNDVM Sanctos ÆGYPTIOS, SAPIENTIÆ, eſt idoneus & capax. Vnde Theologus ille verè Myſticus, Auguſtinus, libro De Vera Religione, DE SPIRITVALI
dicit: OMNIA IVDICAT QVIA SVPER OMNIA «
EST, QVANDO CVM DEO EST: CVM ILLO AV- «
TEM EST, QVANDO PVRISSIME INTELLIGIT, «
ET TOTA CHARITATE QVOD INTELLIGIT, «
DILIGIT. Eorum autem explicatio ad SERMONEM SA- «
PIENTIÆ pertinet: quod primum inter Chariſmata quæ ad
aliorum dantur vtilitatem, huius Epiſtolæ capite duodecimo à 1. Cor. 12. v. 8.
me poſitum eſt. His tanquam præmiſſis peccare in eo potiſſimum Nouatores vides, quòd ita ex hoc loco arguant, ac ſi
ſermo eſſet DE IVDICIO POTESTATIS, non DE « c. 10. v. 15.
IVDICIO DISCRETIONIS, de quo infra capite de- «
cimo dixi: VT PRVDENTIBVS LOQVOR: vos « c. 11. v. 13.
IPSI IVDICATE QVOD DICO. Ac poſtea «
capite vndecimo: VOS IPSI IVDICATE: Decet «
mulierem non velatam orare Deum? nec ipſa NATVRA «
docet vos. Denique capite decimoquarto: Prophetæ autem Duo « c. 14. v. 29.
aut Tres dicant, & cæteri DIIVDICENT, id eſt, diſ- «
cernant. Cùm enim Spiritualem IVDICARE omnia protuli, Græco verbo Ἀνακρίνειν, vſus ſum, quod quidem DISCRETIONEM potiùs quàm IVDICIVM ſignificat. Ἀνακρίνειν enim, vel Διακρίνειν, non IVDICARE, propriè, ſed DIIVDICARE eſt. Quare idem ſonat ac ſi diceres, SPIRITVALIS AVTEM DI-

1. COR. II. » IVDICAT OMNIA, quemadmodum in quartum Epiſtolæ noſtræ ad Galatas Hieronymus legit. Diiudicare autem idem valet ac » Diſcernere, ſicut habuit Hugonis Codex, OMNIA DISCERNIT. Animalis verò non ſic, cuius triplex in Apoſtolica Theologia acceptio eſt. Primum enim propter Animam Viuentem, qualis erat à ſua creatione Primus Homo, videlicet ad vitæ ſuſtentationem alimentis indigens: de quo in hac eadem Epiſtola, capite
1. Cor. 15. v. 46. » decimoquinto: Sed non priùs quod SPIRITVALE eſt, ſed » quod ANIMALE. Secundum, propter Deſideria Carnis, quæ ſunt ſecundùm Animam Senſitiuam. Quo ſenſu Iudas, non ille
Ep. Iud. v. 19. » Iſcariotes, in ſua CATHOLICA, quoſdam vocat ANIMALES, » SPIRITVM NON HABENTES. Quò etiam pertinet, quòd IA-
Iacob. 3. v. 15. COBVS ſuæ Epiſtolæ capite tertio, Sapientiam quæ non eſt De ſurſum, ANIMALEM nuncupat. Hinc Tertullianus, Hæreſeos metamorphoſi in Montaniſtam malè conuerſus, CATHOLICOS appellabat Græco vocabulo, PSYCHICOS, id eſt, ANIMALES: tanquam Senſibus & Carni deditos; quòd nec Montani intempeſtiua quædam Ieiunia probarent, nec Secundas cum illo Nuptias damnarent. Tertium dicitur ANIMALE, propter Imbecillitatem Mentis. Sic enim hoc loco ANIMALIS is dictus eſt, qui etſi iam credat in Chriſtum & iuſtificatus ſit, tamen, præ mentis imbecillitate, altiora Fidei myſteria non ſapit, & quia non capit, necdum recipit, ſed nec recipere poteſt, quòd ægrè ſupra ea quæ ſenſibus percipiuntur, adſurgat. Vnde Paſtor ille Bonus, Diuus Gregorius, ſancto quodam vigore diſciplinæ ſuccenſet, Moralium ſuorum libros, Populo audiente, in Synaxi prælegendos danti Epiſcopo Mariniano, ac rationem reddit, Epiſtolâ vigeſimâ ſecundâ ad Ioan-
» nem Subdiaconum Rauennatem, libro decimo: Illud autem quod
» ad me quorumdam relatione perlatum eſt, quia Reuerendiſſimus
» Frater & Coëpiſcopus meus Marinianus, legi COMMENTA Bea-
» ti Iob PVBLICE AD VIGILIAS faciat, non gratè ſuſcepi:
» QVIA NON EST ILLVD OPVS POPVLARE, ET RVDI-
» BVS AVDITORIBVS IMPEDIMENTVM MAGIS QVAM
» PROVECTVM GENERAT. Sed dic ei vt COMMENTA Pſal-
» morum LEGI AD VIGILIAS faciat, quæ mentes Sæcularium
» ad bonos mores præcipuè informant. In meis igitur Epiſtolis ſunt iidem, ANIMALES, CARNALES, PARVVLI IN CHRISTO, LACTE NVTRIENDI, IMBECILLES AD AVDIENDVM; quales erant Diſcipuli ante acceptum Spiritum Sanctum,
Io. 16. v. 12. cùm nondum poſſent portare MAIORA; quemadmodum ex aduerſo iidem ſunt, SPIRITVALES, PERFECTI, MAGISTRI, SOLIDI CIBI CAPACES, SENSVM EXERCITATVM HABENTES AD DISCRETIONEM BONI ET MA-
1. Cor. v. 31. LI. Propter hanc eximiam Charitatem qua Paruulos in Chriſto lacte nutriui, ex mea ceruice, quando morte glorificaui Deum, pro ſanguine

lac manaſſe teſtatur, Sermone vndecimo De Sanctis, per Annum, I.COR. II.
Ambroſius: cuius rei quoque poſtea Chryſoſtomus, Sermone in
Principes Apoſtolorum meminit. Ergo ſecundùm me conſtat non
omnes Animales, Impios eſſe aut Iniuſtos; vt nec omnes Iuſtos,
Spirituales. Quapropter Auguſtinus, libro primo De Baptiſmo
Contra Donatiſtas, quoſdam Animales dicit ad Nouum Teſtamen-
tum pertinere: eoſdemque, ſi priuſquam Spirituales fiant, ex hac vita
rapiantur, in terra viuẽtium computari; idque ſignificari putat illo ver-
ſu Pſalmi duodequadrageſimi ſupra centeſimum: IMPERFECTVM « Pſ.138.v.16.
MEVM viderunt oculi tui; & IN LIBRO TVO OMNES SCRIBENTVR. «
Idem in eamdem prorſus ſententiam, de Animalibus, ſub nomine
Carnalium, ſcribit, Concione tertia Enarrationis in Pſalmum cen-
teſimum tertium. Similia reperies apud eumdem Epiſtolâ quinqua-
geſimâ ſeptimâ ad Dardanum, Quæſtione ſecunda; & Epiſtolâ cen-
teſimâ quinquageſimâ ad Elpidium. Idem libro De Vera Religio-
ne, Tractatu nonageſimo octauo, ſuper Ioannem; libro De Blaſphe-
mia Spiritus-Sancti, qui eſt Sermo vndecimus De verbis Domini;
libro ſexto contra Iulianum; ac denique libro ſecundo Retracta-
tionum, capite vigeſimo ſeptimo, videlicet corrigens quod alicubi
diuerſum dixiſſe viſus fuerat. In Theologicis ergo idem SPIRITVA-
LIS eſt, qui in Moralibus, VIR BONVS: de quo libri tertij Ethico-
rum capite ſexto Philoſophus dicebat: Nam & verè DE SINGVLIS «
REBVS IVDICAT VIR BONVS, & ei ſtatim quod in quaque re veri «
eſt, elucet. Ex vnoquoque enim habitu propria ſibi quiſque ho- «
neſta & iucunda fingit. Atque eo ipſo fortaſſe longè præſtat reli- «
quis VIR BONVS, quod ſingulis in rebus verum perſpicit, quaſi ea- «
rum REGVLA ſit ac MENSVRA: Ο ΣΠΟΥΔΑΙΟΣ γὰρ ΕΚΑΣΤΑ ΚΡΙ- «
ΝΕΙ ὀρθῶς, καὶ ἐν ἑκάστοις τἀληθὲς αὐτῷ φαίνεται. καθ' ἑκάστην γὰρ ἕξιν,
ἴδιά ἐστι καὶ καλὰ, καὶ ἡδέα. καὶ διαφέρει πλεῖστον ἴσως Ο ΣΠΟΥΔΑΙΟΣ,
τῷ τἀληθὲς ἐν ἑκάστοις ὁρᾶν, ὥσπερ ΚΑΝΩΝ καὶ ΜΕΤΡΟΝ αὐτῶν ὤν. Vnde
Confeſſarius (qui Pater Spiritualis,) apud Græcos ſimpliciter atque
abſolutè, Πνευματικὸς, SPIRITVALIS, dicitur. Hinc de Ioannis Palæo-
logi ingredientis Ferrariam Imperatorio comitatu, in Actis Conci-
lij Florentini dicitur: Comitabantur enim illum multi Optimates, «
& Metropolitæ & Epiſcopi Pontificis, & ipſe Marchio, Vrbis Do- «
minus, necnon & Imperatoris Sacerdotes, eiuſque SPIRITVALIS «
PATER Magnus PROTOSIGILLVS, DOMNVS Gregorius, aliique, nu- «
mero ferè ducenti, cum tubis & omni Muſico organo: Ἦσαν γὰρ μετ' «
αὐτοῦ Ἄρχοντες πολλοὶ, καὶ Μητροπολῖται, καὶ Ἐπίσκοποι τοῦ Πάπα, καὶ ὁ αὐθέντης
τῆς χώρας ὁ Μαρκέσιος. ἔτι δὲ καὶ οἱ Ἱερεῖς τοῦ Βασιλέως, καὶ Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ
αὐτοῦ, ὁ Μέγας ΠΡΩΤΟΣΙΓΙΛΛΟΣ, ΚΥΡΙΣ Γρηγόριος· καὶ ἕτεροι, ὡσεὶ διακόσιοι τὸν ἀριθμὸν, μετὰ σαλπίγγων, καὶ παντὸς εἴδους Μουσικοῦ. Hic autem Spi-
ritualis, ſequenti capite, De ingreſſu Patriarchæ in vrbem Ferrariam,
vbi prima Seſſio Ferrarienſis deſcribitur; HONORABILIS A CONFES-
SIONIBVS, Latinè, qui Græcè, ὁ Τιμιώτατος Πνευματικὸς, idem Gregorius
Hieromonachus dicitur. Is Alexandrini Patriarchæ alter in Florentino

I. COR. II. Concilio Vicarius fuit, ac tandem finita Synodo, Synodi acerrimus defenſor auctorque APOLOGIÆ, quæ inſcribitur; GREGORII
» Hieromonachi, Magni PROTOSIGILLI & à CONFESSIONIBVS, qui
» poſtmodum creatus eſt Patriarcha, & ROMÆ SEPVLTVS CORVSCAVIT
» MIRACVLIS, Reſponſio ex variis Sanctorum ſententiis ad Epiſto-
» lam Marci Epheſij: ΑΠΟΛΟΓΙΑ Γρηγορίου Ἱερομονάχου, τοῦ Μεγάλου ΠΡΩΤΟΣΙΓΙΛΛΟΥ, καὶ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ, τοῦ ὕστερον χρηματίσαντος Πατριάρχου, καὶ ΕΝ ΡΩΜΗ ΤΑΦΕΝΤΟΣ, ΚΑΙ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥΝΤΟΣ, εἰς τὴν τοῦ Μάρκου τοῦ Ἐφέσου Ἐπιστολήν, ἐκ διαφόρων Ἁγίων. Quamquam verò Spiritualis Homo queat, vt dictum eſt, de occultis multis ad Religionem pertinentibus benè rectéque iudicare, ac ſuo iudicio alios inſtruere; non tamen ſtatim habet Auctoritatem Iudicandi publicam: ſicvt & legum peritus, non ſimul ac peritus eſt, Iudex eſt Forenſis. Cæterùm in ipſam Chriſti Eccleſiam perfectè quadrat, quod hic pronuncio; nempe, Spiritualem Omnia Iudicare: vt propterea meritò ad eam ſpectet non modo DISCRETIVVM IVDICIVM, quo poſſit inter verum & falſum diſcernere; verum etiam IVDICIVM PVBLICÆ POTESTATIS, quod eſt Prælatorum ac Principum, quodque DEFINITIVVM vocatur: cui Omnes Fideles tam Spirituales, quàm Animales, ſuum debeant iudicium ſubmittere. Etenim cùm nego Animalem Hominem percipere ea quæ ſunt Spiritus Dei, hoc dico, non quia Ieſum Chriſtum & hunc Crucifixum, ac cætera quæ credenda ab Eccleſia proponuntur, non recipiat: (ſic enim Infidelis, aut Hæreticus eſſet) ſed quòd nondum ad capiendum ſublimiora diuini Spiritus myſteria aptus ſit: quæ proinde cùm ei traduntur, nec capit, nec accipit. Denique ipſe Spiritualis à nemine iudicatur, Græcè A NVLLO IVDICATVR, ὑπ᾽ οὐδενὸς ἀνακρίνεται, qui videlicet non ſit Spiritualis, vt Cephas, Galatarum ſecundo, quandoque à me non IVDICATVS ſed DIIVDICATVS eſt. Præterea duo ſunt maximè Spi-
Rom.7.v.14. ritualia, LEX & ECCLESIA. Nam Lex Spiritualis eſt, Romanorum ſeptimo. Eccleſia verò, cui data, & apud quam reſident Chariſmata, multò maximè Spiritualis eſt; nihilque proinde conuenientiùs & ordinatiùs, quàm vt apud eam ſit Suprema Poteſtas Iudicandi de iis quæ ad Fidem & Religionem pertinent, ipſaque, vt nec Prima Sedes, (vti Secundo Libro probatum eſt) à nemine iudicetur. Theophylacti illius Bulgarorum Archiepiſcopi, aptiſſima Similitudo De Spirituali Diiudicante non Diiudicato, à vidente & non vidente petita. Nam qui videt, & ſua videt & ea quæ ſunt non videntis: hic verò nec ſua, nec quæ illius ſunt, videt. SEXTO; QVOD ECCLESIA REGVLA SIT
1.Cor.2.v.vlt. » FIDEI AC MORVM: Nos autem SENSVM CHRISTI habemus: Ἡμεῖς δὲ ΝΟΥΝ ΧΡΙΣΤΟΥ ἔχομεν· Græcè, MENTEM, νοῦν. Hoc quoque propriiſſimè in Eccleſiam competit. Ipſa namque eſt quæ qualibet exorta Religionis Controuerſia, exempli gratia, Qui libri pro Sacris habēdi; ſecurè dicere poteſt (vtcumque Hebræi & Hæretici reclament:) NOS SENSVM, NOS MENTEM CHRISTI HABEMVS, ET EIVS SPIRITV DOCTI DISCERNERE NOVIMVS INTER LIBROS SACROS ET NON SACROS.

Obmuteſcant quoque Nouatores nobis id adſeuerantibus, vtpote I. COR. II.
quorum ſit ſenſum Domini tradere, qui verbum Domini trada-
mus, quemadmodum Eccleſia Dei Argumentari ſolet, cùm Ad-
uersùs Hæreticos DE PRÆSCRIPTIONIBVS agit. SEPTIMO; IN PA-
STORVM FIDE, FIDELIBVS ACQVIESCENDVM: Cùm enim Quis « I. COR. III.
dicat, Ego quidem ſum Pauli; Alius autem, Ego APOLLO; « v. 4.
Nonne HOMINES ESTIS? Ὅταν γὰρ λέγῃ τις, Ἐγὼ μέν εἰμι ΠΑΥΛΟΥ, «
ἕτερος δέ, Ἐγὼ ΑΠΟΛΛΩ, Οὐχὶ ΣΑΡΚΙΚΟΙ ΕΣΤΕ; Sic Schiſmati vt
ſummo malo occurrendum eſt. Cùm autem Græcè non HOMINES
dixerim, ſed CARNALES, patet ex Vulgato vetuſtiſſimo ac fideliſ-
ſimo ab vniuerſaque Eccleſiâ probato Interprete, Carnales apud me
dici eos quos Homines diceres; id eſt, à quibus nihil humani alie-
num eſt, & qui affectibus humanis carnalibuſque ſunt adhuc pue-
riliter obnoxij. Corinthiis enim factiones, cæteræque id genus con-
ſuetudines prauæ hærebant magis, vt fit, ex infirma & puerili qua-
dam animorum affectione, qua præter modum & rationem pro ſuis
quiſque magiſtris certabant; quàm ex animo cuiquam nocendi:
idcirco Carnales quidem eos iſta coarguebant, non ita omnino
tamen Carnales, vt eos à regno Dei excluderent. Nam & Apo-
ſtolorum Chriſti ſimilis infirmitas fuit ante acceptum Spiritum San-
ctum: quorum inter ſe contentiones cum neſcio quâ iuuenili am-
bitione coniunctas aliquot locis Euangelia produnt. Hinc SECVN-
DVM HOMINEM AMBVLARE, Κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖν, proximo
verſiculo dixeram, pro; Quid humanum pati, vel potiùs, affectus
humanos & carnales in vita & actionibus ſuis oſtendere. Ex qui-
bus fortiter tuendum eſt, Paſtores, non Homines ſequendos: &
Paſtorale munus, non ex hominum meritis, ſed ex vocatione ac
poteſtate data vnicuique æſtimandum eſſe, in iiſque acquieſcen-
dum Paſtoribus, quos Eccleſia probet: vnde ſequitur: Quid igitur «
eſt Apollo? quid vero PAVLVS? vel, vt Græcè, ordine commutato: «
Quis igitur eſt PAVLVS? quis autem Apollo? Τίς οὖν ἐστι ΠΑΥΛΟΣ,
τίς δὲ Ἀπολλώς; Qua de re ſupra nimis multa diximus. OCTAVO
DE QVATTVOR MIRABILIBVS GRATIÆ, NEMPE ANTIQVI-
TATIS FVNDAMENTO, VNITATIS SYMBOLO, BEA-
TITVDINIS PRÆMIO, COOPERATIONIS DIVINÆ CONSORTIO: EGO « v. 6.
PLANTAVI, APOLLO RIGAVIT; SED DEVS INCREMENTVM DE- «
DIT. Itaque, neque QVI PLANTAT, eſt aliquid, neque QVI RI- «
GAT: ſed QVI INCREMENTVM DAT DEVS. Qui autem plantat, «
& qui rigat, VNVM SVNT. Vnuſquiſque autem PROPRIAM MER- «
CEDEM accipiet SECVNDVM SVVM LABOREM. Dei enim ſumus AD- «
IVTORES: Ἐγὼ ΕΦΥΤΕΥΣΑ, Ἀπολλὼς ΕΠΟΤΙΣΕΝ, ἀλλ' ὁ Θεὸς ΗΥΞΑΝΕΝ. «
Ὥστε, οὔτε Ο ΦΥΤΕΥΩΝ ἐστί τι, οὔτε Ο ΠΟΤΙΖΩΝ, ἀλλ' Ο ΑΥΞΑΝΩΝ Θεός. Ο
φυτεύων δὲ, καὶ ὁ ποτίζων, ΕΝ ΕΙΣΙΝ, Ἕκαστος δὲ ΤΟΝ ΙΔΙΟΝ ΜΙΣΘΟΝ λή-
ψεται, ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΙΔΙΟΝ ΚΟΠΟΝ. Θεοῦ γάρ ἐσμεν ΣΥΝΕΡΓΟΙ. PLAN-
TARE eſt Doctrinam de Chriſto tradere iis qui Chriſtum ante non
nouerant: quod proprium eſt Apoſtolici muneris, quod in Anglia

I.COR.III. quondam Gregorio duce AVGVSTINVS Hieromonachus fideliter
v.8. feliciterque exſecutus eſt. Id autem poſthac voco FVNDAMENTVM
v.10. PONERE, dum id me feciſſe, Architecti in morem, Corinthi prædico. Necnon & decimo quinto Romanorum de PRÆDICATIONE mea qua ab Ieruſalem per circuitum vſque ad Illyricum repleueram Euangelium Chriſti, agens, Sic (inquiebam) PRÆDICAVI Euangelium hoc, non vbi nominatus eſt Chriſtus, NE SVPER ALIENVM FVNDAMENTVM ÆDIFICAREM. Siquidem SVPER ALIENVM FVNDAMENTVM ÆDIFICARE, eſt non Apoſtolici ſed Epiſcopalis officij, & RIGARE eſt quod aliâ metaphorâ inferiùs per SVPERÆDIFICARE interpretatus ſum. Eſt verò Doctrinæ Chriſtianæ iam plantatæ & fundatæ ſuperaddere præcepta, quibus illa & conſeruetur & augeatur. quod eſt Epiſcoporum cæterorumque omnium qui in partem aliquam functionis Epiſcopalis vocati ſunt; quodque Apollo, vti Lucas decimo octauo ac decimo nono Actuum indicat, apud Corinthios fecit. INCREMENTVM DARE, vno verbo, AVGERE (Græcè enim Ηὔξανεν, AVXIT) Dei ſolius eſt, cuius ſolius in animas influere, animiſque hominum immediatè cæleſti quodam diuinæ gratiæ rore illabi, ac veluti quod Geneſeos initio dicitur, INCVBARE: pro quo FERRI SVPER habet Editio Communis. Hoc enim omnino neceſſarium eſt vt fœcunda Deo pectora plantata ac rigata germinent, creſcant, fructum adferant. Quemadmodum enim De eo qui Plantat & qui Rigat, præclarè ac Sanctè Sanctus Auguſtinus libro tertio Contra Litteras Petiliani, Ad Miniſtrandum & diſpenſandum Verbum ac Sacramentum, aliquid eſt: ad Mundandum autem & IVSTIFICANDVM non eſt aliquid: quia hoc non operatur in INTERIORE HOMINE, niſi per quem creatus eſt totus homo, & qui Deus manens factus eſt Homo; ille ſcilicet

Act.15. v.9. de quo dictum eſt: Fide Mundans corda eorum, & Credenti in eum

Rom.4.v.5. qui IVSTIFICAT impium. Ac optimè idem noſter Auguſtinus in Ioannem Tractatu octuageſimo poſt commemorata huius loci priora verba: Quod ſequitur (inquit) SED DEVS INCREMENTVM DEDIT, non per illos, ſed per ſe ipſum facit; excedit hoc HVMANAM HVMILITATEM; excedit ANGELICAM SVBLIMITATEM: nec omnino pertinet niſi ad AGRICOLAM TRINITATEM. Quattuor igitur hic conſideranda ſunt: quorum primum, nempe FVNDAMENTVM; vterque iure vindicat ſibi veſter Gregorius, veſter Auguſtinus. Ille Plantauit, hic primùm Rigauit Anglicanã olim Eccleſiam. Vbi nunc Incrementum quod Deus dedit? Decrementum ſanè potius eſt, non quod ab Antiquis Patribus ſuperædificatum eſt quærere, nec curare Apoſtolicum Fundamentum. Alterum eſt VNITAS quam contra imminens Schiſma his verbis vrgebam: Qui autem Plantat & qui Rigat VNVM SVNT. Tam Vnum enim eſſe debent ſub Vno omnium auctore Deo Chriſtiani Paſtores, quàm Vnum eſſe inter ſe in Vno Ouili debent CATHOLICI GREGES. Tertium MERCES cùm dixi: Vnuſquiſque autem propriam MERCEDEM accipiet Secundùm ſuum

ſuum Laborem; vbi Græca venuſtiùs ſonant: PROPRIAM MER- « I. COR.
CEDEM accipiet, ſecundum PROPRIVM LABOREM: TON ΙΔΙΟΝ « III.
ΜΙΣΘΟΝ λήψεται, κατὰ ΤΟΝ ΙΔΙΟΝ ΚΟΠΟΝ. Cùm autem Merces
cogitari nequeat abſque Merito; manifeſtè ex hac ſententia, aliiſ-
que ſimilibus, ſequitur, id quod Hæreticus negat, Bona Iuſtorum
Opera (quæ CATHOLICI, eſſe Dei profitentur Dona) Vitam
Æternam mereri. Hic etiam locus oſtendit non omnium Mer-
cedem eſſe parem (vt NOVI IOVINIANISTÆ volunt) cùm
non ſit omnium æqualis labor. Quartum ac Poſtremum, LI-
BERVM ARBITRIVM eſt. Dei enim ſumus ADIVTORES,
id eſt, COOPERATORES, ſiue COOPERARII, quemadmo-
dum ex Græco noſtro Συνεργοὶ, optimè legit, Tractatu De Cultura
agri Dominici, & alibi, Auguſtinus. Verùm tota noſtra Coope-
ratio reſpectu Dei, etiam ipſius Dei operatio eſt, vt faciamus, fa-
cientis. Hîc tamen agnoſce ô Homo, Miniſter Chriſti, HOMO 1. Tim. 6.
DEI, quiſquis es, dignitatem tuam! Quamuis enim non ſis ſalu- v. 11. &
tis Auctor, ſed tantùm Adminiſter, haud paruæ tamen dignita- II. 2. v. 17.
tis illud eſt, ad hominum ſalutem Cooperari Deo. Vnde Dio-
nyſius Myſticus: OMNIVM DIVINORVM DIVINISSIMVM EST, DEI, «
VT LOQVVNTVR SCRIPTVRÆ, ADIVTOREM AC COOPERATOREM «
ESSE, DIVINAMQVE IN SE ACTIONEM, QVOAD FIERI POTEST, «
APPARENTEM OSTENDERE: Καὶ τὸ δὴ ΠΑΝΤΩΝ ΘΕΙΟΤΕΡΟΝ, ὡς τὰ «
λόγια φησὶ, Θεοῦ ΣΥΝΕΡΓΟΝ γενέσθαι, ΚΑΙ ΔΕΙΞΑΙ ΤΗΝ ΘΕΙΑΝ ΕΝΕΡ-
ΓΕΙΑΝ ΕΝ ΕΑΥΤΩ, κατὰ τὸ δυνατὸν ΑΝΑΦΑΙΝΟΜΕΝΗΝ. Hæc ille capite
tertio De Cæleſti Hierarchia. Sed vt ad Sectarios redeam; Quid,
negantibus, Homines per poteſtatem ſibi datam filios Dei factos,
Dei COOPERARIOS, Συνεργοὺς, eſſe; quid (inquam) ampliùs reſtat, niſi
vt Filium quoque Dei COOPERARII, Συνεργοῦ, appellatione ſpolient:
quod Arianos & Eunomianos factitantes, qui eum duntaxat, Ὑπουργὸν,
id eſt, SVBOPERARIVM, nominabant; argumento à maiori ad minus,
Theodoretus ex hoc loco refellit? NONO; QVOD CHRISTIANIS POST
MORTEM IGNIS PVRGATORIVS SIVE PROBATORIVS SIT: QVOD-
QVE PECCATVM, DELETA CVLPA, ETIAM POST OBITVM, POENA
PVRGATIOQVE SEQVATVR: Vniuſcuiuſque Opus quale ſit, IGNIS « v. 13.
PROBABIT. Si cuius Opus Manſerit, quod ſuperædificauit, MERCE- «
DEM ACCIPIET. Si cuius Opus Arſerit, Detrimentum patietur: ipſe «
autem SALVVS ERIT, SIC TAMEN QVASI PER IGNEM: Καὶ ἑκάστου τὸ «
Ἔργον ὁποῖόν ἐστι, τὸ ΠΥΡ ΔΟΚΙΜΑΣΕΙ. Εἴ τινος τὸ Ἔργον μενεῖ, ὃ ἐπῳκοδόμησε,
ΜΙΣΘΟΝ ΛΗΨΕΤΑΙ· Εἴ τινος τὸ Ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται. αὐτὸς
δὲ ΣΩΘΗΣΕΤΑΙ, ΟΥΤΩΣ ΔΕ, ΩΣ ΔΙΑ ΠΥΡΟΣ· Magni
certè faciendus locus, pro Animarum, Diuinæ Iuſtitiæ vſque ad
vltimum quadrantem, Satisfactione poſt Mortem. Vnus enim in-
ſtar omnium, tanquam acerrimum telum, à Latinis ſelectus ar-
reptuſque in Florentino Generali Concilio cernitur, prima veli-
tatione aduersùs Græcos, quæ inſcribitur, QVÆSTIO DE IGNE
PVRGATORIO, Ζήτημα περὶ τοῦ ΚΑΘΑΡΤΗΡΙΟΥ ΠΥΡΟΣ. Et reuera

I.COR.III. vbi IGNIS PROBATORIVS legitur, mirum eſt IGNEM PVRGATORIVM requiri. Quid verò aliud ſonat, IGNIS PROBABIT, quam Probatorium ignem? Operis autem per Ignem ibi futura probatio, vbi Operum Vniuſcuiuſque probatio eſt, vbi Merces accipitur, vbi Salus Animabus Fidelium confertur; SIC TAMEN QVASI PER IGNEM, ac proinde ſuis exutorum corporibus, in quæ ignis quantumuis edax, non niſi in Carnis Reſurrectione aget. Denique ardet Opus, detrimentum patitur, attamen is cuius Opus eſt, ſaluatur, tametſi probatus per Ignem. Numquid, quæſo, diuinatione Opus eſt vt & de futuro poſt mortem ſtatu, & de Fidelibus ante iuſtam à ſeipſis Operum ſuorum probationem morte præ-

I Cor.11. v.31. » uentis intelligendus ſim? Si enim noſipſos iudicaremus, non vti-
» que iudicaremur: Niſi fortè mauis & mortem Peccatoribus à debito ſoluendo liberis vtiliorem quàm Iuſtis fore, quod vel apud homines iniquum; & Deum qui iam offenſam remiſit, omne debitum caſu quodam amittere, quod prorſus cogitare de Deo indignum eſt. Quaſi verò minus Deus puniat quò propiùs ad Iuſtitiam ſuam accedis, plúſque apud eum fortuita Mors quàm Miſericordia ordinata poſſit. Eſt enim hoc Legis Æternæ, vt omne Malum Culpæ per Malum Pœnæ ad Ordinem Iuſtitiæ redigatur. Quare meritò hæc fuit Vniuerſalis Eccleſiæ per Centum Quadraginta & vnum, Epiſcopos, tam Latinos quàm Græcos, contra Errores Græcorum, ſub Eugenio Quarto, & ROMÆORVM Imperatore Ioanne Palæologo in Sancta Oecumenica Synodo Florentina DE

» IGNE PVRGATORIO Definitio: ITEM, ſi verè Pœnitentes IN DEI
» CHARITATE deceſſerint, antequam dignis Pœnitentiæ fructibus de
» Commiſſis SATISFECERINT & Omiſſis, eorum Animas POENIS
» PVRGATORIIS POST MORTEM PVRGARI, & vt à Pœnis eiuſmo-
» di releuentur, prodeſſe eis FIDELIVM viuorum SVFFRAGIA, Mis-
» SARVM ſcilicet SACRIFICIA, ORATIONES & ELEEMOSYNAS, &
» alia pietatis officia, quæ à Fidelibus pro aliis Fidelibus fieri conſue-
» uerunt, SECVNDVM ECCLESIÆ INSTITVTA. Illorumque Ani-
» mas qui poſt Baptiſma ſuſceptum, nullam omnino peccati ma-
» culam incurrerunt, illas etiam, quæ poſt contractam peccati ma-
» culam, vel IN SVIS CORPORIBVS, vel eiſdem exutæ corporibus,
» (prout ſuperius dictum eſt) SVNT PVRGATÆ, in cælum mox reci-
» pi, & intueri clarè ipſum Deum, Trinum & Vnum, ſicuti eſt, PRO
» MERITORVM tamen DIVERSITATE, ALIVM ALIO PERFECTIVS.
» Illorum autem Animas qui in ACTVALI MORTALI Peccato, vel
» ſolo ORIGINALI decedunt, mox in Infernum deſcendere; POE-
» NIS TAMEN DISPARIBVS PVNIENDAS: Ἔτι, ἐὰν οἱ ἀληθῶς Μετανοήσαντες, ἀποθάνωσιν ΕΝ ΤΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΑΓΑΠΗ, πρὶν τοῖς ἀξίοις τῆς Μετανοίας καρποῖς ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΑΙ, περὶ τῶν Ἡμαρτημένων ὁμοῦ, καὶ Ἠμελημένων, τὰς τούτων ψυχὰς ΚΑΘΑΡΤΙΚΑΙΣ ΤΙΜΩΡΙΑΙΣ ΚΑΘΑΙΡΕΣΘΑΙ ΜΕΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ. Ὥστε δὲ ἀποκουφίζεσθαι αὐτὰς τῶν τοιούτων τιμωριῶν, λυσιτελεῖν αὐταῖς τὰς τῶν ζώντων πιστῶν ἐπικουρίας:

δηλονότι, ΤΑΣ ΙΕΡΑΣ ΘΥΣΙΑΣ, καὶ ΕΥΧΑΣ, καὶ ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΑΣ, καὶ I. COR. III. τ' ἄλλα τῆς Εὐσεβείας ἔργα, ἅπια παρὰ τῶν Πιςῶν, ὑπὲρ ἄλλων πιςῶν, εἰώθε γίνεσθαι, ΚΑΤΑ ΤΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ· Ἐκείνων δὲ τὰς ψυχὰς, οἵ τινες μετὰ τὸ βαπτισθῆναι, οὐδεμιᾷ ὅλως τῆς ἁμαρτίας κηλῖδι ὑπέπεσον, καὶ ἔτι, τὰς μετὰ τὸ ἐφελκύσασθαι τὴν τῆς ἁμαρτίας κηλῖδα, εἴτε ΕΝ ΤΟΙΣ ΑΥΤΩΝ ΣΩΜΑΣΙΝ, εἴτε μετὰ τὸ τὰ σώματα ἀποδύσασθαι, ὡς προείρηται, ΚΑΘΑΡΘΕΙΣΑΣ, εἰς οὐρανὸν εὐθὺς προσλαμβάνεσθαι, καὶ καθαρῶς θεωρεῖν αὐτὸν τὸν Ἕνα καὶ ΤΡΙΣΥΠΟΣΤΑΤΟΝ Θεὸν, καθώς ἐστιν· ΕΤΕΡΟΝ ΜΕΝ ΤΟΙ ΕΤΕΡΟΥ ΤΕΛΕΩΤΕΡΟΝ, ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΩΝ ΒΕΒΙΩΜΕΝΩΝ ΑΞΙΑΝ· Τὰς δὲ ψυχὰς τῶν ἐν ΘΑΝΑΣΙΜΩ Αμαρτίᾳ, ΤΗ ΚΑΤ' ΕΝΕΡΓΕΙΑΝ, ἢ καὶ ἐν μόνῃ τῇ ΠΡΟΠΑΤΟΡΙΚΗ, ἀποβιούντων, εὐθέως καταβαίνειν εἰς Ἅδην, ΤΙΜΩΡΙΑΙΣ ΟΜΩΣ ΑΝΙΣΟΙΣ ΤΙΜΩΡΗΘΗΣΟΜΕΝΑΣ· Sed Ioſephi Græcorum Patriarchæ ante promulgatam hanc Definitionem ac Concluſionem Synodi, morientis ac penè Eccleſiæ Græcæ ſecum exſpirantis, tanquam Cygneam vocem audiamus. Die itaque Menſis Iunij nona, milleſimo quadringenteſimo, trigeſimo nono, Indictione ſecunda, ea die qua non tam obiit quàm in PACE abiit, velut Teſtamento relicturus VNITATIS heredem Orientalem Eccleſiam, hanc Fidei Confeſſionem emiſit, an potius ad Deum ceu Catholicam quandam teſſeram præmiſit? «QVONIAM ad finem vitæ meæ perueni, ſoluturus iam commune debitum, Dei gratia Scribo & Subſcribo Sententiam meam apertè VNIVERSITATI MEORVM FILIORVM. OMNIA IGITVR, QVÆ SENTIT, ET QVÆ DOGMATIZAT CATHOLICA ET APOSTOLICA ECCLESIA DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI, SENIORIS ROMÆ, IPSE QVOQVE SENTIO, ET IIS ME ACQVIESCENTEM DO, ADDICO. Profiteor quoque Beatiſſimum PATREM PATRVM, & Maximum Pontificem, & VICARIVM DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI, Antiquæ Romæ Papam; ad certam omnium fidem: necnon PVRGATORIVM ANIMARVM: ΕΠΕΙΔΗ πρὸς τὸ τέλος ἔφθασα τῆς ἐμῆς ζωῆς, βουλόμενος τελειῶσαι τὸ κοινὸν ὀφείλημα ἤδη, χάριτι Θεοῦ, γράφω καὶ ὑπογράφω τὴν ἐμὴν δόξαν φανερῶς, ΤΗ ΕΜΗ ΥΙΟΤΗΤΙ. ΠΑΝΤΑ ΟΥΝ ΑΤΙΝΑ ΝΟΕΙ ΚΑΙ ΑΤΙΝΑ ΔΟΓΜΑΤΙΖΕΙ Η ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΤΗΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑΣ ΡΩΜΗΣ, ΚΑΙ ΑΥΤΟΣ ΕΓΩ ΝΟΩ, ΚΑΙ ΕΠΙ ΤΟΥΤΟΙΣ ΕΜΕ ΣΥΜΠΕΙΘΟΜΕΝΟΝ ΑΦΙΕΡΩΝΩ. Ἔτι τὸν Μακαριώτατον ΠΑΤΕΡΑ ΠΑΤΕΡΩΝ, καὶ Μέγιστον Ἀρχιερέα, καὶ ΤΟΠΟΤΗΡΗΤΗΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ τὸν Πάπαν τῆς Πρεσβυτέρας Ῥώμης, ΟΜΟΛΟΓΩ, ΕΙΣ ΠΑΝΤΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΝ· ΕΤΙ ΤΩΝ ΨΥΧΩΝ ΤΟ ΚΑΘΑΡΤΗΡΙΟΝ. Hæc ECCLESIARVM VNIO; Hæc ECCLESIÆ FIDES in qua quis audeat mori. «TANTVM ILLI (vt de Aſiatico, Annalium vndecimo ſcriptum eſt) SECVRITATIS NOVISSIMÆ FVIT. At longè antea Gregorio Decimo in Oecumenico Lugdunenſi Concilio ſedente, Michaël Palæologus Græcorum Imperator hanc Patrum fidem quam ab Orientalium Pontificum Collegio hauſerat, de ſe Synodicè ſuis litteris

I. COR. III.

» per Legatos IN VNIONE GRÆCORVM expoſuit: Hæc eſt VERA FIDES CATHOLICA, & hanc ſupradictis Articulis tenet & » prædicat Sacroſancta ROMANA ECCLESIA. Sed propter diuerſos errores, à quibuſdam ex ignorantia, & ab aliis ex malitia » introductos, dicit & prædicat, eos qui poſt Baptiſmum in peccata labuntur, non rebaptizandos, ſed per veram Pœnitentiam ſuorum conſequi veniam peccatorum. Quod ſi verè Pœnitentes IN CHARITATE deceſſerint, antequam dignis Pœnitentiæ fructibus de Commiſſis SATISFECERINT & Omiſſis, eorum animas POENIS PVRGATORIIS, (hoc eſt, CATHARTERIIS, ſicut nobis Frater Ioannes explanauit,) poſt mortem purgari, & ad pœnas huiuſmodi releuandas prodeſſe eis FIDELIVM viuorum SVFFRAGIA, MISSARVM ſcilicet SACRIFICIA, ORATIONES & ELEEMOSYNAS, & ALIA PIETATIS OFFICIA, QVÆ A FIDELIBVS PRO ALIIS FIDELIBVS FIERI CONSVEVERVNT, SECVNDVM ECCLESIÆ INSTITVTA. Illorum autem Animas, qui poſt Sacrum Baptiſma ſuſceptum, nullam omnino peccati maculam incurrerunt; illas etiam quæ poſt contractam peccati maculam, vel in ſuis manentes corporibus, vel eiſdem exutæ, prout ſuperiùs dictum eſt, ſunt PVRGATÆ, mox in cælum recipi: Illorum autem Animas, qui in MORTALI Peccato, vel cum ſolo ORIGINALI decedunt, mox in infernum deſcendere, pœnis tamen diſparibus puniendas. Eadem SACROSANCTA ECCLESIA ROMANA firmiter credit, & firmiter adſeuerat quòd nihilominus in die Iudicij omnes homines ante Tribunal CHRISTI cum ſuis corporibus comparebunt, reddituri de propriis factis rationem: ΑΥΤΗ ἐστὶν Η ΑΛΗΘΗΣ ΠΙΣΤΙΣ, ΚΑΙ ΚΑΘΟΛΙΚΗ· καὶ ταύτην ἐπὶ τοῖς ῥηθεῖσι κεφαλαίοις κρατεῖ καὶ κηρύττει Η ΙΕΡΑ ΚΑΙ ΑΓΙΑ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ἀλλὰ διά τινας διαφόρους πλάνας, παρά τινων μὲν, ἐξ ἀγνοίας, παρά τινων δὲ, ἐκ κακίας εἰσαχθείσας, λέγει καὶ κηρύττει τοὺς, μετὰ τὸ βάπτισμα, εἰς ἁμαρτίας ὀλισθαίνοντας, μὴ ἀναβαπτίζεσθαι, ἀλλὰ δι' ἀληθοῦς μετανοίας, τῶν ἰδίων δύνασθαι λαμβάνειν συμπάθειαν ἁμαρτημάτων· ἐὰν δὲ οἱ ἀληθῶς μετανοοῦντες, ΕΝ ΑΓΑΠΗ ἀποχωρήσωσι, πρὸ τοῦ, ἀξίοις καρποῖς μετανοίας, περὶ τῶν πλημμεληθέντων ΤΟ ΙΚΑΝΟΝ ΠΟΙΗΣΑΙ, ἢ τῶν ἁμαρτηθέντων, τούτων τὰς ψυχὰς, ΠΟΙΝΑΙΣ ΠΟΥΡΓΑΤΩΡΙΟΥ, ΗΤΟΙ ΚΑΘΑΡΤΗΡΙΟΥ, (Regiam vocem audis Rex?) καθὼς ὁ Ἀδελφὸς Ἰωάννης ἡμῖν διεσάφησε, μετὰ θάνατον καθαρίζεσθαι· πρὸς δὲ τὸ τὰς ΠΟΙΝΑΣ ταύτας ἀνακουφίζεσθαι, ὠφελεῖ αὐτὰς τῶν ζώντων Πιστῶν ἡ Συγκρότησις, ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ, λέγω, ΙΕΡΟΤΕΛΕΣΤΙΑΙ, ΠΡΟΣΕΥΧΑΙ, ΚΑΙ ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΑΙ, ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ ΕΡΓΑ, ΤΑ ΠΑΡΑ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ ΥΠΕΡ ΑΛΛΩΝ ΠΙΣΤΩΝ ΓΙΝΕΣΘΑΙ ΕΙΘΙΣΜΕΝΑ, ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΙΝ· τούτων δὲ τὰς ψυχὰς, τῶν, μετὰ τὸ ἱερὸν βάπτισμα λαβεῖν, εἰς μηδένα ἁμαρτίας μῶμον ἐπιδραμόντων, κἀκείνας, τὰς μετὰ τὸ ἐφελκῦσαι ἁμαρτίας μῶμον, αἳ, ἢ ἐν τοῖς οἰκείοις μένουσαι σώμασιν, ἢ μετὰ τὴν τούτων ἀπέκδυσιν, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, καθαρθήσονται, εἰς τὸν οὐρανὸν αὐτίκα παραδέχεσθαι. ἐκείνων δὲ τὰς ψυχὰς, τῶν ἐν ΘΑΝΑΣΙΜΩ Αμαρτήματι, ἢ μετὰ μόνης τῆς ΠΡΟΠΑΤΟΡΙΚΗΣ ἁμαρτίας ἀπο-

χωρισθέντων, παραυτίκα εἰς τὸν ᾅδην καταβαίνειν, ΠΟΙΝΑΙΣ ἀνίσοις τιμωρηθη- I. COR. III.
σομένας. Ταῦτα Η ΑΓΙΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ πιστεύει, καὶ στερρᾶς
βεβαιοῖ. Καὶ ὅτι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, πάντες οἱ ἄνθρωποι, πρὸ τοῦ βή-
ματος τοῦ Χριστοῦ, μετὰ τῶν ἰδίων σωμάτων φανήσονται, ἀποδώσοντες περὶ τῶν οἰ-
κείων πράξεων, λόγον. Neque verò illud prætereundum eſt, Deo Ec-
cleſiam ſuam in dies magis ac magis in Orientalibus Partibus
Pacificante & Adunante, PETRVM Maronitarum Patriarcham,
è Monte Libani Oratorem, ACVRI IOSEPH cum Helia, ac
Helia Monacho, ad Leonem. Decimum Pontificem Maximum in
Oecumenico Concilio Lateranenſi ſedentem, miſiſſe; vt ſuo ac
Totius Cleri, Maronitarumque Populi nomine, TERRAM, in- «
quit, FRONTE TANGENS (morem humilitatemque nota) Obe- «
dientiam & Vnionem præſtaret. Ac in ipſo Mandato, in quo
quidem hæc ſacra formula ritusque Vnionis atque Adorationis
continetur, hæc Profeſſio FIDEI DE PVRGATORIO eſt, Ge-
neralis illius Concilij Seſſione vndecima: ET, QVOD CHRISTIA- «
NVS QVI IN HAC VITA SVFFICIENTEM DE SVIS DELI- «
CTIS POENITENTIAM NON EGIT, EA FVNCTVS AD QVEMDAM «
DIVINA PERMITTENTE IVSTITIA, DVCATVR LOCVM, QVI PVR- «
GATORIVM DICITVR, VT IBIDEM, QVOVSQVE DIGNIOR SIT «
CÆLVM ASCENDERE, MANEAT. Hæc Fidei Vnitas, atque Vni- «
tatis Fides. DECIMO; DE LEGIS GRATIÆ SACRAMENTO-
RVM VI, NVMERO, DIGNITATE: Sic nos exiſtimet homo, vt « I. COR.
MINISTROS CHRISTI, & DISPENSATORES MYSTERIORVM DEI: « IV. v. I.
Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος, ὡς ΥΠΗΡΕΤΑΣ ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ ΟΙΚΟ-
ΝΟΜΟΥΣ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ ΘΕΟΥ. Propriè apud Græcos, Μυστήριον, il-
lud eſt, quod Latini, cùm De Sacramentis agitur, SACRAMENTVM
dicunt, (vt docuimus ſupra, vtque hunc intellexit locum Genera-
le Concilium Tridentinum, capite ſecundo Seſſionis vigeſimæ pri-
mæ,) nempe, Corporale ſignum Gratiæ Spiritualis efficax, ſiue Senſi-
bile aliquod ſignum ad hominum ſanctificationem, à Chriſto Do-
mino inſtitutum: quorum primum eſt Baptiſmus è ſeptem. Septem
enim illa ſunt quæ ſic olim in Vnione Græcorum Michaël Pa-
læologus Imperator ipſe in ſua Fidei expoſitione ad Gregorium
Decimum, Pontificem Maximum, in Generali Lugdunenſi Con-
cilio ſcriptis enumerata poſteritati mandauit: Tenet etiam (in- «
quit) & docet eadem SANCTA ROMANA ECCLESIA, SEPTEM eſ- «
ſe ECCLESIASTICA SACRAMENTA: Vnum ſcilicet BAPTISMA, de quo «
dictum eſt ſupra; aliud eſt SACRAMENTVM CONFIRMATIONIS, quod «
PER MANVVM IMPOSITIONEM EPISCOPI conferunt CHRISMAN- «
DO RENATOS; aliud eſt POENITENTIA; aliud EVCHARISTIA; aliud, «
SACRAMENTVM ORDINIS; aliud eſt MATRIMONIVM; aliud, EXTRE- «
MA VNCTIO: quæ SECVNDVM DOCTRINAM BEATI IACOBI (hîc, REX « Iacob. 5.
IACOBE, Patrono tuo patrocinandum eſt) Infirmantibus adhibetur: « v. 14.
Κρατεῖ δὲ καὶ διδάσκει αὕτη Η ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ΕΠΤΑ εἶναι ΕΚΚΛΗ-
ΣΙΑΣΤΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ· ἓν λέγω, τὸ ΒΑΠΤΙΣΜΑ, περὶ οὗ εἴρηται ἄνω· ἕτερον ἐστὶ

I.COR.IV. ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΒΕΒΑΙΩΣΕΩΣ Ο ΔΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΘΕΣΕΩΣ ΤΩΝ ΧΕΙΡΩΝ ΟΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ φέρουσι, ΧΡΙΟΝΤΕΣ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΕΝΝΩΜΕΝΟΥΣ· ἄλλο ἐστὶν ἡ ΜΕΤΑΝΟΙΑ· ἄλλο ἐστὶν ἡ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ· ἄλλο ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΤΙΚΗΣ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑΣ· ἄλλο ἐστὶ τὸ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ· ἄλλο τὸ ΕΣΧΑΤΟΝ ΧΡΙΣΜΑ, Ο ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ, τοῖς ἀσθενέσιν ἀποδίδοται. Multùm autem (vt extrema Florentina Synodo, in Eugenij Papæ Quarti eſt Inſtructione Armenorum) à Sacramentis differunt Antiquæ Legis. Illa enim NON CAVSABANT Gratiam, ſed eam ſolùm per Paſſionem Chriſti dandam eſſe figurabant: hæc verò noſtra ET CONTINENT Gratiam, ET ipſam dignè ſuſcipientibus CONFERVNT. Horum QVINQVE PRIMA ad Spiritualem vniuſcuiuſque hominis in ſeipſo perfectionem; DVO VLTIMA ad Totius Eccleſiæ REGIMEN MVLTIPLICATIONEMQVE ordinata ſunt. Per BAPTISMVM enim Spiritualiter renaſcimur, PER CONFIRMATIONEM augemur in Gratia, & roboramur in Fide; RENATI autem ET ROBORATI, nutrimur DIVINA EVCHARISTIÆ ALIMONIA. Quòd ſi per Peccatum ægritudinem incurrimus animæ, per POENITENTIAM Spiritualiter ſanamur: Spiritualiter etiam & Corporaliter (prout Animæ expedit) per EXTREMAM VNCTIONEM. Per ORDINEM verò Eccleſia GVBERNATVR ET MVLTIPLICATVR SPIRITVALITER: per MATRIMONIVM, CORPORALITER AVGETVR. Hæc omnia Sacramenta tribus perficiuntur: videlicet Rebus, tanquam Materia; Verbis, tanquam Forma; & Perſona Miniſtri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi quod facit Eccleſia: quorum ſi aliquod deſit, non perficitur Sacramentum. Inter hæc Sacramenta Tria ſunt, Baptiſmus, Confirmatio, & Ordo, quæ CHARACTEREM, id eſt, SPIRITVALE QVODDAM SIGNVM A CÆTERIS DISTINCTIVVM IMPRIMVNT IN ANIMA INDELEBILE. Vnde in eadem perſona non reïterantur. Reliqua verò quattuor Characterem non imprimunt, & Reïterationem admittunt. Hæc Eugenius Pontifex Maximus: cuius ore cùm Eccleſia mox ibidem doceat AD VNIONEM accedentes Armenos, Sanctum Baptiſma VITÆ SPIRITVALIS IANVAM ESSE: Per Baptiſma, Homines MEMBRA CHRISTI AC DE CORPORE EFFICI ECCLESIÆ; Baptiſmatis Effectum, REMISSIONEM OMNIS CVLPÆ ORIGINALIS ET ACTVALIS ESSE, OMNIS QVOQVE POENÆ, QVÆ PRO IPSA CVLPA DEBETVR: Confirmationis verò Effectum, QVIA IN EO DATVR SPIRITVS SANCTVS AD ROBVR, SICVT DATVS EST APOSTOLIS IN DIE PENTECOSTES; VT VIDELICET CHRISTIANVS AVDACTER CHRISTI CONFITEATVR NOMEN. IDEOQVE IN FRONTE, VBI VERECVNDIÆ SEDES EST, CONFIRMANDVS INVNGITVR; NE CHRISTI NOMEN CONFITERI ERVBESCAT, ET PRÆCIPVE CRVCEM EIVS QVI IVDÆIS EST SCANDALVM, GENTIBVS AVTEM STVLTITIA, SECVNDVM APOSTOLVM (1.Cor.1. v.23.): PROPTER QVOD SIGNO CRVCIS SIGNATVR: Euchariſtiæ Effectum, quem Sacramentum illud in anima dignè ſumentis operatur, eſſe ADVNATIONEM Ho-

MINIS AD CHRISTVM: Pœnitentiæ Effectum, eſſe ABSOLVTIONEM I.COR.IV.
A PECCATIS: EXTREMÆ VNCTIONIS Effectum, eſſe MENTIS SANA-
TIONEM, ET, IN QVANTVM AVTEM EXPEDIT, IPSIVS ETIAM
CORPORIS: ORDINIS Effectum, eſſe AVGMENTVM GRATIÆ, VT
QVIS SIT IDONEVS MINISTER: (qua de re hoc loco agimus:) MA-
TRIMONII denique, quod eſt SIGNVM CONIVNCTIONIS CHRISTI
ET ECCLESIÆ, (ex noſtra ad Epheſios quinto,) quaſi effectum eſſe, Epheſ.5.v.32.
Triplex illud Coniugij Bonum, Prolem ſuſcipiendam & educan-
dam ad cultum Dei; FIDEM, quam vnus coniugum alteri ſeruare
debet; INDIVISIBILITATEM, propter hoc quòd ſignificat Indiui-
ſibilem Coniunctionem Chriſti & Eccleſiæ. Quæ cuncta, inquam,
cùm Eccleſia Chriſti De Sacramentis Chriſti prædicet ac doceat,
ecquis mortalium de nobis non reputet vt de Miniſtris Chriſti, &
Diſpenſatoribus Myſteriorum Dei, quo certè maius dici & ad vti-
litatem & ad dignitatem non poteſt? Quibus in verbis duo quo-
que ſubintelligenda ſunt, nimirum & NOS MINISTROS, & CHRI-
STI ESSE; & NOS DISPENSATORES, & MYSTERIORVM DEI: vt
cùm MINISTROS, cùm DISPENSATORES atque OECONOMOS, Οἰ-
κονόμοις, audiunt; Diſpenſator verò alienæ rei Miniſter ſit, ne ni-
miùm extollant; & rurſus cùm CHRISTI, cùm MYSTERIORVM
DEI ſublimitatem ac eminentiam cogitant, caueant ne ſummo ſuo
malo ac damno contemnant. Eſt autem Diſpenſatoris, vt quibus,
& quomodo, & quantum opus eſt, diſtribuat ac eroget, ſoli Do-
mino ſuo de ſua fide ac induſtria rationem redditurus. Vnde ſe-
quitur verſiculus ille: Mihi autem pro minimo eſt vt à vobis iu- « 1. Cor. 4.
dicer, aut ab humano die. quem addidi partim DE TEMERARIO « v. 3.
IVDICIO agens, partim quoque DE NON AVCTORITATE PRIVA-
TA IVDICANDO SVPERIORE; cùm alioquin ego vt non in vacuum
currerem, de Ieroſolymitano meo ad Petrum Aſcenſu olim tam Gal. 2. v. 1.
multa dixerim, poſteaque Petro Antiochiæ, in faciem, cum maximo v. 11.
Obſeruantiæ Apoſtolicorũ Canonum Zelo Exemploque, reſtiterim.
VNDECIMO; QVOD NEMO CERTITVDINE FIDEI DE SVA IVSTI-
FICATIONE PERSVASVS SIT: Nihil enim mihi conſcius ſum: SED « 1. Cor. 4.
NON IN HOC IVSTIFICATVS SVM: Οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῷ σύνοιδα· ΑΛΛ' « v. 4.
ΟΥΚ ΕΝ ΤΟΥΤΩ ΔΕΔΙΚΑΙΩΜΑΙ. Rectè hoc teſtimonio CATHO-
LICI Scriptores vtuntur ad deſtruendam nouitiam Hæreticorum
Fidem, quam SPECIALEM vocant: id eſt, eam perſuaſionem qua
quiſque fidelis certò ſtatuat ſe IVSTIFICATVM eſſe. Etenim ſi de me
tunc dixi: SED NEQVE MEIPSVM IVDICO, vel potius DIIVDICO, «
ἀνακρίνω: id eſt, Immo nec ipſe quidem de me certum fero iudicium,
quàm rectè, quàm ſyncerè; quàm integrè coram Deo verſer, in diſ-
penſatione mihi credita, vt cum aliis me conferre poſſim: qui tamen
ipſe mihi notior ſum quàm vobis, aut cuiquam alteri mortalium:
ſi, inquam, id de me ſcripſi, vt nec ipſe Gentium Apoſtolus id cer-
tò tunc de ſe potuerit affirmare; quæ temeritas, quæ impudentia,
quæ præſtigiæ, quod nefas, id audere, id attentare, id tradere, id

I. COR. IV. quaſi ſortiri velle cum eo qui ſolus CORDIVM-SCRVTATOR eſt,
Rom. 8. v. 17. ſoluſque qui cùm venerit, illuminabit Abſcondita Tenebrarum &
1. Cor. 4. v. 5. manifeſtabit Conſilia Cordium? Fruſtra verò Caluendi, ſiue Fallendi artifex Caluinus recalcitrat, eam certitudinem non ex operibus haberi, ideoque me dixiſſe, NIHIL MIHI CONSCIVS SVM: ſed ex promiſſione gratuita miſericordiæ Dei quæ nobis offertur in Chriſto. Quàm enim futile ſit ad labefactandum CATHOLICORVM Argumentum, patet. Nam ſiue ex Operibus ſiue ex Promiſſione certus forem me eſſe Iuſtum, dicere potui, MEIPSVM IVDICO; immo longè certiùs atque præclariùs, ſi ex promiſſione. Atqui hoc nequaquam dicere potui; igitur ne quidem ex promiſſione de mea Iuſtitia certus eram. Deinde vel Promiſſio illa omnium credentium eſt, vel paucorum: Si omnium, quorſum PAVLVS DE PROXIMIS NON IVDICANDIS, tanta, vbi apud homines tam de ſe quàm de aliis certos ne quidem eſſe poterat locus iudicandi, cùm Iudicium earum rerum ſit quæ per ſe haud ſatis patent? Si Paucorum illa Promiſſio, cur ad omnes extendunt & de re non communi ſtatuunt doctrinam communem? Sed iampridem interpretationem Auguſtini ſimilem, in Collectaneis Beda veſter deſcripſit: à qua certè nec Græcorum nec Latinorum Interpretes vlli vnquam diſſenſêre. Ex quo relinquitur, vt vbi ſit Vnitas, illic ſit & Veritas. Vnde & Bernardus in Sermone De Conuerſione ad Clericos, capite decimo ſexto, teſtatur, Apoſtolum, etſi nihil ſibi conſcium, tamen propter humani cordis abyſſum, iudicantis ſeſe Domini ſententiam magnoperè formidaſſe: cùm videlicet adiicerem, QVI AVTEM IVDICAT ME, (Græcè quoque, ἀνακρίνῳ, DIIVDICAT,) DOMINVS EST. Quarè ſummo, Theologicæ Sapientiæ, arcano, Tertia Parte Angelicus Thomas, Quæſtione octuageſima ſecunda, dum quærit, Articulo » quinto; Vtrùm malus Sacerdos Euchariſtiam conſecrare poſſit? explicans in Corpore Articuli hunc verſiculum noſtrum, Iure Interpretis quo apud omnes claruit, ſic Apoſtolicè diuinéque declarat:
» Et APOSTOLVS dicit primæ Corinthiorum quarto: Sic nos exiſti-
» met homo, vt Miniſtros Chriſti. & tamen poſtea ſubdit: Nihil mi-
» hi conſcius ſum: ſed non in hoc iuſtificatus ſum. ERAT ERGO
» CERTVS SE ESSE MINISTRVM CHRISTI; TAMEN NON ERAT CER-
» TVS SE ESSE IVSTVM. POTEST ERGO ALIQVIS ESSE MINISTER
» CHRISTI, ETIAMSI IVSTVS NON SIT. ET HOC AD EXCELLEN-
» TIAM CHRISTI PERTINET; CVI SICVT VERO DEO SERVIVNT
» NON SOLVM BONA, SED ETIAM MALA, QVÆ PER IPSIVS PRO-
» VIDENTIAM IN EIVS GLORIAM ORDINANTVR. Hactenus Beatus Thomas. Alphonſi autem à Caſtro addenda memorabilis hiſtoria eſt, libro nempe duodecimo è quattuordecim quos Zamorenſis ille, Ordinis Minorum, Regularis, vt vocant, Obſeruantiæ, Prouinciæ Sancti Iacobi, Aduerſùs omnes Hæreſes compoſuit. Itaque
» Verbo, PRÆDESTINATIO, hæc docet & narrat: SECVNDA HÆRE-
» SIS circa Prædeſtinationem, eſt, quæ adſerit, hominem ſine ſpeciali

Dei reuelatione poſſe ſcire ſe eſſe à Deo prædeſtinatum ad vitam æternam. Hæc Hæreſis HOC NOSTRO MISERANDO SÆCVLO AD QVASVIS HÆRESES SVSCITANDAS APTISSIMO, IN QVO QVIDQVID DE DOGMATIBVS EFFVNDERE LIBET, LICET, primò in publicum prodiit. Sed bene res habet, quòd qui ita ſentiunt, non ſunt vſque adeo progreſſi vt errorem ſuum per Scripturam, quæ multò latiùs quàm Verbum, nocere ſolet, prodiderint. Sed SOLO VERBO ſuum Temerarium, atque adeo Præſumptuoſum Iudicium manifeſtarunt. Nam in Concilio Tridentino, CVI PRÆSENS ADFVI, cùm inter viros doctos, qui multi illic aderant, tractaretur ex mandato Synodi Quæſtio DE CERTITVDINE IVSTIFICATIONIS HVMANÆ, & res eſſet inter eos controuerſa, Ecce VNVS AVT ALTER proſilierunt, qui Præſumptuoſa quadam Temeritate CORAM TANTA DOCTORVM VIRORVM MVLTITVDINE DICERE NON ERVBVERVNT: Hominem abſque ſpeciali Dei reuelatione poſſe certo ſcire non ſolum ſe eſſe Iuſtum, ſed eſſe Prædeſtinatum. VNVS AVTEM EX ILLIS VT TEMERITATEM SVAM & SVPERBAM PRÆSVMPTIONEM PLENIOREM FACERET, SEIPSVM IN EXEMPLVM PROPOSVIT, DICENS; NAM EGO QVIDEM CERTO SCIO ME ESSE PRÆDESTINATVM. QVOD EGO AVDIENS OBSTVPVI, MIRATVS, QVOD HOMO VEL MEDIOCRITER DOCTVS, ET SVI IVDICII COMPOS, IN TAM DEMENTEM ERROREM INCIDISSET, & ILLVM CORAM TALI AC TANTO COETV EFFVNDERE NON ERVBVISSET. Poſtea verò rem hanc mecum tractans, & diligenti conſideratione mente reuoluens, vehementer ſuſpicatus ſum, hos TAM PRÆSVMPTVOSÆ HÆRESIS adſertores, LVTHERVM in pectore geſtaſſe, & in illius verba iuraſſe, quamuis ILLI PRO CATHOLICIS SE NOBIS VENTITABANT, ET PRO TALIBVS, A NOBIS EXISTIMARI CVPIEBANT. Nam etſi LVTHERVS, numquam, quod ego ſciam, hanc Hæreſim APERTE docuit, ex aliis tamen illius adſertionibus EVIDENTER COLLIGITVR. Hæc & ad Hiſtoriam & ad Doctrinam ſæpe legenda Alphonſus à Caſtro. DVODECIMO; NON VVICLEFO APOSTATÆ ANGLIÆ, SED GREGORIO APOSTOLO ANGLIÆ FIDEM ESSE HABENDAM, NIHILQVE APOSTOLICA EPISCOPORVM AVCTORITATE DEBERE ESSE ANTIQVIVS: Non vt confundam vos, hæc ſcribo, ſed vt filios meos cariſſimos moneo. Nam ſi decem millia PÆDAGOGORVM habeatis in Chriſto, ſed non multos PATRES. Nam in Chriſto IESV per Euangelium ego vos genui: Οὐκ ἐντρέπων ὑμᾶς, γράφω ταῦτα, ἀλλ᾽ ὡς ΤΕΚΝΑ μου ἀγαπητὰ, νουθετῶ. Ἐὰν γὰρ μυρίους ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΥΣ ἔχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ᾽ οὐ πολλοὺς ΠΑΤΕΡΑΣ. ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ, διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. Hìc ſuſcipe, REX IACOBE, cauſam CATHOLICORVM: ſuſcipe cauſam Auguſtini, Gregorij, PAVLI: ſuſcipe cauſam tuæ Angliæ; immo APOLOGIÆ EVANGELII ab Anglia tua Angliæque Regibus olim ante hoc nouum Euangelium recepti; id eſt, cauſam VNITATIS ET VERITATIS; vt hoc iudicio probatus, cum Eccleſia Catholica, cum

I. COR. IV.

v. 14.

I. COR. IV. Populo Dei, & in laude & in gratia, & in benedictione eſſe poſſis. Cogita, qui ſis, quo loco, quid dare Populo Dei, quid reddere maioribus tuis debeas. Circunſtant te ſummæ auctoritates quæ te obliuiſci laudis domeſticæ non ſinant, quæ te dies noctesque commoneant. Fac tibi PATERNÆ LEGIS veniat in mentem: qua lege quondam ECCLESIA ANGLICANA optimo PATRE Gregorio, vigilantiſſimo PÆDAGOGO Auguſtino, vſa eſt. Atque, vt quondam pro Alexandrina Eccleſia contra Timotheum qui Patriarchalem Thronum inuaſerat, Imperatorem Leonem rogabant in Synodica his verbis Myrenſes Patres:
» ET SVDORES SANCTÆ MEMORIÆ ATHANASII, ET THEOPHILI, ET CYRILLI QVI ORTHODOXÆ FIDEI PRINCIPES EXSTITERVNT, NEQVAQVAM INVTILES ESSE PERMITTITE: Tu, REX IACOBE, nec PAVLI, nec GREGORII, nec AVGVSTINI, vt totidem Anglicanæ Eccleſiæ auctores tibi referam, SVDORES fruſtrari ne ſinas. En mecum clamat è Cælo Gregorius tanto magis de veſtra, quanto minus nunc de ſua ſalute ſollicitus:
» NON VT CONFVNDAM VOS HÆC SCRIBO, SED VT FILIOS MEOS CHARISSIMOS MONEO. NAM SI DECEM MILLIA PÆDAGOGORVM HABEATIS IN CHRISTO, SED NON MVLTOS PATRES. NAM IN CHRISTO IESV PER EVANGELIVM EGO VOS GENVI. Quid noſtri Angli reſpondeant, pluſquam noſtri Corinthij non habent. Iſti Pædagogi ſunt, & nos Patres. Non vos in Chriſto genuerunt, hoc eſt, Chriſtianos per Euangelium fecerunt; quod Apoſtolicum eſt, quod Paternum eſt: ſed ab alio genitos inſtituendos ſuſceperunt; quod non Parentum ſed Pædagogorum eſt, qui ad eam rem plerumque vel mercede conducuntur.

Prou 1. v. 8. Vrgeat Patris amor, inſtet Matris Eccleſiæ Fides, vt nec oblito Patre, nec dimiſſa Lege Matris tuæ ad Pædagogos conuoles, à quibus educationis tandem exigenda ratio erit. Immo exigo nunc reperioque (vt EVANGELICA APOCALYPSIS habet) MINVS HABENTES quàm Primi illi quibus DOCTRINAM ECCLESIÆ noſtri Heroës paternè tradiderunt. (Dan. 5. v. 27. Apoc. 2. v. 24.) Denique Moſaïca Lex Pædagogica; Euangelica Paterna eſt. ERGO relictis Pædagogicis pergamus Paterna ſcrutari. DECIMOTERTIO; DE NECESSITATE PASTORIS
1 Cor. 4. v. 21. » AC LIBERTATE GREGIS: QVID VVLTIS? in Virga veniam ad vos,
» an in Charitate & Spiritu Manſuetudinis? ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ; ἐν ῥάβδῳ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐν Ἀγάπῃ, Πνεύματί τε Πρᾳότητος; Et dubitatis adhuc de Libero Arbitrio, cum ab Apoſtolo veſtro dicitur vobis, QVID VVLTIS? Idem enim planè eſt ac ſi dicerem: Optionem vobis do eligendi alterum ex duobus, aut, Liberum vobis eſt vtrum velitis eligere. Deinde cùm PATERNAM VIRGAM mirantur in manu Euangelici Apoſtolicique Paſtoris, quàm ſint Vtriuſque Iuris tam Euangelici quàm Apoſtolici ignari, clarè Nouatores oſtendunt. Docet ſapientiſſimè Auguſtinus libro tertio Contra Epiſtolam Parmeniani capite primo:
» Nunquid, inquit, & VIRGA ſine Charitate eſt; quia
» ita contexuit; IN VIRGA veniam ad vos, an in Charitate? Sed quod

ſequitur, Spiritu Manſuetudinis; admonet intelligi, quia & VIR- « I.COR. IV.
GA Charitatem habet: ſed aliud eſt CHARITAS SEVERITATIS, a- «
liud CHARITAS MANSVETVDINIS. Vna quidem Charitas eſt, ſed «
diuerſa in diuerſis operatur. Porrò ſimile quid ex aduerſo ſuſpi- «
cans atque ſubindicans Romanus ille habitus Sapiens, de Beneficiis
libro ſecundo, dixit: Exorari in perniciem rogantium SÆVA BO- «
NITAS eſt. DECIMOQVARTO; DE VERITATE EVCHARISTIÆ, AC «
CELEBRATIONE FESTORVM: Etenim Paſcha noſtrum IMMOLATVS « I.COR.V.
eſt Chriſtus. Itaque EPVLEMVR: Καὶ γὰρ τὸ Πάσχα ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν « v.7. v.8.
ΕΤΥΘΗ Χριστός· Ὥστε ΕΟΡΤΑΖΩΜΕΝ· Inſignis profectò pro Verita-
te Euchariſtiæ locus. Si enim, vt ſupra multis probatum eſt, cùm
De Sacrificio ageremus, poſt Sacrificium, Epulum; aut immolata
Caro in Cruce tantùm Carnis Chriſti figura eſt, aut Veritas Carnis
Chriſti nobis epulanda data eſt. Ex iiſdem enim eſt Epulum ex
quibus Sacrificium, illudque ipſum ſacrificatur quod poſthac Man-
ducatione conſumitur. Item, pro Feriarum Feſtorumque Dierum
Celebratione hic verſiculus valet. Etenim Ἑορτάζειν, ſic translatè
Epulari ſonat, vt propriè tamen ſit, Feſtum Celebrare, quemadmo-
dum FERIARI apud Latinos non ita Vacare ac Ceſſare eſt, quin ex
eo vnde ductum eſt, Feſtum Agitare primariò ſignificet. Hinc, vt
ſupra meminimus, libro de Habitu Virginum; FESTA CELE-
BREMVS, Cyprianus legit: & Origenis Interpres DIEM FESTVM
CELEBREMVS, Homiliâ in Leuiticum quintâ, quæ eadem Auguſti-
ni lectio eſt, vt omittam quod Alcuini quondam Diſcipulus Hay-
mo, Epiſcopus Halberſtatenſis, teſtatur aliam editionem habere:
ITAQVE FESTIVITATEM CELEBREMVS. Feſtis videlicet diebus, &
Sacrificia peragi, & ſolemnes Epulæ ex carnibus immolatis exhibe-
ri ſolebant: ex quo & Feſtum, & Solemne Epulum celebrare, Ἑορ-
τάζειν erat. Vnde Concilium Laodicenum, Canone trigeſimo ſepti-
mo, ſanxit: Quòd non oporteat à Iudæis vel Hæreticis quæ mit- «
tuntur MVNERA FESTIVA (quæ ſic Dionyſius Exiguus; FE- «
RIATICA Iſidorus Mercator reddit, poſt quem alij, FESTIVA;)
ſuſcipere, nec cum eis Feſta Celebrare: Ὅτι οὐ δεῖ παρὰ τῶν Ἰουδαίων,
ἢ Αἱρετικῶν, τὰ πεμπόμενα ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΑ λαμβάνειν, μηδὲ ΣΥΝΕΟΡΤΑΖΕΙΝ
αὐτοῖς. Ea ergo mea mens fuit, vt ſicut Iudæi fermento abſtinebant,
quandiu Paſcha celebrabant: ita & vos Chriſtianum ac Perpetuum
Paſcha agentes, ſemper feriandum, abſtinendumque à veteris pra-
uæque conuerſationis fermento meminiſſetis. Vnde cùm ad hoc
Chriſtus pro nobis immolatus ſit, iure meritóque Eccleſia Catho-
lica non modò Ferias imperauit, ſed & Feriarum Dies addidit, immo
Perpetuas, ſi non ab omnibus, at certè à Paſtoribus omnium nomi-
ne habendas Ferias cenſuit, vt iam hîc Feſtum Æternum illum in
Cælo futurum ordiatur Diem. Diſcite in terris quorum vobiſcum,
immo nobiſcum, Scientiam habeatis in cælis.

Finis erat dictis, & adhuc MINOIA PROLES
Vrget opus, ſpernitque DEVM, FESTVMQVE PROFANAT.

I. COR. » DECIMOQVINTO; DE FIDE ET OPERIBVS: NOLITE ERRARE:
VI. v. 9. & 10. » Neque Fornicarij, neque Idolis ſeruientes, neque Adulteri, neque » Molles, neque Maſculorum Concubitores, neque Fures, neque » Auari, neque Ebrioſi, neque Maledici, neque Rapaces REGNVM » Dei poſſidebunt: ΜΗ ΠΛΑΝΑΣΘΕ· οὔτε Πόρνοι, οὔτε Εἰδωλολάτραι, οὔτε Μοιχοὶ, οὔτε Μαλακοὶ, οὔτε Ἀρσενοκοῖται, οὔτε Κλέπται, οὔτε Πλεονέκται, οὔτε Μέθυσοι, οὐ Λοίδοροι, οὐχ Ἅρπαγες, ΒΑΣΙΛΕΙΑΝ ΘΕΟΥ οὐ κληρονομήσουσι. Vetus error eſt, cuius Simonem illum Magum auctorem ferunt, ſalutem ſibi ex Sola Fide ſine Operibus promittere. Vnde malè quidam olim ſibi in ſuis peccatis blandientes, exiſtimauerunt ſeſe, quamuis non ad REGNVM, propter hanc Scripturam & ſimiles; AD VITAM ÆTERNAM tamen, merito Fidei, eſſe admittendos: contra quos Auguſtinus cum alibi, tum ex profeſſo in libro De Fide & Operibus, diſputat. Itaque cùm Corinthios quoſdam Præcurſores illa Hæreſis haberet, principiis obſtiti, palámque opinionem naſcentem adhucque latentem, erroris argui, quòd non abſque præſumptione aliqua ſiniſtra, inceſtuoſum illum Corinthium tamdiu apud ſe toleraſſe viderentur. His ergo, quò paucioribus, eò ſeue- » rioribus, verbis Lernæum illud caput præcîdendum fuit: NOLITE » ERRARE. Horreant huius ſæculi SOLIFIDIANI Hæretici; At tu, REX IACOBE, Errare noli, cui REGNVM DEI, ſi caueris, poſt illud tuum, promiſſum, ac certò repoſitum eſt. DECIMOSEXTO; DE
v. 11. » IVSTITIA CHRISTIANA: Et hæc quidam fuiſtis, ſed ABLVTI eſtis, » ſed SANCTIFICATI eſtis, ſed IVSTIFICATI eſtis, in nomine Do- » mini noſtri Ieſu Chriſti, & in Spiritu Dei noſtri: Καὶ ταῦτά τινες ἦτε, ἀλλὰ ΑΠΕΛΟΥΣΑΣΘΕ, ἀλλὰ ΗΓΙΑΣΘΗΤΕ, ἀλλ' ΕΔΙΚΑΙΩΘΗΤΕ, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, καὶ ἐν τῷ Πνεύματι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Quærant
Iſ. 30. v. 1. nunc ſed non ex me; habeant, ſed non per Spiritum meum, Imputatiuam ſuam Iuſtitiam Nouatores. Hîc & in Peccatorum Remiſſione Ablutio eſt, & in munditia poſitiua & inhærente qua quis applicatur ad Deum, SANCTITAS; & in Interioris Hominis Rectitudine principaliter ſita in Conformitate Mentis ad Legem Dei, Vera IVSTITIA. Non igitur Iuſtitia Chriſtiani Hominis Imputatiua erit, qua nimirum is qui reuera iuſtus non eſt, iuſtus credatur eſſe, ſiue iuſtus per imputationem dicatur; vel quòd tantùm ei peccata non imputentur, vel quòd imputetur ei Iuſtitia Chriſti: ac ſi quis per imputationem redemptionis Chriſti, quia non ſolùm nos ſed pro nobis, cùm Frater non redimeret, homo factus ac paſſus redemit, Redemptor dicendus eſſet: Sed ea CHRISTIANA IVSTITIA dicenda, qua quis à peccatis ad Deum verè conuerſus, eorum re-
Epheſ. 3. v. 24. miſſione accepta, NOVVM HOMINEM induit; atque ita mente reno-
Rom. 6. v. 4. uatus in nouitate vitæ & in obſeruatione mandatorum Dei ambulat, PER DOMINVM NOSTRVM IESVM CHRISTVM, vt orando ſemper Eccleſia perorat, id eſt, per meritum Paſſionis Domini ac Redemptoris atque Mediatoris noſtri Ieſu Chriſti, & virtute Spiritus Sancti à Deo noſtro procedentis, cui tanquam auctori ea quæ ad San-

ad Sanctificationem noſtram pertinent, peculiariter in Sacris Libris 1. COR. VII.
aſcribi ſolent. DECIMO SEPTIMO; DE SANCTO CLERICORVM
CÆLIBATV: Nolite fraudare inuicem, niſi fortè ex conſenſu ad « v. 5.
tempus, VT VACETIS ORATIONI: Μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μή τι ἂν «
ἐκ συμφώνου, πρὸς καιρόν, ΙΝΑ ΣΧΟΛΑΖΗΤΕ τῇ νηστείᾳ, καὶ ΤΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ. Hieronymi Pro Sancto Sacerdotum Cælibatu certiſſimum ex hoc loco Argumentum prioris ſui aduersùs Iouinianum libri capite vndeuigeſimo: Si Laicus & quicunque Fidelis orare non poteſt, niſi ca- «
reat Officio Coniugali; SACERDOTI, CVI SEMPER PRO POPVLO OF- «
FERENDA SVNT SACRIFICIA, ſemper orandum eſt: SI SEMPER O- «
RANDVM eſt; Ergo SEMPER CARENDVM MATRIMONIO. dignum «
Hieronymo atque Patrum Sæculo Enthymema, ac omni Argumento certius ætatis ſuæ, & Antiquæ, hoc eſt Primitiuæ, Eccleſiæ Teſtimonium, Ergo qui ſecus ſapiunt; deſipiunt! nec iam CATHOLICI dicendi, ſed IOVINIANISTÆ. Græca verò, VT VACETIS IEIVNIO ET ORATIONI; admonent, ad Cælibem Angelicamque Vitam, qua Caſti Sacerdotes in carne, præter carnem, viuunt, præuium cuſtodem IEIVNIVM eſſe. DECIMO OCTAVO; SACERDOTALEM CASTITATEM APO-
STOLICAM ESSE, AC SERVARI POSSE: Hoc autem dico, SECVNDVM « v. 6.
INDVLGENTIAM, non SECVNDVM IMPERIVM: Volo enim omnes vos «
eſſe SICVT MEIPSVM: Τοῦτο δὲ λέγω, ΚΑΤΑ ΣΥΓΓΝΩΜΗΝ, οὐ ΚΑΤ' ΕΠΙ- «
ΤΑΓΗΝ. Θέλω γὰρ πάντας ἀνθρώπους εἶναι, ΩΣ ΚΑΙ ΕΜΑΥΤΟΝ. Vbi ſunt qui
ex meis ſequentibus verbis: Melius eſt enim Nubere quàm Vri; im- « v. 9.
poſſibile eſſe fabulantur vt quis caſtitatem in Cælibatu ſeruet? Nunquid ſatis huiuſcemodi Obiectioni occurro his duobus verbis, SICVT MEIPSVM, errorem veſtrum, exemplo noſtro præueniens? Aſt ego ad
maiorem cautelam & iſta quoque præmiſi: Bonum eſt illis ſi ſic per- « v. 8.
maneant, SICVT ET EGO: quibus conceſſis obſtructum eſt os loquen- « Pſ. 62. v. vlt.
tium iniqua, nec iam quod arguant, habent. Neque enim per me culpare inſtitutum licet, cuius obſeruatione perfectum in me exemplum eſt. DECIMO NONO; DE NECESSITATE BAPTISMI AC BAPTISMO
PARVVLORVM: Alioquin Filij veſtri IMMVNDI eſſent, nunc autem « v. 14.
SANCTI ſunt: Ἐπεὶ ἄρα τὰ τέκνα ὑμῶν ΑΚΑΘΑΡΤΑ ἐστι, νῦν δὲ ΑΓΙΑ ἐστιν. «
Arcana verba, nec omnibus ſanè obuia: de quorum ſenſu hoc vnum Eccleſiæ ſuæ Chriſtus Sponſus hucvſque reuelauerat, non equidem Affirmatiuum, ſed Negatiuum; nempe, Non eſſe Chriſtianum inde colligere Fidelium Parentum Filios non opus habere Baptiſmo quo ſanctificentur, vtpote Sanctos hoc ipſo quo ex Sanctis Parentibus nati ſunt. Ergo adferentes hunc locum ad id probandum Pelagiani, ab Eccleſia Catholica damnati ſunt, eorumque De Baptiſmo Paruulorum ſententia, non Fides, ſed Hæreſis manifeſtè habita ac iudicata eſt. Num ex Immundis Pelagianis Caluiniani Filij nunc Sancti ſunt? Ad Auguſtinum, ad Auguſtinum prouocate, huius Pelagiani Erroris ſeueriſſimum iudicem, acerrimum vindicem. At Infidelibus deteriores ſunt qui nunc audent apud Chriſtianos, CONTRA NECESSITATEM BAPTISMI, id eſt,

1. COR. VII. Contra Chriſtianum Nomen, & verbis & ſcriptis palàm pugnare, immo blaſphemare. Qualis nefandus iſte, vt vocant, Miniſter in omnium bonorum feraciſſima, hoc excepto, regione Caletenſi, Rothomagenſis Diœceſis, quem Deus, ceu quoddam portentum, ſuſtulit; qui nuper librum cui titulus eſſet, CONTRA NECESSITATEM BAPTISMI, ediderat, cui lux auctorique, iuſto Dei iudicio, morte ſurrepta eſt. O Chriſti Sapientia! ô Patientia! Circa verò huius loci ſenſum, duo ex Auguſtino notanda, De peccatorum Meritis & Remiſſione libro ſecundo, capite vigeſimo ſexto: Alterum, Quòd quemadmodum ex Viri Infidelis Sanctificatione per Mulierem Fidelem, inferri nequit huiuſmodi virum non egere Baptiſmo; haud ſecus ex Sanctificatione Filiorum per Parentes Fideles, probari non poteſt Filiis non eſſe omnino neceſſarium Baptiſma: Alterum, Ingenuè fateri neſcire ſe qua de Sanctificatione hoc loco agatur; hoc vnum ſe ſcire non de Sanctificatione agi, ad quam Remiſſio Peccatorum pertineat, vt ex antecedente exemplo Viri Infidelis per Mulierem Fidelem Sanctificati, patet. Verumenimvero, quomodo Sanctus, qui adhuc Infidelis? Hîc opportunè vbi deſinit Phyſicus, ibi incipit ANGLIÆ MEDICVS, id eſt, nobiliſſimus ætate veſtra Auguſtini Diſcipulus, ac Interpres meus, PER-
1. Tim. 1. v. 13. RONIVS, meo exemplo, EX PERSECVTORE PRÆDICATOR factus: cui,
1. Cor. 14. v. 30. tanquam SEDENTI, nouiſſimè in diebus iſtis, ſuper hunc locum ob Eccleſiæ vtilitatem reuelatum eſt, adiectumque ac depoſitum aliquid, certè dignum Auguſtino. Vnde locum hunc noſtrum De Prophetis Beatus Cyprianus, in Epiſtola ſeptuageſima prima, quæ eſt ad Quintum, ad Epiſcopos, accommodat, referente & laudante Auguſtino, libro ſecundo de Baptiſmo contra Donatiſtas, capite octauo. Recitatis
» enim his ad quæ nunc alluſi, meis huius Epiſtolæ verbis; Prophetæ
» DVO AVT TRES loquantur, & cæteri EXAMINENT, ſi alij SEDENTI
» reuelatum fuerit, ille PRIOR TACEAT; ita De Epiſcopis agens ſubiun-
» git: Qua in parte docuit (me nimirum intelligit) & oſtendit multa
» ſingulis in melius reuelari; & debere vnumquemque, non pro eo quod
» ſemel imbiberat, & tenebat, pertinaciter congredi, ſed ſi quid melius
» & vtilius exſtiterit, libenter amplecti. Sed à Cypriano Auguſtinoque iam tacentibus, ad alium tertium cui reuelatum eſt, id eſt, ad PERRO-
» NIVM, redeamus. LÆTETVR MATER ECCLESIA, QVÆ TALEM HA-
» BET FILIVM; vt de Dionyſio Carthuſiano viro ſanctiſſimo doctiſſimoque, æquali ſuo, PAVLVM Papam SECVNDVM quandoque dixiſſe memoriæ proditum eſt. PERRONIVS enim, capite ſexto libri ſecundi Reſponſorum ad tua Reſponſa, DOCTISSIME REX, ſic, tametſi tacitis nominibus, Eſtij Duaceni, grauiſſimi Theologi, SANCTITATEM ANALOGICAM; Cardinalis Cajetani, ſummi ingenij nec minoris pietatis viri, MVNDITIAM LEGALEM, tanquam nouam aliquam Spartam nactus ornauit, vt tertium quoddam inuentum condiderit; ſic ſuum, ſic aptum, vt nihil certè huic loco ſcrupuli iam ſupereſſe
1. Eſdr. 10. v. 2. poſſit. Me enim PAVLVM, tanquam NOVVM quendam ESDRAM, facit, non quidem DE COETV TRANSMIGRATIONIS ſeparantem Vxores Alienigenas, ET EOS QVI DE HIS NATI SVNT, quin

potiùs (quia in eo qui fecit vtraque vnum, nil COMMVNE ſiue Immundum dicendum eſt, vt per Petrum docuit) iungentem in Chriſto viris ſuis, facit Mulieres Infideles, eaſque retinentem, & eos qui de his nati ſunt: quos quoque ſanctificantem ac mundantem inducit Munditia Legali, quæ non quidem Peccata ſed quæ Legalia excludat. Quemadmodum ergo ſanctificaſſe dicitur Dominus Gentes, prohibens ampliùs eas pro Immundis haberi, ac coniungens Vtrumque Populum in vnum, iuxta illud Iſaiæ decimo tertio; MANDAVI SANCTIFICATIS MEIS: ſic Fidelium Infideles Mulieres ac Viros Sanctificari, ex iiſque ſuſceptos Filios SANCTOS, ſiue, vt Syrus Interpres vertit, MVNDOS, eſſe, SANCTITATE EVANGELICA, SANCTITATE LEGALI, SANCTITATE ANALOGICA, SANCTITATE SECVNDVM QVID κατά τι, dixi & edixi. Qua certè Sanctitate in vniuerſum Chriſtianos, ſiue omnes, qui Chriſtianum profitentur nomen, quo certè nomine tam boni quàm mali veniunt ac comprehenduntur, SANCTOS appellare paſſim ſoleo. Vnde apud Tertullianum, libro ſecundo Ad Vxorem, Coniux Infidelis, acquieſcens, atque conſentiens habitare cum Coniuge Fideli, dicitur, CANDIDATVS TIMORIS; & apud Hieronymum imitatione Tertulliani, libro primo contra Iouinianum, CANDIDATVS FIDEI. Quare, ſuper hac noſtra Quæſtione Apoſtolica conſultus à Paulino Hieronymus, Quomodo Sancti ſint, qui de Fidelibus, id eſt, Baptizatis naſcuntur? Epiſtolâ centeſimâ quinquageſimâ tertiâ, pro reſponſo Tertullianum aſſerentem adducit, Sanctos dici Fidelium Filios, Quòd quaſi CANDIDATI SINT FIDEI, & nullis Idololatriæ ſordibus polluantur: Tametſi haud alius nunc apud Tertullianum locus reperiatur, niſi is ſit quo in libro de Anima capite trigeſimo nono, Sanctos ab Apoſtolo vocari dicit Fidelium Filios, quaſi DESIGNATOS SANCTITATIS, ac per hoc etiam SALVTIS. Atque hæc ſummatim de Nouis Perronianis inuentis, quibus addere pauca hæc vetera facilè fuit, vt quod in Euangelio eſt, omnis Scriba Doctus in Regno Cælorum ſimilis ſit Homini Patrifamiliâs, qui profert de Theſauro ſuo NOVA ET VETERA. VIGESIMO; DE POSSIBILITATE OBSERVATIONIS MANDATORVM DEI, DEQVE OPERVM NECESSITATE AD CONSEQVENDAM GLORIAM: Circumciſio nihil eſt, & Præputium nihil eſt, ſed OBSERVATIO MANDATORVM DEI: Η Περιτομὴ, οὐδέν ἐστι, καὶ ἡ Ακροβυστία, οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ ΤΗΡΗΣΙΣ ΕΝΤΟΛΩΝ ΘΕΟΥ. Ergo Obſeruatio Mandatorum Dei non eſt impoſſibilis: Ergo Opera ex Lege Chriſti & Gratiæ ad Iuſtitiam Salutemque conferunt, vti poſtmodum Romanos his verbis docui; FACTORES LEGIS IVSTIFICABVNTVR: ex illo Dominico Matthæi, Si vis ad VITAM ingredi, SERVA MANDATA. Itaque quinto ſextoque ad Galatas, verbis nonnihil diuerſis, hanc eandem ſic ſententiam, inculco: In Chriſto Ieſu (quinti capitis verba ſunt) neque Circumciſio aliquid valet, neque Præputium, ſed FIDES QVÆ PER CHARITATEM OPERATVR; Et capite ſexto: ſed NOVA CREATVRA. Ex quo ſemper ab iis qui in Lege Domini meditantur, intellectum eſt, eadem eſſe, ſaltem, quod aiunt, Concomitanter,

I. COR. VII. Act. 10. v. 28. « Iſ. 13. v. 13. Matt. 13. v. 52. « 1. Cor. 7. v. 19. « Rom. 2. v. 13. « Matt. 19. v. 17. « Gal. 5. v. 6. « Gal. 6 v. 15

I. COR. VII. hæc Tria; OBSERVATIONEM MANDATORVM DEI, FIDEM QVÆ PER
CHARITATEM OPERATVR, & NOVAM CREATVRAM. VIGESIMO
PRIMO; DE SANCTA VIRGINITATE CONSILIISQVE EVANGELICIS:
v.25. » De Virginibus autem PRÆCEPTVM DOMINI non habeo: CONSI-
» LIVM autem do, TANQVAM MISERICORDIAM CONSEQVVTVS A
» DOMINO VT SIM FIDELIS: Περὶ δὲ τῶν Παρθένων, ΕΠΙΤΑΓΗΝ Κυρίου οὐκ
ἔχω· ΓΝΩΜΗΝ δὲ δίδωμι, ΩΣ ΗΛΕΗΜΕΝΟΣ ΤΠΟ ΚΤΡΙΟΤ, ΠΙΣΤΟΣ ΕΙ-
ΝΑΙ. Conuincit hic locus, non omnia bona quæ faciunt Fideles, eſſe
Præcepti, ſicut huius ſæculi Sectarij contendunt; ſed quædam eſſe
Conſilij; ad quæ nimirum abſolutè ex aliquo Dei Præcepto minimè
» teneantur. Nam PRÆCEPTVM quidem eſt, (ait Auguſtinus libro DE
SANCTA VIRGINITATE, quem contra dogma Iouiniani ſcripſit, non
» modò Cælibatui, ſed & Virginitati Nuptias coæquantis,) cui non
» obedire, peccatum eſt: CONSILIVM, quo ſi vti nolueris, minùs boni
» adipiſcêris, non mali aliquid perpetrabis. De Bono autem Virginita-
tis per tria genera Boni ſic Diuus Thomas diſſerit in verſiculum ſe-
v.26. » quentem: Exiſtimo ergo hoc BONVM eſſe propter Inſtantem Neceſ-
» ſitatem (videlicet cùm Euangelij, tum Martyrij) BONVM, inquit, Ho-
» neſtum, PROPTER PVRITATEM; Delectabile, PROPTER LIBERTA-
Matt. 13. v. 8. » TEM; Vtile, PROPTER MERCEDEM: quia debetur ei FRVCTVS CEN-
» TESIMVS. Vnde Sanctiſſimum illum Galliæ Archiepiſcopum non
1.Tim.3. v.2. modò PHILOXENVM, ſed & PHILOPTOCHVM Martinum dicere ſoli-
» tum refert Sulpitius, in eius Vita, Dialogo ſecundo: CONIVGIVM PER-
» TINET AD VENIAM; VIRGINITAS SPECTAT AD GLORIAM; FORNI-
» CATIO DEPVTATVR AD POENAM. VIGESIMO SECVNDO; LIBERAM
v 28. » ESSE VIRGINITATEM, SINE VOTO; NON ITEM, EX VOTO: Et, ſi nu-
» pſerit Virgo, non Peccauit: Καὶ ἐὰν γήμῃ ἡ Παρθένος, οὐχ ἥμαρτε· Num mo-
nentes audis Commentatores omnes, Photium, Theophylactum,
Oecumenium, cæteroſque ſecutos Chryſoſtomum, tam in Com-
mentario, quàm in Sermone De Libello Repudij, non loqui PAV-
LVM de ea Virgine quæ Chriſto dicata ſit? Hanc enim ſi nupſerit,
Adulterum Chriſto Sponſo ſuo ſuperinducere, & proinde grauiter
admodum peccare? Tonat Hieronymus, primo aduersùs Iouinianum
libro, hunc verſiculum expendens. audiant Monachorum Monacha-
» rumque Prophani iſti Pronubi, noſtri Iouinianiſtæ: Non illa, inquit,
» Virgo, QVÆ SEMET DEI CVLTVI DEDICAVIT. Harum enim ſi qua
1.Tim.5. v. 12. » nupſerit, HABEBIT DAMNATIONEM, quia PRIMAM FIDEM irritam
» fecit. Et addit Hieronymus: Virgines enim quæ POST CONSECRA-
» TIONEM nupſerint, non tam ADVLTERÆ, quàm INCESTÆ ſunt. In-
ceſtas vocat, ob id quod ex quinto noſtræ ad Timotheum prioris, eas
videlicet Primam Fidem irritam feciſſe, ſiue Deo factum Continen-
tiæ Votum violaſſe dixit: vbi certè eas vt fœdifragas propterea
DAMNATIONEM HABERE ibidem pronuncio. Quare meritò ſanxit
» vndeuigeſimus Ancyranus Canon: Quotquot VIRGINITATEM
» PROMITTENTES, IRRITAM FACIVNT SPONSIO-
» NEM, inter BIGAMOS cenſeantur: Virgines autem quæ conue-
» niunt cum aliquibus tanquam Sorores habitare, prohibemus:

Ὅσοι ΠΑΡΘΕΝΙΑΝ ΕΠΑΓΓΕΛΛΟΜΕΝΟΙ, ΑΘΕΤΟΥΣΙ ΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕ- I. COR.
ΛΙΑΝ, τὸν τῶν ΔΙΓΑΜΩΝ ὅρον ἐκπληρούντων σφῶν. Τὰς μὲν τοι συνερχομένας VII.
παρθένους ποιῶ, ὡς ἀδελφὰς, ἐκωλύσαμεν. Ac poſtmodum Concilium Africanum ſub Bonifacio & Cæleſtino, Canone vndecimo: Vt « VIRGINES SACRÆ, cùm parentibus (à quibus cuſtodiebantur) pri- « uatæ fuerint, EPISCOPI PROVIDENTIA, (vel PRESBYTERI, VBI « EPISCOPVS ABSENS EST) in MONASTERIO VIRGINVM, vel gra- « uioribus feminis, commendentur: vt ſimul habitantes, INVICEM « SE CVSTODIANT; ne, paſſim vagando, ECCLESIÆ LÆDANT EXI- « STIMATIONEM. VIGESIMO TERTIO; DE SACRO COELIBATV: « Volo autem vos ſine ſollicitudine eſſe. QVI SINE VXORE EST, « v. 32.
ſollicitus eſt quæ Domini ſunt, QVOMODO PLACEAT DEO: Qui « autem cum Vxore eſt, ſollicitus eſt quæ ſunt Mundi, Quomodo pla- « ceat Vxori; & DIVISVS EST. Et MVLIER INNVPTA & VIRGO co- « gitat quæ Domini ſunt; VT SIT SANCTA CORPORE ET SPIRITV: « Quæ autem Nupta eſt, cogitat QVÆ SVNT MVNDI: Quomodo pla- « ceat Viro. Porrò hoc AD VTILITATEM VESTRAM dico, non VT LA- « QVEVM VOBIS INIICIAM, ſed ad id QVOD HONESTVM EST, & « QVOD FACVLTATEM PRÆBEAT SINE IMPEDIMENTO DOMINVM « OBSECRANDI: Θέλω δὲ ὑμᾶς Ἀμερίμνους εἶναι. Ο ΑΓΑΜΟΣ μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, ΠΩΣ ΑΡΕΣΕΙ ΤΩ ΚΥΡΙΩ. Ὁ δὲ γαμήσας, μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κόσμου, Πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί. ΜΕΜΕΡΙΣΤΑΙ ἡ Γυνὴ, καὶ ἡ Παρθένος. ἡ Ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ « Κυρίου, ΙΝΑ Η ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΣΩΜΑΤΙ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙ. Η δὲ Γαμήσασα μεριμνᾷ ΤΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ, Πῶς ἀρέσει τῷ ἀνδρί. Τοῦτο δὲ πρὸς ΤΟ ΥΜΩΝ ΑΥΤΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝ λέγω· ΟΥΧ ΙΝΑ ΒΡΟΧΟΝ ΥΜΙΝ ΕΠΙΒΑΛΩ, ἀλλὰ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΣΧΗΜΟΝ ΚΑΙ ΕΥΠΡΟΣΕΔΡΟΝ ΤΩ ΚΥΡΙΩ, ΑΠΕΡΙΣΠΑ-ΣΤΩΣ. Laus atque Inſtitutum Sacri Cœlibatus. Ac primum quidem pro eo QVI SINE VXORE, ab Interprete Vulgato dicitur, legitur à Cy-priano, Tractatu De Habitu Virginum, & libro tertio Teſtimoniorũ, capite trigeſimo ſecundo, proprio nomine, CÆLEBS. Deinde illa verba, QVOMODO PLACEAT DEO, vel Græcè, QVOMODO PLACEBIT DO-MINO, ſcilicet Chriſto; placeri ſummoperè Domino (cui placetur per opera Pietatis) per SANCTVM CÆLIBATVM demonſtrant. Apoſtoli-ca enim ſacra illa verba, Chriſtum vt Dominum noſtrum, & nos vt Seruos eius Emptitios, quorum eſt ea ſollicitè curare & agere, per quæ Domino ſuo placituros ſe ſperent, nobis proponunt; idque maximè adſerunt per Sanctum Cælibatum contingere; quo, Dei causâ, totos ſe iis quæ Dei ſunt, homines deuouent. Eſt enim Sanctus Cælibatus, va-catio ab omnibus, vt vni Deo vaces. Tertiò; Coniugatus DIVISVS EST. Quomodo ergo vni rectè militans Deo, ſe Coniugio implica- 2.Tim.2.v.4.
bit? Præterea quòd vir SERVVS ſit VXORIS, vt eum appellat Hie-ronymus, aduersùs Iouinianum libro primo, ex ſuperioribus con-ſtat: Non enim Vir ſui corporis habet poteſtatem, ſed Vxor. Vnde « 1. Cor. 7.
& Mundo ſeruire cogitur propter Vxorem. Ex quo, libro De Vera v. 4.
Virginitate, Περὶ ἀληθοῦς Παρθενίας, Baſilius Coniugium inter alia, DOLO-RVM OFFICINAM, Ὀδυνῶν Ἐργαστήριον, vocat. Quartò; VT SIT SANCTA CORPORE ET SPIRITV, ideo dixi, vt Catholicorum præoccuparé par-

I. COR. VII.

tes decernentium pro Hæreticis habendos qui docerent, Virginitatis ſtudium à me eo nomine ſolùm quòd hominem ab huius mundi curis expeditum reddat, non autem quòd per ſe Deo placeat, commendari. Aduertendum tamen eſt, Eccleſiam, non in ſolis Virginibus ac Innuptis Sanctam eſſe, ſed in iis etiam qui Caſto Coniugio copulantur, vt de Bono Viduitatis, atque de Bono Coniugali Auguſtinus ex noſtris ſcripturis probat, Nuptam ſuo quoque modo & corpore & Spiritu Sanctam eſſe adſerens. Quinto; Quis Sanctum proponentem Cælibatum, LAQVEVM INIICERE, præter Hæreticum, nunc dicat, cùm è contra Catholicè & Apoſtolicè in Eccleſia Romana, AD VTILITATEM eorum qui poſſunt capere ex hoc loco perſuadeatur? Non iniicitur nolentibus Cælibatus; quinetiam in Sacri Subdiaconatus collatione probantur QVANTVM HVMANA FRAGILITAS NOSSE POTEST ET SINIT huius Sancti Cælibatus Candidati, monenturque coram Populo, ne quid aggrediantur temerè: ſicque Gratiam Dei, Perpetuumque Miniſterium Altaris obnixè humiliterque petentibus Acolythis Ordo Subdiaconatus, cui primo Cælibatus, tanquam ſemper orare volentium conditio, neceſſario adiunctus eſt, in nomine Domini confertur. Confirmat id Græco-latinus Codex Canonum Eccleſiæ Africanæ, vbi Capitulo vigeſimo quinto Concilium Carthaginienſe Tertium ſic rem de-
» clarat: Aurelius Epiſcopus dixit: Addimus, Fratres Cariſſimi, præ-
» terea, cùm de quorumdam Clericorum quamuis LECTORVM, erga
» Vxores proprias, incontinentia referretur, PLACVIT, QVOD ET IN
» DIVERSIS CONCILIIS FIRMATVM EST; vt SVBDIACONI qui SA-
» CRA MYSTERIA CONTRECTANT, & Diaconi & Preſbyteri, ſed &
» Epiſcopi SECVNDVM PRIORA STATVTA etiam AB VXORIBVS SE
» CONTINEANT: VT TANQVAM NON HABENTES videantur eſſe:
» quod niſi fecerint, AB ECCLESIASTICO REMOVEANTVR OFFICIO;
» Cæteros autem Clericos ad hoc non cogi, NISI MATVRIORI ÆTA-
» TE. Ab Vniuerſo Concilio dictum eſt: Quæ VESTRA SANCTITAS
» eſt iuſtè moderata, & Sancta & Deo placita ſunt, CONFIRMAMVS:
Αὐρήλιος Ἐπίσκοπος εἶπεν· Προςτίθημι, Ἀδελφοὶ Τιμιώτατοι, πρὸς τούτοις, ὡς τῶν διαφέρεσθαι ἕνεκεν ἐγκρατείας τῆς περὶ τὰς ἰδίας γυναῖκας τινῶν τῶν Κληρικῶν, ἐξαιρέτως ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ, ὃ καὶ ΕΝ ΔΙΑΦΟΡΟΙΣ ΣΥΝΟΔΟΙΣ ΒΕΒΑΙΩΘΕΝ, ὥστε ΤΟΥΣ ΥΠΟΔΙΑΚΟΝΟΥΣ, τοὺς ΤΑ ΙΕΡΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΨΗΛΑΦΩΝΤΑΣ, καὶ τοὺς Διακόνους, καὶ Πρεσβυτέρους, ἀλλὰ καὶ Ἐπισκόπους, κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους, καὶ ΕΚ ΤΩΝ ΣΥΜΒΙΩΝ ΕΓΚΡΑΤΕΥΕΣΘΑΙ, ἵνα ΩΣ ΜΗ ΕΧΟΝΤΕΣ ὦσιν· ὅπερ εἰ μὴ ποιήσωσιν, ΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΑΠΟΚΙΝΗΘΩΣΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΟΣ· Τοὺς δὲ λοιποὺς Κληρικοὺς, πρὸς τοὺς μὴ ἀναγκάζεσθαι, ΕΙ ΜΗ ΕΝ ΠΡΟΒΕΒΗΚΥΙΑ ΚΕΙΡΑ. Ἀπὸ πάσης ἐλέχθη Συνόδου· Ἅπερ Η ΥΜΕΤΕΡΑ ΑΓΙΩΣΥΝΗ δικαίως ἐῤῥύθμισεν, ἱεροπρεπῆ ὄντα, καὶ Θεάρεστα, ΒΕΒΑΙΩΜΕΝ. Quod idem Africanus Codex rurſus habet Capitulo ſeptuageſimo ex Concilio Carthaginienſi Quinto, capite tertio; & Africano, Capite trigeſimo ſeptimo, cum hac Inſcriptio-
» ne, QVI CLERICI AB VXORIBVS DEBEANT ABSTINERE? Περὶ τῶν,

ποῖοι ὀφείλουσι Κληρικοί, γαμετῆς ἀπέχεσθαι; Vnde pro, DOMINVM OBSECRANDI, Lyranus, DOMINO OBSECRANDI, habet, interpretaturque, SACRE SERVIENDI; & Carthuſianus, DEVM PER SACRA INVOCANDI: alij verò legunt, DOMINO OBSERVANDI. Hinc decimus ille Ancyranus Canon DE DIACONIBVS PROTESTANTIBVS QVVM ORDINANTVR, ac per conſequens DE DIACONORVM CÆLIBATV, hæc habet: Diaconi, quicumque Ordinantur, ſi in ipſa ORDINATIONE proteſtati ſunt, & dixerunt velle ſe Coniugio copulari, quia ſic manere non poſſunt: hi, ſi poſtmodum vxores duxerint, in miniſterio maneant, PROPTEREA QVOD EIS EPISCOPVS LICENTIAM DEDERIT. Quicunque ſanè tacuerint, & ſuſceperint MANVS IMPOSITIONEM, PROFESSI CONTINENTIAM, (hoc Exemplaria Græca nunc non habent, DE PROFESSIONE CONTINENTIÆ, ſed ex ſequentibus ſubintelligitur: & hæc Interpretatio Dionyſij Exigui Veterum Exemplarium Praxeoſque Eccleſiæ, fidem habet:) & poſtea Nuptiis obligati ſunt, A MINISTERIO CESSARE DEBEBVNT: Διάκονοι, ὅσοι καθίστανται, παρ' αὐτὴν τὴν κατάστασιν, εἰ ἐμαρτύραντο καὶ ἔφασαν χρῆναι γαμῆσαι, μὴ δυνάμενοι οὕτως μένειν· οὗτοι μετὰ ταῦτα γαμήσαντες, ἔστωσαν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, ΔΙΑ ΤΟ ΕΠΙΤΡΑΠΗΝΑΙ ΑΥΤΟΥΣ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ. Τοῦτο δὲ, εἴ τινες σιωπήσαντες, καὶ καταδεξάμενοι ΕΝ ΤΗ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ μένειν οὕτως, μετὰ ταῦτα ἦλθον ἐπὶ Γάμον, ΠΕΠΑΥΣΘΑΙ ΑΥΤΟΥΣ ΤΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ. Ac paulo poſt, iidem ferme Ancyrani Patres, ante Nicænam Synodum, cùm in Galatia ſeu Gallogræcia ſub Vitali Antiocheno Patriarcha, Ancyrano Concilio, ea quæ ad mores Eccleſiæ Orientalis, ac præcipuè Eccleſiaſticorum Miniſtrorum reformandos requirebantur, nondum planè ac perfectè conſtituta fuiſſent; Neocæſareenſi Concilio in Cappadocia, Oeconomiam Eccleſiaſticam rectè inſtituendam, omniumque Fidelium mores pià & ſanctè componendos aggreſſuri, à Sacro Sacerdotum Cælibatu ſic primo Canone ordiendum eſſe duxerunt, quo ſtabilito cætera facilè firmanda viderentur: PRESBYTER, SI VXOREM ACCEPERIT, AB ORDINE DEPONATVR. Si verò fornicatus fuerit, vel adulterium perpetrauerit, ampliùs pelli debet, & ad pœnitentiam redigi: ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΕΑΝ ΓΗΜΗ, ΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ ΑΥΤΟΝ ΜΕΤΑΤΙΘΕΣΘΑΙ· ἐὰν δὲ πορνεύσῃ, ἢ μοιχεύσῃ, ἐξωθεῖσθαι αὐτὸν τέλεον, καὶ ἄγεσθαι αὐτὸν εἰς μετάνοιαν. Hæc Neocæſareenſis Synodus, quam, vt Ancyranam, à Patribus Nicæni Concilij approbatam fuiſſe patet Seſſione ſeptima Concilij Florentini. Ante verò vtramque hanc Synodum, Ancyranam & Neocæſareenſem, Concilium Eliberitanum, celebratum in Hiſpania, (cui Magnus ille poſthac Magni Nicæni Præſes, Hoſius, qui Diocletiani Perſecutione vrgente Vexillum Confeſſionis aduersùs impietatem erexit, interfuit) hunc trigeſimum tertium Canonem ſtatuerat: PLACVIT IN TOTVM PROHIBERI EPISCOPIS, PRESBYTERIS ET DIACONIBVS, VEL OMNIBVS CLERICIS POSITIS IN MONASTERIO, ABSTINERE SE A CONIVGIBVS SVIS, ET NON GENERARE FILIOS; QVICVNQVE VERO FECERIT, AB HONORE

I. COR. VII.

I. COR. VII. » CLERICATVS EXTERMINETVR. Nihil verò Cælibatu honeſtius: nihil quod æquè facultatem præbeat, ſine impedimento Dominum obſecrandi. Immo verò illud Honeſtum, Εὔσχημον eſt, id eſt Decorum, ſiue Pulchrum, quod Inhoneſto opponitur: quo quidem
1. Cor. 12. v. 23. Indecora illa Generationis membra INHONESTA, Ἀσχήμονα, infra capite duodecimo, à me appellantur. Porrò, cùm Bonum, Honeſtum, & Commodum genere differant, in Verbis Apoſtoli Veſtri, Virginitatis & Continentiæ Bonum prædicantis, neu quæſo ampliùs Bonum accipi pro Commodo, Nouatores, calumniemini. Vnde nonnulli Codices, quos in Bibliis caſtigandis Louanienſes ſequuti ſunt, pro, DOMINO OBSECRANDI, habent, DOMINVM OBSERVANDI; quo maior honeſtas, ſanctitaſque in illo acceſſu ad illa diuina latêre inſinuetur. Et profectò Sacerdotalis Sanctitas, quæ correlatiua eſt Altari, fons eſt Sanctitatis omnis, atque ad eam acceſſu, aut receſſu ab ea, cæteras Chriſtiani, vt menſurâ rerum, metiuntur. Quò certè reſpexiſſe atque alluſiſſe Tertullianus, libro ſecundo
» ad Vxorem, capite tertio, videtur, dicens: Quæuis Fidelis Mulier
» DOMINVM OBSERVET neceſſe eſt. Vltimo denique illud ante omnia notandum videtur; Tantum ſubeſſe in Sancto Cælibatu Myſterium, vt Græca noſtra illa verba, Πρὸς τὸ Εὔσχημον, καὶ Εὐπρόσεδρον, (aliàs, Εὐπάρεδρον, quod idem eſt) τῷ Κυρίῳ, Ἀπερισπάστως· numquam plenè ſatis exprimi ac reddi poſſint. Quare diu multúmque Græcè duntaxat, nuſquam Latinè, in Eccleſia lecta ſunt, & tanquam Angelicum aliquod, hominibuſque ineffabile, nec temerè adeundum Myſterium, aſteriſco notata ſunt. Ad ſua vſque tempora ininterpretata manſiſſe Hieronymus auctor eſt, capite ſeptimo libri primi in Iouinianum; vbi ſummoperè notanda hæc adiicit:
» Ac ne forſitan putaretur onus grauiſſimum Caſtitatis, nolentibus
v. 35. » imponere, ſtatim iungit cauſas ſuadendi, & ait: HOC AVTEM AD
» VTILITATEM VESTRAM DICO; NON VT LAQVEVM VOBIS INII-
» CIAM; SED VT AD ID QVOD HONESTVM EST, ET INTENTE FA-
» CIT SERVIRE DOMINO, ABSQVE VLLA DISTRACTIONE, VOS AD-
» HORTER. PROPRIETATEM GRÆCAM (ſolet Hieronymus, ſic diſtinguere, vulgoque dicere, PROPRIETATEM GRÆCAM, & VERI-
» TATEM HEBRAICAM) Latinus ſermo non explicat. quibus enim
» Verbis quis poſſit dicere? Τοῦτο δὲ πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν συμφέρον λέγω, οὐχ
» ἵνα βρόχον ὑμῖν ἐπιβάλω, ἀλλὰ πρὸς τὸ Εὔσχημον καὶ Εὐπρόσεδρον τῷ Κυρίῳ,
» ἀπερισπάστως. VNDE ET IN LATINIS CODICIBVS, OB TRANSLATIO-
» NIS DIFFICVLTATEM, HOC PENITVS NON INVENITVR. VTA-
» MVR IGITVR EO, QVOD NOS VERTIMVS. Non imponit nobis
» APOSTOLVS laqueum, nec cogit eſſe, quod nolumus; ſed ſuadet
» quod honeſtum eſt & decorum; ET INTENTE FACIT SERVIRE
» DOMINO, ET SEMPER ESSE SOLLICITVM, ET EXSPECTARE PA-
» RATVM DOMINI VOLVNTATEM: VT CVM QVID IMPERAVERIT,
» QVASI STRENVVS ET ARMATVS MILES, STATIM IMPLEAT
» QVOD PRÆCEPTVM EST; ET HOC FACIAT SINE VLLA

DISTENTIONE, QVÆ DATA EST SECVNDVM ECCLESIASTEM HOMINIBVS HVIVS MVNDI, VT DISTENDANTVR IN EA. Hactenus Myſtagogus ille Sacri Cælibatus Hieronymus, Summique Chriſtianæ Philoſophiæ Arcani: quod & ININTERPRETABILE Cælibatus eſſe Myſterium docet, & ſola olim Perfectorum Traditione contemplandum, iiſque ſolis qui Græcorum Myſteriis Apoſtolicè initiati eſſent. Hinc accidit vt apud huius noſtræ Epiſtolæ Latinos antiquiores Commentatores, hæc pars expoſita non legatur. Vnus Sedulius eſt, qui neſcio quo vſus Interprete, tantùm habet; VT SIT FREQVENS ORATIO. Nec putabit hanc partem Auguſtinum legiſſe, qui conſideret ea quæ diſſerit De Bono Viduitatis, capite quinto. Diſce hinc quanta quámque neceſſaria Theologo ſit Græcarum Litterarum peritia atque cognitio, ſine qua pænè Myſteriorum expertem eſſe neceſſe eſt. Liquet verò ex his, quàm ſtultè errent, qui vana quadam ſpecie humilitatis, & inanis cuiuſdam Ruſticæ Simplicitatis imagine deluſi Scientias fugiunt, ne in ſuperbiam extollantur. Nunc ſemel Auguſtino auſcultent, atque animum adtendant, dum in Enarratione Pſalmi centeſimi trigeſimi; SVNT, inquit, QVIDAM HOMINES, QVI CVM AVDIERINT QVIA HVMILES ESSE DEBENT, DIMITTVNT SE, NIHIL VOLVNT DISCERE, PVTANTES QVIA SI ALIQVID DIDICERINT, SVPERBI ERVNT; ET REMANENT IN SOLO LACTE; QVOS REPREHENDIT SCRIPTVRA, DICENS; ET FACTI ESTIS OPVS HABENTES LACTE, NON SOLIDO CIBO: & reliqua. Ac tandem concludit: ERGO NON DEBET HOMO EXTOLLERE COR SVVM IN SVPERBIAM; SED DEBET ELEVARE IN DOCTRINAM VERBI DEI. Hoc dignum Doctore Auguſtino effatum, de quo quidem ſanctiſſimo auctore ſcriptum illud elogium reliquit Oecumenicæ Florentinæ Synodi Seſſio ſeptima: BEATVS AVGVSTINVS PRÆCLARISSIMVS DOCTOR LATINORVM, QVEM SANCTA QVINTA SYNODVS RECEPIT, QVI ET PRÆSTANTISSIMVS APPELLATVR: Ο Μακάριος Αὐγουστῖνος, Ο ΠΕΡΙΦΑΝΕΣΤΑΤΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΩΝ ΛΑΤΙΝΩΝ, ὃν ἡ Ἁγία Πέμπτη Σύνοδος προσεδέξατο, ὃς δὲ καὶ ΕΞΟΧΩΤΑΤΟΣ λέγεται. At, inquies, quæ tanta eſſe in Græcis verbis illis difficultas poteſt? Aperio. Græca imprimis vltimæ partis huius periodi, verbo tenus, ita ſonant: ET BENE ASSIDENS DOMINO INDISTENTE, ſeu INDIVVLSE & INDISTRACTE: Καὶ Εὐπρόσεδρον τῷ Κυρίῳ, Ἀπερισπάστως. Quæ Hieronymus adiuncta parte ſuperiori hunc in modum conari ſe transferre ait, vbi ſupra: Sed, vt ad id quod HONESTVM EST (infrà, ET DECORVM) ET INTENTE FACIT, SERVIRE DOMINO ABSQVE VLLA DISTRACTIONE (pro qua paulo poſt, DISTENTIONE) VOS ADHORTER. Hæc Hieronymus, poſt quem, Recentium quidam ſic tentauit, Concretis in Abſtracta mutatis: Sed ad Honeſtatem, & Bonam Perſeuerantiam, ſiue Aſſiſtentiam immobiliter Domino præſtandam. Et rectè quidem ASSISTENTIAM. nam capite nono, pro eo quod vulgò habetur, QVI ALTARI DESERVIVNT, Græcè eſt, Προσεδρεύοντες: quod

I.COR. VII.
Eccl.1.v.13.

I. COR. VII. propriè QVI ASSISTVNT, QVASI ASSIDENT, diceretur, ex vi verbi, quam Chryſoſtomus & Theophylactus notarunt; vt quæ magna emphaſi continuam & perſeuerantem ſeruitutem ſonet, quam & Latinè ASSIDVAM dicimus, compoſito nomini, quod hîc legitur, Εὐπρόσεδρον, reſpondens. Quidquid verò ſit, clarior profectò ſententia futura eſt, ſi Græca verbo ſubſtantiuo ſuppleas, ſicque legas: Καὶ τὸ Εὐπρόσεδρον εἶναι · & quæ ſequuntur. Etenim tum vertere licebit:
» Sed ad id quod Honeſtum eſt, & ad id quod eſt ASSIDVVM
» eſſe Domino ſine Diſtractione. In voce enim Εὐπρόσεδρον, ſedulitatis translatio eſt, inde ſumpta, quòd vxor à viri latere non diſcedat. Vnde, & quod in noſtris eſt Codicibus, SINE IMPEDIMENTO, hoc Græcè eſt, (metaphorâ à Matrimonij coniunctione ſumptâ) SINE DISTRACTIONE, quam multiplicem adferunt Affectus, & Nuptiarum ſæculi Coniugales Curæ. Ea enim me de induſtria vſurpaſſe vocabula apparet, quibus arctiſſimum cum Deo illud Coniugij vinculum, maximè propriè exprimatur, quaſi dicerem, me tradere qua ratione homines Spirituali quodam Coniugio cum Deo aptiſſimè connecti & quaſi conglutinari poſſint; quod quidem Sanctus per ſe Cælibatus præſtat. Nam quia Deus puriſſima quædam res eſt, & ab omni commixtione aliena, ad eam naturam propiùs videtur accedere, cui datum eſt vt ſe ab omni mulieris conſuetudine continere poſſit. Summa eſt; me hortari Corinthios ad id quo facilè & expeditè queant Domino Adhærere & Aſſiduè adeſſe; quomodo haud ſine huius rei ſignificandæ myſterio, Domino Maria, Marthæ
Luc. 10. v. 39. Soror, Aſſidebat: de qua capite decimo Lucas refert, quod SEDENS ſecus pedes Domini, audiebat verbum eius. Similis quædam ſignificatio eſt in OBSERVANDI vocabulo, ex interpretatione Hieronymi,
1. Reg. 2. v. 22. » libro primo Regum, capite ſecundo; Cum Mulieribus quæ OB-
» SERVABANT ad oſtium Tabernaculi. Quo fit vt præ cæteris magis OBSERVANDI, ſeu DOMINO, ſeu DOMINVM, lectio placeat. Nam qui Dominum aut Magiſtrum obſeruat, aſſiduus ei eſt & adhærens, ac perpetuò pendens ab ore, vel præcipientis, vel docentis; quales eſſe maximè eos decet, qui ſegregati à Populo, Altari vt aſſiduè deſeruiant, perpetuò mancipantur. Vnde Syrus Interpres
» hunc locum ſic expreſſit; Πρὸς τὸ Εὐπρόσεδρον τῷ Κυρίῳ, VT SITIS
» SEDVLI ERGA DOMINVM (more ſcilicet fidorum ſeruorum, qui à
» latere Domini ſui non diſcedunt) Καὶ τὸ Εὔσχημον, CVM HONESTATE
» DECORA; Ἀπερισπάστως, NON COGITANTES DE MVNDO: id eſt, ita vt Mundus veſtram cogitationem ab eo non euellat. Voco ergo, Εὐπρόσεδρον, Conſtantiam manendi cum aliquo, vt conſtanter manemus cum iis quibus ſemper aſſidemus, & à quorum latere nunquam diſcedimus: quæ ratio eſt Sacri Cælibatus in obſequium Altaris. Virginum verò ea repoſita ſepoſitaque Aureola eſt, SEQVI AGNVM QVOCVMQVE IERIT, quam inſignis ille Sacerdos Ioannes Virgo, Virginibus, vt vidit, reuelauit; quam in aureolo Opuſculo De Sancta Virginitate, caſtiſſimè vberriméque Auguſtinus,

omnium eius loci accuratiſſimus interpres, notauit & illuſtrauit, ex I. COR. VII.
Assistentia assidentiaqve hîc Virginea demonſtrans, tandem aliquando fore, vt qui perpetua Virginitate floruerint, non modò ex Angelico Assistentivm Ordine, ſed & Assidentivm Deo, vt purorum innocentiumque Infantium & Lactentium, in ſinu gremioque parentis futuri ſint, ac tanquam ſecuturi Agnum quocumque ierit; nullum Arcanum diuinum imperuium impertranſitumque habituri; Deo nihil illic homines celante, qui ſeſe hîc quòd homines eſſent, propter Regnum Cælorum quaſi celauerunt. Hinc nonus ille fuit Gangrenſis Concilij Canon: Quicumque Virginitatem cvstodiens, aut Continentiæ stvdens, velut horreſcens, Nuptias temerat, Nec propter hoc qvod bonvm et Sanctvm est, nomen virginitatis adsvmit, Anathema ſit: Εἴ τις ΠΑΡΘΕΝΕΥΟΙ, Η ΕΓΚΡΑΤΕΥΟΙΤΟ, ὡς ἂν βδελύττων τὸν γάμον, ἀναχωρήσας, ΚΑΙ ΜΗ ΔΙΑ ΤΟ ΚΑΛΟΝ ΚΑΙ ΑΓΙΟΝ ΤΗΣ ΠΑΡΘΕΝΙΑΣ, Ανάθεμα ἔστω. ac ſequens, nempe decimus, qui de his qvi pro Virginitate svperbivnt, inſcribitur; ne magnitudo reuelationum extollat, Virgines, vt ita dicam, colaphizat, moderaturque inani gloriæ, quæ ob propriam excellentiam plerumque Mortalibus obrepit: Si quis ex his qvi virginitatem propter Dominvm servant (vel, vt Tertia Editio habet, Si qvis propter Devm virginitatem professvs) extollitur aduerſùm Coniugatos, Anathema ſit: Εἴ τις ΤΩΝ ΠΑΡΘΕΝΕΥΟΝΤΩΝ ΔΙΑ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ, κατεπαίροιτο, τῶν Γεγαμηκότων, Ανάθεμα ἔστω· Vigesimo qvarto; de libero arbitrio, deqve Consiliis Evangelicis, et qvod Virginitas Matrimonio præstet: Si v. 36.
quis autem turpem ſe videri exiſtimat ſuper Virgine ſua, quòd ſit ſuperadulta, & ita oportet fieri, Qvod vvlt faciat: non peccat, ſi nubat. Nam qvi statvit in corde svo firmvs, non habens necessitatem, potestatem avtem habens svæ volvntatis, et hoc ivdicavit in corde svo ſeruare Virginem ſuam, bene facit. Igitur, & Qui matrimonio Iungit Virginem ſuam, Bene facit: & qui non iungit, Melivs facit: Εἰ δέ τις ἀσχημονεῖν ἐπὶ τὴν Παρθένον αὐτοῦ νομίζει, ἐὰν ᾖ ὑπέρακμος, καὶ οὕτως ὀφείλει γίνεσθαι, Ο ΘΕΛΕΙ ΠΟΙΕΙΤΩ· οὐχ ἁμαρτάνει· γαμείτωσαν. ΟΣ ΔΕ ΕΣΤΗΚΕΝ ΕΔΡΑΙΟΣ ΕΝ ΤΗ ΚΑΡΔΙΑ, ΜΗ ΕΧΩΝ ΑΝΑΓΚΗΝ, ΕΞΟΥΣΙΑΝ ΔΕ ΕΧΕΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΘΕΛΗΜΑΤΟΣ, ΚΑΙ ΤΟΥΤΟ ΚΕΚΡΙΚΕΝ ΕΝ ΤΗ ΚΑΡΔΙΑ ΑΥΤΟΥ, τοῦ τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ Παρθένον, καλῶς ποιεῖ. Ὥστε καὶ ὁ ἐκγαμίζων, ΚΑΛΩΣ ΠΟΙΕΙ· ὁ δὲ μὴ ἐκγαμίζων, ΚΡΕΙΣΣΟΝ ΠΟΙΕΙ. Quid, quæſo, Libertas? Facere quod velis: qvod, vvlt, faciat, vti poſtea capite decimo de Infidelibus Fideles ad Cœnam inuitantibus dixi: Si quis vocat vos Infidelium, & vvltis 1. Cor. 10. v. 27.
ire. Vnde Cyprianus, in Epistola popvlis nota, (vt loquitur De Baptiſmo contra Donatiſtas libro quarto Auguſtinus) ſiue Tractatu De Zelo & Liuore, in fine, alludens ad hunc Apoſtolicum locum, ait: Hæc tibi breuiter pro noſtra mediocritate reſcri-

I. COR VII. » pſimus, Frater Cariſſime, nemini præſcribentes aut præiudicantes; » QVO MINVS VNVSQVISQVE EPISCOPORVM QVOD PVTAT, FA- » CIAT, HABENS ARBITRII SVI LIBERAM POTESTATEM. Hæc illa » ELOQVIA PACIFICA, Cypriani, QVÆ ME (inquit eodem opere, ſed » libro quinto, Auguſtinus) LEGENTEM ET SÆPE REPETENTEM » NON SATIANT: TANTA EIS IOCVNDITAS FRATERNI AMORIS » EXHALAT, TANTA DVLCEDO CHARITATIS EXVBERAT. Quid igitur LIBERVM ARBITRIVM? Poteſtatem habere ſuæ propriæ Voluntatis, ſiue Habere Dominium in ſuos actus, ac Eſſe Dominum ſuorum Actuum: POTESTATEM AVTEM HABENS SVÆ VOLVNTATIS, vel CIRCA PROPRIAM VOLVNTATEM: Περὶ τοῦ ΙΔΙΟΥ Θελήματος. Etſi verò his verbis expreſsè tantùm ſignificetur LIBERTAS A PRÆCEPTO, conſequenter tamen ex iis neceſſariò colligitur LIBERTAS ARBITRII, quæ in Eligendo conſiſtit. Volunt enim hæc ſacra verba, ſic Liberam eſſe Voluntatem cuiuſpiam à præcepto, vt ei liceat vtrumlibet, provt placuerit, eligere. Proinde, rectè his Scripturis vtuntur Orthodoxi aduersùs Hæreticos, qui Liberum Arbitrium hominibus adimunt. Et certè nihil eſt quod tam Electionem noſtram, quàm Hæreſis (quæ & VOLVNTARIVS CVLTVS, Ἐθελοθρησκεία, à me Coloſſenſibus dicta, vt Primo Libro, ſiue in ECCLESIA MILITANTE, notatum eſt) teſtetur: Vnde mirum eſt, Hæreticos, tanquam ſui nominis ac inſtituti hoſtes, aut ſaltem oblitos, contra Electionem certare, vel eos qui ſe tales non fatentur, minimè cogitare quòd huiuſcemodi plurimi ſint, qui ex hæreſi ac proprio delectu voluntarias Sectas ſectantur. Bernardinus vel Bernardus Zane, ex Veneto Patricio, & Sacræ Theologiæ Magiſtro, ARCHIEPISCOPVS SPALATENSIS, Oratione habita in prima Seſſione Concilij Lateranenſis, præſente Iulio Secundo Pont. Max. hæc » ad propoſitum de Hæreſi ait: Hæreſis ab ELECTIONE dicta, te- » ſte Diuo Hieronymo, plures inducit ad ELIGENDAM Diſciplinam, » quam meliorem exiſtimant, CATHOLICAM & Apoſtolicam dimit- » tentes, diuerſos Errores ſeminantes, SCHISMA INTERPONENTES. Hæc contra Apoſtatam Spalatenſem CATHOLICVS Spalatenſis. Et certè principiò nihil eſt dum humiliter ſeruiunt, quod æquè ac Conſcientiæ Libertatem affectent; poſtmodùm vbi ſuperbè domi- » nentur, Libertatem exſtincturi. Ex quo conſtat, FALSO LIBERTA- » TIS VOCABVLVM (vt meminiſtis ex Vndecimo Annalium) OBTEN- » DI AB IIS, QVI PRIVATIM DEGENERES, IN PVBLICVM EXITIO- » SI, NIHIL SPEI, NISI PER DISCORDIAS, HABEANT. Porrò Liberi Arbitrij in Actibus Supernaturalibus vſum egregiè confirmant duo illi Neocæſareenſes Canones, antiquiores Nicænis: quorum alter eſt Sextus, DE CATECHVMENA PRÆGNANTE; alter, Duodecimus, DE HIS QVI IN ÆGRITVDINE BAPTISMA CONSEQVVNTVR. Prior eſt huiuſmodi: Περὶ κυοφορούσης, ὅτι δεῖ ΦΩΤΙΖΕΣΘΑΙ, ὁπότε βούλεται· οὐδὲν γὰρ ἐν τούτῳ κοινωνεῖ ἡ τίκτουσα τῷ τικτομένῳ, ΔΙΑ ΤΟ ΕΚΑΣΤΟΥ ΙΔΙΑΝ ΤΗΝ ΠΡΟΑΙΡΕΣΙΝ ΤΗΝ ΕΠΙ ΤΗ ΟΜΟΛΟΓΙΑ ΔΕΙΚΝΥΣΘΑΙ·

Cuius

Cuius Canonis mentem accuratiùs Secunda Editio videtur adſecu- I.COR. VII.
ta: De Prægnantibus, Quòd oportet eas baptizari quando volunt. «
Nihil enim in hoc Sacramento commune eſt pariturae, & illi qui «
de eius vtero fuerit editus; QVIA VNIVSCVIVSQVE IN ILLA CON- «
FESSIONE LIBERTAS ARBITRII DECLARATVR. Poſterior: Ἐὰν νο- «
σῶν τις ΦΩΤΙΣΘΗ, εἰς πρεσβύτερον ἄγεσθαι οὐ δύναται· Οὐκ ΕΚ ΠΡΟΑΙΡΕ-
ΣΕΩΣ γὰρ ἡ Πίστις αὐτοῦ, ἀλλ' ΕΞ ΑΝΑΓΚΗΣ· εἰ μὴ τάχα διὰ τὴν μετὰ ταῦ-
τα σπουδὴν, καὶ πίστιν, καὶ διὰ σπάνιν ἀνθρώπων. Si quis in ægritudine «
fuerit baptizatus, AD HONOREM PRESBYTERII NON POTEST «
PROMOVERI, quòd non EX PROPOSITO Fides eius, ſed EX NE- «
CESSITATE deſcendit, niſi fortè propter ſequens ſtudium eius & «
fidem, atque hominum raritatem talis poſſit admitti. Atque ha- «
ctenus De Libero Arbitrio. Præterea confirmatur quoque, non
omne bonum quod fit, cadere ſub Præceptum; ac Conſilium eſſe de
meliori; ſi, qui non iungit Matrimonio Virginem ſuam, MELIVS «
FACIT. Cùm enim dixi; QVI VERO NON ELOCAT NVPTVI, VEL «
NON DAT NVPTVM, MELIVS FACIT, (vt ſententia illa Græcè ad
verbum ſonat;) intellige, Rem facit meliorem & præſtantiorem,
ſcilicet genere ſuo. Ex hoc loco, ſimul ex toto ſuperiori contex-
tu, palàm deſtruitur Error Hæreticorum veſtri temporis, qui vetus
Iouiniani Dogma, vel potiùs vetuſtam atque obſoletam Iouinia-
ni Apoſtatæ Nouitatem renouantes, Coniugium Virginitati æ-
quant. ITEM refellitur Commentarius Interpretatioque, Bonum
pro Commodo quod Moleſto opponitur, in hoc toto capite dici
fingentium, ad ſtabiliendam Hæreſim, auertentem à Virginitate
Seruanda. Hoc enim pacto Coniugium Malum foret, vtpote res
moleſtiarum plena; cuius tamen contrarium Apoſtolicè à me ad-
ſertum eſt, BENE FACERE Eum, qui de Matrimonio cogitat, ad-
firmante. VIGESIMO QVINTO; DE VIDVITATE SERVANDA, AC
DE MERITO VIDVITATIS: Beatior autem erit ſi ſic permanſerit, « v. 40.
SECVNDVM MEVM CONSILIVM. PVTO AVTEM QVOD ET EGO «
SPIRITVM DEI HABEAM: ΜΑΚΑΡΙΩΤΕΡΑ δέ ἐστιν, ἐὰν οὕτω μείνῃ, «
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΜΗΝ ΓΝΩΜΗΝ. δοκῶ δὲ κἀγὼ ΠΝΕΥΜΑ ΘΕΟΥ ΕΧΕΙΝ.
De Bono Viduitatis ſermo eſt, quod non in priuatione moleſtia-
rum Coniugij tantùm conſiſtit, ſed in eo quòd Vidua liberata à
Lege Viri, tota eſſe in Lege Domini poteſt, eò felicior quò ſtu-
dio vacandi Chriſto tuetur redditam libertatem. Ea ergo Beatitu-
dine BEATIOR EST, ſcilicet Beatitudine huius vitæ, quam Scriptu-
ra paſſim commendat, & quæ propriè ad Chriſti Beneficia perti-
net; quomodo Beati dicuntur Pauperes Spiritu, & Mundo Corde, Matt.5.v.3.
Matthæi quinto, nimirum Beatitudine Spirituali, inchoata & pro- v.8.
mouente ad illam quæ in futuro ſæculo perficienda ſperatur. Ex
quibus Vidualem Caſtitatem Coniugali potiorem, & maioris a-
pud Deum meriti eſſe conſtat. Porrò vides, REX IACOBE,
Conſilium De Viduitate ſeruanda, & Apoſtolicum, & ex SPI-
RITV DEI eſſe. VIGESIMO SEXTO; DE CÆLIBATV PAVLI

I. COR. » AC PRIMATV PETRI : Nunquid non habemus Poteſtatem MV-
IX. v. 5. » LIEREM SOROREM CIRCVMDVCENDI, ſicut & cæteri Apoſtoli &
» Fratres Domini, & CEPHAS? Μὴ οὐκ ἔχομεν Ἐξουσίαν, ΑΔΕΛΦΗΝ
ΓΥΝΑΙΚΑ ΠΕΡΙΑΓΕΙΝ, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Ἀδελφοὶ τοῦ Κυ-
Lvc 2. v. 34. ρίου, καὶ ΚΗΦΑΣ; Quàm Prophetice Chriſtus à Simeone POSI-
TVS IN SIGNVM CVI CONTRADICETVR, dictus eſt; Ec-
ce hic Lapis offenſionis, & Petra Scandali, in quam vltro non tam
cæcitate quàm temeritate, Nouatores incurrunt? At cui bono!
Vt me cæteroſque Apoſtolos vxoratos faciant. Quàm ſua eos
fallit ratio! Primum enim hæc de Vxore quæſtio eſſe non po-
teſt. Cui enim indignum videatur, ſi quis propriam vxorem cir-
cumduceret? Immo verò ex eo non fuiſſe vxorem patet, quòd
futurus inter Gentes, à Circumducenda Muliere Sorore, vel (vt
Græcè & Syriacè) SORORE MVLIERE, ne cui ſcandalo, aut of-
fendiculo eſſem, abſtinuerim. Quam conſiderationem in Com-
Matt. 27. » mentario ſuper Matthæum ad illud vigeſimi ſeptimi capitis: Erant
v. 55. » autem ibi MVLIERES quæ ſecutæ fuerant Ieſum, à Galilæa mi-
» niſtrantes ei; Hieronymus attigit: Conſuetudinis, inquit, Iudai-
» cæ fuit, nec ducebatur in culpam, MORE GENTIS ANTI-
» QVO, vt MVLIERES DE Subſtantia ſua VICTVM atque VE-
» STITVM Præceptoribus miniſtrarent. HOC QVIA SCAN-
» DALVM FACERE POTERAT IN NATIONIBVS, PAV-
» LVS, ABIECISSE SE MEMORAT. Sufficiat iſta reſponſio, qua
etiam Accuſatorum interpretatio prorsùs indigna eſt, vt quæ me
ſupra toties probatum Cælibem in Coniugij diſcrimen, iterum
pueriliter vocet. Iam ergo, vt pueri docendi erunt, qui ſpecie qua-
uis commouentur, & vt eleganter alicubi comparat Chryſoſtomus,
laruas nil nocentes fugiunt, ad ignemque nocentem conuolant
& inſiliunt, ni auertas. Itaque diſcant, me alterum Argumentum
vrgere pro CHARITATE ÆDIFICANTE, contra SCIENTIAM IN-
FLANTEM. Ac poſtquam dixi me potiùs non manducaturum car-
nem in æternum, quàm vt Infirmum Fratrem ſcandalizem, quan-
tumuis mihi licitum eſſe Immolatitiis, non quidem in Idoleio ap-
poſitis, at in Macello poſitis ac emptis, vti, probè ſciuiſſem; nunc
à Miniſterio quoque Sanctarum Mulierum, ſiue MVLIERVM SO-
RORVM, quæ Iudæis Doctoribus, tanquam in Prophetica Militia,
quaſi ad Sarcinulas ſedere, Sanctiſque poſthac Chriſtianis in Sacra
Expeditione Euangelica, more patrio, miniſtrare conſueuerant,
mihi quoque abſtinendum eſſe, ob rationem ſcilicet, ab Hierony-
mo allatam, demonſtraui. Quamuis enim multa liceant, multa tamen
non ſemper expediunt. Etſi enim mihi Gentium Apoſtolo ac Coa-
poſtolo Barnabæ circa Verbum occupatis debuiſſent Gentes huiuſ-
modi ſuppeditare miniſteria circa Menſas; attamen apud eos nec
nobis paſſus ſum Mulieres miniſtrare ex facultatibus ſuis, nec mi-
niſtrare in Menſis, tum, ne, vt antè dictum eſt, ſcandalizarentur
Infirmi, moris noſtri patrij ac paterni ignari; tum ne Iudæis,

ſi quæ eſſent, Sororibus Mulieribus ſumptum in Euangelio feciſ- I.COR. IX.
ſe videremur, quod ἀδάπανον, id eſt, SINE SVMPTV, reddidiſ- v. 18.
ſe gloriabar. Atque adeo ſequentibus verſiculis, magno quodam
Apoſtolico Spiritu diximus: Si nos vobis SPIRITVALIA ſe- « v. 11.
minauimus, magnum eſt, ſi nos CARNALIA veſtra metamus: «
Si alij POTESTATIS VESTRÆ participes ſunt, quare non po- «
tiùs nos? SED NON VSI SVMVS HAC POTESTATE; SED OMNIA «
SVSTINEMVS, NE QVOD OFFENDICVLVM DEMVS EVANGELIO «
CHRISTI. Ac paulo poſt: Ego autem nullo eorum vſus ſum. Non «
autem ſcripſi hæc vt ita fiant in me. Bonum eſt mihi magis mori, «
quàm vt GLORIAM MEAM quis EVACVET. Vnde malè hinc ſibi «
noui blandiuntur, PRVRIENTES AVRIBVS, Euangelici Miniſtri, 2. Tim. 4. v. 3.
qui Vxoribus ſe poſſe carere negant, nullumque aliud Sacramentum colunt, quàm illud à quo omnem quoque Sacramenti rationem tollunt, quodque promiſcuâ nubendi licentiâ prophanant. Quid enim hæc ad liberas Sacerdotum Nuptias? Quare Commentarium ad hunc locum de Vxore, ex profeſſo Hieronymus reiicit, libro primo contra Iouinianum, capite decimo quarto, ac docet, me
hic LOQVI DE SANCTIS quibuſdam MVLIERIBVS, QVÆ IVXTA «
MOREM IVDAICVM, MAGISTRIS DE SVA SVBSTANTIA MINI- «
STRABANT: Sicut LEGIMVS, inquit, IPSI QVOQVE DOMINO «
FACTITATVM. Quibus ſimilia tradit Auguſtinus, capite quarto & «
quinto libri quem ad Archiepiſcopum ſuum ſcripſit, DE OPERE MONACHORVM. Sed & antiquiſſimus Tertullianus, libro De Monogamia, capite octauo, diſertè negat, de Vxore PAVLVM hic agere; probatque iiſdem Argumentis, quibus deinde poſt Hieronymum Auguſtinus vſus eſt. Quem locum opponimus iis qui pro diuerſa ſententia Tertullianum adducunt, vtpote libro De Exhortatione Caſtitatis, capite octauo, ita loquentem: Licebat & Apoſto- «
lis nubere; & vxores circumducere. licebat & DE EVANGELIIS vi- «
uere. Nec enim ea verba Tertullianus ex ſua dicit perſona, ſed eo- «
rum, qui Secundas Nuptias, quas ipſe oppugnat, ex hoc loco Paulino vtcumque probare nitebantur, huiuſmodi Argumento: Si licuit Apoſtolis Vxores circumducere, licuit & accipere, etiam priore mortua: cùm ſermo PAVLI ſit generalis. Vbi Tertullianus, quod de Circumducendis Vxoribus dicitur, pro loco diſſimulans, tantùm reſpondet, PAVLVM, vt ad exemplum nos ſuum prouocaret, his vſum non fuiſſe, quæ ſibi licere dixerat. Præterea falſum eſt illud conſequens: Si licuit Mulieres Circumducere, licuit & accipere, videlicet in Vxores; Quidni enim Christus Dominus circumduxit, nec tamen accepit? Denique Tertullianus tunc Montaniſta, quod hodie Hæretici faciunt, Catholicis ridicula argumenta affingebat, aut ſimpliciorum infirmiora ſeligebat, ſibique opponebat, quò illuſtriùs vincere videretur: Ac ne ficta crederes, aut de induſtria ſepoſita ad pompam, diſſimulata ex parte qua minimè nocerent, rem ſuam quàm propiùs ad Catholicum, id eſt,

I. COR. » communem ſenſum, poterat, callidè conficiebat. Scilicet, Filij
IX. » huius Sæculi, Sapientiores Filiis Lucis in Generatione ſua ſunt.
Luc. 16. v. 8. » Ad hæc, Græci Interpretes omnes, non de Vxore, ſed de Muliere Rerum Victualium curatrice, locum hunc interpretati ſunt. Senſus ergo huius verſiculi Apoſtolicorum Verborum eſt: An non ego & Barnabas habemus poteſtatem adducendi nobiſcum, quoties Euangelij causâ terras obimus, aliquam Mulierem Chriſtianam, quæ ſuis ſumptibus, aut etiam alienis, (vt appoſitè ad noſtram ſuperiorem interpretationem Cardinalis Caietanus) miniſtret nobis ea quæ ſunt cuiuis homini neceſſaria ad hanc mortalem vitam? Dico autem Mulierem potiùs quàm Virum: quia ſic apud Iudæos conſuetum erat: propterea quòd ad huiuſmodi miniſteria & aptiores, & promptiores, & parciores, & officioſiores Mulieres eſſe ſoleant; vt omittam ſingularem illam in iuuandis indigentibus muliebrem curam, de qua dictum olim:
Eccl. 36. v. 27. » Vbi non eſt Mulier, ingemiſcit egens. Verùm quia factum huiuſmodi poterat offendere Gentiles, apud quos inopinabile erat, Mulierem paſſim Circumducere & non Tangere: ideo ego Gentium Doctor, ne quod obſtaculum Euangelio ponerem, prudenter exiſtimare debui, ab eo, vt ab offendiculo, mihi abſtinendum eſſe. Atque hæc de priore verſiculi parte. Alterâ, quæ his conti-
» netur verbis; SICVT ET CÆTERI APOSTOLI ET FRA-
» TRES DOMINI ET CEPHAS? cum auxeſi dictum fuiſſe, ex antedictis diligenter notandum eſt. Intendi enim Orationem velvt gradibus quibuſdam; ac ſi dicerem: An non habemus poteſtatem prædictorum, quam habent, quaque vtuntur cæteri Apoſtoli, etiam, qui inter eos præcipui, id eſt, Fratres Domini; adeoque ipſe PETRVS Apoſtolorum Princeps & Caput? Nam Petrum vltimo loco nominatum tanquam cæteris maiorem, conſuetudine ſcripturæ, Commentarij Græcorum atteſtantur. Sic enim & primo huius Epiſtolæ capite gradatim ad maiores aſcenſum eſt, quando poſt me, Apollo, Petrum, Chriſtum nominaui, vt eò lo-
Matt. vlt. » ci oſtenſum fuit; Sic & Marci vltimo, Angelus ad Mulieres; Ite,
v. 7. » inquit, Dicite Diſcipulis eius & PETRO. Sicque vno huius præſentis Epiſtolæ Verſiculo quem adeo CATHOLICIS aduerſantem Sectarij iactant, & CÆLIBATVM PAVLI & PETRI PRIMATVM, vno ore CATHOLICI demonſtrant. VIGESIMO SEPTIMO;
1 Cor. 9. » DE OPERIBVS SVPEREROGATIONIS; Si enim volens hoc ago,
v. 17. » MERCEDEM habeo: Si autem inuitus, DISPENSATIO MIHI CRE-
» DITA EST. Quæ eſt ergo MERCES mea? Vt Euangelium PRÆDI-
» CANS, SINE-SVMPTV ponam Euangelium, vt non abutar POTE-
» STATE MEA IN EVANGELIO: Εἰ γὰρ ἑκὼν, τοῦτο πράσσω, ΜΙΣΘΟΝ ἔχω· εἰ δὲ ἄκων, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝ ΠΕΠΙΣΤΕΥΜΑΙ. ΤΙΣ οὖν μοι ἐστὶν ὁ ΜΙΣΘΟΣ; Ἵνα ΕΥΑΓΓΕΛΙΖΟΜΕΝΟΣ, ΑΔΑΠΑΝΟΝ (ac ſi vno verbo, INSVMPTVOSVM dicas) θήσω τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ μὴ καταχρήσασθαι ΤΗ ΕΞΟΥΣΙΑ ΜΟΥ, ΕΝ ΤΩ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩ. En

PAVLVS PRÆDICANS, & verbo & exemplo OPERA SVPEREROGA- I.COR.
TIONIS (ſic dicta ex illo Parabolico Euangelico, ET QVODCVNQVE « IX.
SVPEREROGAVERIS, REDDAM TIBI) ſiue CONSILII OPERA com- « Luc. 10. v. 35.
mendat. Ex vniuerſa enim huius loci oratione ac ſerie, rectè contra
Hæreticos ſtatuitur Gloria ſingularis, quam apud Deum conſe-
quuntur qui ea faciunt, quæ ſic commendantur, vt tamen de iis
abſolutè tradita Præcepta non ſint. Inter opera enim Doctoris,
alia quoque PRÆCEPTI, vt EVANGELIZARE, ſiue Doctrinam do-
cere Chriſtianam qua via poſſis; alia CONSILII, vt, SINE SVMPTV
id facere audientium, quod eſt, meo loquendi more, quo proximè
in interrogatiunculis vſus ſum, MILITARE SVIS STIPENDIIS, στρα-
τεύεσθαι ἰδίοις ὀψωνίοις: quod tamen à me eſt communibus verbis ela-
tum, at maximè propriis, ac maximè meis, SINE SVMPTV PONE-
RE EVANGELIVM, ſiue facere EVANGELIVM ΑΔΑΠΑΝΟΝ, IN-
SVMPTVOSVM ATQVE GRATVITVM. Alterum autem, NECESSI-
TATEM, Ἀνάγκην, appello, nempe EVANGELIZARE; Alterum verò,
GLORIAM, vel potiùs, GLORIATIONEM, Καύχημα, (cui reſpondet
MERCES, ὁ Μισθός;) videlicet NON ABVTI POTESTATE (ſiue, IVRE)
IN EVANGELIO, Τὸ μὴ καταχρήσασθαι τῇ Ἐξουσίᾳ ΕΝ ΤΩ ΕΥΑΓΓΕΛΙΩ.
Verùm dicet aliquis, ſi aliter vti, non vti ſed abuti eſſet, quomodo
Opus Supererogationis PAVLO fuit, Non accipere ſumptum ex
Euangelio; quandoquidem ad non accipiendum, vinculo ſaltem
Charitatis obſtrictus erat; ne vel ſcandalum daret Infirmis, vel oc-
caſionem aduersùm ſe gloriandi Pſeudo-Apoſtolis relinqueret? At
Supererogationis Opus dicitur, non quod dum fit, nullam vel
minimam, ex Lege Charitatis, obligationem habet: ſed quod
ſimpliciter ac nudè conſideratum, non eſt Præcepti, ſed Conſilij;
licèt ex circumſtantiis aliquam, nunc maiorem nunc minorem
obligationem accipiat, quemadmodum & per circumſtantias in-
terdum ſoleat viciari. Tale erat, SINE SVMPTV PONERE EVAN-
GELIVM, cùm paulò ante APOSTOLICVM IVS, ex Præce-
pto huiuſmodi Dominico, expoſuiſſem: ITA ET DOMINVS « 1. Cor. 9.
ORDINAVIT IIS QVI EVANGELIVM ANNVNCIANT, DE « v. 14.
EVANGELIO VIVERE. Vnde Abſtinentia illa non Præcepti, ſed «
Conſilij fuit; atque adeo vt per modum Dominici Præcepti, vt
contrarium fieret, imperari videretur, ne ſuo iure vtentes, Iu-
ris Euangelici ſuppuderet. De huius autem Euangelici ac Apo-
ſtolici Conſilij vſu, ſic quondam ego ad Epiſcopos Aſiæ, Actuum
vigeſimo; OMNIA oſtendi vobis, quoniam ſic Laborantes opor- « Act. 20.
tet ſuſcipere INFIRMOS. Cæterum vide quæ de huiuſcemodi « v. 35.
Supererogationis Operibus capite decimo quarto & ſequentibus
libri primi De Adulterinis Coniugiis Auguſtinus ſcribit. VIGE-
SIMO OCTAVO; DE CHRISTO LEGISLATORE: Cum « 1. Cor. 9.
ſine Lege Dei non eſſem, ſed IN LEGE ESSEM CHRISTI: « v. 21.
Μὴ ὢν ΑΝΟΜΟΣ ΘΕΩ, ΑΛΛ' ΕΝΝΟΜΟΣ ΧΡΙΣΤΩ. Ecce
Crucem Domini, fugite partes aduerſæ, fugite teterrimi, infide-

I. COR. liſſimique Antichriſtiani Nouatores, qui inficiamini Chriſtum no-
IX. bis datum eſſe, non ſolùm vt REDEMPTOREM cui Fidamus; ve-
rùm etiam vt LEGISLATOREM cui Obediamus; quam omni no-
mine Chriſtiano indignam ac inaudibilem Hæreſim, contrarium
definiendo, damnauit Seſſione ſexta vigeſimus primus Tridenti-
nus Canon. Græcè autem in hoc verſiculo noſtro iucunda quæ-
» dam Paronomaſia eſt, quæ ſic reddi poſſe videatur; Non exiſtens
» EXLEX DEO, ſed INLEX Chriſto; vel, vt Ambroſianus vertit,
SVBLEX. Ac ſenſus eſt: Cùm tamen reuera non ſim, nec viuam
ſine Lege Dei, ſed obſeruem LEGEM CHRISTI, cui ſum ſubdi-
tus atque obnoxius. VIGESIMO NONO; DE RESPICIENDO IN RE-
TRIBVTIONEM, ET QVOD VERA IVSTITIA AMITTI POSSIT:
v. 23. » Omnia autem facio PROPTER Euangelium, VT PARTICEPS EIVS
» EFFICIAR: Τοῦτο δὲ, (vel, vt Chryſoſtomus, ΠΑΝΤΑ δὲ) ποιῶ διὰ τὸ
Εὐαγγέλιον, ΙΝΑ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΟΣ ΑΥΤΟΥ ΓΕΝΩΜΑΙ. Perpendite, ex-
clamant Chryſoſtomus Chryſoſtomique Diſcipuli, inſignem PAV-
LI modeſtiam; qui cùm excellentiori præmio dignus eſſet, ſimpli-
citer ſe Fidelibus vt æqualem & ſocium in fructus Euangelij parti-
cipatione adiungat. Nam Græca vox Συγκοινωνὸς, COMPARTICI-
PEM ſignificat. Hinc rectè ſtatuitur, non eſſe ſeruilis animi, mi-
núſve quàm oporteat Deum diligentis, ſi CVM HOC VT IN-PRI-
MIS GLORIFICETVR DEVS (quomodo loquitur Synodus Tridenti-
na, Seſſione ſexta, capite vndecimo) in Operibus Bonis MERCEDEM
quis INTVEATVR ÆTERNAM: quandoquidem ego ipſe PAVLVS
id me feciſſe, non hîc ſolùm, ſed & alibi teſter. Sic enim Philippen-
Phil. 3. v. 11. » ſium tertio; Si quomodo occurram ad reſurrectionem quæ eſt ex
v. 14. » mortuis. Et iterum: Ad deſtinatum perſequor, ad BRAVIVM SV-
1 Cor. 9. » PERNÆ VOCATIONIS. ac ſequenti hunc noſtrum verſiculo: Ne-
v. 24. » ſcitis, quòd ij qui in ſtadio currunt, omnes quidem currunt, ſed
» vnus accipit BRAVIVM? (pro quo PALMAM legunt Commentator
Ambroſianus, & Cyprianus libro tertio Teſtimoniorum, capite vi-
» geſimo ſexto, & De Exhortatione Martyrij capite octauo) SIC
» CVRRITE VT COMPREHENDATIS. Omnis autem qui in AGONE
» contendit, ab omnibus ſe abſtinet (aut, vt apud Cyprianum legitur,
in Epiſtola ad Martyres & Confeſſores, de Mappalico, & De Exhor-
tatione Martyrij, capite octauo: OMNIS AVTEM QVI AGONIZATVR
» IN OMNIBVS CONTINENS EST.) Et illi quidem vt CORRVPTIBILEM
» CORONAM accipiant, Nos autem INCORRVPTAM. Ex quibus quo-
que conſtat, Veram Iuſtitiam amitti poſſe: quod tamen Hæreſes
Nouæ pertinaciter negant. TRIGESIMO; APOSTOLICVM ESSE, CA-
STIGARE CORPVS, ET CVM TIMORE AC TREMORE OPERARI
SALVTEM SVAM, DE QVA NEMO IN HOC CORPORE CERTVS
v. 26. » EST: Ego igitur ſic CVRRO, non quaſi in incertum; ſic PVGNO,
» non quaſi aërem verberans; ſed CASTIGO CORPVS MEVM, ET IN
» SERVITVTEM REDIGO: ne fortè cùm aliis PRÆDICAVERIM, ipſe RE-
» PROBVS EFFICIAR: ΕΓΩ τοίνυν οὕτω ΤΡΕΧΩ, ὡς οὐκ ἀδήλως· οὕτω ΠΥ-

ΚΤΕΥΩ, ὡς οὐκ ἀέρα δέρων. ΑΛΛ' ΥΠΩΠΙΑΖΩ μου τὸ Σῶμα, καὶ Δουλαγωγῶ μήπως ἄλλοις ΚΗΡΥΞΑΣ, Αὐτὸς ΑΔΟΚΙΜΟΣ ΓΕΝΩΜΑΙ. I. COR. IX. Sanctus Proſper Aquitanus ille, (quem vtpote Sancto quondam Leoni ab Epiſtolis, Epiſtolam illam celebrem ad Flauianum DE VERA CHRISTI INCARNATIONE, contra Eutychem exiſtimatum ſcripſiſſe Gennadius, in libro De Viris Illuſtribus refert) PROVINCIÆ, immo Galliæ ac Eccleſiæ lumen, Gallicanus Rhegienſis Epiſcopus inſignis, ac ſingularis, inquam, ille Auguſtini Diſcipulus, & Gratiæ Chriſti poſt Auguſtinum optimus acerrimuſque Defenſor; docebat olim, duodetrigeſimo capite libri ſecundi De Vocatione Gentium, excepto Chriſto, IN CÆTERIS HOMINIBVS, DONEC CARO CONCVPISCIT ADVERSVS SPIRITVM, ET SPIRITVS ADVERSVS CARNEM, INCOMMVTABILEM ANIMI FORTITVDINEM NON POSSE REPERIRI. Idque poſt alia probat euidenti Argumento ex Oratione Dominica, qua NON SOLVM AB INCIPIENTIBVS, VERVM ETIAM A PROVECTISSIMIS SANCTIS (inter quos PETRVM nominat) VNIFORMITER DOMINO SVPPLICATVR, ET DICITVR; NE NOS INDVCAS IN TENTATIONEM: SED LIBERA NOS A MALO. Et quoniam, vt in Euangelio eſt, non eſt Diſcipulus ſupra Magiſtrum. Auguſtinum Proſperi Magiſtrum audiamus. Sic ergo aduersùs Donatiſtarum Superbiam rectè in hanc ſententiam libro ſecundo contra Epiſtolam Parmeniani diſputat: Quamdiu autem expectamus per patientiam corporis noſtri redemptionem, non audeamus dicere carere nos omni vitio, ne ipſa SVPERBIA, ſit Immaniſſimum Vitium. EVIGILEMVS IGITVR ALIQVANDO, ATQVE VIDEAMVS IN SACERDOTIBVS ILLIVS TEMPORIS, CVM CORPORALIA VITIA VITABANTVR, ILLVM PRÆFIGVRARI, QVI CVM ESSET DEVS, FACTVS EST PROPTER NOS HOMO, SOLVS VERVS AGNVS IMMACVLATVS, ET SACERDOS SINE VITIO: Ideoque & TVNC Sacerdos ſolus intrabat in Sancta Sanctorum, Populus autem ſtabat foris: ſicut NVNC ille Sacerdos poſt reſurrectionem ſuam intrauit in Secreta Cælorum, vt ad dexteram Patris interpellet pro nobis. POPVLVS AVTEM CVIVS ILLE SACERDOS EST, ADHVC FORIS GEMIT: NAM CVM EPISCOPVS SOLVS INTVS EST, POPVLVS ET ORAT CVM ILLO, ET QVASI SVBSCRIBENS AD EIVS VERBA RESPONDET, AMEN. VSQVE ADEO TVNC QVANDO SINE VLLA MACVLA, ET SINE VLLO VITIO, QVIA NON POTERANT ANIMI SACERDOTVM, CORPORA QVÆREBANTVR; SOLVS ILLE PONTIFEX NOSTER PRÆFIGVRABATVR, NON ISTI SVPERBI ET IMPII, QVI FORNICANTEM ANIMAM NON ZELANT SPONSO, SED EI AVDENT SE OSTENTARE PRO SPONSO. Hæc Auguſtinus, qui paulo poſt ait: Homines enim omnes Chriſtiani inuicem ſe commendant orationibus ſuis; PRO QVO AVTEM NVLLVS INTERPELLAT, SED IPSE PRO Rom. 8. OMNIBVS, HIC VNVS VERVSQVE MEDIATOR EST, CVIVS TYPVS QVO- v. 34. NIAM PRÆFIGVRABATVR IN SACERDOTE VETERIS TESTAMENTI, NVLLVS ILLIC INVENITVR ORASSE PRO SACERDOTE. PAVLVS autẽ

I. COR. IX. » Apostolvs, quamquam svb capite præcipvvm membrvm,
» ſed tamen, quia membrum eſt Corporis Chriſti, & nouerat non per
Heb. 16. v. 19 » figuram in Interiora Veli ad Sancta Sanctorum, ſed per expreſſam
» & firmam veritatem in Interiora Cæli, ad Sanctitatem non imagi-
» nariam ſed Æternam pro nobis intraſſe Maximvm et veris-
» simvm Sacerdotem Ecclesiæ, ſe Orationibus Fidelium & ipſe
» commendat. Nec Mediatorem ſe facit inter Populum & Deum: ſed
» rogat vt pro ſe orent inuicem omnia membra corporis Chriſti,
1. Cor. 12. v. 26. » quoniam pro inuicem ſollicita ſunt membra: &, ſi patitur vnum
» membrum, compatiuntur omnia membra: & ſi glorificatur vnum
» membrum, congaudent omnia membra; ac ſic oratio pro inui-
» cem membrorum omnium adhuc in terra laborantium, Ascen-
» dat ad capvt, quod præceſſit in Cælum, in quo eſt Propitia-
» tio pro peccatis noſtris. Et libro ſecundo contra Litteras Petilia-
» ni Donatiſtæ, Petilianus dixit: Væ igitur vobis qui violando quod
1. Reg. 2. v. 25. » Sanctum eſt, reſcinditis Vnitatem, Propheta dicente, Si peccaue-
» rit Populus, orabit pro eo Sacerdos: ſi autem peccauerit Sacerdos,
» quis orabit pro eo? Auguſtinus reſpondit: Et videbar paulo antè cùm
» de oleo peccatoris diſputaremus, Vngere tibi frontem, vt
» diceres, ſi auderes, vtrum ipſe peccator non eſſes. Ecce dixiſti illud,
» O Scelvs, O Monstrvm! Quia enim te Sacerdotem adſeris, quid
» aliud per hoc Propheticum teſtimonium, niſi te omnino, ſine pecca-
» to eſſe dixiſti? Nam ſi habes peccatum, quis pro te orabit ſecundùm
» intellectum tuum? Iam enim vos miſeris plebibus venditatis, comme-
» morantes ex Propheta: Si peccauerit Populus, orabit pro eo Sacer-
» dos: Si autem Sacerdos peccauerit, quis orabit pro eo? vt vos ſine
» peccato eſſe credant, & peccata ſua veſtris orationibus purganda
» committant. Magni homines, vos, excelſi, cæleſtes, diuini, non iam
» homines ſed Angeli, qui pro plebibus oratis; & pro vobis plebes ora-
» re non vultis. Tu-ne ivstior Pavlo? Tv perfectior tanto
» Apostolo? qui eorum quos docebat orationibus ſe commendabat?
Col. 4 v. 2. » Orationi, inquit, inſtate, vigilantes in illa, in gratiarum actione, oran-
» tes ſimul & pro nobis, vt Deus aperiat nobis Oſtium Verbi ad loquen-
» dum Myſterium Chriſti, propter quod & vinctus ſum, vt manifeſtem
» illud, ita vt oportet me loqui. Ecce oratvr pro Pavlo Apo-
» stolo, qvod fieri non vis pro Episcopo. Videsne qvam
» sit ista diabolica svperbia? Oratur pro Apoſtolo, vt manife-
» ſtet Myſterium Chriſti, Sicut oportet loqui. Proinde ſi Pias Plebes
» haberetis, hortari debuiſti vt pro te orarent ne loquereris, Sicut non
1. Io. 1. v. 8 » oportet. Tu iuſtior Ioanne Euangeliſta, qui ait: Si dixerimus, quia
» peccatum non habemus, noſipſos ſeducimus, & veritas in nobis
» non eſt? Tu poſtremò iuſtior Daniele? quem tu ipſe in hac
» tua Epiſtola ita commemoraſti, vt diceres; Rex Iuſtiſſimum Da-
» nielem ferinis morſibus, vt putabat, obiecit, quod ille non pu-
» tauerat, quandoquidem amiciſſimo animo, ſicut lectionis circun-
Dan. 6. v. 16. » ſtantia probat, dixit ipſi Danieli: Deus tuus, cui deſeruis aſſiduè,

ipſe eripiet te. Sed hinc iam multa diximus: nunc quod agitur, I. COR. IX.
Nempe iuſtiſſimus erat Daniel: non teſtimonio tuo, quamquam
hoc mihi ad cauſam, quam tecum ago, ſufficiat, ſed teſtimonio
Spiritus Dei loquentis etiam per Ezechielem, VBI TRES EMINEN- Ezech. 14.
TISSIMÆ IVSTITIÆ NOMINAVIT NOE, DANIELEM, ET IOB; v. 14.
QVOS DIXIT SOLOS A VEHEMENTISSIMA QVADAM IRA DEI,
QVÆ CÆTERIS IMPENDERET, POSSE LIBERARI. Vir ergò iu-
ſtiſſimus, vnus ex tribus memorabilibus, orat & dicit, Cùm ora- Dan. 9.
ram & confiterer peccata mea, & peccata populi mei in conſpectu v. 20.
Domini Dei mei. Et tu te dicis eſſe ſine peccato, QVIA VIDE-
LICET SACERDOS ES: Et ſi peccauerit populus, oras pro eo: Si
autem tu peccas, quis pro te orabit? Verè, quia impietate tantæ ar-
rogantiæ indignum te præbes, pro quo Sacerdos ille interpellet,
quem Propheta his verbis, quæ non intelligis, voluit intelligi.
Iam enim, ne quis inquirat cur hoc dictum ſit, QVANTVM
DOMINVS DONAT, expediam. PRÆPARABAT DEVS ANI-
MAS HOMINVM PER PROPHETAM, VT TALEM DESI-
DERARENT SACERDOTEM, PRO QVO NVLLVS POS-
SET ORARE. Ipſe figurabatur temporibus PRIMI POPVLI
ET PRIMI TEMPLI, vbi omnia figuræ noſtræ fuerunt. Ideo Leuit. 16.
ſolus ſummus Sacerdos intrabat in Sancta Sanctorum, vt oraret v. 17. Hebr. 6.
pro Populo, qui cum Sacerdote in ipſa Interiora Sancta non in- v. 19.
troibat. ſicut ille Sacerdos intrauit in Secreta Cælorum, in illa ve-
riora Sancta Sanctorum, adhuc nobis hîc poſitis pro quibus inter-
pellat. Ideo dixit Propheta: Si peccauerit Populus, orabit pro 1. Reg. 2.
eo Sacerdos; Si autem Sacerdos peccauerit, quis orabit pro eo? Qua- v. 25.
ſi diceret, talem deſiderate Sacerdotem qui peccare non poſſit, ne
indigeat orari pro ſe, ET IDEO PRO APOSTOLIS ORATVR A
POPVLIS: PRO ILLO AVTEM SACERDOTE APOSTOLORVM
MAGISTRO ET DOMINO NON ORATVR. Audi hoc Ioannem fa-
tentem & dicentem: Fratres, inquit, hæc ſcribo vobis, vt non
peccetis, & ſi quis peccauerit, aduocatum habemus, apud Patrem 1. Ioan. 2.
Ieſum Chriſtum Iuſtum; ipſe exoratio eſt pro peccatis noſtris; v. 2.
HABEMVS, dixit; PECCATIS NOSTRIS, dixit. DISCE HVMILI-
TATEM, NE CADAS, IMMO VT ALIQVANDO SVRGAS.
NEQVE ENIM ISTA DIXISSES NISI CECIDISSES. Hæc
Auguſtinus: Ex quibus profectò ſatis apparet, Apoſtolos, hac vita durante, non ita fuiſſe confirmatos in Iuſtitia, quin ex Chriſti Præcepto petere liberari ſe à malo, cùm orarent, debuerint; ac proinde metuere excidereque ab ea potuerint; contra quàm nonnulli abſque ſolido fundamento opinantur. Vnde hoc loco Chryſoſtomus: Si autem PAVLVS hoc timuit qui tam multos docuit; & timuit poſtquam PRÆDICAVIT, & factus eſt ANGELVS (penè dixit ANGLVS, tanquam ANGLORVM PATRONVS) & TOTIVS ORBIS TERRÆ DEFENSIONEM SVSCEPIT, ET PATROCINIVM, quid nos dixerimus? Ne enim exiſtimetis, inquit, quoniam credidiſtis

I. COR. IX. » hoc vobis ſufficere ad ſalutem. Nam ſi mihi prædicaſſe, docuiſſe,
» innumerabiles adduxiſſe, non ſatis eſt ad ſalutem, niſi meæ quo-
» que actiones ſint eiuſmodi, vt in eas nulla cadat reprehenſio; mul-
» tò magis vobis: Εἰ δὲ ΠΑΥΛΟΣ τοῦτο δέδοικεν, ὁ τοσούτους διδάξας, καὶ δέδοικε, μετὰ τὸ ΚΗΡΥΞΑΙ, καὶ γενέσθαι ΑΓΓΕΛΟΣ, καὶ τῆς Οἰκουμένης τὴν προστασίαν ἐπιδέξασθαι, τί ἂν εἴποιμεν ἡμεῖς; μὴ γὰρ δὴ νομίσητε, φησὶν, ἐπεὶ ἐπιστεύσατε, ὅτι ἀρκεῖ τοῦτο εἰς σωτηρίαν ὑμῖν. Εἰ γὰρ ἐμοὶ τὸ κηρύξαι, τὸ διδάξαι, τὸ μυρίους προσαγαγεῖν, οὐκ ἀρκεῖ εἰς σωτηρίαν, εἰ μὴ καὶ τὰ κατ᾽ ἐμαυτὸν παρασχοίμην ἄληπτα, πολλῷ μᾶλλον ὑμῖν. Auguſtinus Sermone decimo nono De verbis Apoſtoli, citante etiam Beda:
» Svo timore nos terrvit. Qvid enim faciet
» Agnvs, vbi aries tremit? Ac tuus, Rex Iacobe, Apoſtolus, Gregorius Papa, libro ſexto Regiſtri, Epiſtolâ vigeſimâ ſecundâ ad Gregoriam ſcriptâ, affirmat, Apoſtolum Pavlvm hæc ſcribentem, quamuis iam ad Tertium Cælum aſcendiſſet, & in Paradiſum ductus, Arcana verba audiiſſet, quæ Homini loqui non liceret; tamen adhuc trepidaſſe & timuiſſe, ne à ſalute excideret. Veſtris tantùm temporibus, (mirum!) pænè adhuc Trepidante Pav-
Luc. 18. v. 2. lo, ſoli atque vni illi qui nec Deum Timent, nec Homines Reuerentur, Hæretici Specialistæ nil reformidant, nil trepidant. Hieronymus in Epitaphio Paulæ atque Auguſtinus paſſim, Reprobvs inveniar, legunt, tanquam id ſit Reprobvm effici, quod Reprobvm inveniri. Ex quo refellitur Hæretica Prauitas adſtruentium, certiſſimè perſuaſum nobis eſſe debere, quòd Iuſti, & Electi ſumus. Itaque ſenſus germanus eſt: Ego bonorum Athletarum more, in hoc Euangelico Miniſterio ſic curro, tanquam non in incertum, id eſt, haud temerè & quamlibet in partem: quo modo ſi quis currat, nihil adſequetur præmij: ſed recto curſu, totoque niſu tendens ad deſtinatam metam, vti faciunt qui in ſtadio currunt, & vincere volunt. Ac rurſus, more quoque bonorum Pugilum, ſic in Pugna Chriſtiana certo, Sic Pvgno, οὕτω Πυκτεύω, id eſt, Pvgillor, vt Auguſtinus in quinquageſimi ſeptimi Pſalmi Enarratione, legit, idque interpretatur Pancrativm facere; aut, Pvgnis Percvtio, vt duodecimo capite libri de Paradiſo, legebat Ambroſius; aut, Pvgilem ago, non quaſi aërem, at meum, quod eſt boni Pugillatoris, Antagoniſtam verberans: ſed Castigo, ſiue Contvndo, Svbigo, Svbiicio, Obcvlco, Svgil-
Luc. 18. v. 5. lo (vt decimo octauo Lucæ reddit Vulgatus Interpres) aut vt ſeptuageſimo ſecundo capite libri quarti vetus Irenæi Interpres, Lividvm facio corpvs mevm, quemadmodum & legit Paulinus in Epiſtola quæ eſt apud Auguſtinum quinquageſima octaua (quæ Verſio Græci verbi Ὑπωπιάζω, quo vſus ſum, proprietatem expreſſit, cùm Ὑπωπιάζειν, propriè dicantur Pugiles cùm Pugnis aut Cæſtibus Antagoniſtam obtundunt. Vnde Ὑπώπια, dicuntur vulnera ex contuſione accepta, præſertim in facie

ac oculis, vt Grammatici tradunt, quos Græci ὦπας vocant, liui- I. COR. IX.
da nimirum ex collecto ad cutem ſanguine: qualia videlicet acci-
pere & dare ſolent qui pugnis decertant. Dicuntur & ὑπώπια,
Calli, qui in manibus eorum qui aſſiduè verſantur in opere, oriun-
tur: & ὑπωπιάζειν, aures alicuius Obtundere, Lucæ decimo octa- Luc. 18. v. 5.
uo. Ex quo factum eſt vt hîc accipiatur pro Domare & quaſi
validis ictibus ſubiicere reluctantem; ac more boni Pugilis Ad-
uerſarium, id eſt, Corpus meum non leuiter, ſed vſque ad defor-
mationem & vulnera ferio (quem in ſenſum Græcam vocem
Theophylactus diligenter expendit) & in ſeruitutem redigo, quod
eleganter vno verbo Græco dixi, δουλαγωγῶ, id eſt, vt SERVVM
AGO, ac ſubiectum mihi teneo, ſic tracto vt cogatur & aſſueſcat
ſeruire; tantumque abeſt vt delicatè nutriam, ne reddam ſeruum
contumacem, quin, vt in officio contineam, ſubtraho quæcun-
que ad rebellionem prouocant, & ſola, veluti Seruo aut Iumen-
to, neceſſaria ſuppedito, iuxta Eccleſiaſtici illud capite trigeſimo ter-
tio: quod, Corpus, ASINVM SVVM, vocantem, ſanctum illum Ab-
batem Hilarionem & factis & verbis vſurpaſſe notiſſimum eſt: Ci- « Eccl. 33. v. 25.
baria & Virga, & Onus Aſino: Panis & Diſciplina, & Opus SER- «
VO. Ne quo pacto contingat vt cùm aliis PRÆDICAVERIM, & «
ad ſalutem mea PRÆDICATIONE perduxerim, Ipſe Reprobus ef-
ficiar, id eſt, abiiciar tanquam ſalute indignus, eo quòd Secun-
dùm Carnem Vixerim, contra quàm aliis Secundum Spiritum Præ-
dicaui. Non quòd intelligam fieri poſſe, vt quis ex Electo Repro-
bus efficiatur, id eſt, ex Prædeſtinato ad Salutem, ſiue Præordina-
to ad Vitam Æternam, Præſcitus ad interitum, quod planè impoſ-
ſibile eſt, cùm æternum Dei Decretum, vt conſtans, ita immuta-
bile ſit; ſed vt quis poſteaquam aliis Euangelium Prædicauit,
ipſe tanquam Reprobus abiiciatur ac damnetur: vel quia non
vixit ſecundum Euangelium à ſe Prædicatum, vel quia in tali vi-
ta non perſeuerauit. Atque id de ſeipſo PAVLVM metuiſſe, lo-
cus hic noſter apertè declarat, & Sancti Patres, vt amplè retuli-
mus, interpretantur. Et FILII iſti DIFFIDENTIÆ, vt loqui- Eph. 2. v. 2. & 5. v. 6.
tur Scriptura, apud ſe confidentiſſimi erunt? Velle ſine Gratiæ o-
peribus ſaluari, non Spes, ſed Præſumptio dicenda eſt. Vnde hæc
CASTIGATIO CORPORIS, ad quælibet ſalutaria Sanctarum
Caſtigationum genera, quibus MORTIFICATIO DOMINI 2. Cor. 4. v. 10.
NOSTRI IESV CHRISTI IVGITER IN CORPORE NO-
STRO PORTATVR, ab iis quos SPIRITVALES ſupra appel-
lauimus, rectè ſanctéque trahi atque extendi ſolet. Nec nocet, Ro-
bertum Stephanum obſeruare exemplar vnum quod Υποπιέζω ha-
bebat (cuius quoque lectionis inter alias Theophylactus meminit)
quod SICCVM ET SQVALLIDVM REDDO, ſignificat, vt PAVLVM
fame & inedia corpus ſuum attenuaſſe & afflixiſſe, quod hodie
imitatur ſanctiſſimus quiſque, intelligas. Etſi enim Metaphoræ Pugi-
lum non admodum quadret, quos tamen ab omnibus ſe abſtinere dixi,

I. COR. IX. (quippe quòd Athletæ temperatiſſima victus ſeruata ratione, ad certamina ſe comparare ſoleant) quadrat tamen aptiſſimè in illud meum dictum ſexti capitis poſterioris ad Corinthios, id eſt, ſequentis Epiſtolæ, vbi quomodo corpus meum caſtigauerim,
2.Cor.6. v.5. in ſeruitutemque redegerim, recenſens, IN LABORIBVS, IN VIGILIIS, IN IEIVNIIS profligaſſe me docui huiuſmodi Domeſticum Hoſtem. Quare etiamſi Vetuſta Exemplaria legant, Ὑπωπιάζω, quod eſt SVBACTVM SEV DEIECTVM PREMO, ſuo tamen iure per me Clemens libro Stromatum tertio, & Nazianzenus contra Eunomianos, Ὑποπιέζω, tanquam antiquam lectionem retinere poſſunt, quod etiam DEIECTVM OPPRIMO ſignificat, eadem fermè translationis ratione. Nam vt, τὸ Ὑπωπιάζειν, quod vulgò legitur, conuenit Pugili, ſic τὸ Ὑποπιέζειν, propriè Luctatori: qua vtraque ſimilitudine cùm vſus ſim, inde diſſimilitudo ſcripturæ ac coniecturæ in redditione orta eſt. Atque hæc de Pſychomachia Chriſtiana. Chriſtianorum enim perpetua pugna contra Carnem, atque adeo contra corpus ſuum, eſſe debet; quatenus Corpus per Carnem Spiritui aduerſatur. Porrò totum Apoſtolicum illud noſtrum ſimile ab exquiſitiſſima illa gymnaſtarum diæta, quam hic locus deſignat, appoſitè à me ad Corinthios ſcribente ductum eſt. Cùm enim Græcia tota iſtis certaminibus vacaret, inter cætera, ISTHMIA erant quæ CORINTHI maxima celebritate fierent. Qui verò hunc noſtrum Solem arduis oculis contemplari non poterit, totum Apoſtolicum hunc locum in Tertulliani Exhortatione ad Martyres, tanquam deficientem in pelui, cernat mira-
» biliter certè expreſſum. ATHLETÆ, inquit, ſegregantur (alluſio ad SEGREGATVM PAVLVM: ac illud diuinum oraculum,
Act.13.v.2. » SEGREGATE MIHI SAVLVM ET BARNABAM) ad Stri-
» ctiorem Diſciplinam, vt robori ædificando vacent: CONTI-
» NENTVR A LVXVRIA, à Cibis Lautioribus, à Potu Iucundio-
» re: coguntur, cruciantur, fatigantur: QVANTO PLVS IN
» EXERCITATIONIBVS LABORAVERINT, TANTO PLVS
» DE VICTORIA SPERANT. Et illi, inquit APOSTOLVS, vt
1. Cor. 9. v. 25. » Corruptibilem Coronam conſequantur: Nos ÆTERNAM CON-
» SEQVVTVRI, CARCEREM NOBIS PRO PALÆSTRA INTERPRETE-
» MVR. Hactenus TERTVLLIANVS ATHLETA, & PAVLVS CASTIGANS. TRIGESIMO PRIMO; DE MALO AC SVP-
I.COR.X v. 10. » PLICIO SCHISMATIS: Neque MVRMVRAVERITIS, ſicut quidam
» eorum murmurauerunt, & PERIERVNT AB EXTERMINATO-
» RE: Μηδὲ ΓΟΓΓΥΖΕΤΕ, καθὼς καί τινες αὐτῶν ἐγόγγυσαν, καὶ ΑΠΩΛΟΝΤΟ ΥΠΟ ΤΟΥ ΟΛΟΘΡΕΥΤΟΥ. Murmuratio, eſt non modò Schiſmatis Satelles, ſed Præcurſor, quando ſine iuſta ratione, Præcepto ſeu Voluntati Superioris contradicitur, aut de eius Adminiſtratione Querimonia ſuſcitatur. Itaque qui De Cauendo Schiſmate monendi fuerunt, erant quoque De Murmuratione admonendi; Murmuratio enim contra Homines Dei,

contra

contra Deum eſt, quod ſæpenumerò non adtendentes, in manus Dei «1. COR. X.
viuentis, quod horrendum eſt, incidunt. Non CONTRA NOS eſt «Heb.10.v.31.
MVRMVR veſtrum, (clamat Moſes,) ſed CONTRA DOMINVM. Quare «Exod.16.v.9.
Philippenſes, vtique laudatiores, ſollicitè præmonui, capite ſecundo, dicens; OMNIA FACITE SINE MVRMVRATIONIBVS. Fremitus e- «Philip.2.
nim Murmurantium, Diſcordias ac Seditiones & Schiſmata por- «v.14.
tendunt:

> -----ceu flamina prima
> Cùm deprenſa fremũt Syluis, & CÆCA volutant
> MVRMVRA, Venturos NAVTIS prodentia Ventos.

Vnde confeſtim ſequitur horrenda Pœna Murmurantes: ET PERIE- «
RVNT AB EXTERMINATORE. Nouum plagę genus, inſolitum, inaudi- «
tũ, & extraordinaria quadam operatione Virtutis Angelicæ inflictum; illud videlicet quod quandoque ſtans Aaron inter mortuos ac viuen- Num.16.v.48.
tes, Incenſumque offerens, ac pro Populo deprecatus, compeſcuit. Et ratio eſt cur hæc plaga præ aliis, Exterminatori, id eſt, penitus vaſtanti ac perdenti Angelo, adſcribatur; quia modus plagæ, fueritne ea per Ignem, an per Serpentes, an aliter facta, haud fuit à Moyſe expreſſus. Et
certè monet Sapiens, cùm decimo octauo capite in fine ait: His autem « Sap.18.v.vlt.
ceſſit QVI EXTERMINABAT, & hæc extimuit. Nec improbabile eſt «
Librum Sapientiæ legenti, videri de numero Malorum hunc Vaſtatorem fuiſſe; quandoquidem Sacerdoti Pontificalibus Ornamentis induto ceſſiſſe ac extimuiſſe, immo & victus ab illo fuiſſe dica-
tur. Nam pro eo quod vulgò ibi de Aarone legitur; Vicit autem «v.22.
Turbas; in multis Græcis exemplaribus habetur, Ενίκησε δὲ τὸν ΟΛΟ- «
ΘΡΕΥΟΝΤΑ, VICIT AVTEM EXTERMINANTEM, ſiue, VASTANTEM:
& mox ſequitur, quòd VERBO ILLVM QVI VEXABAT (Græcè, τὸν Κο- «
λάζοντα, VICTOREM) SVBIECIT. Quanta Deformitas Schiſmatis, cuius «
incitantium ad perficiendum ſcelus furiarum aut Malus, aut Mali ſpecie, ac malo nomine Bonus Angelus, vindex & exterminator eſt! Nec certè vetat eum Malum Angelum eſſe, vt ita, iuſtè diſponente Deo, per quæ quis peccarit, per hæc & puniatur; ſicque, qui contra Deum, Schiſmatis eſt auctor, ſit & Schiſmatis ſuique à Deo punitor ac tortor. TRIGESIMO SECVNDO; DE VANA FIDVCIA SA-
LVTIS, AC PERSEVERANTIÆ SVÆ: Itaque qui SE EXSISTIMAT «1.Cor.10.
ſtare, videat NE CADAT: ΩΣΤΕ Ο ΔΟΚΩΝ Εστάναι, βλεπέτω ΜΗ «v.12.
ΠΕΣΗ. Non igitur infallibiliter certi ſumus quod STEMVS, id eſt, Iuſti & Recti ſimus: Nec is qui Iuſtus eſt, certus eſſe poteſt (lege ſaltem ordinaria) quòd ſit perſeueraturus. Leonis Magni ſermone
quinto De Quadrageſima Argumentum eſt: Dicente namque APO- «
STOLO (inquit) QVI STAT, VIDEAT NE CADAT: Nemo eſt tanta fir- «1.Cor.10.v.12.
mitate ſuffultus, vt DE STABILITATE SVA debeat eſſe ſecurus. Quin «
ipſe Chryſoſtomus ad ipſum PAVLVM extendit, in Commentario
ita loquens: Caue caſum. Nam ſi timuit PAVLVS, qui erat OMNIVM «
FORTISSIMVS; multò magis Nos timere oportet: Φυλάττου τὴν πτῶσιν. «
εἰ γὰρ ΠΑΥΛΟΣ δέδοικεν ὁ πάντων στερρότερος, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς δεδοικέναι χρή.

I.COR.X. Vnde nō dixi; QVI STAT; ſed; QVI SIBI VIDETVR STARE. TRIGESIMO TERTIO; NEC MANDATA, NEC CONSILIA EVANGELICA SVPRA VIRES
v.13. » HOMINIS ESSE A GRATIA ADIVTI: Fidelis autem Deus eſt, qui non
» patietur vos tentari ſupra id quod poteſtis: ſed faciet etiam cum Ten-
» tatione PROVENTVM, vt poſſitis ſuſtinere: Πιστὸς δὲ ὁ Θεὸς, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ, καὶ τὴν ΕΚΒΑΣΙΝ, τοῦ δύνασθαι ὑμᾶς ὑπενεγκεῖν. Tridentini Patres, Seſſione vigeſima quarta, Canone nono, cùm de iis qui Continentiam vouerunt, verba faciunt, dicunt, Deum RECTE PETENTIBVS NON denegare Donum Caſtitatis; cùm NON PATIATVR NOS SVPRA ID QVOD POSSVMVS, TENTARI: nos, inquam, rectè petentes. Ex quo patet, hunc eſſe communem Theologicum locum, ac tanquam tu-
Cant.4.v.4. tiſſimam munitiſſimamque arcem, ex qua mille Clypei pendent ad, impugnantium Conſilia Euangelica, ac Sancti Cœlibatus hoſtium, retundenda tela. Mandata verò multò magis difficilia quidem, at non eſſe impoſſibilia, hic locus probat. Cùm enim Præceptum Dei
1.Petri.5.v.9. ſit, vt Tentationibus reſiſtamus, (iuxta illud: CVI RESISTITE IN FIDE) eaſdemque reſiſtendo ſuperemus; pertinet ad Fidem Promiſſorum Dei, vt neminem ſupra vires quas præbet, tentari permittat, ac per conſequens, vt ad hoc aliaque implenda Præcepta, ſi ſuum auxilium promittat, exhibeat. Hinc etiam cœpi exordium: FIDELIS AVTEM DEVS EST. Et ſic intelligendum illud Cypriani Capitulum
» nonageſimum primum libri tertij Teſtimoniorum; TANTVM
» VNVMQVEMQVE TENTARI, QVANTVM POTEST SVSTINERE: quod hoc noſtro teſtimonio confirmat. Vnde Auguſtinus, in Tractatu de Paſtoribus, ſemel ac iterum Apoſtolica hæc verba ſic accipere videtur, tanquam vniuersè de omnibus hominibus dicta ſint. Quare Vltimum Concilium Generale, Tridentinum, Seſſione ſexta, capite vndecimo, cùm dixiſſet, DEVS IMPOSSIBILIA NON IVBET; addit ex Auguſtino, De Natura & Gratia, capite
» quadrageſimo tertio: Sed IVBENDO monet & FACERE quod poſſis,
» & PETERE quod non poſſis: deque ſuo; ET ADIVVAT VT POS-
» SIS. Rationem Auguſtinus reddit in Pſalmi quinquageſimi ſexti ex-
» poſitione: Neque imperaret Deus vt faceremus, ſi impoſſibile iudi-
» caret vt ab homine fieret. Sanctè verò ac Theologicè admonet, libri
» De Catechizandis Rudibus, capite vigeſimo quinto: HVMILIS ESTO
» DEO, VT NON TE PERMITTAT TENTARI VLTRA VIRES TVAS. Etenim, vt præclarè ſcripſerunt Innocentius Primus, in Epiſtola ad Concilium Carthaginienſe, & Cœleſtinus Primus, ſui Prædeceſſoris
» verba repetens, in Epiſtola ad Epiſcopos Galliæ, capite ſexto: NE-
» CESSE EST VT QVO AVXILIANTE VINCIMVS, EO ITERVM NON
» ADIVVANTE VINCAMVR. Itaque FIDELIS DEVS, qui nos & Cum Victoria, & ſine Vulnere eſſe volet, ac ſaluos illæſoſque triumphare faciet. Nec tantùm à Tentatione EXITVS (vt in Codice Hieronymi eſt in Ionam, itemque Auguſtini in Pſalmum ſexageſimum primum, & Epiſtolâ octuageſimâ nonâ) EVENTVS, EVASIO, vel, vt

legit Cyprianus, libro tertio, capite nonageſimo primo, in Teſtimo- I. COR. X.
niis ad Quirinum, EVADENDI FACVLTAS, dabitur ad ſeruandum
Talentum; ſed & PROVENTVS ad Multiplicandum, vt inter vber-
rimos feliciſſimoſque prouentus numerare poſſis quod ex Tenta-
tione Domino ſuperlucraturus ſis. Vnde pro, ὑπενεγκεῖν, SVSTINE-
RE, in variis libris Græcis reperias, ὑπερενεγκεῖν, id eſt, FERENDO PRÆ-
VALERE. Sic

----SVPERANDA omnis fortuna FERENDO eſt.

Namque, vt ait Ambroſius, De Quadraginta duabus Māſionibus, Man-
ſione Trigeſima, SINCERIOR BONITAS E TENTATIONIBVS PRODIT: «
SICVT PVRIVS ARGENTVM E CAMINO IGNIS. TRIGESIMO QVAR- «
TO; DE MENSA DOMINI, SIVE DE VERITATE CORPORIS ET SANGVI-
NIS CHRISTI, TVM IN SACRAMENTO TVM IN SACRIFICIO: Propter « v.14.
quod, Cariſſimi mihi, fugite AB IDOLORVM CVLTVRA: VT PRV- «
DENTIBVS loquor: Vos ipſi IVDICATE quod dico. CALYX BENE- «
DICTIONIS, CVI BENEDICIMVS, Nonne COMMVNICATIO SAN- «
GVINIS CHRISTI EST? & PANIS QVEM FRANGIMVS, Nonne PAR- «
TICIPATIO CORPORIS DOMINI EST? Quoniam VNVS PANIS, «
VNVM CORPVS Multi ſumus; Omnes qui de VNO PANE Participa- «
mus. Videte ISRAEL SECVNDVM CARNEM: Nonne qui Edunt HO- «
STIAS, Participes ſunt ALTARIS? Quid ergo dico? quòd Idolis im- «
molatum ſit aliquid? aut quòd Idolum ſit aliquid? Sed quæ immo- «
lant Gentes, Dæmoniis immolant, & non Deo: nolo autem vos «
SOCIOS FIERI DÆMONIORVM. Non poteſtis CALYCEM DOMINI «
Bibere, & CALYCEM DÆMONIORVM: non poteſtis MENSÆ DOMI- «
NI Participes eſſe & MENSÆ DÆMONIORVM. An æmulamur Do- «
minum? Διόπερ, Αγαπητοί μου, φεύγετε ΑΠΟ ΤΗΣ ΕΙΔΩΛΟΛΑΤΡΕΙΑΣ. «
ΩΣ ΦΡΟΝΙΜΟΙΣ λέγω. ΚΡΙΝΑΤΕ ὑμεῖς ὅ φημι. ΤΟ ΠΟΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ
ΕΥΛΟΓΙΑΣ, Ο ΕΥΛΟΓΟΥΜΕΝ, Οὐχὶ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ
ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ἐστί; ΤΟΝ ΑΡΤΟΝ, ΟΝ ΚΛΩΜΕΝ, Οὐχὶ ΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ἐστιν; ΟΤΙ ΕΙΣ ΑΡΤΟΣ, ΕΝ ΣΩΜΑ,
οἱ πολλοί ἐσμεν· οἱ γὰρ πάντες, ἐκ τοῦ ΕΝΟΣ ΑΡΤΟΥ Μετέχομεν· βλέπετε τὸν
ΙΣΡΑΗΛ, ΚΑΤΑ ΣΑΡΚΑ. Οὐχὶ οἱ Εσθίοντες τὰς ΘΥΣΙΑΣ, Κοινωνοὶ τοῦ ΘΥ-
ΣΙΑΣΤΗΡΙΟΥ εἰσί; Τί οὖν φημι; ὅτι Εἴδωλον τί ἐστιν, ἢ ὅτι Εἰδωλόθυτον, τί ἐστιν;
Αλλ' ὅτι ἃ θύει τὰ Εθνη, Δαιμονίοις θύει, καὶ οὐ Θεῷ· οὐ θέλω ὑμᾶς Κοινωνοὺς τῶν
Δαιμονίων γίνεσθαι. Οὐ δύνασθε ΠΟΤΗΡΙΟΝ ΚΥΡΙΟΥ Πίνειν, καὶ ΠΟΤΗΡΙΟΝ
ΔΑΙΜΟΝΙΩΝ· οὐ δύνασθε ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΚΥΡΙΟΥ Μετέχειν, καὶ ΤΡΑΠΕΖΗΣ
ΔΑΙΜΟΝΙΩΝ. Η παραζηλοῦμεν τὸν Κύριον; Bifrons Argumentum à Men-
ſa Chriſti, à Menſa Moſis; ex quo, duplici capite, vetitam eſſe Ido-
lij, ſiue Templi Idolorum Menſam, probatur, euidenterque con-
cluditur. Nam Participatio Menſæ facit Participationem Sacrificij
ac Cultus. quæ Manducatione, vtpote Conſumptione Hoſtiæ, ma-
ximè fit. Qua de re cùm ſuprà De Sacrificio egimus, luculenter ad-
modum tractatum eſt. Huius ergo nunc tantùm loci eſt colligere,
Primò; ex natura Sacrificij, quod tam in Legali & Moſaïco quàm
in Euangelico atque Chriſtiano cernimus, id manducari quod im-

Mmm ij

I. COR. X. molatum eſt, idque immolari quod eſt manducatum. Ex quo cùm Sacrificij, tum Sacramenti neceſſariò infertur Veritas. Secundò; toties repetitam illam Particulam NONNE, οὐχὶ, percontandi formâ vim vehementioris affirmationis habere, tanquam de re apud Fideles indubitata, confeſſa & nota, cui contradicere nefas ſit. Tertiò;
» cogunt illa verba, OMNES QVI DE VNO PANE PARTICIPAMVS, vt de vero Corpore Chriſti, non de Materiali Pane, intelligas. Falſiſſimum enim eſt, omnes Fideles de vno Materiali Pane participare: Quomodo enim qui procul aberam, participaſſem cum Corinthiis de eodem Pane? Neque profectò veriſimile eſt, omnes Corinthios in Dominica Cœna congregatos, de vno materiali Pane participauiſſe: ſiquidem pro tanta multitudine hominum, plures panes apponi debebant, dicente mihi Domino, Actuum decimo
Act. 18. v. 10. » octauo capite; Quoniam populus eſt mihi multus in hac ciuitate. At, inquies, ſignificatione, & Myſterio, Panis omnium vnus eſt; Quaſi verò dici poſſit, omnes antiquæ Legis Sacerdotes vnum agnum, aut hœdum, aut vitulum toto Legis tempore mactaſſe? quaſi verò omnes cum vniuerſo populo de vno agno comediſſe? Etſi enim Significatione & Myſterio vnum omnia iſta ſint, nemo tamen ſanus hoc dixerit, niſi ſtultè intelligi velit, vnum eiuſmodi animal omnium mactationi & eſui ſufficere potuiſſe, quomodo rectè dicas omnes homines eiuſdem familiæ, vnum agnum, aut de vno agno comediſſe. Quarto; locutione ſacrificali, DE VNO PANE PARTICIPAMVS, me ad Sacrificij morem alludere, ſiue reſpicere, in quo de vna re per Sacerdotem oblata multi participant. Vnde & hîc quædam Externi Sacrificij Chriſtianorum inſinuatio eſt. Atque hæc Trigeſima quarta Obſeruatio eſt. Nunc TRIGESIMO QVINTO notandum eſt DE POENITENTIALI LEGE ECCLESIÆ CERTIS DIE-
v. » BVS ESVM CARNIVM PROHIBENTIS: Omne quod in Macello vênit,
» MANDVCATE, Nihil Interrogantes PROPTER CONSCIENTIAM: Πᾶν τὸ ἐν ΜΑΚΕΛΛΩ πωλούμενον, ΕΣΘΙΕΤΕ, Μηδὲν Ανακρίνοντες ΔΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΕΙΔΗΣΙΝ. Quàm inſulsè vulgus Hæreticorum detorquet hanc Apoſtolicam Sententiam aduersùs Eccleſiaſticam carnis Abſtinentiam certis diebus præſcriptam; quaſi Pœnitentiali Lege Eccleſiæ non obſtante, quiduis quouis tempore comedere Chriſtiano licitum ſit. Num Carnes inſalubres & nocituras, in Macello venum expoſitas, edere tibi non licet, quoniam id Lex Naturæ prohibet; & quod, ad caſtigandum corpus, Ieiunij ſalutaris, Præpoſiti tui, quibus obediendum, decimotertio ad Hebræos, promulgaui, præſcri-
Hebr. 13. v. 7. bunt, negliges & inter res medias referes? Scilicet Naturam audies, Eccleſiam verò quantumuis Chriſtus, Matthæi decimo octauo, im-
Matt. 18. v. 17. peret & clamet, non audies? Ethnicus & Publicanus, quiſquis ſis, ergo es. Illud verò NIHIL INTERROGANTES, (ſiue, vt Græca Editio fert, DISQVIRENTES, aut DISCVTIENTES, vti primo modo Ambroſianus Commentator, ſecundo vertit Oecumenij Interpres, Ανακρίνοντες,) hoc vnum ſonat, excepto Idolio vbique comedi Idolo-

thyta poſſe; Itaque quod de Idolio negatum propter participatio- I. COR. X.
nem cultus, id de Macello conceſſum propter vanitatem Idoli: quod,
cùm nihil ſit, polluere Domini, cuius eſt terra & plenitudo eius, ex Pſ.23.v.1.
initiali verſiculo Pſalmi vigeſimi tertij, creaturam non poteſt. Hæc
igitur verba, hac parte generalem Sententiam, quâ dixeram multa
licere quæ non expedirent nec ædificarent, ad præſentem doctri-
nam De Eſu Idolothytorum applicant, quæ non ſolùm in Idoliis
edenda exponi, verumetiam publicè cum aliis carnibus in Ma-
cello ex partibus Sacrificulorum venalia proponi, deinde, vt in pri-
uatis Infidelium menſis, apponi ſolebant. Rectè enim Auguſtinus
in Epiſtolam ad Romanos admonet, antiquitus conſueuiſſe etiam
proſtare venales carnes Sacrificatas: eas nimirum quæ ſupererant:
quarum pecunia ad Sacerdotes redibat. Nam teſtatur quoque He-
rodotus ſolitos Ægyptios fuiſſe, pecudum immolatarum capita in
forum aſportata Græcis diuendere. Sed & Ariſtophanis Comœ-
diæ Interpretes, cui nomen PLVTVS, Πλῦτος, eſt; dum hos verſi-
culos exponunt quibus in fine Actus primi Seruus Cario ait:

——τουτὶ δὲ τὸ κρεάδιον
Τῶν ἔνδοθέν τις εἰσενεγκάτω λαβών.

id eſt; HANC VERO CARVNCVLAM QVISPIAM EORVM QVI INTVS «
SVNT, INTRO FERAT: ſolitos fuiſſe aiunt à Sacrificiis redeuntes, ex ipſa «
victima portiunculam domeſticis adferre, atque etiam ſi quid ſuper
fuiſſet, aſportare. Quæ duo nunc ordine tracto, quid in his agendum
ſit docens. Ac de Macello Primùm: Quaslibet, inquam, Carnes in Ma-
cello ſeu foro venales emere, edereque abſque conſcientiæ ſcrupu-
lo vobis per me licet; ita vt nolim vos Interrogare, & Diſquirere,
Carneſne Immolatitiæ ſint, quantum quidem ad rationem Con-
ſcientiæ veſtræ pertinet, ne ea maculetur, vt qui ſciatis nullum
cibum eſſe immundum; & Idolum atque Idolothytum nihil eſſe,
proindeque comedentis animum maculare non poſſe. Hæc enim
Scientia debet omnem iſtiuſmodi inquiſitionem excludere. Quan-
tum verò ad ſecundum attinet, de Priuatis ſcilicet Infidelium
Menſis, ſequitur; Omne quod vobis Apponitur, Manducate, NI- « v.27.
HIL INTERROGANTES PROPTER CONSCIENTIAM. Si quis autem «
dixerit, Hoc immolatum eſt Idolis: NOLITE MANDVCARE PRO- «
PTER ILLVM QVI INDICAVIT (ne videlicet ei ſcandalum præbea- «
tis Manducando, ſiue Fidelis ille ſit, ſiue Infidelis: Vterque enim
ex facto tuo ſcandalizari poterit: Fidelis quidem Infirmus, exem-
plo tuo contra ſuam conſcientiam de Idolothyto comeſturus; aut
certè velut malè agentem te iudicaturus: Infidelis autem quia puta-
bit te præ pudore aut metu non audere Religionem tuam quæ o-
mnem Idololatriam exſecratur, liberè confiteri; aut profectò per
intemperantiam gulæ prodere tuæ Religionis ſinceritatem; & per
hæc, minùs benè de Chriſtianis ſentiet, atque iis etiam non ſine
Chriſti iniuria inſultabit; tantum aberit vt eum Chriſto ſis lucri-
facturus; cuius rei potiſſimùm causâ, ad menſam Hominis Infi-

Mmm iij

I.COR.X. delis accedere debueras) ET PROPTER CONSCIENTIAM.
Conſcientiam autem dico; non TVAM , ſed ALTERIVS. Vt quid
enim LIBERTAS MEA Iudicatur ab ALIENA CONSCIENTIA? Si ego
CVM GRATIA participo, QVID BLASPHEMOR pro eo quod GRA-
TIAS AGO? Senſus eſt: Committere non debeo vt alius mihi ma-
ledicat , aut malè de me loquatur , propter id pro quo ego Deo
gratias ago; id eſt , Propter Cibum : ſed potiùs abſtinebo, quam-
I. COR.XI. uis alioqui cum gratia participaturus. TRIGESIMO SEXTO ; DE
v.2. SACRIS TRADITIONIBVS : LAVDO autem VOS, FRATRES; quod per
omnia mei memores eſtis : & SICVT TRADIDI vobis , PRÆCEPTA
MEA TENETIS : ΕΠΑΙΝΩ δὲ ὑμᾶς , Ἀδελφοὶ , ὅτι πάντα μου μέμνησθε , καὶ
ΚΑΘΩΣ ΠΑΡΕΔΩΚΑ ὑμῖν , ΤΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΚΑΤΕΧΕΤΕ. Græcè,
TRADITIONES TENETIS. Vnde Ambroſianus legit : ET QVO-
MODO VBIQVE TRADO, TRADITIONES MEAS TENETIS. Ex hoc
loco perſpicuum fit, (ait Theophylactus) quòd non pauca quæ
literis non mandauerint, TRADIDERVNT, ET IPSE (de me autem
loquitur) ET RELIQVI APOSTOLI. Quocirca hic locus pro Tra-
ditionibus NON-SCRIPTIS , iiſque tamen neceſſariò tenendis , pa-
làm facit. TRIGESIMO SEPTIMO; DE ANGELO CVSTODE, DE-
v.10. QVE ANGELICO OFFICIO EPISCOPI : Ideo debet Mulier Pote-
ſtatem habere ſupra caput, PROPTER ANGELOS : Διὰ τοῦτο ὀφείλει
ἡ Γυνὴ ΕΞΟΥΣΙΑΝ ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς , ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΑΓΓΕΛΟΥΣ.
Hieronymus in decimum octauum Matthæi , DE ANGELIS CV-
STODIBVS hoc dictum noſtrum accepit, quod de Angelis Alta-
ribus Chriſti, diuinæque Liturgiæ ASSISTENTIBVS, quamplu-
rimos intellexiſſe notum eſt , iuxta Dauidicum illud Pſalmi cen-
Pſ.137. v.1. teſimi trigeſimi ſeptimi; IN CONSPECTV ANGELORVM
PSALLAM TIBI. De iiſdem Cuſtodibus , & Auguſtinus libro
duodecimo de Trinitate , capite ſeptimo , hanc rationem adfe-
rens : GRATA EST ENIM , inquit , SANCTIS ANGELIS
SACRATA ET PIA SIGNIFICATIO. Angelos alij Sacerdo-
tes ſeu Eccleſiæ Præfectos interpretati ſunt, quales nimirum Ioan-
nes tribus primis ſacræ Apocalypſeos capitibus ANGELOS Ec-
cleſiarum (id eſt, EPISCOPOS) commemorat. Epiſcopi enim AN-
GELI DICVNTVR(ait DOCTOR ANGELICVS Thomas) QVIA DI-
VINA HOMINIBVS ANNVNCIANT , SECVNDVM ILLVD (Malachiæ
Mal.2.v.7. ſecundo) LABIA SACERDOTIS CVSTODIVNT SCIENTIAM ; ET
LEGEM REQVIRENT EX ORE EIVS : QVIA ANGELVS DOMINI
Eccl.5.v.5. EXERCITVVM EST. Vnde Eccleſiaſtis quinto, NEQVE DICAS
CORAM ANGELO; NON EST PROVIDENTIA (ſecundùm
Veritatem Hebraicam ſubintelligitur ILLO , quo ſignificatur
Summus Sacerdos , apud quem Votorum ratio, de quibus eo lo-
Leuit.27.v.14. ci ſermo eſt, reddenda erat, Leuitici vigeſimo ſeptimo:) Veletur ergo
Mulier tum propter CÆLESTIVM Præſentiam ac Reuerentiam, tum
propter TERRENORVM ANGELORVM Cautelam; ne ſcilicet ij fœ-
minis diuina adminiſtrantes Sacramenta , ex earum liberiore con-

ſpectu ſcandalum aliquod patiantur, vt & apud Ambroſianum I.COR.XI. Commentatorem obſeruare eſt, & apud Nicolaum Primum Pont. Max. capite quinquageſimo octauo, dum ad Conſulta Bulgarorum reſpondet, necnon & apud Primaſium, Africanum Epiſcopum (qui tempore Vigilij Papæ ac Quintæ Synodi Generalis floruit, vt ex ſecunda eiuſdem Concilij Collatione conſtat) eoque vno ſæculo antiquiorem Sedulium Presbyterum Scotum; qui ambo quod de Solis Epiſcopis dictum eſt, ad omnes Altaris Miniſtros, & vniuerſum Clerum Eccleſiæ extendunt; de quibus etiam illud ſentiendum, atque addendum eſt, videlicet iis exhibendam impendendamque reuerentiam, quæ Deo per ſuos nuncios & legatos loquenti debetur. TRIGESIMO OCTAVO; DE SACRIS TRADITIONIBVS AC MORIBVS ECCLESIÆ, ET QVOD CREDENDVM, NON DISPVTANDVM: Si quis autem videtur CONTENTIOSVS ESSE, NOS TALEM CONSVETVDINEM NON HABEMVS, NEQVE ECCLESIA DEI: Εἰ δέ τις δοκεῖ ΦΙΛΟΝΕΙΚΟΣ εἶναι, ΗΜΕΙΣ ΤΟΙΑΥΤΗΝ ΣΥΝΗΘΕΙΑΝ ΟΥΚ ΕΧΟΜΕΝ, ΟΥΔΕ ΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ. Hieronymi Codex, quo in Dialogo Contra Luciferianos vſus eſt, priorem huius verſiculi partem ſic habebat; SI QVIS AVTEM PVTAVERIT, SE CONTENTIOSVM ESSE. Contentioſus autem, Græcè, φιλόνεικος, id eſt, AMANS VICTORIÆ; vt cui Victoria Veritate potior eſt. Vnde Contentioſus is dicitur, qui verbis certat: id agens vt vincat, non vt Veritas appareat. In Sacra verò Chriſtianorum Schola, nec Contentione, nec Demonſtratione vtimur; illius Humilitas, huius Obedientia locum occupat. Quod ad alteram ſpectat, Nos conſuetudinem non habemus contendendi; ſed Magiſtrorum præceptis abſque contradictione acquieſcendi, vt Chryſoſtomus in Commentario, & Ambroſius libro quinto de Fide in Proœmio, Modeſtæ Antiquitatis contra Petulcam Nouitatem Religioſi teſtes ſunt. Secundùm alteram verò; Nos eam conſuetudinem non habemus, vt Mulieres in Eccleſia capite non velato orent; hoc eſt, Si quis contentioſè mecum agere velit, & diuerſam opinionem pertinaciùs defendere; illi ego oppono noſtram & ECCLESIÆ CONSVETVDINEM, cui neceſſariò parendum & tanquam communi ſententiæ legique, omnibus æquè obtemperandum eſt; quæ habet vt Mulieres orent velato capite, Viri non velato, vti maior Interpretum pars proferunt ac tradunt. Vbi notandum Apoſtolicum in docendo & perſuadendo artificium, quo tanquam Orator clarus & bene dicendi peritus, optimum vltimo loco argumentum reſeruauerim: quod videlicet Ab Auctoritate, Conſuetudine, & Traditione Populi Dei petitur. Quod quidē ad reprimendos homines præfractos & contentioſos, necnon eos qui rationum minùs capaces ſunt, adhibendum eſt: & tunc neceſſariò adhibetur, quando de eo agitur quod in Scripturis non eſt expreſſum. In his rebus, inquit

I.COR.XI. » ad Caſulanum Presbyterum Auguſtinus Epiſtolâ octuageſimâ
» ſextâ) de quibus nihil certi ſtatuit Scriptura Diuina, MOS POPVLI
» DEI vel INSTITVTA MAIORVM, pro LEGE Tenenda ſunt. At-
» que ad hunc locum Hugo Victorinus ita generaliter annotat:
» Hîc HABEMVS AVCTORITATEM QVOD CONSVE-
» TVDINES SANCTÆ ECCLESIÆ TENENDÆ SVNT; ETSI
» RATIONEM IGNOREMVS, QVARE AB ILLA SIC CONSTITVTÆ
» SVNT. DEVS ENIM SVAM ECCLESIAM IN HIS QVÆ AD IPSVM
» PERTINENT, NON PERMITTIT ERRARE. Hæc Hugonis, ex Regia Abbatia San-Victoriana, MAGISTRALIA VERBA, qualia illi, eum citans Beatus Thomas attribuere ſolet. Apoſtolico igitur meo exemplo quidni liceat CATHOLICIS aduersùs Aduerſarios inſurgere; vt quoties rationibus & argumentis, quibus DE DOCTRINA ECCLESIÆ contra Nouatores diſputatur, non acquieuerint, abſolutè eis CATHOLICE APOSTOLICEQVE dicatur: Nos huiuſmodi Conſuetudinem quam vos impugnatis, vt, Pro Fratribus, cùm plus indigent, id eſt, pro Fidelibus Defunctis, orandi, quod Pia Mater Eccleſia filiis ſuis impendit, ſemper ſollicita, donec ſecura, habemus. Nos enim (non SEMPER ORANDI) talem CONSVETVDINEM non habemus (quam vos inducere tentatis) neque ECCLESIA DEI; vel Græcè, pluraliter, ECCLESIÆ DEI, αἱ Ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ. Nulla enim Eccleſia eſt, quam in hac Sancta Conſuetudine non inuenerint Nouatores. Nunc ſua nobis Inuenta contra Conſuetudinem vbique receptam obtendant. Quare quod DE VELANDIS MVLIERIBVS iuxta hoc noſtrum Apoſtolicum Præceptum, concludebat hoc loco Chryſoſtomus, id iam de cunctis ſiue reliquis Eccle-

Eccleſ.18.v.22. Luc.18.v.1. 1.Theſ.5.v.17.

» ſiæ Moribus Traditionibuſque concludamus: Etiamſi tunc (inquit)
» contendebant Corinthij, nunc VNIVERSVS ORBIS TERRÆ hanc
» LEGEM admiſit & cuſtodiit: TANTA EST POTENTIA CRVCIFIXI: Ἀλλ' εἰ καὶ τότε ἐφιλονείκουν οἱ Κορίνθιοι, νῦν ΠΑΣΑ Η ΟΙΚΟΥΜΕΝΗ τὸν ΝΟΜΟΝ τοῦτον καὶ κατεδέξατο καὶ ἐφύλαξε· ΤΟΣΑΥΤΗ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΩΘΕΝΤΟΣ Η ΔΥΝΑΜΙΣ. TRIGESIMO NONO; DE MISSA PRIVATA:
» Vnuſquiſque enim SVAM COENAM Præſumit ad manducandum: Ἕκαστος γὰρ τὸ ΙΔΙΟΝ ΔΕΙΠΝΟΝ Προλαμβάνει, ἐν τῷ φαγεῖν. Ex hac Scriptura MISSAS vt vocant PRIVATAS, id eſt, eas in quibus ſolus communicat Sacerdos, arguunt Hæretici, quaſi à Sacerdote id in iis fiat, quod hîc in Corinthiis Apoſtolus reprehendit: qui Corinthij, vt Chryſoſtomus, atque ex eo Theophylactus & Oecumenius hoc loco annotant, Cœnam Dominicam quæ eſſe COMMVNIS debuit, PRIVATAM fecerunt. Parturiunt Montes; ſuperba, inflataque ac elata turba. Quid verò naſcetur, attendite? id vnum, vt ſcilicet diſcant, hîc De Agape, non De Euchariſtia; De Menſa Pauperum, non De Menſa Regis; De Conuiuio Pauperum Chriſti, non de Conuiuio Chriſti; De Charitatiua Præparatione ad Charitatem Euchariſticam, non De Euchariſtiæ Celebratione atque Sumptione; De Imitatione Cœnæ Dominicæ, non De Manducatione

Carnis Dominicæ; De Vltimæ Cœnæ cum Pauperibus, tanquam Diſcipulis, Repræſentatione, non de Sacramenti Cœnæ coram Diſcipulis Inſtitutione; De Agno Typico, non De Agno Myſtico agi. Quam certè Sententiam ea Conſuetudo confirmat quæ vſque ad Auguſtini tempora in multis Eccleſiis obſeruata fuit, vt in Anniuerſario Cœnæ Domini Die, à non ieiunis ſumerentur Myſteria; nempe ad imitationem & commemorationem eius quod in vltima Cœna factum erat, vbi priùs cœnatum eſt, deinde Sacramentum poſt Cœnam perfectum eſt. Tertij Carthaginienſis Concilij vndetrigeſimus Canon (cui Concilio Auguſtinum interfuiſſe, ducenteſima trigeſima quinta eius Epiſtola prodit) rem omnem, dum diſtinguit, aperit; VT SACRAMENTA ALTARIS, non niſi à IEIVNIS Hominibus CELEBRENTVR. Excepto Vno Die ANNIVERSARIO, quo COENA DOMINI CELEBRATVR. Itaque ſenſus eſt: Veſtra conuiuia, ad quæ celebranda ex more conuenitis, vt quidem aguntur à vobis, haudquaquam repræſentant Cœnam Dominicam: & proinde, eo nomine indigna ſunt. Dominus enim vnà cum ſuis Diſcipulis in eadem Menſa accumbit, iiſdem vtitur cibis; quamuis ipſe Dominus, illi Serui eſſent: nec ipſum proditorem ſuum, nedum pauperem à communi repellit menſa. Vos autem Priuatas vobis Menſas facitis, & inæquale componitis conuiuium; qui Fratres veſtros, Conſeruos veſtros, eo quòd pauperes ſint, à Menſis & Epulis veſtris excluditis. VNVSQVISQVE ENIM SVAM COENAM PRÆSVMIT AD MANDVCANDVM. Ac rurſus; ET CONFVNDITIS EOS QVI NON HABENT. Græcè, PROPRIAM, ἴδιον, vt appareat antitheſis, inter Cœnam iſtorum, & Cœnam Dominicam, quæ debebat eſſe Communis; qualis quoque Antitheſis illa eſt quam inter DOMOS ſingulorum & ECCLESIAM ſiue DOMVM Dei Apoſtolus facit: quæ valde iuuat ac confirmat intellectum Græcorum, ECCLESIÆ nomine Domum materialem, ad quam Fideles diuina celebraturi conueniebant, interpretantium; vt hæc Apoſtolica increpatio ſit cum illa Saluatoris ſimilis; DOMVS MEA DOMVS ORATIONIS EST; VOS AVTEM FECISTIS ILLAM DOMVM NEGOTIATIONIS ET SPELVNCAM LATRONVM, Ioannis ſecundo, & Lucæ decimo nono. Sic & Auguſtinus accepit in Quæſtione quinquageſima ſeptima ſuper Leuiticum. Atque hæc Reſponſionis Prima Pars. Altera eſt, me COENAM PROPRIAM ſeu PRIVATAM ſemper intellexiſſe, eam ſolam dicendam à qua excluduntur alij, non eam ad quam non coguntur. At Miſſæ CATHOLICORVM non excludunt, immo inuitant alios communicare volentes, nec Sanctum illud votum tacitum Eccleſia tulit, vt qui Miſſas audiunt, etiam communicent; Sed publicum vt eſſet, in Oecumenico Tridentino Concilio, Seſſione vigeſima ſecunda, capite ſexto, dum inter ſe Nouatores diſſecantur cordibus ſuis, publicauit. Quare meritò Sacerdos IRREPREHENSIBILIS eſt, nec Propriam ſibi Menſam ſtatuere, nec Suam Cœnam Præſumere ad manducandum

I. COR. XI.

Ioan. 2. v. 16. & Luc. 19. v. 46.

Act. 7. v. 54.

1. Tim. 3. v. 2.

I. COR. XI. cenſendus eſt, ſi ad eam quam SAPIENTIA ſibi poſuit Menſam, dum
Prou. 9. v. 2. nemo venit, ſolus accedit. Nec enim niſi alienâ cauſâ ſolus eſt, vbi
communis victima communiter apposita eſt. QVADRAGESIMO; NON MODO PER SCRIPTVRAM SED PER TRADITIONES DE EVCHARISTIA SENTIENDVM ESSE; VERBA CHRISTI CONSECRATORIA ESSE; COMMVNIONEM SVB ALTERA SPECIE SVFFICERE, NEC VSVM CALYCIS EX PRÆCEPTO OBLIGARE; EVCHARISTIÆ IVGE SACRIFICIVM ESSE; ITEM, IVGEM PER CONSEQVENS ECCLESIAM ESSE; CORPVS CHRISTI REALITER ESSE IN SACRAMENTO, ET A BONIS AC MALIS ÆQVE REALITER SVMI; SVB VNA
1. Cor. 11. v. 23. » SPECIE, ET CORPVS ET SANGVINEM ACCIPI: Ego enim ACCEPI
» à Domino quod & tradidi vobis; Quoniam Dominus Ieſus in qua
» nocte TRADEBATVR, Accepit Panem: Et Gratias Agens Fregit &
» Dixit, Accipite & Manducate: HOC EST CORPVS MEVM quod pro
» vobis TRADETVR: hoc facite IN MEAM COMMEMORATIONEM:
» Similiter & CALYCEM, Poſtquam Cœnauit; dicens; HIC CALYX, NO-
» VVM TESTAMENTVM EST IN MEO SANGVINE: hoc facite quo-
» tieſcumque bibetis, in meam Commemorationem. Quotieſcumque
» enim Manducabitis PANEM HVNC, & Calycem bibetis, MORTEM
» DOMINI ANNVNCIABITIS DONEC VENIAT. Itaque Quicumque
» Manducauerit PANEM HVNC, VEL Biberit Calycem Domini INDI-
» GNE, reus erit Corporis & Sanguinis Domini. PROBET autem SEI-
» PSVM Homo, & ſic de PANE ILLO Edat & de Calyce Bibat. Qui e-
» nim Manducat & Bibit INDIGNE, Iudicium ſibi Manducat & Bibit,
» NON DIIVDICANS CORPVS DOMINI: Εγὼ γὰρ ΠΑΡΕΛΑΒΟΝ ἀπὸ τοῦ Κυρίου, ὃ καὶ ΠΑΡΕΔΩΚΑ ὑμῖν, Οτι ὁ Κύριος Ιησοῦς, ἐν τῇ νυκτὶ, ᾗ ΠΑΡΕΔΙΔΟΤΟ, Ελαβεν Αρτον, Καὶ Εὐχαριστήσας, Εκλασε, καὶ Εἶπε, Λάβετε, Φάγετε, ΤΟΥΤΟ ΜΟΥ ΕΣΤΙ ΤΟ ΣΩΜΑ, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ΚΛΩΜΕΝΟΝ. τοῦτο ποιεῖτε ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΜΗΝ ΑΝΑΜΝΗΣΙΝ· Ωσαύτως καὶ τὸ ΠΟΤΗΡΙΟΝ Μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων, ΤΟΥΤΟ ΤΟ ΠΟΤΗΡΙΟΝ Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ ΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΜΩ ΑΙΜΑΤΙ· Τοῦτο ποιεῖτε, ὁσάκις ἂν πίνητε, ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΜΗΝ ΑΝΑΜΝΗΣΙΝ. Οσάκις γὰρ ἂν Εσθίητε ΤΟΝ ΑΡΤΟΝ τοῦτον, καὶ τὸ ΠΟΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥΤΟ Πίνητε, ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΕΤΕ, ΑΧΡΙΣ ΟΥ ΑΝ ΕΛΘΗ. Ωστε, ὃς ἂν ἐσθίῃ ΤΟΝ ΑΡΤΟΝ ΤΟΥΤΟΝ, ἢ Πίνῃ τὸ Ποτήριον τοῦ Κυρίου, ΑΝΑΞΙΩΣ, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος, καὶ αἵματος, τοῦ Κυρίου. ΔΟΚΙΜΑΖΕΤΩ δὲ Ανθρωπος ΕΑΥΤΟΝ, καὶ ΟΥΤΩΣ ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω. Ο γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ΑΝΑΞΙΩΣ, Κρῖμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει, ΜΗ ΔΙΑΚΡΙΝΩΝ ΤΟ ΣΩΜΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ.
Duo ſunt Teſtimonia, quæ à pluribus quidem Scribi, non tamen ab Euangeliſtis Quattuor, ſed à Tribus tantùm Deus voluit, vt vtrobique Quarto eſſet locus, arcanâ quadam diuinâ Prouidentiâ ſeligendus. Alterum eſt Patris, de Veritate & Sapientia Filij; Alterum Filij, de Veritate ac Omnipotentia Patris. Illud de Cœlo deorſum;
Matt. 3. v. vlt. » HIC EST FILIVS MEVS DILECTVS: hoc de Terra ſurſum; HOC
1. Cor. 11. » EST CORPVS MEVM; HIC CALYX NOVVM TESTAMENTVM EST
v. 24. v. 25. » IN MEO SANGVINE. Illud Incarnationis atque Oeconomiæ; Hoc

Euchariſtiæ ac Diſpenſationis, OECONOMORVM Myſteriorum, ſiue I.COR.XI.
Sacramentorum Dei. Illud reuelat; non Sanguis ſed Pater; hoc non
Pater, ſed SANGVIS Chriſti; cuius vox è Terra ad Patrem, in Cœlo
meliùs quàm Abel, id eſt, non Vindictam, non Iudicium, ſed Mi- Hebr.12.v.24.
ſericordiam ac NOVVM TESTAMENTVM clamat. Illud proinde ei
cuius præmium accepit BEATA CONFESSIO, hoc eſt, Petro; TV ES « Matth.16.
CHRISTVS FILIVS DEI VIVI, Prima Eccleſiæ Confeſſione Prædi- « v.13.
canti, committendum: hoc mihi PAVLO, (qui diuina potentia fa-
ctus VAS,) tanquam infundendum Myſterium Sanguinis, MYSTE- Act.9.v.15.
RIVM FIDEI concredendum fuit. Illud enim Gloriæ & per conſe-
quens, id quod Petrus viderat, narraturi, ſcripturi; hoc Fidei & Gra-
tiæ: ac proinde quod PAVLVS audierat, quod acceperat, credituri, at-
que deſcripturi; vt Beati eſſe docerentur ij qui non viderunt & cre- Io.20.v.29.
diderunt. Itaque quemadmodum Teſtimonium Patris de Chriſto, ſi-
ue Incarnato Filio, à Tribus ſcriptum Euangeliſtis, rurſus à Petro,
videlicet propter Excellentiam Myſterij, tanquam Quarto Euange-
liſta ſcribi Deus voluit: ita nec ſatis ei fuit à Tribus Euangeliſtis Sa-
croſanctæ Euchariſtiæ Inſtitutionem commemorari; ſed etiam à
PAVLO, velut Quarto Euangeliſta, voluit eam deſcribi: quo magis
tanti Sacramenti fides, & veneratio ab eo qui non viderat, ſed cre-
diderat, Fidelibus eſſet commendata. Sicque inter Coapoſtolos di-
uiſum, illud Sapientiæ in Fœdere, hoc Omnipotentiæ in Munere,
Opus; vt Coapoſtolatus iunctum indicaret, quod in Myſterio tam
Carnis adſumendæ in illo, quàm in hoc Carnis Sumendæ vnum eſt.
Paucis ergo Apoſtolicum Opus illud demonſtremus atque vrgea-
mus. Ac primùm quidem animaduertendum illud eſt; Scripto me
repetere Doctrinam quam Verbo De Inſtitutione Sacræ Euchariſtiæ
tradideram. Quod vtique non feciſſem, ſi contra eam Traditionem
à Corinthiis non fuiſſet peccatum. Ex quo manifeſtum eſt, Apoſto-
lis non fuiſſe propoſitum, vt omnia ad Fidem Chriſtianam perti-
nentia ſcriptis mandarent, ſed ea ſola ab illis ſcripta fuiſſe, quæ pro
rerum occaſione ſcribenda occurrebant: cætera remanſiſſe in Tra-
ditionibus Non-ſcriptis. Secundum; accepiſſe me dixi à Domino,
non per Apoſtolos qui cum Domino in carne conuerſati ſunt, aut
per eorum Diſcipulos, vt fingit is qui veritatem Dei in iniuſtitia deti- Rom.1.v.18.
net, Theodorus Beza; qui etiam probabile putat PAVLVM ex Euan-
gelio Lucæ totum hunc locum deſumpſiſſe, & tanquam deſcripſiſſe;
cùm nec illud doceri poſſit, vter prior ſcripſerit; Lucaſne, an Pau-
lus: ac palam Galatis profeſſus ſim. NOTVM ENIM VOBIS FACIO, « Gal.1.v.11.
FRATRES, EVANGELIVM QVOD EVANGELIZATVM EST A ME, QVIA «
NON EST SECVNDVM HOMINEM, NEQVE ENIM EGO AB HOMINE «
ACCEPI ILLVD, NEQVE DIDICI; SED PER REVELATIONEM IESV «
CHRISTI. Sed hoc non interpretantis eſt, ſed diuinantis ſi qua tan- «
dem arte Traditionum Fidem infirmet. Iſto enim ſanè modo etiam
Corinthij à Domino acceperant. Immo ſic etiam vos à Domino ac-
cepiſtis, vtique per Apoſtolica Scripta & Apoſtolicas Traditiones.

I.COR.XI. » Sed à Domino immediatè accepi,ſcilicet per Reuelationem,quomo-
do ad Galatas dictum eſt. Quod quidem hîc certè ſimiliter dixiſſe
videri perſpicuum eſt, ad Apoſtolatus mei contra obtrectatores æ-
muloſque Pſeudo-Apoſtolos Corinthios, commendationem, ad
Doctrinæ Traditæ gloriam, ad Traditionum quæ Apoſtolicas Re-
uelationes ſequuntur, ſtabiliendam fidem. Tertium; verè Auguſti-
» num ſcripſiſſe capite decimo libri tertij De Doctrina Chriſtiana: SI
» ANIMVM PRÆOCCVPAVERIT ALICVIVS ERRORIS OPINIO, QVID-
» QVID ALITER ASSERVERIT SCRIPTVRA, FIGVRATVM HOMINES
» ARBITRANTVR. Qui ergo in Conſecratorio,ſiue, vt Ambroſius lo-
quitur,OPERATORIO (libro quarto De Sacramentis, capite quarto)
Sermone Chriſti, Figuras quærit,Errorem,immo Errores,& non Cor-
pus ſed Vmbram & ſequitur & quærit. Vnde in explicandis his
verbis, HOC EST CORPVS MEVM, Berengarianos vel Berengarianæ
Hæreſis Sectarios, appoſitè ſignanterque admodum VMBRATICOS
Antiberengarianus Guitmundus, Auerſanus Archiepiſcopus, appel-
lare ſolet. Quare Sanctiſſimè Vniuerſalis Eccleſia Chriſti legitimè in
Spiritu Sancto cõgregata nouiſſimè poſt varias variorũ diſputationes
in Tridentina Synodo ex totius Antiquitatis Traditione, Sectione
» decima tertia, declarat; Chriſtum Sponſum ſuum, REDEMPTOREM
» NOSTRVM, IN VLTIMA COENA, POST PANIS VINIQVE BENEDI-
» CTIONEM, SE SVVM IPSIVS CORPVS, AC SVVM SANGVINEM
» ILLIS PRÆBERE, DISERTIS AC PERSPICVIS VERBIS teſtatum eſ-
» ſe. QVÆ VERBA (inquit) A SANCTIS EVANGELISTIS COMME-
» MORATA, ET A DIVO PAVLO REPETITA, CVM PROPRIAM IL-
» LAM ET APERTISSIMAM SIGNIFICATIONEM PRÆ SE FERANT,
» SECVNDVM QVAM A PATRIBVS INTELLECTA SVNT; INDIGNIS-
» SIMVM SANE FLAGITIVM EST, EA, A QVIBVSDAM CONTEN-
v.16. » TIOSIS (alluſio eſt ad φιλονείκους, quos explicauimus nuper, quibus
pro Demonſtratiuo Argumento, omnique Ratione Peremptoria,
» CONSVETVDO ECCLESIÆ opponenda eſt) ET PRAVIS HOMINI-
» BVS, AD FICTITIOS ET IMAGINARIOS TROPOS, QVI-
» BVS VERITAS CARNIS ET SANGVINIS CHRISTI NE-
» GATVR, CONTRA VNIVERSÆ ECCLESIÆ SENSVM DE-
» TORQVERI.& quæ capite primo Seſſionis decimæ tertiæ ſequuntur.
Quod cùm ex Maiorum traditione & cõmuni omnium Chriſtiano-
rum ſenſu, vniuerſalique Eccleſiæ praxi ac more intelligerent Trulla-
ni Patres Synodi Quiniſextæ auctores, Proſphoneticum ſuum ad Iu-
» ſtinianum PIVM Imperatorem ſic olim exorſi ſunt: Cùm ineffabilis
» ac diuina Redẽptoris & Seruatoris noſtri Ieſu Chriſti gratia OMNEM
» TERRARVM ORBEM COMPREHENDERIT,& VIVIFICVM VERITATIS
» PRÆCONIVM ſit omnium auribus diſſeminatum, populus quidem
» ſedens in tenebris, vidit magnam cognitionis lucem, & ab erroris
» vinculis liberatus eſt,CVM REGNO COELORVM ANTIQVA SERVITVTE
» PERMVTATA:qui autem à primi Splendoris pulcritudine propter ela-
» tionem extruſus eſt, Primus Draco, MENS ILLA MAGNA, Aſſyrius, à

priùs

priùs captiuis capitur, & fit Incarnati Verbi potentiâ ab omni fortitudine alienus; QVEMADMODVM SCRIPTVM EST QVOD INIMICI ROMPHÆÆ DEFECERVNT IN FINEM. VBIQVE ENIM RATIONABILIS CVLTVS ET ADORATIO SANCITA EST; TOTVS PERFECTVSQVE OFFERTVR: DEVSQVE QVI SACRIFICATVR, ET QVI DISTRIBVITVR AD CORPORVM SIMVL ET ANIMARVM ACQVISITIONEM, EOS QVI FIVNT EIVS PARTICIPES, DEIFICAT. QVAMOBREM ET DÆMONES FVGANTVR, ET SACER HOMINVM QVI CONGREGATVR COETVS IN ECCLESIIS MYSTICE SANCTIFICATVR: ET DELICIARVM PARADISVS OMNIBVS APERTVS EST, ET TANDEM FACTA SVNT NOVA OMNIA: Τῆς ἀρρήτου καὶ θείας χάριτος, τοῦ λυτρωτοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ΠΑΣΑΝ ΠΕΡΙΛΑΒΟΥΣΗΣ ΤΗΝ ΓΗΝ· καὶ τοῦ ΖΩΗΦΟΡΟΥ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ, ταῖς ἁπάντων ἀκοαῖς ἐνσπαρέντος, ὁ μὲν λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει τῆς ΑΓΝΟΙΑΣ, φῶς εἶδε μέγα τῆς ΕΠΙΓΝΩΣΕΩΣ, καὶ τῶν τῆς πλάνης ἠλευθερώθη δεσμῶν, Βασιλείαν Οὐρανῶν, τῆς παλαιᾶς δουλείας ἀνταλλαξάμενος. ὁ δὲ τοῦ κάλλους, τῆς πρώτης λαμπρότητος, δι' ἔπαρσιν ἀπωσθεὶς, ὁ Πρῶτος Δράκων, Ο ΝΟΥΣ Ο ΜΕΓΑΣ, ὁ Ἀσσύριος, ὑπὸ τῶν πρὶν αἰχμαλώτων ἁλίσκεται, καὶ νῦν τῇ δυνάμει τοῦ Σαρκωθέντος Λόγου, πάσης ἰσχύος ἀλλότριος, ΚΑΘΩΣ ΓΕΓΡΑΠΤΑΙ, ΟΤΙ ΤΟΥ ΕΧΘΡΟΥ ΕΞΕΛΙΠΟΝ ΑΙ ΡΟΜΦΑΙΑΙ ΕΙΣ ΤΕΛΟΣ. πανταχοῦ γὰρ ΛΑΤΡΕΙΑ ΛΟΓΙΚΗ ΝΕΝΟΜΟΘΕΤΗΤΑΙ, καὶ ΟΛΟΚΑΡΠΩΣΙΣ (de qua ſupra ex Sacrificio Iſaac) ἀναφέρεται, καὶ ὁ Θεὸς Θυόμενος, καὶ Διαδιδόμενος, εἰς Σωμάτων ΟΜΟΥ καὶ Ψυχῶν περιποίησιν, ΘΕΟΥΡΓΕΙ τοὺς μετέχοντας. ὑφ' οὗ καὶ δαίμονες φυγαδεύονται, καὶ ἡ ἱερὰ τῶν ἀνθρώπων ἀθροιζομένη πανήγυρις, ἐπ' Ἐκκλησίαις ΜΥΣΤΙΚΩΣ ἁγιάζεται· καὶ ΤΡΥΦΗΣ Ο ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ τοῖς πᾶσιν ἀνέῳκται· καὶ τέλος γέγονε τὰ πάντα καινά. Sed & nos, ſi rerum naturas tranſmutandi haberemus poteſtatem, ſimili modo poſſemus conuenienter loqui ac Saluator noſter loquutus eſt, vt mirum ſit in eo, extraordinarium videri, quod in nobis ordinarium foret: veluti accepto lapide dicere, HIC EST PANIS; & acceptâ aquâ, HOC EST VINVM. Cur ergo maior erit difficultas de intellectu verborum Chriſti; quàm eſſet de intellectu ſimilium à nobis prolatorum verborum? Cùm enim Operatoria fuerint ea Chriſti Verba, & idipſum quod operabantur, ſignificantia, (id autem erat tranſmutatio Panis in Corpus Chriſti:) non poterat pronomen (Hoc) monſtrare Panem, quamvis ipſa prolatione durante adhuc ibi exiſtentem; Sed monſtrabat id quod per verba fiebat ex Pane, quodque completa verborum ſignificatione, ſcilicet in termino prolationis, ibi futurum erat, id eſt, Corpus Chriſti, vt ſenſus loquentis hoc modo reddi poſſit; ID QVOD EX HOC PANE FACERE INTENDO ET FACIO, EST CORPVS MEVM: vel, quod eôdem redit, iſto modo: HÆC RES SINGVLARIS QVAM DEMONSTRO (nimirum pro tempore completæ enunciationis) EST CORPVS MEVM. Nam Demonſtratio eſt rei ſingularis. Fit autem verificatio pro ea re cui competit Prædicatum: non quidem durante pronunciatione, quando

I. COR. XI

Pſ. 9. v. 7.

I. COR. XI.

Sermo eſt Operatorius, ſed eâ completâ: quod omnibus Orationibus Operatoriis eſt commune. Sanè cùm in his Domini verbis quæ tractamus, non magis repugnantia ſit inter Prædicatum & Subiectum, quàm in Verbis illius Teſtimonij Paterni quæ Petrus tractauit, (non enim ait, PANIS EST CORPVS MEVM; ſed, HOC EST CORPVS MEVM: haud ſecus certè quàm dixerat, HIC EST FILIVS MEVS) ſicvt illa propriè, ſic & iſta propriè intelligenda ſunt; cum eo tamẽ diſcrimine, quòd Alter Sermo ſit Æternæ veritatis, Alter Operatorius eius quod antè non erat, ſicuti omnes omnium Sæculorum Orthodoxi Patres ac Scriptores, vt in Sacris Epithetis ſuperiùs oſtenſum eſt, ſemper intellexerunt. Iam quòd illis verbis, HOC EST CORPVS MEVM, non ſolùm ipſe Chriſtus Panem in Corpus conſecrarit ſuum; verum etiam ex eius inſtitutione id in hunc vſque hodiernum diem Sacerdotes, eius Miniſtri, faciant atque conficiant; ex eo quidem manifeſtum eſt quòd ſuos Diſcipulos Chriſtus, & conſequenter eorum in adminiſtrandis Sacramentis Succeſſores, facere voluit ac iuſſit, hoc quod ipſe fecerat, dicens, HOC FACITE IN MEAM COM-
» MEMORATIONEM. Et ideo (inquit Magnus ille Aquinas, Tertiæ
» Partis Quæſtione ſeptuageſima octaua) dicendum eſt, quòd etiam
» quando proferuntur à Sacerdote, Significatiuè & non tantùm Ma-
» terialiter ſumuntur. Nec obſtat quòd Sacerdos ea Recitatiuè pro-
» fert, quaſi à Chriſto dicta: QVIA PROPTER INFINITAM VIRTV-
» TEM CHRISTI, SICVT EX CONTACTV CARNIS SVÆ VIS RE-
» GENERATIVA PERVENIT NON SOLVM AD ILLAS AQVAS, QVÆ
» CHRISTVM TETIGERVNT, SED AD OMNES VBIQVE TERRA-
» RVM, PER OMNIA FVTVRA SÆCVLA: ITA ETIAM EX PROLA-
» TIONE IPSIVS CHRISTI HÆC VERBA VIRTVTEM CONSECRATI-
» VAM SVNT CONSECVTA, A QVOCVNQVE SACERDOTE DICAN-
» TVR, AC SI CHRISTVS EA PRÆSENTIALITER PROFERRET. Hæc appoſitiſſimè Diuus Thomas. Quæ enim, amabò, alia Sacerdotalis, ſed Singularis & Myſtica, Euchariſtiæ Benedictio, quam Græco-Latinus Codex Canonum Eccleſiæ Africanæ, Canone trigeſimo ſeptimo, diuerſorum Conciliorum Africanorum, (qui eſt quartus
» Concilij Africani,) ſic effert? Vt IN SACRAMENTIS Corporis &
» Sanguinis Domini nihil ampliùs offeratur, quàm quod ipſe Domi-
» nus tradidit, hoc eſt, Panis & Vinum AQVA MIXTVM. Primitiæ
» verò ſeu Mel & Lac, QVOD VNO DIE SOLEMNISSIMO IN INFAN-
» TVM MYSTERIO SOLET OFFERRI, quamuis in ALTARI offeran-
» tur; SVAM TAMEN HABEANT PROPRIAM BENEDICTIONEM, VT
» A SACRAMENTO DOMINICI CORPORIS ET SANGVINIS DISTIN-
» GVANTVR, nec ampliùs in Primitiis offeratur, quàm de Vuis &
» Frumentis: Ἵνα ΕΝ ΤΟΙΣ ΑΓΙΟΙΣ, μηδὲν πλέον τοῦ σώματος, καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου, προσενεχθείη, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος παρέδωκε, τοῦτ' ἔστιν, ἄρτου, καὶ οἴνου ΥΔΑΤΙ ΜΕΜΙΓΜΕΝΟΥ. Ἀπαρχαὶ δὲ, εἴτε Μέλι, εἴτε Γάλα, ὡς εἴωθε, προσφερέσθω, ΕΝ ΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΕΘΙΜΩ, ΕΙΣ

ΤΟ ΤΩΝ ΝΗΠΙΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ· εἰ καὶ τὰ μάλιστα, Γάλα ΕΝ ΘΥΣΙΑ- I. COR. XI.
ΣΤΗΡΙΩ προσφέρεται, ΟΜΩΣ ΙΔΙΑΝ ΕΧΕΤΩ ΚΥΡΙΩΣ ΕΥΛΟΓΙΑΝ,
ὡς ἐκ τοῦ ΑΓΙΑΣΜΑΤΟΣ τοῦ Κυριακοῦ Σώματος, καὶ Αἵματος, διΐστασθαι· μη-
δὲν δὲ πλέον ἐν ταῖς ἀπαρχαῖς προσφερέσθω, ἢ ἀπὸ σταφυλῶν καὶ σίτου. Atque
ea ſemper fuit Eccleſiæ Catholicæ mens & doctrina, Græcis, in Flo-
rentino Oecumenico Concilio conſentientibus, Seſſione vltima,
declarata, non obſtante diuerſa quorumdam Græcorum Schiſmati-
corum opinione: qui non verbis illis Enunciatiuis à Chriſto pro-
latis, aut certè non ſolis, ſed Precibus quibuſdam poſt ea verba à
Sacerdote recitatis, Myſteriorum Conſecrationem fieri contende-
bant. At Nicolai Cabaſilæ Marcique Epheſij eius erroneæ ſenten-
tiæ principum, doctè argumenta diluit Epiſcopus Nicænus Car-
dinalis Beſſarion, in Libro qui inſcribitur: QVIBVS VERBIS EV- «
CHARISTIA CONSECRETVR: vbi & Sanctorum Patrum tam Græco- «
rum quàm Latinorum teſtimonia adducit, quibus veram & Catho-
licam ſententiam confirmet. Quartum; Exemplaria Græca conſtan-
ter habere τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ΚΛΩΜΕΝΟΝ, Quod pro vobis FRANGI-
TVR; non, TRADETVR, vt Vulgata habet Latina Editio Syra con-
ſentiunt, & Liturgia Baſilij, necnon & quæ Iacobi & Marci Litur-
giæ feruntur. Item Textus Ambroſiani Commentatoris ſecundùm
Editiones priores. At tuus Beda (REX IACOBE) hunc meum lo-
cum in vigeſimi ſecundi Lucæ Commentario ſic refert: HOC EST «
CORPVS MEVM QVOD PRO VOBIS CONFRINGITVR; ne mentio- «
ne quidem alterius lectionis, quæ nunc Codices occupauit, facta.
Quidam ex Sectarijs ſignificari putant Corporis & Animæ Chriſti
Separationem in Cruce, quando paſſus & mortuus eſt. At quàm
ineptè? Nam ſi corpus Frangitur, quia ab Anima ſeparatur: & Ani-
ma quoque Frangitur, quia à Corpore ſeparatur. Ergo quemad-
modum Sacri Euangeliſtæ vtentes verbo præſentis temporis, QVI
EFFVNDITVR, non reſpiciunt ad Effuſionem Sanguinis futuram
in Cruce, ſed ad eam qua ſub ſpecie Vini fundebatur in Cœna,
ſcilicet è Calyce in Diſcipulorum ora; (vt planum eſt ex verbis quæ
ſunt apud Lucam, in quibus illud, QVI PRO VOBIS EFFVNDITVR, Luc. 22. v. 20.
ad Sanguinem referri nequit, videlicet caſu in contextu Græco
manifeſtè repugnante; ſed neceſſariò refertur ad Calycem, Τὸ πο-
τήριον τὸ ἐκχυνόμενον, POCVLVM QVOD EFFVNDITVR, quod vtique
non in Cruce, ſed in Cœna effuſum eſt:) Sic noſtra hæc Apoſtoli-
ca verba, QVOD PRO VOBIS FRANGITVR, ad eam Fractionem
quæ in Cœna facta eſt, referri conuenit; in quem ſenſum & Græ-
ci Interpretes hunc locum acceperunt. Dicitur autem Frangi Cor-
pus Chriſti, quemadmodum in Confeſſione Berengarij pœniten-
tis priore, qua IN VERITATE Manibus Sacerdotum TRACTA- «
RI, FRANGI, & Fidelium DENTIBVS ATTERI confeſſus eſt Chri- «
ſti Corpus, ad Veritatem contra Vmbraticos recognoſcendam, quia «
ſpecies Panis ſub quibus continetur, franguntur; nimirum ea ra-
tione, qua, quæ circa Species contingunt, fieri circa Corpus vel

I. COR. XI. in Corpore Chriſti dicuntur; quod ſpeciebus, ſingulari quodam
modo, nempe Sacramentali, coniunctum eſt. Hinc primis illis
Apoſtolicis temporibus, Participatio Corporis Domini de Menſa
Act.2.v.42. Domini, FRACTIO PANIS dicebatur, vt præcedenti capite nos
ipſi his ſatis indicauimus, & tanquam à re inter Fideles notiſſima
» argumentati ſumus: ET PANIS QVEM FRANGIMVS, Nonne Par-
» ticipatio Corporis Domini eſt? ac paulo poſt: Non poteſtis Men-
» ſæ Domini Participes eſſe, & Menſæ Dæmoniorum. Accepta ergo
à Domino illa verba, QVOD PRO VOBIS FRANGITVR, id ſo-
nant, quòd Fractio Corporis in Sacramento, Myſtica quædam re-
præſentatio ſit Paſſionis eius quam pro nobis in Cruce ſuſtinuit:
Iſ.53.v.5. » vt Panis Fractus intelligatur ille qui in Cruce ATTRITVS EST
» PROPTER SCELERA NOSTRA; iuxta illud quinquageſimi tertij ca-
pitis Iſaiæ Prophetæ. Et hoc voluit Auguſtinus, quando dixit PA-
» NEM FRACTVM COMMINVTVMQVE IN PASSIONE, in Tractatu de
Quarta Feria, vbi inter cætera Animam alloquitur Chriſtianam:
» MENSA TVI SPONSI, Panem habet INTEGRVM & Calycem San-
» ctum: quem PANEM etſi FRACTVM COMMINVTVMQVE vidimus
» IN PASSIONE, Integer tamen manſit in ſua cum Patre Indiuidua
» Vnitate. Reſpicit enim ad Fractionem Panis in Sacramento, quæ,
vt dixi, Chriſti Paſſionem in Cruce ſignificat. Ac eleganter Beda in
» vigeſimum ſecundum Lucæ: FRANGIT, inquit, IPSE PANEM QVEM
» PORRIGIT, VT OSTENDAT CORPORIS SVI FRACTIONEM, NON
» SINE SVA SPONTE FVTVRAM; SED, SICVT ALIBI DICIT, POTE-
» STATEM SE HABERE PONENDI ANIMAM SVAM, ET ITERVM SV-
» MENDI EAM. Ex quo intelligitur Fractionem iſtam ad ipſam Ob-
lationem ſeu Sacrificium (de quo ſupra tam multa) velut par-
tem eius aliquam pertinere. Vnde qua ratione Lucas refert Domi-
» num de Corpore ſuo Conſecrato dixiſſe: Quod pro vobis DA-
» TVR, Διδόμενον, Paulus memorat eum de eodem dixiſſe, Quod pro
vobis FRANGITVR, Κλώμενον. Totum namque Sacrificium ſecun-
dùm omnes ſuas partes Propitiatorium eſt, valens ad ſalutem &
peccatorum remiſſionem, eorum pro quibus offertur. Atque hæc
ita ſe habent, vt Actionum Chriſti Domini in hoc Sacramento
fuerit hic Ordo, CONSECRARE, FRANGERE, DISTRI-
BVERE: qui idem eſt earum Actionum Ordo cùm à Sacerdote mi-
niſtro fiunt, quod rectè & cenſet & explicat Cardinalis Beſſarion,
in Libro De Verbis Conſecratoriis aduersùs Epheſium Marcum.
Quintum; Illud, QVOTIESCVNQVE BIBETIS, quod adiectum qua-
ſi per Parentheſin Vſui Calycis, non improbabile ſumi à Catho-
licis argumentum poſſe, quo doceant Calycis Vſum non omni-
bus Fidelibus ex præcepto datum aut omnino neceſſarium eſſe.
Non enim, inquient, ſine cauſa PAVLVS, in quo Spiritus loque-
batur Dei, eam determinationem ſpecialiter adiecit hoc poſte-
riore loco. Nec verò alia cauſa apparet, quàm vt inſinuaret non
eamdem Vtriuſque Speciei paſſim à Fidelibus ſumendæ, eſſe ratio-

nem: eo quòd multæ cauſæ occurrere poſſint, quæ à Specie Vini abſtinendum eſſe ſuadeant aut cogant, quas hîc ſingulatim referre nihil neceſſe eſt. Hac igitur parte non continetur Præceptum hoc faciendi, id eſt, De Calyce Bibendi: ſed præcipitur vt quoties & quandocumque de hoc Calyce biberent, in Domini commemorationem id facerent. Non enim hîc Abſolutè dictum eſt; HOC FACITE IN MEAM COMMEMORATIONEM, ſicut abſolutè dictum fuerat poſt Conſecrationem Corporis; ſed cum determinatione ac conditione, QVOTIESCVNQVE BIBETIS. Sextum; Ex verſiculo illo: Quotieſcumque enim manducabitis PANEM HVNC, & Calycem Bibetis; MORTEM DOMINI ANNVNCIABITIS; imperitè colligunt CATHOLICORVM Aduerſarij, neceſſariam eſſe cunctis Fidelibus, Vtriuſque Speciei Communionem, vt Annunciatio Mortis Dominicæ quam Dominus præcepit, ab iis fieri poſſit: cùm nec Vnius Speciei perceptio ad eam rem neceſſaria ſit. Quod ſic demonſtro: Nam ſi in Veteri Lege, nihil edentes de Sacrificio (quale Holocauſtum, de quo nullus edebat, ne Sacerdos quidem: & Sacrificium Pro Peccato, de quo non edebat, qui peccauerat) per Solam tamen Sacrificij Oblationem Prænunciare futuram Domini Paſſionem poterant, etiam cum Salutis ac Propitiationis fructu: poſſunt vtique & nunc qui vna cum Sacerdote offerunt, etiamſi Sacramentaliter non communicent, eandem Domini Paſſionem Annunciare præteritam, idque cum fructu redemptionis animarum ſuarum. Sicque non ſolùm qui de eo comedunt & bibunt Commemoratiuo Paſſionis & Mortis Domini Sacrificio, verumetiam qui alterum horum faciunt, tanquam Sacrificij Commemoratiui participes, Commemorant & Annunciant Mortem Domini: Nec hi ſolummodo, immo & quicunque pia cordis deuotione pariter cum illis offerunt; etiamſi res oblatas ore non contingant. Septimum; Duobus illis verbis, DONEC VENIAT, ſiue, ἔλθῃ, VENERIT, nempe glorioſus ad Iudicium Dominus: Intelligi datur (inquit Diuus Thomas) QVOD HIC RITVS ECCLESIÆ NON CESSABIT VSQVE AD FINEM MVNDI. Nec enim hoc tantùm vt Præcipiens ſed etiam vt Sciens dixi, eam eſſe Chriſti Sacrificium hoc inſtituentis voluntatem, vt tam ipſum quàm Mortis ſuæ per ipſum Annunciatio continuata ſucceſſione, vſque ad ſuum Aduentum perduret. Nam qui voluit Eccleſiam ſuam vſque ad ſæculi permanere finem, voluit etiam inſtituta à ſe Myſteria per idem tempus apud eam in obſeruatione continua remanere. Nec aliter hunc locum Chryſoſtomus tractat. Ex quo & Eccleſiæ IVGE SACRIFICIVM, & INDEFECTIBILITAS, contra PRÆTENSOS huius ſæculi REFORMATORES euidenter conuincitur, vt prætermittam quæ De Tranſlatione Legis & Sacerdotij, ad Hebræos, diſputamus. Octauum; Quattuor CATHOLICORVM dogmata ab hoc vno verſiculo confirmari: Itaque quicunque manducauerit Panem hunc, VEL biberit Calycem Domini, INDIGNE, REVS erit Corporis

I. COR. XI.

Leu. 6. v. 23.

1.COR. XI. » & Sanguinis Domini. Primum, ex eo quod diſiunctiuè dixi, VEL BIBERIT, Communio ſub Vna Specie probatur. Nec enim ſic loquerer, ſi non ſentirem vnam Speciem ſine altera ſumi poſſe. Secundùm; Chriſti Corpus & Sanguinem, verè & propriè eſſe in hoc Sacramento; cùm non de nudo ſigno rectè diceretur, Qui illud Indignè ſumpſerit, eum effici reum ipſius Corporis & Sanguinis Domini. Quidni enim de Signis quæ præceſſerunt, dici poſſet? quod quàm abſurdum, ipſe videris. Tertium; Corpus & Sanguinem Chriſti etiam à Malis & Indignè accedentibus ſumi. Quartum; Sub Vna Specie vtrumque ſumi, Corpus & Sanguinem. Namque vbi diſiunctiuè dixiſſem, MANDVCAVERIT VEL BIBERIT INDIGNE, non tamen intuli, Reum fore Corporis VEL Sanguinis Domini, ſed coniunctim Vtriuſque, id eſt, Corporis ET Sanguinis ſimul: tanquam qui vel Manducans vel Bibens vtrumque ſumpſerit, vt ſi ſumpſerit alterutrum indignè, ſit accepti pariter vtriuſque reus. Nonum; Ex his verbis, PROBET AVTEM SEIPSVM HOMO; & Conuiuatoris Maieſtas, & Conuiuij Dignitas, & Conuiuæ Puritas commendatur. Hinc Spiritus Veritatis, capite ſeptimo Seſſionis decimæ tertiæ, Tridentinos Patres ſic
1.Cor. 11. v. 16. » loquentes facit: ECCLESIASTICA CONSVETVDO (alludunt quo-
» que ad ſuperius fortiuſque Argumentum noſtrum; NOS TALEM
» CONSVETVDINEM NON HABEMVS, NEQVE ECCLESIA DEI) decla-
» rat eam PROBATIONEM Neceſſariam eſſe, vt nullus ſibi conſcius
» Mortalis Peccati, quantumuis ſibi contritus videatur, abſque præ-
» miſſa Sacramentali CONFESSIONE ad SACRAM EVCHA-
» RISTIAM accedere debeat: quod à Chriſtianis omnibus, etiam
» ab iis Sacerdotibus quibus ex officio incubuerit CELEBRARE,
» hæc Sancta Synodus perpetuò ſeruandum eſſe decreuit: modò
» non deſit illis Copia Confeſſoris. Volunt hoc ipſum tam Græci quàm Latini Commentatores: dum mentem & Conſcientiam à Peccato puram exigunt; ac de ea Probationem hanc exponunt. Vnde apud Baſilium in Liturgia Pontifex clamat, SANCTA SANCTIS, τὰ Ἅγια τοῖς Ἁγίοις. Cuius etiam vocis à Diacono pronunciari ſolitæ Chryſoſtomus meminit inter alia quæ grauiter in hanc rem diſſerit, Homiliâ ſexageſimâ primâ, ad Populum Antiochenum. Audiant, vt credant, qui modicæ ſunt fidei, Ambroſium, libro ſexto ſuper Lucam, capite nono, vbi tractans
» Quinque Panum Multiplicatorum Hiſtoriam, ait: Nemo Cibum
» accipit Chriſti, niſi fuerit ANTE SANATVS. Et paulo poſt:
» Vbique MYSTERII ORDO ſeruatur, vt Prius PER REMIS-
» SIONEM PECCATORVM vulneribus Medicina tribuatur; poſt
» ALIMONIA MENSÆ CÆLESTIS exuberet. Nec omittendus ille DE LAPSIS POST ORATIONEM, CONFESSIONEM ET POENITENTIAM, PLENE PERFECTEQVE COMMVNICANTIBVS, Aſianus Canon, qui eſt Laodiceni Concilij Aſia-
» tici ſecundus: De his qui diuerſis facinoribus peccauerunt, & per-
» ſeuerantes IN ORATIONE CONFESSIONIS ET POENI-

TENTIÆ, Conuerſionem à malis habuere Perfectam, pro qua- « I.COR
litate delicti, talibus Pœnitentiæ tempus impenſum, propter Cle- « XI.
mentiam & Bonitatem Dei COMMVNIO concedatur: Περὶ τῶν, «
τοὺς ἐξαμαρτάνοντας ἐν διαφόροις πταίσμασι, καὶ προσκαρτερήσαντας ΤΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΤΗΣ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ, καὶ τὴν Ἀποστροφὴν τῶν κακῶν Τελείαν ποιουμένους, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ πταίσματος, καιροῦ μετανοίας δοθέντος τοῖς τοιούτοις, διὰ τοὺς οἰκτιρμοὺς, καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ, προσάγεσθαι ΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ. Hinc præcepit Auguſtinus, Tractatu vigeſimo ſexto in Ioannem: IN- «
NOCENTIAM Ad altare apportate. Sed (ô felix fauſtumque «
ſit) dum hæc ad te, REX IACOBE, loquor inter feſtos ASSVMPTIONIS DIES INTEREMPTRICIS HÆRESVM Deiparæ DISCERNENTIS REGES SVPER ECCLESIAM, nec- Pſ. 67. v. 15.
non & Sacri Eccleſiæ DISPENSATORIS ATQVE OECONOMI Laurentij, exoptatus nuncius adfertur, exſtincto GREGORIO, in miſericordia vberi diuinitus Eccleſiæ prouiſum, atque eſſe ad ALTARE CHRISTI, AD SEDEM PETRI, adportatum eum, qui Innocentiæ curru Capitolium inuectus, tanquam ei VRBANA debeatur ADMINISTRATIO, ex BARBERINO Cardinali VRBANVS OCTAVVS Pont. Max. octauo Idus Auguſti, (qui Sanctus TRANSFIGVRATIONIS DOMINI Dies) Creatus ac Renunciatus eſt: Homo non ſolùm SAPIENS, verumetiam, vt nunc loquimur, VRBANVS, quippe qui Vetere Vrbanitate quam exaruiſſe vides, ſi non retenta, at reducta. Hæc tanquam CÆLESTIS quidam POETA LAVREATVS, vt ſupra de nobis di- 1. Cor. 4. v. 6.
ximus TRANSFIGVRATVRVS eſt in ſe & diuino ſuo, non Apollo, ſed APOLLINE (vt quidam, & commodè quidem, ob eius diuinam Poëſim, hanc vocem flectunt) propter vos.

> Iam Fides & PAX & Honor Pudorque
> Priſcus, & NEGLECTA redire VIRTVS
> Audet, apparetque beata pleno
> Copia cornu.

Felix Anglia, cuius tanquam Apoſtolicus Nuncius, in GALLIA, tibi olim è Gallia fuit. Sed Felicior IACOBE Tu, cuius ſpem cum litteris hauſit, bonique nunc maiorem omnes certumque omen fore, DOCTISSIMIS SVB PONTIFICE AC REGE, Principum Concordiam, Eccleſiæ Pacem, LITTERARVM IMPERIVM, Sapientiæ Locum, Bonorum Sortem: vt Nouum Eccleſiæ Regiumque Canticum ſit; Do- « Pſ. 88.
MINI eſt ASSVMPTIO NOSTRA, & Sancti Iſraël REGIS NOSTRI. Er- « v. 19.
go nobis maturandum opus. Tu, REX IACOBE, excipe quod reliqui Sermonis PAVLVS PRÆDICANS dicturus eſt. Cum NOVO PETRO nouæ dicendi docendique vires adcreſcant:

> Qualiter Aſſyrios renouant incendia nidos,
> Vna decem quoties ſæcula vixit auis;
> Taliter exuta eſt veterem NOVA ROMA Senectam,
> ET SVMPSIT VVLTVS PRÆSIDIS IPSA SVI.

I. COR. XI. EXOMOLOGESIS & PVRGATÆ CONSCIENTIÆ pleni Veterum libri, nec neceſſe eſt plura hac de re audiat auditor PAVLI, quò ſe vlterius probet (SEIPSVM PROBET; enim explicabamus;) nec prætcrea quo ſe noſtrorum hominum VRBANITATE limatus, pulſa BARBARIE Deo & Hominibus probatus, PROBET SEIPSVM HO-

1. Tim. 6. v. 11. & 2. 3. v. vlt. MO Vrbanus Octauus DEI HOMO. Decimum igitur obſeruare pergamus, quidnam ſit illud NON DIIVDICANS CORPVS DOMINI? vt non modò Dei Donum in adminiſtrando Corpore eius quod eſt Eccleſia, ſed etiam in diſpenſando Dominici Corporis Myſterio prope intueamur ac diiudicemus. Itaque ad inſtitutum reuertamur, atque electo cooptatoque Catholicæ Eccleſiæ Doctore ac Pontifice, DE DOCTRINA ECCLESIÆ dicere pergamus; locumque illum quem tantiſper reliquimus, DE DIIVDICANDO SIVE DISCERNENDO CORPORE DOMINI, tanquam validiſſimi veritatis Argumenti ſedem rurſum nouis auſpiciis ineamus. NON DIIVDICANS, ſiue (vt habet Ambroſianus Textus,) NON DISCERNENS, CORPVS DOMINI. Quid eſt hoc, niſi euidenter ſtatuitur duplex Catholicum Dogma, nempe, Chriſti Corpus verè eſſe in hoc Sacramento; idemque ſumi etiam à Malis, tametſi, vt in Euchariſtico Cantico Eccleſia canit, paris ſumptionis longè ſit diſpar exitus? Qui enim non diiudicat neque diſcernit à communibus cibis Dominicum cibum, is profectò haud aliam ob cauſam iudicari atque damnari dignus eſt, niſi quòd reuera non tractat, vt reuera eſſe agnoſcit; nempe CORPVS DOMINI, vti Apoſtolicè CATHOLICI loquuntur. Ac præterea, quorſum INDIGNE Manducare & Bibere dicendus eſt, qui ex ſententia Indignos excludentium, nec Manducet, nec Bibat? Adde quòd IVDICIVM, vel DAMNATIONEM, κρίμα, SIBI MANDVCARE ET BIBERE, aut, (vt reddit Interpres Syrus) CONDEMNATIONEM ANIMÆ SVÆ EDERE ET BIBERE cùm dixi, dicere equidem nihil ſignificantius potui, vt indignè ſumentium, ſi non MORALEM, at ORALEM Manducationem exprimerem. Vnde Auguſtinus libro quinto De Baptiſmo contra Donatiſtas: Sicut enim Iudas, cui buccellam tradidit Dominus: NON MALVM ACCIPIENDO SED MALE ACCIPIENDO, locum in ſe Diabolo præbuit; SIC INDIGNE QVISQVE SVMENS DOMINICVM SACRAMENTVM, NON EFFICIT, VT QVIA IPSE MALVS EST, MALVM SIT, AVT QVIA NON AD SALVTEM ACCIPIT, NIHIL ACCEPERIT. CORPVS ENIM DOMINI ET SANGVIS DOMINI NIHILOMINVS ERAT ETIAM ILLIS, QVIBVS DICEBAT APOSTOLVS, QVI MANDVCAT INDIGNE, IVDICIVM SIBI MANDVCAT ET BIBIT. Non ergo quærant in CATHOLICA Hæretici quod habent, ſed quod non habent, id eſt, FINEM PRÆCEPTI, ſine quo multa ſancta HABERI poſſunt, ſed PRODESSE non poſſunt. Finis autem Præcepti, eſt Charitas de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta. LAVACRI vero SACRAMENTVM non vt habeant, ſi iam eodem ipſo, quamuis in hæreſi, tincti ſunt, ſed vt

SALVBRITER habeant, AD CATHOLICÆ VNITATEM VERITATEMQVE, feſtinent. Poſtremò querantur iam NOVI iſti BOHEMICI, fruſtra ſub Specie Panis non ſimul Manducari & Bibi, me præſertim dicente, NON DIIVDICANS CORPVS DOMINI, quod ad vnam Panis Speciem quæ Sacramentalis Species Corporis eſt, reſtringitur, (cùm ibi non Sanguinis, ſed Corporis mentio ſit, quod toto hoc Euchariſtico opere diſtinguitur, ac perpetuum ſolemneque eſt) poſteaquam præmiſiſſem; QVI ENIM MANDVCAT ET BIBIT INDIGNE, IVDICIVM SIBI MANDVCAT ET BIBIT. Ex quo profectò ſatis communi loquendi vſu, datur intelligi, ſumenti Dominicum Panem, quantum quidem ad integræ ſumptionis rationem diuinæ Euchariſtiæ attinet, nihil quidquam deeſſe, omneque illud quod ſupra eſt, non ad Sacramenti ſed ad Sacrificij integritatem ac prærogatiuam pertinere. Eſt enim, vt breuiſſimè dicam, quod tam multis Cygnea illa vox declarauit PERRONII; in Tota illa Quæſtione DE COMMVNIONE SVB VTRAQVE SPECIE, certamen; non DE INTEGRITATE SVBSTANTIÆ, ſed DE INTEGRITATE SIGNIFICATIONIS, PLVS MINVSVE PRO DISPENSATIVO MYSTERIORVM APOSTOLICO IVDICIO ARBITRIOQVE ECCLESIÆ, EXPRESSÆ. Quaſi verò in Idoleio, de quo nuper egimus, recumbens, ſolis veſcens carnibus victimæ, non & victimæ particeps & ſocius Dæmoniorum ſit? Immo ipſos Iſraëlitas quibus Legis edicto, Sanguine abſtinendum fuit, vnis carnibus contentos EDERE HOSTIAS, Participeſque eſſe Altaris, vti proximè diximus, quis neget? Adde quòd ſola Traditione Eccleſiæ quid benedicendum in Calyce contra Aquarios (quos trigeſimus ſecundus Trullanus Canon HYDROPARASTATAS, τοὺς Ὑδροπαραστάτας, vocat) habent, quod maximum eſt; vſum verò eius rei quæ datur, nempe Calycis, ipſi Eccleſiæ, Communi Publicoque Interpreti acceptum non referent? Sed verè de illis prædictum eſt, quod non intelligunt, blaſphemant. Quid enim in Hæreticis (vt eſt apud Auguſtinum, De Baptiſmo Contra Donatiſtas, libro quarto) niſi BLASPHEMIAS deteſtamur? Legunt enim CATHOLICORVM ſcripta, legunt noſtra ſed non intelligunt; ſi enim intelligerent, non negligerent, id eſt, non blaſphemarent. En iterum dico, profectò non intelligunt, at iam intelligant. Proponit Eccleſia Chriſti, vt olim proponere ſolebat Diuus Thomas; VTRVM LICEAT SVMERE CORPVS CHRISTI SINE SANGVINE? Reſpondet Apoſtolico meo argumento, ducto à Conſuetudine Chriſtianorum, à Conſuetudine Eccleſiæ Dei, quarumdam Eccleſiarum vſum eſſe vt Populo communicanti detur Corpus Chriſti ſumendum cum Sanguine; multarum autem ac multò plurium & in Occidentali Eccleſia ferme omnium, vt Corpus detur, non autem Sanguis. Neutram igitur damnari Conſuetudinem poſſe: nec ſe, Communicantium cum Sanguine improbare morem, ſed damnare eos qui inauditos Fratres Communicantes ſine Sanguine, damnent,

I. COR. XI.

I. COR. idque potiſſimùm in Occidentali Eccleſia, vbi frequentior vſus.
XI. Hoc eſt, Schiſma & Hæreſim ſapere. Schiſma quidem, quòd inde
multi Separationis cauſam quærant, plurimique ſemel ſeparati redire ob id vnum ad Vnitatem tardent: Hæreſim verò, quòd contra præualentem multarum Eccleſiarum vſum ac conſuetudinem, Præceptum DE BIBENDO SANGVINE pertinere ita communiter ad Laicos credant, vt ſine Sacrilegio ſuppleri non poſſe per Miniſtros Publicos Sacrificantes, definiant. Credit autem ſemperque credidit Catholica Eccleſia, nullum exinde Populo Fideli detrimentum ſequi, quandoquidem idem Sacerdos qui in perſona omnium, ob Sacrificalem Repræſentationem Dominicæ Paſſionis, ſeorſum Sanguinem offert, Sanguinem etiam ſeorſum ſumit: & ſub vtraque ſpecie to-
» tus Chriſtus continetur. Et ideo (inquit Angelicus Euchariſtiæ Doctor Beatus Thomas, qui hanc, hunc in modum, trecentis ferme, ante ortam abortiuam hanc Hæreſim, annis Quæſtionem ventilauit, Tertia Parte, Quæſtione octuageſima, Articulo duodecimo ſi-
» ue vltimo) quia ad Sacerdotem pertinet hoc Sacramentum conſe-
» crare & perficere, nullo modo debet Corpus Chriſti ſumere ſine
» Sanguine Ex parte autem Sumentium requiritur ſumma REVE-
» RENTIA & CAVTELA, ne aliquid accidat quod vergat ad iniuriam
» Tanti Myſterij. QVOD PRÆCIPVE POSSET ACCIDERE IN SAN-
» GVINIS SVMPTIONE: qui quidem, ſi incautè ſumeretur, de facili
» poſſet effundi. ET QVIA CREVIT MVLTITVDO POPVLI CHRI-
» STIANI, IN QVA CONTINENTVR SENES, ET IVVENES, ET PAR-
» VVLI; QVORVM QVIDAM NON SVNT TANTÆ DISCRETIONIS,
» VT CAVTELAM DEBITAM CIRCA VSVM HVIVS SACRAMENTI
» ADHIBEANT: IDEO PROVIDE IN QVIBVSDAM ECCLESIIS OB-
» SERVATVR, VT POPVLO SANGVIS SVMENDVS NON DETVR,
» SED SOLVM A SACERDOTE SVMATVR. Hæc Sanctus Doctor: qui
Reſponſione ad Primum, Gelaſij dictum, de ſumenda Vtraque Spe-
» cie intelligendum, ait: Quantum ad Sacerdotes, qui ſicut TOTVM
» Conſecrant Sacramentum, ita etiam TOTI communicare debent.
» Vt enim legitur, inquit, in Concilio Toletano, (nempe duodecimo,
» Canone quinto) QVALE ERIT SACRIFICIVM, CVI NEC IPSE SA-
» CRIFICANS PARTICEPS ESSE DIGNOSCITVR? Quapropter vltima
Oecumenica Synodus, quæ Tridenti habita eſt, cùm à decima tertia Seſſione in vigeſimam primam huiuſce à grauiſſimis Theologis, Sy-
» nodi iuſſu, agitatæ Quæſtionis Definitionem diſtuliſſet, AN NECES-
» SARIVM SIT AD SALVTEM ET DIVINO IVRE PRÆCEPTVM VT SIN-
» GVLI CHRISTI FIDELES SVB VTRAQVE SPECIE IPSVM VENERABILE
» SACRAMENTVM ACCIPIANT, ET NVM MINVS SVMAT QVI SVB AL-
» TERA QVAM QVI SVB VTRAQVE COMMVNICAT: ET AN ERRAVE-
» RIT SANCTA MATER ECCLESIA, LAICOS, ET NON CELEBRANTES
» SACERDOTES, SVB PANIS SPECIE DVNTAXAT COMMVNICANDO?
» capite primo Seſſionis vigeſimæ primæ ſic decernit: Itaque Sancta
Iſ. 11. v. 2. » ipſa Synodus, à Spiritu Sancto (qui Spiritus eſt Sapientiæ & Intellectus,

Spiritus Conſilij, & Pietatis) edocta, atque ipſius Eccleſiæ Iudicium « I COR. XI. v.16.
ET CONSVETVDINEM ſequuta, declarat ac docet; Nullo Diuino «
præcepto, Laïcos & Clericos NON CONFICIENTES, obligari ad «
Euchariſtiæ Sacramentum ſub Vtraque Specie ſumendum: NEQVE «
VLLO PACTO, SALVA FIDE, DVBITARI POSSE, QVIN ILLIS AL «
TERIVS SPECIEI COMMVNIO AD SALVTEM SVFFICIAT. Nam et- «
ſi Chriſtus Dominus, in Vltima Cœna, Venerabile hoc Sacramen «
tum in Panis & Vini Speciebus inſtituit, & Apoſtolis tradidit; NON «
TAMEN ILLA INSTITVTIO ET TRADITIO EO TENDVNT, VT O- «
MNES CHRISTI FIDELES STATVTO DOMINI AD VTRAMQVE «
SPECIEM ACCIPIENDAM ADSTRINGANTVR. Sed neque ex Sermo- «
ne illo apud Ioannem ſexto rectè colligitur, Vtriuſque Speciei «
Communionem à Domino præceptam eſſe; vtcumque iuxta va- «
rias Sanctorum Patrum & Doctorum interpretationes intelligatur. «
Namque, QVI DIXIT: Niſi manducaueritis Carnem Filij hominis, « Ioan.6.
& biberitis eius Sanguinem, non habebitis vitam in vobis; DIXIT « v.54.
QVOQVE: Si quis manducauerit EX HOC PANE, viuet in æter- « v.52.
num. Et, QVI DIXIT: Qui manducat meam Carnem & bibit meum « v.55.
Sanguinem, habet vitam æternam; DIXIT ETIAM: Panis quem ego « v.52.
dabo, Caro mea eſt, pro mundi vita. Et denique qui dixit: Qui « v.57.
manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, in me ma- «
net, & ego in illo; dixit nihilominus: Qui manducat hunc Panem, « v.59.
viuet in æternum. Et capite ſecundo: Præterea declarat, hanc po- «
teſtatem perpetuò in Eccleſia fuiſſe, vt in Sacramentorum diſpen «
ſatione, SALVA ILLORVM SVBSTANTIA, ea ſtatueret, vel mu- «
taret, quæ Suſcipientium vtilitati, ſeu ipſorum Sacramentorum ve- «
nerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate, magis ex- «
pedire iudicaret. Id autem APOSTOLVS non obſcurè viſus eſt in- «
nuiſſe, cùm ait: Sic nos exiſtimet homo, vt Miniſtros Chriſti, & « 1.Cor. 4.
Diſpenſatores MYSTERIORVM Dei. ATQVE IPSVM QVIDEM HAC « v.1.
POTESTATE VSVM ESSE, SATIS CONSTAT, CVM IN MVLTIS A- «
LIIS, TVM IN HOC IPSO SACRAMENTO, CVM ORDINATIS NON- «
NVLLIS CIRCA EIVS VSVM: CÆTERA, INQVIT, CVM VENERO « 1. Cor. 11.
DISPONAM. Quare AGNOSCENS SANCTA MATER ECCLESIA HANC « v.vlt.
SVAM IN ADMINISTRATIONE SACRAMENTORVM AVCTORITA- «
TEM, LICET AB INITIO CHRISTIANÆ RELIGIONIS NON IN- «
FREQVENS VTRIVSQVE SPECIEI VSVS FVISSET, TAMEN PRO- «
GRESSV TEMPORIS LATISSIME IAM MVTATA ILLA CONSVETV- «
DINE, GRAVIBVS ET IVSTIS CAVSIS ADDVCTA, HANC CONSVE- «
TVDINEM SVB ALTERA SPECIE COMMVNICANDI APPROBAVIT, «
ET PRO LEGE HABENDAM DECREVIT: QVAM REPROBARE, AVT, «
SINE IPSIVS ECCLESIÆ AVCTORITATE PRO LIBITO MVTARE «
NON LICET. Et capite tertio: Inſuper declarat, Quamuis Redem- «
ptor noſter (vt antea dictum eſt) in Suprema illa Cœna hoc Sacra «
mentum in Duabus Speciebus inſtituerit, & Apoſtolis tradiderit, ta- «
men fatendum eſſe, etiam ſub Altera tantum Specie, totum atque «

I. COR. XI. » integrum Chriſtum, VERVMQVE Sacramentum ſumi. Ac propter-
» ea, QVOD AD FRVCTVM ATTINET, nullâ gratiâ, NECESSARIA AD
» SALVTEM, eos defraudari, qui vnam ſpeciem ſolam accipiunt. Denique, Seſſione vigeſima ſecunda hoc Decretum ſuper petitione
» conceſſionis Calycis exſtat: Inſuper, cùm eadem Sacroſancta Syno-
» dus Superiori Seſſione duos articulos aliàs propoſitos, & tum non-
» dum diſcuſſos, Videlicet, AN RATIONES, QVIBVS SANCTA EC-
» CLESIA CATHOLICA ADDVCTA FVIT, VT COMMVNICARET LAI-
» COS, ATQVE ETIAM NON CELEBRANTES SACERDOTES, SVB VNA
» PANIS SPECIE, ITA SINT RETINENDÆ, VT NVLLA RATIONE
» CALYCIS VSVS, CVIQVAM SIT PERMITTENDVS: ET, AN, SI HO-
» NESTIS ET CHRISTIANÆ CHARITATI CONSENTANEIS RATIONI-
» BVS CONCEDENDVS ALICVI VEL NATIONI VEL REGNO CALY-
» CIS VSVS VIDEATVR, SVB ALIQVIBVS CONDITIONIBVS SIT CON-
» CEDENDVS, ET QVÆNAM SINT ILLÆ: in aliud tempus oblata ſibi
» occaſione, examinandos atque definiendos reſeruauerit: NVNC
» EORVM PRO QVIBVS PETITVR, SALVTI, OPTIME CONSVLTVM
» VOLENS, DECREVIT, INTEGRVM NEGOTIVM, AD SANCTISSIMVM
» DOMINVM NOSTRVM ESSE REFERENDVM, PROVT PRÆSENTI
» DECRETO REFERT. QVI PRO SVA SINGVLARI PRVDENTIA ID
» EFFICIAT, QVOD VTILE REIPVBLICÆ CHRISTIANÆ, ET SALVTA-
» RE PETENTIBVS VSVM CALYCIS FORE IVDICAVERIT. Hæc Vltima Oecumenica Synodus: quæ nihil hac in re ſanxit quod non longè antea, Baſileenſi Seſſione trigeſima, quæ inſcribitur, SVPER MO-
» DO COMMVNIONIS, declaratum ac cautum eſſet, his verbis: Sacro-
» ſancta Generalis Synodus Baſileenſis, in Spiritu Sancto legitimè
» congregata, Vniuerſalem Eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei
» memoriam: Vt lucidius videatur pro declaratione Catholicæ Veri-
» tatis, quid circa perceptionem Sacræ Euchariſtiæ tenendum ſit, &
» agendum pro vtilitate & ſalute populi Chriſtiani, POST DILIGEN-
» TEM PERSCRVTATIONEM DIVINARVM SCRIPTVRARVM, SACRO-
» RVMQVE CANONVM, ET DOCTRINARVM A SANCTIS PATRI-
» BVS ET DOCTORIBVS TRADITARVM, in hac Sancta Synodo lon-
» gis temporibus habitam, conſideratiſque omnibus quæ pro decla-
» ratione huius rei conſideranda fuerunt: DECERNIT ET DECLA-
» RAT EADEM SANCTA SYNODVS, QVOD FIDELES LAICI, SIVE
» CLERICI, COMMVNICANTES, ET NON CONFICIENTES; NON AD-
» STRINGVNTVR EX PRÆCEPTO DOMINI, AD SVSCIPIENDVM SVB
» VTRAQVE SPECIE, PANIS SCILICET ET VINI, SACRVM EVCHA-
» RISTIÆ SACRAMENTVM. SED ECCLESIA, QVÆ REGITVR SPI-
» RITV VERITATIS, SECVM MANENTE IN ÆTERNVM, ET CVM QVA
Matt. 28. v. vlt. » CHRISTVS MANET VSQVE AD CONSVMMATIONEM SÆCVLI, (SIC-
» VT AIT DIVINA SCRIPTVRA) ORDINARE HABET, QVOMODO
» IPSIS NON CONFICIENTIBVS MINISTRETVR, PROVT PRO RE-
» VERENTIA IPSIVS SACRAMENTI ET SALVTE FIDELIVM VIDE-
» RIT EXPEDIRE. Siue autem ſub Vna Specie, ſiue ſub duplici

quis

quis communicet, ſecundùm Ordinationem ſeu obſeruantiam Ec- «1.COR.XI.
cleſiæ, PROFICIT dignè communicantibus AD SALVTEM. Nec vl- «
latenus ambigendum eſt, quòd non ſub Specie Panis Caro tantùm, «
nec ſub ſpecie Vini Sanguis tantùm, ſed ſub qualibet Specie eſt integer «
totus Chriſtus. Laudabilis quoque cõſuetudo communicandi laïcum «
populum ſub Vna Specie, AB ECCLESIA ET SANCTIS PATRIBVS «
RATIONABILITER INTRODVCTA, ET HACTENVS DIVTISSIME «
OBSERVATA, & à DOCTORIBVS DIVINÆ LEGIS, Sacrarum Scri- «
pturarum atque Canonum multam peritiam habentibus, iam à lon- «
gæuo tempore commendata, PRO LEGE HABENDA EST, nec ali- «
cui licitum eſt eam REPROBARE, aut SINE AVCTORITATE ECCLE- «
SIÆ ipſam IMMVTARE. Datum Baſileæ, in noſtra SOLEMNI ET PV- «
BLICA ſeſſione, decimo Kalendas Ianuarij, Anno à Natiuitate Do- «
mini milleſimo quadringenteſimo trigeſimo ſeptimo. Quæ Baſi- «
leënſia dicta qui animo perpenderit, recordabitur profectò varias illas Eccleſiæ Conſuetudines, quarum Fides perpetua Comes fuit, in quibus ſub Altera tantùm Specie diſpenſata non Conſecrantibus Communio eſt. Nauigantium ritum Ambroſianum illud de Obitu Fratris declarat confirmatque, dum narrat, Satyrum Fratrem nondum PERFECTIORIBVS INITIATVM MYSTERIIS, naufragantem ab INITIATIS, ne VACVVS MYSTERIIS exiret è vita, DIVINVM ILLVD FIDELIVM SACRAMENTVM popoſciſſe. Et qui domi ſeruatum quotidie QVOTIDIANVM PANEM NOSTRVM ſumebant, ſub ſola profectò Panis Specie clarum eſt quòd receperint. Quæ autem, quæſo, alia fuit, & Abſtemiorum & Abſentium & Infirmorum, Communio; quæque in Eccleſiaſticæ Communionis Symbolum mittebatur, necnon & illa Lapſorum, in Articulo Mortis, qualis ea Serapionis pœnitentis, cuius integritatem atque perfectionem Deus miraculo teſtatam reliquit, ex quo Dionyſius Alexandrinus argumentum validiſſimum in Nouatianos ſtruxiſſe apud Euſebium legitur? Vnde magis deplorandus ille ſit qui vel ex diſcendi negligentia, vel ex imperitia doctoris, falſa ſibi quadam ſpecie pietatis blanditus, in ſuperiores contumax, in æquos & pares faſtidioſus, in inferiores crudelis, dum Vtramque Speciem præter ius & æquum poſtulat,

Creditur eſſe pius, laudemque à crimine ſumit.

Quod cùm olim non ſolùm intelligeret, ſed etiam crederet, atque ante hanc natam hæreſim, errore VVicleſi ſepulto, & à ſe damnato doceret Natio Anglicana, per Patricium, Epiſcopum Cortagenſem, in Concilio Conſtantienſi, Seſſione decima tertia, palàm & ex Ambone reſpondit, necnon profeſſa eſt, cum cæteris Nationibus, ex quibus Eccleſia Chriſti conflatur, placere ita Sanctis Eccleſiæ moribus viui; contraque credentes ac delinquentes, Populumque Sub Vtraque Specie communicantes, puniri: Nunc verò (proh dolor!) contrarium, Anglicana Reformatio erit! Audite Angli quæ loquor; audiat Anglicana Terra verba oris mei: immo exinde argumentantis Auguſtini libro De Vnico Baptiſmo Contra Petilianum

I. COR. XI. ſed fuſiùs ac pleniùs Contra Epiſtolam Parmeniani libro ſecundo, Peccata aliena nemini nocere poſſe, aut Schiſmatis eſſe iuſtam poſ-
» ſe cauſam: Quanquam iſti (De Schiſmaticis Donatiſtis loquitur)
» quod ſæpe dicendum eſt, falſa crimina obiecerint, quæ etiamſi vera
» eſſent, Bonorum Charitati, PRO VNITATE IN VNITATE, omnia
» toleranti nihil nocerent, ſi ea fortè etiam cognita, Iudicibus Eccle-
» ſiaſticis perſuaderi non poſſent. Sacrificia ergo impiorum, eis ipſis
» oberunt, qui offerunt impiè. Nam vnum atque idem SACRIFICIVM
» propter nomen Domini quod inuocatur, & ſemper Sanctum eſt, & ta-
» le cuique fit, quali corde ad accipiendum acceſſerit. QVI ENIM MAN-
» DVCAT ET BIBIT INDIGNE, IVDICIVM SIBI MANDVCAT ET BIBIT:
» NON AIT, ALIIS, SED SIBI. Qui ergo máducat dignè, & bibit, GRATIAM
» ſibi manducat & bibit. Illi ergo videant vtrùm dignè manducent, qui
» inter tam multos parentes & filios, maritos & vxores; inter tam mul-
» tos, quod eſt patentiſſimum, DEI HEREDES ET COHEREDES
» CHRISTI, TOTO ORBE DIFFVSOS, NEFARIO SCHISMATE DIVI-
» SERVNT, CVM POSSENT VTIQVE, SI BONI ESSENT, ET VERE
» MALOS ARGVERENT, FRVCTVOSE TOLERARE PRO PACE
» CHRISTI, QVÆ PERNICIOSE TOLERANT PRO PACE DONATI.
QVADRAGESIMO PRIMO; DE INDIGNA CORPORIS CHRISTI MANDVCATIONE, QVÆ REALITATEM AC REALEM PRÆSENTIAM
v. 30. » SVPPONIT: Ideo inter vos multi infirmi & imbecilles, & DORMIVNT
» MVLTI: Διὰ τῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄῤῥωστοι, καὶ ΚΟΙΜΩΝΤΑΙ ΙΚΑΝΟΙ. Huiuſmodi, qui Iudicium ſibi Manducant & Bibunt, diuino iudicio (vt DE VERITATE EVCHARISTIÆ Religio, ac Fi-
Matt. 28. v. 20. des, illudque creditu difficile, ECCE EGO VOBISCVM SVM VSQVE AD CONSVMMATIONEM SÆCVLI; naſcente Eccleſia confirmaretur,) vbi olim indignè ad Myſteria acceſſiſſent, corripi corporali morbo, & à Dæmone, ſuis temporibus referunt Dionyſius in Eccleſiaſtica Hierarchia, Cyprianus in libro De Lapſis, meuſque Literalis Interpres Chryſoſtomus, in priorem ad Timotheum Homiliâ quintâ, in Chriſti Corporis malè accepti ſeu non dignè ſumpti, vindictam. Ergo partim DEBILES, ἀσθενεῖς, partim INVALIDI, ἄῤῥωστοι, partim DORMIENTES, καὶ κοιμῶνται, & velut Cœmeterio relinquendi, vt Græca vox ſonat, è Menſa exportabantur Dominicâ; vt qui indignè Arcam attrectaſſent, aut Domini Montem temere attigiſſent: Deo videlicet eos temporaliter puniente, IN SIGNVM FVTVRI IVDICII, inquit Thomas, quomodo propter peccatum Mendacij & Furti, Ananiam & Sapphiram interiiſſe Actuum quinto legitis. Quemadmodum enim Sanitatum & Vitæ, ad Amorem; ſic & Morborum ac Mortis, ad Timorem ac Terrorem, eſſe in Eccleſia Miracula decuit. Multi, Græcè, ἱκανοὶ, in Auguſtini Codice SVFFICIENTES; id eſt (inquit) in centeſimi quadrageſimi ſeptimi Pſalmi Enar-
» ratione, ac Sermone decimo De Diuerſis Auguſtinus, QVANTVM
» SVFFICIT AD DISCIPLINAM IMPONENDAM, MVLTI IN VOBIS
» DORMIVNT. Quem ſenſum etiam refert Oecumenius Græcus. Hic

verò multorum ſignificantur acerba funera, immaturæ mortes, qua in re cuncti Interpretes conſentiunt. Nam Dormire, in ſacris Litteris, frequentiſſimè ponitur pro eo quod eſt, è vita emigraſſe, mortuum eſſe, in morte quieſcere; excitandum aliquando ad vitam per corporis Reſurrectionem. De ſolis enim hominibus hoc in Scriptura dicitur. Itaque quemadmodum qui Chriſti Corpus in Paſſione violarunt, ſeuerè in hoc Sæculo puniti leguntur, ſubuerſa ciuitate eorum, & interfectis plurimis : ſic & eos qui Corpus Chriſti in Paſſionis commemoratione atque Euchariſtia malè atque adeo indignè tractarent, temporaliter mulctatos fuiſſe Morbis, Morteque, Apoſtolica hæc Noſtra Traditio eſt, vt Solifidiani veſtri iterum diſcant, non blaſphemare. I.COR.XI.

QVADRAGESIMO SECVNDO; A PAVLO ORDINATVM ESSE PER ECCLESIAM GENTIVM, SACRÆ LITVRGIÆ CANONEM : CÆTERA autem cùm venero DISPONAM; Τὰ δὲ λοιπὰ, ὡς ἂν ἔλθω, ΔΙΑΤΑΞΟΜΑΙ. Vnde intelligi datur, (inquit ſupra citatus Auguſtinus, ad Ianuarium ſcribens) quia multum erat, vt in Epiſtola totum illum AGENDI ORDINEM inſinuaret, QVEM VNIVERSA PER ORBEM SERVAT ECCLESIA; ab ipſo ORDINATVM ESSE QVOD NVLLA MORVM DIVERSITATE VARIATVR. Illud enim DISPONAM, διατάξομαι, id eſt, ORDINABO (vt legit ibidem, id eſt Epiſtolâ centeſimâ decimâ octauâ, Auguſtinus) Conſtituam ac ſigillatim Præſcribam reliqua, nempe ſpectantia ad dignam, honeſtam & ordinatam Myſteriorum celebrationem. Quis quæſo eſt niſi Liturgicus ORDO? At certè non hic nouus Anglicanus, quia non CATHOLICVS; ſiue non is QVEM VNIVERSA PER ORBEM SERVAT ECCLESIA, proindeque nec APOSTOLICVS, qui à me traditus eſt, quando MORVM DIVERSITATE VARIATVR. Cæterùm quæ cætera poſthac diſpoſui, vt quod nunc à ieiunis ſumatur Myſticus Panis, & reliqua, habent CATHOLICI, habent Antiqui Angli, non tã ſcripta quã tradita. «v.vlt.

QVADRAGESIMO TERTIO; DE MONARCHIA CHRISTIANA, AC DE ECCLESIÆ CAPITE VISIBILI, QVODQVE NON LAICORVM SED SACERDOTVM SIT IN ECCLESIA DOCERE, AC DE DIVINIS REBVS DISPVTARE: Nunc autem multá quidem membra, Vnum autem Corpus. Non poteſt autem Oculus dicere Manui, Opera tua non indigeo : aut iterùm CAPVT, Pedibus, NON ESTIS MIHI NECESSARII : Νῦν δὲ πολλὰ μὲν μέλη, ἓν δὲ σῶμα. Οὐ δύναται δὲ ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῇ χειρὶ, Χρείαν σου οὐκ ἔχω· ἢ πάλιν Η ΚΕΦΑΛΗ τοῖς ποσὶ, ΧΡΕΙΑΝ ΥΜΩΝ ΟΥΚ ΕΧΩ. Eſt igitur in Eccleſia Caput aliquod quod Pedibus, id eſt, Subditis, dicere non poſſit; NON ESTIS MIHI NECESSARII; ſiue, ad verbum, NON EST MIHI OPVS VOBIS: quod repugnat atque indignum eſt Chriſto, & ſecundùm ſe, æterno Deo: qui proinde, iuxta hymnum Dauidicum, Bonorum noſtrorum non eget; & ſecundùm hominem perfectè Beato. Ex quo fit vt omnibus Eccleſiæ ſuæ membris, magnis & paruis, & ipſis Angelis, dicere poſſit; NON ESTIS MIHI NECESSARII : miniſterio veſtro mihi non eſt opus. Nam & ad Eccleſiam regendam & ſanctificandam, quidquid per Miniſtros facit, ſiue in PRÆDICATIONE verbi Dei, ſiue in Sacramentorum Ad- I.COR.XII. «v.20. «v.21. Pſ.15.v.2.

I. COR. XII. miniſtratione, id totum ſine illis per ſeipſum facere poteſt. Ergo neceſſariò, quidquid Acephali garriant, fatendum eſt, aliquod aliud eſſe Viſibile in Viſibili Eccleſia Caput, quod Pedibus dicere non poſſit, NON ESTIS MIHI NECESSARII; ac per conſequens, Pedum miniſterio indigens ad totius corporis regimen, tanquam ad motum ſpiritualem qui Corpori propter multa neceſſarius eſt, tam vt euitet noxia, quàm vt commoda proſequatur. Id autem Caput haud aliud certè eſt, quàm Caput Chriſto Vicarium, quod Petro ſucceſſit; qui os Eccleſiæ atque Apoſtolorum erat, à quo exiuit atque prolata eſt, vt Patres, ac præſertim Epheſini, obſeruant & vrgent, PRIMA BEATAQVE ECCLESIÆ, DE INCARNATIONE VERBI CONFESSIO, FIDEIQVE AC CREDENDORVM SVMMÆ PROFESSIO. Habemus igitur ex hoc loco contra noſtri temporis Acephalos, id eſt, Sectarios omnes, quoddam Eccleſiæ Caput, quod non eſt Chriſtus. Habemus proinde, haud alium, quàm Chriſti in terris Vicarium ac Miniſtrum Sedis Apoſtolicæ, Petri Succeſſorem eſſe. Habemus igitur VRBANVM OCTAVVM, PONT. MAX. eſſe Eccleſiæ Chriſti Caput:
» quippe qui in Apoſtolicum Thronum Canonicè euectus eſt. EIICE
» igitur FORAS ACEPHALOS. SI VICERINT, MORIMVR: Ἔξω βάλε τοὺς ΑΚΕΦΑΛΟΥΣ· εἰ ἐνίκησαν, ἀποθνήσκομεν· vt à Populo Tyrio acclamatum eſt, in Concilio Tyrio, cuius Acta Actione quinta Concilij Conſtantinopolitani ſub Agapeto & Menna exſtant. Ex hoc denique loco hæc rectè infert ſexageſimus quartus, Synodi Quiniſextæ, Trulla-
» nus Canon: Quòd non oportet LAICVM publicè diſputare, vel do-
» cere, docendi auctoritatem ex eo ſibi vendicantem, ſed Ordini à
» Domino tradito cedere; & aurem iis qui docendi gratiam accepe-
» runt, aperire; & diuina ab eis doceri. In vna enim Eccleſia diuerſa
» membra fecit Deus, vt eſt vox APOSTOLI. Quam apertè interpre-
» tans Gregorius Theologus, eum qui in iis eſt ordinem, commendat,
» dicens: Hunc ordinem reuereamur, Fratres, hunc ſeruemus. Hic
» quidem ſit AVRIS; ille verò LINGVA: hic autem manus; hic verò ali-
» quid aliud: hic quidem doceat, ille verò diſcat. Et paulo poſt: Et
» diſcens in docilitate, & ſuppeditans in hilaritate, & miniſtrans in
» alacritate, NE SIMVS OMNES LINGVA, quod eſt promptius; Ne
v. 29. » omnes Apoſtoli, ne omnes Prophetæ, ne omnes Interpretemur. &
» poſt quædam: CVR TE PASTOREM FACIS, CVM SIS OVIS? CVR
» CAPVT EFFICERIS, CVM SIS PES? CVR IMPERATOR ESSE CONARIS,
» CVM RELATVS SIS IN NVMERVM MILITVM? Et alibi: Iubet Sa-
Prouerb. 29. » pientia, ne ſis velox in Sermonibus: ne cùm ſis pauper, vnà cum
v. 20. » diuite extendaris: ne quæras Sapientibus eſſe ſapientior. Si quis au-
» tem præſentem Canonem labefactans deprehenſus fuerit, QVADRA-
» GINTA DIEBVS SEGREGETVR: Ὅτι οὐ χρὴ δημοσίᾳ, Λαϊκὸν, λόγον κινεῖν, ἢ διδάσκειν, Ἀξίωμα ἑαυτῷ Διδασκαλικὸν, ἐντεῦθεν περιποιούμενον. ἀλλ' εἴκειν τῇ παραδοθείσῃ παρὰ τοῦ Κυρίου τάξει, καὶ τὸ οὖς τοῖς τὴν χάριν τοῦ διδασκαλικοῦ λαβοῦσι λόγου, διανοίγειν, καὶ τὰ θεῖα παρ' αὐτῶν ἐκδιδάσκεσθαι. ἐν γὰρ τῇ μιᾷ ἐκκλησίᾳ, διάφορα μέλη πεποίηκεν ὁ Θεὸς, κατὰ τὴν τοῦ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ φωνὴν, ἣν ὁ

Θεολόγος ἑρμηνεύων Γρηγόριος, σαφῶς τὴν ἐν τούτοις τάξιν παρίστησι, φάσκων, I. COR. XII.
Ταύτην αἰδούμεθα τὴν τάξιν, ἀδελφοὶ, ταύτην φυλάττωμεν. ὁ μὲν ἔστω τις ΑΚΟΗ,
ὁ δὲ ΓΛΩΣΣΑ, ὁ δὲ ΧΕΙΡ, ὁ δὲ ἄλλο τι· ὁ μὲν διδασκέτω, ὁ δὲ μανθανέτω. καὶ μετὰ βραχέα·
καὶ ὁ μανθάνων, ἐν εὐπειθείᾳ· καὶ ὁ χορηγῶν, ἐν ἱλαρότητι· καὶ ὁ ὑπουργῶν, ἐν προ-
θυμίᾳ· ΜΗ ΠΑΝΤΕΣ ΩΜΕΝ ΓΛΩΣΣΑ, τὸ ἑτοιμότερον· μὴ πάντες, ἀπόστολοι·
μὴ πάντες, προφῆται· μὴ πάντες, διερμηνεύωμεν; καὶ μετά τινα· ΤΙ ΣΕΑΥΤΟΝ
ΠΟΙΕΙΣ ΠΟΙΜΕΝΑ, ΠΡΟΒΑΤΟΝ ΩΝ; ΤΙ ΓΙΝΗ ΚΕΦΑΛΗ, ΠΟΥΣ ΤΥΓ-
ΧΑΝΩΝ; ΤΙ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΝ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΣ, ΤΕΤΑΓΜΕΝΟΣ ΕΝ ΣΤΡΑ-
ΤΙΩΤΑΙΣ; καὶ ἑτέρωθι· ἡ σοφία διακελεύεται, μὴ ἴσθι ταχὺς ἐν λόγοις. μὴ συμ-
παρεκτείνου πένης ὢν, πλουσίῳ. μηδὲ ζήτει τῶν σοφῶν εἶναι σοφώτερος. εἰ δέ τις ἀλῷ, τὸν
παρόντα Κανόνα σαλεύων, ΕΠΙ ΗΜΕΡΑΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑ ΑΦΟΡΙΖΕΣΘΩ.
QVADRAGESIMO QVARTO; DE ORBIS VNITATE AC SACRILEGIO
SCHISMATIS, ET QVOD REGNANTES SANCTI, MILITANTIVM CV-
RAM GERANT, ET VTIQVE VICISSIM EORVM QVI CORPORE, TAN-
QVAM MILITIA EXCEDENTES, PVRGATIONIS CARCERE ALIQVAN-
DIV A COELI ADITV TRIVMPHOQVE ARCENTVR; Vt non ſit SCHI- « v. 25.
SMA in Corpore, ſed id ipſum pro inuicem ſollicita ſint Membra. Et ſi «
quid patitur vnum MEMBRVM, Compatiuntur omnia Membra: ſiue «
Gloriatur vnum Membrum, Congaudet omnia Membra. Vos autem «
eſtis CORPVS CHRISTI, & MEMBRA DE MEMBRO: Ἵνα μὴ ᾖ ΣΧΙΣΜΑ «
ἐν τῷ Σώματι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσι τὰ Μέλη. Καὶ εἴτε πά-
σχει ἓν Μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ Μέλη· εἴτε δοξάζεται ἓν Μέλος, συγχαίρει πάν-
τα τὰ Μέλη· Ὑμεῖς δέ ἐστε ΣΩΜΑ ΧΡΙΣΤΟΥ, καὶ ΜΕΛΗ ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ. Pro
Schiſmate SCISSVRAM poſuit Auguſtinianus Codex, vt ſtatim aduer-
tas nihil Schiſmate minus perpetrare eum qui ab Vniuerſali Eccleſia
diſſidet, qui à Catholico Corpore ſcinditur ac conuellitur, qui ante
Meſſis tempus, hoc eſt, ante finem ſæculi, ſeſe à Zizaniis quátacumque
ea eſſe credat, ſeparat. Eccleſia quippe CORPVS EST, ideoque dixi, VT «
NON SIT SCHISMA IN CORPORE: ac poſtea: VOS AVTEM ESTIS COR- «
PVS CHRISTI, ET MEMBRA DE MEMBRO: id eſt, Eſtis in hoc Corpore «
Commembres, ac propterea mutuis operis atque officiis inter vos variè
diſtributis adiuuandi. Ergo cùm eiuſdem Corporis membra inuicem
ſollicita ſint, & vno patiente cætera compatiantur, rectè colligunt Ca-
tholici Doctores, Sanctorum Animas cum Chriſto regnantes, ſuis vos
iuuare orationibus; voſque itidé veſtris Suffragiis Animas quæ Purga-
torias dant Pœnas, adiuuare debere: vt qui tam cum illis quàm cum his,
ſub Vno Capite Chriſto, ſimus eiuſdem Corporis, id eſt, ECCLESIÆ,
MEMBRA. Compatiuntur autem Beati noſtris malis, non Doloris Af-
fectu ſed Amoris: non PER COMMVNIONEM CLADIS, vt loquitur ad
Italicam Auguſtinus, ſed PER SOLATIVM CHARITATIS: quatenus ex
charitate ſtudent à vobis, vt communibus membris, etſi longè infra ſe
poſitis, auertere & profligare mala quibus mortales vel opprimuntur,
vel certè vrgentur. QVADRAGESIMO QVINTO; DE NOTIS ECCLESIÆ;
Numquid Omnes DOCTORES? μὴ πάντες ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ; Vera igitur « v. 29.
Chriſti Eccleſia apud eos non eſt, qui omnes ſe Doctores profitentur,
Omnes Sacram Scripturam interpretantur, Omnes de Quæſtionibus
in Religione controuerſis iudicant; id eſt, apud Sectarios Anglos.

1. COR. XII. » QVADRAGESIMO SEXTO; DE MIRACVLIS SANCTORVM: Numquid
v. 30. » Omnes Gratiam habent Curationum? Μὴ πάντες χαρίσματα ἔχουσιν ἰα-
μάτων; Hunc locum ad Sanctos cum Christo regnantes ſic centeſimâ
» trigeſimâ ſeptimâ Epiſtolâ Auguſtinus refert: Sicut nó omnes SANCTI
» habent DONA CVRATIONVM, nec omnes habent DIIVDICATIONEM
» SPIRITVVM: ita nec in omnibus SANCTORVM MEMORIIS iſta fieri
» voluit ille, qui diuidit propria vnicuique prout vult. Cuius quidem rei
præclarum ſanè atque illuſtre veſtris temporibus exhibet monimentum, immo ſpectaculum toto orbe mirandum, is cuius nec manus abbreuiata, nec imminuta miſericordia, nec otioſa Majeſtas ac quies.
Io. 3. v. 8. En Spiritus qui vbi vult ſpirat, in veteri SANCTÆ FARÆ (ea eſt quæ BVRGVNDO FORA, quaſi BVRGVNDA FARA in Actis Sancti Euſta-
Matth. 11. v. 5. ſij Abbatis Luxouienſis vocatur) Memoria, noua miracula edit: CÆCI VIDENT, Claudi ambulant, Leproſi mundantur. Videant Prophetici
Iſ. 5. v. 10. illi Cæci qui videntes non vident: iam non audiant, ſed videant Angli tui velut in eorum gratiam facta MIRACVLA SANCTORVM, im-
Pſ. 67. v. 36. mo in Sanctis ſuis mirabilis & omnipotentis Dei. In agro Meldenſi, in Pariſiaco prope ſuburbio vetuſtum SANCTÆ FARÆ Monaſterium eſt Sanctimonialium Ordinis Diui Benedicti (miras res olim ab iis geſtas narrat in Burgundofora omnium matre Ionas Abbas) quò GREGORIANI, id eſt, Primi illi Chriſtiani Angli, PVELLAS VIRGINES mittebant, vt nutu ac opera Sancti Faronis Fratris, ex Clotarij Aulico & Amico Galliæque Præfecto, Meldenſis Epiſcopi, Sacri Veli initiarentur inſtitutis: quod non modò Sancti Faronis Acta apud Surium ad Octobris duodetrigeſimum diem, declarant, ſed & Beda ipſe teſtatur, qui & libri quarti capite primo meminit Faronis Epiſcopi Meldenſis hoſpitis Hadriani, qui à Vitaliano Papa in Angliam miſſus fuit. At libro tertio capite octauo, Eadbaldi Regis Cantuariorum, ſiue, vt
» nunc nos loquimur, Anglorum, Hiſtoriam narrans, ait: Cuius filia
» EARTHONGATA, vt condigna parenti ſoboles, magnarum fuit virgo
» virtutum, indeſinenter ſemper ſeruiens Deo in Monaſterio, quod in
» REGIONE FRANCORVM conſtructum eſt ab Abbatiſſa nobiliſſima
» vocabulo FARA, in loco qui dicitur BRIGE. Nam eo tempore nec-
» dum multis in regione ANGLORVM Monaſteriis conſtructis, multi
» de BRITANNIA, Monaſticæ Conuerſationis gratiâ, Francorum, vel
» Galliarum Monaſteria adire ſolebant, & filias ſuas eiſdem erudiendas,
» ac SPONSO CÆLESTI COPVLANDAS mittebant. Hactenus Beda. At quorſum tam multa? Haud certè vt res recenſeamus notiſſimas, Dona Gratiamque Curationum, quæ ferme Vota cuiuſque ſequuntur poſt redditos potiùs quàm ſanatos, ex clara charaque admodum BRETÆA familia, Normannæ Virgini Monaſterij Sanctæ Faræ Sanctimoniali, oculos; id enim in Epiſcopalia Proconſulariaque Acta ſatis amplè relatum eſt: vt hæc non quæſita ex occulto, ſed ſumpta de medio, & rebus palàm per Magiſtratus actis, vel ei qui, quàm erat Monialis noſtra, cæcior ſit, videantur: verùm vt, REX IACOBE, intelligas quam ex Gallia per Normanniam, tuæ Angliæ deferendam Curationum Gratiam ſperare meritò poſſis. Et quoniam huic digreſſioni anſam dedit Auguſtinus, dabit & clauſulam, Auguſtini Epiſtola ſeptuageſima nona

ad Probam & Iulianam, nobiles Viduas, quibus de Demetriade gratulatur, quæ Virginitatis Velum acceperat, deque Velationis Munuſculo, quod VELATIONIS APOPHORETVM vocat, gratias agit. Itaque quanta conſideratione Beda Superiora dixerit, breuis ſed integra & diligens Auguſtini Epiſtola declaret: DOMINARVM HONORE DIGNISSIMIS, MERITO ILLVSTRIBVS, ET PRÆSTANTISSIMIS FILIABVS PROBÆ ET IVLIANÆ, AVGVSTINVS IN DOMINO SALVTEM. Impleſtis gaudio cor noſtrum, tantò iucundiùs quantò chariùs; tantò gratiùs quantò citiùs. Veſtræ namque ſtirpis SANCTIMONIAM VIRGINALEM, quam, quacunque innotuiſtis, ac per hoc vbique fama celeberrima prædicat, velociſſimum volatum eius fideliore atque certiore literarum nuncio præueniſtis, & priùs nos feciſtis exſultare de cognito TAM EXCELLENTI BONO, quàm dubitare de audito. Quis verbis explicet? quis digno præconio proſequatur, QVANTVM INCOMPARABILITER GLORIOSIVS ATQVE FRVCTVOSIVS HABEAT EX VESTRO SANGVINE FOEMINAS VIRGINES CHRISTVS, QVAM VIROS CONSVLES MVNDVS? Nam VOLVMINA TEMPORVM, ſi magnum atque præclarum eſt nominis dignitate ſignare; quantò eſt maius, atque præclarius, Cordis & Corporis Integritate tranſcendere? MAGIS ITAQVE GAVDEAT PVELLA NOBILIS GENERE, NOBILIOR SANCTITATE, QVOD SIT PER DIVINVM CONSORTIVM PRÆCIPVAM IN CÆLIS CONSECVTVRA SVBLIMITATEM, QVAM SI ESSET PER HVMANVM CONNVBIVM PROLEM PROPAGATVRA SVBLIMEM. GENEROSIVS QVIPPE ELEGIT ANICIANA POSTERITAS TAM ILLVSTREM FAMILIAM BEARE, NVPTIAS NESCIENDO, QVAM MVLTIPLICARE PARIENDO, ET IN CARNE IAM IMITARI VITAM ANGELORVM, QVAM EX CARNE ADHVC NVMERVM AVGERE MORTALIVM. Hęc eſt vberior Fœcundiorque FELICITAS, non ventre graueſcere, ſed mente grandeſcere; non lacteſcere pectore, ſed corde candeſcere; non VISCERIBVS TERRAM SED CÆLVM ORATIONIBVS PARTVRIRE. DOMINARVM HONORE DIGNISSIMÆ FILIÆ, PERFRVAMINI IN ILLA QVOD DEFVIT VOBIS; perſeueret vſque in finem, adhærens CONIVGIO, QVOD NON HABET FINEM: Imitentur etiam multæ famulæ Dominam, Ignobiles Nobilem, FRAGILITER EXCELSÆ, EXCELSIVS HVMILEM: Virgines quæ ſibi optant Aniciorum CLARITATEM, eligãt Sanctitatem. Illud enim quantalibet cupiditate quando aſſequentur? Hoc autem ſi plenè cupierint, mox habebunt. Protegat vos incolumes & feliciores dextera Altiſſimi, Dominæ honore digniſſimæ & præſtantiſſimæ Filiæ; PIGNORA SANCTITATIS VESTRÆ, PRÆCIPVE IPSAM SANCTITATEM PRÆCIPVAM, DEBITO VESTRIS MERITIS OFFICIO, DILECTIONE DOMINI SALVTAMVS. VELATIONIS APOPHORETVM gratiſſimè accepimus. Hæc Auguſtinianè Auguſtinus. I.COR. XII.

QVADRAGESIMO SEPTIMO; FIDEM ESSE POSSE SINE CHARITATE: I. COR. XIII. Et ſi habuero OMNEM FIDEM, ita vt Montes Transferam, CHARITATEM autem non habuero: Καὶ ἐὰν ἔχω ΠΑΣΑΝ ΤΗΝ ΠΙΣΤΙΝ, ὥστε Ορη Μεθιςάνειν, ΑΓΑΠΗΝ δὲ μὴ ἔχω. Quid nobis obtrudunt Nouatores, Fidem Chriſtianam & Catholicam à Charitate non diſtingui, ab ea-

I. COR. XIII. que ſeparatam eſſe non poſſe? Quam appoſitè HVGO VICTORINVS Quæſtionibus in hoc caput, notat & inculcat, Errorem hîc deſtrui negantium Fidem eſſe poſſe ſine Charitate. Quam in ſententiam meritò Auguſtinus libro decimo quinto de Trinitate, capite decimo octauo, » cùm citatis huius loci verbis intuliſſet quòd IPSAM FIDEM NON FA- » CIAT VTILEM NISI CHARITAS, ſubiunxit: SINE CHARITATE QVIP- » PE FIDES POTEST QVIDEM ESSE, SED NON ET PRODESSE. Iam ſi quærat aliquis; Vtrum Patientia Hominis Schiſmatici, qua non pro Errore qui eum ab Eccleſia ſeparauit, ſed PRO VERITATE SACRAMENTI, ſeu, Verbi, quæ apud eum remanſit, timore pœnarum æternarum, pœnas patitur temporales, culpanda ſit, an laudanda? & ſi laudanda, num Dei donum ſit, an viribus tribuenda voluntatis humanæ: & ſi ſit Dei donum, ad quid ei proſit? Reſpondet capite vigeſimo ſexto, vigeſimo ſeptimo, & vigeſimo octauo libri De Patientia ad hæc tria Au- » guſtinus. Ad Primum quidem, laudandam eſſe eam Patientiam, non » culpandam; Ad Secundum, eam eſſe Donum Dei, non tamen ex gene- Galat. 4. v. 26. » re donorum quæ dantur Filiis illius Ieruſalem quæ ſurſum libera eſt, » mater noſtra, ſed quæ poſſunt accipere etiam filij Concubinarum, qui- » bus IVDÆI CARNALES ET SCHISMATICI, vel HÆRETICI, comparan- » tur. Ad Tertium, nihil eam prodeſſe ad regnum cælorum obtinen- » dum: ſed exiſtimandum fortaſſe tolerabilius illi futurum iudicium, » quàm ſi Chriſtum negando, tormenta mortemque vitaſſet. Denique idem Auguſtinus ſic Apoſtolicum hunc locum tangit De Baptiſmo contra Donatiſtas, libro primo, de Donatiſtis ſiue ætatis ſuæ Schiſma- » ticis loquens: Itaque illi quos baptizant, ſanant à vulnere Idololatriæ » vel Infidelitatis, SED GRAVIVS FERIVNT VVLNERE SCHISMATIS. » Idololatras enim in Populo Dei gladius interemit; Schiſmaticos au- » tem terrę hiatus abſorbuit. Et APOSTOLVS: Si habeam omnem, inquit, Fidem, ita vt montes transferam: Charitatem verò non habeam, nihil 1. Cor. 13. v. 2. » ſum. Ac paulò pòſt ibidem Auguſtinus: Videant quàm multa & quàm » magna nihil proſint, ſi Vnum quiddam defuerit, & videant quid ſit » ipſum VNVM. Nec me in hoc audiant, ſed APOSTOLVM: Si linguis, in- » quit, hominum loquar, & Angelorum, Charitatem autem non ha- » beam, factus ſum velut ÆRAMENTVM ſonans, aut Cymbalum tin- » niens. Et ſi habuero Prophetiam, & ſciero omnia SACRAMENTA, & o- » mnem ſcientiam: & ſi habuero omnem Fidem, vt montes transferam, » Charitatem autem non habeam, nihil ſum. Quid ergo eis prodeſt, ſi » LINGVAM IN SACRIS MYSTERIIS HABEANT ANGELICAM: & Pro- Io. 11. v. 50. » phetiam, quemadmodum Caïphas & Saül, vt aliquando prophetent, 1. Reg. 18. v. 17. » QVOS FVISSE DAMNABILES SANCTA SCRIPTVRA TESTATVR: ſi Sa- Act. 8. v. 13. » cramenta non tantùm ſciãt, ſed & habeant, SICVT HABVIT SIMON MA- » GVS? ſi Fidem, SICVT DÆMONIA CONFESSA SVNT CHRISTVM: NEQVE Marc. 1. v. 24. » ENIM NON CREDEBANT, CVM DICERENT; QVID NOBIS ET TI- » BI EST, FILI DEI? SCIMVS QVI SIS: Si diſpertiant etiam ipſi ſub- » ſtantiam ſuam pauperibus, SICVT MVLTI NON SOLVM IN CA- » THOLICA; ſed in diuerſis etiam Hæreſibus faciunt. Si aliqua ingruen- » te perſecutione, tradant ad flammas NOBISCVM CORPVS ſuum pro

Fide quam pariter confitentur: TAMEN QVIA SEPARATI HÆC « I. COR. XIII.
AGVNT, non ſufferentes inuicem in dilectione, neque ſtudentes «
ſeruare Vnitatem Spiritus in vinculo Pacis, charitatem vtique non « Epheſ. 4. v. 3.
habendo, etiam cum illis omnibus, quæ nihil eis proſunt, AD Æ- «
TERNAM SALVTEM PERVENIRE NON POSSVNT. Ac libro primo «
Contra Creſconium Grammaticum: De Fide etiam Iacobus Apo- «
ſtolus cùm loqueretur aduersùs eos qui ſibi quòd crediderant, ſuffi- «
cere arbitrabantur, & bene operari nolebant: Tu credis, inquit, quo- «
niam vnus Deus eſt; bene facis. & Dæmones credunt & contremi- « Iacob. 2. v. 19.
ſcunt: NEMPE IN VNITATE ECCLESIÆ DÆMONES NON SVNT; «
nec ideo tamen poſſumus dicere aliud eſſe quod credunt, cùm & «
Domino Ieſu Chriſto dixerint: Quid nobis & tibi eſt fili Dei? Vn- « Marc. 1. v. 24.
de & PAVLVS APOSTOLVS: Si habeam, inquit, omnem Fidem, ita « 1. Cor. 13. v. 2.
vt montes transferam, Charitatem autem non habeam, nihil ſum. «
Non autem exiſtimo quemquam ita deſipere, VT CREDAT AD EC- «
CLESIÆ PERTINERE VNITATEM EVM QVI NON HABET CHARI- «
TATEM: Sicut ergo Deus vnus colitur ignoranter, etiam extra Ec- «
cleſiam, nec ideo non eſt ipſe; ET FIDES VNA HABETVR SINE «
CHARITATE, ETIAM EXTRA ECCLESIAM, NEC IDEO NON EST «
IPSA: ita & vnus Baptiſmus habetur ignoranter & ſine Charitate, «
ETIAM EXTRA ECCLESIAM, NEC IDEO NON EST IPSE. Vnus « Epheſ. 4. v. 5.
enim Deus, vna Fides, vnum Baptiſma, VNA INCORRVPTA EC- «
CLESIA CATHOLICA: NON IN QVA SOLA, VNVS DEVS PIE «
COLITVR, NEC IN QVA SOLA VNA FIDES RETINETVR; SED IN «
QVA SOLA, VNA FIDES CVM CHARITATE RETINETVR: nec in «
qua ſola vnus Baptiſmus habetur; ſed in qua ſola VNVS BAPTI- «
SMVS SALVBRITER HABETVR. QVADRAGESIMO OCTAVO; DE IN- «
TERCESSIONE SANCTORVM: Charitas nunquam excidit: Ἡ Ἀγάπη « v. 8.
οὐδέποτε ἐκπίπτει. At excidere Beatis Aduerſarij contendunt, quos ne- «
gant pro dilectis orare: quod ſingulare ac perpetuum Charitatis offi- «
cium eſt, ſi indigeant. Fabulantur ergo. neque enim Beatæ Animæ
perpetuam veſtram in hac vita neceſſitatem, quam non ſemel expertæ
ſunt, ignorare queunt. Itaque Animæ Beatorum, ex Charitate qua vos
proſequi non deſinunt, pro vobis intercedunt. Vnde Auguſtinus libro
ſeptimo De Baptiſmo Contra Donatiſtas: Et Beatus Cyprianus qui- «
dem, iam corpore quod corrumpitur, non aggrauante animam, nec «
deprimente terrena inhabitatione ſenſum multa cogitantem, SERE- «
NIVS PERSPICIT VERITATEM, QVAM MERVIT ADIPISCI PER CHA- «
RITATEM. ADIVVET ITAQVE NOS ORATIONIBVS SVIS IN ISTIVS «
CARNIS MORTALITATE, TANQVAM IN CALIGINOSA NVBE LABO- «
RANTES, VT DONANTE DOMINO, QVANTVM POSSVMVS, BONA EIVS «
IMITEMVR. Et vt à priſcis illis temporibus ad Berengariana deſcenda- «
mus, quanta orationis vi ſcribit Adelmânus, ex Scholaſtico Leodienſi
Epiſcopus Brixienſis, Epiſtolâ illâ valde eruditâ De Veritate Corporis
Domini in Sacroſancta Euchariſtia, ad Berengarium Andegauenſem
Diaconum ac Scholaſticum, cui aliquando comes ac ſub diſciplina

I. COR. XIII. Sancti Fulberti Carnotenſis Epiſcopi condiſcipulus fuerat: Collacta-
neum te meum vocaui (hoc fuit Adelmanni valde eruditum exordium
Epiſtolæ) propter dulciſſimum illud contubernium quod cum te ado-
leſcentulo, ipſe ego maiuſculus in ACADEMIA CARNOTENSI ſub
NOSTRO ILLO VENERABILI SOCRATE (is autem Sanctus Fulbertus
erat Carnotenſis Epiſcopus, vt ex Epiſtolæ ſerie liquet) iucundiſſimè
duxi: cuius de conuictu gloriari nobis digniùs licet quàm gloria-
batur Plato gratias agens Naturæ, eo quòd in diebus Socratis ſui, ho-
minem ſe, & non pecudem, peperiſſet. Nos enim Sanctiorem Vitam
Salubrioremque Doctrinam CATHOLICI ET CHRISTIANISSIMI
HOMINIS experti ſumus: & NVNC EIVS APVD DEVM PRECIBVS
ADIVVARI, SPERARE DEBEMVS. Neque enim putandus eſt, me-
moriam, IN QVA NOS TANQVAM IN SINV MATERNO SEMPER FE-
REBAT, amiſiſſe: aut verò Charitas Chriſti, qua ſicut Filios ample-
ctebatur, in eo exſtincta eſt, ſed ABSQVE DVBIO memor noſtri, diligens
2. Cor. 5. v. 6. pleniùs quàm cùm in corpore mortis huius PEREGRINARETVR, (Pau-
linis, id eſt, meis verbis, vt, IACOBE REX, vides, Adelmannus loquitur,
adeo fuit diligens mei cultor) INVITAT AD SE VOTIS ET TACITIS
PRECIBVS, OBTESTANS PER SECRETA ILLA ET VESPERTINA COL-
LOQVIA, quæ nobiſcum in hortulo, iuxta CAPELLAM de Ciuitate il-
la quam Deo volente SENATOR nunc poſſidet, ſæpius habebat, ET
OBSECRANS PER LACRYMAS, quas interdum in medio ſermone pro-
rumpens, exundante Sancti Ardoris impetu emanabat, vt illuc omni
ſtudio properemus VIAM REGIAM (Primo ſcilicet, Iacobe Rex, tibi
Libro apertam atque explanatam) directim gradientes, SANCTORVM
PATRVM veſtigiis obſeruantiſſimè inhærentes, vt nullum prorſus in
diuerticulum, nullam in nouam & fallacem ſemitam deſiliamus, ne
Pſal. 139. v. 6. fortè in laqueos & ſcandala incidamus; quia, ſicut ait Pſalmiſta: Iuxta
iter ſcandalum poſuerunt mihi. Nam quod eſt, iuxta iter, hoc eſt extra
Pſ. 118. v. 165. iter. De via autem quid dicit? Pax multa diligentibus legem tuam, &
non eſt illis ſcandalum. Et quid eſt Lex Domini, niſi via Domini? ſicut
v. 32. in eodem Pſalmo cantatur: Viam mandatorum tuorum cucurri, cùm
dilataſti cor meum. Ergo IN VIA PAX; EXTRA VIAM, SCANDALVM.
Hoc ſcandalum incurrunt, qui per HÆRESES ET SCHISMATA, deuian-
tes, PACEM CATHOLICAM, impiis contentionibus reſcindunt. Hæc
veteri illa Sancta GALLICANÆ SCHOLÆ Eloquentia Adelmannus
Epiſcopus. Audiant, legant, attendant, ſibi ſcripta intelligant Beren-
gariani hodierni. QVADRAGESIMO NONO; ANIMAS ANTE RESVR-
v. 12. RECTIONEM CORPORVM VIDERE DIVINAM ESSENTIAM: Tunc au-
tem facie ad faciem: τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. Error eſt igitur, ne-
gare Animas Iuſtorum Eſſentiam Dei ante generalem mortuorum re-
ſurrectionem conſpecturas. Nam vtique futurum ſæculum incipit, vbi
deſinit ſęculum præſens, id eſt, poſt vniuſcuiuſque mortem. Quare niſi
peccati debitum aliquod obſtet, fateri neceſſe eſt, ex Apoſtoli ſen-
tentia, Iuſtorum Animas, ſtatim vt hinc euolarint, ad Beatificam
Dei Viſionem admitti. SICVT IGITVR (inquit Magnus ſanè Vi-

CTORINVS HVGO) OMNIS CREATVRA EST QVASI QVODDAM SPECVLVM, IN QVO VIDETVR DEVS: SIC IN FVTVRO, IPSE DEVS ERIT SPECVLVM OMNIS CREATVRÆ, IN QVO OMNIA VIDEBVNTVR VERIVS QVAM IN SEMETIPSIS. QVINQVAGESIMO; FIDEM A SPE CHARITATEQVE DISTINGVI: Nunc autem manent Fides, Spes, Charitas, TRIA HÆC: Νυνὶ δὲ μένει, Πίστις, Ἐλπὶς, Ἀγάπη, ΤΑ ΤΡΙΑ ΤΑΥΤΑ. Valeant Hæretici qui Fidem à Spe & Charitate non diſtingunt, aduertere nolentes quàm apertè quámque numeratè Paulus hoc loco ea diſcriminet, TRIA non Vnum faciat, vltimumque prioribus maius eſſe declaret. Num quidpiam ſe maius dici poteſt? Charitas verò Maior eſt, quia reliquarum virtutum officia ſecum adducit, earumque perfectio eſt, & ſola, morte non excidit, ſed in Patria permanet. Vnde quinto libro De Baptiſmo Contra Donatiſtas, Auguſtinus; MANVS autem IMPOSITIO ſi non adhiberetur AB HÆRESI VENIENTI, tanquam extra omnem culpam eſſe iudicaretur: PROPTER CHARITATIS autem COPVLATIONEM, quod eſt Maximè Donum Spiritus Sancti, ſine quo non valent ad ſalutem quæcumque alia ſancta in homine fuerint, MANVS HÆRETICIS CORRECTIS IMPONITVR. Permanet autem, quoniam haud EX PARTE, ἐκ μέρους, eſt; cùm Fides, quia eſt eorum quæ non videntur, ex parte ſit; itemque ſpes quæ eorum eſt quæ non habentur. Vnde Fidem in Viſionem, Spem in Apprehenſionem immota Charitate facile eſt commutari. Hoc amantis, ingemiſcentis ac parturientis Creaturæ ſolemne Apoſtolicumque votum eſt. Atque ita hîc manent Fides & Spes, Charitate ad maiora adſpirante atque tendente; quas duas virtutes inter CHARISMATA & CHARITATEM quaſi medias feci.

I. COR. XIII.

v. 13.

QVINQVAGESIMO PRIMO; NON ESSE NECESSE ORARE DEVM VERNACVLA AVT INTELLECTA LINGVA, DEVMQVE RESPICERE NON VERBA, SED MENTEM PRECANTIS: Qui loquitur linguâ, ſemetipſum ædificat: Ὁ λαλῶν γλώσσῃ, ἑαυτὸν οἰκοδομεῖ. Quod ſi ſeipſum ædificat is qui peregrina loquitur lingua, quam non intelligit, quis inutile dicat aut orare aut laudare Deum, verbis non intellectis? Nam etſi Mente non loquatur, Spiritu tamen loquitur, qui loquens linguâ ſeipſum ædificat, id eſt, ſibi ipſi proficit, vni ſibi prodeſt: non quòd intelligat ea quæ loquitur; ſic enim etiam interpretari poſſet: ſed quia per Spiritum Sanctum à quo ad loquendum mouetur, etiam affectus eius ad laudem excitatur Dei. Porrò quòd ad Publicas Preces, Eccleſiaſtico, non Vernaculo, ſermone peragendas adtinet, ſufficiat Traditio Eccleſiæ; cui peræquè ſemper fuit, ac ſi intelligant, Filios Dei Maternis, vel potiùs (quia à Patre omnium dictatis) Paternis verbis loqui, ſolis Parentibus intellectis ac cognitis; & cui ſemper periculoſum viſum eſt, verba ſacra, ex quibus ſacræ precationes fiunt, in peregrinas linguas transferre, & rerum antiquitatem nouitati verborum committere. Quare ſapienter ante Nicænam Synodum Concilium Laodicenum cauet, Canone quinquageſimo nono: QVOD NON OPORTEAT PLEBEIOS PSALMOS IN ECCLESIA

I. COR. XIV.

v. 4.

I. COR. XIV. CANTARE (hæc Dionyſij Exigui verſio eſt, at Iſidori Mercatoris ha-
» bet, AB IDIOTIS PSALMOS COMPOSITOS, ET VVLGARES) nec libros
» PRÆTER CANONEM (id eſt, non Canonicos ſiue Apocryphos) legi,
» ſed ſolùm ſacra volumina Noui Teſtamenti vel Veteris: ΟΤΙ ΟΥ
ΔΕΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥΣ ΨΑΛΜΟΥΣ ΛΕΓΕΣΘΑΙ ΕΝ ΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, οὐδὲ
ΑΚΑΝΟΝΙΣΤΑ βιβλία, ἀλλὰ μόνα τὰ κανονικὰ, τῆς Καινῆς ἢ Παλαιᾶς Δια-
θήκης. Quid ergo vernacula illa Pſeudo-Dauidica poëſis iſtius idiotæ
MAROTI, Galliam turbat; aut iſtius Anglicana Verſio, Angliam,
quiſquis nefandus ac perditus ille ſit qui primus Anglos noſtros
docuit contra Eccleſiæ Canonem peccare? Hinc Concilij Africani
ſeptuageſimus Canon in Codicem Canonum Eccleſiæ Africanæ,
» Capitulo centeſimo tertio relatus, qui DE PRECIBVS AD ALTARE
» DICENDIS, Περὶ τῶν πρὸς τὸ Θυσιαστήριον ὀφειλουσῶν λέγεσθαι ἱκεσιῶν, inſcri-
» bitur, hæc habet: Placuit etiam hoc, vt PRECES quæ PROBATÆ
» fuerint IN CONCILIO, ſiue PRÆFATIONES, ſiue COMMENDATIO-
» NES, ſeu MANVS IMPOSITIONES, ab omnibus celebrentur, nec aliæ
» omnino, contra Fidem præferantur, ſed quæcumque à PRVDENTIO-
» RIBVS fuerint collectæ, dicantur: Ἤρεσε καὶ τοῦτο, ὥστε τὰς κεκυρωμένας ἐν
τῇ ΣΥΝΟΔΩ ΙΚΕΣΙΑΣ, εἴτε ΠΡΟΟΙΜΙΑ, εἴτε ΠΑΡΑΘΕΣΕΙΣ, εἴτε ΤΑΣ
ΤΗΣ ΧΕΙΡΟΣ ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ, ἀπὸ πάντων ἐπιτελεῖσθαι, καὶ παντελῶς ἄλλας
κατὰ τῆς πίστεως μηδέποτε προσφέρεσθαι, ἀλλ' αἵτινες δήποτε ἀπὸ τῶν ΣΥΝΕΤΩΤΕ-
ΡΩΝ συνηχθῶσιν, λεχθήσονται. QVINQVAGESIMO SECVNDO; QVAMVIS
NON MENTEM, AT SPIRITVM ORARE EIVS QVI ORAT LINGVA
» NON INTELLECTA: Nam ſi orem lingua, SPIRITVS meus orat,
» MENS autem mea ſine fructu eſt: Ἐὰν γὰρ προσεύχωμαι γλώσσῃ, τὸ ΠΝΕΥ-
ΜΑ μου προσεύχεται, ὁ δὲ ΝΟΥΣ μου ἄκαρπός ἐστι. Hîc ad doctiſſimam ſub-
tiliſſimamque PERRONIANÆ SCHOLÆ ſolutionem confugiatis, haud
neceſſe eſt; eo loci videlicet non de Oratione ſed de Dono Ora-
tionis agi; proindeque abuti meis verbis eos qui ad refutandam
eam, quæ verbis à Plebe non intellectis in Eccleſia fit, Orationem
detorquent. Quorſum enim declines, cùm petere aduerſarium poſ-
ſis? Potes autem maximè hoc ipſo verſiculo, ſi adtendas, Orantis
Linguâ SPIRITVM, τὸ πνεῦμα, id eſt, Partem animi ſuperiorem quæ
Affectiua eſt (Affectum Intellectiuum, Rationalem ſeu Spiritualem
dicere poſſumus) Orare, etſi mens, ὁ νοῦς, quæ Pars Intellectiua eſt,
ἄκαρπος, infructuoſa ſit ac fructu intelligentiæ careat ſuo. Affectus
» enim eleuatur in Deum. Spiritus namque (vt ait Lyranus) importat
» vim quandam motiuam: & ideo voluntas quæ eſt Affectus Intelle-
» ctiuus; vocatur hîc Spiritus, quia mouet alias animæ potentias ad
» agendum. Quocirca, etiamſi qui ſic orant, Fructum Intelligentiæ
non percipiant, ideoque nec ſenſibus per verba ſignificatis paſcan-
tur; habent tamen fructum mentis eleuatæ in Deum. Id eſt enim
Oratio, mentis in Deum eleuatio cum decentium petitione: nec à
vera Oratione fructus iſte ſeparari poteſt. Habent iidem etiam Fru-
ctum Reuerentiæ erga preces ſacras; quas etſi non intelligant, bonum
tamen & ſalutare eſſe quod iis ſignificatur, non dubitant: atque hoc
ipſum

ipſum ſibi petunt à Deo donari. Ac certè verborum intelligentiam ſæpe non ſolùm compenſat, verumetiam in hominibus verborum & ſenſuum alioqui peritis, interdum abſorbet deuotionis in Deum magnitudo. Inde ſecundo contra Epiſtolam Parmeniani libro Auguſtinus: Balaam Propheta non de populo Iſraël, ſed alienigena, CONDVCTVS AB AMICO vt Populo Dei malediceret, conuerſus à Domino ad benedicendum eſt: cuius verba omnia bene IMPRECANTIS, audimus & legimus: ET CVM ALIVD HABERET IN VOTO, VERBA TAMEN PRECANTIS ET BONA SVNT ET PRO POPVLO EXAVDIVNTVR A DOMINO. VNDE NON MIRVM EST, VERBA BONA QVÆ PRO POPVLO DICVNTVR IN PRECIBVS, ETIAMSI A MALIS DICANTVR EPISCOPIS, EXAVDIRI TAMEN NON PRO PERVERSITATE PRÆPOSITORVM, SED PRO DEVOTIONE POPVLORVM. QVINQVAGESIMO TERTIO; ORATIONEM NON INTELLECTAM EI QVI ORAT, HAVDQVAQVAM INVTILEM ESSE: Nam tu quidem bene gratias agis, ſed alter non ædificatur: Σὺ μὲν γὰρ καλῶς Εὐχαριστεῖς, ἀλλ' ὁ ἕτερος οὐκ οἰκοδομεῖται. Quid igitur Nouatores obganniunt eum malè gratias agere qui linguâ non vernaculâ ac non intellectâ gratias agit? At, inquient, proximus ædificandus eſt, non autem ædificatur idiomate ignoto, proindeque peregrino ac Barbaro. Verùm non de Diuini Verbi Prædicatione agimus, nec id volui vt totus populus intelligat, ſed vt is ſaltem qui ſua reſponſione & approbatione vicem populi ſupplet: quem profectò cæteris conuenit eſſe doctiorem; & in quo, tanquam ſuo Vicario, Populus quodammodo intelligit. Vnde proximè, nempe verſiculo ſuperiori, cuiuſdam memini: QVI SVPPLET LOCVM IDIOTÆ, Ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου. Qui partes, inquam, ſuſtineat idiotæ vel idiotarum, id eſt, plebis (nam enallage numeri hîc intelligenda eſt) quique pro plebe reſpondeat, approbando Orationes, Pſalmos, Benedictiones ſiue laudes quæ in publico conuentu pronunciabantur. Hoc enim officium eſt, atque olim fuit Miniſtrorum ac Leuitarum Eccleſiæ, qui in Clerum adſcripti eſſent. Denique hîc agitur de Nouis Precibus, Nouiſque Canticis Spiritualibus probandis, quæ proferebant in medium Fideles etiam in aliena lingua, prout quiſque diuinitus inſpiratus foret, vbi vnus intelligens pro cæteris reſpondebat: cuius tamen vocem, mox etiam cæterorum acclamatio ſequeretur. Quapropter addidi verſiculo ſequente: Sed in Eccleſia volo quinque verba ſenſu meo loqui, vt & alios inſtruam, quàm decem millia verborum in lingua. Nam parum prodeſt ea loqui, quorum Eccleſia ſine Interpretationis Dono nequit eſſe interpres. Quærentibus verò quæ ſint QVINQVE VERBA, non ineptè Commentator Pelagius dicit econtrario, multò magis quærendum quæ ſunt DECEM MILLIA VERBORVM quæ à me conſultò prætermiſſa fuerunt. Ac tandem de eo qui loquitur lingua, verſu vigeſimo octauo hoc mandatum Apoſtolicum dedi: Si autem non fuerit interpres, taceat in Eccleſia; SIBI AVTEM

I. COR. XIV. — v. 17. — v. 19.

I. COR. XIV. » LOQVATVR ET DEO; vt omni ratione videlicet appareat ac conſtet, Orationem non intellectam, ei qui orat, haudquaquam inutilem eſſe. QVINQVAGESIMO QVARTO; DE LIBERO ARBITRIO:
v. 32. » Et Spiritus Prophetarum Prophetis ſubiecti ſunt: Καὶ Πνεύματα Προφητῶν, Προφήταις ὑποτάσσεται. Homines igitur, ſi in Propheticis, multo maximè in reliquis ſupernaturalibus actibus exercendis, credendi ſunt domini, credendi ſunt liberi. Ecquis adhuc liberum arbitrium è medio tollat, quod nec ipſe rapit Propheticus Raptus? Argumentum nouum quod Nouatores hactenus nec ſuſpicati ſunt. Vbi ſubiectio, ibi Dominium; vbi Dominium, ibi Libertas. QVINQVAGESIMO QVINTO; DE ANTIQVITATE ET COMMVNI CON-
v. 36. » SENSV: An A VOBIS Verbum Dei proceſſit, aut IN VOS SOLOS
» PERVENIT? Η ΑΦ' ΥΜΩΝ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθεν; ἢ ΕΙΣ ΥΜΑΣ ΜΟΝΟΥΣ κατήντησε; Locus aduersùs Schiſmata Hæreſeſque tutiſſimus munitiſſimuſque, ſupra ſatis ſuperque, cùm de Schiſmate ageremus, tractatus atque illuſtratus. Conuincit verò, vbi DE DISCIPLINA ECCLESIÆ, vel DE DOCTRINA ECCLESIÆ quæſtio eſt, ad Antiquitatem reſpiciendum eſſe, quid Apoſtoli, quid Primi Fideles, quid eorum ordine ſucceſſores docuerint, tradiderint. Vis autem Erotematici Argumenti hæc eſt: Neque PRIMI, neque SOLI eſtis Chriſtiani; veſtra Eccleſia nec PRIMA, nec SOLA eſt: Cur ergo non imitamini priores? cur aliis Eccleſiis non vos conformatis?
I. COR. » QVINQVAGESIMO SEXTO; DE TRADITIONIBVS: Tradidi enim vo-
XV. v. 3. » bis in primis quod & accepi: Παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις, ὃ καὶ παρέλαβον. En vbique Traditio ac LEX ORALIS, vt Hebræi vocant!
» Hinc Septima Synodus Actione ſeptima & octaua: Si quis omnem
» Traditionem Eccleſiaſticam, ſiue ſcriptam, ſiue non ſcriptam, irri-
» tam facit, Anathema: Εἴ τις πᾶσαν Παράδοσιν Ἐκκλησιαστικὴν, Ἔγγραφόν τε, ἢ Ἄγραφον, ἀθετεῖ, Ἀνάθεμα. QVINQVAGESIMO SEPTIMO; DE NECES-
» SITATE BAPTISMI: Quoniam Chriſtus mortuus eſt pro peccatis
» noſtris; ſecundùm Scripturas: Ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν· κατὰ τὰς γραφάς· Conſequens eſt, vel Chriſtum pro Infantibus ſeu Paruulis, non eſſe mortuum; vel Pueros non ſine ipſo peccato originis naſci, proindeque eſſe Baptiſmi Neceſſitatem Abſolutam. Quod quidem Nouatores in Scripturis requirere, mirum eſt, cùm addiderim conſultò, SECVNDVM SCRIPTVRAS, κατὰ τὰς
» γραφάς. QVINQVAGESIMO OCTAVO; DE PRIMATV PETRI: Et
» quia viſus eſt Cephæ, & poſt hoc vndecim: Καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾷ, εἶτα
» τοῖς Δώδεκα. Interpretatur Oecumenius, quòd inter viros primùm ap-
» paruit PETRO, tanquam PRIMARIO DVCI, VENERANDI DISCI-
» PVLORVM CHORI. Inde colligas Primatum Petri, de quo Auguſtinus, libro ſecundo De Baptiſmo contra Donatiſtas, ait, poſtquam Cypriani De Petro à Paulo reprehenſo ſententiam quamdam pro-
» tuliſſet: Ecce vbi commemorat Cyprianus, quod etiam nos in Scri-
» pturis Sanctis didicimus, APOSTOLVM PETRVM, IN QVO PRIMA-
» TVS APOSTOLORVM TAM EXCELLENTI GRATIA PRÆMINET,

aliter quàm veritas poſtulabat, de Circumciſione agere ſolitum, à I. COR.
poſteriore Apoſtolo, PAVLO, eſſe correctum. Ac paulo poſt: Pu- XV.
to quòd ſine vlla ſui contumelia Cyprianus Epiſcopus Petro Apo-
ſtolo comparatur, quantum attinet ad Martyrij Coronam. Cæte-
rùm magis vereri debeo, ne in Petrum contumelioſus exiſtam.
Quis enim neſcit illum APOSTOLATVS PRINCIPATVM CVILIBET
(aliàs, PRINCIPATVI CVIVSLIBET) EPISCOPATVI PRÆFEREN-
DVM? Sed ET SI DISTAT Cathedrarum Gratia, VNA EST TA-
MEN MARTYRVM GLORIA. QVINQVAGESIMO NONO; DE GRA-
TIA ET LIBERO ARBITRIO: Non ego autem, ſed Gratia Dei me- v. 10.
cum: Οὐκ ἐγὼ δὲ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ἡ σὺν ἐμοί. Dum More Scri-
pturæ negatur quod minus eſt, vbi præ illo commendatur quod
maius aut principalius eſt; Gratiæ & Liberi Arbitrij Cooperatio
inſinuatur: ſic tamen, vt Gratia principaliùs operetur. ac ſi di-
xiſſem, correctione vſus: Non ego principaliter: aut, Non tam
Ego, quàm Gratia Dei. SEXAGESIMO; DE PECCATORVM MERI-
TIS & REMISSIONE: Quòd ſi Chriſtus non reſurrexit, vana eſt Fi- v. 17.
des veſtra: adhuc enim eſtis in peccatis veſtris: Εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγή-
γερται, ματαία ἡ πίστις ὑμῶν· ἔτι ἐστὲ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. Qui ergo non de-
leri ſed tegi duntaxat dicunt peccata, cùm adhuc eſſe in peccatis
ſuis Baptizatos ac Fideles dicant, adſtruentium dogma confirmant,
Chriſtum à mortuis non reſurrexiſſe, ac per conſequens ſecundùm
eos vana eſt Chriſtianorum Fides, & qui dormierunt in Chriſto,
perierunt; vt ſequente verſiculo additum eſt. SEXAGESIMO PRI-
MO; DE NECESSITATE BAPTISMI: Et ſicut in Adam omnes mo- v. 22.
riuntur, ita & in Chriſto omnes viuificabuntur: Ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀ-
δὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτω καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται.
Ex hoc loco colligit Epiſtolâ vigeſimâ octauâ, quæ eſt ad Hiero-
nymum, Auguſtinus, Parvulos, ſine Baptiſmo, quo Chriſto incor-
porentur, viuificari omnino non poſſe. Vnde Leo ille Magnus
Pont. Max. Epiſtolâ vigeſimâ tertiâ ad Clerum & Plebem Con-
ſtantinopolitanæ Vrbis, referens hæc verba, Hi vtique omnes, ait,
qui licèt in Adam ſint NATI, in CHRISTO tamen inueniuntur
RENATI. SEXAGESIMO SECVNDO; QVOD INÆQVALITATEM
MERITORVM, INÆQVALITAS GLORIÆ SEQVATVR: Vnuſquiſ- v. 23.
que autem in ſuo ordine: Ἕκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι. Ordinem in-
tellige, non temporis, ſed dignitatis ac meritorum, vt rectè qua-
drageſimo octauo capite libri de Reſurrectione Carnis, Tertullia-
nus, ante ſæculi huius Nouatores, expoſuit. SEXAGESIMO TER-
TIO; DE REGNO CHRISTI ET ECCLESIÆ: Oportet au- v. 25.
tem illum REGNARE, donec ponat omnes inimicos ſub pedi-
bus eius: Δεῖ γὰρ αὐτὸν ΒΑΣΙΛΕΥΕΙΝ, ἄχρις οὗ ἂν θῇ πάντας τοὺς ἐ-
χθροὺς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. Regnat hic in ſuis Chriſtus MILITANS
dum pugnat ac vincit; poſthac perfectiſſimè regnaturus TRIVM-
PHANS, dum ſuos æternùm coronabit. Præſens verò Chriſti Re-
gnum, quod eſt ECCLESIA MILITANS, adeò tamque certò duraturum

I. COR. docui, quaſi modò tantùm hoc ſpatij in finem ſæculi, decurſu re-
XV. gnaturus foret; addens, DONEC PONAT. Sileant Nouatores. SEXA-
v.29. » GESIMO QVARTO; DE PVRGATORIO: Alioquin quid facient qui
» Baptizantur pro mortuis, ſi omnino mortui non reſurgunt? vt
» quid & Baptizantur pro illis? Ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ Βαπτιζόμενοι ὑπὲρ
τῶν νεκρῶν, εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται; τί καὶ Βαπτίζονται ὑπὲρ τῶν νεκρῶν;
Commentarius Hieronymi De Purgatorij Baptiſmo, quem per
BAPTISMVM IGNIS intellexit, (in illum tertio Matthæi verſiculum,
Matt. 3. » vbi Ioannes Baptiſta de Domino prædixit: Ipſe vos BAPTIZABIT
v. 11. » in Spiritu Sancto & IGNE) mouit pleroſque vt hunc ſenſum huic
loco attribuerent: Fruſtra quidam pro mortuis iuuandis orando,
ieiunando, aliaque dura ſubeundo, ſeſe fatigant & affligunt, ſi
mortui non reſurgunt. Facit ergo etiam contra Nouitatem hic lo-
cus. SEXAGESIMO QVINTO; DE LICITO IVREIVRAN-
1 Cor. 15. » DO: Quotidie morior PER veſtram gloriam, Fratres: Καθ' ἡμέ-
v. 31. ραν ἀποθνήσκω, ΝΗ τὴν ὑμετέραν καύχησιν. Diuus Auguſtinus non ſo-
lùm legit PER GLORIAM VESTRAM; verum etiam ex eo APO-
STOLVM PAVLVM ſanctè iuraſſe docet: & proinde Iuramen-
tum non eſſe Chriſtianis ſimpliciter & vniuersè prohibitum, vt Pe-
lagius volebat, vt hodierni Sectarij renouant. Cæcus ſit qui non
videat, modò legerit Auguſtinum, libro primo De Sermone Do-
mini in Monte, capite decimo ſeptimo; Sermone vigeſimo octa-
uo, De Verbis Apoſtoli, capite quinto; in Explanatione Epiſtolæ
ad Galatas, capite primo; & in Epiſtola octuageſima nona ad Hi-
larium, Quæſtione quinta. Quibus omnibus locis, vt indubita-
tè probet Apoſtolum iuraſſe, Græcum contextum adfert: in quo
legitur, Νὴ, id eſt, PER; Aduerbium Iurantis. Immo agens de
eodem, libri tertij De Doctrina Chriſtiana capite quarto, dicit quen-
» dam Interpretem ex Græco vertiſſe; Quotidie morior, PER Ve-
» ſtram IVRO Gloriam. Quin & Paraphraſtes Syrus omnino ha-
» bet; IVRO per Gloriam Veſtram, Fratres mei. SEXAGESIMO
SEXTO; DE INÆQVALITATE GLORIÆ, EX INÆQVA-
v. 40. » LITATE MERITORVM: Sed alia quidem Cæleſtium Gloria,
» alia autem Terreſtrium: Ἀλλ' ἑτέρα μὲν ἡ τῶν Ἐπουρανίων Δόξα, ἑτέρα δὲ
ἡ τῶν Ἐπιγείων. Perſeuerantium vſque in finem Fidelium omnium quidem Gloria, ſed Inæqualis Gloria. Pro meritorum enim diuerſitate, quæ inter Bonos Fideles maxima eſt, permagna quoque futura in reſurgentium corporibus, Gloriæ diuerſitas; velut ſi gloriam cæleſtium corporum, cum gloria terreſtrium conferas. Quod certè dictum haud parum ad Imperfectorum, ſeu Minùs Perfectorum Conſolationem facit; ne dum ſe infra Perfectos, tanquam Cæleſtes, longè poſitos vident, Beatam Reſurrectionem deſperent; cùm ſit & Terreſtrium Gloria. Vnde Tertullianus, libro De Reſurrectione Carnis, capite quinquageſimo ſecundo, ad
» hunc modum philoſophatur: Alia caro Hominis, id eſt, SERVI
» DEI, qui verè homo eſt: Alia Iumenti, id eſt, ETHNICI: Alia

Volucrum, id eſt, Martyrum, qui ad ſuperiora conantur: Alia Pi- I. COR.
ſcium, id eſt, QVIBVS AQVA BAPTISMATIS SVFFICIT. Ipſe verò XV.
Auguſtinus, in Epiſtola centeſima quadrageſima ſexta, ad Conſen-
tium (cuius etiam verba à Beda repetuntur) totum ſine exceptio-
ne ad Electos retulit: quorum in reſurrectione, Gloria, inquit, Me-
ritorum diſtabit. SEXAGESIMO SEPTIMO; INÆQVALEM FORE
BEATITVDINEM SANCTORVM: Alia Claritas Solis, alia Claritas v. 41.
Lunæ, & alia Claritas Stellarum. Stella enim, à Stella differt in
Claritate, ſic & Reſurrectio Mortuorum: Ἄλλη δόξα Ἡλίου, καὶ ἄλλη
Δόξα Σελήνης· καὶ ἄλλη Δόξα Ἀστέρων· Ἀστὴρ γὰρ Ἀστέρος ΔΙΑΦΕΡΕΙ ΕΝ ΔΟΞΗ.
Οὕτω καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν. Quibus ſignificaui verbis, inter Perfe-
ctiores Electos, qui velut Cæli Luminaria, ſanctitate vitæ in terris
fulſerint, magnam adhuc diuerſitatem fore, pro diuerſitate variaque
conditione huius vitæ meritorum. Vrget, nec ineptè, poſt Aquina-
tem Lyranus, per Solem intelligi poſſe Chriſtum; per Lunam, Vir-
ginem Deiparam Mariam: per Stellas, reliquum Electorum cœtum.
Gloſſator, Ambroſianum Commentarium ſequutus, Interpretatur,
Vt Claritati Solis, illorum dignitas exæquetur, qui centeſimum Matt 13.
numerum habent: Lunari Claritati, qui ſexageſimum: Stellis ve- v. 8.
rò, qui triceſimum quæſierunt. Ex illa ad id Auguſtini alluſione
deſumpſit, Sermone quadrageſimo ſexto, De Verbis Domini:
Aliter ibi lucebit Virginitas, aliter ibi lucebit Caſtitas Coniugalis,
aliter ibi lucebit SANCTA VIDVITAS. Totus igitur hic locus con-
tra Nouos Iouinianiſtas demonſtrat; Deum Hominibus largitu-
rum præmia Beatitudinis pro ratione meritorum diuerſa: quod
Dominus in Euangelio ſignificauit, dicens; In domo Patris mei Ioan. 14.
Manſiones multæ ſunt, Ioannis decimo quarto. SEXAGESIMO v. 2.
OCTAVO; DE OPERVM MERITIS ET RETRIBVTIONE: Abun- 1. Cor. 15.
dantes IN OPERE DOMINI ſemper, ſcientes quòd labor veſter v. vlt.
non eſt inanis in Domino: Περισσεύοντες ΕΝ ΤΩ ΕΡΓΩ ΤΟΥ ΚΥ-
ΡΙΟΥ πάντοτε, εἰδότες ὅτι Ο ΚΟΠΟΣ ὑμῶν, οὐκ ἔστι κενὸς ἐν Κυρίῳ. Elo-
quenter libro ad Conſtantinum Imp. ſexto Lactantius, capite quar-
to: Via verò illa Cæleſtis, difficilis & cliuoſa propoſita eſt, vel ſpi-
nis horrentibus aſpera, vel ſaxis exſtantibus impedita, vt cum ſum-
mo labore ac pedum tritu, cumque magna cadendi ſolicitudine
ſit cuique gradiendum. In hac poſuit Iuſtitiam, Temperantiam,
Patientiam, Fidem, Caſtitatem, Abſtinentiam, Concordiam,
Scientiam, Veritatem, Sapientiam, cæteraſque Virtutes, ſed ſi-
mul cum his Paupertatem, Ignominiam, Laborem, Dolorem,
Amaritudines omnes. Quiſquis enim ſpem ſuam porrexerit lon-
giùs, & meliora maluerit, carebit his terræ bonis, vt expeditus ac
leuis, difficultatem viæ ſuperet. NEC ENIM POTEST, QVI SE AP-
PARATV REGIO CIRCVMDEDERIT, AVT DIVITIIS ONERAVE-
RIT, ANGVSTIAS ILLAS VEL INGREDI VEL TENERE. Vnde
intelligitur idcirco malis & iniuſtis faciliùs prouenire quæ cupiant,
quia prona & decliuis eſt eorum via: bonis autem quæ optent,

I. COR. XV. » difficilè procedere, quia difficili & arduo itinere gradiuntur. Iuſtus ergo, quoniam durum aſperumque iter ingreſſus eſt, contemptui, deriſui, odio ſit neceſſe eſt. OMNES ENIM QVOS CVPIDITAS AVT VOLVPTAS PRÆCIPITES TRAHIT, INVIDENT EI QVI VIRTVTEM CAPERE POTVIT, ET INIQVE FERVNT ID HABERE ALIQVEM, QVOD IPSI NON HABENT. Erit itaque pauper, humilis, ignobilis, ſubiectus iniuriæ, & tamen omnia quæ amara ſunt, perferens. Et ſi patientiam iugem, ad ſummum illum gradum finemque perduxerit, dabitur ei CORONA VIRTVTIS, & à Deo, pro laboribus quos in vita propter iuſtitiam pertulerit, immortalitate donabitur. Hæ ſunt viæ quas Deus humanæ vitæ aſſignauit: in quibus ſingulis & bona oſtendit & mala, ſed ordine præpoſtero atque conuerſo. In vna enim monſtrauit Temporalia priùs Mala cum Æternis Bonis, qui eſt ordo melior: in altera, Temporalia priùs Bona cum Æternis Malis, qui eſt ordo deterior: vt quicunque præſentia mala cum iuſtitia delegerit, maiora & certiora conſequatur bona, quàm fuerunt illa quæ ſpreuit: quiſquis autem præſentia bona præpoſuerit iuſtitiæ, in maiora & longiora incidat mala, quàm fuerunt illa quæ fugit. Hæc enim Vita Temporalis, quia breuis eſt, idcirco & bona eius & mala, breuia ſint neceſſe eſt: illa verò Spiritalis, quæ huic Terrenæ contraria eſt, quoniam ſempiterna eſt, idcirco & bona eius & mala ſempiterna ſunt. ITA FIT, VT ET BONIS BREVIBVS MALA ÆTERNA, ET MALIS BREVIBVS BONA ÆTERNA SVCCEDANT. ITAQVE CVM SIMVL PROPOSITA SINT HOMINI BONA ET MALA, CONSIDERARE VNVMQVEMQVE SECVM DECET, QVANTO SATIVS SIT, PERPETVIS BONIS MALA BREVIA PENSARE, QVAM PRO BREVIBVS ET CADVCIS BONIS, MALA PERPETVA SVSTINERE. Nam ſicut in hoc ſæculo, cùm eſt propoſitum cum hoſte certamen, priùs laborandum eſt, vt ſis poſtmodum in otio; eſuriendum, ſitiendum, æſtus, frigora perferenda, humi quieſcendum, vigilandum, periclitandum eſt, vt ſaluis pignoribus, & domo, & re familiari, & omnibus PACIS ET VICTORIÆ BONIS perfrui poſſis: ſin autem præſens otium malueris quàm laborem, malum tibi maximum facias neceſſe eſt: præoccupabit enim aduerſarius non reſiſtentem, vaſtabuntur agri, diripietur domus, in prædam vxor ac liberi venient, & tu ipſe interficiere aut capiere: quæ omnia ne accidant, præſens commodum differendum eſt, vt maius longiuſque pariatur: Sic in omni hac vita, quia nobis aduerſarium Deus reſeruauit, vt poſſemus CAPERE VIRTVTEM, omittenda eſt præſens voluptas, ne hoſtis opprimat; vigilandum, ſtationes agendæ, militares expeditiones obeundæ, fundendus ad vltimum cruor, omnia denique amara & grauiora patienter ferenda, eò quidem promptiùs, quò nobis IMPERATOR NOSTER DEVS præmia pro laboribus

æterna conſtituit. Et cùm in hac Terrena Militia, tantum homi- « I. COR. XV.
nes laboris exhauriant, vt ea ſibi pariant, quæ poſſunt eodem mo- «
do perire quo parta ſunt: certè nobis nullus labor eſt recuſandus, «
quibus id acquiritur, quod nullo modo poſſit amitti. Voluit enim «
Deus qui homines ad hanc militiam genuit, expeditos in acie ſta- «
re, & intentis acriter animis, ad vnius hoſtis inſidias vel apertos «
impetus vigilare, qui nos, ſicut periti & exercitati duces ſolent, «
variis artibus captat, pro cuiuſque natura & moribus ſæuiens. A- «
liis enim cupiditatem inſatiabilem immittit, vt opibus ſuis tan- «
quam compedibus illigatos à via veritatis excutiat: Alios inflam- «
mat iræ ſtimulis, vt ad nocendum potiùs intentos, à Dei con- «
templatione detorqueat: Alios immoderatis libidinibus immergit, «
vt voluptati & corpori ſeruientes ad virtutem reſpicere non poſſint: «
ALIIS VERO INSPIRAT INVIDIAM, VT SVIS IPSI TORMENTIS OCCV- «
PATI, NIHIL COGITENT ALIVD, NISI EORVM QVOS ODERINT, FE- «
LICITATEM: Alios inflat ambitionibus. hi ſunt qui ad gerendos magi- «
ſtratus omnem vitæ ſuæ operam curamque conuertunt, vt faſtos ſi- «
gnent, & annis nomen imponant. Quorumdam cupiditas tendit al- «
tiùs, non vt prouincias Temporali Gladio regant, ſed vt infinita & «
perpetua poteſtate dominos ſe dici velint vniuerſi generis humani. «
QVOS AVTEM PIOS VIDERIT, VANIS IMPLICAT «
RELIGIONIBVS, VT IMPIOS FACIAT. Iis verò qui Sa- «
pientiam quærunt, Philoſophiam in oculos impingit, vti ſpecie «
lucis excæcet, ne quis comprehendat ac teneat Veritatem. Sic ho- «
minibus obſtruxit aditus omnes, & obſepſit vias, PVBLICIS LÆ- «
TVS ERRORIBVS, quos vt diſcutere poſſemus, ipſumque au- «
ctorem malorum vincere, illuminauit nos Deus, & armauit Ve- «
ra Cæleſtique Virtute; de qua nunc mihi diſſerendum eſt. Hæc «
Lactantius. Porrò Bona Opera, OPVS DOMINI, Ἔργον Κυρίου,
appello: tum quia Dominus ea diligit exigitque à nobis, vt Theo-
phylactus exponit; vel quia Dominus ea operatur in nobis, vt
ſecundo Philippenſium docui, vbi de Epaphrodito loquens, OPVS Phil. 2. v. 30.
CHRISTI, quod capite huius ad Corinthios Epiſtolæ ſequenti,
OPVS DOMINI, de Timotheo agens, dixi; illud quo ſpecia- 1. Cor. 16. v. 10.
tim quis ſtudet Chriſti Domini Euangelio promouendo. Rurſus
Opera Bona, LABOREM, τὸν Κόπον, nomino, quòd non ſine la-
bore & moleſtia fiant. Oſtendit autem hæc Apoſtolica adhortan-
di formula, quàm falſum, quàm erroneum, quàm delirio ac por-
tento ſimile quod Hæretici docent, in Operibus Bonis ad Merce-
dis à Deo propoſitæ retributionem non eſſe reſpiciendum. Acu-
tiùs autem an ſapientiùs Hormiſdas Papa Epiſtolâ ad Monachos
Secundæ Syriæ (cuius Græco-Latinum exemplum Actione quinta
Concilij Conſtantinopolitani ſub Agapeto & Menna exſtat) ſcripſit,
de Domino loquens? NON DELICATA, NON ADVLATORIA NOBIS «
DOMINVS NOSTER PROMISIT. ILLE PRÆMIA PROMISIT, NON «

I. COR. XV. » OCIA : NON CONVENIVNT LAVS ET PIGRITIA. QVIS REMVNE- » RATIONIS ERIT MODVS, SI NVLLA SIT CVRA VIRTVTIS? AR- Matt. 7. v. 14. » CTA EST PORTA, SED AMPLVM REGNVM. PAVCIS EST INTROI- » TVS, SED EST PROBIS: Οὐ τρυφηλὰ ἡμῖν ὁ Κύριος ἡμῶν, οὐ κολακευτικὰ ἐπηγγείλατο· Ἐκεῖνος ΕΠΑΘΛΑ ὑπέσχετο, οὐκ ΑΡΓΙΑΣ. Οὐ συμβαίνουσιν Ἔπαινος καὶ Ῥᾳθυμία. Τίς τῆς ΑΝΤΑΜΕΙΨΕΩΣ ἔσται τρόπος, εἰ οὐδεμία ἐπὶ φροντὶς τῆς ἀρετῆς; Στενὴ ἡ πύλη, ἀλλὰ πλατεῖα ἡ ΒΑΣΙΛΕΙΑ. Ὀλίγοις ἡ εἴσοδος, ἀλλὰ τοῖς δοκίμοις. SEXAGESIMO NONO; DE PRÆCEPTIVA EC- I. COR. XVI. v. 1. » CLESIÆ PRÆFECTORVM POTESTATE : De Collectis autem quæ » fiunt in Sanctos, ſicut Ordinaui Eccleſiis Galatiæ, ita & vos facite: » Περὶ δὲ τῆς Λογίας, τῆς εἰς τοὺς Ἁγίους. ὥσπερ Διέταξα ταῖς Ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιήσατε. Ordinationem Græci Præceptum diſertè interpretantur, cùm adnotant, Apoſtolum non dixiſſe Hortatus ſum, aut Suaſi, ſed ORDINAVI, Διέταξα; videlicet Neceſſitatem » Præcepti imponens. Vnde & Præceptiuè Corinthiis dicit: Ita & vos » facite. Quod obſeruandum propter Hæreticos, PRÆCEPTIVAM POTESTATEM Eccleſiæ Præfectis admentes. SEPTVAGESIMO; DE v. 2. » OPERE ELEEMOSYNÆ : Per vnam Sabbathi vnuſquiſque veſtrum » apud ſe ſeponat, recondens quod ei bene placuerit, vt non cùm ve- » nero, tunc Collectæ fiant: Κατὰ μίαν Σαββάτων, ἕκαστος ὑμῶν παρ᾽ ἑαυτῷ τιθέτω, θησαυρίζων ὅ,τι ἂν εὐοδῶται. ἵνα μή, ὅταν ἔλθω, τότε Λογίαι γίνωνται. Vulgatus Interpres, εὐδοκῇ, pro εὐοδωθῇ, legiſſe viſus eſt: cùm tamen in εὐοδωθῇ, vis longè ſit maior: cùm εὐοδοῦσθαι, non modò ad Viæ, vt Rom 1. v. 10. Romanorum primo, ſed & ad Vitæ rerumque omnium proſperos 3. Ioan. v. 2. ſucceſſus ſignificandos, vt Ioannis tertiâ, tam inſtitutum quàm translatum ſit. Itaque ſenſus eſt, vt quiſque conferat pro ratione proſperitatis (vt ita loquar) quam à Domino obtinuerit. Vnde nonnulli & rectè ad vim Græcam, interpretati ſunt, QVOD SVCCESSERIT. Nam Græci verbi propria ſignificatio eſt, PROSPERARI IN VIIS, id eſt, actionibus ſuis proſperè agere. Quo etiam vſi ſunt LXX. cùm alibi tum in Pſalmo primo, vbi de Viro Iuſto ac Pio, Pſ. 1. v. 3. » Latinè legitur; Et omnia quæcunque faciet, PROSPERABVNTVR. Volui ego dicere: Prout cuique benedixerit Deus, ac prouentum proſperauerit, pro modo facultatum ſeu Lucri Hebdomadarij, quiſque ſeponat & cumulum faciat, in Publicam Collectam tribuendum. Latet igitur in hoc verbo argumentum quod Latinus Interpres non expreſſit, nempe vt aliquotam partem eius quod Dei benignitate ſumus conſecuti, liberaliter ipſius Membris largiamur. Locus Moralis ad hortandam ſimili modo Plebem, vt de iuſto lucro totius Hebdomadæ, portionem aliquam in Eleemoſynas Pauperum ſeponant: eoque pacto apud Deum ſua redimere peccata ſtudeant. Porrò quanti Eleemoſynæ Opus fecerim, non modò ex hoc loco patet, verum etiam ex verſiculo ſequenti, vbi eam GRATIAM, τὴν Χάριν, voco, & poſterio- 2. Cor. 8 v. 1. ris ad Corinthios, capite octauo, GRATIAM DEI, τὴν Χάριν τοῦ Θεοῦ, ac GRATIAM ET COMMVNICATIONEM MINISTERII, τὴν Χάριν, καὶ τὴν Κοι- 2. Cor 9. v. 5. νωνίαν τῆς Διακονίας. eiuſdemque capite nono, BENEDICTIONEM, Εὐλο-

γίαν, atque ibidem ex Pſalmo vndecimo ſupra centeſimum, IV- I. COR.
STITIAM, Δικαιοσύνην. Ac tandem, veluti epiphonemate ac propo- XVI.
ſiti capitiſque clauſula, Eleemoſynæ attentiùs conſiderans multi- Pſ. III. v. 9.
plicem fructum, tam in dante, quàm in accipiente, Eleemoſynam INENARRABILE DONVM, Ἀνεκδιήγητον Δωρεάν, exclamo. Hinc meritò Concilium Gangrenſe, Canone octauo, Epiſcopalem Pauperum Curam, BENEFICENTIÆ DISPENSATIONEM, Οἰκονομίαν Εὐποιίας, ſapienter appellat. Quam appellationem eo loci Dionyſius Exiguus, Gangrenſium Canonum è Græco Vetus Interpres, periphraſi ſui ſæculi vſus, DISPENSANDAM MISERICORDIAM PAVPERIBVS, Latinè reddidit: quod meliùs Græcum fontem ſecuta hac in parte Altera Editio, ſiue ſecundus Interpres, cuius ſuperior interpretatio eſt. SEPTVAGESIMO PRIMO; QVOD FIDES AMITTI POSSIT, ET QVOD NON TANTVM PRÆDESTINATORVM SIT FIDES: Vigilate, ſtate in Fide, virili- « v. 13.
ter agite & confortamini: Γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κρα- «
ταιοῦσθε. Fruſtra, OPTIME IACOBE, De Stando in Fide, ſuadeam, horter ac laborem, immo, vt primo capite Epiſtolæ ſequentis, gaudeam, ſi ſemel arrepta Fides ruere nequit: ſi Prædeſtinatorum tantùm eſt Fides, eo quo Sectarij loquuntur ſenſu. Verè Fides eſt donum Dei, vnicuique Chriſtiano ſollicitè omni cuſtodia cuſtodiendum. Difficilè enim retinetur, quod difficilè tenetur. Atque hic Tertiæ noſtræ Epiſtolæ, id eſt, Prioris ad Corinthios, finis. Ergo dum his documentis POPVLVS CHRISTI Catholicè eruditur, tempus eſt vt EPISCOPVS CHRISTI Apoſtolicè inſtituatur. Cùm enim Eccleſia, vt vulgò ac breuiter Cyprianus docet, nihil aliud ſit quàm EPISCOPVS & POPVLVS; Populo qui Corpus eſt, Epiſcopum qui eſt Caput, imponamus. Hoc autem præſtitimus in PONTIFICALIBVS EPISTOLIS noſtris; quæ TRES numero ſunt, quarum prima nunc occurrit ad Timotheum Prior, quarta ordine noſtræ Scriptionis. QVAR- CAP.
TA igitur Epiſtola noſtra, quæ eſt AD TIMOTHEVM PRIOR, non XLIIX.
De Oratore Perfecto, ſed DE PERFECTO EPISCOPO, ſiue DE OF- I. TIM. I.
FICIO EPISCOPI agit; totaque Pontificalis eſt, & aduerſùs Schiſmata Hæreſeſque munitiſſima: vtpote è Macedonia hoc argumento paulo poſt ſcripta, quàm Paulus Timotheum Epheſi reliquiſſet, id eſt, (vt auctores ſunt ac tradunt, Euſebius libro tertio Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ, capite quarto; & Sophronius apud Hieronymum in Catalogo; ac auctor Epiſtolæ Ignatij ad Epheſios) Epheſinum Epiſcopum inauguraſſet: quod in Annum Chriſti incidit quinquageſimum ſeptimum, Petri verò decimum tertium, ſi priſcorum temporum annales, REX IACOBE, memoriâ tenes. Tum demum ſequentes Epiſcopales Canones, velut Epiſcopalem Regulam, ſcripſi: vbi primùm non ſolùm GRATIAM & PACEM, quod in cæteris Epiſtolis noſtris ſolemne eſt; ſed etiam MISERICORDIAM, Timotheo precatus ſum, tanquam Singularem ac Pontificalem Salutem; vt

I. TIM. I. Plenitudinis Miſericordiæ Dei diſpenſator Epiſcopus, intelligat,
ſe MISERATIONE DIVINA, ac Deo auctore præeſſe, Si in
GRATIA & PACE videat ſe miſericorditer prodeſſe. Canon
PRIMVS DE ECCLESIASTICA ET EPISCOPALI POTE-
v. 3. » STATE: Sicut rogaui te vt remaneres Epheſi, cùm irem in Ma-
» cedoniam, vt DENVNCIARES quibuſdam: Καθὼς παρεκάλεσά σε
προσμεῖναι ἐν Ἐφέσῳ, πορευόμενος εἰς Μακεδονίαν, ἵνα ΠΑΡΑΓΓΕΙΛΗΣ τισί.
DENVNCIANDI enim, ſeu PRÆCIPIENDI vocabulum, πα-
ραγγέλλειν, Poteſtatem ſignificat, proculdubio tum in Iudaïzantes
& Simonianos maximè exercendam. SECVNDVS; DE VNI-
» TATE ECCLESIÆ: Ne aliter docerent: ΜΗ ΕΤΕΡΟΔΙΔΑ-
ΣΚΑΛΕΙΝ. Eccleſia enim VNA eſt, & Veritas Eccleſiæ VNA.
Itaque Peregrinum eſt, Schiſmaticum eſt, Hæreticum eſt, quid-
quid eſt ALTERVM, quidquid eſt diuerſum. Vnde vſitatum
Rom. 2. v. 1. eſt, Ἕτερον, pro Diuerſo ac Peregrino accipere: vt Romanorum
1. Cor. 14. ſecundo, & prioris Corinthiorum decimo quarto. TERTIVS;
v. 17. DE SANA DOCTRINA, AC DE DIFFERENTIA PECCA-
1. Tim. 1. » TI MORTALIS A VENIALI: Sciens hoc, quia Lex Iuſto non
v. 9. » eſt poſita, ſed Iniuſtis, & non ſubditis, (vno verbo, vt legit Am-
» broſianus, INOBSEQVENTIBVS) Impiis & Peccatoribus, Sce-
» leratis & Contaminatis, Parricidis & Matricidis, Homicidis, For-
» nicariis, Maſculorum-concubitoribus, Plagiariis, Mendacibus, Per-
» iuris, & ſi quid aliud SANÆ DOCTRINÆ aduerſatur: Εἰδὼς
τοῦτο, ὅτι Δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται, Ανόμοις δὲ καὶ Ανυποτάκτοις, Ασεβέσι καὶ
Αμαρτωλοῖς, Ανοσίοις καὶ Βεβήλοις, Πατραλῴαις καὶ Μητραλῴαις, Ανδροφόνοις,
Πόρνοις, Αρσενοκοίταις, Ανδραποδισταῖς, Ψεύσταις, Επιόρκοις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῇ
» Υγιαινούσῃ Διδασκαλίᾳ ἀντίκειται. Quomodo hæc duo; IVSTO NON
Pſ. 118. » EST LEX POSITA, & LEGEM PONE MIHI DOMINE,
v. 33.] concilianda ſint, docet Auguſtinus, Concione vndecima in Pſal-
mum centeſimum decimum octauum. Cæterùm vbi Apoſtolicè enumerantur ij quibus Lex poſita eſt; conſequitur, omnia hæc Peccatorum genera, mortalia eſſe; per quæ nimirum fiat vt homo Iuſtus non ſit, ſed Iniuſtus; & per hoc, Legis onere preſſus. Ex quo contra Nouatores patet, eſſe quædam Peccata quæ non impediant quominus quis verè dicatur, & ſit Iuſtus; & proinde Legem verè ſeruet atque impleat, & non tantùm imputatiuè, vt pueriliter garriunt. Ea Peccata ſunt quæ Catholici Venialia vocant; ſine quibus impoſſibile eſt, etiam Iuſtos ducere hanc vitam. Non igitur omnia Peccata, vt Sectarij iſti volunt, mortalia ſunt, & gehennæ, quam Lex minatur, obnoxium faciunt; ſed neceſſariò agnoſcendum eſt Mortalium & Venialium diſcrimen, quod vel inconſultò vel ſtultè negant. Dicuntur autem aduerſari Sanæ Doctrinæ, non quæcumque Peccata, ſed ea ſolùm quæ Hominem ſimpliciter Iniuſtum ac Legis Tranſgreſſorem conſtituunt; qualia ſunt de quibus hîc ſermo. Non quaſi Peccatum aliquod non ſit contra vllam Dei Legem; ſed quia Venialia,

ſicut imperfectam habent Peccati rationem, ita & Legi Dei imper- I. TIM. I.
fectè repugnant, quatenus non exſtingunt Dilectionem Dei ex toto corde. Vnde nec ſimpliciter ab illis quiſquam Præuaricator ac Legis Tranſgreſſor vocatur: quod ſecus de Mortalibus, etiam ſingulis, ſe habet, vt ex ſecundo Iacobi conſtat. Porrò SANAM DO- Iacob. 2. v. 9.
CTRINAM vocamus, integram & incorruptam, cuius frequenter in Epiſtolis ad Timotheum & Titum meminimus; quòd ad Epiſcopos ſcriberemus, quibus ante omnia curæ eſſe debet, vt Chriſtiana & Apoſtolica Doctrina, pura ab omni corruptione conſeruetur. QVARTVS; DE PECCATO ORIGINALI, ET CHRISTO REDEMPTORE: Fidelis Sermo & omni acceptione dignus; quòd Chriſtus « 1. Tim. 1.
Ieſus venit in hunc mundum Peccatores ſaluos facere: Πιστὸς ὁ λόγος, « v. 15.
καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος, ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, ἁμαρτωλοὺς σῶσαι. Ambroſianus olim legebat, HVMANVS SERMO; necnon & AVGVSTINVS, libro primo DE PECCATORVM MERITIS & REMISSIONE: cuius lectionis etiam Hieronymus in Epiſtola centeſima ſecunda ad Marcellam, & Beatus Thomas in Commentario, meminerunt. Ex hoc autem loco, duo colligere Theologi poterunt; Alterum, Omnes qui per Chriſtum ſaluantur, Peccatores fuiſſe, nemine excepto; Alterum, Quoniam Chriſtus, non ſolùm Adultorum verùm etiam Paruulorum Saluator eſt; ipſo dicente, SINITE PARVVLOS AD ME VENIRE, Matthæi decimo nono; etiam « Matt. 19.
Paruulos recèns natos, eſſe Peccatores; quemadmodum ex ea do- v. 14.
ctrina, bene contra Pelagianos concludit Auguſtinus, Sermone nono & decimo De Verbis Apoſtoli; & libro primo De Peccatorum Meritis, capite decimo ſeptimo, vigeſimo ſexto, & vigeſimo nono. QVINTVS; DE SACRIS EPISCOPORVM ELECTIONIBVS, DEQVE EARVMDEM PER SPIRITVM SANCTVM REVELATIONE, AC PER CONSEQVENS, SANCTVM ET A SPIRITV SANCTO INTENTVM ESSE EPISCOPALE MVNVS; ET ECCLESIÆ PRÆSIDERE SPIRITVM SANCTVM: Secundùm præcedentes in te Prophetias, Κατὰ « 1. Tim. 1.
τὰς προαγούσας ἐπὶ σὲ Προφητείας. De Electionibus Epiſcoporum Pri- v. 18.
mitiuæ Eccleſiæ adnotat Chryſoſtomus, taliumque Dionyſius meminit in Eccleſiaſtica Hierarchia: ſemperque profectò in Eccleſia aliquod huiuſcemodi exemplum ſequentibus Sæculis illuſtre fuit. Illud autem, IN TE, Græcè, ἐπὶ σὲ, id eſt, SVPER TE, vt Ambroſianus legit, ſi doctè adtendas, diuini nominis inuocationem in Pontificis caput ſonat, propter quam ſacramque Chriſmatis vnctionem, dum Deus diſponit Teſtamentum ſuum SVPER CAPVT Pſ. 81. v. 6.
EIVS, Epiſcopus, SACRVM CAPVT, ἱερὰ κεφαλή, dictus eſt, & Epiſcopi caput reuerenter oſculari, vt in Patrum ſcriptis paſſim legitur, religioſus mos erat. SEXTVS; DE DISTINCTIONE CHARITATIS ET BONÆ CONSCIENTIÆ, A FIDE; ET QVOD FIDES, SINE CHARITATE ET BONA CONSCIENTIA ESSE POSSIT: Habens Fi- « 1. Tim. 1.
dem & Bonam Conſcientiam, Ἔχων Πίστιν, καὶ Ἀγαθὴν Συνείδησιν: « v. 19.
Probatur, dum præter Fidem exigo Conſcientiam Bonam. Quod

I. TIM. I. » quidem clariùs ex ſequentibus verbis patet: Quam quidam repel-
» lentes, circa Fidem naufragauerunt: Ἥν ΤΙΝΕΣ ἀπωσάμενοι, περὶ τὴν πίστιν ἐναυάγησαν. Hunc enim ſenſum vel ipſa Nouatorum Latina è
» Græco interpretatio conuincit; Quâ expulsâ, NONNVLLI Naufra-
» gium Fidei fecerunt. Et certè optimè quadrat in Sæculi huius Hæreticos, ac præſertim Hæreſiarchas, quorum vix vllus eſt cui non
» Mala Conſcientia Rectam Fidem extorſerit. FIT ENIM IVSTO DEI
» IVDICIO (inquit Sanctus Proſper) VT AMITTAT INVTILEM FI-
» DEM, QVI NOLVIT EXERCERE CHARITATEM: quod valde ad vitanda cauendaque diuina iudicia notandum eſt. SEPTIMVS; DE BONO AC MALO EXCOMMVNICATIONIS, DEQVE SCHISMATICIS
v. 20. » ATQVE HÆRETICIS EXCOMMVNICANDIS: Ex quibus eſt Hyme-
» næus & Alexander, quos tradidi Satanæ, vt diſcant non blaſphe-
» mare: Ὧν ἐστιν Ὑμέναιος, καὶ Ἀλέξανδρος, οὓς παρέδωκα τῷ Σατανᾷ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ βλασφημεῖν. OCTAVVS; DE AGENDI ORDINE, SIVE DE OFFICIO ET CANONE MISSÆ, AC DE MYSTICIS PRECIBVS QVAS
I. TIM. II. » RECITAT SACERDOS AD ALTARE: Obſecro igitur primùm o-
v. 1. » mnium fieri OBSECRATIONES, ORATIONES, POSTVLATIONES,
» GRATIARVM ACTIONES: Παρακαλῶ οὖν, πρῶτον πάντων, ποιεῖσθαι ΔΕΗΣΕΙΣ, ΠΡΟΣΕΥΧΑΣ, ΕΝΤΕΥΞΕΙΣ, ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ. At hic locus ſuprà fusè admodum tractatus ac penitus illuſtratus eſt in Tractatu DE SACRIFICIO, ex Quæſtione quinta Auguſtini, Epiſtolâ quinquageſimâ nonâ, ad Paulinum; cuius auctoritate Orthodoxum atque Catholicum eſt hunc propriè Apoſtolicum locum interpretari De Sacrificio Altaris: vt OBSECRATIONES, Δεήσεις, ſint Preces quæ fiunt in Miſſa, ante Conſecrationem; ORATIONES, Προσευχαί, poſt Conſecrationem vſque ad Orationem Dominicam; POSTVLATIONES, Ἐντεύξεις, cùm Populus benedicitur; GRATIARVM ACTIONES, Εὐχαριστίαι (quas POSTCOMMVNIONES vulgò nunc dicimus) ſiue vltimæ COLLECTÆ, quibus PARTICIPATO TANTO SACRAMENTO Sacroſancta Synaxis concluditur. Hinc generaliùs Chryſoſtomus, Ambroſianus, & Proſper, libro primo De Vocatione Gentium, capite duodecimo, explicant hunc locum, eo prorſus modo quo decimum tertium Actuum; nempe De Publicis Eccleſiæ Precibus, quæ in conuentibus Eccleſiæ per Miniſtros eius, ſimul orante cum eis Populo, fiunt; ſub quibus, vt nobiliſſima pars, & Sacrificium, vti ſæpius dictum eſt, comprehenditur. NONVS; DE CONCORDIA INTERCESSIONIS CHRISTIANÆ PRO FRATRIBVS CVM OFFICIO
v. 1. » MEDIATORIS AC REDEMPTORIS: Pro omnibus hominibus, PRO
» REGIBVS, & omnibus, qui in ſublimitate ſunt, Ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων, ΥΠΕΡ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων. Quî enim Interceſſio Sanctorum potiùs quàm Peccatorum detrahat Officio Mediatoris, ac Redemptoris? Nunquid vos Apoſtolus pro aliis iubeat eſſe Interpellatores, & non ſinat Beatos pro iiſdem eſſe Interceſſores? Circa verò Sacrificium, edico; vt Sacrificales Preces caueant, ne prohibeant fieri REGES: quod primum omnium, ſiue, ante omnia,

omnia, & ante omnes pro REGIBVS fieri debere Auctoritate Apo- I. TIM. II.
ſtolica, & promulgaui & ordinaui propter REGES. Quicumque er-
go Catholicus poſcenti rationem fidei, cur pro REGIBVS, ſiue pro
ſalute REGVM ac Principum ſacrificet; hanc ex me tam præſenti,
quàm ſuperiori verſiculo, exque DOCTRINALI INTERPRETE MEO,
Auguſtino reddiderit: indemnatus, ab accuſante quantumuis ini-
quiſſimo, à Nouatore profectò diſcedat neceſſe eſt. En apud Ma-
gnum illum Conſtantium Imperatorem gloriatur, Chriſtianorum
diſertiſſimus elegantiſſimuſque, Lactantius, extremo libro ſuo DI-
VINARVM INSTITVTIONVM ADVERSVS GENTES: Erat congruens, «
vt IN FORMANDO GENERIS HVMANI STATV, te auctore ac mini- «
ſtro Diuinitas vteretur; CVI NOS QVOTIDIANIS PRECIBVS SVP- «
PLICAMVS, VT TE IN PRIMIS, QVEM RERVM CVSTODEM VO- «
LVIT ESSE, CVSTODIAT; DEINDE INSPIRET TIBI VOLVNTA- «
TEM, QVA SEMPER IN AMORE DIVINI NOMINIS PERSEVERES: «
QVOD EST OMNIBVS SALVTARE, ET TIBI AD FELICITATEM, «
ET CÆTERIS AD QVIETEM. Hæc Lactantius. DECIMVS; DE «
OPERIBVS BONIS: Sed quod decet mulieres, promittentes pietatem « v. 10.
per Bona Opera: Ἀλλ' ὃ πρέπει Γυναιξὶν, Ἐπαγγελλομέναις Θεοσέβειαν, δι' Ἔρ- «
γων Ἀγαθῶν. Promittentes verò, id eſt, PROFITENTES; (vt Ambroſia-
nus legit,) ſiue quod ex Græco etiam verti poteſt, ANNVNCIANTES:
quippe quòd Mulieri, non aliud Prædicationis genus conuenit,
quàm vt per Bona Opera pietatem foris prædicet atque annunciet.
Quod enim ad vocalem adtinet Prædicationem & Doctrinam in
Eccleſia, Lex mulierem neque Docere, neque Dominari ſinit. Quo Gen. 3. v. 16.
ex loco liquet, docendi regendique munus, non pertinere ad o- 1. Cor. 14.
mnes eos qui Spiritu Sancto aguntur, cùm nemo negare poſſit, ali- v. 34.
quas eſſe Mulieres, quæ Spiritus Sancti ductu regantur, quæ tamen
à docendi munere excluſæ ſint. Lex verò Apoſtolicè ad Chriſtianas
Mulieres extendenda fuit: quandoquidem vaticinium Ioëlis, à Beato Ioël. 2. v. 28.
Petro, Actuum ſecundo, relatum, in ſuam quiſque ſententiam, vt cu- Act. 2. v. 17.
piditas errorque ſolent, traheret, & pro Mulierum voto inordinatè
abuteretur. VNDECIMVS; DE INFALLIBILITATE ECCLESIÆ: Et « 1. Tim. 2.
Adam NON EST SEDVCTVS, Mulier autem ſeducta in præuaricatio- « v. 14.
ne fuit: Καὶ Ἀδὰμ ΟΥΚ ΗΠΑΤΗΘΗ, ἡ δὲ γυνὴ Ἀπατηθεῖσα, ἐν Παραβά- «
σει γέγονε. Alterum enim eſt, REX IACOBE, Apoſtolicum noſtrum
PRO VIRI PRIMATV argumentum, ex vigore mentis ac rationis,
quo vir Mulierem antecellit, ſumptum: quo docendum in Timo-
theo inſtituendumque Epiſcopum ſuſcepi, DE ECCLESIÆ, (id eſt,
Epiſcoporum) INFALLIBILITATE. Vis autem Apoſtolici Argumen-
ti in eo potiſſimùm ſita eſt, quòd ſub typo Muliebris Sexûs, docendi
munus ab eo Ordine remouebam, qui errare, ſiue qui falli poſſet.
DVODECIMVS; DE NON ADMITTENDIS AD EPISCOPATVM DI-
GAMIS, SIVE BIGAMIS: Vnius vxoris virum: Μιᾶς Γυναικὸς Ἄνδρα. « I. TIM.
Vnde Concilium Andegauenſe ſub Leone Primo, Pont. Max. hunc III. v. 2.
Canonem duodecimum habet: NON NISI VNIVS VXORIS VIRI, «

I. TIM. III. » IIDEMQVE VIRGINIBVS COPVLATI, DIACONI VEL PRE-
» SBYTERI ORDINENTVR. Cuius quidem Canonis Capitu-
» lum illud eſt: DE DIACONIBVS VEL PRESBYTERIS, VT
» BIGAMI NON ORDINENTVR. Porrò de Epiſcopo indefini-
tè loquutus ſum, quoad tempus, vt etiam ad præteritum referri
poſſit, id quod Syrus Interpres, tam hoc loco, quàm in Epiſtola
» ad Titum, exprimendum putauit, dicens: QVI FVERIT VNIVS
» VXORIS VIR. Docet verò ſatis Apoſtolicam Abſtinentiam Epi-
ſcopi, à propria Coniuge, notiſſimum illud factum Syneſij, dum
ſpecie poſtulantis vſum Vxoris ſuæ, Ptolemaïdis Epiſcopatum, Pri-
uatâ Philoſophiâ contentus, ſtrenuè cauteque renueret. Denique
Græcorum Eccleſia, vbi Presbyteris licet eſſe Coniugatis, Epiſco-
pos Vxoratos, non modò non admittit, ſed etiam ad maiorem cau-
telam, ex Monachis eligit: deinde, Sacerdotibus Ordinatis, contra-
hendo Matrimonio prorſus interdicit: poſtremò, Coniugatos Sa-
cerdotes, mortua Vxore, quæ ad vitandam Digamiam Virgo eſſe
debuit, ad Secundas Nuptias conuolare non ſinit; ac tandem per
vices eis Altaris munia diſpenſat, vt quæ non niſi perpetuò abſti-
nentibus perpetuam perfectamque Altaris curam committendam
eſſe ducat atque fateatur. Quæ cùm ita ſint, & pro certo ac indu-
bitato habendum ſit, è Coniugatis quandoque Sacerdotes, è Sa-
cerdotibus verò nuſquam viſos eſſe Coniugatos; mirum eſt auda-
culos iſtos Nouatores in re tam ſeria, tamque clara, diutiùs aut
delirare, aut certè mentiri. Adde ANNVM CONVERSIO-
NIS, illum quem Concilia, electis è Coniugatorum numero in
Epiſcopos, tanquam Annum Probationis, à Separatione propriæ
Vxoris adſignabant: ex quo Electos totum illum annum EPI-
SCOPOS CONVERSOS appellare ſolebant. Quare meritò Con-
cilium Veneticum, paulo poſt Andegauenſe celebratum, ſanxit
» vndecimo Canone: Presbyteri, Diaconi, atque SVBDIACONI, vel
» deinceps, QVIBVS DVCENDI VXORES LICENTIA NON EST, etiam
» alienarum NVPTIARVM euitent CONVIVIA; ne his cœtibus mi-
» ſceantur vbi amatoria cantantur & turpia, aut obſcœni motus
» corporis choris & ſaltibus efferuntur: NE AVDITVS ET OBTVTVS,
» SACRIS MYSTERIIS DEPVTATI, TVRPIVM SPECTACVLORVM AT-
» QVE VERBORVM CONTAGIO POLLVATVR. Quod quidem poſthac
confirmat Concilium Agathenſe, ſub Symmacho Papa, iiſdem ferme
» verbis, Canone trigeſimo nono, qui eſt huiuſmodi: Presbyteri, Dia-
» coni, SVBDIACONI, vel deinceps QVIBVS DVCENDI VXORES LI-
» CENTIA NON EST; etiam alienarum NVPTIARVM euitent CONVI-
» VIA: Nec his cœtibus miſceantur vbi amatoria cantantur & turpia,
» aut obſcœni motus corporum, choreis & ſaltationibus efferuntur:
» NE AVDITVS & OBTVTVS, SACRIS MYSTERIIS DE-
» PVTATI, TVRPIVM SPECTACVLORVM ATQVE VER-
» BORVM CONTAGIONE POLLVANTVR. Nec verò prohibet Ec-
cleſia Nuptias, dum ad Sacros Ordines homines vxoratos non

admittit; aut continentiam profeſſos ad vota Deo reddenda com- I. TIM. II.
pellit: nihilo magis quàm Princeps dicendus eſt Militiam prohi-
bere, ſi ad Militiam Agricolas admittere nolit; vel quàm dicen-
dus ſuos ſubditos bonis ſpoliare, dum cogit eos ſoluere debita.
Prima Lex Homini à Deo Opt. Max. data, LEX ABSTINENTIÆ
fuit, à fructu videlicet Arboris, re vtique bona, & Dei Creatura, &
alioqui licita: vnde non mirum ſi ſibi meritorium Hominés credant
à licitis, ob illicitum vſum, vtpote propter reuerentiam Altaris,
quæ corporis vt mentis puritatem caſtimoniamque requirit, abs-
tinere. Ieremiæ trigeſimo quinto, Rechabitæ laudantur, quòd Ier. 35. v. 6.
perpetuam vini abſtinentiam ſibi à Patre indictam ſeruaſſent: &
Eccleſiæ Matri Apoſtolicam ſanctimoniam caſtitatemque in Mi-
niſtris Altaris retinenti, quiſquam impunè, idque ſpecie Reforma-
tionis, apud Chriſtianos, immo apud Homines, refragabitur? DE-
CIMVS TERTIVS; DE FIDE ET CONSCIENTIA, ET QVOD FI-
DES HABERI POSSIT SINE CONSCIENTIA PVRA: Habentes My- « v. 9.
ſterium FIDEI in CONSCIENTIA PVRA: Ἔχοντες τὸ Μυστήριον τῆς ΠΙ- «
ΣΤΕΩΣ ἐν ΚΑΘΑΡΑ ΣΥΝΕΙΔΗΣΕΙ. Duo videlicet ſunt FIDES &
CONSCIENTIA PVRA, ſiue BONA, vt in huius Pontificalis Epiſtolæ
exordio diximus. Vtrumque verò præcipuè hîc requiro in Altaris
Miniſtris, tanquam Oculis Epiſcopi, & Aſſiſtentium Angelorum
Sociis, de quibus præter ea quæ ex Chryſoſtomo diximus, SACRA-
MENTORVM DOCTOR Ambroſius, libri quarti DE SACRAMENTIS
capite ſecundo: Sequitur vt veniatis ad ALTARE. Cœpiſtis venire, «
SPECTARVNT ANGELI; viderunt vos aduenientes, & humanam «
conditionem illam quæ antè peccatorum tenebroſo ſqualore ſor- «
debat, adſpexerunt ſubitò refulgere. Ideoque dixerunt: Quæ eſt « Cant. 3.
hæc quæ adſcendit à deſerto DEALBATA? (Vide Ambroſium, Can- « v. 6.
didatos facientem Baptizatos: de quibus eo loci Sermo, deducen-
temque ad Altare: vbi locum illum Cantici ex Veteri Editione e-
gregiè illuſtrat & adaptat.) Mirantur ergo & ANGELI. Vis ſcire «
quia mirantur? Audi ergo APOSTOLVM PAVLVM dicentem, ea « 1. Petr. 1.
nobis eſſe collata quæ concupiſcunt & ANGELI videre. Quid ve- ꝺꝺ v. 12.
rò Ambroſius tantopere ſpectandum in Altari intelligat, ipſe in
fine capitis his clariſſimis verbis exponit: CORPVS CHRISTI EST «
IN ALTARI. Deinde, MODO GENITOS INFANTES, Ἀρτιγέννητα βρέ- « 1. Petr. 2.
φη, ſiue, recèns Baptizatos adultos, ad notiſſimum Euangelicum il- v. 2.
lud alludens, Vbi Corpus, illic congregabuntur & Aquilæ. AQVI- Matt. 24.
LAS vocat eò quòd è Sacro Fonte ad Sacrum Altare ſtatim conuo- v. 28.
larent, & circa Chriſti congregarentur Corpus, & poſtquam priùs
dixiſſet, BONÆ AQVILÆ CIRCA ALTARE; Pſalmi quadrageſimi Pſ 42. v. 4.
ſecundi verſiculum: Introibo ad ALTARE DEI MEI, ad Deum
qui lætificat Iuuentutem meam, & hunc Alterum ex centeſimo ſe-
cundo, Renouabitur ſicut AQVILÆ, Iuuentus tua, adferens, tan- Pſ. 102. v. 5.
dem ita caput concludit: AQVILÆ VOS ESTIS, renouatæ ablu- «
tione delicti. Ex quibus audiant, colligant, Diaconi, quales quan- «

I. TIM. III. toſque eos eſſe non modò decet ſed oportet! Porrò non deſunt qui putent, MYSTERIVM FIDEI, id ſignificare quod in Conſecratione Dominici Calycis à Sacerdote nominatur, hoc eſt, ipſum Domini Sanguinem; quem ex Cypriani Sermone de Lapſis, & Ambroſij libro Officiorum primo, capite quadrageſimo primo, & ſexcentis aliis Antiquitatis locis, olim Diaconos ſolitos eſſe porrigere Fidelibus, conſtat. Nec abſonè profectò: ſiquidem hoc tremendum ac ſacratiſſimum Myſterium atque Sacramentum non modò SANAM FIDEM, ſed & CONSCIENTIAM PVRAM non tantùm poſtulat, ſed & flagitat ab iis à quibus tractatur atque miniſtratur. DECIMVS QVARTVS; DE SACRO DIACONATV SIVE ORDINE DIACONATVS; ET QVOD OLIM DIACONI HABVERINT PARTEM ALIQVAM IN MINISTERIO VERBI, ET NON SOLVM AD PAVPERVM CVRAM FVERINT AB APOSTOLIS INSTITVTI; SVPERIOREMQVE DIACONATV PRESBYTERATVM AC EPISCOPATVM ESSE, NON INFERIOREM, QVOD TENENT ACEPHALI AC ANTI-HIERARCHICI ILLI QVI SVMMAM SPIRITVALIVM RERVM PENES MINISTROS, ID EST,
v. 13. » PENES DIACONOS, ESSE VOLVNT: Qui enim bene Mini-
» ſtrauerint, GRADVM BONVM ſibi Acquirent: Οἱ γὰρ καλῶς Διακονήσαντες, ΒΑΘΜΟΝ ἑαυτοῖς ΚΑΛΟΝ Περιποιοῦνται. DECIMVS QVINTVS; DE VISIBILITATE ECCLESIÆ, ET QVOD ECCLESIA COMMONSTRARI POSSIT PERINDE VT DOMVS AVT FAMILIA CVIVSVIS PRINCIPIS, AD QVAM MINISTRI CERTIS OFFICIIS PRÆFICIEN-
v. 14 » DI VOCANTVR: Hæc tibi ſcribo, ſperans me ad te venire ci-
» to. Si autem tardauero, vt ſcias quomodo oporteat te IN DO-
» MO DEI CONVERSARI, quæ eſt ECCLESIA DEI VIVI, (Græcè, VIVENTIS:) Ταῦτά σοι γράφω, ἐλπίζων ἐλθεῖν πρὸς σὲ τάχιον· Ἐὰν δὲ βραδύνω, ἵνα εἰδῇς πῶς δεῖ ΕΝ ΟΙΚΩ ΘΕΟΥ ΑΝΑΣΤΡΕΦΕΣΘΑΙ, ἥτις ἐστὶν, ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΘΕΟΥ ΖΩΝΤΟΣ. Ergo Eccleſia eſt DOMVS DEI; cuius Templum, ad quod alluſio fit, tantùm figura; idque VIVI ac VIVENTIS, propter effectum; quòd in illam à Deo, tanquam per Incarnationis Myſterium principio vitæ coniuncto, peculiariter ac propriè vita influat. Et cer-
Gen. 22. v. 14. tè VIDENTIS. Eſt enim Mons, DOMINVS VIDEBIT, vt tam Populus quàm Paſtores, meminerint quantopere ſuis actibus inuigilandum ſit, omnium vel minimarum cogitationum Arbitro & Viuente & Vidente Deo. Vnde Conſtantinus apud Socratem, libro primo, ſcribens ad Alexandrinam Eccleſiam, agendas de reducta VNITATE gratias vult OMNIVIDENTI DEO, Τῷ ΠΑΝ-
» ΤΕΦΟΡΩ ΘΕΩ. Ambroſianus Commentator: ECCLESIA DO-
» MVS DEI DICITVR, inquit, CVIVS HODIE RECTOR EST
» DAMASVS. DECIMVS SEXTVS; DE INFALLIBILITATE ATQVE
v. 15. » INDEFECTIBILITATE ECCLESIÆ: Columna & Firmamentum

Veritatis, Στύλος καὶ Ἑδραίωμα τῆς Ἀληθείας. Propriè, FVLCIMENTVM, I. TIM. III.
ſeu STABILIMENTVM, Ἑδραίωμα. Itaque vt Columna ſuppoſita, Æ-
dificium, ne corruat, ſuſtentat, firmat & fulcit; ſic Eccleſia VERI-
TATEM, id eſt, Fidei Chriſtianæ Veritatem ſiue DOCTRINAM
CHRISTIANAM ſibi concreditam, ne corrumpatur & pereat, ſuſten-
tat ac conſeruat; vt ſi quis Veritatem quærat, nuſquam niſi in Ec-
cleſia, quæ firmiſſima baſis & certiſſima cuſtos eſt Veritatis, eam ſit
reperturus. Quam rem pulcrè explicat Beda veſter, nono Prouerbio-
rum, in illud: Sapientia ædificauit ſibi DOMVM, excìdit COLV- « Prou. 9.
MNAS ſeptem. Nec verò prætereundum videtur, Græcam vocem, « v. 1.
Στύλος, non modò COLVMNAM, ſed etiam GRAPHIVM ſignificare,
hoc eſt, inſtrumentum Scriptorium, quo antiquitus ſcribere in ta-
bulis ceratis ſolebant, ex quo Latini dixere STYLVM. Quid enim
vetat ea ſignificatione dici poſſe Eccleſiam STYLVM VERITATIS,
cùm per eam, velut per certiſſimum inſtrumentum, Deus homi-
num pectoribus ac cordibus DOCTRINAM VERITATIS & Pon-
tificis Summi, Δήλωσιν καὶ Ἀλήθειαν, ſiue DOCTRINAM ET VERI- Leu. 8. v. 8.
TATEM inſcribat? DECIMVS SEPTIMVS; DE TRADITIONE
BENEDICTIONIS MENSÆ, DEQVE APOSTOLICO BENEDICTIO-
NVM VSV AC RITV: Sanctificatur enim per Verbum Dei & Ora- « I. TIM.
tionem: Ἁγιάζεται γὰρ διὰ Λόγου Θεοῦ, καὶ Ἐντεύξεως. DECIMVS « IV. v. 5.
OCTAVVS; DE MODO PROPONENDI FIDEM, ET QVOD ECCLE-
SIA, (ID EST, EPISCOPI) SIT REGVLA PROPOSITIONIS FIDEI: Hæc « v. 6.
PROPONENS FRATRIBVS, Bonus eris Miniſter Chriſti Ieſu: Ταῦτα «
ΥΠΟΤΙΘΕΜΕΝΟΣ ΤΟΙΣ ΑΔΕΛΦΟΙΣ, Καλὸς ἔσῃ Διάκονος Ἰησοῦ Χριστοῦ.
Itaque non ad quemuis è Populo, aut ad quoſvis Eccleſiæ Mini-
ſtros, ſed ad ſolos pertinet Epiſcopos Propoſitio Fidei. Exemplo
Timotheus Epheſinus Epiſcopus, cui, non alteri ex Epheſino
grege, aut Clero, proponendam ex officio ac munere Fidem a-
gnoſco. Hortor verò ad Tria Capita, quorum vſus ac neceſſitas vr-
gebat ad cauendam vel præueniendam Hæreſim inſtantium tem-
porum; quorum PRIMVM eſt DE MAGNO PIETATIS SACRAMENTO,
id eſt, DE MYSTERIO INCARNATIONIS, ET CONCORPORALITATIS,
SIVE CHRISTI NOBISCVM SIVE NOSTRÆ CVM CHRISTO: qua
de re multis ſupra actum eſt, SECVNDVM verò, DE VITANDIS
DOCTRINIS DÆMONIORVM; TERTIVM denique, QVOD OMNIS
CREATVRA DEI BONA SIT, NIHILQVE REIICIENDVM TANQVAM
NATVRA SVA MALVM, QVOD CVM GRATIARVM ACTIONE
PERCIPITVR. Recedant ergo Vuiclefus, Lutherus, Caluinus, cæ-
teri: nihil illis nobiſcum eſt, nec cum grege Domini, ſiue cum
Fratribus ſuis, à quibus, quòd eos Proponentes contra hunc Apo-
ſtolicum Canonem ac Decretum audire nollent, Schiſmaticè re-
ceſſerunt. DECIMVS NONVS; DE EPISCOPALI SCIENTIA ET
STVDIO, ET QVOD TENETVR EPISCOPVS TANTO PLVS AD DI-
CENDVM QVANTO PLVS AD DOCENDVM: Enutritus VERBIS « ibid.
FIDEI, & BONÆ DOCTRINÆ quam ASSECVTVS ES: Ἐντρεφόμενος «

I. TIM. IV. τοῖς ΛΟΓΟΙΣ. τῆς ΠΙΣΤΕΩΣ, καὶ τῆς ΚΑΛΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ᾗ ΠΑΡΗ-
ΚΟΛΟΥΘΗΚΑΣ. Neque enim ſolùm docendus, ſed DOCTOR; neque
ſolùm doctor, ſed etiam DOCIBILIS eſſe Epiſcopus, ſiue qui probè
Epiſcopi fungitur munere, debet. Vnde Participium Medium, Ἐν-
τρεφόμενος, non modò ENVTRITVM vel INNVTRITVM ſonat, verum-
etiam ENVTRIENTEM, ac potiùs INNVTRIENTEM; vt Præpoſitio, Ἐν,
aliquid ponderis huic Participio addat: quaſi dicas, IN ipſo Pie-
tatis ac Scientiæ ſinu educatum atque educantem. Et certè Chry-
ſoſtomus & Theophylactus ſic accipiunt, vt iubeatur Timotheus
(in quo vt in Oratore Chriſti ac EPISCOPO PERFECTO erudiuntur
Epiſcopi DE FVTVRA VITA, vt diceret Auguſtinus, SERIO COGI-
TANTES) velut continuum hauriens nutrimentum, ſemper animo
verſare atque tractare, & veluti ruminare DOCTRINAM acceptam.
Perinde enim, inquiunt, vt corporis alimentum diebus ſingulis re-
quirimus, ita Fidei ſermonibus ſemper nos innutriri oportet, vt
eo verbo, Ἐντρεφόμενος, cùm diſcendi perſeuerantiam tum meditan-
di ſanam Fidei doctrinam Timotheo, id eſt, Epiſcopo, commen-
dare voluerit. Argumento vobis ſit illud Græcum, ᾗ Παρηκολούθηκας,
pro quo Vetus Interpres, QVAM ASSEQVVTVS ES, poſuit: quod La-
tinè rectiùs reddideris, ſi dicas, QVAM ASSECTATVS ES, id eſt, con-
tinuò ſectatus, & à cuius latere quaſi nunquam diſceſſiſti. Quo
verbo in procemio ſui, immo mei, Euangelij, meus Lucas egregiè
Luc. 1. v. 3. vſus eſt, cùm dixit; Ἔδοξε κἀμοὶ ΠΑΡΗΚΟΛΟΥΘΗΚΟΤΙ, ἄνωθεν πᾶσιν
» ἀκριβῶς, καθεξῆς σοι γράψαι Κράτιστε Θεόφιλε· Viſum eſt & mihi ASSE-
» CVTO, omnia à principio diligenter, ex ordine tibi ſcribere, Opti-
» me Theophile: Quod ſic expreſſius verteris, ad vim proprietatem-
» que Græcam: Viſum eſt etiam mihi, omnia altè repetita ASSIDVI-
» TATE QVOTIDIANA PENITVS ASSECVTO, ordine illa ad te ſcri-
» bere, Præſtantiſſime Theophile. Vult enim Lucas ſe ita eſſe con-
ſectatum, vt non modò norit, ſed ſtudio ac labore norit ac perdi-
Zach. 11. v. vlt. dicerit. En dicendus Epiſcopus, & non potiùs IDOLVM, qui lit-
teras non amet, non ſcrutetur, non iuuet, ad libramque non ad
librum Epiſcopatum ponderet? Denique cùm VERBA FIDEI di-
xi, prophanos illos Epiſcopos arcui, qui Sæculi non Scripturæ ver-
bis Verbum prædicant, & dum Fidem ac quod ſequuntur propo-
nunt, auctoritate Sua, non Verbi, regnant; Gregi imperant, non
Gregem ſequuntur, vt ducant. VIGESIMVS; DE PIETATIS MERITO
v. 8. » EX PROMISSIONE DEI: PIETAS autem, ad omnia vtilis eſt, PRO-
» MISSIONEM HABENS VITÆ, QVÆ NVNC EST, ET FVTVRÆ: Ἡ δὲ
ΕΥΣΕΒΕΙΑ πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν, ΕΠΑΓΓΕΛΙΑΝ ΕΧΟΥΣΑ ΖΩΗΣ
ΤΗΣ ΝΥΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΛΛΟΥΣΗΣ. Innuit verò Promiſſionis no-
men, Pietatem mereri Vitam Æternam; non ex rei natura, ſed ex
liberalitate promittentis: vt meminerint ſemper ACCVSATORES
FRATRVM, & CALVMNIATORES ECCLESIÆ, ſic Eccleſiam Chri-
ſtianam agnoſcere Meritum, vt omnis poteſtas ſit in dante, ſola

libertas in vtente. VIGESIMVS PRIMVS ; DE SACRA EPISCOPO- I. TIM. IV.
RVM AVCTORITATE : Præcipe hæc & Doce : Παράγγελλε ταῦτα καὶ « v. 11.
Δίδασκε. Quænam quæſo illa ? De Pietatis Merito, ac De Mercede Spei. Quantum tamen Epiſcopo Doctrinæ, tantum deeſt Potentiæ; ſi docendo præcipit, & præcipiendo docet. Vbi autem illi qui cùm de Spirituali Epiſcoporum Imperio in Subditos agitur, etiam illud falsò iactant, habereque locum volunt, RELIGIO NON IMPERATVR ? VIGESIMVS SECVNDVS ; DE SACRO EPISCO-
PORVM CÆLIBATV : Nemo Adoleſcentiam tuam contemnat, ſed « v. 12.
EXEMPLVM eſto Fidelium in Verbo, in Conuerſatione, in Cha- «
ritate, in Fide, in CASTITATE : Μηδείς σου τῆς Νεότητος καταφρονείτω, «
ἀλλὰ ΤΥΠΟΣ γίνου τῶν Πιστῶν, ἐν Λόγῳ, ἐν Αναστροφῇ, ἐν Αγάπῃ, ΕΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙ, ἐν Πίστει, ἐν ΑΓΝΕΙΑ. Qualis, quæſo, non dicam Virginum, ſed Cælibum, Typus, id eſt, FORMA, vt & Ambroſianus legit, & noſter Interpres alibi vertit; quale, inquam, exemplar, qui non cælebs ſed vxoratus ſit, magis quàm è Populo quiuis ? Egregia profectò Epiſcopalis laus, non eſſe quod demonſtres; immo nec præferre quod eſſe debeas? Græci fortaſſe Interpretes paulo æquiùs, paulo intelligentiùs, quàm impurus iſte Eraſmus, non Immunitatem ab humanis cupiditatibus, vt ille Puritatem illam quæ Αγνεία dicitur; ſed Virgineam Timothei ſiue Perfecti Epiſcopi atque Oratoris Chriſtiani Caſtitatem, eſſe dicant, per quam meritò clariùs potuerit aliis exemplo ad integerrimam Caſtitatem prælu-
cere. Quo ſenſu & verbo ſcriptum eſt ſequenti capite; Iuuencu- « 1. Tim. 5.
las vt Sorores, in omni CASTITATE. item, ſecundæ Corinthio- « v. 2. 2. Cor. 11.
rum vndecimo: Virginem CASTAM exhibere Chriſto. & Titi ſe- « v. 2.
cundo: Adoleſcentulas Prudentes, CASTAS. & ſequenti demum ca- « Tit. 2. v. 4.
pite: ſic me Timotheo præcipientem auditis, TEIPSVM CASTVM « 1. Tim. 5.
CVSTODI. Quod verò in contextu Græco eſt, IN SPIRITV, ἐν Πνεύ- « v. 23.
ματι, quod nec apud Syrum Interpretem, neque in Latina Verſione, neque apud Veteres pleroſque Patres hunc locum citantes, legitur, aut Zelum Pietatis ſonat, aut certè eximia illa Spiritûs Dona ſignat, per quæ præſertim quis SPIRITVALIS, Πνευματικὸς, efficitur ac creditur: quibus ſic vti vult Timotheum, vt omnibus ſit exemplo, quod pro ſe quiſque, pro doni ſui ratione, imitetur. VIGESIMVS TERTIVS ; DE APOSTOLICA OBLIGATIONE EPISCOPI AD
LEGENDVM ET STVDENDVM : Dum venio, ATTENDE LECTIO- « v. 13.
NI, Exhortationi, DOCTRINÆ: Εως ἔρχομαι, ΠΡΟΣΕΧΕ ΤΗ ΑΝΑΓΝΩ- «
ΣΕΙ, τῇ Παρακλήσει, τῇ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ. Quòd ſi Timotheo, qui ab infántia Sacris Litteris imbutus erat, & tam multa præſens ab Apoſtoli ore hauſerat, viſa fuit hæc admonitio neceſſaria; quantò magis cæteris Epiſcopis & Paſtoribus? quos omnes vtique Paulus in Timotheo inſtruit. Ex quo præterea patet fanaticorum quorumdam inſania, qui ſtudia doctrinæ, tanquam inutilia, reiicientes, tantùm à Spiritu Sancto Illuminationes quærunt. Ex hoc quoque loco & quàm ſit Epiſcopo lectio Sacræ Scripturæ commendata, patet, & Vetus il-

1. TIM. la Ordinationis Epiſcopi formula, qua Ordinandus interrogabatur
IV. olim; Scis VTRVMQVE TESTAMENTVM? quod in plurimis adhuc
locis ſeruatur: tametſi in Pontificali Romano nunc deſit. Qua de re
ieiuni quidam Theologi acerrimè diſputant in Materia DE EPI-
SCOPIS, dum quærunt, Vter, cæteris paribus, præferendus vt Epiſco-
pus eligatur, Canoniſta ad regendum, an Theologus ad paſcendum
Gregem? cùm nec Theologus ſit quiſpiam ſine Canone ac REGV-
LA PATRVM, nec Regularis aut Canoniſta, ſiue Canonicus, ſine Lit-
terarum Sacrarum vſu ac Theologiæ Theoria. Quare Septima Sy-
nodus, Actione octaua, vtrumque, Canone ſecundo, coniungit, in
EXAMINE CONSECRANDI, cuius formulam Metropolitæ præſcri-
bit; vultque, vt conſecrandus, tam Sacros Canones & Sanctum
Euangelium quàm (vt de me loquitur) DIVINI APOSTOLI LI-
BRVM, πλώ τι τοῦ ΘΕΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Βίβλον, & Omnem Diuinam
Scripturam in promptu habeat legere, SCRVTABILITER ET NON
1. Cor. 1. » TRANSITORIE, Ερευνητικῶς καὶ οὐ Παροδευτικῶς. DIVISVS EST CHRI-
v. 13. » STVS? O tempora! ô mores! VIGESIMVS QVARTVS; DE OR-
DINIS SACRAMENTO ET EPISCOPALI AC SACERDOTALI IM-
POSITIONE MANVVM IN SACRIS ORDINIBVS CONFEREN-
DIS; ET QVOD CERIMONIÆ IVRE APOSTOLICO SER-
VANDÆ; ET QVOD EPISCOPATVS SIT ORDO PROPRIE DI-
CTVS GRATIAM CONFERENS, QVIDQVID DE HAC PARTE VL-
TIMA NONNVLLI DISPVTATORES SEMPER DISCENTES, NON-
DVM AD HANC APOSTOLICAM SCIENTIAM CERTITVDINEM-
1. Tim 4. » QVE PERVENERINT: Noli negligere GRATIAM quæ IN TE eſt:
v. 14. » quæ data eſt tibi PER PROPHETIAM, cum IMPOSITIONE
» MANVVM PRESBYTERII: Μὴ ἀμέλει τοῦ ΕΝ ΣΟΙ ΧΑΡΙΣΜΑΤΟΣ,
ὃ ἐδόθη σοι ΔΙΑ ΠΡΟΦΗΤΕΙΑΣ, μετὰ ΕΠΙΘΕΣΕΩΣ ΤΩΝ ΧΕΙΡΩΝ
ΤΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΙΟΥ. Presbyterij: nota, non Populi. deinde, Epi-
ſcopatum PER PROPHETIAM dari, immo PROPHETIAM eſſe ac di-
ci, GRADVMQVE verè eſſe DE REPOSITA CORONA, De Regno
Cælorum, PROPHETICVM, vt diximus. Sanctus Cornelius Papa, a-
pud Beatum Cyprianum, Epiſtolâ quadrageſimâ ſextâ, Collegium
ſiue Senatum Cleri Romani, cui præter Presbyteros intererant quin-
que Epiſcopi, vocat PRESBYTERIVM. Negligunt ergo Propheticam
Presbyterij Gratiam qui Prophetis non ſtudent. VIGESIMVS QVIN-
v. 15. » TVS; DE NECESSITATE ATTENTE INTENTEQVE STVDENDI: Hæc
» meditare; in his eſto: VT PROFECTVS TVVS MANIFESTVS SIT O-
» MNIBVS. Attende TIBI ET DOCTRINÆ: inſta in illis: HOC ENIM
» FACIENS, ET TEIPSVM SALVVM FACIES, ET EOS QVI TE AV-
» DIVNT: Ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἴσθι. ΙΝΑ ΣΟΥ Η ΠΡΟΚΟΠΗ ΦΑΝΕΡΑ
Η ΕΝ ΠΑΣΙΝ. Επεχε ΣΕΑΥΤΩ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ· ἐπίμενε αὐτοῖς.
ΤΟΥΤΟ ΓΑΡ ΠΟΙΩΝ, ΚΑΙ ΣΕΑΥΤΟΝ ΣΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΚΟΥΟΝ-
ΤΑΣ ΣΟΥ. Et certè ratio poſtulat vt quibus Scrutandi Scripturas im-
poſitum præceptum eſt, ij PROFECTVM ſuum non modò in Virtute,
ad exemplum, ſed etiam in Litteris ad documentum & conciliandam

auditorum Fidem, manifeſtum omnibus faciat. Ergo mali inu- I.TIM. IV.
tileſque Epiſcopi quorum Scientia Segnitie latet. Cæterùm & Li-
bertatis eminet facultas, viſque illa Hominis operatrix, in eo qui
ſe alioſque ſaluos facit; & vindicatur ab Hæreticorum calumniis
Deiparæ ille piorum Catholicorum cultus, qui, Cyrilliano Ephe-
ſinoque exemplo, de quo, ſuperiore extremo Libro, dictum eſt,
Deiparam, VITAM & SPEM SVAM piè appellant, quam,
potiùs quàm Timotheum, ſaluantem alios dicere potui. VI-
GESIMVS SEXTVS; DE SACERDOTVM CÆLIBATV:
Quæ fuerit VNIVS VIRI vxor: Γεγονυῖα ΕΝΟΣ ΑΝΔΡΟΣ γυνή. a I.TIM.V.
Ex collatione enim Diſciplinæ, conſtat quàm abſurdum foret à v. 9.
muliercula Eccleſiæ Eleemoſynis ſuſtentanda PAVLVM exige-
re, vt Monogama ſit, id eſt, totâ vitâ non niſi vnum maritum
habuerit: Epiſcopum autem qui Eccleſiæ præficiendus ſit, ad-
mittere Digamum & Trigamum, & vltra. Reiicitur autem Di-
gama, tum ob declinandum argumentum Incontinentiæ, tum
quòd ea in matrimonio repetito Eccleſiam Chriſti non ſignet;
ſicut ab Ordine Sacro repellitur Digamus, quòd ob eamdem
cauſam perſonæ Chriſti repræſentandæ ineptus ſit. Hinc eſt
quòd Eccleſia Digamum etiam illum interpretatur, qui Vi-
duam vxorem duxerit; eo quod ex parte vxoris, quæ Eccleſiam
ſignificat, Plenitudo Sacramenti non ſubſiſtat. Vnde in Sup-
plemento Tertiæ Partis deſumpto ex Scripto Diui Thomæ, in
Quartum Sententiarum, dicitur Quæſtione ſexageſima tertia,
Articulo primo, ad ſecundum; Secundas Nuptias carere HO-
NORE SIGNIFICATIONIS, quæ eſt in Primis Nuptiis, VT
VNA SIT VNIVS; ſicut eſt in Chriſto & Eccleſia: idque re-
petit Articulo ſecundo, ad ſecundum. VIGESIMVS SEPTI-
MVS; DE BONIS OPERIBVS: Si omne OPVS BONVM « v. 10.
ſubſecuta eſt, Εἰ παντὶ ΕΡΓΩ ΑΓΑΘΩ ἐπηκολούθησε. Quod in eli- «
genda Vidua requiritur, patet, in omnibus Electionibus Sacris
habere locum debere; ac ſimul conſtat, quamuis à Deo, no-
ſtra tamen Opera Bona eſſe; & tanquam, Diuinæ Electionis
notæ, Humanarum Electionum præcipua argumenta eſſe debent,
ſi Electiones rectæ ſint. VIGESIMVS OCTAVVS; DE VOTO
CASTITATIS: Adoleſcentiores autem Viduas deuita, cùm enim « v. 11.
luxuriatæ fuerint in Chriſto, NVBERE volunt: HABENTES «
DAMNATIONEM, QVIA PRIMAM FIDEM IRRITAM «
FECERVNT, Νεωτέρας δὲ Χήρας παραιτοῦ· ὅταν γὰρ καταστρηνιάσωσι «
τοῦ Χριστοῦ, ΓΑΜΕΙΝ θέλουσιν· ΕΧΟΥΣΑΙ ΚΡΙΜΑ, ΟΤΙ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗΝ
ΠΙΣΤΙΝ ΗΘΕΤΗΣΑΝ. Auguſtinus, in Expoſitione Pſalmi ſeptuageſi-
mi quinti: Quid eſt, inquit, PRIMAM FIDEM IRRITAM FECE- «
RVNT? VOVERVNT, ET NON REDDIDERVNT. Et Quartum Car- «
thaginienſe Concilium, cui Beatus Auguſtinus interfuit, Canone cen-
teſimo quarto, Sanxit, Viduas quæ ſe deuouerunt Domino, ſi poſtea

1. TIM. V. ad Sæculares Nuptias ſæculariaque vota tranſierint, ſecundùm Apoſtolum habere damnationem, quia Fidem Caſtitatis quam Domino voverunt, irritam facere auſæ ſunt. DE FOEDIFRAGIS illis

v. 15. » VIDVIS, hoc ipſo capite ſequitur: Iam enim quædam conuerſæ ſunt » retro Satanam. Quæ autem plenior huius loci Interpretatio ſit, ſi requiris; Gallicanorum Patrum in Concilio Turonenſi Secundo, antiquam planè ac germanam amplamque ſubiicio. Concilium ſanè admodum illuſtre, cui quattuor inſignes illi, Sanctitate celebres, PRÆTEXTATVS ROTHOMAGENSIS, (qui primus ſubſcripſit) Germanus Pariſienſis, Domitianus Catalaunenſis, & Domnulus Cenomanenſis, interfuerunt & ſubſcripſerunt, Anno ſexto Chariberti Regis: quo tempore ſub Ioanne Tertio & Sancto Euphronio, Archiepiſcopo Turonenſi, viginti annis ante Gregorium, id eſt, paulo ante Fundatam Anglicanam Eccleſiam, celebratum conſtat. Sic ergo fusè hunc locum tractant ac explanant, ad annum circiter quinquageſimum ſeptuageſimum Chriſti, Turonenſes Patres, Capitulo » vigeſimo primo: Et quia in ſententia Papæ Innocentij, AD VI» CTRICIVM EPISCOPVM ROTHOMAGENSEM lata, legitur ſcriptum » VIRGINIBVS, QVÆ CHRISTO SPIRITVALITER NVPSERVNT, ET » VELARI A SACERDOTE MERVERVNT, ſi poſtea nupſerint, quòd » vix etiam ad agendam pœnitentiam mereantur accedere; quia ſic » dicit: Si enim de omnibus hæc ratio cuſtoditur, vt quæcumque, » viuente viro, alteri nupſerit, habeatur adultera: quantò magis & » illa damnanda eſt, quæ antè Immortali Sponſo ſe coniunxerat, & » poſtea ad Humanas Nuptias tranſmigrauit? Et adiecit: Hæ verò, » quæ necdum SACRO VELAMINE tectæ ſunt, tamen IN PROPO» SITO VIRGINALI ſemper ſe manere ſimulauerant, licèt velatæ non » ſint, ſi poſtea nupſerint, his agenda aliquando tempore Pœniten» tia eſt, quia ſponſio eorum à Deo tenebatur. NAM SI INTER » HOMINES SOLET BONÆ FIDEI CONTRACTVS NVLLA RATIONE » DISSOLVI, QVANTO MAGIS ISTA POLLICITATIO QVAM CVM » DEO PEPIGERVNT, SOLVI SINE VINDICTA NON DEBET? Poſt » hoc DE VIDVIS adiunxit: Nam ſi PAVLVS APOSTOLVS, SI A » PROPOSITO VIDVITATIS diſceſſerunt, dixit eas habere damna» tionem, vbi ait, quia Primam Fidem irritam fecerunt, &c. quis » Sacerdotem contra decreta talia, quæ à SEDE APOSTOLICA pro» ceſſerunt, agere præſumat? vel quis, quod peius eſt, contra Sen» tentiam, quam VAS ELECTIONIS PAVLVS APOSTOLVS, Spiritu » Sancto miniſtrante, promulgauit, aliud conſcribere vlla ratione

Gal. 1. v. 8. » præſumat, cùm dicat ipſe per Spiritum Sanctum: Qui prædica» uerit præter id quod PRÆDICAVI, Anathema ſit? Et quorum AV» CTORVM valere poſſit PRÆDICATIO, niſi quos SEDES » APOSTOLICA ſemper aut intromiſit, aut Apocryphos fecit? » ET PATRES NOSTRI HOC SEMPER CVSTODIERVNT, » QVOD EORVM PRÆCEPIT AVCTORITAS. Non ergo » hoc ſequentes, quod vel APOSTOLVS PAVLVS, vel Papa

Innocentius ſtatuit, in CANONIBVS NOSTRIS inſerentes, ſtatuamus obſeruandum, vt nullus SACRATAM Deo Virginem, QVÆ IN HONOREM CHRISTI VESTEM MVTAVIT, aut rapere, aut competere, AVT SIBI CONIVGEM SOCIARE præſumat: quia etiam LEX ROMANA conſtituit, vt quicumque SACRATAM Deo Virginem, vel VIDVAM fortaſſe rapuerit, ſi poſtea eis de coniunctione conuenerit, capitis ſententiâ feriantur. Item ſi quis non dicam rapere, ſed attentare, Matrimonij iungendi cauſâ, Sacram Virginem auſus fuerit, capitis ſententiâ feriatur. Cùm etiam IN CHRONICIS habeatur de Virginibus, Gentilium tempore, quæ ſe Deæ Veſtæ ſacrauerant, poſtmiſſo propoſito, & CORRVPTA VIRGINALI GRATIA, legali ſententia viuas in terra fuiſſe defoſſas. Si prophana colentes, tali ſunt ſententia condemnatæ; quantò magis QVÆ IN HONOREM REDEMPTORIS SVI, SE VESTE MVTAVERINT, & perſeuerare noluerint, vtique grauem debent exſpectare ſententiam, ſicut in Arelatenſi Synodo habetur inſertum: De puellis quæ ſe vouerunt Deo, & præclari nominis decore floruerunt; SI POST VIGESIMVM QVINTVM PRÆSERTIM ÆTATIS SVÆ ANNVM ad Terrenas Nuptias ſponte tranſierint, id cuſtodiendum eſſe decreuimus, vt cum his quibus ſe alligauerunt, COMMVNIONE PRIVENTVR, ita vt eis poſtulantibus, pœnitentia non negetur, cuius pœnitentiæ communio multo tempore differatur, cùm etiam id in antiquis Mileuitanis Canonibus fuerit ſtatutum. Item placuit, vt quicunque Epiſcoporum NECESSITATE PERICLITANTIS PVDICITIÆ VIRGINALIS (cùm vel petitor potens, vel raptor aliquis formidatur, VEL SI ALIQVO ETIAM MORTIS SCRVPVLO PERICVLOSO COMPVNCTA FVERIT, NE NON VELATA MORIATVR, aut exigentibus parentibus, aut his, ad quorum curam pertinet) velauerit Virginem, ſeu velauit intra VIGINTI QVINQVE ANNOS ætatis, non ei obſit Concilium, quod de iſto annorum numero conſtitutum eſt. Nos verò quos Lex perimi iubet, (ſi cupiunt audire præconem) volumus vt conuertantur ad vitam. NAM PERIMENDI SVNT ORIS GLADIO ET COMMVNIONE PRIVANDI, SI RELICTA SIBI DECRETA SENIORVM OBSERVARE NOLVERINT, ET PASTOREM SVVM AVDIRE DESPEXERINT, ET ESSE SEPARATI NOLVERINT. Qui ergo in hac pertinacia perdurare voluerint, & plus in volutabro malæ conuerſationis permanere, quàm ſe de VETITO CONIVGIO ſeparare, PERENNI EXCOMMVNICATIONE damnentur. Et quicumque EPISCOPORVM, aut PRESBYTERORVM, vel DIACONORVM, aut SVBDIACONORVM, eos communicare præſumpſerit, vſque ad Synodum ab omnibus Epiſcopis Excommunicatus habeatur: & excludatur excuſationis adinuentio, quam modò aliquæ dicere meditantur,

I. TIM. V.

1.TIM. V. » quòd propterea ſe veſte mutauerint, ne eas inferiores perſonæ macularent, cùm non ſolùm Domini glorioſæ memoriæ CHILDE-
» BERTVS ET CLOTHARIVS REGES, Conſtitutionem Legum de hac
» re cuſtodierint & ſeruauerint: quam nunc Dominus CHARIBER-
» TVS, (aliàs, Arithbertus) REX, ſucceſſor eorum, præcepto ſuo ro-
» borauit; Vt nullus vllam puellam abſque parentum voluntate tra-
» here aut accipere præſumat. Quæcumque ergo timet violentiam,
» & non vult habere Maritum, REFVGIAT AD ECCLESIAM, donec
» Propinqui poſſint eam Principis Imperio, aut Sacerdotis, vel Ec-
» cleſiæ beneficio liberare, & defenſare, ac condigno ſociare Ma-
» rito. Nam QVÆ SE VESTE MVTAVERIT, abſque dolo, in pro-
» poſito quod diſpoſuit, perſeuerare procuret. ILLVD VERO
» QVOD ALIQVI DICVNT, VIDVA, QVÆ BENEDICTA NON
» FVIT, QVARE NON DEBET MARITVM ACCIPERE? CVM
» OMNES SCIANT, QVOD NVNQVAM IN CANONICIS
» LIBRIS LEGITVR BENEDICTIO VIDVALIS: QVIA SO-
» LVM PROPOSITVM ILLI SVFFICERE DEBET, SICVT
» IN EPAVNENSIBVS CANONIBVS, A PAPA AVITO, VEL
» OMNIBVS EPISCOPIS CONSCRIPTVM EST: VIDVA-
» RVM CONSECRATIONEM (QVAS DIACONAS VOCANT)
» AB OMNI RELIGIONE NOSTRA PENITVS ABNEGA-
» MVS. ET EXPRESSIVS DECRETVM EST IN SYNODO
» ARELATENSI, PROFESSAS VIDVAS, SI IN INCONTI-
» NENTIA PERSTITERINT, CVM RAPTORIBVS ESSE
1.Eſdr.9. » DAMNANDAS. In Prophetis legitur, quia de alienigenis, contra
v.1. & 3. 8. v.64. » interdicta Dei, Hebræi ſortiti Vxores, Populum Dei à Gentibus ſu-
Num.18. » peratum; poſt, prædicante Propheta, quia dimiſere vxores & fi-
v.4. » lios, & ſeparauerunt ſe ab illicitis coniugiis, ſtatim victoriam
Nehem 13. v.3. » fuiſſe ſecutam. Quicunque ergo de Laïcis INGENVVS, cum Ta-
» libus Excommunicatis participare præſumpſerit, excommunica-
» tum ſe eſſe cognoſcat. Hæc Paulina; Hæc Apoſtolica; Hæc Gallicana; Hæc ROTHOMAGENSIS; Hæc Gregoriana, atque Anglicana PRIMA FIDES: quam qui irritam fecerint, damnationem habebunt. VIGESIMVS NONVS; DE ECCLESIASTICA IVRISDICTIONE
1.Tim.5. » ET CANONICO HONORARIO: Qui bene PRÆSVNT Presbyteri,
v.17. » DVPLICI HONORE digni habeantur: maximè qui laborant in VER-
» BO ET DOCTRINA: Οἱ καλῶς ΠΡΟΕΣΤΩΤΕΣ Πρεσβύτεροι, ΔΙΠΛΗΣ ΤΙ-
ΜΗΣ ἀξιούσθωσαν· μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν ΛΟΓΩ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ.
v.21. » TRIGESIMVS; DE INVOCATIONE SANCTORVM: Teſtor coram
» Deo, & Chriſto Ieſu, & ELECTIS ANGELIS: Διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῶν ΕΚΛΕΚΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ. Adſtant igitur, vident, audiunt hominum de rebus humanis vota obteſtationeſque Angeli, quos teſtes PAVLVS vocat muneris Timotheo impoſiti: cuius contrarium Sectarij prædicant. TRIGESIMVS PRIMVS; DE SACRIS ORDINIBVS AB EPISCOPO CONFERENDIS, SIVE, QVOD ORDINATIO, VEL IVS ORDINANDI, PERTINEAT AD EPISCOPVM:

MANVS

MANVS citò nemini IMPOSVERIS, neque communicaueris peccatis « I.TIMOT. V.
alienis: ΧΕΙΡΑΣ ταχέως μηδενὶ ΕΠΙΤΙΘΕΙ, μηδὲ κοινώνει ἁμαρτίαις ἀλλο- «
τρίαις. Quid eſt (inquit Leo, Epiſtolâ octuageſimâ ſeptimâ, ad Epi- « v.22.
ſcopos Africanos, capite primo) CITO MANVS IMPONERE, niſi «
ante ÆTATEM MATVRITATIS, ante TEMPVS EXAMINIS, ante «
MERITVM LABORIS, ante EXPERIENTIAM DISCIPLINÆ, Sacer- «
dotalem Honorem tribuere non probatis? TRIGESIMVS SECVN- «
DVS, DE EPISCOPORVM COELIBATV: Teipſum CASTVM cuſtodi. « v.22.
Noli adhuc aquam bibere; ſed modico vino vtere, propter ſtoma- «
chum tuum, & frequentes tuas infirmitates: Σεαυτὸν ΑΓΝΟΝ τήρει. «
Μηκέτι ὑδροπότει, ἀλλ᾽ οἴνῳ ὀλίγῳ χρῶ διὰ τὸν στόμαχόν σου, καὶ τὰς πυκνάς σου
ἀσθενείας. DE PVDICITIA, ait Chryſoſtomus, illi ſermo eſt. Ac
deinde ſubiungit: Quòd ſi hæc ſcribit viro adeo ſeſe Ieiuniis &
Aquæ Potu extenuanti, vt inde etiam ægrotaret; quid nos facere
oportet, aut quonam modo nos obſeruare? Non remittit PAVLVS
Timotheum, id eſt, EPISCOPVM, tametſi adeò iuuenem, vt præ-
cepto opus ei fuerit DE NON FERENDO CONTEMPTV, ad Nuptias;
& ſicut paulo ante remiſerat Viduas Iuniores; ſed ſimpliciter ad-
monet vt caſtum ſeipſum ſeruet. Horreo referre, teterrimum illum
Eccleſiaſticæ Caſtitatis hoſtem Caluinum, ſuſpicari, hanc partem,
ſcriptâ iam Epiſtolâ, appoſitam fuiſſe extra ordinem verſuum; ac
deinde librariorum errore in hunc irrepſiſſe locum, vt iſte extra
ordinem in Anarchiæ & Apoſtaſiæ, omnium vltimum, errorem
irrepſit. Si Timotheanum ſtomachum habuiſſet, non tam faſtidio-
sè ſtomachatus eſſet. TRIGESIMVS TERTIVS; DE EPISCOPALI
IVDICIO: Quorumdam hominum peccata manifeſta ſunt, præce- « v.24.
dentia ad IVDICIVM; quoſdam autem ſubſequuntur. Similiter & «
FACTA BONA manifeſta ſunt; & quæ aliter ſe habent, abſcondi non «
poſſunt: Τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἁμαρτίαι πρόδηλοί εἰσι, προάγουσαι εἰς ΚΡΙΣΙΝ. «
Τισὶ δὲ καὶ ἐπακολουθοῦσιν. Ὡσαύτως καὶ τὰ ΚΑΛΑ ΕΡΓΑ πρόδηλά ἐστι· καὶ τὰ
ἄλλως ἔχοντα, κρυβῆναι οὐ δύναται. Hæc obiter, cùm DE EPISCOPALI
ORDINANDORVM EXAMINE ſermo eſſet. TRIGESIMVS QVARTVS; I. TIM. VI.
DE HÆRETICIS ATQVE SCHISMATICIS: Si quis ALITER-DOCET, « v.3.
& non acquieſcit SANIS SERMONIBVS Domini noſtri Ieſu Chriſti, «
& ei QVÆ SECVNDVM PIETATEM EST, Doctrinæ, SVPERBVS «
eſt, NIHIL SCIENS, ſed LANGVENS CIRCA QVÆSTIONES (quas «
ſcilicet hodie CONTROVERSAS vocant) ET PVGNAS VERBORVM: «
(ſtatim enim prouocant ad textum Græcum, ac Hebraicum, &
Arabicum, ſi velis; tametſi nihil ſciant, dummodò de alio quàm de
re agatur; vt rixentur ac fallant:) ex quibus oriuntur INVIDIÆ, «
CONTENTIONES, BLASPHEMIÆ, SVSPICIONES MALÆ, CONFLI- «
CTATIONES HOMINVM MENTE CORRVPTORVM, ET QVI VE- «
RITATE PRIVATI SVNT, EXISTIMANTIVM QVÆSTVM ESSE «
PIETATEM: Εἴ τις ΕΤΕΡΟΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙ, καὶ μὴ προσέρχεται ΥΓΙΑΙΝΟΥ- «
ΣΙ ΛΟΓΟΙΣ, τοῖς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ΤΗ ΚΑΤ᾽ ΕΥΣΕΒΕΙΑΝ «
διδασκαλίᾳ, ΤΕΤΥΦΩΤΑΙ, ΜΗΔΕΝ ΕΠΙΣΤΑΜΕΝΟΣ, ἀλλὰ ΝΟΣΩΝ

1. TIMOT. V. ΠΕΡΙ ΖΗΤΗΣΕΙΣ, ΚΑΙ ΛΟΓΟΜΑΧΙΑΣ· ἐξ ὧν γίνεται ΦΘΟΝΟΣ, ΕΡΙΣ,
ΒΛΑΣΦΗΜΙΑΙ, ΥΠΟΝΟΙΑΙ ΠΟΝΗΡΑΙ, ΠΑΡΑΔΙΑΤΡΙΒΑΙ ΔΙΕΦΘΑΡ-
ΜΕΝΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΤΟΝ ΝΟΥΝ ΚΑΙ ΑΠΕΣΤΕΡΗΜΕΝΩΝ ΤΗΣ
ΑΛΗΘΕΙΑΣ, ΝΟΜΙΖΟΝΤΩΝ ΠΟΡΙΣΜΟΝ ΕΙΝΑΙ, ΤΗΝ ΕΥΣΕΒΕΙΑΝ.
Atque hæc cùm diſſererem DE FALSA CHRISTIANA LIBERTA-
TE, qua nonnulli Seruos à Dominorum iugo eximere moliebantur,
quam nunc impudentiùs hodierni Sectarij in Domini eiuſque Ec-
cleſiæ iugum conuertunt. Sequitur in Codice Græco quod Lati-
» nus Interpres reticuit, Ἀφίστασο ἀπὸ τῶν τοιούτων, id eſt, SECEDE
» AB IIS QVI EIVSMODI SVNT. TRIGESIMVS QVINTVS; DE
PIETATE QVÆ CHRISTI ECCLESIÆ CERTISSIMA NOTA EST:
v.6. » Eſt autem Quæſtus Magnus PIETAS cum Sufficientia: Ἔστι δὲ Πορι-
» σμὸς Μέγας Η ΕΥΣΕΒΕΙΑ μετ' Αὐταρκείας. Apud Hæreticos enim ac
Schiſmaticos Pietas nuſquam viſa, nuſquam audita, ne verbo qui-
dem. Nec certè alibi Pietas quàm vbi Sanctitas, nota eſt, quæ
apud Eccleſiam SANCTAM locum ac ſedem habet: vbi QVÆ-
Matth.25. v.29. STVS, multiplicatio interiorum Gratiarum, ceu Talenti; & Ope-
rum, velut Agri Dominici, prouentus. Et Quæſtus Magnus
quia Merces Magna. SVFFICIENTIA verò ſiue Αὐτάρκεια, id eſt,
ANIMVS SVA SORTE CONTENTVS, vbi præclarior quàm in iis qui
Matth.19. v.27. » poſſunt dicere: Ecce reliquimus omnia & ſecuti ſumus te? Ete-
» nim SIBI SVFFICERE, vnius Veræ, hoc eſt, Chriſtianæ, Philoſo-
phiæ, proprium eſt. TRIGESIMVS SEXTVS; DE EPISCOPI DI-
1. TIMOT. VI. v.11. » GNITATE PROPHETICA: Tu autem, ô HOMO DEI, hæc fuge:
» Σὺ δὲ, ὦ ΑΝΘΡΩΠΕ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, ταῦτα φεῦγε. HOMINES enim
DEI, aut VIRI DEI, dicti in Veteri Scriptura Prophetæ, (velut
Deo familiares) vt Moyſes, Samuel, Dauid, Elias, Elizæus, at-
que alij: maximè verò quòd DEVM HOMINIS ac HOMINEM
DEVM prophetarent, nihilque præter Deum curarent, ab eoque
cognominarentur: quod huic loco DE FVGIENDA AVARITIA
aptiſſimum eſt. Vnde ad exprimendum imprimendumque arctiùs
Oeconomiæ ac Incarnationis Myſterium, Epiſcopus, qui Chriſti
perſonam ſuſtinet, HOMO DEI dici debuit; vt propter eum quem
Ezech. 2. v.1. & alibi paſſim. prophetabat FILIVM HOMINIS, Ezechiel FILIVS HOMINIS di-
ctus eſt. Adde, quòd contemptor præſentium opum, ſponſorque
venturi ſæculi ac Futuri Regni Epiſcopus eſt; in cuius ore poſitus
eſt Regni Propheticus Sermo, vt eiuſdem in manibus Claues. Præ-
tereà HOMO DEI Epiſcopus, quia in his quæ Dei ſunt, Populo
præeſt; hoc habens propriè munus, vt Homines ad Deum adducat,
abducatque ab Auaritiæ malis. Vnde in ſecunda, ad Timotheum ter-
2.Tim.3. v.vlt. » tio, nomen illud generatim Epiſcopo tribuebam, dicens: Vt PER-
» FECTVS ſit HOMO DEI, ad OMNE BONVM OPVS in-
» ſtructus. TRIGESIMVS SEPTIMVS; DE CÆLESTI ÆTERNAQVE
1.Tim.6.v.12. » OPERVM REMVNERATIONE: Certa bonum certamen Fidei: ap-
» prehende Vitam Æternam: Ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς Πίστεως· ἐπιλα-
βοῦ τῆς Αἰωνίου Ζωῆς. Quo loco quis non videt Vitam Æternam bene

viriliterque certantibus, tanquam Præmium eſſe propoſitam? TRI- I. TIMOTH. VI.
GESIMVS OCTAVVS; DE PROFESSIONE FIDEI QVAM EPISCOPI OR-
DINANDI, CORAM MVLTIS TESTIBVS IN CONSECRATIONE EMIT-
TVNT: QVÆ, QVIA EAM INTERROGATI PROFERVNT, NON
TAM PROFESSIO QVAM CONFESSIO DICENDA EST: Et Confeſ- « v.12.
ſus BONAM CONFESSIONEM coram Multis Teſtibus: Καὶ Ὡμολό- «
γησας τὴν ΚΑΛΗΝ ΟΜΟΛΟΓΙΑΝ, ἐνώπιον Πολλῶν Μαρτύρων. Fecit He-
roicam illam Epiſcopalem Confeſſionem Timotheus, quando à
me ordinatus fuit Epiſcopus, cum Impoſitione Manuum Presby-
terij. Hæc eſt quoque, vice verſa, non tam Fidei Confeſſio, quàm
Profeſſio ac Sponſio Miniſterij Euangelici rectè fideliterque obeun-
di, fitque coram multis teſtibus, non ſolùm Epiſcopis, qui tres ſal-
tem numero, manus imponunt; verùm & frequenti Fidelium cœ-
tu. Cuius Profeſſionis Timotheum, inque Timotheo, Epiſcopum
ſemper memorem eſſe volo, vt in Anglicanis illis Conciliis olim
Apoſtolicè ſtatutum eſt, quorum in PROSPHONETICO ſiue Præ-
fatione mentio facta eſt. TRIGESIMVS NONVS; DE IVSTITIA
OPERVM, ET QVOD OMNIA IVSTORVM OPERA NON SINT
PECCATA, VT ETIAM DIVITES EA QVÆ BONA SVNT, OPE-
RARI POSSINT, IMMO ET BONIS OPERIBVS ABVNDARE: DI- « v.17.
VITIBVS huius Sæculi PRÆCIPE non SVBLIME-SAPERE, neque «
ſperare in INCERTO DIVITIARVM, ſed in Deo Viuo (qui præſtat «
nobis omnia abundè ad fruendum:) BENE-AGERE, DIVITES FIE- «
RI IN BONIS OPERIBVS, FACILE-TRIBVERE, communicare, «
THEZAVRIZARE SIBI FVNDAMENTVM BONVM IN FVTVRVM, «
VT APPREHENDANT VERAM VITAM. O Timothee, DEPOSITVM «
CVSTODI: ΤΟΙΣ ΠΛΟΥΣΙΟΙΣ ἐν τῷ ΝΥΝ αἰῶνι, ΠΑΡΑΓΓΕΛΛΕ μὴ «
ΥΨΗΛΟΦΡΟΝΕΙΝ, μηδὲ ἠλπικέναι ἐπὶ ΠΛΟΥΤΟΥ ΑΔΗΛΟΤΗΤΙ, ἀλλ'
ἐν τῷ Θεῷ τῷ Ζῶντι, τῷ παρέχοντι ἡμῖν πλουσίως πάντα εἰς ἀπόλαυσιν· ΑΓΑ-
ΘΟΕΡΓΕΙΝ, ΠΛΟΥΤΕΙΝ ΕΝ ΕΡΓΟΙΣ ΚΑΛΟΙΣ, ΕΥΜΕΤΑΔΟΤΟΥΣ
εἶναι, Κοινωνικούς· ΑΠΟΘΗΣΑΥΡΙΖΟΝΤΑΣ ΕΑΥΤΟΙΣ ΘΕΜΕΛΙΟΝ ΚΑ-
ΛΟΝ ΕΙΣ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ, ΙΝΑ ΕΠΙΛΑΒΩΝΤΑΙ ΤΗΣ ΑΙΩΝΙΟΥ
ΖΩΗΣ. Ω Τιμόθεε, ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗΝ ΦΥΛΑΞΟΝ.
Namque ſicut Fides, Bonorum Operum ac Totius Iuſtitiæ noſtræ
fundamentum eſt; ita Bona Opera ſunt fundamentum Salutis
quam homines in futuro exſpectant. Conſtat autem ex illis ver-
bis; VT APPREHENDANT VITAM ÆTERNAM, Vitam Æternam
per Bona Opera apprehendi, & non per Solam Fidem: atque adeo
poſſe Fideles, Vitam Æternam, Bonis Operibus promereri. Cui
verò placuerit, antecedenti contextui iungere, quod ex ſequenti ad-
didi; videlicet, O TIMOTHEE, DEPOSITVM CVSTODI; ſenſum pro-
fectò Moralem efficiet pulcherrimum. Apoſtolicamque ac Epiſco-
palem ſententiam pleniorem, nimirum vt cùm DE BONIS OPERI-
BVS A DIVITIBVS THESAVRIZANDIS ſermo ſit, mox tanquam
ad Epiſcopum conuerſus dixerim; Et tu velut DEPOSITVM, acer-
uum illum Operum cuſtodi, tum vt ſeruando proſis, tum vt cu-

1.TIMOTH. VI. mulando præſis. QVADRAGESIMVS; DE SACRIS TRADITIONIBVS, SIVE, TRADITIONES TAM SCRIPTAS QVAM NON SCRIPTAS; QVÆ SVNT IN ECCLESIÆ DEPOSITO, AD DOCTRINAM CHRISTIANAM PERTINERE, ET EPISCOPOS CONSTITVTOS ESSE DOCTRINÆ CVSTODES, AC VELVT DEPOSITARIOS; QVIBVS PROINDE NEC MVTARE QVICQVAM IN EA LICEAT, NEC MI-
v.20. » NVERE, NEC ADDERE: O Timothee DEPOSITVM CVSTODI, de-
» uitans profanas VOCVM-NOVITATES, & Oppoſitiones FALSI-NO-
» MINIS Scientiæ: Quam quidam promittentes, circa Fidem exci-
» derunt. Ὦ Τιμόθεε, ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗΝ ΦΥΛΑΞΟΝ, ἐκτρεπόμενος τὰς βεβήλους ΚΕΝΟΦΩΝΙΑΣ, καὶ Ἀντιθέσεις τῆς ΨΕΥΔΩΝΥΜΟΥ Γνώσεως· Ἥν τινες ἐπαγγελλόμενοι, περὶ τὴν Πίστιν ἠστόχησαν. DEPOSITI ac FIDEICOMMISSI nomine ſignatur DOCTRINA ECCLESIÆ Succeſſori credita, ac per manus tradita: quomodo Pecuniarium Depoſitum tradi & credi amico ſolet. Vnde Baſilius Epiſcopos eſſe dixit CVSTODES DEPOSITI, non alicuius Doctrinæ Inuentores, vt habetur Hiſtoriæ Tripartitæ libro ſeptimo, capite trigeſimo ſexto. Quare differunt EVANGELICVM TALENTVM & APOSTOLICVM DEPOSITVM: Illud enim prudenter multiplicandum, hoc duntaxat fideliter ſeruandum, ſiquidem eſt præter Depoſiti rationem, vt ei aliquid addatur. Nam Depoſitum reddendum quantum & quale acceperis. Omnium huius loci Interpretum facilè princeps Vincentius Lirinenſis notandas diligenter in hæc verba ſententias profert à vigeſimo ſexto capite Commonitorij prioris, quas breuiter colligere, & in ordinem referre operæpretium erit, ne deſit huic argumento MAGNVS ILLE, ET ANNVVS (vt Secundo Libro, qui ROMA TRIVMPHANS inſcribitur, ſuperiùs dictum eſt) PERRONII DOCTOR. PRIMO igitur hunc noſtrum Theologicum locum ap-
» pellat ILLVD APOSTOLICVM, QVO OMNES OMNIVM HÆRE-
» SEΩN SCELERATÆ NOVITATES, VELVT QVODAM SPIRITALI
» GLADIO SÆPE TRVNCATÆ, SEMPERQVE TRVNCANDÆ SVNT.
» Secundo: DEVITA, INQVIT, PROFANAS VOCVM NOVITATES:
» NON DIXIT ANTIQVITATES, NON DIXIT VETVSTATES; IMMO
» PLANE QVID E CONTRARIO SEQVERETVR, OSTENDIT. NAM
» SI VITANDA EST NOVITAS, TENENDA EST ANTIQVITAS; ET,
» SI PROFANA EST NOVITAS, SACRATA EST VETVSTAS. Tertio:
» QVID PROMITTENTES EXCIDERVNT? NISI NOVAM NESCIO
» QVAM IGNORATAMQVE DOCTRINAM. AVDIAS ETENIM
» QVOSDAM IPSORVM DICERE: VENITE Ô INSIPIENTES ET
» MISERI, QVI VVLGO CATHOLICI VOCITAMINI, ET DISCITE
» FIDEM VERAM, QVAM PRÆTER NOS NVLLVS INTELLIGIT,
» QVÆ MVLTIS ANTE SÆCVLIS LATVIT, NVPER VERO REVE-
» LATA ET OSTENSA EST: SED DISCITE FVRTIM ATQVE SE-
» CRETIM, DELECTABIT ENIM VOS. ET ITEM; CVM DIDICERITIS,
» LATENTER DOCETE, NE MVNDVS AVDIAT, NE ECCLESIA SCIAT:
» PAVCIS NAMQVE CONCESSVM EST TANTI MYSTERII CAPE-

RE SECRETVM. NONNE HÆC VERBA SVNT ILLIVS MERETRICIS, QVÆ APVD SALOMONIS PROVERBIA, VOCAT AD SE PRÆTEREVNTES VIAM, QVI DIRIGVNT ITER SVVM? QVI EST, INQVIT, VESTRVM INSIPIENTISSIMVS, DIVERTAT AD ME: INOPES AVTEM SENSV, EXHORTATVR, DICENS, PANES OCCVLTOS LIBENTER ATTINGITE, ET AQVAM DVLCEM FVRTIM BIBITE. QVID DEINDE? AT ILLE, INQVIT, NESCIT, QVOMODO TERRIGENÆ APVD EAM PEREVNT. QVI SVNT ISTI TERRIGENÆ? EXPONAT APOSTOLVS: QVI CIRCA FIDEM, INQVIT, EXCIDERVNT. Audis, REX IACOBE, Lirinenſe dictum, & longè ante Gregorianam Conuerſionem Anglorum, Gallicanam, id eſt, eius Eccleſiæ quæ iuuit fundandam Britannicam tuam Fidei Confeſſionem, ac in vitandis Schiſmaticis Hæreticiſque Cautelam? Non recordaris garrientem Hæreſim aut ganniens Schiſma? Memineris illud; VENITE Ô INSIPIENTES ET MISERI, QVI VVLGO CATHOLICI VOCITAMINI? Item; QVÆ MVLTIS ANTE SÆCVLIS LATVIT, NVPER VERO REVELATA ET OSTENSA EST? Deinde; PAVCIS NAMQVE CONCESSVM EST? Poſtremò confirmatur quod Primo Libro dictum eſt, CATHOLICAM eſſe MVLIEREM FORTEM Salomonis; Antonij verò DE DOMINIS, Scriptoris quondam Schiſmatici, SCHISMATICAM prorſus PAROEMIACAM illam MERETRICEM, ſicque Schiſmatizantem Spalatenſem, non apud matronam, ſed apud meretricem hoſpitaſſe: NONNE HÆC VERBA SVNT ILLIVS MERETRICIS, QVÆ APVD SALOMONIS PROVERBIA: & quæ ſequuntur. Denique qui dicendi TERRIGENÆ, audi ad Petri lacrymas cantantem Gallum. Quartò; ſequenti capite quod vigeſimum ſeptimum eſt: O TIMOTHEE, INQVIT, DEPOSITVM CVSTODI, DEVITANS PROFANAS VOCVM NOVITATES. O, EXCLAMATIO ISTA ET PRÆSCIENTIÆ EST, PARITER ET CHARITATIS: PRÆVIDEBAT ENIM FVTVROS, QVOS ETIAM PRÆDOLEBAT, ERRORES. QVIS EST HODIE TIMOTHEVS, NISI VEL GENERALITER VNIVERSA ECCLESIA, VEL SPECIALITER TOTVM CORPVS PRÆPOSITORVM, QVI INTEGRAM DIVINI CVLTVS SCIENTIAM, VEL HABERE IPSI DEBENT, VEL ALIIS INFVNDERE? Quintò; paulo poſt: DEPOSITVM, INQVIT, CVSTODI. QVID EST DEPOSITVM? ID EST, QVOD TIBI CREDITVM EST, NON QVOD A TE INVENTVM: QVOD ACCEPISTI, NON QVOD EXCOGITASTI: REM NON INGENII, SED DOCTRINÆ: NON VSVRPATIONIS PRIVATÆ, SED PVBLICÆ TRADITIONIS: REM AD TE PERDVCTAM, NON A TE PROLATAM; IN QVA NON AVCTOR DEBES ESSE, SED CVSTOS; NON INSTITVTOR, SED SECTATOR; NON DVCENS, SED SEQVENS. Sextò; ibidem: O TIMOTHEE, ô SACERDOS, ô TRACTATOR, ô DOCTOR, SI TE DIVINVM MVNVS IDONEVM FECERIT, INGENIO, EXERCITATIONE, DOCTRINA ESTO SPI-

I. TIMOT. VI.

Prou.9.v.15.

I.TIMOT. VI. Exod.38.v.13.

» RITALIS TABERNACVLI BEZELEEL, PRECIOSAS DIVINI DO-
» GMATIS GEMMAS EXSCVLPE, FIDELITER COAPTA, ADORNA
» SAPIENTER, ADIICE SPLENDOREM, GRATIAM, VENVSTATEM.
» INTELLIGATVR TE EXPONENTE ILLVSTRIVS, QVOD ANTEA OB-
» SCVRIVS CREDEBATVR. PER TE POSTERITAS INTELLECTVM
» GRATVLETVR, QVOD ANTE VETVSTAS NON INTELLECTVM VE-
» NERABATVR: EADEM TAMEN QVÆ DIDICISTI, DOCE, VT CVM
» DICAS NOVE, NON DICAS NOVA. Septimò; dum Lirinenſis quæ-
» rit capite ſequenti, vigeſimo octauo; NVLLVSNE ERGO IN EC-
» CLESIA CHRISTI PROFECTVS HABEBITVR RELIGIONIS? confe-
» ſtim reſpondet; SED ITA TAMEN, VT VERE PROFECTVS SIT IL-
» LE FIDEI, NON PERMVTATIO: SIQVIDEM AD PROFECTVM
» PERTINET; VT IN SEMETIPSVM VNAQVÆQVE RES AMPLI-
» FICETVR: AD PERMVTATIONEM VERO VT ALIQVID
» EX ALIO IN ALIVD TRANSVERTATVR. Octauò; poſt-
» modum capite vigeſimo nono: IMITETVR ANIMARVM RELI-
» GIO RATIONEM CORPORVM, QVÆ LICET ANNO-
» RVM PROCESSV NVMEROS SVOS EVOLVANT ET
» EXPLICENT, EADEM TAMEN QVÆ ERANT, PERMA-
» NENT. MVLTVM INTEREST INTER PVERITIÆ FLO-
» REM ET SENECTVTIS MATVRITATEM, SED IIDEM
» IPSI FIVNT SENES, QVI FVERANT ADOLESCENTES:
» VT QVAMVIS VNIVS EIVSDEMQVE HOMINIS STA-
» TVS HABITVSQVE MVTETVR, VNA TAMEN NIHI-
» LOMINVS EADEMQVE NATVRA, VNA EADEMQVE
» PERSONA SIT. PARVA LACTENTIVM MEMBRA, MA-
» GNA IVVENVM EADEM IPSA SVNT: TAMEN QVOT
» PARVVLORVM ARTVS, TOT VIRORVM: ET SI QVA
» ILLA SVNT, QVÆ ÆVI MATVRIORIS ÆTATE PA-
» RIVNTVR, IAM IN SEMINIS RATIONE PROSERTA
» SVNT, VT NIHIL NOVVM POSTEA PROFERATVR IN
» SENIBVS, QVOD NON IN PVERIS IAM ANTE LATI-
» TAVERAT. VNDE NON DVBIVM EST, HANC ESSE LE-
» GITIMAM ET RECTAM PROFICIENDI REGVLAM,
» HVNC RATVM ATQVE PVLCERRIMVM CRESCENDI
» ORDINEM, SI EAS SEMPER IN GRANDIORIBVS PAR-
» TES AC FORMAS NVMERVS DETEXAT ÆTATIS, QVAS
» IN PARVVLIS CREATORIS SAPIENTIA PRÆFORMA-
» VERAT. QVOD SI HVMANA SPECIES IN ALIQVAM
» DEINCEPS NON SVI GENERIS VERTATVR EFFIGIEM,
» AVT CERTE ADDATVR QVIDPIAM MEMBRORVM
» NVMERO, VEL DETRAHATVR, NECESSE EST VT
» TOTVM CORPVS VEL INTERCIDAT, VEL PRODIGIO-
» SVM FIAT, VEL CERTE DEBILITETVR: ITA ETIAM
» CHRISTIANÆ RELIGIONIS DOGMA SEQVATVR HAS

DECET PROFECTVVM LEGES, VT ANNIS SCILICET CONSOLIDETVR, DILATETVR TEMPORE, SVBLIMETVR ÆTATE, INCORRVPTVM TAMEN ILLIBATVMQVE PERMANET. Nonò; quàm quæſo eleganter illa trigeſimo capite habet Lirinenſis! FAS EST ETENIM VT PRISCA ILLA CÆLESTIS PHILOSOPHIÆ DOGMATA PROCESSV TEMPORIS EXCVRENTVR, LIMENTVR, POLIANTVR, SED NEFAS EST VT COMMVTENTVR, NEFAS VT DETRVNCENTVR, VT MVTILENTVR. ACCIPIANT LICET EVIDENTIAM, LVCEM, DISTINCTIONEM: SED RETINEANT NECESSE EST PLENITVDINEM, INTEGRITATEM, PROPRIETATEM. Decimò; hæc trigeſimi primi capitis haud prætereunda ſententia eſt: SI NOVITIA VETERIBVS, EXTRANEA DOMESTICIS, ET PROFANA SACRATIS ADMISCERI COEPERINT, PROSERPAT HIC MOS IN VNIVERSVM NECESSE EST, VT NIHIL POSTHAC APVD ECCLESIAM RELINQVATVR INTACTVM, NIHIL ILLIBATVM, NIHIL INTEGRVM, NIHIL IMMACVLATVM, SED SIT IBIDEM DEINCEPS IMPIORVM AC TVRPIVM ERRORVM LVPANAR, VBI ERAT ANTEA CASTÆ ET INCORRVPTÆ SACRARIVM VERITATIS. Vndecimò; Hîc inſerendum totum trigeſimum ſecundum caput: CHRISTI VERO ECCLESIA, SEDVLA ET CAVTA DEPOSITORVM APVD SE DOGMATVM CVSTOS, NIHIL IN HIS VNQVAM PERMVTAT, NIHIL MINVIT, NIHIL ADDIT, NON AMPVTAT NECESSARIA, NON ADPONIT SVPERFLVA, NON AMITTIT SVA, NON VSVRPAT ALIENA, SED OMNI INDVSTRIA HOC VNVM STVDET, VT VETERA FIDELITER SAPIENTERQVE TRACTANDO, SI QVA ILLA SVNT ANTIQVITVS INFORMATA, ET INCHOATA, ACCVSET, ET POLIAT: SI QVA IAM EXPRESSA ET ENVCLEATA, CONSOLIDET, FIRMET: SI QVA IAM CONFIRMATA ET DEFINITA, CVSTODIAT. DENIQVE QVID VNQVAM ALIVD CONCILIORVM DECRETIS ENISA EST, NISI VT QVOD ANTEA SIMPLICITER CREDEBATVR, HOC IDEM POSTEA DILIGENTIVS CREDERETVR: QVOD ANTEA LENTIVS PRÆDICABATVR, HOC IDEM POSTEA INSTANTIVS PRÆDICARETVR: QVOD ANTEA SECVRIVS COLEBATVR, HOC IDEM POSTEA SOLLICITIVS EXCOLERETVR. HOC, INQVAM, SEMPER, NEQVE QVIDQVAM PRÆTEREA, HÆRETICORVM NOVITATIBVS EXCITATA, CONCILIORVM SVORVM DECRETIS CATHOLICA PERFECIT ECCLESIA, NISI, VT QVOD PRIVS A MAIORIBVS SOLA TRADITIONE SVSCEPERAT, HOC INDE POSTERIS ETIAM PER SCRIPTVRÆ CHIROGRAPHVM CONSIGNARET, MAGNAM RERVM SVMMAM PAVCIS LITERIS COMPREHENDENDO, ET PLERVMQVE PROPTER INTELLIGENTIÆ LVCEM, NON NOVVM FIDEI SENSVM NOVÆ APPELLATIONIS PROPRIETATE SIGNANDO. Duodecimo; Regium illud audi & contemplare, REX IACOBE, ex capite trigeſimo tertio, dignum Regia illa Schola Ve-

I. TIMOT. VI.

I. TIMOT. VI. » teri Gallicana atque Anglicana: PROFANAS, INQVIT, VOCVM
» NOVITATES. QVID EST PROFANAS? QVÆ NIHIL HABENT SA-
» CRI, NIHIL RELIGIOSI; AB ECCLESIÆ PENETRALIBVS, QVÆ
» EST TEMPLVM DEI, PENITVS EXTRANEAS. PROFANAS, IN-
» QVIT, VOCVM NOVITATES: VOCVM, ID EST, DOGMATVM,
» RERVM, SENTENTIARVM NOVITATES, QVÆ SVNT VETV-
» STATI, QVÆ ANTIQVITATI CONTRARIÆ. QVÆ SI RECI-
» PIANTVR, NECESSE EST VT FIDES BEATORVM PATRVM, AVT
» TOTA, AVT CERTE MAGNA EX PARTE, VIOLETVR: NECESSE
» EST, VT OMNES OMNIVM ÆTATVM FIDELES, OMNES SANCTI, OMNES
» CASTI, CONTINENTES, VIRGINES, OMNES CLERICI, LEVI-
» TÆ ET SACERDOTES, TANTA CONFESSORVM MILLIA, TAN-
» TI MARTYRVM EXERCITVS, TANTA VRBIVM, TANTA PO-
» PVLORVM CELEBRITAS ET MVLTITVDO, TOT INSVLÆ, PRO-
» VINCIÆ, REGES, GENTES, REGNA, NATIONES, TOTVS PO-
» STREMO IAM PÆNE TERRARVM ORBIS PER CATHOLICAM
» FIDEM CHRISTO CAPITI INCORPORATVS, TANTO SÆCVLO-
» RVM TRACTV IGNORASSE, ERRASSE, BLASPHEMASSE, NESCIS-
» SE QVID CREDERET, PRONVNCIETVR? Ac tandem Decimo
tertio, & Vltimo, trigeſimum quartum caput Lirinenſis noſtri no-
» ſtra Apoſtolica Timotheana concludit: PROFANAS, INQVIT,
» VOCVM NOVITATES DEVITA. QVAS RECIPERE ATQVE SE-
» CTARI NVNQVAM CATHOLICORVM, SEMPER VERO HÆRE-
» TICORVM FVIT. ET REVERA, QVÆ VNQVAM HÆRESIS, NI-
» SI SVB CERTO NOMINE, CERTO LOCO, CERTO TEMPORE
» EBVLLIVIT? QVIS VNQVAM HÆRESES INSTITVIT, NISI QVI
» SE PRIVS AB ECCLESIÆ CATHOLICÆ VNIVERSITATIS ET AN-
» TIQVITATIS CONSENSIONE DISCREVERIT? QVOD ITA ESSE,
» LVCE CLARIVS EXEMPLA DEMONSTRANT. QVIS ENIM VN-
» QVAM ANTE PROFANVM ILLVM PELAGIVM TANTAM VIR-
» TVTEM LIBERI PRÆSVMPSIT ARBITRII, VT AD HOC IN BO-
» NIS REBVS PER ACTVS SINGVLOS AD IVVANDVM NECESSA-
» RIAM DEI GRATIAM NON PVTARET? QVIS ANTE PRODIGIO-
» SVM DISCIPVLVM EIVS, CELESTIVM, REATV PRÆVARICA-
» TIONIS ADÆ, OMNE HVMANVM GENVS DENEGAVIT ADSTRI-
» CTVM? QVIS ANTE SACRILEGVM ARRIVM, TRINITATIS VNI-
» TATEM DISCINDERE? QVIS ANTE SCELERATVM SABELLIVM,
» VNITATIS TRINITATEM CONFVNDERE AVSVS EST? QVIS AN-
» TE CRVDELISSIMVM NOVATIANVM, CRVDELEM DEVM DIXIT,
» EO QVOD MALLET MORTEM MORIENTIS, QVAM VT
» REVERTATVR ET VIVAT? QVIS ANTE MAGVM SIMONEM,
» APOSTOLICA DISTRICTIONE PERCVSSVM, A QVO VETVS ILLE
» TVRPITVDINVM GVRGES VSQVE IN NOVISSIMVM PRISCILLIA-
» NVM, CONTINVA ET OCCVLTA SVCCESSIONE, MANAVIT, AV-
» CTOREM MALORVM, ID EST, SCELERVM, IMPIETATVM, FLA-

GITIORVMQVE NOSTRORVM AVSVS EST DICERE CREATOREM « I. TIMOTH.
DEVM? QVIPPE QVEM ADSERIT TALEM HOMINEM MANIBVS I- « VI.
PSAM SVIS CREARE NATVRAM, QVÆ PROPRIO QVODAM MO- «
TV, ET NECESSARIÆ CVIVSDAM VOLVNTATIS IMPVLSV, NIHIL «
ALIVD POSSIT, NIHIL ALIVD VELIT NISI PECCARE, EO QVOD «
FVRIIS VITIORVM OMNIVM EXCITATA ET INFLAMMATA, IN «
OMNIVM TVRPITVDINVM BARATHRA INEXHAVSTA CVPIDITA- «
TE RAPIATVR. INNVMERA SVNT TALIA, QVÆ BREVITATIS «
STVDIO PRÆTERMITTIMVS; QVIBVS TAMEN CVNCTIS SATIS «
EVIDENTER PERSPICVEQVE MONSTRATVR, HOC APVD OMNES «
FERE HÆRESES QVASI SOLENNE ESSE AC LEGITIMVM, VT SEM- «
PER PROFANIS NOVITATIBVS GAVDEANT, ANTIQVITATIS SCI- «
TA FASTIDIANT, ET PER OPPOSITIONES FALSI-NOMINIS SCIEN- «
TIÆ A FIDE NAVFRAGENT. CONTRA VERO CATHOLICORVM «
HOC FORTE PROPRIVM, DEPOSITA SANCTORVM PATRVM ET «
COMMISSA SERVARE, ET DAMNARE PROFANAS NOVITATES; «
ET SICVT DIXIT, ATQVE ITERVM PRÆDIXIT APOSTOLVS: SI « Galat.1.v.9.
QVIS ADNVNCIAVERIT PRÆTER QVAM QVOD ACCEPTVM EST, «
ANATHEMA SIT. Hucuſque GALLICANI DEPOSITI CVSTOS admi- «
randus planè Vincentius Lirinenſis. Noſtri verò APOSTOLICI DE-
POSITI iterum memini alterâ meâ Timotheanâ, capite primo:
vbi cùm dixiſſem; Formam habe Sanorum Verborum quæ à me
audiſti; mox ſubiunxi, BONVM DEPOSITVM CVSTODI PER SPI- « 2.Tim.1.v.13.
RITVM SANCTVM. Quid verò qualeve ſit illud Depoſitum, expo- « v.14.
ſui capite ſecundo, cùm dixi: Et quæ audiſti à me PER MVLTOS « ibid.v.2.
TESTES, hæc commenda FIDELIBVS HOMINIBVS qui idonei erunt «
& alios docere. Ac rurſus capite tertiò: Tu verò permane in iis « ibid.c.3.v.14.
quæ didiciſti, & credita ſunt tibi, SCIENS A QVO DIDICERIS. In «
Materia enim Religionis, vtpote Traditionis, (vnde Religio ac
Religionis Doctrina, TRADITIO, Παράδοσις, à me ferme vbique di-
cta eſt) non ſolùm QVID ſed & A QVO didiceris acceperiſve,
omnino neceſſe eſt ſcias; vt veritati nuncij par ſit cognitionis cer-
titudo: quæ cùm credis quod non vides, minuitur & augetur pro
merito ac dignitate adteſtantis. Atque hæc de Timotheana Prima,
quæ QVARTA Epiſtola noſtra eſt. Nunc, vt ille, qui poſtquam DE
ORATORE ſcripſiſſet, ORATOREM compoſuit, vt exprimeret di-
centem eum, cuius laudes dicendi omnes oratione complexus eſ-
ſet; quandoquidem DE EPISCOPO in Timotheo egimus, iam
EPISCOPVM agentem in Tito, ad quem quinta noſtra data
eſt, videamus.

CAP. XLIX. EPISTOLA AD TITVM.

Epiſtola ergo AD TITVM, quæ QVINTA eſt, breuior eſt quàm quæ ad Timotheum,
quòd Titus vt grandior natu, ita & rebus gerendis exercita-
tior foret; deinde Timotheus ex Iudæis, quàm qui ex Gen-
tilibus Titus, Diſcipulus, pluribus informandus erat. Hoc vnum
præterea vt attentiùs audias, inſinuo, nempe Regiam hanc, vt
Timotheanam, eſſe; in qua inuenies quoque in Principes Officium

Rationalem, quæ eſt altera pars Humanæ Naturæ; dicit eum DI- TIT. I.
MIDIATAM Chriſti introduxiſſe OECONOMIAM. TERTIVM; DE
QVINQVE DOCTRINALIBVS VIRTVTIBVS EPISCOPI: QVARVM
PRIMA EST, VT SIT DOCTVS; SECVNDA, VT DOCTRINAM VE-
RITATIS CONSTANTER TENEAT; TERTIA, VT DOCEAT ALIOS;
QVARTA, VT IDONEVS SIT AD EXHORTANDVM; QVINTA,
VT ETIAM POTENS SIT AD REDARGVENDVM CONTRADICEN-
TES: Amplectentem eum qui SECVNDVM DOCTRINAM eſt, FI- « v.9.
DELEM SERMONEM, VT POTENS SIT EXHORTARI in DOCTRINA «
SANA, & EOS QVI CONTRADICVNT, ARGVERE: Ἀντεχόμενον (pro- «
priè TENACEM, vt Ambroſianus legit) τοῦ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΔΑΧΗΝ
ΠΙΣΤΟΥ ΛΟΓΟΥ, ἵνα ΔΥΝΑΤΟΣ ᾖ καὶ ΠΑΡΑΚΑΛΕΙΝ ἐν τῇ ΔΙΔΑ-
ΣΚΑΛΙΑ ΤΗ ΥΓΙΑΙΝΟΥΣΗ, καὶ ΤΟΥΣ ΑΝΤΙΛΕΓΟΝΤΑΣ ΕΛΕΓΧΕΙΝ.
Ex hoc quoque patet differentia Presbyteri & Epiſcopi, quòd Pre-
ſbyteros bonos, vtpote duplici honore dignos, nec tamen laboran-
tes in Verbo & Doctrina agnoſcam, prioris ad Timotheum quin-
to; Epiſcopos autem nullos niſi Doctos, penes quos Cauſæ Maio-
res, & Defenſio Doctrinæ. QVARTVM; DE HÆRETICIS ET SCHI-
SMATICIS: Sunt enim multi INOBEDIENTES, (Græcè, NON SVB- « v.10.
DITI: vt & ſuprà Vulgatus Interpres & hîc Hieronymus vertit, Ἀνυ-
πότακτοι,) VANILOQVI & SEDVCTORES (Græcè, φρεναπάται, hoc eſt, «
MENTIVM DECEPTORES, vt habet Hieronymi Textus) Εἰσὶ γὰρ πολλοὶ «
ΑΝΥΠΟΤΑΚΤΟΙ, ΜΑΤΑΙΟΛΟΓΟΙ, καὶ ΦΡΕΝΑΠΑΤΑΙ. Atque hæc de
iis de quibus addidi: COINQVINATIS autem & INFIDELIBVS nihil « v.15.
eſt mundum, ſed inquinatæ ſunt eorum & MENS & CONSCIEN- «
TIA. Confitentur ſe noſſe Deum; factis autem negant, cùm ſint «
ABOMINATI & INCREDIBILES (Græcè, ABOMINABILES & IMPER- «
SVASIBILES, vel, vt Hieronymus & Ambroſianus legunt, EXSE-
CRABILES & INOBEDIENTES, Βδελυκτοὶ καὶ Ἀπειθεῖς,) & AD OMNE «
OPVS BONVM REPROBI. Hi Hæreticorum, hi Schiſmaticorum Titu- «
li. QVINTVM; DE BONIS OPERIBVS: In omnibus teipſum præbe « TIT. II.
EXEMPLVM BONORVM OPERVM: Περὶ πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος ΤΥ- « v.7.
ΠΟΝ ΚΑΛΩΝ ΕΡΓΩΝ. Quod enim Epiſcopum Exemplar Bonorum
Operum facit, & Bona Opera & Hominum Libertatem in iis quæ
ad Deum ſunt, commendat ac declarat. SEXTVM; DE IVSTITIA
OPERVM: Apparuit enim GRATIA DEI Saluatoris noſtri omnibus « v.11.
hominibus, ERVDIENS nos, vt abnegantes Impietatem & SECVLA- «
RIA DESIDERIA, Sobriè & IVSTE, & Piè viuamus in hoc ſæculo: «
Ἐπεφάνη γὰρ Η ΧΑΡΙΣ τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, ΠΑΙΔΕΥΟΥΣΑ
ἡμᾶς, ἵνα, ἀρνησάμενοι τὴν Ἀσέβειαν, καὶ τὰς ΚΟΣΜΙΚΑΣ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ, Σω-
φρόνως, καὶ ΔΙΚΑΙΩΣ, καὶ Εὐσεβῶς ζήσωμεν, ἐν τῷ ΝΥΝ αἰῶνι. SI IVSTE
viuitur, ergò IVSTITIA Operum. Et certè hac ſententia ſummam
Vitæ Chriſtianæ complexus ſum, definiens eam his tribus, So-
brietate ſeu Temperantia, (vnde Ambroſianus legit, TEMPE-
RANTER) Iuſtitia, & Pietate: Temperantiâ quâ quiſque
bene ſit erga Se-ipſum ordinatus; Iuſtitiâ, quâ erga Proxi-

TIT. II. mos; Pietate, qua erga Deum: quemadmodum pulchrè locum hunc exponit Fulgentius, libro primo De Remiſſione Peccatorum, capite vigeſimo octauo, ita concludens: Quiſquis ergo vult » AD REGNVM peruenire CÆLORVM, viuat SOBRIVS in Semetipſo; » IVSTITIAM ſeruet in Proximo, PIVS perſeueret in Deo. SEPTIMVM; DE MVLTITVDINE CATHOLICORVM AC DE HÆRETI-
v.13. » CORVM PAVCITATE: Exſpectantes BEATAM SPEM, & Aduentum » GLORIÆ MAGNI DEI, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, Qui dedit » ſemetipſum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate, & » MVNDARET SIBI Populum ACCEPTABILEM: Προσδεχόμενοι τὴν ΜΑΚΑΡΙΑΝ ΕΛΠΙΔΑ, καὶ Ἐπιφάνειαν Τῆς Δόξης ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΘΕΟΥ, καὶ Σωτῆρος Ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, Ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ Ἡμῶν, ἵνα λυτρώσηται Ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ ΚΑΘΑΡΙΣΗ ΕΑΥΤΩ Λαὸν ΠΕΡΙΟΥΣΙΟΝ. Auguſtinus enim, qui primus detexit Aſtutias iſtas Hæreticas, quibus » HÆRETICI, vt contra Donatiſtas ait; SEMPER DE PAVCITATE » GLORIANTVR, ET SEDVCERE, SI POSSINT, MVLTITVDINEM, » QVÆRVNT; pro, ACCEPTABILEM, legit, ABVNDANTEM: (quoniam ſcilicet apud Græcos Περιουσία ABVNDANTIA eſt:) & Epiſtolâ quadrageſimâ octauâ, & libro De Vnitate Eccleſiæ, capite decimo quarto, vbi citat hunc locum, pro Multitudine eorum qui ſunt in Eccleſia. Porrò Hieronymus in Commentario ſcribit, ſe de Græca voce Περιούσιον, Sapientes huius ſæculi conſuluiſſe; nec diſcere ab eis potuiſſe quid ſignificaret: vnde putat vocabulum eſſe Sacris Scripturis, ſicut à LXX. translatæ ſunt, proprium, qua vtuntur Græci Interpretes, Exodi decimo nono, Deuteronomij ſeptimo, decimo quarto, & vigeſimo ſexto, necnon & Pſalmo centeſimo trigeſimo quarto, & Malachiæ tertio: in quorum locorum penultimo Septuaginta & Theodotio, teſte Hieronymo, Περιουσιασμὸν verterunt: Aquila verò & Quinta Editio poſuerunt Περιούσιον, nulla ſignificationis diuerſitate. Cæterùm videntur Antiqui illi Teſtamenti Veteris Interpretes, quorum proprio verbo vſus ſum, tanquam in nube,
Matth.6.v.11. Ἐπιούσιον illud Euangelicum Orationis Dominicæ quod per SVPERSVBSTANTIALE conuerſum eſt, vidiſſe: cumque ſubeſſe aliquid myſterij, ac in myſterio, nouitatis, ſubodorarentur, nouis & ignotis rebus noua & ignota nomina indidiſſe; vt pro Ἐπιουσίῳ, Περιούσιον dicerent; dum nec omittere, nec tamen intelligere poſſent, POPVLVM SVBSTANTIALEM; qui peculiari ac ſingulari egregioque ac Regio ritu, ex οὐσίᾳ, vt ſuperiùs dictum eſt, atque Subſtantia ſua, à Chriſto Rege diuinitus aleretur, ex eaque per CONCORPORALITATIS illud à nobis abunde explicatum MYSTERIVM, tanquam conſtaret. OCTAVVM; DE SANCTA ZELOTYPIA CHRISTIANORVM, ARDENTIQVE INTER EOS ÆMVLATIONE, FERVORE AC ZELO AD BONA OPERA CERTATIM FACIENDA; ET QVOD SAN-
v.14. » CTITAS SIT NOTA ECCLESIÆ: Sectatorem Bonorum Operum: Ζηλωτὴν Καλῶν Ἔργων. Pro SECTATORE, Ζηλωτὴν, Zelotem, id eſt, ÆMVLATOREM, vti legunt Hieronymus & Ambroſianus, ſiue

STVDIOSVM

STVDIOSVM dixi, vt quod vrgent Græci Interpretes exponerem, vi- TIT. II.
delicet haud ſimpliciter à nobis exigi opera virtutis. Ait enim Æ-
MVLATOREM, inquit Chryſoſtomus, hoc eſt, magna cum alacrita-
te & ingenti ſtudio & animo, virtutis opera capeſſentem. Hanc
verò partem adieci, vt inſinuarem ita demum nos fore POPVLVM
ACCEPTABILEM & PECVLIAREM Chriſto, ſi Bonorum Operum per-
ſtudioſi fuerimus; quandoquidem ad hunc finem nos ipſe redeme-
rit. NONVM; DE PRÆCEPTO AVCTORITATIS SERVANDÆ: Hæc « v. vlt.
loquere & exhortare, & argue CVM OMNI IMPERIO. nemo te con- «
temnat: Ταῦτα λάλει, καὶ παρακάλει, καὶ ἔλεγχε ΜΕΤΑ ΠΑΣΗΣ ΕΠΙΤΑ- «
ΓΗΣ. μηδείς σου περιφρονείτω. Quod quidem præceptum liquet non eſ-
ſe contrarium illi, quo Timotheum admonebam, vt IN OMNI PA- 2. Tim. 4.
TIENTIA argueret, ſecundâ Timotheanâ, capite quarto. Nec enim v. 2.
auctoritatis oſtenſio cum manſuetudine & patientia pugnat. Hoc
certè loco commemoranda Diui Hieronymi interpretatio eſt in
poſteriora hæc verba: Nemo te contemnat. Namque præter multa
grauiſſima quæ curioſè vndique conquirit, & Epiſcopalis auctorita-
tis magnam commendationem continet, & vim naturamque Hierar-
chiæ cum omnibus Ordinibus apprimè deſcribit: Exiſtimet, inquit, ali- «
quis hoc ipſum nunc ad Titum ſcribi quod ad Timotheum dictum eſt: «
Nemo adoleſcentiã tuam contemnat. Nos verò iuxta Græci Sermonis « 1. Tim. 4.
differentiam, aliud putamus ſignificare, περιφρονείτω, quod hîc ſcribi- « v. 12. Tit. 2.
tur, & aliud καταφρονείτω, quod ad Timotheum dictum eſt; & præpoſi- « v. vlt.
tiones περὶ, vel κατὰ ſenſum facere diuerſum. Quod autem non fortuitò, «
& vt libet, PAVLVS APOSTOLVS, non ſolùm Nominibus & Verbis, «
verùm etiam Præpoſitionibus diuerſis vtatur, pro varietate cauſarum; «
perſpicuum fieri poterit, ex eo quod ait; Mulier enim EX viro: vir ve- « 1. Cor. 11.
rò PER mulierem. Et alibi: Quia EX eo, & PER eum, & IN ipſo « v. 8. Col. 1.
ſunt omnia. Necnon & illud: PAVLVS APOSTOLVS, non AB ho- « v. 16.
minibus, neque PER hominem. Exiſtimamus itaque καταφρόνησιν, ad « Gal. 1. v. 1.
contemptum propriè pertinere, vel cùm quis inter equuleum lami- «
naſque diſtentus, contemnit dolorem, & nec Iudicis comminatio- «
nem, nec circunſtantis populi fremitum pertimeſcit; ſed pro con- «
feſſione martyrij, vniuerſa ſupplicia contemnit & deſpicit. Econ- «
trario autem eſt & malus contemptus, de quo & Habacuc Spiritu «
Sancto in ſe loquente teſtatur: Videte contemptores, & inſpicite, « Habac. 1.
& admiramini mirabilia, & diſperdimini. Iuxta quod, ad Timo- « v. 1. &
theum quoque ſcriptum diximus: Nemo adoleſcentiam tuam con- « Act. 13. v. 41.
temnat: id eſt, nolo te talem exhibeas, vt poſſis ab aliquo meritò « 1. Tim. 4.
contemni. Περιφρόνησις autem illud ſonat, ſicut Stoici tamen adſe- « v. 12.
runt, qui diſtingunt inter verba ſubtiliter, cùm quis confidens ſibi «
ſe alio eſſe meliorem, deſpicit eum quem inferiorem putat; & ſu- «
per, id eſt, plus, ſapiens, humiliorem exiſtimat dignum eſſe con- «
temptu. Tale quid, intumeſcens ſuperbiæ vanitate, & cælum ipſum «
ſolemque deſpiciens, apud Græcos quidam dixiſſe deluditur: Ἀερο- «
βατῶ, καὶ περιφρονῶ τὸν Ἥλιον: quod nos Latinè poſſimus dicere: Scan- «

Sſſ

TIT. II. » do per aërem, & pluris me noui eſſe quàm Solem. Περιφρονείτω er-
» go, quæ nunc ad Titum ponitur, illum ſenſum habet : NEMO EO-
» RVM QVI IN ECCLESIIS SVNT, TE SEGNITER AGENTE, SIC VI-
» VAT, VT SESE PVTET ESSE MELIOREM. QVALIS ENIM ÆDIFI-
» CATIO ERIT DISCIPVLI, SI SE INTELLIGAT MAGISTRO ESSE
» MAIOREM ? Vnde non ſolùm EPISCOPI, PRESBYTERI, & DIACO-
» NI debent magnoperè prouidere, vt Cunctum Populum, CVI PRÆ-
» SIDENT, Conuerſatione, Sermone, ac Scientia præcedant : Ve-
» rum & Inferior Gradus, EXORCISTÆ ; LECTORES, ÆDITVI, &
» omnes omnino qui Domui Dei ſeruiunt. QVIA VEHEMENTER
» ECCLESIAM CHRISTI DESTRVIT, MELIORES LAICOS ESSE QVAM
» CLERICOS. DECIMVM ; DE SACRA PONTIFICVM AC REGVM
TIT. III. » CONCORDIA : Admone illos PRINCIPIBVS ET POTESTATIBVS ſub-
v. 1. » ditos eſſe : Υπομίμνησκε αὐτοὺς, ΑΡΧΑΙΣ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑΙΣ ὑποτάσσεσθαι.
At quanta eſſe Regum obſeruantia in eos debet, per quos diuina eorum & Potentia & Maieſtas Populo Dei credenda colendaque proponitur? De ſe neceſſe eſt ante dubitent Reges, quàm de iis dubitari ſinant, quorum præconio, quod ſunt, creduntur. VNDECIMVM ; DE INTIMA SACRAMENTORVM VIRTVTE, ET QVOD ALIVD SINT QVAM SYMBOLA QVÆDAM EXTERNA, QVIBVS SALVS PER CHRISTVM ACCEPTA VELVT SIGILLIS OBSIGNETVR ET CONFIRMETVR ; QVODQVE NON IVSTIFICENTVR FIDELES SOLA IMPVTATIONE IVSTITIÆ CHRISTI, SED VERAM HABEANT IVSTITIAM SIBI PER CHRISTVM INHÆRENTEM, SINE QVA NE-
v. 5. » MO SPIRITV AC MENTE RENOVATVS VERE DICI POSSIT : Per
» LAVACRVM REGENERATIONIS ET RENOVATIONIS Spiritus San-
» cti : Διὰ ΛΟΥΤΡΟΥ ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΚΑΙΝΩΣΕΩΣ Πνεύματος Ἁγίου. LAVACRVM igitur REGENERATIONIS ; quia qui Baptiſmi Sacramento foris abluuntur, intus regenerantur in Filios Dei, & renouantur per Gratiam Adoptionis, idque ex inſtitutione Chri-
Ioan. 3. v. 5. ſti, qui dixit : NISI QVIS, Ioannis tertio. Quod enim Chriſtus dicit,
Eph. 5. v. 26. EX AQVA ; ego Paulus, PER LAVACRVM, itemque alibi, MVNDANS LAVACRO AQVÆ, non nudam ſonat Obſignationem ſalutis acceptæ, ſed cauſalitatem quamdam; ita vt verè dicatur, Homines per Baptiſmum, tanquam inſtrumentum operationis Diuinæ, Regenerari, Mundari, ac Iuſtificari. LAVACRVM verò RENOVATIONIS ; quia per Baptiſmum VETVS HOMO exuitur, & induitur NOVVS ; dum ſcilicet is qui Baptizatur, depoſita vetuſtate peccati, in Nouam tranſit Creaturam in Iuſtitia & Sanctitate Veritatis. Nominatur autem Spiritus Sancti perſona, quòd huic ea peculiariter opera ſoleant adſcribi, quæ ſunt gratuitæ erga homines bonitatis diuinæ. Qui ergo aliter docent, blaſphemant quod non intelligunt, Magnum illud Fidei Sacramentum, quod in eo poſitum eſt vt Corpus tangat & Cor abluat. DVODECIMVM ; DE IVSTIFICATIONE, QVOD NON CONSISTAT IN SOLA REMISSIONE PECCATORVM, SED ETIAM AC PRÆCIPVE IN DONIS SPIRITVS

SANCTI SVPER NOS EFFVSIS, CVIVSMODI SVNT FIDES, SPES, ET TIT.III.
CHARITAS, CVM REMISSIO PECCATORVM NON APTE DICATVR
EFFVNDI : Quem EFFVDIT in nos abundè : Οὗ ΕΞΕΧΕΕΝ ἐφ' ἡμᾶς « v.6.
πλουσίως. DECIMVM TERTIVM ; DE PLENA MYSTERII, APVD
CHRISTIANOS, BONORVM OPERVM FIDE : FIDELIS SERMO EST, « v.8.
ET DE HIS VOLO TE CONFIRMARE, Vt curent, BONIS OPERIBVS «
PRÆESSE QVI CREDVNT DEO : ΠΙΣΤΟΣ Ο ΛΟΓΟΣ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ «
ΤΟΥΤΩΝ ΒΟΥΛΟΜΑΙ ΣΕ ΔΙΑΒΕΒΑΙΟΥΣΘΑΙ, Ἵνα φροντίζωσι ΚΑΛΩΝ
ΕΡΓΩΝ ΠΡΟΙΣΤΑΣΘΑΙ ΟΙ ΠΕΠΙΣΤΕΥΚΟΤΕΣ ΤΩ ΘΕΩ. Id eſt, Vt
qui in Deum, tanquam Salutis Auctorem, crediderunt, curam ha-
beant Bonorum Operum, ac ſolliciti ſint vt ea non ſolùm exer-
ceant, ſed etiam omni ſtudio promoueant, tanquam Operum Exa-
ctores & Præfecti. DECIMVM QVARTVM ; DE CONDEMNANDIS,
VITANDIS, EXCOMMVNICANDISVE HÆRETICIS : HÆRETICVM «
HOMINEM, poſt VNAM & SECVNDAM Correptionem, DEVITA : «
Sciens quia SVBVERSVS EST qui eiuſmodi eſt, & delinquit, «
CVM SIT PROPRIO-IVDICIO-CONDEMNATVS : ΑΙΡΕΤΙΚΟΝ ΑΝ- «
ΘΡΩΠΟΝ, μετὰ ΜΙΑΝ καὶ ΔΕΥΤΕΡΑΝ Νουθεσίαν ΠΑΡΑΙΤΟΥ· Εἰδὼς
ΟΤΙ ΕΞΕΣΤΡΑΠΤΑΙ ὁ τοιοῦτος, καὶ ἁμαρτάνει, ΩΝ ΑΥΤΟΚΑΤΑΚΡΙΤΟΣ.
Epiſcopalis Correptio, Νουθεσία aptiſſimè dicitur, quaſi AMISSÆ
MENTIS REPOSITIO : quod optimè conuenit cum Hæreſiarchis, quos
paulo antè, MENTIVM SEDVCTORES, Φρεναπάτας, appellabamus. Tit.1.v.10.
Denique Patres innumeri, tam Græci, quàm Latini, POST PRIMAM
CORREPTIONEM, legunt; videlicet ob contagionem morbi · orta-
que hæc lectio, quamuis nec multùm nec diu probata, potiſſi-
mùm ex quibuſdam Codicibus Græcis. Quidquid ſit, Hæreti-
cus eſt, Αὐτοκατάκριτος, ſiue PROPRIO-IVDICIO-CONDEMNA-
TVS. Peccat enim non quomodocumque, ſed ita vt proprio ſe
iudicio condemnet, dum præueniens quodammodo Iudicium Epi-
ſcopi, quo condemnandus eſſet, & à Fidelium Societate ſeparan-
dus ; ipſe ſemetipſum ab ea ſeparat, palàm & pertinaciter ab eius
doctrina diſſentiens. Per hoc ergo, quod dixi, Hæreticum eſſe
PROPRIO-IVDICIO-CONDEMNATVM ; eum ab aliis Excom-
municatis diſtinxi. Nam alij ſolent inuiti proiici extra Eccle-
ſiam : at Hæretici SEMETIPSOS SEGREGANT, vt ait Sanctus Ep.Iud.v.19.
Iudas Apoſtolus ; id eſt, ſeipſos excommunicant. Sed ſupra iam
ſatis multa De Αὐτοκατακρίτῳ egimus, vt ad claudendam hanc
QVINTAM Epiſtolam properemus. DECIMVM igitur QVIN-
TVM atque VLTIMVM ; DE BONIS OPERIBVS, AC DE LI-
BERO ARBITRIO ; QVODQVE HOMINES SINT DOMI-
NI SVORVM ACTVVM, ET LIBERVM HABEANT AR-
BITRIVM ETIAM IN IIS QVÆ AD PIETATEM PERTI-
NENT : Diſcant autem & NOSTRI Bonis Operibus Præeſſe ad «Tit.3.v.14.
vſus neceſſarios : Μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ΗΜΕΤΕΡΟΙ, Καλῶν Ἔργων «
Προΐστασθαι, εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας. NOSTRI autem, ſiue, ΗΜΕΤΕΡΟΙ,

TIT. III. id eſt, feruentes Chriſtiani, de quibus ſequenti, id eſt, vltimo verſi-
v. 15. » culo, dictum eſt, QVI NOS AMANT IN FIDE. Iam SEX-
CAP. L. TÆ, nempe ad Corinthios Poſterioris, Nicopoli, vt veriſimilius eſt,
II. COR. I. (anno ætatis meæ quinquageſimo ſeptimo, vndecim annos ante
Martyrium, quod in annum noſtrum ſexageſimum octauum inci-
dit,) datæ, per Titumque latæ, hæc Apoſtolicorum Dogmatum
Summa eſt. PRIMVM; DE APOSTOLICA CVM EPISCOPIS FRA-
v. 1. » TERNITATE: Et Timotheus Frater: Καὶ Τιμόθεος ὁ Ἀδελφός. Fratrem
dixi, non tam ob Communionem Fidei, quâ Chriſtiani omnes Fra-
tres ſunt, ac dicuntur; quàm ob dignitatem Miniſterij Euangelici,
in quo Timotheum Socium & quaſi Coapoſtolum agnoſcebam:
licèt ipſe multis alioqui nominibus, ita Deo volente, ſuperior eſ-
ſem. Haud diſſimili ratione, inquit Diuus Thomas, qua Roma-
nus Pontifex omnes Epiſcopos ſolet appellare Fratres. Cuius com-
parationis causâ hunc locum, alioqui obuium, explanare cenſui. SE-
v. 10. » CVNDVM; DE MEDIATIONE INTERCESSIONIS: In quem ſpera-
» mus, quoniam & adhuc eripiet. Adiuuantibus & vobis in oratio-
» ne pro nobis: vt ex multorum perſonis, eius quæ in nobis eſt do-
» nationis per multos gratiæ agantur pro nobis: Εἰς ὃν ἠλπίκαμεν, ὅτι
καὶ ἔτι ῥύσεται. Συνυπουργούντων καὶ ὑμῶν ὑπὲρ ἡμῶν, τῇ δεήσει, ἵνα ἐκ πολ-
λῶν προσώπων, τὸ εἰς ἡμᾶς Χάρισμα, διὰ πολλῶν Εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ἡμῶν.
Dum me aliorum apud Deum intercedentium, immo plurium pre-
cibus iuuandum & credidi & docui, haud certè vnius omnium me-
tui Mediatoris indignationem ac offenſam, quam ſcrupuloſè veſtri
Nouatores fingunt, vbi à Sanctorum cum Chriſto regnantium
Orationibus ſibi temperant ex Fide Ficta. Coguntur tandem delicati
illi, communi ſuo MEDIATIONIS loco moti ac pulſi, notiſſima il-
la diſtinctione ac diuiſione quæ fit in INTERCESSIONEM ac RE-
DEMPTIONEM, confugere, mutato Medio, ad quæſtionem aliam,
de iis quæ agi poſſunt poſt mortem. At ridiculum eſt, philoſo-
phandi deſultorium illud genus, nec ſatis reſponſione dignum, ſi
modò meminerimus, manentem ſemper & vbique Charitatem,
ſemper & vbique agere idem; nec Militantium quàm Trium-
phantium conditionem potiorem: & Paganicum inuentum eſſe
morientium cogitationes Lethæo flumine immergere. Porrò do-
cet hic locus, vbi multi Deum orant, non ſolùm faciliùs id quod
petitur, impetrari; (quia difficile eſt multorum preces non exaudiri)
verùm & alterum fructum inſignem continuò ſequi, vt iidem mul-
ti de dono vel donis impetratis, Deo gratias agant. Qui quidem
fructus, quia ſemper cum lætitia coniunctus eſt, & cum Beatis in
æternum permanſurus, vtique ſummopere eſt exoptandus. In re-
ducendo Ignatio Conſtantinopolitano Patriarcha, auctor Vitæ ac
Certaminis eius Nicetas, cognomento Dauid Paphlagon, Prolego-
menis ad Octauam Synodum, rem huic propoſito accommoda-
» tam accidiſſe narrat, his verbis: RES verò tunc DIVINA fiebat.

Nec par eſt, vt Sacrum omen, quod in ingreſſu Ignatij accidit, præ- II.COR.I
termittamus. Intrantem namque Ignatium Populus quidem ſup
plex veneratur; SACERDOS AVTEM IN ADYTIS OBLATIONEM
DOMINO FACIENS CLAMABAT: GRATIAS AGAMVS DOMINO DEO
NOSTRO, ET MOX POPVLVS RESPONDEBAT: DIGNVM ET IVSTVM
EST. Ita ſacer Ignatius bonis ominibus Throno ſuo recepto & gu-
bernaculis Eccleſiæ reſumptis arcet à SACRIS non Photium tantùm,
& omnes ab illo initiatos, ſed omnes etiam illius ſectatores, cum
illo communicantes: precatur inſuper Imperatorem, vt OECVME-
NICAM SYNODVM cogat, QVA OMNIA ECCLESIÆ VVLNERA SA-
NARI ARBITRABATVR: Η ΙΕΡΑ δὲ τότε ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ, καθ' ὃ ἔθος ἐπι-
λεῖτο· ἄξιον δὲ μηδὲ τὴν ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ συμπεσοῦσαν ἱερὰν κληδόνα, παραλι-
πεῖν. ὁ μὲν γὰρ ἐστὼς, οἱ δὲ προσεκύνουν· Ο ΙΕΡΕΥΣ ΔΕ, ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΣΩ-
ΜΕΝ ΤΩ ΚΥΡΙΩ, ΤΗΝ ΑΝΑΦΟΡΑΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΑΔΥΤΟΙΣ ΠΟΙΟΥ-
ΜΕΝΟΣ, ΕΝΕΚΡΑΓΕΝ. Ο ΛΑΟΣ ΔΕ, ΑΞΙΟΝ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΝ, ΑΠΕΚΡΙ-
ΝΑΤΟ. οὕτως ὁ ἱερὸς Ιγνάτιος, ὑπ' ἀγαθοῖς συμβόλοις, τὸν οἰκεῖον Θρόνον ἀπει-
ληφὼς, καὶ τοὺς οἴακας αὖθις τῆς Εκκλησίας ἐγχειρισθεὶς, εἴργει μὲν ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ, οὐ Φώτιον μόνον, καὶ τοὺς Χειροτονηθέντας ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ
πάντας τοὺς κεκοινωνηκότας αὐτῷ. ἐκλιπαρεῖ δὲ τὸν Βασιλέα ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΝ
ΣΥΝΟΔΟΝ κροτῆσαι, ΔΙ' ΗΣ ΕΣΕΣΘΑΙ ΤΩΝ ΣΚΑΝΔΑΛΩΝ ΠΑΝ-
ΤΩΝ ΥΠΕΛΑΜΒΑΝΕ ΤΗΝ ΙΑΣΙΝ. TERTIVM; DE SACRAMENTO
CONFIRMATIONIS: Qui autem Confirmat nos vobiſcum in Chri- v.21.
ſto, & qui Vnxit nos, Deus. Qui & Signauit nos, & dedit Pignus
Spiritus in cordibus noſtris: Ο δὲ Βεβαιῶν ἡμᾶς, σὺν ὑμῖν, εἰς Χριστὸν, καὶ
Χρίσας ὑμᾶς, Θεός. ὁ καὶ Σφραγισάμενος ἡμᾶς, καὶ δοὺς τὸν Ἀρραβῶνα τοῦ
Πνεύματος, ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν. In illo verbo VNXIT, cui reſpondet
vox Græca, Χρίσας, nonnulli Veterum notant alluſionem eſſe ad
Vnctionem Chriſmatis, quæ in Sacramentis fit. Itaque Chriſma-
tis hîc meminerunt, necnon Sacramenti Chriſmatis, ſiue Sacra-
menti Confirmationis, Catholico ritu adminiſtrandi. Illud, SI-
GNAVIT, Græcè, OBSIGNAVIT, Σφραγισάμενος, eſt, nempe Spiritu
Sancto, id eſt, tanquam ſigillum quoddam nobis impreſſit Spiri-
tum Sanctum, varia eius largiendo Chariſmata, quæ ſigilli inſtar
nos veros Dei Nuncios ac Miniſtros probent. Sigillum quippe
Regis impreſſum aut appenſum diplomati, certam fidem inter ho-
mines facit. Pignus verò, Græcè Arrhabo ſiue Arrha eſt, Ἀρρα-
βὼν, quæ nimirum dari ſolet ad contractus aut promiſſi confirma-
tionem: vt ſenſus ſit; qui idem Deus dedit in cordibus noſtris Ar-
rham ſuarum promiſſionum, ipſum Spiritum Sanctum. Et qui-
dem intranſitiuè PIGNVS SPIRITVM legit Auguſtinus locis à Beda
recitatis. Conferendus hic locus cum eo prioris capitis Epiſtolæ
noſtræ ad Epheſios: Signati eſtis Spiritu Promiſſionis Sancto, qui Epheſ.1.
eſt pignus hereditatis noſtræ. QVARTVM; DE LICITIS SANCTIS- v.13.
QVE IVRAMENTIS: Ego autem Teſtem Deum inuoco in animam 2.Cor.1.
meam: Εγὼ δὲ Μάρτυρα τὸν Θεὸν ἐπικαλοῦμαι, ἐπὶ τὴν ἐμὴν ψυχήν. v.23.

II. COR. I. Liquet Chriſtiano Iuramentum haud illicitum eſſe, vbi neceſſitas requirit. Quod vt doceret, hunc inter alios locum protulit, Quæſtione quinta Epiſtolæ octuageſimæ nonæ, DOCTOR SVBTILIS, Auguſtinus meus. Neceſſitas autem mihi PAVLO ea tunc erat, vt ſcilicet aduersùs æmulorum calumnias meam exiſtimationem Apoſtolatuſque mei dignitatem apud Corinthios tuerer. Nam, vt ait Auguſtinus Sermone Priore, De Vita Communi ſuorum Clericorum (Bedâ & Primaſio citantibus, in illum huius Epiſtolæ verſiculum;

8. v. 21. » Prouidemus enim Bona non ſolùm coram Deo ſed etiam co-
» ram hominibus; quem locum quoque Auguſtinus adfert in hoc Sermone, cuius meminit Concilium Aquiſgranenſe, ſub Ludouico Imperatore, Anno octingenteſimo decimo ſexto celebratum:)
» Propter nos Conſcientia noſtra ſufficit nobis, propter vos Fama
» noſtra non pollui, ſed pollere debet in vobis. Tenete quod dixi
» atque diſtinguite. Duæ res ſunt CONSCIENTIA ET FAMA: Con-
» ſcientia tibi; Fama proximo tuo. QVI FIDENS CONSCIENTIÆ
» SVÆ NEGLIGIT FAMAM SVAM; CRVDELIS EST: Maximè, in lo-
» co iſto poſitus de quo dicit APOSTOLVS, ſcribens ad Diſcipulum
» ſuum; Circa omnes te ipſum bonorum præbe exemplum. Vt er-
» go vos non diu teneam, præſertim QVIA EGO SEDENS LOQVOR,
» VOS STANDO LABORATIS. & quæ ſequuntur. QVINTVM; DE
II. COR. II. v. 6. » INDVLGENTIIS: Sufficit illi qui eiuſmodi eſt, OBIVRGATIO hæc
» quæ fit à pluribus: Ita vt econtrario magis donetis & conſolemi-
» ni, ne fortè abundantiori triſtitiâ abſorbeatur qui eiuſmodi eſt.
» Propter quod obſecro vos vt confirmetis in illum charitatem. Ideo
» enim & ſcripſi vobis, vt cognoſcam experimentum veſtrum, an in
» omnibus obedientes ſitis. Cui autem aliquid donaſtis, & ego; nam
» & ego quod donaui, ſi quid donaui, propter vos, in perſona Chri-
» ſti, vt non circumueniamur à Satana. Non enim ignoramus cogi-
» tationes eius: Ἱκανὸν τῷ τοιούτῳ ἡ ΕΠΙΤΙΜΙΑ αὕτη, ἡ ὑπὸ τῶν πλειόνων. Ὥστε τοὐναντίον μᾶλλον ὑμᾶς Χαρίσασθαι, καὶ Παρακαλέσαι, μήπως τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος. Διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς, κυρῶσαι εἰς αὐτὸν ἀγάπην. Εἰς τοῦτο γὰρ καὶ ἔγραψα, ἵνα γνῶ τὴν δοκιμὴν ὑμῶν, εἰ εἰς πάντα ὑπήκοοί ἐστε. Ὧ δέ τι Χαρίζεσθε, καὶ ἐγώ. καὶ γὰρ ἐγὼ, εἴ τι Κεχάρισμαι, ᾧ κεχάρισμαι, δι' ὑμᾶς, ἐν προσώπῳ Χριστοῦ, ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ. Οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν. Vbi ſat EPITIMII aut EPITIMIORVM (vt Concilia Generalia, Septimum & Octauum, loquuntur, tranſlata ad Pœnas Canonicas voce, ex contextu huius loci Græco, in quo, Ἱκανὸν τῷ τοιούτῳ ἡ ΕΠΙΤΙΜΙΑ αὕτη, iamiam lectum eſt) vbi, inquam, ſat Epitimij vel Obiurgationis ac Pœnitentiæ actum eſt, de reliquoque indultum atque condonatum fuit, eaque relaxatio fit IN PERSONA CHRISTI, atque vicaria auctoritate Apoſtolica, contrito ac pœnitenti, extraque Pœnitentiæ Sacramentum in Salutem non in Exemplum duntaxat; dubitamus, locum illum, quem DE INDVLGENTIA LAPSIS DANDA, mox circa Sæculum ſequens Poſterio-

tes dixere, hîc fuiſſe impletum, hîc promulgatum? Apponendi modò ſunt duo Nicæni Canones, vt res cumulatè illuſtrata conſtet. In Magno quippe Nicæno Concilio ſtatutum reperitur, vt pro animi ardore, quo quis ſuſceperit iniunctam peragere pœnitentiam, poſſit Epiſcopus Indulgentiam, ne præſtitutum integrum tempus perſoluere teneatur, illi præſtare. Vndecimus Nicænus Canon prior, eſt: II. COR. II.

De his qui præter neceſſitatem præuaricati ſunt, aut præter ablationem facultatum, aut præter periculum, vel aliquid huiuſmodi (quod factum eſt ſub Tyrannide Licinij) placuit Synodo, quamuis humanitate probentur indigni, tamen eis beneuolentiam commodari. QVICVNQVE ERGO VERACITER POENITVDINEM GERVNT, Tribus Annis Fideles inter AVDIENTES habeantur; & Sex (aliàs, Septem) Annis, omni ſe contritione deiiciant; Duobus autem Annis SINE OBLATIONE Populo in Oratione communicent: Περὶ τῶν παραβάντων χωρὶς ἀνάγκης, ἢ χωρὶς ἀφαιρέσεως ὑπαρχόντων, ἢ χωρὶς κινδύνου, ἢ τινὸς τοιούτου, ὃ γέγονεν ἐπὶ τῆς τυραννίδος Λικινίου, ἔδοξε τῇ Συνόδῳ, κἂν ἀνάξιοι ἦσαν, φιλανθρωπίας ὅμως ΧΡΗΣΤΕΥΣΑΣΘΑΙ εἰς αὐτούς. ΟΣΟΙ ΟΥΝ ΓΝΗΣΙΩΣ ΜΕΤΑΜΕΛΟΝΤΑΙ, Τρία Ετη, ἐν ΑΚΡΟΩΜΕΝΟΙΣ ποιήσουσιν, οἱ πιστοὶ καὶ Ἑπτὰ Ετη, ΥΠΟΠΕΣΟΥΝΤΑΙ. Δύο δὲ Ετη, ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ, κοινωνήσουσι τῷ λαῷ, τῶν Προσευχῶν. Poſterior Canon, duodecimus, huiuſcemodi eſt: Quicumque vocati per gratiam, primum quidem impetum (aliàs, voluntatem) monſtrauerunt, deponentes militiæ cingulum; poſtmodum verò ad proprium vomitum ſunt relapſi, ita vt quidam & pecunias tribuerent, & beneficiis militiam repeterent: hi Decem Annis poſt Triennij Tempus quo inter AVDIENTES erunt, in afflictione permaneant. SED IN HIS OMNIBVS PROPOSITVM ET SPECIEM POENITENTIÆ CONVENIT EXPLORARE. QVOTQVOT ENIM METV ET LACRYMIS, ATQVE PATIENTIA, VEL BONIS OPERIBVS, REBVS IPSIS CONVERSIONEM SVAM, NON SIMVLATIONE, DEMONSTRANT; DEFINITVM TEMPVS AVDITIONIS IMPLENTES, TVM DEMVM FIDELIBVS IN ORATIONE COMMVNICENT: POSTMODVM VERO LICEBIT EPISCOPO DE HIS ALIQVID HVMANIVS COGITARE. (aliàs, CONSVLERE.) Quicunque verò indifferenter tulerunt, & aditum introeundi, (aliàs, habitum non introeundi, aut, habitum introeundi) Eccleſiam ſibi arbitrati ſunt AD CONVERSIONEM poſſe ſufficere, hi definitum modis omnibus tempus impleant: Οἱ δὲ προσκληθέντες μὲν ὑπὸ τῆς Χάριτος, καὶ τὴν πρώτην ὁρμὴν ἐνδειξάμενοι, καὶ ἀποθέμενοι τὰς ζώνας, μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τὸν οἰκεῖον ἔμετον ἀναδραμόντες, ΩΣ ΚΥΝΕΣ, ὥς τινας καὶ ἀργύρια προέσθαι, καὶ ΒΕΝΕΦΙΚΙΟΙΣ, (aliàs, δωρεαῖς καὶ ὑποσχέσεσι) κατορθῶσαι τὸ ἀναστρατεύσασθαι, οὗτοι Δέκα Ετη ὑποπιπτέτωσαν, μετὰ τὸν τῆς Τριετοῦς ΑΚΡΟΑΣΕΩΣ Χρόνον. ΕΦ' ΑΠΑΣΙ ΔΕ ΤΟΥΤΟΙΣ, ΠΡΟΣΗΚΕΙ ΕΞΕΤΑΖΕΙΝ ΤΗΝ ΠΡΟΑΙΡΕΣΙΝ, ΚΑΙ ΤΟ ΕΙΔΟΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ. ΟΣΟΙ ΜΕΝ ΓΑΡ ΚΑΙ ΦΟΒΩ, ΚΑΙ ΔΑΚΡΥΣΙ, ΚΑΙ ΥΠΟΜΟΝΗ, ΚΑΙ ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑΙΣ, ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΝ, ΕΡΓΩ, ΚΑΙ ΟΥ ΣΧΗΜΑΤΙ, ΕΠΙΔΕΙΚΝΥΝΤΑΙ, ΟΥΤΟΙ ΠΛΗΡΩΣΑΝΤΕΣ ΤΟΝ

II.COR.II. ΧΡΟΝΟΝ ΤΟΝ ΩΡΙΣΜΕΝΟΝ, ΤΗΣ ΑΚΡΟΑΣΕΩΣ, ΕΙΚΟΤΩΣ ΤΩΝ ΕΥΧΩΝ ΚΟΙΝΩΝΗΣΟΥΣΙ; ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΕΞΕΙΝΑΙ ΤΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, ΚΑΙ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΤΕΡΟΝ ΤΙ ΠΕΡΙ ΑΥΤΩΝ ΒΟΥΛΕΥΣΑΣΘΑΙ. Ὅσοι δὲ ἀδιαφόρως ἤνεγκαν, καὶ τὸ σχῆμα τοῦ μὴ εἰσιέναι, (aliàs, τοῦ εἰσιέναι) εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀρκεῖν αὐτοῖς ἡγήσαντο, ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΝ, ἐξ ἅπαντος πληρούτωσαν τὸν Χρόνον. Hæc DE LAPSIS, ſiue, Περὶ τῶν Παραπεπτωκότων, vt antecedens, videlicet decimus, Canon loquitur, à Nicænis Patribus initio conſtituta, non modò Diſciplinæ vigorem, ſed multò maximè in relaxandis Lapſorum fideliter Pœnitentium, iniunctamque Pœnitentiam adimplentium, Pœnitentiis ſiue Peccatorum Pœnis. Epiſcopalis Auctoritatis ac Indulgentiæ vſum indicantia quibuſcunque. Quare cùm hunc noſtrum Corinthiacum locum tractaret Pacianus, Epiſcopus Barchiononenſis, temporibus Theodo-
» ſij, Epiſtolâ contra Nouatianos tertiâ, ad Sympronianum: Vides,
» (inquit) APOSTOLI INDVLGENTIAM, proprias etiam ſententias tem-
» perantem. Atque ea, hoc loco DE INDVLGENTIIS POENITENTIVM dicta ſufficiant, ſi modò notiſſima quidem, ac inſignia illa duo loca, Tertulliani nimirum ac Cypriani, ſine quibus haud ſatis quod in Materia DE INDVLGENTIIS dicitur, conſtare videtur, adferamus. Vterque Eccleſiaſticam Indulgentiam veteri verbo PACEM appellat. Locus Tertulliani ad Martyres eſt, capite primo, ad
» quos in carcere poſitos ſcribit, his verbis: Quam PACEM quidam
» in Eccleſia non habentes, à Martyribus in carcere exorare conſue-
» uerunt. Cypriani autem, ex Epiſtola vndecima proferri ſolet, vbi
» ſic loquitur de Lapſis ad Martyres: Illi contra Euangelij Legem,
» contra veſtram quoque honorificam petitionem, ANTE ACTAM
» POENITENTIAM, ante EXOMOLOGESIM grauiſſimi atque
» extremi delicti factam, ANTE MANVM AB EPISCOPO ET
» CLERO IN POENITENTIAM IMPOSITAM, offerre Lapſis
» PACEM, & Euchariſtiam dare, id eſt, SANCTVM DOMINI CORPVS
» profanare audeant. Ex quibus profectò omnibus frequentem Indulgentiarum vſum fuiſſe probatur, cùm Perſecutionum temporibus Lapſi Fideles, ad Eccleſiam redeuntes, Exomologeſimque facientes, Indulgentiam, vel de iniuncto vel de iniungendo Pœnitentiæ tempore, quo extra communionem in afflictione agere deberent, inſtanter deprecabantur: & quò minùs ſe eam adſequi, ob facinorum magnitudinem diffiderent, Commendatitiis Sanctorum Litteris, qui Fidei causâ in carcere detenti eſſent, eam promereri ſtudebant. Paſtorali verò auctoritate ac iure refrænat Cyprianus Zelum eorum; quos, quia martyrio deſtinati, Martyres vocabat Antiquitas, cùm pluſquam fas eſſet, vſurparent, ac præproperè peterent pro Lapſis Indulgentiam, neu importunè, vel inofficioſè petentibus, Sacerdotalis vigor tandem langueret, nec vulnera curaret. Agnoſce nunc hoc loco, REX IACOBE, ipſam poteſtatem relaxandi temporalem pœnam, ei qui pro peccato pœnitentiam agit, adhuc re-

ſtantem : quæ quidem eſt poteſtas conferendi Indulgentias, his meis concepta verbis: SVFFICIT ILLI QVI EIVSMODI EST, OBIVRGATIO HÆC, ITA VT E CONTRARIO MAGIS DONETIS: Et iterum, CVI AVTEM ALIQVID DONATIS, ET EGO. NAM ET EGO QVOD DONAVI. & reliqua. Verbo enim Κεχάρισμαι, ſignificatur Remiſſio quædam de ſummo iure, quæ vno verbo INDVLGENTIA vocari ſolet. Agnoſce, quòd illa poteſtate vtantur Eccleſiæ Præfecti, tanquam Chriſti Miniſtri, à quo eam poteſtatem acceperunt, & cuius vice eam exercent. Hoc enim eſt Apoſtolicum illud quod ſequitur, IN PERSONA CHRISTI. Vnde & Ambroſius, libro primo De Pœnitentia, capite ſexto, de hac eadem re contra Nouatianum agens, oſtendit, Paulum, in eo quod donare ſe dicit, quoniam expreſsè adiecit, IN PERSONA CHRISTI, ius à Domino acceptum ſibi vindicaſſe, non indebitum vſurpaſſe. Agnoſce quòd illa relaxatio pœnæ non tantùm ſit quædam rigoris Eccleſiaſticæ Diſciplinæ moderatio, ſicut quidam errantes opinati ſunt; verùm etiam valeat in iudicio diuino ad remiſſionem Pœnæ, alioqui in futuro Sæculo perſoluendæ: valeat, inquam, perinde atque ſi Chriſtus ipſe huiuſmodi condonationem faceret, vt reuera facit per ſuum Miniſtrum, cui id faciendi poteſtatem dedit. Quod rurſus illa verba ſignificant, quibus affirmo me donare IN PERSONA CHRISTI: hoc eſt, (vt eam partem ex Veterum commentariis atque ex ipſa forma locutionis, Interpretes attingunt) tanquam Chriſti Vicarium, & Chriſto factum id meum ratum ac gratum habente, velut à ſe factum eſſet. Ac ſanè, niſi coram Deo Iudice valuiſſent per Apoſtolum Paulum factæ condonationes, tam huic Fornicario quàm aliis Lapſis; fefelliſſet ille miſeros homines, quibus huius ſæculi pœnam remitteret, pro qua longè grauior illis eſſet in altero ſæculo luenda pœna. Vt enim poſt Peccatum Originale remiſſum, remanent Pœnalitates: ſic poſt Actuale Remiſſum, remanent Pœnæ. Agnoſce Cauſam ſeu Rationem dandæ Indulgentiæ, ſiue ex parte Pœnitentis, ſiue ex parte Eccleſiæ. Ex parte quidem Pœnitentis, apertiſſimè ſignificatur cauſa, cùm dicitur, NE FORTE ABVNDANTIORI TRISTITIA ABSORBEATVR QVI EIVSMODI EST. Debet enim prouideri, ne Pœnitens in deſperationem actus, ad deteriora ſe conuertat, & in noſtra ſeueritate pereat Infirmus Frater, pro quo Chriſtus mortuus eſt. Ex parte Eccleſiæ, cauſa redditur in eo quod dicitur; PROPTER VOS: id eſt, propter Eccleſiæ veſtræ publicam vtilitatem. Sed & cùm additur; VT NON CIRCVMVENIAMVR A SATANA, ratio condonationis faciendæ indicatur, vel ex parte Pœnitentis, vel ex parte Eccleſiæ. Agnoſce denique, quòd bona pars Satisfactionis à Pœnitente debeat eſſe expleta, ad hoc vt reliquum ei condonetur. Id enim voces illæ ſonant; SVFFICIT ILLI QVI EIVSMODI EST, OBIVRGATIO HÆC. Nam eam Obiurgationem, ſiue EPITIMIAM, ac irrogatam Honori & Exiſtimationi, quæ Τιμὴ

II. COR. II.

Rom. 14. v. 15.

II. COR. II. Græcè dicitur, Mulctam, non leuem fuiſſe declarat cautio illa Apo-
» ſtolica; NE FORTE ABVNDANTIORI TRISTITIA ABSORBEATVR.
Exigunt illud ipſum veteres Eccleſiæ Canones, qui de ea re ex-
ſtant complures: exigunt autem propterea, vt apud Diuinam Iu-
ſtitiam ſaluti Pœnitentis maturè conſulatur; & ne per Indul-
gentiam Eccleſiaſtica Diſciplina eneruetur; quodque deterius eſt,
ipſa Pœnitentium ſatisfactio, quæ Legis Diuinæ eſt, euertatur,
ac peſſum eat. Quas ob cauſas etiam Beatus Cyprianus, Epiſto-
lâ illâ vndecimâ, quæ eſt ad Martyres & Confeſſores in carce-
re conſtitutos, ſeriò monet eos ac rogat, vt non alios quàm QVO-
RVM POENITENTIAM SATISFACTIONI PROXIMAM,
id eſt, propinquam, CONSPEXERINT, Libellis ſuis, ad ple-
nam delictorum indulgentiam, Epiſcopo commendent. Fit autem
illud, dum per indulgentiam Matris Eccleſiæ poſt aliquantam
ſatisfactionem, Pœnitentibus relaxatur ac remittitur quod debi-
tæ pœnæ reliquum erat. Quam pœnæ relaxationem manifeſtiùs
etiam declarat illud præcedens, SVFFICIT ILLI: quaſi dixe-
rim; Satis iam pœnarum dedit, reliquum ei condonetur. Hoc enim
eſt quod ſequitur: ITA VT ECONTRARIO MAGIS DONE-
TIS: velut ſi ſonte quopiam per ſententiam Iudicis ad quadragin-
ta plagas condemnato, poſt trigeſimam plagam dicat Iudex; Suf-
ficit, aut, ſatis eſt: non quòd ſententiæ ſit ſatisfactum, ſed quia
vult vti clementia, reliquum plagarum numerum ei gratioſè re-
mittens. In quem ſenſum Chryſoſtomus & Theophylactus no-
ſtra hæc Apoſtolica verba ſunt interpretati. Verùm exempli cau-
ſâ ex Octauæ Synodi Actione ſecunda doceamus, quænam Po-
ſterioribus Sæculis EPITIMIA illa ac Pœnitentialia eſſent, vt
quiſque vel mediocri ingenio ſuperiora dicta ad Indulgentias
Eccleſiaſticas transferat. Eo certè loco Reconciliatione lapſorum
Epiſcoporum in Schiſmate Photij, inita, ad Presbyteros, Diaco-
» nos, cæteroſque Clericos lapſos ventum eſt: Tum Patriarcha (ſci-
licet Conſtantinopolitanus qui tum Sanctus Ignatius, in Thro-
» num reductus, priſtinoque ſplendori reſtitutus) dixit: Præſcri-
» pta EPITIMIORVM Pœna, cunctis LAPSIS, audientibus omni-
» bus, legatur. Acceptam ergò Stephanus Notarius legit: Qui carni-
» bus veſcuntur, pœna eſt; ne carnibus, caſeo, ouo veſcantur: QVI
» ALIAS A CARNIBVS ABSTINENT, abſtineant ab ouo, caſeo, piſce,
» FERIA QVARTA, ET SEXTA; oleraque & legumina comedant cum
» modico oleo & vino. IN GENVA PROCVMBANT quotidie QVIN-
» QVAGIES, & illud, DOMINE IGNOSCE MIHI, inclament CENTIES, re-
» citentque Pſalmos ſextum & trigeſimum ſeptimum, & quinquageſi-
» mum. HÆC OBSERVARI VOLO VSQVE AD NATALEM DOMINI,
» QVANDO SIMVL RECIPIETIS SACERDOTII DIGNITATEM. His lectis,
» vſitatis rurſus acclamationibus in Auguſtos factis, Actio finita
» eſt: Εἶπε δὲ μετὰ τοῦτο ὁ Πατριάρχης. τὰ ΟΡΙΣΘΕΝΤΑ ΕΠΙΤΙΜΙΑ

ΠΑΣΙ ΤΟΙΣ ΠΕΡΙΠΕΠΤΩΚΟΣΙΝ, ΕΙΣ ΕΠΗΚΟΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΘΗ II.COR.II.
ΤΩΣΑΝ· καὶ λαβὼν Στέφανος ὁ Νοτάριος, ἀνέγνω· Ἔστω δὲ ΕΠΙΤΙΜΙΟΝ, τῶν
μὲν κρεωφαγούντων, ἀποχὴ κρέατος, τυροῦ, καὶ ὠοῦ· ΤΩΝ ΔΕ ΜΗ ΚΡΕΩ-
ΦΑΓΟΥΝΤΩΝ, τυροῦ, καὶ ὠοῦ, καὶ ἰχθύος· ΤΕΤΡΑΔΑ δὲ καὶ ΠΑΡΑ-
ΣΚΕΥΗΝ, ἐσθιέτωσαν ὄσπρια, καὶ λάχανα, μετ' ἐλαίου βραχέος, καὶ οἴνου.
ΠΟΙΕΙΝ ΤΕ ΓΟΝΥΚΛΙΣΙΑΣ, καθ' ἡμέραν, ν'. ΚΑΙ ΤΟ ΚΥΡΙΕ ΣΥΓΧΩ-
ΡΗΣΟΝ ΜΟΙ, κράζειν, ρ'. καὶ ΣΤΙΧΟΛΟΓΕΙΝ τὸν ϛ'. ψαλμὸν, τὸν λζ'. καὶ
τὸν ν'. ΤΑΥΤΑ ΕΝΤΕΛΛΟΜΑΙ ΦΥΛΑΤΤΕΙΝ, ΑΧΡΙ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΥ
ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ, ΟΠΟΤΕ ΔΗ ΑΠΟΛΗΨΕΣΘΕ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΗΣ ΙΕΡΩΣΥ-
ΝΗΣ ΑΞΙΑΝ. Μετὰ δὲ τὴν τοιαύτην ἀνάγνωσιν, πάλιν ἐγένοντο αἱ συνήθεις ΕΥ-
ΦΗΜΙΑΙ τῶν ΒΑΣΙΛΕΩΝ, καὶ ἐπαύθη τότε. Atque hæc DE INDVLGENTIIS,
multa, ſed multùm neceſſaria, his temporibus maximè, quibus pri-
mùm in loco ea de re tractando, ceu lubrico, lapſi ſunt Noui No-
uatiani veſtri, quotquot Lapſis, vel ſocordiam atque ignauiam,
vel fatalem quamdam neceſſitatem ac deſperationem obtendunt.
Et quoniam in hoc tanquam cardine omnis eorum oſcitantia du-
bitatioque verſatur, atque inde ſcandalum ortum eſt, hîc, quod ne-
ceſſe fuit, longiores fuimus; in reliquo Sermone non modò breuiores,
ſed etiam breuiſſimi, Cyrillianum fermè in morem, vt polliciti ſumus,
mox futuri. Itaque in cæteris quæ ſequuntur, velut digitum tantum-
modo in noſtros Communes Apoſtolicos Locos PRO CATHOLICIS
intendamus. SEXTVM ergo eſt DE APOSTOLICA CVM EPISCO-
PIS FRATERNITATE: Non habui requiem ſpiritui meo, eò quòd « v.13.
non inuenerim Titum FRATREM MEVM: Οὐκ ἔσχηκα ἄνεσιν τῷ πνεύ- «
ματί μου, τῷ μὴ εὑρεῖν με, Τίτον ΤΟΝ ΑΔΕΛΦΟΝ ΜΟΥ. Notanda ſanè
Fraternitas. Qui enim (vt habet Ieroſolymitana Synodica ad «
Conſtantinopolitanum Concilium, ſub Hormiſda & Ioanne, quæ
Actioni quintæ Conſtantinopolitani ſub Agapeto & Menna in-
ſerta eſt) dedit Ieremiæ Prophetæ, Superædificare & Demoliri, « Ierem. I. v.10.
Eradicare & Plantare; & PETRO APOSTOLORVM PRINCIPI, Sol- « Matt.16.
uere & Ligare, HOC COMMVNITER DONAVIT SACERDOTIO: « v.19.
Ὁ γὰρ προδεχηκὼς Ἱερεμίᾳ τῷ Προφήτῃ τὸ Ἀνοικοδομεῖν, καὶ Κατασκάπτειν, καὶ
Ἐκριζοῦν, καὶ Καταφυτεύειν, καὶ ΠΕΤΡΩ, ΤΩ ΚΟΡΥΦΑΙΩ ΤΩΝ ΑΠΟ-
ΣΤΟΛΩΝ, τὸ Λύειν καὶ Δεσμεῖν, ΚΑΙ ΤΗ ΚΟΙΝΗ ΤΟΥΤΩ ΕΦΙΛΟΤΙΜΗ-
ΣΑΤΟ ΙΕΡΟΣΥΝΗ. SEPTIMVM; DE MERITO PATIENTIÆ: Id enim « II.COR.
quod in præſenti eſt, momentaneum & leue Tribulationis noſtræ, « IV. v.17.
ſupra modum in ſublimitate Æternum Gloriæ Pondus OPERA- «
TVR in nobis: Τὸ γὰρ παραυτίκα Ἐλαφρὸν τῆς Θλίψεως ἡμῶν, καθ' ὑπερ- «
βολὴν, εἰς ὑπερβολὴν Αἰώνιον Βάρος Δόξης ΚΑΤΕΡΓΑΖΕΤΑΙ ἡμῖν.
OCTAVVM; DE PRÆMIIS, AC RESPICIENDO IN REMVNERATIO-
NEM: Non contemplantibus nobis quæ videntur, SED QVÆ NON « v.vlt.
VIDENTVR. Quæ enim videntur, Temporalia ſunt; quæ autem non «
videntur, ÆTERNA ſunt: Μὴ Σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ΑΛΛΑ «
ΤΑ ΜΗ ΒΛΕΠΟΜΕΝΑ· τὰ γὰρ Βλεπόμενα, Πρόσκαιρα· τὰ δὲ μὴ Βλεπόμε-
να, ΑΙΩΝΙΑ. NONVM; DE SANCTARVM ANIMARVM VISIONE
BEATIFICA ANTE CORPORVM RESVRRECTIONEM: Audentes igi- « II. COR. V. v.6.

II. COR. V. » tur ſemper ſcientes, quoniam dum ſumus in corpore, PERE-
» GRINAMVR A DOMINO, (PER FIDEM enim ambulamus ET NON
» PER SPECIEM.) Audemus autem, & bonam voluntatem habemus
» magis PEREGRINARI A CORPORE, ET PRÆSENTES ESSE AD DO-
» MINVM: Θαῤῥοῦντες οὖν πάντοτε, καὶ εἰδότες, ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι,
ΕΚΔΗΜΟΥΜΕΝ ΑΠΟ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ. ΔΙΑ ΠΙΣΤΕΩΣ γὰρ περιπατοῦμεν,
ΟΥ ΔΙΑ ΕΙΔΟΥΣ. Θαῤῥοῦμεν δὲ, καὶ εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ΕΚΔΗΜΗΣΑΙ ΕΚ
ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ, ΚΑΙ ΕΝΔΗΜΗΣΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ. Ex quo
loco patet, PRÆSENTES ESSE AD DOMINVM, ni quid obſtet, eos
qui non ampliùs ſunt IN CORPORE; eoſque PER SPECIEM AM-
BVLARE, quod Claram Dei Viſionem ſonat. Vnde pro, PRÆSEN-
TES ESSE AD DOMINVM, Græcè eſt, Ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν Κύριον, id
eſt, ET DOMI AGERE AD DOMINVM, ſiue APVD DOMINVM,
vel, ET AD DOMINVM IRE HABITATVM, aut, ET PRÆSENTES
ADESSE APVD DEVM. Tractant DE PEREGRINATIONE grauiſſi-
mum hunc Theologiæ Myſticæ locum SPIRITVALES, qui frequen-
tiùs cum Interiori Homine verſantur, Viaſque Hominis ac Semitas
Dei ſubtiliùs rimantur; Artemque Sanctam docent, quomodò So-
litarius leuet ſe ſupra ſe, ac per Contemplationem in Cælo pere-
grinetur à Corpore, dum per Actionem in Terris peregrinatur à
Domino. DECIMVM; DE OPERVM MERITIS AC REMVNERATIO-
v. 10. » NE: Omnes enim nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti, vt
» referat vnuſquiſque propria corporis, prout geſſit, ſiue bonum, ſi-
» ue malum: Τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ, ἔμπροσθεν τοῦ Βήματος
τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κομίσηται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος, πρὸς ὃ ἔπραξεν, εἴτε ἀ-
γαθὸν, εἴτε κακόν. VNDECIMVM; DE PECCATO ORIGINALI AC NE-
v. 14. » CESSITATE BAPTISMI: Æſtimantes hoc, quoniam ſi vnus pro o-
» mnibus mortuus eſt, ergo omnes mortui ſunt: Κρίναντας τοῦτο, ὅτι, εἰ
εἷς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἄρα οἱ πάντες ἀπέθανον. Vſum huius loci do-
cuit Auguſtinus aduerſùs Pelagianos, libro quarto De Baptiſmo
Paruulorum, capite vigeſimo ſeptimo; & libro ſexto contra Iulia-
num, capite quarto; necnon & libro vigeſimo de Ciuitate Dei, ca-
pite ſexto: cuius inde verba Venerabilis Beda in ſua Collectanea
retulit. DVODECIMVM; DE FIDE VACVA, ID EST, SINE OPE-
II. COR. » RIBVS MORTVA: Adiuuantes autem, exhortamur, ne in vacuum
VI. v. 1. » Gratiam Dei recipiatis: Συνεργοῦντες δὲ παρακαλοῦμεν, μὴ εἰς κενὸν τὴν Χά-
ριν τοῦ Θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς. DECIMVM TERTIVM; APOSTOLICÆ VI-
v. 4. » TÆ AC TRADITIONIS, IEIVNIA ESSE: Sed in omnibus exhibeamus
» noſmetipſos SICVT DEI MINISTROS, in multa patientia, in tribu-
» lationibus, in neceſſitatibus, in anguſtiis, in plagis, in carceribus, in
» ſeditionibus, in laboribus, in Vigiliis, IN IEIVNIIS: Ἀλλ᾽ ἐν παντὶ
συνιστῶντες ἑαυτοὺς, ΩΣ ΘΕΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΙ, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν,
ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κό-
ποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ΕΝ ΝΗΣΤΕΙΑΙΣ. Inde ergo manauit vndeuigeſi-
» mus Gangrenſis ille Canon: Si quis eorum QVI CONTINENTIÆ
» STVDENT, abſque neceſſitate corporea, TRADITA IN COMMVNE

IEIVNIA

IEIVNIA, ET AB ECCLESIA CVSTODITA, ſuperbiendo diſſoluit, « II. COR.
STIMVLO SVÆ COGITATIONIS IMPVLSVS, Anathema ſit: ΕΙΤΙΣ « VI.
ΤΩΝ ΑΣΚΟΥΜΕΝΩΝ, χωρὶς σωματικῆς ἀνάγκης, ὑπερηφανευόμενο, καὶ ΤΑΣ
ΠΑΡΑΔΕΔΟΜΕΝΑΣ ΝΗΣΤΕΙΑΣ ΕΙΣ ΤΟ ΚΟΙΝΟΝ, ΚΑΙ ΦΥΛΑΣΣΟ-
ΜΕΝΑΣ ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, παραλύοι, ΑΠΟΚΥΡΟΥΝΤΟΣ ΕΝ
ΑΥΤΩ ΤΕΛΕΙΟΥ ΛΟΓΙΣΜΟΥ, Ανάθεμα ἔστω. Euſtathiani videlicet
(quos poſtea Bogomilici ſectati ſunt) docebant & ſtatuebant, per-
acto quodam certo Ieiunio, ad eam ſe perfectæ vitæ rationem per-
ueniſſe, vt poſtmodum omnia ſibi media ſiue indifferentia eſſent;
nulliſque præceptis obligarentur; ſed ſoluti forent omnino, ac ſi
ne peccare quidem poſſent; ideoque hoc quod decernitur, con-
tra eos, vt Balſamon exponit, conſtitutum fuit. Hæc igitur ad
retundendam ſuperbiam & Hæreſim quorundam Monachorum,
circa Nicæna tempora decreta ſunt: quibus quoque coërcentur
Hodierni Hæretici, VENTRES PIGRI: qui non abſtinentiæ glo- Tit. I. v. 12.
riolâ, ſed ingluuie ſuperbiunt, & ne vnquam eſſe poſſint, ſe na-
tos Sanctos furenter bacchantur. DECIMVM QVARTVM; DE VO-
TO PAVPERTATIS: Tanquam nihil habentes, & omnia poſſiden- «
tes: Ως μηδὲν Εχοντες, καὶ τὰ πάντα Κατέχοντες, id eſt, alluſione ſeruata, «
VT NIHIL TENENTES, SED OMNIA OBTINENTES. Auguſtinus ex
hoc loco ſecundùm hanc ſententiam docet, Apoſtolos Votum
Paupertatis feciſſe; in Pſalmum centeſimum tertium, Concione
tertia, ad illud: ILLIC PASSERES NIDIFICABVNT. Eadem nimirum « Pſ. 103. v. 17.
tradit, quæ ex illo poſtmodum Gregorius Pontifex Maximus, Ho-
miliâ quintâ in Euangelia, Apoſtolos etiam deſideria habendi re-
liquiſſe. De Ornamentis Dicendi, ac De Ardore Orationis, qui
eſt pænè toto hoc capite, conſulendus Auguſtinus; qui de Do-
ctrina Chriſtiana libro quarto, capite vigeſimo, Oratorem Chri-
ſtianum docens, diuinam illam Apoſtolicam vim demonſtrat.
DECIMVM QVINTVM; TIMOREM POENÆ A DEO COMMINATÆ
CONDVCERE AD IVSTITIAM ET SANCTITATEM: Perficientes « II. COR.
Sanctificationem IN TIMORE DEI: Επιτελοῦντες Αγιωσύνην EN « VII.
ΦΟΒΩ ΘΕΟΥ. DECIMVM SEXTVM; DE BONO POENITENTIÆ v. 1.
AC POENITENTIALI SATISFACTIONIS VINDICTA: Ecce enim hoc « v. 11.
ipſum ſecundùm Deum contriſtari vos, quantam in vobis opera- «
tur Sollicitudinem? ſed DEFENSIONEM, ſed Indignationem; ſed «
Timorem; ſed Deſiderium; ſed Æmulationem, ſed VINDICTAM? «
Ιδοὺ γὰρ αὐτὸ τοῦτο, τὸ κατὰ Θεὸν λυπηθῆναι ὑμᾶς, πόσην κατειργάσατο ὑμῖν σπου-
δήν; ἀλλὰ ΑΠΟΛΟΓΙΑΝ, ἀλλὰ Αγανάκτησιν, ἀλλὰ Φόβον, ἀλλὰ Επιπόθησιν,
ἀλλὰ Ζῆλον, ἀλλ' ΕΚΔΙΚΗΣΙΝ; DECIMVM SEPTIMVM; POSSE CHRI-
STIANOS MINVS SANCTOS, MERITIS SANCTORVM, ETIAM IN
FVTVRO SÆCVLO VIVENTIVM, ADIVVARI; NECNON VIM EAM ESSE
ELEEMOSYNÆ, VT FACIAT HOMINEM PARTICIPEM MERITORVM
EIVS IN QVEM CONFERTVR: Sed ex æqualitate in præſenti « II. COR.
tempore, veſtra abundantia illorum inopiam ſuppleat, VT ET IL- « VIII.
LORVM ABVNDANTIA VESTRÆ INOPIÆ SIT SVPPLEMENTVM; « v. 14.

II. COR. VIII. Αλλ' ἐξ ἰσότητος, ἐν τῷ νῦν καιρῷ, τὸ ὑμῶν περίσσευμα, εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα.
ΙΝΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΚΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΣΣΕΥΜΑ ΓΕΝΗΤΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΥΜΩΝ
ΥΣΤΕΡΗΜΑ. DECIMVM OCTAVVM; ÆQVALITATEM FIERI
QVADAMTENVS ETIAM IN SPIRITVALIBVS INTER ABVNDAN-
TES ET INOPES; DVM QVOD QVIBVSDAM FIDELIBVS DEEST
AD INGRESSVM REGNI CAELORVM, PER ALIORVM SANCTO-
RVM MERITA, QVIBVS IN HOC SÆCVLO BENEFECERVNT, SVP-
PLETVR, FIVNTQVE SANCTIS ÆQVALES IN EO QVOD EST,
SVFFICIENTIA BONA HABERE AD INGREDIENDVM IN ÆTER-
v. 15. » NA TABERNACVLA; Vt fiat ÆQVALITAS, ſicut ſcriptum eſt: Qui
» multum, non abundauit; & qui modicum, non minorauit: Ὅπως
γένηται ΙΣΟΤΗΣ, καθὼς γέγραπται, Ὁ τὸ πολὺ, οὐκ ἐπλεόνασε· καὶ ὁ τὸ ὀλί-
Exod. 16. v. 18. γον, οὐκ ἠλαττόνησε. Quod enim Exodi decimo ſexto ſcriptum eſt, De
Colligentibus Manna, quædam figura fuit ÆQVALITATIS huius
tam Temporalium quàm Spiritualium è Cœlo venientium Bono-
rum, quam Apoſtolicè Prophetico Exemplo declaraui. DECIMVM
NONVM; DE PARTICIPANDIS MERITIS SANCTORVM IN QVOS
QVISQVE ELEEMOSYNAS CONTVLERIT, AC DE RETRIBVTIONE
BONORVM OPERVM, INÆQVALITATE GLORIÆ, MERITO OPE-
II. COR. IX. » RVM MISERICORDIÆ: Hoc autem dico; Qui parcè ſeminat, par-
» cè & metet; & qui ſeminat in Benedictionibus, de Benedictioni-
v. 6. » bus & metet: Τοῦτο δὲ, ὁ σπείρων φειδομένως, φειδομένως καὶ θερίσει· καὶ ὁ σπεί-
ρων ἐπ' Εὐλογίαις, ἐπ' Εὐλογίαις καὶ θερίσει. Hinc paſſim Eleemoſyna, BE-
NEDICTIO dicta eſt. VIGESIMVM; DE ELEEMOSYNA LIBERE FA-
CIENDA, AC DE SVPERNATVRALI GRATIÆ OPERE LIBERE EXER-
v. 7. » CENDO: Vnuſquiſque provt deſtinauit in corde ſuo, non ex Tri-
» ſtitia aut EX NECESSITATE. Hilarem enim DATOREM diligit
» Deus: Ἕκαστος καθὼς ΠΡΟΑΙΡΕΙΤΑΙ τῇ καρδίᾳ· μὴ ἐκ λύπης, ἢ ΕΞ ΑΝΑΓ-
ΚΗΣ. Ἱλαρὸν γὰρ ΔΟΤΗΝ ἀγαπᾷ ὁ Θεός. VIGESIMVM PRIMVM; BONA
OPERA ESSE, AC ELEEMOSYNAM ESSE OPVS BONVM ÆTERNO
v. 8. » PRÆMIO COMPENSANDVM: Vt in omnibus ſemper OMNEM SVF-
» FICIENTIAM (Græcè αὐτάρκειαν, quâ quiſque paruo contentus, vt ſuf-
» ficiat aliis, ſufficit ſibi) habentes, abundetis in omne OPVS BONVM;
Pſal. 111. v. 9. » ſicut ſcriptum eſt: Diſperſit, dedit Pauperibus: IVSTITIA eius ma-
» net in ſeculum ſeculi: Ἵνα ἐν ΠΑΝΤΙ, ΠΑΝΤΟΤΕ, ΠΑΣΑΝ ΑΥΤΑΡΚΕΙΑΝ
ἔχοντες, περισσεύητε εἰς ΠΑΝ ἔργον ἀγαθόν. Καθὼς γέγραπται· Ἐσκόρπισεν, ἔδωκε
τοῖς πένησιν, Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα. VIGESIMVM SE-
CVNDVM; QVATVOR ELEEMOSYNÆ FRVCTVS ESSE; REFOCIL-
LATIONEM PAVPERVM, GRATIARVM ACTIONEM DEO FACTAM,
DEI GLORIFICATIONEM DE BONO OPERE, ET ORATIONEM AD
2. Cor. 9. v. 12. » DEVM PRO SALVTE OPERANTIS: Quoniam Miniſterium huius
» OFFICII non ſolùm ſupplet ea QVÆ DESVNT SANCTIS, ſed etiam
» abundat per multas GRATIARVM ACTIONES IN DOMINO, per
» probationem Miniſterij huius GLORIFICANTES DEVM in Obe-
» dientia Confeſſionis veſtræ in Euangelium Chriſti, & Simplicita-
» te Communicationis in illos & in omnes & IN IPSORVM OBSE-

CRATIONE PRO VOBIS: Ὅτι ἡ Διακονία τῆς ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ταύτης, οὐ μόνον ἐστὶ προσαναπληροῦσα ΤΑ ΥΣΤΕΡΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ, ἀλλὰ καὶ περισσεύουσα διὰ πολλῶν ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΩΝ, ΤΩ ΘΕΩ, διὰ τῆς δοκιμῆς τῆς διακονίας ταύτης. ΔΟΞΑΖΟΝΤΕΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ἐπὶ τῇ Ὑποταγῇ τῆς Ὁμολογίας ὑμῶν, εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ Ἁπλότητι τῆς Κοινωνίας εἰς αὐτοὺς, καὶ εἰς πάντας, ΚΑΙ ΑΥΤΩΝ ΔΕΗΣΕΙ ΥΠΕΡ ΥΜΩΝ. II.COR.IX.
Vbi nec tacenda videtur Sacrificalis ad Liturgiam Alluſio, quam expoſuimus, cùm ſuperiùs, hoc libro, DE SACRA LITVRGIA ex profeſſo ageremus. VIGESIMVM TERTIVM; DE CENSVRIS ECCLESIASTICIS, QVARVM PRÆCIPVA EST EXCOMMVNICANDI POTESTAS: Et in promptu habentes vlciſci omnem INOBEDIENTIAM: Καὶ ἐν ἑτοίμῳ ἔχοντες ἐκδικῆσαι πᾶσαν ΠΑΡΑΚΟΗΝ, id eſt propriè, CONTVMACIAM, quæ ſola Excommunicationem meretur. Vſurpat hunc locum Auguſtinus, vt quinquageſimâ Epiſtolâ ſuâ probet POTESTATEM HÆRETICOS PVNIENDI. VIGESIMVM QVARTVM; ECCLESIAM PROVINCIALEM QVAMCVMQVE, EXEMPLI CAVSA CORINTHIACAM, QVÆ EX ACHAIA CONFLATA ERAT, CVIVS METROPOLITANA SEDES ERAT CORINTHVS, VIRGINEM ESSE DESPONSATAM CHRISTO; AC PER CONSEQVENS MVLTO MAGIS ECCLESIAM VNIVERSALEM INCORRVPTAM ESSE, PROPTER INTEGRITATEM FIDEI CHARITATE INFORMATÆ; QVÆ LICET NON SIT IN SINGVLIS MEMBRIS, EST TAMEN ET PERMANET IN CORPORE ECCLESIÆ; PROINDEQVE AD ECCLESIAM VNIVERSALEM AC CATHOLICAM PROPRIE PERTINERE PROMISSA DOTALIA: Deſpondi enim vos vni viro VIRGINEM CASTAM exhibere Chriſto: Ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ ΠΑΡΘΕΝΟΝ ΑΓΝΗΝ παραστῆσαι τῷ Χριστῷ. Ergo ſapientiſſimum ſanctiſſimumque illud Athanaſij in Apologia ad Imperatorem Conſtantium: Dei Filius Dominus & Saluator noſter Ieſus Chriſtus, homo propter nos factus, profligata morte, & adſerto à ſeruitute & corruptione, humano genere, INTER CÆTERA DONA SVA LARGITVS EST NOBIS IN VIRGINITATE EXEMPLAR ANGELICÆ SANCTITATIS. CERTE, PVELLAS EA VIRTVTE PRÆDITAS, SPONSAS CHRISTI CATHOLICA ECCLESIA APPELLARE SOLITA EST, QVAS ETHNICI CONSPECTAS, VT TEMPLVM DEI, ADMIRATIONE PROSEQVVNTVR. NVSQVAM ENIM ALIBI SANCTVM ILLVD ET CÆLESTE ÆTERNÆ VIRGINITATIS MANDATVM FELICITER ADIMPLETVR, QVAM APVD NOS CHRISTIANOS: ATQVE IN EO MAGNVM DOCVMENTVM EST, PLANE APVD NOS ESSE VERAM RELIGIONEM. Has præ reliquis omnibus beatæ memoriæ Religioſiſſimus Pater tuus CONSTANTINVS Auguſtus in pretio habuit, & TVA RELIGIOSITAS ſæpius eas in ſuis ſcriptis PRETIOSAS ET SANCTAS nominauit. Has nuper præſtantes viri Ariani, noſtri ſcilicet calumniatores, inſidiatoreſque, vſi ad hoc & Epiſcoporum opera & miniſterio Iudicum, detractis veſtibus denudarunt, & ab HERMITARIIS ſuſpenderunt, lateribus earum ita iam tertiò laceratis, vt

Margin: II.COR.X. v.6. — II.COR.XI. v.2.

II.COR.XI. » nunquam quicquam tale, ne facinoroſi quidem homines ſint paſ-
» ſi. Pilatus enim, qui inſeruiebat per id temporis Iudæis, lanceâ
» vnum latus Saluatoris perfodit: iſti autem rabie ſua Pilatum vice-
» runt, quum, NON VNVM latus Chriſti, SED VTRVMQVE lacera-
» rint: MEMBRA ENIM VIRGINVM PRÆCIPVA ET PROPRIA CHRI-
» STI SVNT. Omnes certè, quotquot ſcelera iſta audiunt, vel ad ſo-
» lam famam exhorreſcunt. Iſti nihil veriti ſunt denudare & lanci-
» nare IMPOLLVTA MEMBRA, QVÆ PVELLARVM ÆTERNA VIR-
» GINITAS CHRISTO DEDICAVERAT, &, quod teterrimum eſt, ſi
» quando malè audirent, & conuitiis, ob tantam crudelitatem pul-
» ſarentur, pro erubeſcentia, qua tingi debuerant, cauſabantur ſeſe
» id tuo iuſſu & imperio perpetraſſe: tanta illis audacia eſt, & im-
» probitas ad omne facinus. NIHIL CERTE IN PERSECVTIONIBVS
» TALE QVID GESTVM ESSE AVDIMVS: QVOD SI TALE QVID
» GESTVM REPERIATVR, NON DECVIT TAMEN SVB TE, CHRI-
» STIANO PRINCIPE, VIRGINITATEM ISTIVSMODI CONTVMELIIS
» EXAGITARI, AVT TANTAM CRVDELITATEM TVÆ MAIESTATI IM-
» PONI ET ADSCRIBI. TALIA ENIM SCELERA, IMPIETATIS IN FILIVM
» DEI, ET IN CONSECRATAS EIVS VIRGINES, HÆRETICIS CONVE-
» NIVNT: Ὁ τοῦ θεοῦ υἱὸς, ὁ κύριος σωτὴρ ἡμῶν, Ἰησοῦς Χριστὸς, ἄνθρωπος γενόμενος δι' ἡμᾶς, καὶ καταργήσας τὸν θάνατον, ἐλευθερώσας τε τὸ γένος ἡμῶν, ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς, ἐχαρίσατο ΠΡΟΣ ΤΟΙΣ ΑΛΛΟΙΣ ΠΑΣΙ, ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ ΑΓΙΟΤΗΤΟΣ ΕΧΕΙΝ ΗΜΑΣ ΕΠΙ ΓΗΣ, ΤΗΝ ΠΑΡΘΕΝΙΑΝ. ΤΑΣ ΓΟΥΝ ΤΑΥΤΗΝ ΕΧΟΥΣΑΣ ΤΗΝ ΑΡΕΤΗΝ, ΝΥΜΦΑΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΑΛΕΙΝ ΕΙΩΘΕΝ Η ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ. ΤΑΥΤΑΣ ΔΕ ΕΛΛΗΝΕΣ ΟΡΩΝΤΕΣ, ΩΣ ΝΑΟΝ ΟΥΣΑΣ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ, ΘΑΥΜΑΖΟΥΣΙ· ΠΑΡ' ΟΥΔΕΝΙ ΓΑΡ ΑΛΗΘΩΣ ΤΟ ΣΕΜΝΟΝ ΤΟΥΤΟ ΚΑΙ ΟΥΡΑΝΙΟΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΚΑΤΟΡΘΟΥΤΑΙ, Η ΠΑΡΑ ΜΟΝΟΙΣ ΗΜΙΝ ΤΟΙΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙΣ. ΜΑΛΙΣΤΑ ΓΑΡ ΚΑΙ ΤΟΥΤΟ ΜΕΓΑ ΤΕΚΜΗΡΙΟΝ ΕΣΤΙ, ΤΟΥ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ ΕΙΝΑΙ, ΤΗΝ ΟΝΤΩΣ ΚΑΙ ΑΛΗΘΗ ΘΕΟΣΕΒΕΙΑΝ. Ταύτας καὶ παρὰ τῶν ἄλλων, ὁ τῆς μακαρίας μνήμης, ὁ εὐσεβέστατός σου πατὴρ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ὁ Αὔγουστος, ἐτίμα. ταύτας καὶ Η ΣΗ ΕΥΣΕΒΕΙΑ, γράφουσα πολλάκις, ΤΙΜΙΑΣ καὶ ΑΓΙΑΣ ὠνόμασεν. ἀλλὰ νῦν οἱ θαυμαστοὶ Ἀρειανοὶ, καὶ οἱ ἡμᾶς διαβάλλοντες, δι' οὓς καὶ πλεῖστοι τῶν Ἐπισκόπων ἐπεβουλεύθησαν, ὑπουργοὺς ἔχοντες, καὶ ὑπακούοντας αὐτοῖς, τοὺς δικαστὰς, ταύτας γυμνώσαντες, ἐποίησαν, ἐπὶ τῶν καλουμένων ΕΡΜΗΤΑΡΙΩΝ κρεμασθῆναι, καὶ τοσοῦτον αὐτῶν τρίτον ἔξεσαν τὰς πλευρὰς, ὅσον οὐδὲ οἱ ἀληθῶς κακοῦργοι πώποτε πεπόνθασι. Πιλάτος μὲν οὖν, καθικετεύων τοῖς τότε Ἰουδαίοις, λόγχῃ μίαν πλευρὰν τοῦ Σωτῆρος, ἔνυξεν. οὗτοι δὲ, καὶ τὴν μανίαν τοῦ Πιλάτου νενικήκασιν, ὅτι ΜΗ ΜΙΑΝ ΑΛΛ' ΑΜΦΟΤΕΡΑΣ ΕΞΕΣΑΝ. ΤΑ ΓΑΡ ΜΕΛΗ ΤΩΝ ΠΑΡΘΕΝΩΝ, ΕΞΑΙΡΕΤΩΣ ΚΑΙ ΙΔΙΑ, ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΕΙΣΙ· πάντες μὲν οὖν, καὶ μόνον ἀπαγγελλόντων τινῶν, φρίττουσιν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἀκοῇ. μόνοι δὲ οὗτοι, οὐ μόνον οὐκ ἐφοβήθησαν, γυμνοῦντες καὶ ξέοντες ΑΧΡΑΝΤΑ ΜΕΛΗ, Α ΜΟΝΩ ΤΩ ΣΩΤΗΡΙ ΗΜΩΝ ΤΩ ΧΡΙΣΤΩ ΑΝΤΕΘΕΙΚΑΣΙΝ ΑΙ ΠΑΡΘΕΝΟΙ· ἀλλὰ καὶ τό γε χείριστον, ὀνειδιζόμενοι παρὰ πάντων, διὰ τὴν τοσαύτην ὠμότητα, ἀντὶ τοῦ ἐρυθριᾶν, προφασίζονται τοῦτο πρόσταγμα τῆς σῆς

ἀσεβείας ἐστί. οὗτοι εἰσὶ πρὸς πάντα τολμηροί, καὶ τὴν προαίρεσιν πονηροί. II. COR XI.
ΟΥΔΕ ΓΑΡ, ΟΥΔΕ ΕΝ ΤΟΙΣ ΓΕΝΟΜΕΝΟΙΣ ΔΙΩΓΜΟΙΣ, ΤΟΙΟΥ-
ΤΟΝ ΗΚΟΥΣΘΗ ΠΡΑΧΘΕΝ. ΕΙ ΔΕ ΚΑΙ ΕΓΕΓΟΝΕΙ ΠΟΤΕ ΤΟΙΟΥ-
ΤΟΝ, ΑΛΛ' ΟΥΚ ΕΠΡΕΠΕΝ ΕΠΙ ΣΟΥ, ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ ΟΝΤΟΣ, ΟΥ-
ΤΕ ΤΗΝ ΠΑΡΘΕΝΙΑΝ, ΤΟΣΑΥΤΗΝ ΥΒΡΙΝ ΚΑΙ ΑΤΙΜΙΑΝ ΠΑ-
ΘΕΙΝ, ΟΥΤΕ ΤΟΥΤΟΙΣ, ΤΗΝ ΕΑΥΤΩΝ ΩΜΟΤΗΤΑ, ΕΙΣ ΤΗΝ
ΣΗΝ ΕΥΣΕΒΕΙΑΝ ΕΠΙΡΡΙΠΤΕΙΝ. ΜΟΝΟΙΣ ΓΑΡ ΑΙΡΕΤΙΚΟΙΣ ΟΙ-
ΚΕΙΟΝ ΤΟ ΤΟΙΟΥΤΟΝ ΚΑΚΟΝ, ΑΣΕΒΕΙΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΥΙΟΝ ΤΟΥ
ΘΕΟΥ, ΚΑΙ ΠΛΗΜΜΕΛΕΙΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΥΤΟΥ ΠΑΡΘΕ-
ΝΩΝ. Hinc Auguſtini præclara illa ſententia Theologica iterum
vſurpanda hoc loco eſt, ex libro DE VNITATE ECCLESIÆ: Si autem “
obſcura eſſe adhuc dicunt, & hinc IPSVM CAPVT AVDIAMVS VE- “
RISSIMVM DEMONSTRATOREM CORPORIS SVI. Cùm enim dixiſ- “
ſet, quia oportebat adimpleri omnia Scripta in Lege, & Prophe- “ Luc. vlt. v. 44.
tis & Pſalmis de me: tanquam quæreremus, vtrùm in eo quod di- “
xit DE ME, illic intelligenda eſſet ECCLESIA PROPTER ID QVOD “
SCRIPTVM EST; ERVNT DVO IN CARNE VNA; vt non ſolùm “
DE CAPITE, verumetiam DE CORPORE, certa diuina oracula “
teneremus, ſequitur Euangeliſta & dicit: Tunc Aperuit illis ſen- “ ibid. v. 45.
ſum, vt intelligerent Scripturas, & dixit illis: Quoniam ſic Scri- “
ptum eſt, & ſic oportebat Chriſtum pati, & reſurgere à mortuis “
tertia die. Hîc ipſum Caput oſtenditur, quod etiam ſe manibus “
Diſcipulorum præbuit contrectandum: vide quemadmodum DE “
CORPORE adiungat quod eſt Eccleſia, VT NOS, NEC IN SPON- “
SO, NEC IN SPONSA ERRARE PERMITTAT. Et prædicari (in- “
quit) in nomine eius pœnitentiam, & remiſſionem peccatorum “
PER OMNES GENTES, incipientibus ab Ieruſalem. QVID HAC VO- “
CE VERACIVS, QVID DIVINIVS, QVID MANIFESTIVS? ME PI- “
GET EAM COMMENDARE VERBIS MEIS, ET HÆRETICOS NON “
PVDET EAM OPPVGNARE VERBIS SVIS. VIGESIMVM QVINTVM; “
TALEM HOMINIS FINEM, NON QVALEM HOMINIS FIDEM, SED
QVALIA EIVS OPERA ESSE CONTIGERIT, FORE: Quorum (vi- “ 2. Cor. II. v. 15.
delicet Miniſtrorum Satanæ; id eſt, Pſeudo-Apoſtolorum) finis erit “
ſecundùm opera ipſorum: Ὧν τὸ τέλος ἔσται κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. VIGE- “
SIMVM SEXTVM; IEIVNIA AD PVRIFICANDAM MENTEM ET
EDOMANDAM CARNEM, SPONTE ADSVMPTA, QVO FRVCTVO-
SIVS EVANGELIVM PRÆDICARET, AB APOSTOLO APOSTOLICE
EX MORE ECCLESIÆ SÆPIVS VSVRPATA, ATQVE REPETITA:
In Ieiuniis Multis: ἐν νηστείαις πολλάκις. VIGESIMVM SEPTIMVM; “ v. 27.
IVSIVRANDVM LICITE ET SANCTE AC APOSTOLICE INTERDVM
VSVRPARI: Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui eſt be- “ v. 31.
nedictus in ſæcula, ſcit quòd non mentior: Ὁ Θεὸς, καὶ πατὴρ, τοῦ Κυ- “
ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, οἶδεν, ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὐ ψεύδομαι.
Certè hanc formulam iuratoriam eſſe docet Auguſtinus, Epiſtolâ
octuageſimâ nonâ, Quæſtione vltima: Diuuſque Thomas iuramen-
tum hîc quoque agnoſcit. VIGESIMVM OCTAVVM; DE EADEM

II. COR. XII. IVRISIVRANDI RELIGIONE; (quam bis in vna verſiculi parte ſe-
quenti, vſurpatam agnoſcit in Commentario Diuus Thomas, nec-
non & nouorum ac nouantium hominum in Paraphraſi Eraſmus:)
v.19. Coram Deo in Chriſto loquimur: Κατενώπιον τοῦ Θεοῦ, ἐν Χριστῷ λα-
λοῦμεν. Quæ iurandi formulæ diuiſim repetuntur; Prior, Galatarum
Galat.1.v.20. » primo: ECCE CORAM DEO, quia non mentior; Poſterior, Roma-
Rom.9.v.1. » norum nono: Veritatem dico IN CHRISTO, non mentior. VIGE-
2. Cor.12. » SIMVM NONVM; DE ECCLESIASTICO TRIBVNALI: Timeo enim
v.20. » ne fortè cùm venero, non quales volo, inueniam vos, & ego inue-
» niar à vobis qualem non vultis: Φοβοῦμαι γὰρ, μήπως, ἐλθὼν, οὐχ οἵους
θέλω, εὕρω ὑμᾶς, κἀγὼ εὑρεθῶ ὑμῖν, οἷον οὐ θέλετε. Inueniar ſcilicet, TRISTIS
PATER ET SEVERVS IVDEX. TRIGESIMVM; LVTHERI FALSVM
DOGMA, OPTIMAM POENITENTIAM, NOVAM VITAM, ET A PEC-
CATIS ABSTINERE; AC DE NECESSITATE SATISFACTIONIS
v.vlt. » CHRISTIANORVM: Ne iterum cùm venero, humiliet me Deus apud
» vos, & lugeam multos, ex iis qui ante peccauerunt ET NON EGE-
» RVNT POENITENTIAM ſuper Immunditia & Fornicatione, & Im-
» pudicitia quam geſſerunt: Μὴ πάλιν ἐλθόντα με, ταπεινώσῃ ὁ Θεός μου πρὸς
ὑμᾶς, καὶ πενθήσω πολλοὺς τῶν προημαρτηκότων, ΚΑΙ ΜΗ ΜΕΤΑΝΟΗΣΑΝ-
ΤΩΝ, ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ, καὶ πορνείᾳ, καὶ ἀσελγείᾳ, ᾗ ἔπραξαν. Nam, vt
bene notat Diuus Thomas, Corinthiorum quædam peccata erant
præſentia, quædam præterita; Præſentia quidem, Spiritualia, vt Con-
tentiones, Æmulationes, & cætera huiuſcemodi, de quibus in par-
te præcedenti: Præterita verò, Carnalia, de quibus hac parte, à
quibus quidem abſtinere iam videbantur, ſed nondum per Pœni-
tentiam ſalutarem erant expurgati. Quod enim dixi, eos non egiſſe
Pœnitentiam ſuper Immunditia ac reliquis, de fructibus dignis
Pœnitentiæ intelligendum eſt, quos nondum fecerant; ad quos
proinde Auctoritate Apoſtolica erant compellendi. Turpiores ſa-
nè Noui veſtri Nouatiani ſunt, qui non modò lapſos fratres ad
Pœnitentiam non admittunt, ſed ipſam etiam Pœnitentiam extin-
gunt. TRIGESIMVM PRIMVM; NEMINEM DE SVA SALVTE
II. COR. XIII. » CERTVM FIDE ILLA NOVATORVM SPECIALI: Voſmetipſos ten-
v.5. » tate. Si eſtis in Fide; ipſi vos probate: Ἑαυτοὺς πειράζετε εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πί-
» στει, ἑαυτοὺς δοκιμάζετε. Nec valet obiicere quod ſequitur. An non co-
» gnoſcitis voſmetipſos, quia Chriſtus Ieſus in vobis eſt? Etenim ſi
Corinthios admonet Apoſtolicum priùs dictum; vt ſeipſos pro-
bent ac tentent, num ſint in Fide, per quam Chriſtus in eis ſit;
vtique de ea re certi non erant; Nam quod certum eſt, probatio-
ne non eget. Falſum igitur, Hominem Iuſtum, certò ſcire ſe eſſe
Filium Dei, & Chriſtum inhabitantem in ſe habere. Probationem
tamen ſequitur magnę probabilitatis moraliſque cuiuſdam certitudi-
nis cognitio. Quamquam facilè videri poſſim, non de ſingulis loqui,
ſed de Corinthiorum Eccleſia; certiùs autem cognoſcitur in Eccle-
ſia quapiam particulari, Chriſtum, per gratiam habitare, quàm in
vno quopiam homine. TRIGESIMVM SECVNDVM; DE POTESTA-

TE AC IVRISDICTIONE ECCLESIASTICA: Ideo hæc abſens ſcribo, « II. COR. XIII. v. 10.
vt non præſens durjùs agam SECVNDVM POTESTATEM quam Do- «
minus dedit mihi, in Ædificationem, & non in Deſtructionem: Διὰ «
τῦτο ταῦτα ἀπὼν γράφω, ἵνα παρὼν, μὴ ἀποτόμως χρήσωμαι ΚΑΤΑ ΤΗΝ
ΕΞΟΥΣΙΑΝ, ἣν ἔδωκέ μοι ὁ Κύριος, εἰς Οἰκοδομὴν, καὶ οὐκ εἰς Καθαίρεσιν. Vnde
& Patres admonent iniuſtam Excommunicationem timendam eſſe.
TRIGESIMVM TERTIVM; EADEM ESSE QVÆ PRÆCIPIVNTVR HOMINIBVS, ET QVÆ A DEO PRÆSTANDA HOMINIBVS EXSPECTANTVR, ATQVE ADEO BONA OPERA ET GRATIÆ ESSE, ET LIBERI PER GRATIAM PRÆVENTI ARBITRII: Perfecti eſtote: Καταρτίζεσθε. « v. 11.
Præcipit enim Apoſtolus quod penultimo verſu orauerat, dicens:
Hoc & oramus, Veſtram Conſummationem: τῦτο δὲ καὶ ΕΥΧΟΜΕΘΑ, « v. 9.
τὴν ὑμῶν ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΝ. SEPTIMA, ordine ſcriptionis, CAP. LI.
Epiſtola noſtra eſt ad EPIST. AD ROM.

ROMANOS rerum Dominos, Gentemque Togatam:

è Corintho vt vult Origenes, ſcripta, tum ob Phœbes miniſtræ Eccleſiæ, quæ in Cenchræis, Corinthi portu, erat, commendationem, vltimo capite factam, tum quòd Caium quoque, qui Corinthi morabatur, hoſpitem meum vocem; tum denique, quoniam id Græcorum hypographe Epiſtolæ ſubiuncta, haud ſine magna probabilitate id ſonat. Argumentum DE NECESSITATE GRATIÆ, tantum, tam arduum, tam varium, propter multiplicem doctrinam Iuſtificationis & annexorum quæ maiorem Epiſtolæ partem occupat, Magnum deterruit Auguſtinum, ne cœptum opus Expoſitionis huius Epiſtolæ perficeret, vt ipſe vigeſimo quinto capite libri primi Retractationum, teſtatur. Vnde & illud quod ſcribit Petrus, tertio capite Epiſtolæ ſuæ Poſterioris, in Paulinis Epiſtolis, eſſe quædam intellectu difficilia; de hac ad Romanos Epiſtola potiſſimum accipi debere, non abs re plerique exiſtimant. Ordiamur igitur hanc noſtram: de qua, Epiſtolâ centeſimâ quintâ, ad Sixtum Romanum Presbyterum poſteà Pontificem, hunc in modum non minus diſertè quàm Catholicè Auguſtinus ſcribit: DE «
GRATIÆ COMMENDATIONE maximè ad Romanos APOSTOLICA «
EPISTOLA loquitur, vt inde ſe PRÆDICATIO eius, velut A CAPITE OR- «
BIS Toto Orbe diffunderet. Ea eſt enim qua iuſtificatur Impius. Hæc «
Auguſtinus. At per nos de nobis ea ſit Obſeruatio, PRIMA; DE SANCTITATE ECCLESIÆ, QVOD NON SOLVM ECCLESIA ROMANA, ID EST, VNIVERSALIS, SED ETIAM ECCLESIA ROMÆ, AC QVÆLIBET ETIAM PARTICVLARIS VERE SANCTA DICI POSSIT, SITQVE SANCTORVM COETVS ET CONGREGATIO PROPTER SANCTOS, QVI IN VNAQVAQVE ECCLESIA SVNT PRÆCIPVA EIVS MEMBRA: Omni- ROM. I. « v. 7.
bus qui ſunt ROMÆ Dilectis Dei, Vocatis Sanctis: Πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν ΡΩ- «
ΜΗ, Ἀγαπητοῖς Θεοῦ, Κλητοῖς Ἁγίοις. Si enim aliàs dicerentur Sancti, Sancta diceretur Vniuerſalis Eccleſia, tametſi nullus in ea vera Sanctitate & Iuſtitia præditus eſſet: quod omnino abſurdum eſt. SECVNDA; QVOD FIDES ROMANA ET FIDES CATHOLICA IDEM SINT:
Primùm quidem gratias ago Deo meo, per Ieſum Chriſtum « v. 8.

ROM. I. » pro omnibus vobis, quia FIDES VESTRA ANNVNCIATVR
» IN VNIVERSO MVNDO: Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, ὅτι ἡ ΠΙΣΤΙΣ ΥΜΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΕΤΑΙ ΕΝ
ΟΛΩ ΤΩ ΚΟΣΜΩ. Hinc Catholicos Hæretici olim vocauere RO-
MANOS, vti nunc vſum quoque loquendi retinent qui vſum cre-
dendi amiſerunt. Teſtis Gregorius ille Archiepiſcopus Turo-
nenſis, De Gloria Martyrum, capite vigeſimo quinto, vbi de
» Ariano Principe ait: Cogitauit intra ſe, dicens: Quia ingenium eſt
» ROMANORVM (ROMANOS ENIM VOCANT, HOMINES
» NOSTRÆ RELIGIONIS) vt ita accidat, & non ſit virtus Dei. Exin-
de hunc verſiculum propheticè dictum eſſe exiſtimauit Cyprianus
Epiſtolâ quinquageſimâ ſeptimâ, quando ad Cornelium Papam
» hæc ſcribit: Dum apud vos vnus animus, & vna vox, Eccleſia o-
» mnis Romana confeſſa eſt: Claruit, Fratres cariſſimi, Fides quam
» de vobis Beatus Apoſtolus PRÆDICAVIT: hanc laudem virtutis &
» roboris firmitatem, iam tunc IN SPIRITV PRÆVIDEBAT, & præ-
» conio futurorum merita veſtra conteſtans, DVM PARENTES LAV-
» DAT, FILIOS PROVOCABAT. Sed illud quoque ſecundùm Ioan-
nem Chryſoſtomum, alterâ Homiliâ in Epiſtolam ad Romanos,
» obſeruatione dignum eſt, quod ait Apoſtolus: Fides veſtra ANNVN-
» CIATVR in vniuerſo mundo: quòd ſcilicet ſicut Eccleſia Romana,
Petro prædicante crediderat, ita credere deberent cæteræ nationes.
» ait enim ipſe: Nec dixit, MANIFESTATVR, ſed, ANNVNCIATVR:
» Καὶ οὐκ εἶπε, ΔΗΛΟΥΤΑΙ, ἀλλὰ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΕΤΑΙ. Et paulo poſt:
» Hoc autem loco hoc ſolùm ait; quòd videlicet ANNVNCIATVR:
» ac rectè quidem, ANNVNCIATVR: planum faciens, quòd dictis ni-
» hil quidquam addendum, vel demendum eſſet. Angeli enim ſeu
» Nuntij hoc eſt opus, quæ dicuntur, ea ſola deferre: ob quod & Sa-
» cerdos ANGELVS vocatur, quòd non ſua ipſius, ſed ea tantùm
» nunciat quæ ab eo acceperit à quo delegatur. QVANQVAM PE-
» TRVS INIBI ETIAM PRÆDICAVIT: ſed illius facta, ſua eſſe ducit:
» vſque adeo (quod antea diximus) inuidentia omni ſupra modum
» vacabat: Ἐνταῦθα δὲ, τοῦτο μόνον, ὅτι ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΕΤΑΙ. καλῶς εἶπεν, ὅτι
ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΕΤΑΙ, δηλῶν, ὅτι οὐδὲν ἔδει προσθεῖναι τοῖς εἰρημένοις, οὐδὲ ἀφε-
λεῖν. Ἀγγέλου γὰρ τοῦτο ἔργον ἐστὶ, τὰ μόνα τὰ λεγόμενα διακομίζειν. διὰ τοῦτο καὶ ὁ
Ἱερεὺς, ΑΓΓΕΛΟΣ καλεῖται, ὅτι οὐ τὰ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τὰ τοῦ πέμψαντος ἀναγγέλλει.
ΚΑΙΤΟΙΓΕ Ο ΠΕΤΡΟΣ ΕΚΗΡΥΞΕΝ ΕΚΕΙ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκείνου, ἑαυτοῦ
ἡγεῖται. οὕτως, ὅπερ ἔφθην εἰπὼν, μετὰ ὑπερβολῆς ἁπάσης βασκανίας ἦν καθαρός.
Hæc Chryſoſtomus exactè conſiderans, quòd quantumlibet idem
Apoſtolus magnis præconiis celebret Eccleſiam Theſſalonicenſium,
Prioris Epiſtolæ capite primo, ad ipſam ſcribens, nihilominus
nequidquam tale de illa locutus fuerit. Quemadmodum ergo omnes
qui Romano ſubeſſent Imperio, Romanorum appellatione nobilita-
ti eſſent, ſecundùm quod Lege ſancitum eſt. L. In Vrbe Ro. ff. De Stat.
Hom. ſecundùm lectionem Alciati, Vt omnes qui ſub Orbe Roma-
no, Ciues appellarentur: ita pariter omnes quotquot Catholica

fide pollerent; ROMANI iridem ſunt ac dicendi fuerunt: eo quòd ROM.I.
Fides Catholica, Romana pariter diceretur. Hinc Sanctus Ambroſius, etiam & ipſe vno Signo è Sede Petri petito, ex ipſius (inquam) Romanæ Eccleſiæ Communicatione, qui veri Catholici habendi eſſent, eſſe ſolitum inueſtigari, demonſtrat, dum hæc de Satyro Fratre Scribit: Aduocauit ad ſe Epiſcopum, NEC VLLAM «
VERAM PVTAVIT, NISI VERÆ FIDEI GRATIAM: percontatuſ- «
que ex eo EST VTRVM CVM EPISCOPIS CATHOLICIS, HOC EST, «
CVM ROMANA ECCLESIA CONVENIRET. Auſcultate atque tan- «
dem animaduertite Nouatores! TERTIA; DE INVOCATIONE DIVINI TESTIMONII AC RELIGIOSO IVRAMENTO: Teſtis enim « v.9.
mihi eſt Deus, Μάρτυς γάρ μου ἐςὶν ὁ Θεός. Docent Patres in Com- «
mentariis, inculcat Diuus Thomas hoc loco, vrget Beatus Auguſtinus libro primo De Sermone Domini in Monte. QVARTA; DE INTERCESSIONE SANCTORVM APVD DEVM: Sine inter- « v 9.
miſſione, memoriam veſtri facio ſemper in Orationibus meis: «
Ἀδιαλείπτως μνείαν ὑμῶν ποιοῦμαι πάντοτε ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου. Cui, quæſo, reuelatum credamus ceſſaſſe Paulum? Num Apoſtolicum eſt, iuratum, vbi plus poſſis, minus velle? O Patria, Si Nouitas vincit, durior Via, & in relictos hîc propinquos crudelis! Adeóne iurandum fuit, vt eſſet, cùm Sectariis placet, aliquando finis? QVINTA; GENTILES, NON SOLVM CREATVRAS, VERVM QVOD ABSVRDIVS EST, EARVM IDOLA SEV SIMVLACRA LIGNEA ET SAXEA PRO DIIS COLVISSE; QVOD IDOLOLATRARVM FAVTORES SECTARII NEGANT: Et mutauerunt gloriam incorruptibilis « v.23.
Dei in ſimilitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volu- «
crum, & quadrupedum & ſerpentium: Καὶ ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ «
ἀφθάρτου Θεοῦ, ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος, φθαρτοῦ ἀνθρώπου, καὶ πετεινῶν, καὶ τετραπόδων, καὶ ἑρπετῶν. Horrendum dictu, Caluinum, & ſequaces, vt Chriſtianorum Imagines impugnent, Paganorum Idolis tam flagitioſè, tam ſacrilegè, contra & Prophetarum & Apoſtolorum ſcripta, patrocinari, vel potiùs ancillari!

Hic, rogo, non furor eſt, ne moriare mori?

Fingunt enim Iconoclaſtæ Nouatores, vt inuidiam conflent Imaginibus Chriſti & Sanctorum, quas Eccleſia Catholica in veneratione habet, Gentilibus nunquam in mentem veniſſe, vt inanimata ſimulacra Deos putarent, ac diuinis honoribus afficerent. Væ ACCVSANTIBVS CHRISTIANOS, τοῖς Χριστιανοκατηγόροις, id eſt, ICONOCLASTIS, τοῖς Εἰκονοκλάσταις, quibus & Interpretationem & Anathema pronunciat, Actione quarta, Septima Oecumenica Synodus. SEXTA; DEVM BENE OPERANTIBVS REDDITVRVM VITAM ÆTERNAM, ET QVIDEM HABITO RESPECTV AD OPERA, ET IVXTA CONDITIONEM OPERVM; QVOD QVIDEM PLANE CONVINCIT VOCABVLVM REDDENDI SEV RETRIBVENDI: Qui REDDET vnicuique ſecundùm O- «
pera eius. Iis quidem qui ſecundùm patientiam Boni Operis, Gloriam «

ROM.II. » & Honorem & Incorruptionem quærunt, Vitam æternam: Iis
» autem QVI SVNT EX CONTENTIONE, ET QVI NON ACQVIESCVNT
» VERITATI, CREDVNT AVTEM INIQVITATI, Ira & Indignatio:
ΟΣ ΑΠΟΔΩΣΕΙ ἑκάστῳ, κατὰ τὰ Ἔργα αὐτοῦ· Τοῖς μὲν καθ' ὑπομονὴν Ἔργου
Ἀγαθοῦ, Δόξαν, καὶ Τιμὴν, καὶ Ἀφθαρσίαν ζητοῦσι, ζωὴν αἰώνιον· Τοῖς δὲ ΕΞ
ΕΡΙΘΕΙΑΣ, ΚΑΙ ΑΠΕΙΘΟΥΣΙ ΜΕΝ ΤΗ ΑΛΗΘΕΙΑ, ΠΕΙΘΟΜΕΝΟΙΣ
ΔΕ ΤΗ ΑΔΙΚΙΑ, Θυμὸς, καὶ Ὀργή. SEPTIMA; PAVLVM MANIFESTE
AGNOSCERE ET COMMENDARE IVSTITIAM OPERVM, EAMQVE
v.13. » VERAM: Non enim AVDITORES Legis iuſti ſunt APVD DEVM:
» ſed FACTORES Legis Iuſtificabuntur: Οὐ γὰρ οἱ ΑΚΡΟΑΤΑΙ τοῦ Νόμου,
δίκαιοι ΠΑΡΑ ΤΩ ΘΕΩ· ἀλλ' οἱ ΠΟΙΗΤΑΙ τοῦ Νόμου δικαιωθήσονται. Nec ſi-
bi repugnat aut contrarius eſt Paulus: quia cùm alibi hominem ex
Operibus iuſtificari negat, de Prima loquitur Iuſtificatione, quæ
eſt cum remiſſione Peccatorum, & non ex Operibus eſt, ſed O-
pera ipſa præcedit. Denique ſi FACTORES Legis ſunt, vbi ſunt qui
Mandata Impoſſibilia dicunt? qui non poſſe Legem adimpleri edi-
cunt, & Paulo contrarium prædicant, nouumque Euangelium in-
ducunt: Legant modò ſequentia verba, Apoſtolicaſque loquendi
v.14. » illas formulas; EA QVÆ SVNT LEGIS, FACIVNT: τὰ τοῦ νόμου ποιῇ·
v.25. » SI LEGEM OBSERVES· ἐὰν νόμον πράσσῃς· SI IGITVR PRÆPVTIVM
v.26. » IVSTITIAS LEGIS CVSTODIAT, Ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυστία τὰ δικαιώματα τοῦ
v.27. νόμου φυλάσσῃ· PRÆPVTIVM LEGEM CONSVMMANS, ἀκροβυστία τὸν νό-
μον τελοῦσα. Plumbei ſint, ſi non iudicent, cùm tam ſæpe ac tam va-
riè Apoſtolus repetat atque inculcet; Hominem Iuſtificatum FA-
CERE, ποιεῖν, OBSERVARE, πράσσειν, CVSTODIRE, φυλάσσειν, CONSVM-
MARE, τελεῖν, Legem Dei; quàm ſint ab Apoſtolico Spiritu alieni
Nouatores, dum docent Dei Præcepta Homini etiam Iuſtificato
& ſub Gratia conſtituto, ad obſeruandum impoſſibilia eſſe: quos
Decima Octaua, vltima Oecumenica Synodus, Tridenti habita,
Seſſione ſexta, Canone decimo octauo, iuſto Anathemate Apo-
ROM. III. ſtolicè damnauit. OCTAVA; HOMINEM PECCANDO NON SOLVM
v.18. » AMISISSE AMOREM IVSTITIÆ, VERVM ETIAM TIMOREM GE-
HENNÆ: Non eſt timor Dei ante oculos eorum: Οὐκ ἔστι φόβος Θεοῦ,
ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. Docet id ex hoc loco Proſper libro con-
tra Collatorem, capite decimo nono. Ex quo ſequitur, in Peccan-
te deſtrui Charitatem, manente Fide. NONA; IVSTITIAM DEI
HABERI PER FIDEM, AC PER CONSEQVENS, IVSTITIAM NON
v.22. » ESSE IPSAM FIDEM: Iuſtitia autem Dei per Fidem Ieſu Chriſti in
» omnes, & ſuper omnes qui credunt in eum: Δικαιοσύνη δὲ Θεοῦ, διὰ
Πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς πάντας, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς πιστεύοντας. Fides tamen
initium Iuſtificationis eſt, atque etiam Initialis Pars Iuſtitiæ: ad eum
fermè modum quo à corde principium eſt vitæ hominis, cùm ta-
men in ipſo etiam vita ſit: aut quo pacto Gregorius Homiliâ decimâ
nonâ ſuper Ezechielem, Fidem vocat VESTIBVLVM ÆDIFICII
SPIRITVALIS, quoniam huc non intratur niſi per Fidem:
& tamen veſtibulum etiam eſt pars Ædificij. Vt verò vtrumque

plenè demonſtrarem, Fidem, vti Theophylactus poſt Chryſoſto- ROM. III.
mum interpretatur, paulo poſt appellaui LEGEM FIDEI, his ſequen- v. 27.
tibus verbis; Vbi eſt ergo gloriatio tua? excluſa eſt. Per quam Le- «
gem? Factorum? non: ſed per LEGEM FIDEI. Ratio eſt: quoniam «
vocabulum Legis extenditur ad id omne quod eſt motiuum & in-
citamentum Operis, & Fide velut Lege impellitur homo ad quæ-
rendam à Deo Iuſtitiam: quemadmodum infra capite ſeptimo
Concupiſcentia vocatur LEX PECCATI. Si quæras, cur dicere ma- Rom. 7. v. 23.
luerim, Legem Fidei, quàm ſimpliciter, Fidem: aût cur omnino quæ-
ſtionem ſic propoſuerim, PER QVAM LEGEM? Reſpondet Chry-
ſoſtomus, vt à Legis vocabulo minimè recederem, quod gratum
acceptumque fore ſciebam auribus Iudæorum. Et certè Gratiam
Chriſti, quæ Lex Dei per Spiritum Sanctum ſcribitur in cordibus
noſtris, LEGEM SPIRITVS VITÆ, capite octauo vocaui. Quæ Rom. 8. v. 2.
cùm ita ſint, attribuendo tamen ſingula ſingulis, acutè ſcripſit Au-
guſtinus, Concione decima ſexta, in Pſalmum centeſimum decimum
octauum: FIDES IMPETRAT, QVOD LEX IMPERAT. DECIMA; «
IVSTITIAM NOSTRAM NON IN SOLA REMISSIONE PECCATO-
RVM CONSISTERE, SED AB APOSTOLO DISERTE DISTINGVI
HÆC DVO, DELETIONEM PECCATORVM ET IVSTITIAM, ID
EST, VITÆ NOVITATEM VELVT IVSTIFICATIONIS NOSTRÆ ROM. IV.
PARTEM PRÆCIPVAM: Qui traditus eſt PROPTER DELICTA NO- « v. vlt.
STRA, & Reſurrexit PROPTER IVSTIFICATIONEM NOSTRAM: «
Ος παρεδόθη, ΔΙΑ ΤΑ ΠΑΡΑΠΤΩΜΑΤΑ ΗΜΩΝ, καὶ ἠγέρθη, ΔΙΑ ΤΗΝ
ΔΙΚΑΙΩΣΙΝ ΗΜΩΝ. Dicitur enim Deus; Iuſtificare Impium, non
ſola remiſſione peccatorum: quæ doctrina Hæreticorum eſt; ſed
donis gratuitis & gratificantibus, mentem eius renouando: quo-
rum primum eſt ipſa Fides. Vnde quamuis abſolutè nemo Iuſtus
aut Iuſtificatus dici debeat, priuſquam acceperit Remiſſionem
peccatorum & Spiritum Adoptionis Filiorum Dei; tamen incho-
atione quadam, talis interdum quis dicitur, cùm primùm credit,
eâ videlicet Fide, quæ per dilectionem operatur. Quapropter Au-
guſtinus centeſimum Pſalmum enarrans: Iuſtitiam, inquit, Ho- «
mo non operatur niſi Iuſtificatus. Credens autem in eum qui Iu- «
ſtificat impium, à Fide incipit, (ſubintellige, Operari Iuſtitiam) «
vt Bona Opera, non præcedentia quod meruit, ſed conſequentia «
quod accepit, oſtendant. VNDECIMA; SPEM NOSTRAM
ET FIDVCIAM NON ITA NITI SOLIS DIVINIS PRO-
MISSIONIBVS, VT NON ETIAM FATENDVM SIT EAM
INNITI TESTIMONIO BONORVM OPERVM, QVÆ DEVS
DEDERIT, SINE QVIBVS, DE ACQVIRENDA GLORIA,
NON SPES ESSET SED PRÆSVMPTIO, VT GREGO- « ROM. V.
RIVS LOQVITVR: Scientes quòd Tribulatio Patientiam « v. 3.
operatur; Patientia autem Probationem; Probatio verò Spem:
Εἰδότες, ὅτι ἡ Θλῖψις Ὑπομονὴν κατεργάζεται· Η δὲ Ὑπομονὴ Δοκιμήν·
ἡ δὲ Δοκιμὴ Ελπίδα. In hoc loco Eloquentiam Pauli Sapientiæ

ac menti Apoſtolicæ congruum foret, aberat tamen procul à no- ROM. V.
ſtra myſtica ratione loquendi, ac declarandi myſteria, cuius ordine
ac via dicendum fuit, ἐφ᾽ ᾧ, non IN QVO Peccato, ſed IN QVO
Adam, tanquam in Principio & radice totius generis, (quoniam in
lumbis eius erant quando ille peccabat) OMNES PECCAVERVNT.
Clara verò Græcè ſententia mea eſt. Repugnat enim priori inter-
pretationi genus apud Græcos, apud quos Peccatum, nempe Ἁμαρ-
τία, fœminini generis eſt. Animaduertit poſtea Auguſtinus, & ſen-
tentiam correxit, libro quarto contra Duas Epiſtolas Pelagianorum.
Atque hæc DE PECCATO PROPAGATIONIS AC NECESSITATE BA-
PTISMI. DECIMA QVARTA; IVSTITIAM NOSTRAM ESSE INTER-
NAM SICVT PECCATVM NOSTRVM INTERNVM EST AC INHÆ-
RENS: Sicut enim per Inobedientiam vnius hominis, Peccatores « v. 19.
conſtituti ſunt multi; ita & per vnius Obeditionem, Iuſti conſti- «
tuentur multi: Ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς Παρακοῆς τοῦ ἑνὸς Ἀνθρώπου, Ἁμαρτωλοὶ «
κατεστάθησαν οἱ πολλοὶ, οὕτω καὶ διὰ τῆς Ὑπακοῆς τοῦ ἑνὸς, Δίκαιοι κατασταθήσον-
ται οἱ πολλοί. Si enim verè & propriè Peccatores conſtituuntur per
Inobedientiam ac Præuaricationem Adæ, quod fatentur Aduer-
ſarij, non autem verè & propriè Iuſti conſtituimur per Obedien-
tiam Chriſti, ſed Imputatiuè tantùm, vt iidem volunt: neque con-
ſiſtet hæc Comparatio Apoſtolica, multóque minùs Chriſti Iu-
ſtitia nobis contulerit, quam abſtulit Iniuſtitia Adæ. Nam in il-
lo Propriam & Inhærentem ac Veram amiſimus Iuſtitiam; in Chri-
ſto recuperamus Imputatiuam, id eſt, Alienam, Externam, & Fal-
ſam. DECIMA QVINTA; PARVVLOS IN PECCATO NASCI:
An ignoratis quia quicunque Baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, « ROM.
in morte ipſius Baptizati ſumus? Ἢ ἀγνοεῖτε, ὅτι ὅσοι Ἐβαπτίσθημεν « VI. v. 3.
εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ Ἐβαπτίσθημεν; Ad probandam
hanc Theſim argumentatur ab hac auctoritate Apoſtolica Auguſti-
nus, in Enchiridio. Et rectè quidem. Nam ſi, Paulo teſte, qui-
cumque Baptizantur in Chriſto, in eius morte Baptizantur, & proin-
de, vt antecedenti verſiculo dicitur, Peccato moriuntur, (id enim
probandum Apoſtolo incumbit;) neceſſe eſt & Paruulos habe-
re Peccatum cui moriantur, dum in morte Chriſti Baptizantur.
DECIMA SEXTA; PARVVLOS ANTE BAPTISMVM HA-
BERE PECCATVM: Qui enim mortuus eſt, iuſtificatus eſt à « v. 7.
peccato: Ὁ γὰρ ἀποθανὼν, δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. Ex hac quo- «
que noſtra ſententia colligit eadem Auguſtinus in Enchiridio,
quandoquidem & ipſi Paruuli Chriſto in Baptiſmo commortui ſunt.
DECIMA SEPTIMA; CONCVPISCENTIAM MANENTEM IN RENA-
TIS, PECCATVM AB APOSTOLO DICI; NON QVOD VERE ET PRO-
PRIE PECCATVM SIT, SED QVIA EX PECCATO EST, ET AD PECCA-
TVM INCLINAT: Non ergo regnet PECCATVM in veſtro mortali « v. 12.
corpore, vt obediatis concupiſcentiis eius: Μὴ οὖν βασιλευέτω ἡ «
AMAPTIA ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι, εἰς τὸ ὑπακούειν αὐτῇ, ἐν ταῖς ἐπι-
θυμίαις αὐτοῦ. Definit Vltima Oecumenica Synodus, Seſſione quinta,

ROM. VI. Canone quinto, ex Auguſtino, libro primo contra Duas Epiſtolas Pelagianorum capite decimo tertio, Sermone quadrageſimo tertio De Verbis Domini; & Sermone ſexto De Verbis Apoſtoli; ac paſſim. Potior tamen huius appellationis ratio, quamque præcipuè, & interdum ſolam, vrget Auguſtinus, ea eſt; Concupiſcentiam ideo vocari Peccatum, quia ad Peccatum inclinat atque ſollicitat. Nam Mors ac cæteræ Pœnalitates, licet etiam ſint ex peccato primæ tranſgreſſionis, quia tamen ad Peccatum non inclinant, non ſolent Peccata vocari in Scripturis. Atque is eſt Trium meorum capitum, huius, duorumque ſequentium, germaniſſimus ſenſus: vbi appellatur Concupiſcentia, PECCATVM; quæ verè tamen & propriè Peccatum non eſt, ſed deordinatio quædam & praua inclinatio totius appetitus humani; quatenus ſcilicet homo per Gratiam renouatus, adhuc fomitem peccati circumfert, aſſiduè in ipſo peccandi deſideria commouentem. DECIMA OCTAVA; CHRISTIANI MILITIS CORONAM, AC LABORVM MI-
v.vlt. » LITARIVM REMVNERATIONEM ESSE: Stipendia enim Pecca-
» ti, Mors: Gratia autem Dei, Vita Æterna in Chriſto Ieſu Domi-
» no noſtro: Τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος· τὸ δὲ χάρισμα τοῦ Θεοῦ, Ζωὴ αἰώνιος, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Nam Χάρισμα Græcis interdum id ſignificat quod Latini Donatiuum appellant; id eſt, munus quod à Principe Militibus ob rem fortiter ac feliciter geſtam donatur. Ac ipſe quidem Tertullianus, in libro de Reſurrectione Carnis, capite quadrageſimo ſeptimo, DONATIVVM tranſtulit; Romanè nimirum & appoſitè ad locum à Militia ductum, in quo verſabar. Erat enim illa Romanorum Imperatorum conſuetudo, Donatiua Militibus largiri, ad quam, vt ſibi Romanos ac Fidei Chriſtianæ conciliaret Apoſtolus, alludere ſic videtur, vt etiam quod Theologi communi conſenſu tenent confirmare viſus ſit; videlicet, Deum omnibus ſuis Electis Præmia ſupra condignum redditurum. Vnde quoquo modo Vita Æterna quamuis pro bonis operibus iuſto Dei iudicio reddenda,
2.Tim.4.v.8. CORONA IVSTITIÆ ſit ac bonorum operum Merces, Gratia nihilominus Dei eſt, donumque gratuitum, ſiue gratuitum Dei munus, quoniam ipſa bona opera, pro quibus vita æterna redditur, Gratia
Ephes. 2. v.10. » ſunt, id eſt, gratis data, me præſertim teſtificante quòd ſumus Creati
» in Chriſto Ieſu, in Operibus Bonis, quæ præparauit Deus vt in illis am-
» bulemus. Quocirca ad Gratiam commendandam malui ad hunc modum loqui, vt dicerem, Vitam Æternam, eſſe Gratiam Dei; quàm vt Stipendium Iuſtitiæ: quod alioqui, verè dici poterat, dictumque nobiliori nomine ſub Metaphora CORONÆ ad excitandos Reges erat. Eum eſſe Pauli Catholicum ſenſum, docuit Auguſtinus, in Epiſtola centeſima quinta ad Sixtum, libro De Gratia & libero Arbitrio, De Correptione & Gratia, & in Enchiridio. Cuius po-
» ſtremi loci hæc Auguſtiniana ſunt: Ipſam Vitam Æternam, quæ
» certè Merces eſt Bonorum Operum, GRATIAM DEI appel-
» lat APOSTOLVS: Stipendium enim, inquit, Peccati Mors: Gra-
» tia autem Dei, Vita Æterna in Chriſto Ieſu Domino noſtro.

Stipendium pro opere militiæ debitum REDDITVR, NON DONATVR: ideo dixit, Stipendium Peccati, Mors: vt Mortem Peccati non immeritò illatam ſed debitam demonſtraret. Gratia verò, niſi Gratis ſit, gratia non eſt. Intelligendum eſt igitur, etiam IPSA HOMINIS BONA MERITA eſſe Dei Munera: quibus cùm vita Æterna redditur, quid niſi GRATIA PRO GRATIA redditur? « ROM. VI. DECIMA NONA; LIBERVM HOMINIS ARBITRIVM EX CONCEPTO GRATIÆ CHRISTI SEMINE FOECVNDATVM, BONORVM OPERVM FRVCTVS PROFERRE DIGNOS DEO: Vt Fructificemus Deo: Ἵνα καρποφορήσωμεν τῷ Θεῷ. « ROM. VII. v. 4. Eſt autem hîc ad Coniugium alluſio. Debent enim Vxores fructificare Viris ſuis, non alienis; id eſt, Filios (qui FRVCTVS VENTRIS in Scriptura vocantur) ex ſuis viris conceptos edere. VIGESIMA; NON SIMILITVDINEM CARNIS, SED SIMILITVDINEM TANTVM CARNIS PECCATI, DE CHRISTO DICI, REVERA AVTEM CARNEM; PORRO NOSTRVM OMNIVM CARNEM ESSE PECCATI, AT SOLIVS CHRISTI, SIMILITVDINEM CARNIS PECCATI: Deus Filium ſuum mittens in ſimilitudinem Carnis Peccati: Ὁ Θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας, ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας. « ROM. IIX. v. 3. Legendus Auguſtinus Sermone ſexto & trigeſimo primo De Verbis Apoſtoli, necnon & Sanctus Fulgentius, libro De Incarnatione & Gratia Chriſti, capite ſexto. Æneum hic Græci Interpretes Serpentem à Moyſe, Numerorum vigeſimo primo, erectum referunt, per eumque ea (Num. 21. v. 9.) etiam ex parte præfiguratum Chriſtum Dominum explicant; vt qui videretur habere venenum Peccati, reuera tamen non haberet. Nec diſſimulandum hoc loco ſapienti cuique ſuſpectos de Manichæiſmo videri Nouatores: cuius dogma fuit; Chriſtum non veram Carnem, ſed ſpeciem ac Similitudinem Carnis tantùm adſumpſiſſe, ac per conſequens & dediſſe. Aliterne potuit de Euchariſtia philoſophari Manichæus? « Contingat planè his (inquit octauo libro De Trinitate Hilarius, De Euchariſtia diſputans) verum non eſſe qui Chriſtum Ieſum VERVM eſſe Deum negant. « VIGESIMA PRIMA; AB HOMINE PER CHRISTI GRATIAM IVSTIFICATO, LEGEM IMPLERI: Vt Iuſtificatio Legis impleretur in nobis, qui non ſecundùm Carnem ambulamus, ſed ſecundùm Spiritum: Ἵνα τὸ Δικαίωμα τοῦ Νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν, τοῖς μὴ κατὰ Σάρκα περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ Πνεῦμα. « Rom. 8. v. 4. Nam ſi non impletur; fruſtra miſſus eſt è Cælo in terram Filius Dei: quem vtique ad hoc miſſum teſtor vt Iuſtificatio Legis impleretur in nobis, non ſecundùm Carnem ambulantibus ſed ſecundùm Spiritum, id eſt, Iuſtificatis. VIGESIMA SECVNDA; GRATIAM NON TOLLERE LIBERTATEM; AC SPIRITV DEI AGI HOMINES NON VT SERVOS, SED VT FILIOS: Quicunque enim Spiritu Dei aguntur, ij ſunt Filij Dei: Ὅσοι γὰρ Πνεύματι Θεοῦ ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Θεοῦ. « Rom. 8. v. 14. Vnde Auguſtinus, Sermone decimo tertio De Verbis Apoſtoli, falſum huius loci intellectum remouens, « Dicet mihi aliquis (inquit;) ergo agimur, non agimus? Reſpondeo. Immo & agis & ageris, & tunc benè agis, «

ROM. IIX. » ſi à bono agaris. Spiritus enim Dei qui te agit, agentibus adiu-
» tor eſt: Ipſum nomen ADIVTORIS præſcribit tibi, quia & ipſe
» aliquid agis. Mox Auguſtinus: Nemo adiuuatur ſi ab illo nihil a-
» gatur. Ac poſtea, Sermone quadrageſimo tertio De Verbis Do-
» mini: Agis, inquit, ſi agaris: & benè agis, ſi à bono agaris. Hæc
illc. VIGESIMA TERTIA; OB IVSTAM NECESSITATEM LICITE ET
ROM. IX. v.1. » SANCTE CHRISTIANVM HOMINEM IVRARE POSSE: Veritatem di-
» co IN CHRISTO, non mentior, teſtimonium mihi perhibente Con-
» ſcientia mea IN SPIRITV SANCTO: Ἀλήθειαν λέγω ἘΝ ΧΡΙΣΤΩ, οὐ
ψεύδομαι, Συμμαρτυρούσης μοι τῆς Συνειδήσεώς μου, ἘΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙ ἉΓΙΩ.
Duplex Apoſtolicum Iuramentum Interpretes hîc agnoſcunt in
hac duplici iurandi formula; IN CHRISTO, vt ſupra alicubi do-
cuimus, ac IN SPIRITV SANCTO, id eſt, per Spiritum Sanctum,
vt Conſcientiæ meæ Teſtem omni exceptione maiorem: quo modo
intellexit Hieronymus in Epiſtola ad Algaſiam, Quæſtione nona;
& ad Hedibiam, Quæſtione decima. Vtrumque obſeruant Græci,
Theophylactus & Oecumenius, cùm animaduertunt, Apoſtolum
Tres adducere Teſtes eorum quæ dicturus eſt; Chriſtum, Suam ipſius
Conſcientiam, & Spiritum Sanctum; vt Triplici Teſtimonio, ac
Duplici Iuramento verba ſua confirmet. VIGESIMA QVARTA; DE
ROM. X. v.15. Iſ.52.v.7. » MISSIONE ECCLESIÆ: Quomodo verò Prædicabunt, niſi mittan-
» tur? Sicut Scriptum eſt, Quàm ſpecioſi pedes Euangelizantium
» Pacem, Euangelizantium Bona: Πῶς δὲ Κηρύξουσιν, ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσι;
καθὼς Γέγραπται, Ὡς ὡραῖοι οἱ Πόδες τῶν Εὐαγγελιζομένων Εἰρήνην, τῶν Εὐαγ-
γελιζομένων τὰ Ἀγαθά. Significat autem Verbum Græcum, Ἀποστέλλε-
σθαι, Mitti, non quocumque modo; ſed quo modo Principum Le-
gati cum mandatis mitti ſolent. Sumpta verò Propheria eſt ex Iſaiæ
capite quinquageſimo ſecundo. VIGESIMA QVINTA; ECCLESIAM
CATHOLICAM VBIQVE DIFFVSAM ESSE, EAMQVE ESSE IN
Rom. 10. v.18. Pſ. 18. v.5. » QVAM CONVENIVNT OMNES GENTES: Et quidem In o-
» mnem Terram exiuit ſonus eorum, & in Fines Orbis Terræ, ver-
» ba eorum: Μενοῦνγε, Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν Ἐξῆλθεν ὁ Φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς
τὰ πέρατα τῆς ΟΙΚΟΥΜΕΝΗΣ, τὰ Ῥήματα αὐτῶν. Hinc ex Græ-
co Vocabulo Οἰκουμένης, quod vniuerſam terram habitabilem ſo-
nat, Synodi OECVMENICÆ deriuata appellatio eſt, ad quam
vndique conuenitur, quæque eſt VNIVERSALEM CHRISTI
ECCLESIAM REPRÆSENTANS, vt paſſim in Conciliis Generalibus,
maximè poſterioribus, præmitti ſolet. VIGESIMA SEXTA; SE-
PTEM MILLIA VIRORVM QVI NON CVRVAVERVNT GENVA
1. Reg. 19. v.18. ANTE BAAL, REGVM PRIMO, CHRISTIANOS AC ECCLESIAM CA-
THOLICAM OPTIME REPRÆSENTARE, VT EX PSALMO CONTRA
PARTEM DONATI CANEBAT, PRIMO HVIVS OPERIS LIBRO, AV-
Rom. 11. v.4. » GVSTINVS: Relîqui mihi ſeptem millia virorum qui non curuaue-
» runt genua ante Baal: Κατέλιπον ἐμαυτῷ Ἑπτακισχιλίους Ἄνδρας, οἵτι-
νες οὐκ Ἔκαμψαν γόνυ τῇ Βάαλ. Vnde in octauum Zachariæ ca-
» put obſeruat Princeps Interpretum Prophetici Operis Hieronymus:

Quod autem numerum Septem Millium ad CHRISTIANORVM no- «ROM.XI.
men diximus pertinere; ſupputa, Græcè, Ἑπτακισχιλίους, & Χριστιανούς, «
& eundem numerum ſummamque reperies, id eſt, MILLE NON- «
GENTOS QVADRAGINTA VNVM. Sed obſerua, Hieronymum ſcri- «
bere Χειλίους, Aeolicè, pro, Χιλίους: alioqui ſumma non reſpondebit,
ſed quinque minùs erunt in vocabulo priore; quæ tamen ſic aptè
ſupplenda fuerunt, vt Arithmologica Speculatio conſtaret. VIGE-
SIMA SEPTIMA: FIDEM SEMEL HABITAM AMITTI POSSE: Tu au- « v. 20.
tem Fide ſtas: Noli altùm ſapere, ſed time; Si enim Deus naturali- «
bus ramis non pepercit, ne fortè nec tibi parcat: Σὺ δὲ τῇ Πίστει ἕστηκας· «
μὴ ὑψηλοφρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ. Εἰ γὰρ ὁ Θεὸς τῶν κατὰ φύσιν κλάδων οὐκ ἐφείσατο,
μήπως οὐδέ σου φείσηται. VIGESIMA OCTAVA; GRATIAM DEI MO-
VENTIS HOMINEM NON ESSE, SINE COOPERATIONE LIBERI AR-
BITRII, NEC DESERTIONEM, SEV GRATIÆ SVBTRACTIONEM, ESSE
SINE MOTV VOLVNTATIS SPONTE AC LIBERE RECEDENTIS A
BONO: HOMINEMQVE SEMEL IVSTIFICATVM EXCIDERE POSSE A
GRATIA DEI ET IVSTITIA, NEC QVENQVAM ESSE CERTVM, QVOD
IN EA SIT VSQVE AD FINEM PERMANSVRVS: Si permanſeris in « v. 22.
bonitate; alioquin & tu excidêris. Sed & illi ſi non permanſerint «
in incredulitate, inſerentur: Ἐὰν ἐπιμείνῃς τῇ Χρηστότητι· ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκο- «
πήσῃ. Καὶ ἐκεῖνοι δὲ, ἐὰν μὴ ἐπιμείνωσι τῇ ἀπιστίᾳ, ἐγκεντρισθήσονται. VIGE-
SIMA NONA; ECCLESIAM ESSE CONGREGATIONEM AC COMMV-
NIONEM OMNIVM GENTIVM, MVLTITVDINEMQVE POPVLI EX O-
MNIBVS MVNDI PARTIBVS, SECVNDVM PRÆDICTIONES PROPHE-
TICAS, COLLECTAM, AD FIDEM: Donec PLENITVDO GENTIVM « v. 25.
intraret: Ἄχρις οὗ τὸ ΠΛΗΡΩΜΑ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ εἰσέλθῃ. TRIGESIMA; «
DE VNITATE ECCLESIÆ: Sicut enim in Vno Corpore multa mem- «ROM.
bra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent: « XII. v. 4.
ita multi, VNVM CORPVS ſumus in Chriſto, ſinguli autem, alter «
alterius membra: Καθάπερ γὰρ, ἐν Ἑνὶ Σώματι, μέλη πολλὰ ἔχομεν, τὰ δὲ «
μέλη πάντα, οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν· Οὕτως οἱ πολλοὶ, ΕΝ ΣΩΜΑ ἐσμὲν,
ἐν Χριστῷ· ὁ δὲ καθ' εἷς, ἀλλήλων μέλη. COMMEMBRES vertit libro con-
tra Mendacium, Auguſtinus. TRIGESIMA PRIMA; MEMORIAS SI-
VE ECCLESIAS SANCTORVM MARTYRVM, SANCTE RELIGIOSE-
QVE COLENDAS AC SANCTIS PEREGRINATIONIBVS ET SVPPLI-
CATIONIBVS (QVAS, QVIA PROCEDITVR, PROCESSIONES VO-
CANT) ADEVNDAS ATQVE FREQVENTANDAS ESSE: Orationi in- « v. 12.
ſtantes: Neceſſitatibus Sanctorum communicantes: Τῇ Προσευχῇ «
προσκαρτεροῦντες· Ταῖς χρείαις τῶν Ἁγίων κοινωνοῦντες. Etenim vetus le-
ctio altera quædam erat non, NECESSITATIBVS, Χρείαις· ſed, MEMO-
RIIS, Μνείαις, SANCTORVM, COMMVNICANTES. Legit Commenta-
tor Ambroſianus; legit Optatus libro ſecundo contra Donatiſtas;
legit Chryſologus, Sermone centeſimo vigeſimo; legit Gregorius
Tertius, in Epiſtola ad Optimates & Populum Germaniæ; legit in
Miſſali, quod Ambroſianum vocant, hodieque Mediolanenſis Ec-
cleſia; legit in Origenis Commentario Ruffinus, teſtaturque hanc

ROM. XII. lectionem magis quàm alteram in Latinis Exemplaribus haberi, &
tam ipſe eodem loco quàm Pelagius atque Sedulius in ſuis Com-
mentariolis vtramque exponunt. Quidni legerit Hilarius, dum li-
bro quem in Arianum Imperatorem Conſtantium ſcripſit, his eum
» inter alia verbis alloquitur? APOSTOLVS COMMVNICARE NOS SAN-
» CTORVM MEMORIIS DOCVIT. TV EAS DAMNARE COEGISTI.
Quidni & legerit & alluſerit Auguſtinus, Sermone quadrageſimo
» nono, De Verbis Domini, ſic alloquens Catholicam Plebem? COM-
» MVNICATIS MEMBRIS APOSTOLORVM; COMMVNICATIS MEMO-
» RIIS SANCTORVM MARTYRVM DIFFVSORVM PER ORBEM TER-
» RARVM. Hæc Auguſtinus. TRIGESIMA SECVNDA; IN DEVM
PECCARE QVICVNQVE LEGEM TRANSGREDITVR HVMANAM A
ROM. » QVACVMQVE POTESTATE, MODO LEGITIMA, POSITAM: Itaque
XIII. v.2. » qui reſiſtit Poteſtati, Dei Ordinationi reſiſtit: qui autem reſiſtunt,
» ipſi ſibi damnationem acquirunt: Ὥστε, ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ Ἐξουσίᾳ, τῇ
τοῦ Θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκεν· οἱ δὲ ἀνθεστηκότες ἑαυτοῖς, κρῖμα λήψονται. ac pau-
v.5. » lo poſt: Ideo NECESSITATE ſubditi eſtote: non ſolùm PROPTER
» IRAM, ſed etiam PROPTER CONSCIENTIAM. Ideo enim & Tribu-
» ta præſtatis: MINISTRI ENIM DEI SVNT IN HOC IPSVM SERVIEN-
» TES. Reddite ergo omnibus debita: cui Tributum, tributum: cui
» Vectigal, vectigal: cui Timorem, timorem: cui Honorem, hono-
» rem: Διὸ ΤΗ ΑΝΑΓΚΗ ὑποτάσσεσθε, οὐ μόνον ΔΙΑ ΤΗΝ ΟΡΓΗΝ, ἀλ-
λὰ καὶ ΔΙΑ ΤΗΝ ΣΥΝΕΙΔΗΣΙΝ. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φόρους τελεῖτε· ΛΕΙΤΟΥΡ-
ΓΟΙ ΓΑΡ ΘΕΟΥ ΕΙΣΙΝ, ΕΙΣ ΑΥΤΟ ΤΟΥΤΟ ΠΡΟΣΚΑΡΤΕΡΟΥΝΤΕΣ.
Ἀπόδοτε οὖν πᾶσι τὰς ὀφειλάς, τῷ τὸν Φόρον, τὸν φόρον· τῷ τὸ Τέλος, τὸ τέλος·
τῷ τὸν Φόβον, τὸν φόβον· τῷ τὴν Τιμὴν, τὴν τιμήν. NECESSITAS ergo
PRÆCEPTI, abſolutè NECESSITAS, Ἀνάγκη, Apoſtolicè vocatur: vt
manifeſtè ſequatur, omnem Legem & omne Præceptum quod pro-
ficiſcitur ab humana legitima Poteſtate; ſiue Politica, de qua nunc
agitur, ſiue Eccleſiaſtica; cuius eadem, immo potior ratio eſt; ſubdi-
tos in Conſcientia obligare, id eſt, coram Deo, & non tantùm in
foro, vt loquuntur, exteriori. Id enim eſſet PROPTER IRAM, Διὰ
τὴν Ὀργὴν, & non PROPTER CONSCIENTIAM, Διὰ τὴν Συνείδησιν,
ſubditum eſſe. Sanè contraria huic doctrina; ſcilicet, Aliqua eſſe
Præcepta Legitimæ Poteſtatis, quæ Conſcientiam ſubditorum non
teneant obſtrictam, non modò falſa eſt, & à ſenſu Scripturarum
aliena; verùm etiam noxia & Pietati inimica; quippe quæ homines
Epheſ. 6. reddat hypocritas, & quod alibi vituperare ſoleo, vt Epheſiorum
v. 6. & ſexto, vt Coloſſenſium tertio, ad oculum & non ex animo ſeruien-
Coloſſ. 3. v.22. tes. TRIGESIMA TERTIA; LEGEM IMPLERI POSSE PROINDE-
Rom. 13. » QVE HAVD ESSE OBSERVATV IMPOSSIBILEM: Nemini quidquam
v. 8. » debeatis niſi vt inuicem diligatis. Qui enim diligit Proximum,
» LEGEM IMPLEVIT: Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾷν ἀλλήλους. ὁ γὰρ
ἀγαπῶν τὸν ἕτερον, ΤΟΝ ΝΟΜΟΝ ΠΕΠΛΗΡΩΚΕ. Confeſtim verò ratio-
v. 9. » nem ſubiungo: quoniam videlicet Lex IN HOC VERBO INSTAV-
» RATVR; Diliges Proximum tuum ſicut teipſum: Ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ

ἈΝΑΚΕΦΑΛΑΙΟΥΤΑΙ, ἐν τῷ, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, ὡς ἑαυτόν. vbi ROM.XIII.
Græcè pro INSTAVRATVR, eſt, RECAPITVLATVR, vt Epiſtolâ vige-
ſimâ nonâ Auguſtinus legit. Denique addidi: PLENITVDO ergo « v. 11.
Legis eſt DILECTIO: ΠΛΗΡΩΜΑ οὖν ΝΟΜΟΥ, ἡ Ἀγάπη. quæ vox, «
Πλήρωμα, IMPLETIONEM ſonat, id eſt, Complementum, Conſum-
mationem, &, vt ita dicam, Totalem Obſeruationem. Quàm ſto-
lidè igitur Hæretici negant Legem Dei in hac vita à vobis impleri
poſſe, cùm vtique negare non poſſint, multos eſſe qui Proximum
diligant? Ex quo, ſecundùm Apoſtolum euidens & certa Conſe-
quentia eſt, eos Legem implere. TRIGESIMA QVARTA; BONA O-
PERA ESSE ARMA; QVIA NON SOLVM TEGVNT VT VESTIMEN-
TA, VERVM ETIAM TANQVAM ARMA DEFENDVNT AC TVTVM
REDDVNT HOMINEM ADVERSVS IMPVGNATIONES DIABOLI:
SVNTQVE ARMA LVCIS, QVIA CLARA DIE SINE PVDORE POS-
SVNT OSTENDI: Abiiciamus ergo OPERA TENEBRARVM, & In- « v. 12.
duamur ARMA LVCIS: Ἀποθώμεθα οὖν ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΣΚΟΤΟΥΣ, «
καὶ Ἐνδυσώμεθα ΤΑ ΟΠΛΑ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ. Contemplare igitur, REX
IACOBE, hinc, Illud INDVAMVR; illinc, Illa ARMA LVCIS: vtrim-
que verba ſequentia; Sicut in die honeſtè (Cyprianus, DECENTER, «
legit. Sermone De Zelo & Liuore) ambulemus, ac ſi dixiſſem: Quan- «
doquidem iam affulget dies, quæ luce ſua omnia detegit, honeſtè
& compoſitè conuerſandum nobis eſt, more eorum qui illuceſcente
Die Veſtes ſumunt honeſtiores; id eſt, ea opera exercenda quæ lu-
cem non reformident. TRIGESIMA QVINTA; MACERANDVM
MORTIFICANDVMQVE CORPVS VITA QVADRAGESIMALI, ATQVE
ABSTINENTIA AB ESV CARNIVM: Qui autem infirmus eſt, olus «ROM.
manducet: Ὁ δὲ Ἀσθενῶν, λάχανα ἐσθίει. Hieronymus enim, Epiſtolâ «XIV. v. 2.
decimâ ad Furiam, Præceptiuè legit, ſuo fortè inſtituto ſententiam
accommodans, nihilominus tamen, ſi non Mentem Apoſtolicam,
at Fidem Apoſtolicam, occaſione huius loci, demonſtrans: Nihil, in- «
quit, ita ſcias conducere CHRISTIANIS ADOLESCENTIBVS vt eſum «
olerum. Vnde APOSTOLVS: Qui infirmus eſt, olera manducet: «
ardorque corporum frigidioribus epulis temperandus eſt. TRI- «
GESIMA SEXTA; MALVM ESSE HOMINI QVI PER OFFENDICVLVM
INOBEDIENTIÆ, CONTRA PROHIBITIONEM ECCLESIÆ MANDV-
CAT, QVANTVMVIS OMNIA MVNDA SINT: Omnia quidem ſunt « v. 20.
munda, ſed malum eſt homini qui PER OFFENDICVLVM mandu- «
cat: Πάντα μὲν καθαρά· ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ, τῷ ΔΙΑ ΠΡΟΣΚΟΜΜΑ- «
ΤΟΣ ἐσθίοντι. Vnde & Abſtinentiam ab Eſu Carnium probat, &
Approbationem Vſus ac Munditiæ Carnium imperat decimus ter-
tius Ancyranus Canon; atque hoc pacto vtrumque conciliat: Hi «
qui in CLERO ſunt Presbyteri & Diaconi, & à CARNIBVS ABSTI- «
NENT: Placuit, EAS QVIDEM CONTINGERE; (vel, vt interpretatur «
Secunda Editio, quæ Iſidori eſt Mercatoris; VT NON EAS, TAN-
QVAM IMMVNDAS CONTEMNANT, SED CONTINGANT;) & ita ſi «
voluerint, CONTINERE (id eſt, ABSTINERE, vt Altera Verſio ha- «

ROM. » bet, ſubaudi OB CONTINENTIAM.) Quòd ſi in tantum eas abomi-
XIV. » nantur, vt nec Olera quæ cum eis coquuntur, exiſtiment come-
» denda, (ſupple, ex Poſteriori Interpretatione, TANQVAM CARNI-
» BVS POLLVTA) tanquam non conſentientes REGVLÆ, ab OR-
» DINE ceſſare debebunt. Græca, quæ ſic reddit Dionyſius Exiguus,
ſunt huiuſcemodi: Τοὺς ἐν ΚΛΗΡΩ Πρεσβυτέρους, ἢ Διακόνους ὄντας, καὶ
ΑΠΕΧΟΜΕΝΟΥΣ ΚΡΕΩΝ, ἔδοξεν ΕΦΑΠΤΕΣΘΑΙ, καὶ οὕτως, εἰ βούλοιντο,
ΚΡΑΤΕΙΝ ΕΑΥΤΩΝ. Εἰ δὲ βούλοιντο, ὡς μηδὲ τὰ μετὰ κρεῶν βαλλόμενα λάχα-
να ἐσθίειν, καὶ εἰ μὴ ὑπείκοιεν τῷ ΚΑΝΟΝΙ, πεπαῦσθαι αὐτοὺς τῆς ΤΑΞΕΩΣ.
TRIGESIMA SEPTIMA; ECCLESIAM ESSE COMMVNIONEM OMNIVM
ROM. » GENTIVM: Et iterum; Laudate OMNES GENTES Dominum: & ma-
XV. v.11. » gnificate eum OMNES POPVLI: Καὶ πάλιν· Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ΠΑΝΤΑ
ΤΑ ΕΘΝΗ, ἐπαινέσατε αὐτὸν ΠΑΝΤΕΣ ΟΙ ΛΑΟΙ. Verſus eſt Pſalmi
centeſimi decimi ſexti notiſſimus, qui tam Hebraicè quàm Græcè
Pſ.116 v.1. » legitur hoc ordine Verborum: Laudate Dominum Omnes Gentes:
» laudate eum Omnes Populi. Notandum quoque Vaticinium ſe-
Iſ 11.v.10 » quens ex Iſaïæ capite vndecimo: Erit Radix Ieſſe, & QVI EXSVR-
» GET REGERE GENTES, in eum GENTES ſperabunt: quem Prophe-
ticum locum adeo vrget libro DE VNITATE ECCLESIÆ Auguſti-
nus, vt hoc vno Schiſmaticos quoſcunque conuincere poſſe confi-
dat. TRIGESIMA OCTAVA; VNANIMEM CONSENSVM POPVLO-
RVM ESSE CERTISSIMAM VERÆ FIDEI NOTAM; VERAMQVE PA-
CEM ET CONCORDIAM NON ESSE IN ERRORE, SED IN VERA FI-
Rom.15. v.13. » DE ATQVE DOCTRINA: DEVS autem SPEI repleat vos omni GAV-
» DIO ET PACE in credendo, vt abundetis in Spe & Virtute Spiri-
» tus Sancti: Ὁ δὲ ΘΕΟΣ τῆς ΕΛΠΙΔΟΣ, πληρώσαι ὑμᾶς πάσης ΧΑΡΑΣ, ΚΑΙ
ΕΙΡΗΝΗΣ, ἐν τῷ πιστεύειν, εἰς τὸ περισσεύειν ὑμᾶς ἐν τῇ Ἐλπίδι, ἐν Δυνάμει
Πνεύματος Ἁγίου. TRIGESIMA NONA; HABITVM CHARITATIS AV-
v.14. » GERI PER OPERA: Certus ſum autem, Fratres mei, & ego ipſe de
» vobis, quoniam & ipſi PLENI eſtis DILECTIONE: Πέπεισμαι δὲ, Ἀδελ-
φοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ, περὶ ὑμῶν, ὅτι καὶ αὐτοὶ ΜΕΣΤΟΙ ἐστε ΑΓΑΘΩΣΥΝΗΣ.
Pleni ergo propter multitudinem Bonorum Operum erga Fratres:
Act.9.v.36. » quo modo Dorcas illa, Actuum nono. PLENA OPERIBVS BONIS ET
» ELEEMOSYNIS QVAS FACIEBAT; Πλήρης Ἀγαθῶν Ἔργων καὶ Ἐλεημοσυνῶν
ὧν ἐποίει. QVADRAGESIMA; DE INTERCESSIONE SANCTORVM:
Rom.15. v.30. » Obſecro ergo vos, Fratres, per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum,
» ET PER CHARITATEM SANCTI SPIRITVS, vt adiuvetis me in Ora-
» tionibus veſtris pro me ad Deum: vt liberer ab Infidelibus qui
» ſunt in Iudæa, ET OBSEQVII MEI OBLATIO ACCEPTA FIAT IN IE-
» RVSALEM SANCTIS: Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, Ἀδελφοὶ, διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ, ΚΑΙ ΔΙΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ, ΣΥΝΑΓΩ-
ΝΙΣΑΣΘΑΙ μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Θεόν· Ἵνα ῥυσθῶ ἀ-
πὸ τῶν ἀπειθούντων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, ΚΑΙ ΙΝΑ Η ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΜΟΥ Η ΕΙΣ ΙΕ-
ΡΟΥΣΑΛΗΜ, ΕΥΠΡΟΣΔΕΚΤΟΣ ΓΕΝΗΤΑΙ ΤΟΙΣ ΑΓΙΟΙΣ. Si Pau-
lus implorat Orationes Romanorum Fidelium pro ſe ad Deum,
cur non viciſſim ac ſimiliter ROMANI implorent Orationes Pauli?

Et, ſi Pauli viuentis in hac carne mortali, cur non etiam hac mor- ROM. XV.
talitate exuti, & regnantis cum Chriſto? Quòd ſi in primo nulla
eſt Chriſti Mediatoris iniuria; certè nec in vltimo. Argumentum
ſanè validiſſimum aduersùs Sectarios Eccleſiam Catholicam calu-
mniantes, quòd inuocando Sanctos vt Deum pro nobis orent, vni
Mediatori Chriſto iniuriam faciat. Et quidem frequens ſum in hac
petitione, vt Epheſiorum ſexto, Coloſſenſium quarto, Prioris ad Eph. 6. v 18.
Theſſalonicenſes quinto, Poſterioris ad eoſdem tertio, Hebræo- Col. 4. v. 2. 1. Th. 5. v 25.
rum decimo tertio, & ad Philemonem. Porro Græcum Verbum, 2 Th 3 v. 1.
Συναγωνίσασθαι, non ſignificat quomodocumque adiuuare, ſed con- Hebr. 13. v. 18. Philem. v. 22.
certare, id eſt, pugnantem & laborantem adiuuare. Indicabam ve-
rò tunc magnum mihi certamen inſtare, metaphorâ à re militari
ſumptâ; præſagiens nimirum quod euenit, vt extremum periculum
adirem. QVADRAGESIMA PRIMA; DE BRITANNICÆ ECCLESIÆ
ANTIQVITATE: Salutate eos qui ſunt ex Ariſtobuli domo: Ἀσπά- « ROM. XVI. v. 10.
σασθε τοὺς ἐκ τῶν Ἀριστοβούλου. Etenim fidem facit Græcorum Meno-
logion, hunc Ariſtobulum, Euangelij prædicandi causâ, miſſum ad
Britannos fuiſſe. Nec certè deſunt alij teſtes, quos in Britannia ſua
Guilielmus Cambdenus producit. Quare meritò Veteres, noſtrum
Ariſtobulum, CONGREGATOREM FRATRVM IN CHRISTO appel-
larunt, vt factitaſſe apparet Ambroſianus Commentator. QVA-
DRAGESIMA SECVNDA; DE TRADITIONIBVS NON SCRIPTIS, ET
DE SCHISMATICIS AC HÆRETICIS VITANDIS ET OBSERVANDIS,
QVORVM NIHIL COMMVNE PRÆTER SVPERBIAM IN DOCTORES,
OFFENDICVLA IN PROXIMOS, VENTREM AD VOLVPTATES, BLAN-
DILOQVENTIAM AD SEDVCTOS: Rogo autem vos, Fratres, VT OB- « v. 17.
SERVETIS eos, qui DISSENSIONES ET OFFENDICVLA, PRÆTER «
DOCTRINAM quam vos didiciſtis, faciunt, & declinate ab illis. Hu «
iuſcemodi enim Chriſto Domino noſtro non ſeruiunt, ſed ſuo «
Ventri: & per DVLCES-SERMONES ET BENEDICTIONES ſedùcunt «
corda innocentium: Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, Ἀδελφοί, ΣΚΟΠΕΙΝ τοὺς τὰς «
ΔΙΧΟΣΤΑΣΙΑΣ, ΚΑΙ ΤΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ, ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΔΙΔΑΧΗΝ, ἣν
ὑμεῖς ἐμάθετε, ποιοῦντας· καὶ ἐκκλίνατε ἀπ' αὐτῶν. οἱ γὰρ τοιοῦτοι, τῷ Κυρίῳ ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστῷ, οὐ δουλεύουσιν, ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν Κοιλίᾳ. καὶ διὰ τῆς ΧΡΗΣΤΟΛΟ-
ΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΥΛΟΓΙΑΣ ἐξαπατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων. Facit enim hic
locus pro obſeruandis, &, vt Theophylactus per Interpretem loqui-
tur, INQVIRENDIS diligenter Hæreticis, tanquam hominibus noxiis,
Chriſtianæque Reipublicæ ſeditioſis ciuibus ac pernicioſis. Quam-
obrem cùm obſeruare eos Græcè præcipimus, verbo Σκοπεῖν vti-
mur, quod eſt attentè & diligenter quaſi hoſtes è ſpecula obſerua-
re, quo pacto ſolent debentque ij qui inde dicuntur Epiſcopi, qui-
que Catholico Gregi inuigilant, Chriſtianæque Militiæ intendunt;
ac ſi dixiſſem, SPECVLEMINI: cuius loco Auguſtinus legit, VT IN- «
TENDATIS IN EOS; idque, vt Claromontanus Codex addit, Ἀσφα- «
λῶς, id eſt, ITA VT NON FALLAMINI. Porrò quæ de Blandiloquen- «
tia dixi, haud in vllos magis quàm in veſtri ſæculi Hæreticos com-

ROM. XVI. petunt, qui per vaniloquentiam, aſſentationes, magnifica promiſſa, perque ſpecioſa nomina Verbi Dei, Puræ Doctrinæ, & Securitatis Conſcientiæ, Remiſſioniſque omnium ſemel factæ Peccatorum, ac in Chriſto adeptæ Libertatis & Iuſtitiæ, ac Sufficientiæ Paſſionum Chriſti, atque Benedictionis Æternæ & Adoptionis Filiorum, ſimplices & imperitos decipiunt, dum demulcent. Quare verbum Græcum, Χρηστολογίας, mirum in modum placuit. Eſt enim propriè Χρηστολόγος, qui verbis multum pollicetur, re nihil præſtat: Deinde quem ſi audias, dicas de te & commodis tuis magis quàm de ſeipſo ſollicitum: qualis videri voluit Satanas, cùm Euam tentaret. Vnde Interpretes huc transferre locum illum noſtrum poſterioris ad

2. Cor. 11. v. 3. » Corinthios vndecimi, ſolent: Timeo ne ſicut Serpens Euam ſedu- » xit aſtutiâ ſuâ, ita corrumpantur ſenſus veſtri. Sic Capitolinus ait, Pertinacem Imperatorem vulgò dictum fuiſſe Χρηστολόγον, quod bene loqueretur ſed malè faceret. vel potiùs, (vt eleganter expreſſit Aurelius Victor) quòd blandus eſſet magis quàm benignus. QVADRAGESIMA TERTIA; ECCLESIAM ROMANAM TOTO ORBE DIFFVSAM ESSE, ET FIDEM ROMANAM ET FIDEM CATHOLICAM AC VNIVERSALEM, IDEM ESSE, AC EAMDEM EORVM OMNIVM QVI CREDVNT; QVOD SEMPER, QVOD VBIQVE, QVOD AB O-

v. 19. » MNIBVS: Veſtra omnium Obedientia in omnem locum diuulgata » eſt. Gaudeo igitur in vobis. Sed volo vos SAPIENTES eſſe IN BO- » NO, & SIMPLICES IN MALO. Deus autem Pacis conterat Satanam » ſub pedibus veſtris velociter. Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti vo- » biſcum: Ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ, εἰς πάντας ἀφίκετο. Χαίρω οὖν τὸ ἐφ' ὑμῖν. θέλω δὲ ὑμᾶς ΣΟΦΟΥΣ μὲν εἶναι, ΕΙΣ ΤΟ ΑΓΑΘΟΝ, ΑΚΕΡΑΙΟΥΣ δὲ, ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΚΟΝ. Ὁ δὲ Θεὸς τῆς Εἰρήνης, Συντρίψει τὸν Σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν, ἐν τάχει. Ἡ Χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν, Ἀμήν. Agnoſce quod agnoſcere cogitur hoc loco, ſe ſuo iugulans gladio Beza, nempe; Fidem Romanam, CATHOLICAM, QVOAD FIDEI CONSENSVM OMNIBVS ECCLESIIS COMMVNEM fuiſſe, à qua poſtmodum Romanum Pontificem, quem Antichriſtum fingit, excidiſſe impiiſſimè fabulatur. Quod verò de Romana Obedientia ac Fide Latinè » effertur, IN OMNEM LOCVM DIVVLGATA EST; Græcè eſt, AD O- » MNES PERVENIT, Εἰς πάντας ἀφίκετο, vt idem ſit, quod primo hu-

Rom. 1. v. 8. » iuſce Epiſtolæ capite expoſitum eſt, FIDES VESTRA ANNVNCIA- » TVR IN VNIVERSO MVNDO, vt Communio Omnium Gentium, cum Eccleſia Romana, velut Principe ac Magiſtra, & initio & fine huius Epiſtolæ, tanquam ſummum Vrbis & Orbis Priuilegium, » Apoſtolica Concluſione Doctoris Gentium intelligatur. AD HANC » enim ECCLESIAM, (inquit tertio capite, libri tertij, nunquam reti- » cendus Irenæus) propter potentiorem PRINCIPALITATEM, neceſſe » eſt OMNEM conuenire ECCLESIAM, hoc eſt, eos qui ſunt VNDI- » QVE FIDELES: in qua ſemper ab his qui ſunt VNDIQVE, conſeruata » eſt ea quæ eſt ab APOSTOLIS TRADITIO. Cæterùm omnis hinc amouetur contentio, in quam hodierni Acephali incurrunt, me

præſertim monente, vt Romanæ oues ſimplices ſint ad malum, id ROM.XVI.
eſt, vt Græca illa vox, Ἀκέραιοι, ſonat, SINE CORNIBVS, quod eſt in-
noxij, ſcilicet more placidorum animalium, non habentium cornua
quibus offendant aut noceant. Qua certè voce Dominus, Matthæi
decimo, vſus eſt, cùm edixit: Eſtote prudentes ſicut Serpentes, & ſim- « Matt.10.
plices (Ἀκέραιοι) ſicut Columbæ. Quem ſenſum Græci noſtri Inter- « v.16.
pretes, vt proprietatis verborum diligentiores obſeruatores, attige-
runt, vt omnes hoc documento intelligant Hœdos ab Agnis vno
contendendi ſtudio diſcerni. Deum autem Pacis, aduersùs Schiſma-
ta inuoco, ſub PEDIBVS Romani Paſtoris, velociter Satanam con-
triturum, quod de Muliere ac Semine Mulieris, id eſt, de Chriſto Gen.3.v.15.
& Eccleſia, Geneſis tertio, quondam fore prophetatum eſt. QVA-
DRAGESIMA QVARTA; APOSTATICVM, NON APOSTOLICVM, ESSE
CREDERE ECCLESIAM PRÆTER COMMVNIONEM OMNIVM GEN-
TIVM: Ei autem qui potens eſt vos confirmare, iuxta Euangelium « Rom.16.
meum & PRÆDICATIONEM Ieſu Chriſti, ſecundùm reuelationem « v.25.
myſterij, temporibus ÆTERNIS taciti, (quod nunc patefactum eſt «
per SCRIPTVRAS PROPHETARVM ſecundùm præceptum ÆTERNI «
Dei, ad Obeditionem Fidei,) IN CVNCTIS GENTIBVS cogniti, Soli «
Sapienti Deo, per Ieſum Chriſtum, cui honor & gloria in ſæcula «
ſæculorum, Amen: Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς Στηρίξαι, κατὰ τὸ Εὐαγγέλιόν μου, «
καὶ τὸ ΚΗΡΥΓΜΑ Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ ἀποκάλυψιν Μυστηρίου, Χρόνοις ΑΙΩΝΙΟΙΣ
σεσιγημένου, φανερωθέντος δὲ νῦν, διά τε ΓΡΑΦΩΝ ΠΡΟΦΗΤΙΚΩΝ, κατ' ἐπι-
ταγὴν τοῦ ΑΙΩΝΙΟΥ Θεοῦ, εἰς ὑπακοὴν πίστεως, ΕΙΣ ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ
γνωρισθέντος, Μόνῳ σοφῷ Θεῷ, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας,
Ἀμήν. Ex Græco ſimpliciùs & clariùs ad verbum verteris hoc mo-
do: Ei autem qui potens eſt vos confirmare ſecundùm Euangelium «
meum & PRÆDICATIONEM Ieſu Chriſti, ſecundùm reuelationem «
myſterij temporibus ÆTERNIS taciti, manifeſtati verò nunc; per- «
que SCRIPTVRAS PROPHETICAS ſecundùm præceptum ÆTERNI «
Dei ad Obedientiam Fidei in OMNES GENTES patefacti. Vel: Ei «
verò qui poteſt vos confirmare ſecundùm Euangelium meum, & «
PRÆCONIVM Ieſu Chriſti (ſupple, Qui dixit Petro, Romano Paſto- «
ri: Paſce & Oues, id eſt Eccleſias; & Agnos, id eſt, Fideles) ex Re- « Ioan.21.
uelatione Myſterij, quod à Temporibus SÆCVLARIBVS tacitum « v.15.
fuit: nunc verò factum eſt manifeſtum, & per SCRIPTVRAS PRO- «
PHETICAS ex imperio Æterni Dei ad Obedientiam Fidei OMNIBVS «
GENTIBVS notificatum. Si quis ergo Eccleſiam PRÆTER COMMV- «
NIONEM OMNIVM GENTIVM quærit, Anathema: vt Magnus ille
millies De Eccleſia promulgauit Auguſtinus, qui Gentes Heredi- Pſal.2. v.8.
tatem Chriſti, & Poſſeſſionem Chriſti Terminos Terræ, ac Eccle-
ſiam Chriſti, Vniuerſalem & vbique diffuſam per Omnes Gentes,
ſicut promiſſum ac prædictum erat, Sole clariùs demonſtrauit, &
numerandos Sacerdotes, ab ipſa PETRI SEDE, in Schiſmaticorum
auribus æternùm cantari iuſſit. Vnde Magnus quoque Auguſtini
Defenſor ac Diſcipulus;

ταχέως μετατίθεσθε, ἀπὸ τοῦ καλέσαντος ὑμᾶς ἐν Χάριτι Χριστοῦ, εἰς ΕΤΕΡΟΝ GALAT. I.
ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ. Quale illud omnium iam ſermone tritum vetus carmẽ;

Quem recitas, meus eſt, ô Fidentine, libellus;
Sed malè tùm recitas, incipit eſſe tuus.

Quod quidem factum, ſequenti verſiculo, eſſe dixi, CONVERTERE « v.7.
EVANGELIVM CHRISTI, Μεταστρέψαι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, quod propriè «
eſt, INVERTERE, ac per conſequens, EVERTERE. haud enim aliud Euan-
gelium eſt; vnde Correctione vſus continuò addidi: QVOD NON EST «
ALIVD; poſtquam dixiſſem; IN ALIVD EVANGELIVM. vbi ALIVD vtro- «
bique placuit Interpreti, cùm in Textu Græco in hac priori parte, ἄλλο,
id eſt, ALIVD; in illa poſteriori, ἕτερον, hoc eſt, ALTERVM, poſuiſſem, vt
constaret attentè conſiderantibus, in materia Religionis omne Alte-
rum Aliud eſſe in Eccleſia Chriſti, quę Vnitas eſt, vt Deus Vnus eſt. Vn-
de Theophylactus hoc loco admonet etiam exiguum quiddam Euan-
gelio repugnans, quale erat Sabbathum & Circumciſio, eiuſmodi eſſe,
vt Vniuerſum Euangelium inuertat: perinde ac ſi quis Regij Numiſma-
tis aliquantulum deprauarit, is totum Numiſma adulterinum reddidit.
Quod obſeruari vult, propter eos qui in Quęſtione Religionis ac Fidei,
ſaltem modicum quid putant Aduerſariis, causâ pacis, concedendum.
Quocirca ſequitur; Sed licèt nos, aut Angelus de Cœlo, euangelizet vo- « v.8.
bis PRÆTERQVAM (Græcè, Παρ' ὅ, dixi) quod euangelizauimus vobis; «
ANATHEMA SIT. in quem quidem verſiculum certè notat Chryſoſto- «
mus (cui hanc Epiſtolam interpretanti adfuiſſe viſus ſum,) ideo Apo-
ſtolum dixiſſe Παρά, id eſt PRÆTER, vt hinc diſcatis non in eos ſolùm
Anathema decerni, qui apertè cõtraria docent, aut talia quæ totum E-
uangelium ſubuertunt; ſed etiam illos qui aliquid addunt, quo quan-
tumuis minimo Euangelium labefactatur, etiamſi apertè ei cõtrarium
non ſit. Quo loco diligenter moneo, hanc meam Apoſtolicam ſenten-
tiam à nullo Veterum Patrum adferri atque vſurpari, tametſi certè fa-
miliariter eâ vtuntur, quin ad confirmandum aliquod CATHOLICO-
RVM Dogma contra hanc hodiernam Hęreticam Prauitatem aut Schi-
ſmaticam Diſcordiam proferant; vt horrendæ impudentiæ ſit, Secta-
rios pro ſe referre, id quo vno Veteres, quidquid iſti retinent, perpetuò
& vbique euerterunt, quod nec ANGELVS, (quorſùm ANGLVS?) repu-
gnante me, retinere potuiſſet. Singularis Auguſtini locus eſt Tractatu
nonageſimo octauo in Ioannem, vbi tractás illud Euangelicum Ioan-
nis, ex capite decimo ſexto: Adhuc multa habeo vobis dicere; & hanc « Ioann.16.
meam ſententiam eò adducens, ita ſcribit: NON AIT, PLVS QVAM AC- « v.12.
CEPISTIS; SED, PRÆTER QVOD ACCEPISTIS. NAM SI ILLVD DICE- «
RET, SIBI IPSE PRÆIVDICARET, QVI CVPIEBAT VENIRE AD THES- «
SALONICENSES, VT SVPPLERET QVÆ ILLORVM FIDEI DEFVE- «
RVNT. SED QVI SVPPLET, QVOD MINVS ERAT, ADDIT; NON, QVOD «
INERAT, TOLLIT. QVI AVTEM PRÆTERGREDITVR REGVLAM FI- «
DEI, NON ACCEDIT IN VIA, SED RECEDIT DE VIA. Non inficior ta- «
men ex hac ſententia ſumi poſſe generalem quamdam rationem ex-
plorandi DOCTRINAM ECCLESIÆ, ſi modò Regula ea ſit; OMNEM
DOCTRINAM QVÆ PRÆTER DOCTRINAM ANTIQVITVS TRA-
DITAM ADFERTVR, REIICIENDAM: EAM VERO QVÆ CVM

GALAT.1. » DOCTRINA A MAIORIBVS ACCEPTA, CONSENTIT, RECIPIENDAM
ET APPROBANDAM ESSE. Frater enim noſter Ioannes, capite ſe-
1.Ioan.2. » cundo Epiſtolæ ſuæ prioris, Vos, inquit, QVOD AVDISTIS AB INITIO,
v.24. » IN VOBIS PERMANEAT: & Epiſtolâ ſecundâ. VT QVEMADMODVM
2.Ioan. v.6. » AVDISTIS AB INITIO, IN EO AMBVLETIS. Ac ego ipſe, primâ noſtrâ
2.Timot.3. » Timotheanâ, capite tertio: TV PERMANE IN IIS QVÆ DIDICISTI,
v.14. » ET QVÆ CREDITA SVNT TIBI; SCIENS A QVO DIDICERIS. Sed ela-
bitur Breuitas, confeſtim retrahamus, ad eamque reuertamur. TER-
Galat.1. » TIVM; DE VISIBILITATE ECCLESIÆ: Quoniam ſupra modum PERSE-
v.13. » QVEBAR ECCLESIAM DEI, ET EXPVGNABAM (Auguſtinus, Hierony-
mus, VASTABAM ſeu DEVASTABAM: quod Græcè, ἐπόρθουν, propriè, DE-
» POPVLABAR: παρὰ τὸ πέρθειν, AB INCENDENDO) ILLAM: Ὅτι καθ' ὑπερβολὴν
ΕΔΙΩΚΟΝ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, ΚΑΙ ΕΠΟΡΘΟΥΝ ΑΥΤΗΝ.
Inuiſibilis alioqui Perſecutio Expugnatioque, Inuiſibilis Eccleſię fuiſ-
ſet. Abeant cæci iſti & INVISIBILES in tenebras ſuas, ne & ipſi tanquam
Oppoſita iuxta ſe, quod aiunt, poſita, plus immo amplius nunc videri
poſſint. Vidi videoque ego qualem in modum videbatur & viſa eſt
v.15. » Mater illa mea, de qua mox à me dictum eſt: Cùm autem placuit ei qui
» me ſegregauit ex vtero MATRIS MEÆ; tam Viſibilem Iudaïſmi Syna-
gogam in qua natus atque educatus, quàm Viſibilem Matrem meam
intelligens, ex qua ſecundùm carnem me Deus naſci voluit, quam
THEÔCRITAM nuncupatam fuiſſe, ex Zoſimo Papa hoc loco Stapu-
v.18. » lenſis refert. QVARTVM; DE PRIMATV PETRI: Deinde poſt annos
» tres veni Ieroſolymam VIDERE PETRVM: & manſi apud eum DIEBVS
» QVINDECIM. Alium autem Apoſtolorum VIDI neminem, niſi Iaco-
» bum FRATREM DOMINI: Ἔπειτα μετὰ ἔτη τρία ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα ΙΣΤΟ-
ΡΗΣΑΙ ΠΕΤΡΟΝ· καὶ ἐπέμεινα πρὸς αὐτὸν ΗΜΕΡΑΣ ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ. Ἕτερον δὲ τῶν
Ἀποστόλων οὐκ ΕΙΔΟΝ, εἰ μὴ Ἰάκωβον ΤΟΝ ΑΔΕΛΦΟΝ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ. Cùm
de Petro ſermo eſt, ἱστορῆσαι dixi; cũ de Iacobo Ieroſolymitano Epiſcopo
reliquiſque Epiſcopis, εἶδον, duntaxat: quod nec ſatis variè nec ſatis acutè
Latina Interpretatio diſtinguit: quamuis alterum, nempe ἰδεῖν, VIDERE;
alterum, videlicet ἱστορεῖν, VISERE rectiùs dicere poſſis. Quam differentiam
verbi obſeruaſſe viſus eſt Plutarchus cùm De ſenibus, Ciceronem do-
centem audire & viſere cupientibus, ait: ΙΔΕΙΝ τὸν Κικέρωνα, καὶ τὴν
ὑμνουμένην αὐτοῦ περὶ τοὺς μαθητὰς ὀξύτητα καὶ σύνεσιν ΙΣΤΟΡΗΣΑΙ. Ete-
nim ἱστορῆσαι pluſquam OCVLIS SVBIICERE ſignificat. Significat
enim ἱστορεῖν cognoſcendi & intelligendi causâ inſpicere, atque etiam
viſere & oculis ſubiicere. Aſcendi igitur vt non modò viderem, ſed
etiam viſerem Petrum, velut celeberrimum illum Apoſtolorum Prin-
cipem & Clauium Cuſtodem, pænes quem, vt Templum Fidei, Con-
templatio ac ſumma eſſet Chriſtianæ Religionis; quod quidem non
alio quàm verbo ἱστορῆσαι meliùs exprimere potui, quo vtuntur Græci
cùm pro VISERE SEV LVSTRARE VRBEM, ἱστορῆσαι τὴν πόλιν dicunt; quod
inſpicere & curioſè cognoſcere ſonat. Sic enim Petrum contemplatus
ſum vt prætereà interrogarem, ſciſcitarer, percontarer, quærerem &
ſciſcitando ſeu percontando adirem vel cognoſcerem, eumque veluti
ſpectandum proponerem: quæ cuncta vis huius verbi complecti-

tur. Namque ἱστορῆσαι non eſt quomodocumque videre, ſed quo GALAT. I.
modo ſpectare aut inuiſere ſolemus res aut perſonas, in quibus ob
excellentiam multa cognitu digna ſunt. Eſto enim Ieroſolymam
redierim viſendi Petri causâ, non vt cum eo Euangelium meum
conferrem, aut aliquid ab eo diſcerem; at ſtudio ſaltem cogno-
ſcendi propiùs tantum virum, quem Chriſtus & Apoſtolorum Prin-
cipem, & Eccleſiæ ſuæ conſtituiſſet Paſtorem, aliiſque multis or-
naſſet prærogatiuis; quique propterea ſummi nominis apud Chri-
ſtianos erat. Sic autem velle videre, honorare erat; neu quis ſuſpi-
caretur Petrum à Paulo contemptum, aut minoris quàm opor-
tuit, æſtimatum habitumque fuiſſe. QVINTVM; DE LAVDE ET
GRATIARVM ACTIONE DEO EXHIBENDA IN CONVERSIONE MA-
GNORVM VIRORVM, EXEMPLI CAVSA, ANGLORVM: Eram au- « v.22.
tem IGNOTVS FACIE Eccleſiis Iudææ, quæ erant in Chriſto: tan- «
tum autem auditum habebant; QVONIAM QVI PERSEQVEBATVR «
NOS ALIQVANDO, NVNC EVANGELIZAT FIDEM QVAM ALIQVAN- «
DO EXPVGNABAT: Et in me CLARIFICABANT (Græcè, GLORIFI- «
CABANT, ἐδόξαζον) Deum: Ἤμην δὲ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟΣ ΤΩ ΠΡΟΣΩΠΩ «
ταῖς Ἐκκλησίαις τῆς Ἰουδαίας ταῖς ἐν Χριστῷ· Μόνον δὲ ἀκούοντες ἦσαν, ΟΤΙ Ο
ΔΙΩΚΩΝ ΗΜΑΣ ΠΟΤΕ, ΝΥΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΖΕΤΑΙ ΤΗΝ ΠΙΣΤΙΝ, ΗΝ
ΠΟΤΕ ΕΠΟΡΘΕΙ· Καὶ ΕΔΟΞΑΖΟΝ ἐν ἐμοὶ τὸν Θεόν. Quàm laudabilis
Fidelium vetus conſuetudo, qui viſâ vel auditâ aut magni alicuius
viri aut Gentis Conuerſione ad Fidem, & opus Dei in eo ſtatim
agnoſcebant, & Deum in ſuo opere collaudabant! En Actuum vn-
decimo: ET GLORIFICAVERVNT DEVM, DICENTES; ERGO ET « Act.11.v.18.
GENTIBVS DEDIT DEVS POENITENTIAM AD VITAM. Sic Chri- «
ſtianus Populus didicerat, ait Proſper, De Vocatione Gentium, li-
bro primo, capite ſeptimo; quod vtinam tui & nunc diſcant, & æ-
ternùm meminerint! Hinc Gloriam meæ Conuerſionis, Deo tri-
buebant. SEXTVM: QVAM SIT NECESSARIVM, DOCTRINAM ETIAM
BONAM ET DIVINITVS ACCEPTAM, COMMVNICARI CVM IIS QVI
ECCLESIÆ PRÆSVNT, VT AB ILLIS EXAMINATA ET APPROBATA,
CVM FRVCTV PRÆDICARI, CVMQVE SECVRITATE ET
CERTITVDINE A FIDELIBVS SVSCIPI POSSIT: Aſcendi autem SE- « GALAT. II.
CVNDVM REVELATIONEM, & CONTVLI CVM ILLIS EVANGELIVM « v.2.
QVOD PRÆDICO IN GENTIBVS: SEORSVM autem, iis QVI VIDEBAN- «
TVR ALIQVID ESSE, ne fortè IN VACVVM CVRREREM, AVT CV- «
CVRRISSEM: Ἀνέβην δὲ ΚΑΤΑ ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΝ, καὶ ΑΝΕΘΕΜΗΝ ΑΥ- «
ΤΟΙΣ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ, Ο ΚΗΡΥΣΣΩ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΘΝΕΣΙ· ΚΑΤ'
ΙΔΙΑΝ δὲ τοῖς ΔΟΚΟΥΣΙ, μήπως ΕΙΣ ΚΕΝΟΝ ΤΡΕΧΩ, Η ΕΔΡΑΜΟΝ.
Vnde Hieronymus, Epiſtolâ octuageſimâ nonâ ad Auguſtinum, affir-
mat Paulum hoc loco ſignificare, ſe non habuiſſe ſecuritatem prædi-
candi Euangelij, niſi Petri & cæterorum Apoſtolorum, qui cum eo
erant, fuiſſet ſententia roboratum. Et Auguſtinus, libro vigeſimo o-
ctauo contra Fauſtum; Ipſe PAVLVS APOSTOLVS, inquit, poſt Aſcen- «
ſionem Domini de cœlo vocatus, ſi non inueniret in carne Apoſto- «
los, quibus communicando, & cum quibus conferendo Euangelium, «

GALAT.II. » eiuſdem Societatis eſſe appareret; Eccleſia illi omnino non crederet.
» Sed cùm cognouiſſet eum hoc annunciantem, quod etiam illi annun-
» ciabant, & in eorum communione atque vnitate viuentem; acce-
» dentibus etiam per eum talibus ſignis, qualia & illi operabantur,
» ita eum Domino commendante meruit auctoritatem, vt verba illius
» hodie ſic audiantur in Eccleſia, tanquam in illo Chriſtus, ſicut ipſe
» veriſſimè dixit, locutus audiatur. Hæc Auguſtinus. Quæ verba valdè
notanda, contra nouos Magiſtros, qui pro verbo Dei non verentur
Orbi Chriſtiano doctrinas ſuas obtrudere; nec priùs cum Eccleſiæ
Præfectis communicatas, nedum ab illis approbatas, aut vllo miracu-
lo confirmatas. Similis locus eſt apud eundem Auguſtinum, Quæ-
ſtionum Euangelicarum libro ſecundo. SEPTIMVM; ECCLESIAM
NON CONSVLTO FACTVRAM, SI CONCORDIÆ, CVM ADVERSA-
RIIS SVIS INEVNDÆ CAVSA, PVSILLVM ALIQVID AD RELIGIO-
NEM SPECTANS, QVOD OFFENDERE VIDEATVR, EIS CONCEDAT;
VT, VERBI GRATIA, QVI PVTANT VSVM CALYCIS RESTITVEN-
DVM LAICIS ESSE, VT AD ECCLESIAM HOC PACTO REDVCAN-
TVR SCHISMATICI; NON INTELLIGENTES, SI ID CONCEDATVR,
ILLOS CONTINVO ET PLVRA POSTVLATVROS, ET ECCLESIAM
CALVMNIATVROS, QVÆ TANDEM AGNOSCAT ANTEHAC SE
ERRASSE, ATQVE A CHRISTI INSTITVTO DEVIASSE; CVM
ECONTRA APOSTOLICO MEO EXEMPLO DIDICERIT, NEC AD
HORAM CEDERE INSIDIOSIS EIVSMODI POSTVLATIS; VT PER-
MANEAT APVD IPSAM IPSOSQVE FIDELES DOCTRINÆ CATHO-
.v.4. » LICÆ VERITAS: Sed propter SVBINTRODVCTOS (Tertullianus li-
bro quinto contra Marcionem, SVPERINDVCTITIOS legit: ex eo vi-
delicet quòd in Græcis Codicibus Nomen eſt non Participium,
» παρείσακτυς) Falſos Fratres, qui ſubintroierunt explorare Liberta-
» tem Noſtram quam habemus in Chriſto Ieſu, vt nos in ſeruitutem
» redigerent: QVIBVS NEQVE AD HORAM CESSIMVS SVBIECTIO-
» NE, VT VERITAS EVANGELII PERMANEAT APVD VOS: Διὰ δὲ
τοὺς ΠΑΡΕΙΣΑΚΤΟΥΣ ψευδαδέλφους, οἵτινες παρεισῆλθον κατασκοπῆσαι τὴν
Ελευθερίαν Ημῶν, ἣν ἔχομεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς καταδουλώσωνται. ΟΙΣ
ΟΥΔΕ ΠΡΟΣ ΩΡΑΝ ΕΙΞΑΜΕΝ ΤΗ ΥΠΟΤΑΓΗ, ΙΝΑ Η ΑΛΗΘΕΙΑ ΤΟΥ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΔΙΑΜΕΙΝΗ ΠΡΟΣ ΥΜΑΣ. OCTAVVM; DE PRIMATV PE-
v.7. » TRI: Sed econtra cùm vidiſſent quòd creditum eſt mihi Euangelium
» Pręputij, SICVT ET PETRO CIRCVMCISIONIS. (Qui enim operatus eſt
» PETRO IN APOSTOLATVM CIRCVMCISIONIS, operatus eſt & mihi
» inter Gentes,) Αλλὰ τοὐναντίον, ἰδόντες, ὅτι πεπίστευμαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀκρο-
βυστίας, καθὼς ΠΕΤΡΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΤΟΜΗΣ. Ο γὰρ ἐνεργήσας ΠΕΤΡΩ ΕΙΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΗΝ τῆς περιτομῆς, ἐνήργησε καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη. O rem miram! Nihil
aptius, ſi nouo quodam more ingenioſè conſideres, inuenies ad Prima-
tum Petri firmandum, quàm hunc Galatarum locum, in quo hactenus
1. Petr. 2. v. 8. Lapis Offenſionis & Petra Scandali aduerſùs Romanam Sedem erat.
Dum enim in his Apoſtolicis verbis argumentor ab effectu, ſeu fru-
ctu miniſterij, quem tria potiſſimùm efficaciæ Prædicationis teſtimo-

nia declarabant, videlicet Miracula Prædicantium, Chariſmata Spi- GALAT.II.
ritus Sancti diffuſa in Credentes;& Credentium Multitudo;antequam reſtitiſſe me in faciem Petro, dicturus eſſem, quaſi præmolliens atque præmuniens, æternis ſæculis legendum, futurum illum ſermonem, Primatum Petri in eo ſubindicaui, ac veluti profeſſus ſum; quòd ei APOSTOLATVM CIRCVMCISIONIS attribuens, & quod Gentium erat mihi reſeruans, nihilque Iacobo, nedum cæteris Apoſtolis, de quo certarent, relinquens, ſatis innui, Vniuerſam Eccleſiam, tanquam Paſtori Ordinario, PETRO ſubiici, cùm & illa diu ſatis ex Iudæis ſolis conſtaret, & quod ad Gentes ſpectat, ante Apoſtolatum meum, per quem nihil Petro detractum legitur; eis FIDEI OSTIVM Petri Clauibus apertum Act.10. foret, munuſque mihi Euangelizandi, duntaxat Doctorale atque Propheticum, 2.Tim.1.v.7. ex quo DOCTORIS GENTIVM mihi nomen impoſitum eſt, ad glorificandum Conuerſione mea Deum, diuinitùs datum ac conceſſum fuiſſet. TACEANT ergo AD ME INSVLÆ, & ſileant « Is.41.v.1. Antichriſtiani iſti, PAPATVS ROMANI hoſtes, qui PETRI A PAVLO REPREHENSI ſequentem poſt paucos verſiculos hiſtoriam in detrimentum poteſtatis Petri, non in Virtutis Pauli exemplum trahunt. Quaſi verò quemquam excipiat Fraterna Correctio, & magnũ ſit etiam Superiorem argui; nec licuerit Deo ſine diſpendio Clauium, poſt traditũ Pontificium, præclaro aliquo facinore docere; Vtendum non abutendum poteſtate, Vitandam Principi Eccleſiæ ſuper omnia Simulationem, Eccleſiam regendam Canone, non Abſoluta Poteſtate, nec tam Prudentiâ quàm Sapientiâ gubernandam, & Aſſuefaciendos Eccleſiaſticos Superiores, vt ad cauendum, quæ inſidiatur faſtigio, Superbiæ periculum humilitate Inferioribus ſubſint: quod, vt conſtat apud Doctos, Primę Sedi, vtpote Cathedrę Petri, & documẽtis, & exemplis domeſticum fuit: Immò & Anglicanum; ſi memineris, ſi adtendas, quid ſuperiùs in ROMA TRIVMPHANTE ſiue Secundo Libro, reſponderit reprehenſus à Felice Siciliæ Epiſcopo APOSTOLVS ANGLIÆ Gregorius, cùm in contemptum Canonum & Apoſtolici Vigoris, nimiùm viſus eſſet Gregorius multis, circa Conſanguinitatis Gradus, Anglis tuis indulſiſſe. En iterum reprehenſus à Petro Paulus, & Apoſtolicus Vir & ANGLIÆ deſiit eſſe APOSTOLVS? Sines, REX IACOBE, amorem in Anglos, in inuidiam trahi? NONVM; OPERA IVSTORVM, NON TAM IPSORVM ESSE QVAM SPIRITVS CHRISTI, MENTES EORVM INHABITANTIS; VNDE NEC MIRVM QVOD DIGNA SINT VITA ÆTERNA: Chriſto confixus ſum Cruci, «
viuo autem iam non ego, viuit verò in me Chriſtus. Quòd autem nunc «
viuo IN CARNE, IN FIDE viuo filij Dei, qui dilexit me, & tradidit ſe- «
metipſum pro me: Χριστῷ συνεσταύρωμαι. ζῶ δὲ, οὐκ ἔτι ἐγὼ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ «
Χριστός. ὃ δὲ νῦν ζῶ ΕΝ ΣΑΡΚΙ, ΕΝ ΠΙΣΤΕΙ, ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἀγαπήσαντός με, καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. Imitatus illum Domini hîc loquendi modus eſt, Matthæi decimo dicentis ac docentis: Non vos eſtis « Matt.10.v.20.
qui loquimini, ſed Spiritus Patris veſtri, qui loquitur in Vobis: quemad- «
modum & Apoſtolicum illum noſtrũ loquendi morem HIEROLOGVS

GALAT. II. Ἱερολόγος ſiue Theologus Apoſtolicus Sanctus Ignatius, dum & Epi-
ſtola ad Romanos apud Hieronymum ſcribit, AMOR MEVS CRV-
CIFIXVS EST; & apud Dionyſium dicere ſolitus legitur, tametſi
GALAT. III. priori pæne contrario ſenſu: Ο ΕΜΟΣ ΕΡΩΣ ΕΣΤΑΥΡΩΤΑΙ. DECI-
MVM; DE SACRIS IMAGINIBVS, ET QVOD VERE INSENSATI SVNT
ET FASCINATI, SIVE GALLI, SIVE ANGLI, AD NON OBEDIEN-
DVM VERITATI, ANTE QVORVM OCVLOS IESVS CHRISTVS
IN TABVLA DEPICTVS CRVCIFIXVS CVLTV RELIGIONIS NON
v. 1. » RETINETVR, SED AVFERTVR: O INSENSATI Galatæ, quis vos
» FASCINAVIT, non obedire veritati, ante quorum oculos, Ieſus Chri-
» ſtus PRÆSCRIPTVS EST in vobis CRVCIFIXVS? Ω ΑΝΟΗΤΟΙ Γαλά-
ται, τίς ὑμᾶς ΕΒΑΣΚΑΝΕ, τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; οἷς κατ' ὀφθαλμοὺς Ἰησοῦς
Χριστὸς ΠΡΟΕΓΡΑΦΗ ἐν ὑμῖν ΕΣΤΑΥΡΩΜΕΝΟΣ; Verbi vim agnoſcit,
licèt aliis ſuperinductis præſtigiis faſcinans, in ſuis huius loci Anno-
tationibus, VERITATEM DEI IN INIVSTITIA DETINENS Beza,
dum προγεγράφθαι non PROSCRIBI, ſed PRIVS, vel ANTE, DEPINGI
ſignificare, vltro fatetur, & προεγράφη, per PRIVS DEPICTVS, non
per PROSCRIPTVS aut PRÆSCRIPTVS EST, è Græco in Latinum ſer-
» monem conuertit. Vnde ait, Ob oculos, κατ' ὀφθαλμούς· id eſt, qui-
» bus ita perſpicuè fuit propoſitus Chriſtus, vt quaſi veſtris oculis re-
» præſentata fuerit viua ipſius imago, acſi apud vos ipſos eſſet cru-
» cifixus. Perſiſtit enim in Metaphora verbi, βασκαίνειν, quod propriè
» de iis maleficis dicitur qui intuitu nocent: vt ille ait apud Virgi-
» lium,
» Neſcio quis teneros oculus mihi faſcinat agnos.
» Hinc apparet, Προεγράφη, conuertendum eſſe, PRIVS FVERAT DEPI-
» CTVS, non autem PROSCRIPTVS, cum Vetere Interprete; niſi accipias
» pro publicè quaſi in ſcriptis propoſitus, vt quorum nomina proſcri-
» bebantur. Nam planè durum eſt ac violentum, vel condemnatum,
» vt Ambroſius, vel, vt Auguſtinus, de poſſeſſione depulſum, inter-
» pretari. Niſi fortaſſis legit PRÆSCRIPTVM, vt Eraſmus meritò ſu-
» ſpicatur, quod & ipſum tamen non probo: quia (vt alia omittam,
» Præſcribere in ea quidem ſignificatione non dicitur à Græcis, προ-
» γράφεσθαι, ſed ἀπογράφεσθαι. Hieronymus AD SCRIPTVRAM NON AD
» PICTVRAM retulit: & PRÆSCRIPTVM exponit, id eſt, ante ſcriptum
» quàm illud in Euangelio legeritis: quòd videlicet Galatæ legiſſent
» Prophetarum oracula: quæ interpretatio mihi etiam ABSVRDIOR
» videtur quàm ſuperiores. Hæc Beza. VNDECIMVM; BONA OPERA
SVBSEQVENTI PECCATO MORTIFICARI, ID EST, INFRVCTVOSA RED-
DI, EADEMQVE RVRSVS PER POENITENTIAM VIVIFICARI: QVOD
SI VERO POENITENTIA NON SEQVATVR, FRVSTRA, QVANTVM
AD ILLOS QVI EA FECERINT, FACTA ESSE, VT QVI FRVCTVM
v. 4. » INDE NVLLVM VNQVAM SINT PERCEPTVRI: Tanta paſſi eſtis
» ſine cauſa? ſi tamen ſine cauſa. (Græcè, FRVSTRA? SIQVIDEM ET
» FRVSTRA) Τοσαῦτα ἐπάθετε εἰκῇ; εἴγε καὶ εἰκῇ. DVODECIMVM; EC-
CLESIAM CHRISTI ESSE CATHOLICAM, ID EST, TOTO ORBE

DIFFVSAM, ET COMMVNIONEM OMNIVM GENTIVM, VT PRIMO LIBRO, QVI ECCLESIA MILITANS, VEL DE IVVANDA ECCLESIA, INSCRIBITVR, PLENE SVPRA EX AVGVSTINO PROBATVM EST: GALAT. III.
« Prouidens autem Scriptura, quia ex Fide iuſtificat Gentes Deus, præ- « Geneſ. 12. v. 3. 18. v. 18. 22. v. 18.
« nunciauit Abrahæ; Quia benedicentur in te OMNES GENTES: Προϊδοῦσα δὲ ἡ γραφὴ, ὅτι ἐκ πίστεως δικαιοῖ τὰ ἔθνη ὁ Θεὸς, προευηγγελίσατο τῷ Ἀβραάμ, Ὅτι ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ. Quare haud ſine myſterio, non eſt ſimpliciter in Græco Codice PRÆNVNCIAVIT, ſed PRÆEVANGELIZAVIT, Προευηγγελίσατο. quod verbum neſcio quâ arcanâ Dei prouidentiâ, præter mentem, Beza retinuit, & ANTEEVANGELIZAVIT, in ſua Latina Interpretatione poſuit; poſtquam pro, PROVIDENS SCRIPTVRA, PRÆVIDENS SCRIPTVRA, è Greco fonte, Προϊδοῦσα ἡ Γραφὴ, reddidiſſet. additque illud πρὸ reſpicere tempus exhibiti Chriſti, cuius Diem vidit Abraham, & gauiſus eſt. Quam quidem Lectionem τῦ PRÆVIDENS, αὐτὶ τῦ, PROVIDENS, Ambroſianus olim vidit, & ſecutus eſt. DECIMVM TERTIVM; DE ECCLESIA GENTIVM TOTO ORBE DIFFVSA: Vt IN GENTIBVS Benedictio Abrahæ fie- « Io. 8. v. 56. Galat. 3. v. 14.
« ret IN CHRISTO IESV; vt POLLICITATIONEM SPIRITVS accipia-
« mus per Fidem: Ἵνα ΕΙΣ ΤΑ ΕΘΝΗ ἡ Εὐλογία τῦ Ἀβραὰμ γένηται ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ, ἵνα τὴν ΕΠΑΓΓΕΛΙΑΝ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ λάβωμεν διὰ τῆς Πίστεως. GENTIVM enim nomen hoc loco Generale eſt, atque Catholicum; Iudæos etiam comprehendens, vt eſt in verbis Promiſſionis, paulo ante ſiue penultimâ Notâ allatis. Oſtendit demum hic locus eamdem Promiſſionem Benedictionis, Abrahæ factam, & Promiſſionem Spiritus Sancti per Prophetas annunciatam eſſe; quantum quidem ad rem promiſſam adtinet; ideoque Benedictionem illam Abrahæ promiſſam, Spiritualiter DE ECCLESIA intelligi oportere, vt in ECCLESIA MILITANTE dictum eſt. DECIMVM QVARTVM; AD GRATIAM IVSTIFICATIONIS CONFERENDAM, AC VIRTVTES CHRISTIANAS INSERENDAS, EFFICAX ESSE BAPTISMI SACRAMENTVM; ET FALSVM ESSE QVOD HÆRETICI DOCENT, BAPTISMVM ESSE NVDVM IVSTITIÆ PER FIDEM ACCEPTÆ SIGNACVLVM: Quicumque enim in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum « v. 27.
« induiſtis: Ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. DECIMVM
« QVINTVM; DE VNITATE ECCLESIÆ: Non eſt Iudæus neque Græ- « v. 28.
« cus; non eſt Seruus neque Liber; non eſt Maſculus neque Fœmina:
« Omnes enim vos VNVM (Græcè quidem ſignificantiùs, ob Myſte-
« rium Concorporalitatis atque Vnitatis, VNVS, εἷς,) eſtis in Chriſto
« Ieſu. Si autem vos Chriſti, ergo SEMEN ABRAHÆ eſtis, SECVN-
« DVM PROMISSIONEM HEREDES: Οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος, οὐδὲ Ἕλλην, οὐκ ἔνι Δοῦλος, οὐδὲ Ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι Ἄρσεν καὶ Θῆλυ. Πάντες γὰρ ὑμεῖς ΕΙΣ ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Εἰ δὲ ὑμεῖς Χριστοῦ, ἄρα τῦ ΑΒΡΑΑΜ ΣΠΕΡΜΑ ἐστὲ, καὶ ΚΑΤ' ΕΠΑΓΓΕΛΙΑΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΙ. DECIMVM SEXTVM; EXEMPLO CONVERSIONIS PAVLI, ANGLORVM CONVERSIONEM OPTANDAM: Eſtote SICVT EGO; Quia & Ego SICVT VOS: FRATRES, Obſecro vos, nihil me læſiſtis: Γίνεσθε ΩΣ ΕΓΩ, Ὅτι κἀγὼ ΩΣ ΥΜΕΙΣ· ΑΔΕΛ- GALAT. IV. v. 12.

GALAT.IV. φοι, Δέομαι ὑμῶν· οὐδέν με ἠδικήσατε. Hic enim ſenſus Græcorum eſt:
Eſtote in eadem mecum ſententia & veritate DOCTRINÆ ; nam &
ego aliquando in eodem errore verſatus ſum, in quo vos modò ver-
ſamini; quem moneo vt exemplo meo deſeratis. Sequebar enim Le-
gis SCIENTIAM INFLANTEM, non Eccleſiæ CHARITATEM ÆDI-
2.Tim.4.v.2. » FICANTEM. Quidni ergo iuxta Timotheanum illud meum; ARGVE,
» OBSECRA, INCREPA, in omni PATIENTIA & DOCTRINA: EPISCO-
PALEM OBSECRATIONEM addo atque interpono? Pergo nimirum
v.13. » adiicere cætera huic loco congrua quæ ſequuntur: Scitis autem quia
» Per Infirmitatem Carnis EVANGELIZAVI VOBIS IAMPRIDEM. Et
» tentationem veſtram in carne mea non ſpreuiſtis, neque reſpuiſtis,
» ſed ſicut ANGELVM (GREGORIANI ANGELI ſiue ANGLI, audite)
» excepiſtis me; ſicut Chriſtum Ieſum. Vbi eſt ergo beatitudo veſtra?
» teſtimonium enim perhibeo vobis, quia, ſi fieri poſſet, oculos ve-
» ſtros eruiſſetis & dediſſetis mihi. Ergo inimicus vobis factus ſum,
» verum dicens vobis? Æmulantur vos non benè, ſed excludere vos
» volunt, vt illos æmulemini. Bonum autem æmulamini in bono
» ſemper, & non tantùm quum præſens ſum apud vos. FILIOLI MEI
» QVOS ITERVM PARTVRIO, DONEC FORMETVR CHRISTVS IN
» VOBIS. VELLEM AVTEM ESSE APVD VOS MODO ET MVTARE
» VOCEM MEAM: QVONIAM CONFVNDOR IN VOBIS: Οἴδατε δὲ ὅτι
δι' ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ΕΥΗΓΓΕΛΙΣΑΜΗΝ ΥΜΙΝ ΤΟ ΠΡΟΤΕΡΟΝ. Καὶ
τὸν πειρασμόν μου τὸν ἐν τῇ σαρκί μου οὐκ ἐξουθενήσατε, οὐδὲ ἐξεπτύσατε, ἀλλ' ὡς
ΑΓΓΕΛΟΝ ΘΕΟΥ ἐδέξασθέ με, ὡς Χριστὸν Ἰησοῦν. Τίς οὖν ἦν ὁ μακαρι-
σμὸς ὑμῶν; μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν, ὅτι, εἰ δυνατὸν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες
ἂν ἐδώκατέ μοι. Ὥστε ἐχθρὸς ὑμῶν γέγονα, ἀληθεύων ὑμῖν; Ζηλοῦσιν ὑμᾶς οὐ κα-
λῶς, ἀλλὰ ἐκκλεῖσαι ἡμᾶς θέλουσιν, ἵνα αὐτοὺς ζηλοῦτε. Καλὸν δὲ τὸ ζηλοῦσθαι ἐν
καλῷ πάντοτε, καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ παρεῖναί με πρὸς ὑμᾶς, ΤΕΚΝΙΑ ΜΟΥ,
ΟΥΣ ΠΑΛΙΝ ΩΔΙΝΩ, ΑΧΡΙΣ ΟΥ ΜΟΡΦΩΘΗ ΧΡΙΣΤΟΣ ΕΝ ΥΜΙΝ.
ΗΘΕΛΟΝ ΔΕ ΠΑΡΕΙΝΑΙ ΠΡΟΣ ΥΜΑΣ ΑΡΤΙ, ΚΑΙ ΑΛΛΑΞΑΙ ΤΗΝ
ΦΩΝΗΝ ΜΟΥ· ΟΤΙ ΑΠΟΡΟΥΜΑΙ ΕΝ ΥΜΙΝ. DECIMVM SEPTIMVM;
v.27. » QVOD VNIVERSITAS SIT CERTISSIMA NOTA ECCLESIÆ: Scri-
ptum eſt enim; (ſcilicet apud Iſaïam, quinquageſimo quarto capite,
Iſ.54.v.1. » ſecundùm Græcos Interpretes:) Lætare ſterilis quæ non paris, erum-
» pe & clama quæ non parturis: quia multi filij deſertæ, magis quàm
» eius quæ habet virum. Nos autem, Fratres, ſecundùm Iſaac, Pro-
» miſſionis Filij ſumus. Sed quo modo tunc is qui SECVNDVM CAR-
» NEM natus fuerat, perſequebatur eum qui SECVNDVM SPIRITVM;
» ita & nunc: Sed quid dicit Scriptura? Eiice ancillam & filium eius;
» non enim heres erit filius ancillæ cum filio liberæ. Itaque, fratres,
» non ſumus ancillæ filij, ſed liberæ: Γέγραπται γὰρ, Εὐφράνθητι στεῖρα ἡ
οὐ τίκτουσα· ῥῆξον, καὶ βόησον, ἡ οὐκ ὠδίνουσα, ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλ-
λον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα. Ἡμεῖς δὲ, ἀδελφοὶ κατὰ Ἰσαὰκ, ἐπαγγελίας τέκνα
ἐσμέν. Ἀλλ' ὥσπερ τότε ὁ ΚΑΤΑ ΣΑΡΚΑ γεννηθεὶς, ἐδίωκε τὸν ΚΑΤΑ ΠΝΕΥ-
ΜΑ, οὕτω καὶ νῦν. Ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή; Ἔκβαλε τὴν παιδίσκην καὶ τὸν υἱὸν
αὐτῆς. οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσει ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης, μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς ἐλευθέρας. Ἄρα,

ἀδελφοί, οὐκ ἐσμὲν παιδίσκης τέκνα, ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας. Admodum enim GALAT. IV.
appoſitè cùm de Myſterio ſterilis Saræ agerem, adduxi hoc Prophetæ teſtimonium; in quo Chriſti Eccleſia, per Saram præfigurata, STERILIS vocatur; vt quemadmodum Sara poſt longam Sterilitatem, tandem ex Diuina promiſſione ac virtute fœcundata, filium peperit, in quo ſemen Abrahæ multiplicaretur; ita ſignificetur Eccleſia poſt ſterilitatem tot ſæculorum, tandem adueniente Chriſto quamplurimos Promiſſionis Filios paritura, Gentilium Populis vndique confluentibus ad eam. Deinde, cùm poſthac de meo addidi;
Sed quo modo tunc is qui SECVNDVM CARNEM natus fuerat, per- « v. 29.
ſequebatur eum, qui SECVNDVM SPIRITVM; ita & nunc. SECVN- «
DVM CARNEM, Κατὰ Σάρκα, natus Iſmaël dicitur, quia genitus ſecundùm naturalem virtutem carnis, ſcilicet ex Matre fœcunda; Iſaac verò SECVNDVM SPIRITVM, Κατὰ Πνεῦμα· quia per miraculum natus ex Vetula & Sterili Matre. Nam ea quæ ſupra naturam fiunt, operationi Spiritus Sancti peculiariter adſcribuntur. Hæc autem generatio, Symbolum fuit Conceptionis Chriſti de Spiritu Sancto ex Virgine, ac noſtræ in Chriſto Regenerationis, atque Vocationis in vnum Eccleſiæ corpus & adoptionem filiorum Dei, qui iuxta typum & ſimilitudinem Iſaac, quem ſupra naturæ ordinem Mater Sterilis ex Dei promiſſione concepit, Filij Matris Eccleſiæ ſumus, non ex viribus naturæ, ſed ſupra naturam, ex Virtute Dei, qui Abrahæ promiſit, geniti, & (vt ait Euangeliſta
Ioannes) non ex ſanguinibus neque ex voluntate carnis, ne- « Ioan. 1. v. 13.
que ex voluntate viri, ſed ex Deo nati. DECIMVM OCTAVVM; CONSCIENTIAM, ERRANTEM OBLIGARE HO-
MINEM: Teſtificor autem rurſus omni homini circumcidenti ſe, « GALAT. V.
quoniam debitor eſt vniuerſæ legis faciendæ: Μαρτύρομαι δὲ πάλιν « v. 3.
παντὶ ἀνθρώπῳ περιτεμνομένῳ, ὅτι ὀφειλέτης ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον ποιῆσαι. Iudæi quidem Fideles, quamuis ex Circumciſione iuſtitiam non quærerent, adhuc tamen ſe aut filios ſuos circumcidebant, iuſtis ex cauſis; tum vt honorificè Synagogam cum Moyſe ad ſepulchrum ducerent, ſiue ſepelirent, tum vt Infirmorum ex Iudæis Fratrum offenſionem vitarent: qua ratione Timotheum ego ipſe Paulus circumcìdi. At Gentiles, quibus Lex data non fuerat, quique proinde eas quas dixi cauſas circumcidendi ſe non habebant; ſi circumcidebantur, meritò iudicabantur id facere, quòd perſuaſi eſſent, ſe niſi circumciderentur, ſaluari non poſſe, prout Iudaizantes docebant. Vnde patet quòd etſi poſt introductam Chriſti Legem nec Iudæis nec Gentilibus Circumciſio fuerit abſolutè neceſſaria; peculiariter tamen Gen-
tilibus dicendum fuerit; Si circumcidamini, Chriſtus vobis nihil «
proderit. His enim, Circumcìdi, erat, Iuſtitiam & Salutem ex Cir- «
cumciſione exſpectare; quod quid aliud eſt quàm Chriſtum abiice-
re? Nam ſi ex Lege Iuſtitia, gratis ergo Chriſtus mortuus eſt, vt « Galat. 2. v. 21.
ſupra, capite ſecundo diximus. Itaque Gentilibus, Circumciſionis Cerimonia, non ſolùm mortua, ſed & mortifera fuit. Ex quo con-

GALAT. V. ficitur vt qui ſe Circumcideret Gentilis, ad ſeruanda Legalia tene-
retur, non ſimpliciter, neque ex genere Operis, ſed ex intentione Operantis. Dum enim putat, Circumciſionem ſibi eſſe ad ſalutem neceſſariam, & ex hac opinione eam ſuſcipit; conſequenter, eadem opinione durante, tenetur ad totam Legem, cuius illa profeſſio eſt, obſeruandam; ita vt peccet, ſi non obſeruet. tenetur, inquam, non abſolutè, ſed ſuppoſita tali opinione; quæ tamen falſa eſt, & vtique abiicienda. DECIMVM NONVM; QVOD SIT ALIQVA FIDES QVÆ PER CHARITATEM NON OPERATVR, SED OTIOSA SIT, ET PER HOC IN CHRISTO NIHIL VALEAT; VT PRIMÆ CORINTHIO-
v.6. » RVM DECIMO TERTIO NOTATVM EST: Nam in Chriſto Ieſu, ne-
» que Circumciſio aliquid valet, neque Præputium: ſed FIDES QVÆ
» PER CHARITATEM OPERATVR: Ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ, οὔτε περιτομή τι ἰσχύει, οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ ΠΙΣΤΙΣ, ΔΙ' ΑΓΑΠΗΣ ΕΝΕΡΓΟΥΜΕΝΗ. Illud autem OPERATVR, eſt ἐνεργουμένη, proindeque paſſiuè tantùm accipiendum; vt ſenſus ſit: Sed Fides, per Charitatem animata, acta, mota, incitata ad opus; id eſt, quæ per Charitatem conſtituitur in actu, quamque Charitas, nec torpentem nec otioſam eſſe ſinit. Quod cùm ad Proprietatem Græcam intelligerent Veteres illi Vetuſti; Tertulliani Codicis hæc antiqua lectio erat, quarto capite libri quin-
» ti contra Marcionem; FIDES QVÆ PER DILECTIONEM PERFICI-
» TVR: quo modo & Syra hoc loco redduntur. Et certè medium illud verbum Græcum, ἐνεργεῖσθαι, nuſquam alibi legitur actiua ſignificatione, nequidem apud prophanos auctores; ſed ſemper id ſignificat, quod Latinè dicimus Agi, ſiue Agitari, Incitari, Impelli, Exerceri, aut quid ſimile Paſſiuum, ex quo dicti ENERGVMENI, ἐνεργούμενοι, qui à Dæmone agitantur. Huius autem Paſſiuæ Significationis,
Rom.7.v.5. » exempla ſunt Romanorum ſeptimo; Paſſiones peccatorum, quæ
» per Legem erant, OPERABANTVR in membris noſtris: Et Secundæ
2. Cor.1.v.6. » Corinthiorum primo; Pro veſtra exhortatione & ſalute, quæ OPE-
» RATVR in tolerantia earumdem paſſionum: Et eiuſdem Epiſtolæ
2.Cor.4.v.12. » capite quarto; Ergo mors in nobis OPERATVR, vita autem in vobis:
Eph.3.v.20. » Et Epheſiorum tertio; Secundùm virtutem, quæ OPERATVR in no-
Coloſ.1.v.vlt. » bis: Et Coloſſenſium primo; Secundùm operationem eius quam OPE-
» RATVR in me in virtute: Et primæ Theſſalonicenſium ſecundo;
1.Theſ.2.v.13. » Verbum Dei, qui OPERATVR in vobis qui crediſtis: Et ſecun-
2.Theſ.2.v.7. » dæ Theſſalonicenſium ſecundo; Myſterium iam OPERATVR Ini-
Iac.5.v.16. » quitatis: vt taceam locum illum Iacobi quinto; Multum valet de-
» precatio Iuſti aſſidua; Græcè, OPERATA, ἐνεργουμένη, id eſt, Incitata & Vehemens ac Efficax. Atque, vt ſemel dicam, vbicumque verbum OPERARI, in Scripturis manifeſtam habet Actiuam Significationem, in Græco habetur verbum Actiuum, ἐνεργεῖν cuius duo exempla ſunt in hac ipſa, quam explanamus, ad Galatas Epiſtola, quo-
Gal.2.v.8. » rum alterum capite ſecundo; Qui OPERATVS EST Petro: alterum
Gal.3.v.5. » capite tertio; Qui OPERATVR virtutes in vobis. Et reuera Charitas velut Ignis, Anima, Spiritus eſt inflammans, viuificans, impellens

Fidem; quæ ſine charitate, frigida, mortua, otioſa eſt. Vnde Chari- GALAT.V.
tas FORMA FIDEI CÆTERARVMQVE VIRTVTVM à Theologis nun-
cupatur; vti contra, ſine Charitate Fides, Informis & Mortua di- Iac.2.v.vlt.
citur, ſicut Corpus ſine Spiritu, Iacobi ſecundo; quæ comparatio hîc
aptiſſimè quadrat. Quoniam verò Fides ſic per Charitatem incitata,
agit & bona opera exercet; fit vt ſenſus hic Paſſiuus, ab Actiuo qui ab
aliis impropriè traditur, haud multùm diſcrepet, tandemque ambo
in vnum recurrant contra Hæreticos, inſigne Argumentum. VIGESIMVM; QVOD AVCTOR SCHISMATIS CVM SCHISMATE IVRE DAMNATVR: Currebatis bene, quis vos impediuit veritati non « Galat.5.v.7.
obedire? Perſuaſio hæc non eſt ex eo qui vocat vos. Modicum fer- «
mentum totam maſſam corrumpit. Ego confido in vobis in Do- «
mino quòd nihil aliud ſapietis: QVI AVTEM CONTVRBAT VOS, «
PORTABIT IVDICIVM, QVICVNQVE EST ILLE: Ετρέχετε καλῶς, τίς «
ὑμᾶς ἀνέκοψε τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; ἡ πεισμονὴ οὐκ ἐκ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς.
Μικρὰ ζύμη, ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ. Εγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ, ὅτι οὐδὲν
ἄλλο φρονήσετε; Ο ΔΕ ΤΑΡΑΣΣΩΝ ΥΜΑΣ, ΒΑΣΤΑΣΕΙ ΤΟ ΚΡΙΜΑ; ΟΣΤΙΣ ΑΝ Η. VIGESIMVM PRIMVM; DE SCANDALO CRVCIS, ET
QVOD IVDAIZANT ILLI QVI OB REVERENTIAM ET HONOREM
A CATHOLICIS CRVCI EXHIBERI SOLITVM, PHARIZAICE SCANDALIZANTVR, ET SCHISMATICE EXEVNT A NOBIS: Ergo eua- « v.11.
cuatum eſt SCANDALVM CRVCIS: Αρα κατήργηται τὸ σκάνδαλον τοῦ σταυ- «
ροῦ. VIGESIMVM SECVNDVM; DE SEPARANDIS PER EXCOMMVNICATIONIS POENAM IIS, QVI PER INOBEDIENTIÆ ET CONTVMACIÆ CVLPAM A PROPRIIS EPISCOPIS SE SEPARANT; Vti- v.12.
nam & abſcindantur qui vos conturbant: Ωφελον καὶ ἀποκόψονται οἱ ἀναστατοῦντες ὑμᾶς. Idem enim ferme eſt cum his primæ Corinthiorum
quinti verbis, vbi De Fornicario Excommunicando decernitur; Vt 1.Cor.5.v.2.
tollatur de medio veſtrum qui hoc opus fecit. Vnde & ibidem con- «
cludo: Auferte malum ex vobis ipſis: quod eſt Abſcindere. Ex qui- « ibid.v.vlt.
bus antedictis verſiculis apparet optare me, vt non ſolùm Portent
qualecumque Iudicium qui Galatarum ſtatum turbabant, verùm
etiam Anathema fiant, per Excommunicationis Gladium, ab illorum conſortio penitus amputandi. VIGESIMVM TERTIVM; QVOD
LEX IMPLERI POSSIT: Omnis enim Lex in vno ſermone imple- « Galat.5.
tur; Diliges Proximum tuum ſicut teipſum: Ο γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἑνὶ λό- « v.14.
γῳ πληροῦται, ἐν τῷ, Αγαπήσεις τὸν πλησίον σου, ὡς ἑαυτόν. Quod quidem non
de Lege Ceremoniali, quæ Timoris ac Seruorum eſt; ſed de Lege
Morali, quæ Adoptionis eſt & Gratiæ, quæ Filiorum, quæ Chriſti eſt,
intelligendum moneo: in cuius obſeruatione Libertas veſtra, quæ
eſt à Peccato, conſiſtit, hortorque vt per Charitatem ſeruiatis inuicem, & ſic eam Legem implebitis. tota enim Lex huiuſmodi impletur vnius obſeruatione mandati; quod eſt: Diliges proximum
tuum ſicut teipſum: cui ſimile illud capite ſequenti; Alter alterius « Galat.6.v.2.
onera portate, & ſic Adimplebitis Legem Chriſti. quanquam AL- «
TERIVS ONERA PORTARE, tantùm pars eſt eius quod eſt PER CHARITATEM SERVIRE INVICEM, & PROXIMVM SICVT SEIPSVM

GALAT.V. DILIGERE. At cur hoc Præceptũ Apoſtolicè vocatur SERMO, ſiue, vt in
Rom.13.v.9. Epiſtola noſtra ad Romanos, Interpres vertit, VERBVM? ea nimirum
Deut.4.v.13. ratio eſt, qua Decem Præcepta Legis, Deuteronomij quarto, & de-
Deut.10.v.4. cimo, ab ipſo Moyſe, DECEM VERBA LEGIS vocantur; ex quo deinde Græci DECALOGVM, Δεκάλογον, nominarunt; nimirum ob breuitatem verborum, quibus ſingula Præcepta comprehenduntur, vt quæ Deus, tanquam Rex Regum & Dominus Dominantium, quo maior & ſapientior eſt, potiora paucioribus præcipit, quaſi ſingula verba videri poſſint. VICESIMVMQVARTVM; DE DEPLORANDO GALATARVM, TANQVAM GALLORVM, FINITIMORVMQVE BRI-
Gal.5.v.15. » TANNORVM, PROPTER SCHISMATICOS, STATV: Quòd ſi inuicem
» mordetis & comeditis, videte ne ab inuicem conſumamini: Εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε καὶ κατεσθίετε, βλέπετε μὴ ὑπὸ ἀλλήλων ἀναλωθῆτε. Vnde Cypro, COMEDITIS, κατεσθίετε, quod propriè DEVORATIS ſonat, Cyprianus, ad Rogatianum, vertit, INCVSATIS; Ambroſianus, CRIMINATIS; Alius, INCREPATIS; ac ſi in Codicibus Græcis κατηγορεῖτε legiſſent. Quieſcant temerarij iſti ACCVSATORES-FRATRVM, ſiue CHRISTIANOCATEGORI, & Proximos diligant, vt LEGEM VNITATIS CHRISTIANÆ impleant. VIGESIMVM QVINTVM; SECTAS AC HÆRESES ESSE TAM IN ANGLIA QVAM IN CÆTERIS LOCIS
v.19. » INTER MANIFESTA OPERA CARNIS: MANIFESTA ſunt autem
» OPERA CARNIS, quæ ſunt, Fornicatio, Immunditia, Impudicitia,
» Luxuria, Idolorum Seruitus, Veneficia, Inimicitiæ, Contentiones,
» Æmulationes, Iræ, Rixæ, Diſſenſiones, SECTÆ, Inuidiæ, Homicidia,
» Ebrietates, Comeſſationes, & his ſimilia. QVÆ PRÆDICO VOBIS
» SICVT PRÆDIXI, QVONIAM QVI TALIA AGVNT, REGNVM DEI
» NON CONSEQVENTVR: ΦΑΝΕΡΑ δέ ἐστι ΤΑ ΕΡΓΑ τῆς ΣΑΡΚΟΣ, ἅ τινά ἐστι, Μοιχεία, Ακαθαρσία, Ασέλγεια, Ειδωλολατρεία, Φαρμακεία, Εχθραι, Ερεις, Ζῆλοι, Θυμοὶ, Εριθεῖαι, Διχοστασίαι, ΑΙΡΕΣΕΙΣ, Φθόνοι, Φόνοι, Μέθαι, Κῶμοι, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, Α ΠΡΟΛΕΓΩ ΥΜΙΝ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΕΙΠΟΝ· ΟΤΙ ΟΙ ΤΑ ΤΟΙΑΥΤΑ ΠΡΑΣΣΟΝΤΕΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΝ ΘΕΟΥ· ΟΥ ΚΛΗΡΟΝΟΜΗΣΟΥΣΙΝ. VIGESIMVM SEXTVM; CARERE TERTIO ILLO PRÆCLARO FRVCTV SPIRITVS, QVI CVM FRATRIBVS PACEM NON TENENT, ET ECCLESIASTICAM VNITATEM AC EVANGE-
v.22. » LICVM RETE RVMPVNT: FRVCTVS autem SPIRITVS eſt Charitas,
» Gaudium, PAX, PATIENTIA, Benignitas, Bonitas, Longanimitas,
» Manſuetudo, Fides, MODESTIA, Continentia, CASTITAS: Ο ΔΕ ΚΑΡΠΟΣ τοῦ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ, ἐστὶν, Αγάπη, Χαρὰ, ΕΙΡΗΝΗ, Μακροθυμία, Χρηστότης, Αγαθωσύνη, Πίστις, Πρᾳότης, Εγκράτεια. Hoc loco tres poſui virtutes, quarum ſingulæ vno Græco verbo elatæ, per Latina duo exprimuntur: ita vt Μακροθυμία, Patientiam & Longanimitatem; Πρᾳότης, Modeſtiam & Manſuetudinem; Εγκράτεια, Continentiam, & Caſtitatem ſignificet. Itaque pro his Latinis duodecim verbis in Græco tantùm habentur nouem: quem numerum ſequuti, Hieronymus & Auguſtinus, in Commentariis: ac rurſum ille Libris contra Iouinianum, hic verò Tractatu octuageſimo ſeptimo in Ioannem, vbi locum hunc recitat & ſingillatim exponit: ac veſter

Beda

Beda in Homilia Dedicationis Altarium: & tria illa, PATIENTIA, GALAT. V.
MODESTIA, & CASTITAS, in noſtris Codicibus tanquam du-
plicata, ad interpretationis vim penes Fidem Interpretis adſeruantur.
Nonnulli numerant Decem, iuxta numerum Decem Præceptorum
Decalogi. Quæ cuncta Vnitate complexus ſum; FRVCTVM, non FRV-
CTVS, Spiritus Sancti, ſingulari numero, appellans; propter connexio-
nem omnium in CHARITATE, tanquam Principali Spiritus Sancti Do-
no, quam propterea primo loco poſui. VIGESIMVM SEPTIMVM; DE
PHILOSOPHIA MONASTICA ET CRVCIFIXIONIBVS, ſeu MORTIFI-
CATIONIBVS CARNIS: Qui autem ſunt Chriſti, Carnem crucifixerunt " v. 24.
cum vitiis & concupiſcentiis: Οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν, σὺν "
τοῖς ΠΑΘΗΜΑΣΙ καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. Auguſtinus in Commentario, & Epi-
ſtolâ trigeſimâ octauâ, non VITIIS legit, ſed vt Græcè eſt, PASSIONI-
BVS; alibi, AFFECTIBVS; quandoque etiam, PERTVRBATIONIBVS. Si
ergo qui Chriſti ſunt, Carnem ſuam cum Vitiis crucifixerunt: Igitur
qui non crucifigunt Carnem ſuam & Vitia, non ſunt Chriſti. VIGE-
SIMVM OCTAVVM; QVOD EX ÆQVO ET BONO IN CONTROVER-
SIIS DE FIDE AGENDVM, ET QVOD NON QVÆRENDVM VT
VINCAMVS, NEC FVGIENDVM NE VINCAMVR: IN QVORVM
ALTERO GLORIA, INANIS; IN ALTERO, ÆTERNA EST: Si Spiritu " v. 25.
Viuimus, SPIRITV & AMBVLEMVS. Non efficiamur INANIS GLO- "
RIÆ cupidi, inuicem PROVOCANTES, inuicem INVIDENTES: Εἰ "
ζῶμεν πνεύματι, ΠΝΕΥΜΑΤΙ καὶ ΣΤΟΙΧΩΜΕΝ. Μὴ γινώμεθα ΚΕΝΟΔΟ-
ΞΟΙ, ἀλλήλους ΠΡΟΣΚΑΛΟΥΜΕΝΟΙ, ἀλλήλοις ΦΘΟΝΟΥΝΤΕΣ. Cùm er-
go illud AMBVLARE non ſit περιπατεῖν, ſed στοιχεῖν, quod ſignifi-
cat, ordinatè incedere, & intra limites ſuos ſe continere; Spiritu in-
cedendum moneo, vt obtemperemus, non vt reſiſtamus. Quò reſpexit
Hieronymus, cùm non SPIRITV AMBVLEMVS, ſed SPIRITVI OB-
TEMPEREMVS, & Auguſtinus, SPIRITV SECTEMVR, legeret. Cui
bono igitur PROVOCANTES, vt vincamus, ad pugnas verborum; & ſi
victi fuerimus, INVIDENTES? VIGESIMVM NONVM; HOMINES ETIAM
SPIRITVALES ET PERFECTOS, NON ESSE DE SVA STABILITATE SE-
CVROS, ET INANEM ESSE EORVM FIDEM QVI SIBI PERSEVERAN- GALAT. VI.
TIAM IVSTITIÆ CERTO POLLICENTVR: Fratres, etſi præoccupatus " v. 1.
fuerit homo in aliquo delicto, VOS QVI SPIRITVALES ESTIS, huiuſ- "
modi inſtruite in Spiritu Lenitatis, conſiderans teipſum, ne & tu tente- "
ris: Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προληφθῇ ἄνθρωπος ἔν τινι παραπτώματι, ὑμεῖς οἱ ΠΝΕΥ- "
ΜΑΤΙΚΟΙ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον, ἐν πνεύματι πρᾳότητος· σκοπῶν σεαυτόν, μὴ
καὶ σὺ πειρασθῇς. Nihil verò ad miſericordiam ſic inclinat, ait Auguſtinus, "
quàm proprij periculi cogitatio: & in eamdem ſententiam Thomas; "
Nihil ita frangit hominis ſeueritatem in corrigendo, quàm timor pro- "
prij caſus. Quare Eccleſia in tradẽdo Baculo Paſtorali Nouum Epiſco- "
pum monet, VT SIT IN CORRIGENDIS VITIIS PIE SÆVIENS. TRIGE-
SIMVM; CHRISTVM NON SOLVM VT REDEMPTOREM HOMINIBVS DA-
TVM ESSE, CVI FIDANT, VT HÆRETICI VOLVNT, SED ETIAM VT LE-
GISLATOREM, CVI OBEDIANT: Alter alterius ONERA portate, ET SIC " v. 2.

GALAT.VI. » ADIMPLEBITIS LEGEM CHRISTI: Ἀλλήλων τὰ ΒΑΡΗ βαστάζετε, ΚΑΙ ΟΥΤΩΣ
ΑΝΑΠΛΗΡΩΣΑΤΕ ΤΟΝ ΝΟΜΟΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. ſcilicet Lex Chriſti,
LEX FRATERNÆ DILECTIONIS eſt, quæ dictat mutuò onera ferenda.
Galat.5.v.13. » Quam Legem ſuperiori capite Paulus ipſe expreſſi, cùm diceret: Per
» Charitatem Spiritus, ſeruite inuicem. de qua & Ioannes Apoſtolus,
quemadmodum de eo Hieronymus in Commentario refert, à Fratri-
» bus admonitus, cur ſemper inculcaret, dicens; Filioli diligite alteru-
» trum; Reſpondit: Quia præceptum Domini eſt. ſi ſolùm fiat, ſuf-
ficit. TRIGESIMVM PRIMVM; IVSTVM ESSE VT QVI SPIRITVALIA
Galat.6.v.6. » MINISTRAT, TEMPORALIA RECIPIAT: Communicet autem is qui
» catechizatur verbo, EI QVI SE CATECHIZAT, IN OMNIBVS BONIS:
Κοινωνείτω δὲ ὁ κατηχούμενος τὸν λόγον, ΤΩ ΚΑΤΗΧΟΥΝΤΙ ΕΝ ΠΑΣΙΝ ΑΓΑ-
ΘΟΙΣ. TRIGESIMVM SECVNDVM; IN BONIS OPERIBVS, VELVT IN
SEMINE VITAM ÆTERNAM CONTINERI: CVM ET SEMINENTVR
BONA OPERA, ET VITA ÆTERNA METATVR: QVOD NON ALIO
v.7. » QVAM AD CAVSAM MERITORIAM REFERRI POTEST: Nolite er-
» rare: Deus non irridetur. Quæ enim ſeminauerit Homo, hæc & metet.
» quoniam qui ſeminat in Carne ſua, de Carne & metet Corruptionem:
» qui autem ſeminat in Spiritu, de Spiritu metet Vitam Æternã. Bonum
» autem facientes, non deficiamus: tempore enim ſuo metemus, non
» deficientes. Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes;
» maximè autem ad DOMESTICOS FIDEI: Μὴ πλανᾶσθε· Θεὸς οὐ μυκτηρί-
ζεται. ὃ γὰρ ἐὰν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει. Ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν σάρκα ἑαυ-
τοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν. ὁ δὲ σπείρων εἰς τὸ πνεῦμα, ἐκ τοῦ πνεύματος θε-
ρίσει ζωὴν αἰώνιον. Τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες, μὴ ἐκκακῶμεν· καιρῷ γὰρ ἰδίῳ θερίσο-
μεν, μὴ ἐκλυόμενοι. Ἄρα οὖν ὡς καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς
πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς ΟΙΚΕΙΟΥΣ τῆς ΠΙΣΤΕΩΣ. Africanus Au-
guſtini Codex, pro, NON DEFICIAMVS, NON INFIRMEMVR, habet,
& pro, NON DEFICIENTES, INFATIGABILES. Immo Tractatu De
» Cantico Nouo, INFATIGABILES ſequentibus iungit: INFATIGABI-
» LES itaque dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes. O
miſeri, qui contra receptam DE OPERIBVS BONIS Doctrinam non
credunt, ſed errant! miſeriores, qui Deum, qui non irridetur, aduer-
sùs Semen Meſſemque Bonorum Operum blaſphemando, irrident!
TILENOS, GROTIOS, adeant, audiant, ſequantur; omnium quotquot
in ea Hæreſi hac ætate fuere, doctiſſimos, ſapientiſſimos, eloquen-
tiſſimos. Inuenient DVO FVLMINA BELLI, feliciſſima illa ingenia,
nondum quidem domi, at in via, qua ad Vnitatem itur; qui tantò
ſecuriùs, quantò conſideratiùs reuertuntur, denunciantque palàm,
quibus CHARANTONIANISTÆ Decretis rem Chriſtianam funditùs
euertere moliantur, ſuo illo tricipiti dogmate, De Prædeſtinatione,
2.Tim.2.v.21.» De libero Arbitrio, De Operibus Bonis. SI ERGO vterque EMVNDA-
» VERIT SE AB reliquis, ERIT VAS IN HONOREM, SANCTIFICATVM,
» ET VTILE DOMINO, AD OMNE OPVS BONVM PARATVM.
Quanti verò quodammodo præ cæteris facienda huius Epiſtolæ A-
poſtolica ſcientia eſt, ex eo potiſſimùm patet, quòd totam Pauli

manu ſcriptam fuiſſe, ex eo proximè ſequenti verſiculo Græci conſentiunt, in quo quidem his dictis addidi : VIDETE QVALIBVS LITERIS SCRIPSI VOBIS MEA MANV; quaſi dixiſſem: Quamuis Græcos characteres non pulchrè pingam, vt videre poteſtis, volui tamen totam hanc Epiſtolam meis digitis exarare, veſtri gratiâ; tum vt intelligatis quantopere veſtra ſalus mihi cordi ſit, tum vt nulla vobis poſſit eſſe ſuſpicio, ne alienæ pro meis litteræ vobis obtrudantur: quippe quòd ſub nomine Pauli miſſas aliquando fuiſſe à falſis Doctoribus Epiſtolas ſatis apparet ex eo quod dico, Secundæ Theſſalonicenſium ſecundo; Neque per Epiſtolam tanquam per nos miſſam. Et De Eccleſiaſticis Dogmatibus Angli dubitabunt, Galli hærebunt, quibus tam cautè tam familiariter proſpeximus? TRIGESIMVM TERTIVM; FAS ESSE CHRISTIANIS GLORIARI IN CRVCE DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI, IDQVE PECVLIARITER, QVOD CONIVNCTVM IMMEDIATVMQVE SIT INSTRVMENTVM SALVTIS NOSTRÆ, AC MYSTICVM SYMBOLVM CRVCIFIXIONIS, MORTIFICATIONISQVE NOSTRÆ CARNIS IN CHRISTO, CHRISTI SANGVINE SANCTIFICATVM: Mihi autem abſit gloriari niſi in Cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti; per quem mihi Mundus Crucifixus eſt, & ego mundo: Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· δι' οὗ ἐμοὶ Κόσμος ἐσταύρωται, κἀγὼ τῷ κόσμῳ. TRIGESIMVM QVARTVM; QVOD IVSTITIA CHRISTIANA SIT INHÆRENS, ET ALIQVID IN ANIMA NOVITER CREATVM: In Chriſto enim Ieſu, neque Circumciſio aliquid valet, neque Præputium, ſed NOVA CREATVRA: Ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ, οὔτε περιτομή τι ἰσχύει, οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ ΚΑΙΝΗ ΚΤΙΣΙΣ. Itaque, NOVA CREATVRA, Καινὴ Κτίσις, quemadmodum optimè ſubtilis ille Cardinalis Preſbyter Caietanus, explicat, eſt Vita Spiritualis à Deo creata per Gratiam Ieſu Chriſti. Comprehendit autem totam hominis Renouationem ac Iuſtificationem ab initio Fidei, vſque ad conſummatam Charitatem in venturo Sæculo exſpectandam. Nec ſolùm complectitur Habitus Virtutum ac Donorum, ſed & omnem Actum Veræ Pietatis. Hæc enim eſt OBSERVATIO MANDATORVM DEI, vt primæ Corinthiorum ſeptimo, iamdiu à me ſcriptum eſt. VIGESIMVM QVINTVM; ECCLESIAM APOSTOLICAM ESSE REGVLAM FIDEI, ET MORVM, ET OMNIS DOCTRINÆ DE IVSTIFICATIONE: Et quicumque hanc REGVLAM ſequuti fuerint, PAX SVPER ILLOS, ET MISERICORDIA, ET SVPER ISRAEL DEI: Καὶ ὅσοι τῷ KANONI τούτῳ στοιχήσουσιν, ΕΙΡΗΝΗ ΕΠ' ΑΥΤΟΥΣ ΚΑΙ ΕΛΕΟΣ, ΚΑΙ ΕΠΙ ΤΟΝ ΙΣΡΑΗΛ ΤΟΥ ΘΕΟΥ. Hoc quoque loco verbũ illud noſtrum, στοιχέω, nõ prætermiſſum eſt, cuius ſignificatio ſupra ſatis expreſſa fuit: vt vel quiſque intelligat, in Regula Fidei ac Morum, non ſuo, ſed Eccleſiæ ſenſu incedendum, nec cum eis communicandum, aut ſalutem ſperandam, qui hanc Eccleſiæ Doctrinam non adferant, verique ſint per Fidem & Iuſtitiam Iſraëlitæ & Abrahæ Filij, id eſt, Iſraël Dei, ſiue Spiritualis Iſraël. VIGESIMVM SEXTVM; DE SACRIS STIGMATIBVS CHRISTI IN CORPORE PORTANDIS, AC DE

GALAT. VI. v. 11.

2. Theſ. 2. v. 2.

Galat. 6. v. 14.

v. 15.

1. Cor. 7. v. 19.

Gal. 6. v. 16.

GALAT.VI. IMITATIONE CHRISTI ET MORTIFICATIONIS SPIRITVALI CIR-
v.17. » CVMCISIONE : De cætero, nemo mihi moleſtus ſit. ego enim STI-
» GMATA DOMINI IESV in CORPORE meo PORTO : Τοῦ λοιποῦ, κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω· ἐγὼ γὰρ τὰ ΣΤΙΓΜΑΤΑ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ἐν τῷ σώματί μου ΒΑΣΤΑΖΩ. Quemadmodum enim notari ſolent ſerui propriis dominorum ſignis, quod quidem Stigma, quod nota cuti impreſſa aut inuſta eſt, Græcè ſignificat : ſic Afflictionibus Carnis, toleratis pro Chriſto, tanquam myſticis quibuſdam notis Serui Dei agnoſcimur. VIGESIMVM SEPTIMVM; QVOD CHORVS POPVLVSQVE, APOSTOLICE RESPONDET, CONVERTENTI SE AD POPVLVM SACERDOTI ET CANENTI, DOMINVS VOBISCVM; DVM SALVTANTI RESPON-
v.vlt. » DET, ET CVM SPIRITV TVO : Gratia Domini noſtri Ieſu
» Chriſti, ſit CVM SPIRITV VESTRO, Fratres, Amen : Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν, ἀδελφοί. Ἀμήν. Atque hæc de Galatis ad Gallorum vicinos Anglos : nunc Epheſum commigremus, id eſt, Epiſtolam noſtram ad Epheſios explanemus.

CAP. LIII. EPISTOLA AD EPHES.

NONA eſt, priorque altera Timotheanâ noſtrâ, quantumuis vnâ ſcriptæ videantur : quòd hæc per Tychicum miſſa ſit; Secunda verò Timotheana, velut de re nuper
2.Tim.vlt. v.12. facta dicat : TYCHICVM MISI EPHESVM. Cæterùm exiſtimant nonnulli hanc Epiſtolam ſcribi potiſſimùm contra Simonem Magum eiuſque familiam, & Gnoſticorum Scholam inde exortam. Erant enim Simonis Diſcipuli plerique Iudæi, ſub nomine ſcientiæ quam venditabant, non ſolùm fabuloſa ac portentoſa quædam de Deo, Angelis, & Mundo; ſed & turpia quædam docentes. contra quod hominum genus Petrus Secundam, & Iudas ſuam ſcripſit Epiſtolam: & ipſe ego Paulus præter hanc, etiam alias; vt ad Coloſſenſes, ad Titum, & vtramque ad Timotheum edidi. Illud admonemus, huic Epiſtolæ peculiare eſſe præſertim primis capitibus, quòd implexus & inuolutus ſermo ſit, ſenſuſque habeat obſcuros & explicatu difficiles, ipſo etiam Hieronymo teſte, quod quidem ob magnitudinem & ſublimitatem rerum quæ tractantur, accidiſſe credendum eſt. Porrò quinquies in hac Epiſtola, nec vſquam alibi, legitur; IN
Epheſ.1. v. » CÆLESTIBVS. nam & capite primo dicitur; Et conſtituens ad dex-
» tram ſuam IN CÆLESTIBVS : & capite ſecundo ; Conſedere fecit
2.v.6. » IN CÆLESTIBVS : & capite tertio ; Vt innoteſcat Principibus IN
3.v.10. » CÆLESTIBVS : & capite ſexto ; Contra Spiritualia Nequitiæ, IN
6.v.12. » CÆLESTIBVS. Ac vbique eſt Græcè, ἐν τοῖς Ἐπουρανίοις, nomenque illud CÆLESTIA, in his omnibus loca ſignificat quæ ſupra nos ſunt, variè tamen accepta, provt refellendi Simonianum dogma occaſio fuit. Iam ſingula contorqueamus in huius temporis NOVOS SIMONIANOS, qui nihil Sanctum, nihil Immaculatum in conſpectu Dei volunt, cuius
» contrarium primò ab exordio his verbis propoſui : VT ESSEMVS SAN-
» CTI & IMMACVLATI IN CONSPECTV EIVS : Simonis vt propoſitum, tanquam fundamentum conuellerem, cui impurę libidinis ac turpis la-

ſtiuiæ genus omne ſtudioſè conſectanctæ ſuperædificauerat. Hinc, EPHES. I.
PRIMO; ANATHEMA, QVI DIXERIT GRATIAM ET IVSTITIAM
CHRISTIANAM INHÆRENTEM NON ESSE; QVIA PER ME SCRI-
PTVM EST: In qua GRATIFICAVIT nos in dilecto Filio ſuo: Ἐν ᾗ α v.6.
ΕΧΑΡΙΤΩΣΕΝ ἡμᾶς ἐν τῷ ἠγαπημένῳ. Quo loco Græci, FILIO SVO,
non addunt, ſed tantùm legunt, IN DILECTO, quod Græcè non
eſt verbale, ἀγαπητῷ: quod Filij Dei Attributum eſt: ſed Partici-
pium, ἠγαπημένῳ· idque duntaxat ſcripſiſſe me Hieronymus quon-
dam teſtatus eſt. De Gratia autem hîc cùm agimus, notandum,
pro Latino verbo, GRATIFICAVIT, Græcè verbum eſſe, ἐχαρί-
τωσεν, à quo Participium GRATIFICATA, κεχαριτωμένη· quod La-
tinus Interpres in Salutatione Angelica apud Lucam, GRATIA Luc.1.v.28.
PLENA, dixit: vt etiam hoc loco quædam Diuinæ Gratiæ, in o-
mnes Electos diffuſæ, excellentia commendetur. SECVNDO; ANA-
THEMA, QVI DIXERIT SPIRITVM SANCTVM NON ESSE ECCLE-
SIÆ PROMISSVM, ET SACRAMENTO CONFIRMATIONIS NON
OBSIGNARE FIDELES; QVIA PER ME SCRIPTVM EST: In quo & α Epheſ.1.v.13.
credentes, SIGNATI ESTIS SPIRITV PROMISSIONIS SANCTO; qui α
eſt PIGNVS hereditatis noſtræ, in REDEMPTIONEM ACQVISITIO- α
NIS: Ἐν ᾧ καὶ πιστεύσαντες ΕΣΦΡΑΓΙΣΘΗΤΕ ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ ΤΗΣ α
ΕΠΑΓΓΕΛΙΑΣ ΤΩ ΑΓΙΩ· Ὅς ἐστιν ΑΡΡΑΒΩΝ τῆς κληρονομίας ἡμῶν, ΕΙΣ
ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΝ τῆς περιποιήσεως. vbi Græcè, non, SIGNATI,
ſed, OBSIGNATI, ἐσφραγισμένοι. quod quidem verbum à Sigil-
lo dictum eſt: quo pactorum ſeu promiſſorum tabulæ, robur
ac firmitatem accipiunt. Nec Græcè quoque PIGNVS, ſed ARRA-
BO, ἀῤῥαβών· quo modo potiùs vertendum Hieronymus cenſet,
quem Thomas ſequutus eſt. Pignus enim ab Arrabone, (quam
vſitatiùs Arram Latini vocant) differt; quòd Arrabo in em-
ptione vel ſponſione, quo firma ſit obligatio, datur: Pignus verò
pro mutuata pecunia traditur, vt cùm illa reddita fuerit, ipſum re-
cipiatur pignus. TERTIO; ANATHEMA, QVI DIXERIT
STATVM ECCLESIÆ NON ESSE HIERARCHICVM,
CVM ECCLESIASTICA HIERARCHIA COELESTEM
HIERARCHIAM IMITETVR, ATQVE REPRÆSENTET;
QVIA PER ME SCRIPTVM EST: Supra omnem PRIN- α v.21.
CIPATVM, & POTESTATEM, & VIRTVTEM, & DOMINA- α
TIONEM, & omne nomen quod nominatur, NON SOLVM IN α
HOC SÆCVLO, SED ETIAM IN FVTVRO: Ὑπεράνω πάσης α
ΑΡΧΗΣ, καὶ ΕΞΟΥΣΙΑΣ, καὶ ΔΥΝΑΜΕΩΣ, καὶ ΚΥΡΙΟΤΗΤΟΣ,
καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου, ΟΥ ΜΟΝΟΝ ΕΝ ΤΩ ΑΙΩΝΙ ΤΟΥ-
ΤΩ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΕΝ ΤΩ ΜΕΛΛΟΝΤΙ. QVARTO; ANA-
THEMA, QVI DIXERIT ECCLESIAM ERRARE, AVT
DEFICERE POSSE, CVM PATER GLORIÆ DEDERIT
EI CHRISTVM CAPVT, IPSA SIT CORPVS CHRISTI,
NON SOLVM CVI PRÆEST, ET CVI INFLVIT, SED ET CVIVS
PLENITVDO, SIVE COMPLEMENTVM EST: QVIPPE QVOD

EPHES. I. NON PERFICERETVR CHRISTVS, SECVNDVM RATIONEM CAPI-
TIS, SI NON HABERET INTEGRVM ET CONSVMMATVM COR-
v.22. » PVS: QVIA PER ME SCRIPTVM EST; Et ipſum dedit CAPVT
» ſuper OMNEM ECCLESIAM, quæ eſt CORPVS ipſius, & PLENITV-
» DO EIVS qui omnia in omnibus adimpletur: Καὶ αὐτὸν ἔδωκε ΚΕΦΑ-
ΛΗΝ, ὑπὲρ πάντα, τῇ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ἥτις ἐστὶ ΤΟ ΣΩΜΑ αὐτοῦ, ΤΟ ΠΛΗ-
ΡΩΜΑ τοῦ πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου. Ne quis autem ex hoc loco in-
cautè colligeret, Viſibile Caput excludi, cautè Græcis verbis ſcri-
pſi, non, ET IPSVM DEDIT CAPVT SVPRA OMNEM ECCLESIAM;
ſed, ET IPSVM DEDIT CAPVT SVPER OMNIA, ECCLESIÆ: ὑπὲρ
πάντα. vt, ECCLESIÆ, datiui ſit caſus, atque hoc ordine proferen-
da ſententia ſit; ET IPSVM DEDIT ECCLESIÆ, CAPVT SVPER O-
MNIA: vt Superexcellentiam Poteſtatis Chriſti demonſtrarem, in
v.21. » Homines, quam paulo antè indicaui in Angelos: cùm dicerem; Supra
» omnem Principatum, & Poteſtatem, & Virtutem, & Dominationem.
quo loco Greci obſeruant, non dixiſſe me, ἄνω, id eſt, ſupra, ſed, ὑπεράνω,
id eſt, longè ſupra; ad ſignificandam eminentem excellentiam Chri-
ſti Hominis, ſupra omnem creaturam, quantumuis excellentem,
quantumuis ſublimem. Huic autem lectioni Hieronymus, Anſelmus,
& Syriaca Verſio, necnon Manuſcripti quidam Latini Codices ſuf-
» fragantur. Annuit & Primaſij textus ex parte. ſic enim habet: ET
» IPSVM DABIT CAPVT OMNI ECCLESIÆ. QVINTO; ANATHEMA,
QVI DIXERIT, HÆRETICOS ATQVE SCHISMATICOS, VTPOTE
FILIOS CONTVMACES, NON ESSE FILIOS DIFFIDENTIÆ: QVIA
EPHES. II. PER ME SCRIPTVM EST: In quibus aliquando ambulaſtis ſecun-
v.2. » dùm SÆCVLVM MVNDI HVIVS, ſecundùm PRINCIPEM POTESTA-
» TIS AERIS HVIVS, Spiritus qui nunc operatur in FILIOS DIFFI-
» DENTIÆ: Ἐν αἷς ποτε περιεπατήσατε, ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΙΩΝΑ ΤΟΥ ΚΟ-
ΣΜΟΥ ΤΟΥΤΟΥ, κατὰ ΤΟΝ ΑΡΧΟΝΤΑ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΑΕΡΟΣ,
τοῦ πνεύματος τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος ΕΝ ΤΟΙΣ ΥΙΟΙΣ ΤΗΣ ΑΠΕΙΘΕΙΑΣ.
pro quo Cyprianus legit, in FILIIS CONTVMACIBVS. SEXTO; ANA-
THEMA, QVI DIXERIT BAPTIZATORVM FILIOS PECCATI ORIGI-
NALIS MACVLAM NON CONTRAHERE, AVT POST BAPTISMVM
v.3. » REMANERE: QVIA PER ME SCRIPTVM EST: Et eramus NATVRA
» Filij Iræ, ſicut & cæteri: Καὶ ἦμεν Τέκνα ΦΥΣΕΙ Ὀργῆς, ὡς καὶ οἱ λοιποί.
Auguſtinus, Sermone decimo quarto De Verbis Apoſtoli, libro pri-
mo Retractationum, capite decimo, & decimo quinto; ac paſſim
contra Pelagium: & Auguſtinum ſequuti, Proſper, libro primo De
Vocatione Gentium; Fulgentius, De Fide ad Petrum; Bedaque veſter,
in Collectaneis ſuper hanc Epiſtolam, vbi ex Auguſtino complura
teſtimonia depromit, omniſque noſtra Auguſtiniana Schola, Na-
turam intelligunt Natiuitatem; vel, quod eôdem redit, Naturam
ipſam, non qualis in primo homine condita eſt, ſed qualis per eius
tranſgreſſionem facta, à ſingulis naſcendo accipitur. Vnde & hunc
Apoſtolicum noſtrum locum volunt vnum eſſe ex præcipuis, qui-
» bus doceatur omnem hominem naſci in Peccato Originali. Si Filij

Iræ, (inquit Auguſtinus, in Ioannem Tractatu quadrageſimo quarto,) ergo Filij Vindictæ, Filij Pœnæ, Filij Gehennæ. Quandoquidem igitur iuſta Dei ira eſt, manifeſtè ex hoc teſtimonio concluditur, omnes homines in Peccato naſci, cùm non niſi Peccato Deus iraſcatur. Facit autem ad Argumenti vim, Iudæorum conditio, in quorum perſona hæc loquor; quorum plerique (quod nunc Iudaizantes Hæretici renouant): iactabant ſe eſſe Semen Sanctum, vtpote Filios Abrahæ: ſicut Matthæi tertio, Lucæ item tertio, & Ioannis octauo habetur; Gentiles verò, quòd ex Idololatris parentibus progeniti eſſent, tanquam ex natiuitate Peccatores & immundos aſpernabantur, vt cùm Cæco illi, quaſi Gentili, apud Ioannem, maledicerent, dicere auſi ſint: In peccatis natus es totus. vtique reputantes ſeſe non eſſe in peccatis natos. Porrò Dixi Filios Iræ, non quemadmodum Filios Diffidentiæ dixeram, vſus non Græca voce, vt in ſuperiori Τοῖς, tanquam Filij Iræ dicantur, homines irritantes, id eſt, Iram Dei prouocantes, ſicut Filij Diffidentiæ, Homines Increduli; ſed illo alio Græco vocabulo, Τέκνα quod quidem Natiuitatem ſeu Partum, expreſſiùs importat. Quamobrem is Græci textus ordo eſt: Et eramus Filij Naturâ Iræ: Acſi dicerem, Filij (quod ad naturam attinet) Iræ, id eſt, Filij Naturales Iræ; vt FILIOS NATVRA, datâ operâ opponerem iis qui FILII ADOPTIONE dicuntur: quales poſt Natiuitatem homines fiunt. SEPTIMO; ANATHEMA, QVI DIXERIT, QVOD NOS CHRISTIANI, QVI FACTVRA DEI SVMVS, QVOAD IVSTIFICATIONEM, QVÆ CREATIO IN CHRISTO IESV EST; FACIENTE DEO NON VERE, SED TANTVM IMPVTATIVE, IVSTISSIMVS; ET, QVI DIXERIT, OMNIA, ETIAM IVSTIFICATORVM OPERA, ESSE PECCATA, SI CREATI SVMVS IN OPERIBVS BONIS QVÆ DEVS PRÆPARAVIT; CVM NEQVE BONA OPERA PECCATA SINT, NEQVE PECCATA NOBIS DEVS PRÆPARET; DENIQVE QVI DIXERIT, NON ESSE HOMINIS IN ACTIBVS SVPERNATVRALIBVS LIBERVM ARBITRIVM, RESPECTV BONORVM OPERVM IN QVIBVS AMBVLAMVS, ET QVÆ PROINDE VERE NOSTRA SVNT, A VOLVNTATIS ET LIBERI ARBITRII, MOTV PROFECTA: QVIA PER ME SCRIPTVM EST: Ipſius enim ſumus FACTVRA, CREATI IN CHRISTO IESV IN OPERIBVS BONIS, quæ præparauit Deus, vt in illis ambulemus: Αὐτοῦ γάρ ἐσμεν ΠΟΙΗΜΑ, ΚΤΙΣΘΕΝΤΕΣ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΙΗΣΟΥ ΕΠΙ ΕΡΓΟΙΣ ΑΓΑΘΟΙΣ, οἷς προητοίμασεν ὁ Θεὸς, ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν. Et certè Dei ſumus Ποίημα, id eſt, non modò FIGMENTVM, vt Ambroſianus vertit, ſed &, vt vox Latinè ſonat, POEMA. in quo, velut in Epithalamico illo Canticorum Cantico, mira arte Deus Optimus Max. tanquam in perfectiſſimo quodam Dramate, nunc has, nunc illas Perſonas inducit, & modò Sibi, modò Chriſto, modò Nobis partes dans, in vno opere Naturam & Gratiam, vtriuſque factor, mirabiliter coniungit. OCTAVO; ANATHEMA, QVI DIXERIT ECCLESIAM NON ESSE VNAM, SANCTAM, CATHOLICAM ET APOSTOLICAM; ET,

EPHES. 2.

Matth. 3. v. 9. Luc. 3. v. 8. Ioan. 8. v. 33.

Ioan. 9. v. 34.

Eph. 2. v. 10.

EPHES.II. QVI NON OMNEM HÆRESIM ET OMNE SCHISMA AVT SEPA-
RATIONEM AB EA NON ANATHEMATIZAVERIT; AVT CREDI-
DERIT TERTIVM QVEMDAM ESSE SECVRITATIS STATVM DELI-
BERANTIVM SVB CONDITIONIBVS DE REDITV AD VNITATEM
v.14. » ET PACEM; QVIA PER ME SCRIPTVM EST: Ipſe enim eſt PAX
» NOSTRA, qui fecit VTRAQVE VNVM, & MEDIVM PARIETEM mace-
» riæ ſoluens, Inimicitias in carne ſua, Legem mandatorum decretis
» euacuans: VT QVOS CONDAT (Græcè CREET, κτίσῃ) IN SEMETIPSO
» IN VNVM NOVVM HOMINEM, FACIENS PACEM, Et reconciliet
» AMBOS IN VNO CORPORE Deo per Crucem, interficiens Inimici-
» tias in ſemetipſo. ET VENIENS EVANGELIZAVIT PACEM VOBIS
» QVI LONGE FVISTIS, ET PACEM IIS QVI PROPE: Quoniam per
» ipſum habemus acceſſum AMBO IN VNO SPIRITV ad Patrem:
Αὐτὸς γάρ ἐστιν Η ΕΙΡΗΝΗ ΗΜΩΝ, ὁ ποιήσας ΤΑ ΑΜΦΟΤΕΡΑ, ΕΝ, καὶ τὸ
ΜΕΣΟΤΟΙΧΟΝ τοῦ φραγμοῦ λύσας, Τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, τὸν νόμον
τῶν ἐντολῶν, ἐν δόγμασι καταργήσας· ΙΝΑ ΤΟΥΣ ΔΥΟ ΚΤΙΣΗ ΕΝ ΕΑΥ-
ΤΩ ΕΙΣ ΕΝΑ ΚΑΙΝΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟΝ, ποιῶν εἰρήνην. Καὶ ἀποκαταλλάξῃ
ΤΟΥΣ ΑΜΦΟΤΕΡΟΥΣ ΕΝ ΕΝΙ ΣΩΜΑΤΙ, τῷ Θεῷ, διὰ τοῦ σταυροῦ, ἀπο-
κτείνας τὴν ἔχθραν ἐν αὐτῷ. ΚΑΙ ΕΛΘΩΝ ΕΥΗΓΓΕΛΙΣΑΤΟ ΕΙΡΗΝΗΝ
ΥΜΙΝ ΤΟΙΣ ΜΑΚΡΑΝ, ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΕΓΓΥΣ· Ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν Προσ-
αγωγὴν, ΟΙ ΑΜΦΟΤΕΡΟΙ, ΕΝ ΕΝΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙ, πρὸς τὸν πατέρα.
Prophetia DE VNITATE ECCLESIÆ, Ezechielis trigeſimo ſeptimo,
qua ſub nomine duorum Regnorum Iuda & Ephraim, hanc Iu-
Ezec.37.v.22. » dæorum cum Gentibus vnionem prænunciat, dicens: Et faciam eos
» in GENTEM VNAM, & REX VNVS erit omnibus imperans; & non
» erunt vltra DVÆ GENTES, nec diuidentur ampliùs in DVO REGNA;
» & PASTOR VNVS erit omnium eorum. Promiſſum verò Chriſti,
DE VNITATE ECCLESIÆ, velut hanc Prophetiam adimpleturi,
Ioan.10.v.16. » Ioannis decimo, his verbis ſcriptum eſt: Et alias oues habeo quæ non
» ſunt ex hoc ouili; & illas oportet me adducere, & vocem meam
» audient; & fiet VNVM OVILE, & VNVS PASTOR. Nunc à Petro
APOSTOLICOQVE DOCTORE Paulo adimpletæ, Apoſtolicum Te-
Act.17.v.23 » ſtimonium eſt, cùm pro elogio Chriſti, non vt Athenienſes; IGNO-
Pſal.75.v.2. TO DEO; vel, vt Pſalmiſta; NOTVS IN IVDÆA DEVS, ſed, QVI FACIT
VTRAQVE VNVM, inſcripſi, vt A MARI AD MARE tam manifeſta
intelligeretur eſſe Eccleſia Chriſti, quàm manifeſtus eſſe intelligitur
Chriſtus, vt Primo Libro dictum eſt. Præterea notandum eſt, cùm
Epheſ.2.v.17. » dixi: Et veniens euangelizauit Pacem vobis qui longè fuiſtis, & Pa-
» cem iis qui propè; me Græcè tantùm dixiſſe; Et veniens euangeli-
zauit Pacem VOBIS QVI LONGE, & IIS QVI PROPE, τοῖς μακρὰν, καὶ
τοῖς ἐγγύς. Poſtremò non eſt prætereundum quod vtiliter Hierony-
mus admonet, Apoſtolum hîc vſum eſſe verbis Iſaiæ Prophetæ,
tanquam ſuis, quibus ille Pacem hanc vtriuſque Populi prænun-
Iſa 57.v.19. » ciauit, capite quinquageſimo ſeptimo: Creaui FRVCTVM LABIO-
» RVM, Pacem, Pacem ei QVI LONGE EST, ET QVI PROPE. Denique
Græca dictio Προσαγωγὴν, quam Interpretes Aditum vel Acceſſum

vertunt, propriè ſignificat Adductionem, ſiue Introductionem. Al- EPHES. II.
luſio enim eſt, ad Principum mores, ad quos aditus non patet, ni-
ſi per aliquem illis amicum & familiarem quis introducatur. Ex di-
ctis Eccleſia, & VNA, & CATHOLICA, ſiue DIFFVSA PER OMNES
GENTES, & APOSTOLICA eſſe cognoſcitur: nunc deſiderari videtur,
vt dixerim, quòd & SANCTA ſit. At verò id in ſequentibus verbis
adiunxi, cùm dixi verſu ſequente: Ergo iam non eſtis hoſpites & « v.19.
aduenæ, ſed eſtis CIVES SANCTORVM & DOMESTICI DEI. quod «
non modò de Communione Sanctorum, ſiue de Coniunctione cum «
Eccleſia quæ triumphat in cœlis, ſed multò magis de Coniunctione
Gentilium cum Iudæis intelligendum eſt, IN VNVM COLLEGIVM FI-
DELIVM, vt Thomas loquitur, id eſt, in Vnam Eccleſiam, quæ eſt CIVI-
TAS SANCTORVM; & DOMVS DEI. Vnde vox Gręca, συμπολῖται, CONCIVES
ſonat, vt vno nomine complecterer, & COMMVNIONEM GENTIVM, ET
COMMVNIONEM SANCTORVM; quæ vtraque Sancta eſt. NONO; ANA-
THEMA, QVI DIXERIT QVIDQVAM DETRAHI CHRISTO, SI QVOD EI
PRIMARIO COMPETIT, SANCTIS EIVS SECVNDARIO TRIBVATVR,
VT, INVOCANDVM, VEL ADVOCATVM AC INTERCESSIONIS ME-
DIATOREM, IMMO FVNDAMENTVM ECCLESIÆ ESSE; QVIA PER
ME SCRIPTVM EST: Superædificati SVPER FVNDAMENTVM APO- « v.20.
STOLORVM ET PROPHETARVM, ipſo SVMMO-ANGVLARI lapide «
Chriſto Ieſu; IN QVO OMNIS ÆDIFICATIO CONSTRVCTA, CRE- «
SCIT IN TEMPLVM SANCTVM IN DOMINO. IN QVO ET VOS COÆ- «
DIFICAMINI IN HABITACVLVM DEI IN SPIRITV SANCTO: Ἐποι- «
κοδομηθέντες ΕΠΙ ΤΩ ΘΕΜΕΛΙΩ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ, ΚΑΙ ΠΡΟΦΗ-
ΤΩΝ, ὄντος ΑΚΡΟΓΩΝΙΑΙΟΥ λίθου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ΕΝ Ω ΠΑΣΑ Η ΟΙ-
ΚΟΔΟΜΗ ΣΥΝΑΡΜΟΛΟΓΟΥΜΕΝΗ, ΑΥΞΕΙ ΕΙΣ ΝΑΟΝ ΑΓΙΟΝ ΕΝ
ΚΥΡΙΩ, ΕΝ Ω ΚΑΙ ΥΜΕΙΣ ΣΥΝΟΙΚΟΔΟΜΕΙΣΘΕ, ΕΙΣ ΚΑΤΟΙΚΗΤΗ-
ΡΙΟΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, ΕΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙ. Vnde non repugnat illud priùs
dictum, primæ Corinthiorum tertio: Fundamentum aliud nemo po- « 1. Cor. 3. v. 11.
teſt ponere, præter id quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Ieſus. «
At cur Eccleſia APOSTOLICA, & non PROPHETICA dicta eſt? non
propter Doctrinam, quam PROPHETICVM SERMONEM Petrus, pri-
mo capite ſecundæ ſuæ Epiſtolæ, appellat, cùm ait: Habemus fir- « 2. Petr. 1. v. 19.
miorem PROPHETICVM SERMONEM, cui bene facitis attendentes; «
ſed propter Conuerſionem Populorum, & Eccleſiarum Fundatio-
nem, ſecundùm ſtatum Noui Teſtamenti, cuius eſt Regnum Cœ-
lorum, & Clauis Regni Cœlorum, & Euangelium Regni. Porrò Chri-
ſtus, Ἀκρογωνιαῖος, vno verbo; quaſi dicas, SVMMANGVLARIS: id eſt,
Petra Angularis, vocatur, tanquam lapis qui in extremo angulo
Fundamenti poſitus, duos Parietes, ex diuerſo venientes, coniungit
& continet; iuxta illud, ad quod adludebam, teſtimonium Prophe-
ticum Pſalmi centeſimi decimi ſeptimi: Lapidem quem reproba- « Pſal. 117. v. 22.
uerunt ædificantes, hic factus eſt in caput anguli: quod Matthæi Mat. 21. v. 42.
vigeſimo primo Chriſtus protulit; & prioris Epiſtolæ capite ſecun- « 1. Pet. 2. v. 7. Act. 4. v. 11.
do retulit Petrus. Denique ex eo quòd hoc loco Eccleſia, & TEM- Luc. 20. v. 17. Iſ. 28. v. 16.

EPHES.III. PLVM SANCTVM, & HABITACVLVM DEI nominatur, nec Sanctitatem ei, nec Veritatem deeſſe monſtratur. DECIMO; ANATHEMA, QVI QVÆSIERIT ECCLESIAM PRÆTER COMMVNIONEM OMNIVM GENTIVM, SIVE QVI NEGARIT GENTES ESSE IN VNITATE ECCLESIÆ, ET IN COMMVNICATIONE CORPORIS CHRISTI CONCORPORALES, ET COMPARTICIPES PROMISSIONIS, SIVE BENE-
Gen.22.v.18. » DICTIONIS PROMISSÆ; DE QVA DICTVM EST AD ABRAHAM: IN SEMINE TVO BENEDICENTVR OMNES GENTES; QVIA PER ME
Epheſ.3. » SCRIPTVM EST: Gentes eſſe Coheredes, & CONCORPORALES, &
v.6. » Comparticipes PROMISSIONIS eius in Chriſto Ieſu, per Euange-
» lium: Εἶναι τὰ ἔθνη συγκληρονόμα, καὶ ΣΥΣΣΩΜΑ, καὶ συμμέτοχα, τῆς ΕΠΑΓΓΕΛΙΑΣ αὐτοῦ, ἐν τῷ Χριστῷ, διὰ τοῦ εὐαγγελίου. VNDECIMO; ANATHEMA, QVI NEGARIT EPISCOPI ESSE ILLVMINARE OMNES; QVIA
v.8. » PER ME SCRIPTVM EST: Mihi omnium SANCTORVM MINIMO, (Græcè, ἐλαχιστοτέρῳ, quaſi dicas, MINIMIORI; vt in nulla re quàm in Humilitate Epiſcopo excedendum, omneſque in ea maximè ſuperandos, Comparatiuum, ἐλαχιστότερος, ex Superlatiuo, ἐλάχιστον, forma-
» tum, demonſtraret) data eſt gratia hæc in Gentibus euangelizare
» INVESTIGABILES DIVITIAS Chriſti, ET ILLVMINARE OMNES, quæ
» ſit diſpenſatio Sacramenti Abſconditi à ſæculis in Deo, qui omnia
» creauit: Ἐμοὶ τῷ ΕΛΑΧΙΣΤΟΤΕΡΩ πάντων τῶν ἁγίων, ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη, ἐν τοῖς ἔθνεσιν εὐαγγελίσασθαι, τὸν ἀνεξιχνίαστον πλοῦτον τοῦ Χριστοῦ· Καὶ φωτίσαι πάντας, τίς ἡ ΚΟΙΝΩΝΙΑ τοῦ ΜΥΣΤΗΡΙΟΥ τοῦ ἀποκεκρυμμένου, ἀπὸ τῶν αἰώνων, ἐν τῷ Θεῷ τῷ τὰ πάντα κτίσαντι, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Quod valde notandum contra Hæreticos, qui quoties aliquid tale Sanctis tribuitur, Chriſti interpretantur iniuriam. Quare nimiùm ſanè officioſus mihi videtur Eraſmus, qui ne Phariſæi ſcandalizarentur, erubuit Euangelium, nec me meis verbis loqui paſſus eſt, tanquam fortè, ſuo ſen-
Ioan.1.v.9. » ſu, contrarius Euangelico illi dicto de Chriſto: Qui illuminat omnem
Matt.11.v.6. » hominem. Sed Beatus, vt quondam Saluator dicit, qui non fuerit Scandalizatus in me. VNDECIMO; ANATHEMA QVI DIXERIT ECCLESIAM ERRARE POSSE, VT QVÆ SECVNDVM QVOSDAM QVAMPLVRIMA DIVINÆ SAPIENTIÆ MYSTERIA ETIAM ANGE-
Eph.3.v.10. » LOS DOCERE POTVERIT; QVIA PER ME SCRIPTVM EST: Vt in-
» noteſcat PRINCIPIBVS, & Poteſtatibus, in Cœleſtibus, per Eccle-
» ſiam, multiformis Sapientia Dei: Ἵνα γνωρισθῇ ΝΥΝ ΤΑΙΣ ΑΡΧΑΙΣ, καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις, διὰ τῆς ἐκκλησίας, ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ θεοῦ. DVODECIMO; ANATHEMA, QVI DIXERIT CATHOLICORVM GENV-FLEXIONES NON RELIGIOSAS, SED SVPERSTITIOSAS ES-
v.14. » SE; QVIA PER ME SCRIPTVM EST: Huius rei gratia FLECTO GE-
» NVA MEA ad Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti: Τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. DECIMO TERTIO; ANATHEMA, QVI DIXERIT ECCLESIÆ CHRISTI LATITVDINEM NON ESSE PER TOTVM ORBEM; QVIA PER ME
v.18. » SCRIPTVM EST: Vt poſſitis comprehendere CVM OMNIBVS SAN-
» CTIS, Quæ ſit LATITVDO, & Longitudo, & Sublimitas, & Pro-

fundum: Ἵνα ἐξισχύσητε καταλαβέσθαι ΣΥΝ ΠΑΣΙ ΤΟΙΣ ΑΓΙΟΙΣ, τί τὸ ΠΛΑΤΟΣ, καὶ Μῆκος, καὶ Βάθος, καὶ Ὕψος. EPHES.III. Quemadmodum enim Romanorum ſexto, & Coloſſenſium ſecundo & tertio, Myſterium Baptiſmi, Mortis, Sepulturæ ac Reſurrectionis Chriſti Allegoricè tracto; ſic hoc loco innuere volui quamdam Allegoriam fundatam in figura Dominicæ Crucis: cuius Longitudo conſideratur in ligno erecto à terra ſurſum vſque ad lignum tranſuerſum; Latitudo, in ipſo ligno tranſuerſo; Sublimitas ſiue Altitudo, in ea parte quæ ligno tranſuerſo ſupereminet, & cui affixa erat tabella Cauſam Crucifixionis Domini indicans; Profundum denique in ea parte ligni quæ infixa terræ videri non poterat. Ergo iuxta myſterium, Longitudo, Temporum eſt; Latitudo, Locorum; Altitudo, Gloriæ; Profunditas, Diſcretionis. Comprehendit enim Longitudinem Crucis, qui didicit ab initio Mundi vſque ad finem, neminem iuſtificari aut ſaluari, niſi per Crucem & Paſſionem Chriſti. Comprehendit eius Latitudinem, qui cogitat Eccleſiam Toto Orbe diffuſam, proceſſiſſe ex latere Chriſti in Cruce mortui; velut Euam ædificatam ex latere Viri dormientis. Comprehendit eius Altitudinem, qui ſecum reputat, quanta ſit cœleſtis gloriæ ſublimitas & excellentia, ad quam nos prouehit humilitas Crucis. Denique comprehendit eius Profundum, qui conſiderans arcanum diuinæ electionis ac diſcretionis hominum è maſſa communi, & ſignum Tau paucorum frontibus inſcriptum, cum Apoſtolo exclamat: O PROFVNDITAS (Græcè enim non ALTITVDO, ſed PROFVNDITAS, Βάθος) diuitiarum Sapientiæ & Scientiæ Dei! quàm incomprehenſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viæ eius! Hanc Crucis Allegoriam vidit ſed paulo aliter exhibuit Auguſtinus, Epiſtolâ centeſimâ duodecimâ, DE VIDENDO DEO: Ergo (inquit) hæc verba APOSTOLI ſic intelligere ſoleo: In Latitudine, BONA OPERA CHARITATIS; In Longitudine PERSEVERANTIAM IN BONIS VSQVE IN FINEM; In Altitudine, SPEM CÆLESTIVM PRÆMIORVM; In Profundo, INSCRVTABILIA IVDICIA DEI. VNDE ISTA GRATIA IN HOMINES VENIT; Et hunc intellectum coaptare etiam Sacramento Crucis, & reliqua quæ fuſiùs proſequitur; quorum ſimilia tradit Epiſtolâ centeſimâ: & De Doctrina Chriſtiana libro ſecundo, & ſuper Ioannem Tractatu centeſimo decimo octauo. DECIMO QVARTO; ANATHEMA, QVI DIXERIT, ECCLESIAM NON ESSE CVM CHRISTO ÆTERNVM ET DVRATVRAM, ET DEVM GLORIFICATVRAM: QVIA PER ME SCRIPTVM EST: Ipſi gloria IN ECCLESIA, & in Chriſto Ieſu, in omnes generationes ſæculi ſæculorum. Amen: Αὐτῷ ἡ δόξα ΕΝ ΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων. ἀμήν. DECIMO QVINTO; ANATHEMA, QVI DIXERIT, COMMVNIONEM EORVM QVI SE SEPARANT, TOLERABILEM ESSE POSSE, AVT IVSTA ALIQVA DE CAVSA POSSE SINE SACRILEGIO SCHISMATIS, SCINDI ECCLESIÆ VNITATEM, QVÆ SEPTVPLEX APOSTOLICE ADSIGNATVR: VIDELICET, VNVM CORPVS ET VNVS SPI-

Rom. 6. v. 4. Coloſſ. 2. v. 12. & 3. v. 10.

Rom. 11. v. 33.

Epheſ. 3. v. 21.

EPHES. IV. RITVS, VNA SPES VOCATIONIS, VNVS DOMINVS, VNA FIDES, VNVM BAPTISMA, VNVS DEVS, VNVS PATER, (IVXTA ILLVD
Malac. 2. v. 10. » MALACHIÆ SECVNDO: NVNQVID NON PATER VNVS OMNIVM
» NOSTRVM? NVNQVID NON DEVS VNVS CREAVIT NOS? QVARE
» ERGO DESPICIT VNVSQVISQVE NOSTRVM FRATREM SVVM?) QVIA
Epheſ. 4. v. 1. » PER ME SCRIPTVM EST: Obſecro itaque vos, EGO VINCTVS in
» Domino, vt dignè ambuletis vocatione qua vocati eſtis, cum o-
» mni HVMILITATE & MANSVETVDINE, cum PATIENTIA, ſuppor-
» tantes inuicem in Charitate; SOLLICITI ſeruare VNITATEM SPIRI-
» TVS IN VINCVLO PACIS: VNVM Corpus, & VNVS SPIRITVS, ſicut
» & vocati eſtis in VNA ſpe vocationis veſtræ. VNVS Dominus, VNA
» Fides, VNVM Baptiſma: VNVS Deus & Pater omnium qui eſt SV-
» PER omnes, & PER omnia, & IN omnibus nobis: Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς
ΕΓΩ Ο ΔΕΣΜΙΟΣ ἐν Κυρίῳ, ἀξίως περιπατῆσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε, μετὰ πάσης ΤΑΠΕΙΝΟΦΡΟΣΥΝΗΣ, καὶ ΠΡΑΟΤΗΤΟΣ, μετὰ ΜΑΚΡΟΘΥΜΙΑΣ, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, ΣΠΟΥΔΑΖΟΝΤΕΣ ΤΗΡΕΙΝ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ, ΕΝ ΤΩ ΣΥΝΔΕΣΜΩ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ· ΕΝ ΣΩΜΑ ΚΑΙ ΕΝ ΠΝΕΥΜΑ, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν ΜΙΑ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν. ΕΙΣ Κύριος, ΜΙΑ πίστις, ΕΝ βάπτισμα, ΕΙΣ Θεὸς καὶ πατὴρ πάντων, ὁ ΕΠΙ πάντων, καὶ ΔΙΑ πάντων, καὶ ΕΝ πᾶσιν ὑμῖν. En qui SEPTEMPLICEM illam VNITATEM PAVLI audit, vſurpare meritò queat antiquum illud carmen:

------- Et vulgi ſtante CORONA,
Surgit ad hos, CLYPEI DOMINVS SEPTEMPLICIS, Aiax?

Quod verò ad vltimam partem attinet, ne Apoſtolicarum Præpoſitionum vim prætermittamus, quæ quanta ſit, ex Hieronymo ſupra notauimus; ita breuiſſimè cum Theodoreto primùm exponamus, dicamuſque Deum SVPER OMNES eſſe, Dominio; PER OMNES, Prouidentia; IN OMNIBVS, Iuſtificatione: ni mâlis, vt cum Aquinate, poſt Hieronymum, SVPER OMNES, vel SVPER OMNIA, Patri congruat, qui eſt auctor omnium, &, vt Thomas loquitur, FONTALE PRINCIPIVM DIVINITATIS: PER OMNES, vel PER OMNIA, Filio, per quem omnia facta ſunt, quique eſt Sapientia attingens à fine
Sap. 8. v. 1. vſque ad finem fortiter; (Sapientiæ octauo): IN OMNIBVS, Spiritui
Sap. 1. v. 7. Sancto, cuius Habitaculum ac Templum ſunt Fideles, quique repleuit Orbem Terrarum, (Sapientiæ primo.) DECIMO SEXTO; ANATHEMA, QVI DIXERIT ECCLESIAM DEFECISSE, AVT DEFICERE POSSE, AVT NON ESSE REGVLAM FIDEI, ET PROPRIO AC PRIVATO SENSV, ET NON COMMVNI AC PVBLICO, CONTROVERSIAS FIDEI TERMINANDAS, ET NON ESSE PAGANORVM AMBVLARE IN VANITATE SENSVS
Eph. 4. v. 11. » SVI: QVIA PER ME SCRIPTVM EST: Et ipſe dedit quoſdam qui-
» dem, Apoſtolos; quoſdam autem, Prophetas; alios verò Euangeli-
» ſtas; alios autem, PASTORES & DOCTORES, ad Conſummationem, (Græcè, PERFECTIONEM, INSTRVCTIONEMQVE, vt καταρτισμὸν Hieronymus vertit, quod etiam INSTAVRATIO & COMPOSITIO reddi po-
» teſt, Sanctorum, in opus miniſterij IN ÆDIFICATIONEM CORPORIS

CHRISTI

CHRISTI: donec occurramus omnes in VNITATEM FIDEI, & agni- « EPHES. IV.
tionis filij Dei, in Virum Perfectum, in Menſuram ætatis plenitudinis «
CHRISTI: VT IAM NON SIMVS PARVVLI FLVCTVANTES, ET CIR- «
CVMFERAMVR OMNI VENTO DOCTRINÆ, IN NEQVITIA (Græcè, «
κυβείᾳ. qua voce, vt adnotant Græci Commentatores, propriè ſignifica-
tur ludus Aleæ vel Teſſerarũ; in quo, qui poteſt, colluſorem circumue-
nit, & fallit calculorum tranſpoſitione: inde transfertur ad fallaciam
in genere ſignificandam. vnde Hieronymus FALLACIAM legit; Augu-
ſtinus, ILLVSIONEM) HOMINVM, IN ASTVTIA AD CIRCVMVENTIO- «
NEM ERRORIS. Veritatem autem facientes in Charitate, creſcamus in «
illo per omnia, qui eſt CAPVT CHRISTVS: ex quo totum Corpus «
compactum & connexum PER OMNEM IVNCTVRAM SVBMINI- «
STRATIONIS, ſecundùm operationem in menſuram vniuſcuiuſque «
membri, augmentum corporis facit in ædificationem ſui in Charitate. «
HOC IGITVR DICO ET TESTIFICOR IN DOMINO: VT IAM NON «
AMBVLETIS SICVT ET GENTES AMBVLANT, IN VANITATE SEN- «
SVS SVI: Καὶ αὐτὸς ἔδωκε, τοὺς μὲν, Ἀποστόλους, τοὺς δὲ, προφήτας, τοὺς δὲ, Εὐαγ- «
γελιστὰς, τοὺς δὲ, ΠΟΙΜΕΝΑΣ, καὶ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥΣ, πρὸς τὸν ΚΑΤΑΡΤΙΣΜΟΝ
τῶν Ἁγίων, εἰς Ἔργον Διακονίας, ΕΙΣ ΟΙΚΟΔΟΜΗΝ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ· Μέχρι καταντήσωμεν οἱ πάντες, εἰς τὴν ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΙ-
ΣΤΕΩΣ, καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας,
τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ· ΙΝΑ ΜΗΚΕΤΙ ΩΜΕΝ ΝΗΠΙΟΙ, ΚΛΥΔΩΝΙ-
ΖΟΜΕΝΟΙ, ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΟΜΕΝΟΙ ΠΑΝΤΙ ΑΝΕΜΩ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑ-
ΛΙΑΣ, ΕΝ ΤΗ ΚΥΒΕΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ, ΕΝ ΠΑΝΟΥΡΓΙΑ, ΠΡΟΣ
ΤΗΝ ΜΕΘΟΔΕΙΑΝ ΤΗΣ ΠΛΑΝΗΣ. Ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ, αὐξήσωμεν
εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅς ἐστιν Η ΚΕΦΑΛΗ, Ο ΧΡΙΣΤΟΣ. Ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα
συναρμολογούμενον, καὶ συμβιβαζόμενον, ΔΙΑ ΠΑΣΗΣ ΑΦΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙ-
ΧΟΡΗΓΙΑΣ, κατ᾽ ἐνέργειαν, ἐν μέτρῳ ἑνὸς ἑκάστου μέρους, τὴν αὔξησιν τοῦ σώ-
ματος ποιεῖται εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ, ἐν ἀγάπῃ. ΤΟΥΤΟ ΟΥΝ ΛΕΓΩ, ΚΑΙ
ΜΑΡΤΥΡΟΜΑΙ ΕΝ ΚΥΡΙΩ, ΜΗΚΕΤΙ ΥΜΑΣ ΠΕΡΙΠΑΤΕΙΝ, ΚΑΘΩΣ
ΚΑΙ ΤΑ ΛΟΙΠΑ ΕΘΝΗ ΠΕΡΙΠΑΤΕΙ, ΕΝ ΜΑΤΑΙΟΤΗΤΙ ΤΟΥ ΝΟΟΣ
ΑΥΤΩΝ. DECIMO SEPTIMO; ANATHEMA, QVI NON ALIAM IN
NOBIS IVSTITIAM AGNOSCIT, QVAM EXTERNAM ET IMPVTATI-
VAM, ET NON RENOVATIONEM MENTIS, NOVVM HOMINEM,
IVSTITIAM ET SANCTITATEM VERITATIS; QVÆ INTELLIGI NVL-
LO MODO POSSVNT IN EO CVI IVSTITIA IMPVTATVR, IN QVA
INTERNA ATQVE INHÆRENTE NOVA CREATIO CONSISTIT:
QVIA PER ME SCRIPTVM EST: Vos autem NON ITA DIDICI- « v. 20.
STIS CHRISTVM, Si tamen illum audiſtis, & in ipſo edocti eſtis, «
SICVT EST VERITAS IN IESV. Deponite vos, Secundùm Priſtinam «
Conuerſationem, VETEREM HOMINEM, qui corrumpitur Secundùm «
Deſideria Erroris. RENOVAMINI autem SPIRITV MENTIS VESTRÆ: «
ET INDVITE NOVVM HOMINEM, qui Secundùm Deum CREATVS EST «
in IVSTITIA ET SANCTITATE VERITATIS: Ὑμεῖς δὲ ΟΥΧ ΟΥΤΩΣ ΕΜΑ- «
ΘΕΤΕ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ· Εἴγε αὐτὸν ἠκούσατε, καὶ ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθητε, ΚΑΘΩΣ
ΕΣΤΙΝ ΑΛΗΘΕΙΑ ΕΝ ΤΩ ΙΗΣΟΥ· Ἀποθέσθαι ὑμᾶς κατὰ τὴν προτέραν ἀναστροφὴν,
ΤΟΝ ΠΑΛΑΙΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟΝ, τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης.

EPHES. IV. ΑΝΑΝΕΟΥΣΘΑΙ δὲ ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ ΤΟΥ ΝΟΟΣ ΥΜΩΝ, ΚΑΙ ΕΝΔΥΣΑ-
ΣΘΑΙ ΤΟΝ ΚΑΙΝΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟΝ, τὸν κατὰ Θεὸν, κτισθέντα ἐν ΔΙΚΑΙΟ-
ΣΥΝΗ καὶ ΟΣΙΟΤΗΤΙ τῆς Ἀληθείας. DECIMO OCTAVO; ANATHEMA
QVI TVRBAT CONCORDIAM FRATRVM, ET QVI DE VNITATE
v.25. » ET PACE, AC DE FINIENDO SCHISMATE SERIO NON COGITET;
» QVIA PER ME SCRIPTVM EST: Propter quod, DEPONENTES
» MENDACIVM, loquimini veritatem vnuſquiſque cum proximo ſuo;
quoniam SVMVS INVICEM MEMBRA: Διὸ ΑΠΟΘΕΜΕΝΟΙ ΤΟ ΨΕΥ-
ΔΟΣ, λαλεῖτε ἀλήθειαν, ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ· ὅτι ΕΣΜΕΝ ΑΛΛΗΛΩΝ
ΜΕΛΗ. Nec enim niſi inſaniâ moti aut furore perciti membra ſe
inuicem lædunt. Vtinam omnes Vnum Corpus, Vniuſque Corpo-
ris Membra nos eſſe intelligamus: quieſcet ſanè motus animorum,
omniſque veteris diſcordiæ feruor exſtinguetur! Vt enim Pacis, Vni-
» tas: ſic Pugnæ Mater, Diuerſitas eſt. Vnde capite quinto dixi: Ita &
» Viri debent diligere Vxores ſuas vt corpora ſua. Qui ſuam Vxorem
» diligit, ſeipſum diligit. NEMO ENIM VNQVAM CARNEM SVAM
» ODIO HABVIT; SED NVTRIT ET FOVET EAM, SICVT ET CHRISTVS
» ECCLESIAM: QVIA MEMBRA SVMVS CORPORIS EIVS, DE CARNE
» EIVS, ET DE OSSIBVS EIVS. At verò ante hoc efficax Argumentum à
» ſuiipſius dilectione ductum, proximis his ſequentibus verbis, cautè ad-
v.26. » didi; IRASCIMINI, ET NOLITE PECCARE: SOL NON OCCIDAT SVPER
» IRACVNDIAM VESTRAM: NOLITE LOCVM DARE DIABOLO: Tum vt
locum vrgerem DE MOLLIENDA IRA, (de qua olim verè illud dictum
eſt; SI IMPLACABILES SVNT IRACVNDIÆ, SVMMA EST ACERBI-
TAS: SI EXORABILES, SVMMA LEVITAS:) tum vt oſtenderem, Iram
locum eſſe Diaboli, quoniam Ira eſt Diuiſionis fomes; & Iraſcen-
tem Fratribus eo nomine locum Diabolo dare, quòd cùm iſte, Apo-
Apoc.12.v.10. calypſis duodecimo, ACCVSATOR FRATRVM, ΚΑΤΗΓΟΡΟΣ ΤΩΝ
ΑΔΕΛΦΩΝ, nominetur, quales dicendi ſint Schiſmatici, qui perti-
naciter Fratres accuſant, vel me tacente, REX IACOBE, audires.
DECIMO NONO; ANATHEMA, QVI NEGAVERIT SATISFACTIO-
NEM ESSE POENITENTIÆ PARTEM, AVT ELEEMOSYNAM ESSE
v.28. » GRATAM DEO, QVIA PER ME SCRIPTVM EST: Qui furabatur,
» IAM NON FVRETVR: magis autem LABORET, operando manibus ſuis
» quod bonum eſt, vt habeat vnde tribuat neceſſitatem patiẽti: Ὁ κλέπτων
ΜΗΚΕΤΙ ΚΛΕΠΤΕΤΩ· μᾶλλον δὲ ΚΟΠΙΑΤΩ, ἐργαζόμενος τὸ ἀγαθὸν ταῖς χερσὶν,
ἵνα ἔχῃ μεταδιδόναι τῷ χρείαν ἔχοντι. Reſtitutio igitur his primis contine-
tur verbis, IAM NON FVRETVR: nam qui non reſtituit cùm poſſit, is
adhuc in furto, id eſt, alienæ rei voluntaria detentione, perſeuerat. In
verbo autem, LABORET, Satisfactio, ſiue quædam Actio Pœnitentiæ
pro furto commiſſo innuitur, vt Theophylactus obſeruat, quia Labore
corpus affligitur: quod quidem deinde iis quæ ſequuntur, vberiùs ex-
plicari videtur, cùm ei qui aliena abſtulit, iniungitur vt ſua tribuat. Po-
ſtremò, ex contextu vides quàm ſit grata Eleemoſyna ex proprio labo-
re. VIGESIMO; ANATHEMA, QVI DIXERIT INSTITVTA A CHRISTO SA-
CRAMENTA GRATIAM NON CONFERRE; QVIA PER ME SCRIPTVM EST:
v.29. » Omnis ſermo malus (Grecè, PVTRIS, CORRVPTVS, SPVRCVS, aut QVOMO-

DOCVMQVE VITIOSVS, vno verbo, Σαπρὸς, idem prorſus vocabulum EPHES IV.
quod apud Matthæum & Lucam eſt, vbi agitur De Arbore Mala) ex Matth.7.v.18. Luc.6.v.45.
ore veſtro nō procedat: ſed ſi quis bonus AD ÆDIFICATIONEM FIDEI «
(Græcè, πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας, id eſt, AD ÆDIFICATIONEM VTILI-
TATIS, ſiue NECESSITATIS, ſiue, vt maluit Hieronymus, ac ſe ver-
tiſſe ſignificauit, OPPORTVNITATIS: cuius loco, propter euphoniam,
mutaſſe Interpretem refert, ac poſuiſſe FIDEI) VT DET GRATIAM «
AVDIENTIBVS: Πᾶς λόγος ΣΑΠΡΟΣ ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν, μὴ ἐκπορευέσθω· «
ἀλλ' εἴ τις ἀγαθὸς ΠΡΟΣ ΟΙΚΟΔΟΜΗΝ ΤΗΣ ΧΡΕΙΑΣ, ΙΝΑ ΔΩ ΧΑΡΙΝ
ΤΟΙΣ ΑΚΟΥΟΥΣΙ. Sermo dat Gratiam audientibus, quando Deus
homine hominiſque ſermone vtitur ad Gratiam ſuam audientibus
largiendam: quod fit, quoties auditor, ex Sermone vel in Fide, vel
in Moribus ædificatur Chriſtianis. Quæ cùm ita ſint, ſi rectè à me
ſcriptum eſt, quòd Gratiam audientibus dat ſermo loquentis; ab-
ſurdum profectò videri non debet, ſi à Catholicis dictum eſt, Sa-
cramenta à Chriſto Domino inſtituta, ſicut Eccleſia docet, ſuſci-
pientibus Gratiam conferre. Ac eo quidem rectiùs, quòd accedit
Verbum ad Elementum, & fit Sacramentum. VIGESIMO PRIMO;
ANATHEMA, SI QVIS NEGET SACRAMENTVM CONSI-
GNATIONIS, SIVE CONFIRMATIONIS, QVOD ET SI-
GNACVLVM SIVE SIGILLVM, GRÆCE ΣΦΡΑΓΙΣ, A PATRIBVS AP-
PELLATVR: QVIA PER ME SCRIPTVM EST: Et nolite contriſtare « v.30.
SPIRITVM SANCTVM DEI, IN QVO SIGNATI ESTIS in diem Re- «
demptionis: Καὶ μὴ λυπεῖτε ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, «
ΕΝ Ω ΕΣΦΡΑΓΙΣΘΗΤΕ εἰς Ἡμέραν Ἀπολυτρώσεως. Qui legunt IN DIE,
non IN DIEM, referunt ad tempus Baptiſmi, per quem Redemptio
Chriſti nobis applicatur: quia olim mos erat Adultis Baptizatis,
ſtatim eodem die, ſi adeſſet Epiſcopus, conferri Sacramentum Con-
ſignationis, vti à me factum legitur Actuum decimo nono. vt ſen- Act.19.v.6.
ſus ſit: Quo Spiritu Sancto, per Sacramentum OBSIGNATI ESTIS,
(eſt enim in Græco Verbum Σφραγίζω) eo tempore, quo per Ba-
ptiſmum eſtis è Peccati ſeruitute redempti. Deterrendi igitur Chri-
ſtiani erant à contriſtando Spiritu Sancto, magnitudine Peccati, vel-
vt Sacrilegij cuiuſdam, quod eſt violare Sacratiſſimum Sigillum;
cùm etiam prophana Sigilla temerare non liceat. VIGESIMO SE-
CVNDO; ANATHEMA, QVI FAVET IMPVTATORIBVS, SIVE IIS QVI
IVSTITIAM CHRISTIANAM DICVNT INHÆRENTEM NON ESSE;
QVIA PER ME SCRIPTVM EST: Eratis enim aliquando TENEBRÆ, « EPHES. V. v.8.
nunc autem LVX in Domino: VT FILII LVCIS ambulate: Fructus «
enim LVCIS eſt in omni BONITATE & IVSTITIA, & VERITATE: Ἦτε «
γάρ ποτε ΣΚΟΤΟΣ, νῦν δὲ ΦΩΣ, ἐν Κυρίῳ. ὡς ΤΕΚΝΑ ΦΩΤΟΣ περιπα-
τεῖτε· Ὁ γὰρ καρπὸς ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ἐν πάσῃ ΑΓΑΘΩΣΥΝΗ καὶ ΔΙ-
ΚΑΙΟΣΥΝΗ, καὶ ΑΛΗΘΕΙΑ. Nam quomodo Lux, in quibus ve-
rum Iuſtitiæ lumen non ineſt? Id verò tale eſſet, ac ſi quis tene-
broſum aërem, Lucidum imputatione vocet. VIGESIMO TERTIO;
ANATHEMA, QVI DIXERIT NON ESSE IN HOMINE LIBERVM

EPHES. V. ARBITRIVM RESPECTV ACTVVM SVPERNATVRALIVM; QVIA PER
v.18. » ME SCRIPTVM EST: Et nolite inebriari vino in quo eſt Luxuria, SED
» IMPLEMINI SPIRITV: Καὶ μὴ ΜΕΘΥΣΚΕΣΘΕ οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστιν ΑΣΩΤΙΑ, ἀλλὰ
ΠΛΗΡΟΥΣΘΕ ΕΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙ. Quærit hîc poſt Chryſoſtomum, Tho-
mas; Num Spiritus Sanctus ſit in noſtra poteſtate? Ad quod breuiter
Reſpondetur; non eſſe, niſi quatenus per Dei Gratiam BONA OPERA
liberè exercemus, quæ ſunt Spiritus Sancti dona; per quæ Spiritu
Sancto magis magiſque replemur, vt Chryſoſtomus luculenter diſ-
putat. VIGESIMO QVARTO; ANATHEMA, QVI DIXERIT CAN-
TVM ECCLESIASTICVM, MODVMQVE ALTERNATIM PSALLENDI
HYMNOSQVE ET CANTICA, CÆTERAQVE AD ECCLESIASTI-
CVM OFFICIVM PERTINENTIA, QVÆ AD HVNC VSQVE DIEM
PER VNIVERSAM ECCLESIAM FREQVENTANTVR, CONTRA
APOSTOLICVM ORDINEM ESSE; QVIA PER ME SCRIPTVM
v.19. » EST: Loquentes vobiſmetipſis in PSALMIS, & HYMNIS & CANTI-
» CIS Spiritualibus, CANTANTES & PSALLENTES in cordibus veſtris
» Domino: Λαλοῦντες ἑαυτοῖς ΨΑΛΜΟΙΣ, καὶ ΥΜΝΟΙΣ, καὶ ΩΔΑΙΣ πνευματικαῖς,
» ΑΔΟΝΤΕΣ καὶ ΨΑΛΛΟΝΤΕΣ ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, τῷ Κυρίῳ· Audiant hæc (in-
» quit Hieronymus) illi quibus pſallendi in Eccleſia officium eſt, Deo
» non voce ſed corde cantandum. & iterum: Sic cantet Seruus Chriſti, vt
» non vox canentis, ſed verba placeant quæ leguntur; vt Spiritus Ma-
» lus qui erat in Saüle, eiiciatur ex his qui ſimiliter ab eo poſſiden-
» tur. Addo (quod intendit APOSTOLVS) vt & ipſi qui cantant,
Sancto Spiritu repleantur. VIGESIMO QVINTO; ANATHEMA
QVI REPREHENDERIT ECCLESIAM, QVÆ IN LITVRGICIS
PRÆFATIONIBVS CANIT; GRATIAS AGAMVS DOMINO DEO
NOSTRO: QVOD EX ME OMNIS CECINIT ANTIQVITAS, OB MY-
STERIVM GRATIARVM ACTIONIS CELEBRANDVM: QVOD QVI-
DEM MAXIME MEVM EST; QVIA PER ME SCRIPTVM EST:
v.20. » GRATIAS AGENTES ſemper pro omnibus, in nomine Domini
» noſtri Ieſu Chriſti, Deo & Patri: ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΝΤΕΣ πάντοτε ὑπὲρ
πάντων, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ΤΩ ΘΕΩ καὶ Πατρί. Pul-
crè verò Theophylactus ex hac generali mea ſententia colligit ac
docet, ipſam quoque noſtram GRATIARVM ACTIONEM inter ea
bona, quæ per Chriſtum habemus, & pro quibus Deo gratiæ agen-
dæ ſunt, numerandam eſſe. Ex quo liquet quàm grauiter halluci-
nentur nonnulli, qui nomen ſuum inter Theologos ponunt, dum
Fidem, aut quidpiam aliud ſalutare noſtrum bonum, merito Chri-
ſti ſubtrahunt. VIGESIMO SEXTO; ANATHEMA, QVI DIXERIT
EXTRA ECCLESIAM SALVTEM SPERARI POSSE, AVT ECCLE-
SIÆ CORPVS A CHRISTO, CAPITE, POSSE SEPARARI, CVM QVO
ÆTERNA CONIVNCTIO ÆTERNVMQVE CONIVGIVM EST; QVIA PER
v.23. » ME SCRIPTVM EST: Quoniam vir Caput eſt Mulieris, ſicut Chriſtus
» CAPVT eſt ECCLESIÆ: IPSE SALVATOR CORPORIS: Ὅτι ὁ Ἀνήρ ἐστι Κε-
φαλὴ τῆς γυναικὸς, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς ΚΕΦΑΛΗ τῆς ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ, καὶ αὐτὸς ΣΩΤΗΡ ΤΟΥ
ΣΩΜΑΤΟΣ. Eſt enim cum excluſione intelligendum quòd Chriſtus

SALVATOR CORPORIS SVI dictus eſt. Non enim Caput vitam & EPHES.V.
ſalutem in alienum, ſed tantùm in ſuum, cuius Caput eſt, Corpus in-
fluit. VIGESIMO SEPTIMO; ANATHEMA, QVI DIXERIT ECCLE-
SIAM NON ESSE SVBIECTAM CHRISTO IN OMNIBVS, SED AV-
REM ANTICHRISTO ADMOVISSE, ET ADVLTERAM ESSE FACTAM;
CVM AB OBEDIENTIA ECCLESIÆ TANQVAM AB EXEMPLO PER-
PETVÆ SVBIECTIONIS AC FIDELITATIS ARGVMENTATVS SIM
IN EPHESINO HOC NOSTRO PARÆNETICO AD VXOREM; QVIA
PER ME SCRIPTVM EST: SED SICVT ECCLESIA SVBIECTA EST « v.24.
CHRISTO, ITA ET MVLIERES VIRIS SVIS IN OMNIBVS: ΑΛΛ' ΩΣ- «
ΠΕΡ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΥΠΟΤΑΣΣΕΤΑΙ ΤΩ ΧΡΙΣΤΩ, ΟΥΤΩ ΚΑΙ ΑΙ ΓΥ-
ΝΑΙΚΕΣ ΤΟΙΣ ΙΔΙΟΙΣ ΑΝΔΡΑΣΙΝ ΕΝ ΠΑΝΤΙ. VIGESIMO OCTA-
VO; ANATHEMA, QVI ITA FIDEM EXTOLLIT, VT SACRAMEN-
TA DEPRIMAT; SOLAM SIGNI AC SIGILLI RATIONEM EIS CON-
CEDENS; CVM CHRISTVS MVNDET ECCLESIAM LAVACRO AQVÆ,
VELVT INSTRVMENTO VIRTVTIS DIVINÆ, DVM ACCEDIT VER-
BVM AD ELEMENTVM ET FIT SACRAMENTVM, ID EST, SI-
GNVM EX IPSIVS CHRISTI INSTITVTIONE ET PROMISSIONE EF-
FICAX; QVIA PER ME SCRIPTVM EST: Viri diligite vxores ve- « v.25.
ſtras, ſicut & Chriſtus dilexit ECCLESIAM; & SEIPSVM TRADIDIT «
PRO EA, VT ILLAM SANCTIFICARET, MVNDANS EAM LAVACRO «
AQVÆ IN VERBO: *Οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας ἑαυτῶν, καθὼς καὶ ὁ* «
Χριστὸς ἠγάπησε τὴν ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ, ΚΑΙ ΕΑΥΤΟΝ ΠΑΡΕΔΩΚΕΝ ΥΠΕΡ
ΑΥΤΗΣ, ΙΝΑ ΑΥΤΗΝ ΑΓΙΑΣΗ, ΚΑΘΑΡΙΣΑΣ ΤΩ ΛΟΥΤΡΩ ΤΟΥ
ΥΔΑΤΟΣ, ΕΝ ΡΗΜΑΤΙ. VIGESIMO NONO; ANATHEMA, QVI DI-
XERIT, ECCLESIAM CATHOLICAM HABERE MACVLAM, ID EST,
DEFORMITATEM OPERIS, AVT RVGAM; ID EST, DV-
PLICITATEM INTENTIONIS, VT POST AVGVSTINVM ANSELMVS
THOMASQVE DISTINGVNT; VEL SANCTAM ET IMMACVLATAM
NON ESSE; QVIA PER ME SCRIPTVM EST: Vt exhiberet ipſe ſibi « v.27.
Glorioſam ECCLESIAM, NON HABENTEM MACVLAM, AVT RVGAM, «
aut aliquid huiuſmodi, ſed vt ſit Sancta & Immaculata: *Ἵνα παραστή-* «
σῃ αὐτὴν ἑαυτῷ ἔνδοξον ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ ΜΗ ΕΧΟΥΣΑΝ ΣΠΙΛΟΝ, Η
ΡΥΤΙΔΑ, *ἤ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾖ Ἁγία καὶ Ἄμωμος*. Itaque ex eo quòd
dixi ECCLESIAM, Vnitas; GLORIOSAM, Vniuerſalitas; NON HABEN-
TEM MACVLAM, Sanctitas; aut RVGAM, Antiquitas; AVT ALIQVID
HVIVSMODI, Irreprehenſibilitas; SED VT SIT SANCTA ET IM-
MACVLATA, Succeſſio ac Indefectibilitas omnino apparet.
TRIGESIMO; ANATHEMA, QVI NEGARIT QVOD ECCLESIA SIT
CARO CHRISTI, ET QVOD CHRISTVS NVTRIT ET FOVET EC-
CLESIAM, ET QVOD SVMVS MEMBRA CORPORIS CHRISTI,
DE CARNE CHRISTI, & DE OSSIBVS CHRISTI; QVIA PER
ME SCRIPTVM EST: Ita & viri debent diligere vxores ſuas vt « v.28.
corpora ſua. Qui ſuam vxorem diligit, ſeipſum diligit. Nemo «
enim vnquam carnem ſuam odio habuit, ſed NVTRIT ET FO- «
VET eam ſicut & CHRISTVS ECCLESIAM: QVIA MEMBRA SV- «

EPHES. V. » MVS CORPORIS EIVS, DE CARNE EIVS ET DE OSSIBVS EIVS: *Οὕτως ὀφείλουσιν οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας, ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα.*
v.28. *ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, ἑαυτὸν ἀγαπᾷ. Οὐδεὶς γάρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλ'* ΕΚΤΡΕΦΕΙ ΚΑΙ ΘΑΛΠΕΙ ΑΥΤΗΝ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ Ο ΚΥΡΙΟΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ· ΟΤΙ ΜΕΛΗ ΕΣΜΕΝ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΑΥΤΟΥ, ΕΚ ΤΗΣ ΣΑΡΚΟΣ ΑΥΤΟΥ, ΚΑΙ ΕΚ ΤΩΝ ΟΣΤΕΩΝ ΑΥΤΟΥ. Vnde APOSTOLICVS GALLIARVM DOCTOR, Irenæus, aliquanto poſt initium libri quinti contra Hæreſes, citatis
» huius loci verbis; Non (inquit) de Spirituali aliquo & Inuiſibili
Luc.24.v.39. » Homine dixit hæc APOSTOLVS: Spiritus enim neque oſſa neque
» Carnes habet; ſed de ea DISPOSITIONE, quæ eſt ſecundùm homi-
» nem, qui ex Carnibus & Neruis & Oſſibus conſiſtit, qui DE CA-
» LYCE, QVI EST SANGVIS CHRISTI, NVTRITVR, ET PANE, QVI EST
» CORPVS EIVS, AVGETVR. TRIGESIMO PRIMO; ANATHEMA, QVI DIXERIT; MATRIMONIVM NON ESSE VNVM EX SACRAMENTIS NOVÆ LEGIS, QVÆ SIGNA SVNT EIVS GRATIÆ QVAM SIGNI-
v.31. » FICANT, EFFICACIA; QVIA PER ME SCRIPTVM EST: Propter
» hoc relinquet homo patrem & matrem ſuam, & adhærebit vxori
» ſuæ: & erunt DVO in carne VNA. SACRAMENTVM HOC MA-
» GNVM EST: EGO AVTEM DICO IN CHRISTO ET IN ECCLESIA. *Ἀντὶ τούτου, καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν Γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ* ΔΥΟ *εἰς Σάρκα* ΜΙΑΝ. ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥΤΟ ΜΕΓΑ ΕΣΤΙΝ. ΕΓΩ ΔΕ ΛΕΓΩ ΕΙΣ ΧΡΙΣΤΟΝ, ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ. MAGNVM autem IN CHRISTO & in ECCLESIA, ſiue IN CHRISTVM ET IN ECCLESIAM, *εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν*, vt fert Græcus Codex, retinentque Latini Veteres quidam; ac Tertullianus libro de Anima, & libro quinto contra Marcionem; atque Auguſtinus, in Pſalmum centeſimum trigeſimum octauum; & in Commentario Bedæ. Per hoc enim quòd Homo, relictis parentibus, adhæret Vxori, cumque ea vna Caro efficitur; myſticè ſignificatur, Filium Dei è ſinu Patris, & quaſi Patre relicto, Matre etiam, id eſt, Synagoga, (vt vult Proſper, Sententiâ centeſimâ trigeſimâ octauâ; ex Auguſtino,) vel Cæleſti Ieruſalem, (vt Hieronymo in Commentario placet,) derelictâ, in terras deſcendiſſe, & per adſumptam carnem humanam, Eccleſiæ, quæ ex Hominibus conſtat, coniunctum eſſe, vnumque cum ea Corpus effectum, & per hoc indiſſolubili amoris vinculo conglutinatum. Quam quidem Cæleſtem Ieruſalem, ſicut & Patrem Chriſtus reliquiſſe dicitur, non quòd abſens ab illis eſſe cœpit; ſed figurato ſermone, & quadam ſimilitudine noſtri, quia apud nos quæ alibi eſſe incipiunt, priorem locum relinquunt. Ex hac autem Apoſtolica ſententia, præter declarationem Myſterij, manifeſtum eſt, Coniugium, Noui Teſtamenti, maiorem quandam vim, id eſt, Sacramentalem, habere in eo expreſſam, quòd nouæ prolis ex Adam Matrimonium hac in parte Myſterio Chriſti ſignificando celebrandoque aptius foret, quòd Primi Homines,

quos relinquerent parentes nullos habuere. Cætera demum hoc EPHES. V.
loco ſupplenda, ad perfectionem huius MAGNI SACRAMENTI in-
telligendam; partim ea quæ antecedunt in Exhortatione noſtra Ad
Coniuges, DE GRATIA CHRISTI SANCTIFICANTE AC MVNDAN-
TE, declarant, partim vniformis Eccleſiæ Traditio confirmat. TRI-
GESIMO SECVNDO; ANATHEMA, QVI DIXERIT, PRÆCEPTA HO-
MINVM, LEGITIMA POTESTATE PRÆDITORVM, VT PARENTVM, EPHES.VI.
DOMINORVM, PRINCIPVM, MAGISTRATVVM, SVBDITOS IN
CONSCIENTIA NON OBLIGARE, IISQVE VT DEI PRÆCEPTIS PA-
RENDVM NON ESSE, CVM ILLORVM OMNIS POTESTAS A DEO
SIT; VT IN EPISTOLA AD ROMANOS DICTVM EST; & OPERA Rom.13.v.1.
OBEDIENTIÆ, NON ESSE MERITORIA VITÆ ÆTERNÆ: QVIA PER
ME SCRIPTVM EST: Filij, OBEDITE Parentibus veſtris in Domino: « Epheſ.6.v.1.
hoc enim IVSTVM EST. Honora Patrem tuum & Matrem tuam, «
(quod eſt MANDATVM PRIMVM IN PROMISSIONE) vt bene ſit ti- «
bi, & ſis longæuus ſuper terram. Et vos Patres, nolite ad iracun- «
diam prouocare Filios veſtros, ſed educate illos IN DISCIPLINA & «
CORREPTIONE Domini. Serui, obedite DOMINIS CARNALIBVS, cum «
timore & tremore, in SIMPLICITATE CORDIS VESTRI, SICVT «
CHRISTO: non AD-OCVLVM-SERVIENTES, quaſi HOMINIBVS- «
PLACENTES, ſed VT SERVI CHRISTI, FACIENTES VOLVNTATEM «
DEI EX ANIMO, cum bona voluntate ſeruientes, SICVT DOMINO «
ET NON HOMINIBVS: ſcientes quoniam VNVSQVISQVE QVOD- «
CVMQVE FECERIT BONVM, HOC RECIPIET A DOMINO, ſiue ſer- «
uus, ſiue liber: Τὰ τέκνα ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν Κυρίῳ· τοῦτο γάρ «
ἐστι δίκαιον. Τίμα τὸν Πατέρα σου καὶ τὴν Μητέρα σου, (ἥτις ἐστὶν ΕΝΤΟΛΗ ΠΡΩ-
ΤΗ, ΕΝ ΕΠΑΓΓΕΛΙΑ, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς.
Καὶ οἱ πατέρες μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλ' ἐκτρέφετε αὐτὰ ΕΝ ΠΑΙ-
ΔΕΙΑ ΚΑΙ ΝΟΥΘΕΣΙΑ ΚΥΡΙΟΥ. Οἱ δοῦλοι ὑπακούετε τοῖς
κυρίοις ΚΑΤΑ ΣΑΡΚΑ, μετὰ φόβου καὶ τρόμου, ΕΝ ΑΠΛΟΤΗΤΙ
ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ ΥΜΩΝ, ΩΣ ΤΩ ΧΡΙΣΤΩ. Μὴ κατ'
ΟΦΘΑΛΜΟΔΟΥΛΕΙΑΝ, ὡς ΑΝΘΡΩΠΑΡΕΣΚΟΙ, ἀλλ' ΩΣ ΔΟΥΛΟΙ
ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ, ΠΟΙΟΥΝΤΕΣ ΤΟ ΘΕΛΗΜΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΕΚ ΨΥ-
ΧΗΣ, Μετ' εὐνοίας δουλεύοντες, ΩΣ ΤΩ ΚΥΡΙΩ, ΚΑΙ ΟΥΚ ΑΝΘΡΩ-
ΠΟΙΣ. Εἰδότες, ὅτι, Ο ΕΑΝ ΤΙ ΕΚΑΣΤΟΣ ΠΟΙΗΣΗ ΑΓΑΘΟΝ, ΤΟΥΤΟ
ΚΟΜΙΕΙΤΑΙ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ, εἴτε δοῦλος, εἴτε ἐλεύθερος. TRIGE-
SIMO TERTIO; ANATHEMA, QVI MANSERIT IN SCHISMATE, ET
NON REDIERIT AD VNITATEM, SIVE, AD EVANGELIVM CHRI-
STI, QVOD APOSTOLICE DICITVR EVANGELIVM PACIS, EO
QVOD PACEM ET RECONCILIATIONEM CVM DEO IN HOMI-
NIBVS ATQVE INTER HOMINES ADFERT; QVIA PER ME SCRI-
PTVM EST: Et calceati pedes in præparationem EVANGELII PA- v.15.
CIS: Καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΤΗΣ
ΕΙΡΗΝΗΣ. Væ ergo qui accuſant, ſeparant, turbant Eccleſiaſticam
Pacem, atque Vnitatem. Et profectò vbi Euangelium, ibi Pax; &
vbi Pax, ibi Euangelium. Vnde Romanorum decimo, illud Pro- Rom.10.v.15.

EPHES. VI. pheticum Iſaïæ quinquageſimi ſecundi, in medium protulimus, ad
Iſai. 52. v. 7. » quod teſtimonium hoc loco alluſio eſt: Quàm ſpecioſi pedes E-
» VANGELIZANTIVM PACEM, EVANGELIZANTIVM BONA. TRIGESIMOQVARTO; ANATHEMA, QVI DIXERIT ECCLESIAM CATHOLICAM, INTERDICERE FIDELIBVS LECTIONE SACRARVM SCRIPTVRARVM, CVM SOLI PROHIBEANTVR CATECHVMENI, VEL QVI NVNC INFIMO CATECHVMENORVM LOCO CENSENDI SVNT, ID EST, RVDES, QVI CREDVNT ECCLESIAM, SED QVIBVS NONDVM ECCLESIA SE CREDIT, VTPOTE QVI, VEL PROPRIA ACEDIA, VEL INERTIA PASTORVM, CVM MAGISTRI ESSE
Hebr. 5. v. 12. DEBERENT, PROPTER TEMPVS, FACTI SVNT QVIBVS LACTE OPVS EST, NON SOLIDO CIBO; QVIA TANTVM DE PERFECTO MILITE PER ME SCRIPTVM EST:
Eph. 6. v. 17. » ET GLADIVM SPIRITVS quod eſt Verbum Dei: Καὶ ΤΗΝ ΜΑΧΑΙΡΑΝ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ, ὅ ἐστι ῥῆμα Θεοῦ. Quod igitur non niſi probatis datur, negari nunquam dicetur. TRIGESIMO QVINTO; ANATHEMA, QVI DIXERIT NON ESSE ORANDVM PRO SALVTE ANGLIÆ, ET SACRVM IVS GENTIVM NON VIOLARI, QVANDO LEGATI CHRISTI ET ECCLESIÆ NON MODO PROHIBENTVR, SED CARCERE AVT ALIIS POENIS DAMNANTVR; QVIA PER ME
verſ. 18. » SCRIPTVM EST: Per omnem Orationem & Obſecrationem, oran-
» tes OMNI TEMPORE IN SPIRITV, & in ipſo vigilantes in omni In-
» ſtantia, & Obſecratione pro Omnibus Sanctis. Et pro me, vt de-
» tur mihi ſermo IN APERTIONE ORIS MEI, cum fiducia, notum
» facere MYSTERIVM EVANGELII. Pro quo LEGATIONE FVNGOR
» IN CATENA, ita vt in ipſo audeam, provt oportet me loqui: Διὰ πάσης Προσευχῆς, καὶ Δεήσεως, προσευχόμενοι ΕΝ ΠΑΝΤΙ ΚΑΙΡΩ, ΕΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙ, καὶ εἰς αὐτὸ τοῦτο ἀγρυπνοῦντες, ἐν πάσῃ Προσκαρτερήσει, καὶ Δεήσει, περὶ Πάντων τῶν Ἁγίων, Καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μοι δοθείη λόγος, ΕΝ ΑΝΟΙΞΕΙ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΤΟΣ ΜΟΥ, ἐν παῤῥησίᾳ, γνωρίσαι τὸ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ, Ὑπὲρ οὗ ΠΡΕΣΒΕΥΩ, ΕΝ ΑΛΥΣΕΙ, ἵνα ἐν αὐτῷ παῤῥησιάσωμαι, ὡς δεῖ με λαλῆσαι. Atque hæc de Epiſtola noſtra ad Epheſios.

CAP. LIV. II. TIMOTH.

SEQVITVR Epheſinam Timotheana Secunda, ſiue poſterior ad Timotheum Epiſtola, quæ DECIMA eſt, Romæ è vinculis ſcripta paulo poſt Primam apud Neronem Defenſionem meam: ante tres alias videlicet, Ad Philippenſes, Ad Coloſſenſes, Ad Philemonem, data. In hac enim Timotheus Romam vocatur: in illis Timothei nomen adſcribitur velut iam præſentis, & in ſcribendo conſortis. Deinde, in hac Marcus Romam venturus adſumi iubetur, qui idem in Epiſtolis ad Coloſſenſes & Philemonem Romæ ſcriptis, vnus ex ſalutantibus eſt. Iam noſtro more inſpiciamus, ſitque hæc ANNOTATIO PRIMA; ORDINATIO EPISCOPALIS EST CERIMONIA QVÆDAM EXTERNA ET SACRA, PER QVAM ORDINANDIS ADHIBITAM, GRATIA IIS CONFERTVR AD SVVM MINISTERIVM BENE SANCTEQVE EXERCENDVM; ET PROINDE CENSERI DEBET IN NVMERO SACRA-

MENTORVM NOVÆ LEGIS : Propter quam cauſam admoneo te vt «II.TIM.I.
reſuſcites (Græcè, vt Ambroſianus legit ; RECREES, ἀναζωπυρεῖν, «v. 6.
quod propriè ſignificat, IGNEM DENVO VIVIFICES, ſeu IGNEM
SOPITVM AVT TORPENTEM FLABELLO SEV VENTVLO SVSCITES:
quod aptiſſimè tranſtuli ad reſuſcitationem gratiæ Dei, quam ho-
mo in ſe reſuſcitat Oratione, Meditatione, Lectione ac Studio re-
rum ſacrarum, & Sancti Propoſiti Renouatione, atque ipſo deni-
que Diuinorum Chariſmatum Vſu & Exercitatione) GRATIAM «
Dei quæ eſt in te PER Impoſitionem Manuum mearum : Δι' ἣν «
αἰτίαν ἀναμιμνήσκω σε, ΑΝΑΖΩΠΥΡΕΙΝ τὸ ΧΑΡΙΣΜΑ τοῦ Θεοῦ, ὅ ἐστιν ἐν σοὶ, ΔΙΑ
τῆς Ἐπιθέσεως τῶν Χειρῶν μου. Porrò ex ſequentibus liquet, non ſola
Chariſmata, quæ GRATIÆ GRATIS DATÆ vocantur, in Ordina-
tione ſiue Conſecratione Epiſcopi conferri, verùm etiam Dona
quæ gratum Deo faciant. Talia enim ſunt VIRTVS Δύναμις, DI-
LECTIO Ἀγάπη, & SOBRIETAS Σωφρονισμὸς· ſub quibus & cætera
Dona Epiſcopalia, ſiue Epiſcopo neceſſaria, comprehendi debent.
Continuò enim dixi : Non enim dedit nobis (id eſt, Epiſcopis) « v.7.
Deus Spiritum TIMORIS, (Græcè non eſt, Φόβος, Timor; ſed Δει- «
λία, id eſt Timiditas, ſiue Animi Imbecillitas, cùm quis præ igna-
uia periculum detrectat : cui opponitur à me, Δύναμις, tanquam
EPISCOPALIS DE SVRSVM VENIENS MAGNANIMITAS) ſed Virtu- «
tis, & Dilectionis, & Sobrietatis. pro qua Syrus vertit, TRAN- «
QVILLITATIS. Et certè, Σωφρονισμὸς, verbale ductum à Σωφρονίζειν,
Moderationem, ſeu Caſtigationem ſignificat, non ſolùm quæ in
temperato vſu cibi ac potus conſiſtit, quo dono præditum fuiſſe
Timotheum, prior noſtra ad eum Epiſtola docet, ſed maximè eam
quæ ad animum pertinet, qua ſcilicet quæcumque accidunt, tam
aduerſa quàm proſpera, moderatè feruntur. Vnde cùm Titi ſe-
cundo monui, VT PRVDENTIAM DOCEANT ADOLESCENTVLAS,
alij vertunt: vt MODESTAS REDDANT ADOLESCENTVLAS: eò
quòd verbo, Σωφρονίζειν, vſus ſim. ANNOTATIO SECVNDA; PAV-
LVS PRÆDICANS : In quo (ſupple, Euangelio) poſitus ſum EGO « v.11.
PRÆDICATOR & APOSTOLVS, & MAGISTER Gentium. Ob quam «
cauſam etiam hæc patior; ſed non confundor : ſcio enim cui cre- «
didi, & certus ſum quia potens eſt DEPOSITVM MEVM ſeruare in «
illum diem: Εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ ΚΗΡΥΞ, καὶ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ, καὶ ΔΙΔΑΣΚΑ- «
ΛΟΣ ἐθνῶν. Δι' ἣν αἰτίαν, καὶ ταῦτα πάσχω· ἀλλ' οὐκ ἐπαισχύνομαι. οἶδα γὰρ ᾧ
πεπίστευκα, καὶ πέπεισμαι, ὅτι δυνατός ἐστι τὴν ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗΝ ΜΟΥ
φυλάξαι εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν. ANNOTATIO TERTIA; VERBVM
TANTI TRADITVM, QVANTI SCRIPTVM FACIENDVM; IMMO
SANITATEM VERBORVM AC TRADITIONEM PRÆFERENDAM
ESSE : Formam habe Sanorum Verborum, QVÆ A ME AVDISTI: « v.13.
Ὑποτύπωσιν ἔχε ὑγιαινόντων λόγων, ὧν ΠΑΡ' ΕΜΟΥ ΗΚΟΥΣΑΣ. Pro FOR-
MA Græcè eſt Ὑποτύπωσις, quam Interpres primæ Timothei primo 1.Tim.1.
INFORMATIONEM vertit. Dixi autem, VERBORVM, quia verbis v.16.
& ſermonibus, Euangelij Doctrina magis quàm ſcripto tradebatur.

II TIM. I. Vnde & addidi, QVÆ A ME AVDISTI. Quod quidem pro auctoritate Traditionum non ſcriptarum in ſuis Commentariis Chryſoſtomus & Theophylactus vrgent. ANNOTATIO QVARTA; SOLAM ECCLESIAM ROMANAM NON MODO IMPLERE, SED ET IMPLERE POSSE APOSTOLICVM ILLVD PRÆCEPTVM; DEPOSITVM CVSTODI: PROINDEQVE SOLAM ILLAM VERAM, SOLAM APOSTOLICAM ESSE ECCLESIAM, CVM NVLLI PRÆTER CATHOLICOS EXHIBERE POSSINT HVIVSMODI DEPOSITVM, ID EST, SENSVM SCRIPTVRARVM, ET DOCTRINAM INDE AB APOSTOLIS SERIE PER
V. 14. » SVCCESSESSORES CONTINVATA TRADITAM ET ACCEPTAM: BO-
» NVM DEPOSITVM cuſtodi per Spiritum Sanctum, qui habitat in
» nobis: ΤΗΝ ΚΑΛΗΝ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗΝ φύλαξον, διὰ Πνεύματος
» Ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν. Eccleſiæ enim Præfectorum miniſterio idem DEPOSITVM, quod, καλὸν, id eſt, non ſolùm BONVM, ſed & PVLCRVM, EGREGIVM, PRÆCLARVM appello, per Spiritum Sanctum eis promiſſum, in Eccleſia conſeruatur, quemadmodum eamdem particulam, NOBIS, verſiculo ſeptimo ſuperiùs accepimus atque interpretati ſumus, cum DE EPISCOPALIBVS VIRTVTIBVS AC DONIS ſermonem inſtituiſſemus. Quid autem illud Depoſitum ſit, iterans verba proximâ Annotatione allata, planum atque perſpicuum feci,
II. TIM. II. » capite ſecundo, cùm ſic exorſus ſum: Tu ergo, Fili mi, confortare
V. 1. » in Gratia, quæ eſt in Chriſto Ieſu: ET QVÆ AVDISTI A ME Per
» Multos TESTES, hæc commenda Fidelibus Hominibus, qui idonei
» erunt & alios docere. Vbi rurſus obſerua, Apoſtolum dicere, QVÆ AVDISTI A ME, non, QVÆ SCRIPTO TRADIDI, aut LITERIS CONSIGNAVI: vt intelligatis, Sanam Doctrinam Verbo magis quàm Scriptis ab Apoſtolis ſolitam tradi. quod non leue eſt Argumentum pro Traditionibus non ſcriptis. Hinc eſt vt Prędicante olim Epiſcopo, ſeptem Diaconi, tanquam Depoſiti Cuſtodes, ac Teſtes Doctrinæ, adſiſterent, & vt paſſim in rebus geſtis Sanctorum legatur, Epiſcopos, Diſcipulos ferme ſemper poſt ſe reliquiſſe, ac plerumque Sedis, vt Doctrinæ, Succeſſores; vt Fidei Teſtimonium contra Opinionum Varietatem, & Obliuionem Temporum, tanquam vno eodemque Traditionis filo, cum Poſteritate perpetuaretur. Ex hoc quoque loco intellige quod PERRONIVS MAGNVS, in inſigni illa ad te, REX IACOBE, Gallicana Epiſtola, quondam ſcripſit; Tunc nimirum neceſſariò audiendos Patres, eoſque eſſe in decernendo infallibiles, cùm VT TESTES ECCLESIÆ loquuntur. ANNOTATIO QVINTA; EPISCOPALEM STATVM PRIMI APVD DEVM MERITI ESSE, AC TRIBVS HOMINVM GENERIBVS, EPISCOPVM APOSTOLICE COMPARARI: VIDELICET MILITIBVS, ALACRI ANIMO VT VNI IMPERATORI SVO PLACEANT AD BELLVM BELLIQVE PERICVLA, OMNIBVS RELICTIS PROCVRRENTIBVS; ATHLETIS, PER OMNES CERTAMINIS LEGES ACCVRATISSIME SERVATAS AD CORONAM PROPERANTIBVS; ET AGRICOLIS, IN SPE FRVCTVS PERCIPIENDI, SIVE, VT PRIMI DE FRVCTIBVS PERCIPIANT, VT

PRIMÆ CORINTHIORVM NONO DICTVM EST, ARANTIBVS AT- II. TIM. II.
QVE LABORANTIBVS: Labora ſicut BONVS MILES CHRISTI IESV.
Nemo MILITANS implicat ſe negotiis ſæcularibus, vt ei placeat cui
ſe probauit, (Græcè, στρατολογήσαντι, id eſt, qui ſe in militem delegit,
vel qui ſe in militiam adſcripſit.) Nam qui CERTAT IN AGONE,
non CORONABITVR niſi qui legitimè certauerit. LABORANTEM A-
GRICOLAM oportet PRIMVM DE FRVCTIBVS PERCIPERE: Σὺ οὖν
κακοπάθησον, ὡς καλὸς στρατιώτης Ιησοῦ Χριστοῦ. Οὐδεὶς ΣΤΡΑΤΕΥΟΜΕΝΟΣ
ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ. Εὰν δὲ καὶ
ΑΘΛΗ τις, οὐ ΣΤΕΦΑΝΟΥΤΑΙ, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. ΤΟΝ ΚΟΠΙΩΝΤΑ
ΓΕΩΡΓΟΝ, ΔΕΙ ΠΡΩΤΟΝ ΤΩΝ ΚΑΡΠΩΝ ΜΕΤΑΛΑΜΒΑΝΕΙΝ. Quem-
admodum ergo, & vti primæ Corinthiorum nono à me dictum eſt,
Nemo vnquam ſuis ſtipendiis militat, Nemo vineam plantat quin 1. Cor. 9. v. 7.
de fructu eius comedat, Nemo Gregem paſcit, quin de Lacte Gre-
gis manducet: ſic laborans Agricola, de fructibus primus percipit.
Vrgenda verò in Epiſcopali labore potiſſimùm commendando,
Agricolæ ſimilitudo fuit; in eo præſertim poſita, quòd cùm qua-
dam Naturæ Lege primi fructus cultori debeantur, ſic & Epiſcopus,
ſi diligenter & fideliter in Agri Dominici cultura laborauerit, in
præmio percipiendo primus ac præcipuus erit, & quaſdam fructuum
laboris ſui primitias à Deo recipiet. Quo ſenſu ſic hanc ſenten-
tiam reddidit Syrus Interpres: AGRICOLÆ QVI LABORAT, CON-
VENIT VT PRIMVM DE FRVCTIBVS SVIS CIBETVR. ANNOTATIO
SEXTA; DE GRATIA ET LIBERO ARBITRIO: Intellige quæ dico, v. 7.
det enim tibi Dominus in omnibus intellectum: Νόει ἃ λέγω· δῴη γάρ
σοι ὁ Κύριος σύνεσιν ἐν πᾶσι. Sic Rex Propheta petit; DA MIHI INTEL- Pſ. 118. v. 34.
LECTVM; & audit: INTELLECTVM TIBI DABO. Ex quo Regio Col- & 73. & 125. & 144.
loquio, quis Gratiæ & Liberi Arbitrij Arcanam Concordiam non Pſal. 31. v. 8.
credat? Sic & Præceptum quod Libertatis Argumentum eſt, hoc lo-
co, & Gratia, confluunt ac concurrunt: Præceptum quidem, in Ver-
bo, INTELLIGE; Gratia verò, in Promiſſione ſequenti; DABIT TIBI
DOMINVS INTELLECTVM. Vnde Auguſtinus, libro ſecundo con-
tra Litteras Petiliani: Nihil in Scripturis Sanctis homini iubetur à
Deo, PROPTER PROBANDVM LIBERVM ARBITRIVM: quod non in-
ueniatur, vel dari, ab eius bonitate, vel poſci, PROPTER ADIVTO-
RIVM GRATIÆ DEMONSTRANDVM. ANNOTATIO SEPTIMA; CER-
TA DEO ELECTIO, QVA NOS AD SALVTEM INFALLIBILITER
ELEGIT, ADEO NON EXCLVDIT NECESSITATEM BONORVM OPE-
RVM, VT ETIAM EA STATVAT, TANQVAM MEDIA QVÆDAM
AD IPSAM IMPLENDAM A DEO ORDINATA, SICVT EAMDEM
ELECTIONEM IMPLET PER ACTIONES ET PASSIONES MINISTRO-
RVM SVORVM, QVOS VTIQVE OPORTET, CVM PAVLO, HOC I-
PSVM INTENDERE IN VNIVERSO SVO MINISTERIO; VT QVI
ELECTI SVNT, SALVI FIANT: Ideo omnia ſuſtineo propter Electos, 2. Tim. v. 10.
vt & ipſi ſalutem conſequantur, quæ eſt in Chriſto Ieſu, cum Glo-
ria Cæleſti: (Græcè, ÆTERNA, αἰωνίου·) Διὰ τοῦτο πάντα ὑπομένω διὰ
τοὺς Εκλεκτούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύχωσι τῆς ἐν Χριστῷ Ιησοῦ, μετὰ Δόξης αἰω-

II.TIM.II. νῦν. Tantum autem eſt De ſalute Electorum, deque participatione
Gloriæ cæleſtis Myſterium, vt continuò addiderim, myſtico meo
more, arcanam illam clauſulam; Fidelis ſermo: Πιςὸς ὁ λόγος. tametſi
multis incredibile videatur, ac his nominatim, qui Reſurrectioni
Mortuorum contradicunt; res tamen indubitata atque certiſſima
eſt. Hîc ſuæ Hæreſis originem ſaltem taciti Nouatores agnoſcant,
adeo turpis, vt qui ea quæ diximus, negare conantur, Fidem Re-
ſurrectionis Mortuorum negare cogantur. ANNOTATIO OCTAVA;
QVOD OMNIA PRO PACE ECCLESIÆ TOLERARE REGES DEBENT,
v.12. » SI TEMPORALIS PATIENTIÆ REGNVM ÆTERNVM EST MERCES: Si
» ſuſtinebimus, Conregnabimus Ne verò hæc ſegniter cogitētur, adieci:
» Hæc cõmone, teſtificans corã Domino: vel CONTESTANS, vt Ambro-
ſianus legit. Hæc enim Conteſtatio valet ad terrendum eos quibus fit.
vt ſit ſenſus: De his admone Fratres cum obteſtatione quam facies co-
ram Domino, hoc eſt, declarans te hæc eos commonefacere coram
Chriſto Domino, qui in Iudicio teſtis eſſe poterit facti à te officij, &
vindex admonitionis contemptæ. ANNOTATIO NONA; NON ESSE
CVIVSVIS, VERBVM VERITATIS, SIVE VERBVM DEI, AC SACRAM
SCRIPTVRAM TRACTARE, AVT PROPRIO SENSV INTERPRETARI;
v.15. » SED EPISCOPORVM, COMMVNI ECCLESIÆ LEGE AC FIDE: Sollicitè
» cura teipſum PROBABILEM (Græcè, PROBATVM, δόκιμον,) exhibere Deo,
» OPERARIVM INCONFVSIBILEM (Græcè, NON ERVBESCENTEM, ET
» NON ERVBESCENDVM. vtrũque enim, Ανεπαίσχυντον, ſignificat) RECTE
TRACTANTEM (Græcè, ὀρθοτομοῦντα, id eſt, RECTE-SECANTEM; Meta-
phorâ ductâ vel à Coriariis, qui ſuperflua reſecãt à pellibus quas ad vſũ
parant; vt poſt Chryſoſtomum, Theophylactus & Oecumenius vo-
lunt: vel, vt alij ſentiunt, à Coquis, quorum eſt rectè diuidere ci-
bos; vel, vt malunt quidam, à Patre, qui Panem alendis filiis in fru-
ſta diuidit, quantum cuique conuenit; vel, ab Agricolis, vt Theo-
doretus auctor eſt, qui rectos ſulcos proſcindunt, quorum imita-
tione Magiſter is laude dignus dicendus eſt, qui Diuinæ Traditio-
nis Regulam & ſequitur & tenet, vt in Agro Dominico ſemen non
Galat.2.v.14. modò bonum, ſed & benè ſeminet; quod vox, ὀρθοποδεῖν, id eſt, RECTO
PEDE INCEDERE, ſiue, non ſolùm RECTE, ſed & RECTA, vt ſupra
Epiſtolâ ad Galatas, explicatum, docet: quemadmodum & Syrus hoc
» loco, RECTE PRÆDICANTEM, intellexit & vertit:) Verbum Veritatis:
Σπούδασον σεαυτὸν δόκιμον παραστῆσαι τῷ Θεῷ, Εργάτην Ανεπαίσχυντον, ΟΡΘΟ-
ΤΟΜΟΥΝΤΑ ΤΟΝ ΛΟΓΟΝ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ. Ex quo patet quàm
laudabiliter, quámque ſapienter Græci hæc Apoſtolica noſtra in
ſuis Ordinationum Formulis dici ſolemni ritu præceperint. ANNO-
v.18. » TATIO DECIMA; FIDEM SEMEL ACCEPTAM AMITTI POSSE: QVI
A VERITATE EXCIDERVNT, dicentes Reſurrectionẽ eſſe iam factam,
ſubuerterunt quorundam Fidem: Οἵτινες ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑΝ
ΗΣΤΟΧΗΣΑΝ; λέγοντες τὴν ἀνάστασιν ἤδη γεγονέναι, καὶ Ανατρέπουσι τὴν τινῶν Πίστιν.
ANNOTATIO VNDECIMA; DECRETVM ELECTIONIS DIVINÆ APO-
STOLICÆ, Signaculum ſiue Sigillum, σφραγῖδα, dici, tanquam Electis
impreſſum; propter arcanum electionis diuinæ, quaſi ſub ſigillo
clauſum

clauſum, & ab oculis humanis remotum: quia quamdiu hîc viuimus, II. TIM. II.
certò ſcire non poſſumus qui ad numerum Electorum pertineant:
Sed firmum Fundamentum Dei ſtat, habens SIGNACVLVM HOC; Co- « v. 19.
gnouit Dominus QVI SVNT EIVS: Ὁ μέν τοι στερεὸς θεμέλιος τοῦ θεοῦ ἕστηκεν, «
ἔχων τὴν ΣΦΡΑΓΙΔΑ ταύτην· Ἔγνω ὁ Κύριος ΤΟΥΣ ΟΝΤΑΣ ΑΥΤΟΥ. AN-
NOTATIO DVODECIMA; QVAMDIV IN HOC SÆCVLO, VELVT IN
MEDIO BABYLONIS, CAPTIVI TENEMVR, AB INIQVIS HOMINIBVS
OMNINO SEPARARI NON POSSVMVS; SED TANTVM DISCEDERE AB
INIQVITATE, NON AB INIQVIS, ET SEPARARI CORDE, NON TEMPLO:
Et diſcedat ab INIQVITATE omni qui inuocat nomē Domini. IN MA- « v. 20.
GNA autem DOMO non ſolùm ſunt VASA AVREA & ARGENTEA, ſed & «
LIGNEA & FICTILIA: & quædam quidem in HONOREM, quædam au- «
tem in CONTVMELIAM. Si quis ergo emundauerit ſe ab iſtis, erit VAS «
IN HONOREM, SANCTIFICATVM, & VTILE DOMINO, AD OMNE OPVS «
BONVM, PARATVM: Καὶ Ἀποστήτω ἀπὸ ΑΔΙΚΙΑΣ πᾶς ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα τοῦ «
Χριστοῦ. Ἐν μεγάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστι μόνον ΣΚΕΥΗ ΧΡΥΣΑ ΧΑΙ ΑΡΓΥΡΑ, ἀλλὰ
καὶ ΞΥΛΙΝΑ ΚΑΙ ΟΣΤΡΑΚΙΝΑ· καὶ ἃ μὲν ΕΙΣ ΤΙΜΗΝ, ἃ δὲ, ΕΙΣ ΑΤΙΜΙΑΝ.
Ἐὰν οὖν τις ἐκκαθάρῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, ἔσται ΣΚΕΥΟΣ ΕΙΣ ΤΙΜΗΝ, ΗΓΙΑ-
ΣΜΕΝΟΝ, ΚΑΙ ΕΥΧΡΗΣΤΟΝ ΤΩ ΔΕΣΠΟΤΗ, ΕΙΣ ΠΑΝ ΕΡΓΟΝ ΑΓΑΘΟΝ
ΗΤΟΙΜΑΣΜΕΝΟΝ. Hunc locum DE NON SCINDENDA VNITATE in-
tellexit Auguſtinus, libro ſecundo, tertio, quarto, & ſeptimo, De Ba-
ptiſmo Contra Donatiſtas, ac De Vnitate Eccleſiæ, & paſſim; Cypria-
ni auctoritate permotus, qui Epiſtolâ primâ libri tertij, ſecundâ li-
bri quarti, aliàs Epiſtolâ quinquageſimâ primâ, & quinquageſimâ ſe-
cundâ, ei præluxit. ANNOTATIO DECIMA TERTIA; EXTRA SCRI-
PTVRAM SACRAM ETIAM ANTIQVITVS APVD IVDÆOS EXSTITISSE
VERAS QVASDAM, ET A PIIS AGNITAS ATQVE RECEPTAS TRADI-
TIONES; QVO MAGIS ECCLESIÆ FIDES HABENDA EST, DVM A CHRI-
STO: VEL APOSTOLIS ACCEPTAS TRADITIONES IN MEDIVM PRO- II. TIM. III.
FERT: Quemadmodū autem IANNES ET MAMBRES reſtiterūt MOYSI, « v. 8.
ita & hi reſiſtūt VERITATI: Ὃν τρόπον δὲ ΙΑΝΝΗΣ ΚΑΙ ΜΑΜΒΡΗΣ ἀντέστησαν «
ΜΩΥΣΗ, οὕτως καὶ οὗτοι ἀνθίστανται τῇ ΑΛΗΘΕΙΑ. Itaque quamuis non magno-
pere refert Magorum nomina noſſe; ea tamen recitanda putaui, quia
Timotheo ſcribebam Iudæo, qui cum Sacris Litteris, etiā Traditiones
Non-Scriptas Hebræorum, ab infantia acceperat atque didicerat, vo-
luique locum Traditionibus dandum indicare; exemplo illorū nomi-
num, quæ in Sacris Litteris non inueniuntur Prodita, ſed aliunde Tra-
dita. Repetit ergo Apoſtolicè ab Antiquitate exemplum, vt doceatur,
non eſſe mirandum, ſi nunc contradictores patiantur Veri Doctores
Veritatis, cùm etiā Moyſes & Prophetæ quondam ſuos fuerint aduer-
ſarios paſſi, id eſt, vt frater noſter Petrus, capite ſecundo ſecundæ Epi-
ſtolę admonet: Fuerunt Pſeudoprophetę in Populo, ſicut & in vobis e- « 2. Petr. 2.
rūt Magiſtri mēdaces, qui introducent ſectas perditionis. ANNOTATIO « v. 1.
DECIMA QVARTA; DE HÆRETICIS ATQVE SCHISMATICIS: Homines « 2. Tim. 3. v. 8.
CORRVPTI MENTE, REPROBI CIRCA FIDEM: Ἄνθρωποι ΚΑΤΕΦΘΑΡ- «
ΜΕΝΟΙ ΤΟΝ ΝΟΥΝ, ΑΔΟΚΙΜΟΙ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΠΙΣΤΙΝ. Quemadmo-
dum igitur, Epiſcopum, ſecundo capite, SERVVM DOMINI, Δοῦλον Κυρίου,
appellabam; ſic hoc tertio, qui Epiſcopo reſiſtunt, CORRVPTI MENTE,

II.TIM.III. Κατεφθαρμένοι τὸν νοῦν, ac REPROBE CIRCA FIDEM, Ἀδόκιμοι περὶ τὴν πίστιν, iure ac meritò à me dicuntur; quòd viam ad rectam & ſanam Fidem, corrupto mentis iudicio, & animi obſtinatione, ſibi præcluſerint.
Tit.1.v.vlt. Sic Titi primo dicuntur & quidam AD OMNE OPVS BONVM REPROBI: ſic & de Mulierculis ob ſimilem cauſam ſuperiùs ſcriptum eſt;
2.Tim.3. » SEMPER DISCENTES, ET NVNQVAM AD SCIENTIAM VERITATIS
v.7. » PERVENIENTES. ANNOTATIO DECIMA QVINTA; DE INEXPVGNABI-
v.9. » LITATE ECCLESIÆ: Sed vltra non proficient. INSIPIENTIA enim eo-
» rum manifeſta erit omnibus, SICVT ET ILLORVM FVIT: Ἀλλ' οὐ προκόψουσιν ἐπὶ πλεῖον· ἡ γὰρ ΑΝΟΙΑ αὐτῶν ἔκδηλος ἔσται πᾶσιν, ΩΣ ΚΑΙ Η ΕΚΕΙΝΩΝ ΕΓΕΝΕΤΟ. Exitus enim omnium Hæreſeôn ac Schiſmatum, vt Fabulæ: vnde Theodoretus DE HÆRETICORVM FABVLIS, non minùs ingenioſè quàm doctè ſcripſit, ac Opus ſuum Controuerſiarum inſcripſit. Scilicet agnoſcitur Antiquitas, vapulat Nouitas; & in Pace dum redit Vnitas, accipitur Veritas. Verùm vberrimè tractatus & hic à nobis locus eſt, tum initio, cùm DE HÆRESI ET SCHISMATE actum eſt; tum vbi proximè ex Lirinenſi tam multa allata ſunt. Illud vnum
» moneo, me rectè intelligentibus ſat ſubindicaſſe, his verbis; SICVT ET
» ILLORVM FVIT, Miraculis fugari, prorſuſque tandem debellari, tam Schiſma quàm Hæreſim; haud ſecus ac Magorum Iannæ & Mambræ Superbia, Aaronis ſignis, plagiſque Moſis, tandem deuicta eſt. ANNOTATIO DECIMA SEXTA; TRIA IN EPISCOPO POTISSIMVM SPECTANDA: VIDELICET DOCTRINAM, ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ· INSTITVTIONEM, ΑΓΩΓΗΝ· (ID EST, TAM VIVENDI MODVM QVAM INSTITVENDI RATIONEM) ET PROPOSITVM, ΠΡΟΘΕΣΙΝ, (SIVE, QVEM EPISCOPVS IN MVNERE APOSTOLICO, ET IN OMNI ACTIONE TANQVAM SVI NOMINIS MEMOR PROPONERE SIBI DEBET SCOPVM, VIDELICET NON PRIVATA COMMODA, SED GLORIAM DEI PER
v.10. » CHRISTVM:) Tu autem aſſequutus es meam DOCTRINAM, INSTITV-
» TIONEM, PROPOSITVM: Σὺ δὲ παρηκολούθηκάς μου ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ, ΤΗ ΑΓΩΓΗ, ΤΗ ΠΡΟΘΕΣΕΙ. Quarum Trium (quæ præcipuæ ſunt Epiſcopalium Virtutum) numero ſi Quatuor ſequentes addideris, pulcrum ſanè Spiritus Septenarium efficies: & hoc ordine iã perfectè numerabis, vt ad numerum Sacramentorum quæ cuncta vnus ſoluſque Epiſcopus tractat, Primã ponas, DOCTRINAM, Διδασκαλίαν, quæ Ordini; Secũdam, INSTITVTIONEM, Ἀγωγήν, quæ Matrimonio; Tertiam, PROPOSITVM, Πρόθεσιν, quæ Confirmationi: Quartam; FIDEM, Πίστιν: quæ Baptiſmo; Quintam, LONGANIMITATEM, Μακροθυμίαν, quæ Extremæ Vnctioni: Sextam, DILECTIONEM, Ἀγάπην; quæ Euchariſtiæ; Septimam Patientiam, Ὑπομονήν, quæ Pœnitentiæ reſpondet. Vbi FIDES, hoc loco, animi Conſtantia eſt, atque Fiducia in rebus agendis; LONGANIMITAS, Lenitas erga Perſecutores & Aduerſarios Veritatis, quos proximo capite
2.Tim.2. » Epiſcopum CVM MODESTIA CORRIPIENTEM, Ἐν πραότητι παιδεύοντα,
v.25. » feci; DILECTIO, ſiue Charitas erga quoſcumque; PATIENTIA, in tolerandis aduerſis & malis, & exſpectandis proſperis ac bonis. ANNOTATIO DECIMA SEPTIMA; DE DEPOSITO TRADITIONIS ET INTELLIGENTIÆ SCRIPTVRARVM; OMNINOQVE REFERRE IN FIDE A QVO DIDICERIS; NEC PVEROS ARCENDOS A LECTIONE SCRIPTVRÆ SA-

CRÆ, ETIAM SVB MATRE, AVT AVIA, (QVOD VERISIMILE EST A TIMOTHEO FACTITATVM, CVI PATER GENTILIS ERAT, QVI NEC EVM FVERAT PASSVS CIRCVNCIDI) MODO SECVNDVM REGVLAM ECCLESIASTICAM TALES SINT PERSONÆ QVÆ COGNOSCANTVR NON EX HVIVSMODI LECTIONE DAMNVM, SED FIDEI ET PIETATIS AVGMENTVM CAPERE POSSE; NEC SOLVM PAROCHIS ECCLESIARVM, VERVMETIAM EPISCOPIS, QVANTVMCVMQVE DOCTIS, ADHVC STVDIO SACRARVM LITERARVM OPVS ESSE: II. TIM. III.

« v. 14. Tu verò PERMANE in iis quæ didiciſti, & CREDITA ſunt tibi; ſciens A QVO didiceris: & «
quia AB INFANTIA Sacras Litteras noſti, QVÆ TE POSSVNT INSTRVE- «
RE AD SALVTEM, per Fidem quæ eſt in Chriſto Ieſu: Σὺ δὲ μένε, ἐν οἷς ἔ- «
μαθες καὶ ἐπιστώθης, εἰδὼς παρὰ τίνος ἔμαθες· καὶ ὅτι ΑΠΟ ΒΡΕΦΟΥΣ τὰ Ἱερὰ Γράμματα οἶδας, ΤΑ ΔΥΝΑΜΕΝΑ ΣΕ ΣΟΦΙΣΑΙ ΕΙΣ ΣΩΤΗΡΙΑΝ, διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Nec tunc certè verendum erat, vt quod hodie ſuperbi Hæretici loquuntur, dum ſua proferunt ſine Magiſtro ſomnia, mihi quis reſponderet; Quid refert à quo didicerim, quando Scripturas habeo, ex quibus diſcere poſſim, Magiſtrum habens Spiritum Sanctum? Et certè, ſi quis alius, ipſe Timotheus potuiſſet, Sacrarum Litterarum à puero perſtudioſus. Aſt alia eſt in Schola Chriſti, & Auctoritas Magiſtri, & Fides Depoſiti. ANNOTATIO DECIMA OCTAVA; QVATVOR PRÆCIPVA EPISCOPI ET DOCTORIS ECCLESIASTICI OFFICIA SVNT: QVORVM PRIMVM EST, VERITATEM FIDEI CHRISTIANÆ DOCERE; SECVNDVM, ERRORES FIDEI CONTRARIOS REFELLERE; TERTIVM, DEPRAVATOS MORES CORRIGERE; QVARTVM, AD IVSTITIAM, ID EST, AD IVSTAM SANCTAMQVE VITÆ CONVERSATIONEM, INSTITVERE; ET QVOD HÆC QVADRVPLEX SIT SACRÆ SCRIPTVRÆ VTILITAS:

« v. 16. Omnis Scriptura Diuinitus inſpirata vtilis eſt ad DOCEN-
DVM, ad ARGVENDVM, ad CORRIGENDVM, (Ambroſianus, AD REDIN- «
TEGRATIONEM, legit) ad ERVDIENDVM in Iuſtitia; vt PERFECTVS ſit «
HOMO DEI, ad omne OPVS BONVM inſtructus: Πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος, «
καὶ ὠφέλιμος πρὸς ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ, πρὸς ΕΛΕΓΧΟΝ, πρὸς ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΙΝ, πρὸς ΠΑΙΔΕΙΑΝ τὴν ἐν Δικαιοσύνῃ· Ἵνα ΑΡΤΙΟΣ ᾖ ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ΕΡΓΟΝ ΑΓΑΘΟΝ ἐξηρτισμένος. Qui ergò Perfectum Opus DE OFFICIO EPISCOPI quęrit, non aliunde quàm in Litteris Sacris quęrat; quæ cuncta exhibet officia Paſtoris, cunctaque aut per ſe, aut per eos ad quos remittit, interpretatur ac explanat. ANNOTATIO DECIMA NONA; PRÆDICATIONEM VERBI PRIMO LOCO APOSTOLICE NOMINARI, QVOD ID SIT PRÆCIPVVM EPISCOPI MVNVS, VT RECTE VLTIMA OECVMENICA SYNODVS TRIDENTI HABITA, SESSIONE QVINTA, CAPITE SECVNDO DE REFORMATIONE, ET SESSIONE VIGESIMA QVARTA, CAPITE QVARTO, DE REFORMATIONE, DECLARAT: II. TIM. IV.

« v. 1. Teſtificor coram Deo & Ieſu Chriſto, qui iudicaturus eſt viuos & mortuos, «
PER Aduentum ipſius & REGNVM eius: Διαμαρτύρομαι οὖν ἐγὼ, ἐνώπιον τοῦ «
θεοῦ, καὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ μέλλοντος κρίνειν ζῶντας καὶ νεκροὺς ΚΑΤΑ τὴν ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΝ αὐτοῦ, καὶ τὴν ΒΑΣΙΛΕΙΑΝ αὐτοῦ.

« v. 2. Quo loco ea quæ continuò ſequuntur, addes; videlicet, Argue, Obſecra, Increpa; (quorum vltimum Gręcè per EXHORTARE verti poteſt, vt & ipſe Ambroſianus legit;) Quatuor Epi-

II.TIM.IV. ſcopalis Officij Partes explicatas habes, quas proximè cõmemoraui, & quidem eodem ſeruato ordine, ſecundùm Lectionem Grecá, videlicet; PRÆDICA, Κήρυξον· ARGVE, ἔλεγξον· INCREPA, Ἐπιτίμησον· EXHORTARE, Παρακάλεσον. Quæ cuncta in Epiſcopo duæ præſtantiſſimæ Epiſcopales Virtutes perficiunt; nimirum Patientia, non quæ SVFFERENTIA, Ὑπομονὴ, ſed quæ LONGANIMITAS ſeu LENITAS, Μακροθυμία· & DOCTRINA, Διδαχή· ſine qua nemo DOCTOS REGES, nemo PER REGNVM, Κατὰ Βασιλείαν, flectere ad ſalutem ac SANAM DOCTRINAM poſ-
v.3. » ſit. Erit enim tempus cùm SANAM DOCTRINAM non ſuſtinebunt: Ἔσται γὰρ καιρὸς, ὅτε τῆς ΥΓΙΑΙΝΟΥΣΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ οὐκ ἀνέξονται). ANNOTATIO VIGESIMA; QVAM SIT ECCLESIÆ PERNICIOSVM, EPISCOPOS AC PASTORES, VNIVS PLEBIS AC VVLGI SVFFRAGIIS ELIGI: AC VERE SIMONIANOS DICENDOS EOS QVOS HOC SÆCVLO POPVLI AD SVA
v.4. » DESIDERIA SIBI MAGISTROS COACERVANT: Sed ad ſua deſideria » COACERVABVNT ſibi Magiſtros, PRVRIENTES AVRIBVS: Et A VERI» TATE quidem auditum auertent, AD FABVLAS autem conuertentur: Ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἰδίας ἑαυτοῖς ΕΠΙΣΩΡΕΥΣΟΥΣΙ Διδασκάλους, κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν· Καὶ ΑΠΟ ΜΕΝ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ τὴν ἀκοὴν ἀποστρέψουσιν, ΕΠΙ δὲ τοὺς ΜΥΘΟΥΣ ἐκτραπήσονται). Notát primã partẽ hoc loco ſtudioſè Græci: additque Theophylactus, quod vulgus nihil pro ratione facit, ſed eos qui cupiditatibus ipſius conſentiant, euehit, quique ad voluptatem & gratiam omnia & dicant & agant, hos eligit ac promouet. Tales inprimis fuere quicumque è Schola Simonis prodierunt: tales ſunt & hac ætate Lutherani, & quotquot ferè poſt Lutherum noui Doctores emerſerunt; vtpote qui vno ore, præſcripta Eccleſiæ Ieiunia, Vota Monaſtica, & quicquid eſt Piarũ Obſeruationum, & Eccleſiaſticarum Legum, contemnunt. ANNOTATIO VIGESIMA PRIMA; PRIMAS AC PRIMARIAS EPISCOPI PARTES IN PRÆDICATIONE VERBI ESSE, OPVSQVE EPISCOPALE APOSTOLICE DICI OPVS EVANGELISTÆ; QVALE NVNC REPRÆSENTATVR AD ANGLOS PAVLI PRÆ-
v.5. » DICANTIS: Opus fac Euangeliſtæ, Miniſterium tuum imple: ΕΡΓΟΝ ποίησον ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΟΥ, τὴν διακονίαν σου ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΟΝ. ANNOTATIO VIGESIMA SECVNDA; PER CORONAM IVSTITIÆ, ET IVSTVM IVDICIVM, AC REDDENDI VERBVM, APERTE REFELLI HÆRETICOS, QVI MERITA BONORVM OPERVM AVDIRE NON SVSTINENT, OSTENDITVRQVE EOS VEHEMENTER DETRAHERE BONITATI DEI, QVÆ NOSTRORVM EFFECTRIX EST MERITORVM: ET QVOD ORTHODOXA EST CATHOLICORVM DOCTRINA, ADSTRVENTIVM, TANTAM ERGA NOS ESSE DEI BONITATEM, VT NOSTRA VELIT ESSE MERITA, QVÆ SVNT IPSIVS DONA; ET QVOD PRO HIS QVÆ IPSE LARGITVS EST, ÆTERNA PRÆMIA SIT DONATVRVS, VT HABET DECRETALIS EPISTOLA CÆLESTINI PONTIFICIS AD EPISCOPOS GALLIÆ: CVIVS VERBA CONCILIVM GENERALE VLTIMVM, SESSIONE SEXTA, CAPITE DECIMO SEXTO,
v.8. » REPETIT: In reliquo repoſita eſt mihi CORONA IVSTITIÆ, » quam REDDET mihi Dominus in illa Die IVSTVS IVDEX, non ſo» lùm autem mihi, ſed & iis qui diligunt Aduentum, (Græcè, Epipha-

niam ſiue Apparitionem, Επιφάνειαν) eius: Λοιπὸν ἀπόκειταί μοι ὁ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὁ ΔΙΚΑΙΟΣ ΚΡΙΤΗΣ· οὐ μόνον δὲ ἐμοὶ, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΝ αὐτοῦ. Etenim ſi Chriſtus, vt Iuſtus Iudex, & Paulo, & omnibus Electis Coronam Iuſtitiæ pro Fide ſeruata, curſuque conſummato, redditurus eſt; eſt igitur per Sanguinem Chriſti in his Operibus ratio meriti, reſpectu eiuſdem Coronæ. Porrò CORONA IVSTITIÆ ea eſt, quam tuus, REX IACOBE, Iacobus CORONAM VITÆ, τὸν Στέφανον τῆς Ζωῆς, appellat. At cur, inquies, vocas CORONAM IVSTITIÆ, quæ eſt CORONA MISERICORDIÆ? canente Pſalmiſta: QVI CORONAT TE IN MISERICORDIA ET MISERATIONIBVS. Sed iſta non minùs conſentiunt, quàm quòd in Scripturis Vita Æterna, nunc MERCES, nunc GRATIA vocatur: Merces quidem, quia pro meritis Bonorum Operum datur; Gratia verò, quoniam hæc ipſa merita ſunt Dei dona. ſic eadem Vita Æterna, CORONA IVSTITIÆ eſt; quia legitimè certanti, ex promiſſione Dei debetur CORONA MISERICORDIÆ: quia nec certare legitimè poſſet homo, niſi Deus daret; nec AD CORONAM peruenire, niſi lapſus & errata certando commiſſa, miſericorditer idem Agonotheta Dominus condonaret. Conſule Auguſtinum, libro de Gratia & Libero Arbitrio; & de Correptione & Gratia, & Homiliâ decimâ quartâ inter Quinquaginta: quibus locis, huius noſtri Apoſtolici loci, Catholico quem expoſuimus ſenſu „Interpretem agit. ANNOTATIO VIGESIMA TERTIA; EPISCOPOS A SVIS ECCLESIIS, AD TEMPVS POSSE ABESSE, OB GRAVES CAVSAS: Feſtinà ad me venire citò: Σπούδασον ἐλθεῖν πρός με ταχέως. Græcè, Σπούδασον, id eſt, Stude, da operam; nempe vt citò ad me venias. Et rectè quidem illud quod dixi documentum hinc hauriunt Theologi, qui Timotheum, quem Aſianis Eccleſiis Epiſcopum præfeceram, Romam ad me aduocatum cernunt. ANNOTATIO VIGESIMA QVARTA; DE RITIBVS ECCLESIÆ, VESTE SACRIFICALI, AC RITVALIBVS ET SACRIFICALIBVS LIBRIS, AC SACRIS BIBLIOTHECIS, AD EPISCOPALES VSVS: PENVLAM, quam reliqui Troade apud Carpum, veniens adfer tecum, & LIBROS, maximè autem MEMBRANAS: Τὸν ΦΕΛΟΝΗΝ, ὃν ἀπέλιπον ἐν Τρωάδι παρὰ Κάρπῳ, ἐρχόμενος, φέρε· καὶ τὰ ΒΙΒΛΙΑ, μάλιστα δὲ τὰς ΜΕΜΒΡΑΝΑΣ. Sed nihil huius loci intactum reliquimus, cùm initio Apoſtolicum locum DE SACRIFICIO tractauimus. Vna tantùm, quam in Titulo attigimus, videbatur deſiderari poſſe SACRARVM BIBLIOTHECARVM Apoſtolica Commendatio, in quibus, quantumcumque doctis, Epiſcopis quanta meditatione inſudandum, ſoli ignari non intelligunt, dum grauiſſimum illud Publicæ Pietatis onus, ſegni Priuatæ Pietatis ſpecie, magno Chriſtianæ Veritatis damno, abiiciunt, ac Depoſitum Epiſcopali Curæ commiſſum alienis manibus turpiter atque infideliter contrectandum, immo adulterandum, relinquunt; vnde Schiſmata prodeunt, vnde Hæreſes naſcuntur. Nulla enim latior patuit ad Schiſmata atque Hæreſes via,

α II. TIM. IV.
Iac. 1. v. 12.
Pſal. 102. v. 4.
α 2. Tim. 4. v. 9.
α v. 13.
α

II. TIM. IV. quàm cùm ab Epiſcopis ad ſimplices Sacerdotes deuoluta eſt Cõmendatio Doctrinæ;& cùm non à Patribus, ſed à Pædagogis requirendus fuit Filiorum Panis. ANNOTATIO VIGESIMA QVINTA; DE VITANDIS
v. 15. » HÆRETICIS ET SCHISMATICIS: Quem & tu deuita, valde enim reſtitit
» verbis noſtris: Ὃν καὶ σὺ φυλάσσου· λίαν γὰρ ἀνθέστηκε τοῖς ἡμετέροις λόγοις. Græcum illud, φυλάσσου, idem innuit, ac ſi dicas, Obſerua, & Caue tibi ab illo. quo quidem verbo & Lucas, Actuum vigeſimo primo, vſus eſt,
Act. 21. v. 25. » vbi Latinè habetur: Vt abſtineant ſe ab idolis immolato: Εἰ μὴ, φυλάσσεσθαι αὐτοὺς τό, τε εἰδωλόθυτον & reliqua. Ex quo dicimus, Hæreticos ob eam potiùs cauſam cauendos eſſe, quia falſa docent, quàm quia temporaliter nocent. ANNOTATIO VIGESIMA SEXTA; PAV-
2. Tim. 4. » LVS PRÆDICANS: In prima mea Defenſione nemo mihi adfuit, ſed
v. 16. » omnes me dereliquerunt: non illis imputetur. Dominus autem mi-
» hi adſtitit & confortauit me, VT PER ME PRÆDICATIO IMPLEA-
» TVR, ET AVDIANT OMNES GENTES: & liberatus ſum de ore LEO-
» NIS. Liberauit me Dominus ab omni opere malo; ET SALVVM
» FACIET IN REGNVM SVVM CÆLESTE: cui Gloria in ſæcula ſæ-
» culorum. Amen: Ἐν τῇ πρώτῃ μου ΑΠΟΛΟΓΙΑ οὐδείς μοι συμπαρεγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον· μὴ αὐτοῖς λογισθείη. Ὁ δὲ Κύριός μοι παρέστη, καὶ ἐνεδυνάμωσέ με, ΙΝΑ ΔΙ ΕΜΟΥ ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΘΗ, ΚΑΙ ΑΚΟΥΣΗ ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ· καὶ ἐρρύσθην ἐκ στόματος ΛΕΟΝΤΟΣ. Καὶ ῥύσεταί με ὁ Κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ, ΚΑΙ ΣΩΣΕΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑΝ ΑΥΤΟΥ ΤΗΝ ΕΠΟΥΡΑΝΙΟΝ· ᾧ ἡ Δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας

CAP. LV. EPISTOLA AD PHILIPPENSES.

τῶν αἰώνων. Ἀμήν. Hactenus DECIMA Epiſtola noſtra, ſiue ad Timotheum Secunda. VNDECIMA, AD PHILIPPENSES data eſt, quorum Ciuitas à Philippo Macedonum Rege, Conditore ſuo, nomen accepit. Macedones verò eſſe, & ex ea Prouincia primos Apoſtoli Pauli miniſterio fuiſſe vocatos, & conuerſos ad Fidem Chriſti, idque non ſine manifeſta ſignificatione
Act. 16. v. 10. voluntatis diuinæ, docet Actorum Apoſtolicorum liber, capite decimo ſexto. Cùm ergo Paulus Romam profectus, ibidem, vt iamiam ex Timotheana ſecunda didicimus, eſſet in Vinculis; ea re audita Philippenſes, quo in Apoſtolum ſuum erant affectũ, per Epaphroditum, ad eum ſubſidium pecuniarium mittunt, quo ſe ſuſtentet; ſicut ante fecerant Theſſalonicæ agenti: quod vtrumque Paulus ipſe ſub finem Epiſtolæ diligenter commemoro. Itaque ad eos è vinculis (quorum diſertè ac præclarè primo capite memini) poſt PRIMAM DEFENSIONEM meam, ſecundo quo Romam veneram Anno, per eundem Epaphroditum hanc Epiſtolam miſi, quæ multam omnino laudem & commendationem Philippenſium contineret. Certè eſſe ſcriptam poſt ſecundam noſtram Timotheanam, ex ſe-
Philip. 2. v. 19. » cundo capite patet, vbi Timotheum meum eſſe ſignificans, dixi: Spero
» autem in Domino Ieſu, me Timotheũ citò miſſurum ad vos. Et quoniam ipſa è vinculis monita, Apoſtolica Monita ſunt ad retinendam Fidem, Romana noſtra Præcepta atque Mandata ad Philippenſes, ordine ſolito colligamus atque colligemus, VINCVLAQVE appel-

lemus. VINCVLVM APOSTOLICÆ FIDEI PRIMVM; ECCLESIA- « PHILIP. I.
STICA HIERARCHIA: Paulus & Timotheus ſerui Ieſu Chriſti, O- « v.1.
mnibus Sanctis in Chriſto Ieſu qui ſunt Philippis, cum Epiſcopis & «
Diaconis: Παῦλος καὶ Τιμόθεος δοῦλοι Ἰησοῦ Χριστοῦ, πᾶσι τοῖς Ἁγίοις ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ, τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπποις σὺν Ἐπισκόποις, καὶ Διακόνοις. Chryſoſtomus &
Theophylactus, necnon Oecumenius, vt ex eius Commentario ap-
paret, (licèt Interpres eius, in morem Vulgatæ Editionis Latinæ, CVM
EPISCOPIS verterit) Συνεπισκόποις, id eſt, COEPISCOPIS, vno verbo
Græco legunt; quod nunc vulgò in duo diſtinguitur, Σὺν Ἐπισκόποις,
id eſt, CVM EPISCOPIS. vt ſenſus ſit; Paulum & Timotheum, tan-
quam Epiſcopos, OMNIBVS SANCTIS COEPISCOPIS ET DIACONIS
Philippenſium ſcribere: quo modo Petrus è diuerſo Presbyteros
compellans, capite quinto Epiſtolæ ſuæ Prioris, ſe eorum Compre- 1. Pet. 5. v. 1.
ſbyterum vocat ſeu Conſeniorem, vt Vulgata Verſio habet; quo
loco Συμπρεσβύτερος Græcè eſt. Ex horum igitur ſententia auctorum,
AD CLERVM duntaxat, & non etiam AD POPVLVM PHILIPPENSEM,
ſcribitur: ſiue non ad omnes Fideles qui Philippis erant, ſed ad ſolos in
Eccleſiaſtico munere conſtitutos, Epiſcopos ſcilicet congregatos, &
Diaconos, quos iidem generali nomine CLERICOS appellant. Id au-
tem factum propterea exiſtimant, quòd non Vniuerſa Philippen-
ſium Eccleſia, ſed Clerus eorum Litteras & munera ad Paulum per
Epaphroditum Epiſcopum ſuum miſiſſet. Et certè præter Apoſto-
licum Decorum eſſet, ſalutare primò Populum, ac deinde Clerum;
quandoquidem & Publicę Honeſtatis ratio, & rectus ordo poſtulat, vt
primùm Epiſcopi & Diaconi nominentur, deinde Fideliũ Multitudo.
VINCVLVM SECVNDVM; GRATIÆ FRVCTVM TOLLERE, QVI BONA
OPERA TOLLVNT; CVM BONVM OPVS ET SANCTA CONVERSATIO AB
INITIO VSQVE AD FINEM SIT A DEO, IN NOBIS OPERANTE: Cõfidens « v. 6.
hoc ipſum, quia qui COEPIT in vobis OPVS BONVM, PERFICIET «
vſque in Diem Chriſti Ieſu: ſicut eſt mihi iuſtum hoc ſentire pro «
omnibus vobis, eo quòd habeam vos IN CORDE ET IN VINCV- «
LIS meis, & in DEFENSIONE & Confirmatione EVANGELII, SOCIOS «
GAVDII (Græcè, GRATIÆ, vt Vulgati noſtri Interpretis Græcus «
Codex, Χαρᾶς, non Χάριτος, habuiſſe putandus ſit) MEI omnes vos eſſe: «
Πεποιθὼς αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ὁ ΕΝΑΡΞΑΜΕΝΟΣ ἐν ὑμῖν ΕΡΓΟΝ ΑΓΑΘΟΝ, ΕΠΙΤΕ- «
ΛΕΣΕΙ ἄχρις Ἡμέρας Ἰησοῦ Χριστοῦ· Καθώς ἐστι δίκαιον ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν, ὑπὲρ πάν-
των ὑμῶν, διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς, ἔν τε τοῖς Δεσμοῖς μου, καὶ τῇ ΑΠΟ-
ΛΟΓΙΑ, καὶ Βεβαιώσει τοῦ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ, συγκοινωνούς μου τῆς χάριτος πάντας ὑμᾶς
ὄντας. Vtitur hoc Apoſtolico meo loco Auguſtinus, libro de Corre-
ptione & Gratia; & libro ſecundo Contra Litteras Pelagianorum.
quem ſequuti Concilij Tridentini Patres, Seſſione ſexta, capite de-
cimo tertio; Deus enim (inquiunt) niſi ipſi homines, illius Gratiæ «
defuerint, ſicut COEPIT Opus Bonum, ita Perficiet, operans Velle «
& Perficere. Vbi cùm addunt, NISI IPSI ILLIVS GRATIÆ DE- «
FVERINT; non negant quin hoc ipſum ſit Gratiæ Dei, quòd quis
eius Gratiæ non deſit; immo hoc ſignificatum voluerunt, per hoc

PHILIP.I. quòd ſubiungunt, OPERANS VELLE ET PERFICERE: ſed eâ particula interpoſita contra falſum intellectum Hæreticorum, declarare voluerunt, Deum non in omnibus in quibus Cœperit Bonum Opus, etiam Perficere; nimirum in illis qui Gratiæ Dei ſemel acceptæ deſunt: tametſi & illud ipſum, non deeſſe Gratiæ Dei, proculdubio eiuſdem Gratiæ beneficium ſit, vtpote pertinens ad ipſius Perſeuerantiæ Donum. Itaque Bona Opera, vel (vt Chryſoſtomo, Oecumenio, Theophylacto, placet,) Eleemoſynæ Opus, ſequentibus verbis à me FRVCTVS IVSTITIÆ, Καρποὶ Δικαιοσύνης, dicuntur: FRVCTVS quidem, quia delectationem pariter ſalutemque operantibus adferant; IVSTITIÆ verò, tanquam arboris à qua procedunt. Vnde
Matt.6.v.1. in Euangelio ſecundùm Matthæum, capite ſexto, Eleemoſyna IVSTITIA vocatur. Ex quo fit, vt facilè intelligatur, me FRVCTVM IVSTITIÆ appellaſſe Actualem Iuſtitiam, quæ in Bonis Operibus conſiſtit,
v.11. » cū dixi: REPLETI FRVCTV IVSTITIÆ PER IESVM CHRISTVM, IN GLO-
» RIAM ET LAVDEM DEI. VINCVLVM TERTIVM; NEC VERBI NEC SA-
v.18. » CRAMENTORVM VIM PENDERE A MALITIA MINISTRI: Quid enim?
» dum OMNI MODO, ſiue PER OCCASIONEM ſiue PER VERITATEM
» Chriſtus annuncietur, ET IN HOC GAVDEO, SED ET GAVDEBO: Τί γάρ; πλὴν παντὶ τρόπῳ, εἴτε ΠΡΟΦΑΣΕΙ, εἴτε ΑΛΗΘΕΙΑ, Χριστὸς καταγγέλλεται· καὶ ἐν τούτῳ χαίρω, ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι. Pulcrè docet Auguſtinus duobus præcipuè locis, nempe vigeſimo ſecundo contra Fauſtum, & libro ſecundo contra Epiſtolam Parmeniani, adducta etiam ſimilitudine de Coniugio; ex quo ſequitur Proles, quocumque animo atque intentione Coniuges ſibi miſceantur. Item de Agricultura; cuius fructum, Agricolarum malitia non impedit. Ex quibus videre eſt, quàm falſum ſit quod in ſuis Prolegomenis ſcripſit Ioannes Brentius, eum qui Spiritu Chriſti caret, cum fructu Verbum Dei prædicare non poſſe. Quod ſi ita foret, non Chriſtus Iudam cum cæteris Apoſtolis ad prædicandum miſiſſet; nec Paulus alibi diceret:
1. Cor.9. » Ne fortè cùm aliis prædicauero, ipſe reprobus efficiar; primæ Co-
v.vlt. » rinthiorum nono. VINCVLVM QVARTVM; DE BONO MORTIS:
Philipp.1. » Mihi enim Viuere Chriſtus eſt; & MORI, LVCRVM: Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν, Χρι-
v.21. » στός, καὶ τὸ ἀποθανεῖν, κέρδος. Rationem reddit, libro quem DE BONO MORTIS inſcripſit, Ambroſius; Quia generaliter Mors omnibus Iuſtis eſt Tranſitus ad Vitam, licèt eam non ſtatim omnes conſequantur, vt qui purgandum aliquid ſecum auferunt. quod in ETHICO ſiue MORALI DIGRESSIONE ſui Commentarij, in hunc locum diſertè tradit Chryſoſtomus: affirmans, inter alia ab Apoſtolis ſan-
» citum eſſe, vt in Celebratione Myſteriorum, Memoria Defuncto-
» rum fiat. Non fruſtra hæc (inquit) AB APOSTOLIS ſunt legibus
» conſtituta; VT IN VENERANDIS, inquam, ATQVE HORRIFICIS
» MYSTERIIS MEMORIA EORVM FIAT, QVI DECESSERVNT. Noue-
» rant hinc multum ad illos lucri accedere, multum vtilitatis. Eo
» ENIM TEMPORE, QVO VNIVERSVS POPVLVS STAT MANIBVS
» PASSIS, AC COETVS SACERDOTALIS, ET ILLVD HORROREM VE-

NERATIONIS PLENVM INCVTIENS SACRIFICIVM; QVOMODO «PHILIP.I.
DEVM NON PLACABIMVS PRO ISTIS ORANTES? Atque id qui- «
dem, DE IIS QVI IN FIDE DECESSERVNT. CATECHVMENI verò «
neque hac dignantur conſolatione; ſed omni auxilio ſunt deſtituti, «
VNO quodam excepto. Quale verò hoc? LICET PAVPERIBVS PRO «
IPSIS DARE, ATQVE HINC ALIQVID PERCIPIVNT REFRIGERA- «
TIONIS. Vult enim Deus nos nobis mutuum auxilium adferamus. «
ECQVID ENIM ALIVD CAVSÆ SIT, QVAMOBREM RRO PACE «
ET BONO MVNDI STATV PRECARI IVSSERIT? QVAMOBREM «
PRO OMNIBVS HOMINIBVS? Οὐκ εἰκῇ ταῦτα ἐνομοθετήθη ΥΠΟ ΤΩΝ «
ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ, ΤΟ, ΕΠΙ ΤΩΝ ΦΡΙΚΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ ΜΝΗΜΗΝ
ΓΙΝΕΣΘΑΙ ΤΩΝ ΑΠΕΛΘΟΝΤΩΝ. ἴσασιν αὐτοῖς πολὺ κέρδος γινόμενον, πολλὴν
τὴν ὠφέλειαν. ΟΤΑΝ ΓΑΡ ΕΙΣΤΗΚΕΙ ΛΑΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΟΣ, ΧΕΙΡΑΣ
ΑΝΑΤΕΙΝΟΝΤΕΣ, ΠΛΗΡΩΜΑ ΙΕΡΑΤΙΚΟΝ, ΚΑΙ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ Η ΦΡΙ-
ΚΤΗ ΘΥΣΙΑ, ΠΩΣ ΟΥ ΔΥΣΩΠΗΣΟΜΕΝ ΥΠΕΡ ΤΟΥΤΩΝ, ΤΟΝ
ΘΕΟΝ ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΕΣ; ἀλλὰ τοῦτο μὲν ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΠΙΣΤΕΙ ΠΑ-
ΡΕΛΘΟΝΤΩΝ. οἱ δὲ ΚΑΤΗΧΟΥΜΕΝΟΙ, οὐδὲ ταύτης ἀξιοῦνται τῆς παραμυ-
θίας, ἀλλ᾽ ἀπεστέρηνται πάσης τοιαύτης βοηθείας, πλὴν ΜΙΑΣ τινός. ποίας δὴ ταύ-
της; ΕΝΕΣΤΙ ΠΕΝΗΣΙΝ ΥΠΕΡ ΑΥΤΩΝ ΔΙΔΟΝΑΙ, ΚΑΙ ΠΟΙΕΙ ΤΙΝΑ
ΑΥΤΟΙΣ ΠΑΡΑΨΥΧΗΝ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑ. καὶ γὰρ παρ᾽ ἀλλήλων ἡμᾶς ὠφελεῖσθαι
βούλεται ὁ θεός. ΔΙΑ ΤΙ ΓΑΡ ΥΠΕΡ ΕΙΡΗΝΗΣ, ΚΑΙ ΕΥΣΤΑΘΕΙΑΣ ΤΟΥ
ΚΟΣΜΟΥ ΕΚΕΛΕΥΣΕΝ ΕΥΧΕΣΘΑΙ; ΔΙΑ ΤΙ ΥΠΕΡ ΠΑΝΤΩΝ ΑΝΘΡΩ-
ΠΩΝ, VINCVLVM QVINTVM; ANIMAS SANCTORVM EX HAC VITA
SINE PECCATO MIGRANTIVM, STATIM POST MORTEM ESSE CVM
CHRISTO: ET, SICVT APOCALYPSIS VIGESIMO DICITVR, REGNARE Apoc.20.v.4.
CVM CHRISTO: QVOD OBSERVANDVM IN PRIMIS CONTRA ANA-
BAPTISTARVM ERROREM, QVI ANIMAS VSQVE AD RESVRRECTIO-
NEM CORPORVM DICVNT SOPORE QVODAM PRESSAS, NEC IN
BONIS ESSE, NEC IN MALIS: Deſiderium habens DISSOLVI, & ESSE « Philipp.1.
CVM CHRISTO: multo magis melius: Τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ΑΝΑ- « v.23.
ΛΥΣΑΙ, καὶ ΣΥΝ ΧΡΙΣΤΩ ΕΙΝΑΙ. πολλῷ γὰρ μᾶλλον κρεῖσσον. Quis enim «
non cernat rectè ac ſolidè ex his Apoſtolicis meis verbis probari,
Animas Sanctorum, ante Generalem Reſurrectionem Beata Dei Vi-
ſione frui; quemadmodum tam Græci quàm Latini Patres Inter-
pretati ſunt? Quod notandum propter alia quædam apud Græcos
Auctores loca, quæ Lectori parum attento, diuerſum ſonare vi-
deantur. VINCVLVM SEXTVM; DE SCHISMATE FVGIENDO, ET
SARCIENDA CONCORDIA: Si qua ergo CONSOLATIO (EXHORTATIO, « PHILIP.II.
legit Ambroſianus; quod vtrumque vox Græca, Παράκλησις, ſonat) v.1.
IN CHRISTO, ſi quod SOLATIVM CHARITATIS, ſi qua SOCIETAS «
(Græcè, COMMVNIO, Κοινωνία, pro qua PARTICIPATIO in Ambro-
ſiano eſt) SPIRITVS; ſi qua VISCERA MISERATIONIS: (Græcè, VISCE- «
RA AC MISERATIONES, σπλάγχνα καὶ οἰκτιρμοί. quod & multi Latini
Codices Manuſcripti, præter Ambroſianum, retinent) Implete GAV- «
DIVM MEVM, vt IDEM ſapiatis, EAMDEM Charitatem habentes, «
VNANIMES, ID IPSVM SENTIENTES: nihil PER CONTENTIONEM «
(apud Ambroſianum, IRRITATIONES; & vox eadem Græca eſt ἐρι-

PHILIP. II. θείαν, quam noſter Interpres, ſecundæ Corinthiorum duodecimo,
» DISSENSIONES;& Galatarum quinto, RIXAS vertit) neque per Ina-
» nem Gloriam, ſed IN HVMILITATE SVPERIORES SIBI INVI-
» CEM ARBITRANTES: Non quæ ſua ſunt ſinguli CONSIDERANTES,
» ſed ea quæ aliorum. Hoc enim ſentite in vobis quod & in Chriſto
» Ieſu: Εἴ τις οὖν Παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἴ τι Παραμύθιον Ἀγάπης, εἴ τις Κοινωνία Πνεύματος, εἴ τινα Σπλάγχνα, καὶ Οἰκτιρμοί· Πληρώσατέ ΜΟΥ ΤΗΝ ΧΑΡΑΝ, ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, ΣΥΜΨΥΧΟΙ, ΤΟ ΕΝ φρονοῦντες, Μηδὲν κατὰ ἐριθείαν, ἢ κενοδοξίαν, ἀλλὰ ΤΗ ΤΑΠΕΙΝΟΦΡΟΣΥΝΗ, ΑΛΛΗΛΟΥΣ ΗΓΟΥΜΕΝΟΙ ΥΠΕΡΕΧΟΝΤΑΣ ΕΑΥΤΩΝ· Μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος ΣΚΟΠΕΙΤΕ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑτέρων ἕκαστος· Τοῦτο γὰρ φρονείσθω ἐν ὑμῖν, ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Locus egregiè exhortatorius ab Exemplo Chriſti, DE HVMILITATE ERGA OMNES SERVANDA, DEQVE SALVTE PROXIMORVM ANTEPONENDA PRIVATIS COMMODIS. Vtrumque enim Chriſtus, inter cætera, ſingulari quodam exemplo, ac modo quodam excellentiſſimo, præſtitit, qui in Filium Dei competere poterat. VINCVLVM SEPTIMVM; DE NOMINE IESV, ET IGNE
V. 10. » PVRGATORIO: VT IN NOMINE IESV OMNE GENV
» FLECTATVR, CÆLESTIVM, TERRESTRIVM ET INFERNORVM: Ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ, Ἐπουρανίων, καὶ Ἐπιγείων, καὶ Καταχθονίων. DE AMORE NOMINIS IESV Auguſtinus, Enarratione Pſal-
Pſ. 103. v. 15. » mi centeſimi tertij, ad illud; Vt exhilaretur facies eius in oleo: Quo-
» niam (inquit) EXCELLENTISSIMA IN CHRISTO GRATIA APPA-
» RVIT; TOTVS ORBIS EVM DILIGIT; Qui cùm contemptus hîc eſſet,
» ADORATVR MODO AB OMNI GENTE, quoniam ipſius eſt REGNVM,
» & ipſe dominabitur GENTIVM. TANTA EST ENIM EIVS GRATIA
» VT MVLTI QVI IN EVM NON CREDVNT, LAVDENT EVM: ET
» PROPTEREA DICANT NOLLE IN EVM CREDERE: QVIA NEMO
» POTEST IMPLERE QVÆ IVBET. Amatur tamen ab omnibus, PRÆ-
» DICATVR ab omnibus, QVIA EXCELLENTER VNCTVS. Ex quo quidem Auguſtini præconio, pudeat (ſi quis eſſe poſſit Hæreſi pudor) pudeat, inquam, cum Ethnicis ſentire Sectarios, qui neminem poſſe implere quæ iubet, dicere non erubeſcunt. De Igne autem Purgatorio Innocentius Tertius, Sermone primo De Omnibus Sanctis, & alij complures, intelligunt hunc locum, cùm putant, Per INFERNOS, ſiue, vt Græcè eſt, SVBTERRANEOS, καταχθονίους, ſignificari Animas quæ in Infernis Locis purgantur, quas vtique conſtat, in nomine Ieſu, cum omni humilitate genu flectere. Probabilem hunc
Apocal. 5. v. 13. » commentarium faciunt ex illo quinti Apocalypſeos: Et omnem
» creaturam, quæ in Cœlo eſt, & Super terram, & SVB TERRA,
» omnes audiui dicentes; Sedenti in Throno & Agno, Benedictio, Ho-
» nor & Gloria. & quæ ſequuntur. Nec enim alij ſub terra videntur eſſe qui benedicant & glorificent Deum & Agnum, quàm Animæ Purgatoriis Pœnis detentæ. Nam Dæmones tantum abeſt vt benedicant, quinimmo maledicunt; vt glorificent, quinetiam blaſphemant. Cæteri verò Damnati, aut blaſphemant, aut certè non diligunt Deum, vt glorificare & benedicere poſſint, cùm ſint à Deo

aUerſi. Quanti verò hæc Interpretum Sententia ponderis ſit ad probandam, aut ſaltem declarandam atque confirmandam Antiquam Fidem, vel ſola illa frigida titubantis Bezæ reſponſio in Commentario inſtar omnium Confeſſionum eſt (TACITVRNITAS enim IMITATVR CONFESSIONEM:) PVRGATORIVM AVTEM IGNEM, (inquit) QVI EX HOC LOCO CONSTRVVNT, MIRVM QVOD ITER SVIS PANDANT IN COELVM. Sua ergo Confeſſione induatur, ac iuguletur neceſſe eſt, vtpote ſi non vltro profitentis, at ſubindicantis ſe non itineris errore, ſed moleſtiâ ab aliorum ſententia deflectere. VINCVLVM OCTAVVM; INANEM SALVTIS CERTITVDINEM, ET SECVRITATEM, QVA PERNICIOSE BLANDIVNTVR SIBI HÆRETICI, CVM APOSTOLICA DOCTRINA COHÆRERE NON POSSE, ET QVOD OPERA QVÆ PER GRATIAM DEI FIDELES EXERCENT, AD IPSAM SALVTEM PROMERENDAM VALEANT: Cum metu & tremore Salutem veſtram operamini: Μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν Σωτηρίαν κατεργάζεσθε. Alluſio eſt, vt Interpretes agnoſcunt, ad ſecundi Pſalmi Regij Paræneticum illum Regium Verſiculum ad Reges; Seruite Domino in Timore, & exſultate ei cum Tremore. De quo in ECCLESIA MILITANTE, ſiue Libro DE IVVANDA ECCLESIA, tam multa ſuperiùs dicta ſunt. Vbi autem, iuxta tam Propheticam quàm Apoſtolicam Scripturam Timor & Tremor exigitur; quæ Otioſa Nouatorum Securitas eſſe poteſt? Leo ille, & Nomine & Gloria, & Pontificatu, Magnus, immo Maximus, Sermone octauo De Epiphania Domini: Dicente Diſcipulis Domino, Sine me nihil poteſtis facere; dubium non eſt hominem bona agentem, à Deo habere, & EFFECTVM OPERIS ET INITIVM VOLVNTATIS. Vnde APOSTOLVS COPIOSISSIMVS FIDELIVM COHORTATOR; Cum Timore, inquit, & Tremore, veſtram ſalutem operamini. Deus eſt enim qui operatur in vobis & Velle & Operari pro voluntate. ET HÆC SANCTIS, CAVSA EST TREMENDI ATQVE METVENDI, NE IPSIS OPERIBVS PIETATIS ELATI DESERANTVR OPE GRATIÆ, ET REMANEANT IN INFIRMITATE NATVRÆ. Hæc Apoſtolicè de noſtris Apoſtolicis in Apoſtolica Sede Apoſtolicus Vir Leo. VINCVLVM NONVM; QVOD VERA SANCTITAS RECTE NVMERETVR INTER NOTAS ECCLESIÆ, NIMIRVM QVATENVS PER BONA ET SANCTA OPERA, QVASI SPLENDORE AC LVMINE SVO FORAS SE PRODIT, ET OCVLIS HOMINVM, ETIAM INFIDELIVM, CONSPICIENDAM PRÆBET, VT VEL INVITI DICERE COGANTVR, QVOD VERE DEVS EST IN NOBIS, VTI PRIMÆ CORINTHIORVM DECIMO QVARTO SCRIPTVM EST: Omnia autem facite SINE MVRMVRATIONIBVS ET HÆSITATIONIBVS: vt ſitis ſine querela, & SIMPLICES, Filij Dei, ſine reprehenſione IN MEDIO NATIONIS PRAVÆ ET PERVERSÆ: (Græcè, IN MEDIO GENERATIONIS INCVRVÆ vel TORTVOSÆ, vt Auguſtinus legit in Pſalmum centeſimum quadrageſimum ſextum, ac paſſim, & PERVERSÆ ſiue DISTORTÆ,) INTER QVOS LVCETIS (pro LVCETIS, verti etiam poteſt LVCETE, quomodo Cyprianus legit in Epiſtola ad Rogatianum Preſbyte-

PHILIP. II. — v. 12. — Pſ. 2. v. 11. — Ioan. 15. v. 5. — 1. Cor. 14. v. 25. — Philipp. 2. v. 14.

PHILIPP. II. rum, necnon Pelagius in ſuo Commentario, & Theophylactus pro-
» fitetur, Imperatiuum ſibi magis placere) VT LVMINARIA IN MVN-
» DO, VERBVM VITÆ CONTINENTES: Πάντα ποιεῖτε χωρὶς ΓΟΓΓΥΣΜΩΝ,
ΚΑΙ ΔΙΑΛΟΓΙΣΜΩΝ· Ἵνα γένησθε ἄμεμπτοι, καὶ ἀκέραιοι, τέκνα Θεοῦ ἀμώ-
μητα, ΕΝ ΜΕΣΩ ΓΕΝΕΑΣ ΣΚΟΛΙΑΣ, ΚΑΙ ΔΙΕΣΤΡΑΜΜΕΝΗΣ, ἐν οἷς
φαίνεσθε, ΩΣ ΦΩΣΤΗΡΕΣ ΕΝ ΚΟΣΜΩ, ΛΟΓΟΝ ΖΩΗΣ ΕΠΕΧΟΝΤΕΣ.
Expreſſum atque imitatum ex Verbis Domini, quæ relata in Mat-
Matt. 5. v. 17. » thæi Euangelium ſunt: Sic luceat Lux veſtra coram hominibus, vt
» videant Opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum qui in Cæ-
» lis eſt. VINCVLVM DECIMVM; DE LITVRGIA AC SACRO MINI-
Philipp. 2. v. 17. » STERIO SACRIFICII: Sed etſi IMMOLOR ſupra SACRIFICIVM &
» OBSEQVIVM Fidei veſtræ, gaudeo & congratulor omnibus vobis.
» Idipſum autem & vos gaudete & congratulamini mihi: Ἀλλ' εἰ καὶ
ΣΠΕΝΔΟΜΑΙ ἐπὶ τῇ ΘΥΣΙΑ καὶ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ τῆς Πίστεως ὑμῶν, χαίρω καὶ
συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ὑμεῖς χαίρετε, καὶ συγχαίρετέ μοι. Græcè
igitur propriè eſt, ſuper SACRIFICIO & LITVRGIA Fidei veſtræ. Ac
Λειτουργία, Miniſterium Sacrum, quale eſt Sacrificantis, à Latinis Pa-
tribus non infrequenter OBSEQVIVM dicitur. Vnde illud in Ordine
» Apoſtolico Miſſæ, ſiue Incruenti Sacrificij Chriſtianorum: Placeat
» tibi Sancta Trinitas OBSEQVIVM ſeruitutis meæ. Verùm non re-
cordaris, DOCTISSIME REX, hunc locum, atque huius loci Sacri-
ficalia Verba, cum Sacrificali Alluſione ad Myſticum Agendi Apo-
ſtolicum Ordinem, in Tractatu noſtro DE SACRIFICIO, id eſt, Pri-
ma Parte Quæſtionum Controuerſarum, abunde ſupra à nobis ex-
PHILIPP. III. plicata fuiſſe? VINCVLVM VNDECIMVM; IVDAIZARE QVI SCHI-
SMATIZANT, VT SCHISMATIZASSE QVI IVDAIZABANT; ET AB
APOSTOLO SCHISMATICOS, ET CANES, ET MALOS OPERARIOS, ET
CONCISIONEM QVÆ TEMERE ET CVM DESTRVCTIONE REI FIT;
NON CIRCVMCISIONEM QVÆ ANTE ET AD REM PVRGANDAM ET
v. 1. » EXPOLIENDAM, EX APOSTOLICO ZELO, DICTOS ESSE: De cætero,
» Fratres MEI, gaudete in Domino Eadem vobis Scribere mihi quidem
» non pigrum, vobis autem neceſſarium (Græcè, Ἀσφαλές, id eſt, Tu-
» tum, ſiue Securum.) VIDETE CANES, VIDETE MALOS OPERARIOS,
» VIDETE CONCISIONEM. Nos enim ſumus CIRCVMCISIO, qui SPI-
» RITV SERVIMVS Deo, & gloriamur in Chriſto Ieſu, & non in Car-
» ne fiduciam habentes: Τὸ λοιπὸν, Ἀδελφοί ΜΟΥ, χαίρετε ἐν Κυρίῳ. τὰ αὐ-
τὰ γράφειν ὑμῖν, ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρὸν, ὑμῖν δὲ ΑΣΦΑΛΕΣ. ΒΛΕΠΕΤΕ τοὺς ΚΥ-
ΝΑΣ, ΒΛΕΠΕΤΕ τοὺς ΚΑΚΟΥΣ ΕΡΓΑΤΑΣ, ΒΛΕΠΕΤΕ τὴν ΚΑΤΑΤΟΜΗΝ.
Ἡμεῖς γάρ ἐσμεν ἡ ΠΕΡΙΤΟΜΗ, οἱ ΠΝΕΥΜΑΤΙ Θεῷ ΛΑΤΡΕΥΟΝΤΕΣ, καὶ
καυχώμενοι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ οὐκ ἐν Σαρκὶ πεποιθότες. Ac certè Iudæi
vocabantur CIRCVMCISIO, quemadmodum ex ſecundo capite Epi-
ſtolæ noſtræ ad Romanos aliiſque locis patet; atque eo nomine ipſi
gloriabantur. Verùm haud ſum dignatus eos hoc loco nomine
Circumciſionis, tanquam ob Schiſma ea appellatione indignos, ſed
per contemptum, quadam cum Paronomaſia, CONCISIONEM voco.
Circumciditur enim id à quo ſuperfluum aliquid reſecatur: Con-
ciditur autem quod in partes minutas ſcinditur. Erant igitur Iudai-
zantes

zantes illi Concisio, & non Circumciſio : hoc eſt, Conciſi & non PHILIP.III.
Circumciſi ; quia ſeorſum Circumciſionis Neceſſitatem prædicantes, Crucem Chriſti euacuabant, & per hoc, non ad ſalutem ſed ad perniciem, eis ſua Circumciſio, velut Conciſio quædam erat: de quibus infra dicitur; Quorum finis interitus. Ex hoc v.19.
igitur Apoſtolico loco Catholicis in Vnitate permanentibus licet de Separatis dicere: Videte MALOS OPERARIOS (qui Fidem, non VITAM FIDEI, vt Secundo Libro loquutus eſt FRATER, ET COOPERATOR, ET Philipp.2.
COMMILITO MEVS, VESTER AVTEM APOSTOLVS, ET MINISTER v.25.
NECESSITATIS MEÆ, GREGORIVS; id eſt, non Mores ſed Regulam Fidei, quæ, vti diximus, Irreformabilis eſt, Reformare ſe iactitant) videte CONCISIONEM: nos enim ſumus CIRCVMCISIO, qui in Vno Spiritu ſeruimus Deo. VINCVLVM DVODECIMVM; SECVNDVM APOSTOLVM DVPLICEM ESSE IVSTITIAM; ALTERAM NOSTRAM, QVÆ EST EX LEGE; ALTERAM DEI, QVÆ EX FIDE: NOSTRAM, INQVAM, NON QVÆ IN NOBIS EST, SED QVÆ A NOBIS, SICVT ET DEI IVSTITIAM, QVÆ A DEO EST, NON QVÆ IN DEO, ET QVA DEVS IPSE IVSTVS EST: QVAM DISTINCTIONEM DVM ADVERSARII INTELLIGERE NOLVNT, IN ABSVRDISSIMOS ERRORES PROLABVNTVR: Vt Chriſtum lucrifaciam, & inueniar in illo, non habens MEAM v.8.
IVSTITIAM quæ EX LEGE eſt, ſed illam, quæ EX FIDE eſt, Chriſti Ieſu, quæ EX DEO eſt IVSTITIA IN FIDE: ἵνα Χριστὸν κερδήσω, καὶ εὑρεθῶ ἐν αὐτῷ, μὴ ἔχων ΕΜΗΝ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ, τὴν ΕΚ ΝΟΜΟΥ, ἀλλὰ τὴν ΔΙΑ ΠΙΣΤΕΩΣ Χριστοῦ, τὴν ΕΚ ΘΕΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΝ, ΕΠΙ ΤΗ ΠΙΣΤΕΙ. Ergo hîc ſumitur Fides, quatenus opponitur Legi, non quatenus opponitur Charitati: ita vt Iuſtitia, quæ ex Deo eſt, ſit IN FIDE, vel, (vt etiam verti poteſt,) SVPER FIDEM: quatenus Fides Gratiam Euangelicam ſonat, non quatenus Fides ſignificat ſolum aſſenſum credendorum. Conferendus hic locus eſt cum nono decimoque capite Romanorum, vbi ſimiliter & eodem ſenſu DE DVPLICI IVSTITIA à me diſputatum fuit. VINCVLVM DECIMVM TERTIVM; TRIA ILLA VERBA, (SI QVO MODO,) QVÆ VELVT DVBITANTIS SVNT, NON SOLVM INSINVARE DIFFICVLTATEM PERVENIENDI AD BEATITVDINEM, SECVNDVM ILLVD PETRI; IVSTVS VIX SALVABITVR; VERVM ETIAM SECVRI- 1.Petri 4.v.18.
TATEM ET CERTITVDINEM CONSEQVENDÆ SALVTIS EXCLVDERE: SI QVO MODO occurram ad RESVRRECTIONEM quæ eſt ex Mortuis: v.11.
Εἴπως καταντήσω εἰς τὴν ΕΞΑΝΑΣΤΑΣΙΝ τῶν Νεκρῶν. Annotát poſt Chryſoſtomum Theophylactus & Oecumenius, adducentes ad id confirmandum, duo noſtra illa loca ex nono & decimo Corinthiorum Prioris: Qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat; &: Caſtigo corpus meum, & in 1.Cor.10.v.12.
ſeruitutem redigo, ne cùm aliis prædicauerim, ipſe reprobus efficiar. 9.v.27.
Hęc oſtendunt, Apoſtolum, quando ea ſcripſit, nondum ſuę ſalutis reuelationem diuinitus habuiſſe. Quòd ſi Paulus poſt tot Labores, Chriſti nomine ſuſceptos, & poſt tanta Diuini erga ſe Amoris indicia, nondum ſecurus erat; falluntur ergo, immò ſeipſos fallunt miſerrimè quotquot hodie certam ſibi ipſis ſalutem, velut ex verbo Dei promittunt. Obſeruat Theophylactus hoc loco non eſſe, Ἀνάστασιν, quo no-

PHILIPP. III. mine ſolet in Scripturis RESVRRECTIO ſignificari; ſed Ἐξανάστασιν, id eſt, EXSVRRECTIONEM: qua nimirum ita quippiam reſurgit, vt in altum feratur. Hac igitur voce putat propriè ſignificatam eſſe Reſurrectionem Iuſtorum, qui quidem cùm reſurgent, cæteris in terra manentibus, momento in aëra ad Dominum leuabuntur. Quæ obſeruatio adeo Theophylacto placuit, vt & in ſextum Ioannis, & in decimum Hebræorum idem doceret. VINCVLVM DECIMVM QVARTVM; DE

v.15. » PERFECTIONE VITÆ SPIRITVALIS: Quicumque ergo PERFECTI

» SVMVS, hoc ſentiamus: Ὅσοι οὖν τέλειοι, τοῦτο φρονῶμεν. Nemo tamen viator tam perfectus eſt, quin ad maiorem perfectionem etiam in hac vita conſequendam, ſemper anniti debeat, vt docet Auguſtinus Sermone decimo quinto de verbis Apoſtoli, libro ſecundo de peccatorum meritis, libro tertio contra duas Epiſtolas Pelagij, DE PERFECTIONE IVSTITIÆ, De gratia & libero arbitrio, Tractatu nonageſimo octauo in Ioannem, & in Enarrationem Pſalmi octuageſimi noni. VINCVLVM DECIMVM QVINTVM; DE REGVLA ET CONSENSV IN DO-

v.16. » CTRINA FIDEI: Verumtamen ad quod peruenimus, vt idem ſapia-

» mus, in eadem permaneamus REGVLA: Πλὴν, εἰς ὃ ἐφθάσαμεν, τῷ αὐτῷ στοι-

» χεῖν KANONI, τὸ αὐτὸ φρονεῖν. Patet ex Galatarũ vltimo; vbi de Fide loquẽs,

Gal. vlt. v.16. » REGVLAM nominaui: Quicumque hanc REGVLAM ſequuti fuerint.

Philipp. 3. v.18. » VINCVLVM DECIMVM SEXTVM; DE AVSTERITATE VITÆ: Multi

» enim ambulant, quos ſæpe dicebam vobis (nunc autem & flens dico,)

» INIMICOS CRVCIS CHRISTI: quorum finis interitus: quorum Deus

» venter eſt; & gloria in confuſione ipſorum, qui terrena ſapiunt. No-

» ſtra autem CONVERSATIO in cælis eſt: Πολλοὶ γὰρ περιπατοῦσιν, οὓς πολλάκις ἔλεγον ὑμῖν (νῦν δὲ καὶ κλαίων λέγω) τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, ὧν τὸ τέλος ἀπώλεια, ὧν ὁ θεὸς ἡ κοιλία, καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες. Ἡμῶν δὲ τὸ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει. Græci INIMICOS CRVCIS CHRISTI interpretantur eos qui voluptates & luxum huius vitæ ſectantes, Crucem Chriſti videntur odiſſe, vtpote quæ non ad delicias, ſed ad labores & auſteritatem vitæ nos inuitet. In huius autem loci explanatione diligenter notandum eſt, Ambroſianum non legere, IN CONFVSIONE IPSORVM, ſed IN PVDENDIS IPSORVM: quam lectionem etiam apud verum Ambroſium reperias, libro primo de Cain & Abel, & apud Auguſtinum, Sermone decimo quinto de Verbis Apoſtoli, & Fragmẽto vltimo. Referunt verò ad Circumciſionem in qua maximè gloriabantur Iudæi; quaſi hæc ipſa ſit mea mens, Turpe eſſe gloriari in membro quod pudendum eſt & abſcondendum: iactant enim Iudaizantes, huius membri Circumciſionem, cùm è diuerſo gloria noſtra ſit in Cruce quam portamus in frontibus. Cuius quidem expoſitionis Theophylactus & Oecumenius, poſt Chryſoſtomum meminerunt. Denique CONVERSATIO, Πολίτευμα eſt; quæ vox Conuerſationem Ciuilem, id eſt, Ciuium inter ſe, ſignificat. Vnde etiam factum, vt Hieronymus in Epitaphio Nepotiani, MVNICIPATVM verterit. Eſt enim Regnum Cælorum Ciuitatis inſtar, cuius municipali iure omnes

PHILIP. IV. » Sancti reguntur. VINCVLVM DECIMVM SEPTIMVM; DE ECCLESIA-

v.7. » STICA PACE AC BONO PACIS: Et pax Dei, quæ exſuperat omnem ſen-

ſum(Græcè, νοῦν, id eſt, Métem, vt legit Ambroſianus, ſiue, Intellectum, « PHILIP. IV.
vt legit Auguſtinus in Enchiridio, & Epiſtolâ centeſimâ vigeſimâ,) « v. 7.
CVSTODIAT (Græcè, φρουρήσει, id eſt, inſtar Valli cuiuſdam aut Præſidij «
atque Caſtelli cuſtodiet, tuebitur ac muniet,) corda veſtra, & intelli- «
gétias veſtras in Chriſto Ieſu: Καὶ ἡ ΕΙΡΗΝΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, ἡ ὑπερέχουσα πάν- «
τα νοῦν, ΦΡΟΥΡΗΣΕΙ τὰς καρδίας ὑμῶν, καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.
Quæ ſit autem ratio conciliandæ atque conſeruandæ Pacis, mox ſequentibus verbis addidi; quæ vim admodum incitatæ Perorationis ad inflammandos animos continent, quibus Rhetorica Chriſtiana mirum in modum effloreſcat, cùm dixi: De cætero, Fratres, quæcumque « v. 8.
ſunt vera, quæcumque pudica, quæcumque iuſta, quæcumque ſancta, «
quæcumque amabilia, quæcumque bonæ famæ, ſi qua virtus, ſi qua «
laus Diſciplinæ; hæc cogitate: quæ & didiciſtis, & accepiſtis, & audiſtis, «
& vidiſtis in me, hæc agite, & Deus Pacis erit vobiſcum. VINCVLVM «
DECIMVM OCTAVVM; POSSE ALIOS, ALIORVM MERITIS APVD DEVM ADIVVARI, DVM PER CHARITATIS OPERA REDDVNT SE EORVM PARTICIPES: IVXTA ILLVD: QVI RECIPIT IVSTVM IN NO- Matth. 10.
MINE IVSTI, MERCEDEM IVSTI ACCIPIET: DENIQVE EX HIS DVOBVS APOSTOLICIS MEIS VERBIS (BENE FECISTIS) MANIFESTE RETVNDI EORVM HÆRESIM, QVI OMNIVM FIDELIVM, ETIAM IVSTIFICATORVM, OPERA, DICVNT ESSE PECCATA: CVM NVMQVAM DE EO QVOD SCIREM ESSE PECCATVM, DICEREM, BENEFECISTIS:
Verumtamen bene feciſtis, communicátes tribulationi meæ: Πλὴν, κα- « v. 14.
λῶς ἐποιήσατε, συγκοινωνήσαντές μου τῇ θλίψει. Senſus enim Chryſoſtomi & aliorum Græcorum is eſt; Quamuis ego nõ egerem, tamen bene vobis conſuluiſtis, mittendo ſubſidium: id enim vobis profuit, quia per hoc participes facti eſtis tribulationis meæ, id eſt, præmij quod mihi repoſitum eſt apud Deum, pro afflictionibus quas patior. VINCVLVM DECIMVM NONVM; POSSE PAPAM, EX IVSTA CAVSA, AB VNA EC-
CLESIA ACCIPERE, IN SVBSIDIVM ALIARVM: Quia & Theſſalonicam « v. 16.
ſemel & bis in vſum mihi miſiſtis: Ὅτι καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ, καὶ ἅπαξ, καὶ δὶς, «
εἰς τὴν χρείαν μοι ἐπέμψατε. Græca ſignificant publicam & honorificam miſſionem. Colligit autem ex hoc loco Diuus Thomas, id quod in
concluſione noſtra poſitum eſt, quod æquè probat alter locus ſecun- « 2. Cor. 11. v. 8.
dæ Corinthiorum vndecimo: Alias Eccleſias exſpoliaui, accipiens ſti- «
pendium ad miniſterium veſtrum. Quæret aliquis, cur ipſi Theſſalo- «
nicenſes non dabant, vtique Philippenſibus opulentiores? Erat enim Theſſalonica Metropolis Macedoniæ. Reſpondet idem Doctor, Paulum ab illis accipere noluiſſe, ſicut nec à Corinthiis: ab iis quidem, propter eorum auaritiam, ne offenderentur; ab illis verò quia erant otio dediti, quibus proinde voluit Apoſtolus laborando manibus, e-
xemplum dare; quemadmodum primæ Theſſalonicenſium ſecundo 1. Theſſ. 2. v. 9.
& quarto, & ſecundæ Theſſalonicenſium tertio ipſe teſtatur. VINCV- & 4. v. 11.
LVM VIGESIMVM; NON ESSE GRATVITVM, SED DEBITVM, ID QVOD 2. Theſſ. 3. v. 8.
DATVR RATIONE MINISTERII SACRI: Habeo autem omnia, & abun- « v. 18.
do: ΑΠΕΧΩ δὲ πάντα, καὶ περισσεύω. Ex eo quòd non dixi; ἔχω, id eſt habeo, «
ſed ἀπέχω, id eſt, recipio ex aliquo, velut cenſum ex agro, aut mercedem

PHILIP.IV. ex labore,id quod ſuperiùs expoſitum eſt,Græci adnotarunt. VINCVLVM VIGESIMVM PRIMVM; NON OMNIA IVSTIFICATORVM OPE-
v.18. » RA ESSE PECCATA: Repletus ſum, acceptis ab Epaphrodito quæ mi-
» ſiſtis,odorem ſuauitatis, HOSTIAM acceptam,placétem Deo: Πεπλήρωμαι δεξάμενος παρὰ Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν, ὀσμὴν εὐωδίας, ΘΥΣΙΑΝ δεκτὴν, εὐάρεστον τῷ θεῷ. Peccatum enim Hoſtia accepta, placenſque Deo eſſe nequaquam poteſt. Atque hic ſit, EPISTOLÆ AD PHILIPPENSES,tan-
CAP.LVI. quam Vndecimæ in Sectarios Philippicæ, finis.

AD COLOSSENSES DVODECIMA, è primis noſtris Romanis vinculis erupit ac euolauit: vinculorum enim meorum ſub finem Epiſtolæ ter memini, & miſſa legitur non modò per Tychicum, ſed per Oneſimum, quem Romæ in Chriſto genueram, vt à me ad Philemonem ſcriptum eſt; vt & teſtimonium Hieronymi, & Græcorum ſubſcriptionis obſeruationem prætermittam. Datæ vero huius Epiſtolæ non prædicati illic vnquam Euangelij memoria, ſed Sollicitudo Eccleſiarum mihi occaſio fuit. Coloſſarum enim Epaphras Apoſtolus, vt primo capite videre eſt; Archippus, cuius vltimo capite mentionem feci, Epiſcopus fuit. Ea verò MAGNÆ PHRYGIÆ pars, id eſt, ciuitas in Aſia Minori ſita, haud procul ab Hierapoli & Laodicea, (quarũ in hac Epiſtola mentio eſt,) diſſita, cum MAIORI BRITANNIA nonnullam adiuncti Epitheti ratione affinitatem habet, ac inuitare videtur ad Argumenta quædam MAGNA atque BRITANNICA. ARGVMENTVM PRIMVM; MALE NEGARE HÆRETICVM, PROPTER SPEM VITÆ ÆTER-
COLOSS.I. » NÆ, BONA OPERA EXERCENDA ESSE: Et dilectionem quam habetis
v.4. » in Sanctos omnes, PROPTER SPEM quæ repoſita eſt vobis in cælis: Καὶ τὴν ἀγάπην τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΛΠΙΔΑ τὴν ἀποκειμένην ὑμῖν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Senſus enim eſt, quam Charitatem in omnes Sanctos exercetis propter futura ac ſperata præmia, quæ repoſita vobis ſunt apud
» Deum in Regno Cœlorum. ARGVMENTVM SECVNDVM; ECCLESIAM
v.5. » TOTO ORBE DIFFVSAM ESSE: Quam audiſtis in VERBO VERITATIS
» EVANGELII, quod peruenit ad vos, ſicut & IN VNIVERSO MVNDO EST
» ET FRVCTIFICAT, ET CRESCIT, ſicut in vobis, ex ea die qua audiſtis &
» cognouiſtis gratiam Dei in veritate: Ἣν προηκούσατε ΕΝ ΤΩ ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ. Τοῦ παρόντος εἰς ὑμᾶς, καθὼς καὶ ΕΝ ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΚΟΣΜΩ ΚΑΙ ΕΣΤΙ ΚΑΡΠΟΦΟΡΟΥΜΕΝΟΝ, καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσατε, καὶ ἐπέγνωτε τὴν χάριν τοῦ θεοῦ, ἐν ἀληθείᾳ. ARGVMENTVM TERTIVM; VNICVIQVE MANENDVM IN DOCTRINA SVI APOSTOLI AC ECCLESIÆ
v.7. » SVÆ FVNDATORIS: SICVT DIDICISTIS AB EPAPHRA, cariſſimo Con-
» ſeruo noſtro, qui eſt fidelis pro vobis miniſter Chriſti Ieſu, qui etiam
» manifeſtauit nobis DILECTIONEM VESTRAM IN SPIRITV. Ideo &
» nos ex qua die audiuimus, non ceſſamus pro vobis orantes & poſtulan-
» tes, vt impleamini agnitione voluntatis eius, IN OMNI SAPIENTIA ET
» INTELLECTV SPIRITVALI, VT AMBVLETIS DIGNE DEO per omnia
» placentes: Καθὼς καὶ ΕΜΑΘΕΤΕ ΑΠΟ ΕΠΑΦΡΑ τοῦ ἀγαπητοῦ συνδούλου ἡμῶν, ὅς ἐστι πιστὸς ὑπὲρ ὑμῶν διάκονος τοῦ Χριστοῦ, ὁ καὶ δηλώσας ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἀγάπην ἐν πνεύματι. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσαμεν, οὐ παυόμεθα ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι, καὶ αἰτούμενοι, ἵνα πληρωθῆτε τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ,

ἐν πάσῃ σοφίᾳ, καὶ συνέσει πνευματικῇ. Quidni enim, REX IACOBE, tuos Anglos ad Cantuarienſem Auguſtinum, vt Coloſſenſes olim ad Coloſſenſem Epaphram, nunc reuocem, nunc remittam? ARGVMENTVM QVARTVM; SICVT FRVCTVS TERRÆ, TEMPORARIAM HANC VITAM CONSERVANT, ITA BONORVM OPERVM FRVCTVS PARERE NOBIS VITAM ÆTERNAM; AC DE STVDIO RERVM SPIRITVALIVM: In omni OPERE BONO fructificantes, & creſcentes in SCIENTIA DEI: Ἐν παντὶ ΕΡΓΩ ΑΓΑΘΩ καρποφοροῦντες, καὶ αὐξανόμενοι εἰς τὴν ΕΠΙΓΝΩΣΙΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ. Sic Romanorum ſexto auditum eſt: Habetis fructum veſtrum in ſanctificationem, finem verò vitam æternam. ARGVMENTVM QVINTVM; ECCLESIAM ESSE REGNVM CHRISTI, QVI REGNATVRVS ERAT IN DOMO IACOB, ET CVIVS REGNI NON ERIT FINIS: Qui eripuit nos de POTESTATE TENEBRARVM, & tráſtulit in regnú FILII DILECTIONIS SVÆ: (vel, CHARITATIS SVÆ, vt decimo quinto libro de Trinitate Auguſtinus legit; inde colligens, Deum Patrem in Scripturis aliquando CHARITATEM vocari, quia Filius non eſt niſi Patris:) Ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν ΤΟΥ ΥΙΟΥ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ΑΥΤΟΥ. Eccleſia ergo, & Corpus, & Regnú, & Domus Dei eſt; atque in hoc Regnú tunc homines transferuntur, quando erepti de Poteſtate tenebrarú, id eſt, Diaboli,) vt exponit Auguſtinus Epiſtolâ centeſimâ ſeptimâ, & ex Lucæ vigeſimo ſecundo conſtat, vbi ſcriptum eſt: Sed hæc eſt hora veſtra, & POTESTAS TENEBRARVM,) inſeruntur atque incorporantur Eccleſiæ Chriſti. ARGVMENTVM SEXTVM; DE CÆLESTI HIERARCHIA: Siue THRONI, ſiue DOMINATIONES, ſiue PRINCIPATVS, ſiue POTESTATES: εἴτε ΘΡΟΝΟΙ, εἴτε ΚΥΡΙΟΤΗΤΕΣ, εἴτε ΑΡΧΑΙ, εἴτε ΕΞΟΥΣΙΑΙ. Exiſtimat Gregorius, in expoſitione Ezechielis, Homiliâ octauâ, me hos cæleſtium agminum ordines, quos hîc deſcribo, tunc vidiſſe, quãdo raptus fui in Tertium Cælum (ſecúdæ Corinthiorum duodecimo.) Vtrum verò eum inter ſe ordinem habeant Angelorum claſſes, quo hîc enumerantur, vt vult Gregorius: an quo ad Epheſios recenſentur, vti Dioniſio placet; liberum ſit cuique piè ſentienti iudicium, quandoquidem cautè admodum, ne ſe, vt meis verbis vtar, ſuperextenderent, ac vt ſobriè ſaperent, Antiqui Commentatores ferè diſſimulant, qua ratione hæc nomina certis Angelorum ordinibus tribuantur. Qua de re conſulendi ſunt Sententiarij Scriptores. ARGVMENTVM SEPTIMVM; CHRISTVM VT HOMINEM PRÆESSE ECCLESIÆ, EAMQVE MOVERE AC REGERE, VT CORPVS SVVM CONNATVRALE, VARIA GRATIARVM GENERA PER SVÆ PASSIONIS MERITVM, IN EAM DERIVANTEM: Et ipſe eſt CAPVT CORPORIS Eccleſiæ: Καὶ αὐτός ἐστιν ἡ ΚΕΦΑΛΗ τοῦ ΣΩΜΑΤΟΣ τῆς Ἐκκλησίας. ARGVMENTVM OCTAVVM; VERAM AC INTERNAM IVSTITIAM A CHRISTO NOBIS CONFERRI, QVÆ VERE SANCTOS, ET IMMACVLATOS, ET IRREPREHENSIBILES CORAM DEO NOS CONSTITVAT: Et vos cùm eſſetis aliquando alienati & inimici ſenſu, in operibus malis; nunc autem reconciliauit in corpore carnis eius per mortem, exhibere vos SANCTOS & IMMACVLATOS, & IRREPREHENSIBILES, coram

COLOSS. I.
v. 10.
Rom. 6. v. 22.
Luc. 1. v. 33.
Coloſ. 1. v. 13.
Luc. 22. v. 53.
Coloſſ. 1. v. 16.
2. Cor. 12. v. 4.
Coloſ. 1. v. 18.
v. 21.

COLOSS I. ipſo: Καὶ ὑμᾶς ποτε ὄντας ἀπηλλοτριωμένους, καὶ ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς πονηροῖς, νυνὶ δὲ ἀποκατήλλαξεν. Ἐν τῷ σώματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, διὰ τοῦ θανάτου παραστῆσαι ὑμᾶς ΑΓΙΟΥΣ, καὶ ΑΜΩΜΟΥΣ, καὶ ΑΝΕΓΚΛΗΤΟΥΣ, κατενώπιον αὐτοῦ. ARGVMENTVM NONVM; FIDEM AVT IVSTITIAM

v.23. » SEMEL HABITAM AMITTI POSSE: SI tamen PERMANETIS IN FIDE

» fūdati & ſtabiles ET IMMOBILES A SPE EVANGELII quod audiſtis: ΕΙΓΕ ἐπιμένετε τῇ πίστει τεθεμελιωμένοι, καὶ ἑδραῖοι, ΚΑΙ ΜΗ ΜΕΤΑΚΙΝΟΥΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΕΛΠΙΔΟΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ οὗ ἠκούσατε. ARGVMENTVM NONVM;

ibid. » CREDENDVM QVOD AB OMNIBVS, QVOD VBIQVE, QVOD SEMPER: Quod

» PRÆDICATVM eſt in vniuerſa creatura quæ ſub cælo eſt: τοῦ ΚΗΡΥΧΘΕΝΤΟΣ ἐν πάσῃ τῇ κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανόν. Et ne Coloſſenſes minoris Euangelium æſtimarent, quòd id non ab Apoſtolo, ſiue à me, ſed ab Epaphra Diſcipulo audiuiſſent, cautè & ad vtilitatem veſtram accommodatè, vt idem de Anglicano veſtro Auguſtino ſubintelle-

» ctum iudicetis, adiunxi; Cuius factus ſum ego PAVLVS Miniſter: Οὗ ἐγενόμην ἐγὼ ΠΑΥΛΟΣ διάκονος. Sic autem Coloſſenſes à mutanda Fidei doctrina, quam ex Coloſſenſium Apoſtolo Epaphra audierant, deterrui, vt quæ iam eſſet vbique prædicata, paſſimque recepta. ARGVMENTVM DECIMVM; DE INDVLGENTIIS; SIVE, SANCTORVM PASSIONES FIDELIBVS PRODESSE, AD REMISSIONEM POENARVM,

v.24. » QVÆ INDVLGENTIA VOCATVR: Qui nunc gaudeo in PASSIONIBVS

» pro vobis, & ADIMPLEO ea quæ deſunt PASSIONVM Chriſti, in car-

» ne mea, pro Corpore eius, quod eſt Eccleſia: Ὃς νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ΑΝΤΑΝΑΠΛΗΡΩ τὰ ὑστερήματα τῶν ΘΛΙΨΕΩΝ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί μου, ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὅ ἐστιν ἡ Ἐκκλησία. Quod quidem Argumentum adeo obuium, & communi ſermone tritum eſt, vt nihil neceſſe ſit ampliùs explicare quod in omnium ore verſatur. ARGV-

COLOSS. II. MENTVM VNDECIMVM; PAVLI PRÆDICANTIS APOSTOLICA CV-

v.1. » RA ANGLIÆ: Volo enim vos ſcire qualem ſollicitudinem habeam pro vobis, (Græcè, QVANTVM CERTAMEN HABEAM DE VOBIS, id eſt,

» SVSTINEAM PRO VOBIS: ἡλίκον ἀγῶνα ἔχω περὶ ὑμῶν.) & pro iis qui ſunt

» Laodiceæ, ET QVICVMQVE NON VIDERVNT FACIEM MEAM IN

» CARNE: Vt conſolentur corda ipſorum inſtructi in Charitate, (Græcè, INSTRVCTORVM, ſeu potiùs, CONSTRVCTORVM IN CHARITATE, συμβιβασθέντων ἐν ἀγάπῃ. id eſt, vt inſtar partium vnius ædificij, ſeu membrorum vnius corporis, aptè coniuncti fuerint & cohæſerint

» inter ſe per Charitatem, velut quoddam vinculū vnionis,) & in omnes

» DIVITIAS PLENITVDINIS INTELLECTVS, in agnitionem MYSTERII

» DEI ET PATRIS, ET CHRISTI IESV: Θέλω γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι, ἡλίκον ἀγῶνα ἔχω περὶ ὑμῶν, καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ, ΚΑΙ ΟΣΟΙ ΟΥΧ' ΕΩΡΑΚΑΣΙ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟΝ ΜΟΥ ΕΝ ΣΑΡΚΙ. Ἵνα παρακληθῶσιν αἱ καρδίαι αὐτῶν, συμβιβασθέντων ἐν ἀγάπῃ, καὶ εἰς πάντα πλοῦτον τῆς πληροφορίας τῆς συνέσεως, εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ θεοῦ, καὶ πατρὸς, καὶ τοῦ Χριστοῦ. ARGVMENTVM DVODECIMVM; DE ORDINE ECCLE-

v.4. » SIASTICO SIVE HIERARCHICO: Hoc autem dico, vt nemo vos deci-

» piat in ſublimitate ſermonum: (Græcè, παραλογίζηται, quod Interpres vertit DECIPERE, à Scholis acceptum eſt, atque etiam Latinè à Dialecticis vſurpatum PARALOGIZARE, id eſt, falſa ratiocinatione decipe-

re;pro quo Ambroſianus legit, CIRCVMVENIAT, quemadmodum & COLOSS. II.
Auguſtinus Epiſtolâ quinquageſimâ nonâ. Nec Græcè eſt SVBLIMI-
TATE SERMONVM, quod legitur primæ Corinthiorum ſecundo, ſed
nomen compoſitum, Πιθανολογία, quod ſignificat, Sermonis proba-
bilitatem, ſiue perſuaſibilitatem, id eſt, ſermonem aptum & compoſi-
tum ad perſuadendum; Auguſtinus, vti ſupra, legit IN VERISIMILI
SERMONE. Textus autem Ambroſianus habet, IN SVBTILITATE SER-
MONIS, vt nonnulla ſuſpicio ſit etiam noſtrum Interpretem ita vertiſ-
ſe, ſed ob affinitatem vocabuli, ex altero loco, qui eſt ad Corinthios, ir-
repſiſſe vt ſcriberetur IN SVBLIMITATE) NAM ETSI CORPORE ABSENS v.5.
SVM, SED SPIRITV VOBISCVM SVM, Gaudens & videns Ordinem
veſtrum: Τοῦτο δὲ λέγω, ἵνα μή τις ὑμᾶς παραλογίζηται, ἐν Πιθανολογίᾳ. EI
ΓΑΡ ΚΑΙ ΤΗ ΣΑΡΚΙ ΑΠΕΙΜΙ, ΑΛΛΑ ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ ΣΥΝ ΥΜΙΝ ΕΙΜΙ,
χαίρων, καὶ βλέπων ὑμῶν τὴν Τάξιν. Hoc Autem Apoſtolicum Monitum
aduersùs Simonianos cùm ſophiſticè tum inordinatè agentes con-
ſultò editum eſt. vnde Græci Commentarij τάξιν interpretatur εὐταξίαν,
id eſt, BONAM ORDINATIONEM: qualis potiſſimùm in Antiquis Syno-
dis viſitur, vbi maximè Hierarchia floruit ac viſa eſt. Hîc verò obſerua
Apoſtolum cùm in Coloſſenſibus alia plura laudare poſſet, præcipuè
tamen Ordinem de quo gauderet, commendare voluiſſe. Eſt enim Or-
do commune bonum, in debita collocatione ſeu diſpoſitione Par-
tium, reſpectu Totius conſiſtens; cui aduerſatur quidquid vſquam in-
ordinatè agitur, id eſt, omne peccatum. adeo vt ROMANÆ PHILOSO-
PHIÆ PRINCEPS (ſic libro ſuo primo Lactantius Tullium, apud Con-
ſtantinum vocat) in Paradoxis dicat; Quicquid peccatur, perturbatio-
ne Ordinis peccari. ARGVMENTVM DECIMVM TERTIVM; EAM ES-
SE ORTHODOXAM FIDEM, QVARVM LEGES IN FVNDATIONE CV-
IVSQVE ECCLESIÆ CERNVNTVR, NEC ANGLIS LICERE ALITER
ESSE CATHOLICIS, QVAM GREGORIANO ATQVE AVGVSTINIANO
MORE; SEMPERQVE IN REFORMATIONE RECVRRENDVM AD PRI-
MAM FORMAM: SICVT ergo ACCEPISTIS Ieſum Chriſtum Dominum, v.6.
in ipſo ambulate: Radicati & ſuperædificati in ipſo, & Confirmati fi-
de, SICVT & DIDICISTIS, (Græcè, SICVT EDOCTI ESTIS, καθὼς ἐδιδάχθη-
τε; quod & Ambroſianus obſeruat; docti ſcilicet ab Epaphra, quemad-
modum Angli ab Auguſtino,) abundantes in illo in gratiarum actio-
ne: Ὡς οὖν παρελάβετε τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν Κύριον, ἐν αὐτῷ περιπατεῖτε, Ἐρ-
ριζωμένοι, καὶ ἐποικοδομούμενοι ἐν αὐτῷ, καὶ βεβαιούμενοι ἐν τῇ πίστει, ΚΑΘΩΣ ΕΔΙ-
ΔΑΧΘΗΤΕ, περισσεύοντες ἐν αὐτῇ, ἐν εὐχαριστίᾳ. Ex quo conficitur, vt Poſte-
ris, id eſt, tuis, REX IACOBE, ANGLIS, non de accepta, radicata, ſuper-
ædificata, confirmata Fide, diſputando, ſed GRATIAS AGENDO, in my-
ſteriis Religionis Patrum verſandum ſit. ARGVMENTVM DECIMVM-
QVARTVM; DE HÆRETICIS ATQVE SCHISMATICIS: Videte ne quis v.8.
vos DECIPIAT per Philoſophiam, & Inanem Fallaciam: Βλέπετε μή τις
ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας, καὶ κενῆς ἀπάτης. Cyprianus,
libro de Bono Patientiæ; Hieronymus in Commentariis ſuper
Ozeam Prophetam, & ſuper Epiſtolam ad Galatas; Ambroſianus in
Textu; & verus Ambroſius libro primo de Fide, non DECIPIAT, ſed

COLOSS.II. DEPRÆDETVR, legunt. Et certè, Συλαγωγεῖν, quod quidem Verbum Militare eſt, PRÆDAM ABIGERE ſignificat. Itaque in hoc Verbo Græco Metaphora eſt à Prædonibus ſumpta; qui dum vi rapere oues nequeunt, fraude eas abigunt. quod Pſeudo-Apoſtoli, & Hæretici, atque Schiſmatici faciunt: dum enim apertè ſuam doctrinam proferre non audent, per inſidias quaſdam & artificia verborum, eam mentibus auditorum inſtillant. Græca igitur huius loci Proprietas in hunc modum exprimenda eſt; Videte, ne quis ſit, qui vos deprædetur per Philoſophiam & inanem deceptionem. ARGVMENTVM DECIMVM QVINTVM; TANTA EST CORPORIS CHRISTI REALITAS, VT AD SIGNIFICANDAM REALITATEM, AC PERFECTAM VERITATEM, NOSTRIS TEMPORIBVS APOSTOLICIS, OB MEMORIAM MIRABILIVM VERITATIS CHRISTI, QVI DIXISSET, CORPVS CHRISTI, CONTINVO INTELLIGERETVR DIXISSE, VERITATEM CHRISTI, SIVE VERITATEM SIGNORVM ET FIGVRARVM IN CHRISTO ADIMPLETAM; QVEMADMODVM EGO APOSTOLICE IN HVIVS EPISTOLÆ AD COLOSSENSES CAPITE SECVNDO, EA LOQVENDI
v.17. » FORMVLA VSVS SVM: Quæ ſunt VMBRA futurorum, CORPVS autem
» CHRISTI. Α ἐστι ΣΚΙΑ τῶν μελλόντων, τὸ δὲ ΣΩΜΑ τοῦ ΧΡΙΣΤΟΥ. Scilicet tota
Lex ceremonialis Typica erat & Prophetica, nō clarè, ſicut quædā Prophetarum verba, ſed obſcurè futura prænuncians: quarum præſignificationum CORPVS CHRISTI, id eſt, Veritas Chriſtus. Cùm ergo Corpus, nempe Chriſtus, iam aduenerit, ſtultum eſt Vmbram eius nunc retinere velle. Hæc enim eſt vis noſtra Apoſtolicæ Argumentationis, quæ in his verbis latet. vnde ſignanter admodum Eccleſia temporibus Berengarij, Sacramentarios, VMBRATICOS appellauit. ARGVMENTVM DECIMVM SEXTVM; DE PACE RETINENDA, ET VNITATE
COLOSS.III. TENENDA: Super omnia autē hæc Charitatem habete, quod eſt Vincu-
v.14. » lum Perfectionis: & Pax Chriſti exſultet (Græcè, βραβευέτω, id eſt, PAL-
» MAM FERAT, aut IMPERET; ad eum ferme modum quo ex Græco
» βραβεύειν, Galli, BRAVER dicunt) in cordibus veſtris, IN QVA ET VO-
» CATI ESTIS IN VNO CORPORE; & Grati eſtote: Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις, τὴν
Ἀγάπην, ἥτις ἐστὶ Σύνδεσμος τῆς Τελειότητος. Καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ θεοῦ ΒΡΑΒΕΥΕΤΩ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ΕΙΣ ΗΝ ΚΑΙ ΕΚΛΗΘΗΤΕ, ΕΝ ΕΝΙ ΣΩΜΑΤΙ, καὶ εὐχάριστοι γίνεσθε.
Ergo tuendæ, atque conſeruandę Paci ante omnia ſtudendum, potiúſque cedendum iuri ſuo, quàm vt Chriſtiana Pax aliquod detrimentum patiatur. IN QVA enim, vel AD QVAM, (vtrumque enim Græca ſignificant,) qui etiam vocati eſtis, vtpote facti Membra vnius Corporis quod eſt Eccleſia; in ea maximè Pace colēda incumbendum: cùm æquum ſit vt Vocationi ſuæ quiſque reſpondeat, memorque ſit à Vocatione excidere, qui à Pace defecerit. Quocirca monitum illud Apoſtoli-
v.15. » cum adiunxi: GRATI ESTOTE, vel potiùs, GRATIAS AGITE:
εὐχάριστοι γίνεσθε· vt ſuper omnia à Scindenda Vnitate auocarem, & Chriſti ſummum beneficium Vnitatis, iugi Gratiarum actione Chriſtianorum cordibus infigerem: huius enim Gratitudinis magna pars erit, ſi Pacem, ad quam vocati eſtis, inter vos ſtudioſè conſeruaueritis. ARGV-

MENTVM DECIMVM SEPTIMVM; DE CANTV ECCLESIASTICO: Et Ver- COLOSS. III.
bum Chriſti habitet in vobis abundanter, in omni ſapientia: docentes « v.16.
& commonentes voſmetipſos Pſalmis, Hymnis, & Canticis ſpirituali- «
bus, IN GRATIA: cantantes in cordibus veſtris Deo. Ὁ λόγος τοῦ Χρι- «
στοῦ ἐνοικείτω ἐν ὑμῖν, πλουσίως, ἐν πάσῃ σοφίᾳ, διδάσκοντες, καὶ νουθετοῦντες ἑαυ-
τούς, ψαλμοῖς, καὶ ὕμνοις, καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ἐν χάριτι, ᾄδοντες ἐν τῇ καρ-
δίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ. Vnde Theophylactus, inter cætera ait, IN GRATIA,
idem eſſe ac ſi diceres, cum gratia & voluptate ſpirituali, ſcilicet eorum
qui audiunt. Vt enim prophana Cãtica carnalem excitant oblectatio-
nem; ita ſanè conuenit, vt ſpirituales & ſacræ cantilenæ gratiam ha-
beant, id eſt, oblectationem pariant ſpiritualem. Quæ quidem inter-
pretandi ratio illuſtratur his quæ ſequenti capite ſequuntur: Sermo « Hebr.4.v.6.
veſter, ſemper IN GRATIA, ſale ſit conditus. ARGVMENTVM DECI- «
MVM OCTAVVM; DE OPERVM MERITIS: Quodcũque facitis, ex animo « Hebr.3.v.23.
operamini, ſicut Domino & nõ Hominibus: SCIENTES QVOD A DOMI «
NO ACCIPIETIS RETRIBVTIONEM HEREDITATIS. Domino Chriſto «
ſeruite: Καὶ πᾶν ὅ,τι ἐὰν ποιῆτε, ἐκ ψυχῆς ἐργάζεσθε, ὡς τῷ Κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώ-
ποις· ΕΙΔΟΤΕΣ, ΟΤΙ ΑΠΟ ΚΥΡΙΟΥ ΑΠΟΛΗΨΕΣΘΕ ΤΗΝ ΑΝΤΑΠΟΔΟ-
ΣΙΝ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ· τῷ γὰρ Κυρίῳ Χριστῷ δουλεύετε. Itaque de ſeruis
agens dicere volui; Dominus vos à ſeruitute, quá reputabit ſibi impen-
ſam, ex Seruis Filios Dei faciet, & ad Communionem Hereditatis Fi-
liorum admittet. Pro RETRIBVTIONE, Græcè eſt, Ἀνταπόδοσις: quæ vox
manifeſtè pro Meritis Operum facit; cùm ſignificet, Redditionem
ſeu compenſationem eius quod datum eſt. Vbi tamen ſemper memi-
niſſe oportet quòd Deus dum bona opera remunerat, nihil aliud quàm
ſua dona coronat. ARGVMENTVM DECIMVM NONVM; LAVDABI- COLOSS. IV.
LEM ESSE ECCLESIÆ CONSVETVDINEM ORANTIS IN EXORDIO
SERMONVM AD POPVLVM: Orantes ſimul & pro nobis, vt Deus a- « v.3.
periat nobis OSTIVM SERMONIS ad loquendum myſterium Chriſti, «
(propter quod etiam vinctus ſum:) VT MANIFESTEM ILLVD, ITA VT «
OPORTET ME LOQVI: Προσευχόμενοι ἅμα καὶ περὶ ἡμῶν· ἵνα ὁ Θεὸς ἀνοίξῃ ἡμῖν «
ΘΥΡΑΝ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ, λαλῆσαι τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, δι' ὃ δέδεμαι· ΙΝΑ ΦΑΝΕ-
ΡΩΣΩ ΑΥΤΟ, ΩΣ ΔΕΙ ΜΕ ΛΑΛΗΣΑΙ. ARGVMENTVM VIGESIMVM; DE
MANDATO APOSTOLICO, SIVE MANDATO ECCLESIÆ ROMANÆ OB
SYMBOLVM COMMVNIONIS: Salutat vos Ariſtarchus Concaptiuus « v.10.
meus, & Marcus Cõſobrinus Barnabę, DE QVO ACCEPISTIS MANDATA: «
ſi venerit ad vos, EXCIPITE ILLVM: Ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἀρίσταρχος ὁ συναιχμά- «
λωτός μου, καὶ Μάρκος ὁ ἀνεψιὸς Βαρνάβα, ΠΕΡΙ ΟΥ ΕΛΑΒΕΤΕ ΕΝΤΟΛΑΣ· ἐὰν ἔλθῃ
πρὸς ὑμᾶς, ΔΕΞΑΣΘΕ ΑΥΤΟΝ. ARGVMENTVM VIGESIMVM PRIMVM;
DE SACRO EPISCOPORVM ANNVLO CONIVGALI, ET QVOD EPISCOPI
APOSTOLOS GENTIVM, SIVE APOSTOLICOS ECCLESIARVM FVNDA-
TORES ATQVE ECCLESIARVM SPONSOS REPRÆSENTENT: Salutat vos « v.12.
Epaphras, qui ex vobis eſt, Seruus Chriſti Ieſu, ſemper SOLICITVS PRO «
VOBIS IN ORATIONIBVS, vt ſtetis PERFECTI ET PLENI IN OMNI VO- «
LVNTATE DEI. Teſtimonium enim illi perhibeo, quòd «
habet multum LABOREM pro vobis, & pro iis qui ſunt Laodiciæ, «
& qui Hierapoli: Ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἐπαφρᾶς ὁ ἐξ ὑμῶν δοῦλος Χριστοῦ, πάντοτε «

COLOS. IV. ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ ὑμῶν, ἐν ταῖς προσευχαῖς, ἵνα στῆτε τέλειοι, καὶ πεπληρωμένοι, ἐν παντὶ θελήματι τοῦ θεοῦ. Μαρτυρῶ γὰρ αὐτῷ, ὅτι ἔχει ζῆλον πολὺν ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ, καὶ τῶν ἐν Ἱεραπόλει. Græcus Codex, non LABOREM, ſed ZELVM, ζῆλον, habet, id eſt, ſtudium cum æmulatione; quale eſt Sponſi, vel Paranymphi pro Sponſa. Quo quidem dicendi genere innuebam, Epaphram Coloſſenſium Epiſcopum eſſe, eamque Eccleſiam, velut Sponſam Chriſto comparaſſe, & idcirco pro Coloſſenſi Eccleſia cuſtodienda, ornanda, perficienda, vehementer æmulari, necnon & pro Laodicena, atque Hieropolitana, quæ Coloſſenſi vicinæ erant; pro quibus, Apoſtolico Viciniȩ iure, inuigilabat Epaphras, vti nunc vicinæ Angliæ ſuſcipere defenſionem ac curam ROTHOMAGENSI PRIMATI, ex officio Patrumque Regula incumbit. Quale verò Epaphras Paranymphi Eccleſiæ Coloſſenſis ſtudium, tale erga Corinthios ipſe Pau-
2. Cor. 11. » lus oſtendi, quando ad eos ſcripſi, ſecundȩ Corinthiorũ vndecimo, Æ-
v. 2. » mulor vos Dei æmulatione: DESPONDI enim vos vni Viro, Virginem
» caſtam exhibere Chriſto. ARGVMENTVM VIGESIMVM SECVNDVM;
v. 16. » EXCIDISSE QVANDOQVE ALIQVOD VERBVM SCRIPTVM; NON-
» SCRIPTVM AVTEM, NVMQVAM EXCIDERE POSSE: Et cùm lecta fue-
» rit apud vos Epiſtola hæc, facite vt & in Laodicenſium Eccleſia lega-
» tur, & eam quæ Laodicenſium eſt, vos quoque legatis: Καὶ ὅταν ἀναγνωσθῇ παρ᾽ ὑμῖν ἡ Ἐπιστολή, ποιήσατε ἵνα καὶ ἐν τῇ Λαοδικέων ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθῇ· καὶ τὴν ἐκ Λαοδικείας ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀναγνῶτε. Latini enim Interpretes, per EAM QVÆ Laodicenſium eſt, intelligunt, Epiſtolam non à Laodicenſibus, ſed ad Laodicenſes ſcriptam aut miſſam: quam ambiguitatem Græca
» Lectio diſſoluit, cuius hic contextus eſt; ET EAM QVÆ ex Laodicea eſt, καὶ τὴν ἐκ Λαοδικείας. Itaque nonnulli Commentatores, perſuaſi ex loco, Paulum verè aliquam ad Laodicenſes Epiſtolam ſcripſiſſe, dicunt eam intercidiſſe, ſicut & aliam quamdam ad Corinthios ſcriptam: quod ex Corinthiacis meis dictis illis videtur potuiſſe colligi. Viſum id nõ modò Aquinati, ſed & Cantuarenſi veſtro Anſelmo, immo Apoſtolo veſtro Gregorio, cùm libro Moralium vltimo, capite decimo quinto, ita
» ſcribit: Paulus Apoſtolus, quamuis Epiſtolas Quindecim ſcripſerit,
» ſancta tamẽ Mater Eccleſia, non amplius quàm Quatuordecim tenet. Vbi videtur Decimam Quintam intelligere eam quæ eſt ad Laodicenſes. ARGVMENTVM VIGESIMVM TERTIVM; DE OFFICIO EPISCOPI, AC DE SIMILITVDINE ECCLESIÆ ANGLORVM, CVM ECCLESIA
v. 17. » COLOSSENSIVM: Et dicite Archippo, VIDE MINISTERIVM QVOD
» ACCEPISTI IN DOMINO, VT ILLVD IMPLEAS: Καὶ εἴπατε Ἀρχίππῳ, Βλέπε τὴν διακονίαν, ἣν παρέλαβες ἐν Κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς. Vt enim Epaphras, Apoſtolus; Archippus, Epiſcopus Coloſſenſium erat, vti Ambroſianus ac Diuus Thomas declarant, ille in Commentario, hic & in Commentario, & in Secunda Secundæ Quæſtione trigeſima ſecunda, Articulo quarto ad ſecũdum: ſic Gregorius, APOSTOLVS ANGLORVM; Auguſtinus, EPISCOPVS ANGLORVM extitit; ac miniſteriũ, quod à Romano Pontifice accepit in Domino, apud Anglos impleuit: quod nunc Neoterici quidam euacuare contendunt, Apoſtolicum euertentes Fundamentum. Atque hæc de Epiſtola noſtra ad Coloſſenſes

diđa ſunto: quæ vtinam vos muniant aduersùs Nouatores, qui ne SIMONIANI ſint, vltro fiũt IVDAIZANTES, dum ne RELIGIONEM Angelorum admittant, INVOCATIONEM Angelorum è Religione tollunt. PENVLTIMA ſiue DECIMA TERTIA noſtra AD PHILEMONEM EPISTOLA, nunc explananda eſt; noſtra ſanè ELOQVENTIA SENILIS, quæ ſummos habet cum ſumma breuitate affectus. Coloſſenſis is fuit, vir clarus, Pauli diſcipulus, cuius domum Coloſſis, ad ſua tempora permanſiſſe Theodoretus teſtatur; quique poſtea fuit Timothei in Epiſcopatu Epheſino ſucceſſor. Ad hominem ergo priuatum ac de re priuata ſcripta eſt, Spiritu Dei auctore, vt in commendando & reconciliando extremæ ſortis homine, & fugæ & furti pœnitentia ducto, Oneſimo, qui ſoluendus ex iis quæ metuebat vinculis, ad Vincula mea, & ad me, Heri ſui amicum, Romam conuolarat: tam egregium Charitatis exemplum, Vniuerſæ Eccleſiæ reliqui, etiamſi hîc nullum doctrinæ Chriſtianæ caput ex profeſſo tractetur. Quinquies autem Vinculorum meorum memini, vt tanquam per Quinque Chriſti Plagas ad commouendam Domini ſui Philemonis miſericordiam, affectus ſermoque meus decurreret. Quàm autem admirandum ſit huius, quantumcumque breuiſſimæ, Epiſtolæ artificium, Græci TRACTATORES Eccleſiaſtici paſſim inter commentandum adnotant. Miſſa verò per Oneſimum eſt; atque vnà cum Epiſtola ad Coloſſenſes, Tychico ad perferendum tradita. Simul enim miſſas fuiſſe has duas Epiſtolas apparet: nam vtraque Paulo Timotheum in principio cõiungit; vtraque Archippum compellat, denique vtraque Epaphram, Marcum, Ariſtarchum, Demam & Lucam, eoſdem habet in fine Salutatores. Porrò Philemonem & Appiam, Coloſſis, ſub Nerone, pro Chriſti Fide lapidibus obrutos fuiſſe, tam in Menologio Græcorum, quàm in Eccleſiæ Romanæ Martyrologio, ad diem vigeſimum ſecundum Nouembris legitur. Cætera Epiſtolicis breuiſſimis punctis attingamus. PVNCTVM PRIMVM; ECCLESIA MILITANS,

COLOS. IV.

CAP. LVII.

EPISTOLA AD PHILEMONEM.

VEL DE IVVANDA ECCLESIA: PAVLVS VINCTVS Chriſti Ieſu, & Ti- « v.1.
motheus, Frater; PHILEMONI, DILECTO & adiutori noſtro; & Appię So- «
rori cariſſimę, & ARCHIPPO COMMILITONI noſtro, & ECCLESIÆ QVÆ «
IN DOMO tua eſt. Παῦλος δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς, Φιλήμονι «
τῷ ἀγαπητῷ, καὶ συνεργῷ ἡμῶν, Καὶ Ἀπφίᾳ τῇ ἀγαπητῇ, καὶ Ἀρχίππῳ τῷ συστρατιώτῃ ἡμῶν, καὶ ΤΗ ΚΑΤ' ΟΙΚΟΝ σου ΕΚΚΛΗΣΙΑ. Cur autẽ Eccleſiaſticũ Miniſterium, Metaphoricè MILITIA vocetur, & Miniſtri, COMMILITONES; ea ratio eſt, quia in Caſtris Eccleſiæ, more Militum, excubias agunt, & pro ea defendenda, & propaganda, aſſiduè ex officio laborant. De hac Militia, primæ Timothei primo, & ſecundę ſecundo, ſermo eſt. PVNCTVM SECVNDVM; DE SANCTIS, AC FIDE COMMVNIONIS SANCTORVM, IMMO DE FIDE IN OMNES SANCTOS, VT APOSTOLICE
OLIM LOQVEBAMVR: Gratias ago Deo meo, ſemper memoriam tui « v.4.
faciens in orationibus meis: Audiens Charitatem tuam, & FIDEM «
quam habes in Domino Ieſu, & IN OMNES SANCTOS: Εὐ- «
χαριστῶ τῷ Θεῷ μου, πάντοτε μνείαν σου ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου· Ἀκούων σου τὴν ΑΓΑΠΗΝ, καὶ τὴν πίστιν, ἣν ἔχεις πρὸς τὸν Κύριον Ἰησοῦν, ΚΑΙ

AD PHILEM. ΕΙΣ ΠΑΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ. PVNCTVM TERTIVM; DE SACRA
EPISCOPORVM AVTORITATE ETIAM LAICIS QVANTVMVIS IL-
v.8. » LVSTRIBVS IMPERANDI, ID QVOD OFFICII EORVM EST: Propter
» quod multam fiduciam habens in Chriſto Ieſu IMPERANDI TIBI,
» QVOD AD REM PERTINET (Græcè, quod decens eſt, id eſt, quod
· conuenit te facere, ſiue, vt Eraſmo placuit, id quod officij tui erat;
» Aut, vt Hieronymo, QVOD PRODEST, τὸ ἀνῆκον,) Propter CHARITA-
» TEM magis obſecro, cùm ſis talis vt PAVLVS SENEX, nunc autem &
VINCTVS IESV CHRISTI: Διό, πολλὴν ἐν Χριστῷ παῤῥησίαν ἔχων ἐπιτάσσειν σοι
τὸ ἀνῆκον, Διὰ τὴν ἀγάπην μᾶλλον παρακαλῶ, τοιοῦτος ὤν, ὡς ΠΑΥΛΟΣ ΠΡΕΣΒΥ-
ΤΗΣ, νυνὶ δὲ καὶ ΔΕΣΜΙΟΣ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. Ea autem particula, IN CHRI-
STO, non ad verbum ſubſequens, videlicet Imperandi, (quod cuipiam
videri poſſet, ſed ad præcedentia referenda eſt: quemadmodum
patet ex Græcis, vbi hic rerum, vt verborum, ordo eſt: Qua-
» propter multam in Chriſto fiduciam habens, Διὸ πολλὴν ἐν Χριστῷ
παῤῥησίαν ἔχων. Senſus igitur eſt: Quominus multa poſſim erga te vti
per Chriſtum Fiducia ſeu Libertate (nam Græcè eſt, παῤῥησία) qua etiam
tibi imperem id quod æquum eſt, Charitas tamen qua te, vt fra-
trem, amo, facit vt malim rogare, & tecum agere, non vt Apoſto-
lum cum Diſcipulo, ſed vt fratrem cum fratre, cuius eſt rogare non
imperare. Itaque obſecro te ego talis, nimirum Paulus Chriſti Apo-
ſtolus, idemque ſenex, quem parum alioqui decet rogare. PVNCTVM
v.13. » QVARTVM: DE OBSEQVIO ET OBSERVANTIA IN EPISCOPOS: Quem
» ego volueram mecũ detinere, vt pro te mihi miniſtraret in VINCVLIS
» EVANGELII: Ὃν ἐγὼ ἐβουλόμην πρὸς ἐμαυτὸν κατέχειν, ἵνα ὑπὲρ σοῦ διακονῇ μοι ἐν
τοῖς ΔΕΣΜΟΙΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ. PVNCTVM QVINTVM; DE GRATIA
v.14. » ET LIBERO ARBITRIO: Sine CONSILIO (Græcè, SENTENTIA, Γνώμη, id
» eſt, voluntate, vt Hieronymus exponit) autem tuo, nihil volui facere,
» vti ne velut ex neceſſitate bonum tuum eſſet, ſed voluntarium,
» (Græcè SPONTANEVM, ἑκούσιον) Χωρὶς δὲ ΤΗΣ ΣΗΣ ΓΝΩΜΗΣ, οὐδὲν ἠθέλησα
ποιῆσαι, ἵνα μή, ὡς κατὰ ἀνάγκην τὸ ἀγαθόν σου ᾖ, ἀλλὰ κατὰ ἑκούσιον. Qua de re plura
2.Cor.9. » diſputãtur ſecundæ Corinthiorũ nono; in hæc verba; Non ex Triſtitia
v.7. » aut ex Neceſſitate. PVNCTVM SEXTVM; DE SACRA LAICORVM AD
Philem. » EPISCOPOS OBEDIENTIA: Cõfidẽs in OBEDIENTIA tua ſcripſi tibi, ſciẽs
v.21. » quoniam & SVPER ID QVOD DICO, FACIES. Πεποιθὼς τῇ ΥΠΑΚΟΗ σου,
» ἔγραψά σοι, εἰδώς, ὅτι καὶ ὑπὲρ ὃ λέγω, ποιήσεις: Tantam hæc pars mouendi
» vim habet, vt hîc exclamet Chryſoſtomus: Quem lapidem iſta non fle-
» ćterent, non emollirent? Ποῖον λίθον ταῦτα οὐκ ἂν ἐμάλαξε; PVNCTVM SE-
PTIMVM; SACERDOTI DICENTI; DOMINVS VOBISCVM, APOSTOLICE
RESPONDERI; ET CVM SPIRITV TVO, ID EST, TECVM, PHRASI SCRI-
PTVRÆ, QVÆ IN MORE RITVQVE APOSTOLICO ECCLESIÆ EST:
v.vlt. » Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti, cum Spiritu veſtro: Amen. Sed DE
RITIBVS ECCLESIÆ, atque ea de re, ſuperiùs abundè diſputatum
CAP. LVIII. EPISTOLA AD HEBRÆOS. eſt. RESTAT omnium vltima, hoc eſt, DECIMAQVARTA,
Epiſtola nimirum noſtra AD HEBRÆOS, ex Italia ſcripta, vt ipſamet
loquitur Epiſtola, dum ait; Salutant vos de Italia Fratres. Immo data
Romæ eſt, vti Chryſoſtomus optimè notauit. Eſt autẽ præcipuè ſcripta
ad

ad Ieroſolymitanam Eccleſiam?tum verò communiter etiam ad cæte- HEBR. I.
ras Eccleſias quæ in Iudæa erant. Certum enim locum quò perferenda
Epiſtola eſſet, deſignaui, his penè extremis verbis: Quo celeriùs reſti- cap. vlt.
tuar vobis. Et paulò poſt: Cum Timotheo, ſi celeriùs venerit, videbo v. 18.
vos. Quem verò locum, niſi Iudæam? maximè, quòd ea quæ ſcripſi
capite decimo, magnum certamen ſuſtinuiſtis paſſionum. Atque v. 32.
iterum: Et rapinam bonorum veſtrorum cum gaudio ſuſcepiſtis; v. 34.
non in alios potiùs competant Hebræos, quàm in eos qui Iu-
dæam incolebant, vt ex Actis Apoſtolorum intelligi poteſt vt
prætermittam illud prioris noſtræ ad Theſſalonicenſes ſecundo ca-
pite: Imitatores facti eſtis Eccleſiarum quæ ſunt in Iudæa, quia ea- 1. Theſſ. 2.
dem paſſi eſtis & vos à contribulibus veſtris, ſicut & ipſi à Iudæis: v. 14.
Et quòd Epiſtolam non ad Iudæos ſed ad Hebræos inſcribam.
Quamquam enim communi loquendi more iidem ſint Hebræi
qui Iudæi; propriè tamen Hebræorum nomen Apoſtolorum tem-
pore ſibi vindicabant: quibus, vt pote Ieroſolymæ aut in Iudæa
natis vel educatis, Hebræa lingua vernacula erat, quod ſexti A-
ctuum locus, vbi legitur factum fuiſſe murmur Græcorum aduer- Act. 6. v. 1.
sùs Hebræos, ſatis confirmat. Etenim GRÆCI, eo loco non in-
telliguntur Gentiles, (quippe Gentilibus nondum prædicatum
Euangelium erat) ſed Iudæi extra Iudæam, præſertim in partibus
Græciæ nati, eamque ob cauſam Ἑλληνισταὶ, quaſi GRÆCISTÆ, non illo
tantùm Actorum loco, verumetiam poſtea capite nono & vnde- Act. 9. v. 20.
cimo dicti. Verumtamen arbitrandum eſt ita ſcriptam eſſe ad Ie- Act. 11. v. 20.
roſolymitanos hanc Epiſtolam, vt cæteris etiam Iudæis vbique ter-
rarum diſperſis, opera eorum qui in Iudæa erant, Fratrum, com-
municanda foret, quandoquidem omnium eſſet, quod ad doctri-
nam adtinet, cauſa communis. Quò pertinere putant illud Petri
ad eos qui in diſperſione erant, ſcribentis, & capite tertio ſuæ
ſecundæ Epiſtolæ, teſtantis etiam, Paulum ad ipſos ſcripſiſſe: Sic- 2. Pet. vlt.
vt & cariſſimus frater noſter PAVLVS, ſecundùm datam ſibi SA- v. 15.
PIENTIAM ſcripſit vobis. quod non de alia quàm de hac Epiſtola
videtur intelligi poſſe. Porrò cùm Hieronymus, Epiſtolâ vigeſimâ
octauâ ad Lucinium & ad Fabiolam, Manſione Trigeſima prima; &
in Ezechielis ſeptimum ac Ionæ primum, ſiue de Abraham, ſiue ab-
ſolutè de Hebræo loquens HEBRÆVM, interpretatur TRANSITO-
REM, & originem verbi & Abrahami hiſtoriam declarat. Factum
enim Abrahæ trans-fluuium Eufratem in terram Chanaan venien-
tis dedit hoc genti nomen, vt ex verbis Domini Ioſuë vigeſimo
quarto, intelligere eſt, dicentis: TRANS FLVVIVM habitauerunt Ioſ. 24.
Patres veſtri ab initio. Tuli ergo Patrem veſtrum Abraham de v. 2.
Meſopotamiæ finibus. Vbi, quod Hebraïcè dicitur DE EBER
FLVVII, LXX. DE TRANS-FLVVIVM dicunt: Vnde à Chananæis
HEBRÆVS eſt appellatus, id eſt, TRANSITOR, ſiue TRANSFLVVIALIS,
(quemadmodum Transtiberini, Tranſmarini, Tranſalpini Latinè
dicuntur) Græcè, Περάτης, quo modo eam vocem Septuaginta in-

HEBR. I. terpretes Geneſis decimo quarto reddiderunt. Tranſitus ergo eſt, ob quem Abraham cum ſua poſteritate Hebræus eſt appellatus, vt forma atque figura eſſet noſtri Myſtici Tranſitus ad Deum. De quo certè noſtro adoptionis filiorum tranſitu per Chriſtum ad Patrem, propoſitum atque argumentum huius Epiſtolæ eſt, aduersùs illa duo hoſtium genera, quibus Eccleſia temporibus Apoſtolicis vexabatur, id eſt, contra Iudaizantes atque Simonianos; Quorum alteri de lege per Angelos data in Angelis gloriabantur, hominis dignitatem in Chriſto deprimentes; alteri autem Typho illi Iudaïco Gentilitiam, Platonicam, Magicam, ſuperſtitionem atque impietatem ſuperſtruebant, proque Religione Chriſti, figmento ſuo atque præſtigiis ſub Angelorum nomine, Geniorum religionem, à qua Chriſtiana Religio abhorret, ſupponebant, ſicque in Idololatriam relabebantur. Ex quo effectum eſt vt ſæpenumero Chriſtianos hortarer, cumque Viris Apoſtolicis monerem vt fugerent ab Idololatria. Cur autem huic Epiſtolæ noſtræ nomen, quod in aliis feci, non appoſuerim, quadruplex ratio eſt. Prima; Eò quòd Pauli nomen, tanquam Gentium Apoſtoli, Hebræis eo nomine inuiſum eſſet, quòd Legis obſeruantias, quas illi, quamuis in Chriſtum credentes, mordicus adhuc retinebant, abroga-
Act. 21. v. 21. tas eſſe per Chriſtum, doceret, vt fert Actorum hiſtoria, præſertim capite vigeſimo primo. Secunda ratio eſt; Quia me non Hebræorum, ſed
Rom 11. v 13. Gentium Apoſtolum ac Magiſtrum profitebar, vt Romanorum vn-
Galat. 2. v. 2. 2. Tim. 1. v. 11. decimo, Galatarum ſecundo, & ſecundæ Timothei primo. Vnde & in fine Epiſtolæ, velut excuſans quòd ad eos ſcripſerim quorum Apo-
Hebr. vlt » ſtolus non eſſem, SOLATIVM voco, non DOCTRINAM, quod à me ad
» Hebræos ſcriptum eſt: Rogo vos, Fratres, vt ſufferatis verbũ SOLATII, etenim perpaucis ſcripſi vobis. Tertia; Quoniam in hac Epiſtola Ieſum appellaturus eram Apoſtolum Confeſſionis Noſtræ, nolui me initio Paulum Apoſtolum nominare, ne meipſum aliqua ex parte cum Chriſto conferre viderer, quem etiam Angelis excellentiorem eſſe, docturus eram. Quarta; Omiſſæ ſalutationis cauſa eſt, quòd hæc Epiſtola per modum Libri, non per modum Epiſtolæ ſcripta eſt, vt ex fine patet; vbi dixi: Etenim perpaucis ſcripſi vobis, quod de Epiſtola, quippe longiſſima, dicendum non eſſet. Nec enim neceſſe eſt, eam Quintam Reſponſionem afferre, quam Auctor Præfationis cuiuſdam in
» hanc Epiſtolam Hieronymo adſcriptæ, præfert: Si propterea Pauli
» non eſt (inquit) quòd Pauli nomen non præferat, ergo nullius erit,
» cùm nullius nomen habeat in titulo. Denique Græcè à me eſſe ſcriptã, & à meo Hiſtorico Luca Græcis quibuſdam coloribus pictam, nemo Græcæ Eloquentiæ, nemo Eccleſiaſticæ Antiquitatis peritus, negare poteſt. Hinc fit vt obſerues quædam in hac Epiſtola eſſe peculiaria vocabula, quibus etiam in Euangelio & in Apoſtolorum Actis vtitur Beatus Lucas, quæ in aliis Scripturæ libris haud facilè reperias. Exem-
Hebr 5. v 7. 12. v. 28. plo ſit εὐλάβεια, REVERENTIA capite quinto, & duodecimo huius Epiſtolæ, cuius concretum, εὐλαβὴς, id eſt, RELIGIOSVS, vel, vt reddit Vulgatus Interpres, TIMORATVS, apud Lu-

cam reperitur Euangelij capite ſecundo,& Actuum ſecundo, ἄνδρες εὐλαβεῖς, VIRI RELIGIOSI;& octauo; vbi, ἄνδρες εὐλαβεῖς, VIRI TIMORATI, in Vulgata dicuntur. Item, εἰς τὸ παντελὲς, legitur Lucæ decimo tertio,& Hebræorum ſeptimo, quod illic Vetus Interpres reddidit, OMNINO, hîc IN PERPETVVM. Quæ locutio haud alibi in Scriptura exſtat. Sic, μαρτυρούμενος, pro Eo qui bene audit, ſeu, vt noſter Interpres reddit, Eo qui habet bonum teſtimonium, Actuum ſexto, decimo ſexto, & Hebræorum vndecimo, illisque ferè tantùm locis duntaxat, inuenitur. necnon, & χρηματίζεσθαι, quod eſt, Diuinitus Admoneri, Hebræorum octauo, & vndecimo; Lucæ ſecundo; Actuum decimo. Denique Lucæ vigeſimo quarto: Inclinata eſt iam dies; Græcè, κέκλικεν. Idem legitur Hebræorum vndecimo; vbi nos habemus: Caſtra verterunt exterorum. Adde, ἡγούμενος, Dux, Lucæ vigeſimo ſecundo, & Hebræorum decimo tertio. Denique modus ille loquendi, quo (AD) pro (DE) ponitur, vt eſt Lucæ decimo octauo, decimo nono, vigeſimo, ita Hebræorum primo ſemel ac iterum,& alibi in eadem Epiſtola. Ex quibus aliiſque ſententia de Luca confirmatur, quam ad finem Collectaneorum Beda veſter adtexuit. Quo quidem ex capite hæc Epiſtola videri ſatis Anglicana poſſet; At ex altero illo omnino veſtra eſt: quo conſtat, Latinorum neminem in hanc Epiſtolam, ante Anſelmum, Archiepiſcopum Cantuarieñſem, vt præfertur, Commentarios ſcripſiſſe. Ex hac ergo Epiſtola noſtra ad Hebræos, Anglicanum Canonem repetamus, in lucemque tandem emergamus. LVX PRIMA; QVOD NIHIL VETAT IDEM ESSE SIGNVM SVI IPSIVS, PRÆSERTIM SI SEIPSVM SIGNIFICET AC REPRÆSENTET, QVATENVS RATIONE DIVERSVM EST; VT IN EVCHARISTIA CONTINGIT, QVO MODO CATHOLICI FATENTVR EVCHARISTIAM ESSE FIGVRAM AC SIGNVM CORPORIS CHRISTI, CVM IPSA SIT CORPVS CHRISTI, VTI SVPERIVS IN TRACTATV NOSTRO DE EVCHARISTIA DICTVM, ATQVE PROBATVM EST: « Qui cùm ſit ſplendor gloriæ, ET FIGVRA SVBSTANTIÆ EIVS: « Ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΗΣ ΥΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΑΥΤΟΥ. Syrus Interpres, CHARACTEREM HYPOSTASOS; vertit, IMAGINEM ESSENTIÆ. Iuxta hanc acceptionem Subſtantiæ, Filius eſt figura & expreſſa imago ſubſtantiæ Patris, quia ſic Patrem repræſentat, vt Eſſentia ſeu Natura Patris in ipſo perfectiſſimè luceat. Vnde non eſt conſequens, aliam eſſe Patris Eſſentiam, aliam Filij: repræſentat enim Filius Eſſentiam Patris, provt in Patre eſt, non provt in ſeipſo, licèt eadem ſit Eſſentia Patris & Filij. Sic ergo Filius Dei, ſecundùm Apoſtolum, non quidem ſui ipſius eſt Imago, ſed Subſtantiæ Patris, in quantum eius Subſtantiam (quæ eadem in ipſo eſt) æterna generatione ab illo ſibi impreſſam perfectiſſimè refert. Christus igitur repræſentatiuus ſui ipſius eſt, quatenus eſt in Patre, ſiue Imago Subſtantiæ, vel Eſſentiæ ſuæ, quatenus in Patre, cum quo Eſſentialiter vnum & idem eſt. Ex qua ſimilitudine grauiſſimum petitur illuſtrandæ Euchariſtiæ Exemplum, in qua creditur Chriſtus repræſentatiuus eius quod reuera atque omnino ipſe eſt: Et ſimul eſt Corpus

HEBR. I. Luc.2.v.15. Act.2.v.5. Act.8 v.2. Luc 13.v.11. Hebr. 7.v.3. Act.6 v.3. Act.16. v. 2. Hebr.11. v.2. Hebr. 8 v.5. Hebr 11.v.7. Luc.2. v.26. Act 10.v.22. Luc. 24.v.29. Hebr.11.v.34. Luc. 22.v. 26. Heb.13. v. 7. & 17. Luc.18.v.11 Luc.19.v. 42. Luc.20. v.19. Heb.1.v.7.& 8. Hebr.1.v.3.

HEBR. I. Chriſti, & figura Corporis, quod realiter ac ſubſtantialiter Symbola exhibent. LVX SECVNDA; QVOD CHRISTVS SIT IN EVCHARISTIA
v. 6. » ADORANDVS: Et cùm iterum introducit Primogenitum in orbem
» terræ, dicit; Et adorent eum omnes Angeli Dei: Ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν Πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει, Καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες Ἄγγελοι Θεοῦ. Aptiſſimè quidem vtitur hoc teſtimonio Oecumenica Tridentina Synodus, ad comprobandum Adorationem Chriſti in Euchariſtia. Nam ſi Angeli Chriſtum adorant, vt ex verſiculo illo Pſalmi nonageſimi ſexti, compertum eſt; Quanto magis homines, etiam in Euchariſtia, vbi Fideles eum ſciunt verè eſſe præſentem? Nam vbicumque Chriſtus eſt, rectè adoratur. Huc referri poſſint inſignia illa Teſtimonia Patrum, quæ de Angelis, Altari Chriſti aſſiſtentibus, in eoque Chriſtum adorantibus, vel me dicente audita, vel aliis colligentibus notata ſunt. LVX TERTIA; QVOD REGNI CHRISTI POTESTAS ET REGNVM, AC THRONVS EIVS, ET PROINDE EIVS ECCLESIA, NVNQVAM DE-
v. 8. » FECERIT, SED IN SÆCVLVM SÆCVLI PERMANEBIT: Ad Filium
» autem; Thronus tuus Deus in ſæculum ſæculi: Virga æquitatis, Virga
» Regni tui: Dilexiſti iuſtitiam & odiſti iniquitatem: propterea vnxit te
» Deus, Deus tuus, oleo exſultationis, præ participibus tuis: Πρὸς δὲ τὸν υἱόν, ὁ Θρόνος σου, ὁ Θεός, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος· ῥάβδος εὐθύτητος, ἡ Ῥάβδος τῆς Βασιλείας σου. Ἠγάπησας δικαιοσύνην, καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεός, ὁ Θεός σου, ἔλαιον ἀγαλλιάσεως, παρὰ τοὺς μετόχους σου. Sumptum autem teſtimonium hoc ex quadrageſimo quarto Pſalmo eſt, quem totum de Meſſia ſcriptum eſſe, etiam Rabbinorum Commentarij teſtantur. Et certè Chriſti Sponſi & Sponſæ eius Eccleſiæ ex Gentibus congregandæ Epithalamium eſt. LVX QVARTA; DE ÆTERNITATE ECCLESIÆ,
v. 13. » AC PERFECTA SVBIECTIONE INIMICORVM CHRISTI: Ad quem
Pſ. 109. v. 1. » autem Angelorum dixit aliquando, Sede à dextris meis, QVOAD-
» VSQVE ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum? Πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων εἴρηκέ ποτε, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ΕΩΣ ΑΝ θῶ τοὺς ἐχθρούς σου, ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου; Explanat hunc locum collatio illius loci, ex decimo quinto Prioris ad Corinthios, vbi pro REGNARE, dixi SEDERE AD DEXTERAM DEI, his
1. Cor. 15. » verbis: Oportet illum REGNARE, donec ponat inimicos ſuos ſub pedi-
v. 25. » bus eius. LVX QVINTA; DE ANGELIS CVSTODIBVS, ET CVSTODIA
Heb. 1. » ANGELORVM: Nonne omnes ſunt Adminiſtratorij Spiritus, in mini-
v. vlt. » ſterium miſſi propter eos qui hereditatem capient Salutis? Οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ Πνεύματα, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα, διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν; Pſalmi centeſimi primi verſiculus eſt, deſcribens Officium Angelorum, quorum munus eſt, non Chriſto adſidere, ſed Chriſti Clericis miniſtrare. Miſſi autem, præſentis temporis participium eſt, cuius loco Græcè, ἀποστελλόμενα, id eſt, qui mittuntur, vt ſignificetur, miſſionem hanc & miniſterium Angelorum, continuum eſſe quamdiu hoc ſeculum durat, ita vt tandiu nunc hi nunc illi ſemper in miniſte-
HEBR. II. rium mittantur. LVX SEXTA; QVOD CHRISTVS NON MODO NOBIS SALVTEM, SED ET SIBI GLORIAM PER MORTIS PASSIONEM MERVIT, QVATENVS EAM, EX IMMENSA CHARITATE, HVMILI-

TATE, OBEDIENTIA, PATIENTIA, SVBIVIT; CONTRA CALVINI HEBR II.
ERROREM TOTIVS ECCLESIÆ SENSVI CONTRARIVM, QVO NEGAT CHRISTVM SIBI QVICQVAM MERVISSE: Eum autem qui modicò quàm Angeli minoratus eſt, videmus Ieſum, PROPTER PASSIONEM MORTIS, gloria & honore CORONATVM: Τὸν δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἠλαττωμένον, βλέπομεν Ἰησοῦν, ΔΙΑ ΤΟ ΠΑΘΗΜΑ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ, δόξῃ καὶ τιμῇ ΕΣΤΕΦΑΝΩΜΕΝΟΝ. LVX SEPTIMA; QVOD GRATIA EVCHARISTIÆ SIT GRATIA SVBSISTENS AC SVBSTANTIALIS, NEMPE CHRISTVS SVBSTANTIALITER IN EVCHARISTIA CONTENTVS: Vt GRATIA DEI, pro omnibus GVSTARET MORTEM: Ὅπως ΧΑΡΙΤΙ ΘΕΟΥ, ὑπὲρ παντὸς, ΓΕΥΣΗΤΑΙ ΘΑΝΑΤΟΥ. Tractat hunc DE GRATIA ESSENTIALI, ſiue SVBSTANTIALI, locum, inter ECCLESIÆ DOCTORES referendus, Cardinalis PERRONIVS, illuſtratque paſſim variis Patrum locis, in poſtumo illo DE EVCHARISTIA Opere, cui ad immortalitatem, nihil præter Eccleſiæ linguam, id eſt, Latinum ſermonem, deeſt: vbi libro ſecundo, In Theodoreto, capite ſexto, quem nunc in manibus habemus Epiſtolæ noſtræ verſiculum, iuxta Latinos omnes Commentatores Veteres, & quamplurima exemplaria Græca, de Gratia Subſtantiali; intelligendum docet ex qua Subſtantiali Gratia, Patrum teſtimonio, fuerit Euchariſtiæ inditum nomen: quod & alibi iam attigimus. Et certè variant Græci Codices, cùm alij habeant, ΧΑΡΙΤΙ ΘΕΟΥ, id eſt, DEI GRATIA, ſiue EX CHARITATE, vel BENEFICIO DEI; alij, ΧΩΡΙΣ ΘΕΟΥ, id eſt, ABSQVE DEO, SEORSIM A DEO, EXCEPTO DEO; manente nimirum impaſſibili Diuinitate: alij, ΧΑΡΙΣ ΘΕΟΥ, hoc eſt, IPSA GRATIA DEI, nempe Chriſtus Dominus, qui Gratia Patris ac PLENVS GRATIÆ ET VERITATIS. Ioan. 1. v. 14.
Chriſtianorum autem Moralis atque Philoſophicus, DE GVSTANDA MORTE, locus, & quomodo ſemel hoc in Scriptura ac de ſolo Chriſto dictum eſt, poſſitque ad Chriſtum Myſticum atque ad Membra Chriſti, Chriſtianos, extendi, quibus ſuauis amara mors, vtpote Tranſitus ad Vitam & Patrem; alterius eſt inſtituti. LVX OCTAVA, QVOD NVLLA EX CAVSA LICEAT A FRATRIBVS SEPARARI, ET QVOD ETIAMSI CORDE, NVNQVAM TAMEN TEMPLO, VSQVE AD FINEM SÆCVLI, SEPARANDI SINT BONI A MALIS: Propter quam cauſam non confunditur FRATRES eos vocare: Δι' ἣν αἰτίαν, οὐκ ἐπαισχύνεται ΑΔΕΛΦΟΥΣ αὐτοὺς καλεῖν. Quæ quidem Prophetia Pſalmi vigeſimi primi, (quem totum in Chriſti perſona ſcriptum eſſe, nemini Chriſtiano dubium eſſe poteſt, adeo viuam Chriſti Patientis imaginem, adteſtantibus etiam Euangeliſtis, exhibet) ab eo tempore impleri potiſſimùm cœpit quo fundatæ Chriſti Fidelium Eccleſiæ ſunt, in quibus Chriſtus tum per Apoſtolos ſuos, tum per eorum Succeſſores, palàm ac liberè Deum laudat; ſiue, iuxta Proprietatem Græcam, hymnis celebrat: ſicut in Chriſtianorum Templis fieri conſueuit. Quamquam & Chriſtus per ſe vnà cum Diſcipulis ſuis fecit, etiam ante Paſſionem, vt habetur Matthæi vigeſimo ſexto. Et HYMNO dicto exierunt in montem Olíueti: vbi eadem vox, idem Græcum verbum ſonat. LVX NONA; QVOD QVALIS IN PEC-

Margin notes: v. 9. — ibid. — Hebr. 2. v. 11. — Pſ. 21. v. 23. — Matt. 26. v. 30.

HEBR. II. CATO, TALIS IN REMEDIO REALITAS TAM IN PRETIO QVAM IN
CIBO, SIVE TAM IN INCARNATIONE QVAM IN EVCHARISTIA:
v. 14. » Quia ergo pueri communicauerunt Carni & Sanguini, & ipſe SIMILI-
» TER participauit eiſdem: Ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινώνηκε σαρκὸς καὶ αἵματος, καὶ
αὐτὸς ΠΑΡΑΠΛΗΣΙΩΣ μετέσχε τῶν αὐτῶν. Aduerbium illud, SIMILITER,
ΠΑΡΑΠΛΗΣΙΩΣ, Chryſoſtomus peculiariter vrget aduersùs Hæreticos
veritatem adſumptæ carnis negantes; tanquam dicat Apoſtolus, Chri-
ſtum non iuxta phantaſiam, ſed planè ſimiliter vt nos Carnis & Sangui-
nis commercium ſubiiſſe, id eſt, verè propriéque factum eſſe hominem
mortalem. Qua in re Chryſoſtomum etiam cæteri ſequuntur. Hinc fa-
cilis ex Incarnatione ad Euchariſtiam conſequentiæ deductio; ac eò
ibid. » quidem magis quòd ſequitur: Vt per mortem deſtrueret eum qui habe-
» bat mortis imperium, id eſt, Diabolum; & liberaret eos qui timore mor-
» tis per totam vitam obnoxij erant ſeruituti: Ἵνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ
κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τουτέστι, τὸν διάβολον, καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ
παντὸς τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας. LVX DECIMA; QVOD CHRISTVS SIT ΑΡΧΙΕ-
ΡΕΥΣ, ID EST, PRINCEPS SACERDOTVM AC SVMMVS SACERDOS: EX QVO
CONSEQVENS EST ESSE ET ALIOS NOVI TESTAMENTI SACERDOTES,
v. 17. » QVORVM CHRISTVS ſit PRINCEPS: Vnde debuit per omnia Fratribus
» ſimilari, vt miſericors fieret & fidelis Pontifex ad Deum, VT REPROPI-
» TIARET DELICTA POPVLI: Ὅθεν ὤφειλε κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα
ἐλεήμων γένηται, καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς, τὰ πρὸς τὸν Θεὸν, ΕΙΣ ΤΟ ΙΛΑΣΚΕΣΘΑΙ
ΤΑΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ. Et profectò nomen PONTIFICIS, quod
quidem attributum Chriſto frequens occurrit in hac Epiſtola, vbi ſem-
per Græcè eſt Ἀρχιερεὺς, Hæreticos quibuſdam huius Epiſtolæ teſti-
moniis abutentes ad Incruentum Nouæ Legis Sacerdotium extermi-
nandum, quod ex inſtitutione Chriſti, per eius Miniſtros, in Eccleſia
quotidie exercetur, valde premit. Quod ſi attentiùs ſpectes, conficies
quoque, huiuſmodi Sacrificium quod per Sacerdotes Chriſti offertur,
verè Propitiatorium eſſe, tam ex parte Victimæ quàm ex officio Sa-
HEBR. III. cerdotis; cuius officium eſt Deum Populo pacatum reddere. LVX VN-
DECIMA; QVOD PONTIFICVM EST, VERÆ RELIGIONIS DOCTRINAM
v. 1. » POPVLO CONFITENDAM TRADERE: Vnde, Fratres Sancti, VOCA-
» TIONIS CÆLESTIS PARTICIPES, conſiderate Apoſtolum & PONTIFI-
» CEM CONFESSIONIS NOSTRÆ IESVM: Ὅθεν, ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπου-
ρανίου μέτοχοι, κατανοήσατε, τὸν Ἀπόστολον καὶ ΑΡΧΙΕΡΕΑ ΤΗΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ
ΥΜΩΝ ΧΡΙΣΤΟΝ ΙΗΣΟΥΝ. LVX DVODECIMA: QVOD FIDES ET
IVSTITIA SEMEL HABITA AMITTI POSSIT; ET QVOD VNVSQVIS-
QVE CHRISTIANVS CERTO CREDERE NON DEBEAT, QVOD SIT
v. 6. » PRÆDESTINATVS, ET VITAM ÆTERNAM HABITVRVS: Chriſtus verò
» tanquam Filius in domo ſua: quæ Domus ſumus nos, ſi fiduciam & GLO-
» RIAM SPEI, vſque ad finem, firmam retineamus: Χριστὸς δὲ ὡς υἱὸς, ἐπὶ τὸν οἶκον
αὐτοῦ· οὗ Οἶκός ἐσμεν ἡμεῖς, ἐάνπερ τὴν παῤῥησίαν καὶ τὸ ΚΑΥΧΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΠΙΔΟΣ, μέχρι
τέλους, βεβαίαν κατάσχωμεν. Vnde ſtupenda eſt Sectariorum impudentia,
qui ex hoc eodem loco Fidem ſuam Specialem ſtabilire non verentur:
quaſi, quicumque rectè cõfidit & ſperat, certus eſſe debeat ſe id quod ſpe-

rat, infallibiliter conſecuturum, cùm poſſit ſuo vitio re ſperata fruſtrari. HEBR. III.
Quamobrem, ex omnibus Scripturis nos ad perſeuerantiam exhortantibus, huius temporis errores clariſſimè refellũtur. Quorſum enim exhortatio, ne amittas quod amittere non potes? quodque certa Fide te non amiſſurum tenes? LVX DECIMA TERTIA, QVOD HORRENDVM DICTV SIT, SINE PERSEVERANTIA FIDEM NON ESSE FIDEM, SED OPINIONEM VANAM, CVM AD FIDEI PERSEVERANTIAM MINIME HORTARER, SIVE PERSEVERATVROS, SIVE NON, NISI VERAM FIDEM EOS HABERE EXISTIMAREM : Participes enim Chriſti effecti ſumus, SI tamen INITIVM SVBSTANTIÆ EIVS, vſque ad finem, firmum retineamus: Μέτοχοι γὰρ γεγόναμεν τοῦ Χριστοῦ, ΕΑΝΠΕΡ ΤΗΝ ΑΡΧΗΝ ΤΗΣ ΥΠΟΣΤΑΣΕΩΣ, μέχρι τέλους, βεβαίαν κατάσχωμεν. Ea verò Subſtantia, ſiue Subſiſtentia eſt, qua Chriſtiani ſumus, id eſt, Noua Creatura in Chriſto: cuius quidem Subſtantiæ initium & fundamentum eſt Fides, qua in Chriſtum credimus, in eoque viuere incipimus. Poteſt etiam per ipſam Subſtantiam intelligi Fides, & per Initium Subſtantiæ, Fides iam inchoata: quandoquidem & capite vndecimo, Subſtantiæ nomen adtribuitur Fidei. LVX DECIMA QVARTA; QVOD FIDES SPECIALIS HÆRETICORVM VANA SIT, VT QVÆ CVM SANCTO CHRISTIANORVM TIMORE CONSISTERE NON POSSIT : TIMEAMVS ergo ne fortè relicta pollicitatione introëundi in requiem eius exiſtimetur aliquis ex vobis deeſſe: ΦΟΒΗΘΩΜΕΝ οὖν, μή ποτε καταλειπομένης τῆς ἐπαγγελίας, εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν, ὑστερηκέναι. (Græcè, non, EXISTIMETVR; ſed VIDEATVR, δοκῇ, & pro verbo DEESSE, vertunt alij, FRVSTRATVS ESSE, id eſt, EXCLVSVS, NON ADSEQVVTVS. Pleniùs exprimetur Græci Verbi ſignificatum, ſi iungas vtrumque; FRVSTRATVS, SEV NON ADSEQVVTVS, EO QVOD IPSE DESIT per ignauiam.) Ex hoc loco, & de Libertate Humani Arbitrij, & de Bonorum Operum Meritis doctrina ſtabilitur; Ac docetur eadem poſſe eſſe opera Dei & noſtra, Deo nimirum faciente vt faciamus, iuxta Promiſſionem illam Propheticam, Ezechielis trigeſimo ſexto: FACIAM, vt in Præceptis meis ambuletis, & iudicia mea cuſtodiatis, & operemini. LVX DECIMA QVINTA; QVOD NVLLA RELIGIO SIT SINE VERO ET EXTERNO AC PROPITIATORIO SACRIFICIO; ET QVOD SVMMVM IVS SACRIFICII SIT PENES PONTIFICES SVMMOS AC SACERDOTES: OMNIS namque PONTIFEX, ex hominibus adſumptus, pro hominibus conſtituitur in iis quæ ſunt ad Deum, vt offerat Dona & Sacrificia pro peccatis: Πᾶς γὰρ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ, ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος, ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα προσφέρῃ Δῶρά τε καὶ Θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν; LVX DECIMA SEXTA : QVOD SICVT OLIM IN POPVLO IVDAICO, ITA NVNC IN ECCLESIA, SIT HIERARCHIA DIVINITVS INSTITVTA, CVM POTESTATE ORDINANDI PONTIFICES, SACERDOTES, ET MINISTROS; VT QVIDQVID IVXTA ILLAM ADTENTATVR AVT PRÆSVMITVR, ILLEGITIMVM ET INANE CENSEATVR: NEC QVISQVAM ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur à Deo, tanquam Aaron : Καὶ οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμήν, ἀλλ' ὁ καλούμενος ὑπὸ τοῦ

Margin: HEBR. III. — v. 14. — HEBR. IV. — v. 1. — Ezech. 37. v. 27. — HEBR. V. — v. 1. — v. 4.

HEBR. V. Θεοῦ καθάπερ καὶ ὁ Ἀαρών. Ex quo facile eſt coniicere, quo loco habendi ſint, quotquot hodie, in Miniſterium Verbi ſeſe ingerunt, neque miſſi neque vocati. Vocatum autem Aaronem intellige pro ſe & ſua poſteritate. quo Scripturæ loquendi more, quod de Petro dictum eſt, de Petri Succeſſoribus intellige dictum. Quod adeo in Veteri Populo ſeruatum eſt, vt ne per ambitionem quidem, atque eo tempore quo externis Regibus Iudæi parebant, quisquam qui non eſſet è ſtirpe Aaronis, ad Pontificatum euectus legatur. Vnde cùm Rex Oſias vſurpare
2.Paral.26.v.20 Sacerdotis officium vellet, à Pontifice repulſus fuit, & mox à Deo lepra percuſſus. (ſecundi Paralipomenon, vigeſimo ſexto.) LVX DECIMA SEPTIMA, QVOD MAGNVM SIT MERITVM OBEDIENTIÆ: Et
v.8. » CIMA SEPTIMA, QVOD MAGNVM SIT MERITVM OBEDIENTIÆ: Et
» quidem, cùm eſſet Filius, DIDICIT ex eis quæ paſſus eſt, OBEDIENTIAM: Καίπερ ὢν υἱὸς, ΕΜΑΘΕΝ ἀφ' ὧν ΕΠΑΘΕ, τὴν ΥΠΑΚΟΗΝ. Legitur enim hic ſenſus apud Theophylactum & Oecumenium; Per experientiam didicit quanta ſit Obedientiæ Virtus, & quantum meritum, cùm propter hanc exauditus ſit & à morte ereptus. LVX DECIMA OCTAVA; QVOD PER PECCATVM PRIMI HOMINIS NON SOLVM AMISSA EST IVSTITIA, VERVM ETIAM DELETA PROMISSIO QVA PRO BONIS OPERIBVS EI VITÆ ÆTERNÆ MERCES FVERAT DECRETA: VNDE NON TANTVM OPVS FVIT GRATIA CHRISTI VT HOMO LAPSVS RESTITVERETVR IN STATVM IVSTITIÆ BONORVMQVE OPERVM, SED ETIAM VT HÆC IPSA IVSTITIÆ OPERA EI PROFICERENT AD VITAM ÆTERNAM, VT CVM VTRVMQVE PECCATO ABOLITVM ESSET, NEMPE IVSTITIA, ET PACTIO DE PRÆMIO PRO IVSTITIA REDDENDO, VTRVMQVE NOBIS REPARARETVR PER
v.8. » CHRISTVM: Et CONSVMMATVS, factus eſt omnibus obtemperantibus
» ſibi cauſa ſalutis æternæ: Καὶ ΤΕΛΕΙΩΘΕΙΣ, ἐγένετο τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ πᾶσιν αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου. Cùm autem Chriſtus, CONSVMMATVS dicitur, non morte finitus intelligitur, ſed perfectus redditus; Qua ſignificatione, Græcum verbum vſurpari paſſim in hac Epiſtola notum eſt, vel pri-
Heb.2.v.10. » mo cuique legenti capitis ſecũdi illud; Auctorem ſalutis eorum per paſ-
» ſiones CONSVMMARE. vbi Conſummare, τελειῶσαι, PERFICERE, vel PERFECTVM REDDERE, eſt: quemadmodum hoc loco CONSVMMATVS, τελειωθεὶς, perfectum, ſiue PERFECTVM REDDITVM, ſonat; vti etiam Eraſmus è Græco conuertendum duxit. Mens enim Apoſtoli eſt, Chriſtum per Paſſiones ad Gloriam adductum, omnibus ſibi ſuoque Euangelio obedientibus cauſam & auctorem factum ſalutis æternæ. Duplex autem inſinuatur Chriſti Paſſionis fructus; ipſius ſcilicet Chriſti Conſummatio, & Salus noſtra, quoniam & ſibi meruit & nobis. Sed ideo dixi Chriſtum conſummatum factum eſſe cauſam Salutis noſtræ, quia Salus noſtra non ſolùm à Chriſto paſſo, velut cauſa meritoria, verumetiam ab eodem Conſummato, & Glorificato, velut Exemplari Cauſa, dependebat. Ex quo intelligendus eſt locus ille primæ Corinthiorum de-
1.Cor.15. » cimo quinto: Nam ſi Chriſtus non reſurrexit, inanis eſt ergo Prædicatio
v.14. » noſtra, inanis eſt Fides veſtra. Porrò non abſolutè dixi OMNIBVS, ſed OMNIBVS OBTEMPERANTIBVS SIBI, non quòd obedientia ſit con-

HEBR. V.

ditio, quam priùs à nobis Chriſtus exigat, quàm eius Paſſio quidquam in nobis operetur (neque enim Fides & Obedientia aliunde eſt quàm ex Chriſti Paſſione): ſed quia conditio eſt ad ſalutem æternam neceſſaria, ne quis ſperet ſalutem à Chriſto, niſi Legi obediat. quoniam nec ipſe Chriſtus, niſi per Obedientiæ Meritum, ad Gloriam euectus eſt, quæ conditio ab ipſomet in Euangelio expreſſa eſt: Si vis, inquit, ad vitam « Matt. 19.
ingredi, ſerua mandata. Docet hic præterea locus, non ita per meritum « v.17.
Chriſti nos reſtitui in ſtatum iuſtitiæ atque Bonorum Operum, pro quibus ab initio vita æterna promiſſa fuerat, vt ſic reſtitutis, ea iam debeatur ex prima inſtitutione, nec ad hanc debiti rationem conſtituendam opus ſit merito Chriſti. Quare vltima Vniuerſalis Synodus, Seſſione ſexta capite decimo ſexto, docet, bene Operantibus vſque in finem, & in Deo Sperantibus, Vitã Æternam proponendam eſſe, & tanquam Gratiam Filiis Dei per Chriſtum Ieſum, miſericorditer promiſſam, & tanquam Mercedem ex ipſius Dei promiſſione, bonis ipſorum operibus, & meritis fideliter reddendam: quod quidem, non ſolùm tradit, ſed & Canone vigeſimo ſexto, ſub Anathemate definit. LVX DECIMA NONA; QVOD VOCATIO SACERDOTI NECESSARIA SIT, ET QVOD IN EVANGELIO NOVVS ORDO MELCHISEDECHICVS SIT SACERDOTVM A CHRISTO, DEO AVCTORE, INSTITVTVS, CVIVS MYSTERIA CATECHVMENIS REVELARE NON LICET: APPELLA- « Heb. 5.
TVS à Deo Pontifex, iuxta ORDINEM MELCHISEDEC. De quo nobis « v.10.
grandis (Græcè, MVLTVS, πολὺς, quemadmodum Epiſtolâ centeſimâ vi- «
geſimâ ſextâ ad Euagrium Hieronymus legit) ſermo & ininterpretabilis «
(Græcè, DIFFICILIS INTERPRETATV, δυσερμήνευτος,) ad dicendum: quo- «
niã imbecilles facti eſtis ad audiendũ (Græcè, QVANDOQVIDEM SEGNES «
FACTI ESTIS AVRIBVS: ἐπεὶ νωθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς: VT NON IMBECILLES «
ſed SEGNES, capite ſequenti eamdem vocem Græcam ipſe Interpres ver- «
tit. Etenim cùm deberetis magiſtri eſſe propter tempus, rurſum indige- «
tis vt vos doceamini quæ ſint elementa exordij ſermonum Dei, & facti «
eſtis quibus lacte opus ſit, non ſolido CIBO. Omnis enim qui lactis eſt «
particeps, expers (Græcè, INEXPERTVS, ac RVDIS, ἄπειρος,) eſt ſermonis «
iuſtitiæ: Paruulus (Græcè, INFANS, νήπιος) enim eſt. Perfectorum autem «
eſt ſolidus cibus, eorum qui conſuetudine, (Græcè, διὰ τὴν ἕξιν, id eſt, «
PROPTER HABITVM, vt libro duodecimo de Trinitate, capite decimo
tertio, Auguſtinus legit, vel PROPTER ASSVETVDINEM, vt Ambroſia- «
nus habet) exercitatos habent ſenſus, (Græca vox, αἰσθητήρια, propriè OR- «
GANA SENSVVM ſignificat, qualia ſunt Oculi, Aures,) ad diſcretionem «
Boni ac Mali: Προσαγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεὺς, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. «
Περὶ οὗ πολὺς ἡμῖν ὁ λόγος, καὶ δυσερμήνευτος, λέγειν· ἐπεὶ νωθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. Καὶ γὰρ ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι, διὰ τὸν χρόνον, πάλιν χρείαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς, τίνα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ. καὶ γεγόνατε χρείαν ἔχοντες γάλακτος, καὶ οὐ στερεᾶς τροφῆς. Πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος, ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης· (νήπιος γάρ ἐστι) Τελείων δέ ἐστιν ἡ στερεὰ τροφὴ, τῶν διὰ τὴν ἕξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἐχόντων, πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ. Sed de Melchiſedecho, ac Melchiſedechico Ordine, & noſtro illo SERMONE ININTERPRETABILI, atque Euangelico, ſecundùm Ordinem Mel-

HEBR. VI. chiſedech, Sacerdotali Ordine, deque non vulgandis apud Catechumenos Myſteriis; à nobis ſupra pleniſſimè actum eſt. LVX VIGESIMA; QVOD SACRAMENTVM CONFIRMATIONIS VNVM SIT EX EVANGELICIS SEPTEM SACRAMENTIS, POST BAPTISMA AB EPISCOPIS TRADI SOLITVM, ET A ME APOSTOLICE DECLARATVM:
v. 1. » Quapropter intermittentes Inchoationis Chriſti ſermonem, ad Per-
» fectionem feramur: non rurſum iacientes Fundamentum Pœnitentiæ
» ab operibus mortuis, & Fidei ad Deum, Baptiſmatum doctrinæ, IM-
» POSITIONIS quoque MANVVM, ac Reſurrectionis Mortuorum, & Iu-
» dicij Æterni: Διὸ ἀφέντες τὸν τῆς Ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον, ἐπὶ τὴν Τελειότητα φερώμεθα, μὴ πάλιν Θεμέλιον καταβαλλόμενοι Μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ Πίστεως ἐπὶ Θεόν, Βαπτισμῶν διδαχῆς, Ἐπιθέσεώς τε χειρῶν, Ἀναστάσεώς τε νεκρῶν, καὶ Κρίματος Αἰωνίου. Græci Latinique Interpretes hunc Apoſtolicum locum de Sacramento Conſignationis, ſeu Confirmationis, magno conſenſu
Actuum 8. & 19. exponunt, per quod, vt Actuum octauo, & decimo nono legitur, datur Baptizatis Spiritus Sanctus: quo roborati, intrepidè Chriſti nomen apud hoſtes Fidei confiteantur. Quamquam ergo quædam ſit Impoſitio Manuum quæ Clericis fit, & Ordo vel Ordinatio, appellari ſolet; alia eſt minùs quidem frequenter ita dicta, ſed hoc loco tamen Apoſtolicè, & quandoque in Conciliis, Impoſitio Manuum nominata, quæ Laïcis, ſiue omnibus Fidelibus adultis, ſtatim à Baptiſmo per
Act. 8. v. 17. » Epiſcopos ſolet adhiberi: de qua Lucas Actuum ſeptimo: Imponen-
» teſque Manus ſuper eos, accipiebant Spiritum Sanctum. Poſtquam igitur nec iam agendum dixiſſem De Pœnitentia accedentium ad Baptiſmum, qui peccata deflent, ac abluunt, nec de Fide ac Symbolo Catechumenorum, ſiue de Catechizandis Rudibus, nec de reliqua Doctrina Baptiſmatum, id eſt, Baptiſmalium, aut quæ de Baptiſmis traditur, Fluminis, Flaminis, Sanguinis, ſiue de Doctrina Baptiſmatis, ad quod Catechiſmus præuia inſtitutio eſt; (non quòd verè plura ſint Baptiſmata, ſed quia ſequeretur plura eſſe, ſi rurſus ab initio catechizandi eſſent Hebræi baptizati, ad quos loquor, qui me ad iſta rudimenta reuocante, quot Baptiſmata Legalia quandoque habuiſſent, tot facilè crederent Baptiſmata Chriſti:) continuò addidi, nec de IMPOSITIONE MANVVM, ſiue de Sacramento, quod Epiſcopi imponentes manus, Laicis conferunt, tanquam pueriliter tractandum, aut de Beata Reſurrectione Mortuorum ac Iudicio Æterno Damnatorum: Sex enim Doctrinæ præcipua capita ſunt, quæ Catechumenis initio tradebantur; DE POENITENTIA, DE FIDE, DE BAPTISMO, DE CONFIRMATIONE, DE RESVRRECTIONE, DE IVDICIO. Quæ cuncta diligenter ab Apoſtolis, in iaciendis Fidei fundamentis inculcari ſolere, teſtantur eorum Conciones à Beato Luca in Actis Apoſtolicis deſcriptæ. Itaque his relictis, monebam ad maiora pergendum, quale illud infinitum Argumentum eſt DE SACERDOTIO CHRISTI. LVX VIGESIMA PRIMA; QVOD HODIERNÆ HÆRESES, SECVS DE EVCHARISTIA QVAM APOSTOLICA TEMPORA, LOQVVNTVR, ET QVOD EVCHARISTIÆ MAIESTATEM, ITA MINVIT NOVATORVM FIDES, VT DE HOC MYSTERIO PLVRA NOSSENT VETERVM CATECHVMENI, QVAM

EORVM AVDIANT FIDELES, NIHILQVE EOS DOCERE QVOD VEL HEBR. VI.
DICERE MAGNVM, VEL REVELARE PERICVLOSVM FORET: Guſta- « v. 4.
uerunt etiam DONVM CÆLESTE: γευσαμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου: «
Haymo & Primaſianus, ſiue Commentarius Primaſio adſcriptus, per
DONVM CÆLESTE, Panem Cæleſtem, id eſt, Sacramentum Corporis
& Sanguinis Domini, intelligunt, quod eſt verè Donum Cœleſte, da-
tum nobis ad guſtandum, ab eo qui dicit; Egó ſum Panis qui de cœlo « Io. 6. v. 41.
deſcendi, Ioannis ſexto. Et certè apud Græcos Scriptores, generali
nomine DONI, Solet Euchariſtia nuncupari, vt retulimus inter Epi-
theta Patrum. Vnde Theodoretum in illud ex vndecimo prioris ad
Corinthios, Et ſic de Pane illo Edat; ait, ET SIC DONVM ACCIPIAT. Ac 1. Cor. 11.
probabiliter quidem ſignificatus videri poſſit idem Panis Cæleſtis à v. 28.
Beato Petro prioris Epiſtolæ capite ſecundo; quando ſcribens ad eos
quos Infantibus modo-genitis comparat, & ad Lac Rationale cõcupi-
ſcendum exhortans, ſic deinde ait: Si tamen guſtaſtis quoniam ſuauis « 1. Petri. 2.
eſt Dominus. Neophytis enim ſtatim à Baptiſmo porrigebatur Eucha- « v. 3. 4.
riſtia, vt in libris de Sacramentis Ambroſius refert. Dabatur etiam de-
guſtandum Lac & Mel in Ceremoniis Baptiſmi, vt libro De Corona
Militis Tertullianus eſt auctor. Cæterùm meritò Euchariſtia Donum
Cæleſte, Δωρεὰ Ἐπουράνιος, appellatur, quoniã & Corpus Domini Cæle-
ſte eſt, & ipſe Chriſtus Cæleſtis, primæ Corinthiorum decimo quinto. 1. Cor. 15.
LVX VIGESIMA SECVNDA; QVOD PER SACRAMENTVM CONFIR- v. 40.
MATIONIS, CONFERTVR SPIRITVS SANCTVS: Et participes facti ſunt « Heb. 6.
Spiritus Sancti: Καὶ μετόχους γενηθέντας Πνεύματος ἁγίου. Græcorum Scho- « v. 4.
lia referunt ad Impoſitionem Manuum, per quam dabatur Spiritus
Sanctus. Nam & hoc Sacramentum recèns baptizatis ſolitum conferri,
vbi Epiſcopus adeſſet, in Dialogo contra Luciferianos Hieronymus
ſcribit. LVX VIGESIMA TERTIA; QVOD HOMO SEMEL GRATIA DEI
IVSTIFICATVS, POSSIT AB EA GRATIA EXCIDERE, ET IVSTITIAM
AMITTERE: Et prolapſi ſunt: Καὶ παραπεσόντας. Hoc Argumentum « v. 6.
Caluinus dum verſat & ſoluere conatur, magis ſeſe implicat, ſuis, vt ſo-
let, antigomenis, modò Fidem & Gratiam Reprobis adſcribens, modò
detrahens. LVX VIGESIMA QVARTA; QVOD ALIQVÆ POENÆ SINT «
PVRGATORIÆ POST MORTEM: IMPOSSIBILE enim EST, EOS QVI SE- « v. 4.
MEL SVNT ILLVMINATI, guſtauerunt etiam DONVM CÆLESTE, & «
participes facti ſunt Spiritus Sancti, Guſtauerũt nihilominus bonum «
Dei verbum, virtuteſque ſæculi venturi, ET PROLAPSI SVNT; RVR- «
SVS RENOVARI AD POENITENTIAM: Ἀδύνατον γὰρ ΤΟΥΣ ΑΠΑΞ ΦΩ- «
ΤΙΣΘΕΝΤΑΣ, Γευσαμένους τε τῆς ΔΩΡΕΑΣ τῆς ΕΠΟΥΡΑΝΙΟΥ, καὶ μετόχους
γενηθέντας Πνεύματος Ἁγίου, καὶ καλὸν γευσαμένους Θεοῦ ῥῆμα, δυνάμεις τε μέλλον-
τος αἰῶνος, καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν. Inter PERRONII non
Scripta ſed Tradita, eſt, hũc locum omnium habere vim maximam ad
Purgatorium probandum. Cùm enim nihil coinquinatum, vt Apoca- Apocalyp. 21
lypſis declarat, intret in Regnum Cælorum, ac omne illud inquinatũ v. vlt.
ſit cui aliquid Puritatis Baptiſmalis deeſt, impoſſibile verò ſit, id eſt
valde rarò eueniat, vt Lapſi recuperẽt per Pœnitentiã, quod poſt acce-

HEBR VI. prum ſemel Baptiſmum Peccato amiſerunt ; alterutrum neceſſe eſt eſſe, vt aut Mors plus Pœnitentia poſſit, quo nihil abſurdius; aut luenda poſt mortem pœna renouet quod Peccatum antiquauit. Et profectò vt ad ignem renouantur multa quorum ſordes calore eluuntur ; ſic ad Purgatorium Ignem purgantur Animæ, quæ defunctæ corporibus, peccatorum debita Diuino Iudicio luenda, tanquam ſordes contraxerunt. Sed de Purgatorio iam ſupra diligentiſſimè diſputatum fuit. LVX VIGESIMA-QVINTA ; QVOD TANTA ERGA NOS DEI BONITAS SIT, VT NOSTRA VELIT ESSE
v. 10. » MERITA, QVÆ SVNT IPSIVS DONA: Non enim iniuſtus Deus, vt
» obliuiſcatur Operis Veſtri, & dilectionis quam oſtendiſtis in nomi-
» ne ipſius, qui miniſtraſtis Sanctis, & miniſtratis: Οὐ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς, ἐπιλαθέσθαι τοῦ Ἔργου Ὑμῶν, καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης, ἧς ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, διακονήσαντες τοῖς Ἁγίοις, καὶ διακονοῦντες. Optimè enim ex hoc loco ſtatuunt Doctores Catholici, Bonorum Operum merita, cum Patribus Tridentinis, Seſſione ſexta, capite decimo ſexto, qui iuſtificatis hominibus ſiue acceptam gratiam perpetuò conſeruauerint, ſiue amiſſam recuperauerint, hæc noſtra Apoſtolica verba inter alia proponi volunt. Dicitur autem Deus Operum noſtrorum obliuiſci, quando vel Bona irremunerata, vel Mala impunita relinquit. Eſſet autem iniuſtus qui Bonorum Operum obliuiſceretur, non ea remunerans; non quòd illa ſuapte natura talia ſint vt eis remuneratio debeatur à Deo ; ſed quia contra fidem ſuæ promiſſionis faceret, qua conſtituit atque ordinauit, operibus per gratiam ipſius factis ſe præmia vitæ æternæ redditurum. LVX VIGESIMA SEXTA; QVOD IVRAMENTVM PER SE ILLICITVM NON EST:
v. 13. » Abrahæ namque promittens Deus, quoniam neminem hábuit per
» quem iuraret maiorem, iurauit per ſemetipſum: Τῷ γὰρ Ἀβραὰμ ἐπαγγειλάμενος ὁ Θεὸς, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς εἶχε μείζονος ὀμόσαι, ὤμοσε καθ' ἑαυτοῦ. id ex
» teſtimonio probat Diuus Thomas: Quia Scriptura Sacra, inquit, ni-
» hil Deo tribuit, quod ex ſe ſit Peccatum. Intendit enim Scriptura
» nos ad Deum ordinare & ducere. LVX VIGESIMA SEPTIMA; QVOD AD COMPONENDAS CONTROVERSIAS, VSVS IVRANDI ET LICITVS ET NECESSARIVS SIT, ET QVOD APERTISSIME REFELLAM EOS QVI MALE INTELLIGENTES EVANGELICA PRÆCEPTA, IVRAMENTVM, VELVT REM PRORSVS ILLICITAM,
v. 16. » DAMNANT: Homines enim per maiorem ſui iurant, & omnis
» controuerſiæ eorum finis ad confirmationem, eſt Iuramentum: Ἄνθρωποι μὲν γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὀμνύουσι, καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίωσιν, ὁ Ὅρκος. Eſt autem adeo religioſum Iuriſiurandi Sacramentum, vt & Deus ſuam promiſſionem Iuramento confirmare voluerit, ne quid ei deeſſe videretur, quod promiſſis & pactis firmita-
v. 17. » tem apud homines confirmare ſolet. Vnde ſequitur: In quo
» abundantiùs volens Deus oſtendere POLLICITATIONIS HEREDI-
» BVS immobilitatem conſilij ſui, INTERPOSVIT IVSIVRAN-
HEBR. VII. DVM. LVX VIGESIMA OCTAVA: QVOD CHRISTVS

IVSTI-

IVSTITIÆ NOBIS AVCTOR EST, NON QVIA IVSTI MODO REPVTE- HEBR. VII.
MVR, VT HÆRETICI VOLVNT, SED QVA SECVNDVM VERITATEM IVSTI NOMINEMVR ET SIMVS; SIVE, QVOD VERE, ET PROPRIE ET EXCELLENTISSIMO QVODAM MODO, REX IVSTITIÆ DICTVS SIT, ID EST, NON MODO QVIA IVSTISSIMVM EXERCET IMPERIVM; IVXTA VERSICVLVM PSALMI QVADRAGESIMI QVARTI SVPRA CITATVM CAPITE PRIMO: VIRGA ÆQVITATIS, VIRGA REGNI TVI. DI- Pſal.44.v.7.
LEXISTI IVSTITIAM, ET ODISTI INIQVITATEM: SED ETIAM, QVIA RECTVM IVSTVMQVE POPVLVM SVVM FACIT: Primùm quidem (de « v.2.
Melchiſedech ſermo eſt) qui interpretatur, REX IVSTITIÆ; deinde au- «
tem Rex Salem, quod eſt, REX PACIS: Πρῶτον μὲν ἑρμηνευόμενος ΒΑΣΙΛΕΥΣ «
ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ἔπειτα δὲ, καὶ Βασιλεὺς Σαλήμ, ὅ ἐστι ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΕΙΡΗΝΗΣ. Ex hoc enim duplici Regio Titulo & Iuſtitia & Reconciliatio per Chriſtum facta, aptiſſimè deſignatur. LVX VIGESIMA NONA; QVOD IVGE SIT SACRIFICIVM CHRISTIANORVM CORPORIS ET SANGVINIS CHRISTI IN PANE ET VINO SECVNDVM ORDINEM MELCHISEDECH: Aſſimilatus autẽ Filio Dei, MANET SACERDOS IN PERPETVVM: « v.3.
Ἀφωμοιωμένος δὲ τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ, ΜΕΝΕΙ ΙΕΡΕΥΣ ΕΙΣ ΤΟ ΔΙΗΝΕΚΕΣ. Scilicet vt patris ac matris, generiſque expers dicitur Melchiſedech, & nec initium vitæ, nec finem habere, quia nihil horum ſcriptum eſt; ita manere dicitur Sacerdos in perpetuum, ſiue in æternum, (hæc enim apud me eadem ſunt) quia de fine Sacerdotij eius, nihil ſcriptum inuenitur, eò quòd ſine fine Sacerdotium ac Sacrificium Chriſtianorum foret. LVX TRIGESIMA; QVOD SOLEMNIS BENEDICTIO QVA PONTIFICES REGIBVS BENEDICVNT, SACERDOTIVM ESSE MAIVS QVAM REGNVM DECLARET: Et hunc qui habebat repromiſſiones, bene- « v.6.
dixit. Sine vlla autem contradictione, quod minus eſt, à meliore be- «
nedicitur: Καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας, εὐλόγηκε. Χωρὶς δὲ πάσης ἀντιλογίας, «
τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. Et quidem Sacerdotes tanquam Miniſtri & Vicarij Dei benedicunt Populo, ſicut eis præſcriptâ etiam verborum formulâ, quam ſequerentur Numerorum ſexto, præceptum fuit: vnde & ratam eorum ſe habiturum benedictionem Dominus ibidem pollicetur, dicens: INVOCABVNTQVE NOMEN « Num.6.v.vlt.
MEVM, SVPER FILIOS ISRAEL, ET EGO BENEDICAM EIS. Quo pa- «
cto Chriſtus omnium Sacerdotum ſummus, Paruulis Marci deci- Marc.10.v.16.
mo, & Diſcipulis ſuis, Lucæ vigeſimo quarto, benedixit. LVX TRI- Luc.24.v.36.
GESIMA PRIMA; QVOD PERPETVVM EST SACERDOTIVM CHRISTI, CVIVS TYPVM MELCHISEDECH GEREBAT: Et hîc quidem, Decimas « v.8.
morientes homines accipiunt: IBI AVTEM CONTESTATVR QVIA VI- «
VIT: Καὶ ὧδε μὲν δεκάτας ἀποθνήσκοντες ἄνθρωποι λαμβάνουσιν· ΕΚΕΙ ΔΕ, ΜΑΡ- «
ΤΥΡΟΥΜΕΝΟΣ ΟΤΙ ΖΗ. Suo nimirum ſilentio Scriptura teſtatur eum viuere, cuius mortem tacet. Illud vero, CONTESTATVR, reſpondet Græco, Μαρτυρούμενος, pro quo veriſimile eſt Interpretem vertiſſe, CONTESTATVS, vel qui conteſtatur, ſenſu paſſiuo. Sic enim & alibi Verbis & Participiis deponentibus vtitur interdum, vt ſupra in hoc capite; QVI INTERPRETATVR. Sic etiam accipienda lectio, quæ eſt

HEBR. VII. apud Auguſtinum, libro decimo de Geneſi ad Litteràm: Ibi autem qui teſtificatur ſe viuere, id eſt, qui teſtimonium habet ſuapte. quod poſteriores clariùs verterunt: Is de quo teſtatum eſt, quòd viuat: Ex imitatione ſcilicet Interpretis Syri; vbi addito nomine ſic reddi-
» tum eſt; Is de quo teſtata eſt Scriptura quòd viuat. LVX TRIGESIMA SECVNDA; QVOD CONSVMMATIO, GRÆCE, ΤΕΛΕΙΩΣΙΣ, ID EST, PERFECTIO (DE QVA MYSTICIS VERBIS, APVD DIONYSIVM TAM MVLTA) AD EVANGELICVM SACERDOTEM, SECVNDVM OR-
v. 11. » DINEM MELCHISEDECH, SPECTET: Si ergo CONSVMMATIO per Sa-
» cerdotium Leuiticum erat (Populus enim ſub ipſo Legem accepit)
» quid adhuc neceſſarium fuit, ſecundùm ordinem Melchiſedech, a-
» lium ſurgere Sacerdotem, & non ſecundùm ordinem Aaron dici? Εἰ μὲν οὖν ΤΕΛΕΙΩΣΙΣ διὰ τῆς Λευϊτικῆς ἱερωσύνης ἦν, (ὁ λαὸς γὰρ ἐπ' αὐτῇ νενομοθέτητο) τίς ἔτι χρεία, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ, ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα, καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρὼν, λέγεσθαι; LVX TRIGESIMA TERTIA; QVOD SI-
v. 12. » NE SACERDOTIO AC SACRIFICIO RELIGIO NVLLA: Tranſlato
» enim Sacerdotio, neceſſe eſt & Legis tranſlatio fiat: Μετατιθεμένης γὰρ τῆς Ἱερωσύνης ἐξ ἀνάγκης καὶ Νόμου μετάθεσις γίνεται. LVX TRIGESIMA QVARTA; QVOD IVGITER CHRISTVS OFFERT PER MINISTROS SVOS AC VICARIOS SACERDOTES, QVIBVS COMMISIT OFFERENDVM IN ECCLESIA, VSQVE AD SÆCVLI CONSVMMATIONEM, VISIBILE SACRIFICIVM CORPORIS ET SANGVINIS SVI SVB SPECIEBVS PANIS ET VINI, QVOD ET IPSE PRIMVS IN VLTIMA COENA OBTVLIT:
v. 15. » Et amplius adhuc manifeſtum eſt, (ſcilicet Legem transferendam at-
» que mutandam eſſe) ſi ſecundùm ſimilitudinem Melchiſedech exſur-
» gat alius Sacerdos, qui non ſecundùm Legem Mandati Carnalis fa-
» ctus eſt, ſed SECVNDVM VIRTVTEM VITÆ INSOLVBILIS. Conteſta-
» tur enim; Quoniam tu es Sacerdos in æternum, ſecundùm Ordinem
» Melchiſedech: Καὶ περισσότερον ἔτι κατάδηλόν ἐστιν, εἰ κατὰ τὴν ὁμοιότητα Μελχισεδὲκ ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος, Ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκικῆς γέγονεν, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου. Μαρτυρεῖ γὰρ, Ὅτι σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα, κατὰ τὴν Τάξιν Μελχισεδέκ. Itaque Tridentini Patres, Seſſione vigeſima ſecunda, capite primo, apertè docent quòd Chriſtus Sacerdotem ſecundùm Ordinem Melchiſedech, ſe in æternum conſtitutum declarans, Corpus & Sanguinem ſuum ſub ſpeciebus Panis & Vini, Deo Patri obtulit. Vt autem cætera prætermittam, de Melchiſedechico Sacrificio Chriſti, ac de Iureiurando, quo confirmatum eſt; obiter obſeruandum videtur hoc loco diuinum ſtudium Apoſtolici ſenſus in ſcrutandis & excutiendis Scripturis. Quis
Pſal. 109. v. 4. » enim non miretur in vno Dauidico verſiculo: Iurauit Dominus &
» non pœnitebit eum: tu es Sacerdos in æternum ſecundùm Ordi-
» nem Melchiſedech, quinque partes, tanquam inſtituto noſtro ſeruientes, à me factas, vel potiùs declaratas? Prima quidem fuit in voce MELCHISEDECH: Secunda, illud, TV ES, videlicet dictum ad Chriſtum de Tribu Iuda: Tertia, SACERDOS; Quarta, IVRAVIT; Quinta, IN ÆTERNVM. Quibus & Sextam addere potui,

latentem in his duobus verbis, SECVNDVM ORDINEM. At hanc partem, ob Infideles, ob Catechumenos, ob Carnales denique velandum fuit. Cæterùm docemur ex dictis Scripturæ Sacræ mirabilem in ſenſibus ac myſteriis fœcunditatem, nec vnquam deeſſe quod eruatur, modò ſcrutator idoneus non deſit. LVX TRIGESIMA QVINTA; QVOD CHRISTVS NON ITA SEDET ET REGNAT CVM PATRE IN CÆLO, QVIN ADHVC PONTIFICEM SE NOSTRVM MEMINERIT, ET VT PONTIFEX, IN CÆLO, TANQVAM IN SANCTIS LOCIS ET IN TABERNACVLO MINISTRET, ID EST, PONTIFICIS OFFICIVM AGAT PRO NOBIS APVD DEVM, VIDELICET INTERPELLANDO, ET HVMANITATEM IN QVA PASSVS EST, ILLI REPRÆSENTANDO, ATQVE ETIAM, VERVM PER MINISTROS AC VICARIOS SVOS SACERDOTES, SACRIFICIVM OFFERENDO: Capitulum autem ſuper ea quæ dicuntur, (id eſt, eorum quæ dicimus illud eſt Caput, atque hæc ſumma) Talem habemus Pontificem, qui conſedit IN DEXTERA SEDIS MAGNITVDINIS in Cælis, Sanctorum miniſter (Græcè Λειτουργὸς, id eſt, SACRIFICVS, ita vt ad Chriſtianorum Liturgiam, & ad illud Λειτουργούντων, decimi tertij Actuum, quod ſupra tam multis in Tractatu DE SACRIFICIO à nobis explicatum eſt, alluſio ſit) & Tabernaculi veri, quod fixit Dominus, & non homo. Omnis enim Pontifex, ad offerendum munera & Hoſtias conſtituitur: VNDE NECESSE EST ET HVNC HABERE ALIQVID QVOD OFFERAT: Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, τοιοῦτον ἔχομεν Ἀρχιερέα, ὃς ἐκάθισεν ΕΝ ΔΕΞΙΑ ΤΟΥ ΘΡΟΝΟΥ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΩΣΥΝΗΣ, ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τῶν Ἁγίων Λειτουργὸς, καὶ τῆς Σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ Κύριος, καὶ οὐκ ἄνθρωπος· Πᾶς γὰρ Ἀρχιερεὺς εἰς τὸ προσφέρειν δῶρά τε καὶ θυσίας καθίσταται· ΟΘΕΝ ΑΝΑΓΚΑΙΟΝ ΕΧΕΙΝ ΤΙ ΚΑΙ ΤΟΥΤΟΝ, Ο ΠΡΟΣΕΝΕΓΚΗ. MVNERA erant Incruenta Sacrificia; HOSTIÆ, Cruenta; vt Veteres Interpretes in quintum huius Epiſtolæ caput aduertunt. Chriſtus igitur, mortalis quidem obtulit Munus, id eſt, Euchariſtiam, in nouiſſima Cœna; obtulit & Hoſtiam ſeipſum in Cruce: nunc verò immortalis offert idem Munus Euchariſticum ab ortu Solis vſque ad Occaſum, per Vicarios ſuos Sacerdotes, Offert & Hoſtiam; quia ſeipſum olim in Cruce ſuſpenſum, vulneratum, & occiſum, adhuc pro nobis in Cælo ſiſtit, ac repræſentat Patri. Propter quam cauſam ipſa etiam Paſſionis ſuæ vulnera patentia, ſuo in Corpore reſeruauit, docente Beato Ambroſio, libro decimo ſuper Lucam. LVX TRIGESIMA SEXTA; QVOD CÆLESTIS SIT ECCLESIA, TAM MILITANS QVAM TRIVMPHANS, PROINDEQVE INCORRVPTA ATQVE INCORRVPTIBILIS, ÆTERNVMQVE DVRATVRA: Cùm eſſent qui offerrent ſecundùm legem munera, qui exemplari & vmbræ deſeruiunt CÆLESTIVM: Ὄντων τῶν ἱερέων τῶν προσφερόντων κατὰ τὸν νόμον τὰ δῶρα, Οἵτινες ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λατρεύουσι τῶν ΕΠΟΥΡΑΝΙΩΝ. Sic Chryſoſtomus Cæleſtia ad totam Eccleſiam extendit. Quæ enim per Sacerdotes Leuiticos agebantur, eorum typum præferebant, quæ in Eccleſia tam Militante quàm Triumphante aguntur, vti pulcrè Os illud Aureum declarat. Et rectè: nomine enim Cæleſtium hoc loco ea quoque comprehendi quæ fiunt, quæque diuinitus in ECCLESIA Chriſti MILITANTE inſtituta ſunt, probant illa verba capitis noni,

HEBR. IIX. « v. 1. « « « Act. 13. v. 2. « « « « « Hebr. i. v. 4. «

ad Tabulas Lapideas quibus lex Veteris Teſtamenti fuerit inſcripta: HEBR. IIX.
tanquam diceret Dominus; Nouum hoc pactum feriam cum Domo
Iſraël, non iterum, ſicut olim feci, Legem meã in Tabulis Lapideis ſcri-
pturus, ſed in Cordibus eorum, ſiue in Tabulis Cordis Carnalibus, vt 2. Cor. 3. v. 3.
ſecundæ Corinthiorum tertio diximus; id eſt, per meam gratiã, eorum
voluntates efficaciter inclinaturus, vt Legem meam ament, & impleant.
Hæc gratia Noui Teſtamenti eſt, ad quam commendandam, vt bene
Chryſoſtomus adnotat, auctor Gratiæ Chriſtus Dominus, nihil in
Membranis aut Chartis ſcriptum nobis relinquere voluit, ne iis ad-
miniculis, ad imprimendam animis noſtris legem ſuam opus habere
videretur; immo nec Apoſtoli eius, niſi ſerò admodum, idque pro-
pter abſentes & poſteros, vt libro tertio aduerſùs Hæreſes Irenæus, &
libro tertio Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Euſebius, teſtantur, ſcribere cœpe-
runt. LVX QVADRAGESIMA; QVOD ECCLESIA SIT COMMVNIO
OMNIVM GENTIVM, ET QVOD ÆQVE MANIFESTA AC CHRISTVS
MANIFESTVS: Et ero eis in Deum, & ipſi erunt mihi in Populum: & « Iſ. 11. v. 10.
non docebit vnuſquiſque proximum ſuum, & vnuſquiſque Fratrem «
ſuum, dicens, Cognoſce Dominum: QVONIAM OMNES SCIENT ME «
A MINORE VSQVE AD MAIOREM EORVM: *Καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς Θεόν, καὶ* «
αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν. Καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος
τὸν Ἀδελφὸν αὐτοῦ, λέγων, Γνῶθι τὸν Κύριον· ΟΤΙ ΠΑΝΤΕΣ ΕΙΔΗΣΟΥΣΙ ΜΕ, Α-
ΠΟ ΜΙΚΡΟΥ ΑΥΤΩΝ ΕΩΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΥΤΩΝ. In verbis enim Pro-
phetæ ſignificatio eſt cuiuſdam immenſæ multitudinis eorum qui co-
gnoſcent Dominum. namque dicens, Omnes ſcient me, à minore vſ-
que ad majorem eorum, indicat hanc Dei notitiam ſimul cum Eccleſia
latiſſimè per Gentes propagatum iri; quod ſupra citatis Iſaïæ verbis ex-
preſſiùs ſignificatum eſt: Repleta eſt Terra Scientia Domini. LVX « v. 9.
QVADRAGESIMA PRIMA; QVOD APOSTOLI VERBVM TRADITVM, HEBR. IX.
ÆQVE AC SCRIPTVM RETVLERINT, AC IN PARI CERTITVDINIS
GRADV COLLOCARINT: Poſt velamentum autem ſecundum, Taber- « v. 3.
naculum, quod dicitur Sancta Sanctorum, AVREVM HABENS TV- «
RIBVLVM: *Μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα, σκηνὴ ἡ λεγομένη Ἅγια Ἁγίων,* «
ΧΡΥΣΟΥΝ ΕΧΟΥΣΑ ΘΥΜΙΑΤΗΡΙΟΝ. De Turibulo enim Aureo, quod
erat in Sancto Sanctorum, nihil in Scriptura habemus. Leguntur qui-
dem Exodi vigeſimo quinto, & trigeſimo ſeptimo, iubente Deo facta Exod. 25. v. 9.
Turibula aurea, ſimul cum Acetabulis, & Phialis, ac Cyathis, itidem 37. v. 16.
aureis; ſed horum Turibulorum aliquod in Sancto Sanctorum fuiſſe
collocatum, nuſquam legitur. Ergo id Paulum habuiſſe ex Traditione
non Scripta, cuius compertum eſt, vt quod paulo poſt addidi, Vrnam
habentem manna, ex auro, ſiue auream, fuiſſe: In qua, Vrna aurea ha- « v. 4.
bens Manna: quandoquidem de materia huius Vrnæ nihil Moyſes ſcri- «
ptum reliquerit, ſoláque nouerim ex Traditione Maiorum. Qua ſanè
auctoritate, à me quoque adſertũ eſt in Arca fuiſſe hæc tria, Vrnam ha-
bentem Manna, Virgam Aaron, & Tabulas Teſtamenti; cùm id de So-
lis Tabulis Scriptura teſtetur. nam duo priora, coram Domino in Ta-
bernaculo poſita fuiſſe Moyſes ſcribit; at in Arca, locum eis datum non

HEBR. IX. meminit. immo Scriptura alibi repugnat, vt tertio Regum, octauo; &
3. Reg 8. v. 9. » ſecundo Paralipomenon, quinto : vbi conceptis verbis dicitur, nihil
2. Paral. 5. v. 10. » aliud fuiſſe in Arca, quàm duas Tabulas Lapideas, quas Moyſes in ea po-
Hebr. 9. v. 4. » ſuerat. Noſter de Arca locus is totus eſt: Et arcam Teſtamenti circum-
» tectam ex omni parte, auro, IN QVA VRNA AVREA habens Manna, &
» VIRGA AARON quæ fronduerat, & TABVLÆ TESTAMENTI. LVX QVADRAGESIMA SECVNDA; QVOD LEGITIMVS EST IMAGINVM
v. 5. » VSVS : Superque eam erant CHERVBIM GLORIÆ (id eſt, Hebraïca phraſi, CHERVBIM GLORIOSA; ſic dicta quòd multum Majeſtatis ac Venerationis illi loco adferrent, in quo Deus, ſuam quodammodo præ-
» ſentiam exhibebat) obumbrantia Propitiatorium: Ὑπεράνω δὲ αὐτῆς ΧΕΡΟΥΒΙΜ ΔΟΞΗΣ, κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον. Deſcribit illas Imagines Moyſes Exodi vigeſimo quinto, & trigeſimo ſeptimo; ſed qua figura fuerint, ab eo haudquaquam proditum eſt: verùm opinione omnium conſtat humanam habuiſſe figuram, iuuenili vultu, quales Angeli pinguntur. Quem pingendi morem Nicæni Patres, Septimæ Synodi Actione quarta, & agnoſcunt & probant: quibus conſentiunt Hebræi quidam, ſumpto argumento ex Etymo vocis Cherub, quam dicunt eſſe compoſitam, & ſignificare, SICVT PVER. Ac certè ea quæ Salomon fabricauit, humani corporis ſpeciem habuiſſe, ex ipſa eorum deſcriptione quæ legitur tertio Regum, ſexto; & ſecundo Paralipomenon, tertio; ſatis colligi videtur. Siue autem hominis, ſiue cuiuſcumque animalis ſimilitudinem Cherubim habuerint, rectè ex illis iuſſu Dei factis, & in loco ſacratiſſimo collocatis, contra Iudæos & Hæreticos argumentantur Catholici, non fuiſſe Iſraëlitis ſimpliciter vetitum, ne quam haberent Imaginem, aut ſimilitudinem eorum quæ vel in Cælo, vel in Terra, vel in Aquis ſunt; ſed ne haberent ad adorandum, ſiue ne adorarent: ſicut ipſa Lex exponit. LVX QVADRAGESIMA TERTIA; QVOD CHRISTVS NON NOBIS TANTVM, SED SIBI IPSI MERVERIT, QVOD CALVI-
v. 11. » NVS NEGAT: Chriſtus autem adſiſtens Pontifex Futurorum Bonorum,
» per amplius & perfectius Tabernaculum, non manufactum, id eſt, non
» huius creationis; neque per Sanguinem Hircorum aut Vitulorum,
» SED PER PROPRIVM SANGVINEM, INTROIVIT SEMEL IN SANCTA,
» æterna redemptione inuenta: Χριστὸς δὲ παραγενόμενος Ἀρχιερεὺς τῶν Μελλόντων Ἀγαθῶν, διὰ τῆς μείζονος καὶ τελειοτέρας σκηνῆς, οὐ χειροποιήτου, τουτέστιν, οὐ ταύτης τῆς κτίσεως, Οὐδὲ δι᾽ αἵματος τράγων, καὶ μόσχων, ΔΙΑ ΔΕ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ ΕΙΣΗΛΘΕΝ ΕΦΑΠΑΞ ΕΙΣ ΤΑ ΑΓΙΑ, αἰωνίαν λύτρωσιν εὑράμενος. Itaque ſicut per Primum Tabernaculum Pontifex in Sancta intrabat; ſic Chriſtus per Corpus ſuum, velut per Tabernaculum, in Cælum introiuit. Introiuit autem illuc per Corpus ſuum, quia per Paſſionem & Oblationem ſui Corporis, ingreſſum ſibi in gloriam Cæleſtem parauit, vti de Ieſu, propter Paſſionem mortis, Gloria & Honore Coronato, capite ſecundo, dictum eſt. LVX QVADRAGESIMA QVARTA; QVOD ADVERSVS IMPVTATIVAM SECTARIORVM IVSTITIAM, EGO PAVLVS IVSTIFICATIONIS NOSTRÆ QVÆ EX SANGVINE, SEV PASSIONE, CHRISTI PERCIPITVR, NEMPE EMVNDATIONEM CON-

SCIENTIÆ AB OPERIBVS MORTVIS, ID EST, PECCATORVM REMIS- HEBR. IX.
SIONEM, ET SERVITVTEM, SEV CVLTVM DEI, ID EST, BONORVM
OPERVM EXERCITIVM: VT INTELLIGAMVS VTRVMQVE ESSE HOMI-
NI AD SALVTEM NECESSARIVM, ET VTRVMQVE PER CHRISTI SAN-
GVINEM A DEO EXSPECTANDVM: Quanto magis Sanguis Chriſti, qui « v.14.
per SPIRITVM SANCTVM ſemetipſum obtulit IMMACVLATVM Deo, «
emundabit conſcientiam veſtram ab operibus mortuis, ad SERVIEN- «
DVM Deo viuenti? Πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ «
ΑΙΩΝΙΟΥ, ἑαυτὸν προσήνεγκεν ΑΜΩΜΟΝ τῷ Θεῷ, καθαριεῖ τὴν συνείδησιν
ὑμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, εἰς τὸ ΛΑΤΡΕΥΕΙΝ Θεῷ ζῶντι; LVX QVADRAGESIMA
QVINTA; QVOD APOSTOLICE SEQVENDA TRADITIO EST: ET QVOD
VERBVM NON SCRIPTVM, CVM SCRIPTO, APVD PAVLVM ÆQVO
PEDE DECVRRAT: Lecto enim omni mandato Legis à Moyſe Vni- « v.19.
uerſo Populo, accipiens SANGVINEM Vitulorum & HIRCORVM, «
cum AQVA & LANA COCCINEA & HYSSOPO, ipſum quoque LI- «
BRVM & omnem Populum adſperſit: Λαληθείσης γὰρ πάσης ἐντολῆς, κατὰ νό- «
μον, ὑπὸ Μωϋσέως, παντὶ τῷ λαῷ, λαβὼν ΤΟ ΑΙΜΑ τῶν μόσχων, καὶ ΤΡΑΓΩΝ,
μετὰ ΥΔΑΤΟΣ, καὶ ΕΡΙΟΥ ΚΟΚΚΙΝΟΥ, καὶ ΥΣΣΩΠΟΥ, αὐτό τε ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ,
καὶ πάντα τὸν λαὸν, ἐρράντισε. Namque in confeſſo eſt apud omnes, ad hi-
ſtoriam vigeſimi quarti Exodi me reſpicere. quo tamen loco neque
Sanguinis Hircorum mentio fit; nec de Aqua, Lana Coccinea, Hyſſo-
po, ac Adſperſione Libri, verbum vllum: tantùm de Vitulis Immola-
tis, eorumque Sanguine effuſo, & in Populum adſperſo, Scriptura me-
minit. Idem dicendum videtur de his quæ paulo poſt ſequuntur. Etiam
Tabernaculum & omnia vaſa miniſterij, Sanguine ſimiliter adſper- « v.21.
ſit. Nam Exodi vltimo, vbi Tabernaculum erigendum & conſecran- «
dum præcipitur, nec Sanguinis, nec Adſperſionis vlla fit Mentio, ſed
Vnctionis tantùm quæ oleo fiebat. Habebant autem hæc omnia ſuam
myſticam ſignificationem. Sanguis enim & Aqua ſignificabat Sangui-
nem & Aquam, quæ non ſine magnarum rerum myſterio (Ioannis Ioan.19.v.34.
decimo nono) de latere profluxerunt; vel Sanguinem cum Aqua flu-
xiſſe, quia, vt Sanctus Thomas confirmat, Baptiſmus à Sanguine Chri-
ſti efficaciam habet: nec malè ex hac Sanguinis & Aquæ commixtione,
quæ in Veteri Teſtamento auſpicando facta narratur, velut ex typo
quodam ſumitur argumentum Aquæ miſcendæ cum Vino in Sangui-
nem Noui Teſtamenti conuertendo. Hyſſopo, quæ herba humilis, quæ
in petra, vt notat Auguſtinus, tanquam radices agit, & quæ vim purgan-
di pectoris habet, rectè Fidem exprimit, quæ mentem Deo ſubiicit, quæ
ſupra petram & Petrum ædificatur, & quæ teſte Petro, Actuum, decimo Act.15.v.9.
quinto, corda purificat. Adde quòd Hyſſopus Humana Chriſti Natura
eſt, in qua & humilitas oſtenſa & ad purganda corporis noſtri vitia virtus
latet. Quid verò aliud Lana Coccinea, quàm flammãs Charitas; & Chriſti
Caro, quæ per ſe candida velut Lana Sanguine Paſſionis velut Cocco ru-
bricatur? Ipſa denique Sanguinis ſuper Librum & Populũ Adſperſio, nec
Legem impleri poſſe nec Populum à peccatis expiari, niſi virtute Sangui-
nis Chriſti, ſignificat. Porrò per Tabernaculum, Eccleſia; per Vaſa, vel Mi-

HEBR. IX. niſtri, vel Membra Eccleſiæ, id eſt, ſinguli quique Fideles, figurantur,
2. Tim. 2. v. 20. quos ſecundæ Timothei ſecundo, MAGNÆ DOMVS VASA appello. Ni-
hil autem horum ſanctificatur niſi per Aſperſionem Sanguinis Ieſu
1. Petr. 1. v. 2. Chriſti, vt initio primæ ſuæ Epiſtolæ Petrus Apoſtolus loquitur. LVX
QVADRAGESIMA SEXTA; QVOD VERE AC PROPRIE CHRISTVS
SANGVINEM NON SIGNVM SANGVINIS IN CALYCE NOVI TESTAMEN-
v. 20. » TI DEDIT: Dicens; Hic Sanguis Teſtamenti quod mandauit ad vos Deus:
Λέγων, τοῦτο τὸ αἷμα τῆς διαθήκης, ἧς ἐνετείλατο πρὸς ὑμᾶς ὁ Θεός. Quoniam
ergo Sanguis ille Veteris Pacti, de quo teſtatur Apoſtolus dictum eſſe à
Moyſe, HIC SANGVIS TESTAMENTI, figura fuit Sanguinis Chriſti, per
quem Nouum Teſtamentum erat confirmandum; ideo Chriſtus ſimili-
bus cum Moyſe verbis vti voluit in inſtituendo Sacramento Sanguinis
Matt. 26. v. 28. ſui; vt diceret; HIC EST SANGVIS MEVS NOVI TESTAMENTI, Matthæi
Marc. 14. v. 24. vigeſimo ſexto, & Marci decimo quarto: ex quo conſequitur intelle-
ctum verborum ſimilem eſſe debere: quare ſicut verborum Moyſi non
eſt ſenſus, HOC EST SIGNVM SANGVINIS; ſed, HIC EST VERE ET PRO-
PRIE SANGVIS TESTAMENTI: ita nec verborum Chriſti ſenſus eſt, HOC
EST SIGNVM SANGVINIS MEI, vt Sacramentarij volunt; ſed, HIC
VERE AC PROPRIE SANGVIS MEVS EST, NOVI TESTAMENTI CON-
FIRMATIVVS. LVX QVADRAGESIMA SEPTIMA; QVOD ECCLESIA
v. 23. » MILITANS, SVA SACRIFICIA, SVAS HOSTIAS HABEAT: Neceſſe eſt er-
» go exemplaria quidem CÆLESTIVM his mundari, ipſa autem CÆLE-
» STIA, melioribus HOSTIIS quàm iſtis: Ἀνάγκη οὖν τὰ μὲν ὑποδείγματα τῶν
ἐν τοῖς ΟΥΡΑΝΟΙΣ τούτοις καθαρίζεσθαι, αὐτὰ δὲ τὰ ΕΠΟΥΡΑΝΙΑ, κρείττοσι ΘΥ-
ΣΙΑΙΣ, παρὰ ταύτας. Chryſoſtomus ac cæteri Græci, quibus Commenta-
rij Primaſio & Anſelmo adſcripti cum Haymone aliiſque Latinorum
nonnullis adſtipulantur, CÆLESTIA intelligunt ECCLESIAM Chriſti
MILITANTEM, quæque in ea geruntur. Hæc enim etſi in terra ſint, me-
ritò tamen CÆLESTIA dici volunt, propter Fidem & Spem ad Cæleſtia
ſpectantem atque tendentem. Pluralibus demum verbis vſus ſum ad
tacitè Chriſtianis noſtris Hebræis, ad quos ſermo erat, ſignificandum
Hoſtiam Cruentam ſemel oblatam, & Incruentam quotidianæ oblatio-
nis; ratione duas, re vnicam. Quem quidem arcanum myſterij ſenſum
haud imparatus obtuli; ſed vt reuererentur, non vulgarent, myſtico no-
ſtro Apoſtolico more, ne quid profani audirent velaui: ita tamen vt ini-
» tiati facilè ſubintelligerent ex antecedentibus illis: Etiam Tabernaculum
» & omnia vaſa MINISTERII, Sanguine ſimiliter aſperſit. vbi de induſtria
Græcè vox λειτουργίας, ſonuit, & à me poſita eſt, vt quale MINISTERII ge-
nus intelligerem, Symmyſtæ omnes ac Syllitургiſtæ perſpicerent. LVX
HEBR. X. QVADRAGESIMA OCTAVA; QVOD NON SEMPER IMAGO REALITA-
TEM EXCLVDAT, SED QVANDOQVE SVPPONAT, SITQVE IPSA REA-
v. 1. » LITAS, RERVM TAMEN QVODDAM VELAMEN HABENTIVM: Vmbram
» enim habens Lex, futurorum bonorum, non ipſam IMAGINEM rerum,
» per ſingulos annos eiſdem ipſis Hoſtiis quas offerunt indeſinenter nun-
» quam poteſt accedentes perfectos facere: Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόν-
των ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν ΕΙΚΟΝΑ τῶν πραγμάτων, κατ' ἐνιαυτὸν, ταῖς αὐ-

ταῖς θυσίαις, ἃς προσφέρουσιν εἰς τὸ διηνεκὲς, οὐδέποτε δύναται τοὺς προσερχομένους HEBR. X.
τελειῶσαι. Cùm enim nego Legem habere IPSAM IMAGINEM RERVM, nomen Imaginis non pro expreſſa rei alicuius repræſentatione vſurpo, ſed pro ipſa re exhibita atque repræſentata; quomodo dicitur facies hominis eſſe imago hominis, cùm in ea ipſe homo ſecundùm ſe videatur. Quomodo & ipſe Chriſtus, cùm ſit Deus, vocatur IMAGO DEI, ſecundæ Corinthiorum quarto, & Coloſſenſium primo, & hac noſtra ad Hebræos Epiſtola, FIGVRA SVBSTANTIÆ PATRIS. 2. Cor. 4. v. 4. Coloſſ. 1. v. 15. Hebr. 1. v. 3. Sic & SPECIES accipitur interdum, vt ſecundæ Corinthiorum quinto: Per Fidem ambulamus « 2. Cor. 5. v. 7.
& non per SPECIEM. id eſt, Deum, vt in ſe ipſo eſt, & quomodo Beatis «
repræſentatur, necdum videmus. Quod ergo dico, NON IPSAM IMAGINEM RERVM; idem eſt ac ſi dicerem, NON IPSAM SPECIEM RERVM; id eſt, non res vt in ſe ipſis conſpiciuntur. Vnde & Syrus ita vertit: In «
Lege enim Vmbra erat bonorum futurorum, & non SVBSTANTIA ipſa- «
rum rerum. Hæc Imaginis explicatio eſt apud Chryſoſtomum & Theo- «
phylactũ; quos multi grauiſſimi Theologi ſequuntur, cùm IMAGINEM RERVM interpretantur ipſam Veritatem cuius Vmbræ præceſſerunt. Ecquis non videat hunc ſenſum poſtulare, Apoſtoli ſcopum, cùm tota noſtra diſputatio in eo verſetur, vt doceat, Legem ac Vetus Teſtamentum non præſtitiſſe bona ſalutis, ſed præfiguraſſe duntaxat, ſub vmbris quibuſdam, id eſt, ſignificationibus obſcuris: cæterùm ea bona conferri & exhiberi per Legem Nouam; hoc eſt, per Chriſtum Noui Teſtamenti auctorem. Quibus ex dictis patet non modò quàm appoſitè hoc ab Apoſtolo dictum fuerit ad declarandum Legis imbecillitatem præ Chriſto, quod alij ſenſus minimè declarant, verùm etiam quàm ineptè Sacramentarij ratiocinentur, dum ex eo quòd Euchariſtia vocatur interdum Imago Chriſti aut Corporis eius, concludunt, in eo Chriſtum ipſum non eſſe cum ſuo Corpore præſentem. Sit verum illis quibus nec Chriſtus Deus habendus erit, quia Imago Dei eſt; aut quibus Euangelica Lex, quoniam Imago rerum à me dicitur, nec Veritatem rerum, nec Corpus Chriſti continere atque exhibere videatur: quorum tamen retinendorum causâ, illud ſecundo Coloſſenſium diximus; Quæ ſunt VMBRA futurorum, CORPVS autem CHRISTI: vt «Coloſſ. 2. v. 17.
quod Hebræis IMAGINEM, id Coloſſenſibus CORPVS dicens, idem eſſe in Chriſto & Imaginem & Corpus nouo quodam genere demonſtrationis oſtenderemus; vtpote apud quem qui omnium figurarum Veritas Corpuſque eſſet, nulla vana vnquam ſuſpicio eſſe poſſet vacuæ inaniſque figuræ. Vnde hoc loco Chryſoſtomus: Vmbram enim, inquit, «
habens Lex futurorum bonorum, NON IPSAM IMAGINEM RERVM: «
HOC EST, NON IPSAM VERITATEM: Σκιὰν γὰρ ἔχων, φησὶν, ὁ Νόμος τῶν μελ- «
λόντων ἀγαθῶν, ΟΥΚ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ· ΤΟΥΤΕΣΤΙΝ, ΟΥΚ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑΝ. At obiicit Caluinus, ſaltem deſtruit Liturgicum illud Chriſtianorũ Sacrificium, ſequentibus meis verbis: Per ſingulos annos eiſdem ipſis Hoſtiis quas offerunt indeſinenter, « Hebr. 10. v. 1.
nunquam poteſt accedentes perfectos facere: alioquin ceſſaſſent offer- «
ri, ideo quòd nullam haberẽt vltra conſcientiam peccati, cultores ſemel «
mundati. Sed in ipſis commemoratio peccatorũ per ſingulos annos fit. «

HEBR. X. Si enim, inquit, vera eſt Apoſtoli propoſitio & bona eius probatio, pari ratione docebitur, Miſſæ Sacrificiũ quod in Eccleſia Catholica frequentatur, nec ſanctificandi vim habere, nec propitiatorium eſſe. Sic enim cum Apoſtolo ratiocinandum videtur; Si Miſſæ Sacrificium poſſet homini peccatori propitiare Deum, iam ceſſaſſet offerri: propterea quòd homo ſemel à peccato mundatus, nullam ampliùs haberet conſcientiã peccati: non ceſſat autem auferri; ergo non poteſt Deum homini propitiare. Reſpondetur, hanc obiectionem ſibi facere omnes ferè Commentatores Orthodoxos, nominatim Chryſoſtomum, Theophylactum, Oecumenium, & eum qui gerit titulũ Ambroſij, ac cæteros Latinos qui hos ſecuti ſunt: quã ex re intelligere licet neque nouum, neque improuiſum eſſe hoc Hæreticorum Argumentũ, ſed ex Catholicis adſumptum, tanquam illuſtre Antiquitatis teſtimonium; vel hoc ipſo refellens Hæreſim omnem extollentem ſe aduersùs Scientiam Dei, & Ininterpretabilem ſermonẽ de Melchiſedechico Sacrificio Corporis & Sanguinis Domini, quod in Eccleſia offertur; quando Veteres Interpretes huius loci Eccleſiaſtici Tractatores, tam ſollicitè conantur diluere quod aduersùs illud ex his verbis poterat obiici. Iam omnium voto ac ore reſpondeat Chryſoſtomus, Oratione decima ſeptima in Epiſtolam noſtram ad Hebræos,
» atque in hunc locum: Quid verò vel non quotidie OFFERIMVS? OFFERI-
» MVS QVIDEM, ſed eius mortem reuocamus in memoriam, & ipſa vna eſt,
» non multæ. Quomodo vna eſt, non multæ? quoniam ſemel fuit oblata;
» illa illata fuit in Sancta Sanctorũ. HOC FIGVRA EST ILLIVS, ET IPSA IL-
» LIVS. Eumdem enim ſemper offerimus: non nunc quidẽ alium, ſed ſem-
» per eumdem. Quamobrẽ Vnum eſt Sacrificium propter hanc rationem.
» Quoniam multis in locis offertur, multi-ne ſunt Chriſti? Nequaquã, ſed
» Vnus vbique Chriſtus: qui & hîc eſt plenus, & illîc plenus, Vnũ Corpus.
» QVO MODO ERGO MVLTIS IN LOCIS OBLATVS VNVM EST CORPVS, ET
» NON MVLTA CORPORA; ITA ETIAM VNVM EST SACRIFICIVM. Pontifex
» noſter ille eſt qui illã obtulit Hoſtiam, quæ nos mundat: ILLAM NVNC
» QVOQVE OFFERIMVS, QVÆ TVNC FVIT OBLATA, QVÆ NON POTEST
» CONSVMI. Hoc fit in recordationem EIVS QVOD TVNC FACTVM EST.
Luc 22. v. 19. » Hoc enim facite, inquit, in mei recordationẽ. Non aliam Hoſtiam, ſicut
1. Cor. 11. v. 24. » Pontifex, ſed eamdẽ ſemper facimus, vel potiùs Hoſtiæ ſeu Sacrificij fa-
» cimus recordationẽ: Τί οὖν ἡμεῖς; καθ' ἑκάστην οὐ ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝ; ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝ ΜΕΝ, ἀλλ' ἀνάμνησιν ποιούμεθα τοῦ θανάτου αὐτοῦ· καὶ μία ἐστὶν αὕτη, οὐ πολλαί. πῶς μία ἐστίν, οὐ πολλαί; ἐπειδὴ ἅπαξ προσηνέχθη, ἐκείνη εἰσηνέχθη εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων· ΤΟΥΤΟ ΕΚΕΙΝΗΣ ΤΥΠΟΣ ΕΣΤΙ, ΚΑΙ ΑΥΤΗ ΕΚΕΙΝΗΣ. τὸν γὰρ αὐτὸν ἀεὶ προσφέρομεν· οὐ νῦν μὲν ἕτερον, ἀλλ' ἀεὶ τὸν αὐτόν. ὥστε μία ἐστὶν ἡ θυσία, ἐπεὶ τῷ λόγῳ τούτῳ. ἐπειδὴ γὰρ πολλαχοῦ προσφέρεται, πολλοὶ Χριστοί; μηδαμῶς· ἀλλ' εἷς πανταχοῦ ὁ Χριστός, καὶ ἐνταῦθα πλήρης ὤν, καὶ ἐκεῖ πλήρης· ἓν σῶμα. ΩΣΠΕΡ ΟΥΝ ΠΟΛΛΑΧΟΥ ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΟΣ, ΕΝ ΣΩΜΑ ΕΣΤΙ, ΚΑΙ ΟΥ ΠΟΛΛΑ ΣΩΜΑΤΑ, ΟΥΤΩ ΚΑΙ ΜΙΑ ΘΥΣΙΑ. ὁ Ἀρχιερεὺς ἡμῶν ἐκεῖνός ἐστιν, ὁ τὴν θυσίαν τὴν καθαίρουσαν ἡμᾶς προσενεγκών. ΕΚΕΙΝΗΝ ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝ ΚΑΙ ΝΥΝ, ΤΗΝ ΤΟΤΕ ΠΡΟΣΕΝΕΧΘΕΙΣΑΝ, ΤΗΝ ΑΝΑΛΩΤΟΝ. τοῦτο εἰς ἀνάμνησιν γίνεται, ΤΟΥ ΤΟΤΕ ΓΕΝΟΜΕΝΟΥ. τοῦτο γὰρ ποιεῖτε, φησίν, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. οὐκ ἄλλην θυσίαν, καθάπερ ὁ ἀρχιερεύς, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ἀεὶ ποιοῦμεν· μᾶλλον δὲ, ἀνάμνησιν ἐργαζόμεθα θυσίας. Quibus DE COMMEMORATIVO SACRIFICIO dictis, cõfeſtim Chryſoſtomi ardet oratio; atq; in hoc ΗΘΙΚΟΝ, ſiue Mo-

RALE hoc inflammatur: Sed quoniam memini huius SACRIFICII, « HEBR. X.
volo pauca vobis dicere, QVI MYSTERIIS ESTIS INITIATI, quæ men- «
ſurâ quidem ſunt pauca, magnam autem habent vim & vtilitatem. «
Non enim ſunt noſtra, ſed diuini Spiritus, quæ dicuntur. Quid eſt «
ergo? Multi huius SACRIFICII ſemel toto anno ſunt participes: «
alij autem bis: alij verò ſæpe. Ad omnes ergo habetur oratio, non «
ſolùm ad eos qui hîc ſunt, ſed ad eos etiam QVI SEDENT IN DE- «
SERTO. Nam illi SEMEL IN ANNO ſunt participes, SÆPE ETIAM «
POST DVOS ANNOS. Quid verò, quinam erunt nobis magis accepti, «
an qui ſemel, an qui ſæpe, an qui raro? Nec hi, nec illi: ſed ij qui «
cum munda conſcientia, qui cum mundo corde, qui cum vita quæ «
nulli eſt affinis reprehenſioni. Qui ſunt huiuſmodi, ſemper accedant: «
qui non ſunt huiuſmodi, ne ſemel quidem. Quamobrem? quo- «
niam ſibi ſumunt iudicium, & condemnationem, & pœnam, & «
ſupplicium. Nec mireris. ſicut enim nutrimentum quod natura «
vim habet nutriendi, ſi in eum inciderit qui malis cibis & humo- «
ribus eſt plenus, omnia perdit & corrumpit, & morbi fit occaſio: «
ita etiam hæc TREMENDA MYSTERIA. Frueris MENSA SPIRITVA- «
LI, MENSA REGALI, & iterum os tuum luto inquinas? Vngis vn- «
guento, & rurſus imples fœtore? Dic mihi, cùm poſt annum es par- «
ticeps COMMVNIONIS, exiſtimas-ne quadraginta dies tibi ſufficere «
ad emundationem peccatorum totius temporis: & cùm rurſus præ- «
terierit hebdomada, te dedis prioribus? Dic mihi, ſi cùm quadragin- «
ta diebus à longo morbo conualueris, rurſus te dedas cibis illis qui «
morbos procreant, non etiam priorem perdis laborem? Nam ſi mu- «
tantur quæ ſunt naturalia, multo magis quæ noſtri ſunt inſtituti & «
liberi arbitrij. Vt exempli causâ, naturâ videmus, & ſanos habemus «
oculos; ſed ſæpe à mala habitudine læditur noſtra videndi facultas. «
Si ergo mutantur naturalia, multo magis quæ noſtri ſunt inſtituti «
& liberi arbitrij. Quadraginta dies tribuis Sanitati animæ, fortaſſis «
autem nec quadraginta, & te Deum placaſſe exſpectas. Iocaris-ne, dic «
mihi? Hæc dico, non ab vno eodemque annuo acceſſu vos arcens, «
ſed volens vos perpetuò ad SANCTA accedere. Propterea acclamat etiá «
DIACONVS tunc SANCTOS vocans, & per hanc vocem in omnibus «
ea quæ ſunt reprehendenda, conſiderans. Quomodo enim in vno «
grege, in quo multæ quidem oues ſunt ſanæ, aliæ autem plenæ ſunt «
ſcabie, neceſſe eſt autem eas quoque arceri à ſanis: ita etiam in Ec- «
cleſia, quoniam aliæ quidem oues ſunt ſanæ, aliæ verò male affectæ, «
per hanc vocem has arcet ab illis, in omnem partem obiens, per hanc «
VOCEM valde TERRIBILEM Sacerdos SANCTOS vocans & trahens. «
Nam quoniam fieri non poteſt vt homo norit quæ ſunt proximi: Quis « 1.Cor.2.v.11.
enim, inquit, ex hominibus nouit quæ ſunt hominis, niſi Spiri- «
tus hominis qui eſt in homine? Emittit hanc vocem POSTQVAM «
PERACTVM EST SACRIFICIVM, vt nemo inconſideratè, nec temere «
ad hunc FONTEM accedat SPIRITVALEM. Etenim in grege (ni- «
hil enim vetat quominus eodem vtamur exemplo) morbidas «

HEBR. X. » quidem intus includimus & detinemus in tenebris, & eis aliud da-
» mus nutrimentum, non permittentes vt purum hauriant aërem, ne-
» que vt herba veſcantur ſincera, neque vt à fonte qui eſt foris, bi-
» bant. Ergo hîc quoque vox ipſa eſt inſtar cuiuſdam vinculi: Non
» potes dicere, Neſciebam: ignorabam hanc rem ſequi periculum.
» ATQVE MAXIME QVIDEM HOC PROTESTATVS EST PAVLVS: AT
» DICES, NON LEGI: HOC NON EST EXCVSATIO, SED ACCVSATIO.
» QVOTIDIE INGREDERIS ECCLESIAM, ET HOC ADHVC IGNORAS?
» Cæterùm ne hoc poſſis vti prætextu, ea de cauſa, magna voce, ter-
» ribili clamore, tanquam Præco, manum tollens in altum, ſtans ex-
» celſus, & omnibus manifeſtus, & in TREMENDO illo SILENTIO, ve-
» hementer vociferans, alios quidem vocat, alios verò arcet Sacerdos,
» non hoc manu faciens, ſed linguâ clariùs & apertiùs quàm manu. Nam
» vox illa in noſtras aures incurrens, TANQVAM MANVS, alios quidem
» expellit & eiicit, alios autem introducit & ſiſtit. Dic mihi, rogo, in
» Olympicis Certaminibus non ſtat Præco, magna & alta voce clamans,
» & dicens, NVMQVID ALIQVIS EVM ACCVSAT SIT NE SERVVS, AVT
» FVR, AVT MALIS MORIBVS? Atqui illa certamina non ſunt animi,
» nec morum, nec mentis, ſed corporis. Si ergo vbi eſt exercitatio cor-
» porum, inſtituti & voluntatis magna fit inquiſitio, multò magis hîc,
» vbi tota eſt animi decertatio. Stat ergo nunc quoque, qui eſt apud
» nos Præco, non vnumquemque capite tenens & adducens, ſed omnes
» ſimul interno capite detinens, non alios ipſis adhibet accuſatores
» ſed ipſos ſibi ipſis: non enim dicit, numquis eum accuſat? Sed quid?
» num quis ſeipſum accuſat? nam quando dicit, SANCTA SANCTIS,
» hoc dicit; Si quis non eſt Sanctus, non accedat: Non ſolùm, inquit,
» à peccatis purus, ſed etiam Sanctus. Sanctum enim non facit ſolùm
» liberatio à peccatis, ſed etiam PRÆSENTIA SPIRITVS, & Bonorum
» Operum copiæ. Non ſolùm, inquit, volo vos à cœno eſſe liberatos, ſed
» Albos eſſe & Specioſos. Nam ſi Rex Babylonius iuuenes eligens ex
» captiuitate, elegit pulchros ſpecie & vultu decoros, multò magis
» eos qui adſtant Menſæ Regiæ pulcros eſſe oportet ſpecie animæ,
» Mundum habentes Aureum, Mundum Veſtimentum, Regales Cal-
» ceos, Formoſum Animæ Vultum, Cingulum Veritatis. Qui talis eſt,
» accedat, & pocula tangat Regia. Si quis autem pannis obſitus, ſor-
» didus, & ſqualidus, ad Menſam Regiam velit ingredi, vide quanta
» patietur, cùm non ſufficiant QVADRAGINTA DIES ad abluenda quæ
» omni tempore ſunt admiſſa delicta? Nam ſi non ſufficit Gehenna, licèt
» ſit æterna, IDCIRCO ENIM EST ÆTERNA; multò magis hoc breue
» tempus. NON ENIM VALIDAM, SED IMBECILLAM SVSCEPIMVS
» POENITENTIAM. Eunuchos maximè oportet Regi adſtare. Eunuchos
» dico, qui mente ſunt candida, qui nullam habent ſordem, nec ma-
» culam, qui mente ſunt excelſa, animi oculo placido & manſueto,
» acrique ac perſpicaci, agilique, ſeuero ac volubili, non autem ſo-
» mnolento & ſupino, multa libertate pleno, remoto autem ob omni
» impudentia & confidentia, vigilanti, ſano, nec admodum mœſto
ac triſti,

ac triſti, nec nimis diffuſo & hilari. Hunc oculum poſſumus nobis « HEBR. X.
architectari, viſuque acrem efficere & pulcrum. Quando enim non «
ad fumum neque ad cinerem deduxerimus; (tales enim ſunt omnes «
res humanæ,) ſed ad auram ſubtilem, ad aërem tenuem, ad ea quæ «
ſunt excelſa & ſublimia, & multa quiete plena, & puritate & dele- «
ctatione, ipſum ſtatim recreabimus & confirmabimus tanti ſpecta- «
culi voluptate perfuſum. Vidiſti malè partas & multas diuitias, ne «
tuum oculum eò ſuſtollas. ea res eſt cœnum, eſt fumus, & malus «
vapor, tenebræ, & multa anguſtia & curarum ſuffocatio. Vidiſti ho- «
minem exercentem iuſtitiam, ſuis contentum, & cui eſt magna la- «
titudo remiſſionis, qui de iis quæ hîc ſunt, nullam gerit curam, nec «
de iis eſt ſollicitus; illîc eum fige & extolle, & efficies eum multò «
pulcriorem & ſplendidiorem: non Terræ floribus eum paſcens, ſed «
virtutis temperantia, moderatione, & æquitate, & cæteris omnibus. «
NIHIL ENIM ÆQVE TVRBAT OCVLVM, ATQVE MALA CONSCIEN- «
TIA. Turbatus eſt, inquit, ab ira oculus meus. Nihil æquè effundit tene- « Pſal. 6. v. 8.
bras. Eum libera ab hac offenſione, & reddes lætum, alacrem, & for- «
tem, & qui bona ſpe ſemper nutrietur. Detur autem nobis omnibus, «
vt & eum & alias eiuſmodi animæ operationes comparemus, cuiuſmo- «
di vult Chriſtus: vt nobis impoſito Capite digni effecti, eò quò vult «
abeamus. Dicit enim: Volo vt vbi ego ſum, illi quoque ſint me- « Ioan. 14. v. 3.
cum, vt meam gloriam videant, quam detur nobis omnibus frui, «
in Chriſto Ieſu Domino noſtro, cum quo Patri vnà cum Sancto «
Spiritu gloria, imperium, honor, nunc & ſemper, &. in ſæcula ſæ- «
culorum, Amen: Ἀλλ' ἐπειδὴ τῆς ΘΥΣΙΑΣ ταύτης ἐμνήσθην, βούλομαι μι- «
κρὸν πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, ΤΟΥΣ ΜΕΜΥΗΜΕΝΟΥΣ· μικρὸν μὲν τῷ μέτρῳ, με-
γάλην δὲ ἔχοντα τὴν ἰσχὺν, καὶ τὴν ὠφέλειαν· οὐ γὰρ ἡμέτερόν ἐστιν, ἀλλὰ τοῦ θείου
πνεύματος τὰ λεγόμενα. τί οὖν ἐστι; πολλοὶ τῆς ΘΥΣΙΑΣ ταύτης ΑΠΑΞ μετα-
λαμβάνουσι, τοῦ παντὸς ΕΝΙΑΥΤΟΥ· ἕτεροι, ΔΙΣ, ἄλλοι ΠΟΛΛΑΚΙΣ. πρὸς οὖν
ἅπαντας ἡμῖν ὁ λόγος ἐστὶν, οὐ πρὸς τοὺς ἐνταῦθα μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ΤΟΥΣ ΕΝ
ΤΗ ΕΡΗΜΩ ΚΑΘΕΖΟΜΕΝΟΥΣ. ἐκεῖνοι γὰρ ΑΠΑΞ ΤΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ με-
τέχουσι, ΠΟΛΛΑΚΙΣ ΔΕ ΚΑΙ ΔΙΑ ΔΥΟ ΕΤΩΝ. τί οὖν; τίνας ἀποδεξόμεθα;
τοὺς ἅπαξ; τοὺς πολλάκις; τοὺς ὀλιγάκις; ἀλλὰ τοὺς μετὰ καθαροῦ συνειδότος; τοὺς
μετὰ καθαρᾶς καρδίας; τοὺς μετὰ βίου ἀλήπτου; οἱ τοιοῦτοι ἀεὶ προσίτωσαν. οἱ δὲ
μὴ τοιοῦτοι, μηδὲ ἅπαξ. τί δή ποτε; ὅτι κρίμα ἑαυτοῖς λαμβάνουσι, καὶ κατάκρι-
μα, καὶ κόλασιν, καὶ τιμωρίαν· καὶ μὴ θαυμάσῃς. ὥσπερ γὰρ ἡ τροφὴ, φύσει οὖσα
θρεπτικὴ, ἐὰν εἰς κακόσιτον ἐμπέσῃ, πάντα ἀπόλλυσι, καὶ διαφθείρει, καὶ γίνεται νό-
σου ἀφορμή· οὕτω δὴ καὶ ταῦτα τὰ τῶν ΦΡΙΚΤΩΝ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ· ΤΡΑΠΕΖΗΣ
ἀπολαύεις ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ, ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ, καὶ πάλιν φύρεις βορ-
βόρῳ τὸ στόμα; μύρῳ χρίεις, καὶ πάλιν δυσωδίας πληροῖς; εἰπέ μοι, παρακαλῶ, μετ'
ἐνιαυτὸν τῆς ΜΕΤΑΛΗΨΕΩΣ μετέχων, ΤΑΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑ ΗΜΕΡΑΣ οἴει
ἀρκεῖν σοι πρὸς καθαρμὸν τῶν ἁμαρτημάτων, παντὸς τοῦ χρόνου; καὶ πάλιν ἑβδομάδος
παρελθούσης, ἐκδίδως σεαυτὸν ἐν τοῖς προτέροις. εἰπὲ δή μοι, ἐὰν ὑγιάνας ΤΕΣΣΑ-
ΡΑΚΟΝΤΑ ΗΜΕΡΑΣ ἀπὸ νόσου μακρᾶς, πάλιν ἑαυτὸν τοῖς σιτίοις ἐκδῷς ἐκείνοις,
τοῖς νοσοποιοῖς, οὐχὶ καὶ τὸν πρότερον κόπον ἀπώλεσας; εἰ γὰρ τὰ φυσικὰ μεθίσταται,
πολλῷ μᾶλλον τὰ τῆς προαιρέσεως· οἷόν τι λέγω, φύσει βλέπομεν, καὶ ὑγιεῖς ἔχομεν

HEBR. X. ὀφθαλμοὺς, ἀλλὰ πολλάκις, ἀπὸ καχεξίας, βλάπτεται ἡμῶν τὸ ὀπτικόν. εἰ τὰ αἰσθητὰ τοίνυν μεθίσταται, πολλῷ μᾶλλον τὰ τῆς προαιρέσεως. ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑ ΗΜΕΡΑΣ ἀπονέμεις τῇ ὑγείᾳ τῆς ψυχῆς, τάχα δὲ οὐδὲ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑ, καὶ προσδοκᾷς ἐξιλεώσασθαι τὸν Θεόν. παίζεις; εἰπέ μοι· ταῦτα λέγω, οὐχὶ τῆς μιᾶς, καὶ ἐνιαυσιαίου προσόδου, κωλύων ὑμᾶς, ἀλλὰ βουλόμενος διὰ παντὸς ὑμᾶς προσιέναι τοῖς ΑΓΙΟΙΣ. διὰ τοῦτο καὶ ὁ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἐπιφωνεῖ τότε, τοὺς ΑΓΙΟΥΣ καλῶν, καὶ διὰ τῆς φωνῆς ταύτης, πάντας μωμοσκοπῶν. καθάπερ γὰρ ἐπὶ ποίμνης, ἔνθα πολλὰ μὲν ὑγιαίνει πρόβατα, ἄλλα δὲ ψώρας ἀναπέπλησται, ἀνάγκη δὲ, καὶ ταῦτα διείργεσθαι ἀπὸ τῶν ὑγιαινόντων· οὕτως καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. ἐπειδὴ, τὰ μέν ἐστιν ὑγιεινὰ πρόβατα, τὰ δὲ κεκακωμένα, διὰ τῆς φωνῆς ταύτης διείργει ταῦτα ἐκείνων, περιϊὼν πανταχοῦ, διὰ τῆς ΚΡΑΥΓΗΣ ταύτης τῆς ΦΡΙΚΩΔΕΣΤΑΤΗΣ, ὁ ΙΕΡΕΥΣ τοὺς ΑΓΙΟΥΣ καλῶν, καὶ ἕλκων. ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἔνι, ἄνθρωπον ὄντα, εἰδέναι τὰ τοῦ πλησίον. (τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων, φησὶ, τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ἐν αὐτῷ;) ταύτην ἀφίησι τὴν φωνὴν, ΜΕΤΑ ΤΟ ΤΗΝ ΘΥΣΙΑΝ ἀπαρτισθῆναι πᾶσαν, ὥστε μηδένα, ἁπλῶς, καὶ ὡς ἔτυχεν, ἐπὶ τὴν πηγὴν ΕΛΘΕΙΝ τὴν ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΝ. καὶ γὰρ ἐπὶ τῆς ποίμνης· (οὐδὲν γὰρ κωλύει τῷ αὐτῷ ὑποδείγματι πάλιν χρήσασθαι.) τὰ μὲν νοσερὰ, ἔνδον ἀποκλείομεν, καὶ ἐν σκότῳ κατέχομεν, καὶ ἑτέρας μεταδίδομεν τροφῆς, οὔτε ἀέρος καθαροῦ, οὔτε πόας εἰλικρινοῦς, οὔτε πηγῆς, τῆς ἔξω, συγχωροῦντες μεταλαβεῖν. καὶ ἐνταῦθα τοίνυν αὕτη ἡ φωνὴ, αὕτη δεσμοῦ, τινός ἐστιν. οὐκ ἔχεις εἰπεῖν, οὐκ ᾔδειν, ἠγνόουν, ὅτι κίνδυνος ἕπεται τῷ πράγματι. ΜΑΛΙΣΤΑ ΜΕΝ ΟΥΝ ΚΑΙ Ο ΠΑΥΛΟΣ ΤΟΥΤΟ ΔΙΕΜΑΡΤΥΡΑΤΟ. ΑΛΛ' ΕΡΕΙΣ, ΟΤΙ ΟΥΚ ΑΝΕΓΝΩΝ. ΟΥΚ ΕΣΤΙ ΤΟΥΤΟ ΑΠΟΛΟΓΙΑ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑ. ΚΑΘ' ΕΚΑΣΤΗΝ ΗΜΕΡΑΝ ΕΙΣΕΡΧΗ ΕΙΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΝ, ΚΑΙ ΕΤΙ ΤΟΥΤΟ ΑΓΝΟΕΙΣ; πλὴν ἀλλ' ἵνα μηδὲ τοῦτο ἔχῃς προφασίζεσθαι, τούτου χάριν ὑψηλὸς ἑστὼς, μεγάλῃ τῇ φωνῇ, ΦΡΙΚΤΗ ΤΗ ΒΟΗ, καθάπερ τις κῆρυξ, τὴν χεῖρα αἴρων εἰς τὸ ὕψος, ὑψηλὸς ἑστὼς, πᾶσι καταδήλος γεγονὼς, καὶ μέγα ΕΠ' ΕΚΕΙΝΗ τῇ ΦΡΙΚΤΗ ΗΣΥΧΙΑ ἀνακραυγάζων, τοὺς μὲν καλεῖ, τοὺς δὲ ἀπείργει ὁ Ἱερεὺς, οὐ τῇ χειρὶ τοῦτο ποιῶν, ἀλλὰ τῇ γλώττῃ, τῆς χειρὸς τρανότερον. ἡ γὰρ ΦΩΝΗ ἐκείνη εἰς τὴν ἀκοὴν ἐμπίπτουσα τὴν ἡμετέραν, ΚΑΘΑΠΕΡ ΧΕΙΡ, τοὺς μὲν ὠθεῖ, καὶ ἐκβάλλει, τοὺς δὲ εἰσάγει, καὶ παρίστησιν. εἰπὲ δή μοι, παρακαλῶ, ἐν τοῖς Ὀλυμπικοῖς ἀγῶσιν, οὐχὶ ἕστηκεν ὁ κῆρυξ βοῶν, μέγα καὶ ὑψηλὸν, εἴ τις τούτου κατηγορεῖ, λέγων, ΜΗ ΔΟΥΛΟΣ ΕΣΤΙ, ΜΗ ΚΛΕΠΤΗΣ, ΜΗ ΤΡΟΠΩΝ ΠΟΝΗΡΩΝ; καίτοι τὰ ἀγωνίσματα ἐκεῖνα, οὐ ψυχῆς ἐστιν, οὐδὲ τρόπου, ἀλλὰ γνώμης, καὶ σώματος. εἰ τοίνυν ἔνθα σωμάτων ἐστὶν ἄσκησις, πολλὴ προαιρέσεως ἐξέτασις γίνεται, πολλῷ μᾶλλον ἐνταῦθα, ἔνθα τὸ πᾶν ψυχὴ ἀθλεῖ. ἕστηκε τοίνυν καὶ νῦν ὁ παρ' ἡμῖν κῆρυξ, οὐ τῆς κεφαλῆς ἕκαστον κατέχων, καὶ παράγων, ἀλλὰ πάντας ὁμοῦ τῆς κεφαλῆς, τῆς ἔνδον κατέχων, οὐκ ἐφίστησιν ἄλλους αὐτοῖς κατηγόρους, ἀλλ' αὐτοὺς ἑαυτοῖς· οὐ γὰρ λέγει, μή τις τούτου κατηγορεῖ, ἀλλὰ τί; εἴ τις ἑαυτοῦ κατηγορεῖ. ὅταν γὰρ εἴπῃ, ΤΑ ΑΓΙΑ ΤΟΙΣ ΑΓΙΟΙΣ, τοῦτο λέγει, εἴ τις οὐκ ἔστιν Ἅγιος μὴ προσίτω. οὐχ ἁπλῶς, φησὶν, ἁμαρτημάτων καθαρὸς, ἀλλ' Ἅγιος· τὸν γὰρ Ἅγιον οὐχ ἡ τῶν ἁμαρτημάτων ἀπαλλαγὴ ποιεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑ, καὶ ὁ τῶν ἀγαθῶν ἔργων πλοῦτος. οὐ βούλομαι μόνον, φησὶ, βορβόρου ἀπηλλάχθαι ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ λευκοὺς εἶναι καὶ ὡραίους. εἰ γὰρ ὁ Βαβυλώνιος Βασιλεὺς, ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας ἐκλεγόμενος τοὺς νεανίσκους καλοὺς τῷ εἴδει, καὶ ὡραίους τῇ ὄψει, ἐξελέξατο, πολλῷ μᾶλλον παρισταμένους τῇ ΤΡΑΠΕΖΗ ΤΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ, καλοὺς τῷ εἴδει εἶναι

τῆς ψυχῆς, τὸν κόσμον ἔχοντας χρυσοῦν, τὴν στολὴν καθαράν, τὰ ὑποδήματα HEBR. X.
βασιλικά, τὸ πρόσωπον τῆς ψυχῆς εὔμορφον, τὸν κόσμον αὐτῇ περικεῖσθαι τὸν
χρυσοῦν, τὴν ζώνην τῆς ἀληθείας. ὁ τοιοῦτος προσίτω, καὶ ποτηρίων ἀπτέ-
σθω βασιλικῶν. Εἰ δέ τις ῥάκια ἠμφιεσμένος, ῥυπῶν, αὐχμῶν, ἐπεισιέναι τῇ
ΒΑΣΙΛΙΚΗ βούλοιτο ΤΡΑΠΕΖΗ, ὅρα ὅσα πείσεται, οὐκ ἀρκουσῶν τῶν
τεσσαράκοντα ἡμερῶν τὰ ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ πεπλημμελημένα ἀπολούσασθαι.
Εἰ γὰρ ἡ γέεννα οὐκ ἀρκεῖ, καίτοιγε αἰώνιος οὖσα, (ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΓΑΡ
ΚΑΙ ΑΙΩΝΙΟΣ ΕΣΤΙ,) πολλῷ μᾶλλον ὁ βραχὺς οὗτος χρόνος. ΟΥ ΓΑΡ
ΜΕΤΑΝΟΙΑΝ ΙΣΧΥΡΑΝ ΕΠΕΔΕΙΞΑΜΕΘΑ, ΑΛΛ' ΑΣΘΕ-
ΝΗ. τοὺς εὐνούχους μάλιστα δεῖ παρεστάναι τῷ βασιλεῖ· εὐνούχους λέγω, τοὺς τὴν
διάνοιαν λευκούς, μηδένα ἔχοντας ῥύπον, μηδὲ σπῖλον, ὑψηλοὺς τῇ διανοίᾳ, τὸ
ὄμμα ἥμερον τῆς ψυχῆς ἔχοντας, καὶ ὀξυδερκές, εὐπερίστροφον, καὶ γοργόν, ἀλ-
λὰ μὴ ὑπτιλόν, μηδὲ ὕπτιον, ἐλευθερίας γέμον πολλῆς, πόῤῥω ἀναισχυντίας γε-
μόν, καὶ ἰταμότητος, ἐγρηγορός, ὑγιές, μήτε συγκλεῖον σφόδρα, καὶ κατηφές, μή-
τε διακεχυμένον, καὶ ὑγρόν· τοῦτο ἡμεῖς κύριοι δημιουργῆσαι τὸν ὀφθαλμόν, καὶ
ὀξυδερκῆ ποιῆσαι καὶ καλόν. ὅταν γὰρ αὐτὸν μὴ πρὸς τὸν καπνὸν ἄγωμεν, μηδὲ
πρὸς τὴν κόνιν, (τοιαῦτα γὰρ πάντα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα,) ἀλλὰ πρὸς τὴν
αὔραν τὴν λεπτήν, πρὸς τὸν κοῦφον ἀέρα, πρὸς τὰ μετέωρα, καὶ ὑψηλά, καὶ ἡ-
συχίας γέμοντα πολλῆς, καὶ καθαρότητος, καὶ πολλῆς τῆς τέρψεως, ἀνακτησόμε-
θα ταχέως αὐτόν, καὶ ῥώσομεν ἐντρυφῶντα τῇ τοσαύτῃ θέᾳ. εἶδες πλεονεξίαν, καὶ
πλοῦτον πολύν, μὴ ἀναγάγῃς ἐκεῖ τὸν ὀφθαλμόν σου, βόρβορός ἐστι τὸ πρᾶγμα,
καπνός ἐστιν, ἀτμὸς πονηρός, σκότος καὶ στενοχωρία πολλή, καὶ φροντίδων πνῖγος. εἶ-
δες δικαιοσύνην ἀσκοῦντα ἄνθρωπον, ἀρκούμενον τοῖς αὐτοῦ, καὶ πολλὴν ἔχοντα
τὴν εὐψυχίαν τῆς ἀδείας, οὐδὲν μεριμνῶντα, οὐδὲ φροντίζοντα τῶν ἐνταῦθα; στῆ-
σον αὐτὸν ἐκεῖ, καὶ μετοίκισον, καὶ πολλῷ καλλίονα αὐτὸν ἐργάσῃ, καὶ λαμπρότε-
ρον, οὐ τοῖς τῆς γῆς ἄνθεσιν ἐντυχών, ἀλλὰ τῇ τῆς ἀρετῆς εὐφροσύνῃ, τῇ ἐπιει-
κείᾳ, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν. ΟΥΔΕΝ ΓΑΡ ΟΥΤΩΣ ΤΑΡΑΤΤΕΙ
ΟΦΘΑΛΜΟΝ, ΩΣ ΣΥΝΕΙΔΟΣ ΠΟΝΗΡΟΝ. Ἐταράχθη, φησίν,
ἀπὸ θυμοῦ ὁ ὀφθαλμός μου· οὐδὲν οὕτως σκοτοῖ· ταύτης αὐτὸν ἀπάλλαξον τῆς ἐ-
πηρείας, καὶ ποιήσεις σφοδρόν, καὶ ἰσχυρόν, ἀεὶ τρεφόμενον ἐλπίσιν ἀγαθαῖς. γένοι-
το δὲ πάντας ἡμᾶς, καὶ τοῦτον, καὶ τὰς ἄλλας τῆς ψυχῆς ἐνεργείας κατασκευάσαι
τοιαύτας, οἵας ὁ Χριστὸς βούλεται· ἵνα τῆς ἐπικειμένης ἡμῖν κεφαλῆς ἄξιοι γενό-
μενοι, ἀπελθωμεν ἔνθα θέλει. Φησὶ γάρ, Θέλω, ἵνα ὅπου ἐγώ εἰμι, κἀκεῖνοι ὦσι μετ'
ἐμοῦ, ἵνα τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν ὁρῶσιν· ἧς γένοιτο ἀπολαῦσαι πάντας ἡμᾶς.
Hæc pleniſſimè ac pleno ore Chryſoſtomus. LVX QVADRAGESIMA
NONA; QVOD NON MODO CHRISTVS VERVM ET PROPRIVM
CORPVS SACRIFICAVIT IN COENA; ET DISCIPVLIS SVIS, ID EST,
SACERDOTIBVS, OFFERENDVM PRÆCEPIT, SED ETIAM QVOD NI-
HIL ALIVD OFFERRE AC SACRIFICARE POTVERIT: Impoſſibile « v. 4.
enim eſt, Sanguine Taurorum & Hircorum auferri peccata. Ideo «
Ingrediens mundum, dicit: Hoſtiam & Oblationem noluiſti, Cor- « Pſal. 39. v. 7.
pus autem aptaſti mihi. Holocautomata, & pro peccato, non tibi «
placuerunt. Tunc dixi, Ecce venio. In capite libri ſcriptum eſt de «
me: Vt faciam, Deus, voluntatem tuam. Superiùs dicens, Quia Hoſtias «
& Oblationes, & Holocautomata, & pro peccato noluiſti, nec placita «
ſunt tibi quæ ſecundùm Legem offeruntur. Tunc dixi, Ecce venio, «

HEBR. X. » vt faciam, Deus, voluntatem tuam: Ἀδύνατον γὰρ αἷμα ταύρων, καὶ τράγων, ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας. Διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόσμον, λέγει, Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι, Ὁλοκαυτώματα, καὶ περὶ ἁμαρτίας, οὐκ εὐδόκησας. τότε εἶπον, Ἰδοὺ ἥκω, (ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ,) τοῦ ποιῆσαι, ὁ Θεὸς, τὸ θέλημά σου. Ἀνώτερον λέγων, Ὅτι Θυσίαν, καὶ προσφορὰν, καὶ Ὁλοκαυτώματα, καὶ περὶ ἁμαρτίας, οὐκ ἠθέλησας, οὐδὲ εὐδόκησας (αἵτινες κατὰ τὸν νόμον προσφέρονται) τότε εἴρηκεν, Ἰδοὺ ἥκω τοῦ ποιῆσαι, ὁ Θεὸς, τὸ θέλημά σου. Perroniana Traditio eſt, hunc lectiſſimum fortiſſimumque eſſe Apoſtolicum locum, ac Theologici inter apices Iuris, & totius Scripturæ tanquam arietem, ad Vmbraticorum pulſandam profligandamque Hæreſim, in eumque modum pro Realitate Corporis Chriſti in Euchariſtia vrgendum eſſe. Argumentatur Paulus; Chriſtus obtulit Sacrificium in Cruce: Ergo verum ac proprium Corpus ſuum in Cruce ſacrificauit. Probat Conſequentiam; Nihil offerre potuit eorum omnium quæ ſecundùm Legem
» offerebantur: cùm ſcriptum ſit: Quia Hoſtias & Oblationes, & Ho-
» locautomata, & pro peccato, noluiſti, NEC PLACITA SVNT TIBI
» QVÆ SECVNDVM LEGEM OFFERVNTVR. Igitur aut nihil obtulit, cùm nihil offerre potuerit quod non fuerit antea quandoque in Lege oblatum; aut, ſi quid immolauit, verum propriumque Corpus immolauit, non aliquid figuratiuum aut vicarium quod eius loco ſubſtitueretur, quandoquidem cætera reiecta ac reprobata eſſent. Atque hoc genere argumentationis percellit fundituſque euertit Phantaſticos illos Paulus, qui vel angariatum Simonem pro Chriſto mactatum, vel Chriſtum non verè paſſum fabularentur: eò vſque adigens argumentum vt vtrimque feriret; atque alterutrum Aduerſarij fateri cogerentur, Vt aut quid non placitum & abominandum Chriſtus offerret, (quod dictu nefas;) aut quòd non aliud quidpiam quàm ſuum Corpus verè propriéque in Cruce obtulerit. Ex quo Apoſtolico DE REALITATE SACRIFICII CRVCIS argumento, par conſectariumque conficitur argumentum PRO REALITATE INCRVENTI SACRIFICII FACTI IN COENA. Quod enim (inquiebat PERRONIVS) ego ipſe Paulus ad Crucem, id ad Cœnam trahere licet: vt ſi à Chriſto in Cœna ſacrificatum ſit; quod perfectum fuiſſe, ex Tractatu DE SACRIFICIO, ſupra omnino probatum atque concluſum eſt, ex impletione Melchiſedechicæ Figuræ; neceſſarium quoque eſt haud aliud quàm verum ac proprium Corpus in Inſtitutione Euchariſtiæ incruento ritu immolaſſe. Ex quo certum eſt, eodem dato Antecedente, idem confici Conſequens; nec probationem, quin pro Cruce vacillet, pro Euchariſtia poſſe claudicare. Atque hæc de PERRONIANO Inuento. Quo ſanè loco minimè prætermittendum videtur, quod aliquot annis ante Gregorium Ioanne Tertio ſedente, Chariberto regnante, in Secundo Turonenſi Concilio, Canone ſecundo ſtatutum eſt. quod quidem & argumentum à Cruce petitum & veritatem Euchariſtiæ contra Imaginarios, ſiue Vmbra-

ticos in ratione diſciplinæ inuoluit, & hanc Theologiam Veterem HEBR. X.
planè inſinuat. VT CORPVS DOMINI IN ALTARI (inquit Synodus, & cum ea Prætextatus, IN CHRISTI NOMINE EPISCOPVS ECCLESIÆ ROTHOMAGENSIS; qui ſecundùm Patrum ſtatuta, Relegit, Conſenſit, Subſcripſit,) NON IN IMAGINARIO ORDINE, SED SVB CRVCIS titulo componatur. Notum ſcilicet diſciplinâ Patrum erat, & venerandas eſſe Imagines, nec tamen inter Imagines Euchariſtiam reponendam; ne Imago, non Res ipſa videretur: & quidquid de Veritate Sacrificij Crucis creditur, de Myſtico Euchariſtiæ Sacrificio, quod per Altare ſignatur, credendum eſſe, ſi modò exceptis, quòd non ritu cruento, ſed incruento; non ad titulum Redemptionis, ſed Religionis; nec per ſe propitiatorium, ſed per applicationem propitiationis Crucis, quæ Sacrificali Commemoratione fit. Denique notum erat, Euchariſtiam Corpus Domini eſſe, nos habere ALTARE, de quo edere poteſtatem non habent qui Vmbræ, Figuriſque, ac Tabernaculo deſeruiunt: Crucem non modò pingi, ſed & in titulum erigi; in Altari celebrari Miſſas (vnde ſequenti Canone, ſcilicet quarto, legitur: VT LAICI SECVS ALTARE, QVO SANCTA MYSTERIA CELEBRANTVR, INTER CLERICOS TAM AD VIGILIAS QVAM AD MISSAS STARE PENITVS NON PRÆSVMANT, SED PARS ILLA QVÆ A CANCELLIS VERSVS ALTARE DIVIDITVR, CHORIS TANTVM PSALLENTIVM PATEAT CLERICORVM; AD ORANDVM VERO, ET COMMVNICANDVM, LAICIS ET FOEMINIS, SICVT MOS EST, PATEANT SANCTA SANCTORVM) & nouum non eſſe quòd extra ſumptionem, in Eccleſia Catholica Sacro-Sanctum Corpus Chriſti in Altari adſeruetur. Atque hoc eſt, REX IACOBE, fortiſſimum Concilium, cuius Canone primo Apoſtolica planè conſtantia, fiduciaque, ac Euangelica loquendi libertas, quæ vno verbo in Sacris Scripturis παῤῥησία dicitur, non modò audita, ſed & ſcripta eſt, antequam Turonenſes Patres facturi vigeſimum ſecundum Canonem eſſent, DE INCESTIS CONIVNCTIONIBVS, quo Regia Chariberti impotentia terreretur; qui, vt Gregorius habet Turonicus, libro quarto, capite vigeſimo ſexto, Hiſtoriæ Francorum, Marcoveſam, Conjugis ſuæ Meroflendis ſororem, ſibi vetitis nuptiis copularat: quam ob cauſam, poſthac contumax atque impœnitens, à Sancto Germano, Pariſienſi Epiſcopo, excommunicatus eſt. Placuit itaque Sancto Concilio (ipſa Primi Canonis verba ſunt,) INTERPOSITA VIRTVTE DOMINI MARTINI, in Sancta Baſilica ſua conſcribi, vt BIS ad Synodum annis ſingulis Metropolitanus & Comprouinciales ſui in locum, quem DELIBERATIO METROPOLITANI elegerit, Deo propitiante conueniant, aut ſi neceſſitas, ſicut hactenus, ineuitabilis præpedierit, vel SEMEL in anno ſine cuiuslibet excuſatione perſonæ, id eſt, Regiæ vel Priuatæ; ſine cuiuſcumque vtilitatis obſtaculo, præter infirmitatis certiſſimæ labore præuentum, nullius occaſione velaminis habeat vnuſquiſque concurſum: ſed (ſicut dictum eſt) NEQVE PER IMPEDIMENTVM ORDINATIONIS REGIÆ, neque ſub

HEBR. X. » occaſione vtilitatis, aut cauſæ propriæ debeat à Concilio ſeparari:
Rom. 8. v. 35. » Apoſtolo prædicante: Quis nos ſeparabit à Charitate Chriſti? tribulatio? an anguſtia? an perſecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? & reliqua. NON DEBET SPIRITVALI OPERI ETIAM REGALIS PRÆFERRI PRÆCEPTIO, cùm primum IN ECCLESIA ſit mandatum:
Deut. 6. v. 5. » Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota Virtute tua. Vnde non debet Præcepto Domini perſona cuiuslibet hominis anteponi, NEQVE DEBET TERRENÆ CONDITIONIS ACTIO VEL PERSONA TERRERE QVOS CHRISTVS SPE CRVCIS ARMAVIT. Si quis Epiſcopus (vt ſuperiùs dictum eſt) ad Synodum venire diſtulerit, vſque ad MAIOREM SYNODVM, à Metropolitano & Comprouincialibus maneat excommunicatus, nec ei ex aliá Prouincia vllus Epiſcopus interea communicare præſumat. IPSE ENIM SVÆ DIVISIONIS PRÆPARAT INSTRVMENTA, QVI CVM SVIS FRATRIBVS IN MEMBRIS ECCLESIÆ NON CONCORDAT. Hactenus Turonica Synodus & mixta priſcâ illâ Rothomagenſi diſciplina atque grauitate Turonenſis Pietas ac Virtus captiuans intellectum in obſequium Fidei. Sed vt ad Veritatem Euchariſtiæ redeamus, quandoquidem ſuperiùs mille locis, vberrimè à me explicata eſt, vnum dumtaxat aut alterum Euchariſticum Monitum addendum hoc loco opportunè videtur. Atque in primis, quot modis Myſtica Eulogia ab Antiquis Theologis Græcis Sanctificari dicatur: ex iis quippe omnino apparet, quod latet; & quò magis legitur dictum, eò plus creditur myſterium. Primò enim Panis dictus eſt, Ἁγιάζεσθαι, & Καθαγιάζεσθαι, id eſt, SANCTIFICARI, SACRARI, & CONSECRARI: Secundò, Μεταποιεῖσθαι, quod TRANSFIGVRARI, TRANSFIERI, TRANSPONI, TRANSMVTARI, apud Græcos ſignificat: Tertiò, Μεταβάλλεσθαι, ſiue, COMMVTARI, VERTI, CONVERTI, TRANSMITTI, TRANSFERRI, TRANSADIGI, TRANSMVTARI: Quartò, Μετασκευάζεσθαι, hoc eſt, TRANSFVNDI, TRANSVASARI; Quintò, Μεταστοιχειοῦσθαι, ſeu TRANSELEMENTARI, TRANSMATERIARI, TRANSFORMARI, TRANS PRIMA ELEMENTA RESOLVI, vel, VT ELEMENTA IN SE INVICEM CONVERTI: Sextò, Μετουσιάζεσθαι, quod idem eſt ac TRANSSVBSTANTIARI, TRANSIRE IN CORPVS CHRISTI, SVBSTANTIALITER COMMVTARI, COMMVTARI SECVNDVM INTERIOREM ESSENTIAM, (quæ vltima locutio Lanfranci vetus Anglicana fuit:) Septimò, Μεταρρυθμίζεσθαι, id eſt, TRANSNVMERARI; ac ſi diceres, alia iam à Subſtantia Panis numeranda Subſtantia eſt, alio loco reponenda, nec inter communes Panes ſed inter vera propriaque humana corpora, collocanda, vt pote iam Deificum ex noſtra ſubſtantia Corpus quod ad nos redit per Euchariſtiam Sumptum, à quibus viſum eſt receſſiſſe per Incarnationem Adſumptum. Verè nimirum ac propriè Chriſtus eſt, quem homo ſumit, ſed qui hominem adſumit, miro Frumenti ſui artificio: de quo magnum illud Magnus rectè legentibus Auguſtinus, libro duodecimo contra Fauſtum Manichæum, Chriſtum Fauſto in Veteri Teſtamento demonſtrans:
» IPSE MIHI IN IOSEPH INNVITVR, QVI PERSEQVENTIBVS ET VEN-

DENTIBVS FRATRIBVS, IN ÆGYPTO POST LABORES HONORATVR. DIDICIMVS ENIM LABORES CHRISTI IN ORBE GENTIVM, QVEM SIGNIFICABAT ÆGYPTVS PER VARIAS PASSIONES MARTYRVM: ET NVNC VIDEMVS HONOREM CHRISTI IN EODEM ORBE TERRARVM, EROGATIONE FRVMENTI SVI SIBI OMNIA SVBIVGANTIS. Sed ſatis ſuperque DE EVCHARISTIA actum eſt. LVX QVINQVAGESIMA: QVOD QVI BONA OPERA TOLLIT, TOLLIT DE MEDIO FVNDITVSQVE EVERTIT CHRISTIANAM SOCIETATEM; Et conſideremus inuicem In PROVOCATIONEM CHARITATIS & Bonorum Operum: Καὶ κατανοῶμεν ἀλλήλους εἰς ΠΑΡΟΞΥΣΜΟΝ ΑΓΑΠΗΣ καὶ καλῶν ἔργων. Tres ſunt in hac noſtra Exhortatione Apoſtolica gradus obſeruandi. Primùm enim hortatur ad Fidei Plenitudinem; Deinde ad Spei Firmitatem; Tertiò, ad Opera Charitatis. Quod autem Interpres PROVOCATIONEM dicit, Græcè, παροξυσμὸν poſui: quæ vox propriè quidem IRRITATIONEM, EXASPERATIONEM, ACREM DISCEPTATIONEM ſignificat. Sed hîc à me in bonam partem ſumitur, ſic tamen vt tacitè eos de vitio peculiariter per hanc vocem ſignificato arguam, ſubindicans ac monens vt illud in contrarium vertant; quaſi dicam; Sunt inter vos qui Fratrum infirmitatibus offenſi diſſidia ſuſcitant, conuentus deſerunt, immo defectionem moliuntur: contrà vos adhortor vt Fratrum infirmitates, ac vitia diſſimulantes, potiùs inuicem vos conſideretis, ſecundùm ea quibus ad Charitatem & Bona Opera mutuò præſtanda prouocemini. Conſiderate proximorum virtutes, vt eas imitemini; miſerias, vt ſubleuetis: animi verò infirmitates ſupportate, nec aliter in eas intendite, quàm vt corrigantur. Quò ſpectant exhortationes, quæ infra habentur: PACEM SEQVIMINI cum omnibus, & Charitas Fraternitatis Maneat in vobis; (capite duodecimo.) LVX QVINQVAGESIMA PRIMA; QVOD VNITAS TEMPLI SERVANDA, QVODQVE NON DESERENDA COLLECTIO FRATRVM; ET QVAM LAPSVI AC SCHISMATI PROXIMI QVI DECLINANT SYNAXES ET ECCLESIASTICOS CONVENTVS, CVM SIT SEMPER MANENDVM IN RADICE VNITATIS: Non deſerentes COLLECTIONEM (Græcè, tricompoſito vocabulo, Ἐπισυναγωγὴν, parum vſitata voce, ſed quâ vti volui ad Hebræos ſcribens, ne à vocabulo Synagogæ, quod Hebræorum Cœtui quodammodo proprium erat; longiùs recedere viderer) noſtram, SICVT CONSVETVDINIS EST QVIBVSDAM, ſed conſolantes: & tantò magis, quantò videritis appropinquantem Diem: Μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν ΕΠΙΣΥΝΑΓΩΓΗΝ ΕΑΥΤΩΝ, ΚΑΘΩΣ ΕΘΟΣ ΤΙΣΙΝ, ἀλλὰ παρακαλοῦντες, καὶ τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ βλέπετε ἐγγίζουσαν τὴν Ἡμέραν. Quem Apoſtolicum meum locum DE VNITATE SERVANDA, quanto iudicio, quanta ſapientia, Deus bone, quo zelo, qua æquitate, quo exemplo ille ille Antiquorum Senatorum, Senator certè integerrimus, magnus ille, Martiniani inſtar, Amator Pauli, PAVLVS SCARONIVS, in AVGVSTINIANA GALLICANI CLERI ACADEMIA, & propoſuit, & expoſuit! Ergo quamuis ſedatè diceret, ſic in omni genere amplificationis exarſit; vt quod pro Chriſtianis Romanus Senator vt Re ſic

Margin: HEBR. X. — v. 24. — Hebr. 12. — v. 14. — v. 25.

HEBR. X. nomine prudens, Prudentius, Carmine ſuo aduerſùs Symmachum Ethnicoſque tentauerat, id pro Catholicis Oratione perficeret contra Symmachianos hodiernos; qui (quod Lirinenſis prohibet,) cùm omnia dicant noua, nihil tamen dicunt nouè; quique Collectionis ceu Stationis deſertores, Separationi ſuæ FALSI-NOMINIS Antiquitatis SCIENTIAM obtendunt, ac Seditionem ſuam, tanquam auctore Paulo coortam, apud leuiſſimos auditores prædicant. Nec ferre certè ACADEMIÆ PRÆSES diutius potuit, quin, vt in Veteribus olim Conciliis mos fuit, GLORIOSISSIMO IVDICI acclamaret, & Multos Annos & feliciſſimi illius ſæculi reditum, quo, vt quondam viſi REGES APOSTOLI, iam SENATORES APOSTOLI viderentur. Atque ita cùm Chriſtiano plauſu Spiritualis ille (veterum Apoſtolicorum in morem) Conuentus ſanctè admurmuraſſet, cum ardentiori retinendæ Vnitatis feruore è SACRA ACADEMIA apud Auguſtinianos celebrari ſolita diſceſſum eſt. Sed quia præter Vnitatem, rerum quoque noſtrarum Poſteris retinenda Memoria eſt; quis hic fuerit EPISCOPALIS SCHOLÆ ſtatus, in quo nihil, ne inuidia quidem (abſit tamen dicto inuidia) defuit, hoc LAVRENTII BOCHELLI grauiſſimi Scriptoris, conſummatique Pariſienſis Patroni, ad perpetuam Rei Litterariæ memoriam, monimentum declarat.

» SACRÆ ACADEMIÆ APVD AVGVSTINIANOS
» STATVS.

» EXurge qui dormis, & illuminabit te Chriſtus. Hanc Eremita-
» rum quam vides caſulam, nobile Regum Regis Palatium eſt:
» Heic vbi nocturnæ Numa conſtituebat amicæ:
» Vbi Regiæ Pœnitentiæ crypta quondam fuit; nunc cælo patente
» & leuato velo diuina exaudiuntur oracula. Heic Viocurus Hermes
» Erranti comiter monſtrat viam; Heic reciproci de Religione fluctus
» ex Veterum Patrum ſententia placidè componuntur; Heic nullus
» fragor, ſtrepitus nullus, ſed templum ſummo Deo, ſine ictu mal-
» lei aut incudis, exſtruitur. Heic per deuios ignorantiæ calleis, & to-
» phi ſcabritiem, incedentes rectæ reſtituuntur orbitæ, & maioris a-
» bollæ facinoroſi ad meliorem frugem inuitantur. Heic riuuli de
» fontibus Saluatoris ſcaturientes in animas beneuolas inſtillantur.
» Dicam verbo: Dia hæc eſt & Cæleſtis Academia, procurante no-
» biliſſimo & doctiſſimo Neuſtrię Archipræſule FRANCISCO HAR-
» LÆO, inſtigante Clero Gallicano, Regis Chriſtianiſſimi auctoritate
» præuia, Senatu adprobante, Pariſienſi Antiſtite conſentiente, vni-
» uerſo populo Chriſtiano adplaudente, ambitu procul, ſolida in
» proximum Charitate, & leni veluti cum Chriſto ſuſurro inſtituta.
» In ea Patrum Orthodoxorum vetuſtas, inſtar Aquilæ, renoua-
» tur; ex illorum ſcriptis, ſomnia delirantium ſine fuco & fallacia
» confutantur; Cæleſtis Hierarchiæ triumphus miro acumine reuela-
» tur; qui huius ſæculi & militiæ ſtat Eccleſiaſticus Ordo, confirmatur.
» Succedit optimè de Lycæo meritus, per quem Principis Philo-

ſophorum Politeia, huic noſtræ ſuppar, linguâ vernaculâ exponitur, “ HEBR. X.
Regum Monarchia ſtabilitur, fidum ſubditorum erga Principes “
obſequium imperatur, Pax & mutua beneuolentia commendatur. “
Demum harmonicis antiquæ Poëſeos regulis ad Dauidis lyram “
& dramata Salomonis, quoad fieri poteſt, nec inficetè adplicatis, “
Auditorum animi, longo per ſacros tramites decurſu propè fatiga- “
ti recreantur. “

Hæc LAVR. BOCHELLVS, in Senatu Pariſ. Aduocatus, neſcius ne eſ- “
ſes, & obtrectatorum nequitiæ, per Mnemoſynon iſtud, “
obuiam itum volui. Anno M. DC. XXIV. “

LVX QVINQVAGESIMA SECVNDA; QVOD SECVNDVM DOCVMENTA APOSTOLICA VALDE METVENDÆ SINT PVRGATORIÆ POENÆ: TERRIBILIS (Græcè, ΦΟΒΕΡΑ, FORMIDABILIS) autem quædam exſpectatio Iudicij, ET IGNIS ÆMVLATIO, quæ conſumptura eſt (Græcè, QVI CONSVMPTVRVS, vel potiùs COMESTVRVS, DEVORATVRVS EST, ἐσθίειν μέλλοντος· & ad Ignem, non ad Æmulationem refertur: quod & Ambroſianus & Syra verſio ſequuntur) aduerſarios: ΦΟΒΕΡΑ δέ τις ἐκδοχὴ κρίσεως, ΚΑΙ ΠΥΡΟΣ ΖΗΛΟΣ, ἐσθίειν μέλλοντος τοὺς ὑπεναντίους. “ v.27. Multorum quippe de Pœnis Purgatoriis Commentarius eſt huius loci, & rectè quidem. vt ſenſus ſit, Qui ſemel ſuſcepta fide, in grauia Peccata lapſi fuerint, manet eos Terribile Iudicium Dei, quod poſt hanc vitam Iuſtus Iudex exercet, etiam in eos qui non actâ plenè Pœnitentiâ à Peccatis conuerſi ſint: ſeruantur enim Igni Purgatorio; qui eſt ÆMVLATIO, ſeu Repræſentatio quædam, illius IGNIS qui conſumet Impios, id eſt, Ignis Æterni. Hunc verò ſenſum ex ipſis verbis probant. Enimvero in Gehenna non eſt Æmulatio Ignis Aduerſarios conſumpturi; ſed ſicut ibi verè ſunt Aduerſarij, ita eſt ipſe Ignis Aduerſarios Conſumens, id eſt, affligens & crucians: at in Purgatorio, vbi non ſunt Aduerſarij, ſed Filij tantùm, eſt illius Ignis Aduerſarios conſumentis Æmulatio, ſiue ſimilitudo quædam, ob Pœnæ grauitatem. Facit ad propoſitum, quòd nonnulli Græco vocabulo retento, vertere maluerunt, ET IGNIS ZELVS, ΚΑΙ ΠΥΡΟΣ ΖΗΛΟΣ: idque ob peculiarem illius vocis ſignificationem, tantoperè à Græcis Commentatoribus commendatam, atque explicatam. Monent enim obſeruandum eſſe, quemadmodum Apoſtolus, Ignem veluti armarit, immo animarit, vitamque & vires ei tribuerit, qui inſtar irritatæ feræ, inimicos & apprehendat & deuoret. vt ſit in Verbis Apoſtoli Proſopopœia quædam cum Hebraïſmo latente. Nam Hebræis ZELARE dicitur qui dolore & iuſtæ vltionis deſiderio commouetur, nihilque boni irremuneratum, nihilque pariter mali inultum ferre poteſt. Vnde & paſſim Deus vocatur ZELOTES, vt Exodi vigeſimo & trigeſimo quarto. Exod. 20. v. 5. & 34. v. 14. Sic igitur Ignem deſcribit Apoſtolus Zelantem pro gloria Dei, & quaſi dolentem, eiuſque iniurias vbique vehementer vindicantem. Ignem verò Corporeum hoc loco intelligi non dubium eſt: ſicut & alibi, cùm de Pœna Damnatorum Scriptura loquens, Ignem

HEBR. X. nominat, niſi iam turpi ei, quem, vt in Propheta eſt, Decaluauit
Iſ. 3. v. 37. Dominus, Caluino; qui Ignem aduerſarios deuoraturum, cruciatum malæ conſcientiæ exponit, & quæ Theologi de Igne Corporeo diſputant, ſuo more ſalsè irridet. Nobis ex aduerſo ſufficiat, quòd eam Ignis interpretationem Orthodoxi Patres iam olim in Origene damnarunt. LVX QVINQVAGESIMA TERTIA; QVOD QVI SEMEL CHRISTI SANGVINE FVERIT VERE SANCTIFICA-
v. 29. » TVS, POSSIT EAM SANCTITATEM PECCANDO AMITTERE: Quantò
» magis putatis deteriora mereri ſupplicia, qui Filium Dei conculca-
» uerit, ET SANGVINEM TESTAMENTI pollutum duxerit, IN QVO
» SANCTIFICATVS EST, ET SPIRITVI GRATIÆ contumeliam fece-
» rit? Πόσῳ (δοκεῖτε) χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας, ὁ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καταπατήσας, ΚΑΙ ΤΟ ΑΙΜΑ ΤΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ κοινὸν ἡγησάμενος, ΕΝ Ω ΗΓΙΑΣΘΗ, ΚΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ ἐνυβρίσας; LVX QVINQVAGESIMA QVARTA; QVOD HORRENDA SIT SERA NVMINIS VINDICTA POST MORTEM, ETIAM IN ANIMAS SEPARATAS, QVÆ FLAMMIS PVRGATORIIS LV-
v. 31. » STRANTVR: Horrendum eſt incidere in manus Dei viuentis: Φοβερὸν δὲ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος. Qui ſuperiora de Pœnis futuri ſæculi Temporaris atque Purgatoriis, vt proximè diximus, exponunt, iidem etiam hanc Apoſtolicam ſententiam iure ac meritò referunt ad illatum pœnarum exaggerationem, quæ quamuis miſericordiâ temperentur, tamen, ſi creditur Auguſtino, in Pſalmum trigeſimum ſeptimum ſcribenti, longè grauiores ſunt quàm quidquid poteſt homo in hac vita pati. Vnde hoc Epiphonema ſermonem DE VOLVNTARIE PECCANTIBVS claudens, duo præſertim complectitur; nempe ſupplicij grauitatem peccato reſpondentem, & eius impoſſibilitatem euadendi. Nam Homo Iudex flecti poteſt, aut falli, aut vi quapiam impediri, ne ſontem puniat, aut certè non quantum meretur: at horum nihil in Deo locum habet. Deinde Mortalis Homo punitionem vltra mortem extendere poteſt: Deus autem, vt ſemper viuens, æternas pœnas ſeruat peccatoribus poſt mortem. Quò reſpiciens
Luc. 12. v. 5. » Saluator; Timete eum, inquit, qui poſtquam occiderit, habet po-
» teſtatem mittere in gehennam, (Lucæ duodecimo.) LVX QVINQVAGESIMA QVINTA; QVOD OPERA EX FIDVCIA AC SPE CÆLESTIVM BONORVM PROFECTA, CVIVSMODI PATIENTIÆ OPERA SVNT, MAGNO DEI DONO, MAGNVM HABENT APVD DEVM
v. 35. » MERITVM AC MERCEDIS RETRIBVTIONEM: Nolite
» itaque amittere confidentiam veſtram, quæ MAGNAM habet
» REMVNERATIONEM: Μὴ ἀποβάλητε οὖν τὴν παῤῥησίαν ὑμῶν, ἥτις ἔχει ΜΙΣΘΑΠΟΔΟΣΙΑΝ ΜΕΓΑΛΗΝ. Itaque Græcus Codex habet, ΜΙΣΘΑΠΟΔΟΣΙΑΝ, quam ſemel & iterum repetit capite ſequenti; quæ non tam ſonat REMVNERATIONEM, quàm propriè, MERCEDIS RETRIBVTIONEM. Quod notandum

propter Hæreticos, qui Merita Bonorum Operum negant. nam vbi HEBR. XI.
Merces, ibi Meritum : ſunt enim hæc ad inuicem relata. Quare fruſtra laborant ſuamque imperitiam Aduerſarij oſtendunt, cùm à Mercede, quam toties in Euangelio nominatam negare non poſſunt, Meritum ſeparare conantur. Tantum nobis retinendum, (qua in re calumniam illi Catholicis faciunt ;) omne noſtrum Meritum eſſe Dei donum. LVX QVINQVAGESIMA SEXTA; QVOD TANTA SIT FIDES BONORVM OPERVM AC EORVM RETRIBVTIONIS, VT SI AD DVO CAPITA REDIGERETVR SVMMA CREDENDORVM, E DVOBVS NECESSARIIS AD FIDEM EXPLICITAM, QVIBVS CÆTERA SVBINTELLIGVNTVR AC COMPREHENDVNTVR, ALTERVM CAPVT FORET, SIVE OMNINO STATVENDVM ESSET DE DIVINA OPERVM REMVNERATIONE QVIBVS VNIVERSA DEI PROVIDENTIA CONTI-
NETVR : Sine Fide autem impoſſibile eſt placere Deo. credere « v. 6.
enim OPORTET accedentem ad Deum, QVIA EST, ET IN- «
QVIRENTIBVS SE REMVNERATOR SIT : Χωρὶς δὲ Πίστεως, «
ἀδύνατον εὐαρεστῆσαι. πιστεῦσαι γὰρ ΔΕΙ τὸν προσερχόμενον τῷ Θεῷ, ΟΤΙ ΕΣΤΙ, ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΕΚΖΗΤΟΥΣΙΝ ΑΥΤΟΝ, ΜΙΣΘΑΠΟΔΟΤΗΣ ΓΙΝΕΤΑΙ. Græcè autem, REMVNERATOR, ΜΙΣΘΑΠΟΔΟΤΗΣ, propriè MERCEDIS REDDITOR eſt. quæ vox Hæreticos vrit, Operum Bonorum Merita negantes, idque eo magis hoc loco, quòd non ſimpliciter Apoſtolus dicat, inquirentibus ſe Remuneratorem eſſe; ſed hoc ipſum affirmet oportere credere, ſic, vt ſine illa Fide placere Deo impoſſibile ſit. LVX QVINQVAGESIMA SEPTIMA ; QVOD HOMINIS IVSTIFICATI IVSTI-
TIA VERE PER BONA OPERA AVGETVR: Et Iuſtitiæ quæ per Fi- « v. 7.
dem eſt, heres eſt inſtitutus: Καὶ τῆς κατὰ Πίστιν Δικαιοσύνης, ἐγένετο κληρο- «
νόμος. Si Græcam Proprietatem quæras, ſenſum ita clariùs explices; Et eius quæ ſecundùm Fidem eſt Iuſtitiæ factus eſt heres. IVSTITIA QVÆ PER FIDEM, vel, SECVNDVM FIDEM, ΚΑΤΑ ΠΙΣΤΙΝ, EST, notatio eſt Veræ Iuſtitiæ, quam alibi Apoſtolus IVSTITIAM FIDEI vocat, de qua contra Iudæos, Operum Iuſtitiam ſectantes, multa in Epiſtolis noſtris ad Romanos, & ad Galatas, & nonnulla ad Philippenſes, capite tertio, diſputantur. Eſt enim ea Iuſtitia quæ per Fidem obtinetur, ſine Operibus Legis ; id eſt, ſine vllo merito noſtrorum Operum, quibus Iuſtitiæ Donum aduocemus. Nam Opera verè bona & ſalutaria non præcedunt Iuſtificandum, ſed ſequuntur Iuſtificatum, vt loquitur Auguſtinus, libro De Fide & Operibus, capite decimo quarto : hoc eſt, Gratiam Dei, qua nos renouat, non præcedunt, ſed ſequuntur, ſuntque eius effectus. Prima autem perfecta Gratia Fides eſt. Itaque hoc loco, non de Prima ſed Secunda Iuſtificatione, quæ Iuſtificatio Operum dicitur, ſermo eſt; qua per Heroïcam Fidem, ac egregium Opus Fidei, Iuſtitia Noë, vt quondam Abrahæ (de quo ad Romanos tam multa) non ſolùm declarata ac probata

HEBR. XI. verumetiam aucta coram Deo fuit, vt ad quartum Romanorum docetur. Senſum hunc de Noacena Hereditate Iuſtitiæ, breuiter & diſertè Theophylactus tradit, nec ampliùs hîc vrgendum Chryſoſtomus putat. Quæ ſanè expoſitio ei placeat neceſſe eſt, qui intelliget alludi ad Scripturam, quæ ſtatim poſt verba pronunciati Diluuij, teſtatur, Noë coram Domino Iuſtum ac perfectum fuiſſe; quaſi ex eo Iuſtum velit, quia Deo Diluuium prædicenti crediderit: eo ſcilicet heroïco Fidei genere, quo proximè à me dictum eſt, Mundum per Arcam damnaſſe, quam in ſalutem domus ſuæ aptauerat.

v. 7. » Fide Noë, reſponſo accepto de iis quæ adhuc non videbantur, metuens, aptauit Arcam in ſalutem domus ſuæ, per quam damnauit Mundum. vt ſenſus ſit: Noë dum pro ſalute ſuæ domus Arcam immenſæ molis fabricat, & in eo opere multos annos conſumit, palàm verbo factoque, monens metuendum eſſe Diluuium, excuſationem hominibus abſtulit, eoſque exitio, quod credendo & pœnitentiam agèndo præcauere nolebant, dignos arguit. Qui ſenſus omnium conuenientiſſimus, & ob hanc antitheſim iucundiſſimus eſt; Arcam fecit qua Familiam ſuam ſeruauit, & Mundum condemnauit. LVX QVINQVAGESIMA OCTAVA; QVOD IN ADIMPLETIONE BENEDICTIONIS AC PROMISSIONIS ABRAHÆ FACTÆ NON TANTVM ECCLESIÆ VNITAS AC VNIVERSALITAS, SED ET SPLENDOR AC DIGNITAS FIGVRATA ATQVE DECLARATA

v. 12. » EST: Propter quod & ab VNO orti ſunt, & hoc emortuo, TAN-
» QVAM SIDERA CÆLI IN MVLTITVDINEM, & ſicut Arena quæ
» eſt ad oram Maris, INNVMERABILIS: Διὸ καὶ ἀφ' ΕΝΟΣ ἐγεννήθησαν, καὶ ταῦτα νενεκρωμένου, ΚΑΘΩΣ ΤΑ ΑΣΤΡΑ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ ΤΩ ΠΛΗΘΕΙ, καὶ ὡσεὶ ἄμμος ἡ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης, ἡ ΑΝΑΡΙΘΜΗ-

Rom. 4. v. 18. ΤΟΣ. Etenim hæc Stellarum comparatio adſumpta à Deo fuit in Promiſſione Seminis Abrahæ, non ſolùm ad numerum ſignificandum, ſed vt cum numero ſplendor ac nobilitas illius Populi declararetur. Vnde ad ſignificandum numerum aliarum rerum, nuſquam legimus in Scripturis hanc comparationem adhibitam, ſicut alteram de Arena Maris. Appoſitè autem prædicti Eccleſiæ Catholicæ Filij per Stellas, qui & Vocationis Cæleſtis participes, & Stella duce COMMVNIO GENTIVM futuri eſſent. Nec enim ſine myſterio factum credibile eſt, vt quod de Stellis dictum, per Stellam impleretur; idque Regum, & quod amplius eſt, Regum Gentium, miniſterio: vt ſui Regij Officij DE IVVANDA ECCLESIA Reges diuino ac omnium Myſteriorum primo monerentur, ne præter Communionem omnium Gentium Eccleſiam quærerent, neue quidpiam aliud in Schiſmate quàm DE REDVCENDA SEPARATA PARTE AD VNITATEM TOTIVS cogitarent, ſicque ad Cæleſtem Patriam ſemper adſpirarent. LVX QVINQVAGESIMA NONA; QVOD IACOB

Hebr. 11. v. 21. » MORIENS IMAGINEM FIDE ADORAVIT: FIDE Iacob moriens ſin-
» gulos filiorum Ioſeph benedixit, & adorauit FASTIGIVM VIRGÆ
» EIVS: ΠΙΣΤΕΙ, Ἰακὼβ ἀποθνήσκων, ἕκαστον τῶν υἱῶν Ἰωσὴφ εὐλόγησε·

ΚΑΙ

ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΚΥΝΗΣΕΝ ΕΠΙ ΤΟ ΑΚΡΟΝ ΤΗΣ ΡΑΒΔΟΥ ΑΥΤΟΥ. In Re- HEBR. XI.
gio enim Filij ſui Sceptro Iacob, Regiá Chriſti poteſtatem repræſentari
vidit: & quod prędictum erat, vt ex trigeſimo ſeptimo Geneſeos patet, à Geneſ. 37. v. 9.
Sole, id eſt, Patre ſuo, Ioſephum adorandum, implens; nō iam oculis ſed
Fide Poteſtatem filij aſpiciens, eum qui in Sole, id eſt, in Eccleſia, quæ Pſal. 18. v. 6.
quocumque ſol diffunditur, diffuſa eſt, Tabernaculum ſuum poſitu-
rus erat, ex Symbolica Imagine adorauit: ita tamen vt verè diceretur
faſtigium Virgæ ſeu Sceptri adoraſſe: cui ſimile quid cùm Catholici
dicunt, Sectarij Pharizaicè ſcandalizantur. LVX SEXAGESIMA; QVOD
IMPIE ET CONTRA MOYSIS FACTVM APOSTOLICE CELEBRATVM,
SECTARII BONORVM OPERVM MERITA NEGENT, AC SERVILE ESSE
PVTENT INTVITV REMVNERATIONIS DEVM COLERE: Maiores DI- « Hebr. 11. v. 26.
VITIAS æſtimans Theſauro Ægyptiorum, (Græcè, THESAVRIS QVI IN «
ÆGYPTO ERANT, τῶν ἐν Αἰγύπτῳ θησαυρῶν,) IMPROPERIVM CHRISTI: AD- «
SPICIEBAT ENIM IN REMVNERATIONEM: Μείζονα ΠΛΟΥΤΟΝ ἡγησάμενος «
τῶν ἐν Αἰγύπτῳ θησαυρῶν, ΤΟΝ ΟΝΕΙΔΙΣΜΟΝ τοῦ Χριστοῦ. ΑΠΕΒΛΕΠΕ ΓΑΡ ΕΙΣ
ΤΗΝ ΜΙΣΘΑΠΟΔΟΣΙΑΝ. Gręcè igitur non tam ADSPICIEBAT, quàm RE-
SPICIEBAT, ἀπέβλεπε, Fidei ſcilicet oculo, (nam Heroicæ cuiuſdam Fidei
effectum fuiſſe ex meis verbis patet) eum qui poſt tempeſtatem tran- Tob. 3. v. 21.
quillū facit, & poſt afflictiones, quas cum Populo Dei tolerabat, ſequu-
turam Populi liberationem; quæ vtique futura erat merces quædā Pa-
tiētiæ prioris: Deinde ac potiſſimùm Fidei ſuæ oculos ad Bona Cæleſtia
adtollebat quæ Deus cultoribus ſuis, pro mercede ac præmio piorum
laborum, ſe redditurū promiſit. Ergo falſum quod Nouatores iactitant;
quandoquidem doceam Moyſen afflictiones & opprobria ferentem
in Remunerationem adſpexiſſe; & eius ac Patriarcharum Exemplis He-
bræos Chriſtianos vt idem faciant, hortor. Ne verò per hoc vel Gratiæ
vel Gloriæ Dei derogatum quidquam videatur; certiſſimè teneamus
hæc duo: Omne Meritum noſtrum eſſe Dei donum; & Omne Præmium
noſtrum ad Dei gloriam eſſe referendum. Hæc de Spiritu ſiue Dogmate
huius loci. Eſt autem, quod ad Litteram adtinet, apprimè notandū, quòd
pro, MAIORES DIVITIAS, Ambroſius, libro de Paradiſo, MAIOREM HO-
NESTATEM; & libro ſecundo, de Abel, capite quarto, MAIVS PATRIMO-
NIVM legit. Et certè Vetus ille, quiſquis eſt, Interpres Librorū Sapientiæ
& Eccleſiaſtici (neque enim idem eſt omnium Sacrorū Librorum Vul-
gatæ Editionis Interpres, vt eruditi norunt) Πλοῦτον, non DIVITIAS, ſed
aſſiduè vertit HONESTATEM, vt Sapientiæ ſeptimo, octauo, & decimo; Sap. 7. v. 11.
& Eccleſiaſtici vndecimo, decimo tertio, vigeſimo quarto, & trigeſimo & 13. 8. v. 8. 10. v. 11.
primo, videre eſt. Cætera huius loci in ROMA tua TRIVMPHAN- Eccleſ. 11. v. 14.
TE, ſiue Secundo Libro, REX IACOBE, habes, cùm occaſione & 23. 13. v. 2.
Romani Triumphi, DE SACRA PONTIFICVM AC REGVM CONCOR- 24. v. 23. 31. v. 1.
DIA actum eſt. LVX SEXAGESIMA PRIMA; QVOD LIBRI MACHABÆO-
RVM NVMERANDI SVNT IN CANONE SCRIPTVRÆ: Fortes facti ſunt « Hebr. 11. v. 34
in bello, caſtra verterunt exterorum: Acceperunt mulieres de reſurre- «
ctione mortuos ſuos. Alij autem diſtenti ſunt, non ſuſcipientes redem- «
ptionem, vt meliorem inuenirent Reſurrectionem: Ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν «
πολέμῳ· παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων. Ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νεκροὺς
αὐτῶν· ἄλλοι δὲ ἐτυμπανίσθησαν, οὐ προσδεξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα κρείττονος ἀνα-

HEBR. XI. ςάσεως τύχωσιν· Cæcus enim eſt qui non videt, quàm hoc loco adluditur ad Iudam Machabæum & Fratres eius, qui FACTI FORTES IN BELLO, fortitudinem ſuam pugnando cum hoſtibus, Deo animum addente, egregiè declararunt. Nec deſunt, teſte Oecumenio, qui per, DISTENTI SVNT (Græcè, ἐτυμπανίσθησαν, quaſi dicas, TYMPANIZATI SVNT, hoc eſt, tympani in morem pulſati, vt pro, TYMPANVM PVLSARE, quod apud Græcos, Τυμπανίζειν dicitur, Latinè Suetonius, in Auguſto, TYMPANIZARE dixit,) Excoriationem intelligunt; eamque ad Sanctos Machabæos

2. Mach. 7. v. 4. Martyres referunt; quorum primis duobus cutem capitis abſtractam fuiſſe, hiſtoria Paſſionis eorum, ſecundo Machabæorum ſeptimo teſtatur. Quale etiã ſupplicij genus, quod Græci, Τύμπανον, ſiue Τυμπανισμὸν, Latini, FVSTVARIVM, appellant, ibidem Eleazarum Martyrem (capite ſexto) perpeſſum legimus: eſtque ſemel & iterum in Codice Græco ea vox, quam communi SVPPLICII vocabulo Latinus Interpres reddidit. Simile quoque Septem Fratrum Machabęorum fuiſſe ſupplicium, ea-

2. Mach. 7. v. 1. dem Scriptura ſignificat, cùm dicit eos flagris & taureis cruciatos (capite ſeptimo.) Itaque ex his omnibus manifeſtũ eſt, quòd id Græca voce, quã Interpres vertit, DISTENTI SVNT, ſignificatum velit Apoſtolus, necnon ad cauſam reſpiciat; nimirum ad Martyres Machabæos, Eleazarũ inprimis, deinde ad Fratres ſeptem, quibus & Matrem Theodoretus adiũgit. Neque diſplicet hæc ſentẽtia Theophylacto & Oecumenio, ad quam Syrus Interpres Apoſtoli mentẽ refert, videlicet ad Nouẽ Martyres iam-

Hebr. 11. v. 35. » iam memoratos. Et certè ſequentia optimè quadrant: Non ſuſcipientes

2. Mach. 6. » redẽptionem. Vnde Eleazarus ad Deũ: Tu ſcis quia cùm à morte poſſem

v. 30. » liberari, duros corporis ſuſtineo dolores. Similiter & de reliquis, ac nominatim de nouiſſimo Fratrũ, ac Matre legitur, non ſolùm potuiſſe eos à morte liberari, ſi Tyranno vellent obſequi, verumetiam ad opes euehi & honores. Percommodè verò ad excitandam Neophytorum Hebręorum fidem, horum Martyrum exemplis vſus ſum, nec admodum tunc antiquis, quòd in illis, exſtincta iam ſpe præſentis, ſingulariter eluxiſſet Fides futurorum & non apparẽtium bonorum, quam initio capitis definiuit. Quæ cùm ex Machabęorum libris, deprompta ſint, validum ſanè pro ſacra eorum librorum auctoritate argumentum eſt, cùm Sanctos, quorũ hoc capite vel expreſsè vel tacitè geſta refero, omnes ex ſacris litteris depromam, id eſt, iis quæ tunc à Fidelibus erant pro ſacris receptæ.

Hebr. 11. v. 38 » Porrò haud dubiũ eſt, quin, vbi paulo poſt diximus: In ſolitudinibus er-

» rantes, in montibus, & ſpeluncis, & in cauernis terræ; etiam ad Antiochi tempora reſpexerim, quãdo Matathias eiuſque filij, in montes fugerunt relictis omnibus quæcũque in ciuitate habebant; quos & alij ſecuti ſunt in deſerta loca ſe recipientes, vt liquet ex primo Machabæorũ, ſecundo; & ſecundo Machabæorum, quinto. Adde quòd ſub Antiocho Dei cultores ad ſpelũcas cõuenerint Sabbati celebrãdi cauſa; tametſi ne ſic quidẽ latêre potuerunt vt crudeles hoſtium manus euaderent (ſecũdi Machabęorum ſexto.) LVX SEXAGESIMA SECVNDA; QVOD SIT A VERITATE

HEBR. XII. APOSTOLICA ALIENVM ID QVOD AD TOLLENDAS FIDELIVM PRO PECCATIS SATISFACTIONES, ET DESTRVENDVM PVRGATORIVM ANIMARVM FABVLATVR AC IMPIE DOCET CALVINVS, VIDELICET, DEVM NON PVNIRE IVSTORVM PECCATA, SED IMPIORVM TANTVM; CÆTERVM

IVSTOS AD HOC SOLVM POENIS TEMPORALIBVS IN HAC VITA HEBR. XII.
AFFLIGI A DEO, VT AD VIRTVTEM EXERCEANTVR, ET PROBATI
APPAREANT: QVASI ITA CHRISTVS IN SE SVSCEPERIT POENAS PEC-
CATIS NOSTRIS DEBITAS, VT NOBIS IN GRATIAM RECEPTIS NVL-
LA IAM RELIQVA SIT POENA PRO PECCATIS SVBEVNDA: Quem e- v. 6.
nim negligit Dominus, caſtigat: flagellat autem omnem filium quem
recipit. Ὃν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος, παιδεύει· μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν, ὃν παραδέχεται.
In quibus verbis Sapientis, Prouerbiorum tertio, quæ iuxta Septuagin-
ta Interpretum Trãslationem retuli, cùm in Exordio; quod huc trans-
ferre haud neceſſe fuit, auditur DISCIPLINA ſiue CORREPTIO, (Græcè
enim παιδεία, eſt vocabulum deductum à puero, quo propriè ſignifica-
tur diſciplina ſiue inſtitutio coniuncta cum caſtigatione vitiorum eius
qui inſtituitur; qualis eſt inſtitutio puerorum,) deinde in hoc textu CA-
STIGATIO, FLAGELLATIO, & cætera huiuſmodi, punitionem peccato-
rum ſignificant, tametſi deſtinatam ad emendationem & ſalutem eo-
rum qui puniuntur. Vnde etiam patet, hunc Apoſtolicum locum ap-
poſitè pro Pœnis Satisfactoriis à Catholicis vſurpari. LVX SEXAGESI-
MA TERTIA; QVOD IVSTITIA CHRISTIANA INTERIOR EST, AC
INHÆRENS: Deinde PATRES quidem CARNIS NOSTRÆ eruditores v. 9.
(Græcè, παιδευτὰς, quaſi dicas DISCIPLINATORES, id eſt, vt alij vertunt,
CASTIGATORES) habuimus, & reuerebamur eos: num multò magis ob-
temperabimus PATRI SPIRITVVM, & viuemus? Et illi quidem in tem-
pore Paucorum dierũ ſecundùm voluntatem ſuam erudiebant (Græcè,
CASTIGABANT, ἐπαίδευον) nos: HIC AVTEM AD ID QVOD VTILE EST, IN
RECIPIENDO SANCTIFICATIONEM EIVS. (Græcè, HIC VERO AD ID
QVOD CONDVCIBILE EST AD PARTICIPANDVM SANCTIMONIAM
EIVS: ὁ δὲ ἐπὶ τὸ συμφέρον, εἰς τὸ μεταλαβεῖν τῆς ἁγιότητος αὐτοῦ.) Εἶτα τοὺς μὲν
τῆς ΣΑΡΚΟΣ ΗΜΩΝ ΠΑΤΕΡΑΣ εἴχομεν παιδευτὰς, καὶ ἐνετρεπόμεθα· οὐ πολ-
λῷ μᾶλλον ὑποταγησόμεθα τῷ ΠΑΤΡΙ ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΩΝ, καὶ ζήσομεν;
Οἱ μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας, κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἐπαίδευον· Ο ΔΕ ΕΠΙ ΤΟ
ΣΥΜΦΕΡΟΝ, ΕΙΣ ΤΟ ΜΕΤΑΛΑΒΕΙΝ τῆς ἁγιότητος αὐτοῦ. LVX SEXAGESI-
MA QVARTA; QVOD DISCIPLINA MONASTICA OPTIMVM MEDIVM
SIT AD CHRISTIANAM IVSTITIAM AVGENDAM: Omnis autem DI- v. 11.
SCIPLINA in præſenti quidẽ videtur nõ eſſe gaudij ſed mœroris: poſtea
autem Fructũ Pacatiſſimum EXERCITATIS per eam reddit IVSTITIÆ:
Πᾶσα δὲ παιδεία, πρὸς μὲν τὸ παρὸν, οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης· ὕστερον δὲ ΚΑΡ-
ΠΟΝ ΕΙΡΗΝΙΚΟΝ τοῖς δι᾽ αὐτῆς ΓΕΓΥΜΝΑΣΜΕΝΟΙΣ ἀποδίδωσι, ΔΙΚΑΙΟΣΥ-
ΝΗΣ. Notandũ enim pro EXERCITATIS haberi in Græco γεγυμνασμένοις,
quod propriè de iis dicitur, qui nudi exercentur in Palæſtra. quod hu-
militatis & patientiæ genus varij apud nos Monachi propter Re-
gnum Cœlorum certatim Apoſtolicè conſectantur. Porro Trans-
fertur ea vox ad ſignificandum omne vehementioris exercitij ge-
nus. Vrgent hanc Metaphoram Chryſoſtomus & Theophylactus,
monentque, caſtigationem vocari γυμνασίαν, vtpote quæ Fideles,
tanquam Athletas quoſdam, ipſo patientiæ exercitio robuſtiores
atque inuictos reddat. LVX SEXAGESIMA QVINTA; QVOD LIBERVM
ARBITRIVM SEIPSVM MOVET AD OPERA BONA: Et GRESSVS re- 13.
ctos facite pedibus veſtris: vt non claudicans quis erret, magis autem

HEBR. XII. » ſanetur: Καὶ ΤΡΟΧΙΑΣ ὀρθὰς ποιήσατε τοῖς ποσὶν ὑμῶν, ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτρα-
» πῇ, ἰαθῇ δὲ μᾶλλον. Hæc pars ex quarto Prouerbiorum à me deſumpta eſt, vbi loco eius quod ex Hebræo Hieronymus vertit, DIRIGE SEMITAM PEDIBVS TVIS, apud Septuaginta ſunt hæc eadem verba quæ hîc leguntur. Quod Interpres vertit GRESSVS, Græcè eſt, τροχιάς. Dicitur autem τροχιά, Theophylacto auctore, Veſtigium rotæ currus, vel Terra pedibus currentiũ ſubiecta: illam, ORBITAM; hanc, SEMITAM Latini vocant. Vnde & hoc loco, tam ex Græco quàm ex Syro, alij ORBITAS, alij SEMITAS vertunt. Vtrumque autem optimè ſenſui quadrat, quem Vulgata expreſſit. Non enim aliud eſt Orbitã aut Semitam rectam facere pedibus ſuis, quàm rectos facere ac tenere greſſus actionum ſuarum. Ex quo liquet quàm in hoc Prophetico atque Apoſtolico teſtimonio, manifeſta ſignificatio ſit Liberi Arbitrij, ſe ipſũ, auctore Deo, ad Opera Bona mouentis. LVX SEXAGESIMA SEXTA; QVOD MAXIME EPISCOPALE SIT CVRARE VT GRATIA ET PAX SERVENTVR,
v.15. » QVARVM ALTERA HÆRESIM, ALTERA SCHISMA PELLAT: CONTEM-
» PLANTES ne quis deſit Gratię Dei: ne qua radix amaritudinis ſurſũ germinãs IMPEDIAT, (Auguſtinus, Moleſtet, legit, Sermone decimo ſexto de Verbis Apoſtoli,) & per illam inquinẽtur multi. ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΝΤΕΣ, μή τις ὑστερῶν ἀπὸ τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ, μή τις ῥίζα πικρίας, ἄνω φύουσα, ἐνοχλῇ, καὶ διὰ ταύτης μιανθῶσι πολλοί. Vbi quod Latinus Interpres reddidit CONTEMPLANTES, Græcus codex, Ἐπισκοποῦντες, id eſt, INSPICIENTES, aut, SVPERINTENDENTES: eorũ ſcilicet in morem, qui inde apud Chriſtianos EPISCOPI dicti ſunt, quorum Contemplatio Opus, & Opus Contemplatio eſt. Cæterùm huius loci vltima pars ferè verbatim, ex vigeſimo nono Deuteronomij ſumpta eſt. LVX SEXAGESIMA SEPTIMA; QVOD IVS SACERDOTII SANCTVM EST, ET QVOD PROFANVS SIT, QVI AVCTORITATE POLITICA AVT PROPRIA, ID AB VNO AD ALIVM
v.16. » TRANSFERT: Ne quis fornicator aut PROPHANVS, vt Eſau, qui propter
» vnã eſcã VENDIDIT, (Græcè, REDDIDIT, ἀπέδοτο) Primitiua (Græcè, PRI-
» MOGENITIVA πρωτοτόκια) ſua: Μή τις πόρνος, ἢ ΒΕΒΗΛΟΣ, ὡς Ἡσαῦ, ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ΑΠΕΔΟΤΟ τὰ Πρωτοτόκια αὐτοῦ. Ius Primogenituræ, Ius Sacerdotij fuit. Hebrçorum enim Traditio eſt, ante Legem & inſtitutum in Populo Dei Sacerdotium Aaronicum, Primogenitos, fuiſſe ſuo iure Sacerdotes. Cuius Traditionis Hieronymus meminit, libro Quæſtionum Hebraicarum ſuper Geneſin, & Epiſtolâ centeſimâ vigeſimâ ſextâ ad Euagrium; teſtatúrque, Hebræos, illud Geneſis vigeſimo ſepti-
Geneſ.27. » mo; ET VESTIBVS ESAV VALDE BONIS INDVIT EVM; de Sacerdota-
v.15. » libus interpretari. Dicunt ergo qui hanc Traditionem admittunt; Eſau propter vendita Primogenita Profanum fuiſſe, hoc eſt, Irreligioſum ac Sacrorum violatorem; eò quòd ius Primogenituræ, cui Sacerdotium adnexũ erat, tam vile habuerit, vt illud pretio venderet: vnde & Simonis crimen ei impingũt. Cùm autẽ Græcus Codex, nõ tam, VENDIDIT, quàm REDDIDIT, vt obſeruatum eſt, dixit, trãsferri nequaquã ſine Sacrilegio auctoritate propria poſſe Sacerdotium, ſatis inſinuandum reliquit. LVX SEXAGESIMA OCTAVA; QVOD ANTIQVI FIDELES MVLTA FIDE DIGNA PER TRADITIONEM ACCEPERINT, QVÆ SCRIPTA NON ERANT; VT NE MIRENTVR ADVERSARII, IN ECCLESIA CHRISTI,

PRÆTER SACROS LIBROS, ETIAM TRADITIONIBVS ESSE LOCVM: Moyſes HEBR. XII.
dixit, Exterritus ſum & tremebundus: Μωσῆς εἶπεν, Ἔκφοβός εἰμι, καὶ ἔντρομος. « v.21.
Vbi enim habetur illud quod Moyſen affirmo dixiſſe, niſi in Verbo «
Tradito? in Scripto enim ne huius rei verbum quidem. Caluinus, ne
quidquam tale fateri cogatur, quod hîc propoſitũ ac meis verbis con-
cluſum eſt, ſcilicet ſacrarum auctoritatem Traditionum; huiuſmodi
commentum huc adduxit; Moyſen non ſui ſed Populi nomine ſic lo-
quutum, cuius mandata quaſi internuncius ad Deum referebat, vt qui
veluti commune os omnium eſſet. At hoc cauillo, non poteſt effu-
gere Caluinus quod metuit: nam ſiue Populi nomine, ſiue ſuo,
Moyſes ita loquutus eſt, non tamen oſtendere poterit Caluinus vbi
ſcriptum ſit hoc Moyſen dixiſſe. Quare ſic quoque Traditionem a-
gnoſcat neceſſe eſt. Deinde friuolum planè eſt quod adfert. Non enim
Moyſen introduxi tanquam aliquid nomine populi dicentem, ſed di-
ſtinctè de vtroque loquutus ſum, Priùs de Populo, Deinde de Moyſe:
ac ſi dicerem; Non ſolùm Populus perterritus fuit horrendis illis viſis,
verùm etiam Moyſes; adeo quidem vt diceret, EXTERRITVS SVM ET
TREMEBVNDVS. Lutherus verò, & quicumque alij ex hoc loco con-
uellere nituntur huius Epiſtolæ auctoritatem, tanquam Apocrypha
citantis, non vident ſe pari ratione detrahere Epiſtolis ad Timotheum
ſecundæ, & Iudæ Apoſtoli, in quibus itidem aliqua quæ ſunt extra Ca-
nonem Scripturæ referuntur. Chriſtianè itaque Catholici negãt, quid-
quam horum Apocryphum eſſe, ſed omnia dicunt eiuſmodi, quę Fide-
li Maiorum Traditione per manus ad Apoſtolos vſque delata fuerunt.
LVX SEXAGESIMA NONA; QVOD ANIMÆ IVSTORVM PLENE PVR-
GATÆ STATIM ADMITTANTVR AD DEVM CLARE VIDENDVM, ET
QVOD ALIQVI SVNT SPIRITVS, SIVE ANIMÆ SEPARATÆ IVSTO-
RVM NONDVM PERFECTORVM, SIVE, NONDVM CLARA DEI VISIO-
NE BEATORVM AC CONSVMMATORVM; QVI QVIDEM NON ALII SVNT,
QVAM QVOS IVSTITIA DEI VSQVE AD VLTIMVM QVADRANTEM
REMORATVR, AC DETINET IN POENIS, EO QVOD ADHVC PVRGAN-
DVM ALIQVID HABEANT; ET QVOD EX HOMINIBVS IN TERRA
CHRISTO MILITANTIBVS, ET SPIRITIBVS IVSTORVM PERFECTO-
RVM, SEV ANIMABVS IN CÆLO CVM CHRISTO REGNANTIBVS, VNA
CONSTITVATVR ECCLESIA; VT PROINDE PER CHARITATEM MV-
TVA SIT VTRIMQVE COMMVNIO; QVA FIT VT ET NOS ILLARVM SAN-
CTARVM ANIMARVM SVFFRAGIA, VELVT IVRE AMICITIÆ REQVI-
RAMVS, ET ILLÆ SVAM OPEM AC PATROCINIVM NOBIS NON DENEGENT,
VTIQVE VALITVRVM PER TESTAMENTI NOVI MEDIATOREM IESVM,
ET SANGVINIS ADSPERSIONEM, MELIVS LOQVENTEM QVAM ABEL. « v.22.
Sed acceſſiſtis ad SION MONTEM, & CIVITATEM DEI VIVENTIS, Ieruſalẽ «
Cæleſtem, & multorum millium Angelorum Frequẽtiam (Græcè, ET «
MYRIADVM ANGELORVM COETVM SIVE CONVENTVM, Καὶ μυριάδων «
Ἀγγέλων Πανηγύρει· quã rectè Ambroſius, libro ſecundo De Abel & Cain,
cap. ſecũdo, CELEBRITATEM vertit; ex qua Orationes Panegyricæ quæ
in huiuſmodi conuẽtibus habebantur,) & ECCLESIAM PRIMITIVORVM «
(Græcè, PRIMOGENITORVM, πρωτοτόκων,) & Iudicem omnium Deum, «

HEBR.XIII. » & SPIRITVS IVSTORVM PERFECTORVM, & TESTAMENTI NOVI
» MEDIATOREM IESVM, & SANGVINIS ASPERSIONEM (Græcè, SAN-
» GVINEM ASPERSIONIS, αἵματι ῥαντισμοῦ,) meliùs loquentem quàm
» Abel, VIDETE NE RECVSETIS LOQVENTEM: Ἀλλὰ προσεληλύθατε
Σιὼν ὄρει, καὶ πόλει Θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν ἀγγέλων, Πα-
νηγύρει, καὶ Ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων, ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων, καὶ κριτῇ Θεῷ
πάντων, καὶ ΠΝΕΥΜΑΣΙ ΔΙΚΑΙΩΝ ΤΕΤΕΛΕΙΩΜΕΝΩΝ, Καὶ ΔΙΑΘΗΚΗΣ
ΝΕΑΣ ΜΕΣΙΤΗ ΙΗΣΟΥ, ΚΑΙ ΑΙΜΑΤΙ ΡΑΝΤΙΣΜΟΥ, κρείττονα λαλοῦν-
τι παρὰ τὸν Ἄβελ. ΒΛΕΠΕΤΕ ΜΗ ΠΑΡΑΙΤΗΣΗΣΘΕ ΤΟΝ ΛΑΛΟΥΝΤΑ.
LVX SEPTVAGESIMA; QVOD REGNVM CHRISTI ÆTERNVM EST,
ATQVE IMMOBILE, ET QVOD ECCLESIA PROPTER INDEFE-
CTIBILITATEM, ET EO QVOD PORTÆ INFERI, NEMPE SCHISMA-
TA AC HÆRESES NON PRÆVALEBVNT ADVERSVS EAM, REGNVM
v.28. » IMMOBILE APOSTOLICE VOCETVR: Itaque REGNVM IMMOBILE
» ſuſcipientes, habemus gratiam, per quam ſeruiamus placentes, (Grecè,
» BENE PLACENTER, εὐαρέστως,) Deo, cum metu (Græcè, PVDORE ſeu VE-
» RECVNDIA, αἰδοῦς, vt Primæ Timothei ſecundo vertit Interpres) & re-
» uerentia. Etenim Deus noſter ignis conſumens eſt: Διὸ ΒΑΣΙΛΕΙΑΝ
ΑΣΑΛΕΥΤΟΝ παραλαμβάνοντες, ἔχωμεν χάριν, δι' ἧς λατρεύωμεν εὐαρέστως τῷ
Θεῷ, μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας. Eſt autem hoc loco, HABERE GRATIAM,
ἔχειν χάριν, Apoſtolico ſtylo, Gratiam Chriſtianiſmi firmiter appre-
hendere ac tenere, nec vllis tentationibus ab ea diuelli, vt & Syrus
Interpres agnouit, & eo ſenſu quo ſupra paulo ante Epiſcopale eſ-
ſe diximus, aduertere NE QVIS DESIT GRATIÆ DEI, id eſt, NE
QVIS DEFICIAT A FIDE, ATQVE CHRISTIANITATE. En autem
per REGNVM IMMOBILE, hortatio ad Reges, ne Terrenis rebus mo-
bilibus fidant, deluſi præſenti facie rerum; ac ne deluſoribus cre-
dant, qui defeciſſe Eccleſiam fingunt. LVX SEPTVAGESIMA PRIMA;
HEBR.XIII. QVOD HOSPITALITAS, ET MERITVM ET PRÆMIVM APVD DEVM
v.2. » HABEAT; Et HOSPITALITATEM nolite obliuiſci: PER HANC ENIM
» PLACVERVNT QVIDAM ANGELIS HOSPITIO RECEPTIS: Τῆς φιλο-
ξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες, ξενίσαντες ἀγγέλους. LVX
SEPTVAGESIMA SECVNDA; QVOD ECCLESIA, VNITAS EST, CVIVS
MYSTERIO, QVOD CATHOLICIS ANGLIS FIT, OMNIBVS FIERI CRE-
DENDVM EST, ET QVOD PRO ANGLIS SVSCIPIENDA DEFENSIO
v.3. » FVIT: Mementote Vinctorum tanquam SIMVL-VINCTI: Μιμνήσκεσθε
τῶν δεσμίων, ὡς ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΟΙ. Hæc eſt enim vis Catholicæ Vnitatis,
vt ſi qui in Anglia Vincti ſint, tanquam in eodem carcere incluſos, &
iiſdem vinculis colligatos, reliqui ſe veri Catholici credant. LVX
SEPTVAGESIMA TERTIA; QVOD TENENDA AC SEQVENDA EPI-
SCOPORVM FIDES, ET QVOD QVI SE AB EPISCOPIS SEPARAT, A CHRI-
STO SE SEPARAT, ET QVOD QVI SE SEPARAT AB ECCLESIA PRÆSEN-
TI, AB ANTIQVA ILLA APOSTOLICORVM TEMPORVM QVOQVE SE-
PARATVR, ET QVOD PRÆPOSITI SIVE EPISCOPI, ET ALTARE, SINT
v.7. » CORRELATIVA: Mementote PRÆPOSITORVM veſtrorum qui vobis loqu-
» ti ſunt verbum Dei: quorum intuentes exitum conuerſationis, imitamini
» Fidem. Ieſus Chriſtus heri & hodie ipſe & in ſæcula. Doctrinis Variis &

peregrinis nolite abduci. Optimũ eſt enim gratia ſtabilire cor, nõ eſcis « HEBR. XIII.
quæ nõ profuerũt ambulãtibus in eis. Habemus ALTARE de quo ede- «
re non habent poteſtatem qui Tabernaculo deſeruiunt: Μνημονεύετε τῶν «
ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκ-
βασιν τῆς ἀναστροφῆς μιμεῖσθε τὴν πίστιν. Ἰησοῦς Χριστὸς, χθὲς καὶ σήμερον, ὁ αὐτὸς
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Διδαχαῖς ΠΟΙΚΙΛΑΙΣ, ΚΑΙ ΞΕΝΑΙΣ, μὴ περιφέρεσθε. καλὸν γὰρ,
χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν, ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν οἱ περιπα-
τήσαντες. ΕΧΟΜΕΝ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΟΝ, ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν ἐξουσίαν, οἱ τῇ Σκηνῇ
λατρεύοντες. Cùm autem è Codice Græco legis, Ἀναθεωροῦντες, non
ſimpliciter, INTVENTES, vt fert Latina Editio Vulgata, nec CONSI-
DERANTES, aut CONTEMPLANTES, intellige; ſed cùm vox illa con-
ſiderationem iteratam, ac priùs intermiſſam, ſignificet; putes idem
eſſe ac ſi dicerem, RECONSIDERANTES; velut innuens, quòd ab
huiuſmodi conſideratione ceſſatum fuiſſet: quod vtinam noſtra An-
glia, pro qua, Legatione fungor, ita ſibi dictum exiſtimet, vt relictis
Doctrinis Variis & Peregrinis redeat ad Vnitatem in qua ſola inue-
niat Antiquitatem. Haud plura hoc loco in hunc Apoſtolicum
noſtrum locum DE EPISCOPIS dicenda ſunt, ſi meminiſſe velimus,
nos ſupra cùm DE HÆRESI AC SCHISMATE, necnon & DE SA-
CRIFICIO ageremus, accuratè explanaſſe. LVX SEPTVAGESIMA
QVARTA; QVOD OFFICIVM ECCLESIASTICVM ET ELEEMOSY-
NA, MAGNI SINT MERITI APVD DEVM: Exeamus igitur ad eum « v. 13.
extra caſtra, improperium eius portantes. Non enim habemus hîc «
manentem Ciuitatem, ſed futuram inquirimus. Per ipſum ergo of- «
feramus hoſtiam laudis ſemper Deo, id eſt, FRVCTVM LABIORVM «
CONFITENTIVM NOMINI EIVS. Beneficentiæ autem & Communio- «
nis nolite obliuiſci: TALIBVS ENIM HOSTIIS PROMERETVR DEVS: «
Τοίνυν ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν, ἔξω τῆς παρεμβολῆς, τὸν ὀνειδισμὸν αὐτοῦ φέρον-
τες. Οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν. Δι' αὐ-
τοῦ οὖν ἀναφέρωμεν θυσίαν αἰνέσεως διὰ παντὸς τῷ Θεῷ, ΤΟΥΤΕΣΤΙ ΚΑΡ-
ΠΟΝ ΧΕΙΛΕΩΝ ΟΜΟΛΟΓΟΥΝΤΩΝ ΤΩ ΟΝΟΜΑΤΙ ΑΥΤΟΥ. Τῆς δὲ
Εὐποιίας καὶ Κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· ΤΟΙΑΥΤΑΙΣ ΓΑΡ ΘΥΣΙΑΙΣ ΕΥΑ-
ΡΕΣΤΕΙΤΑΙ Ο ΘΕΟΣ. Quamuis autem, εὐαρεστεῖται, non propriè ſit
PROMERETVR, quod Paſſiuè, quamuis parum Latinè, dixit Interpres
meus; ſed, PLACATVR, vt Auguſtinus legit, libro decimo de Ciuita-
te Dei, capite quinto; aut, CONCILIATVR, vt Caietani Verſio fert;
vel potiùs, vt Alij, DELECTATVR, vel, PLACETVR: attamen Anti-
quæ illius Editionis illa vox PROMERETVR, & vim Commentarij ha-
bet, & Antiquæ Fidei teſtimonium. Vnde Meriti nomen abſ-
que nouitatis aut ambitionis ſuſpicione Catholici iure ac meri-
tò retinere potuerunt. Græcum verò verbum, delectari ſignifi-
cat, & hilariter affici re quapiam, eamque ſibi placitam habere.
Cæterùm magna Eleemoſynæ commendatio eſt, cùm & Titulo
Chriſtianæ Magnificentiæ ac liberalitatis Beneficentia, Εὐποιία,
& Titulo Catholicæ Communitatis, Communio, Κοινωνία, ampliſſimè
laudatur. LVX SEPTVAGESIMA QVINTA; QVOD IVRIS DIVINI SIT

HEBR.XIII » exacta Obedientia Prælatorum,id eſt,quæ Prælatis exhibetur.Obedi-
v.17. » te Præpoſitis Veſtris, & ſubiacete eis: ipſi enim peruigilant quaſi ra-
» tionem pro animabus veſtris reddituri: vt cum gaudio hoc faciant
» & non gementes. hoc enim non expedit vobis: Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις
ὑμῶν, καὶ ὑπείκετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λόγον ἀπο-
δώσοντες· ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσι, καὶ μὴ στενάζοντες. ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦ-
το. Vt à Præpoſitis ad Altare profectus eram, ſic ab Altari rurſus ad
Præpoſitos rediens, Duabus ſuperioribus Hoſtiis, addidi Tertiam, quæ
Obedientiæ eſt. Ergo demonſtrat hic locus, (quod noui Hæretici ne-
gant) Eccleſiarum Prælatos, habere poteſtatem præcipiendi ac Leges
ferendi, quibus Chriſtiani obedire teneantur. Sunt enim adinuicem
relata; Obedientiæ Lege teneri, & Præcipere. Conſtat autem, Apoſto-
lum loqui de Eccleſiaſticis Præpoſitis, id eſt, Epiſcopis. vnde ſtatim
de induſtria additum eſt, PERVIGILANT; vt ad Nomen Epiſcopi, va-
rio licèt verbo, alluſum fuiſſe facilè credi poſſit. In eo autem quod
adiunxi, ET SVBIACETE, καὶ ὑπείκετε, Theophylactus & Oecumenius
indicari dicunt exactam illam Obedientiam, vt ſi operibus etiam
ſeruiendum illis ſit, non detrectent. Significat enim Vox Græca, ce-
dere, locum dare, ſummittere ſe, & obſequiis ſubiectionem oſten-
dere. LVX SEPTVAGESIMA SEXTA: QVOD NVLLAM MEDIATORI
v.18. INIVRIAM FACIT INVOCATIO SANCTORVM: Orate pro nobis: Προσ-
εύχεσθε περὶ ἡμῶν. Cur enim viciſſim Paulum ac cæteros non rogetis
Sanctos eâ Apoſtolicâ formulâ, ORATE PRO NOBIS? An quod A-
poſtolicum eſt, argui poteſt Nouitatis? Num ex Italia licet procul
diſſitos Orare Sanctos qui Terreſtrem Ieruſalem incolunt, Et non
licet eos qui Cæleſtem, vobis qui Cæleſtis Vocationis participes eſtis?
LVX SEPTVAGESIMA SEPTIMA; QVOD IN VERBIS CONSECRA-
TIONIS CALYCIS QVÆ RECITANTVR IN CANONE MISSÆ, RECTE
CHRISTI SANGVIS VOCATVR SANGVIS, NON MODO NOVI SED ET
v.20. » ÆTERNI TESTAMENTI: DEVS autem PACIS, qui eduxit de mortuis
» Paſtorem Magnum Ouium IN SANGVINE TESTAMENTI ÆTER-
» NI, Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum: Ὁ δὲ ΘΕΟΣ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ὁ
ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν Ποιμένα τῶν Προβάτων, τὸν Μέγαν, ΕΝ ΑΙΜΑΤΙ ΔΙΑΘΗ-
ΚΗΣ ΑΙΩΝΙΟΥ, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν. Diui Thomæ obſeruatio eſt, qui
notat, in tribus Euangeliis, & apud me, primæ Corinthiorum vnde-
cimo, Chriſti Sanguinem, vocari Sanguinem NOVI TESTAMENTI; hîc
autẽ, Sanguinem TESTAMENTI ÆTERNI. Adde quòd nec illud adiun-
ctum, ÆTERNI, Eccleſiæ prætermittendum fuit, vt toties Æternitatis
ſuæ memoriam, quoties fœderis Sponſi ſui recordationem, renoua-
ret, nullaque ſuſpicio ſubeſſe poſſet vel defectionis, vel mutatio-
nis. Atque hic Epiſtolæ noſtræ ad Hebræos finis, in Chriſti Regno,
CAP.LIX. » cuius, quidquid ſit, non erit finis. ROGO autem
v.22. » vos, FRATRES, vt ſufferatis VERBVM SOLATII. (id quondam apud
Hebræos noſtros peroraturus dixi, Græcè illud appellans, Λόγον Πα-
ρακλήσεως, id eſt, SERMONEM CONSOLATIONIS, &, vt alij reddunt,
» EXHORTATIONIS.) Etenim perpaucis ſcripſi vobis. Quæ cùm de lon-

giſſima Epiſtola propter myſteriorum magnitudinem, cui nihil par eſſet, dicere potuerim, Eccleſia vix naſcente, nedum inuoluta tot difficultatibus rerum, quot nunc annis ſæculorum; quid iam dicendum eſt pro Muneris dignitate ſuſcepti, cuius cauſâ aut breuiter dictum fuiſſe, quicquid dictum ſit, ſi non omnia dicantur, cenſendum eſt; aut infinita recenſendum, quæ nec Regum Maieſtas, ferre, nec Auditorum animus referre, nec vnum in locum adferre temporis anguſti ratio rerumque humanarum inuida varietas ſinit? At quomodo paucis, quæ tanta, tamque multa, inquit Chryſoſtomus? Reſpondet meus Interpres; Pauca eſſe quæ ſcripſi, ſi conferantur cum iis quæ dicturus eram, ſi præſens fuiſſem: τοσαῦτα δὲ γράψας, ὀλίγα εἶναι ἔφησεν, πρὸς ἃ ἔμελλε λέγειν. Illuſtrat verſiculo illo tertij Epheſiorum: Sicut ſcripſi vobis in breui, prout poteſtis legentes intelligere prudentiam meam in myſterio Chriſti. Apoſtolicam præterea Sapientiam commendat mirus Sapientiæ ſcrutator noſter Oris Aurei Ioannes, quòd non dixerim verbum ADMONITIONIS ſed SOLATII, hoc eſt, CONSOLATIONIS, ADHORTATIONIS: οὐ λέγει, παρακαλῶ ὑμᾶς, ἀνέχεσθε τοῦ λόγου τῆς ΠΑΡΑΙΝΕΣΕΩΣ, ἀλλὰ τῆς ΠΑΡΑΚΛΗΣΕΩΣ, τουτέστι, τῆς ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ, τῆς ΠΡΟΤΡΟΠΗΣ. Quod in hoc toto genere dicendi etiam nunc à me diligenter ſeruatum, quod ſimplex ac Apologeticum fuit, ne à laude atque commendatione noſtra recederem: cùm nemini moleſtum, vnicuique autem honeſtum, &, vt licitum, obuium ſit quòd hîc vnum à me factum eſt, ſeipſum interpretari. ATQVE HIS AD VOS (Orientalis Eccleſiæ Theologi admiranda planè ſententia eſt, Oratione ſecunda IRENICA, id eſt, DE PACE, quæ decima tertia Theologica Oratio eſt) AC PAVCIS A ME PHILOSOPHATVM EST DOGMATICE ET NON DISPVTATORIE; PISCATORIE ET NON ARISTOTELICE; PNEVMATICE, ET NON VETERATORIE; ECCLESIASTICE, ET NON DECLAMATORIE; VTILITER ET NON AMBITIOSE: VT QVI ADVERSVM NOS CONCIONES HABETIS, ATQVE IN PVBLICIS CONVENTIBVS VOS IPSOS IACTATIS, IN EOQVE VNO CONCORDES ESTIS; NOS IDEM SENTIRE, EODEM MODO INSPIRARI, IDEM SPIRARE INTELLIGATIS. Nec, vt qui fame premuntur, exigua noſtra, ſiue peccata ſiue ludicra dicenda ſunt, colligatis, atque in vulgus ſpargatis. Extremæ quippe miſeriæ eſt, non propriis viribus, ſed aliorum imbecillitate niti atque confidere. En mutuas dextras, inſpectantibus vobis, iungimus. En quid Trinitas, quam nos æquè celebramus & adoramus, effecerit? Hoc vos benigniores, rectiúſque de Religione ſentiẽtes efficiet: atque vtinam exaudiamur. Vtinam hæc dies, dies Inclytus & Sanctus vocetur, non contradictionis, ſed latitudinis: non tentationis monimentum, ſed triumphale Feſtum; vt mutua noſtra concordia, totiuſque penè Terrarum Orbis, qui partim iam ante ſanus erat, partim ſanitatem nunc recepit, partim ſanus eſſe incipit, vobis quoque ſalutis atque inſtaurationis cauſa ſit. O ſancta & adoranda & LONGANIMIS Trinitas (LONGANIMIS ENIM ES, QVÆ EOS A QVIBVS SCINDERIS, TANDIV TOLERAS!) O Trinitas, cuius ego, vt cultor, ac minimè fictus præco eſſem, iampridem dignus habitus ſum! O Trinitas omnibus aliquando, vel per

HEBR. XIII

Epheſ. 3. v. 3.

HEBR. XIII. » illuminationem, vel per pœnam agnoſcenda, vtinam hos quoque, qui
» nunc contumeliis te afficiunt, adoratores accipias, nec quidquam, ne ex
» minimis quidem amittamus, vel etiamſi mihi propterea aliqua gratiæ
» iactura facienda ſit: non enim tantum dicere audeo, quantum Apoſto-
» lus. Quid? Hæc vobis minùs grata ſunt, ac lingua diſtorquetur, &
» contradictionem parturit? Hanc quoque aliquando videbimus, aut qui-
» bus plus otij, quàm nobis, ſuppetit, ac lepidos & elegantes veſtros fœ-
» tus, immo abortus cognoſcemus, cùm ruptis, aut dura & ſolida diſputa-
» tione confractis Aſpidum ouis, vrina ea & ſubuentanea eſſe apertè de-
» monſtrauerimus, abditumque in ipſis impietatis Baſiliſcum in medium
» protulerimus; Baſiliſcum quidem illum, cæterùm mortuum, & imper-
» fectum, ac motu carentem, ipſisque partus doloribus immortuum, ac,
» priusquam gignatur, exſtinctum, (libet enim verbis veſtris vti, vt non-
» nihil gratiæ apud vos merear) ob conceptionem non minùs deteſtabi-
» lem, quàm ob abortum miſerabilem. Hoc nobis, mihi credite, daturus
Pſ.90.v.13. » eſt ille, qui poteſtatem nobis dedit ſuper Aſpidem & Baſiliſcum ambu-
Luc. 10. v.19. » landi, & calcandi ſupra Serpentes & Scorpiones: qui etiam Satanam, vel
» tanquam fulgur è cœlo lapſum (ob antiquum ſplendorem, vel Serpen-
» tis inſtar fugientem, ob poſteriorem obliquitatem, & immutationem
» in eum ſtatum, vt iam humi repat) ſub pedibus noſtris breui conteret: vt
» à malis paulum quiddam reſpiremus, fugato prorſus dolore, & mœrore,
» ac gemitu, nunc & in poſterum, in Chriſto Ieſu Domino noſtro, cui
» gloria & robur in ſæcula ſæculorum, Amen: ΤΑΥΤΑ ΩΣ ΕΝ ΒΡΑΧΕΣΙ ΠΕΦΙΛΟΣΟΦΗΤΑΙ ΠΡΟΣ ΥΜΑΣ, ΔΟΓΜΑΤΙΚΩΣ, ΑΛΛ' ΟΥΚ ΑΝΤΙΛΟΓΙΚΩΣ· ΑΛΙΕΥΤΙΚΩΣ, ΑΛΛ' ΟΥΚ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΙΚΩΣ· ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΣ, ΑΛΛ' ΟΥ ΚΑΚΟΠΡΑΓΜΟΝΙΚΩΣ· ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΣ, ΑΛΛ' ΟΥΚ ΑΓΟΡΑΙΩΣ· ΩΦΕΛΙΜΩΣ, ΑΛΛ' ΟΥΚ ΕΠΙΔΕΙΚΤΙΚΩΣ· ΙΝΑ ΓΝΩΤΕ ΤΟ ΑΥΤΟ ΦΡΟΝΟΥΝΤΑΣ ΗΜΑΣ, ΟΙ ΚΑΘ' ΗΜΩΝ ΔΗΜΗΓΟΡΟΥΝΤΕΣ, ΚΑΙ ΠΑΝΗΓΥΡΙΖΟΝΤΕΣ, ΚΑΙ ΤΟΥΤΟ ΜΟΝΟΝ ΟΜΟΝΟΟΥΝΤΕΣ, ΕΝ ΕΜΠΝΕΟΜΕΝΟΥΣ, ΕΝ ΠΝΕΟΝΤΑΣ, καὶ μὴ καθάπερ οἱ λιμώττοντες σπερμολογῆτε τὰ μικρὰ ἡμῶν, εἴτε πταίσματα χρὴ λέγειν, εἴτε καὶ παίγνια, ὡς ἔστι τῆς ἄκρας κακοδαιμονίας, μὴ ἐν τοῖς ἰδίοις ἰσχυροῖς, τὸ ἀσφαλὲς ἔχειν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἑτέρων σαθροῖς. ἰδοὺ, δεξιὰς δίδομεν ἀλλήλοις, ἐν ταῖς ὑμετέραις ὄψεσιν. ἰδοὺ τῆς Τριάδος τὰ ἔργα, τῆς ὁμοίως ἡμῖν δοξαζομένης τε καὶ προσκυνουμένης. τοῦτο ὑμᾶς χρηστοτέρους ποιήσει, καὶ ὀρθοδοξοτέρους, ὡς ὄφελόν γε καὶ ἀκουσθείημεν, καὶ γένοιτο, τὴν ἡμέραν ταύτην, ἡμέραν γενέσθαι κλητὴν, ἁγίαν, μὴ αἰπλογίας, ἀλλ' εὐψυχίας· μὴ πειρασμοῦ μνημόσυνον, ἀλλ' Ἑορτὴν Ἐπινίκιον, ἵνα τὸ ἡμᾶς συμφρονῆσαι ἀλλήλοις, καὶ μικροῦ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. ἧς τὰ μὲν ὑγιῶς εἶχε, τὰ δὲ νῦν ἀπέλαβε τὴν ὑγείαν, τὰ δὲ ὑγιαίνειν ἄρχεται· τοῦτο καὶ ὑμῖν αἴτιον γένηται σωτηρίας, καὶ ἀναπλάσεως· ὦ Τριὰς ἁγία καὶ προσκυνητὴ, καὶ ΜΑΚΡΟΘΥΜΕ· ΜΑΚΡΟΘΥΜΟΣ ΓΑΡ Η ΕΠΙ ΤΟΣΟΥΤΟΝ ΑΝΑΣΧΟΜΕΝΗ ΤΩΝ ΣΕ ΤΕΜΝΟΝΤΩΝ· ὦ Τριὰς, ἧς ἐγὼ κατηξιώθην καὶ λάτρις εἶναι, καὶ κῆρυξ οὐκ ἐκ πλείονος ἀνυπόκριτος· ὦ Τριὰς ἡ πᾶσί ποτε γνωσθησομένη, τοῖς μὲν τῇ ἐλλάμψει, τοῖς δὲ τῇ κολάσει, δέχοιο καὶ τούτους προσκυνητὰς, τοὺς νῦν ὑβριστὰς, καὶ μηδένα ζημιωθείημεν, μηδὲ τῶν ἐλαχίστων, κἂν ἐμέ τι ζημιωθῆναι δέοι τῆς χάριτος. οὐ γὰρ τολμῶ τοσοῦτον, ὅσον ὁ Ἀπόστολος, φθέγξασθαι· ἀλλ' οὐ ταῦτα φίλα ὑμῖν. συστρέφεται δ' ἡ γλῶσσα, καὶ ὠδίνει τὴν ἀντίρρησιν. ὀψόμεθα καὶ ταύτην ποτὲ, ἢ οἷς μᾶλλον ἡμῶν χρὴ

λὰ τελέιεσι· γνωσόμεθα καὶ τὰ κομψὰ ὑμῶν γεννήματα, ἢ ἐξαμβλώματα. ἐπειδ' αὖ τὰ ὠὰ τῶν ἀσπίδων ῥήξαντες, ἢ συντρίψαντες, λόγῳ σκληρῷ καὶ ἀντιτύπῳ, οὔρια καὶ ἀνεμιαῖα ταῦτα ἐλέγχομεν, καὶ τὸν ἐν αὐτοῖς τῆς ἀσεβείας κρυπτόμενον βασιλίσκον, εἰς μέσον ἀγάγωμεν, εἰ καὶ βασιλίσκον, ἀλλὰ νεκρόν τε, καὶ ἀτελῆ, καὶ ἀκίνητον ταῖς ὠδῖσιν ἐναποθανόντα, καὶ πρὶν γεννηθῆναι, οὐκ ὄντα, καθ' ὑμᾶς εἰπεῖν, ἵνα τι μικρὸν ὑμῖν καὶ χαρίσωμαι, οὐ μᾶλλον μισητὸν τῆς συλλήψεως, ἢ ἐλεεινὸν τῆς ἀμβλώσεως. τοῦτο δώσει ἡμῖν, ὅτι οἶδ' ὁ δοὺς ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἐπιβαίνειν, καὶ περιπατεῖν ἐπάνω Ὄφεων καὶ Σκορπίων, ὃς καὶ συντρίψει τὸν Σατανᾶν ἐν τάχει ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν, εἴτε ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα, διὰ τὴν παλαιὰν λαμπρότητα, εἴτε ὡς ὄφιν φθέγγοντα, διὰ τὴν ὕστερον σκολιότητα, καὶ τὴν εἰς τὸ χαμερπὲς μεταποίησιν, ἵνα μικρόν τι τῶν κακῶν ἀναπαυσώμεθα· ἀποδράσης παντελῶς ὀδύνης, καὶ λύπης, καὶ στεναγμοῦ, νῦν τε, καὶ ὕστερον, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ Ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. Ac eò libentiùs Gregoriana iſta vſurpare in hoc extremo noſtro ſermone viſum eſt, quòd ad illa Euippus Epiſcopus Metropolis Neocæſareæ, Petrus Comanus, Ioannes Polemonij, Gratianus Cerazuntis ac reliqui Prouinciæ Ponti Epiſcopi, Synodicâ ſuâ ad Leonem Imperatorem, quæ Parte Tertia Chalcedonenſium Actorum adſeruatur, poſtquam pro recipienda quæ Chalcedone habita fuerat Oecumenica Synodo contra Alexandrinæ Sedis Tyrannum atque inuaſorem, ſatis à ſe diſputatum cernerent, ad illa, inquam, Gregoriana noſtra alludunt, ſicque Sermonem claudunt: HÆC ERGO BREVITER PISCATORIE, ET NON ARISTOTELICE SVGGESSIMVS. SI QVID VERO INERVDITE DICTVM EST, AVT VELVT IGNORANTIBVS COMPOSITIONEM ORNATVMQVE SERMONIS, AVT VELVT A NEGOTIIS LONGE POSITIS, VENIAM SVPPLICAMVS, VESTRAM TRIBVERE PIETATEM. Sed ſubacto mihi ingenio opus eſt, vt agro, non ſemel arato ſed nouato & iterato, quò meliores fœtus poſſit & grandiores edere. Subactio autem eſt, vſus, auditio, lectio, literæ, & PIA AFFECTIO quæ Fidei tanquam Orbita eſt. Cæterùm ad te, REX IACOBE, conuertor, ac potiùs reuertor, atque hortor vt Gratiæ Dei non deſis, & inter Vaſa Miſericordiæ fias vas mecum, vt dum apud te effundor, ipſe infundaris, ſenſibuſque imis noſtra omnia reponas; ac te non tam pungat ſcientia rerum quàm conſcientia factorum. Quòd ſi ſciens prudenſque veritatem Dei in iniuſtitia detines, & SACRAMENTVM REGIS abſcondens, OPERA DEI confiteri ac reuelare minimè honorificum ducas, Vide ne recuſes DE CÆLIS LOQVENTEM, Illum illum, QVI DICIT REGI, APOSTATA: QVI VOCAT DVCES IMPIOS: QVI NON ACCIPIT PERSONAS PRINCIPVM: NEC COGNOVIT TYRANNVM, CVM DISCEPTARET CONTRA PAVPEREM: OPVS ENIM MANVVM EIVS SVNT VNIVERSI; SVBITO MORIENTVR, ET IN MEDIA NOCTE TVRBABVNTVR POPVLI, ET PERTRANSIBVNT, ET AVFERENT VIOLENTVM ABSQVE MANV: OCVLI ENIM EIVS SVPER VIAS HOMINVM, ET OMNES GRESSVS EORVM CONSIDERAT. NON SVNT TENEBRÆ, ET NON EST VMBRA MORTIS, VT ABSCONDANTVR IBI QVI OPERANTVR INIQVITATEM: NEQVE ENIM VLTRA IN HOMINIS POTESTATE EST, VT VENIAT AD DEVM IN IVDICIVM. CONTERET MVLTOS, ET INNV-

HEBR. XIII.

Hebr. 12. v. 25

Iob. 34. v. 18.

HEB. XIII. » MERABILES, ET STARE FACIET ALIOS PRO EIS. NOVIT ENIM
» OPERA EORVM: ET IDCIRCO INDVCET NOCTEM, ET CONTEREN-
» TVR. QVASI IMPIOS PERCVSSIT EOS IN LOCO VIDENTIVM: QVI
» QVASI DE INDVSTRIA RECESSERVNT AB EO, ET OMNES VIAS
» EIVS INTELLIGERE NOLVERVNT: VT PERVENIRE FACERENT AD
» EVM CLAMOREM EGENI, ET AVDIRET VOCEM PAVPERVM. IPSO
» ENIM CONCEDENTE PACEM, QVIS EST QVI CONDEMNET? EX QVO
» ABSCONDERIT VVLTVM, QVIS EST QVI CONTEMPLETVR EVM, ET
» SVPER GENTES, ET SVPER OMNES HOMINES? QVI REGNARE FACIT
» HOMINEM HYPOCRITAM PROPTER PECCATA POPVLI. QVIA ERGO
» EGO LOCVTVS SVM AD DEVM, TE QVOQVE NON PROHIBEBO. SI
» ERRAVI, TV DOCE ME: SI INIQVITATEM LOCVTVS SVM, VLTRA
» NON ADDAM. NVNQVID A TE DEVS EXPETIT EAM, QVIA DISPLI-
» CVIT TIBI? TV ENIM COEPISTI LOQVI, ET NON EGO: QVOD SI
» QVID NOSTI MELIVS, LOQVERE. VIRI INTELLIGENTES LOQVAN-
» TVR MIHI, ET VIR SAPIENS AVDIAT ME. Cæterùm quæ mearum

2. Timot. 4. v. 7. erant partium, impleui; &, vt meis verbis, alio ſenſu vtar, Bonum Certamen Theologicum certaui, Curſum Orationis conſummaui, Fidem tibi tuoque Regno ſeruaui. In reliquo repoſita eſt Corona, Corona Iuſtitiæ, ad quam per Coronam Britanniæ Viâ Regiâ, id eſt, non Sanguinariâ, ſed Lacteâ, vno verbo, IACOBÆA ac Catholicâ, REX IACOBE, tendas, nec funeſtum illud DE REGIBVS APOSTATICIS Luciferiani Commentarij genus, ad tua tempora extendi patiare; quod ſi diſſimulauerit indulgentior ætas, vbi ſemel ſperari deſitum erit, etiam cum dedecore famæ vindex zeli ſeueritas acerbiùs reſumet. Hæ ſunt Regiæ Leges apud Christianos notæ & Conſcientiæ & Famæ: quas ſi prima fronte repuleris, vnum illud ex tertia Epiſtola Paciani addendum videtur: SI CONSV-
» LENTIS ANIMO REQVISISTI, AMANTER OSTENSVM EST; SI LACES-
» SENTIS, HAVD SEGNITER DISPVTATVM.

CAP. LX. QVÆ CVM PAVLVS dixiſſet, quia veram cauſam habebat, breui perorauit, & tanquam ſuo Tertio Cælo receptus audiſſet Arcana Verba, quæ non licet homini loqui, oculis auribuſque noſtris ereptus eſt, neſcio quid ante haud ſatis auditum addens, quo te videretur, OPTIME REX, ad alias curas, aliam Coronam, aliud Regnum inuitare.

Illic cum lacrymis ipſos modulata dolores
Verba ſono tenui mœrens fundebat; vt olim
Carmina iam moriens canit exſequialia Cygnus.

Macte ergo virtute: quem ſequutus es SAVLVM, ſequere PAVLVM, & quia interpretari ac dicere per Monita eius licet, quem ſequutus es Errantem, ſequere Prædicantem. Nec moleſta tibi, DOCTISSIME REX, ſit acclamatoria noſtra vox, ſi AD CONFOEDERANDAM DISCIPLINAM hortatione ſua Apoſtolicum illud, tanquam Nauticum Celeuſma, proſequatur. Scis, IACOBE, qui ſapienter omnia ſcis, quàm anxiè, quàm indignè patimur Chriſtiani Paſtores, vbi ſemel impleta DE CONVERSIONE REGVM AC FORTITVDINE GENTIVM Prophetia eſt, quidquam detrahi ſpei noſtræ, nobiſque, quibus omnia in Religione communia, communem diuidi

Deum, Regeſque noſtros regnare vt militent, non militare vt regnent. HEBR. XIII.
Iam ex dictis noſtris intelligis quid velim, & quorſum Regia hæc tuis auribus ingeram, immo inculcem. Iuſtum eſt, te Regem, te Doctiſſimum Regem, te Regio Titulo ECCLESIÆ DEFENSOREM, ferre, pati, ſinere, vt tu ac omnia tua in Defenſioné Partis, non in Salutem Totius operam ſuam impendant? Chriſtianum eſt, vt Reges, CHRISTIANÆ VNITATIS CVSTODES, Potétia Regia, & Gladio, quæ iam votiua, nec ſua ſed Chriſti, immò Chriſti Eccleſiæ & Prophetice data & Euangelicè conſecrata, non ad cogendam ad Vnitatem Partem, ſed ad iuuandum Communionem Præciſam, dicam vtantur, an potiùs abutantur? Humanum eſt fauere rixantibus cum Matre Filiis, alere diſcordiam Fratrum, ſeditionem Ciuium fouere? Et tamen illi ipſi ſumus, & vnicæ Matris Catholicæ Filij; & ex vna hereditate Fratres, & in vna communitate Ciues: quorum, liberè nunc dicam, (quoniam ſic loqui Pontificem decet, plus Cæleſtem tuam quàm Terrenam, plus Æternam quàm Temporariam Coronam amantem) quorum, inquam, nec tuta apud te obedientia eſt, nec apud Anglos tuos quieta concordia, nec in Regno tuo innocentia libera. En potiùs Regem patronum illic Filius iſte inuenit, de quo ſcriptum eſt, totieſque ex Auguſtino auditum: FILIVS MALVS IPSE SE IVSTVM DICET, EXITVM AVTEM SVVM NON ABLVET: quòd Prouerb. 24. iuxta LXX. affinitate nominis vt conſanguinitate doctrinæ, Primum illum Epiſcopũ Anglorum tibi è cælo clamanté, ſi ſeriò DE FVTVRO REGNO, ſancta quadam ambitione cogitas, vnus tibi repræſentare potes. Quid enim, quæſo, aliud Britãnicus ille tuo Regno inclamare poteſt, quàm quod Toto Orbe fulminat, &, mirum, vt exſtinguat, etiam futura Schiſmata, Magnus ille Africanus? cui haud alia maior noſtrarum Apologia atque defenſio, & rerum & legum, quàm Zelus Principum, quàm Majeſtas Regum. Inauditum ſcilicet tunc inter bonos erat, bonum aliquem Principem, quidquam ſibi antiquius ducere, quàm nuditatem Patris reuerenter tegere, & caſtè demiſſis atque adorantibus oculis, Eccleſiarum diſcordiam ceu Filiarum, ad Vnitatis, tanquam Matris, ſinum complexumque referre. Eſt quippe in eo ſitum Principis Chriſtiani Officium, vt Totum à diuiſione Partium ſartum tectum muniat, iuuetque Magnum in reducenda oue Paſtorem, ibique ſua debere credat auxilia, vbi tot videat Vnitatis inſignia, quot inſignium priorum Regum Piorum Dona. Nec miraris, SAPIENTISSIME REX, ſi tam ſeuera eſt Catholica noſtra DE CÆSARIS RESPECTV Diſciplina, qui noſti cuius ea ſit vox in Apologetico aduersùs Gentes: NOSTER EST MAGIS CÆSAR, VT A NOSTRO DEO CONSTITVTVS. Vnus « enim omnium Deus eſt, attamen eorum ſolùm eſt, qui de eo ſentiunt, vt par eſt, & vt à Patribus atque à Maioribus acceptum eſt, & vt Vnitate & in Vnitate colendus eſt. Ergo Cæſar noſter eſt, Reges noſtri, Tu noſter; atque eò magis, quò Noſtrum, quia Fidei, Defenſorem, negare te non potes. Aude igitur aggredi partes Regis Defenſoris, & procul à te abiice Partem Lutheri Deſertoris. Cape cõſilia te DOCTISSIMO REGE digna, cuius quidquid aliorum eſt, non tuum mihi crede, ſed alienum eſt; vnde tot peregrina mala vel Britannia tua maiora inuehuntur. Quid cùm vel Scientiâ, vel Conſcientiâ tuâ vrgeris, ad futurum Concilium prouocas, non ad Futurum illud Regnum in quo in Vnitate viuemus, ſi modò hic in Vnitate

HEB. XIII. vixerimus, in qua ſi compatimur & conregnabimus? Quæ enim exſpectatio, aut quæ vel minima dilatio temporis? dies enim adfert & hora potius, niſi prouiſum eſt, magnas ſæpe clades. Certus autem dies, non vt ſacrificij ſic conſilij expectari ſolet, cùm bellum nefarium contra Aras & Focos non comparari ſed geri iam videmus. Valeat apud te futurum nomine auctoris fauſtum illud Auguſtini inuentum, cuius in ſimili re & quondam conſilium fuit; non vt CONCILIVM, ſed vt COLLATIONEM inſtitueret Africa, vt Schiſma componeretur Donati; quod in immenſam molem excreuerat, & Circuncellionum furore deflagrabat. Et nos maritimi tranamus maria, vt Propheticè, in Iacob Patriarchali Benedictione Zabulon, de Patriarchalibus Sedibus Maritimis dictum eſt, vnde

Geneſ. 49. v. 13. » ad Inſulas Euangelium inuehendum; ZABVLON IN LITTORE MARIS
» HABITABIT; ET IN STATIONE NAVIVM PERTINGENS VSQVE AD SIDONEM; & rurſus in illa Moſis ad Zabulon & Iſſachar: POPVLOS VO-
Deut. 33. v. 19. » CABVNT AD MONTEM: IBI IMMOLABVNT VICTIMAS IVSTITIÆ;
» QVI INVNDATIONEM MARIS QVASI LAC SVGENT. Et non ambitioſè, ſed religioſè ad Apoſtolicum Præceptum pro Regibus nihil non facimus, in quorum ſalute incluſa eſt omnium ſalus, & quibus, quod olim noſtri Chriſtiani Veteres Imperatoribus, Tertulliano teſte, pre-
» camur: VITAM PROLIXAM, IMPERIVM SECVRVM, DO-
» MVM TVTAM, EXERCITVS FORTES, SENATVM FIDE-
» LEM, POPVLVM PROBVM, ORBEM QVIETVM, QVÆCVMQVE
» HOMINIS ET CÆSARIS VOTA SVNT. Addo REDIVIVAM ANGLIAM, vix dicere auſim Conuerſam, at ad Vnitatem Reuerſam, quam Libro Primo poſui, ac propoſui, immò expoſui; quam Secundo Libro qualis inter Veteres Anglos erat, deſcripſi ac compoſui; quam denique auctore Paulo, Tertio Libro, & Anglorum, immò & Angelorum, humeris impoſui, atque omnium quotquot cælo terráque Dei noſtri, qui VNITAS eſt, participes, ac diuinæ naturæ quæ VNVM quoddam eſt, conſortes eſſe volunt. Non ſe hîc Britannici tui Nouatores in Veteri mea Anglia agnoſcent, ſed à te, DOCTISSIME REX, ſi tantillùm reflectas ac compares, quales ſint, id eſt, vt nuper nati, ſuiſque moribus viuentes, agnoſcentur. Vt igitur in præſtigiis fit, qui ſint audacter mone: nec ægrè feras ſi te quoque pariter monuerint qui ſis. Nemo veſtrûm pœnitebit ſui, ſi ad ſe voluerit redire. Nec ſum animi dubius, quantis fluctibus inuidiæ expoſita videatur noſtra Paſtoralis Simplicitas. Si tamen Regia aliqua manus hunc Librum ceu Infantulum illum vagientem paruulum, qui Populi poſtea liberator fuit, cernens (nam Regum ſunt oculatæ manus) miſerta eius, Paſtoribus tuis, donec adoleuerit, alendum tradat, & in vſum generoſiſſimi Filij, VALLIÆ PRINCIPIS, adoptet; quadrabit

Exod. 2. v. 10. & Moyſis nomen; QVIA DE AQVA TVLI EVM, vt is qui per Moyſen loquutus eſt, de Moyſe loquitur; tuæque ſaluti ac tui Regni ſubſeruiet. Neque verò vt trimeſtris ille puer, celari iam poteſt: ſumpta fiſcella ſcirpea, lita bitumine ac pice, poſitus intus Liber, & expoſitus in

Ibid. 14. carecto ripæ fluminis; STANTE PROCVL (ſpe) SORORE EIVS, ET CONSIDERANTE EVENTVM REI: Cæterùm vt Libro quinto ad Conſtantinum illum Magnum Lactantius olim; SVA

SIBI HABEANT REGNA REGES, SVAS DIVITIAS DIVITES, VT «HEBR.XIII.
LOQVITVR PLAVTVS, SVAM VERO PRVDENTIAM PRVDENTES: RE- «
LINQVANT NOBIS STVLTITIAM NOSTRAM, QVAM VEL EX HOC «
APPARET ESSE SAPIENTIAM, QVOD EAM NOBIS INVIDENT. Vides, «
SAPIENTISSIME REX, Animum, vt Librum, quem Epiſtola quadam
noſtra DE VNIONE BRITANNORVM, ad Summum Pontificem VRBA-
NVM ſic libere, ſic antiquè expreſſi, vt ne quo amborum veſtrûm caream
officij ac diligentiæ meæ pro mea parte ac cura erga Rempublicam Chri-
ſtianam teſte: Eam extremo hoc loco, tanquam Fidei meæ obſidem, vt
voluntati tuæ ſatisfaciam, appoſiturus ſum atque miſſurus.

FRANCISCVS, ARCHIEPISCOPVS «
ROTHOMAGENSIS, NORMANIÆ PRIMAS, «
«
VRBANO OCTAVO, PONT. MAX. «
S. P. D. «

CVM, apud Platonem, in Piræëum Socrates veniſſet ad Cephalum lo- «
cupletem & feſtiuum ſenem, quoad primus ille ſermo haberetur, adeſt in «
diſputando ſenex: deinde, cùm ipſe quoque commodiſſimè locutus eſſet, «
ad rem diuinam dicit ſe velle diſcedere, neque poſtea reuertitur. Credo, Po- «
liticum illum Doctorem vix putaſſe ſatis conſonum fore, ſi hominem id «
ætatis in tam longo ſermone diutiùs retinuiſſet. Multò ego ſatiùs hoc, «
VRBANE, mihi cauendum in te putaui, qui ea dignitate iiſque honoribus «
auctus es, vt vix ſatis decorum videatur, te plures dies nobiſcum, vt ita «
dicam, otioſè verſari, atque legendis noſtris hac ætate conſumere, qua «
meritiſſimò quiſque ſibi natum datumque Pontificem credit, eſtque tibi «
grauis Aduerſaria conſtituta & parata, incredibilis quædam, quam con- «
citaſti, exſpectatio tui. Ac primus quidem Poëticus noſter ad te ſermo, «
cæſis apud Amaltheam tuam victimis, gratulatorius fuit, homineque «
haud indignus ad Reipublicæ gubernacula vix admoto; at ſecunda cæte- «
ra, quamquam Epiſtolaria erunt, tanquam familiares & ioculatoriæ diſ- «
putationes, non multæ grauitatis & plurimi otij ſunt, quo nunquam is «
laudabiliter abundat, per quem reliqui otio abundare debent. Et certè, vt «
more diſciplinæ noſtræ, tibi, velut Domini Oeconomo, reddam ratio- «
nem Prouincialis Villicationis noſtræ; priuata otia nobis eſſe deſierunt, «
vbi publica negotia, omniaque in peius ruere cœpêre. Britannici Coniu- «
gij exitus exſpectatur; & acerbi diuturnique belli, quo, id eſt Anglicano «
Schiſmate, vicinis & finitimis nobis è litore immo è portu Apoſtolicam «
Sedem miſerabiliter implorantibus, ingens Dei Eccleſiæ pars circunſtan- «
tibus licèt fluctibus fletibuſque vndique, cum toto penè Oriente defla- «
grat. Arduum lentumque negotium: conſtat enim aditus Inſulæ eſſe «
munitos mirificis molibus; paucique rem aggrediuntur vt par eſt, & con- «
ſtãtia magis ac integritate; quàm, vt mihi videtur, conſilio aut ingenio cu- «
rant. Vnus in arcem admiſſus Cardinalis Senonenſis, PERRONIVS, tamet- «
ſi exſtinctus, ſatis adhuc prælucet, vt Angliæ præbeat facem aliquis PAV- «
LVS PRÆDICANS, Anglicanæ Eccleſiæ princeps ac ſingularis Patronus, «
Apoſtoluſque atque arbiter honorarius. Noui ſanè argumenti liber, meâ «

HEBR.XIII. » quidem arte atque operâ, at ex Petroniana noſtra Schola atque Diſci-
» plina, Latinè tamen, mox cum ROMA noſtra TRIVMPHANTE eden-
» dus. Quòd ſi Sacram Pontificum ac regum Concordiam adſequor, fe-
» licitate quidem cunctos vicero, at laude DOCTISSIMVM PONTIFICEM
» cum DOCTISSIMO quoque REGE copulabo; manuque haud mutam
» PACIS IMAGINEM præferam, quam Callixto Secundo Pont. Max. SY-
» NODI PACIS, hoc eſt, Lateranenſis Oecumenicæ Primæ, Pro celebran-
» da inter Eccleſiam & Imperium Pace, (ſiue, vt locuti olim, OB RE-
» CONCILIATIONEM REGNI ET SACERDOTII; vel, DE FACIENDA IN-
» TER REGNVM ET SACERDOTIVM CONCORDIA) auctori adpingere &
» Scriptores & Pictores ſolent. Varium ingenium Nouitatis, nec me ar-
» tifice minus, nec vobis profectò auctoribus maius facere quidquam
» poteſt; tantumdem Eccleſiæ, Pace redditurum, quantum Bello detra-
» xerit. Quare incumbamus, ô noſter VRBANE, ad illa præclara ſtudia,
» & eò vnde diſcedere non oportuit, aliquando reuertamur. Habes res
» in Anglo-Romanis Romanas, quarum ſunt Imperij fines non Terræ,
» ſed Cæli regionibus, te duce atque auſpice, terminandi.
» --- tibi res antiquæ laudis & artis
» Ingredior, Sanctos auſus recludere Fontes.
» Cætera demùm noſtra, ex VALIDI-MONTIS ABBATE, Vicario meo
» Generali, audies; dum tua, VRBANE, grandia facta audiam, &, ſi non
» clariùs, at certè cunctis amantiùs, pangam. Vale, Pridie Id. Quint.
» DOCTISSIMO PONTIFICE SEDENTE.

Hæc ego ad VRBANVM Pontificem Summum, à quo Apoſtolici huius Operis vltimam manum ac ſumma omnia mecum Chriſtianus Orbis exſpectat; ſi modò, vt boni ſperant, in Gregoriana tempora reuoluimur. Nec nobis Gregorius deeſt, vbi Pontifex Vigilantiſſimus eſt; nec MELLITVS ille Abbas, inter præcipuos Miſſionis Anglicanæ Duces, vbi is eſt qui non modò PINDARVS CHRISTIANVS; ſed & cui ſunt inſignia Apes; quæ nuper propoſitis illis à me Parthenicis Præmiis ALVEARIO APIBVSQVE ARGENTEIS celebrata ROTHOMAGO per vniuerſam Angliam audiuntur. Nec deerunt parata, Deo duce, Gallo-Britannici Coniugij Gregoriana Fœdera, quibus Aldibergæ noſtræ faciles Chriſtianique mores Aldiberti ſui Regium animum ad antiquæ Pietatis ac Pacis laudem inflammet. Reſtat vt quod Patrum noſtrorum memoriâ in Conſtantienſi Synodo, Seſſione decima ſeptima, DE RECESSV IMPERATORIS, QVEM CONCILIVM BENEDIXIT, in Publicis Litaniis cum Sacerdotali Benedictione eſt adclamatum, id nunc, flectens genua mea

Epheſ.3.v.14. ad Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti, Tibi OPTIME REX, precer:
» VT ECCLESIAM TVAM, ET REGEM HIC PRÆSENTEM, ECCLESIÆ TVÆ
» ADVOCATVM ET DEFENSOREM, AD PERFECTAM REDINTEGRA-
» TIONEM VNITATIS ECCLESIÆ PRÆFATÆ ITER ARRIPIENTEM
» DIRIGERE, PROTEGERE, ET CONSERVARE DIGNERIS.

FINIS.

INDEX

GRÆCARVM DICTIONVM

QVÆ HOC OPERE EXPLICANTVR, DISTINGVNTVR, ELVCIDANTVR, ALITER LEGVNTVR, VEL ΕΜΦΑΤΙΚΩΤΕΡΑΙ SVNT.

Numerus Paginam notat : Literæ, A, B, C. locum in Pagina : A, initium Paginæ : B, medium : C. finem.

A

τ' Ἀγαθὸν 530.b
Ἀγάπη 825.b 830.c
Ἀγαπητοῦ 809.a
Ἀγγελικὴ Στρατηγία 360.b
στρατιὰ ibid.
Ἀγγελικὸς Χορὸς ibid.
Ἀγνωμαλόγητος 483.a
Ἅγια τὰ προκείμενα 530.a
τὰ Ἅγια τοῖς ἁγίοις 702.a
Ἁγιάζεσθαι 882.b
Ἁγιάσματα 530.c
Ἁγιασμὸς 640.b
Ἁγνεία 739.b
Ἀγωγὴ 830.c
Ἀδιστάκτως 186.a
Ἀδιάπτωτον 675.a
Ἀδελφοὶ Χριστιανοὶ, μία ψυχὴ 117.c
Ἀδελφοὶ Ὀρθόδοξοι, μία ψυχὴ ibid.
Ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε 612.a
Ἀεροβατῶ καὶ περιφρονῶ τὸν Ἥλιον 757.c
Ἀθετεῖν 609.b
Αἰδὼς 894.b
Αἷμα Χριστοῦ ἄχραντον, ἀληθὲς 531.c
Αἵματι ῥαντισμοῦ 894.a
Αἰσθητήρια 861.b,c
ἐν τῷ νῦν Αἰῶνι 499.c
Ἄκαρπος 720.c
Ἀκέραιοι 791.a
νωθροὶ γεγόνατε ταῖς Ἀκοαῖς 861.b
διὰ τὸ Ἀκούσιον τῆς εἰρήνης 21.c
Ἀκρογωνιαῖος 813.c
Ἀλήθεια 737.b
ἡ ἀγάπη τῆς Ἀληθείας 625.b
Ἄλλο 793.a
Ἄλογα 438.b
Ἀλφάβητον Carmen Gregorij Theologi 113.c
Ἀμαρτία 781.a
Ἀμήτωρ 483.a. 484.b
Ἀμνημονεύτως 269.c
Ἀμνησικακία 616 c
Ἀνάγκη 786.b
Ἀναζωπυρεῖν 823.a
Ἀναθεωροῦντες 895.a
ὑπ' οὐδενὸς Ἀνακρίνεται 646.c
Ἀνάληψις 450.a
Ἀναλῦσαι, ἀναλύσῃ, ἀνάλυσις ibid.a,b
πότε Ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων ibid.b
Ἀνάστασις 841.c
Ἀναχωρητὴς τῶν κοσμικῶν φροντίδων 411.a
Ἀνεπαίσχυντον 828.b
κατὰ Ἄνθρωπον περιπατεῖν 647.a
Ἀνιστορησία 319.c
Ἄνομος 624.b
Ἀνταπόδοσις 849.b
Ἀντεχόμενον 755.a
Ἀντίγραφος Θεία Σάκρα 124.a,b
τὰ Ἀντίτυπα μυστήρια 524.c
Ἀνυπότακτοι 755.b
Ἄνω 810.b
Ἄνω τὰς καρδίας 244.a
Ἀξίᾳ 610.a
Ἀξιῶσαι 621.c
Ἀπ' ἀρχῆς 608.b,c
Ἀπαρχὴ ibid.
Ἀπάτωρ 483.a.
Ἀπέδοτο 892.b
Ἄπειρος 861.b
Ἀπερισπάστως 670.c
Ἀπέχω 843.c, 484.b
Ἀπέδοτο 892 b
Ἀπέβλεπε 889 b

Ἀποδεδρακέναι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ 40. b
εἰς Ἀπολογίαν τοῦ Εὐαγγελίου κεῖμαι 8. b
Ἀπολύτρωσις 640. b
Ἀποστέλλεσθαι 784. b
Ἀποστελλόμενα 856. c
ὁ τῆς Ἀποστολικῆς μνήμης 47. b
ὁ Ἀποστολικὸς ἀνὴρ ibid.
Ἀρραβὼν 761. c. 809. b
Ἀρραβὼν τῆς αἰωνίου ζωῆς 543 c
Ἀρτίζειν 633. b
Ἄρτιος ibid.
Ἄρτος οὐράνιος καὶ ποτήριον σωτηρίου, ψυχὴν καὶ σῶμα ἁγιάζοντα 530. a
Ἄρτος ζωτικὸς 531. a
Ἄρτος, ἡ ἀπαρχὴ τοῦ μέλλοντος ἄρτου, ὅς ἐστιν ἐπιούσιος ibid. b
θεῖος Ἄρτος 532. b
ἐπιούσιος Ἄρτος 529. a, 530. a
Ἄρτον τοῦ Θεοῦ 525. a
εὐχαριστηθέντα ibid.
Ἀρχιεπίσκοποι 453 a
Ἀρχιερεὺς 858. b
Ἀρχισύμβολον τῶν τελουμένων 429. a
Ἀσφαλῶς 789. c
Ἀσχήμονα 668. a
Ἄτοπον 613. c
Ἄτοπει ibid.
Αὐθεντίαν 331. a
Αὐτάρκεια 746. b, 770. b
Αὐτοκατάκριτος 429 b 430. a. 759. c
Ἀφιερώματα 526. b
εἰς πάντας Ἀφίκετο 790. c
περὶ τῶν ἑαυτοὺς Ἀφοριζόντων 97. c

B

Βάθος 815. c
Βακτηρία 411. a
Βασιλεὺς Σαλὴμ, δικαιοσύνης, εἰρήνης 865. a
περὶ τοῦ Κοινοῦ Βασιλέως 134. b
in Βασιλειῶν, locutio Lactantij 102. a
Βασκαίνειν 798. b
Βδελυκτοὶ καὶ ἀπειθεῖς 755. b
Βεβαιοῦσθαι 447. c
ὁ Βόρειος τῆς εὐλογίας 531. c
Βραβεύειν, βραβευέτω 848 b
ἀρτιγέννητα Βρέφη 735. c
Βρῶσις αἰσθητὴ, οὐράνιος 529. a
μυστικὴ Βρῶσις 540. b

Γ

Γαληνότατος βασιλεὺς 50. a
Γεγυμνασμένοι 891. b, c
Γινωσκέτωσαν 326. b
Γλύμμα 197. b
Γυμνασία 891. c

Δ

Δέησις 44. c
Δεήσεις 506 a. 507. c
Δεκάλογος 804. a
Δειλία 825. b
Δήλωσις 737. b
Διαγγέλλειν 611. a
Διακρίνειν 643. c
Διακρινόμενοι 97. a
Διατάξομαι 711. b
Διαφορωτέρας 876. b
Διδασκαλία 830. c
ὁ Διδάσκαλος τῆς Καθολικῆς Πίστεως 22. b
Διδαχὴ 832. a
Διδόμενον 700. b, c
Διέταξα 728. a, b
Δικαιοσύνη 640. b, 729. a
Δοκῆ 859. a
Δόκιμος 828. b
Δουλαγωγῶ 683. a
Δυνάμεις 825. b
Δυνάσθαι 326. q
Δυσερμήνευτος 861. b
Δυσώνυμος 36. b
ἀνεκδιήγητος Δωρεὰ 729. a
ἐξιτήριον Δῶρον 530. c
βασιλικὸν Δῶρον 551. a

E

πάλιν Ἐγκεντρισθῆναι αὐτοὺς 625. b
Ἐγκράτεια 804. c
Ἐδόξαζον 795. b
Ἑδραίωμα 737. a
Ἐθελοθρησκεία 224. a
Ἐθελοπερισσοθρησκεία 224. a
Ἐθελοσοφία ibid. a, b
Εἶδον 794 b
Εἰκῆ, εἴτε καὶ εἰκῆ 798. c
Εἰκονοκλάσται 777. c
Εἰρήνη 617. b
Εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν 822. b
Ἑκατόμπολις 754. a
Ἐκκέχυται 780 c
τὸ ποτήριον τὸ Ἐκχυνόμενον 699. c
Ἐλάχιστον, ἐλαχιστότερον 814. b
Ἔλεγξον 832. a
Ἔλεγχος οὐ βλεπομένων 430. b
Ἐλθὴ 701. b, c
Ἑλληνισταὶ 853. b
Ἐμφατικώτερον 505. c
Ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν Κύριον 768. b
Ἐνεργεῖσθαι 802. b
Ἐνεργουμένη ibid. b, c
Ἐνεργούμενοι ibid. b
Ἐνεργεῖν ibid.
Ἐντεύξεις 505. a 508. a 510. c 732. b
Ἐντρεφόμενος 738. a, b
Ἐξανάστασις 842. a
περὶ τὴν Ἕξιν 861. b

ἀπερὶς τοὺς Ἔξω 609. c
Ἐξωτερικὰ 243. c
Ἐπαγόμενον 891. b
Ἐπισυνηχοῦντες 892. b
Ἐπί σε 731. c
Ἐπιείκεια 411. b
Ἐπιεικεῖς 555. b
πάθος Ἐπιθυμίας 609. b
Ἐπιούσιον 756. b
Ἐπιούσιος 532. a
ὁ τῶν Ἐπισκόπων πατὴρ 31. c
δι' Ἐπιστολῆς 631. a
Ἐπισυναγωγὴ 883. b
Ἐπισύστασις 608. a
Ἐπιτίμησιν 832. a
Ἐπιφάνεια 833. a
Ἐπόρθουν 794. a
ἐν τοῖς Ἐπουρανίοις 808. a
Ἑπτακισχιλίους 785. a
Ἐργάται δόλιοι 5. b
τὸ Ἔργον 609. a
Ἔργον Κυρίου 727. b
Ἐρωτηματικῶς καὶ οὐ παραδοτικῶς 740. b
Ἔριθεια 838. a
Ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν 448. a
Ἐσθίειν μέλλοντες 885. b
Ἐσφραγισμένοι 809. b, c
Ἐσχηκότας 331. a
Ἐσωτερικὰ 243. c
Ἑτεροδιδασκαλεῖν 430. b
μὴ Ἑτεροδιδασκαλεῖν 730. a
Ἕτερον 730. a, b, 793. a
Εὐαρέστως 894. b
Εὐαρεστεῖται 895. b
Εὐδοκῆ 728. b
Εὐδοκήσαντες ἐν τῇ ἀδικίᾳ 626. a
ἄνδρες Εὐλαβεῖς 855. a
Εὐλαβὴς, εὐλάβεια 854. c
Εὐλογία 728. c, 729. a
Εὐοδῶται 728. b
Εὐπρόσεδρον 668. b
Εὐποιΐα 895. c
οἰκονομία Εὐποιΐας 729. a
Εὐπάρεδρον 668. b, 670. c
τῆς Εὐσεβείας δόγματά τε καὶ κατασκευάσματα 47. c
Εὔσχημον 668. a
τὸ Εὔσχημον 670. c
Εὐχαὶ 508. a
Εὐχαριστηθεῖσα τροφὴ 525. a
ποτήρια οἴνῳ κεκερασμένα Εὐχαριστῶν 452. b
Εὐχαριστία μυστικὴ 524. c
Εὐχαριστία ἱερωτάτη, θειοτάτη, ἱεροτελεστικωτάτη 529. b, c
plura ibid.
Εὐχαριστίαι 506. a, 524. c 732. b
Εὐχαριστηθεῖσα τροφὴ 452. b
ἄρτον καὶ οἶνον Εὐχαριστηθέντα ibid. b
Εὐχάριστοι γίνεσθε 848. c
Εὐχὴ 509. a, 540 b
Ἐχαρίτωσεν 809. a
Ἔχω 843. c

Z

ZΗλον 850. a
Ζηλωτὴς 756. c

H

HΓαπημένῳ 809. a
ἄλλος Ἥλιος 20. b
εἰς Ἡμέραν ἀπολυτρώσεως 819. b

Θ

πεπληρωμέναι Θ Ἀραὶς 56. b, c
Θίασον 393. c
Θεηγόροι 3. b
Θεία Σάκρα 125. b
τὰ Θεῖα 526. a
Θεῖον γράμμα 124. b, & ſ.
Θειώδεις κεραίαι 123. c
περὶ Ταξεις ibid.
Θεομαχία 152. b
τῆς δικαίου Θεραπεία 47. c
Θεοκυβέρνητος 129. a
Θεολόγος 3. b
τῆς Θεολογίας ἐπώνυμος ibid. c
Θεοφάντωρ Δαβὶδ ibid.
Θεοφιλὴς 43. c
Θεοτόκος 297. b
Θεία 252. a, b
Θειαμβικὸς ἀνὴρ ibid. a
Θύομαι 450. a
Θυσία 524. c
καθαρωτάτη καὶ ἀναίμακτος Θυσία 531. a
μόνη Θυσία ibid. a
ἡ ἔξωθεν Θυσία ibid. b
Θυσία Χριστοῦ ibid. a
Θυσία ἱλασμοῦ 530 a, b
ἁγία καὶ φρικωδεστάτη προκειμένη Θυσία 530. a
πνευματικὴ Θυσία ibid.
Θυσίας ἀναίμους 526. b
ἀναίμους καὶ λογικὰς Θυσίας ibid.

I

αἷμα πληροῦν τὸν τόπον τοῦ Ἰδιώτου 721. b
Ἱεραρχικαὶ τελεταὶ 107. c
Ἱεραστεμμένος στεφάνῳ 200. c
Ἱερολόγος 798. a
πνευματικὴ Ἱερουργία 526. c
μυστικαὶ Ἱερουργίας ibid. b
Ἱερουργοῦντα 451. a
Ἰχθύοι 710. c
Ἰχθύειν τοῦ τοιούτου ἡ ἐπιτιμία αὕτη 762. c
Ἰουδαιόφρων 44. c
Ἴσασιν οἱ Μεμυημένοι, οἱ Πιστοὶ, οἱ Συμμύσται, οἱ Μύσται, οἱ Μυσταγωγούμενοι 458. c
Ἱστάμενοι περὶ ὑμῶν 611. a

Ἱστορῆν, ἱστορῆσαι 794.b, 795.a
Ἱστορῆσαι τὴν πόλιν 794.c

K

Καθαγιάζεσθαι 882.b
Καθαρτήριον ἀλεξίκακον 525.a
Καθολικὴ 84.c
Καινὰ καινῶς 452 a
Καλὸν 826.b
τὸ Κάλυμμα 50.a
Καλυμμαύχιον ibid.
εἴσω τῆς Καρδίας 244 a
Καρδίας στέφανος 20.c
Καρποὶ δικαιοσύνης 836.a
Καρπὸς 500.a
Κατὰ 757.b
Κατά τι 663.a
Καταπαῦσθε 804 b
Κατάρτισις 16.b
καταρτίζεσθε 775.a
Καταρτίζοντες τὰ δίκτυα 16.c
Καταρτισμὸς 816.c
Καταβολὴ δόξης 199.b
Καταφρονείτω 757.b
Καταφρόνησις ibid.
Καταχθονίοις 838.a
Κατήγορος τῶν ἀδελφῶν 818.b
Κατηρτισμένοι 633.a, b
Καπαθίετε 804.a, b
Κέκληκεν 855.a
περὶ τῶν Κεκοιμημένων 609.c
Κέλευσμα 609.c, 610.a
ἱερὰ Κεφαλὴ 731.c
Κεχάρισμαι 765.a
Κεχαριτωμένη 809.a
Κήρυξον 832.a
Κινεῖν 286.c
Κλώμενον 700.b, c
τὸ ὑπὲρ ὑμῶν Κλώμενον 699.b
Κοινὰ 429.c
Κοινὰ καινῶς 452.a
Κοινωνία 107.b, 108.b
429.c, 526.b, 837.c, 895.c
Κοινωνία τοῦ ἀγαθοῦ 530.b
Κολάζονται 685.b
Κόπος 609.a
τὸν Κόπον 727.c
Κοσμοποιΐα 485 a
Κρατεῖν 630.c
ἐν Κρήτῃ 754 a
Κρίμα 704.b
Κρίνειν 286.c
Κτίσῃ 812.a
Κριταὶ τῆς οἰκουμένης 290.b
Κυβεία 421.b 817.a

Λ

Λατρεία οἰκονομίας 531.c
ἀναίμακτος Λατρεία 530.b
περὶ τοῦ Λαοῦ 224.c
Λειτουργία 452.b, c. 840.b
Λειτουργίας 876 b
Λειτουργεῖν 456.a
Λειτουργὸς 867 b
Λειτουργούντων 869.c, 867.b
Λογισμοὶ 244.a
Λόγος 438.b
πιστὸς ὁ Λόγος 828.a
διὰ Λόγου 631.a
βασιλικὸν Λουτρὸν 290.a

M

τοῖς Μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγύς 812.c
Μακροθυμία 804.c
832.a, 839.c
Μαρτυρούμενος 865.c
Μεγαλοφωνότατος 42.a 162.b
κατὰ Μέθεξιν τὴν φυσικὴν 480.a
Μεθύειν, μετὰ τὸ θύειν 468.a
Μείνας ὃ ἦν καὶ γενόμενος ὃ οὐκ ἦν 435.a
οὐ Μέλανι ἀλλὰ πνεύματι 556.b
Μίσημα 608.a, b
Μεταβάλλεσθαι 882.b
Μεταποιεῖσθαι ibid.
Μεταρρυθμίζεσθαι ibid. c
Μετασκευάζεσθαι ibid. b
Μεταστοιχειοῦσθαι ibid.
Μετουσιάζεσθαι ibid.
Μικροψυχία 555.a
Μισθαποδοσία 886.c
Μισθαποδότης 887.b
Μνείαις 785 c
Μνήμη 526.b
Μολυσμὸς πνεύματος 435.c
θεία Μυσταγωγία 543.c
Μυσταγωγούμενος 544.a
Μυστιπόλοι 542.c
ἅγια Μυστήρια 530.b
Μυστήρια ἅγια, ἐπουράνια, ἀθάνατα ibid.
τὰ ἔνδοθεν Μυστήρια 531.c
Μυστήριον 545.b, 653.b
Μυστήριον ἅγιον 527.c
τὸ Μυστήριον τοῦ Κυρίου 530 b
Μυστήριον σεσιγημένον, ἀποκεκρυμμένον 642.c
τῶν μεγάλων Μυστηρίων ἀντίτυπον 531.b
κοινωνεῖν τῷ Μυστηρίῳ ἁγίῳ 545.b plura de hoc Myſterio vocabula.

N

Νέα ἐπεισάγοντα δόγματα 460.a
Νὴ 724.b
Νήπιος 861.b
ἐν Νηστείαις πολλάκις 773.c
Νόμος βασιλικὸς 26.c
Νουθεσία 759.b
Νουθετεῖν 140.b, c
Νοῦν 843.a
ἡμεῖς δὲ Νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν 646.c
ὁ Νοῦς 720.c

O

Ὀδυνῶν ἐργαστήριον 665.c
Οἰκονομία 754.c
μυστήριον Οἰκονομίας ibid.
Οἰκουμένη 784.c
Ὀλοθρεύοντα 685.b
πνευματικὴ Ὁλοκαύτωσις 531.a, b
Ὁμόοικος 411.b
διὰ τὴν Ὀργὴν 786.b
Ὀρθοποδεῖν 828.b

Ὀρθοποδητέον 426.b
Ὀρθοτομοῦντα 828.b
Οὐσία 756.c
Οὐχὶ 688.a
κατ' Ὀφθαλμοὺς 798.b

Π

Παιδεία 891.a
Παιδεύται ibid.b
μυριάδων ἀγγέλων Πανηγύρει 893.b
Πανίερος 584.b
Πανουργία 421.b
ὑπὲρ Παντὸς 810.a
εἰς τὸ Παντελὲς 855.a
Παραγγέλλειν 730.a 610.c, 611.a
Παραγγέλσεις ibid.
ἀπὸ Παραγγέλσεως ibid.
Παραγράφεσθαι 798.c
Παραδόσεις Ἀποστολικαὶ καὶ Διδασκαλικαὶ 631.a,b
Παράδοσις 753.b
Παρακάλεσον 832.a
Παρακαλῶ 507.b
λόγος Παρακλήσεως 896.c 897.b
Παραπλησίως 858.a
Παραφέρεσθαι 447.a
Παρεισάκτοις 796.b
ᾗ Παρηκολούθηκας 738.b
Παροξυσμός 883.b
Παῤῥησία 881.b
τῷ Πεντάθλῳ 265.c
Περάτης 853.c
Περὶ 757.b
Περιουσία, περιούσιον, περιουσιασμὸς 756.b,c
Περιπατεῖν 805.b
Περιφέρεσθαι 447.a
Περιφερείτω 757.b
Περιφέρησις 757.c-758.a
ἀνεστραπτὸ καὶ Περιφερικῶς τὸν Ἥλιον 757.c
Πέταλον 503.a,b
Πιθανολογία 847.a
Πιστὸς ὁ λόγος 828.a
Πλεονεκτεῖν 609.b
Πλήρωμα 787.a
Πλοῦτος 889.c
τὸ Πνεῦμα 720.c
κατὰ Πνεῦμα 801.a,b
ἐν Πνεύματι 739.b
Πνευματικὸς 642.a. 739.b,c
Ποιεῖν 778.b
Πολίτευμα 842.c
Πολεῖς 861.b
τὸ λεγόμενον Πόμα 531.c
Πορφύρα ἐνδύεσθαι 199.c
τὸ Ποτήριον τῆς εὐλογίας 525.a
τὸ Ποτήριον τοῦ ζωηφόρου αἵματος 532.b
Πραότης 804.c
Πράσσειν 778.b
Πρεσβεύειν 506.b
Πρήθειν 794.a
Πρὸ 799.a
Προγράφεσθαι 798.b,c
Προγραφὴ ibid.b
Προεπηγγείλατο 799.a
Πρόθεσις 830.c
Προϊδοῦσα ἡ γραφὴ 799.b
Προϊστάμενοι 611.c
Προσαγωγὴ 812.c
Προσεδρεύοντες 669.c
Προσευχαὶ 505.a, 507.b,c 508.a, 732.c
Προσευχὴ 509.a
Προσκύνημα 616.c
Προσκύνησις 509.a
Προσφορὰ 524.c. 526.c
Προσφοραὶ 524.c
Πυρὸς ζῆλος 885.b,c

Ρ

Ῥυόμενος 186.a
Ῥυπαρεύειν 316.a

Σ

Σάκρα 124.b, & ſ.
Σαπρὸς 819.a
κατὰ Σάρκα 801.a,b
Σίγιλλος 333.c
Σκοπεῖν 789.c
Σοφία 640.b
Σπλάγχνα καὶ οἰκτιρμοὶ 837.c
Σπένδειν, σπένδεσθαι 449.c
Σπούδασον 833.b
Στεναγμοὶ 506.b
τὸν Στέφανον τῆς ζωῆς 833.a
Στήλη ὀρθοδοξίας 584.b
τὸ Στήριγμα τῆς Ἐκκλησίας 23.b
Στοιχεῖν 805.b, 807.c
Στρατολογήσαντι 827.a
Στῦλος 737.a
Σύγκελλος 333.c
Συλαγωγεῖν 848.a
Συμβιβασθέντων ἐν ἀγάπῃ 846.c
τὰ Σύμβολα τῆς ἐνθέου οἰκονομίας 526.b
Συμπολῖται 813.a,b
Συμπρεσβύτερος 835.b
Συνάγεται 108.b
Συναγόμεθα ibid.
Συναγωνίσασθαι 789.a
Συναγωγὸς 108.b
Συνάγεις 472.b
Συνάξις 107.b, 108.b
περὶ τῆς πρὸς Χριστὸν Συναφῆς 482.b
Συνεπισκόποις 835.a
Σὺν ἐπισκόποις ibid.
διὰ τὴν Συνείδησιν 786.b
Συνέλευσις 108.b
Συνεργοὶ 649.a
Συνερχομένων 108.b
Καθολικὴ Σύνοδος 560.a
ἡ μεγάλη Σύνοδος ibid.
Σύνταγμα 472.b
Σφαζόμενοι 450.a
Σφραγὶς 819.b, 828.c
Σφραγίζεσθαι 819.b
Σφραγισάμενος 761.b,c
Σχίσματα 428.c
τὸ ἅγιον καὶ πανάγιον Σῶμα 529.a
Σῶμα Χριστοῦ λέγεταί τι καὶ γῆ 532.b
τὸ Θεοδόχον Σῶμα ibid.

ζωοποιὸν Σῶμα 532.b
ἀντίτυπα τοῦ τιμίου Σώματος 531.b
Σωτήριον 197.b
Σωφρονίζειν 825.b
Σωφρονισμὸς ibid.

Τ

ΤΑξις 847.b
Τέκνα 811.b
Τελεῖν 778.b
τὸ Τέλειον 526.c
Τελειωθεὶς 860 c
Τελειῶσαι 860.b
Τελείωσις 526.c, 527.c
ἱερωτάτη καὶ ἱερὰ Τελετὴ 529.c, plura ad id ibid.
Τελετῶν τελετὴ 541.c
Τιμὴ 765.c
Τόμος 584.b
Τόπῳ 632.b
Τότε 624.b
Τοῦ 799.b
Τράπεζα 443.b
μυστικὴ Τράπεζα ibid.c 530.c
Τρόπῳ 632.b
πνευματικὴ Τροφὴ 529.a
Τροχιὰ 892.a
Τυμπανίζειν 890.a
Τύμπανος ibid.
Τυμπανισμὸς ibid.

Υ

ΥΔροπαραστάται 705.b
Υἱοῖς 811.b
Υπείκειν 896.b
μὴ Υπερβαίνειν 609.b
Υπερ τυγχάνειν 506.b
Υπενεγκεῖν 687.a
Υπερείνω 810.b
Υπερενεγκεῖν 687.a
Υπερνικῶμεν 120.a
Υπερέντευξις 506.b
Υπομάζια 479.a
Υπομονὴ 609.a, 830.c, 832.a
Υποπιέζω 683.c, 684.a
Υποτύπωσις 825.c
Υπώπια 683.a
Υπωπιάζειν 682.c, 683.a, 684.a
Υστερηκέναι 259.b
Υψος οὐράνιον 195.c
ἐπίφθονον Υψος 269.a
ἐπικίνδυνον Υψος ibid.

Φ

ΦΑιλόνη 499.b
Φαινόλη ibid.b
Φαινόλης ibid.c
Φαινόλιον ibid.b
θανάσιμα Φάρμακα 39.c
Φάρμακον ἀθανασίας 525.a
Φελόνη, φελώνη 499.b
Φελώνιον 500.a
Φενόλιον 499.b
Φίλημα 616.c, μυστικὸν, ἀγάπης ibid.c
Φιλόνεικος 691.b, 696.b
Φοβερὰ 885.a
Φόβος 825.b
Φιλόψυχος 56.c
Φρεναπάται 755.b, 759.b
Φρουρήσει 843.a
ἐγείρεσθαι νύκτωρ εἰς τὰς Φυλακὰς 611.a
Φυλάσσω 834.a
Φυλάσσειν 778.b
Φύλαξ τῆς Πίστεως 229.b,c
Φώτισμα 108.a
ὁ Φωστὴρ τῆς εἰρήνης 23.b
ἡμέρα τῶν Φώτων 249.b

Χ

ΧΑρις 835.b
ἡ Χάρις 532.c
τὴν Χάριν 525.a, 728.c
Χάρις Θεοῦ 857.b
Χάριτι Θεοῦ ibid.
Χάριτος 835.b
ἔχειν Χάριν 894.b
Χάρισμα 782.b
Χιλίοις 785.b
μὴ Χειροτονεῖν ἐπὶ χρήμασιν 530.b
Χιλίοις 785.b
Χλωρότης 191.b
Χλωρῷ ibid.
Χρείαις 785.c
πρὸς οἰκοδομὴν τῆς Χρείας 819.a
Χρηματίζεσθαι 855.a
Χρηστολογία 790.a
Χρηστολόγος ibid.
Χρίσμα 761.b
Χριστιανοκατηγόρει 777.c
Χριστιανοὺς 785.a
Χριστόμαχοι 146.b
Χωρὶς Θεοῦ 857.b

Ψ

ΨΥχικὸς 642.a

Ω

ἐφ' Ω 781.a
Ωμοφόριον 294.c.295.a
Ωπες 683.a

INDEX
LOCORVM SACRÆ
SCRIPTVRÆ QVÆ HOC OPERE CITANTVR,
PERNECESSARIVS ET ACCVRATVS: TAM EORVM quæ cum Textu, quàm quæ eo carent.

EX VETERI TETAMENTO.

Numerus, Paginam notat: literæ, A, B, C, *locum in Pagina:* A, *Principium:* B, *medium:* C, *finem.*

EX GENESI.

Gen. 2. v. 24. ERunt duo in carne vna 172. a, 381. c
6. v. 3. Non permanebit Spiritus meus in hominibus iſtis in æternum, quoniam caro ſunt 195. a
7. v. 17. Arca enim eleuata eſt in ſublime 162 a
12. v. 3. In ſemine tuo benedicentur omnes gentes 80. b & cap. 22. v. 18. 58. b, 85. b, 181. b, & 202. b 814. a & cap. 26. v. 4. 148. a
14. v. 18. At verò Melchiſedech Rex Salem, proferens Panem & Vinum, &c 485. b
ibid. Et Melchiſedech Rex Salem, protulit Panem & Vinum. Fuit autem Sacerdos Dei ſummi, & benedixit Abraham 491. a
15. v. 9. Sume mihi vaccam triennem, & capram trimam, &c. 343. b, 344. b
21. v. 10. & alibi, Eiice ancillam & filium eius: Non enim heres erit, &c. 634. c
22. v. 14. Eſt enim mons, Dominus videbit, vt, &c. 756. c
25. Iacob dilexi; Eſau autem odio habui 634 c
30. Similes ſunt filiis Iacob, quamuis, &c. ibid.
47. v. 3. Paſtores ouium ſumus 293. b
49. v. 9. Recubans ſoporatus eſt ſicut leo 131. c
ibid. v. 20. Pinguis Panis eius, & præbebit delicias regibus 547. a

Ex Geneſi, loca ſine textu.

ex Geneſ. 2. v. 24. 538 c
3. v. 15. 791. a
ibid. v. 16. 753. b
4. v. 4. 486. c
5. & 19. 166. a
9. v. 257. b
14. v. 14. 554. b
14. v. 18. 489. c
18. v. 6. 597. b
22. v. 3. 18. v. 18. 799. a
ibid. v. 13. 597. c
25. v. 26. 427. a
37. v. 3. 503. b
37. v 8. 259. b
plura 635. b, & ſeq.

EX libro EXODI.

Exod. 4. v. 25. Sponſus Sanguinum 186. a
7. v. 11. Vocauit autem Pharao ſapientes & maleficos: & fecerunt etiam ipſi, &c. 432 b
16 v. 8. Nos enim quid ſumus? nec contra nos eſt murmur veſtrum ſed contra Deum 354. c
16. v. 9. Non contra nos eſt murmur veſtrum ſed contra Dominum 685. a
22. v. 28 Diis non detrahes, & populi tui Principi non maledices 354. b

Exodi loca ſine Textu.

12. v. 8. 467. b
ibid. 497. c
ibid. v. 46. 458. b, c
13. v. 12. 608 c
16. v. 18. 770. a
19. v. 6. 319. a
25. v. 9. 869. a
28. v. 2. 304. b
28. v. 24. 101. a
28. v. 36. 503. b
31. v. 3. 878. b
38. v. 13. 750. a
alia loca 339. a, b

EX LEVITICO.

Leuit. 12. v. 4. Pro Maſculo diebus triginta tribus: pro Fœmina verò ſexaginta ſex 384. c
19. v. 2. Sancti eſtote, quia ego ſanctus ſum 64. c
20. v. 18. Si quis vir ad menſtruatam accedat 384. c

Ex Leuitico loca ſine Textu.

6. v. 441. c
6. v. 23. 701. b
7. v. 12. 488. c

8. v. 2. 491. c
8. v. 8. 737. b
13. v. 6. 467 a
15. v. 2. 5. & 10. 388. b
15. v. 17. 386. c
16. v. 17. 681 b
18. v. 6. 381. c
27. v. 14. 690. c

EX NVMERIS.

Num. 6. v. vlt. Inuocabuntque nomem meum ſuper filios Iſraël, & ego benedicam eis. 865 c
23. v. 13. Veni mecum in alterum locum, vnde partem Iſraël videas, & totum videre non poſſis. Inde maledicito ei 185. b

Ex Numeris loca ſine Textu.

12. v. 5. & 10. 354. b
15. v. 20. 608. c
16. v. 32. 73. c
ibid. v. 48. 685. a
18. v. 4. 744. b
21. v. 9. 783. b
alia loca 339. a, b

EX DEVTERON.

Deut. 4. v. 7. Non eſt alia natio tam grandis, quæ habeat Deos ſuos appropinquantes ſibi, ſicut Deus noſter adeſt nobis 562. a
6. v. 5. Dominum Deum timebis, & illi ſoli ſeruies 240. b
17. v. 6. & alibi, In ore duorum aut trium ſtat omne verbum 489. a, 492. c
23. v. 3. Moabitis & Ammonitis nec aditus ad Eccleſiam Dei pateat 150. c
ibid. v. 20. Non erit vectigal pendens ex filiis Iſraël 241. b
ibid. v. vlt. Per alienam meſſem tranſiens, falcem mittere non debet, ſed manu ſpicas conterere & manducare 383. b

Ex Deuteronom. loca ſine Textu.

4. v. 13. 804. a
5. v. 5. 259. b
4. v. 7. 179. b
10. v. 4. 804. a
32. 239. b
alia loca 160. b

EX LIBRO IOSVE.

Ioſue 15. v. 8. Ab Africo enim poſita eſt Ieruſalem 81. b
24. v. 2. Trans fluuium habitauerunt Patres veſtri ab initio 853. c

Ex libro Ioſue loca ſine Textu.

2. v. 1. 261. b
10. v. 14. 344. c

EX LIBRO IVDICVM.

Iud. 5. v. 9. Cor meum diligit principes Iſraël 22. c
19. v. 25. de Leuitæ vxore 131. a, c & ſeq.

EX LIBRO PRIMO REGVM.

1. Reg. 2. v. 22. Cum mulieribus quæ obſeruabant ad oſtium tabernaculi 670. b
Ibid. v. 25. Si peccauerit populus, orabit pro eo Sacerdos: ſi autem peccauerit Sacerdos, quis orabit pro eo 680. b. & ſeq.
9. v. 24. Ecce quod remanſit, pone ante te, & comede 224. c
10. v. 12. Saul inter Prophetas 242. b
17. v. 40. 48. Elegit ſibi quinque limpidiſſimos lapides de torrente, & miſit, &c. 109. a

Ex libro primo Regum, loca ſine Textu.

16. v. 7. 529. b
18. v. 17. 716. c
19. v. 18. 784. c
21. v. 4 388. a
21. v. 7. 207. b
24. v. 7. 354. a

EX LIBRO SECVNDO REGVM.

2 Reg. 1. v 21. Montes Gelboë, ſuper vos nec pluuia nec ros cadat 54. a.
v. 23. Quomodo Ionathæ arcus & vires ceciderunt ibid.
ib. v. 26. Doleo ſuper te, frater mi Ionatha 302. a

EX LIBRO TERTIO REGVM.

3. Reg. 11 v. 30. Tolle tibi decem ſciſſuras 104. a

Ex libro tertio Regum, loca ſine Textu.

1. v. 53. 207 a
11. v. 30. 102. a
19. v. 18. 114. b
8. v. 6. & alibi. 870. a

EX LIBRO QVARTO REGVM.

4. Reg. 2. v. 19 & Iſ. 39. v. vlt. Deſiderauit Ezechias Rex vt fieret Pax & veritas in diebus ſuis 9. a

Ex libro quarto Regum, loca ſine Textu.

17. v. 21 100. c

EX LIBRO I. PARALIP.

1. Paral. 28. v. 19. Omnia venerunt ſcripta de manu Domini ad me, vt intelligerem vniuerſa opera exemplaris 868. b

Ex libro I I. Paralip. loca ſine Textu.

7. v. 1. 463. b
26. v. 20. 860. a

Ex libro I. Eſdræ, loca ſine Textu.

3. v. 2. 322 b
9. v. 1. & 3. 8. v. 64. 744 b
10. v. 2. 662. c

Ex Nehem. 13. ſeu I I. Eſdræ, locus ſine Textu.

13. v. 5. 744. b

Ex libro Tobiæ, loca ſine Textu.

12. v. 7. 551. b. c
13. v. 21. 57. a

EX LIBRO IOBI.

Iob. 5. v. 13. Qui apprehendit Sapientes in aſtutia eorum, & conſilium prauorum diſſipat 627. c
10 v. 7. Non eſt qui de manu ſua poſſit eruere 56. c
36 v. 29. Si voluerit extendere nubes, quaſi tentorium, & fulgurare ſuo lumine deſuper; Cardines quoque maris operiet 263. c

Ex libro Iobi, loca ſine Textu.

42. v. 8. 597. c

EX PSALMIS.

Pſal. 1. v. 3. Et omnia quæcunque faciet, proſperabuntur 728.b

2. v. 7. Dominus dixit ad me, Filius meus es tu; ego hodie genui te 70.a, 80.b, 85.b

ib. v. 7. Filius meus es tu: ego hodie genui te: Pete à me, &c. v. 10. 11. 12. Et nunc, Reges, intelligite, &c. Seruite Domino, &c. 54.c, 59.b

ib. v. 8. Poſtula à me, & dabo tibi gentes, &c. 200.b

ib. v. 10. Et nunc reges intelligite: erudimini qui iudicatis terram, ſeruite Domino in timore 13.a

ib. v. 10. Intelligunt & eruditi ſunt qui iudicant terram 9.c

ib. v. 11. Seruite Domino in timore, & exſultate ei cum tremore 57.b, 497.a, 859.b

ib. v. vlt. In circuitu ambulant 447.b

4. v. 2. In tribulatione dilataſti mihi 370.b, 565.b

5. v. 8 Adorabo ad templum ſanctum tuum 508.a

6. v. 8. Turbatus eſt præ ira oculus meus 387.b 877.b

9. v. 7. Inimici romphææ defecerunt in finem 697.a

11. v. 7. Eloquia Domini, eloquia caſta, argentum, &c. 191.c

13. v. 3. Viam Pacis non cognouerunt 29.b

15. v. 2. Bonorum noſtrorum non eget 711.c

18. v. 5. In omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum: In Sole poſuit tabernaculum ſuum 80.b, 148.c, 425.b

ib. v. 6 Et ipſe tanquam ſponſus procedens de thalamo ſuo, exultauit vt gigas ad currendam viam 80.b

21. v. 17. Foderunt manus meas & pedes meos: dinumerauerunt omnia oſſa mea, &c. & ſuper veſtimentum meum miſerunt ſortem 80.c, 85.a, 175.a

ib. v. 28. Commemorabuntur & conuertentur ad Dominum vniuerſi fines terræ, & adorabunt, &c. 80.c, 85.c, 181.b, 202.b

23. v. 1. Cuius eſt terra & plenitudo eius 689.a

25. v. 8. Decorem domus Domini, & locum tabernaculi habitationis eius 94.b

26. v. vlt. Suſtine Dominum, viriliter age, confortetur cor tuum & ſuſtine Dominum 96.a

31. v. 9. Nolite fieri ſicut equus & mulus quibus non eſt intellectus 207.a

39. v. 9. Veni facere voluntatem tuam Deus 597.b

42. v. 4. Qui lætificat iuuentutem meam 465.b

ib. v. 4. Introibo ad altare Dei mei 735.c

44. v. 8. Vnxit oleo lætitiæ præ conſortibus ſuis 198.a

49. v. 1. Deus deorum locutus eſt, & vocauit terram, à ſolis ortu vſque ad occaſum, ex Sion ſpecies decoris eius 58.c, 80.b 86.a, 172.c

ib. v. 5. Qui diſpoſuiſtis teſtamentum eius ſuper incruenta ſacrificia 111.a

ib. v. vlt. Sacrificium laudis glorificabit me: & illic via eſt vbi oſtendam ſalutare meum 349 b

50. v. 7. Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in delictis peperit me mater mea 387.a

ib. v. 17. Domine, labia mea aperies, & os meum annuntiabit laudem tuam 159.b

56. v. 5. & vlt. Dormiui conturbatus 172.c Super omnem terram gloria tua ibid.

ib. v. 6. & 12. Exaltare ſuper cœlos Deus 80.a Et ſuper omnem terram gloria tua ibid.

67. v. 14. Pennæ deargentatæ 191.b

ib. v. 15. Dum diſcernit cœleſtis reges ſuper eam, niue dealbabuntur in Selmon 464.c

68. v. 27. Et ſuper dolorem vulnerum meorum addiderunt 129.b

75. v. 2. Notus in Iudæa Deus 179.b

71. v. 17. Et benedicentur in te omnes tribus terræ, &c. 148.b

ib. v. 2. Deus, iudicium tuum Regi da, & iuſtitiam tuam filio Regis 80 c 378.a

ib. v. 8. Et dominabitur à mari vſque ad mare, & à flumine vſque ad terminos orbis terrarum, &c. ibid. & ſequent. & 12.c 87.b, 193.a

ib. v. 11. Et adorabunt eum omnes reges terræ; omnes gentes ſeruient illi 75.a, 78.c 88.c

77. v. 1. Attendite, Popule meus, legem meam: inclinate aurem veſtram, &c. 160.b

ib. v. 24. Panem Cæli dedit eis: Panem Angelorum manducauit homo 490.b

84. v. 11. Iuſtitia & Pax oſculatæ ſunt 111.c

85. v. vlt. Fac mecum, Domine, ſignum in bonum, vt videant qui oderunt me, & confundantur 340.a 341.b

88. v. 19. Domini eſt adſumptio noſtra & ſancti Iſraël regis noſtri 703.b

92. v. 1. Confirmauit orbem terræ qui non commouebitur 160.c

95 v. 1. Cantate Domino omnis terra 205 b

96. v. 4. Adluxerunt fulgura eius orbi terræ: vidit, & commota eſt terra 192.a

98. v. 4. Honor Regis, iudicium diligit 51.a

102. v. 4. Qui coronat te in miſericordia & miſerationibus 833.a

ibid. v. 5. Renouabitur ſicut aquilæ, Iuuentus tua 735.c

103. v. 17. Illic paſſeres nidificabunt 769.b

104. v. 15. Nolite tangere Chriſtos meos, & in Prophetis meis nolite malignari 354.b

107. v. 6. 7. Exaltare ſuper cælos Deus 175. a, & ſuper omnem terram gloria tua ibid.

109 v. 1. Sede à dextris meis, quoadusque ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum. 856 b

ibid. v. 3. Ante Luciferum genitum 369.a 491.b

ibid. v. 4. Tu es Sacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech 485.a 866.a

ibid. v. 4. Iurauit Dominus, & non pœnitebit eum: tu es Sacerdos in æternum, ſecundùm ordinem Melchiſedech 489.b, 490.c, 491.b, 492.b, 494.b, 497.c

110. v. 4. Memoriam fecit mirabilium ſuorum miſericors & miſerator Dominus 526.a

1. v. 3. Iuſtitia eius manet in æternum 245.c
2. v. 20. In iuſtificationibus tuis meditabor 23.a
5. v. 4. Sicut torrens in Auſtro diffunditur 25.c
. v. 15. Cui pretioſa in conſpectu mors ſanctorum eius 57.a
6. v. 1. Laudate Dominum omnes gentes 788.a
7. v. 22. & alibi, Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus eſt in caput anguli 813. c
8. v. 32. Viam mandatorum tuorum cucurri, cùm dilataſti cor meum 718.b
. v. 34. & alibi, Da mihi intellectum. 827.b
. v. 46. Loquebar in conſpectu Regum, & non confundebar 119.a
b. v. 62. Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi 132.c
b. v. 117. In iuſtificationibus tuis meditabor: non obliuiſcar ſermones tuos 27.a
b. v. 165. Pax multa diligentibus legem tuam, & non eſt illis ſcandalum 718.b
20. v. 6. Per diem Sol non vret te, neque Luna per noctem 207.a
37. v. 1. In conſpectu Angelorum Pſallam tibi 690.b
38. v. 16. Imperfectum meum viderunt oculi tui, & in libro tuo omnes ſcribentur 645.a
39. v. 6. Iuxta iter ſcandalum poſuerunt mihi 718.b
43. v. 6. Fulgura multiplicabis, & conturbabis eos 263.c

Ex Pſalmis, loca ſine Textu.

1. v. 3. 204.c
2. v. 2. 215.a
2. v. 8. 791.c
2. v. 9. 617.b
18. v. 6. 538.b
19. v. 9. 427
21. v. 23. 857.c
22. v. 4. 411.b
43. v 2. 551.c
44. v. 7. 865.a
ib. v. 8. 491.c
64. v. 1. 483.b
67. v. 15. 703.a
ib. v. 35. 714.b
75. v. 2. 812.c
76. v. 6. 470.b
82. v. 6. 732.c
103. v. 15. 838.b
109. v. 5. 597.a
111. v. 9. 729.a
118. v. 9. 730.b
ib. v. 164. 612.b

EX PROVERBIIS.

Prouerb. 1. v. 8. Audi, Fili mi, diſciplinam Patris tui, & ne dimittas legem matris tuæ 160.a, 274. b
6. v. 2. Laqueus fortis viro labia ſua, & capitur proprij verbis oris. Ligna enim & fœnum & ſtipulam, &c 513.a
9. v. 1. Sapientia ædificauit ſibi domum, excidit columnas ſeptem 737.a
ib. v. 5. Comedite panem meum, & bibite vinum quod miſcui vobis 514.a
ib. v. 15. Qui eſt veſtrum inſipientiſſimus, diuertat ad me, &c. 749.a
14. v. 28. In lata gente, gloria regis: in diminutione autem populi, contritio principis 92.b.c
16. v. 10. Diuinatio in labiis Regis; in iudicio non errabit os eius 122.a
18. v. 3. Impius cùm in profundum venerit, contemnit, ſed ſequitur eum ignominia, & opprobrium 628.b
21. v. 1. Verè cor regis in manu Dei, & cor Dei in conſilio Regis 122.c
24. Filius malus ipſe ſe iuſtum dicit, exitum autem ſuum non abluit 17.b
ib. Nullum mendacium à lingua Regi dicatur: & nullum mendacium ab ore eius egrediatur 122.b
25. v. 18. Eſt enim Calumnia, claua & gladius, & iaculum incurabile. 41.b
29. v. 20. Ne ſis velox in Sermonibus: Ne cùm ſis Pauper, vnà cum diuite extendaris: Ne quæras Sapientibus eſſe ſapientior 712.c
31. v. 10. De vltimis finibus pretium eius 132.c
vlt. v. 22. Byſſus & purpura indumentum eius 200. a. b

Ex Prouerbiis loca ſine Textu.

1. v. 8. 658.b
5. v. 16. 560.b
9. v. 1. 469.c
Ibid. 694.a
30. v. 5. 454.a

EX LIBRO ECCLESIASTÆ.

Eccl. 1. v. 1. Sine vlla diſtentione quæ data eſt hominibus huius mundi vt diſtendantur in ea 669.a
5. v. 5. Neque dicas coram Angelo non eſt prouidentia 690.c
7. v. 16. Perit iuſtus pro impio. 356.a

EX LIBRO ECCLESIASTICI:
Qui debuit ſubſequi librum Sapientiæ.

1. v. 32. Abominatio eſt peccatori, Dei cultus 294.a
4. v. 33. Vſque ad mortem certa pro veritate 11.a
15. v. 5. In medio Eccleſiæ aperuit os eius: & impleuit eum Dominus Spiritu ſapientiæ & intellectus 505.c
18. v. 22. & alibi. Nos enim talem conſuetudinem non habemus, neque Eccleſia Dei 692.b
33. v. 25. Cibaria & virga & onus aſino 683.b
36. v. 27. Vbi non eſt mulier, ingemiſcit egens 676.b

Eccl. 39. Sapientiam omnium antiquorum exquiret Sapiens, & in Prophetis vacabit 512.c
40. v. 4. Ab eo qui vtitur hyacintho & portat coronam, vſque ad eum qui operitur lino crudo 55.c
40. v. 25. Et erit conſilium Pacificum inter vtroſque 154.b

Ex Eccleſiaſt. loca ſine textu.

39. v. 28. 596.c

EX CANTICIS.

Cantic. 1. v. 1. Oſculetur me oſculo oris ſui 538.b
v. 6. Vbi paſcis, vbi cubas in meridies 113.c
v. 13. Spirans Cyprum vineæ, botrum ferens 32.b.c
2. v. 2. Sicut lilium in medio ſpinarum; ita proxima mea in medio filiarum 63.b.c
3. v 6. Quæ eſt hæc quæ adſcendit à deſerto dealbata? 715.b
4. v. 9. Vulneraſti cor meum in vno oculorum tuorum 99.b
Ibid. In vno oculorum, in vno crine colli vulnerans ſponſa 49 c
5. v. 7. Inuenerunt me cuſtodes qui circumeunt ciuitatem: percuſſerunt me, & vulnerauerunt me: tulerunt pallium meum mihi cuſtodes murorum 50.a
5. v. 12. Oculi tui ſicut columbæ, quæ lacte ſunt lotæ, ſedentes ſuper fluenta pleniſſima 191.c
v. 14. Manus tornatiles 55. a 558.b
6. v. 8. Vna eſt columba mea, perfecta mea 191.c
7. v. 8. Aſcendam in Palmam, & apprehendam fructus eius 205.a

Ex Canticis loca ſine Textu.

2. v. 1. 485.c
v. 21. 568.c
4. v. 4. 686 a

EX LIBRO SAPIENTIÆ.

Sap. 18. v. 22. Vicit autem turbas 685.b
v. vlt. His autem ceſſit qui exterminabat, & hæc extimuit ibid.

Ex libro Sapientiæ, loca ſine Textu.

2. v. 6. 197.c
8. v. 1. 816 c
Ex lib. Sap. 189.b

EX ISAIA.

Iſ. 1. v. 1. Audite Cœli, & auribus percipe Terra, quoniam Dominus loquutus eſt: Filios enutriui & exaltaui, ipſi autem ſpreuerunt me 160.b
2. v. 3. De Sion exibit lex, & verbum Domini de Ieruſalem 415.b
3. v. 7. 8. Non ſum medicus: & in domo mea non eſt panis, neque veſtimentum: nolite conſtituere me principem populi: Ruit enim Ieruſalem, & Iudas concidit, quia lingua eorum, & adinuentiones eorum contra Dominum, &c. 42.a
5. v. 20. Væ, inquit, qui dicit, malum, bonum, & amarum, dulce 132.b
6. v. 5. Væ mihi quia tacui 2.b
9. v. 6. Hinc per ipſum ſunt omnia 463.a
11. v. 2. Spiritus ſapientiæ & intellectus, ſpiritus conſilij & pietatis 706.c.707.a
v. 9. Repleta eſt vniuerſa terra vt cognoſcat Dominum 177.a
v. 10. Et ero eis in Deum, & ipſi erunt mihi in Populum: & non, &c. 869.b
11. v. 9. Repleta eſt terra ſcientia Domini, ſicut, &c. 176 c
13. Mandaui ſanctificatis meis 663.a
19. v. 21. Et vota vouebunt Domino, & ſoluent 56.a
22. v. 9. Et ſciſſuras ciuitatis Dauid videbitis, quia multiplicatæ ſunt 104.a
25. v. 26 Propheta in Ieruſalem erat 470.b
33. v. 20. Oculi tui videbunt Ieruſalem, habitationem opulentam: tabernacula quæ non concutientur 143.a
34. v. 15. Ecce accola veniet, qui non erat mecum 409 c
38. v. 14. Domine, vim patior 161.b
41 v. 1. Taceant ergo ad me inſulæ 797.b
41. v. 17. Ecce adſum 162.b
44. v. 4. Salices iuxta prætetfluentes aquas Iſraël 159.b
v. 10. Ecce ego ſternam per ordinem lapides tuos, & fundabo te in Sapphiris 159.c
49. v. 6. Poſui te lumen Gentibus, vt ſis in ſalutem, &c.
49. v. 14 Oblitus eſt noſtri Dominus, reliquit nos Dominus 131.b
v. 22. 23. Ecce leuabo ad Gentes manum meam, & ad populos exaltabo ſignum, &c. 50.c
50. v. 4. & 5. Dominus dedit mihi linguam eruditam, vt ſciam ſuſtentare eum qui laſſus eſt, verbo. Erigit mane, mane erigit, & cæt. 160.b
52. v. 7. Quàm ſpecioſi pedes Euangelizantium pacem, Euangelizantium bona. 784.b.824.a
53. v. 7. Sicut ouis ad immolandum ductus eſt, & ſicut agnus, &c. 81.b.175.c
54. v. 1. 2. Lætare ſterilis quæ non paris, &c. 175.c. 800. c. Dilata locum tabernaculi tui ibid. & 81.b
54. v. 17. Omnem linguam reſiſtentem mihi 161. c
55. v. 3. Quia dabo vobis ſancta Dauid fidelia 164.b. & ſ.
v. 3. Et feriam vobiſcum pactum ſempiternum, miſericordias Dauid fideles 164.b
v. 4. Ecce teſtem populis dedi eum, ducem ac præceptorem Gentibus 165.b
v. 5. Ecce gentem quam neſciebas, vocabis: & gentes quæ te non cognouerunt, ad te current, propter Dominum Deum tuum & Sanctum Iſraël, quia glorificauit te 165. c
v. 13. Et erit Dominus nominatus in ſignum æternum quod non auferetur 176 b
56. v. 5. Dabo eis in domo mea & in muris meis locum, &c. 176.b
v. 7. Adducam eos in montem Sanctum meum, & lætificabo eos in domo orationis meæ, &c. 177.b.179.b
57. v 9. Et ornaſti te Regi vnguento, & multiplicaſti pigmenta tua & humiliata es vſque ad inferos 195.a

Iſ. 57. v. 13. Qui autem fiduciam habet mei, hereditabit terram, & poſſidebit Montem ſanctum meum, & dicam, Viam facite,&c. 181. c. Non enim in ſempiternum litigabo, &c. 182.a.b

57. v. 19. Creaui fructum labiorum, Pacem, Pacem ei qui longè eſt,& qui propè. 812.c

58. v. 10 & 11. & 14. Et tenebræ tuæ erunt ſicut Meridies:& eris quaſi hortus irriguus,&c. 185.a Et ædificabuntur in te deſerta ſæculorum, &c. ibid Tunc delectaberis ſuper Domino,&c 183.a

59. v. 10. Veniet ex Sion qui eripiat, & auertat impietatem à Iacob: & hoc à me illis teſtamentum, cùm abſtulero peccata eorum 186 b

Ib. v. 19. Et timebunt qui ab Occidente, nomen Domini, &c. 184 c. & verba mea quæ poſui in ore tuo, non recedent,&c. ibid.

Ibid. v. 1. Surge, & illuminare Ieruſalem: quia venit lumen tuum, & gloria Domini ſuper te orta eſt: Quia ecce tenebræ, &c. 186. c

Ibid. v. 4. Leua in circuitu oculos tuos, & vide: omnes iſti congregati ſunt, &c. 187. a.b.c

Ibid. v. 8. Qui ſunt iſti qui vt Nubes volant, & quaſi Columbæ ad feneſtras ſuas,&c. 189.a. 190.a 191.c

Ibid. v.8. Et occupabit Salus muros tuos, & portas tuas Laudatio 194.a.197.a.b

Ibid. v. 10. Et vocabunt te ciuitatem Domini, Sion Sancti Iſraël 190.a

Ibidem. In indignatione mea percuſſi te, & in reconciliatione mea miſertus ſum tui: Et aperientur portæ,&c. 189.b

Ibidem. Et adorabunt veſtigia pedum tuorum omnes qui detrahebant tibi 189.b.c

Ibid. v. 15. Pro eo quòd fuiſti derelicta,& odio habita, &c. 193.b

Ibid. v. 16. Suges lac gentium, & mamilla regum lactaberis: & ſcies quia ego Dominus ſaluans, &c. 50.b

61. v. 3. Et vocabuntur in ea fortes Iuſtitiæ, plantatio Domini ad glorificandum 198. a.b

Ibidem. Spiritus Domini ſuper me, eo quòd vnxerit Dominus me: ad annuntiandum manſuetis miſit me, &c. 198.a

Ibid. v.6. Fortitudinem gentium comedetis, & in gloria eorum ſuperbietis 199.a

Ibidem. Vos autem Sacerdotes Domini vocabimini, &c. 199.c

Ibid.v.7. Propter hoc in terra ſua duplicia poſſidebunt, lætitia ſempiterna erit eis 200.a.b

Ibid. v.9. Et ſcient in gentibus ſemen eorum, & germen, &c. 200.b quia iſti ſunt ſemen cui benedixit Dominus ibid. induit me veſtimentis ſalutis,& indumento Iuſtitiæ circumdedit me ibid.

62. v. 1. Propter Sion non tacebo, &c. donec egrediatur vt ſplendor iuſtus eius, & ſeruator eius vt lampas accendatur. Et videbunt gentes Iuſtum tuum,&c. 116.c.201. b plura ib. & ſ.

Ibid. v. 4. Tu vocaberis voluntas mea, & terra tua orbis terrarum 181.b.202.b

Ibid.v.8. Et eleuate ſignum ad populos. Ecce Dominus auditum fecit in extremis terræ. Dicite Filiæ Sion; ecce Saluator tuus venit 104.b Ecce merces eius cum eo, & opus eius coram illo: & vocabunt eos, Populus Sanctus, redempti à Domino. Tu autem vocaberis quæſita ciuitas, & non derelicta ibid.

62.v.8. Iurauit Dominus in dextera ſua & in brachio fortitudinis ſuæ, Si dedero triticum tuum vltra, cibum inimicis tuis, & ſi biberint filij alieni, &c. 204.a

65 v.6. Fratres noſtri vos 116.a

65.v.11. Qui ponitis Fortunæ menſam, & libatis ſuper eam 441.c

65.v.22. Non ædificabunt, & alius habitabit, &c. Secundum dies ligni, erunt dies populi mei, & opera, &c. electi mei non laborabunt fruſtra, &c. ſemen benedictorum Domini eſt,&c. adhuc illis loquentibus ego audiam, &c. Lupus & agnus paſcentur ſimul, &c. Non nocebunt neque occident in omni monte Sancto meo 204. b. c

66.v 5. Dicentibus, Fratres noſtri non eſtis, dicere debemus, Fratres noſtri eſtis 24.b

vlt. v. 18. Et ponam in eis ſignum, & mittam ex eis qui ſaluati fuerint, ad Gentes in mare, &c. 206.a & ſ.

Ex Iſ. vlt. v. 18. Et adſumam ex eis in Sacerdotes & Leuitas, dicit Dominus 208.b.c

Ex Iſaia loca ſine Textu.

3. v. 37. 886.a
5.v.4 351.b
5.v.10 714.b
6. v.3. 262.b
6.v.6. 537.c
6.v.9. 422.a
6. 596.c
9.v.3. 617.b
11. v.5. 626.a
11.v.10. 788.b
28.v.3. 562.a
30.v.1. 660.b
53.v.5. 700.a
54.v.21. 57.a
61.v.1. 569.a
61.v.3. 351.a.b
vlt.v.18. 206.a.b
vlt. v. vlt. 411.b
de Nubibus & Columbis 312.c

EX IEREMIA.

Hier.5.v.vlt. Horribilia facta ſunt ſuper terram: Prophetæ iniquitates prophetizant 6.a

8. v.vlt. Nunquid reſina non eſt in Galaad, aut medicus non eſt inibi: quare ergo non eſt obducta cicatrix Filiæ populi mei 135.c.136.a

9. v.1. Oportet nouiſſimum quærere locum 131.c

9.v.23. Non glorietur ſapiens in ſapientia ſua, & non,&c. 640.c

17. v.5. Maledictus omnis qui ſpem ſuam ponit in homine 78.c

31. v.15. Ploratus & vlulatus multus 243.c

35. v.9. Habentes Myſterium fidei in conſcientia pura 735.a

Ex Ieremia, loca ſine Textu.

1.v.11. 402.b
1.v.10 767.b
3.v.3. 453.b.c
17.v.8. 204.c
31.v.15. 632.a.b
35.v.6. 735.a

EX BARVCH.

Baruch 3.v.vlt. Sine patre viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt 481.c
5.v.5. Exſurge Ieruſalem, & ſta in excelſo, &c. 187.c

EX EZECHIELE.

Ezech.13.v.5. Murum ſe pro domo Iſrael opponere 213 b
13. v. 9. Extendam gladium meum ſuper Prophetas qui vident mendacia & loquuntur vana. In diſciplina populi mei non erunt, neque in Scriptura domus Iſrael ſcribentur, & in terram Iſrael non intrabunt, quia populum meum ſeduxerunt 6.b
18.v.4. Anima enim quæ peccauit, ipſa morietur 97.b
27.v.6. & 7. Quercus de Baſan dolauerunt in remos tuos: & tranſtra tua fecerunt ſibi ex ebore Indico, & prætoriola de inſulis Italiæ: byſſus varia de Ægypto texta eſt tibi in velum 56.a Hyacinthus & purpura de Inſulis factæ ſunt operimentum tibi ibid.
37.v.27 Faciam vt in præceptis meis ambuletis, & iudicia, &c. 839.b

Ex Ezechiele loca ſine Textu.

2.v.1 & alibi paſſim 746.c
2.v.26. & c.10.v.16 57.a
9.v.4. 73.b. & 114.a
37.v.22. 812.b
34.v.14. 681.a
47.v.7. 204.c

EX DANIELE.

Dan.2.v.34. Lapidem de monte ſine manibus præciſum 81.a Factum montem magnum & repleuiſſe omnem terram ibid.
3.v.99. Signa & oſtenta quæ fecit mihi Dominus Deus excelſus, placuit mihi, &c. 79.a
6.v.16. Deus tuus, cui deſeruis aſſiduè, ipſe eripiet te 680.c
9.v.20. Cùm orarem & confiterer peccata mea, & peccata populi mei in conſpectu Dei mei 681.a

Ex Daniele loca ſine Textu.

5.v.27. 658.b
6.v.7. 348 c ex v.11. ibid.
8.v.25. 625.b
ex aliis ex eo locis 544.a

EX OSEA.

Oſeæ 4.v.6. Tu ſcientiam repuliſti, & ego repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi 27.a
6.v.6. & alibi, Miſericordiam volo quàm Sacrificium 347.a
10.v. Tranſire fecit Samaria Regem ſuum quaſi ſpumam ſuper faciem aquæ 104.a.b

Ex Ioele, locus ſine Textu.

Ioël 2.v.17. 733.b

Ex Amos, Locus ſine Textu.

Amos 2.v.11. 6.12.b

EX MICHEA.

Mich.4.v.5. In æternum & vltra 511.a

EX HABACVC.

Habac. 1. v.10. Et ipſe de Regibus triumphabit 250.c
3.v.3. Deus ab Africo veniet, & ſanctus de monte vmbroſo; operiet cælos virtus eius 81.a.b & laudis eius plena eſt terra ibid.
3.v.11. Et Luna ſtetit in ordine ſuo 42.b

Ex Habacuc, Locus ſine Textu.

1.v.1. 757.c

EX SOPHONIA.

Soph.2 v.11. Præualebit Dominus aduerſus eos, & exterminabit, &c. 81.a Et adorabunt in conſpectu eius, vnuſquiſque de, &c. ibid.

EX ZACHARIA.

Zach.12.v.10. Et videbunt in quem pupugerunt 497.c

Ex Zacharia, locus ſine Textu.

11.v.vlt. 738.b

EX MALACHIA.

Malach.1.v.2. Sacrificium mundum 520.c
1.v.7. Menſa Domini deſpecta eſt 442.c
1.v.10. Non eſt mihi voluntas in vobis, dicit Dominus Omnipotens: Nec accipiam ſacrificia, &c. 175.b
1. v.11. Ab ortu Solis vſque ad Occaſum ſacrificium mundum offertur Nomini meo, quoniam glorificatum eſt nomen meum in gentibus, dicit Dominus 148.a.b
2. v. 7. Labia Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam 690.c
2.v.10. Nunquid non pater vnus omnium noſtrum? nunquid non Deus vnus creauit nos? quare ergo deſpicit vnuſquiſque noſtrûm fratrem ſuum? 816.a
3.v 6. Ego ſum, & non ſum mutatus 142.a

Ex Malachia loca ſine Textu.

1.v 2. 634.c
1.v.11. 445.c
1.v.12. 554.c
2.v.7. 319.a

EX PRIMO LIBRO MACHABÆORVM.

Mach.v.6. Nos cùm nullo horum indigeremus, habentes ſolatio ſanctos libros qui ſunt in manibus noſtris, &c. 8.c. 9.a

INDEX
LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ, EX NOVO Teſtamento.

EX MATTHÆO.

MAtth.2.v.9.& alibi.Quia potens eſt Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ 410 a
v.11. Ipſe vos baptizabit in ſpiritu & igne 724 a
v.vlt. Hic eſt filius meus dilectus 694.c
4.v.10. Dominum Deum tuum adorabis 508.a
v.21. Reficientes retia 16.c
5.v 3.& 81. Beati pauperes ſpiritu & mundo corde 673.c
v.4 Ciuitatem ſuper montem conſtitutam abſcondi non poſſe 84.c
ibid.Beati qui lugent,quoniam ipſi conſolabuntur 198.c
v.9.Beati pacifici quia ipſi Filij Dei vocabuntur 24.b 110 c
Ibid.v.10.Beati qui perſecutionem patiuntur propter Iuſtitiam 71.b 74.b.c 161.b 207.c
v.15. Nemo enim accendens lucernam, ponit eam ſub modio,ſed ſuper candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo ſunt 111.a
Ibid. Vos eſtis lux mundi 207.b
5.v.17. Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra, & glorificent Patrem veſtrum,qui in cœlis eſt 840 a
5.v.19. Magnus in regno cælorum 446.c
v.35. Non iurandum neque per cælum, quia thronus Dei eſt;neque,& c. 585.b
6.v.2. Eleemoſyna quæ Iuſtitia 836.a
7.v.15. Cauete à pſeudopropheris qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium:intus autē,&c. 157.c
v. Arbor bona bonos fructus facit; arbor mala, & c. 637.b
v.14. Arcta eſt porta,& c. 728.b
v.21. Non omnis qui dicet, Domine Domine, intrabit,&c. 638.c
v.22. Multi venient in illa die, Dicentes mihi, Domine, in nomine tuo prophetauimus,& c. 939.c
9.v.13. Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores, in pœnitentiam 172.c
v.20 & alibi: Mulier quæ ſanguinis fluxum patiebatur 385 b
10.v.16. Eſtote prudentes ſicut ſerpentes, & ſimplices ſicut Columbæ 791.a
ibid. Qui recipit iuſtū in nomine Iuſti, mercedem Iuſti accipiet 849.b
v.20 Non vos eſtis qui loquimini,ſed Spiritus Patris veſtri,qui loquitur in vobis 797.c
v.24.& alibi: Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum, nec ſeruus ſuper dominum ſuum 354.c
11.v.8.Qui mollibus veſtiuntur,in domibus regum ſunt 294.a
12. Violenti regnum cælorum rapiemus 244.b
29. Diſcite à me quia mitis ſum, & humilis corde:& inuenietis, & c.Iugum enim meum, & c. 311.c & ſ.
12.v.30.Qui cum Chriſto non eſt,contra Chriſtum eſt 426.b
Ibidem Qui mecum non eſt, aduerſum me eſt: & qui mecum non colligit,ſpargit 90.b
v.31. Qui dixerit verbum contra Spiritum Sanctum,non remittetur ei 519.a
Ibidem. Firmum enim ſtat verbum Domini, quòd Blaſphemia in Spiritum Sanctum non remittitur,& c. 626.a
49. Hi ſunt fratres mei 472.b
13.v.3 Quæ dicunt,facite:quæ autem faciunt,facere nolite:dicunt enim,& non faciunt 77.b
v.30. & 39. In tempore meſſis dicam meſſoribus: Colligite primùm zizania 93.a &, Meſſis eſt finis ſæculi ibid.
Ibid. Sinite vtraque creſcere vſque ad Meſſem 86.a 92.b 97.b 202.c
v.33. Simile eſt regnum Cælorum, fermento: quod cùm accepit mulier,& c. 473.a 597.b
v.38. Ager eſt hic mundus 86.a 92.c
v.39. Meſſis eſt finis ſæculi:meſſores Angeli ſūt 86.a & 92.a & 93.a
v 52. Similis homini patrifamilias qui profert de theſauro ſuo bona & vetera 663.b
14 v.16. Date illis vos manducare 264.c
v.35. Cælum & terra tranſibunt, verba autem mea non præteribunt 183.a
15.v 11. & 19. Non quod intrat in os, coinquinat hominem 386.b Ex corde exeunt cogitationes malæ ibid.
24. Non ſum miſſus niſi ad oues quæ perierunt domus Iſrael 216.b
52. Qui profert de theſauro ſuo noua ac vetera 394.a
16 v.16. Tu es Chriſtus, Filius Dei viui 45.a. 695.a
18. Petra quam non vincunt ſuperbæ inferorum portæ 115.b 433.a
Tu es Petrus, & ſuper hanc petram, & c.76.a 233.b
v.19. Quodcumque ligaueritis ſuper terram,erit ligatum & in cœlis 575.b
v.21. Non ſapis ea quæ Dei ſunt,ſed quæ hominum 643 a
v.26 Hoc eſt Corpus meum 492.c
18.v 7. Væ mundo à ſcādalis: Oportet venire ſcandala: Væ autem homini illi per quem ſcandalum venit 89.b
v.15.& alibi: Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te & ipſum ſolum; ſi te audierit,& c. 355.c
v.16. In ore duorum aut trium teſtium omne verbum ſtans 366.a
v.17. Qui hunc teſtem Eccleſiæ non audierit, ſit tibi tanquam Ethnicus & Publicanus 503.c
v.20. Vbi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo,ibi in medio eorum ſum 356.b 360.a 399.b
19.v.14. Sinite paruulos ad me venire 731.b
v.17. Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata 663.c 861.a
v.21. Vis perfectus eſſe? vade,vēde omnia quæ habes; & da pauperibus, & habebis theſaurum in cœlis:& veni, ſequere me 56.b
v. 27. Ecce reliquimus omnia, & ſecuti ſumus te. 746.b
20.v.26. Qui maior eſt inter vos, ſit veſter miniſter

niſter 612.a

20.v.28. Qui non venit miniſtrari ſed miniſtrare 612.a

21.v.13. Speluncam latronum 64.c

21.v.13. Domus mea, domus Orationis vocabitur 179.b

22.v.21. Reddenda Cæſari, quæ ſunt Cæſaris 241.b

22.v.30. Spe Angeli ſumus 29.a

24.v.12. Quoniam abundabit iniquitas, refrigeſcet charitas multorum 89.c qui perſeuerauerit vſque in finem, ſic ſaluus erit ibid.

v.14. Euangelium ſuum in omnibus gentibus futurum 67.a

ibid. Omnibus gentibus annunciabitur Euangelium eius, & tum finis erit 76.b

ibid. Et prædicabitur hoc Euangelium Regni, in vniuerſo orbe, in teſtimonium, & c. 202.c

v.23. Ecce hîc eſt Chriſtus, ecce illic 158.b 174.b

v.28. Vbi corpus, illic congregabuntur & Aquilæ 735.c

v.30. Tunc apparebit ſignum Filij hominis in Cælo 496.b

25.v.21. Qui maior eſt veſtrûm, erit miniſter veſter 312.a qui autem ſe exaltat, & c. ibid.

v.23. Euge ſerue bone & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis, & c. 274.c & ſ.280.c 556.c

v.32. Separet oues ab hœdis 90.a

26.v.20. Cùm ſerò factum eſſet, recumbebat cum duodecim: & manducantibus eis, dixit; Quoniam vnus ex vobis me tradet 462.a

v.26. Cùm autem illi manducarent, accepit Ieſus panem, & benedixit 462.a

v.26. Corpus meum quod pro vobis frangitur in remiſſionem peccatorum 570.c

v.28. Hic eſt Sanguis meus Noui Teſtamenti 872.b

& alibi. Accipite & comedite in remiſſionem peccatorum: Hoc eſt Corpus meum. Similiter & Calycem tradens, & c. 511.b

v.26. & alibi. Et accepto pane, gratias agens, & c. & accipiens calycem, & c. 513.b

27.v.53. Erant autem ibi mulieres quæ ſecutæ fuerant Ieſum, à Galilæa miniſtrantes ei 674.b

28.v.20. Ecce ego vobiſcum ſum vſque ad conſummationem ſeculi 710.b & 708.c

Ex Matth. loca ſine Textu.

2.v.11. 444.b.c
2.v.12. 395.c
3.v.9. 811.a
3.v.10. 299.c
3.v.12. 596.c
3. & alibi 314.a
4. & alibi 243.c
4.v.23. & alibi 50.b
ibid. 242.b
5.v.1. & 4. 198.c
5.v.2. 296.a
5.v.18. 448.a
5.v.19. 416.b
6.v.12. 756.c
7.v.18. 819.a
9.v.25. 566.b
10.v.16. 412.b
ib.v.28. 628.a.b
ib.v.37. 484.c
10.v.38.b. 304.b
11.v.5. 714.b
11.v.6. 814.b
13.v.6. & 8. 725.b
13.v.30. & 39. & 40. 92.2.b
13.v.46. 538.b
16.v.13. 571.c
ib.v.18. 410.c
ib.v.19. 767.b
ib.v.24. 304.b
18.v.3. 244.b.c
ib.v.16. 584.a
ib.v.17. 688.c
ib.v.20. 296.b
21.v.13. 593.c
23.v.2. 137.c
23.v.37. 207.b
25. 280.c
25.v.29. 746.b
26.v.30. 857.c
26. 114.b
27.v.28. 500.a

EX MARCO.

Marc.1.v.19. Componentes retia 16.c

ibid. v.24. Quid nobis & tibi eſt, Fili Dei 716.c. 717.a.b

9.v.44. Quorum vermis non moritur, & ignis non extinguitur 411.b

ibid.v.47. Melius eſt verò paruulis, cum vno oculo, & c. 615.c

13.v.6. Videte ne quis vos ſeducat, nam multi venient in nomine meo, dicentes, Ego ſum, & tempus appropinquauit: ne eatis poſt illos 6.c

ibid.v.26. & alibi. Et videbunt Filium hominis venientem 496.c

ibid.v.29. Meſſis zizania non eradicantes, ne ſimul eradicent & triticum 68.b

vlt.v.7. Ite, dicite diſcipulis eius & Petro 676.c

Ex Marco, loca ſine Textu.

1.v.14. 50.b
8.v.14 304.b
10.v.16. 865.c

EX LVCA.

Luc.1.v.42. Benedictus qui venit in nomine Domini 370.c

ibid.v.68. Benedictus Dominus Rex, quoniam viſitauit, & c. 453. b.604.c

ibid.v.71. Salutem ex inimicis noſtris, & de manu omnium qui oderunt nos, repetentes 525.a

ibid.v.78. In quibus viſitauit nos Oriens ex alto 544.b

2.v.8. Noctis vigilias cuſtodire 28.a

ibid.2.v.14. Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis 52.c 42.b. 337.c. 403.b

ibid.v.34. In Signum cui contradicetur 674.a

3.v.17. Cuius ventilabrum in manu eius 92.a

ibid.v.23. & vlt. Qui fuit Dei 463.c

4.v.16. Et venit Nazareth, vbi erat nutritus, & c. 198.b. Et traditus eſt illi liber Iſaiæ, & c. ibid. Spiritus Domini ſuper me: propter quod vnxit me, & c. ibid. Quia hodie impleta eſt hæc Scriptura in auribus veſtris, & c. ibid.

10.v.17. Domine, in nomine tuo Dæmonia nobis ſubiecta fuerunt 338.b.c

Ibid.v.20. Nolite gaudere ſuper hoc, ſed potiùs

gaudete, quia nomina veſtra, & c. ibid.
ibid.v.35. Et quodcunque ſupererogaueris, reddam tibi 677.a
11.v.17. Omne regnum in ſe ipſum diuiſum, non ſtabit, & omnis ſcientia, & c. 353.b
12.v.5. Timete eum, qui poſtquam occiderit, habet poteſtatem mittere in gehennam 886.c
ib.v.19. Hoc facite in meā cōmemorationem 215.b
ibid.v.36. Quando reuertetur à nuptiis 450.b
ibid.v.41. Quod ſupereſt, date eleemoſynam, & omnia munda ſunt vobis 380.b
14.v.4. Ouis quæ periit, & c. 277.c
ibid.v.21. Exi in plateas & vicos ciuitatis, & c. 89.a
& compelle intrare ibid.
ibid.v.26. Qui patrem ſuum & matrem non oderit, & c. 539.a
ibid.v.44. Oportebat impleri quæ ſcripta ſunt in lege, & prophetis, & c. 203.b
15.v.7. Ita dico vobis, Maius gaudium erit in cælo ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, quàm ſuper, & c. 340.b
16.v.29. Habent Moyſem & Prophetas, & c. 181.b
18.v.2. Qui nec Deum timent, nec homines reuerentur 682.b
ibid.v.8. Fidem in terra non inuenturum 113.a
21.v.14. Occaſionem loquendi coram Regibus, & non timendi 132.b
22.v.10. Qui pro nobis effunditur 699.b
ib. v.19. & alibi: Hoc facite in meam Commemorationem 494.b 497.b 874.c
ibid.v.32. Et tu aliquando conuerſus, confirma fratres tuos 235.b
ibid.v.53. Sed hæc eſt hora veſtra, & poteſtas tenebrarum 845.b
24.v.26. Prædicari in nomine Domini pœnitētiam & remiſſionem peccatorum per omnes gentes, incipientibus ab Ieruſalem 78.b 158.b 158.c 183.b
ibid.v.44. Quia oportebat de Chriſto cōpleri quæ de illo ſcripta ſunt in lege & prophetis, & c. 86.a 148.b 173.a
ibid.v.46.49.50. Quia oportebat Chriſtum pati, & reſurgere tertia die, & c. 157.b 173.b 174.b 201.b

Ex Luca, Loca ſine Textu.

1.v.5. 738.b
ib.v.33. 845.a
2.v.24. 191.b
ib.v.25.& alibi 855.a
3.v.8. 811.a
3.v.9. 299.c
4.v.12. 569.a
6.v.45. 819.a
7.v.14. 566.b
8.v.54. ibid.
9.v.23 & alibi 304.b
10.v.19. 898.b
15.v.4.& 5. 293.b
15.v.5. 304.b
15.v.7.& 10. 409.c
16.v.8. 676.a
18.v.2. 358.b
18.v.5. 682.a
24.v.29. 822.a
ibid.v.36. 865.c
vlt.v.31. 616.a
ib.v.44. 773.b
ib.v.49. 445.b

EX IOANNE.

Ioann.1.v.1. In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum 490.a
ibid.v.9. Qui illuminat omnem hominem 814.b
ibid.v.12. Quotquot receperunt eum, dedit eis poteſtatem filios Dei fieri 33.a
v.13. Non ex ſanguinibus neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati 801.b
ibid.v 14. Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis 448.a.490.b
ibid.1.v.35. Hic eſt qui baptizat 637.c
2.v.16. & alibi: Domus mea, domus orationis eſt: vos autem feciſtis illam domum negotiationis & ſpeluncam latronum 692 b
ibid.1.v.19. Soluite templum hoc 463.b
3.v.8. Spiritus, prout vult, ſpirat 451.c. 714.a
ibid.v.18. Qui enim credit in illum, non iudicatur: qui verò non credit, iam iudicatus eſt 119.b
5.v.14. Ecce ſanus factus es, iam noli ampliùs peccare, ne quid, & c. 293.b
ibid.v.17. Pater meus vſque nunc operatur, & ego operor 338.a.b
5.v.27. Filius hominis eſt 570.a
ib.v.43. Ego veni in nomine patris mei, & non accipitis me: ſi alius venerit in nomine ſuo, & c. 623.c
ibid.v.53.54. Niſi manducaueritis Carnem filij hominis, & biberitis, & c. qui manducat meam carnem, & c. 513.b
6.v.17. Operamini non cibum qui perit, ſed qui manet in vitam æternam, quem Filius hominis dabit vobis 567.c
ibid.v.41. Ego ſum panis qui de cœlo deſcendi. 518.c 863 a
ibid.v.44. Nouit Dominus qui ſunt eius 265.b
ibid.v.45. Et erunt omnes docibiles Dei 161.a
ibid.v.51. Hic eſt Panis viuus qui de cælo deſcendit 573.a. 586.c
ibidem & alibi. Amen amen dico vobis, ego ſum panis viuus qui de cælo deſcendi, & vitam dans mundo 580.a Panis quem ego dabo, & c. Qui manducat meam carnem, & c. in me manet & ego in eo. ibid. Sicut miſit me viuens pater ibid.b Spiritus enim eſt qui viuificat 581.c
ibid.v 53. Amen, Amen dico vobis, niſi manducaueritis Carnem Filij Hominis, & biberitis eius Sanguinem, nō habebitis vitā in vobis ipſis 583.a
ibid.v.52. Panis Concordiæ 518.c
ib.v.53 Niſi māducaueritis Carnem Filij Hominis, & biberitis eius Sanguinem, & c. 571.c 707.b.& ſ.
ibid.v.54. Qui manducat meam Carnem & bibit meum Sanguinem, 472.c 474.b.c
ibid.v.56. Caro mea verè eſt eſca: & Sanguis meus verè eſt potus 476.c
ibid. Qui edit carnem meam, & c. in me manet, & ego in eo 477.b
ibid.v.57. Sicut miſit me viuens Pater, & ego viuo propter Patrem: & qui manducat me, & ipſe viuet propter me 577.b

6.v.58.

6. v. 58. Sicut miſit me viuens Pater, & ego viuo propter Patrem: & qui manducat me, & ipſe viuet propter me 568. c
ib. v. 63. Spiritus eſt qui viuificat, Caro nihil prodeſt 572. b, c
ib. v. 56. Qui manducat meam Carnem 573. b
ibid. v. 64. Caro non prodeſt quicquam, Spiritus eſt qui viuificat 577. b
ibid. v. 67. 68. Receſſerunt à Domino Septuaginta diſcipuli, &c. Nunquid & vos vultis ire? 88 c
8. v. 47. Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater qui miſit me, traxerit eum 265. b
10. v. 12. Accipite Spiritum Sanctum; quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, &c. 567. a
ibid. v. 16. Et alias oues habeo quæ non ſunt ex hoc ouili, & illas, &c. 812. b
ibid. v. 27. Quæ ſunt oues meæ, vocem meam audiunt 172. a, 174. c
ib. v. 36 Hic eſt qui deſcendit, hic eſt quem Pater ſanctificauit, & miſit in hunc mundum 573. a
ib. v. 56 Qui manducat meam carnem 573. b
13. v. 10. Qui lotus eſt ſemel, non opus habet iterum lauari 639. b, c
ib. v. 12. Si terrena dixi vobis, & non creditis: quomodo ſi dixero vobis cæleſtia, &c. 642. b
ib. v. 35. In hoc ſcietur quia mei diſcipuli eſtis, ſi dilectionem habueritis ad inuicem 339. c, & ſ. & 341. b
14. v. 2. In domo Patris mei multæ manſiones ſunt 725. b
ib. v. 3. Volo vt vbi ego ſum, illi quoque ſint mecum, vt meam gloriam videant, quam, &c. 877. b
ib. v. 6. Ego ſum via, veritas & vita 92. c, 381. a
ib. v. 17. Pacem meam do vobis, Pacem meam relinquo vobis 25. c
ib. v. 19. Et hic mundus iam me non videt, vos autem me videbitis; quoniam, &c. 477. a
ib. v. 23. Qui diligit me, ſermonem meum ſeruabit: & Pater meus diliget eum: & ad eum veniemus, &c. 332. b
15. v. 5. Sine me nihil poteſtis facere 839 b
16. v. 12. Adhuc multa habeo vobis dicere 793 b
17. v. 21. Rogo vt omnes vnum ſint, ſicut tu Pater in me, & ego in te, vt & ipſi in nobis vnum ſint 107. b
19. v. 23. Inconſutilis Chriſti tunica 57. a
v. 36. Ego autem Chriſti 638 b
20. v. 17. Stetit in medio, & dixit eis, Pax vobis. Et cùm hoc dixiſſet, oſtendit eis manus & latus. Gauiſi ſunt ergo, &c. 52. a
ib. v. 22. Accipite Spiritum Sanctum. Quorum remiſeritis, &c. 264. c, 266. b
ib. v. 29. Beati qui non viderunt, & crediderunt 695. c
21. v. 17. Paſce oues meas 216. b

Ex Ioanne loca ſine Textu.

1. v. 14. 857. b
ib. v. 16. 544 b
3. v. 5. 758. b
4. v. 38. 608 b
5. v. 39. 3·9. b
6. v. 35. 568. a
ib. v. 55. 487. b, c
8. v. 33. 811. a
ib. v. 56. 799. b
9. v. 34. 811. a
11. v. 43. 566. b
12. v. 14. 337 c
14. v. 27. 223. b
15. v. 14. 422. b
16. v. 12. 615. b
ibid. 644. c
19. v. 17. 304. b
19. v. 23. 24. 87. b
ibid. v. 34. 871. b
21. v. 15. 791. a

EX ACTIS APOSTOLORVM.

Act. 1. v. 7. Non eſt veſtrum noſſe tempora, quæ Pater poſuit in ſua poteſtate 203. c, 622. c
ib. v. 8 Eritis mihi teſtes in Ieruſalem, & in tota Iudæa, &c 167. b, c. 169. a, 148. c, 174. b, 202 c
v. 9. Et cùm intuerentur in Cælum euntem, &c. 167. b, c
ib. v. 12. Hic Ieſus qui receptus eſt à vobis, ſic veniet iterum, quemadmodum, &c. 497 c
2. v. 1. Et cùm complerentur dies Pentecoſtes, erant, &c. 168. a
ib. v. 37. His igitur auditis compuncti ſunt corde, dicentes, &c. ibid. b
6. v. 24. Nos orationi & miniſterio verbi inſtantes erimus 215 b
8. v. 1. Facta eſt autem in illa die perſecutio magna in Eccleſia, quæ, &c. 168. c, & ſ.
ib. v. 4. 14. 25. 27. 39. At illi qui diſperſi erant, tranſeuntes, &c. Euangelizabant verbum Domini, & ſ. 169. a, b
ib. v. 17. Imponenteſque manus ſuper eos, accipiebant Spiritum Sanctum 861. b
9. v. 1. Spirans minarum ac cædis in diſcipulos Domini 134. b
ib. v. 5. 15. 31. Vocatur ergo Saulus de Cælo, &c. 169. b Vade, quoniam vas electionis eſt mihi, &c. ibid. Eccleſiæ quidem per totam Iudæam habebant pacem, &c. ibid.
ib. v. 15. Vade, quoniam vas electionis eſt mihi 418 b
10. v. 11. & vlt. Cælum apertum, & quatuor initiis ligatum vas quoddam, &c. 169. c
ib. v. 35. Omnia oſtendi vobis, quoniam ſic laborantes oportet ſuſcipere infirmos 677. c
ib v. 42. Qui noſtræ ſalutis cauſa deſcendit, &, vt voluit, inter homines apparuit 45. b, c
ib. v. 48. Baptizari in Chriſto 637. b
13. v. 2. Segregate mihi Saulum & Barnabam 684. c
ib. v. 4. Erant autem in Eccleſia quæ erat Antiochiæ, Prophetæ & Doctores, &c. 451. b
ibid. Et ipſi quidem miſſi à Spiritu Sancto abierunt Seleuciam, & inde nauigauerunt Cyprum: & cùm veniſſent, &c. 465. a
ib. v. 14. Quòd autem ſuſcitauit eum à mortuis 164. b
ib v. 46. & 48. Vobis oportebat primùm loqui verbum Dei, ſed quoniam repuliſtis illud, &c. 170. a audientes autem gentes, &c. ibid.
15. v. 9 Fide mundans corda eorum 648. b
17. v. 3. Oportebat Chriſtum pati & reſurgere à mortuis tertia die 113. b
18. v. 10. Quoniam populus eſt mihi multus in hac ciuitate 688. a, b
21. v. 25. Vt abſtineant ſe ab idolis immolato 834. a

Ex Actis Apoſtolorum loca ſine Textu.

2. v. 42 700.a
4. v. 13 338.b
4. v. 33 380.b
5. v. 37 240.b
6. v. 1 853.b
6. v. 3. & alibi 855.a
7. v. 54. 693.c
8. v. 17. 611.b
8. v. 19. 862.b
8. v. 21. 634.a
8. v. 38 637.b
9. v. 8. 88.b
9. v. 15. 695.a
9. v. 26. 853.b
ib. v. 36 788.b
10 797.a
11. v. 18 795.b
13. v. 2 867.b
ib. v. 16 418.a
ib. v. 17 419.a, 420.a, & ſ.
ib. v. 41 757.c
14. v. 10. & 12 348.b
15. v. 9 871.c
ib. v. 36 419.a
16. v. 8 500.b
ib. v. 10 834.b
17. v. 11 319.b
ib. v. 13 609.a
ib. v. 23 608.b
ib. v. 25 812.c
18. v. 5 608.b
ib. v. 24 618.b
ib. v. 26 408.c
19. v. 6 819.b
20. v. 6. 500.b
21. v. 21 854.b

EX EPISTOLA AD ROMANOS.

Rom. 1. v. 5. Per quem accepimus gratiam & Apoſtolatum ad obediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine eius 67.a

ib. v. 7. Omnibus qui ſunt Romæ dilectis Dei, vocatis Sanctis 775.c & v. 8. Primùm quidem gratias ago Deo meo, per Ieſum Chriſtum pro omnibus vobis, quia, &c. ibid.c

ib. v. 8. Fides veſtra annuntiatur in vniuerſo mundo 414.b

ib. v. 9. Teſtis enim mihi eſt Deus 777.a &, Sine intermiſſione memoriam veſtri facio ſemper in orationibus meis ibid. & v. 23. Et mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in ſimilitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum & quadrupedum & ſerpentium ib.b

ib. v. 25. Veritaté Dei in iniuſtitia detinentes 260.a

2. v. 13. Factores legis iuſtificabuntur 663.c

ibid. Non enim Auditores legis iuſti ſunt apud Deum, ſed, &c. 778.a

ib. v. 14. Ea quæ ſunt legis, faciunt, & v. 25. Si legem obſerues. & v. 26. Si igitur præputium iuſtitias legis cuſtodiat, & v. 27. Præputium legem conſummans 778.b

ib. v. 33. O altitudo diuitiarum Sapientiæ & Scientiæ Dei 470.b

3. v. 4. Solus Deus verax: omnis autem homo mendax 91.c

ib. v. 22. Iuſtitia auté Dei per fidem Ieſu Chriſti in omnes, & ſuper omnes qui credũt in eum, 778.c

4. v. 5. Credenti in eum qui iuſtificat impium 648.b

ib. c. vlt. Qui traditus eſt propter delicta noſtra, & reſurrexit propter iuſtificationẽ noſtram 779.b

5. v. 3. Scientes quòd Tribulatio Patientiam operatur: Patientia autem probationem; Probatio verò Spem 779.c

ib. v. 5. Quia Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritũ Sanctum qui datus eſt nobis 780.a, & v. 12. Propterea ſicut per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit ib. b

ib. v. 19. Sicut enim per Inobedientiam vnius hominis, Peccatores conſtituti ſunt multi; ita & per vnius obeditionem, Iuſti conſtituentur multi 781.b

6. v. 3. An ignoratis quia quicunque baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus? 781.b

ib. v. 5. In quo complantamur ſimilitudini mortis eius 544.c & ſ.

ib. v. 7. Qui enim mortuus eſt, iuſtificatus eſt à peccato 781.c

ib. v 9. Chriſtus enim ſemel mortuus, iam non moritur: mors ei vltra non dominabitur 52.a, 495.c

ib. v. 12. Non ergo regnet peccatum in veſtro mortali corpore, vt obediatis concupiſcentiis eius 781.c

ib. v. 17. Qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati 555.a

ib. v. 22. Habetis fructum veſtrum in ſanctificationem, finem verò vitam æternam 845.a

ib. v. 23. Gratia Dei vita æterna 543.b

ib. v. vlt. Stipendia enim peccati, mors: Gratia autem Dei, vita æterna in Chriſto Ieſu Domino noſtro 782.b

7. v. 4. Vt fructificemus Deo 783.a

ib. v. 5. Paſſiones peccatorum, quæ per legem erant, operabantur in membris noſtris 802.b

ib. v. 14. 646.b

ib. v. 23. Video aliam legem in Membris meis repugnantem legi mentis meæ, &c. 389.c

ib. v. 23. Concupiſcentia vocatur lex peccati. 779.a

8. v. 3. Deus filium ſuum mittens in ſimilitudinem carnis peccati 783.b

ib. v. 4. Vt iuſtificatio legis impleretur in nobis, qui non, &c. 783.c

ib. v. 6. Prudentia autem Spiritus, vita & pax 52.b

ib. v. 14. Quicumque enim Spiritu Dei aguntur, ij ſunt Filij Dei 783.c

ib. v. 16 Miniſtrantibus autem illis Domino, & ieiunantibus, dixit Spiritus Sanctus 464.c

ib. v. 17. Heredes quidem Dei, coheredes autem Chriſti 251.b

ib. v. 24. Pro quo autem nullus interpellat, ſed ipſe pro omnibus 679.c

ib. v 25. Quod enim ſperamus, per patientiam exſpectamus 609.a

ib. v. 32. Quia propter te mortificamur tota die, æſtimati ſumus ſicut dies occiſionis, &c 119 c & ſ.

ib. v 32. Sed in his omnibus ſuperamus propter eum qui dilexit nos 110.a

ib. v. 34. Interpellat pro nobis 508 b

9. v. 1 Veritatem dico in Chriſto, non mentior, teſtimonium mihi perhibente conſcientia mea in Spiritu Sancto 774.a, 784 a

Rom.9.v.5. Qui ſuper omnia Deus eſt benedictus in ſæcula 91.c
ib.v.15. Quomodo verò prædicabunt,niſi mittantur? 784.b
10.v.14. Inuocabunt in quem non crediderũt 441.a
ib.v.18. Et quidem in omnem terram exiuit ſonus eorum 784 b
11.v.2. Colloquitur cum Deo contra Iſraël 507.a
ib.v.20. Tu autem fide ſtas: Noli altum ſapere, ſed time: Si enim Deus naturalibus ramis non pepercit,ne fortè nec tibi parcat 785.a, & v.22. Si permanſeris in bonitate: alioquin & tu excidêris. Sed & illi,&c. ibid.b, & v.25. Donec plenitudo gentium intraret ibid.b
ib.v.25. Nolo enim vos ignorare, Fratres,myſterium hoc, quia cæcitas ex parte contigit in Iſraël, donec plenitudo gentium intraret, & ſic omnis Iſraël ſaluus fieret 186.b
ib.v.23. Potens eſt enim Deus iterum inſerere illos 75.b,91.b,625 b
ib.v.25. Nolo enim vos ignorare, Fratres, Myſterium hoc,&c. 624.c
ib.v.33. O altitudo diuitiarum Sapientiæ & Scientiæ Dei:quàm incõprehenſibilia,&c.625.a,815.b
ib.v.vlt. Quis enim cognouit ſenſum Domini: aut quis Conſiliarius, &c. 461.c
12.v.4. Sicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eumdem actum habent: ita &c. 785.b
ib.v.12. Orationi inſtantes: neceſſitatibus Sanctorum communicantes 785.c
13.v.1. Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit 141.c
ib.v.2. Itaque qui reſiſtit Poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit: qui autem reſiſtunt ipſi, ſibi damnationem acquirunt 786.a
ib.v.4. Dei enim miniſtri ſunt vindices in irã 75.b
ib.v.8. Nemini quidquam debeatis niſi vt inuicem diligatis 786.c & v.9. Diliges proximum tuum ſicut teipſum ibid.c & v.11 Plenitudo ergo legis,eſt dilectio 787.a & v.12. Abiiciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis ibid.b
14.v.2. Qui autem infirmus eſt,olus mãducet 787.b
ib.v.16. Non ergo blaſphemetur bonũ noſtrũ 30.c
ib.v.20. Omnia quidem ſunt munda,ſed malum eſt homini qui per offendiculum manducat 787.c
ib.v.vlt. Etenim quod non eſt ex Fide, peccatum eſt 426.b
15.v.7. Propter quod ſuſcipite inuicem, ſicut & Chriſtus ſuſcepit vos in honorem Dei 179.c
ib.v.8. Miniſter Circumciſionis 216.b
ib.v.11. Laudate omnes Gentes Dominum, & magnificate eum omnes populi 788.a
ib.v.12. Erit radix Ieſſe,& qui exurget,&c. 177.a
ib.v.13. Deus autem ſpei repleat vos omni gaudio & pace in credendo,vt abundetis in Spe & Virtute Spiritus Sancti 788 b & v.14. Certus ſum autem, fratres mei, & ego ipſe de vobis, quoniam & ipſi pleni eſtis dilectione ibid.b
ib.v.15. Tanquam in memoriam vos reducens 31.a
ibidem. Audaciùs autem ſcripſi vobis,&c. 170.b
ib.v.16. Vt ſim miniſter Chriſti in gentibus, ſanctificans Euangelium Dei, vt fiat, &c. 450.c
ib.v.20. Sic prædicaui Euangelium hoc, &c. ne ſuper alienum fundamentum,&c. 648.a
ib.v.30. Obſecro ergo vos fratres per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, & per, &c. 788.c
16.v.10. Salutate eos qui ſunt ex Ariſtobuli domo 789.b
ib.v.17. Rogo autem vos, Fratres, vt obſeruetis eos qui,&c. 789.b

Ex Epiſtola ad Romanos loca ſine Textu.

1.v.8 790 c
ib.v.10 828.b
ib.v.14. 73.b, & 418.b
ib.v.18 618.a
2.v.1 730 b
ib.v.4. 418.b
3.v.8 411 b
ib.v.18 778.b
ib.v.27 779 a
4.v.18 486 a
ib.v.18 888. b
5.v.5 486.c
6.v.4 660 c
ibid. 815 a
ib.v.9 410.c
8.v.2 779.b
9.v.5 417.b
ib.v.13 614 a
10.v.3 427.b
ib.v.15 823 c
11.v.4 314.b
ibid. 784.c
ib.v.8 608.a
ib.v.13. & alibi 854 b
12.v.10 319.b
13.v.1 813.a
14 v.1 421.b
ib.v.15 765.c
15.v.9 804.a
ib.v.26 791.a
16.v.5 608 c
ib.v.25 791.b

EX PRIMA AD CORINTHIOS.

1 Cor.1.v.1. Paulus Apoſtolus Ieſu Chriſti,per voluntatem Dei,& Timotheus Frater, &c. 171 a
ib.v.9. Fidelis Deus, per quem vocati eſtis in ſocietatem Filij eius, &c. id ipſum dicatis omnes, & non ſint in vobis Schiſmata, &c. 423 c
ib.v.10. Ego ſum Pauli, ego autem Apollo, ego verò Cephæ, ego autem Chriſti 79 c
ibidem, Obſecro autem vos, Fratres, per nomen Domini,&c. vt id ipſum dicatis omnes, & non ſint in vobis Schiſmata: ſitis autem,&c. 632.b.c 634.b
ib.v.13. Diuiſus eſt Chriſtus? 740.b
ib.v.14 Gratias Deo quòd neminem veſtrum baptizaui,niſi in Criſpum & Gaium 637.a 638 a
ib.v.16. Baptizaui autem & Stephanæ domũ 639.a
ib.v.23. Iudæis ſcandalum, Gentibus autem ſtultitia 654.c
2 v.26. Quotieſcunque manducabitis Panem hunc,& Calycem bibetis,&c. 497.b
ib.v.27. Infirma mundi elegit 95.b
ib v.vlt. Qui gloriatur, in Domino glorietur 640.c
2.v.4 Regnum Dei non in perſuaſione verbi eſt, ſed in oſtenſione virtutis 571.c

2. v. 11. Quis enim ex hominibus nouit quæ ſunt hominis, niſi ſpiritus hominis qui eſt in homine 875.c
ib. v. 14 Deo autem Gratias qui ſemper triumphat nos in Chriſto Ieſu 251.b
ibid. Animalis homo non percipit ea quæ ſunt ſpiritus Dei 636.a
ib. v. vlt. Nos autem ſenſum Chriſti habemus 646.c
3 v. 2. Lac vobis potum dedi, non eſcam 353.a
ibid. Tanquam paruulis in Chriſto lac vobis potum dedi non eſcam 634.a
ib v. 4 Ego quidem Pauli, ego Apollo, &c. 647.a
ib. v. 6. Ego plantaui, Apollo rigauit, ſed Deus incrementum dedit ibid. c
ib. v. 7. Neque qui plantat, eſt aliquid: neque qui rigat: ſed qui dat incrementum Deus 131.a
ib. v. 11. Fundamentum aliud nemo poteſt ponere præter id quod eſt poſitum, quod eſt Chriſtus Ieſus 813 b
ib. v. 13. Vniuſcuiuſque opus quale ſit; ignis probabit 649. c
4 v. 1. Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum 545.b 653.b, 707.b
ib. v. 3. Mihi autem pro minimo eſt, vt à vobis iudicer, aut ab humano die 655.b
ib. v. 4. Nihil enim mihi conſcius ſum: ſed non in hoc iuſtificatus ſum ibid.c
ib. v 9. Spectaculum facti ſumus mundo, & angelis, & hominibus 393.c
ib. v. 14. Non vt confundam vos, hæc ſcribo: ſed vt filios meos chariſſimos moneo 657.c
ib. v. 21. Quid vultis? in virga veniam ad vos, an in Charitate & Spiritu manſuetudinis 658. c
5. v. 7 Expurgate igitur vetus fermentum, &c. 466. b
ibid Etenim paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus 470.b, 659.a
6. v. 9. & 10. Nolite errare: neque fornicatij, neque idolis ſeruientes, neque, &c. 660.a
ib. v. 11. Et hæc quidam fuiſtis, ſed abluti eſtis, ſed ſanctificati eſtis in nomine, &c. ibid. b
ib. v. 15. Neſcitis quoniam membra veſtra, membra ſunt Chriſti 474.b
ib v. 17 Qui adhæret Deo, vnus ſpiritus eſt 101.c
7. v 2. & 8 Qui ſe continere non poteſt, habeat vxorem ſuam 387 c Hoc autem dico ſecundùm indulgentiam non ſecundùm imperium ib.
ib. v. 4. Non enim vir ſui corporis habet poteſtatem, ſed vxor 665.c
ib. v. 5. 6. Nolite fraudare inuicem niſi fortè ex conſenſu ad tempus, vt vacetis orationi 661. a Hoc autem dico ſecundùm indulgentiam, non ſecundùm imperium: Volo enim omnes vos eſſe ſicut me ipſum ibid.b
ib. v 9. Melius eſt enim nubere quàm vri ibid b
ibid. Bonum eſt illis ſi ſic permaneant ſicut & ego ibid.
ib. v. 14. Alioquin filij veſtri immundi eſſent, nunc autem ſancti ſunt ibid. b. c
ib. v. 19 Circumciſio nihil eſt, & præputium nihil eſt, ſed obſeruatio mandatorum Dei 663. c
ib. v. 24. Sed vnuſquiſque noſtrûm in qua vocatione vocatus eſt à Deo, in ea maneat 321.a
ib. v. 25. & 26 & 28. De Virginibus autem præceptum Domini non habeo: Conſilium autem do tanquam miſericordiam conſequutus à Domino vt ſim fidelis 664.a Exiſtimo autem hoc bonum eſſe propter inſtantem Neceſſitatem ibid. b Et ſi nupſerit virgo, non peccauit ibid.
ib. v. 32. Qui ſine vxore eſt, ſollicitus eſt quæ Domini ſunt, quomodo placeat Deo 665.a
ib. v. 36. Si quis autem turpem ſe videri exiſtimat ſuper virgine ſua, &c. 671. b
8. v. 10. Si enim quis viderit, eum qui habet ſcientiam, in idoleio recumbentem, nonne conſcientia eius quum ſit infirma, ædificabitur ad manducandum idolothyta? 467.c, & ſ.
9. v 1. Nonne opus meum vos eſtis in Domino 315 c, 393. b
ib. v. 5 Numquid non habemus poteſtatem mulierem ſororem circumducendi, &c. 674.a
9. v. 7. Si enim volens hoc ago, mercedem habeo; ſi autem inuitus, &c. 676.c
ibid. Nemo vnquam ſuis ſtipendiis militat, nemo vineam plantat, &c. 817 a
ib. v. 11 Si nos vobis ſpiritualia ſeminauimus, magnum, &c. 675.a
ib. v. 13. Neſcitis quoniam qui in ſacrario operantur, quæ de ſacrario ſunt, edunt? & qui Altari deſeruiunt, cum Altari participant 448.b
ib. v. 14. Ita & Dominus ordinauit iis qui euangelium annunciant, de euangelio viuere 677.b, c
ib. v. 21. 23. Cùm ſine lege Dei non eſſem, ſed in lege eſſem Chriſti 677.c Omnia autem facio propter euangelium, vt particeps eius efficiar 678.a
ib. v. 24. & 26. Neſcitis quòd ij qui in ſtadio currunt, &c. ib. b Ego igitur ſic curro, &c. ib.
ib. v. 25. Et illi vt corruptibilem coronam conſequantur 684.c
ib. v. vlt. Ne fortè cùm aliis prædicauero, ipſe reprobus efficiar 836.b
10. v. 2. Quapropter omnia quæ antè ſcripta ſunt, & figuræ noſtræ fuerunt, & in figura, &c. 427.c
ibid. Conſcientiam autem dico, non tuam ſed alterius, &c. 690.a
ib. v. 6. Omnia illa in figura 634.b, c
ib v. 10. Neque murmuraueritis ſicut quidam eorum murmurauerunt, & perierunt ab exterminatore 684. a
ib. v. 12. Non enim audemus inſerere aut comparare nos quibuſdam, qui ſeipſos commendant: ſed ipſi in nobis noſmetipſos metientes, & comparantes noſmetipſos nobis 4.b
ib v. 12. Qui ſtat, videat ne cadat 685.c, 841.a Fidelis autem Deus eſt, qui non patietur vos tentari ſupra, &c. 686.a
ib. v. 13. Tentatio vos non apprehendat niſi humana 29. a, b
ib v. 14. Nos autem non in immenſum gloriabimur; ſed ſecundùm menſuram gloriæ, qua menſus eſt nobis Deus, &c. plura, v. 15. 16. 7. b
ibid. Propterea, chariſſimi, fugite ab idolorum cultura: vt prudentibus, &c. Calyx benedictionis, &c. Panis quem frangimus, &c. Vnus panis, vnum corpus multi ſumus, &c. 469.a, b
ib. v. 15. Chriſtus eſt vita & viuificus 565. c
ib. v. 16. Calycem benedictionis 525. b
ib. v. 17. Vnus Panis, vnum Corpus multi ſumus: Nam omnes de vno pane participamus 471.a, 474.a, 509.b

ib. Omne quod in macello venit, manducate: nihil interrogantes propter conſcientiā 688.c 689.b,c
ibid. Vnum omnes pariter ſumus, & vnum membrum 132.a,b
ib. v.18. Nonne qui edunt hoſtias, participes ſunt Altaris 469 a,b
ib. v. 19. Quid ergo dico? quòd idolis immolatum ſit aliquid? aut quòd idolum ſit aliquid? Sed quæ immolant Gentes, &c. 468.a
ib. v. 20. Quæ immolant Gentes, Dæmoniis immolant, & non Deo 346 c
ib. v. 21. Non poteſtis menſæ Domini participes eſſe & menſæ Dæmoniorum 442. b
ib. Non poſſunt qui participatione menſæ Dæmoniorum polluti ſunt, menſæ Domini participes fieri 494. b
ib. v. 27. Si quis vocat vos infidelium, & vultis ire 671. a
ibid. Manducate, nihil interrogantes propter conſcientiam. Si quis autem dixerit, hoc immolatum eſt idolis; nolite, &c. 689.c
11. v. 2. Laudo autem vos fratres: quòd per omnia memores eſtis, & ſicut tradidi vobis, præcepta mea tenetis 699 a
ib. v. 3 Volo autem vos ſcire quòd omnis viri caput, Chriſtus eſt, &c. 463.c
ib. v. 8. Mulier enim ex viro: vir verò per mulierem 757 b
ib. v. 10. Ideo debet mulier poteſtatem habere ſupra caput, propter Angelos 690.b
ib. v 12. Nos autem non Spiritum huius mundi accepimus, ſed Spiritum qui ex Deo eſt, vt ſciamus, &c. 641.b
ib. v. 16. Si quis autem putatur contentioſus eſſe, nos talem conſuetudinem non habemus, neque Eccleſia Dei 94. a,b
ibid. Probet autem ſe ipſum homo 702.b
ib v. 18. Conuenientibus vobis in Eccleſiam, audio ſciſſuras eſſe inter vos; & ex parte credo 103.b
ib. v. 19. Quicumque Corpus Chriſti manducauerit indignè, iudicium ſibi manducat 66.b
ibid. Qui manducat & bibit indignè, ſibi iudicium manducat & bibit 97.b
ib. v. 23. Ego enim accepi à Domino quod & tradidi vobis 493. b, 513.c
ibid. Vt prudentibus loquor, vos ipſi iudicate quod dico 643. c plura | ibid.
ibid. Ego enim accepi à Domino quod & tradidi vobis: quoniam Dominus qua nocte tradebatur, &c. 694.a
ib. v. 24 Hoc facite in mei recordationem 874.c
ib. v. 24. Hoc eſt Corpus meum: hic Calyx Nouum Teſtamentum eſt in Sanguine meo 694.c
ib. v. 30. Ideo inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi 710. b
ib. v. 31. Si enim nos ipſos iudicaremus, non vtique iudicaremur 650. a
ib. v. 33. Propter quod, Fratres, cùm conuenitis ad manducandum, &c. cætera autem cùm venero, ordinabo 522. a
ib. v. vlt. Cætera, cùm venero, diſponam 707.c
12. v. 4. Diuiſiones gratiarum ſunt; idem autem Spiritus: & diuiſiones miniſtrationum, &c. 103.b
ib. v. 20. 21. Nunc autem multa quidem membra, vnum autem Corpus. Non poteſt autem Oculus dicere Manui, &c. 711.b,c
ib. v. 24. Sicut enim corpus vnum eſt, & membra habet multa, omnia autem membra corporis, &c. 414.a
ib. v. 25. Sed id ipſum pro inuicem ſollicita ſint membra 713. b
ibid. Pro inuicem ſollicita ſunt membra: & ſi patitur vnum, &c. 680. a
ib. v. 29. Numquid omnes doctores 715. c
13. v. 1. Etſi habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem, &c. 715.c 716.b, 717. b
ib. v. 2. Et ſi nouero myſteria omnia 545. b,c
ib. v. 3. Et ſi tradidero corpus meum vt ardeam, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodeſt 88. b
ib. v. 5. Charitas non quærit quæ ſua ſunt 30 b
ib. v. 7. Quia ſi traderet corpus ſuum vt arderet, & non haberet charitatem, nihil ei prodeſſet 29.b
ib. v. 12 Tunc autem facie ad faciem 718. c
ibid. Videbamus enim tunc per ſpeculum in ænigmate 451.c
ib. v. 13. Nunc autem manent Fides, Spes, Charitas: tria hæc 719.a
14 v. 4. Qui loquitur lingua, ſe ipſum ædificat 719.b
ib v. 17. & 19 Nam tu quidem bene gratias agis, ſed alter non ædificatur 721. b. Sed in Eccleſia volo quinque verba ſenſu meo loqui, &c. quàm decem millia verborum in lingua 721.c
ib. v. 25. Omnia facite ſine murmurationibus & hæſitationibus, vt, &c. 859.c
ib. v. 29. Prophetæ autem duo aut tres dicant, & cæteri diiudicent 643.c
ib. v. 32. & 36. Et Spiritus prophetarum Prophetis ſubiecti ſunt 722.a an à vobis verbum Dei proceſſit, aut in vos ſolos peruenit ibid.
15. v. 3. Tradidi enim vobis in primis quod & accepi 722.b
ib. v. 10. Non ego autem ſed gratia Dei mecū 723.a
ib. v. 14. Nam ſi Chriſtus non reſurrexit, inanis eſt ergo prædicatio noſtra; inanis eſt fides veſtra 860.c
ib. v. 17. Quòd ſi Chriſtus non reſurrexerit, vana eſt fides veſtra, &c. 723.b
ib. v. 22. 23 & 25. Et ſicut in Adam omnes moriuntur: ita & in Chriſto omnes viuificabuntur ib. b
Vnuſquiſque autem in ſuo ordine ib. c
Oportet autem illum regnare donec ponat omnes inimicos ſub pedibus eius ibid.
ib. v. 29. Alioquin quid facient qui baptizantur pro mortuis, ſi omnino mortui non reſurgunt 724.a
ib. v. 31. Quotidie morior per veſtram gloriam, Fratres ib. a, b
ib. v. 40. & 41. Sed alia quidem Cæleſtium gloria, alia autem Terreſtrium 724 b,c alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, & alia ſtellarum 725.a
ib. v. 46. Quod ſpirituale eſt, ſed quod animale 644.a
ib. v. vlt. Abundantes in opere Domini ſemper: ſcientes quòd labor veſter non eſt inanis in Domino 725.b
16. v. 1. & 2. De collectis autem quæ fiunt in Sanctos, ſicut ordinaui, &c. 728. a Per vnam Sabbati vnuſquiſque veſtrûm apud ſe ſeponat, recondens, &c. ibid b
16. v. 10. Opus Domini 727.c
ib. v. 13. Vigilate, ſtate in fide, viriliter agite,

& confortamini 729.b

Ex prima ad Corinthios, loca ſine Textu.

1. 637.a
ib. v.1 638.b
2. v.3 416.b
ib. v.11 635.c
3.v.1 615.b
ib. v.8 281.a
ibid. 648.a
ib. v.10 397.a 648.a
4. v.6 248.b
ibid. 703.b
ibid. 555.a
ib. v.10 683.c
5. v.2 803.b
6.v.11 421.b
7. v.3 404.c
ib.v.19 807.c
ib. v.35 593.c
9. v.12 416.b
ib. v.18 675.a
10.v.15 643.c
ib. v.16 449.c
11. v.14 436.b
ib. v.15 635.c
ib. v.16 696.b
ib. v.18 108.b
ib. v.28 863.a
12. v.8 643.b
ib. v.19 712.a
13. v.12 340.c
ib. v.24 206.a
ib.v.34 458.b
14.v.17 730.b
ib. v.30 417.c
ibid. 662.b
ib. v.34 733.b
15. v.40 863.b
16. v.15 608.c
ex 1.Cor. alia loca 160.b & 425.a & à 637. ad 729.

EX SECVNDA AD CORINTHIOS.

2.Cor.1.v.6. Pro veſtra exhortatione & ſalute, quæ operatur in tolerantia earumdẽ paſſionum 802.b
ib. v.21. Qui autem confirmat nos vobiſcum in Chriſto, & qui vnxit nos Deus 761 b
ibidem. Prouidemus enim bona non ſolùm coram Deo, ſed etiam coram hominibus 762.a
ib. v.23. Ego autem teſtem Deum inuoco in animam meam 761.c
ib. v. vlt. Non quia dominamur fidei veſtræ, ſed adiutores ſumus gaudij veſtri 250.c
2. v.13. Non habui requiem ſpiritui meo, eò quòd non inuenerim Titum fratrem meum 767.b
ib.v.15. Chriſti bonus odor Deo ſumus 31.b
ib. v.16. Odor mortis in mortem, non odor vitæ in vitam 241.b,c
3.v.3. Non atramento ſed ſpiritu 556.b
ib. v.16. Etſi nouimus Ieſum ſecundùm carnem, ſed nunc iam non nouimus 18.c
4.v.12. Ergo mors in nobis operatur, vita autem in vobis 802.b
ib. v.vlt. Non contemplantibus nobis quæ videntur, ſed quæ non videntur 767.c
5.v.6. Audentes igitur, ſemper ſcientes, quoniam dum ſumus in corpore, peregrinamur, &c. 768.a
ib. v.7. Per fidem ambulamus, & non per ſpeciem 873.a
ib. v.10. Omnes enim aſtabimus ante tribunal Chriſti, vt referat vnuſquiſque, &c. 517.b, 768.b
ib. v.14. Æſtimantes hoc, quoniam ſi vnus pro omnibus mortuus eſt, ergo omnes mortui ſunt ibid. b
ib.v.20. Pro Chriſto ergo legatione fungimur 339.a
6.v.1. Adiuuantes autem hortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis 768.c
ib. v.4. Sed in omnibus exhibeamus noſmetipſos ſicut Dei miniſtros, in multa patientia, &c. 768.c
7. v.1. Perficientes ſanctificationem in timore Dei 769.b
ib.v.2. Inquinamentum Spiritus 435 a
8.v.15. Qui multum, non abundauit; & qui modicum, non minorauit 770.a
9.v.6. Qui parcè ſeminat, parcè & metet: & qui ſeminat in Benedictionibus, de Benedictionibus & metet ib.b. & v.7. Vnuſquiſque prout deſtinauit in corde ſuo non ex Triſtitia aut ex neceſſitate ibid.b
ib.v.7. Non ex triſtitia aut ex neceſſitate 852 b
10.v.6. Quum impleta fuerit veſtra obediẽtia 244.b
11.v.2. Laudo vos, quòd, ſicut tradidi vobis, præcepta mea teneris 614.b
ibid. Æmulor vos Dei æmulatione: deſpondi enim vos vni viro, virginem caſtam exhibere Chriſto 450.b, 771.b, 739.b
ib. v.3. Timeo ne ſicut Serpens Euam ſeduxit aſtutia ſua, ita corrumpantur ſenſus veſtri 790.a
ib. v.7. Numquid peccatum feci, me ipſum humilians, vt vos exaltemini 555.b
ib. v.13. Operarij ſubdoli 5.b
ib v.14. Quoniam ipſe Satanas transfigurat ſe velut Angelum Lucis; & magiſtros ſuos, quaſi miniſtros iuſtitiæ 195.a
ib. v.15. Quorum finis erit ſecundùm opera ipſorum 773.c
ib. v.17. Quod loquor, non ſecundùm Dominum loquor, ſed tamen loquar 562.b
ib.v.19. Veſtra omnium obedientia in omnem locum diuulgata eſt 790.b
ib. v.26. Periculis in falſis fratribus 89.c
ib. v.29. Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis ſcandalizatur, & ego non vror? 148 a
ib.v.31. Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui eſt benedictus in ſæcula, ſcit quòd non mentior 773.c
12. v.4. Qui raptus eſt in paradiſum, eíque verba ineffabilia ſunt credita 16.c
ib. v.6. Quare à vobis qui nihil de me ſupra id quod vidiſtis in me, aut audiſtis ex me, credidiſtis, vt eam voluntatem, &c. 422.c
12. v.13. Quid eſt enim quod minus habuiſtis præ cæteris Eccleſiis, niſi quòd ego ipſe non grauaui vos, &c. 248.b
ib.v.19. Coram Deo in Chriſto loquimur 774.a
ib. v.20. Timeo enim ne fortè cùm venero, non quales volo, inueniam vos & ego inueniar à vobis qualem non vultis ibid. a
13.v.3. An experimentum quæritis eius qui in me loquitur Chriſtus? 249.c

13.v.5. Voſmetipſos tentate. Si eſtis in fide, ipſi vos probate 774.c
ib. v.11. Perfecti eſtote 633.a, 775.a
15.v.25. Oportet illum regnare, donec ponat inimicos ſuos ſub pedibus eius 856.b
v.10. Nam arma militiæ noſtræ non Carnalia ſunt, ſed potentia Deo, &c. 244.a
conſilia deſtruentes, &c. ibid.

Ex ſecunda ad Corinthios, loca ſine Textu.

2.v.6. 761.b
ib.v.12. 500.b
3.v.5. 869.a
4.v.4.& alibi 873.a
ib.v.17. 767.c
5.v.6. 718.b
ib.v.10 449.c
ib.v.14. 547.a
8.v.1. 728.c
ib.v.14. 769.c
ib.v.27. 260.a
ib.v.27. 638.b
9.v.5. 728 c
ib.v.12. 457.b
ibid. 770.c
10.v.6. 771.a
11.v.8. 843.c
ib.v.19. 620.b
ib.v.28. 608.a
ibid. 398.c
12.v.4. 500.c
ibid. 845.b
ib.v.13.14. 248.b
13.v.10. 775.a

EX EPISTOLA AD GALATAS.

Gal.1.v.1. Paulus Apoſtolus, non ab hominibus, neque per hominem 757.b
ib.v.6. Miror quòd ſic tam citò transferimini ab eo qui vos vocauit in gratiam Chriſti in aliud Euangelium 791.c, & v.7. Conuertere Euangelium Chriſti 793.a
ib. v.8. Licèt ſi nos aut Angelus de Cælo vobis euangelizauerit præter id quod euangelizamus vobis, anathema ſit 76.b
ibid. Qui prædicauerit præter id quod prædicaui, anathema ſit 742.c, & 753.b
ib.v.9. Si quis vobis euangelizauerit præter id quod accepiſtis, anathema ſit 579.b
ib.v.11. Notum enim vobis facio, fratres, euangelium, quod, &c. Sed per reuelationem Ieſu Chriſti 695.c
ib.v.20. Ecce coram Deo, quia non mentior 774.a
ib.v.22. Eram autem ignotus facie Eccleſiis Iudeæ, quæ erant in Chriſto 795.b
2.v.8. Qui operatus eſt Petro 802.a
3.v.1. O inſenſati Galatæ, quis vos faſcinauit, non obedire veritati 798.a
ib. v.2. Aſcendi autem ſecundùm reuelationem & contuli, &c. 795 c
ib.v.5. Qui operatur virtutes in vobis 802.c
ib. v.16. & alibi: Abrahæ dictæ ſunt promiſſiones & ſemini eius, quod eſt Chriſtus, cùm ei diceret Deus, In Semine tuo benedicentur omnes gentes 76.c, 80.a, 85.b
ib. v.27. Quicumque enim in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis 799.c, & v.28. Non eſt Iudæus neque Græcus, non eſt ſeruus neque liber, non eſt maſculus neque fœmina; omnes enim, &c. 799.c
4.v.9. Infirmis egeniſque elementis 447 c
ib.v.12. Eſtote ſicut ego: Quia & ego ſicut vos 799.c
ib. v.26. Quæ autem ſurſum eſt Ieruſalem, libera eſt, quæ eſt mater noſtra 207.b, 716.b
5.v.3. Teſtificor autem rurſus omni homini circumcidenti ſe, quoniam eſt debitor vniuerſæ legis faciendæ 801.b
ib.v.6. In Chriſto Ieſu neque Circumciſio aliquid valet, neque præputium, ſed fides quæ per charitatem operatur 663.c, 802.a
5.v.7. Currebatis bene, quis vos impediuit veritati non obedire? 803.a
ib.v.14 Omnis enim lex in vno ſermone impletur; Diliges proximum tuum ſicut teipſum ib.c
ib. v.15. Quòd ſi inuicem mordetis & comeditis, videte ne ab inuicem conſumamini 804.a
ib.v.19. Manifeſta ſunt autem opera carnis, quæ ſunt Fornicatio, Immunditia, Impudicitia, Luxuria, Idolorum ſeruitus, &c. ibid. b
ib.v.22. Fructus autem Spiritus eſt Charitas, Gaudium, Pax, Patientia, Benignitas, &c. ibid. c
ib.v.24. Qui autem ſunt Chriſti, carnem crucifixerunt cum vitiis & concupiſcentiis 805.a, & v.25. Si Spiritu viuimus, Spiritu & ambulemus, &c. ibid. b
6.v.1. Inuicem onera veſtra portate 207.b
ibid. Fratres, etſi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui ſpirituales eſtis, huiuſmodi inſtruite, &c. 805.c
ib. v.2. Alter alterius onera portate 803.c
ib.v.5. Vnuſquiſque proprium onus portabit 66.b 97.b
ib.v.7. Deo qui non irridetur 396.c
ibid. Sed nolite errare, Deus non irridetur 428.b 806.b
v.8. Angelum de cælo aliud euangelizantem 113.c
ib. v.11. Videte qualibus literis ſcripſi vobis mea manu 807.a
ib. v.14. Mihi autem abſit gloriari niſi in Cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti, per quem, &c. 807 b & v.15. In Chriſto enim Ieſu neque Circumciſio aliquid valet, neque Præputium, ſed noua creatura ibid. b
ib. v.15. Sed noua Creatura 663.c
ib. v.16. Iſraël Dei 8.c
6.v.17 De cętero, nemo mihi moleſtus ſit. ego enim ſtigmata Domini Ieſu in corpore meo porto 808.a
ib.v.vlt. Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſit cum ſpiritu veſtro, Fratres, Amen. 808.b

Ex Epiſtola ad Galatas loca ſine Textu.

1.v.8. 430.a, 613.a
ib.v.13.15.& 18. 794.a
2.v.1.& 11. 655.b
2.v.6. 801.a
ib.v.14. 486.b
ibid. 828.c
3.v.14. 799.b
ib.v.16. 202.b
4.v.29. 801.a
6.v.6. 806.a
ib.v.10. 554.b
ib.v.16. 807.c
vlt.v.16. 841.b

EX EPISTOLA AD EPHESIOS.

Eph. 1. v. 6. In qua gratificauit nos in dilecto filio ſuo 809. a

ib. v. 13. Signati eſtis Spiritu promiſſionis ſancto, qui eſt pignus hereditatis noſtræ 761. c

ib. v. 21. Supra omnem principatum, & poteſtatem, & dominationem, & omne nomen, &c. 809. c

ib. v. Conſtituens ad dexteram ſuam in cœleſtibus 808. c

ib. v. 2. In quibus aliquando ambulaſtis ſecundùm ſæculum mundi huius, ſecundùm, &c. 810. b, & v. 3. Eramus natura filij iræ, ſicut & cæteri ib. c

ib. v. 2. & 5. v. 6. Filij diffidentiæ 683. b

2. v. 4. Chriſtus Pax noſtra, qui fecit vtraque vnum 134. a

ib. v. 6. Conſedere faciet in cæleſtibus 50. b, 808. c

ib. v. 10. Ipſius enim ſumus factura creati in Chriſto Ieſu in operibus bonis, quæ præparauit Deus, vt in illis ambulemus 811. c

ib. v. 14. Ipſe enim eſt pax noſtra, qui, &c. 812. a

ib. v. 19 Ciues Sanctorum & domeſtici Dei 245 c

ibid. Ergo iam non eſtis hoſpites & aduenæ, ſed eſtis ciues Sanctorum, & domeſtici Dei 813. a

& 6. 20 Superædificati ſuper fundamentum Apoſtolorum & Prophetarum, ipſo, &c. 813. b

3. v. 1. Huius rei gratia ego Paulus vinctus Chriſti pro vobis Gentibus: ſi tamen audiſtis diſpenſationem gratiæ Dei quæ data eſt mihi in vobis: Quoniam ſecundùm reuelationem, &c. 470. c

ib. v. 4. Prout poteſtis legentes intelligere prudentiam meam in myſterio Chriſti 422. c

ib. v. 10. Vt innoteſcat Principibus in cæleſtibus 808. c

ib. v. 14 Huius rei gratia flecto genua mea ad Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti 814. c

ib. v. 18. Vt poſſitis comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ ſit, &c. ibid. c

ib. v. 21. Ipſi gloria in Eccleſia, & in Chriſto Ieſu, in omnes generationes ſæculi ſæculorum, Amen. 815. c

ib. v. 25. 16. Fratres, orate pro nobis 616. a

Salutate fratres omnes, in oſculo Sancto ib. b

ib. v. 27. Adiuro vos per Dominum, vt legatur epiſtola omnibus Sanctis Fratribus ibid. a

4. v. 1. Obſecro itaque vos, ego vinctus in Domino, vt, &c. 816. a

ib. v. 3. Sedentes ſeruare vnitatem Spiritus in vinculo pacis 69. b

ibid. Viam Pacis non cognouerunt 29. b

ibid. Sufferentes inuicem in dilectione, ſtudentes ſeruare vnitatem Spiritus, in vinculo Pacis 72. a

ibid. In vnitate Spiritus, in vinculo Pacis 91. b

ib. v. 5. & 8. Vnus enim Deus, vna fides, vnum baptiſma 717. b

ib. v. 11. Et ipſe dedit quoſdam quidem, Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas; alios, &c. 816. [illegible]

ib. v. 14. Ne circumferamur omni vento doctrinæ 447. a

ib. v. 15. Vnum habemus caput Chriſtum 132. a

ib. v. 28 Iraſcimini, & nolite peccare: Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram: nolite locum dare diabolo 818 b

ib. v. 30. Et nolite contriſtare Spiritum Sanctum Dei, in quo ſignati eſtis in diem Redemptionis 819. b

5. v. 8. Eratis enim aliquando tenebræ, nunc autem Lux in Domino: vt filij Lucis ambulate: fructus enim Lucis eſt in omni bonitate, & iuſtitia, & veritate ibid. c

ib. v. 18. Et nolite inebriari vino in quo eſt luxuria, ſed implemini Spiritu. 810. a

ib. v. 23. Quoniam vir caput eſt mulieris, ſicut Chriſtus caput eſt Eccleſiæ 820. c

ib. v. 25. Viri diligite vxores veſtras, ſicut & Chriſtus dilexit Eccleſiam 821. b

ib. v. 28. Ita & viri debent diligere vxores ſuas vt corpora ſua. Qui ſuam vxorem diligit, ſeipſum diligit ibid. c

ib. v. 31. Propter hoc relinquet homo patrem & matrem ſuam, & adhærebit vxori ſuæ: & erunt duo in carne vna 822. [illegible]

ib. v. 32. Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico, in Chriſto & in Eccleſia 527. b, c

6. v. 1. Filij obedite parentibus veſtris, in Domino 823. a

ib. v. 12. Contra Spiritualia nequitiæ, in cæleſtibus 808. c

ib. v. 15. Et calceati pedes in præparationem Euangelij pacis 823. c

Ex Epiſtola ad Epheſios, loca ſine Textu.

1. v. 10. 544. b

ib. v. 13. 809. b

ib v. 22. 810. a

ib. v. 24. 660. c

2. v 10. 782. c

ib. v. 14. 640. b

3. v. 3. 897. a

ib. v. 4. 470. c

ib. v. 6. 814. a

ib. v. 14. 616. a

ib. v. 3. 717. a

4. v. 12. & 24. 252. b

ib. v. 14. 421. b

ib. v. 20. 817. c

ib. v. 25. 818. a

5. v. 2. 494. c

ib. v. 5. 242. b

ib. v. 24. 821. a

ib. v. 26. 758. b

ib. v. 32. 655. a

6. v. 2 437. a

ib. v. 3. 102. b

ib. v. 5 419. a

ib. v. 6. 786. c

ib. v. 17. 824 b

ib. v. 18. 789. a

ib. v. 20. 449. c

EX EPISTOLA AD PHILIPPENSES.

Phil. 1. v. 1. Paulus & Timotheus ſerui Ieſu Chriſti, omnibus Sanctis in Chriſto Ieſu qui ſunt Philippis, cum Epiſcopis & Diaconis 835. a

ib. v. 21. Mihi enim viuere Chriſtus eſt, & mori lucrum 836. c

ib. v. 23. Deſiderium habens diſſolui, & eſſe cum Chriſto:

Chriſto:multo magis melius 837.b
ibidem. verſ. 15. 16. Quidam quidem & propter inuidiam & contentionem: quidam autem & propter bonam voluntatem, Chriſtum prædicant:quidam ex charitate: ſcientes, quoniam in defenſionem Euangelij poſitus ſum 8.b
ibid. v.29. Donatum nobis eſt pro Chriſto pati 119.b
2.v.7. Qui formam ſerui accepit 16.a
ibid. v.6.7. Cùm in forma Dei eſſet, non rapinam, & c. Sed ſemetipſum exinaniuit,& c. 490.b
ib.v.12.Qui ſalutem ſuam operantur in regni cœleſtis gloriam 268.a.b
2.v.10. Cui omne genu flectitur, cæleſtium, terreſtrium,& infernorum, cui & omnis quoque lingua confitetur 45.c 838.b
ib.v.12. Cum metu & tremore ſalutem veſtram operamini 275.c 839.b
ibid.v.14. Omnia facite ſine murmurationibus 685.a
ibid.v.17. Sed etſi immolor ſupra ſacrificium & obſequium fidei veſtræ, gaudeo, & c.449. b & ſ.
ibid.v.19. Spero autem in Domino Ieſu,me Timotheum citò miſſurum ad vos 834.c
ib.v.20. Nemo quæ ſua ſunt,quærat, ſed quæ Ieſu Chriſti 555 b.c
ib.v.21. Sua quærentes non quæ Ieſu Chriſti 69.c 89 b
ibidem Omnes ſua quærunt,non quæ Ieſu Chriſti 73 b
ibid.v.30. Opus Chriſti 727.b
3.v.1. De cætero, fratres mei, gaudete in Domino 840.b
ibid.v.6. Corporales cùm ſimus, & ſentimus ipſi & vociferamur, eorum, vt fratrum, noſtra eſſe vulnera 129.b
ibid.v.11. & 14. Si quomodo occurram ad reſurrectionem quæ eſt ex mortuis 678.b ad deſtinatum perſequor,ad brauium ſupernæ vocationis ibid.
ib.v.15. Quotquot ergo perfecti,hoc ſapiamus:& ſi quid aliter ſapitis,hoc quoque vobis Deus reuelabit 19 b 175.a
ib.v.16. Verumtamen in quod peruenimus, in eo ambulemus 29 b
4.v.7. Pax Dei,quæ exſuperat omnem ſenſum 44.b 110.b
ibid.v.8.De cætero, fratres, quæcunque ſunt vera, quæcumque,&c. 843.a
ibid.v.16. Quia & Theſſalonicam ſemel & bis in vſum mihi miſiſtis 843.b
ib.v.18. Repletus ſum, acceptis ab Epaphrodito quæ & c. 844.a

Ex Philipp. loca ſine Textu

2.v.14. 839.c
ib.v.15. 180.c
ib.v.17. 840.b
ib.v.25. 260.b
3.v.18. 842 b
ib.v.19. 841.a

EX EPISTOLA AD COLOSSENSES.

Coloſſ.1.v.4. Et dilectionem quam habetis in Sanctos omnes,propter ſpem quæ repoſita eſt vobis in cœlis 844.b
ibid. Hoc autem dico.vt nemo vos decipiat in ſublimitate ſermonum 846.c
ibid.v.6. Fructificans & creſcens 90.b
ib. v.7. Sicut didiciſtis ab Epaphra cariſſimo conſeruo noſtro,qui, &c. 844.c
ib.v.10. In omni opere bono fructificantes, & creſcentes in ſcientia Dei 845.a
ibid.v.13.Qui eripuit nos de poteſtate tenebrarum, & tranſtulit,& c. 845.a
ibid.v. 16. Quia ex eo,& per eum,& in ipſo ſunt omnia 757.b
ibid.v.16. Siue throni,ſiue dominationes,ſiue principatus,ſiue poteſtates 845.b
ibid.v.18. Et ipſe eſt caput corporis Eccleſiæ 845 c
ibid.v.21. Et vos cùm eſſetis aliquando alienati & inimici ſenſu,in operibus malis:nunc,&c.845.c
ib.v.23. Propter Euangelium quod prædicatur in omni creatura quæ ſub cœlo eſt 160.c
ib.v.24. Qui nunc gaudeo in paſſionibus pro vobis,& adimpleo,& c. 846.b
ib.v.vlt Secundùm operationem eius quam operatur in me in virtute 802.b
2.v.1. Volo enim vos ſcire qualem ſollicitudinem habeam pro vobis 846.b
ibid. v.5. Nam etſi corpore abſens ſum, ſed ſpiritu vobiſcum ſum, gaudens,&c. 847.a
ibid.v.6 Sicut ergo accepiſtis Ieſum Chriſtum Dominum,in ipſo ambulate:radicati,&c. 847.b
ibid.v.8. Videte ne quis vos decipiat per Philoſophiam, & inanem fallaciam 847.c
ibid. v.13. Et vos cùm mortui eſſetis in delictis, & præputio carnis,&c.
ibid.v.17.Quæ ſunt vmbra futurorum;Corpus autem Chriſti 848.b
3.v.11. Vbi non eſt Gentilis & Iudæus:Circumciſio & Præputium,& c. 178.c
ibid.v.14. Super omnia autem hæc charitatem habete,quod eſt vinculum perfectionis, &c.353 b 848 b
ibid. v.16. Et verbum Chriſti habitet in vobis abundanter, in omni ſapientia: docentes, & c. 849.a
4.v.2. Orationi inſtate, vigilantes in illa, & c. vt Deus aperiat nobis oſtium verbi, & c. 680.b.c
ibid. v.3. Orantes ſimul & pro nobis, vt Deus,& c. 849.b.
ib.v.10. Salutat vos Ariſtarchus concaptiuus meus, & Marcus,Conſobrinus Barnabæ, de quo,&c. 849.c
ibid.v.12. Salutat vos Epaphras, qui ex vobis eſt, ſeruus Chriſti Ieſu,ſemper, & c. 849.c

Ex Coloſſ. loca ſine Textu.

1.v.13. 494.b
ibid..v.18. 427.c
ib.v.23. 846.a
2.v.9. 463.b
ib.v.12. 815.a
ib v.17. 873.c
ib.v.23. 224 a
3.v.12. 419.a
ib.v.15. 527.b
ib.v.22. 786.c
4.v.2. 789.a

EX PRIMA EPISTOLA AD THESSALONICENSES.

1. Theſſ. 1. v. 1. Paulus & Siluanus, & Timotheus, &c. 610.b
2. v. 13. Verbum Dei, qui operatur in vobis qui credidiſtis 802 c
ib. v. 14. Imitatores facti eſtis Eccleſiarum quæ ſunt in Iudæa, quia, &c. 851.a
4. v. 8. Itaque qui ſpernit, non hominem ſpernit, ſed Deum, qui etiam dedit Spiritum ſuum Sanctum in nobis 611 a
ib. v. 17. Rapiemur in nubibus obuiam Domino in aëra, & ſic ſemper cum Domino erimus 207.b
ib. v. 34. Si enim credimus quòd Ieſus & reſurrexit: ita & Deus eos qui dormierunt per Ieſum, adducet cum eo 610.a
5. v. 12. Rogamus autem vos, Fratres, vt noueritis eos qui laborant inter vos, &c. 611.b & ſeq.
ib. v. 12. Vt habeatis illos abundantiùs in charitate, propter opus illorum: Pacem habete cum eis 611.b
ib. v. 17. 18. Sine intermiſſione orate 612. a, Spiritum nolite extinguere ibid.b
ib. v. 21. Omnia autem probate, quod bonum eſt, tenete 613.a

Ex prima Epiſt. ad Theſſalonicenſes, loca ſine Textu.

2. v. 2 807.a
5. v. 25 789.a
2. v. 9 843.c
3. v. 2 608.b
4. 5 611 a & ſ.
5. v. 3. 4 610.b

EX II. EPISTOLA AD THESSALONICENSES.

1. Theſſ. 1. v. 1. Rogamus autem vos, Fratres, per aduentum, &c. 621.c
ib. v. 4. & 5. Ita vt & nos ipſi in vobis gloriemur, &c. 621.a,b
2. v. 3. Quoniam niſi venerit diſceſſio primùm, & reuelatus fuerit homo peccati, &c. 612.b
ib. v. 7. Quouſque ſæculum ſtabit: tamdiu enim ſtabit 36.b
ib. v. 7. Num retinetis, quòd cùm adhuc eſſem apud vos, &c. nam myſterium iam operatur iniquitatis, 623.b, 802.c
ib. v. 8. Quem Dominus Ieſus interficiet ſpiritu oris ſui, & deſtruet, &c. 625.b
ib. v. 9. Cuius eſt aduentus ſecundum operationem Satanæ, in, &c. 625.c
v. 11. In quo etiam oramus ſemper pro vobis, vt dignetur vos, &c. 621.b
ib. v. 13. Nos autem debemus gratias agere Deo ſemper pro vobis, Fratres dilecti à Deo, quòd elegerit vos primitias in ſalutem 608.b
ib. v. 14. Tenete traditiones quas didiciſtis 614.b
ib. v. 15. Itaque, Fratres, ſtate & tenete traditiones quas didiciſtis; ſiue per Sermonem, &c. 630.b.c
3. v. 2. Non omnium eſt Fides 265. b
ib. v. 2. Et vt liberemur ab importunis & malis hominibus 613. c
ib. v. 6. Denuntiamus autem vobis, Fratres, in nomine Domini, &c. Vt ſubtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinatè, & non ſecundùm, &c. 631.b,c
ib. v. 16. Ipſe autem Dominus Pacis det vobis pacem ſempiternam in omni loco 631.c
ib. v 8. & 11. & 13. & 19. Tanquam ſi nutrix foueat filios ſuos; ita deſiderantes, &c. Sicut ſcitis qualiter, &c. Quæ eſt enim noſtra ſpes aut gaudium 610.b plura ibid. & ſeq.
ib. v. 18. Habeo autem omnia, & abundo 843.c
ib. cap. vlt. v. 13. Vos autem, fratres, nolite deficere benefacientes. Quòd ſi, &c. 140.b

Ex II. Epiſt. ad Theſſal. loca ſine Textu.

3. v. 1 789.a

EX PRIMA EPISTOLA AD TIMOTHEVM.

1. Timoth. 1. v. 3. Sicut rogaui te vt remaneres Epheſi, cùm irem, &c. 730.a
ib. v. 9. Sciens hoc quia lex Iuſto non eſt poſita ſed iniuſtis, & non ſubditis: impiis, &c. 730.b
ib. v. 15. Fidelis Sermo & omni acceptione dignus, quòd Chriſtus Ieſus venit in hunc mundum Peccatores ſaluos facere 731.a
ib. v. 17. Coram immortali ſæculorum rege, inuiſibili, ſolo ſapiente Deo 45. b
ib. v. 18. Hoc præceptum commendo tibi, Fili Timothee, vt milites in illis bonam militiam 432.b
ib. v. 19. Habens Fidem & boná Conſcientiá 731.c
ib. v. 20. Ex quibus eſt Hymenæus & Alexander, quos tradidi Satanæ, vt diſcant non blaſphemare 732.a
2. v. 1. Obſecro igitur primum omnium fieri obſecrationes, orationes, &c. 505.c, 507.b, 517.a
ib. v. 2. Pro regibus mundi orandum 115.c
ib. v. 10. Sed quod decet mulieres, promittentes pietatem per bona Opera 733.b
ib. v. 14. Et Adam non eſt ſeductus, mulier autem ſeducta in præuaricatione fuit 733.c
3. v. 2. Vnius vxoris virum ibid.c
ib. v. 12. Diaconi ſint vnius vxoris viri, qui filiis ſuis bene præſint, &c. 475.b
ib. v. 13. Qui enim bene miniſtrauerint. 736.b
ib. v. 14. Hæc tibi ſcribo ſperans me ad te venire citò ibid. b
ib. v. 15. Eccleſia Dei viui, columna & firmamentum veritatis 160.c, 736.c
4. v. 1. 2. 3. Quòd nouiſſimis temporibus quidam deficient à fide ſana: attendentes Spiritibus erroris, & doctrinis dæmonum veritatem auerſantium 6.c
ib. v. 1. Recedentes à Fide, intendentes Spiritibus ſeductoribus, & doctrinis dæmoniorum, in hypocriſi Mendaci-loquorum 347.a
ib. v. 2. In hypocriſi loquentia mendacium, & cauteriatam habentia ſuam conſcientiam 431.c
ib. v. 5. Sanctificatur enim per Verbum Dei & orationem 509.c, 737.b
ib. v. 6. Hæc proponens fratribus, Bonus eris Miniſter Chriſti Ieſu 737.b
ibidem, Enutritus Verbis Fidei, & bonæ Doctrinæ quam aſſecutus es ibid.c
ib. v. 8. Pietas autem ad omnia vtilis eſt, promiſſionem, &c. 738.c
ib. v. 11. Præcipe hæc & doce 739.a

ib. v. 12. Nemo adoleſcentiam tuam contemnat, ſed exemplum eſto fidelium in Verbo, in Conuerſatione, in Charitate, in Fide, in Caſtitate 739.a, & 757.b

ib. v. 14. Noli negligere gratiam quæ in te eſt: quæ data, &c. 740.b

ib. v. 15. Hæc meditare ibid.c

5. v. 10 Si omne opus bonum ſubſecuta eſt 741.b

ib. v 11. Adoleſcentiores autem viduas deuita, cùm enim luxuriatæ fuerint in Chriſto, nubere volunt ibid.c

ib. v. 12. Harum enim ſi qua nupſerit, habebit damnationem, quia primam fidem irritam fecit 664 c

ib. v. 13. Dum venio, attende lectioni, exhortationi, doctrinæ 739 c

ib. v. 15. Iam enim quædam conuerſæ ſunt retro Satanam 742.a

ib. v. 17. Qui bene præſunt Presbyteri, duplici honore digni habeantur: maximè qui laborant in verbo & doctrina 744.c

ib. v. 21. Teſtor coram Deo, & Chriſto Ieſu & electis Angelis 744 c

ib. v. 22. Manus citò nemini impoſueris, neque communicaueris peccatis alienis 745.a

ib. v. 23. Te ipſum caſtum cuſtodi 739 b, 745.a

6. v. 3. Si quis aliter docet, & non acquieſcit ſanis ſermonibus Domini noſtri Ieſu Chriſti, & ei, quæ ſecundùm pietatem eſt, doctrinæ, ſuperbus eſt, nihil, &c. 745.c

ib. v. 6. Eſt autem quæſtus magnus Pietas cum Sufficientia 746.a

ib. v. 11. Tu autem, ô homo Dei, hæc fuge 746.b

ib. v. 12 Certa bonum certamen fidei: apprehende vitam æternam 746 c

ib. v. 12 Et confeſſus bonam confeſſionem coram multis teſtibus 747.a

ib. v. 20. O Timothee depoſitum cuſtodi, deuitans, &c. 748.a

Ex prima Epiſt. ad Timoth. loca ſine Textu.

1. v. 4 397. c

ib. v. 7. & 11. & alibi 418.b

ib. v. 16 825.c

ib. v. 17 437 a

ib. 729. c, & ſ.

ib. v. 18 731.c

2. v. 2 516.c

ib. v. 3 427.a

3. v. 1 287 a

ib. v. 2 693.c

ib. v. 3 555.b

4. v. 3 347.a

ib. v. 8 499.c

ib. v. 14 465 a

5. v. 2 739. b

ibid. v. 9 741 a

ibid. v. 14 745.b

6. v 11 649. b

ib. v. 12 248. a

EX SECVNDA EPISTOLA AD TIMOTHEVM.

2. Tim. 1. v. 2. Et quæ audiſti à me per multos teſtes, hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt, & alios docere 753.b

ib. v. 4. Quomodo ergo vni rectè militans Deo, ſe coniugio implicabit 665.c

ib. v. 7. Non enim dedit nobis Deus Spiritum timoris, ſed virtutis, & dilectionis, & ſobrietatis 825.b

ibid. v. 11. In quo poſitus ſum ego prædicator & Apoſtolus & Magiſter Gentium 825.c

ib. v. 13. 14 Bonum depoſitum cuſtodi per Spiritum Sanctum. 753. b, 826. a

2. v. 1. Obſecro igitur primùm omnium fieri Obſecrationes, Orationes, poſtulationes, gratiarum actiones ibid.b

ibidem. Tu ergo, fili mi, confortare in gratia, quæ eſt in Chriſto Ieſu, &c. 826. b

ib. v. 10. Ideo omnia ſuſtineo propter electos, vt & ipſi. &c. 827. c

ib. v. 17. Sermo eorum ſicut cancer ſerpit 93.b 432.a

ib. v 19. Nouit Dominus qui ſunt eius: & recedat ab iniuſtitia qui inuocat nomen Domini 39. a, b 95. c, & 829. a

ib. v. 20. In domo autem magna, non ſolùm ſunt vaſa aurea & argentea, ſed & lignea & fictilia 95.c

ib. v. 25. Stultas & ſine diſciplina quæſtiones deuita; ſciens quia generant lites: ſeruum autem Domini, &c. 431. a

3. v. 3. Quemadmodum autem Iamnes & Mambres, &c. 432.b, 829.b

ib. v. 7. Semper diſcentes & numquam ad ſcientiam veritatis peruenientes 830.a

ib. v. 14. Tu permane in iis quæ didiciſti & quæ credita ſunt tibi; ſciens à quo didiceris 753.c, 794.a, 831.a

ib. v. 16. Omnis Scriptura diuinitus inſpirata vtilis eſt ad docendum, ad, &c. 831 b

ib. v. vlt Vt perfectus ſit homo Dei ad omne bonum opus inſtructus 746.c

4. v. 1. Teſtificor coram Deo & Ieſu Chriſto, qui, &c. 831 c

ib v. 2. Inſtandum opportunè & importunè 84.b

ibidem, Argue, obſecra, increpa, in omni patientia & doctrina 800.a

ib. v. 3. Prurientes auribus 675. a

ib. v. 4. Ad fabulas autem conuertentur 394.a

ib. v. 5. Opus fac Euangeliſtæ, miniſterium tuum imple 832 b

ib. v. 6. Ego enim iam delibor, & tempus reſolutionis meæ inſtat 450. a

ib. v. 8. In reliquo repoſita eſt mihi Corona Iuſtitiæ, quam, &c. 316. a. 419. b 832. c

ib. v. 9. Feſtina ad me venire citò 833.b

ib. v. 13. Scias autem quia per Infirmitatem carnis Euangelizaui vobis iampridem 800.a

ib. v. 15. Quem & tu deuita, valde enim reſtitit verbis noſtris 834.a

Ex Secunda Epiſt. ad Timoth. loca ſine Textu.

1. v. 6. 465.a

ibid. 815.a

2. v. 7. 797. a

2.v.10 871.a
ib. v. 12 818. a
ib. v. 17 649. b
ib. v. 21 806. c
ib. v. 25 830. c
3. v. 5 270.c
ib v.6 285.b
ib.v.8 829.c
4. v.2 757.a
ib. v. 3 422. a
ibid. v. 6 421. a
ibid. v. 8 782. b
ibid.v. 16 834.b
ibid.v 27 800. c
vlt.v.12 808.b

EX EPISTOLA AD TITVM.

Tit. 1. v. 5. Huius rei gratiâ reliqui te Cretæ 754.a
ib. v. 7. Oportet enim Epiſcopum ſine crimine eſſe, ſicut Dei diſpenſatorem ibid.c
ib. v. 10. Sunt enim multi inobedientes, vaniloqui,&c. 755.b
ib. v. 12. Ventres pigri 769. a
ib. v. 15. Omnia munda mundis: coinquinatis autem, &c. 386.b, 755.b
2. v.4. Adoleſcentulas prudentes, caſtas 739.b
ib. v. 7. In omnibus teipſum præbe exemplum bonorum operum 755.b
ib. v.11. Apparuit enim gratia Dei Saluatoris noſtri omnibus hominibus,erudiens, &c. ibid.c
ib. v. 13. Exſpectantes Beatam ſpem, & aduentum gloriæ magni Dei, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti,qui, &c. 756.a
ib. v. 14. Sectatorem bonorum Operum 756.c
ib. v. vlt. Argue cum omni imperio 431.a, 757 a
3. v. 1. Admone illos, Principibus & Poteſtatibus ſubditos eſſe 241.c, 242 a, 758.a
ib. v.6. Quem effudit in nos abundè 759 a, & v. 8. Fidelis ſermo eſt, & de his volo te confirmare, vt,&c. ibid.a
ib. v.14. Diſcant autem & noſtri bonis operibus præeſſe ad vſus neceſſarios 759.c

Ex Epiſtola ad Titum loca ſine Textu.

1. v. 9 755.a
ib. v. 10 759.b
ib.v. vlt. 830.a
2.v.12 499. c
3.v.1 760.a
ib. v 10 430.a

EX EPISTOLA AD PHILEMONEM.

ad Philem. v. 1. Paulus vinctus Ieſu Chriſti,& Timotheus Frater, Philemoni. &c. 851.b
ib. v.3. Gratias ago Deo meo, ſemper memoriam tui faciens in orationibus meis 851.c
ib. v.8. Propter quod multam fiduciam habens in Chriſto Ieſu imperandi tibi quod ad rem pertinet; propter charitatem magis obſecro 249.c 250.a
ib. v. 12. Tu autem illum vt viſcera mea ſuſcipe, quem ego volueram, &c. 250.a
ib. v. 20. Ego Paulus ſcripſi mea manu, &c. Refice viſcera mea in Domino,&c. 250.a,b
ib. v. 21. Confidens in obedientia tua ſcripſi tibi, ſciens, &c. 851.c
ib. v. vlt. Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti, cum Spiritu veſtro, Amen. 852.c

Ex Epiſt. ad Philem. locus ſine Textu.

ib. v. 22 786.a

EX EPISTOLA AD HEBRÆOS.

Hebr. 1. v. 3. Qui cùm ſit ſplendor gloriæ,& figura ſubſtantiæ eius 855.b
ib. v. vlt. Nonne omnes ſunt Adminiſtratorij Spiritus,in miniſterium miſſi, &c. 856.c
2. v. 9. Eum autem qui modico quàm Angeli minoratus eſt, videmus Ieſum,propter,&c. 857.a
ib. v. 11. Et qui ſanctificat & ſanctificatur,ex vno omnes atque vnum 544.a
ibidem. Propter quam cauſam non confunditur, Fratres eos vocare 857.c
ib. v. 14. Quia ergo pueri communicauerunt Carni & Sanguini,& ipſe ſimiliter participauit eiſdem 858. a
ib. v. 17. Vnde debuit per omnia fratribus ſimilari, vt, &c. ibid.b
3. v. 1. Vnde, Fratres Sancti, vocationis cœleſtis participes, conſiderate, &c. ib.c
ib. v 6. Chriſtus verò tanquam Filius in domo ſua, quæ, &c. ibid.
ib. v. 14. Participes enim Chriſti effecti ſumus, ſi, &c. 859.a
ib. v. 23. Quodcumque facitis, ex animo operamini, ſicut, &c. 849.b
4. v. 6. Sermo veſter, ſemper in gratia, ſale ſit conditus ibid.
ib. v. 15. Teſtem inuoco Deum, qui cogitationes, &c. 353.b
5. v. 1. Omnis namque Pontifex, ex hominibus adſumptus, pro hominibus, &c. 859.c
ib. v. 4. Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur à Deo, tanquam Aaron ibid.c
ib. v. 8. Et conſummatus, factus eſt omnibus obtemperantibus ſibi cauſa ſalutis æternæ 860.b
ib. v. 10. Pontifex iuxta ordinem Melchiſedech 482.c
ib. v. 12. Cùm deberetis magiſtri eſſe propter tempus, rurſum indigetis vt vos doceamini, quæ ſint, &c. 615. b
6. v. 4. Et participes facti ſunt Spiritus Sancti 863. b
ibid. Guſtauerunt etiam donum cœleſte 863.a
ibid. Impoſſibile eſt eos qui ſemel illuminati ſunt 108.a
ib. v. 10. Non enim iniuſtus Deus, vt obliuiſcatur operis veſtri, & dilectionis &c. 864.a
ib. v. 16. Homines enim per maiorem ſui iurant, & omnis controuerſiæ eorum finis ad confirmationem, eſt Iuramentum 864.c
7. v. 3. Aſſimilatus autem Filio Dei, manet Sacerdos in perpetuum 865.b
ib. v. 12. Translato enim Sacerdotio, neceſſe eſt, & legis translatio fiat 866. b
8. v. 1. Talem decuit nos habere Pontificem 482.c
ib. v. 5. Sicut reſponſum eſt Moyſi cùm conſummaret Tabernaculum; Vide, inquit, omnia

faciro ſecundùm exemplar quod tibi oſtenſum eſt in monte 868. a
9. v. 14. Quanto magis ſanguis Chriſti, qui per Spiritum Sanctum ſemetipſum obtulit immaculatum Deo, emundabit, &c. 871 a
ib. v. 20. Hic Sanguis Teſtamenti quod mandauit ad vos Deus 872 a
10. v. 1. Vmbram enim habens lux futurorum bonorum, non ipſam imaginem rerum, per ſingulos annos, &c. 871. c
ib. v. 4. Impoſſibile eſt enim, Sanguine Taurorum & Hircorum auferri peccata 879. c
ib. v. 7. & alibi: Tunc dixi, Ecce venio 437. c
ib. v. 14. Vna enim oblatione conſummauit in ſempiternum ſanctificatos 568. b
ib. v. 24. 25. Et conſideremus inuicem in prouocationem Charitatis, &c. 426. c
ibid. Non deſerenda collectio noſtra 90. a
ib. v. 31. Horrendum eſt incidere in manus Dei viuentis 886. b
ib. v. 35. Nolite itaque amittere confidentiam veſtram, quæ magnam habet remunerationem ibid. c
ibid. v. vlt. Filij ſubtractionis 5. b
11. v. 1. Eſt autem fides non modò ſperandarum ſubſtantia rerum 430. b
ib. v. 6. Sine fide autem impoſſibile eſt placere Deo 887. b
ib. v. 7. Fide Noë, reſponſo accepto de iis quæ adhuc non videbantur, metuens, &c. 888 a
ib. v. 21. Fide Iacob, moriens, ſingulos filiorum Ioſeph benedixit, & adorauit faſtigium virgæ eius ibid. c
ib. v. 23. Fide, Moyſes natus, occultatus eſt, &c. 249. b
12. v. 13. Et greſſus veſtros facite pedibus veſtris, vt non claudicans, &c. 891 a
ib. v. 14. Pacem ſequimini cum omnibus, & ſanctimoniam, ſine qua nemo videbit Dominũ 112 b
ib. v. 16. Ne quis fornicator aut prophanus, vt Eſau, qui, &c. 892. b
ib. v. 22. Sed acceſſiſtis ad Sion montem, & ciuitatem Dei viuentis, Ieruſalem cæleſtem 207. b
ib. v. 24. Sanguine meliùs loquentis quàm Abel 557 a, 691. a
13. v. 8. Ieſus Chriſtus heri & hodie, ipſe & in ſæcula 446 b
ib. v. 9 Doctrinis variis & peregrinis nolite abduci 447. a
ibid. Optimum eſt enim gratia ſtabilire cor, non eſcis quæ non profuerunt ambulantibus in eis ibid. c
ib. v. 10. Habemus altare de quo edere non habent poteſtatem qui tabernaculo deſeruiunt 442. a
ib. v. 13. Exeamus ad eum extra caſtra, improperium eius portantes 895. b
ib. v. 17. Obedite præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis ipſi, &c. 896. a
ib. v. 18. Orate pro nobis ibid. b
ib. v. 22. Rogo autem vos, Fratres, vt ſufferatis verbum ſolatij ib. c
vlt. v. 17. Obedite præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis: ipſi enim peruigilant quaſi rationem reddituri pro vobis, &c. 611. b
ib. v. 18. Cum Timotheo, ſi celeriùs venerit, videbo vos 853. a

Ex Epiſtola ad Hebræos, loca ſine Textu.

1. v. 4 488. c
ibid. 867. c
ib. v. 6. 856. a
2. v. 10. 860. b
4. v. 1. 859. b
5. v. 7. 854. c
ib. v. 10. 861. b
ib. v. 11. 488. b
ib. v. 12. 824. b
ib. v. 14. 436. c
6. v. 4. 430. b
ib. v. 19. 681. b
7. v. 3. 483. a
ibid. 485. a
ib. v. 17. 494. a
ib. v. 19. 180. b
8. v. 6. 868. b
9. v. 23. 868. a
10. v. 1. 873. c
ib. v. 23. 448. a
ibid. 511. a
ib. v. 27. 885. a
ib. v. 29. 886. a
ib. v. 31. 685. a
11. v. 4. 446. c
ibid. 560. b
11. v. 26. & 38 179. c, 889. a, 890. c
12. v. 4. 110. a
ib. v. 9. & 11 484. b 891. b
13. v. 7. 445. c
ibid. 688. c
ib. v. 18. 789. a
16. v. 19. 680. a
ex ep. ad Hebr. 401. b, 416. a

EX EPISTOLA IACOBI.

Iac. 1. v. 7. Blaſphemat bonum nomen quod inuocatum eſt ſuper vos 37. c
ib. v. 8. Lex regalis 26. c
ib. v. 17. Fides ſine Operibus mortua eſt 306. c
ib. v. 19. Tu credis quoniam vnus Deus eſt: bene facis: & dæmones credunt & contremiſcunt 717. a
4. v. 11. Vnus legiſlator & iudex, qui poteſt perdere & liberare 92. a
5. v. 16. Multum valet deprecatio Iuſti aſſidua 802. c

Ex Epiſtola Iacobi, loca ſine Textu.

1. v. 12. 421. b
2. v. 3. 417. c
ib. v. 9. 731. a
ib. v. vlt. 803. a
3. v. 15. 644. b
5. v. 11. 500. b
ib. v. 14. 653. c

EX PRIMA EPISTOLA PETRI.

1. Petri, 2. v. 3. Si tamen guſtaſtis quoniam ſuauis eſt Dominus 863. b
4. v. 8. Charitas cooperit multitudinem peccatorum 66. c
5. v. 9. Cui reſiſtite in fide 686. b
ib. v. vlt. Oſculum Charitatis 616. c

Ex prima Epiſtola Petri, loca ſine Textu.

1. v. 2. 871. a

1. v. 12 735.b
2. v. 2 379.b
ib. v. 8 796 c
ib. v. 9 319. a
ib. v. 13. 419. a
ib. v. 16 241. c
4. v. 18. ibid.
5. v. 3. 835. a

EX SECVNDA EPISTOLA PETRI.

2. Petri 2. v. 1. Fuerunt & Pſeudoprophetæ in populo, ſicut & in vobis erunt magiſtri mendaces, qui, &c. 432. b. c 819. c

3. v. 14. Propter quod, Chariſſimi, hæc exſpectantes, ſatagite immaculati & inuiolati, &c. 418 b

vlt. v. 15 Sicut & chariſſimus frater noſter Paulus, ſecundùm, &c. 853. b

Ex ſecunda Epiſtola Petri, loca ſine Textu.

1. v. 13. 395. a
ib. v. 19. 813. c
3. v. 15 608. a
ibid. 643. a

EX PRIMA EPISTOLA IOANNIS.

1. Ioan. 1. v. 1. Et manus noſtræ contrectauerunt de verbo Vitæ 538. b

ib. v. 2. Et ſi quis peccauerit, aduocatum habemus apud Patrem, Ieſum Chriſtum, Iuſtum: & ipſe eſt exoratio pro peccatis noſtris 508. b

2. Ex nobis exierunt 17. b

ib. v. 8. Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipſos ſeducimus, &c. 680. c

2. v. 1. Fratres, hæc ſcribo vobis, vt non peccetis: 681. b, c

ib. v 18. Filioli, nouiſſima hora eſt: & ſicut audiſtis, &c 614. c

ib. v. 24. Quod audiſtis ab initio, in vobis permaneat 794. a

3. v. 20. Maior eſt Deus corde noſtro, & nouit omnia 465. a

4. v. 1. Probandi ſpiritus an ex Deo proueniant 612. c

ibid. Chariſſimi, nolite omni Spiritui credere; ſed probate ſpiritus ſi ex Deo ſint: quoniam, &c. 612. c, 613. a

ib. v. 16. Et Deus charitas eſt, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in illo manet 133. c

Ex prima Epiſtola Ioannis, locus ſine Textu.

4. v. 16 484 c

EX III. EPISTOLA IOANNIS.

Locus ſine Textu.

3. Ioan. v. 2 728. b

EX EPISTOLA IVDÆ.

Epiſt. Iudæ v. 8. Dominationem autem ſpernunt

ib. v. 19. Animales, ſpiritum non habentes 644. a

ibid. Qui ſemetipſos ſegregant. 759. a

EX APOCALYPSI.

Apoc. 2. v. 1. Angelo Eccleſiæ Epheſi ſcribe: Hæc dicit qui tenet ſeptem ſtellas in dextera ſua, qui, &c. 68. b, c

ib. v. 4. Sed habeo aduerſum te quòd charitatem tuam primam reliquiſti: Memor eſto itaque, &c. ibid. c

4. v. 10. Procedebant ante ſedem in throno, & adorabant viuentem in ſæcula ſæculorum, & mittebant Coronas ſuas ante Thronum 118. b

5. v. 13. Et omnem creaturam, quæ in cælo eſt, & ſuper terram, & ſub terra, omnes, &c. 838. c

6. v. 8. Equus mortis pallidus 191. b

ib. v. 9. Sub altari reliquias 345. a

ibid. Vidi ſubtus altare 440. b

21. v. vlt. Cùm enim nihil coinquinatum intret in Regnum cælorum 863. a

Ex Apocalypſi, loca ſine Textu.

2. v. 17. 402. b
ib. v. 24 658. b, c
6. v. 9 445. b
8. v. 1 624. c
ib. v. 3 568. c
11. v. 10 815. b
13. v. 8 486. c
19. v. 10. 348. b
ib. v. 16. 547. a, 595. c
20. v. 4. 854. b
22. v. 9 348. b

INDEX
RERVM SELECTIORVM
ET INSIGNIORVM QVÆ HOC OPERE TRACTANTVR: LOCVPLETISSIMVS & accuratiſſimus.

Numerus Paginam notat : Literæ, A , B , C, *locum in Pagina* : A , *Initium* : B , *medium* : C , *finem*.

A

AAronis ſtola 304.b
Aaronem chriſmate figurantes 138.b Aaronicum Sacerdotium 892.b,c
Abbas Vrſpergenſis 301.b
Abbas Cyriacus 286.b
de Abbatibus apud Anglos ibid.
Abecedarij Pſalmi 113.c
Abecedarius Paræneticus Gregorij Theologi ib.
Ablauij poëtæ delicati & cauillatorij verſus in primum Chriſtianorum operatorem 55.a
ab vno Abraha credebatur, quod nondum videbatur 85.b Quòd in adimpletione benedictionis ac promiſſionis Abrahæ factæ, non tantùm Eccleſiæ vnitas ac vniuerſalitas, ſed & ſplendor ac dignitas figurata atque declarata eſt 888 b Abrahami, Moyſis, & Dauidis exemplum 58.a in Abrahamo, móri hominis ac regionis præſtita obedientia 344.c
per Abraham immolatorum diuiſio 343.c
ſuper Abſalone etiam parricida Dauidis luctus 53.c naturæ inimicitiam ſuperantis affectus 54.a
Abſtruſa fortiùs quærimus 16.a
Acacius Epiſcopus 22.a
ad Acacium Berrhoenſem Epiſcopum, ſacrum Imperatorium reſcriptum 228.b
Academiæ Pariſienſis commendatio, elogia 209.b,c vide, Vniuerſitas
populi Acclamatio in ſancta Dei Eccleſia 196.a
populi Conſtantinopolitani 117.c
Acclamationes, 15.a,b ad Imperatores Acclamationes 324.a
Acclamatoriæ voces 232.a,& ſ.
Acclamatorius ſermo ad Imp. Conſtantinum Pogonatum 42.a 232.a,b
Acephalus 253.a contra Acephalum 117.c
Aceruus teſtimonij, ſiue Galaad 136.a,b
Adeodatus adeodata tractans 127.b
Adiuuari apud Deum poſſe alios, aliorum meritis, & quo modo 843.b
Adoleſcentiæ ver 4.c
Adriani Pontificis ad Imp. Baſilium, Apoſtolicum breue 47.a 104.c ſcriptum 51.a,b epiſtola 100.c
Adriani Pontif. Epiſtola ad S. Ignatium 323 c
Adrianus Primus Pont. Max. 211.c 300.b
ad Adrianum I. Pontif. Max. Conſtantini & Irenes Augg. diualis Sacra 124.b
circa Aduenas, Romanæ Eccleſiæ mos 259.b
Aduerſa ſibi alternis vicibus ſuccedere 167.a
quæ ſibi ſunt Aduerſa, nunquam ſine ſuſpicione conueniunt 268.c
Ædificans ſuper petram 63.c ſuper arenam ib.
quæ Ædificationis ſunt, in inuicem cuſtodienda 30.c
pro vniuerſa Ægyptiaca Diœceſi rogationes 108 c & ſ.
Ælianus Sinopenſis Epiſcopus ibid.c
Æneas Syluius Antonij Panormitæ ſcholiaſtes 23 a Pontifex factus ibid.
Æqualitatem fidei quadamtenus etiam in ſpiritualibus inter abundantes & inopes 770.a
prima Ætas, noſtra 185.a
Æſculapius ſpeculum inueniſſe, primuſque vulnus obligauiſſe dicitur 41.a
Ætherius Epiſcopus Galliæ 312.b, Gallicanæ Eccleſiæ 313.c ad eum exhortatio vt nominis dignitatem re compleret ibid. plura ibid. & ſ.
Aëtius Epiſcopus 312.a
Afflictionum genera in Anglia ab Henrici Octaui temporibus 48.c & ſ.
de Africanis ſanctimonialibus memoriæ prodita 56.b
Africanus Canon 20.c
Agape 349 b de Agape ab Auguſtino ſumpta ib.c
Agatho, Doni Pontif. Max. ſucceſſor 125.b
charta & atramentum videbatur, per Agathonem Petrus loquebatur 232.a Agathonis ſummi Pontificis, de Imp. Iuſtiniano ſcripta 23.b

Agathonis Pontificis Max. Epiſtola 47.b
Agathonis Pontificis ad Impp. & Augg. epiſtola 107. b Agathonis ſummi Pontif. ad Conſtantinum & alios epiſtola 123. c, 240. a
Agathonis Papæ legatorum Synodica inſtructio 142. a
de Agendi ordine 732. b
Agricolæ ſenis reſponſum, quærenti cui ſerat 211.b
Agricolarum cum doctoribus ſacris comparatio 31. b
M. Agrippæ Iulia in matrimonio, à Sempronio temerata 132. b,c
Agrippinus epiſcopus 103.a eius Carthaginienſium Epiſcopi venerabilis memoria 256.a circa rebaptizationem error 256. a plura ib. & ſ.
Ahiæ prophetæ pallij ſciſſio in nouem partes 102.a
Alba cum qua diaconi in Sanctis Sanctorum miniſtrant 294.c quid notet ibid.
Alberici impietas 305. c plura ibid.
Albigenſes qui & Cathari 301.b in Albigenſes promulgata lex 62. b Albigenſium hæreſes 301. c
Albini 35. a
Albiniani 36. a
S Alcimi Auiti verſus, elogia 266. b
Aldiberga Chriſtiana, Aldiberti regis coniux, ex regum Francorum proſapia 261. b elogia ib. & ſ. Aldibergæ elogia 268 a ad Aldibergam de coniuge ad meliora exhortando Gregorij epiſtola 266.c plura ibid & ſ. de Aldiberga altera 904. a
Aldibertus rex, Anglorum Chriſto primus aſſertor 260.b Aldiberti & vxoris, ad iugum in Chriſto, conuerſio 272.c plura ib. & ſ. Aldiberto in Angliam proxenia tranſmiſſa 274.a,b plura ibid. de Aldiberto altero 904.c
Alexandri Alexandriæ Archiepiſcopi Encyclicæ verba 6. b eius ad Alexandrum lamentatio de ſeparatione & ſchiſmate 97. a eius de inconſutili Chriſti tunica argumentum 103.b ſub Alexandro tertio, Pont. Maximo, contra ſchiſmaticos inſurrectio 301.b
ad Alexandrum Antiochenum Innocentij literæ 106 a
ad Alexandrum Hieropolitanum Theodoreti epiſtola 196. b
Alexandrini Patriarchæ epiſtola ad quendam Neſtorij ſtudioſum 7. b
Alexandrinorum Archiepiſcoporum tituli 290.b
ad Alexandrinam Eccleſiam Sardicenſis Synodica 211. c
Alfonſi Aragoniæ Regis voluptas ex diuinæ Scripturæ lectione 23.a plura ibid.
Allegoriarum Auguſtini admirandum opus contra Fauſtum Manichæum 346. a, b
Almarici hæreſes 301. c
Alphabeticus hymnus de Chriſto 113 c
ad Alpes vſque Sueſſionenſibus Monachis certi agri aſſignati 368.b
ad Altare, quod Chriſtum ſignificat, Epiſcopi conuerſio 52 a
Altaris Dominici cæleſtis armatura 153.c
Altarium conſtructio 342.b. 343 b
Alypus Cæſareæ Archiepiſcopus 130. b
Amalricus qui & Almaricus & Amorricus 150 b de impio illo tranſſubſtantiationem negante ibid. a, b
aduerſus Ambitum coram Tiberio conſtituta 25.b
Ambroſius, alter à Medìolanenſi 255.a
opus Ambroſij, de Sacramentis, cur ab autore inſcriptum de philoſophia 107. c
Ambroſij locus, ex libro, De iis qui myſteriis initiantur 225.b Ambroſij locutio 254.b
Ambroſianus Pauli interpres 140. c
Ambroſiani Commentatoris obſeruatio 245.c
Amicorum tria paria 118. a
Ammon Archiepiſcopus Adrianopoleos 369. b
Amor Dei quid agat 101.b
Amor neminem ſuſpicit ſed ne deſpicit quidem 101.b,c plura ibid. Amor proprietatem abnuit, ſocietatem non reſpuit ib. c ad Amorem nulla maior inuitatio quàm præuenire amando 31.a Amori cedit etiam Maieſtas 101.b,c
Amorricus Carnotenſis tranſſubſtantiationem negans 150. a, b
Anacletus & Victor Antipapæ 301.b ab iis ordinati ibid.
Anaſtaſij in fuga receptio, redintegratio 229.a
magnificè ab Anaſtaſio ſcripta 206.c
antiqua Anaſtaſij bibliothecarij interpretatio 15.b elogia 105.b verſio 299.b, 301.a
ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem Archiepiſcopum, Leonis Magni epiſtola 310. c, & ſ. monita ib.
Anathemata & contra quos 144.a & ſ. 809.a & ſ.
anathematiſmi in hæreſes, in Arium 370.a
Ancillarum filios de Iacob in vnam hereditatem aduocatos miratur Auguſtinus 99. b
Andromachæ ad Vlyſſem verba 219. c
Angelus Notarius ad Gregorium legatus 365.c
ſub Angeli nomine, Eccleſiæ præpoſitus intellectus 69.c
Angelum ſibi aſtitiſſe fingentes 76. b
de Angelis cuſtodibus 690. b, 856. c
Angeli meſſores 91.b, 93.a
Angeli perditi, amatores virginum mundanarum 195. a
Angli Catholici quid ſequantur 18.a Angli Atque Normanni Romanæ vitis, aut Eccleſiæ & Apoſtolici ſeminis traduces 137.c, & ſ. Angli, Iſaïæ dicti peregrinorum filij 189.a eorum monumenta, monaſteria, baſilicæ ib. Angli Gregoriani 286 b pro Anglis Catholicis obteſtatio, imploratio 117. b Catholicis Anglis & aliis prouidenda 146. c ab Anglis Apoſtolicorum Romà virorum ſuſceptio 261. c & ſ. prophetiæ de Anglis Gregorianæ ſeptem partes 165. c Anglis attendendæ conditiones 268. b quid ſolis Anglis, ſine Monachis, vix eſſe licuerit 315. c Anglis cur monachi in pretio eſſe debeant 337.b cum Anglis prima diſpenſatio ſiue indultum in gradibus conſanguinitatis 359.b,c Anglorum conuerſionis leges ſparſæ, ordine exhibitæ 272.c Anglorum contra hæreſes beneficia 132.c plura ib. & ſ. Anglorum vetus Chriſtiana diſciplina 18. a, 254.b Gregoriana, 33.a, 262. b Anglorum veri nouitatem

nouitatem intentarint 258.b de Anglorum conuerſione Gregorij Papæ dicta 262.c & ſ. Anglorum Rex, Romani Pontificis filius ſolitus appellari, ab Anglicana Eccleſia condita 272.b Anglorum Genti prædicatio 284.c Anglorum gens in angulo mundi poſita 375.a plura ibid. Angli pluſquã decem millia baptizati vna die 375.b ad Anglorũ conuerſionem miſſi monachi 316.b plura ib. & ſ pro Anglorum gente fidei luce perfuſa, expulſis errorum tenebris, Gregorij exultatio 338.a & ſ. de Anglorum populo conuerſo gaudium in cælis 340.a de cauſa Anglorum cogitans Gregorius 342 b Exemplo conuerſionis Pauli, Anglorum conuerſionem optãdam 769.a apud Anglos Catholicos Hebraicum Alleluya 266 a Angli, vide, Britanni

Angliæ Rex, filius Romanæ Eccleſiæ dicendus 274.b plura, ib. & ſ. Angliæ Regis laudes à Nicolao Papa quinto 15 c Angliæ ſingulari priuilegio quæ ſint conſeruata 18.a Angliæ ſtatus antequam Chriſto nomen daret 40.a Angliæ obſeruanda circa Monachos, Presbyteros, Abbates, Epiſcopos 209 a in Anglia tempeſtates 258.b.c Anglia Apoſtolicarum traditionum retinentiſſima 265.a plura ibid. & ſ. in commendationem Angliæ diuinum Gregorij factum 287 a Angliæ conuerſio, Petri ſolatium 289.c de iuuandis Chriſti operariis, qui ad conuerſionem Angliæ, à Sede Apoſtolica miſſi 308.b & ſ. in conuerſione Angliæ patrata miracula 337 b Anglia Gregoriana 341.b Angliæ Apoſtolica cura Pauli prædicantis 846.b in Anglia monachi primi parentes magiſtrique 269 c in Angliam, Eccleſiæ, quaſi ſacræ cuiuſdam coloniæ, deductor Iſaias 16. a in Angliam tranſmiſſi à Gregorio monachi, Apoſtolici nuntij 312.b c

Angliæ rex, vide, rex Britanniæ

Anglicæ pietatis ſpirantia ſigna 3.b Anglicæ Nouitatis centum quatuordecim capita 18.a de rebus Anglicis Gregorij epiſtola ad Auguſtinum Anglorum Epiſcopum 349.c pro Anglicana Eccleſia reformanda Concilium celebratum 27.c Anglicana Eccleſia non iam naſcens ſed adulta 361 a Anglicana Gregorij Eccleſiaſtica hiſtoria, & vetus diſciplina 279.a plura, ibid. Relligionis Anglicanæ fundamenta 137.c & ſ. 280. c & ſ. plura, ibid. fundatores 366.b veteris Anglicanæ Catholicæ fidei argumenta 287.a pro ſancta Anglicana expeditione labores 288.b veteris Anglicanæ diſciplinæ hiſtoria 253.b Anglicanæ Eccleſiæ oriens demonſtratus 208.b Anglicanæ Eccleſiæ diuina prouidentia vt conſultum circa ſartam tectam Gregorianæ veteris diſciplinæ conſeruationem 262.b Anglicanæ Eccleſiæ fundator 282.c Anglicanæ miſſionis duces 904.b Anglicanæ Expeditionis dux Gregorius 312.c Anglicana lex ſingularis & Canonica 27.b.c circa Anglicanam Eccleſiam notanda, & ordine tractata 180.c 282.c & ſ. contra Anglicanum Canonem concertationes 18.a Anglicanum Schiſma 37.b

Anglicanus Canon 27.c

Angloromani Commentarij 16.c

in Angloromanis res Romanæ 904.b

Potior Anima quàm bona fallacia 247.b

Animæ mors prior, libertas erroris 79.b Animarum œconomis lex poſita 135.b Duces animarum quales eſſe debeant 307.b.c Animas ante reſurrectionem corporum videre diuinam eſſentiam 718.c circa animas mortuorum, phantaſmata 347.c De ſanctarum animarum viſione beatifica ante corporum reſurrectionem 767.c Animas Sanctorum ex hac vita ſine peccato migrantium, ſtatim poſt mortem eſſe cum Chriſto 837.b Animorum damnum ac detrimentũ quod maximum 24.a.b Animorum coniunctione colligari in Eccleſia conuenit 153.a corporibus tot res ſalutares, animis vt nullam inuenerit, nõ tam inſenſa fuit homini natura 48.a de Animis vt natura ſit meliùs merita ibid.

Animoſitate victi, nolentes vinci Veritate 171.c

Annales Maximi 253.c

Annales Græcorum 269.c

Anonymus hiſtoricus horũ tẽporũ Scriptor 118.c

Anſericus vir Apoſtolicus dictus 374.b plura, ib.

contra Anthimum & alios Iuſtiniani conſtitutio 47.b

in huius ſæculi Antidicomarianos ab Arianis deriuatus error 366.b

Antiochia Piſidiæ vbi Paulus Synagogam ingreſſus 164.b

Antiochenſium clericorum & monachorum ſupplicatio ſub Hormiſda 190.c 191.a

Antiquæ fidei ac pietatis octo cõditiones 268.a.b

conditionibus antiquis fixa, tenenda 141.c

ab Antiquorum ratione deſciſcentes 62.a

nihil Antiquiſſimo melius 224.a

Antiquitas in exemplis authoritatem habet, vt in ætatibus ſenectus 16.b pro Antiquitate loca 140.c & ſ. 145.b De Antiquitate & communi conſenſu 722.a Antiquitates inuentæ in epiſtola Gregorij ad Felicem, Siciliæ Epiſcopum 357.a.b Antiquitatis commemoratio quid in oratione valeat 261.b Antiquitatis cautio in Principum abſtinentia à localibus Conciliis 131.c

Antiſtes antiquæ Romæ, & Apoſtolicæ ſummitatis 123.c

Antiſtitum obſeruatio in conſecrationibus ædium 197.c

Antiſtitum Pontificium ius 197.b

Antiſtes, vide, Archiepiſcopus

Antonius in M. Aquillij iudicio & perſona quid egerit 41.a

vetus Antoniana dicẽdi ratio & auctoritas 40.c

Antonij Panormitæ de Alfonſo Aragoniæ Rege ſcriptum 23.a

Antonius Fuſſalenſis 223.c plura, ibid.

Antonius Spal. pſeudo Archiepiſcopus, deſertor 127.c plura, ibid. 148.a Antonius terreſtris archipirata 190.b. Sorbonicè profligatus 253.a Sp. in Eccleſias Chriſti machinæ 8.a crimina 209.a & ſ.

in Antonium Spalatenſem 131.b 141.b 148.a 149.c 150.c 156.a 157.b 159.c 161.c 162.b 185.c 190.a 194.a 195.b 199.a 201.a 224.c 239.c 253.a & alibi paſſim

in Antonij Spalatẽſis libros animaduerſio 209.b

in quatuor priores libros Antonij Spalatenſis, de Republica Eccleſiaſtica, per ſacram facultatem Pariſienſem, 212.b.c ad 222
Antonianæ partes 140.a
Antonini Imp. epiſtola ad Senatum 140 b
M. Aurelio Antonino, Imperatori, & quod maximū, Philoſopho, magni Athenagoræ vota 24 a
Apologeticum ſcribendi priſcum genus cur auctor ſecutus 9.a
Apologia Euangelij, inſcriptionis auctoris argumentum, vnde natum 8.a
Apoplexiam quid dicendo & ſentiendo vocet Epiphanius Diaconus 147.a.b
Apoſtoli Reges habiti 128.c Apoſtoli Eccleſiarum qui dicti 260.a Apoſtolorum & prædicatorum Chriſti, plenis velis nauigatio 190.b. Apoſtolorū miſſio, prædicatio 192.a.b plura ibid. beatorum Apoſtolorum beata ſucceſſio 255.c in Religionis integritate ſeruanda 256.a omnimoda Poteſtas Apoſtolorum 286.c inter Apoſtolos in ſimilitudine honoris, quædam diſtinctio poteſtatis 311.b de Apoſtolis triumphalis cantus 251.c
Apoſtolicæ militiæ partes quinque 244.b Apoſtolici domini, quaſi ſerui, in cōclaui detentio 305.c Apoſtolicus loquendi mos 63.b Apoſtolicus vir, Epiſcopus, 219.b
Apoſtolica ſedes, vide, ſedes Apoſtolica
de modo appellationis proſequendæ ad ſedem Apoſtolicam 20.c
Aqua benedicta 342.b 343.a
ſubterranearum Aquarum & de Deo Philoſophantium comparatio 29 a.b.c
Aquilæ & Hieronymi verſio 200.c
Aquileienſis Eccleſia 358.b
M. Aquillij iudicium 40.c & ſ.
Aratrum linguæ in terram cordis transfixum 375.a
Liberum Arbitriū hominis, in flagitiis, legibus cōprimi, vtiliſſimum 61.c de libero arbitrio 712.a 852.b Liberum hominis arbitrium ex cōcepto gratiæ Chriſti ſemine fœcundatum 753 a Anathema, qui dixerit, non eſſe hominis in actibus ſupernaturalibus arbitrium, reſpectu bonorum operum, in quibus ambulamus, & quæ proinde verè noſtra ſunt, à voluntatis & liberi arbitrij motu profecta 811.b anathema, qui dixerit, non eſſe in homine liberum arbitrium 819.c Quòd liberum arbitrium ſeipſum mouet ad opera bona 891.c de libero Arbitrio noſtro conuerſioni Anglorū quaſi inſerto 316.c De libero Arbitrio, déque conſiliis Euangelicis 671.b De libero Arbitrio ac de bonis operibus 759.c
Arcadius Imperator 153.c. ad ſermones Seuerianum Epiſcopum inuitans ibid.
per Arcam Eccleſia deſignata 161.a
Arca teſtamenti 375.b 378.b
Archiepiſcopus, ſine pallio miſſas dicere non præſumat 303.a ad Archiepiſcopum, delatio cauſarum 341.b Archiepiſcopo cauenda 210 b & ſ. plura, ibid. ad Archiepiſcopum Poloniæ, Paſchalis ſecundi epiſtola 306.a niſi Archiepiſcopo in depoſiti locū ordinato ſubſcribere in cauſa Eutychis negantes Epiſcopi 287.c Archiepiſcopi nomen datum Iacobo, fratri Domini 289 b. Archiepiſcopo Conſtantinopolitano omnia Papæ Romani priuilegia conceſſa 290.c Archiepiſcopo ſacra faciente, in Chriſtianorum ſacrificio, apud Græcos incredibilis cerimonia 295.c in Archiepiſcoporum dignitatem obſeruantia 288.a Archiepiſcoporum dignitas 287.b 289.b plura ibid.c tituli, authoritas 318.c & ſ.
Archiepiſcoporum ſeu Metropolitanorum πρεσβεῖα 367.a
Archiepiſcopis quid incumbat, ex nomine patet 28.a plura ibid.
Archiepiſcopus, vide, antiſtes
Archimandritarum Epiſtola ad Marcianum Auguſtum 122.c
Ardinachæ Epiſcopus S. Malachias 306.a plura, ib.
Areæ ventilatio 114.a
Aregius Galliæ Epiſcopus, ad quem Gregorij litteræ 314.a plura ibid.
Arius, Spartiatarum rex, 8.c eius epiſtola ad Oniam ſummum Iudæorum Sacerdotem ibid.
Arij depoſitio 47.b
de Ario 155.a per Athanaſium contrito ib.
Ariani dicti Porphyriani 285.b de Arianis lamentatio 97.a Arianorum infeliciſſima hæreſis 38.c 39.a ob Arianam hæreſim eiecti, recepti 268 c
Ariomanitarum ſcelera 38 a
plus Aris quàm armis Magni cognomen adeptus Conſtantinus 14 b
Ariſtolai Tribuni & Notarij Sacræ Imperatoriæ miſſæ exemplum 124.c
Arma ſola Catholicorum, preces & lacrymæ 56.c
aduerſus Arminium Germanici pugna 253.a.b
Arnobij nobiliſſima ſententia 141.c Arnobius, Lactantij doctor 55.b
eius locus ex lib. 1. diſputationum aduerſus Gentes ibid.
ab aliis Artibus ad artium artem comparatio 242.c
Aſcetæ, ſolitariam vitam degentes, olim ſtudioſi dicti 272.b
Aſclepæ fraus facta per Theognij litteras 38.a
Athanaſius in Apologia ad Conſtantium 29.b.c. 23 a 37.b 41.b de ſcriptis Moſis, Iſaiæ, aliorū 163.c
Athanaſius, magnus immortalitatis amator 145.b
Athanaſius contra Arium 155.a.b
Athanaſij altera Apologia 39 a Athanaſij locus de Sirmianæ Profeſſionis Fidei autoribus 146.a ex Magni Athanaſij Apologiā ſecunda 211.c 212.a 268.a Athanaſio fraus facta per Theognij litteras 38.a Magni Athenagoræ philoſophica vota 24 a
Athenienſes ſcire quæ recta ſunt, ſed facere nolle 145.b Athenienſibus redditum oraculum de religionibus 140.c
Athletarum certamina 116.b
Atramentum ipſo Saluatoris ſanguine tinctum, per ſubſcribentes in depoſitione Photij 103.c
Atticus Epheſinus Archiepiſcopus 134.c eius aduerſus Neſtorium acta ibid.
de Attico Archiepiſcopo Epheſino Cæleſtini Pontificis ſcriptum 22.b
Atticorum religioſæ aures 117.a
de Attilio, Licinij dictum 5.a & ſ.
Auaritia de Domo Dei Synodali definitione expellenda 315.a
contra Auaritiam Sacerdotum 209.b & ſ.
vbi nihil Audendum imprudenter 62.a

Auditor non intelligens,& ſedens 135.c
Andoënus,Rothomagenſis Archiepiſcopus 285.b
Augur apud Lacedæmonios regum aſſeſſor 225.b
Auguſtalium Sodalium Sacerdotium 211.b
in Auguſtana Confeſſione Germanus depreſſus 139.c
Auguſtinus Epiſcopus Catholicus, Donatiſtis, 78.a
Auguſtinus lib 2.contra Creſconium Gramm.28.b lib.3. 61.b
Auguſtinus lib 2 contra epiſtolam Parmeniani 39.a alibi paſſim
Auguſtinus 1.lib. de Baptiſmo contra Donatiſtas 59.b & alibi paſſim
Auguſtinus, doctor Vnitatis dictus 95.b
Auguſtinus libro de vnico Baptiſmo, contra Petilianum 95 c 97.b & alibi paſſim
Auguſtinus lib.2.contra Gaudentium 102.a & alibi paſſim
Auguſtinus,antiquorum diligentiſſimus 164 a
Auguſtini notanda 177.c 178.c
Auguſtini epiſtola ad Donatum presbyterum Donatiſtam 88.a
Auguſtini Magiſtralia verba 12.b
Auguſtini locus libro de Baptiſmo contra Donatiſtas 52.b
Auguſtini lib.4. de Baptiſmo contra Donatiſtas 93.b
Auguſtini locus lib.ad Donatiſtas, 162 a
Auguſtini locus, ex imitatione Optati, libro de Vnitate Eccleſiæ 27 a 96.b
Auguſtini explicatio lib. de Vnitate Eccleſiæ, eadem cum Hieronymo 56 b
Auguſtini locus,lib.de Vnitate Eccleſiæ 180.b
pro indicanda Eccleſia ibid.
Auguſtini locus lib.de Vnitate Eccleſiæ 63.b 164 a 166.a de Eccleſia ibid.
Auguſtini epilogus lib. de Vnitate Eccleſiæ 181.b
Auguſtini in Schiſmate Donatiſtarum antidotum 17.b
Auguſtini locus lib de Catechizandis rudibus 31.a
Alius 69 a
Auguſtini locus in Regula 30.b.c
Auguſtini locus lib.2.contra Gaudentium 17.b
Auguſtini locus ex Sermone ſuper geſtis cum Emerito 32.a
Auguſtini cum Gaudentio licentia 22.b.c
Auguſtini locus ex libro ad Donatiſtas, poſt Collationem 19.c
Auguſtini lamentatio de vulneribus Eccleſiæ durantibus 26.a
Auguſtini lib.12.& 3. contra epiſtolam Parmeniani;loca 64.a 180.c
Auguſtini ad Honoratum partis Donatiſtarum Epiſcopum epiſtola 66.c
Auguſtini epiſtola ad Criſpinum 87.a
Auguſtini epiſtola ad Feſtum 82.b
Auguſtini epiſtola 70.c
Auguſtini epiſtola nomine Concilij Cirtenſis 65.b.c
Auguſtini epiſtola contra Donatiſtarum pertinaciam 67.c
Auguſtini epiſtola ad Caſtorium 91.c
ad Euſebium 83 b
Ad Marcellinum tribunum 220 a
ad Emeritum 72.b
ad Cæleſtinum 223.c
Auguſtini contra Schiſmaticos vox 81.a b
Auguſtini conſiderationes ſeptem valde notandæ 73.b
Auguſtini epiſtola ad Theodorum Epiſcopum 90.b c
Auguſtini locus,lib.de vnico Baptiſmo. ad Petilianum,& contra Creſconium Grammaticum 92.a
contra epiſtolam Parmeniani 92.b
Auguſtini ad Petilianum verba 137.b
Auguſtini libro de Vnitate Eccleſiæ, locus 96.c
contra Gaudentium ibid.
Auguſtini caſtra,tanquam vnitatis Caſtra 112.a
Auguſtini ad Bonifacium Comitem epiſtola ibid.
Auguſtini epiſtola ad Maximinum Epiſcopum Donatiſtam 87.b
Auguſtini de Vnitate Eccleſiæ Epiſtola 78.a
Auguſtini locus, ex libro de Vnitate Eccleſiæ: de Schiſmaticis 186.c
Auguſtini dictum cui aſtipulatur Cæleſtinus Papa 57.c
ad Bonifacium ſuperiorem 62.a aliud,ibid.
Auguſtini epiſtola ad Vincentium Donatiſtam 102.c
Auguſtini ad Vincentium locus 64 a 98.c 111.c
Auguſtini ad Vincentium verba contra Fratri detrahentes 148 a & ſ.
Auguſtini ad Seuerinum conſanguineum ſuum epiſtola 84.b
Auguſtini ad Vincentium, locus de vi corrigendis hæreticis 58.b
Auguſtini dux ac præuius in Pyrrhinæi iugis Pacianus 133.c
Auguſtini locus, lib de Vnitate Eccleſiæ, allegoricum myſterium aperiens 192.c & ſ.
Auguſtini epiſtola ad Feliciam virginem 89.b
Auguſtini de Cypriano locus 94.a
Auguſtini aduerſus Parmenionem, de ſchiſmate, lib.7. 96.b
Auguſtini Sermo ſuper geſtis cum Emerito 99.b
Auguſtini locus contra epiſtolam Parmeniani 103.a
Auguſtini dictum in memoriam reuocandum 111.a.b
diſputatio aduerſus Donatiſtas ibid.
pro Pace & Vnitate Auguſtini Pſalmus 114.a & ſ.
Auguſtini loca lib.3. de Baptiſmo 111.b & Tractatu ſuper Ioannem, ibid.
Auguſtini locus lib de Vnitate 117.c
Auguſtini locus lib.22. de Ciuitate Dei, 220.a & alibi paſſim
Auguſtini locus libro 2. contra litteras Petiliani 58.c 100.b 193.a 195.a c
Auguſtini locus ex libr 3. contra litteras Petiliani 32.c 133.b
Auguſtini locus lib.3. contra Creſconium Grammaticum 137.c
Auguſtini locus lib.2. contra litteras Petiliani 95.b 14. c
Auguſtini ſub Capreolo Africæ Primate in cœlum translatio 142.b
Auguſtini loca contra ſeparantes ſe 149.b
Auguſtini locus, oratione de quinque hæreſibus

151.c
Auguſtini præconia 167.b
Eccleſiaſtici annales ibid.
Auguſtini lib.4.de Baptiſmo,locus,de Eccleſia Paradiſo comparata 184.b
Auguſtini locus lib. de vnitate Eccleſiæ 191.c de Chriſto qui totus caput & Corpus eſt 191.c
Auguſtini locus,ex Sermone de Emerito 197.a de Epiſcopis ibid.
Auguſtini contra Fauſtũ Manichæũ diſputatio 205.
Auguſtini locus lib.de Vnitate Eccleſiæ 201.a contra Donatiſtas ibid. lectio ibid.
Auguſtini locus lib.2.de Baptiſmo 209.b
Auguſtini locus,de veſtiendis Pauperibus 246.b
Auguſtini locus oratione de quinque hæreſibus 255.b
Auguſtini allegoriarum admirandum opus contra Fauſtum Manichæum 346.a.b & ſ.
locus ab Auguſtino vrgeri ſolitus 28.c
in Auguſtino etiam quandoque requirendus Auguſtinus 65.b
Magnum Auguſtinum de neceſſitate gratiæ argumentum vt deterruit 775.b
Auguſtiniana argumenta 188.c ſextum Auguſtinianum oraculum 76.a Auguſtinianum ſpirituum loca ſapientia 65.b Auguſtinianum in morem tractandi ratio 223.c plura paſſim
Auguſtinus vir Apoſtolicus ex Italia miſſus in Angliam à Gregorio 56.a
Auguſtinus Apoſtolus 127.c
Auguſtinus, Anglis poſtea, quod Titus Corinthiis 248.c Auguſtinus Cantuarienſis 266.a Anglorum Apoſtolus 260.a Romani Pontificis frater denuo appellatus 275.a plura ibid. Auguſtinus qui apud Anglos 279.c plura ibid. primus Anglorum antiſtes 280.c plura, ibid.
Auguſtini abbatis in Britanniam per Gregorium Pont.miſſio 261.c Epiſcopatus,ſedes Cantuariæ ibid. plura ibid.
Auguſtini ſtudium circa cõuerſionẽ Anglorũ 316.b
Auguſtini Anglorũ Epiſcopi cõmendatio 342.a
de Auguſtino Cantuarienſi Archiepiſcopo 337.b
Auguſtino Anglorũ primati ſignorum faciendorum dona conceſſa 338.c
ab Auguſtino miracula in Anglorum conuerſione 340.b
ad Auguſtinum in Angliam tranſmiſſi monachi 210.a.b 308.c commendati 210.a.b
ad Auguſtinum Anglorum Epiſcopum Gregorij epiſtola 337.c & ſ.
Auguſtini Angliæ primatis autoritas,ſubſcriptio 361.a
de Auguſto Athenis initiato 225.b
ciuitatis Auguſtodunenſis dignitas 280.a
Auiti Alcimi locus lib.4. de Diluuio 183.c elogia,honores, epitheta ibid.& ſ.
alter locus 246.a
Aurelij Prudẽtij de Pace verſus ſeniori Theodoſio & eius filiis 52.c. & ſ.
Aures religioſæ Atticorum 117.a
aures piæ Principum,per fallaciã nõ capiẽdæ 122.b
Auri ſæua fames in dandis ſacris Ordinibus, nihil inueniat 313.a
vbi Aurum placet, ibi & vitium 306.c & ſ.
Autor quid ſuis lacrymis vel ſanguine redemptum velit 341.c
nihil ab Autore præcipiendi cauſa vel tanquam magiſtro, hìc dici 263.b
Autori arma quando ſumpta 5.a Autori libertas petita, qualis ab Athenagora 37.b
Autoris ſilentium 2.a dicendi initium ibid.
Autoris aggrediẽdo huic operi repugnantia 3.a
Autoris in regem Br. propenſum ſtudium & amor 259.a,b & ſ. excitatio ad opus, precum ib. excuſatio ib. Autoris propugnatio tanquam pro domo Iſraël 8.a ſcriptum Autoris quid præ ſe ferat 20.c [illegible], ἱ-[illegible], ψυχῆς ἀγλάϊσμα, καρδίας [illegible] 20.c
Autoris in Archiepiſcopatum Rothomagenſium cooptatio 211.a plura ibid. Autoris vota 23.c, 24.a Autoris conſilij cauſa & ratio attendenda 32.a Autoris temperatio 41.a,b Autoris circa locum Cantici diligens perquiſitio 56.b,c Autoris in tertium librum reiecta 117.a Autoris auguria, diuinatio, prædictio, exhortatio ad Regem Br. 128.b Autoris de ſe verba 140.c,156.b Autoris ad ſe redeuntis verba 150.b Autoris nouum quoddam genus tractandi, Auguſtinianum in morem 223.c Autoris verba in cauſa Chriſtiana ad Regem Br. Epiſcopi dignitatem & poteſtatẽ notantia 218.a plura ib.& ſ.
Autoris liber ſecundus quæ complectatur 215.c 227.c plura paſſim Autor, vide, ſcriptor Operis
de præcepto Autoritatis ſeruandæ 757.a

B

de Babyloniis quibuſdam regibus memoriæ commendata 348.c
Baiarum monaſterij Abbas Theophanes 292.a
Balaam ad execrationes mercede conductus 185.b
Balſamonis oratio 290.b ſchiſmatici ib. plura ib.
Baptiſmus, φώτισμα, antiquæ Eccleſiæ dictus 108.a
infantis in Baptiſmo expiatione, ſacrum lauacrum fœdè inquinatum 269.c
Baptiſmum Chriſti vbique veneramur 75.c
de neceſſitate Baptiſmi 722.b, 723.b, 768.b
de neceſſitate Baptiſmi ac Baptiſmo paruulorum 661.b ad Gratiam iuſtificationis conferendam, ac virtutes Chriſtianas inſerendas, efficax eſſe Baptiſmi Sacramentum 799.b
Baptiſmus Eccleſiæ Catholicæ non iteratur 87.b
Baptiſmum Eccleſiæ homines etiam foris accipere 184.b
de infantibus ex Apoſtolica traditione Baptizandis 639.a
Anathema, qui dixerit, Baptizatorum filios peccati originalis maculam non contrahere, aut poſt Baptiſmum remanere 810.c
Baronius, Cardinalis, Eccleſiaſticæ hiſtoriæ Princeps 285.b eius teſtimonium de Hugone Victorino 107.a
Baſileenſis ſeſſio quadrageſima 162.a
Baſilij Imp. elogia 51.a,b Baſilij Imperatoris pium Paræneticon 138.b Baſilij Monocratoris filij nuptię cum filia Imperatoris Ludouici, bono imperij & Eccleſiæ 105.b
ad Imp. Baſilium Adriani Pontificis ſcriptũ 51.a,b
Baſilius diaconus ac archimandrita 11.b, 287.b
eius ſupplex libellus 44.c
confeſſionis Baſilij, Ancyræ Epiſcopi libellus 371.b articulus Oecumenicè probatus 277.a
S. Baſilij teſtimonium ib. b, 294.

Baſſiani Epiſcopi cauſſa 289.a
In Baſternis & lecticis matronarum reuectio 208.a
Beati nomen ſanctis omnibus dari ſolitum, quum præfamur 313.c
Beatiſſimi qui 298.c
octo Beatitudines Euangelicæ ibid.
Beda venerabilis 16. c, 132. c plura ib.
eius de muliere forti libellus aureus 133.b
hæreſe.n Begardorum, condemnatio 301.c
hæreſe.n Beguinorum, condemnatio ibid. c
Bellarmini Cardinalis Capuani de Hugone Victorino teſtimonium 107. b
pro Bello Sacro Lateranenſis quarta 301. c
ad Bellum ſacrum cordatè ſedatéque conficiendum, excommunicatione ſancitá 24. a
Benedictio Epiſcopalis 210. b
de Apoſtolico Benedictionum vſu ac ritu 737. b
ad Benedictum XIII. ſiue Petrum Lunam, Sigiſmundi peregrinatio, & ad quid 190. a
de Benedicto Octauo, Papa 357. b
Berengarij Imperatoris ad Conſtantinum Imperatorem Græcum legatio 305. b
ex Bernardo locus 101.c
alter ſermone de Concordia 99. b
ex ſermone 59 in Cantica 101. b
Bernardi Apologiæ ad Guilielmum, locus 103.b
Bernardini Spalatenſis encomia 7. c
Berno vir doctus, Augienſis Abbas 357.b plura ib. & ſ.
Blaſphemantes etiam à Nabuchodonoſor, quamuis non propheta, plectuntur 12. c, & ſ.
contra Blaſphemantes vnum Deum verum 61.a
S. Bonauentura, Lugduni creatus Cardinalis Epiſcopus Albanenſis, cui Synodo interfuit, & in qua diem ſuum obiit 301.c & ſ. plura ib.
eius concio 287.c ex loco Baruch, Exurge Ieruſalem, &c. ibid.
quæ Bona ſunt, difficile eſt continuari 167. a
quæ Bona paranda, quæ non 247. c
Boni cur malos inter ſe tolerant 39.a,b
Bonifacius & Cæleſtinus Pontifices 223 a
Bonifacij Octaui à Philippi Francorum Regis accuſationibus abſolutio 301.c
Bonifacius presbyter 269. b
Bonum incepiſſe, & minimè conſummaſſe, nemini vnquam profuit 51. b
immortali Domino, Bonorum propriorum commendatio 246.c
Bonum ſummum 247. a
qui alterius Bonum adiuuat, ſuum facit 337.a,b
pro Bono opere poteſtatibus reſiſtere, non pro malo 74. b
Bonorum à malis ſeparatio qualis eſſe debet 95.b,c
Bos, in Cherub commutatus, in ſecunda viſione Ezechielis 57.a
Boûm, in ſacrificio Dæmonum, occiſio 341.c
Breuitas dicendi laus 253. c
Britannia ſole deficitur, ſed circumfluentis maris tepore recreatur 32. b de Britannia & aliis inſulis vaticinia 263.c, 264.a & ſ.
ſtatus Britanniæ ab auctore deploratio 189.a
de maioris Britanniæ conuerſione prophetia 265. b
in regem Br. epiſtolæ exordium mirificè quadrans 317 b
Britanniæ ſacerdotes Auguſtino ſubiicit Gregorius 351 a plura ibid.
ad Britanniam in melius reſtituendam exhortatio 48. b in Britanniam Eteſiarum flatus ſperati 206.c in Maiorem Britanniam rem deducere, operis huius caput & gloria 164.a
Britanniæ Rex, vide, Rex Britanniæ
Britanni toto orbe diuiſi 61.c
Britannis Senatoriæ dignitatis & principum locum obtinentibus applicata 208 a,b
Britannorum vltima ſiue tertia conuerſio 16. b
ad Britannos B. Petrum pertigiſſe, & Eccleſiam Britannicam fundaſſe 228. b
de Britannica Eccleſia, vltimæ Iſaiæ prophetiæ dicta interpretata 208. c & ſ. inſula Britannica pene tota Chriſti nomine à Gregorio Pont. Max. occupata 261.c Britannica Eccleſia naſcens, quâ linguâ diuinas olim laudes celebrarit 266.a fundationis Britannicæ Eccleſiæ adumbratio 206.a de Britannica Eccleſia Gregorij epiſtola 266.c & ſ.
Britannicæ Eccleſiæ iura in veteri Romano iure 17. c Britannicæ prophetiæ & libri Iſaiæ Prophetici finis 206 b
de Britannicæ Eccleſiæ antiquitate 789. a, b
Imperij Britannici arcanum circa Eccleſiam 262. b & ſ.
Britannicum ſacris ex aquis ortum genus 254.b
Britannicus currus 253. a plura ib. & ſ.
Britanni, vide, Angli
à Brunichilde ſperanda merces ob ſuſceptam Anglorum conuerſionem 327.b
ad Brunchildē Francorum reginam ſcripta epiſtola 283.b ad eandem exhortatio 286.b
ad eandem Francorum Reginam, Gregorij epiſtola pro iuuanda Eccleſia 336. b, c & ſ.
Brunichildis & Theodorici eius nepotis commendationes circa Sueſſorum monaſteria 361.c 361. b, 365.b reginæ beneficia 368.a
Brunichildis iuſſu haberi vult Synodum Gregorius 286. b
Bruno Conſeranenſis 275. b
Bulla Apoſtolica contra errores Martini Lutheri 62. c

C

per CÆcilianum Lucilla læſa in Africa 70.b
Ethnicus Cæcilius 120. b
Cæleſtini Papæ de Cyrillo ad Cyrillum verba 3.c & ſ. Cæleſtini epiſtola ad Ioannem Archiepiſcopum Antiochenum 5. c Cæleſtini Papæ epiſtola ad Clerum populumque Conſtantinopolitanum 48 a, 141.c ad Iuniorem Theodoſium Imp. 57.c. 58 a Cæleſtini Papæ tempora 219 a ad Neſtorium verba de Conſtantinopolitanis Clericis 118. b Cæleſtini Papæ de Neſtorio verba 134. a, b alia contra Neſtorium verba 155 c, 258. b eius ad eundem locus 167.a de Epheſinæ Cathedræ ſucceſſione agentis ib. ad Neſtorium epiſtola 268.c Cæleſtini Papæ ad Neſtoriū verba Antonio Sp. applicata 163.a,b S. Cæleſtini epiſtola, de Phrygio Patriarcharum Alexandrinorum 291.a Cæleſtini literæ ad Cyrillum & alios Epiſcopos 325.b item ad Neſtorium 326.a

Cæleſtini celeberrimum dictum 327.c
C. Cælij Secundi hymnus 113.c
Cæſar Aeternus, appellatus Conſtantius, Filium Dei æternum eſſe negans 146.b
Cæſaris inter duas lauros obſidio: faucibus eius exprimendis palæſtrica 35.c
Cæſarienſis Epiſcopus 74.a
Calami ſubſcribentium in depoſitione Photij, non nudo attramento, ſed ipſo Saluatoris ſanguine tincti 103.c
Calixtus Secundus Pont. Max. Pacis imaginem manu geſtans 301.b
Caluinus, & id genus Nouatores 61.c
Caluiniſtæ ibid.
Calumniantes de peccatis alienis 97.b
quòd in verbis cóſecrationis Calycis quæ recitantur in Canone Miſſæ, rectè Chriſti ſanguis vocatur ſanguis 896.b
Calyx, vide, Vinum, Sanguis
Calumniæ grauiores quàm lapidum plagæ 41.b
Camail 56.a
Candidianus comes Domeſticorum 124.c
Candidus presbyter 276.a, 308 b
Canon OEcumenicus ſeptimæ Synodi 26.c
Canon Africanus 20.c
Canones Eccleſiæ Africanæ 21.b
Canones duo ſelectiſſimi Chalcedonenſibus Actis inſerti 97.c
Canonis Africani quinquageſimi noni pars 24.c
diui Canonis & aliorum ſacrorum, per Photium permiſtio 292.c
de Canonico honorario 744.c
Canticorum loci expoſitio reddita per LXX interpretes 56.b
eandem Cantilenam repetentes 137.a
Cantuaria ciuitas, quæ priùs Dorouerna dicta 261.b ſedes regni Anglicani ibid.
Cantuariæ vrbis elogia 261.c & ſeq. circa viros Apoſtolicos Roma miſſos ibid.
Cantus triumphalis de Apoſtolis 251.c & ſ.
in Cantu multa nos fugiunt, quæ audiunt in eo genere exercitati 182.a
anathema, qui dixerit Cantũ Eccleſiaſticum, modúmque pſallendi, hymnoſque & cantica, cæteráque ad Eccleſiaſticum ordinem pertinentia, quæ ad hunc vſque diem per vniuerſam Eccleſiam frequentantur, contra Apoſtolicum ordinem eſſe 810.a
Capillorum B. Ioannis Baptiſtæ cum ligno Crucis, tranſmiſſio ad Reliquias 276.b
Caput noſtrum Chriſtus 352.a, & ſeq.
Caput honorare, & membra hoſtibus calcanda ſubmittere 284.c
qui Capiti non parcit, quid in cætera Eccleſiæ membra non agat 155.c
Capitum Petri & Pauli thecæ appoſitæ in apertione & propoſitione Euangeliorum 301.c. 303.a
trium Capitulorum damnationi non conſentientes Epiſcopi 116. a
Capreoli Africæ Primatis epiſtola 142. b, Carthaginis Epiſcopi ibid.
Cardines maris operti, quid in ſcriptura ſunt 264.a
per Cardines maris, aggregata Eccleſiæ multitudo ſignata 265.b
Carnis Viſio, ſumma totius Euangelicæ prophetiæ Iſaiæ 106.c
Carolo Quarto & Vvenceſlao Impp. ab Vrbano Sexto repræſentata pro Academia Pariſienſi 209. b. c
de Caroſo & Dorotheo 97.c
Carrucæ, in Iſaia quid ſignificent 107.b
contra Cartennenſem Vincentium & aliquot eius conſortes 149.a
Carthaginem furioſa factione conuentus 86.b
Carthuſia Pariſienſis 275.b
Carthuſienſes apes 275.b
Iſaacus Caſaubonus 1. b
Caſauboni ad autorem literæ 2. c de Pace, cum Caſaubono, autoris controuerſia 31.c. & ſ.
Caſauboni elogia ibid.
Caſci Ennio appellati 55.c
Caſſij 35.c
Caſſiani 36.a
Apoſtolicum eſſe, Caſtigare corpus, & cum timore ac tremore operari ſalutem ſuam 678.c
Caſtitatem Sacerdotalem Apoſtolicam eſſe, ac ſeruari poſſe 661.b
de voto Caſtitatis 741.c
ad Caſtorium Auguſtini epiſtola 91.c
felicia Caſtra ſtudij Pariſienſis 210.a
Catanæ Eccleſia 272.b
Catechumenia 301. b
Catenæ aureæ veſtium ſummi Sacerdotis, in Exodo 101.a
Catenæ Britannorum in Romanos paratæ 253.b
de vinculis Catenarum S. Petri tranſmiſſæ reliquiæ 276.b
Cathari, qui Vvaldenſes & Albigenſes aliis 302.b
contra hæreſes Catharorum, Lateranenſis tertia 301.b
Cathedram ſedis Apoſtolicæ criminantes contra fas 237.b
Catholica quid ſit 115.a Catholica vnde dicta Eccleſia 84.c Catholica Eccleſia, & Vnitas, olim pro eodem 105.a
Catholica congregatio tota orbe diffuſa 65.b
Catholicæ Fidei magiſtri qui dicti 21.b
Catholicæ nominis per nonnullos interpretatio 112.c pro Catholica religione inuiolatè ſeruanda 121.a, b
à Catholica communione nunquam ſegregare nos debere 72. a Catholicam facit ſimplex & verus intellectus 39.c
ad Catholicam concordantem veniendum, quam Cyprianus non deſeruit fluctuantem 209.b qui ad Catholicam veniunt, quid accipiant 91. b Catholicæ ciuitates quæ antè Donatiſtæ 64.a
de vero Catholico vſurpata Priami verba 251.b.c
Catholici, quorum inſtitutum Pax atque Vnitas eſt, magis anguntur plerumque procul abſentes, rerum euẽtum quum audiunt, quàm qui ſemetipſos in certamina dederunt 22.a
eſſe Catholici non incipiunt, qui non hæretici eſſe deſtiterunt 83. b qui Catholici eſſe vellent, clerici ex parte Donati, ſuſcepti 90. c Catholici ſupplicum voce prohibiti 129.b pro Catholicis Anglis deprecatio 40.b
pro Catholicis Anglis 254 b & ſeq.
Catholicis aduerſariorũ, in fugiendo latitandó-

que conſcientia 41.b ſola Catholicorum arma preces & lacrymæ 56.c
Catholicorum queſtus 118.c
Catholicorum via regia 128.b
Catholicorū Beatorum Inſulę Britannicæ 107.c
Catholicorum Apologiæ 349.c de multitudine Catholicorum ac de hæreticorum paucitate 756.a Catholicos quid facit 252.b
in Catholicos graſſantes quadruplatores 112.a.b
qui in prima Cauea ſpectat, Turpione ambiuio, magis delectari 185.a
meliùs Cauetur ab omnibus quod fuerit omnium conſtitutione damnatum 210.a
Cedere, vt ſuperes 116.b
Cenſura Orientalis 139.c Occidentalis ibid. Cenſura in quatuor priores libros de Republ. Eccleſiaſtica, Marci Antonij Spalatenſis, per Sacram Facultatem Theologicam Pariſienſem à pag. 121.b.c, ad 222
tempus Cenſuræ 156.b
de Cereris Atticæ ſacerdotum priuilegio 225.b
Cerimoniæ iure Apoſtolico ſeruandæ 740.b
Cerulus & alij, priuilegia ſibi arrogantes, per quæ ipſis malè ceſſit 290.c
Chalcedone coadunati totius fere orbis ſacerdotes 271.b
Chalcedonem tranſitus Synodi Nicææ 43 c
Chalcedonenſe Concilium 20.b
ex Chalcedonenſi Actione quarta, acclamationes 15 a
Chalcedonenſis Canon quartus 271.b.c
Chalcedonenſis Synodus 21.a
Chalcedonenſis Concilij Actionis tertiæ locus 32.b
Chalcedonenſis Actio decima tertia 124.c
Chalcedonenſis Concilii Actio quarta 287.c circa Eutychem plura ibid.
Chalcedonenſia Acta 49.c Chalcedonenſibus Actis Canones duo ſelectiſſimi inſerti 97 c
Chaldæorum ritus in fœderibus 343.b, 344.a, c Dei tranſitus ibid.
Cham in patrem ſcelus 257.b
Charitas communia propriis non propria communibus anteponit 30.b plura ibid.
Charitas, abſentia per imaginem, præſentia ſibimet ipſi exhibet per amorem 353.b plura ibid.
quando Charitas non adeſt, nihil cætera proſunt 91.b quos Charitas ſociauit, non vteri diuerſitas ſeparauit 99.b
Charitas omnium bonorum magiſtra 279.b plura, ibid. & ſ.
Charitatem Chriſti quis ſe habere dicat, quando eius non amplectitur vnitatem? 91.b
quàm Charitatem & concordiam nihil tantum timet diabolus 99.b quia tenemus in terra quod ipſe in cœlo tenere noluit ibid.
in nobis eſſe & cordibus noſtris inhærere Charitatem reciprocam erga Deum 780.a
Charitatis deſignatio in quibus vocibus 136.a
de diſtinctione Charitatis & bonæ conſcientiæ, à fide 731.c
habitum Charitatis augeri per opera 788.b
Charthophylacis ius 290 c
Chebrorum Epiſcopi mortui ſaccum indutus Theodoſius ſecundus 276.c.& ſ.
ad Childebertum Francorum regem Gregorij epiſtola 276 a
Chiliaſtæ qui 207. c
Chirographum decreti 251. a
Chriſtiana ſimplicitas, fideliſſima Veritatis cuſtos 265. c
Chriſtianæ domus familiæque miſerabili fœditate turbatæ 26. a
Chriſtiani ſapientis officium 141.a
pro nominis Chriſtiani confeſſoribus ac martyribus 255. a, & ſ.
Chriſtiani militis coronam ac laborum militarium remunerationem eſſe 781. b
Chriſtianus omnis ad aliquem Patriarcham reducendus 139.c
Chriſtianum perſequi non oportet, ſed quod Chriſto eſt inimicum 61.c
Chriſtianum bellum vtroque gladio geri, & pacem Chriſtianam quæri 14. b
in primum Chriſtianum Imp. cauillatorij verſus 55. a
plura ibid.
Chriſtianum iugum atque onus 250. a
Chriſtiani nunquam Albiniani, Nigriani, aut Caſſiani erga ſuos Imperatores inueniri potuerunt 36. a
plura ibid.
quidnam ſint Chriſtiani 103.b
Chriſtiani, victoriæ cauſa contra Romanos 140. b
verè Chriſtiani quibus verbis credunt 275. a
inter Chriſtianos, fructus ingenij & virtutis, omniſque præſtantiæ ac charitatis quando maximè capitur 25. b
apud Chriſtianos antea nec factum nec auditum, per Sirmianæ profeſſionis fidei autores factum 146. a, b
Chriſtianos quid facit 252. b
Chriſtianos calumniantium hæreſis 293. c
Chriſtianorum militum fides & reuerentia erga ſuos Imperatores 35. c. 36. a quibus tamen publicorum hoſtium nomen datum 36.a
de Imperatoris Chriſtianorum primi vxore & filio narrata 55. a
de ſancta zelotypia Chriſtianorum 756.c
de Chriſtianorum Iuſtitia vera, ac inhærente 640. a
primi Chriſtianorum Principum vox 43.a
Chriſtianorum monachorum ſupplex libellus, Neſtorianis temporibus 44 c
Chriſtianorum diſſerendi genus quàm ſubtile, quàm ſpinoſum 243.a
Chriſtianorum nullus illatum ſibi deflere debet temporale exilium, quia eorum nemo eſt exul Deo 246. b
Chriſtiana mancipia apud Iudæos 308.a
Chriſtianiſſimorum regum cura 9.b
Chriſtianitatis herôes 271. b
Chriſtus, pax noſtra qui fecit vtraque vnum 100.b
Chriſtus verus, myſticus 223. c
Chriſtus ſemper victor 119. b
quid nos ſolus Chriſtus offendit, cuius membra laniamus? 26. a
Chriſtus non minando ſed monendo demonſtrat 52. a quod Chriſtus emit venditus, audere diuidere 58.b, c

quòd non modò Chriſtus verum & proprium
corpus ſacrificauit in cœna, & diſcipulis offe-
rendum præcepit:ſed etiam quòd nihil aliud ſa-
crificare potuerit 879.c quòd
verè ac propriè Chriſtus ſanguinem non ſi-
gnum Sanguinis in Calyce Noui Teſtamẽti de-
dit 872.a quòd Chriſtus non
nobis tantùm ſed ſibi ipſi meruerit 870.b
quòd Chriſtus ſit ἀρχιερεύς 858.b
Dioſcorum Chriſtus depoſuit, verba in Dioſ-
cori damnatione pronuntiata 297.b quòd
Chriſtus non ita ſedet & regnat cum Patre in
cælo quin ad huc Pontificem ſe noſtrum memi-
nerit 867.a quod iugiter Chri-
ſtus offert per miniſtros ſuos ac vicarios Sacer-
dotes 866.b Chriſtus ſedere ſuos
Apoſtolos iuſſit, donec induerentur virtute ex
alto 174.a quòd Chriſtus non
modò nobis ſalutem, ſed & ſibi gloriam per
mortis paſſionem meruit 856.c
Chriſtus dominus, doctor felicitatis demon-
ſtrandæ, auctor adſequendæ 198.c, 199.a
mors Chriſti ad emendum amorem omnium
gentium 87.a ad Chriſti vendito-
rem pertinet, qui Chriſtum negat redempto-
rem 157.a Chriſti præſentia in
ſacris Euangeliis & literis 300.b c de
Chriſti regno & de Euangelio regni locus tra-
ctatu difficilis 242.b pacem Chriſti
qui reſpuit pro incerto alieno malo, certiſſimè
malus eſt 177.c charitas Chriſti,
vincat perſuaſionem diaboli 91.a
Chriſti manifeſtatio 113.a Chriſti
tunica cur inconſutilis, cur polymita dicta 103.b
Chriſti Sacramentum in cœlo ſedentis cur à
Chriſtianis deſtruitur, ſi à perſecutoribus veſtis
non conſciſſa eſt pendentis in Cruce 87.c
Chriſti humanitati iniuriam illatam à Iudæis
crucifigentibus, in Deum corporaliter inhabi-
tantem referri 125.c plura, ibid.
Chriſti laudes non capiunt in vno ſe ore cum
Iouis laudibus 208.b in Chriſti
latere & manibus cicatrices quas oſtendit, quid
innuant 51.c Chriſti nouiſſima
verba in terris 205.a, b Chriſti
charitatem quis ſe habere dicat, quando eius
non amplectitur vnitatem? 91.b
Chriſti Sacramentorum exſufflatio quomodo
à Regibus vindicanda 60.c, 61.a
quòd regnum Chriſti æternum eſt, atque immo-
bile 894.a Chriſti generatio, quæ ſcribitur
inenarrabilis, ex diuina lege, diſputatione teme-
raria ventilatur 18.b Chriſti
circumciſio 64.b, a pro illo oblatum le-
gale Sacrificium ibid. plura ibid.
de Chriſti regno nunquam defuturo 856.b
Chriſti erga traditorem ſuum tolerantia vſque
ad vltimum pacis oſculum 71.b
Chriſti corporis & Sanguinis primum Sacra-
mentum, non excluſo Iuda 72.a
de regno Chriſti & Eccleſiæ 723.c
Corpus Chriſti realiter in Sacramento 694.a
manuum & lateris Chriſti oſtenſio ad diſcipu-
los quid innuat 54.c
de Chriſti baptiſmate 75.b.c
quanta corporis Chriſti realitas & perfecta ve-
ritas 848.a
quàm firma eſt poſſeſſio Chriſti, quam emit
Sanguine ſuo 87.b
de Chriſti inimicorum perfecta ſubiectione
856.b de veritate corporis & ſanguinis
Chriſti, tum in Sacramento, tum in Sacrifi-
ficio 687.a de indigna Corpo-
ris Chriſti manducatione 710.b
quòd qui ſemel Chriſti ſanguine fuerit verè
ſanctificatus, poſſit eam ſanctitatem peccando
amittere 886.a
de Chriſti altari, mariti & vxores diſſentiunt,
de ſuo lecto ſibi conſentiunt 26.a
de ſacris ſtigmatibus Chriſti in corpore portan-
dis, ac de imitatione Chriſti & mortificationis
ſpirituali Circumciſione 808.a
Verba Chriſti conſecrata eſſe 654.a
pro icone Domini noſtri Ieſu Chriſti, & inte-
meratæ matris & ſanctorum 277.b & ſ.
Chriſti Reipublicæ potiùs quàm Eccleſiæ cu-
ram ſuſcipientes Principes 331.c
contra contradicentes Chriſti hereditati 59.b
per Chriſtum iurant mariti & vxores, vt inter
ſe Pacem habeant, & in illo habere non poſ-
ſunt 26.a plura ibid.
credentes in Chriſtum habent in domibus ſuis
communes cibos, & menſam Chriſti commu-
nem habere non poſſunt 87.c
Chriſtum non ſolùm vt Redemptorem homi-
nibus datum eſſe, cui fidant, ſed etiam vt legis-
latorem, cui obediant 805.c
Chriſtum vt hominem præeſſe Eccleſiæ 845.c
de Chriſto & Eccleſia vaticinium 198.b
honorem Chriſto dare & timorem reddere iu-
bemur: & exſpectare, non diſcutere quem iu-
dicem confitemur 18.c
non ſimilitudinem Carnis, ſed ſimilitudinem
tantùm carnis peccati de Chriſto dici 873.b
de Chriſto quis ſit, inter Chriſtianos non du-
bitatum 112.c
à Chriſto Mediatoris partes impletæ 180.b
de Chriſto legiſlatore 677.c
à Chriſto Domino & Apoſtolis adhibita cau-
tio 140.a, b
Chriſto ſeruiant reges terræ, leges ferendo pro
Chriſto 58.c
de Chriſto hymnus Alphabeticus, A Solis, &c.
113.c Chriſtus, vide, Dominus
Chriſtomachi 146.b
Crudelitas in Eccleſiam 132.a
Chryſaphius Epiſcopus 21.a
S. Chryſoſtomi locus, pro Sanctis 177.b
Cibus hereditatis Iacob 182.c Domini 183.b
qui Cibus, qui potus quærendi 247.c
Cicatrix Filiæ non obducta 136.b
Cicatrices Chriſti manuum ac lateris quas
oſtendit, quid innuant 51.c
Circumciſionis miniſter Chriſtus propter verita-
tem Dei 179.c
Cirtenſis Synodica 65.c
Citharœdis neglectis agonothetæ citharas non
coronant 219.b.c
Ciuitas quæſita & non derelicta 204.b
mutari Ciuitatum ſtatus, Muſicorum cantibus
mutatis 260.b
Claudiani Mamerti Epiſcopi Viennenſis præcla-
rum

tum & verum dictum 16.a De ſtatu animæ liber ibid. Hymnus ibid.
Clauis S. Petri & aliæ reliquiæ tranſmiſſæ 276.a.b
Clemens Quintus 302.b.c
Clementis Secundi epiſtola ad Ioannem Epiſcopum Salernitanum 304.c
Clementinæ vnde emanarint 302.c
Cleri Conſtantinopolitani ad Impp. exhortatio 120.b.c Cleri Conſtantinopolitani obteſtatio, libellus ſupplex, ad Imp. 118.c
pro iure Cleri, Lateranenſis ſecunda 301.b
Clerici Conſtantinopolitani 290.c plura, ibid.
an Clerici continere non valentes, poſſint contrahere: &, ſi contraxerint, an debeant ad ſæculum redire 380.a.b de Clericis Conſtantinopolitanis verba Cæleſtini Papæ 118.b
de Clericorum coercenda licentia 84.a.b
Clericorum à laicis ſecretio 285.a
de Clericis 396. a Clericos à Laicis, vt gradu ac moribus ita veſtibus differre ibid. b
ad Clotharium Francorum Regem, Gregorij epiſtola 335.b
Codicum traditio 86.c
de Codicum diuinorum traditione mentientes 85. a. b quid in illis attendendum ibid.
Sacrorum Codicum volumen quanta reuerentia collocari ſolitum 296. a
Codex, vide, Volumen
De Sacro Cœlibatu 665.a
De Sacerdotum Cœlibatu 741 a
Cœlorum regnum vim pati 295.c
non quia Cogeris, ſed quò cogaris, attendendũ 61.a
De Sancto Clericorum Cœlibatu 661. a
ſanctæ Cœnæ à Domino diſtributio, & Iudæ toleratio 114.c
Cognatis an liceat coniugio copulari 381.b.c
falſæ Cognitionis odij beneficium 44.c & ſ.
Collegarum ſententiæ pacifica ceſſio 64.b
gemitus Columbæ 112.b per Columbam, per pennas, quid deſignatur 191.c
Columbæ ad feneſtras quid repræſentant 192.b
Columbæ ad feneſtras ſuas, in Iſaia, quid 312.c
Columbæ propheticæ 192.c Columbæ, Apoſtoli appoſitè dicti 193.a
de pullis duobus Columbarum 191.b
per Columbas S. Spiritus expreſſio & repræſentatio 190.c
Columna porphyretica Conſtantini Magni 276.a
Comites Sacrenſes 125.b
Commixtio bonorum & malorum 97.b
L. Aurelio Commodo, Imperatori, & quod maximum, philoſopho, magni Athenagoræ vota 24.a
Communicantium nobiſcum Dei ſacramenta, peccatis ne communicemus 81.c
Communio pacifica ex charitate veniens, non contemnenda 24.b Communio omnium gentium 64.a 112.b Communio malorum non maculat participatione ſacramentorum, ſed conſenſione factorum 66.b Communio ac Synaxis, nomina cæteris ſacramentis communia, cur de Euchariſtia peculiariter vſurpata 107.b.c
Communio cum Patriarchalibus ſedibus 139.c
an Communionis deneganda oblatio turpiter coniunctis 382.a
Communio omnium gentium, Eccleſia 165.c
à iure Communionis, aliquem ſi diuerſum ſenſerit, non amouendum 28.c
De mandato Apoſtolico, ſiue mandato Eccleſiæ Romanæ ob ſymbolum Communionis 849.c
ſi quid noſtram ſeparat Communionem; cum pace diſcutiendum 24.c Communionem cum Vno vt vrgeat Dionyſius 108.b Anathema, qui dixerit, Communionem eorum qui ſe ſeparant, tolerabilem eſſe poſſe 815.c Communionem ſub altera ſpecie ſufficere, nec vſum Calycis ex præcepto obligare 694 a de Regum Communione 51. c Communione Principem priuare in qua re licet 332. a
Communis vtilitas noſtræ anteponenda 50.b
Commonitorium Imperatoriũ pro cauſa Ibę 123.a
qui Compellitur, quò non vult, cogitur 89.b
Concedere exiguum vt maius recipias 116.b
Conciliabulum Africanum 257.a.b Conciliabulum Conſtantinopolitanum impium 323.c
Concilium Generale penultimum, ſub Iulio Secundo 7.c Concilium Oecumenicum Lateranenſe tertium 61.b
Concilium Vniuerſale Lateranēſe quintum 8.a
Concilium Baſileenſe 15 c ſeptimum generale Concilium 20 b ſacroſanctum 360.c
Concilium Africanum ſub Bonifacio & Cæleſtino 20.a 24.b Concilium Africanum primum ſub Innocentio 24.b Concilium Londinenſe 27.c Concilium Carthaginenſe 28.c
Concilium Tyrium 37.c Concilium Conſtantinopolitanum 37.c ſub Agapeto & Menna 47.b Sardicenſe Concilium Oecumenicum 39.a Concilium Epiſcopale 43.c Concilium generale octauum 47.a
Concilium Lugdunenſe 48 b. 53.b
Concilium Lugdunenſe primum, Oecumenicum 334.c
Concilium Maximianenſium 74.b
Concilium Antiochenum primum ſub Iulio primo habitum 97.c
Concilium vniuerſale octauum 100.c
Concilium ſeptimum generale in Latinam linguam verſum, & per quem 105.b
Conſtantinopol. ſub Hormiſda & Ioanne 117.c
ſub Agapeto & Menna ibid.
Concilium Epheſinum 122.b 196.b
Conciliabulum 196.b
Concilium Myrenſe 131.a
Concilium vniuerſale ſecundum 150.c
ad Concilium Nicænum oratio Conſtantini Magni, de Pace 152.a.b
Concilium vniuerſale decimum quartum, ſecundum Lugdunenſe 187.b
Concilium Conſtantienſe 189. c 190. a
Concilium Conſtantienſe quod Anglia vidit & recepit 190.a Concilium Conſtantienſe contra Petrum de Luna agens 212.a
Concilium Chalcedonenſe 229.a.b
Conciliũ Chalcedonenſe Oecumenicum 270 a
Concilium Chalcedonenſe Generale 312.b & ſ.
Concilium Oecumenicum Lateranenſe quartum 289.c
Sanctum quintum Concilium 298.b
Concilium Ferrariæ ſedens 302.c 303.a

Concilium Florentinum pace plura ibid
Concilium Epheſinum 314 a
apud Concilia etiam Generalia quanta Archiepi-
ſcopalis dignitas 289.b
Concilij Chalcedonenſis ad Marcianum Augu-
ſtum ſalutatoria 20.b
Concilij Oecumenici Conſtãtinopolitani oecumenici ad Theodoſium Magnum 20.b
Concilij Epheſini Synodica ad Epiſcopos Conſtantinopoli repertos 22.a Concilii vniuerſalis Conſtantino Pogonato pietatis elogia data 23.b.c Concilii Oecumenici ſermo acclamatorius ad Conſtantinum Pogonatum 42.a
Concilii Chalcedonenſis ex Actione tertia locus 32.b Concilii Conſtantinopolitani Synodica verba 49. a Concilii Cirtenſis nomine Auguſtini epiſtola 65.b,c
Concilii ſeptimi generalis locus 143.c
Concilii Chalcedonenſis locus, in expoſitione Fidei Concilii Nicææ habiti 146.b
Concilii Gangrenſis ſynodicæ locus de Euſtathianis 147.b
Concilii vniuerſalis quarti Lateranenſis verba de Almarico tranſſubſtantiationẽ negante 150.b
Concilii Oecumenici Sardicẽſis Synodica 211.c
Concilii Oecumenici Sardicenſis reſcriptum 268. c & ſeq.
Concilii Sardicenſis Oecumenici pars 286.b
de Concilio in Italia conuocando 49.c
de Concilio bis in anno 356.b ſemel, ibid.
in Concilio Conſtantinopolitano Nazianzeni oratio 134.c
de Concilio celebrando in partibus Italiæ ad Theodoſium ſacræ litteræ 230.a
Conciliorum & Synodorum ſalutatoriæ præfationes 20.b.c Conciliorum quinque vniuerſalium approbatio 360.a à Conciliis localibus, Principum abſtinentia 331.c
Conciliis nationalibus Epiſcoporum intereſſe Chriſtum 359.c 360.a & ſ. plura, ibid.
de Conſiliis Prouincialibus, Nationalibus 595.c 596 a
Concordia vna in omni Eccleſiaſtico negotio ſpectanda 110.a
Concordia, à pictoribus pingi ſolita; poſt tergum, vnanimitatis Regum vel fratrum, quos brachiis complectitur, inſigne 134.a
de Concordia ſarcienda Auguſtini locus 70.c
pro Concordia Conſtantini & Irenes literæ 110. c
quàm Concordiam & Charitatem cur nihil tantum timet diabolus 99.c
Concupiſcentiam manentem in renatis, peccatum ab Apoſtolico dici 781. c
vera Confeſſio pietatis quid execretur 141.a
in Confeſſione Auguſtana Germanus vt depreſſus 139.c
in dubitatione, ſit ne Confirmatus, an non, vt ſe gerendum 354.c & ſ.
de Confirmationis Sacramento 761.b
quòd Sacramentum Confirmationis vnum ſit ex Euangelicis ſeptem Sacramentis 861.a
quòd per Sacramentum Confirmationis confertur Spiritus Sanctus 863,b
anathema, ſi quis neget Sacramentum conſignationis ſiue Confirmationis 819.b
Congregatio Catholica toto orbe diffuſa 65.b
Congregare quis debet, quis ſeparare 90.a
contra malè Congregatos 196.b & ſ.
Coniunctor Deus 108. b.c
quaſi ſub typo Coniunctionis, Dei ſub ſynagoga primùm apparitio 108.c
Coniugio copulari vſque ad quotam generationem liceat 381.b
Coniugia Anglorum nefanda ante fidem acceptam 382.a,b
Coniuratio ſulphurea 37.b
Connubia 349.b
quid Conſanguinitas temporalis prodeſt, ſi æternam Chriſti hæreditatem in noſtra cognatione contemnimus 85.c
de Conſanguinitate decreta 315.a,b
de Conſanguinitatis coniunctione Auguſtino ſcripta, Anglorum gentis Epiſcopo 352.c, 355.a & ſ. 358.b 359.b
in gradibus Conſanguinitatis indultum ſeu prima cum Anglis diſpenſatio 359.b.c
Conſcientiæ magna vis in vtramque partem 156.b
Conſcientiam errantem obligare hominem 801.b
ad Conſentium Sidonii Epiſcopi epiſtola 245.b plura, ibid.
Conſequentia reprehendere, cùm prima conceſſeris, vitium eſt 112.c
quoſdam Conſignatos eſſe 114.a
Conſilii mutationem, nemo doctus inconſtantiam dixit 137.b.c in Conſilio capiendo prudentia, in dando fides & religio neceſſaria 137.b
Conſilia temporum 137.b calida Conſilia & periculoſa, quietis cogitationibus meliora apud quoſdam 136.c
Conſtantia Martyrum 255.a, & ſ.
Conſtantinus Presbyter & Latinus Grammaticus 109.a
Conſtantini Pogonati, erga religionem orthodoxam amor 11.c votum verè regium, inſcriptio, epiſtola 11.c Conſtantini Pogonati pietatis elogia 23.b, 109.b Conſtantini Pogonati ad Donum Pontif. Max. epiſtola 125.a ad Imp. Conſtantinum Pogonatum ſermo acclamatorius 42.a ad Conſtantinum Pogonatum ſalutatoria 20.b
Conſtantini Magni encomia, tituli 14.c de Pace oratio, ib. & ſ. Conſtantini Magni oratio ad Pontifices in conuentu Nicæno 152.a de Pace ibid. & ſ. gratulatio, plura, ibid. pietas, humilitas 159. b Conſtantini Magni porphyretica columna 276.c Conſtantini Auguſti ad ſanctam Nicænam ſynodum ſalutatoria præfatio 20.b Conſtantini Auguſti ad Alexandrinam Eccleſiam reſcriptum 39.c Conſtantini ſeueriſſima lex contra partem Donati 79. a filiorum etiam Conſtantini ibid. Conſtantini decretum pro prima ſede 190.b ſcholium in illud, ibid. Conſtantini Imperatorium ad Eccleſias elegãs reſcriptum 182.b Conſtantini Imp. exemplum Aldiberto Anglorum regi datum 273. b plura, ibid. Conſtantini & Irenes ad Epiſcopos Nicææ regium ſcriptum 110.c Conſtantini & Irenes ad Adrianum I. Pontif. Max. diualis ſacra 124.b in Conſtantini & Irenes Imp. ſalutem, votum 143. b Conſtantini & Irenes Impp. Sacra 299.b

Conſtantini & Irenes Impp. Sacra 199.b
Conſtantino pro bono opere retributa 274.c
tota Conſtantinopolitana ciuitas, vna Eccleſia facta regnante Theodoſio iuniore 10.c
Conſtantinopolitanæ diœceſi nequiter applicata 105.c
Conſtantius, Cæſar æternus appellatus, qui tamen filium Dei æternum eſſe negaret 146.b
ad Imperatorem Conſtantium Athanaſij in Apologia locus 23.a
contra Conſtantium Auguſtum 141.b, & ſ.
Conſtantij Imperatoris profano more regium munus non obeundum 41.c
ad Conſtantium & Conſtantem Augg. Iulij Firmici liber 215.b
Conſtitutiones Apoſtolorum 16.b à quo conſcriptæ & quanti ſint ibid.
Conſtitutiones Romanæ, Apoſtolicæ & ſunt & dicuntur 358 c
Conſubſtantialis prædicatores 121.c
duræ Conſuetudinis muri expugnatio 83.b
contra eos qui aſcribunt Conſules, menſem, diem in verbis de Fide 146.a
quòd Conſummatio ad Euãgelicum Sacerdotem ſpectet 866.a
in Conſummatione mundi exſpectata. & per quos 208.a, & ſ.
Contaminari neminem poſſe ignotorum ignotiſque criminibus 73.b
ex eo quod Contemnis, exiliens eſt quod expaueſcas 192.a
Contentionem neſcit Eccleſiæ lex 110.a
huius ſeculi Controuerſiæ vt terminandæ forent 24.a, b
Conuenticula vanitatis 65.b
Conuerſio populorum mercedi adſcripta à Deo, & maximè erga reges 272.b, c plura ibid.
Conuiuæ inexplebiles 116.b
religioſa Conuiuia 349.b
de religioſis Conuiuiis & Agape, ab Auguſtino dicta 349.c
Cooperatio noſtra cum Dei gratia 316.c & ſ.
Copronymus, vetus portentum Imperij 269.a plura ibid.
ſurſum Corda 244.a
Corde non communicandum, ſi templo communicamus 91.c
ſi quandoque Corde, nunquam tamen Templo faciendam ſeparationem 180.c
ſurgentem Cordis gloriam memoria reatus premat 338.c
circa priuationem Corporis Chriſti, attendenda 382.b
Corporis integritas ſeruata nihil prodeſt, ab vnitate corporis Chriſti ſeparata 90.b macerandum, mortificandumque Corpus vita quadrageſimali, atque abſtinentia ab eſu carnium 787.b Corpus, vide, Chriſti corpus
circa Correctionem in pœnis attendenda 381.a
circa eos quos Corrigere non valemus, quomodo ſe gerendum in communicatione ſacramentorum 81.c quod poteſt Corrigere, qui negligit emendare, facientis culpã habet 307.c
Corripere 140.c
dum vnus Corripitur, plurimi emendantur 356.a
Cothurnus Gallicanus 258.a
Couinæ bellicæ 208.a
Credendum quod ab omnibus, quod vbique, quod ſemper 846 a
de Crimine inauditi damnati per Donatiſtas 86.b
Crimina vel non vera vel non mea 158.b
Criminum à Rege Br. obiectio 37 b
ad Criſpinum Auguſtini epiſtola, vel, Criſpinianum 87.a
venerabilis Crux lapidata 37.c
Crux, Moyſis ex virga 177.a
Crux, ſymbolum afflictionis 304.c
Crucis Chriſti ſeruus, cæleſtis pene inſcriptio 107.b
ſignum Crucis in Eccleſiæ titulum 176.c
Chriſti Crucis mortificatio 105.a
Crucis, in qua lignum Dominicæ Crucis & capilli B. Ioannis Baptiſtæ, tranſmiſſio ad reliquias 276.b purum hominem Cruci ſe adfixiſſe Iudæorum iactantia 126.b Crucem Deus cur maluerit 178.b plura ibid. de ſcandalo Crucis 803.b fas eſſe Chriſtianis gloriari in Cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti 807.a de Cruce in Pallio Archiepiſcopali 304.b & ſ.
in perturbatores negotij Crucifixi 26 c
Culpare inculpabiles, viri nõ eſt prudentis 147.a, b
Cultus voluntarius 224.a, b
Cunctatio, ſeruilis 22.b
Cuzupitarum vocabulum in vrbe Roma propagatum 77.b
de Cymbalo bibi, Iulij Firmici locus 215 a
Cyprianus, lectiſſimus teſtis Catholici nominis 6 a Catholicæ veritatis & vnitatis defenſor Auguſtino dictus 28.b Cyprianus, ſine elogio nunquam nominandus 50.b de vnitate Eccleſiæ libro, locus ibid. Cyprianus in quibus litteris Eccleſiam didicit 176.a
eius de iterando baptiſmate ſcripta ib. plura ib.
Cyprianus fluctuantem Eccleſiam Catholicam non deſeruit 209.b Cypriani verba 6.a
Cypriani exemplum in vnitate tenenda 28.c
S. Cypriani charitas, in vnitate Eccleſiæ conſtantia, paſſio glorioſa 101.c 102.a de vnitate Eccleſiæ liber inſignis 102.a plura ib. & ſ.
Cypriani locus in tertium Regum 102.a
Cypriani martyrium 29.b, 93.b, 112.a
in eo angelica lux, & vnitatis amor 29.b
eius elogia 94.a & ſ. felicitas ibid.b
contra ſeparantes ſe ab Eccleſia, Cypriani queſtus 93.b
Cypriani locus ad Antonianum ib. b
Cypriani locus ex lib. 3. Teſtimoniorum 120.a
Cypriani conſtantia contra zizania 178.a
Cypriani laudes 101.c, 257.a
de Cypriano, verba Auguſtini aurea 94 a
Cyriacus Abbas 284.b, 286.b, 307.c
ei demandata ſynodus 307.c
Cyrillus princeps Theologorum 20 a, 371.b
nouus Paulus cur dictus 20.a
Cyrillus Concilij Epheſini moderator ac præſes 122.b
Cyrillus, Cæleſtini Papæ coëpiſcopus 155.c
Cyrillus, Neſtorij collega 325.c
Cyrillus Cæleſtini vicarius, in Synodo Epheſina 328.a
Cyrilli epiſtola ad S. Proclum 8.a

Cyrilli ad Neſtorij ſtudioſum verba 10. c & ſ.
eius epithetum 31.b,c 32.b plura ib.
Cyrilli homilia in Ioannem Antiochenum 119.b
ex Cyrilli epiſtola, ad monachos Ægypti, locus 141. b
Cyrilli ſententia de lecta Capreoli Africæ Primatis epiſtola ibid.b
Cyrilli, ad Reginas, locus 261. a
Cyrilli homilia in Neſtorium 195. c
Cyrilli apologeticus 20.a
Cyrilli ad Iuuenalem Epiſcopum locus 43.a
de Cyrillo & Memnone 48. a
S. Cyrillo conceſſa in Epheſina Synodo contra Neſtorium 191.a in qua præfuit ibid. plura ibid.
de S. Cyrillo Alexandrino Patriarcha 228. b
ad S.Cyrillum tranſmiſſum à S.Cæleſtino Phrygium 190.a,b plura ibid.
ad Cyrillum Archiepiſcopum Sacra Imperatoria 46.b inter Cyrillum Alexandrinum & Ioannem Antiochenum pax inita 178. b gratulatio ib. ad ſanctiſſimum Cyrillum Alexandrinum Theodoſij & Valentiniani Sacra 124. b

D

DÆmoniorum ſuperba impietas 349.b
per Dagobertum Regem compreſſa Simoniaca hæreſis 285.b
S. Dalmatij Archimandritæ, pro Concilio Epheſino Apologiæ locus 143.a
Damaſcenus Orienti prælucens 132. c
ad Damaſcium tribunum, Marciani Imp. epiſtola 123.a
quod omnium conſtitutione Damnatum, meliùs cauetur ab omnibus 210. a
Daniel verus adorator deprehenſus 348. c
Danielis leonibus obiecti exemplum, ad quid 60.c plura ibid. & ſ. Danielis loca contra Reges & pro Regibus vſurpata 59. c
Darius vt ſeruire Deo dictus 57. c
Dathan & Abiron exemplum 73.c
Dauid hymnidicus 129.b Dauidis vocæ deliciæ, diuini libri 23. a ad Dauidis imitationem excitatio regis Br. ibid.
ad Decentium Eugubinum Epiſcopum Innocentij primi epiſtola 228. a, b
Decius & Maximianus imperiti 141. b
feſto Dedicationis die ſacrum epulum 345.a
Defunctorum vmbræ 347. c
Deliciari verbi vis 23. a
Delphini Viennenſis Primogeniti Francorum Regis oratores ad Nicolaum Papam quintum 15.c
de Apoſtolico præcepto, Depoſitum cuſtodi 826.a
ad Deſiderium Galliæ Epiſcopum Gregorij epiſtola 308.a & ſ. Grammaticam docentem ib.
contra Detrahentes fratri, fratribus Eccleſiæ 148.a
Deus mundi factor 166. a plura ib.
Deus vt amat, vt amor eſt 101.b plura ib.
Deus olim voce tonitrui, voce multitudinis, voce multarum aquarum perſonabat, nunc voce Turturis, ib.c Deus per res aduerſas erudit nos 49.a eidem agendæ gratiæ cùm per cruciatus erudit nos ibid.
Deus ſuorum amantiſſimus & φιλόψυχε 56. c
Deus nunquam abſens 246.c
Deus operum retributor 274.c
Deus quo in pretio ſuos habeat 57.a
Deus mundanæ militiæ non expectat auxilium 13. a
Deus ipſe in difficili argumento præſens 63.b
de Dei ſeruorum millibus, qui per eremum ſancta ſocietate viuebant, in Ægypto, temporibus Auguſtini, loci ex Scriptura, interpretatio 561.a,b
Dei cultus maximis laboribus conſtat 166.c
Dei conſtitutionem nemo delet de cælo 70.a
in conſpectu Dei quid magis acceptum 210.a
Dei veri proprium 55.b
quòd tanta erga nos Dei bonitas ſit, vt noſtra velit eſſe merita, quæ ſunt ipſius dona 864.a
Dei opus propter eſcam non deſtruendum 30.c
contra inquirentes Dei generationem ac proceſſionem 150. c & ſ.
Dei regnum, quale 30. c
Dei O. M. benignitas & clementia erga humanum genus 44. c
contra formidantes Dei veritatem prædicare 11.a de Deo aliter diſputantes quàm ipſe de ſe aut de ipſo Apoſtoli tradiderunt 224 b
de Deo philoſophantium, & ſubterranearum aquarum comparatio 29.b,c
cum Deo qui ſint pacem habituri, qui non 52.a
quem pro Deo negligimus audire, quando eum pro nobis Deus poterit audire? 275.b
placere Deo & probari hominibus vt quis poſſit 30.c
Deo fœnerantibus ſollicitudinem ſuam Regibus, grandis redditur vſura 19. c
Deum omnipotentem qui in hoc ſæculo contempſerit patrem, inueniet in futuro iudicē 85 a
contra Deum verum blaſphemantes 61. a
in Deum peccare quicunque legem tranſgreditur humanam, à quacunque poteſtate, modò legitima, poſitam 786.a
Deus, vide, Dominus
Deiparæ ſeu Θεοτόκου vox veteribus Patribus familiaris 369. a
Deipara, vide, Maria Virgo, Virgo Maria
de Depoſitione Abbatis 371.c
Dextera donatiis attentè inuigilet 245. b
Diabolus cur nihil tantum timet quàm concordiam & charitatem 99 c
Diaboli conſuetudo, vocabulum ſanctitatis ſibi aſſumere 295.a
de ſacro Diaconatu 736.a
Diacrinomeni, qui dicti 97.a
Diacrinomenus, vide, Ioannes Diacrinomenus
aureum gemmeumque Diadema primi Imperatoris Chriſtiani 55.a, b aſſiduè geſtari ſolitum ib.
Dialogorum conſuetudo 44.a
Dicendi laus, breuitas 253 c
cur aliquando qui poteſt meliùs Dicere, multum ſummittit orationem 3.c neſcire quid Dicere, & tamen non poſſe niſi maledicere 237.c
Dictum heroicum Sardicenſis Synodicæ 211.c
Dies ſupremus cogitandus 247. a
cur in ſecundo Die non dixit Deus, vt in aliis, & vidit Deus quia bonum eſt 100. a, b
de Diebus feſtis 343.b
Dilectionem qui nolit impendere, ſi nolit repen-

dere, durus eſt animus 51.a
Diligentiæ otium 177.b
Dionyſij Areopagitæ locus, teſtimonium, Athenarum epiſcopatus, martyrium, antiquitas, eruditio 107.b ex Hierarchiæ cæleſtis initio locus 108.c
Dionyſij Exigui editio 144.a
Dioſcori verba 147.b de non habente maculam Catholica Eccleſia 147.b. plura ibid.
Dioſcori, Alexandrinorum Epiſcopi, in Concilio ſedes abrogata 229.b
in Dioſcori damnatione, Dioſcorum Chriſtus depoſuit, verba pronuntiata 297.b
Dioſcori in hæreſim lapſus 287.c plura, ibid. & ſ. depoſitio 124.c 329.a plura ibid.
Diploma Nicolai Papæ Quinti 15.c
Diploma Gregorianum 361.b
Diploma factum de damnato Photio 252.c
Diplomatis Sueſſionenſis diſcuſſio, examinatio 366.b, & ſ.
quod Diſciplina monaſtica optimum medium ſit ad Chriſtianam Iuſtitiam augendam 891.b
Diſciplinæ ambitioſa perturbatio 285.a
Diſciplinæ veteris inter prima fundamenta quid numerandum 374.a
circa Diſciplinam pœnarum attendenda 381.a.b
Diſcipuli ſeptuaginta qui à Domino receſſerunt 88.c
Diſcipulorum circa magiſtros officium 354.c
Diſcordiæ Eccleſiaſticæ, ſunt mortifera venena 39.a
Diſcretio dicta Tertulliano, quæ Separatio 91.a
Diſſectionis vox in malam partem paſſim 107.c
Diſſenſionis graſſantis cauſæ penitus tollendæ 155.b
Diuæ recordationis dictus Marcianus Imp. 123.b
Diuerſorium dicendum, non Monaſterium, quod religionis habuit inimicos 271.a
audere Diuidere quod Chriſtus emit venditus 58.b.c
Diuina ſubſcriptio 121.c
Diuales apices ibid.
Diualia præcepta ibid.
perinde Diuina humanàque obtegens, de Tiberio dictum 25.b
Diuina ſcripta quid appellent Conciliorum Acta 124.b
contra, Diuinæ Maieſtatis potentiam in humanæ diſputationis rationem arctare contendentes 58.a
Diuini eloquii blanda prædicamenta communicantes, ſed apud ſe immanes in tumore perſeuerantes 265.b
Diuinitatis nomine Maieſtas Impp. ſalutata 122.c & ſeq.
aduerſus Diuinitatem temere inſurgentes 150.c & ſeq.
Diuinationis definitio per Chryſippum 118.b eius officium ibid.
ipſa Diuiſio malos facit, quorum conuerſatio quaſi bonos videtur oſtendere 90.b
vbi exercetur Diuiſio, nulla tribuitur commendatio 100.b
in Diuiſionis nomine luſus Adriani Pont. Max. ibid. c
Diuiſionis vox in malam partem paſſim 107.c
Diuiſores veſtimentorum Domini qui volunt eſſe, nec tunicam illam charitatis deſuper textam tenere cum toto orbe, quam nec perſecutores diuiſerunt. 85.c
de Diuite, Auguſtini locus 181.b
Diuitiæ ſtultis falsò bona vocatæ 245.b
Diuitiarum quibus honor tacet emitur, mali congregatores 306.c
Docti à Domino 161.a
Doctor Seraphicus 301.b.c
Doctorem conſtitui antequam diſcas, Conſtitutio Catholica Romanáque auerſatur 4.b
Doctores Iſraël 23.a
contra Doctores docendos 307.b.c
plerumque Doctoribus cur aliquid minùs reueletur 28.b.c
de ſana Doctrina 736.b
vnicuique manendum in Doctrina ſui Apoſtoli ac Eccleſiæ ſuæ fundatoris 844.c
quàm ſit neceſſarium, Doctrinam etiam bonam & diuinitus acceptam, communicari cum iis qui Eccleſiæ præſunt 795.b
de Doëg mulis præpoſito 207.b.
Dogmatica 373.c
Dolorem magis prementes quàm promentes 93.a
Dominica lucta 58.b
Dominici Carthaginienſis legati ad Gregorium 365.c plura ibid.
Dominus vobiſcum 52.b
quod chorus populúſque Apoſtolicè reſpondet, conuertenti ſe ad populum Sacerdoti & canenti, Dominus vobiſcum 808.a
Sacerdoti dicenti, Dominus vobiſcum, Apoſtolicè reſponderi, & cum Spiritu tuo 852.c
magnum Domini nomen cum eis qui eum metuunt 39.a,b
Domini paſſio, pretium orbis terrarum 85.b,c
de Domini humana voluntate interrogationes 191.a
ſeruire Domino reges in quo poſſint, in quantum reges 59.b
Dominus vide. Deus, vide Chriſtus
Domnus Ruadius 275.b plura, ibid.
Dona Dei vera 641.b
Dona venalia ſupernæ gratiæ quàm fugienda 284.a, b
contra partem Donati, Conſtantini ſeueriſſima lex, & filiorum 79.a.b
contra partem Donati, Auguſtini Pſalmus, & cuius generis 113.c
Donatus agrum Dei vult in ſola Africa remanſiſſe 92.c plura ibid & ſeq.
Donatus duo fecit de vno 110.b c
Donatus, Romam legatus ad Gregorium 365.c
Donatiſtæ terram vnde allatam adorant 84.c
Donatiſtæ pro ſe teſtimonium non habent de diuinis libris 111.b
ad Donatiſtas legatio 21.a de Maximianiſtis & Donatiſtis plura ibid.
contra Donatiſtas multa 70.c 71.a & ſeq.
Donatiſtas rectè legibus ſanari 81.b plura ibid. & ſeq.
ad Donatiſtas Auguſtini exhortatio pro reſipiſcentia & communione 85.a, & ſeq.
contra Donatiſtas deteſtatio 90.c improbata & probata ibid. & ſeq.

contra Donatiſtas vrgens locus 201.a
contra Donatiſtas & ſimiles 257.b
Donatiſtarum exagitatio 78.a.b & ſ.171.b & ſ.
Donatiſtarum conuentionis ſolemnis forma 24.b
Donatiſtarum Epiſcopi conuicti 65.c quid confeſſi ibid.& ſ. de Donatiſtarum diſſidio 76.a
Donatiſtarum in Schiſmate perſeuerantia 68.a
eis obiecta ibid.& ſ.
Donatiſtis à Iuliano conceſſa 79.b
de rebaptizato à Donatiſtis transfuga matricida 83.b
de recipiendis Donatiſtis Auguſtini epiſtola 90.c
pro Donatiſtis, Lutheranorum ſuppoſitio 117 a
quod Donauit quiſque noſtrûm, valere: quod donauit Deus deorum, non valere, haud æquum eſt 58.c
ad Donum Pontif. Max. Pogonati Imp. Diualis Sacra 115.b
Dorotheus ſubornatus 373.a.b
Dorothei & Carroſi occaſione geſta, & aliorum, in nouos Apoſtatas 98.c
Dorouerna ciuitas, quæ poſtea Cantuaria dicta 261 b 391.b
Draco, dictus diabolus, & vnde 40 f.a.b
hæreſeωn Dulciniſtarum condemnatio 302.c
Dulcitius Tribunus 13.b
Duo fecit Donatus de vno 100.b.c
Duo in Carne vna, Chriſtus & Eccleſia 206.c
in Dynamij Patricij locum ſuffectus Candidus preſbyter 276.a

E

Eboraca ciuitas 350.a
inter Eboracæ & Lundoniæ Epiſcopos diſtinctio 350.b 351
Eccleſia militans 851.b
Eccleſia vniuerſalis ſeptenario in Apocalypſi Eccleſiarum numero commendata 67.b
Eccleſia, Chriſti paſſioni coæua 205.c
Eccleſia trepidans 191.b
Eccleſia Catholica, gentes ſunt, hæreditas Chriſti, & poſſeſſio Chriſti, termini terræ 87.b plura ibid. ad iſtum modum credit Eccleſia Catholica, in verbis de Fide ſcriptum 145.c
ſola Eccleſia Catholica verum cultum retinens 180.c
vera ſit Eccleſia Dei 75.c
Eccleſia quid ſit 165.c & ſ. plura 166. & ſ.
Eccleſia cum arca Noë collata 183.c
Eccleſia periculosè ægrotans vt ſanata 360.b
Eccleſia, mons ſanctus, vel ciuitas ſuper montem conſtituta 177.b
Quòd Eccleſia errare non poſſit 868.a
Quòd Eccleſia militans, ſua Sacrificia, ſuas hoſtias, habeat 872.b
Si quis de Eccleſia aliquid furto ſurripuerit, quid pati debeat 381.a
Eccleſia Catholica maculam non habet 147.b
ad quantum Eccleſia ſit duratura tempus 204.b
Eccleſia in terris non amittit niſi malos, nec in cælum admittit niſi bonos 70.c
in Eccleſia Conſtantinopolitana errores exorti 375.b
quomodo Eccleſia quærenda 63.b
Eccleſia vnde Catholica dicta 84.c
vbi Eccleſia, per verba Chriſti nouimus 183.b
Romana Eccleſia, ius fidei, ius publicum in Vniuerſum orbem, vt ſibi ſartum tectumque atque illibatum ſeruarit 239 b
de doctrina Eccleſiæ Alexandrinæ 374.c
Eccleſia Romana, omnium Eccleſiarum mater ac magiſtra 244 b
Quod Eccleſia, vnitas eſt 894.b
Eccleſia Carthaginienſis, Mauritania, Numidia, vnde fidem acceperint 228.c
Eccleſia non noſtra ſed nos appetit 248.a
tot ſignis Eccleſia Chriſti ſe ſponſam declarans 340.c
Eccleſia regula fidei ac morum 646.c
Eccleſia Anglicana ab Apoſtolica ſede fundata 374.b
Anathema, qui negarit quòd Eccleſia ſit caro Chriſti, & quòd Chriſtus nutrit & fouet Eccleſiam, & quòd ſumus membra Corporis Chriſti, de carne Chriſti, & de oſſibus Chriſti 811.c
Eccleſia intra ſagenam Dominicam cum malis piſcibus natans 98.c plura in ſ.
ad verba, Ad iſtum modum credit Eccleſia Catholica 145.c
vnde Eccleſia probatur cœpiſſe 173.c & ſ.
Eccleſia vt vna eſt 102.b plura, ibid.
Eccleſia Iſaiæ velut in cunis vagiens 254.a plura, ibid.& ſ.
Eccleſia, quàm manifeſta ſit, neque eſſe manifeſtiorem Chriſtum 112.b
Eccleſia in qua Synodo ſe totam caſtè tertiùm conſpicere ac mirari potuit 296.a.b plura, ibid.
Eccleſia primùm nouello germine pullulans: & in qua nondum completa prophetia 88.c
plura ibid.& ſ.
Eccleſiæ creſcentis primordia 89.a
Eccleſia Romana omnium magiſtra & mater, quid in B.Petri reliquiis attendat 278.b
Eccleſia Paradiſo comparata quid ſignificet 184.b plura, ibid.
Quòd Eccleſia ſit Communio omnium Gentium, 869.b
de Eccleſia nunquam deficiente 856.b æterna ibid.
De Eccleſia Gentium toto orbe diffuſa 799.b
in Eccleſia vrbis Romæ quæ non deprehendantur facta, quæ in aliis 358.b
in Eccleſia ſeditio inteſtina quàm cauenda 152.a
de Eccleſia, Gregorij Magni locus 191 a & ſ.
de Romana Eccleſia, hæreſeos aliquando fæce non infecta 357.c
ab Eccleſia non recedendum ob zizania 178.a
pro Eccleſia Catholica quid confeſſi Donatiſtæ 65.c & ſ.
à Catholica Eccleſia ſeparationis periculum 66.a
de Eccleſia toto orbe diffuſa, & illa quam pars exigua Africæ continet 71.a
ab Eccleſia ſocietas Regni 178 a
pro Eccleſia 225.b.c
in ſancta Eccleſia plurimi Fidem tenentes, vitam

Fidei non tenentes 265. b
Mos in Eccleſia vigens 255. c quòd cæleſtis ſit Eccleſia tam militans quàm triumphans 867. c
pro Eccleſia ad Impp. exhortatoria 120. b, c
qui in Eccleſia non eſt, eſſe Martyr non poteſt 50. b
de Eccleſia per totum orbem ſparſa S. Scripturæ loca 169. a & ſ. 170. a & ſ. 171. a & ſ. ad 176
de vniuerſa Eccleſia diuinæ voces manifeſtæ 167. b
de iuuanda Eccleſia ad Brunichildem 286. b 287. a
contra perditè de Eccleſia ſentientes circa temporales diuitias 245. c
de Eccleſia Britannica, & de propaganda fide, epiſtola Gregorij 266. c & ſ.
fides de Eccleſia Apoſtolis relicta 203. a & ſ.
nuſquam niſi in Eccleſia Catholica ſalus 266. a
pro Eccleſia locus 240. a, b & ſ.
de conſeruata in Eccleſia Catholica Apoſtolorum traditione, Irenæi teſtimonium 228. c & ſ.
de Eccleſia ædificanda, dotanda, locupletanda 245. b
de Eccleſia ſub Rachelis typo ſcriptum 243. c
de Eccleſia S. Scripturæ loca 166. a & ſ.
de Eccleſia interpretanda verba 199. a
de Eccleſia & Chriſto vaticinium 198. b
de Eccleſia toto orbe diffuſa 189. b
Eccleſia Saluatoris Cantuariæ inſtaurata & à quo 391. c
Anathema, qui dixerit, ſtatum Eccleſiæ non eſſe hierarchicum 809. b
de ſanctitate Eccleſiæ 775. c
ſtatum Eccleſiæ ſub Romano Pontifice ſemper Monarchicum extitiſſe 351. c
Eccleſiæ Catholicæ laus & Fides per Bedam rectè deſcripta 132. c plura 16. & ſ.
fundationis Eccleſiæ Britannicæ adumbratio 206. a
Eccleſiæ florentiſſimæ Pauli, Petri, Ioannis 171. a, b
Eccleſiæ bonum vnde maximè accedat 160. c
Eccleſiæ caſtitas & integritas 152. a
Eccleſiæ præpoſitus, ſub Angeli nomine intellectus 69. c
nomen Eccleſiæ ad Donatiſtas ſolos recidiſſe, eorum fides 66. c
iuuandæ Eccleſiæ præceptum ac munus vt ſuſcipiunt Valentinianus & Marcianus 43. c
Eccleſiæ ſeptem in Apocalypſi nominatæ 67. b
ad Eccleſiæ notitiam facientia Scripturæ loca 80. a & ſ.
Eccleſiæ in barbaricis gentibus conſtitutæ, vt adminiſtrandæ & regendæ 143. b
Eccleſiæ æterna conſtantia atque autoritas 192. a
in Eccleſiæ defectionem malè detorta 186. c
de Eccleſiæ duratione vſque ad Iudæorum omnium in fine ſæculi, conuerſionem 186. b
Anathema, qui dixerit Eccleſiæ Chriſti latitudinem non eſſe per totum orbem 814. c
ad Eccleſiæ accuſationem nitentes 147. b
Eccleſiæ anni myſtici ligno myſtico adaptati 204. c
Eccleſiæ propria 193. c & ſ.
ad Eccleſiæ medicinam acceſſus 128. b
Eccleſiæ Catholicæ per orbem diffuſio 66. c & ſ.
pro defenſione Eccleſiæ argumenta 201. b
de Eccleſiæ vniuerſalitate, Prophetiarum, ex Pſalmis explicatio 193. a
Eccleſiæ purpuratorum ſymbolum & myſtica ſignificatio 199. c
Eccleſiæ ſanctitas 266. b
veræ Eccleſiæ toto orbe diffuſio ibid. c
Eccleſiæ tyranni, ſchiſmatici anteriores 189. b
de vnitate Eccleſiæ 730. a
Romanæ Eccleſiæ mos circa aduenas 239. b
Eccleſiæ Catholicæ radix & matrix 228. c
Eccleſiæ Catholicæ via regia 121. c fides ib.
vetus Eccleſiæ dictum 249. a
matris Eccleſiæ tranquillus Pacis portus 52. c plura ibid.
Eccleſiæ præſidium à Regibus 45. a
Eccleſiæ conſtantia in Maiorum more 224. a
contra Eccleſiæ dogmata tenentes, poſtea deſciſcentes 6. b
iuuandæ Eccleſiæ munus quod, & quantopere commendatum à Iuliano, Procliano, Epiphanio, & aliis 17. c
de vulneribus Eccleſiæ durantibus lamentatio Auguſtini 26. a
Auguſtodunenſis Eccleſiæ incrementum latens 283. a
Eccleſiæ orientalis ritus 295. c
Eccleſiæ, quaſi ſacræ cuiuſdam coloniæ, in Angliam deductor Iſaias 16. a
de infallibilitate atque indefectibilitate Eccleſiæ 736. c
vt Eccleſiæ Domini macula deſit & ruga, quid oneris, quid laboris ſit 9. b
Quòd vniuerſitas ſit certiſſima nota Eccleſiæ 800. c
de moribus Eccleſiæ ac ſacris Traditionibus 691. b
de pœnitentiali lege Eccleſiæ 688. b
primum Eccleſiæ Magiſterium, Martyriũ 118. b
Eccleſiæ cognomina ex locis S. Scripturæ 158. b & ſ. plura ibid.
Eccleſiæ à Chriſto indiuiſio 102. b
contra credentes de Chriſto quod oportet, & ab Eccleſiæ corpore recedentes 178. c, 179. a
Eccleſiæ Catholicæ per omnes gentes diffuſio 81. c plura ibid. de non deſerenda 81. a & ſ.
quod Eccleſiæ paci non expediat, nobis non debet expedire 91. c
Eccleſiæ deploratio 131. b, c in eam crudelitas 132. a
de donis Eccleſiæ mittendis per Gentium reges 115. c
Eccleſiæ Apoſtolicæ ouantis vox 251. a, b
Eccleſiæ qualis patronus Iſaias 224. a
de viſibilitate Eccleſiæ 736. b, 794. a
de inexpugnabilitate Eccleſiæ 830. a
Eccleſiæ Matri vt debeant ſubuenire Reges 225. b
de notis Eccleſiæ 711. c
Matris Eccleſiæ gemitus 162. c
de infallibilitate Eccleſiæ 753. a
Eccleſiæ commendatio 203. c & ſ.
Eccleſiæ manifeſtatio 113. a

Anathema qui dixerit Eccleſiæ corpus à Chriſto, capite, poſſe ſeparari 820. c
quòd vera Sanctitas rectè numeretur inter notas Eccleſiæ 819. c
de præceptiua Eccleſiæ præfectorum poteſtate 728. a
Eccleſiæ laborum adiutor Theodoſius Iunior 47. a
de miſſione Eccleſiæ 784. b
vniuerſalis Eccleſiæ virtus in Deum 58. b
quàm ſit Eccleſiæ pernicioſum, Epiſcopos ac Paſtores, vnius plebis ac vulgi ſuffragiis eligi: ac verè Simonianos dicendos eos quos hoc ſæculo populi ad ſua deſideria ſibi magiſtros coaceruant 832. a, b
de vnitate Eccleſiæ 785. b 799. c
merces Eccleſiam iuuantibus Anglicanam propoſita 314. a
Anathema, qui dixerit Eccleſiam non eſſe cum Chriſto æternùm, & duraturam, & Deum glorificaturam 815. a
Anathema, qui reprehenderit Eccleſiam, quæ in Liturgicis præfationibus canit 820. b
Eccleſiam Catholicam vbique diffuſam eſſe 784. b
Apoſtaticum, non Apoſtolicum, eſſe credere Eccleſiam, præter communionem omnium gentium 791. b
Eccleſiam eſſe congregationem ac communionem omnium gentium 785. b
in Eccleſiam veteris Angliæ beneficia 188. c
contra parentem Eccleſiam vituperantes 156. c
Eccleſiam creſcentem in omnibus gentibus vſque ad finem ſeculi negantes 149. a
Eccleſiam prouincialem quamcunque, virginem eſſe deſponſatam Chriſto 771. b
contra eos qui dicunt, Eccleſiam in ſolis Afris, nec ipſis omnibus, remanſiſſe 67. b, c
contra Eccleſiam, Conſtantii ſæuitia 141. b & ſeq.
in Eccleſiam contumeliæ 130. a & ſ.
anathema, qui dixerit Eccleſiam defeciſſe, aut deficere poſſe, aut non eſſe regulam fidei 816 c
Eccleſiam Romanam toto orbe diffuſam eſſe 790. b
anathema, qui dixerit Eccleſiam errare poſſe 814. a
anathema, qui dixerit Eccleſiam non eſſe vnam, Sanctam, Catholicam & Apoſtolicam 811. c
anathema, qui quæſierit Eccleſiam præter communionem omnium Gentium 814. a
anathema, qui dixerit Eccleſiam errare, aut deficere poſſe 809. c
contra iactantes, Eccleſiam in ſola Africa 203. a & ſeq.
Eccleſiam Dei nemo delet de terra 70 c
Eccleſiam Catholicam nequaquam diſſimulanter cum iis agere qui eam offendunt 212. a
ad Eccleſiam Catholicam apoſtrophe 272. b
aduerſus Eccleſiam Catholicam iuſtè nihil dici poſſe 21. a
bellum plus quàm ciuile cùm intra Eccleſiam tela ſectæ impiæ iaciuntur 5. c
iugem Eccleſiam eſſe 694 a
anathema, qui dixerit extra Eccleſiam ſalutem ſperari poſſe 810. c
Eccleſiam, blandè pauperculam ſuam quis appellet 161. a animulam, ibid.
qui Eccleſiam annuntiat præter communionem omnium gentium, anathema 115. b
Eccleſiam eſſe regnum Chriſti 845. a
contra decernentes, Eccleſiam deficere extinguique poſſe 182. c & ſ. Eccleſiæ epitheta ibid.
Eccleſiam non conſulto facturam ſi concordiæ, cum aduerſariis ſuis ineundæ cauſa, puſillum aliquid ad religionem ſpectans, quod offendere videatur, eis concedat 796. b
Eccleſiam deficere non poſſe 183. b 186. a
Solam Eccleſiam Romanam non modò implere ſed & implere poſſe Apoſtolicum illud præceptum, Depoſitum cuſtodi 826. a
Anathema, qui dixerit Eccleſiam non eſſe ſubiectam Chriſto in omnibus 821. a
Eccleſiam eſſe communionem omnium Gentium 788. a
Eccleſiam toto orbe diffuſam eſſe 844. b
Eccleſiam non Catholicam ſed Macarianam vocantes 67. b
Eccleſiam Chriſti, eſſe Catholicam 394. b 798. c
Eccleſiam Sanctam eſſe 364. b
anathema, qui dixerit, Eccleſiam Catholicam, interdicere Fidelibus lectione Sacrarum Scripturarum 824. a
anathema, qui dixerit, Eccleſiam Catholicam habere maculam 821. b
Eccleſiam Apoſtolicam eſſe regulam fidei, & morum, & omnis doctrinæ de iuſtificatione 807. c
Eccleſia pro Templo poſita 281. c
Eccleſiæ ſiue Baſilicæ non conſeruatæ in Anglia ſed reſeruatæ: ab aliis funditus euerſæ
Eccleſiarum prædia, tributum pendentia 307. a
de ſanctarum Eccleſiarum Pace & Vnione 151. c
ab Eccleſiarum pace ſeparare ſe, quibus Epiſtolæ ſcriptæ ſunt, quàm inſanum & peruerſum ſit 77. b
ad Eccleſiarum emendationem neceſſaria 49. a
Eccleſiarum, à Petro, diſcipulis & ſucceſſoribus inſtitutio 218. b
palatij & Eccleſiarum diſcrimen 320. c & ſ.
de ſanctarum Eccleſiarum pace & vnione conſtituenda 124. c
Eccleſias ſibi incognitas, & in Apoſtolicis literis manifeſtatas, ſacrilega temeritate accuſantes 171. b
ad Ecleſias, Conſtantini elegans reſcriptum 182. b
Eccleſias, rite Templa Chriſtiana conſueſſe nominari 395. b
in Eccleſias reuerentia 397. b
quod Eccleſiis ſpargis, tibi colligis 245. b
cùm vna ſit Fides, cur Eccleſiarum tam diuerſæ conſuetudines 380. c
Eccleſia Aquileienſis 358. b
Eccleſiarum dedicationes 345. b
in dubitatione ſint ne Eccleſiæ conſecratæ, an non, vt ſe gerendum 354. c & ſeq.
Eccleſiaſtica diſciplina cruentas non efficit vltiones

nes; Catholicorum tamen principum conſtitutionibus adiuuatur, & ad quid 62.b
de Eccleſiaſtica & Epiſcopali poteſtate 750. a
de Eccleſiaſtica iuriſdictione 744.c
de poteſtate ac iuriſdictione Eccleſiaſtica 774. c
de Eccleſiaſtico tribunali ibid a
Eccleſiaſticæ diſcordiæ ſunt venena mortifera 39.c
quando Eccleſiaſtico iudicio vindicari aliquid poteſt ad ſalubrem correctionem 39.a
quòd officium Eccleſiaſticum meriti apud Deum 895. b
pro Eccleſiaſticis priuilegiis 366.a
de cenſuris Eccleſiaſticis 771.a
Eccleſiaſtici ordines, vide, ordines Eccleſiaſtici.
Edelbertus Rex cum vxore, religione Romana imbutus, per Auguſtinum 391.a,b plura ibid.
Egenis data quò penetrent 246.a
Electionis gloriam vt poſſumus agnoſcere 339.c
Electionis diuinæ in nobis notæ 341. b
Electionis diuinæ in nobis vna nota, Charitas non ficta 397.c
Electis proprium victoriæ genus 120.a
quòd Eleemoſyna & officium Eccleſiaſticum, magni ſint meriti apud Deum 895. b
de opere Eleemoſynæ 728.b
pro Eleemoſyna 380.b
de Eleemoſyna libere facienda 770.b
quatuor Eleemoſynæ fructus eſſe ibid. a
Elias Archiepiſcopus Barenſis 306.a
alter Elias zelotes quis dictus 105. b
ad Eliam Aquileienſem epiſtola Pelagij Pont. Max. 1,6. a
Eligius antiſtes Nouiomenſis 285. b
Eliu voces 264. a
longè poſiti, quæ ſint Emendanda priùs ab aliis ſæpe cognoſcunt 341.a
plurimi Emendantur, dum vnus corripitur 356.a
Encolpium Epiſcoporum ceruicibus ab Imperatore impoſitum: & cum quibus verbis 333. c
Ennij dictum de ſapiente 254. c 255 a
de Enniano eo qui loquitur ad Flamininum in Catone, translata 228.a
Enoch translatio 166. a
Epaphroditus Philippenſium Apoſtolus quo ſenſu dictus 260.a
Epheſina acta 232 b
Epheſina pſeudoſynodus ſecunda 47.a
Epheſini Patres 118. a
relatio patrum Epheſinorum ad pientiſſimos Impp. 1.8. a
Epicureorum doctrina 241. c
Epiphania Domini 249 a
Epiphanius diaconus Eccleſiæ Catanæ 272.b
Epiphanij in Anacephalæoſi locus 32. b
Epiphanij Diaconi locus contra Gregorium Iconoclaſtam 147.a,b vita S. Epiphanij, apud Metaphraſten 99.b
Epiphanii citatio 224.b
Epiphanii, Gregorii, Baſilii teſtimonia 377. b
Epiſcopus, vnctus Domini 354.a plura, ib. 358.c 399.a
Epiſcopus Thamugadenſis peſſimè diffamatus 74.a Epiſcopus, præcipuè Chriſti perſonam repræſentans 52. b
Epiſcopus, id eſt, ſuperintendens 28. a
Epiſcopus Romanorum 286.c plura ib.
de Angelico officio Epiſcopi 690.b de quinque doctrinalibus virtutibus Epiſcopi 755.a
Epiſcopi vexationē ſiue detractio nem ad Chriſtum pertinere 358.c 359.a plura 359.b & ſ.
de Epiſcopi dignitate prophetica 746.b
Epiſcopi nominis acceptio pro Archiepiſcopo, ſeu, Metropolitano 295. a
Epiſcopi Romani dignitas, principatus 230 a
extra conſenſum Epiſcopi Romani, cauſæ indeciſæ 229.c de Apoſtolica obligatione Epiſcopi ad legendum & ſtudendum 739. c
qualiter Epiſcopus agere debeat in Eccleſia 379.c & ſeq.
quibus Epiſcopi domus patere non debet 310.c
Epiſcopi Chebrorum ſaccum quo induebatur, poſt mortem viri, indutus Theodoſius Secundus 276. c & ſ.
Epiſcopi, Sacerdotis, & Presbyteri differentia 351. a
Epiſcopi officio penè par haberi vt quis poſſit 275. b
Epiſcopi officium 134.c
primas ac primarias Epiſcopi partes in prædicatione verbi eſſe, opuſque Epiſcopale Apoſtolicè dici opus Euangeliſtæ 832. b
quatuor præcipua Epiſcopi & doctoris Eccleſiaſtici officia 831.b
de Epiſcopi ordinatione in aliorū abſentia 382.b
de officio Epiſcopi 850.c
de dignitate Epiſcopi 754. c
anathema, qui negarit Epiſcopi eſſe illuminare omnes 814.b
Epiſcopi Ancyræ, Baſilii, libellus, cōfeſſio 378.a.b
Epiſcopi Arelatenſis pallium 383. b plura ib.
Epiſcopo imperari non poſſe, Theodoſii Iunioris reſponſum 196.b
de Epiſcopo Lundonienſi 350. a & ſ.
Eboracenſi ibid.
tria in Epiſcopo ſpectanda 830. b
pro Epiſcopo rectè adminiſtrante Deus orandus 260. c
in Epiſcopum licentia Metropolitani imminuta 333. a
Epiſcopum nullum habentes in Eccleſiis quas legunt in codicibus ſanctis, ad quas Apoſtoli ſcripſerunt 77. b
Epiſcopum in Presbyteri gradum redigere, ſacrilegium eſt 269.b plura ib.
Epiſcopum à Principibus eligi non oportere 332. a & ſ. plura ibid.
de Apoſtolica cum Epiſcopis fraternitate 760.a
pro Epiſcopis acclamatio 196. a, b
ab Epiſcopis, & fidei & morum normam ipſis non modò Laicis ſed etiam Presbyteris petendam eſſe, 351. c
nec Epiſcopis Catholicis conſentiendum, ſicubi falluntur contra Canonicas Dei ſcripturas vt aliquid ſentiant, Donati verba 174. c, 175.a
de Epiſcopis 295. b
Epiſcopi, Θεῖοι ποιμένες nuncupati 360. a
Epiſcopi, Fontes lacrymarum dicti 255.b
Epiſcopis quid incumbat, ex nomine patet 18.a plura ibid.
de Epiſcopis à Photio ordinatis, ab Euſtathio amotis 269. b

Digitized by Google

Epiſcoporum ceruicibus ab Imperatore encolpium impoſitum:& cum quibus verbis 333.a
Epiſcopornm diſtinctio vnde orta 311.b
Epiſcoporum aliquot nomina, & ſubſcriptiones Sueſſionenſi priuilegio 365.a & ſ.
Epiſcopi à ſuis Eccleſiis ad tempus abeſſe poſſunt 833.b
quòd tenenda ac ſequenda Epiſcoporum fides 894.c
in Epiſcoporum Ægyptiorum aduentum oratio ſalutatoria 155.b
Epiſcoporum Petri ſucceſſorum vſque ad Anaſtaſium, nomina 76.c & ſ.
Epiſcoporum ordo quàm rectè ab ipſo Petro numerandus 76.c
Epiſcoporum grauis culpa 307.a
in Epiſcoporum depoſitione ſupremus Iudex Romanus Pontifex debet cognoſcere 238 a plura ib.
Epiſcoporum aliquot nomina 65.c
Epiſcoporum aliquot Donatiſtarum nomina 68.a primæ Galatiæ Epiſcoporum aliquot nomina 17.c
de vexatione Epiſcoporum à ſubditis 358.b,c, 359.a
Epiſcoporum aut Præpoſitorum vita non temere reprehendenda 354.b plura, ib.
Epiſcopi, ad honorem, fieri quærentes 283.c plura ib.
Epiſcoporum aliquot Romæ congregatorum nomina 49.a
de ſacra Epiſcoporum autoritate 268.c & ſeq.
Epiſcoporum quorundam nomina, Conſtantinopoli repertorum 22.a
circa formam profeſſionis Epiſcoporum decreta 27.c
Epiſcoporum Ægyptiorum repugnantia in ſubſcriptione condemnationis Dioſcori 188.a plura ib. & ſ.
de Epiſcoporum, Abbatum, appellationibus 317.a
Epiſcoporum aliquot nomina 131.a contra Alexandrinum ſchiſma, ſcripta 131.a.b
de ſacro Epiſcoporum annulo coniugali 849.c
de ſacra Epiſcoporum auctoritate 739.a 852.a
de ſacris Epiſcoporum electionibus 731.b
Epiſcoporum Phœniciæ ſecundæ Libaniſiæ, ſynodicæ exordium ad Leonem Imp. 122.c
Epiſcoporum Arbitrij libera poteſtas 94.a,c
Epiſcoporum quorundam nomina 118.a
de Epiſcoporum cœlibatu 745.a
de ſacro Epiſcoporum cœlibatu 739.a
Chalcedone quingentorũ & viginti Epiſcoporũ conuentus 322.b
ad Epiſcopos Iſtriæ, Hiberniæ, B. Gregorii epiſtola 136 a
in Epiſcopos ſedis Apoſtolicæ autoritas 360.a
Epiſcopi in Scripturis Apoſtolicis Angelici dicti 165.a, b
Epiſcopi, nonniſi autoritate Romani Pontificis 376.b
cum Epiſcopis Galliarum & Britanniarum vt agendum 383.a, b
contra,ſe à ſuis Epiſcopis ſeparantes 803.b
Epiſcopos Romani Pontificis & Archiepiſcoporum fratres dici 397.a
Epiſcopos ex Clericis aſſumendos 396.a
Epiſcopos à Laicis, vt gradu ac moribus ita veſtibus differre 396.b
Epiſcopi honores, veneratio, oſcula delata 196.c & ſ.
Epiſcopos canere, quod nec religioſo laico conueniat, graue 308.b
contra Epiſcopos Eccleſiam vacantem vſurpantes 289.a
contra Epiſcopos & Clericos qui ſe fulgidis & claris veſtibus ornant 293.b qui inunguntur ibid.
de obſequio & obſeruantia in Epiſcopos 852.b
cur duos Epiſcopos in vna ciuitate Nicæna ſynodus prohibet 99.c
Epiſcopos facere nefas eſt quod Apoſtoli non fecerunt 96.b
per Epiſcopos dimitti peccata: & eorum electio vt per eos aliena peccata remittantur 341.b
quòd maximè Epiſcopale ſit curare, vt gratia & pax ſeruentur, quarum altera hęreſim, altera ſchiſma pellat 892.b
Epiſcopale faſtigium, tituli 195.c
Epiſcopale cor, ſiue ſacerdotale 378.b
Epiſcopalis benedictio 210.b
Epiſcopalis dignitas & potentia 228.a & ſ.
Epiſcopalis Cathedra, inuidioſum & periculoſum faſtigium 268.c
Epiſcopalis dignitatis commendatio 378.b
Epiſcopalem ſtatum primi apud Deum meriti eſſe 816.c
de Epiſcopali iudicio 745.b
de Iuriſdictione Epiſcopali 754.a
de Epiſcopali ſcientia & ſtudio 737.c
de ritibus Eccleſiæ, veſte Sacrificali, ac ritualibus & ſacrificalibus libris, ac ſacris Bibliothecis, ad
Epiſcopales vſus 833.b
Epiſcopales Regibus non ſpernendæ preces 140.b
arcanæ Epiſcopalium munerum diſciplinæ, & myſticæ, veſtigia ſeueritatis 208.a & ſ.
Epiſcopatus commendatio 313.c dignitas ibid.
Epiſcopatus tituli, honores, cognomina 196.a & ſeq.
Epiſcopatus Pæſtanus, Salernitanus 304.c
ad Epiſcopatus gradum nemo audeat ex Laico habitu ſubitò accedere 284.b
Epiſcopatus cognomina 396.b
de Epiſcopatu Auguſtini Anglorum Epiſcopi 376.c
de non admittendis ad Epiſcopatum digamis, ſiue bigamis 733.c
ad Epiſcopatum prouehendis quæ neceſſaria 27.a
de Epiſcopatu Epiſcopalique dignitate regium oraculum 11.a
de Epiſcopatibus Eccleſiaſticus Canon 38.b
Epiſtola Perroniana 140.c
Epiſtola Auguſtini Officij & Charitatis plena 25.c
Epiſtola ad Damaſum & alios 49.a

Epiſtolæ communicatoriæ quæ & formatæ dictæ 71.a Epiſtolæ Orthodoxorum Impp. in Sancta Sanctorũ Romæ relata 217.b plura, ib.
Epitaphium Auguſtini Cantuarienſis 392.b
ſacri Epuli celebratio 349.b
Equus Patriarchalis, cum albo linteamine 290.c
cui ius eum ſcandendi ibid.
Equi quid ſignificent in Iſaia 207.a
Equi Cappadociæ 208.a Hiſpaniæ ib.
Erythrius Amiſi Epiſcopus 108.c
Eſca per prædicatorum ora 264.b, c
propter Eſcam non deſtruendum opus Dei 30.c
Eſcas dare mortalibus 265.a, b
Eteſiarum flatus in Britanniam dirigendi 206.c
Etherius Arelatenſis 391 b
Euæ & Adam peccati ſuggeſtio 389.b
Euangelium Regni 50. b
per Euangelium propoſitum, Chriſti præſentia 297. a, c per Synodum decernentem, ibid. plura ibid & ſ.
ſancti Euangelij librorum propoſitio 302.c
plura ibid. & ſ. in iis Chriſti præſentia 303. a de Euangelij prædicatione per omnes gentes, S. Scripturæ loca 169.a & ſ. ad 176
Euangelij prædicandi ratio à Patribus obſeruata 373. b
in Euangeliorũ apertione, Epiſcopi adſurrectio, repræſentationis habituum depoſitio 295.b & ſ. 296. a
pro Euangeliorum propoſitione loca 298. b & ſ. 300. a & ſ.
Chalcedonenſis ritus ſeruatus circa propoſitionem Euangeliorum 297.a
ad ſacrorum Euangeliorum apertionem myſteria 295.c & ſ.
Euangeliorum præſentia & apertio myſtica 266.a
Euangeliſtæ, quaſi Columbæ ad feneſtras ſuas, Domini paſſionem aſſiduè gementes 190. b
niſi Euchariſtia acceſſerit, Sacramenta reliqua non perfectè tradita cenſeri 108.a plura ibid.
quòd Chriſtus ſit in ipſa Euchariſtia adorandus 836 a
non modò per Scripturam, ſed per Traditiones de Euchariſtia ſentiendum eſſe 694. a
quòd hodiernæ hæreſes, ſecus de Euchariſtia quàm Apoſtolica tempora loquuntur 861. c
de Euchariſtia peculiariter vſurpata nomina, cæteris Sacramentis communia 187. b, c
de veritate Euchariſtiæ, ac celebratione Feſtorum 659.a
Euchariſtiæ iuge ſacrificium eſſe 694. a
quòd gratia Euchariſtiæ ſit gratia ſubſiſtens ac ſubſtantialis 857.a
Euchariſtia, vide, corpus Domini & alias ad id voces
Eudoxia Theodoſij σύμβιος & imperij conſors 20.a
Eudoxiæ Auguſtæ acclamatio 15. b
Eudoxij hæretici error 377. b
de Eudoxij hæretici perſona 375.b
Eulalius Epiſcopus 21. a
Eulogij benedictæ memoriæ 374. plura ibid. & ſ. ad eum Gregorij epiſtola ibid. & ſ. laudes Eulogij 377.a plura ibid.
Eulogij epiſtola ad Gregorium, in ſedem Romanam reuerentia 378.c
Eulogij Patriarchæ ars in expugnandis hæreticis 377 a
Eunomij depoſitio 47 b
de Eunuchis locus S. Scripturæ 176.b
Euoptius, Ptolemaidis Epiſcopus 129. b vide plura ibid.
cum Europa conſenſus Aſiæ, Africæ, in Gregorij Pontificis diplomate 305 b, c
Euſebius Arianæ factionis ſignifer ac vexillarius 38. c plura ibid.
contra Euſebium & Theognium primi Chriſtianorum principum vox 43. a
Euſebiana κακονοια 377. a
Eutrechius Epiſcopus 22. a
Eutyches, ex abbate hæreſiarcha factus 18 b
contra Eutychem 270 c
circa Eutychem Chalcedonenſis Concilij actione quarta hiſtoria 287. c
Eutychis condemnatio ibid.b
Eutychetis depoſitio 47. b
Eutychetis & Dioſcori ſecta 98.c
de bono ac malo Excommunicationis 732.a
Exemplar diuinæ iuſſionis 124. b
Exemplorum prolatio quid ad orationem addat 263. b
ſtatim Exequi, Regium videtur 22. b
Exiguum concedere, vt quod maius eſt, recipias 116. b
Exilium temporale ſibi illatum non debent deflere Chriſtiani: quia nemo eorum exul eſt Deo 246.b
Exilium Chriſtianis quod timendum ibid.
pro Expeditione Ieroſolymitana locus 187. c
Ezechias vt ſeruire Deo dictus 57. c

F

FAbulæ Nouatorum, Schiſmaticorum & Sectariorum Anglicanorum 393.c
Facientis culpam habet, qui quod poteſt corrigere, negligit emendare 307.c
Facilitatis ac manſuetudinis fama eſt aucupanda 135. b
quorum Facta imiteris, exitus timendi 156 a
prauè Facundorum exordia 132 b
Fana & delubra vacua ac deſerta 63. a
Fana vt à cultu dæmonum in obſequium veri Dei commodentur 341. b, c
Fana in Eccleſias commutata ibid.c
Fanum D. Pauli, Londini 260.a & ſ.
à quo ſtructum ibid.
Fana, vide, Templa
Fauſtæ acclamationes ad Marcianum Imperatorem 23. a
Fauſtus Manichæorum princeps infauſtus 346.a plura ibid. & ſeq.
Fauſti calumniæ circa Martyrum memorias 347. b
contra Fauſtum Manichæum Auguſtini diſputatio 205.c
Feliciæ virginis elogia 90.b
ad Felicem Gregorij epiſtola 352.a plura ibid. Siciliæ epiſcopum ibid.

ad Felicem Gregorij epiſtolā quæ ſint notanda 355.a & ſ. antiquitates in ea inuentæ ibid.
ad Ferdinandum Arragoniæ Regem peregrinatio Sigiſmundi Imp. ad quid 189. c & ſ.
Ferrariæ Concilium ſedens 302.c
Feſtiuitas feruentiores faciens 59.c
Feſtus dies libertatis noſtræ 152.b
de Feſtis diebus 343.b
de celebratione Feſtorum, ac veritate Euchariſtiæ 659.a
Ficti quidam, crediti, veteribus Catholicis prælati 81.b
de Fictis non noſtrum ſed Dei iudicium 83.b
Fictitia Sapientia & arbitraria 224 b
Ficulnis foliis in triumphis vtendi mos 252.a plura, ibid.
quibus rebus non Fidendum 247.c
quòd ſit aliqua Fides quæ per Charitatem non operatur, ſed otioſa ſit, & per hoc in Chriſto nihil valeat 802 a
quòd Fides & Iuſtitia ſemel habita amitti poſſit 858 c
Fides Romana & fides Catholica idem ſunt 775.c
Fides conſeruatrix omnium fidelium animarum 210. a pro Fide tuenda, plura ibid.
quòd Fides ſpecialis hæreticorum vana ſit 859.b
Fides temporum non Euangeliorum 37 a
quod Fides amitti poſſit, & quòd non tantùm prædeſtinatorum ſit fides 719.b
maior Fidei cauſa debet eſſe quàm Regni 58.a
Fidei antiquæ atque pietatis octo conditiones 268.a,b
vnanimem conſenſum populorum eſſe certiſſimam veræ Fidei notam 788.b
in Fidei cauſa vt ſe gerendum 135.a
Fidei oſtium Romanis clauibus aperiendum, à Romanoque Pontifice patefaciendum 261 a
Fidei violatæ vindex Romanus Pontifex dictus 231.c
Fidei dogmata antiqua confirmanda, noua reprobanda 142. b
de profeſſione Fidei 747 a
antiqua Fidei dogmata confirmanda 142.b noua reprobanda ibid.
Fidei iacturam non neceſſariò conſequi hominis in peccata lapſum 266.b
Fidei notitia vnde hauſta 45.a
Fidei regula irreformabilis 254.c
inter Fidei debitum, regioniſque & patriæ morem, in perſeuerando conſtantia 187.c & ſ.
acceptæ Fidei gratia, Angliæ regi rectè cuſtodienda 274.b
De regula & conſenſu in doctrina Fidei 842.b
rectæ Fidei regulam ac canones cuſtodire 145 a
quòd horrendum dictu ſit, ſine perſeuerantia Fidem non eſſe Fidem 839.a
eam eſſe orthodoxam Fidem quarum leges in fundatione cuiuſque Eccleſiæ eſſe cernuntur 747. b
anathema, qui ita Fidem extollit, vt Sacramenta deprimat 821.a
contra eos qui Fidem noſtram non ex noſtræ voluntatis arbitrio, ſed ex meritis Sacerdotum, & Clericorum qualitate, pendere volunt 80.a
Fidem aut Iuſtitiam ſemel habitam amitti poſſe 846.a
Fidem à ſpe charitateque diſtingui 719.a
Fidem ſemel acceptam, quemlibet poſſe amittere 394. c plura, ibid.
de modo proponendi Fidem 737.b
Fidem eſſe poſſe ſine charitate 715.c
Fidem ſemel acceptam amitti poſſe 828.c
Fidem tenentes, non vitam fidei 266.b
multos Fidem tenere qui vitam Fidei, ſiue Charitatem, non teneant 394.b
ad Fidem inſinuandam, piſcatores non milites à Domino miſſi 11.b
Fidem eorum non poſſumus denegare, quorum victoriam prædicamus 255.a
in Fidem contumeliæ 2.a
de Fide & Conſcientia 735.b
de recta Fide 792.c
in verbis de Fide, contra eos qui aſcribunt Conſules, menſem, diem 146.a
de Fide & Operibus 660.a
de Fide vacua 768.c
quòd ex æquo & bono in controuerſiis de Fide agendum 805.b
de Fide acclamationes 146.a
de Fide Anglicana reformanda Sectariorum fabula 393.c
de propaganda Fide ad reges & alios locus 278. b c
in verbis de Fide, Conſules, menſem, diem aſcribentes, & malè 146.a.b
in verbis de Fide, non ſcriptum eſſe, Viſum eſt: ſed, Ad iſtum modum credit Eccleſia Catholica 145.c
qua Fide à patribus ſuſcepta, eadem fide filiis conſignanda 256.b
Fidelis, inſcriptio Imperatore digna 11.c
de concordia Fidelium 374.c
Filij ſubtractionis 5.b
Filij ſuauiſſimum nomen Aldiberto, & hinc Iacobo regi datum 274.b
Filij nomine erga Regem ſalutatio, Antiquitati ne inuideatur 316.b
in Pontifice Patris nomen malè Antiquitati inuideri ibid. b
Filij cum parentibus vnam domum habent ſuam, & domum Dei non habent vnam 26.a
Filiis, à patribus conſignanda qua fide ab iis ſuſcepta 256.b
Filium Romani Pontificis, ab Eccleſia Anglicana condita, Anglorum regem & eſſe & dici 394.c
per Filias, in Cantico, quid intelligatur 61.b
in Fine ſæculi futura immutatio 185.b
de Fine ſæculi ſigna præmiſſa ad quid valeant 275.c
Firmamentum Eccleſiarum de quo Imp. dictum 23.b
de Firmitate Eccleſiæ Catholicæ Anglicanæ 392.c 393.a & ſeq.
Firmus Cæſareæ Epiſcopus 325. b reſponſum ad legatos Apoſtolicos ibid. plura ibid. & ſ.
Flauianus 75.a
Flauiani Archiepiſcopi Conſtantinopolitani commendatio 231.b.c

ad Flauianum nouæ Regiæ Romæ Epiſcopum Leonis Papæ epiſtola 213.a
Flauiani B.memoriæ poteſtas etiam poſt mortem 367.b.c
pro Fœmina, prægnanti mulieri quot diebus abſtinendum ab Eccleſia 384.c plura ad id ibid.
Flenda, admiſſa: nec ſunt admittenda, flenda 266.b
in Fœderibus, Chaldæorum mos 343.b 344.a.c plura, ibid.
Fœtus præſtantiores quàm qui à carne 281.c
Fontano-bellaqueæ Collatione acta 378.a
Fontes lacrymarum, fons Concordiæ, qui dicti 151.c
Fontes lacrymarum dicti Epiſcopi 255 b
de Fontium conſecrationibus in monaſterio Sueſſionenſi 390.b
Formatæ epiſtolæ quæ dicantur 71.a
Formoſus Portuenſis, ſanctæ conuerſationis antiſtes, ad principem VVlgatorum miſſus 106.b
Formulæ contra Neſtorium obſeruatæ 296.b
Fortes Iuſtitiæ 199.a b
Fortitudo Gentium, ac Reges earum, pro eodem ſumpta 188.a
ad Fortitudinem multi erecti per ſcriptores & pictores 277.b
Fortunius, Donatiſtarum Epiſcopus 70.c
Franciſci de Ioieuſa, Cardinalis, encomia 3.a
Franciſci de Ioieuſa Cardinalis Rothomagenſis, Legati Apoſtolici, coadiutor ordinatus noſter auctor 369.b
Francorum reges, Eccleſiæ Romanæ præcellentiſſimi Filij 280.c
De Apoſtolica cum Epiſcopis Fraternitate 767.b
hæreſeon Fraticellorum condemnatio 302.c
Fratres Chriſtiani, vna anima 117.c
Fratres Orthodoxi, vna anima 117.c
Fratres ſecundùm carnem, in Chriſti corpore non vna ſocietate viuere, dolendum 84 b.c
quòd nulla ex cauſa liceat à Fratribus ſeparari 817.c
Anathema, qui turbat concordiam Fratrum 818.a
De conſenſu Fratrum, intellecta 374.b
loco Fratres, moribus Patres 375.c
Friderici Secundi Imperatoris causâ Lugdunenſis Synodus prima 301.c
Friderici Secundi Imperatoris, depoſitio 334.c
meus honor, Fratrum meorum ſolidus vigor, cuius ſint verba 376.a
an duo Fratres germani debeant ſingulas ſorores ſuſcipere quæ ſunt ab illis longa progenie generatæ 381.b
Friderico primo imperãte inſurrectio contra Schiſmaticos ab Antipapis ordinatos 301.b
ad Fredericum Saxonum ducem Apoſtolicum breue Adriani Papæ 104.c & ſ.
Fructus ingenij & virtutis, omniſque præſtantiæ & charitatis, qaando maximè inter Chriſtianos capitur 25.b
ad Frumenta meſſis, crimen non pertinet 68.b
Frumentum annuum ciuibus Conſtantinopolitanis à Conſtantino Magno donatum 155 b
ſi Furto quis de Eccleſia ſurripuerit aliquid quid pati debet 381.a
Fruſtum breuiſſimum de fruſto maiore præciſum 117.a
S. Fulbertus Carnotenſis 3.b a
Fulgurum interpretatio in S. Scriptura 263.c
Fulmen Sorbonicum 224.b
Funera 349 b
non ex Furore ſed ex Charitate correctio eſſe debet 381.a

G

Gairaldus Abbas 362.a
Gper Galaad quid deſignetur 136.a
Galilæorum nomen 240.b ſecta, ortus, tempus ibid. 24-.b
Gallæ Placidiæ ad filium Theodoſium diuinum ſcriptum 231.a
Gallia, de Simonia culpata à Scriptoribus antiquis 285.b
Galliæ ſtatus antequam Chriſto ſuum nomen daret 40.a
Galliæ Reges, Filios excellentiſſimos ac dulciſſimos Romani Pontificis olim vocitatos, antiquo Galliæ iure 397.b
Gallicæ voces, Brauer, 848.a Camail 56. a Luminaires 372.b
Gangrenſium Patrum Coëpiſcopi Armeni 147.b
Gangrenſium patrum de Euſtathianis exclamatio ibid.
Gaudentius, Donatiſtarum Thamugadenſis Epiſcopus 12 b
contra duas Gaudentij epiſtolas Auguſtini verba 12.b
Gaudium in quo conſiſtat Veritatis diſcipulis 338.c 340.c
vſque ad quotam Generationem cum propinquis liceat coniugio copulari 38. b.c
ad Generationem vſque ſeptimam in conſanguinitate obſeruanda 315.b
Generationes iuſtitiæ 190 a b
ad Generoſum Auguſtini locus 76.a
Gennadij liber de Viris Illuſtribus 153.c
Gentes ſuper miſericordia honorare Deum 179.c 180.a
circa Gentes obſeruanda, in non deſtruendis ipſorum fanis 342.c
Gentiles, non ſolùm creaturas verùm earum idola, ſeu ſimulacra lignea & ſaxea, pro diis coluiſſe 777.b
Gentilium in Templum intromiſſio 178. b
Anathema, qui dixerit Catholicorum Genu flexiones non religioſas, ſed ſuperſtitioſas eſſe 814.a
ad Genus recurrendum, deficiente Specie 458.b
Georgius diaconus 29-.b
ad Georgium Conſtantinopolitanum Archiepiſcopum diualis Sacra 225.b
de nonnullis Germanis Taciti locus 390.c
de Germanici exercitu Arminij dictum 5.b
ſub Germanico militum Romanorum naufragia 157.b
Germanici pugna aduerſus Arminium 253.b
Sanctus Germanus 269.c
S. Germanus, Iſauri iconomachi expugnator 304.b Patriarcha Conſtantinopolitanus ibid. plura, ibid.
Germinius culpatus 146 a
S. Germani epiſtola ad Thomam Epiſcopum Claudiopoleos 372.b 37-.c
Gladius iuridicus 218.b

Gladius Dictatorius 392.b
vtriuſque Gladij conuenientia & Opportunitas 44.a
vtroque Gladio bellum Chriſtianum geri,& pacem Chriſtianam quæri 14.b
Gloriam ſurgentem cordis, memoria reatus premat 338.c
Godefridus de Croucumbe 150.b
Græca & Latina epitheta, cognomina, appellationes B. Virginis 368.a.b & ſ. 370 a.b & ſ.
Græcæ voces de menſa Chriſti, ſacrificio, myſterio à 524. ad 544. petantur
Græcæ voces & epitheta Sedis Romanæ 135.a & ſ.
Papæ ibid.
Græcis ceremoniis & Aſianis antè contenti Britanni, quando immutarunt eas 391.b
ad Græciæ prælatos monita 191.b
Græciæ ludorum celebritas 192.b comparatio ab iis petita ibid.
Græciæ prælatorum lamentationes 53.b eius vnio per quem procurata ibid.
de Gratia conuerſionis, ſiue qua iuſtificamur 197.c
ſuper vnione Græcorum Synodus Lugdunenſis ſecunda 301.c plura, ibid.
pro vnione Græcorum contra Schiſma 187.c
à Grammatica docenda Deſiderij Epiſcopi deterrendi cauſa, Gregorij monitum 308.c
Grammaticam docere, Epiſcopi non eſt officium, ſed Presbyteri 209.a
Grammaticam docens Epiſcopus Galliæ, Deſiderius, reprehenſus 308.b plura contra miſcentes Grammaticam & Sacerdotij partes ibid.
de quatuor mirabilibus Gratiæ 647.c
Gratia diuina cooperans 272.c
de legis Gratiæ Sacramento, vi, numero, dignitate 653.b
de neceſſitate Gratiæ argumentum vt deterruit magnum Auguſtinum 775.b
de Gratia & libero Arbitrio 723.a 827.b 852.b
Gratiam non tollere libertatem, ac Spiritu Dei agi homines, non vt ſeruos, ſed vt filios 784.c
Gratiam Dei mouentis hominem, non eſſe ſine cooperatione liberi Arbitrij 785.a
anathema, qui dixerit Gratiam & Iuſtitiam Chriſtianam inhærentem non eſſe 809.a
Gratiam Dei cooperantem dari vt dicamus 394.c plura, ibid.
de laude & Gratiarum actione Deo exhibenda in Conuerſione magnorum virorum 795.b
Greges boni & mali, vt ſunt paſtores boni & mali 90.a
de libertate Gregis ac neceſſitate Paſtoris 658.c
Gregorius primus 261.a
Gregorius decimus tertius 262.a
Gregorius decimus quintus 278.c
Gregorius Nazianzenus, cognomento Deiloquus 3.c
Gregorius Scriptor 18.c
D Gregorius Archiepiſcopus Turonenſis 303 c
Gregorius Neocæſareæ Epiſcopus Iconoclaſta 147.a.b
Gregorius Angliæ proto-Apoſtolus 395.b
Gregorius Pontif. Max. Magni cognomen conſecutus 261.c pro Anglia ſollicitudo, labor, vigilantia ibid. plura, ibid. & ſ.
à Gregorio pallium, reliquiæ Sanctorum & alia per Auguſtinum accepta 391.c
ad Gregorium Auguſtini Cantuarienſis libri duo: & quæſtiones vndecim 391.c
Gregorius & Auguſtinus doctores Britanniæ 390.c
Gregorius Catholicorum patronus 376.b plura, ibid.
Gregorius veritatis hiſtoricæ Anglicanæ dux 393.b
B. Gregorij reſponſiones ad Auguſtini Anglorum Epiſcopi interrogationes 379.c. & ſ.
Gregorij lector cultorque diligentiſſimus Baronius 376.c
Gregorij, Epiphanij & aliorum teſtimonia 375.b
Gregorius, prophetiæ ſuæ interpretationem ſeptem partibus conſtare facit 265.c
Gregorij Pontificis monita è Lugdunenſi Synodo ad Græciæ prælatos 151.c
Gregorij Papæ dicta de conuerſione Anglorum 261.c & ſ.
Gregorij ad regem Aldibertum gratulatoria epiſtola, pro eius & vxoris conuerſione 272.c
Gregorij epiſtola ad Syagrium Epiſcopum de rebus Anglicanis 279.b & ſ.
Gregorij ad Aldibergam epiſtola 266.c & ſ.
Gregorij ſecunda de rebus Anglicanis epiſtola 283 b
Gregorij Magni locus lib. Mor. de Sancta Eccleſia 191.c & ſ.
Gregorij epiſtola Virgilio Arelatenſi Epiſcopo inſcripta 209.b
Gregorij epiſtola ad Theodoricum & Theobertum reges 306.b
altera Gregorij ad Theodoricum regem epiſtola 3 8.b & ſ. plura ibid.
Gregorij vis in Apoſtolicis dictis atque factis 337.c
Gregorij ad Clotharium regem epiſtola 335.b
Gregorij ad Mellitum abbatem epiſtola 342.b & ſ.
Gregorij epiſtola ad Deſiderium Galliæ Epiſcopum 308.a
Gregorij epiſtola ad Auguſtinum Anglorum Epiſcopum 337.c & ſ.
Gregorij epiſtola ad Brunichildem, Francorum reginam, de iuuanda Eccleſia b.c & ſ. plura ibid.
Gregorij literæ ad Aregium Galliæ Epiſcopum 314.a & ſ. plura, ibid. ad Mennam & alios 316 b & ſ.
Gregorij epiſtola ad Epiſcopos Hiberniæ 136.a
cum Gregorio Pontifice, Eulogij Patriarchæ Alexandrini, & Dominici Carthaginenſis Archiepiſcopi, Africæ primatis, conſenſus 365.b.c
Gregorij Secundi epiſtola ad Leonem Iſaurum 3.b. 127.b 232.c
Gregorii Secundi poſterior epiſtola, de Sanctis imaginibus, ad Leonem Iſaurum 10.c
Gregorii Decimi ad Michaelem Palæologum Imp. epiſtola 48.b
è Gregorii Theologi priore inuectiua 243.c
Gregorii Theologi parçneticus abecedarius 313.c

Gregorij Theologi locus contra Dialecticos & male curioſos ſermones 150.c & ſ.

Gregorii, veterum Græcorum Theologi, exſultatio de Pace 53.b

ſub Gregorio nono Londinenſe Concilium 27.c

à Diuo Gregorio ſcripta epiſtola nomine Pelagii Pontif. Max.cùm adhuc Diaconus eſſet 116.a

ad Gregorium Decimum, Græciæ Prælatorum litteræ 53.b

Grotius 8 6.c

Gregoriana vetus diſciplina in Anglia 262.b

Gregoriana vetus vigilantia 278.c Gregoriana hiſtoria 390.c Gregorianæ epiſtolæ 279.a Gregorianus mos 275.b

Gregorianum monitum 278.c

in Gregorianis ſcriptis Magdeburgenſium Centuriatorum fides 390.a & ſ.

Gubernatoris munus 134.c

Guitmundi Auerſani Epiſcopi locus 191.c de Chriſto è virgine nato ibid.

ad Guilielmum, Bernardi locus 103.b

Guntheramnus Rex 303.c

ſi totum quod Habemus, damus propter Deum, Diabolus non timet, quia nihil habet 99.c

Halleluya Eccleſiaſticum 266.a Britannicum ibid.

de Halleluya Hebræo cantando, non vernaculo 394.b

de Hæmorrhoiſſa muliere S.Scripturæ loca 405.b

Hæreſeos venenum 257.b

de omni Hæreſi, per Eccleſiam damnata, arcenda 396.b

contra Hæreſes Lateranenſis quarta 301.c

Hæreſis natura, ſerpentis imitatrix 2 2.b

Hæreſis & re & nomine extinctio 286.a

Hæreſis Neſtoriana ad Simonianam relata, vt omnium hæreſeωn fons 285.b

contra Hæreſim Simoniacam 306.b.c

Hæreſeôn Petri, Ioannis, & aliorum condemnatio 301.c

plura de Hæreſibus vide in nominibus Hæreticorum

de quinque Hæreſibus Augustini oratio 151.b

hæreſes, vide, Schiſmata, Secta

Hæretica iuſtitia 81.c

Hæretica congregatio, mulier adultera 134.a

contra Hæreticum ſermo 117.c

Hæreticum auditum præcidendum 232.c

de conuerſione Hæreticorum 374.c

De Hæreticis atque Schiſmaticis 745.c 755.b 819.c 847.c

De condemnandis, vitandis, excommunicandis Hæreticis 759.b

De vitandis Hæreticis & Schiſmaticis 834.a

Hæreticis à Iuliano redditæ baſilicæ, quando templa dæmoniis, & quò hæc 79.b

de Hæreticis moderatè coercendis 57.b

de Hæreticis, vi corrigendis 58.b Auguſtini epiſtola 102.c

Anathema, qui dixerit, Hæreticos atque Schiſmaticos, vtpote filios contumaces, non eſſe filios Diffidentiæ 810.b

contra Hæreticos alumni 210.a plura ibid.

ad Hæreticos totius quod inter nos agitur, interrogatio 180.b

contra Hæreticos locus 257.b

De paucitate Hæreticorum ac de multitudine Catholicorum 756.a

Hæreticorum exagitatio 62.b.c & ſ.

contra Hæreticorum Nouitatem 254.c

Hæreticorum ſacrilega prauitas quantæ execrationi Apoſtolis 93.b

Hæreticorum ſermonem, ſicut cancer, ſerpere 93.b

Hæſitantes qui dicti 97.a

Hebionitæ, Iudæi & Iudaici erroris heredes 207.c & ſ.

Hebionitica fabula 208.b

de Hebræo Halleluyah cantando, non vernaculo 394.b

recordandæ memoriæ Helena 267.a Conſtantini Imperatoris mater ibid.

ad Chriſtianam fidem cord Romanorum accendit 267.a

Henricus Septimus, Imperator 302.c

Henricus Imp. huius nominis primus 128.c

Henrici fluctibus concitatæ in Anglia procellæ 258.c

Henrici VIII. regnum 37.b

àb Henrici Octaui temporibus afflictionum genera 48.c & ſ.

de S.Henrico primo, Imperatore 357.b

in Henricum quartum Imperatorem vnde Gregorius ſeptimus argumentatus 361.b

ad Heraclium & Tiberium Augg. epiſtola 123.c

Hereditas Chriſti, in omnibus gentibus conſtituta, aduerſus omnes exheredatas hæreſes tuta 17.a

Hereditatis Domini cibus 183.b

cui hereditati communicandum vt non ſis exheredatus 70.a plura de hac hereditate ibid.& ſ.

in eorum Hereditatem ſuccedere cupimus, cum quibus de Chriſti hereditate rixamur 26.a

Herimannus, Metenſis Epiſcopus 361.b

ad Herminum Comitem, Iſidori epiſtola 194.c

Herodiani ſuſurri infantilibus voculis retuſi 245.a

ad Hiberniæ Epiſcopos epiſtola B.Gregorij 116.a

Hierarchia Eccleſiaſtica 815.a

De cœleſti Hierarchia 845.b

Quòd ſicut olim in populo Iudaico, ita nunc in Eccleſia, ſicut Hierarchia diuinitus inſtituta 859.c

Hierarchiæ exemplum 342.b

Hierarchiæ Eccleſiaſticæ hoſtes 283.a

Hierarchiæ Eccleſiaſticæ locus cap.3. 107.b

Hierarchiam oppugnantes Sectarij 268.b

Hierarchicæ teletæ 107.c

Hierarchica Sacramenta ibid.

Hierarchicam dignitatem aſſecutis quid maximè ſeruandum 27.a

Hieronymus prophetarum interpres, & quaſi mẽs 207.b c plura, ibid.

Hieronymus non modò Hebraicorum, ſed & Græcorum prophetarum interpres 197.b

S.Hieronymi locus li. 1. aduerſus Pelagianos 17.b

Hieronymi citatio in epiſtolæ ad Titum tertium caput 241.c

Hieronymi elogia, interpretatio 199.a.b 200.b

Beati Hieronymi obſeruatio 186.a

Hieronymi locus in primum caput Aggæi 99.c & ſ.alii 100.a

Hieronymi dictum hactenus lectum, nondum intellectum 162.b
Hieronymi & Aquilæ verſio 100.c
Hieronymi eadē explicatio cum Auguſtino 56.b
Hieronymo conſulto loci facilis adſecutio 206.c
ab Hieruſalem incipientibus 86.a
Hilarius Gallorum doctor 161.a
Hilarij librorum oppoſitio 149.a
flentis Hilarij ad Conſtantium de ſuis Nouatoribus ſcriptum 37 a
Hilarij ad Conſtantium Auguſtum liber poſterior 32.b
Hilarij de Conſtantio verba 41.c & ſ.
Hilarij locus contra Conſtantium Auguſtum, lib. 1. 141.b
Hilarij locus 162. a quid proprium Eccleſiæ ibid.
Hilariæ ad Fortunatum liber 100.a
Hiſtoria Eccleſiaſtica & Myſtica Speculatio, liber ſic inſcriptus 304. b
ad veritatem Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ planiſſima via 279. a
ex lib. ſeptimo Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ locus 276.c
Hiſtoriæ Anglicanæ ſuſceptio 261.b
Hiſtoria Gregoriana 390.c
ex Hiſtoria Bedæ Anglica, citata 391.a
Hiſtoricus Anonymus horum temporum ſcriptor 128.c
inexercitati Hiſtriones vt corruunt 207.c
qui Hœdi, qui Oues dicantur 90 a
Hœdorum ab ouibus ſegregatio 65.b
Homo-Deus vnctus vt dicitur 198.a
vnius Hominis fraus quid poſſit 138.c
quid ætas Hominis, niſi cùm memoria rerum veterum cum ſuperiorum ætate contexitur 263.b
Hominem peccando non ſolùm amiſiſſe amorem iuſtitiæ, verùm etiam timorem gehennæ 778.b
an Homo poſt illuſionem quæ fit per ſomnium, corpus Domini poteſt accipere 388.a
nec mandata, nec conſilia Euangelica ſupra vires Hominis eſſe à gratia adiuti 686.a
talem Hominis finem, non qualem hominis fidem, ſed qualia eius opera eſſe contigerit, fore 775.c
natura Hominis quo ſolo cognationem habet cum Deo 55.c
abiicientes Hominis rationem 248.a
omnes Homines ſeruire Deo debent, ſed aliter atque aliter 59.b
Homines etiam ſpirituales & perfectos non eſſe de ſua ſtabilitate ſecuros, & inanem eſſe eorum fidem qui ſibi perſeuerantiam iuſtitiæ certò pollicentur 805.c
Homines quo pretio redempti 85 c
Homines dum in ſpe habitant, quid cogitare debeant 65.a
Homines priùs agricolæ facti 92.b
Homines ad bona quomodo cogendi 88.a b
cum Hominibus Dei conſortium 101.c
eadem eſſe quæ præcipiuntur Hominibus, & quæ à Deo præſtanda hominibus expectantur 775.a
meus Honor, fratrum meorum ſolidus vigor 376.a
meus Honor eſt honor vniuerſalis Eccleſiæ, cuius dictum 378.c
Honorem diligendo Sacerdotum omnium, apud Deum cuſtodire ſuum 379.b
Honoris præmium, vitæ prouectus 313.a
circa Honores Eccleſiaſticos cauenda 307.a
Honorum Eccleſiæ ſarcina periculoſa 87.c
verè ſe Honoratum qui crederet, cùm ſingulis quibuſque honor debitus non negatur 376.a
ad Honoratum partis Donati Epiſcopum, Auguſtini epiſtola 66.c
Honorius tertius Pontifex Max. 27.b.c
Chriſtianus Horatius 245.a
Hormiſdas Papa 183.c
Hormiſdæ Papæ epiſtola 2.b
ad Epiphanium Conſtantinopolitanum Patriarcham 19.c
M. Hortali oratio, pauperis ſed generoſi nobilis 158 b
Hoſius Epiſcopus 312.b
Hoſius, præcipuus Symboli conditor 145.a
eius elogia, ibid. plura ibid.
Hoſius ab Hiſpanis damnatus, à Gallis abſolutus 64.b
quòd Hoſpitalitas, & meritum & præmium apud Deum habeat 894. b
Hoſtis olim dictus, qui nunc peregrinus 129.b
Hoſtis eſt, quiſquis mihi non monſtrat hoſtem 211.c
Hoſtes Anglicani nominis 310. a.b
Humiliari Dominica imitatione contemnentes, humilitatis Dominicæ ſacramenta percipientes 265. b
Humilitas noſtra fiduciam ſuam habeat 340 a
Hyacintho vti quibus tantùm conceſſum 55.c
plura ibid.
plenæ Hyacinthis 56. b
Hymnus Alphabeticus de Chriſto, C. Cælij Sedulij 113.c
autor Hymni de Cruce, Pange lingua glorioſi 16.a
de Hymno, Gloria in excelſis 157. c plura, ibid.
Hymnus in Natali & Epiphaniæ feſtis 113.c
Hyperitius, Tili Epiſcopus 108.c

I

quod Iacob moriens imaginem fide adorauit 288.c
de Iacob ancillarum filios in vnam hereditatem aduocatos miratur Auguſtinus 99.b
Iacobus, frater Domini, non modò Apoſtolus ſed & Archiepiſcopus dictus 287.b
Iacobus, tanquam Britannicus Cæſar 154.c
Iacobus, vide, Rex Br.
pro cauſâ Ibæ, Edeſſeni Epiſcopi Commonitorium Imperatorium 123.a
contra Iconomachos 145.a
Iconoclaſta Gregorius Neocæſareæ Epiſcopus 147.a.b
quod nihil vetat Idem eſſe ſignum ſui ipſius 855.b
Idola in Martyres verſa qui affingant 347.c
de fanis Idolorum non deſtruendis, ſed quæ in ipſis ſunt, Idolis 342.b
Idololatria 348.b
Ieiunia ad purificandam mentem & edomandam carnem, ſponte adſumpta 773.c
Apoſtolicæ vitæ ac traditionis Ieiunia eſſe 768.c
ſi Ieiunamus, hoc diabolus non timet, quia nunquam comedit: ſed quid timet 99. c

Ieremias

Ieremias Patriarcha Conſtantinopolitanus 139.c
Ieremias Epiſcopus 21.a
exemplum in malo Ieroboam datum 100.c
Ieroſolymitanum ſemen, Antiochia adductum, Romano coaleſcens 159.a
Ieſuitæ, qui Ignatiani 287.b
De nomine Ieſu, & Igne purgatorio 838.b
Ieſus, vide, Chriſtus
Ignatius Patriarcha 100.c
S. Ignatius Patriarcha Conſtantinopolitanus 233.b & ſ. eius ad Nicolaum Papam epiſtola ibid.
Ignatij triumphus in Conſtantinopolitanum thronum reducti 253.a
de tota Ignatij cauſa libellus, 238.a.b plura ibid. & ſ.
contra Ignatium malè geſta 292.b plura, ibid.
Ignatiani qui & Ieſuitæ 287.b
Ignis æterni pœnarum interminatio 242.a
de Igne Purgatorio. & nomine Ieſu 838.b
Ignis tentationis 388.b
Ignis zelus 885.b. zelans ibid.c
Ignis Purgatorius 885.b
Ignoratum, eligi, cognitum, accuſari, de Neſtorio 163.b
Illicita non quærenda, vbi etiam licita relaxantur 307.b
Illuminatio, dictus Baptiſmus, antiquæ Eccleſiæ 108.a
priùs Illuminare velle quàm illuminari, Catholica & Romana Eccleſia auerſatur 4.b
de Illuſionibus in mente dormientis 389.a
donum Illuminationis etiam alia ſacramenta conferunt 108.b
Quod non ſemper Imago realitatem excludat ſed quandoque ſupponat 871.c
Imagines formatæ interiùs in picturarum confectionibus quæ ferendæ 272.b
Quòd legitimus eſt Imaginum vſus 870.a
pro imaginibus venerabilibus loca 144.a & ſ.
de ſanctis Imaginibus Gregorii ſecundi epiſtola 319.c
De Sacris Imaginibus 798.a
ante Imagines Sanctorum concinnatio & ſuauis odoris thymiamata 372.b
Immemorandi, à Copronymo dicti malè monachi 269.c
Immortalitatis præmium hominibus 167.a
Immutatio in fine ſæculi 183.b
Imperator ſum & Sacerdos, Leonis Iſauri audax ſcriptum 319.c
Imperator, homo à Deo ſecundus, quicquid eſt, à Deo conſecutus, & ſolo Deo minor 36.a
Imperatores qui religioſè imperarunt 320.a
Imperatores nonnulli in Chriſto Auguſti 252.c
Imperatores veritatem tenentes pro ipſa veritate contra errorem iubent 78.c 79.a
cùm bonum iubent Imperatores, per illos non iubet niſi Chriſtus 79.b
Imperatores Romanorum, qui poſtea Græcorum dicti 105.b imperio quare priuati 105.b.c
erga Imperatores ſuos olim Chriſtianorum fides 36.a.b reuerentia, honos ibid.
Imperatorum damna Sedi Apoſtolicæ illata, in duplum relata 106.a
Chriſtianorum Imperatorum cura 13.b
Imperatorum Valentiniani & Marciani pietas 43.c 44.a ad Eccleſiaſticas curas à bellicis tranſitus 44.a
Sacra Imperatoria, de indicenda Epheſina Synodo 46.b
Imperatoriæ Maieſtati ac zelo Regio nihil detrahendum 313.b
Imperium eiuſdem ſententiæ & ordinationis cum Sacerdotum autoritate 47.b
Imperium & Sacerdotium maximum à Deo donum hominibus 44.a.b
Imperium, Sacerdotij fortitudo & firmamentum 44.a.b
pro Imperij ſalute geritur, quicquid pro quiete Eccleſiæ 58.a
Anathema, qui fauet Imputatoribus 819.c
Incarnationis Verbi prædictio 206.c
contra Inceſtuoſos 355.b.c
Incontinenti, Incontinent, Gallica vox, pro Confeſtim 301.b
Indignus, ſolemnis proclamatio 292.c
contra prohibentes Inducias quadriennij, ex Chriſtianæ Reipubl. principibus, excommunicatio ſancita 24.a
De Indulgentiis 762.b 846.b
Indultum Apoſtolicum ſuper Conſanguinitatis gradibus in matrimoniis 399.a
Indumenti genus Apoſtolicum cur laneum eſſe oportuerit 293.b
Infantes innocentes, qui Chriſtum moriendo non loquendo confeſſi 244.b.c
Infidelitatis perditio 317.c
pro Infirmatis mulieribus 385.c 386.a
maioris Ingenii eſt, animoſitatis flammas confitendo extinguere, quàm falſitatis nebulas intelligendo vitare 61.b
quando plus cauendus Inimicus 6.a
minor cura eſt obſidentis Inimici quàm intra mœnia debacchantis 5.c
Iniquitas coniugum, non ipſa admixtio ſed voluptas admixtionis 387.a.b
Innocentes infantes, qui Chriſtum moriendo non loquendo confeſſi 244.b.c
Innocentii primi epiſtola ad Decentium Eugubinum Epiſcopum 128.a.b
Innocentii tertii Pontif. Max. ſermo 191.c
Innocentii Quarti ad S. Ludouicum Franciæ Regem epiſtola 334.c
Innocentii ad Alexandrũ Antiochenũ litteræ 106.a
ſub Innocentio ſecundo Lateranẽſis ſecunda 301.b
De ſeparandis per excommunicationis pœnam iis qui per Inobedientiæ & contumaciæ culpam à propriis Epiſcopis ſe ſeparant 803.b
Malum eſſe homini qui per offendiculum Inobedientiæ, contra prohibitionem Eccleſiæ manducat 787.c
Inquinatus, vide, pollutus,
Inſcriptio Imperatorem ornans 11.c Inſcriptio memorabilis & pene cœleſtis, ab Hugone de S. Victore 107.b Inſcriptio Auguſtini notãda 78.a
de inſcriptione librorum Regum 99.a
cùm inſtanter agitur, non nihil agitur 83.b
Inſula Cantionum 391.a Tanaros ibid.
ad vltimas Inſulas velut extenſio, loci Iſaiæ 56.b
Inſularũ interpellatio ſub Tyri prophetico typo 56.a
De meditatione Interceſſionis 760.b
De concordia Interceſſionis Chriſtianæ pro fratribus 731.c

Interpretatio quarundam vocum per Magdeburgenſes Centuriatores 391.b
Interitu hominum,ſententias quoque non occidere 145.b
Interrogationes Auguſtini Anglorum Epiſcopi & reſponſiones B Gregorii Papæ 379.c & ſ.
Interrogationes, vide, Quæſtiones
non contra Inuicem ſed pro Inuicem oportet eſſe 110.a
Inuocatio nominis Dei ſuper caput 197.a
conſecratio, plura ibid.
Ioachimi abbatis errores 301.a
Ioannes piſcator meus 160.c 161.a Ioannes,immortalitatis candidatus creditus 185.a
Ioannes Archiepiſcopus Salernitanus 304.c
Ioannes Germaniciæ Epiſcopus 147.b
eius plura ad Dioſcorum ib. Ioannes Papa Vigeſimus tertius 190 a Oecumenicæ Synodi Conſtantienſis conuocator 190.a Pontificatu abdicatio,humilitas ib.
Ioannes,Sylęi metropolita 234.a
Ioannes Patriarcha 190.c
Ioannis Diacrinomeni de Eccleſiaſtica hiſtoria locus ac teſtimonium 97.a
Ioannis Conſtantinopolitani Patriarchæ epiſtola Synodica 196.a
Ioannis Antiocheni Epiſcopi epiſtola ad Xyſtum, & alios 195.c 196.a
B.Ioannis Baptiſtæ capillorum in cruce tranſmiſſio ad reliquias 276.b de eius capillis, cum ligno Dominicæ crucis,Cruce incluſo 395.b
Ioãnis Bapt.pro veritate,capitis truncatio 381.a
Ioannis Epiſcopi aurea ſententia 147.c
aduerſus Ioannem Archiepiſcopum Hiſpalenſem, Apoſtatam, inſignis epiſtola Hugonis de S. Victore 107.b
ad Ioannem Antiochenum Epiſcopum ſacra Imperatoria 124.c 151.c
de ſanctarum Eccleſiarum Pace & Vnione ibid.
inter Ioannem Antiochenum & Cyrillum pax inita 278.b
gratulatio, ib.
à Papa Ioanne conceſſa Sueſſionenſibus monaſteriis priuilegia,ab aliis roborata 362.a & ſ.
de Ioanne Antiocheno & eius ſectatoribus 122.b
Iobi elogia 265.c
ſuper Ionathan, Dauidis luctus 53.a
Ioſephus citatus 240.b
ſuper Ioſepho patris luctus 53.c
Ioſepho inſidiantes ipſa conſcientia redarguebat 41.b
Ioſias ſeruire Deo dictus 57.c
in Ioſue, voci hominis præſtita obedientia 344 c
Ioſue nominis in Ieſum mutatio 181.a
præſignificatio inde ſumpta ib.
multa faciunt Irati,quæ ſedati prohiberent 48.b
Iratorum hominum ſtudium pro conſilio non dandum 137.b
Irene, ſuo nomini reſpondens, pheronyma 111.c
Romanam Eccleſiam amplexa ib. plura, ib.
B. Irenæi geſta vel ſcripta ſollicitè quæſita, Gregorio non inuenta 313.b,c Archiepiſcopi ac primatis Lugdunenſis ib. Irenæi teſtimonium de conſeruata Apoſtolorum traditione in Eccleſia Catholica 228.c
de B. Irenæo,non Ironæo, vt turpiter hæreticorum mimus in nomine ludit 396.c
Iſaias Euangelicus propheta, ſiue propheticus Euangeliſta 224.a Iſaias Eccleſiæ in Angliam,quaſi ſacræ cuiuſdam coloniæ, deductor 16.a Iſaias vates μεγαλοφωνότατος dictus 41.a & 162.b eius elogia 42.a
Iſaias, Ieruſalem Euangeliſta 162.b
Euangeliſta potiùs quàm propheta ibid.
Iſaias vates arbiter conſtitutus 162.c & ſ. 163. 164. Iſaias Epiſcopus 22.a
prophetici Iſaiæ libri & Britannicæ prophetiæ finis 206 b
Iſaiæ vocum & nominũ interpretatio 208.a & ſ.
ſermonum Iſaiæ prophetæ liber 14.b
Iſaïæ iam ſuis temporibus proſpectio 190.b
Iſaïæ memorabilia celeſtiaque dicta 201.b
Iſaïæ ſolemnis prophetia 56.a
propheticæ ex Iſaïa ſententiæ à Domino enucleatio 199.a
Iſchyrionis diaconi libellus 360.c
S. Peluſiota Iſidorus vt Synodicè ac Oecumenicè illuſtratus 303.a
Iſidori Peluſiotæ Abbatis,locus,epiſtola, elogia, plura de Pallio 294.c
Iſraëlitici regni ſciſſuræ decem, ſiue ſeditiones 104.a & ſ.
ad Iſtriæ Epiſcopos ſchiſmaticos Pelagij Pont. Max. epiſtola 136 a
Iudæi iactantia purum hominem ſe cruci adfixiſſe 126.b
apud Iudæos Chriſtiana mancipia 308.a
malè conceſſa 284.c
prioris populi Iudæorum, vaſtatio 186.c
Iudaicæ auditionis ſenſus gladio ablatus 299.c
Iudas Galilæorum ſectæ nefandæ autor, etiam à ſancto Iuda,eiuſdẽ nominis,condemnatur 242.a
neminem Iudicandum 28.c
primò Iudices, deinde Reges, quia primò Iudiciũ, deinde Regnum 206.a
conditio Iudicij 92.a
quidam rerum exitus in Iudiciis, maximè Religionis,quærendus 256.c
vltimo Iudicio totius areæ ventilatio 77.c
de Iudicio tranſmittendo ad concilium Apoſtolicæ ſedis 231.b
Iudicium Dei metuendum,niſi miſeræ plebes in veritatis & pacis itinera dirigantur 26.b
fruſtra Iudicium cognoſcendo geritur,niſi quod cognitum eſt,iudiciali calculo terminetur 212.a
Iudicium litoris 92.a
Iudiciaria ſeparatio ibid.
Iugi Chriſtiani atque oneris nomen 250.c
Iulia in matrimonio M. Agrippæ, à Sempronio Graccho temerata 232.b,c
Iulianus deſertor Chriſti & inimicus 79.b
plura ibid.
Iuliani reſcriptum 341.a
contra Iulianum Apoſtatam tanquam oraculum 343.b
Iuliani Epiſcopi Coenſis epiſtola ad Leonem Imperatorem 297.a
Iulij Materni Firmici locus 176.c
de manibus Moyſis extenſis ibid.
Iulij Firmici locus, liber 225.a
ſub Iulio primo concilium ptimũ Antiochenũ 97.c

Iungere, quando pro vngere dicitur 198. a
ad Iunij vigeſimum nonum diem de Beato Petro, ex Metaphraſte addita 218. b
Iuramenta fœderum 343. b & ſ. Iuramenta apud barbaros & alios antiquiores 343. c
quòd Iuramentum, per ſe illicitum non eſt 864. b
de licitis ſanctiſque Iuramentis 761. c
de inuocatione diuini Teſtimonij ac religioſo Iuramento 777. a
quòd ad componendas controuerſias, vſus Iurandi & licitus & neceſſarius ſit 864. c
ob iuſtam neceſſitatem licitè & ſanctè Chriſtianum hominem Iurare poſſe 784. a
de licito Iureiurando 724. b
de Iuriſiurandi religione 401. a 773. c
Iuſiurandum licitè & ſanctè ac Apoſtolicè interdum vſurpari ib. c
ad verba, ſicut Iuſſiſtis 375. c 378. c 401. b
de Iuſtificatione 758. c
varios eſſe Iuſtificationis gradus 642. a
quòd nemo certitudine fidei de ſua Iuſtificatione perſuaſus ſit 655. c
Anathema, qui dixerit, quòd nos Chriſtiani, qui factura Dei ſumus, quoad iuſtificationem, quæ creatio in Chriſto Ieſu eſt, faciente Deo non verè, ſed tantùm imputatiuè, Iuſti ſimus 811. b
quòd homo ſemel gratia Dei Iuſtificatus poſſit ab ea gratia excidere, & iuſtitiam amittere 863. b
non omnia Iuſtificatorum opera eſſe peccata 844. a
Iuſtini phraſis 108. b
Iuſtini locus, Apologia priore 140. b
Iuſtini apologia, elogia, martyrium 242. b
Iuſtiniani Imp. pietatis elogia 23. b laudes ab Eccleſia 98. c Iuſtiniani Imp. conſtitutio contra Anthimum, & alios 47. b
Iuſtiniani ad Patriarchas & Epiſcopos reſcriptum 113 b, c ſubſcriptio conſtitutionis contra Anthimum & alios ibid.
ad Iuſtinianum Pium ſalutatoria 20. b
de Iuſtitia Chriſtiana 660. b
quòd Iuſtitia Chriſtiana ſit inhærens, & aliquid in anima nouiter creatum 807. b quòd Iuſtitia Chriſtiana interior eſt, ac inhærens 891. b
Iuſtitia hæretica 82. c
Iuſtitiæ intendendum 248. a quòd Chriſtus Iuſtitiæ nobis auctor eſt 864. c
Iuſtitiam Dei haberi per fidem, ac per conſequens, Iuſtitiam non eſſe ipſam fidem 778. c
veram ac internam Iuſtitiam à Chriſto nobis conferri 845. c Iuſtitiam noſtram non in ſola remiſſione peccatorum conſiſtere ſed ab Apoſtolo diſertè diſtingui hæc duo, deletionem peccatorum & Iuſtitiam 779. b Iuſtitiam noſtram eſſe internam, ſicut peccatum noſtrum internum eſt ac inhærens 781. a
ſecundùm Apoſtolū, duplicem eſſe Iuſtitiā 841. b
Iuſtitiam aut fidem ſemel habitam amitti poſſe 846. a aduerſus imputatiuam Sectariorum Iuſtitiam 870. c Anathema, qui non aliam in nobis Iuſtitiam agnoſcit, quam externam & imputatiuam 817. b
quod animæ Iuſtorum plenè purgatæ ſtatim admittantur ad Deum 893. b Iuſtorum probatio & coronatio 78. c Iuſtorum cum Deo conſortium 101. c
Iuſtus Auguſtino ſocius in Angliam miſſus 391. c
Iuuenalis Epiſcopus Ieroſolymorum 43. a

L

Labanis in Iacobum malignitas ex fronte apparebat 41. b
Lacrymarum fontes, dicti Epiſcopi 255. b
vnum in Lacrymis refugium & in pœnitentia portus, Presbyteris incontinentia lapſis 310. c
Lactantius, Arnobij diſcipulus 55. b eius locus lib. 5 ad Conſtantinum ibid. c
Lactantius, Arnobij auditor imitatorque 137. a
Lactantij vbertas lactea 167. a
Lactantii locus de ſeptem ſapientibus 137. a
Lactantii locus, cur Deus crucem maluerit 178. b
Lactantii locus ad Imperatorem Conſtantinum 166. c Lactantii locus de defendenda religione 129. b Lactantij locus, de patria poſt hanc vitam 181. b Lactantii loquendi vſus, in βαπλικῶν 102. a Lactantii præclara peroratio 247. a
de Laïco habitu 286. b Ex Laïco habitu repentè ſacerdotii honorem arripientes prohibiti 307 b & ſ. ex Laïco habitu nemo audeat ſubitò ad Epiſcopatus gradū accedere 284 b
Brunichildis autoritate cautum 396. b
de Laïcis ib. a
de ſacra Laïcorum ad Epiſcopos obedientia 852. c
Lamentatio Auguſtini de vulneribus Eccleſię 26. a
Lampenæ, quid ſignificent 207. b
cur Laneum eſſe oportuerit indumenti genus Apoſtolicum 293. b
qui Lapide feritur, quærit medicum 41. b
Lapſorum Epiſcoporum in tyrannide Photii, libellus 193. b plura, ibid.
acta Lateranenſia deficientia 301. b
Lateranenſis quarta, diſciplinæ Eccleſiaſticæ paulo recentioris promptuarium 301. b ſub Innocentio tertio ib. plura, ib.
Ægyptiaci Lateres in propheticos ſapphiros commutati 57. a
lingua Latina, Catholica & eruditorum propria lingua dicenda foret 2. c, 3. a
Latria quæ vno verbo, non ita commodè poteſt dici apud Latinos 348. b
Laudare modica ad quid valeat 31. a
pro Laude, vocis Sculpturæ interpretatio 197. b
Laurentius Presbyter 268. b 308. c 336. & ſ.
Laurentius Presbyter & Mellitus abbas ad conuerſionem Anglorum miſſi 316 b
Laurentius Presbyter ex Anglia remeans ad Gregorium Papam 267. a
Laurentii Bochelli monimentum de ſtatu Academiæ ſacræ apud Auguſtinianos 884. b & ſ.
Lecticæ, in Iſaïa quid ſignificent 207. a
Lectionis varietas 123. b
Legati prædicandæ Pacis 20. c de Legatis plura ib. de mittendis Legatis Canon 21. b
Legati ad Gregorium miſſi 365. c
quòd Lex impleri poſſit 803. c Lex Synodica Catholicæ Eccleſiæ 110. c 111. a in loquendo, Lex populorum omnium, deficiente ſpecie ad genus recurrendum eſſe 458. b
Legem impleri poſſe, proindeque haud eſſe obſeruatu impoſſibilem 786. c

ab homine per Chriſti gratiam iuſtificato, Legem impleri 785.c
Legis diuinæ Interpretum monita 119.a
Legis Euangelicæ tabularum repoſitio 378.b.c
humanæ Leges triginta annis humanas adimunt quæſtiones 18 b
Leges, omnium ſalutem, ſingulorum ſaluti antepónunt 30.b
Legibus malis probantur boni 61.b bonis mali emendantur ibid.
Leges Anglicanæ centum quatuordecim 394.b & ſeq.
Leo Imperator, in pietate vt in imperio, Marciani ſucceſſor 131.b Synodica ad eum verba ib. & ſeq. eius elogia ibid.c
Leo Pontifex, Oecumenicus Archiepiſcopus dictus, 232.b plura, ibid. & ſeq.
S. Leo, altiſona Eccleſiæ tuba 47.a eius ſententia quanti ibid. epitheta ibid.b
Leo Papa nonus quem vulgo decimum vocant 62.c
Leonis Imp. ſummum elogium 130.a.b
Leonis Secundi Pontificis Max. epiſtola ad Imp. Conſtantinum Pogonatum 109.b
Leonis Magni ad Anaſtaſium Archiepiſcopum epiſtola 310.c & ſ. monita ibid.
Leonis Magni decretali Epiſtolæ ad Flauianum ſubſcribere renuunt Ægyptiacæ Diœceſis Epiſcopi, 287.c Leonis Magni Romæ Archiepiſcopi epiſtola ad ſanctam Oecumenicam Synodum 47.c Leonis Magni epiſtola 49.c 50.a Beati Leonis verba 62 b
Imperatoris Leonis pietas, elogia 131.c
Leonis epiſtola ad S. memoriæ Flauianum 323.a
Leoni Imperatori gratulationes 17.c
S. Leoni Magno, Pontifici Romano, acclamatio 231.a
ad Leonem Iſaurum epiſtola Gregorij ſecundi 127.b.232.c & ſ.319.c & ſ. plura de eo ibid.
ad Leonem Imperatorem ſynodica prouinciæ Helleſponti 108.c ad Leonem Imp. exordium Synodicæ Epiſcoporum Phœniciæ ſecundæ Libaniſiæ 121.c ad Leonem ſecundum Pont. Max. Conſtantini Pogonati exhortatio, ad conuellendam Monotelitarũ hæreſim 231.b
aduerſus Leonem Magnæ Romæ Archiepiſcopum præſumpta excommunicatio per Dioſcorum 329.c Dioſcori in Leonem Papam excommunicatio 324.a ad Leonem ſecundum Pont. Max. Pogonati reſcriptum 47.c
Leontij Byzantini, de Sectis locus 97.a
Lethargici nolunt excitari 83.a
de Leuitæ vxore de Bethleem Iuda 131.a.c & ſeq.
maior Liber noſter, Orbis terrarum, in quo completum quod in libro Dei promiſſum 70.a
morientis Libertatis manentia veſtigia, Taciti de temporibus Tiberianis locus 211.a.b
Liberum arbitrium, vide, Arbitrium, Voluntas
multa Licita & legitima in quorum actu fœdamur 387 b
contra Libidinibus inſeruienies ardentiùs, deficientibus corporis viribus 247.b
Libri inſcriptio, Hiſtoria Eccleſiaſtica & Myſtica ſpeculatio 304.b
qui ſacri Libri, ſcrutabiliter & non tranſitoriè tractandi ad Epiſcopatum prouehendis 27.a
Lignum Dominicæ crucis 276.b
Lignum vitæ, Propheticum, Dauidicum 204.c Canticorum ibidem.
myſtico Ligno myſtici Eccleſiæ anni adaptati 204.c plura ibid.
Lignorũ viuificorũ & pretioſorũ propoſitio 300.b
Lingua cæleſtibus inuigilet præconus 245.b
Linguæ aratrum in terram cordis transfixum 375.a
Lirinenſis dictorum vtilitas, grauitas 255.b
Lirinenſis elogia: eius à Perronio Card. in controuerſiis delectus 257.c plura, ibid. & ſeq.
Lirinenſis locus 257.a & ſ.
Lirinenſe ſæculum 275.b
Lirinenſis, vide, Vincentius Lirinenſis
ante Littoris tempus retia non dirumpenda 178.a
ad Litus, id eſt, ad finem ſæculi 96.a.c
quòd noui Teſtamenti tam Sacerdotium quàm Sacrificium rectè Liturgia appelletur 868.b
de Liturgia ac ſacro miniſterio Sacrificij 840.a
à Paulo ordinatum eſſe per Eccleſiam Gentium, ſacræ Liturgiæ Canonem 711.b
Locus ſummæ autoritatis per Paulum in re Oneſimi & Philemonis 249.c
non pro Locis res, ſed pro bonis rebus loca amanda ſunt 380.c
gradibus vel paſſibus, non ſaltibus eleuatur qui Locum ſummum aſcendere nititur 343.a
Loca S. Scripturæ, vide S. Scripturæ loca
Londini porta triumphalis, qua inuectus in interiorem Angliam Auguſtinus 253.b
Londinum vſque theatri ex Iſaïa prophetici voces reſonantes 201.b Londinum ſuo iure priuatum 391.b. Londinum, vide Lundonia
Londinenſe Concilium 27.c Londinenſe fanum D. Pauli 60.a & ſ. à quo ſtructum ibid.
Londinenſi ciuitati aptatus Canticorum locus 50.a
non loquendum magna, ſed viuendum 28.b
Lorum regium Papæ Romani 290.b
Lot de Sodomis liberatio 166.a
Lucentius Epiſcopus 269.b.329.a
Lucilla per Cæcilianum læſa in Africa 70.b
nonnulli dum Lucra parua captant, grauiſſimis damnis afficiuntur 116.c
Lucra Dominica 58.b
Lucretij locus 247.a
Ludouicus Imperator, 234.c regis ab eo nomen retentum propter Gallici nominis amplitudinem ibid.
cum Ludouici imperatoris filia nuptiæ filij Baſilij Monocratoris 105.b ad imperij vnitatem, & Eccleſiæ Chriſti libertatem ibid.
Ludouici noſtri epitheta, interpellatio 128.c
S. Ludouici electio ad recuperationem terræ ſanctæ 334.c
Ludouico decimo tertio votum 335.a
de victore Ludouico Turcica oracula 335.a
ad S. Ludouicum, Franciæ Regem, Innocentij Quarti epiſtola 334.c
Lugdunenſis Eccleſiæ prærogatiua 280.a
prima Lugdunenſis ſynodus 24.a ab ea ſancita ibid.
Lugdunenſis Archiepiſcopi ſuffraganeus Syagrius 396.a plura de eo, ibid.
Lugdunenſis Synodus prima 301.c ad quid ibid. ſecunda, ibid.
Lugentes Sion 198 c
Luitprandus, Ticinenſis Diaconus, Cremonenſis Epiſcopus 305.b plura, ibid.

Luminum ſacrum 249.a.b
Luminarium Pacis, de quo Imp. dictum 23 b
Luminaria 372.a & ſ. Luminaires 372.a
inter Lundoniæ & Eboracæ Epiſcopos distinctio 350.b 351.c
leuiùs ſollicitat Lupus extra ouilia pererrans, quàm intra gregem 5.c
Lutheri & aliorum hæreticorum exagitatio 62.c
Lutheri apoſtaſia 212.b de eo plura, ibid.
Lutheri falſum dogma, optimam pœnitentiam, nouam vitam, & à peccatis abſtinere 774.b
contra Lutheri errores bulla Apoſtolica 62.c
contra Lutherum 270.c 271.b
contra Lutherum & ſimiles 98.c
in Lutherum, Caluinum & alios 61.a
aduerſus Lutherum, Apoſtolicum breue Adriani Papæ 104.c & ſ.
Lutherani 62.c

M

Macarij, Antiocheni Patriarchæ Monotelitica hæreſis 292.a Macarius omophorio exuitur ibid. nouus Dioſcorus dictus ibid. plura, ib.
Macariana tempora, perſecutio 71.a b
Macedonii depoſitio 47.b
Quòd libri Machabæorum numerandi ſunt in Canone Scripturæ 889.c
Magnentius vnde infamis ab Athanaſio dictus 36.b ſub eo mala ibid.
in Magnentii à Conſtantio defectione quanta mala 35.b.c
Magnentii defectio tyrannica 40.b
Magdeburgenſium centuriata mendacia 390.c
de Magdeburgenſibus centuriatoribus 389 c 390.a plura ibid. & ſ.
contra, Maieſtatis diuinæ potentiam in humanæ diſputationis rationem arctare contendentes 58 a
Maiores mei meruerant, vt poſteros haberent, Taciti locus 158.b
quæ à Maioribus accepimus, etiam poſteris eſſe prodenda, ſenis agricolæ reſponſum 211.b
Maiorum inſtituta tueri, Chriſtiani ſapientis officium 142.a
in more Maiorum quæ eſſent, religiones tenendas, oraculi reſponſum 140 c
Maiorum morem in Eccleſia, non modò non mutari, ſed nec mutatum eſſe nec mutari poſſe, eâ quæ antiquitate, tanquam diuinæ vnitatis ac veritatis tripode nititur 392.a
Maiorum morem in Eccleſia mutatum malè querentes 147.a
Maiorum moris immutatione Ant. Spal. ira & inſultatio 149.c
non ſolùm Mala non facientes, ſed etiam non conſentientes, inter paleam frumenta ſecura ſunt 65.a
Malorum initia acerbiora, & quæ præſertim 36.c
Malorum veterum & hodiernorum comparatio 36.c
Mali bonis vſque in finem permixti 186.c
à Malis vt non maculentur boni 65.b
Malis communicat, qui conſentit factis malorum 86.b
commixtio Malorum, non æterna ſed temporalis: non ſpiritalis, ſed corporalis 95.c
Malorum cum bonis permixtio 59.a.b
Malorum à bonis tolerantia 65.a 95.c & ſ.
cognitos Malos bonis non obeſſe in Eccleſia, & quomodo 75.b
contra dicentes, ſe Malos quoſdam noſſe ſacramentorum communione indignos 96.b
S. Malachiæ, Ardinachæ Epiſcopi, vita 3 6.a plura, ibid.
Malogranatorum ſummi Pontificis interpretatio 101.b
De poſſibilitate obſeruationis Mandatorum Dei. 663.c
Manichæi obſtrepentes 345.b
de Manichæis conſtitutiones 271.b
Manichæi, vide, hæreſes, hæretici
Manſueti, Mediolanenſis Archiepiſcopi, ad Conſtantinum Pogonatum epiſtola 14.c
Manus Dei plenæ pauperum ac ſpoliatorum 56 c
quæ Manus aureæ, quæ plenæ hyacinthis 55.b
Manus ſponſi tornatiles, aureæ ac hyacinthis plenæ 56 b
Manibus ſuis diſcipuli Domini fecerunt. quod eorum verbis quotidie fieri videmus, in Verbi pabulo 265 a
ad verba, in Manibus abſcondit lucem 265.c
ſine Manibus eſt ſponſa, toto Cantico, & cur 56.b
Manuum Chriſti in paſſione extenſio 178.b
Mappalienſes 87.a
ad Marcellinum Tribunum Auguſtini epiſtola 228.a
Marcello fraus facta per Theognij litteras 38.a
Marcelli ſcripta 377. plura, ibid.
Marcianus Imperator, diuæ recordationis dictus 123.b
Marciani Imp. oratio regia ad Chalcedonenſe Concilium 232.b
Imp. Marciani capitula 270.a.b
ad Marcianum Auguſtum ſalutatoria 20.b
ad Marcianum Auguſtum epiſtola Archimandritarum 112.c
ad Marcianum Imp. fauſtæ acclamationes 23.a
de S. Maria 377.b c
S. Maria, Θεοτόκος dicenda 297.b plura, ibid. 192.c
S Mariæ Virginis monaſterium apud Sueſſionenſes 361 c plura, ibid & ſ.
B. Mariæ, Eccleſiæ præcipuæ 371.a Rothomagenſis ibid. plura, ibid. & ſ.
de Maria & Martha, iudicium Chriſti, quid probet
Maria Virgo, vide, B. Virgo
Mariti & vxores de ſuo lecto ſibi conſentiunt; & de Chriſti altari diſſentiunt 26.a
per Martini viam incedere Gregorij ſecundi votum 233.a
eſſe Martyr non poteſt, qui in Eccleſia non eſt 50.b
ieiuni ſacrificantes Martyribus 349.a
pro Martyribus & nominis Chriſtiani confeſſoribus 255.a & ſ.
circa Sanctorum Martyrum natalitia, obſeruanda 342.c
in memoriis Martyrum, Deo ſacrificare 346.a
natalitia S. Martyrum 345.a

Martyrum memoriæ cur concelebrantur 347.c
& ſ. plura, ibid.
memorias ſiue Eccleſias Sanctorum Martyrum ſanctè religioſéque colendas, ac ſanctis peregrinationibus & ſupplicationibus adeundas atque frequentandas eſſe 785.c
Sanctorum Martyrum certamina & triumphi 11 a
pro Maſculo mulieri prægnanti quot diebus abſtinendum ab Eccleſia 384.c ad id plura, ibid.
Mater Eccleſia à filiis deſerta 115.b & ſ.
qui Matri Chriſti audeat aduerſari, primò Chriſto aduerſari 370.b
de Matribus ſuos liberos aliis alendos tradentibus 385.b
Materia Materiarum, Verbi incarnatio vocitari ſolita 20.a
Mathema, Mathema fidei 297.b
de Matricida transfuga rebaptizato à Donatiſtis 83.b
Anathema, qui dixerit Matrimonium non eſſe vnum ex Sacramentis nouæ legis 822.b
Matrimonia nefanda apud Anglos ante fidem acceptam 382 a.b
matrimoninm, vide, coniugium
Matronarum in lecticis reuectio 208. a
Matthæi loca 63.c
Matthias in locum Iudæ traditoris 167.c
Mauritius 391.a
Maximianenſes de præciſione Donatiſtarum præciſi 74.b
in Maximianiſtas contumelia, & iniuriæ reparatio 86 c
Maximianiſtæ Schiſmatici 21.a circa eos plura ibid.
S. Medardi Sueſſionenſis priuilegium 361.a vbi ſepulcrum ibid. c. plura ibid. & ſ.
pro S. Medardi Abbate & monachis 367.a
depoſitio Abbatis Medardi Sueſſionenſis 372.b.c 401.b
de habitantibus ſuper terras Domini Medardi 368.a
in Eccleſia S. Mederici habitæ homiliæ ad Clerum populumque Pariſienſem 378.a
Medicus Rex vnus adhibendus ad medicinam Reipubl. 42.a
Medici vocabulum 136.b.& ſ.
optimi Medici 130 b
Medicina Iuſtitiæ 47.c
Mellitus Abbas 308.c 336 b & ſ.
Mellitus Lundoniæ Epiſcopus 308.c
ad Mellitum Abbatem Gregorii epiſtola 341.b
Mellitus Auguſtino ſocius in Angliam miſſus 391.c
Memnon Archiepiſcopus Epheſinus 118.a
Memnon Epheſiorum Epiſcopus 328.b
ad Mennam Tholoſanum Epiſcopum Gregorii litteræ 316.b & ſ.
Memoria rerum veterum cum ſuperiorum ætate contexta quid valeat 263.b
Mendacia Magdeburgenſium centuriata 390.a
de Menſa Domini 637.a
De Menſa Chriſti, Græcæ & Latinæ voces, à numero 514. ad 544. petantur
De traditione benedictionis Menſæ 737.b
de Menſtruata muliere 385 c plura
bonæ Mentis ſtudia commendatione proficiunt: vt aurâ flante fit ignis grandior 316.b
duris mentibus ſimul omnia abſcindere, impoſſibile eſſe 343.a
Mercatores inexplebiles 116.b
Poſſe alios aliorum Meritis apud Deum adiuuari, dum per charitatis opera reddunt ſe eorum participes 843.b
Quòd inæqualitatem Meritorum, inæqualitas Gloriæ ſequatur 723.c
ita Deum ſua dona in nobis noſtra Merita eſſe velle, vt cùm Gloriam donet, noſtra Opera coronet 397.a
ſancta Meritorum ſodalitas 397.a.b
Meritorum Gratiæ inæqualitatem fore 397.c
de inæqualitate Gloriæ, ex inæqualitate Meritorum 724.a
chanter la Meſſe, faire chanter la Meſſe 302.b
Meſſis ventilanda in fine 144.b
Meſſores Angeli 92.b.93.a
de vno Metropolita in vna quaque prouincia 125.a
Metropolitæ locus, honos 282.c 283.a
Metropolitani in Epiſcopum licentia imminuta 333.a
de Metropolitanorum, ſiue Archiepiſcoporum dignitate ſarta tecta 395.b
quod ſibi quiſque Metuit, aliis non timere, non paruæ culpæ 209.c
Michaël Palæologus 187.c
dominus Michaël & alij, priuilegia ſibi arrogantes, per quæ malè ceſſit eis 290 c
à Michaële Palæologo procurata Græcorum vnio 53.b
Michaëli Palæologo Gregorij decimi epiſtola 48.b
à Militia ſæculari comparatio 244.b
Militiæ Apoſtolicæ quinque partes 244.b
Militis Chriſtiani corona, remuneratio 782.b
Militum Chriſtianorum olim fides erga Imperatores quantumuis Ethnicos 35.c
Millenarij qui 207.c
Milliarii qui 207.c
de Millibus ſeruorum Dei, qui per eremum ſancta ſocietate viuebant in Ægypto temporibus Auguſtini, loci ex Scriptura interpretatio 56.a.b
Nec verbi nec Sacramentorum vim pendere à malitia Miniſtri 836.b
Non eſſe gratuitum, ſed debitum, id quod datur ratione Miniſterii ſacri 845.c
Minutius Felix, nobilis Chriſtianus Romanus cauſidicus 120.b
Minutius Felix, Tertulliani æqualis, inſignis Romanus cauſidicus Chriſtianus 32.b
Miracula Auguſtino Cantuarienſi attributa 391.c
plura de his 392.a
de Miraculis, & quòd iis credendum 394.b
Miracula in conuerſione Angliæ patrata 337.b
inter Miracula & ſigna vt quis ſuum animum premere debeat 339.c
de Miraculis & ſignis S. Scripturæ loca 339. a & ſ.
non è Miraculis patratis præcipuè, ſed in quo maximè gloriandum ſit 340.b
Miſericordia cur Iuſtitia appellata 245.c
Miſericordiæ Dauid fideles 165.b
Miſericordiam Dei exſpectare quanti ſit 85.a
Miſericordias Spiritus Sanctus quid vocat 164.c

de Miſſa priuata 692.c
de Officio Miſſæ liber 357.b
de Officio & Canone Miſſæ 731.b
Miſſæ pro animabus euntium ad Concilia, aut redeuntium, aut ſtantium 302.b
Miſſarum Solemnia in Anglia per Syagrium Gallicanum Epiſcopum 281.c
Miſſarum ſolemnia impudenter oppugnata 310.a
Miſſarum ſolemnia ab Auguſtino Angliæ Epiſcopo peracta & celebrata 398.b
de ſacroſanctis Miſſarum ſolennibus 395.b
Miſſarum conſuetudo cur altera in Romana Eccleſia, altera in Galliarum Eccleſiis 380.c
inter ſacra Miſſarum ſolennia ſymbolum recitandi mos 373.b plura ibid.
Miſſio Anglicana à Gregorio 376.b.c plura, ibid.
laneæ Mitrellæ purpureæ ab Epiſcopo imponi ſolitæ, quibus & vbi 56.b
Moabitarum regis vafrities 185.b
laudare Modica ad quid valeat 31.a
Modus in omnibus tenendus, aptus humanitati, congruus charitati 61.a
tria illa verba (ſi quo Modo) quæ velut dubitantis ſunt, non ſolùm inſinuare difficultatem perueniendi ad beatitudinem, verumetiam ſecuritatem & certitudinem conſequendæ ſalutis excludere 841.c
de Monacho Ordinis Benedicti, Auguſtino Romano 390.a plura ibid. & ſeq. miſſione eius in Angliam 361.a plura ibid. & ſeq.
Monachi à primitiua Anglia recepti 270.a
Monachi in Anglia primi parentes magiſtrique 269.c
Monachi ad Auguſtinum in Angliam tranſmiſſi 313.b.a commendatio eorum ibid. & ſeq.
Monachi Româ in Angliam miſſi, commendati 314,a
Monachi ad Auguſtinum in Angliam directi 313.b
Monachi cur Anglis in pretio habendi 337.b
Monachorum nomen illuſtre, frequens 315.c
ſine illis, cur ſolis Anglis non eſſe vix licuerit ibid.
Monachorum Conſtantinopolitanorum libellus ſupplex ad Theodoſium & Valentinianum 195.c
Monachorum in Anglia beneficia 281.a
aſceticæ Monachorum mentes 294.c
Monachorum commendatio 335.b.c
Monachorum Euangelizantium commendatio 311.c
Monachorum aliquot Conſtantinopoli degentium de congreganda ſynodo ſupplicatio 11.b.c & ſeq.
Monachorum Chriſtianorum ſupplex libellus Neſtorianis temporibus. 44.c
de Monachorum ſacratúmque virginum velandarum inſtituto Ægyptiaco, loci ex Scr. interpretatio 56.a
in Monachos peccantes pœna 374.a
Monachos omnibus amplectendos, & cur maximè Anglis colendos 394.b
Monachis, Angliæ conuerſioni incumbentibus inſeruientis merces 314.a
de Monachis inſtitutum Ægyptiacum 56.a
Monachis præſcripta 271.b.c
pro Monachis locus 281.a & ſ.
in Monachos non impune graſſandum 269.c plura ibid.
Monachi à Copronymo immemorandi dicti 269.c
contra Monachatum, Copronymi acta 269.c & ſ.
de Monarchia Chriſtiana 711.b
Monaſterium S. Mariæ Virginis in Sueſſorum ciuitate: item B. Petri & protomartyris Stephani 361.c plura ibid. & ſ.
Monaſterium non dicendum ſed Diuerſorium, quod religionis habuit inimicos 271.a
Monaſterij Sueſſorum ciuitatis priuilegiorum exemplum 390.a & ſ. plura ibid.
Monaſterio Sueſſionenſi donata nulli fas abalienare 390.a
Monaſteria militibus tradita ſub Copronymo 269.c
in Monaſteria Franciæ regum charitas 361.b
contra, Monaſteria inſtituentes ſine voluntate ciuitatis Epiſcopi 271.b circa ea, prouidentia ibid. c. & ſeq.
de Philoſophia Monaſtica & crucifixionibus, ſeu mortificationibus carnis 805.a
virtute Monaſtica prouectiores vt appellati 373.a
ad conuellendam Monothelitarum hæreſim exhortatio Conſtantini Pogonati 232.b
Montenſium vocabulum in vrbe Roma propagatum 77.b
Monumentum Auguſtini Cantuarienſis ſepulcro inſcriptum 392.b
Mopſueſtena pſeudoſynodus 298.a
Morbum aperire nequaquam turpe ducendum 138. b
Mori poſt mortem timentes, interim mori non timentes 120.b
Morientis hominis verba nouiſſima quid valeant 174. b.c
Morini hominum extremi 208.c
Moris maiorum criminatio 1.6.a
ſancti Moris erga pauperes intermiſſio per Auguſtinum exprobrata 246.b.c
in Moribus labantum, Tiberij dictum 156.b
Moribus, non verbis, proſperari quærendum 376.a
de Mornæo victoria reportata, & per quem 3.b
in Morte quæ cogitanda, & vt ſe præparandum 247.b & ſeq.
de bono Mortis 836.c
ex Mortui ſanctimonia aliquid ſe percipere fide perſuaſi 277 a & ſeq.
ſuper reformatione Morum, Synodus Lugdunenſis ſecunda 301.c plura, ibid.
ſi Moſes poſt Signa pro culpa mortuus, quanto motu contremiſcere debemus 339.c 341.a
de Moſe S. Scripturæ loca 339.a & ſ.
Moſis exemplo terreri debemus, qui poſt tot ſigna patrata pro culpa mortuus, non intrat terram repromiſſionis 339.b.c
duo Moſis elogia in epiſt. ad Hebræos 249.a & ſeq.
Moſis virga 166.c
myſticus Moſes in cunis propheticis exceptus 254.b

Moſis ſigna & miracula 339.a & ſ.
Muli Numidiæ 208.a
Muli, in Iſaia quid ſignificent 207.a plura, ibid.
Mulier fortis Salomonis quæ 132.b.c & ſ.
perſonata Mulier fortis, Antonij Spalatenſis 130.b 132.b
Mulieris fortis purpura 200.a
circa Mulierem menſtruatam attendenda 385.c
Mulieri prægnanti obſeruanda 384.c
de Muliere prægnante 384.a.b & ſeq.
an Mulier prægnans debeat baptizari 384.a & ſ. plura ad id ibid.
de Muliere fluxum ſanguinis patiente 385.b.c
à Mulieribus abſtinentiæ, præceptum Domini in Sina monte 387.c
Mundus factus eſt vt naſcamur 166.c. plura ibid.
Munditia carnis quàm cuſtodienda in ſumptione corporis Domini 388.a
Muri duræ conſuetudinis expugnatio 83.b
Muſicorum cantibus mutatis, mutari Ciuitatum ſtatus 260.b
Myſorum vltimus 140.b
Myſterium allegoricum ab Auguſtino apertum 192.c & ſeq.

N

vt NAbuchodonoſor ſeruire Deo dictus 57.c
in Natali & Epiphaniæ feſtis hymnus 113.c
de Natalibus Martyrum feſti dies 398.a
Natalitia 349.b
Natio Tortuoſa 180.c
de Nationalibus & Prouincialibus Conciliis 395.c 396.a
pro Natiuitate Domini 322.c
Naturæ per Theophraſtum accuſatio de vita hominum breui 185.a
quod ex infirmitate Naturæ patimur, digno Dei iudicio poſt culpam ordinatum 385.c
Nautas turbare, vel intempeſtiuè iuuare, officia prudentium corrumpit 137.b
Nazianzenus, Eccleſiæ Græcæ Theologus 121.c
Nazianzenus Orientalis Eccleſiæ Sol 116.b
Nazianzeni oratio ad cœtum quinquaginta Epiſcopos 134.c 269.a ceſſio throni voluntaria ibid.
Nazianzeni votum 30.a
Nazianzeni locus ex oratione de Pace 281.a
ſuper vnione monachorum ibid. & ſ.
Nazianzeni Theologi contra Arium verba 155.a.b
Neceſſitas in loco 48.c
ad Necharedum Viſigothorum regem S. Petri tranſmiſſæ reliquiæ 276.b
Negare docet qui timidè rogat 22.a
Negata magis ambimus 16.a
de Neophytis Canon 285.a
Nero impetitus 41.b
Neſtorius, hominicola, ἀνθρωπολάτρης 2 b eius [illegible] ibid.
Neſtorius Iudaicæ intelligentiæ 44.c
de Neſtorij epiſtola de Fide anathematizanda 129.b.c plura, ibid.
de Neſtorij depoſitione, Synodica 260.b
Neſtorij diſſenſus ab hæreticis illorum temporum & Pelagianis in materia de peccato Originali 268.c
Neſtorij condemnatio 291.a 327.c
Neſtorij lapſus in diſputatione de Naturis 18.b
Neſtorij in Clerum furor 11.a contra eum populi Conſtantinopolitani reclamatio ibid.
Neſtorio crimen obiectum, omnia ſe ſapere credenti 127.c & ſ.
in Neſtorium 325.b & ſ.
in Neſtorium Cyrilli homilia 195.c
ad Neſtorium miſſi tres Epiſcopi 296.b plura in eum ibid.
contra Neſtorium accuſationes 195.b
contra Neſtorium Cæleſtini Papæ exclamatio 141.c
contra Neſtorium Cæleſtini Papæ dicta 157.a 224.b. 258.b
Neſtorij depoſitio 47.b depoſitionis ſententia 314.b & ſeq.
Neſtorij ad Acacium Beroëanſem epiſtola 373.b
Neſtoriana perſecutio 48.a
medicina Neſtoriano vulneri adhibenda ibid.
aduerſus Neſtorianum ſchiſma ad iuniorem Theodoſium Imp. epiſtola 58.a
Nicææ Synodus Chalcedonem tranſlata 41.c
Nicæna obſeruatio 145.b inſtar oracali ibid. plura, ibid.
Nicenæ ciuitatis Metropoliticum ius 115.a
Nicetas, cognomento Dauid Paphlagon 103.c
eius Prolegomena ibid. plura, ibid.
Nicetæ locus, cognomento, Dauid Paphlagoni 156.c 292.b de Ignatio ibid. de Photio ibid.c
Nicolaus primus, qui alter Elias Zelotes dictus 105.b Nicolaus Papa 106.b pro Vulgarorum principe ab eo geſta 106.b eius elogia 6.c
Nicolai Pontificis M. ad Michaëlem Imperatorem Epiſtola 4.c
Nicolai Pont. Max. Synodica 238.b
Nicolai Papæ quinti laudes Angliæ regi datæ 115.c
ad Nicolaum Papam S. Ignatij epiſtola 233.b & ſeq.
ad Nicolaum Papam libellus de tota Ignatij cauſa 238.a plura, ibid.
Nicomedienſis Eccleſia 43.a
Nigri 35.c
Nigriani 36.a
Niniuitarum rex vt ſeruire Deo dictus 57.c
Noë de diluuio liberatio 166.a
Noë nuditas 257.b plura, ibid.
ſub quo primùm Angli Nomen Domini ſacrificiis incruentis inuocare cœperunt 19.b
Nomina Imperatorum aliquot & Epiſcoporum 328.b
Nomina, voces, verba, vſurpanda Chriſtianis conceſſa 243.a plura, ad id ibid. & ſeq.
Nomina cæteris Sacramentis communia, cur de Euchariſtia peculiariter vſurpata 107.b.c
de rerum Nominibus, déque ipſis rebus communis Patrum vox 241.c
vocum & Nominum ex Iſaïa applicatio 208.a & ſeq.
Nomina Epiſcoporum & aliorum qui Sueſſionenſi priuilegio ſubſcripſerunt 365.a
Nomina rituum Romanorum ab Anglis ſuſceptorum 391.b

Normanni

Normanni atque Angli, Romanæ vitis, aut Eccleſiæ & Apoſtolici ſeminis traduces 137.c & ſ.
nihil Nouandum niſi quod traditum 256. b
Sanctorum Notariorum Feſtum 290.c
contra Nouatianorum tractatus 131.c
contra Nouatores Anglos 254.b & ſ.
Nouatorum vt & Manichæorum pro ſe defenſiones 346.b
Nouatorum damna 271. b
Nouatorum in Anglia, in monachos licentia 281. a
Nouatorum Anglicanorum fabulæ 394. a
Nouatores, vide, Sectarij, Hæretici
Nouercis an liceat coniugio copulari 381.b,c
graue facinus ib.
nefanda Nouitas, præuius ſeditionis ſatelles 262. a & ſeq.
Nouitas tam vni quàm alteri parti contraria 140. a
de Nouitate, in diſciplina Eccleſiæ, vbi Romana Eccleſia triumphare ſolet 352. a
Nouitatis manifeſta deprehenſio 280.c
Nouitatis audacia quibus telis armata 211. b
Nouitatem Anglicanam animo præuidens Gregorius 376. b
Nubes in Iſaia, quid 312. c
myſticæ ac propheticæ Nubes 191. a & ſ.
Nubium interpretatio in S. Scriptura 263. a & ſ.
de Numero ſeptenario 100.a
de Numero impari qui diſputarunt 100.a, b
contra Nundinationem in Templo 179. a

O

OBedientia erga Principatus & poteſtates quæ 118. c & ſ.
quòd iuris diuini ſit exacta Obedientia prælatorum 895.c
quòd magnum ſit meritum Obedientiæ 860.a
Obedientiæ præceptum erga Principes & magiſtratus 241. a
in Obſcurioribus quærendis vt ſe gerendum ſit 28.b
Obſequia ſpiritalia ibid.
Chriſtiani Octauii locus, ex Minutio Felice 31.b
Oculi, vt ſpeculatores, altiſſimum locum obtinent 187.a
Odium falſæ cognitionis, quale beneficium 44.c & ſ.
Odor mortis in mortem, odor vitæ in vitam 251.b
OEcumenica Synodus Lateranenſis quarta 24. a
ab ea ſancita ibid.
Oleum æternum 198.a lætitiæ, ibid.
Omnia vnum dici in ſacra doctrina contra Sciſſuras 106.c & ſ.
de Oleo, apud Sueſſionenſes 390.b
Omophorion 350.c
Omophorium 50.a 194.c 295.a
Oneſimi fuga, reconciliatio per Paulum cum domino ſuo Philemone 249 c
remunerandi Operis auctorem Deum 274 b c
boni operis, tanquam beneficii, remunerandi autorem Deum 394.c plura ibid. & ſ.
Quod Opera ex fiducia ac ſpe cœleſtium bonorum profecta, magni meriti apud Deum 886.c
bona Opera & gratiæ eſſe, & liberi per gratiam præuenti arbitrii 775.a
Quòd qui bona Opera tollit, tollit de medio fundituſque euertit Chriſtianam ſocietatem 885.a
bona Opera eſſe, ac Eleemoſynam eſſe opus bonum æterno præmio compenſandum 770.b
malè negare hæreticum, propter ſpem vitæ æternæ bona Opera exercenda eſſe 843.b
Opera Iuſtorum, non tam ipſorum eſſe quàm Spiritus Chriſti, mentes eorum inhabitantis 797.c
bona Opera ſubſequenti peccato mortificari 798.c
gratiæ fructũ tollere, qui bona Opera tollunt 835.b
quod hominis iuſtificati iuſtitia verè per bona Opera augetur 887.b
anathema, qui dixerit, omnia, etiam iuſtificatorum, Opera, eſſe peccata, ſi creati ſumus in operibus bonis quæ Deus præparauit 811.b
bona Opera eſſe arma 787.a
Opera miſericordiæ facienda 246. c
bona Opera non ſolùm fide credenda, ſed fidei, maximè per Epiſcopum, iungenda 275.b
de bonis Operibus 733.b 741.b 755.b
de bonis Operibus ac de libero arbitrio 759.c
de Operibus ſupererogationis 676.c
in bonis Operibus velut in ſemine vitam æternam contineri 806.b
Operum remuneratio 318.b
bonorum Operum vtilitas 275.c
contra, bonorum Operum communicationem delere volentes 337.b
quanta ſit fides bonorum Operum ac eorum retributionis 887.a
de Operum meritis 849.b
quod impiè & contra Moyſis factum Apoſtolicè celebratum ſectarij bonorum Operum merita negent 889.a
de Operum meritis ac remuneratione 725.b 768.b
certa Deo electio, qua nos ad ſalutem infallibiter elegit, adeò non excludit neceſſitatem bonorum Operum, vt etiam ea ſtatuat, tanquam media quædam ad ipſam implendam à Deo ordinata 827.c
ſicut fructus terræ, temporariam hanc vitam conſeruant, ita bonorum Operum fructus parere nobis vitam æternam 845.a ibidem de ſtudio rerum ſpiritualium
per coronam iuſtitiæ, & iuſtum iudicium, ac reddendi verbum, apertè refelli hæreticos, qui merita bonorum Operum audire non ſuſtinent 832.c
ſpem noſtram & fiduciam non ita niti ſolis diuinis promiſſionibus, vt non etiam fatendum ſit eam inniti teſtimonio bonorum Operum 779.c
de plena myſterij, apud Chriſtianos, bonorum Operum fide 759.a
de cœleſti æternaque Operũ remuneratione 746.c
Paulum manifeſtè agnoſcere & commendare iuſtitiam Operum, eamque veram 778.a
de Operum neceſſitate ad conſequendam gloriam 663.c
de iuſtitia Operum 747.b
Operum gratiæ, ceu talentorum, multiplicatio 395. c
Deum bene Operantibus redditurum vitam æternam 777.c
Operarii diſcipuli 755.c

Operariis conuerſionis Angliçæ ad fidem Catholicam, mercedem deberi 394.c
Operis huius caput & gloria in Maiorem Britanniam rem deducet 164.a
huius Operis profeſſio, credendi & intelligendi ars 167.b
Operis, de tollendo ſchiſmate, diuiſio ab autore facta 16.a
tertio huius Operis libro contenta 19.b
Operis huius ordo 17.a
libri primi huius Operis inſtitutum ib.c
inter Opes poſiti, ſi quid agimus, noſtrum: ſi quid habemus, alienum eſt 245.b
Opum contemptus 245.c
Optandi Theodoſij & Valentiniani vt Paſtoralis cura regium principatum lucretur Deo 11.a
Optatus Mileuitanus lib. 1. de Schiſmate aduerſus Parmenianum 39.c
Optatus in communione potiùs toleratus quàm vt pars Donati diuideretur 73.c
Optati locus lib. 2. de Victore 130.b
Optati citatio de Sanctimonialibus Africanis 200.a,b teſtimonium Optati lib. ſexto 56.b
contra Optatum locus 195.c
Optatum pellere non audentes 75.b
contra Optatum 86.c martyrem ib.
nihil Optimo antiquius 224.a
Opulentus quis dicendus, quis diues 247.b,c
Oraculum Pythicum ab Athenienſibus conſultum quæ religiones tenendæ 140.c
non eſſe neceſſe Orare Deum vernacula aut intellecta lingua 719.b
laudabilem eſſe Eccleſiæ conſuetudinem Orantis in exordio ſermonum ad populum 849.b
Anathema qui dixerit non eſſe Orandum pro ſalute Angliæ 814.b
Oratio Nazianzeni ad centum quinquaginta Epiſcopos 134.c
Oratio ſalutatoria Cyrilli, 20.a
Orationis domus 191.b
Orationis torrens quid agit 263.a
Orationi quid addat antiquitatis & exemplorum prolatio 263.b
ſine Oratione Dominica rem diuinam facere fas non eſſe 242.b
Orationem non intellectam ei qui orat, haudquaquam inutilem eſſe 721.b
Orationum ſanctorum operationes 375.b plura ibid.
Orationum operationes ſanctæ 377.a
aureola Oratiuncula 294.c
contra inſtituentes Oratorij domum ſine voluntate Epiſcopi 271.b
quid Orbi terrarum ſufficit tenere & videre 81.c
vniuerſi Orbis deſcriptio à Romano monarcha 239.b
Orbis Iudices, Alexandrinorum Archiepiſcoporum tituli 290.b
Ordo magis ſeruãdus in rebus Eccleſiaſticis quàm in ſecularibus 353.c qui eſt, æquitati totum tribuere non poteſtati ibid. Epiſcoporum vexatio 354.a
Ordinis collatione Spiritũ S. Epiſcopo per manuum impoſitionem diuino munere conferri 396.b
de Ordinis Sacramento & Epiſcopali ac Sacerdotali impoſitione manuum in ſacris ordinibus conferendis 740.b
Eccleſiaſtici Ordinis amor enitens 313.a
Ordinis regularis obſeruantia requiſita 283.c plura ib. & ſ.
de collatione Ordinis 286.a
de Ordine Eccleſiaſtico, ſiue Hierarchico 846.c
ſacrorum Ordinum cum pecunia collatio 335.c & ſ.
Ordinum Eccleſiaſticorum commendatio 313.c
Ordinum prærogatiua 283.a
Ordinum prærogatiua, εὐταξία, nemini negligenda 395.c
ſacros Ordines, inſtitutionis Chriſti, ac Apoſtolicorum temporum eſſe 396.a
Ordinum obſeruatio 283.a & ſ.
à ſacris Ordinibus, in pauperes vnde contemptus 306.c
in Ordinibus Eccleſiaſticis dandis quæ fugienda 313.a b
de Ordinibus ſacris 268.c & ſ.
de ſacris Ordinibus ab Epiſcopo conferendis 744.c
ſacri Ordines, Dei dona 336.b
Ordines ſacri diuitiis non emendi 306.c
Ordinatio, vel vis ordinandi, pertinet ad Epiſcopum 744.c
Ordinatio Epiſcopalis eſt cerimonia quædam externa & ſacra 824.c
de Ordinatione abbatis in Sueſſionenſium monaſterio 390.a,b
Ordinationi Epiſcoporum conſecrationis nomen conuenire 398.b
Ordinationis, ſiue conſecrationis, ordinem in Epiſcopali conſeſſu ſemper ſeruandum 395.a
in Ordinatoris & Ordinati animam lethale vulnus 306.c
Origenes principiorum ſcrutator malus 18.b
pro Orthodoxis acclamatio 196.b
contra inſurgentes aduerſus Orthodoxos 45.b
de ſacro Eccleſiæ pedum Oſculo 190.a
perpetuæ Oſtenſionis, vox Mathematicis vſitata 20.a
Oſtienſis Cardinalis 187.b
Otio diligentiæ, cum Dei timore legentibus, relinquenda 177.b
ſub Otthone ſedis Apoſtolicæ legato Londinenſe Concilium 27.b
Ouis aberrans quam Dominus quæſiuit 295.b
Ouis vellus errantis adſumptæ à domino 304.b & ſ.
Oues ſuos paſtores non reprehendunt 354.c
eodem Ouili contenti agni & hœdi 96.b plura ibid.
Oxonienſe Concilium ſub Honorio tertio Pont. Max. & Stephano Archiepiſcopo Cantuarienſi 27.b,c

P

Pachymeris locus 108.b
Pacianus, Barcilonæ epiſcopus, in Pyrrhinæi iugis Auguſtino dux & præuius 133.c plura, ibid.
S. Paciani ad Sympronianũ epiſtolæ locus 156.c
Paciani inuectio 130.a

Pacificus, regis Br. epithetum 49. c
Paganorum poëtica opinio 347.b
Paganorum cultus erga Deum qualis 345. b
Palæſtræ leges 116. b
Palàm arguendi qui palàm nocent 356. a
Palatinus Spatharius 238. c
Palea meſſis Dominicæ reprehenditur 68. b
ad Palladium præfectum prætoriorum Orientis, reſcriptum 270.c & alios, ib.
Pallium 50.a, b
Pallium Archiepiſcopale 350.c
plura 351 & ſ.
Pallium, iuriſdictionis Archiepiſcopalis ſignum 291.a
Pallium laudis 198.a, b
Pallium Crucibus conſignandi mos antiquiſſimus 304.a, b
Pallium, quod & ſuperhumerale 291.c
cur laneum ibid.
Pallium vnde accipere debet Londinienſis Epiſcopus 398.b Pallij ab Arelatenſi Epiſcopo ab antiquis temporib⁹ acceptio 383.b
Pallium Archiepiſcopale, bonoris pallium in Occidentali Eccleſia ſolitum dici 398.b
de Pallij Archiepiſcopalis autoritate & vſu 195.b
de Pallio ad Miſſarum ſolemnia 398.b plura. ib.
Pallij vſus, honos, conceſſio, donum Syagrio 279.c & ſ. 284. c, 287. b
cum vſu Pallii priuilegia 280.a
conceſſi Pallij ratio 289.b Pallij hereditarium ius apud Anglos quid valeat 351.b
Pallij vſus, quid 281. c
de Pallij figura 303.c & ſ. plura ibid.
de Pallio 304.b & ſ. 305. 306
de Pallio ad Auguſtinum miſſo 350. a & ſ.
de Pallio plura 289 c Pallio inſutæ D. Petri reliquiæ quid innuant 290. a
Palma, Crux Dominica 205.a
de Palma aptè dicta ibid. nomen eius Græcum ib.
Panegyris virginea 401.c
Panes propoſitionis quibus conceſſi 388.a
in Pannonia triſte Chriſtianorũ ſpectaculũ 36.b,c
Papæ epithera 236. b & ſ.
de Papæ vniuerſalis titulo 402.b
Papæ vniuerſalis Gregorius appellationem reiicit 378. c plura ib. & ſ.
ad Vniuerſalis Papæ appellationem, modeſtia 376. a & ſ.
beatiſſimi Papæ prædicanda humilitas 404. b
Papæ Romani ius imperatoriis priuilegiis fruẽdi, præter ſolam coronam 290.b plura, ib.
Papæ vrbis Romæ cognomina 229. b
plura ib. & ſ.
poſſe Papam, ex iuſta cauſa, ab vna Eccleſia accipere, in ſubſidium aliarum 843. b
Papa, vide, Pontifex
Paradiſus vbi plantatus, per verba Dei nouimus 183. b
Paræneticon pium Baſilij Imperatoris 138 b, c
Paræneticus Gregorij Theologi abecedarius 113. c
Paris numeri impari ſubiectio 200.b
Pariſienſis Academiæ commẽdatio, elogia 209. b,c & ſ.
ſacræ Pariſienſis Academiæ ſtatus apud Auguſtinianos 884.a & ſ.
Pariſienſis Academia, vide, Vniuerſitas
Parmenianus, Donatiſtarum Carthaginienſis Epiſcopus 64 a
Parthenij 35. c
Parthenica apud Rothomagenſes præmia 904 b
Paruulos ante Baptiſmum habere peccatum 781.c
Paruulos in peccato naſci 781. b
Paſchalis Secundus 306. a
Paſchaſinus Epiſcopus 229. b
plura ib. 288.a, b 329. a
contra mercenarios Paſtores ſancita 7. a
vt ſunt Paſtores boni & mali, ita greges boni & mali 90. a
de neceſſitate Paſtoris ac libertate gregis 658. c
Paſtorum duo genera in paſtorali cathedra 89. c
in Paſtorum fide, fidelibus acquieſcendum 647.a
pro Paſtoribus locus 307. a
Pater noſter vnam coniugem voluit habere 32. a
ad verba, Pater noſter, qui es in Cælis ib.
qui adoramus vnum Patrem, quare non agnoſcimus vnam matrem ib.
Patris nomen in Pontifice, apud Reges male antiquitati inuideri 336. b
Patris patriæ promiſcuum cognomentum 137. c
Sancti Patres dicti Romani Pontifices 358.c
de S. Patris appellatione danda Romano Pontifici 398. c
Patres Conſtantinopolitani centum quinquaginta in Vniuerſali Concilio ſecundo 150.c
Patrum & auorum fides eſt ſequenda 145. b & ſeq.
Patrum mira perpetuaque inter ſe Theologica exercitatio, & literaria diſciplina 15 .b
à Patrum & Dei conſtitutis non deuiandum 145. a
Patrum diuinitus ſonantium doctrina corrigit 143.c plura 144.a & ſ.
pro Sanctorum Patrum doctrina 322. c
veterum Patrum vtriuſque linguæ pro fratribus vota & ſuſpiria 9 b
contra S. Patrum doctrinam ſpernentes 378. b
qui Patres, herôes noſtri dicti 40..a
à S. Patribus ſtatuta fideliter obſeruanda 355.a
à Patribus qua fide ſuſcepta, eadem filiis conſignanda 256 b
partem Patria vindicat eorum quæ diſpenſanda aliis, nobis ſuppeditat 268 b, c
Patriæ proditor, & communis vtilitatis aut ſalutis propter ſuam vtilitatem aut ſalutem deſertor, non minùs vituperandi 30. b
Patriarchæ Alexandrini ius cum Phrygio celebrandi 290.c & ſ.
de dignitate Patriarcharum 289. c
Patriarchalium Sedium antiqua priuilegia 289.c
cum Patriarchalibus ſedibus Communio 139 c
venerabilis Patriarchij bibliotheca 29 .b
Patientia obſequiis ſpiritalibus præbenda 28.b
de bono Patientiæ Auguſtini libellus 94. b
de merito Patientiæ 767. c
Patientia inter Sacerdotales virtutes prima 396. c

Patrocli occaſione luctus 8.a
Paulinus Auguſtino ſocius in Angliam miſſus 291.c
quare Paulus non eſt permiſſus vti mala voluntate 88.b
Paulus debitorem ſe gentibus dicit 71.c
Paulus tuitionem etiam armatorum aduerſus Iudæos petit 75.b
Paulus primus Angliæ patronus 19.b
eius nomini primum Anglicanum templũ nuncupatum ibid.
Paulus, Angliæ ſingulari quadam ratione Apoſtolus 249.c
Paulus prædicans 834.a titulus libri tertij 409.a
Paulus Apoſtolus cæleſtis exercitus præcipuus miles 389.b
Pauli Epiſtolæ nomina regionum aut ciuitatum continentes, ad quid 67.b
Pauli encomia 16.c
Pauli prædicantis Apoſtolica cura Angliæ 846.b
De Cœlibatu Pauli ac primatu Petri 671.c
D. Pauli fanum Londinenſe 260.a & ſ. à quo ſtructum ibid.
de Paulo Lundonienſi templo 408.b
Paulina phraſis 108.b
Paulus Adratenus 108.c
Paulus Populonienſis, ſanctę conuerſationis antiſtes, ad Principem VVlgarorum miſſus 106.b
Pauli Emiſeni homiliæ locus 31.c
Pauli Diaconi locus 136.a
vox Pauperes, pro hyacinthis aut chryſolithis ſuppoſita 56.c
Pauperum nomen aſſumentes Ebionitæ 208.a plura, ibid.
de veſtiendis Pauperibus Auguſtini locus 246.b
De voto Paupertatis 769.b
Pax Dei, & Deus Pacis, & ipſe eſt pax noſtra 53.c
Pax Domini ſit ſemper vobiſcum 52.b
Pax omnibus 305.b
Pax tecum, malè vſurpant Donatiſtæ 68.b
Pax tecum, lectoris Pauli epiſtolarum, reſpondentis, vetus mos 76.a
contra vſurpantes hæc verba, Pax tecum 77 b
Pax vobis 51.c
ad ſalutationem, Pax vobis, multa 52.a & ſ.
de Pace plura, ibid.
quæ Pacis ſunt, ſectanda 30.c
de ſeruando Pacis quadriennio clauſulam piè ſeruant Concilia generalia 26.c
Pacis laudes 52.c 53.a
per nomen Pacis, Eccleſiarum ſalutatio per Paulum 19.c
Pacis Synodus 101.b
de Pacis ſpe ac Pace, elegans locus Epiphanij 31.b.c
contra Pacis Eccleſiaſticæ perturbatores locus 58.a & ſ.
de Pace præclarum carmen 116.a
de Pace Seueriani ſermo 153.c & ſ.
de Pace oratio Conſtantini Magni 151.a.b ad Concilium Nicænum ibid.
De Eccleſiaſtica Pace ac bono pacis 842.a
pro Pace locus 135.a & ſ.
pro Pace Eccleſiarum quàm pro terrarum omnium ſecuritate, magis ſolliciti debent eſſe Reges 58.a
Quòd omnia pro Pace Eccleſiæ tolerare Reges debent, ſi temporalis patientiæ Regnum æternum eſt merces 828.a
De Pace retinenda, & vnitate tenenda 848.b
à Pace Eccleſiarum ſeparare ſe, quibus Epiſtolæ ſcriptæ ſunt, quàm inſanum & peruerſum 77.6
Pacem, cum Chriſto habituri, qui non 52.a
pro, Pacem ſanctarum Dei Eccleſiarum tuentibus, vota 24.b
Pax, vide, Concordia
Quòd per Peccatum primi hominis non ſolùm amiſſa eſt iuſtitia, verùm etiam deleta promiſſio 160.b
De ingreſſu Peccati per propagationem, & non per imitationem 780.b
De differentia Peccati mortalis à veniali 730.b
in materia de Peccato originali diſſenſus Neſtorij ab Hæreticis & Pelagianis 268.c
De Peccato originali 731.a
De Peccato originali ac neceſſitate Baptiſmi 768.b
Quòd qualis in Peccato, talis in remedio realitas 857.c
Peccati ſemen in ſuggeſtione 389.b nutrimentum, in delectatione ibid. perfectio in conſenſu ibid.
Peccatum omne tribus modis impleri, ſuggeſtione, delectatione, conſenſu 389.b
Peccata quid ſoluat ac dimittat 111.b
Peccata manifeſta, non ſunt occulta correctione purganda 356.a
aliena Peccata cui non præiudicent 66.a
de anteactis Peccatis dolor, veræ pœnitentiæ copulandus 266.b
Peccata per Epiſcopos dimitti, & ad id eos eligi 397.c
de Peccatis alienis calumniantes 97.b
ad tollendas fidelium pro Peccatis ſatisfactiones fabulatio Caluini 890.c
De Peccatorum meritis & remiſſione 715.b
Peccatorum per Epiſcopos remiſſio 341.b
Pecuniæ per honeſta erogandæ cupiens, &c. de Tiberio 148.b
Pelagius Secundus 303.c Pontifex. Max. 31. b
de Cyrillo eius locus ibid.
Pelagii Secundi, Pont. Max. locus 111.a
Pelagii Pont. Max. celeberrima epiſtola, & ad quos 136.a
Pelliculæ morticinæ typhus 149.a
Peluſium 294.c
Pennæ deargentatæ qui dicantur 191.c
Peregrinus, liber ſic inſcriptus 258.a
Peregrinus nunc, qui olim hoſtis dictus 129.b
Perfectiones vel ſacræ teletæ 107.c
Cardinalis Perronius 1.b
Card. Perronius magiſter Catholicæ fidei dictus 22 b
Perronius, Gallicanus Cyprianus 257. c258.a
cum eo autoris familiaris conſuetudo 258.a
Perronii encomia 3.b
Perronii elogia 251.b
Cardinalis Perronii memoria ad opus hoc excitatrix 259.b.c

Perronius, Henrici Magni regius Cathechiſtes ac Doctor 377.c
heroïs Perronij vulgari ſermone ſcripta prodiiſſe qui minùs probent 2.c
Perſecutio Chriſtiana 56.a.b
vim Perſecutionis non patientes, ſeparationis ſuæ rationem reddant 257.c
Perſeuerantiæ donum 275.c
Petilianus Conſtantinienſis Epiſcopus Donatiſta 63.b
Petiliani verba ex Auguſtino 195.a
Petrus caput totius Fidei & Apoſtolorum 232.b
Petrus velut Deus terreſtris in regnis Occidentis habitus 233.a plura, ibid. & ſeq.
Petrus Apoſtolorum princeps 289.b
B. Petri monaſterium in Sueſſorum ciuitate 361.c plura, ibid. & ſeq.
in honorem B. Petri monaſterium Cantuariæ per Auguſtinum, extructum 391 c
Petrus, nubes, coruſcatio, plura 191.b
Petrus gladio percutiens, Iudaïci auditus ſenſum primitus abſtulit 232.c
Petrus per Leonem ita locutus eſt, Acclamatio Leoni magno facta ibid.a
in D. Petri ædem, nec Epiſcopum quidé admittere, niſi edita ſcriptoque oblata Romano Pontifici profeſſione Fidei, Romanæ Eccleſiæ mos 239. b
de primatu Petri 721 c
B. Petri autoritas, Principis Apoſtolorum 399.c 400.a
omnes habet B. Petri cura præſentes 318.b
Petri Apoſtoli dignitas intemerata ſeruanda 230.a
Petri Cathedræ primæ, ſed non fixæ ſeſſor Simeon Antiochenus Patriarcha 228.b
Petri vniuerſa Eccleſiæ adminiſtratio 255.b
per ſacras B. Petri reliquias quid Eccleſia Romana attendit 278 b
D. Petri reliquiæ in xenia tranſmiſſæ per Gregorium regi Anglorum 276.a
de Diui Petri reliquiis 395. a tabernaculo, non humano cadauere ſed ſacratiſſimo corpore, ibid. de catenis Petri ibid.
Petri cognomina 299.c vide, Pontifex
Petri viſio 169.c
Diui Petri reliquiæ, Pallio inſutæ quid innuant 290.a
Petri ſucceſſores 76.c & ſ.
ex B. Petri benedictione ſuſcepta xenia 174.a.b
inter capitum thecas Petri & Pauli, ſancti Euangelij propoſitio & apertio 302.c 303.a
pro Petri ſede & præeminentia, loca 311. b & ſ.
B. Petrum vſque ad Britannos Chriſti fidem annuntiando pertigiſſe, Eccleſiamque Britannicam fundaſſe 228.b
per Petrum ad Romanæ ſedis ſucceſſores tranſmiſſa 233.b
in Petro Chriſti autoritatem colentes quid promereantur 358.c
ad Iunij vigeſimum nonum diem de B. Petro addita ex Metaphraſte 228.b
ad B. Petrum conuentus 278.b
Petrus Alexandrinus Archiepiſcopus 155.a.b
Petrus, Oſtienſis Epiſcopus 187.b miſſam celebrans ſuper defuncto S. Bonauentura 302.a & ſ.
Petrus Epiſcopus Rauennas 229. a eius epiſtola ad Eutychem 18.b 229.a
Petrus Monachus 269.c
Petrus Monachus ex Anglia ad Gregorium Papam remeans 267.a
Petrus Luna, qui Benedictus decimus tertius 190.a
contra Petrum, & alios, Iuſtiniani conſtitutio 47.b
Petri-Ioannis hæreſeωn condemnatio, & aliorum 302.c
Phariſæorum tentatio 241 c
Pheronyma Irene 111.c
Philemonis ſententia apud Theophilum Patriarcham Antiochenum 135.c
è Philippenſium animis labans penè Euangelium 8. b
Philippus Presbyter Apoſtolicæ ſedis legatus 118 a
Philippi Francorum Regis accuſationes in Bonifacium Octauum 301.c
Philippi legati Apoſtolici ad Synodum verba 242.b
Philonis Carpathij in Epiſcopum ordinatio 99.b loci ab eo interpretatio ibid.
ſanctè Philoſophantes de Deo, Patrum ritu 25 b
Philoſophari ſanctè & Chriſtianum & glorioſum eſt 28.b
Philoſophi Euangelici 192.c
imperatoribus, & maximè, Philoſophis, magni Athenagoræ vota 14.a
Philoſophos non verbis ſed factis eſſe oportet 28.b
de Philoſophia liber Ambroſij cur ſic inſcriptus, qui eſt de Sacramentis 107.c
Philoſophiæ Chriſtianæ locus 246.b.c
Phineem zelo figurantes 138.b
Phœniciæ Secundæ Libaniſiæ Epiſcopi 112 a
Phœnicis auis nomen Palmæ datum 105.a plura ibid. & ſeq.
Photius tyrannus 100.c
Photius, Ignatij ſedis inuaſor 292. c contra eum plura, ibid. & ſ. ab eo tentata ibid.
Photij damnatio 252.c
Photij cauſa tractata 234.a in eum plura ibid. b
contra Photij ſciſſuram 103.c plura, ib.
circa Photij depoſitionem geſta 103.a
Photij reſponſum 4 de Photio ſapienter, dictum 4.b
Photij nomocanon 290.a plura in eum, ibid.
ad nomen tenebricoſi Photij duplex elegans alluſio 4.c
contra Photium ſchiſmaticum & adulterum 323.c
Phrenetici nolunt ligari 83.a
Phrygium, Cyrillo tranſmiſſum à S. Cæleſtino 290.a plura ibid.
cum Phrygio celebrandi Patriarchæ Alexandrini ius 290.c & ſ.
à pictoribus, qui multa vident in vmbris & in eminentia, quæ non videmus, vatum comparatio 182.a
Pio principi qualem ſe debitorem conſtituat Deus 394.c
Pietas diuinus Regiæ Maieſtatis ſplendor 15.a
Pietatis dogmata & cataplaſmata 47.c

Pietatis plenæ literæ Conſtantini & Irenes 110.c
Pietatis & ſecuritatis vinculum 46.b
de Pietatis merito ex promiſſione Dei 758.c
de Pietate quæ Chriſti Eccleſiæ certiſſima nota eſt 746.a
Pietate in Deum præcipua Reip: ſtat conſtitutio 46. b. c
pro Pignore ſunt verba eius quem idoneum ſoluendo cognoſcimus 318.c
Piſces boni cum malis irretiti 63. c
ad Imp. Pium ac philoſophum Iuſtini apologia 241.b
Plantatio Domini glorioſa 199 a.b
Platonis placitum 260.b
Platonis & Platonicorum diſciplina quæ ex libris Moſis 107.c
Pleſſæi Mornæi doloſa ars 377.c plura, ibid & ſeq.
Plutarchus citatus 252,a
diuerſitate Pœnarum, diuerſitas agnoſcitur meritorum 70.a
circa Pœnarum diſciplinam attendenda 381.a.b
de bono Pœnitentiæ 769.c
Pœnitentia Chriſtiana quæ 394.b
de Pœnitentia furum 404.c
Pœnitudo, à pœna 266.b
Poëtica Paganorum opinio 347.b
Pogonati epiſtolæ ad Romanam Synodum exemplum 123.c
Pogonati reſcriptum ad Leonem ſecundũ Pont. Max. 47.c
ad Pogonatum Imp. ſermo acclamatorius 123.c
de Pollutione nocturna celebrationem impediente 405.a
Pollutionis per ſomnium proceſſus vnde 388.b
de Pollutionibus carnis in cogitationibus nocturnis 389.a
Pollutiones, pollutæ cogitationes 386.b.c plura, ibid. & ſeq.
Pollutus Domino 388.b
ad Poloniæ Archiepiſcopum Paſchalis ſecundi epiſtola 306.a
Polymita Chriſti tunica 103.b
Pontifex Max. Occidentis Patriarcha 139. a
Pontifex Romanus cuſtos fidei dictus 229. b.c
Cæleſtinus Papa, & alij ibid.
Romanus Pontifex Fidei vindex appellatus 231.c
Pontificis Maximi cura 398.c
ad Romani Pontificis primatus excellentiam, vocabula toto orbe quæſita 402.c
ad Pontificem Maximum Maiores, quas vocant, cauſas ſpectare 397. a eius & Pontificum minorum quæ aliæ partes ibid.
de Romano Pontifice apud Anglos recepta 399.b plura ibid.
Pontificis Maximi qui fratres qui filij nominandi 397. a. b
Pontificis Romani filium, regem Anglorum ab Eccleſia Anglicana condita, & eſſe & dici 394. c
Romani Pontificis filios excellentiſſimos & dulciſſimos, Galliæ reges olim vocitatos, antiquo Galliæ iure 397. b
Pontificis Romani ius in reprimendis Archiepiſcopis certis ex cauſis 400.a
Pontificis Romani ius 374.a
de ſumma Romani Pontificis iuriſdictione & autoritate 401.b
Pontificis Maximi tribunal, ius, alia 395.c
fictitius Pontificis Maximi Antichriſtianiſmus per Antonium Spalatenſem refutatus 410.a
Romanus Pontifex ita frater dicitur vt Epiſcoporum pater & Patriarcha ſit 359.c
Pontificis ſummi Chriſti, & aliorum gloria 200.c
S. Pontificis politicum conſilium 335.a & ſeq.
Pontificis ſalutatio paterni affectus erga regem Galliæ 336.a.b
ſine Pontificis autoritate nec iudicandum nec approbandum 238.b.c
in ſummum Pontificem, & eius ſupremam poteſtatem Lutheri, & Antonij Spalatenſis poſt centum annos ab eo, libri 213.a
in Pontificem quadrans honos 189.c
Pontifex, vide, Papa
Pontifices longiùs poſiti, per ſollicitudinem Totum propiùs intuentes 328.a
pro Pontificibus 379. & ſeq.
Pontificum epitheta 151.b
in ſacrum Pontificum Collegium vt cooptandi Epiſcopi 401. b. c plura, ibid.
ſummorum Pontificum decretales epiſtolæ à Gregorio vt videantur nominari 398.c
Pontificum Romanorum vitæ à S. Petro vſque ad Nicolaum primum 105.b
de ſacra Pontificum ac Regum concordia 331.b.c 758.a
Pontificum obſeruatio rerum Romanarum initio 255. b. c
quòd Pontificum eſt veræ religionis doctrinam populo confitendam tradere 858.c
imperatorum & Pontificum diſcrimen 310.c & ſeq
de ſacra Pontificum ac Regum concordia 14.b
Pontificum Romanorum ius mittendi Conſtantinopolitanis Patriarchis Pallij ius 305.b plura, ibid.
pro Romanis Pontificibus 315. b in eos obſeruantia ibid.
Pontificibus Romanis mala inflicta 105.a
Pontificaliſſimum vox ſonans 123.c
Pontificia expoſtulatio ſacrorum Ordinum diſtinctionem illuſtrans 285.c
Pontificiæ autoritatis indulgentia 285.a
in Pontificatus cerimoniis, maxima & occultiſſima 295.c
ſortitionis, Pontificatus Maximi, autorem Deum 351.a
de Pontificatus Maximi ſortitione 398.b plura, ibid.
Pontificium, pro, omnimoda poteſtas 266.b
Pontificium munus 11.b
Pontificius cultus, liber, non coactus, ab Edelberto & vxore receptus 391.b
Populorum conuerſionem Sanctitatis inter alias mercedem vnam 394.b
nouus Porphyrius Lutherus 61.c
Poſſidonius diaconus 327.a
Poſſidonij Diaconi relatio ad Cæleſtinum Papam 155.c
qui quando nihil Poſſunt, non ceſſant; quanta facerent ſi aliquid poſſent 79.a
Poſtem teneri in dedicatione tẽpli oportere 197.b

aduerſus potentium preces coram Tiberio conſtituta 25.b
quod Poteſtatis eſt, ne totum exſeratur: in eo quod exſeritur, dilectio non amittatur 62. a
Poteſtatum accuſare ſeueritatem, & amplecti ſuam iniquitatem, magna peruerſitas 75. a
de Præceptis hominum legitima poteſtate præditorum 823. a
in nullam Præciſionem deuiantibus, & ambulantibus in via Pacis, quid largiatur Deus 29. b
Prædeſtinationem ad vitam, mortalibus incertam 397. c
neminem de ſua Prædeſtinatione certum 895.a
Prædicatio, pars Euangelij 401 a
Prædicatorum S. Eccleſiæ, vexationem ad Chriſtum pertinere 358. c 359.a
Præfatio ſalutatoria 20.a
de Prægnante muliere 384. a,b & ſ.
an Prægnans mulier debeat baptizari 384.a
plura ad id, ibid.
Prælati, Eccleſiæ ſpeculæ ac tanquam oculi vigiles 99.b
de Prælatorum vnitate, loci interpretatio ib.
Prælatorum in ſpecula Veritatis officium 151.c
Prælati, vide, Epiſcopi
Præmia regni æterni quibus reſeruentur & quanta 349. c
Præmia parthenica apud Rothomagenſes 904.b
Præmiorum Gloriæ, vt Meritorum Gratiæ, inæqualitatem fore 397. c
de Præpoſitis malis plebs ſecura facienda 81. a
Præſulum vita à nullis perturbari debet 354.a
plura, ib.
Præſētibus nō auditus ſed viſus eſt ſatisfactio 42.b
Præſumere vt potiùs debeamus 78.b,c
Preces & lacrymæ ſola Catholicorum arma 56. c
Preces armorum genus 140. b
Preces Epiſcopales Regibus non ſpernendæ 140 b militares ibid.
de myſticis Precibus quas recitat Sacerdos ad altare 732. b
de Presbyteri ab Epiſcopo diſcrimine 268. c & ſ.
Presbyterum, gradus atque ordinis non ætatis cognomen 394. b eo ſuperiorem eſſe Epiſcopum ib.
in Presbyteri nomine diſcrimen 268. b
Presbyterorum incontinentia lapſorum vnus portus 310.c
Presbyteros, Abbates, Romani Pontificis & Archiepiſcoporum filios nominandos 397.a
quo Pretio redemptum genus humanum 85.c
de Priamo, carente ſepulchro, Tragici queſtus 10. c
de Primatu Petri, ac Cœlibatu Pauli 674.a
Princeps in qua re communione priuatur 332.c
Principis doctoris quàm grata Deo cōiunctio 23.a
Principi pio qualem ſe debitorem conſtituat Deus 394. c
Principem Deo dilectum ſuſcitanti Chriſto quæ gratiæ offerendæ 42.b
Principes vitioſi quantum lædant 260. b
erga Principatus & poteſtates obedientia quæ 318. c & ſ.
Principatuum & poteſtatum expoliatio 251.a
Principialitas cui Eccleſiæ debeatur 228. c
Priuilegium S. Medardi Sueſſionenſis 361.a ſepulcrum ib. c plura ib. & ſ. priuilegij ſubſcriptores 364. c & ſ.
Priuilegium Sueſſionenſe 374. b
Priuilegiorum monaſterij in Sueſſorum ciuitate exemplum 390.a & ſ. plura ib.
Priuilegia Papæ Romani Conſtantinopolitano Archiepiſcopo conceſſa 190. c
Priuilegia ſibi arrogantes, quibus malè ceſſit ib.
Procopius hypodiaconus, ab Eccleſia eiectus 292. b,c eius in Ignatium contumeliæ, plura ib.
Proclus, Cyzicenus Epiſcopus 401. a
Procli, Cyzici Epiſcopi homilia 368.b & ſ.
Proculeianus, partis Donatianæ Epiſcopus 25.c
Profeſſionem quam in ſua conſecratione fecerunt Epiſcopi, ſaltem bis in anno & in Maiori quadrageſima ſibi faciant legi 28.a,b
circa Progeniem vſque ad ſeptimam generationem obſeruatio ſtatuta 355. a
Prophetiæ Euangelicæ Iſaiæ finis 206. b
Prophetiæ Anglicanæ per Gregorium ſeptem partes 265. c
Prophetis, ad docendum Iſraël præconium datum, non regibus imperatum 11. b
Propinquis vſque ad quotam generationem liceat coniugio copulari 381.b
Propitiatorium Prophetiæ ſymbolum 402. b
Propoſitiones ſelectæ ex quatuor libris prioribus de Republ. Eccleſiaſtica, autore M. Antonio Spalatenſi, & damnatæ per facultatem Pariſienſem à 214. c ad 222.
Προσφωνητικὸς Cyrilli ad Imperatorem Theodoſium 20.a
Προσφωνητικοῦ triplex interpretatio 20.a plura ib.
Prouectus paucorū illicitus, multis interitus 283.c
Prouidentiæ diuinæ in Anglos Symbolum & monimentum 399.c
de Prouincialibus & Nationalibus Conciliis 395.c 396.a
Proximus, ἀγχιστεύς 186.a
in Proximum quemque quid magno cum fructu confertur 25. b
Prudentij verſiculorum laus 244.c & ſ.
Pſalterij notitia ad Epiſcopatum promouendis neceſſaria 27.a
Pſalmus Auguſtini quem populo canendum dabat 188.a
Pſalmus ab Auguſtino ſcriptus eius generis quos olim Abecedarios vocabant in Eccleſia Africana 113. c
Pſalmi Abecedarij in Eccleſia Africana ib.
Pſeudoapoſtolorum negligentia 5.b
Pſeudoſynodus Mopſueſtena 298.a
Pſeudoſynodus Epheſina ſecunda 47.a
Pſychici 373.a
Ptolemæo regi, loci canticorum expoſitio reddita 56 b
Publ. Mutius Pont. Max. initio rerum Romanarum 253. b, c
Pulcheria Auguſta Theodoſij ſoror 20.a
ad Pulcheriam Auguſtam epiſtola 47.a
quòd Puer natus & mulier prægnans poſſit baptizari 404.c
Puerum eſt ſemper eſſe, quid, antequam quis natus ſit, acciderit, neſcire 263. b
de tribus Pueris in fornace 59. a ad quid exemplum 60.a & ſ.

contra Purgatorium fabulatio Caluini 890.c
De Purgatorio 714.a
Quod ſit à veritate Apoſtolica alienum, id quod ad tollendas fidelium pro peccatis ſatisfactiones & deſtruendum Purgatorium animarum fabulatur Caluinus 89.c
Quòd ſecundùm documenta Apoſtolica, valde metuendæ ſint Purgatoriæ pœnæ 885 a
Quòd aliquæ pœnæ ſint Purgatoriæ poſt mortem 863.c
Quòd Chriſtianis poſt mortem ignis Purgatorius ſiue Probatorius ſit 649.h
Purpura Sacerdotum 200.a plura, ibid.
Purpurâ vti quibus tantùm conceſſum 55.c
Purpureum velum Sanctimonialium Africanarum 200.a.b Purpureum velum ſacrum, & laneæ mitrellæ ſanctimonialibus Africanis ab Epiſcopo imponi ſolitæ 56. b

Q

QVadrageſimali vita corpus macerandum & mortificandum 787.b
in Maiori Quadrageſima ſibi legi faciant Epiſcopi profeſſionem quam in ſua conſecratione fecerunt 28.a,b
Quadrigæ quid ſignificent in Iſaia 207.c
de Quadriennio pacis ſeruando piè & inuiolatè ſeruata in Conciliis vniuerſalibus clauſula 26.c
Quadriremis Prophetica 190.b
Quaterniones ad ſeptimam ſynodum miſſi 44.a
de Quæſtione qua Eccleſia Anglicana Miſſali vti debeat 403.a
Quæſtiones vndecim Auguſtini Cantuarienſis, ad quas reſpondet Gregorius 391.e & ſ.399.c
Quæſtiones humanas triginta annis adimunt leges 18.b
Quæſtiones, vide, interrogationes
Quod-vult-Deus ad Gregorium legatus 365.c

R

de RAmis arborum, & Relligioſis conuiuiis celebris Martyrum ſolemnitas agenda 342.c
Rationem, bono conſilio à Deo datam, in fraudem malitiamque conuertentes 136.c
Reatus memoria premat ſurgentem cordis gloriam 338.c
circa Rebaptizationem, Agripini Carthaginienſis Epiſcopi error 256 a plura, ibid.& ſ.
diuæ Recordationis Marcianus Imp. 125.b
Rectores regendi 307.b
Redemptor, λυτρωτής 186.a
Redemptoris miſericordia 355.a
Reformationum nomine donatæ Superſtitiones humanæ 254.c
Sanctorum circa Reliquias cautio 384.a
circa Repetitionem Baptiſmi, Confirmationis, Eccleſiarum dedicationis, attendendum 399.a
Regula Eccleſiaſtica 315.b
Reipubl. conſtitutio quo potiſſimùm nititur 46.b
Religio ad placitum 224.a.b voluntaria, affectata, ibid. plura, ibid.
vera Religio iuſta actione perficitur 46.b
Religio vt defendenda 129.b
Quòd nulla Religio ſit ſine verbo & externo ac propitiatorio Sacrificio 859.c
Quòd ſine Sacerdotio ac Sacrificio Religio nulla 866.b
circa Religionis integritatem ſeruandam beata beatorum Apoſtolorum ſucceſſio 256.a
Religionis modum eſſe quemdam 156.b
Religionis priuilegio non abutendum erga magiſtratus 241.b.c
turbarum petulantiâ Religionis nouitas non debet introduci 230.b
maximè in iudiciis Religionis, quidam rerum exitus quærendus 256.c
Religionis Morem optimum, antiquiſſimum 140.c
Religionis ſecreta perdidici, Iulij Firmici locus 225.a
nullam Religionem eſſe ſine vero, externo & propitiatorio Sacrificio 859.c
de profanarum Religionum myſteriis & erroribus Iulij Firmici liber egregius 225.a
de Religionibus oraculum ab Athenienſibus conſultum 140.c
quo quiſque Religioſior, eo promptiùs nouellis adinuentionibus contraire mos in Eccleſia 255.c
Reliquiæ S.Petri tranſmiſſæ 276.a.b plura, ibid.& ſ.
Reliquiarum poſitio 342.b 343.b
pro Reliquias ſuſcipientibus & ſalutantibus 277.a & ſ.
pro Reliquiis Sanctorum locus 276.b.c & ſ.
Renati Siciliæ Regis oratores ad Nicolaum Papam quintum 15.c
æterna Remuneratio 249.c
De præmiis, ac reſpiciendo in Remunerationem 767.c
Reproborum miracula 339.d
Res ſingulorum annorum à Pont.Max. rerum initio Romanarum, mandabantur litteris, memoriæ retinendæ cauſa 253.c
Reſecrare à S.Ignatio conſecratos, Photii conatus 292.c
per Reſinam quid deſignetur 136.a & ſ.
De reſpiciendo in Retributionem 678.a
vbi Retributionis commoda tanto accreſcunt quãto ſtudium laboris augetur 355.a
Retributor operum Deus 274.c
Rex Brit.doctiſſimus Princeps 24.a
Rex philoſophus, Br.rex 22.c
Regis Br.interpellatio ſecreta 224.c & ſ.
Regis Br. interpellatio 30.c & ſ.258.b elogia ibid.
Regis Br. interpellationes 15.a 18.a 21.a 37.b 48.b 49. c 51.b & paſſim
Regis Br. duplici nomine deſignatio in Propheticis verbis 188.a
Regis Br.interpellatio 239.c Filij nomine 240.a
Regis Br.epitheta 49.c
Regis Br.elogia 121.a.b interpellatio, exhortatio ibid.b c
Regis Br.ad exemplum Auguſti exhortatio 225.b plura, ibid.
ad Regis Br.litterariũ aditum quid cognitionem Autori patefecit 22.b
ad Regem Br.concluſio libri ſecundi 407.b.c. & ſ.
Regem Anglorũ ab Anglicana Eccleſia condita, Romani

Romani Pontificis filium & eſſe & dici 394.c
Rex Br. Edelbertus, cum vxore, religione Romana imbutus per Auguſtinum 391.a,b plura ib.
ad Regem Br. auguria Autoris 118.b
interpellatio ibid. c
Regem Br. appellans & interpellans ex Ezechiele locus 56. a
à Rege Br. ſpes Card. Perronio & aliis facta 22. b
Rex Br. qui regum ſolus philoſophatur 137. b
cor Regis in manus Dei 79. c
Regis vocabulum à Græcis retentum in Ludouico Imperatore 234.c
Regis Niniuitarum exemplum 13. b, c, & ſ.
ad Regem Arragoniæ, Ferdinandum, peregrinatio Sigiſmundi Imp. ad quid 189. c & ſ.
Rex vnus adhibendus ad Reipubl. medicinam 42. a
Reges, in quantum reges, Deo ſeruiunt, ſi bona iubeant, mala prohibeant 61. b
Reges Deo ſeruiunt, cùm in iis quæ non poſſunt niſi Reges 61.a
Reges cùm in errore ſunt, pro ipſo errore leges contra Veritatem ferunt, & è contra 61. b
Reges Apoſtoli 128. c
quid habent Reges quo Deo præ cæteris ſeruire poſſint 59. c
Reges Galliæ, antiquo Galliæ iure, filios excellentiſſimos atque dulciſſimos Romani Pontificis olim vocitatos 397. b
Reges aliquot vt ſeruire Deo dicti 57. c
per Chriſtum Reges benignè regnant: per eos pacem diligit impertiri Chriſtus 42.b
contra Reges & pro Regibus Danielis loca vſurpata 60. c
ad Reges temporales exhortatio 91.c & ſ.
Reges quà ad Deum accedunt 138. a
Reges vt bene poſſunt gubernare, & non decipi 112. c
ad Reges documentum 308.a
Reges terræ, ſeruiant Chriſto, leges ferendo pro Chriſto 58. c
ad Reges & Reginas Cyrilli locus 261.a
Reges, Eccleſiæ filij qua prærogatiua appellati 223.b
Reges remunerandi mos Pontificius 276. a
Reges & Imperatores quaſi Dei miniſtri & vicarij 274 c Reges maximè Euangelij propagationem procurare debent 272.b Reges ad æterna regna vt pertingunt 285.a moleſti vt non ſint Reges religioſi, quid agendum 12 b
quos Reges iuſti-ſenſiſſent inimicos, Petiliani enumeratio 58. c è contra 59.a
Regum Galliæ tituli, cognomina 334. c
Regum intelligentia 54.c & ſ. Regum ſeruitus quæ ſit 57.a & ſ. de ſacra Regũ ſeruitute 59.a
de Regum iuſſionibus, & edictis eorum ſignantibus 79. Regum dominica ſeruitus 57.b
Regum cura ſanctior 285.a
comparatio à Regum ſacras dilacerantibus 125.c
librorum Regum prior pars à Samuele cur inſcripta 99. a
de Regum in Domino exſultatione 117.a
Regum ad Epiſcopos epiſtolæ vel reſcripta, Sacræ, vel diuina ſcripta, nominatæ 124.b
de Regum Communione 51.c
Regum Maieſtas, gloria 128.a
Regum Theologicum ac Propheticum argumentum, ex Auguſtino 188.a
Regum procedentium exceptio 154.a Chriſti quæ eſſe debeat, ibid.
Regum cum Sanctis amicitiæ 58.c 59.a
Regum quanta ſollicitudo eſſe debeat pro pace Eccleſiarum 58. a
Regum Maieſtatis & Prophetiæ Magnificentiæ imminutio 245.c
Regum laureata ad Ciuitates & regiones miſſa & icones 277.b inde ſumpta comparatio ibid.
Sanctorum Regum feſtus dies 249.a
Regũ augur aſſeſſor apud Lacedæmonios 225.b
Regum heroicum exemplum 276.c & ſ.
Regum ſæculi, cauſarum de Fide cum gubernatione politiæ coniunctio, & cum Eccleſiarum ducibus conuenientia, cæleſtis gratiæ indicium eſt 10.a
ad curam Regum pertinentia 12.b.c Niniuitæ regis exemplo ibid.
Regum ſolus qui Philoſophatur 137. b
contra obiicientes, Quid vobis cum Regibus ſæculi 60.b
in Regibus præcipui tituli 11.c
Regibus, & maximè Anglis, quàm laborandum circa Fidei propagationem 278.b
in Regibus requiſita circa Eccleſiam 223.b
pro Regibus mundi orandum 188.b de regibus magnis dona Eccleſiæ miſſuris ibid.
Regibus ſcripta 273.a & ſ.
Regum doctorum & regiorum Doctorum laus, à Deo vnicè diligi 12.c & ſ.
Reges Cœlum bonis operibus promereri 394.b
Regum ac Eccleſiæ exemplo magno locus 333.c
Regum Eccleſiam iuuantium duplex præmium 397. b
Regum Salutẽ, eſſe ſanctitatis mercedem vnam inter alias 394.b
Regibus quæ beneficia Deus impertiatur 13.a
de Regibus quibuſdam Babyloniis memoriæ commendata 348.c
contra, nihil Regibus permittentes 319.b
Regalis potentiæ quid proprium 55. b
Regia via, id eſt, publica 112.a
Regiæ Maieſtatis diuinus ſplendor, pietas 15.a
de Regina Galliæ Brunichilde 400.b illuſtre factum ibid.
Regium ſtudium, contemplationis & ſanctorum ſcientiæ, artem & vſum minimè negligere 23.c
Regnum Sacerdotale legis veteris 319.a
Regnum Dei quale 30. c
ad Regnum peruenire non poteſt, qui eam quæ regnatura eſt, derelinquit 50 b
ad illa, adueniat Regnum tuum 241. b
contra Regnum fas non eſt inſurgere 16. b
Regni filij 257, a. b
Regni nomine immortalitatis conſequendæ promiſſio 244. a
de Regno Chriſti & de regni Euangelio locus tractatu difficilis 241. b
de Regno Iſraelitico, vnito, diuiſo 59.a
Regnis proficientia 318.c
Regnum cœlorum vim pati 395.c

Rhedæ Italicæ 208.a
Ritus Romani hactenus Britannis ignorati, ſuſcepti 391.b
In Rituum Gentilitiorum locum mutato cultu, in veri Dei honorem ſucceſſio 343.b
Roberti de Sorbona commendatio, elogia 211.b
qui timidè Rogat, docet negare 22.a
Rogatiana hæreſis 61.b
à Rogatiano & Pontio iuſtitiæ laudes Iuliano per ſcelus datæ 79.b
Rogatiſtarum arrogantia 113 a & ſ. plura ib.
pro Rogatiſtis Zuinglianorum ſuppoſitio 117.a
Roma triumphans curru Britannico 250.b
Roma caput omnium Eccleſiarum 2·9.b
de titulo, Roma triumphans 239.c, & ſ.
Romæ triumphantis regnum 245.a
Romæ Pontificis & Vrbis autoritas ſumma 228.b
Romæ Epiſcopus à Conſtantinopolitano Epiſcopo per libellos ad quid appellatus 210.b
vrbis Romæ præſtantia per ſedem Petri 189.c
Romanæ Eccleſiæ libellus 145.a
ſine Romanæ ſedis autoritate nihil confici poſſe 235.b
Romana ſedes, vide, ſedes Romana, Apoſtolica, vide, Pontifex. Sedes ſancta, & alia
initio rerum Romanarum Pontificum obſeruatio 251.b, c
Romanus Pontifex, vide, Pontifex Maximus
inuictos Romanos & nullis caſibus ſuperabiles, Taciti locus 240 a
Ros Hermon ſuper montes Sion 177.b, c
Rothomagenſes, auita liberalitate Anglis deuincti 188.c
apud Rothomagenſes Parthenica pręmia 904.b
ſub Rudolpho Imperatore ſecundum Lugdunenſe Concilium 187.b
Ruffinus Aquileienſis presbyter 358.a in Symbolum commentariolus ibid. & ſ.
Ruffinianus Auguſtino ſocius in Angliam miſſus 391.c
Rupertus, Tuitienſis Abbas, in Oſeæ locum 104.a, b

S

SAbiniani Epiſcopi ſupplex libellus ad Valentinianum & Marcianum 123.b
Saccum Chebrorum Epiſcopo geſtatũ, poſt mortem eius induit Theodoſius ſecundus 276.c & ſeq.
Sacerdos, pro eo qui ſummus Sacerdos 295.a
cur Sacerdos quinquies ſe vertit ad Populum 51.a, b cur ſalutat ſepties ibid.
Sacerdotis apud Sectarios inuſum nomẽ 280.c
Sacerdotis, Epiſcopi, & Presbyteri differentia 351.c
quòd vocatio Sacerdoti neceſſaria ſit 86.b
de Sacerdotis vi cæleſti & diuino nomine 395.b
Sacerdotes, Sacerdotes Magni 2·5.a
Sacerdotes Magni, Epiſcopi 351.c
qui & ſimpliciter, Sacerdotes per excellentiam dicti 352.a
contra Sacerdotum auaritiam 209.b & ſeq.
cum Sacerdotum autoritate, eiuſdem ſententiæ & ordinationis Imperium 47.b
Sacerdotum ſummorum Orientis, quaterniones Taraſio Arch. Conſt. oblati 44.a
Sacerdotum vnitatis procuratio 110.c
Sacerdotum concordia requiſita 311.b
Sacerdotum purpura 200.a plura ibid.
delicta Sacerdotum 147.c
pro Sacerdotum corporali vitio tollendo 318.b
Sacerdotum officium, partes 334.a
de Sacerdotibus ordinandis cura 283.b, c plura, ib.
in Sacerdotibus Fides eligenda eſt cum vita 306.c
Sacerdotes ex Clericis aſſumendos 396.a
Sacerdotes ſanctè honorandos 397.b
Sacerdotum ora 266.a
honoris Sacerdotum dilectio 376.b
Sacerdotum honorem diligendo omnium, apud Deum cuſtodire ſuum 379 b
de Sacerdotibus Romanæ religionis teſtimònium 228.b
in Sacerdotes & Epiſcopos, Archiepiſcoporum animaduerſio 397.c
Sacerdotibus ſuis Dominus vindex 105.a, b
Sacerdotale cor 375.b 402.a
Sacerdotalis vigor 342.b 374.a
mirandus veterum Sacerdotalis vigor 3·.c
malo Sacerdotalem virum quàm Sacerdotem 397.a Sidonij Epiſcopi dictum ibid.
inter Sacerdotales virtutes præcipuam eſſe patientiam 396.a
Sacerdotalis patientia 314.b & ſ. virtus 315.a
Sacerdotale ſtudium 314.a
Sacerdotium vbi diu non ſubſiſtat 284.a
contra Sacerdotium fas non eſt inſurgere 16.b
Sacerdotium & Imperium, maximum à Deo donum hominibus 44.a, b
Sacerdotium Imperij ſanctificatio & conſtitutio 44.a, b
Sacerdotium regale nouæ legis 319.a
quòd ſolemnis benedictio qua Pontifices Regibus benedicũt, Sacerdotium eſſe maius quàm Regnum, declaret 865.b
quòd perpetuum eſt Sacerdotium Chriſti ib.c
Sacerdotij Liturgicum onus 7.b
Sacerdotij dignitas vnde in deſpectu, & ſanctus honor in crimine 284.a plura ibid. & ſ.
Sacerdotij tituli 286.a
contra, Sacerdotij honorem temere arripientes 307.b plura ib. & ſ.
ſummi Sacerdotij ſubſtantia 27.a
quòd ius Sacerdotij ſanctũ eſt, & quòd prophanus ſit, qui auctoritate politica aut propria id ab vno ad alium transfert 892.b
Sacerdotio indignorum de ſacris ſedibus depoſitionis quorundam nomina 47.b
ad minora ſed pinguiora Sacerdotia turpis tranſitus 38.c
Sacræ Regiæ violator 126 b
Sacras quid appellent Conciliorum Acta 124.b
Sacræ, Sacrenſes, plura 125.a & ſ.
Sacrarum Comites, Sacrenſes Comites 125.b

Anathema, qui dixerit inſtituta à Chriſto Sacramenta gratiam non conferre 818.c
Sacramenta cum Hæreticis communia, nobis inimica non ſunt, quia non humana ſunt ſed diuina 83.b plura, ibid.
Sacramentorum participatio per nos cum malis 72.b
Sacramentorum vis ac virtus 197.c perenda ibid.
De intima Sacramentorum virtute 758.b
Sacramentorum communio 63.c & ſ. diabolica ab ea ſeparatio 64.a
circa Sacramenta Baptiſmatis, aut ſacræ Communionis attendenda 384.b
in Sacri loci ingreſſu viris cum vxoribus, mixtis, quæ obſeruanda 386.c 387.a
Sacratum virum veſtimentis pretioſis indui non oportet 293.b plura, ibid.
verum Sacrificium 346.c
de Sacrificio Chriſtianorum, opinio ac ſecta 398.b
Quòd iuge ſit Sacrificium Chriſtianorum Corporis & Sanguinis Chriſti in pane & vino 865.b
in Chriſtianorum Sacrificio incredibilis apud Græcos cerimonia, Archiepiſcopo ſacra faciente 295.c
Sacrificia Paganorum & Hebræorum vt differant 349.b
incruenta Sacrificia 111.a
de Sacrificiis Chriſtianorum & Paganorum 346.b & ſ.
Sacrificiorum vſus Iſraëlitico populo vt Deus immutarit in ſuum cultum à Diaboli cultu 345.a plura ad id ibid.b & ſ.
Sacrilegorum & vinolentorum culpæ vt diſtant 349.a
Sacrorum vnaquæque perfectiua operatio quid poſſit 107.c
Sacrorum Synodicorum priſcus mos 302.c 303.c
Sacroſancti Principes, Conſtantius & Conſtans, dicti, non ob reuerentiam Fidei ſed Maieſtatis 225.b
in fine Sæculi, imminentia 273.c
iudicio Salomonem figurantes 138.b
prima Salus 145.a
ſine quo Salus Chriſtiana non poteſt obtineri 21.a
Salus ex victoria 48.c
Salus animæ in qua re non conſtituta 72.b
nihil Salus temporalis, ſi æternam contemnimus, in cognatione prodeſt 85.c
De vana fiducia Salutis, ac perſeuerantiæ ſuæ 685.c
Inanem Salutis certitudinem, & ſecuritatem, qua pernicioſè blandiuntur ſibi hæretici, cum Apoſtolica doctrina cohærere non poſſe 839.a.b
Salutem dubiam qui dat afflictis, negat 120.b
Salutem beatitudinis, extra Eccleſiam neminem tenere 184.b
Neminem de ſua Salute eſſe certum, fide illa Nouatorum ſpeciali 774.c
communis Salutis deſertores, quales exiſtimandi 30.b
Neminem de ſua Salute eſſe certum 395.a
Salutare, Σωτήριον, ipſum Ieſum in Hebraico ſonare fonte, 197.b
Salutatoria Cyrilli oratio 20.a
Salutatoria Oratio Orientalis Eccleſiæ Theologi in Ægyptiorum Epiſcoporum aduentum 20.c
Salutatoria Oratio 115.b
Salutatoriæ præfationes 20.b & ſ.
Salutatorium dicendi genus antiquorum Patrum ibid.
Saluatoris Eccleſia per quem Cantuariæ inſtaurata 391.c
de Salute Apoſtolica Pontificis reſcriptis præmiſſa 398.c
Sancta 164.c
Sanctam eſſe Eccleſiam 394.b
de Sanctorum meritis 400.a
Quòd nullam Mediatori iniuriam facit inuocatio Sanctorum 896.b
Poſſe Chriſtianos minùs Sanctos, meritis Sanctorum, etiam in futuro ſæculo viuentium, adiuuari 769.c
Sãctorum pia libertas nullis pœnis nec auctoritate regia ſuperatur 59.c
Sanctorum agnitio 266.a
De participandis meritis Sanctorum 770.b
Sanctorum orationes, gemitus Columbæ dicti 112.b
Sanctorum gratia nõ reſcinditur morte 277.b.c
pro Sanctorum veneratione 277.a & ſ.
Inæqualem fore beatitudinem Sanctorum 725.a
De Interceſſione Sanctorum apud Deum 777.b
De Inuocatione Sanctorum 744.c 788.c
De Sanctis, ac fide Communionis Sanctorum 851.c
Sanctos Dei ſeruos & amicos ſemper habuiſſe quos in ſuo populo tolerarent 69.b
Sanctos ſuos vt facit inuiolabiliter verſari inter malos Chriſtus 64.c
De Miraculis Sanctorum 714.a
Sanctos Sanctæ Eccleſiæ par eſt agnoſcere 394.b
Laboris Sanctorum hîc degentium qui fiant participes 397.b
de Sanctorum in cœlo regnantium orationibus & interceſſionibus credendis & ſperandis 395.b
ante Sanctorum imagines, concinnatio & ſuauis odoris thymiamata 371.a
Anathema, qui dixerit quidquam detrahi Chriſto, ſi quod ei primariò competit, Sanctis eius ſecundariò tribuatur 813.b
cum Sanctis Regum amicitiæ 58.c 59.a
Chriſti ſanguine verè Sanctificatum, poſſe ſanctitatem peccando amittere 886.a
ex Sanctimonia mortuorum, aliquid percipi poſſe fide perſuaſi 277.a & ſ.
Sanctimonialium virginitas 349.b
Sanctimonialium Africanarum purpureum velum 100.a.b
de Sanctimonialibus Africanis memoriæ prodita 56.b
Diualis Sanctio 123.b
de Sanctitate & Sanctitatis mercede 394.b
circa priuationem ſanguinis Chriſti, attendenda 382.b
Sanguinis profluuium, vide, Hæmorrhoiſſa
plus aliis Sapere ſe profitentes 127.c
aliter Sapere quàm ſe res habet, humana tentatio eſt 29.a

d by Google

in nullo aliter Sapere quàm ſe res habet, Angelica perfectio eſt 19.a
nemo Sapiens vocabatur, cùm omnes ſapientes erant 137.a
de Sapiente, Ennij dictum 254. c 255.a
ſublata Sapientia, ſapientum nomen ſibi vendicare cœpiſſe homines 137.a
Sapientia non veſtitu ſed veritate præferenda 28.b
Sapientiæ incrementum, modeſtia morum 313. a, b
Sapientiæ officinarum inſtructor 163.c
de ſeptem Sapientibus Lactantij locus 137.a
Sardicenſis Oecumenici Concilij Synodica 7.a
Sardicenſium Patrum queſtus 37.c 38.a
Sarmenta gloriari debent quia non ſunt ſpinarum ligna ſed vitis 91. b
Sarracus Gallicus 208.a
Anathema, qui negauerit Satisfactionem eſſe pœnitentiæ partem 818. a
Saüli vocatio 169. b
Saxonum dux Fredericus, Lutheri propugnator 410.a
in Saxoniam tranſmarinam Gregorij reſponſa ad Auguſtini Anglorũ Epiſcopi quæſtiones tranſmiſſa 402.c
ad Scapulam Tertulliani exclamatio 36. a
Scelera Ariomanitarum 38.a,b
Sceleratos cur adiungi ſinat Eccleſia 75. b
Sceleratorum ab innocentibus toleratio 71.b
Sceptra regalia vt compenſationẽ reddãt Deo 15. c
Schiſma Anglicanum 37. b 129.a
vt Schiſma triplex componeret, Sigiſmundi Imp. peregrinatio 190.a
contra Schiſma Auguſtini Pſalmus 114.a & ſeq.
Schiſma Gentilitatis, qui 346. a
Schiſmatis mala 69.c
de origine Schiſmatis 71. b
Schiſmatis facinus quanti pendatur diuino Iudici 73. c
Schiſmatis ſacrilegium, omnia ſcelera ſupergradiens 64 b 65. a
Schiſmatis tempeſtate abrepti Fratres reducendi 137. c
ſedandi Schiſmatis ſummum remedium 17. b
ad triplicis Schiſmatis compoſitionem Sigiſmundi Imp. peregrinatio 190.a
de malo ac ſupplicio Schiſmatis 684. a
Schiſmatis ſacrilegio nihil grauius 39. a
plura ib.& ſ.
Auctor Schiſmatis cum Schiſmate iure damnatur 803. a
de orbis vnitate ac ſacrilegio Schiſmatis 713.b
Schiſmatis Anglicani fabulæ 393 c
contra Schiſma Alexandrinum 131.a
in Schiſmate priuatam hominum impietatem deteſtamur 75. c
in Schiſmate non timidè tacendum 84. b
Anathema, qui manſerit in Schiſmate, & non redierit ad vnitatem 813.c
de Schiſmate finiendo Auguſtini verba 25. c & ſeq.
de Schiſmate fugiendo, & ſarcienda concordia 837. c
Schiſma, vide, ſeparatio
Schiſmata apud Paulum dicta ſeditiones 7. a
aduerſus Schiſmata & hæreſes arma 161. a
Schiſmaticus, qualis 40.a,b
Schiſmaticus, hæreticus, diuiſor, idem ſemper in ore Eccleſiæ fuiſſe 101.a
primi Schiſmatici quos viuos terra obruit 77.c
de Schiſmatico qui in parte Schiſmatis baptizatur 75. b,c
de Schiſmaticis atque hæreticis 745.c 755.b
Schiſmaticorum princeps diabolus 40.a
de deplorando Galatarum, tanquam Gallorum, finitimorumque Britannorum, propter Schiſmaticos ſtatu 804.a
contra Schiſmaticos ab Antipapis ordinatos inſurrectio 301.b
Iudaizare qui Schiſmatizant, vt Schiſmatizaſſe qui Iudaïzabant 840.b
Scholæ Occidentis ab Anglis per Bedam aduerſus hæreſes munitæ 132. c
nihil vltra Scire, omnia ſcire eſt 140. c
Sciſſuræ quæ & ſeditiones 104.a, b
Sciſſuræ regni Iſrael 105.a & ſ.
Sciſſuræ Ahiæ prophetæ 104.a
de Sciſſuris plura ibid.
Scribæ Iſrael 23.a
Scripta, vt ingenia, imo vt tempora, varia ſunt 65. b
Scriptor qui ferrens eſſe nolit, quid obſeruare debeat 5. a
Scriptoris huius operis concluſio libri ſecundi 392. c quæ priore libro & ſecundo probata ab eo ibid.
Scriptoris huius operis, pro firmitate & conſtantia Eccleſiæ Anglicanæ catholicæ aſſertio 392. c 393. a
quòd Scriptura maximè ad Vetus; Traditio ad Nouum Teſtamentum ſpectet 868. c
S. Scripturæ loca varia 608.a & ſ. 609. c & ſ. 610. a & ſ.
S. Scripturæ loca de hæmorroiſſa muliere 405. b
loca S. Scripturæ de ſciſſuris regni Iſrael 105.a & ſeq.
S Scripturæ loca de Pace, de non ſeparatione facienda, de vnitate, de meſſe, area, grano, ventilatione, zizanio 114. a & ſ. 115. a & ſ.
S. Scripturæ loca de donis Eccleſiæ mittendis per reges Gentium 115.c
S. Scripturæ loca de Eccleſia per totum orbem ſparſa 169.a & ſ. ad 176.
loca S. Scripturæ, de oratione pro Regibus, de Regibus dona Eccleſiæ miſſuris 168.b
S. Scripturæ loca de ſignis & miraculis, de Moſe 339. a & ſ.
Sacræ Scripturæ loca de virga Aaronis, Moſis, de virga Virtutis 433. a & ſ. 434. a & ſ.
loca S. Scripturæ ad tolerantiæ exempla pro vnitate 69.a, b & ſ.
ex locis S.Scripturæ Eccleſię cognomina 158.b,c & ſeq.
S Scripturæ locus de ea quæ Chriſti pedes lacrymis rigauit 406.a
Sacræ Scripturæ virtus 106. c 107. a

ex Scripturæ diuinæ lectione Alphonſi Aragoniæ regis voluptas 23.a
Scripturæ ſanctæ quanta fides 77.c
extra Scripturam ſacram etiam antiquitus apud Iudæos extitiſſe veras quaſdam, & à piis agnitas atque receptas traditiones 819.b
de Scrutinii myſteriis in ipſo Sueſſionenſium monaſterio celebrandis 390.b
vocis Sculpturæ interpretatio, pro voce Laudis 197.b
Sebaſtopolis Epiſcopus Cecropius 367.b
in Secretis myſteriis Auguſti cautio 225.b
Sectam neſcit Eccleſiæ lex 11?.a
de omni Secta per Eccleſiā damnata, arcenda 396.b
Sectas ac hæreſes eſſe tam in Anglia quàm in cæteris locis inter manifeſta opera carnis 804.a
Sectariorum Angliæ, de reformanda Anglicana fide fabula 391.c
Sectariorum exagitatio 62.b 63.a
de Secunda die 100.a.b
Securis Spiritus 299.c
Sedes Petri à nemine iudicatur 238.b
Sedis Apoſtolicæ priuilegiorum corruptio 105.c
Sedis Apoſtolicæ forma, & definitio de iudicio ad eam tranſmittendo 231.b.c
Sedis Romanæ, Apoſtolicæ, tituli, epitheta 235.a & ſeq.
Sedem Apoſtolicam, Eccleſiaſticæ diſciplinæ fontem 400.b
erga Sedem Apoſtolicam Epiſcoporum ſemper obedientia 399.b plura ibid.
Sedes Romana in quibus eſt conſulenda 398.c
ad Sedem Apoſtolicam prouocationes 400.b
Sedes Apoſtolica, vide, ſedes Romana, Pontifex, Pontificatus
de Segeſte, Taciti locus 211.a
ſpiritales Segetes 374.c
Seleucus Amaſiæ metropolis Epiſcopus 108.c
bonum Semen qui dicantur 203.a
Seminis Abrahæ interpretatio 201.b
Semina ſeparare non ſunt permiſſi Apoſtoli 96.b
de Sempronio Graccho in Iuliam, Taciti locus 132.b.c
de Sene ſeſſum recepto à legatis Lacedæmoniorum, plauſus 45.b
Senum maturitas 4.c
miſera eſt Senectus quæ ſe oratione defendit 160.b
Seniores quatuor ac viginti qui Ioanni Theologo viſi 118.b
aurea Sententia ac verè regia 43.c
à vera ſententia non amoueri, laudabile: in falſa perſiſtere, culpabile 137.c
nimis amando Sententiam ſuam, vel inuidendo melioribus, vſque ad præcidendæ communionis, & condendi ſchiſmatis vel hæreſis ſacrilegium, peruenire, diabolica præſumptio eſt 29.a
Sententias quoque non occidere, interitu hominum 145.b
etiam diuerſa Sentientes, poſſe ſalua charitate ſentire 94.b
Separandi quando tempus ac locus erit 96.c
contra ſeparantes ſe, Auguſtini Pſalmus 114.a & ſeq. 146.c
contra Separantes ſe ab Eccleſia 93.b
Separare quis debet, quis congregare 90.a
quamdiu in hoc ſæculo, velut in medio Babylonis, captiui tenemur, ab iniquis hominibus omnino Separari non poſſumus 829.a
an Separatio indicenda turpiter coniunctis 382.a
num iuſta aliqua Separatio à fratribus eſſe poſſit 63.a.b
Separatio corporalis vt exſpectanda 96.a
Separatio, diſcretio dicta Tertulliano 92.a
Separatio nemini licita 223.b
Separatio bonorū à malis qualis eſſe debet 95.c
Separationis iniquiſſimæ rei 97.c
Separationis à Catholica Eccleſia periculū 66.a
Separationis immaniſſimum ſcelus 39.b
Separationis ſacrilega iniquitas 64.a.b
de Separatione lamentatio 97.a
Separatio, vide, ſchiſma, ſecta
de Separatis & ſe ſeparantibus Canones 97.c
Separator qui dictus 195.c vt notatus ibid.
Separatores qui dicendi, qui non 62.c & ſ.
à quo conuentu Separatum eſſe licet 63.a
Sepiæ atramentum ante ſe vomentes 134.c
Septem millia virorum à Deo relicta, & vbi 114.b
Septem millia virorum qui non curuauerunt genua ante Baal (Regum primo) Chriſtianos ac Eccleſiam Catholicam optimè repræſentare 784.c
de Septenario numero 100.a
Septuaginta interpretum vocis Hebrææ expoſitio 56.b
duo Seraphim clamantia ſibi certatim 162.b
Seraphicus doctor 302.b.c
contra Serenum Epiſcopū in carne lapſum 210.a.c
de Sereno Epiſcopo accuſato 396.c plura, ibid.
Serenus Maſſilienſis habitus 396.c
à Sericis abſtinentia cùm aliquid myſterij ſignificandi iubeſt 293.b
Sermo laudatorius 272.b
Sermo acclamatorius, vide, acclamatorius ſermo
à Sermone Regio comparatio 126.b & ſ.
Sermones quidam per occultationem aut prolati aut proferendi 243.c
contra Sermones dialecticos & malè curioſos 150.c & ſeq.
Sermonum virtutes 358.a
Serpentis nomen vnde & cui datum 6.a
Serpentis natura & aſtus 212.b
Serpentis exutio 166.c
à Serpentis interciſi cauda comparatio 155.b in re Arij ibid.
Seruus crucis Chriſti, memorabilis inſcriptio 107.b
Seruus ſeruorum Dei 357.b Salutatio Apoſtolica 398.c
de Seruo in monaſteriis ſub monachi obtentu non recipiendo, præter Domini voluntatem, 271.c
de millibus Seruorum Dei qui per eremum ſancta ſocietate viuebant in Ægypto temporibus Auguſtini, loci ex ſcriptura, interpretatio 56.a.b
Serui & domini communem Deum diuidūt, qui formam ſerui accepit, vt omnes ſeruiendo liberaret 26.a
Seruire Deo, regnare eſt 57.a
Seruire Deo debent omnes homines, ſed aliter atque aliter 59.b
vt ſeruire Deo dicti reges aliquot 57.c
Seruit aliter Rex, quia homo eſt, aliter quia Rex 57.b

Seruitus Domini quam Dauid ſeruiuit 57.a
Seruitus Domini regibus ſeruienda 225.b
quæ ſeruitus facit ac inaugurat reges 57.a
Seruitus Regum quæ ſit 57.a & ſ.
Seſſio Baſileenſis quadrageſima 162.a
Seuerianus Epiſcopus 369.c
Seuerianus Gabalenſis Syriacæ Eccleſiæ Epiſcopus 153 c plura ibid.
Seueriani de Pace ſermo 153.c
contra Seuerum 117.c
contra Seuerum, & alios, Iuſtiniani conſtitutio 47.b
contra Seuerum Hæreticum, & Acephalum 590.c
ad Seuerinum conſanguineum ſuum Auguſtini epiſtola 84.b
de Sibyllinis libris adeundis, inundante Tiberi, Aſinii Galli ſententia reiecta 25.b
Sidonii teſtimonium, plura 245.a
Sidonii Epiſcopi dictum 396.c 397.a
de Sacerdote ac de Sacerdotaliter viuente 396 c 397.a
Sigebertus Rex 362.a
Sigerii 35.c
Sigiſmundi Imp. Perpinianum vſque peregrinatio, & ad quid 189.c
Signum æternum quod non auferetur 156.c
per Signa quid quærendum 341.b
inter Signa & Miracula premendus animus, ne priuato exſultationis gaudio exſultet 339.c
de Signis à Moyſe patratis 339.a & ſ.
de Signis & miraculis S. Scripturæ loca ibid.
faciendorum Signorum dona 340 c
Simeon ex Antiocheno Patriarcha, anachoreta 228.b
ſimilitudo promittens Sacrificii veritatem 349 b
Simonis Magi error vnde 285.b
Simoniaca prauitas 314.a
Simoniaca hæreſis 283.c & ſ. prima contra Eccleſiam 285.b plura, ibid. & 395.a
contra Simoniacam hæreſim 286.a 314.b 318.b 336 a
Simoniacæ hæreſis abſcindendæ ſtudium 314.b
Simplicitas deificatiua 108 c
Sion ipſa quæ Ieruſalem 172.c
Sionis propheticus liberator 186.a
de Sirmianę Profeſſionis Fidei autoribus Athanaſij locus, contra eos 146.a
Sitifenſis Epiſcopus 74.a
Sixti Martyris reliquiæ vt cultæ 384 a
Sobolis fœcunditas cur homini reſeruata 384.c
Socrates, hiſt. Eccleſ. lib.1.39.c
Socratis ſcholaſtici locus 276.c
de Theodoſio iuniore in morte Chebrorum Epiſcopi 276.c & ſ.
grande Solatium 315.c
Solitariam arripientes vitam 270.b 271.b
Sanctæ Sophiæ templum 301.a
Sophoclis Antigone 343.c
Sophronij ad S. Leonem libellus 360.c
Sophronij, Archiepiſcopi Hieroſolymitani epiſtola ad Sergium patriarchā Conſtantinopolitanum 265.b
Sorbonica ſimplicitas, & antiqua grauitas 211.a
& plura, ibid. & ſ. elogia ibid.
Sorbonicum fulmen 224.b
Sociorum Sorbonicorum inſtitutio 211.b
ex antro Sorbonico, tāquam Sibyllino, Pariſienſia oracula ibid.
an ſingulas Sorores, fratribus germanis liceat ſuſcipere, quæ ſunt ab illis longa progenie generatæ 381.b
de duabus Sororibus contrahentibus cum duobus fratribus 404 c
Spalatenſis Antonius, ſeditione potens 7.a
Spalatenſis Epiſcopi, Bernardini, encomia 7.c
Spartiatarum Rex Arius 8.c eius epiſtola ad Oniam ſummum Iudæorum Sacerdotem ibid.
Palatinus Spátharius 238.c ab Imp. epiſtolam ferens 238.c in re Ignatij 239.a
deficiente Specie ad Genus recurrendum 458 b
Speculi inuentor Æſculapius 42.a
Spes in virtute 48.c
Spes Card. Perronio & aliis à rege Brit. facta 22.b
per Spinas, in Cantico quid intelligatur 63.b
Carere tertio illo præclaro fructu Spiritus, qui cum fratribus pacem non tenent, & Eccleſiaſticam vnitatem ac Euangelicum rete rumpunt 804.c
Spiritus S ſeptiformis gratia 52.b
Spiritus lenitatis 160.b
S Spiritus olim repræſentatio 190.c
Anathema, qui dixerit, Spiritum Sanctum non eſſe Eccleſiæ promiſſum, & Sacramento Confirmationis non obſignare fideles 809.b
Iuſtum eſſe, vt qui Spiritualia miniſtrat, temporalia recipiat 806 a
Stationes vigiliæque celebrandæ 248.a
Status ſacræ apud Auguſtinianos Academiæ 884.a & ſ.
Domnus Stephanus 377.b
Beatus Stephanus Hungariæ Rex ad fidem conuerſus 128.c
Stephanus Archiepiſcopus Cantuarienſis 27.b.c
Papæ Stephani contra Agripinum Epiſcopum virtus 236.a epiſtola ad Africam miſſa 236.b
S. Stephani protomartyris monaſterium in Sueſſorum ciuitate 361.c plura ibid. & ſ.
Stephano & Macario interrogationes factæ 192.a
Stoicorum philoſophia 241.c
Stola gloriæ laudiſque 199.a.b
Studium Sacerdotale 314.a
De neceſſitate attentè intentéque Studendi 740.c
Studioſi olim dicti aſcetæ ſolitariam vitam agentes 271.b
Imprudentiæ Stulti non dandum eſſe reſponſum 157.a
circa Subiectorum actus fraternitatis vigilantia 356.b & ſ.
Subſcriptio Iuſtiniani contra Anthimum, Seuerum, & alios 123.c
Subſtantia ſummi Sacerdotii 27.a
Succeſſionis demonſtratio Chriſtianis incumbens 185.a
Sueſſionēſi Monaſterio priuilegio conceſſum 361.c & ſ. 365 c 374.b
de Sueſſionenſi celeberrimo diplomate 399.b plura ib.
de Sueſſionenſi monaſterio S. Medardi 400.a
erga Sueſſionenſes monachos Brunichildis beneficia 368.a

in Sueſſorum ciuitate monaſterij priuilegiorum exemplum 390.a & ſ. plura ib.
Suffraganei 372.c
Suggeſtio fit per Diabolum 389.b
Superba vocabula recuſata 375.c
Superbia non pro ea quæ in vitio eſt, ſed pro potentia & gloria 199.c
Superbus error 317.a
Superhumerale, quod Latinè pallium 294.c 295.a
de Superhumerali 304.b
Superhumeralia Epiſcopalia 293.b
Superſtitio quid ſit Vulgato interpreti 224.a, b
humanæ Superſtitiones titulo Reformationum donatæ 254.c
Superſtitioſum eſſe nimiùm non oportere 156.b
Supplicibus opem ferre quanti ſit 55.b
Surſum Corda 244.a
Syagrius, Lugdunenſis Archiepiſcopi tantùm ſuffraganeus 286.b toti Eccleſiæ Gallicanæ præfectus ibid.
Syagrius Æduorum Epiſcopus 303.c plura ib.
Syagrij Gallicani Epiſcopi miſſarum ſolemnia in Anglia 282.c plura 283.b
ad Syagrium Auguſtodunenſem Epiſcopum de rebus Anglicanis epiſtola 279.b
penes Syagrium, Gallicanarum rerum ſumma 280.c
Syagrio demandata Prouincialia Concilia 283.b plura, ib. plura 284.b
Syagrio pallium miſſum 287.b plura ib. 395.c
Syagrius Auguſtodunenſis præſul, Archiepiſcopi Lugdunenſis ſuffraganeus 396.a plura de eo ib.
in Symbolum à Ruffino illata 358.a plura, ib.
Symboli præcipuus conditor Hoſius 146.a
de Symboli reticentia poſt Euangelium 357.c
in Symbolo & Symboli ſubſcriptione non addita per Nicænos patres, & in negotio Paſchatis 145.b, c
Symmachi σύμμαχος 245.a
ad Sympronianum Nouatorem epiſtola Paciani 133.c
ſub Synagoga primùm, quaſi ſub typo coniunctionis, Dei apparitio 108.c
Synagogæ à Chriſto diuiſio 102.b
legalis Synagogæ & ſeruilis ſurditas præſignificata 131.c
Synaxis & Communio, nomina cæteris ſacramentis communia, cur de Euchariſtia peculiariter vſurpata 107.b, c
ſolam Liturgiam, Synaxin appellari à Dionyſio 108.b
Synodus Lateranenſis ſub Leone Nono 303.c
Tridentina ibid. localis Synodus ſemel in anno, bis 33.b.c Synodus perfecta, cui intereſt Metropolitanus Epiſcopus 289.a
Synodus Pacis 301 b Lateranenſis prima, ib.
Synodus Epheſina Oecumenica 296.a
ſancta Synodus Sexta ſub Agathone Papa 299.b
decima ſexta Synodus Generalis quàm ſplendida 303.a Synodus Lugdunenſis prima 301.c
Oecumenica Synodus Conſtantinopolitana ſecunda 123.b Synodus quinta Oecumenica
Synodi Conſtantinopolitanæ ſecundæ 98 c
ſexta Oecumenica Synodus φίλως ἐπὶ dicta 20.b
Synodus Septima 299.c
Synodus Octaua Oecumenica, Conſtantinopolitana quarta, in Latinam linguam reddita, & per quem 105.b Synodus Oecumenica decima tertia 191.c Epheſina Synodus 44 c
Synodus magna Epheſina 287.b
Synodus Viennenſis 302.b, c eius hiſtoria mutila ib. a
Synodus Chalcedonenſis Oecumenica 329.a
Synodus Conſtantinopolitana ſub Menna contra Seuerum hæreticum & Acephalum 190 c
Synodi primæ Conſtantinopolitanæ locus 43.c
Synodi primæ ac ſecundæ, id eſt, Nicænæ ac Conſtantinopolitanæ, acta non extantia 297 a & ſeq.
Sextæ Synodi exclamatio, gratulatoria verba ad Conſtantinum Pogonatum Imp. 10.a
Synodi ſextæ Oecumenicæ Conſtantinopolitani Patres 232.a
ſextæ Synodi Actio decima octaua 41 a
ſeptimæ Actio ſexta ibid.
Synodi ſeptimæ actione quinta locus 97.a
Synodi ſeptimæ actio quinta 190.c aliæ ib.
Synodi ſeptimæ canon 293.c
Synodi ſanctæ ſeptimæ Oecumenicę locus 144.b
Synodi vniuerſalis octauæ præfatio 105 b
Synodi Arimini & Seleuciæ celebratæ 14.b
Synodi Chalcedonenſis contra Eutychem & eius monachos conſtituta 270 c & ſ.
pro Synodo Epheſina, ad Imp. libellus ſupplex 118.c
de congreganda Synodo, quæ poſtea magna Epheſina fuit, ſupplicatio 11.b, c & ſ.
circa Synodum agentem ſuper Canonica & Euangelica negotia, quæ attendenda 332.c
ad Synodum Epheſinam Cæſareum diploma 124.b, c
ad Synodum Epheſinam celebrandam exhortatorius libellus ſupplex ad Impp. Theodoſium & Valentinianum 195.c
ad ſanctam Nicænam Synodum ſalutatoria præfatio 30.b
Synodum Chalcedonenſem non recipientes 97.a
de Synodis 792.c
Synodorum & Conciliorum ſalutatoriæ præfationes 20.b & ſ.
in Synodis celebrandis, quæ partes Pontificum, quæ Regum, quæ Epiſcoporum 397.b
Synodica prouincia Helleſponti 108.c
Synodica lex Catholicæ Eccleſiæ 111.a
Synodicæ quorundam Epiſcoporum ſententia lecta de iuuandæ Eccleſiæ munere 17.c
Synodica Epiſcoporum Prouinciæ Ponti ad Leonem Imp. 145.b
Synodica inſtructio legatorum Agathonis Papæ 142.a

T

vocem vel Tacentis, Deus audit 2.b
Taciti locus 137.c
Taciti locus de Tatio, Titiis 211.c
Taciti locus ex 2. Annalium 240.a
Taciti Annalium lib.2.locus 153 b lib.1. ib.b
Taciti locus, de Tiberio ex 2. Annalium 156.b
Taciti locus de M. Hortalo 158.b

ad Theodoſium ſalutatoria præfatio Concilij Oecumenici Conſtantinopolitani 20.b
ad Theodoſium & Valentinianum, monachorum Conſt. ſupplicatio 274.c
ad Impp. Theodoſium & Valentinianum ſupplex libellus 44.c
ad Theodoſium, Valentiniani, Placidiæ atque Eudoxiæ ſacræ literæ 130 a
de Theodoſio ſecundo in morte Chebrorum Epiſcopi 276 c & ſeq.
iuniori Theodoſio iactura ex Auguſtini obitu 1.c
Theodotus, diuinus Regum theologus 117.b
S. Theodotus, Ancyræ Epiſcopus 125.b.c eius ſermo ſecundus de Natiuitate Domini ibid.
Theodulus Epiſcopus 21 a
contra Theognium & Euſebium Imperatoris vox 43. a
Theognij fraus in conſacerdotes 38 a
à Theognoſto monacho libellus de tota Ignatij cauſa 130.b
ars eſt Theologia vitæ 243 b
Theologus Peluſiota 256 a
Theologo quibus verbis & nominibus vti conceſſum 243.b
Theologorum veterum mos 19.c
ſacrorum Theologorum cognomina 3.b
quorumdam ſimpliciorum Theologorum ἀϊτρορικα 319. b
Theologorum Collegium, apud quos magiſtra pudoris & modeſtiæ ſeueritas Cenſoria retinetur 209.b eorum animaduerſio in Antonij Spalatenſis libros ibid.
Theologicorum cognatio ſtudiorum 4.a
Theophanes ſcriptor 269.c
Theophanes presbyter, abbas Monaſterij Baiarum 292.a
Theophilus Patriarcha Antiochenus, lib. 2. ad Autolycum 40. a. b
Theophili Patriarchæ Antiocheni locus ex lib. 3. ad Autolycum 135.c
Theophylactus Eunuchus 305.c Patriarcha ib.
Theophraſto vnde nomen 185. a naturæ ab eo accuſatio de vita hominum tam breui 185.a
Theſſalonicenſes Archiepiſcopi ſedis Apoſtolicæ vicarij 310.c & ſeq.
Theſſalonicenſium Metropolis quæ & quanta 312. a plura, ibid.
Thomas de Hundinthona 150.b
Diuus Thomas imitator hymni de Cruce 16.a
S. Thomas Aquinas ad quam Synodum euocatus obdormiuit in Domino 301.c
Thomas, omniſcius 32. a eius locus ibid. a alius ibid. b
Thomas Archiepiſcopus Sardorum Inſulæ 272. b
ad Thomam Epiſcopum Claudiopoleos S. Germani epiſtola 372 a.b 373 c
qui Thronis ceſſerint Epiſcopi, Dei quoque iacturam non facient, ſed ſupernam cathedram habebunt, multo ſublimiorem & tutiorem: 269. b
Tiberij dictum 156.b
Tiberij Imperatoris ſalutatio 253.b
de Tiberio Taciti loca 21.b
Tiberis inundatio ibid.
Tilenus 806.c
nimis Timidus videri quis potiùs debet quàm parum Prudens 146. c 147.a
Timorem pœnæ à Deo comminatæ conducere ad Iuſtitiam & ſanctitatem 769.b
Timotheus Apollinariſta tyrannicus Alexandrinæ ſedis inuaſor 108.c
de Timotheo Alexandrinorum Eccleſiæ adultero 131.a
vocum, ô Tite, memoria 228.a
quod Corinthiis Titus, id Anglis poſteà Auguſtinus 248.c
Titiorum ſodalium inſtitutio 21..b
Tituli libro primo contentorum 35 a b
Titulus, veteri Eccleſiaſtico verbo, Eccleſia 176.c
Tolerantia pacifica 72.a
Tolerantiæ palma quæ ſit maxima 96.a
Tolerantiæ propter vnitatem, exempla ex ſacris ſcripturis petita 69.a & ſ.
Toletanorum Patrum apud ſuos reges, ineuntibus Synodis, præfatio 122.a
Tortuoſa natio 180 c
Totum non è qualibet parte, ſed ex Toto quælibet pars cenſenda 185.c
quod Apoſtolicè ſequenda Traditio eſt 871.a
de depoſito Traditionis & intelligentia Scripturarum 850.c
quòd antiqui fideles multa digna per Traditionem acceperint, quæ ſcripta non erant 892.b & ſeq.
contra ſpernentes Traditionem Eccleſiæ 378 b
de ſacris Traditionibus 690 a 727.b 748.a
de ſacris Traditionibus ac moribus Eccleſiæ 691.b
de Traditionibus non ſcriptis, & de ſchiſmaticis ac hæreticis vitandis & obſeruandis 789.b
Tranquilli citatio 225 b
de Tranſubſtantiationem negante impio Almarico 15 .a. b
contra exigentes Tributa ex prædiis Eccleſiarum 307.b
Triticum inter zizania 63.c
Triumphus Crucis 251 a plura, ibid. & ſeq.
Triumphi nominis deductio 252.a
decerni Triumphum, manente bello: Taciti locus 253.b
Triumphalis vir 252.a
Troiana machina 183.b
Trullanorum patrum ſynodus 2c.b
Tutio à poteſtatibus ordinatis vt petenda 75.b
à Paulo vt petita ibid.
Tunica Chriſti etiam polymita 103 b
Alexandri Archiepiſcopi argumentum 103.b plura, ibid
inconſutilis Tunica veri Ioſeph 210.c
de Tunica Chriſti inconſutili 101.a
Tunicā charitatis, quam nec perſecutores diuiſerunt, orbis totus tenet 83.c
Tunicam Chriſti inconſutilem diſcerpentes, quam carnifices diſcindere noluerunt 97 a
oracula Turcica de victore Ludouico 315.a
ad verba, vox Turturis audita eſt in terra noſtra 101.b
de pace Turturum 191 b
cùm Tuus non ſis, potentioribus dare conditionem velle, ſuperciliorum eſt 141.c
de Tympano manducaui, Iulij Firmici locus 225.a
Tyrannus humanorum non diuinorum 141.b

Tyrannorum theomachia 151. b
ſub Tyri prophetico typo, inſularum interpellatio 56. a

V

Valens culpatus 146. a
Valentinianus præfectus Illyrici 270 c
Valentinianus, qui ὁ μέγας dictus, & cur 10. c
Valentiniani & Valentis ſacræ litteræ 125. a
Valentiniani & Marciani ad Synodum Nicææ, literæ 43. c
Valentini, Epiſcopi Philippopolis, epiſtola 15. b
Valuarum ſacro chriſmate vnctio 197. b
Variani exercitus ſeditio 5. b
Variari iuxta diuerſitates temporum, execratur vera confeſſio Pietatis 142. a
Varũ ſacrorum à pictoribus comparatio 181. a
apud aram Vbiorum, de Segimundo ſacerdote, qui vittas ruperat, profugus ad rebelles 410. b
tecta Vehicula, quæ & Carrucæ 107. b
Vela Sanctæ Cruci oblata in Eccleſia, dicta poëticè Pallia 303. c
Velum ſacrum purpureum ab Epiſcopo imponi ſolitum, quibus, & vbi 56. b
Venalia ſupernæ gratiæ dona quàm damnanda 184. a. b
Venantij Fortunati Pictauienſis Epiſcopi carmina 303. c & ſ.
liberales Venditores quid habeant in more 201. b
vltimum Ventilabrum 6. b
quod propter Venuſtatem, non propter neceſſitatem induimus, elationis habet calumniam 294. a
Verbum 16. b plura, ibid.
quòd Apoſtoli Verbum traditum, æquè ac ſcriptum, retulerunt 869. b
excidiſſe quandoque aliquod Verbum ſcriptum: non ſcriptum autem, numquam excidere poſſe. 850. b
de Verbi diuini prædicatione inter ſacra Miſſarum ſolemnia 401. a
Non eſſe cuiuſuis, Verbum Veritatis, ſiue Verbum Dei, ac Sacram Scripturam tractare, aut proprio ſenſu interpretari, ſed Epiſcoporum, communi Eccleſiæ lege ac fide 828. b
Verbum tanti traditum quanti ſcriptum faciendum 825. c
Prædicatio Verbi Apoſtolicè nominatur, quòd id ſit præcipuum Epiſcopi munus 831. c
Verbi incarnatio, Materia materiarum vocitari ſolita 20. a
Verba Domini nouiſſima quanti momenti 174. c
Verba pro pignore tenemus, eius quem ad ſoluendum eſſe idoneum cognoſcimus 318. b
Verba recedant, quæ vnitatem inflant, charitatem vulnerant 376. a 379. a
non Verbis proſperari quærendum ſed moribus 376. a
quibus Verbis inſtruendi qui de Deo philoſophari velint 143. a
ſuis Verbis frui ſinendum 241. c
Verbis inuſitatis vti per Græcos licitum in rebus non peruulgatis 243. b
ibi Veritas & Pietas, vbi Chriſtiana vnitas, & ſancti Spiritus charitas 88. b
Veritas neglecta quid pariat 41. b
contra repugnantes facere quod Veritas per cor Regis iuſſit 79. a
Veritas flagrantiùs amatur, quo vel diutiùs deſideratur, vel laborioſiùs quæritur, vel tardiùs inuenitur 16 a
Veritas odit moras 11. b
Veritatis fideliſſima cuſtos, Chriſtiana ſimplicitas 265. c
Veritatis cognitio, quale beneficium 44. c
Veritatis vis 194. b
Veritatis Anglicanæ hiſtoricæ dux 393. b
leges Veritatis haud ſegniter declarandæ, cùm obſtinatè errores defenduntur 2. b
Veritatis vox contra inuidiam 101. c
Veritatis ſplendor quid poſſit 40. a
Veritatis Diſcipulis gaudiũ in quo cõſiſtat 338. c
dum Veritati conſulitur, libertas corrumpebatur, de iis quæ circa Tiberium, Taciti locus 15. b
Veritatem accipere, contra id quod ſentias, inuentam 28. c
pro Veritate bellare quàm præclarum 110. c
Vermiculatum emblema 201. b
Verſiculi Chriſtiani omnium optimi 244. c
Veſtales virgines 349 b
contra Veſtes variatas, & ſimilia 294. a
de veſtibus ſacris & ordine liturgiæ ac Miſſæ 493. b & ſ.
Veſtimenti Domini, in languore poſitæ, contractus 381. c plura ibid. & ſ.
Veſtimentis pretioſis indui ſacratum virum non oportet 293. b. plura ibid.
contra, Veſtimentis vilibus & religioſis amictos deridentes 294. a contra pretioſis vtentes ibid.
Veſtimentorum Domini diuiſores, qui nec tunicam illam charitatis deſuper textam, quam nec perſecutores diuiſerunt, tenere cum toto orbe volunt 85. c
apud Veteres quàm commendatum, vnumquemque vocibus & verbis ſuis vti 241. c plura, ibid.
Vetuſtatis malum 311. a
Via Regia ab Eccleſia Catholica iniri ſolita, plura 121. c & ſ.
Via perditionis & fraudis deſerenda quàm citò fieri poteſt 147. a
Victor Diaconus ad Gregorium legatus 365. c
de Victore, primo Donatiſtarũ Romano Pſeudoepiſcopo 150. b
Hugonis Victorini locus lib. 2. de Arca Noë 106. c dicti quondam, lingua Auguſtini 107. a plura ibid. & ſ.
euidentiſſima in nomine Dei Victoria 66. a
Victoriæ ſingulare genus, non reſiſtendo, ſed patiendo 120 a
Videntes priſci 181. a
de Viduitate ſeruanda, ac merito Viduitatis 673. b
ſi Vigilamus, hoc diabolus non timet, quia nunquam dormit 99. c
Vincentius Lirinenſis, ſchiſmaticorum & hæreticorum omnium ætatum æternus malleus 9 b
Vincentij commonitorium 238. a
Vincentij Lirinenſis locus, elogia 254. b, c
contra nouitatem hæreticorum ib.
contra Cartennenſem Vincentium & aliquot eius conſortes 149. a
ad Vincentium ex Rogatiana hæreſi Donatiſtam, Auguſtini epiſtola 63. b
Vincomalus, magiſter diuinorũ officiorum 170. c

Vinctis fratribus Synodi præſidibus cæteri colligari ſunt 118.a
Vinculum perfectionis 353.b
quòd horrenda ſit vera Numinis Vindicta poſt mortem 886 a
Vinolentorum & Sacrilegorum culpæ vt diſtant 149 a
Vir mulieri miſcetur quando illicitæ concupiſcentiæ animus in cogitatione per delectationem coniungitur 386. c plura, ibid.
Vir & vxor vt fideliter iungant corpora, per Chriſtum iurant, & ipſius corpus diuerſa communione dilaniant 87.c
Vir, poſt commixtionem vxoris, quando poteſt communicare 388.a
circa Virorum & Coniugum commixtiones fugienda 387.b.c
Virga vigilans 401.a
in Virga venio ad vos 160.a
Virgilio Arelatenſi Epiſcopo Gregorij epiſtola 209.b Galliarum Primati ibid.
ad Virgilium, Arelatenſem Archiepiſcopum, epiſtola Gregorij 341 c plura, ibid.
de Virgilio, Arelatenſi Epiſcopo, & Sereno 396.c plura, ibid.
Virgo Deipara 373 a
B. Virginis Græca & Latina cognomina, epitheta, appellationes 368.a.b.& ſ. 370.a.b. & ſ.
circa Virginis puerperium quæ effutiant nonnulli 369. b plura, ibid.c
de cultu Virginis elatum monimentum 400.b
de matre Virgine in Chriſto, Guitmundi Auerſani locus 191.c
Virgo, vide, mater Chriſti, vide, S. Maria
Virginea Panegyris 401.c
Virgines Veſtales 349.b
Virginum denudationes 38.a b
de Virginum Velandarum inſtituto Ægyptiaco, loci ex S. Script. interpretatio, 56.a
Virginitas mundior quàm Nuptiæ 300.a
Virginitas Sanctimonialium 349.b
de ſancta Virginitate 664 a
liberam eſſe Virginitatem, ſine voto; non item, ex voto 664.b
iter Virtutis nemo horreat 247.a
Virtutem vnam retinentes, cæteras verò exuentes 248. a b
Virtutum conſcientia magis quàm iactantia quærenda eſt 28 b
Viſio carnis, ſumma totius Euangelicæ Iſaiæ prophetiæ 206.c
Viſus cæco reſtitutus 392 a
Viſum eſt, in verbis de Fide non ſcriptum 145.c
ſi Vita bona deeſt, Fides meritũ non habet 306.c
multos Vitam Fidei non tenere, id eſt, Charitatem, qui Fidem tenent 294.b
de Vita hominum breui, naturæ per Theophraſtum accuſatio 185.a
de auſteritate Vitæ 842. b
de perfectione Vitæ Spiritualis 842.a
Vitiorum emendatorem vt quis ſe fore profitetur, 318 b
Vittembergenſibus Cenſura Orientalis inflicta 159.c
Vlulatus fœdi in Anglorum Apoſtolum & Anglos Catholicos 392.b
Vnctio myſtica qua Chriſtus præfigurabatur 346.b
Vnctura Antiſtitum, vnctionis Chriſti myſtica & arcana ſignificatio 197.c
Vnctus Domini, de Epiſcopo 399.a plura, ibid.
Vnio cum Chriſto, cum Deo 107.c
vbi Vnitas Chriſtiana, & S. Spiritus charitas, ibi Veritas & Pietas 88.b
Vnitas Chriſtianorum 107.b 117.c
Vnitas Sanctis Eccleſiis, & quibus, vt conferatur, poſtulatio 108.c 109.a
Vnitas & Catholica Eccleſia olim pro eodem 103 a
Vnitas Originis cui debeatur Eccleſiæ 218.c
Vnitas ſagenæ Dominicæ ex omni genere piſcium congregantis 17. a
Vnitas totius orbis euidentiſſima ibid.
Vnitas Eccleſiæ ad quam reuertendum ibid. plura, ibid.
Vnitas corporis Chriſti 61.b
in cathedra Vnitatis, doctrina Veritatis 82.a
ſine Vnitatis gratia ſalus Chriſtiana non poteſt obtineri 21.a
ab Vnitate non tantum recedentes quin ſemper aliquid de radice tenere videantur 410.a
quæ Vnitatem inflant, Charitatem vulnerant, fugienda verba 376.a 379.a
Vnitatem ac Pacem Chriſtianam non ſcindendam 397.b
ad ſinum Vnitatis Eccleſiaſticæ reditu, præmium exſpectandum 48.b
pro bono Vnitatis tolerare, quod pro bono Æquitatis oderis 68.b
Vnitatis paſcua non deſerenda propter filios Iniquitatis 90.a
Vnitatis Epiſcopi dicti 103.a
Vnitatis vinculum ſeruandum 28.b
præcidendæ Vnitatis nulla eſt iuſta neceſſitas 39.a
de Vnitate Eccleſiæ locus Theologicus 164.a
de Vnitate prælatorum, loci interpretatio 99.b
de Vnitate Eccleſiæ, Auguſtini epiſtola 78.a
pro Vnitate & Pace, Auguſtini Pſalmus 114.a & ſeq. pro Vnitate loca 110.a,b,c 111.a.b
pro Vnitate, tolerantiæ exempla 69.a & ſeq.
pro Vnitate multa 102.b
pro Vnitate 141. a & ſ.
opus de Vnitate Eccleſiæ 16.b
in Vnitate Malis communicantes 68.b
in Vnitate corporis Chriſti eſſe, qui in pace Chriſti 51.c
quomodo in Vnitate, qui non in Pace 52.c
propter commixtionem malorum, ab Vnitate Eccleſiæ non recedendum ante tempus vltimæ ſeparationis iuſtorum & iniquorum 93.b
Vnitatem procurare ne pax ſit, de Conſtantio dictum 41.c & ſeq.
contra deſerentes Vnitatem Eccleſiæ 112.a.b & ſeq.
contra Vnitatem Chriſti, nemo ſequendus 133.c
Vnitas, vide, Concordia
Vniuerſitas Pariſienſis velut ſidus quoddam præ cæteris radians 109.c plura, ibid.
Vniuerſos è Monachis Epiſcopos ſuos eligit Orientalis Eccleſia 275.b
contra Sciſſuras, in ſacra doctrina omnia Vnum

dici 106.c & ſeq.
Earum rerum Vocabula conſtituenda quæ in quaque arte verſentur 243.b
Vocabulis non vſitatis honoranda noua in Remp. merita 138.a
Vocabula toto orbe quæſita ad Romani Pontificis, primatus excellentiam 402.c
Vocabula ſuperba recuſata, & à quo 375.c
Voluminis ſacrorum codicum quanta reuerentia collocatio 296.a b plura ibid.
Voluntatem homini liberam Deus dedit; ſed nec bonam, infructuoſam; nec malam, impunitam 61.c
qui ſunt bonæ Voluntatis, in pace Chriſti eſſe 52.c
de humana Voluntate Domini interrogationes 292 a
Votum Auctoris 341.c
Vota imperatoribus, ſed maximè Philoſophis, magni Athenagoræ 24.a
vox Gregoriana, Apoſtolico viro digniſſima 399.c
lallans ibid.
ad voces, Viſum eſt, 145.c
Vocum & nominum ex Iſaia applicatio 208.a & ſeq.
Voces acclamatoriæ, vide, acclamatoriæ voces
Vranius Iboreæ Epiſcopus 108.c
Vrbani ſecundi epiſtola 306.a
Vrbani ſexti ad Pariſienſes epiſtola 209.b.c
elogia, cognomina ibid.
ad Vrbanum Octauum Autoris epiſtola 903.b & ſ.
Vrſacius culpatus 46.a
Vrſpergenſis Abbas 301.b
VValdenſes qui & Cathari 301.b
VVenceſlao & Carolo Quarto, ab Vrbano ſexto repræſentata pro Academia Pariſienſi 209.b.c
VViclefus & id genus Nouatores 61.c
non VViclefo, apoſtatæ Angliæ, ſed Gregorio Apoſtolo Angliæ fidem eſſe habendam 657.c
VVlgarorum Principis Romam legati 106.a.b
per merita Petri impetratio, cùm in arcto conſtitutus de cuneis hoſtium triumphaſſet, ibid. & ſeq.
Vulgarorum irruptiones circa Danubium 106.a
primus Vulneris obligator Æſculapius 41.a
Vulnerum putrefactione etiam dolorem perdere quo ſolet medicus implorari 26.a
Vxor cum Viro, vt fideliter iungant corpora, per Chriſtum iurant: & ipſius corpus diuerſa communione dilaniant 87.c
de Vxore & Filio primi Chriſtianorum Imp. ſcripta 55.a
circa Vxorum & Virorum commixtiones fugienda 387.b.c

X

Xenia Angliæ regi tranſmiſſa, à Gregorio, D. Petri reliquiæ 276.a
Aldiberto Regi 274.a,b
Xyſti III. epiſtola ad Archiepiſcopum Antiochiæ Ioannem 9.b
S. Xyſti Pontificis Max. ad Alexandrinum Cyrillum epiſtola, gratulatio 278.b

Z

Zelare Hebræis quid 885.c
Zelotes Deus 885.b.c
de Zelotypia ſancta Chriſtianorum 756.c
Zelus quorumdam Regum & Imperatorum circa Sanctarum Eccleſiarum pacem & vnionem 10.b.c
Zelus ignis 885.b
meſſis Zizania 65.b
Zizania de tritico euellere, non ſunt permiſſi Apoſtoli 96.b
Zizania in Eccleſia non debent impedire vel fidem vel charitatem 176.b
ob Zizania non recedendum ab Eccleſia 178.a
contra Zoaram, & alios, Iuſtiniani conſtitutio 47.b
contra Zoaram, & alios, Iuſtiniani ſubſcriptio 123.c
Zuinglius, & id genus Nouatores ibid.
Zuingliani 61.c
Zuinglianorum ſuppoſitio pro Rogatiſtis 117.a

FINIS.

SVMMA PRIVILEGII.

Cavtvm eſt authoritate Regia, ne quis alter in regno Franciæ, præter Antonivm Stephanvm, Typographum Regium, Francisci *Archiepiſcopi Rothomagenſis*, *Normaniæ Primatis*, *Apologiam Euangelij*, pro Catholicis, *ad* Iacobvm *Majoris Britanniæ Regem*, intra decennium imprimat aut diuendat: publicationis exemplarium, ſi quis ſecus fecerit, multa indicta, prout ampliùs in ipſo diplomate continetur. Lutetiæ Pariſiorum, die 15. Febr. Ann. Sal. 1625.

Salomon.

Digitized by Goog

Digitized by Google